Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE DI TORINO

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ALSATIÆ
ILLUSTRATÆ
TOMUS II.

Digitized by Google

Digitized by Google

ALSATIA
ILLUSTRATA
GERMANICA
GALLICA

AUCTOR

JO. DANIEL SCHOEPFLINUS
CONSIL. & HISTORIOGRAPHUS REGIUS.



COLMARIÆ

EX TYPOGRAPHIA REGIA.

M DCC LXI.

Digitized by Google

Digitized by Google

PRÆFATIO.

SEcundum *Alſatiæ Illuſtratæ* Volumen, Germanicam Gallicamque Periodos ad noſtra uſque tempora complectens, in lucem produco, atque adeo Operi propoſito finem impono. Tria ſunt luſtra, ex quo Magnus Franciæ Cancellarius, HENRICUS FRANCISCUS D'AGUESSEAU, cui Rerum Alſaticarum Conſpectum Lutetiæ Pariſiorum obtuleram, auctor fuit, Regis ſub auſpicio ut aggrederer opus. Conſpectus ille tanto Viro ut poſſet offerri, aliquot annorum jam præceſſerat labor.

In Geographicam & Genealogicam partes Volumen hoc generatim diviſi. Ordo nempe rerum exegerat, formulam Ducatus indolemque Comitatuum ac Dominiorum Alſatiæ ut Lectoribus exponerem, antequam Comitum & Dynaſtarum, qui in illis dominati ſunt, Genealogias proferrem. Germanicæ Periodi primordia involuta ſunt tenebris. Undecimo ſeculo ſurrexit aurora. Enimvero certa & fixa Comitatibus nomina cum non adhæſerint olim, idem Comitatus eodem ſeculo nunc Adelberti, Luitfridi, nunc Eberhardi, Hugo-

Digitized by Google

nis, nunc Alberici, Guntramni Comitatus dicebatur; cum novo ſuo Comite novum ſemper nomen adeptus. Inconſtantia hæc & mutabilitas nominum Geographiam Alſatiæ ſæpe dubiam reddidit, quandoque obſcuram.

Nec in Genealogicis ejus rebus aliquid certi conſtituas, antequam Gentibus & Familiis certum aliquod & hereditarium adhæſerat nomen. Gentilitiorum autem nominum, uti & inſignium, uſus nonniſi ſeculi undecimi partus eſt. Tum demum Toparchiæ & Comitatus, Toparchæ & Comites à Caſtris, ubi conſederant, fixum & ſtabile ſibi nomen ſumere cœperunt; atque adeo Geographicæ & Genealogicæ doctrinæ clarius tandem lumen exortum.

Quo altius autem in Alſatica Geographia aſcendimus, eo ampliora Regum & Imperatorum reperimus domania. Tempus erat, quo flumina, ſilvæ, mineræ, moneta, vectigalia, telonia & potior terrarum Alſatiæ pars Regio fuerunt fiſco obnoxiæ; quo Magiſtratus Provinciales à Regibus & à Cæſaribus conſtituti ad tempus; quo numeroſus ex Ingenuis delectus eſt Miles, certis manſis inſtructus; ad arma pro Imperio capienda ſemper paratus; unde Ordo Equeſtris. Verum enimvero perpetua & immoderata Auſtraſiæ Regum & Germaniæ Cæſarum in Ordines Sacros atque Civiles liberalitate & conceſſione Regalium terræ fiſcales in territoria Procerum; Magiſtratus Provinciales in Toparchas regionum converſi ſunt, atque adeo delegata Rectorum Provincialium poteſtas commutata in propriam.

In libero hoc Procerum & Civitatum Alſatiæ ſtatu nullus dignitatum, munerum & officiorum, nullus Nobilitatis gradus eſt; nulla fere legum, judiciorum, pacis publicæ forma, formulaque feudorum; nulla oppidorum, arcium, munimentorum, nulla militiæ, nulla Rerumpublicarum ſpecies eſt, quam intra fines ſuos non viderit Alſatia; publici totius Germaniæ ſtatus & juris appellanda compendium.

Præcipuas Germanici Imperii vires ſemper conſtitiſſe ad Rhenum, ſuo jam tempore profeſſus eſt florentiſſimus ſeculi XII. ſcriptor, Otto, Friſingenſis

Digitized by Google

genſis Antiſtes. Alſatia, quam Burgundiones, Alemanni & Hunni ſub Romanis everterant, Germanicæ Periodi initio Normannos Hungarosque exhorruit; fulminibus bellicis dein toties expoſita, quoties Germanos inter & Gallos exorta tempeſtas. Præpotens illa Rheni ſuperioris cuſtos, quæ ſuperiore ævo Germanis aperuit Galliam, noſtris Germaniam nunc aperit Gallis.

Difficiles in Genealogicis nodos Geometrarum & Phyſicorum imitator reſolvi. Aſſumpta hypotheſis tempori, loco, perſonis, ceterisque circumſtantiis rerum ſi bene reſpondit, eam adoptavi pro vera, donec veriora edocear. Ex antiquis autem Genealogorum ſuperioris ævi ſtemmatibus cuncta reſecui, idoneis documentis & Chartis quæ deſtituta inveni.

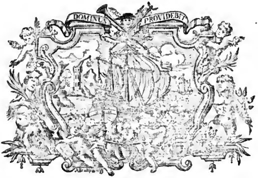
Neque enim tranſeundum ſilentio eſt, quod inter duriſſima temporum ſuperiorum Alſatiæ fata, fatorum tamen benignitas celebranda ſit Alſatis; quæ tot Regum & Imperatorum Diplomata & Chartas, tot Regiſtra & Codices integros & illibatos ſervavit. Reliquias has inter præcipua Alſatiæ ornamenta atque cimelia reputamus; quibus ea nulli apud Germanos & Gallos Provinciæ facile erit ſecunda. Theſaurum, ex omnibus Chartophylaciis & ſcriniis, privatis ac publicis à me ſollicite per tot annos collectum, exhibebit *Alſatia Diplomatica*, tertium & poſtremum *Alſatiæ Illuſtratæ* componitura Volumen, quod prelum jam ſubit. *Sacram* enim & *Literatam* Alſatiam Libri peculiares exponent.

Quod reliquum eſt, Perilluſtri Alſatiæ Intendenti Luceo gratias, quas ei ampliſſimas debeo, publice jam lubens & lætus perſolvo, quod prona & prompta ſua voluntate ac ope labores noſtros tam benigne, tam liberaliter promoverit. Perpetuæ ejus in me benevolentiæ monumentum perpetuum Alſatia Illuſtrata perſtabit.

REGII CENSORIS APPROBATIO.

Juſſu Illuſtriſſimi Galliarum Cancellarii legi hoc alterum Volumen Operis, cui titulus *Alſatia Illuſtrata*, nec in eo quidquam reperi, quod Celeberrimi Auctoris famæ & expectationi publicæ non reſpondeat. Datum Pariſiis XII. Kalendarum Jun. MDCCLXI.

BARTHELEMY.



ALSATIÆ

Digitized by Google

ALSATIÆ ILLUSTRATÆ PERIODUS GERMANICA.

SECTIO PRIMA, *GEOGRAPHICO - POLITICA.*

§. I.

Septingentorum ſeptuaginta octo annorum Alſaticæ Hiſtoriæ Periodum, quæ à Procaſpidana Lotharienſis regni diviſione ad Weſtphalicam usque pacem progreditur, publica monumentorum fide deſcribendam ſuſcipio. Ferax Alſatiæ ævum, quod Geographiæ, Politiæ & Morum, quibus noſtra regitur ætas, origines detegit. Florentiſſimum ævum, quo Alſatiæ Duces, ejusdemque Landgravii, unde Habsburgo-Auſtriaca, Lotharingica & Badenſis, exortæ ſunt Domus; quo Advocati Provinciales, Comites, Barones, Equeſter Ordo, Civitates, Caſtra & Burgi; quo varia Alſatiæ fata & multiplices rerum repræſentantur eventus; quo Typographia denique & Literæ, apud Alſatas natæ, evolarunt ad exteros. Periodi Germanicæ conſpectus.

Germanicam hanc appello Periodum, quod omni ejus decurſu Germanici Imperii membrum Alſatia perſtitit; Germanicis inſtitutis & moribus recta; quæ ſuperiorum ſeculorum progreſſu Celticis, Romanis regebatur & Francicis; quæ ſub Merovingis Auſtraſii, ſub Carolidis Lotharingici regni, conſtituerat partem, quæque ab An. DCCCLXX. ad Pacem usque Weſtphalicam, (a) Germaniæ conſtanter adhæſit; (b) unde Periodi hujus initium & finis. Cur Germanica.

(a) An. MDCXLVIII. quo ad Galliam tranſivit.

(b) Neque negaverit hoc profecto Blondellus, Schurzfleiſchio vapulans *Diſſert. Principium Moſellæ Auſonii* §. XVII.

Digitized by Google

§. II.

Ejus initium.

Enimvero tres inter Ludòvici Pii filios, omnem Franciæ Monarchiam inter ſe partitos, (*c*) conventum eſt, ut ſuum quisque regnum jure poſſideret ſupremo. Ludovico, fratrum ſecundo, Germania obtigit, & Procaſpidana dein Lotharienſis regni diviſione (*d*) pars hujus propinquior Rheno, adeoque & Alſatia, acceſſit; quæ Hugonem, Lotharii junioris ex Waldrada pellice filium, tum Ducem habuerat. Rhenenſis Lotharingiæ fatum Lotharingia Moſana, Carolo Calvo in Tabulis illis conceſſa, poſt decennium ſecuta eſt. Univerſi ergo Lotharienſis regni compos Arnulphus, Germaniæ Rex, Zuuentebulchum, (*e*) ex concubina ſibi natum, eidem Regem præfecit, qui ab An. DCCCXCV. ſub Germanici Regis clientela illud poſſedit; quinquennio poſt, Zuuentebulcho à Lotharingis occiſo, ad Germanos ipſos rediturum, apud quos deinceps permanſit.

Periodus non interrupta.

Poſt mortem Ludovici Infantis, Carolingorum apud Germanos poſtremi, Carolus Simplex, Galliæ Rex, Lotharingici regni, à Germanis nuper occupati, maximam partem armis ſuis ad breve quidem tempus récepit, novam inde *largioris indeptæ hæreditatis* in Diplomatibus epocham (*f*) auſpicatus regiminis. Alſatia tamen Cönrado, quem Germani Ludovico Infanti ſucceſſorem dederant, adhæſit; monumenta quædam licet ſuperſint, quæ Caroli Simplicis imperio eam vindicare videantur. Andlavienſi nimirum Cœnobio III. Non. Febr. An. DCCCCXII. in Caſtineto villa; (*g*) imo & octiduo poſt Tullenſi S. Stephani Eccleſiæ, in ipſa Alſatica Rubeaci villa, (*h*) Carolus hic Chartas confirmatorias dedit, ſupremæ ejus in Alſatiam poteſtatis, uti crederes, teſtes. Rem tamen ſi penitius inſpicias, Carolina hæc expeditio meros intra conatus ſubſtitit. Conradus I. enim, Germaniæ Rex, eodem anno Lotharingiam cum exercitu ingreſſus, (*i*) non anni tantum ſequentis initio Argentorati verſatus eſt, ſed & Alſatiæ Monaſteria privilegiis inſtruxit. (*k*) Neque ullum poſt hæc Caroli Simplicis aut ſucceſſorum in his oris imperii reperimus veſtigium. Germanicam dominationem omnia, quæ novimus, documenta loquuntur. Strazburgenſis Eccleſiæ Epiſcopatum Richvinus, ex illuſtri Lotharingica ſtirpe natus, (*l*) contra Canonum ſanctiones invaſerat. Hic ad Synodum Germanicam, à Conrado Rege Althemii, haud procul Nordlinga, An. DCCCCXVI. celebratam, cum cæteris Germaniæ Epiſcopis invitatus, quum non comparuiſſet, in eadem Synodo judicatus eſt abſens, & indignus Sacerdotio declaratus; niſi Moguntino Præſuli, Metropolitano ſuo, brevi ſe ſiſteret, perverſitatis ſuæ redditurus rationem. (*m*) Sed & Reginonis Coutinuator, de Hungarorum irruptione An. DCCCCXVII. locutus, Alſatiam à Lotharingia jam tum diſtinctam & avulſam fuiſſe, evidenter nos docet. (*n*) Anno ſuperiore Conradus Alemanniæ & Alſatiæ Ducatibus, à Carolino ævo carentibus Duce, Ducem præfecerat; qui pari poteſtate regeret utrumque. Poſt Conradi Regis obitum Carolus Simplex, ad Alſatiæ recuperandæ ſpem novam erectus, tractui Rhenenſi An. DCCCCXX. rurſus intulit arma, (*o*) & in pagum Wormatienſem, ſed non in Alſatiam, penetravit; quod Wormatienſes, Henrico Aucupi, Germaniæ Regi, faventes, Carolum repulerunt. Hujus in Galliæ regno ſucceſſor Rudolphus, Wigerici, Metenſis Epiſcopi, rogatu, Tabernas Alſaticas, præſidio Germanico firmatas, aggreſſus, poſt longam ſatis obſidionem, occupavit; nulla obſeſſis ab Henrico Aucupe præſtita ope. (*p*) Hic autem biennio poſt omni Lotharingiæ regno potitus eſt; uti ex Frodoarno, Reoinonis Continuatore, (*q*) aliisque documentis elucet.

§. III.

(*c*) Viroduni An. DCCCXLIII.

(*d*) An. DCCCLXX. prope Marsnam, haud procul à Moſæ Trajectu.

(*e*) Ita nomen ejus in Charta, Monaſterio Gregoriano An. DCCCXCVI. data, exprimitur.

(*f*) Epocham hanc in Diplomatibus Caroli Simpl. ab An. DCCCCXII. non vero DCCCCXVI. uti Obrechtus voluit, incipere, alibi probabitur.

(*g*) *Chuſtenoy* in Lotharingiæ Ducatu, ubi Prioratus eſt S. Petri, heic intelligitur, non Caſtinetum Alſatiæ.

(*h*) "Actum villa *Rubac* II. Id. Februarii anno „ XX. regnante Karolo, Rege glorioſiſſimo, redintegrante XV. largiore vero hæreditate indepta I.

(*i*) *Chron. S. Galli*, in *Scriptor. Rer. Franc.* Chesnii, Tom. III. pag. 470.

(*k*) Autographum ejus Diploma in Abbatia Murbacenſi ſervatur, IV. Idus Martii DCCCCXIII. in Argentina civitate ſcriptum.

(*l*) Erckenbaldo, Epiſcopo Argentinenſi, paulo poſt Carmen ſuum de Epiſcopis, deceſſoribus ſuis, ſec. X. ſcribenti, Richwinus *Lotarienſis genere* dicitur.

(*m*) *Concilii Altheim.* capitulo X. apud Falckenstein *Antiquitat. Nordgav.* Tom. I. Cap. VIII. pag. 314. & Canone III. in Aventini *Annal. Boj.* Lib. IV. pag. 455. Mirum eſt, nec in vaſta illa Labbeana, nec in Harduiniana, quæ ſucceſſit, Conciliorum Collectione, nec apud Baronium, Altheimenſis Synodi ullam occurrere mentionem. Burcardus, Wormatienſis Epiſcopus, qui ſec. X. floruit, Synodum Altheimenſem non tantum commemorat, ſed & duas diſtinguit.

(*n*) "Hungeri per Alemanniam in Alſatiam & „ usque ad fines Lotharienſis regni pervenerunt.

(*o*) Continuator Reginonis hæc ad An. DCCCCXXIII. refert; ſed quum minus accuratus ſit in definiendis illis rerum geſtarum temporibus, Frodoardum potius ſequimur, qui ad An. DCCCCXX. iſta reponit.

(*p*) Frodoardus ad An. DCCCCXXIII.

(*q*) Ad An. DCCCCXXIII. & DCCCCXXV.

Digitized by Google

§. III.

Publicus hic rerum Alſaticarum ſub Germanis ſtatus tres ejus epochas ſubdiviſas producit. Prima ab An. DCCCLXX. ad An. DCCCCXVI. procedens quadraginta ſex annorum eſt, quibus, ob varias Lotharienſis regni mutationes, vacillavit Alſatia: cum Galliæ atque Germaniæ Reges de illo regno certarent; quæ lis, quamdiu Carolingi in Gallia regnarunt, identidem renovata, ut docebunt Annales. Omnis hæc Epocha Alſatiam ſub Lotharingis, ſed Germanico regno ſubjectam, & plerumque à Cameræ Nuntiis rectam, comprehendit. *Subdiviſio Periodi.*

Secunda Germanicæ Periodi epocha, trecentorum quinquaginta trium annorum, ab An. DCCCCXVI. ad MCCLXVIII. quo Conradinus, Alſatiæ Sueviæque Ducum poſtremus, capite plexus Neapoli, (*r*) ſerie non interrupta procedit. Hujus initio Alſatia, à Lotharienſi regno avulſa, & cum Alemannia, uti ſub Auſtraſiæ Regibus olim erat, rurſus fuit conjuncta. Factum hinc, ut Alſatiæ Duces in Chartis vel Alemanniæ generatim, vel Alemanniæ Alſatiæque ſeparatim, vel etiam Alſatiæ Duces ſimpliciter vocarentur. (*s*)

Tertia denique, trecentorum octoginta annorum, epocha tempus illud omne exhaurit, quo Alſatia ad pacem usque Weſtphalicam, ſine Ducibus libera, Imperio paruit; niſi quod temporis progreſſu magnam ſuperioris Alſatiæ partem Auſtriaca ſibi Domus obnoxiam reddidit, poſtquam Landgraviatum, Ferretenſibus aliisque terris Alſaticis auctum, in ſpeciem Principatus vertiſſet. Humani enim quid paſſus eſt Augustus Thuanus, ſuperiorem Alſatiam *totam ditionis Auſtriacæ* fuiſſe perſcribens. (*t*)

§. IV.

Politici ſtatus mutatio ejusdem Geographiam mutavit. Quodſi enim Alſatiæ Germanicæ limites tibi ponas ob oculos, triplici quoque ſub Geographico habitu eadem ſe prodit Provincia. Vetus ille & primus, omniumque maximæ extenſionis, ad Trans-Jurani Burgundiæ Regni natales, hoc eſt, ad An. DCCCLXXXVIII. usque duravit. Secundus Alſatiam, verſus meridiem omni Raurico agro privatam, adeoque minimæ extenſionis, proponit. Tertius prolatationem finium ſeptentrionalium à Lutera ad Queicham usque promovit. *Alſatiæ Germanicæ limites.*

Orientalis & occidentalis Alſatiæ limites immoti ſemper fuerunt & ſtabiles; Rhenus nimirum & Vogeſus. Auſtralis vero & borealis mutati ſunt, poſtquam Arola & Lutera finitores earum eſſe deſierunt. Alſatiæ Ducatus, ſub Francica Periodo, Alemannicum inter & Francicum ſitus, ſub Germanica Periodo à Vogeſi latere Ducatum Lotharingiæ, à parte Juraſſi Comitatum Burgundiæ, limitrophos vidit. Poſtquam enim in auſtralibus regni Lotharingici oris Burgundiæ Trans-Juranæ prodierat regnum, in reliquis ejusdem regni partibus duo Lotharienſes Ducatus, ſuperior nempe inferiorque, hoc eſt, Moſellanicus & Moſanus, exorti ſunt; quorum ille Alſatico Ducatui ſemper fuit confinis, ita ut orientale Vogeſi latus ad Alſatiam, occidentale ad Lotharingiam, pertinuerit. (*u*) Liquefcentium in Vogeſi dorſo nivium decurſus, (*x*) & defluentium inde rivulorum divortia, Alſatiam à Lotharingia ita diſtinguunt, ut fons, aquas ſuas in Lotharingiam demittens, Lotharingico tribuatur lateri: Alſatico adſcribatur ille, cujus aquæ in Alſatiam deruunt. Non prætereundus hic ſilentio eſt error Blondelli; (*y*) qui, Lotharienſis regni partem olim fuiſſe Alſatiam videns, eandem Lotharingico Ducatui, qui ex regno exortus eſt, attribuendam exiſtimavit. Contenderat Chifletius, (*z*) Theodoricum II. Lotharingiæ Moſellanicæ Ducem, Alſaticum *Limes occidentalis.*

A 2 quoque

(*r*) Giovanni Villani Lib. VII. Cap. XXIX. Muratori *Annali d'Italia* Tom. VII. pag. 385.

(*s*) Conradus *Alemannorum & Alſatarum Dux glorioſus* in Charta Ottonis III. An. DCCCCLXXXVIII. Murbacenſibus data, vocatur. Martene *Theſaur. Anecdotor.* Tom. I. pag. 101. Fridericus Luſcus, Conradi II. Imp. Chartæ An. MCXL. ita ſubſcripſit: *Fridericus Suevorum Dux & Alſatiæ.* Miræi *Operum* Tom. I. pag. 689. Fridericus Friderici I. Imp. filius, quandoque ſolo *Alſatiæ Ducis* nomine ſignatur. Vid. Hugonis *Monaſteriolog. Præmonſtrat.* Tom. II. Probat. pag. 250.

(*t*) *Hiſtoriar.* Lib. II. pag. 54. Edit. Londin.

(*u*) Unde patet Pfalzburgum, quod ſec. XVI. conditum eſt, prius vero *Einhardshauſen* dicebatur, ad Alſatiam non poſſe referri, quod trans Vogeſum eſt: licet Eccleſiaſticæ Diœceſi Argentinenſi & Alſatico militari gubernio ſubſit.

(*x*) Ita vetera paſſim documenta. In Charta quam Egenolfus de Ratſamhauſen à Sigismundo Imp. An. MCCCCXXXIV. ſuper jus in Rhenarios, quod Electoris Palatini feudum Ratſamhauſiorum familia poſſidet, Baſileæ accepit, legitur: *Zwiſchen der Forſt* (Vogeſus) *und dem Schwartzwald, als die Schneeſchleiffen ſchmeltzen in den Rhein.*

(*y*) *Genealog. Franc. aſſert. plen.* Tom. II. pag. 374. ſeqq. quem ſequitur *Lexicon Trevolt.* in voce *Lorraine.*

(*z*) *Lemmata prærogat. ad Vindicias Hiſp.* Opp. Part. I. pag. 338. ſq.

quoque poſſediſſe Ducatum, huncque Gerardo filio natu minori An. MCXV. reliquiſſe, Simone primogenito Lotharingicum regente Ducatum. Hæc ut everteret Blondellus, Alſatiam Ducatum, à Lotharingico Ducatu ſeparatum, fuiſſe negat; unum Chifletii errorem duplici ipſe errore confutans.

Alſatiam Alemannico Ducatui adhæſiſſe, eique tam firmiter adhæſiſſe, ut nulli Lotharingiæ Ducum unquam fuerit ſubjecta, veteres Annales cuncti, ut & Chartæ, loquuntur. Imo vero ex Comitibus ſuis Lotharingiæ Moſellanicæ Duces transmiſit Alſatia; quidquid in contrarium effutiat FRANCISCUS ROSIERIUS, (a) documentis innixus, quorum falſitatem gravi perluit pœna.

§. V.

Limes orientalis.

Rhenus, ripa ſua ſemper inconſtans, inſulis varius, noſtræqne Provinciæ plerumque damnoſus, omni tamen, quantum novimus, ævo conſtans Alſatiæ limes habitus eſt: atque à Suevico Ducatu, ſpeciatim à Briſigovia & Ortenavia, Imo & à Franciæ Ducatu Badenſique Marchionatu, illam diſtinxit. Omni hoc ævo inconſtantiam Rheni præ aliis Briſacum expertum eſt; quod trans Rhenum poſitum fuerat, ſuum Brisgoviæ quum nomen indidiſſet, quodque ſub Germanica Periodo ad ulteriorem ripam, quam & nunc occupat, rediit, poſtquam ſub Romanis & Francis in Gallica ripa ſediſſet; (b) quod ipſum & aliis locis evenit. Variatio Rheni ergo Alſaticum quoque litus noſtrum identidem variat. Dimidia illa pars Rheni, quæ Alſaticam oram alluit, ad Galliam, altera ad Germaniam refertur, ita quidem, ut gubernacula onerariarum navium, quæ Rheno ſecundo devehuntur, conſtituant limitem. Eadem Alſatiæ ratio fuit, quum Maximilianus I. eam Circulo ſuperiori adſcripſiſſet Rhenano. Non defuerunt, qui Alſatiæ limitem ultra Rhenum, in Ortenaviam usque, proferendum eſſe falſo exiſtimarunt; quos inter SPECKLINUS & COCCIUS, de quibus actum jam alibi. (c) Alſatiæ ditionem ergo cum Argent. Diœceſi confudiſſe videntur graviſſimi quidam vetuſtiores Hiſtorici, qui Alſatiæ partes aliquas etiam trans Rhenum poſuerunt. Facit hoc, præter iſtos, quos ſupra (d) allegavimus, LAMBERTUS SCHAFNABURGENSIS, (e) ſeculi XI. Scriptor, Monaſterium Gengenbach in Alſatiæ partibus collocans. Facit & Jo. FROISSARDUS; (f) qui Carolum IV. in Cis- & Trans-Rhenana Alſatia pacis publicæ cuſtodiam Wenceslao, Luxemburgico Duci, An. MCCCLXV. crediddiſſe memorat.

§. VI.

Limes auſtralis.

Meridionalis Alſatiæ limes, qui ſub Francica Periodo ad Arolam usque extendebatur trans Juram, uti ſupra (g) oſtenſum, ſub Germanicæ initia cis Juram rejectus eſt. Variantia Lotharingici Regni fata auſtralem hunc Alſatiæ terminum expoſuerunt injuriæ. Rudolphus Trans-Jurani Burgundiæ Regni, Penninas inter Alpes & Juram, conditor, in Rauracenſes quoque Alſatici Ducatus agros, ab utroque Juraſſi latere ſitos, manum injecit; ita quidem, ut Baſilia denique civitas, quæ An. DCCCLXX. cum univerſo Alſatiæ Ducatu in Germanica Lotharienſis Regni portione fuerat, cum Baſilienſis Eccleſiæ terris, novi hujus Burgundiæ Regni membrum & limes ad boream evaderet: adeoque contra Alſatiam, cujus Ducatui nuper erat adſcripta, propugnaculum cenſeretur. Lotharius Imp. Grandvallenſe Monaſterium in Ducatu Heliſacenſi eſſe declarat: (h) Rudolphus I. Burgundiæ Rex, ejusdem Monaſterii jura Comiti Luitfrido concedit; (i) indicatque adeo, Rauricas illas Juraſſi regiones Alſatico ſe abſtuliſſe Ducatui, novoque ſuo adjeciſſe Burgundiæ Regno; id quod intra viginti quatuor annorum Rudolphini regiminis ſpatium evenit. Hugo enim, junioris Lotharii nothus, An. DCCCLXXXV. mortuus, Alſatiæ Ducatum adhuc poſſederat. Paulo ante

(a) *Stemmat. Lothar.* inter exempl. Diplom. num. 27. 28. & 29. Chartas dedit, quæ Raginerium, patrem Giſelberti Ducis, Lotharingiæ Sup. Moſellanicæ inferioris, Arduanæ . . . Alſatiæ &c. Ducem ſeculo IX. jam ſiſtunt. His fidem ſi tribuas, Sadigerus Mechtildem, ex Etichonidis Alſatiæ natam, circa An. DCCCXL. in matrimonio habuit; indeque filius ejus Raginerius prodiit, Alſatiæ quoque Dux appellatus. Sed, ut alia omnia taceam, Chartæ iſtæ, quas rei fidem facturas eſſe Roſierius cenſuit, apertæ falſitatis ſunt. Nec ſibi ipſi conſtat falſarius, quando Raginerii hujus, magna titulorum farragine ſuperbientis, ſuisque de parentibus mortuis verba facientis, Diploma An. DCCCLII. producit, eundemque poſtea nonniſi circa An. DCCCLX. vivo adhuc patre, paternam hæreditatem adiiſſe ſcribit. Vid. Diploma XXVII. & Tom. IV. fol. 177.

(b) *Alſatia Illuſtr.* Tom. I. pag. 678.

(c) Tom. I. pag. 1.

(d) Tom. I. pag. 632 §. XXI.

(e) In *Chron.* ad An. MLXXVI.

(f) *Hiſtoire & Chron. memorable* Vol. III. Cap. XCVII. pag. 244. ubi: *Et lui bailla encores le dit Empereur une grande partie de la terre & payt d'Auſſay delà & deçà le Rein, pour la defendre & garder dedans & contre les Linfars.*

(g) Tom. I. pag. 631. ſq.

(h) In Charta Grandvallenſi An. DCCCXLIX.

(i) URSTIS. *Chron. Baſil.* Lib. I. Cap. II. pag. 7.

ante initia Zuuentebulchi, quem An. DCCCXCV. Lotharingorum Regem Arnulfus pater conſtituit, id contigiſſe veriſimile eſt. Rudolphina hac uſurpatione Alſatia noſtra Baſelgoviam, Auguſtoviam, Fricgoviam, Sisgoviam, Alsgaudiam, quin & Sundgoviam forte perdiderat ad tempus. David Blondellus, (*k*) origines Rudolphini Regni exponens, non Baſilienſem modo, ſed & Lauſanenſem, Genevenſem & Sedunenſem Diœceſes, Lotharienſi regno ab eodem Rudolpho Rege detractas fuiſſe exiſtimat; non memor eorum, quæ Annalium Bertinianorum enuntiat auctor, Lotharium nempe Regem jam An. DCCCLIX. quo Hucberto Abbati terras inter Juram & montem Jovis commiſit, (*l*) Genevam, Lauſanam & Sedunum civitates, cum Epiſcopatibus, Monaſteriis & Comitatibus, fratri ſuo Ludovico II. Imp. & Italiæ Regi, tradidiſſe. Urbes ergo memoratæ, per totos triginta annos, à Lotharienſi regno avulſæ jam fuerant, Burgundiæ regnum quum conderet Rudolphus; qui provincias iſtas, poſt Ludovici II. Imp. mortem Ludovico Germ. An. DCCCLXXV. & ab hoc filiis ſuis relictas, Germaniæ regno, non Lotharienſi, detraxit. Quum An. DCCCCXVI. Conradus I. ob Hungaricas irruptiones Alemanniæ & Alſatiæ Ducatui, per tot annos vacanti, novum Ducem dediſſet, Baſilea, ab Alſatiæ Ducatu abrupta, regnoque Burgundico adjecta jam fuerat, ejusdemque adhuc membrum habita ſub Conrado II. ut ex Wippone & aliis documentis adſtruximus alibi. (*m*) Idem nos Wippo docet, Conradum II. Imp. Baſileam Rudolpho Ignavo eripuiſſe; quod hic ſua, de Burgundiæ regno ad Henricum II. Imp. transferendo, promiſſa, (*n*) poſt mortem Henrici, ad Conradum extendere noluerat. Hic ergo Baſileam, futuræ ſucceſſionis pignus, occupavit, vivo Rudolpho. Ita Baſilea ſub Rudolpho I. ab Alſatia; ſub Rudulpho III. à Burgundia quoque, ante Reges ejus extinctos, diſtracta, urbs immediata Germaniæ tandem regno acceſſit, ſed nunquam ad Alſatiam rediit; (*o*) Epiſcopis Imperatorum jura, plurium ſeculorum decurſu, Comitum loco ibidem exercentibus, (quod & in aliis Germaniæ, Galliæ, Italiæque liberis civitatibus factum) donec ex Imperiali civitate An. MDI. Helvetici fœderis ſocia fieret.

Præter Baſileam & Baſilienſem Epiſcopatum, cum Pagis modo allegatis, qui ad Alſatiæ Ducatum nunquam redierunt, terras ſimul omnes, quæ Phirretenſem Comitatum deinceps compoſuerunt, Rudolphino quoque Burgundiæ regno olim annumeratas fuiſſe, Wolfg. Lazius (*p*) & Venerandus Rerum Habsburgenſium Scriptor, Marq. Herrgott, (*q*) cui profecto Alſaticæ res noſtræ plurimum debent, prodiderunt. Omni res dubio careret, ſi Phirretenſis Comitatus ab eo tempore in Actis publicis uſuque populari, quod aſſeritur, Burgundiæ ſuperioris nomine etiamnum veniret. (*r*) Sententiæ tamen favet Comitum Phirreti ex Burgundico Monbeliardenſium ſanguine origo, quam in Genealogicis oſtenſurus ſum; quodque Monbeliardæ Comitatus haud dubie pars regni Burgundici fuit. Hinc enim veriſimile fit, Phirretenſes quoque terras, Monbeliardenſibus olim junctas, communem cum illis Dominum habuiſſe ac Regem. Verum enimvero brevis modo temporis Burgundici hujus regni periodus fuit, quippe quod An. MXXXII. ad Germaniam rediit, atque adeo & terræ illæ, quæ An. MCXXIII. Phirretenſes appellari cœperunt, ad Alſatiam rediere; cui ſeculi XIV. initio Rothenburgi & Belforti Dominia, à Burgundiæ & Monbeliardæ

 Comitatibus

(*k*) *Genealogia Franc. Aſſert. plen.* Tom. II. pag. 262.

(*l*) Regino ad An. DCCCLIX.

(*m*) Tom. I. pag. 677. §. LXVI.

(*n*) Henricus II. jam An. MX. Epiſcopalem eccleſiam ſuis ſumtibus reſtaurari, atque An. MXIX. inaugurari juſſit, ipſo præſente; quanquam urbs in Rudolphi III. poteſtate adhuc fuiſſet. Scilicet Burgundiæ Trans-Juranæ regnum Germaniæ regibus ſemper obnoxium fuit; unde Ottones & Henricus II. Paterniacenſis monaſterii, in eodem regno ſiti, privilegia, à Regibus Burgundiæ data, vi juris ſui ſupremi circa ſacra, confirmarunt. Herrg. *Genealog. Habsb.* Tom. II. num. 142. 151. 156. Hinc etiam Rudolphus III. ad Conradi II. inaugurationem Romanam vocatus eſt. Wippo in *Vita Conradi Salici*, apud Pistorium *Rer. Germ.* Tom. III. pag. 472. Conf. Sim. Frid. Hahnii *Diſſert. de Regno Arelat.* Cap. II. pag. 17.

(*o*) Memorabilia Wipponis pag. 470. verba: « Baſilea civitas ſita eſt in quodam triviali confinio, „ id eſt, Burgundiæ, Alemanniæ & Franciæ, ipſa „ vero civitas ad Burgundiam pertinet. „ Germaniæ regnum tum Francia orientalis, Galliæ regnum Francia occidentalis dicebatur. Utrique ab Helveticis partibus Burgundia fuit confinis. Eodem modo Wibertus in *Vita Leonis IX.* Cap. VIII Leucorum quoque civitatem Tullum in *trium regnorum confinio* ponit. Lotharingiæ Moſellanicæ Dux quandoque *Marchiſus inter tria regna* vocatus eſt. Chifletius in *Commentario Lothar.* pag. 97.

(*p*) *De Migrat. Gentium* Lib. XI. pag. 777. ubi: « Surrexerunt labentibus ſeculis & alii Comitatus intra „ limites nobiliſſimi regni: videlicet Aureacenſis . . . „ & verſus Alemanniæ fines Montisbelgardi, Salmenſis, „ Pfyretarum, Neuburgenſis, Burgdorfenſis &c.

(*q*) *Genealogia Habsburg.* Tom. I. prolegom. pag. 53.

(*r*) Alſatiam Auſtriacam Ferdinando fratri quum Carolus V. dediſſet, Phirretenſis Comitatus cum eadem tranſivit. Burgundicus autem Comitatus omnis in Caroli poteſtate permanſit. Gollut *Memoires Sequan.* Lib. XI. Cap. XXXVI. pag. 1013.

Digitized by Google

Ergaſtulum ceuſorium, aliudque lanis tractandis, pro pauperibus otioſis, illud in Guilielmitano Monaſterio, hoc in pauperum Xenodochio An. MDCLXXXII. Senatus inſtituit, atque poſtea temporis conjunxit in unum. At An. MDCCXLVII. maximæ molis ædificium in veteri Præceptoratus Johannitarum area pro Ergaſtulo extructum eſt.

§. DLXIV.

Wirtenbergici Duces, (s) Hanovio-Lichtenbergenſes Comites, (t) Marchiones Badenſes, (u) Bipontini & Veldentini Principes, (x) ut & Rappoltſteinenſes Dynaſtæ (y) ſuam ſinguli curiam Argentinæ habuerunt. Aulæ.

Urbe ad Galliam transeunte tria acceſſere Prætoria; I. Gubernatoris Provincialis ſagati, II. Miſſi Regii Provincialis togati, (z) III. Prætorium ordinis Equeſtris. (a) Nec transeundæ ſilentio Curiæ Eccleſiaſticæ Præpoſiti & Decani ſummi Templi; Aula Neovillanæ Collegiatæ, ut & Abbatiæ Mauri-Monaſterii; Aula Gayotorum. Quin & in extremitatibus urbis hoſpitia plura militum præſidiariorum molis ingentis extructa ſunt publice; Promptuaria pulveris pyrii; Cella ingens farinæ ad Elli in urbem introitum; Theatra duo, publicis ſpectaculis inſervientia.

§. DLXV.

Ædificiis fora ſubjungo: Militare; (b) Vinarium vetus; Granarium vetus; Forum piſcatorium, herbarium, vetus & novum; Forum equinum, in quo ab aliquot annis Forum quoque granarium conſtitutum eſt novum, poſtquam area ibidem A. MDCCXLI. arboribus conſita eſſet, ut publicæ deambulationis fieret locus, cui ab auctore ejus, Duce Broolio, Franciæ Mareſchallo, militare imperium tum temporis apud Alſatas exercente pro Rege, *Brolii* (c) nomen impoſitum. Areæ denique Cathedralis Eccleſiæ, D. Thomæ, D. Stephani, & utraque Petrina ac Prædicatorum. Fora.

Ceterum à majoribus quoque noſtris proſpectum, ut cives publica intra muros urbis haberent molendina, ne periculoſis temporibus farina carerent. Horum ſunt quinque, inter quæ molendinum octo rotarum conſpicuum. Aliud aromata pinſit; aliud Epiſcopi eſt, quod Zornii tenent in feudum. (d) Molendina.

Plateæ, vici, viculique 200. per urbem; privatorum domus ultra quater mille numerantur. Incolarum numerus ad 50. millia accedit, non computatis præſidiariis militibus. (e) Platearum numerus.

§. DLXVI.

(s) Prope plateam Phaſianam.

(t) Aula Ochſenſteinia poſt Gentem extinctam ad Lichtenbergicos Dynaſtas, horumque heredes, Hanoviæ Comites, tranſivit. Hanoviorum poſtremus ſplendidum in ejus loco palatium extruxit, quod Haſſo-Darmſtadienſes Principes An. MDCCXXXVII. perduxerunt ad finem.

(u) Duæ Aulæ Badenſes erant in urbe. Nobiliorem, prope Ludovicianam eccleſiam, ſeculo ſuperiore pro Gubernatore urbis coemit Senatus *Gouvernement*)

(x) Horum Aulæ in privatorum civium manibus ſunt

(y) Quorum Aulam Bipontini jam poſſident Principes.

(z) *L'Intendance.* Quod prius fuerat prope pontem Martini, An. MDCCLIII. in viciniam Franciſcanorum translatum, ubi olim Judæorum cœmeterium.

(a) *L'Hotel du Directoire*, Germ. *Ritter-Hauß*, prope Abbatiam S. Stephani, quod hodie feudum regium eſt.

(b) *Place d'Armes*, *Barfuſſer-Platz.*

(c) Appellationem à medii ævi voce deſumtam eſſe crederes; quo *Brolium*, *Brulium*, *Breilum*, *Brogilum* dicebatur nemus, ſepibus cinctum, in quo ferarum venatio. Communiter *Parcos* nuncupant. Liuthprandus *Rer. in Europa geſtar.* Lib. III. Cap. IV. Perard *Recueil de Pieces ſervans a l'Hiſt. de Bourg.* pag. 29. Veneti porticum, ubi Nobiles ſoli deambulant, apud aream D. Marci, *Broglio* hodieque vocant.

(d) Molendinum à Dunzio, veteri poſſeſſore, nomen habens, Civitas An. MDLXXXVI. emit.

(e) Numerum civium, ejusque augmenta ex annuis natorum & mortuorum ſyllabis optime colligas.

	Nati	*Mortui*
An. MDLXXIX.	966.	813.
An. MDLXXX.	895.	1058.
An. MDLXXXI.	934.	1006.
An. MDCXXVIII.	1056.	1513.
An. MDCCXXVIII.	1340.	1340.
An. MDCCXXXII.	1551.	1306.
An. MDCCXXXVI.	1591.	1580.
An. MDCCXL.	1498.	1496.
An. MDCCXLIII.	1388.	1993.
An. MDCCXLV.	1581.	1385.
An. MDCCXLVII.	1586.	1447.
An. MDCCXLVIII.	1562.	1527.
An. MDCCL.	1575.	1755.
An. MDCCLII.	1176.	1516.
An. MDCCLIV.	1600.	1372.
An. MDCCLV.	1483.	1355.
An. MDCCLVI.	1442.	1814.
An. MDCCLVII.	1478.	1827.
An. MDCCLVIII.	1357.	1535.
An. MDCCLIX.	1390.	1407.
An. MDCCLX.	1357.	1746.

§. DLXVI.

Ætates & fata urbis. Externa hæc Argentinæ, ſub Germanica Gallicaque periodis, nongentos per annos creſcentis, fuit imago & ſpecies; per varias ſuas provecta ætates, quam materiale urbis appellant. Nunc ad rerum momenta progredimur; oſtenſuri, quibus ea modis & politicis gradibus ab infantis ad virilem illam ætatem pervenerit, atque adeo ab urbicula ad urbis magnæ aſcenderit famam. Infantiam nonniſi ſeculo undecimo egreſſa eſt; ſub Salicis & Suevicis Imperatoribus adolevit. Violenti illius interregni temporibus ad juventam aſcendit. Sub Auſtriacis Impp. ad virilem denique evecta ætatem, inter omnes Imperii civitates alte extulit caput.

Infantia. In ſua jam infantia Strateburgum non Regiæ tantum, ſed & Palatinæ urbis elogio floruit; à Ducum & Comitum Provincialium jurisdictione immunis; peculiarem Comitem Regium, dein Cæſareum, habens. Libertas ejus in ipſo Germanicæ hujus periodi ſe manifeſtat introitu. In Lotharingici enim Regni, inter Ludovicum Carolumque diviſi, tabulis, unde Periodus incipit, à duobus Comitatibus Provincialibus diſtinguitur *Stratsburch*. (*f*) In urbe hac Reges & Imperatores ſæpius morati ſunt. (*g*) At Otto Magnus à ſcriptoribus junioris ævi Argentinæ deſtructor perhibetur. Anctor opinionis eſt HERMANNUS GYGAS, (*h*) qui Caroli IV. ætate *Flores Temporum* edidit, in quibus urbem pro Galliæ Rege ſtetiſſe in bello, atque hinc ab Ottone I. deſtructam & pervism factam fuiſſe tradit, ita ut, abolito veteri nomine *Silberthal*, eam *Strasburg* vocaverit. Strateburgi nomen autem, ab ipſis originibus ejus impoſitum à Francis, ſeculi VI. ſcriptor, GREGORIUS TURONENSIS, jam memorat. (*i*) Turbæ in partibus Rheni ſec. X. ortæ, non urbem, ſed Epiſcopum Argentinenſem ſpectabant. Briſacum enim, receptaculum rebellium, cum An. DCCCCXXXIX. Otto M. obſediſſet, Ruthardus, Argentinenſis Epiſcopus, ab initio præſens, à Friderico, Archiep. Mogunt. rebelle, inductus, inſcio Imp. diſceſſit. Briſaco capta, (*l*) Ruthardus Corbejam relegatus eſt. Inter omnes hos motus nulla de Argentinenſibus Imperatoris querela; nec querelæ materia. Hæc CONTINUATOR REGINONIS, (*m*) LIUTHPRANDUS, WITICHINDUS, ſynchroni; quibus HERMANNUS CONTRACTUS, MARIANUS SCOTUS, SIGEBERTUS, GOTOFREDUS VITERBIENSIS, OTTO FRISINGENSIS aliique ſuffragantur. GUILLIMANNI ergo, CRUSII (*n*) atque HERZOGII (*o*) de Argentinæ deſtructione narratio deſtituitur fide.

§. DLXVII.

Henrico Sancto, Cæſarum Saxonicorum poſtremo, in ſolium elato, Hermannus, Alſatiæ Sueviæque Dux, Cæſaris æmulus, Argentinæ fere exitium attulit. Alwicum enim, Argentinenſem Epiſcopum, Henrico adhærere cum intelligeret Hermannus, irrupit in urbem. Multa ex ædificiis ſacris & profanis tum læſa ſunt. (*p*) Urbs ex malis vix reſurgere

(*f*) Initio tabulæ legitur: Coloniam, Treveros, Utrech, Strasburg, Baſula. In fine: *in Elſatia Comitatus duos.*

(*g*) Ludovicus Germanicus in ea San Stephaniano Parthenoni privilegia conceſſit An. DCCCLXXI. & DCCCLXXIII. Ludovicus Infans, Carolingorum poſtremus, Ao. DCCCCV. Murbacenſibus in ea dedit diploma IV. id. Martii, ECCARD *Orig. Habsburg* pag. 122. Henricus I. Germaniæ Rex An. DCCCCXXX. Argentinæ degens, Eberhardo Alſatiæ Comiti, donavit Gundulfi villam, (*Gondreville* ad Moſellam prope Tullum) BENOIT *Hiſt. de Toul*, Probat pag. 18. Otto II. An. DCCCC. Erckenbaldo Epiſcopo Comitivam in urbe tradidit Otto III. An. DCCCCXCIII. Weiſſenburgenſe monaſterium privilegio Argentinæ ornavit X. Kal. Jun. Henricus Sanctus Imp. in Argentinenſi Baſilica conſtituit clericum, cum optima præbenda, qui Regem repræſentaturus Rex chori diceretur. Idem Henricus An. MIV. Argentinæ cum fuiſſet, S. Cyriaci Parthenoni in Sulzberg privilegium conceſſit, ut ſchedæ Urſtiſianæ docent. Quin & eundem An. MXVI. Rudolphus Ignavus, Burgundiæ Rex, Argentinæ inviſit, ut pactum de Burgundiæ regno, ad Germanos redituro, renovaret. DITMAR. Lib. VII. pag. 407. ap. LEIBNIT. Imperator in ſuburbano palatio jura dicens, & cum Alſatienſibus colloquens, à ruente palatio fere oppreſſus eſt. Vid. ADELBOLDUS Epiſc. Traject. in *vita Henrici Sancti* apud eundem Tom. I. p. 440. & DITM. Lib. VI. pag. 378. Res in vigilia Johannis Bapt. evenit.

(*h*) ECCARDUS cum aliis *Januenſem* vocat, unde latinius ſcriptores fabricarunt *Æditmum*, quos GUILLIMANNUS *de Epiſc. Arg.* pag. 145. ſecutus. Januenſem derivarunt à Janua; alii à Genna urbe, & tamen ex Franconia fuit oriundus. Sed & alius Minorita MARTINUS *Flores Temporum* edidit, atque Hermannum noſtrum exſcripſit. Alii Hermannum ſua ex Martino compilaſſe volunt, continuaſſeque Martinum. Hunc edidit ECCARDUS in *Corp. Scriptor. medii Ævi* Tom. I. pag. 1551. Hermannum Gigantem vero in lucem dedit Jo. GERH. MEUSCHENIUS Lugd. Bat. 1750. 4to. Flores hos ad An. MCCCCXLIV. uſque continuavit REMBOLDUS SCHLECHT, Canonicus & Cantor D. Petri jun. in Argentina; quæ continuatio, nondum edita, extitit in Bibliotheca Uffenbachiana, teſte ejus Catalogo Tom. III. p. 600. Dabit eam noſtra Scriptorum Alſat. Collectio. Meuſcheniana editio MICH. EYSENHARDI, presbyteri, *continuationem* dedit, quæ finit A. MDXIII.

(*i*) Tom. I. pag. 208. 212. & 680.

(*l*) Ludovicus Ultramarinus, Rex Franciæ, quidem in Alſatiam venit, ſua in Lotharingiæ regnum jura vindicaturus; ſed Ottonis M. exercitu adveniente mox in Galliam receſſit, nec unquam occupavit Briſacum. Urbem hanc à Ludovico captam, ab Ottone receptam fuiſſe, credidit GUILLIMANNUS de *Epiſc. Arg.* p. 140.

(*m*) An. DCCCXXXIX.

(*n*) Vid. Tom. I. pag. 222.

(*o*) *Chron. Alſ.* Lib. II. Cap. XIV.

(*p*) Hoc An. MII. factum teſtatur DITMARUS pag. 367. Hermannus denique Henrico Imp. Bruchſaliæ ſe ſubmiſit. Id. pag. 370. *Bruchſellam* Cæſar tum temporis Conrado, Franciæ Orient. Duci, pro caſtro ejus in Wormatia, tradiderat. vid. Monachi Kirsgart. *Chron. Wormat.* Cap. XI. ap. LUDWIG. *Reliq. Mſſ.* Tom. II. pag. 54.

ante initia Zuuentebulchi, quem An. DCCCXCV. Lotharingorum Regem Arnulfus pater conſtituit, id contigiſſe veriſimile eſt. Rudolphina hac uſurpatione Alſatia noſtra Baſelgovam, Auguſtoviam, Fricgoviam, Sisgoviam, Alsgaudiam &c. perdidit. David Blondellus, (k) origines Rudolphini Regni exponens, non Baſilienſem modo, ſed & Lauſanenſem, Genevenſem & Sedunenſem Diœceſes, Lotharienſi Regno ab eodem Rudolpho Rege detractas fuiſſe exiſtimat; non memor eorum, quæ Annalium Bertinianorum enuntiat Auctor, Lotharium nempe Regem jam An. DCCCLIX. quo Hucberto Abbati terras inter Juram & montem Jovis commiſit, (l) Genevam, Lauſanam & Sedunum civitates, cum Epiſcopatibus, Monaſteriis & Comitatibus, fratri ſuo Ludovico II. Imp. & Italiæ Regi, tradidiſſe. Urbes ergo memoratæ, per totos triginta annos, à Lotharienſi Regno avulſæ jam fuerant, Burgundiæ Regnum quum conderet Rudolphus; qui provincias iſtas, poſt Ludovici II. Imp. mortem Ludovico Germ. An. DCCCLXXV. & ab hoc filiis ſuis relictas, Germaniæ Regno, non Lotharienſi, detraxit. Quum An. DCCCCXVI. Conradus I. ob Hungaricas irruptiones Alemanniæ & Alſatiæ Ducatui, per tot annos vacanti, novum Ducem dediſſet, Baſilea, ab Alſatiæ Ducatu abrupta, Regnoque Burgundico adjecta jam fuerat, ejusdemque adhuc membrum habita ſub Conrado II. ut ex Wippone & aliis documentis adſtruximus alibi. (m) Idem nos Wippo docet, Conradum II. Imp. Baſileam Rudolpho Ignavo eripuiſſe; quod hic ſua, de Burgundiæ Regno ad Henricum II. Imp. transferendo, promiſſa, (n) poſt mortem Henrici, ad Conradum extendere noluerat. Hic ergo Baſileam, futuræ ſucceſſionis pignus, occupavit, vivo Rudolpho. Ita Baſilea ſub Rudolpho I. ab Alſatia; ſub Rudolpho III. à Burgundia quoque, ante Reges ejus extinctos, diſtracta, urbs immediata Germaniæ tandem Regno acceſſit, ſed nunquam ad Alſatiam rediit; (o) Epiſcopis Imperatorum jura, plurium ſeculorum decurſu, Comitum loco ibidem exercentibus, (quod & in aliis Germaniæ, Galliæ, Italiæque liberis civitatibus factum) donec ex Imperiali civitate An. MDI. Helvetici fœderis ſocia fieret.

Firretenſ. Comit. pars Alſat.

Præter Baſileam & Baſilienſem Epiſcopatum, Firretenſem quoque Alſatiæ Comitatum terris Burgundicis olim annumeratum fuiſſe, imo omnem ejus tractum in Actis publicis uſuque populari Burgundiæ ſuperioris (p) nomine etiamnum venire, in Habsburgico opere aſſerit Marq. Herrgott; (q) quo calculo meridionalis Alſatiæ limes multo contractior redditur. Verum enimvero Burgundicæ ditionis in Ferretenſes terras veſtigium mihi viſum eſt nullibi: Imo inter Alſatiæ Proceres reputati ſunt ſemper Ferretii Comites. Baſilienſis Eccleſiæ ditio, Burgundiæ ſuperiori contigua, nunquam ejus fuit habita membrum. Alſatiam Auſtriacam Ferdinando fratri quum Carolus V. dediſſet, Firretenſis Comitatus cum eadem transivit. Burgundicus autem Comitatus omnis in Caroli poteſtate permanſit. (r) Ferretenſis Comitatus ergo nec ad Burgundiam ſuperiorem, nec ad Burgundicum vel Arelatenſe regnum, unquam pertinuit: à Wolfoango Lazio (s) jam inter Comitatus, qui ex iſto Regno prodierunt, male relatus. Baſilea Burgundicum regnum ab Alſatico ſeparavit Ducatu, qui totus Germanici juris fuit. Evidenter id nos edocet Wippo, (t) quem modo de Baſilea teſtem produxi. Hic enim, ubi Conradum Salicum Imp. An. MXXXIII. Chriſti feſtum natale Argentorati celebraſſe retulerat, ſubjungit, milite eum deinceps collecto Burgundiæ fines intraſſe, annoque ſequenti ex Burgundia per Alſatiam rediiſſe Argentoratum.

 Poſtquam

(k) *Genealog. Franc. Aſſert. plen.* Tom. II. pag. 262.

(l) Regino ad An. DCCCLIX.

(m) Tom. I. pag. 677. §. LXVI.

(n) Henricus II. jam An. MX. Epiſcopalem eccleſiam ſuis ſumtibus reſtaurari, atque An. MXIX. inaugurari juſſit, ipſo præſente; quanquam urbs in Rudolphi III. poteſtate tum adhuc fuiſſet. Scilicet Burgundiæ Trans-Juranæ regnum Germaniæ regibus ſemper obnoxium fuit; unde Ottones & Henricus II. Paterniacenſis monaſterii, in eodem regno ſiti, privilegia, à Regibus Burgundiæ data, vi juris ſui ſupremi circa ſacra, confirmarunt. Herrg. *Genealog. Habsb.* Tom. II. num. 142. 151. 156. Hinc etiam Rudolphus III. ad Conradi II. inaugurationem Romanam vocatus eſt. Wippo in *Vita Conradi Salici*, apud Pistorium *Rer. Germ.* Tom. III. pag. 472.

(o) Memorabilia Wipponis pag. 470. verba: " Baſilea civitas ſita eſt in quodam triviali confinio, „ id eſt, Burgundiæ, Alemanniæ, & Franciæ, ipſa „ vero civitas ad Burgundiam pertinet. „ Germaniæ regnum tum Francia orientalis, Galliæ regnum Francia occidentalis dicebatur. Utrique ab Helveticis partibus Burgundia fuit confinis. Eodem modo Wibertus in *Vita Leonis IX.* Cap. VIII. Leucorum quoque civitatem Tullum in *trium regnorum confinis* ponit. Lotharingiæ Moſellanicæ Dux quandoque *Marchiſus inter tria regna* vocatus eſt. Chifletius in *Commentario Lothar.* pag. 97.

(p) *Hoch-Burgund.*

(q) Tom. I. Prolegom. VII. pag. 53. Vide quæ nos infra de Landgraviatu ſuper.

(r) Gollut *Memoires Sequanoiſes* Lib. XI. Cap. XXXVI. pag. 1013.

(s) *De Migrat. gent.* Lib. XI. pag. 777. ubi: " Surrexerunt labentibus ſeculis & alii Comitatus intra „ limites nobiliſſimi regni: videlicet Aureacenſis . . . „ & verſus Alemanniæ fines Montisbelgardi, Salmenſis, „ Pfyretarum, Neuburgenſis, Burgdorfenſis &c.

(t) Apud Pistorium loco cit. conf. Sim. Frid. Hahnii *Diſſert. de Regno Arelat.* Cap. II. pag. 17.

Poſtquam Delenſis atque Belfortenſis Dynaſtiæ, à Montisbelgardenſi Comitatu ſec. XIV. abruptæ, Phirretenſi Comitatui acceſſerunt, auſtro-occiduus Alſatiæ limes ita adauctus eſt, ut Dela (*u*) atque Belfortum oppida Alſatiæ fierent, eamque ab iſta parte, quod & hodie faciunt, terminarent.

§. VII.

Limes borealis.

Jacturam, quam verſus ſeculi IX. finem meridionalis Alſatia paſſa eſt, poſt quatuor ſeculorum intervallum, borealis Alſatia reparavit ex parte; limite ejus ab Lutera prolatato ad Queicham. Cum Conradino nimirum, Alſatiæ, Sueviæ & Franciæ orientalis, Ducatuum poſſeſſore, An. MCCLXVIII. peremto, tres quoque Ducatus intermortui ſunt, eorumque urbes ſingulæ in imperiales converſæ, ex mediatis immediatæ evaſerunt, (*w*) uti publico ſtylo loquuntur. Tum vero Advocatia Alſatica, Hagenoæ mox conſtituta, borealem Alſatiæ nuper ducalis limitem, Luteram nempe transgreſſa, in extincti nuper Francici Ducatus terras ſe paulatim extendit; (*x*) Landaviam, quam perluit Queicha, ambitu quoque ſuo tandem complexa; conſentientibus Cæſarum Comitiorumque decretis. Landaviæ ſub Advocatia Alſatica An. MCCCXV. jam comprehenſæ documentum exhibent turbæ civiles, poſt Ludovici Bavari & Friderici Auſtriaci electionem in noſtris oris exortæ. Civitates Alſatiæ ſteterunt pro Auſtrio; cujus frater Leopoldus Ottonem Ochſenſteinium, Alſatiæ Advocatum, cum militum præſidio, impoſuit Landaviæ, urbium Advocatiæ Alſaticæ ſubjectarum extremæ. Bavarus, Spirenſes ſibi nactus fautores, Georgium, Veldentiæ Comitem, Germershemii cuſtodem conſtituit; qui Spirigoviæ reliquæ fines contra Friderici aſſeclas defenderet. (*y*) In Pace publica, quam Ludovicus Bavarus inter urbes Rhenenſes An. MCCCXXXII. compoſuit, ordinatur: ut "pro ſingulis carratis Alſatici vini, ſupra Landaviam prove-
„ nientis, XXXII. Schillingi hellerorum; pro carrata autem vini, infra Landaviam in
„ Spirgovia creſcentis, X. Schillingi hellerorum ſolvantur;„ (*z*) quæ verba Pax publica Caroli IV. An. MCCCLII. Spiræ ſtabilita, repetiit. (*a*) An. MDIX. Maximilianus I. Præfecto Alſatiæ (*b*) injunxit, ut Landaviam contra quasvis injurias tueretur; qui paulo poſt aliis Literis (*c*) hanc urbem in Alſatia ſitam diſerte profitetur. Sed & ipſa Landavia Literis ejusdem anni (*d*) Præfecturæ Alſaticæ ſe membrum enuntiat. Alſatiæ Status An. MDXVI. Hagenoæ convenientes, communem inter ſe defenſionem firmarunt, quæ incluſit Landaviam. Pactum An. MDXLII. Seleſtadii repetitum. Carolus V. (*e*) & Maximilianus II. (*f*) eandem Landaviam Præfecturæ Inferioris Alſatiæ Civitatem appellant. In Ratisbonenſibus Comitiis An. MDXXXII. ut & in Spirenſibus decennio poſt, ac ſubſequentibus aliis, ad poſtrema usque An. MDCLIV. Landavia ſemper ut Imperialis Alſatica civitas Receſſus Comitiorum ſignavit. Plures heic teſtes lubens prætereo, ut parcatur Lectori; cujus oculis ſubjici quoque poſſent Reverſales illæ Literæ, quas Præfecti & Sub-Præfecti Hagenoenſes, munus ſuum ingreſſi, Landavienſibus dederunt. Teſtimoniis his pro Landavia Alſatica colophonem imponit Weſtphalica pax, cum Gallis Monaſterii concluſa, ubi hæc legimus: (*g*) "Præfecturamque
„ Provincialem decem Civitatum Imperialium, in Alſatia ſitarum, ſcilicet Hagenau,
„ Colmar, Schletſtat, Weiſenburg, *Landau*, Obernheim &c. „ Agmen claudit Alſaticæ decem civitatum Præfecturæ proteſtatio, An. MDCLVII. contra ſupremum Enſisheimenſe tribunal facta, cui ſubſcripſerunt: *Decem Imperialium civitatum, in Alſatia ſitarum, ad hunc action Deputati.* Hos inter Deputatos Landavienſis etiam comparet.

§. VIII.

(*u*) Germ. *Dattenried.* Confer mox §. XX.

(*w*) Argentoratus Palatina & Imperialis urbs libera jam fuit ante Ducatum extinctum, adeoque nec Ducibus paruit, poſtquam hi ex Magiſtratibus & Adminiſtris Provinciarum Autocratores facti ſunt. Improprie ergo Argentinam Alſatici Ducatus caput appellavit DITMARUS in *Chron.* Lib. V.

(*x*) Fridericus II. Imp. in Charta An. MCCXIX. proavum ſuum, qui erat Fridericus Luſcus, Friderici Barbaroſſæ pater, villam *Anweiler*, quæ ad Queicham ſita, ſub ſpecialem jam protectionem recepiſſe fatetur; ipſeque eadem Charta Anvilerenſibus oppidi jura concedit. Conjiceres hinc ſeculo XII. jam, adeoque vivente adhuc Alſatiæ Ducatu, Ducatum hunc proceſſiſſe ad Queicham, quoniam Fridericus Luſcus Dux Sueviæ & Alſatiæ, non autem Dux Franciæ fuit; hunc enim poſteriorem Ducatum tum poſſederat Conradus. Hoc tamen exemplum limitem Ducatus Alſatici ad Queicham usque nondum promovet. Neſcimus, quo pacto Ducatum Franciæ, quem Hohenſtaufii tenuerant, inter ſe diviſerint agnati. Chartam Friderici II. dedit JOANNIS in *Spicilegio Tabular. Vet.* pag. 453.

(*y*) LEHMANNUS *Chron. Spirenſis* Lib. VII. Cap. XXIV. Idem Otto Ochſenſteinius An. MCCCXVIII. ſq. Advocatus Alſatiæ & Spirigoviæ ſimul fuerat. LEHMANN. Lib. IV. Cap. VII.

(*z*) Ibidem Lib. VII. Cap. XXX. pag. 682.

(*a*) Ibid. Cap. XLVII. pag. 709.

(*b*) Caſpero Baroni de Mœrſperg & Belfort, in Literis Ulmæ datis, apud LUNIG *Archiv. Imp.* Tom. XIII. pag. 1284.

(*c*) An. MDXI. apud LAGUILLE *Hiſt. d'Alſace*, inter Probat. pag. 108.

(*d*) Ibid. pag. 109.

(*e*) In Wormat. Charta An. MDXXI. ibidem pag. 110.

(*f*) An. MDLXX. in Privilegio Landavienſibus dato.

(*g*) Inſtrumenti Cæſareo-Gallici §. LXXIII.

§. VIII.

Nova hæc Geographiæ Alſaticæ ad boream augmenta nec everſa, nec interrupta, fuerunt acquiſitione terrarum, quas inſequentibus annis Palatina Domus in veteri Alſatia ſibi paravit & nova; præſertim ex quo Ludovicus Bavarus & Rupertus Palatinus regium apud Germanos ſolium conſcenderant. Ab eo enim tempore factum, ut multæ Imperii terræ, in extincto Franciæ Ducatu, & ſpeciatim in Wormsgovia, in Spirigovia, imo & in Alſatia veteri cis Luteram ſitæ, Palatinis vel oppignerarentur, (*b*) vel aliis jam oppigneratæ, Imperiali privilegio per Palatinos redimerentur. Hæc immutatio Dominiorum nec Geographicum locorum ſitum, nec Alſatici limitis rationes, turbavit; qui perſtitit immotus, quamvis terræ in eo comprehenſæ varios poſſeſſores acciperent. Novum ſibi paulatim tractum terrarum à Germershemio Pfalzburgum usque Palatini acquiſiverunt; ſua tamen Spirigoviæ, ſua Alſatiæ, conſtitit ratio. Christophorus Lehmannus ergo, qui, ante exacerbatam de limitibus Alſatiæ litem, boc argumentum tractavit, atque Landaviam in Alſatia poſuit, (*i*) ambiguus non eſſe debuiſſet, Spirigoviæ, (*k*) an Alſatiæ, adnumeraret Landaviam; quæ ſequiore ævo annumeranda utrique. Nec opus erat, ut ea, quæ de Spirigovia, ad Luteram usque extenſa, paulo ante perſcripſerat, confutaret deinceps. Sed & Schilterus, (*l*) Palatinum territorium inter Alſatiam & Spirigoviam conſtituens, peccat, quoniam in Spirigovia & in Alſatia illud conſtituere debuiſſet: in eo quoque deceptus, quod Lehmannum accuſarit erroris, quem ſine documento Weiſenburgum Spirigoviæ male attribuere exiſtimat; cum Ottonis I. Charta An. DCCCCLXVIII. data Lehmannum defendat. (*m*) Præter Inſtrumenta, quæ protuli, Martinus Zeilerus, (*n*) Christoph. Cellarius, (*o*) illuſtres Geographi; atque *Rerum Habsburgenſium* Scriptor Herrgottus, (*p*) unanimi conſenſu omnes Landaviam in Alſatia ponunt. Palatinatus novus.

§. IX.

Colligimus hinc, maximam Alſatiæ extenſionem ſub Francica, minimam ſub ſecunda Germanicæ Periodi Epocha, extitiſſe; quæ nempe à Conradi primi Regis temporibus ad Conradinum usque, poſtremum Alſatiæ Ducem, hoc eſt, ab An. DCCCCXVI. ad MCCLXVIII. usque procedit. Alſatiæ incrementa tamen, quibus in ſequenti ætate limes ejus ad Queicham usque promotus eſt, non repararunt jacturam, quam Alſatia vetus olim in Rauracis paſſa eſt; hæc enim plus quam XII. leucarum fuit; augmentum ad boream nonniſi ſex leucas complevit. Ita ſub Germanica Periodo non muneris tantum, ſed & regionis Ducatus intermortuus eſt, poſtquam per quadringentos ferme annos ſub eadem continuatus fuiſſet. Initia ejus in ſeculum ſeptimum, finis in tertium decimum, incidunt. Varia Alſatiæ extenſio.

Colli-

(*b*) Ludovicus IV. Imp. An. MCCCXXX. Rudolphi, fratris ſui, filiis, Rudolpho & Ruperto, Comitibus Palatinis Rheni, ob præſtita Imperio officia, præter alia Imperii bona redimenda, oppigneravit caſtrum *Trifels*, caſtrum & oppidum *Germersheim*, oppidum *Anweiler*, caſtrum *Gutenberg* & *Neucaſtel*, caſtrum *Wegelnburg*, caſtrum *Falckenburg* &c. cum omnibus terris & juribus, quæ ad ſingula caſtra & oppida pertinent, pro 6000. marcis argenti, ponderis Argentinenſis. Literas has, datas Tridenti, nobis exhibet Ge. Christ. Joannis in *Miſcellis Hiſt. Palat.* pag. 75. Acceſſerunt dein Palatinis & alia bona, in Alſatia ſita, quæ in Diviſione terrarum Ruperti Palat. Imp. An. MCCCCX. Heidelbergæ inter quatuor filios ejus facta, memorantur; nempe pars in *Lutzelſtein*, *Einhardshauſen*, *Bergzabern* caſtrum & oppidum, pars caſtri *Ochſenſtein* & *Hunnburg*. Vid. Tolner Cod. Diplom. Palat. pag. 153. ſqq. Pleræque ergo Palatinæ gentis acquiſitiones in Alſatia ab An. MCCCXXX. ad An. MCCCCX. adeoque intra octoginta annos factæ ſunt. In tranſactione enim Ludovici Bav. Imp. cum ſuis ex fratre nepotibus An. MCCCXXIX. facta, ex terris Alſaticis nihil comparet. Advocatia Alſatiæ à Luzelburgiis ſub Sigismundo Imp. ad Palatinos quoque tranſivit, & inde ad Auſtrios. In Conſtitutione Stephani Bipontini & Friderici Veldent. An. MCCCCXLIV. vicus Alſatiæ *Minfeld* occurrit. *Selza* oppidum denique acceſſit. Hæc in Alſatia. Spirigoviæ Advocatiam ſub Ludovico Bav. identidem geſſerunt Palatini. Lehmann. *Chron. Spir.* Lib. IV. Cap. VII. Seculi præcedentis anno vigeſimo quinto Henricus, Wormat. Epiſcopus, Ludovico, Duci Bav. & Comiti Palatino, Comeciam *Stalbubel* & caſtrum *Heidelberg*, cum *burgo* ipſius caſtri, conceſſit. Schannat. *Hiſt. Wormat.* pag. 232. Carolus IV. ſuis quoque Literis An. MCCCLXXV. Ruperto Palatino eandem oppignerata Imperii bona redimendi facultatem firmavit. Incrementa Palatinatus ad Rhenum delineat Freherus *Origg. Palat.* Part. I. Cap. XIV. Irenicus *Exeget. Germ.* Lib. III. Cap. LII. Munster. *Coſmograph.* Lib. III. Cap. CCCL. ſqq.

(*i*) *Chron. Spirenſ.* pag. 669. conf. *Alſatia Illuſtr.* Tom. I. pag. 2. §. II.

(*k*) Ibid. pag. 258.

(*l*) *Gloſſar. Teuton.* pag. 29.

(*m*) Lauber. in *Magdeb. Stapel Unfug.* num. 1610. exhibet Chartam, ubi: *Abbatiam Wizzenburg in Pago Spirenſi ſitam* &c.

(*n*) In Libro *de X. Circulis* pag. 1144. ubi ita: *Landau an den Grentzen des untern Elſaſs, dabin ſie gleichwohl, wegen der Landvogtey Hagenau, noch gerechnet wird.*

(*o*) *Geograph. Nov.* pag. 238. ait: *In inferiore Alſatia ſunt Hagenoa, Landavium, Weiſſenburgum.* Idem pag. 247. Tabernas Rhenenſes in Alſatico Rheni litore, pag. 245. Germershemium ad Rhenum in Alſatiæ finibus ponit.

(*p*) *Genealog. Habsb.* Lib. I. Cap. III. pag. 20.

Cautelæ circa limites.

Colligimus porro, in limitibus noſtris definiendis præcipuam temporum eſſe habendam rationem; quam qui probe diſtinguit, Documenta ille omnis ævi inter ſe conſpirare intelliget. Cavendum eſt denique, ne fines Pagorum, ex quibus Provincia componitur, & præſertim, ne novæ dominationis, in Provincia ortæ, limites cum Provinciæ ipſius confundas limitibus. Præfecturæ Alſaticæ accedens Landavia, quum occaſionem dediſſet, ut Alſatia à Lutera promoveretur ad Queicham, adeoque in ſupremam Spirigoviæ partem fines ſuos proferret, prolatio illæſis Spirigoviæ finibus facta eſt, quoniam ex pluribus Pagis, ſeu integris, ſeu partitis, concreſcit Provincia, cujus limites limitibus Pagorum non ſemper reſpondent. Pars illa Spirigoviæ ergo, quæ transivit ad Alſatas, ſive retinuerit priſtinum, ſive amiſerit, nomen, (*q*) novus Alſatiæ tamen perſtitit limes; qui à Spirigoviæ limite potuit eſſe diverſus. Scaphuſia, Suevicum olim pagi Cletgoviæ (*r*) oppidum, ab An. MDI. quo Helvetico fœderi acceſſit, non Suevica, ſed Helvetica civitas, Sueviæ confinis eſt, adeoque pars illa Cletgoviæ à Suevia receſſit, acceſſitque Helvetiæ; nova Helvetia prorepente trans Rhenum. Landavia, Spirigoviæ civitas, cum illa Pagi ſui parte, temporis ſucceſſu civitas quoque evaſit Alſatica; Provincia enim ſe dilatans non deſtruit Pagum. Cis-Luteranum veteris noſtræ Nordgoviæ oppidum Selza per omnes Periodos pars Alſatiæ fuit. Palatinatu in Rheni ſuperioris partibus orto, Selza cum aliis locis ad Palatinum jus denique transiit, illæſa Alſatia; uti Spirenſis Eccleſia, Teutonicus Ordo, aliique bona ſua apud Alſatas poſſident augereque poſſunt, limite Alſatiæ ſalvo; unde & in Comitiis Alſatiæ ſtatuum comparuere frequentes. Ad noſtras tameu has oras prorepens Palatinatus multos induxit, ut Alſatia exiviſſe crederent ea, quæ Palatino juri acceſſerunt ibidem; Alſaticas Palatinorum terras ab Alſatico corpore citra cauſam reſcindentes; id quod præcipue diverſitatem opinionum de Alſatico limite, quam ſupra (*s*) indicavimus, peperit. Quodſi ad ſeculum usque duodecimum aſcendas, in avia nos abducere poſſet Otto Frisingensis, (*t*) Benedictinum olim S. Walpurgis Monaſterium, in Hagenoenſi ſilva, haud procul à Sura flumine ſitum, *in terminis Alſatiæ* ponens. Nonniſi ad Suram flumen terminos ſuos Alſatiam tum extendiſſe crederes. At his Ottonis verbis ſi ſenſum iſtum affingas, affinges errorem, quoniam Selzam & Weiſſenburgum, contra omnem monumentorum fidem, excluderent Alſatia. Selzam enim in Nordgovia, vel Alſatia inferiore, ponit Odilo, (*u*) ſeculi X. Scriptor. *In terminis Alſatiæ* hinc idem eſt apud Friſingenſem, quod *in partibus Alſatiæ* apud alios denotat. Ita Columbariam *in Eliſatii partibus* reponit Bajonus. (*x*) Sigoltesheim vicus, nonniſi aliquot leucis Columbaria diſtans, *in Alſatiæ partibus* ſitus, ut Auctor vitæ S. Deodati apud Mabillonium (*y*) loquitur. Weiſſenburgum infra exponimus.

§. X.

Alſatia non Terra Rhenenſis.

Ludovicus Tolnerus (*z*) tractum Inferioris Alſatiæ, ab Argentorato ad Queicham, membrum Terræ Rhenenſis, quam & Provinciam, Franciamve Rhenenſem, olim appellarunt, neſcio qua auctoritate fretus, conſtituit. Spiram, Wormatiam, Moguntiamque cum pagis ſuis, Ludovico Germ. pace Virodunenſi conceſſis, terræ Rhenenſis incunabula conſtituiſſe, publici Germaniæ juris Scriptores (*a*) unanimi fere tradunt conſenſu. A Ludovicianis illis Rhenenſibus terris diſtinctus ſemper fuit Alſatiæ Ducatus, ad Luteram usque flumen progreſſus. Francia Rhenenſis autem à Cameræ Nuntiis adhuc regebatur, Alemanniam & Alſatiam cum jam regerent Duces; quod Conradi I. temporibus contigit, ut junior Ekkehardus (*b*) teſtatur. Inde Francia quoque Ducibus paruit, ex quibus Salici Germaniæ Imperatores ſunt orti; qui Ducatum Franciæ ſibi retinentes, Comitibus fiſci adminiſtrandum dederunt; donec ultimus eorum Henricus V. Conrado Hohenſtaufio, ſororis filio, Ducatum An. MCXVI. conceſſit. Ab hoc tempore Hohenſtaufia Domus cum Alſatiæ Sueviæque Ducatu terram quoque Rhenenſem, ut Francici Ducatus partem, poſſedit: donec ea, Conradino extincto, ad priſtinam quoque libertatem rediret; unde Palatinis ſuas in Alſatiæ vicinia terras acquirendi fuit nata occaſio. Terra Rhenenſis ergo nonniſi pars modica fuit totius tractus Rhenenſis, quæ ab infimæ Alſatiæ partibus ſe ultra Moguntinum pagum extendit.

Sed

(*q*) Hinc variæ de limitibus Spirigoviæ opiniones, num hæc ad Queicham, Luteramve ſe extendat. Lehmann. loco alleg.

(*r*) Tschudi *Deſcr. Helvet. vet. Mſ.* pag 234.

(*s*) *Alſat. Illuſtr.* Tom. I. pag. 2.

(*t*) *De rebus geſtis Friderici I. Imp.* Lib. I. Cap. XXXIX.

(*u*) *Vita S. Adelheidis* in *Bibliotheca Cluniacenſi*, à Chesnio edita, pag. 367. conf. ſupra Tom. I. pag. 635.

(*x*) *Hiſtor. Mediani Monaſt.* pag. 296.

(*y*) In *Actis Sanctor. Bened.* Sec. III. Part. II. pag. 476.

(*z*) *Hiſt. Palat.* Cap. VII. pag. 176. ubi Hub. Th. Leodium, Freherum, Aventinum, Blarerum à Geierſperg, allegat. Juniores hi omnes: Freherus hac de re nihil.

(*a*) Struvius *Corp. Juris publ.* Cap. III. §. XXXVI. pag. 74. Kemmerich *Jur. publ. Imp.* Lib. I. Cap. V. §. I. pag. 122. Spener *Hiſt. Germ.* Lib. III. Cap. I. num. 10. pag. 187.

(*b*) Cap. I. apud Goldast. *Rer. Alemann.* Tom. I. Part. I. pag. 25. Verba ejus vide ſupra Tom. I. pag. 753.

Sed & colligimus hinc, Franciam Rhenenſem priſci Ripuariorum Ducatus olim partem extitiſſe. *Bertiniani Annales* (*c*) Ducatui huic *Wormazfeldon* & *Sperohgouui* aſſignant. Verum iſte Ripuarius Ducatus pridem intermortuus erat, quum veterum ejus terrarum exigua portio accreviſſet Alſatiæ. Quodſi audiamus CHRISTIANUM JUNCKERUM, (*d*) Ducatus hic vel à Baſilia, vel certe ab Argentorato, Spiram usque ſe extenderat olim. De Ripuario Ducatu jam egimus alibi. (*e*) Ceterum & monendus eſt Lector, Franco-Gallos, qui ſub Germanica Periodo commentati ſunt, Scriptores Alſatiam noſtram *Auſſays*, (*f*) *Auſſay*, (*g*) *Pays d'Auxois*, (*h*) appellare, unde GUILIELMI DE NANOIACO (*i*) *Aſſatiron* prodiit. Latinas appellationes varias jam evolvimus ſupra. (*k*)

§. XI.

Comitatus & Dynaſtiæ Alſatiæ.

Quodſi jam Geographicam totius Alſatiæ Germanicæ compagem ponamus ob oculos, in ea vel ante, vel poſt Ducatum extinctum, præter duos Landgraviatus, Præfecturam Hagenoenſem & Advocatiam Imperialem Keyſersbergenſem, plures Comitatus & Dynaſtiæ, in Ballivatus ſuos ſubdiviſi, occurrunt. In ſuperiore Alſatia, ſub qua Sundgoviam quoque complectimur, Comitatus Pbirretenſis, Egisheimenſis & Horburgenſis, ſe ſiſtunt. A Phirretenſi Dynaſtiæ Belfortenſis, Roſemontana, Delenſis, Morimontana, Thannenſis, Altkirchenſis, Rubeomontana, & ab his aliæ minores Frobergenſis, Merſpergenſis, Monſtrolia, Granvilarienſis, Florimontana, Roppacenſis, pendebant. In Alſatia inferiore Comitatus Werdenſis, Luzelſteinenſis, Dagisburgenſis & Riedenſis, ſe exſerunt. Reliquæ ſuperioris Alſatiæ Dynaſtiæ ſunt Landſeriana, Maſoniana, Bollvilenſis, Hatſtadienſis, Hoh-Landſpergenſis, Richovillana, Rappoltſteinenſis. In Alſatia inferiore autem Vilerenſis, Rupenſis, (*l*) Barrenſis, Liechtenbergenſis, Huneburgenſis, Ochſenſteinenſis, Fleckenſteinenſis, Oberbrunnenſis, Gutenbergenſis, Cleburgenſis, &c. Dynaſtiæ celebrantur. His omnibus ſuperior inferiorque Emunitas, Comitum Bannus, Maurimonaſterienſis Marca, Proprium Adelheidis atque Geraydæ, accedunt. Ex Pagis veteribus nonniſi Sundgovia, Hattgovia, Waſgoviaque ſuperſunt, quibus pars Spirigoviæ Weiſenburgum inter & Landaviam annumeranda. Sed & annumerandi Tractus plures, ad Electoralem & Bipontinam Palatinas Domos, ut & ad Argentinenſem Spirenſemque Epiſcopos, ad Eccleſias item Collegiatas, Abbatias, Civitates Imperiales, ut & ad Nobiles immediatos, qui ſpectant; quibus Caſtra Ganerbialia & non Ganerbialia accenſeas; quæ ſingula ſuo loco evolvimus.

DUCATUS.

§. XII.

Ducatus Alſatiæ reſtauratus.

ALſatiæ Ducatus, qui poſt Hugonem, Regis Lotharii filium, Duce carebat, (*m*) poſt initia ſeculi X. à Conrado, Germaniæ Rege, Burcardum, ex Suevicis Primoribus, Ducem accepit, cui Alemanniæ & Alſatiæ Ducatus An. DCCCCXVI. fuerunt commiſſi; quæ conjunctio ad finem utriuſque duravit. Ducatus hi, per totos CCCLII. annos, primo ſub Ducibus diverſarum proſapiarum, dein ſub Salicis & Staufenſibus præſertim, conſtanter floruerunt, donec cum ipſa Staufenſium gente conciderent. Creandi novi Ducis occaſionem dederunt turbæ, apud Alemannos eo intervallo exortæ, quo Alemannia & Alſatia à Nuntiis Cameræ procurabantur. Hos inter Berchtoldus & Erchangerus Salomoni, Conſtantienſi Epiſcopo, quum vim intuliſſent, in Concilio Altheimenſi damnati & paulo poſt Adingæ, qui Alemanniæ vicus eſt, truncati ſunt capite. (*n*) Acceſſerant funeſtæ Hungarorum per Alemanniam & Alſatiam late graſſantium irruptiones, quæ Conrado Regi Alemannici Alſaticique Ducatuum reſtaurandorum inſpirarunt conſilium; quorum Duces pars operis noſtri Genealogica exhibet.

 Invalue-

(*c*) An. DCCCXXXIX.
(*d*) *Geograph. medii ævi* Part. II. Cap. IX. pag. 391.
(*e*) Tom. I. pag. 645.
(*f*) NIC. VOLZYR. *Hiſtoire & Recueil de la triumphante & glorieuſe victoire obtenue contre les ſeduyctz & abuſez Lutheriens meſcreans du pays d'Auſſays.*
(*g*) JEHAN FROISSART *Hiſtoire & Chronique memorable* Volum. III. Cap. XCVII. pag. 244. MONSTRELET *Chronique* Vol. III. ad An. MCCCCXLIV. pag. 1. *b.*
(*h*) Carolus Audax, Burg. Dux, in Literis ad Waldener. quæ MSſ. in Archivo Wald.
(*i*) *In geſtis Philippi III. Franc. Regis* ad An. MCCLXXIII.
(*k*) Tom. I. pag. 15. & 633.
(*l*) *Steinthal*, Gall. *Ban de la Roche.*
(*m*) Adi Tom. I. pag. 771.
(*n*) Tom. I. pag. 752.

Invaluerunt tum apud Germanos, ſecundum quinque populos majores, (o) Lotharingicus, Suevicus, Francicus, Bajoaricus, Saxuoicus, atque adeo quinque, Ducatus. Medius inter priores tres, ut minor inter majores, conſiſtebat Alſaticus; nec Lotharingico, nec Francico, adſcriptus, ſed Suevico, quod Alemanni, pulſis Romanis, tenuerunt Alſatiam, quæ communem hinc plerumque Ducem cum Alemannia habuit.

Limites Ducatus ſub ſecunda hac epocha arctiores, quam ſub prima, fuiſſe, obſervavi ſuperius. Formula vero Ducatus utriuſque ſemper eadem perſtitit. Militiæ, politiæ, pacis publicæ, curam gerere, præcipuum Ducis, ceu Proregis aut Gubernatoris provinciæ, officium fuit.

§. XIII.

Poteſtas ducalis.

Ducatus beneficio Regis commiſſus eſt Duci, ejusque hæredibus ſubinde conceſſus; id quod Alſatiæ Ducum indicabit laterculum. Unde Regino (p) dixit: *Hermanno Ducatus Alemanniæ committitur.* Eadem Ducatus, quæ Imperij ratio fuit; in neutro hæreditaria obtinuit ſucceſſio, licet beneficio Regum filius patri plerumque ſuccederet. Fons poteſtatis Ducalis reſidebat in Rege, quam primis temporibus Duces nonniſi vicario nomine exercuerunt, arctiores poteſtatis ſuæ limites indignati non ſemel; uti ex ipſo Burcardi, primi Sueviæ & Alſatiæ Ducis, exemplo addiſcimus; qui vix Ducatum adeptus Ducibus ſe rebellibus junxit. Suprematus eorum frequentibus interregnis pedetentim adauctus eſt, dooec voluntaria vel coacta liberalitate Regum jura regalia ad Duces & ad reliquos Imperij ſtatus devolverentur. Ex jurium iſtorum complexu *ſuperioritas* illa *territorialis*, quam vocant, ſurrexit, quæ Duces Regibus fere pares conſtituit. Ceterum illa ipſa vicaria Ducum poteſtas feudali denique vinculo eis fuit conceſſa. (q) Innuit hoc Seculi X. Scriptor Luitprandus, (r) Arnoldum, Bajoariæ Ducem, Henrici I. Aucupis *militem* factum eſſe perſcribens. Duces ad ſolium regale promoti Ducatum fratri, filiove, genero vel agnato, tradideruot. Hodierna Ducatuum Germaniæ facies ab Alſatico Ducatu, ante quingentos annos extincto, quantum aberrat!

Supervacua igitur quæſtio: An Alſatiæ Ducatus clauſum vel non clauſum territorium fuerit, quæ nonniſi junioris ævi diſtinctio eſt. Nec ante Staufenſes, (s) nec ſub Staufeoſibus, ullus apud Germanos Ducatus ita clauſus fuit, ut omnia poteſtati ejus ſubeſſent. Palatia, Imperiales & Liberas Civitates Villasque, propriæ directioni Reges ſuæ ſibi ſemper ſervarunt. Sed & Epiſcopatus ac Abbatiæ pleræque à Ducum poteſtate exemti fuerunt. Argentoratus *Ducatus Hermanni caput* Ditmaro (t) dicitur, quod princeps Alſatiæ oppidum, imo & ſedes Epiſcopi, non quod Duci ſubjecta, aut Ducis ſedes fuiſſet; quam hi nullibi in provincia fixam ſtabilemve, Imperatorum more, habuerunt. Hagenovia, Foreſtæ ſanctæ, quæ juris Cæſarei fuit, vicina, à Staufenſibus inhabitabatur frequenter, qui veoationis cauſa illam condiderant. Ex patrimonialibus fundis allodiisve, per matrimonia, per hæreditatem, vel pecunia in Ducatu acquiſitis, Duces ſubinde Monaſteria dotarunt.

§. XIV.

Ducatus indoles.

Ducatus ergo Alſatiæ, ut reliqui Germaniæ Ducatus, primum adminiſtratorius ſimpliciter, deinde adminiſtratorius feudalis fuit, donec in proprietatem feudalem tractu temporis tranſiiſſet. Henricus VI. Imp. non Ducatus modo, ſed & omnia Principum feuda in allodia mutaturus erat, ſi hæreditarium ipſe jus in Imperium obtinuiſſet; verum conſilia ejus abrupta ſunt morte. (u) Nonnulla Magnatum extant

(o) Wippo in *Vita Conradi Salici* ait: "Vota, „ ſtudia, conſenſus Francorum, Lotharingorum, Saxonum, Noricorum, Alemannorum: „ Apud Pistorium Tom. III. pag. 464. Per Noricos intelligit Bavaros.

(p) Appendic. An. DCCCCXXVI.

(q) Henr. Coccejus in *Diſſert. de fundata in Territorio Juriſdictione* Tit. I. §. 3. Ducum poteſtatem regiam à primis Franciæ Regum temporibus propriam & feudalem jam fuiſſe exiſtimat. Eadem perſonatus ille Furstenerius, ſub quo nomine Leibnizius latuit, in Libro *de Suprematu* Cap. XIV. ſqq. ut & Jo. Petr. Ludewig in *Diſſert. de Conrado I.* Hos tamen anteſignanos ex aliis Juris Publici Germ. Doctoribus ſecuti ſunt pauci.

(r) *Hiſtoriar.* Lib. II. Cap. VII. fin.

(s) Memorabilis locus eſt apud Wipponem in *Vita Conradi Salici*, ubi Erneſto, Sueviæ Duci, Nobiles Sueviæ dicunt: "Cum liberi ſimus & libertatis noſtræ „ ſummum defenſorem Regem & Imperatorem noſtrum „ habeamus &c. „ Apud Pistorium Tom. III. pag. 474.

(t) *Chronicon.* Lib. V.

(u) Gervasii Tilberiensis *Otia Imper.* Deciſ. II. Cap. XIX. pag. 943. *Chronicon magnum Belgii* pag. 305.

extant exempla, qui terras ſuas allodiales & latifundia cum honorario *Ducis* titulo ſine adminiſtratione Ducalis officii tenuerunt, quo Witekindus ille *Dux Saxonum* (w) & Berchtoldi, Zeringiæ Duces, referendi.

Suevici Ducatus olim prærogativa fuit, ut in omnibus Imperil bellis Dux cum Suevis ſuis Germanicum exercitum præcederet, atque in prima ſemper acie pugnaret, cujus rei memoriam LAMBERTUS SCHAFNABURG. (x) reliquit.

Archi-officium Palatii Ducatui Suevico nunquam adhæſit; Sueviæ Dux tamen non ſemel Archiofficiali functus eſt munere. In Ottonis I. coronatione Hermannus Dux Archi-Pincernatus officium geſſit; (y) in Ottonis III. hiſtoria Conradus, Dux Sueviæ, memoratur *ad Cameram.* (z) Ex quinque Germaniæ Ducibus ad finem usque ſeculi XII. electi ſunt Reges. Ex noſtro Alſatiæ Ducatu Staufenſes ſeculo XII. & ſequenti pervenerunt ad ſolium. Extra Ducum & Archiofficialium ordinem Germaniæ univerſæ primus imperavit Otto IV. ex familia Guelfica Brunsvicenſium natus, Philippi æmulus. Bellum inde natum civile Ducatibus Sueviæ & Alſatiæ debilitandis ſecundam occaſionem dedit, utl bellum quoque civile ſub Henrico IV. Imp. primam dederat occaſionem; ablato nempe Turicenſi oppido, quod Bertholdus Zæringenſis, Ducatum dimiſſurus è manibus, compenſationis loco accepit. Philippus autem, Henrici VI. Imp. frater, ſuam contra Ottonem electionem defenſurus, cum non haberet pecunias, verba ſunt CONRADI à LIECHTENAU, (a) " quibus ſalaria ſive ſolda præberet militibus, primus „ cœpit diſtrahere prædia, quæ pater ſuus Fridericus late adquiſiverat in Alemannia, „ ita ut cuilibet Baroni ſive miniſteriali villas ſeu prædia ruſticana, vel Eccleſias ſibi „ contiguas, obligaret; ſicque factum eſt, ut nihil ſibi remaneret præter inane nomen „ Domini terræ & Civitates ſeu villas, in quibus fora habentur, & pauca Caſtella.

§. XV.

Interitus Ducatus Alſatiæ.

Interitus utriusque Ducatus An. MCCLXVIII. ſecutus eſt, uti ſupra docuimus. Tum vero plena Alſatiæ cœpit libertas: Comites, Dynaſtæ, Equeſter ordo & oppida, caput extulerunt, immedietatis jura paulatim adepti. Libertas hæc, in fatalia Interregni tempora incidens, nonniſi turbas inteſtinas, diffidationes & latrocinia per vicinam Alſatiam ac vicinas regiones peperit; quæ mala nec ſequentium ſeculorum Cæſares reprimere potuerunt, donec Maximilianus I. pacem publicam An. MCCCCXCV. Wormatiæ primus ſtabiliret perpetuam. Unde tot caſtella apud Alſatas, tot arces montanæ, inacceſſibiles & impenetrabiles fere, quarum pleræque in ruinis nunc jacent, quasque vulgus non ſine ratione *prædatorias* (b) appellat. Finis hic Ducatus Alſatici, cum Alemannico & cum Conradino Duce ſepulti.

Error Obrechti.

In alia tamen omnia cum junioribus pleriſque diſcedit OBRECHTUS, (c) qui hos duos Ducatus à Rudolpho Habsburgico, Germaniæ Rege, filio juniori Rudolpho commiſſos eſſe exiſtimat; poſtquam natu majori Alberto Auſtriacum conceſſiſſet Ducatum. Imo & Landgraviatui ſuperioris Alſatiæ, acceſſione Ducatus, hoc eſt, poſtquam dignitatem utramque poſſederant Habsburgo-Auſtriaci, dignationem Principatus acceſſiſſe, idem arbitratur Obrechtus. Verum enimvero in omni hoc argumento non caute ſatis verſati ſunt Auctores plerique. Diploma, quo Albertus & Rudolphus fratres An. MCCLXXXIII. in Comitiis Auguſtanis de Auſtriaco Ducatu ſimul inveſtiti ſunt, nondum prodiit in lucem. Extat tamen Codicillus Electoris Saxoniæ, quo is conſenſit, ut Ducatus Auſtriæ concederetur Habsburgicis. (d) In hoc nullam plane de Sueviæ Ducatu mentionem reperimus; nec ullibi Charta aliqua, de Suevici Alſaticive Ducatus inveſtitura loquens, occurrit. Sed & aliud ejusdem anni documentum confutat Obrechtum, quo Auſtriaca privilegia filiis ſuis Rheinfeldæ idem Rudolphus confirmat, his verbis: " Venientes ad nos ingenui Principes, dilecti „ noſtri filii, Albertus & Rudolphus, Duces Auſtriæ & Stiriæ, Domini Carniolæ, „ Marchiæ & Portus Naonis, Comites in Habsburg & in Kiburg, ac Landgravii „ Alſatiæ. „ Inter omnes hos titulos de Ducatu Sueviæ Alſatiæque nihil, ſed *Landgravii Alſatiæ* titulus ſolus comparet. Conformes ſunt Ludovici Bavari & Caroli IV. Literæ,

(w) ALBERTUS STAD. An. DCCLXXXV. conf. Jo. HENR. BOECLERI Schediaſma *Wittikindus Magnus.*
(x) An. MLXXV.
(y) WITICHINDUS *Annal.* Lib. II. ſub init.
(z) DITMARUS Lib. III. p349. 28.
(a) *Chron.* ſub Philippo Rege pag. 237.
(b) *Rauby;blæſſer.*
(c) *Prodrom. Rer. Alſat.* Cap. XII. pag. 251.
(d) DU MONT *Corps Diplomatique* Tom. I. Part. I. pag. 247.

Auſtriacis conceſſæ. (*e*) Cum genuinis his fontibus ipſe Suevicarum & Alſaticarum rerum ſtatus concordat, in quo nec Ducum, nec Ducatus ab ullo unquam exerciti, veſtigia leguntur. Incaute ergo *Dominicanorum Colmarienſium Annales* (*f*) Rudolphum, Rudolphi Habsburgici filium, *Ducem Alſatiæ* appellant. Nec nos moveat, quod GUILLIMANNUS (*g*) alicubi ſe reperiſſe ſcribit, Regem ipſum Rudolphum antiquo titulo Alemanniæ & Alſatiæ Ducis inſignitum fuiſſe. Imperii feuda, adeoque & Ducatus, cum vacant ad Imperatorem Imperiumque redire, quis ignorat? Imo vero Auſtriaci ipſi in Alſatia & Suevia Duces ſe non eſſe profeſſi ſunt, quod ſpeciatim Leopoldus, Auſtriæ Dux, An. MCCCLX. in tabulis pacis cum Carolo IV. profeſſus eſt. (*h*) Fridericus IV. Imp. Auſtrius quoque, in præcepto de pace publica An. MCCCCLXXXVII. Sueviam ſine medio ſibi ſubjectam eſſe declarat. (*i*) Hæc omnia, ni fallor, anonymos Hiſtoriæ, ut & *Chronicæ Auſtralis* Auctores, (*k*) quin & GERHARDUM à ROO, (*l*) FUGGERUM, (*m*) aliosque, quos Obrechtus ſecutus eſt, abunde confutant.

Quod ſi quis haud incurioſus rerum ſcrutator requirat, quæ cauſa Rudolphum Regem impellere potuerit, ut Auſtriæ tantum, non Sueviæ Alſatiæque novum etiam Ducem præficeret? ille perpendat, quantam genti ſuæ invidiam conciliaturus fuiſſet Rudolphus, ſi duos hos quoque Ducatus alteri filio dediſſet. Alii autem quam Habsburgico Alſatiæ Ducatum committere incongruum videbatur, quod de Habsburgenſis ſui Landgraviatus apud Alſatas juribus augendis jam tum procul dubio cogitaverat. Auxerunt vero hæc plurimum jura Rudolphi poſteri, ſub quibus Landgraviatus ad ſpeciem Principatus aſcendit, uti inſequens Tractatio docebit. Ubinam Suevici Ducatus reliquiæ quærendæ ſint, Suevicarum rerum Scriptores addubitant. (*n*) Idem Alſatico evenit Ducatui, cujus bona fiſcalia, Ducibus ſalarii loco conceſſa, poſt horum interitum, ad Imperium redierunt; aliis deinceps Alſatiæ Magnatibus concedenda in feudum.

LANDGRAVIATUS SUPERIOR.

§. XVI.

Nominis origo.

JUdiciarium Comitis munus Comitiva vel Comitatus dicebatur; ex politico geographicus vocis ſenſus ſuam duxit originem. Comitatus officii vel in minorem, vel in majorem Pagum, vel etiam in plures minores ſimul ſe extenderat Pagos; inde Comitatus pagenſes, ſeu Gograviatus, & Comitatus provinciales exorti ſunt. Provinciales Germanis *Landgraffſchaft*, latiniſantibus *Landgraviatus*, dicuntur. Eadem Marchionatuum Burggraviatuumque origo, qui à Comitum juriſdictione, vel in Marcis, vel in Burgis exercita, ſuos trahunt natales. Alia Dynaſtiarum indoles fuit, quas Dynaſtæ vel Liberi Domini (*o*) proprio ſuo allodiali & libero jure poſſederunt: Germanis *Herrſchaften* appellantur; quam vocem latine ſcribentes *Dynaſtiam*, *Baronatum*, *Toparchiam*, interpretantur. Dynaſtiæ antequam regalia jura obtinuiſſent à Regibus, hoc eſt antiquiſſimo ævo, Ducum ac Comitum, ceu regiorum Magiſtratuum, juriſdictioni, (*p*) quæ in omnem ſe Provinciam extenderat, ſubſuerunt.

Gallia

(*e*) STEYERER *de Alberto II.* Addit. col. 32. & 148. Concordat etiam Rudolphi Regis ordinatio, tum Rheinfeldæ quoque facta inter filios ſuos ratione modi poſſidendi Auſtriacum Ducatum, apud LAMBECIUM in *Commentar. Bibliotheca Vindob.* Append. III. pag. 330.

(*f*) An. MCCXC. *Dux Alſatiæ Rudolfus, filius Regis Rudolfi obiit.*

(*g*) *Habsburg.* Lib. II. Cap. V.

(*h*) MUTIUS in *Chron. Germ.* Lib. XXV. apud PISTOR. Tom. II. pag. 898.

(*i*) DATT *de Pace publica* Lib. II. Cap. VI. pag. 272.

(*k*) Apud FREHER. Tom. I.

(*l*) *Hiſtor. Habsburg.* Lib. I. ad An. MCCLXXXII. ubi ait: " Rudolphus, alter Cæſaris filius, Sueviæ „ Dux, Alſatiæ Landgravius & Ergoviæ Comes decla- „ ratur.

(*m*) *Oeſterreichiſcher Ehrenſpiegel* Lib. I. Cap. XIII. pag. 115.

(*n*) Sunt, qui eas in Præfectura Sueviæ quærunt, *Landvogtiam* quam vocant, ut LAZIUS *de Rep. Rom.* Lib. XII. pag. 1048. DAN. HEIDERUS in *Ausfuhrung der Reichsſtatt Lindau die Reichspfandſchafft betreffend* pag. 192. Alii eaſdem in patrimoniali Guelforum antiquorum Comitatu Altorfino prope Ravensburgum & Lacum Bodamicum; alii in Suevia Auſtriaca, alii alibi eas requirunt. KOELERUS in *Diſſert. de Fatis Ducatus Alemanniæ* num. 14. ſqq.

(*o*) Domini & ſubinde Domicelli dicebantur. *Epitaphium Nevvillenſis Collegiatæ.*

(*p*) Fridericus I. Imp. in Conſtitutione ſua apud RADEVICUM Lib. II. Cap. VII. decernit: „ Qui allo- „ dium ſuum vendiderit, diſtrictum & juriſdictionem „ Imperatoris vendere non præſumat, & ſi fecerit, non „ valeat. „ Dynaſtias has nonnulli feuda ſolaria (*Sonnenlehn*) appellant, quæ nonniſi à ſole recognoſcerent. MEIBOMIUS in *Chron. Riddagshuſ.* ſub initium. De Hannonia dicebatur: *Pays de Haynault tenu de Dieu & du ſoleil.* SPELMANNI *Gloſſar.* in voce *Alaarius.*

Gallia mediæ ætatis & novæ, nt & Italia, ceteræque gentes Europæ, apud quas Comitum axioma viget, Landgravios & Landgraviatus ignorant. (*q*) Carolus Audax, Burgundiæ Dux, in Literis An. MCCCCLXIX. quibus Hermannum de Waldener, Equitem Alſstiæ, Conſiliarium ſuum conſtituit, Landgraviatum Alſatiæ, Burgundico ſuo ſtylo, *Vicomté d'Auxois* (*r*) appellat. Potentes olim in Gallia Veromanduorum, Flandriæ, Campaniæ, Andegavenſium, Pictaviorum, Toloſæ & Provinciæ Comites, qui primæ Comitum provincialium imo & Ducum claſſi potuiſſent adſcribi, intra Comitum dignitatem ſemper manſerunt. Enimvero nec Carolina Germania ullam inter provinciales Comites atque pagenſes nominis diverſitatem ſua lingua agnovit; utrique communi axiomate *Comitum* (*Graven*) deſignati fuerunt. *Comitatus* illi *duo in Eliſatio*, quos regni Lothariani diviſionis tabulæ An. DCCCLXX. memorant, num quid aliud, quam duos noſtros Landgraviatus deſignant?

§. XVII.

Landgraviæ vel Landgraviatus vocabula, qnibus Germanicum *Landgravſchaft* exprimitur, ante ſeculum XII. in monumentis Alſaticis non equidem reperi. Prima mentio fit in Neo-Caſtrenſi Ciſtercienſium inferioris Alſatiæ Charta An. MCXCVI. qua Henricus VI. Imp. Monaſterio huic *exactionem*, *quæ ad* LANCGRAVIAM *Alſatie in villa & banno Dunenheim ſpectare videbatur*, remittit. Idem nomen in Charta An. MCCXXXVI. repetitur; ubi ipſe Henricus Landgravius de eadem villa dicit: *Ego vero ipſa villa tanquam aliis villis ad jus* LANTGRAVIE *pertinentibus uterer.* Cum autem Dietericus Comes Provincialis jam An. MCXXIX. Comitiis Provincialibus Alſatiæ interfuerit, uti Fleckenſteinenſia Monumenta (*s*) nos docent; qui & in Neoburgenſis Monaſterii Charta An. MCLIX. his verbis: *Beate memorie Provincialis Comes Theodericus &c.* comparet, dubitare non licet, Landgraviæ nomen ante jam in publicis Alſatiæ Actis invaluiſſe, quæ temporum nobis injuria abſtulit. Antiquitas ejus.

In ſuperioris Alſatiæ Documentis *Landgraviatus* vocabulum paulo ſerius comparet. Imo nec *Landgravii* mentio in iisdem ante annum MCLXXXVI. occurrit, uti noſtra de Landgraviis Diſſertatio docebit. Comites majores, qui per Alſatiam jus dixerant, *Landgravii* nomen ſumſerunt, poſtquam dignitas Comitis hæreditaria evaſit. Neque tamen tranſeundum ſilentio eſt, etiam poſt receptum Landgraviatuum Alſstiæ nomen, ſubinde tamen ſub ſimplici Comitatus nomine Landgraviatum veniſſe. Teſtis eſt Charta Diviſionis bonorum inter Rudolphi Placidi, Comitis Habsburgici, filios Albertum atque Rudolphum. In partitione hac quum Landgraviatus Alſatiæ indiviſus manſiſſet, de ſilva Sundgoviæ *Hardt* dubitatum, num ea Comitatus, (*Graffſchefte*) an bonorum allodialium Habsburgicæ Domus extiterit portio. Comitatus vocabulo heic Landgraviatum intelligi, nemo non videt. His ipſis ſeculi XII. & ſequentis temporibus, quibus Landgravios ſuos ſuperior inferiorque oſtentavit Alſatia, eadem Duces quoque ſuos ex Hohenſtaufiorum gente ad An. MCCLXVIII. quo Conradinus periit, conſtanter poſſedit; atque adeo Ducatus Alſatiæ cum utroque Landgraviatu per integrum fere ſeculum una floruerunt; uti ex Ducum, Landgraviorumque laterculis infra patebit.

§. XVIII.

Judicet hinc Lector, nnm CHIFLETIUS, (*t*) BLONDELLUS, (*u*) SCHURTZFLEISCHIUS, (*w*) HERRGOTTUS (*x*) aliique bene multi aberrarint à vero, qui nonniſi poſt extinctos Alſatiæ Duces Landgraviatus noſtros ſurrexiſſe exiſtimant. Alberti Divitis chartam An. MCLXXXVI. quo ille *Alſatiæ Lantgravius* enuntiatur, ipſe produxit HERROOTTUS. (*y*) Nec novi quid juris aut dignitatis, abolito Ducatu, Landgraviatibus accrevit. Errores plurium.

 Imo

(*q*) Apud Polonos, Suecos & Danos, Marchiones quoque ignoti; & apud Gallos nomen *Marquis* in ſenſum novum diſceſſit, diverſum à veteri, qui adhuc apud Germanos obtinet.

(*r*) Extant hæ literæ in Scrinio Waldnerianæ familiæ.

(*s*) Codex Mſ. cujus rubrum: *Beſchreibung des Adelichen Stammens von Fleckenſtein*, auctore FRIDERICO à FLECKENSTEIN, qui ſec. XVI. ſua ex Chartis collegit. In Comitiis his Momenhemii (hodie *Mommenheim*) habitis à Fleckenſteinio facta eſt Donatio Monaſterio S. Walpurgis. Addatur DEBUS apud SCHILTER. *Gloſſar. Teuton.* pag. 35.

(*t*) *Alſatia Vindicata* pag. 2. ubi: "Ducibus „Alſatiæ, qui univerſæ regioni præerant, ſucceſſere „Lantgravii, ſive Comites provinciales.

(*u*) Præfat. Apolog. *Genealogia Franc.* XXIII. *Fol. II.

(*w*) *Principum Moſella Auſonii.*

(*x*) *Genealog. Habsb.* Lib. I. Cap. III. pag. 21. ait: "Quo tempore Sueviæ atque Alſatiæ Duces præerant, „nulli adhuc exiſtebant Landgravii, qui prioribus abolitis demum ſucceſſerunt.

(*y*) Tom. II. pag. 197.

Imo vero Landgraviatus auctoritas ab eo tempore magis magiſque imminui cœpit, quum Alſatiæ Urbes & Proceres, Duce carentes, majorem indies libertatem adepti & juribus inveſtiti regalibus, ipſique terrarum ſuarum evaderent judices; reliquæ lites Auſtregis dirimerentur aut ferro. Epiſcopatus & Abbatiæ ſuos Advocatos habuerunt, qui inter ſubditos eorum lites dirimebant; unde Landgravius, Landgraviali ſeu provinciali privatus judicio, judex ſine cauſis denique fuit & mallo.

§. XIX.

Limites.

Landgraviatuum limites cum Alſatiæ limitibus iidem primitus fuiſſe videntur. Superior Landgraviatus ambitu ſuo veterem complexus Sundgoviam, ſub Carolingis intima forſitan, uti Ducatus Alſatiæ, penetravit Juraſſi. Sub Periodo Germanica autem idem Landgraviatus nonniſi ramos quosdam & promontana Juraſſi complectitur; quæ in Sundgoviam decurtatam, qualis à Burgundiæ Transjuranæ Regni primordiis, ad noſtra uſque tempora durat, excurrunt. Lucellenſis Abbatia ſane intra Juraſſi montis ſinum, teſte ipſo Lucellenſi Abbate Bernardino, (z) ſita eſt. Aliam partem Juraſſi, ut Alſaticum limitem, ſed laxius, indicat Charta anni MCCCXV. qua Conradus à Wittenheim Auſtriaca Alſatiæ Landgraviatus jura ſe recepiſſe fatetur, ſpeciatim ab advenis, qui vel ab ea Juraſſi parte, quæ Petra ſciſſa (*Hauenſtein*) dicitur, vel etiam Selzam amnem tranſiverunt. (a) Quodſi autem nonnullos Juraſſi ramos Landgraviatus Alſatici ad auſtrum finitores reperimus; hoc ita intelligendum eſt, ut urbs Baſilienſis excludatur & ager, quæ, uti paulo ante notatum, finibus Landgraviatus Alſatici, Seculo X. ineunte, jam dum exceſſerat.

Itaque non ſatis diſtincte hoc in argumento verſatus eſt præſtantiſſimus Rerum Helveticarum Scriptor Aegidius Tschudius, (b) qui limitem Landgraviatus noſtri auſtralem ad Birſam conſtituit flumen; ſententiæ ſuæ cauſam non addens. Vidit ille fortaſſis Pacis publicæ formulam, quam Albertus I. Germaniæ Rex, An. MCCCI. (c) & Henricus VII. Imp. An. MCCCX. (d) cum Baſilienſi & Argentinenſi Epiſcopis iniverunt. Ex documentis his autem Landgraviatus noſtri limitem haudquaquam conſtitueris, quod Baſilea, ſupra quam Birſa Rheno miſcetur, fœderibus his ipſa acceſſit. In Charta An. MCCCC. (e) quæ jurisdictionem Rappolſteiniæ Dynaſtis in Muſicos firmat, eadem Birſa juris hujus exercendi laxior conſtituitur limes; quem Imperator ſi voluit, ultra Alſatiam quoque tali in re extendere potuit.

§. XX.

Meridionalis.

Limitem hæc meridionalem Landgraviatus ſuperioris, ubi ad ortum inclinatur, concernunt, qui limes, à ſeculi noni fine, ad noſtra usque tempora Juraſſum verſus ſtetit immotus. Aliud de illa ejusdem limitis parte dicendum, quæ verſus occaſum dirigitur, Vogeſoque vicinior eſt. Pars hæc ſeculo XIV. ſex leucarum aucta eſt ſpatio, quum Belfortenſis atque Delenſis (f) Dynaſtiæ à Comitatu Montisbelgardenſi avellerentur, accederentque Alſatiæ. Acceſſio præcipua facta eſt occaſione matrimonii, quod Johanna, Raynaldi Montisbelgardenſis Comitis filia, cum Ulrico, Comitum Ferretenſium poſtremo, inivit, quæ Dynaſtias has fere integras ex paterna hæreditate accepit. Enimvero, quod Montisbeligardenſi tum Comitatui Elsgaudiæque (g) decerptum, id Comitatui Ferretenſi, adeoque Sundgaudiæ & Landgraviatui Alſatiæ ſuperioris

(z) Bernardinus Buchinger, qui ante hos centum annos ſcripſit, *Faſtor. Lucell.* Cap. II. pag. 12. ubi: "Lucella, Germ. *Lutzel*, Ord. Ciſterc. ... in „ horrida & aſpera ſolitudine, intra Juraſſi montis ſi- „ num, quo olim regnum Burgundiæ à Landgraviatu „ ſeu Ducatu Alſatiæ disterminabatur.

(a) *Alle fremde lut, die uber den Hauenſtein koment, oder uber die Virſe koment, oder uber die Sels koment.* Qui in hoc loco *fremde lut*, apud Palatinos *Wildfangii* dicuntur.

(b) *Deſcript. Helvetiæ antiquæ* MC. pag. 163. ubi: *Die Landgrafſchafft des Oberen Elſaſſes hat vor Zeiten ihren Anfang gehebt an der Birſs und hinab ſeiner Lenge nach das gantz Sungau u. obere Elſaſt begriffen biſs an den Erckenbach, jetzt Eckenbach genannt.*

(c) Apud Obrechtum in *Differt. de Imperii Germ. ejusque Statuum fœderibus* pag. 330.

(d) In Sebast. Mueggii *Chron. Argent.* MC. quod in Alſatica mea Bibliotheca aſſervo, ubi pag. 42. *Heinrich Rom. Kunig . . daſs wer mit den erbarn Herrn dem Biſchoff von Straſsburg, dem Biſchoff von Baſile u. mit dem Lantgraven in dem obern u. in dem niedern Elſaſs u. mit den Burgern von Straßburg u. von Baſile uberein ſint kommen eines gemeinem Lantfriden, von der Selſen an unze an die Birſe, u. von dem Ryne unze an den Waſichin* &c. Adde Wenckerum *de Usburgeris* pag. 39.

(e) Schoepflius in *Differt. de Jure Rappolſtein. in Muſicos* pag. 47. ubi: *Das Kunigrich varender lute zwiſchen Hagenower forſte und der Byrſe, dem Ryne und der Virſt.*

(f) *Deile*, Germ. *Dattenried.* Teſtatur hoc locus ex Protocollo gravaminum Alberti prodigi Landgravii ſuper. Alſatiæ An. MCCCCXLVI. in Conventu Colmarix inſtituto, qui Codex MC. in Tabulario Civitatis Baſil. extat; unde hæc excerpſi: *Gerechtigkeit des Geleits durch ir* (Alberti Auſtr.) *Land und Landgrafſchafft von Baſel untz gen Mumpelgart* &c.

(g) Elsgaudia Romanico idiomate *Paye d'Ageoit* dicitur. Lingua, mores & conſuetudines harum Dynaſtiarum cum Montisbelicardenſibus hodieque conformes ſunt.

Digitized by Google

ſuperioris accrevit. Sic Juram inter & Vogeſum prolatata Alſatia eſt, duobus Romanici idiomatis diſtrictibus aucta; quorum capita Belfortum & Dela, fortiſſima tum Caſtra, finium Alſaticorum, ad auſtro-occiduam plagam, devenerunt cuſtodes. Sed & incrementis his Alſatia ſacra, trium Antiſtitum Diœceſibus ad annum usque MCCCXXIII. ſubjecta, quartam tunc agnoſcere cœpit; cum Baſilienſi, Argentinenſi, Spirenſique Epiſcopis, qui Eccleſiaſticam in Alſatas jurisdictionem ad illud usque tempus exercuerant ſoli, nunc Veſontinus quoque Archipræſul accederet; cui XXIIX. Eccleſiæ parochiales Delenſis & Belfortini diſtrictuum parent. Ferretenſi Comitatui ergo ſua hæc augmenta Sundgovia, adeoque & Alſatia debet. Maximilianus I. Imp. in Literis inveſtituræ, quibus An. MCCCCXCII. Caſparo Baroni de Mœrſperg Belfortenſem & Roſemontanam Dynaſtias in feudum conceſſit, ad Landgraviatum Alſatiæ eas pertinere fatetur. (*b*) Incrementa hæc occaſionem dederunt, ut nonnulli (*i*) Comitatum Ferretenſem Burgundici Comitatus membrum olim fuiſſe exiſtimarent.

§. XXI.

Reliquum eſt, ut ſeptentrionalis quoque terminus Landgraviatus ſuperioris paucis definiatur. Eſt is Rivus *Eckenbach* cum adjacente Foſſa provinciali, (*k*) quæ Alſatiam omni tempore in duas partes diſſecuit, Baſilienſemque Diœceſin ab Argentinenſi diſtinxit. Oetingenſes hinc Comites, Landgraviatus inferioris poſſeſſores, cum An. MCCCLIX. in Eccleſiam Argent. illum tranſtuliſſent, ſubvaſallos ſuos inter Eckenbach & Sornam à fide, ſibi debita, liberarunt. (*l*) Neſcio qui factum, ut in re, quam nemo unquam revocavit in dubium, GUILLIMANNUS (*m*) in alia omnia diſcedat, atque Ellum nobis flumen duarum Alſatiarum diſterminatorem obtrudat. Mediam quidem Alſatiam à meridie ad boream decurrens perluit Ellus, ſed rivus Eckenbach ab occaſu ad ortum eandem diffindit. Limes ſeptentr.

Ex hac ceſſionis formula nonnemo colligeret, Sornam, quæ Tabernas Alſaticas & Brocomagum alluit, Landgraviatus inferioris limitem conſtituiſſe borealem. Veriſimilis conjectura videretur, ſi Oetingenſes omnia, quæ tenuerant, Landgraviatus bona vendidiſſent Epiſcopo. Sed nonniſi ea cum *Landgravii* titulo vendiderunt feuda, quæ ad Eccleſiæ Argent. patrimonium pertinuere. Cetera, quæ ab Imperio, à Lotharingiæ Ducatu, à Dynaſtis Rappoltſteinenſibus &c. pendebant, ceſſionem hanc haudquaquam reſpiciunt. Landgraviatus ſane inferioris partem quoque conſtituerunt undecim illi vici, (*n*) cum Beinheimenſi caſtro & oppido, quos ab Oetingæ Comitibus, ceu Landgraviis, in feudum per aliquot ſecula tenuit Fleckenſteinia Domus, ut literæ inveſtituræ magno numero teſtantur. (*o*) Terræ hæ Landgraviales nos invitant, ut Landgraviatus inferioris eundem circiter limitem, quem Argentinenſis Diœceſis habet, Seltzbachium nempe flumen, definiamus. Ulteriora veſtigia non equidem reperi, indeque conjicio, Alſatiam inferiorem jam tum latius ſe extendiſſe, quam Landgraviatus ſe extenderat. Et quanquam paulo poſt Alſatiæ nomen ad Queicham usque migraverit, quam Landgraviæ jam intercidiſſet officium, Landgraviatus tamen nomine ſignarunt Geographi non modo terras, quæ illum revera conſtituerunt, ſed & quæ deinceps acceſſerunt Alſatiæ, quod Geographicæ ſeculi noſtri Mappæ obſervant.

In neutro Landgraviatuum noſtrorum oppidum fuit, quod principem eorum locum, caputve dixiſſes. Mallos & placita ſua Landgravii ſuperiores Enſishemii, Rubeaci, Meyenhemii, alibive habuerunt ſub dio, ut ex infra dicendis patebit. Inſignis ergo iterum eſt in hoc argumento CHIFLETII (*p*) error, qui Egishemium Landgraviatus ſuperioris, Argentinam inferioris, conſtituit capita. Egishemium ex Comitibus ſuis inferiori Alſatiæ transmiſit Landgravios, antequam Comites Werdenſes ejus eſſent potiti; Landgraviatus ſuperior ad Habsburgicos pertinuit ſemper. Argentoratus quidem in Landgraviatus inferioris jacebat diſtrictu, jurisdictionis ejus tamen princeps locus nec fuit, nec ut talis ab ullo veteri celebratur Scriptore. Egishemium exiguum illud oppidulum, ſuperioris Alſatiæ quis nuncupaverit caput?

§. XXII.

(*b*) *Unſer Lantgraveſchaften Elſaſs und Sungkau.* Archiv. Mazarino - Belfort.

(*i*) Vide pag. 5.

(*k*) Adi Tom I. pag. 21.

(*l*) OBRECHTUS in *Prodrom.* Cap. XII. pag. 187.

(*m*) *Habsburgiac.* Lib. II. Cap. V. pag. 68.

(*n*) Vicos hos recenſebimus infra.

(*o*) Productæ in ſcripto; *Factum pour M. Albert Erneſt Prince d'Oettingue*, in Probat. N. I. ſqq. Item LAGUILLE *Preuves* pag 159.

(*p*) *Alſatia vindicata* Cap. I.

Digitized by Google

§. XXII.

Landgraviatus alii.

Provincialibus judiciis, unde Landgraviatuum origo, olim abundavit Germania, quæ liberalitate Imperatorum in Ducum, Principum, Marchionum, Comitum, imo & in ipſam denique Landgraviorum propriam poteſtatem magna ex parte venerunt. In Suevia autem, Franconia, Alſatia, terris nempe Imperatori ſine medio ſubjectis, judicia hæc perſtiterunt diutius; quanquam & hæc temporis ſucceſſu debilitata, abolita; id quod Landgraviatibus Alſaticis ante aliquot ſecula quoque eveniſſe novimus. Quodſi vicinos Alemanniæ tractus cis & trans Rhenum aſpicias, Brisgovienſes duo Landgraviatus (q) reperies, Alſatico ſuperiori contiguos. His Sauſenbergenſis, (r) Baarenſis, (ſ) Stulingenſis, (t) Nellenburgenſis (u) & Cleggovienſis, (x) accedunt. Cis Rhenum Sisgovienſis Landgraviatus ſuperiori quoque Alſatico prope adhæret; à Siſſaco, agri Baſilienſis vico, nomen ſortitus, & ad Habsburgicos olim pertinens: Buchsgovienſis inter Juram & Arolam; Burgundicus item, Burgundiam minorem ſive Helveticam complexus, atque Turgovienſis, cujus malli Frauenfeldæ habebantur. (y) Plerique Landgraviatuum iſtorum judicia provincialia vere habuerunt, nonnulli nomine modo tales extitiſſe videntur; quo Sauſenbergenſem, Baarenſem, forte & alios, referas. Hochbergici Marchiones Landgraviatus characterem Sauſenbergicis terris ſuis communicare potuerunt, quod Brisgoviæ Landgraviatum aliquando poſſederant. Landgraviatus minoris vel Trans-Juranæ Burgundiæ, quem ab Auſtriæ Ducibus Comites Kiburgenſes tenuerant, Auſtriorum conſenſu à Berchtoldo & Egone, Comitibus Kiburgi, An. MCCCCVI. ad Bernenſes transivit; quam venditionem Sigismundus Imp. An. MCCCCXIV. confirmavit. (z) Landgraviatus hic in ſuperiorem, inferioremque diviſus, Wangenſem, Pippinenſem &c. Dynaſtias complexus eſt.

Præter hæc & provincialia apud Alemannos judicia (a) fuerunt, quibus Landgraviatus non competiit nomen. Hæc inter numerandum eſt *Cæſareum Sueviæ Judicium*, quod Ravensburgum, Wangam & Isnam, Civitates Imperii, reſpicit: *Altorfenſe* vel Weingartenſe, (b) quo privatus eſt Fridericus Auſtriacus, à Sigismundo Imp. in Concilio Conſtant. proſcriptus: *Ranckvillanum* in Veldkirchenſi vallis Rhenanæ Comitatu, haud procul Montfortio, in quo olim XII. judices ex Comitum & Baronum ordine ſederunt. (c) Cetera ſilentio prætereo.

§. XXIII.

Homonymia vocis.

Landgraviatus cum vel munus ipſum Landgravii, vel Provinciam, in qua munus exercuit, deſignet, politicus inde & geographicus vocis exoritur ſenſus. Munus *Landgraviam*, terras *Landgraviatum* appellaveris. Hic ipſe autem geographicus ſignificatus vel omnem ſuperiorem Alſatiam, in qua jus dixit Landgravius, (d) vel illas modo terras, quæ in Landgravii dominio extitere, indicat. Poſtremo nos ſenſu Landgraviatum jam ſumimus, de munere & jurisdictione illo demum loco acturi, ubi de Landgraviis ſermo. Quodſi ergo Landgraviales has Alſatiæ terras diſtincte examines, quadruplicia in illis bona, I. Gentilitia ex veteri patrimonio, II. Feudalia, III. Allodialia nova, IV. Fiſcalia reperies. Carolingis apud Germanos pereuntibus, Luitfridigenæ

(q) Uterque juris Auſtriaci eſt.

(r) In Silva Martiana, ad Marchionem Bada-Durlaceaſem ſpectans.

(ſ) In eadem Silva, complectens Danubii fontes, Furſtenbergenſis Domus domanium.

(t) Olim ad Comites Lupfenſes, inde ad Pappenheimios, ab his ad Furſtenbergios, qui primitus illum poſſederant.

(u) Qui & Heggovienſis. Heggovia inter Epiſcopatum Conſtant. Comitatum Furſtemberg. & Scaphuſianam civitatem, Auſtriacis paret.

(x) Inter Rhenum & Silvam Martianam circa Scaphuſium. Ab Habsburgicis ad Comites Sulzenſes; ab his per Annam Mariam hæredem ad Schwarzenbergicos Comites, nunc Principes, pervenit.

(y) STUMPF. *Chron. Helv.* Lib. V. pag. 98. *b.* & Lib. VII. paſſim. SPANGENBERG *Adelſpiegel* Tom. I. pag. 309. Turgovia ab Auſtriacis ad Helvetios anno MCCCCLX. transiit. Superioritas Landgraviatus hujus ad ſeptem veteres Cantones pertinet. Bernates pace Arovienſi anno MDCCXII. in ſocietatem admiſſi ſunt. Olim Conſtant. Civitati oppigneratus à Sigismundo Imp. Albertus I. Rex Friderico III. Leiningenſi quoque generale-judicium terræ ſuæ (*Landgericht*) An. MCCCXVIII. conceſſit. Privilegium a Carolo V. An. MDXXXIX. & ſequentibus ad Matthiam usque Imperatoribus confirmatum eſt. Fridericus III. Heſſoni, Leiningenſi Comiti, avitam Landgraviatus dignitatem confirmans, promiſcue Comitem Landgraviumque eum vocavit. Vid. Per-Illuſtris CRAMERI *Deduction des Græflich-Leiningen-Dachsburgiſchen Erbfolgs-Recht* pag. 6.

(z) Diplomata & Chartæ Bernenſis Archivi.

(a) *Kayſerliche Landgerichte* vel *Landvogteyen*. Præſes judicii *Landvogt*, *Landrichter*, vocatur.

(b) Ordinatio ejus extat ſub tit. *Das freye Kayſerliche Landgericht in Ober- und Nieder-Schwaben.*

(c) Produt Ferdinandi Archiducis ordinatio Ranckvillani judicii. KIEFFERUS *de Habsburgo-Auſtr. Domo* pag. 217. Baldebertum, Langravium ejus, memorat *S. Fridolini Hiſtoria* ap. GOLDAST. *Rer. Alemann.* Tom. I. p. 254. Landgravii vocabulum cum in hac Hiſtoria occurrat, auctorem ejus ſeculo XI. poſteriorem eſſe colligimus.

(d) Hoc ſenſu Geographi, VISCHERUS, SANSONIUS, JAILLOTUS, HOMANNUS &c. in Topographicis ſuis Alſatiæ Tabulis *Landgraviatus* vocem intelligunt.

genæ Comites, Habsburgenſium majores, ante conditum Habsburgum gentilitia jam bona in Egisheim, Burgheim, Kunigshoven, Schowinsheim &c. adeoque in utraque Alſatia terras poſſidebant, uti Luitfridiana charta An. DCCCCIII. aliæque teſtantur. Guntramus ille Dives, Lancelini pater, Radebotonis & Werinharii, Epiſcopi Argent. avus, multas qnoque in Alſatia terras habuit, quod Ottonis II. Imp. Diploma Paterniacenſe An. DCCCCLXXIII. indicat, his verbis: " Curtes *Columbra* & *Hitenheim*, cum „ omnibus eorum pertinentiis, & noſtri juris unum manſum in villa *Badelesbach*, & „ omnia, quæ Guntramus in Alſatia proprietatis viſus eſt habere, excepto Pruomad „ cum ſuis appertinentiis. „ Avitis his patrimonialibus bonis vetera illa Argentinenſis & Baſilienſis Epiſcopatuum, Murbacenſis item ac Lucellenſis Abbatiarum ſeuda, Habsburgicis collata, ſubjungimus. Ab Argentinenſi Enſishemium cum ſuo diſtrictu (*e*) & Advocatiam Rubeacenſem acceperunt, quam cum Rudolphus An. MCCLXIX. reſignaſſet Epiſcopo, reditus in banno Weſthauſen, Ebersheim, Scherweiler, ut & vicos Hohenwart, Petersholz, Hundsweiler & Tannweiler in compenſationem recepit. (*f*) Sed & à Murbacenſi Abbate Advocatiam vallis S. Amarini & villæ Wattewilre Habsburgenſes obtinuerunt, atque in ſub-ſeudum Horburgenſibus Dynaſtis dederunt, donec per Rudolſum & Gotfridum, Comites de Habispurc, An. MCCLIX. eidem Abbatiæ reſtituerentur. Inter Murbacenſia quoque feuda refertur Advocatia in Sennheim, in Blazheim, Banzenheim, Munchuſen, Teſſenheim, Bowoltzheim, Machtolzheim, Berwilre, Berolzwilre, Lutenbach, Retersheim, Iſenheim, Oſtheim &c. Murbacenſibus feudis Lucellenſia junguntur. Hæc Advocatiæ, quam Landgravii in Lucellenſem Abbatiam habuerunt, adhæſerant. At major longe ditionibus Habsburgo-Alſaticis ſplendor acceſſit, ex quo Albertus Sapiens Johannam, Phirretenſis Comitatus hæredem, duxit uxorem, atque cum ea præſtans hoc Eccleſiæ Baſilienſis feudum Landgraviatui adjunxit. Inter bona alodialia vallis Vileriana, Albertinam quam vocant, & Landſeriana Dynaſtia cenſentur. Illam Rudolphus I. Habsburgicus cum Anna Hohenburgenſi accepit in dotem, (*g*) hanc Habsburgenſes partim à majoribus ſuis acceperunt, partim emptione acquiſiverunt. (*h*)

§. XXIV.

Ab his gentilitiis, feudalibus atque allodialibus, Landgraviorum bonis bona Landgraviatus fiſcalia debent diſtingui. Tabula diviſionis An. MCCXXXIX. quam ſupra (*i*) memoravi, oſtendit, Albertum atque Rudolphum, triplex bonorum Habsburgentium genus jam agnoviſſe; (*l*) de ſilva *Hardt*, Baſileam inter atque Enſishemium ſita, dubitantes, num bonum illa patrimoniale, an fiſcale, an feudale reputari debuerit; ignari, hanc ſilvam Eccleſiæ Baſilienſis patrimonium fuiſſe, quod Adalberoni Epiſcopo jam An. MIV. Henricus II. Imp. conceſſerat. (*m*) Bona Landgraviæ fiſcalia à patrimonialibus Habsburgenſium in Alſatia terris ſeparare difficile eſt. Diuturna poſſeſſio ea tandem Auſtriacis propria reddidit; quod nemo mirabitur, cum Habsburgicos in diſtinguendis illis indiligentes jam tum fuiſſe intelliget. Omnem hunc gentilitiarum, feudalium & fiſcalium, terrarum in Alſatia complexum, ſub *Comitatus* primum, dein ſub *Landgraviatus* nomine, poſſederunt Habsburgici, (*n*) qui & temporis progreſſu, ut reliqui Germaniæ Status, regalia ab Imperatoribus jura obtinuerunt; ita ut Landgravius non Judex modo Provincialis, ſed & inter præcipuos Alſatiæ ſtatus cenſeretur. Reliquæ per ſuperiorem Alſatiam, Emunitatis nempe Rubeacenſis, Comitatus Horburgi, Rappoltſteinenſis Dynaſtiæ, Abbatiarum, Ordinis Equeſtris & Civitatum Imperialium terræ, vel origine ſua, vel temporum progreſſu, ab omni Landgraviorum jure ac jurisdictione factæ immunes, à ſolo Imperatore Imperioque pendebant; unde & ortum eſt nomen *Emunitas*. (*o*) Landgravius ergo in ſuperiore Alſatia, quæ Landgraviatus ſuperior dicebatur, cujus dimenſio XVI. leucas à meridie ad boream, decem ab ortu ad occaſum, complectitur, vel florentiſſima ætate ſua nonniſi dimidiam ejus partem in ſuo dominio habuit.

Fiſcalia bona.

(*e*) Teſte Burcardo de Fricka, qui Alberto I. Regi Germ. ab Epiſtolis, *Cataſtrum bonorum Auſtriacorum* An. MCCCIII. compoſuit, cujus Codex in Tabular. Argent.

(*f*) Herrgott *Cod. Diplom.* ad An. alleg.

(*g*) Albertus Argent. pag. 106.

(*h*) Burcardus de Fricka.

(*i*) Pag. 13. §. XVII.

(*l*) Verba Chartæ apud Herrg. *Cod. Diplom.* Tom. II. pag. 255. ita: *Dus Hart iſt dias eigen, ſo iſt ſi des Graven Albrechtes u. des Graven Rudolphes. Horet ſi zer Graſſcheffte*, (Landgrafſchaft) *ſo iſt ſi gemeine. Iſt ſi Leben, ſo iſt ſi aber gemeine.*

(*m*) Ibidem ad An. allegat.

(*n*) In Literis feudalibus Dapiferatus Alſatici an. MDLXXXII. Lichterſteiniorum familiæ datis: *Und ſo ſichs begiebt daſs ihro Durchl. erben und nachkommen von denſelben landleuthen ihrer Landgraſſchaft im Elſaſs die erbpflicht aufnehmen &c.*

(*o*) Adi Tom. I. pag. 647.

§. XXV.

Landgrav. ſuperioris epochæ.

Landgraviatus hic Habsburgo-Auſtriacus, cum per tot ſecula ad finem uſque ſuum in eadem ſemper gente decurrerit, dividendus in Epochas eſt, quibus faciem ille ſuam pedetentim mutavit. Prima, quam *obſcuram* appello, ſub Francica Germanicaque Alſatiæ Periodis, ad ſeculi XII. usque finem duravit; qua ſimplici ſub *Comitatus* nomine comparet, poſſeſſoribus ejus nomine gentilitio nondum ſignatis. Epocham ſecundam *Habsburgicam* dico; qua ille ſub Comitibus, à caſtro Argoviæ *Habsburg* nomen trahentibus, (p) ſub Albertis ſpeciatim atque Rudolphis, evaſit illuſtrior; donec An MCCLXXIII. Rudolphus Germanico ſolio imponeretur. Tertia Landgraviatus epocha *Habsburgo-Auſtriaca* eſt, qua ille nunc Duces, nunc Imperatores, nunc Archiduces, Landgravios habuit; ſub quibus in ſummum denique florem aſcendit. (q) Tum vero dignitas Landgraviatui ut major accederet, aulica Pincernatus, (r) Majoratus Domus (s) & Mareſcallatus, (t) officia à Comitatu Habsburgico, (u) per Helvetios ſec. XV. occupato, ad Landgraviatum Alſaticum tranſlata fuerunt; quem deinceps Imperatores Auſtriaci, plura per ſecula, filiis natu minoribus, Œniponti ſedentibus, in paragium dederunt. Briſgovienſis, aliique Landgraviatus vicini, Officialibus aulæ caruerunt, debiliores quod eſſent. Incrementum Landgraviatus noſtri nonnullos Imperii per Alſatiam Status, ſacros & ſeculares, induxit, ut & ipſi Landgraviis ſe traderent, atque adeo ad Landſaſſiatum paulatim tranſirent, dignitatis inde, honorum vel munerum ſperantes augmenta. Totus ſuperioris Alſatiæ Ordo Equeſter, immediatus olim, id abunde teſtatur. Hac de re non ſemel conqueſtus eſt Imperii Fiſcus; tum maxime, quum Rappoltſteinenſes Dynaſtas ex liberorum Imperii civium numero Auſtriaci eximere tentaſſent. (x) Sed & Murbacenſis Abbatia, Præceptoria Mulhuſina, idem fere expertæ ſunt fatum, ut ad Landſaſſiatum tranſirent. (y) Eadem conſilia cum apud Helvetios Albertus I. ex Auſtriaca gente Germaniæ Rex & Alſatiæ Landgravius, fuiſſet molitus, liberos Imperii cives Domui Auſtriacæ redditurus obnoxios; Helvetici fœderis conſtituendi inde nata occaſio eſt. (z)

§. XXVI.

Regalia Landgraviatus.

Regalia, quibus Landgraviatus noſter tandem eminuit, ſunt majeſtatica illa rerum corporalium & incorporalium jura, quibus Germaniæ Proceres ab Imperatore inveſtiuntur: Jus belli, pacis, induciarum, fœderum, jus armandiæ, ſequelæ, munitionis & banni, jus teloneorum, metallifodinarum, monetæ, jus feudorum, tributorum, Advocatiæ &c. merum mixtumque Imperium, quod Landgravius ſuo tandem nomine in ditionibus ſuis exercuit, poſtquam cæterorum Imperii Statuum exemplo quoque evaſit Toparcha. Indubitata hujus rei teſtimonia ſunt Euſisheimenſis Regiminis Acta, (a) quæ ad omnes ſe has partes extenderunt.

In omni ergo Landgraviatus noſtri decurſu ratione Regalium duo temporum intervalla debent diſtingui. Primum, quo Landgravii, non induti Regalibus, delegata ab Impera-

(p) Primus Comes Habsburgicus An MCXIV. occurrit, *Wernharus* nempe, in Dipl. Henrici V. Imp. pro Murenſi Abbatia, apud HERRGOTT *Cod. Diplom.* num. 193. Caſtrum *Habsburg* ſeculo præced. Wernherus condiderat, Epiſcopus Argent. ex eadem gente oriundus.

(q) Sub epocha enim hac Comitatus Phirretenſis Landgraviatui acceſſit; cujus nomen Auſtriaci in titulorum ſuorum ſerie licet expreſſerint, ſub communi tamen ille Landgraviatus quoque comprehenſus eſt voce, uti pag. 15. §. XX. oſtendi.

(r) *Erb-Schencken-Amt in der Landgrafſchaft Elſaſs.* Feudum hæreditarium Conradi Sturzl a Bucheim, Equitis, una cum curia immuni in Thann; quam cum Maximiliani Imp. permiſſu An. MDIII. Caſparo de Mœrſperg vendidiſſet, caſtrum ſuum allodiale Bucheim in locum ejus ſubſtituit ac vicum, ut & dimidiam partem caſtri & vici Namſen. Inveſtitura facta d. 19. Oct. MDX. ubi poculum additur, quo primus potus Archiduci in Alſatia, vel in Sundgovia, vel in Briſgovia, offertur, relinquendum Pincernæ. *Vor Oeſterreichiſch Lehen-Buch*, fol. 137. in Bibliotheca Klingliniana.

(s) *Erb-Land-Hofmeiſter-Amt im Elſaſs.* Ferdinandus I. officium hoc Lichtenſteinenſi Comitum familiæ d. 16. Oct. MDXLIV. in feudum conceſſit. Ferdinandus Archidux in Charta inveſtituræ An. MDLXXXII. ait: *Selb Erb-Hofmeiſter-Amt ſoll den Vorgang, Seſſion u. Platz, vor allen andern Erb-Æmtern in der Landgrafſchaft Elſaſs, wo die uber kurtz oder uber lang aufgerichtet worden, nach Ihro Durchl. Obriſten Hauptmann u. Landvogt im Elſaſs, in Landtagen, Rathen, Feld-Zugen u. allen andern ehrlichen Verſamlungen und Sachen haben &c.* Liber MS. feudorum modo alleg. fol. 205.

(t) Officium feudale Hallweiliorum, una cum burgenſi feudo (*Seſſlehen*) in Lenzburg. Id cum Helvetii occupaſſent, Albertus & Sigismundus Archiduces Turingo Hallwilio caſtrum & oppidum Burckheim ad Rhenum An. MCCCCLVII. conceſſerunt in feudum. Ibid. fol. 147.

(u) Hic ſua quoque hæreditaria Pincernæ, Dapiferi & Mareſchalli, officia habuerat. Arnoldum Dapiferum de Habesburg, & Henricum Pincernam de Habesburg, monumenta vetera produnt. Illi lebetem, hi cyathum in ſcuto & galea adhibere ſolebant. Vid. HERRG. *Geneal. Habsb.* Lib. I. Cap. XVII. pag. 102.

(x) CASIM. HENR. RAOIUS in *Diſſert. de Comitum Rappoltſtein. Domo* pag. 90.

(y) LIMNÆUS addit. ad Lib. IV. Cap. VII. pag. 493. & 687.

(z) ETTERLIN *Chron. Helvet.* fol. 12. Part. I. Lib. IV. STETTLER Lib. I. pag. 28.

(a) Extant hodie Argentorati in Prætorio Provinciæ. (*Intendance*)

Digitized by Google

Imperatore poteſtate, ut nudi Magiſtratus Alſatis jura dixerunt. Alterum, qoo iidem Landgravii, regalibus inveſtiti à Cæſare, in terris acquiſitis, ſibique obnoxiis, jura dictarunt, easque Principum inſtar, ſuo nomine rexerunt. Tranſitus à priore intervallo ad alterum non ſubitus fuit; Caroli IV. temporibus multa jam jura Landgravii acqoiſiverant; quæ vero non ad omnem Landgraviatum Alſatiæ, ſed ad terras Landgraviales in Landgraviatu hoc ſitas, ſe tantum extenderant. Reliqui Alſatiæ ſuperioris Status, qui in plena Imperii libertate perſtiterunt, quos infra enumero, Landgravium ut Imperialem venerati ſunt Judicem, qui in Alſatia, non in Alſatiam, jurisdictionem exercuit. Ab ejus ſententia provocabatur ad Cæſarem, omnis judiciariæ poteſtatis ſcaturiginem, quam cum Germaniæ Statibus paulatim diviſit; præcipue ex quo Maximilianus I. Camerale Judicium eorundem quoque poteſtati ſubjecit.

Antequam Landgraviatus noſter omnem illum Regalium jurium obtinuiſſet complexum, jam inter vexillifera Imperii relatus eſt feuda, atque adeo in Comitiis ſeſſione ſuffragioque gaviſus eſt. Adelbertum Landgravium publicis Imperii Comitiis Argentinæ An. MCXXV. ab Henrico V. habitis, (*b*) ut & illis, quæ An. MCXXIX. Lotharius Baſileæ celebravit, (*c*) interluiſſe cognoſcimus. Nec regerat quis, Adelbertum Comitiis ut Comitem adſtitiſſe Habsburgi. Comes enim in Comitiis ſi comparendi jus habuit, quanto magis Landgravius. Inferioris profecto Alſatiæ Landgravins Cnmitia quoque frequentaſſe, in propatulo eſt. In recentiore autem ſyſtemate, Matriculisque Imperii, nulla Landgraviorum Alſatiæ mentio, quod eo tempore, quo Matriculæ condi cœperunt, uterque Landgraviatus Alſatiæ jam in Aoſtriæ Domus & Epiſcopi Argent. manibus fuit; qui ratinne Comitatus prnvincialis in Comitiis nnn affectarunt ſuffragium. SCHURZFLEISCHIUS (*d*) Landgraviurum Alſatiæ veterum ſuffragium cum ipſa eurum gente periiſſe exiſtimat, inferiorem Landgraviatum haud dubie intelligens; Auſtriaca enim ſuperioris propago ad ſeculum usque noſtrum duravit. Suffrag. in Comitiis.

§. XXVII.

Ad difficilius argumentum progredior, ubi de Auſtriaco-Alſatici Landgraviatus gradu dignitatis inſtituendum examen. Eadem nempe Landgraviatuum, quæ Burggraviatuum & Marggraviatunm ratio fuit; ut alii ad Principum, alii ad Comitum, relati ſint claſſem. Publici Germaniæ juris Doctorum ſi ſuffragia ſequar, Landgraviatus hic noſter in Principum ponendus eſt claſſe. Poluit jam Anonymus ille Quaternionum Imperii auctor, (*e*) non novus, qui inter quatunr principes Landgraviatus primo loco Thuringicum, ſecundo Alſaticum, inde Haſſiacum & Leuchtenbergenſem collocavit. Quam fluxa autem Quaternionum horum ſit fides, ipſe teſtis eſt PETRUS DE ANDLO, (*f*) qui eos produxit. Hic enim alin loco (*g*) ſeptem gradus Germanicæ Nobilitatis, *Clypeos militares* (*h*) quos vocant, ex Libris Feudorum Friderici I. producens, primum poſt Cæſarem gradum Regi, ſecundum Ducibus, tertium Marchionibus, quartum Comitibus, quintum Capitaneis, qui Valvaſores dicebantur, ſextum Vaſallis, ſeptimum Valvaſinis aſſignat: Landgravios dein atque Burggravios in Comitum, adeoque in quartam, collocat claſſem. Enimvero quantuscunque Landgraviatui huic, cum ab Auſtriæ Ducibus regeretur, acceſſerit ſplendor, ad Principatus faſtigium ille tamen nunquam aſcendit, ſed eodem, quo Landgraviatus inferior, atque duo Brisgoici, Rhenn tantum à nobis ſeparati, ſemper conſtitit gradu. Principatum non ſenſu Grammatico, quo & Comes ſubinde *Princeps* appellatur, ſed publico Juris Germanici ſenſu, intelligo. Landgraviatus num Principatus.

Comitatus in ſublimiorem gradum duplici modo extollitur. Vel enim Principis axioma Comiti, poſſeſſori Comitatus, adjicitur, quod Hennebergenſi (*i*) evenit; vel abjecto plane Comitis nomine in Principem ſeu Ducem evehitur Comes. Promotio in Principem rarior fuit, in Ducem frequentior. Notandum hic, non tam moris fuiſſe, Comitatum in Principatum vel Ducatum, quam Comitem in Principem, Ducemve promovere; dignitas à Domino in Dominium defluit. Ferdinandus I. in Auguſtano

C 2 Receſſu

(*b*) GUILLIMANNUS *de Epiſcopis Argent.* pag. 224.
(*c*) Idem ibid. pag. 228.
(*d*) *Diſſert. de Rebus Badens. Opp. Hiſtor.* pag. 291. ſq.
(*e*) Sunt, qui originem Quaternionum Ottoni III. adſcribunt, cujus tempore Landgraviatus nomen ignotum. Res nititur præſertim fide Alſatici Scriptoris, Petri de Andlo, cujus gens ipſa inter quatuor Imperii Equites ponitur. Verum omnis hæc diviſio inſulſa hominis otioſi figmentum eſt. Nævos ejus monſtravit CONRINGIUS *de Civ. Imp.* §. XL. ſq. EYBEN *de Stylo Curiæ.*
(*f*) *De Imperio Rom. Germ.* Lib. I. Cap. XVI.
(*g*) Lib. II. Cap. XII.
(*h*) *Heerſchilde.*
(*i*) Bertholdo Comiti Henneberg. dignitas Principis addita eſt ab Henrico VII. An. MCCCX. Diploma exhibet MEIBOMIUS *Rer. Germ.* Tom. III. pag. 208. Conf. SPANGENBERG *Chron. Henneberg.* Lib. V. Cap. V.

Receſſu An. MDLV. omnium gentis ſuæ primus *Principem Comitem Habsburgi*, (*l*) nullo Diplomate ſingulari præmiſſo, ſe appellavit, eumque ſucceſſores imitati ſunt. Nihil tale Landgraviatui noſtro contigiſſe comperiur.

§. XXVIII.

Exempla varia.

In axiomate Landgraviali innovaſſe quid viſus eſt Rudolphus, Dux Auſtriæ, qui cum in Charta, An. MCCCLVIII. Colmariæ condita, (*m*) inuſitatam titulorum affectaſſet luxuriam, circa Landgraviatum tamen tum nihil mutavit, ſed Comitatibus eundem poſtpoſuit, Landgraviumque Alſatiæ ſe ſimpliciter dixit. At anno ſequenti in Latina & Germanicis Chartis (*n*) ſtylum ordinemque in hunc modum convertit: "Rudolphus „ Dei gratia Dux Auſtrie, Styrie & Karinthie, Princeps Suevie & Alſacie. „ Caroli IV. ætate nimirum titulurum hæc inchoavit luxuria. Rudolphum Auſtriacum, Cæſaris generum, ſoceri indulgentia in titulis evagatum eſſe, num quis miretur? (*o*) At ab eodem *Principis Alſatiæ* titulo ſucceſſores abſtinuerunt. Carolus V. ut Hiſpanis ſuis plures Principatus, in Domo ſua cumulatos, oſtentaret, *Sueviæ*, ſed non Alſatiæ, ſe *Principem* dixit; Landgravium Alſatiæ autem Principi Sueviæ præpoſuit. (*p*) Ferdinandus I. vero, Romanorum Rex, priſtinum Landgraviatus Alſatici ordinem conſtanter ſervavit; (*q*) idemque à ſucceſſoribus factum; (*r*) qui titulum Principis Sueviæ ita retinuerunt, ut Landgraviatum Alſatiæ longe poſtponerent. Domeſticis Landgraviorum noſtrorum teſtimoniis exterum Ruperti Imp. ſubjungo, qui An. MCCCCI. Leopoldum Auſtr. de Landgraviali Alſatiæ Judicio inveſtivit, (*s*) nulla Principatus facta mentiune.

§. XXIX.

Errores plurium cum cauſa.

Quamvis autem Principali Landgraviatus noſtri faſtigio per ſeriem ſeculorum tot teſtes repugnent, plerique tamen, qui publicam Imperii Romano-Germ. Juriſprudentiam tradunt, eum inter Landgraviatus principes ſolent referre; ita quidem, ut alii quatuor, (*t*) alii quinqoe, (*u*) ſex (*x*) vel ſeptem, (*y*) alii denique Landgraviatus omnes, (*z*) in claſſe Principatuum ponant. Quicquid de Landgraviatuum Principum numero ſit, Ulricus Obrechtus, (*a*) Jo. Schilterus, (*b*) Jac. Mascovius, (*c*) Carolus Spenerus, (*d*) aliique, qui hos ſecuti ſunt, juniores, Landgraviatum ex Comitum ordine exemerunt. Seduxit eos Principatus novus, ſec. XV. ab Auſtriacis conditus, qui præter Landgraviatum Alſatiæ ſuperioris duos quoque Brisgovienſes, ſilvam Martianam, quatuorque Civitates ſilveſtres, ditione ſua complexus eſt, cujus Principatus Enſishemium conſtitutum eſt caput; ubi Prætorium, Camera computorum, Officina monetaria, Curia Equeſtri ſuperioris Alſatiæ & totius Briſgoviæ ordini communis. Principatui novum nomen non additum; Regia autem ejus quum in Auſtriaco Alſatiæ Landgraviatu jaceret, ipſe quoque Principatus Landgraviatui adſcriptus eſt, Enſishemianum Regimen licet à Landgraviali judicio plane fuerit diverſum, neque Landgraviatus priſtinam mutaverit indolem; uti nec Briſgovici duo ſuum ſtatum mutarunt. Politica hæc rerum converſio Scriptores induxit, ut novam illam Diœceſin Civilem, ex Landgraviatibus tribus compoſitam, Landgraviatui Alſatico attribuerent ſoli.

§. XXX.

Aliæ cauſæ.

Superflua igitur Conr. Sam. Schurtzfleischii (*e*) quæſtio eſt, cur Comitis Habsburgici nomen Landgravio, Principis dignitate, uti putat, ornato, à priſcis Habsburgi

(*l*) *Gefurſteter Graf zu Habsburg.* Occaſione Comitium horum Guillimannus *Habsburg.* Lib. VI. Cap. II. profeſſus eſt, omnes Comites, ſolis Imperii feudis annexos, in Principum claſſem referri debere.

(*m*) Apud Steyerer in *Hiſtor. Alberti Sap.* Addit. col. 264.

(*n*) Ibid. col. 276. 285. 290. 299.

(*o*) Mutius in *Chron. Germ.* Lib. XXV. narrat, Rudolphum dein datis Carolo IV. literis declarare coactum, ſe in Suevia & Alſatia Ducem non eſſe. Mutio conſentit Nauclerus; qui unde ſua hauſerint, ignoratur. Steyererus hæc, ut circumſtantiis rerum & temporum diſſona, rejicit. pag. 305. ſq.

(*p*) *Sueviæ Ducem* ſec. XIV. ſe vocavit Leopoldus Probus, ſi Alberti Argent. *Chronicon* MS. Kœnigshovianum audias, à quo Urſtiſianum & alii diſcrepant. Quidquid ſit de Leopoldo, ſucceſſores titulo hoc uſi non ſunt. De *Principis Sueviæ* axiomate, à Carolo V. uſurpato, vid. *Pax publ. Wormat.* An. MDXXI. *Ordinat. Crim.* MDXXXI.. *Receſſ. Imp. Spir.* MDXLIV. *Wormat. Ratisbon. Auguſtan.* &c. annis ſequentibus.

(*q*) *Receſſ. Imp. Norib.* MDXLII. *Auguſt.* MDLV. &c.

(*r*) De Maximiliano II. vid. *Receſſ. Imp. Auguſtan.* MDLXVI. *Ratiſbon.* & *Erfurt.* anno ſeq. &c. De Rudolpho II. *Auguſtan.* MDLXXXII. *Spirenſis* An. MDC.

(*s*) Schilter *ad Kœnigshov.* pag. 1071.

(*t*) Reinkinkius *de Regim. ſeculari* Lib. I. Cl. 4. Cap. XIII. n. 20. Gastelius *de ſtatu publico Europæ* Cap. XXII. &c.

(*u*) Noldenus *de ſtatu Nobil.* Cap. VIII. n. 160.

(*x*) Sinoltius Schutzius *in Colleg. publ. de ſtatu Rei Rom.* Exercit. VIII. pag. 628.

(*y*) Limn. *Jur. publ.* Lib. IV. Cap. IV. n. 78.

(*z*) Rulandus *de Commiſſ.* Part. 2. Lib. V. Cap. IV. n. 26.

(*a*) *Prodrom. Alſat.* pag. 253.

(*b*) *Ad Kœnigshov.* obſervat. XIX. pag. 1069.

(*c*) *Juris publ.* Lib. IV. Cap. V. n. 42.

(*d*) *Juris publ. Germ.* Lib. II. Cap. VI. pag. 278.

(*e*) In *Diſſert. de principio Moſellæ Auſonii* Cap. XV. ſqq.

Habsburgi Comitibus fuerit prælatum. Quæſiveria rectius, cur ſimplicem Comitis titulum provinciali præpoſuerint Comiti, qui toti Provinciæ præfuit, Comitesque adeo ſibi ſubordinatos habuerat? (*f*) Parata reſponſio eſt, Comitatum ſuum Habsburgenſes ut patrimonium, Landgraviatum ab initio ut temporarium, inde ut hæreditarium, munua poſſederunt. Comitatum proprium autem Comitatui fiſci prælatum fuiſſe, quid mirum? Obrechtus. (*g*) dignationem Principatus ex Ducatu in Landgraviatum defluxiſſe exiſtimans, rationem reddere debuiſſet, cur principatus ille in ſolum Landgraviatum ſuperiorem defluxerit; quum inferior non minus ad Ducatum referretur. Præfecti Imperiales, in Ducum extinctorum locum ſuffecti, ex Ducali poteſtate nihil ad Landgravios tranſire ſunt paſſi. Landgraviatum principale quid tractu temporis induiſſe, ſi nonnemini videbitur, quod in Imperatorum, Ducum & Archiducum, manibus per tot ſecula ſubſtitit, (*h*) ille Brisgoicos Landgraviatus in ejusdem Auſtriacæ Domus poteſtate diu quoque perſtitiſſe perpeudat. Neque formula *gratia Dei*, qua Albertus atque Rudolphus Habsburgenſes Alſatiæ ſe Landgravios profeſſi ſunt, (*i*) Landgraviali dignitati ſublimius quid addidit. Comites Werdenſes enim, inferioris Alſatiæ Landgravii, quoa nemo unquam Principum ordini adſcripſit, eadem formula frequenter ſunt uſi. (*l*) Sed & Kiburgii, (*m*) Honſteinenſes, (*n*) Kirchbergenſes, (*o*) Holſatiæ, (*p*) Blanckenburgi, (*q*) Wernigerodæ, (*r*) Comites eandem ſubinde formulam in titulis ſuis adhibuerunt. Seculo XIII. & ſequenti apud Germaniæ Comites illa obtinuit; in reliquis autem rara proſtant exempla. Barooes, qui *Dei gratia* terras ſuas ſe poſſidere dixerunt, ſilentio tranſeo. (*s*) Formulæ hujus abuſum mirabitur Lector, ubi intelliget, Joannem quendam, Eccleſiæ Surburgenſis in Alſatia Canonicum, An. MCLXXXIII. ſcripſiſſe: *Johannes Dei gratia Surburgenſis Eccleſiæ Canonicus.* (*t*)

Neque moveat porro quemquam, quod Landgraviatum inter feuda regalia vexillifera retuli. Comitum enim Baronumque, non minus ac Principum, feuda vexillaria erant, ut *Jus feudale Alemannicum* (*u*) ordinavit. In nummis hinc & ſigillia ſuis Comites Flandriæ, (*x*) Geldriæ, (*y*) Sabaudiæ, (*z*) aliique cum vexillo comparent. Sigillum autem Equeſtre ante ſeculum XI. non facile occurrit; (*a*) quod in cerimoniis inveſtiturarum inſignia Comitatuum, in vexillia depicta, Imperatori offerebantur. (*b*) Hæc autem Proceres ſeculares vexillo, Eccleſiaſticoa ſceptro, inveſtiendi ſolennitas medio tantum obtinuit ævo, abrogata eſt novo. (*c*)

§. XXXI.

De omni ergo Landgraviatuum numero, qui *Principis* elogio gaudent, ſi dicendum quod res eſt, ſolus Haſſiacus hanc vere claſſem tuetur; quippe qui à primordiis ſuia Landgravium Principem habuit, ex Thuringico Landgraviorum Principum ſanguine natum Landgraviat. vere principal.

(*f*) Landgraviali judicio Comites ſubfuiſſe oſtendit Grupen *de Judiciis provinc.* Obſervat. II. pag. 653. & 664.

(*g*) *Prodr. Rer. Alſ.* Cap. XII. pag. 253.

(*h*) Comitatui Montbelgardenſi tale quid contigit, quem principalem Comitatum, *gefürſtete Grafſchaft*, agnoſcunt Geographi; quod Comites illi per plura jam ſecula ex Ducum Wurtenbergenſium Domo ſunt, quos brevitatis cauſa *Duces Montbelgardenſes* vocant, cum *Wurtenbergo-Montbelgardenſes* deberent vocari.

(*i*) Chart. An. MCCXV. & MCCXXVII. apud Herrgott *Geneal. Habsburg.* Tom. II. & Guilliman. *Habsburg.* Lib. VI. Cap. II. pag. 318.

(*l*) In ſententia inter Marchiones Badenſes & Brabantiæ Ducem An. MCCXXVI. legitur: *Sigebertus Dei gratia Comes de Werde & Henricus filius ejus, Comites Alſatiæ* &c.

(*m*) Herrg. loco cit. ad An. MCCXXXV.

(*n*) Leuckfeld *Antiq. Walckenried.* Part I. Cap. XIX. §. 42.

(*o*) An. MCCLXXXI. Idem *Antiq. Ilfeld.* pag. 58.

(*p*) An. MCCVII. Spangenberg *Chron. Schaumburg.* Lib. V. Cap. II.

(*q*) An. MCCLI. Leuckfeld *Antiq. Blanckenburg.* pag. 53. & 55.

(*r*) An. MCCCXXIII. Paulinus *de Advocatis Monaſt.* §. XXXIX. in *Syntagm. Rer. Germ.* pag. 561.

(*s*) Conf. Sigismundus de Birran *in Diſſert. de Jure Baronum* Cap. IV. §. LXXXVIII.

(*t*) In Charta donat. Collegiatæ Surburg. Hagenoam translatæ.

(*u*) Cap CXLII. §. II. ubi: *Alle die Vanlehn von dem Rich hant das mit Furſtenambacht ſint, die ſollent ſu von dem Pfaltzgraffen entphohen.* Adde Cap. CXXXIX. Philippus Imp. An. MCCVII. Thomam, Sabaudiæ Comitem, Baſileæ per tria vexilla inveſtivit. Guichenon *Hiſt. de Savoye*, *Preuves* pag. 48. Vide etiam Monachum Weingart. Cap. XIII. Gribnerus tamen *Opuſculor Juris publ.* Tom. II. ſect. 2. §. XIX. principalia tantum feuda vexillifera eſſe contendit. Contrarium cum Schiltero *ad Jus feud. Aleman.* Cap. XLII. defendit Gundlingius *de Feudis vexilli* §. XXII.

(*x*) Olivar. Vredius *in Sigill. Com. Flandr.* pag. 10. ſqq.

(*y*) Pontanus *in Hiſt. Geldr.* Lib. VI. pag. 253.

(*z*) Guichenon *Hiſt. de Savoye* Tom. I. pag. 120. ſq.

(*a*) Heineccius *de Sigillis* Part. I. Cap. X. pag 125.

(*b*) Plurima exempla vide apud Hertzog. *Chron. Alſat.* Lib. II. pag. 154. ſqq.

(*c*) Novo jure feudali Principes per Legatos plerumque comparent, qui præſtito jurejurando Imperatoris gladium à Mareſchallo accipiunt, capulumque deoſculantur. Comites, Barones, Abbates &c. à Judicio Aulico ſtantes inveſtiuntur. Itterus *de Feudis Imperii* Cap. IX. §. XXXIII. Thucelius *Electa Juris publ.* Tom. I. pag. 240.

natum per matrem. Leuchtenbergicus Bavariæ Landgraviatus principis charactere ſero ornatus eſt. (d) Inter Alſaticum vero & Haſſiacum Landgraviatus ab omni tempore hoc interceſſit diſcrimen: I. Alſatici origo vere judiciaria fuit, atque adeo ab initio mere fuit Landgraviatus fiſcalis, quam indolem nunquam Haſſiacus habuit. (e) II. Landgravius Alſaticus in liberos Imperii cives, Cæſaris nomine; Haſſus in ſubditos ſibi cives, jurisdictionem exercuit. III. Landgraviatus noſter in claſſe Comitatuum perſtitit; Haſſiacus ſuum inter Principes locum ſemper tuitus eſt. (f)

§. XXXII.

Epocha Burgund. Landgrav.

Poſtremam Landgraviatus noſtri epocham, quam *Auſtriacam* dico, ſeculo XV. ad finem properante, interrupit *Burgundica*, quinque annorum. Archiduces non ſemel neceſſitas urſerat, ut de ſuo Alſatiæ Landgraviatu, duobusque Brisgoicis alienandis vel oppignerandis cogitarent. Extat Charta An. MCCCCLV. data Rhinfeldæ, (g) qua Albertus Prodigus terras illas nunquam ſe alienaturum promiſit, ſi certam illæ pecuniæ ſummam, quæ petebatur, perſolverent. Delegati ſunt ab eis Petrus de Mœrſperg, Præfectus Sundgoviæ, Jo. de Munſterol & Henr. de Ramſtein, ut pecuniam colligerent, collectam non in manus Archiducis, ſed in ejus uſus expenderent. At Sigismundus Archidux, promiſſorum deceſſoris ſui immemor, Landgraviatus hos Carolo Pugnaci, Duci Burgundionum, pro octoginta mille florenis aureis, reſervato reluendi jure, vendidit. Koenigshovius An. MCCCCLXXIV. (h) Pontus Heuterus MCCCCLXVII. (i) Gollutius MCCCCLXIX. (l) id factum eſſe referunt. Ad violenta hæc conſilia, quibus Fridericus IV. Imp. ſe non oppoſuit, Sigismundum induxerant & debita, quibus obrutus erat, cum pleraque Alſatiæ Dominia illuſtribus familiis oppignerata jam eſſent, (m) & infeſtus in Helvetios animus, quem Nobiles quidam hujus oræ incenderant, Mulhuſio turbis occaſionem præbente. Ex hac Octoginta millium aureorum ſumma decem millia Helvetiis An. MCCCCLXIX. ſoluta ſunt Bernæ. (n) Paulo poſt Alſatia ceteræque ditiones in Caroli Pugnacis verba adactæ ſunt; (o) cui legationi Rudolphus Hochbergæ Marchio præfuit. Petrus Hagenbachius, ex nobili Sundgoviæ familia ortus, Burgundicis his præfectus eſt terris; ſedemque ſtabilivit Briſaci. Carolus ipſe ſine An. MCCCCLXXIII. (p) per Vilerianam vallem cum quinque millibus equitum Alſatiam inviſit, & d. 3. Jan. An. ſeq. Enſishemio Veſontionem profectus eſt. Hagenbachius, qui à primis Præfecturæ ſuæ initiis ſuperbe & avare imperaverat, poſt hunc Ducis diſceſſum auſus pejora, omnium animos ad vindictam provocavit. Alſatia cum vicinis ſuis Sigismundi requirebat imperium, qui politicum, quem commiſerat, errorem intelligens, cum Helvetiis, in quos Burgundum nuper concitaverat, ipſe jam adverſus eundem fœdus decennale Conſtantiæ percuſſit. (q) Acceſſerunt ei Alſatæ, Brisgovienſes, Baſil. & Argent. Epiſcopi, aliique Rhenenſes. (r) Hagenbachius Briſaci à XXVII. Judicibus damnatur capitis; ex Landgraviatu Alſatiæ (s) ejiciuntur Burgundi; omnes ditiones

(d) Pfeffingerus *ad Vitriar.* Tom. II. pag. 624.

(e) Haſſia primitus fuit Dominium, Thuringicis Landgraviis proprium, quod cum à Landgraviatu avelleretur, atque in Henricum Infantem tranſiret, qui per matrem Sophiam fuit Landgravius, characterem hunc Haſſiæ quoque impreſſit, quæ inde Landgraviatus devenit. Hertius *de jure Landgravior. Haſſiæ in Ducatum Brabant.* Cap. I. n. 7. apud Kuchelbecker *Analector. Haſſiacor.* Collect. I. Illuſtr. Estoris *Electa Jur. publ. Haſſiac.* Lib. 3. Cap. XIX. §. LXXIII.

(f) Ludovici Barbati nepos Ludovicus III. ex ſimplici Comite Comes provincialis à Lothario II. Imp. creatus eſt An. MCXXX. Annal. Bosov. & Annaliſta Saxo ad h. An. Engelhusius & Albertus Stad. in *Chron.* An. MCXLIII. Martinus Polonus in cod. Chronici, quem allegat Sagittarius in *Epiſt. de antiquo ſtatu Thuringiæ* pag. 59. Accedunt nummi, in quibus *Ludovicus Comes provincialis* dicitur. Struvius in *Not. ad Hiſtor. de Landgrav. Thuring.* apud Pistor. Tom. I. pag. 1313. Henricus Infans, primus Haſſiæ Landgravius, ab Adolpho Rege Germ. in Principum numerum receptus eſt ſolenni Diplomate Francof. MCCXCII. Estor. loco cit. Cap. XVIII. §. LXVI.

(g) In Tabulario Civitatis Thann.

(h) *Chron. Alſat.* Cap. V. pag. 309.

(i) *Rer. Burgund.* Lib. V. Cap. X. ubi de ſumma pecuniæ cum Kœnigshovio ceterisque convenit.

(l) *Memoires de la Rep. Sequanoiſe* Lib. X. Cap. XXXIX. Fuggerus in *Spec. Auſtr.* Lib. V. Cap. XIX. pag. 752. Tschudius, Stumpfius, Urstisius, Stettler, Rhanius, Waldkirch aliique plures Gollutio conſentiunt.

(m) Gollutius id obſervat loco alleg. ubi ait: *Ferrette engagée pour* 7000. *Florins d'or à Meſſire Chriſtophe de Rechberg: Lanſer pour* 14000. *Flor. d'or à M. Thuring de Hallweil: Altkirch par M. Henry de Ramſtein pour* 11000. *Flor. d'or: Maſſonval (Maſevaux) par M. Lois de Maſſonval pour* 7000. *Flor. d'or: Rotemberg engagée au Comte de Sulz pour* 2500. *Marcs d'argent: Florimont tenue par M. Marc de la Pierre pour* 6032. *Flor. d'or: Les Seigneuries de Belfort, Dele, Roſemont & de Tſenheim par M. Pierre de Morimont pour* 30800. *Flor. d'or & de* 2000. *Francs d'or &c.*

(n) Die 23. Junii. In apocha ſcribitur: "Illuſtriſſimus, Excellentiſſimus, Potentiſſimus & Invictiſſimus, Princeps & Dominus noſter metuendiſſimus, Dominus Carolus &c." Gollut loco cit.

(o) Die 28. Junii, ot & menſe ſequenti. Urstis. *Chron. Baſil.* Lib. VI. Cap. IV.

(p) Urstisius loco cit. Cap. V. Stumpfius Lib. XIII. Cap. XVI. ait, Carolum per vallem Monaſterienſem veniſſe, quod falſum.

(q) Die 30. Martii MCCCCLXXIV.

(r) Stumpfius loco cit. Stettler *Annal. vom Nuechtland* Lib. V. pag. 212.

(s) Die 9. Maji MCCCCLXXIV. Urstisius & Stettler locis cit.

ditiones, ante quinquennium venditæ, ad Auſtriacos redeunt; Hermannus ab Eptingen Eques, Sigismundi nomine, homagium ubique recipit, & Hagenbachio in Præfectura ſuccedit. Octogies mille aurei, Carolo reſtituendi, Baſileæ (t) deponuntur; id quod ei duo denuntiarunt Feciales, quos male excepit. Annus ergo, quo Carolus Alſatiam inviſit, initium fuit ejus malorum & occaſionem dedit prœliis, ad Granſonium, ad Moratum, ad Nancejum, commiſſis; quo poſtremo Audax, An. MCCCCLXXVII. ab Helvetiis cæſus, occubuit.

§. XXXIII.

Præter alienationem Landgraviatus Alſatici, à Sigismundo Archiduce factam, idem quoque in dotalitium bis fuit conceſſus. Albertus I. Rex An. MCCXCIX. id fecit, cum filius ejus Rudolphus Blancam, Philippi Pulchri, Galliæ Regis, ſororem, duxiſſet uxorem. In literis dotalibus (u) legitur: " Aſſignamus prædictæ ſorori dotalitium ſeu „ donationem propter nuptias Comitatum Alſatiæ & terram de Fribourc Lauſan. Diœceſis,(x) „ cum omnibus juris pertinentiis ſuis. „ Albertus Electorum, Principum ac Baronum, Regni Alemanniæ conſenſum ſe impetraturum promiſit. Octoginta fere poſt annis (y) Leopoldus Superbus Philippi Audacis, Burgundiæ Ducis, filiam Catharinam in matrimonium adſcivit, Auſtriacasque ſuperioris Alſatiæ terras ei aſſignavit in dotem. (z) Quodſi Margarethæ, Friderici II. Imp. filiæ, Alberto, Thuringiæ Landgravio, cum nuberet, Burggraviatus Altenburgenſis, feudum Imperii, potuit concedi in dotem, quid mirum, ſi Blancæ & Catharinæ Landgraviatus Alſaticus in dotalitium traditus eſt? (a)

Landgraviatus dotalitium.

§. XXXIV.

Sed jam ordo rerum ad Auſtriacum apud Enſisheimenſes Regimen deſcribendum me vocat, quod in anterioribus ſuis ad Rhenum provinciis conſtituerunt Auſtriæ Duces, regalibus juribus & ſuprematu in terris ſuis paulatim potiti. Ludovicus & Fridericus Duces An. MCCCXXV. communi conſilio ditionibus ſuis Aulicum præfecerunt Judicium. (b) At ſeculo ſequenti demum Enſisheimenſe prognatum eſt, cujus jurisdictioni non ſuperior modo Landgraviatus Alſaticus, ſed & Brisgoici duo cum Nigra Silva & quatuor Civitatibus ſilveſtribus, uti dixi, paruerunt. Sebast. Munsterus, (c) neſcio qua auctoritate commotus, Regiminis hujus origines poſt Burgundicam Landgraviatus noſtri epocham ponit. Scribit enim: " Anno Domini MCCCCLXXV. deputatus fuit ad „ officium Advocatiæ Oswaldus Comes à Thierſtein, qui primus fuit regionis Præfectus, „ habens ſecum in Ensheim Conſiliarios & conregentes. Antea vero nulla fuit ibi „ Regiminis adminiſtratio, niſi quod Præfectus & Scriba regionis ibi habitabant, vocabantque ad ſe ex aliis aſſeſſores, quoties publicum fuerat celebrandum conſiſtorium. „ Antiquiores autem Regiminis hujus eſſe origines, ex laterculo Judicum, qui ſub Burgundiæ Duce An. MCCCCLXIX. ejusdem aſſeſſores fuerunt, elucet. Nomina eorum enarrat charta, quam inter Belfortenſes inveni, ubi commemorantur: Bernhardus de Zilgemberg Præſes, Conſiliarii vel Aſſeſſores XII. Bernhardus de Bolwiler, Wernherus Hadmanſtœrfer, Herm. Waldner, Lazarus de Andlo, Frid. de Schweighuſen, Equites, Petrus Rich de Richenſtein, Stephanus de Hagenbach, (d) Conradus Schnewelin de Krantznow, Johannes de Hirzbach, Chriſtoph. de Schœnenberg, Jo. Wernh. de Pforr, & Ulricus Geuinger, Rector Enſisheimenſis. (e) Hi ex Auſtriacis Senatoribus Burgundici facti ſunt, ab eisque non ad Oenipontanum Archiducis, ſed ad ſupremum, quod Philippus Bonus, Audacis pater, Mechliniæ inſtituit, provocabatur Tribunal. Ita Theodericus de Froberg, in lite ſua ſuper valle Grunenſi, cauſa cum cecidiſſet Enſishemii, (f) Mechliniam provocavit. Sententiam, Germanice pronuntiatam, Johannes de Pino, Prior Monaſterii Frigidi Fontis, (g) per Officialem curiæ Baſil. in latinum idioma transferri curavit, ut Judicio Mechlinienſi, quod Germanicum ignorabat, exhiberi potuerit. Frobergenſis & Mechlinia victus diſceſſit.

Regimen Enſisheimenſe.

Burgundis

(t) Pecuniam non Baſilea, ſed Veſontione, ſolvendam eſſe, Carolus urgebat. Urstis. loco cit.

(u) Extant apud Leibnit. in *Cod. Juris Gent. Diplom.* Part. I. pag. 40.

(x) Intelligitur Friburgum Helvet. quod ex Zaringenſium hæreditate ad Kiburgios, ab his ad Habsburgi Comites pervenit.

(y) An. MCCCXCIII.

(z) An. MCCCLXXVIII. Pacta hæc dotalia in Tabulario Rappoltſteinenſi extant.

(a) Langii *Chron. Citicenſe* ad An. MCCLXXII. Fabricius Lib. VI. pag. 588. Albinus *Chron. Miſn.* pag. 182.

(b) Cuspinianus *in Auſtria* pag. 47.

(c) *Coſmograph.* Lib. III. Cap. CXXV.

(d) Frater Petri, qui Caroli Burg. Ducis nomine Alſatiæ & Brisgoviæ præfuit.

(e) Nomina hæc apud Gollutium quoque, ſed admodum corrupta, leguntur.

(f) Die 7. Junii MCCCCLXXII.

(g) Vallis Grunenſis (*das Thal zu Grun*) inter feuda Froburgenſium Auſtriaca cenſebatur. Prioratus Frigidi-Fontis, qui curiam dominicalem ibidem habebat, eorum jurisdictionem recuſans, liti dedit occaſionem.

Burgundis anno MCCCCLXXIV. ex Alſatia pulſis, Enſisheimenſe Regimen ad Auſtriacos rediit, tractuque temporis octovirale evaſit. Præſidem egit ipſe Alſatiæ ſup. & Briſigaviæ Præfectus, qui una cum Conſiliariis tribus, ex Nobilitate deſumtis, totidemque ex Juris Conſultorum ordine, Doctorali gradu ornatis, & Cancellario, id tribunal compoſuit. Abſente Præfecto ex Nobilibus primus præſedit. Ferdinandus formam hanc dedit Regimini, poſtquam à fratre Carolo V. Germanicas provincias, atque adeo Alſaticas quoque An. MDXXI. regendas obtinuiſſet. (*h*) Biennio poſt novam ordinationem Regimini Enſishemiano idem Ferdinandus præſcripſit; qui & Aulicum Imperiale Judicium in meliorem ſtatum redegit. (*i*) Tum vero Judices ſequentes illud compoſuerunt; Guillielmus, Rappoltſteinii Dominus, Regiminis Præſes, Johannes Imer de Gilgenberg, Vicarius Præſidis, Nicolaus Pabſt, Cancellarius, Martinus Stœr, David de Landeck, Rudolphus de Plumeck, Conſiliarii, Jacobus Sturzel, Doctor Conſil. Jo. Jacobus Waldner, Conſil. quibus denique Fiſci Procurator acceſſit. Omnium cauſarum Regimini huic cognitio attributa; reſervata Judicio Oenipontano (*l*) reviſione, ut & collatione beneficiorum eccleſiaſticorum atque ſeudorum, de quibus Ferdinandus & ſucceſſores ipſi diſpoſuerunt.

§. XXXV.

Judicia Landgrav. ſublata.

Nova hæc Regiminis Enſishemiani conſtitutio Landgravialium Mallorum auctoritatem infregit; qui tamen aliquod temporis ſpatium adhuc durarunt. Apud idem enim Enſishemii oppidum Landgravialis mallus, qui ambulatorius eſſe ſolebat, An. MCCCCLXXVIII. publice habitus eſt, cujus notitiam nobis reliquit JOHANNES KNEBELIUS. (*m*) Poſtremum id Judicii Landgravialis, quantum novimus, exemplum. Regimen non Cæſareus, ſed Auſtriacus, dirigebat Præfectus, quem in Advocati Imperialis, ſuper univerſam Alſatiam, poſt Duces extinctos, conſtituti, locum ſurrogarunt Auſtriaci, ut ſuperiori Alſatico & duobus Briſgoicis Landgraviatibus, Regiminique Enſishemiano præſideret. Cum autem rerum militarium quoque curam habuiſſet Præfectus, *ſummi Capitanei & Advocati ſuperioris Alſatiæ* ei datum eſt nomen. (*n*) Suprematus Germaniæ Statuum in illis ipſis terris, ubi Magiſtratum olim egerant, invaleſcens paulatim, Landgravialia judicia quoque ſenſim extinxit; quum Status ſuo ipſi denique jure jus dicerent; ipſeque Landgravius ſubditos ſibi cives ad novi ſui Regiminis tribunal potius, quam ad Landgravialem mallum, vocaret. Tribunal non ſub dio, ſed in Camera, toto fere anni tempore omnibus patens, cujus Aſſeſſores doctrinæ juris periti, in litibus tractandis exercitati, laborique huic unice intenti ſunt, prudentibus & doctis cauſarum patronis ſtipatum, Landgraviali mallo quantum debuit præferri! Et tamen reperiuntur homines, non ex plebecula nati, qui vetus illud rude informeque tribunal cultis noſtris, omni judiciorum apparatu inſtructis, tribunalibus hodieque præferrent. Quidquid ſit, Landgravialia judicia pleraque lento morbo perierunt. In Suevia tamen vicina & alibi nonnulla eorum priſca fere forma adhucdum ſubſiſtunt; de quibus abrogandis quoque in Pacificatione Weſtphalica & in Capitulationibus Imperatorum non ſemel eſt actum. (*o*)

§. XXXVI.

(*h*) GOLLUT loco cit. Lib. XI. Cap. XXXVI. annotat, pœnituiſſe Carolum V. quod fratri terras Alſaticas conceſſiſſet. Nuntius mittebatur, donationem revocaturus; ſed cum adveniſſet, homagium jam præſtitum fuerat Ferdinando. Politicæ rationes, tardius intellectæ, monuerant Carolum, Alſatiam à Burgundiæ Comitatu ſeparandam non fuiſſe, ut ex hac quoque parte Rhenum attingeret. Ceſſio facta eſt occaſione nuptiarum, quas Ferdinandus cum Anna, Hungariæ & Bohemiæ Regis ſorore, celebraverat Linzii. HAUTFAUS *Rer. Auſtr.* Lib. VIII. Cap. XI.

(*i*) Ferdinandus III. in præf. Ordinationis Judicii aulici. Conf. UFFENBACH *de Conſil. Aulico* Cap. III. & MAURITIUS *de Judicio Aul.* num. 5.

(*l*) Oenipontum urbs, caput Comitatus Tirolis, paragiatorum Auſtriæ Principum ſedes, quibus anteriores provinciæ Auſtriacæ ſolebant concedi. Ad Oenipontanum itaque tribunal factæ provocationes, non ultra, quod data Auſtriacis privilegia obſtarent. Idem in Suevico provinciali obſervatur judicio. Vid. *Kayſerliche Land-Gerichts-Ordnung* Part. III. tit. 12. & Jo. FRANC. BALTHASAR *de Judiciis S. Rom. Imp.* VII. XI. 7.

(*m*) Knebelii verba ſunt: " Feria quinta craſtino Epiphaniæ Dn. An. MCCCCLXXVIII. fuit „ tentum in Enſisheim Judicium Lantgravicum &c. „ Knebelius Catharinianæ Capellæ, quæ Cathedrali Baſilienſium Choro annexa fuit, Capellanus, poſt ſec. XV. medium vixit. Chronici ejus autographum in Gazophylacio Fæſchiano ſervatur Baſileæ.

(*n*) *Obriſter Hauptmann und Landvogt im Obern Elſaſs.* Conſuetus hic Præfectorum Auſtriacorum in Alſatia titulus fuit.

(*o*) Gravamina adverſus ea in Oſnabrugenſi Conventu d. 10. Nov. MDCXLV. exhibita proſtant: *Von Aufhebung der Kayſerl. Land-Gerichten in Francken, Schwaben und dem Rheinſtrohm.* Rationes allegantur, I. quod Sueviæ & Franconiæ Ordinum auctoritati noceant; II. Inſtantiarum numerum augeant; III. pleriſque Germaniæ provinciis ignorentur; IV. quod via ad Cameram & Judicium Imperii aulicum pateat. Ferdinandi IV. Art. XV. & Leopoldi Art. XVIII. Capitulationes de eorundem abolitione loquuntur. Rationes pro non abolendis iſtis Judiciis vide apud BUCKISCH *Obſervat. ad Inſtrum. pacis Oſnabrug.* pag. 425. SEIDEL in *Speculo obſervat.* pag. 760. TOB. PFANNER in *Hiſt. Comitiorum* An. MDCLII. Lib. VII. Cap. VIII.

Digitized by Google

§. XXXVI.

Juriſdictionis diviſio.

Landgraviorum juriſdictio, per Provinciam diffuſa, eos indoxit, ut certos Diœceſeos ſuæ diſtrictus aliis admioiſtrandos concederent. Tale judicium provinciale fuit in valle Leimenſi; cujus An. MCCCXCIII. prope vicum *Blems* ab Auſtriacis habiti, in Lucellenſis Abbatiæ charta proſtat exemplum, quæ præcipuos ordinis Equeſtris ex Alſatia ſuper. Nobiles, huic mallo qui ioterfuerunt, exponit. Horburgenſes autem Dyoaſtas illud olim poſſediſſe judicium, charta An. MCCCXXIV. docet, qua Waltherus atque Burcardus fratres Dynaſtiam ſuam & Comitatum Witkiſouue, una cum judicio provinciali vallis Leimenſis ad Blavium montem, (*p*) Ulrico, Wirtenbergiæ Comiti, vendideruot. Inſerimus inde, transactione quadam cum Wirtenbergenſibus facta, ad Auſtrios rediiſſe judicium, quod Horburgenſes procul dubio in ſubfeudum ab illis acceperant; uti Advocatiam S. Amarini vallis, quæ à Murbaceoſi Abbatia pendebat, iidem Horburgenſes ab Habſpurgicis in ſubfeudum teouerunt. Id certum eſt, Leimenſe proviociale judicium, ſeptuaginta poſt Horburgenſium venditionem annis, in Landgraviorum manibus fuiſſe. Verum & hoc judicium provinciale minus cum altero majore ſeculi XV. fine extinctum eſt. Enſisheimenſe Regimen denique abſorpſit utrumque.

Præter Regimen inſtituta quoqoe fuit Enſishemii Camera computorum, non noſtri modo Landgraviatus, ſed & Briſigavienſium duorum, œconomiæ intenta, de qua paulo poſt nonnulla ſubjungimus.

§. XXXVII.

Landeraviatus ad Gallos tranſeunt.

Germanicum tricennale bellum Germanicæ Landgraviatuum noſtrorum epochæ impoſuit finem. Cum enim Alſatia quoque belli illius evaſiſſet theatrum, in quo Sueci primom, inde Galli comparuerunt, his denique in ſolatium conflictus, per tredecim annos ſuſtentati, relicta Alſatia eſt. " Imperator, inquit *Formula pacis*, (*q*)
„ pro ſe, totaque ſereniſſima Domo Auſtriaca, itemque Imperium, cedunt omnibus
„ juribus, proprietatibus, dominiis, poſſeſſionibus ac juriſdictionibus, quæ hactenus ſibi,
„ Imperio & Familiæ Auſtriacæ, competebant in oppidum Briſacum, Landgraviſtum
„ Superioris & Inferioris Alſatiæ, Suntgoviam, Præfecturamque provincialem decem
„ Civitatum imperialium, in Alſatia ſitarum . . . Itemque dictus Landgraviatus utrius-
„ que Alſatiæ & Suntgoviæ, tum etiam Præfectura provincialis in dictas decem
„ Civitates & loca dependentia, itemque omnes Vaſalli, Landſaſſii, ſubditi, homines,
„ oppida, caſtra, villæ, arces, ſilvæ, foreſtæ, suri, argenti, aliorumque mineralium
„ fodinæ, flumina, rivi, paſcua, omniaque jura, Regalia & appertinentiæ, abſque
„ ulla reſervatione, cum omnimoda juriſdictione & ſuperioritate, ſupremoque dominio à
„ modo in perpetuum ad Regem Chriſtianiſſimum Coronamque Galliæ pertineant, & dictæ
„ Coronæ incorporsta intelligantur abſqoe Cæſaris, Imperii, Domuſque Auſtriacæ vel cujus-
„ cunque alterius contradictione. Adeo ut nullus omnino Imperator, aut Familiæ Auſtriacæ
„ Princeps, quicquam juris aot poteſtatis in eis præmemoratis partibus, cis & oltra Rhenum
„ ſitis, ullo unquam tempore prætendere vel uſurpare poſſit aut debeat.

§. XXXVIII.

Contraria opinio.

Quis verba hæc intuens, non facile intelligit, Landgraviatum omnem Auſtriaco-Alſaticum, cum regalibus juribus omniqoe majeſtate, ab Imperatore, Imperio & ab Auſtriaca Domo, in Galliæ Regem transferri? Sunt tameo illuſtres Jure Conſulti Germani, Henricus Coccejus, (*r*) atque Fridericus Schraoius, (*s*) qui nudos oobis illos Landgraviatus adminiſtratorio-fiſcales, quales prima ſua inſtitutione fuerunt, offerre ooo dubitant. Num pro aſſertæ libertatis Germanicæ præmio, poſt

(*p*) *Das Lantgericht, ſo wir haben in dem Leimenthal an dem Blauen.* De monte hoc, qui inter ramos extremos Juraſſi eſt, vid. Tom. I. pag. 3.

(*q*) Num. 73. & 74.

(*r*) *Prudentia Juris publ.* Cap. V. Sect. III. N. XLI. his verbis: " Landgraviatus Alſatiæ ceſſus nudum no-
„ men judicii eſt, *Landgericht*, uti reliqua in terris
„ immediat s &c. Etſi enim Landgraviatus in terris
„ mediatis in veros Principatus jam olim erecti ſint,
„ in immediatis tamen manſere judicii & juriſdictio-
„ nis nomina &c. Cum itaque (Alſatiæ) Landgravia-
„ tus ſit jus ac nomen, à ſummo imperio diſtinctum,
„ illo ſolo ceſſo, hoc ceſſum intelligi nequit. Et quæ in
„ §. LXX recenſentur, illius, non hujus ſunt regalia
„ & acceſſiones. Merito tamen Imperii conſenſu opus
„ fuit, ſine quo nec judicium Imperii alienari po-
„ tuit, nec tranſire jus, quod Imperio ex judicio
„ competiit, uti conſtituere Judicem & Præfectos,
„ quibus tamen non abſolvitur ſummum Imperium.

(*s*) In Tractatu: *Nullitas iniquitasque Reunionis Alſaticæ* §. XI. pag. 52. ſqq.

violenta tredecim annorum bella, ubi de Galliæ Sueciæque remuneratione agebatur, magiſtratus provincialis Alſatiæ munus acceperit Monarcha Galliarum? Num Gallia nudum judicium, qualia Suevica illa ſunt, trigeſies centies mille libris redemptura fuiſſet? Contrarium docent ipſi Auſtriaci, qui quidquid terrarum in Alſatia tenuerant, ſub Landgraviatus titulo bona fide Gallis tradiderunt. Teſtis hujus rei eſſe potuerat Schragius, apud Alſatas natus. (*t*) Et tamen Pacis Monaſt. locum qui de Alſatia loquitur, ita exponit: (*u*) " Landgraviatus utriusque „ Alſatiæ non ſignificat territorium phyſicum, vel diſtrictum certum naturalem „ terrarum rerumque corporalium, in ſenſus incurrentem, ſed poteſtatem judiciariam „ certi diſtrictus moralis civilisque, intellectu comprehendendi: jus, inquam, judi- „ candi de factis & actionibus hominum rebusque certi diſtrictus &c. Alio in loco decernit: " Corona Gallica nonniſi ſimplicem jurisdictionem Landgravialem cum „ ſupremo dominio Landgraviali ſibi adſcribere poteſt, virtute cujus ſcilicet Rex „ intra diſtrictum Landgravialem Alſatiæ conſtituere poteſt Judices Landgraviales infe- „ riores, & per eos incolis Landgravialibus jus reddere. „ Schragii ſynchronus & concivis Obrechtus, qui poſt Pacem Neomagenſem, adeoque diu ante Schragium, calamum adverſus Galliam in Prodromo ſuo ſtrinxerat, maluit Landgraviatuum, in Galliam translatorum, indolem ſicco pede tranſire, quam veterem ejus ſub Carolingis ſtatum ex orco reducere, Galliæque offerre.

§. XXXIX.

Refutatur.

Verum enimvero quo attentius ego Monaſterienſis pacis tabulas lego & relego, eo magis perſpicio, nec de adminiſtratorio illo primi ævi Landgraviatu, quem Coccejus Schragiusque huc trahunt, nec de territorialibus Auſtriacorum atque Werdenſium, Oetingenſiumque deinceps, Alſatiæ utriusque Landgraviatibus, Cæſarem inter Gallosque tractatum. De ipſa Alſatia, non de Landgraviatibus, agebatur. Nec equidem intelligo, qua ratione de his transferendis tum quæri potuerit, quorum alter decimo quarto, alter decimo quinto ſeculis, adeoque diu ante perierant. Priſtinum ergo muneris & dignitatis ſignificatum Landgraviatus vox pridem amiſerat, cum pax Monaſterienſis conderetur, ſolusque Geographicus manſit ſuperſtes; ita ut Landgraviatus Alſatiæ Alſatiam ipſam deſignarit, uti Thuringiæ Haſſiæque Landgraviatus Thuringiam ipſam Haſſiamque deſignant. Illi, qui pacis Weſtphalicæ acta evolvunt, manifeſta ubique indicia reperiunt, Gallos de utraque Alſatia, non de Landgraviatibus, qui nulli tum erant, comparandis cogitaſſe. Id ſane Cæſareis Legatis & mediatoribus Pacis Galliæ Legati diſerte declararunt; (*x*) id etiam Literæ Regis ad plenipotentiarios ſuos, (*y*) & Briennii Comitis pari tempore ad eosdem ſcriptæ, (*z*) teſtantur. Quam graviter Bavariæ Dux Cæſari ſuaſerit, ut Alſatiam Gallis relinqueret, ipſe Mazarinius Cardinalis ad Legatos Regis Monaſterium perſcripſit. (*a*)

Poſt varias difficultates, ab utraque parte ſuperatas, Servientus denique ſeptimo die Sept. An. MDCXLVI. cum Legatis Cæſareis convenit, ut duo Landgraviatus Alſatiæ transferrentur ad Galliam. Conventio ab utraque parte ſcripto firmata & apud mediatores pacis depoſita eſt. (*b*) ADAMUS ADAMI (*c*) inquit: " An. „ MDCXLVI. in vota Gallorum Cæſariani conveniunt, Regique Chriſtianiſſimo, „ præter Briſacum, Sundgoviam, utramque Alſatiam . . cedendam eſſe ſpondent. „ Res in hoc ſtatu ad diem XXII. Aug. MDCXLVIII. permanſit. Quum enim de pace generali tum concludenda ageretur, Ordinum Germanicorum Legati *Declarationem* obtulerunt Oſnabrugæ, (*d*) qua Alſatiæ translationem in Gallos, ante biennium factam, circumſcribere voluerunt. At reſtitit Servientus fortiter atque reſpondit: " Jam de ſatisfactione Gallica inter Cæſarem & Gallos ante biennium trans-

(*t*) Adami Schragii, Reip. Argentin. Conſiliarii, filius & Profeſſor Juris Argent. antequam Cameræ Imperialis fieret Aſſeſſor.

(*u*) pag. 58. & 69.

(*x*) Literæ d. 6. Jan. MDCXLVI. ad Regem datæ: *Nous avons declaré nettement aux Bavarois . . . qu'il n'y a autre moyen de nous tirer de l'Alſace, que par la force, ſi on ne nous l'accorde par un Traité.* Conf. *Negociations ſecretes de Munſter* Tom III. pag. 10.

(*y*) D. 26. April. MDCXLVI. Lutetiæ datæ: *Sa Majeſté ſe contentera des deux Alſaces, du Suntgau, de Neubourg & de Briſach, ſans que les Imperiaux puiſſent rien exiger de nous à preſent, ni à l'avenir, touchant les fortifications de cette place, pourvû que la France par ce moyen ait droit de ſeance & de ſuffrage dans les Dietes de l'Empire.* Ibidem pag. 162.

(*z*) Ibid. pag. 167. ubi: *Ce qui eſt offert, ſçavoir la Haute & Baſſe Alſace & le Suntgau, ſatisfait Sa Majeſté.* Adde CAR. WILH. GÆRTNERI *Weſtphaeliſche Friedens-Canzley* Tom. IX. pag. 382.

(*a*) D. 12. Jan. MDCXLVI. his verbis: *Le Duc de Baviere conſeilloit (à l'Empereur) de donner en toutes façons à la France la ſatisfaction, qu'elle pretend, quand meme il faudroit lui laiſſer deux fois l'Alſace.* Vid. *Negociations ſecretes de Munſter* Tom. III. pag. 11.

(*b*) GODOFREDI A MEYERN *Acta Pacis Weſtphal.* Tom. III. pag. 723. PUFENDORF. *Rer. Suecicar.* Lib. XX. §. 175.

(*c*) *Relatio hiſtorica de Pacificat. Weſtphal.* Cap. IX. §. III. pag. 174.

(*d*) LUNDORP. *Actor. publicor.* Tom. VI. Cap. CCLV. pag. 375.

„ tranſactum; à Secretariis utrimque eam formulam ſubſcriptam, apud Mediatores „ depoſitam, Regi tranſmiſſam & ab eo probatam, nec ex eo tempore à quo- „ piam in dubium tractam. Unde penes ſe non eſſe aliquam heic mutationem „ admittere, quod utraque pars contrahentium clauſulæ, ſalvo jure addendi, minuendi, „ mutandi, renuntiaverit. „ Imo & hoc addidit Servientus: “ Si Cæſar, ut hoſtis, „ ejusmodi ſatisfactionem Gallis dederit, Ordines, velut amicos, eo nomine nihil „ invidiæ concepturos. „ (*e*) Legati Suecici denique, Salvius & Bioernclovius, opera ſua rem ita compoſuerunt, (verbis Puſendorfii iterum utor) “ ut articulus ſatis- „ factionis Gallicæ, prout ante biennium conceptus fuerat, inſtrumento pacis citra „ mutationem infereretur, & Servientus ab Ordinibus factam Declarationem neque „ admitteret, nec ipſe aliquam exhiberet.

Agitatio hæc Statuum, ut opinor, oſtendit, conceptam Pacis formulam ita intel-lectam ab illis, ut Alſatiam omnem virtute ejus in Galliæ Regem translatam fuiſſe, nulli dubitarent. Imperator ambiguus, reique geſtæ conſcius, nec Ordinibus dare repulſam, nec ea auſus eſt revocare, quæ ante biennium meditato conſilio cum Galliæ Rege concluſerat. Ad hunc ergo Ordines, rem à ſe ut removeret, remiſit. At Literæ hac ſuper re ad Ludovicum XIV. d. XXIX. Septembr. MDCXLVIII. Monaſterio ab Ordinibus ſcriptæ, (*f*) caruerunt effectu. In his probare ſtuduerunt, Alſatiæ ceſſionem nonniſi ad Auſtriacam Alſatiam (*g*) reſtringi debere, quam Cæſar, jam ante biennium, belli neceſſitate compulſus, toti ut Germaniæ conſuleret, conceſ-ſerat omnem; acceptaverat Gallus & ſolennis denique furmula Pacis, ſine ulla mutatione, in perpetuum firmavit.

§. XL.

Quodſi quis, adverſæ cauſæ patronus, Alſatiam quidem omnem Articulo LXXIII. tabulæ pacis in Gallos translatam fuiſſe, ingenue fateatur, regeret tamen haud dubie articulum LXXXVII. laterculum continere eorum, quæ à ceſſione excipiuntur. Verba ipſa transſcribo: “ Teneatur Rex Chriſtianiſſimus non ſolum Epiſcopos Argenti- „ nenſem & Baſilienſem, cum Civitate Argentinenſi, ſed etiam reliquos per utramque „ Alſatiam Romano Imperio immediate ſubjectos Ordines, Abbates Murbacenſem „ & Luderenſem, Abbatiſſam Andlavienſem, Monaſterium in valle S. Gregorii Benedictini „ ordinis, Palatinos de Lutzelſtein, Comites & Barones de Hanaw, Fleckenſtain, „ Oberſtain, totiusque inferioris Alſatiæ Nobilitatem; item prædictas decem Civitates „ Imperiales, quæ præfecturam Haganoenſem agnoſcunt, in ea libertate & poſſeſſione „ immedietatis erga Imperium Romanum, qua hactenus gaviſæ ſunt, relinquere; ita „ ut nullam ulterius in eos Regiam ſuperioritatem prætendere poſſit, ſed iis juri- „ bus contentus maneat, quæcunque ad Domum Auſtriacam ſpectabant, & per „ pacificationis tractatum Coronæ Galliæ ceduntur. Ita tamen, ut præſenti hac „ declaratione nihil detractum intelligatur de eo omni ſupremi dominii jure, quod „ ſupra conceſſum eſt. „ Validum hoc contra omnimodam Alſatiæ ceſſionem propugnaculum videretur, niſi clauſula, in fine addita, ipſam exceptionem ita reſtrin-geret, ut ſupremo in Alſatiam omnem dominio Galliæ, ſupra conceſſo, nihil detrahe-retur. Statuum ergo Alſaticorum, qui excipiuntur, libertas, cum ſupremo Galliæ concilianda dominio fuit. (*h*) Sueci in ea, quæ apud Germanos pace Oſna-brugenſi (*i*) illis tradita ſunt, ſuperioritatem territorialem tantum obtinuerunt; ſupremum dominium apud Imperatorem Imperiumque permanſit.

Objectio.

Neque profecto Hiſpano-Auſtriaci Reges, alienationi Alſatiæ tam diu adverſati, duas Alſatias pace Monaſterienſi in Galliam translatas fuiſſe, unquam dubitarunt; id quod non tantum CHIFLETII *Alſatia*, (*l*) ſed & Inſtrumentum pacis Pyrenææ, An. MDCLIX. initæ, demonſtrat, quo Philippus IV. ſuis quoque juribus in *ſuperiorem & inferiorem Alſatiam* renuntiat, nulla Langraviatuum facta mentione. (*m*)

Cetero-

(*e*) Verba ſunt PUFENDORFII Lib. XX. §. CLXXVI.

(*f*) Extant ap. LUNDORP. *Actor. publ.* Tom. VI. Lib. III. Cap. CCLXI. pag. 379. BOUGEANT *Hiſtoire du Traité de Weſtphalie* Tom. VI. Lib. XI. pag 550.

(*g*) KULPIS *ad Monzamban.* Cap. II. §. I. Cæſarei ab initio inferiorem duntaxat obtulerunt Alſatiam, cu-jus Landgraviatus ad Auſtrios pertinuerat nunquam. MEYERN *Acta Weſtphal.* Tom. III. pag. 19.

(*h*) Conciliationem illam difficilem eſſe, ipſi Legati, negotio pacis intenti, ſenſerunt, eosque inter Iſaacus Volmarus præſertim, Legatus Archiducum, Vir prudens conſilii, qui tempori & fatis hæc relinquenda profeſſus eſt.

(*i*) Art. X.

(*l*) *Alſatia Philippo IV. vindicata*; edita Antverpiæ fol. 1654. Ex plurimis locis hunc annoto: “ Franci Cæ- „ ſarianos in Oſnabrug. conventu enixe ſollicitarunt, „ ut ſe obſtringerent ad obtinendum pro alienatione „ Alſatiæ Regis Catholici conſenſum.

(*m*) Art. LXI. “ Sua Majeſtas Catholica renunciat „ tam ſuo quam hæredum . . . nomine omnibus juribus, „ quæ illi competunt in ſuperiorem & inferiorem Alſa- „ tiam, Suntgoviam, Comitatum Ferretenſem, Briſa- „ cum &c.

Ceteroquin monendus eſt Lector, quod in hoc Alſatiæ translatæ argumento Landgraviatuum & Præfecturæ Alſatiæ indolem nemo minus cognoverit, quam duo illi ipſi athletæ, qui pro ſuo quisque Rege hac ſuper re acerrime digladiati ſunt. JACOBUM CHIFLETIUM (*n*) atque DAVIDEM BLONDELLUM, (*o*) doctiſſimos Viros, intelligo. Ille Hiſpaniæ Regis in Alſatiam jura ab Alſatica Præfectura male derivans, Præfectorum poteſtatem plus juſto extendit: hic Landgraviatui noſtro nihil patrimoniale, nihil hæreditarium adſcribens, jura Landgraviorum plus juſto depreſſit; adeoque bonam, quam defendendam ſusceperat, cauſam hac in re male defendit. Blondellum contra Gallos, Chifletium pro Gallis ſcripſiſſe putares. Nec tamen Germanos inter Scriptores defuerunt, qui Alſatiam Pace Weſtphalica ad Galliam perveniſſe perſcriberent; quos inter TOBIAM PFANNERUM, (*p*) GOTTHELFUM STRUVIUM (*q*) atque CAROLUM SPENERUM (*r*) nominatim compello. Quodſi autem in Weſtphalica pace dubii quid ratione totius Alſatiæ ſupereſſe potuerat, id ſpontanea denique ſubmiſſio Statuum & pax Riſvicenſis An. MDCXCVII. delevit; quæ notas illas Cameræ Briſacenſis *Reunions*, (*s*) quas vocant, An. MDCLXXX. in Alſatia factas, Articulo VI. confirmat. " Per pacem „ hanc Riſvicenſem, inquit KEMMERICHIUS, (*t*) omnis Alſatia & cum hac Argen- „ tina quoque, reſtitutis tantum Briſaco & Friburgo Auſtriacis, Gallo relicta eſt. „

§. XLI.

Conſilium Regium.

Poſteaquam Alſatia tranſivit ad Gallos, Archiducum Regimen, quod Enſishemii ſederat, Friburgum conceſſit, atque in Brisgoviæ Landgraviatum & Civitates ſilveſtres jurisdictionem continuavit. Gallicum vero novum Alſatiæ Regimen Enſishemio tranſiit Briſacum, ubi ut *Camera Regia* (*u*) jus dixit, à qua provocare non licuit. Hæc An. MDCLVII. Enſishemium reducta, (*x*) *Conſilii ſupremi Regii* nomen accepit, cujus prima ſeſſio d. XIV. Novembris anni ſequentis habita. (*y*) Sed An. MDCLXI. à Conſilio hoc ad Parlamentum Metenſe provocare licebat. (*z*) Idem Conſilium An. MDCLXXIV. ob bellicas turbas Briſacum rediit, (*a*) atque poſt pacem Neomagenſem An. MDCLXXIX. ſuprematum ſuum de novo accepit. (*b*) Addita anno ſequenti togæ rubræ inſignia. (*c*) An. MDCLXXXI. Senatus hic provincialis ſupremus Briſaco in novum inſulare oppidum, Briſacenſi ſubjectum, cui à *S. Ludovico* nomen, deſcendit, ut civitatis, nuper conſtitutæ, incrementa promoverentur. (*d*) An. MDCXCIV. altera ei Camera acceſſit. (*e*) An. MDCXCVIII. denique, Briſaco pace Risvicenſi Auſtriacis reddito, Colmariam translatum eſt, (*f*) ubi etiamnum jus dicit Alſatiæ; oppidum autem S. Ludovici deſtructum.

Camera Computorum.

Præter Regimen Auſtriacum CAMERA quoque COMPUTORUM olim apud Enſisheimenſes perſtabat. Monaſterienſis pax (*g*) de debitis, quæ Archiducum nomine illa contraxerat, decrevit, ut tertia pars debitorum, quæ An. MDCXXXII. agnita fuerunt, ab Archiduce Ferdinando Carolo, reliquæ duæ partes à Gallis exſolverentur. Summa eorum ad tres librarum Francicarum milliones (*h*) aſcendit. Colmaria, Monaſterium, Keyſers-

(*n*) *Alſatia Vindicata.*

(*o*) Prælut. Apolog. ad *Genealog. Franc.* XXIII. 2.

(*p*) *Hiſtoria Pacis Weſtphal.* Lib. II. n. LXIII. Lib. III. n. LIV. LXXII. LXXV. Lib. V. n. CVIII.

(*q*) *Corp. Jur. Publ.* Cap. XIII. §. XLV. At Cap. VI. ſolas Civitates Imperiales excipit.

(*r*) *Hiſt. Germ.* Lib. V. Cap. V. n. XVII. ubi: " Satisfactionis loco Galliæ Rex accepit Alſatiam, „ Sundgoviam.

(*s*) Contra quas prodierat in Germania Libellus: *Nullitas Iniquitasque Reunionis Alſaticæ*, cujus auctor FRID. SCHRAGIUS, Cameræ Imp. Aſſeſſor, qui & *Argentorationem ſtylo Riſvicenſi non expunctam* edidit.

(*t*) *Introductio ad Jus publ. Imperii* Lib. I. Cap. XVI. n. XXXIV.

(*u*) Titulus erat: *Nous les Gouverneur & Conſeillers du Conſeil d'Alſace & pays en dependans, etablis par Sa Majeſté Tres Chretienne.*

(*x*) Vid. *Recueil d'Ordonnances du Roi & Reglemens du Conſeil Souverain d'Alſace* pag. 1. ſqq.

(*y*) Ibidem pag. 8.

(*z*) Ibidem pag. 21.

(*a*) Ibidem pag. 61.

(*b*) Ibidem pag. 97.

(*c*) Ibidem pag. 123.

(*d*) Ibidem pag. 139.

(*e*) Ibidem pag. 270.

(*f*) Ibidem pag. 336.

(*g*) Cap. XI. Art. LXXXIII. ubi: " Quod ad æs „ alienum attinet, quo Camera Enſisheimiana gravata „ eſt, D. Archidux Ferdinandus Carolus recipiet in ſe „ cum ea parte provinciæ, quam Rex Chriſtianiſſ. ipſi „ reſtituere debet, tertiam omnium debitorum partem, „ ſine diſtinctione, ſive chirographaria, ſive hypothecaria „ ſint, dummodo utraque ſint in forma authentica, & „ vel ſpecialem hypothecam habeant, ſive in Provincias „ cedendas, ſive in reſtituendas, vel ſi nullam habeant, „ in libellis rationariis receptorum ad Cameram Enſis- „ heim. reſpondentium uſque ad finem An. MDCXXXII. „ agnita, atque inter debita & credita illius recenſita „ fuerint, & penſitationum annuarum ſolutio dictæ „ Cameræ incubuerit, eamque diſſolvet, Regem pro tali „ quota indemnem penitus præſtando. „ Conf. etiam Cap. XII. art. LXXXIX.

(*h*) Germani ea ad 1384323. florenos monetæ ſuæ adſcendere tradunt. *Manuſcr. Auſtr.* Ab his debitis Cameræ diſtinguenda ſunt Statuum provincialium, qui & ſuam quæſturam Enſishemii habuerunt, debita, quorum ſumma An. MDCXXVI. 2157000. florenos Germ. confecit.

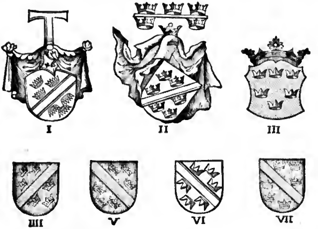
Digitized by Google

Keyſersberga, Turckhemium, Thannæ, Friburgum, Briſacum, aliaque Alſatiæ & Briſgoviæ oppida, ut & Capitula, Monaſteria, Nobiles, plurimique privati, pecunias has temporum tractu Archiducibus dederunt in mutuum; qui ſingulas Comitatus Phirretenſis Dynaſtias atque Dominia reliqua creditoribus ſuis dederunt in pignus. Ferdinandus I. Imp. multa redemit, ſed inſequentes Archiduces debitis novis obruerunt Alſatiam; de quibus ſolvendis poſt pacem Weſtphalicam non ſemel eſt actum. Gallicum Regimen, quod Auſtriaco Enſishemii ſucceſſit, Nobiles quosdam ex ſuperiore Alſatia ſelegit, qui proficiſcerentur Briſacum, de cauſa communi cum Auſtriis acturi. (*i*) Caruit tamen res hucusque ſucceſſu; inſequentibus bellis ſemper interrupta, donec Vindobonenſis pax An. MDCCXXXVIII. eorundem debitorum ordinavit examen. (*l*)

§. XLII.

Supereſt, ut de Landgraviatus quoque ſuperioris Inſignibus pauca ediſſeram. Suum enim laterculum ſuperior, ſuum inferior habuerunt. Habsburgici Langravialium inſignium prorſus incurioſi fuerunt, gentilitiis ſuis ſolis, (*m*) temporum illorum more, contenti, quo inſignia ſimpliciſſima erant & duplicata ignorabantur. Lapidea ſane & cerea eorum monumenta ſolum Habsburgicum ſiſtunt leonem. At Habsburgo-Auſtriaci Landgravialia inſignia ſeculo XV. exprimere cœperunt; in repræſentandis illis parum conſtantes; uti ſubjecta tabula oſtendit. Inſignia Landgraviatus ſuper.

LANDGRAVIATUS ALSATIÆ SUPER. INSIGNIA.



(*i*) Literæ d. 9. Febr. MDCLVIII. ad Joh. Jacobum Dominum in Rappoltſtein, Equeſtris Ordinis Alſatiæ ſuperioris in Curia Enſishem. tum præſidem, ſcriptæ in Tabulario Rappoltſt. ſuperſunt.

(*l*) Art. XV. his verbis: « Cum variis caſibus diſtri-
» butio æris alieni, quo Camera Enſisheimiana olim
» fuerat gravata, & cujus articulo LXXXIII. pacis
» Weſtphalicæ ſit mentio, dilata hucusque fuerit,
» hinc conventum inter partes contrahentes eſt, quod
» neutri liceat, necdum facta, ad normam præfati articuli,
» mutuo conſenſu diſtributione, alterius vaſallos ac
» ſubditos arreſtis aut quocumque demum modo mo-
» leſtare, aut, ut a ſuis moleſtentur, permittere.

(*m*) Clypeo ſimplici in equeſtribus quoque Sigillis, Habsburgicum propter Comitatum adhibitis, uſi ſunt. Equeſtria Sigilla Landgravii inferiores nunquam adhibuerunt.

§. XLIII.

Forma denique illis hæc conſtans perſtitit: Laterculus rubeus (*n*) cum baltheo aureo (*o*) ſiniſtro & tribus coronis ejusdem metalli, ad utrumque baltbei latus poſitis. In balthei & in coronarum ſitu maxime olim variatum. Baltheum *Num. VI. V. VII.* dextrum ſigilla Erneſti An. MCCCCXVIII. (*p*) & Alberti An. MCCCCXXIV. (*q*) quin & Friderici IV. Imp. An. MCCCCLXXIX. (*r*) exhibent. Idem tamen Fride- *Num. II.* ricus in alio antiquiore ſigillo (*s*) baltheum ſiniſtrum jam adhibuerat, hujusque *Num. IV.* ut & Alberti Prodigi An. MCCCCLX. (*t*) exemplum Sigismundus Archidux, qui Alſatiæ Landgraviatum tam diu geſſit, in nummis An. MCCCCLXXXIV. & MCCCCLXXXVI. ſecutus eſt. (*u*) Siniſter itaque tandem prævaluit, uſumque hunc juniores Heraldicæ artis Scriptores (*x*) obſervant, niſi quod Jac. Spenerus (*y*) dextrum tamen propugnet.

A clypeo baltheoque ad Coronas devenimus; quarum numerus ſenarius bipar- *Num. II. III. IV. V. VII.* titus eſt conſtans, at ſitus inconſtans. Coronæ enim triangulari quidem forma plerumque ſunt poſitæ, at apices earum nunc eandem diriguntur ad plagam, (*z*) *Num. I. VI.* nunc tres unam, tres oppoſitam reſpiciunt, adeoque ternæ ternis adverſæ. (*a*) Poſtrema hæc forma præ cæteris arriſit, eaque Erneſtus Dux uſus eſt An. MCCCCXVIII. quo antiquius Landgraviale non vidi. Eandem Carolus V. Imp. Ferdinandus III. (*b*) Leopoldus & Carolus, Archiduces, adhibuerunt. Sed nec idoneis caret exemplis alius coronarum ordo, quo tres ab utraque parte ſibi invicem parallelæ duabus lineis veluti baltheo inſident. Bilinearem hunc ordinem cum altero triangulari, quem modo expoſuimus, in eodem ſigillo majeſtatico, *Num. II.* neſcio quam ob cauſam, Fridericus IV. Imp. expreſſit.

§. XLIV.

Origo. Ceterum ſex noſtras Landgraviales coronas Wolf. Lazius (*c*) à totidem Majoribus Domus, qui ſub Merovingis floruerint, inepte derivat, eique conſentit Theodorus Hoepingus. (*d*) Sed quid Majoribus Domus cum Comitatu provinciali Alſatiæ commune? Ethico, qui in eorum numero male collocatur, Dux Alſatiæ, non Comes provinciæ fuit; quamvis ab eo Landgravii ſuum ducere genus videantur. Inter tempora præfectorum Palatii atque inſignium originem minimum anni trecenti ſunt.

Landgraviali laterculo galea aperta cum lacinia, galeæ corona Ducalis impoſita, conſpicitur. Interdum galea deeſt & corona laterculo incubat. Forma prior in Friderici IV. Imp. ſigillo, poſterior in Caroli V. moneta comparet. Cur Bernh. *Num. I.* Hertzooius (*e*) galeæ figuram, literæ T ſimilem, ſuperimpoſuerit, nec ipſe revelat, nec ego divino. Jac. Spenerus (*f*) autem galeæ noſtræ coronatæ plumatilem criſtam, (*g*) ventilabrum nempe octangulum, cujus anguli globulis & pennis pavoninis exornantur, imponit. Aſſerti ſui probationem ille quidem non affert; at formam hanc in judicii Landgravialis ſigillo An. MDXXII. quod ex Murbacenſi tabulario expreſſi, (*h*) procul dubio invenit. Tegumentum, (*i*) quod ſuper galeam clypeumque expanditur, duobus in ſummitate collectum eſt nodis. Rubeus ejus ex regulis heraldicis color, quæ eandem exigunt tegumenti tincturam & ſcuti. (*k*)

Sigil-

(*n*) In nummo Caroli V. area tamen aurea eſt, baltheusque omiſſus. Vid. Herrgotti *Monum. Auſtr.* Tom. II. Tab. XIX. n. VII. & Tabulæ noſtræ n. III.

(*o*) Vid. Tab. n. IV. V. VII. In reliquis tamen Tabulæ noſtræ formis baltheus argenteus eſt. Neſcio cur Nic. Vignierius cæruleum ei colorem (*bande d'azur*) affingit in *Hiſt. des Comtes & Ducs de Luxembourg* pag. 951. Rectius alii apud eundem Vignierium ſcribunt *à la bande engrailée d'or.* Colombiere *Science Heroique* Cap. XXIII. pag. 201. ait: *De gueules a une bande d'or.*

(*p*) Herrgotti *Monum. Auſtr.* Tom. I. Tab. VIII. n. VI.

(*q*) Ibidem Tab IX. n. I.

(*r*) Ibid. Tab. X. ad n. II.

(*s*) Ibid. Tab. IX. ad n. IV. & Tab. X. ad n. I.

(*t*) Ibid. Tab. XI. n. I.

(*u*) Ibid. Tom. II. Tab. VII.

(*x*) Trier *de Arte Heraldica*, Germ. ſcripta, pag. 436.

(*y*) *Op. Herald.* Part. ſpecial. Lib. I. Cap. IX. §. LXIII.

(*z*) Ita quoque nummi allegati Sigismundi Archiducis.

(*a*) Vignierius l. c. ait: *Trois en chef & trois en pointe.* Alii apud eundem: *Les trois en pointe renverſées.*

(*b*) Spener. l. c. Tab. II. Herrgott *Monum. Auſtr.* Tom. I. Tab. XVII. XVIII.

(*c*) *Commentar. Genealog. Auſtr.* Lib. I. Cap. II. pag. 47. Sex illi Majores Domus ſecundum Lazium ſunt Leudericus, Athicus, Pipinus, Erchinoaldus, Grimaldus & Carolus Martellus.

(*d*) *De Jure Inſignium* Part. V. Cap. VI. pag. 367.

(*e*) *Chron. Alſat.* Lib. III. Cap. I.

(*f*) *Op. Herald.* Lib. I. Cap. IX. §. LXIII.

(*g*) *Pennacher.*

(*h*) Monum. Landgravial. Tab. II. n. III.

(*i*) *Manteau, Lambeau, Volet.* Menetrier *Origines des Ornements des Armoiries Chap. VI.*

(*k*) Vulson de la Colombiere *Science Heroique Chap. XLII. page* 436. Varennes *Le Roy d'Armes page* 530.

Sigillum, quo in Actis publicis judicium Landgraviale utebatur, non inſignia Landgraviatus, ſed laterculum Auſtriacum cum caſſide aperta coronata expreſſit, ex qua pennæ pavoninæ aſcendunt, quamque laciniæ utrimque comitantur. Charta Murbacenſis, cui appendit, non à Landgraviali, ſed à civitatis Enſisheimenſis emanavit judicio; cui ſec. XIV. jam ſigillum à Landgraviis conceſſum, quod in ipſius cuſtodia fuiſſe veroſimile eſt, eo quod in tractibus illis malli Landgraviales (*l*) frequentius celebrati ſunt. Extincto ergo Landgraviali judicio, ſigillum ejus tamen adhibitum eſt; adeoque in errorem incideret, qui ex Charta, cui ſigillum hoc appenſum, concluderet, Landgraviale tum ſuperfuiſſe judicium.

COMITATUS.

§. XLV.

Ducatui & Landgraviatui ſuccedunt Comitatus, illi nempe, quos Comitatus Provincialis comprehendit ut major, qui & ipſe ſimpliciter, *Comitatus* appellatur haud raro. Comitatus nomen Geographico quoque ſenſu pro *Pago* ſæpe ſumtum fuiſſe, ſub Francica jam annotavi Periodo. (*m*) Idem ſub Germanica noſtra accidit; in qua non Ducatus modo atque Landgraviatus, ſed & *Comitatus* & *Pagi* nomina tribuuntur Alſatiæ. Memorabilis locus eſt, quem ex documentis KOENIGSHOVIUS (*n*) attulit: " Scribebatur etiam pro tunc (ſeculo XI.) Argentina eſſe in Pago „ Alſatia, in Ducatu Almannorum Hermanni, in Comitatu Hugonis. „ In charta Neovillarienſi inedita An. MLXX. *Pagus Alſacenſis*: in Bulla Lucii III. An. MCLXXXIV. pro Abbatia Pariſienſi (*o*) *Pagus Alſacienſis* & *Alſatienſis* memorantur. Sequentibus ſeculis Alſatiæ Pagi evanuit nomen, at Landgraviatus appellatio paulo ante invaleſcere cœpit, quam Ducatus interiit. Pagi nondum aboliti.

Sed & præter maximum Alſatiæ Pagum magnus Sundgoviæ Pagus fuit, de quo paucis agendum. Sundgovia, ad intima auſtralis Juraſſi ſub Carolingis penetrans, omnemque Alſatiam ſuperiorem complexa, ſub Periodo Germanica ad ramorum quorundam borealium ejus extremitatem reducta eſt, Thuramque amnem à ſeptentrione limitem accepit, quæ ad provincialem ſeſe foſſam prius extenderat. Chartæ veteres & novæ Sundgoviam nunc Alſatiæ involvunt, nunc ab eadem diſtinguunt, prouti Alſatiæ vox latius ſtrictiusque accipitur. Alſatiæ Auſtriacæ Rectores in Chartis diſtinctim Alſatiæ ſuperioris & Sundgoviæ dicebantur Præfecti. Ex innumeris exempla Johannis, Comitis Habsburgici (*p*) & Wolfgangi Furſtenbergii Comitis (*q*) An. MCCCLXXXIX. & MDVIII. allego. Tabulæ Pacis Monaſterienſis utriusque Alſatiæ Landgraviatum cum Sundgovia tranſtulerunt ad Gallos. E contra Henricus II. Germ. Rex, ubi ſilvam Sundgoviæ *Haardt* Eccleſiæ Baſil. An. MIV. conceſſit, eam *juris ſui in Alſatia ſaltum* appellavit, ejusque terminos diligenter deſcripſit. (*r*) Henricus III. in Diplomate Einſidlenſibus An. MXL. dato (*s*) *Bartenheim villam*, quæ haud dubie Sundgoviæ eſt, *in Eliſazzo* poſuit. Plura hujus rei exempla alibi (*t*) jam prolata fuerunt, ubi Sundgoviam *Comitatum*, in *Pago Eleſazzem* ſitum, oſtendi. GUILLIMANNUS (*u*) ergo, Sundgoviæ & ſuperioris Alſatiæ nomina promiſcua fuiſſe tradens, fallitur, noſtram ſi Periodum ſpectes, quod Geographia hæc poſt Carolingos abolita eſt. Sundgoviam noſtram Landgraviatus ſuperioris membrum ſemper fuiſſe, ex Henrici II. (*x*) & Conradi II. (*y*) Chartis An. MIV. & MXXV. elucet. In illa ſilva *Haardt* in *Uttonis Comitatu* ſita perhibetur; hac Einſidlenſibus duodecim manſi in loco *Steinbrunno*, *in Pago Suntgowe*, in *Comitatu Ottonis*, donantur. Otto vel Utto filius extitiſſe videtur Radebotonis, fratris Werneri, Epiſcopi Argentinenſis; (*z*) adeoque ex ea gente, quæ dein Habsburgica, in cujus poteſtate jam tum Comitatus provincialis Alſatiæ ſub ſimplici Comitatus nomine fuit. Sundgovia autem heic loci Carolingico ſtylo totam Alſatiam ſuperiorem deſignat. Sundgoviæ Pagus.

§. XLVI.

(*l*) Malli ſunt diſtinguendi à Placitis. Mallus erat locus judicii publicus; nomen ipſi dein quoque judicio datum. Placita erant conventus publici, Reipublicæ cauſa inſtituti, quibus potiora Imperii membra intererant. Majores inter Status Epiſcopi, Abbates, Duces, Comites omnis generis, inter minores autem Vice-Domini, Vicarii, Centenarii, Actionarii, cenſebantur. LEHMANNI *Chron. Spir.* Lib. II. Cap. III. & XXXVII.

(*m*) Tom. I. pag. 656. Adde pag. 633.

(*n*) *Chron. Alſat.* lat. MS. fol. 136. apud SCHILTER. ad *Konigshov.* pag. 1068.

(*o*) HUGO *Sacræ Antiquit. Monument.* Tom. II. pag. 282.

(*p*) HERRGOTT *Geneal. Habsb.* Tom. III. pag. 761. ubi: *Der edel Herr, Herr Walter, Herr zu der alten Klingen, Lantvogt miner gnadigen Herrſchaft von Oeſterrich in Ober Elſaſs, in Suntgowe.*

(*q*) *Landvogt in Elſaſs, Sundgau, Brisgau* &c. Archiv. Rappoltſtein. Leopoldus, Auſtriæ Dux, An. MCCCCIX. ait: *Die Land und Herrſchaft Elſaſs und Sundgau* &c. ibid.

(*r*) HERRG. loco cit. ad An. MIV.

(*s*) HARTMANNI *Annal. Heremi Deiparæ* pag. 138.

(*t*) Tom. I. pag. 633.

(*u*) *Habsburgiac.* Lib. II. pag. 66.

(*x*) HERRG. *Cod. Diplom.* num. CLIX.

(*y*) HARTMAN. loco cit. pag. 119.

(*z*) *Acta Murenſia* pag. 11.

§. XLVI.

Phirretum in Sundgovia.

Arctior Sundgoviæ ſenſus, qui hodie viget. tum demum exortus eſt, ubi Phirretenſis Comitatus, maximam Sundgoviæ partem complexus, invaluit. Factum hinc, ut Sundgovia & Phirretenſis Comitatus pro ſynonymis haud raro ſumantur. Comitiſſa Johanna, poſtremi Comiti hæres, An. MCCCXXXVI. Comitatum iſtum Sundgovienſes ſuas terras appellat; (*a*) nec abludit KOENIGSHOVIUS. (*b*) Diſtinctius loquitur Rudolphus, Dux Auſtriæ, An. MCCCLXI. dicens: " homines reſidentes in noſtra provincia Suntgoviæ, in noſtro Comi-„ tatu de Phirreto. „ (*c*) Comitatus enim in Sundgovia ſitus fuit, quæ Landſerianam inſuper Dynaſtiam cum aliis, ut totum ſuas partes, comprehendit. Verba ergo memorata Comitatum Phirretenſem non excludunt Sundgovia, ut nonnulli voluerunt, (*d*) ſed eidem includunt. Pax Monaſterienſis (*e*) ſub Sundgoviæ vocabulo Phirretenſem quoque Comitatum, quod mentionem ejus omiſit, complectitur. Pax Pyrenæa (*f*) & Sundgoviæ & Comitatus Phirretenſis nomina ſimul expreſſit; adeoque hunc potius illi ſubordinat, quam ab ea excludit. Hæc de Sundgovia, præter quam nullus in Alſatia ſuperiore Pagus ſub Germanica Periodo comparet; unde ad Comitatus, ſub eadem occurentes, tranſimus. Occurrunt vero tres in Alſatia ſuperiore, Phirretenſis, Egisheimenſis & Witkiſavio-Horburgenſis, de quibus ſigillatim agendum. Rappolſteinenſis Dynaſtia Comitatus quoque nomen paulatim induiſſet, poſtquam Jacobus Dynaſta in Comitum claſſem ab Imperatore promotus fuit, niſi idem Jacobus gentis ſuæ extitiſſet poſtremus. Quod ipſum etiam apud inferiores Alſatas in Liechtenbergenſi Dynaſtia evenit.

COMITATUS PHIRRETENSIS.

§. XLVII.

Nomen.

Phirretenſes Comites, ex Montionenſibus orti, Dynaſtiæ ſuæ dignitatem Comitatus communicaverunt. (*g*) Nomen ille traxit à Caſtro Sundgoviæ, Baſileam inter & Delam, rupi impoſito, quod in chartis latinis *Phirrete*, *Ferritum*, *Ferreta*, vel plurium numero *Ferretæ*, *Phirretæ*, Germanis *Pfirt*, (*h*) Gallis *Ferrete* appellatur. Sub Comitibus tamen *Dynaſtiæ* ſeu Dominii, (*Herrſchaft*) ſub Auſtriacis Ducibus *Comitatus* plerumque nomine venire ſolebat. Memoriam ejus ante ſec. XII. non equidem reperi. Prima occurrit in charta An. MCXXV. in qua *Fridericus de Ferretes* exprimitur. (*i*)

Caſtrum Comitatus caput.

Caput Dynaſtiæ atque totius Comitatus eſt Caſtrum Phirreti, cujus conditorem WOLFG. LAZIUS (*l*) Rapatonem, Habsburgicæ in Ergovia arcis auctorem, abſque ulla documentorum fide, conſtituit. Primam & egregiam de caſtro noſtro mentionem reperimus in Charta fundationis Monaſterii Veldpacenſis An. MCXLIV. ubi *Fridericus Comes de Firretho* ſtatuit, ut ille, qui ex poſteritate ſua *profectioris ætatis in caſtro Firretho ſederit*, Advocatus hujus Monaſterii eſſet. Caſtrum itaque vera & primaria Comitum Phirretenſium apud Alſatas ſedes, ipſiusque Comitatus caput fuit. Moris erat, Comites, Dynaſtas & Nobiles, denominare à caſtris, non caſtra à Comitibus. Catena montium, quos Juraſſus in Sundgoviam dimittit, Phirreti arcem ab ortu coronæ inſtar in altum extollit, ut ſereno aëre longe lateque circumſpicere regiones, & ipſa è longinquo conſpici poſſit; unde & ſæpius *Hohen-Pfirt* nuncupatur. Sub Maximilianis Impp. præclara munitionum ſuarum augmenta accepit; procurante præſertim Jo. Jacobo Fuggero Comite, Raymundianæ Lineæ, *Speculi Honorum Domus Auſtriacæ* auctore; (*m*) à quo Fuggerianus Phirretenſis ramus, Dynaſtiæ hujus aliquando poſſeſſor, deſcendit, in varias iterum lineas ſubdiviſus. Sub belli Germano-Suecici initio maximam caſtri Phirretenſis partem ignis deſtruxit. Mœnia, foſſæ & turres, ab ignis furore immunes, quæ nunc ſuperſunt, vaſtum atque munitiſſimum opus loquuntur. Supereſt quoque præter alias habitationes abhinc renovatas, capella D. Catharinæ ſacra, armamentarium & puteus ſexcentorum pedum, in rupem inciſus.

§. XLVIII.

(*a*) *Unſer Landt ze Suntgowe*, apud STEYERER. in *Hiſt. Alberti* II. Addit. col. CCXXXVIII.

(*b*) *Chron. Alſat.* Cap. V. pag. 371. ſcribit: *Das Lant von Pfirt, das man nennet das Sunckouw.*

(*c*) HERRG. *Geneal. Habsb.* Tom. I. pag. 58.

(*d*) Ita ſane SCHUARTZELSISCHIUS in *Principio Moſellæ* §. V. Comitatum Phirretenſem nec Alſatiæ, neque Sundgoviæ, ſed Rauracis annumerandum eſſe, exiſtimavit.

(*e*) Art. LXXIII.

(*f*) Art. LXI.

(*g*) Conf. Tom. I. pag. 656. ſq.

(*h*) *Pfirdt*, CONRADUS SCHUARTZELSISCHIUS in Diſſ. *de Principio Moſellæ*, neſcio qua auctoritate, *Pfirretas* prætulit.

(*i*) CALMET *Hiſt. de Lorraine*, Tom. II. pag. 276. inter Probat.

(*l*) *Genealog. Auſtr.* Lib. I. Cap. X. pag. 166. Lazius in hoc libro & Habsburgicas & Alſaticas antiquitates miſere tractat, fere ſomniis indulgens ima ſummis commiſcet. Ratbodus, cujus frater Wernherus Argent. Epiſcopus, circa An. MXXVII. jam obiit. Atqui Phirretenſium Comes primus, cui diverſæ ab Habsburgicis fuerunt origines, integro huic ſeculo poſterior eſt.

(*m*) *Spiegel der Ehren des Ertzhauſes Oeſterreich.* Vid. Lib. V. Cap. XXII. pag. 785.

§. XLVIII.

Status antiquus Comitatus.

Geographico-Politicus Phirretenſis Comitatus ſtatus ſub Comitibus diverſus plane fuit ab eo, qui ſub Auſtriis viguit. In priore nulla in Dynaſtias minores vel Majoratus ſubdiviſio. Teſtis eſt Inſtrumentum, quo Ulricus I. Comes Comitatum ſuum Eccleſiæ Baſilienſi An. MCCLXXI. obtulit in feudum, ubi caſtra, oppida enarrantur & vici, his verbis: (*n*) " Caſtrum & oppidum de Phirreto, caſtra „ Sogren, Blochmunt, Levvenberc, Morsberc, Liebenſtein, caſtrum & oppidum „ Altchilche, Ameratsvvilre, Sphebach, Hohennac, Winneke, curtem in Senneheim, „ cum attinentiis, tam infra oppidum quam extra . . . item curtes Turlestorf, „ Buchsvvilre, Ruodensbach, Altkilche, cum villicationibus ſibi attinentibus, Sphe- „ bach, Ammeratsvvilre, Brunnehoubten, Schvveichuſen, villas Tanne & Domar- „ kilche, cum hominibus, advocatiis, villicationibus, vineis, agris . . . & generaliter „ omnia jure proprietatis ad nos pertinentia., quocunque jure vel nomine „ cenſeantur, excepto caſtro Schonenberc & curte de Illevurt. „ Pleraque ex his loca in Sundgovia, nonnulla extra eam in Rauracis, (*o*) & in Alſatia ſuperiore, diſperſa ſunt, probeque diſtinguenda ab iis, quæ poſt oblationem factam Phirretano Comitatui acceſſerunt, quæque illum à meridie & occidente prolatarunt.

Acceſſiones novæ.

Florimontium ſeu *Blumenberg*, caſtrum cum oppido & vicis quibusdam, fine ſeculi XIII. Phirretenſe allodium jure emptionis, & paulo poſt Baſilienſis Epiſcopi feudum evaſit. Caſtrum oppidumque Delenſe Ulrico II. poſtremo Comiti, per Auſtriacos Principes fuit conceſſum. Rothenburgenſis Dynaſtia, quam perituræ mox Phirretenſium ſtirpi ſubjectam invenimus, at quomodo ipſorum juris facta ſit ignoramus, allodium perpetuo manſit. De omnibus deinceps ſigillatim diſſerimus. Sed longe majus Phirretenſium ditioni augmentum acceſſit, ubi Reginaldus II. Montisbeliardi Comes, cujus filiam Johannam Ulricus II. duxerat uxorem, ad plures abiit. Tum enim Johannæ huic cuncta Belfortenſis Dynaſtia cum Roſemontanis & aliis terris hæreditatis lege obvenit; imo obvenerunt etiam nonnulla, quæ ad Delenſem, Altkirchenſem, Thannenſem & alias Præfecturas, referuntur. Nam & Phirretenſes in Montisbeliardenſium, & hi in Phirretenſium diſtrictu, antiquitus jura quædam, ſuosque hinc inde ſubditos habuerunt, qui intra alterius dominationis fines diſperſi in unum denique Ferretenſis Comitatus corpus coaluerunt.

Ordo Dynaſtiar. Phirret.

Augmenta hæc faciunt, ut vetus Comitatus ſit diſtiguendus à novo. Vetus ex allodio factus eſt feudum, ab Epiſcopo Baſilienſi maſculis primum, inde & fœminis conferendum. Inſequenti ætate Comitatus antiqnus in tres Præfecturas (*Ober-Vogteyen*) ſeu Dynaſtias, I. Phirretenſem, II. Altkirchenſem, III. Thannenſem, diviſus comparet; quibus IV. Belfortenſis, V. Delenſis Præfecturæ, atque VI. Dynaſtia Rothenburgenſis ex novo Comitatu additæ fuerunt. His denique Landſerianam & Maſonianam Dynaſtias ſubjungimus, & Advocatiam Sennheimenſem, ex quibus primam, Phirretarum ſorte Comitibus aliisque ſubjectam, ære compararunt Habsburgici, antequam Phirretenſis Comitatus compotes fierent; Maſonianam vero Dynaſtiam Advocatiæ Maſonis Monaſterii, quam ex Phirretenſi hæreditate acceperant, tandem etiam adjunxerunt Auſtriaci.

DYNASTIA PHIRRETENSIS.

§. XLIX.

Primigenius hæc Dynaſtia veteris Comitatus Phirretenſis tractus eſt, in cujus medio caſtrum, unde Comitatui nomen. Ipſa à cæteris Dynaſtiis diſtincta, ſubinde Comitatus, ſed improprie, dicitur; (*p*) uti contra univerſus Comitatus ſimplici *Dynaſtiæ* nomine à poſſeſſoribus ſuis inſignitus fuit haud raro. Dynaſtia Phirretenſis, quam nunc deſcribimus, auſtralem Alſatiæ limitem facit, Baſilienſis Eccleſiæ terris confinem. Oppidulum, ab imminente caſtro, æque ac Comitatus, nuncupatum, & plures vicos, in ſex Majoratus diſtinctos, continet.

(*n*) Inſtrumentum hujus rei celeberrimum ex Tabulario Epiſcop. Baſil. dederunt Struvius Lib. cit. pag. 209. & Herrgott inter Diplomata num. DXIV. qui etiam num. DXX. Ulrici antigraphum pro numerata pecunia exhibet. Conf. Albertus Argent. pag. 101. & Annales Colmar. ad An. MCCLXXI. quorum uterque tamen in pretio errat.

(*o*) Sogern & Lœwenberg, de quibus vide Urstisii *Chron. Baſil.* Lib. I. Cap. IV.

(*p*) Inſtrumentum donationis, quo Ludovicus XIV. in Mazarinum Purpuratum ejusque hæredes Phirretenſis Comitatus proprietatem transtulit, Dynaſtiam hanc Phirretenſem diſtinctim Comitatum (*Comté*) appellat. *Ordonnances d'Alſace* pag. 17. Alia ſuperioris ætatis exempla tranſimus ſilentio.

Phirretum oppidum.

Oppidulum Phirreti, in declivitate montis ſitum, poſterius eſt caſtro, cui ſubjicitur; uti oppida Altkirch & Thannæ caſtris ſibi impoſitis juniora cenſentur. Proximus vicus *Alt-Pſirt*, perinde ac veteres Thannæ, (*Alt-Thann*,) oppidi cognominis, in vicinia nati, manifeſto prodit novitatem. Homines in *ſuburbio de Firreto reſidentiam facientes*, Epiſcopo Baſilienſi æque ac Comitibus An. MCCXXXIV. factos eſſe obnoxios, Charta hujus anni docet, quæ primum oppidi noſtri indicium profert. (*q*) Caſtrum & oppidum de Phirreto Ulricus I. Comes An. MCCLXXI. Eccleſiæ Baſil. obtulit in feudum; quam oblationem Theobaldus, Ulrici filius, cum ſeptennio poſt renovaret, & caſtrum & oppidum una voce *die Veſtene von Pfirrete* nuncupavit. Ita Rudolphus Dux Auſtriæ An. MCCCLXI. *die Veſte von Phirt, Burg und Statt*, Epiſcopi Baſil. beneficium ſe agnoſcere teſtatur. Oppidum nempe cum arce unum quaſi munimentum conſtituit. Mœnibus tantum, non foſſa, circumdatum, quod à meridionali præcipitiis, ab altera parte defendebatur à caſtro; quod tamen non ſemel ab hoſtibus occupatum & peſſime habitum fuit. Baſilienſes oppidum, ſalvo caſtro, poſt plurimos vicos combuſſerunt An. MCCCCXLV. (*r*) Caſtrum & oppidum Sueci An. MDCXXXIII. Auſtriacis primum, inde tumultuantibus ruſticis, eripuerunt. (*ſ*) Privilegia civitatis, à Friderico IV. Imp. An. MCCCCXLII. renovata, in compendio hæc ſunt: Magiſtratus eligatur ex civibus: monopolio ſalis per omnem Dynaſtiam & immunitate vectigalium gaudeant, ac tributorum ii, quibus extra muros nihil bonorum. Paſcua unius circa oppidum leucæ ſpatium, ligna vero quinque communitates vicinæ præbeant. Quatuor per annum mercatus majores inſtituantur, ut & hebdomadatim unus. Eccleſia parochialis extra oppidum, cum duabus filiabus Alten-Pfirt & Rœdersdorf Monaſterio Lucellenſi olim juncta, (*s*) jam in Præpoſituram converſa, incolis veteris Phirreti & Rœdersdorffii cum civibus communis eſt.

§. L.

Majoratus ſex.

Reliqua Dynaſtiæ loca vel aliis in feudum conceſſa, vel caſtro Phirretenſi ſine medio ſubjecta fuerant. Sub regimine Auſtriaco Phirretenſis Dynaſtia omnis in ſex Majoratus diſtributa fuit ſequentes:

I. *Wolfsweiler*, (*t*) ex inſignioribus vicis unus, *Lauter*, *Rædersdorf*, (*u*) à quo Majoratui huic aliquando nomen, *Kiffis*, *Sondersdorf*, *Lüxdorf*.

II. *Mernach*, *Alt-Pfirt*, quem locum oppidi Phirreti ſuburbium fere diceres, *Keſtlach*, *Dürlisdorf*, *Winckel*, (*w*) ubi Elli noſtri fontes, *Liebsdorf*, (*x*) *Mos*, cujus nomen in chartis Lucellenſibus ſeculi XII. ſæpius legitur.

III. *Pfeterhauſen*, (*y*) inter plures vicos amplitudine eminens, cum minore vico *Biſel*. In prioris vicinia vicus *Gerſchweiler* pridem diſparuit.

IV. Majoratus *Muſpach*, in quo Thullieriis Nobilibus eximia jura pridem competunt, ſuperius, medium atque inferius *Muſpach*, (*z*) qui tres vici unam parochiam conſtituunt, complectitur, ut & *Knæringen* & *Volckenſperg*, ubi Abbatiæ Lucellenſis Prioratus. Quæ ſequuntur loca, in peculiarem ſeculo ſuperiore Majoratum, à vico *Grentzingen* denominatum, abierunt: *Grentzingen*, *Steinſultz*, *Rappoltzweiler* & *Waltighofen*. In hoc duplex caſtellum extat, quorum alterum Eptingenſium beneficium eſt; alterum à Ramſteinenſibus ad Dn. de Planta pervenit allodium.

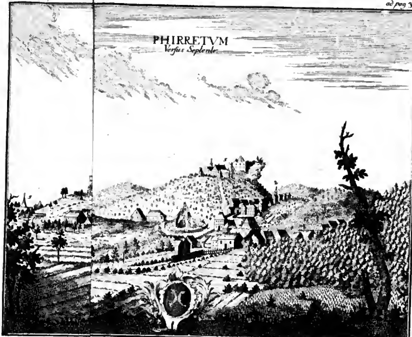
V. *Rieſpach*, vicus unicus, qui novo Majoratui Grentzingen, cum formaretur, adjectus fuit.

VI. Majoratum *Buxweiler* ſeu *Fislis* componunt: *Buxweiler*, *VVerentzhauſen*, *Fislis*, *Lünſtorf*, *Betlach*, & *Oltingen*, omnium Dynaſtiæ vicorum maximus, in quo Mœrſpergenſes & FerretenſesNobiles jurisdictionem per curiam dominicalem exercent,æque ac in *Lauter*. Denique & in *Veltpach*, quo vicus *Niederlarg* pertinet, Auſtriaci Majorem conſti-

(*q*) Herrg. *Cod. Probat.* num. CCCI.
(*r*) Urstis. *Chron. Baſil.* Lib. V. pag. 395.
(*ſ*) Chemnitz *Schwediſ. Krieg*, Part. II. Lib. I. p. 44. ſq.
(*s*) Raph. Koendig *Elenchus Privilegiorum Ciſtercienſium* pag. 706.
(*t*) Vulgo *Wolſchweiler*. Curtes in *Wolfrwilr* & in *Diephrwilr* Fridericus Comes Phirret. jam anno MCCXXXII. Eccleſiæ Baſil. in feudum obtulit.
(*u*) *Curtis de Redustorf* pro Rederadorf legitur in Charta An. MCCXXXIV. apud Herrg. *Cod. Probat.* num. CCCI.

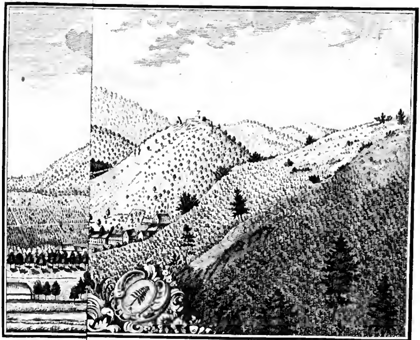
(*w*) " Eccleſia parochialis Larg, cum filiali ſua
" Winckel Monaſterio Lucell. adunata & penitus
" applicata eſt à Joanne Epiſc. Baſil. An. MCCCXLIX.
Koendig loco cit. pag. 705.
(*x*) Vocatur *Lepensterff* in Charta Monaſterii Grandisvallenſis An. MCLXXIX.
(*y*) Alius vicus homonymus in Dynaſtia Belfort. Gallis *Perouſe* dictus.
(*z*) *Ober- Mittel- Nieder- Muſpach*, tria loca diſtincta.

Digitized by Google



1 Eccleſia Paroch 2 Curia 3 Oppidum ſuper 4 Oppid infer 5 Caſtrum

Wolf.



6. Suburbium . 7 Caſtrum Engelburg .

Digitized by Google

Digitized by Google

conſtituerunt, qui ipſorum ſimul ac Prioratus Veltpacenſis nomine judiciis præfedit. Io Eccleſia Monaſterii plures ex ſtirpe Comitum Phirretenſium ſepulti. Ex enumeratis his locis omnibus tres modo curtes *Durlistorf*, *Buchswibre* & *Rudenſpach* ſeu Rieſpach iis in Literis memorantur, quibus & Comitatus Phirretenſis Eccleſiæ Baſil. oblatus & ab Auſtriacis plura per ſecula in feudum receptus eſt. Reliqua tempore oblationis minoris momenti fuiſſe neceſſe eſt, ſub *Villicationibus*, uti dicuntur, caſtri & oppidi comprehenſa.

§. LI.

Feuda, ex Dynaſtiæ hujus terris collata, ſi ſpectes, Morimontanum Dominium primo loco deſcribendum occurrit.

Phirretum inter atque Brundrutum vetus in ſummitate montis caſtrum, quod Galli *Morimont*, Germani *Mærſperg* ſeu *Mærſperg*, appellant, inter prima Phirretenſis Comitatus domania comparet. Vetuſtatem ejus inſtrumentum oblationis anni MCCLXXI. ſæpius laudatum celebrat; uti inſequentes Auſtriacorum Chartæ dignitatem ejus teſtantur. Superioris ac inferioris caſtri An. MCCCLXI. fit mentio, ubi Rudolphus Dux nobilem Mœrſpergenſium gentem, in plura tum capita diſtinctam, de utroque inveſtivit. Inveſtivit quoque de vico *Lubendorf* ſeu *Luſendorf*, qui Gallice *Levoncourt* vocatur; cui deinceps *Ottendorf* (*Courtavon*) & *Welſchen-Larg*, (*Largue*) proximi caſtro vici, pari Archiducum liberalitate acceſſerunt. Ipſi vero caſtro novus paulatim vicus accrevit homonymus. Hæc Fridericus IV. Imp. An. MCCCCLXXXVIII. in peculiarem Dynaſtiam & poſſeſſores ejus, meritorum copia geſtisque muneribus præclaros, in Baronum claſſem evexit. (*a*) Sed Mœrſpergenſes ipſi, cum ære alieno gravati eſſent, Dynaſtiam ſuam Ortenbergæ Comitibus, qui *de Salamancka* dicti fuerant Hiſpani, An. MDLXXXII. vendiderunt, (*b*) à quibus extinctis, Morimontana gente nondum ſublata, Regis Galliæ dono ad Dn. de Vignacourt, Gallicæ turmæ Præfectum vicarium, ex Campania Francica oriundum, pervenit. Caſtrum autem, Dynaſtiæ caput, ſeculo ſuperiore incendio periit. (*c*) Morimontana Dynaſtia.

§. LII.

Inclytus mons, quem accolæ Germani *den Blauen*, Romanenſes *Blomont* nuncupant, qui pars Juraſſi Baſiliam verſus, (*d*) caſtro nomen impreſſit, quod vulgo *Blochmont* ſeu *Blochmund* appellatur; montis, qua ſolem orientem aſpicit, ſummitati impoſitum, quodque in ruderibus vix ſupereſt; in quibus turris truncata eminet. Arx hæc ex Phirretenſibus terris in Thierſteinenſium & paulo poſt in Eptingenſium tranſlata fuit familias, ut feudum. Henricum de Eptingen Equitem anno MCCCLXXXIX. jam eam poſſediſſe, à Blomonte quippe cognominatum, reperimus. (*e*) Hermannus autem, Baſilienſibus infeſtus, An. MCCCCXLIX. & arci ſuæ ruinam, & captivitatem ſibi accivit. (*f*) Ab hoc tempore Blochmontium reſtauratum eſt nunquam. Conſtitit tamen bis mille quadringentis florenis, quum ex Eptingenſium manu anno MDXXIX. illud recepiſſent Auſtriaci. Villa cognominis ad pedes montis, cum duarum leucarum territorio, pendet à caſtro. Blochmont.

E regione Blochmontii, trans Lucellam rivulum, arcis æque antiquæ rudera viſuntur, quam *Lœwenberg* vocant. Jo. Thuringus Monachus, Nobilis Baſilienſis, An. MDXXVI. Lucellenſi Abbatiæ vicinæ pro mille trecentis florenis illam vendidit; (*g*) qui octennio prius caſtrum Münchenſtein Civitati Baſilienſi vendiderat. (*h*) Utrumque Archiducum, ad quos utriusque dominium directum pertinuit, conſenſu eſt factum. Lœwenburgum, ne prædonibus receptaculum præberet, Lucellenſis Abbas Theobaldus munimentis nudavit. Lœwenberg.

(*a*) URSTISIUS in *Chron. Baſil.* Lib. I. Cap. XVIII. pag. 58.

(*b*) *Codex Mſ. feudorum Regim. Enſisheim.*

(*c*) BERNARDINI *Faſti Lucell.* pag. 252.

(*d*) Conf. Tom. I. pag. 3.

(*e*) URSTISII *Chron. Baſil.* Lib. I. Cap. VI. ab initio.

(*f*) Ibid. Lib. V. Cap. XLVIII. pag. 417.

(*g*) *Faſti Lucell.* pag. 205. & 251. URSTISIUS in *Chron. Baſil.* Lib. I. Cap. IV. pag. 15.

(*h*) URSTISIUS loco cit. Cap. VII. pag. 26.

Liebenſtein

Liebenſtein prope vicum *Liebsdorf*, caſtrum in promontanis quoque Juraſſi, primo Nobiles ejusdem nominis, inde Mœrſpergenſes An. MCCCLXI. (*i*) & anno ſequenti Phirreti Nobiles, acceperunt in feudum, hodierni arcis, ex qua turris quadrangularis ſatis excelſa etiamnum ſubſiſtit, ac vici *Bendorf* prope Phirretum, poſſeſſores.

§. LIII.

Feuda alia.

Leimen, Pieterthal, Waldeck & Reineck, prope caſtrum Landscron, à Ratpergiis An. MCCCCLIII. ad Reichenſteinios & Andlavienſes per connubia tranſierunt; conſentieote Domino directo. Reichenſteinii circa An. MDLXXX. cunctis his ſoli potiti ſunt; qui vicum *Buſchwveiler* quoque ab An. MCCCLXI. conſtanter in feudum tenuerunt. (*l*) Pieterthal, (*m*) quod nobili Baſilienſium familiæ nomen olim dedit, (*n*) vetus caſtellum eſt, rami Reichenſteiniorum junioris aliquando ſedes. Ad Habsburgicos jure proprio, antequam Comites Phirretenſes fierent, pertinuiſſe, idque Albertum Comitem, Rudolphi I. Imp. patrem, Rattersdorfio Nobili oppigneraſſe pro equo, Burcardus de Fricka nos docet. Albertus Dives oimirum, Comes de Habsburg, Alberti Sap. avus, inter alia plura Nobilium, qui hæredibus carebant, prædia, *Biedertan* ſub Friderico Barbaroſſa acquiſivit, teſte Ottone de S. Blasio. (*o*) Epiſcopum Baſil. vero caſtrum hoc à Gotfrido Comite pro CCLX. marcis An. MCCLXIX. emiſſe, quod *Annales Colmar.* traduot, Burcardus de Fricka, modo allegatus, refellere videtur. Caſtellum *VValdeck* Conradus III. Imp. Eccleſiæ Baſil. anno MCXLIX. donavit. Inde ad Habsburgicos delatum, Vicethumii Nobiles, una cum caſtro *Reineck*, quod ipſi Habsburgicis obtulerant, in feudum acceperunt. Poſterius Marcus de Reichenſtein, ut arcem Landscron reſtauraret, juſſu Maximiliani I. Imp. An. MDXV. deſtruxit.

Vicus *Rottersdorf* ſeu *Ratelsdorf* Phirretenſi noſtræ Dynaſtiæ pridem detractus eſt. Rotbergii Nobiles, quibus erat in feudum conceſſus, annuente Maximiliano I. Imp. Solodurenſibus illum vendiderunt An. MDXIV. Ante Rotbergios familia nobilis, inde cognominata, hoc feudum poſſedit. Ulricum de Ratelsdorf Theobaldus Comes Phirret. An. MCCLXXVII. de eo inveſtivit. Vicus *VVentzvveiler*, Baſileam verſus, ad eosdem Rotbergios ſimili jure nunc ſpectat.

Ober- & *Nieder-Hagenthal* Thierſteiniorum Comitum, dein Eptingenſium Nobilium, fuerunt allodia, donec per hos Auſtriacis An. MCCCCLXV. in feudum offerebantur. (*p*) *Neuvviller* & *Oberdorf* eorundem Eptingenſium allodia ſuot.

Liebenvveiler ad Weſembergios, (*q*) quibus mandato regio An. MDCLXXXIII. ablatum fuerat, cum aliis feudis rediit. Mentionem ejus plures ex Lucellenſis Abbatiæ Chartis ſeculi XII. faciunt.

Durmenach à multis retro ſeculis Flachslandii poſſident. Hennemannus de Flachslanden Eques An. MCCCXLIV. locum Auſtriacis in feudum obtulit. Caſtrum & vicum à Baſilienſibus An. MCCCLIV. combuſtos eſſe, tradit Urstisius; (*r*) de caſtro oovimus inde nihil.

Münchendorf ſeu Münchhof, vetus caſtrum cum ſtagoo, ſilvis & agris, Truchſeſſii; *Hagenheim* autem vicum Bærenfelſii Nobiles, ab Epiſcopo Baſilienſi accipiunt in feudum. Primus locus jurisdictioni Phirretenſi ſubeſt.

§. LIV.

Obſervationes variæ.

Ceterum omnis hic Phirretenſis diſtrictus agrorum pratorumque fertilitate reliquis Comitatus diſtrictibus cedit; vinetis & ſtagnis piſculentis deſtitutus. Multa ille ab Helvetiis, Baſilienſibus (*s*) præſertim ac Solodurenſibus, in Auſtriacos olim exacerbatis, mala ſuſtinuit. Vici combuſti oon ſemel reſurrexerunt ex cineribus; quod &

in

(*i*) In Libro Feudorum Auſtr. An. MCCCLXI. ita: *Es hat empfangen Cuntz von Mœrſperg des erſten den hof zu Bendorf. . ., und alle die guter, die die von Liebſtein do hatten . . . item die Burg zu Liebſtein* &c. Burcardus de Liebenſtein jam Chartæ Phirret. ſubſcripſit nomen An. MCCXXXIV. apud Herrg. *Cod. Probat.* num. CCCI.

(*l*) *Cod. Mſ. Feud. Regim. Enſisheim.*

(*m*) Alias quoque *Buterthan.* Literæ inveſtituræ An. MDXX. habent: *Pieterthan den Hof.*

(*n*) Conf. Urstisius *Chron.* Lib. I. Cap. VI. pag. 19. Weſſenbergios pro Reichenſteiniis poſſeſſores male indicat.

(*o*) Cap XXI. ad An. MCLXVII.

(*p*) *Codex Mſ. Feudorum Reg. Enſisheim.*

(*q*) Primam Weſſembergenſium inveſtituram An. MCCCCLXXVIII. reperio. Ibidem.

(*r*) *Chron. Baſil.* Lib. III. pag. 174.

(*s*) An. MCCCLXXXIV. cum Leopoldus Auſtriacus, Baſil. Epiſcopi fœderatus, Baſiliam obſediſſet, Baſilienſes Phirretum & Belfortum incenderunt. Lauffer *Hiſt. Helvet.* Part. IV. Lib. VII. pag. 173. Poſteriores Baſilienſium irruptiones ſec. XV. refert Urstisius *Chron. Baſil.* Lib. V. Cap. XLIII. &c.

Digitized by Google

in Landſeriano & Altkirchenſi diſtrictibus factum. Præ aliis hinc Alſatiæ incolis armis aſſueti corporeque robuſti, frequentia bellicæ indolis documenta dederunt. A Sigismundi Archiducis tempore, qui ſua fere omnia diſſipavit, Phirretum in Auſtriacorum poteſtatem, quoad dominium utile, vix rediit, aliis poſt alios creditoribus in pignus conceſſum. Pignus fuit Chriſtophori de Recbenberg An. MCCCCLXIX. quum Carolus Audax Sundgoviæ univerſæ poſſeſſionem adiret. (*t*) Sub eodem Sigismundo, poſt exactos Burgundos, Truchſeſſiorum de Wolhauſen pignus evaſit; quos Marcus Reicb de Reichenſtein, ſoluto ita ſexies mille & centum florenorum pretio, impetrata à Maximiliano I. Imp. poteſtate An. MDIV. excepit. (*u*) Reichenſteinios Ferdinandus I. An. MDXL. numerata quidem pecunia ſummovit, ſed Dynaſtiam receptam non diu retinuit; Fuggeris Comitibus oppignerandam. Abrogato per Suecos & Gallos in his oris Auſtriacorum imperio, Georgius Chriſtoph. à Taupadel, in Sueco-Vinarienſi exercitu Major Generalis, & poſt ipſius obitum, Axelius filius, Phirretenſi per aliquod tempus ſunt gaviſi dominio; donec Mazarinus Cardinalis An. MDCLIX. regia illud obtinuiſſet donatione.

DYNASTIA ALTKIRCHENSIS.

§. LV.

Dynaſtia hæc, in medio Sundgoviæ ſita, Comitatus quoque Phirretenſis meditullium fuit, ubertate agrorum, quos Ellus & Larga perfluunt, turgens.

Altkircham caſtrum, Dynaſtiæ caput, ei nomen communicavit. Collem, cui *Caſtrum.*
caſtrum impoſitum, à læva præterlabitur Ellus. Originis Germanicæ nomen vetus templum deſignat, quod primis Alſatiæ Chriſtianæ temporibus ibi extitiſſe creditur. Ante ſeculum XII. tamen in monumentis nulla ejus mentio eſt. *Altinchilcham villam* monaſterii S. Albani Baſilienſis Charta An. MCLXXX. memorat, ex qua villa oppidum prodiiſſe videtur. Ad *caſtrum Altchilche* Fridericus Phirretenſis Comes, qui in eo multum commoratus eſt, Henricum, Baſil. Epiſcopum, An. MCCXXXII. cepit. (*x*) Idem *apud Altkilchium* cum Bertholdo, Abbate Lucellenſi, de pluribus rebus anno MCCXXV. convenit. (*y*) Poſt Comites extinctos majorem hujus, præ Phirretenſi, utut nobiliore, caſtri rationem habuiſſe videntur Duces Auſtriaci; quippe qui, cum inviſerunt Alſatiam, Altkirchæ plerumque verſati ſunt. Lætior ejus ſitus, curandisque negotiis opportunior; difficilis tamen & caſtri & oppidi aditus; neutrum hoſtes, ante Suecos, admiſit. Sueci unius anni ſpatio bis caſtrum expugnarunt, unde multum priſtinæ dignitatis amiſit. Turris dejecta vix triginta pedes altitudinis nunc habet; opera reliqua vel everſa penitus, vel labefactata ſunt. Puteus, magno labore in rupem inciſus, injecta terra fere diſparuit.

Oppidum, à caſtro ſola foſſa ſeparatum, ac ſitu declive, Fridericus II. Comes *Oppidum.*
initio ſeculi XIII. condidit. Ipſe hujus rei teſtis in Charta An. MCCXV. qua Lucellenſi Abbatiæ *in municipio meo nomine Haltkiliche, quod tempore meo ædificavi, . . . locum aptum* dedit, *in quo domum cum aliis manſionibus neceſſariis ædificent.* Bertholdus Abbas, *ad emendandam loricam*, ſeu vallum, *ejusdem villæ Burgenſibus*, tum marcam argenti contuliſſe, in eadem Charta ſcribitur; quæ data in *villa Haltkiliche.* En veros Altkirchenſis oppidi, quod vicum quoque ſuo muro incluſit, natales. Caſtrum & oppidum *Altkilche* Inſtrumentum oblationis Comitatus Phirret. An. MCCLXXI. recenſet. *Curtis Altkilch*, ibidem memorata, villam propriam, Germ. *Hoff*, ut Theobaldus Comes in altero oblationis Inſtrumento An. MCCLXXVIII. id interpretatur, ſignificat. Albertus Sapiens, cum in locum fratris ſui Leopoldi de Advocatia Lucellenſis Monaſterii inveſtiretur anno MCCCXXVI. Altkirchæ verſatus eſt, ſeu *in municipio noſtro*, uti loquitur, *apud Altkilcham*; (*z*) unde apparet manifeſto, municipium vel à caſtro, vel à vico, mutuaſſe nomen. Albertus Argent. (*a*) & Annales Colmar. (*b*) *Altichilchin* & *Altkilch* ſimpliciter ſcribunt, ſine caſtri, oppidi, aliove epitheto. Oppidum ſemper fuit mediocre, Phirretenſi tamen majus, cum quo paribus privilegiis gaudet. Mercatus ejus, quater per annum inſtituendi, omnium in Sundgovia frequentiſſimi ſunt. Hic Officialis Epiſcopi Baſilienſis, qui res eccleſiaſticas in Sundgovia tractaret, rogatu Archiducum diu conſedit, hodieque certis temporibus conſidet.

(*t*) Supra pag. 22. not. (*m*).
(*u*) Literæ Cæſaris autographæ in Archivo Prætorii Alſatiæ Argentorati.
(*x*) Steyerer *Hiſt. Alberti Sap.* Addit. col. 203.
(*y*) Ibid. col. 207.
(*z*) Idem loco cit. col. 233.
(*a*) *Chron.* pag. 101.
(*b*) Ad An. 1275.

§. LVI.

Majoratus ſex.

Præter memoratum caſtrum & oppidum Majoratus ſex, inter quos duo reliquis longe ampliores ſunt, Dynaſtiam Altkirchenſem componunt:

I. Majoratus ad Largam, (*c*) ad quem referuntur vici ſequentes: *Largitzen*, vetus *Larga* Romanorum, (*d*) *Uberſtraſs*, *Frieſen*, *Hündlingen*, *Strutt*, *Moritzheim* vulgo *Mertzen*, *VViller*, *S. Ulrich*, ubi Prioratus, *Altenach*, *S. Luckar*, (*e*) *Manſpach*. Præter *VViller* Jo. de Munſterol vicum *Mendelach*, qui periit, à Comitibus Phirret. in feudum acceperat, & utrumque una cum *Bongarten*, viculo allodiali, pariter exciſo, Joanni Majori de Huningen, civi Baſilienſi An. MCCCLI. in ſubfeudum conceſſit. (*f*)

II. Majoratus vallis Huntzbach, (*g*) ubi *Huntzbach*, *Berenswveiler*, *Jettingen*, de quo inter feuda, *Franckenheim*, *VVeiler*, *Hausgauen*, *Schwvobach*, *Zeſingen*, *VValdbach*, *Henwviller*, *Tagsdorf*, *Emlingen*, *VVeitersdorf*, *VVahlen*. Qui ſequuntur tres vici, peculiarem à ſexaginta circiter annis Majoratum conſtituunt: *Tagolsheim*, *Ober-Morſchwveiler*, *Aſpach*.

III. Majoratus Bettendorf: *Bettendorf*, (*h*) *Hirtzbach*, *Henſlingen*. In Hirtzbaci vicinia vicus *S. Leger* interiit.

IV. *Ballersdorf* ſeu *Baltersdorf*; V. *Illfurth*, & VI. *Hochſtett*, tres Majoratus, unico quisque vico conſtant. Majoratum Illfurth, quem Ulricus I. Comes Phirret. An. MCCLXXI. ab Eccleſia Baſil. liberum eſſe voluerat, Theobaldus filius ſeptennio poſt eidem in feudum obtulit. (*i*) In vicino abhinc colle juniperos inter ac dumeta vetuſtiſſimæ arcis rudera viſuntur, quam accolæ ſimpliciter caſtrum vetus (*das alte Schloſs*) nuncupant. Ægidius Tschudius, (*k*) ubi de Baſilienſium expeditione An. MCCCLV. loquitur, eam diſtinctius vocat *die Veſti Yſiurt*.

§. LVII.

Feuda Nobilium.

Geographicæ Altkirchenſis Dynaſtiæ deſcriptioni ſubjungimus feuda, quæ continet. *Heimersdorf*, vetus caſtrum cum vico, ut & partem in *Hirſingen* & *Ruderbach*, ab antiquo Frobergenſes poſſident; ab eo nempe tempore, quo familia de Gliers, quam Codex Feudorum Auſtr. An. MCCCLXI. commemorat, periit. Juribus Frobergenſium in Hirſingen, cujus quarta modo pars ad eos ſpectaverat, An. MDCXXX. augmentum acceſſit, in compenſationem bonorum, quæ Delenſi Dynaſtiæ ab eis tum reddita fuerunt. Illuſtriſſ. Comes de Montjoye, Magnus Carolus, Ordinis S. Lazari Eques, collapſum Hirſingenſe caſtellum, noſtris temporibus egregie reſtauravit. Ramſteinenſibus extinctis An. MDCXCVII. Frobergenſes in *Jettingen*, beneficio Regis, ſucceſſerunt, in quo tamen ſuperior jurisdictio Mazarinianæ Domui competit.

Hagenbach, ad Largam amnem, caſtellum dirutum cum vico, nobiliſſimæ ac in rebus Alſaticis ſec. XV. celeberrimæ genti, ſedem & nomen præbuit. Caſtellum, olim foſſa munitum, (*l*) præter aliquot muros jam nihil oſtendit.

In Dynaſtia Altkirchenſi illuſtris Reinachiorum proſapia quatuor caſtra cum tribus vicis poſſidet, quæ ſingulæ totidem ipſorum ramis & ſedem & agnomen dederunt, *Hirtzbach* nempe, *Heydwveiler*, *Freningen* & *Luemſchwveiler*. Primus locus dimidia circiter leuca ſupra Altkircham; reliqui infra, Mulhuſium verſus. Feudum in Hirtzbach Hackii de Schweighauſen amiſerunt An. MCCCCLVIII. quo in Theobaldum de Taxfelden & ejus hæredes translatum eſt. His ſucceſſerunt Nobiles Granvillarienſes An. MDLV. quos An. MDLXXI. Joannes Wellinger excepit, Cancellarius Archiducis. Wellingerus id vendidit Beato Graſſio, dicto *Vay*, Cameræ Enſisheimenſis Aſſeſſori; qui feudum in allodium commutavit An. MDLXXXII. Hinc per matrimonium ad Reinachios mox pervenit; ex quibus Franc. Joſephus, Ludoviciani Ordinis Eques, obſoletam hanc arcem renovavit. Vicus cognominis ad Dynaſtiam Altkirch pertinuit, haud ita pridem permutatione ad Reinachios pervenit.

Heyd-

(*c*) *Meyerthum auf der Larg.*
(*d*) Conf. Tomus I. pag. 200.
(*e*) Stephania, Friderici Comitis Phirret. uxor, An. MCCXXXII. Eccleſiæ Baſil. decimas dedit *in villa, quæ dicitur S. Luckera* &c. Herrg. *Cod. Probat.* num. CCXCVI.
(*f*) Apud eund. loco cit. num. DCCCIII.
(*g*) *Meyerthum des Huntzbacher Thals.*
(*h*) In notitia fundationis Monaſterii Haſcov. ſcribitur *Beilendorf.*
(*i*) Herrg. loco cit. num. DLXXVI. *Illefurt den hof und das Meyerthum.*
(*k*) *Chron. Helvet.* Tom. I. Lib. VI. pag. 442.
(*l*) In Libro Feudorum Auſtr. An. MCCCLXI. ita: *Das geſæſſe zu Hagenbach, als es mit dem graben umbgriffen iſt.*

Heydvveiler, vicus cum arce, colli non parum inde diſtanti impoſita, quæ Gothicæ architecturæ monumentum inſigne. Familia nobilis de Heidvveiler cum medio fere ſec. XIV. exaruiſſet, caſtrum ad Principes Auſtriacos rediit; qui Conradum Waldnerum Equitem primum An. MCCCXCIV. dein Morimontanos Nobiles, de illo inveſtiverunt. Caſparus de Morimonte, neceſſitate compulſus, caſtrum & vicum Erhardo de Reinach An. MCCCCLXXXVI. cum pluribus aliis bonis feudalibus vendidit. (*m*) Pulcherrimus caſtri in receſſus Vogeſi pariter ac vaſtiſſimos Sundgoviæ campos proſpectus.

Freningen inter vera Alſatiæ caſtra, foſſis & aggeribus probe olim munita, debet referri. Ruinæ ſuæ proximum Jo. Chriſtopborus à Reinach hoc demum ſeculo magnifice reſtituit. Conradum de Flachslanden, Equitem, Ulricus II. Comes Phirretenſis de hoc feudo inveſtivit An. MCCCXII. ſervato ſibi ac ſucceſſoribus ſuis jure aperturæ. (*n*) Flachslandiis Leopoldus IV. Hartmannsdorfios An. MCCCCLVIII. caſtri & vici poſſeſſionem adituros, hisque Carolus V. Imp. ſub initium regiminis ſui Reinachios, ſubſtituit; apud quos ſolos ab An. MDXXXVIII. permanſit. (*o*) Vicus per Helvetios anno MCCCCLXVIII. igne deletus eſt; (*p*) ex cineribus tamen reſurrexit paulatim.

Luemſchvveiler vino rubro ſapidoque, quod ejus ager profert, præ multis Sundgoviæ locis commendabilis eſt.

§. LVIII.

Karſpach vel *Carolsbach* (*q*) duplex caſtellum habet, quorum unum vernacula lingua *das Ober-Schloſſ*, alias quoque *der Freyhof*, alterum *das Unter-Schloſſ* dicitur. Utrumque cum ipſo vico à Nobilibus de Phirreto poſſidetur, ut feudum. Ulmannus de Phirreto locum Karſpach An. MCCCLXV. primus in feudum accepit; qui Waldneris & Hirtzbacenſibus modo oppigneratus fuerat. Ita Leopoldus Dux damnum compenſavit, quod Rudolphus frater Ulmanno huic intulerat. Alia feuda.

Brunſtatt, *Riedisheim* & *Pfaffſtatt*, vici, circa Mulhuſium ſiti, fata fere æqualia habuerunt. Brunſtadii caſtrum eſt ſatis munitum, in quo Portiana legio, trecentis modo conſtans armatis, quum eo ſub finem An. MDCLXXIV. confugiſſet, triduanam Gallorum obſidionem ſuſtinuit. Feudum oblatum generoſæ Berckheimenſium proſapiæ ab An. MCCXCV. caſtrum tamen Theobaldus Comes Phirret. An. MCCCX. à Leopoldo Landgravio in feudum accepit. Ubi vero Wernherus de Berckheim (circa An. MCCCLXI.) ſine maſcula prole deceſſit, Nobilibus de Domo, (*von Hus*) Pfaffſtadii poſſeſſoribus, & An. MCCCCXCV. Thierſteinii Comitibus obtigit; ad quos *Riedisheim* pridem ſpectaverat. His extinctis Gabriel de Salamanka, Hiſpanus origine, ex quo Comites Ortenburgenſes prodierunt, An. MDXXIII. in utroque loco ſucceſſit, æque ac in Pfaffſtatt. (*r*) Omnes hos vicos, pluribus paulatim oppigneratos, Mulhuſina civitas è creditoribus una, An. MDCXXXII. à Suecis obtinuit. Suborta mox huic cum Dn. de Vignacourt, qui Dynaſtiam Mœrſpergenſem dono acceperat, lite, Conſilium provinciale vicos *Brunſtatt* & *Riedisheim* poſteriori An. MDCXLVII. adjudicavit; qui ſeptennio poſt Martino Beſenwaldio, Solodorano Patritio, ut creditoribus ſatisfieret, venditi ſunt. (*s*)

Pfaffſtatt, cum feudum ſit Eccleſiæ Baſilienſis, pereunte Ortenburgica ſtirpe, ad Eccleſiam banc rediit An. MDCXL. Epiſcopus, neglectis Mulhuſinis, id Sebaſtiano de Rheno (*Zerhin*) vendidit An. MDCLVIII. ita tamen, ut nexus feudalis porro ſubſiſteret. (*t*) Ante Ortenburgicos Comites in Nobilium de Domo manibus fuerat. Caſtellum ibi medias inter paludes combuſtione fœdum Zerheinii An. MDCCXXV. reſtaurarunt. Eorundem feudum eſt *Dornach*, (*u*) uno alterove teli jactu diſtans à Mulhuſio, quod ab Eccleſia Murbacenſi pendet. In veteris caſtelli veſtigiis, ſub elapſi proxime ſeculi finem, Reinholdus Wilh. à Rheno palatium exſtruxit, compendiarium & ſatis venuſtum. Zerheiniis quoque Auſtriaci pridem contulerunt in feudum *Morſchweiler* (*x*) vicinum, cujus & fœminæ ſunt declaratæ capaces An. MDLXI.

Biſſ

(*m*) *Cod. Mſ. Feudor. Regim. Enſisheim.*

(*n*) Literæ reverſales Conradi de Flachslanden extant in *Cod. Mſ. Feudorum Regim. Enſisheim.*

(*o*) Ibidem.

(*p*) Urstisii *Chron. Baſil.* pag. 431.

(*q*) Conf. Tom. I. pag. 726.

(*r*) *Cod. Mſ. Feudor. Reg. Enſisheim.*

(*s*) Petri & Furstenbergii *Chron. Mulhuſ.* Mſ. Lib. VIII. Cap. XII. XVIII. XXI.

(*t*) Ibid. Cap. XVIII. in fine.

(*u*) *Turnache* in Charta Arnoldi, Abbatis Murbac. An. MCCXVI. " Eccleſiæ parochiales in Dornach & " Stauffen prope Rottenburg, in quibus Monaſterium " Lucellenſe jam dudum habebat jus Patronatus .... " menſæ & uſibus Lucellenſium annexæ ſuntper patentes Literas Joannis Epiſcopi Baſil. An. MCCCCXXXVII. " Sabb. ante feſt. Nat. Joann. Bapt. " Koenigio *Elench. Privileg. Ciſterc.* pag. 705.

(*x*) Ut ab alio vico homonymo, de quo §. LVI. pag. præced. diſtinguatur, alias *Nieder-Morſchweiler* dicitur. Conf. Tom. I. pag. 727.

Digitized by Google

Biſſ ſive *Beiſſ*, elegans in læto ceſpite caſtrum, nunc prorſus everſum, ut & vicum *Didenheim*, paulo ſupra Mulhuſium, Beſenwaldii,* quos diximus, emptionis pacto An. MDCXLVIII. adepti ſunt. Runſtiorum, & ante hos Crœningenſium, Nobilium An. MCCCCLXXI. (*y*) allodia fuerunt.

Zilliſheim, vicus inſignis cum arce, quæ An. MCCXCI. ædificari cœpit, (*z*) Hartmansdorfiis cum An. MCCCCLII. eſſet ſubjectus, à Mulhuſinis igne vaſtatus eſt. (*a*) Poſt Hartmansdorfios extinctos ſec. XVI. Ruoſtiorum, & An. MDCXX. Phirreti Nobilium pignus evaſit. Tum Joannes Adamus de Pfirt, Sundgoviæ Præfectus, in arcis exciſæ locum præſtans è fundamentis palatium excitavit, tot feneſtris inſtructum, quot diebus abſolvitur annus.

Illzach arcis cadaver juxta vicum homonymum, qui Wirtenbergiæ Comitibus olim, nunc ab An. MCCCCXXXVII. Civitati Mulhuſinæ pleno jure adſcriptus. (*b*) Arx vero penes Auſtriacos manſit, à quibus dimidia pars Rappoltſteinenſibus Dynaſtis An. MCCCCLIV. collata eſt; altera pars caſtri & vicus Illzach, quem Sigismundus Archidux Mulhuſinis injuſte abſtulerat, Dieterico de Domo obtigit An. MCCCCLXIX. Vicennio poſt Joannes de Domo jus ſuum in Geilios de Geilſperg ſponte transtulit, hi vero transtulerunt in Hohenfurſtios An. MDII. Caſparus de Hohenfurſt, ultimus gentis ſuæ, cum deceſſiſſet, Chriſtophorus Streitt An. MDCXVI. feudum obtinuit, idque eodem anno Petro de Landenberg vendidit. In Illzachio veteres Romanorum *Urnas* ſupra quæſivimus. (*c*) Alterum Mulhuſinorum vicum *Modenheim*, quem cum Illzachio emerunt, ſeculo XV. ignis adeo deſtruxit, ut inde reſurrexerit nunquam.

Lauterbach, vicus cum Prioratu, Lucellenſi Abbatiæ ab An. MCCCXXVII. ſubditus eſt; (*d*) quæ merum & mixtum imperium in eo exercet.

§. LIX.

Fata Dynaſtiæ. Uti Phirretenſis Dynaſtia Rechenbergiis atque Truchſeſſiis Nobilibus, ita hæc Altkirchenſis Ramſteiniis & Andlavienſibus, ſub Sigismundo Archiduce, pro undecies mille florenis oppignerata fuit. Eam ut redimeret Rudolphus, Sultzenſis Comes, ac per triennium poſſideret, à Maximiliano I. Imp. An. MDIII. poteſtatem accepit. Productus poſſeſſionis terminus ad Ferdinandum I. uſque, ſub quo Altkircha, perinde ac Phirretum, Raimundi Fuggeri Comitis ac hæredum ejus pignus evaſit. Betzius quidam, Alſata-Markirchenſis & equeſtris in exercitu Sueco-Vinarienſi turmæ Præfectus, hac donatus Dynaſtia An. MDCXXXIX. eandem poſt obitum ſuum fratri reliquit; Betzios excepit Mazarinus Purpuratus An. MDCLIX.

DYNASTIA THANNENSIS.

§. LX.

Dynaſtia hæc ab oriente Ellum fluvium & Lautenbach vicum, ab occidente Amarinianam & Maſonianam valles; à meridie Belfortenſem Dynaſtiam, à borea Sennhemium atque Steinbacum, terminos habet. Dynaſtia, ſi caſtrum Thannenſe, ſeu Engelburgum, excipias, tota trans Thuram, adeoque in Sundgovia eſt.

Engelburg caſtrum. Caput Dynaſtiæ cenſebatur caſtrum Engelburg, (*e*) in ſuperioris Alſatiæ limine poſitum, quod Thura fluvius, (*f*) Sundgoviæ finitor, ab ipſo Thannarum oppido, à Dynaſtia & à Sundgovia, diſterminat. Caſtrum hoc, antequam Dynaſtia Baſilienſi Eccleſiæ obnoxia fieret, Epiſcopo Argentinenſi An. MCCLI. in feudum oblatum eſt. Teſtis ipſe Ulricus I. Phirretarum Comes, ubi inquit: « Noverint univerſi, nos caſtrum de „ *Tanne* cum ſuis pertinenciis, cujus proprietas ad nos pleno jure ſpectabat, in manus „ . . . Henrici, Argentinenſis Eccleſiæ Epiſcopi, libere reſignaſſe, & hoc ab eodem in „ feudo

(*y*) *Chron. Mulhuſinum* Mſ. Lib. IV. Cap. VI.
(*z*) *Annales Colmar.* ad An. MCCXCII.
(*a*) *Chron. Mulhuſ.* Lib. III. Cap. IX.
(*b*) Ibid. Lib. III. Cap. VI.
(*c*) Tom. I. pag. 201. §. CXLII.
(*d*) Eccleſia parochialis in Lutterbach unita eſt Eccl. Lucell. a Joanne Papa XXII. Bulla Avenione XIII. Cal. Febr. MDCCXXVII. Koenigio loco cit.
(*e*) Sigismundus Comes à Lupfen, Præfectus Thannenſis, in charta An. MDVI. ſcribit: *Die Herrſchafft und Empter Thann, ſo an dem Schloſſ Engelburg gehœren.*
(*f*) A flumine Thura nomen *Doroangus*, de quo Tom. I. pag. 720. §. CCIX. derivandum eſſe videtur.

„ feudo recepiſſe &c. „ (*g*) *Chronicon Novientenſe* (*h*) non Ulrico, ſed Ulrici fratri Ludovico, neque Henrico Epiſcopo, ſed Henrici deceſſori Bertholdo, qui An. MCCXLIV. obiit, hoc factum adſcribit. Henricus nempe, Rex Romanorum, Friderici II. Imp. filius, cujus ephorus fuit Conradus de Tanne, (*i*) *quidquid juris in caſtro de Tanne, novo vel antiquo, habuit* . . . jam An. MCCXXXIV. in Bertholdum Epiſcopum transtulit, eidem ſuam operam pollicitus, ut *ab impetitione & conqueſtione Ferracenſi* (Phirretenſi) *abſolvatur*. (*l*) Jus Henrici Regis ex proſcriptione Ludovici parricidæ, qui caſtrum poſſederat, haud dubie derivandum. Ludovicus ille, de quo Chronicon Novientenſe loquitur, patrimonio ſuo mulctatus, in donationem hanc caſtri primus conſenſit. Ulricus, Ludovici ſucceſſor, quum illam evertere non potuiſſet, cum Henrico Epiſcopo & ipſe tandem transegit; ita quidem, ut caſtrum Tanne ſibi non proprio, ſed feudali jure, redderetur. Accepit quoque eodem modo *Hohenack & VVineck*, Alſatiæ ſuperioris arces, quas Epiſcopus compenſationis loco in feudum ei contulit. Inveſtituram Argentinenſem Johannæ, Comitatus Phirretenſis hæredis, Albertus Argent. An. MCCCXLVII. memorat. (*m*)

Novum & antiquum Thannæ caſtrum jam An. MCCXXXIV. extitiſſe, Henrici Regis verba, quæ retulimus, docent. Quodſi cum Phirretarum Comitum originibus hæc compares, Engelburgum Phirretenſi caſtro non antiquitate, ſed dignitate, ceſſiſſe, reperies. Sub Auſtriacis integrum perſtitit, ſitu opereque munitum. In eo Capella, reditibus dives, S. Catharinæ dicata, fuit. An. MDCLXXIV. Fœderatorum exercitus caſtrum occupavit atque rurſus reliquit. Galli noſtri paulo poſt, eodem anno, pulveris pyrii ope disjecerunt; à quo tempore in ruinis jacet.

§. LXI.

Thannæ oppidum.

Radicibus montis, cui Engelburgum inſidet, Thannæ adſidet oppidum, in ipſo aditu peramœnæ vallis Amerinæ; quæ Vogeſum ibi pervium reddit, atque ad Lotharingos ducit, ad collium fertilium fauces inter vineta (*n*) & prata ad Thuram flumen poſitum. Geographi nonnulli pro *Diatannio* Ptolemæi male habuerunt. (*o*) Gebvilerus (*p*) latine appellavit *Pinetum*. Origines ejus non ultra ſeculum XII. aſcendunt, à B. Theobaldi, Eugubini in Umbria Epiſcopi, lipſanis, derivandæ. Ajunt, Camerarium Theobaldi, ex Belgio oriundum, Epiſcopo defuncto (*q*) annulum, quem mercedis loco ſibi deberi crediderat, abſtracturum, pollicem abſtuliſſe cum annulo, & utrumque baculo ſuo incluſiſſe, cum rediret in patriam. Vallis Amerinæ fauces Cal. Juliis ingreſſus, requievit ſub pinu, ad quam baculum ſuum applicuit. Hunc cum reſurgens non potuiſſet avellere, vicini in auxilium vocati, reliquias Theobaldi in pretio habere cœperunt. Fridericus Junior, Ferretanus Comes, ex caſtro Engelburg, tria lumina noctu in pinu illa cum ardere vidiſſet, Capellam (*r*) ibi exſtruxit, ad quam frequens hominum mox fuit concurſus; quæque deinceps in nobile Fanum excrevit. Prognato paulo poſt Fratrum S. Franciſci ordine, Theobaldus Comes An. MCCXCVII. coloniam eorum huc arceſſivit, eisque vivarium, ad Engelburgici montis pedes ſitum, condendo Monaſterio dedit, quod hodieque ſubſiſtit; extra muros Thannenſes portæ ſuperiori vicinum. Locus in vicum, mox in burgum & oppidum, brevi excrevit. *Univerſitas burgenſis opidi Thanne* jam anno MCCCIV. ſigillum ſuum Theobaldi Comitis chartæ appendit. (*s*) Quæ Comites inceperant, ſub Auſtriæ Ducibus feliciter continuata ſunt. Johanna Princeps, ut novi Magiſtratus civici dignitati conſuleret, An. MCCCXLIV. vicinos quatuor vicos *Alt-Thann*, *Erbhein*, ſuperius ac inferius *Aſpach*; Rudolphus vero, Johannæ filius, *Hohenrodern*, *Rammersmatt*, *Orzenweiler* & *Leimbach*, An. MCCCLXI. ejus ditioni

(*g*) Charta apud Berlerum in *Chron.* Mſ. fol. 357. *b.*

(*h*) Martene *Theſaur. Anecdot.* Tom. III. col. 1156.

(*i*) Conrad. Ursperg. *Chron.* pag. 321.

(*l*) Laguille *Hiſt. d'Alſace*, *Preuves* pag. 38.

(*m*) Urstis. *Scriptor. Rer. Ger.* Part. II. pag. 141.

(*n*) Rangus mons ob vini præſtantiam celebris, vinum album, generoſum, facile effervescens, producit.

(*o*) Conf. Tom. I. pag. 62. §. LIX.

(*p*) *Panegyr. Carolin.* pag. 11. *b.*

(*q*) Ughellus Theobaldi hujus mortem ad d. 20. febr. 1171. ponit, in *Ital. Sacr.* Tom. I. pag. 638. ſed Coletus eum ex Actis correxit in *Not. ad Ughellum*, ubi decennio prius Theobaldum obiiſſe oſtendit. Papebrochius idem jam fecerat in *Vita S. Ubaldi*, *Act. SS. Maji* Tom. III. pag. 638. Vitam iſtam S. Ubaldi, deceſſoris ſui, cum quo ſæpius ipſe confunditur, Theobaldus exaravit & Friderico I. Imp. dicavit. Prodiit Peruſiæ An. MDCXXIII. & Germanico idiomate bis impreſſa Bruntruti.

(*r*) In hujus rei memoriam quotannis in vigilia translationis B. Theobaldi tres pini lampadiformes ante Templum Theobaldinum ſolenni ceremonia accenduntur, Capitulo, Magiſtratu & civibus oppidi, præſentibus.

(*s*) Extat autographum hujus Chartæ, qua fundatio capellæ S. Michaelis continetur, in archivo Collegiatæ Thannenſis.

ſubjecit. Incolæ horum vicorum, jure civitatis donati, magno numero in ipſam civitatem migrarunt. Sed incrementa oppidi vicis damnoſa fuerunt, ex quibus Erbhemium & Otzenvveiler denique perierunt. Foſſæ ac mœnia circumduci tum cœptæ. (*t*) Veriſimile, Thannas inter veteres ſuos ab An. MCCCLX. quo porta inferior condita eſt, limites perſtitiſſe conſtanter, niſi quod duo ſuburbia, cis Thuram unum, quod vulgo *Kattenbach* nuncupatur; alterum trans Thuram verſus Amarinam vallem, acceſſerint. Duplicis enim oppidi, majoris atque minoris, (*u*) mentionem facit charta Alberti & Leopoldi fratrum, Ducum Auſtriæ, An. MCCCLXIX. quæ ſane diſtinctio etiamnum obtinet. Pro majore enim, quod verſus planitiem, oppidum *inferius*, & pro minore *ſuperius* dicunt. Utrumque foſſa ſeparaverat, quæ pridem ſolo æquata. Kattenbacenſe tamen ſuburbium quod attinet, Thannenſes ſi audias, oppido nequaquam recentius eſt. Nec ego negaverim, illud eo jam extitiſſe tempore, quo munitum eſt oppidum. (*x*) Huic à Reinachiis, Waldneris, Landenbergiis, Ruoſtiis, aliiſque Nobilibus, qui ſuas ex rure ſedes eo paulatim tranſtulerunt, non parum decoris acceſſit. Profuit quoque plurimum translatio Collegiatæ S. Amarini in elegantem B. Theobaldi apud Thannenſes Baſilicam An. MCCCCXLII. cujus primus lapis angularis lateris borealis VIII. Kal. Auguſti MCCCCXXX. politus fuerat, teſte veteri inſcriptione. Templum cum choro tunc quidem, ſed turris, quam Argentoratenſis aliqua ex parte æmulam dixeris, An. MDXVI. demum abſoluta eſt. (*y*)

§. LXII.

Privilegia oppidi.

Inter privilegia Thannenſium, quibus ſub Auſtriaca Domo gaviſi ſunt, jus aſyli, monetæ atque inſignium eminent. Aſyli teſtis eſt locus, haud procul à Curia ſitus, qui hodieque *der Freyhof* dicitur. Ab Imperatore proſcriptos in illo ſecuros eſſe voluit Wenceslaus Imp. An. MCCCLXXIX. Initium monetandi factum anno MCCCCXVIII. quanquam Albertus Dux privilegium jam An. MCCCLXXXVII. conceſſerit; (*z*) finis in An. MDCXXIV. cadit. Cunei monetales omnis moduli magno numero in Curia adhuc dum viſuntur. Producimus aliquot argenteorum nummorum ectypa, æri inciſa; quæ Thannarum inſignia produnt, ex ipſo Civitatis nomine ſumpta. Sigismundus Archidux An. MCCCCLXIX. Inſignia hæc oppido dedit: (*a*) Maximilianus I. Imp. An. MCCCCXCVIII. in iisdem nonnulla mutavit. Inter præcipuas oppidi prærogativas numeratur, quod fuit cuſtos theſauri atque redituum & Curia Computorum Auſtriacorum, vi privilegii, quod Erhardus de Rinach, Præfectus Thannenſis, à Sigismundo Archid. An. MCCCCLXXXVI. impetravit. (*b*) Hinc peculiari nomine *Legeſtatt*, (*c*) à pecunia Alſatiæ Auſtriacæ, ibi depoſita, dicebatur. Accedit jus nundinarum, quod Fridericus IV. Imp. conceſſit, Maximilianus I. amplificavit; jus quoque divendendi per omnem Dynaſtiam ſalis, à Rudolpho Duce An. MCCCCXXXII. impetratum, & alia jura, quæ Thanna cum reliquis Sundgoviæ oppidis communia habuit. Fidem ejus Maximilianus I. adeo probavit, ut ſingulare beneficium de non alienanda, imo ne quidem oppigneranda civitate impertiretur.

Formam

(*t*) Rudolphus in charta Thannenſi An. MCCCLXIV. ait: *Das ſitien ſy veſtiklich und trüwlich an unſer Statt ringmuren und graben legen und verbuwen.*

(*u*) En verba chartæ: *Die merer Statt und die minre Statt ze Thann .... unſer jetzgenannte beide Stette.*

(*x*) Id Literæ reverſales, quas Rudolphus Dux An. MCCCLXI. Epiſcopo Baſilienſi dedit, indicare videntur, ubi inter feuda hujus Eccleſiæ recenſetur *Tanne, Statt und dorff, als es bie dishalp dem Waſſer lit, das da heiſſet die Thur.* Kattenbach trans Thuram eſt Sundgoviis, neque Baſilienſi Eccleſiæ unquam fuit obnoxium.

(*y*) Inſcriptionem in ſuprema Turris parte, ubi pyramis incipit, inſculptam ita lego: ANNO DNI. MCCCCCIII. IST DIS ACHTORC ANGEFANGEN WORDEN UND NACH ZEHEN JAHREN .... UNTER DEM WOHLGEBOHRNEN HERREN GRAF SIGMUNDT VON LUPFEN VOGT ZU THANN UND DEM EHRSAMEN GABRIEL BURGANT SCHAFNER ZU THANN MIT DER HULF GOTTES DURCH MICH RUMICK VALCH VOLLENDET MDXVI.

(*z*) Diploma ipſis Thannis conſcriptum, ubi verba: *Das ſi in unſer Statt ze Thann nu furbas ewiclich unſer munz slahen und meſſen mugent* &c.

(*a*) *Geben in u. mit Kraſt dis brieffs einen ſchild durch die mitten geteilt an der einen und gerechten ſyten deſſelben ſchilds gelich dem ſchild von Oſterrich, u. an an der andern und lincken ſyten ein grune Thann in einem weiſſen feld.* Chartulae. Thannenſe.

(*b*) *Ein Niederleg in unſerer Statt Thann in unſerm namen uff zerichten.* Ibid.

(*c*) Nomen apud Germanos uſitatum, qui *Legſtatt* illas civitates appellarunt, ad quas publica Imperii tributa mittebantur. Has uti vocant collectas, ad normam expeditionis Romanæ, ex domaniis ſuis Proceres Germaniæ primum præſtabant, inde à ſubditis quoque exigentes ſubſidium. Cum autem receſſus Imperii Noriberg. An. MDXLIII. & Auguſtanus An. MDLXVI. Procerum exemiſſent domania, onera Imperii in ſolos eorum devoluta ſunt ſubditos. Tributa hæc ad certas mittebantur urbes, quas inter Francofurtum, Noriberga, Ratisbona, Auguſta, Lipſia, præcipuæ fuerunt. Vid. *Receſſ. Imp. Auguſt.* An. MDLXVI. §. XXXVI. *Ratiſbon.* An. MDCXIII. §. IV. De vocis *Legſtatt* ſignificatu conf. etiam DIETHERRUS in *continuat. Theſauri Beſold.* pag. 787. & KNIPSCHILD *de civitat. Imper.* Lib. I. Cap. II. num. 41.

Digitized by Google

Forma Magiſtratus oppidi non ſemper eadem fuit. Primis temporibus ſec. XIII. Quæſtor (*d*) præſedit, ut vicarius Advocati, (*e*) qui Dynaſtiam univerſam gubernavit. Mox Magiſter civium ſeu Conſul & Scultetus, (*f*) cum Aſſeſſoribus octo, Senatum omnem compoſuit. Abrogatum eſt denique Sculteti nomen, & duo Conſules creati, qui hodie ſubſiſtunt. Dignitatem Senatus Thannenſis ut augeret Wenceslaus Imp. ſimulque civium commodis conſuleret, à judiciis provincialibus quibuscunque An. MCCCLXXIX. eos liberos declaravit.

Thannas Auſtriacis primum eripuerunt Sueci d. 30. Dec. MDCXXXII. ſed in poteſtate ſua non diu retinuerunt. An. MDCXXXV. Bernhardus Vinarienſis Ducem Lotharingiæ in ſugam convertit ibidem, atque poſt diuturnam obſidionem An. MDCXXXIX. & oppidum & caſtrum, à Lotharingicis copiis defenſum, expugnavit. (*g*) Johannes à Roſen, Reinholdi frater, tum Gubernator utriusque conſtitutus eſt. Munus hoc An. MDCXLVIII. obtinuit Jo. Chriſtoph. von der Grun; qui cum rem imprudenter egiſſet, Thannenſibus novam obſidionem An. MDCLIV. attraxit, ſibique captivitatem. (*h*) Captus eſt à Mareſchallo de la Ferté, regii exercitus Duce, qui Comitem de la Suze Belforto quoque ejecit.

§. LXIII.

Dynaſtia Thannenſis in Judicium (*Gericht*) oppidi, in duas Advocatias, (*Vogteyen*) & in quatuor Majoratus, diſtinguitur. Judicium, uti Advocatiæ, in ſuos quoque Majoratus minores ſubdividitur, qui unam eandemque cum oppidanis civitatem componunt. En ipſorum nomina: I. *Hohenrodern*, Majoratus antiquus, (*i*) qui præter vicum homonymum complectitur quoque *Leimbach* & *Ramersmatt*. II. *Aſpach*, id eſt, *Ober-Aſpach* & *Nieder-Aſpach*. III. *Alt-Thann*, vicus minor & unicus. (*l*) E regione ejus, cis Thuram, ſunt Rangenberg & Staufenberg colles, qui ſeſe aſpiciunt, optimaque vina proferunt. Dynaſtia Thannenſis.

Advocatiæ duæ ſunt, *Burnhaupten* & *Traubach*. Prior in duos Majoratus abit, ſuperiorem & inferiorem, qui etiam Judicia (*Gericht*) dicuntur: Majoratus ſuperior conſtat ex *Ober-Burnhaupten* & ex *Nieder-Burnhaupten* ac vico *Giltweiler*: Majoratus inferior autem his ſeptem vicis: *Ammertzweiler*, ubi caſtellum allodiale Dn. Desmarais, *Bernvveiler*, *Galſingen*, *Ober-* & *Nieder-Spechbach*, *Brenighofen* & *Enſchingen*, ſeu *Enſchinſingen*. Quatuor poſteriores vici quinque caſtris ornati ſunt. In ſuperiore Spechbach duo ſita, quorum unum Reinachiorum, alterum Zerheiniorum allodium eſt. Præſtantius tamen inter utrumque Spechbach interiit, quod inter caſtra ſua Ulricus I. Comes Phirretenſis An. MCCLXXI. recenſet, ac Theobaldus filius ejus An. MCCLXXVIII. Altenachiis in dimidia ejus parte ſucceſſerunt Brunighofii An. MDXX. & his nuper extinctis Gorii. Altera dimidia pars ſubſeudum eſt Rathſamhauſiorum à Lapide, qui Bernboldiis illam contulerunt. In *Brenighofen* arx paluſtri ſolo impoſita, quæ vetuſtiſſima ſedes fuit gentis cognominis. Wilhelmus Waldnerus Leopoldo Probo anno MCCCLXXIX. in feudum obtulit caſtrum dirutum (*Burgſtall*) in *Enchnſingen*. (*m*)

§. LXIV.

Advocatiæ Traubacenſis quatuor Majoratus ſunt: I. *Damerkirch* ad Largam, vicus præſtantiſſimus, cujus Nundinæ San-Georgianæ per Sundgoviam maxime celebres. Pertinet ad hunc Majoratum porro: *Gommersdorf*, *VVolfersdorf*, *Ratzvveiler*, *Oelbach*. II. *Traubach*, tres vicos complectens: *Ober-Traubach*, *Nieder-Traubach*, & *Gevenatt*. Inter duos priores caſtellum fuit, *Traubach* quoque nuncupatum, quod Schützіis in feudum obtigerat; ſub quibus jam An. MCCCCLIV. *Burgſtall*, id eſt, Arx diruta dicitur. III. *Falckvveiler*, *Hecken*, *Sternenberg*, *Linden*. IV. *Bretten*, vulgo *das VVelſche Meyerthum*, quod Gallici idiomatis terras Belfortenſes attingit: *Bretten*, *Burckhardsvveiler*, *Bernhardsvveiler* & *VVelſch-Steinbach*, Gall. *Eſteimbe*. Munus Advocati Traubacenſis cum

egregiis

(*d*) *Schaffner*, *Innehmer*.
(*e*) *Vogt*, *Ober-Vogt*.
(*f*) *Burgermeiſter und Schultheiſſ*.
(*g*) Vid. ENGELSUSS *Weymariſcher Feldzug* pag. 114.
(*h*) Prodiit eodem anno apologia Grunii, ſub rubro: *Apologia und grundlicher bericht, wie es mit der eroberung der Statt Thann und erfolgter gefangnus des Oberſten Jo. Chriſtoph. von der Grun hergegangen*, in 4to.

(*i*) *Hohenrodern den Hof und das meyertum* charta Theobaldi Comitis Phirret. An. MCCLXXVIII. memorat, apud HERRGOTT num. 576.

(*l*) De vico hoc loquitur Notitia fundationis Monaſterii Haſcov. quæ ſeculi XI. opus, ubi: *in villa, quæ dicitur Danne, manſum unum* &c. *Gallia Chriſt.* Tom. V. Inſtrum. pag. 474.

(*m*) Archiv. Waldner.

egregiis juribus pridem feudum peculiare componit. Poſt Schützios, qui ſeculi XVI. initio vivere deſierunt, Waltherus Schwendius, Claudiæ Archiducillæ cubicularius, eo gaviſus eſt, cui Ferdinandus Archidux d. 5. Martii MDCXLVIII. quo Alſatiam Auſtriaci perdiderant omnem, vinculum vaſallitïcum inani gratia remiſit. In Schwendii locum An. MDCLI. ſucceſſit Benedictus Glutz, Solodoranus; Glutzium Jo. Beatus Willemannus An. MDCLXXVII. & hunc Wolfgangus de Schoenbeck excepit An. MDCXC. A Schoenbeckiis Advocatia Traubacenſis An. MDCCXXVIII. ad Illuſtriſſimum ſupremi Alſatiæ Tribunalis Præſidem primarium, Dn. de Corberon, & triennio poſt ad Klebſattelius tranſiit, ut feudum maſculinum.

Sequuntur reliqui Majoratus quatuor Dynaſtiæ Thannnenſis: I. *Balſchvveiler*, *Uberkummn*, *Butvveiler* & *Eglingen*. Princeps hujus Majoratus locus Balſchvveiler magna ſui parte ad Nobiles de Huninga primum, inde ad Lichtenfelſios ſpectavit; qui jus ſuum An. MDXLIX. in Hervvartios pro octies mille & octingentis florenis traustulerunt. II. *Sultzbach*, quem Johanna Mompelgardenſis, ultimi Phirretarum Comitis uxor, cum Rothenburgenſi Dynaſtia & Advocatia Traubacenſi, dotalitium ſibi retiouit. (*n*) Romanice vocatur *Sope*. Pertinent buc *Ober-Sultzbach*, *Nieder-Sultzbach*, *Diefmatt* & *Morzvveiler*. III. Majoratus *Reiningen* & IV. Majoratus *Riſpach*, (*Reppe*) qui extremi ſunt, ille verſus Belfortum, hic Mulhuſium verſus: unico uterque vico conſtat. Prope Reiningen duo perierunt vici, *Deckvveiler* & *Usvveiler*, quorum poſterior jam circa An. MCCC. cum Reiningenſi coaluit.

§. LXV.

Feuda. Feuda Dynaſtiæ Thanoenſis, longe pauciora, quam Phirretenſis & Alt-kirchenſis invenio; eaque partim oblata. *Schvveighauſen* caſtrum Cunemannus Hackius de Schvveighauſen Auſtriacis in feudum obtulit, ut vicum acciperet cognominem, qui cum Phirretenſi Comitatu Auſtriacis obtigerat; (*o*) acciperet etiam *Ennvveiler*, caſtellum cum vico, & *Michelbach*, Hackiorum tum pignora, de quibus omnibus Cunemannus ille primum inveſtitus eſt An. MCCCXCVII. His ager derelictus villæ *Hauſen*, quæ perierat, An. MCCCCLXVIII. acceſſit, ut forte damnum reſarciretur, quod Schvveighuſio tum intulerunt Helvetii. (*p*) Michelbacum deinceps Hackiorum conſenſu Reinachiis traditum eſt An. MCCCCLXXXII. ſed Ennvveiler temporum quoque iojuria prorſus interiit. In reliquis Maximilianus I. Imp. An. MDX. Waldneros Hackiorum, cum extinguereotur, ſucceſſores deſignavit. Exſtiocti ſunt Hackii de Schvveighauſen in Jo. Ludovico An. MDLXXII. quo Waldneria gens feudorum illorum poſſeſſionem auſpicato adiit. *VVittenheim* caſtellum in agro vici cognominis, (unde Milites de Witenheim appellati ſunt) vetus allodium fuit Nobilium de Domo, ex quibus Jo. Ulricus An. MCCCXXII. illud Auſtriacis obooxium reddidit; Hartungus vero Ao. MCCCCXIX. amiſit. Tum enim Gualtherus de Andelo non taotum Wittenhemii caſtrum, ſed & vicos quoſdam ejuſdem Hartungi, qui jure ſuo exciderat, & inter hos *Kungersheim*, in feudum accepit; (*q*) quod etiamnum ad poſteros ejus ſpectat. Caſtrum à Suecis An. MDCXXXII. incenſum eſt. Aliud caſtrum exſtitit in *Buttvveiler*, ab Hagenbachiis medio ſec. XV. exſtructum in area feudali; unde & ipſum inter feuda relatum. Hagenbachii quoque vicum *VVitolsheim* in Thannenſi diſtrictu, ut feudum Eccleſiæ Baſilienſis poſſident; cujus Ruoſtii participes olim fuerant, & ante hos Stauffenſes ac Maſonis-monaſterii Nobiles. (*r*)

DYNASTIA BELFORTENSIS.

§. LXVI.

Dynaſtia hæc, quam Auſtriaci *Dominium* (*s*) appellarunt conſtanter, juniores quandoque *Comitatum* appellant, Comitatui Phirretenſi ſec. XIV. acceſſit: à caſtro Belforti, non ab oppido, nomen ſortita eſt.

Belfortum caſtrum. Caſtrum, in medio fere Dynaſtiæ rupi (*t*) impoſitum, ab amoenitate ſitus, vel præſtantia munitiouis, nomen ſuum traxiſſe videtur. Rupes ab ea parte, qua

(*n*) Stevvera *Hiſt. Alberti Sap.* Addit. Cap. II. col. 227.

(*o*) *Curtis Schvveichuſen* legitur in charta An. MCCLXXI. qua Ulricus I. Phirreti Comes, Comitatum ſuum Eccleſiæ Baſil. in feudum obtulit.

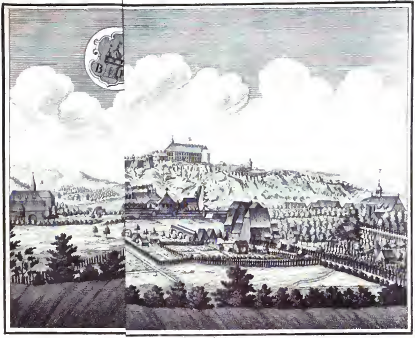
(*p*) Conf. Urstisii *Chron. Baſil.* Lib. VI. Cap. IV.

(*q*) *Cod. Mſ. feudorum Regim. Enſisheim.*

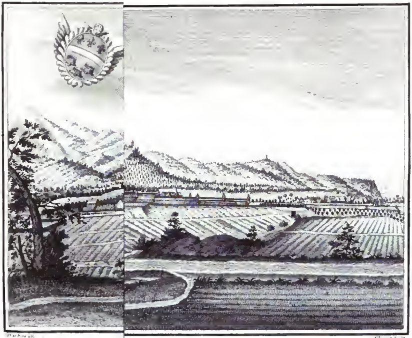
(*r*) Patet hoc ex charta Murbacenſi An. MCCCCL.

(*s*) *Herrſchaft*, *Seigneurie*.

(*t*) Ipſum hinc caſtrum *Roche de Belfort* dicitur.



auret .7. Capucini .



t .

Digitized by Google

Digitized by Google

qua oppidum ſubjacens aſpicit, præceps & elatior, quam ab oriente vel borea; unde à parte hac foſſa rupi inciſa. Forma caſtri quadrilatera eſt. Ad meridiem ejus turris magna rotunda, tribus cameris fornicatis olim inſtructa, quarum ſuprema ſeculo ſuperiore dejecta eſt. Ab illa non Alſatiæ modo, ſed & Epiſcopatus Baſilienſis, Helvetiæ, Burgundiæ & Montisbelicardæ regiones, imo & Lotharingiæ fines, late circumſpicis. In oppoſito latere, ubi ex oppido aditus, ſimilis turris rudera proſtant, junioris ædificii fulcra. Reliqua Præfectus caſtri & milites veterani nunc occupant. Theodoricus III. Montisbeliardi Comes, caſtrum hoc adverſus Burgundiæ Comitis & Archiepiſcopi Biſuntini muniturus inſidias, conciliata ſibi Matthæi II. Lotharingiæ Ducis, ope, Bellumfortem An. MCCXXVIII. eidem in feudum obtulit. (*u*) Quæ oblatio tamen caruit effectu. Sub Auſtriacis agri vicini incolæ caſtrum cuſtodiverunt. Anno MDXC. à Regimine Enſishemiano perpetui ibidem ſunt conſtituti cuſtodes. Seculo ſuperiore ter expugnatum eſt. Auſtriacos inde primum ejecit Otto Ludov. Rhingravius d. 11. Martii MDCXXXIV. (*x*) & biennio poſt d. 29. Junii notiſſimus belli Dux Comes *de la Suze*, (*y*) qui Belfortum deinceps ac Delam gubernavit. Sed etiam hunc, Regi adverſum, Mareſchallus *de la Ferté* d. 13. Febr. MDCLIV. obſidione facta ſubegit. (*z*)

§. LXVII.

Belfortum oppidum.

Oppidum ad caſtri pedes jacens munitum & amœni ſitûs, at mediocris magnitudinis eſt. Ibi promontana Juraſſi, à directione ſua verſus Rhenum recedentis, viſuntur. Viſitur ibi Vogeſus, ex Lingonibus prodiens, (*a*) ruptaque linea ad Rhenum procurrens, cui parallelus verſus Moguntiam deſcendit. Saporoſa amnis (*b*) ex valle Roſemontana feſtinat ad oppidum, illudque canalis ope perluit. Regiæ ſex viæ ab omnibus orbis plagis Belfortum diriguntur, ita ut Alſatiam ab occaſu adituris & auſtro portam & aperiat & claudat. Una via per Delam ad Brundrutum, indeque ad interiorem Helvetiam, altera ad Veſontinos, tertia per Veſulium ad Lingones atque Pariſios, quarta per Roſemontanam vallem Beleumque (*c*) Vogeſi montem ad Lotharingos, (*d*) quinta Colmariam & Argentoratum, ſexta Huningam & Baſileam procedit. Situs ergo Belforti opportunus commercio, quod pro modulo urbis ibi floret. Burgundiæ utriusque & Campaniæ merces, inter quas vina præſertim numeraveris, magno ibi numero quotidie appellunt. Montisbeliardæ Comitatus membrum quum adhuc extitiſſet hoc oppidum, Reginaldus de Burgundia, Montisbel. Comes, cum Guilielmina uxore & Othenino filio, An. MCCCVII. multis privilegiis illud ornavit; (*e*) quæ prima ejus in monumentis noſtris mentio. Privilegia iſta Henricus de Montfaucon, Raynaldi ſucceſſor & gener, An. MCCCXXII. nova Charta firmavit.

Vetuſtiores Chartæ Belfortum in tres dividunt partes. Raynaldus caſtrum & burgum ab oppido diſtinguit. (*f*) Urſula, Raynaldi per Johannam filiam, Ulrici Phirretenſis Comitis uxorem, neptis, An. MCCCXLVII. oppidum vetus à novo diſcernit. (*g*) Johanna illa, tribus maritis ſuperſtes, (*h*) An. MCCCXLIX. Hoſpitale pro XII. pauperibus ibidem inſtituit, quod etiamnum floret. Hugo, Archipiſcopus Veſontinus, cum eodem anno inſtitutum approbaſſet, Hoſpitale in *Villa Belfortis* exſtructum eſſe ſcribit. Per *Villam* autem oppidum ſeu urbem intelligi, ſenſu vocis à Gallico in Latinum idioma detorto, (*i*) ex ſuperioribus apparet.

(*u*) Charta oblationis apud CALMETUM *Hiſt. de Lorraine* Tom II. Probat. pag. 440.

(*x*) CHEMNITIUS in *Hiſt. Belli Suecici* Tom II. pag. 350.

(*y*) Ibid. Lib. IV. pag. 1026. *Gaſpard de Champagne, Comte de la Suze, Gouverneur des placet de Belfort & de Dele & Commandant du paye.* Monumentum ejus ſepulchrale marmoreum extat in Eccleſia S. Mainbaudi apud Mumpelgardenſes.

(*z*) In memoriam rei hujus cuſus eſt nummus Lutetiæ, in quo Alſatia & Lotharingia ſub muliebri habitu ſiſtuntur, cum epigraphe: ALSATIÆ ET LOTHARINGIÆ QUIES. In infima parte nummi legitur BELFORTUM CAPTUM MDC. LIV. vid. *Medailles de Louis le Grand.* num. 35.

(*a*) Conf. Tom I. pag. 4. §. V.

(*b*) *La Savourenſe.* Conf. ibidem pag. 20. Saponaceam materiam amnis continet, quæ lintea candidiſſima reddit.

(*c*) Beleus hic, Romanice *Balon*, Germ. *Belchen* diverſus ab illo eſt, qui Murbacenſi vicinus. De quo Tom. I. pag. 6.

(*d*) Via hæc, omnium difficillima, per rupium & montium declivia & apices, imo & ducit per valles, quæ rupibus ſunt jungendæ per pontes. Opus dignum Romanis.

(*e*) Charta data eſt idiomate Burgundico. Idem Raynaldus Montisbelgardenſi oppido maxima quoque privilegia conceſſit, forte quod gentis ſuæ prævidit interitum.

(*f*) In Privilegio memorato An. MCCCVII. ait: *Nous avons grand deſir, que le Chatel, le Bourg & la ville du dit Belfort ſoient cruts, multipliés* &c.

(*g*) *Als es ſich herabe ziehet vom thor zwiſchent der alten Statt und der newen.* HERRGOTT *Geneal. Habsb.* Tom III. num. 792.

(*h*) Vid. Genealog. Phirret. infra.

(*i*) Proſtant è contra exempla, quæ voculam *Ville* ad deſignandum vicum ſeu villam ſec. XIV. inſerviiſſe, nos docent. Adelheidis, Johannæ Montisbel. filia, plures Dynaſtiæ Belfortenſis vicos An. MCCCLXII. *villes* appellat. Vide infra.

Eadem Johanna jam An. MCCCXLII. parochialem Belforti Eccleſiam in Collegiatam XII. Canonicorum converterat, quorum numerus injuria temporum imminutus. Noſtra ætate Eccleſia à pedibus caſtri in medium oppidum translata eſt, ubi ſumptuoſum & præſtans publicis impenſis exſtructum conſpicitur templum, Baſilicæ ſimile. Eccleſiam S. Chriſtophori, (*l*) in agro ſuburbano, ad cœmeterium ſitam, veteris Belforti parochiam fuiſſe fama fertur incerta. An. MCCCC. oppidum magno ex parte incendio periit; inſecutis Burgundicis bellis plurimum detrimenti accepit.

§. LXVIII.

Privilegia.

Incolis conceſſit Raynaldus, ut Magiſtratum ipſi ſuum eligerent libere; qui novem membris conſtaret, (*m*) uno reliquis alternatim præſidente. Scultetus, (*n*) qui Principis nomine conſilio interfuit, ex civium quoque deſumtus eſt numero. Auctoritas ejus in judiciis criminalibus præſertim eminuit, quam Camera Imp. Spirenſis An. MDXLIV. ita firmavit, ut ſine illo nihil in oppido potuerit decerni. Majeſtatis læſæ, hereſeos, ſimoniæ & ſacrilegii crimina à Sculteto ſolo judicabantur. Geminum in Magiſtratu ſuffragium ei nunc competit. Sunt & extra oppidi mœnia cives, per agrum diſperſi, qui pro jure ſuo ſervando duodecim ſolidos annuatim perſolvunt. Quin & ſolutis per annum mille libris Stephaniorum, (*o*) ab omnibus olim tributis immune fuit Belfortum, uti pactum ejus, cum Raynaldo Comite factum, oſtendit. Tantis privilegiis quum interpoſito jurejurando Raynaldus oppidum ornaſſet, cavit ſimul, ne ſubditorum ſuorum alii in civitatem reciperentur, ſed exteri. Emigratio civibus libera fuit, modo non in Germaniæ Regis vel in Auſtriæ Ducis terras transirent. Nundinæ publicæ quater per annum celebrantur Belforti. Salbertina foreſta, donum Raynaldi, paſcua & vectigalia quædam, præcipua Civitatis domania ſunt. Salis per omnem Dynaſtiam vendendi jus civibus An. MCCCCLXIII. conceſſum. Mercimonia, quæ ipſi conficerent, An. MCCCCXCVII. tributis exempta ſunt.

Præter Hoſpitale Johannæ Comitis aliud, ſub invocatione S. Barbaræ, à civibus inſtitutum eſt. Suburbanum Capucinorum Monaſterium An. MDCXIX. Leopoldus Archidux exſtruxit. Teli jactu ab urbe receptaculum aquarum eſt, magnis ſumptibus exſtructum, in quo ſcaturigines quædam pro uſibus oppidi colliguntur, tuborum ope in publica loca derivandæ. Nec prætereunda ſilentio turris, (*p*) vicino urbi monticulo impoſita, quæ Belfortum accedentibus in oculos incurrit. Forma ejus quadrata & fere pyramidata. Belfortenſibus curæ eſt, ne turris damnum patiatur, uſus ejus licet ignotus. Falluntur, qui eam Veſontinæ & Baſilienſis Dœceſium terminum credunt. In eo olim accenſi dicuntur ignes, cum hoſtis immineret. Caſtrum Phirretanum, novem inde leucis diſtans, quin & Rhenus, ab illa turre viſuntur. Inſignia oppidi componit turris munita, cum literis B. F. poſitis ad latus. Gleba Belfortenſis agri mediocriter fertilis eſt; at dives minera ferri, unde in ſuburbano ferrifodinæ magno numero & officinæ ferrariæ ſunt; ex quibus præſtantiſſimum ferrum, aſperitate carens, in remotas quoque regiones transfertur. Ducenties mille libræ quotannis in officinis illis cuduntur.

§. LXIX.

Dynaſtiæ quinque diſtrictus.

Sed jam ad Dynaſtiam ipſam progredimur. Dominium Belforti, ævo ſuperiore & noſtro, in quinque Romanici idiomatis diſtrictus ſubdiviſam reperio, in Belfortenſem nimirum & Ingelſodenſem Advocatias, (*q*) Majoratum magnum Aſſiſiæ, (*r*) in Roſemontanum atque Delenſe Dominia; (*s*) quibus ſingulis datus eſt Præſes. Diſtincta enim Dominia hi diſtrictus omnes fuerunt, (*t*) inſtitutis diverſis gaviſa & legibus; ſed cum à communi Belfortenſis caſtri tribunali penderent, Belfortenſis Dynaſtiæ partes compoſuerunt. Eadem fere omnium fata fuerunt, ſolam ſi Delenſem prefecturam excipias, quam ex parte Phirretenſes Comites ante reliquas, de quibus nobis jam inſtituendus ſermo, acceperant.

Uti

(*l*) Vulgo *La Braſſe.*
(*m*) Hinc *les neuf Bourgeois* vernacule dicuntur.
(*n*) *Meyer, Maire, Schultheiſſ, Prevot.*
(*o*) *Mille livres Eſtevenans.* Libra Stephan. XVI. ſolidos & octo denarios pretio æquat.
(*p*) *Tour de la Miotte.*
(*q*) *Prevotés de Belfort & d'Angeot, Germ. Ingelſod.*
(*r*) *Grande Mairie de l'Aſſiſe, Germ. Eſſis.*
(*s*) *Seigneuries de Roſemont & de Déle.*
(*t*) In Chartis Auſtriacorum diſtrictus illi ſinguli dicuntur *Herrſchaften*, aut Gall. *Seigneuries.*

I. Advocatia Belfort.

Uti vero Dynaſtia Belfortenſis in quinque diſtrictus, ita Advocatia Belfortenſis, quæ inter hos primum obtinet locum, in quinque Majoratus, (*u*) ut vocant, ſubdividebatur; qui ſinguli à nobiliore vico, conſeſſus juridici ſede, ſua nomina traxerunt. Majoratus hi ſunt: I. *Perouſe*, proximus Belforto ad ortum, ad quem vicus *Oſſemont* quoque refertur. II. *Chatenoy*, Majoratus ad Saporoſam maxime flumen, inter Belfortum & Montembelicardum. Pertinent ad illum *Chatenoy*, (*x*) *Vourvenans*, *Bermont*, (*y*) *Botans*, & ex tribus Montisbeligardenſibus vicis *Nommay*, *Brognard* & *Dampierre*, (*z*) duodecim habitationes. *Villar-le-ſec* (*a*) & *Oye* (*b*) in Majoratu hoc perierunt. In Charta Adelheidis, Marchioniſſæ Badenſis, qua Majoratus hujus incolas ſervos libertate donavit, memorati vici omnes leguntur, (*c*) iisdemque adduntur duo, qui peculiarem deinceps in Majoratum abierunt, nempe III. *Cravanche* & *Baviller*, qui tertius Advocatiæ Belfortenſis Majoratus eſt. IV. *Bethouviller* & *la Grange*, quorum ille *Bethwveiler* germanice dicitur. V. *Buc* ſive *But*, vicus unicus, cum parte quadam proximi vici *Mandrevillar*, in Dynaſtia Hericurtenſi.

§. LXX.

II. Advocatia Ingelſod.

Advocatia Ingelſudenſis, quæ ſecundus Belfortenſis Dynaſtiæ diſtrictus, duobus quoque Majoratibus conſtat. Primum vici *Angeot*, *La Riviere*, *Vautiermont*, (*VValterſperg*) *S. Come*; (*Sanct Coſimann*) ſecundum *Novillar*, (*Neuweder*) *Rechotte*, *Autrage* & *Eſchene* (*zu der Eichen*) componunt. Poſtremi hi duo viculi Friderico Monſtrolio An. MCCCCLXXVIII. ejusque deinceps hæredibus in feudum collati ſunt. In Ingelſodo ipſo caſtellum eſt feudale, quod nobilis familia de Ingelſod cum multis juribus uſque ad An. MCCCCXXX. ſola, inde per quadraginta & octo annos cum Nobilibus de Sultzbach ſimul, poſſedit. Ingelſodenſibus circa An. MDXXX. Pancratius de Zſchaffoy ſucceſſit, cujus filius caſtellum illud, annuente Ferdinandu Archiduce, An. MDLXXXIII. vendidit Theobaldo Maegerero, Murbacenſis abbatiæ Cancellario, (*d*) qui poſteros utriusque ſexus ejus hæredes reliquit. Advocatiam ipſam Ingelſodenſem quod attinet, Phirretarum Comitibus jam ante matrimonium poſtremi Comitis cum Johanna, Raynaldi filia, juris aliquid in ea competiiſſe, vel inde conſtat, quod Theobaldus Comes An. MCCXCV. Monaſterio B. Virginis in Valle Dei quasdam in Ingelſodi territorio decimas conceſſit. Veterum incolarum ſervitutis veſtigium eſt jus caduci, Germ. *der Vall*, quod hodieque obtinet.

III. Majoratus magnus Aſſiſiæ.

Majoratus magnus Aſſiſiæ duos Majoratus complectitur minores: I. Aſſiſiam Aquenſem, (*Aſſiſe ſur l'Eau*) in eadem cum Majoratu Chatenuy ad Saporoſam directione, quæ ſeptem vicis conſiſtit: *Damjutin*, *Andelnans*, *Sevenans*, *Leuppe*, *Moval*, (*e*) *Tretudans*, *Dorans*. Hic ſolus à dextra fluminis vicus eſt. II. Aſſiſiam Altam, (*la haute Aſſiſe*) quæ idiomatis Germanicis terris vicinior, *Chevremont*, (*Geiſenberg*) *Petite Croix*, (*Klein Creutz*) & ex parte *Beſoncourt*, (*Biſchingen*) qui locus ad Parochiam Pfaffenſem, quam infra recenſebo, refertur. In Majoratus hujus diſtrictu viculus *Fontenelle* peculiare prædium eſt, à Theobaldo de Granvillario, cui Henricus Darol illud vendiderat, circa An. MCCCCLXXVIII. Auſtriacis oblatum. Andreas Teubler, Granvillarienſium in eo ſucceſſor, Adamo de Hohenfurſt, Caſparus vero, Adami nepos, Henrico Biſantzer, gallice *Beſançon*, civi Belfortenſi, An. MDCVIII. ſua ſponte id tradidit, maribus ac fœminis competens.

§. LXXI.

(*u*) Gallice *Mairie*, Germ. *Meyerthum*.

(*x*) Germ. *Keſſenholtz*. Similis nominis burgus prope Se'eſtadium eſt.

(*y*) Olim *Belmont*. Vicus id ſingulare habet, quod per rupis, cui impoſitus eſt, radices tranſeat aquæ limpidiſſimæ flumen, quod indigenæ *Fontaine de la Suze* appellant; quod Caſpari Comitis de la Suze uxor, literarum amans, murmure aquæ, umbraque imminentis ſaxi, quod ſpeciem cameræ præbet, inducta, hanc frequenter ſolitudinem adiit. Flumen in vicina Frigida-Valle oritur, ubi cum per dimidiæ leucæ ſpatium decurriſſet, terram & montem ſubit, in loco hoc, veluti novo fonte, proditurum in lucem.

(z) Cognomine *entre les bois*, quo diſtinguitur ab aliis.

(*a*) Territorium ejus nunc ad vicum *Chatenoy* pertinet. Alium hujus nominis vicum in Delenſibus videbimus.

(*b*) Inter *Chatenoy* & *Bermont* fuit, & cum poſteriore coaluit.

(*c*) *La terre & Signorie de la Mairie de Chatenoy près Belfort, de la Diocese de Beſançon, c'eſt à ſçavoir ez villes (villages) de Cravanchet, de Barveiler, de Boſtans, de Belmont, de Oye, de Veiler-lou-ſec, de Chaſtenoy, de Nenſ-meix, (Nommay) de Vourvenant, de Broignard, & de Dompierre, appartenants à la dite Mairie* Undecim hic ejusdem Majoratus vici enumerantur, quem nunc ſeptem, nec integri omnes, componunt.

(*d*) *Codex Mſ. Feudorum Regim. Enſisheim.*

(*e*) Tria loca, quæ præcedunt, villis potius, quam vicis, ſunt accenſenda.

§. LXXI.

IV. Roſemont. Dominium.

Roſemontanum Dominium, nobilior Belfortenſis Dynaſtiæ portio, à Roſemontio caſtro, quod Germanis *Roſenberg* & *Roſenfels* dicitur, ſuum nomen accepit. Rupes ad pedes Vogeſi ſe extollens, vetuſtæ bujus arcis reliquias oſtendit. Dominium ipſum in ſuperius atque inferius, (*le haut & le bas Roſemont*) adeoque in duos Majoratus, valde inæquales, diſtinguitur. Superius duodecim, inferius tres modo vicos complectitur. Illud inter montes, unde *Roſenthal* nuncupatur, boc in planis ſitum. In utroque obtinent conſuetudines diverſæ; utrumque etiam ex Mompelgardenſi hæreditate Auſtriacis An. MCCCXLVII. obvenit. (*f*) Superius Roſemontium componunt *Chaux* ſive *Tſcha*, unde Majoratui nomen, *Valdboy*, *Sermamagny*, *Evette*, *la Chapelle*, (cognomento *ſous Chaux*, Romanice *Cappeltſcha*) *Giromagny*, vicus inſignis amplitudinis, qui ſua metallifodinis incrementa maxime debet, *le Piux* vel *Soda*, cum præcedenti prope cohærens, *Weſemont* ſeu *VVeſenberg*, *Rougegoutte*, *Gromagny*, *Eloy*, & qui his omnibus recentior eſt, *Auxelle haut*. Originem huic vico metallifodinæ quoque dederunt ſec. XVI. quare directori earum Heydemburgio in ſeudum obtigit, ſed tantum cum infima jurisdictione. Vetuſtior eſt vicinus vicus *Auxelle bas* ſeu *Nieder-Aſſel*, quem inter Roſemontana feuda jam An. MCCCXLVII. reperimus, una cum caſtello. A familia nobili Aſſelia ad alios atque alios paulatim tranſiit. Jobannes de Dige Sigiſmundo de Orſan id vendidit An. MCCCCLVIII. idemque Carolus de Wey obtinuit An. MD. Huic vicennio poſt ſucceſſerunt Ferretii Nubiles, (*g*) ad quos locus etiamnum pertinet. Quædam caſtri veteris rudera ſuperſunt ibidem. *Rougegoutte* & *Gromagny* pari ſeudorum conditione ſub finem ſec. XIV. Nobilibus de Maſmunſter conceſſa, & per hos Roppacenſibus deinceps in ſubſeudum collata ſunt. Illis vero extinctis Roppacenſes ipſi Archiduces de utroque loco inveſtiverunt. (*h*) Ad Roſemontium inferius ſeu Majoratum *Argeſans* (*i*) ſpectant: *Argeſans*, *Banvillar* & *Urſerey*, Ad viam eſt illis, qui Belforto tendunt Veſontionem.

Roſemontanos omnes, nti pleroſque Belfortenſis Dynaſtiæ incolas, ſervilis olim conditionis ſuiſſe, non niſi ſub Auſtriacorum imperio manumiſſos, Sigiſmundi Archiducis Diploma An. MCCCCLXVII. quo illorum privilegia renovantur, nos docet. Rector Dominii bujus (*l*) duobns præterea Majoratibus vicinis præfuit, Mœrlingenſi & Eytuffenſi vel Staufenſi. Ad illum *Meroux* (*Mœrlingen*) & *Vezelois*, (*VViſwald*) ubi magna ruſticorum tumultuantium ſtrages An. MDCXXXIII. à Suecis edita eſt; ad hunc *Eſtuffont le haut*, (*Ober-Staufen*) *Eſtuffont le bas*, *Anjoutey*, *Petit Magny*, *Bourg* & *La Magdelaine*, pertiuent. Indicia ſunt, poſteriorem Majoratum, Phirretarum Comitibus ſubjectum, (*m*) ad Dynaſtiam Rothenburgenſem ſpectaſſe, de qua agetur inferius, indeque avulſum eſſe, cum Auſtriaci, Phirretenſium ſucceſſores, Rothenburgum oppigneraſſent.

§. LXXII.

V. Dominium Delenſe.

Dominium Delenſe variis ex partibus, à ſe invicem prorſus olim ſejunctis, ſeculo XIV. in unum corpus conſlatum eſt. Caſtrum & oppidum, Dominii capita, cum prædiis nonnullis, Auſtriacorum beneficio; Florimontium, Delenſi caſtro ſubditum, parata pecunia; reliqua per Jobannam Montisbelg. Phirretenſi acceſſerunt ditioni; inter quæ Granvillaria, Munſterolium, Froberga, ſingularia pridem Illuſtrium familiarum Dominia, ſeudorum legibus adſtricta, aliaque fuerunt.

Dela castrum.

Dela caſtrum, tribus olim turribus ornatum rupique impoſitum, oppido ſubjecto & regioni imperavit; ſeculi XIII. monumenta mentionem ejus jam faciunt. Ad Allanum rivum, cui rupes adjacet, ſi dimidiæ leucæ ſpatium aſcendas, in Brundrutanis terris aliud caſtellum offendis, *Milandre* nuncupatum, quod Delenſi videtur ſuiſſe oppoſitum. Hoc Turenniani belli tempore An. MDCLXXIV. à Gallis ipſis everſum eſt, ut ex turribus nihil, imo ex omni caſtro vix foſſarum, nunc ſuperſint veſtigia. Sub Auſtriacis caſtellanus in eo judex ſedit, Belfortenſi ſubordinatus.

§. LXXIII.

(*f*) Steyerer *Hiſt. Alberti Sapientis* &c. Addit. col. 242. ſq.

(*g*) *Die Edlen von Pfirt.*

(*h*) Hæc omnia continentur in *Codice Mſ. Feudor. Regım. Enſisheım.*

(*i*) In Johannæ Phirret. charta An. MCCCXLVII. princeps inferioris Roſemontii locus dicitur *Banlier*: *Das Meygerthum von Banlier*, *Urſerey*, *Argeſans und Banlier.* Intelligitur ſine dubio vicus *Banvillar*. Conf. Steyerer loco cit.

(*l*) *Lieutenant de Roſemont*, Germ. *Stattbalter* ſive *Amptverwalter im Roſenthaler thal.*

(*m*) Jus patronatus Eccleſiarum in *Pfaffans* & in *Eytuffen* Theobaldus Comes Monaſterio Lucellenſi An. MCCXCVI. donavit. Steyerer loco cit. col. 217. conf. Kornbig *Elench. Privileg. Ciſterc.* pag. 701.

§. LXXIII.

Dela oppidum primitus dictum eſt *Datira* latine ſcribentibus. Germani *Dattenried* vocant. Eberhardus Comes, Adelberti Alſatiæ Ducis filius, villam comparaverat *Datiram*, eamque cum Baſilica S. Deſiderii & ejus prædiis omnique Datiræ agro Murbacenſi Eccleſiæ, à ſe conditæ, An. DCCXXVIII. donavit. (*n*) Prima hæc, quam novimus, Delæ & Majoratus S. Deſiderii, qui ad Delam pertinet, mentio. Agrum Delenſem Eberhardus *Dadarinſe* vocat, quem poſtea *Dattenried* (*o*) dixerunt; utrumque vocabulum ipſam ſitus naturam, id eſt, regionem paludoſam deſignat. Recentior his latina vox *Dela*, cui Gallica *Dele*, (*p*) in iſtis oris pridem recepta, haud dubie dedit natales. Advocatiam *de Daile*, Murbacenſis Monaſterii nomine, Fridericus I. Phirretarum Comes, ſeculi XIII. initio adminiſtravit, eamque An. MCCXXVI. Richardo, Montisbeliardi Comiti, ad tempus conceſſit. (*q*) Hugo inde, ejusdem Monaſterii Abbas, *villam Tattenried*, quæ, *cum omni integritate & jurisdictione*, ad Eccleſiam ſuam ſpectabat, Henrico Regi, Friderici II. Imp. filio, in *rectum feudum* An. MCCXXXII. contulit, cum *medietate omnium redituum & proventuum ejusdem villæ*, hac tamen addita conditione, *ut eodem in loco munitum oppidum* Henricus exſtrueret, quod nunquam *infeudationis*, *collationis*, *venditionis ſeu obligationis titulo* poſſet alienari. (*r*) Munita itaque & amplificata Dela vicinos induxit, ut ex rure frequentes in eam migrarent, & cum nova ſede quandoque & Dominum ſuum mutarent. Id cum Baſilienſi Epiſcopo noxium eſſet, Rudolphus I. Imp. An. MCCLXXXIV, vetuit, ne Baſilienſes ſubditi, qui ſervilis eſſent conditionis, in oppidum illud reciperentur; reciperentur vero ingenui & Eccleſiæ hujus vaſalli. (*s*)

Delæ origo.

§. LXXIV.

Quo Delam fato Murbacenſis Abbatia amiſerit, non liquet. Fine ſeculi XIII. in manibus Comitum Montisbeliardi fuit, è quibus in Alberti I. Regis Romanorum, mox venit poteſtatem. (*t*) Extincta nimirum Hobenſtaufica gente An. MCCLXVIII. quo per Germaniam omnia turbata erant, Montisbelgardenſes ad inſtar aliorum proximas ſibi ex gentis iſtius terris uſurpaſſe, credibile eſt. Uſurpata Regi Romanorum dein reddita ſunt. Leopoldus, Alberti I. filius, Delam Phirretarum Comiti Ulrico II. & ejus poſteris utriusque ſexus An. MCCCXX. in feudum contulit, à Friderico Imp. Leopoldi fratre, ſolenni Charta confirmatum. (*u*) Feudum hoc cum in Johannam, Comitatus Phirretenſis hæredem, mox devolveretur, Urſulæ ſorori pro MM. marcis argenti Delam oppigneravit; (*x*) at brevi tempore redimendam. Albertus enim Auſtriacus, Johannæ maritus, quum de fœdere quodam cum Duce Burgundiæ An. MCCCXL. conveniret, *in villa ſeu caſtro* ſuo *de Dela juſtitiæ complementum* promiſit. (*y*) *Villa* idiomatis Gallici ſignificatum heic ſine dubio, uti & alibi, obtinet. Dela itaque, Auſtriacæ Domus beneficium, ad eandem per matrimonium rediit, per quod omnem Comitatum ſibi comparavit Phirretenſem

Fata.

Rudolphus Dux, Alberti & Johannæ filius, *dilectis* ſuis *Burgenſibus oppidi in Dela*, accedente Caroli IV. Imp. confirmatione, privilegia conceſſit, & conceſſa à majoribus renovavit. (*z*) Per Scultetum & Conſules, à civibus ex ſuo gremio eligendos, vel per duelli examen, cuncta dirimantur. Civis anno ætatis ſuæ duodecimo, ruſticus autem & peregrinus nunquam adverſus civem, teſtis admittatur. Liberi quindecim annos nati, altero parentum ſuorum adhuc ſuperſtite, omnis generis bona & alienare poſſint & acquirere. Qui Principis gratia ob aliquod facinus exciderit, per ſex ille bebdomades & tres dies in oppido & alibi ſecurus maneat &c. Ex eadem privilegiorum Charta apparet, Nobiles quoque in civium ſeu burgenſium numero fuiſſe, ſed à conſuetis civium tributis immunes. Cum Sundgoviæ periculum immineret à Burgundiæ Duce, Carolo audace, Baſilienſes, adverſus hoſtem communem Auſtriacis tum juncti, Delam An. MCCCCLXXIV. præſidia miſerunt. (*a*) Oppidum

Privilegia.

(*n*) Vid. Tom. I. pag. 719.

(*o*) Conradus Rex in Diplomate Murbac. anno DCCCCXIII. jam dixit: *Dadila, id eſt, Dadenried.*

(*p*) Contracta forte ex *Dadila.*

(*q*) Teſte Charta Tabularii Montisbel.

(*r*) Ita autographum Murbacenſe.

(*s*) Herrgott *Geneal. Habsb.* Tom. III. num. 626. ubi *Tannenriet* pro Tattenried.

(*t*) *Tattenried Burg und Statt, und alles, das daran horet, alſo es Kunig Albrecht ſelige hatte von dem Graven von Monpelgart.* Verba ſunt Johannæ, Ulrici II. uxoris, in Charta An. MCCCXXIV. apud Herrg. loco cit. num. 748.

(*u*) Ibidem num. 728. *Burge zu Tattenriet und alles ſo daran horet.* *Burgum* hic & caſtrum & oppidum deſignat.

(*x*) Ibid. num. 748.

(*y*) Charta Archivi Baſil.

(*z*) Extat Charta in Regiſtro Tabularii Baſilienſis.

(*a*) Urstisius in *Chron. Baſil.* Lib. VI. Cap. VI. pag. 440.

quidem exiguum eſt, ſed veram illud Alſatiæ portam Brundruto venientibus dixeris. Magiſtratus, ſub Sculteti præſidio, (*b*) membris quinque componitur. Advocatum Dominii totius & Scultetum oppidi unus nunc agit præfectus.

§. LXX V.

Dominium Delenſe.

Dominium Delenſe, præter caſtrum & civitatem atque feuda quædam, plures Majoratus comprehendit. I. Majoratum S. Deſiderii, (*c*) qui civitati Delenſi ſubeſt, componunt *S. Dizier le haut*, *S. Dizier le bas*, *Croix*, *Feſche-l'egliſe*, *Villar-le-ſec*, *Lebetain*, *Montbouton* & *Baucourt*. Duo poſteriores vici maximam partem ad Montisbeliardenſe Blamontii Dominium, pauci eorum incolæ ad Delenſe caſtrum, pertinent. II. Majoratus *Rechesy*, Germ. *Ræſchlitz* & III. *Seppois le haut*, (*Ober-Sept*) qui ſolus Germanico idiomate utitur, unico quisque vico conſtant. *Seppois le bas* (*Nieder-Sept*) Landenbergenſes Nobiles in feudum poſſident, poſſeſſum olim ab Hagenbachiis. IV. *Boncourt* ſeu *Bubendorf*, ubi Nobilis Stahlianæ gentis caſtellum, ad Baſilienſem Eccleſiam maxima ex parte; V. *Faveroy* ſeu *Faverach* ad Florimontanos, & VI. *Borogne* ſive *Boll* ad Brunighofios Nobiles, nuper extinctos, pro dimidia parte ſpectant. Ad Bœllenſe Judicium quinque aſſeſſores Auſtriaci, duos Brunighofii, totidemque Major ipſe, (*d*) delegerunt. Crimina ſoli Auſtriaci judicabant. Caſtellum Brunighofiorum, quod ibidem ſitum, omni munimento caret. VII. Majoratus *Joncherey*, vicus unus. VIII. *Froide-fontaine* (*Kaltenbrunn*) & *Charmois*. Major Auſtriacus hic ſolam jurisdictionem ſuperiorem vitæ & necis exercuit. Reliqua jura Prioratui Frigidi-fontis competunt. IX. Parochia ſeu Majoratus Grunenſis quatuor vicos *Gromne*, (*e*) *Reconvrance*, *Boron* & *Vellescot* complectitur. (*f*) Duos priores vicos ab An. MCCCCXII. uſque ad ſeculi ſuperioris initium inter feuda Auſtriaca Froburgenſes poſſederant. (*g*) X. In Granvillario, (*h*) Delenſis caſtri feudo, Majorem quoque Auſtriacum fuiſſe, Cameræ Enſisheimenſis documenta nos docent.

§. LXXVI.

Florimont.

Jam ad caſtri Delenſis feuda, hoc eſt, ad Florimontanum, Monſtrolienſe, Granvillarienſe ac Frobergenſe Dominia, exponenda tranſimus. Florimontium caſtrum, in clivo montis, unde Dominio nomen, exſtructum, una cum oppido cognomini & quinque vicis, Præfecturæ Delenſi, quum formaretur, adjectum fuit Germani *Blumenberg*, *Florimont* Galli dicunt. Theobaldus, Phirretarum Comes, ab Ulrico de Blumenberg, qui matrem ex Rappoltſteinia gente habuit, Florimontium, anno MCCLXXXI. jam venale, ſibi pecunia comparavit. Offendit hoc Epiſcopum Baſilienſem, qui eidem inhiaverat Dominio, & Theobaldum eo adegit, ut " caſtrum & " oppidum de Blumenberg, cum omnibus villis & hominibus, jure alodii & hæredi- " tario ad ſe pertinentibus, " Eccleſiæ Baſilienſi Ao. MCCCIX. pariter in feudum obtulerit, uti Comitatum ſuum omnem nuper obtulerat. (*i*) Albertus Argent. (*k*) ubi hac de re loquitur, Blumenbergam *munitionem* Comitis *propriam* vocat. Eccleſiæ Baſilienſis vaſalli itaque Phirretarum Comites, & poſt ipſos Auſtriaci Duces, propter Florimontium quoque fiebant, ac manſerunt conſtanter. Ferdinandus I. Imp. id Nicolao Baroni de Bollweiler An. MDLX. pro novem millibus ſeptingentis ac ſeptem florenis oppigneravit; quibus idem Nicolaus Dominium hoc è Reinachiorum manibus modo redemerat; uti Reinachii Barones Rathſamhauſiis à Lapide in ejus ſucceſſerant poſſeſſione. (*l*) Extincta Bollvillana gente An. MDCXVII. Florimontium Jo. Erneſto Fuggero Comiti, poſtremi Baronis genero, in decennium committitur, quo elapſo Leopoldus Archidux ad ejusdem Erneſti & filii ipſius natu majoris vitæ tempus terminum redemptionis produxit; quo factum, ut ultra viginti quinque millia florenorum denique ſumma aſcenderet. Tricennale poſt hæc bellum in Alſatia exarſit; quo Fuggeris

(*b*) Conſueta hinc ſub Auſtriacis formula: *Schultheiſſ*, *Burgermeiſter und Rath.*

(*c*) *S. Dizier*, Germ. *S. Störigen.*

(*d*) Singulari nomine *Langmeyer* dicebatur.

(*e*) Germ. *Welſchen-Grün.*

(*f*) Nomina hæc in charta fundationis Monaſterii Frigidi-Fontis An. MCV. leguntur, ubi Ermentrudis, filia Guillermi Comitis de Burgundia, donat *Eccleſiam de Grono*, *Recouvrantia*, *Nermano Villario*, *Boron*, *Velleſcort.* &c

(*g*) Codex Mſ. feudor. Regim. Enſisheim.

(*h*) *Meyerthum Granweiler.*

(*i*) Vid. Charta apud Herrg. *Cod. Probat.* num. 700.

(*k*) *Chron.* pag. 125. ad An. MCCCVIII.

(*l*) Gollut teſtatur Marcum à Lapide anno MCCCCLXIX. Florimontium tenuiſſe in pignus pro 6032. florenis aureis. Vide ſupra pag. 22. not. (*m*).

Digitized by Google

Fuggeris Florimontium (*m*) & reliqua ablata, quæ formula Weſtphalicæ pacis eisdem reſtituit. Tempus oppignerationis autem præſcriptum cum effluxiſſet, defuncto Chriſtoph. Rudolpho Comite, Ludovicus XIV. An. MDCLXXII. debitam pecuniæ ſummam pro pignore, imo & ſedecim millia florenorum pro comparatis alodiis, Fuggerianæ familiæ reddi curavit. Inde Dn. Barbaud, Hericurtenſis, Dominium omne retinuit, quod decennio poſt Jacobus *de la Grange*, ſupremus Alſatiæ Præfectus, à Rege in feudum accepit. Grangius vi conceſſæ ſibi poteſtatis mox idem Caſparo Barbaud, cui nuper ereptum fuerat, vendidit; unde nova Florimontii Dynaſtarum feries, quæ bodieque ſubſiſtit. Arcem, adſtructam nppido, quam Juhannes Comes à Tbierſtein An. MCCCCXXV. tennit, (*n*) Gallicanus miles An. MDCXXXV. ſolo æquavit. Veteri oppido Duces Auſtriæ ſuburbium addiderunt, cujus jam An. MCCCLXI. fit mentio. (*o*) Florimontana Præpoſitura (*p*) à Præpoſito, Magiſtratum exercente, nomen habet, omnesque, Dominii vicos, præter unum, complectitur. Vici, ſeu villæ potios, ad illam pertinentes, ſunt *Courcelle*, *Courtelevant* ſive *Hebſtorff*, *le Puis* vel *Sood*, & *Chavenatte*. De aliis Præpoſituræ hujus vicis, quorum aliqua pars ad Delenſem Dynaſtiam pertinet, ſuo loco jam dictum. Vicus *Schvvertz* Majorem (*Maire*) habuit ac judicium proprium, à quo, æque ac à Magiſtratu oppidi, provocabatur ad caſtrum Delenſe, ſeu, tempore oppignerationis, ad poſſeſſorem Dominii. Sed jam ordo rerum nos ad Monſtrolium vocat.

§. LXXVII.

Tria ſunt Monſtrolia, caſtrum & duo vici, qui ad unum idemque Dominium pertinent. Gallice *Montreuil* ſive *Montreux*, Germanice *Munſterol*, dicitur. Caſtrum, à quo reliqua pendent, paludibus & gemina turre munitum eſt. Adſtructis quoque manſionibus foſſa circumducta & mœnia ſurmam oppiduli dederunt ac nomen. (*q*) Munſterolia gens, quæ feudum hoc ab antiquo poſſederat, (*r*) ſec. XVI. periit. In duos illa ramos An. MCCCCLVIII. cum abiiſſet, Monſtrolienſe Dominium in totidem diviſum eſt partes, ita quidem, ut *Cuneliere*, *Frais*, *Chavanne le petit*, (*s*) *Chavanne le grand*, (*t*) *Lutran*, (*u*) *Romagny*, *Magny* (*v*) & *Grun* (*x*) ramo ſeniori; juniori vero *Fouſſemagne*, (*y*) *Montreux le vieux*, (*z*) *Montreux le jeune*, (*a*) *Bretagne* (*b*) & *Fontaine*, (*c*) obtigerint. Caſtrum & oppidulum Monſtrolienſe utrique familiæ communia fuerunt. Priorem familiam quod attinet, Fridericus de Munſterol, maſcula prole deſtitutus, à Sigismundo Archiduce privilegium An. MCCCCLXXV. obtinuit, quo partem ſuam in filias, earumque heredes, transmittere poſſet. Generns ille tres habuit, Stephanum de S. Lupo, Chriſtopborum de Hadſtatt, & Ludovicum de Reinach. Hos omnes Domus Aoſtriaca deinceps coinveſtivit cum ſocero, qui An. MCCCCXC. deceſſit. In ſolam tandem Reinachiorum familiam (*d*) omnia transierunt, extincta nempe prinrum propagine maſcula. (*e*) Reinachiorum Monſtrolienſium quoque ramus ſub bujus ſeculi initium cum exaruiſſet, (*f*) ad dominum directum rediturum erat feudum, niſi Ferdinandus I. Imp. An. MDLX. aliam Reinachianæ gentis familiam ſubſtituiſſet priori. Subſtituti Jo. Henrici poſteri, in tres olim, nunc in duas ſtirpes ſubdiviſi, (*g*) feudum commune jam pnſſident. Altera pars Dominii Munſterolienſis in alienas pariter manus, at paulo ſerius, pervenit. Poſt Mœrſpergenſes, Bollvillanos & alios, (*h*) Granvellani qooque illam à Maximiliano I. Imp. ſperare jubebantur. Guido de Munſterol, gentis ſuæ poſtremus, juſſu Ferdinandi I. Nicolaum Per-

(*m*) An. MDCXXXIII. Florimontium Wurmbrando, & ſexennio poſt Joanni de Roſen, Tribunis militum Suecicis, dono datum fuit.

(*n*) *Scriptor. Rer. Baſil. minores* Tom. I. pag. 337.

(*o*) In Literis inveſtituræ Rudolphi Ducis, ubi: *Die Burg und die Statt und die Vorſtatt zu Blumenberg.*

(*p*) *Prevoté de Florimont.*

(*q*) *Munſterol die Burg, Vorburg und das Stattlein.* Verba in Literis feodalibus Auſtriacorum obvia.

(*r*) Deſiderius de Munſterol inter Vaſallos Johannæ Montisbeliardenſis, ultimi Phirretarum Comitis uxoris, recenſetur in Charta An. MCCCXLVII.

(*s*) Sive *Chavanne ſur l'eſtang*; Germ. *klein Schaffnatt.*

(*t*) *Gros Schaffnatt.*

(*u*) *Lutter.*

(*v*) *Menglat*, *Mendelat.*

(*x*) *Grun im Gottes thal.*

(*y*) Germ. *Fieſſenen.*

(*z*) *Alt-Munſterol.*

(*a*) *Jung-Munſterol.*

(*b*) *Brett.*

(*c*) Germ. *Brunn.* Ob delictum feudale vicus hic Johanni de Munſterol ablatus & Johanni de Kuttina An. MCCCCLXXV. collatus eſt in feudum, id quod Caſparus de Mœrſperg An. MCCCCXC. ære comparavit. Mœrſpergenſes idem Erneſto Fuggero Comiti An. MDCXXVIII. vendiderunt; qui cum pactam pecuniæ ſummam non exſolviſſet, Carolus Polhemius Baro, ultimi Mœrſpergenſis Baronis gener, in ſuam vicum poteſtatem recepit, & poſt pacem Riſvicenſem quoque, ut regium beneficium, ſervavit.

(*d*) Unde *Reinach de Montreux* dicuntur.

(*e*) Ludovica, Stephano de S. Lupo nupta, jam An. MDXIX. absque filiis deceſſit. Hadſtadiorum gens omnis An. MDLXXXV. defecit.

(*f*) An. MDCCV. quo Philippus Carolus, Rinachio-Monſtrolienſis poſtremus, obiit.

(*g*) Reinach de Fouſſemagne, de Muntzingen & de Hirtzbach. Vid. *Arrêts notables du Conſeil d'Alſace* pag. 271. ſeq.

(*h*) Co-inveſtiti ſunt Caſparus de Mœrſperg, Conradus Sturzel D. & Petrus de Bollvveiler anno MCCCCXCVIII. *Cod. Mſ. feudor Regim. Enſish.*

Digitized by Google

Perrenotum de Granvella An. MDXLIX. in dimidiam ejus poſſeſſionem vivus immiſit, accepta quadam pecuniæ ſumma ; unde nomen exortum *Montreux-Grandvelle*. Granvellanis ſub initium ſeculi ſuperioris pariter extinctis, feudum hoc ad dominum ſuum rediit, mox ad Reinachios quoque emtionis pacto tranſiturum. Ad Granvillarium progredimur.

§. LXXVIII.

Granvillarium & Morvillar.

Sub Granvillarii nomine Morvillarium (*i*) quoque vicinum comprehendimus, quod rationes plerumque communes cum Granvillario habuit. Utrumque antiquitus feudum Montisbelgardenſe fuit; utrumque etiam duobus tantum locis conſiſtit, prius quidem Granvillario, veteri oppidulo, & vico *Thiancourt*; (*l*) poſterius Morvillario & *Meſirey* (*m*) vicis. Sita hæc omnia, Delam inter & Montembeliardum, ad Alanum flumen, in extremitate meridionalis Alſatiæ. Henricus de Granvillario jam anno MCCLXXXIV. inter Comitatus Montisbeliardi vaſallos occurrit, ubi Raynaldus Comes idem Granvillarium Eccleſiæ Baſilienſis beneficium, ſibi collatum, agnoſcit. (*n*) A Raynaldo defuncto primum in generum ejus, Henricum Montefalconium, dein peculiari quadam transactione circa An. MCCCXXXII. in Raynaldi filiam Johannam, (*o*) tum Marchioniſſam Badenſem, & ab hac in Urſulam Phirretenſem tranſivit, dum Morvillarium Johannæ, Urſulæ ſorori, adeoque Auſtriacis, fieret obnoxium. (*p*) Sub omnibus his Granvillarium familiæ nobilis, inde cognominatæ, ſubfeudum permanſit, quod & fœminas admiſit. Jo. Jacobus de Granweiler ſuo ac poſterorum ſuorum utriusque ſexus nomine inveſtituram An. MDXX. accepit. Neſcio qui factum, ut Waltherus de Andlavia Granvillarium cum vico Thiancourt ab Auſtriacis emerit, familiæ ſuæ deinceps auferendum. Abſtulit An. MDCLXX. Ludovicus XIV. quod pacto emtionis non ſatisfactum, idque Nicolao Barbaud pro triginta mille florenis vendidit. Sed & Nicolai hujus filii creditoribus, ſeculi præſentis initio, ut ſatisfieret, Granvillarium Baſinieriis, hodiernis ejus & Morvillarii poſſeſſoribus, ſupremi Alſatiæ Tribunalis juſſu, venditum eſt. Elegans abhinc ex veteris Morvillarienſis caſtri ruderibus domicilium prodiit.

§. LXXIX.

Froberg. Baronia.

Extremus Sundgoviæ novæ diſtrictus Dominium liberum ſeu Baronia de *Froberg* cenſetur ; contiguum licet Sundgoviæ non ſit, ſed inde abruptum, ita, ut nonniſi per Epiſcopatus Baſilienſis, vel per Burgundici & Montisbeliardæ Comitatuum ditiones, poſſit adiri. Romanice *Montjoye*; in Latinis documentis *Montisgaudium* (*q*) dicitur, à caſtro, quod præter capellam & rudera ſua jam nihil oſtendit. Froberga tamen vetuſtiores duæ aliæ arces fuerunt *Gliers* & *Mauron* ſive *Mouron*, à quibus Baroniæ hujos poſſeſſores appellati, priusquam à Froberga nomen ſumſerunt. (*r*) Literæ inveſtituræ Tullieriorum ſec. XV. Frobergam ſuperioribus primum ſubjungunt. (*s*) Præter caſtra hæc & villas, eis adſtructas, quindecim vici partim & viculi Frobergenſe dominium conſtituunt. *Vaufrey* ad Dubim, à Frobergæ caſtro dimidiæ leucæ ſpatio diſtans, hodierna Domini ſedes eſt. Reliquorum nomina ſunt : *Indevillars*, *Bremoncourt*, *Montancy*, *Le Faulx*, *Moutorſin*, *Le Bail*, *Fueſſe*, *Richebourg*, *Sarmont*, *Beurnevillier*, *Montnoiron*, *Bois du Plain*, *Vernois*, *Les Cheſaux*. Dubis, diſtrictum perrepens, lignis, quibus illi montes abundant, Veſontionem transferendis inſervit; quod commercium, ut & paſcua, victum dat incolis. An. MCCCLXI. Johannes de Gliers, liber Dominus, (*t*) à Rudolpho Auſtriaco inveſtitus eſt de curia, jure patronatus & aliis in *Hirſingen*; item de *Gliers* & de caſtro *Mauron*, de *Hundelingen* & *Muſpach* Majoratibus. Ludovicus à Gliers, Dominus de Froberg, literis An. MCCCLXXXII. Leopoldo Auſtriaco datis, ſe atque hæredes ſuos ad aperturam caſtri Mauron obſtrinxit. Pleniores ſunt literæ inveſtituræ An. MCCCCLIV. Dieterico de Tullier, Domino in Froberg, conceſſæ,

quæ

(*i*) Germ. *Welſch-Morſvveiler*.

(*l*) Ex charta An. MCCCLXXXIV. apparet, vicum hunc jam tunc Granvillarienſi Domino ſubjectum fuiſſe.

(*m*) Germanice *Miſerach*.

(*n*) Vid. inſtrumentum apud HERRGOTT. *Cod. Probat.* num. 624.

(*o*) Charta hujus rei in archivo. Montisbeliard. ubi Henricus Montefalconius ita: *Voullons par eſpecial, M. Henri de Granvillers Chevalier repraigne ſon fied, que tenoit de nous, de ma très chiere & bien aymee ſeur devant dite* &c.

(*p*) Charta habet : *Morſvoilre*, *Miſerach* &c. apud STEYRER.

(*q*) Jo. Ludovicus de Tullier *Dominus in Montisgaudio* legitur An. MDXLVII. in *Collectaneis Urſtiſianis* Mſſ. Cel. BRUCKERI, Prof. Baſil.

(*r*) *Richardus de Gliers Liber* in Ulrici I. Comitis Phirret. literis An. MCCXXXIII. memoratur ap. HERRG. *Cod. Probat.* num. 297. *Wilhelmus de Gliers* ibid. occurrit An. MCCC. & MCCCXLVII. num. 691. & 792.

(*s*) *Codex Mſ. feudorum Regim. Enſisheim.*

(*t*) *Johannes von Gliers ein Frieg.*

quæ ſpeciali privilegio feudum hoc ad fœminas quoque extenderunt. Enumerantur in iis tria caſtra *Monrout*, *Gliers* & *Froberg*, à quibus omnia Baroniæ loca pendent; item caſtrum & vicus *Heimersdorf*, vicus *VVelſchengrun* & reliqua. Vaſalli, ab Auſtriæ Duce moniti, feudorum horum virtute cum triginta equitibus comparere; arma tamen contra Burgundiæ & Lotharingiæ Duces, contra Comites Friburgenſes & Neo-Caſtrenſes, ferre non tenebantur. Sigismundus Archidux, inveſtituram à Tullieriis neglectam allegans, Johanni Comiti Eberſteinenſi Frobergenſe hoc dominium An. MCCCCLXXVI. conceſſit. Res tamen locum non habuit. Nicolaus Tullierius, Baro de Monron, Gliers & Froberg, ſuo ac ſuorum nomine An. MD. novas inveſtituræ literas obtinuit, addita rurſus clauſula, ut feudum quoque fœminas admitteret. In literis his, præter loca ſuperius recenſita, vici *Brubach*, *Peronſe*, *Beſoncourt* & *Zanvviler* prope Kaltenbrunn, ac ſubfeuda memorantur, quæ Nobiles alii à Frobergenſibus tenuerunt.

A Frobergenſi hac Baronia diverſus eſt plane Froburgenſis Comitatus, qui à Sisgoviæ Rauracorum caſtro *Froburg*, (u) in tractu *Hauenſtein* ſito, magnoque terræ motu An. MCCCLVI. everſo, ſuam appellationem accepit. Froburgenſes Comites, inſigni apud Rauracos auctoritate pollentes, pace clari & armis, Zofingen, Bellævallis, Olſperg & alia Monaſteria condiderunt. Caſtrum *Vorburg* (x) in Salsgovia occurrit, quod Nobiles Vorburgenſes, ſeculo ſuperiore exſtincti, poſſederant.

Ceterum ad Barones de Froberg ſeculo ſuperiore pervenit contiguus illis Comitatus Rupenſis, quem etiam *de Rocha* appellant, (y) non ad Alſatiam, ſed ad Burgundiæ Comitatum relatus.

§. LXXX.

Supereſt, ut de univerſa Dynaſtia Belforti adhuc pauca ſubjungam. Quinque ejus, quos enumeravi, diſtrictus, in Majoratus ſubdiviſi, ex ſuo ſinguli gremio Judices ſibi ordinarios elegerunt. Majoratus quisque ſuum judicium habuit. Ad cauſas civiles novem, ad criminales viginti quatuor ſelecti ſunt judices. His Majoratuum judiciis ſinguli diſtrictuum Præfecti, non modo ut Præſides, ſed & ut Procuratores fiſci, interfuerunt, à quibus ad ſuperiora tribunalia, tum in oppido, tum in caſtro Belfortenſi conſtituta, provocatio fiebat. Belfortenſis caſtri tribunal ex quinque illorum diſtrictuum, quos modo memoravi, Rectoribus una cum Quæſtore & Actuario, (z) compoſitum fuit, quibus ſummus totius Dynaſtiæ Præfectus (*Grand Baillif*, *Ober-Vogt*) præfedit. Res, quæ ærarium Principis, domania & jura ejus ſpectabant, in hoc ſolo caſtri judicio deciſæ. In omnibus contentioſis denique ad ſuperius Enſisheimenſe tribunal, Oenipontano ſubditum, Auſtriaca dominatione durante, provocabatur. Privilegium de non evocando Sundgoviæ, Alſatiæ, Brisgoviæque ſtatibus Sigismundus Archidux An. MCCCCLXXXIII. ſimul indulſit. Ante Auſtriacos non Belfortenſis modo Advocatiæ, ſed & Roſemontani Dominii Majoratuum incolæ ad Belfortenſis oppidi provocabant ſenatum, qui Advocato præſidente quadrageſimum intra diem ſententiam dixit. Sub Gallica periodo intermedii hi omnes judiciorum gradus ſublati ſunt.

Diſtrictuum Judicia.

Ceterum auſtro-occiduus ille Sundgoviæ tractus, Comitatibus Burgundiæ & Montisbeliardæ contiguus, veteris Comitatus Phirretenſis appendix, ſtagnis piſcoſis, paſcuis, metallifodinis & ſilvis abundans, glebam tamen minus fertilem habet, atque hinc

Indoles & fata eorum.

 ceteris

(u) *Froburg* & *Vroburg* promiſcue ſcribitur, ſubinde & *Vrobarch*. Froburgi Comites latina appellatione, qua Frobergæ Barones quandoque Domini de *Montisgaudio* dicuntur, nunquam inſigniti ſunt.

(x) Haud procul à caſtro *Sogeren*, unde vetuſtis Comitibus Sogerenſibus nomen, diſtat. URSTIS. *Chron. Baſil.* Lib. I. Cap. IV. Vorburgici caſtri poſſeſſores Comitum Vroburgenſium miniſteriales in chartis dicuntur. Ex Vorburgenſium familia prodiit Hiſtoriæ Germ. compilator diffuſus Jo. PHILIPPUS A VORBURG, quem MENCKENIUS, aliique Hiſtoriæ literariæ ſcriptores ab urbe viciniore *Salodurenſem* nominant.

(y) Rupenſis Comitatus, qui Gallis *de la Roche*, Germanis *von der Felſen*, nuncupatur, à caſtro, rupi impoſito, quod ipſum quoque *Rupes* abſolute dicitur, nomen accepit. Præcipuus in eo locus eſt S. Hypoliti Burgus, à quo caſtrum hoc nonnunquam Rupem S. Hypoliti (*Roche S. Hypolite*) vocant, ut à Rupenſi ejusdem Comitatus Burgundici Dynaſtia diſtinguatur. Dynaſtiam cum Comitatu & Dynaſtas cum Comitibus noſtris Rupenſibus confundit GUICHENONIUS *Hiſt. de Breſſe* pag. 295. Ex Dynaſtis illis Duces Athenienſes & Principes Thebani prodierunt. Primi Comitatus Rupenſis poſſeſſores ex Comitum Montisbeliardæ ſanguine prognati videntur. DUNOD *Memoires pour ſervir à l'Hiſt. du Comté de Bourgogne* pag. 52. Ab his, ſeculo XIV. extinctis, per fœminas ad Falconienſem, (*Fancogné* ſeu *de Villerſexel*) Paludanam ſive Varambuniam, (*de la Palu*) An. MCCCCXXXII. & ſub finem ſeculi XVI. ad Ryenſem (*de Rye*) pedetentim familias Comitatus devenit. Ferdinandus Juſtus de Rye Comes cum An. MDCLVII. obiiſſet improlis, vidua ejus, Rupenſis Comitatus per teſtamentum ſcripta hæres, Tullieriis de Froberg illum vendidit, quorum majores cum Rupenſibus per matrimonia pridem fuerant conjuncti. Sed de his infra, ubi de Frobergenſium gente diſſeritur. Conf. SPENER *opus Herald.* Part. ſpecial pag. 327. URSTISIUS in *Chron. Baſil.* Lib. I. Cap. VII. & Lib. IV. Cap. XXV.

(z) *Receveur & Greffier Controlleur.*

ceteris Sundgoviæ terris agriculturæ ratione inferior eſt; non inferior vicis numeroque incolarum. Regnant in eo idioma Romanicum & mores, Comitatenſibus Montisbeliardæ, à quibus diſtractus eſt, ſimiles. Dominium utile à directo ſepararunt aliquando per oppignerationes Auſtriaci, quibus utrumque competiit. (*a*) Fridericus IV. Imp. & Sigismundus Archidux Petro & Conrado de Morimonte An. MCCCCXLIII. Delenſe Dominium, eidemque Petro Sigismundus & Albertus patrueles Advocatiam Belforti ac Majoratum Aſſiſiæ An. MCCCCL. pro quadam pecuniæ ſumma in pignus dederunt; quibus An. MCCCCLVII. Roſenbergenſe Dominium acceſſit, & Ingelſodenſis Advocatia An. MCCCCLX. De redimendis his terris poſtquam Ferdinandus I. Imp. cum Jo. Jacobi Morimontani liberis An. MDLX. tractare cœpiſſet, in Domus Auſtriacæ poteſtatem An. MDLXIII. redierunt. Poſtquam vero pace Monaſterienſi ad Galliam tranſiviſſent, Ludovicus XIV. Julio Mazarinio Cardinali An. MDCLIX. Toloſæ non tantum Belfortenſem, ſed & reliquas veteris Comitatus Phirretenſis Dynaſtias, quas hactenus expoſuimus, in feudum fœmininum conceſſit. (*b*) Mazarinius Cardinalis ſuam ex ſorore neptem, Hortenſiam Manciniam, Armando Carolo, Meilleræo Duci, Parique Franciæ, (*c*) in matrimonium dedit, eumque cum uxore hæredem conſtituit, addita conditione, ut Meilleræus nomen & inſignia Mazariniana aſſumeret. Excepit Armandum hunc Paulus Julius filius, & Guido Paulus Julius nepos; cui ex filia neptis, Ludovica Joanna de Durefort-Duras, Marchioni de Villequier, Aumontii Ducis filio natu majori, ab aliquot annis nupta, auſpicato ſucceſſit. Inſigne hoc donum Mazarinianæ familiæ paulo poſt ita limitatum eſt, ut terrarum illarum curia feudalis penes Regem maneret, atque adeo vaſalli quondam Auſtriaci non Mazariniis, ſed Regi ſine medio ſubderentur.

DYNASTIA ROTHENBURGENSIS.

§. LXXXI.

Rothenburg. Dynaſtia.

Dynaſtia *Rothenburg*, & *Rothenberg*, Gallice *Rougemont* (*d*) dicta, nomen ſuum, ut aliæ, deduxit à caſtro, quod duplex, ſuperius nempe inferiusque occurrit; unum in montis apice, (*Ober-Burg*) alterum ad ejus radices (*Nieder-Burg*) in vico *Rougemont*, Belfortum inter ac Maſonis Monaſterium; quorum utrumque pridem deſtructum eſt. Extitit quoque oppidulum *Rougemont* prope caſtrum inferius, quod ex nonnullis ſeculi XIV. quas mox recenſebimus, chartis apparebit. Foſſa nimirum, ſeptem vel octo ædificia, quæ ad caſtrum exſtructa ſunt, cingens, oppidi appellationem loco conciliavit, quem vix inter vicos referres, quemque privilegia nonnulla à vici hodierni Rothenburgenſis parte, cum qua paulo poſt coaluit, etiam nunc diſtinguunt. (*e*) Dynaſtiam hanc ſex vici viculive componunt: *Rougemont*, (*Rothenberg*) *Le Val*, *La petite Fontaine*, (*Klein-Brunnen*) *Felon*, *S. Germain & Romagny*. In his omnibus idioma Romanicum obtinet. Parochiæ Pfaffenſis, de qua mox dicetur, incolæ & Prioratus S. Nicolai ſubditi Rothenburgenſis Dynaſtæ juriſdictionem quoque agnoſcunt.

Fata antiqua.

Rothenbergam Phirretenſi ditioni olim ſubjectam fuiſſe, ex indubiis, quæ ſub Comitum horum interitum condita ſunt, monumentis ediſcimus. Dotalitium fuit Johannæ Mompelgardenſis, poſtremi Comitis uxoris, quæ filiarum ſuarum natu majori, Alberto Auſtriaco nuptæ, An. MCCCXXIV. eam tranſcripſit. (*f*) Conſenſum Urſulæ, filiæ ſecundo genitæ, ejusque mariti, Hohenbergenſis Comitis, Judicium Rothvillanum An. MCCCLI. confirmavit. (*g*) Auſtriacis ergo Rothenberga paulo ſerius ac Phirretum, ſed meliore tamen conditione, obvenit, quod eſſet alodium. Vix autem Rothenburgenſem Dynaſtiam Auſtriaci acceperant, quum aliorum illa pignus evaderet. Albertus II. enim Johanni, Habsburgico Comiti, qui *Dominus à Rothenberg* inde appellatus eſt, pro bis mille & quingentis marcis argenti ſeu 17500. florenis aureis An.

(*a*) Maximilianus I. in Charta An. MCCCCXCII. ait: *Sloſs, Statt und Herrſchafft Beffort, mit ſambt dem Roſenfelſer thal, auch den Æmbtern Tugelſot und Eſſis, unſer und unſers Haws Oſterreich aigenthumb.*

(*b*) *Ordonnances d'Alſace* pag. 17.

(*c*) *Armand Charles de la Porte, Duc de la Meilleraye & de Mazarin.* Vid. Anſelme *Hiſt. geneal. de la maiſon royale de France & des Pairs* Tom. IV. pag. 624. & Tom. V. pag. 464.

(*d*) In vicini Burgundiæ Comitatus præfectura Veſulienſi vetus ac illuſtris familia de *Rougemont* floruit, de qua vid. Dunod *Memoires pour ſervir à l'Hiſt. du Comte de Bourgogne* pag. 212. Ceterum plura *Rothenbergæ* ſeu *Rothenburgi* nomine oppida & oppidula apud Haſſos, Verdenſes, Luſatos, Tirolenſes, Suevos & Lucerna-Helvetios, occurrunt.

(*e*) Noſtra adhuc ætate vernacule *la bonne ville* nuncupatur.

(*f*) Stettler *Hiſt. Alberti Sap.* Addit. Cap. II. col. 226. ubi hæc Johannæ verba: *Wir verjehent by unſerme eide, das die Herrſchafft ze Rotenburg und Statt und alles das gut, das daran hort, das unſer Wideme iſt, nach unſerme tod . . gevallen ſoll an unſer ſun Herzoge Albrecht und an Johannen ſin Husfrowen, unſer tochter, wande es an der Herrſchafft ze Pfirte gehoret.* Herrgottus num. 747. chartam hanc ex eodem archivo Oenipontano produxit, ſed minus accurate deſcriptam.

(*g*) Herrg. *Cod. probat.* num. 802.

An. MCCCLIV. eam oppigneravit. Nec unquam deinceps, niſi ſeculi XVII. initio, per Auſtriacos redemta eſt. Johannes ille patrueli ſuo cognomini, Habsburgenſi Comiti ac Domino Lauſenbergæ, (*b*) acceptis in compenſationem caſtro *Krenckingen* & oppido Rinavienſi, An. MCCCLXXXIX. omnem Dynaſtiam commiſit; (*i*) quæ ipſo defuncto An. MCCCCVIII. Agneti, conjugi ſuæ, dotalitium obtigit, ad Sulzenſes Comites mox tranſiturum. Urſula enim, Agnetis filia, Rudolpho nupſit, Comiti de Sultze, eique non tantum Rothenbergenſem Dynaſtiam, (*l*) ſed etiam Cleggoviæ Landgraviatum, aliaque Domus Auſtriacæ pignora, in dotem attulit. His omnibus Sigismundus Imp. An. MCCCCXXXI. Henricum Schnezerum de Krenckingen, ut cauſas criminales Imperii nomine judicaret, præfecit. (*m*)

§. LXXXII.

Sultzenſes itaque Comites, per integra duo ſecula, Dynaſtiæ hujus dominio utili tam quiete gaviſi ſunt, ut officii ſui obliti jura tandem Domini directi violarent; quo inſcio partem Dynaſtiæ cum caſtro Jeſtetten, Caſpari de Jeſtetten, ordinis Teutonici Commendatoris, alodio, commutarunt. Re cognita Enſisheimenſis Camera Rudolpho Comiti poſſeſſionem Rothenbergæ interdixit; imo ſpretis Rudolphi, qui ad Cæſarem An. MDCIII. ſupplex ſe vertit, precibus, An. MDCIX. tandem decrevit, ut Dynaſtia hæc Sultzenſibus auferretur omnino, ac redderetur Auſtriacis. Nobilibus de Stadion in triginta annos eam rurſus oppigneravit Ferdinandus II. Imp. An. MDCXXVII. jura tamen regalia ſibi reſervans. Termino triginta annorum elapſo, Ludovicus XIV. Alſatia potitus, Dynaſtiam fiſco ſuo adjecit, eamque An. MDCLXXXI. Huberto Nicolao de Reinach, Campi-Mareſchallo, in feudum contulit. Reinachius apud Catalaunos in bello An. MDCXCVI. cum ſine prole deceſſit, Huxellius Marchio, poſtea Mareſchallus Franciæ, Rothenbergam à Rege obtinuit. Sed & hoc An. MDCCXXX. cœlibe mortuo, (*n*) Conradus Alexander à Rothenburg, Nicolai Friderici filius, Campi-Mareſcallus Franciæ, Legationibus clarus, Dynaſtiam hanc à Rege accepit & prole fratreque carens duabus reliquit ſororibus, quarum una Romarici montis Canoniſſa, altera Nicolao Joſepho Comiti de Vaudrey S. Rhemy, apud Burgundos Comitatenſes, nupta filiam reliquit Johannam Octaviam, quæ Marchioni de Roſen, Mareſchalli Franciæ nepoti, marito ſuo, adeoque Roſiorum genti, dotem hanc attulit. Fata recentiora.

§. LXXXIII.

Dynaſtiæ Rothenbergenſi Majoratum ſive Parochiam Pfaffenſem (*o*) ſubjungimus, quod è tribus, quibus illa paruit, Dominis Rothenbergenſis & in judiciis præſedit, & vicum principem, à quo Parochia denominatur, ſolus hodieque poſſidet. Duplicem Parochia hæc ſenſum admittit, eccleſiaſticum, qui latior, & ſecularem. Sunt quidam vici, (*p*) qui parochum quidem, ſed non juriſdictionem Pfaffenſem, agnoſcunt. Hanc autem agnoſcunt: *Pfaffans*, ubi Eccleſia parochialis & Major, *La Colonge*, *Beſoncourt*, (*Buſſingen*) *Menoncourt*, *Eguenigue*, *Roppe*, (*Roppach*) *Denney*, (*Durmgen*) & *Vetreigne*. Quæ ad Rothenbergenſem Dynaſtiam, ad Comitatum quoque Phirretenſem, æque ac caſtrum Roppach, antiquitus ſpectarunt. (*q*) Reliqua, ad Montisbeliardæ Comitatum ac Dynaſtiam Belfortenſem ſpectantia, ſub peculiari Majoratus *Pfeterhuſen* nomine comprehenſa fuerunt. (*r*) Parochia Pfaffenſis itaque, qualis ab aliquot ſeculis exiſtit, tum demum in aliquod corpus ſeculare coivit, ubi Auſtriaci cum Phirretenſi Comitatu totam Dynaſtiam Belfortenſem junxerunt. Nec obſtat, quod Rothenbergenſis pars jam An. MCCCLIV. cum Rothenberga Comiti de Habsburg oppignerata fuerit, (*s*) aliamque nobilis Roppacenſis familia pridem in feudum acceperit; adeo ut nonniſi tertia Parochiæ pars penes Auſtriacos remanſerit. Omnes enim vici enumerati uni tantum eidemque judicio, quod nunc abrogatum eſt, ſubditi fuerunt. Pfaffenſis Parochia.

Caſtrum

(*b*) De Comitibus his agit HERRG. *Geneal Habſb.* Tom. I. pag. 248. ſq.

(*i*) Verba chartæ apud HERRG. num. 879. hæc ſunt: *Das Stettly und die Herrſchafft Rottenberg mit allen ſinen rechten und zugehœrden, als das ſin pfandt iſt von miner gnedigen Herrſchafft von Oſterrich, uſgenommen der obern Veſti Rottenberg.*

(*l*) Ibid num. 928. ubi Agnes mater ita: *Alle die pfand-guter, ſo mich von ehrecht wegen ankommen und gevallen ſint, mit ſunderheit die Herrſchafft Rotenberg, Krenkingen, die Graſſchafft im Cleggow mit dem Lantgricht* &c.

(*m*) Ibid. num. 936. verbis diſertis ſcribitur *Rottenberg bei Maſmunſter.*

(*n*) ANSELME *Hiſt. Genealogique des Maiſons de France* Tom. VII. pag. 662.

(*o*) *Paroiſſe de Pfaffans*, Germ. *Pfeffingen.*

(*p*) *Perouſe & Bethonviller* in Advocatia Belfort. ut et *S. Germain* in Dynaſtia Rothenberg.

(*q*) Theobaldus Comes An. MCCXCVI. jus patronatus eccleſiarum in Pfaffans & in Eytuſſen Luceil. abbatiæ donavit, uti ſupra jam diximus. pag. 48. not. (*m*)

(*r*) Docet hoc charta Urſulæ Phirret. An. MCCCXLVII. in qua legitur: *Das Meigerthumb Pfeterhuſen, das unſer mutter hat von der Graffſchafft von Montbeligart, Pfeterhuſen, Tueringen und Buſſingen . . . Egelingen, Mintingen,* (*Menoncourt*) *Wurteringen.* (*Vetreigne*) Apud HERRG. num. 792.

(*s*) Chirographum Johannis Comitis de Habsberg An. MCCCLXII. ibid. num. 822. id evidenter aſſerit, his verbis: *unſere ſture ze Pfaffans bi Rotbach, ſo unſer pfandt iſt von der Herrſchafft von Oeſterrich.*

Roppach.

Caſtrum *Roppach*, ſeu, ut olim ſcribebatur, *Rotpach*, gallice *Roppe*, in ſolo paluſtri ſitum, ad veterem Comitatum Phirretenſem ſpectaſſe, Franciſci de Roppach inveſtitura docet, quam An. MCCCXVII. ab Ulrico II. Comite eo pacto accepit, ut ipſi adverſus Gallos atque Burgundos, ſi opus fuerit, ſuppetias ferret. Arx plurium Nobilium ganerbialis fuit, quod ob paludes, quibus cincta eſt, apta credebatur defenſioni. Weſſembergii quartam ejus partem inter feuda ſua conſtanter ſervarunt. Aliam partem Granvillarienſes An. MCCCCLXXVIII. aliam Domini de S. Lupo An. MCCCXCVII. hisque deletis Reinachii, Pfirtii, Mœrſpergenſes & alii paulatim ab Auſtriacis acceperunt. Roppacenſes non tantum de caſtro hoc & vico homonymo, qui ei ad latus eſt, ſed de jurisdictione quoque in Parochia Pfaffenſi An. MD. inveſtitos reperimus; ad quos vicus *Eſſert* prope Belfortum & triginta circiter homines in *Baviller* jure alodiali cum pertinerent, poſtrema Franciſci Conradi Roppacenſis filia, Maria Ludovica, Franciſco Chriſtophoro de Klinglin, apud Argentinenſes Prætori, marito ſuo, eos attulit. Eſſertium, ubi caſtellum eſt, Comites Ortenburgenſes & ante hos Nobiles de Grammonte poſſederant, qui prioribus illud circa An. MDLXVI. vendiderunt. Tum vero feudum Auſtriacum erat, donec Ferdinandus I. Gabrieli Comiti Ortenburgenſi vinculum feudale remitteret. Poſt extinctos nuper Roppacenſes, quæ feudalia ſunt, Reinachiis & Weſſembergiis obvenerunt, qui vicum *La Chapelle ſous Rougemont* conjunctim quoque poſſident. Weſſembergii in dimidia ejus parte Johanni de Hirtzbach An. MD. ſucceſſerunt, cum quo à Sigismundo Archiduce An. MCCCCLXXXV. primum coinveſtiti fuerunt. Altera parte Laubgaſſii primum, dein per centum triginta & duos annos Stœrii, qui ſuperioris ſeculi initio perierunt, inter alia gaviſi ſunt. Hæc in Codice Mſ. *feudorum Regiminis Enſisheimenſis* plenius continentur.

DYNASTIA LANDSERIANA.

§. LXXXIV.

Landſeriana Dynaſtia.

Orientalis hæc Sundgoviæ pars, Baſileam inter, Mulhuſium Rhenumque ſita, in ſuperiorem inferioremque Præfecturas (*t*) diſtinguitur; quarum illa, Baſiliæ propior, primigeniam Dynaſtiam conſtituit, quam Habsburgici ſuperioris Alſatiæ Landgravii, variis modis compararunt. Inferior ex Enſisheimenſi, Habsburgenſium patrimonio, detracta, Landſerianæ ſeculo XIV. demum adjecta eſt.

Caſtrum.

Caſtrum, unde toti Dynaſtiæ nomen, in ſuperioris Præfecturæ medio ſitum, *Landeſere*, *Landeſer*, *Landſer*, (*u*) nuncupatur, uti vicus Rheno vicinus in illis quoque partibus eſt, *Landau*, quod *Augiam Provinciæ* notat. Præſtantiſſimum ſuo tempore caſtrum fuiſſe, ex appellatione ejus conjiceres. Primitus fuit alodium Nobilium de Butenheim, qui Civitatis jure apud Baſilienſes gaviſi, ſed ob rapinas infenſi, ab iisdem Baſilienſibus & Mulhuſinis obſeſſi circa An. MCCXL. Landſerium caſtrum amiſerunt. Reſtitutum illud quidem eſt Johanni & Henrico fratribus An. MCCXLVI. ea tamen conditione, ut dimidiam caſtri partem, quæ ad Ottonem de Butenheim, turbarum auctorem, ſpectabat, offenſis civitatibus ad petitum earum concederent, aut ſi caſtrum ipſi totum ſervare vellent, quadringentas marcas perſolverent. Sponſores hujus pacti fuerunt Rudolphus junior & Hartmannus fratres, Habsburgici Comites. (*x*) Sed viginti & tribus poſt annis iidem Butenhemii domum ſuam ſive caſtrum *Landeſere* Henrico de Nuvvenburg, Epiſcopo Baſilienſi, in feudum obtulerunt, de condendo prope caſtrum oppido jam tum ſolliciti. (*y*)

§. LXXXV.

Oppidum.

Oppidum hoc brevi poſt exſtructum, brevique dirutum eſt. Primam ejus mentionem facit Burcardus de Fricka An. MCCCIII. ubi & caſtrum & oppidum Landeſer ab Auſtriacis coemtum eſſe perſcribit, id quod vel à Rudolpho Imp. vel à filio ſuo Alberto I. cum Eccleſiæ Baſil. conſenſu factum. Ruinam oppidi vel converſionem ejus in

(*t*) *Ober und Unter Ampt.*

(*u*) *Decus regionis* interpretarentur Latini, uti *Lands-Cron*, Corona regionis.

(*x*) Petri & Furstenbergeri *Chron. Mulhuſ.* Mſ. Lib. II. Cap. V.

(*y*) Extat charta oblationis in Tabular. Epiſ. Baſil. ibique hæc præcipue verba leguntur: *Kunden Wir Johannes und Heinrich zwen gebrüder von Butenheim, daz wir unſer Hus Landeſere, als es begriffen hat, von dem graben obe der Kilchen unz an die muli indewendig des Huſes &c. hand gegeben unſer Frowen und dem Gotzhus von Baſel &c. Wirt ein Stat da gebuwen, was unſer luten darin ziehet, die ſullen uns ſunderlich dienen ... was aber ander luten darin ziehet, der dienſt ſoll halber unſers herren des Byſchofs ſin &c.* Dat. Baſileæ An. MCCLXIX. De priore fratrum Annales Colmar. ad An. MCCLXXII. ſcribunt: *Johannes Miles de Lanſere à ſervis ſuis occiditur.* Per vocem *Hus* caſtrum munitum deſignari, veteres chartæ perſuadent, in quibus *burg*, *veſte*, *ſchloſſ*, *hus*, promiſcue & eodem ſignificatu uſurpantur.

in vicum; aliud vetus cataſtrum Landſer. An. MCCCXCIV. me docet. (z) Manſit tamen ſedes præfecti (*Ober - Vogt*) & princeps totius Dynaſtiæ locus. Oppidula reliqua, quæ habuit, pariter cuncta paulatim deſtructa ſunt. Amplitudo Landſeri & privilegia mercatuum, quibus fruitur, Burgi (*Bourg*) apud Gallos & Germanicum *Marcktflecken*, ipſi nomen ſervarunt. Monaſterium Capucinorum An. MDCLIV. heic conditum eſt. Caſtrum poſt pacem Ryſwicenſem renovaturus erat Herwartus, Dynaſtiæ poſſeſſor, ſi vixiſſet diutius. Sed jam ad Dynaſtiæ, quæ à caſtro pendet, deſcriptionem tranſimus.

§. LXXXVI.

Hæc non, ut Comitatus olim Phirretenſis, in Majoratus, ſed in *Sculteatus* vel *Scultaſias* (a) dividebatur, quod judiciis præeſſent Sculteti, à Majoribus nomine ſolo diverſi. In ſuperiore Præfectura ſunt: Præfectura ſuperior.

I. *Landſerium*, de quo egimus, *Randoltzweiler*, *Katzingen*, *Geiſpoltzheim* vulgo *Geiſpitzen*, *VValtenheim*, *Ober - Magſtatt* & *Nieder - Magſtatt*.

II. *Kappellen*, *Uſheim*, *Bartenheim*, de quo plura inter feuda, *Stetten* & *Helfrantzkirch*.

III. *Ober - Michelbach*, *Nieder - Michelbach*, *Ober - Ranſpach*, *Nieder - Ranſpach* & *Attmanſweiler*. In charta fundationis Monaſterii S. Albani An. MLXXXIII. & in Henrici Epiſcopi Baſil. confirmatione An. MCLXXX. *Ramiſpach* & *Michelnbach* nude leguntur, unde conjicere licet, tum nondum duos utriuſque nominis vicos extitiſſe. Extiterunt vero ſub initium Seculi XIV. quo Burcardus de Fricka eos recenſet. Eccleſia parochialis in Michelbach An. MCCXLIII. juncta fuit Monaſterio Monialium S. Apollinaris in Michelbach à Lutholdo Epiſcopo Baſilienſi; jure Patronatus cedentibus Ulrico & Bertholdo fratribus, Phirreti Comitibus. (b) Septemdecim hæc, quæ enumeravimus, loca unum Scultetum Landſerianum habuerunt uſque ad An. MDCVII. quo in tres demum Scultaſias abierunt.

§. LXXXVII.

IV. *Dietweiler* & V. *Schlierbach*, vici majores. Priori vicus *Meyenhart*, pridem deſtructus, ſeculi XIV. decurſu jam acceſſit. Nomen ejus in banno, qui cum Dietwilerenſi coaluit, hodieque ſupereſt. Curiam in Schlierbach Rudolphus Habsburgicus, Alſatiæ Landgravius, Beronenſi Eccleſiæ An. MCCXXVII. donavit. (c) Vicus ipſe, neſcio quo fato, à Murbacenſi Abbatia ad Habsburgi Comites pervenit. Rudolphum & Godofridum fratres de illo cum omni jure inveſtitos fuiſſe An. MCCLIX. Charta ipſorum in Codice feudorum Murbacenſium docet. Eccleſia parochialis in Schlierbach An. MCCCCXLIII. à Friderico, Baſilienſi Epiſcopo, Monaſterio Lucellenſi juncta eſt. (d)

VI. *Bladolzheim*, contracte Blazheim, vulgo Blozheim, (e) propugnaculis & foſſa munitum, Epiſcopus Baſilienſis, qui moniales Ord. Ciſterc. ex Michelfelden (f) anno ſuperiore huc tranſtulerat, An. MCCLXVIII. vi expugnavit. (g)

 Civitati

(z) Statim ab initio ejus: *das dorf Landſer, das vor zyten ein ſtatt geweſen iſt, als das alt Urborbuch wyſet.* Archiv. Enſisheim. Regim.

(a) *Schultheiſſthümer*.

(b) Literæ datæ VI. Id. Dec. Baſileæ. Monaſterium S. Apollinaris dein ad Lucellenſem Abbatiam pervenit. Korndig *Elenchus Privilegior. Regularium Ciſterc.* pag. 699. Vulgus vocat *Polronis*.

(c) Herrg. *Habsb.* Tom. II. num. 281. & 286.

(d) Raph. Korndio pag. 706.

(e) Vicum hunc nonnulli ad Phirretenſem dynaſtiam malunt referre.

(f) "Monaſterium *Michelfeld*, extra muros Baſileenſes, de conſenſu Bertholdi Epiſcopi Baſileenſis „ pro monialibus Ciſterc. ex valle liliorum (vulgo „ *Tennicken* in Helvetia) eo venientibus erectum, „ poſtmodum ob Rheni evaporationes, permiſſu Henrici de Novo Caſtro Epiſcopi Baſil. derelictum & „ Plotzheimium tranſlatum, una cum Monaſterio „ ibidem conſtructo, tandem in cineres ſummamque pauperiem redactum, incorporatum eſt Monaſterio Lucellenſi, auctoritate Capituli generalis „ Ciſterc. d. 14. Sept. MCCCCL. Eccleſia parochialis in Plotzheim cum omnibus juribus & „ pertinentiis ſuis applicata fuit Monaſterio de Lucella, à Nicolao V. Bulla emanata VI. Cal. Febr. „ MCCCCLI. &, quandoquidem Thyringus de Hallwiler jam dudum ceſſerat jus Patronatus, idque conceſſerat Lucellenſibus, etiam per ſententiam Præpoſiti Tannenſis ad S. Theobaldum. Hæcque ſententia confirmata eſt ab Arnoldo Epiſcopo Baſil. Reſcripto 3. d. Maji MCCCCLIV. Korndio loco „ cit. pag. 707.

(g) Chron. Colmar. pag. 38. Albert. Argent. in fine pag. 99. *oppidum Bladoltzheim* Rudolphi Comitis; Albertus vero Auſtriacus in charta An. MCCXCVIII. ſimpliciter *Plodoltzheim* vocat. Archiv. Waldner.

Digitized by Google

Civitati Baſilienſi cum proximus ſit, quamdiu hæc cum Auſtriacis conflictabatur, plurima quoque mala perpeſſus eſt vicus. (*h*) Seculo ſuperiore caſtrum in Blazheim cum annexis Axelio Taupadel, Phirretenſi Dynaſtia ſpoliato, in jacturæ compenſationem conceſſum; inde ab ejus vidua Glutziis, patriciis Salodoranis, venditum, à quibus dein An. MDCCXX. ad Nicolaum Proſperum Bauhinum d'Angervilliers, togatum Alſatiæ Præfectum, atque deinceps Rei militaris in Gallia Adminiſtrum pervenit, qui An. MDCCXXVIII. illud nobili viro Jo. Henrico Antheſio vendidit. Hic demum caſtrum hoc ad generum Dn. d'Archiac tranſmiſit. Cæterum à caſtro in Blotzheim non pendet ipſius vici Blotzheim dominium; quod An. MDCLX. eodem Axelio Taupadel à Rege Galliarum in feudum conceſſum erat, hac conditione, ut extincta ejus familia ad Comitatum Phirretenſem reverteretur. Poſtquam vero hic, & poſt eum vidua, improles obiiſſent, Præfectus Alſatiæ Dn. de la Grange vicum hunc Gluzio vendidit An. MDCXCVII. quem tamen eodem anno & Herwartus, Landſerianæ Dynaſtiæ, & Mazarinius Dux, Comitatus Phirretenſis poſſeſſores, occupaverunt. Lis hinc mota, à Conſilio Status in favorem Mazarinii An. MDCCVII. dijudicata eſt, qui ad An. MDCCXXX. uſque vicum ipſe poſſedit; donec tandem illum Henrico Antheſio & ejus poſteris utriuſque ſexus, ita tamen, ut mares fœminis præferrentur, in feudum conferret. Locus ruſticorum ſeditione & inſecuta clade An. MDCXXXIII. memorabilis. (*i*) Capucinorum Cœnobium anno hujus ſeculo trigeſimo ſeptimo ibi conditum. Ceterum in Præfectura hac ſuperiore, præter *Meygenhart* & *Hohenkilch*, quorum ſitum novimus, duos alios vicos, *Mersheim* & *Eiſweiler* ſeculo XIV. periiſſe, Burcardus de Fricka, cum alio Dynaſtiæ Landſerianæ, quod vocant, Urbario An. MCCCXCIV. collatus, nos docet.

§. LXXXVIII.

Præfectura inferior.

Præfectura inferior XI. vicos, in quatuor Scultaſias diviſos, complectitur, quarum

I. *Habsheim*, oppidulum olim munitum, quod Helvetii, à Mulhuſinis in auxilium vocati, An. MCCCCLXVIII. igne vaſtarunt. (*l*) Villam *Habuhinasheim* Podalus quidam Monaſterio S. Galli An. DCCLVIII. donavit. (*m*) Inde ad Habsburgenſes devenit. Chartæ ſeculi XI. *Habicheshein*, *Habchinsheim*, locum vocant. Inter vicos Alſatiæ maximos hodieque comparet, æque ac

II. *Rixheim*, ubi Præceptoria Ord. Teutonici. Hic ſerius ac reliqui vici Dynaſtiæ Landſerianæ acceſſit; ab Enſisheimenſi detractus. Antiquitus *Richensheim*, *Richsheim*, ſcribebatur. Familia nobilis de Domo vicum hunc inter ſua feuda Auſtriaca An. MCCCLI. & inſequenti ſeculo computavit. Habsburgici vero ipſi advocatiam unius curtis in Richensheim Murbacenſis Abbatiæ feudum agnoverunt An. MCCLIX.

III. *Sewisheim*, *Battenheim* & *Baltersheim*. Baltershemium, ſub finem ſeculi XIV. deſtructum, teſte *Urbario Lanſer.* An. MCCCXCIV. jam diu reviviſcit. Battenhemium Rudolphus Dux An. MCCCLXI. duobus fratribus de Wittenheim cuntulit in feudum.

§. LXXXIX.

IV. *Othmarsheim*, (*n*) ubi in *proprio predio* Monaſterium ſanctimonialium Comes ex Habsburgico, ut dein vocabatur, ſanguine natus, Rudolphus exſtruxit. (*o*) Annales Colmar. *Caſtrum* appellant, quod Neuenburgenſes, Rudolpho Habsburgico infenſi, An. MCCLXXII. combuſſerunt. Albertus Argent. (*p*) de iiſdem motibus loquens, *turrim in Otmarsheim* à Neuenburgenſibus deſtructam refert. Vicus tantum à Burcardo de Fricka memoratur An. MCCCIII. nec deinceps ulla caſtri ſit mentio. Vectigal, quod à pluribus retro ſeculis Othmarshemii exigitur, Dynaſtiæ univerſæ reditus æquat vel ſuperat. Cum minoris momenti eſſet, Vitztumiis & Familiæ Monachorum de Landscron partim in feudum, partim in pignus datum, indeque Offenburgiis, Baſiliæ civibus, An. MCCCCXXXIII. collatum fuit in feudum. His tandem ceden-

(*h*) An. MCCCCXLV. Baſilienſes contra Eptingenſes in caſtrum irruerunt. Vid. Urstisii *Chron. Baſil.* pag. 432.

(*i*) *Theatr. Europ.* Tom. III. pag. 5.

(*l*) Urstis. loco cit. pag. 422. & *Chron. Mulhuſ.* Mſ. Lib. V. Cap. IV. ubi *Habsheim die mit graben und webren baltaerne ſtatt* ſcribitur.

(*m*) Vid. Tom. I. pag. 723. §. 218.

(*n*) De origine nominis vid. Tom. I. pag. 74. §. 80.

(*o*) Henrici IV. Diploma pro Monaſterio hoc An. MLXIII.

(*p*) Urstis. *Scriptor. Germ.* Part. II. pag. 100.

cedentibus An. MDLXVII. Maximilianus II. Imp. viciſſim centum Libras monetæ Baſil. (*Stabler*) annuatim ex ejuſdem vectigalis proventibus ſolvendas pollicitus eſt.

Bantzenheim, ubi caſtrum *Froſchbach*, per Rudolphum Comitem ædificatum, quod Neueoburgenſes An. MCCLXVIII. diruerunt, (*q*) juris Murbacenſis ſub eodem Rudolpho fuit, qui advocatiam ejus cum Gotfrido fratre à Monaſterio hoc in feudum accepit An. MCCLIX. *Rumer.heim*, *Blodelsheim.* ANNALES COLMAR. pugnam Epiſcopi Argent. cum Phirreti Comitibus, Advocatis Imperialibus Alſatiæ, An. MCCXXVIII. in *Bladoltzheim* commiſſam, memorant. Fragmentum autem Urſtiſianum eandem pugnam inter *Bladoltzheim* & *Hirtzefeld* factam eſſe tradit. Uterque Anonymus *Blodolsheim* ſcribere debuiſſet. Ita enim monumenta Auſtriaca ſcribuot conſtanter. Bladoltzhemium enim, vulgo *Blotzheim*, non prope Hirtzfeldam, ſed prope Baſileam eſt, ut jam oſtendi. Bantzenheim, una cum Munchhauſen, à Monaſterio Murbacenſi ad Habsburgo-Auſtriacos pervenit. *Hirtzfelda*, *Teſſenhemium*, ceterique Scultaſiæ Othmarsheimenſis vici, ſcultetum olim ſinguli habuerunt, donec bellorum calamitatibus devaſtati omnes uni ſubmitterentur ſculteto. *Sappenheim* & *Tiernheim*, vici infra Othmarshemium ad Rhenum ſiti, jam An. MCCCXCIV. perierant. Prioris loci mentio quoque fit in Rudolphi, Habsburgi Comitis, Charta An. MCCXXVIII. (*r*) & utrumque memoriæ prodidit BURCARDUS DE FRICKA. Capella *Tierburſt*, inter Balgau & Heitern in dumeto ſita, ex veteri Tiernhemio ſupereſſe videtur. Sappenhemii nomen ager, qui inter Othmarsheim & Bantzenheim, ſervavit.

§. XC.

Huninga feudum.

Feuda Landſeriana, quæ hodieque in manibus Nobilium ſunt, Geographico ordine jam recenſeo. *Huninga* (*s*) prope Baſiliam, in confinibus Sundgoviæ, prouti veteres chartæ ſitum ejus deſcribunt, ſeculo XVI. *Gros-Huningen*, Huninga major, appellari cœpit, ut à minore, trans Rhenum ſito, diſtingueretur. Burcardus, Epiſcopus Baſilienſis, S. Albani Mooaſterio, à ſe extructo, *decimam in villa, quæ vocatur Huningin*, An. MLXXXIII. donavit; Joannes vero Epiſcopus eccleſiam ejus parochialem, S. Agathæ dicatam, cum filia ſua, eccleſia S. Martini Baſil. eidem Monaſterio An. MCCCLXII. adjunxit. Joannes, Habsburgi Comes, Dominus in Lauffenburg, Matthæo & Hugoni à Sole, (*t*) Baſileæ civibus, vicum cum omni jurisdictione in feudum contulit An. MCCCXCVIII. id quod nobis indicat, Huningam vetus Habsburgicæ domus alodium fuiſſe. (*u*) Defunctis prioribus vaſallis circa An. MCCCCXXX. Joanni de Gachnang & poſteris ejus feudum obvenit, quod An. MDLI. in Petri Neſeri, Juris Doctoris, familiam erat tranſiturum. Neſeris Ferdinandus II. decennio poſt indulſit, ut vicum integrum Baſilienſi civitati pro annuo quinquaginta florenorum cenſu locarent, eumque poſt triginta locationis annos reciperent. Vix Neſeri locum receperant, quum vi transactionis, cum Rudolpho II. initæ, prorſus illum amitterent An. MDC. Tum vero Huninga rediit ad Dominum directum, quæ Bernhardi, Saxo-Vinarienſis Ducis donatione, Joanni Henrico Herwarto circa An. MDCXXXVI. conceſſa, atque dein à Galliæ Regibus Ludovico XIII. menſe Majo An. MDCXLII. & Ludovico XIV. An. MDCXLVI. menſe Julio eidem confirmata eſt. Bartholomæus Herwartus vero, Joannis Henrici filius, qui An. MDCLXXIX. d. 18. Maji à Ludovico XIV. in poſſeſſione Huningæ confirmatus eſt, etiam cum fratre Joanne Henrico Dynaſtiam Landſerianam obtinuerat, uti infra docebimus. Huningam denique firmum Alſatiæ munimentum An. MDCLXXX. Ludovicus XIV. erexit; intra unius anni ſere ſpatium incredibili cum ſtudio inceptum atque perfectum. Memoriam rei ſervat nummus, in quo Huninga ſub muliebri habitu novi munimenti ſchema Palladi offert, applaudente Rheno, quem ſenex repræſentat, cum epigrapbe: *Muniti ad Rhenum fines.* Infra ſcriptum eſt: *Huninga condita* MDCLXXX. (*x*)

§. XCI.

Bartenheim.

In *Bartenheim* Otto Comes de Alſatia hobam unam Monaſterio Einſidlenſi donavit, ab Henrico III. Imp. An. MXL. memoratam. (*y*) Johannes, Habsburgi Comes, Pulian-

(*q*) ALBERTUS ARGENT. loco cit. pag. 100.
(*r*) HERRO. *Habsb.* Tom. II. num. 286.
(*s*) GUILLIMANNUS locum hunc nomen accepiſſe credit à tranſitu Hunnorum ſive Hungarorum; qui Rhenum ibi trajecerunt, petentes Alſatiam.
(*t*) *Zur Sonnen.* De familia hac URSTIS. *Chron. Baſil.* Lib. III. pag. 150.
(*u*) Conf. Tom. I. pag. 640. §. 38.
(*x*) Inſcriptio hæc in porta legitur: LUDOVICUS M. REX CHRISTIANISSIMUS, BELGICUS, SEQUANICUS, GERMANICUS, PACE EUROPÆ CONCESSA HUNINGAM ARCEM, SOCIIS TUTELAM, HOSTIBUS TERROREM EXTRUXIT. MDCLXXXI.
(*y*) HARTMANNI *Annal. Heremi Deiparæ* pag. 133. coll. *Traditionibus Einſidl.* apud HERRG. Tom. III. num. 947.

Puliantum de Eptingen & Jo. Freveler, dictum Braitſchad, de integro vico coinveſtivit An. MCCCLXIII. Horum genus cum in unica, quam Eptingenſis reliquerat, filia mox periturum eſſet, Johannes III. prioris Comitis filius, Jeratheo de Rathſamhauſen à Lapide pro centum & quinque florenis Bartenhemium vendidit An. MCCCII. (z) Inde dimidia ejus pars, neſcio quo fato, ad Habsburgo-Auſtriacos pervenit, Hammanno Offenburgero, civi Baſilienſi, (a) qui & alteram Rathſamhauſiorum partem pignoris loco tenebat, in feudum collata An. MCCCCXXIV. Hic pignus in peculium converſurus, Auſtriacis id in feudum offerre debuerat. At promiſſo ſuo vel impar, vel ejus oblitus, quum decederet, Mœrſpergenſes An. MCCCCLVIII. ſucceſſores eſt nactus. *Brinckheim* viculus ex feudo Auſtriaco Nobilium Badenſium, & his nuper cedentibus Antheſiorum, qui & alia ſibi compararunt, peculium evaſit.

Sirentz. *Sirentz*, ubi Palatium ſub Carolingis fuit, (b) Adalbero, Baſilienſis Epiſcopus, cum Meginradi cellam An. DCCCCXV. inviſeret, S. Bennoni, Meginradi ſucceſſori, adeoque Monaſterio Einſidlenſi donavit. (c) Einſidlenſes ſub finem ſeculi XIV. Burcardo Monacho de Landscron locum vendiderunt, una cum curia dominicali, *Oberhof* nuncupata, cui viginti quatuor homines tum fuerunt adſcripti. Hæc & alia Burcardus ille An. MCCCCVI. Auſtriacis in feudum obtulit, ad quos, præter incolas quosdam, ſuprema vici jurisdictio pridem ſpectaverat. (d) Johannes, Monachorum de Landscron poſtremus, Hallweilios Nobiles An. MCCCCXCV. ſucceſſores habuit, è quibus Burcardus in Jacobum Waldnerum, generum ſuum, pro quinque mill. flor. An. MDXXIII. feudum illud tranſtulit, approbante Ferdinando Archiduce, deinceps Imperatore, qui triennio poſt jus gladii, de quo peculiariter inveſtiuntur, Waldneris conceſſit. (e) Eccleſia parochialis dicitur *Hohkirch*, quadrante leucæ diſtans à vico. Scilicet ubi eccleſia eſt, vicus olim extitit, *Hohen-Kirch* pariter nuncupatus, quem ſeculo XIV. interiiſſe novimus.

§. XCII.

Feuda alia. *Ober-Steinbrunn* & *Nieder-Steinbrunn* Reinachiorum feuda ſunt. Illud, quod in chartis antiquis ſimpliciter *Steinbrunn* nuncupatur, (f) caſtro & vico conſtat, unde Domini de Steinbrunnen, Horburgenſibus Dynaſtis æquiparati, nomen duxerunt. Cum vero pridem extincti fuerint, Nobiles de Zeſſingen An. MCCCLXI. locum jam poſſederunt, à quibus in Stauffenſes ac in Reinachios denique An. MCCCCLXXVIII. cum omni jure tranſiit. Ita vicus inferior Zobeliis primum An. MCCCLXI. inde Zerheiniis atque Reinachiis An. MCCCCLXVI. obtigit. Reinachiis mox ſubſtitutus eſt Jacobus de Regesheim, & hoc pariter ac Zerheiniis remotis, Truchſeſſii de Wolhauſen utramque vici partem circa An. MDXX. obtinuerunt. Cum Truchſeſſiis Ferdinandus I. iterum coinveſtivit Reinachios An. MDXLI. vi cujus inveſtituræ Franciſco Truchſeſſio, lineæ ſuæ poſtremo, qui d. XIV. Febr. MDCXCIV. deceſſit, in feudo hoc ſucceſſerunt, nulla Rogerii Marchionis de Puiſieulx, regii apud Helvetios Legati, cui Ludovicus XIV. feudum donaverat, habita ratione. Hic enim litem, quam in ſupremo Alſatiæ Tribunali & in Conſilio Status propterea movit, in utroque perdidit. (g) Caſtrum ſuperioris æque ac inferioris vici, quod illo ignobilius, in ruinis jacet. Utrumque ſitum in planitie.

Brubach vicus feudalis Frobergenſium; qui, cum illum Johanni Rothio, Conſuli Baſilienſi, oppigneraſſent, ab ipſis Auſtriacis, Dominis ejus directis, An. MCCCCXLV. combuſtus eſt, ut Baſilienſes, hoſtes ſuos, affligerent. (h)

Eſcholtzweiler & *Zimmersheim* verſus Mulhuſium; ut & caſtrum *Butenheim* ac vicos *Nufern*, *Landau* & *Homberg*, ſive *Homburg*, (i) ad Rhenum Andlavienſes nunc poſſident, ad quos ab Ulrico de Domo, qui de iis omnibus An. MCCCCXVIII. inveſtitus eſt, circa

(z) Charta venditionis ibid. num. 916.
(a) De poſteris ejus vid. Urstis. *Chron. Baſil.* pag. 291.
(b) Conf. Tom. I. pag. 692.
(c) Hartmanni *Annal. Heremi Deiparæ* pag. 31.
(d) *Cod. Mſ. feudorum Regim. Enſisheim.*
(e) Archiv. Waldner.
(f) Conradus II. Imp. Monaſterio Einſidl. An. MXXV. duodecim manſos dedit *in loco Steinebrunnen, in pago Suntgowe, in Comitatu Ottonis.* Herrg. Tom. II. num. 167.
(g) *Recueil d'Arrêts notables du Conſeil ſouverain d'Alſace* pag. 375. ſqq.
(h) Urstis. *Chron. Baſil.* Lib. V. Cap. XLI. pag. 390.
(i) Similis nominis caſtrum in agro Baſilienſium extitit, veterum Comitum ſedes, de quibus agit Urstis. in *Chron. Baſil.* Lib. I. Cap. X. & in *Epitome* pag. 14. In dynaſtia Landſer. illis quoque nonnihil juris competiiſſe, Burcardus de Fricka teſtis eſt An. MCCCIII.

circa An. MCCCCXXX. ex parte tranſierunt. Gualtberus de Andelo in Wittenheim (*l*) ac Butenheim caſtris & in duobus vicis, quos priores nominavi, tum Auſtriacorum beneficio ſucceſſit. *Nufern* autem, quem Rotliebus de Nufar An. MCCCLXI. tenuerat, (*m*) poſt elapſum inde ſeculum Andlavienſium feudis demum acceſſit. Hombergam atque Landaviam iidem ſibi reddiderunt peculiares. Inter duo hæc loca Butenhemium caſtrum etiamnum ſubſiſtit.

§. XCIII.

Feuda Eccleſiæ Baſilienſis, Auſtriacorum olim, nunc Galliæ imperio ſubjecta, in Dynaſtiæ Landſerianæ ambitu ſunt *Hagenheim* & *Burgfelden*, vicus ac villa, prope Baſiliam ſiti, quos Bærenfelſii Nobiles poſſident. Vicus *Kembs* ad Rhenum, quem Bodalus quidam Monaſterio S. Galli An. DCCLVIII. donaverat, (*n*) jam An. MXLVIII. in Epiſcoporum Baſil. poteſtate fuit. (*o*) Burcardus Epiſcopus Cœnobio S. Albani An. MLXXXIII. tradidit *medietatem eccleſia in villa, qua dicitur Kemiz, & medietatem villa cum ſuis appendiciis*, id quod Henricus Epiſcopus An. MCLXXX confirmavit. Poſtea tamen omnis vicus ad Epiſcopum rediit, qui Ratpergios Nobiles, hodiernos ejus poſſeſſores, An. MCCCCLIX. de illo inveſtivit. (*p*) Jus Gladii vero penes Auſtriacos fuit. Iidem Ratpergii jus venandi in ſilva *Hardt*, quam Landſerianus diſtrictus comprehendit, ab Eccleſia Baſil. in feudum tenuerunt. Hæc ex domanio Imperii An. MIV. illa dono accepit. (*q*)

Feuda Eccleſiæ Baſilienſis.

Heſingen, leuca diſtans Baſilea, ad Murbacenſem Abbatiam ſpectat. Ex pluribus Dynaſtiæ Landſerianæ, quos olim Abbatia poſſedit, vicis, hunc ſolum retinuit. Nobiles de Rheno inveſtiti de eo An. MCCCCI. arcem exſtruxerunt, in qua habitarent ſecuri. Hanc Catharina Burgundica, Leopoldi ſuperbi vidua, expugnavit An. MCCCCXII. eandemque Johanni de Rheno, Murbacenſi vaſallo, Enſishemii in feudum conceſſit. (*r*) Hinc diuturnæ Murbacenſibus cum Auſtriacis atque Zerheiniis lites. Redimenda denique fuit Heſinga tranſactione peculiari An. MDXLII. quæ tamen non impedivit, quin Auſtriaci dominium ejus directum poſtea quoque ſibi arrogarent, & ab incolis loci tributa exigerent. (*s*) Murbacenſes illum Hieronymo Wallerio, Solodurenſi Patritio, pro quinque millibus imperialium oppignerarunt, eundemque reluentes Columbano ab Andlau, electo ſuo Abbati, quod loco ceſſit, ad dies vitæ tradiderunt An. MDCLXV. Obiit Columbanus VII. idus Febr. An. MDCCVII. Sed & Heſingam cum reditibus, Murbacenſi Abbatiæ valedicens An. MDCCXXXVII. accepit Cœleſtinus à Beroldingen, eodem anno Watvillæ mortuus atque ſepultus.

Heſingen Murbac.

§. XCIV.

Caſtrum & Dynaſtiam Landſerianam, æque ac Pfeffingenſem, Henrici II. Imp. liberalitate, Cathedrali Baſilienſi Eccleſiæ, quam inſtaurari curaverat, obtigiſſe, graviſſimi Baſilienſium Hiſtorici, CHRISTIANUS URSTISIUS (*t*) & JAC. CHRISTOPH. ISELIUS (*u*) tradiderunt. Landſeriana Phirretenſibus, Pfeffingenſis Dynaſtia Thierſteiniis Comitibus deinceps in feudum collatæ ſunt. Pfeffingam Thierſteiniorum interitu ad Epiſcopos Baſil. An. MDXIX. rediiſſe nequit dubitari. Sed donationem ejus, per Henricum II. factam, URSTISIUS ipſe non ex documentis idoneis, ſe accepiſſe profitetur. (*x*) Nec firmiore fundamento ſane Landſeriana donatio nititur. A Phirretarum Comitibus autem ad Auſtriæ Principes hanc Dynaſtiam tranſiiſſe, uti Comitatus Phirretenſis ad eos tranſiit, Urſtiſium dixiſſe, miror omnino. Aſſerto enim

Dynaſtiæ origo.

 huic

(*l*) De hoc ſupra pag. 44. §. LXV.
(*m*) Ita *Cod. feudor. Auſtr.* ſub Rudolpho IV. Duce confectus.
(*n*) Conf. Tom. I. pag. 719.
(*o*) Henrici III. Imp. charta apud HERRG. num. 179.
(*p*) Archiv. Epiſc. Baſil. Brundruti. Literæ inveſtituræ hujus ita: *Das dorff Kemps mit twing u. bann.. und dem wiltpann in dem bann und der Hart, und obnen nider bis uff die Hochſtraſs, u. mit furer, da ein Landgraff von Elſaſs von unten uff in der Hart, bis auch an die Hochſtraſs u. mit furer jagen mag &c.*
(*q*) Conf. ſupra pag. 17. §. XXIV. & Tom. I. pag. 8.
(*r*) Literas inveſtituræ An. MCCCCXII. *Codex Mſ. feudorum Regim. Enſisb.* exhibet.
(*s*) Status Auſtriæ anterioris, Enſishemii An. MDLXXV. congregati, in literis ad Ferdinandum Archiducem datis ita: *Wie wohl das ſchloſs u. dorff Heſingen, ſo noch vor wenig jahren die Edlen Zu Rhein von dem Prælaten zu Murbach zu leben getragen u. Abt Georg durch einen kauff wieder an das Stifft gebracht, unter Oeſterreich. Landesfurſtlicher Obrigkeit gelegen, auch ſolch ſchloſs u. dorff Haſingen jederzeit mit dem Ritterſtand contribuiret &c.*
(*t*) *Chron. Baſil.* Lib. II. Cap. XI. pag. 97. & in *Epitome Hiſt. Baſil.* pag. 72.
(*u*) *Lexic. Hiſtor.* voce *Baſel Biſtum.*
(*x*) *Chron. Baſil.* pag. 22.

huic & Burcardus de Fricka, qui An. MCCCIII. Auſtriacas jam inter terras Landſerianam recenſet, & omnia, quæ ſuperſunt, monumenta repugnant. Immo ne ullum quidem juris Phirretenſis in Dynaſtia iſta veſtigium reperitur. Iodaganda ergo ratio, qua Landſeriana ad Habsburgicos Dynaſtia pervenerit. Ex iis, quæ ſuperius prolata ſunt, patet, & Baſilienſem, & Murbacenſem aliasque Eccleſias diverſos Dynaſtiæ vicos poſſediſſe, quos Habsburgo-Auſtriaci deinceps ſoli poſſederunt. Landſerium ipſum, Nobilium de Butenheim alodium, inde feudum Baſilienſe, pecunia comparatum eſt, teſte Burcardo de Fricka. (y) Schlierbach, Blatzheim, Bantzenheim, Munchhauſen & Teſſenheim, Murbacenſis Abbatiæ feuda, Rudolphus Comes, ad Imperii ſolium promotus, proprii ſui juris fecit, uti Albertus, filius ejus, Iſenheimenſe Dominium Murbacenſibus abſtulit. Alia vel ab aliis acquiſita, vel antiqua Habsburgenſium domania fuerunt, ita quidem, ut Dyoaſtia Landſeriana, qualem Burcardus de Fricka refert, non ante ſeculi XIII. finem potuerit formari. De inferiore ejus Præfectura, quæ poſt Burcardi tempora demum prognata eſt, nullus hic ſermo. Superiorem Rudolphi Imperatoris opus diceres. Idem Rhinfeldam oppidum Genti ſuæ quum comparaſſet, præter Burggravium Rhinfeldenſem, Landſerianos quoque Judices ei præfecit, quibus ad ſeculi XVI. medium uſque cives manſerunt ſubjecti. Dominum de Landſer ſeſe ſcripſit Rudolphus IV. Dux Auſtriæ, in charta Colmariæ exarata An. MCCCLVIII. (z)

§. XCV.

Dynaſtiæ Fata.

Nobilibus Monachis de Landscron omnis Dynaſtia pro quinque millibus florenorum An. MCCCCVI. oppignerata fuit, quam Albertus Archidux cum An. MCCCCL. reluiſſet, Thuringo de Hallweil, de quo Gollutius An. MCCCCLXIX. loquitur, (a) eandem mox oppigneravit. Pignus inde facta Johannis Truchſeſſii de Wolhauſen (b) & Henrici, ultimi Thierſteinenſium Comitis, cujus hæredibus creditam Auſtriacis pecuniam Truchſeſſius An. MDXIX. reddidit. (c) Truchſeſſiorum in locum ſucceſſit Gabriel Comes de Ortenburg, d. I. Febr. An. MDXXIX. commodatis Ferdinando I. ſupra octo millia quinquaginta & novem florenis Rhenenſibus, quibus decennio poſt & mille quingentos & quinquaginta octo florenos addidit. (d) Oppigneratio hæc duravit uſque ad d. XV. Sept. An. MDLXVIII. qoo pecuniam Auſtriaci, Dynaſtiam Ortenburgenſes reſtituerunt.

Dynaſtiam hanc Ludovicus XIV. Alſatiæ potitus, Bartholomæo & Joanoi Henrico, Herwartis fratribus & hæredibus eorum, An. MDCXLV. in feudum conceſſit. Pater eorum Joannes Henricus Herwartus, familia patricia Auguſtæ Vindelicorum, quam Jo. Georgius ille Herwartus ab Hohenburg, Maximiliani I. Bavariæ Ducis & Electoris Cancellarius, (e) illuſtravit, ortus; qui cum exercitu Suecico An. MDCXXXII. in Alſatiam venit, & à Duce hujus exercitus Bernhardo Vinarienſi Huningam, ob præſtita jam officia, dono acceperat. Transactione deinde à fratribus Herwartis & Philiberto, Joannis Henrici filio, cui pater vivus hæreditatem tradiderat, facta, Huningæ & Landſeriæ dominium ad Bartholomæum ſolum rediit. Hujus filii, Joannes Antonius & Annas, cum improles obiiſſent, ſucceſſio ad filiam Eſtheram, quæ Carolo à Turri, Marchioni de Goovernet, nupſerat, pervenit. Natus ex ea Joannes Fridericus Marchio de Gouvernet Dynaſtiam hanc An. MDCCXVI. obtinuit, atque eandem ad filium Carolum Fridericum An. MDCCXXV. tranſmiſit. (f)

§. XCVI.

Landſcrona caſtrum.

Dynaſtiæ Landſerianæ caſtrum vicinum addimus, *Landscrona* nuncupatum, quod in Sundgoviæ, Salodurenſem & Baſilienſem agros tangentis, finibus, in prærupti undique & ſaxoſi montis cacumine, qui Blamontis veluti ramus in planitiem excurrit, è longinquo conſpicuum eſt; ſitu ſuo vera regionis corona, cujus conditor ignotus. Albertus Sta-

(y) Hunc cum etiam vidiſſet Ægid. Tschudius, Urſtiſii & Iſelii errorem quidem effugit, omnem tamen Dynaſtiam ab Habsburgicis male credidit coemtam ſcribi à Burcardo, qui tantum de caſtro & oppido Landeſere loquitur. Vide *Chron.* ejus *Helvet.* Part. I. Lib. IV. pag. 222.

(z) Apud Steyerer *Hiſt. Alberti Sap.* Addit. col. 265.

(a) Vid. ſupra pag. 22. not. (*m*).

(b) *Hans Truckſes von Wolhauſen, Pfandherr der Herrſchafft Landſer* Monaſterio S. Albani chartam dedit An. MDVI. *fur mich und alle meine erben, Pfandherren zu Landſer.*

(c) Urstis. *Chron. Baſil.* pag. 17.

(d) *Archiv. Regim. Enſisheim.*

(e) Præſtans ejus ſcriptum *Ludovicus Bavarus defenſus* impreſſum Monachii.

(f) Acta Cancellariæ Landſerianæ.

Stadensis (*g*) Fridericum II. Imp. An. MCCXV. *Ladescrone* cepiſſe declarat. Dynaſtarum Rœtelenſium patrimonium vetus cum Dynaſtia Rœtelenſi ad Hochbergenſes Marchiones, cumque horum Marchionatu ad Badenſes pervenit. Nobilis Monachorum (*Munch*) in agro Baſilienſi familia Rœtelenſibus Dynaſtis caſtrum hoc in feudum obtuliſſe videtur. Monachorum iſtorum ramus à Landscrona nomen per aliquot ſecula geſſit. Henricus Monachus de Landscron An. MCCLXVII. comparet. (*h*) Burcardum Monachum de Landscrone Otto, Marchio Hochbergenſis, An. MCCCLXIV. cum caſtro illo inveſtivit; idemque Rudolphus Marchio An. MCCCCXV. fecit. (*i*) Monachorum vero ſtirps cum ad interitum properaret, Johannes de Flachslanden ſibi & poſteris ſuis utriusque ſexus An. MCCCCXXX. Landscronam acquiſivit; quam tamen annuente Domino directo Johannes, prioris filius, decimo quarto abhinc anno vendidit. Neque Rudolphus de Ramſtein, cui vendita eſt, eam diu retinuit. Vendita eſt tertium Petro de Reichenſtein An. MCCCCLXII. cujus penes poſteros ad noſtra usque tempora conſtanter permanſit. Idem Petrus Reichenſteinius ſexennio poſt Helvetiis, Alſatiam Auſtriacam invaſuris, hoc caſtrum ſuum tradere coactus eſt, ut à tergo eſſent ſecuri. (*l*) Auſtriaci, quantum id ſibi nocuerit, hoſtibusque profuerit cernentes, ibi præſidium collocarunt. Maximilianus I. mille & quadringentos florenos Reichenſteiniis porrexit, ut ex veteris Reineckianæ arcis ruderibus Landscronam novis operibus firmarent. Ludovicus XIV. nobile hoc Alſatiæ propugnaculum ſibi comparaturus, An. MDCLXIV. Marchioni Bada - Durlacenſi annuam trium millium librarum Franc. ex telonio Othmarsheim. penſionem pro dominio directo Landscronæ conceſſit.

DYNASTIA MASONIANA.

§. XCVII.

Maſoniana Dynaſtia.

Vallis & Dynaſtia Maſoniana iisdem finibus circumſcribuntur. Rivulus Hanebach & vicus Gewenheim ab ortu, montis Grazonis (*m*) ſummitas, quæ Alſatiam à Lotharingia diſterminat, utriusque ab occidente ſunt limites; in quo quinque circiter leucarum ſpatio Monaſterium, oppidum & quindecim vici viculive continentur. Maſonis Monaſterium, in medio vallis, quæ in ſuperiorem hinc & inferiorem dividitur, ſeculo VIII. conditum, toti Dynaſtiæ nomen ſuum communicavit. (*n*) Erronea plane ſunt, quæ poſt Peutingerum Irenicus (*o*) de hoc Monaſterio tradit; quippe quod prope Rhenum à Maſone, Suevorum Duce, exſtructum, vallem autem Maſonianam à Maſone Comite, S. Odiliæ nepote, nomen accepiſſe dicit. Nec Sueviæ Dux Maſo, nec Cœnobium Maſonianum ad Rhenum, unquam extitit. Caſtrum, quod ipſe Maſo Comes inhabitaſſe creditur, ſexcentos circiter à Monaſterio paſſus verſus planitiem diſtans, à rupe, cui impoſitum fuit, *Ringelſtein* nuncupatur. Epiſcopus Baſil. cujus feudum fuerat, Chriſtoph. de Maſmünſter pro 1200. flor. An. MDLXII. Chriſtoph. de Lingeville, ejus hæredum unus, Joanni de Bollweiler An. MDLXXV. id vendidit. Sebast. Munsterus (*p*) arcem hanc jam ſuo tempore, id eſt, ſeculi XVI. initio, vaſtatam fuiſſe perſcribit. Seculo denique proxime elapſo mœnium, quæ reſtabant, rudera cum foſſa, circum rupem ducta, prorſus abolita ſunt, adeo ut præter nomen ex ea jam fere nihil ſuperſit. Aliud ejusdem nominis caſtrum prope Haſelach in Alſatia inferiore videbimus. Uti caſtrum Monaſterio, ita Monaſterium oppido contiguo ſuos natales dedit, quod Germ. *Maſmunſter*, Gall. *Maſevaux* vel *Maiſevaux*, uti Monaſterium ipſum, nuncupatur. Maſopolis hæc An. MCCXVII. muris cincta & civitatis forma primum donata eſt. (*q*) Cives, quorum centum & quinquaginta circiter ibi repeṙiuntur, ferrariæ potiſſimum & lignariæ rei peritia florent.

Majoratus Dynaſtiæ.

Reliqua Dynaſtiæ loca reſpectu vallis in duos Majoratus, in ſuperiorem & inferiorem, diſtinguebantur. Superior, quæ retro Monaſterium & oppidum eſt, Sebenia vallis (*r*) dici ſolet à vico *Seben*, ubi Tolræ ſunt ſcaturigines, & ſex vicorum Eccleſia parochialis. En nomina ipſorum: *Seben*, *Dolleren*, à flumine præterlabente ita noncupatus; *Rimbach*, *Oberbruck*, ubi ferrum in vicinis montibus effoſſum funditur; *Wegſcheid* & *Kirchberg*, ubi lamina ferrea conficitur, locus olim hujus parochiæ princeps. Quinque præterea vici Majoratus ſive vallis ſuperioris, oppido propiores, ad ejusdem parochiam pertinent: *Stecken*, *Niederbruck*, *Sicker*, *Hubach*, ubi capella, heremus minor Deiparæ dicta; (*s*) *Oberburbach*. In valle ſeu Majoratu inferiore quatuor tantum

(*g*) Apud Schilter. in *Scriptor. Rer. Germ.* pag. 301.
(*h*) Vid. Urstisii *Chron. Baſil.* Lib. I. Cap. VI. pag. 20.
(*i*) Extant chartæ in *Tabulario Marchionis Bada-Durlac.* Baſileæ.
(*l*) Beeler in *Chron. Mſ.* fol. 162.
(*m*) German. *Kratzen*, Gall. *Graſſon*.
(*n*) Cont. Tom. I. pag. 666.
(*o*) *Exegeſ. German.* Lib. XII. pag. 400.
(*p*) *Coſmograph.* Lib. III. Cap. CXIV.
(*q*) *Chron. Mſ. Franciſcanor. Thannenſium.*
(*r*) *Seben-Thal.*
(*s*) Vulgo *Klein Einſidlen.*

tum vici ſunt: *Aum*, ad parochiam oppidi qooque ſpectans, *Sendheim* & *Niderburbach*, qui unam parochiam conſtituunt; *Gebenheim*, ſuum ſolus parochum habens. (*t*)

§. XCVIII.

Dynaſtiæ fata.

Vallem Maſonianam, priſcum Etichonidarum patrimonium, à Maſone Comite Cœnobio, quod condidit, donatam eſſe, Diploma Ludovici Pii, An. DCCCXXVIII. Abbatiæ huic conceſſum, nos edocet. Proprietas hæc vallis totius in Abbatiam iſtam translata, pluribus etiam ſequentium ſeculorum documentis aſſeritur. Comites Phirretenſes Monaſterii nomine, cujus Advocati fuerant, una cum Scultetis, (*u*) in ea jus dixeruot. Sua vero Advocatia cum abuterentur, lis inde prognata Lutoldi, Epiſcopi Baſilienſis, ope ita compoſita eſt An. MCCXLI. ut emolumentis, quæ ex juſtitiæ adminiſtratione proveoerint, in tres partes diviſis, duæ Monaſterio & una Comitibus iſtis adjudicarentur; ſingulis aoois generale placitum in Gebeobeim celebraturis, in quo jura tam Eccleſiæ, quam Epiſcopi & Advocati, publice recitareotur.

Advocatiæ hojus, æque ac Pbirretenſis Comitatus, hæres fuit Johanna, poſtremi Comitis filia natu major, quæ marito ſuo Alberto Auſtriaco illam attulit dotem. Ab Auſtriacis autem ſibi ac Monaſterio ſuo timens Abbatiſſa Maſoniana, eorum forſan, quæ jam Phirretenſes tentaverant, memor, literas, quas vocaot, reverſales obtinuit; quibus Johaona iſta præter Advocatiam, nihil proprietatis aut pignoris nomioe ſibi ac hæredibus ſuis in valle Maſoniana competere profitetur. (*x*) Sed literis his ooo obſtantibus, quod Abbatiſſa timuerat, brevi tempore contigit. Rudolphus ſane, Johannæ Phirretenſis & Alberti Auſtriaci filius, non Advocatum, ſed Dominum Maſonianum ſe nuncupavit, (*y*) quo jure, neſcio. Tum itaque ex univerſa Dynaſtia ſolum jus patronatus & decimas Monaſterium retinuit; reliqua omnia juris Auſtriaci facta ſunt, nobili Maſonianæ genti pro ſeptem millibus florenorum (*z*) mox oppigneranda. Neque ex ejus manibus unquam redemta eſt Dynaſtia; imo cum Chriſtophorus de Maſmonſter, gentis ſuæ poſtremus, circa An. MDLXXII. obiiſſet, pignus in Bollvillenſes translatum eſt. Spem ejus obtinendi Ferdinandus I. Nicolao de Bollweiler An. MDLIV. jam fecerat, eamque quadriennio poſt in filium ejus natu majorem extendit; quo ipſo denique factum, ut Dynaſtia hæc, æque ac Floremontana, oon Bollvillenſibus modo Baronibus, ſed & Fuggeris Comitibus, Bollvillenſium hæredibus, aucto paulatim ſupra viginti qoinque millia florenorum pignoris pretio, obvenerit. Mox cum Auſtriacis Fuggeri quoque Comites Alſatia ejecti ſunt, & vallis Maſoniana in Soecorum poteſtatem redacta, qui Ratſchinum queodam, Nobilem Bohemum, ea remuoerarunt. Reduxit Fuggeros pax Mooaſterienſis, cujus beneficio Dynaſtiam hanc deinceps ſub imperio Gallico pariter, uti ſub Auſtriaco, poſſederunt, donec illam d. II. Martii An. MDCLXXX. in Conradum de Roſa, Campi-Mareſchallum, libere transtuliſſent, acceptis ſupra quinquaginta ſex millia ſexcentis & ſex libris Fraocicis; id quod Ludovicus XIV. non modo ratum habuit, ſed & Dynaſtiam oppigneratam in feudum coovertit. Roſius eandem cooſenſu Regis d. I. Decembr. MDCLXXXIV. genero ſuo, Nic. Friderico de Rotenburg, ex Croſnenſi Sileſiæ Principatu oriundo, vendidit. Hic in juvenili ætate militiæ Gallicæ adſcriptus, virtutibus ſuis ad Campi-Mareſchallatum pervenit, & Comitis elogio à Ludovico XIV. ornatus obiit An. MDCCXVI. (*a*) Ex matrimonio ejus cum Anna Johaona de Roſa Conradus Alexander An. MDCLXXXIV prodiit, Gallicus ad Hiſpanos & Boruſſos olim Legatus, qui An. MDCCXXXV. deceſſit improlis, poſtquam Rothenburgenſem Dynaſtiam, Maſonianæ contiguam, ſibi & genti ſuæ comparaſſet. Utraque ad ſorores hinc ejus tranſiit, de quibus ſupra, ubi de Rotheoburgenſi Dynaſtia egimus.

SENNHEMIUM.

§. XCIX.

Sennheim.

Primum cis Thuram, qui præterlabitur, amnem Alſatiæ ſuperioris oppidum eſt Seonhemium, (*b*) in ſerie Comitatus Phirretenſis ditionum, quas hactenus tractavimus,

(*t*) Conf. Tom. I. pag. 722. §. CCXVI.

(*u*) Chono, filius Sculteti vallis Maſonis, miles, inter teſtes memoratur in charta donationis, Lucellenſi Abbatiæ per Fridericum Comitem Phirret. An. MCCXV. factæ.

(*x*) *Tun kunt, das das tal zu Maſmunſter und was dorzu gehert, lut und gut, des H. Herren S. Leodegarien und ſiner Gotzhuſes ze Maſmunſter rechtes eigen iſt.* Dat. Altkilch An. MCCCXXXVIII.

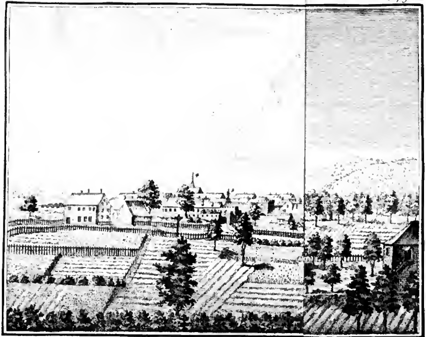
(*y*) *Herre ze Roſenfels, ze Maſmunſter, ze Landſer* &c. An. MCCCLVI. & ſeqq. apud STEYRERR *Hiſt. Alberti Sap.* Addit. Cap. II. pag. 358. 359. 365.

(*z*) Hanc profecto pecuniæ ſummam Nobilibus iſtis debuerunt Auſtriaci medio ſeculi XV. uti refert GOLLUTIUS. Vide ſupra pag. 22. not. (*m*).

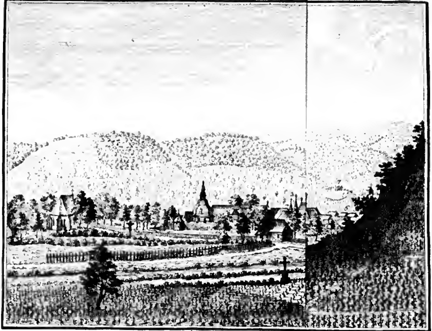
(*a*) *Lexicon. Hiſtor. Baſil.* male An. MDCCV. ponit.

(*b*) Romanice *Sernay*, *Cernay*, German. *Sennheim*, vulgo *Sennen*.

Digitized by Google



1. Eccles. Paroch. 2. Curia. 3. Capucinum.
Ab Orient



1. Eccles. Paroch. 2. Dominicani. 3. .
Ab Orien

Digitized by Google

mus, ultimum. Vetuſtiſſima ejus mentio in Abbatiæ Lucellenſis documentis An. MCXLVII. & ſequentibus, ubi *Curia de Sennheim* inter Abbatiæ hujus bona recenſetur. (*c*) ANNALES COLMAR. ad An. MCCLXX. *Senben* dixerunt. Munitus quando fuerit locus, & in formam oppidi redactus, ignotum. Primus oppidum prodit Ulricus I. Phirretarum Comes, ubi Comitatum ſuum Eccleſiæ Baſil. An. MCCLXXI. in feudum obtulit. (*d*) Prodit quoque Ulricus II. prioris nepos, in charta, qua dimidiam tributi (*Steur*) partem Ulrico, Nobili de Pfirdt, qui Sennhemii vixit, beneficii loco conceſſit. (*e*) Ulricus hic curiam propriam, quam Sennhemii habuerat, ab Auſtriæ Ducibus, Comitatus Phirretenſis hæredibus, An. MCCCXXXII. in feudum quoque recipere voluit. Ulricus & Gualtherus Hochſtetteri, Equites, quinquaginta ſex modiis frumenti, ex molendinis in Sennbeim annuatim percipiendis, An. MCCCXII. donati ſunt, ſervata Phirreti Comitibus poteſtate, feudum hoc totidem marcis argenti Baſil. ponderis reluendi, quot modiis illud conſtabat. Simile beneficium Rathſamhauſiis à Lapide An. MCCCCLXVI. ibidem obtigit.

Oppidum ipſum, quod à Præfecto ſeu Advocato Principis, unde diſtrictus hic Advocatia Sennheimenſis (*f*) dicitur, & à Magiſtratu civico ſex Aſſeſſorum (*g*) regitur, Domus Auſtriaca nunquam alienavit. Tempore belli tricennalis Ludovicus XIII. An. MDCXLII. Schœnbeckio, Campi-Mareſchallo Franciæ, & hæredibus ejus Sennhemium in feudum conceſſit. A filia Schœnbeckii unica per matrimonium ad Reinachios, atque per hos ad Gobrios & Klebſattelios pervenit. Nundinæ duæ per annum & hebdomadatim mercatus in oppido hoc habentur, pecorum frequentia celebres. Lotharingi, Burgundi & Alſatæ, magno ibidem numero conveniunt. Cives circiter ducenti in eo computantur.

Advocatiæ Sennheimenſi vicinus vicus *Steinbach* & Præpoſitura Birlingenſis adhærent. *Birlingen* vicus olim minor fuit; nunc capella tantum cum duabus habitationibus ibi ſupereſt. Steinbacum Majorem habet, qui Magiſtratus civici Sennheimenſis membrum. Decimæ & beneficiorum collatio in omni diſtrictu Epiſcopo Baſilienſi competunt.

ENSISHEIM.

§. C.

Inter Alſatica Habsburgicæ Gentis dominia celebre Enſishemii oppidum primo loco occurrit, non caput quidem Alſatiæ ſuperioris, quod GUILLIMANNUS (*h*) voluit, ſed caput Alſatiæ Auſtriacæ dicendum. Urbs modica, quam Elli aquæ, ex alveo fluminis deductæ, (*i*) alluunt, in medio magnæ & frugibus fertilis planitiei, bihorio intra Mulhuſium ſita. Limes Sundgoviæ borealis, quem alibi duximus, (*k*) Enſisbemium extra eam in Alſatia ſup. collocat. Collocant etiam veteres chartæ, ex quibus Henrici III. Imp. Diploma præſertim allego, quo Richardo cuidam, Eccleſiæ Baſil. Miniſtro, prædium in *villa Enſichesheim*, *in pago Alſatia & in Comitatu Cuononis Comitis* ſitum An. MLII. donavit. (*l*) Per Comitatum Cunonis Landgraviatus Alſatiæ ſup. ſeu Comitatus provincialis intelligitur. Pro *Enſichesheim*, nomine loci primigenio, contracte *Enſisheim* ſeculo XIII. jam legimus. Juniores quoque *Ensheim* (*m*) & ruſtici brevius *Entzen* pronuntiant, quod ex *Urancis* Romanorum, quas GUILLIMANNUS heic fruſtra quæſivit, (*n*) prognatum eſſe quidam conjiciunt. (*o*) Germanicam vocis originem omnia profecto docent. Seculo VIII. quo prima Enſishemii mentio fit, *Enghiſehaim* & ſequenti *Einſigesheim* ſtylo barbaro ſcribebatur. (*p*)

Enſisheim oppidum.

Quando vicus in oppidum ſurrexerit, nullum monumentum prodit. ANNALES COLMAR. civitatem Enſisheim primi memorant, ubi Albertum, Rudolphi I. Imp. filium ſeniorem, An. MCCLXXIX. eo perveniſſe & Scultetos civitatis convocaſſe tradunt, ut de mittendis patri ſuo militibus adverſus Ottocarum, Regem Bohemiæ, cum iis ageret.

(*c*) BERNH. BUCHINGERI *Faſti Lucell.* pag. 47. & ſeq.
(*d*) Vide ſupra pag. 33.
(*e*) *Cod. Mſ. feudor. Regim. Enſisheim.*
(*f*) *Vogtey*, Gallice *Prevoté.*
(*g*) *Vogt und Rath.*
(*h*) *Habsburg.* Lib. II. Cap. VI.
(*i*) Foſſa hæc, *Quatelbach* nuncupata, vi peculiaris, privilegii Catharinæ Burgundicæ, Duciſſæ Auſtriæ quod Ferdinandus I. Rex Rom. An. MDXLIX. renovavit, ſub ſeculi XV. initium ab Enſisheimenſibus ducta eſt.
(*k*) Tom. I. pag. 3. §. IV.
(*l*) Apud HERGO. *Cod. Diplom.* num. 183.
(*m*) SEB. MUNSTERUS *Coſmograph.* Lib. III. Cap. CXXV.
(*n*) *Habsburg.* Lib. II. Cap. VI.
(*o*) JAC. HENR. PETRI *Chron. Mulhuſ. Mſ.* Lib. I. Cap. I.
(*p*) Conf. Tom. I. pag. 721.

Idem Albertus, Dux Auſtriæ, An. MCCXC. apud Enſisheimenſes verſatus eſt, teſte Diplomate Monaſterii Alſatiæ ſup. Pariſienſis, (q) in quo Burchardus, Enſishemii miles, eodem anno ſepultus eſt. (r) Habsburgici, vel amœnitate ſitus, vel proximitate ſilvæ *Harde*, in qua venari ſolebant, allecti, Enſishemium frequentius inhabitarunt. Caſtrum, quod ibi fuerat, *Kœnigsburg* appellatum, demum extruxiſſe videntur, poſtquam ſolium Germaniæ conſcenderant; forte prius quam Comitatus Phirretenſis compotes eſſent. Numen certe *Caſtrum regium* denotat, cujus nullum hodie veſtigium ſupereſt.

§. CI.

Privilegia. Enſishemium Eccleſiæ Argentinenſis feudum BURCARDUS DE FRICKA, (ſ) tacentibus aliis documentis, appellat. In Emunitatis Rubeacenſis, quam Dagobertus II. Eccleſiæ Argent. donavit, vicinia nexus feudalis ratio procul dubio quærenda eſt, ſive feudum oblatum ſit, ſive collatum. Idem tamen Burcardus, poſſeſſiones Auſtriacorum in Alſatia enumerans, ab Enſishemio initium ducit, adeoque primatum ejus inter terras Landgraviales confirmat. Cauſa rei, quod Habsburgo-Auſtriacorum Principum, cum Alſatiam frequentarunt, ſedes extiterat.

Landgravialis mallus quidem in vicino plerumque Meyenhemii vico, vel in aliis locis, haud adeo remotis, habebatur ſub dio. Nobiles tamen multi & Officiales, qui mallo adeſſe tenebantur, frequentes Enſishemii habitarunt, ab omnibus tributorum oneribus liberi. (s) Singulari hinc Landgraviorum beneficio factum, ut civitas hæc ſigilli Landgravialis non ſolum depoſitaria eſſet, ſed eodem quoque, uti ſuo, in chartis ſuis uteretur, cujus rei non unum proſtat exemplum. Jam An. MCCCLXXXIX. Advocatus Enſisheimenſis Wernherus de Radholtzdorf, Eques, cum inter Habsburgicos Comites litigantes vel compromiſſarius vel vicarius Landgravii judex ſediſſet, ſententiam latam & ſuo gentilitio & Landgraviali ſigillo Enſisheimenſis civitatis nomine communivit. (t) In Nobilium Schauenburgenſium archivo exemplum chartæ reperi, quod Magiſtratus Enſisheim. An. MCCCCLXXXIV. genuinum teſtatus ſigillo quoque Landgraviali inſtruxit. In alia Murbacenſis Abbatiæ charta, ex autographis Caroli V. Imp. ad Regimen Enſisheimenſe literis deſcripta, de cujus veritate idem Magiſtratus ſigilli Landgravialis appenſione teſtatus eſt, ad veterem hujus ſigilli uſum ac poſſeſſionem provocatur. (u) Formam ejus ac typum jam in Landgraviatus ſuperioris deſcriptione dedimus. (v)

§. CII.

Nunquam pignus. Sed & caput Landgraviatus Auſtriaci, atque ſedes Regiminis cum Enſishemium fuerit, præ reliquis Auſtriacorum in Alſatia oppidis id prærogativæ habuit, quod Ducibus Auſtriacis conſtanter addictum, nullius alterius poteſtatem, quantum novimus, oppignerationis lege ſubierit, ſi paucos ſub Sigiſmundo Archiduce, qui Carolo Audaci totam ſuam Alſatiam vendidit, annos excipias. Subierunt tum Enſisheimenſes jugum Burgundi; reclamante veteri de non alienanda ipſorum civitate, quod Albertus Dux An. MCCCCXLV. confirmaverat, privilegio. Verum non tam huic privilegio, quam rerum ac temporum rationi ſuam Enſishemium libertatem debuiſſe, ille facile intelligit, qui cæteras pleraſque civitates Auſtriacas ſimili privilegio inſtructas, plurimis olim in pignus conceſſas fuiſſe novit. Ceterum jugi Burgundici minus patientes Enſisheimenſes, id omnium primi An. MCCCCLXXIV. antequam Auſtriaca ſeu alia quælibet adeſſent auxilia, (w) fortiter excuſſerunt.

Id

(q) HUGO *S. Antiq. monum.* Tom. II. pag. 295.

(r) Ibid pag. 278.

(ſ) Qui An. MCCCIII. ſcripſit his verbis: *In der Statt ze Enſeſsheim, die leben iſt von Strasburg, hat man genommen* &c

(s) Teſte privilegio Sigismundi Archiducis An. MCCCCLXV. in archivo Enſisheim.

(t) HERRG. *Habſ. Cod. Diplom.* num. 879. ubi hæc in fine inſtrumenti verba: *Zu merem urkunt hab ich Wernher von Radholtzdorff Ritter, als ein Richter, mein eigen ingeſigel zu des Landgerichts in Obern-Elſass ingeſigel, das die Statt Enſisheim weſende iſt zu iren gerichten, gehencket an dieſen brief* &c.

(u) *So haben wir ſolichs (original) vidimiren und zu vorer urkund mit des obgenanten Landgerichts inn Obern-Elſaſſ anhangendem Inſigel, des wir uns von alter har inn unnſern und derenn hanndeln, ſo des begert, gebrucht, verſyglen und bekreſſtigenn laſſen. Gebenn und beſchehen zu Enſisheim* &c. An. MDXXII. Literæ Caroli V. d. 12. April. ejusd. anni Bruxellis exaratæ fuerunt.

(v) Pag. 29.

(w) URSTIS. *Chron. Baſil.* Lib. VI. Cap. V. pag. 437.

Id præterea magni beneficii loco reputandum, quod vicinus Principis ſaltus *Hardt* ipſis ſatis lignorum in omnem olim uſum gratis ſuggeſſerit. Officina Monetaria quidem Enſishemii fuit, ſed monetas ibi percuſſas non reperi. Argentum ex metallifodinis Roſemontanis eo delatum eſt. Oppidum duplici muro & foſſâ munitum, nonniſi quadringentos complectitur focos. Porta, quæ Ellum aſpicit, An. MDXXV. condita, ſingulari Inſcriptione conſpicua eſt. (*x*) Primum Capucinorum in Alſatia Monaſterium An. MDCIII. Enſishemii ædificatum; Rudolpho, Barone Bollvillano, curiam feudalem, (*y*) quam cum vico Regisheim à Morimontanis Dynaſtis anno MDLXVII. emerat, in hunc uſum concedente. Monialium ordinis S. Franciſci, qui Tertiarius dicitur, ibidem Conventus. Splendidiſſimum Jeſuitarum collegium, a Maximiliano Archiduce An. MDCXIV. Enſishemii inſtitutum, variis ſuperioris Alſatiæ Monaſteriis derelictis locupletatum eſt.

§. CIII.

Civium cauſas dijudicant cives; non eodem ſemper judicum numero ſervato. Status polit.
Sub Auſtriacis Senatus Advocato, (*z*) Sculteto & XII. Aſſeſſoribus (*a*) civicis, ac quatuor nobilibus conſtitit. Permulti Alſatiæ ſuperioris Nobiles tum Enſishemii habitarunt, & de rebus ſuis in publica, quam habuerunt, curia deliberaturi convenerunt. Sequiore ævo Senatores nobiles antiquati; quin & civici dimidio pauciores jam ſunt. Advocatus Principis nomine, cujus jura & fiſcum curabat, abſque ſuffragio præſedit conventibus; ſi præſentiam ejus cauſa poſtulavit. Facinoroſos ad Magiſtratum detulit ac dimidiam pœnarum partem accepit. Cives recepti Archiduci primum, dein Advocato, denique Sculteto & reliquis jusjurandum præſtiterunt. Magiſtratus ipſe eidem Advocato, Principis nomine, fidem adſtrinxit, uti Advocatus viciſſim jura ſe Civitatis ſervaturum defenſurumque ſacramento promiſit. Advocatus ex equeſtri plerumque, (*b*) Scultetus ex civium ordine deſumtus. Jurisdictionem criminalem ſine provocatione, non ſolum in cives ſuos, ſed & in Regiminis Auſtriaci officiales Senatus, Archiducum conceſſione, exercuit; in eadem, qua Regimen, curia ſedens. Ludovicus XIV. Advocatiam Enſisheimenſem An. MDCLVI. Danieli de Madrys conceſſit; quem An. MDCLXVIII. Franciſcus filius excepit. An. MDCXCIV. eadem dignitas in hæreditarium munus converſa, regioque Edicto An. MDCXCVII. res fuit firmata. (*c*) A Madryſiis ad Peſcherios & denique An. MDCCXXXV. ad Ferdinandum Cointet de Filain, ord. Ludov. Equitem, feudi regii lege, pervenit. An. MDCCXL. Advocatus Enſisheimenſis à conſeſſibus Senatus Civitatis abſtinere in poſterum juſſus eſt; (*d*) adeoque ſolus in eo præſidet Regius Scultetus. (*e*) Officium cuſtodis banni Enſisheimenſis (*Bannwarthum*) cum multis aliis bonis ac juribus medio ſeculi XV. Wilhelmo Stainio de Munſperg pro mille quadringentis & quinquaginta florenis Rhenenſibus in modum feudi oppigneratum, Melchiori Banero, dicto *Geb*, à Johanne de Munſperg, Wilhelmi filio, An. MCCCCLXXXIV. venditum eſt. (*f*) Claves oppidi Maſonianis Nobilibus erant commiſſæ.

Inferiorem Dynaſtiæ Landſerianæ præfecturam ad Enſisheimenſem olim præfecturam ſpectaſſe, oſtendimus ſupra. (*g*) Ad eandem quoque vici infra recenſendi ſpectarunt, Poſſeſſiones.
variis Nobilium familiis in feudum collati; adeo ut Enſishemio ex veteri ſua Præfectura remanſerit nihil. Nihilominus civitas augmenta & novas vires accepit, dominio ſuo in vicinos quosdam vicos, Archiducibus antea ſine medio ſubjectos, paulatim extenſo. Vici hi ſunt *Rudesheim* & *Ungersheim*, quos BURCARDUS DE FRICKA An. MCCCIII. inter præfecturæ Enſisheimenſis vicos, Landgravio, non oppido, ſubditos, refert. In *Ongersheim* Curtonem militem ex turri capellæ, quam dejecit, caſtrum An. MCCXX. ædificaſſe, ANNALES COLMAR. ſcribunt. Idem locus inter feuda conditionata Auſtriacorum An. MCCCCLVIII. comparet, ita quidem, ut Maſoniani Nobiles unam, Rinachii vero duas reliquas partes tenuerint;

(*x*) Inſcriptio hæc eſt: *In dem jar nach der geburt Chriſti MVCXXV. des monats May under Keyſer Karolo und Ferdinando gubernatorn gebrudern, Ertzhertzogen zu Oeſterrich in der Puuriſchen ufruehr des Hoellen hauſſen veart diſe port gebauwen.*

(*y*) Vulgo *Freyhof* aut *Schwartzenberger hof* nuncupata.

(*z*) *Vogt, Stattvogt, Baillif.*

(*a*) *Rathherren.*

(*b*) Advocati fuerunt Fridericus de Domo An. MCCCCLII. Wernherus de Hadmanſtorff Eques An. MCCCCLVII. Heinricus de Harſtatt Eques, Martinus Stoer Eques An. MCCCCXCVI. Sigiſmundus de Reinach An. MDLXX. &c.

(*c*) *Recueil des Ordonn. d'Alſace* pag. 332.

(*d*) Acta Advocatiæ apud Famil. de Filain.

(*e*) *Prevot Royal*, *Kœnigsſchultheiſſ*; quod munus hodie gerit Dn. Abé, hereditario jure.

(*f*) *Cod. Mſ. feudorum Regim. Enſisheim.*

(*g*) Pag. 56.

quas hi Bollvilanis Baronibus An. MDLXIII. vendiderunt. Tertia Maſonianorum, qui non diu poſt defecerunt, Enſisheimenſi Civitati pars obtigit; eidem cum Ruleshemio integro etiamnum ſubjecta.

§. CIV.

Ceraunius Lapis.

Inter memorabilia Enſishemii recenſendus eſt lapis, in Eccleſiæ parochialis odeo ſuſpenſus, quem Sebast. Munsterus (*b*) atque Christianus Urstisius, (*i*) aliique inter ceraunios (*l*) ponunt, quemque Seabst. Brandiva peculiari carmine decantavit latino, quod Actis Enſishemianis tum fuit inſertum. (*m*) Munſterus ita: " Anno MCCCCXCII. lapſus eſt deſuper ex nubium coagulatione, „ edito magno tonitru, ſeptima die Novembris, lapis grandis, haud procul ab oppido „ Ensheim, ponderans duo talenta ſeu centenaria & dimidium, quem tollentes incolæ „ ſuſpendebant in Eccleſia parochiali, pro mirabili ſigno. „ Urstisius gravitatem lapidis CCLXXX. librarum facit & circa meridiem è cœlo delapſum eſſe tradit. Maximilianus I. Imp. in ſcripto, de Cruciata quadam S. Georgii adverſus Turcas An. MDIII. edito, rem in ſuo fere conſpectu, cum in exercitu eſſet, ad reſiſtendum Gallis, contigiſſe narrat, eidemque lapidi duos modo centenarios tribuit. (*n*) Naturam lapidis quod attinet, ſubſtantia ejus eſt inſipida, inodora, nigricans, ex ſquamis coagmentata, venulis albidis ſtriata & particulis ſplendentibus ejusdem coloris conſperſa; mineræ martialis ſpecies. Durities tanta, ut chalybe percuſſus evomat ignem. Maſſa ignita & in aqua extincta, in pulverem redigitur facile. Quodſi eidem oleum vitrioli affundatur, nullum nec efferveſcentiæ, nec ſolutionis ſignum, fœtidiſſimum vero ſulphuris reddit odorem. Tantam molem in aëre nec gigni, nec hærere potuiſſe, non ratio docet. Violento fulminis igni generatio ejus nequit adſcribi, quod argillam continet, quæ omni calori reſiſtit; adde quod nullum fuſionis ſignum in omni maſſa occurrat. Subſtantiam foſſilem, in modum omnium glebarum metallicarum ſub terra generatam, in lapide noſtro reperiunt Chymici. Hic certe vel in loco genitus, (*o*) ubi repertus; vel ex montibus haud adeo longinquis, ubi mineræ gignebantur, tempeſtate & torrentibus aquis abruptus, longo ſeculorum tractu in plano provolutus atque Enſishemium verſus fuit promotus. Maſſæ hunc titulum inſcripſere Majores: *De hoc lapide multi multa, omnes aliquid, nemo ſatis.*

Ceraunii miræ & inſolitæ magnitudinis lapides Græcis atque Romanis innotuerunt veteribus. Singulari de illis capite egit Plinius, (*p*) ubi Anaxagoram à Græcia celebratum refert, quod cœleſtium literarum ſcientia prædixerat, quibus diebus ſaxum è ſole caſurum eſſet, idque interdiu in Thraciæ parte ad Ægos accidiſſe flumen. Suo ille tempore oſtendebatur, magnitudine vehis (*q*) & colore aduſto. Anaxagoræi hujus lapidis hiſtoria apud Plutarchum (*r*) & Diogenem Laertium (*s*) quoque occurrit. Cardanus de varietate rerum aſſerit, lapides circiter mille ducentos An. MDX. & inter hos unum 120. pondo, alterum ſexaginta in agrum, Abduæ Galliæ Ciſalpinæ fluvio conterminum, è nubibus decidiſſe, quibus color ferrugineus, claritiес eximia & ſulphureus odor fuerit; Enſisheimenſi noſtro lapidi in hoc fere ſimilibus. Tam vetus, tam communis eſt falſa de cerauniis lapidibus, in aëre generatis, opinio.

DYNASTIA ISENHEIMENSIS.

§. CV.

Iſenheim.

Rubeacenſem inter Emunitatem, cujus caput *Iſenburgum*, ut & inter Bollvilenſes terras ac Murbacenſis Abbatiæ territorium, cui olim adhæſit, Iſenheimenſis Dynaſtia jacet, omnium Auſtriacarum, quas hactenus enumeravimus, poſtrema & minima. Tribus

(*b*) *Coſmograph.* Lib. III. Cap. CXXV.

(*i*) *Chron. Baſil.* Lib. VI. Cap. XVI. Gesnerus *de Lap. figur.* pag. 66. hiſtoriam ceraunii Enſisheimenſis hujus fuſe quoque enarrat.

(*l*) Lapis noſter vulgo quoque dicitur *Donnerſtein.* Inſtrumenta lapidea à Veteribus in bellis adhibita, apud Gallos & Germanos paſſim effoſſa, vulgus quoque pro cerauniis jactitat.

(*m*) In *Scriptoribus Rer. Alſat.* Carmen hoc dabo.

(*n*) Trithemius *Chron. Hirſaug.* An. MCCCCXCII. Paulus Langius in *Chron. Citizenſi* anno eod. Dattius *de pace publica* pag. 214.

(*o*) Subſtantia foſſilis, ut aliæ glebæ metallicæ, ſub terra potuit generari eo loco, ubi reperta.

(*p*) *Hiſtor. Natur.* Lib II. Cap. LVIII.

(*q*) Vehes eſt ſecundum Columellam Lib. XI. 2. num. 13. quantum unus homo vehere poteſt.

(*r*) *De placit. Philoſoph.* Lib. XIII. & in *vita Lyſandri.*

(*s*) Lib. II. ſegm. 6. n. 10. Ad locum hunc Laertii quædam de lapidibus, è cœlo dejectis, Menagius congeſſit. Confer Aristot. *Meteorol.* Lib. I. Cap. VII.

Tribus enim modo vicis, Iſenhemio, Merxhemio & Retershemio (t) conſtat, poſtquam Oſthemii maxima pars, atque Herckhemium prorſus interiit. Iſenheimenſe caſtrum, olim probe munitum, vico eſſe recentius, nulli dubitamus. Ante medium ſec. XIV. nullam ejus memoriam reperi.

Caſtrum & vicum Iſenheim Nobiles de Domo (*vom Hus*) cum pluribus aliis feudis Auſtriacis diu poſſederunt. Johannes de Domo, prole maſcula carens, An. MCCCLI. patruelibus ſuis conſenſu Alberti Ducis illud legavit: Jo. Ulricus Hennemanno Wincklero, Seleſtadienſi, pro trecentis florenis An. MCCCXCIX. oppigneravit. Sed magno Ulrici periculo factum, ut Leopoldus Dux, qui oppignerationem iſtam probaverat, ipſorum de Domo Nobilium pignus, non feudum, Iſenhemium eſſe crederet, idque in ſuam poteſtatem reciperet. Rei tamen veritate mox cognita, Leopoldus Ulricum & omnes ejus legirimos hæredes denuo inveſtivit An. MCCCCI. idemque decennio poſt Fridericus, Leopoldi frater, Baſileæ fecit. Poſtrema hæc, quam Codex Mſ. feudorum Regiminis Enſisheim. profert, Huſiorum inveſtitura eſt. Iſenhemium poſtea vel pignoris, vel feudi, lege Schauenburgicæ genti obveniſſe videtur. Schauenburgici enim tres fratres Marchiones Badenſes, Carolum, Georgium & Marcum, quos inter Georgius erat Epiſcopus Metenſis, in hac arce An. MCCCCLX. captivos detinuerunt; ita quidem, ut nulla vi ex captivitate liberari potuerint. Subſecuta pax juſſit, ut Nobiles iſti caſtrum Iſenheim Epiſcopo Metenſi pro octo mille & quadringentis florenis venderent. At venditio injuſta, abſque Domini directi conſenſu facta, locum non habuit. Tum demum Iſenheimenſem diſtrictum in formam Dynaſtiæ peculiaris redactum & Baronibus Morimontanis in feudum conceſſum videmus. Johannes de Mœrſperg ſane An. MDXXV. Dynaſtiæ hujus cum aliis feudis, pro ſex millibus florenorum, in quatuordecim annos oppignerandæ poteſtatem accepit. Oppigneratam Jo. Jacobo Fuggero Comiti An. MDLIX. & quinquennio poſt nobili Schauenburgicæ genti, Regiminis Enſisheimenſis chartæ teſtantur. Alſatia ſuperiore à Bernhardo, Vinarienſi Duce, ſubacta, Johannes de Roſa, Tribunus militum, (u) Iſenheimenſem Dynaſtiam An. MDCXXXIX. virtutis ſuæ præmium accepit, ejusdemque hæredem conjugem ſuam, ſecundas cum Cæſare Pflugio, nobili Saxone, nuptias adornaturam, cum An. MDCL. occubuiſſet, reliquit. Pflugio Mazarinus Cardinalis An. MDCLIX, ſucceſſit. Conradus, Abbas Murbacenſis, curiam dominicam in Iſenheim cum omnibus ejus bonis Præceptoriæ S. Antonii Iſenheimenſi vendidit, excepto tantum ſculteti munere, quod eidem curiæ fuit adſcriptum.

§. CVI.

Dynaſtia juris olim Murbac.

Dynaſtiam Iſenheimenſem vetus Abbatiæ Murbacenſis patrimonium fuiſſe, charta fundationis Monaſterii Goltbacenſis, à Bertolfo Abbate An. MCXXXV. data, imo & Rudolfus & Godofredus, Comites de Habsburg, nos docent; Advocatiam de *Retersheim*, *Iſenheim*, *Oſtheim* & *Merckelsheim*, inter feuda ſua Morbacenſia An. MCCLIX. referentes. Advocatiam hanc Rudulfus I. Imp. Alberti filii & Johannis poſthumi, ſui ex Rudolpho filio nepotis, Ducum Auſtriæ, nomine commutaturus, Murbacenſibus eam cum bis mille marcis argenti pro Lucernenſi Dominio obtulit; imo addito quoque *Herinckeim* vico, quem deinceps periiſſe diximus. Conſenſu Murbacenſium impetrato, Albertus peculiari charta, quæ ſupereſt, hoc commutationis pactum An. MCCXCI. firmavit. Sed ignota quadam fatorum acerbitate contigit, ut Murbacenſes & Lucernam & Iſenhemium ſimul, aut brevi ſaltem intervallo amitterent. Burcardus de Fricka jam An. MCCCIII. *Iſenheim*, *Oberniberckeim*, *Merckensheim* & *Rettersheim* inter Alſatica Auſtriacorum loca, præfecturæ ipſorum Enſisheimenſi adſcripta, recenſet; falſique adeo ſunt illi, qui Auſtriacos tum demum Iſenhemium recepiſſe crediderunt, cum An. MCCCXXXII. Lucerna fœderi acceſſiſſet Helvetico.

Vici Dynaſtiæ adſcripti.

Oſtheim viculum, ſeu, uti frequentius ſcribitur, *Oſtein*, quod attinet, caſtri deſtructi rudera ille oſtendit, quod Illuſtriſſimæ Oſteiniorum genti, noſtris temporibus ad Archiepiſcopale Moguntiæ ſolium promotæ, nomen & originem dedit. Joan. Franc. Sebaſtianus L. B. ab Oſtein hanc majorum ſuorum ſedem Abbatiæ Murbacenſi, ad quam ſeculo XI. jam ſpectaverat, (x) pro duodecim millibus Libr.

 Turon.

(t) A Suecis vicus hic An. MDCXXXII. combuſtus eſt.
(u) Vulgo *der Krumme Roſ.*
(x) Henricus III. Imp. An. MXLIX. *prædium Hoſtheim dictum, in pago Eleſatzen, in Comitatu Suntgovve ſitum*, Monaſterio Murbac. reddidit, cui antea injuſte ablatum fuerat. Charta in ſcrinio Murbac. ſervatur. Comitatus Suntgovve hic Alſatiam ſuperiorem omnem deſignat.

Turon. fine ſuperioris ſeculi vendidit. Murbacenſes alio mox pacto jus ſuum, nuper acquiſitum, in Hoſpitalarios S. Antonii de Vienna Iſenheimenſes An. M D C C. in perpetuum tranſtulerunt. *Merxheim* & *Retersheim*, Nobilium de Domo peculium, Catharina Burgundica, Auſtriæ Duciſſa, novo emtionis pacto recuperavit, eaque Conrado Fridungo, Archimagiro & Huebmeiſtero ſuo, An. M C C C C X I V. in feudum contulit. Fridungus pro conceſſa ſibi licentia mox eadem oppigneravit Schauenburgicis, qui ſoluto iterum initio ſeculi X V I. hoc pignore, de pecuniæ ſumma, ex pignoris remiſſione accepta, per Auſtriacos deinceps inveſtiti ſunt.

§. CVII.

Feuda alia. Ita jam expoſuimus Dynaſtias, quæ Comitatum Phirretenſem & alia Habsburgicæ gentis in Alſatia ſuperiore Dominia compoſuerunt, cum adhærentibus feudis. Supereſt, ut & alia nunc Auſtriacorum loca breviter exponamus, quæ variis Nobilium familiis in feudum collata, nulli tamen Dynaſtiarum aut caſtrorum, qnos deſcripſimus, annexa fuerunt; niſi quod antiquitus ad Præfecturam Enſisheimenſem, antequam feuda evaderent, ex parte referrentur; unde pleraque etiam Enſisheimiana caſtrenſia feuda (y) dicuntur.

Staffelfelden. *Staffelfelden* caſtrum & vicus, inter Bollvillam atque Sennhemium ad Thuram. Caſtrum Theobaldus, Phirretarum Comes, Leopoldo Duci, Alſatiæ ſup. Landgravio, cum *Schœnenberg* & *Brunſtatt* caſtris, An. MCCCX. in feudum obtulit; Ulricus autem, Theobaldi filius, idem cum vico homonymo Maſonianis Nobilibus An. MCCCXXI. in ſubfeudum dedit. De Brunſtadio ſupra jam actum. Schœnenbergæ ſitum & fata prorſus ignoramus. Maſoniani ergo Staffelfeldam ad interitum uſque gentis ſuæ poſſederunt, niſi quod Reinachiis etiam aliquid juris in arce obtigerit An. MCCCCLXXVIII. (z) quod tamen octennio poſt reddiderunt Auſtriacis. Ferdinandus I. Chriſtophoro de Maſmunſter An. MDXXXIX. permiſit, ut arcem hanc, tanquam bonum allodiale, aut oppigneraret, aut divenderet, modo intra decennii ſpatium aliud ejusdem valoris prædium ipſi in feudum offerret. Hinc ad Jo. Rudolphum Baptium, qui anno M D X L V I I. obiit, dein ad hæredes ejus Redingos à Biberegg, origine Helvetios, denique ad Franc. Joſephum de Peſchery, tranſiit. Caſtrum, parum diſtans à vico, planitiei, non colli, inſidet, ubi Thura piſculentior, quam alibi, ſed & nemini accolarum, quam Staffelfeldenſibus, nocentior.

Meyenheim. *Meyenheim*, vicus præſtans ad Ellum, uno infra Enſishemium milliari; Landgravialibus mallis, qui in eo frequentes habiti fuerunt, inſignis. Dominum de Meyenheim, An. MCCLXXXI. interfectum, ANNALES COLMAR. produnt; unde locum nobili tum familiæ paruiſſe patet, quæ eodem anno vicum hunc Eccleſiæ Argent. in feudum obtulit. (a) Vici hujus reditus Advocatus Enſisheimenſis ſub Auſtriacis percepit. Sub Gallis iidem reditus iisdem Advocatis, de quibus ſuo loco, à Rege conceſſi ſunt. Cointetii illos hodie poſſident ut feudum.

§. CVIII.

Hatſtatt & alia. Loca *Hatſtatt* & *Vægtlinshofen* Dynaſtæ à Schwartzenberg olim jure allodiali poſſederant; factum hinc, ut poſtquam in feuda converterentur, Schwartzenbergicorum feudorum nomen quoque ſemper retinerent. Dynaſtis enim illis, trans Rhenum habitantibus, cum Echingenſes Nobiles ſucceſſiſſent An. M C C C C L X. utrumque locum Auſtriacis vendiderunt; Hatſtadiorum familiæ, ad quam caſtrum Hatſtatt pridem ſpectaverat, mox in feudum conferendum. Imo & vicum Hatſtatt antiquitus ad Hatſtadios ſpectaſſe, indicia habemus. ANNALES COLMAR. ad An. MCCXCIX. obſervant, Conradum Wernherum de Hadiſtat, vi coactum, Epiſcopo Argentinenſi *Hadiſtat & alias res ſuas* obtuliſſe. Wernherus ille ſolenni tum charta (b) profeſſus eſt, judiciariam poteſtatem in loco hoc Antiſtiti competere, ſubditis ita diviſis, ut ex Epiſcopi ditione in vicum

Hadeſtat

(y) *Seſſleben zu Enſisheim.* Dicuntur etiam *Feuda conditionata.* Vaſalli hi ſiſtere ſe tenebantur Enſishemii.

(z) Jus nempe, quod dicitur *Stock und thurn in der Burg Staffelfelden*, cum beneficiis adhærentibus.

(a) *Annales Colmarienſes* ad h. an.

(b) Extat in Chartulario membran. Civit. Argent.

Hadeſtat migraturi obedirent Epiſcopo; exteris vero advenis liberum ſit, vel Epiſcopo vel Hatſtadienſi parere. Poſt Hatſtadiorum interitum, duo vici memorati cum arce Chriſtophoro de Stadion An. MDCX. & triennio poſt libera Chriſtophori hujus abdicatione, à Maximiliano Archiduce probata, Schauenburgicis Nobilibus, hodiernis eorundem poſſeſſoribus, obvenerunt. Vicus Hatſtatt, quem Lucellenſis charta An. MCXLII. primum nominat, non tantum caſtro ornatus, ſed & ipſe muro ac foſſa munitus fuit; teſtibus, quæ adhuc ſuperſunt, munitionis hujus ruderibus. Caſtrum, firmiſſima & primæva forte Nobilium ſedes, in ruinis jam eſt. De arce montana *Hohen-Hatſtatt*, uno verſus occidentem milliari diſſita, paulo inferius agetur.

§. CIX.

Sed & Auſtriaca Hatſtadiorum feuda fuerunt caſtrum medium ſuperioris Egishemii, (*Mittelburg zu der Hohen - Egisheim*) *Ober - Ensheim*, *Ober - Heringheim*, *Nieder - Heringheim*, ut & *Holzweiler* ac *Wickersweiler* vici, quorum tres priores Enſishemium inter atque Colmariam, duo poſteriores vero infra Colmariam ad Ellum ſiti. De caſtro, quod ex Egisheimenſi Comitatu Phirretarum Comites, uti docebitur, & per hos Auſtriaci acceperunt, Rudolphus Dux Syfermannum de Nortgaſſe & Benignoſam, ſororem ejus, An. MCCCLXI. inveſtivit. Inde nulla ejus ante ſeculi XVI. initia in codice feudorum Regiminis Enſisheim. memoria recurrit. Hatſtadios, quinque vicorum, quos nominavimus, jam poſſeſſores, per Maximilianum I. Imp. An. MD. eo locupletatos eſſe reperimus. Egisheim caſtrum cum V. vicis.

In *Nieder-Heringheim* pariter caſtellum fuit, pridem exciſum. (*c*) Dimidiam ejus partem Leopoldus Dux An. MCCCX. vicum autem Sigismundus Archidux anno MCCCCLXXXVI. Hatſtadiis oppignerarunt. Altera caſtelli pars feudum eſt Murbacenſe, quod Hatſtadii Nobilibus de Heringheim, An. MDLXXIII. extinctis, in ſubfeudum conceſſerant. Schauenburgici, qui naturales Hatſtadiorum in parte Auſtriaca hæredes videbantur, pignore demum in feudum fœmininum oblato, per Auſtriacos An. MDLXXXIX. admiſſi ſunt.

§. CX.

Quatuor reliquorum vicorum, è quibus *Holtzweiler* & *Wickersweiler* Hennemannus de Domo An. MCCCLXXXV. in feudum tenuerat, Wilhelmus de Hadeſtat inveſtituram cum pleno jure An. MCCCCLXXVIII. obtinuit. Tullierii Barones à Froberg, lineæ Heimersdorfianæ, jus expectationis in eos omnes cum impetraſſent, Nicolao de Hatſtatt, gentis ſuæ poſtremo, poſt ſublatas quasdam difficultates, An. MDXCVII. ſucceſſerunt. Sed linea hæc Frobergenſium An. MDCLXXXII. pariter exaruit, tumque Jacobus *de la Grange*, togatus Alſatiæ Præfectus, illis per Regem inveſtitus eſt, ad Klingliniorum gentem denique tranſituris. Alia Hatſtadiorum feuda, ab aliis recepta, ſuo loco recenſebimus. *Nieder-Ensheim* Truchſeſſii à Rheinfelden poſſident. Holtzweiler &c.

Nambsheim, caſtellum & vicus ad Rhenum, quem BURCARDUS DE FRICKA *Nonnſcheim* appellat, inter Wernherum Pforrium, qui Petro Hardero ſucceſſerat, & Jacobum de Wettelsheim, Johannis filium, An. MCCCCLXXVIII. æqualiter diviſum fuit. Quadriennio poſt idem Jacobus, & altera Pforrii parte potitus, de integro Nambshemii vico & caſtello, in quo jus aperturæ Dominus directus ſervavit, inveſtitus eſt. Wettelshemii tamen dimidiam rurſus partem ſibi propriam fecerunt, oblatis aliis ex peculio ſuo bonis in feudum, eamque in Conradum Sturtzelium, Equitem à Buchheim, Landgraviatus ſup. Pincernam, tranſmiſerunt. Hic eandem Maximiliano I. Imp. An. MDIII. denuo in feudum obtulit; ita tamen, ut pro Nambshemio vicus *Munweiler* prope Enſisheim, Sturtzeliorum quoque allodium, ſubſequentibus literis inveſtituræ inſereretur. Nambsheim itaque ſecunda vice Sturtzeliorum proprietas evaſit, à quibus ad Geyeros Nobiles & per hos ad Maximilianum Hannibalem, Schauenburgi Comitem, Ordinis Equeſtris per Briſgojam præſidem, inducta in penates ſuos Geyera conjuge, pervenit. Denique hoc ſeculo jure emptionis ad Dn. de Anthes devenit. In Munweiler, olim *Munrewilre*, (*d*) caſtellum juris Murbacenſis extitit, ſeculo XIV. jam dirutum. Nambsheim.

Saſenheim

(*c*) In charta Murbac. An. MDLXXIII. jam dicitur *das alt Burgſtall zu Nieder - Herckheim.*

(*d*) In Cod. feud Murbac. ſec. XIV. *das Burgſtal zu Munrewilre.*

Saſenheim.

Saſenheim vicus, diverſus ab alio homonymo, inter *Rheinau* & *Marckolsheim* ſito, prius Comitem à Magnac, nunc Andlavienſes Dominos agnoſcens. *Deinheim*, antique *Deygenheim*, ab Eccleſia Argent. quæ peculiarem curiam atque judicium, à Rufacenſi diſtinctum, ibi habuit, An. MCCLXIX. ad Habsburgi Comites lege feudali pervenit. (*e*) Civitati Colmariæ An. MCCCXIX. venditum & paulo poſt ob frequentes, quibus incolæ vexabantur, rapinas, in ipſam civitatem translatum eſt, ubi ſuburbium & porta Deinheimenſis extructa. Auſtriaca quoque feuda fuerunt *Rietvveiler* & *Gruſenheim* vici, in Comitatus Horburgenſis & Præfecturæ Marckolsbemianæ finibus ſiti, quorum priorem Ruoſtii An. MCCCCLXXVIII poſteriorem vero Rathſamhauſii An. MCCCLXI. obtinuerunt. Ruoſtiorum familiæ mares cum An. MDCCIX. exaruiſſent, filiæ ejusdem permiſſu Regis vicum *Rietweiler* retinuerunt; quibus extinctis ad Klinglinios vicus pervenit.

COMITATUS EGISHEIMENSIS.

§. CXI.

Nomen & Caſtrum Egisheim.

Comitatus Egisheimenſis nullibi quidem memoratur, at Comites in Egisheim frequenter occurrunt, ſeculo XI. & XII. præſertim, donec An. MCXLIV. cum Udalrico, Comitum Egisheimenſium poſtremo, prorſus diſparent; eo fere tempore, quo fixa nomina Comitatus accipere cœperunt. Dagisburgenſes Comites, Egishemio tum potiti, avito ſervato titulo, novum reſpuerunt. Egishemium ad vitifera Vogeſi promontana, unius à Colmaria leucæ ſpatio, in fœcundiſſima planitie ſitum eſt; oppidulum, quod caſtrum includit. Caſtrum Eberhardus Comes, Etichonis Ducis nepos, circa ſeculi VIII. initia condidit; (*f*) oppidum longe recentius eſt. Nomen *Egisheim* ab Eginone quodam, Etichonis per Hugonem pronepote, caſtrum accepiſſe, Jo. Ruyrius (*g*) conjicit. At Egino hic fictus eſt. Ab oppidano Egisheimenſi caſtro diverſum eſt triplex illud caſtrum, vicino monti impoſitum, quod vulgo *Drey-Egisheim* atque *Hoh-Egisheim* nuncupatur., quodque tribus quadratis turribus conſtat, æquali paucorum paſſuum inter ſe ſpatio diſſitis, quarum unaquæque ſuum peculiare nomen habuit. Prior & præcellentior *Tagesburg*, ſecunda *Wahlenburg*, tertia *VVeckmund* dicebatur. (*h*) Leo IX. Papa caſtrum Egesheim, ut familiæ ſuæ potiorem ſedem, An. MXLIX. prodit. (*i*) Wibertus, S. Leonis Biographus æqualis, *Eginisheim nobile caſtrum* bis memorat. (*k*) Difficile eſt dictu, quodnam Egisheimenſe caſtrum à Scriptoribus his intelligatur, an montanum illud, quod ampliſſimum eſt, an oppidanum hoc, quod antiquius. Prius Leonis IX. tempore jam extitiſſe, vix ego crediderim, quod arces montanæ, acceſſu difficiles, invaleſcente demum jure manuario, id eſt, ſeculo XII. & ſequenti exſtructæ ſunt. Wimphelingius (*l*) tamen unam ex tribus arcibus illis montanis, in qua D. Pancratius frequentiſſime colebatur, per ipſum Leonem S. conſecratam fuiſſe refert. Pater ejus, Hugo IV. Comes, illas forſan extruere cœpit, ſua quum caſtella per Erneſtum, Sueviæ Ducem, qui Alſatiam An. MXXVII. hoſtiliter invaſit, deſolata vidiſſet. (*m*)

§. CXII.

Comitatus extenſio.

Scriptoribus ſuperioris ævi ſolenne eſt, Comitibus Egisheimenſibus, præter Landgraviatum ſuperioris Alſatiæ, multas terras tum proprias tum feudales, ab Imperio & Eccleſia Argent. pendentes, adſcribere, finemque adeo hujus familiæ in An. MCCXXXVIII. ponere, quo omnia poſtremi Comitis bona inter Albertum Habsburgicum, Albertum, Hohenburgenſem Comitem ad Nicrum, & Ludovicum Com. Oetingenſem diviſa creduntur. Verum omnia hæc, illuſtrium licet Scriptorum auctoritate nixa, errorum ſunt plena. Faber eorum eſt Urſtiſianus Anonymus. Rem infra in Genealogicis examinamus. Quodſi in Comitatus Egisheimenſis diſtrictus & latifundia inquiramus, variis ille temporibus varia facie ſe ſiſtit. Comitum liberalitate factum, ut quo longius ab Eberhardo, caſtri Egisheimenſis auctore, recedas, eo magis Comitatum decreſcere & arctioribus pedetentim finibus circumſcribi reperias. Ipſe hic Eberhardus Abbatiæ Murbacenſi, quam inſtituit, plurium leucarum territorium ex patrimonio ſuo donavit, Comi-

(*e*) Herrg. *Geneal. Habsb.* Tom. III. num. 502.

(*f*) Conf. Tom. I. pag. 714. §. CXCI. & pag. 777. §. LXXVI. Caſtrum, remotiſſimam antiquitatem redolens, illud ipſum eſſe videtur, quod condidit Eberhardus.

(*g*) *Antiquités de la Vôge* pag. 198.

(*h*) Conf. Tom. I. pag. 649.

(*i*) Charta anecdota Monaſterii S. Crucis.

(*k*) Apud Mabillon *Act. Sanctor. Ord. Bened.* Sec. VI. Part. II. pag. 52. & 54.

(*l*) *Epit. Rer. Germ.* Cap. XXVI.

(*m*) Wippo *in vita Conradi Sal. Imp.* pag. 474.

Comitatus Egisheimenſis olim, ſi minus liberalis fuiſſet, partem præcipuam. Ex pluribus ſubſequentium Comitum ſundationibus monaſticis potiores tantum commemorabo. Leonis IX. parentes Monaſterium S. Crucis, haud procul Egisbemio, in ſolo condiderunt, quod terram hæreditatis B. Leonis vocat Gregorius VII. Pontifex, idque villicatione *Orbeitz* (*Urbis*) in valle S. Urbani, (*n*) aliisque bonis locupletarunt. Ejusdem Leonis Papæ majores in ejusdem vallis introitu Cœnobium ord. S. Bened. extruxerunt, ubi nunc Abbatia Clariſſarum Alſpacenſium eſt; Hirſaugienſi apud Suevos Monaſterio aliquandiu ſubjectum. Sed & in altera vallis S. Urbani extremitate Ulricus, Comitum Egisheimenſium poſtremus, Abbatiam Ciſtercienſium Pariſienſem inſtituit. Septendecim ſuperioris Alſatiæ loca An. MCLXXXIV. enumerantur, (*o*) in quibus jura quædam & prædia Monaſterio huic conceſſa. Fundum autem ipſum Abbatiæ Pariſienſis cum ſilvis, pratis & aquis, in valle circumjacentibus, Ulrici Comitis & miniſterialium ſuorum donum eſſe, Ludovicus, Comes Phirretenſis, Ulrici per ſororem nepos, An. MCLXXXVII. profitetur. (*p*) Ulricus II. ultimus Phirretarum Comes, in charta An. MCCCXVIII. monaſterium hoc in Dynaſtia Egisbeimenſi, ad ſe & majores ſuos delata, ſitum eſſe tradit. (*q*) Eccleſiam B. Regulæ in vico Kiensheim, qui dein oppidum evaſit, cum curia dominicali Benedictino apud Turicenſes Parthenoni Egisheimenſes quoque donaſſe ſcribuntur. (*r*) Non temere itaque vallem S. Urbani cum vicinis quibusdam locis ad Comitatum Egisheimenſem referimus, jure allodiali Comitibus illis ſubjectam. Huc & *Hohenack* atque *Wineck* caſtra pertinent, de quibus infra. Si Wimphelinoio (*s*) fidem adhibeas, Heilwigis Comitiſſa Egisheimenſis ex patrimonio ſuo Bergbemium, Alſatiæ ſuperioris nunc oppidum, Eccleſiæ Argentinenſi An. MCXVIII. donavit. Autographam chartam ego non vidi; ſed exempla ejus antiquiſſima (*t*) pro Bergheim *Bertham cum prædiis hæreditario jure ipſam attingentibus* habent; & ex reliquo ſane chartæ contextu elucet, de fœmina potius, quam de loco quodam, eſſe ſermonem.

§. CXIII.

Caſtro Egisheimenſi propiores fuerunt *WVettelsheim* & *Morſchweiler* vici, ejusdem Comitatus interitus.
ſine dubio Comitatus partes, quippe qui hodieque ad Egisheimenſem Epiſcopi Argent. Præfecturam pertinent. Oppidulum S. Crucis, prope quod *Dinzheim* pridem periit, cum vico *WVoffenheim*, hodie pariter deſtructo, ad mediam Egisheimenſis caſtri turrem, *WVahlenburg* nuncupatam, ſpectavit. His fere ſolis Comitatum noſtrum tum conſtitiſſe reperimus, quum Udalricus, Egishemii Comitum ultimus, circa An. MCXLIV. periiſſet. Tum vero Comitatus hic cum ipſa, quæ inde nomen mutuaverat, gente extinctus, diſtractus, partimque ad affines Phirretenſes Comites, partim ad cognatos Dagisburgenſes (*u*) translatus fuit. Ludovicus, Phirretarum Comes, Stephaniæ, Udalrici ſororis, filius, *avunculo* ſuo Udalrico *hereditarie*, in Orbeana ſaltem valle, in qua monaſterium Pariſienſe ſitum eſt, ſe ſucceſſiſſe, monaſterii hujus charta An. MCLXXXVII. teſtatur. Egishemium vero ipſum cum locis quibusdam vicinis ad Dagisburgenſes pervenit Comites; quibus An. MCCXXV. etiam demortuis, inter Eccleſiam Argent. Comitesque Phirretenſes, poſt diuturnum ſatis certamen, An. MCCLI. ita transactum eſt, ut Ulricus I. Comes duo Egishemii caſtra muntana cum Hohenack & Windeck arcibus ab Eccleſia illa in feudum acceperit; Wahlenburgum vero & appendices ejus, excepto jure patronatus Eccleſiæ in Woffenheim, quod ad Comites Phirretenſes pridem ſpectaverat, ex manibus ſuis dimiſerit. (*x*) Ita Comitatus Egisheimenſis in partes diſcerptus interiit, nec unquam deinceps in unum ejusdem ditionis corpus rediit; aliis in Epiſcopi Argentinenſis, aliis in Phirretenſium & poſt hos in Auſtriacorum, aliis in aliorum poteſtate remanentibus; uti de ſingulis ſuo loco docebimus.

(*n*) *Val d'Orbey*, *Urbis thal*, inter S. Gregorii & Lebrahenſem valles, de qua infra pag. 121.
(*o*) In bulla Lucii III. Papæ apud Hugon. *S. Antiquitatis Monum.* Tom. II. pag. 281.
(*p*) Ibid. pag. 282.
(*q*) *In der Herrſchafft von Egesheim, die uns u. unſern vordern iſt angefallen.*
(*r*) Bernhardinus *Lucell.* Abbas in libello, Germ. ſcripto, de *miraculis S. Regulæ in Kiensheim.*
(*s*) *De Epiſcopis Argent.* pag. 47. Schadæus *in Deſcript. ſummi Argent. Templi* pag. 12. Bergbemio *Sulta* & *Burgheim* quoque addit, ſed Wimphelinei locum, ex quo ſua procul dubio hauſit, male intellexit.
(*t*) In Cod. membranaceo Civitatis Argent. An. MCCCLVII. exarato, & in Tabular. Tabern.
(*u*) De affinitate & cognatione hac infra in Genealogicis.
(*x*) Chartam hujus rei integram nobis ſervavit Berlerus *in Chron. Mſ. Alſatiæ* fol. 357. *b.*

HORBURGENSIS COMITATUS
ET
DYNASTIA RICHOVILLANA.

§. CXIV.

De Horburgenſi Comitatu, quem ex Comitatu *VVitkiſoviæ* prognatum eſſe putamus, jam generatim quædam ſupra (*y*) præfati, ad deſcriptionem ejus uberiorem progredimur. Horburgenſis Comitatus inter Rhenum & Ellum fluvios circa novum Briſacum atque Colmariam ſitus eſt. Richovillana Dynaſtia, à pluribus retro ſeculis Comitatui huic juncta, Ellum inter jacet ac Vogeſum. Ille undecim vicis viculisve, hæc oppido & ſex vicis componitur.

Caſtrum Horburg.

Comitatus nomen ſuum habet à caſtro, in dextra Elli ripa (*z*) quingentis circiter à Colmaria paſſibus olim conſpicuo, quod *Harburgum* veteres, *Horburgum* juniores appellant. (*a*) Prima ejus mentio nonniſi cum ipſa ejusdem deſtructione occurrit; ſeculo nimirum duodecimo, quo per Hugonem, Dagisburgi Comitem & Egisbeimenſis caſtri poſſeſſorem, Horburgenſibus Dynaſtis inſeſtum, An. MCLXII. exciſum eſt. (*b*) Caſtrum hoc ſæpius collapſum & reſtauratum Georgius, Wirtembergiæ & Montisbeligardi Comes, denique reſtauravit An. MDXLIII. (*c*) idemque Fridericus, filius ejus, vallo dein cinxit. Sævientibus autem ſeculo ſuperiore bellis, Cæſarei id An. MDCXXXII. Suecis tradiderunt, Galli noſtri An. MDCLXXV. omnino deſtruxerunt; (*d*) ita ut ſolus jam vicus, veteri Argentouariæ ſuperſtructus, ipſique caſtro pridem adſtructus, cum paucis hujus ruderibus ſuperſit. Telonium in Horburg ſendum olim Lotharingicum fuit, quo Ulricum, Wirteubergiæ Comitem, poſt Horburgenſes remotos, Rudolpbus, Lotharingiæ Dux, circa An. MCCCXXIX. inveſtivit. (*e*)

§. CXV.

Comitatus vici.

Reliqua Comitatus hujus loca ſunt *Anſoldsheim* vel *Andolsheim*, ab Anſoaldo, Abbate Monaſterii S. Gregorii, cui etiamnum octava decimarum pars ibi competit, forte nomen derivans. Donationis, Monaſterio Pariſienſi per Ludovicum, Comitem Phirretenſem, An. MCLXXXVII. factæ, teſtis fuit Sifridus de Anſolzbeim. (*f*) Dimidiam vici partem Mundato Ruſacenſi ſec. XIII. adſcriptam fuiſſe, infra patebit.

Sundhofen, Comitatus ejusdem maximus vicus, in quo centum prope ſoci, utramque Elli ripam ſeculo XVI. occupaverat, nunc occupat lævam. Decem manſos cum decimis Eccleſia S. Deodati An. MCXIV. (*g*) curiamque dominicam (*h*) Auſtriaci ſeculo XIV. hic poſſederant, quæ poſtea ad Wetzelios Marſilienſes atque ad alios tranſivit. Auſtriaci curiam hanc à Theobaldo Comite Phirret. cui oppignerata fuit, quadringentis marcis argenti, una cum prædio in Egisheim, ſibi compararunt.

Appenweyer ex ſuis, quibus ſeculo ſuperiore ſepultum fuit, cineribus nunc paulatim reſurgit, Truchſeſſiorum & quondam Wetzeliorum Marſilientium ſedes. *Eccleſiam & villam de Appenwiler cum ſuis appendiciis* Burcardus, Epiſcopus Baſil. Monaſterio S. Albani Baſileæ An. MLXXXIII. donavit; (*i*) quam donationem Henricus Epiſc. An. MCLXXX. iisdem verbis confirmavit.

VVolfgangsheim viculus, juris olim Auſtriaci fuit, Præfecturæ Enſisheimenſi adſcriptus, teſte Burcardo de Fricka An. MCCCIII.

Algolsheim

(*y*) Tom. I. pag. 662.

(*z*) Ellum hic ſuum pauliſper mutaſſe curſum, & Horburgum olim in ſiniſtra ejus ripa ſubſtitiſſe, quædam indicia ſunt.

(*a*) De Horburgi ſitu conf. Tom. I. pag. 169. Alia duo caſtra hujus nominis in Germania fuerunt: alterum in Cellenſi Principatu contra Hamburgum, cujus frequens in Scriptoribus Brunſvic. mentio occurrit. Vid. Helmoldi *Chron. Luneburg.* ad annum MCCCLXXI. & MCCCXCVI. &c. nunc *Harburg* vocatur. Alterum in Thuringiæ tractu, qui *Eichsfeld* dicitur, juris eſt Moguntini, Comitatus quoque olim caput, uti in Genealogia Horburgenſi docebitur.

(*b*) *Fragmentum Urſtis.* pag. 85. *Chronicon breve Monaſterii St. Gregorii* ex ſec. XIII. ad hunc annum habet: *Excidium Horburch.*

(*c*) Teſte inſcriptione, Tom. I. pag. 187. producta, quæ periit. Sed ad portam arcis, quæ ſupereſt, hæc leguntur: *D'ſtund bringts und* MDXLIII. *Georg grave zuo Wirtemberg und zuo Mumppelgart.*

(*d*) Fata quædam hojus caſtri deſcribit Jo. Stoisk. Schleeser in *Delineat. Argentuaria* in An. MDCLV. unico folio edita.

(*e*) Chartam inveſtituræ ex archivo Nancejano ſuo loco dabimus.

(*f*) Hugo *Monum. S. Antiq.* Tom. II. pag. 282.

(*g*) Ibidem pag. 540.

(*h*) Burcardus de Fricka.

(*i*) Charta Fundationis Monaſterii S. Albani in Cod. Urſtiſ. Mſ.

Digitized by Google

Algolsheim & *Volgelsheim* viculi prope Rhenum. Regenhardum de *Volcholdesheim* ſub Henrico III. Imp. *Chronicon Novient.* (*k*) memorat. Heſſo miles de *Volcholtheim* novem manſus Abbatiæ Murbac. in ſubfeudum habuit à Cunone de Horbürch An. MCXCVI. (*l*) Petrus de *VVolcoldesheim* in Abbatia Pariſienſi ſepultus eſt. (*m*) Volgelshemium Galli *la Sirene* nuncupant, quod diverſorium hujus nominis ibi extiterat. In agro ejus Neo-Briſacum ſec. ſuperioris fine conditum eſt.

Dürren - Entzen à ſterili, cui inſidet, terra nomen accepit. *Muntzenheim* ſive *Munchsheim*, *Forſtweyer* & *Biſchweyer* viculi. *Bliensvveiler* viculus inter oppidum S. Crucis & Colmariam deſtructus, cujus terræ Sundhofenſibus ex parte acceſſerunt. Dietricus miles de Blienswiller, qui An. MCCXC. obiit, in Abbatia Pariſienſi ſepultus eſt. (*n*)

§. CXVI.

Inter feuda, quæ à Comitatu Horburgenſi pendent, eminet caſtrum, primitus *Barbenſtein*, (*o*) dein *Hohen-Hattſtatt* nuncupatum, ſesquileuca ſupra Hattſtadium in edito monte ſitum; quod Comiti Lupfenſi pridem collatum, Monaſterienſes, Comitis Palatini, qui Advocatus Alſatiæ tum fuit, juſſu, An. MCCCCLXVI. menſe novembri, ſpoliarunt & accenderunt, præfecto arcis abſente. A Comitibus de Lupfen ad Hattſtadios nobiles, hisque extinctis ad Truchſeſſios de Rheinfelden, una cum vico *Nieder-Enſisheim*, qui Horburgenſium quoque feudum eſt, devenit. (*p*) A caſtro Hohen-Hattſtatt pendebat olim vicus *Lengenberg*, quem eodem vaſallitico jure Hattſtadienſes Truchſeſſiique poſſederant. Periit ille injuria temporum. Incolarum extinctorum bona, vel empta vel devoluta, vendiderunt Truchſeſſii, quæ in prædium converſa poſſidet Dn. Franc. *Bruges*, in ſupremo Alſatiæ Senatu illuſtris cauſarum patronus. Feuda.

Kunheim, vicus ad Rhenum, in Rathſamhauſiorum manibus eſt. S. Odilia Monaſterio Ebersheimenſi quinque manſos in *Cunenheim* cum curte dominica & ſalica terra dedit. (*q*)

Baldenheim, præſtans quoque vicus, in Ebersheimenſis Abbatiæ chartis à ſeculo IX. celebratiſſimus, vinculo feudali Rathſambauſiis à Lapide datus fuit; quibus extinctis non ad alteram Rathſamhauſiorum lineam, ſed ad regiorum Caſtrorum Metatorem generalem, *Dn. de Chamlay*, Ludovici XIV. beneficio tranſivit. Riswicenſi autem pace An. MDCXCVII. ſtatutum, ut dominium directum in Baldenheim Wirtembergicæ Domui ſalvum maneret, idque homagio ſuo Chamlajus firmaret. (*r*) Poſt hujus deceſſum Leopoldus Eberhardus, Wirtemberga - Montisbelgardenſis Dux, nobili Sanderslebiorum familiæ, (*s*) in aula ſua degenti, Baldenhemium conceſſit. Caſtrum vico adſtructum eſt, quod illi inhabitant. Feudum quoque eſt *Ober - Rathſamhauſen*, caſtellum cum villa, ad eosdem Sanderslebios nunc ſpectans. Rathſamhauſii à Lapide id quoque olim poſſederant.

 §. CXVII.

(*k*) Apud MARTENE *Theſaur. Anecdot.* Tom. III. pag. 1146.

(*l*) Charta autogr. in Archivo Rappolſtein.

(*m*) HUGO *Monum. S. Antiq.* Tom. II. pag. 281.

(*n*) HUGO loco cit. pag. 279.

(*o*) Hartmannus, Comes de Kyburg, à Brunone de Thierberg, Abbate Monaſterii S. Sigiſmundi vel S. Marci, non procul à caſtro illo diſtantis, accepit *ein burgſtaden uff dem Barben*, addita hac conditione, *es ſeye der immenflug, vvo der ausflug, und in das ſchloſſ gen Barbenſtein keme, ſoll allzeit S. Sigmund behalten ſein.* SEBAST. MUNSTERUS *Coſmographiæ* Lib. III. Cap. CXXX. pag. 552. hæc ad An. DCCCCLXIX. reponit; ſed charta, unde ea deſumſit, in notia chronologicia corrupta eſt. Mons hodie dicitur *Barby*; adeoque *Barbenſtein* Garmanis caſtrum ſuper montem Barby ſignificat.

(*p*) Noticia ex Tabulario Truchſeſſiorum.

(*q*) *Chron. Novient.* apud MARTENE *Theſaur. Anecd.* Tom. III. pag. 1136.

(*r*) Verba pacis Riſvvic. Art. XIII. hæc ſunt: « Fruantur deinceps dicti principes (Wirtembergici) » libere omnibus eodem pertinentibus reditibus ... » quibus ante pacem Neomagenſem fruebantur, » non minus ac feudis, quæ tempore detentionis » Gallicæ vel alias iis aperta, nec ab ipſismet aliis » conceſſa ſunt, excepto pago Baldenheim cum ap- » pertinentiis, quem Rex Chriſt. Commendatori » de Chamley, regiorum caſtrorum Metatorum ge- » nerali contulit, quodque ratum manere debet, ita » tamen ut Dom. Duci Wurtembergico, velut Do- » mino directo, ejusque ſucceſſoribus homagium præ- » ſtare, ab eoque feudi hujus renovationem petere » teneatur.

(*s*) Sanderslebii quoque Colinii (*Coligny*) dicuntur, quod idem Leopoldus Eberhardus Dominium hoc, Comitatus axiomate conſpicuum, eis in proprietatem contulit. Situm eſt in Burgundiæ Comitatu & per Annam Coliniam, Caſpari Colinii, Franciæ Mareſchalli filiam, quæ Georgio Duci nupſit, An. MDCLXXX. mortuam, ad Montebelgardenſes pervenit. Soror ejus fuit Henrietta, Caſpari de la Suza uxor, elegiis Gallicis, elegantiſſime ſcriptis, nota; de qua jam ſupra pag. 47. not. (*y*) Colinium hoc dicitur *vetus*, ut diſtinguatur à novo, quod in Breſſia ſedet.

§. CXVII.

Neo-Briſacum.

In Horburgenſis Comitatus territorio, ſub Ludovico XIV. exſtructum eſt munitiſſimum oppidum regulare octangulum *Neo-Briſacum*, Vaubanii opus; Rheni & Alſatiæ fidiſſimus cuſtos. (*t*) Socium huic munimentum, velut antemurale, in Alſatica Rheni ripa viſitur, quod Mortarii propugnaculum (*Fort Mortier*) vocant; veteri oppoſitum Briſaco; à novo mille paſſibus diſtans. Sed & in vicina Rheni inſula ſeculo ſuperiore oppidum novum *S. Ludovici* ſubſtiterat, *Stramineum* (*u*) à vulgo nuncupatum, quod poſt pacem Riswicenſem rurſus everſum.

Wettelsheim.

Ad Comitatum Horburgenſem quoque olim ſpectavit *VVettelshemii* vici pars dimidia & jus Patronatus Eccleſiæ *Feldkirch*, quæ Waltherus & Burckhardus de Horburg Monaſterio Murbacenſi An. MCCCXIX. vendiderunt. (*x*) Spectaſſe huc etiam volunt caſtrum, inter Egisheim & Wettelsheim ſitum, quod *Martini curia* (*y*) dicebatur, quæ à Marbacenſi Abbatia ad Truchſeſſios de Rheinfelden, ab his ad Rueſtios Nobiles An. MDXLV; (*z*) à Rueſtiis ad Linckios de Dorneburg An. MDCI. & matrimonii denique jure ad Walcurtiorum familiam, quæ eam nunc tenet, pervenit. Situm ejus ſi ſpectes, Mundati ſuperioris partem Martiniburgum conſtituit.

Widenſol.

VVidenſol viculus ad AbbatiamPariſienſem ſpectat. Curiam dominicalem cum multis aliis juribus hic Waltherus de Richemberg habuit, quam uxor ejus, Agnes de Hochberg, fratri ſuo Hermanno, Ordinis Johannitarum per Germaniam Magiſtro, attulit. Hermannus Egoni de Furſtenberg & Rudolpho de Hochberg, agnatis ſuis, ejusdem ordinis Commendatoribus, curiam hanc pro ducentis & ſexaginta marcis argenti Colmar. vendidit. Hinc Adelheidi de Strasberg, Waltheri de Horburg conjugi, An. MCCCXXI. per eosdem vendita eſt. Adelheidis denique, quæ emerat, Bertholdo à Bucheck, Epiſcopo, non Eccleſiæ, Argent. An. MCCCXLI. donavit. (*a*)

§. CXVIII.

Dynaſtia Richovill.

Dynaſtia Richovillana ab oppidulo *Reichenvveyer*, ubi vetus quoque caſtrum eſt, nomen accepit. Huic à Richilde quadam, Comitiſſa Alſatiæ, inditum nomen eſſe, Ruyrius (*b*) conjicit. Quod ſi Rappoltivilla à Rappolto, Hunævilla ab Huna dicuntur, à Richilde Richildivilla, contracte Richovilla, germ. *Richenvviler*, potuit oriri. Wasseburgius (*c*) Richildem, filiam Adelheidæ, quæ ſoror fuit Leonis IX. Papæ, memorat. Joannes Baſinus, ſec. XIV. ineunte Eccleſiæ S. Deodati Canonicus, ex ſententia antiquiorum credidit, Richildem hanc S. Hunæ neptem fuiſſe. (*d*) Richovilla An. MCCXCI. curante Dynaſta ſuo, Comite Horburgenſi, primum mœnibus cincta eſt. (*e*) Bertholdus tamen, Epiſcopus Argent. ob ſucceſſionem Horburgenſem Wirtembergiæ Comiti infeſtus, anno poſt munitionem hanc quadrageſimo ſecundo Richovillam expugnavit, ac plurima exinde vina traduxit. (*f*) Eberhardus & Ulricus Comites, cum familiæ Monachorum de Landscron quinque millia florenorum deberent, oppidum ſuum Reichenweiler iisdem in pignus tradiderunt An. MCCCLXI. (*g*) Henricus, Wirtembergiæ & Montisbelgardi Comes, neſcio qua neceſſitate coactus, poſt varias cum Richovillenſibus lites, non tantum vetera ipſorum privilegia confirmavit,

(*t*) Nummos memorialis tum cuſus Regem ſiſtit, Neo-Briſaci ſchema Alſatiæ ante eum inclinatæ porrigentem. Ad ſiniſtrum Regis latus Rhenus eſt. Inſcriptio nummi: SECURITAS ALSATIÆ, & inferius: NEOBRISACUM. M. DC. XCIX. Aureus talis quatuorque argentei primo lapidi angulari inſerti ſunt. Uni quatuor portarum urbis hæc inſculpta leguntur: *Briſaco paci dato Ludovicus Magnus novum hoc ex antiquo validis Alſatiæ ſecuritati fundamentis exſtruxit An. MDCIC.*

(*u*) *Stroh-Statt, ville de Paille.* Verum nomen fuit *S. Louis*; ubi aliquandiu regii ſenatus Alſatici ſedes. Vide ſupra pag. 28.

(*x*) Charta venditionis in archivo AbbatiæMurbac.

(*y*) *Martinshof*, *Martinsburg*, forte quod ad S. Martinum Colmarienſis Eccleſiæ pertinuerat, uti apud Marbacenſes, ad quos hæc curia quoque ſpectavit, conſtans traditio.

(*z*) *Vetus Urbarium Egisheim.*

(*a*) *Chartular. membran. Eccleſiæ Argent.* num. 246. ſq.

(*b*) *Antiquit. Vogeſi* Lib. I. pag. 261.

(*c*) *Antiquit. Belg.* vid. Benoit Picart *Hiſtoire de Toul* pag. 366.

(*d*) Ruyrius loco cit. Conſtans in Eccleſia S. Deodati traditio eſt, quod Comitiſſa Richildis S. Deodati temporibus & frequenti cum eo conſortio vixerit, ut Hunus & Huna. Sepulta eſt in ſanctuario ejusdem Eccleſiæ, ubi imago ejus anaglypho opere conſpicitur, veteri ſane ſculptura, ſed absque epitaphio. Anniverſarius ejus ſolennis celebratur quotannis.

(*e*) *Annales Colmar.* ad An. MCCXCI.

(*f*) Verba ſunt Alberti Argent. in *vita Bertholdi* pag. 172.

(*g*) *Codex Mſ. feudorum Regim. Enſisheim.*

mavit, ſed nova quoque veteribus addidit An. MCCCCLXXXIX. (*h*) quorum omniom Eberhardus, Henrici patruelis, qui Ducalem mox dignitatem primus adeptus eſt, & Dynaſta Rappolſteinenſis, æque ac Colmaria & Seleſtadium civitates, conſtituti fuerunt cuſtodes, poſt quos nulla provocatio libera. Magiſtratus civicus olim XII. jam VI. Senatoribus conſtat perpetuis. Quæſtor, qui anouus, civium Magiſter (*Burgermeiſter*) heic dicitur, ex civium numero eligitur & judicio aſſidet. Judæi An. MCCCLXX. non juſſu publico, ſed privato plebis odio ac furore, Richovilla expulſi, imo plerique miſere trucidati ſunt. Auctoritas tum maxime penes nobiles ſtetit, plebejis non minus inviſos, qui omnes quoque paulatim è ſenatu remoti atque extincti. An. MDXXV. Richovillenſes, in ruſticorum ſeditionem ægre pertracti, ſuæ quoque temeritatis pœnam dederunt. An. MDXXXII. Wirtembergiæ Dux Anabaptiſtas Richovilla & omnis ſuæ ditionis finibus ejecit. Locus vinis generoſis, quæ copioſe profert, æque ac gypſo præſtanti, qui heic effoditur, celebris eſt. Notiſſimæ ſunt tres in eodem cœmeterio Eccleſiæ, quarum nunc una tantum celebrandis ſacris inſervit. Prope Richovillam caſtrum *Reichenſtein* fuit, omnino pridem deſtructum. Argentinenſes cum fœderatis ſuis, ut latrones, quos receperat, è medio tollerent, An. MCCLXIX. illud aggreſſi ſunt atque diruerunt. (*i*) Geſelinos, duos fratres nobiles, Reichenſteinium tum poſſediſſe, idque Rudolphum Habsb. eodem, quem diximus, anno Colmarienſium ope cepiſſe, relatum legi. (*k*)

§. CXIX.

Hunævilla, *Hunnevveyer*, vicus major, dimidia inde leuca diſtat. Ubi Eccleſia ſubſiſtit, caſtrum olim fuiſſe, veſtigia produnt. Nobiles enim ſuos habuit. Hunonem & Hunam conjuges divos, à quibus appellationem accepit, jam ſupra (*l*) memoravi. Dominum de *Hunnavvilr*, à Colmarienſibus An. MCCXCI. interfectum, *Annales Colmar.* iidemque *Nobiles de Hunnevvir* ad An. MCCCII. referunt. (*m*) Eccleſiam *Hunivilla* cum quatuor manſis &c. Heoricus V. Imp. inter Abbatiæ S. Deodati bona recenſet An. MCXIV. (*n*) id quod Hunonis & Hunæ cum S. Deodato conſortium affirmat. Horburgenſes Dynaſtæ & poſt illos Wirtembergiæ Comes Ulricus vicum hunc à Ducibus Lotharingiæ in feudum acceperuot. Conradus de Landesberg quædam ibidem bona Rudulpho Duci Lothar. An. MCCCXXXVII. in feudum obtulit. (*o*) *Beblenheim* vicus quoque inſignis, nobilis familiæ Hœnenſis à Tillenborg ſedes. *Mittelvveyer*, ubi curia Dominicalis ad Eccleſiam S. Deodati ſpectans. Notitia fundationis Monaſterii Haſcoviæ circa An. MLX. *Mittelenvvilere* habet. (*p*) *Mituvere* corrupte legitur in allegato Henrici V. Imp. Diplomate. In locis his omnibus Rappolſt. Dynaſtas ſeculo XIII. & ſeq. jus provocationis exercuiſſe, in Præfectura Zellenberg. dicetur.

Hunævilla. Beblenh. Mittelvv.

§. CXX.

Oſtheim, inter Gemariam & Colmariam, una cum vico *Altvveyer*, de quo iofra, Georgius Montisbelgard. Dux An. MDCLXXXVI. filiæ ſuæ Annæ in proprium conceſſit. Leopoldus Eberhardus, Georgii filius, donationem banc An. MDCCI. renovavit, quod Anna ſoror apanagio reſignaſſet, quod ei ex Horburgenſibus terris debebatur; reſignaſſet quoque duodecim millia floreoorum, quos dotis loco poſtulare potuerat. Anna hæc Princeps ad An. MDCCXXXIII. uſque, quo obiit, vicos iſtos tranquille poſſedit. Ea vero mortua hæreditatem illorum ad ſe pertinere cum crediſiſſet Hedwiga Friderica, filia Eliſabethæ, quæ ſoror natu minor Annæ fuit, Duci Wirtembergenſi litem excitavit, quæ noodum deciſa. Hedwiga proprietatem vicorum urget.

Oſtheim.

(*h*) Extat in archivo Montisbelgard. En privilegia memorabiliora: *Erſtens ſollen die unſere von Reichenvveyer ihren freyen zug nach des landes gebrauch haben. Wir vvollen auch keinen Burger oder Innvvohner von Reichenvveyer in den tiefen thurn gen Bubelſtein oder anderſt vvohin nicht fuhren, ſondern allein in den vveiſſen thurn legen; Keinen ſchlagen, ſie nicht mehr ſchelten oder ubel von ihnen reden. Das ober thor nicht aufzuthun geſchaffen, uns nicht in der Burger vvald laſſen beholzen: die amptleut, Landerer, Bannvvarter, und andere, ſo der Statt gevvartig und zugeharig ſeind, ſollen uns nicht verbunden ſeyn, vvie von altert herkommen iſt. Wann vvir jemand in den thurn legen, ſoll ſolches durch die Stat knecht geſchehen. Keinen Burger gevverff frey ſetzen, es ſeye dann ein Sattler oder Sporer. Wir ſollen und vvollen auch amptleut und ſchaffner haben, und unſere angeharige damit gantz unbekummert laſſen.*

(*i*) Codex Mſ. Mucgianus pag. 40.

(*k*) *Chron. Mſ. Franciſcanor. Thannens.*

(*l*) Tom. I. pag. 725.

(*m*) Inſignibus eorum vicus hic etiamnum utitur. Conf. Herzogii *Chron. Alſat.* Lib. III. pag. 9.

(*n*) Hugo *Monum. Antiquit. ſacra* Tom. II. pag. 539.

(*o*) Charta oblationis in archivo Nancejano. Ibidem nobiles de Girsberg An. MCCCCVII. à Ducibus Lotharingiæ feudum quoque poſſederuot. Vid. *Arrets notables du Conſeil d'Alſace* pag. 143.

(*p*) *Gallia Chriſt.* Tom. V. Inſtrumentor. col. 474.

Dux negat, ac donationem illorum, Annæ Principi factam, nullius roboris eſſe contendit, utpote pactis familiæ Wirtembergicæ, An. MDCXVII. initis, (*q*) adverſa. Hedwiga conjux fuit Johannis Auguſti, Anhalto-Serveſtini Principis, qui defunctus eſt. Mater ejus Eliſabetha Friderico Ferdinando, Duci Wirtembergico ex linea Weltingenſi, nupſerat.

Altvveyer. *Altvveyer*, in montanis Richovillam inter & Markircham ſitum, Romanice *Aubure* dicitur: ibi enim lingua Romanica floret. RICHERIUS SENON. (*r*) tractum hunc *Albrios* vocat.

Bilſtein. *Bilſtein*, caſtrum dirutum, ab alio homonymo, quod in valle Villerana extat, plane diverſum, feudum quoque fuit Lotharingicum, uti Hunævilla & telonium in Horburg. RICHERIUS SENON. illud in *Albrius* collocat. Hic facinoroſi & nefarii homines cuſtodiæ mandabantur, uti ex Richovillenſium privilegio, ſuperius allegato, apparet. Copiæ Auſtriacæ ſub Comitis de Schlick ductu poſt brevem aliquot dierum obſidionem An. MDCXXXVI. illud ceperunt, ſpoliarunt ac deſtruxerunt. Noſtris temporibus ad radices montis, cui arx impoſita, novus viculus ſurrexit, German. *Neudærſlein* appellatus. *Altenheim* & *Regenhauſen* vici perierunt. Illius territorium inter Zellenbergenſes & Beblenheimenſes diviſum. Supereſt fons Altheimenſis, veterum habitationum index. Regenhauſii diſtrictus partem Nobiles de Kageneck poſſident. Quomodo *Zellenberga* oppidulum cum vico *Benvveyer* Dynaſtiæ Richovillanæ An. MCCCXXVIII. ablata & per Epiſcopum Argent. Dynaſtis Rupiſpoletanis deinceps in feudum collata ſit, Rupiſpoletana Dynaſtia dicemus; uti de caſtro *Keyſersberg*, quod ſeculi XIII. initio in juris Horburgici fuit, ſuo quoque loco agemus.

§. CXXI.

Fata Com. & Dynaſtiæ. Horburgenſis Comitatus & Dynaſtia Richovillana terræ nunc mere allodiales ſunt; abſque totius familiæ Wirtembergicæ conſenſu tamen non alienandæ. Cum Montisbelgardenſi Comitatu ab aliquot ſeculis ita cohærent, ut in Wirtembergenſium titulis ſub ſolo Montisbelgardæ Comitatu exprimantur, quem Wirtenbergenſes matrimonio An. MCCCXCVII. Horburgum emtione An. MCCCXXIV. acquiſiverunt. Utrumque paragii nomine Comitum Ducumque Wirtembergenſium juniores plerumque rexerunt, inter Imperii Principes ſemper relati, quamvis Maximilianus I. & Carolus V. Imperatores, cum Imperium Romano-Germ. in circulos partirentur, Montisbelgardenſis Comitatus, æque ac Horburgenſis, omnino obliti ſint. Regimen aliquod ſecundarium Richovillæ ſedit, cujus præſes Nobilis quidam, qui ad Auſtriacorum præſidum inſtar Advocatus (*Vogt*) nuncupatus fuit. Inter Alſatiæ ſuperioris Status Dux Wirtembergæ-Montisbelgardenſis ordine tertius fuit, Archiducibus Auſtriæ & Epiſcopo Argent. ut Emunitatis Rubeacenſis Toparchæ, tantum poſtpoſitus. Status hi, ſecuritati publicæ conſulturi, quum An. MDLXXX. de numero quodam militum alendorum inter ſe conveniſſent, ab Emunitate ducenti, ab Horburgenſi vero Comitatu & Dynaſtia Richovillana centum & quinquaginta pedites cum duodecim equitibus ſtipulati ſunt. Auguſtanæ Confeſſionis doctrinam, ſub Ulrico Duce per Eraſmum Fabritium An MDXXXIII. primum his terris illatam, potior incolarum pars hodieque ſequitur. Multa Wirtembergiæ Duces de ſupremo in Alſaticas ipſorum terras, æque ac Burgundicas, jure cum Ludovicis Regibus Galliæ poſtremis egerunt. Res omnis ſolenni pacto An. MDCCXXXXVIII. demum compoſita & terræ iſtæ Wirtembergenſibus redditæ fuerunt; quas defuncto Leopoldo Eberhardo, Montisbelgardenſium Duce poſtremo, Rex An. MDCCXXIII. ob enatas inter defuncti filios controverſias, ut ſequeſter, occupaverat.

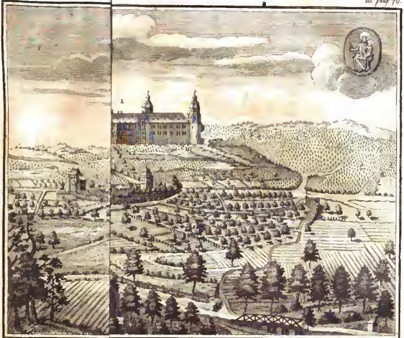
MUNDATUM RUBEACENSE.

§. CXXII.

Emunitas Rubeacenſis Antiquiſſimum & quantum novimus, primum Eccleſiæ Argent. patrimonium, in ſuperiore licet Alſatia ſitum, Emunitas eſt Rubeacenſis, quinque leucarum diſtrictus, per declivia Vogeſi, fertilemque planitiem, Thuram inter flumen Colmariamque extenſus

(*q*) Pactum hoc integrum dedit LUNIGIUS in *Archivo Imperii* in Wirtenb. & DU MONT *Corps Diplom.* Tom. V. pag. 292.

(*r*) *Chron. Senon.* Lib. III. Cap. IV.



Barbier del. 1. Castrum ... ecœ. a meridie ad ſeptentr 300 perticæ ... ſculp.



1. Eccleſia paroc ... perticis. Idem, a Septentr. ad Merid.

BIBLIOTECA NAZIONALE DI TORINO

Digitized by Google

extenſus, ſilvis, vitibus, agris, paſcuis, vicis, caſtris & oppidis dives; in cujus medio Rubeacum, cum caſtro *Iſenburg*, (*s*) totius Emunitatis caput; quæ inde traxit cognomen. (*t*)

Iſenburgum Caſtrum.

Caſtrum ad borealem Rubeaci angulum, unde Rubeacenſe (*u*) quoque nuncupatur, in edito ſatis vitibusque conſito colle Regum Meroveadum primitus, dein poſt donationem, Eccleſiæ Argent. factam, (*x*) Epiſcoporum quorundam temporaria ſedes fuit. Maximilianus I. Imp. cum Emunitatis pro Auſtriaca Domo comparandæ conſilio An. MDXI. Rubeacum veniſſet, caſtrum perluſtravit ubique, in eodem pernoctans. (*y*) Antiquiſſima caſtri turris quadrata, quam ex conſtructionis robore ferream diceres, (unde *Iſenburg*, *Eiſenburg*, quidam nomen derivant) etiam nunc ſupereſt ex parte. Reliqua ædificia addita & ſubinde mutata ſunt. Conradus Epiſcopus An. MCCLXXVIII. foſſas renovavit & muros, novumque caſtrum ab antiquo foſſa ſeparavit. (*z*) Fridericus Blanckenhemius caſtrum iisdem, quibus oppidum, mœnibus cinxit. Inter arcis hujus reſtauratores Johannes à Liechtenberg, Conradus à Huſnang, Albertus Palatinus & Leopoldus Auſtriacus, Epiſcopi Argentinenſes, quorum inſignia ibidem in lapidibus expreſſa, celebrantur. Formam ejus, æque ac Rufacenſis oppidi, ſeculo XVI. Sebastianus Munsterus (*a*) exhibet. Spatioſum tandem ædificium ibi paravit Franc. Egon Furſtenbergius, qui Tabernis Alſaticis quoque caſtrum exſtruxit. Sed operi, antequam perficeretur, ereptus, prius imperfectum reliquit. Sacra procurata in caſtro à Benedictinis, quos Monaſterium S. Valentini, ad caſtri pedes ſitum, olim nutrivit. (*b*) Ab Iſenburgo hoc tria Emunitatis oppida, totidemque ejus Advocatiæ (*Vogteyen*) pendent, Rufacenſis, Sultzenſis & Egisheimenſis, (*c*) quarum poſtrema ſeculo XIII. demum acceſſit. (*d*)

§. CXXIII.

Civitas Rubeacum.

Rubeacum, ſi ejus ambitum ſpectes, paulo minus Colmaria, paulo majus Seleſtadio eſt. Nomen ei à rivo perluente prognatum, quod cum aliis Alſatiæ locis quoque habet commune. (*e*) Sunt tamen qui Romanas ejus origines præferunt. (*f*) Medio ævo *Rubeacam*, (*g*) *Rubiacum*, (*h*) *Rubiacam*, (*i*) *Robiacum*, latine ſcripſerunt. *Villa Rodbeaca* in documento An. MLX. legitur. (*k*)

Teſtamentum Eddonis, Epiſcopi Argent. Rufacum ſeculo VIII. jam oppidum facit; (*l*) at ſequentium quinque ſeculorum chartæ in vicorum claſſe illud reponunt. Formulæ antiquæ Alſaticæ (*m*) ſeculi IX. Conſtantienſis Eccleſiæ Præſulem Argentinenſi ſcripſiſſe referunt, ut in *vico poteſtatis ſuæ Ruvacha* manſionem ipſi & neceſſaria cuncta parari jubeat, quum juſſu Regis ad Cœnobium Luxovienſe ſit profecturus. An. MCV. incolæ Henricum V. Romanorum Regem, ob curialium ejus inſolentiam, Rubeaco ejecerunt in fugam & regalibus ſpoliarunt inſignibus; ab eodem Henrico,

cum

(*s*) Veteres *Yſenburg* ſcripſerunt. Guilielmus ab Hohenſtein, Epiſc. Arg. Jo. Jacobum Waldnerum An. MDXXIX. de feudis quibusdam inveſtivit in Caſtro *Yſenburg*.

(*t*) Mundatum ſuperius vocatur Rubeacenſis Emunitas; Mundatum inferius à Weiſſenburg. Abbatia Weiſſenburgenſis Emunitas dicitur.

(*u*) Johannes Epiſcopus Arg. in Charta 1323. qua cum Monachis S. Valentini tranſegit. Conradus Ursperg. pag. 235. *Caſtrum in Rufach* dixit. Burcardus de Lutzelſtein, Emunitatis poſſeſſor, *Rufach Burg und Statt*, in charta An. MCCCCIII.

(*x*) Conf. Tom. I. pag. 693.

(*y*) Baslas. *Chron. Mſ.* Fol. 223.

(*z*) *Annales Colmar.* pag. 15.

(*a*) *Coſmograph.* Lib. III. Cap. 129.

(*b*) An. MCCCXXIII. Johannes Epiſc. ita: " Dominus Prior (S. Valentini) ſe & ſucceſſores „ ſuos ad officiandum capellam caſtri noſtri (Ru- „ biacenſis) per ſe vel per alium ... obligavit. „ Charta modo allegata.

(*c*) Formula in Epiſcoporum chartis obvia: *unſer Ober-Mundat zu Ruffach, Sultz, Egisheim, mit thalern und dœrfern, ſo daau gehœren.*

(*d*) Ex his ſupplenda ſunt, quæ Tom. I. pag. 560. not. (*b*) de Advocatiis iſtis memoravi.

(*e*) In Voſago *Lebracha*, *Andelacha*, *Haſelacha*. In tractu Badenſi *Sturzacha*; unde Cœnobio nomen. In ſilva Martiana *Kunzaha*, *Schiltacha*, *Volſaha*. *Aha*, *Aab* theotiſce aquam denotavit, unde Francicæ, non Romanæ, originis urbem eſſe conjicio. Huc pertinent *Bacharach*, *Aachen*, quod Latinis *Aqua*.

(*f*) Confer. Tom. I. pag. 202. ſq.

(*g*) Henricus Epiſc. Arg. in charta An. MCCLXIX. apud Haag. *Geneal. Habſb.* Tom. III. num. 502. *Annales Colmar.* ad An. MCCLXXVI.

(*h*) *Chronicon Novient.* apud Martene *Theſ. Anecd.* Tom. III. col. 1127. *Fragment. Hiſtor. Urſtiſii* ad An. MCXCIX.

(*i*) *Annales Colmar.* ad An. MCCLXXII. *Rubiaca* quoque dicitur amnis *Rotach* in territorio Bambergenſi. *Chron. Gottwic.* pag. 715.

(*k*) *Notitia fundat. Haſlov.* in *Gallia Chriſt.* Tom. V. Inſtrum. pag. 473.

(*l*) Conf. Tom. I. pag. 649.

(*m*) Formula XX. apud Marculfum.

cum copiis mox reduce, cæſi, direpti, incenſi. Henrici IV. Imp. vitæ ſynchronus Scriptor, facta hæc memorans, (*n*) Rufach *villam* appellat, *quæ multitudine prævalet & armis. Murenſia* ſeculi XII. *Acta* (*o*) ajunt : " *Vicus*, qui vocatur Rufach in Alſatia, „ totus pertinet ad S. Mariam de Argentina civitate, ſicut pene & omnis regio. „

§. CXXIV.

Villa. Henricus de Haſenburg, Argentinenſium Antiſtes, monachis quibusdam Metenſibus, qui cum reliquiis ad *villam Rubiacenſem* venerant, in ejusdem villæ colle locum An. MCLXXXIII. conceſſit, ubi Cœnobium S. Valentini conderent, addito hoc monito, ne mater Eccleſia, quæ in *Rubiaco* eſt, gravetur. (*p*) Seculi fine Philippus, Rex Germaniæ, Argentinenſi Epiſcopo infeſtus, quod Anti-Cæſaris ſui Ottonis IV. partes ſequeretur, adverſas ſibi in Rubiaco domos confregit. (*q*) Tum novum S. Valentini Monaſterium deſtructum & paucis poſt annis non in colle, ubi ſteterat, ſed in oppido per Henricum Epiſcopum reſtauratum eſt. (*r*) Apud *villam Rufiacam* Albertus Landgravius & Henricus Epiſcopus Argent. An. MCCXV. convenerunt. (*s*) Idem Epiſcopus anno ſequenti fundum in *Rubiaco*, inter curiam ſuam dominicalem curiamque Abbatiſſæ Haſcovienſis, pro annuo cenſu hominibus ſuis conceſſit, in quo habitationes *de novo* ædificarent; (*t*) id quod Rubeaci incrementa oſtendit. Cenſus ille poſt Henrici Epiſcopi mortem An. MCCXXIII. ſublatus eſt. An. MCCXLVIII. Rubeacenſes, pro Principe ſuo pugnantes, à Colmarienſibus reportarunt victoriam. (*u*) Octennio poſt aliud inter eosdem prope Veldkircham commiſſum eſt prœlium. (*x*) An. MCCLX. *Civitatem Rubeacum* Annales Colmarienſes narrant exuſtam. Iidem tamen Rubeacum An. MCCLXXVIII. iterum *villam* appellant. An. MCCLXIX. Rudolphus Landgravius, paulo ante quam Rex Germaniæ fieret, advocatiam *villæ Rubeaci & aliarum villarum, quæ vulgo dicuntur Mundat*, in Argent. Epiſcopi manus reſignavit. (*y*) An. MCCLXXXII. *cives Rubiacenſes* cum cæteris Epiſcopi hominibus deliberaverunt, num ei, niſi ſub certa pecuniæ quantitate, porro ſervirent. (*z*) Sed anno ſequenti Rubeacenſes ſibi reddere coegit, quæ eis libertatis privilegia dederat. (*a*)

§. CXXV.

Oppidum. His probe perpenſis fatendnm, ante ſeculnm XIII. civitatibus Alſatiæ non facile annumerari poſſe Rubeacum, niſi villam & oppidum ſynonyma dixeris, quod haud rarum in chartis. (*b*) Nec à ſententia dimovet auctoritas ſcripti, quo *univerſitas nobilium & civium utriusque ſexus oppidi Rubeaci* annuam ad Cluniacenſium Eccleſiam Thierbach, in Eccleſiæ Argent. proprietate paulo ante conditam, ſupplicationem An. MCXLII. ſolenniter vovit. (*c*) Poſterioris enim temporis ſcriptum eſt, non Gebhardo Eccleſiam Argent. gubernante, ut indicat finis, confectum. Burcardus enim, Gebhardi in Epiſcopatu ſucceſſor, jam An. MCXLI. tranſactioni Epiſcopi Baſil. cum Abbatia St. Blaſii interfuit. (*d*) Supplicatio tamen iſta Thierbacenſis, noſtris demum abrogata temporibus, non in dubium vocatur; charta errat anno. Certiora de Rubeaco oppido teſtimonia hæc ſunt. Theodoricus, Montisbeliardi Comes, aream in *Rubiacha* An. MCCXXXVIII. in feudum accepit, de qua is, qui inhabitaturus eſt eam, neque Epiſcopo Argent. neque *Civitati Rubiacenſi* (*e*) aliquod ſervitium præſtet. Henricus de Staleck Argent. Epiſcopus, An. MCCLVIII. *ſeſſionem* habuit in *oppido noſtro Rubiaco una cum Conſulibus noſtris*, in qua Monaſterii S. Marci privilegia renovavit. Chartam cives Rubeacenſes ſuo ſigillo muniverunt. (*f*)

Fortia Rubeaci mœnia Adolphi Naſſovii Imp. obſidio An. MCCXCVIII. teſtatur. Colmarienſis Dominicanus octingentos currus atque bigas uno tum die Columbaria ad obſidionem Rubiaci egreſſos fuiſſe, obſervat. Adolphus & ipſe & per alios

(*n*) In Urstisii *Scriptor. Rer. Germ.* Tom. I. pag. 389.
(*o*) Ap. Eccardum *Origg. Habsburg.* pag. 231.
(*p*) Charta fundat. apud Beeler. *Chron. Mſ.* fol. 359.
(*q*) *Fragment. Hiſtor. Urſtis.* pag. 86.
(*r*) Beeler. loco cit. fol. 82 & 84.
(*s*) Herrg. *Geneal. Habsb.* Tom. II. num. 270.
(*t*) Verba ſunt ipſius chartæ apud Beeler. fol. 365.
(*u*) *Annales Colmar.* ad h. an.
(*x*) Beeler l. c. fol. 87.
(*y*) Herrg. l. c. Tom. III. num 502.
(*z*) Verba ſunt *Annalium Colmar.* ad h. an.
(*a*) Ibidem An. MCCLXXXIII.
(*b*) Frequentius tamen in Gallicis Auctoribus, latine ſcribentibus, *villa* pro civitate.
(*c*) Martene *Theſaur. Anecdot.* Tom. I. col. 395.
(*d*) Herrg. loco cit. Tom. II. pag. 165.
(*e*) Charta apud Beeler. *Chron. Mſ.* fol. 355. ſq.
(*f*) Charta monaſterii S. Marci.

alios Emunitatis terras vaſtavit, quod Alberto Auſtriæ Duci, in Regem Romanorum jam contra Adolphum eligendo, Conradus Epiſc. Argent. adhæſit. Suburbium Ruſacenſe, quod *rubeum* dicebatur, Theobaldus Phirretarum Comes, advocatus Alſatiæ Cæſareus, cum proxima villa *Suntheim*, igne delevit. (*g*) At oppidum ipſum Adolphus, obſidioni præſens, ſubigere non potuit. Anno ſequenti tamen grave tributum Rubeacenſibus impoſuit Epiſcopus, neceſſitate, uti videtur, compulſus. Librarum enim numeralium Baſilienſium loco, quæ Alſatiæ ſuperioris moneta ſub hac Periodo fuit, marcas perſolvere tenebantur. (*h*)

§. CXXVI.

An. MCCCVIII. Henricus VII. Imp. Judæos *Rubeaci & Sulltze*, qui juris Cæſarei fuerant, Epiſcopo Argent. Johanni donavit, qui mox in Judæos ſæviit, pluresque illorum rogis juſſit imponi. Ultima exitio eorum An. MCCCXXXVIII. ſub Bertholdo Bucheckio fuit impoſita manus; quo reliqui omnes vel interfecti, vel ejecti ſunt oppido. (*i*) Relictis eorum bonis ſecurius ut frueretur Bucheckius, novum à Ludovico Bavaro Imp. privilegium An. MCCCXLII. impetravit; (*k*) curiámque Judæi cujusdam in *oppido* ſuo *Rufach* Johanni de Eptingen in feudum tradidit, imo & aliam Rudolpho Gebvilenſi vendidit. (*l*) Poſt hæc nunquam Rubeacum redierunt Judæi; receptione eorum per omnem Emunitatem in perpetuum gravibus ſub pœnis prohibita. An. MCCCLXXX. Fridericus à Blanckenheim interiorem oppidi murum circumduci curavit; (*m*) nuperis Anglorum direptionibus ſine dubio edoctus, quantum periclitantibus munimenta prodeſſent. Murus vero ita conſtructus eſt, ut vallo ſimilis ambulacrum & loricam per oppidi circuitum haberet. Quinquennio poſt Wenceslaus Imp. ejusdem Blanckenhemii rogatu, privilegium de non evocando Rufacenſibus & reliquis Emunitatis locis impertivit; (*n*) à Sigismundo deinceps An. MCCCCXXXIV. & Friderico III. Impp. renovatum. Carolus IV. jam Johanni II. de Liecbtenberg pro univerſis Epiſcopatus ſui terris idem An. MCCCLVIII. generatim conceſſerat. An. MCCCXLIII. Bertholdus Epiſcopus Vogeſianarum ſilvarum tractum prægrandem Mundatenſibus ſuis in communem uſum conceſſit. An. MCCCCXXXVIII. Wilhelmus Epiſcopus grave onus, quo in ſingula quartalia frumenti modium (*metze*) dare tenebantur, & cives & exteri, qui frumenta Rubeaci vendiderunt, aboluit. (*o*) Induxerat illud plures, ut Rubeacenſi civitate relicta Colmariam abirent.

Rubeaci fata.

§. CXXVII.

An. MCCCCXLIV. Rubeacum & Egishemium ab Armeniacis, Cæſari adverſus Helvetios, Ludovico Delphino duce, opem laturis, miſerrime habitum eſt. Conradus à Buſnang, Epiſcopus, Delphinum Enſishemii adiit. (*p*) Poſt innumeras vexationes, Armeniaci è prœlio Baſilienſi victores cum rediiſſent, Gebersvilla & Pfaffenhemium vici, Rufaco proximi, flammis perierunt. (*q*) An. MDLIII. menſe Junio rivulus, ex Sulzmarenſi valle Rufacum progrediens, adeo intumuit, ut torrentis inſtar mœnia civitatis auferret. (*r*) Seculo ſuperiore Rufacum & Iſenburgum ter obſeſſum terque occupatum eſt. An. MDCXXXIV. Otto Rhingravius cum Suecis, oppidum tridua obſeſſione fatigatum d. 5. Febr. cepit atque diripuit. Caſtrum Iſenburg, in quod militum Cæſareorum ac civium pleriqne ſe receperant, tormentis ita territum eſt, ut quadringenti præſidiarii Rhingravio ſe dederent. (*s*) Idem anno ſequenti die 14. Febr. factum, qnum Rohanius Dux Gallicum exercitum in Alſatiam duxiſſet, ea quæ poſt Suecorum diſceſſum à Cæſareis recepta fuerant, in Gallorum poteſtatem redacturus. Rufacum octoginta modo ſclopetariorum præſidium habuit, qui capta urbe cum civibus iterum confugerunt in caſtrum. (*t*) Turennii milites poſt prœlium Turckhemianum An. MDCLXXV. quadringentos Dragonarios Brandenburgicos ibidem ceperunt.

(*g*) *Chron. Colmar.* Part. II. pag. 56.
(*h*) *Annales Colmar.* ad An. MCCXCIX.
(*i*) Inſcriptio in Eccleſiæ parochialis choro: *Anno Dni. MCCCXXXVIII. in converſione Pauli fuit interfectio Judæorum.* Subjungitur dein: *Anno Dni MCCCIX. in die Hylarii fuit combuſtio Judæorum.* In hnc additur tempus poſitæ inſcriptionis An. MCCCCXLIV.
(*k*) Apud Berler. fol. 111.
(*l*) Charta Ibid. fol. 367.
(*m*) Inſcriptio è regione Eccleſiæ S. Valentini moro inſerta: *Dir umblouf vvar angevangen des jors do man zalt von Gottes Gebert MCCC. und LXXX. jor an dem andern mendag no dem Oſtertag. Bi Biſchof Friderichei ziten von Blanckenheim.*
(*n*) Verba Chartæ hæc ſunt: *Die Leut in der Statt und auſſerhalb der Statt, die in die gericht oder Vogtey Rufach gehœren, an kein Landgericht noch ander gericht furtreiben, laden oder bekummern. Dan vver zu ihnen zu ſprechen hat, der ſoll das ſuchen vor dem Schultheiſſen doſelbſt* &c. Speciatim dicitur: *Vor die Landgerichs im obern Elſaſen, oder zu Rotvvil.* Archiv. Civitatis Rufac.
(*o*) Berler. loco cit. fol. 141.
(*p*) Urstisii *Chron. Baſil.* Lib. V. pag. 344.
(*q*) Berler. fol. 147.
(*r*) Urstisii *Chron. Baſil.* Lib. VIII. pag. 628.
(*s*) Chemnitz *Hiſt. Belli Sueco-Germ.* Part. II. pag. 348.
(*t*) Ibidem pag. 652.

§. CXXVIII.

Status internus.

Cives, in quatuor tribus deſcripti, à ſuo reguntur Magiſtratu, quem ſcultetus & XV. ſenatores componunt, ex quibus quinque peculiaribus officiis ornati à reliquis decem diſtincti ſunt. (*u*) Decem hi redeunte trium Regum vigilia abeunt ſenatu, ita tamen ut nova electinne, per Advocatum Epiſcopi, qui omnibus judiciis præeſt, Sculteturn & quinque Senatores primos inſtituenda, octo illorum recipi poſſint. Nundinæ quatuor Rufaci celebrantur quotannis. Maximilianus I. Imp. An. MDXVI. illis, quæ in aſſumtionis Mariæ feſto habebantur, tres reliquas addidit. Eccleſia parnchialis, B. Virgini & Arbogaſto ſacra, egregium Gothici operis, non tamen exquiſiti, monumentum eſt. Ad D. Valentini Capellam, quam Leopoldus Archidux, Epiſcnpus Argent. Collegio Societ. J. Seleſtadienſi cum reditibus donavit, epileptici concurrere amant. Quatuor, qui heic cnmmnrantur, ſodales ſcholas grammaticas tenent. Ad oppoſitam meridionalem civitatis portam Monaſterium Fratrum minorum obſervantiæ St. Franciſci, qui & ipſi ſcholam pueris aperiunt, exiſtit. Hos Conradus à Buſnang An. MCCCCXLIV. in conventualium, quos expulerat, Fratrum locum recepit, bonis Monaſterii in ſuos partim, partim in publicos uſus converſis. (*w*)

Duæ præterea Rufaci Præceptoriæ viguerunt; una Fratrum Hoſpitalis S. Spiritus, quæ à Stephansfeldenſi pendet, modicis inſtructa reditibus: altera Ordini adſcripta Teutonico, quæ ex vicino Sundhemii vico deſtructo, ubi veteris templi veſtigia cernuntur, in oppidum quoque migravit, nec dives nec pauper. Denique ſuas etiam Beginas Rufacum habuit magno numero, quas ſub nobilis de Retersheim fœminæ magiſterio An. MCCCLXXXI. ibi vixiſſe reperio. Lucellenſe, Pariſienſe, Haſcovienſe, Marbacenſe, Subtilienſe aliaque Monaſteria, ſuas ibidem curias, in quibus reditus eorum colligebantur, habuerunt.

§. CXXIX.

Literati Rufacenſes.

Nec ſterile ingeniorum deprehendo Rufacum. MATERNUS BERLERUS, Presbyter, quem frequentius teſtem produxi, patriæ Hiſtoriæ diligens cultor, patrem habuit Thnmam Berler, Senatorem Rubeacenſem, cui Chronicon ſuum An. MDX. dedicavit; præceptorem vero Hieronymum Gebvilerum, ut ex eodem Chronico diſcimus. JODOCUS GALLUS, (*Han*) Doctor Theologus & Spirenſis Eccleſiæ Canonicus, variis ſcriptis, Wimphelingii & B. Rhenani amicitia, clarus. Obiit Spiræ An. MDXVI. CONRADUS PELLICANUS, (*Kürſner*) qui An. MDLVI. ſacrarum literarum & Hebraicæ linguæ Profeſſor Tiguri deceſſit, & CONRANUS LYCOSTHENES, (*Wolfhard*) qui Baſileæ miniſter Eccleſiæ, An. MDLXI. defunctus eſt. (*x*) Præſtans ſeculi XIV. monumentum, quod Ulrici, Alſatiæ Inf. Landgraviæ & fratris ejus Philippi ſepulcro, in D. Wilhelmi æde, apud Argentinenſes impoſitum eſt, (*y*) Wolvelinum Rubeacenſem ſculptorem & civem habet auctorem, ut ipſe lapis teſtatur.

§. CXXX.

Pfaffenheim.

Pfaffenheim, præſtantiſſimus Mundati ſuperioris vicus, dncentos & ſeptuaginta focos ac trium arcium, turribus quadratis foſſisque munitarum olim, continet rudera, quarum nomina *Preſteneck*, *Hertenfels* & *Meyenheim*, incolæ norunt, ſed quodnam ſingulis applicandum, ignorant. Poſtremam Nobiles de Meyenheim ab Eccleſia Argentinenſi in feudum acceperunt, (*z*) qui Meyenhemium vicum, allodium ſuum, ejusdem quoque Eccleſiæ nomine An. MCCLXXXI. poſſidere voluerant. (*a*) Dominum de Meyenheim hoc anno Pfaffenhemii interfectum, *Annales Colmar.* tradunt. Caſtellum *Hertenfels* ad Meyenheimenſes & Pfaffenheimenſes Milites ſimul, ut feudum Epiſcopi, ſpectavit. (*b*) Nobiles etiam locus hic habuit, qui ab eo ſibi nomen ſumſerunt. Petrus de Pfaffenheim An. MCCCVIII. in Eccleſia Sulzenſi ſepultus eſt. Wezelo,

frater

(*u*) Dicuntur nempe: *Burgermeiſter*, *Gewerfer*, *Umgelter*, *Kirchenpfleger*, *Spithalpfleger*.
(*w*) BERLER. *Chron. Mſ.* fol. 150.
(*x*) Rubeaci deſcriptionem, ab illis confectam, SEBAST. MUNSTERUS *Coſmographiæ* ſuæ inſeruit Lib. III. Cap. CXXIX.
(*y*) Exhibet illud Tab. I. Monumentorum Landgrav. Alſatiæ Infer.
(*z*) BERLER. *Chron. Mſ.* fol. 386.
(*a*) *Annales Colmar.* ad h. An.
(*b*) BERLER. loco alleg.

frater ejus, Dominicanorum ordini adſcriptus, ſexennio ante Gebvillæ obierat. (*c*) Arx quæ ſeptentrionalior eſt, Stœriis Nobilibus, inde Dormenziis, ultimoque loco Jeſtettiis obtigit. Mediam Schœnaviæ Nobiles ſuo partim, partim Epiſcopi jure poſſident. Quæ verſus orientem, à Phurretiis ad Bærios Tabernenſes emphyteuſeos lege tranſiit. Paulo ſupra Pfaffenhemium S. Leonhardi capella conſpicitur, unde Moniales, Cœnobio ipſarum exuſto, circa An. MCLXXX. in Cellam S. Sigismundi vel S. Marci Monaſterium vicinum tranſlatæ. (*d*) An. MCCCXXXVIII. Pfaffenhemium in cineres ſere fuit redactum à Colmarienſibus & Seleſtadienſibus, qui Ludovici Bav. Imp. partes ſecuti ſunt, cum Bertholdus Bucbeckius, Argent. Epiſcopus, Benedicti XII. Papæ partes ſequeretur. (*e*)

Klein-Pfaffenheim, ſive Pfaffenhemium minus, hoſpitium cum ædibus quibusdam dicitur, ubi mineram ferri, malleabilis plane ac ductilis, (*Bonertz*) effodiunt. Plures olim clavorum fabricatores ibi habitabant. *Oſenbir* viculum Johannes Epiſcopus Arg. in charta Monaſterii S. Marci An. MCC. *Ochſenbure* vocat. Hatſtadienſibus pro centum & viginti marcis argenti oppigneratum, Cunradus Epiſcopus An. MCCXCV. redemit. (*f*)

CXXXI.

Gebersvveiler. *Gebersweiler*, ex quo nobilis Marbacenſis Monaſterii conditor prodiit, (*g*) ſuperioribus ſeculis aliquot etiam caſtris conſpicuum fuit. Caſtrum ſuum allodiale Hugo de Nortgaſſe Eques Eccleſiæ Arg. An. MCCCXXXIV. in feudum fœmininum obtulit. (*h*) Caſtrum medium (*Mittelburg*) Grættii Nobiles cum aliis quibusdam bonis civi Gebersvillano An. MCCCCXXXVII. vendiderunt. (*i*) Munitionibus illud non deſtitutum fuiſſe, vel hoc perſuadet, quod per ſolas fœminas ab Armeniacorum direptionibus defenſum ſit. (*k*) Infra vicum autem arx *Hertenberg* nobili cuidam familiæ nomen dedit, per quam ad Surgandios & per hos ad Cœnobium Marbacenſe venditionis pacto An. MCCCCLXI. devenit. (*l*) Eccleſiæ Gebersvillanæ patronus Johannes Marchio Hochbergenſis. An. MCCLI. fuit, quo ſecundam ipſius cum Monaſterio S. Marci propter decimas litem Epiſcopus diremit. Prima jam diremta An. MCC. ubi Pfaffenheimenſes quoque Gebersvillanæ cauſæ acceſſerant, (*m*) Supra Gebersvillam Cœnobium Ord. S. Franciſci, quod à Rufacenſi pendet, è longinquo conſpicitur, à monte, cujus declivio inſidet, *Schauenberg* nuncupatum, ubi frequens fidelium concurſus.

Sultzmatt. *Sultzmatt*, vicus major, acidulis & balneis notus, communem cum *Oſenbach*, olim *Ochſenbach*, (*n*) & *VVinsfelden* viculis, in eadem valle ſitis, Scultetum habet atque Parochum. Degerunt hic Nobiles, qui Burgravii de Sultzmatt dicebantur, è quibus Wernherus Eques An. MCCCCXVI. Advocatus Rubeacenſis fuit. Theodorico Burgravio ejusque fratribus Capitulum majus Argent. An. MCCXVI. decimas ipſorum, quæ in *villa Sulzmaten* poſſidebant, bonorum pro ſex carradis vini rubei conceſſit. (*o*) Sed & Lobegaſſii Nobiles vetus ibidem caſtellum primo feudale, dein ab An. MCCCXXXV. allodiale habuerunt, in cujus locum alia Epiſcopo bona obtulerunt. (*p*) Extat hodieque in Sultzmatt caſtrum *VVagenburg*, ad Landebergenſes Nobiles pertinens, & caſtrum *VVaſſerſtelzen*, feudum Epiſcopo oblatum quod Jeſtettii Nobiles poſſident. Caſtellum *Jeſtett*, à quo hi denominantur, retro acidulas Sultzmatenſes in loco parum elevato videtur. Diximus de eo quædam ſuperius. (*q*) A vici latere caſtrum *Zillhauſen*, prorſus everſum, Dormenzii Sultzmatenſibus vendiderunt. In vico Monaſteriolum fœminarum, cui Eliſabetha de Merckensheim An. MCCCLXXXI. Magiſtra præfuit, abrogatum eſt pridem. Vallem *Sulzmatin* Theobaldus Comes Phirretarum, Alſatiæ Advocatus Imperialis, & cives Colmarienſes An. MCCXCVIII. igne vaſtarunt. (*r*)

(*c*) BERLER. fol. 375.
(*d*) Ibidem.
(*e*) ALBERTUS ARGENT. in *Vita Bertholdi a Bucbeck*.
(*f*) BERLER. fol. 378.
(*g*) *Fragment. Hiſtor. Urſtiſii* ad An. MXC.
(*h*) Charta oblationis ap. BERLER. fol. 383.
(*i*) Ibidem fol. 339.
(*k*) Ibidem fol. 340.
(*l*) Ibidem fol. 337.
(*m*) Sententiam hanc exhibet BERLER. fol. 342.
(*n*) Ita charta Monaſterii S. Marci An. MCCCXXXVII.
(*o*) BERLER. chartam dedit fol. 372.
(*p*) Inſtrumentum Bertholdi Epiſcopi ibid. fol. 373. *Syn Burgſtall in unſerm dorffe zu Sultzmatte.*
(*q*) Pag. 55. §. LXXXII.
(*r*) *Annales Colmar.* ad h. an.

§. CXXXII.

Vici reliqui.

VVeſthalten vicus inter Rufacum & Sulzmatt diviſus eſt, ita ut pars incolarum jure civitatis Rubeacenſis fruatur. *Villa, quæ dicitur VVeſthalda*, in S. Albani Baſil. chartis An. MLXXXIII. & MCLXXX. legitur.

Orſchvveiler, media Gebvillam inter & Rufacum via occurrens, *Olsvveiler* olim nuncupatum eſt. *Villa Olsvvilere cum omnibus appendiciis ſuis* inter Haſcovienſis Abbatiæ bona An. MLX. recenſetur. (*s*) Abbatia Ebersheimenſis. Curtem dominicam in *Oles-vvilre* poſſedit. (*t*) Caſtrum, quod Truchſeſſii de Rheinſelden ab aliquot retro ſeculis ibi poſſederant, caſu funeſto An. MDCCXXII. cum ipſo tabulario combuſtum eſt. Elegantius vero cum ex cineribus reſurrexiſſet, ad Illuſtrem Forelliorum gentem, quæ ex Vaudi pago oriunda ab An. MDXXXVI. Friburgi Helvetiorum ſedet, (*u*) nuper pervenit.

Gundolsheim trans Laucham rivum in planitie, *Gundolvesheim* (*x*) antiquitus dictum eſt. Sigfridus dictus de *Gundoltzheim* ſub Rudolpho Habsb. caſtrum Hohenack exſtruxit. (*y*) Petrus de *Gundelsheim* S. Petri apud Baſilienſes Præpoſitus fuit An. MCCCXLIX. Hic Auſtriaci caſtrum habuerunt, cujus dimidiam partem Jacobus de Regensheim Eques An. MCCCLXI. in feudum accepit. (*z*)

§. CXXXIII.

Loca deſtructa.

Prope Rufacum ante portam Rhenenſem caſtrum *Spiegelburg* ab hoſtibus primum, dein à Rufacenſibus ipſis, ne civitati ſuæ porro noceret, dirutum eſt. Foſſas, quibus cinctum fuerat, Maternus Berlerus ſub Alberto Epiſcopo terra complere vidit. (*a*) Periit quoque, uti jam diximus, vicus *Sundheim*, ubi Eccleſia & Præceptoria Teutonici Ordinis, S. Stephano dicata, floruit. Sed in territorio Rufacenſi quoque, quod per Vogeſi montes & ſilvas ampliſſimum eſt, egregia vetuſtæ arcis rudera conſpiciuntur, quod *Laubeck*, *Lobecke* & mendoſe *Laubach*, appellant. Extat in vallis Gregorianæ vicinia, haud procul à vico Waſſerburg, ubi rudera hæc multum ſuper pinus fagosque, eminent. Ceſto quidam caſtrum *Lobeke* ſuis Dominis An. MCCXCIV. abſtuliſſe in *Annalibus Colmar.* legitur. Lobegaſſiis Nobilibus per Epiſcopum Argent. in feudum conceſſum, iisdem deinceps, hoſtium partes ſecutis, per Johannem Epiſcopum ablatum atque dirutum eſt. Bellum An. MCCCXVI. ita compoſitum eſt, ut Lobegaſſii ſuo in caſtrum Laubeck titulo renuntiantes quadringentas ab Epiſcopo marcas argenti acceperint. (*b*) Cæterum Pfaffenheimenſes caſtri hujus montem & nemora ſui, non Rufacenſium, juris eſſe contendunt.

§. CXXXIV.

Sultzenſis Advocatia.

Sultza oppidum.

Sultzam Mundaticam, ut ab aliis ejusdem nominis Alſatiæ locis diſtinguatur, *ſuperiorem* (*Ober-Sultz*) appellant; quæ in hoc etiam à reliquis diverſa, quod aquis mineralibus careat atque ſalinis. Alterutrum enim non modo Alſatica, ſed & extera loca, quibus nomen hoc competit, proferre novimus. (*c*) Oppidum noſtrum Gebvilla, Murbacenſis Abbatiæ oppido, nonniſi leuca dimidia diſtat, agro vinis frugibusque fœcundo, latoque per Vogeſi ſilvas ſpatio præditum. Locum Abbatiæ Ebersheimenſi ſubjectum olim, & per Wernherum II. Epiſcopum Argent. Henrici IV. Imp. conſtantiſſimum aſſeclam, eidem ablatum, (*d*) ac fratri ejus Radebotoni, Habsburgenſi Comiti in feudum fuiſſe traditum, *Novient. Chronicon* refert. Certum eſt præclara Monaſterio huic in Sultz jura competiiſſe, quæ deinceps amiſſa ſunt.

Ludo-

(*s*) *Gallia Chriſt.* Tom. V. Inſtrum. col. 473.

(*t*) *Chron. Novient.* apud MARTENE *Theſaur. Anecdot.* Tom. III. col. 1131

(*u*) Hodiernus ejus dominus eſt Nicolaus de Griſet, Baro de Forell, ſummi apud Friburgenſes Concilii membrum, cujus frater, Melitenſium Eques, Sultzenſis, Colmarienſis, Mulhuſinæque Commendarum poſſeſſor, Aug. Poloniæ Regi à Conſilus privatis & Cubiculo

(*x*) Ibidem. col. 1135.

(*y*) *Annales Colmar.* ad An. MCCLXXIX.

(*z*) *Codex. Mſ. feudor Regni. Enſisheim.*

(*a*) Ipſo teſte in *Chron. Mſ.* fol. 369.

(*b*) Inſtrumentum pacis ita: *Sunderlich wube dai, daz der Biſchoff Johans den von Lobegaſſen brach ir Burg Lobecke ... ſo hant ſie ouch ufgeben das Burgſtall Lobecke mit velſen, vvelden ... dem vorgenannten Biſchof und ſinre Stift, von dem ſie das zu lehen hettent ... und barumbe het in der vorgenant Biſchof Johans gegeben vier hundert marg ſilbers.*

(*c*) *Sulta* prope Molshemium balnea; *Sulta* Fleckenſtein. ſalinam; *Sultzbach* & *Sultzmatt* acidulas habent. Conf. Conſpectum Tom. I. pag. 14. Vicus *Soultz* Comitatus Rupenſis, Alſatiæ vicini, à ſalſa quoque ſcaturigine nomen trahit, æque ac *Sultz* in Wirtemberg. & Mecklenburgico Ducatibus, & *Sulzburg* apud Hachbergenſes

(*d*) Ap. MARTENE *Theſ. Anecd.* Tom. III. col. 1144.

Ludovicus Pius in Diplomate An. DCCCXVII. curtem dominicam in *Sulza* ei adſcribit, ad quam Eccleſia cum decimis, curtis portæ cum decima ſalicæ terræ cella S. Petri, capella in Sarmenza, in Regenesheim decimæ aliaque prædia in Balteresheim, Batenheim &c. ſpectarunt. Adſcribit ei omnem denique bannum *de ipſa villa ſive marcha, quæ marcha orditur in jugo montis, qui Peleus dicitur* &c. Peleus mons jam *Balchen* nuncupatur. Poſt Heurici IV. Imp. tempora vero Pontificum & Cæſarum literæ curtem portæ tantum cum decimis ejus, non curtem dominicam amplius & Eccleſiam, multo minus bannum ſeu marcam, inter Ebersheimenſium bona recenſent. (*e*) Decim s Sulzenſes Epiſcopus utique cum Eccleſiæ jure patronatus Habsburgicis primo, dein Phirretarum Comitibus, in ſeudum contulit. Theobaldus Phirret. Comes uxori ſuæ, Catharinæ de Klingen, pro mille marcis argenti, quas dotis loco ipſi attulerat, decimas has cum Epiſcopi conſenſu An. MCCXCV. oppigneravit. (*f*) Ulricus, Theobaldi filius, easdem An. MCCCXII. Epiſcopo reddidit. (*g*) Quam Rubeacenſes ſupplicationem ad Eccleſiam Thierbacenſem voviſſe diximus, eandem Diethelmus Rector & Presbyter in *villa & in parochia Sultzæ*, Nobilium, civium & univerſorum, ad parochiam ſeu ad villam iſtam ſpectantium, nomine, An. MCXXXVIII. vovit, ſingulis annis in feſto inventionis S. Crucis pro vinearum & agrorum fœcunditate ſuſcipiendam; (*h*) id quod etiamnum in uſu, quia Thierbacum Sulzenſibus vicinum.

§. CXXXV.

Quando in oppidum excreverit Sulza, non liquet. BERLERUS (*i*) eam in vicorum numero perſtitiſſe ſcribit, donec vicus *Alſchwveiler*, ubi mater Eccleſia fuerit, Anglorum irruptionibus ſec. XIV. periiſſet. Tum Alſchwilerenſes cives, avita ſede relicta, prope caſtrum *Buchneck*, quod Sulzæ erat, conſederunt adeo frequentes, ut ea, quam nunc videmus, brevi civitas prodierit. BERLERUS hic oppidi Sulzenſis antiquitatem mihi nimis deprimere videtur, uti Rufacum cum popularibus ſuis nimium extollit. Quod *Buchneck* ille vocat, caſtrum ſeu munitio Sulzenſis in chartis dicitur. Ulricus I. Phirretarum Comes, literas reverſales de feudis Eccleſiæ Arg. quæ ipſe acceperat, apud *munitionem Sultze* An. MCCLI. conſcripſit. (*k*) Triennio poſt Guilielmus Miles, dictus de Sultz, munitionem ſuam in oppido. Sultz Henrico Epiſcopo in feudum obtulit. (*l*) Epiſcopus ait: " theloneum noſtrum apud *villam noſtram* „ *Sultzen* & cenſus XII. librarum apud villam Sunthoſen dilectum noſtrum & fidelem „ Guilhelmum Militem dictum de Sultzen percipere & recipere volumus ... pro qua „ pecuniæ ſumma dictus Miles ... ſuam *Munitionem in dicto oppido Sultze* nobis & „ omnibus noſtris ſucceſſoribus ... præſentare & ipſam munitionem ... à nobis & „ ab Eccleſia Argent. in feudo tenere debet. „ In una heic eademque charta & villa, & oppidum, & munitio, ſive caſtrum Sultz legitur, quaſi locus dubio tum in ſtatu fuiſſet. Sulzæ forte idem, quod aliis, contigit, ut oppidum muro diſtingueretur, donec diſcrimine ſublato, in unum civitatis, muris cinctæ, corpus coiret. Ita Zellenberg caſtrum, oppidum & villam ALBERTUS ARGENT. (*m*) & chartæ noſtræ memorant. Ortus oppidi.

§. CXXXVI.

Torrentes *Caſtello Sultze* MCCLXXXI. multum nocuiſſe *Annalium Colmar.* auctor memoriæ prodidit. Sultzenſes Nobiles, ad quos ſpectaverat, in Nicolao Jacobo An. MDCXLVIII. demum extincti ſunt. Iidem Annales Epiſcopum Argent. octoginta marcas à civibus in Sultz An. MCCLXXVIII. accepiſſe docent, poſtquam deceſſores ejus vix ſexaginta marcas ab illis potuiſſent obtinere. Hæc profecto loci incrementa oſtendunt. Judæi idem Sulzæ, quod Rufaci, fatum habuerunt. Oppidum trecentos minimum focos complectitur, eodem, quo Rufacenſes, modo regendos. Magiſtratus Ballivio & ſculteto, quos princeps conſtituit, octoque ſenatoribus, electis ex civibus, conſiſtit. Inſignia civitatis ſcutum rubrum, cruce argentea quadripartitum & quatuor corvis nigris conſpicuum, ſiſtunt. Inter Sulzenſis Eccleſiæ Rectores Hermannus Fata.

(*e*) Ita Bulla Lucii Papæ An. MCLXXXIII. & plures chartæ poſteriores.
(*f*) BERLER loco cit. fol. 376.
(*g*) *Chartular. membran. Epiſcopatus Argent.* n. 95.
(*h*) MARTENE *Theſaur Anecdot.* Tom. I. col. 390.
(*i*) *Chron. Mſ.* fol. 349.
(*k*) BERLER fol. 358.
(*l*) Ibid. fol. 374.
(*m*) *Res geſta Bertholdi Epiſc.* pag. 170.

Comes à Thierſtein, Heinricus ab Hohenſtein, Rudolphus de Oberkirch, Jo. Jacobus de Andelo, qui An. MDXX. deceſſit, numerantur. (*n*) Ad portam oppidi, quæ Gebvillam reſpicit, Melitenſium Præceptoria eſt, à qua Mulhuſina & Colmarienſis pendent. Capucinorum Cœnobium ab An. MDCXXXIX. ibidem extra muros ſubſiſtit.

§. CXXXVII.

Vici. Civitati Sulzenſi annumerantur etiam *VVuenenheim* & *Rimbachzell* viculi. Rupertus Palatinus, Epiſcopus Argent. cellam Anachoretarum regulæ tertiæ S. Franciſci An. MCCCCLXXII. in *VVonheim* ſtabilivit, datis in Ruffach literis poſt dominicam Lætare. (*o*) *Hartmanſvveiler*, extremus Mundati verſus meridiem vicus, caſtro inſtructus eſt, quod Eccleſiæ Baſil. feudum Waldneri à Freundſtein tenent. Vicus iisdem aliquando per Epiſcopos Argent. oppigneratus fuit. Solus in omni Mundato locus hic eſt, ubi habitant Judæi, ſed habitant in caſtro. *Hartmanſvviler* Abbatia Murbacenſis comparavit ac Ottoni primum, Palatino Burgundiæ Comiti, dein Rudegero de Uffholtz in feudum dedit, interveniente Rudolphi, Alſatiæ ſup. Landgravii, ſententia, Murbacenſium rogatu circa An. MCC. pronuntiata. Interiit itaque, uti ex Berlero vidimus, vicus *Alſchvveiler* prope Sulzam. *Alsvvibre* inter Emunitatis Rufacenſis loca Codex Mſ. jurium Epiſcopatus Argent. ſec. XIII. recenſet. Recenſet etiam *Abrichisvvibre*, noſtro ævo pariter ignotum.

§. CXXXVIII.

Egisheimenſis Advocatia. Caſtrum & oppidum. Tertiam denique Emunitatis Advocatiam *Egisheim*, *VVettelsheim* & *Morſchvveiler* componunt. Egishemium, Egisheimenſis olim Comitatus pars, (*p*) poſtquam ad Emunitatem acceſſerat, oppiduli demum forma donatum eſt, natales & incrementa ſua ſumens à caſtello, quod in medio ejus poſitum, unde priſco Comitatui nomen. Aliud Egisheimenſe caſtrum inſigne in vicino monte, turribus tribus conſpicuum, *Drey-Egisheim* nuncupatum, in ruinis pridem jacet, dum caſtellum oppidanum habitatur, quod canæ antiquitatis teſtimonia præ ſe fert, ita ut ipſum illud ædificium eſſe videatur, quod Eberhardus Comes ſeculo VIII. inhabitavit & ſtruxit. Adolphus Naſſovius An. MCCXCVIII. fruſtra illud obſedit; (*q*) firmæ munitionis indicium. Sub caſtello tamen oppidulum heic quoque intelligendum eſſe, ex ejus ſitu apparet. Hoſtis cum appropinquaret, ſuburbium ſuum Egisheimenſes combuſſerunt. (*r*) *Villam Egensheim* Ulricus de Rappoltſtein An. MCCLXXI. in teſtamento ſuo memorat. Sed oppidum Egensheim An. MCCXCV. jam legitur, (*s*) idque biennio poſt chartam, qua Waltherus de Horburg feudum caſtrenſe in Egisheim adeptus eſt, ſigillo ſuo munivit. (*t*) Sub Rudolpho itaque Habsburgico oppidi, uti ſub Eberhardo Comite caſtelli, ſunt quærendæ origines; adeoque Rufacum, Sultza & Egishemium, tria Emunitatis oppida, in magna illa Germanici regni diſcordia ſuos muros viderunt. De caſtello id porro notamus, quod Nobiles de Blienſwiler, à villa propinqua olim & pridem everſa nomen ducentes, quartam ejus partem cum prædiis quibusdam & bonis ab Eccleſia Argent. in feudum tenuerint. (*u*) Curiam Egishemii, uti Sulzæ, Wernherum II. Epiſcopum Abbatiæ Ebersheimenſi quoque abſtuliſſe, & Radebotoni Comiti Habsburg. fratri ſuo, dediſſe pariter in feudum, *Chronicon Novient.* (*x*) refert. Sed Egishemium tum nondum juris Argentinenſis fuit, proprios quod ſuos Comites haberet. Curiam tamen Egisheimenſem in Habsburgo-Auſtriacorum manibus ſec. XIV. ineunte reperimus. (*y*) A telonio, quod Epiſcopus in Egisheim & in Woffenheim habuit, Abbatia Lucellenſis An. MCCCXVI. exemta eſt. (*z*) Egishemium cum

caſtro

(*n*) BERLER. *Chron. Mſ.* fol. 349.
(*o*) Extant apud BERLER. fol. 181.
(*p*) Vide ſupra pag. 72.
(*q*) *Annales Colmar.* ad h. an. *Caſtellum* etiam dicitur in *Chron. Colmar.* ad An. MCCXCIII.
(*r*) *Chron. Colmar.* ad An. MCCXCVIII. pag. 56.
(*s*) Conradus Wernherus de Hadeſtatt feudum ab Epiſcopo tum accepit, *ze einem rechten ſeſſlehen in der Statt ze Egensheim yemer ze verdienende.* BERLER fol. 378.
(*t*) In ipſa charta Conradus Epiſcopus ait: *Das wir Walthern Herrn Burckharts ſun, des Herrn von Horburg, hant gewonnen ze Seſſmanne in unſer Stats ze Egesheim.* &c. Ibid fol. 371.
(*u*) BERLER fol. 385. *Das viertheil der Burg, gelegen in dem Stettlein Egisheim.*
(*x*) Apud MARTENE *Theſ. Anecd.* Tom. III. col. 1144.
(*y*) BURCARDUS DE FRICKA.
(*z*) BERNARDINI *Faſti Lucell.*

caſtro Delphinus An. MCCCCXLIV. ſibi & ſuis copiis aperuit. (*a*) Advocatiam in *Egensheim* Abbatia Murbac. Habsburgi Comitibus, in feudum olim contulerat, æque ac in pluribus aliis Sundgoviæ & Alſatiæ ſuperioris vicis, quos Rudolfi & Gotfridi Comitum charta An. MCCLIX. recenſet. (*b*) Inſignia oppidi hujus D. Petrum, dextra clavem, ſiniſtra librum tenentem, exhibent.

VVettelsheim. Dynaſtæ Horburgenſes dimidium vicum allodialem, curiam vero cum hominibus quibusdam propriis ab Epiſcopo Argent. in feudum habuerunt. (*c*) Codex membranaceus de juribus Epiſcopi Argent. medio ſec. XIII. ita: " Ad jurisdictionem „ Theinheim pertinent ville ſubſcripte: *VVetelsheim* videlicet & Wilere & medietas „ Anſolſheim. „ De curiæ dominicalis in Theinheim, vico deſtructo, jurisdictione hic ſermo eſt.

Morſchvveiler, ut ab aliis hujus nominis vicis diſtinguatur, Morſchvilla ſuperior (*Ober-Morſchvveiler*) dicitur. Hatſtadienſes incolas ejus multum vexarunt, donec juſta Epiſcopi Argent. auctoritate lis componeretur An. MCLXXXVIII. (*d*)

§. CXXXIX.

Ceterum præclara quædam Nobilium feuda ab Emunitate hac pendent; Waldneris Feuda.
& Schauenburgenſibus potiſſimum collata.

Freundſtein, arx in prælta Vogeſi rupe, haud procul ab Amarinæ vallis vico Waldneria.
Goldbach, antiquum Waldnerianæ gentis feudum eſt, cujus dominium directum inter Argentinenſem & Murbacenſem Eccleſias æqualiter diviſum. Pacem caſtrenſem Waldneri An. MCCXCVII. ibi condiderunt, vi cujus quadraginta perticarum ſpatium circa arcem belli temporibus inviolabile ſervari debuit. Pax iſta deinceps An. MCCCXLI. & An. MCCCCVIII. ab iisdem Waldneris renovata fuit; quibus Sulzenſes infeſti caſtrum hoc An. MCCCCXC. diruerunt. (*e*) Idem à ruſticis tumultuantibus An. MDXXV. male habitum priſtinum ſuum decus amiſit.

Olvveiler Conradus Waldenarius de Gebwiler, Miles, ſuo & trium fratrum Hermanni, Guntheri & Eberhardi nomine à Petro, Abbate Loci Creſcentis Ord. Ciſterc. Veſontinæ Diœceſis, (*f*) cui *curia Olvilr* per Henricum Epiſcopum Arg. An. MCCXLIX. donata fuerat, cum juribus & privilegiis omnibus An. MCCLX. coemit, eandemque curiam Walthero à Geroldseck Epiſcopo anno ſequenti in feudum obtulit. Curiam in caſtrum cum mutaſſent Waldneri, jus aperturæ in illo Eccleſiæ Argent. An. MCCLXIX. dederunt. (*g*) Vetus ejus orthographia, quæ in Waldneriano Tabulario ſupereſt, munitiſſimum caſtrum oſtendit. Locus ad pedes Vogeſi ſitus, perviis à tergo ſilvis, à ſiniſtra vineis, à dextra pratis nemoribusque circumdatus, Alſatiæ plana, Juraſſum & ſilvam Martianam proſpicit, qui theatri inſtar oculorum terminant viſum. Avitam hanc majorum ſuorum ſedem, poſtquam per quingentos annos varia ſub fatorum viciſſitudine duraſſet, Chriſt. Frid. Dagobertus Comes à Waldner magnis ſumptibus An. MDCCLII. è fundamentis reſtituit, Olvillam, ſoli olim Marti dicatam, Muſis quoque & Gratiis conſecrans.

§. CXL.

Majora his feuda Schauenburgici Nobiles, Hatſtadienſium ſucceſſores, occupant, Schauen-
Herliſhemium nempe, oppidulum cum caſtro, Jungholz & Schranckenfels caſtra cum vico. burgenſia

Herliſheim oppidulum, duabus ſupra Colmariam leucis, tantumque infra Rufacum, Herliſheim.
ad Laucham rivum, in planitie, aquis divite, ſitum. Vicus, à ſeculo VII. & diutius forſan exiſtens, (*h*) auctus primum caſtro, dein muro donatus. Caſtri initium Domini-

(*a*) Koenigshov. *Chron. Alſat.* pag. 917.
(*b*) Extat in *Cod. Mſ. feudorum Murbac.*
(*c*) Albertus Argent. ad An. MCCCXXVIII. pag. 170. Conf. ſupra pag. 76. §. CXVII.
(*d*) Berler. fol. 81.
(*e*) Munster. *Coſmographia* Lib. III.
(*f*) Hodie Abbatia trium Regum, Comitatus Burgundiæ, Germ. *Wachſtatt*, haud procul à Monaſterio Palma Nonnarum.

(*g*) *Annales Colmar.* ad An. MCCLXXVIII. ita: „ In Nollivilre caſtro prope Sultz inventa eſt cal„ varia ſerpentis magni & lingua ejus, vulgo *nater„ zunge*; datur Regi Rudolfo pro clenodio: cujus vis toxicum prodere. „ Male *Nollivvilre* pro Olvvilre ſcriptum eſt.

(*h*) Conf. Tom. I. pag. 708. §. *CLXXV.*

Dominicanus *Annalium Colmar.* auctor ad An. MCCCII. ponit, ſed auctorem ejus non indicat. (*i*) Oppidulum ſeculi XIV. medio demum in prima, quam novimus, Hatſtadienſium inveſtitura memoratur. Epiſcopus Argent. enim An. MCCCLV. Epponem Eq. & Hanemannum Armigerum de Hadeſtat fratres, una cum ipſorum ex Wernhero fratre nepotibus, Henrico, Wernhero, Friderico & Cunone, de caſtro & oppido Herlisheim inveſtivit; (*k*) quod eodem anno Hatſtadienſes hi omnes ita inter ſe diviſerunt, ut Epponi & Hanemanno fratribus dimidia, quatuor Wernheri filiis vero altera Herlishemii, & oppidi & caſtri, pars obtingeret. (*l*) An. MCCCLXXII. Johannes Erbe, nobilis Argent. à Magiſtratu civitate ejectus, Herlishemium, Epponis Hatſtadienſis ſedem, occupavit, civis Argent. qood eſſet. Sed Præfectus Auſtriacus, Enſishemii ſedens, & Argentinenſes cum ſociis, Herlishemium receperunt, & quinquaginta ſex prædones ibi captos, tribus exceptis, ad rotam, patibulum enſemque damnarunt. (*m*) Eppo & Wernherus de Hadeſtatt, libertati & caſtro ſuo redditi, vindictam cogitabant. At Carolus IV. Imp. Rupertum, Electorem Palatinum, literis monuit, ne Wernhero huic aliquas ferret ſuppetias. (*n*) Simile quid Herlishemio An. MCCCCXLVIII. denuo contigit, quum Henricus Grephe, vir nobilis, quem Hatſtadienſes in caſtrum ſuum receperant, civitati Seleſtadienſi diffidationis literas miſiſſet. Tum enim quadringenti homines eo profecti, caſtro fraudulenter potiti ſunt, idque ſolo æquarunt. Grephius Seleſtadium abductus libertatem ſuam numeratis demum mille florenis recuperavit. (*o*) Herlishemium denique ob Varnierium, Gallici exercitus Emiſſarium, qui, cum Cæſareis prope Colmariam inſultaſſet, eo confugerat, à copiis Germanicis An MDCLXXVII. captum & injecto igne deformatum eſt. (*p*) Novas itaque veteris caſtri ruderibus ædes Franc. Joſephus à Schauenburg hoc ſeculo impoſuit. Quanquam vero Herlishemium ab Eccleſia Argent. pendeat, curia tamen ibi dominica juris Auſtriaci fuit, quæ Schutterenſem ad Abbatiam antea ſpectaverat, (*q*) quamque Hatſtadienſium poſtremus An. MDLXXI. pariter in feudum accepit. (*r*)

§. CXLI.

Schranckenfels (*s*) caſtrum in ſummitate montis, qui vallem Sultzbaco-Gregorianam aſpicit, à longo jam tempore dirutum eſt. MATERNUS BERLERUS (*t*) id tantæ firmitatis fuiſſe ſcribit, ut turris ejus ſuffodi quidem & proſterni, ſed non deſtrui potuerit, lapidibus, quibus conſtabat, in ſua junctura manentibus. Caſtrum hoc nobili cuidam familiæ nomen præbuit, ex qua Johannes de Schranckenfels An. MCCCCXXVII. Geberſvillæ deceſſit. Id cum Herlishemio, poſt extinctos Hatſtadienſes, Theobaldo à Schauenborg & maſculis ejus poſteris per Epiſcopum Argent. An. MDCIII. in feudum collatum eſt.

Jungholtz arcem, retro Sulzam in excelſa & eminus conſpicua rupe ante ſeculi XII. medium exſtructa, Johannes, Conradus, Egenolfus & Wernherus fratres, ac Cuno, Domini de Jungholtz, An. MCCLIX. Henrico Epiſcopo Argent. in feudum obtulerunt; pro qua oblatione homines Eccleſiæ Argent. qui *in monte Jungholtz reſidere voluerint*, ipſis in feudum quoque conceſſi ſunt. (*u*) Sub Bertholdo II. Epiſcopo Jungholziorum ſtirps cum defeciſſet, caſtrum hoc ad Eccleſiam Argent. rediit, idque Burcardus Comes de Lutzelſtein, Emunitatis aliquandiu poſſeſſor, poſt contractum quoque matrimonium ſibi & familiæ ſuæ retinuit. Sed Ludovicus Barbatus, Elector Palatinus, qui Burcardi filiorum tutor fuit, Jungholtz An MCCCCXIX. pro mille & ducentis florenis Wilhelmo Epiſcopo vendidit. Per Wilhelmum ſexennio poſt Henrico de Rottersdorf in feudum collatum, per Rottersdorfium vero Bockio de Staufenberg mox venditum eſt, (*x*) qui Staufenbergius multa in arce collapſa diligenter reſtituit An. MCCCCLXV. (*y*) Defuncto Jo. Erhardo de Staufenberg An. MCCCCLXXI. Conradus Epiſcopus Georgium de Staufenberg, Reinhardum de Schauenburg & Johannem de Moerſperg coinveſtivit; ubi memoratu dignum, quod vicus Jungholtz, infra caſtrum ſitus, oppidulum dicatur. (*z*) Maximilianus I. Imp. ſub ſeculi XV. finem cum Alberto Epiſcopo de variis rebus paciſcens, Schauenburgenſes quoque in feudi hujus poſſeſſionem petiit immitti; id quod brevi poſt factum. Vicum adjacentem Judæi potiſſimum inhabitant, ibidem ſepultura gaudentes.

§. CXLII.

(*i*) *Caſtellum Herlisheim prope Columbariam conſtruitur.*

(*k*) *Herlisheim Burg und Stat, und was daran gehært.* Chartular. membran. Eccleſiæ Argent. num. 231.

(*l*) BERLER fol. 378.

(*m*) *Albertus Argent.* pag. 165. Fœdus Statuum adverſus Jo. E:bium vid. apud WENCKER. *de Uſſburgeris* pag. 127. ſqq. SCHADÆUS *Chron. Mſ. Argent.*

(*n*) Extant hæ literæ in Tabular. civitatis Argent.

(*o*) BERLER. fol. 152.

(*p*) LAGUILLE *Hiſt. d'Alſace* Tom. II. pag. 249.

(*q*) Vid. Tom. l. pag. 708.

(*r*) Codex feudor Regiminis Enſisheim.

(*s*) Vulgo *Schreckenfels.*

(*t*) *Chron. Mſ.* fol. 337.

(*u*) Charta apud BERLERUM fol. 382.

(*x*) Ibidem fol. 375.

(*y*) BERLER. fol. 141.

(*z*) *Jungholtz Burg und Stættlein im Sultzerbann gelegen.* Tabular. Schauenburg.

§. CXLII.

Schanenburgenſium feudis, poſt Hatſtadiorum interitum impetratis, ſubjungimus Sultzbacum, vallis Gregorianæ, ubi cum Emunitatis diſtrictu fere cohæret, oppidulum; directo Lotharingiæ Ducatus dominio ſubjectum. De hoc ANNALES COLMAR. ad An. MCCLXXV. ita: " Caſtellum Sultzbach in valle Gregorii muris & foſſato cingitur ,, feſto S. Lucæ. ,, Hæc oppiduli origo, quod Annalium auctor *caſtellum* nominavit, cum & ipſi oppidulo caſtellum incluſum ſit. Munitionis rudera nonnulla ſuperſunt. Acidulæ, paucis à loco paſſibus ad montis radicem An. MDCIII. detectæ, & decennio poſt hominum uſibus primum accommodatæ, celebritatem aliquam loco attulerunt. (*a*) Lotharingiæ Ducum beneficio dimidia ejus pars Blamontanis Comitibus obtigerat, Hatſtadiis altera. Priorem iidem Hatſtadii à Blamontanis in ſubfeudum acceperunt. Lotharingica feuda quamvis fœminas admittere cenſeantur, Schauenburgii tamen, Hatſtadiorum per fœminam heredes, non ſine multa contentione, imo nec ſine pecunia, Sultzbacum obtinuerunt. Sultzbach oppidum.

De Bollvilla, Eccleſiæ Argentinenſis feudo, in peculiari Dynaſtiæ Bollvillenſis deſcriptione dicetur, uti Zellenbergam & Bennvveiler, ejusdem Eccleſiæ feuda, in Rappoltſteinenſis Dynaſtiæ Geographia recenſebimus.

§. CXLIII.

Subjungimus denique S. Crucis oppidum, olim Emunitati, nunc Colmariæ civitati adſcriptum. Hugo, Egishemii & Dagisburgi Comes, Leonis IX. Pontificis Rom. parens, cum uxore ſua Hedvvige Monialium Monaſterium ſec. XI. condidit, quod à S. Crucis particula, quam Leo ei dedit, & à vico proximo Monaſterium S. Crucis in Woffenheim dictum eſt. Woffenheimenſes, Bliensvvilerenſes aliique vicini domos ſuas paulatim ad Monaſterium hoc transtulerunt; unde novum denique enatum eſt oppidum *Heilig-Creutz*, Gall. *Sainte Croix*, cujus medio ſec. XIII. prima fit mentio. Seculo præcedente homines in S. Cruce, Woffenheim & in ejus vicinia habitanres, communi nomine S. Crucis homines dicebantur, & ad curiam Dagisburgenſium Comitum pertinebant. (*b*) Originis hujus ignari majores, ſub Dagoberto I. locum jam extitiſſe atque Emunitatis ſuperioris partem conſtituiſſe crediderunt, ut Maximiliani I. Imp. & Leonis X. Papæ literæ oſtendunt. Oppidum, Francicæ periodo noſtræ ignotum, nonniſi poſt Dagisburgenſis familiæ interitum ad Argent. Eccleſiam cum Egishemio pervenit. (*c*) S. Crucis oppidum.

Dominicanorum Colmar. *Annales* caſtrum & oppidum produnt. Oppidum Conradus IV. Rex Rom. An. MCCL. deſtruxit. Caſtrum Phirretarum Comes & Colmarienſes, Adolphi Naſſovii, Rom. Regis, juſſu An. MCCXCVIII. expugnarunt, everteruntque Cœnobium. Idem paulo poſt tamen recuperavit Epiſcopus, (*d*) vaſalloſque nobiles in eo collocavit. Hos inter Wilh. Waldnerum, Epiſcopi Pincernam, An. MCCCXXXIV. reperio, feudo caſtrenſi S. Crucis inſtructum. Oppidum & caſtrum Fridericus Ep. Wernhero de Ratersdorf & Johanni, ex fratre ejus nepoti, quater mille & ducentorum florenorum pignus An. MCCCXCI. conſtituit; idque Friderico Auſtriaco, qui in Concilio Conſtant. proſcriptus eſt, mox conceſſerunt Ratersdorfii. Proſcripto Friderico An. MCCCCXV. affinis ejus, Ludovicus Palat. Elector, civitatibus imperialibus Alſatiæ juvantibus, locum occupavit, (*e*) uti Helvetii Helveticas, alii alias ejus terras occuparunt; non hoſtili quidem Ludovicus animo, ut ab initio viſum, ſed ut affini ex naufragio quædam ſervaret. (*f*) Aſt Fridericus reconciliatus cum Cæſare, nec oppidum, nec caſtrum S. Crucis obtinuit, Sigismundus Imp. licet ac ſequentes duo Imperatores Auſtriaci reſtitutionem juſſiſſent. Eripuit denique Maximilianus I. locum hunc Palatinis An. MDIV. cum eos, Bavaricam ob cauſam proſcriptos, armis perſequeretur. (*g*) Interea temporis Galli atque Helvetii caſtrum & oppidum bis occuparunt: illi Delphini ductu An. MCCCCXLIV. ubi quingentos equites præſidiarios accepit: (*h*) hi ex prœlio Nancejano An. MCCCCLXXVII.

(*a*) Conf. Conſpectum Tom. I. pag. 14.
(*b*) *Cod. membr. Eccleſiæ Argent. ſec. XIV.*
(*c*) Conf. pag. 73.
(*d*) Conf. cum Annalibus *Chronicon Colmar.* pag. 56.
(*e*) KOENIGSH. Cap III. pag. 227.
(*f*) GERH. A ROO *Annal. Auſtr.* Lib IV. pag. 151.
(*g*) Tabular. Satrapiæ provinc. Alſatiæ.
(*h*) SCHILTER ad *Kœnigsh.* pag. 917. & 923.

redeuntes, ubi caſtrum ſpoliarunt & accenderunt, quod Præfectus ejus, Wetzelius de Tanbach, ipſis in Lotharingiam pergentibus alimenta recuſaſſet ac ſtationem. (*i*) Maximilianus I. locum Jac. Villingero de Schœnenberg, Theſaurario ſuo, primum oppigneravit, dein An. MDXII. cum omni proprietate ejus vendidit, ita tamen, ut præter tributum (*Landſtear*) tranſitus, provocatio ad tribunalia, & ſi Villingerus absque maſcula prole decederet, redemtionis jus ſervaretur Auſtriacis.

§. CXLIV.

Venditum. Venditio ut firmior eſſet, Cæſar Epiſcopo Argentinenſi, cui reluitio loci hujus ſervata erat; Villingerus Electori Palatino, cui ablatus fuerat, ſatisfecerunt. Epiſcopus dimidiam quinque vicorum Imperialium, Dingsheim nempe, Offenheim, Franckenheim, Doſſenheim & Waldolvisheim partem; Palatinus quatuor millia florenorum compenſationis loco acceperunt. (*k*) Num Eccleſiæ Argent. permutatio proficua ſit, à Præpoſito & Decano Capituli S. Thomæ Argent. Leonis X. juſſu inquiſitio facta. Anno MDXXXVI. Urſula, Jacobi Villingeri, qui ſeptennio ante defunctus erat, vidua ſuo & filii ſui Caroli nomine, S. Crucem cum vico Lagelnheim Civitati Colmar. pro viginti ſex millibus florenorum cum omni, quod ad ipſos ſpectabat, jure vendidit. Lagelnhemium vero cum non eſſet allodiale, uti mox apparuit, ad Colmarienſes non pervenit; quare quingenti & octoginta tres floreni eis redditi fuerunt. (*l*) Ita S. Crucis oppidum poſt Egisheimenſes Comites, Eccleſiam Argent. Auſtriacos, Palatinos, Villingeros, Colmarienſibus obtigit poſtremum; iisque etiamnum ſubjectum eſt.

Tres vici deſtructi. *Woſſenheim*, *Bliensweiler* & *Dingsheim* vici, S. Cruci olim adſcripti, bello Armeniaco ſec. XV. perierunt, & oppidum hoc non tantum incolis, ſed & agris ſuis auxerunt. Cuno de Waffenheim in charta Murbac. An. MCCXC. legitur. Rappolſteinenſes curiam dominicam Woffenheimenſem inter feuda ſua Argentinenſia computarunt. Anshelmus de Rappolſtein inveſtituram curiæ hujus, variis juribus præditæ, à Bertholdo II. Epiſcopo An. MCCCXXXVII. Benfeldæ accepit. Vicus ipſe Hattſtadiis aliquandiu paruit, ut alibi oſtenſum. (*m*)

§. CXLV.

Emunitatis ſtatus antiquus. Quæ hactenus loca enumeravimus, Emunitatem Rubiacenſem componunt, à veteri, quam Dagobertus II. Eccleſiæ Argent. donavit, omnino diverſam. Suas profecto viciſſitudines, ſua augmenta & decrementa, hæc Emunitas habuit. Enſisbemium, Alſatiæ Auſtriacæ caput, & Meyenhemium vicus, judiciorum Landgravialium ſedes, Epiſcopi Argent. feuda cum fuerint, ut jam ſupra docuimus, Emunitatis ſuperioris partes extremæ poſſunt cenſeri. S. Crucis oppidum, Woffenhemium, Hattſtadium, Huſera & Vœgtlinsbofium, quæ in alienis pridem manibus ſunt, inter Mundatica ſeculi XIV. & ſequentis loca non ſemel recenſentur. Multa Murbacenſibus, multa Emunitati per Habsburgo-Auſtriacos, fines ditionis ſuæ propagandi ſtudioſos, paulatim abſtracta fuerunt. Egishemium contra, borealem Mundati extremitatem nunc occupans, ſeculi XIII. initio demum ei acceſſit, Comitibus nempe, quibus ſubjectum fuerat, extinctis. (*n*) An feudum Epiſcopi, an Comitum allodium fuerit, ignoramus.

Advocatia. Qui nomine Epiſcopi ſupremus Judex Emunitati præfuit, Advocatus (*Vogt*, *Ober-Vogt*) ab omni tempore nuncupari ſolebat. Munus hoc Advocatiæ Habsburgi Comitibus, Alſatiæ ſuperioris Landgraviis, ea lege in feudum conceſſum fuit, ut ex Argentoratenſis civitatis Lege jus dicerent, tertiamque eorum, quæ à ſubditis petebantur, (*o*) partem acciperent. Ita ſane, ſubortis nonnullis difficultatibus, Conradus Epiſcopus cum Rudolpho Comite, qui majoribus ſuis in Advocatia Rubeacenſi ſucceſſerat, An. MCCI. Argentorati tranſegit. (*p*)

§. CXLVI.

(*i*) Urstis. *Chron. Baſil.* Lib. VI. pag 460.
(*k*) Tabul. Epiſc. Arg. Tabern.
(*l*) Tabul. Civit. Colmar.
(*m*) Supra pag. 73. & pag. 71.
(*n*) Vide ſupra pag. 73.
(*o*) Vulgo *die Bethe*.
(*p*) Inſtrumentum tranſactionis in Tabulatio Epiſc. Tabernis.

§. CXLVI.

Advocati jura.

Vetus codex membranaceus de juribus Epiſcopatus Argent. aliquoties à me jam allegatus, de Advocatia Rubiacenſi ita: " Comes debet habere hic tria placita in anno „ duo in gramine. tertium in ſeno. Quando venit in gramine placitare, in prima „ die debent ſibi ... & agnus & porcus dimidius ... maldra panis & V. modia vini, „ qui paſcent in pratis. Juxta ſenum debent ſibi duo porci & victima porcina dari „ & dimidius bos. & tres maldre panis. & V. modia vini. & X. maldre cibarii. Illis „ tribus placitis debent intereſſe omnes (forte *homines*) de Phapſenbem. à Gebelles- „ wiler. à Hadeſtat. à Fockelinishoven. à Egensheim. à Sulzmato. à Lutenbach. „ à Alisvvilre. à Sulzo. à Alricbisvvilre. à Gundolfisheim. à Bluensheim. à Hongeris- „ heim. à Witinheim. à Cungerisbeim. à Munevvilre. à Meyenheim... à Hircifelden. „ à Phaffingin & ab omnibus villis. que pertinent ad hanc juſticiam. „ Non omnia hæc loca integra, ſed aliquot tantum quorundam homines ad Emunitatem & Advocatiam Rufacenſem ſpectarunt. Pergit ille mox Codex: " In duobus ſequentibus „ diebus placiti tantum accipiet Comes, de emendationibus, quantum ſibi conſtitutum „ eſt ſervicii in prima die. Quod remaneat emendationum. tertiam partem ſumat „ Comes. duas partes Epiſcopus. Villicus debet de mane Comitem recipere & mane „ prandium dare. cum tali ſuſceptione. quali ſuſcipietur in placito. „ Rudolphus Habsburgicus tandem, ſolio Imperii nondum impoſitus, Advocatiæ iſtius feudum Henrico Epiſcopo & Capitulo Argent. An. MCCLXIX. reddidit, non minoribus in ejus locum bonis feudalibus acceptis, quæ charta compoſitionis tum factæ recenſet. (*q*) Provocationem inſuper (*gezog*) & tranſitum innoxium per Emunitatis terras ſibi & poſteris ſuis Rudolphus ſervavit; tranſitum Maximilianus ſub ſec. XV. finem denuo firmavit. Poſt Habsburgenſes Advocatos remotos Advocatiæ tamen munus Epiſcopus non abrogavit, ſed viris probatis atque nobilibus id commendavit pro lubitu. (*r*) Subadvocatos Sultza & Egisbemium quandoque habuerunt; unde & ipſa hæc oppida cum vicis ſuis Advocatiæ dicuntur.

§. CXLVII.

Fata reliqua.

Mundatum à Landgravii jurisdictione fuiſſe exemptum, ipſe vocis *Emunitas* ſignificatus teſtatur. Epiſcopus ibi conſtituit judices, à quibus ad Epiſcopi Palatium, indeque provocatio ad Cæſarem fuit, hodie ad Regium Senatum eſt, qui Colmariæ ſedet. Mundatum inſerius judicia duo, Graduale & Camerale, olim habuit, priusque habet hodiedum. Nihil tale in ſuperiore Mundato; quod de cætero per unum ex illuſtri majoris Eccleſiæ Argent. Collegio adminiſtratum fuit; qui Gubernatoris inſtar omnia direxit. In ſpiritualibus Baſilienſi Antiſtiti ſubeſt, niſi quod Lutenbacenſe Capitulum & D. Marci Præpoſitura in illis etiam Argentinenſem agnoſcant; id quod primis temporibus de Murbacenſi quoque Abbatia dicendum, quam in *Parochia* ſua ſitam Widegernus Epiſcopus Arg. in charta An. DCCXXVIII. teſtatur, qua fundationem Abbatiæ iſtius ſuo firmat conſenſu. Præpoſitus D. Marci ab aliquot ſeculis Epiſcopatus Argent. *Camerarius* appellatur, quod ſine dubio Mundaticum olim munus apud Epiſcopum fuit: (*s*) & Præpoſituræ huic hodieque adhæret. Ceterum Rubeacenſis Mundati uſusfructus quandoque Epiſcopis, vel in ſchiſmate electis, vel Epiſcopatu abeuntibus, dum viverent, conceſſus eſt. Ita Burcardus, Lutzelſteinius Comes, adverſus Guilielmum, Trajectenſem prius Epiſcopum, à Canonicis rite electus, ob inſecuta Pontificis Rom. fulmina Præpoſiti titulum, quo ante condecoratus fuerat, & Mundati poſſeſſionem Epiſcopatui An. MCCCXCIV. prætulit. Sed cum paucis poſt annis uxorem duxiſſet, periturum gentis ſuæ ſanguinem propagaturus, jure ſuo excidiſſe viſus eſt; quod ut ſervaret, cum Ruperto, Rege Romanorum, An. MCCCCIII. pactum iniit, eique pro regia defenſione quartam Emunitatis redituum partem, & caſtrorum ac munitionum ſuarum aperturam, quamdiu viveret, promiſit. (*ſ*) Quin & Conradus de Buſnang, qui Robertum, Palatinum Principem, ſibi in Epiſcopatu ſuffecit An. MCCCCXXXIX. per unum ac triginta annos Rufaci privatus vixit, civibus ſuis & omnibus aliis ob humanitatem cariſſimus. (*t*)

M 2 MURBA-

(*q*) Apud Herrg. *Origg. Habsburg.* Tom. III. num. 502. pag. 414.

(*r*) Inter nobiles hos Advocatos Rubeacenſes Jacobus de Schœnau Eques An. MCCCXLVIII. Wernherus Burggravius de Sultzmatt An. MCCCCXVI. Thuringus de Hallvveil, Wernheri ſucceſſor, An. MCCCCXL. & alii plures in documentis comparent.

(*s*) Coccius in *Dagoberto* Cap. VI. pag. 148.

(*ſ*) Inſtrumentum lingua Germ ſcriptum ſuo loco daturus ſum.

(*t*) Conf. Berleri *Chron. Mſ.* fol. 145.

MURBACENSIS ABBATIÆ TERRITORIUM.

§. CXLVIII.

Advocatiæ tres. Terræ Murbacenſes à multis retro temporibus in tres Advocatias, (*Vogteyen*) Gebvillanam, Watvillanam & San-Amarioianam diſtribuuntur; quarum prima & tertia in vallibus, ſecunda, quæ minor eſt, in plano ad pedes montium ſita.

I. Gebvillana. Gebvillanam Advocatiam vallis quæ continet, ab amœnitate *Florida* dicebatur, in duas partes ita diviſa, ut interior à Murbaco vel fluviolo vel Monaſterio *Murbacenſis*, exterior à Gebvillæ oppido *Gebvillana* (*u*) nominetur. Vallis Murbacenſis ab altiſſimo Murbacenſium monte Beleo (*w*) etiam nuncupatur. Imo verſus S. Amarini vallem alia, Frigida vallis dicta, (*Froideval*) Murbacenſi adhæret.

Gebvilla. Gebvilla oppidum in ipſo Floridæ vallis aditu, ad Laucham rivum, (*x*) vitiferos inter colles, (*y*) ſemileuca à Sultza, Mundati ſuperioris civitate, ſitum eſt. Nomen & originem ejus à coriariis, qui magno ibi numero vivunt, vulgus derivat, *Gerbweiler* olim appellatum fuiſſe inani etymologia conjectans. Annis DCCLXXIV. & DCCXCVI. tres ad Monaſterium Murbacenſe traditiones in *villa Gebunwilare* factæ ſunt. In Bertolfi Abbatis pro Cœnobio Goldbacenſi An. MCXXXV. charta *villa Gebenwibre* ab initio, *Gebunwilere* in fine ſcribitur. Anno ſuperiore Gebvillenſem Eccleſiam, præſentibus Adelberto Habsburg. & Rudolfo Lentzburg. Comitibus, S. Leodegario dedicatam eſſe, GUILLIMANNUS annotavit.

§. CXLIX.

Oppidum. Gebvillam, uti pleraque Alſatiæ oppida, infelix illud tempus, quod Rudolphi Habsburgici electionem præceſſit, muris donavit. ANNALES COLMAR. paucos ante MCCLXXI. annos in valle *Gebwilre* civitatem inchoatam fuiſſe tradunt. Cives & Magiſtratus oppidi Gebvillenſis (*z*) quadraginta marcas argenti, quotannis ſolvendas, Abbatiæ promiſerunt An. MCCLXXV. tributo alio quocuoque ei denegato. Charta civitatis & Nobilium quorundam obſignata ſigillis. Abbas, qua re permotus incertum, civitatem ſuam Gebvvilre latenter cepit An. MCCLXXXV. Kal. Aprilis, civiumque res & corpora confiſcavit. (*a*) Anno ſequenti Bertholdus à Falckenſtein, Abbas Murbac. cenſum illum quadraginta marcarum perpetua lege ſtabilivit. Profitetur ipſe, Gebvillam ſuis temporibus in oppidum converſam eſſe. (*b*) Legem hanc Albertus Abbas An. MCCC. & ſucceſſor ejus Conradus An. MCCCIX. peculiari charta renovarunt, in qua ſcultetus cæterique ſenatus Gebvillenſis aſſeſſores nominantur. Anno MCCLXXXVIII. Bertholdus Abbas omnes è *Caſtello Gebwibre* Nobiles, quod mutuis ſe vulneribus læſerant, expulit. Sub caſtelli voce oppidum intellexiſſe ANNALES COLMAR. è quibus iſta proferimus, alia ipſorum loca nobis fere perſuadent. Gravem ergo FELIX MALLEOLUS (*c*) errorem erravit, quando Gebvillam, caſtrum & oppidum, juris Habsburgici fuiſſe, illoque demum commutationis pacto ad Eccleſiam Murbacenſem perveniſſe ſcribit, quod Lucernam ad Habsburgo-Auſtriacos An. MCCXCI. transtulit. Commutationis inſtrumentum, quod ſupereſt, ne quidem nomen profert Gebvillæ.

§. CL.

(*u*) Ita jam *Annales Colmar.* ad An. MCCLXXI. Conradus Abbas Murbac. An. MCCCX. dixit: *Das tal und die ſtatt ze Gebvvilr.*

(*w*) *Lat. Beleus, Peleus,* Germ. *Belchen.* In Ludovici Pii Dippl. Abbatiæ Ebersheim. ubi: *Mons vetus, qui alio nomine mons Beli dicitur;* apud MARTENE *Theſ. Anecd.* Tom. I. col. 260. & Tom III. col. 1131. Conf. *Alſat. Illuſtr.* Tom. I. pag. 6. & WENCKER *de Uſsburgeris* pag. 6. Murbaco duabus prope leucis diſtat. Ab apice montis ad pedem ejus, ubi Abbatia Murbacenſis, octo mille paſſus ordinarii numerantur. In intervallo hoc occurrunt ſtabula vaccarum; (*Melkereyen*) quorum unum poſitum in loco, ubi ſeptem religioſi fratres Murbacenſes ſec. X. interfecti ab Hunnis, unde nomen *Campus occiſionis.* (*mordfeld.*)

(*x*) De hoc vid. Tom. I. pag. 21. Non deſunt, qui Gebvvillam cum Gebersvvilla Mundati confundunt.

(*y*) Vinum nobiliſſimum Gebvillenſes à primo vitium iſtorum ſatore *Kiderlin* vocant. Collis, qui illud profert, undique ſolem aſpicit. Vicinus ei *Saringius*, priori non multum bonitate inferior.

(*z*) Charta incipit: *Wir die burger und der Rat von der Stat ze Gevvilr.*

(*a*) Verba ſunt *Annalium Colmar.* ad h. An.

(*b*) Ait enim: *Der Stat von Gevvilr, di bi unſeren zyten iſt gemacht und gebuwen worden, und den luten, di inwendig der muren ſitzent, durch daſſ dieſelb Statt gevrihert vvurden an luten und an gute.*

(*c*) In *Dialogo de Suitenſibus.* *Theſaur. Hiſt. Helvet.* pag. 2.

§. CL.

Incrementa oppidi.

An. MCCXCIV. Abbas & Conventus Murbac. Conradus Scultetus miles, conſules & cives *villæ in Gebwilr* quoſdam ordinis Prædicatorum fratres in *villam* ſuam *Gebwilr* invitarunt, ut Monaſterium ibi exſtruerent; (*d*) addita cautela, ut Converſi & Beginæ, extra clauſtri muros victuri, aliorum civium inſtar, Abbatiæ deberent ſervire. Villa heic pro oppido manifeſte uſurpatur. In eodem enim inſtrumento murus *Civitatis* Gebvillenſis legitur. An. MCCCX. Conradus Abbas, vallis ac civitatis Gebvillenſis privilegia renovans, debitori ſupra ſex hebdomades trium dierum ſpatium conceſſit, quo à perſecutione eſſet immunis; hocque elapſu, ſi cum actore ſuo non conveniſſet, longiorem immunitatis terminum quinque libris denariorum Baſil. redimere liceat. An. MCCCXIV. idem Conradus foreſtas, in utroque civitatis latere ad Abbatiam ſpectantes, Gebvillenſibus donavit. Recruduerunt tamen paulo poſt civium cum Abbate diſſidia; quibus obtentum, ut An. MCCCXVI. vetera ipſorum pacta juraque novis literis confirmarentur. Abbas triginta libras denariorum Baſil. ex tributo ſuo vinario (*Umgelt*) Gebvillenſibus An. MCCCXXVIII. in perpetuum conceſſit, quibus ad ſuſtinendas & emendandas oppidi ſui munitiones uterentur. (*e*) Novum caſtrum in *Gevviller* Conradus Wernherus Abbas An. MCCCXXXVIII. exſtruxit. (*f*) Intelligitur forſan illud ædificium, quod ipſi inhabitarunt Abbates atque conventuales, Murbaco quum veniſſent Gebvillam. Ortam inter curiæ dominicæ, quam Abbas Gebvillæ habuit, hubarios litem Scultetus Gebvillanus An. MCCCXCVII. decidit. Viginti quatuor hubarii totidemque manſionarii (*g*) curiæ huic adſcripti fuerunt. Numerus eorum cum deinceps multum decreverit, neque prædia Abbatis, qua debuerant, induſtria colerentur, curia dominicalis An. MCCCCXLIV. omnino ſublata eſt. Jus ſalis vendendi, quo ſinguli cives magno cum civitatis detrimento hactenus fuerant gaviſi, ſoli Magiſtratui An. MCCCCXXXVI. per Abbatem, Theodoricum ab Hus, conceſſum eſt. Tum etiam civitati reſiduam, quam ipſi debeat, pecuniam idem remiſit, ac ſexaginta, quos ex mercatibus Gebvillanis Abbas quotannis accipere ſolebat, florenos in Capitulum transtulit.

§. CLI.

Fata & jura.

Ingens in vigilia S. Valentini An. MCCCCXLIV. periculum Gebvillæ imminuit, admotis ei noctu ſcalis per Armaniacos Gallos, qui ſub Delphini, Caroli VII. Regis filii, ductu Alſatiam inundaverant. Milites panico terrore commoti re infecta diſceſſerunt. S. Valentinus, cujus caput Rufaci ſervatur, in muris tum comparuiſſe creditur, ſingulari feſto celebrandus quotannis. In rei memoriam Eccleſiæ parochialis ſcalam hodieque cuſtodit, plicatilem & ita compoſitam, ut una alteri potuerit inſeri. Sexennio poſt Abbas & cives inter ſe de pluribus rebus iterum convenerunt: Abbatia vacante nec nuvum Abbatis in Gebvilla, neque aliud ejus caſtrum, invitis Capitularibus occupetur: tributa non à ſolis civibus, ſed præſente Abbatis Quæſtore ſive Sculteto accipiantur: Abbas duos porro Senatores nobiles, qui Magiſtratus civici conſeſſibus interſint, creandi jus habeat. Conſeſſus tamen iſti his abſentibus æque legitimi ſint, modo Quæſtor, Sculteti tum munere pro Abbatia defungens, vel ejus vicarius, non abſit. Gebvillenſes pariter ac cætera Monaſterii loca Abbati quid poſtulanti ſingulatim, non conjunctim amplius, reſpondeant. Abbas, uti Senatores, ita Tribunos etiam conſtituat. Civitas bis mille & trecentos florenos æris alieni, quod Abbatia contraxerat, in ſe ſolvendos ſuſcipiat. Abbas contra vectigal, quod *Pfundzoll* dicunt, ab exteris tantum, non à civibus exigat; hique denarium malum (*buſen pfenning*) per viginti annos Abbatiæ loco accipiant.

§. CLII.

Magiſtratus

Magiſtratus Gebvillenſis, præter Scultetum, qui nomine Abbatis adeſt, Conſule & ſex ſenatoribus civicis conſtat. Primi Sculteti Nobiles fuerunt, & pro ſeculi more hæreditarii. (*h*) Familia ipſorum cum An. MCCCCXX. periiſſet, Abbas è re

(*d*) Conſentiunt hac in re *Annales Colmar.* ad An. MCCXCIV.

(*e*) Abbas ita: *Das ſie damit die Statt an mueren, an graben, an turnen, an toren, an vorghuſern und an andern breſten beſſern ſullent.*

(*f*) Vetus membrana Murbacenſis.

(*g*) *Huber und Mendager.*

(*h*) Wilhelmus de Ungersheim, *Schultheiſſ von Gebviller*, in Conradi Abbatis charta An. MCCCXI. teſtis legitur. Wilhelmus. *Schultheis von Gebwiler Edelknecht*, inter feuda ſua Murbacenſia An. MCCCIII. primo loco ponit: *Das Schultheiſſen thum zu Gebwiler mit allen rechten und zugehœrden.* Henricus, Wilhelmi filius, An. MCCCCXII. per Abbatem inveſtitus eſt *mit dem Schultheiſſen ampt* &c. Hic gentis ſuæ ultimus fuit.

ſua eſſe credidit, ut Sculteti munus ſibi ſuisque ſucceſſoribus ſervaret, idque per hominem plebejum, qui Scultetus inferior (*Unter-Schultheu*) dicendus, pro lubitu ſuo exerceret. Johannes Færlinus hinc primus creatus eſt Scultetus inferior temporarius. Factum poſtea, ut pro Sculteto Quæſtorem (*Schaffner*) Abbas Magiſtratus præſidem conſtitueret.

Cives. Gebvilla octingentos circiter paſſus longitudinis, in latitudine vix ducentos habet. Duplici foſſa muroque circumdata fuit. Tres, quæ hodieque extant, circa An. MDXV. conditæ ſunt portæ. Quadringenti, quos continet, cives, in quatuor tribus deſcripti, è quibus ſeculo XV. finiente HIERONYMUS ille prodüt, à patria *Gebvilerus*, quem bonarum literarum apud Alſatas reſtauratorem dixeris. Ante bellum tricennale numerus incolarum duplo major fuiſſe dicitur. Præter curiam Magiſtratus, quæ An. MDXV. renovata eſt, curia quoque Nobilium Gebvillæ, uti Enſishemii, fuit. (*i*) Nobiles eam perplures inhabitarunt, plerique Abbatiæ Murbacenſis vaſalli, inter quos Stœrii, Lobegaſſii, Burggravii, Hattſtadienſes, Huſii, Ongersheimenſes, Waldneri, Reinachii, Schauenburgenſes. Wilhelmus, Craphto, Burcardus, Petrus, Bertoldus Marſcalcus, *Milites de Gebewilre*, jam An. MCCXLIV. in charta Murbac. leguntur. Nobiles hi, ſocietate quadam inter ſe juncti, majori paulatim omnium Alſatiæ ſuperioris atque Briſgoviæ Nobilium condendæ ſocietati occaſionem dederunt. Tale fœdus Georgius à Maſmunſter, Abbas Murbac. cum quadraginta ſeptem Nobilibus An. MDXXXIII. Gebvillæ inivit.

Præter Eccleſiam Parochialem, tribus turribus inſtructam, Monaſterium Dominicanorum, cujus originem vidimus, una cum Præceptoria ordinis Teutonici, quæ à Rufacenſi pendet, Gebvillæ etiamnum florent. Monaſterium fœminarum Ord. S. Dominici, quod Portam Angelicam vocant, ob neglectam diſciplinam abolitum, Bartholomæus Abbas Dominicanorum conſenſu, quibus ejus reditus adſcripti fuerant, circa An. MCCCCLXX. reſtituit.

§. CLIII.

Caſtrum Gebvill. In Gebvillenſi diſtrictu, cujus decimæ omnes Abbatiæ debentur, quanquam Sultzenſi ab una & Buhelenſi ab altera parte multum coarctetur, tria vel quatuor caſtra extiterunt: *Hugſtein* nempe, *Angrat* & *Ungerſtein*, de quibus ſingulis mox infra. Ab his diverſum fuiſſe videtur vetus caſtellum, prope Gebvillam, quod Ungersheimenſes Nobiles à Murbacenſibus in feudum tenuiſſe, quodque Murbacenſes, cum jam deſtructum eſſet, Viſchero cuidam, civi Gebvillenſi, An. MCCCCLXXIII. commendaſſe leguntur, ut illud ſuis ſumtibus renovaret atque cum ejus bonis tam diu poſſideret, donec pecunia, in renovationem iſtam collata, ipſi reſtitueretur. (*k*)

Vici. Poſt oppidum ad vicos deſcendimus, Advocatiæ Gebvillenſi adhærentes. I. *Buhel.* Arnoldus Abbas An. MCCXVI. chartam pro Collegiata S. Amarini apud *Buhile* dedit. Abbatia Murbac. heic curiam dominicalem, forum & telonium habuit, è quorum reditibus Conradus Wernherus Abbas capellaniam D. Mariæ Magdalenæ An. MCCCXLI. dotavit. Lacus vico vicinus, *Vivarius Peregrinorum* olim dictus, quod primi Monachi Scoti ad illum conſederant, qui dein mille paſſus in vallis interiora progreſſi Murbacenſe Monaſterium ad fluviolum *Murbach* condiderunt. II. *Lautenbach-Zell*, Cella prope Lautenbacum, ubi Eccleſia quoque Collegiata (*l*) ſupereſt. Conradus Abbas anno MCCCXLI. eccleſiam parochialem in *Celle apud Lutenbach* cum Capituli Murbac. menſa univit. III. *Sengern*, vicus ad Laucham amnem, retro Lautenbacum. IV. *Bergholtz.* Richardus de Lobegaſſen pro triginta marcis argenti, quas Abbatiæ commodavit, decem libras de *tallia Abbatis* in *valla Bergholtz* An. MCCLXXXI. pignus accepit. Fuit ibi caſtellum, in turri quadrangulari, ex lapide ſecto conſtructa, etiamnum ſuperſtes; quod una cum vico Bartholomæus Abbas Conrado de Hungerſtein pro octingentis florenis anno MCCCCLVI. oppigneravit. Familia nobilis à Bergholtz, cujus in chartis Murbac. ſeculi

(*i*) *Herren und Edelleuth-ſtube.* Non longe à curia civitatis.

(*k*) Charta de hoc caſtello ita: *Den ſtock und das alt Burgſtall, oben zu unſerer Statt Gebwiler, unter der Luthilchen gelegen, ſo vor zyten die von Ungersheim inne gehebt hant und von uns zu leben darrurt, zu buwen* &c.

(*l*) De qua in Alſatia ſacra.

ſeculi XIII. frequens mentio, caſtellum illud procul dubio exſtruxit. V. *Bergholtz-Zell*, viculus propinquus, eccleſia ſua præcipue memorabilis, quam à Leone IX. Papa conſecratam eſſe, columnæ ibidem inſcriptum legitur. Locus hic in oppignoratione quoque memoratur, de qua modo locuti ſumus. (*m*)

§. CLIV.

Caſtri *Hugſtein*, veteris Abbatum Murbacenſium ſedis, rudera in vitifero colle cernuntur. Ab Hugone, Luitfridi II. Comitis fratre, qui circa An. DCCCC. deceſſit, id conditum eſſe, GUILLIMANNUS (*n*) refert Sed Hugo à Rothenburg, Murbacenſium Abbas, qui Fridericum II. Imp. in Palæſtinam comitatus eſt, auctor ejus in vetuſtiſſimo Abbatum Murbac. catalogo legitur. Bartholomæus Abbas, qui poſt triginta fere annorum regimen An. MCCCCLXXXVI. in caſtro hoc obiit, duabus id turribus munivit. Jo. Rudolphus vero Abbas, è Stœriorum gente, cum Henricus de Jeſtetten, Decanus Murbacenſis, ex eo ſibi negotium faceſſeret, arcem An. MDXLII. expugnavit; quæ ab eo tempore neglecta. *Hohenrupf*, alta rupes, Abbatiæ Murbacenſi à ſeptentrione imminet. Bertholdus à Steinbrunnen, qui An. MCCLX. Abbas electus eſt, arcis hujus auctor ſcribitur. Conradus Abbas eam Stœriis Nobilibus per viginti annos in feudum dedit An. MCCCXI. ædificiis novis ac munimentis augendam. (*o*) Iisdem Stœriis An. MCCCCLXXIII. in pignus tradita eſt. Nunc pauca ejus inter abietes veſtigia reſtant.

Caſtrum Hugſtein. *Hohenrupf.*

§. CLV.

Advocatia Watvillana duobus tantum in locis conſiſtit, oppidulo *Watvveiler* & vico *Uffholtz*. Accedunt duæ veteres arces, *Herrenfluch* & *Hirtzenſtein*, quorum poſterior feudalis eſt. II. Watvillana Advocatia.

Wattvveiler, ad montis Vogeſiani pedes, in monticulo molliter edito, conſpicuum, Conradus II. Imp. *Waſenwilara* nuncupavit in Diplomate An. MXXV. quo locum hunc, quem Henricus II. ipſius deceſſor, Eccleſiæ Baſilienſi quorundam inſtinctu donaverat, Abbatiæ Murbacenſi reſtituit. Gravis & diuturna abhinc inter Baſilienſem & Murbacenſem Eccleſias controverſia, quæ ut tandem An. MCXCIV. componeretur, ita conventum eſt, ut eccleſiæ Watvillenſis reditus menſæ epiſcopali adſcripti manerent, ſed Epiſcopus à Murbacenſium Abbate inveſtituram accipiat. Oppidum Watvveiler Bertholdum Abbatem, qui An. MCCLXXXV. mortuus eſt, æque ac Gebvillenſe, condidiſſe, in veteri membrana Murbac. ſcribitur. Diſſentiunt nonnihil ANNALES COLMARIENSES, (*p*) qui caſtellum *VVatvvire* & Zulliſheim An. MCCXCI. inchoatum referunt. Arx Watvillenſis nulla innoteſcit. Oppidulum ergo ſeu vicum, foſſis & mœnibus cinctum, heic deſignari putamus. Oppidum *VVattewilre* BURCARDUS DE FRICKA An. MCCCIII. memorat. Conradus Abbas bona cameraria ſuæ, in banno & *opido VVatvvilre* ſita, Præceptoriæ S. Anthonii Iſenheim. An. MCCCXIII. vendidit. An. MCCCLVIII. quinque Nobiles Watvillenſes jurejurando Abbati Capituloque Murbacenſi fidem adſtringunt, ſub pœna Watvilla & caſtro Hirtzenſtein exulandi, ſi fallerent. Watvilla oppidum.

§. CLVI.

An. MCCCLXXVI. Watvilla ſubito Anglorum impetu expugnata, centum amplius incolarum ejus trucidati, aliique plures in captivitatem abducti. (*q*) Non minorem oppido calamitatem Armaniaci Galli inundantes Alſatiam intulerunt. Abbas poſt ipſorum diſceſſum civibus, ad ſua paulatim è fuga redeuntibus, An. MCCCCXLV. tributa omnia in quinquennium remiſit, in aliud quinquennium eadem ad viginti florenos annuos reduxit; quo elapſo duplum perpetuis temporibus penderent. An. MCCCCLXIV. Fridericus III. Imp. duas per annum nundinas & hebdomadalem mercatum Watvillenſibus conceſſit, ſeu conceſſas olim renovavit. Watvillam Helvetii atque Auſtriaci An. Fata ejus.

(*m*) Charta oppignerationis ita: *Zvvey dorffer, mit namen, Bergholtz mit dem Sleſſlin doſelbt und Celle. Wenn 20. jar furkommen, vvollen vvir dann die Burg vvider koſſen* &c.

(*n*) *Habsburg.* Lib. III. Cap. VII. pag. 131.

(*o*) Verba chartæ: *Den berg zu Hohenropf mit dem buvve, ſo daruf ſtet, das ſy uf dem berg buvven mogen untz an vierdhalb hundert marck ſilbers.*

(*p*) Ad An. MCCXCII. Nomen loci iidem ad An. MCCLXXII. *Wadvvir* ſcribunt.

(*q*) URSTISIUS *Chron. Baſil.* Lib. IV. Cap. IV. pag. 189.

Digitized by Google

An. MCCCCLXVIII. bis occuparunt, illi quidem ſecuritatis, hi vindictæ cauſa. Profectis nimirum Helvetiis, Auſtriacorum hoſtibus, Thuringus de Hallvveil, Alſatiæ Auſtriacæ Advocatus, Watvillenſes puniendos eſſe credidit, quod Helvetiis fidem juraſſent; licet coacti. Octingentis itaque armatis oppidum adortus, ſpoliavit illud, civesque, qui fuerant domi, Euſishemium captivos abduxit. Scultetus Watvillenſis cum reliquo Magiſtratu in caſtrum Jungholtz translatus eſt. Illi tandem quadringentis, hi ſeptingentis & quinquaginta florenis, ſuam libertatem redemerunt. (r) An. MDXXV. Ruſticorum rebellantium manus à Georgio, Murbacenſium Abbate, cæſa eſt prope Watvillam; dum ad Mulhuſium aliam Auſtriaci disjicerent. An. MDCXXXIV. d. 2. Martis felix Suecorum cum Cæſareis pugna, qua mille & quingenti hoſtium cæſi, quingentique capti fuerunt, Watvillæ nomen illuſtravit. Inter captivos Salmenſis Comes repertus eſt, Tabernarum Alſaticarum prius Gubernator; repertus etiam Baſſompierius Marchio, militis Lotharingici Dux, Merciusque Tribunus. Wilhelmus, Marchio Badenſis, vix ad Thannas evaſit. In Watvilla & Sennhemio, eodem die victori apertis, ſexcenti milites, hoſtiumque impedimenta in Suecorum poteſtatem venerunt. (s)

Watvillæ famam minerales aquæ auxerunt; Alſatis vicinisque, pectore & ſtomacho præſertim laborantibus, perutiles. (t) Nitrum, ſulphur & ferrum illas continere, experientia probat.

§. CLVII.

Advocati oppidi.

Advocatiam Watvillenſem Habsburgi Comites in feudum, Dynaſtæ Horhurgenſes in ſubfeudum habuerunt. Collectas & reliqua Advocatiæ ſuæ in Watvvilre & S. Amarini valle jura Conradus, Dominus de Horburg, Theobaldo Abbati Murbac. An. MCCXLIV. pro ſexaginta marcis argenti in decennium oppigneravit. Terminus hic nondum elapſus fuerat, quum idem Conradus eandem Advocatiam Abbati vendidit, à quo Habsburgicis in feudum obtigerat. His autem venditionem, absque ſuo conſenſu factam, improbantibus, Conradus atque Waltherus de Horburg ſubſeudum ſuum Wilhelmo de Ungerſtein, Wilhelmo de Sultze, Craftoni de Gebvviler, aliisque Militibus, invito Abbate id nunquam alienaturis, feudali quoque nexu An. MCCLVI. contulerunt. Factum hinc, ut triennio poſt Rudolphus & Gotfridus, Habsburgi Comites, *Advocatiam in valle S. Amarini & villa VVattevvilre* Abbatiæ Murbac. refutaverint; Rufacenſem Advocatiam mox Epiſcopo Argent. pariter refutaturi, uti jam ſupra oſtenſum. Abrogata Advocatia Scultetatus Watvillenſis vigere cœpit, quem Nobiles à Watvveiler Abbatiæ nomine exercuerunt, ut ejusdem vaſalli.

§. CLVIII.

Uſſholtz.

Uſſholtz, vicus oppido Watvillenſi, à quo pendet, major & ditior, (u) peculiares ſuos olim Advocatos habuit, Comites Phirretenſes; qui homines proprios, ab Abbatiæ hominibus diſtinctos, ibidem habuerunt. Advocatiam à Dominis de Horburg, homines autem proprios à Wezelone de Wintzenheim & Rudolfo de Alsvvilre Ulricus I. Phirretarum Comes, circa An. MCCXL. acquiſivit; plurium unde malorum origo. Fatetur hoc ipſe Ulricus in charta, qua cum Theobaldo Abbate An. MCCXLV. reconciliatus eſt, jura ejus *in villa de Uſſholtz* porro non turbare pollicitus. At ſeptennio poſt idem Murbacenſibus vicum abſtulit omnem; quem ut recuperarent, Argentinenſis & Baſil. Epiſcoporum auxilio opus habuerunt. De Advocatiæ hujus juribus cum Abbatia itidem deinceps litigavit Theobaldus Comes, Ulrici I. filius, qui trium Nobilium, quos Rudolphus I. Imp. cauſæ judices eſſe voluerat, ſententia impetravit, ut ſuæ filiæ quoque Advocatiæ in Uſſholtz decernerentur capaces. Quum autem maſcula Comitum Phirretenſium propago periiſſet, Advocatia hæc cum eadem periiſſe videtur. Urſula enim, Theobaldi ex Ulrico filio neptis, quæcunque ſibi in Uſſholtz jura competere contenderat, Bertholdi Epiſcopi Argent. quem arbitrum elegerant, ſententia An. MCCCL. amiſit. Capellam S. Anthonii, in vicino monte ſitam, cum ejusdem bonis Monaſterio Murbacenſi & *Burgenſibus villæ Uſſholtz* Abbas Ludrenſis An. MCCCCVI. tradidit. Ulricus Stœrius caſtellum ibi proprium pro centum & triginta quinque libris denar. Baſil. Murbacenſibus An. MCCCCXXIII. vendidit. (w) Fridericus III Imp. nundinas,

(r) Berleri *Chron. Mſ.* fol. 165.

(s) Puffendorfius *Rer. Suecicar. Lib. VI.* §. 26. Chemnitz *Schvved. krieg in Teutſchland* Part. II. Lib. II. pag. 349. ſq.

(t) Tom. I. Conſpectus pag. 14.

(u) Ab Uſſholtziis tres florenos Abbas Murbac. An. MCCCCXIX. exegit, dum Watvillenſes tantum penderent duos.

(w) Verba chartæ: *Das hus und hoffſtatt, hoffgraben und das gantze geſeſſe, ſo gelegen iſt zu Uſſholtz.* Inſtrumentum Sculteti ejusdem vici An. MCCCCXXV. ædificium hoc diſerte caſtrum (*burg*) nuncupat.

nundinas, per quatuordecim dies quotannis duraturas, & mercatum hebdomadalem apud Uffholtz An. MCCCCLXXX. conceſſit. Sculteti munus, Abbatiæ feudum, Watvillenſes Nobiles Maſonianis An. MCCCCI. per hominem plebejum id diu adminiſtraturis, oppignerarunt.

Inter Watvillam & Uffholtz, in excelſo montis jugo, vetuſta caſtri *Herrenfluch* Herrenfluch
rudera eminus conſpiciuntur. Extruxit illud Johannes de S. Amarino, *Nortwind* caſtrum.
cognominatus; permittente Conrado Abbate, qui montem ei in feudum contulit An. MCCCXII. Acceſſit Ulricus I. Phirretarum Comes, de quo alia ejusdem anni charta extat, (*) qua Johannem iſtum de rupe *Herfluch* hac conditione inveſtivit, ut in ea caſtrum ædificaret, quod, ſi moriretur improles, ad Murbacenſem Abbatiam perveniret. Codex feudorum Murbacenſium ſeculi XIV. Hermelinum Nortwind & fratrem ejus Burcardum de caſtro *Herflu* per Abbatem inveſtitos memorat. Ab hoc tempore nullum ejus veſtigium in chartis occurrit. Officina vitriaria, quæ ibi noſtra ætate ſubſtiterat, ſilvis fere exciſis, remota eſt.

§. CLIX.

Inter Maſonianam & Murbacenſem valles amœnas amœnior extenditur alia, III.
quam Thannarum oppidum aperit, in duas partes diviſa. Pars anterior ab oppido Vallis S.
Thannenſis; interior, quæ pulcherrima, à S. Amarino nuncupatur. Amarinia hæc vallis, Amarini Advocatia.
Thura amne irrigata, pratis & paſcuis, ferrifodinis abundat & incolis. Ipſa quoque in ſuperiorem & inferiorem ſubdividitur, in quibus oppidulum, tres arces veteres & novendecim vici viculive computantur, omnes ad Abbatiam Murbacenſem ſpectantes. Thura cum Sundgoviam ab Alſatia ſuperiore diſtinguat, vallem Amariniam quoque in Sundgovicam Alſaticamque diſtinguit. Illa caſtrum ſeptemque vicos, hæc reliqua Dominii loca continet. A potiore ſermonis initium facturi, vallem inferiorem, & in hac S. Amarini oppidum, totius vallis caput, primum aggredimur.

Oppidum S. Amarini, in medio fere vallis ſitum, Bertholdus Abbas in charta Oppidum.
An. MCCLXXVI. jam memorat, qua Wilhelmo de S. Amarino penſionem de collecta ſua in *opido S. Amarini infra muros* promiſit. Heic Andreas à Murnhard, Conradi Wernheri Abbatis frater, hoſpitale An. MCCCXLIII. inſtituit, idque Abbatiæ Murbac. curæ & ditioni omnino ſubjecit. Cives idem, quod vicus Uffholtz, à Friderico III. Imp. privilegium An. MCCCCLXXX. impetrarunt; nundinas ſcilicet quatuordecim dierum quotannis, & hebdomadatim celebrandi mercatum. Eccleſia parochialis, S. Martino dicata, extra oppidi muros in colle ſita eſt; intra muros vero Eccleſia collegiata, cujus Capitulum Concilii Baſil. auctoritate An. MCCCCXLI. Thannas in Eccleſiam Theobaldinam translatum. S. Amarini oppido vicus adhæret *Vogelbach*, omnium civitatis jurium & privilegiorum particeps.

§. CLX.

Oppido S. Amarini caſtrum adhæſit, quod proprio quandoque nomine *Fridberg* Caſtrum.
aut *Frideberg*, quandoque à S. Amarino nuncupatur. Turrim ejus rotundam collis peramœnus, venationi, aucupio & piſcationi valde opportunus, integram hodieque oſtendit. Nobiles de S. Amarino id tanquam Abbatiæ Murbac. feudum inhabitarunt, donec per Abbatem, mala ipſorum fide excitatum, An. MCCLXVIII. deſtrueretur. Durante caſtri obſidione Fridericus, Phirretarum Comes, plurium Nobilium ope, inducias obtinuit; quibus conventum eſt, ut " Abbas præfatum caſtrum à feſto B. „ Margarethæ, proxime venturo, uſque ad annum ſervet inconcuſſum & integrum, „ intra quem terminum Hartmannus de S. Amarino Dom. Abbatis gratiam requirat, „ quam ſi obtinere non potuerit, Abbas deſtruendi vel aliter de ipſo caſtro ordinandi „ liberam habeat facultatem. „ ANNALES COLMAR. caſtri hujus initium ad An. MCCLV. & everſionem ejus ad An. MCCLXVIII. ponunt. Everſionem, brevi poſt inducias tempore factam, Abbas ipſe in charta teſtatur, qua Wilhelmo de S. Amarino & ejus fratribus, in compenſationem damni, quod *in deſtructione caſtri S. Amarini* acceperant, præter decimarum vini in eadem valle partem, octoginta marcas argenti in feudum dare promiſit An. MCCLXXII. *Caſtrum antiquum* in alia hinc charta An. MCCLXXXVII. audit, qua Wilhelmus Nortwind miles & Johannes fratres, dicti de S. Amarino, jus ſuum in Abbatiam Murbac. libere tranſtulerunt. Ita Cuno de S. Amarino cuncta in

(*) In *Cod. Mſ. feudorum Regim. Enſisheim.*

Abbatis manus An. MCCXCIV. reſignavit, quæ ſibi vel hæredibus ſuis " in antiquo „ caſtro, aut rupe, aut ſundo ipſius caſtri, per quondam venerabilem Dominum Ber- „ tholdum Abbatem evicto, deſtructo & reædificato „ competierunt. Cuno viciſſim ſexaginta marcas argenti accepit. Brevi itaque temporis ſpatio Frideburgum excitatum, everſum eſt atque reſtauratum. Uſum ejus Wilhelmus Abbas Burcardo & Hartmuto de Landſperg fratribus An. MCCCXCIX. ad vitæ dies conceſſit. (y) Seculi ſuperioris initio Leopoldus Archidux, Abbatiæ Murbac. Adminiſtrator, ſæpius hic animum relaxavit. Sueco-Vinarienſes denique An. MDCXXXVII. id igne vaſtarunt.

§. CLXI.

Vici.

Retro hoc S. Amarini oppidulum Lœwenſteinius Princeps, Murbacenſis Abbatiæ hoc ſeculo Adminiſtrator, palatiolum *Waſſerling* exſtruxit, quod vallem ab ortu intrantibus theatri inſtar è longinquo ſe offert. Vallis inferioris viculorum cis Thuram nomina hæc ſunt: *Ranſpach*, *Moſch*, *Moſchbach*, *Werſcholtz*, *Geishauſen*, *Altenbach*, *Goldbach*, *Neuhauſen*, *VVeiler*, *Bitſchvveiler*. In viculo Goldbach Monaſterium Canonicorum regular. S. Auguſtini fuit. Bitſchweiler autem ferri fodinis inclaruit. Trans Thuram in Sundgovia occurrunt: *Urbis* ſive *Orbey*, *Storckenſon*, *Molau*, *Huſern*, *Mitzach*, *Midwersbach*. De caſtro *Stærenburg* mox inter feuda agetur.

§. CLXII.

Vallis ſuper. Wildenſtein caſtrum.

In valle ſuperiore primum occurrit *VVildenſtein* caſtrum, arte ſituque munitiſſimum, ab horrida, quam coronavit, rupe nuncupatum, quod per Bollvillanos Nobiles, Comitum Phirretenſium vaſallos, initio ſeculi XIV. excitatum eſſe videtur. Ulricus II. ſane Comes Abbati Murbac. An. MCCCXII. promiſit, ſe nullum in ejus ditione caſtellum ædificaturum, imo tale quid molientes prohibiturum, niſi quod Petrus de Bollwiler liberam in *monte VVildenſtein*, quem à ſe in feudum acceperat, agendi poteſtatem habere debeat. (z) Caſtrum Wildenſtein Bollvillenſes Wilhelmo Waldnero An. MCCCLXXVII. oppignerarunt, per Phirretarum Comites primum, dein per Auſtriæ Duces inveſtiti. Inveſtituras An. MCCCCLXXVIII. MD. & MDXXXI. Codex MS. feudorum Regiminis Enſisheimenſis refert, in quibus omnibus Wildenſteinium *Burgſtall*, id eſt, arx diruta vocatur. Remiſſo Bollvillenſibus per Ferdinandum I. vinculo feudali An. MDXXXVI. hi Wildenſteinium, cum tertia parte vici *Odern*, Abbatiæ Murbacenſi pro mille & quingentis florenis abſque conſenſu agnatorum cum vendidiſſent, illud An. MDLXXV. repetierunt, ſed fruſtra. Murbacenſes, caſtro hoc potiti, brevi illud reſtaurarunt, muniverunt. Impares tamen ei tuendo ſibi viſi ſunt Murbacenſes An. MDCXXXIV. quum omnia Suecis victoribus cederent. Hinc Jacobo Caumontio de la Force, Franciæ Mareſchallo, id permiſerunt, Ludrenſi quoque Abbatia Gallorum tutelæ jam commendata, ut à Suecorum inſidiis eſſet immunis. Sed inſequenti anno Lotharingi, Cæſaris auxiliares, ſtratagemate quodam uſi, Wildenſteinium Gallis eripuerunt, idque per integrum decennium magno vallis Amarinіæ detrimento tenuerunt. Lotharingis tandem illud Jo. Ludovicus ab Erlach, Vinarienſis agminis Prætor, decimo quarto Kal. Maji MDCXLIV. proditione magis, quam vi armorum, eripuit; nec multum poſt pulvere pyrio ita evertit, ut præter aditum & puteum, rupi inciſos, integrum remanſerit nihil. Aditus ille per rupem LXXII. longitudinis, novemque altitudinis pedes habet. Una ſupra Wildenſteinium leuca, ad ipſum fere Thuræ fontem, officinam vitriariam An. MDCXCIX. Murbacenſes ſtruxerunt.

§. CLXIII.

Vici.

Greuth, *Odern* & *Velleringen*, tres vallis ſuperioris vici inſignes, *Gerut*, *Adern* & *Veldingen* in priſcis monumentis ſcribuntur. In his non ſolus Abbas Murbacenſis, ſed & Horburgo-Wirtembergicus Comes & Bollvillani Nobiles ſuos habuerunt homines. Tertiam partem vici Odern, quæ feudum fuit Auſtriacum, Bollvillenſes cum caſtro Wildenſtein An. MDXXXVI. Murbacenſibus vendidiſſe docuimus. Wirtenbergica jura Nortwindiis de S. Amarino in feudum collata fuerunt. Johannes Nortwind cum An. MCCCCXVI. per Abbatem turbaretur, Præfectus Montbeliardenſis cum novem vaſallis

(y) Chartæ verba hæc ſunt: *die burg S. Amarin Frideberg, mit dem geding, daſs ſie ir beider lebtagen zu einem rechten libgeding dieſelbe burg Frideberg ſollen innehaben, nutzen und nieſſen.*

(z) Loquitur ita: *der berg Wildenſtein, den wir unſerme Obem Peter von Bolwiler, eim Ritter, gelihen han ze rechtem lehen &c.*

vaſallis Wirtenbergicis, quos in auxilium vocaverat, judicis inſtar ejus cauſam propugnavit. Bartholomæus denique Abbas “ villam *Oderen* de malo denario pro quadrin„ gentis florenis à Comite Würtenbergenſi redemit. „ (*a*) Aliam ab Eccleſia Collegiata S. Amarini circa An. MCCCLVI. jam Abbas acquiſiverat partem. Caſtellum in Odern cum S. Amarini vallis Advocatia Conradus de Horburg An. MCCLIII. Murbacenſibus vendidit.

§. CLXIV.

Vallis S. Amarini fata.

San-Amariniana vallis ſuos ſub Merovingis Regibus Dynaſtas habuit, quorum conſenſu S. Amarinus, à quo nomen ejus ortum eſt, cellam prope *Doroangum* condidit. (*b*) Thuram amnem ſorte Doroangum nuncuparunt veteres, uti Tolra, ex Maſoniana valle prodiens, *Olruna* dicebatur. Quomodo ad Murbacenſem Abbatiam vallis iſta pervenerit, quædam ejus ſcheda, Henrico Regi, Friderici II. Imp. filio, Abbatis nomine oblata, nos docet. Phirretenſis enim Comes, Abbate in transmarinis partibus agente, cum San-Amarinianis damna intuliſſet, trecentarum & ſeptendecim librarum æſtimata, imo & Murbacenſibus de jure, quo vallem iſtam ſibi vindicarent, litem moviſſet, Heinricus Rex A. de Girsberg, V. de Thuringheim, C. de Hadſtatt, H. de Butinheim & C. Monachum de Baſilea, rem ut examinarent, conſtituit. His inter chartas, legitimæ Murbacenſium poſſeſſionis teſtes, Caroli M. Diploma oſtenſum fuit, quo San-Amarinianam vallem “ cum omni integritate, ſicut ad ipſum ſpectabat, „ in elemoſynam contulit Eccleſiæ Morbacenſi, ita quod nec ipſe, nec aliquis ſucceſ„ ſorum ſuorum, oec Dux, neque Comes, ſive Marchio, nec aliqua judiciaria ſive „ ſecularis poteſtas, in eadem valle quicquam juris in poſterum ſibi audeat vindicare, „ ſed pleno jure ad Eccleſiam pertineat memoratam. „ Carolinum hoc Diploma perditum eſt. Fridericus II. Imp. Hugoni, Abbati Murbac. pedagium in Amarini valle An. MCCXXVIII. conceſſit, revocandum ad placitum; id quod filius ejus Henricus anno ſequenti Hagenoæ quoque fecit. An. MCCCCXXVIII. Petrus ab Oſtein, Abbas, vallem omnem Henrico de Lutishofen, civi Baſilienſi, pro trecentis florenis Rhen. oppigneravit, eidemque octodecim florenorum uſuram quotannis pollicitus eſt. Jus caduci, quod in illa obtinuit, cum ſubditis nimis oneroſum eſſet, communi Abbatis Murbacenſis, Comitis Wirtenbergici, Capituli Thannenſis, Bollvillani & aliorum Nobilium conſenſu An. MCCCCLVIII. ita ſublatum eſt, ut bonis caducis modicum pretium ſtatueretur, quod Dominis his tributi inſtar deinceps ſolveretur. Mineras æris & ferri Achatius Abbas in valle hac circa An. MCCCCLXX. primus aperuit.

§. CLXV.

Advocatiæ fata.

Quæ de Advocatia Watvillenſi, Habsburgi Comitibus per Abbates Murbacenſes in feudum, per Habsburgicos autem Horburgenſibus in ſubfeudum collata, ſupra annotavimus, de vallis Amarinianæ Advocatia quoque intelligenda ſunt. An. MCCLIII. Waltherus de Horburg pro quadringentia marcis Advocatiam hanc Murbacenſibus vendidit, eamque, neſcio cui oppigneratam, non tantum redimere, ſed duas etiam curtes *VVickersvvihre* & *Murenvvihre* à Murbacenſibus emere pollicitus eſt, Rudolpho Habsburgico in alienatæ Advocatiæ locum offerendas in feudum. Pactum iſtud quamvis Habsburgenſibus diſplicuerit, novo tamen condendo dedit occaſionem, quod Abbatiæ Murbacenſi æque proficuum fuit. Ordine, quo debuit, res omnis peracta eſt. Rudolphus ſuum Murbacenſibus feudum ipſe refutavit; Horburgenſes refutarunt Rudolpho. Waltherus Symon de Horburc, Walthero patre orbatus, quæ pater fecerat, per Sigmundum de Geroldseck, curatorem & avunculum ſuum, confirmaturus, “ Advocatiam „ vallis S. Amarini in manus Rudolfi & Gotfridi, Comitum de Habiſpurc, compenſa„ tione competenti recepta, libere reſignavit „ An. MCCLX. Anno vero ſuperiore Habsburgici jam in Abbatis eam reſignaverant manus. Hic Advocatiæ San-Amarinianæ finis.

§. CLXVI.

Feuda Murbac.

Tranſimus ad Murbacenſium feuda, & quæ in ipſorum territorio ſitæ ſunt, Nobilium poſſeſſiones.

(*a*) Verba ſunt veteris membranæ Murbac. (*b*) Conf. Tom. I. pag. 720.

Angrætt caſtrum.

Caſtrum *Angrætt* trecentis ſupra Gebvillam paſſibus Murbacum eunti ad lævam occurrir, priſca Grettiorum Militum ſedes. Hi cum naſcentis Gebvillenſis oppidi civibus juſto graviores eſſent, Abbas Conradus de Stauſenberg intio ſeculi XIV. caſtrum illud quidem deſtruxit, ſed & reſtaurandi ejus licentiam Johanni & Bartholo ab Angrete fratribus An. MCCCXXI. boc pacto dedit, ut Murbacenſibus innocuum ſit, imo belli temporibus apertum. (*c*) Arcem, qualis bodie conſpicitur, nobilis quidam Suevus, Daniel Kempſ, permittente Abbate circa An. MDXIV. ædificavit, ad poſteros ſuos, Kempſios ab Angrætt dictos, ad hanc uſque diem illam transmiſſurus.

Ungerſtein caſtrum.

Poſſident iidem caſtellum *Ungerſtein* ſive *Hungerſtein*, uti quandoque dicitur, in vallis Gebvillenſis ingreſſu prope oppidum. Familiæ nobili & antiquiſſimæ id dederat cognomen. Petrus & Bertholdus fratres, ac Petrus, ipſorum patruelis, dicti de Ungerſtein, in charta Murbacenſi An. MCCLIV. jam teſtes ſcribuntur. His & ipſorum poſteris Ungerſteinium per Abbates Murbacenſes in feudum collatum fuit; (*d*) ad alias paulatim familias eodem modo tranſiturum. Georgius Zund ſuo & fratrum nomine An. MDXXIX. inveſtitus eſt. Sub Rudolpho Stœrio Abbate vero, qui An. MDLXX. obiit, Rauchius à Winada, nobilis Suevus, Ungerſteinium octingentis florenis aureis ab omni Murbacenſium nexu feudali redemit. Alodium itaque factum Maria Urſula Rauchia Franciſco Joach. Zinthio à Kentzingen primum, qui An. MDCLXXXVIII. defunctus eſt, dein Cæſari Carolo Kempſ ab Angrætt, maritis ſuis, id attulit in dotem. Hactenus penes Kempſios manſit.

§. CLXVII.

Huſenburg caſtrum.

Huſenburg, (*e*) Huſiorum caſtellum gentilitium, tribus ſupra Gebvillam leucis ad Laucham rivum in ſaxoſo monte perſtitit, ne in ruderibus quidem hodie conſpicuum. Dietricus ab Huſe cum Johanne de Yſenheim & Jo. Ulrico de Richenwiler, cognatis ſuis, id feudi Abbatiæ Murbacenſis nomine ſe poſſidere profeſſus eſt. (*f*) Ita Schauenburgenſes, quæ ad caſtrum ſpectabant, bona nunc poſſident.

Hirtzenſtein caſtrum.

Hirtzenſtein bis mille circiter ſupra Watvillam paſſibus Bertholdus Abbas circa An. MCCLXV. extruxit. Helvetii eum An. MCCCCLXVIII. Alſatiam ſuperiorem vaſtarent, caſtrum hoc, abſente præfecto ejus, Lutoldo de Berenſels, fraudulenter occuparunt, ſubjectoque igne diruerunt. (*g*) Fuit pignus Watvillæ Nobilium, quibus Waltherus Abbas An. MDIV. permiſit, ut quingentos florenos mutuos rogaturi, illæſis Abbatiæ juribus, Hirtzenſteinium aliis in pignus quoque traderent. (*h*) Sed Georgius Abbas octingentos ipſe florenos An. MDXXX. Watvillenſibus numeravit, adeoque caſtrum Abbatiæ ſuæ reſtituit; quod Landenbergiis Nobilibus tamen abhinc in feudum conceſſum eſt.

§. CLXVIII.

Feuda Waldner.

Berwweiler & *Beroltzwweiler*, duo diſtrictus Watvillenſis vici, Bollvillanis primum, dein horum rogatu Waldneris à Freundſtein poſt medium ſeculi XIV. collati ſunt. Propinquum his vicis caſtrum *WWeckenthal* Hermannus Waldnerus ſua à Watvillenſibus pecunia comparavit, idque Eccleſiæ Baſilienſi An. MCCCCLVII. in feudum obtulit. Vetuſtate pridem collapſum Anaſtaſius Waldnerus, Hermanni filius, magnis ſumtibus An. MDXXII. reſtauravit, ac triplici foſſa, quatuor turribus & munitionibus aliis mire inſtruxit. Superato belli tricennalis furore, per Reinholdum à Roſen An. MDCLII. igne deletum eſt. Dimidiam caſtri *Freundſtein*, ad eosdem Waldneros ſpectantis, partem à Murbacenſi Abbatia pendere, ſupra annotavimus. (*i*)

Starenburg,

(*c*) Literæ reverſales ita: *gelobent mit diſem brieffe, daſs wir oder unſer erben niemer werden ſollent wider ir Gotzhuſs von Morbach mit unſer burg zu Angrete, gelegen vor der ſtat zu Gebwilr, die ſie uns mit hoffe und mit allem begriff durch gnade und durch fruntſchafft erlobet hant, wider ze buwende, wenne wir wellent* &c.

(*d*) Wilhelmus de Hungerſtein inter feuda ſua Murbacenſia numeravit *am erſten minen teil an der burg zu Hungerſtein.* Codex Mſ. feudorum Abbatiæ Murbac. ſec. XIV.

(*e*) Vulgo *das Huſer* vel *Huſemer ſchloſs.*

(*f*) Dietricus loquitur ita: *die burg ze Huſenburg, den walt, das waſſer, als es min vatter an mich und an min bruder braht hat.*

(*g*) Rem pluribus enarrat Berlerus in *Chron. Mſ.* fol. 164.

(*h*) Abbas ita: *das ſchloſs Hirtzenſtein, ob unſer ſtatt Wattwilr gelegen, unſer und unſers ſtiffts eigenthumb.*

(*i*) In Emunitate Rufac. pag. 87. §. CXXXIX.

Stœrenburg caſtrum.

Stœrenburg, nobiliſſimæ Stœriorum gentis, è qua tres Murbacenſes Principes prodierunt, primaria puto ſedes, bis mille paſſibus ſupra S. Amarini oppidulum, trans Thuram amnem, in monte parum elato, diu perſtiterat. Paucæ nunc ejus ſuperſunt reliquiæ. Humbertus, Stœriorum ultimus, cum An. MDXCV. exſpiraſſet, feudum hoc, uti Murbacenſia alia, Landenbergiis Nobilibus obvenit.

§. CLXIX.

Obſervationes variæ.

Territorium fere clauſum componunt, quæ hactenus enarravimus, oppida, caſtra & vici. Remotiura quædam loca, Murbacenſium dominio ſubjecta, hic tranſimus ſilentio. De Heſinga in Dynaſtia Landſeriana (*l*) locuti ſumus. *Gurſpurg* & *Eckerich* caſtra cum vicis ſuis, *Engweiler*, *Hipsheim*, Alſatiæ inferioris vicos, & curiam dominicalem in *Schæfersheim*, Abbatiæ Murbacenſis feuda, ſuo infra loco recenſebimus. Lucerna, Helvetiorum civitas; Iſenheimenſis Dynaſtia; (*m*) Dela, Sundgoviæ oppidum, cum agro ſuo, (*n*) pluresque in diſtrictu Landſeriano vici, (*o*) antiquiſſima ejusdem Abbatiæ domania, amiſſa ſunt pridem. Habsburgo-Auſtriaci, ſumma rerum in Germania potiti, ſub ſeculi XIII. finem omnibus his quoque potiti ſunt; Murbacenſium vaſalli cum antea fuiſſent. Lucernam Auſtriaci Murbacenſibus, Auſtriacis ſeculo ſequenti Lucernenſes ipſi, Helvetico fœdere adjuti, eripuerunt. Caſtellum *Oſtein*, in Iſenheimenſi Dynaſtia ſitum, Lœwenſteinius Comes, Murbacenſium Adminiſtrator, Hoſpitalariis S. Antonii Viennenſis An. MDCC. vendidit.

Abbatia Murbacenſis, ut in ſpiritualibus ſedi Romanæ, ita in temporalibus Imperatori & Imperio, ſine medio fuit ſubjecta. Abbates itaque ſinguli à ſingulis Imperatoribus de ſeculari ſua poteſtate, regiæ proxima, ſuisque terris inveſtiti fuerunt. Adeſt inveſtitura Sigismundi & Friderici III. Impp. quorum poſterior An. MCCCCLXXX. Achatio Abbati permiſit, ut ab exteris, prædiorum quorundam in diſtrictu Murbacenſi poſſeſſoribus, conſueta vectigalia poſſit exigere, eaque in ſuam poteſtatem feuda recipere, quæ Bartholomæus, Achatii deceſſor, ex Abbatiæ bonis ante contulerat, quam Cæſaream inveſtituram obtinuiſſet. Datum hoc Achatio, ut damna paulatim reſarciret, Abbatiæ terris per Caroli Audacis in Alſatia Auſtriaca Præfectum, Petrum ab Hagenbach, nuper illata. Vexationes ejus Abbas cum avertere non potuiſſet, recepta proteſtationis formula, juribus ſuis proſpexit. Abbas inter Imperii Principes relatus, ſuffragium in Comitiis habuit. Cenſus ejus equitibus ſex & novendecim peditibus publice alendis, centum & quadraginta octo florenorum in ſingulos menſes fuit.

§. CLXX.

Lautenbacenſia.

Murbacenſibus terris pauca, quæ Lautenbacenſis Collegiata poſſidet, vallis Lautenbacenſis loca ſubjungimus, ad Laucham rivum illis contigua. Dextram Lauchæ ripam Murbacenſis, Lautenbacenſes ſiniſtram occupant. In ſiniſtra quatuor vici occurrunt, *Lautenbach*, ubi Canonicorum ſedes, *Schweighauſen*, *Linthal* & *Hoffen*. Hæc cum Advocatia Eccleſiæ ſuæ Canonici An. MCCCLXVII. ſibi compararunt pecunia. Eccleſiam enim Wernherus, Habsburgicus Comes, quum fundaſſet, Habsburgi Comites perpetui ejus Advocati manſerunt. Cum Advocatia vallis Lautenbacenſis dominium junctum fuit, exceptis tantum, quæ Murbacenſi Abbatiæ in ea competere diximus. Habsburgenſes & Advocatiam Eccleſiæ & dominium illud nobili Hadſtadiorum genti primo in feudum, dein receptis aliis viciſſim bonis feudalibus An. MCCCLXI. in proprietatem tradiderunt. Eppo & Wernherus de Hadſtatt autem ſexennio poſt omne jus ſuum pro mille & octiogentis florenis in ipſum Lautenbacenſe Capitulum tranſtulerunt. (*p*)

(*l*) Vid. pag. 61. §. XCIII.
(*m*) Confer ſupra pag. 69. §. CVI.
(*n*) De hoc ſupra pag. 49.
(*o*) Vid. pag. 62. §. XCIV.
(*p*) In literis venditionis, lingua Germ. ſcriptis, Hatſtadienſes ita: *unſer thal zu Lutenbach, oberu und nideru, mit vogty uber die ſtifft zu Lutenbach, und mit allen rechten, es ſyen lute, gericht, zins, holtz, velds, waſſer oder waſſerrunt . . . umb achtzehen hundert gulden von Florentz.* &c.

DYNASTIA BOLLVILLANA.

§. CLXXI.

Bollvveiler caſtrum.

Inter Enſishemium & Sulzam oppida, in Alſatiæ ſuperioris atque Sundgoviæ confinio, caſtrum *Bollvveiler*, cum vico homonymo, in florida planitie comparet. Variat ejus nomen in documentis, in quibus *Bollionvvilre*, *Bollevvilr*, *Bollvvil*, *Pollvveiler*, diverſis temporibus, ſcribitur. Primævas ejus appellationes in Periodo Francica (*q*) dedimus. E villa vicus, ex vico oppidulum, ex oppidulo caſtrum ſurrexit; vetus Bollvillanæ gentis patrimonium. Petrus & Burcardus fratres de Bollewilr oppidum ſuum Bollewilr Eccleſiæ Argent. An. MCCXCV. obtulerunt in feudum. (*r*) Ubi nunc caſtrum videmus, tunc oppidulum extitit. Alias enim foſſas, intra quas hoc ſtetiſſe legitur, non reperimus. Vicus hodiernus, qui caſtro aſſidet, veteri oppidulo longe major, non uti oppidulum & caſtrum, feudalis, ſed omnino allodialis eſt.

Bollvillenſes, ut à latrociniis atque incendiis eſſent ſecuri, ſpatium iſtud, quod caſtrum occupat, medio ſec. XIII. muniviſſe videntur; pace publica reſtituta in agros redituri patentes. Oppidulum adhuc cum caſtro memorat Alberti, Epiſcopi Argent. charta, qua Bollvillanos An. MCCCCLXXX. de illo inveſtivit. (*s*) Internam civitatis formam id nunquam habuiſſe videtur. Caſtrum, quod nunc extat, Rudolphus Baro, gentis ſuæ poſtremus, fine ſeculi XVI. reſtauravit. Dimidiam Bollvillæ partem Burcardus à Bollweiler An. MCCCLXXVI. Wilhelmo Waldnero Equiti pro trecentis florenis vendidit; anno ſequenti caſtrum Wildenſtein eidem oppigneraturus. Initio ſeculi XV. vero Bollvilla omnis alio venditionis pacto ad priſtinos ſuos rediit poſſeſſores. Diſtrictus *Bollenberg* prope Rufacum, ad Dynaſtiam hanc etiam ſpectans, primum Bollvillanæ gentis patrimonium cenſetur.

§. CLXXII.

Vici.

Feldkirch vicum, Bollvillæ proximum, Bollvillenſes ab Auſtriacis tennerunt in feudum. Hannemanno Grættio pro centum & quinquaginta marcis argenti An. MCCCLXVII. oppigneratus fuit. Extinctis ſeculo XV. Grættiis Auſtriaci, feudum hoc apertum arbitrati, Waldneris id contulerunt. Intellecto poſt multiplices Waldnerorum inveſtituras errore, Bollvillani vicum An. MDXXV. repetierunt. Rem Enſisheimenſe Regimen An. MDXXXII. ita decidit, ut Waldneri Grættiorum pecuniam, Bollvillani pignus acciperent. Jus patronatus Eccleſiæ de *Veltkilch* Theobaldus, Comes Phirretarum, Cunoni de Jungholtz An. MCCLXXX. in feudum contulit; poſtquam Waltherus de Veltkilch miles id libere reſignaſſet. (*t*) Fuerunt ergo Nobiles, qui vici hujus nomen uſurparunt.

Bulversheim, olim *VVulfersheim*, (*u*) feudum eſt Wirtenbergenſe, Rappolſteiniis conceſſum, à quibus ad Bollvillanos ſubfeudum pervenit. *Ungersheim*, vici allodialis, duas partes, Reinachii Bollvillanis An. MDLIV. pro trecentis florenis vendiderunt, impetrato prius Auſtriacorum, à quibus pependerat, conſenſu. Tertia ejus pars ad civitatem Enſisheim pertinet. (*x*) Curto miles circa An. MCCXX. turrim capellæ in *Ongersheim* deſtruxiſſe, & ex ea caſtrum ædificaſſe, in ANNALIBUS DOMINICAN. COLMAR. legitur.

Regisheim, vulgo *Rexen*, à Phirretarum Comitibus, nondum extinctis, ad Habsburgicos tranſiit, teſte BURCARDO DE FRICKA An. MCCCIII. Nobilis Maſonianæ gentis feudum An. MCCCLXI. inde pro centum & nonaginta marcis argenti Staufenſium, horumque libera ceſſione Hamanni de Reinach An. MCCCCLXXVIII. pignus evaſit. Hamanno Rinachio defuncto, Caſparus de Mœrſperg vicum An. MCCCCXCVII. iterum in feudum obtinuit. Mœrſpergenſes jus ſuum pro ſex mille & ducentis florenis in Bollvillanos, mares ac fœminas, An. MDLV. tranſtulerunt, ea tamen conditione, ut deficiente Bollvillana ſtirpe ad ipſos feudum rediret.

Heimsbrunn

(*q*) Tom. I. pag. 716. §. CXCV.

(*r*) Conradus Epiſcopus in charta ſua autographa: *daz ſtettelin von Bollevvilr, als es mit den zvvein graben umbe begriffen iſt, vver liddig eigen an alle geverde uf hant geben.* Chartam oblationis ipſorum Bollvillenſium, die Martis poſt Paſcha ſcriptam, exhibet BEBLER. in *Chron. Mſ.* fol. 377.

(*s*) En verba chartæ: *Stettlin und Sloſs Bollvvilr, als gelegen ſind, mit den innern und uſſern graben.*

(*t*) Charta in archivo Bollvillenſi.

(*u*) Ita charta Conradi Epiſcopi Argent. An. MCCCXXXV. qua Hanemannus de Lobegaſſe plures in banno hujus vici agros ipſi in feudum obtulit. BEBLER. *Chron. Mſ.* fol. 373.

(*x*) Conf. ſupra pag. 67. §. CIII.

Hemſbrunn & *Flachsland*, duo Sundgoviæ vici, à Maſonianis Nobilibus ad Bollvillanos devenere. Rudolphus, Dux Auſtriæ, Johannem de Masmunſter de vico *Hemeſpurn* An. MCCCLXI. inveſtivit. Inveſtitura An. MCCCCLVIII. vico caſtrum ejusdem nominis adjungit; adjungit etiam vicum Flachsland. In hæc, aliaque ſeuda minora, Nicolaus Baro de Bollweiler à Ferdinando I. expectativam An. MDLIV. impetravit. Succeſſit in eis Chriſtophoro à Masmunſter, gentis ſuæ poſtremo, An. MDLXXVIII. (y)

§. CLXXIII.

Dynaſtiæ fata.

Apparet hinc, non uno ex fonte, nec uno tempore, Baroniam Bollvillanam prodiiſſe, ſeculorum aliquot opus. Baroniam dico, quod poſſeſſores ejus Cæſareo Diplomate in Baronum claſſem relati fuerunt, ut infra docebimus. Florimontanam (z) & Maſonianam (a) Dynaſtias pignoris nomine iidem tenuerant; id quod de valle Villerenſi & de caſtro Hohen-Kœnigsberg ſuis quoque locis oſtendimus. Hæc omnia Margaretha, Rudolphi, ultimi Baronis, filia unica, Jo. Erneſto Fuggero Comiti, marito ſuo, An. MDCXVII. attulit, ſpe non obſtante, quam Khuenius quidam in Dynaſtiam Bollvillanam ſe accepiſſe contendit. Hanc, Fuggeris Comitibus ereptam, Ludovicus XIV. An. MDCXLIX. die 19. Aprilis Reinboldo de Roſen, Weimariani agminis Majori generali, Gallicorum exercituum poſtea Legato, donavit. Reinholdus biennio poſt Alſatiæ inferioris Dynaſtiam Herrenſtein, à Civitate Argent. coemtam, Bollvillanæ adjecit. Hæres utriusque Maria Sophia, filia Reinboldi natu major, Conrado de Roſen, futuro Franciæ Mareſchallo, An. MDCLX. nupſit; unde nova Roſiorum ſtirps, hodieque florens, exorta eſt. Conradus ille, ut Bollvillenſi & Maſoniana Dynaſtiis ſecurior frueretur, Franc. Erneſto Fuggero Comiti, cujus patri ablatæ fuerant, quadraginta millia librarum pro feudis, ſexaginta pro allodiis, An. MDCLXXX. Briſaci exſolvit, additis inſuper tredecim millibus librarum; id quod Ludovicus Rex ſuo conſenſu probavit. Roſii abhinc plures per matrimonia in Burgundiæ Comitatu terras acquiſiverunt; Comitatum nempe Grammontanum, Conflandey & S. Remy Baronias, duoque Montot & Betoncourt dominia. Bollvillanam Baroniam Ludovicus XV. Marchionatus axiomate An. MDCCXXXIX. inſignivit; Roſiis primogenituræ legibus ſimul adſtrictis.

DYNASTIA LANDSPURG.

§. CLXXIV.

Dynaſtia hæc in modico, duarum præter propter leucarum, diſtrictu nullius non frugum generis, vini præſertim, feraci, quatuor oppida & quinque vicos, oppidis haud impares, oſtentat. Keiſersberga tamen, quam circuitus hic quoque complectitur, ad Dynaſtiam Landspurgenſem nunquam pertinuit, liberis Imperii Civitatibus olim adſcripta.

Landſpurg caſtrum.

Caſtrum *Landſperg*, vulgo *Hoh - Landſpurg*, altum regionis caſtrum denotans, Dynaſtiæ caput, firmitate, amplitudine & ſitu pleraque Alſatiæ caſtra ſuperavit. Triplex illud murus denſiſſimus cinxit; turres ædificiis impoſitæ munitionibus dignitatem addiderunt. Profundus ibi puteus, aqua ſemper abundans. Ex Gregoriana valle facilior ejus per gyrum aditus eſt. In arcem hanc adducti, in eaque cuſtoditi, equuleo impoſiti & occiſi ſunt facinoroſi. Præfecto caſtri (*Burgvogt*) omnes Dynaſtiæ incolæ omnibus in rebus ſuccurrere vigiliasque in caſtro agere tenebantur, Dynaſta eis alimenta præbente. Prima caſtri hujus memoria in ANNALIBUS COLMAR. An. MCCLXXXI. occurrit; ubi Advocatus Alſatiæ & Columbarienſes caſtrum Sculteti de Columbaria *Landiſperch* obſediſſe, resque ejus diripuiſſe ſcribuntur. Rudolphus, Dux Auſtriæ, Rudolphi I. Imp. filius, Conrado & Walthero fratribus de Keiſerperc bona ſua in *villa Oberuberingheim in caſtrenſe feodum, apud caſtrum Lanſperc perpetuo promerendum*, octennio poſt contulit. (b) BURCARDUS DE FRICKA An. MCCCIII. nomen *Landesperg* aliquoties exprimit. Poſtea tamen frequentius *Landſperg* dictum eſt, quæ appellatio monti potius, quam caſtro, competit. Aliud caſtrum Landsperg in Alſatia inferiore, haud procul Andlavia, nobili Landſpergiorum genti originem dedit. Aliud quoque in Franconia cognomine, quod ad Schwartzenbergenſes Principes ſpectat. Noſtrum Rappoltſteiniis Dynaſtis An. MCCCLXIII. oppigneratum, & à Suecis menſe Majo anni MDCXXXIII. expugnatum eſt, tormentis quibusdam Laz. Schwendii quum eſſet munitũ. (β)

§. CLXXV.

(y) *Codex Mſ. feudorum Regim. Enſisheim.*
(z) Vide ſupra pag. 50. §. LXXVI.
(a) Ibid. pag. 64.

(b) Data charta Columbariæ IV. Kal. Octobr. extat in tabulario Abbatiæ Murbac.
(β) CHEMNITZ *Schwed. Krieg in Teutſchl.* Part. II. p. 127.

Digitized by Google

§. CLXXV.

Dynaſtiæ antem noſtræ loca hæc præcipua ſunt.

Loca Dynaſtiæ varia.

Wintzenheim, (*c*) ad pedes montis, cui arx inſidet, in Gregorianæ vallis introitu, muro & portis inſtructum, centum & quinquaginta minimum ſocos continet. Minima incolarum pars tantum ad Dynaſtiam Landspurgicam, major ad Keyſersbergenſem Advocatiam, cæſaream · olim, nuoc regiam, pertinet. Incolæ frequentibus hic Judæis permiſti. Caſtellum *Dornenburg*, aliis *Thurnburg*, quod ibidem fuit, nobili Keſſelringiorum ſamiliæ, cujus Clebſatrelii hæredes, cognomen dedit. Conradum Militem de Winſenheim inſcriptio ſepulcralis An. MCCCII. in Abbatia Pariſienſi prodit. (*d*)

Turckheim, è regione Wintzenhemii trans Fachinam ſitum, pro tertia ſui parte, olim dimidia, Dynaſtiæ Landſpurgenſi adhæret. De oppido hoc plura dicentur, ubi de Imperialibus Alſatiæ civitatibus agemus.

Morſchvveiler trans montem, cui Turckhemium aſſidet, vitiſeros inter colles, in charta Granvallenſi An. MCLXXIX. *Morsvviler prope Turenkeim*, alias *Nider-Morſchvveiler* dicitur. Rathſamhauſii dimidiam ejus partem, cum jure patronatus, ab Auſtriacis in ſeudum tenuerunt. Altera pars Advocatiæ Imperiali Keyſersbergenſi adhæret. Judicium loci XII. viri, octo Imperiales & quatuor Landspurgenſes, duobus cum ſcultetis, componunt.

Ingersheim, egregius quoque ad Fachinam, paulo infra Turckhemium, vicus, in bulla Leonis IX. Papæ An. ML. *Ingemarsheim*, (*e*) & in BURCARDO DE FRICKA An. MCCCIII. *Ungersheim* ſcribitur.

Katzenthal vicus, vino præſtante commendabilis, fœminarum olim incluſorium habuit, quod ANNALES COLMAR. ad An. MCCLXXXI. MCCLXXXVIII. & ſequentem commemorant. Prope illum vetus caſtrum extitit, *VVinecke*, *VVenegg*, in documentis noſtris appellatum. Ulricus I. Phirretarum Comes, *caſtra Hohennag & VVindecke cum pertinentiis eorundem* An. MCCLI. ab Heinrico, Epiſcopo Argent. in feudum accepit; (*f*) idemque duo hæc caſtra, *Hohennac* & *VVinnecke*, An. MCCLXXI. Eccleſiæ Baſil. in ſeudum obtulit. (*g*) Recurrunt hæc nomina in literis, quibus Phirretenſes & Auſtriaci per Epiſcopus Baſil. deinceps inveſtiti fuerunt. Per Auſtriacos Rathſamhauſiis An. MCCCLXI. jam caſtrum Weineck in ſeudum obtigerat. Inveſtitura illorum An. MDII. everſum id tum fuiſſe nos docet. (*h*)

§. CLXXVI.

Ammers-vveyer oppidum.

Ammersvveyer, Romanice *Mariville*, ex villa regia, domanium Murbacenſis Abbatiæ ſeculo X. (*i*) inde ſub trifaria jnrisdictione ſec. XIV. oppidum evaſit. Vicum *Amersvvihre*, Dynaſtiæ Landspurgenſi adſcriptum, BURCARDUS DE FRICKA An. MCCCIII. imo & Carolus IV. Imp. An. MCCCLX. (*l*) adhuc memorat. Oppidum ex tribus vicis, in unam civitatem coeuntibus, prognatum ſerunt; unde trifariæ quoque jurisdictionis, Landspurgenſis, Rappoltſteinenſis & Advocati Keiſersbergenſis, derivatur origo. Duæ priores Auſtriacæ domus ſeuda fuerunt; poſterior Imperatoris atque Imperii. Trium vicorum nomina hæc ſunt: *Ammersvveyer*, nuuc oppidum, *Meyvveyer*, qui *Minnenvviler* in chartis nuncupatur, & *Katzenvveiler*, aliis *Katzenbach*. Minnenwiler, Ammersvillæ proximum, magna ſui parte An. MCCCLXIII. cum Ammersvilla coaluit. Manſerunt tamen cum eccleſia, quæ hodieque ſupereſt, nonnullæ habitationes uſque ad An. MDIII. quo parochus Ammersvillam quoque migravit. Jus patronatus ad Alſpacenſe Monaſterium ſpectat, (*m*) quod Eccleſia omnium Sanctorum Argentorati circa An. MCCC. ei vendidit. Caſtrum in *Minnevviler* ſeu *Munnevvihre*, à Rappoltſteinenſi Dynaſta captum, ANNALES COLMAR. ad An. MCCLXXIX. & MCCLXXXVIII. ſcribunt.

(*c*) Conf. Tom. I. pag. 735. §. CCLII.
(*d*) HUGO *Monum. S. Antiquit.* Tom. II. pag. 279.
(*e*) *Gall. Chriſt.* Tom. V. Inſtrum. col. 471.
(*f*) BERLER. *Chron. Mſ.* fol. 358.
(*g*) HERRG. *Geneal. Habib.* Tom. III. num. 524.
(*h*) *Codex Mſ. feudor. Regim. Enſisheim.*
(*i*) Conf. Tom. I. pag. 708. §. CXXVI.
(*l*) GLAFEY *Anecdotor.* num. 232.
(*m*) HUGO *monument. Antiquit. ſacra* Tom. II. pag. 303.

ſcribunt. Rappoltſteinenſes olim de hominibus in *Minrenvviller*, ex Comitum Phirretenſium ſucceſſione provenientibus, uſque ad ſeculi XVI. initium, per Auſtriacos peculiariter inveſtiti fuerunt. Vicum Katzenweiler ſemel tantum in Codice feudorum Auſtriacorum legimus An. MCCCLXI. ubi Johannes de Rathſamhauſen in ejus banno prædia quædam in feudum accepiſſe ſcribitur. Incrementa Ammersvillæ vicorum horum interitum promoviſſe, indubium eſt. Dominiorum autem mixturam inde nolim derivare. Jura ſingulorum, inter quos Ammersvilla diviſa eſt, epocham iſtam longe præcedunt. Rappoltſteinenſia inſtrumentum An. MCCXCVIII. quo Anshelmus & Henrici duo Dynaſtæ ſuas inter ſe terras partiti ſunt; Auſtriaca ſive Landspurgenſia Burcardus de Fricka An. MCCCIII; Imperialia, quæ ad Keyſersbergenſem Advocatum pervenerunt, Diploma Caroli IV. Imp. An MCCCLX. ſupra allegatum, (*n*) aſſerunt. Carolus IV. tum Hesmanno Stamlero de Keiſerberg octo libras denariorum Baſilienſium, ex Cæſareis vici Ammerswiler reditibus quotannis accipiendas, pro centum marcis argenti oppigneravit.

§. CLXXVII.

Jura vero iſta ità ſe habent, ut ſinguli cives Domino, cui parent, certam & Jura.
invariabilem vini argentique ſummam quotannis ſolvant. Diverſæ jurisdictionis perſonæ matrimonium ſi contrahunt, qui ex eo liberi naſcuntur, cunditionem & Dominum matris ſequuntur. (*o*) Civitas per Conſules & Senatores, quos ipſa eligit, regitur. His tres Sculteti accedunt, qui à ſingulis Dominis conſtituuntur. Sed & ſinguli Domini trium oppidi portarum unam in ſua poteſtate habent. In annua Magiſtratus renovatione Domini illi jure præſidii gaudent. Incluſas ex Katzenthal Ammersvillam tranſiiſſe An. MCCLXXXVIII. ibique monialium more clauſtrum ædificaſſe, Annales Colmar. referunt. Jus patronatus Eccleſiæ Ammersvillanæ Bertholdus Epiſcopus Baſil. & fratres ejus, Phirretarum Comites, Monaſterio Veldpacenſi An. MCCLI. tradiderunt. Parochus, qui Rector dicitur, quartam decimarum partem An. MCCLX. habuit, ut ex Bulla Pontificis Rom. apparet. Sed Veldpacenſes Monachi, ob incolarum paucitatem Rectore opus non eſſe credentes, Vicarium in ejus locum ſuffecerunt anno MCCXCV. impetrato prius Epiſcopi Baſil. conſenſu, atque inſignes parochi reditus ad ſe traxerunt. Hoc in ſtatu res manſit, donec Ammersvillani ipſi, numero civium aucto, parochiam in priſtinum fere ſtatum ſuis ſumptibus reſtituerunt.

§. CLXXVIII.

Kiensheim oppidum, in valle, vitibus nobilibus divite, Ammersvillam inter & Kiensheim oppidum.
Keyſersbergam ſitum, ad Dynaſtiam Landſpurgenſem pertinet totum. In monumentis antiquis *Conheim*, (*p*) *Kunsheim*, *Keinsheim*, *Kensheim*, denique *Kiensheim*, (*q*) id eſt, Cunonis villa, ſcribitur. Egisheimenſium Comitum patrimonium ad cognatos ſuos, Phirretarum Comites, inde ad Auſtriacos, Phirretenſium hæredes, Kienshemium perveniſſe creditur. Res tamen hæc dubia, quando Burcardus de Fricka An. MCCCIII. quo Phirretenſes adhuc floruerunt, vicum *Conſin* inter Auſtriacas poſſeſſiones cum Dynaſtia Landſpurgenſi recenſet. Locus hic poſt Ammersvillam oppidi jure & forma donatus eſt. Concilii Baſilienſis tempore demum Johannes Comes à Lupfen, qui Dynaſtiam in feudum accepit, Kienshemium ſecuritatis ſuæ cauſa muris & foſſis munivit. Foſſæ hinc Dynaſtis peculiares fuerunt, donec Jo. Wilh. Schwendius eas Auſtriacis in feudum offerret. Lupſenſes enim &, qui his ſucceſſerunt, Schwendii Dynaſtæ, Kienshemii vivere ſolebant in caſtro, quod muris oppidi impoſitum cernitur. Montclarius ſeculo ſup. ibi hortos inſtituit, ex quibus, tanquam ex ſeminario, optimæ frugis ſurculi in reliquam Alſatiam tranſlati ſunt. Aliud caſtellum, hoc forte antiquius, in oppidi fere medio, nobiles de Kiensheim (*r*) inhabitaſſe dicuntur. Fridericus III. Imp. privilegiis nundinarum ceteriſque, quibus oppida vicina gaudebant, circa An. MCCCCLX. Kienshemium inſtruxit. Præter Eccleſiam parochialem, ubi Schwendiorum ſepultura, Sacellum quoque, SS. Felici & Regulæ dicatum, hic extat. Leo IX. Papa eam cum curia dominicali

(*n*) Glaser loco cit. ubi hæc verba: *Dafur wir ym einſetzen an rechtem pfande, vier ſuder weyngelts, uff ſand Marteins tag, und acht pfunt Basler pfenninge cinſes, die man nennet Hornung gewerff, alle jar in deme dorffe Ammerswiler* &c.

(*o*) Norma hæc ſequendi matrem vulgo *die baſe hand* in illis oris dicitur.

(*p*) Annales Colmar. ad An. MCCLXXIX.

(*q*) Vid. Inſcriptiones ſepulcrales Abbatiæ Pariſ. apud Hugonem *Monum. S. Antiq.* Tom. II. pag. 278. ſq. & Bernhardinus Abbas Lucellenſis, *de Eccleſia S. Regula Kiensheim.* Bruntruti An. MDCLXII.

(*r*) Heſſo de Kensheim An. MCCXCVI. Cuno Armiger de Kensheim An. MCCC. apud Hugon. loco alleg.

Tigurino Ord. S. Bened. Parthenoni conceſſit, à quo venditionis pacto ſine ſeculi XIII. ad Locellenſem Abbatiam tranſiit. B. Virginis & Johannis Evangeliſtæ imagines, An. MCCCCLXVI. Sigoltzhemii ab igne ſervatæ, indeque ad B. Regulam Kienshemium translatæ, à vicinis remotisque adeuntur. Fridericus III. Imp. inſigni cum procerum comitatu An. MCCCCLXXIII. eo pervenit, locum miraculis celebrem, veneraturus. Pranſus eſt in curia Lucellenſi, quæ ad latus Eccleſiæ, pileumque Huogaricum, auro & argento pictum, in capella ſuſpendit. (*s*) Ubi Eccleſia parochialis eſt, moniales Alſpacenſes primum ſuum monaſterium habuerunt, ſub Rudolpho I. demum in vallem ubi hodie degunt, inde profectæ. Memoriam rei platea, Alſpacenſis dicta, Kienshemii ſervat.

§. CLXXIX.

Alii vici.

Sigolsheim, vicus quoque major, cujus priſca nomina ſub Periodo Francica dedimus, (*t*) ad Dynaſtiam Landſpurgenſem ita pertinet, ut Rappoltſteinenſi etiam quidam ejus incolæ ſerviant. Ex incolis nimirum alii Imperiales, alii Rappoltſteinenſes dicuntur. (*u*) Priores, ex liberis Imperii civitatibus Sigolshemium translatos, (*x*) Dynaſtæ Rappoltſt. à Johanne & Nicolao Erleo An. MDXI. ſibi pecunia compararunt; poſteriores, ex Rappoltſteinenſi ditione pridem egreſſi, (*y*) ab Eccleſia Baſil. io feudum recipiuntur. Quodlibet hominum genus peculiarem ſuum Scultetum habuit. Circa liberos, ex diverſæ jurisdictioois parentibus natos, idem hic, qui Ammersvillæ, ſervandus eſt mos. Multos homines de Sigoltzheim per Rappoltſteinenſem Dominum An. MCCLXXXVII. captos atque abductos eſſe, ANNALES COLMAR. docent. Sua ſorte ditione illi excesſerant in alienam.

Lagelsheim, vicus prope Colmariam trans Illum, ubi magnam à Cunone de Horburg & Egelolfo de Urſelingen, inter ſe prœliaotibus, An. MCLXXVIII. cædem commiſſam eſſe, *Fragmentum hiſtoricum* URSTISII (*z*) refert. Burcardi de Fricka temporibus oondum ad Landſpurgenſem, ſed ad Enſisheimenſem Præfecturam ſpectavit. Carolus V. Imp. illum ſeparatim Jacobo Villingero de Schœnenberg dedit in feudum, poſtquam Comitibus à Lupſen, Dynaſtiæ univerſæ poſſeſſoribus, numerata ſatisfactum pecunia. Sed Carolus Villingerus, Jacobi filius, eundem Lupſenſibus reddidit An. MDXXXIX. (*a*) In vico hoc curtem dominicam & eccleſiam parochialem cum decimis ſuis Eticho, Alſatiæ Dux, Abbatiæ Ebersheim. donavit. (*b*)

§. CLXXX.

Fata Dynaſtiæ.

Dynaſtiam Landſpurgenſem Albertus I. Dux Auſtriæ, Brunoni, Dynaſtæ Rappoltſteinenſi, An. MCCLXXXVII. oppigoeraverat. Dominium ejus directum in Leopoldum Ducem, Alberti I. filiorum natu tertium, cum brevi poſt translatum fuerit, ſubditi, novo cum Brunone pacto offenſi, tumultuari cœperunt, nonniſi reſciſſo eo ad obſequium redituri An. MCCXCVI. Bruno anoo ſequeoti Dynaſtiam, ſibi oppigneratam, deſeruit. (*c*) Directo Leopoldus dominium utile junxit. BURCARDUS DE FRICKA inter Auſtriaca Alſatiæ dominia An. MCCCIII. totam enumerat. Leopoldus IV. cognomento ſuperbus, alii Brunoni, Dynaſtæ Rappoltſteinenſi, mille & trecentos, qui ei debebantur,

(*s*) De his plura in BERNHARDINI libello modo alleg.

(*t*) Tom. I. pag. 732. §. CCXLIV. HUGO *Monum. S. Antiquit.* Tom. I. pag. 185. & Tom. II. pag. 300. Sigoltzhemium male oppidum vocat.

(*u*) German. *Reichs leuthe & Rappoltſteiniſche leuthe.*

(*x*) In ſententia Magiſtratus Ammersvillani anno MCCCCXLIX. dicitur: *Welche zu Sigoltzheim geboren ſint und werdent, und deren mutter des Richs zu Sigoltzheim geweſen iſt, ſol der mutter nochſlaben und dem Rich zu Sigoltzheim dienen; und alle die zu furo gen Sigoltzheim ziehent und geboren ſint, uſſer dem Rich innerhalb der kreiß, hie diſſite der Ottersbubel, der Blindach und dem Eckenbach, ſol man doſelbeſt dem Rich zu Sigoltzheim dienen und ſuſt furer, und uſſerhalb dem kreiß nit.*

(*y*) De his conventio Maximini de Rappolſtein cum Sigismundo Comite de Lupfen An. MDIX. inita, ubi: *Alle perſonen, ſie ſigend wyp oder mann, die uſſ Stetten, dorffern, vvilern oder flecken, den Herrn von Rapoltzſtein anherig geboren, ſich mit huſvveſen zu Sigeltzheim nidergeloſſen hant, jetzund doſelbt vvonend oder kunfftiglich nider loſſen vverdent das dieſelben der Herrſchafft Rapoltſtein ſweren ſollend nun hinfuro ewiglich und one vviderred; mit gevverff, ſturen, reiſen und allen andern burgerlichen dienſten gevvertig ſin... Item es ſollen auch en ſolchen gezugden die kinder allweg der bæſen handt, das iſt den muttern noch den Herrſchafften zu Sigeltzheim dienen, in allermaſſe ſolich*^*miterhalb zu Ammersvviler gehalten iſt.* &c.

(*z*) *Scriptor. Rer. Germ.* Tom. II. pag. 85.

(*a*) *Cod. Mſ. feudor. Regim. Enſisheim.*

(*b*) *Chron. Novient.* apud MARTENE *Theſ. Anecdot.* Tom III. col. 1133.

(*c*) *Codex Mſ. feudorum Regim. Enſisheim.*

Digitized by Google

tur, florenos ex Præfecturæ Landſpurgenſis cenſu An. MCCCXCVII. conceſſit. (*d*) Leopoldus hic cum An. MCCCCXI. improlis obüſſet, terras ejus Fridericus IV. frater natu major accepit. Friderico autem in Concilio Conſtantienſi An. MCCCCXV. proſcripto, Landſpurgum, uti alia multa, alienam in poteſtatem perveniſſe videtur. Sigismundus Imp. enim Johannem, Comitem de Lupſen, in poſſeſſione ejus anno MCCCCXXXV. confirmavit. (*e*) Facile tamen ad Auſtriacos, rerum in Imperio ſumma mox potitos, rediit, ita quidem, ut Lupſenſes Dynaſtiam, à Cæſare ſibi collatam, tanquam feudum Auſtriacum, retinerent. Philippus, Elector Palatinus, nt Advocatus provincialis Alſatiæ, cum Sigismundo Comite An. MCCCCXCIII. de hominibus in Wintzenheim & Morsvilla transegit, ita quidem, ut definiverint, quinam exterorum, in vicos bos demigrantium, Imperio, quique Dynaſtiæ Landſpurg. obnoxii ſint. (*f*) Plenariam inveſtituram Sigismundus Comes à Carolo V. Imp. An. MDXXI. obtinuit. Sigismundo patruelis ipſius ſucceſſit Georgius Comes, cum quinque fratribus, quos Ferdinandus I. An. MDXXIX. inveſtivit, caſtri & oppidorum ſibi apertura ſervata: id quod Joachimo, Georgii filio, & agnatis ſuis An. MDXLVIII. quoque obtigit. Joachimo defuncto Lupſenſes denique, feudum diutius cum retinere non poſſent, inclyto illud Viro, Lazaro de Schwendy, An. MDLXIII. vendiderunt, annnente Ferdinando I. Imp. qui Lazaro novas inveſtituræ literas, imo & plenam de feudo hoc teſtandi facultatem anno ſeq. indulſit. Advocatiam Cæſaream Keyſersbergenſem pro trium millium & ducentarum librarum ſumma idem in pignus accepit, ſibique plura per illum diſtrictum comparavit allodia. Schwendiis inde Landſpurgici Baronatus axioma acceſſit. (*g*)

§. CLXXXI.

Lazarus teſtamento An. MDLXXIX. filium unicum, Guilielmum Schwendium, ſub fideicommiſſi onere, bæredem conſcripſit. Guilielmus, maſcula deſtitutus prole, in agnatorum ſuorum detrimentum Auſtriacos induxit, ut filiam ſuam unicam, Helenam Eleonoram, feudi maſculini capacem declararent. Obtulit enim iis in feudum, quæcunque à patre acceperat, allodia, ea tamen conditione, ut ſi nnquam illa Dynaſtiam amitteret, hæc apud hæredes ejus, natura ipſorum quamvis immutata, permaneant. Helena Eleonora Jacobo Ludovico, Comiti Furſtenbergico, primum, dein Nicolao Baroni à Leyen nupſit, eisque Dynaſtiam Landſpurgenſem, de qua prior nomine uxoris An. MDCXIII. inveſtitus eſt, attulit; refragantibus lineæ junioris Schwendiis, quos Lazarus filio ſuo per teſtamentum ſubordinaverat ſine medio. Lineæ hujus conditor fuit Wilhelmus, Lazari frater, qui Alexandrum genuit filium; Alexander genuit Maximilianum. Huic Dynaſtia An. MDCLVI. decreto novem virorum, quos Ludovicus XIV. delegerat, vi teſtamenti illius, reddita, adeoque Leyenſibus erepta eſt. Sed qui Maximiliano ex fratre nepos ſucceſſit, Franciſcus Schwendius, eandem poſteriore Regis decreto amiſit An. MDCLXXX. quod extra Galliam viveret. Dynaſtia hæc ergo Montclario Baroni, rei militaris per Alſatiam præfecto, dono Regis obvenit. Montclario ſine maſcula prole defuncto, allodialia boua, quæ ſub certa lege Auſtriacis per Guilielmum Schwendium in feudum oblata vidimus, Leyenſibus quidem reſtituta ſunt; at Dynaſtiam ipſam in feudum iterum maſculinum Montclarii genero, Marchioni de Rebé, quæ nobilis Occitanorum familia, An. MDCXC. Rex contulit. Sed & hic triennio poſt, unicæ filiæ pater, cum deceſſiſſet, Thereſiæ Montclariæ, viduæ, & Mariæ Joſepbæ de Rebé, filiæ ejus, quam Comitis du Bourg, Franciæ Mareſchalli, filius deinceps uxorem duxit, ea lege Dynaſtia conceſſa eſt, ut matri filia, & mares, ex ea naſcituri, ſuccederent. Ludovicus XIV. An. MDCCXIV. Dynaſtiam ex ejusdem Rebiæ manibus pro ſexaginta millibus librarum, quas Alſatiæ provincia ſolvit,

(*d*) Teſte charta in Archivo Rappolſtein. in qua hæc verba: *Alſo das wir im fur das alles drizehen hundert guldin geben ſollent, und habent auch im gewennet... das er die von unſer luten gemeinliche, die in unſer Ampt gen Landesperg geborent, die jetzund ſin pfandt von uns iſt, nemmen und uſbaben ſoll.* &c.

(*e*) Archiv. Civitatis Colmar.

(*f*) En verba chartæ: *Wir Philipt... bekennen.. daſs wir als ein Landvogt in Elſaſs uns... umb die dienſt u. angeborigkeit der armen leuth, ſo von auſſen in die dorffer u. gericht zu Morſchweyer u. Wintzenheim gezogen ſeind u. furter ziehen werden, vertragen baben laſſen, alſo daſs alle die leuth, ſo auſs dem Stifft Strasbourg auch in der Mundat mit ihrem anbang, item dem Stifft Murbach, item Munſter im S. Gregorien thal u. dergl. allen andern freyen Clæſtern, wie oder wo gelegen ſein, item von der Herrſchafft Horburg, item von der Herrſchafft Rappolſtein... item von der Herrſchafft Hattſtatt.. u. daran auch alle freye und Reichſtatt.. die alle ſollen dem H. Rich u. uns als Landvogt dienen. Dargegen ſollen alle die leuth auſſerbalb der vorgeſchriebenen freyen Stifften &c. von allen andern furſtenthumben der Herrſchafft Lupffen dienen.* Datum Heidelb. die Jovis poſt S. Galli An. MCCCCXCIII.

(*g*) *Freyberr zu Hoben-Landſperg* in epitaphio Guilielmi Schwendii, in eccleſia parochiali Kienzheim. An. MDCIX. ſepulti, legitur.

redemit, ac civitati Colmarienſi in compenſationem Prioratus D. Petri tradidit, quem Capitulo majoris Eccleſiæ Argent. in compenſationem Aulæ, ſummo Templo contiguæ, (*Bruderhoff*) quam in Collegium Patrum Soc. Jeſu & Seminarium Eccleſiaſticum idem Rex pridem converterat, traditus eſt.

DYNASTIA RAPPOLTSTEINENSIS.

I. Præfectura Rappolſt.

§. CLXXXII.

Nominis origo.

Rappoltus, vir dives & nobilis, ſeculo VIII. jam nomen ſuum villæ communicavit, (*h*) quod ſucceſſu temporis quoque communicatum eſt caſtro, montis adjacentis ſummitati impoſito, nempe Rappolti petræ; germanice *Rappolſtein*, gallice *Ribeaupierre* dicto. (*i*) Caſtra enim, rupi impoſita, majores noſtri metonymice *Petras* dixerunt vel *Rupes*. (*l*) Idem ille mons aliis duobus caſtris, ſitu, ſtructura, nomineque diverſis, conſpicuus eſt; quæ cum caſtro ſupremo formam triangularem conficiunt, & è longinquo gratum oculis ſpectaculum præbent; quæ & inter Alſatiæ memoranda ponuntur.

Caſtrum Hohe-Rappolſt.

Summum præ reliquis ſemper tenuit principatum; Alta Rappolti Petra, *Hohe-Rappolſtein* (*m*) dictum, ut à ceteris, ſitu & ditione inferioribus, diſtingueretur: ab eo quoque univerſa Dynaſtia ſuum nomen accepit. Magna hujus arcis antiquitas eſt, qua, ſi Iſenburgenſem & Egisheimenſem excipias, reliquas omnes Alſatiæ ſuperat. Henricus IV. Imp. turbidis diſcordiæ inter Imperium & Sacerdotium temporibus, Burcardi, Epiſcopi Baſil. fidem atque conſtantiam remuneraturus, eidem *prædium* ſuum *Rapolſtein*, quod à patre ſuo hæreditario jure acceperat, in pago Alſatiæ, in Comitatu Henrici Comitis ſitum, An. MLXXXIV. donavit. (*n*) Rappoltſteinium ergo Ducum Franconiæ & Imperatorum, qui Salici dicuntur, patrimonium fuit, ex Egishemii Comitum, cognatorum ſuorum, hæreditate forſan comparatum. Conradus II. Imp. Henrici IV. avus, matrem habuit Adelheidem, ex Egishemii Comitibus ortam. (*o*) Rudolphus, Epiſcopus Baſil. Rappoltſteinium, quod à patre acceperat, filio ejus Henrico V. Imp. An. MCXV. reddidit, ut Advocatiam Monaſterii Fabarienſis in Epiſcopatu Curienſi acciperet. (*p*) Aſt interceſſit Pontifex Romanus, cujus opem, quo minus id fieret, Gewoldus, Monaſterii Abbas, imploraverat. (*q*) Retinuit tamen Henricus caſtrum, idque ad ſuos in Imperio ſucceſſores transmiſit, donec Fridericus I. Ortliebi Epiſcopi & aliorum precibus atque teſtimoniis inductus, illud cum *medietate villæ Rappolsvvilre* Eccleſiæ Baſilienſi reſtituit. (*r*) Tantæ antiquitatis ergo cum ſit Rappoltſteinium caſtrum, non mirum eſt ſec. XIII. illud jam appellari vetus caſtellum. (*s*) Anno MCCLXXXVII. bis obſeſſum, non captum eſt. Anshelmus enim Dynaſta cum fratri & nepotibus ſuis debitam bonorum portionem reddere noluiſſet, Rudolphus I. Imp. caſtrum *Rapolzſtein* per Colmarienſes & Keiſersbergenſes, Duce Baldeckio, hisque poſt triduum recedentibus, (*t*) ipſe mox præſens obſedit; ſed difficultate, militumque ſeditione abſterritus, re infecta diſceſſit. (*u*) Ulricus Dynaſta Carolo, Lotharingiæ Duci, & Bernhardo, Marchioni Badenſi, jus aperturæ caſtri hujus An. MCCCCXXV. conceſſit;

(*h*) In primis chartis, quas Tom. I. pag. 730. allegavi, *Raboldo-villare* & *Ratpoldes-villare* locus appellatur. Apud Helvetios quoque ad Lacum Turicenſem, in peninſula quaſi, pervetus oppidum eſt Rapertivilla, *Rapperſchvveil*, quod GUILLIMANNUS *Helvet.* Lib. I. Cap. 4. pag. 36. priſcis Helvetiæ oppidis acceoſet, à Raperto quodam, Ludovici Regis Duce, quem arcem ibi conſtituiſſe cenſet, nomen derivans. Ita Hunivilla, dimidia tantum leuca à Rappoltivilla noſtra diſtans, ab Huno ſeu Hunone & Huna, ejus uxore, ſeculo VII. nomen accepit. Vid. ſup. pag. 77.

(*i*) Veteres chartæ Rappoltſteinenſium, gallice ſcriptæ, *Rabapierre* habent. Ita jam An. MCCLXXIV. LXXXII. XC. Alibi quoque *Rainbaupierre* & *Robalpierre* legitur. Vid. MAURISSE *Hiſt. des Evêques de Metz* pag. 486.

(*l*) Conf. pag. 53. not. (*y*).

(*m*) Nomine hoc primum uſus eſt Johannes Rappoltſteinios An. MCCCXX.

(*n*) Diploma ab HERRO. *Geneal. Habſb.* Tom. II. num. 189. ubi tamen anno prius datum legitur, quam in Cod. Mſ. unde Herrgottus illud deſumſit. Majorem anachroniſmum URSTISIUS commiſit in *Chron. Baſil.* Lib. II. pag. 220. ubi donatio hæc ab Henrico III. Rege Rom. An. MXXXIV. facta ſcribitur.

(*o*) Vide infra Genealog. Landgravior. Alſatiæ inf.

(*p*) Diploma Henrici V. apud HERRG. loco cit. num. 194.

(*q*) Rem enarrat URSTISIUS loco alleg. & ex eo JOH. GULERUS *Rhætia* Lib. IX. fol. 126. ſq. confer. *Baſilea Sacra* pag. 178.

(*r*) Res ipſa non dubia, ſed Diploma tamen Friderici Imperatoris, quod HERRG. loco cit. num. 239. produxit, Henriciano contrariatur. In illo enim Henricus I. (intelligitur Sanctus) Rappoltſteinium Eccleſiæ Baſil. donaſſe, Henricus III. vero abſtuliſſe dicuntur. Diploma Friderici mutilum eſt & caret æra.

(*s*) In diviſione bonorum Rappoltſteinenſium An. MCCXCVIII. Johannes ſe Dynaſtam ſcripſit *von der hoben Rappoltzſtein, oder alten Caſten*; errore librarii *Caſten* pro *Caſtel*. Nam Johannes Epiſcopus Baſil. Ulricum & Johannem Dynaſtas An. MCCCXLI. inveſtivit *mit der burg Hoben Rappoltzſtein, die man auch nennet alten Kaſtel*. Ita quoque ſequentes Epiſcopi. Inveſtitura An. MCCCLXXI. habet: *Caſtrum Rappoltzſteine ſuperius, in vulgari alten Kaſtel nuncupatum.*

(*t*) *Chron. Colmar.* pag. 49.

(*u*) Idem *Chron.* loco cit. & *Annales Colmar.* ad An. alleg.

conceſſit; imo Reinholdo, Urslingano Duci, illud prorſus commiſit, ſalvo tamen pacto priore. (x) Ceterum caſtrum hoc militibus de AltenKaſtel, nobili olim apud Rappoltſteinenſes familiæ, nomen impoſuit.

§. CLXXXIII.

Caſtrum Girſperg.

Caſtri inferioris, quod ab initio ſimpliciter Rupes, (*Stein*) dein *Girſperg*, appellatum eſt, tectum An. MCCLXXXVIII. exuſtum eſt fulmine. (y) Girſpergenſes ſcil. Nubiles à Rappoltſteinenſibus devicti, arcem ſuam avitam Girſperg, in valle Gregoriana ſitam, cum hac commutarunt, quod ſeculi XIV. initio factum. ANNALES COLMAR. ad An. MCCCIII. ita ſcribunt: " Domini de Girſperg caſtrum ſuum Girſperc Dom. „ Henrico de Rappoltzſtein tradiderunt tali conditione ſeu pacto, ut eis caſtrum, quod „ dicitur *der Stein* ſeu Lapis, in ſuam poteſtatem traderet. „ Pactum autem eo tempore nondum effectui datum fuiſſe, ex variis ſcrinii Rappoltſteinenſis documentis apparet. An. MCCCXVI. demum commutatio caſtrorum facta eſt, ita tamen ut Rappoltſteinenſes pro centum & quinquaginta marcis argenti reluitionis jus ſibi ſervaverint. Deficiente Girſpergenſium gente, caſtrum hoc ad Rappoltſteinios rediit.

Caſtrum Gros-Rappoltſtein.

Tertium caſtrum, quod ceteris poſterius eſt, in diviſione Dynaſtiæ, inter Ulricum & Brunonem An. MCCCLXXIII. ut & in alia An. MCCCCXIX. *caſtrum majus*; (z) alibi *caſtrum inferius*; (a) in Codice autem Mſ. Rappoltſtein. (b) *S. Ulrici* caſtrum appellatur, quod capella ejus huic Divo dicata fuit, cujus rudera hodieque ſuperſunt. Integrum illud uſque ad belli tricennalis tempora ſubſtitit; duo priora fine ſeculi XVI. jam fuerunt relicta. Caſtrum inferius (*Unter-Schloſs*) nunc communiter vocant. Hoc literis inveſtituræ Baſil. An. MCCCCXL. primum cum arce ſuperiore inſertum legitur. Girſpergenſe vero inter feuda nunquam fuit numeratum. Bruno, vir animi turbulenti, An. MCCCXCVII. à Lamprechto, Epiſcopo Bambergenſi, caſtrum ſuperius, quam ob cauſam neſcitur, in feudum accepit. (c) Decimo quinto poſt anno Bambergenſis Antiſtes illud Michaeli Comiti de Wertheim contulit, quod Rappoltſteinii dominium ejus directum noluiſſent agnoſcere. Res ad Judicem Imperii An. MCCCCXV. delata, ſed non deciſa eſt: Rappoltſteinenſes tamen extra litem ſunt poſiti. Nec Bambergenſis ab eo tempore Baſilienſem turbavit.

§. CLXXXIV.

Rappoltsweiler oppidum.

Rappoltſteinio caſtro ad montis radices ſubjacet primarium Dynaſtiæ oppidum Rappoltivilla, *Rappoltzweiler*, Gallice *Ribeauviller*, quod ſeculo XIII. in oppidi formam ex vico ſurrexit. Vicum non Francica modo Periodus vidit; (d) ſed Romanas quoque habitationes indicant præſtantiſſimi nummi, apud Rappoltivillam ſubinde reperti. (e) Tres portæ turritæ oppidum in quatuor partes diſtinguunt; quæ ſingulæ ſingula oppida conſtituere; unde Rappoltivillam quatuor oppidis conſtare, communiter traditur. An. MCCLXXXIV. chorum eccleſiæ in *Rapoltzwir* inchoatum ANNALES COLMAR. referunt. Adolphus Naſſovius, Rappoltſteiniis Dynaſtis infenſus, *Rapperſchwiler* An. MCCXCIII. obſedit, vineas deſtruxit ac domos. (f) Vetus & novum oppidum, una cum vico *Oberdorf*, in hujus Dynaſtiæ diviſionis charta An. MCCXCVIII. primum memorantur. (g) Oppidum inferius ſuperiore vetuſtius eſſe hinc nobis apparet. Qui enim heic vicus notatur, oppido dein ſuperiori accrevit; iiſdemque cinctus eſt mœnibus. Oppidum *Rapoltzwilr* ab oppido ſuperiore (*Obere Statt*) in charta anni MCCCXXXVIII. diſtinguitur, qua Johannes & Anshelmus, prioris poſſeſſores, in agnatos ſuos illud tranſtulerunt. Superius ergo recentius & ignobilius fuit inferiore, quod hoc proprie Rappoltivilla nuncupatur. Curiam in veteri oppido Rappoltzweiler Ulricus & Johannes Dynaſtæ Rudolfo, Lotharingiæ Duci, An. MCCCXLIV. in feudum

 obtu-

(x) Charta Urſeling. Ducis in Archivo Nanceiano.

(y) ANNALES COLMAR. ubi *der Stein von Rappoltzſtein.*

(z) *Die groſſe Burg, die groſſe veſte Rappoltſtein.*

(a) Inveſtitura An. MCCCLXXI. habet: *Caſtrum Rappoltzſteine inferius, in vulgare Niderburg nuncupatum.*

(b) Agit de juribus Dynaſtarum ſub finem ſeculi XV. ubi fol. 71. hæc verba: *Item ob die Herrſchafft bugen voill uff dem hoff oder uf den trigen ſchleſſern, Hoch Rapolſtein, ſant Ulrich und Girſperg, ſollen die gemein ſchuldig ſein zu fronen und git man inen des dags 2. den.*

(c) Epiſcopus hic in ſuis Inveſtituræ literis ait: *mit der veſten Hohen-Rappoltzſtein, mit allen ihren zugehœrden, alſe die von uns und unſerm Stifft zu lehen gaut.*

(d) Conf. Tom. I. pag 730.

(e) An. MDCCXLV. aureus Hadriani Imp. nummus, optime conſervatus, hic inventus eſt.

(f) Verba *Chron. Colmar.* pag. 50.

(g) Chartæ verba hæc ſunt: *Rappoltſtein und der Stein, und die neue Statt, u. das Oberdorff. .. alten Caſten u. die alte Statt.*

Digitized by Google

obtulerunt. (*b*) *Inferiora oppida Rappoltſteiniana ambo* charta inveſtituræ Epiſcopi Baſil. An. MCCCXLI. & alia An. MCCCLXXI. *quatuor oppida* caſtro cootigua, *duo ſuperiora & duo inferiora, in volgari Rappolzvviler* nuncupata, commemorant. Biennio poſt Ulricus & Bruno Rappoltivillam inter ſe partiti ſunt ita, ut duo ſuperiora illi, huic inferiora oppida traderentur. Inſeriora civitas Argent. An. MCCCLXXXIX. quo grave inter ipſam atque Dynaſtas bellum exarſerat, occupavit, illæſis tameo ſuperioribus, cum quibus pacem ſervavit.

§. CLXXXV.

Incremen-tor. cauſæ. Incrementa hæc Rappoltivillæ vicinos quosdam vicos paulatim everterunt. *Roggenhauſen* (*i*) infra oppidum diſtrictus cujusdam oomeo eſt, qui à Rappoltivillaoo conſtanter ſeparatus, ſacelli & vici, à pluribus jam ſeculis deſtructi, rudera ſervat. *Ellenvveiler* Roggenhauſæ vicinum, propius oppido fuit, (*j*) ſeculo XVI. demum ad finem properante, penitus deletum. Curiam in Ellenwiler Ita de Homberg, Friderici Comitis de Toggenburg uxor, cum oppido Lieſtal & caſtro Hœnberg, Eccleſiæ Baſil. An. MCCCV. vendidit. (*k*) Vicus ipſe oobili Alſatiæ genti, quæ periit, nomen ſuum impoſuit. An. MCCCXLVIII. Petro de Lutersdorf pro octo marcis argenti oppigneratus ille & Ao. MCCCXCIV. à Brunone Dynaſta redemtus eſt. Cum vico Cœoobium fœminarum Ord. Dominic. quod in eo perſtiterat, abolitum. *Altheim* vicus initio ſeculi XIII. diſparuit, (*l*) maximaque parte in vicinum Zellenbergæ oppidum translatus fuiſſe videtur.

Duces Auſtriæ & Dynaſtæ Rappoltſteinenſes An. MCCCXV. inter ſe convenerunt, in *Berckheim* & in *Rappolsvviler* oppidis, Pfalburgeros non recipi debere; qui alterutrius ditione egreſſi. (*m*) Berghemium enim in Auſtriaca tum poteſtate erat. Oppido ſuperiori imminet caſtrum, quod quartum & poſtremum, poſtremorum Dynaſtarum ſedes fuit; & ſartum tectum ſervatur. In hoc publica Lutheri ſacra anno MDLXIII. die 18. Aprilis Georgii Palmarii Staufenſis, cui Mathias Erbius aliquot annis præluſerat, miniſterio primum peracta ſunt, ad hunc uſque diem ibidem ſervata. Nam quarta fere incolarum Rappoltivillæ pars Auguſtauæ confeſſioni addicta eſt. Judæi quoque magno numero heic vivunt, à pluribus ſeculis io tutelam recepti. Ludovicus Bav. Imp. eos Dynaſtis Rappoltſt. An. MCCCXXXI. pro quadringentis marcis oppigoeravit. Sexennio poſt veneficii ſuſpecti plures illorum tumultu civium perierunt. Aqnas calidas prope Rappoltivillam è terra æſtuantes, vetus tabularii Rappoltſteio. ſcheda ſec. XV. & Irenicus (*n*) præclare commendaot.

§. CLXXXVI.

Cœnobia varia. Rappoltivillæ, ut & in ejus agro, Monaſteria fuerunt plura, maximam nunc partem diruta. Unicum ordiois Auguſtiniani Cœnobium hodieque in medio oppidi ſupereſt, quod Henricum de Rappoltſtein Ao. MCCXCVII. auctorem agnoſcit. Subjectum eſt ei *Tuſenbacenſe* ſacellum, D. Mariæ dicatum, votivis peregrinationibus celebre, ſemileucæ ſpatio ſupra oppidum in eremo ſitum, quod An MCCCXVIII. ex chartis primum innoteſcit. Ejusdem ordinis S. Aug. cœnobium virorum, *S. Nicolao de Syle* dicatum, è Tuſenbaci regione uſque ad An. MDXXXIX. fere ſubſtitit. Moniales An. MCCLVIII. Seleſtadium inde translatæ, Auguſtini cum S. Dominici ord. regulam commutaruot. Prope Eccleſiam parochialem oppidi Clara, nobilis Johannis ab Illkilch vidua, ſibi ac aliis ſui ſexus recluſis, ſub Magiſtræ diſciplina victuris, An. MCCCLII. Recluſorium, ſpatioſum ſatis, extruxit; quod ſub ſeculi XVI. initium periit, in ſtabulum abhinc converſum. Trecentis ſupra Rappoltivillam paſſibus in vallis, quæ ad D. Mariæ Fanum ducit, introitu præpoſitura Benedictino-Cluniacenſis ordinis, à S. Morando nominata, ſuperioribus bellis interiit. Bonis ejus Jeſuitæ Friburgenſes cum Monaſterio S. Morandi prope Altkircham, cui præpoſitura hæc aliquando juncta fuit, Archiducum liberalitate potiti ſunt. Eccleſia tamen etiamnum ſupereſt. Alia ejusdem regulæ præpoſitura majoris ab oppido leucæ ſpatio, in loco, quem Eberlioi pratum (*Eberlinsmatt*) vocant, (*o*) nonniſi ſeculi XIV. decurſu ſubſtitit. Monachos eremitæ quidam ſuſceperunt, donec ædificium ipſum fine ſeculi XVI. everteretur. Cœnobium ſœminarum ord. Domio. in *Ellenweiler*, vico deſtructo, de quo ſupra quædam annotavimus, An. MCCCLXVIII. primum memoratur in chartis. Rap-

(*b*) Tabular. Ducal. Nancej. *unſern hofe, gelegen in der alten Statt zu Rappoltzvveiler.*

(*i*) Dicitur ab aliis *Regenhauſen*, de quo conf. ſupra pag. 78. §. CXX. & Tom. I. pag. 730.

(*j*) Conf. Tom. I. pag. 724. §. CCXXII.

(*k*) *Merckvvurdigk. der Landſchafft Baſel.* Part. IX. pag. 970. ſqq.

(*l*) Tom. I. pag. 714. §. CXCII. & ſupra pag. 78.

(*m*) Exſtat inſtrumentum apud Wencker. *de Pfalburgeris* pag. 186.

(*n*) *Exegeſ. German.* Lib. VIII. Cap. IV. pag. 307. Adi Tom. I. pag. 14. not. (*u*).

(*o*) Hinc *S. Benedicten von Eberlins-matt* vulgo dicitur.

Rappoltivillanæ præfecturæ vicus *Thannen-Kirch* attributus eſt, in monte, abietibus, unde nomen accepit, conſito; qui altiſſimo monti Teochel ſobjacet, à Berghemio atque Rappoltivilla uno lapide diſtans. Idioma heic, ex Lotharingico & Germanico conflatum, in uſu. Rathſamhauſii locum initio ſeculi XV. Rappoltſteinenſibus vendiderunt.

§. CLXXXVII.

II. Præfect. Gemar.

Gemaria caſtrum eſt cum oppidulo, ſitum in via regia, quæ Seleſtadio Colmariam ducit. Vicus ſeculo VIII. jam extitit; (*p*) caſtrum ſeculo XIII. conditum eſt; oppidulum ex caſtro & vico ſurrexit. Auctor caſtri Rudolphus I. Rex Rom. An. MCCLXXXVII. quo Anſelmum de Rappoltſtein, domeſticæ pacis turbatorem, uti ſupra diximus, agreſſus eſt. CHRONICON COLMAR. (*q*) rem ita deſcribit: "Poſthæc mandavit Rex eidem Domino, (Baldeckio) ut civitates Alſatiæ congregaret, & in *Villa Gemer* caſtrum ligneum fabricaret. Ipſe autem intra octavam Petri & Pauli civitates congregavit, & caſtrum, ut ſibi imperatum, inchoavit & in brevi tempore conſummavit. Conſummato caſtro milites ibi reliquerunt, & ad propria redierunt. Acta ſunt hæc Anno Domini MCCLXXXVII." Pace Rappoltſteinios inter quadriennio poſt reſtituta, Hermannus, cui Gemaria obtigerat, ligneum hoc caſtrum, tumultuarium opus, firmiſſimum reddidit. Sed Adolphus Naſſovius, novis Rappoltſteinenſium motibus excitatus, poſt alias obſidiones Gemariam quoque An. MCCXCIII. per Dominum de Berckheim magnis machinis, lapides projicientibus, everti curavit. (*r*) Inde Rex ipſe "cum exercitu ad Gemar proficiſcitur; Dominus de Rapoltſtein & alii capti una ducuntur ... Res Dom. de Rapoltſtein in tres partes dividuntur; quarum una Dom. Henrico, altera filio fratris (obveniret,) tertiam ipſe in ſuam traheret poteſtatem. Ob id hæredes omne jus in *Gemere* & hereditatem in regiam poteſtatem tradiderunt." (*s*) Manſit Gemaria in manibus regis, donec Anſelmus Rappoltſteinenſis An. MCCXCVI. captivitate ſua ſolveretur. (*t*) Reſtauratum caſtellum, incendio rurſus vaſtatum eſt, intervallo biennii. (*u*) An. MCCCXVIII. Johannes de Rappoltſtein uxori ſuæ, Eliſabethæ à Geroldseck, in curia dominica Gemarienſi dotalitium aſſignavit, annuente Ulrico, Alſatiæ infer. Landgravio, à quo Rappoltſteinenſes, uti ipſi Landgravii à Murbacenſi Abbatia, vicum *Gemar*, qui inferior dicebatur, (*x*) ejuſque Eccleſiæ patronatum, cum curia dominica in feudum acceperant (*y*) Vicus tum nondum omnis, ſed ſuperior tantum ejus pars, novo oppidulo fuit conjunctus.

§. CLXXXVIII.

Gemariæ fata.

Caſtrum ex allodio feudum Eccleſiæ Argentinenſis An. MCCCL. evaſit; offerente illud Johanne Bertholdo Epiſcopo. (*z*) Vectigal Gemarienſe, nuper inſtitutum, Carolus IV. Imp. An. MCCCLXXVI. aboluit. Oppidulum Bruno Dyoaſta Henrico de Mullenheim An. MCCCXCV. punica fide oppigneravit, anno ſeqoenti, quod contraxerat, pactum everſurus. Hinc bellum cum Argentinenſibus, qui civem ſuum juvabant, enatum, Gemaria viginti dierum cincta obſidione. Res denique Auſtriæ Ducis, Berghemium delati, auxilio compoſita eſt. (*a*) Vix autem tempeſtas hæc tranſierat, cum ab iisdem Argentinenſibus, ſed aliam ob cauſam, novum Gemariæ immineret periculum. Maximinus, Brunonis filius, plures in caſtellum hoc Nobiles, quos inter Hohenſteinius Vicedominus, receperat, qui pro ſeculi illius more vicinos rapinis vexabant. Argentinenſibus, Epiſcopo & civibus, Baſilienſis Epiſcopus, Colmarienſes item ac Seleſtadienſes acceſſerunt, qui omnes menſe Februario An. MCCCCII. Gemariam, audaciæ receptaculum, ad deditionem compulerunt. Intercedente Ruperto, Rege Roma-

(*p*) Vid. Tom. I. pag. 728. §. CCXVI. Eccleſiam in *Gemare*, in *Winzenheim* &c. Otto I. inter Curienſis Epiſcopi bona recenſet An. DCCCCLIII. Charta anecd. Erſteinii data.

(*q*) URSTISII *Scriptor. Germ.* Part. II. pag. 49.

(*r*) CHRON. COLMAR. pag. 51. Male & confuſe rem hanc narrat KOENIGSHOVIUS *Chron. Alſat.* Cap. V. §. CXVIII.

(*s*) Ibid. pag. 52. ſq.

(*t*) ANNALES COLMAR. ad hunc An.

(*u*) Iidem An. MCCLXXXVIII.

(*x*) *Niderdorf.* Eccleſia hujus vici in charta An. MCCCLXIII. *die niedere kirch zu Gemar* dicitur. Hæc Ulrico, Brunoni vero *die burg und Statt Gemar*, tum obtigit.

(*y*) Ulricus Landgravius in charta archivi Murbac. An. MCCCXXXVII. ait: *Hant ouch von dieſem unſerme Herren* (Conrado Wernhero, Abbate Murbac.) *und von ſime Gotzhuſs zu leben Gemer das dorff mit twinge und banne u. dem Kirchenſatz in demſelben dorff, das hant die von Rapoltzſteine von uns zu leben.* Ludovicus Landgravius in charta Rappoltſt. An. MCCCLIV. ita: *der edel mann Joh. von Rappolſteine von uns u. von unſerer Lantgraveſchafft zu leben hat Gemer das dorf u. den dinghof in demſelben dorf.*

(*z*) Charta Bertholdi Epiſcopi: *die burg zu Gemar u. den vordern u. den bintern hoff, mit allem begriff, ſin eigenlich gut.*

(*a*) HERTZOG. *Chron. Alſat.* Lib. III. Cap. IV. bellum hoc male ad An. MCCCXCI. refert.

Romanorum, idem Maximinus Dynaſta cum Bernhardo, Marchione Badenſi, pacem caſtrenſem An. MCCCCVI. iniit, qua caſtrum & oppidulum Gemar omni tempore ei apertum ſore promiſit. Imo Bernhardo illi dimidia caſtri pars brevi poſt oppignerata eſt. Paci fœdus additum An. MCCCCXXIII. quo Bernhardus Rappoltſteinium & Gemariam caſtra ſuis copiis & apparatu ſuo militari quavis neceſſitate tueri ſpopondit. Marchio pignus ſuum circa An. MCCCCXX. in Reinholdum, Ducem Urslingenſem, & quinquennio poſt in Carolum, Lotharingiæ Ducem, transtulit, à Jacobo, Bernhardi filio, reluendum. Facta reluitio, poſtquam Lotharingus id per vicarios ſuos, Metenſem & Tullenſem Epiſcopos, Schmaſmanno Rappoltſteinenſi ea tradidiſſet conditione, ut ſibi jus aperturæ ſalvum maneret, poſtque ſex, quam Schmasmannus monitus fuerit, hebdomades pignus ipſe recipere poſſet. Jacobus Badenſis, portionem hanc, à Lotharingo An. MCCCCXXXIV. redemtam, Henrico Begero de Geiſpolzheim iterum oppigneravit. A Geiſpolzhemiis denique ad Rappoltſteinenſes An. MCCCCLXXI. rediit, numeratis Marchioni Badenſi ter mille florenis, pro quibus forte huic fuerat conceſſum. Rappoltſteinii, æſtivum Gemariæ tempus tranſigere ſoliti, caſtrum hoc *Molckenburg*, ignota nominis origine, appellarunt. Egenolphus Gemariam Mariæ Erbacenſi An. MDLXXII. & Eberhardus Agathæ Solmenſi An. MDCXXIV. uxoribus ſuis, dotalitium conſtituerunt.

§. CLXXXIX.

Vici. Ad Præfecturam Gemarienſem pertinent quinque vici:

Ilbenſern, ſeculo XVI. demum à piſcatoribus nonnullis ad Ellum conſtrui cœptus, jure civitatis apud Gemarienſes fruitur.

Heidolsheim, (b) *Muſig* & *Breitenheim*, feuda Auſtriaca fuerunt; Rathſamhauſiis primo, dein & Mœrſpergenſibus collata. Jacobum & Johannem à Rathſamhauſen fratres Rudolphus Dux An. MCCCLXI. Sigismundus Auſtriacus Caſparum de Mœrſperg & Mauritium à Rathſamhauſen ſimul de illis inveſtivit An. MCCCCLXXX. Tum vero vicus Breitenbeim, neſcio quo caſu, in villam redactus fuerat, ex qua hodie nil niſi capella ſupereſt, quam parochus in Muſich procurat. (c) Ager ejus Baldenheimenſi contiguus. (d) Mœrſpergenſes ſolos, abſque Rathſamhauſiis, An. MDXXXVIII. inveſtitos reperimus. Ab illis tandem Eberhardus de Rappoltſtein Heidolshemium atque Muſig, & quæ ex Breitenhemio reſtabant, An. MDCXIII. coemit. Eccleſiam in Breitenbeim Otto I. Epiſcopo Curienſi, cui cum Gemarienſi & aliis ablata fuerat, An. DCCCCLIII. reſtituit. (e)

Onenheim, (f) Henricus de Rappoltſtein per Eliſabetham, Burckardi de Geroldseck filiam, uxorem ſuam, cum Berghemio An. MCCCI. acquiſivit. Debebantur ei centum & quadraginta marcæ argenti à ſocero, qui cum eas ſolvere non poſſet, vicos hos genero tradidit, ab Alberto I. Rege Rom. & Imperio ſibi nuper oppigneratos. Onenhemium Rappoltſteinenſes medio ſec. XV. Henrico Meye, Dietrici Rathſamhauſii à Lapide affini, oppignerarunt; ſub quo Jacobus de Hobenſtein, vanas belli cauſas commentus, vicum hunc expilavit. Inde ad Walbachios Nobiles pignus mille & ducentorum florenorum tranſiit, hisque id tenentibus Abbatiæ Murbac. per Rappoltſteinenſes An. MDVII. in feudum oblatum eſt.

Jebsheim, (g) Eberhardo de Rappoltſtein Reinboldus Wezelius An. MDCXIII. vendidit. Si vicum in ſedecim partes dividas, tres ad Bergheimenſes Nobiles, reliquæ ad Dynaſtiam Rappoltſtein. ſpectant. Vicus in Alſatia licet ſuperiore ſitus, Equeſtri tamen inferioris Alſatiæ judicio paret. Bergheimenſes ibi caſtellum inhabitant.

Marca Gemar. Inter Gemariam, Seleſtadium, Onenheim, Elſenheim, Muſig, Berghemium atque Colmariam lata planities eſt, (h) paſcendis pecoribus apta, cujus uſus quatuor oppidis Rappoltivillæ, Gemariæ, Berghemio & S. Hippolito, tribusque vicis Onenheim, Elſenheim

(b) De hoc jam Tom. I. pag. 725.

(c) Abbatiſſa Erſtein. Rudolfo de Vegersheim An. MCCCXCII. in feudum dedit *neun buben, die do gelegen ſint zu Muſiche by Breytenbeim* &c.

(d) Ex his corrige, quæ Tom. I. pag. 718. §. CCII. de Breitenhemio dicta ſunt.

(e) Diploma anecdot. Erſteinii ſcriptum.

(f) Conf. Tom. I. pag. 728. §. CCXXXVI.

(g) Vid. ibid. §. CCXXVI.

(h) Dicitur *Marck, gemein Marck*; unde Gemar appellationem ſuam accepiſſe quidam conjiciunt.

Elſenheim & Orſchweiler communis. (*i*) Jurisdictio vero ſoli, Dynaſtiæ Rappoltſteinenſi competit, quæ judicio, quotannis in Illheuſern inſtituendo, lites dijudicat, & ſingulos paſtores novo jurejurando obſtringit. (*l*) Singulis ſeptenniis tractus illius fines luſtrantur à ſociis. (*m*) De jurisdictione iſta cum Lotharingiæ Ducibus, oppidi S. Hippoliti poſſeſſoribus, ante Suecorum in Alſatia adventum, non ſemel, conflictati ſunt Rappoltſteinenſes.

§. CXC.

Bergheim, (*n*) inter Rappoltivillam & S. Hippoliti oppida ad inferioris Alſatiæ confinia & Vogeli radices ſitum, cum duobus vicis *Rorſchwveyer* & *Rodern*, peculiarem per aliquot jam ſecula Toparchiam conſtituit. III. Præf. Bergheim.

Vix ullum in Alſatia locum reperies, qui per decurſum ſeculorum tot expertus ſit dominos, quot vidit Berghemium. Seculo VII. vir quidam nobilis, Hagio dictus, maximam Berghemii partem Monaſterio Mediano (*Moyenmoutier*) donavit. (*o*) Eccleſia loci, monaſterio huic pariter ſubjecta, Epiſcopo Baſilienſi deinceps pro caſeis aliquot in pignus tradita eſt. (*p*) Reliqua Conradus, Hermanni, Alemanniæ & Alſatiæ Ducis, pater, ab Ottone I. callide obtinuit, Monaſterii Abbate non conſentiente. (*q*) Recuperavit hic Berghemium An. DCCCCLXIV. opitulante Gerhardo, Epiſcopo Tullenſi, ſed idem Hermannus Dux An. DCCCCLXXVII. denuo invaſit, ac Lugoldo cuidam, compatri ſuo, conceſſit. Tentata hinc ſæpe per Medianenſes ejus receptio, quæ ſub Henrico II. Imp. demum facta cum fuiſſet, Bertholdus, Epiſcopus Tullenſis, doloſe rurſus, quod anno ſuperiore reſtitutum fuerat, Monachis abſtulit. (*r*) In *Tullenſium Epiſcoporum Actis* (*s*) de Bertholdo hoc ſcribitur: " Ipſe reimpetravit ab eodem Imperatore (Henrico II.) reddi Eccleſiæ ſuæ villam, in Halſacio ſitam, quæ vocatur „ Berchem, & theloneum & diſtrictum minæ. „ Neque Tullenſes id quietius, quam Medianenſes poſſederunt. Pipo, ſecundus à Bertholdo, qui locum acquiſivit, Epiſcopus, " curtem Tullenſis Eccleſiæ juri debitam, Bercheim nomine, honore quondam & frugalitate opinatiſſimam, quam per fideles Regis (Henrici IV.) amiſerat, multis ante „ vitæ ſuæ terminum Eccleſiæ reſtituit per quinquennium. (*t*) Bergheim vicus.

§. CXCI.

Pergunt Medianenſes cum Tullenſibus certare, donec Innocentius II. Papa, re cognita, *curtem Bercheim* An. MCXXXII. poſteriori Eccleſiæ confirmavit, variis Regum & Imperatorum, quas Epiſcopus produxit, chartis inductus, quas vero HUMBERTUS BELHOMME (*u*) non ſine juſta ſuſpicione ſpurias fuiſſe judicat. Retinuit tamen Monaſterium vineas apud *Bercheim*, & cortes & decimas dominicatorum Epiſcopi Tullenſis, quas idem Innocentius Papa An. MCXL. ei adſcripſit. (*x*) Odo Epiſcopus omne jus ſuum in *curia de Berckem* An. MCCXXV. Matthæo, Lotharingiæ Duci; *terram Berckeim* Matthæus Dux Philippo de Gilbevillari, & hoc defuncto, Hugoni Comiti Lutzelſtein. An. MCCXLVI. in feudum contulerunt. (*y*) Apparet hinc, deceptum eſſe JAC. WIMPHELINGIUM, (*z*) ubi Helwigem, Gerhardi Comitis Egisheim. filiam, Berghemium Eccleſiæ Argent. An. MCVIII. donaſſe ſcribit. Corruptum ille donationis exemplum vidit. (*a*) *Villa Bercheim* in Dynaſtarum Rappoltſt. manibus An. MCCLXXXVII. fuit. Rudolphus I. cum Anshelmo, uti ſuperius dixi, (*b*) bellum gerens, illam igne juſſit vaſtari. (*c*) Et Berghemium, & duo, qui ad illud pertinent, vici An. MCCXCIV. inter Dynaſtiæ Rappoltſt. loca, Anshelmo huic ſubdita, memorantur. Sed contigit mox, ut Berghemium Imperatoribus ſine medio ſubjiceretur. Albertus I. enim, tanquam Rex Rom. illud cum vico Onenheim Burcardo de Geroldseck An. MCCCI. oppigneravit. Cum Gemaria forte, quam Adolphus Naſſovius, Alberti deceſſor, Fata ſec. XII. & XIII.

(*i*) Hi omnes, paſtus jure gaudentes, *Marckgenoſſen* vocantur.

(*l*) Dies ille *Marck-Schwvertag* nuncupari ſolet.

(*m*) *Der gemeinen Marck umritt.*

(*n*) Cum alia in Alſatia ſint Berghemia, hoc ſuperius (*Ober-Bergheim*) dicitur. Adi etiam Tom. I. pag. 729. §. CCXXXVIII.

(*o*) BAYONI *Hiſtor. Mediani Monaſt.* pag. 110.

(*p*) Ibid. pag. 176.

(*q*) Ibid. pag. 180.

(*r*) Ibid. pag. 206. ſq. Conf. BENOIT PICART *Hiſt. de Toul* pag. 345.

(*s*) In MARTENII *Theſ. Anecdot.* Tom. III. col. 1005. CALMET *Hiſt. de Lorraine* Tom. I. *Preuves* pag. 165.

(*t*) MARTENE libro alleg. col. 1011.

(*u*) *Hiſtor. Mediani Monaſt.* pag. 281. ubi Bulla quoque Innocentii II. legitur.

(*x*) Ibid. pag. 287.

(*y*) Ibid. pag. 284.

(*z*) *De Epiſcopis Argent.* pag. 47. & cum eo LAGUILLIUS *Hiſt. d'Alſace* Tom. I. pag. 190.

(*a*) Conf. ſupra pag. 73. §. CXII.

(*b*) Pag. 108.

(*c*) ANNALES COLMAR. ad An. MCCLXXXVII.

Digitized by Google

Rappoltſteinenſibus abſtulerat, (*d*) commutatum fuit. Geroldſeckius vicum utrumque genero ſuo, Henrico de Rappoltſtein, eodem, quo eos acceperat, anno commiſit; id quod de Onenhemio jam ſupra annotavimus. Berghemium tamen brevi poſt ab Alberto I. redemtum & Auſtriacæ genti traditum videtur, quod Leopoldus Dux, Alberti frater, quadraginta marcas argenti, ex Bergheimenſis Dominii cenſu quotannis percipiendas, Anſelmo de Rappoltſtein, ſuo in Egisheim Præfecto, An. MCCCVIII. aſſignavit; quod Friderici, Auſtriæ quoque Ducis, conſenſu anno ſequenti roboratum. Anſelmus hic ſine dubio Auſtriacis Berghemii ceſſione gratificari voluit, indignantibus agnatis ſuis, qui ſibi, non illis, locum deberi crediderunt; teſte charta tranſactionis, inter Rappoltſteinenſes An. MCCCIX. initæ. Neque infeliciter hi jura ſua propugnarunt.

§. CXCII.

Bergheim oppidum.

Henricus Dynaſta, Henrici VII. ad Imperium electione animoſior factus, Berghemium facile recuperavit, utque illo ſecurior frueretur, non tantum munitionibus inſtruxit, ſed & Imperatori atque Imperio An. MCCCXII. in feudum obtulit. Cæſar inveſtituram ſimul & licentiam conceſſit, ut vicum omninu in oppidum couverteret, idque mœnibus ac foſſis muniret. Verba ejus hæc ſunt: " Reſignationem ville in „ Berckeim cum pertinenciis ſuis... ſibi titulo proprietatis, ut aſſerit, pertinentis, „ ab eo recipere, & ipſam villam cum eisdem pertinenciis ſibi & ſuis beredibus in „ ſeodum conferre de benignitate regia dignaremur... Inveſtientes ipſum more ſolito „ de eadem, ex uberiore dono gracie ſibi concedentes, quod ipſe ibidem oppidum „ conſtruere poſſit, ac muris ipſum fortificare valeat & foſſatis... nec non remittentes „ eidem omnem culpam, ſi quam commiſiſſet, eo quod idem & ſui villam ipſam „ antea in oppidum conſtruere inceperunt. &c. „ Sed non obſtantibus bis mira fatorum inconſtantia contigit, ut anno proxime ſecuto Henricus & Johannes de Rappoltſtein Berghemium Auſtriacis venderent; cujus venditionis formula quidem non ſupereſt, at ſupereſt inſtrumentum, quod omnem rem extra dubium ponit. (*e*) An. MCCCXIV. Auſtriaci *civitatem Bergheim* cum omni valle Vilerenſi Henrico de Mullenheim vendiderunt, ſed ita, ut redemtionis jus ſibi ſervarent. Jus hoc eodem anno in Johannem, Epiſcopum Argent. pro tribus millibus marcarum argenti transtulerunt, ac Mullenhemio literis, Suſelshemii datis, injunxerunt, ut omnia, quæ modo emerat, recepta ſua pecunia, Epiſcopo redderet. (*f*) Annum, quo Berghemium ad Auſtriacos revocatum, ignoramus; at novimus, illud Hatſtadiis An. MCCCLXXII. pro quatuor millibus flor. ſupra mille & quadringentas marcas argenti fuiſſe oppigneratum. Jac. à Koenigshoven (*g*) obſidionem oppidi refert, per Ducem Lotharingiæ An. MCCCLXXIV. fruſtra ſuſceptam, poſtquam vallem Vilerenſem boſtis peragraſſet. Cauſa belli Mullenhemiis, Lotharingiæ olim infeſtis, adſcribitur. Expugnavit quoque Lotharingus S. Hippoliti oppidum, Argent. Eccleſiæ tum parens; ſed Berghemium capere non potuit, magna licet armatorum manu ſtipatus, id quod non exiguam civium & munitionis illius ævi firmitatem oſtendit.

§. CXCIII.

Fata reliqua.

Bergheimenſes, variantis toties dominationis pertæſi, anno eodem, quo Hatſtadienſem ſubierunt, ab Auſtriacis ſtipulati ſunt, ne oppidum ſuum, proxime redimendum, pignoris, aliove nomine, ulli deinceps traderetur. Imo pecuniam, Hatſtadiis debitam, ipſi collegerunt An. MCCCLXXV. ſeque adeo dominio, ſuumque Principem ære liberarunt alienis. Duravit hæc Berghemii felicitas uſque ad An. MCCCCXLVIII. quo Albertus Prodigus, Friderici III. Imp. frater, Jacobo, Marchioni Badenſi, pro quatuor millibus flor. Rhen. illud oppigneravit; majorum ſuorum factis magis, quam promiſſis inſiſtens. Jacobi Marchionis filius, Carolus I. cum à Friderico Victorioſo, Electore Palatino, captus fuiſſet, pignus hoc pro æquali pecuniæ ſumma, redimendæ libertati in Henr. Begerum de Geiſpoltzheim An. MCCCCLXII. transmiſit. Rediit ad Badenſes per Oſwaldum, Thierſteinii Comitem, qui vicinum caſtrum *Hoh-Kœnigsburg* ſimul ab Auſtriacis tenuit An. MCCCCLXXX. Sexennio poſt Sigismundus Archidux Berghemium, à Chriſtophoro Marchione, Caroli I. filio, receptum, Wilhelmo, Dynaſtæ Rappoltſteinenſi, quatuor mille flor. pignus denuo conſtituit, permiſitque, ut caſtrum ibi exſtrueret, ſex mille florenos in illud expenſurus, quos cum priore ſumma aliquando repeteret. Caſtrum tamen hoc exſtructum fuiſſe non liquet. Liberavit pignus Maximilianus I. An. MCCCCXCV. Bergheimenſibus iterum tria millia florenorum ipſi commodantibus. Ita Dominium hoc, toties alienatum, penes Auſtriacos tandem

(*d*) Confer ſupra pag. 111.

(*e*) Apud Wencker. *de Pfalburg.* pag. 186. ſq. ubi Leopoldus Dux ita: *Gelobent, was gutter die vorgenanten kint von Rappolſtein.. zu Berckheim u. anderswo in unſern dorfern u. bennen handt, die mit dem Kouſe umb Berckheim u. das dazu horet, mit begriffen ſint, et findt unſe... das ſy das* &c.

(*f*) Chartular. membran. Argent. num. 233.

(*g*) *Chron. Alſat.* Cap. V. pag. 336.

Digitized by Google

tandem remanſit, donec omnis per Suecos & Gallos noſtros Alſatiæ ſtatus immutatus fuit. Oppidum Guſtavus Hornius, Seleſtadium obſidens, An. MDCXXXII. occupavit; quæ Imperii mutatio novam Dominorum ſeriem, variis ex Ordinibus conflatam, Berghemio attulit. Primus eorum Naſſoviæ Comes erat, Weimarienſis exercitus legatorum unus, cui à Ludovico XIII. Dominium hoc virtutis præmium An. MDCXXXIX. obtigit; qui vero non ultra anni ſpatium, morte præventus, illud poſſedit. Ad Regem devolutum, biennio poſt Montauſierio Duci donatum eſt; poſt extinctam vero Rappoltſteiniam gentem, ad ejus hæredem, Chriſtianum II. Palatinum Comitem, An. MDCLXXIX. pacto venditionis tranſiturum; pretium triginta duabus millibus librarum conſtitit. Chriſtianus illud in duodecim annos Redingio Baroni de Biberach An. MDCLXXXVI. vendidit, aucto, quo ipſe locum acquiſiverat, octo millibus librarum pretio. Redingius, conceſſa ſibi poteſtate uſus, jus ſuum in Argentinenſes quosdam, Jo. Frid. Würtz, Dan. Reichshofer, viros conſulares, & Jo. Jac. Hahn, transtulit An. MDCXC. Submotis prioribus Hahnius ſolus Dominium retinuit, per viduam ejus Rollio Baroni de Emmenholtz, Redingii genero, An. MDCXCIV. reſtituendum. Accedente reluitionis, Chriſtiano II. ſervatæ, termino, utriusque conſenſu in alios decem annos ille rejectus eſt; qui cum anno hujus ſeculi octavo exſpiraſſet, Rollius litem excitavit; quæ anno decimo ſexto ita denique compoſita fuit, ut Rappoltſteinenſi Dynaſtiæ vinculo tandem perpetuo annecteretur Berghemium.

§. CXCIV.

Jura civitatis.

Oppido huic gabellam vini Rudolfus Auſtr. An. MCCCLXI. & jus monetandi Leopoldus An. MCCCLXXV. indulſit; moneta cuſa tamen non extat. Eodem hic anno & Wenceslaus Imp. quadriennio poſt à Rothvill. Provinciali aliisque judiciis exteris Berghemium liberarunt. Aſyli jus additum, ad quod Alſatæ & exteri olim certatim confugerant. An. MCCCCXLVI. Albertus Dux pro foſſa provinciali, (*Landgraben*) qua Alſatiam ſup. contra inferiorem, quæ ibi incipit, cives muniverant, telonium adjecit, quod à Friderico IV. Imp. An. MCCCCLXV. ampliatum durat hodieque. Foſſa hæc à Vogeſo ſe extendit ad Ellum, indeque ad Rhenum. Rivus *Eckenbach*, ducentis paſſibus inferior fluens, eam defendit. Via publica prope Bergheim tranſivit, ſuperiori demum ſeculo verſus Gemariam ducta. In oppido quadringenti foci multique Judæi.

Vici.

Vici *Rorſchwveyer* & *Rodern*, quos Berghemio ſemper adhæſiſſe diximus, in oppido hoc civium jure utuntur. Prior *Radavillare* in Bulla Innocentii II. pro Mediano Monaſterio An. MCXL. (*b*) Gallice *Raviller* dicitur. Ulricus & Anſelmus fratres, Domini de Rappolzſtein, *advocatiam ſuper curiam Mediani Monaſterii in Rorswvilre* à Duce Lotharingiæ in feudum ſe accepiſſe teſtati ſunt An. MCCLXXXII. (*i*) Semileucæ ſpatio retro Berghemium veteris caſtelli *Reichenberg* rudera in monte conſpiciontur. Feudum fuit Lotharingicum, Hatſtadiis cum hominibus, inter Reichenbergam & Berghemium habitantibus, collatum. Vocatur jam An. MCCCCI. antiqua turris in literis reverſalibus Friderici junioris de Hatſtatt. (*l*) Sed & vicus *Wiler* prope Reichenbergam ante aliquot ſecula periit.

§. CXCV.

IV. Præf. Zellenberg.

Zellenberga, unius modo portæ oppidulum, cum caſtello deſtructo (*m*) in colle molliter edito, vinique ferace, haud procul Richovilla ſitum ad ortum, Præfecturæ hujus caput eſt. Caſtelli auctor Gualtherus de Horburg, qui *munitionem in ſummitate montis dicti Zellemberg conſtruere* cum in animo habuiſſet, eandem nondum conſtructam Eccleſiæ Argent. An. MCCLII. in feudum obtulit. (*n*) Eremitica cella colli nomen dediſſe videtur. Ad pedem ejus olim vicus fuit, ubi eccleſia parochialis etiamnum conſpicitur. (*o*) ANNALES COLMAR. ad An. MCCLXXXVII. locum hunc *Celliſberch* & *Cellinberg* ſcribunt. (*p*) Horburgenſis Dynaſta cum Rappoltſteinenſi bellum tum geſſit. Quos ille captivos fecerat, in caſtro Zellenbergenſi detinuit. Rappoltſteinenſis eos liberaturus in fugam conjectus eſt; cujus ſuperbiæ Rudolphus, Germaniæ Rex, tandem impatiens, Rappoltivillam eodem anno obſedit; quod ut proſpere ſuccederet, quinquaginta equites in Zellenberg collocari juſſit, qui Rappoltſteinenſibus alimenta præcluderent. Hoc fere tempore vicus *Altheim*, Zellenbergæ propinquus, interiit, incolis ejus in oppidum translatis, quo ipſi & agro ejus augmentum acceſſit. (*q*) Burcardus de Horburg, prole maſcula carens, Dynaſtiam ſuam Wirtenbergiæ Comiti

(*b*) *Hiſt. Mediani Monaſt.* pag. 287.

(*i*) Charta in Archivo Nancejano.

(*l*) Verba chartæ hæc ſunt: *Dem alten thurn zu Reichenberg u. die lute zwiſchent der Statt Bergheim u. der Burg Reichemberg ſitzent. Item den dinghof zu S. Peter &c.*

(*m*) Typum ejus vide in MERIANI *Topographiâ Alſatiæ* fol. 52.

(*n*) Charta apud BERLER. *Chron.* MſC. fol. 370.

(*o*) Apud HUGONEM *Monum. S. Antiq.* Tom. II. pag. 285. Johannes Hertzog de Zellenberg, in Abbatiâ Pariſ. ſepultus, An MCXXXIII. obiiſſe legitur. Sed vitium vel in nomine vel in anno latet.

(*p*) URSTISII *Scriptor. Rer. Germ.* Tom. II. pag. 22. & 49.

(*q*) Conf. ſupra pag. 78. & pag. 110.

An. MCCCXXIV. cum vendidiſſet, (*r*) Argentinenſis Præſul, quem præterierat venditor, Zellenbergam & reliqua ſua feuda, exercitu Oſthemium uſque perducto, repetiit. Wirtembergenſis de pace magis, quam de bello ſollicitus, *Zellenberg caſtrum, oppidum, villam, cum omnibus bannis, & attinentiis: item Benvilre*, & quæ ab Eccleſia Argent. pendebant omnia, Bertholdo II. Epiſcopo, acceptis in compenſationem ſexcentis marcis argenti reſtituit. (*s*) Caſtrum itaque, oppidum & villa ejusdem nominis, Alberto Argent. teſte, tum ſimul extiterunt.

§. CXCVI.

Caſtelli reliquiæ cum oppidulo Zellenberg ſuperſunt; at deſtructus eſt vicus. Brevi poſt Epiſcopus locum Burcardo de Horburg ad vitæ ſuæ tempus de novo commiſit. Poſt mortem Burcardi, quæ An. MCCCXXXII. evenit, Rappoltſteinenſis Dynaſta pro filio ejus, poſt pacta hæc nato, feuda Argent. retinere conatus eſt, ſed Rubeacenſis Advocatus Epiſcopi caſtrum Zellenberg obſidens, ipſum & oppidum cum villa Bebelnheim & omnibus attinentiis apprehendit, dum caſtrum Winſtein Epiſcopus diruit. Albertus Argent. qui hæc omnia refert, *Bebelnheim* pro Benwilre, quam ſupra nominaverat, ſcripſit, vel librarius erravit. Beblenhemium Comitatui Horburgenſi, ad Wirtembergenſes delato, Bennvilla Zellenbergæ adhæſerunt conſtanter. Caſtrenſes Epiſcopi Argent. homines Zellenbergæ ſæc. XIV. adſcriptos reperio, qui in Cod. Mſ. feudorum Epiſcopi Arg. illius ævi enumerantur: Hennemannus de Kœnesheim, qui cenſu quodam vini in vico deſtructo Ellenwilre, Cuntzemannus de Wittenheim, qui bonis feudalibus in Egesheim fruebantur, Wilhelmus & Rudolphus de Iſimburg, armigeri, plurium in Mundato Rubeacenſi feudorum poſſeſſores: Johannes Kage, armiger, & Hanemannus de Wittenheim, quorum feuda in Bennvillæ diſtrictu ſita fuerunt.

Zellenberga denique & Bennvilla ſub ſec. XIV. finem Rappoltſteiniis Dynaſtis ab Eccleſia Argent. in feudum conceſſæ ſunt, quibus jam diu jura quædam in loca hæc competiiſſe, fidem faciunt Chartæ. Zellenbergæ & Bennvillæ, uti Richovillæ, Beblenhemii, Oſthemii & aliorum nomina Inſtrumentum diviſionis Dynaſtiæ Rappoltſt. An. MCCXCVIII. refert. In alia diviſione An. MCCCLXXIII. juris provocandi, Rappoltſteiniis æque ac Wirtenbergicis ibidem competentis, ſpeciatim fit mentio. (*t*) An. MCCCLXXXVIII. Fridericus Epiſcopus Zellenbergenſium privilegia confirmavit, addiditque, ut antiquis mœnibus turribusque remotis exſtruerent novas fortiores, in quod opus ipſe dimidiam vectigalis (*Umgeld*) partem ſuppeditavit. Privilegia hæc Zellenbergenſes, ruſticorum An. MDXXV. tumultuantium bello impliciti, pleraque amiſerunt. Curiam dominicalem in Zellenberg nobilis Waldnerorum familia poſſidet.

§. CXCVII.

Vici. *Bennweyer* vicum eadem cum Zellenberga dominationis fata habuiſſe vidimus. Cum eo vicus *Katzwangen*, Rappoltſteinenſium ditioni quoque ſubjectus, ineunte ſec. XIV. coaluit. Abbatia Pariſ. jure patronatus ac decimis ibi fruebatur, in quarum locum tertiam Bennvill. decimarum partem inde accepit. In agro ejus ſacellum S. Severini (*u*) ſupereſt, à Pariſienſibus initio ſec. XVI. renovatum. (*x*) Supereſt etiam pons Katzwangenſis, Fachinæ impoſitus; (*y*) cui Colmarienſes proſpiciunt. Conficiendo ei Jo. Leyber, civis Colmar. quingentas libras denar. An. MCCCLVI. legavit. Hiltebrandus, Johannes & Henricus de Katzwangen, milites, An. MCCCLXI. inter Rappoltſteinenſium vaſallos occurrunt.

Hauſen, media fere Colmariam inter atque Oſthemium via vicus eſt, imperialis olim, à Plixburgenſi caſtro pendens. Fridericus III. Rex Rom. *villam Hauſen prope Columbariam* An. MCCCXV. Henrico de Rappoltſtein pro centum & decem marcis argenti oppigneravit; quod cum Carolus IV. deinceps improbaſſet, ſuum caſtro, à quo avulſus fuerat, vicum redditurus, æquam priori ſummam pecuniæ pro retinendo pignore Burcardo Monacho de Landscron, quem Cæſar mandato ſuo muniverat, Rappoltſteinenſes

(*r*) Ibidem. §. CXXI.
(*s*) Albertus Argent. in *vita Bertholdi Ep.* pag. 170.
(*t*) Verba chartæ: *Die gezœge mit dem von Wirtemberg, das iſt zu Beblenheim, zu Mittelwilr, zu Oſtheim, zu Benwilr, zu Zellenberg, zu Hunnewilr, und was zu der Herrſchafft von Horburg gehœrte.*
(*u*) Germ. *Sanct. Grimmen.*
(*x*) Hugo *Monum. S. Antiq.* Tom. II. pag. 276.
(*y*) Uſu communi *die Kraemerbruck.*

ſteinenſes An. MCCCLI. numerarunt. Seculo ſeq. Hartungo de Wangen per ipſos Rappoltſteinios pignus hoc traditum fuit. Capella Roſarii, (*Roſenkrantz*) Eremitæ domicilium olim, ad viam regiam in agro hujus ſita eſt vici.

VVeiler, communiter Wihr, proximus Horburgo vicus, Archiducum conſenſu à Rudolfo Herbero & Jo. Vogtio, quibus in feudum collatus erat, Schmaſmanno de Rappoltſtein, una cum diſtrictu Alſatiæ infer. *Dumenau*, An. MCCCCLXXVIII. venditus eſt. Diſtrictus hic ad Rhenum, tribus ſupra Argentoratum leucis, Plobsheimenſem & Northuſianum agros tangit, Præfecturæ Zellenbergenſi nihilominus adſcriptus. Caſtrum & vicum *Dumenheim*, à quo Dumenaugia nomen habet, Rhenus ſec. XIV. devoravit. Mentionem vici Ludovicus Pius jam fecit. (z) Caſtrum Johannes de Eremberg, Epiſcopus vicarius Argent. à Goeſſelino quodam ducentis marcis argenti coemerat, idque Conrado Epiſcopo & Capitulo Argent. An. MCCXCVII. vendidit. (*a*) Bona à caſtro pendentia cum Bertholdus Epiſcopus An. MCCCLIII. Stutzhemiis & Stulingus militibus in feudum conferret, caſtrum Dumenheim jam Rhenos abſtulerat. (*b*)

Sed & præter hæc ad Præfecturam Zellenberg. pertinent homines Rappoltſteinenſes in Dynaſtiæ Richovillanæ vico Hunævilla, item in Sigolsheim & Ammersweyer, Landſpurgenſis Dynaſtiæ locis. De poſterioribus ſupra jam actum. (*c*) De Hunævillenſibus charta An. MCCCLVI. primum loquitur. Natas olim propter homines illos controverſias transactio An. MDXXI. quæ vera juris Wirtembergici ac Rappoltſteinenſis hodieque regula eſt, diremit. Horum hominum liberi dominum matris ſequuntur, adeoque omnes ex Rappoltſteinia nati, ſive Hunævillæ in lucem editi ſint, ſive aliunde eo tranſierint, Rappoltſteinenſi Dynaſtæ ſervire tenentur.

§. CXCVIII.

Heiterheim, vulgo *Heidern*, uno ſupra Neo-Briſacum milliari ad viam regiam vicus eſt, à ſeculo VIII. jam notus, (*d*) è cujus regione trans Rhenum Heitershemium conſpicitur, Johannitarum per Germaniam Magiſtri ſedes. Vicum Conradus & Fridericus de Anſolsheim, Cuno de Jungboltz, Hartmannus de Baldeck & Oſwaldus de Illzach, Equites, à Rappoltſteinenſibus An. MCCCXIV. in feudum tenuerunt, ita tamen ut albergariæ, wildfangiatus & alia in eo jura, Landgravio Alſatiæ ſup. competerent. Leopoldus Auſtr. ſuo ac fratrum ſuorum nomine Conradum de Wittenheim, equitem Colmar. An. MCCCXV. de iis inveſtivit. Wittenhemios Sturtzelii de Buchheim initio ſec. XVI. exceperunt, ſub quibus jura iſta feudalem indolem mox amiſerunt. Rappoltſteinenſes, vici ſui dominio utili nondum potiti, An. MDVII. Murbacenſis Abbatiæ feudum illum eſſe voluerunt. Vincentius de Wittenheim tum eum poſſederat. V. Præfect. Heiterheim

Ruſtenhardt, novus ſeptuaginta circiter annorum in eadem, qua Heiterhemium, Hardtæ regione viculus.

Balgau, cujus ager Rheni alluvionibus non parum imminutus, poſt Lobegaſſios & Hungerſteinios ſec. XV. fine ad Rappoltſteinios pervenit. Wilhelmo de Hungerſtein quidem Valentinus de Neuenſtein An. MCCCCLXXXVII. ſucceſſerat; ſed quadriennio poſt Wilhelmus & Schmaſmannus de Rappoltſtein à Valentino hoc ad feudi communionem admiſſi ſunt, An. MD. ſoli de illo per Auſtriacos inveſtiendi.

VVeckolsheim, Abbatiæ Murbacenſis feudum, agri ſui limite Neo-Briſaci munimenta fere contingit. Inter Weckolshemium, Appenvillam, Lagelnhemium, S. Crucem & Deſſenhemium mille ducentorum præter ſilvas jugerorum fundus eſt, *Hettenſchlag* quem nominant, deperditi cujusdam vici index. (*e*) Reichenſteinenſes illum Rappoltſteiniis An. MCCCCXCV. vendiderunt; hi Murbacenſi Abbatiæ anno ſeculi ſequentis ſeptimo in feudum obtulerunt. Contiguus ei Dingshemianus ager, de quo alibi. (*f*)

(z) Vide Tom. I. pag. 720. §. CCIX.

(*a*) Loquitur ita: *Min hus u. mine veſten zu Dumenheim, und alles das eygen, das dazu horet &c.*

(*b*) Ait enim Bertholdus: *das hievor geborte zu der burg zu Dumenheim, die der Rin het abegeſſen, das hievor von uns hatte der von Hugeswilre &c.*

(*c*) Pag. 205. ſq.

(*d*) Tom. I. pag. 723.

(*e*) Conf. Tom. I. pag. 724. §. CCXXI.

(*f*) Ibid. pag. 723. §. CCXLVIII. conf. ſupra pag. 73. & 90.

Sed & vicus *Nambsheim* (*g*) Rappoltſteinenſi huic Præfecturæ aliquando adhæſit, à Jo. Philippo de Landeck & uxore ejus, nata Truchſeſſia de Heſingen, per Eberhardum Dynaſtam An. MDCVI. demum coemtus. Poſt bellum tricennale vero, quo vicus fere omnis perierat, Thomæ Klugio, Majori Generali, An. MDCL. in ſexennium oppigneratus eſt, hac conditione, ut caſtello reſtaurato pignoreque intra primum ſexennium non redemto, Klugius id jure proprio retineret.

Huc denique vicum *Dürren Logelnheim*, inter Colmariam atque Turckhemium ſuperioris ſeculi calamitatibus everſum, (*h*) referimus, quem Rappoltſteinenſes cum Heiterhemio & Weckolshemio Abbatiæ Murbac. An. MDVII. in feudum obtulerunt. Tertiam decimarum partem, Epiſcopatus Metenſis feudum, Conradus de Ampringen ſibi & poſteris ſuis An. MCCCCLXXXVI. acquiſivit.

§. CXCIX.

VI. Præfect. Wihrenſis.

Præfectura Wihrenſis nobiliorem Vallis Gregorianæ duarum fere leucarum partem, Turckhemium inter & Monaſterium, occupat, paſcuis, agris, vitibus, rivis, ſilvisque præſtantem. Vallis hæc, quæ per ſex leucas ſe extendit, in duas primarias partes, ſub Germanica noſtra Periodo, fuit diviſa; quarum exterior à monaſterio S. Gregorii Gregoriana, interior à Monaſterienſi civitate, quæ illius domina eſt, Monaſterienſis appellatur. Uſu tamen communi utraque appellatio promiſcua eſt, quando & Girſpurgum, Waſſerburgum, Ginſpacum alioſque Præfecturæ Wihrenſis vicos, chartæ veteres in Monaſterienſi collocant valle. Fachina amnis, in ſummitate Vogeſi natus, curſu ſtrepituque amoeno utramque perlabitur vallem, truttis aliisque piſcibus dives. (*i*) Præter Abbatiam Gregor. Benedictinæ familiæ, in valle hac omni octo caſtra deſtructa, quatuor oppida, inter quæ duo imperialia, & ſeptendecim vici viculique numerantur. Caſtra ſex & quinque vici cum oppidulo *Weyer* ad Præfecturam hujus nominis, de qua ſermo nobis eſt, pertinent.

Wihr oppidum.

Wiler, contracte *VVihr*, in chartis veteribus *VVihre*, in hodiernis *VVeyer*, frequentis in Alſatia nominis, caſtrum cum urbicula, vitiferi montis acclivitati, è Sultzbacenſis oppiduli regione, adſtructum, Præfecturæ, cujus caput eſt, nomen impoſuit. Sub Periodo Francica locus *Bonifacii Villare* dictus. (*l*) Inde nullam ejus ad annum uſque MCCLXXIX. quo Turinghemium à Girſpergenſibus captum & *oppidum VVihre*, igne deletum eſt, (*m*) memoriam reperi. Bello, quod Adolphus Germ. Rex Anshelmo de Rappoltſtein intulit " *VVihre caſtrum atque caſtellum*, non valentes ſe defendere, Regi „ ſe voluntarie tradiderunt: „ Rem, An. MCCXCIII. geſtam, clarius exponit Colmarienſis Chronici autor. (*n*) Rappoltſteinius ſcilicet, villam Turckheim deprædatus, pecora in *domicilium ſuum VVihre* abegerat. Cives Monaſterienſes pugnabant pro Rege; aſſeclas Anſelmi, Colmarienſes & Wihrenſes, vel cædunt, vel capiunt. Advocati imperialis juſſu Nobilis à Bergheim vallem Gregorianam cum quingentis hominibus ingreſſus, " duas machinas magnas, lapides projicientes, & cattum, videlicet inſtru- „ mentum, quo turres deſtruuntur, accepit, Wilre obſedit, paucis diebus obtinuit „ caſtrum, & caſtellum funditus evertit. „ Hoc eſt, arce tormentis expugnata, oppidum ei junctum evertit. Locus ergo quatuordecim annorum ſpatio bis expugnatus atque dirutus eſt, brevi tamen reſurrecturus ex cinere. Charta diviſionis Dynaſtiæ Rappoltſtein. An. MCCXCVIII. ejus facit mentionem. Caſtrum, cum reſtaurari cœpiſſet, Abbatiæ & civitati Monaſterienſi illud innoxium fore, promiſſum eſt charta An. MCCCIII. quam tabularium civitatis aſſervat. Rappoltſteinenſes Dynaſtæ & caſtrum & urbiculam, cum jure patronatus, ab Epiſcopo Baſil. in feudum jam pridem acceperant, qui ex Abbatiæ San-Gregorianæ, ad quam primitus locus ſpectaverat, bonis ea retinuit. Abbatia enim cum *omnibus pertinentiis* Epiſcopatui Baſil. conceſſa erat; id quod Eugenius Papa An. MCXLVI. novis litteris confirmavit. Richardus, Rex Rom. *Vallem Monaſterii S. Gregorii*, à deceſſoribus ſuis aliquandiu occupatam, Eccleſiæ Baſil. An. MCCLXII. reſtituit. (*o*) In oppido curia dom. eſt, cum Girſpurgo Abbatiæ Murbacenſi in feudum oblata. Butenhemios olim Milites, ejusdem poſſeſſores, jura quædam adverſus Wihrenſes propugnaſſe, eaque Girſpergenſibus vendita novo bello præbuiſſe locum, documenta oſtendunt. Sed Henricus Rappoltſteinius hoſtes ad petendam pacem & deſerenda

(*g*) Conf. ſupra pag. 71.
(*h*) Diverſus hic vicus eſt ab alio vicino, *Logelheim* etiam dictus, de quo ſupra pag. 90.
(*i*) Vid. Conſpectus Tom. I. pag. 21. §. XXXII.
(*l*) Conf. Tom. I. pag. 718. §. CCII.
(*m*) ANNAL. COLMAR. ad h. An.
(*n*) Pag. 50. ſq.
(*o*) Dipl. ap. HERRG. *Geneal. Habſ.* Tom. I. num. 456.

deferenda ſua poſtulata adegit An. MCCCVI. id quod commutationis caſtri Girſpurg epocham, à nobis ſupra adſtructam, (*p*) confirmat. Ceterum Wihra centum fere cuntinet focos. Noſtris temporibus in ſummitate montis capellam S. Crucis votivis peregrinationibus parochus loci de ſuo inſtituit.

§. CC.

Girſpurg caſtrum

Girſpurg, ſive *Girſperg*, caſtrum perantiquum, mille paſſibus à Sultzbaco, ad pedes montis Stauſenberg, ſitum, vix ſui veſtigium noſtro ævo reliquit. Tietricus de *Girſpere* & fratres ejus, inter teſtes ſententiæ à Friderico I. An. MCLXXXV. Colmariæ pronuntiatæ, leguntur; unde caſtrum jam tum extitiſſe colligimus; niſi Girſpergius ille ſuum ab alio caſtro, in agro Turicenſi hodieque ſuperſtite, (*q*) nomen gentilitium traxerit. Annales Colmar. ad An. MCCLXXXI. ſcribunt: " Domini de Gyrſperck „ caſtrum ædificarunt in monte qui dicitur..... ſed homines Epiſcopi Argent. ſubito „ deſtruxerunt. „ Diverſum heic à Girſpurgenſi noſtro caſtrum anonymum, imo & mons Stauſen haud dubie intelligitur, ad cujus pedem Girſpurgum extitit. Ruf.cenſis agri limites jugum ejus fere attingunt. Unde & à Mundatenſibus, Epiſcopo Argent. ſubjectis, novum munimentum protinus dirutum eſt. Triennio poſt à Girſpergenſibus renovatum, Wernherus de Hadſtatt, advocatus imperialis, iterum evertit. Annales Colmar. ad An. MCCLXXXIV. ita: " Dominus Conradus Wernherus exuſſit Domi- „ nis de Gyrſperg caſtrum, quod noviter conſtruxerant in monte. „ Veteris ædificii indicia in monte Stauſenſi hodieque comparent. An. MCCLXXXIX. Rudolphus I. Rex Girſpergenſes, quod Sigfridum de Gundolzbeim interſecerant, proſcripſit. Obſidetur inde caſtrum *Gyrſperch* à Colmarienſibus, quibus difficultate obſidii laborantibus, Rex anno ſequenti auxilia miſit, arcemque juſſit ſuffodi; mille nongentas libras victumque ad bellum ſuppeditans. Girſpergenſes tandem, improbo obſidentium labore victi, ſe ſuaque advocato imperiali tradiderunt, (*r*) biennium fere in cuſtodia retinendi. Neque alio in libertatem reſtituti ſunt pacto, quam ut caſtrum ipſorum omnino everteretur. (*s*) Anno tamen MCCXCVI. mortuo nempe Rege Rudulpho, caſtrum *Girſperg adjutorio Epiſcopi Argent. readificatur.* (*t*) Ita, qui Girſpergenſes debellaverat nuper, eosdem nunc Epiſcopus adjuvat. Inſecuta mox diſcordia familiam Girſpurgenſium perdidit. Seniores enim ejus junioribus, caſtrum qui tenebant, infenſi, in ſuam id poteſtatem An. MCCCII. redegerunt. (*u*) Commotus hinc Anſelmus de Rappoltſtein, ut Girſpurgum armis occuparet; (*x*) quo denique factum, ut Girſpergenſes arcem ſuam Epiſcopo Argentin. primum, dein Henrico de Rappoltſtein, alio, quod inhabitarent, prope Rappoltſteinium accepto, tradiderint. (*y*) Girſpurgum itaque ſibi & tempeſtatibus relictum, ex vallis Gregorianæ caſtris primum interiit. De reſtaurando eo Bruno Dynaſta, quem Dominum de *Guyrſpar* Carolus IV. Rex Franciæ dixit, (*z*) An. MCCCXCVII. cogitavit, centum florenis, quos Petrus Theodatus eques, Scultetus Colmar. ipſi debuerat, in hoc opus deſtinatis. Sed conſilio non reſpundit eventus. Cadaver ejus atque diſtrictum, à Wihrenſi aliiſque prorſus diſtinctum, Rappoltſteinenſes cum duobus vicis ſequentibus An. MDVII. Abbatiæ Murbac. obtulerunt in feudum. (*a*) Villa ſola ſuperſtes vetus caſtri gentisque nomen hodieque retinet. Sequuntur vici, Girſpergenſi olim dominio juncti.

§. CCI.

Walbach.

VValbach & *Zimmerbach* inter Weyer atque Turckhemium oppida ſeculo XV. demum per Rappoltſteinenſes coempti ſunt vici, & initio ſeculi XVI. Abbatiæ Murbacenſi in feudum oblati. Caſtellum Walbacenſe tamen, foſſis valloque cinctum, Girſpergii pridem iisdem, quibus vicos hos vendiderunt, Dynaſtis obtulerant, id quod poſt ipſorum interitum Hunævillenſes primo, dein Walbacenſes milites, & his quoque circa An. MDXXX. demortuis, Plixburgii nobiles nexu feudali poſſidendam acceperant. In agri Walbacenſis montibus cavernæ & cuniculi, per immania ſaxa ducti, quæſitas à majoribus mineras docent; proſpero num ſucceſſu, non liquet.

Zim-

(*p*) Vid. pag. 109. §. CLXXXIII.
(*q*) De caſtro hoc vid. Herliberger *Topographie der Eydgenoſſchafft*, pag. 17. num. 13.
(*r*) Annales Colmar. pag. 24
(*s*) Ibidem, ad annum 1291. pag. 26.
(*t*) Ibidem ad h. An. pag. 29.
(*u*) Ibidem pag. 35.
(*x*) Luckii *Annales Rappoltſtein.* Mſ.
(*y*) Vide ſupra pag. 109.
(*z*) In pacto confœderationis An. MCCCLXXXVI. ubi: *Brun de Ripeaupierre Chevalier, Seigneur de Guyrſpar en Allemaigne, en leveſche de Bale.* Vid. Radius *de orig. dignitate & juribus Rappoltſt. Dominis* pag. 104.
(*a*) Litteræ oblationis ita: *Zum erſten den burgſtaten der veſten Girſperg mit aller zugehœrigen herrlichkeit und gerechtigkeiten; item die zwey dœrfere Walbach unds unſer theill zue Zimmerbach.* &c.

Zimmerbach.

Zimmerbacum, duorum viculorum inſtar, quos rivulus ſeparat inter Rappoltſtein. Dynaſtiam & Turckhemium civitatem, quarum quæque parte ſibi propinquiore gaudet, diviſum eſt. Turckheimenſes ab Hatſtadiis, qui eam ut feudum imperiale poſſederant, initio ſec. XVII. portionem ſuam ære compararunt. Sunt ibi duo Sculteti, qui ſeparatim ſinguli de rebus minoribus judicant. Generoſa heic vina, & inter ea præſtantiſſimum, (*b*) Rhenanis fere accedens, proveniunt.

§. CCII.

Plixburg caſtrum.

Plixburg, (*c*) agri Wintzenhemiani caſtrum, olim imperiale, retro Landſpurgum, à monte, cujus jugo inſidet, nomen obtinuit. Primi de eo loquuntur Annales Colmar. An. MCCLXXVI. ubi *Advocatiſſam Alſatiæ*, Conr. Wernheri de Hadſtatt uxorem & Phirretarum Comitis filiam, *caſtro Plixeberg* obiiſſe tradunt. Advocati enim Cæſaris, & provincialis & Keyſersbergenſis, Plixburgi ſubinde ſederunt. Adolphus Rex Domino de Uſenberg, à quo Kentzingam caſtellum emerat, *vallem S. Gregorii* cum *caſtro Plixſperg* An. MCCXCVIII. oppigneravit. (*d*) Caſtrum *Blicksberg*, cum tribus Imperii & Advocatiæ Keiſerſperg. oppidis Regi Bohemiæ oppigneratum, per Henricum VII. Imp. uti videtur, vel Ludovicum Bav. An. MCCCXXXV. eidem rurſus ereptum fuit, cum Ginſpaco & Griſpaco vicis, de quibus mox dicetur, ad Huſios Nobiles, & his An. MCCCCXXXIII. defunctis ad Gaſparum Schlickium, Sigismundi Imp. Cancellarium, vinculo feudali tranſiturum. Schlickius, feuda hæc nactus, Maximino, Dynaſtæ Rappoltſt. conſenſu Imperatoris ea vendidit, indignantibus Hatſtadiis Nobilibus, qui omnia iſta ſibi deberi dicebant; unde inter ipſos & Rappoltſteinenſes armorum certamen. Sed hi viribus majores nuper parta facile conſervarunt. Alia lis circa Plixburgum, vel ejus jura potius, enata eſt, ubi Lazarus Schwendius Dynaſtia Landſpurgenſi potitus fuit. Rappoltſteinii hucusque ſilva circa caſtrum ſuum uſi fuerant, ut Wintzenhemii, ſibi oppignerati, poſſeſſores. Amiſſo pignore ſilvam amittere noluerunt, ad Plixburgum eam pertinere dicentes. Sed Schwendius & Imperatoris favore & cauſæ juſtitia prævaluit, (*e*) adeoque ex omni monte ſola caſtri, ab aliquot ſeculis jam collapſi, rudera penes Rappoltſteinenſes remanſerunt.

§. CCIII.

Ginſpach & Griſpach.

Præter vicum *Hauſen*, de quo in Præfectura Zellenberg. duo alii vallis Gregorianæ vici, ad Præfecturam Wihrenſem ſpectantes, caſtro Plixburg adſcripti fuerant. Sunt hi *Ginſpach* & *Griſpach*, ſemileuca Monaſter. civitate tantumque inter ſe diſtantes, feuda quoque Imperii olim, nunc regia. Wenceslaus Imp. Hamannum Huſium de Iſenheim An. MCCCLXXIX. de illis inveſtivit, rogante Vigilio de Hatſtatt, eorundem tum poſſeſſore. Neſcio quid diſſidiorum poſtea Rupertum Imp. inter atque Huſios, nec non Huſios atque Hatſtadios interceſſerit An. MCCCCIX. quo & Ludovicum Palatinum, Alſatiæ Advocatum provincialem, nomine Ruperti patris ſui, feuda iſta repetiiſſe, & Hatſtadios cum Huſiis de iiſdem tranſegiſſe reperio. Quidquid iſtius rei ſit, Huſii vicum utrumque retinuerunt, donec poſtremus eorum An. MCCCCXXXIII. deceſſit. Quæ deinceps fata Ginſpacum atque Griſpacum habuerunt, in Plixburgo retulimus. Soli hi duo Præfecturæ Wihrenſis vici Auguſtanæ Confeſſionis ſacra ſequuntur; Monaſterienſi S. Leodegarii parochiæ annexi. Ginſpacenſes eccleſiam habent, à Monaſterienſi quæ pendet.

§. CCIV.

Waſſerburg.

Waſſerburg (*f*) caſtellum deſtructum & vicus in extremitate vallis cognominis, quæ ab oppido Sultzbach, aquis mineralibus noto, in leucæ longitudinem ſe verſus occaſum extendit, Gregorianæ vallis ramus, à Turckhemio venientibus ſiniſter. Caſtrum cum quadrilatera turre, in celſo monte, celſioribus circumdato, ſitum, in adſita valle deſpicit vicum. Viginti florenos in caſtelli, per Huſios oppignorati, munitionem Rappoltſteinii quotannis impendere tenebantur. (*g*) Sed & in vico caſtellum minus, privatæ

(*b*) Tractum, in quo generatur, *Griebübel* vocant.

(*c*) Orthographia hujus nominis dubia, ut ex allatis ſcriptorum verbis apparet. Receptum eſt *Pflixſchburg*.

(*d*) Chron. Colmar. pag. 58.

(*e*) In literis inveſtituræ Sigismundi Imp. caſtrum modo memoratur & molendinum, absque ſilvis aut aliis juribus: *Blickſperg das ſchloſſ und die muble dyſelbſt.*

(*f*) In ſuperioris ævi documentis *Waſſenburg*, *Waſſenberg* ſcribitur.

(*g*) Charta Tabular. Rappoltſtein.

privatæ domui ſimilius, in colle, molliter edito, extitit, quod à conditoribus *Stœrenburgum* dicebatur, nunc ſolo æquatum. Gentilitium Stœriorum caſtrum Stœrenburg in Amariniana valle jam vidimus. Tertium in Waſſerburgenſis arcis vicinia caſtrum olim dictum eſt *Strasburg*; nomine tantum apud accolas, ac vix paucis ruderibus, cognitum, quod & Tabula Alſatiæ Speckliniana indicat. Waſſerburgum vetus Paterniacenſis cœnobii, (*Peterlingen*) in Nantuatibus (*h*) ſiti, patrimonium eſt. Rudolphus Burgundiæ Dux, Rudolphi II. Regis Transjurani & Berthæ Suevicæ filius, monaſterio huic, à Bertha Burgundiæ Regina, matre ſua, An. DCCCCLXVI. erecto, curtem Columbræ, unde Prioratus S. Petri ortus eſt, An. DCCCCLXXIV. donavit, uti Otto II. Imp. teſtatur. (*i*) Ab hoc Prioratu, adeoque & à Paterniacenſi cœnobio, Waſſerburgum pendebat; quod Huſii nobiles primum, inde Rappoltſteinenſes Dynaſtæ poſſederunt, ut feudum. An. MCCCXV. Huſii Waſſerburgenſium cenſuum partem Ottoni de Girſperg vendiderunt. Jo. Ulricus Huſius id Maximino de Rappoltſtein, affini ſuo, qui pleraque Huſiorum feuda obtinuit, An. MCCCCXXVIII. oppigneravit. Sed pignus mox converſum in feudum, cedente Huſio, quem gentis ſuæ poſtremum jam diximus. Nam anno ſequenti monaſterii Paterniacenſis Prior eundem Maximinum de caſtro & valle Waſſenberg inveſtivit. (*l*) An. MCCCCLIV. Adami de Anſolsheim, & hoc rogante Stœriorum ſubſeudum evaſit; (*m*) quorum & feminæ, ſub finem ſec. XVI. quo gens illa interiit, declaratæ capaces. Sed hoc non obſtante Rappoltſteinenſes locum brevi poſt recuperarunt, & Præfecturæ ſuæ Wihrenſi junxerunt. Poſtquam Bernenſes Abbatiam Paterniacenſem An. MDXXXVI. in ſuam poteſtatem redegerunt, Prioratum S. Petri civitati Colmarienſi, ubi ſitus erat, cum ſuis juribus An. MDLXXV. vendiderunt; unde dominium Waſſerburgi directum ad Colmarienſes pervenit, qui Rappoltſteinios Dynaſtas de eo inveſtiverunt; donec eadem Præpoſitura An. MDCCXIV. cum directo Waſſerburgi dominio ad Capitulum majus Argent. tranſiret. Huc pertinet quoque capella S. Egidii, vulgo *S. Gilg*, vallem S. Gregorii intrantibus à ſiniſtra retro Wintzenhemium ſita, quæ cum Waſſerburgo mutavit dominos.

Præfectura Wihrenſis ergo, qualem hodie videmus, longo temporis tractu varia ratione in unum corpus coaluit, indolisque feudalis eſt. Weyer, princeps Præfecturæ locus, ſeu ætatem, ſeu dominium Rappoltſteinenſe reſpicias, ab Eccleſia Baſil. pendet. Huic Girſpurgum ante reliqua primum acceſſit. Acceſſere ſec. XIV. Walbacum & Zimmerbacum, Abbatiæ Murbacenſis feuda; eodemque fere tempore Waſſerburgum, Paterniacenſi Monaſterio & ſuccedentibus in ejus jura obnoxium, ad Rappoltſteinios pervenit. Plixburgum denique, Ginſpacum & Griſpacum, feuda nunc regia, paucis poſt acquiſita ſunt annis. Concluſio.

§. CCV.

Gregorianam vallem, in qua præfectura Wihrenſis, borealior Orbeana vallis excipit, nec ſpatio, nec fœcunditate ſoli, cum priore comparanda. Hanc excipit Leberia, venuſta ſane, Gregorianæ fere ſimilis, maximam partem Dynaſtiæ Rappoltſteinenſi ſubjecta. Orbeanam Gregoriana vallis ad meridiem, Leberia ad ſeptentrionem, Keyſersberga civitas ad ortum, & ad occaſum Lotharingia, terminat. Trium circiter leucarum in hac valle diſtrictus Dynaſtiam olim Hohenacenſem compoſuit, quæ ab antiquo hujus nominis caſtro, à quo pendebat, nomen accepit. (*n*) Dominium & vallem Hohenack veteres dixerunt. *Orbeanæ*, quam & *S. Urbani* vallem juniores latine vocant, nomen poſterius eſt. Dominium tamen latius, quam vallis patebat. Illi homines quoque Rappoltſteinenſes in Ammersvilla, Morsvilla & Katzenthal, adſcripti fuerunt, à Phirretarum Comitibus atque Auſtriacis cum Hohenaco in feudum accepti. (*o*) Hohenacenſis dominii ſub ſeculi XIII. finem jam mentio occurrit. VII. Præfect. Orbeana.

Hohenack caſtrum, in cacumine montis cognominis, haud procul à Prioratu Trium Spicarum ſitum, natura & opere munitiſſimum fuit, cujus longitudinis ducenti & octoginta pedes numerantur, latitudinis ſupra ducentos decem. Denſitas mœnium decempedæ menſuram æquat. Anno ſeculi XI. ſeptuageſimo nono Luckius, diligena Hohenack caſtrum.

(*h*) In Vaudi Pago, *Pays de Vaux*.

(*i*) Ottonis charta apud Herrg. *Geneal. Habsb.* Tom. II. num. 142.

(*l*) Verba chartæ: *Die burg Waſſenberg und das thal doſelbs, mit luten, gerichten, gevverſen.*

(*m*) Inveſtitura Jo. Burcardi Stœrii de Stœrenberg An. MDXCIV. habet: *Die veſtin und dorff Waſſenberg, im Munſterthal gelegen, ſo von der Eptie zu Peterlingen zu leben rührt.*

(*n*) *Herrſchafft Hohenack.*

(*o*) Teſtatur hoc charta Ulrici Dynaſtæ An. MCCCLXIV. qua Margarethæ, Duci Lotharingiæ, uxori ſuæ, tertiam redituum ex dominio Hohenacenſi partem dotalitium conſtituit.

olim tabularii Rappoltſteinenſis cuſtos, ejus jam mentionem ſe reperiſſe ſcripſit. Egishemii Comites, primos vallis Orbeanæ, quantum novimus, dominos, caſtrum hoc veriſimiliter habuit auctores, à quibus ſec. XIII. ad Phirretarum Comites pervenit. Fuit eo tempore gens nobilis, ab *Honac* & *Guttenburg* caſtris nomen derivans, è qua Theodoricus cum filia ſua Gertrude, in Abbatia Pariſienſi ſepultus eſt. (*p*) Ulricus, Phirretarum Comes, caſtra Hohennag & Windecke *cum pertinentiis eorundem* ab Henrico, Epiſcopo Argent. An. MCCLI. (*q*) & rupto hoc iterum vinculo An. MCCLXXI. ab Henrico, Baſil. Præſule, quod filius ejus Theobaldus ſeptennio poſt renovavit, in feudum accepit. (*r*) Sigfridum de Gundolsheim, Scultetum Imperialem Colmariæ, caſtrum Hohenack An. MCCLXXIX. ædificaſſe, ANNALES COLMARIENSES ſcribunt, his verbis: " Scultetus hic ædificavit caſtrum in Hohenac in craſtino purificationis, „ Rege Rudolfo permittente: „ & paulo poſt: " Dominus de Rappolzſtein caſtrum „ de Hohennac & Minnewiler cognatis ſuis abſtulit fraudulenter & in Columbariam „ transferebat. „ LUCKIUS (*s*) rem ab Annalibus inverſo ordine relatam, ita enarrat: Rappoltſteinenſis Dynaſta caſtrum, paulo ante dirutum, cognatis ſuis eripuit atque civitati Colmarienſi tradidit, à cujus Sculteto, Rudolphi Imp. auctoritate munito, illud reſtauratum eſt brevi. Ita utili Hohenaci dominio jam tum potiti fuerant Rappoltſteinenſes, cum directum ejus dominium Eccleſiæ Baſil. Phirretenſes obtuliſſent Comites. Novennio fere poſt Hermannus de Rappoltſtein *obſedit Hohinnac caſtrum & per promiſſiones obtinuit fraudulenter*; quæ verba ſunt ANNALIUM COLMAR. ad An. MCCLXXXVIII. unde dominium Hohenacenſe Dynaſtiæ, inter Rappoltſteinios An. MCCXCIV. diviſæ, partem conſtituit. An. MCCCXVII. Henricus Dynaſta ſuo ex fratre nepoti *Hohennack* & Judenburg caſtra cum omnibus terris, ad illa ſpectantibus, conceſſit, quod Phirretenſis Comes & ſucceſſor ejus Albertus, Auſtriæ Dux, quorum ſubfeudum erat, paucis poſt annis ratum habuere. Inde *Hohennack* cum valle integra per feminas ad Conradum Comitem Sarwerdenſem, quem Rudolphus Dux, Alberti II. filius, An. MCCCLXI. inveſtivit, & poſt Sarwerdenſes ad Lupfios Comites (*t*) tranſiit; defuncto demum Johanne Lupfenſi An. MCCCCXXXVII. ad Rappoltſteinios rediturum. (*u*) Transactione inter hos & Johannem de Lupfen auctoritate Leopoldi Auſtr. An. MCCCC. inita, conventum erat, ut caſtrum & vallis Hohenack penes Johannem & filium ejus primogenitum, quoad vixerint, manerent: deinde reverterentur ad Rappoltſteinios; quod factum. Hi non tantum Advocatum (*x*) ſeu Præfectum, ſed & militare deinceps in caſtro hoc præſidium alere conſueverunt, donec Mannicampus, Colmariæ atque Alſatiæ ſuper. Sueco-Germanici belli tempore, Præfectus An. MDCXXXV. in Ludovici XIII. poteſtatem illud redegit. Rappoltſteinenſes, rem penes Auſtriacos excuſaturi, vim ſibi illatam cauſati ſunt, Colmariæ cum Mannicampo quum eſſent. Monaſterienſi Pace Hohenacum Rappoltſteinenſibus redditum; ſexennio poſt regio juſſu dirutum eſt.

§. CCVI.

Judenburg caſtrum.

Alterum Præfecturæ Orbeanæ caſtrum *Judenburg* Diedolshuſio vico, ubi telonium eſt, viæque publicæ imminuit, quæ Lotharingiam cum Alſatia per vallem hanc jungit. Id à longo jam tempore collapſum infimam turris partem adhuc oſtendit. *Gutenburg*, id eſt, bonum caſtrum, primitus appellatum fuit; niſi in allegato Theodorici de Honac epitaphio vitium lateat: uti vicus ſubjectus à *bono homine* (*y*) nomen accepit. Gutenburg facile in Judenburg, quod Judaicum caſtrum denotat, corrumpi potuit. Jungitur Hohenaco in literis, quibus Rappoltſteinenſes de valle Orbeana per Auſtriacos inveſtiti ſunt; ſed non jungitur in iis, quas poſt Phirretenſes Auſtriaci ab Epiſcopis Baſil. eodem modo impetrarunt. Judenburgum ergo feudum fuit Auſtriacum, ſed quo jure dominium ejus directum ad Auſtrios ſpectaverit, ignoramus, quod Hohenacum, Eccleſiæ Baſil. obnoxium, cum Comitatu Phirretenſi eis obtigerit. Caſtrum hoc Alberto cuidam Auwelino An. MCCCXXXVIII. in ſubfeudum Rappoltſteinii dederant, aperturæ tantum jure ſibi ſervato.

§. CCVII.

Vici.

Vallis omnis quinque vicos, in quibus eccleſiæ, ſeptemque viculos villasve complectitur; in quinque parochias diviſa. Quatuor tantum parochias literæ Auſtriacorum feudales

(*p*) HUGO *Monum. S. Antiquit.* Tom. II. pag. 279.
(*q*) Apud BERLER. *Chron. Mſ.* fol. 358. Excerpta ejusdem chartæ apud LAGUILLE *Hiſt. Alſat.* Probat. pag. 18.
(*r*) HERRG. *Geneal. Habsb.* Tom. III. num. 514. & 576.
(*s*) *Annales Rappoltſtein.* MC. ad An. MCCLXXIX.
(*t*) Vide infra Genealogiam Dynaſtarum Rappoltſteinenſium.
(*u*) Cod. MC. feud. Regim. Enſisheim.
(*x*) Advocatum ſuum in Hohenach Anshelmus de Rappoltſtein in charta An. MCCCXI. jam memorat.
(*y*) *Bonhomme.*

feudales poſt duo caſtra recenſent; omiſſa Diedolshuſiana, Lotharingiæ finibus proxima. Singulis vicis & viculis duplex, Romanicum atque Teutonicum, impoſitum eſt nomen. Romanicum apud incolas prævalet. Quinque vici & parochiæ ſunt:

I. *Orbey*, German. *Urbis*, vicus major, à quo tota vallis Orbeana dicitur, cum parochiali ſuo diſtrictu dimidiam prope vallis univerſæ partem continet. Abbatia Pariſienſis jure patronatus hic gaudet. In diſtrictu iſto duo lacus ſunt, *albus* & *niger*, à colore, quo ſe ſpectantibus offerunt, ita nuncupati. Albus altero longe eſt major. (z)

II. *Freland*, German. *Urbach*, vallem intrantibus à dextra, Richovillenſes ſilvas atque Auburios confinio tangit. Alius vicus *Urbach* in valle Rupea eſt.

III. *La Poutroye*, German. *Schnierlach*, viæ regiæ, quæ Keyſersberga per vallem ad Lotharingos ducit, aſſidet. *Petroſam viam* vici nomen latine interpretantur. Pariſienſis Abbas hujus ac ſequentis eccleſiæ patronus eſt.

IV. *Bonhomme*, German. *Diedolshauſen*, à S. Deodato, quem ibi habitaſſe ferunt, nomen habet, in medio Vogeſi ad eandem viam regiam ſitum, ſeſqui-hora diſtat Schnierlaco. Vetus, quo Dynaſtæ Rappoltſteinenſes gaudebant, telonium An. MDCLXXX. regio fiſco adſcriptum eſt.

V. *La Baroche*, German. *Zell*, monti Keiſersbergam inter & Ammersvillam inſidet. Parochia loci Prioratui ad Tres Spicas, à quo leuca diſtat, An. MDCLI. dono obtigit.

Reliqui vallis & Præfecturæ Orbeanæ viculi, ad ſuperiores quinque parochias ſpectantes, in quibus vel decem, vel plures foci numerantur, duplici quoque nomine deſignantur, hoc ordine: *Foru*, German. *Starckenbach*; *Longtrait*, German. *Langenwaſen*; *Hachimette*, German. *Eſchelmer*, olim *Eſchermury*; *Hauteshuttes*, German. *Oberhutten*; *Baſſeshuttes*, German. *Unterhutten*; *Thannet*, German. *Thannach*; *Ribaugoutte*, German. *Klein-Rappoltſtein*. Incolæ re pecuaria vivunt.

§. CCVIII.

Sed jam ad Leberiam vallem ratio ſitus nos perducit, in Alſatia inferiore & Epiſcopatu Argent. ſitam, in qua peculiaris Dynaſtarum Rappoltſteinenſium præfectura, quæ à loco potiore, Markircha, nominatur. Ut Hohenacum in Orbeana, ita Eckerichium caſtrum in Leberia valle ſuum extulit caput. In utriusque locum vicus ſucceſſit, (a) valli ubi ſitus eſt, nomen communicans; quod & præfecturis impoſitum. Vallis & Leberia & Markirchenſis promiſcue dicitur: Leberia (b) quidem à Lebera ſeu Lebracha, vel ut ſeculi VIII. chartæ vocant, *Leima* & *Leimaha* (c) flumine, ex valle hoc in Scaram profluente ac Ellum; (d) unde vico *Leberau*, *Lievre*, ubi parochia totius vallis primitiva, nomen. Minor ejus pars ad Rappoltſteinenſem Dynaſtiam, major atque nobilior ad Lotharingiæ Ducatum ſpectat. Nunc de priore, de altera alibi agetur. VIII. Præfect. Markirch.

Eckerich, alius *Eckirch*, Gall. *Eſchery*, (e) in Lotharingica quidem vallis trans Leberam parte, in ditione tamen Rappoltſteinenſi olim fuit, caſtellum vetus montem coronavit, paucis hodie ruderibus ſuperſtes. Seculi XIII. opus, eodem verſus finem vergente, obſeſſum & expugnatum eſt. ANNALES COLMAR. ad An. MCCLXXXIV. tradunt: " Dominus „ de Hohenſtein, advocatus Alſatiæ „ caſtrum Echirc potenter obſedit, ſpacio brevi „ temporis expugnavit & in poteſtatem ſibi propriam deportavit. Ideo vero dicitur „ expugnaſſe, quia ſuum cognatum Johannem de Echirc, qui conſanguineos ſuos „ honore ac divitiis præcellebat, fraudulenter occiderant. „ Biennio poſt Conradus Epiſcopus Argent. " caſtrum de Eckerich, quod eſt feodum nobilis viri, Friderici Eckerich caſtrum.

„ Ducis

(z) Conf. Conſpectus Tom. I. pag. 26.
(a) Urbis & Markircha.
(b) Germ. *Leberthal* & *Leberachthal*. Poſterior orthographia in veteribus monumentis obvia. Vid. ALBERTUS ARGENT. *de rebus geſtis Bertholdi Ep. Argent.* pag. 175. Gall. *Val de Lievre*, *Liepure*; unde *Leporea* & *Leporacenſis* vallis latine ſcribitur, neglecto germanicæ vocis, quæ primæva, ſignificatu.
(c) In Dipl. Caroli M. An. DCCLXXIV. apud FELIBIEN *Hiſt. de l'Abbaye de St. Denys, Pieces juſtif.* num. 50.
(d) Conf. Conſpectus Tom. I. pag. 22. Lebera fœderis pro pace publica ſervanda inter Argentinam, Spiram, Wormatium & Moguntiam An. MCCCXXV. initi, limes meridionalis conſtituta fuit. LEHMANNI *Chron. Spir.* Lib. VII. Cap. 27.
(e) Caſtri nominisque ejus origo Tom. I. pag. 716. ſq. oſtenſa.

„ Ducis Lotharingiæ, ad voluntatem ipſius, in ſua manu habebat, ac Otto de Ochſen-
„ ſtein, advocatus Alſatiæ, Friderico Duci polliciti ſunt, ſe caſtrum *cum tota terra*,
„ *dicto caſtro attinenti*, legitimis ejus hæredibus, inter ſe reconciliandis, vel ſi recon-
„ ciliari non poſſent, ipſi Duci reddituros fore. „ (*f*) Fridericus id cum omnibus feudis vallis Leberiæ, ab illo pendentibus, exceptis iis, quæ Advocatis Waſſelnhemianis data fuerant, Henrico Blamontano An. MCCLXXXIX. contulit. (*g*) Nobilium de Eckerich ſanguis circa An. MCCCLXXXI. defecit, ubi bona ipſorum feudalia vel ad Lotharingum, vel ad Rappoltſteinenſes redierunt. Dimidium caſtrum Eckerich Fridericus de Hadſtatt Caroli Ducis beneficio ſe poſſidere An. MCCCCI. profeſſus eſt. (*h*) Altera ejus pars, quæ Rappoltſteiniis interea obtigerat, cum tribus vallis Leberiæ vicis, ad eosdem ſpectantibus, Abbatiæ Murbaceoſi An. MDVII. in feudum oblata eſt. (*i*)

Weyerſpurg, *Wiegerſpurg*, in Leberiæ vallis retro Caſtinetum introitu caſtellum fuit, Lebrahenſi amne cinctum, quod Reinhardus Franckenburgius An. MCCCLXXXIX. Johanni à Kageneck vendiderat; à quo ad Zornios qui Lappi dicebantur, pervenit. Ex his Johannes Zorn Henrico Lutzelſteinio Comiti An. MCCCCXXXVI. caſtellum hoc vendidit; An. MCCCCXLIX. ad Michaelem ab Ettenheim translatum tandem ad Zornios rediit; à quibus An. MCCCCXCIX. Rappoltſteiniis in feudum oblatum eſt.

§. CCIX.

Markirch. *Markirch*, magnus & dives Alſatiæ burgus; perſimilis oppido, in latinis monumentis Fanum S. Mariæ, *S. Maria in fodinis*, (*l*) oominatur; Gallis quoque *S. Marie aux Mines*. In Theodorici, Lotharingiæ Ducis, charta, qua decimam de S. Maria & de S. Blaſio, Prioratui Lebrahenſi ablatam, An. MLXXVIII. eidem reſtituit, *S. Maria* ſimpliciter ſcribitur. (*m*) Hæc antiquiſſima loci, quam reperi, mentio. Lebrahenſis Eccleſia, ut in vallibus atque deſertis fieri conſuevit, pluribus ibi vicis, atque huic ſpeciatim originem dedit. Diviſus ille rivo Leberæ, quem *Landbach* vocant, in duas partes, una Lotharingiæ Ducatui, altera Dynaſtiæ Rappoltſteinenſi adhæret; in qua & Romano-Catholica, & Proteſtantium Auguſtanæ atque Helveticæ Confeſſionis ſacra coluotur. Nec deſunt Anabaptiſtæ, laborum patientia commendabiles, quibus prædia hinc inde locantur. Inter opificia coriarii, pannifices, tibialium textores, frequentes ſunt.

§. CCX.

Vici reliqui. *Fordelbach*, Romanice *Fertu*, *Fertru*, viculus, olim vicus permagnus, quingeotis paſſibus Markircha diſtans; à metallurgis habitatus.

S. Blaſii vicus exiguus, cujus memoriam ſec. XI. jam reperimus, infra Markircham ditionis Rappoltſteinenſis ad ortum limes eſt.

Eckerich vicus, nominis ejusdem caſtro, à quo leucis aliquot diſtat, longe antiquior, S. Wilhelmi appellatione (*n*) quandoque ſignatus. S. Achericus, unde loco *Eckerich* oomen, Wilhelmi, miraculis clari, in Prioratu illius loci fuit ſucceſſor. (*o*) Prioratus in parochialem converſus fuit eccleſiam, cujus patronatus Mediano monaſterio competiit. Jus hoc, quod ei ſeculo XIII. jam dubium fecerant Eckerichii Nobiles, (*p*) religionis mutatione ſec. XVI. prorſus amiſſum eſt. (*q*) Dicatum heic quoque Helveticæ Confeſſioni oratorium eſt.

Zyllhardt, Romanice *Surlatter*, *Surl'atre*, metalli copia ita turſiſſe fertur, ut conducti operarii ex ſua mercede oratorium præfatum condiderint.

Klein Leberau, *Petit Lievre*, viculus mineris ditiſſimus, cum caſtro & vico Eckerich Abbatiæ Murbacenſis feudum eſt.

Oberdorf,

(*f*) Teſte charta tabularii Ducalis Nanceji.

(*g*) Literæ inveſtituræ ita: *lou fiey d'Eſcberey lou chaſtel et dons vaul de Lievres & tous les fiez, qui i appendent & que on tenuit de moy ou vaul de Lievres.* Charta ibid.

(*h*) *Eckerich die halbe burg und alles das, ſo ich habe im Leberachthal* &c. Ibidem.

(*i*) Literæ oblationis ita: *Das halb Schloſſ Eckerich mit aller herrlichkeit und zugehœrdten, mit den dœrffern Sanct Blaſi, auch Sanct Wilhelm genannt Eckerich und klein Leberow.* &c.

(*l*) Varia hinc inde loca, quæ à S. Maria nomen habent, cum occurrant, quo hic à reliquis diſtinguatur, à mineris, quibus terra ibi repleta eſt, cognomen accepit. In Lotharingia S. Maria de Priſneo vel *S. Marie aux Bois*, ubi Prioratus ord. Cluniac. extat.

(*m*) Hugo *Monaſt. S. Antiq.* Tom. I. pag. 174.

(*n*) Literæ inveſtit. Murbac. habent: *S. Wilhelm genant Egkerich.*

(*o*) Richerius *Senon.* in *Chron.* Cap. IX. apud D'Achery *Spicileg.* Tom. II. pag. 614. edit. novæ.

(*p*) *Hiſtor. Mediani Monaſt.* pag. 366. ſq. Waſſelarii ab Ekkerich Præturam Imperialem Seleſtadii diu poſſederunt. Beat. Rhen. *Rer. Germ.* Lib. III. pag. 298.

(*q*) *Hiſt. Med. Monaſterii* pag. 374.

Oberdorf, Rom. *Liverſel*, villa inter Rappoltſteinenſes atque Lotharingos diviſa.

De vallis Leberiæ mineris ac metalli-fodinis notatu digniora ex omnis fere ævi monumentis prolata ſunt alibi. (*r*) Auſtriaci cum per aliquod tempus Rappoltſteinenſium in iis quærendis ſocii fuiſſent, ſuum in hos omne jus transtulerunt An. MDCXX. ob bellorum incommoda per quadraginta abinde annos nihil tentaturos. Fine ſeculi ſuperioris Argentinenſes quidam ſmaltum pararunt, hocque neglecto, metalla varii generis prope Markircham effodere continuarunt; Palatini Principis auctoritate ac regiis in id privilegiis muniti; quod noſtros uſque ad dies opus perdurat.

§. CCXI.

Præter enumerata Dynaſtiæ Rappoltſteinenſis caſtra, oppida & vicos, alia etiam loca ſuperioribus ſeculis eidem adhæſerant, quæ breviter indico. Quarta caſtri & Dynaſtiæ Geroldseckianæ ad Vogeſum pars, unde ſe Dominos in Geroldseck Rappoltſteinii ſcripſerunt, & Geroldseckiano in Inſignibus Leone ſunt uſi, An. MCCCCLXXXV. & ſexennio poſt ære comparata, durante bello tricennali Lotharingiæ Duci atqoe Landſpergiis vendita eſt. (*s*) Caſtrum *Kœnigsberg*, *S. Hypolitum* atque vicum *Ensheim* ab inferinris Alſatiæ Landgraviis Rappoltſteinenſes aliquando in ſubſeudum tenuerunt, Landgravii à Lotharingiæ Ducibus quum illa loca tenerent. *Engwiler*, Murbacenſis Dominii directi vicus, per breve tempus juris quoque Rappoltſteinenſis fuit. Caſtrum *Schaffgieſen*, cum *VVeil* & *VVellingen* vicis, nec non dimidiam vici *Amoltern* partem in Briſgovia, illos quidem feudali, hanc proprio jure, iidem diu poſſederant Dynaſtæ. Accepta hæc ab Auſtriacis feuda An. MCCCCVI. vicino Endingæ oppido dein oppignerata, recuperari nunquam potuerunt. Altera vici *Amoltern* pars feudum quoque erat Auſtriacum, ſed Boſſenhemiis Militibus & poſt horum interitum An. MDXLVII. Leonhardo Strauſſio, Briſacenſium Advocato caſtrenſi; dein nobili Rueſtiorum familiæ An. MDLXXII. denique Strauſſio, Regiminis ſup. Auſtriæ Conſiliario, An. MDCXVIII. collatum. (*t*) Briſaci Auſtriaci decimæ cum jure patronatus inter antiquiora Rappoltſteinenſium feuda, quæ ab Auſtriacis tennerunt, ponuntur. In Lotharingiæ partibus caſtrum *Romont* poſſederunt, vicos item *Altorf*, *Goſſelingen*, *Stenſel*, *Berſingen*, *VVachenborn*, *Kirchberg*, aliis *Kirprich*, *Rentingen*, *Heroltzhardt*, *Ridingen* &c quos omnes poſt Luzelſteinios Comites An. MCCCCLXXX. extinctos, Rappoltſteinii ab Eccleſia Metenſi obtinuerunt in feudum. At ſeculi ſuperioris initio loca hæc ad Lotharingiæ Ducem & Lucelburgios Nobiles pervenerunt, ita quidem, ut ille directum, hi utile dominium acciperent. (*u*)

Loca paſſim amiſſa.

§. CCXII.

Univerſa ergo Dynaſtia Rappoltſteinenſis feudalis eſt, dominio directo ejus inter plures diviſo. Perpauca ejus allodia ſunt. Baſilienſis Epiſcopatus feuda num oblata ſint, ſuperiore diſputatum eſt ſeculo. De Murbacenſibus vero id certum. De Imperialibus, Argentinenſibus & Auſtriacis, plerisque contrarium novimus. In his omnibus quæ Dynaſtæ jura regalia ſub Imperio Germ. exercuerint, quosque poſt gentis ſuæ interitum hæredes ſint nacti, in Hiſtoria ipſorum Genealogica docetur.

Concluſio.

Extremum Rappoltſteinenſis Dynaſtiæ oppidum boreale Berckhemium eſt; ad ſuperioris inferiorisque Alſatiæ collimitia ſitum, de quo ſupra. (*x*) Clauditur ergo heic loci Geographico-Politica ſuperioris Landgraviatus deſcriptio, ubi & urbium quarundam, olim Imperialium, terras ſuis locis expoſui; urbes ipſas infra expoſiturus conjunctim.

(*r*) Conſpect. Tom. I. pag. 11.

(*s*) Qua de re infra in Marca Maurimon.

(*t*) Cod. Mſ. feudor. Regim. Enſisheim.

(*u*) Hæc ex Inventar. Mſ. chartarum Cancellariæ Vicenſis (*Treſor de la Chancellerie de Vic*) juſſu regio An. MDCXXXIV. confecto.

(*x*) Pag. 113. ſqq.

LANDGRAVIATUS INFERIOR.

§. CCXIII.

Landgraviatus inferior.

Cum Alſatiæ Pagus in duos Pagos minores, Sundgoviam Nordgoviamque ſubdivideretur, quorum quisque peculiarem ſuam jurisdictionem haberet, in utroque Landgraviatus exortus eſt; in Sundgovia ſuperior, in Nordgovia inferior; unde *Nordgovia*, *Landgraviatus inferior*, *Alſatiaque inferior* ſynonyma ſunt. Significatui huic Landgraviatus latiori ſubordinatur & alius, qui Territorium Landgraviale ſpeciatim deſignat, quod non modo ſub jurisdictione, ſed & ſub dominio Landgravii fuit. Huic enim à Cæſare terræ quædam ex fiſco in ſalarium conceſſæ ſunt, quibus avitas quoque ſuas, tum feudales, ab Epiſcopis, Abbatibus, Principibus, Dynaſtis ſibi collatas, tum allodiales, hereditate, matrimonio, emptione, aliove modo acquiſitas, junxerunt. Complexus hic terrarum medio ævo *Landgraviatus* dicebatur, quem An. MCCCLVIII. Oetingenſes vendiderunt; quanquam procul dubio ille tantum verus Landgraviatus extiterit, qui terras fiſcales, Landgravio à Cæſare in feudum datas, complexus eſt. Hoc ſenſu vocem ſumit Henricus Landgravius in charta An. MCCXXXVI. ubi ait: " Cum Imperator „ ipſum Landgraviam in manu ſua tanquam poſſeſſionem propriam adhuc teneret, & „ nondum de feudo Landgraviæ patrem meum Comitem Sigebertum infeodaſſet. „ Prævaluit tamen ſenſus præcedens, qui communi Landgraviatus nomine omnes illas terras deſignat, quas Landgravius titulo quocunque poſſedit; uti terrarum ad Comitem pertinentium complexus appellatur *Comitatus*. Inter laicos autem Proceres primus poſt Ducem cum Landgravius fuerit, in Inferiore quoque Alſatia deſcribenda faciendum eſt à Landgraviatu initium, poſtquam de Pagis ejusdem quoque pauca præmiſero.

§. CCXIV.

Pagi.

Alſatiæ in Pagos majores minoresque diviſio, ſub Periodo Germanica, pedetentim diſparuit. Seculo XI. ipſa adhuc Pagus appellabatur Alſatia, (*y*) in Sundgoviam Nordgoviamque diviſa. Sundgovia, limite ejus licet arctato, priſcum tamen retinuit nomen. (*z*) Nordgoviæ autem appellatio ſec. XII. ceſſavit. (*a*)

Hattgovia.

Hattgoviæ, ſuperioribus ſeculis *Hettenkowe* (*b*) appellatæ, limites ſunt amnes Selza & Sura; vici Rodern, Forſtfelden, Königsbruck, Surburg, Sulza & Leitersweiler. Princeps vicus *Hatten*, in medio fere ſitus, nomen indidit Pago, qui dives eſt lini; unde ſolemnes duo mercatus annui in hoc vico celebrantur. Sub Liechtenbergenſibus, Hanoicis & Darmſtadienſibus, Pagi hujus Præfectura novem vicis, *Hatten*, *Oberbetſchdorff*, *Niederbetſchdorff*, *Rittershofen*, *Schwabweiler*, *Reimersweiler*, *Kuhlendorff*, *Leutersweiler*, *Buhl*, ſemper conſtitit. Omnis Præfectura Imperiale olim, nunc Regium feudum eſt. Pago huic incluſus fuit Comitatus cognominis, niſi Comitatum & Pagum heic ſynonyma dixeris. Ita trans Vogeſum, in Weſtria *Bliſichowe* Pagus & Comitatus appellatur, in quo Abbatia Hornbacenſis ſita fuit. Quin & in hoc Comitatu & Pago alius minor Pagus *Roslinſe* fuerat ſitus. (*c*)

Waſgovia.

Pagus Voſagenſis, Germanis *Voſagau*, *VVasgau*, (*d*) Nordgoviæ pars fuit, atque ad noſtra tempora uſque nomen retinuit. Non omnem montis Voſagi tractum, qui Belforto Bingium ſe uſque extendit, (*e*) nec Lotharingicam Vasgoviam, (*f*) nec alteram illam, quæ Weſtriæ (*g*) nomine venit, ſed Alſaticam intelligo, quæ Tabernis ad oppidum Weiſſenburg uſque dirigitur, nonnullis appellata *ſuperior*. *Inferior* enim ad Spirbachium flumen uſque fuit protenſa; indeque duæ Hardtæ, ſuperior inferiorque cœperunt, terminatæ Durkhemio. (*h*) Ordo Equeſtris Vasgoviæ peculiarem olim claſſem

(*y*) Charta Henrici III. Imp. An. MXLVIII. MLII. apud HERGOTT & in charta D. Petri Jun. Argent. An. MXL. conf. ſupra pag. 31.

(*z*) Vid. Tom I. pag. 634. & Tom. II. pag. 31.

(*a*) An. MLXXXV. Henricus IV. Imp. in charta Neovillar. adhuc uſus eſt *Nordgovia* voce.

(*b*) Sigebertus Alſatiæ Landgravius in Tranſactione ſua An. MCCLXV. *Hettenkowe* vocat. Idem faciunt Henrici duo de Fleckenſtein in charta An. MCCCLXIII. Chartular. Fleckenſt. ſec. XIV.

(*c*) Chartular. Hornbac. in Archivo Bipont. JOANNIS in *Oratione de Hornbaco* pag. 7.

(*d*) TRITHEM. *Chron. Hirſaug.* Part. I. pag. 255. vid. *Alſat. Illuſtr.* Tom. I. pag. 644.

(*e*) In literis fundat. monaſterii S. Lamperti An. DCCCCLXXVII. ab Ottone Franciæ Duce, Conradi Salici avo, datis, *nemus Waſigen in Pago Spirgowe* legimus. In charta Caroli IV. An. MCCCLXVI. Lamperto Epiſcopo Spir. data *Vagaſium* dicitur. Vid. *Deductio Spir. Eccl. pro S. Lamberto* pag. 6. Prob.

(*f*) Ubi hudieque *Baillage des Voges*.

(*g*) Rudolphus de Couciaco, Metenſis Epiſc. in charta MCCCXCI. *Weſtravium* vocat, quæ in regione ſaltuoſa inter Alſatiam, Lotharingiam, Trevirenſes & Palatino-Electorales terras, ſe extendit inter Muſellam, Saram, Bleſam, Navam & Lutram. JOHANNIS in *Orat. de Biponto* pag. 7. CROLLIUS *de Weſtraſia* pag. 14. Nonnulli Weſtraſiam vocant Auſtraliam. CELLARIUS *Geogr. nova* Cap. X. FRANCOPOLITA *von dem Königr. Auſtraſien* §. VII ſqq. Male MART. ZEILERUS *Top. Palat. Rhen.* pag. 61. Weſtraſiæ & Wasgoviæ eosdem fines adſcripſit. Weſtraſiæ pars nobilis eſt pagus Bliſenſis, *Bliesgau*. Vicus *Fiſchbach* in medio Vogeſi, inter Weiſſenburgum & Bitim, limitem inter Alſatiam Lotharingiamque conſtituit.

(*h*) Cod. Mſ. *de Geraydis* in Landav. Tabulario, ubi Neoſtadium Hardam ſuperiorem ab inferiore diſterminare dicitur. Hanc excipit Mons Jovis, *Thorsberg*, vulgo *Donnersberg*, ubi rupes *der Kangſtul*, haud procul Bolandia.

Digitized by Google

claſſem conſtituit. (*i*) Hagenoenſis enim ſilva Alſatiæ nobilitatis immediatæ ſemper conſtituta eſt limes, (*l*) indeqne Vaſgovica cœpit, poſt adſcripta Rhenanæ. Ceterum Vasgoviam non *Gavis* ſed *Augiis* annumerandam eſſe, exiſtimavit SCHILTERUS, (*m*) quam etymologiam non equidem ſequor.

Spirigoviæ.

Landgraviatu Inferioris Alſatiæ extincto, & Advocatia invaleſcente Alſatica, Alſatia inferior Luteram tranſilire & ad Queicham uſque cœpit migrare, Spirigoviæque adeo pars auſtralis Alſatiæ acceſſit. (*n*) Nnmen traxit hic Pagus à Spiræ & Hochſpiræ confluentibus rivis. (*o*) Montana & Rhenenſis Tabernæ, Clingenſe Herdenſeque Monaſteria, in tractu hoc jacent. Palatina Electoralis & Bipontina Domus, ut & Spirenſis Epiſcopatus, pleraque in diſtrictu hoc poſſident loca. (*p*) Superior hæc Spirigoviæ pars non Landgraviali Alſatico, ſed Provinciali Spirigoviæ Judicin, (*q*) ſubdita fuit. De judicio hoc in Charta An. MCCLXXXII. legimus: " Arnoldus Abbas „ & conventus Uterinæ Vallis conſtituti in judicio coram nnbis queſti ſunt; inquit „ Henricus miles de Bannacker, ex parte ſereniſſimi Domini, Rudolfi regis Rom. „ Judicio provinciali per Spirgoigiam præſidens. „ (*r*) In Chartularii Hornbacenſis (*s*) Inſtrum. An. MCCCIII. legitur: " Henricus miles de Bamracger, ſereniſſ. Dn. Regis „ Romanorum per Spirigoviam advocatus generalis.

Pagorum interitus.

Poſtquam ſeculo XII. Landgraviorum & Cnmitum auctoritas evileſcere cœpit, Proceribus Germaniæ ad ſuprematum tendentibus, provinciarum quoque in pagns diviſio paulatim defecit. (*t*) Nobiles & Dynaſtæ, in caſtris mnntanis ſedentes, Dynaſtiis & Dominiis ſuis nomina à principe terrarum caſtro impoſuerunt, à quo nnn integer Pagus, ſed terræ, per plures ſæpe Pagos diſperſæ, pendebant. Adde, quod in uno pago aliquot Dynaſtiæ ſimul eſſe potuerant. Arx primaria, multarum aliarum, tum allodialium, tum feudalium, arcium acceſſinne conjugiis, emptione, alinve modo adaucta, Dynaſtiæ, Comitatus, Principatus, caput pedetentim devenit, temporumque progreſſu ei nomen ſuum communicavit. Cujus rei Rappoltſteinenſis, Liechtenbergenſis, Fleckenſteinenſis, Huneburgenſis, Ochſenſteinenſis Dynaſtiæ, ut & Ferretenſis, Hnrburgenſis, aliique circum circa Comitatus ſunt teſtes. Cnnradus II. in diplomate Paterniacenſibus dato An. MXXVII. Columbram & Hitinheim cortes in Comitatibus Giſilberti & Wezilonis Comitum ponit. (*u*) Colmaria in Comitatu Giſilberti, hoc eſt in Alſatia ſuperiore, quæ tunc adhuc Sundgovia, Hitinheim in Comitatu Wezilonis, ſeu Alſatia inferiore, Nordgovia, cenſebantur. Dynaſtias ergn hodiernas &, qui exinde exorti ſunt, Comitatus non antiquiores eſſe ſeculo XI. nemo mirabitur. Dynaſtias hodiernas dico, quod antiquiſſimo etiam ævo fuerunt domini in pagis potentes, quos TACITUS *principes* vocat; qualis Segeſtes, Arminius, fuere, quos dixeris Dynaſtas.

§. CCXV.

Geraydæ.

Silveſtres illos utriusque Wasgoviæ, ut & duarum Hardtarum diſtrictus, certis civium & ruſticorum Communitatibus, nomine Geraydarum, communes, Pagis ſubjungimus. (*v*) In bis lignandi præſertim, imo & in aliquibus venaadi, piſcandique jus participes Geraydarum exercent. Vocantur & *Hayngerayde*, *Gedeyen*, (*x*) & ſubdividnntur in Zentas. Gerayda ſeptima, quæ *Godramſtemenſis* (*y*) dicitur, circuitum viginti fere leucarum complectitur, in tres Zentas diviſa. (*z*) Exigua pars ejus cis Quiſagam, trans Quiſagam pars maxima eſt. Lapidibus & arboribus (*a*) definiuntur Geraydæ. Ad Moſellam in Weſtria *Gereydas*, noſtris ſimiles, (*b*) reperimus. Pertinet huc Crœvericum illud regnum, (*c*) cujus tractus prnpe Trarbacum certo vicorum numero conſtat. De Geraydicis & Crœverico judiciis infra.

Simili-

(*i*) Germanicis Canton, *Orth*, *Viertel*. In Rhenana claſſe primus Canto *die Ritterſchaſſt im Gau und Wasgau*. SPEIDELIUS in voce *freye Reichs-Ritterſchaſſt* pag. 327.

(*l*) CASP. à LEECH *de Nobilitate* pag. 115.

(*m*) *Gloſſar. Teut.* pag. 30. ubi *Waſig-au* non *Waſi-gau* vocem componit. *Gau* pagos, pluribus vicis conſtans; *Au* campus paſcuus eſt; unde *Augia* diviti, *Naſſavia*, *Betavia*, *Velavia*, exorta ſunt nomina.

(*n*) Tom. I. pag. 645. & Tom. II. pag. 6. ſq.

(*o*) Fontes Spiræ ſunt prope Monaſterium S. Lamberti, in partibus Neoſtadii ad Hardtam. Vid. chartam fundat. Monaſt. S. Lamberti An. DCCCCLXXVII. in *Deduct. Spir.* prob. num. 1. & in SIMONIS *Hiſtor. Epiſcopor. Spir.* pag. 30.

(*p*) Vid. ſupra pag. 7.

(*q*) *Landgericht im Spirgau*, LEHMANN *Chron. Spir.* Lib. IV. Cap. VII. ſq. Mallus hic Neoſtadii primum habitus eſt; at Ludovicus Bav. An. MCCCXV. illum Germershemium tranſtulit. *Spicileg. Antiquit. Palat. cis Rhenum* pag. 16.

(*r*) DATT *de Pace publ.* Cap. XVIII. pag. 136.

(*s*) *Cod. Membran. Mſ. Archivi Bipontini* fol. 51. *b.*

(*t*) Conf. Tom. I. pag. 655.

(*u*) Diploma ineditum Colmar. Archivi, quod *Alſatia Diplom.* dabit.

(*v*) Tom. I. pag. 653.

(*x*) *Gedeyen Hagenbach*, diſtrictus Hagenbacenſis.

(*y*) Vocatur etiam *Oberbayn-Gerarda*.

(*z*) Landavia in tertia zena eſt; *in der Unterzent.* Zentæ, quæ Vogeſo adherent, ſuperiores, quæ Rheno vicinæ, inferiores dicuntur.

(*a*) *Loogbaum*, *Lochbaum*, quarum arborum nota eſt, quod ab una, aliquando utraque parte, nudantur cortice. Vernacule *ein geſlechter* ſive *geſliſchter Baum.*

(*b*) *Die freye Gerayde.*

(*c*) *Crœver-Reich.* BUDEAUS *de Duodecim-viralibus Judiciis* in append. Simile quid in Weteravia ſub nomine *Marcarum* occurrit.

Similitudo inter Emunitatem Weiſſenburg. & Geraydas fecit, ut Dagobertum Geraydarum quoque inſtituti jactarent auctorem. Fabularum res plena. Quinque enim Dagoberti finguntur, eorumque poſtremo teſtamentum, XXXII. capitibus conſtans, affingitur, (*d*) quod Ernferici Morolii, ſecretarii Regis, manu confectum tradunt, (*e*) cum Rex in caſtro *Landeck* primum, inde *Gocklingæ*, qui vicus Palatini juris eſt, ſediſſet. In teſtamento hoc Principibus ſacris & laicis, Monaſteriis, vicis & villis ſilvas ſuas, in XVII. Geraydas diviſas, conceſſiſſe dicitur. Impoſtor, Hunibaldo ſimilis, ex Jodochi Sabelini, quem Caroli M. conſiliarium facit, Viridario antiquitatum Auſtraſiæ, ſua ſe hauſiſſe profitetur. (*f*) Donationis Dagobertinæ Geraydarum perantiqua traditio eſt, quod Rudolphi Habsb. diploma An. MCCXCI. demonſtrat. Inter domania Regum (*g*) ſilvas extitiſſe haud dubium; quinam vero primus *Geraydas* has populis vicinis conceſſerit, inter incerta referendum. Weiſſenburgenſis Eccleſia, aliæque à Dagoberto II. fundatæ, (*h*) de donationibus ſuis certiores ſunt, amiſſum ſit licet donationis autographum. Hæc de Pagis atque Geraydis Inferioris Alſatiæ, nunc diverſa ejus exponemus Dominia.

§. CCXVI.

Landgrav. Infer. Dominium.

Inter Dominia, in Landgraviatu ſive Alſatia Inferiore ſita, Landgraviatus ipſe, ſtrictiore ſenſu ſumptus, eminuit olim, quod poſſeſſor ejus Inferioris Alſatiæ judex fuit provincialis, adeoque dignitate Comitibus potior. Landgraviales hæ terræ non eædem ſemper fuerunt, ſed cum ipſa variarunt gente, quæ Landgraviatum poſſedit. Cum enim patrimoniales ſuos fundos & gentilitia feuda terris fiſcalibus, officio Landgraviali annexis, Landgravii junxerint, factum eſt, ut alius ſub Landgraviis ex Metenſi, alius ex Werdenſi proſapia, Geographicus Landgraviæ ſiſteretur complexus. Metenſis autem epochæ obſcuritas facit, ut ſtatum Landgraviatus, qualis ſub Werdenſibus & Oetingenſibus ad interitum uſque fuit, ope chartarum, ex Lotharingicis & Alſaticis tabulariis, lectori proponamus; allodia Landgraviorum diſtincturi à feudis, quæ & ipſa in ſuas rurſus diſtinguimus claſſes. Uti enim ſuperiores Landgravii, præter terras avitas & bona fiſcalia, à Baſilienſi & Argentinenſi Eccleſiis, à Murbacenſi ac Lucellenſi Abbatiis, beneficia tenuerunt, ita & Inferiores, præter Werdenſe patrimonium ſuum & præter feuda Imperii, Lotharingica, Moguntina, Argentinenſia & Murbacenſia feuda poſſederunt, quæ cum imperialibus communi nomine Landgravica dicebantur; inter quæ temporis tractu confuſio orta, quod in Landgraviatus venditione An. MCCCLVIII. apparuit. In enumerandis ergo his feudis, quantum in re difficili fieri poteſt, procedendum eſt ordine. Ab Imperialibus initium facio, ad Lotharingica dein tranſiturus, & reliqua.

§. CCXVII.

I. Feuda Imperii.

Fiſcalia Landgraviatus inferioris bona, ſive Imperialia feuda, ex inſtrumento Imperatoris Caroli IV. An. MCCCLI. definienda ſi forent, caſtra Franckenburg, Kunigeſperg, Werde, S. Hippoliti oppidum, Erſtein, & Geiſpoltzheim claſſem eorum conficerent. Permutationem eo anno Cæſar imperialium Landgraviatus feudorum cum Ludovico & Friderico Landgraviis, Oetingæ Comitibus, facturus, loca prænominata diſtincte recenſuit. Sed chartam hanc, ob ſuos defectus, anno ſequenti Carolus ipſe revocavit. Ex aliis enim documentis elucet, omnia illa loca, præter ſolum Erſthemium, vel Argentinenſis Eccleſiæ, vel Lotharingiæ Ducum feuda fuiſſe, adeoque ab Imperatore inter feuda Imperii male relata. In charta An. MCCCLIX. qua Epiſcopalia feuda, quæ Landgravii tenuerunt, venduntur Epiſcopo, Erſthemium, ut feudum Imperii, diſerte eximitur. (*i*) Ad fiſcalia Landgraviatus bona quoque pertinuerat olim villa & bannus *Dunenheim*, cum in Metenſium poteſtate adhuc Landgraviatus fuiſſet. At Henricus VI. Imperator, antequam Landgraviatum Werdenſibus contuliſſet, villam eam & bannum Novi Caſtri cœnobio dedit, quod ipſe Henricus Landgravius, lite de hac re An. MCCXXXVI. compoſita, faſſus eſt.

§. CCXVIII.

(*d*) Chartam Emunitatis Weiſſenburg. ad An. DCXXIII. Teſtamentum Geraydarum ad An. DCLXVI. vel DCLXIX. ponunt. Utriusque inſtrumenti authenticum in chartophylacio Weiſſenburgenſis Eccleſiæ ſervari fallax fama eſt.

(*e*) JAC. BEYERLINI *Antiquitates Palatinæ*, in MIRÆI *Monumentis* pag. 261.

(*f*) MIRÆI *Monum.* pag. 259.

(*g*) Regiam hanc foreſtam à caſtro Trifels olim pependiſſe volunt; uti foreſta ſancta à caſtro Hagenoenſi. Dicebatur *Kæniglicher Bann-Forſt*, donec An. MCCCXXX. cum caſtro Trifels Comiti Palat. Rheni pignus Imperii tradita.

(*h*) Perantiquus Eckboltzheimenſis curiæ dominicalis, ad Capitulum Thomanum Argent. ſpectantis, rotulus Dagobertum quoque regem fert inſtitutorem. REHMI *diſſert. de Curiis Dominical.* in SCHILTERI *Cod. Jur. feud. Alem.* pag. 375.

(*i*) *One allein die Mann, die zu Erſtheim hærent, und von den Gutern, die wir von dem Reiche zu Leben hand, verlehent ſeindt.*

§. CCXVIII.

Ad eandem claſſem referendæ ſunt etiam terræ, quarum dominium utile Landgravii liberales, Cæſare conſentiente, longo temporis tractu aliis in ſubfeudum dederunt. Roſchwogienſe judicium, cui à loco malli habiti nomen, ante omnes commemoramus. Landgraviæ hæc inferioris pars, à Landgraviis ad Fleckenſteinios translata, ab eadem Landgravia inferiore, uti à ſuperiore judicium Leimenſe, pependit. (*l*) Undecim vici, Roppenheim, Forſtfeld, Kauchenheim, Giſenheim, Roſchwog, Seſſenheim, Statmat, Rindsheim, Dalhunden, (*m*) Auenheim, Denckelsheim, Roſchwogienſi huic judicio, ſalarii loco adſcripti fuerunt; prouti Præfecturæ Hagenoenſi certus hodieque numerus vicorum adhæret. Enumerat eos charta An. MCCCLIX. Diſtrictus hic *Comitatus* Riedæ olim nomine venit. (*n*) Jurisdictio in hos vicos Henricis Fleckenſteiniis, avo & nepoti, à Ludovico ſeniore, Comite Oetingenſi, Landgravioque An. MCCCLIX. collata eſt. An. MCCLXVI. nonniſi ex dimidia parte Fleckenſteinios eam poſſediſſe, charta transactionis hujus anni oſtendit. Quamquam vero judicium hoc, cum ipſo Landgraviali mallo, pedetentim perierit, Fleckenſteinii tamen in Riedenſis Comitatus poſſeſſione perſtiterunt, (*o*) donec, gente eorum extincta, Ludovici XV. beneficio feudum hoc, ut maſculinum vacans, ad Principes Rohanæo-Soubizios tranſivit. — *Subfeuda Imperii.*

Neque vero Imperialis feudi indoles Riedenſi Comitatui derogatur, quod Sigebertus Landgravius Eliſabethæ, matri ſuæ, ad ſecundas nuptias cum Emicone Wildgravio progreſſæ, dimidiam Comitatus hujus partem An. MCCLXV. ita tradidit, ut ad liberos, ex ſecundo matrimonio naſcituros, etiam poſſet tranſire. Ipſe enim transactionis introitus monet, objectum ejus non modo allodia, ſed & feuda fuiſſe, (*p*) quæ turbulentis temporibus illis, capite cum careret Imperium, ut allodia tractabantur.

§. CCXIX.

Quin & Landgraviale feudum fuit oppidum *Beinheim*, ab Imperio pendens, Fleckenſteiniis quoque in ſubfeudum collatum. Sigebertus Landgravius An. MCCLV. Henrico Fleckenſteinio Beinhemium jam promiſit, ſi Fridericus, Mareſchallus de Hagenowe, ſine heredibus maſculis moreretur. In Charta An. MCCCLIX. Ludovicus Oeting. ſenior, Landgravius, oppidum illud Henricis Fleckenſteiniis duobus ſimul conferens, ita loquitur: " Coram nobis comparuit Dominus Henricus de Fleckenſtein, „ ſenior, Vaſallus noſter. & noſtri Landgraviatus Alſatiæ, & nobis reſignavit Benhemium, „ oppidum & caſtrum, & omnia jura, ab eo dependentia, una cum judicio provin- „ ciali de Roſchwog &c. dedimus & contulimus in feudum dicto Domino Henrico de „ Fleckenſtein ſeniori & Henrico nepoti ejus dicta feuda, quæ receperunt de nobis & „ facti ſunt Vaſalli noſtri, & Landgraviatus noſtri. — *Beinheim.*

Subfeudis Imperialibus annumeres item bona quædam Landgravialia, quæ & Lichtenbergenſibus Landgravii, & Lichtenbergenſes Landgraviis tradiderunt in feudum; quorum illa Landgraviorum intuitu activa, hæc paſſiva fuerunt. In illis Landgravii dominium directum, in his utile habuerunt. Claſſis utriusque feuda, non expreſſis nominibus, charta reſignationis Landgraviatus, ab Oetingenſibus Carolo IV. in favorem Lichtenbergenſium An. MCCCLIX. factæ, indicat. Eadem hæc feuda, ab Imperio pendentia, Lichtenbergenſibus mox contulit Cæſar, ut ipſa inveſtituræ charta docet, cui Oetingenſium reſignatoria inſeritur. Ab hoc tempore Imperialia iſta ſubfeuda immediatis accenſenda; antea enim Landgravii Lichtenbergicos, atque hi viciſſim Landgravios, de feudis illis inveſtiverant mutuo. Ab hoc tempore Lichtenbergicos ſolos de utrisque inveſtiverat Cæſar. Landgraviorum in Lichtenbergicos liberalitatis cauſam ex mutuæ ſucceſſionis pacto, inter eos ante ſeculum inito, Herzogius (*q*) repetit, ubi & vaſallos reperimus, qui hac rerum converſione à Landgraviis ad Lich- — *Lichtenbergica.*

(*l*) Supra pag. 25.

(*m*) *Dalhundam* cum juribus à Landgraviatu pendentibus An. MCCCXXXIII. Anſelmus de Batzendorf, ſi improlis moreretur, Henrico Fleckenſteinio, cum Ulrici Landgravii conſenſu deſtinavit; atque ita Comitatui Riedenſi Dalhunda acceſſit.

(*n*) Tom. I. pag. 663. *die Grafschafft im Ried*, ſubinde *Uffrieth*. Hodie Roppenheimenſis Præfectura, *das amt Roppenheim*. Vid. Schilteri *Gloſſar.* pag. 855.

(*o*) Oetingenſes in ſcripto: *Factum pour le Prince d'Oetingen contre le Prince de Rohan*, inveſtituræ ab Oetingenſibus continuatæ exempla in Prob. num. 6. 7. 8. 10. producunt; quod illi jus, Alſatia ad Galliam transeunte, amiſerunt.

(*p*) *Es were umb morgen gabe; umb Wideme, oder umbe Leben.* Non niſi feuda fœminea poterunt intelligi, at Wildgravius omnia miſcuiſſe videtur.

(*q*) *Chron. Alſat.* Lib. V. pag. 9.

tenbergenſes tranſiverunt, at feuda reticentur. Pertinuit huc porro vicus *Niderbronn*, feudum Imperii, quem Ulricus Alſatiæ Landgravius Joanni & Ottòni de Ochſenſtein An. MCCCXXXI. in ſubfeudum conceſſit, ita ut, ſi ſine legitimis feudi heredibus Landgravii decederent, Ochſenſteinii vicum ab Imperio in feudum acciperent. (*r*) Præter hæc villæ quoque duæ *Herdt* & *Bittlenheim* ad Landgraviatum olim ſpectarunt, & ab Landgraviis ad Eccleſiam Argentinenſem cum ipſo Landgraviatu, ut Imperii feudum, tranſierunt; Johannes Epiſcopus Simoni Lichtenbergenſi, fratri ſuo, eas contulit. (*s*) *Obenheim* quoque Landgraviatus olim partem fuiſſe, Litteræ Inveſtituræ teſtantur, quas Franciſcus Egon, Argentinenſis Epiſcopus, An. MDCLXI. Chirotheo Conſtantino de Rathſamhauſen ad Lapidem dedit. (*t*) Accedunt his denique bona quædam in Offendorff, Herloffesheim, Wyler & Sure, in Riedenſi Comitatu, ut & Feuda Bernhardi cujusdam Murnharts quorum nomina ignoramus. Wilhelmus Epiſcopus Argent. Georgio de Rathſamhauſen ad Lapidem ea cum in beneficium daret An. MDVIII. ad Landgraviatum eadem olim pertinuiſſe profeſſus eſt. (*u*) De Imperialibus hæc feudis ſufficiant, ad reliqua progredior.

§. CCXX.

II. Feuda Lotharing.

Lotharingica Landgraviorum inferiorum feuda plures nobis Chartæ, quas in Tabulario Lotharingico reperi, huc uſque ignoratæ, oſtendunt. *Kunigesberg* caſtrum, *S. Hippoliti* oppidum & vicum *Ensheim*, in hanc feudorum claſſem referri debere, Mathæi, Lotharingiæ Ducis litteræ An. MCCL. demonſtrant; qui Cononi de Berchheim caſtrum *Eſtuphin*, cum omnibus appendiciis ejusdem caſtri, ſcilicet Sanctum Hippolitum, & *Aneſcheim* in feudum promiſit, niſi loca hæc Henrico puero, Alſatiæ Comiti, redditurus eſſet. Demonſtrat & alia recognitionis Charta feudalis An. MCCCXVI. qua Ulricus Alſatiæ Landgravius oppidum S. Hippoliti, caſtrum Kunegesperg, villamque Ensheim, à Lotharingiæ Duce Frederico ejusque progenitoribus in feudum ſe tenere profeſſus eſt. *Eſtuphin* in priore documento legitur; nullus hujus nominis in Alſatia aut Lotharingia locus. Intelligendum eſſe caſtrum Kunigsburg, ex eo elucet, quod oppidum S. Hippoliti, à caſtro hoc pendens, in documentis ſemper cum Kunigsburg jungitur, nulla caſtri Eſtuphin, quod Romanico-Lotharingicum loci nomen forte fuit, facta mentione. Alſatæ Germanice *Kunigsburg*, contracte *Kunsburg*, appellant. Documenta duo An. MCCCLXV. atque tria An. MCCCLXIX. quorum aliqua gallico, aliqua germanico, idiomate ſcripta ſunt, hoc nomen enunciant. Caſtrum inter Rappoltivillam & Seleſtadium, ab alto, cui inſidet, monte *Hoh-Kunigsburg* appellatur, cujus amplitudinem & præſtantiam rudera, quæ ſuperſunt, loquuntur. Ad pedes montis vicus ejusdem nominis eſt. (*x*)

A Kunigsburgenſi caſtro S. Hippolitus & Aneſcheim pendebant, uti Charta An. MCCL. enuntiat. Aneſcheim vicus eſt, duabus leucis Argentina diſtans. S. Hippolitus vero Lotharingiæ Ducum patrimonium vetus eſt. Leopoldus, Friderici Auſtriaci, contra Ludovicum Bavarum electi, frater, oppidum hoc cepit ejusque muros deſtruxit, quod Ulricus Landgr. à Ludovici partibus ſtaret, ac Leopoldo ſtruxiſſet inſidias. (*y*) Sigebertus II. Landgr. tria hæc loca, Kunigsburgum nempe, S. Hippolitum atque Ensheim, Ulrico Rappoltſteinio, ſocero ſuo, An. MCCLXIX. in feudum conferens, à Lotharingiæ Duce ea ſe tenere profeſſus eſt; (*z*) id quod Ulricus quoque in charta An. MCCCXVI. affirmat, qua teloneum & conductum per vallem Alberti & vallem Leberah iisdem Lotharingiæ feudis annumerat. (*a*) Neque ullam circa hæc feuda mutationem ab illis temporibus ad venditum uſque Landgraviatum factam eſſe comperior. Vendiderunt tamen iſta Landgravii Oetingenſes Argent. Epiſcopo An. MCCCLIX. nulla

(*r*) Conf. ſcriptum, cui Tit. *Factum de Sophie Sibille, Landgrave de Heſſen-Homburg, née Comteſſe de Linange Weſterbourg, contre Jean Reinh. Comte de Hanau* pag. 3. Item Anonymi *Bericht vom Adel in Teutſchland* pag. 251.

(*s*) Herzog. *Chron. Alſ.* Lib. III. pag. 39.

(*t*) Ubi hæc: *Das dorf Obenheim, zwing und bann; deren von Waſtlenheim theil rührt her von der Landgraſſchafft Elſaſs.*

(*u*) In literis inveſtituræ, quæ in Tabulario Rathſamhauſiorum ad lapidem, hodie apud Bernholdios; ubi: *Item das gut zu Offendorf, zu Herloffesheim, zu Wyler und zu Sure, das von der Landgraffſchafft zu Elſaſs darkomt.*

(*x*) In charta latina Ulrici Landgravii An. MCCCXVI. dicitur caſtrum *Kunegeſperg*. In charta An. MCCCLXIX. dicitur: *Chaſtel de Kuninsberg & de ſainte Ypolitte.* In charta Germanica ejusdem anni: *Burg Kuniinsberg und Statt Sanct Bült.*

(*y*) Alberti Argent. *Chron.* pag. 174.

(*z*) *Das hus ze Kungesburg unde San Pult und Enshen, u. allet das gut, daz in deme lehene høret, daz wir von denme Herzogen hant von Luthringe.*

(*a*) Charta apud Carolum Hugonem in libro: *Origine de Lorraine*, num. 36.

nulla Lotharingici vinculi facta mentione; quam feloniam indignatus Johannes, Lotharingiæ Dux, non modo caſtrum Kunigsburg, oppidum S. Hippolitum aliaque, ſed & Franckenburg caſtrum, Burcardo de Vinſtingen per inveſtituræ literas An. MCCCLXV. conceſſit. De Franckenburgo mox inter Eccleſiæ Argent. feuda dicetur.

§. CCXXI.

Fata eorum poſt Landgravios.

Lite hinc inter Epiſcopum Argent. & Burcardum Vinſtingium orta, in undecim Arbitros, ex ordine equeſtri, compromiſſum eſt; conſentiente Lotharingo, ita tamen, ut Dominii jus ſalvum ſibi ſervaret. Ludovicus Oeting. ſtetit pro Lotharingo, literasque ſcripſit Kirchemii, in Monaſterio Virg. Diœceſeos Auguſtanæ, in quibus caſtrum Kunigsburg & S. Hippolitum Lotharingica feuda eſſe fatetur. Arbitri tamen Argentinæ pronuntiarunt: loca hæc ab Epiſcopo poſſe retineri; Dux Lotharingiæ ad Oetingenſes remiſſus. Oppidum S. Hippoliti in Epiſcoporum Argentin. poteſtate ad annum uſque MCCCLXXIV. permanſit; quo Lotharingiæ Dux Lamberto Epiſcopo illud extorſit. (*b*) Sub Friderico II. Ep. ſucceſſore Lamberti, qui ab An. MCCCLXXV. ad An. MCCCXCIII. Epiſcopatum tenuit, ad Eccleſiam Argent. hoc oppidum rediit. Fridericus enim, Baſilienſis quoque Epiſcopatus adminiſtrator, in Wirtenbergico bello Hechingam, Sueviæ oppidum, expugnavit, & in ejus locum S. Hippolitum, quem Lotharingus Comiti Wirtenbergenſi oppigneraverat, recepit. (*c*) Penes Lotharingos etiam jus Patronatus, decimæ, aliique reditus in Keſtenholtz, telonium, conductus per vallem Alberti & Leberah, ut & quæ milites Numeney à Landgravio in ſubfeudum tenuerant, perſtiterunt. (*d*) Hæc & alia plura in Alſatico Vogeſi latere bona Lotharingiæ Duces ab antiquo poſſederunt; Alſaticæ eorum originis teſtes &, ut videtur, reliquiæ; Caſtinetum (*e*) præſertim, cui cognomine caſtrum in Lotharingia deinceps Gerhardus de Alſatia, Lotharingiæ Dux, gentis ſuæ primus, condidit, ubi in Eccleſia monaſterii Benedictini, ab eo prope caſtrum, quod inhabitavit, conditi, ſepultus eſſe creditur.

§. CCXXII.

III. Feuda Mogunt.

A Lotharingicis ad Moguntiaca feuda progredimur. Brocomagum, Moguntinenſis Eccleſiæ feudum, noſtri quoque inferiores tenuerunt Landgravii; quod ad S. Nazarii cœnobium (*f*) olim pertinuit, & cum eo ad Archiepiſcopos Moguntinenſes tranſivit. Ganerbii plures caſtri hujus fuerunt participes, Eccleſiæ Moguntinæ Vaſalli; quos illa Landgraviis Alſatiæ ſub-Vaſallos conceſſerat. Caſtrum cum Ganerbiis Ulricus Landgravius, frater ejus Philippus, filiusque Johannes, An. MCCCXXXII. Hanemanno & Ludemanno, Dynaſtis Lichtenbergenſibus, vendiderunt. (*g*) impetrato haud dubie Moguntini conſenſu. Gerlacus enim An. MCCCLXI. Lichtenbergicis ſuper vaſallos Ganerbiosque Brocomagenſes, quorum nomina Herzogius (*h*) exhibet, inveſtituram conceſſit.

§. CCXXIII.

IV. Feuda Argent. Eccleſiæ.

Feuda, quæ ab Argentinenſi Eccleſia tenuerunt Landgravii, annotat venditi Landgraviatus charta An. MCCCLIX. in qua primo loco memoratur *Werda*, caſtrum ad Ellum, Werdenſium allodium ad annum uſque MCCXXXII. quo Henricus Landgravius, nondum liberos habens, pro remedio animæ ſuæ, partem ſuam in caſtro ſuperioris Werdæ Eccleſiæ Argent. obtulit in feudum. (*i*) Præter partem hanc caſtri Henricus quoque curtim ſuam in Utenheim, proprietates ſuas in Bolſenheim, villam in *Eley*, curtim in Gutesheim, eidem Eccleſiæ obtulit, addita limitatione, ut ſi propter defectum filiorum feudum hoc devolveretur ad filiam, filius ejusdem filiæ, ſi quem genuerit, ſed non filia, in eodem ſuccederet. Ulricus Landgravius hinc in literis recognitionis An. MCCCXXXVI. maſculinum hoc profeſſus eſt feudum; qua de re diſtinctius in Comitatu Werdenſi. Præter hæc in charta venditionis caſtrum *Franckenburg*, in vallis Vilerenſis monte ſitum, cum vicis ſuis enumeratur. Lotharingicis quidem

R 2 feudis

(*b*) Koenigshov. *Chron. Alſat.* Cap. IV. pag. 262. & Cap. V. pag. 336.

(*c*) Wimpheling. *de Epiſcopis Argent.* pag. 400. & 406.

(*d*) Charta Ulrici Landgr. An. MCCCXVI.

(*e*) *Chatnoy*, german. *Keſtenholtz.*

(*f*) Germ. *Lorch*, Diœceſ. Worm. in Strata montana, ubi Taſſilo Bav. Dux ſepultus. Vid. Tom. I. pag. 272.

(*g*) Charta An. MCCCXXXII. ex Archivo Lichtenbergenſi.

(*h*) *Chron. Alſat.* Lib. V. pag. 9. add. Lib. III. pag. 38.

(*i*) Charta oblationis in Tabulario Capituli Major. Argent.

feudis id accenſet Johannes Lotharingiæ Dux, in charta An. MCCCLXV. (*l*) ubi etiam jus Patronatus, decimæ aliique reditus, in oppido Keſtenboltz adduntur. At vero ante triginta jam annos Ulricus Landgravius Camerariatus & Dapiferatus officia, caſtrum *Franckenburg* cum valle & incolis, aliisque ad illud pertinentibus, ab Epiſcopo Argentinenſi in feudum ſe habere agnovit. In charta tamen dubitanter ait: *Caſtrum hoc dici eſſe de Epiſcopi Camera.* (*m*) Obſcuritatis aliquid hac in re jam tum temporis exſtitit. Vendito Landgraviatu Lotharingus, feloniam Oetingenſium, de qua ſupra, vindicaturus, Franckenburgum Vinſtingenſibus An. MCCCLXV. in feudum contulit, ſed agnito forte errore in aliis inveſtituræ literis, An. MCCCLXIX. eisdem Vinſtingenſibus datis, caſtrum hoc plane omiſit. Feuda denique Argentinenſis Eccleſiæ, Landgraviis collata, *Hundesheim* atque *Oſthus* vicos, venditi Landgraviatus inſtrumentum memorat. *Geiſpolzheim*, ſub oppidi ſpecie, in Sigeberti Landgr. manibus An. MCCLX. jam fuit, quo literis ad Senatum Argent. datis enarrat, quod nobiles quidam, ſe invito, fixerint Geiſpolzhemii ſedes; ſecuritatem tamen civibus ab illis promittit. (*n*) Ulricus Landgravius An. MCCCXXXVI. in feudorum Epiſcopalium indice Geispoltzhemium nominat. Locum Epiſcopus deinceps Capitulo conceſſit.

§. CCXXIV.

Subfeuda Argent. Eccleſiæ.

Feuda Argentinenſis Eccleſiæ, à Landgraviis in ſubfeudum data, Ulrici Landgravii Charta recognitionis feudorum Epiſcopalium An. MCCCXXXVI. indicat, ubi *Valve*, vicus Andlavienſi familiæ in ſubfeudum datus; *Nideck* caſtrum, cum bonis inde pendentibus; *Bergbutenheim*, Hobenſteinenſium olim vicus; decimæ laicales in Biſcbolsheim; vici *Dubingheim*; *Flexburg*; plura item feuda cum vaſallis inter Eckenbach & Sornam memorantur; quos inter Domini Hugelmann, Brunichen, Burcardus & Ulricus de Vinſtingen. Hæc & alia ſubfeuda anonyma virtute ceſſionis Landgraviorum, An. MCCCLIX. in favorem Epiſcopi Argent. factæ, ſubfeudorum indolem exuerunt. Subvaſalli in vaſallos immediatos Eccleſiæ Argent. converſi ſunt. Landgravii à juramento fidei illos abſolverunt, idque Johanni Epiſcopo præſtare juſſerunt. (*o*)

§. CCXXV.

V. Feud. Murbacenſia.

Murbacenſis Abbatia olim bona in *Scheffersheim*, villam *Gemar*, (*p*) cum jurisdictione & banno, jure Patronatus, ſilvis vicinis & curia dominicali Landgraviis inferioribus in feudum tradidit; quod Ulricus Landgravius in literis, Conrado Wernero, Murbacenſi Abbati, An. MCCCXXXVII. datis, fatetur. Scheffersheimenſia autem hæc bona Landgravii Nobilibus de Landſperg, villam Gemar Rappoltſteinenſibus, in ſubfeuda dederunt. Superſunt ejusdem Ulrici An. MCCCXXXIV. & Ludovici Oetingenſis & Johannis Landgraviorum An. MCCCLIV. chartæ, quibus Johannem Rappoltſteinienſem de Gemaria inveſtiunt.

§. CCXXVI.

Allodia Landgrav.

Caſtrum Werda allodium primitus, quoad dimidiam partem, ab Henrico Landgravio An. MCCXXXII. in feudum Argent. Eccleſiæ oblatum eſt. In ſuperius nempe atque inferius ſubdividitur caſtrum. Inferius, *Niderwerde*, Sigebertus Landgravius Eliſabethæ matri, ad ſecundas cum Emicone, Silveſtri Comite, nuptias progreſſæ, ejusque heredibus, in partem compenſationis dotalitii, An. MCCLXV. promiſit. (*q*) Eadem charta vicum *Hipſensheim* Eliſabethæ concedit. Ulricus, Landgravius Alſatiæ, cum Philippi fratris, & Johannis filii ſui conſenſu, Hanemanno & Ludovico Lichtenbergicis An. MCCCXXXII. pro bis mille quingentis marcis argenti vendidit, præter Brumat cum Patronatu & Ganerbiis, (de quo jam inter feuda Moguntinenſia actum) caſtrum *Arnsberg*, vicum *Niderburne* cum Patronatu, ut & vicos, ad Brumat & Arnsberg pertinentes, quos hoc ordine enarrat: *Grieswilre*, *Witpruch*, *Kurzenhauſen*, *Bernisheim*, *Ratolvisheim*, *Eckendorf*, *Altdorf*, *Ringendorf*, *Schalckendorf*, *Nuſſern*, *Muttenheim*,

(*l*) Vetus ſaltem rubrica chartæ id diſerte annuntiat.

(*m*) Ulricus An. MCCCXXXVI. d. 25. Nov. in charta recognitionis feudorum Epiſcopalium ait: *Davon han wir zu lehen die burg Franckenburg, die der Stifft-Kammer ſoll ſin, und das Tal und die lute darunter &c. und was zu Franckenburg horet von alter her, dann one den zoll.*

(*n*) Ser. Murgii *Cod. Dipl. Mſ.* Bibliothecæ meæ.

(*o*) Obrecht *Prodr.* pag. 306.

(*p*) Villa *Gemar* ab oppido & caſtro huius nominis diverſa fuit, nec amplius extat. Vid. ſupra pag. 111. §. CLXXXVII.

(*q*) Charta ex tabulario Rheingravior. Grombac. exhibent *Parerga Goetting.* pag. 114. Ead. charta repetita eſt An. MCCLXVI. ibid.

heim, *Gumbrechtshoffen*, *Zutzvviler*, ab una parte rivi, *Ripolzvviler*, *Oberndorf*, *Dieſenbach*, *Brumegesdorf*, *Reitershoven*, *Hatten*, *VVeſtheim*, & jura in utroque *Bettensdorf*. (r) An. MCCCXLII. Ludovicus & Fridericus Oetingenſes, Landgravii, vicos Offendorf, Herlofesheim, Rorweiler, Ludemanno de Lichtenberg pro mille quadringentis florenis vendiderunt. (s) Venditio hæc tamen non omnimodam allodiorum indolem probat. Feuda quoque ſubinde allodiis mixta ſunt, quod Brocomagus & Niderbronna, aliique vici demonſtrant, qui alibi in feudorum numero occurrunt, ut Lichtenbergica docebunt.

§. CCXXVII.

Forma hæc inferioris Landgraviatus fuit ab An. MCXCVI. quo Comites Werdenſes eum tenuerunt, uſque ad An. MCCCLVIII. quo Oetingenſes, Werdenſium ſucceſſores, eum diſtrahere cœperunt, poſtquam nonniſi per viginti duos annos eum poſſediſſent. Oetingenſes Comites ad conſilium hoc induxiſſe videtur aviti Comitatus eorum ab Alſatia longinquitas, & quod Landgraviale judicii munus, incrementis potentiæ ſtatuum evileſcere cœperat. Acceſſit auctoritas Argentinenſis Antiſtitis; qui & Epiſcopatui & Lichtenbergicæ, unde natus fuit, proſpecturus familiæ, Oetingenſes parata pecunia induxit, ut Caroli IV. Imperatoris, apud quem gratia pollebat, (t) accedente conſenſu, diſtractionem Landgraviatus ſuſciperent, unde in Epiſcopatum Argent. & Dynaſtiam Lichtenbergenſem præcipua fuit redundatura utilitas; quorum feuda ad Dominos directos hoc modo redibant. Adde, quod Lichtenbergici in ſuis deinceps terris Landgravii translatione hac evaderent.

Diſtractio Landgraviatus.

§. CCXXVIII.

Quinque minimum annorum opus hæc diſtractio fuit. Initium An. MCCCLVIII. à Werda rebusque, ab eo caſtro pendentibus, factum eſt. *Werdam*, *Hittenheim*, *Herbolsheim*, *Matzenheim*, *Limmersheim*, *Hindisheim*, &c. Eccleſiæ Argent. feuda, Ludovici duo, ſenior & junior, Oetingæ Comites, quibus Adelheidis, Friderici, defuncti ipſorum fratris, vidua, acceſſit, Johanni Ep. pro decies & quater mille octingentis & octoginta tribus aureis, reſervato ſibi reluitionis jure, VII. Idus Junii vendiderunt. Venditionem hanc, quam verius oppignerationem diceres, An. MCCCLIX. die converſionis Pauli, ſeu 25. Januarii, alia longe gravior ſecuta eſt, qua iidem Comites & jus ſuum Werdenſia reluendi deſeruerunt, & Franckenburg caſtrum cum vicis ejus, nec non ea omnia, quæ ex Argent. Eccleſiæ bonis Landgravii, vel per Landgravios alii, in feudum acceperant, in Epiſcopum transtulerunt, qui vicies mille florenos eis numeravit. Hinc ad Vaſallos Landgraviales, inter Eckenbach & Sornam habitantes, die Jovis ante purificationis Mariæ, literæ directæ, quibus à vinculo feudali liberati & ad Epiſcopum Arg. remiſſi ſunt. Sed & eodem converſionis Pauli die Kunigsbergam & S. Hippoliti oppidum Oetingenſes, nexus illorum cum Lotharingia feudalis immemores, Johanni Ep. pro decem millibus flor. venum dederunt; alia quævis bona, vel per ſe, vel per Johannem Landgravium tum adhuc vivum, vendita vel oppignerata, quovis modo in Epiſcopi gratiam ſe recuperaturos polliciti. Abdicato cunctorum Eccleſiæ Argent. & Lotharingiæ Ducatus feudorum, quod Landgravii habuerant, dominio utili, ſola Imperii feuda, Erſtenium nempe, cum provinciali judicio, illis reſtabant. Verum enimvero illam judicii Landgravici partem, quæ in Dynaſtiæ Lichtenbergenſis ſe extendit ditiones, die Jovis ante feſtum converſionis Pauli An. MCCCLIX. adeoque paulo ante Frankenburgi & Kunigsbergæ venditionem, in Caroli IV. Imp. refutaverant manus. Hic vero die Dominica ante nativitatem Mariæ anni ſequentis Simoni de Lichtenberg eam contulit in feudum, qui in Lichtenbergicis terris ſuis jura Landgravii ab eo tempore exercuit. Reliquum Landgraviatum Erſteiniumque eodem etiam converſionis Pauli die Epiſcopo Oetingenſes vendiderunt, tradendum die & tempore, quo Epiſcopus voluerit, vel Epiſcopo ipſi, vel cui Epiſcopus eum tradi præceperit. Recepit eum Epiſcopus An. MCCCLXII. auctoritate Caroli IV. Imp. reddita Horburgenſibus & Geroldseckiis Dynaſtis ea pecunia, pro qua ipſis Erſteinium oppigneratum fuit. Johanni, filio

Quomodo facta ſit.

 Ulrici

(r) Charta Tabularii Lichtenberg.

(s) Charta ibidem.

(t) Caroli IV. Cancellarius fuit & in rebus Germanicis conſtituendis conſilium. GUILLIMANNUS de *Epiſc. Arg.* pag. 384.

Ulrici, Werdenſium Landgraviorum poſtremo, Oetingenſium affini, qui in has venditiones conſenſit, quorundam Landgravialium bonorum uſus fuerat relictus, dum viveret; quæ An. MCCCLXXVI. quo mortuus eſt, ad Epiſcopum quoque Argentinenſem pervenerunt. (u)

§. CCXXIX.

Interitus Landgraviæ.

Memorabili hac Landgraviatus inferioris diſtractione Epiſcopus Argent. in terris, ex Landgraviatu acquiſitis, Landgravicam quoque jurisdictionem acquiſivit. Quin & in Epiſcopalibus terris, ad Lichtenbergici exemplum, in priſcis quoque ditionibus ſuis acquiſiviſſet, niſi Epiſcopale territorium ab originibus ſuis à Landgraviorum jurisdictione fuiſſet immune. Acquiſitione Erſtenii præſertim, ut feudi Imperialis, quod nobiliorem Landgraviatus partem ejuſque ſalarium conſtituit, reliquus Landgraviatus, ſi Roſchwogienſe judicium excipias, ad Epiſcopatum tranſivit. Johannes tamen ejuſque ſucceſſores, Johannes III. atque Lambertus, Landgravii Alſatiæ appellatione abſtinuerunt. (x) Primus titulis eum ſuis addidit Fridericus à Blanckenheim, Landgravium Alſatiæ ſe ſimpliciter appellans, quod & ſuperioris Alſatiæ Landgravios nonnunquam feciſſe reperio. Wenceslaus Rom. Rex Diplomate, Luxemburgi ſcripto, An. MCCCLXXXIV. non de Epiſcopatus modo ſui regalibus, ſed & de Landgraviatu inferiori, cum bonis inde pendentibus, Fridericum hunc inveſtivit. Vaſalli Argentinenſis Eccleſiæ ab hoc tempore in Epiſcopales & Landgraviales dividi cœperunt. Abdicato Landgraviatu Oetingenſes, præter dominium directum in Roſchwogienſe judicium & Comitatum Riedenſem, à Fleckenſteiniis poſſeſſum, nihil ex Landgraviatu ſervarunt; & tamen poſt venditionem ejus aliquot annis adhuc ſe Landgravios vocarunt. Ipſe Carolus IV. Imp. in charta An. MCCCLXII. Oetingenſibus adhuc nomen hoc tribuit. Ita Landgraviatus ſenſim ſine ſenſu intermortuus eſt. Roſchwogienſis mallus cum ipſo Landgraviali mallo majore pedetentim quoque, Proceribus Alſatis ceterorum exemplo ad ſuprematum cito pede feſtinantibus, periit.

§. CCXXX.

Lites ſubſecutæ.

In omni hoc ejus diſtrahendi negotio tam multa, tamque varia venditionis inſtrumenta, eadem ſuper re vendita latino germanicoque idiomate conſcripta fuerunt, ut ſuis ſingula partibus aſſignare, non exigui res ſit laboris. In hac chartarum varietate quærenda eſt procul dubio cauſſa, quod Oetingenſes ſec. XVI. Landgraviatus reluendi jus ſibi competere credentes, Nicolao Zieglero, Barrenſis Dynaſtiæ poſſeſſori, illud An. MDXXVI. tradiderunt; in redhoſtimentum officii, quod apud Cæſarem illis Zieglerus præſtiterat. Carolus V. An. MDXLVI. Epiſcopo & Capitulo Argent. injunxit, ut chartas oppignerationis aut venditionis Landgraviatus exhiberent. Reſponderunt, non negare ſe, quod Oetingenſes forte documentum in manibus habeant, quo reluitionis jus illis ſervetur, ſed poſterius aliquod plenæ perfectæque venditionis ſupereſſe, quo reluitioni renuntiarint. Cum in pacis Weſtphalicæ negotio de transferendis in Galliam Landgraviatibus Alſatiæ ageretur, Epiſcopus Argent. terras, quas à Landgraviis An. MCCCLVIII. coemit, intelligi credens, non modo per legatum, qui Monaſterii fuit, apud Status Imperii, ſed & ipſe apud Imperatorem inſtitit, ut Landgraviatus inferioris nomen in formula pacis deleretur. Deleri cum non potuiſſet, Status Imperii d. 22. Aug. MDCXLVIII. declararunt, per ſuperiorem & inferiorem Alſatiæ Landgraviatum, ut & per Sundgoviam & Præfecturam Hagenoenſem, ea modo, quæ Domus Auſtriaca poſſidebat, intelligi; quæ minime genuina vocis Landgraviatus interpretatio fuit. Geographicum ſenſum, qui uſu recepto Landgraviatum pro ipſa Alſatia ſumit, heic locum habere, ſuperius (y) oſtendi.

§. CCXXXI.

Inſignia Landgrav. inferioris.

Supereſt, ut nonnulla de Landgraviatus inferioris inſignibus, quæ ab inſignibus ſuperioris diverſa ſunt, (z) addam. Laterculus eorum quadratus & rotundatus in fine, deſinensque in cuſpidem coloris coccinei eſt, eumque baltheus (a) diagonalis argen-

---

(u) Reditus in Hohenfeld, Sand, Hittenheim, Oſthus. Vid. Regiſtr. diſtrictus Bernſtein ſub Joh. II. Epiſc. An. MCCCLXII. confectum in Archivo Epiſcopi.

(x) HERTZOGIUS *Chron. Alſat.* Lib. V. pag. 7. errat, qui Epiſcopum Johannem Lichtenb. Landgraviatus emtorem, Landgravii titulo uſum jam fuiſſe putavit.

(y) Pag. 26. §. XXXIX.

(z) Diverſitatem inter duorum Landgraviatuum inſignia ignoravit SPENERUS. quanquam Alſatus eſſet; vid. *Oper. Herald.* Lib. I. Cap. IX. §. LXIII. pag. 61.

(a) Germanis *die Straſs*, vel etiam *Rentiſſe Balcke*, Ita LUCKIUS in *Heraldicis* MſT. archivi Argent.

argenteus permeat dexter. Duo balthei latera reticulo vel trifoliis, Rutæ inſtar Saxonicæ, globuliſque intermediis, utrinque, veluti limbo, ornantur. (*b*) Dextro clypei obliqui angulo galea impoſita quandoque occurrit. Galeam, quæ aperta eſt, tegumenti inſtar, alia bifurcata galea (*c*) tegit, ex qua juvenile caput cincinnatum prominet. (*d*) Specklinus (*e*) virginem interpretatur, aurea cinctam corona, dextra manu quæ annulum aureum teneat, quod ornamentum ego nullibi reperi. Plenam hanc Landgravialium inſignium formam exhibet ſepulcrale monumentum, quod in Buxovillana veteri Capella aulica, poſtremo Alſatiæ inferioris Landgravio, Johanni An. MCCCLXXVI. fuit conſtructum; ex quo eam deſcripſi. (*f*) Laterculum cum baltheo rutato præſtantiſſima Ulrici Landgravii & Philippi fratris ejus monumenta in D. Guilielmi æde Argentinenſi exhibent; quibus chartarum ſigilla reſpondent. (*g*)

Gentilitia Werdenſium Comitum Inſignia quæ fuerint, antequam Landgraviatum acciperent, non liquet; Landgravialibus enim ſolis adeo uti ſueverunt Werdenſes, ut filiæ quoque illis uterentur; id quod ex memorabili illo Agnetis Simonis Landgravii filiæ, ſigillo (*h*) addiſcimus; quæ Johanni Habsburgico nubens, non aliud quam Landgraviatus inferioris inſigne Habsburgico conjunxit leoni. Sigilla, in quibus inſignia Landgraviorum cernuntur, vel majora, vel minora ſunt. Illa fere ſemper equeſtria, quandoque ceræ viridi, ut plurimum flavæ, impreſſa. Tria hujus generis, Sigeberti nempe, Johannis & Ulrici, Landgraviorum, ex XIII. & XIV. ſeculis Tab. I. Landgravior. Alſatiæ inferioris expreſſi. Landgravius Eques nempe ſua inſignia oſtentat. Minora ſunt ordinaria & frequentius occurrunt. Hæc Landgraviatus inſignia inſignibus Epiſcopatus Fridericus de Blanckenheim primus conjunxit.

EPISCOPATUS ARGENTINENSIS TERRITORIUM.

§. CCXXXII.

Tranſitus.

Ita publici Germanorum Juris ſcriptores terrarum earum complexum appellant, quæ Eccleſiæ Argentinenſis patrimonium conſtituunt. Terras has ceteris præpono, & Landgraviatui ſubjungo, non quod præcipua ejus pars cum ipſo Landgraviatus titulo ad Epiſcopatum tranſivit, ſed quod Epiſcoporum territoria *Principatus* dicuntur; quodque nobiliorem inferioris Alſatiæ partem ditione ſua comprehendit Epiſcopatus. Adde, quod ex ſuperiore Alſatia inferiorem adeuntibus Eccleſiæ Argent. terræ omnium fere primæ ſe offerunt.

Diviſio in Præfecturas.

Nobiliorem Inferioris Alſatiæ partem temporale Eccleſiæ Argentinenſis dominium occupat. Hoc ſeculo XIV. in terras Epiſcopatui proprias, & in terras Epiſcopo Imperioque communes diſtinguebatur. Poſteriores nomine *Comitiæ* & *Comitatus* (*i*) in chartis occurrunt. Alia diviſione, quæ adminiſtrationem reſpicit, eaſdem terras in tres diſtrictus majores, *Sculteatum Zabernæ*, *Procurationem in Molleshein*, & *Advocatiam in Berneſtein*, tum diſtributas reperio. (*l*) His denique nova in ſeptem Præfecturas, à Cathedralis Capituli terris ſeparatas, ſucceſſit partitio; quibus Rubeacenſis Emunitas, omnium Argentinenſis Eccleſiæ patrimoniorum primarium & tempore primum, de qua ſupra jam dictum, (*m*) duæque trans Rhenum Præfecturæ, de quibus paulo poſt dicendum, accedunt.

Septem Præfecturæ hæ ſunt: I. Tabernenſis. II. Kocherſpergenſis. III. Dachſteinenſis. IV. Schirmeckiana. V. Benfeldenſis. VI. Marckolshemiana. VII. Wanzenaugienſis.

§. CCXXXIII.

(*b*) Ægrd. Gelenius in libro *de Colonia Agripp.* Lib. II. Syntagm. 15. pag. 164. inſignia hæc definit *Inſita obliqua reticulata, mitella rutea inſtar prætextata.*

(*c*) Circa galeam variatum. Dan. apud Schilter, pag. 35.

(*d*) Vid. Tab. II. Landgr. inferioris ubi monumentum ſepulcr. poſtremi Landgravii Johannis.

(*e*) In Collectaneis Mſſ.

(*f*) Monumentor. Landgrav. Alſatiæ Inferioris Tab. II. adde Egelolfi Landgravii ſigillum anni 1308. quod ibidem expreſſi.

(*g*) Vid. eadem Tab. II.

(*h*) Conf. Tab. I. Monumentorum Landgraviatus ſuperioris num. 6.

(*i*) De Comitia vid. infra.

(*l*) Hæc ex Cod. membran. majoris formæ, ſub Bertholdo à Bucheck ſcripto, qui in Tabulario Tabern. extat.

(*m*) Pag. 78. ſqq.

§. CCXXXIII.

I. Præfectura Tabernenſis.

Præfecturarum Epiſcopalium Tabernenſis nunc caput eſt, quod omnium princeps oppidum complectitur, minima tamen, extenſinnem ſi ſpectes, ceteriſque Præfecturis junior eſt. Nnn enim à peculiari quodam, uti reliquæ, regebatur Præfecto; ſed Regimini Tabernis ſedenti ſine medio fuit ſubjecta, dnnec ſeculi ſuperioris ſine ſuum quoque Præfectum accepit. Præter oppidum ſex vici, *Sornhofen*, *Steinburg*, *VValdolviſheim*, *Otterweiler*, *Otterſthal*, *Kleingæffi*, hanc Præfecturam componunt.

Tabernæ Civitas.

Tabernarum oppidum pauln poſt Treviros à Trebeta, Nini filio, KOENIGSHOVIUM (*n*) ſi audias, conditum eſt. A Romanis, conditnribus veris, quod nomen ejus indicat, jam in tres partes diviſum, (*o*) in vetus, medium (*p*) & minus, tribus portis diſtinctum, hodieque dividitur; ſuburbio inſuper adhærente ad ortum. Præcipuum eſt vetus, quod murus olim, LII. turribus & CCCLXV. pinnis ornatus, An. MDCLXXVII. everſus, atque duplex foſſa munivit. Hoc ipſum vetus quoque ceteris paulo elatius eſt. Ad latus ejus boreale ſunt palatia Epiſcopi, Aulæ, Cancellaria, curia Regiminis, Camera computorum & fiſci, omniaque adeo ſecularia tribunalia Epiſcopi. Palatia duo ſibi contigua ſunt; ſummum locum occupat vetus, occidentalius eſt novum. Franciſcus Egon boc inchoavit; Armandus Gaſto, Rohanius Princeps, perfecit; opus architectonica arte, ſculptura, picturis & regia ſupellectile auguſtum; cum immenſæ magnitudinis bortis, Sorna flumine leucæ ſpatio irriguis, quos viridaria, xyſti, exedria, ambulacra, ſtatuæ, pontes mobiles, vaſti lacus & ſtagna, villæ vicique adjacentes, exornant; Nympharum Gratiarumque ad Vogeſi radices amœniſſima ſedes.

Aulica veteris Palatii Eccleſia in Collegiatam & Parochialem converſa & dilatata eſt, cum Sixtus IV. Fratres Steygenſes regulæ S. Auguſtini An. MCCCCLXXXII. in Canonicos ſeculares vertiſſet, quorum octo jam cum Præpoſito & Decano Capitulum componunt. Parochia ab Eccleſia D. Margarethæ, extra muros ad portam occidentalem in colle ſita, (*q*) in Collegiatam tranſlata eſt. Steygenſium vero Fratrum eccleſiam, cum adhærente Cœnobio, Albertus Ep. An. MCCCCLXXXVI. Minoribus ſtrictioris obſervantiæ Fratribus Recollectis conceſſit, ut Philoſophicas & Theologicas ſcholas juventuti aperirent. Cœnobium hoc è regione novi palatii ad mœnia ſitum eſt. Ad medii & minoris oppidorum confinia ſanctimonialium, ſub tit. *Congregationis* viventium, Partheno conſpicitur, quem Franc. Egnn Epiſc. puellis inſtruendis fundavit. Propinquum qunque nppido fuit Incluſorium fœminarum, à quo domum leproſorum Johannes Ep. An. MCCCXIII. removit &, quam occupaverat, aream eidem donavit.

§. CCXXXIV.

Fata oppidi.

An. MCCXXIII. Fridericus II. Imp. homines Imperii, apud Zaberniam reſidentes, Epiſcopo dedit. Epiſcopus in compenſationem ſuos bomines Roshemii Cæſari conceſſit; unde colligimus, quidquid juris Cæſaris tum Tabernis ſupererat, ad Epiſcopum tranſiviſſe.

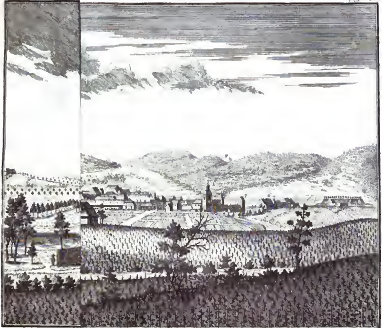
An. MCCLXXIX. ultra quinquaginta quatuor homines in Zabernia caſu mnri periiſſe, referunt ANNALES COLMARIÆ. Advocatiam Tabernenſis ſuburbii, quod medium nunc oppidum componere creditur, Greiffenſteinii Nnbiles, qui illud in feudum ab Epiſcopo tennerant, una cum hominibus propriis, An. MCCCXVI. Jnbanni Antiſtiti conceſſerunt, Munolsvillæ & Ingenhemii vicis ab eodem in compenſationem acceptis.

An. MCCCXCIV. Wilhelmus à Dieſt Epiſcopus Lotharingiæ Duci traditurus erat Tabernas, ut ope ejus civitatem Argent. debellaret felicius. (*r*)

An. MDXXV. Ruſticorum tumultuantium colluvies occupavit Tabernas, eaſque belli arcem conſtituit. Antonius Lotharingiæ Dux eos armis aggreſſus cruenta ibi clade extinxit.

An.

(*n*) Cap. V. pag. 266.
(*o*) Vid. Tom. I. pag. 274.
(*p*) Medium à vulgo *Blindſtatt* vocatur.
(*q*) In Eccleſia hac officium divinum An. MDCCXIV. deſiit celebrari.
(*r*) URSPERG. *Paralip.* pag. 288.



1. Luby 9 Caſtrum Greiffenstein 10. Caſtr Hoh. Barr. 11 Caſtr. Geroldſeck



Argent. 6. Suburbium.

Digitized by Google

Digitized by Google

An. MDLII. Henricus II. Galliæ Rex magno cum exercitu venit Tabernas, Argentinenſium legatione ibidem exceptus, in Germaniam tranſiturus; conſilii tamen ſui rationes ibidem immutans, via per Hagenoam ſumpta regreſſus in Galliam eſt.

An. MDLXIX. Aumalius Dux cum copiis in Alſatiam deſcendit & occupavit Tabernas, irruiturus in ditionem Bipontini, qui tum meditatus erat expeditionem in Galliam. (s)

An. MDXC. Paulus Peſtalotius, Italus, militiæ Gallo - Navarricæ adſcriptus, Tabernenſi oppido & Barri caſtro, ut Vogeſi tranſitum liberiorem Galli haberent, inſidias ſtruxit. Quærebatur proditor, ſine quo res viribus major tum fuit. Tentabatur Philippi Puliani, qui Tabernas cuſtodiebat, fides; ſed Pulianus conſilia ſibi detecta cum Johanne Epiſcopo communicavit. Rogantur Argentinenſes, apud quos Peſtalotius verſabatur, ut hominem urbe ejicerent, qui ſua ſponte diſceſſit.

§. CCXXXV.

An. MDCXXII. Mansfeldius Comes inter hiemis frigora tentavit Tabernas. Incolæ uxoribus liberiſque dimiſſis duce Salmio Comite, Adminiſtratore Epiſcopatus, aras ſuas & focos ad mortem uſque defendere parati, accepto bis mille militum augmento, ſuburbiis incenſis, intra veteris oppidi mœnia tanta virtute pugnaverunt, ut Mansfeldius denique recedere cogeretur. (t) Fata ſec. XVII.

An. MDCXXXII. Adminiſtrator Epiſcopatus, Salmius Comes, ob debitam pecuniæ ſummam, Duci Lotharingo Tabernas cum Dachſteinio ſe traditurum promiſit. (u)

An. MDCXXXIV. idem Salmius Tabernas cum Alti Barri caſtro Gallis conceſſit. (x)

An. MDCXXXV. d. 16. Nov. oppidum Gallaſſio Comiti, duci Cæſareo, conditionibus certis conceſſum.

An. MDCXXXVI. d. 2. Jun. Tabernenſe propugnaculum ex improviſo oppugnatum à Gallis. Oppidum autem muris, armis, viriſque inſtructum, Cardinalis de la Valette, ſupremus exercitus Gallici dux, & Bernhardus Vinarienſis, cui plumbea glans ſiniſtræ manus indicem abſtulit, d. 9. aggreſſi ſunt. Cæſareus oppidi præfectus Georgius Fridericus à Müllenheim, extrema ejus parte incenſa, in mediam & ſuperiorem ſe contulit, quas Bernhardus dux d. 29. Jun. oppugnavit. Interfuit Turennius, inter plures duces occiſos manu quoque vulneratus. Müllenhemius denique d. 14. Jul. cum Vinarienſi pactus eſt, ut die ſequenti porta media cum Alti Barri caſtro, atque poſtridie ipſa civitas Gallis traderetur. (y) Hi munitionibus urbis reſtitutis & auctis, nonniſi Monaſterienſi pace eam Epiſcopo reddiderunt, (z) at munimentis ſolo æquatis.

An. MDCLXXIV. Turennius, Franciæ Mareſchallus, urbem occupavit, atque præſidiariis Epiſcopalibus ejectis, mille milites ibi præſidio impoſuit; collemque prope urbis muros, ubi tum Eccleſia D. Margarethæ, denuo fecit muniri.

An. MDCLXXV. menſe Aug. Tabernæ à Cæſareanis obſeſſæ. Præfectus ſuburbia exuſſit; at in agone conſtitutam urbem Cæſareani d. 4. Sept. reliquerunt.

An. MDCLXXVI. Tabernæ iterum à Cæſareis magno ardore obſeſſæ. Granarium urbs fuit Gallorum, unde de oppugnando illo ſæpius à Germanis deliberatum, ſed fruſtra. Obſidio d. 30. Maji ſublata, atque Cæſarei Hagenoam primum, inde Argentinam verſus progreſſi, Carolo Lotharingo & Marchione de Grana ducibus, Rhenum per Argent. pontem tranſierunt.

(s) Hub. Languet. *Epiſtolar.* Lib. I. pag. 41.
(t) *Theatr. Europ.* Tom. I. pag. 712.
(u) Chemniz *Schwediſch - Teutſcher Krieg* Pars I. pag. 446.
(x) *Theatr. Europ.* Tom. III. pag. 166.
(y) *Theatr. Europ.* Tom. III. pag. 589. & 601. Han *zagendes Elſaſs* pag. 372.

(z) Art. 81. " Æquabuntur ſolo munitiones Tabernarum Alſatiæ, caſtri *Hohenbar* &c. neque in prædictis locis ullus miles præſidiarius haberi poterit. " Art. 82. " Magiſtratus & incolæ dictæ Civitatis Tabernarum neutralitatem accurate ſervent, pateatque illac regio militi, quoties poſtulatum fuerit, tutus ac liber tranſitus. "

An. MDCCXLIV. d. 31. Jul. Auſtriaci exercitus manus Tabernas diripuit, decimo quiuto Aug. inde regreſſa.

§. CCXXXVI.

Tabernarum incolæ quater mille computantur. Inter hos Judæi, quibus medium oppidum inhabitare permiſſum. Magiſtratus, civium ſuffragiis eligendus, XII. conſtat aſſeſſoribus, quibus duo præſunt Sculteti. Superioris munus Vicedominus gerit, qui Principis nomine judiciorum omnium præſes. Ad portæ occidentalis dextram collis eſt, in quo parochiæ eccleſia olim ſtetit, ubi propugnaculum (*Citadelle*) deinceps fuit extructum, quod oppidi acceſſum defenderet. Vetus lapide conſtabat, dein neglectum. Novum ceſpititio factum eſt opere An MDCCIV. at pace reſtituta deſertum. Lapides, qui ex eo & Eccleſia D. Margarethæ ibidem ſupererant, ad novum Noſodochii ædificium adhibiti ſunt.

Ab eadem porta memorabiles illæ Vogeſi fauces ordiuntur, quæ Weſtriam & Lotharingiam ab Alſatia ſeparant & cum ea conjungunt. Via hæc olim præfracta à Guilielmo III. Ep. qui An. MDXLI. obiit, utcunque reparata eſt. At noſtris temporibus Ludovicus XV. reciprocis populorum commerciis eam ita aperuit, ut ubi horridus & periculoſus per rupes & præcipitia tranſitus, ibi militaris triginta ſex pedum latitudinis & mille octingentarum viginti quinque perticarum longitudinis vere regia via, molliter in gyrum declivis, ſeptendecim pontibus ſubſtructa, aquæ ſalientis fontibus læta, aſcenſum deſcenſumque faciles & amœnos jam reddat. (*a*) Opus An. MDCCXXVIII. inchoatum & novennio finitum. In ſummitate viæ caſtrum fuiſſe, vetus traditio eſt.

§. CCXXXVII.

Vici Præfecturæ. *Sornhofen*, vulgo *Sernhofen*, villa ad Sornam, hodie viculus, quem cum vico Eckardsweiler, in declivitate montis è regione Sornhovæ ſito, & ad Abbatiſſam vicini Parthenonis D. Johannis nunc pertinente, Rohanius Cardinalis Epiſcopus, ut locum, hortis ſuis opportunum, An. MDCCXVIII. commutavit.

Steinburg, ubi hortorum Epiſcopalis Palatii limes, ſuum à caſtro nomen accepit, quod ibi pridem deſtructum. Caſtrum hoc poſt Wildſpergios Meyerhoferi Tabernenſes cum variis bonis, ab illo pendentibus, in feudum obtinuerunt.

Waldolvisheim, inter vicos, Imperio & Epiſcopo communes, uſque ad An. MDXII. perſtitit, quo Maximilianus I. Imp. illum cum quatuor aliis, mox recenſendis, ſoli Epiſcopo parere voluit, accepto viciſſim S. Crucis oppido prope Colmariam. Permutationem hanc Electorum conſenſus firmavit. Imperiales terras alienavit Cæſar, ut Domui ſuæ hoc oppidum acquireret. Maurimonaſterio curia dominica & jus patronatus cum decimis in Waldolvisheim competit.

Klein-Gœſt recentior eſſe videtur, quam vicus *Hoh-Gœſt*, Comitatui Dagisburgenſi à ſeculo XIII. adſcriptus, qui ſimpliciter *Gœſede* dicitur An. MCCXXXIX. *Gœſede* in charta Bertholdi Epiſc. An. MCCCLIII. legitur. (*b*)

Ottersweiler. Vicum hunc cum priore & tribus aliis Hugo de Geroldseck An. MCCCXX. ab Eccleſia Metenſi in feudum tenuit, ad Joh. de Uſenburg & Eberhardum ac Eberlinum de Andelo mox tranſiturum. Hi jus ſuum Dieterico de Hohenſtein pro mille libris An. MCCCLXVI. vendideruot. Hohenſteiniis Vinſtingenſes & Eberſteineoſes ſucceſſerunt, à quibus initio ſec. XVI. ad Eccleſiam Arg. alia pervenit venditione.

Ottersthal,

(*a*) In perticam quatuor pollices declivitatis computati. Pontes non viſuntur, ſed tecti ſunt. Nonnulli eorum viginti quatuor perticas longi ſunt. Monumentum viæ in ejus ſummitate parabatur, cum inſequens bellum inverteret conſilium. En epigraphen, ab Alſatiæ Illuſtratæ auctore, juſſu Aulæ, confectam:

PARTA ORBIS TRANQUILLITATE
LOTHARINGIÆ BARRIQUE DUCATIBUS
REGNO ADJECTIS
VIAM HANC
PER MONTIUM CACUMINA DUXIT
LUDOVICUS XV.
ALSATIAM CUM LOTHARINGIA
RHENUM JUNCTURUS CUM SEQUANA
CLAUSTRA SUA COMMERCIIS POPULORUM
TAM APERTA
VOGESUS STUPET
OPUS AN. MDCCXXXVII. PERFECTUM.

(*b*) *Gall. Chriſt.* Tom. V. Inſtr. col. 493.

Otterſthal, Otteri-Vallis, Lutzelburgiorum pignus Franciſcus Egon Epiſcopus ſeculo ſuperiore redemit.

§. CCXXXVIII.

Munolsweiler.

Sex his vicis addimus ſeptimum *Munolswiler*, vulgo *Munswiler*, Tabernenſi civitati proximum, quem cum Ingenhemio Johannes I. Ep. An. MCCCXVI. Greiffenſteiniis in feudum conceſſit, ipſi cum advocatiam Tabernenſis ſuburbii conceſſiſſent Epiſcopo. Inde ad Rathſamhauſios à Lapide feudum boc tranſiit, à quibus initio ſeculi XVI. Wolfgango Voltzio, & hoc ipſo rogante Friderico de Lutzelburg An. MDXIII. in ſubfeudum collatum eſt. Lutzelburgii id Franc. Egoni Furſtenbergio, Epiſcopo Argent. & fratri ejus Hermanno Egoni pro quingentis ſupra bis mille florenis An. MDCLXIX. vendiderunt. Sed ſatisfaciendum erat Rathſamhauſiis, inconſultis quibus ea peracta fuerant. Removeri eos voluit Furſtenbergius à vico, quem ſibi & genti ſuæ comparaſſe videbatur. Verum non Rathſamhauſii tantum, ſed &, qui eis in omnibus feudis ſucceſſit, Julius Lud. Chamlajus, jus ſuum propugnarunt conſtanter. Furſtenbergius itaque, ne Rathſamhauſiorum vaſallus eſſet, vicum Johanni Frieſio, qui ſibi à computorum conſiliis & ſecretis fuit, acceptis bis mille thaleris An. MDCLXXXVI. adſcripſit. Armandus Gaſto Rohanius deinceps à Frieſio eundem ſuo ære redemit An. MDCCXI. & accedente Chamlaji conſenſu Eccleſiæ ſuæ Argent. donavit.

§. CCXXXIX.

Caſtrum Hoh-Barr.

Barr, *Hoh-Barr*, præſtantiſſimum Alſatiæ inferioris caſtrum montanum, ejusdem, quem Geroldseckium majus occupat, montis jugo prope Tabernas impoſitum, in veteribus chartis *Borra*, *Borre*, ſcribitur. Conſtructum eſſe videtur, ut Tabernas cuſtodiret & Vogeſum, qui heic pervius magis, quam alibi. Rudolphus Ep. rupem, caſtro Borra ab auſtrali parte adjacentem, pacis & ſecuritatis cauſa muniturus, à Maurimonaſterio circa An. MCLXX. per concambium acquiſivit. Hoc ſi non originem, proximum tamen ab origine incrementum caſtri oſtendit. Plures cum Epiſcopo Nobiles, Eccleſiæ Argent. vaſalli, ſeculo XIII. & ſequenti in eo ſæpius commorati ſunt. An. MCCCXCIV. Egenolfus de Lutzelburg & Petrus Haſſus de nullo Eccleſiæ Argent. hoſte in caſtro Borre admittendo juramentum præſtiterunt. Quidam Henſelinus An. MCCCCXXVI. id nomine Epiſcopi Advocatus caſtrenſis occupavit. Superatis belli tricennalis calamitatibus, munitiones ejus cum Tabernenſibus dejici Pacis Monaſterienſis formula juſſit.

§. CCXL.

Caſtrum Greiffenſtein.

Greiffenſtein proximum Tabernis caſtrum, in declivitate montis non ſatis editi, quadrata hodieque turre conſpicuum eſt. Meribodus de Griffenſtein An. MCLX. jam legitur. (*c*) Nobilis enim bujus nominis familia in Alſatia diu floruit, (*d*) quæ duplex caſtrum Greiffenſtein, majus & minus, ab Eccleſia Argent. in feudum tenuit. (*e*) Majoris dimidiam partem Eberlinus & Petermannus de Griffenſtein Bertholdo de Wilſperg aliisque An. MCCCXCVII. oppignerarunt. Sarwerdenſes inde Comites & Hobenburgii nobiles caſtri hujus participes facti ſunt. Pax ibi caſtrenſis inter Wilhelmum Epiſc. & Sarwerdæ Comitem An. MCCCCI. inita, eademque inter Conradum à Buſnang & Johannem de Helfenſtein Com. An. MCCCCXL. renovata fuit. Acceſſerat ei antea Dietricus de Vinſtingen; ſecuti ſunt brevi Hohenburgenſes, quorum ultimus pacem cum Ruperto Ep. An. MCCCCLXXIV. poſtremum renovavit. Rupertus hic minus Greiffenſteinii caſtrum fratri ſuo Ludovico Palatino ſeptennio ante tradiderat, parte caſtri Scharffenberg viciſſim ab eo donatus. Utrumque tamen caſtrum ad Hoffwartios milites pervenit, idque Johannes Hoffwartius Alberto Epiſcopo An. MDXVI. vendidit.

§. CCXLI.

II. Præfectura Kocherſperg

Præfectura Kocherſperg. magna olim ſui parte imperialis, Tabernenſem, quam modo deſcripſimus, & marcam Maurimonaſterienſem ab occidente, Sornam fluvium ab oriente, Marlejenſem civitatis Argent. & Dachſteinenſem Epiſcopi Præfecturas, ut & plures Nobilitatis immediatæ vicos, à meridie terminos habet.

(*c*) SCHANNAT *Hiſt. Wormat.* Probat. pag. 81.

(*d*) De qua vid. HERZOG. *Chron. Alſat.* Lib. VI. p. 170.

(*e*) Codex MS. Eberlini de Griffenſtein anni MCCCXCVIII. inter Eccleſiæ Argent. feuda recenſet: *Griffenſtein die vvvo veſtin mit vvals, vvume, vveide* &c. Heſſo de Greiffenſtein Georgio fratri ſuo An. MCCCLXII. adſcripſit *ſin teil an beden Burgen an Griffenſtein.*

Caſtrum.

Kocherus mons. *Kochersberg*, (*f*) quem montem Concordiæ Urspergensis Abbas (*g*) latine nuncupat, inter Snersbemium & Wilgothemium ſitus, & ſuper vicinos monticulos eminens, Præfecturæ, in cujus fere medio eſt, nomen quoque ſuum communicavit; communicavit & caſtro, ſummitati ejus olim impoſito, muris foſſisque munito, nbi veteres Epiſcopi commorati ſunt ſæpe. Originis ejus tempus ignotum. Bertholdus à Bucheck Ep. An. MCCCXXXIV. cum equitibus ſuis ſe in illud recepit, ut ab adventantis Ludovici Bav. armis eſſet ſecurus. (*h*) A partibus enim æmuli ejus, Friderici Auſtriaci, ſtetit. An. MCCCCVI. Wilhelmus II. & An. MCCCCXLVIII. Rupertus Epiſcopus caſtrum hoc pignoris loco Argentinenſibus tradiderunt. Wilbelmo quidem id indulſerat Senatus, ut Kocherſpergam æque ac Benſeldam, integro adhuc pignore, per omne Epiſcopatus ſui tempus retineret in manibus; ſed Epiſcopus beneficio hoc diu noluit uti, & locum utrumque civitati Argent. An. MCCCCXXII. reſtituit. Rupertus octingentos florenos in hujus & Benſeld. caſtri munitionem ab iisdem Argentinenſibus impendi An. MCCCCLXV. permiſit. Rudera ejus novæ, quæ Tabernis Argentoratum ducta eſt, viæ militari firmandæ An. MDCCXX. adhibita ſunt.

CCXLII.

Gugenheim aliique vici.

Gugenheim, primarius poſt caſtrum locus, à quo Præfectura inferior, Kochersbergenſi ſubordinata, denominata ſuit olim. In *villula Guogenheim* Adalochus Epiſc. Eccleſiæ Thomanæ bona donavit ſec. IX. Adjacuit vico caſtellum Epiſcopi, cujus veſtigia etiamnum comparent. Ochſenſteinii, Drachenfelſii, Mittelhuſii, Geiſpolzheimenſes, Luppenſteinii aliique milites feuda Gugenhemii poſſederunt. Pugnam ibi Fridericum, Sueviæ Ducem, cum Gebhardo, Epiſcopo Arg. An. MCXXX. pugnaſſe, Anonymus Urstisianus (*i*) tradit. Conradus de Kirckel & Joh. de Schwartzenberg, ſub Bertholdo II. Ep. è Capitulo Cathedralis Eccleſiæ detruſi, Gugenheim & quasdam alias Epiſcopi villas An. MCCCXXXVIII. combuſſerunt. (*l*)

Rohr viculus. Johannes de Blumenowe miles bona ſua univerſa in villa & in terminis *Rorahe* ab Epiſcopo in ſeudum babuit. (*m*)

Kuenheim ſuum cum nobili gente nomen communicavit, quæ medio ſec. XVI. interiit. Hunc cum Gugenhemio, Robr, & aliis vicis Wilbelmus Ep. Friderico de Fleckenſtein An. MCCCCXXIV. pignori obſtrinxit.

Dürningen vicus, inter Epiſcopum & Lichtenbergenſes diviſus, uti inter eundem atque Imperium antea fuerat partitus. Adhæſit enim olim Comitiæ, de qua agetur inferius. Locum integrum Monaſterio S. Claræ Argent. An. MCCCCLXXI. oppigneratum reperio. Burcardus de Durningen cum filius ſuis Johanne & Erbio ſec. XIV. Eccleſiæ Arg. vaſalli fuerunt.

Ginsheim. Duæ villæ *Gündesheim* ſec. XIV. memorantur, in quibus Fridericus de Wildesberg decimas ſeudales poſſedit, caſtro epiſcopali Borre idcirco more vaſallorum adſcriptus. (*n*) Rudolpbus Ep. manſum unum apud *Gund sheim*, quatuor uncias quotannis ſolventem, Abbatiæ Maurienſi pro rupe, caſtro Borre adjacente, circa An. MCLXX. tradidit.

Pfetisheim Comitiæ olim, hoc eſt, Imperio Epiſcopoque vicus communis. Bertholdus II. partem ejus Imperialem in hypothecam accepit. (*o*) Conradus de Pfetzheim, gentis ſuæ poſtremus, An. MDXVI. deceſſit.

§. CCXLIII.

Truchtersheim &c.

Truchtersheim vicus, inter Imperium atque Epiſcopum olim quoque diviſus. Epiſcopalis pars initio ſec. XIV. Burcardo de Wangen data fuit in pignus. (*p*) Imperialem Carolus IV. Rudolfo & Dieterico fratribus ab Hohenſtein ſexaginta marcarum, quas in præmium fidei & operæ præſtitæ ei promiſerat, ſimiliter ut pignus cum Grieſ-

(*f*) Alius Kocherus mons quoque in Suevia, cum amne cognomine.

(*g*) *Paralip.* ad An. MCCLXI. pag. 255. Veterem Romanorum Concordiam hic alii quoque male quæſiverunt, uti Tom. I. pag. 223. oſtendi.

(*h*) Albertus Argent. *de rebus geſtis Bertholdi Ep.* pag. 172.

(*i*) *Scriptor. Rer. Germ.* Urstisii Tom. II. pag. 85.

(*l*) Albertus Argent. in *vita Bertholdi Ep.* pag. 174.

(*m*) Codex membran. ſec. XIV. alleg.

(*n*) Teſtis idem Codex Mſ.

(*o*) Ibidem.

(*p*) Codex membr. alleg.

Grieshemio An. MCCCXLVII. tradidit. (*q*) Reluitionis jus, ſervatum Imperio, Fridericus III. Imp. An. MCCCCLXIX. in Epiſcopum transtulit. (*r*) Suborta hinc inter Rupertum Ep. & Jacobum Hohenſteinium gravis controverſia, qua hic è Truchtershemio & reliquis Imperii vicis, ſibi oppigneratis, per Epiſcopum vi ejectus eſt. Magiſtratus Argent. quem litigantes elegerant arbitrum, Hohenſteinium quidem An. MCCCCLXXIII. reſtituit, ſed & partam reluendi poteſtatem Epiſcopo confirmavit. (*s*)

Criechesheim, communia cum Truchtershemio fata habuit. Parochia loci cum Dingshemiana An. MDXXXV. conjuncta eſt.

Dingsheim, antiq. *Tungensheim*, vicus Imperio Epiſcopoqne communis uſque ad An. MDXII. qno cum Waldolvishemio & aliis per Maximilianum I. Imp. Epiſcopo obtigit totus. Advocatiam ejus Carolus IV. Reinboldo de Schœnau An. MCCCXLVII. in feudum contulerat. Burcardus de Dungensheim Armiger inter Eccleſiæ Argent. vaſallos ſec. XIV. comparet. Jus patronatus ejusdem vici Dietricus de Racenhuſen ab Epiſcopo tum in feudum habuit. (*t*)

Offenheim pari cum Dingshemio, qnoad dominium, fortuna uſus eſt. Offenhemii nobiles circa An. MCCCCXXX. perierunt.

§. CCXLIV.

Doſſenheim vicus à Doſenhemio Herrenſteinenſi diverſus, una cum Waldolvishemio & Dingshemio ad Epiſcopatum totus pervenit. Scultetum & omnes incolas Rotvillenſe Judicium banno Imperii ſubjecit An. MDCVIII. quod refractarii fuiſſent ſententiæ, à Capitulo S. Thomæ Argent. adverſus eos impetratæ. Familias duas nobiles, à Doſſenhemio nuncupatas, cum inſignibus illarum diverſis Hertzogius (*u*) producit. Lauwelinus de Doſſenheim feudum Argentinæ poſſedit epiſcopale ſec. XIV. (*x*) Doſſenheim &c.

Klein Franckenheim ſæpins absque epitheto legitnr. Inter Imperium atque Epiſcopum quoqne partitus, cum Doſſenhemio totus epiſcopalis evaſit An. MDXII.

Avenheim ſuos etiam Nobiles habuit. Wilhelmus miles de Avenheim Gugenhemii feudum Epiſcopi ſec. XIV. tenuit. (*y*) Dimidia ejus pars imperialis Caroli IV. venditione ad Epiſcopatum An. MCCCLVII. pervenit.

Neugartheim cum Avenhemio ſimul pro mille florenis Johanni II. Ep. venditus eſt, Comitiæ cum antea fuerit adſcriptus. *Nugarte* in Cod. membr. ſec. XIV. legitur.

Utehnheim, alius Comitiæ vicus. Partem ſuam Rupertus Ep. Martino de Lupfſtein primo An. MCCCCXLVI. dein Hammanno de Durckheim oppigneravit.

VVilgotheim, vulgo *VVilten*, vicus inſignis ad Kocharum montem, ubi Præfectus ſtato tempore jus dicere ſolet, qnod in medio Præfecturæ ſitus eſt. Hugo de Geroltzeck & Johannes filius ejus jura & bona ſua in villa Wilgotheim An. MCCCXLVI. vendiderunt.

Zeinheim, pro dimidia ſui parte olim quoque Imperlalis, ex Friderici de Wangen manibus per Johannem I. Ep. An. MCCCXVIII. redemtus eſt. (*z*) Pars illa imperialis Rathſamhauſiis deinceps in feudum obtigit. Jacobus à Rathſamhauſen illam affini ſuo, Felici de Mittelhauſen, An. MDXC. in novennium commiſit.

Rangenheim nonnunquam *Rand* in chartis nnncupatur. Voltzii ab Altenau hic cum jure patronatus per Epiſcopum inveſtiti ſunt.

Mittelkurtz.

(*q*) Autograph. in Tabular. Tabern. ita: *Haben wir yn u. iren Erben zu phande verſazt unſer u. des Richs zwey dørfer, Truchtersheim u. Crygesheim by Kocherſperge ... fur ſechtzig marck ſilbers.* &c.
(*r*) Autogr. ibid. *Erlauben im ... den halben teil der dørffere Lupfstein, Truchtersheim u. Kriegersheim ... an ſich u. ſein Stift zu løſen.*
(*s*) Autographum ibidem.
(*t*) Codex membr. ſec. XIV. alleg.
(*u*) *Chron. Alſat.* Lib. VI. pag. 162.
(*x*) Codex membr. alleg.
(*y*) Ibidem.
(*z*) Cod. membr. alleg.

§. CCXLV.

Knœrsheim Comitatui quoque communi cum Imperio adſcriptus, cum dimidio Meinolshemio per Imperatorem Zorniis An. MCCCCXCIV. in feudum datus, per Zornios denique, annuente Maximiliano I. Imp. Wilhelmo Ep. An. MDX. pro ducentis florenis rhen. venditus eſt. (*a*)

VVeſthauſen Bitenſis Comes An. MDXXXIX. Eccleſiæ Argent. quæ jus patronatus jam ibi habuerat, vendidit. Heinricus Ep. hic bona feudalia Rudolpho Habsb. Comiti An. MCCLXIX. conceſſit, quæ Dietericus miles ante poſſederat. (*b*)

Jederswveiler in antiquis chartis *Udersvvyler* ſcribitur.

Kraſtatt, antiquitus *Craſſlette*, in numero vicorum Comitiæ primus recenſetur.

Meinolsheim, in Leonis IX. Bulla *Meinoldesheim*, (*c*) cum Knœrshemio fata communia habuiſſe oſtendimus.

Lupenſtein, *Lupſtein*, *Lupſtein*. Dimidiam hujus & ſequentis vici *Leutenheim* partem, quæ ad Imperium ſpectabat, Carolus IV. Rudolpho de Hohenſtein pro ſexaginta marcis argenti, uti Truchtershemium & Grieshemium, An. MCCCXLIX. oppigneravit. (*d*) Inde cum iisdem vicis ad Epiſcopatum integer tranſiit.

Leutenheim, etiam *Ludenheim* ſcribitur.

Fridolsheim. Pars Imperii civitati Arg. obvenit; epiſcopalis Peregrino de Wangen uſque ad An. MCCCXVIII. diu oppignerata fuit. Fridesheim inter Abbatiæ S. Stephani prædia An. MV. recenſetur. (*e*)

Seſſolsheim in Bulla Leonis IX. pro monaſterio Hohenburg. *Sahſelsheim* ſcribitur. (*f*) Seſſolsheimenſes Nobiles circa An. MCCCCX. extincti ſunt. An. MCCCCXXIV. Friderico de Fleckenſtein per Wilhelmum II. Ep. cum ſex aliis hujus Præfecturæ vicis locus datus fuit in hypothecam.

§. CCXLVI.

Bettbur &c.

Bettbur vicus in diſtrictu Præfecturæ hujus periit, à quo Capitulum rurale Epiſcopatus Argent. qui XIII. ejusmodi Capitula complectitur, nomen retinuit. Geroldseckios illum ab Eccleſia Argent. ſec. XIV. in feudum tenuiſſe reperio. Bethebur vicus prope Zuzendorf in charta Neovillar. An. MCCXCIII. memoratur, qua Gotfridus Abbas hujus monaſterii, propter diſtantiam Eccleſiæ parochialis Bethebur, capellam primiſſariæ inſtituit in villa Zuzendorf.

Præfecturam Kocherſpergenſem Wilhelmus à Dieſt Epiſc. civitati Argent. oppigneravit, cui Rupertus Palatinus Ep. An. MCCCCXLVIII. alia pro ſeptingentis millibus flor. pignora adjunxit. Redemtio per Wilhelmum ab Hohenſtein An. MDXXXVIII. facta. Sueci An. MDCXXXIII. eandem & Wantzenaugiam eidem civitati donarunt, biennio poſt Epiſcopatui pacis Pragenſis virtute reſtituendas.

§. CCXLVII.

III. Dachſtein. Præfectura.

Dachſteinium veteribus *Dabichenſtein*, (*g*) Gebvilero *Dabichii Lapis.* (*h*) Non in caſtro tamen, quod facile quis crederet, ſed in villa ſeu vico nominis quærenda origo. *Dabechenſtein* & Pfaffenhoven Henricus II. Imp. occidentales limites foreſtæ conſtituit, quam ex Imperii fiſco Eccleſiæ Argent. An. MXVII. donavit. (*i*) Henricus

II.

(*a*) Autogr. in Tabular. epiſc. Tabern.

(*b*) Herrg. *Geneal. Habsb. Cod. Dipl.* num. 502.

(*c*) *Gall. Chriſt.* Tom. V. Inſtr. col. 471.

(*d*) Autogr. in Tabular. Tabern. ubi: *Wir ſetzen im, ſeinen erben u. nachkommen zu rechtem pfande unſer u. des Reichs dorfer Lupfenſtein und Leutenheim, gelegen bey den Sornen im Straſb. Byſtume* &c.

(*e*) Herrg. *Gen. Habsb.* Tom. II. num. 161.

(*f*) *Gall. Chriſt.* Tom. V. Inſtrum. col. 471.

(*g*) In Codd. membr. duobus, quos ſæpius allegavi, ſec. XIII. & XIV. conſcriptis & in chartis paſſim.

(*h*) In *Panegyri Carolina* pag. 19.

(*i*) Ex autographo Diplomatis copiam ſuo loco dabimus.

Digitized by Google



1 Ecclesia Paroch. S. Geo



1 Ecclesia Paro

Digitized by Google

II. Epiſcopus An. MCCXIV. caſtrum conſtruxit; (*l*) cui condendo iniquitas tempo- Caſtrum & rum & opportunus in inſula, quam Bruſca ibi conſtituit, loci ſitus dedit occaſionem. oppidum. Vicus in oppidum converſus poſt caſtrum. De utroque Johannes II. Ep. An. MCCCLVI. ubi Canonicos regulares Ord. S. Aug. recepit in Dabichenſtein, Epiſcopos in caſtro hoc crebrius habitaſſe quam alibi, oppidumque extra muros & foſſata caſtri exſtructum docet. Caſtrum ab Argentinenſibus, quos Waltherus Geroldseckius Ep. ad arma provocaverat, An. MCCLXII. jam igne fœdatum fuit. (*m*) Renovarunt illud Rupertus An. MCCCCLXXVIII. & Leopoldus Archidux An. MDCX. quo firmiſſimum munimentum evaſit. (*n*) Seculo XIV. plures Epiſcopus vaſallos habuit, caſtro Dabichenſtein cum feudis ſuis adſcriptos. Memorantur ſub Bertholdo II. Johannes de Geispoltzheim, Joh. de Butenheim, Heinr. de Kolbotzheim, Ludov. de Wickersheim, Bertholdus de Rinowe, Gunth. de Borre, Albertus Kage, Burggravius de Oſthoven, vel milites vel armigeri omnes. (*o*) Poſt hæc caſtrum & oppidum (*p*) Mullenhemiis & civitati Argent. per Wilhelmum II. Ep. in pignus traditum eſt. Quartam ejus partem à prioribus Wilhelmus ipſe redemit An. MCCCCXXII. quum Argentinenſes per cives ſuos nobiles, à Senatu proſcriptos, biennio ante Dachſteinio jam fuiſſent ejecti. (*q*) Oppidum & caſtrum, quod Salmius Comes, Epiſcopatus Argent. adminiſtrator, Lotharingiæ Duci cum Tabernis d. 31. Dec. anni ſuperioris commiſerat, (*r*) Chriſtianus Palatinus Suecorum nomine d. 30. Aug. MDCXXXIII. præmiſſa aliquot dierum obſidione expugnavit, bellicis Argentinenſium tormentis adjutus. Oppidulum biennio poſt Cæſarei d. 23. Nov. recuperarunt, non caſtrum. Ignominioſa utriusque deditio per Cæſareos facta d. 30. Jan. MDCLXXV. poſtquam Haugwitzius occubuiſſet Præfectus. (*s*) Caſtrum inde à Gallis noſtris omnino deſtructum.

Dachſteinenſis Præfectura à Molsheimenſi oppido nomen etiam quandoque accepit. (*t*) Bertholdus II. Ep. Advocatiæ Molsheimenſis incolis, egeſtate multum laborantibus, An. MCCCXXXII. promiſit, ſe nullum locorum ejus nec oppignerare velle, nec novis cenſibus aut tributis gravare.

§. CCXLVIII.

Molshemium, antiq. *Mollesheim* & *Mollisheim*, Dachſteinium inter & Mutzigam Molsheim jacet ad Bruſcam. Ante ſec. X. nullam loci mentionem reperio. (*u*) An. MCXCVIII. civitas. Philippus Rex Rom. Mollesheim cum aliis locis occupavit. (*x*) Fridericus II. Rex hæc ei privilegia An. MCCXIX. dedit Hagenoæ: Incolæ ab omni ſervitio extero ſint immunes & liberi. Jus caduci (*Val*) non exigatur ab illis. Non compareant apud exteros judices, ſed judicem illis conſtituat Cæſar. Argentinæ & in aliis civitatibus Imp. nonniſi vetera telonia ſolvant. Fridericus, Imperator coronatus, novo hæc Diplomate An. MCCXXXVI. firmavit; (*y*) Molsheimenſes *cives noſtros*, id eſt, Imperiales appellans. Epiſcopus tamen multa ibi jura vel jam tum habuit, vel brevi poſt accepit. Otto Advocatus de Mollisheim inter miniſteriales majoris Eccleſiæ Arg. An. MCCXVII. legitur; & ſexennio poſt Fridericus Rex cum Epiſcopo de Molshemio, uti de aliis pluribus rebus, ita convenit, ut jus Advocatiæ tantum in illo ſibi retineret. An. MCCXXXVI. ſecuta eſt alia compoſitio, amplior priore, qua villæ Mollisheim Advocatia Imperatori iterum cum dimidia emolumentorum ejus parte, jus Patronatus vero, decimæ & villicationis (*Schultheiſs*) officium, Epiſcopo fuerunt adſcripta. (*z*) Molshemium hæc nobis villam ſiſtunt, inter Imperium Epiſcopatumque diviſam, ita tamen, ut Epiſcopi deinceps prævaluerint jura. Villa mox in oppidum converſa, quod fere omne in Epiſcopi poteſtatem tranſivit. Heinricus III. Ep. univerſitati civium in Molsheim, quæ à deceſſore ipſius acceperant, jura renovavit, *reparationi opidi* ſui profutura.

§. CCXLIX.

(*l*) Inſcriptio portæ: " Anno incarnationis Dominicæ milleſimo ducenteſimo decimo quarto conſtructum eſt hoc caſtrum ab Henrico de Veringen, Argent. Epiſcopo, qui alienaverit anathema ſit. " Vid. WIMPHELING. *de Epiſc. Argent.* pag. 57.

(*m*) KOENIGSHOV. *Chron.* Cap. IV. pag. 251.

(*n*) ZEILER. *Topograph. Alſat.* fol. 13.

(*o*) Recenſentur in allcg. Cod. membr. ſec. XIV.

(*p*) *Schloſs, Burg und Statt Dabichenſtein* in oppignerationis inſtrumento legitur.

(*q*) SCHILTER *ad Koenigsh.* pag. 834. & 866. HERTZOG. *Chron. Alſat.* Lib. VIII. pag. 141.

(*r*) CHEMNITZ *Schwed. Krieg.* Part. I. pag. 446.

(*s*) *Partic. territorii Argent.* pag. 56.

(*t*) In charta judicis curiæ Argent. An. MCCCCLI. legitur: *Die Pflege Mollsheim, nemlich die Stette Mollsheim, Mutzich, Berſe, Dachſtein und die dorfer darzu geherende* &c.

(*u*) *Mollesheim* in veteri membrana Eccleſiæ D. Thomæ Argent. ſub Ottone III. Imp. confecta legitur.

(*x*) KOENIGSHOV. pag. 115. & pag. 315.

(*y*) Extat autographum in Tabular. Epiſcopi Tabernis.

(*z*) Apograph. in Tabular. eod.

§. CCXLIX.

Fata. An. MCCLX. Waltherus Ep. Heinrici ſucceſſor, " exactionem, quæ *ungelt* nun„ cupatur, de novo ordinatam in opido Mollesheim, accipi & durare voluit, quam„ diu civibus dicti opidi ad peragendum opera dicti opidi neceſſaria, vallando, muros „ conſtruendo & alias ſe muniendo, videbitur expedire. „ (*a*) Molsheimenſes tamen adverſus Epiſcopi hujus, nuper defuncti, patrem, Waltherum de Geroldseck, An. MCCLXIII. cum civitate Argent. ſoedus inierunt, è cujus inſtrumento apparet, oppidi regimen penes nobiles tum maxime fuiſſe. An. MCCC. Fridericus I. Ep. à Senatu Argent. obtinuit, ut Molsheimenſes, qui ſe invito Argentorati confederant, onera Epiſcopi, quamvis è ditione ejus in alienam transgreſſi, prius ferri ſolita, porro ſubire cogerentur, vivo ſaltem ipſo Antiſtite.

An. MCCCVIII. Henricus VII. Imp. reliqua ſua & Imperii jura in Mollishemio *oppido ſive villa*, cum ipſis quoque Judæis ibi commorantibus, in Epiſcopum transtulit; (*b*) id quod ab Electoribus illius temporis & à Carolo IV. Imp. Heinrici VII. nepote, deinceps repetitum ac confirmatum eſt.

An. MCCCXVI. Johannes I. Ep. caſtrum ibi ac xenodochium condidit, (*c*) in quo ipſe ſepultus eſt. (*d*) Illud ſeculo ſuperiore deſtructum, hoſpitale in eccleſiam, Collegio Jeſuitarum adſcriptam, converſum. Decennio poſt Johannes XXII. Papa eccleſiæ parochialis reditus menſæ Epiſcopali addixit.

An. MCCCLIII. Nov. initio Carolus IV. Molshemium venit, ut Bertholdum Ep. paulo poſt moriturum inviſeret. Molshemio Haſelacum profectus eſt, S. Florentii inviſurus reliquias. (*e*)

An. MCCCLXXXVIII. Rupertus Palatinus oppidum igne vaſtavit. (*f*)

An. MCCCCXXIII. Molsheimenſibus libertas emigrandi conceſſa, à ſequentibus repetita Epiſcopis.

An. MCCCCXL. addidit Rupertus, ne invitis obtrudatur Judæus.

An. MDI. abolitæ Beginarum domus reditus & bona Albertus Ep. leproſorio donavit. (*g*)

§. CCL.

An. MDLXXIII. Johannes IV. Ep. officinam monetariam heic inſtituit, variique metalli ac moduli nummos in ea, ut Tabernis, percuti juſſit, quod & ſubinde factum deinceps. Eodem tempore ſummi Templi Argentinenſis Capitulum ſuam ſedem fixit Molshemii; Parochialis Eccleſiæ odeum ſuis uſibus parans.

An. MDXCII. d. 13. Nov. oppidum, duplici obſidione fatigatum, inconſultis civibus Georgio Brandenburgico & Argentinenſibus traditum, ac in iſto bello deinceps ſæpe vexatum eſt.

An. MDXCVII. Conſiſtorium Epiſcopi Molshemium Argentina quoque fuit translatum. Eodem Tempore Carthuſiani, quorum Domus, extra muros Argentinenſes ſita, An. MDXCI. deſtructa, per Carolum Lotharingum Molshemii ſtabiliti ſunt. Conſiſtorium Argentinam rediit, cum urbs perveniſſet ad Gallos.

An. MDCX. Comes Salmenſis, Molshemii Præfectus, oppidum hoc Brandenburgico Electori, Principum Proteſtantium fœderi adſcripto, d. 28. Jun. ſub honeſtis legibus tradidit. Præſidiarius miles inde Tabernas diſceſſit, tormentis relictis, redditisque ab utraque parte captivis.

An.

(*a*) Tabular. Civitatis Molsheim.
(*b*) LUNIG *Reichs-Archiv Part. Spec.* Contin. I. *Abſ.* I. *Abtheil I.* pag. 18. & alibi.
(*c*) WIMPHELING. loco cit. pag. 80.
(*d*) KOENIGSH. Cap. IV. pag. 257. rem ad An. MCCCLV. male refert.
(*e*) Idem Cap. II. pag. 135.
(*f*) HERTZOG. *Chron.* Lib. III. pag. 27.
(*g*) Collegium hoc in charta dicitur: *das Leyſchweſter oder Begynen hus in unſer ſtatt Mollsheim gelegen.*

An. MDCXVIII. Collegio Jeſuitarum, quod Johannes à Manderſcheid Ep. An. MDLXXX. inſtituerat, Carolus à Lotharingia Card. auxerat, ſub Leopoldo Archiduce, Epiſc. Argent. Academica Philoſophiam & Theologiam publice docendi privilegia Cæſar conceſſit. (*b*)

Magiſtratus oppidi Sculteto, quatuor Conſulibus, ſemeſtre inter ſe regimen commutantibus, & octo, qui ſingulis bienniis eliguntur, ſenatoribus, conſtat. Numerus membrorum variavit ſæpius. Albertus Ep. eum ad tredecim, Sculteto non computato, An. MCCCCLXXXII. reduxit. A Magiſtratu ad Regimen Epiſcopi Tabernenſe provocatur. Nulla heic civium in tribus diſtributio obtinet. Kemberia gens nobilis olim à Molshemio ſibi ſumſerat nomen. Dietricus Eques, Wernherus, Waltherus, Kemberi dicti de Mollesheim, inter præcipuos Epiſcopi vaſallos ſeculo XIV. enumerantur.

§. CCLI.

Greſvveiler &c.

Greſvveiler Lotharius I. Monaſterio Erſteinenſi donavit. (*i*) Rudolphus Habsburg. Imp. villam ſuam in *Grezvvire* Hugoni de Lupphenſtein pro triginta marcis argenti juſti pignoris titulo Argentinæ An. MCCLXXXIX. obligavit. (*l*) A Lupfenſteiniis ad alios pignus hoc tranſiit. Andlavienſes illud Trubeliis militibus tradiderunt, hi Andlavienſibus reddiderunt. Inde Rudolſus de Andelo, Eques & Epiſcopi Arg. Vicedominus, Wetzeliis de Marſilia An. MCCCCXIV. locum conceſſit. Maximilianus I. Imp. denique Wilhelmo Ep. An. MDVII. poteſtatem dedit, à Sophia, Comite Tubingenſi, triginta marcis Imperii nomine vicum reluendi. (*m*)

Roſenvveiler.

Roſenvveiler, olim *Rosheimvveiler*, vicus inter Roshemium oppidum & Girbadam caſtrum ſitus, ab alio prope Sornam diverſus, cum Girbada Hobenſteiniis, dein ſolus aliis, ſub Wilhelmo II. Ep. oppigneratus, Rathſamhauſiis denique collatus in feudum, poſt Friderici de Rathſamhauſen deceſſum An. MDLXXXII. ad Epiſcopum rediit.

Biſchofsheim.

Biſchofsheim, contracte *Biſchen*, vicus præſtans inter antiquiſſima Eccleſiæ Arg. patrimonia, à Dagoberto II. jam traditus. Curiam dominicam ibi Epiſcopus ſec. XIII. habuit. (*n*) Ab aliis vicis homonymis ut diſtinguatur, Biſchofesheim prope Rosheim aut prope Molsheim in chartis ſcribitur. Fridericus II. Imp. in tranſactione cum Epiſcopo Arg. An. MCCXXIII. advocatiam villæ Biſchovesbeim ſibi retinuit; ſed An. MCCXXXVI. eam pro villa Waſſelnheim, quæ ad Epiſcopum ſpectabat, huic omnino conceſſit. Advocatia hæc, quam Bertholdus I. acquiſiverat, per Bertholdum II. deinceps Burcardo Fleſcb de Biſchofesheim Equiti in feudum obtigit. (*o*) Jus patronatus Mullenhemii An. MCCCCXXXII. Epiſcopo refutarunt. Caſtrum, quod hic ſubſtiterat, cum fuiſſet allodiale, Alberto de Kuppenheim pro quatuor millibus flor. An. MDLXXI. per Johannis de Wyhe liberos venditum eſt. (*p*) Notus eſt Alſatis collis vicinus *Biſcheberg*, ubi monaſterium Franciſcanorum ab aliquot ſeculis extat.

§. CCLII.

Griesheim.

Griesheim, cognom. *im Loch*, quem Wilhelmus Ep. An. MCCCCXXXII. Heinrico de Hohenſtein & Wirico de Hohenburg pro ſexcentis florenis oppigneravit. Succeſſores locum, ceu peculium ſuum, fine ſeculi XV. Landſpergiis vendiderunt. Palatino Electori An. MDCXII. in feudum à Landſpergiis oblatus, Friderico V. Palatino proſcripto, per Leopoldum Auſtriacum Epiſcopum Arg. reluctante Samſone Landſpergio, An. MDCXXIII. ad Eccleſiæ Argent. revocatus dominium. Samſo ante bellum tricennale finitum improlis obiit. Palatinus feudum ſibi apertum exiſtimans, pacata Germania id ſibi reddi poſtulavit. Epiſcopus, ut vicum retineret An. MDCLVI. tria millia florenorum Electori perſolvit. Sub Landſpergiis Aug. Conf. doctrinam profeſſi ſunt incolæ. Vicus ſuperioris ſeculi fine & hujus initio bis igne conſumtus eſt.

(*b*) *Academia Molsheimenſis Panegyricus* An. MDCXVIII. *Leopoldo fundatori oblatus.* Adde Sotvelli *Bibliotheca Scriptor. Societ. Jeſu* pag. 618.

(*i*) Conf. Tom. I. pag. 711. §. CLXXXIV.

(*l*) Autogr. in Tabular. Epiſc. Tabernis.

(*m*) In autographo vicus hic dicitur *das dorff Greſweiler bey Hermelsheim und Mutzſich.*

(*n*) *Cod. membr. de curiis Epiſcopi Arg.* ſec. XIII.

(*o*) *Cod. membr. redituum & feudor. Epiſcopi* ſec. XIV.

(*p*) Literæ venditionis: *die Burg und Schloſs mit dem vorhof ſamt den heuſern .. gelegen in dem dorff Biſchoffsheim by Rosheim, genant das unter Schloſs, iſt ledig und eigen* &c.

Altorff &c.

Altorff, vicum ad latus Monaſterii hujus nominis, Bertholdus I. Epiſcopus Eccleſiæ ſuæ An. MCCXXXIV. ipſe donavit. *Villulam Aldorf* Adalochus Ep. Eccleſiæ Thomanæ tradidiſſe, in veteri ejus membrana ſec. X. legitur.

Arnoldsheim.

Arnoldsheim, vulgo *Ernolſen*, Conradus III. Ep. à Veldentiæ Comite Heinrico & Walthero de Geroldseck ducentis & quadraginta marcis argenti An. MCCLXXXVI. comparavit. Eccleſiæ parochialis reditus Capitulo Haſelac. cujus Præpoſitus jus ibi patronatus exercebat, per Epiſcopum Arg. An. MCCCCXCVIII. conceſſi ſunt. Vicus Johanni Pfettenshemio per Wilhelmum II. Ep. oppigneratus fuit.

Ergersheim

Ergersheim. Decimis, in caſtro Dachſtein deſerviendis, ſeculo XIV. hic gaviſi ſunt Huneburgii Nobiles.

Wolcksheim.

VVolckſheim, *VVolcheim*, antiq. *VVolgangesheim*, Vinſtingenſes primum, dein Hohenſteinii inter feuda ſua epiſcopalia ſec. XV. ex ſemiſſe computarunt. (*q*) Jacobo ab Hohenſtein Daniel de Mullenheim gener, quem ſibi ſubſtitui rogaverat, An. MCCCCLXXX. ſucceſſit.

Avelsheim.

Avelsheim curiam dominicam ſeculo XIV. habuit, cujus Burggravii de Oſthofen advocati erant, ab Epiſcopo conſtituti.

§. CCLIII.

Thalheim.

Thalheim, *Dalenheim*, pro dimidia quoque ſui parte Vinſtingenſibus ac Hohenſteiniis cum Wolckshemio in feudum collatus fuit. Ulricus de Vinſtingen Culmanno advocato de Waſſelnheim An. MCCCLI. eam conſentiente Epiſcopo vendidit.

Sultz.

Sultz, duos inter colles vitiferos ad Moſigam ſitum, ſec. XIV. oppidum, vicis annumeratur Ao. MCCCCLVI. quo tertia ejus pars Sigfrido Obergaſſio de Molsheim per Epiſcopum oppignerata legitur. Balnea in pratis vicinis, cum capella D. Amando ſacra, ſeculo XVI. jam innotuerunt.

Biblenheim

Biblenheim, viculus cum capella, cujus patronatus ad Capitulum majus Argent. ſpectat, cum Sultza ſec. ſup. ita conjunctus eſt, ut & parochum & ſcultetum unum cum illo haberet. Codex membran. ſec. XIV. ita: " Villa Bibelnheim communiter „ ſpectat Imperio & Epiſcopo. „ Pars Imperialis ad Landſpergios pervenit, à quibus Eraſmo Ep. pro trecentis & octoginta quinque libris den. An. MDLIV. vendita eſt.

Bergbietenheim.

Bergbietenheim, *Bietenheim* quandoque ſimpliciter; oppidulum olim cum caſtro, nunc vicus. Oppidi mentio adhuc An. MDXVII. Occupatum illud ab Armeniacis An. MCCCCXLIV. (*r*) Argentinenſes Antonium de Hohenſtein, alioſque Nobiles, ſibi infeſtos, An. MCCCCLV. in eodem obſederunt. Caſtrum enim cum dimidio oppido Hohenſteinii ab Eccleſia Arg. tenebant in feudum. Vicus ab inferioris Alſatiæ Landgraviis jam An. MCCCXXXVI. Hohenſteiniæ genti in ſubfeudum eſt datus, quod Landgravii ab Epiſcopo acceperant. Stephano Bockio ut in triennium oppigneraretur, An. MCCCCLXIX. Epiſcopus Capitulumque Hohenſteiniis permiſerunt. Bietenhemium ad Eccleſiam rediit An. MDXV. (*s*) quo bis mille & quingenti floreni Georgio Hohenſteinio fuerunt numerati.

§. CCLIV.

Hindisheim

Hindisheim. Portio villæ *Hundinisheim* Mediano-Monaſterio fuit donata. (*t*) Ebersheimenſi Abbatiæ curtis dominica per Wernherum Ep. ſec. XI. heic ablata, in *Chronico Novient.* legitur. (*u*) Vicus cum ſequenti Lipshemio Hohenburgenſibus ab Epiſcopo in feudum cum fuiſſet conceſſus, nobiles hi caſtellum ibi exſtruxerunt. Richardus de Hohenburg, Wirichi filius, ſæcularem cum monaſtica vita commutaturus, utrumque vicum

(*q*) Literæ inveſtituræ An. MCCCCXXXVII. ita: *Wolckesheim u. Dalheim halber, als es Herre Ulrich ſel. von Vinſtingen genoſſen hat.*

(*r*) Schilter ad Koenigshov. pag. 910.

(*s*) Literæ venditionis ita: *das Schloſs zu Bietenheim mit allen gebuwen .. ſo dann die Statt Bietenheim halber; deſglich das dorff Achenheim halber .. daran die Burgk Hohenſtein halber &c.*

(*t*) Belhomme Hiſt. Mediani Monaſt. pag. 111. coll. pag. 261.

(*u*) Apud Martene Theſ. Anecd. col. 1144.

vicum Ruperto Epiſcopo reddidit An. MCCCCLXXVI. (x) Utrumque Epiſcopus biennio poſt Frid. Miſſelbachio obtulit in pignus. Sed Richardus, gentis ſuæ poſtremus, cum expiraſſet, Schwickerus de Sickingen, affinis ejus, vicos hos cum reliquis Hohenburgenſium bonis ſibi deberi aſſeruit; annuamque ob id penſionem An. MD. compenſationis loco accepit. Caſtellum poſt Henigios Meyerhoferis collatum eſt.

Lipsheim cum Hindishemio, uti vidimus, ſata habuit communia. Lipsheim.

Holtzheim, locus Mullenhemiis initio ſeculi XV. per Epiſcopum oppigneratus. Hos Wolfius de Landſperg An. MDXXXIV. Wolfium gener Jacubus de Ingenheim An. MDLXII. in pignoris poſſeſſione excepit. Reluitio An. MDLXXVIII. per Johannem IV. Ep. facta. Holtzheim.

Hürtigheim vicus in varias partes diviſus, quarta tantum ex parte Præfecturæ Dachſteinenſi adſcriptus eſt. Hürtigheim

§. CCLV.

Bruſcana ſeu Schirmeckiana Vallis, à Bruſca, quæ omnem perluit, & à Schirmeckio caſtro nuncupata, ſex leucis longa, Alſatiam cum Salmenſi principatu & Lotharingia jungit; regia permeabilis via. Muziga oppidum ab ortu, ab occaſu Schirmeckium, clauſtra ſunt vallis, quæ adituris eam vel clauſerunt olim, vel aperuerunt, caſtris munita. Nec arcta, nec horrida vallis eſt; pleriſque in partibus amœna ac fertilis, frugum & paſcuorum dives, nec vini omnino inops. In medio ejus, à Bruſcæ ſiniſtra, Haſelacenſis ſeſe aperit vallis, rivi hujus aquis irrigua, veneranda D. Florentii ſedes, quam Baſilica, Divo huic dicata, cum Capitulo per tot ſecula illuſtrat. Ex coovallibus vicinis ad ſiniſtram Bruſcæ ripam quinque affluunt amnes piſcoſi, (y) truttis abundantes, unusque ad dextram; (z) per quos etiam ligna ex montibus vicinis devolvuntur in Bruſcam. Vici viceni, vallem ornantes, fertilitatis ejus non ambigui ſunt teſtes. Plures his alios annumeravit autiquitas, qui vel diuturnitate, vel injuria temporum interierunt, vel cum aliis coaluerunt. Præter duo caſtra, vallem aperientia, quæ nominavi, quatuor alia, Girbadenſe nempe ad dextram, ad ſiniſtram vero Ringelſteinium, Hohenſteinium & Nideckium, (a) familiarum olim illuſtrium divitumque ſedes, in ruinis nunc jacentia, decorant vallem. Silvæ omnis geoeris ligna, feras alunt & aves. IV. Vallis & præfectura Schirmeck.

Caſtrum *Schirmeck* in angulo montis, quem Bruſca alluit, ſitum, ab ipſo ſitu nomen accepit; ſubjacenti communicatum oppidulu, (b) quod temporis tractu in vicum converſum eſt, cujus extremitas flumine Bruſca ſecatur, quæ à Lotharingia & Salmenſi Comitatu Alſatiam ſeparat. Jam An. MCCCLXXX. pax caſtreoſis in Schirmeck condita; annoque ſequenti Fridericus II. Epiſc. ducentas libras denar. Johanni de Ochſenſtein & Nic. Richter, quibus caſtrum cum omni valle oppigneratum fuit, ſe debere profeſſus eſt, in caſtri & oppidi illius munitiooem expenſas. Treceotæ libræ ſub Wilhelmo II. Ep. An. MCCCCXIII. in idem opus per Hohenſteinium & alios, in pignore ſucceſſores, jam erant collatæ. Oppidum in chartis occurrit, quamdiu perſtitit caſtrum; quod ſec. XVI. cum oppido interiit. Ex hoc tamen vicus ſupereſt, cujus Lotharingica pars trans Bruſcam *la Broque*, haud dubie à ponte, Romanice dicitur. Caſtrum Schirmeck.

§. CCLVI.

Mutzig, oppidum cum caſtro, noſtris temporibus pulcre multumque adaucto, principem nunc totius præfecturæ locum conſtituit, qui cum Molshemio Dachſteinenſi advocatiæ diu adhæſerat. *Muzzeca* ſec. X. & *Muziaca* ſec. XIII. latine ſcribebatur. *Oppidum Muziche* charta Haſelacenſis An. MCCLIV. habet. Poſteriores tamen hujus & ioeuotis ſec. XIV. chartæ Mutzigam in vicorum collocant claſſe. Munitio non difficilis fuit, quum ab uno latere Bruſca, ab altero mons, ſaxorum ferax, oppidum tegant. Mutziga, Wege & Hermolsheim, æque ac Molsheimenſes, fœdus adverſus Mutzig oppidum.

T 2 Wal-

(x) Autographum ita: *Lupptheim und Hundesheim, die mir mit andern zu leben geliben ſint &c.*

(y) *Stillbach, Haſelbach; Sulzbach, Eimerbach & Wich.*

(z) *Magela.*

(a) Tria hæc poſteriora in Valle Haſelacenſi ſita ſunt.

(b) In chartis infra recenſendis ſec. XIV. legitur *Burck und Statt zu Schirmeck*; item *zuo veſtene burgk und Statt zu Schirmeck.*

Digitized by Google

Waltherum de Geroldseck ejusque ſocios cum Argentorato pepigerunt An. MCCLXIII. Advocatiam aliaque Imperii jura, quæ Fridericus II. Rex Rom. An. MCCXXIII. in *Mutzeche* retinuerat, Henricus VII. cum Mulhuſio An. MCCCVIII. permutavit atque in Epiſcopum transtulit. Argentinenſes, Wilhelmi II. Epiſcopi ſui hoſtes, An. MCCCCXVI. ab oppiduli, (*c*) & quinquennio poſt à caſtri Mutzigiani obſidione repulſi fuerunt. Tum trecenti & quinquaginta equites epiſcopales, qui periclitanti caſtro in auxilium venerant, rupto mille & ducentorum peditum ordine, quinquaginta hoſtium captivos fecerunt. (*d*) An. MCCCCXXVII. Wiricus de Hohenburg, pignore Schirmeckiano reſtituto, oppidum & caſtrum Mutzig cum vicis *Hermolsheim* & *Wege* viciſſim in pignus accepit. Adverſus hunc, nihil mali cogitantem, inſtigante Ruperto Epiſcopo, Ludovicus Comes Palatinus, Epiſcopi frater, Schaffridus Leiningenſis, & Sarwerdenſis Comites An. MCCCCXLIV. conſpirarunt, ac Wiricum non ſolum, ſed reliqnos etiam incolas & cives inde pepulerunt. Imploravit Wiricus Argentinenſium auxilium, cum quo Ludovicus Lichtenbergenſis ſuum conjunxit. His accedentibus novos hoſpites metus in fugam conjecit. (*e*) Wiricus quartam oppidi & dimidiam caſtri partem decennio poſt Argenrinenſibus, hi Conrado Bockio pro ſeptingentis & ſeptuaginta quinque flor. An. MCCCCLIX. Wirici vidua filiæque aliam partem Wurmſeris pro quadringentis flor. eodem anno vendiderunt. Bockiis ſimul atque Wurmſeris reliqua oppidi & vicorum pars per Hohenburgenſes An. MCCCCLXVI. ſeptingentis & quinquaginta aureis tradita eſt. Jacobo Landſpergio mox omnia redimendi per Albertum Epiſc. data poteſtas, cui & tribus filiis Guilielmus ab Hohenſtein Epiſc. caſtrum & oppidum in ſeudum dedit. Landſpergiis his An. MDCXXXVI. extinctis feudum ad Epiſcopum rediit, quamvis ex quarto primi acqnirentis filio, qui poſt ſeudi acquiſitionem natus erat, maſcula ſupereſſet progenies. An. MDCXXII. Mansfeldius Comes atque decennio poſt Sueci Mutzigam occuparunt. Judæis, qui magno heic numero vivunt, recipiendis frequentes oppignerationes ſorte locum dederunt. Surgeros de Mutzig Nobiles An. MDXCIII. deleciſſe ſcribitur.

§. CCLVII.

Hermolsheim. Mutzigio oppido viculus *Hermolsheim*, Bruſca tantum flumine ab eo ſeparatus, amploque Franciſcanorum cœnobio conſpicuus, annumeratur. Veteres chartæ *Hermoutisheim* & *Hermotsheim*, unde Hermolsheim prodiit. Fridericus miles de Hermoutisheim & Bertholdus, frater ejus, cum Hugone, milite ejusdem villæ, in charta Haſelac. An. MCLXXII. leguntur.

Wege. Vicus *Wege* prope Hermolshemium plane interiit. Henricus VII. Imp. Mulbuſium civitatem in ſuam omnino poteſtatem recepturus, eum cum aliis Imperii juribus Epiſcopo Argent. tradidit An. MCCCVIII. Incolæ Mutzigam migraſſe videntur.

Dingsheim. *Dingsheim*, primus poſt Mutzigam præfecturæ vicus; cujus cognominem in præfectura Kocberſpergenſi quoque vidimus.

Still. *Still*, vicus cum rivulo ejusdem nominis præterlabente. *Locellum nuncupantem Stilla & rivulum qui dicitur Stilla* Ludovici Pii Diploma An. DCCCXVII. prodit. (*f*) Decimis vici Eccleſia Haſelac. gaudet. Pfaffenlappii milites de Stille, Eccleſiæ Argent. vaſalli, ſec. XVI. exaruerunt. Lacum Stillenſem, varios inter homines diviſum, Epiſcopus, idemque propinquam villam *Munchhof*, paſcuis & venatione inſignem, à Neohurgenſi Monaſterio ſeptingentis florenis An. MDXXV. comparavit. Ultimus Eccleſiæ Stillenſis rector An. MCCCX. obiit, quo ea Capitulo Haſelac. per Epiſcopum Argent. tradita eſt.

Heiligenberg. *Heiligenberg*, vicus in monte ſacro, ſedes advocati curiæ Haſelac. cum ipſa hac advocatia ad Ochſenſteinios ſpectavit, à quibos variis modis ad Epiſcopum rediit. Partem Bitenſes Comites poſt Ochſenſteinios impetrarunt, eaqne Pfaffenlappiis primo in ſeudum collata, dein Wilhelmo Epiſcopo An. MDXXXII. vendita eſt, ita tamen, ut Pfaffenlappii feudum ab Epiſcopo inveſtiti retinuerint. Alia pars ad Bockios, Andlavienſes, Landſpergenſes tranſiit, ex quibus Andlavienſes ſuam Epiſcopo quoque pro centum & decem florenis aureis An. MDXXVIII. vendiderunt.

CCLVIII.

(*c*) HERTZOG Lib. III. pag. 27.

(*d*) Idem. Lib. VIII. pag. 135.

(*e*) HERTZOG loco cit. ſed Lib. VI. pag. 176. rem hanc ad An. MCCCCLIV. ponit.

(*f*) *Gall. Chriſt.* Tom. V., Inſtrum. col. 462.

§. CCLVIII.

Haslach duplex vicus, ſuperior & inferior, ex Monaſterio, ſec. VII. ad Haslam rivum exſtructo, quod deinceps in collegiatam converſum eſt, haud dubie prognati. *Avellana* & *Avellanon* in pluribus ſec. XII. & ſequentibus inſtrumentis latine ſcribitur. In ſuperiore S. Florentii, qui heic monachus, antequam Epiſcopus fieret, vixiſſe dicitur, ſacellum; in inferiore Eccleſia, quam dixi, collegiata jacet. Epiſcopus Arg. curtem dominicam atque palatium cum ibi habuiſſet, tria per annum placita, Ochſenſteinio advocato vel ejus ſub-advocato præſide, à XIII. ſcabinis, ex hubariis vallis Bruſcanæ deſumtis, in ea celebrata ſunt. Advocatus capellæ ſuperioris Avellanæ patronus erat. Currus & ſeptem boves, quotieſcunque iter cum Imperatore citra montes fecit, dabantur Epiſcopo. (*g*) Palatium, Eccleſiæ Haslac. contiguum, Conradus Epiſcopus in charta An. MCCLXXXIX. *antiquum* jam vocat. Capitulum decimas in utroque vico percipit. Haslach & alii vici.

Genſpurg villa retro Haſelacum, *Genresburn* ſec. XIV. vocabatur.

Urmat Haſelacenſis parochiæ vicus, cujus incolæ Romanico & Teutonico idiomate utuntur promiſcue.

Lutzelhauſen linguæ Romanicæ locus, qui cum Mulbachio & tribus ſequentibus vicis unam parochiam conſtituit, cujus jus patronatus ad Præpoſitum Haſelac. ſpectat.

Wich & rivuli & vici, quem alluit, nomen eſt. *Wichiam* rivulum, uti Stillam, Ludovici Pii Diploma memorat. De vico ſec. XIV. ita: " In Wichahe ad Epiſco-
„ pum pertinet *twing und bann*, excepto officio ſcultetatus ibidem, quod pertinet
„ Abbatiſſæ in Andlahe „ Abbatiſſæ jura Eccleſiæ Argent. An. MDXXXIX. vendita ſunt. Extant chartæ, quæ vicum hunc in duos, ſuperiorem & inferiorem, diſtinguunt; alteruter eorum nunc dicitur Netzenbach. Wich &c.

Netzenbach, non niſi rivulo à Wicha ſeparatur, cum quo communem quidem Eccleſiam & parochum, ſed alium ſcultetum habet.

Herſpach, duplex quoque ſec. XIV. vicus, ſuperior & inferior, deinceps in unum coaluit, hominum memoria plurimum auctus.

VVackenbach unum cum Schirmeckio ſcultetum habet. Duplex vicus, ſuperior & inferior, qui in charta An. MCCCLXVI. memoratur, deinceps in unum quoque contractus eſt, parochiæ Wich primum, dein Schirmeckianæ addictus.

Grendelbruch ex illorum numero fuiſſe videtur, quos Fridericus Comes Leining. in ſua cum Heinrico II. Ep. de Comitatu Dagisburgenſi transactione An. MCCXX. Eccleſiæ Argent. tradidit; quoniam Hugo, Dagisburgi Comes, Eccleſiam Grendelbruch cum pertinentiis ſuis Monaſterio Altorff, quod ipſe condiderat, dono dedit. (*h*) Jus patronatus tamen ad Epiſcopum Arg. hodie ſpectat. Grendelbruch &c.

Muckenbach inter ſec. XIV. vicos refertur, nunc villa.

Raus, Gall. *Rouſſe*, cujus diſtrictus Dynaſtiæ Rupenſi conterminus eſt.

Steinbach quatuor circiter domorum locus.

Schwartzbach, alibi *Schartzach*; &

Berenbach cum Schirmeckio communem Eccleſiam parochialem, inter duo hæc loca in campo ſitam, habent.

Naſweiler parochi Rothavienſis curæ ſubjacet.

(*g*) *Codex membr. Redituum Epiſc. Arg.*

(*h*) *Galliæ Chriſt.* Tom. V. Inſtrum. col. 466.

Vici deſtructi.

Præter Genſpurg, Muckenbach & Steinbach vicos, qui nunc villæ tantum, plures alii in valle Schirmeckiana, quos ſeculo XIV. extitiſſe reperimus, diſparuerunt; *Stærenbach* nempe, aliis *Storbach*, ex quo capella reſtat, ad Capitulum Haſelacenſe ſpectans; *Schotten*, cujus nomen dumetum prope Ringelſteinium ſervat; *Sibenbuch* vel *Symbuch*, à quo ſilva ampliſſima nuncupatur, Capitulo Haſelacenſi & ſeptem præfecturæ vicis communis; *Schænenbruch*; *Sundebruch*; *Uberechlingen*, cum quibus etiam nomen illorum interiit.

§. CCLIX.

Caſtra.

Præter Schirmeckium quatuor in Schirmeckianæ præfecturæ diſtrictu caſtra fuerunt, Girbaden, Ringelſtein, Hohenſtein & Nideck; quorum tria poſteriora in montium jugis retro Haſelacum ſita; primum in altera vallis parte feudis Epiſcopi, de quibus infra, hodieque anuumeratur.

Ringelſtein.

Ringelſtein Fridericus Comes Leiming. An. MCCXX. Eccleſiæ Argent. reliquit, (*i*) vel quod durante id occupaverat bello, vel quod partem antiqui Comitatus Dagsburg, de quo tum agebatur, conſtituit. Gerungus miles, Johannes & Anshelmus armigeri de Dorolzheim, Eccleſiæ Argent. vaſalli, ſec. XIV. huic caſtro fuerunt adſcripti. (*l*)

Hohenſtein.

Hohenſtein Burcardus miles, à caſtro hoc cognominatus, pro ducentis & viginti marcis argenti Epiſcopo Arg. An. MCCLXXIX. in quinquaginta annos ex parte oppigneravit. Orta hinc cum reliquis Hohenſteinii Nobilibus controverſia paci caſtrenſi An. MCCCXX. occaſionem dedit. Recruduit diſſidium An. MCCCXXXIV. quo Bertholdus Ep. Hohenſteiniam arcem evertit, (*m*) triennio poſt per Rudolphum ab Hohenſtein in villa Haſelach captus. (*n*) Secuta eſt litium compoſitio An. MCCCXLV. qua Rudolfo huic & Epiſcopo ſua ſingulis jura in monte & in rupe Hohenſtein fuerunt ſervata. Dimidium caſtrum Georgius Hohenſteinios Epiſcopo, domino ejus directo, cum Bietenhemio & aliis feudis An. MDXV. reſtituit.

Nideck.

Nideck per Epiſcopum Landgraviis & per Landgravios aliis in feudnm conceſſum fuit. (*o*) An. MCCCXCIII. Johannes de Schaftolzheim, Thomas de Endingen, equites, Nicolaus Richter & Fridericus Stahel de Weſthofen, armigeri, ſolenni pacis caſtrenſis formulæ, in caſtro ſuo Nydecke tum conditæ, nomina dederunt. Inter ſponſores ejus, quorum quisque duos dedit, Ludovicus de Wickersheim, Reiboldus Spender, Wiricus de Berſtetten & Burcardus de Wangen nominantur. (*p*) De apertura hujus caſtri, per Thomam zu der Megde ſibi negata, Wilhelmus II. Epiſc. An. MCCCCXXXVI. querelas movit. Supereſt ex eo turris quadrata integra, ex lapide quadrato conſtructa.

§. CCLX.

Fata Præfecturæ.

Eccleſiæ Argent. jurium in Bruſcana valle origo ex Merovingorum Regum temporibus repetenda. Partis ejus, quam Stilla Wichiaque rivuli, Bruſca & Haslæ fontes terminant, poſſeſſionem Carolus M. & Ludovicus Pius firmarunt. Meridionalis, quæ trans Bruſcam eſt, vallis Epiſcopatui ſerius acceſſit. Fridericus II. Imp. vallem de *Britzsal* cum villa Epiſcopali *Trenheim* An. MCCXXXVI. commutavit. Hoc eum ut Alſatiæ ducem feciſſe puto. Heinricus VII. ſpeciatim jura Imperii in vico Wege, quem interiiſſe dixi, Eccleſiæ Arg. An. MCCCVIII. conceſſit. An. MCCCLXVI. Johannes Ep. caſtrum & oppidum Schirmeck cum omni valle Bruſcæ & ejus vicis Johanni Comiti de Salm & ejus hæredibus pro duodecim mill. flur. ſervato ſibi & ſucceſſoribus reluitionis jure, vendidit. (*q*) Venditio hæc nec Girbadam, nec alia Schirmeckiani

(*i*) Laguille *Preuv.* pag. 38.
(*l*) *Cod. membr. Feudor. Argent.* ſec. XIV.
(*m*) Koenigshov. *Chron. Alſat.* Cap. V. pag. 322.
(*n*) Albertus Argent. in *vita Bertholdi* II. Ep. pag. 173.
(*o*) Vid. ſupra in Landgrav. pag. 132.
(*p*) Autogr. in Tabular. Tabern.
(*q*) *Die Burck u. Statt zu Schirmeck; es ſol darzu hæren das Bruſchtal von oben an bis niden uſs untz an die ſcheidung der ben zu Mutzig u. zu Hermolsheim, mit allen iren zugehærden, u. die dærffer die hienach geſchrieben ſtant, u. ſind dis die dærffer. Zu dem erſten Grendelbruch, Berrenbach, Rotawe, Oberen Ruſs, Ruſs, Muckenbach, Steinbach, Miltbach, Schwartzach u. die gericht, die zu denſelben dærffern gehærent. Item Weych, Sterrenbach, Schænenbruch, Sundebruch, Obern Wackenbach, Nidern Wackenbach, Obern Herſpach u. die gericht, die zu denſelben dærffern hærent. Item Obern Haslach, Nidern Haslach, Styll, Dingesheim, Urmat, Walterſpach, Lutzelhuſen, Uberechlingen, Under Wych, Gerretburn, Sybenbuch, die Schotten, unſern theyl an dem Heylgenberg, u. die gericht u. die vogtey* &c.

Schirmeckiani diſtrictus caſtra, neque vicos, ab eis pendentes, neque oppidum Mutzig reſpexit. An. MCCCLXXIII. Comes Salm. quod ſexennio ante acquiſiverat, Johanni de Ochſenſtein, Cathedralis Eccleſiæ Præpoſito, Nic. de Greenſtein equiti & Nic. Richter armigero, dicto Tutſchman, pro eadem pecuniæ ſumma conceſſit. An. MCCCLXXXIX. Richterus quartam omnis pignoris partem Rudolfo de Hohenſtein, Vicedomino, iisdem ſemper conditionibus, quibus prima venditio facta erat, reliquit. Diſſidiorum inter hos Schirmeckii poſſeſſores periculis ut obviam iretur, pax caſtrenſis condita eſt, continuatis deinceps oppignerationibus ac diviſionibus vallis identidem renovanda. Renovata eſt An. MCCCCXLVII. inter Heinr. de Landsberg equitem, Heinr. de Hohenſtein Vicedominum, Wiricum de Hohenburg, Jac. de Hohenſtein, Jo. de Wangen, Herm. & Jac. Dutſchmannos fratres & Berth. Zornium. Hi omnes Schirmeckiani pignoris tum participes erant; quibus multi alii, & inter hos Lichtenbergenſis Dynaſta Ludovicus An. MCCCCLXIV. paulatim acceſſerunt; ita ut initio ſec. XVI. cum Albertus Epiſc. omnia iſta redimeret, Schirmeckium inter decem familias eſſet diviſum. Unde difficilior redemptio, plurium annorum opus, per Wilhelmum, Alberti in Epiſcopatu ſucceſſorem, An. MDX. perfectum.

Seculo XIV. " omnes homines maſculini ſexus, in valle Bruſcæ reſidentes, Jura Epiſcopi.
" uxorati vel viduati, vel debitos diſcretionis annos habentes, tenebantur dare Epi-
" ſcopo poſt obitum ſuum mortuarium " (r) adeoque proprietatis vinculo Epiſcopo fuerunt adſtricti; id quod obtinet hodieque, ita tamen, ut mortuarium pro facultatum cujusque ratione ſolvatur ære. Jurisdictio ſuperior in univerſam Bruſcæ vallem penes Epiſcopum eſt. In ſilvis, quæ ſeptem vicis cum Capitulo Haſelacenſi communes, Epiſcopus & Capitulum venandi; lignandi autem & inferiorem juris dicendi poteſtatem Capitulum cum ſeptem vicis exercent. Reliquæ vallis hujus ſilvæ partim ad Epiſcopum, partim ad Girbadenſe Dominium ſpectant.

§. CCLXI.

Omnium Epiſcopatus Argent. præfecturarum ampliſſima & ditiſſima Benfeldenſis, V. Benfeld. præfect.
nomen vetus mutavit & limites. Quidquid enim terrarum Epiſcopalium inter foſſam provincialem, Alſatiæ inferioris terminum meridionalem, flumen Andelach, Rhenum & civitatem Argent. ſitum, Præfecturam hanc olim conſtituit, quæ à caſtro Bernſtein, ſupra Dambacum ſito, *Diſtrictus* & *Advocatia Bernſteinenſis* (s) nuncupabatur; in qua præter feuda Nobilium ſeptem oppida, totidem caſtra & quinquaginta fere vicos aut villas, ſibi ſubjectas, numeravit Epiſcopus. (t)

Caſtrum Bernſteio, quod Sueviæ dux quidam Bero condidiſſe creditur, Bertholdus I. Bernſtein caſtrum.
Epiſcopus An. MCCXXVII. integrum fere menſem obſedit & expugnatum retinuit. (u) Fridericus II. Imp. ut dux Alſatiæ, novennio poſt caſtrum Bernſtein Eccleſiæ Argent. cum qua ipſe & ejus majores de pluribus rebus certaverant, ſolemni inſtrumento conceſſit. Berſteinium abhinc ſedes fuit advocati, qui toti, quem indicavimus, diſtrictui præfuit. Præter conclavia illud ornarunt tres turres, in quibus altior captivos recipere ſolebat. Seculo XV. tamen in Epiſcopi manibus raro fuit hoc caſtrum, Wilhelmus II. Ep. Civitati & Capitulo majori Argent. cum id tradidiſſet in pignus. Initio ſeculi Werdenbergenſis quidam, inde Fridericus Comes Zolleranus An. MCCCCXXIX. & octennio poſt Conradus à Busnang, Eccleſiæ majoris Arg. Canonici, ad dies vitæ id poſſidendum acceperunt. Denique Fridericum Comitem à Werdenberg, ejusdem Eccleſiæ Canonicum, Bernſteinium An. MCCCCLXXIX. occupaſſe reperio. (x) Wilhelmus quidem luitionis jus Sigismundo Imperatori An. MCCCCXVII. quum eſſet Conſtantiæ, obtulerat; ſed id neglexiſſe videtur Cæſar. Ruente pedetentim hac mole advocatia ſub ſeculi XVI. finem à Benfelda cœpit nuncupari; pluribus tamen locis, quæ peculiares in præfecturas coiverunt, eidem detractis.

§. CCLXII.

Benfelda oppidum cum caſtro ad Ellum, frequentibus ſeculi ſuperioris obſidionibus Benfelda
celebritatem adeptum. Villa Beneveldim ſec. VIII. jam extitit. (y) Initio ſec. XIV. civitas.
prima

(r) Ita *Cod. Membr. Redituum feudorum Epiſcopi* ſec. XIV.

(s) Germ. *die Vogtey u. Pflege Bernſtein*

(t) Enumerantur in *Regiſtro Rer. immobilium diſtrictus Bernſtein* An. MCCCLXII. per Johannem II. Ep confecto. Tabular. Tabern.

(u) *Fragm. Hiſtor.* Urstis. pag. 90. Annales Colm. ad An. MCCXXVII. *Chron. Novient.* apud Martene *Theſ. Anecd.* Tom. III. col. 1165.

(x) In Tabular. Epiſc. Tabern.

(y) Conf. Tom. I. pag. 717.

prima oppidi *Benefelt* mentio occurrit. (z) Seculo ſequenti vectigalibus vini & aliis cenſibus ad id deſtinatis, ampliarunt illud muniveruntque Epiſcopi. (a) An. MCCCXXXI. Wirtenbergæ Comes, propter Horburgenſes terras Epiſcopi hoſtis, oppidum hoc, quod ſibi ab illo non nihil timebat, doloſe occupavit, incolaſque, poſt aliquot menſes demum cum Epiſcopo in id redituros, ejecit. (b) An. MCCCXLIX. Alſatiæ ordines, de extirpandis Judæis deliberaturi, ibidem convenerunt. Decreta proſcriptio. (c) An. MCCCLXVIII. Johannes Ep. civibus privilegium dedit, ut ab omnibus, qui cum rebus ſuis Benfeldam è rure confugerint, tributum, quod ipſi debebatur, foſſis & mœnibus ſuis reparandis, acciperent. Sub hujus ſeculi finem Wilhelmus à Dietſch, vix ad Epiſcopatum promotus, Benfeldam civitati Argent. cum pluribus aliis terris oppigneravit. Argentinenſes inde caſtellum ad latus oppidi condiderunt. Structura hac cum curia feudalis Nobilium ab Andlau dirueretur, his quinquaginta libræ den. compenſationis loco An. MCCCC. penſæ fuerunt. (d) VVilhelmus tamen, ære nondum ſoluto, Benfeldam cum Kocherſperga deinceps recepit, redditurus eam Argentinenſibus An. MCCCCXXII. (e) Biennio ante Nobiles aliquot, Senatui Argent. ob vectigal Grafenſtad. irati, relicta urbe inſidias Benfeldæ, ſed inanes, ſtruxerunt. (f) An. MCCCCXXXVI. Epiſcopus jus aperturæ, quod ſibi ſervaverat, nova cum urbe transactione firmavit. An. MCCCCXLIV. Armeniacis non tantum Benfelda reſtitit, ſed & plures in illos impetus fecit. (g)

§. CCLXIII.

An. MDXXXVIII. Epiſcopus Benfeldam, numerata Argentinenſibus pecuniæ ſumma, pro qua eis in pignus tradita fuerat, emtoque, quod ibi condiderant, caſtro cum cæteris bonis, ante oppignerationem ad Epiſcopum non ſpectantibus, recuperavit. Magiſtratus Argent. ſacra ibi jam ante mutaverat. (h) Epiſcopus in priſtinum ea ſtatum reduxit. Poſt hæc multum de augendis Benfeldæ munimentis cogitatum. Opus, Eraſmi juſſu An. MDXLVIII. inceptum, continuavit Johannes IV. adhibitis in id Monaſterii Hohenburgi inferioris lapidibus, quod omnino deſtruxit. Sed & Carolus Lotharingus & Leopoldus Auſtriacus tanta opus continuarunt diligentia, ut imminentes Suecorum incurſiones atque pericula eos prævidiſſe crederes. Auxit hæc Argentinenſes munitio, qui de componendo bello, quod Georgii Brandenburg. in Epiſcopum electio excitaverat, An. MDXCV. Surburgi cum agerent, Benfeldæ demolitionem propoſuerunt. Sed nihil iſtius rei locum habuit. Arma non depoſita, ſed ſuſpenſa fuerunt. An. MDCXXXII. Hornius Comes, Suecorum dux, Benfeldam formæ pentagonalis, duplici foſſa, vallis, armis, commeatu & præſidiariis DCCC. inſtructam, à Bulachio, viro forti, defenſam oppugnavit. Cæſareæ copiæ, cum Epiſcopalibus junctæ, decem millium numero obſeſſores aggreſſæ, ab iisdem repulſæ ſunt. Poſt ſex hebdomadum obſidionem civitas tranſivit ad Suecos, qui locum hunc ante omnia ſibi occupandum cenſuerunt, ut reliquam ex eo debellarent Alſatiam. (i) Retinuerunt Sueci Benfeldam usque ad An. MDCL. d. IX. Julii, quo eam, munitionibus nudatam, reſtituerunt Epiſcopo. (l) Quam diu Sueci eam occupaverant, Proteſtantium ſacra ibi rurſus viguerunt, quæ recedentibus Suecis deſierunt. Oppidum per ſcultetum & conſules regitur.

§. CCLXIV.

Caſtrum Huſen.

Huſen caſtrum olim prope Benfeldam ad Ellum, quod Adamus Ryff, Argentinenſis, poſſedit. Tranſeuntes hic cum mercatores ſpoliaret, Civitas Argent. caſtrum diruit, ſpoliatorem conjecit in vincula An. MCCCCLXV. (m)

E.

(z) In literis Cunonis de Bergheim An. MCCCXIX.

(a) Teſte Regiſtro alleg. Johannis II. Ep.

(b) ALBERTUS ARGENT. in *vita Bertholdi* II. Ep. pag. 171. KOENIGSH. *Chron.* Cap. V. pag. 320.

(c) Ibid. pag. 177.

(d) Autogr. in Tabular. Tabern. ita: *Ein hof, hus und hofeſtatt, gelegen in der Stette zu Benefelt allernechſt bi der burge und veſtin zu Benefelt, die die Statt Straſpurg alldo gebuwen hat.* Conf. LAGUILLE *Hiſt. d'Aiſace.* Tom. II. pag. 24.

(e) Vide ſupra pag. 140.

(f) SCHILTER. *ad Koenigshov.* pag. 865. ſq.

(g) Ibid. pag. 1005.

(h) Martinus Bucerus eod. anno tres conciones valedictorias Benfeldæ habuit, quas cum præf. recudi fecit Joh. Georg. Dorſcheus Argent. MDCXLIX. in 12mo.

(i) BOGISLAS PHILIP CHEMNIZ *Hiſtorie des Schwediſchen in Teutſchland geführten Kriegs* Part. I. pag. 421. & 400. obſidionem recenſens, formulam redditionis oppidi d. 28. Oct. ſignatam ponit, quem PUFENDORF. *Rer. Suecicar.* Lib. IV. pag. 80. ſequitur.

(l) Pace Monaſterienſi, in qua Cap. XI. §. LXXXI. " Statim à reſtitutione Benfeldæ æquabuntur ſolo ejusdem oppidi munitiones. " Tormenta bellica majora VI. Argentinenſibus, qui ea ſuppeditaverant, reddita ſunt. Moſerus Suecicus tum fuerat urbis præfectus.

(m) BERLER. *Chron. Mſ. Mundati ſuper.* fol. 152.

El, vetus Helvetus Romanorum, (*n*) ab altera fluminis Elli parte, è Benfeldæ fere regione, ſitum, *Elegia, grandis vicus Galliæ*, (*o*) *Eligia*, (*p*) *Elegium*, (*q*) *Alege*, (*r*) *Eley*, (*s*) medio ævo ſcribebatur. Originem vocis ab elegis ſeu lamentationibus, ob S. Materni, Alſatarum Apoſtoli, obitum à diſcipulis ejus in eo loco effuſis, VVIMPHELINGIUS (*t*) petit; petit etiam ab Ello fluvio præterlabente, (*u*) quod verius. Vicus cum Werdenſi caſtro à Landgraviis An. MCCCLVIII. ad Epiſcopum rediit. (*x*) Jus patronatus Ulricus Landgr. cœnobio ord. Wilhelm. Argent. in quo ipſe ſepultus eſt, An. MCCCXXXVI. donavit. Incluſorii, ibidem deſerti, reditus Epiſcopi Argent. beneficio An. MCCCLXXXVII. obvenerunt eidem. (*y*) Franciſcani cœnobium in Elegia habent, quod Monachis, Benfeldenſi obſidione expulſis, reſtitutum eſt, cum oppidum redderetur. (*z*) Elegia.

§. CCLXV.

Danbach, *Dambach*, prope Seleſtadium, Bertholdus à Bucheck, Epiſcopus Argent. circa An. MCCCXL. forma oppidi donavit. (*a*) Annum, quem KOENIGSHOVIUS omittit, ex chartis inter ſe collatis eruimus. (*b*) Altiorem oppidi hujus originem Innocentius VIII. Papa (*c*) his verbis exponit: " Cum olim cauſantibus guerris, „ incendiis & aliis, quibus partes illæ afflictæ fuerunt, *Altenweiler* & *Oberkirch* villæ „ cum ſuis domibus miſerabiliter deſtructæ & deſolatæ fuiſſent, ac earum incolæ & „ habitatores, guerris hujusmodi ceſſantibus, opidum Tambacb mœniis, turribus & „ foſſatis munitum, & in eo unam eccleſiam conſtruxiſſent &c. „ Ex Altenweiler ergo & Oberkirch, proximis Dambaco vicis, qui ſeculo XIII. perierunt, noſtrum hoc oppidum prodiit. Perieruut vici, at eccleſiæ parochiales perſtiterunt. Has non ſine gravi moleſtia cum deinceps frequentare pergerent incolæ, à *villa Tambach* nimium remotas, Epiſcopus capellam antiquam renovari juſſit Dambaci An. MCCLXXXV. in qua Rector eccleſiæ ſuperioris, quæ Oberkirch, & Rector eccleſiæ inferioris, quæ Altenweiler nuncupatur, alternatim per ſeptimanas ſacra celebrarent. (*d*) Inſtitutum hoc An. MCCCLXIV. in eo mutatum, quod Johannes II. Epiſc. novam Dambaci eccleſiam, ipſorum civium ſumtibus exſtructam, incolis parochialem eſſe voluit; ſervatis duobus, qui alternis vicibus ſacra procurarent, Rectoribus. Secunda hæc Dambaci, ut oppidi, mentio. Eccleſiæ ſuperioris jura & reditus idem Johannes Epiſc. novo Collegio Canonicorum regularium, quod An. MCCCLVI. ipſe in Dachſtein inſtituit, hocque iterum abrogato, Rupertus Epiſc. An. MCCCCL. Hoſpitali Argent. donarunt. Inferiorem Hohenburgenſis Abbatia, cui ſubdita erat, An. MCCCCXC. eidem Hoſpitali vendidit. In Rectorum priorum locum duo primum, dein Pontificis Rom. literarum, quas allegavi, virtute, unus tantum ſubſtitutus eſt Vicarius perpetuus. Sub Ludovico Bavaro, cui adverſus erat Bertholdus Epiſcopus, Seleſtadienſes, pro Cæſare pugnantes, Dambacenſium plures occiderunt. (*e*) Dambach oppidum.

An. MCCCCV. Wilhelmus Epiſc. cum Carolo Lothar. Duci ſexcentos florenos deberet, de quibus ſub Ruperti Regis Rom. auſpiciis Wiſſenburgi inter ſe convenerant, neque æs iſtud ſolvere potuiſſet, Dambacum oppidum eidem pignoris loco tradidit. (*f*) An. MCCCCXXII. Dambachium cum Molshemio & Berſe inter caſtra, Civitati Argent. oppignerata, enumeratur in Concordia Spirenſi. Tertia oppidi pars Conrado de Buſnang, Heinrico de Landſperg & Joh. Pfylio per Rupertum Epiſc. mox in pignus tradita eſt. Inter hos & Civitatem Argent. pax caſtrenſis An. MCCCCXLVIII. Dambaci coaluit. An. MCCCCXLIV. Delpbinus ipſe cum Armeniacis ſuis Dambacum per triduum obſedit, ubi ictu teli in genu vulneratus eſt. Incolæ quum vim Gallorum

 diutius

(*n*) Conf. Tom. I. pag. 205.
(*o*) ALBERICUS *Chron.* ad. An. LII.
(*p*) MARTENE *Theſ. Anecd.* Tom. I. col. 117.
(*q*) *Chron. Novient. Mſ.*
(*r*) *Gall. Chriſt.* Tom. V. Inſtrum. col. 471.
(*s*) Ibid. col. 495. & KOENIGSHOVIUS noſter.
(*t*) *De Epiſc. Argent.* pag. 4.
(*u*) Ibid. pag. 5.
(*x*) Vid. ſupra pag. 131. §. CCXIII.
(*y*) *Gall. Chriſt.* loco cit. col. 495.
(*z*) CHAMNIZ *de Bello-Sueco Germ.* Part. I.
(*a*) KOENIGSH. *Chron.* Cap. IV. pag. 258. WIMPHELING. in *Catal. Epiſc.* pag. 84.
(*b*) Bertholdus Epiſc. An. MCCCXXX. triginta marcas argenti vendidit, *uf unſere und der Stifte dœrfere, Eppſich, Dambach u. Keſtenholtze*, Dambacum ergo tum adhuc vicis annumeratum fuit. Sed An. MCCCXLIII. idem Bertholdus octo libras redituum *oppidi Dambach*, Joh. de Eckerich in feudum caſtrenſe collatas, memorat. Cæterum nullam Dambaci mentionem ante An. MCXXXIII. reperio. Vid. Charta fundat. Monaſterii Baumgart. *Gall. Chriſt.* Tom. V. Inſtrum. col. 477.
(*c*) In literis An. MCCCCLXXXIX. ad Epiſcopum Arg. de eccleſia Dambac. ſcriptis. Tabular. Hoſpitalis Argent.
(*d*) Verba ſunt pleraque ipſius Epiſcopi, in Tabular. Hoſpitalis Arg.
(*e*) KOENIGSH. *Chron.* Cap. V. pag. 321.
(*f*) Autogr. in Tabular. Tabern. *Die Statt Dambach mit aller yre zugehorunge uſſ̈ebing uſgenommen.*

diutius ſuſtinere non poſſent, oppidum hoſti tradiderunt, illudque reliquerunt pleriqne. (*g*) Epiſcopus, ut ejus incendium averteret, duos caballos dedit Delphino. (*h*) An. MCCCCLXII. Sigmundo Manſſe pars oppidi Dambac. per Rupertum Epiſc. tradita eſt, centum florenorum Rhen. pignns. An. MDCXLII. Dux Lotharingiæ Suecos in hoc oppidulo per quatriduum fruſtra obſedit. Wilhelmitani Monachi ſeculo ſup. Monaſterium ſuum, novi munimenti cauſa, à Gallis noſtris ne dirueretur timentes, Dambachium Friburgo ſeceſſerant.

§. CCLXVI.

Rheinau oppidum.

Rhinoviæ ſitum ipſum ejus indicat nomen. Locum tamen, quo primitus ſteterat, hodie non occupat; occupat illum Rhenus, cui adſtructum eſt oppidum. Documenta rei mox proferentur in medium. *Rinowa* CHRONICON NOVIENT. (*i*) *Rinaugiam* ANNALES COLMAR. (*l*) *Rynovve* BURC. DE FRICKA, (*m*) *Rynaua* CONRADUS URSPERG. (*n*) alii aliter ſcribunt. *Oppidum Rinavve* Anſelmus, Epiſcopi in civitate Argent. advocatus, An. MCCXV. poſſedit, Epiſcopo, cujus beneficium erat, poſt mortem ejus reſtituendum. Civitatem *Rhinovve* Fridericus II. Imp. ſervata ſibi & ſucceſſoribus ſuis advocatia cum dimidia parte cenſus precarii, Eccleſiæ Argent. An. MCCXXIII. tradidit; quod novo permutationis pacto An. MCCXXXVI. confirmatum. Capitulum Honaugienſe ad *locum opidi Rynouvve* Conradus Epiſc. An. MCCXC. transtulit, eidemque plenum jus in omnibus conceſſit, ad *opidum & bannum Rynovve* pertinentibus, absque damno Rectoris Eccleſiæ parochialis.

An. MCCCXXVII. Rhinovia cum Argentorato, à qua multum ſibi damnum illatum fuerat, una cum Epiaco reconciliata eſt. Inſtrumento propterea condito ſuum illa ſigillum appendit. An. MCCCLXXV. Angli Rhinoviam videbantur obſeſſuri. (*o*) An. MCCCXCVIII. Capitulum, ſuperiore ſeculo violentia Rheni Honaugia pulſum, Rhinovia quoque emigrare coactum, Argentinam ad D. Petri ſenioris Eccleſiam translatum eſt. Rhenus, qui prioris translationis tempore, " ab uno latere duntaxat
„ opidi fluebat, lapſu temporis per ſuum decurſum alluvionis more dictum opidum
„ & ejus muros & edificia cum habitationibus pro magna parte corradere cœpit &
„ demolire, nec non magnam partem hujusmodi murorum, edificiorum & habitatio-
„ num & plures ex habitationibus Prelatorum, Canonicorum & perſonarum dicte
„ Eccleſie S. Michaelis penitus abſtulit & deſtruxit, & predictum opidum totaliter per
„ aliquot annos proxime lapſos circumfluxit & undique circumfluit adhuc jugiter &
„ habundanter, cum tanto impetu, quod nec ei nec ejus alluvioni corrodenti reſiſti
„ potuit, neque poteſt obviari. „ (*p*) Rhinoviam veterem ergo aut lenibus Rheni alluvionibus diminutam, aut ſubitis abſumtam eſſe, Jo. STURMIUS (*q*) obſervavit. Epiſcopus, ut in tanta calamitate Canonicis & civitati ſuccurreret, ſuos ex vectigali & vini tributo reditus ædificiis ac munimentis novis exſtruendis dicavit. Manſit tamen periculum & incolas dein qnoque ſæpius terruit; adeo ut ſeculi XVI. fine de novo prorſus, quod à flumine remotius eſſet, condendo oppido cogitaverit Epiſcopus. Hoc quanquam effectui datum non ſit, Rhinuvia hodierna tamen à veteri tantum diſtat, quantum diſtat à Rheno. Rheni aquis menſe Dec. An. MDCCXLIX. valde imminutis, ædificii majoris apex ex ſuperficie Rheni proſiluit, in cujus ima parte ingens porta atque ſuper eam feneſtra conſpiciebantur per aquam.

§. CCLXVII.

Oppigneratum.

Rhinoviam Capitulo ſuo majori & Civitati Argent. Wilhelmus II. Ep. ad certum tempus oppigneravit, quod cum expiraſſet, Sigismundus Imp. An. MCCCCXVII. dein Wiricus de Hohenburg An. MCCCCXXIII. pignus hoc luendi poteſtatem acceperunt. Wiricus Schirmeckii quoque fiduciarius poſſeſſor tum fuit. Merum tamen imperium atque vectigal ſibi ſervavit Epiſcopus. Argentinenſes, trecenti & ſexaginta numero, injuriam ſibi à Rhinovienſibus illatam cauſati, quinquennio poſt oppidi muros noctu conſcenderunt & XXI. equites abduxerunt captivos. Oppidum iisdem anno

(*g*) SCHILTER. *ad Koenigsh.* pag. 922.
(*h*) Ibid. pag. 943. & 1018.
(*i*) Apud MARTENE *Theſ. Anecd.* Tom. III. col. 1146.
(*l*) Ad An. MCCXCVIII. pag. 31.
(*m*) *Chron.* ad An. MCCLXXXIX. pag. 105.
(*n*) *Paralipom.* ad An. MCCLXI. pag. 255.
(*o*) SCHILTER. *ad Koenigsh.* pag. 907.
(*p*) Verba ſunt ipſius Wilhelmi Ep. in charta translationis.
(*q*) In *vita Beati Rhenani*, *Rebus Germ.* ejus præmiſſa.

Digitized by Google

anno ſequenti rurſus oppigneratum deprehendo. A Gallis An. MCCCCXLIV. cum ad deditionem provocaretur, una cum caſtro adſtructo, Argentinenſes in auxilium vocati, (r) intactum ab hoſtibus locum ſervarunt. (s) Caſtrum, ſeculo XIV. conditum, à longo retru nos tempore prorſus exciſum eſt.

An. MCCCCLXVI. Capitulum majus Argent. Rhinoviam, quæ pro 1000. flor. ei oppignerata fuit, recepta hac pecuniæ ſumma, Ruperto Epiſcopo reſtituit. Cumque pecuniam hanc Advocatiæ Bernſtein. ſubditi ſuppeditaſſent, Epiſcopus triennio poſt peculiari charta promiſit, ſe Rhinoviam absque hominum iſtorum conſenſu nunquam eſſe oppigneraturum. (t)

An. MDCX. Palatinus Elector, Marchio Brandenb. & Dux Wirtemb. numeroſo exercitu in Alſatiam perducto, poſt vaſtata plura Epiſcopatus Argent. loca Rhinoviam flammis commiſerunt. (u) Munitiones fortalitii Rhinau pacis Monaſterienſis decreto §. LXXXI. cum Benfeldæ munitionibus everſæ. Prope Rhinoviam Rheni trajectus eſt, ex quo pactæ quinquaginta libræ den. Epiſcopo ſec. XIV. quotannis ſolutæ fuerunt.

Rhinovia hæc magno Alſatiæ & Literarum ornamento, Beato Rhenano, vitam atque cognomen dedit. Natus ibi An. MCCCCLXXXV. ex Antonio Bildio & Barbara Kegelia parentibus, Seleſtadii nutritus, Argentorati defunctus eſt An. MDXLVII. (x) Rhinaugienſis quoque fuit Jacobus de Alta Villa, qui in Sententiarum Libros commentatus eſt, variasque quæſtiones ſcripſit. Claruit An. MCCCLX. (y)

§. CCLXVIII.

Epfich, latine *Ephicum*, (z) *Epiacum*, (a) *Apiacum*, (b) vicus major, cui caſtrum & palatium Epiſcopi adſtructum fuit, cum tribus aliis vicis propinquis peculiarem veluti præfecturam, Benfeldenſi majori ſubordinatam, conſtituit. Caſtrum Philippus Rex Rom. An. MCXCVIII. confregit. (c) De curia dominica Epiſcopi in Epiaco Codex Mſ. ſec. XIII. hæc refert: " Tria placita, que *bubdinc* dicuntur, quilibet manſus Epfich.
„ annuatim ſervare debet... Iſta placita debent eſſe in Palatio Epiſcopi, ubi debent
„ eſſe ſedilia, ubi Scabini recipiantur & manſionarii... Si manſionarius Sculteto ino-
„ bediens extiterit, tunc demum Scultetus Advocatum vocabit, & Advocatus placito
„ debito manſum ad uſum Epiſcopi libere ſaſire debet... De furto & frevola Scultetus
„ accipiet duas partes & Advocatus tertiam partem. Nota etiam Advocatus tria placita
„ poſſidere debet in Apiaco, unum quodque ſtatim poſt placitum Sculteti, ad promo-
„ vendam juſtitiam curiæ & ad conſervanda jura manſionariorum, ne alter alteri faciat
„ injuriam. In quibus placitis nullum ſervitium ei datur ex parte Dni Epiſcopi, niſi
„ vocetur à Judice Epiſcopi, & in his placitis de ſuo debet vivere, quia de omnibus
„ reditibus, ſalariis, i. e. terre ſalarium Epiſcopi, Advocato pars tertia aliquando ordi-
„ nata fuit, in campo videlicet, vineto, prato, nemore, nec non inveſtitura Eccleſie,
„ ita videlicet, quod Epiſcopus locat parochialem eccleſiam in Epiaco, & Advocatus
„ ad eccleſiam Collenwilere alium locat ſacerdotem.

Palatium ſive caſtrum, ut & nundinas in feſto B. Galli hic celebratas, alius Codex Mſ. ſec. XIV. jam allegatus memorat. Memorat etiam decimas in Epfiche, Henr. & Burckelino Huſiis An. MCCCXLV. Benfeldæ collatas, atque homines S. Petri, S. Mauritii & S. Ceciliæ, in villis Epfiche & Collewilre Dietrico de Beheimſtein lege feudali obſtrictos. An. MCCCCXXX. Wilhelmus Epiſc. Epiacum Johanni de Altorff, advocato ſuo Bernſtein. pro mille trecentis & ſeptuaginta ſeptem, quos ei debebat, aureis oppigneravit; (d) quod vero pignus Wernherus de Ramſtein, Ulricus Bock ſenior

(r) Schilter. *ad Koenigshov.* pag. 919.
(s) Ibid. pag. 1004.
(t) *Als unſer armen lute gemeinliebeum in unſer Pflegde Bernſtein uns zu der loſung unſer Stat Rinowwe diſeus gieldin gebenn bant &c.* Autogr.
(u) Laguille Tom. II. pag. 79.
(x) Vita Beati Rhenani, à Johanne Sturmio ſcripta & novæ Rer. Germ. ejus editioni præmiſſa. Falluntur illi, qui Seleſtadii natum eſſe ſcribunt. Præter hunc errorem in Moreri *Dictionar. Hiſt.* voce *Beatus Rhen.* alius longe gravior commiſſus eſt, ubi non à Rhinovia noſtra, ſed à Batavorum oppido Rhenen Rhenanus hoc ſuum cognomen aſſumſiſſe dicitur.
(y) Lycosthenes *in Elencho Scriptor.* pag. 458.
(z) Charta fundat. Monaſterii Baumgart. An. MCXXV. in *Gall. Chriſt.* Tom. V. Inſtrum. col. 477.
(a) *Fragmentum Hiſtor.* in Urstisii *Scriptor.* Tom. II. ad An. MCXCVIII.
(b) Annales Colmar. An. MCCLXXVIII. *Dominum de Apiaco* referunt.
(c) *Chron. Urſperg.* pag. 235.
(d) Verba chartæ: *den Kirchhof und das dorf zu Eppfich, mit twinge, banne &c.*

Digitized by Google

& Johannes de Utenheim eodem anno mox ſuum fecerunt. Sed & hi triennio poſt Epiacum amiſerunt, reluente id Bernh. Bœckelio, qui dimidiam tamen ejus partem Epiſcopo reſtituit. (*e*) Alteram à Wilh. Bœckelio, prioris filio, cum incolas nimium vexaret, Leonhardus Bapſt, Ruperto Epiſc. gratificaturus, mille & quadringentis aureis An. MCCCCLXVII. redemit. Bapſtio denique Nic. Otto Friderich eo, quo ille Bœckelios exceperat, pacto ſucceſſit. Johannes de Epfiche miles, Johannes filius Dietrici & Ludovicus de Epfiche, armigeri, Eccleſiæ Argent. vaſalli, ſub Johanne I. Epiſcopo vixerunt. Epiaco duo caſtra, nobis ignota, *Blide* ac *Beheimſtein*, vicina fuiſſe puto. Illud codex ſec. XIII. cujus verba de curia Epiac. dominica dedimus; hoc ſeculi XIV. monumenta produnt. De Beheimſteinio infra in veteri curia feudali Epiſcopatus.

§. CCLXIX.

Alii Vici. *Eichhofen*, ubi Epiſcopus Argent. An. MCCXCVIII. clauſtrum ſuſtuliſſe ſcribitur in Annal. Colmar.

Kolweiler, cujus jus patronatus poſt advocatos curiæ Epiſcopalis in Epiaco, de qua modo locuti ſumus, Rathſamhauſiis à Lapide traditum eſt.

S. Peter, unde homines S. Petri quandoque in chartis dicuntur incolæ.

Leimersheim, olim *Lumersheim*, fine ſeculi XIII. Burggraviis de Oſthofen per Landgravios datum fuit in feudum. Homines proprios Utweilerenſes, in *Lemmersheim* commorantes, Wilhelmus Epiſc. An. MDXXVII. coemit.

Northauſen, vulgo *Nortz*, ubi Ebersheimenſes curiam dominicam habuerunt. (*f*) An. MCCLXII. Argentinenſes vico Northus flammas intulerunt. (*g*) An. MCCCLXVIII. Eberhardus de Andelahe miles bona quædam Reinboldo Epficher militi, in Northaus habitanti, vendidit. (*h*) Tum Begeri milites homines in Hundensheim, in Northus & in Schefersheim ab Epiſcopo in feudum tenuerunt. (*i*) An. MCCCCXLII. Bernhardus Bœckel vicum omnem à Ruperto Epiſc. mille florenorum pignus accepit. An. MDXXVII. Heinr. Zehnder, civis Offenburgenſis & Clara Ferberia, uxor ejus, quartam hujus vici partem, ad Catharinam de Utweiler & ejus liberos antea ſpectantem, cum hominibus propriis, inter Scheram & Alſam habitantibus, Wilhelmo Epiſcopo pro trecentis florenis Rhen. vendiderunt.

Kerzfelden. Eccleſia villæ *Kerzevelt* cum decimis Monaſterio Haſcov. adſcripta fuit. (*l*)

§. CCLXX.

Stozenheim &c. *Stotzenheim*, in antiquis chartis *Stotesheim*, (*m*) caſtrum habuit, quod An. MCCCCXLIV. Armeniaci nemine reſiſtente occuparunt. (*n*) Rudolphus Comes Palat. Rheni & Cuno ſenior, miles de Bergheim ſua in hoc vico jura, & poſterior quidem pro centum marcis argenti, Johanni Epiſc. Arg. An. MCCCXIV. vendiderunt. (*o*) Eraſmus Epiſc. mercatum hebdomadalem An. MDLXIII. incolis conceſſit. Minima vici pars ad Andlavienſes nobiles ſpectat, feudum olim Imperiale, nunc Regium. Duplex caſtellum, vetus ac novum, quod literæ *Grunſtein* vocant, in hoc vico Dettlingenſes nobiles poſt Eckwersheimenſes à Dynaſtis Rappoltſteinenſibus acceperunt in feudum. Meilachius à Dettlingen, annuente domino directo, cujus integra hodieque jura, Claudio Labourerio, ſupremi Alſatiæ tribunalis præſidi, id An. MDCLXXXVIII. vendidit, à cujus hæredibus ad Schwengsfeldios pervenit.

Bliensweiler inter Epiſcopum, civitatem Argent. & nobiles de Andlau diviſum eſt. Poſteriores partem ſuam in feudum tenent à Rege. Reditus Epiſcopales in villa

Blinswilr

(*e*) Inſtrumentum ita: *Kirchhoff, Schloſs und dorff zu Epfich.*

(*f*) *Chron. Novient.* apud Martene loco cit. col. 1132.

(*g*) *Koenigshov.* Cap. IV. pag. 252.

(*h*) Tabular. D. Petri Sen.

(*i*) *Cod. membr.* ſec. XIV. alleg.

(*l*) *Gall. Chriſt.* Tom. III. Inſtrum. col. 474.

(*m*) *Notitia fundationis monaſterii Haſcov.* ibid. Bulla Innocentii II. Papæ An. MCXL. in *Hiſt. med. Monaſt.* pag. 284.

(*n*) Schilter. *ad Koenigshov.* pag. 922.

(*o*) *Chartular. membran. Argent.* num. 138. ſq.

Blinſwib Felix V. Papa Conrado de Buſnang, qui ſe ſua ſponte Epiſcopatu abdicaverat, cum caſtro Bernſtein aliisque bonis ad vitæ dies An. MCCCCXL. conceſſit. Eadem fere ratione *Mittelberckheim* ſe habet, de quo infra.

Iterſweiler, olim *Uehterſwyler*, inter Epiſcopum & Andlavienſes æqualiter diviſum. Hi partem iterum ſuam ab Imperio receperunt, nunc recipiunt à Rege. Cœnobium hujus nominis ſub ſec. XVI. finem monachi deſeruerunt.

Nothalten.

Quantum difficultatum & controverſiarum inter Epiſcopum, Civitatem Argent. & Andlaviæ nobiles propter hos vicos communes & novos præcipue, qui quandoque aliunde venerunt, incolas ſuperioribus ſeculis enatum ſit, quotque id pactiones & transactiones litigantium produxerit, nimis longum hic eſſet enarrare. Convenerunt inter ſe Wilhelmus Epiſcopus & Andlavienſes An. MCCCCXXXVI. ut quicunque ex Epiſcopatu & Civitate Arg. in vicos Andelo, Blienswiler, Bergheim, Uhterswiler & Stotzheim migraturi forent, Epiſcopo ſervirent, reliquis liberum ſit, vel Epiſcopo vel Andlavienſibus ſervire.

§. CCLXXI.

Hüttenheim. Otto II. & Otto III. Impp. curtem ſeu villam *Hitinheim* cum Columbaria inter Monaſterii Paterniacenſis bona recenſent. (p) In Abbatiæ Ebersheimenſis chartis plerumque *Hiddenheim* ſcribitur. Præter vicum caſtellum hic fuit, quod Burcardus de Hittenheim armiger, cum jure patronatus eccleſiæ inferioris ibidem, ut feudum Eccleſiæ Argent. ſub Johanne II. Epiſc. poſſedit. (q) Burcardo hoc defuncto, Bertholdus II. Epiſc. partem ejus Hugoni Zornio equiti eadem lege contulit An. MCCCXXXI. jure aperturæ ſibi quoque ſervato. (r) An. MCCCXXXIX. Burcardus & Johannes fratres de Hittenheim, armigeri, fidem de feudis ſuis adſtrinxerunt Epiſcopo. (s) Huttenheim

Sermersheim (t) feudum Imperii fuit, Nobilibus de Bergheim conceſſum, quos Dom. de Rappoltſtein in munitione hac An. MCCXCI. obſedit. (u) *Oppidum* id nuncupat Albertus Argent. (x) ubi per Conradum Epiſc. & cives Argent. Cunonis de Bergheim ſuperbia accenſos, An. MCCXCIII. deſtructum legitur. Cuno hic An. MCCCI. Friderico Epiſc. promiſit, ſe Sermershemium & Krax ſine conſenſu Epiſcopi nunquam munimentis aut præſidio firmaturum. Bergheimenſes denique annuente Carolo IV. Imp. vicum hunc una cum ſilva *Riſche*, Sermershemium inter & Stotzheim ſita, Eccleſiæ Argent. pro octingentis libris denariorum An. MCCCL. vendiderunt. (y) Curiam Abbatiæ Selſenſis, quæ hic fuerat, Johannes I. Epiſcopus initio ſeculi XIV. coemit. Semersheim &c.

Kogenheim, vicus ad Ellum, qui caſtello ornatus fuit & telonio Epiſcopali, An. MDCXXV. Benfeldam translato. In Kagenheim Abbatia Ebersheimenſis curtem poſſedit dominicam. (z) Jus patronatus ad Waldneros de Freundſtein pertinet.

§. CCLXXII.

Ebersheim-Munſter, oppidulum olim, nunc vicus, ubi Abbatia hujus nominis, à vico Ebersheim, ſemileucæ ſpatio diſtante, qui ad Capitulum majoris Eccleſiæ Argent. ſpectat, diſtinguendus. Privilegia Abbatiæ uſque ad An. MCCXXXIV. " locum „ ipſum, in quo Monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis „ eidem adſcribunt. Sed directum æque ac utile hujus vici dominium ad Epiſcopum Argent. à pluribus jam ſeculis pertinet. Inter oppida ejus ſec. XIV. monumenta locum recenſent. An. MCCCXCV. Epiſcopus oppidum Ebersheim-Munſter cum advocatia Monaſterii Hamanno de Mulnheim vendidit; mox tamen ſubortis quibusdam difficultatibus Ebersheim-Munſter &c.

ad

(p) Apud Herrg. *Geneal. Habsb.* Tom. II. num. 142. 147. 151. 156.

(q) *Cod. feudor. Argent. membran.* ſec. XIV.

(r) *Chartular. membran. Argent.* num. 229 ubi hæc verba: *das teil des Huſes zu Hittenheim das Burckarts ſel. von Hittenheim eins Ritters war, u. uns u. unſerer Stift lidig wordenist ... doch alſo, das er u. ſine lebenserben .. uns und unſern nachkommen gebunden ſullent ſin uf zutuonde daſſelbe teil des Huſes* &c.

(s) Ibid. num. 230.

(t) Conf. Tom. I. pag. 709. §. CLXXVIII.

(u) Annales Colmar. ad hunc An.

(x) Pag. 109. & Koenigshov. pag. 315.

(y) Autogr. in Tabular. Tabern.

(z) *Chron. Novient.* apud Martene loco cit. col. 1132.

ad ſe rediturum & Wirico de Hohenburg, Adamo Ulrico & Nicolao Bœckeliis maxima parte An. MCCCCXXIII. denuo oppignerandum, ita ut Epiſcopo quarta tantum pars remanſerit. Sexennio poſt Abbas Ebersheim. dimidium oppidum à Nobilibus iſtis indultu Epiſcopi redemit, idque ſec. XVI. adhuc poſſedit. Pars, quam ſervaverant Nobiles, in aliorum etiam manus pervenit. Burcardus Beger miles partis illius partem Stephano ab Utenheim An. *MCCCCLXXXV.* vendidit. Philippus Elector Palat. ut Præfectus Hagenoenſis, cujus advocatiæ Monaſterium ſe ſubmiſerat, An. *MDXXXV.* oppidum omne in Abbatis poteſtatem redegit; at Epiſcopus de injuria ſibi & Eccleſiæ ſuæ illata graviter conqueſtus, prolatis rei documentis ac probationibus, id facile recepit. Seculo XIV. Andlavienſes feudum Epiſcopi tenuerunt caſtrenſe, in oppido hoc primum, dein in Benfelda deſerviendum. (*a*)

Sand. Maximilianus I. Imp. rogatu Wilhelmi Epiſc. An. MDXVI. hujus vici incolis poteſtatem dedit, ut ab omnibus, pontem Elli, à ſe nuper conſtructum, tranſituris, vectigal exigerent.

§. CCLXXIII.

Matzenheim.

Matzenheim, nomen in Ebersheim. chartis quoque frequens. Epiſcopus hic vectigal habuit An. *MCCCCXXIII.* de quo Argentinenſes conqueſti ſunt. An. *MCCCXVI.* Ulricus Landgravius Alſatiæ & frater ejus Philippus, Canon. Argent. Nicolao Soldan, civi Argent. pro centum libris denar. 44. quartalitia ſilig. ſuper villa ſua Matzenh. jurisdictione, hominibus ac omnibus locis, qualitercunque pertinentibus ad eandem, nec non pullas hactenus dari conſuetas, oppignerarunt. (*b*)

Schæfersheim &c.

Schæfersheim in ANNALIBUS COLMAR. An. MCCCIII. *Stafrozheim* ſcribitur. In Libro quodam Mſ. Tabularii Argent. legitur, duos fratres, Landgravios Alſatiæ, vicum hunc poſſediſſe, quorum unus partem ſuam Abbatiæ Murbacenſi, alter ſuam Monaſterio Hohenburg. donaverit, (*c*) quæ deinceps nobili cuidam de Heiligenſtein vendita ad Theobaldum de Lampertheim, dictum de Bolſenheim, pervenerit. Hic An. MCCCCLXVII. cum Abbatiſſa Hohenburg. de vico iſto coram Magiſtratu Argent. litigavit. Abbatiſſa mox alienatam vici partem ære recuperavit. Murbacenſium pars ad Eccleſiam Argent. tranſiit. Ulricus Landgr. An. MCCCXXXVII. curiam in Schefersheim cum hominibus propriis ab Abbatia Murbacenſi in feudum, eandemque Landſpergii ab Ulrico in ſubfeudum habuerunt. (*d*)

Herbolzheim, vulgo *Herbſen*, ubi caſtellum cum prædio Dornheuſſeri poſſederunt, medio ſec. XVI. jam dirutum, è Greiffenſteiniorum manibus, quibus vicus oppigneratus [illegible]. An. MCCCXLVII. redemtus eſt.

Rosfelden pignus quoque aliorum An. MCCCXCVIII. ad Epiſcopum rediit, quod cum priore vico Wilhelmus II. Epiſc. una cum curia in Kolbsheim Catharinæ, Hugonis Richteri viduæ, pro bis mille flor. An. MCCCCXIV. rurſus oppigneravit.

Frieſenheim.

Wittisheim, vulgo *Witzen*, Henricus Epiſc. Henrico de Schœnowe militi pro centum & viginti marcis argenti An. MCCLXIX. oppigneravit, per Johannem I. Ep. ſequentis ſeculi initio redimendum. (*e*)

Bindern, *Binrenheim*, inter Epiſcopum & Abbatiam Ebersheim. quoad judiciorum emolumenta, diviſum. (*f*)

Hilzheim, *Hiltesheim*, vulgo *Hiltzen.* Hic caſtrum Ertburg Julium Cæſarem condidiſſe, *Chron. Mſ. Novient.* nullo teſte munitum, tradit.

Præfecturæ huic ſec. XIV. duo vici trans Rhenum, *Cappel* & *Nonnenwweiler*, adſcripti fuerunt. Priorem in Alſatia ſubſtitiſſe, antequam Rhenus alveum mutaſſet, apud inquilinos traditio eſt. Villam Nunnenwilre Johannes I. Epiſc. à Bertholdo de Windecke centum & tredecim marcis argenti comparavit.

§. CCLXXIV.

(*a*) Cod. membr. alleg. ſec. XIV.

(*b*) Autogr. in Tab. Tabern.

(*c*) In *Regiſtro reditùum Diſtrictus Bernſtein.* per Johannem II. Ep. An. MCCCLXII. confecto, de vico hoc ſcribitur: *Gerihte, twing und ban het ein Biſchof gemeine mit einre Eptiſſin von Hohenburg.*

(*d*) Charta Ulrici Landgr. in Tabular. Murbac.

(*e*) *Cod. membr.* ſec. XIV.

(*f*) *Regiſtrum* Johannis II. Ep. alleg.

§. CCLXXIV.

Marckolsheimenſis Præfectura Bernſteinenſi, quæ Benfeldenſis nunc dicitur, olim fuit conjuncta, antequam in peculiarem Præfecturam ſec. XVI. coiret. (*g*) Rhenum inter & Alſam fluvios ſitæ, pars una ad ſuperiorem, pars altera ad inferiorem Alſatiam refertur; Marckolshemio, unde diſtrictui nomen, in medio Præfecturæ conſtituto. VI. Præfectura Marckolsheim.

Marckolshemium, ſec. XI. *Marcolvesheim*, (*h*) fine ſec. XIII. emptione ad Epiſcopum pervenit. Rudolphus, Habsburgi Comes, Godofredi filius, quadringentis illum marcis Conrado Epiſc. An. MCCXCIV. vendidit. Hoc mater ejus, Adelheidis de Friburg, Burcardo de Horburg nupta, cujus fortaſſe dotalitium fuerat, triennio poſt, acceptis ab Epiſcopo quingentis marcis argenti, ſuo quoque roboravit conſenſu. Impetravit præterea Walthero de Horburg viginti marcas ex cenſu Epiſcopi Egisheimenſi annuorum redituum, lege feudali in Egisheim, aut ſi caſtrum conderetur, in Marckolsheim demerendas. Quod in animo Conradus caſtrum habuerat, Bertholdus II. medio ſec. XIV. ædificavit, eique Rudolphum de Bergheim adſtrinxit vaſallum. (*i*) Eodem quoque tempore Marckolshemium munitum eſt, anno enim MCCCXLIII. inter Epiſcopatus oppida recenſetur. In *Codice membran. feudorum* Bertholdi II. Ep. & villa, & oppidum ſcribitur. Ex *Regiſtro* Johannis II. Ep. qui Bertholdo ſucceſſit, tributum vinarium oppido huic muniendo pridem inſerviiſſe apparet. Occupavit illud Delphinus cum Armeniacis ſuis An. MCCCCXLIV. (*l*) Collapſa mœnia mox reſtaurarunt incolæ, quibus centum florenos mutuos Rupertus Ep. An. MCCCCLIX. in id opus conceſſit. Marckolsheim.

§. CCLXXV.

Vici Præfecturæ ſupra Marckolshemium in Alſatia ſuperiore ſiti. *Urſenheim* ſeculo XI. & ſequenti *Uresheim*, (*m*) *Ursheim* ſcribitur. *Baltzenheim* in Ebersheim. Abbatiæ chartis *Baldolvesheim*, & alibi brevius *Baldoltzheim*. *Artzenheim*. Curtem dominicam cum ſalica terra *Chronicon Novient.* Monaſterio huic in Arcenheim attribuit. (*n*) *Elſenheim*, quem rivulus Zembs alluit. Ulricus Landgr. omnia ſua in hoc vico jura Wilhelmo Buggravio de Oſthoven An. MCCCXXV. in feudum dedit. Vici reliqui.

Infra Marckolshemium in Alſatia inferiore occurrunt: *Heſſenheim*, cujus decimis Abbatiſſa Erſtein. Rudolfum de Fegersheim An. MCCCCXVII. inveſtivit. *Richtolsheim*, vulgo *Richelſen*. *Schwabsheim*. Hic Abbatia Ebersheimenſis curtem dominicam à Lanzone, nobili quodam Suevo, qui vicum inhabitavit, dono accepit. (*o*)

Pleroſque Præfecturæ hujus vicos Landgravii inferiores ab Epiſcopo, & à Landgraviis alii tenuerunt in feudum. Burcardo Schœp, militi Argent. Urshemium, Arcenhemium, Baldolzhemium & Elſenhemium An. MCCCVI. Schwabshemium vero, Heſſenhemium & alia ſubfeuda, circa idem tempus, Walthero Seleſtadienſi collata fuerunt. Ulricus Landgravius omnia hæc in Johannis Epiſc. manus An. MCCCXXV. refutavit, ſuoſque ſimul vaſallos induxit, ut pecuniam pro vicis acciperent. Schœpio ducentas & quinque, Walthero ſeptuaginta marcas argenti perſolvit Epiſcopus.

§. CCLXXVI.

Vendelini Augiæ (*p*) nomen in *VVanzenaugiam* vulgus detorſit, cujus natales in Honaugia quærendæ; quæ inſula Rheni olim monaſterio inſtructa, quod Honaugienſe dicebatur. (*q*) Huic Benedictini inſtituti Abbatiæ tres vici inter ſe vicini, Honaugia, Wanzenaugia, Aberzhemium, ſuas debent origines, ita tamen, ut Honaugia parens eſſet ceterorum & Eccleſia mater. Honaugiam primam undis ſuis pridem Rhenus abſorpſit. Monaſterium jam An. MCCXC. Rhinoviam translatum eſt, (*r*) incolæ ad utramque Rheni ripam, qualis tum erat, diſperſi. Verum & ſecunda Honaugia pedetentim deſtructa à Rheno, ita ut vico ſuo novo & Eccleſia poſt VII. Wantzenaugienſis Præfectura.

(*g*) Conf. ſupra pag. 151. §. CCLXI.
(*h*) Charta Ebersheim. An. MXLI. & *Chron. Novient.* apud MARTENE loco cit. col. 1142.
(*i*) Epiſcopus ait: *zu rechteme burgleben zu unſerr veſten zu Markolzheim.*
(*l*) SCHILTER. *ad Koenigshov.* pag. 919.
(*m*) *Gall. Chriſt.* Tom. V. Inſtrum. col. 471. & in Bulla Lucii Papæ pro Ebersheim. An. MCLXXXIII.
(*n*) Apud MARTENE loco cit. col. 1132.
(*o*) *Chron. Novient.* col. 1136.
(*p*) *Wendlinsau.* S. Wendelino enim dicatus eſt locus.
(*q*) Tom. I. pag. 337. de quo uberius ſuo tempore in Alſatia ſacra.
(*r*) An. MCCCXCVIII. idem Capitulum à Rheno pulſum, ad D. Petri ſenioris Eccleſiam Argent. translatum eſt.

poſt aliquot ſecula Honaugienſes privarentur. Tertia ergo denique ſurrexit Honaugia, in dextro Rheni litore, quæ jam nunc exiſtit. In ſiniſtro autem Wanzenaugia & Aberzhemium, duo vici diverſi at vicini, inter ſe paulatim coaluerunt; ſpatio, quod interceſſerat, per Honaugienſes, Rheni fluctibus diſperſos, occupato; unde partem Wanzenaugiæ, Rheno propinquiorem, incolæ adhuc *Robert* appellant. Ab illo diſperſionis tempore Honaugia in ſacris & civilibus à Wanzenaugia pendet; adeoque filia matris locum occupavit. Ingens hic vicus inſulam, quam Rhenus & Ellus conſtituunt, ut & diſtrictum cis Bruſcam complectitur.

Wanzenaugiæ mentionem ante ſeculum XIII. non reperi. Eccleſiæ Argent. in locum bunc jurisdictio pluribus cum D. Petri ſenioris Capitulo transactionibus firmata. Wanzenaugiæ vicus cum appendicibus Gœtzio de Heiligenſteiu An. MCCCXCVIII. pro octingentis florenis per Epiſcopum oppigneratus eſt. Capitulo hic indulſit majori An. MCCCCXV. ut à Gœtzio eundem relueret. Honaugienſis parochiæ membrum ad annum uſque MCCCCLXVIII. Wanzenaugia fuit; quo Rupertus Epiſc. peculiarem huic parochum præfecit, eique Aberzhemium vicum, Honaugienſi quoque parochiæ adſcriptum, commendavit. Inſtituti rationem ipſe exponit Antiſtes, his verbis: " Sane „ pro parte inhabitatorum villarum Wantzenouw & Abertzheim, que de parrochia „ ville Honauw exiſtunt, nobis expoſitum fuit lamentabili cum querela, quod ob „ flumen Reni multa pericula ipſis ad eorum matricem eccleſiam diebus dominicis & „ feſtivis navigio tendentibus ſepe numero obvenerint, plures ex ipſis repetitis vicibus „ ſubmerſi ſint, etiam cum funeribus verſus dictam eccleſiam Honauw navigio delatis, „ nonnulli ex ipſis ſacramenta eccleſiaſtica deſiderantes ſine ipſis ab hac vita plerumque „ deceſſerint &c. „ Capella itaque, quæ pridem Wanzenoviæ fuerat, tum in eccleſiam parochialem erecta eſt. Progreſſu temporis ipſa quoque Honaugienſis Eccleſia interiit. Unde Capitulum Petrinum, quod decimas percipit, novum rurſus parochum noſtra memoria Honaugiæ dedit. Greifenaugiam (s) Honaugiæ An. MCCXCIV. ſubjectam fuiſſe, chartæ me docent.

§. CCLXXVII.

Vici reliqui. *Honau* inſula Rheni, monaſterio primum donata, dein vico in emphyteuſin tradita, ex ſeculari in monaſticum ſec. VIII. ex monaſtico tranſiit in epiſcopale dominium. Hoc poſt Canonicorum diſceſſum ſine ſeculi XIII. magis magisque firmatum eſt. Vicum Alſatiæ, Capitulum inſulæ, Wanzenaugiam & Aberzhemium parochiali ejusdem vici eccleſiæ, Rbenum abſtuliſſe docuimus. Aberzheim contractum ex Adelbertsheim. Adelbertus Alſatiæ Dux fundator Honaugiæ.

Reichſtett, nonnullis *Reinſtett*; *Killſtett*; *Bettenhofen.* Villicatio in Bettenhofen Eccleſiæ Honaugienſi medio ſec. XIII. donata eſt, cui & Clemens VI. Papa eccleſiam parochialem loci hujus An. MCCCXLIV. adjunxit.

Gamsheim ex *Gamensheim* ſeculi XIV. & hoc ex *Gamanesheim* ſec. IX. contractum. (t) Vicus hic cum præcedentibus tribus An. MCCCXCVIII. Reinboldo Huffelio, equiti, & Nicolao Merſchwinio, Prætori Argent. à Guilielmo II. Epiſc. in hypothecam fuere conceſſi. Inde dimidia eorundem pars ad Wiricum de Hohenburg & Joh. Knappium Argent. An. MCCCCXX. pro mille quadraginta florenis devenit. Altera Conrado Bockio, armigero, An. MCCCCLIII. pro mille & trecentis florenis obtigit. Prior pars An. MCCCCXXXV. poſterior An. MCCCCLXVIII. à Capitulo majore redemtæ ſunt.

Suvelvvegersheim, ad Suvelam rivum, Wilhelmus II. Epiſc. Friderico Zollerano Comiti, Eccleſiæ Argent. Canonico, An. MCCCCXV. inde Cunoni Pfaffenlappio; poſt hunc Walthero Spiegelio An. MCCCCXXVIII. pignus trecentorum triginta ſex flor. commiſit. Reluitio eodem anno, quo ſuperiorum quatuor vicorum, per Capitulum majus eſt facta.

§. CCLXXVIII.

VVeyersheim ad Turrim, (u) præſtantiſſimus trecentorum civium vicus, oppignerationibus, venditionibus, redemtionibus & diviſionibus crebris olim obnoxius. Seculi XV. initio Leiningæ Comites tres ejus partes ab Eccleſia Argent. in feudum, quartam Beyeri

(s) Prope vicum *Gambsheim* ſitam. Alias Augias, Argentinæ vicinas, novimus, Ruperti Augiam, Eſchaugiam, quam Haſcoviam ſcribunt Latini, Rheinaugiam &c.

(t) Conf. Tom. I. pag. 722.

(u) Germ. *Zum Thurn*, *zum hohen Thurn.*

Beyeri de Bopparten jure proprio tenuerunt. Fridericus, Leininga-Dagisburg. Comes, duas partes Lichtenbergicis An. MCCCCXXXIV. pro ſexcentis, tertiamque Johannes, Leininga-Rixing. Comes, Wirico de Hohenburg & Nicolao Schornſtett biennio poſt pro octingentis & quatuordecim florenis, impetrato prius Domini directi conſenſu, oppignerarunt. Priores duæ mox redemtæ & Hermanno Rittero de Urendorff in pignus traditæ ſunt An. MCCCCXLI. Neſa autem, Nicolai Wurmſeri vidua, quarta Hohenburgica parte anno ſuperiore potita erat. Ritterus mille & quingentos, Neſa ducentos & quinque florenos priori ſorti addiderunt. Addidit quoque filius, Bernhardus Wurmſerus. Epiſcopus redemtionem, per Leiningenſes neglectam, An. MCCCCLXXXI. ſuſcepit; quum anno ſuperiore Boppartorum quoque partem bis mille & ducentis florenis Eccleſiæ ſuæ comparaſſet. Ab hoc itaque tempore Weyershemium inter Epiſcopos Argent. & Leiningæ Comites æqualiter, ſed ita diviſum eſt, ut conjunctim ſua jura exerceant.

Ita Wantzenaugienſis Præfectura nonniſi ſeculo XV. in unum corpus coaluit; Capitulo rem promovente majore. Initium ab Honaugiæ, Wantzenaugiæ & Abertzhemii, redemtione factum; quorum vicorum præfectus Bertholdus de Wickersheim An. MCCCCXXIX. conſtitutus eſt decreto Capituli. Acceſſerunt eis reliqui vici An. MCCCCXXXV. quamvis nondum integri; junctis Johannes de Huſenburg ejusdem Capituli præfuit nomine. Huic ſeptennio poſt Hugo de Berſtett, Berſtettio Fridericus à Ruoſt ſucceſſit; ac ita deinceps præfectura Wantzenaugiæ ab aliis ſeparata perſtitit. An. MDXXXV. Epiſcopus in ejus poſſeſſionem rediit, debita Capitulo numerata pecunia.

§. CCLXXIX.

Trans-rhenanæ Epiſcopi Argent. terræ duas in præfecturas, Oberkirchenſem & Ettenheimenſem, diviſæ ſunt. Prior à caſtro *Ullenburg*, cui plura feuda caſtrenſia ſec. XIV. annexa fuerunt, & hoc demum everſo, ab oppido Oberkirch nomen accepit. Ullenburgum Michaeli Botzhemio An. MCCCCLXXVIII. & Eberſteinenſi Comiti Bernhardo An. MDXXIX. oppignerarunt Epiſcopi. Præfectura in ſex Scultetatus diſtinguitur. *Ditiones Epiſc. trans Rhenum.*

I. *Oberkirch*, oppidum cum aliquot villis, Furſtenbergici Comites à Rudolpho I. Imp. An. MCCLXXXVI. cum id in feudum accepiſſent, conſenſu Alberti I. Imp. una cum vicino caſtro *Furſteneck* Eccleſiæ Argent. An. MCCCIII. venditum eſt; civitati Argent. An. MCCCCXIV. aliisque deinceps oppignerandum. Furſteneckium præpoſitus Monaſterii Omnium Sanctorum à Wilhelmo II. Epiſc. pignus accepit An. MCCCXCV. idque decennio poſt eidem reſtituit.

II. *Oppenau*, antiquius *Noppenau*, oppidulum in valle cognomini, in qua plures Imperii homines, Epiſcopo certis legibus obnoxii, ſec. XIV. vixerunt; quamque villæ *Griesbach* & *Petersthal*, acidulis ſuis apud vicinos celebres, ornant.

III. *Renchen*, burgus inſignis, *Reinicheim* olim ſcribebatur. Nomen à flumine *Rench*, quod in Oppenaviæ valle oritur.

IV. *Cappel* infra caſtrum Badenſe Rodeck, familiæ de Neuenſtein collatum, cujus partem Epiſcopus Argent. à Neſa Roederia An. MCCCLXXIII. quoque acquiſivit.

V. *Sasbach* & *Susbachwalden* vici, quorum homines inter Imperium atque Epiſcopum ante ſec. XIV. erant diviſi. In colle prope Sasbacum Turennius tormenti ictu interiit An. MDCLXXV.

VI. *Ulm* & *VValdulm*, quod veteres *VValbulme* ſcripſerunt. Everſum in hoc diſtrictu caſtrum *Berenbach* Johannes Epiſc. à Burcardo & Johanne fratribus de Berenbach An. MCCCXXI. coemit. (x)

Præfectura Oberkirchenſis itaque, ut ex ſuperioribus liquet, inter juniora Eccleſiæ Argent. peculia referenda eſt, initio ſeculi XIV. demum maximam partem ære comparata. Wirtenbergiæ Duci, concordiæ Hagenov. inter Carolum Lotharingiæ Card. & Georgium Brandenburg. de Epiſcopatu Argent. auctori, in triginta annos An. MDCIV.

(x) Cod. Mſ. tab. Tabern. ſec. XIV.

præfectura hæc tradita eſt, ut triginta aureorum millia æris alieni, quod Brandenburgicus contraxerat, prætereaque novem aureorum millia ſingulis eidem annis exſolveret; poſtea Lotharingo ejusve in Epiſcopatu ſucceſſoribus præfecturam trecentis aureorum millibus redimendi jus eſſet. (*y*) Franc. Egon Furſtenbergius An. MDCLXIV. eam redemit.

§. CCLXXX.

Præfecturam Ettenhemianam loca, in Marca Ettenheimenſi, antiquiſſimo Eccleſiæ Argent. patrimonio, (*z*) ſita, componunt: *Ettenheim* nempe oppidulum; *Ringsheim* vicus, à familia hujus nominis ſub Bertholdo II. Epiſcopo emtus; *Gravenhauſen*; *Cappel*, ad Rhenum, ex adverſo Rhinoviæ, quem locum in Alſatica Rheni ripa primitus ſubſtitiſſe traditio fert. Advocatus Epiſcopi in civitate Argent. An. MCCXIX. oppidum *Rinawe*, villam *Capellæ* & advocatiam in *Ebersheim*, cum haberet in manibus, eas ſe adminiſtraturum ita promiſit, ut poſt obitum ſuum ad Eccleſiam Argent. integræ reverterent. *Ettenheimwveiler*. In vicos Ettenheimenſis Monaſterii Epiſcopus Argent. quoque ſuperioritatis territorialis jura ab antiquo exercet. Præfecturam Ettenheim. Wilhelmus II. Epiſcopus cum Oberkirchenſi An. MCCCCXIV. civitati Argent. oppigneravit; redemit eam Wilhelmus III. An. MDXXXIII.

His trans Rhenum Eccleſiæ Argentinenſis terris Comitatus quidam Bertholdi, Zeringiæ Ducis, in pago Brisgowe ſitus, dono Henrici IV. Imp. An. MLXXVII. acceſſurus videbatur; (*a*) ſed donationem ſuam Cæſar firmare non potuit, uti nec potuit retinere Imperium. Num Comitatus provincialis, an Hachbergenſis Marchionatus intelligatur, heic loci non definio.

§. CCLXXXI.

Capituli Argent. terræ.

Expoſitis Epiſcopi Argent. ditionibus, Capituli ejusdem Eccleſiæ terras, ab Epiſcopalibus pridem ſejunctas, deſcribo.

Comitum Bannus.

Albertina vallis in duas partes à Scara (*b*) dividitur, quarum borealem *Vilerianam* (*c*) appellant. Auſtralis à longo jam tempore Comitum Bannus, Romanice *Le Comte Ban*, (*d*) dicitur. Banni caput eſt *Franckenburg* caſtrum; unde Franckenburgenſis præfecturæ (*e*) nomen. Comitum Bannus dicitur, quod caſtrum, cum vicis inde pendentibus, ad Comites Werdenſes, dein Landgravios Alſatiæ, pertinuit, à quibus ad Epiſcopum, & ab eo ad Capitulum Argent. ultimo loco pervenit. (*f*) Non procul à caſtro Werdenſi adhuc ſupereſt lucus, qui ab iisdem Comitibus *Grafen-holtzlin* nuncupatus, cum curia Comitis in Caſtineto, (*Grafen-hof*) in venditi Landgraviatus charta memoratur. Omnium districtus illius locorum nonniſi unus fuit & bannus communis, in alios non ſubdiviſus minores. Vici nimirum in tractu hoc pedetentim exorti ſunt; banno in eodem ſemper ſtatu manente.

Franckenb. caſtrum.

Franckenburg ad vallis Vilerienſis oſtia inſidet monti, qui Vilerianam à Lebrahenſi disterminat. Specklinus, (*g*) victis Alemannis, caſtrum hoc à Clodoveo M. exſtructum fuiſſe exiſtimat, atque inſignia Francica, tres nempe buſones, qui dein in lilia converſi, ſua ætate in oratorii ejus feneſtra adhuc comparuiſſe ſcribit. At lector conſcius eorum, quæ de Framonte Lotharingico ſuperius dicta ſunt, (*h*) facile intelliget, Specklinum vicinia nominis fuiſſe deceptum. Caſtrum Burcardus de Lutzelſtein, Præpoſitus Eccleſiæ Argent. Johanni Comiti Leining. una cum V. vicis, ob navatam Friderico de Blanckenheim, Epiſcopo Argent. operam, ducentorum ſupra duo millia florenorum pignus conſtituit. Wilhelmus II. Friderici ſucceſſor, Leopoldi Auſtriæ Ducis ſententia nixus, Leiningenſibus id erepturus, pecunia cum careret, Claudio & Adamo Zorniis Franckenburgi reluitionem An. MCCCXCV. commendavit. Remotis Zorniis Wilhelmus II. Epiſc. caſtrum Franckenburg & omnem Comitum Bannum Burcardo de Lutzelſtein, Capituli majoris Præpoſito, pro ter mille aureis An. MCCCCXI. dedit

(*y*) Thuanus Lib. CXXXI. Cap. VII. ubi pro Oberkircha ſcriptum eſt *Obernacha*.
(*z*) Conf. Tom. I. pag. 674.
(*a*) Extat Diploma apud Hergott. *Cod. Diplom. Habsburg.* num. 187.
(*b*) De qua vid. Tom. I. pag. 22.
(*c*) *Weilerthal*, de qua parte inferius ago.
(*d*) Ruyr. *Antiquités de la Voſge* pag. 190.
(*e*) *Pfleg Franckenburg*. De caſtro hoc conf. etiam ſupra pag. 131. §. CCXXIII.
(*f*) Vide in Landgraviatu inferiore ſupra loco citato.
(*g*) *Collectan.* MSſ. pag. 18.
(*h*) Tom. I. pag. 451.

dedit in pignus; data ſimul licentia, ut mille florenos in caſtrum reficiendum impenderet. Ita Rupertus Epiſc. quoque duplum à Jacobo & Wilhelmo fratribus, Lutzelſteiniis Comitibus, ad quos pignus transierat, in idem opus adhiberi An. MCCCCXLVII. permiſit. Hi jus ſuum biennio poſt Johanni de Utenheim & Joh. Bockio ſeniori, à quibus ægre recuperari potuit, vendiderunt. Caſtrum vero die 2. Apr. MDLXXXII. incendio periit.

§. CCLXXXII.

Sequuntur jam vici, ad Franckenburgum & Comitum Bannum ſpectantes: *Breitenau. Grube*, Roman. *Fouchy*. In Lucii III. Papæ protectorio, quod Cœnobio Baumgartenſi An. MCLXXXII. dedit, Matthæus Lotharingiæ Dux & Symo de Parreia grangiam in *Foſſa* monaſterio huic contuliſſe ſcribuntur. *Gerute*, Romanice *Neuf bois. Hirtzelbach. Dieſſenbach.* Dominium hujus villæ ad Johannis Landgravii, Werdenſium poſtremi, progenitores pertinuiſſe, Johannes Epiſc. Argent. An. MCCCLXIX. fatetur. Incluſorium virginum, ibi à Werdenſibus fundatum, Johannes ille Epiſc. ad Johannis Landgr. preces in præbendam ſacerdotalem convertit. *Neukirch*, judicii Franckenburgici diſtrictus ſec. XIV. ſedes. *S. Moritz.* Hic trans Scaram ſitus eſt ſolus. Eckerichii Nobiles villam S. Mauritii & villam *VVantſelle* ex parte ripæ verſus Franckenburg ſec. XIV. ab Eccleſia Argent. in feudum habuerant, (*i*) quod cum ad Trübelios transiiſſet, conſenſu Epiſcopi An. MCCCCXC. Capitulo majori pro ſex millibus flor. venditum eſt. Alius vicus deperditus *Uberſcher*, quem Agnes, Habsburgenſis Comitiſſa, Ulrico Laudgravio An. MCCCXXI. vendidit. Vici.

§. CCLXXXIII.

Præfecturæ huic jungitur Caſtinetum, Germanice *Keſtenholtz*, Romanice *Chatenoy*. Keſtenholtz.
Similis nominis locus in Dynaſtia Belfortenſi, (*l*) & in Lotharingia, ubi Carolus Calvus Abbatiæ Andlav. An. DCCCCXIII. Diploma dedit. Curtim cum vineis S. Odiliæ Monaſterio Ebersheim. (*m*) & curtim domin. Remigius Argent. Epiſc. Haſcoviæ cœnobio (*n*) ſec. VIII. in Caſtineto donarunt. In Bulla Innocentii II. Mediano Monaſt. An. MCXL. data, legitur *Caſtinove*. (*o*) An. MCCXCVIII. cum Cæſareos inter & Epiſc. Argent. arma miſcerentur, *Caſtinetum* à Seleſtadienſibus combuſtum, quod amnem, ex valle Albertina Seleſtadium verſus decurrentem, Caſtinetenſes divertiſſent. Hi flagrantes vindicta, ope Gallorum, quos in auxilium vocaverant, proximum ſibi imperialem vicum *Kunigisheim* jure talionis, ſed non impune, vaſtarunt. (*p*) Sec. XIII. Caſtineti curiam dominicam atque palatium, ſive caſtrum, ubi tria per annum placita habebantur, & An. MCCCVI. officinam monetariam Epiſcopus habuit. Caſtro vaſallos nonnullos, & inter hos Begeros, cum feudis ſuis caſtrenſibus ſub Johanne II. Epiſc. An. MCCCLXII. adſcriptos reperio. Sed & Caſtineti olim viguit vectigal, quod ad Landgravios Inferioris Alſatiæ pertinuit, quodque Carolus V. Electorum conſenſu Nicolao Zieglero, Vice-Cancellario ſuo, ejusque hæredibus dono dedit, una cum Dynaſtia Barrenſi, de qua infra. Quartam hujus vectigalis partem Capitulum Argent. à Zieglero mille & quadringentis aureis An. MDXXVI. redemit. An. MCCCCVIII. Philippus, Naſſoviæ & Saræpontanus Comes, caſtrum, & vicum Keſtenholtz à Capitulo majore Argent. ſibi tradi voluit in pignus, pro duobus millibus florenis, quos Epiſcopus ab eo acceperat. Verum de oppigneratione hac nihil ſibi conſtare, profeſſum eſt Capitulum, Comitemque adeo ad Epiſcopum remiſit. An. MCCCCX. Wilhelmus Ep. una cum Capitulo ſuo majori caſtrum & vicum Keſtenholtz Burcardo de Lützelſtein, præpoſito ejusdem Capituli, pro tribus millibus floren. dedit in pignus; conceſſa facultate, ut mille florenos in reficiendum caſtrum impenderet. An. MCCCCXLIV. Caſtineti caſtrum Gallis, innoxiam moram pollicitis, apertum eſt, (*q*) qui mille hic equites cum Mongomerio duce dein præſidium tenuerunt; (*r*) in abitu locum igne vaſtantes. (*s*) An. MCCCCXCV. Maximilianus I. privilegium mercatus hebdomadalis Caſtineto conceſſit.

(*i*) Cod. Mſ. feudor Argent. ſec. XIV.
(*l*) Vid. ſupra pag. 45.
(*m*) MARTENE Tom. III. col. 1135.
(*n*) *Gall. Chriſt.* Tom. V. col. 473.
(*o*) BELHOMME pag. 287.
(*p*) ANNALES COLM. ad h. Annum.
(*q*) SCHILTER *ad Kœnigshov.* pag. 917.
(*r*) Ibid. pag. 1006.
(*s*) Ibid. pag. 1012.

§. CCLXXXIV.

Ebersheim.

Eberſheim, ejusdem præfecturæ Franckenburg. pars, ſemileucæ ſpatio ab Ebersheimenſi Monaſterio diſtat, & autiquior hoc vicus eſſe videtur, quod Monaſterium ab eo nomen accepit. Advocatiam loci An. *MCCXIX.* inter feuda ſua Epiſcopalia Advocatus Argentinenſis numeravit. Guilielmus II. Epiſc. eum An. *MCCCCXXIV.* Bernhardo Bockio militi vendidit, quum Henrico Peygero, ſub-præfecto Hagenoenſi, cum aliis præfecturæ Bernſteinenſis vicis, oppigneratus fuiſſet: Epiſcopus Bockio ſeptuaginta libras denar. quotannis ſolvendas promiſit, donec à Peygero relueretur.

Erſtein.

Erſtein, vicus inſignis, munitus olim & inter oppida relatus, quem medii ævi ſcriptores *Erſtheim* vocant, Palatium & regia ſeu imperialis villa, uti ſub Francis (*t*) ita ſub Germanis quoque diu permanſit. Fridericus I. Imp. Berthæ Abbatiſſæ Erſteinenſi, IV. Idus Julii An. *MCLIII.* chartam ibidem dedit. (*u*) Landgraviis Alſatiæ inf. in feudum collatus, (*x*) Sigismundo, Johannis Landgravii filio, *Domicelli de Erſtein* cognomen præbuit. Caſtelli *Herſtein* (*y*) obſidionem Rex Rom. Adolphus agitaverat animo, quod Werdenſis Comes, poſſeſſor ejus, cum Argentinenſibus ei contrariabatur. Hanc ut averterent Argentinenſes, muros oppidi funditus ſe diruturos receperunt. Sed mitigata Cæſaris ira muri ſalvi manſerunt. Erſteinium Johanni & Agneti, uxori ejus, Habsburgi Comitibus, pro mille & centum aureis oppigneratum fuerat, cum illud Ulricus Landgravius una cum Caſtineti decimis An. *MCCCXXI.* ex eorum manibus reciperet. At octennio poſt Burcardo de Horburg & Walthero de Geroldseck Dynaſtis iterum in pignus majoris pecuniarum ſummæ traditum eſt. Waltherus Geroldseckius cum Argentinenſes vexaſſet, hi muros turresque Erſteinii cum arce Schwanau, leucæ ſpatio verſus Rhenum diſſita, ſolo æquarunt. (*z*) Ab hoc deſtructionis tempore ſormam nomenque civitatis Erſteinium amiſit. Vendito Landgraviatu Oetingæ Comites Johanni Ep. Argent. reluendi ejus poteſtatem An. *MCCCLXII.* dederunt; ita tamen, ut jus ſuum Erſteinium ab Epiſcopo redimendi ſervarent, quod Carolus IV. Imp. eodem anno ratum habuit. (*a*) Oetingenſes ipſi ad Geroldseckios ſcripſerunt, ut locum Epiſcopo traderent, quod anno ſequenti factum. Sigismundus Imp. patris ſui conſenſum An. *MCCCCXXI.* denuo firmavit. Wilhelmus III. Ep. capitulatione ſua An. *MDVI.* Erſteinii, per Albertum, deceſſorem ſuum, dum adhuc Præpoſitus eſſet, nomine Capituli ex alienis manibus redemti, proprietatem Capitulo adſcripſit. (*b*) Sculteti munus, quod Bergheimenſes Nobiles in feudum habuerant, eidem reſignatum Capitulo An. *MDXVII.* jus tamen confirmandi Scultetum, quem Capitulum eligeret, Epiſcopus retinuit.

Krafft, agri Erſteinenſis villa, ad Elli alveum, vergentem ad Rhenum, quem Fridericus Ep. Argentinenſi civitati, quam debellabat, Elli aquas intercepturus, An. *MCCCXCII.* fieri vel ampliari ſecit. (*c*)

Eſchau, in Chartis Haſcovia, Rhenum inter ac Ellum ſupra Argentoratum inſula eſt, in qua Partheuonem Benedict. familiæ Remigius Ep. ſec. VIII. inſtituit, cui & inſulam omnem cum ædificiis, mancipiis, terris ac ſilvis ſuis donavit. (*d*) Cum vero duobus abhinc ſeculis antiquatus fuerit Partheno, bona ejus ad Epiſcopum & ab eo ad Capitulum Argent. pervenerunt. Vicus cognominis, Parthenoni propinquus, Rathſamhauſiorum feudum eſt Lichtenbergenſe.

§. CCLXXXV.

Berſe oppidum.

Berſe, vulgo *Berſch*, oppidulum ſupra Roshemium, quod nomen ſuum, uti ferunt, Berswindæ, S. Odiliæ matri, quæ locum hoſpitali Monaſterii Hohenburg. inferioris tradiderit; foſſas & muros Bertholdo à Bucheck, Epiſcopo Arg. ſec. XIV. debet. (*e*) In veteribus Chartis *Berſe*, *Berſa*, *Berſan*, ſcribitur. Walfridum de Biſſopsheim duas curias apud Berſan Monaſterio Baumgart. donaſſe, charta Henrici Ep. Argent. An.

(*t*) Vid. Tom. I. pag. 700.

(*u*) Guillim. *Habsburg.* pag. 286.

(*x*) Conf. ſupra pag. 128.

(*y*) *Chron. Colmar.* pag. 53.

(*z*) Albert. Argent. in *vita Bertholdi Ep.* pag. 171. Koenigshov. Cap. V. pag. 321.

(*a*) Conf. ſupra pag. 133.

(*b*) Epiſcopus ita: *Do woͤllen wir uns deſſelben fleckens nit annehmen, ſondern bey eines Capitels handen bleiben laſſen, in eigenſchafft wyſe.*

(*c*) Schilter *ad Koenigshov.* pag. 764. De Kraffiæ hoc alveo vid. Conſpectum Alſatiæ Tom. I. pag. 19.

(*d*) *Gallia Chriſt.* Tom. V. Inſtrum. col. 471.

(*e*) Koenigshov. *Chron.* Cap. IV. pag. 258.

An. *MCLXXXVII.* docet. (*f*) An. *MCCCLXXXV.* Sarwerdenſis Comes, Præpolito Capituli Argentinenſis iratus, dolo non præviſo, Berſam occupavit, eamque ſpoliatam combuſſit. (*g*) An. *MCCCXCIX.* Wilhelmus Ep. oppidum hoc, Rudolpho de Hohenſtein oppigneratum, cum legitimam ejus luitionem impetrare non potuiſſet, vi armorum recepit. Senatus Argent. litis arbiter conſtitutus, Rudolphum ad pignus reſtituendum, Præſulem ad nomen ſuum expungendum coegit. Factum hinc, ut idem Wilhelmus Ep. Civitati Argent quoque Berſam Ao. *MCCCCXXIII.* denuo pignus adſcriberet, quod ad Capitulum majus pro mille floreois An. MCCCCLXVI. tranſivit.

S. Nabor viculus, cujus bulla Leonis IX. An. *ML.* meminit, (*h*) ad pedes montis S. Odiliæ ſitus, à S. Naboris reliquiis, per Chrodegangum, Metenſem Ep. ſeculo VIII. Roma allatis, (*i*) nomen obtinuit. Attulit quoque ſecum corpus S. Gorgonii, cui capella inter S. Naborem & S. Odiliæ monaſterium in declivitate montis dedicata.

§. CCLXXXVI.

Geiſpoltzheim.

Geiſpoltzheim, vicus major, in quo caſtrum paucos ante annos, cum minaretur ruinam, ſolo æquatum. Curtem in villa *Geispodesheim* Ratoldus Ep. Fratrum Eccleſiæ Argent. communitati eo, quo Dagobertus Rex eam Eccleſiæ ſuæ tradiderat, jure An. *DCCCLXXVII.* conceſſit. Alibi *Gerzbodesheim* (*l*) & *Gaezbotzheim* (*m*) locus hic nuncupatur. Vicum Landgravii Alſatiæ inferioris, (*n*) caſtrum Begeri nobiles in feudum tenuerunt. Hoc vero An. *MCCCLIX.* Eccleſiæ Argent. oblatum eſt; Johamiis à Mundolsheim An. *MDXLII.* conferendum. De molendino inferiore agri *Geyſpoliczheim* Carolus IV. Imp. Theobaldum Murnhart An. MCCCLXI. inveſtivit. (*o*) Et vicus Begeris à Wilhelmo II. Ep. An. *MCCCXCV.* in aliquot annos venditus eſt, per Capitulum majus, quod ibi curiam dominicam pridem habuerat, conſenſu Epiſcopi An. *MCCCCIV.* redimendus. Caſtrum Argentinenſes, Gallis, quos Armaniacos vocarunt, ſtructuri inſidias An. *MCCCCXLIV.* dolo occuparunt, hoſtesque incautos, commeatum abducentes Roshemium, adorti vico incendium intulerunt. (*p*) Cum Geiſpoltzhemio duo vici *Sunthauſen* & *Hattisheim* pridem coaluerunt. Ille verſus vicum S. Oſwaldi, hic verſus Lipshemium ſitus erat. Ex Hattishemio rudera turris ſuperſunt.

Lampertheim.

Lampertheim. Collatio Scultetatus in Lampertheim Præpoſito Capituli ſententia arbitrorum An. *MCCLXXVII.* adſcripta eſt. Dimidiam ejus partem Capitulum à Johanne Hofwarto de Kirchheim milite An. *MCCCCXCV.* pro mille & centum florenis emit. Hofwartus in ea jure hereditario Wirico de Hohenburg ſucceſſerat. Alteram ejus partem Epiſcopus eidem Capitulo An. MDLXVI. vendidit.

Capitulares itaque hæ terræ ab Epiſcopalibus non uno tempore diſtractæ ſunt. Pleræque ante, quam ad Capitulum tranſirent, oppigneratæ fuerunt. Auctor proprietatis Wilhelmus ab Honſtein, Præſulum Argent. ſui nominis tertius, qui ad ſolium epiſcopale An. MDVI. promotus, Erſteinium cum omni jure Capitulo deinceps ſubeſſe conſenſit; reliqua loca, Berſam ſcilicet, Ebershemium, Caſtinetum, Franckenburgum, cum Comitum Banno, ſua quoque pecunia ſe reluiturum, promiſit. Sed reluitio nunquam eſt facta, imo jus reluendi plane extinctum.

§. CCLXXXVII.

Curia feudalis Arg.

Argentinenſis Eccleſia, tam antiqua, tam potens, tot donis & privilegiis Regum Cæſarumque ornata, multiplices longo temporum tractu clientelas accepit; quæ ut rerum humanarum ſunt vices, identidem mutatæ, certis ſub epochis repræſentandæ Lectori. Feudalem hinc Curiam ejus in veterem, mediam diſtinguo & novam; in veteri, quæ non in media, in media, quæ non in nova, occurrunt, feuda illuſtriora recenſiturus.

(*f*) Conf. *Gall. Chriſt.* Tom. V. Inſtrum. col. 490.
(*g*) Koenigshov. Cap. V. pag 142.
(*h*) *Gall. Chriſt.* Tom. V. Inſtrum. col. 471.
(*i*) Teſte Sigeberto Gemblac ad An. DCCLXIV.
(*l*) *Gall. Chriſt.* Tom. V. Inſtrum. col. 474.
(*m*) Ibid. col. 400.
(*n*) Conf. ſupra pag. 112. §. CCXXIII.
(*o*) Glafey *Anecdot.* num. 462.
(*p*) Schilter. *ad Konigshov.* pag. 928.

I. Vetus. In Veteri Eccleſiæ Argent. curia feudali primarius haud dubie vaſallus fuit Fridericus II. Imp. Sueviæ & Alſatiæ Dux, qui cum An. MCCXXXVI. de feudo, quod à progenitoribus ſuis acceperat, variisque rebus cum Bertholdo I. Epiſcopo Argent. tractaſſet, conventionem hanc ipſe literis conſignavit; ubi Epiſcopum ſibi & maſculis hæredibus ſuis in rectum feudum conceſſiſſe fatetur 1) civitatem *Mulhauſen*, cum jure patronatus eccleſiæ, decimis, cenſibus, advocatia, judicio &c. 2) Caſtrum & villam *Nevvenburg*, cum Advocatiis Coenobiorum in *Selden* & in *Vilmarſcellen*, & cum jure patronatus villarum *Ammutingen*, *Teningen* & *Nevvenburg*, & quidquid juris habet in eisdem villis ... exceptis Miniſterialibus utriusque ſexus militaris conditionis. 3) Advocatias in *Molsheim* & in *Muzeche*. 4) Omnes homines Epiſcopi in *VVeſthofen* & in *Rodesheim*. 5) Quicquid juris habuit in *Offenburg*, præter jus patronatus eccleſiæ. Et de predicto ſeudo inveſtivit nos (inquit Cæſar) corporaliter, ut eſt moris. Enimvero Argentinenſis Eccleſiæ Camerarii erant Sueviæ & Alſatiæ Duces, ut alio loco docebitur, huicque officio plura ſeuda haud dubie juncta fuerunt. Habsburgi Comites Advocatiam Emunitatis Rubeacenſis feudali quoque jure An. MCCI. jam poſſederant, cum Rudolphus Comes, dein Rex Rom. factus, eam Epiſcopo An. MCCLXIX. (q) reſignavit. An. MCCXIX. Anshelmus quidam Advocatiam civitatis Argent. oppidum *Rinavve*, *Capellam*, villam & advocatiam in *Ebersheim*, ab Epiſcopo in feudum tenuit.

§. CCLXXXVIII.

II. Media. Mediam curiam feudalem, qualis ſub Bertholdo II. Epiſcopo circa An. MCCCL. fuerit, ipſe Bertholdus membranaceo Codice, quem ſcrinium Epiſcopale Tabernis aſſervat, deſcribi curavit; unde potiora decerpo, quæ longa temporum ætas mutavit. Codex nobilitatem ſuperiorem ab inferiore diſtinguit. Inferiorem ordine literarum ſervato exponit.

Procerum feuda. Comes Ferretarum habet in feodo ab Eccleſia Argent. caſtrum & oppidum *Tame* cum omnibus pertinenciis ejusdem, præter theloneum. (r) Oppidum *Sennenheim* & theloneum ibidem. *Steinbach* cum omnibus ſuis pertinentiis. Curiam dominicam apud *Amerebtesvvihe*. Quæ omnia detinet nunc Dominus Albertus Dux Auſtriæ & Stiriæ. Item Duces Auſtriæ bona, quæ Hartmannus Comes de Kyburg ſenior donavit Eccleſiæ Argent. videlicet *Kyburg*, *VVintertur*, *Baden*, *Luſtere*, *VVindecke*, *VValdenberg*, *Schennis*, *Lieberg*, *Liebenberg*, *Morsberg*, *Steinberg* ... & omnia alia, tam quæ ipſe in poſſeſſione ſua tenebat, quam quæ ab eo nomine ſeodi tenebantur.

Rudolfus Comes Palatinus in Tuvvingen caſtrum *VVilere*, eccleſiam *Nagelte*, villam *Irmgesberg*, *Schurmen & Gotelingen*, cum villa *Hochdorff*. Hæc omnia Eccleſiæ Argent. An. MCCXXVIII. in feudum oblata ſunt.

An. MCCCXX. Rudolfus Comes de Hohenberg in manus Bertholdi, tunc electi Argent. reſignavit ſuam partem caſtri *Schultecke*, & ab eo in ſeodum recepit.

§. CCLXXXIX.

Burggravius de Nurenberg habet in ſeodo omnia homagia ſita *in dem Riet* de Selſe ad Argentinam, & omnia bona ad eadem homagia pertinentia, quæ ab eo ſeodali titulo tenent dicti de Geroltzecke an den Waſichen.

Comes de Salmis redditus XII. carratarum vini ſuper oppido *Mutziche* & villam *Hermoltzheim*.

Domini de Geroltzecke villas *Herde* & *Buttelsheim*. Item partem ſuam jurisdictionis in villa *VVibersheim*, homines infeodatos de curia in *Scharrachbergheim* prope Marley.

Heinricus Dom. de Vinſtingen armiger quidquid habet in *VVolfgangesheim* & in *Talheim*; decimam in *Mutziche*; villam de *Boſſelbach* & villam *Mertbach*; advocatiam de *Miltey*.

Walramus Dom. de Geminoponte medietatem villæ *Merlenheim*.

Dom.

(q) Conf. ſupra pag. 80. §. CXXIV. & pag. 90. (r) Conf. ſupra pag. 40. ſq.

Digitized by Google

Dom. de Etendorf caſtrum *Hohenvels*, & curtim ſuam in *Dambach* & in *Berſtein*, & homines ſuos, quos habet ultra Bruſcam in ſuperiori Alſatia.

Domini de Ochſenſtein apud villam *Gugenheim* jus, quod dicitur *gezog*, & caſtrum & oppidum *Richenshoven*, de quo infra.

Heinricus Dom. de Eberſtein caſtrum *VViler*; advocatiam Monaſterii in *Richenbach*, ſeuda An. MCCLXVI. oblata.

Johanna Comitiſſa Montisbilgardi villam *Pfeffingen*, curiam placiti & jus patronatus ibidem; quod ſeodum Wilhelmus Comes de Katzenellembogen, dictæ Dominæ maritus, nomine ipſius à Bertholdo Epiſc. in ſeodum recepit.

Wernherus Comes de Homberg, Rudolfus & Ludewicus fratres ſui, curtim *Mutenze* cum jure patronatus. Item ibidem tria caſtra *VVartenberg*.

Anshelmus Dom. de Rappoltzſtein curiam dominicam in *VVaſſenheim*; omnia bona in *Sultzmatte* &c.

Waltherus Dom. de Geroltzecke dictus de Tuwingen advocatiam Monaſterii in *Ettenhenmunſter*; caſtrum *Nuvvenberg*.

§. CCXC.

Poſt Dominos ſequuntur jam Nobiles. Jo. de Blumenowe miles bona ſua univerſa in villa & in terminis *Rorabe*. Nobilium feuda.

Dietricus de Beheimſtein habet facultatem transferendo (*ſic*) hominibus S. Petri, S. Mauritii & S. Ceciliæ, qui ſunt in villis *Epjiche*, *Collesvvibre*, vel quorum decimæ illuc pertinent. Item caſtrum *Beheimſtein*. (s)

Albertus dictus Bube miles caſtrum *Hohenroden*.

Joh. de Eckerich miles & ejus patrui villam *S. Mauritii*; item villam dictam *VVantſelle*, ex parte ripæ verſus Franckenourg; item molendinum apud *Keſtenholtz*.

Dietricus de Girbaden miles advocatiam villæ *Eckeboltzheim* & curiarum Monaſteriorum S. Margarethæ & B. Marci. Item villam Eckeboltzheim.

Wilhelmus de Griffenſtein armiger tertiam partem in antiquo caſtro *Griffenſtein*, in nemore, in monte &c. Eberhardus & Wilh. Equites, ac Eberlinus fratres de Griffenſtein jus patronatus S. Andreæ Argentorati.

Burcardus de Hittenheim armiger caſtrum ſuum in *Hittenheim*, cum jure patronatus eccleſiæ inferioris ibidem.

§. CCXCI.

Burcardus de Hohenſtein partem ſuam in caſtro *Hohenſtein*, & in hominibus ac nemoribus. Item bona ad officium Dapiferatus pertinentia; decimam in *VVege*, in *Duttelnheim*; advocatiam & tertiam partem villæ *Achenheim*.

Mathias de Meienheim domum ſuam *Meienheim* in villa Pfaffenheim. (t)

Dietricus dictus Kember de Molleſheim miles advocatiam in *Molleſheim*.

Andreas dictus Murnhart miles villam *Hahnheim*; partem villicationis in *Holtzheim*. Thiebaldus Murnhart armiger habet augiam dictam *Ruprechtesovve*, infra Argentinam. Burghartus Murnhart villicationem in *Avelsheim*; dimidium caſtrum in *Hundesheim*.

Hugo

(s) Sive *Bahnſtein*, infra Ungenbergam, jam pridem dirutum. Filio Dietrici hujus defuncto, Petrus de Nuvvenburg in feudum accepit An. MCCCCLX. *das burgstal zu Beheinſtein und vous darzu gehort*. Spectat hodie ad Ichtersheimenſes Nobiles. Vid. FRANC. RUP. AB ICHTERSHEIM *Topographia Alſat.* pag. 74.

(t) Conf. ſupra pag. 82. §. CXXX.

Hugo de Nortgaſſen Eques Bertholdo II. Ep. An. MCCCXXXIII. in feodum femin. obtulit caſtrum in *Geblisvvilre* & caſtellum in *Nidernvvilre.*

Hannemannus de Pfaffenheim partem ſuam in caſtro *Hertenvelt.*

Dietr. de Racenhuſen jus patronatus eccleſiæ in *Dingensheim;* homines pertinentes curiæ ſuæ in *Rodesheim;* jus patronatus eccleſiæ in *Bollewilre.*

Hartmannus dictus Senne de Munſingen miles advocatiam villæ *Oſtertal* prope Dierſperg; advocatiam in *VVibprehtespach* prope Stephensburg; advocatiam in *Stephensburg;* advocatiam in *VVarte* prope Wile; advocatiam in *Herolſingen.*

Reinboldus de Schœnnecke villam *Adrotzhofen* prope Schiltenkeim. Heinr. de Schœnowe habet officium *Dapiferatus* cum ſuis attinentiis ... Advocatiam in villa *Burrenheim.*

Fridericus ſenior de Wildesberg decimas in utraque villa *Gündesheim.*

Bertholdus de VVindecke & ejus ſocii caſtrum *Schopfheim*, villam & jus patronatus ibidem. Bertholdus ſolus habet villam *Nuwenvvilre* & judicium cum banno.

§. CCXCII.

III. Nova. Quæ curiam novam ſive hodiernam feuda reſpiciunt, nunc ordine, quantum licuit, alphabeti recenſeo.

Wangior. feuda. *Achenheim* & *Schaftolsheim*, vulgo *Schæfelsheim*, propinquos, Argentorato vicos, ubi Ludovici Bavari & Friderici Auſtr. exercitus, proelium inter ſe commiſſuri, An. MCCCXX. convenerant, (*u*) VVangii Barones nunc poſſident. In Achenheim *curtim dominicalem cum banno & villicatione ejusd. villæ* &c. Wilhelmus I. Ep. Argent. Monaſterio Haſcov. ſec. XI. donavit. (*x*) Vicus Hohenſteiniis primum, dein bis rogantibus Wurmſeris fine ſec. XV. ex ſemiſſe collatas, cum Schaſtolshemio, ubi caſtellum, ad Wildenſteinios An. MDCXLVII. & exeunte ſec. ſuperiore ad Elſenhemios tandem atque VVangios per foeminas tranſiit. Hoc enim ut permitteret Epiſcopus, altera Achenhemii pars allodialis una cum Schaftolsheim à VVurmſeris An. MDVII. in feudum ei fuit oblata. Caſtellum, bello Epiſcopali An. MDXCII. dirutum, à Gallis noſtris An. MDCLXXV. denuo munitum & à Cæſareis d. 16. Aug. ejusd. anni occupatum eſt. Nobilium de Schaftolsheim ſtirps ſec. XIV. expiravit.

Andlav. Andlaviæ caſtri, ab altitudine montis, cui impoſitum eſt, *Hoh-Andlau* (*y*) dicti, origines poſteriores ſunt Abbatia hujus nominis & oppido, quæ in arcta & exigua valle ſitæ. Hæc antiquitus *Eleon* & à rivo *Andelahe* vallis Andlavienſis nuncupata, inter Vilerenſem & Clingenſem media eſt. Caſtellum *Andelo* duo Epiſcopi Argentinenſes, Henricus de Veringen, An. MCCXVI. (*z*) dein, quod Hohenſtaufiis Imperatoribus adhæreret, Henricus de Stahleck, (*a*) Conradi IV. Imp. hoſtis, An. MCCXLVI. diruerunt. Nonageſimo octavo abinde anno caſtrum hoc per Andlavienſes Nobiles Eccleſiæ Argent. in feudum oblatum eſt. Andlavienſes illud eodem mox ſeculo Ludovico ab Utenheim in ſubfeudum tradiderunt. Sueci anno ſeculi ſuperioris trigeſimo tertio, uti per Alſatiam omnia fere, ita hoc quoque caſtrum menſe Majo expugnarunt. (*b*) Gregorius Turon. ſæpius mentionem facit caſtri *Andelaus*, ſed Andelot Lingonenſe intelligit.

Spesberg ſive *Spesburg*, Nobilium de Dicka quondam in eadem valle Andlavienſi ſedes, unde Domini in Spesberg dicebantur, per quos Andlavienſi familiæ anno MCCCLXXXIII. obtigit caſtrum, uti quidem videtur, allodiale, quod Eccleſiæ Argent. deinceps in feudum oblatum. Aliud prope Andlaviam caſtrum, *Crax* ſive *Krax* quod vocant, ad Cunonem de Bergheim, Alſatiæ Præſidem, ſpectans, Epiſcopus & cives Argent.

(*u*) Koenigshov. pag. 126.
(*x*) *Gall. Chriſt* Tom. V. Inſtrum. col. 474.
(*y*) Aliud caſtellum in oppido, de quo alibi, ſitum.
(*z*) Beeler. *Chron. Mſ.* fol. 83.
(*a*) Koenigshov. *Chron.* Cap. IV. pag. 244. & Cap. V. pag. 316.
(*b*) Chemniz *Schwed. Krieg in Teutſchl.* Pars II. pag. 127.

Argent. An. MCCXCIII. una cum Sermershemio deſtruxerunt. (c) Interfecto Adolfo Rege lapides quadratos Epiſcopus, novum Lichtenaviæ oppidum firmaturus, eo juſſit deferri. (d) Nec majoris momenti ædificium invito Præſule poſt An. MCCCI. debuit excitari. Pax inter Epiſcopum & Cunonem reſtituta id ſanxerat.

§. CCXCIII.

Valff, (e) caſtrum & vicus. Illud Ludovicus ab Utenheim, Andlavienſium vaſallus, ab hoſtibus tuendum in ſe ſuſcepit An. MCCCXCI. Primæ de utroque Epiſcopi Argent. inveſtituræ ſec. XV. comparent. Rudolfus ab Andelahe bona quædam propria in Valffe pro centum marcis argenti, quas in feudum caſtrenſe acceperat, Bertholdo II. Epiſc. obtulit. Abbatia Ebersheim curtem dominicam cum ſalica terra & quarta parte banni ipſius villæ ab Etichone, Alſatiæ Duce, ſec. VII. accepit. (f) Jus patronatus loci ad Abbatiſſam Andlavienſem cum ſpectet, Proteſtantium ſacra, quibus incolæ addicti fuerant, ſeculi XVI. fine abrogata ſunt. Alia Andlav.

Duttelnhemii partem, quam Guntherus de Landſperg vacuam reliquerat, Andlavienſes ab initio ſec. XIV. ad hoc uſque tempus obtinent. Reliqua vici pars inter Landſpergios diviſa & Reichios.

Hebnaugerenth, Gallice *S. Blaiſe*, & *Büensbach*, viculi duo inter Vilerenſem ac Rupeam valles. Hos Rathſamhauſii à Lapide, Dynaſtiæ Rupenſis olim poſſeſſores, pro caſtro Breitenberg, in valle Sultzmatenſi ſito, quod aliis vendiderant, Eccleſiæ Argent. An. MDVIII. obtulerunt in feudum. Inde Fuggeris Comitibus ineunte ſec. XVIII. & per hos Andlavienſibus in ſubfeudum obtigere.

§. CCXCIV.

Berſtett & *Olwisheim* ex ſemiſſe feudales ſunt, Berſtettiis Nobilibus An. MCCCCXLI. collati; pars dimidia utriusque vici allodialis inter Berſtettios ac Dettlingenſes diviſa.

Bettweiler vicus Lutzelburgiis An. MCCCCXXXII. collatus.

Biſchofsheim, (*Biſchen am Saum*) prope Argentoratum, (g) inter Eccleſiæ Argent. peculia An. MCCLXXX. comparet, quo Monaſterio S. Arbogaſti cenſus de bonis ſuis in Biſchovisheim, Hoenheim & Wihersheim, à curia Epiſcopali Biſchofsbemiana pendentibus, per Epiſcopum fuit remiſſus. Sec. XIV. Heſſo & Anshelmus milites, advocati de Waſſelnheim, villam totam Biſchofesheim ab Eccleſia Argent. tenuerunt in feudum. Tum caſtellum ligneum ibidem extitit, quod cum fundo ſuo Epiſcopus injuſte dicebatur alienaſſe. (h) Civitatis Argent. vectigal, neſcio quo obtentu heic exactum, Wilhelmus Epiſc. An. MCCCCXXV. ſuſtulit. Boeckelii à Boecklinsau vicum nunc poſſident. Biſchofsheim &c.

Bolſenheim, ubi Adelbertus Dux Abbatiæ S. Stephani varia bona donavit, (i) & Landgravii Werdenſes proprietates ſuas Eccleſiæ Argent. cum Werda caſtro in feudum obtulerunt, (l) ab ineunte ſec. XV. in Bapſtiorum, qui inde cognominati ſunt, manibus fuit, hisque intermortuis ad Ockahanios An. MDCCXV. pervenit.

§. CCXCV.

Bueswiler ſeu *Buſenweiler*, inter Buxovillam & Pfaffenhofium vicus. Wolfius à Sultz dimidiam ejus partem Eccleſiæ Argent. in feudum femineum An. MDXLIV. obtulit; altera pars feudum Palatinum evaſit. Mortuo Jacobo de Sultz, gentis ſuæ poſtremo, ad Geylingios atque Bœckelios, qui duas ejus ex fratre natu majore Philippo neptes duxerant, pars Argentinenſis, Palatina ad Erthalios An. MDCXLVIII. devenit. Sed Geylingii utramque, qua carebant, Bœckeliorum & Erthaliorum portionem ineunte hoc ſeculo parata pecunia compararunt. Buesweiler &c.

(c) Koenigshov. pag. 315.

(d) Albertus Argent. pag. 109.

(e) Antiqua nomina vid. Tom. I. pag. 721. §. CCXII.

(f) *Chron. Novient.* apud Martene *Theſaur. Anecdot.* Tom. III. col. 1132.

(g) Cognominis vicus prope Roshemium eſt, qui differentiæ cauſa vocatur *Biſchen am berg*. Aliud Biſchemium trans Rhenum vocatur *am ſteg*.

(h) Cod. membr. redituum & feudor. Epiſcopatus Argent. ſec. XIV.

(i) Apud Hergott. *Cod. Diplom.* num. 50. & num. 161.

(l) Supra pag. 131. §. CCXXIII.

Dupp'chheim, vicus ad Bruſcam, tres leucas ab Argentorato diſtans, in chartis antiquis *Du'incheim* & *Dubinkeim* (*m*) ſcribitur. Prædium in marca Dubincheim una cum capella ibi conſtructa per Wiſericum & Azzonem fratres Eccleſiæ Argent. An. DCCCCLVI. donatum. Landſpergiorum ramus, feudi hujus compos, cum exaruiſſet, Armandus Rohanius Card. eo ditavit Flachslandios An. MDCCXV. ad quos vicus *Mackenheim* prope Marckolshemium etiam, ſed jure allodii, ſpectat. Illo enim in ſuperiorem & inferiorem diviſo, inferioris dimidia pars Flachslandiis per Epiſcopum vendita eſt, qui poſt Herbshemios altera dimidia parte jam fuerant potiti.

CCXCVI.

Landſperg. feuda.

Ehenheim inferius, (*Nieder-Ehenheim*) & *Duttelnheim* antiquiſſima Landſpergiorum feuda, quibus *Meiſtersheim* & *Flecksburg* acceſſere poſterius. De ſingulis ad annum MCCCCXXXV. uſque inveſtiti ſunt ſeparatim, inde conjunctim de omnibus. Ehenhemium hoc inferius, ab ſuperiore An. MCLXXXV. jam diſtinctum, (*n*) & arce & mœnibus ſuis cum eſſet inſtructum, in oppidorum diu perſtitit claſſe. Dominium bannale Medianum inter & Hohenburgenſe Monaſteria, nec non inter Landſpergios atque Oberkirchenſes nobiles, An. MCCLVIII. fuit diviſum. (*o*) Oppidum à Gallis deditione captum, & ab Argentinenſibus, Gallos ejecturis, incenſum eſt An. *MCCCCXLIV.* (*p*) *Dutelhem* in Diplom. Henrici V. Imp. An. *MCXIV.* memoratur. (*q*) Præter Landſpergios Andlavioſque nobiles Sturmii Duttelnhemii partem An. *MCCCLIX.* tenuerunt, quæ ad Epiſcopum rediit, inde tranſitura ad Reichios. An. *MDCLXXXVI.* ſacra Romano-Catholica recepit hic vicus.

Enzheim, quod multi male *Enſisheim* ſcribunt; vicus Argentina bihorio diſtans, (*r*) Turennii prœlio, An. MDCLXXIV. commiſſo, notus; Zorniorum quem familia poſſidet, Landgraviis olim à Lotharingiæ Ducibus collatum. (*s*) In Lucii III. Bulla Baumgart. An. MCLXXXII. *Aniſſeheim*, & in alia Innocentii IV. monaſterio femin. Oberenheimenſi An. MCCXLV. data, nec non in Zorniorum, quam ab Epiſcopo impetrarunt, inveſtituræ charta An. MCCCCXLIV. *Enesheim* ſcribitur. Curia dominicalis Abbatiæ S. Stephani præclaris hic juribus fuit ornata.

Geiſpolzheim. De caſtro hujus loci, Johamiorum à Mundolsheim feudo, ſuperius (*t*) actum.

§. CCXCVII.

Girbaden caſtrum &c.

Girbaden, munitiſſimum vallis Schirmecklanæ caſtrum, Bertholdus I. Epiſcopus poſt multiplices cum Friderico II. Imp. & majoribus ejus lites Eccleſiæ ſuæ acquiſivit. (*u*) Extincta enim Dagisburgenſium Comitum proſapia, Dagisburgenſe pariter ac Girbadenſe caſtrum ſibi vindicare ſtuduit Cæſar, renitente Argentinenſi Epiſcopo, Comitatus illius Domino directo, cui Fridericus II. denique Girbaden An. MCCXXXVI. conceſſit, acceptis aliis viciſſim locis, quæ litigioſa hactenus fuerant. Sed & Leiuingenſis Comes Fridericus, ut Dagisburgum ab Epiſcopo obtineret, *munitionem in Giirbaden cum quibusdam villis vallis Bruſchdal* An. MCCXX. huic Eccleſiæ tradidit, idque An. MCCXXXIX. denuo firmavit. (*x*) Girbada ergo à Comitatus Dagisburgenſis corpore tum fuit abrupta. Vici, à caſtro pendentes, quos una cum eo accepit Epiſcopus, *Mohlkirch*, *Mulbach* & *Laubenheim*, vocantur. Sub Johanne I. & Bertholdo II. Epiſcopis plures nobiles vaſallos Girbadenſi caſtro adſcriptos reperio; qui homines caſtrenſes (*Burgmænner*) in Girbaden hinc nuncupati. Inter hos Johannem Vicedominum de Hohenſtein, Burchardum de Hohenſtein, Heinricum de Rodesheim, Werlinum de Baldeburne, Johannem Burggravium de Dorolzheim, Ottemannum de Hermolzheim, Gœtzonem dictum Fleſche de Biſchofesheim, Codex feudorum Epiſcopatus ſec. XIV. recenſet. An. *MCCCXCV.* Wilhelmus II. Ep. Girbadam cum omni ſuo diſtrictu, vicos *Rosheimwilre*, *Malkirche* & *Lauben*, Rudolfo de Hohenſtein oppigneravit; unde triennio poſt, cum Hohenſteinius pignoris reluitionem negaret Epiſcopo, grave bellum exortum. Seculo ſequenti tamen caſtrum hoc cum vicis ſuis Hohenſteinii, (*y*) Land-

(*m*) In bulla Innocentii IV. pro Monaſterio Oberehnheim. An. MCCXLV.

(*n*) *Gallia Chriſt.* Tom. V. Inſtrum. col. 487.

(*o*) BELHOMME *Hiſt. Mediani Monaſt.* pag. 325.

(*p*) SCHILTER. *ad Koenigshov.* pag. 921. & 929.

(*q*) Apud BELHOMME ibidem pag. 261.

(*r*) Conf. Tom. I. pag. 715. §. CXCII.

(*s*) De qua re in Landgraviatu ſupra pag. 130. §. CCXX.

(*t*) Inter Capituli terras. pag. 165. §. CCLXXXVI.

(*u*) *Chronicon Novient.* apud MARTENE *Theſaur. Anecdot.* Tom. III. col. 1156.

(*x*) LAGUILLE *Hiſt. d'Alſace, Preuves* pag. 38. ſq.

(*y*) Heinricus de Hohenſtein per Wilhelmum Epiſcopum An. MCCCCXXXVII. inveſtitus eſt, ſed non primus.

Landſpergii & Ratſamhauſii à Lapide in feudum tenuere. Jeratheus de Ratſamhauſen An. *MCCCCLXXVII.* Johanni de Landſperg, Equiti & Epiſcopi Vicedomino, dominium iſtud ultro deſerenti, ſucceſſit. Ratſamhauſii deinceps, quamdiu floruerunt, Girbadam nexu feudali ſervarunt, eique alia quædam feuda Epiſcopalia, vicos nempe *Mmolrweiler*, (z) *Artolsheim* & *Hoenheim*, illum Marckolshemio, hunc Argentorato vicinos, junxerunt. Artolshemium ſub Johanne I. Epiſcopo, id eſt, ineunte ſec. XIV. jam poſſederant; Hoenheim cum Ruperti augia poſt Murnhartos, Epiſcopatus Argent. Pincernas, acceperunt. Adelbertus de *Henheym* in charta Baumgartenſi Henrici Ep. An. *MCLXXXVII.* legitur. Seculo ſuperiore Ratſamhauſii à Lapide cum exaruiſſent, Chamlajus, exercituum Franciæ Legatus, regiam primum, dein & epiſcopalem omnium feudorum illorum inveſtituram An. *MDCXCVI.* obtinuit. Chamlajo ſine hærede mortuo, Rohanius Cardinalis atque Epiſcopus Girbadenſia cum Artolshemio genti ſuæ, Hoenheim vero Klinglinis, cum civitatis Argent. vico Illkirch id deinceps commutaturis, contulit.

Ichtersheim, in chartis antiquis *Uthratisheim*, (a) *Uchtersheim*, vicus cum caſtro ad Ellum, cujus æque ac vicini Hipshemii trientem Johannes Wildgravius, ſub-advocatus Alſatiæ, cum eum Theobaldus de Bolſenheim in feudum haberet, Leonhardo Bapſtio An. *MCCCCLX.* vendidit. Aſcanius Albertini, de Auſtriaca Domo bene meritus, locum hunc à Leopoldo Archiduce, Argent. Epiſcopo, An. MDCXXIV. reſignata viciſſim quarta Hirtighemii parte, obtinuit, ibique in veteris caſtelli loco novum extruxit.

Illkirch, Klingliniorum feudum, An. MDCCXXXV. cum vico Hoenheim permutatum, in civitatis Argent. cui paruerat, territorio deſcribemus.

§. CCXCVIII.

Mulhauſen, vicus prope Ingweiler, à ſeculo IX. jam cognitus. (b) Bes eius, qui ad Ettendorfios nobiles primum ſpectaverat, ab Epiſcopatu Argent. quadrans cum veteri caſtello à Lichtenbergenſi Dynaſtia pendet, feudalis utraque pars, in qua defuncto Heinrico de Waltenheim, dicto de Mulhauſen, ſocero ſuo, Fritſchmannus de Utweiler & Heinr. de Berſtett An. MCCCCXVII. ſucceſſerunt; ſed ita, ut locum bis mille florenis redimendi jus Reinoldus de Waltenheim ſervaret. Utvillenſes, quibus omnis interea vicus obtigerat, Lamparthemii An. MDI. & hos pacto venditionis, quod Domini directi ratum habuerunt, in Lichtenbergenſi quidem parte, Johannes Bockius de Gerſtheim An. MDXX. & novennio poſt Reinhardus de Rothenburg, in Epiſcopali idem Reinhardus An. MDXLIX. exceperunt. Rothenburgenſes ergo Mulhuſii dominio utili fruebantur, donec An. MDCCXLIX. ſtirps ipſorum deficeret. Tum vero Epiſcopale feudum collatum eſt Gailiis: Lichtenbergenſe, quod fœminas admittit, per matrimonium nobili Voltziorum illatum familiæ. Mulhauſen &c.

Obenheim inter Bockios, Boecklinios & Sickingenſes nobiles partitum. Bockii trientem ſuum An. MCCCCXXXVII. impetrarunt ab Epiſcopo, itemque Sickingenſes per Howarthios de Kirchheim ſuum. Boeckliniorum pars eſt allodialis. Eccleſiæ Argent. jure Landgravii Alſatiæ infer. olim compotes fuerant.

Ramſtein caſtrum (c) & vicus *Baerenthal*, infra Reichsbofium & Oberbronnam ſiti, Botzbemiis ſec. XV. ex ſemiſſe collati ſunt. Altera pars Dynaſtiæ Lichtenbergenſi adhæret. A caſtro Ramſteinii nobiles, An. MDLXIX. extincti, nomen mutuarunt. Id ab Argentinenſibus An. MCCCXXXV. expugnatum atque everſum Koenigshovius (d) ſcribit. Partem ſuam Michael Botzhemius Philippo de Ramſtein An. MDXIII. tradidit. (e)

§. CCXCIX.

Oſthofen. Burcardus Reger de Dabichenſtein, Eques, dimidiom hunc vicum, in quo caſtellum, Eccleſiæ Argent. à qua pendebat, acceptis trecentis marcis An. MCCXCV. reſutavit. (f) Partem caſtri & vici, quæ Egelino, Egenolphi Burggravii de Oſthoven filio, Oſthofen &c.

(z) De hoc vide ſupra pag. 139. §. CCXXXVIII.
(a) In bulla Innocentii II. Papæ An. MCXL. Belhomme *Hiſt. Mediani Monaſt.* pag. 286.
(b) Conf. Tom. I. pag. 728.
(c) Aliud hujus nominis eſt in aditu Vileriæ vallis.
(d) *Chron. Alſat.* Cap. V. pag. 322.
(e) Hertzog. *Chron. Alſat.* Lib. IV. pag. 196.
(f) Chartular. Argent. membran. num. 162.

filio, defuncto ad Eccleſiam Argent. redierat, Johannes Ep. Wilhelmo Burggravio & Johanni fratri ejus An. MCCCXX. contulit. (*g*) Poſt Burggravios hos Bockiis ſec. XV. & Seebachiis An. MDXLVI. feudum obvenit. Feminas tunc cum etiam admitteret, extincto Joh. Georgio de Seebach, ad Landſpergios primum, dein ſententia judicis ad Zugmantelios An. MDCXCII. locus tranſivit.

Vendenheim & Criegesheim villæ Nobilibus ab Ettendorf per Epiſcopum pro centum & ſexaginta marcis obligatæ dicuntur in literis curiæ Argent. An. MCCCXXVIII. Prior vicus alia dein oppigneratione ad Lichtenbergicos, ab his ad Wurmſeros atque Urendorfios pervenit. Albertus Ep. An. MCCCCLXXX. cum id reluere vellet, venditum ſibi locum fuiſſe Wurmſeri dixerunt. Re ad Senatum Argent. veluti arbitrum delata, hi & Vendenbemium pignus & Meiſenhemium trans Rhenum, vicum allodialem, ab Epiſcopo receperunt in feudum.

VVerd caſtrum, Werdenſium Comitum ante An. MCCXXXII. allodium, dein feudum, (*h*) Epiſcopo Argent. An. MCCCLVIII. per Oetingenſes, Werdenſium ſucceſſores, venditum, (*i*) & per hunc Geroldseckiis Dynaſtis An. MCCCLXVIII. oppigneratum, à quibus ad Andlavienſes pignus tranſiit, una cum vico *Utenheim* Seebachiis Nobilibus tandem collatum eſt, quibus Reinachii virtute ſpei, ab Epiſcopo pridem impetratæ, circa medium ſeculi ſuperioris ſucceſſerunt.

§. CCC.

Feuda reliqua.

Præter enumerata hactenus Eccleſiæ Argent. feuda, plura ſunt alia longe præſtantiora, quæ vel jam expoſita ſunt alibi, vel peculiari quodque loco infra mox exponenda. De Gemaria, Zellenberga & Benvilla, Rappoltſteinenſibus Dynaſtis olim, nunc Palatinis lineæ Bipontinæ Comitibus collatis, in Dynaſtia Rappoltſteinenſi; (*l*) de Bollvilla caſtro in Dynaſtia Bollvillana; (*m*) de Herlishemio, caſtro & oppido, de Schranckenſels, Jungholtz, caſtris & vico, Schauenburgenſi familiæ ſubjectis; de Freundſteinio & Olvilla arcibus, VValdnerianæ genti adſcriptis, nec non de VVaſſerſtelza caſtro, per Jeſtettios An. MDLXII. oblato, in Emunitate Rubeacenſi, (*n*) in cujus ſita ſunt finibus, de aliis alibi egimus. Supereſt Dagisburgenſis Comitatus, Lutzelſteinium, Lichtenberga cum aliis hujus Dynaſtiæ caſtris ac vicis, cis & trans Rhenum ſitis; ſupereſt Dynaſtia Schœneckiana, Durckhemiis nobilibus conceſſa; Hagenfelſium caſtrum &c. quæ omnia heic indicaſſe ſufficiat. Sigillatim enim tractantur inferius. Addo paucis, quæ præter Lichtenbergica trans Rhenum occurrunt: *Haslach*, *Steinbach*, *Bollenbach* & *VVelſch-Bollenbach*, de quibus Furſtenbergenſes Principes inveſtiti ſunt; *Niederſchæffheim*, Bettendorfiorum heredibus nunc obnoxium; *Rueſt*, vicus oblatus, ad Bœcklinios pertinet; *Orſchvveyer*, Brandenſteiniorum; *Schleuſſ*, Berghauptiorum; *Meiſenheim*, VVurmſeriorum, & *Altorf*, Gailiorum nunc feuda. Dimidia tantum Altorfii pars poſt Emdingenſes Didenhemio & per hujus filias Gailiis atque Reichiis An. MDCLXXXVI. collata eſt.

SPIRENSIS EPISCOPATUS TERRÆ.

§. CCCI.

Epiſcopatus Spirenſis terræ.

Spirenſis Epiſcopatus terras, in Alſatia ſitas, Argentinenſibus ſubjungo, quod Eccleſiarum harum diœceſes, ad Selzam flumen ſe jungunt. Spirenſes ditiones per Spirigoviam veteremque Franciæ novæ Ducatum, cis & trans Rhenum, ſeſe late extendunt. Epiſcopatui, qui antiquitate originis nulli ex Germanicis cedit, in cujus diœceſi Merovingi, Carolingi, & Germaniæ Cæſares tam frequenter verſati ſunt, patrimonium amplum, quod per tot ſecula obvenerit, nemo forte mirabitur. Sed & concordia, quæ antiquitus inter Antiſtitium Spirenſe & Abbatiam Weiſſenburgenſem viguit, quod ex ea frequenter ad Epiſcopale ſolium vocarentur Abbates, fecit, ut, poſt longum denique ſeculorum decurſum, Paulus III. Pontifex Monaſterii hujus, An. MDXXVI. in Eccleſiam Collegiatam converſi, Præpoſituram cum Spirenſi Epiſcopatu

(*g*) Literæ ibid. num. 255. ita: *dat Huſe zu Oſthoven, mit graben, Wibern, irme teile des dorfes* &c.

(*h*) Vid. ſupra pag. 131. §. CCXXIII.

(*i*) Ibidem pag. 133. §. CCXXVIII.

(*l*) De Gemaria vid. pag. 111. de Zellenberga pag. 115. de Benvilla pag. 116.

(*m*) Pag. 102.

(*n*) Pag. 87. ſq. de Waſſerſtelza vero pag. 83.

Digitized by Google

patu An. MDXLV. (*o*) conjungeret; unde & Præfecturæ VVeiſſenburgo-Mundaticæ (*p*) duæ ditioni Nemetenſis acceſſerunt Epiſcopi. Nos ex amplo tam venerabilis Eccleſiæ patrimonio nonniſi tres Præfecturas ejus *Lauterburgenſem*, *Madenburgenſem* & *Dahnenſem*, enumeramus, quæ ſitæ ſunt cis Rhenum & Queicham, (*q*) duasque VVeiſſenburgicas, *Altenſtadienſem* & *San-Remigianam*, eis ſubjungimus.

§. CCCII.

Lauterburgenſis Præfectura, inter Rhenum, Selzam Queichamque fluvios & VVeiſſenburgum ſita, tria oppida & ſeptendecim vicos complectitur. Lutra interfluens Præfecturam in ſuperiorem inferioremque diſtinguit. I. Lauterburg Præfectura.

Lauterburg oppidum, quod Præfecturæ caput eſt, caſtrum ad Luteram denotat; Lutera nempe ibi jungitur Rheno. Admirabilis ejus pro defenſione Alſatiæ ſitus. *Tribunos*, caſtellum illud Romanum, heic poſui. (*r*) Marckedo Comes de Lauterburg, Henrici Regis, adverſus patrem Fridericum II. Imp. rebellantis, adjutor, in prœlio An. MCCXXXIV. cum interfectus fuiſſet, Wilhelmus, Germaniæ Rex, Lauterburgum, oppidum & caſtrum, Eccleſiæ Spirenſi dedit. (*s*) ANNALES COLMAR. ad An. MCCLXXXVI. hæc habent: "Rex Rudolphus obſedit oppidum Luterburg Epiſcopi Spirenſis, aliquot „ ſeptimanis, qui reſiſtere Regi non valentes, ſe Regis gratiæ tradiderunt. „ Rudolfus tum XI. Kal. Maji Tabernis montanis jura civitatis in *caſtris apud Lutterburg* dedit. (*t*) Bertholdus à Bucbeck, ex Spirenſi Argentinenſis Epiſcopus An. MCCCXXVIII. factus, Lauterburgum retinuit, donec Pontifex Rom. id ſuo in Spir. Eccleſia ſucceſſori committi juſſerit. (*u*) Carolus IV. Imp. caſtrum & oppidum Luterburg inter Eccleſiæ Spirenſis poſſeſſiones An. MCCCLXVI. enumerat. (*x*) Temporaria Epiſcoporum aliquando ſedes fuerat Lauterburgum, in ſeculi ſuperioris bello à Gallis noſtris disjectum atque novo dein vallo circumdatum, in quo præſidiarius reſidet miles. Auſtriaci An. MDCCXLIV. in Alſatiam apud Schreckam tranſeuntes, Lauterburgum primum omnium occuparunt. Ad oppidum hoc terminatur vallum illud, foſſa & propugnaculis munitum, quod VVeiſſenburgi, ad Vogeſi pedes, initium ſumit, & per tres leucas ad Lauterburgum uſque procedit; unde & Lauterburgenſe & VVeiſſenburgenſe vallum ſolet vocari. Lauterburgo ad Motræ vicum proficiſcentibus veteris Rheni alvei ripa, profunda ſane, ſeſe offert à dextra. Rhenus, de Alſatico litore quotannis aliquid detrahens, priſtinum alveum repetere videtur. Lauterburg oppidum.

§. CCCIII.

Secundum Præfecturæ hujus oppidum eſt *Jockrim*, in colle ſitum, haud procul à Rheno; quod in memorato Caroli IV. Imp. diplomate An. MCCCLXVI. *opidum Jockgrim* ſcribitur. Arx ibi haud ita pridem renovata; quam advocatus caſtrenſis (*Burgvogt*) Epiſcopi nomine cuſtodit. Homines proprii Spirenſis Eccleſiæ, libertatis cupidi, per anni ſpatium ibidem commorari jubebantur. Jockg im oppidum.

Rheinzabern, locus bello & incendiis non ſemel vaſtatus, hodie apertus, inter civitates tamen relatus. In priſcis monumentis ſimpliciter *Zabern*, lat. *Taberna* ſcribitur. Tabernas has *Itinerarium* ANTONINI & *Tabula Theodoſ.* notant. (*y*) Quadraginta miniſteriales cum publica eccleſia *Rynzabern*, curtiles cum ædificiis & viginti hubas, Carolus M. Clingenſi Monaſterio, alias Blidenſeld, donaſſe ſcribitur. (*z*) Zabern cum conductu ſeu pedagio Carolus IV. Spirenſi Eccleſiæ in privilegio laudato adſcribit. Rheinzabern oppidum.

§. CCCIV.

Præfecturæ hujus, inter Selzam & Luteram, ſequentes ſunt vici.

(*o*) Bulla Pauli III. primum edita in ſcripto: *Factum unionis Præpoſituræ Weiſſenburg. ad Epiſcopatum Spirenſem*, 4to. quod An. MDCCLIII. lucem aſpexit.

(*p*) *Mundatum* ipſum, quod *inferius* vocatur, poſt Weiſſenburgum deſcribo.

(*q*) Schannatus, Wormatienſis Epiſcopatus deſcriptor, Spirenſis quoque Epiſcopatus ditionem omnem deſcripturus erat, niſi fata obſtitiſſent.

(*r*) Tom. I. pag. 228.

(*s*) PHIL. SIMONIS in *Hiſtoria Epiſcopor. Spirens.* pag. 96. Antiquiora hujus rei teſtimonia mihi non ſuppetunt.

(*t*) Vid. *Orat. de Tabernis Montanis* An. MDCCXXX. Biponti habita.

(*u*) ALBERTUS ARGENT. *de rebus geſtis Bertholdi Ep.* pag. 169

(*x*) Editum Diploma in libello Germ. Epiſcopi Spir. adverſus Electorem Palat. An. MDCCLIII. probat. pag. 6.

(*y*) Vid. Tom. I. pag. 129.

(*z*) In Diplomate Ludovici Pii interpolato.

Vici. *Motheren*, cui vicus *Illingen*, qui jam trans Rhenum eſt, adhæſit, injuria fluminis Alſatiæ ablatus.

Neewveiler unum cum priore parochum habet.

Scheibenhart. Meingotus miles de Schibenhart inter Abbatiæ Clingenſis homines teſtis memoratur in charta An. MCCVI.

Nieder-Lauterbach;

Salmbach, (olim *Salembach*;) *Siegen*; *Keidenburg*, communi parochia cum Siegena gaudens.

Aſchbach; *Stundweiler*; *Ober Radern*, tres vici conjunctim judicium ſuperius (*Obergericht*) vocantur, uni parocho & ſculteto parentes. In ſecundo parochialis eccleſia eſt.

Inter Luteram & Queicham occurrunt: *Büchelberg*, novus in ſilva Apiatia (*Bienwald*) vicus, qui ab initio ſeculi hujus exſtrui cœpit, propriumque jam parochum habet. *Schaid*, locus egregius. *Hatzenbuhl*; *Heyna*, (olim *Heinich*) vicus parochiæ prioris adſcriptus. *Rulzheim*, locus quoque inſignis; *Herxheim*, ol. *Herigsheim*, quadringentis fere familiis conſtans, & *Herxheimweyer*, Herxhemii in ſacris filia.

Nec ſilenda eſt ampla hujus diſtrictus ſilva *Bienwald*, quæ cum Lauterburgo Spirenſis Eccleſiæ dominio à pluribus ſeculis ſubeſt, (*a*) multiplici ferarum & arborum copia præſtans. Lauterburg cum ſilva ſeu nemore nuncupato *der Bewalt* allegatum ſuperius Caroli IV. Diploma quoque enuntiat.

§. CCCV.

II. Madenburg Præfectura. *Madenburg*, *Magdenburg*, caſtrum, celſo Landaviam inter & Anvillam Vogeſiano monti, cis Queicham, inſidens, per Leiningæ Comites ad Sickingios & Fleckenſteinios Dynaſtas, indeque ad civitatem Landavienſem initio ſeculi XV. pignus devenit. Landeckii nobiles caſtrum hoc, Abbatiæ Clingenſis feudum, cum vicis ſuis, nec non Heideggii deinceps poſſederunt. Ab his Ulricus, Wirtenbergenſis Dux, Madenburgum An. MDXXV. acquiſivit; idem Epiſcopo Spirenſi, qui Landaviam pignus Cæſari Imperioque nuper reddiderat, quinquennio poſt venditurus. (*b*) Caſtrum à Mansfeldio Comite An. MDCXXII. tormentis quaſſatum, (*c*) à Gallis An. MDCXXXIV. cum Landavia captum, (*d*) An. MDCL. Eccleſiæ Spirenſi pace Weſtphalica redditum, (*e*) & à Monclario, ſagato Alſatiæ Præfecto, An. MDCLXXX. dirutum fuit. (*f*)

Quinque ab eo viculi pendent: *Artzheim*, qui reliquis major. *Eſchbach*, ad pedem arcis Madenburg; *Rauſchbach*. *Waldhambach*. *Waldrorbach*. Sed & huic Dynaſtiæ medio ævo adhæſerant *Nuſsdorff* & *Mulhauſen*, vici prope Landaviam, quorum poſterior interiit, ut in Landavia docetur. Nuſsdorfium Conradus ab Heideck civitati Landaviæ vendidit An. MDVIII.

§. CCCVI.

III. Dhanenſis Præfect. *Dhan.* Tria ſunt hujus nominis caſtra, quorum unum à vetuſtate, à novitate alterum, tertium à Comite nomen traxit, *Alt Dhan*, *Neu Dhan*, *Graffen Dhan*. Haud longe à fontibus Luteræ in Vogeſo ſita ſunt. Duo priora ad Spirenſem Eccleſiam, poſtremum autem, feudum Palatinum, ad Waldenburgi Barones, dictos *Schenckherren*, pertinent. Novum, quod & *Tanſtein* vocatur, Heinricus à Than lege feudali tenuit, quum à Trevirenſi atque Palatino Electoribus, pacis publicæ, à Franc. de Sickingen & fautoribus ejus turbatæ, vindicibus menſe majo An. MDXXIII expugnaretur, Epiſcopo Spirenſi poſt ſex hebdomades reſtituendum. (*g*) Viculi Præfecturæ ſunt: *Dhan*, intra caſtra. *Hauenſtein*. *Fiſchbach*, qui reliquis major. *Bruchweiler*. *Erfweiler*. *Schindhart*. *Hinder-Weidenthal.* Quarta Præfecturæ pars, una cum arce *Graffen-Dhan*, Waldenburgiorum

(*a*) Vid. Conſpectus Tom. I. pag. 9.
(*b*) ZEILER *Topograph. Alſat* pag. 29.
(*c*) JUL. BELLI *Laurea Auſtr.* Lib. VII. pag. 512.
(*d*) LAGUILLE *Hiſt. d'Alſace* Tom. II. pag. 117.
(*e*) Ibid. pag. 193.
(*f*) Ibid. pag. 261.
(*g*) CASP. STURMII *Relatio Germ. de bello Sicking.* 410.

giorum feudum Palatinum; ceteræ Epiſcopatus Spirenſis ſunt; niſi quod in *Hinder-VVeidenthal* Bipontino Duci nonnihil juris etiam competat. Spirenſis hæc Eccleſiæ domania ſunt; ad Weiſſenburgenſia, in Mundato ſita, tranſimus.

§. CCCVII.

IV. Altenſtad. Præfectura.

Altenſtatt vetus oppidum denotat, ſed modo vicus eſt; in Chartis quoque *vetus villa* nuncupatus. (*h*) In Breviario rerum fiſcalium Caroli M. apud ECCARDUM (*i*) villa pagi Spirenſis *Tatteſtatt* pro Altſtatt legitur. Locus à Gallis noſtris ſeculo hoc cinctus eſt vallo; quod longiori illi vallo Lutrenſi incluſum. In hoc, ut & reliquis Abbatiæ olim Weiſenburg. locis jus Advocatiæ, (*l*) quod Imperatores ſibi vindicaverant, Henricus VII. Abbatiæ An. MCCCXI. reſtituit. (*m*)

Schvveighofen & in ſacris & in civilibus cum Altenſtatt jungitur.

Schleithal vicus, à longitudine ſua *Langen-Schleithal* vocatus, trecentos prope ſocos continuit.

Ober-Seebach, vicus quoque egregius. In hoc & ſuperiore vico Schleithal frequens religionis mutatio occurrit. Ab An. MDLXXXIX. uſque ad An. MDCLXXIX. loca hæc reformatæ religioni fuerunt aſcripta. Cum autem Germersheimenſis Præfectura à ſenatu Reunionum Alſatiæ Regi An. MDCLXXX. adjudicaretur, cultus ille & hic abolitus; An. MDCLXXXI. reſtitutus eſt; poſt quadriennium denuo abrogandus. An. MDCCVIII. reductus, annoque ſequenti abolitus.

§. CCCVIII.

Fata ejus.

In Præfectura hac Weiſſenburgenſe Capitulum decimas poſſidet, atque jus patronatus exercet. Carolus IV. Imp. Weiſſenburgenſem atque Emunitatis advocatiam VVilhelmo Præpoſito Erlac. An. MCCCLX. oppigneravit, hac tamen conditione, ut Præfecto Hagenoenſi fidelitatis juramentum præſtet. (*n*) Ita Sigiſmundus, nec non Carolus V. & Ferdinandus I. Imperatores quatuor illa, quæ nominavimus, loca cum Weiſſenburgenſi civitate Advocatiæ provinciali Alſatiæ annumerarunt. Maximilianus I. Imp. eadem cum hac Advocatia Philippo Electori Palat. belli Bavarici occaſione, An. MDIV. abſtulit, ſibique & Imperio retinuit; in Comitiis Wormatienſibus An. MDXXI. demum Ludovico Electori reſtituenda. Ludovicus in transactione, eodem anno cum Rudigero Abbate Weiſſenburg. inita, dimidiam iſtorum quatuor vicorum partem ei reddidit; alteramque dimidiam partem ab eodem in feudum maſculinum recepit, remque adeo in eum, in quo ante bellum Bavaricum fuerat, ſtatum reduxit. (*o*) Duſſeldorpiana denique conventione, inter Jo. Guilielmum, Electorem Palatinum, & Jo. Hugonem, Electorem Trevir. qui & Epiſcopus Spirenſis fuit, d. 9. Jul. MDCCIX. inita, eadem dimidia pars Palatina ad Præpoſitum Weiſſenburgenſem rediit; qui in compenſationem ejus viciſſim juribus ſuis, quæ in dimidiam partem Landeckianæ Advocatiæ habuerat, renuntiavit.

Præter quatuor hæc loca ad Altſtadienſem Præfecturam alii quatuor vici referuntur, in valle Schlettenbach ſiti, nempe *Schlettenbach*, *Bobenthal*, *Bæhrenbach*, *Finſtenbeim*, quibus unus ſcultetus præeſt. Vicum Bobenthal feudi imperialis nomine Abbatia An. MCCCLIII. acquiſivit, Carolo IV. indulgente, ut Johannes à Thann, ad quem ſpectaverat, illum venderet. Dimidiam vallis omnis partem ab An. MDXXII. Palatinus Elector ut pignus poſſedit, quæ Duſſeldorpiana quoque couventione An. MDCCIX. ad Præpoſituram rediit.

§. CCCIX.

V. San-Remig. Præfectura.

S. Remigii caſtrum, unde Præfecturæ nomen, ſemileuca Weiſſenburgo diſtans ad ortum, vulgo *S. Rymen*, unum ex IV. caſtellis eſt, quæ ceu propugnacula Abbatiam defenderant. Hoc una cum adhærentibus vicis per Palatinos aliquando Abbatiæ ereptum Maximi-

(*h*) In Diplom. Henrici VII. Imp. An. MCCCXI. apud LAGUILLE *Preuves* pag. 60.
(*i*) *Comment. Franc. Orient.* Tom. II. pag. 904.
(*l*) *Die Kaſten-vogtey.*
(*m*) Diploma apud LAGUILLE loco cit.
(*n*) Diploma apud GLAFEY *Anecdot.* num. 196.
(*o*) LAGUILLE *Probat.* pag. 113.

Maximilianus I. Imp. An. MDIV. eidem reſtitui curavit, jus aperturæ ſibi ac Imperio ſtipulatus. (*p*) Caſtrum dirutum eſt; at vallum ejus reſtauratum & foſſa. Præſidiarius Weiſſenburgi Præfectus oppidum & hoc caſtrum procurat; longo illi Weiſſenburgo-Lauterburgenſi vallo incluſum.

Tres Præfecturæ hujus vici ſunt, *Steinfeld*, *Klein-Steinfeld* & *Kapsvveyer*; quibus unus parochus & ſcultetus præſunt. Advocatiam & homines eorum Fleckenſteinenſes Dynaſtæ à Cæſare in feudum, aliique à Fleckenſteiniis in ſub-feudum habuerunt, donec omnium conſenſu Abbatiæ Weiſſenburgenſi An. MCCCLXVIII. jura hæc venderentur. (*q*) Bona, Eccleſiæ Spirenſi per Cunonem Comitem in Steynfeld tradita, Otto II. Imp. An. DCCCCLXXXII. confirmavit. (*r*)

§. CCCX.

Caſtra alia deſtructa.

Præter San-Remigianum caſtrum, verſus orientem ſitum, Abbatia hæc Princeps tria alia olim propugnacula, ad reliquas orbis plagas ſita, & à Monaſterio haud procul diſſita, habuit; quibus ſingulis Abbas Præpoſitum præfecit, unde IV. Præpoſituræ.

San-Remigiano itaque caſtro caſtrum *S. Germani* ſuccedit, quingentis à civitate paſſibus ad occidentem diſtans, quod in ruinis pridem. (*s*) Vicedomini nobiles in feudum id tenent. Supereſt ibi curia, à veteri caſtro plane diſtincta.

S. Pauli munimentum tertium, & quidem boreale, ab Edelino Abbate ſec. XIII. ſuperſtructum eſt colli, in quo everſum hodieque viſitur. (*t*) Steincallenfelſii nobiles inter feuda ſua Weiſſenburgenſia id computant.

Caſtellum *S. Pantaleonis*, vel *Quatuor Turres*, (*Vier Thürn*) ad meridiem ſitæ, à Friderico I. El. Palat. poſtquam per totam fere hyemem An. MCCCCLXX. Weiſſenburgum inde vexaſſet (*u*) everſæ ſunt. (*x*) Caſtris his vici pedetentim acceſſerant, quod duo Inſtrumenta An. MCCCLX. nobis indicant, quibus Henricus de Fleckenſtein *Schweigen*, *VVyler*, *S. Germen*, *VVidelbrun*, & *Vier-Thurne* vicos, prope Weiſſenburgum ſitos, civitati huic pro trecentis ſupra mille florenis vendidit, idque Carolus IV. Imp. à quo, ut feuda Imperialia, pendebant, validum pronuntiavit. Præter duos vero caſtrorum iſtorum vicos Weitelbrunnum quoque interiit, qui cum ceteris tractu temporis in civitatem, ut videtur, tranſlati ſunt. Ex illis ſoli *Schweigen* & *VVeiler* etiamnum ſuperſunt, Weiſſenburgo hodieque adſcripti.

San-Walpurgenſia.

Præpoſituræ Weiſſenburgenſi, quæ Spirenſi Eccleſiæ An. MDXLV. juncta eſt, anno ſequenti acceſſit Abbatia Ord. S. Benedicti in ſilva Hagenoenſi, S. Walpurgi dicata, duobusque vicis *VValpurg*, *Dürrenbach* & villa *Laubach* dives. Hæc bello ruſticano An. MDXXV. male habita cum fuiſſet, adminiſtrationem ejus Rudigerus, ex Abbate Weiſſenburgenſi Præpoſitus, annuentibus Carolo V. & Friderico Palatino Electore, Præfecto tum Hagenoenſi, ſuſcepit. Paulus III. denique An. MDXLVI. eandem Abbatiam Weiſſenburgenſi Præpoſituræ adjunxit; at An. MDCLXXXIV. Regii Alſatiæ Senatus decreto junctio hæc rupta, & triennio poſt Abbatia ab Epiſcopo Argent. Seminario Eccleſiæ Argent. juncta. Junctio litteris patentibus eodem anno à Rege firmata; quæ literæ ſupremi Alſatiæ Senatus inſertæ ſunt actis.

§. CCCXI.

VI. Feuda Eccleſ. Weiſſenburg.

Addo jam, quæ à Præpoſitura VVeiſſenburg. nexu feudali pendent, caſtra, vicos & oppida, cis & trans Queicham Rhenumque ſita, quæ a pluribus ſeculis Abbatis Principis beneficio illuſtriſſ. Imperii Principes variique Nobiles poſſident.

Arnsberg caſtrum.

Arnsberg caſtrum minus, (*y*) Ochſenſteiniis collatum, Abbatia VVeiſſenburg. ſub Carolo IV. Imp. recuperavit, qui ad Senatum Argent. An. MCCCLXI. ſcripſit, ut curaret, ne Johannes de Ochſenſtein, Chorepiſcopus Argent. poſtquam res judicio diremta eſſet, caſtrum illud diutius retineret. Inde Adelsheimiis nobilibus id largitus eſt Abbas, quorum inveſtituræ An. MCCCCLXXXIII. & MDLI. proſtant.

Altorff

(*p*) Charta tabularii Weiſſenburg. Eccleſ.
(*q*) Charta ibidem.
(*r*) *Gall. Chriſt.* Tom. V. col. 720.
(*s*) Herzog. *Chron. Alſat.* Lib. X. pag. 213.
(*t*) Conf. idem loco cit.
(*u*) Trithemius *de rebus geſtis Friderici Palat.* pag. 43.
(*x*) Herzog. loco cit.
(*y*) Arnsberg aliud majus Lichtenbergenſis Dynaſtiæ extitit.

Altorff caſtellum Cuno de Altorff, qui & aliis feudis minoribus gaudebat, An. MCCCCLXVIII. obtinuit, ſed non primum.

Barbelſtein, caſtrum in Vogeſo trans Luteram, ab Argentinenſibus & Hagenoenſibus An. MCCCXIV. expugnatum, (z) peculiaris Dynaſtiæ caput eſt, quam VValdenburgii nobiles nunc poſſident. Otto de VVeingarten caſtrum *Berwarſtein*, feudum imperiale, Abbatiæ Weiſſenb. An. MCCCXLVII. vendidit. Abbas tamen à Ludovico Bav. & Carolo IV. An. MCCCXLVIII. id in feudum recepit; ſed & pollicitus eſt Abbas, nullum inde damnum Argentinenſibus illaturum ſe unquam. Joh. à Dratt, Electoris Palat. Mareſchallus, Barbelſteinium denique cepit atque evertit. (a) An. MCCCCLXXXV. Philippus Elector caſtrum hoc cum Schlettenbach & Bobenthal, nec non hominibus quibusdam in Bundenthal, Drattio conceſſit in feudum. (b) Poſſeſſores ejus, æque ac alii Emunitatis Nobiles, per Emunitatem venandi, piſcandi ſimilibusque aliis juribus, ex privilegio Maximiliani I. Imp. An. MCCCCXCIX. gaviſi ſunt. Barbelſtein caſtrum.

§. CCCXII.

Scharffenberg caſtrum ſitus ignoti, à nobili viro Joh. de Cabiione, Domino de Arlato, reſignatum, Albertus I. Imp. Nicolao de Spira, aulæ ſuæ protonotario, cum villis & juribus ejus quibuscunque in feudum imperiale An. *MCCCVII.* Francofurti contulit. Id cum integrum mox ad Imperium rediiſſet, Abbati Weiſſenburgenſi à Ludovico Bav. An. *MCCCXXXV.* injunctum, ut bona ab eo quocunque modo alienata pro Imperio repeteret. Anno ſequenti Ruperto Palat. in mandatis Cæſar dedit, ut caſtrum hoc Abbatiæ Weiſſenburg. conferret in feudum, de quo Ludovicus Imp. ipſe Eberhardum Abbatem An. *MCCCXXXIX.* Spiræ inveſtivit; quod & à Carolo IV. novennio poſt ibidem factum. Palatini An. *MCCCCLX.* jam ejus potiti fuerant, quo Ludovicus Niger, Gemini-Pontis Dux, id Friderico I. Elect. reſignavit, ad Bipontinos tamen brevi rediturum. Rupertus, Ludovici Nigri nepos, ſtirpis Veldentinæ auctor, per Rudigerum Abbatem de illo inveſtitus eſt An. MDXXXIV. Scharffenberg caſtr.

Hoffen, *Weisheim*, *Lambsheim*, *Rode*, *Cleeburg*, *Steinſelz*, *Oberhofen*, nec non *Hagenbach*, *Bergen*, *Pfortz*, & *Forlach*, in Palatinis, vel Electoralibus, vel Bipontinis, quibus hodieque annumerantur, uberius mox explico. Palatina alia.

Eberſteinenſes Comites ſæpius de *Pfaffenhofen*, *Ringendorff*, *Ober-Motheren*, *Bitſchhofen*, *Eckendorff*, *Kirweiler* &c. per Abbates Weiſſenborg. ſec. XV. & ſq. inveſtiti fuerunt, de quibus in Dynaſtia Lichtenbergenſi, cui loca iſta adſcripta ſunt, agitur. *Forbach* caſtrum ad Murgam Wilhelmus Comes Eberſtein. An. *MCCCLXI.* Eccleſiæ Weiſſenburg. feudum recognovit. Eberſteinenſia.

§. CCCXIII.

Sed & feuda, ab eadem Præpoſitura pendentia, tenet Domus Badenſis, *Cuppenheim* oppidum, *Oberdorff*, *Elchesheim*, *Moerſch*, *Au*, cum jure patronatus. Duo priora loca Fridericus Marchio Bad. & Agnes uxor ejus Eccleſiæ VVeiſſenburg. An. *MCCCXVIII.* in feudum obtulerunt, accepta viciſſim proprietate vici *Malſch*, quem hactenus feudali conditione tenuerant. *Gretzingen*, caſtrum & vicum, de quo eidem Friderico Marchioni eodem anno controverſia fuit cum fratribus ord. S. Johannis Jeroſol. non inſcio Abbate & conventu Weiſſenburg. decidenda. *Sellingen* ſive *Seldingen*, cum jure patronatus. *Renchingen* & *Ober-Mansheim* caſtra, quorum poſterius Nobiles à Rieppurg in ſub-feudum tenent. Iisdem annumerantur feudis caſtrum *Freudenſtein*, duoque vici *Unter-Mansheim* & *Roſſwage*, cum jure patronatus eorum, quæ Badenſibus licet collata ſint, Wirtenbergenſis Dux poſſidet. Badenſia &c.

Leiningenſes Comites *Grunſtadium* oppidum, *Aſſenheim*, *Sauſenheim*, *Oberckeim*, *Kirchheim*, *Schwegen* & *VVeiſsheim* vicos, An. *MCCCCIV.* nec non poſtea *Hergesheim* aliaque ab Eccleſia Weiſſenburg. petierunt in feudum. *Hochhauſen*, caſtrum & vicus ad Nicrum, antiquum Horneckiorum de Hornberg feudum, de quo viginti quinque literæ inveſtituræ ad An. MDLIII. numerantur. *Ober-Eſlingen* & *Danſtatt* Phil. Franc. de Hoheneck An. *MDCLVI.* recepit. Trans Queicham hi ſiti ſunt vici. Leiningenſia.

(z) Koenigshov. *Chron. Alſat.* pag. 318.
(a) Hertzog. Lib. X. pag. 213.
(b) Charta in Tabular. Fleckenſtein.

TERRÆ PALATINO ALSATICAE.

§. CCCXIV.

Origo & incrementa ditionis Palatinæ.

Alſaticis Epiſcopi Spirenſis terris Palatinas ſubjungo, quod utræque paſſim inter ſe mixtæ, imo & nonnullæ vel ex Palatinis Spirenſes, vel ex Spirenſibus Palatinæ devenerunt. Pleræque immediatæ olim, Palatinis Comitibus vel in pignus vel in feudum traditæ, vel Eccleſiaſticæ fuerunt. Mediatæ quædam, ſeu emtionis, ſeu & feudi, hereditatis vel & armorum jure, ad eos tranſierunt, ita ut Palatinæ in Alſatia inferiore ditiones cis Queicham amplitudine ſua cum Auſtriacis ſuperioris Alſatiæ fere poſſint comparari. Inter Imperii pignora Germershemium, Gutenbergam, Neocaſtellum, VVeglenburgum, Trifelſium, Anvillam, Billighemium, Selſam, cum diſtrictibus ſuis, nec non Advocatiam Alſatiæ provincialem, ſeu Præfecturam Hagenoenſem, atque Barrenſem Dynaſtiam deprehendimus. (c) Pignoribus acceſſerunt feuda Cæſarea, Hagenbacenſis Advocatia & Dynaſtia Rupenſis, Barrenſi contigua, illa Electoribus, hæc Palatinis Veldentinæ lineæ Comitibus collata. Tabernas montanas autem cum Comitatu Bipontino, Biſchvillerenſem præfecturam, Birlenbacum aliaque, diverſo Palatini coemerunt tempore. Cléburgum VVeiſſenburgenſis, (d) Landeckium Clingenſis, Abbatiarum; Lutzelſteinii Comitatus vero (e) pars Argentinenſis Eccleſiæ feuda ſec. XV. fuerunt acquiſita.

S. Crucis oppidum, Auſtriacis per Argentinenſes Præſules oppigneratum, armis ſuis diu quoque retinuerunt Palatini, (f) neque dubium, quin illud retinuiſſent diutius, niſi bellum iſtud Bavaricum, Palatino Electoratui, ſi quod unquam, fatale, An. MDIV. ſecutum eſſet. Tum enim Maximilianus I. Imp. Philippo, quem proſcripſerat, Electori tantum fere abſtulit terrarum, quantum patruus ac deceſſor ejus Fridericus Victorioſus ſuæ acquiſiverat genti. Tum amiſſa Advocatia provincialis, amiſſa feuda VVeiſſenburgenſia ac Barrenſis Dynaſtia, amiſſum S. Crucis oppidum, ac præter alia Cleburgum atque Landeckium in Alexandrum, Ducem Palatino-Bipontinum, qui ſtrenue juvaverat Cæſarem, fuerunt translata. Præfecturam Hagenoenſem, quæ penes Imperatorem remanſerat, Philippi quidem filius, Ludovicus Pacificus, Caroli V. Imp. beneficio recuperavit, ſed & eandem Ludovici hujus frater, Fridericus III. Elector, Ferdinandi I. Imp. cupiditate perdidit; jacturam occupatione Eccleſiarum quarundam mox reparaturus. Hic enim Selſenſis, Clingenſis, Hertenſis ac Uterinæ vallis, Abbatiarum & Collegiatarum loca atque dominia, præclara ſane, quorum Advocatus fuerat, An. MDLX. ſibi vindicavit. Ita in Rupenſis Dynaſtiæ locum, quæ ſtirpis Veldentinæ defectione An. MDCXCIV. alienas in manus pervenit, locuples Rappoltſteinenſis hereditas, ad Palatinos lineæ Birckenfeldenſis Comites delata, (g) ſucceſſit.

Præmiſſa jam hac tabula generali, quæ Palatinarum opum in Alſatia incrementa cum varia ipſorum natura ſiſtit, ad ſingula deſcribenda progredior, ita quidem, ut Palatino-Electorales primo, dein Palatino-Bipontinas, qui duo nunc rami ſuperſtites omnia poſſident, ſim expoſiturus.

I. PALATINO-ELECTORALES.

§. CCCXV.

Corpus.

Quæ Palatinus Elector cis Queicham poſſidet, cum nonnullis trans Queicham, in unum Præfecturæ majoris corpus redactæ ſunt, quæ ab oppido principe Germersheimenſis vocatur, in decem Præfecturas ſubdiviſa minores, hoc modo:

I. Germersheim, II. Hert, III. Hagenbach, IV. Sels, V. Billigheim, VI. Clingenmunſter, VII. Landeck, VIII. Birckenhert ac Mechtersheim, IX. Vallis Sibeldingen, & X. Uterina vallis. Germershemio itaque Rhenum aſcendendo ad Selſam, dein à flumine hoc progrediendo ad Vogeſum, quo hic poſita ſunt ordine, ſingula deſcribo.

§. CCCXVI.

(c) De his Imperii pignoribus conf. ſupra pag. 7. not. (b)

(d) Vid. pag. præced.

(e) De quo infra inter Comitatus.

(f) Conf. ſupra pag. 89.

(g) Vid. ſupra pag. 108. ſqq.

Digitized by Google

§. CCCXVI.

Germersheim, oppidum olim imperiale cum caſtro, cujus rudera ſuperſunt. Queichæ, Rheno ſe jungentis, ſiniſtra pars oppidum alluit. Romanorum Vicus Julius huc referendus, (*h*) nomenque præſens à Germerio quodam Dynaſta ei impoſitum videtur. (*i*) Caſtrum antiquius civitate, quam Rudolphus Imp. An. MCCLXXVI. conſtruxit, iisdemque, quibus Spira utebatur, privilegiis ornavit; (*l*) in ea ſe aliquando moriturum quaſi fato præmonitus. Qua via locus ad Palatinos Comites pervenerit, Tolnerus (*m*) ſe ignorare fatetur. At ſupereſt charta, qua Ludovicus Bavarus Imp. Rudolpho atque Ruperto fratribus, Palatinis ad Rhenum Comitibus, ſuisque ex fratre nepotibus, Germershemium, caſtrum & oppidum, cum aliis Imperii terris An. MCCCXXX. pignori dedit; (*n*) nonniſi vigeſimo quinto poſt anno ex Conradi de Riffenberg manibus redimendum. Novam juxta oppidum arcem Fridericus II. Elector excitavit, quæ à conditore Friderici collis (*Friderichs-Buhel*,) appellata. (*o*) Collegiatam feminarum, quæ heic floruerat, Fridericus III. Elector abrogavit An. MDLX. (*p*) In Monaſterienſi pacificatione Claudia Archiduciſſa Germershemium petiit, ſortem redditura, pro qua Palatinis tradita fuerat. Sacra Catholica heic & in omnem ſere Præfecturam An. MDCLXXXV. à Gallis reducta. Germersheim oppidum.

Præfecturæ huic X. vici, quatuor trans Queicham, cis eam quinque, & unus trans Rhenum, juncti ſunt. Trans Queicham *Weingarthen*, *Bobingen*, *Kleinfiſchlingen*, *Zeisheim*, vulgo *Zeiskam*. Cis Queicham *Sondernheim*; *Hert*, ſive *Herdt*, ubi ingenuus quidam homo Hermannus (Comes de Spiegelberg) monaſterium ord. S. Auguſt. An. MCIII. inſtituit, in *allodio* nempe ſuo *Herthi*. *Belheim* vicus, in charta fundationis monaſterii Hertenſis *Bellenheim* dictus, à Carolo Marchione Badenſi ad Palatinos eodem, quo Germershemium, modo An. MCCCLXIII. tranſiit. (*q*) *Knittelsheim*; *Ottersheim*; qui in eadem fundationis Hertenſis charta *Otmeresheim* ſcribitur. Trans Rhenum *Dettenheim* vicus. Vici.

§. CCCXVII.

Præpoſitura Hertenſis, cum cæteris Præfecturæ Germersheimenſis Abbatiis & Capitulis An. MDLX. ad ſeculum revocata, vicos *Leimersheim*, *Kuart* & *Neu-Pfortz* complectitur; vico Hert, ubi poſt Monaſterium Præpoſitura fuerat, ad Germersheimenſem diſtrictum relato. *Leimersheim*, caſtrum & villam, nec non *Kuhart* & *Winden* villas, Eberſteinii ac Bipontini Comites ab Epiſcopatu Spirenſi, Fleckenſteinii ab illis, in feudum tenuerunt. Conſenſu omnium loca hæc Cœnobio Hertenſi An. MCCLXX. vendita ſunt. Winden Bipontini juris nunc eſt. Dimarus ingenuus de *Leimerſeim* in Godefridi Ep. Spir. charta pro monaſterio Uterinæ vallis An. MCLXIV. enuntiatur. *Cuhart* fundationis Hertenſis inſtrumentum prodit. Ante Riſvicenſem pacem Ratabonus, Suffraganeus primo Argent. inde Yprenſis Epiſcopus, cujus ope Catholicæ religionis cultum incolæ receperunt, hac omni Præpoſitura, Papæ Regisque dono, gaviſus eſt. (*r*) II. Hertenſis Præpoſitura.

§. CCCXVIII.

Hagenbach, caſtrum & oppidum. Hoc Eccleſiæ Spirenſi, vicus cum adhuc fuiſſet, per Ludovicum, Germaniæ Regem, Francofurti An. DCCCXLVIII. traditum eſt. (*s*) Inde ad VVeiſſenburgenſem delatum, jura civitatis à Rudolfo I. Imp. accepit, ſalvis tamen, quod peculiari diplomate An. *MCCLXXXI.* idem Cæſar declaravit, Abbatiæ juribus. Advocatiam (*Vogtey*) in Hagenbach à nonnullis Imperatoribus uſurpatam, Henricus VII. An. MCCCXI. eidem Abbatiæ reſtituit. (*t*) Advocatia hæc Eberſteinii Comitibus in feudum deinceps collata, Palatinoque Electori An. MCCCLXI. vendita III. Hagenbac. Advocatia.

Z 2 eſt;

(*h*) Tom. I. pag. 230.
(*i*) Freheri *Orig.* Part. II. Cap. XVI.
(*l*) Charta Rudolfi XV. Kal. ſept. Wormatiæ data in archivo Argent. ita: *Dieweil wir ein newe Statt by unſer burg Germersheim haben thun buwen, ſo haben wir ... alle derſelben Statt burger u. inwoner begabt mit den rechten, freyheiten u. gnaden, damit die Statt Spyer begabt iſt* &c. Rudolfus An. MCCXCI. d. 15. Jul. Germershemii obiit. Roo *Annal. Auſtr.*
(*m*) *Hiſtor. Palat.* Cap. II. pag. 65.
(*n*) Vid. *Electa juris publ. Palat.* Part. II. pag. 156.
(*o*) Tolnerus loco cit. pag. 77.
(*p*) *Electa* alleg. pag. 141.
(*q*) Ibid. pag. 160.
(*r*) Scriptum Gall. *de clauſula pacis Riſvic.* apud Corteium in *Corp. Juris publici* pag. 50.
(*s*) Lehmann *Chron. Spir.* Lib. III. Cap. XLIV.
(*t*) Laguille *Probat.* pag. 60.

eſt; (*u*) ita quidem ut feudum imperiale evaderet, de quo Carolus IV. eodem anno Rupertum inveſtivit Electorem. (*x*) Hagenbacum ſcilicet paulo ante, una cum Selſa, juſſu Imperatoris expugnatum, ac disjectis ejus muniimentis, pacis publicæ hoſtium quod fuiſſet latibulum, in Advocati provincialis Alſatiæ poteſtatem fuerat redactum.

Vici. Cum Hagenbacenſi advocatia juncti ſemper fuerunt vici *Bergen*, *Pfortz* & *Forlach*, quorum poſtremus, olim *Forrenlach* dictus, Rheno ablatus eſt. Nomen habuit à rivulo, qui inter Hagenbacum & Tabernas Rhenum ingreditur. Judicium ac decimas ejus Abbas Weiſſenburg. Luitfrido de Kinsbach, dicto Nagel, An. MCCCCLXXXV. poſtque Nagelios Altorfiis An. MDXXV. in feudum dederat.

Præterea vicus *Wardt*, ſive *Werth*, Rheni alluvionibus è loco quoque ſuo ſubmotus; itemque *Neuburg* & *Neuburgweiler*, qui trans Rhenum eſt, Hagenbacenſi huic diſtrictui annumerantur. Neoburgum, caſtro & Abbatia olim inſigne, id ſingulare habet, quod è ſolo Germanico, cui An. MDLXX. adhuc inſederat, (*y*) in inſulam, deinceps in Gallicam Rheni ripam, brevi temporis ſpatio, rejectum fuit. (*z*) Ortelius per Neoburgum hoc Romanorum Noviomagum intelligi, male putaverat. In diviſione Palatinatus Rhen. inter Ruperti Imp. filios Neoburgum caſtrum Ludovico Elect. An. MCCCCX. obtigit. (*a*) Abbatiæ bona Fridericus III. Elector occupavit An. MDLX. (*b*)

§. CCCXIX.

IV. Selſenſis Præpoſitura. Abbatiæ Selſenſis patrimonium, quod ad Palatinos Electores tranſiit, ab inſtitutrice Adelheide, Ottonis M. Imp. conjuge, *Proprium Adelheidis* ſtylo publico dicebatur; tractus bileucæ ſecundum Rhenum in longum, uniusque leucæ in latum; Selſam maxime oppidum cum omni ejus territorio, jurisdictione, decimisque complectens. Otto M. uxori ſuæ, hæc vero Abbatiæ An. DCCCCLXVIII. hunc tractum omnem donarunt. (*c*) Ex terra itaque libera Imperiali per Adelheidam mediata & eccleſiaſtica evaſit, in utramque Rheni ripam excurrens. Quatuordecim ad proprium hoc Adelheidis loca, ſeu bona potius, in iis ſita, ſpectabant, cis Rhenum novem, quinque trans Rhenum, quorum duo Rhenus delevit. Loca cis Rhenum fuerunt *Selſa* oppidum, *Keſſelbach*, *Nider-Radern*, *Creparn* ſeu *Kreitweiler*, *Eberbach* ſeu *Neudorff*, *Ober-Lauterbach*, *VVintzenbach*, *Munchhauſen*, *Schaffhauſen* & *Neu-Beinheim*; trans Rhenum autem *Blittersdorff*, *Ottersdorff*, *VVintersdorff*, *Thunhauſen* & *Muffenheim*. In omnibus his villis Adelheidis decimis, ſilvis aliisque bonis, at non ubique jurisdictione, quod communiter creditur, gaudebat, uti ex placito anni MCCCX. apparet. Selſenſe territorium cum Abbate Monaſterii, Domino ſuo, in principale faſtigium paulatim evectum eſt. Henricus VII. Imp. Johannem, Abbatem Selſenſis Eccleſiæ, Principem ſuum, & terras, quibus præfuit, Principatum An. MCCCIX. nuncupavit, „ regalia feuda *Principatus*, „ quem obtinet, ſibi de regia liberalitate concedens, & adminiſtrationem temporalium „ & jurisdictionem plenariam *Principatus* ejusdem Eccleſiæ prænotato Abbati com- „ mittens. „ (*d*)

Antiquiſſimi Abbatiæ Selſenſis Advocati, Marchiones Badenſes, ex bonis, quæ trans Rhenum ſunt, multa obtinuerunt. Fleckenſteinii, Badenſium ſucceſſores, quinque cis Rhenum vicos in feudum habuerunt. Palatinus Elector, Advocatiam quoque poſtremum adeptus, quæ reſtabant, cum ipſa Abbatia ſeu Collegiata, in quam An. MCCCCLXXX. converſa eſt, An. MDLX. ſibi vindicavit, poſtquam Selſenſi oppido, privilegiis Cæſarum inter liberas & imperiales Alſatiæ civitates relato, pignoratitio jure fuiſſet pridem potitus. Ita Selſenſis ille Principatus diſcerptus, & nobilior ejus pars Germersheimenſi Electoris Palatini Præfecturæ adjecta eſt. Hæc autem Selſam cum duobus vicis Munchhauſen & Keſſelbach comprehendit, de quorum fatis peculiaris inſtituendus jam ſermo.

§. CCCXX.

(*u*) Charta ibid. pag. 61.

(*x*) Charta ap. Tolner. *Cod. Diplom. Palat.* num. 157.

(*y*) Teſte Tabula Geograph. Specklini.

(*z*) Freherus *Orig. Palat.* Part. II. Cap. XVI.

(*a*) Tolner. *Cod. Diplom. Palat.* num. 205. pag. 273. ubi *Neuenburg die veſte auf dem Rhein gelegen mit dem flecken daſur.*

(*b*) *Electa juris publ. Palat.* Part. II. pag. 141.

(*c*) Inſtrumentum apud Freherum *in Orig. Palat.* Lib. II. Cap XVI. pag. 82. Donatio Adelheidis quidem non extat, ſed res ipſa loquitur.

(*d*) Datum diploma Columbariæ III. Kal. Nov. MCCCIX.

Digitized by Google

§. CCCXX.

Selſa ſub Romanis ſtatio militaris, (*e*) ſub Francis caſtrum, (*f*) ſub Germanis per Adelheidam Ottonis M. Imp. uxorem ſec. X. locus converſus in oppidum, quod libertate gauderet Romana, id eſt, legibus regeretur Romanis; cui novam ſimul ord. Bened. Abbatiam virorum illa adjecit, id quod Odilo, (*g*) Biographus Adelheidæ, & Ditmarus Merseburoensis (*h*) teſtantur. *Saletio* Romanis, *Selſa*, *Selſe*, medio ævo appellata. Rhenus, oppido huic & ripæ ſiniſtræ pridem inſidiatus, loco ſuo id dimoviſſe videtur, ita ut Monaſterii Selzenſis locum Rheni alveus jam occupet. In Germanicam Rheni ripam tamen, quod vulgus exiſtimat, (*i*) nunquam tranſiit Selſa. Sub Germanis quater ea mutavit dominationis faciem, unde quatuor ejus oriuntur periodi. Prima ab Adelheide ad Badenſes Marchiones, quibus oppignerata fuit; ſecunda à Badenſibus ad Præfectos Hagenoenſes, tertia à Præfectis his ad Palatinos Electores; quarta vel Palatina ad noſtra uſque tempora, procedunt. Selſa civitas

An. DCCCCXCIII. Otto III. Imp. mercatus liberi, & telonii inſtituendi privilegium cum jure monetandi Abbatiæ Selſenſi conceſſit. An. MCXXXIX. Conradus III. Imp. V. Kal. Jun. Selſenſes in ea, qua Spirenſes, libertate manere juſſit Argentorati, ſalvis tamen Abbatis banno, teloneo atque moneta. Teſtes privilegii fuerunt Fridericus Dux Sueviæ & Hermannus Advocatus loci, qui Marchio Bad. haud dubie fuit. Fridericus I. Imp. Maurimonaſterii oppido An. MCLXIII. & Hoſpitali Hagenoenſi An. MCLXXXIX. privilegia conceſſit Selzæ. An. MCCXIII. Fridericus II. cives Argent. à teloneo, per Rheni alveum de mercibus ipſorum apud *Selſam* exacto & exigendo, declaravit immunes. (*l*)

§. CCCXXI.

An. MCCLVIII. cives Argent. Monaſterium Selſenſe, in quod nonnulli ipſorum inimici ſe receperant, incendio vaſtarunt. Hinc Pontificio fulmine icti damna illata compenſare coacti ſunt. (*m*) At decennio poſt Argentinenſis & Spirenſis Epiſcopi, Comites Leiningenſes, Wernherus de Bolandia, Fr. de Fleckenſtein & civitas Argent. in ſuis ante Selſam caſtris de obſidendi ac deſtruendi hujus oppidi modo convenerunt, quod Rudolpho, Marchioni Badenſi, oppigneratum tunc fuit. (*n*) Oppignerationis hujus mentio quoque apud Herzogium. (*o*) Durante obſidione Rudolphus Marchio cum aggreſſoribus inducias (*treugas*) fecit, intercedente Emichone, Comite Leiningenſi; quibus tamen non obſtantibus Argentinenſes oppidum Selſe rapinis & incendiis devaſtarunt. Rudolphus iisdem induciis confiſus, ſatisfactionem pro damno illato petiit. (*p*) Leiningenſis autem oppidum militis de Banaki, qui Marchioni pecuniam debuit, nomine, tanquam pignus, ſuam in tutelam recepit; ad Epiſcopum Argent. hinc ſcribens: „ Noverit veſtra pietas, me memorie reduxiſſe, quod vos, Dom. meus „ Spirenſis & Dn. de Fleckenſtein, muros & foſſata civitatis Selſenſis deſtruere & com- „ planare promiſiſtis, & deinde domos & homines ibidem reſidentes defendere & tueri. „ Non defendiſtis, imo ipſam civitatem funditus deſtruere permiſiſtis. (*q*) Denique Rudolphus Marchio, omnibus ad devaſtationem munitionum ſuarum *Selſe & Seldenowe*, Rudolfi Imp. juſſu, cooperantibus, firmam reconciliationem An MCCLXXIV. addixit. (*r*) An. MCCLXXXI. Hermannus & Rudolphus fratres, Marchiones Bad. oppidum ſuum Selſe Cunrado Epiſcopo & Eccleſiæ Arg. in feudum obtulerunt fœmininum. (*s*) Biennio poſt Rudolphus I. Imp. Selſenſibus eadem, quibus Hagenoja gandebat, ſalvis tamen Abbatiæ per omnia juribus, privilegia largitus eſt. An. MCCXCIV. Epiſcopus Baſil. apud Adolphum Imp. eos turbatæ pacis publicæ arguit, duos quod cives Argent. in vincula conjecerint. (*t*) An. MCCCXV. Fridericus Pulcher, Ludovici Bav. æmulus, Sunsheim, Imperii villam, Badenſibus Selſæ dedit in pignus. Aliud ejus diploma An. MCCCXXVI. in *Saliſa* datum, in quo ſe Regem Romanorum appellat. (*u*) Badenſis juris.

(*e*) Tom. I. pag. 226.
(*f*) Ibid pag. 706.
(*g*) Odilo in *vita Adelheidis* apud Leibnit. *Scriptor. Brunsv.* Tom. I. pag 265.
(*h*) Lib. IV. pag. 257.
(*i*) *Spicileg. Antiq. Palat. cis Rhenum* pag. 13.
(*l*) Literæ Friderici II. in Tabular. Argent.
(*m*) Literæ Alexandri Pontif. ad Ep. Arg. apud Wencker. *Apparat. Archiv.* pag 177. & Laguille *Preuves* pag. 45.
(*n*) Idem pag. 178. & Laguille pag. 44.
(*o*) *Chron. Alſat.* Lib. III. pag. 63.
(*p*) Literas ejus ad Senatum & cives Argent. vide apud Wencker. *Apparat.* pag. 179. num. 4.
(*q*) Ibid. num. 3.
(*r*) Ibid. num. 5.
(*s*) Chartular. membr. Arg. num. 216.
(*t*) Literæ apud Wencker. *Apparat.* pag. 180. num. 6.
(*u*) Ludewig *Reliq. Mſſ.* Tom. IV. Liber VI. num. 37.

An. MCCCLVI. formula pacis inter Abbatem & cives Selſenſes condita eſt, ex qua trecentis marcis, inter Abbatem, Marchionem Badenſem, vel quemcunque oppidi dominum, & Advocatum Alſatiæ provincialem æqualiter dividendis, mulctandi fuerunt cives Abbatiæ juribus derogaturi. Confirmavit eam Wenceslaus Imp. An. MCCCLXXXII.

§. CCCXXII.

Imperialis. Carolus IV. Argentinenſi & reliquis Imperii per Alſatiam civitatibus An. MCCCLVII. mandavit, ut Advocatum ſuum ſeu Præfectum in diruendis Selſæ & Hagenbachii munimentis adjuvent, viatoribus & peregrinantibus ibi cum inſidiari ſoleant pacis publicæ hoſtes. (x) Marchionem Badenſem tamen, in cujus Selſa poteſtate erat, ulterius perſequi vetuit. Anno ſequenti easdam has civitates, quas nuper exſcindi voluerat, Præfecturæ Hagenoenſi adjecit Cæſar, easque in poſterum ab Imperio non alienandas eſſe ſtatuit. (y) Selſa ergo, ex Badenſium manibus tum liberata, civitas imperialis evaſit. Badenſes vero, de accepto damno apud Cæſarem conqueſti, mille marcas argenti ex vectigali Selſenſi An. MCCCLX. obtinuerunt. (z) Vectigal hoc antea civibus, ut muros oppidi ſui ac turres reſtaurarent, Imperator indulſerat. Carolus autem, priore ſuo, de non alienanda Selſa, decreto neglecto, eam Wilhelmo Præpoſito Erlac. eodem, quem dixi, anno pignus tradidit, (a) cui rei Selſenſes tanto cum ſucceſſu reſtiterunt, ut privilegium de non alienando renovaverit Cæſar, (b) ipſisque præterea civibus alio inſtrumento novum ex vectigali Turonum vel Turonenſem nummum pro continuanda munitione adſcripſerit; (c) de quo tamen Advocato provinciali Alſatiæ rationem redderent. An. MCCCLXV. Carolus IV. per aliquod tempus Selſæ boni publici cauſa commoratus, liberum ibi mercatum permiſit, nullis tributis aut vectigalibus obnoxium, ut literæ ejus ad Senatum Argent. die Martis poſt S. Petri & Pauli ſcriptæ declarant. (d) His integro fere menſe poſteriores literas ibidem ad Epiſcopum Argent. dedit; unde colligimus, diuturnam ſatis moram ejus Selſenſem fuiſſe. Ab hoc itaque tempore Selſa inter liberas Alſatiæ civitates, Præfecturæ Hagenoenſi adſcriptas, ſed ultimo ſemper loco, comparet. (e)

§. CCCXXIII.

Palatina. An. MCCCCVIII. ſenatus quidem Ludovico Palatino, Præfecto tum Hagenoenſi, fidelitatis juramentum præſtitit, (f) ac reliquarum Alſatiæ civitatum imperialium fœderi, cum Ruperto Cæſare facto, acceſſit; (g) ſed & eodem anno Ludovico huic, Ruperti Imp. filio, cum telonio rebusque aliis, ad quas Abbatiam Selſenſem ipſam referunt, civitas pignori data eſt. Allegatur in actis, Abbatiam vi privilegii, de Monaſteriis in Palatinatu ſitis impetrati, Palatino juri ſubjectam fuiſſe. (h) Sigiſmundus coronam ambiens Cæſaream Ludovico Electori An. MCCCCX. promiſit, Selſam in ejus manibus relicturum ſe pignus. (i) Ita filius patri, Elector eligendo civitatis imperialis, nunquam ſibi reddendæ, poſſeſſionem debuit. An. MDLXXV. Fridericus III. Elector academiam equeſtrem, in qua ad ſexaginta uſque nobiles alerentur, Selſæ inſtituit, Selſenſis atque Hertenſis Præpoſiturarum reditibus ei adſcriptis. Cum autem Ludovicus Elector, Friderici ſucceſſor, Auguſtanæ Conf. doctrinam induceret, neque Selſenſis Academia illam admitteret, ſchola hæc abrogata cum aliis, nec deinceps unquam reſtituta eſt; Zwinglianiſmus licet mortuo Ludovico in Palatinatum fuerit revocatus. (l) Carolus Ludovicus, Elector Palatinus, filio ſuo naturali Ludovico, ex Anglica muliere in Anglia genito, *Dynaſtiam Saletionis* conceſſit. Teſtatur id nummus memorialis An. MDCLX. in mortem ejus cuſus, cum imagine juvenili & inſcriptione: *Ludovicus*

(x) Wencker *de Cancellar*, pag. 377. num. 3. ubi in Caroli IV. literis hæc verba: *die veſten Selz, Burg und Statt, u. Hagenbach die veſten zerbrechen u. niderlegen.*

(y) Vid. Laguille *Probat.* pag. 52.

(z) Glaser *Diplomatar. Caroli IV.* num. 158. Per *Tornoſe*, qui in Diplomate hoc legitur, vectigal quoddam ex vini tranſitu aut aliis mercibus intelligitur.

(a) Ibidem num. 195.

(b) Ibidem num. 198.

(c) Ibid. num. 199.

(d) Extant apud Wencker. in *Collect. Archiv.* pag. 381. Albertus Argent. in *Chron.* pag 164. de hoc Caroli IV. itinere quoque loquitur.

(e) Exempla vide apud Wencker. *de Pfalburgeris* pag. 127. & in Continuat. pag. 2. 5. 12. 18. 20. Laguille *Probat.* pag 53.

(f) Laguille *Probat.* pag. 134.

(g) Wencker *de Usburg.* Contin. pag. 5.

(h) *Acta in cauſa Fiſcalis contra Pfalz & Selz* in archivo Palat.

(i) *Electa juris publ. Palat.* Part. II. pag. 163.

(l) Altingius *Hiſt. Eccleſ. Palat.* pag. 216. & 231. & ex hoc Struve *Pfaltzziſche Kirchen-Hiſtorie* pag. 262. & 302. atque Keyser *Schauplatz der Statt Heydelberg* pag. 154.

Ludovicus Dynaſtes de Saletione. In averſa parte Mauſoleum eſt, cum inſcript. *Conſecratio.* (m) An. MDCLXXIV. menſe Martio oppidum à Gallis noſtris occupatum, murisque ejus cum caſtro dirutis omne fere combuſtum eſt; idem & Gemershemio tum accidit. Decennio poſt, renovato cum Germania bello, Reformati civitatis incolæ ſuam deſeruerunt religionem; unde jam Selſa omnis Catholica eſt. Veteris Præpoſituræ reditus cis Rhenum Ludovici XIV. liberalitas alendo Seminario Argent. adſcripſit.

§. CCCXXIV.

Poſt civitatem duo vici recenſendi ſuperſunt, Electori Palatino cum illa ſubjecti: Vici.

Munchhauſen, cujus maximam partem Rhenus, nondum pacatus, abſtulit, ita ut ager ejus in Germanicam Rheni ripam migraverit. Nomen loci Monachorum ſedem indicat, quam Selſenſi antiquiorem nonnulli credunt. Religio & hic mutata An. MDCLXXXIV.

Keſſeldorff & *Keſſelbach*, duplex unius vici nomen, qui in dextra Matræ ripa ſitus, bis mille paſſibus Selza diſtat, verſus Hagenoam.

Muffenheim & *Thunhauſen*, ad proprium Adelheidis quoque pertinentes, à Rheno, in cujus ripa Germanica ſubſtiterant, penitus abſorpti fuerunt.

§. CCCXXV.

Billigheim ſeu *Bellickheim* à Bellona, cui poſt devictum Arioviſtum trophæa & caſtrum Julius Cæſar hic poſuerit, nomen & originem trahere, ex juniorum, antiquitatis expertium, fide refert TOLNERUS. (n) Conradus II. Imp. eccleſiam loci ædificari curavit. Fridericus II. Elector eum in oppidi, foſſa valloque muniti, formam redegit. (o) *Steinweiler.* Otto M. Imp. *cortem Steinwilare*, in Spirigovia & in Comitatu Gerungi Comitis ſitam, Adelheidæ conjugi ſuæ An. *DCCCCLXVIII.* & Otto III. Adelheidis, aviæ ſuæ, rogatu Monaſterio Selſenſi An. *DCCCCXCII.* donarunt. Albertus & Theodoricus de Steinvvilre in charta Epiſcopi Spir. An. *MCLXIV.* pro Abbatia Uterinæ vallis leguntur, cui Abbatiæ Hugo miles dictus Havenere bona ſua in Steinwilre An. MCCLX. tradidit. Vico huic propinquus erat *Arckenvveiler*, qui periit; Steinvilenſes ipſius potiti ſunt agro. *Rohrbach. Impflingen. Erlenbach*, ubi decimas, loco ad Palatinos pridem ſpectante, Pulleri nobiles Ruperto Electori femineum obtulerunt in feudum An. *MCCCLXXXIV.* (p) *Clingen.* Locum hunc Dagoberto II. regiam ſedem aſſignant, qui de Alſaticis & Palatinis Geraidis ante hos trecentos annos ſuas fabulas ſparſerunt. Monaſterium *Blidenveld*, parum inde diſtans, ab eo haud dubie *Clingen-Munſter* vocatum eſt. Præfecturam hanc omnem una cum Godramſtein, Emiconi Comiti Leining. pro quinque millibus aureorum per Cæſares oppigneratam, Rupertus Elector, annuente Carolo IV. Imp. An. MCCCLXI. ſibi redemit: hoc ſimul ornatus privilegio, ut nonniſi cum ceteris Imperii pignoribus, in Palatinorum poteſtate conſtitutis, ſolutione particulari penitus excluſa, Billighemium reſtitueretur. V. Billicheim Præfect.

§. CCCXXVI.

Clingenſe Monaſterium, in loco *Blidenveld*, qui poſtea *Clingenmunſter* vocatus eſt, per Dagobertum II. cum Weiſſenburgenſi fundatum, ſuam quoque Emunitatem ſive Mundatum habuit, uti fundationis inſtrumentum indicat. Res ipſa frequentior fuit, quam nomen. Monaſteria regia plerumque emunitate gaudebant. Clingenſi Dagobertus *Beggelingen, Hibodesheim* & *Seleboven* villas, incertas hodie, donaſſe ſcribitur. Dominium ejus ſeculare ſe deinceps late extendit. Directum Landeckianam Dynaſtiam, quam ſubjungo, reſpexit. Utile ſequentes complectebatur vicos, ad Electorem Palatinum cum univerſis hujus Abbatiæ, in Collegiatam An. *MCCCCXCI.* converſæ, bonis ab An. MDLX. ſpectantes. *Modenbach. Pleſvveiler.* Homines de *Plesvvilre* lectiſternia Abbati afferebant, quando Archiepiſcopus Moguntinus Monaſterium, quod peculiariter VI. Clingenſis Præpoſit.
eum

(m) Nummum hunc rariſſimum vidi in Numophylacio Excellentiſs. Dn. BARONIS DE WREDEN, Miniſtri ſtatus Aulæ Electoralis, qui nummorum Palatinorum ſeriem completam poſſidet.

(n) *Hiſt. Palat.* pag. 51.

(o) TOLNERUS ex *Leodio* pag. 77.

(p) TOLNER *Cod. Diplom. Palat.* num. 166.

Google

eum reverebatur, inviſit. (q) Collapſam arcem *Pleiſsvveiler* Maximilianus I. Imp. Philippo Elect. An. MDIV. abſtulit deditque Alexandro, Duci Bipontino. *Blanckenborn, Oberhofen, Knœringen.* Vici hi omnes, reunionum decretis Francico ſubjecti imperio An. MDCLXXX. paulo poſt ad Catholica ſacra redierunt. (r)

§. CCCXXVII.

VII. Dynaſtia Landeck. *Landeck*, inter Tabernas montanas & Landaviam, caſtrum prope Madenburgum, (s) peculiaris plurium vicorum Dynaſtiæ caput, Leiningenſibus ac Bipontinis Comitibus ſec. XIV. paruit, adeoque veteris Comitatus, qui nunc Ducatus, Bipontini cum Tabernis montanis pars fuit. An. MCCCXXII. Emicho Comes Leining. diviſis cum fratre ſuo patrimonialibus terris, caſtrum *Landechen* cum bonis adjunctis, præter allodium ibidem & bona hæreditaria obtinuit. (t) An. MCCCLXXIX. Hammannus, Comes Bipontinus, dimidiam ſuæ in caſtro ac Dynaſtia Landeckiana portionis partem Ruperto Palatino pignori dedit, hoc pacto, ut pacem caſtrenſem, cum reliquis ejus poſſeſſoribus conditam, ſervaret. Bipontinus ipſe Comitatus ſexennio poſt Ruperto huic Palatino vel venditus, vel in feudum oblatus eſt. (u) Vicos, quos recenſebimus, pleroſque Ochſenſteinii, qui à Clingenſi monaſterio eos in feudum tenuerant, Eccleſiæ Spirenſi An. MDIV. vendiderunt; ubi Electoralis Palatina Dynaſtiæ pars Alexandro, Bipontino Duci, per Maximilianum I. Imp. Philippo Elect. devicto, cum Dynaſtia Cleburgenſi data fuit. Sed rediit illa ad Electorem, qui ipſa Collegiata Clingenſi & univerſis ejus juribus tandem An. MDLX. potitus eſt, poſtquam Collegiatæ huic Carolus V. dediſſet privilegium, ut feuda ſua quæcunque vacatura retineret.

§. CCCXXVIII.

Vici. *Clingenmünſter*, vicus ubi Abbatia primo, dein Collegiata, unde vicus prognatus eſt, ſubſtitit, hoſpitibus in Abbatia commorantibus ſupellectilem præbere tenebatur, uti Alberti Archiep. Moguntini nos charta An. MCXV. docet. (x) Eccleſia hic duplex, Collegiata & parochialis, in qua ſimultaneum. *Gleiſſenzell. Gl isborbach. Gœcklingen.* Vici hujus nomen à Clinga, Dagoberti Regis, quam nonnulli ſomniant, regia ſede, exortum putatur. Sed & hic Dagobertus II. aliquando conſediſſe narratur. (y) *Mornheim; Wolmersheim; Appenhofen; Insheim; Offenbach*, ubi Hugo miles dictus Havenere bona ſua quæcunque Monaſterio Uterinæ vallis An. MCCLX. tradidit. Incolæ hujus triumque proxime ſequentium vicorum omnes Catholicæ ante pacem Riſvicenſem fidei nomina dederunt. (z) *Bornheim; Oberhochſtatt; Lengfeld; Heuchelnheim & Schwachenheim.* Richwinus de *Suevichenheim* in charta Uterinæ vallis An. MCLXIV. occurrit. Loca hæc omnia diploma Maximiliani I. Imp. An. MDIV. quo ab Electore in Ducem Bipontinum ea tranſtulit, ſub Carolo V. reditura ad priorem, & inſtrumentum tranſactionis inter Electorem Palat. atque Spirenſem Epiſcopum anno hujus ſeculi nono factæ recenſent. Spirenſis nimirum dimidiam ſuam Dynaſtiæ Landeck. partem tum Palatino conceſſit, alia multa viciſſim ab illo conſecutus. Palatinus itaque Landeckium nunc omne cum Clingenſi Abbatia, cujus dominio directo ſubditum fuerat, poſſidet.

VIII. Birckenhert. *Birckenhert* cum duobus aliis vicis *Reichsdorf & Bellenborn*, cis Queicham, *Mechtersheim* vicus vero trans Queicham, ſeparatas rationes à reliquis habent. Directio eorum Germanis *Kellerey* dicitur.

§. CCCXXIX.

IX. Vallis Sibeldingen. Vallis Sibeldingen quatuor loca, trans Queicham ſita pleraque, comprehendit. *Godramſtein* cum Billighemio pignus Imperii ad Palatinos An. *MCCCLXI.* pervenit. Incolas

(q) Charta Alberti Archiep. Mogunt An. MCXV. apud GUDENUM *Cod. Diplom. Mogunt.* Tom. I. num. 20.

(r) Vid. Manifeſtum Gallic. apud CORTREJ. *Corp. Juris publ.* pag. 51.

(s) Similis nominis caſtellum in Briſgovia prope Hochbergam, de quo ANNALES COLMAR. ad An. MCCXCVIII. Landeckium noſtrum à Dagoberto Rege jam inhabitatum fuiſſe poſt AGRICOLAM JAC. BEYERLINUS fabulatus in *Antiquit. Palat.* apud MIROIUM *Monument.* pag. 263.

(t) STRUV. *de Allodiis Imperii* pag. 339.

(u) Vid. HERZOG. *Chron. Alſat.* Lib. V. pag. 38. & TOLNER. *Hiſt. Palat.* pag. 57.

(x) Apud GUDENUM in *Cod. Diplom. Mogunt.* Tom. I. num. 20.

(y) *Antiquitates Palat.* in MIRÆI *monumentis* pag. 259.

(z) *Manifeſtum Gall.* in CORTREJI *Corp. Juris publ.* pag. 51.

Incolas magnam vim Uterinæ vallis fratribus intuliſſe, charta hujus monaſterii An. MCL. docet, in qua Marquardus & Hugo de Goderamſtein teſtes nominantur. *Sibeldingen.* Fridericus II. Imp. novæ Anvillenſi civitati, cujus ipſe auctor, *Sibilingen* terminum orientalem An. MCCXIX. aſſignavit. (*a*) *Burckweiler* vicus cis Queicham. *Gleiſſweiler.* Præfectura hæc à Godramſteinio quoque, loco principe, nominatur.

Uterina vallis, Germ. *Uterſthal*, *Euſſerſthal*, vicus Bipontino Ducatui & Queichæ fontibus Sibeldingenſi valle propinquior, Monaſterio cognomini paruit; quippe cui Rabodo, Spir. Epiſcopus, cum Hartmanno Comite de Lobedenburc & Ottone Comite de Alreheim, germanis ſuis, fundum ſuum Uterinæ vallis An. MCL. donavit. Monaſterii hujus bonis Elector quoque Palatinus An. MDLX. potitus eſt. Vici tres, novemque villæ Præpoſituram iſtam componunt. Vici ſunt: *Euſſerſthal*; *Grevenhauſen*; ubi religio mixta ſine templo; *Merlenheim*, ubi Prioratus fuit, Abbatiæ ſubjectus. Sequuntur Villæ: *Geilweiler*, *Rodenbach*, *Breitwis*, *Hilspach*. *Lauberſthal*, *Eſchbach*, *Stockwies*, *Bergwies*, *Lauberwalt*. Ex his omnibus ſolus vicus Merlenheim cis Queicham ſitus eſt. X. Uterina vallis.

Præfectura Germersheimenſi, Cameræ Reunionis decreto, An. MDCLXXX. Galliæ regno adjecta, (*b*) religionis in ea facies octogeſimo quarto & ſequentibus annis ita immutata fuit, ut ubi Reformata ſola fuerant, ſola ſtabilirentur ſacra Catholica. Contigit hoc Germershemii, Selzæ, Hagenbaci, Neoburgi, io circumjacentibus vicis & alibi. (*c*) Præfecturam quidem pacis Riſvicenſis art. VIII. Palatinus Elector recepit, ſed Aurelianenſi Duciſſæ, lite adhuc pendente, centum millia librarum Turonens. ex ea quotannis ſolvenda promiſit. (*d*) Religio.

II. TERRÆ PALATINO-BIPONTINÆ.

§. CCCXXX.

Palatino-Bipontinæ in Alſatia terræ, præter Luzelſteinenſem Comitatum, de quo infra, tres conſtituunt Præfecturas, Tabernomontanam, Gutenbergenſem ac Biſchvillenſem; quarum prima major eſt reliquis, in quinque Præfecturas ſubdiviſa minores: I. *Neucaſtel*, II. *Barbelroth*, quas Præfectus ſine medio regit, III. *Cleburg*, IV. *Weglenburg* & V. *Annweiler*; quæ ſingulæ ab Advocato ſeu Præfecto minore, majori ſubordinato, reguntur. Tabernæ Montanæ oppidum caput omnium eſt, poſtquam Neocaſtellum, priſtina Præfecti ſedes, derelictum. Biſchvillenſis Præfectura cis Selzbacum ſola, reliquæ Selzbacum inter & Queicham ſitæ ſunt omnes. Initium ab oppido principe ducendum. Diviſio earum.

§. CCCXXXI.

Tabernæ Montanæ, *Bergzabern*, ad Vogeſi radices, in uberi ſolo, Bipontini Comitatus atque Pagi Spirenſis pars, à Weiſſenburgo quatnor, à Landavia ſex millibus paſſuum diſtant, ſuoſque ad Romanorum tempora referunt natales. (*e*) Oppidum hoc jura civitatis à Rudolpho I. Imp. rogantibus Eberhardo & Walramo, Bipontinis Comitibus, An. MCCLXXXVI. obtinuit. (*f*) An. MCCCLXXXV. Eberhardus Comes & uxor ejus, Eliſabetha Veldentina, dimidiam Bipontii, Hornbaci ac Tabernarum, caſtrorum atque civitatum, nec non vicorum, ad illa ſpectantium, partem Ruperto Rufo vel Seniori, Electori Palat. 25000. aureorum pretio vendidit: altera parte eidem ſimul in feudum oblata; (*g*) cujus dominium utile cum directo, poſt Eberhardi hujus improlis deceſſum, Rupertus Durus, prioris ex fratre nepos, conjunxit. Ita Tabernæ, Comitatus Bipontini pars ad meridiem extrema, Palatinos apud Principes, ſed paragiatos plerumque, remanſere; ſub quibus Principatus atque Ducatus axiomate paulatim Comitatus ornatus eſt. Separatio ab Electoratu per Rupertum Imp. An. MCCCCX. facta, ubi Stephano, filiorum ejus tertio, (*h*) hujuſque filio Ludovico Nigro, Palatinorum Tabernæ Montanæ.

(*a*) Joannis *Spicileg. Tabular. vet.* pag. 454.
(*b*) *Recueil des Arrêts pour la reunion* &c. pag. 254. & 260.
(*c*) Vid. ſcriptum Gall. hac de re in Corteiji *Corp. Juris publ.* & Laouille Tom. II. pag 277.
(*d*) Totidem ex Neoſtadienſi & Caſareo. Lutrenſi Præfecturis promiſſum pecuniæ, cujus ſumma 200000. flor. Rhenenſes æquavit.
(*e*) Tom. I. pag. 236.
(*f*) *Oratio de Tabernis Montanis* An. MDCCXXX. Bipontii habita. Herzogius in *Chron. Alſat.* Lib. V. pag. 37. ad An. MCCLXXXV. d. 20 Jun. hoc male ponit.
(*g*) Inſtrumentum integrum in Joannis *Miſcell. Hiſtoriæ Palat.* pag. 12. ſq.
(*h*) Tabulæ diviſionis hujus in Tolneri *Cod. Diplom. Palat.* n. 205.

norum omnium, qui ſuperſunt, fatori, An. MCCCCXLIV. Bipontinæ commiſſæ ſunt terræ. (*i*) Ludovico quidem huic Fridericus I. Elector Tabernas Montanas, viginti quatuor diebus obſeſſas, An. MCCCCLV. eripuit, ſed & pace mox inita reſtituit. (*l*)

Pars incolarum potior, Reformatæ religioni addicta, Templum cum Catholicis ab An. MDCLXXXVI. quo incenſum eſt oppidum, (*m*) habet commune. Auguſtanæ confeſſionis ſocii templum ſibi peculiare ante hos triginta annos ſtruxerunt; in arce prius ſacra ſua peragere ſoliti. Nec deſunt Judæi. Magiſtratus civitatis ſculteto conſtat ſeptemque ſcabinis. Viri literati, Flinsbachius, Jo. Wolfius, Jac. Theodorus, cognom. Tabernæmontanus, & alii, hoc ex loco prodierunt. (*n*) Arx, Ducum viduarum ſedes, ſuperioribus bellis non ſemel everſa, à Guſtavo Samuele refecta, Duceque hodierno amplificata eſt.

§. CCCXXXII.

I. Præfectura Neucaſtel.

Neo-Caſtellum inter antiquiſſimas arces montanas ponendum. Berengerus de *Nichaſtel* in veteri Abbatiæ Uterinæ vallis charta An. MCLXX. legitur. Landeckio, Madenburgo & Trifelſæ caſtris vicinum, à Tabernis Montanis bihorio diſtat. Cum Trifelſa pignus imperiale ad Palatinos An. MCCCXXX. pervenit, (*o*) quibus Ludovicus Bavarus An. MCCCXLVI. permiſit, ut mille libras Halenſium in caſtri hujus munitiones impenderent, cum pretio pignoris aliquando reſtituendas. Marcas totidem Carolus IV. Imp. in idem opus ac in Trifelſam reparandam adhiberi conſenſit. Arx hæc everſa à Gallis An. MDCLXXX. Montclario curante.

Leinsvveiler, vulgo *Lentzvvilr*. *Ilbesheim*. *Franckvveiler*. *Albersvveiler*, cujus tamen dimidia pars juris Lœwenſteinenſis, ſeu Præfecturæ Scharffeneckianæ, adſcripta eſt. Siniſtræ Queichæ ripæ vicus hic inſidet, uti & *Queich-Hambach*, viculus, ubi judicium ſanguinis penes Advocatum Imperialem Trifelſæ fuerat. (*p*)

§. CCCXXXIII.

II. Præfectura Barbelroth.

Sequentis Præfecturæ loca, Tabernis montanis vicina, cum iiſdem ad Palatinos Principes deveniſſe videntur. *Barbelroth* vicus. *Druſchvveiler*. *Cappellen*. *Oberhauſen*. *Dierbach*. *Hergersvveiler* viculus. *VVinden*, Eccleſiæ Spirenſis feudum, Eberſteinii & Gemini pontis Comitibus, ac per hos Fleckenſteiniis Dynaſtis, collatum, his cunctis aſſentientibus Monaſterio Hertenſi An. MCCLXX. venditum fuit. *Muhlhofen*. In omni hac Præfectura homines proprii permixti ſunt liberis, quorum plures Electori Palatino parent.

§. CCCXXXIV.

III. Præfectura Cleburg.

Advocatia Cleburgenſis, Selzbaco & Lutera fluviis à meridie & aquilone terminata, in duas diſtinguitur partes, à duabus arcibus, *Cleburg* atque *Catharinenburg*, nomen habentes.

Caſtrum Cleburg.

Caſtrum *Cleburg*, ſolo profundo inſidens, *Cleberg* etiam haud raro vocatur. Gerlacus Dom. de Lympurg & Lodewicus de Iſenburg, cum Godefrido de Eppinſtein, cognato ſuo, Cleburgenſe dominium An. MCCLXXVIII. diviſerunt, (*q*) turris ſeu arcis Cleberg cuſtodes cum Eppenſteinio An. MCCLXIII. parere jam juſſi fuiſſent. (*r*) Huic vero ſex villæ, à Dominio Cleburg. nunc prorſus alienæ, ſcil. *Morle*, *Hollar*, *Ocheſtad*, *Holtzburg*, *Eſchbach* & *Pardebach*, cum omnibus earum juribus obtigerunt. (*s*) Sifridus de Eppinſtein, Godefridi filius, partis ſuæ, quam habuit in caſtro Cleberg, ſemiſſem, ſervata ſibi jurisdictione, Philippo de Minzenberg, affini ſuo, An. MCCCIII. donavit. (*t*) Seculo ſequenti Pulleri ab Hohenburg, Electoris Palat.

(*i*) Inſtrumentum in ſcripto *de Bipontina Domus in terras Leopoldi Veldentini jure* pag. 45.
(*l*) Trithem. *de rebus geſtis Friderici I.* pag. 9.
(*m*) *Theatr. Europ.* Part. XI. pag. 984.
(*n*) De quibus in Alſatia Literata.
(*o*) *Nycaſtel die burg* &c. apud Joannis in *Miſcell. Hiſt. Palat.* pag. 75.
(*p*) Teſte charta An. MCCCLXXX. de qua Joannis in *epiſt. ad Orat. de Trifels* pag. 32.
(*q*) Joannis *Spicileg.* pag. 309.
(*r*) Ibid. pag. 285.
(*s*) Inſtrumentum diviſionis An. MCCLXXX. ibidem pag. 312. ſq.
(*t*) Ibid. pag. 314.

Palat. qui Weiſenburgenſis Abbatiæ vaſallus erat, ſubvaſalli Cleburgum tenuerunt. An. MCCCCXII. Ludovicus Elector Wiricum Pullerum Hagenoæ de feudo hoc, ad maſculos heredes, hisque deficientibus ad filiarum quoque filios tranſituro, inveſtivit. (u) At An. MCCCCLV. Fridericus I. Elector Cleborgum, unde Richardus de Hohenburg variis eum incurſionibus fatigaverat, obſidione cinxit, brevique in ſuam poteſtatem accepit. (x) An. MDIV. Maximilianus I. Imp. præter alias terras Cleburgenſem quoque Dynaſtiam Philippo Electori, quem proſcripſerat, ablatam, Alexandro Duci Bipontino, ob navatam ſibi eodem in negotio operam, contulit. (y) Cleburgum igitur Ducatui Bipontino tum primum acceſſit.

§. CCCXXXV.

Vici.

Rott in chartis legitur *Rode*. *Steinſelz*. In hoc & in ſuperiore vico Epiſcopus Spirenſis tanquam Præpoſitus Weiſſenburg. ſculteti munus confert. *Oberhofen*. Tres hi vici cum Cleburgo, Weiſſenburgenſis Eccleſiæ feuda, Mundato inferiori annumerantur.

Ingolsheim, qui in charta fundationis Weiſſenburg. per *Ingoldeshabe* deſignari cenſetur, (z) & *Hunsbach* Pulleri ab Hohenburg in feudum habuerunt à Cæſare. Carolus IV. Imp. Johanni Pullero fratrem ejus Wiricum An. MCCCLXI. adjunxit. (a) *Hoffen*, feudum quoque Weiſenburgenſe, ab Ochſenſteiniis ad Fleckenſteinenſes, inde ad Hohenburgenſes, & per hos, venditionis contractu, ad Electorem Palatinum devenit. (b) Electori, per Maximilianum I. Imp. An. MDIV. ſpoliato, vinculum feudale An. MDXXI. demum remiſſum eſt. Decimas Capitulum S. Petri Jun. Argent. Wolfgango Duci Bipont. An. MDLXII. venum dedit.

§. CCCXXXVI.

Catharinæburgum.

Catharinæburgum Johannes Caſimirus, Johannis II. Ducis Bipontini frater, familiæ Palatino-Cleburgenſis, vel Suecicæ, auctor, anno ſeculi ſuperioris vigeſimo cœpit exſtruere, idque conjugis ſuæ, quæ Magni Guſtavi, Sueciæ Regis, ſoror erat, nomine inſignivit; ipſa quod plurimum ad ædificium contulerat. Carolus Guſtavus, filius eorum, abdicatione Chriſtinæ, ſolium Sueciæ conſcendens, toparchiam hanc Adolpho Johanni, fratri ſuo, reliquit, cujus filius, Guſtavus Samuel, cum Ducatu Bipontino An. MDCCXVIII. eam conjunxit.

Birlenbach.

Birlenbach Dhanenſes nobiles à Rappoltſteiniis Dynaſtis in feudum tenebant; unde illis extinctis per Eberhardum Dynaſtam Johanni II. Duci Bipontino, pro viginti & duobus millibus aureorum An. *MDCXII.* & ſexennio poſt Johannis fratri, Johanni Caſimiro, pro 30000. flor. venditus eſt vicus, id quod excitando Catharinæburgo primam dedit occaſionem.

Kefenach.

Kefenach Fridericus Ludovicus, Palatino-Landsbergenſis Princeps, An. *MDCLV.* à Landsbergiis nobilibus emit, eumque interjecto ſexennio, Ducatum Bipontinum adeptus, patrueli ſuo, Adolpho Johanni, in augmentum apanagii dedit.

Schoenenburg.

Schœnenburgi dimidiam partem Adolphus ille Johannes, ab Holtzapfeliis An. *MDCLXVI.* coemtam, ditioni ſuæ adjecit. Acceſſit denique pars minima vici *Bremelbach*, ita ut omnis hæc Præfectura novum ſeculi ſuperioris ſit opus. Schœnenburgum nuper Marxiis venditum ab illa avulſum eſt.

§. CCCXXXVII.

IV. Præfectura Wegelnburg.

VVegelnburg, montana prope Fleckenſteinium arx, quatuor cum vicis, cis Luteram omnibus, peculiarem Præfecturam (*Vogtey*) conſtituit, quæ, uti Neocaſtellana, imperiale Ludovici Bavari pignus. (c) Argentinenſes & provincialis Alſatiæ Advo-

(u) Inſtrumentum apud SCHILTER. *Commentat. ad jus feudale Alem.* pag. 337. & TOLNER. *Cod. Diplom. Palat.* num. 167.

(x) FREHERUS *de rebus geſtis Friderici I. Elect.* p. 9

(y) *Den burgſtaden zu Cleberg mit ſamt allen dorfern* &c.

(z) Tom. I. pag. 650. §. LX.

(a) *Die dorfere Honsbach und Ingelzan.* GLAFEY *Anecdotor.* num. 502.

(b) Tranſactio Ludovici Bipontini Ducis cum Abbate Weiſſenburg. An. MDXIX.

(c) In literis oppignerationis An. MCCCXXX. *Wegelnburg die burg* poſtremo caſtrorum loco ponitur. Vid. JOANNIS *Miſcella* pag. 75.

Advocatus, Dom. de Ochſeoſtein, An. MCCLXXII. eam, paci publicæ adverſam, diruerunt. (*d*) In diviſione Palatinatus inter Ruperti Imp. filios An. *MCCCCX.* Weglenburgum Ludovico & Stephano, natu primo ac tertio, fuit attributum. (*e*) At ſeptimo poſt anno Stephanus, Bipontinus Dux, facta cum fratre permutatione, Weglenburgum integrum ſolus accepit. Wolfgangus Dux, Palatinorum Principum, quos cernimus, ſator, caſtrum hoc Johanni à Derſch, viro ſagato, in feudum contulerat. (*f*) Gallis noſtris inviſum, An. MDCLXXX. cum Fleckenſteinio & aliis vicinis disjectum eſt arcibus. *Schœnau*, ubi officina ferraria ſec. XVI. inſtituta. (*g*) *Hirzthal*, quem Fleckenſteinii S. Walpurgis Abbatiæ donaſſe memorantur. *Notwveiler*. *Rumbach*. Præterea homines quidam in Bobeothal, Schlettenbach & Finſternheim, qui vernacule *Kanigsleuth* dicebantur, Wegelnburgo erant adſcripti. (*h*)

§. CCCXXXVIII.

V. Præfectura Anweiler. Caſtrum Trifels.

Trifels, caſtellum triplex, oatura ſimul & arte munitiſſimom, (*i*) à tribus rupibus, quibus impoſitum, nomen accepit. Duæ valles tria hæc caſtra diſtinguunt. Duo minora, peculiari nomine non prædita, à majore pendebant. Queicha, vallem & Aovillam mediam perluens, Trifelſam ponit à dextra, cujus turris quadrata præalta, quadratis lapidibus conſtructa, fere integra ſupereſt. Puteus profundus, & rudera capellæ, in qua inſignia Imperii ſec. XIII. aſſervata, ſuperſunt. Turris peculiaris impoſita puteo, ut eſſet in tuto. Ad pedes caſtri Anvilla oppidum & vallis, vitibus & arboribus frugiferis conſita, viſu amœoo conſpicitur.

Auctor Trifelſæ ignotus. Commenta ſuot Jac. Beyerlini, (*l*) qui Tribochum quendam, Druſi in his Rheni partibus legatum, arcem hanc Sequanis oppoſuiſſe, & à ſuo nomine *Tribochum*, unde ſub Francis Trifels enatum ſit, appellaſſe ſcribit. Tolnerus (*m*) atque Zeilerus (*n*) Fridericum I. Imp. auctorem ejus falſo crediderunt. *Triveles* Henrico V. Imp. An. MCXIII. redditum Annales Hildesheim. (*o*) memorant. In *caſtello Trifels* idem Henricus V. morti proximus, corooam ceteraque regalia reponi juſſit An. MCXXV. donec alius poſt ipſum eligeretur Cæſar. (*p*) Antea Adelbertum, Moguntinum Archiepiſcopum, ſeditionis reum, per tres annos in *Drivels* detinuerat captivum. (*q*) Fridericus I. Imp. monaſterio Hertenſi diploma *Trivelis* An. MCLV. dedit. Heoricus VI. filius & ſucceſſor ejus, Margaritam archipiratam & Richardum Comitem, Imperatricis conſanguineum, luminibus privatos, æternis vinculis apud *Trivels* damnavit. (*r*) Sed &, quod notatu dignum, Richardum Angliæ Regem, ex terra ſancta reducem, quem Leopoldus Auſtr. prope Viennam ceperat, ipſique pro ſexaginta mill. marcis veodiderat, in caſtellum Trivellis deduci juſſit; (*s*) unde nullum aotea captivum rediiſſe Mathæus Paris ſcribit, (*t*) qui Triballis illud corrupte vocat. Heoricus VI. etiam pecuniam atque theſauros maximos in Apulia, Calabria Siciliaque collectos, Trifelſæ depoſuit, (*u*) quæ hinc ærarium ſimul ac inſignium Imperii tutelaris evaſit.

§. CCCXXXIX.

In caſtrum hoc Conradus, Spirenſis atque Metenſis Epiſcopus, Philippi Regis, nuper deſuocti, Cancellarius, An. MCCVIII. ſe cum inſignibus Imperii contulerat; non prius Ottoni IV. Imp. ea redditurus, quam in munere Cancellarii denuo confirmatus eſſet. (*x*) Hæc inſignium retentio forte cauſa fuit, ob quam Otto IV. ſigno crucis, non ſceptro, in ſigillis eſt uſus. (*y*) Ottonis ſucceſſor, Fridericus II. Imp. Trifelſam & Landscronam, fortiſſimos borealis atque auſtralis Alſatiæ limitum, in ſuam pote-

(*d*) Kosmioshov. Cap. V. pag. 318.
(*e*) Tolner. *Cod. Diplom. Palat.* num. 205. pag. 153.
(*f*) Herzog. *Chron. Alſat.* Lib. III. Cap. LVIII.
(*g*) Idem Lib. III. pag. 58.
(*h*) Transactio Ludovici, Ducis Bipontini, cum Abbate Weiſſenburg. An. MDXIX.
(*i*) Verba Trithemii in *Annal. Hirſaug.* ad An. MCCXXXV.
(*l*) *Antiquitat. Palat.* apud Mirоium *Collect. Palat.* Part. I. pag. 251.
(*m*) *Hiſtor. Palat.* Cap. II. pag. 83.
(*n*) *Chorographia Palatinatus* pag. 11.
(*o*) Apud Leibnit. *Scriptor. Rer. Brunsvic.* Tom. I. pag. 738.
(*p*) *Chron. Magdeburg* in Meibomii *Scriptor. Rer. Germ.* Tom. II. pag. 325.
(*q*) Joannis *Rer. Moguntiac.* Lib. V. notat. 3. pag. 535.
(*r*) Otto de S. Blasio ad An. MCXCV. in Urstisii *Scriptor. Rer. Germ.* pag. 220.
(*s*) Teſte ipſo Richardo in Epiſtola ad Alienorem matrem apud Rymer. *Actor. Publ.* Tom. I. pag. 80.
(*t*) *Hiſt. Angl.* pag. 121.
(*u*) Otto de S. Blasio Cap. XL. pag. 219.
(*x*) Trithemius *Annal. Hirſaug.* ad An. MCCVIII & Conradus Ursperg. in *Chron.* p. 312.
(*y*) Heineccius *de ſigill.* pag. 104.

poteſtatem armis redegit An. MCCXV. (z) Quadriennio poſt civitatis atque monetæ cudendæ jus, ob caſtri imminentis ſingularem dilectionis prærogativam, Anvillenſibus ille conceſſit, ut quod ex ea provenerit, ſuper *caſtrum noſtrum Trifels* ſerviat. (a) Trifelſam quoque confugit Friderici II. Imp. filius, ut juſtam patris, adverſus quem inſurrexerat, iram effugeret. Godefridus Colon. ad An. *MCCXXXV.* ita: (b) Rex Henricus... " non perſolvens, quæ promiſerat, nec reſignans caſtrum *Drivels*, quod „ habuit in ſua poteſtate, juſſu patris Imp. eſt cuſtodiæ mancipatus. „ Conradus IV. alter Friderici II. filius, caſtrum Trivels & auguſtalia in eo aſſervata cimelia An. MCCXLVI. è manibus Iſengardæ, Philippi de Falckenſtein uxoris, cujus cuſtodiæ Cæſar ea commendaverat, recepit. (c)

Wilhelmus, Hollandiæ Comes, in Conradi IV. locum ſurrogatus Imperator, præcipuam felicitatis ſuæ partem reputavit, quod expugnata Trifelſa majeſtatis Cæſareæ nactus eſt ſymbola. En verba ipſius, ad Egmondanum Abbatem ſcripta: (d) „ Accedat „ tibi ad cumulum gaudiorum, quod caſtrum *Driesvelt* & inſignia Imperalia, diadema „ videlicet cum multis ſanctuariis & ornatu ineffabili, lanceam & coronam in noſtro „ dominio jam habemus & pacifice poſſidemus. „ Urbanus IV. Papa in epiſtola, ad Richardum Imp. Romanorum Regi coronato civitates, oppida, caſtra, & *ſpecialiter caſtrum de Treveles*, aſſignanda eſſe perſcribit, (e) manifeſto indicio, inter omnes Imperii arces noſtram eminuiſſe Trifelſam; quem Falckenſteinii Dynaſtæ in ſua denuo poteſtate habuerunt An. MCCLXVI. Advocati forte Cæſarei, cujus muneris in charta An. MCCCLXXX. mentio fit. (f) Fabulas vulgi de caſtro hoc ſilemus.

An. MCCCXXX. Trifelſa quoque, uti Germershemium, Gutenberga & alia, pignoris imperialis nomine, Palatinis Comitibus à Ludovico Imp. tradita, (g) eos ſemper, quos Tabernæ montanæ, dein habuit Dominos.

§. CCCXL.

Anvveiler civitas formæ quadratæ, quam dividit Queicha. Trecentis habitata civibus, ac muris foſſisque munita, præclaris ab origine ſua juribus gaudet. Originem Friderico II. Imp. debet, à quo & Spirenſis civitatis leges, & immunitatem à teloneis, & aſyli, monetæ, aliaque privilegia, villa cum adhuc eſſet, An. MCCXIX. obtinuit. Diploma hoc, cujus authenticum in curia civitatis inſpexi, (h) Herzogium (i) atque Tolnerum (l) refellit; qui muros & eccleſiam hujus oppidi à Beatrice, Friderici I. Imp. uxore, conſtructos exiſtimant. Terminos novæ civitatis agri Diploma definit, orientalem *Sibiltingen*, auſtralem *Menechinvillare*, hodie Menchweiler, borealem *VVinkhenfels*, occidentalem *Druſiſele*, quod interpretantur nonnulli Druſchweiler. Locum pro villa *Mornsbrunnen* commutatum, Friderici II. proavus, Suevorum Dux, jam poſſederat. At exſtinctis his Ducibus plene imperialis civitas evaſit Anvilla, quæ privilegiis à Rudolfo I. Adolfo, Alberto I. & Henrico VII. confirmatis & auctis, (m) cum Trifelſa tamen Palatinis Comitibus oppignerata eſt An. MCCCXXX.

Anvveiler civitas.

Anvillenſi advocatiæ tandem annumeratur *Sarenstal* vicus trans Queicham, & pars Bipontina vici *Hinder-Weidenthal*, de quo in Dynaſtia Dhanenſi Spirenſis Epiſcopi. Ceterum advocatus Anvillenſis vicinæ Falckenburgenſi Dynaſtiæ, inter Bipontinos Duces & Comites Leiningenſes diviſæ, ſimul præfici ſolet. Caſtrum Falckenburg tamen omnino eſt Leiningenſe.

§. CCCXLI.

Gutenberg ſeu *Gutenburg*, caſtrum antiquum, inter Weiſſenburgum & Tabernas Montanas altiſſimo monti impoſitum, peculiari decem vicorum Dynaſtiæ præfuit, ab Imperio

Gutenberg caſtrum.

(z) Albertus Stad. pag. 301. ubi pro Trivels *Trinet*, & pro Landscron *Ladescrone*. Conf. ſupra pag. 61.

(a) Diploma apud Johannis in *Spicileg. Tabular.* pag. 455.

(b) Apud Freher. *Scriptor. Germ.* Tom. I. pag. 400.

(c) Teſtes literæ Conradi IV. in Tabular. Bipont. de quibus Joannis in *Epiſtola ad Orationem de caſtro Trifels* Biponti An. MDCCXXVI. habita.

(d) Jo. de Becka in *Chron.* pag. 87.

(e) Leibnit. *Cod. Diplom. Prodr.* pag. 12. Du Mont *Corps Diplom.* Tom. I. pag. 217.

(f) Joannis in epiſtol. allegata pag. 32.

(g) Joannis *Spicileg. Tabular.* pag. 75.

(h) Edidit illud Joannis in *Spicileg. Tabular.* cit. pag. 453.

(i) *Chron. Alſat.* Lib. IX. Cap. I.

(l) *Hiſtor. Palat.* Cap. II. pag. 83.

(m) Joannis loco cit. pag. 500.

Imperio quoque ad Palatinos tranſlatæ. Landolfus de *Gudenburg* An. MCL. & Udalricus de *Gutenbwrbc* An. MCLXX. viri ingenui, in Abbatiæ Uterinæ vallis memorantur inſtrumentis; ille tanquam miniſterialis Spirenſis Eccleſiæ, hic tanquam teſtis; unde arcis noſtræ vetuſtas elucet.

Dynaſtia Gutenberg. Dynaſtiam Gutenbergenſem, Leiningæ Comitum pignus imperiale, Ludovicus Bavarus Imp. recepta nova pecuniæ ſumma, cum Germershemio, Trifelſa, Neocaſtello &c. Rudolphi fratris ſui filiis, Palatinis Comitibus, An. MCCCXXX. oppigneravit, id eſt, ex Leiningenſium manibus eam reluendi poteſtatem fecit. Reluitio conſenſu Caroli IV. Imp. quadraginta millibus aureorum, comprehenſo Falckenburgo, An. MCCCLXXVIII. facta; ſed ita, ut anno ſequenti caſtrorum horum dimidia pars, ac vicorum, ab illis pendentium, dodrans Leiningenſibus pignoratitium redderetur in feudum. Res hoc in ſtatu uſque ad An. MCCCCLXIII. permanſit, quo Schafridus Comes, à Lichtenbergenſi Dynaſta captus, pro recuperanda libertate Gutenbergam victori ſuo conceſſit. Lichtenbergenſis vero eandem Friderico I. Electori & Ludovico Nigro, Duci Bipontino, reliquæ Dyhaſtiæ partis poſſeſſoribus, pro ſeptem millibus aureorum, ut inter ſe antea convenerant, eodem anno vendidit; unde Dynaſtia hæc univerſa inter Electores & Bipontinos Duces, non obſtante gravi Leiningenſium querela, æqualiter partita fuit. Linea Electorali An. MDLIX. extincta, pars ejus ex pacto, Heidelbergæ ſexennio prius de hac ſucceſſione inito, (*n*) Bipontinæ ac Veldentinæ familiis obtigit, ſoli Veldentinæ mox alia transactione relinquenda. Hæc cum An. MDCXCIV. quoque defeciſſet, inter ſuperſtites Palatinos Principes de hereditate ejus diu diſputatum eſt. Omnis denique lis anno ſeculi noſtri trigeſimo tertio conventione terminata; qua Chriſtianus III. novus Dux Bipontinus, huc uſque nonniſi partis poſſeſſor, totam denique Dynaſtiam ſolus obtinuit. Bipontinam antea partem, à Ducatu ſeparatam, apanagii titulo Adolphus Johannes, ac filius ejus Guſtavus Samuel, donec hic Ducatu ipſo potiretur, ab An. MDCLXV. poſſederant.

§. CCCXLII.

Minfeld. *Minfeld*, vicus Dynaſtiæ princeps cum caſtro, turribus, foſſis ac muris cincto, quod Præfecti nunc ſedes. Henricus III. Imp. " decimam in loco *Mundevelt* dicto „ cum capella *Friccbervelt* aliisque villis illuc pertinentibus „ Abbatiæ Selſenſi An. MLI. donavit. Eccleſiam ipſam loci Sixtus IV. Papa huic Abbatiæ ſubjecit An. MCCCCLXXX. Dimidiam, quam Abbas habuerat, jurisdictionem Fridericus I. Elector dono accepit, caſtrum, Leiningæ Comitibus obnoxium, An. MCCCCLX. armis & igne disjecturus. (*o*)

Freckenfeld. *Freckenfeld.* Donationem bonorum, hic & Minfeldæ per Cunonem quendam Comitem Eccleſiæ Spirenſi factam, Otto II. Imp. An. DCCCCLXXXII. confirmavit. (*p*) Capellam loci Henricum III. Selſenſi Monaſterio dediſſe, paulo ante oſtendi.

Vici reliqui. *Kandel* à longitudine ſua, quæ ſemileucæ ſpatium implet, frequentius *Langen-Kandel* dicitur. *Minderſchlag* & *Hefel* unum cum illo parochum atque ſcultetum habent. *Nider - Otterbach* & *Ober - Otterbach* jurisdictione Selſenſis Abbatiæ cum Minſelda An. MCCCCLVI. liberati ſunt. Scultetatum prioris vici Dynaſtæ Fleckenſtein. ineunte ſec. XV. feudi Selſenſis titulo poſſederant. *Volmersweiler*, vicus inter duos Otterbach medius. *Rechtenbach*, ubi Weiſſenburgenſis Abbas juris dicendi poteſtatem à Leiningenſibus, Dynaſtiæ Gutenberg. olim poſſeſſoribus, ſibi ereptam conqueſtus eſt. Decimas ab eodem Abbate Palatinus Elector An. MDXXI. in feudum recepit. *Dörrenbach.*

§. CCCXLIII.

Præfectura Biſchvillenſis. Tertia Præfectura Bipontina, quæ deſcribenda ſupereſt, *Biſchvillenſis*, duo tantum loca comprehendit, *Biſchweiler* & *Hanhofen*, burgum & vicum.

Biſchvillæ ſita. *Biſchweiler*, olim *Biſchofsweiler*, latine *Epiſcopivilla*, florentiſſimus ad Matram Alſatiæ burgus, Druſenhemium inter & Hagenoam medius, viginti quatuor plateas & octoginta ſupra quadringentos focos continet, quos in quinque diverſas diſtinguunt regiones.

(*n*) Tolner *Cod. Diplomat. Palat.* num. 224.
(*o*) Trithemius *de rebus geſtis Friderici* I. p. 20.
(*p*) *Gall. Chriſt.* Tom. V. col. 720.

regiones. (q) Koenigshovius (r) *Biſchoviswiler*, ab Argentinenſibus, Epiſcopo ſuo Walthero infeſtis, An. MCCXXXVI. combuſtum, primus memorat. Eccleſiæ enim Argentinenſi per aliquot ſecula paruit. Waltherus de Mullenheim, & hoc remoto, Ettendorfii nobiles locum circa An. MCCCXXXII. acceperunt in pignus; ſed ita, ut jus patronatus, quod Wilhelmus II. Ep. D. Petri ſenioris Capitulo dein vendidit, atque judicium ſervaret Epiſcopus. Ab Ettendorfiis in Jo. Kleincunz, civem Hagenoenſem, & Reinboldum Jungzorn, militem Argent. An. MCCCCVI. (s) variasque alias progrediente ſeculo manus, pignus illud tranſivit. Caſtrum interea temporis excitatum, quod Fridericus I. Elector Palatinus, Nypergiis nobilibus eripuit, idque Philippus, Friderici ſucceſſor, ut juſte retineret, Engelhardo & Johanni de Nyperg fratribus An. MCCCCLXXX. octingentos florenos Rhenenſes exſolvit. (t) Kleincunzianam vici partem Eſchnavii, Zornianam Begeri à Blyberg poſſederunt, cum Maximilianus I. Imp. Philippi Electoris, hoſtisque Imperii, ditiones An. MDIV. invaderet. Occupato tum caſtro & vico à Cæſare, Argentinenſis Eccleſiæ, cui Albertus, Philippi agnatus, præſuit, dominium extinctum & Eſchnaviorum pars cum arce Nicolao Zieglero, Cæſaris à ſecretis primario, collata eſt; unde ad Joh. Bockium equitem mox devoluta, ad Fabianum ab Eſchnau emtorem An. MDVI. rediit. (u) Begeri tamen è vico nunquam excluſi fuerunt, donec Matthias Beger, gentis ſuæ poſtremus, An. MDXXXVII. periret, ubi Epiſcopivilla integra penes Ludovicum ab Eſchnau remanſit; qui & ſacra mutaturus, & allodium ſuum, caſtrum ac vicum, à Wolfgango, Duce Bipontino, recepturus erat in feudum, quod ad ſuos ex ſorore nepotes tranſiret. Inter hos Dietricus à Schœnberg, equeſtris exercitus Bipontini in Galliam ductor, cum An. MDXC. occubuiſſet, Flachios à Schwarzenburg, ſororis ſuæ nepotes, in feudo ſucceſſores habuit, quos ob delicta quædam commiſſa Dominus directus circa An. MDC. inde ejecit. Ita & utile Epiſcopivillæ dominium Bipontinis Ducibus vindicatum; pro quo Flachiis, poſt elapſos novem annos, flagitante civitatis Argent. magiſtratu, viginti & octo millia florenorum ſoluta fuerunt.

§. CCCXLIV.

Incrementa.

An. MDCXVIII. Pfalzburgenſes, novum Lotharingiæ Ducis imperium non ferentes, quanquam ipſorum religioni cautum fuiſſet, magnu numero Epiſcopivillam migrare cœperunt, conſcientiæ libertate ac proprio idiomatis Gallici paſtore heic gaviſuri. Incrementa hæc ſecutum Germaniæ bellum maximopere turbavit. Poſt Manſeldianam irruptionem Auſtriaci An. MDCXXIX. & interjecto iterum ſexennio poſt cladem Nordlingenſem Epiſcopivillam non ſpoliarunt tantum, ſed igne penitus vaſtarunt, ut per aliquot annos jaceret exanimis. Reſpiraverat nonnihil An. MDCXL. cum Chriſtianus I. Palatino-Birckenfeldenſis Princeps, à Friderico, Bipontino Duce, ſuoque affine, locum octogies mille florenorum pignus in viginti annos acciperet. At terminus hic ſæpe ac toties prolatus fuit, ut in Birckenfeldenſium poteſtate vicus maneret, donec anno hujus ſeculi trigeſimo tertio Ducatus Bipontini ipſi compotes facti ſunt, adeoque Epiſcopivilla cum Ducatu hoc iterum juncta eſt.

Birckenfeldenſi periodo maxime ſuum illa florem jam debet, ſuum cum ſecum Principem haberet; qui & vetus caſtrum reſtituit, & novos cives Auguſtanæ Confeſſionis ſocios, allexit, Reformatis fere, ut in Ducatu Bipootino, ſolis antea heic admiſſis. An. MDCLXXIII. duplex Epiſcopivillæ circumductum eſt ſeptum, ut ab hoſtibus Germanis tutior eſſet. Vallo & propugnaculis à Germanis An. MDCCV. fuit munita, hoſtibus his ut hiberna ſecura præberet. Sed Galli noſtri, qui Hagenoæ degerant, anno ſequenti munimenta hæc omnia diruerunt.

§. CCCXLV.

Status hodiernus.

Triplex Epiſcopivillæ Religionis ſtatus eſt. Reformatam Jac. Hockgard, paſtor ab ipſo Calvino Argentorati ordinatus, An. MDXLV. introduxit. Germanis juncti ſunt Galli An. MDCXVIII. Reformatis Lutherani An. MDCXL. qui omnes in uno templo

(q) Prima regio vocatur *Schloſs u. Kirch viertel*; ſecunda *das teutſche dorf*, quæ prior omnibus fuit; tertia *das welſche dorf*; quarta *das vorſtatsel*, quæ duæ circa An. MDCXX. à Pfalzburgenſibus advenis conditæ; quinta *das neue gaſſ viertel*, quæ anno hujus ſeculi octavo ædificari coepta.

(r) *Chron. Alſat.* pag. 254. §. LIX.

(s) Herzog. *Chron. Alſat.* Lib. V. pag. 135.

(t) In literis venditionis ſcribitur: *Biſweyler das Schloſs by Hagenauwer forſt an der Moter gelegen.*

(u) Literæ venditionis in Tabulario Epiſcopivillano.

templo ſacra faciunt. Acceſſere ſub Gallica dominatione Catholici, quibus Hanhofienſis eccleſia An. MDCLXXXV. tradita eſt. Magiſtratui XIV. ſcabinorum poſt Præfectum Principis ſcultetus præeſt. Commerciis, quæ Epiſcopivillam maxime illuſtrant, promovendis binæ per annum nundinæ trium dierum & mercatus ſingulis ſeptimanis ibi habentur. Matra navigabilis, quæ prope Druſenbemium jungitur Rheno, locum commerciis reddit aptiorem. Muſici Alſatiæ inferioris, uti ſuperioris Rappoltivillæ, & Sundgoviæ Thannæ, quotannis ſtato die conveniunt. (w)

Caſtrum quadratum, burgo boreale eodemque profundius, unde *Tieffenthal* nominatur, quatuor turribus ac binis foſſis munitum, Chriſtianus I. uti diximus, An. MDCL. renovavit.

Hanhofen, vicus Epiſcopivillæ vicinus, *Hagelnhofen* antiquis vocatus, eidem ſemper cum Epiſcopivilla dominio fuit obnoxius. Ettendorffii ejus auctores ſec. XIV. fuiſſe videntur.

COMITATUS.

§. CCCXLVI.

Comitatus Alſatiæ inferioris.

Landgraviatui & Eccleſiaſticis inferioris Alſatiæ, de qua agimus, Principatibus ſuccedunt *Comitatus*, quorum alios fiſci, alios fundi fuiſſe, ſuo loco annotavi. (x) Fuerunt & mixti, qui de utroque participarunt. Comites fundi nomine tantum Comites erant, revera Dynaſtæ, multorum allodiorum poſſeſſores; at Comitum titulo ornati, quod ab antiquis Alſatiæ Ducibus, vel etiam à Comitibus fiſci, ſuum ducerent genus. Temporum tractu poſſeſſoris character communicatus eſt terris, unde Comitatuum fundi origo, qui origine Dynaſtiæ fuerunt. Comitatuum horum nonnulli ex allodialibus temporis tractu feudales ſunt facti; à poſſeſſoribus oblati in feudum. In claſſem hanc Werdenſis, Dagisburgenſis, imo & ex parte Luzelſteinenſis Comitatus, referendi ſunt. At præter Comitatum provincialem inferiorem, qui ex fiſcali feudalis eſt factus, cujus portio fuit Comitatus Riedenſis, duos quoque alios Comitatus ſeculo XI. & ſequentibus reperio, quorum alter pagenſis, alter urbicus fuit; uterque mere & ſimpliciter fiſcalis. Prior à Tabernarum Alſaticarum oppido ad civitatis Argentinenſis viciniam ſe uſque extendit; poſterior ipſius Argentinæ Comitiva fuit, quod urbes Regiæ antiquitus Præfectum vel Advocatum Cæſareum, ſub Comitis nomine habuerant. De Comite Argentinenſi in ipſius civitatis deſcriptione acturus ſum, de altero nunc ineo ſermonem.

§. CCCXLVII.

Comitatus fiſcalis Anonymus.

Fiſcalis hic Comitatus idem fuiſſe videtur, qui primo ævo *Kirchheimenſis* eſt dictus. (y) Sub Ottone I. ab *Hugone*, adminiſtratore ſuo, (z) ſub Ottone III. & Henrico II. Impp. ab *Eberhardo* Comite (a) nuncupatus: ſeculo XIII. *Comitatus* ſeu *Comitia* ſimpliciter, ſine addito nomine, cœpit appellari. Hugonem iſtum alius Eberbardus Comes ſub Henrico Aucupe præceſſerat, teſte veteri tabolarii D. Thomæ cbarta, qua Richwinus, Argent. Epiſcopus, qui An. DCCCCXXXIII. deceſſit, (b) *manſus VI. in marca Illachirecha* (Illkirch) *ab Eburhartto Comite* emiſſe ſcribitur. Eberhardum ſecundum, quem ſub Henrico II. vixiſſe diximus, alter ſecutus eſt Hugo. Collegiata D. Petri jun. à Wilhelmo Epiſc. Argent. ante portam Argentinæ civitatis, in *Comitatu Hugonis*, An. MXL. conſtructa eſt. Hugonem Gerhardus excepiſſe videtur, cujus memoria ſub Henrico IV. Imp. An. MLXXIV. occurrit. Henricus enim Abbatiæ Selſenſi triginta manſos, diverſis in locis ſitos, donavit; quæ loca, " Sierlenheim nempe, Mellesheim, „ Wlvesheim, (Olvisheim) Lupenſtein, Munmenbeim, Bardeſtede, (Berſtett) Gotde„ nesheim, Oſdervvilre, Wicchersheim, Willingishuſen, Boſſendorff, Richeneshoven, „ Muzenhuſen, in *pago Nortgoe*, *in Comitatu Gerhardi Comitis*, „ ipſe reponit Cæſar.

Comitatus hujus adminiſtratio denique ad Epiſcopum Argentinenſem devenit, quo tempore incertum. Seculo XI. id factum eſſe ſuſpicor. Præcedenti enim Otto II. Comitiæ Argentinenſis judiciorum partem Epiſcopo Erckenbaldo jam tradiderat.

Fridericus

(w) Vulgo *Pfeifferstag* dictus.
(x) Tom. I. pag. 775. §. LXXI.
(y) Vid. Tomus I. pag. 641.
(z) Ibid. pag. 790. §. CII.
(a) Ibid. §. CIII.
(b) *Gall. Chriſt.* Tom. V. pag. 788.

Fridericus II. Imp. cum Bertholdo I. Epiſc. An. MCCXXXVI. in hæc verba convenit: *Proventus villarum* COMITIÆ *æqualiter dividentur.* (c) Bertholdus civitati Argent. immunitatem in *XV. villis Comitiæ*, quæ nominantur, An. MCCXLIII. conceſſit. (d) Rudolphus Habsb. in charta An. MCCLXXV. Hagenoenſibus in eodem Comitatu immunitatem addixit. Sub Bertholdo II. Epiſc. & Ludovico Bavaro Imp. " villæ „ *Comitatus*, quæ vulgariter dicuntur *Graveſchaft*, in quibus Imperium & Epiſcopatus „ omnia habent communia „ hoc ordine recenſentur: (e) " Craſtette, Knœrsheim, „ Meinolzheim, Luppenſtein, Waltolvesheim, Fridesheim, Durningen, Avenheim, „ Nugurte', Uttelnheim, Frankeim, Doſſenheim, Himmelotzheim, (vicus ignotus) „ Offenheim, Belheim, Dungensheim, Kriegesheim, Fulkriegesheim, Pfettensheim, „ Lutenheim, Zeinheim, Uttingen, Berſtette, Druhtersbeim.

Indicant hæc loca, Comitatum à Tabernis Alſaticis ad Argentinam uſque ſe extendiſſe, tractumque Tabernenſis & Kocherſpergenſis maxime præfecturarum, in quibus de eo jam locuti ſumus, occupaſſe. In eodem codice ſcribitur: " Preter hoc in " villis propriis Epiſcopatus & in villis *Comitatus* colliguntur pulli, quando & quantum „ opus fuerit Epiſcopo. „ Ex diſtinctione hac villarum Epiſcopatus in proprias & in Comitatus villas apparet, poſteriores certis ſub conditionibus Epiſcopo fuiſſe conceſſas. Cæſares ei haud dubie Comitatus adminiſtrationem, cum dimidia redituum parte, conceſſerant. Dimidia Comitatus hujus portio, quæ Cæſarea fuit, & ipſa fere omnis ad Epiſcopos pedetentim devenit; quod per oppignerationis, commutationis, venditionis aliaque pacta, factum eſt, ut in ſingulis id vicis ſupra oſtendi. (f) Plura Comitatus hujus acquiſivit Guilielmus III. Epiſc. cui Waldolvishemium, Dingshemium, Doſſenhemium, cum aliis duobus vicis, ad Imperium ex ſemiſſe ſpectantibus, pro S. Crucis oppido, Maximilianus I. Imp. An. MDXII. tradidit. (g)

§. CCCXLVIII.

Similem fiſci Comitatum Spirigovia quoque habuit cis Queicham. Otto M. conjugi ſuæ Adelheidæ " quandam cortem *Steinuuilare* nuncupatam, in *Spirigouue* ſitam, „ in *Comitatu Gerungi Comitis*, cum ædificiis, mancipiis, terris &c. „ ad petitionem filii ſui Ottonis II. An. DCCCCLXVIII. donavit. Otto III. vero Imp. " quoddam „ prædium, *Steinuuilare* dictum, in pago, *Spirichgouue* vocato, ad *Comitatum Wolframi* „ *Comitis*, ſitum, ob interventum claræ aviæ ſuæ Adelheidis &c. „ Monaſterio Selſenſi An. DCCCCXCII. tradidit. Vicus Steinweiler, de quo hic ſermo, prope Billighemium oppidum ſitus, ad Electoris Palat. præfecturam Germersheimenſem nunc pertinet. (h) Henricus III. Imp. eidem Abbatiæ Selſenſi An. MLI. " decimam in loco „ *Mundevelt* (Minſelden) dicto, cum capella *Friechenvelt* aliisque villis in pago „ *Spirichgouue* & in *Comitatu Hugonis Comitis* ſitum, donavit. „ De Minfelda & Freckenſelda ſupra (i) jam actum. Ita Comitatus hujus fiſcalis tres Comites, ſub Ottone I. Gerungum, ſub Ottone III. Wolframum, ſub Henrico III. Hugonem, inter Luteram & Queicham, reperimus. Sed terra illa immediata ſuam quoque cum Comite libertatem amiſit. Ad Palatinos & Eccleſiam Spirenſem omnia fere, quæ Comes Imperialis tenuerat, à pluribus retro ſeculis tranſierunt. Nos jam ad Werdenſis, Dagisburgenſis, Lucelſteinenſis Comitatuum expoſitionem tranſimus. Comitatus Pagi Spirenſis.

COMITATUS WERDENSIS.

§. CCCXLIX.

Alſatia inferior tres Werdas continet, quas inter ſe haud raro confuderunt ſcriptores. Prima Werda ad Rhenum Palatina eſt, (l) altera Lichtenbergenſis ad Suram, (m) tertia Landgraviorum olim, nunc Argent. Eccleſiæ, ad Ellum. Lichtenbergenſem HERZOGIUS (n) atque MEYERUS, (o) in Alſatia ſup. eam quærens, Comitatus noſtri caput graviſſimo errore conſtituunt. Werda apud Benfeldam in ſuperiorem & inferiorem olim dividebatur, quæ nova erroris occaſio. Meyerus per Werdæ tres.

 ſuperiorem

(c) Tabular. Epiſc. Tabern.
(d) WENCKER *de Uſtburg.*
(e) In Cod. MſC. redituum ac feudor. Epiſcopatus Argent.
(f) Vid. ſupra pag. 140. ſqq.
(g) Conf. pag. 90. & 138.
(h) Vid. ſupra pag. 183.
(i) Pag. 190. §. CCCXLII.
(l) De qua ſupra pag. 180.
(m) Scribitur *Woerth*, de qua in Dynaſtia Lichtenberg. infra.
(n) *Chron. Alſat.* Lib. III. Cap. VII. pag. 17.
(o) SCHILTERI *Gloſſar. Teuton.* pag. 851. ſqq.

ſuperiorem intellexit eam, quæ eſt ad Ellum, per inferiorem, quæ eſt ad Suram, cum utraque ſita fuerit ad Ellum. Eodem modo Mœrſpergenſe caſtrum in ſuperius atque inferius erat diſtinctum.

Werda Landgravialis.

Henricus Comes, Landgravius, ſuam Werdæ ſuperioris partem An. MCCXXXII. Eccleſiæ Argent. cum nonnullis curtibus & vico *Eley* in feudum, ad filiarum quoque filios, vel, ſi ipſe liberis careret, ad eum, quem heredem deſignaret, tranſiturum, obtulit. (*p*) Inferioris Werdæ mentio fit in Emichonis Wildgravii charta An. MCCLXV. qua *Hipfensheim* vicus, ut Werdenſium allodium, ei ſubjungitur. (*q*) Villam *Ippensheim* Henricus Landgr. uxori ſuæ pro quingentis marcis argenti jam An. MCCXXXVIII. obligaverat. (*r*) Curia Comitis (*Graven-hoff*) in *Hupfensheim* An. MCCCXL memoratur.

§. CCCL.

Dubia Comitatus loca.

Gentilitiis his Werdenſium bonis feudalia plura, quæ in Landgraviatu inferiore expoſui, acceſſerunt. Oblata, num collata fuerint, de pleriſque incertum. *Franckenburgum* cum omni Comitum banno, (*s*) nec non vicos *Hundesheim* & *Oſthus*, juxta Ellum prope Werdam ſitos, equidem oblatos crederem. Pars caſtri Werdenſis qua ratione feudalis evaſerit, novimus. Sed & novimus, caſtrum totum feudale fuiſſe, cum Epiſcopo Arg. Landgraviatus venderetur. Quando autem altera pars quoque Epiſcopo fuerit oblata, chartæ non docent. Uti vero cum priore parte vicus *Eley* & aliquot curtes oblatæ fuerunt, ita cum altera alii quoque vici, ab eo pendentes, haud dubie oblati ſunt. Werdenſis proſapia, tam antiqua uti videtur, Etichonida, opulentiore patrimonio debuit eſſe inſtructa. Lubens ergo & Præfecturæ Marckolsheimenſis vicos, (*t*) ut & Valvam, Enſhemium, Dubinghemium, Flexbergam & Bergbietenhemium, ſub-feuda Landgraviorum, (*u*) gentilitiis eorum terris accenſerem, obſcuritas temporum niſi ſilentium imponeret. Eccleſia Argent. cur tam liberalis in Werdenſes fuiſſet? Plurima hujus Eccleſiæ feuda, caſtra præſertim & vicos, oblata fuiſſe, vel ex iis, quæ de feudis ejus allata ſunt ſupra, (*w*) comperiet lector.

Werdæ fata poſteriora.

Ceterum Epiſcopus caſtrum Werd, à Landgraviis receptum, Geroldseckiis Dynaſtis cum pacto de retrovendendo An. MCCCLXVIII. vendidit. Geroldseckios exceperunt Zornii, cum quibus Epiſcopus litigans à Camera Imp. ſententiam An. MDXLII. impetravit, ut caſtrum ſibi redimere liceret, redditis prius, quæ in ejus ædificia Zornii impenderant. (*x*) An. MCCCCLIV. tamen Henricum de Landſperg, Ludovicum de Andlau, equites, & Jo. Conradum Bock, caſtrum Werd, ut pignus Epiſcopi, tenuiſſe, charta quædam nos docet, à Sculteto & juratis Werdenſibus ſignata; unde caſtrum inferius, quod omnino interiit, tum extitiſſe colligimus.

COMITATUS DAGESBURGENSIS.

§. CCCLI.

Caſtrum Dagsburg.

Dagsburg, *Tagesburg*, Gallice *Dabo*, caſtrum antiquiſſimi nominis, quod à Dagoberto Rege accepiſſe nonnulli crediderunt, medio in Vogeſo & Comitatu cognomine ſitum, vetus ac novum extitit; utrumque interiit. Vetus inſederat monti, quem à S. Leone Papa, ex Dagisburgenſium Comitum ſanguine ibi nato, *Leonsberg* vocant, ſacello adhuc ſuperſtite, quod religionis cauſa frequentes inviſunt vicini. Novum, majus longe atque validius, (*y*) quod Leiningenſes maxime Comites, Dagisburgenſium ſucceſſores, inhabitarunt, leuca fere diſtans à veteri, à Gallis noſtris An. *MDCLXXVII.* deditione captum, atque biennio poſt d. 23. Nov. pulvere pyrio ita deſtructum eſt, ut nuda ejus area ſuperſit. Ex Andlavienſi Abbatiali Epiſcopale Argentin. ut mox dicetur, feudum evaſit.

§. CCCLII.

(*p*) Conf. ſupra pag. 131. §. CCXXIII.
(*q*) *Parerga Getting.* Tom. I. Lib. II. pag. 114. & 116.
(*r*) Ibid. pag. 105.
(*s*) De quo ſupra pag. 162.
(*t*) De quibus ſupra pag. 159. §. CCLXXV.
(*u*) Supra pag. 132. §. CCXXIV.
(*w*) Pag. 166. ſqq.
(*x*) WEHNERI *Obſervat. Pract.* voce *Ablaſung.*
(*y*) Imago ejus in *Topographia Alſatiæ* ZEILERI pag. 13.

§. CCCLII.

Cognominis vicus ſubjacet caſtro, qui ultra centum continet focos. Eccleſiæ, ad diœceſin Argent. relatæ, patronus eſt Comes. *Haube* & *Schæferhof*, viculi recentes, Dagsburgenſi parochiæ adſcripti. Vici Comitatus.

Hohmert peculiarem ſibi parochum An. *MDCCXLVIII.* demum accepit, qui Epiſcopo Metenſi ſubeſt.

Hartberg à caſtro gentilitio Comitum Leininga-Dagisburg. & à Comitis nunc regnantis nomine *Carlshutte* vocatur officina vitriaria, cui ante quadraginta hos circiter annos lignorum uſus pro annuo ducentorum flor. cenſu emphyteutico datus.

VValſchied ingens quoque diœceſeos Metenſis vicus, cujus incolæ præ reliquis duri ac feroces. Eccleſia *VValſcheide* tota cum conductu in Hiſſenſis Monaſterii bonis refertur à S. Leone. (z)

Abreviiler, Germanice *Elberſweiler*, ob Saræ vicinitatem, quæ lignorum commercio commoda, ceteris Comitatus hujus locis ditior atque nobilior. Eccleſia *Elberſwylre* tota cum conductu & omni integritate in eadem S. Leonis bulla Hiſſenſi cœnobio adſcribitur. Romanicum in eo viget idioma. Litigioſum jus patronatus Epiſcopus Metenſis exercet. Vicinus ei novus viculus *Lettenbach*, ad S. Quirini præpoſituram ſpectans, officina vitriaria, ex qua ille nuper prodiit, inſignis, ubi artificioſa omnis generis vitra, cryſtallis ſimillima, conficiuntur.

Voyer, Germanice *VVeyher*, ad Lotharingiæ fines, Elbersvillanæ parochiæ annumeratur, tanquam filia matri.

§. CCCLIII.

Anguſta, Nivea & Wolflingia valles, (a) ſexaginta familias, ſeparatim ac diſperſim viventes, quæ continent, parochiæ Oberſteigenſi adhærent. Oberſteigenſis Monaſterii, à Dagisburgenſi Comite fundati, cœnobitæ Tabernas Alſaticas An. *MCCCIII.* translati, deinde in Canonicos converſi ſunt; qui illis adhuc reditibus gaudent. *Hohgeſt*, extra montium clauſtra prope VVaslenhemium, cum Dagisburgo Leiningenſes acceperunt in feudum. Villa *Geſede* tamen, Comiti de Leiningen pro ducentis marcis obligata, in Bertholdi II. Epiſcopi & Capituli majoris de reluendis Eccleſiæ Argent. bonis oppigneratis aut venditis inſtrumento An. *MCCCXLIII.* legitur. Jus patronatus ad Capitulum majus pertinet. Magnus ibi ad B. Virginis imaginem confluxus eſt.

VVeyersheimium ad Turrim, inter Epiſcopum Argent. & Leiningenſes diviſum, de quo ſupra, (b) nihil quidem cum veteri Comitatu Dagisburgenſi habuit commune, ſed ad eum tamen hodie refertur.

§. CCCLIV.

Comitatus Dagisburgenſis, Lotharingiæ finitimus & in diœceſin Metenſem excurrens, leucas ſex longus duasque latus, ſilvarum, quæ piſces alunt ac feras, plenus, ſub Leiningenſibus, ad quos ſec. XIII. pervenit, hodie longe contractior, quam ſub antiquis Comitibus fuit. Dagsburgicas terras, ut fertiles admodum atque vicis excultas, RICHERIUS SENON. (c) ſec. XIII. ſcriptor laudavit. Magnarum certe plurimarumque veteris & medii ævi habitationum veſtigia, quæ in pleriſque montuoſorum illorum tractuum partibus adbucdum viſuntur, Comitatum incolis abundaſſe demonſtrant. Præter Hiſſenſe vero, S. Quirini, Steigenſe aliaque Cœnobia, à Dagsburgenſibus fundata, Bernſtein, Girbaden & Ringelſtein caſtra cum aliis vallis Bruſcanæ locis, nec non Turqueſtein & Herrenſtein caſtra cum oppido Sarburg, à Comitatu hoc, ad Leiningenſes tranſituro, abſtracta fuerunt; prioribus ad Argentinenſem, poſterioribus ad Metenſem Epiſcopos devolutis. Mortua ſcilicet Gertrude Comitiſſa An. *MCCXXV.* gentis Dagsburgicæ ultima, de ſucceſſione ejus diſputatum. De Egisheimenſi Comitatu, Comitatus fata.

quem

(z) In bulla circa An. ML. data, apud CALMET *Hiſt. de Lorraine* Tom. I. *Preuves* pag. 431.

(a) *Engen- Schnee- und Wolfflinger-thal.*

(b) Pag. 160.

(c) *Chron.* IV. 21. add. *Chron. Met.* apud DACHERY Tom. II. pag. 232.

qnem etiam poſſederat, ſupra jam actum. (*d*) Dagisburgenſem Hermannus & Heinricus, Marchiones Badenſes, Gertrudis, ſuæ ex ſorore neptis, allodium, ad ſe pertinere rati, cum Bertholdo, Epiſcopo Argent. cum univerſo jure An. *MCCXXVI.* donarunt; (*e*) quod Sigebertus Landgravius ſolenni firmavit ſententia. (*f*) Conſenſit etiam Hedwigis, Abbatiſſa Andlavienſis, à qua caſtrum Dagesburc vinculo feudali pendebat, modo ſibi cenſus, ab antiquis temporibus debitus, ſolveretur quotannis.

§. CCCLV.

Ita remoti ſunt Brabantiæ Duces, qui ſe quoqne Gertrudis heredes dixerant, & ſanguiois (*g*) & promiſſionis Cefareæ, à Philippo Imp. An. *MCCIV.* impetratæ, (*h*) juſtitia innixi; ſed non remotus erat Leiningenſis Comes Simon, cui Gertrudis poſt duos Theobaldos, Lotharingiæ Principem & Campaniæ Comitem, nnpſerat, uxoris ſuæ, quanquam ſine prole defunctæ, patrimonium è manibus dimittere noleos. Imo & frater ejus Fridericus Comitatu potitus eſt. Cum hoc Epiſcopus Argeot. tandem An. *MCCXXXIX.* ita tranſegit, (*i*) ut ſibi Girbadam & villas omnes Bruſcanæ vallis cuoi Ringelſteinio caſtro ſervarit; " caſtrum de *Tagesburg* vero cum villulis ibidem „ adjacentibus, prout Symundus frater ſuus, dum vixit, tenuerat in feodum; item „ *Durrenſtein* & *Collrental* cum omnibus eorum pertinentiis . . . nec non villam in „ *Gaſſede* cum omnibus pertinentiis ſuis, excepto jure patronatus „ Friderico in feudum maſculinum contulerit, quod poſteri ejus, Leiningeoſes Comites, hacteuus poſſederunt tranquilli. Obſervaodum tamen, quod *Durrenſteinium* & *Colrenthal*, ignota hodie in Dagisburgenſi Comitatu nomina, periiſſe videantur. Nicolaus IV. in Bulla confirmationis jurium Monaſterii Steigenſis An. *MCCLXXXIX.* Prioratum de *Durrinſtein*, in diœceſi Metenſi ſitum, inter Steigenſium poſſeſſiones recenſet. Geographicam Comitatus tabulam & Romana, quibus abundat, Monumenta expoſuimus alibi (*l*)

Teſſera Comitatus eſt leo niger in flavo, vel albo, ſecundum quosdam, (*m*) alveolo, quem limbus rubeus circumdat. Toti Laterculo ſuperinducta ſuot octo ſceptra aurea, liliata, in crucem & decuſſim diſpoſita. (*n*) Sceptra hæc liliata Francici feudi originem declarare, autumavit Herzogius. (*o*) In Lichtenbergenſis Dynaſtiæ teſſera cum & leo niger & limbus ruber occurrant, nomenque Dagsburgi, *Caſtrum dei*, Lichtenbergæ vero *Montem lucis* deſignet, nata hinc quoque Herzogio conjectandi occaſio, utrumque caſtrum & gentem utramque communes babuiſſe origines, chartæ omnes & moonmenta quum contrarium demooſtrent. Leiningenſes, qui Comitatum hunc poſſident, Leininga-Dagsburgenſes ſe vocant.

COMITATUS LUCELSTEINENSIS.

§ CCCLVI.

Comitatus limites ac ſitus.

Lucelſteinenſem Comitatum verſus meridiem Salmenſis, ad occaſum Sarwerdenſis, ad boream Bitenſis Comitatus contingunt; qui cum Albimontano, Homburgenſi, Sarburgenſi, Bipontino, Sponheimenſi &c. in trans-voſagicis Lotharingici regni partibus, inter Lotharingiæ & Alemanniæ Ducatuum fines, à temporibus ſec. X. pedetentim ſunt orti. Luzelſteinenſis hodiernus longe minor eſt veteri. Weſtraſiæ eum vindicant Palatini ſcriptores, (*p*) quod Pfalzburgenſis Principatus, qui Comitatus hujus pars fuit, & vicus Zillingen, ad eundem hodieque pertinens, in Weſtraſia poſiti. (*q*) Uti vero Weiſenburgum in Wasgovia, Phirretum, Altkirchium, Thannæ, in Sundgovia ſitæ, annumerantur Alſatiæ, ita & Weſtraſiæ pagi portio Provinciæ Alſatiæ accedere potuit. Spirigoviæ partem Alſatiæ acceſſiſſe, in ſuperioribus docui. (*r*) Adde, quod Weſtraſiæ

(*d*) Pag. 72.
(*e*) Inſtrum. apud Laguille *Probat.* pag. 33.
(*f*) Ibid. pag. 34.
(*g*) Illuſtrabit hæc Genealogia Dagisburg. Comitum, quam in parte Genealog. infra dabimus.
(*h*) Miræus *Opp.* Tom. III. pag. 75.
(*i*) Inſtrument. vitioſum apud Laguille *Probat.* pag. 38.
(*l*) Tomo I. pag. 529. ſqq.
(*m*) Spener. *Oper. Herald.* part. ſpec. Lib. III. Cap. XLV. §. IV.
(*n*) Vid. Tabulam Inſignium Landgraviat. Comitatuum & Dynaſtiarum. Conſpicitur leo Dagsburg. in monumento ſepulcrali Hiſſenſi.
(*o*) *Chron. Alſ.* Lib. V. pag. 2.
(*p*) Crollius in *Programm. de Weſtraſia*, ubi & alii memorantur. Hachenberg in *Vita Friderici I.* pag. 20. in finibus Alſatiæ, & pag. 38. ad fines Alſatiæ Lucelſteinium ponit.
(*q*) In tabula permutationis inter Nobiles de Landsberg & Munch de Wilſperg An. MDXXVII.
(*r*) Pag. 127.

Weſtraſiæ limes, pro diverſis Geographorum ſententiis nunc latior conſtituatur, nunc ſtrictior. (*s*) Comitatum ſuum Lucelſteinenſem, alia ut omittam, Georgius Joannes, Palatinus Comes, in literis ad Argentinenſes An. MDCLIII. ſcriptis, Alſatiæ inferioris membrum, Lotharingiæ contiguum, ipſe profeſſus eſt. Hodiernum Luzelſteinenſis Comitatus ſtatum deſcripturus ſum primum, atque deinceps exponam ea, quæ à veteri diſtracta ſunt.

§. CCCLVII.

Caſtrum Lucelſtein.

Caſtrum *Luzelſtein*, Lat. *Parva Petra*, (*t*) Gall. *Petite Pierre*, vel à rupe, cui inſidet, minore, vel quod ipſum modicum fuit, nomen obtinuit. Minor eſt rupes intuitu majoris cujusdam, nobis ignotæ. Intelligenda forte vicina rupes *Altebürg*, in qua majus & antiquius aliquod caſtrum ſediſſe indicat nomen. Lucelſteinium, in meditullio Vogeſi, ubi via regia tranſit, in Alſatiæ, Weſtriæ & Lotharingiæ confinio ſitum, ab Hugone Comite Eccleſiæ Argentinenſi An. MCCXX. in feudum oblatum eſt. (*u*) Oblationis hujus virtute Bertholdus II. Epiſcopus Volmarum Comitem An. MCCCXXXIX. compellavit, ut arcem ſibi committeret, donec liber ab hoſtibus eſſet. Oppugnandæ illius cauſſa Argentinenſes cum Hagenoenſibus An. MCCCXIV. fœdus iniverant. (*x*) Rei eventus ignotus eſt. Telonium in Lucelſtein & Einarzhauſen Henrico Comiti An. MCCCLXXXII. in feudum à Cæſare datum. Liberi antea Comites ab Imperii nexu fuerant.

Burcardo Capituli majoris Argent. Præpoſito, ex gente ſua ſolo ſuperſtite, dimidiam Lucelſteinii, ad ſe revertendi, partem Wilhelmus II. Ep. Leiningenſi Comiti, ſororis Burcardi marito, An. MCCCCIII. contulit; quod ut impediret Burcardus, ad matrimonium progreſſus eſt, quartamque arcis partem Ruperto Palatino, Regi Romanorum, eodem anno adſcripſit, in paternæ hereditatis diviſione Ludovico & Stephano, Palatinis Comitibus, (*y*) ac ſeptennio poſt ſoli Ludovico Electori, facta cum fratre permutatione, relinquendam. Ludovico huic ſpes data, ut & in ceteris Lucelſteinii partibus, Eccleſiæ Argent. feudi lege obſtrictis, perituræ Comitum ſtirpi ſuo tempore ſuccederet. Burcardi filiorum imprudentia rem perdidit. Burcardus enim & Guilielmus fratres, Palatinorum vel hoſtes ſovebant, vel infeſtabant amicos, unde Ludovicus IV. Elector An. MCCCCXLVII. (*z*) & poſt quinquennium Fridericus I. eos armis aggreſſi ſunt. Funeſta Luzelſteiniis fuit Fridericiana expeditio. Hi enim neſcio quibus ſtimulis agitati, contra Fridericum, qui vivo Philippo Electore, cujus patruus & tutor erat, Electoris ſibi ſumſerat nomen, inſurgere poſt alios, variisque injuriis ſubditos ejus vexare cœperunt. Obviam ut iis iret Fridericus, magni animi Princeps, collecto numeroſo exercitu, Lucelſteinium duos per menſes ſeptemque dies An. MCCCCLII. circumſedit, hoſtes metu ſeveritatis ſuæ in fugam conjecit, arcemque cum oppido & univerſa illorum ditione, quæ ab arce pendebat, ſuam in poteſtatem redegit; à quo tempore Comitatus omnis in Palatinæ domus manibus perſtitit. Inveſtituræ, quam ab Eccleſia Argent. deinceps conſecuta eſt, formulam An. MCCCCLXII. primom ita mutatam reperio, ut pro Lucelſteinio ſolo & integro dodrans caſtri cum vicis, hominibus juribusque omnibus ad illum ſpectantibus, literis ſuerit inſertus; (*a*) de qua mutationis vi & ſenſu vaſalli cum Domino directo nondum convenerunt.

Franciſcus de Sickingen, Treviris, quos fruſtra obſederat, Alſatiam petiturus, Lucelſteinium admotis ſcalis noctu d. 1. Nov. MDXXII. occupare molitus eſt. Sed incolæ, ſentientes periculum, irritos quoque conatus ejus reddiderunt. Una hæc fuit belli cauſarum, quo Palatinus & Trevirenſis Electores, Landgravio Haſſiæ juncti, oppreſſerunt Sickingium. (*b*) Habitatum deinceps fuit hoc caſtrum à paragiatis Palatinis, quorum poſtremi Veldentini fuerunt. Bipontinus eſt hodie. Caſtrum hoc, Vogeſi cuſtodem, præſidio veteranorum Ludovicus XIV. inſtruxit; ſucceſſor ejus in eodem illud ſtatu conſervat.

(*s*) Crollius loco alleg.

(*t*) Ita vocatur in literis Matthæi, Lotharingiæ Ducis, quibus Henrici, Landgravii Alſatiæ, filios An. MCCXXXVIII. inveſtivit. Vid. *Parerga Gœtting.* Tom. I. Lib. II. num. 4.

(*u*) *Burg Lützelſtein mit allem dem eigen, daz da lit um die burg Lutzelſtein inderwendig einre milen.* Literæ oblationis in cod. membran. tabular. Tabern. ex ſec. XIV.

(*x*) Wenckeri *Apparatus Archivor.* pag. 189.

(*y*) Joannis *Miſcell. Hiſtor. Palat.* pag. 49.

(*z*) Vid. Herzog *Chron. Alſat.* Lib. V. pag. 47.

(*a*) His verbis: *drey theil an der veſte Lutzelſtein mit ihrer zugehorungen, herrſchafften, mannſchafften, dorffern, leuthen, hohen u. nideru gerichten, wildbannen, walden, feldern, waſſern* &c.

(*b*) Casp. Sturm de bello hoc, teſtis præſens.

§. CCCLVIII.

Oppidulum

Oppidulum cognomine aſſidet caſtro. In eccleſiæ parochialis, quæ Catholicis & Lutheranis communis eſt, choro, quem Burcardus Comes An. *MCCCCXVII.* refecit, ut epigraphe exterius inſculpta teſtatur, Luzelſteinenſes duo ac Palatino-Veldentini Principes ſepulti ſunt plures. In vicinia fons eſt, quem minera martis commendabilem dicunt.

Imſtal caſtellum.

Haud procul Lucelſteinio caſtellum *Imſtal* ab Eccleſia Collegiata Neovillar. ad Philippum, Electorem Palat. An. *MDIII.* permutationis pacto pervenit. (*c*) Diſtrictus, ad caſtellum hoc pertinentis, limites liti inter Palatinos & Neovillarienſes occaſionem dederunt, qnam arbiter An. *MDCXXIV.* electus amice compoſuit. Caſtellum in ruinis jacet, villa ſola ſuperſtes.

§. CCCLIX.

Vici Comitatus.

Reliqua Comitatus loca in ſeptem Scultaſias diſtinguuntur:

I. *Weinberg* vicus in duas, Lucelſteinenſem ac Leiningenſem, partes rivulo diſtinctus. Philippus Elector Palat. pro caſtello Imſtal jus patronatus hujus loci Capitulo Neovillar. An. MDIII. tradidit.

II. *Lohr*, ſedes ſculteti. *Petersbach.* Carolus Philippus, Croyæ Dux, Georgio Johanni, Veldentiæ Duci, pro decem mill. flor. An. MDLXXXVI. venum dedit, Imperiale licet feudum cenſeretur. *Frohnmühl. Dieſenbach*, feudum olim Imperiale oblatum. *Hinsberg. Puberg.* Conductus inter hunc locum & S. Quirini Præpoſituram beneficium erat Imperiale. *Wingen* ſuperioris ſeculi bellis priſcum ſuum florem adeo amiſit, ut jam præter officinam & emphyteutas quosdam, cum veteris Monaſterii veſtigiis nihil ſuperſit.

III. *Hambach. Volsburg. Busweiler* ſive *VVeislingen*, bifarinm ejusdem vici nomen, quod uſurpatur promiſcue. *Roſtey*, cujus pars ad Bernholdios nobiles ſpectat.

IV. *Bettvveiler. Durſtel. Adamsvveiler. Gungvveiler.*

V. *Behrlingen. Pfaltzvveyer. VVeſchem. Cranffthal*, ubi monaſterium virginum nobilium fuit, de quo in Alſatia ſacra. *Schænberg. Eſchberg.*

VI. *Hanckweiler. VVintersberg.*

VII. *Zillingen*, cujus trientem unum à Lucelburgiis emerunt Palatini, alium Wilſpergiis primo, dein Landsbergiis An. MDXXVII. & his ita volentibus, ut ære alieno ſe liberarent, Jo. Elverto, Quindecimviro Argent. cujus poſteris cum Burſcheidenſi dominio adhuc paret, in feudum contulerunt. Vicus *Strude* dominio Comitatus directo ſubeſt, feudum maſculinum oblatum Maziliorum de Fouquerolle, qui mediam ibi & infimam jurisdictionem exercent. Triginta quatuor focos jam continet. In agro ejus villam *Hausmanshoff* Steincallenfelſii nobiles poſſident.

§. CCCLX.

Terræ amiſſæ.

Multas inſuper terras Comites Lucelſteinenſes poſſederant, quæ in alienam pedetentim poteſtatem tranſierunt. Sareckianam & Geroldseckianam Dynaſtias, Metenſis Eccleſiæ feuda, non obtinuerunt Palatini. Priorem decem vici ad Saram compoſuerunt: *Altorff*, *Birſingen*, *Goſelingen* ex dimidia parte, *Gunderichingen* ſeu *Goudrechanges*, *Herolzhart*, *Kirchberg* ſeu *Kirprich*, *Rentingen*, *Stenſel*, *Rudingen* & *VVachenburn.* In pluribus tamen eorum Leiningæ Comites aliquid habuerunt juris, quod Metenſi paulatim reſignarunt Epiſcopo. Caſtrum *Sareck*, unde Dynaſtiæ nomen, Lotharingicum fuit pignus. Lucelſteinenſibus autem extinctis, Philibertus Philippus de la Palu, Varembonii Dominus, poſtremorum Comitum ex ſorore nepos, brevique poſt Dynaſtæ Rappolt-

---

(*c*) In charta commutationis hæc verba: *Unſer ſchlæſtlin Imbſtall bey ſeiner gnaden ſchloſs Lutzelſtein gelegen.*

Digitized by Google

Rappoltſteinenſes de iſtis quidem Metenſis Eccleſiæ feudis inveſtiti fuerunt, ſed fruſtra; (*d*) quum Lotharingiæ Duces, invito Domino, illis potiti ſunt. De Geroldseckiana Dynaſtia infra pluribus agetur.

Inter Imperialia feuda ſua Lucelſteinenſes numeraverant *Haſelau*, *VVinden*, *Achen* prope Herbizheim in Comitatu Bitenſi, *VVolſkirchen* ad Saram, *Erlingen* & *Kurzenrode*. Henricus Comes loca hæc omnia Wenceslao Imp. An. MCCCLXXXII. obtulerat, à Comitatu tamen, neſcio quo modo, pridem diſtracta.

§. CCCLXI.

Loca vendita.

Palatina ſub periodo Præfectura Einarzhuſana, ſeu Pfalzburgenſis, ut dein vocata eſt, Lotharingiæ Ducis imperium ſubiit.

Einarzhauſen caſtr.

Einarzhauſen, caſtrum cum vico, Burcardus de Luzelſtein, Præpoſitus Argentiuenſis, acquiſivit, idque Ruperto Imperat. An. *MCCCCIII.* ita tranſcripſit, ut quadrante ejus ſub pacis caſtrenſis conditione Palatinis relicto, reliquum dodrantem in feudum, cujus & fœminæ capaces forent, ab eisdem acciperet. (*e*) Sed nova tranſactione An. *MCCCCXIV.* pro quadrante ſemiſſis Palatinis reſignatus, & ſexui ſequiori ſpes obtinendi feudi adempta eſt. Luzelſteinio capto, banc etiam arcem Fridericus victorioſus An. *MCCCCLII.* facile ſubegit; (*f*) unde Pfalzburgum oppidum ſec. XVI. prognatum.

Pfalzburg oppidum.

Pfalzburgum à Georgio Johanne, Veldentino Principe, Luzelſteinenſis Comitatus poſſeſſore, ſub Maximiliano II. Imp. An. MDLXX. ædificari cœpit, (*g*) invitante loci, per quem ex Gallia, Lotharingia, Weſtraſia, in Alſatiam & Germaniam deſcenditur, opportunitate. Privilegia ad hoc à Cæſare impetrata, in quibus liber ſecundum Auguſtanam Confeſſ. religionis aſſeritur cultus. Inceptum à Palatino opus Lotharingiæ Dux, cui venditum eſt, continuavit, Rex Galliæ perfecit; urbe ſecundum recentioris architecturæ militaris regulas An. *MDCLXXX.* ſic munita, ut vera Vogeſi in his partibus clavis, finiumque Galliæ fidus ibi ſurrexerit cuſtos. Lotharingus, ab Auguſtana Confeſſione cives declinaſſe cauſatus, terminum undecim menſium An. *MDCXX.* eis præfixit, quo vel Catholicis ſacris accederent, vel valedicerent locis. (*h*) Plurimos hinc Epiſcopivillam migraſſe, ſuperius relatum eſt. (*i*)

§ CCCLXII.

Lucelburg caſtrum.

Sed & Palatinis olim obnoxium fuit caſtrum *Luzelburg*, Dagisburgum inter & Pfalzburgum, in Lotharingiæ Alſatiæque collimitio, ſitum, quod marcæ Aquilejenſi primitus annumeratum, & cum cella B. Quirini commutatum fuit. Stephanus Barrenſis, Metenſium Epiſcopus, ad quem hereditario jure pervenerat, illud refecit, ſuæque circa An. *MCXXIV.* Eccleſiæ donavit. (*k*) Ademarus Epiſc. An. *MCCCXLIV.* Burcardo Vinſtingio illud in hypothecam conceſſit. At facta reluitione quadrantem ejus Carolus Lotharingiæ Dux An. *MCCCCII.* accepit in pignus. (*l*) Reliquis tribus partibus ſucceſſu temporis varii potiti ſunt Domini; quos penes Vinſtingenſes iterum ſec. XV. reperimus. Lucelburgii, numen inde ducentes, cum caſtrenſibus aliis Metenſibus feudis eidem caſtro alligati fuerunt. Franciſco de Sickingen ejusque ſociis, vicinos invadentibus, cum id hoſpitium præbuiſſet, poſt alia Alſatiæ caſtra d. 19. Maji MDXXIII. captum & igne vaſtatum eſt. (*m*) Tum etiam in Palatini Electoris, qui arma ſua Trevirenſibus junxerat, poteſtate remanſiſſe videtur; unde cum Pfalzburgo deinceps Lotharingiæ Duci venditum eſt.

Huc denique pertinent vici *Haſelburg*, *Hiltenhauſen*, *VVilſperg* & *Mittelbronn*, cum jure conductus inter Tabernas Alſaticas atque Sarburgum, quod à Cæſare in feudum acceperant Lucelſteinenſes An. MCCCLXXXII. nec non Advocatia Monaſteriorum S. Salvatoris, Altæ-Silvæ, Præpoſituræ S. Quirini & alia.

Præclara

(*d*) Conf. ſupra pag. 125.

(*e*) Tolner *Cod. Diplom. Palat.* num. 207. pag. 158. & Joannis *Miſcell. Hiſtor. Palat.* pag. 48.

(*f*) Trithemius *Chron. Sponheim.* ad h. an. ubi pro *Sinarahuſen* legendum *Einarahuſen*.

(*g*) Locus in charta Principis ita deſignatur: *Als wir uns entſchloſſen uns unſer Graffſchafft Lutzelſtein und an dem ort, da jetzund das ſchloſs u. der fleck Einartshauſen ligt, ein ſtatt Pfalzburg genannt aufzubauen.* Palatinam hanc Pfalzburgi originem ignoravit Longuerue *Deſcription de la France* Part. II. pag. 156. ſq.

(*h*) Zeileri *Topographia Palatinatus Rheni* in append. pag. 14.

(*i*) Vid. ſupra pag. 191. §. 344.

(*k*) *Chron. Epiſcoporum Metenſ.* apud Calmet *Hiſt. de Lorraine* Tom. I. *Probat.* pag. 64. Meurisse *Hiſt. des Evêques de Metz* pag. 397.

(*l*) Meurisse loco cit. pag. 539. & Calmet Tom. II. pag. 13.

(*m*) Casp. Sturm *de bello Sicking.*

Præclara hæc Comitatus Lucelſteinenſis pars Carolo, Lotharingiæ Duci, per Georg. Johannem, Principem obæratum, pro quadragies mille florenis An. MDLXXXIII. vendita, jure redemtionis nonniſi in quadriennium ſervato, ex manibus Palatinorum exivit; quamvis Palatinas terras alienare pacta familiæ vetarent. Ludovicus Guiſius, Ludovici Cardinalis, qui Henrici III. Regis Galliæ juſſu cum Henrico fratre An. MDLXXXVIII. Bleſis neci datus eſt, filius notbus, Henrici Lotharingiæ Ducis beneficio Princeps Pfalzburgenſis ſeculo ſuperiore nuncupatus eſt, quod & cum Henrica, Caroli IV. qui Henrico patruo in Ducatu ſucceſſit, ſorore, conjuge ſua, nomen communicavit. (*n*) Pfalzburgum denique pace Lutetienſi An. MDCLXI. cum Sarburgo Galliæ vindicatum; (*o*) ſed de reliquis Principatus Pfalzburgenſis locis inter Regem & Lotharingiæ Ducem uſque ad An. *MDCCXVIII.* diſputatum, quo ſolenni inſtrumento Galliæ quoque relicta fuere. (*p*)

§. CCCLXIII.

Fata recentiora Comitatus.

Lucelſteinenſem Comitatum Rupertus, Veldentinæ lineæ auctor, filius ejus nepoſque, duo Georgii Joannes, ac Leop. Ludovicus rexerunt, quorum ultimus, propioribus excluſis agnatis, Carolum XI. Suecorum Regem, ut Palatinum Bipontis Ducem, An. MDCXCIV. heredem teſtamento ſcripſit. Agnati proximiores erant Chriſtiani duo, Birckenfeldenſis & Solisbacenſis Principes, quibus & teſtamentum hoc, & Palatinus Elector, ad lineam primogenialem, cujus caput erat, juniorum extinctarum terras, præteritis collateralibus, redire debere contendens, hereditatis aditum negavit. Non ſcriptis, ſed armis quoque pugnatum. Elector viribus, Birckenfeldenſis judicio prævaluit. Pro hoc enim ſupremus Alſatiæ Senatus bis (*q*) pronuntiavit, Electore in Comitiis Germanicis hinc querelas movente. (*r*) Ope Galliæ ergo Comitatus inter Birckenfeldenſes & Solisbacenſes diviſus, transactione An. MDCCXXXIV. de Bipontino Ducatu cum Electore inita, apud eoſdem remanſit. Matricula Imperii duos equites cum quatuor peditibus Lucelſteinenſi Comiti imperat.

(*n*) In Monachii An. MDCXXXII. Henrica vero An. MDCLX. diem ſupremum obierunt. Conf. CALMET *Hiſt. de Lorraine* Tom. III. pag 180. & 195.

(*o*) Art. XVIII. apud LEONARD *Recueil des Traités de Paix* Tom. III. verſus finem.

(*p*) Art. VI. apud DU MONT *Corps Diplom.* Tom. VIII. Part. I. pag. 498.

(*q*) Briſaci d. 24. Sept. MDCXCV. & Colmariæ d. 25. Febr. MDCXCIX.

(*r*) FABRI *Staats-Canzley* Tom. V. Cap. VIII. Tom. XLVI. Cap. XIV. & Tom. XLVII. Cap. II. STRUVII *formula ſucceſſ. Palatinæ* Sect. III. pag. 254.

DYNA-

DYNASTIÆ.

§. CCCLXIV.

Comitatibus Dynaſtias ſubjungo, quas rerum politicarum ſcriptores Baronias, Baronatus, libera Dominia, quandoque & Toparchias appellant. *Dynaſtiæ* nomen prætuli reliquis, *Dominia* appellaturus bona ea, quæ uno vel paucis modo vicis componuntur, & à Corporibus eccleſiaſticis, à Nobilibus, aliisve poſſidentur. Inter Dynaſtias inferioris Alſatiæ ordine prima, ſi reſpicias ſitum, Vileriana comparet.

DYNASTIA VILERIANA.

§. CCCLXV.

Quæ nunc à principe loco *Vileriana* Dynaſtia, (*s*) ea à principe olim caſtro *Ortenbergica* dicebatur. Vilerium oppidulum, in meditullio ſitum, & valli & Dynaſtiæ nomen ſuum communicavit. Vallem hanc veteres ab incerto poſſeſſore (*t*) *Albertinam* (*u*) vocarunt, quæ Leberiam à meridie, San-Deodatianam & Senonienſem ab occaſu, Rupenſem à ſeptentrione attingit; ſeptem leucis in longum, quatuor in latum extenſa. Ad Vilerianam & Leberiam communis ab ortu aditus eſt, quem Caſtinetum atque Scaræviila utrimque aperiunt; tres arces, montibus impoſitæ, (*x*) cuſtodiunt. Surgit inde mox montium jugum, ad Lotharingos procedens, cujus primo acumini arx Franckenburg impoſita eſt; (*y*) quod jugum Leberiam ad auſtrum à Vileriana ad boream valle diſcernit. De priore jam actum. (*z*) Vileriana cum præſtantiſſimis ubertate contendit; fontibus, pratis, ſilvis, vineis, agris omnium feracibus ſrugum abundans. Scara & Bruſca ex ejus ſinu procedunt. (*a*) Vallis & Dynaſtia Vileriana.

In valle hac non Dynaſtia modo homonyma, ſed & alia Dominia, Bannus Comitum, de quo ſupra, (*b*) & Danvillenſe caſtrum cum vico ſuo occurrunt. Quin & extra vallis fauces Scarævilla & Dieſenthalia Dynaſtiam reſpiciunt. Vallis nempe triginta, Dynaſtia viginti & duobus vicis conſtat; illa quatuor, hæc tres arces, nunc dirutas, numerat.

§. CCCLXVI.

Vetuſtiſſima, unde quondam Dynaſtiæ nomen, arx *Ortenberg* (*c*) dicitur, una leuca Seleſtadio diſtans. Wernherus Comes de Ortenberg, Abbatiæ Hugsbovienſis, media in Alberti valle ſitæ, circa annum M. auctor celebratur; (*d*) quem Habsburgico ſanguine prognatum WIMPHELINGIUS (*e*) putat. Caſtrum *Ortinberg* Conrado de Liechtenberg, Epiſcopo Argent. Alberti Auſtriaci ſocio, An. MCCXCII. traditum, mox ab Ottone de Ochſenſtein, advocato provinciali, Adolphi Imp. nomine fuit obſeſſum. (*f*) De reſtitutione ejus, æque ac arcis Bilſtein, Johannes Landgr. & Jo. de Liechtenberg cum Ochſenſteinio anno ſequenti convenerunt, quod Rex Adolphus probavit. (*g*) Sub Alberto I. itaque, Germ. Rege, penes Auſtriacos Ortenberga fuit, Ortenberg caſtrum.

(*s*) *Seigneurie de Viler, Herrſchafft im Weilerthal.*

(*t*) Jo. RUYRIUS in *Antiquitez de la Voſge* Part. II. Lib. IV. Cap. XVI. eum Albertum, Etichonis Alſatiæ Ducis pronepotem; CALMETUS vero & HERRGOTT. *Geneal. Habsburg.* Tom. I. pag. 140. Albertum, Ottonis II. qui Rudolphi I. Imp. atavus fuit, fratrem ſuſpicantur. Sed GUILLIMANNUS *Habsb.* pag. 97. in alia omnia diſcedens, Ottobertum, quem Altenburgi Comitem & Landgravium Alſatiæ ſec. VII. facit, huc vocat.

(*u*) RICHERIUS SENON. Lib. IV. Cap. XIV. ap. DACHERY *Spicileg.* Tom. II. pag. 653. habet *Albertivallis*; ANNALES COLM. ad An. MCCXCV. *vallis Albrechtstal*; Fridericus III. Rex in charta An. MCCCXIV *vallis Alberti, vulgariter dicta Albrechtestal*; Kœnigshovius aliique juniores *Olbrechtsthal*; quod in ſuſpecto Henrici IV. Imp. diplomate jam occurrit, ubi Tanweiler in *valle Obrechtestaal* ſitum eſſe memoratur.

(*x*) Scil. Ortenberg, Ramſtein & Franckenburg.

(*y*) Ita quidem, ut nec Lebrahenſi, nec Vilerianæ valli accenſeatur. Ulricus Landgravius in charta An. MCCCXXXVI. ait: *Franckenburg gelegen gegen Albrechtstal uber &c.*

(*z*) Supra pag. 123. §. CCVIII. ſeqq.

(*a*) Bruſca in monte oritur, quem Gall. *Climont* appellant.

(*b*) Pag. 162.

(*c*) Cognomine caſtrum trans Rhenum eſt, Ortenaviæ caput, quod Epiſcopus Arg. Friderico II. Imp. An. MCCLXVIII. abſtulerat armis, legato Pontificis auctore id non redditurus, niſi à Cæſare ſatisfactum ſibi fuerit.

(*d*) In diplom. Friderici I. Imp. An. MCLXII. cujus verſio Gall. apud CALMET. *Hiſt. de Lorr.* Tom. I. Prob. pag. 386.

(*e*) De *Epiſcopis Argent.* pag. 49.

(*f*) ANNALES COLMAR. ad An. MCCXCII.

(*g*) Literarum Adolphi mentio fit ap. SCHILTER. *Gloſſar. Teuton.* pag. 14.

fuit, quod & Burcardus de Fricka, ſcriba ejus, affirmat, ubi hominem ejus caſtrenſem Ludovicum de Amoltron prodit, qui triginta marcas argenti habuerat in feudum. At ſub Friderico III. Ludovici Bav. æmulo, Ortenberga cum omni fere Dynaſtia Vileriana Mullenhemiis Nobilibus vendita eſt, ut mox infra dicetur. An. MCCCCLXXIV. Petrus de Hagenbach, Caroli Burgund. in Alſatia Præfectus, cum Villerio oppidulo Mullenhemiis illud eripuit, (*h*) Epiſcopo & civitate Argent. indignantibus; quorum ope, poſt Hagenbachii interitum, recuperatum eſt brevi. (*i*)

§. CCCLXVII.

Ramſtein caſtrum.

Retro Ortenbergam aliud caſtrum conſpicitur, *Ramſtein* quod vocant, anguſtiore ſed profunda valle, majoris Albertinæ veluti ramo, ab Ortenbergenſi diſcretum. Ramſteiniæ arcis originem ANNALES COLMAR. ad An. MCCXCII. ita exponunt: "caſtrum „ *Râmiſtein* prope *Slecʒſtat* ſuit inchoatum à Præfecto terræ, contra multorum hominum „ voluntatem. „ Præfectus terræ, id eſt, advocatus provincialis, Otto de Ochſenſtein, ut modo vidimus, pro Adolpho Imp. tum oppugnavit Auſtriacos. Hoc ut felicius ageret, in ipſorum ditione novam arcem, Ortenbergenſi vicinam atque oppoſitam, nec non aliud in Scarævilla caſtellum extruxit. Utraque munitio in Auſtriacorum poteſtatem devenit, ut ex BURCARDO DE FRICKA An. MCCCIII. apparet. Ramſteinium Reichenbergii Comites, à quibus & ipſum *Reichenberg* dictum eſt, una cum vico Erlenbach, in feudum tenuerunt. Hugo Comes de Reichenberg, gentis ſuæ poſtremus, qui An. MCCCLXI. deceſſit, in templo Abbatiæ Hugshovienſis ſepultus, (*l*) anno quinquageſimo ſeptimo de illo per Auſtriæ inveſtitutus eſt Ducem. (*m*) Ad Zornios de Bulach quum deinceps perveniſſet, cives Argentinenſes, indicto nobilibus ſuis bello, circa An. MCCCCXX. id expugnarunt. (*n*) Ramſteinium aliud in Alſatia caſtrum prope Oberbronnam, aliudque ſimile in Agro Baſilienſi, priſcis in ſcriptoribus obvium, reperimus.

Bilſtein caſtrum.

Bilſtein, media in valle ſupra vicum Urbeis in montis cacumine ſitum, in ſuperius & inferius olim fuit diſtinctum. Recenſetur in Adolphi Imp. charta An. MCCXCIII. & Burcardus de Fricka ditioni Auſtriacæ id diſerte adſcribit, Johannem de Amoltron hominem ejus caſtrenſem ſimul deſignans. Fridericus III. Rex Rom. & Leopoldus Dux fratres Bilſteinium hoc, cui Henricus Waſſelarius tunc præerat, ſervato retractus jure, Epiſcopo Argent. An. MCCCXIV. vendiderunt. Eo ad Auſtriacos reducto, Henricus, Fridericus & Cunzmannus de Hadſtatt caſtrum inferius cum vico Baſſenberg An. MCCCLXI. impetrarunt in feudum, quod per duo & amplius ſecula penes illos manſit. De Bilſteinio alio Dynaſtiæ Richovillanæ ſupra (*o*) diſſerui.

§. CCCLXVIII.

Vici ac Villæ.

Supereſt, ut viginti & duos Dynaſtiæ vicos ſecundum ſeptem, quas componunt, parochias enumeremus, ad occaſum progreſſuri ab ortu.

I. *Scherweiler* & *Dieffenthal* extra vallem in ampliſſimo campo, Caſtinetum inter atque Dambacum, infra caſtrum Ortenberg, unam parochiam conſtituunt. Scarævilla incolarum numero, Diefenthalia vini copia & bonitate præſtat. Junta, uxor Adelberti Habsburg. Comitis, Abbatiæ Hugonis curiæ quicquid Scarævillæ juris habuerat, dediſſe ſcribitur. (*p*) Curiam ſuam & patronatum eccleſiæ in villa Scherwilre Rudolfus Comes Habsb. eidem Abbatiæ An. MCCLVIII. donavit. Eccleſiæ Argent. homines & bona Teutonici Ord. Rudolphus An. MCCLXIX. ibi accepit. (*q*) Advocatus provincialis, Otto de Ochſenſtein, Ortenburgum, quod Epiſcopus Argent. tenebat, Adolphi Imp. nomine obſeſſurus, caſtrum in Schervilla An. MCCXCII. extruxit. (*r*) Locum Mullenhemiis oppigneratum, Lotharingiæ Dux An. MCCCLXXIV. combuſſit. (*s*)

II.

(*h*) KOENIGSHOV. Cap. V. pag. 370.

(*i*) Ibid. pag. 372.

(*l*) LUCKIUS in *Heraldicis* Mſ. tabularii Argent.

(*m*) Cod. feudor. Regim. Enſisheim.

(*n*) SCHILTER ad *Koenigshov.* pag. 870. HERZOG *Chron. Alſat.* Lib. IV. pag. 109.

(*o*) Pag. 78. §. CXX. ubi hoc inſuper addendum, quod cum feudum Lotharingicum fuerit, ante Lotharingos ad Dagisburgenſes Comites ſpectaverit. *Bilſtein caſtrum in Alſatia* Theobaldus, Friderici Ducis Loth. filius, initio ſec. XIII. cum uxore ſua Dagisburgica obtinuit. Teſtis rei Jo. à Bayono apud BELHOMME *Hiſt. Mediani-Monaſt.* pag. 290.

(*p*) In diplom. Friderici I. An. MCLXII. Abbatiæ Hugshov. dato.

(*q*) HERRGOTT. *Geneal. Habsb.* Tom. III. n. 502.

(*r*) ANNALES COLMAR. ad hunc An. pag. 27. ubi certe Scherwille pro *Haerwville* legendum.

(*s*) KOENIGSHOV. Cap. V. §. CLVII.

II. *Petersholtz* (Gall. *S. Pierre aux bois*) & *Hohwart*. Duo hæc loca cum villa *Hundeswilre* & bonis in Tanwilre Rudolphus Comes ab Eccleſia Argent. pro Advocatia Rubeacenſi An. MCCLXIX. in feudum obtinuit. (*t*) Hundeswilre & à Burcardo de Fricka inter Dynaſtiæ loca enumeratur, quod temporum injuria periit.

III. *Weiler*, Vilerium, Gall. *Viler*, locus Dynaſtiæ princeps, muris ac foſſa olim munitus, numero incolarum tamen quibusdam Dynaſtiæ vicis inferior. Jo. Philippus Rheni Comes ſine Maji MDCXXXIII. pro Suecis eum occupavit, tumultu per totam vallem excitato. (*u*) Duo Majores (*Meyer*) alternis vicibus communitati præſunt. *Erlenbach*, Gall. *Albé*, vicus omnium ampliſſimus, quem cum caſtro Ramſtein Reichenbergii Comites ab Auſtriacis in feudum tenuerunt. *Trinbach*, quem Burcardus de Fricka *Trubenbach* vocat. *Baſſenberg*, cum caſtro inferiore Bilſtein, Hatſtadii poſſederunt, ut feudum. *Lach*, Gall. *Lalay*. *Mittelſcher*, Gall. *Charpe*. *Urbeys* infra caſtrum Bilſtein.

§. CCCLXIX.

IV. *S. Martin*, vicus Hugonis curiæ, Abbatiæ olim Benedictinæ, cujus advocati ex Comitibus Habsburgicis fuerunt, proximus. *Meiſengott*, ubi Romanicum idioma incipit, cum villa ſibi adhærente *Engelſpach* ſeu *Gurligotte*. *Steige* in clivo montis ad viam regiam, unde nomen, longe diſperſus.

V. *Breitenbach*, vicus major, ubi lapis ſciſſilis, *ardoſius*, effoditur.

VI. *Colroy*, id eſt, Collis regius. *Roſchbach*, Gall. *Renrupt*, ubi eccleſia, prioris parocho ſubdita, præſtantesque ferriſodinæ. *Salſey*, Germ. *Saltzheim*. *Stampemont*, Germ. *Stemberg*. In Chron Senon. (*x*) *Standoimont*, *Ram umper*, *Conretum* &c. vallis Alberti loca, illato per Epiſcopi Argent. homines igne conſumta, leguntur.

VII. *Saales*, Germ. *Seel*, extremus vallis & Alſatiæ vicus, elegans ſatis nec pauper, unde Rupea & S. Deodati valles conſpiciuntur. In San-Deodatianam progredienti fons ſalubris, (*z*) in angulo vallis, ubi S. Gundelbertus Archiepiſcopus, primusque Abbas Senonienſis, latuiſſe traditur, primum occurrit. Eminet ultra mons acutus, cui caſtrum inſidet *Spitzenberg*, Alſaticis documentis non ignotum. In Lucii III. bulla An. MCLXXXII. Mathæus, Lotharingiæ Dux, Monaſterio Baumgartenſi paſturas per totam terram caſtri, quod dicitur *Spiceberg*, dediſſe ſcribitur. Vico Saales officinæ vitriariæ, (*Haug*, *Hauf*) propinquæ ſunt, in Alſatia ſitæ.

Neubourg, locus officina ferri quondam conſpicuus. *Bruche* à Bruſca, quæ à fontibus ſuis proxima eum perlabitur, nuncupatus. Chron. Senon. (*a*) de militibus Epiſcopi Argent. terras Rudolphi Habsburgi, Comitis vaſtantibus, ſcribit: „Adunato „ armatorum cuneo, venerunt ad villam, quæ *Novum caſtrum* dicitur, & illam igni tra„ diderunt. Inde *ad Sales* venientes fecerunt ſimiliter, & poſtea villam *Bruſcam* incen„ derunt.„ Apparet hinc, hæc Salenſis parochiæ loca medio ſec. XIII. quo Chronicon illud ſcriptum eſt, jam condita fuiſſe.

§. CCCLXX.

Jus patronatus in has ſeptem parocbias inter Dynaſtiam Vilerianam & Abbatiam Jura & in-
Andlavienſem, Hugshovienſis Abbatiæ poſſeſſorem, ita diviſum eſt, ut illi in Peters- colæ.
holz & Seel, huic in quinque reliquis parochiis, quamquam non ubivis ſoli, jus illud competat. Incolarum numerus quantum hoc ſeculo creverit, inde patet, quod octoginta ante annos nonniſi quadringenti in omni Dynaſtia numerati ſunt foci, nunc mille & ſeptingenti numerantur. Plerisque incolarum priſtinæ ſervitutis nota inhæret, annuus canon, vel quod patrefamilias defuncto animal pretio ſecundum Domino præſtant.

§. CCCLXXI.

Vileriana Dynaſtia ab Ortenbergenſibus, Habsburgici ſanguinis Comitibus, ad Hohen- Fata anti-
bergenſes Sueviæ Comites translata, ad Habsburgicos ſec. XIII. rediit, quod Albertus qua Dyna-
ſtiæ.

(*t*) Herrgott. loco cit.

(*u*) Chemnitz *Schwed. Krieg in Teutſchland* Part. II. pag. 127.

(*x*) Lib. V. Cap. XIV. apud Dachery *ſpicileg.* Tom. III. pag. 653.

(*z*) *Bonne fontaine* vulgo dictus, Germ. *Gutbrunn*. Calmet *Hiſt. Lothar.* Tom. I. pag. 451.

(*a*) Lib. V. Cap. XIV.

Argent. (*b*) ita exponit : „ Comites (de Hohenberg & de Haigerloch, qui & „ Comites de Hurmingen dicti ſunt) fuerunt potentes in Suevia & Alſatia. In Elſatia „ habuerunt caſtrum, quod dicitur *Ortenberg*, & magnas villas & totam vallem, quæ „ dicitur *Albrechsthal*, cum omnibus pertinentiis . . . quod dominium Albertus Comes „ poſtea dedit Rudolfo de Habſpurg in dotem dominæ Annæ, ſororis ſuæ. „ Quodſi illuſtrium familiarum origines minus eſſent obſcuræ, diſceremus fortaſſis, non modo Habsburgicos, ſed & Ortenbergenſes, Hohenbergenſes, imo & Werdenſes Comites, ab Etichone, Alſatiæ Duce, ſuum ducere genus; quod Ruyrius (*c*) liberaliter admittit. Werdenſes cum Franckenburgo & Caſtineto Bannum Comitum in Alberti valle tenuerunt, uti Lotharingici quoque Etichonidæ Lebrahenſis vallis cum Kœnigsburgo & S. Hippolito compotes fuerunt. . Forte qui ſec. XI. Ortenbergenſes, ſec. XIII. Hohenbergenſes dicti ſunt Comites. Indicium rei præbent Annales Colm. ad An. MCCLXXXVI. quando Wernherum Comitem de *Ortiberch*, Abbatiæ Hugshov. auctorem, de *Huningen* quoque dictum fuiſſe tradunt; quo nomine & Hohenbergenſes ſunt uſi; ut ex Alberto Argent. jam vidimus. Quin & alia in Alſatia ſuperiore bona, Habsburgicis permixta, eos poſſediſſe, Burcardus de Fricka teſtatur. Vilerianum dominium ſub Habsburgo-Auſtriacis à ſeculi XIV. ævo in aliorum plerumque manibus fuit conſtitutum, ut pignus. Fridericus & Leopoldus Duces, quum ille Rex Rom. fuiſſet electus, Henrico de Mullenheim, civi Argent. eam absque Bilſteinio totam, cum Berghemio oppido (*d*) An. MCCCXIV. vendiderunt. Redemtionis, quod ſervaverant, jus cum Bilſteinio mox pro ter mille marcis argenti Epiſcopo Argent. pari modo conceſſum. (*e*) Mullenhemius, per Auſtriacos monitus, aliquandiu id eluſiſſe videtur; quippe qui nonniſi poſt decennium literas Epiſcopo dedit, quibus loca ſibi vendita ſe traditurum ei promiſit, ſimulac pecuniæ perſolutæ ſumma ſibi reſtitueretur. Reluitionem per Epiſcopum factam non equidem reperi. Mullenhemios per omne fere ſeculum XIV. Dynaſtiæ partem cum Berghemio retinuiſſe, ea, quæ in Scarævilla & in Berghemio ſupra retulimus, ſatis oſtendunt. Ortenbergæ Dominum Rudolphus IV. Auſtriæ Dux, Rudolphi I. Imp. pronepos, ſe nuncupavit, (*f*) quamvis utili ejus tum careret dominio.

§. CCCLXXII.

Fata recentiora.

Eandem Dynaſtiam Schauberto cuidam, regiminis Oenipontani aſſeſſori, oppigneratam, Nicolaus Baro à Bollvveiler, Ferdinandi I. Regis Rom. permiſſu, An. MDLI. redemit. Pignus non Bollvillenſes tantum, ſed & his extinctis Fuggeri Comites, ipſorum per feminam heredes, ſervarunt, donec Rex Franciæ, Alſatia potitus, id Zurlaubiis permitteret. Jo. Erneſtus Fuggerus nempe, qui Margaretham à Bollweiler uxorem duxerat, à Leopoldo Archiduce An. MDCXXVIII. obtinuit, ut & ſibi, & filio ſuo natu majori, quamdiu viverent, Dynaſtia ſubjecta maneret; quod factum. Chriſtoph. Rudolphus vero, Jo. Erneſti filius, cum deceſſiſſet, Ludovicus XIV. eam Zurlaubio, Tugii Helvetiæ nato, exercitus Regii Tribuno, (*g*) feudi maſculini lege conceſſit. Hoc ſine prole maſcula defuncto, Beatus Jac. de Zurlauben, nepos ejus, novo Regis beneficio Dynaſtiam obtinuit, reluctantibus ſemper Fuggeris Comitibus, qui oblatam ſibi crebrius pecuniam, Auſtriacis pro pignore commodatam, quæ LXX. mille floren. ſummam tunc ſuperabat, nonniſi An. MDCCXX. receperunt, allodialia bona, quæ hinc inde per vallem acquiſiverant, Antheſiis poſtea venum daturi. Dominio *Baroniæ* An. MDCLXXXVI. & ſexennio poſt *Comitatus* axioma à Rege tributum. Zurlaubii, regiorum exercituum legati, filiæ cum filiis novi hujus Vilerenſis Comitatus heredes à Rege pronuntiatæ ſunt An. MDCCIII. quare per filiam ejus natu majorem, Franciſcam Honor. Juliam de Zurlauben, ad Marchiones Moſanos (*h*) connubio translatus eſt, ad ſequiorem quoque ſexum, è Zurlaubia hac prodeuntem, devolvendus, ſi mares deficerent; quod literæ Regis, An. MDCCXII. ob id ipſum confectæ, teſtantur.

KUNIGS-

(*b*) *Chron.* apud Urstis. pag. 106.

(*c*) *Antiquitez de la Voſge* Part. II. Lib. IV. Cap. XVI.

(*d*) Vid. ſupra pag. 114. §. CXCII.

(*e*) Literæ hæc nomina referunt : " caſtrum „ noſtrum *Bilenſtein* . . ac omne jus nobis com„ muniter vel diviſim in modum quemcunque com„ petens in caſtro *Richemberg*, civitate *Bergheim*, „ caſtro *Ortemberg*, villa *Scherwiire* & valle Al„ berti, vulgariter dicta *Albrechtertal* &c.

(*f*) Exempla vid. apud Steyer. *Hiſt. Alberti Sap.* addit. II. pag. 358. ſqq.

(*g*) *Brigadier des Armées du Roi.*

(*h*) *Marquis de Meuſe*, ex gente *Choiſeul.*

KUNIGSBURGENSE DOMINIUM.

§. CCCLXXIII.

Vilerianæ valli vicinum Kunigsburgenſe Dominium, quod nonnunquam communes cum illa poſſeſſores habuit, heic loci ſubjungimus. Caſtrum *Hoh-Kunigsburg*, magno cum ſilvarum adjacentium ambitu, & vicus *Orſchwveiler*, ad montis, ubi caſtrum eſt, ſitus radices, hoc componunt Dominium.

Hoh-Koenigsburg caſtrum.

Etymologia *caſtrum* denotat *regis*. Vere regium & non unius ſeculi opus fuiſſe, ex ruinis apparet. Vaſti ejus murorum denſorum ambitus, turres immanes, ex lapide quadrato in altum eductæ; ſubterranei ſpecus, propugnacula, ipſeque in alti & acuminati montis præcipitio ſitus, illud inexpugnabile fere reddiderunt. Et caſtri, & nominis origo incerta. Nec minus incertum, cur in Lotbaringicis chartis Romanice *Fſtuphm* dicatur. A Staufenſibus, ad Alſatiæ Ducatum promotis, nomen ortum fuiſſe diceres. Iisdem regio Germanorum ſolio admotis, alterum quoque nomen *Koenigsburg* acceſſit. In hoc ſane tractu ſec. XI. Staufenſes jam bona poſſediſſe, S. Fidis Cœnobium, ab illis Seleſtadii inſtitutum & liberaliter dotatum, oſtendit. Quisquis ejus conditor fuerit, Landgravii Alſatiæ inferioris illud temporis tractu cum S. Hippoliti oppido à Lotharingiæ Ducibus in feudum tenuerunt, atque una cum Landgraviatu ſuo Eccleſiæ Argent. An. MCCCLVIII. vendiderunt. At Lotharingus, juri ſuo inſiſtens, Kunigsburgum & S. Hippolitum Burcardo Vinſtingenſi contulit. Oppidum hoc An. MCCCLXXIV. quum ad Vinſtingium pervenerit, Kunigsburgum quoque ad eundem perveniſſe veriſimile eſt. An. MCCCCLXII. caſtrum hoc, Alſatiam latrociniis infeſtans, junctis Sigismundi Archiducis, Epiſcopi Argent. Dynaſtæ Rappolſtein. & civitatis Baſil. viribus, expugnatum atque everſum eſt. (*i*) Triginta tres, qui id tenuerant, nobiles atque plebeji, inter quos Utenhemius quidam, Wittenheimenſis & Adamus Ryſſius, filius Conſulis Argent. fuere, diffidationis literas, quadriennio poſt miſerunt Archiduci, (*l*) qui caſtrum genti ſuæ vindicavit.

§. CCCLXXIV.

Sub Auſtriacis.

An. MCCCCLXXIX. Fridericus III. Imp. Oſwaldo & Wilhelmo fratribus, Tierſteinii Comitibus, Kunigsburgum in feudum contulit, imperata ſimul ejus reſtauratione, quod civitati Argent. literis ſignificavit. Diſplicuit hoc Sigiſmundo Archiduci, qui ut caſtrum cum Berghemio oppido recuperaret, Alſatiæ & Briſgoviæ advocatiam provincialem Oſwaldo obtulit, qui eam accepit. Hanc tamen deinceps ſervaturus cum caſtro, novis id munimentis firmare cœpit; quæ ne perficerentur, Dynaſta Rappolſteinius hortatu Sigiſmundi prohibuit. Manſit ergo Kunigsburgum in Tierſteiniorum manibus, Cæſarea inveſtitura ab Archiduce probata, quam & Henricus, Oſwaldi filius, An. MDI. obtinuit. Exſtincta vero ſub Carolo V. Tierſteiniorum gente, Ferdinandus I. caſtrum & vicum Orſchweyer pro tredecim millibus aureorum Schweighardo Johanni & Fran. Conrado de Sickingen d. 29. Jan. MDXXXIII. oppigneravit, (*m*) ea lege, ut ſumtus præſidii, apparatus bellicos & quæ ad munimenta ſpectabant, præſtarent Auſtriaci; quo factum, ut primæ pignoris ſummæ octies mille floreni accederent. An. MDLXXII. Archidux viginti quinque tirones, qui caſtrum cum Franc. de Sickingen cuſtodirent, in eo collocavit. Bollvillenſis Baro caſtrum Sickingenſibus parum, ſibi ac ſubditorum ſecuritati multum profuturum exiſtimans, reluendi ejus facultatem An. MDCV. quæſivit, anno ſequenti his conditionibus impetravit, ut ſuis impenſis id ſartum tectumque ſervaret, niſi damnum majus caſu acciderit, cujus reparatio ad Principem ſpectet; dein ut ad nutum Principis caſtrum cum tormentis redderetur, ipſique Bollvillano mille & trecenti floreni militaris ſtipendii loco & pro cuſtodia, nec non pro reparandis ædificiis quinquaginta floreni ſolverentur quotannis. Tum vero bis mille & ſexcenti flor. reficiendo caſtro dicati ſunt. Ita Archidux ac Bollvillenſis inter ſe convenerunt. Bollvillanis Fuggeri Comites ſucceſſerunt hæredes; ſub quibus Sueci menſe majo An. MDCXXXIII. arcis hujus expugnationem tentarunt. (*n*) Ad Sickingios Barones denique ſeculo ſup. Dominium hoc Kunigsburg. rediit, quibus in feudum à Rege datum.

(*i*) Urstisii *Chron. Baſil.* Lib. VI. pag. 428.
(*l*) Berleri *Chron.* Mſ. fol. 140. ſq.
(*m*) *Hauptmanns- und pfands-weyſe.*
(*n*) Chemnitz *Schwed. Krieg* Part. II. p. 127.

DYNASTIA RUPISVALLENSIS.

§. CCCLXXV.

Nomen & ſitus.

Rupes, cui caſtrum, Dynaſtarum olim ſedes, inſederat, valli, in cujus medio ſita eſt, nomen ſuum communicavit, quæ *Steinthal* Germanis, *Ban de la Roche* (*o*) Gallis, appellatur. Vallis hæc Rupenſis, ſalebroſa omnino, ſex fere leucas in circuitu habet. Limes ejus occiduo-borealis Bruſca flumen eſt. Bruſca, ex Vilerianæ vallis Climontio proſiliens, tres leucas emenſa vallem Rupenſem attingit, Alſatiam ad Schirmeckium uſque à Salmenſi Lotharingiæ Principatu (*p*) ſejungens. Alius ab aquilone rivulus, quem *Rothaine* accolæ vocant, Rupenſem à Schirmeckiana valle, (*q*) Epiſcopo Argent. ſubjecta, diſterminat. A meridie valli Vilerianæ, ab ortu Barrenſibus & Ehenheimenſibus agris vallis noſtra confinis eſt. Interjectus mons, Odiliano altior, cui ſuperando vix quinque horæ ſufficiunt, inter Rupisvallenſes, Ehnheimenſes & Barrenſes, diviſus eſt. In dorſo ejus duarum leucarum planities, cujus pars, ad Rupisvallenſes ſpectans, campus ſublimis, Germ. *Hochfeld*, & campus ignis, Gall. *Champ du feu*, dicitur, exquiſiti pabuli ferax. Stagnum vicinum nec augeri pluviis, nec ſolis æſtu diminui ferunt.

Caſtrum.

Rupisvallenſe caſtrum, quod ſimpliciter *Rupes* vel *Lapis*, Germ. *Stein*, ſcribebatur, ſuis pridem ruinis ſepultum, vicinis olim grave atque infeſtum cum eſſet, à Salmenſi Comite & civitate Argentinenſi per tres hebdomades An. MCCCCLXXI. obſeſſum & expugnatum eſt.

Vici ac Villæ.

Octo Dynaſtia vicos & aliquot villas complectitur, in duas parochias, Rothavienſem & Valdersbacenſem, montium jugo diviſos. Primam parochiam componunt; *Rothau*, locus primarius, ubi ſcultetus ceterique Dynaſtiæ officiales degunt; *Neuvillers*, vicorum Dynaſtiæ maximus, qui cum villa *Hautegoutte*, Germ. *Ober-Rothau*, quinquaginta circiter focos contiuet; & *Vildersbach*, vulgo *Vittisbach*. Secundam Parochiam conſtituunt: *Solbach*, minimus omnium, in quo vix quindecim foci numerantur. *Fouday*, Germ. *Urbach*, cum villa *Trouchi*; *Valdersbach*, vulgo *Vachtersbay*, ubi parochi domicilium. *Belleſoſſe* ſive *Belſiſs*, & *Belmont*, Germ. *Schauenberg*, cum villa *les Huttes*.

§. CCCLXXVI.

Status Dynaſtiæ.

Plerique incolarum Auguſtanæ confeſſionis doctrinam profitentur, quam Veldentiæ Duces, hac Dynaſtia potiti, ſub ſeculi XVII. initium ei intulerunt. Eccleſiæ matres tres filias, Rothavienſis unam in Neuvillers, Valdersbacenſis duas in Fouday & in Belmont habent. In Rothavienſi Catholica quoque ſacra ſimultanea jam peraguntur. Hinc inde Calviniani & Anabaptiſtæ pauci occurrunt. Belli tricennalis tempore lues tot incolas abſtuſit, ut vix decima pars ſalva remanſerit. Sunt hodieque ſenes, qui alicubi decem ſocos, ubi jam quadraginta numerant, ſe vidiſſe teſtantur. Peculiaris Romanica dialectus, à puriore Gallica & Germanica lingua multum abhorrens, apud incolas viget, Germanicæ licet ac Helveticæ ſint plerique originis. (*r*) Aeris & aquæ ſalubritas fertilitatem ſoli, quod nec frumenti ſatis, nec vinum ullum profert, longe præcellit. Montes æſtivum, valles hibernum pabulum pecoribus præbent. In ſumma tamen paupertate mendicatio nulla. Vitam duriſſimam ſinguli trahunt, laboris patientia haud parum commendabiles. In Rothavienſi diſtrictu ferrum An. MDCCXXIII. effodi cœpit. Vetuſtiores mineræ in Valdersbacenſi deprehenduntur.

§. CCCLXXVII.

Fata ejus.

Vallis hæc patrimonium vetus Imperii fuit, quod à multis retro ſeculis Rathſamhauſiorum genti fiduciario jure conceſſum, cujus gentis familia ſenior à caſtro Rupis-Vallenſi, in documentis *à lapide* & *ad lapidem* dicta, (*s*) cognomen accepit. Maximilianus II. Imp. Andreæ Erſtenbergero, qui Conſilio Imp. Aulico fuit ab actis, An. MDLXXIII. ſpem ſuccedendi fecit, Rathſamhauſiorum hic ramus ſi qua periret. Sexennio poſt ſpem

(*o*) In Burgundiæ Comitatu Alſatiæ confinis eſt Comitatus Rupenſis, *Comté de la Roche*, de quo ſupra pag. 53.

(*p*) Richerius Senon. Lib. IV. Cap. XXVI. caſtrum *Salmus* in *Bruſcavalle* ponit, idque in fundo eccleſiæ Senon. ab Henrico Comite conſtructum refert.

(*q*) Diſtrictus hujus vallis, qui Rupenſi confinis eſt, peculiari nomine *Ban de la Rouſſe* dici ſolet, uti Rupenſis *Ban de la Roche* appellatur.

(*r*) Conf. Tom. I.

(*s*) *Zum Stein.*

ſpem hanc Rudolphus II. Imp. firmavit. Jo. Fridericus Rathſamhauſius vero, qui tum feudo gaudebat, omnia hæc mox irrita reddidit, impetrata à Cæſare d. 11. Martii MDLXXX. venia, ut ipſe feuda ſua imperialia cuivis, non inhabili, venderet. Imo & ſobolem denique maſculam progenuit, qua diu caruerat. Samſo enim filius ei ſucceſſit, cujus tutores, Blaſius de Mülheim, Phil. de Fleckenſtein & Wolfg. Kranzius de Geiſpolzheim, privilegio paterno nixi, Rupis-Vallenſe hoc Dominium omne, comprehenſis etiam bonis allodialibus, Georgio Johanni, Veldentiæ Principi, pro ſeptem ſupra quadraginta millibus florenorum d. 3. Jun. MDLXXXIV. Pfalzburgi vendiderunt. Novam tamen pro pupillo ſuo Imperatoris inveſtituram menſe proxime ſecuto impetrarunt. (*t*) Rupes ergo à Rathſamhauſiis ad Palatinos Veldentinæ lineæ Principes tranſivit, ſub quibus & feudi Imperialis naturam conſtanter ſervavit. Emtor tamen ipſe non inveſtitus eſt, ſed filius ejus natu major Georgius Guſtavus An. MDCIV. pater Leopoldi Ludovici, cum quo linea An. MDCXCIV. interiit. Hic tres filias poſt mortem ſuam Dynaſtia gaudere voluit, Domini directi, ſi diutius vixiſſet, rogaturus conſenſum. Sed obſtabant maxime agnati Principes, Elector, Birckenfeldenſis & Solisbacenſis, qui gentis ſuæ pactis inſiſtentes, filias hereditatis iſtius, quamvis proavi ſui ære comparatæ, incapaces dixerunt. Cum tamen deficientibus tabulis (*u*) res non liquida eſſet, defuncti filiabus Rupes commiſſa eſt. Dorothea, natu minor, Guſtavo Sam. qui dein Bipontii Dux factus eſt, nupta, eam denique ſola poſſedit. Hæc autem An. MDCCXXIII. mortua, Nic. Proſper Angervillierius, togatus Alſatiæ Præſes, regio diplomate, quod ante triennium acceperat, munitus, Dynaſtiam omnem, qualem poſt Rathſamhauſios Veldentini poſſederant, tanquam feudum vacans ſibi collatum, occupavit. Rex filiam patri, ſi hic filiis careret, natu maximam, ejuſque ſimul filios ſubſtituit heredes. Filia, Dynaſtiæ heres, nupſit Rouſeccio Duci.

DYNASTIA BARRENSIS.

§. CCCLXXVIII.

Dynaſtia hæc libera olim & Imperialis, Ehnheimenſis civitatis agro ad ſeptentrionem confinis, ſex locis, *Barr*, *Mittelbergheim*, *Heilgenſtein*, *Gertweiler*, *Gockſweiler* & *Burgheim* componitur.

Barra vetus (*x*) & ſpectabilis burgus, ſex leucis Argentorato diſtans, Vogeſi Barr.
montis fere adjacet pedibus, unde ad Hohenburgo-Odilianum monaſterium aſcenditur. Caſtrum, mœnia, foſſæ, quibus Barra munita fuit, nec non mercatus & nundinæ celebres, locum oppido ſimilem reddunt. Latine *municipium* eum non male diceres. Barrenſis villæ Annales Colmar. ad An. MCCXCV. faciunt mentionem: „ In Bara „ villa dæmon caſtrum Domini Wephimanni militis deſtruxit. „ (*y*) Wepſermannorum de Barr, qui hic intelliguntur, familia his in oris ſeculo XIV. adhuc floruit. (*z*) Caſtrum ſuum Wepſermanni Rudolfo de Ochſenſtein An. MCCCLXXXI. vendiderunt. An. MCCCCXLIV. Barrenſes Gallis, caſtro potitis, ne Dynaſtiam incendio vaſtarent, quingentos florenos numerarunt. (*a*) An. MDXCII. Lotharingicis copiis, pro Epiſcopatu Argent. pugnantibus, numerata quoque pecunia eſt, ut locus ſervaretur; paulo poſt tamen caſtrum & ſeptuaginta domus ab iisdem deletæ ſunt igne. Parem calamitatem locus An. MDCLXXVIII. expertus eſt, qua eccleſia vix ſalva remanſit. (*b*)

§. CCCLXXIX.

Mittelbergheim, vicus præſtans in colle molliter edito, vineis dives, inter Bergbe- Vici reliqui.
mium ſuperius vel Rappoltſteinenſe, & inter inferius vel Scharrachberghemium medius, in omnis ævi documentis *Bergheim* ſimpliciter ſcribitur. An. MCCLV. Heinricus Ep. Arg. „ villam Berckheim cum juribus & attinentiis omni eo modo, quo eandem „ villam Fridericus quondam Imp. utendam fruendam poſſedit & tenuit, Eberhardo „ de Andelahe pro ducentis marcis argenti titulo pignoris obligavit. „ (*c*) Jam Epiſcopus

(*t*) Datæ inveſtituræ hujus literæ Pragæ d. 11. Jul.

(*u*) Tabularium Veldentinum regio juſſu Argentorati cuſtoditum.

(*x*) Conf. Tom. I. pag. 716.

(*y*) Herzog, Lib. III. pag. 23. item ad An. MCCXXXIV. ponit, caſtrique poſſeſſorem *Weſpemanum* falſo nominat.

(*z*) Vid. Wencker *Collect. Archivi juris* pag. 437.

(*a*) Schilter ad *Koenigshov.* pag. 918.

(*b*) Ursinson *Elſaſs und Breisgau*, 12. Arg. MDCLXXIX.

(*c*) Charta in tabular. Capituli maj. Argent.

Digitized by Google

Epiſcopus Argent. & Barones ab Andlau ſuos heic ſubditos, ab Argentinenſibus diſcretos, habent. Berckheimenſes nobiles, quibus communis cum Andlavienſibus origo, gentilitium ſuum nomen hinc mutuaſſe videntur. Sacra Aug. Conf. parochus cum diacono facit.

Heilgenſtein. Sec. XIV. patritii Argentorati erant, Grosfritſchii & Kleinfritſchii ab Heilgenſtein dicti, quorum aliquot KOENIOSHOVIUS (*d*) memorat.

Gertweiler in S. Odiliæ Teſtamento ſubdititio, at veteri, & in Rudolphi I. Imp. diplomate, quo id An. MCCLXXXIV. retulit, (*e*) una cum reliquis Dynaſtiæ locis occurrit. Jus patronatus Capitulum majus Argent. concernit.

Gockſweiler, in priſcis monumentis *Gockeswvibre* conſtanter, nunquam *Gotteswveiler*, quod quibusdam placet, legitur. Eccleſia ejus mater eſt vici ſequentis.

Burgheim in Luitfridi Comitis inſtrumento An. DCCCCIII. *Burkein.* (*f*) Innocentii IV. bulla An. MCCXLV. monaſterio ſem. in Oberehnheim curtem in *Bvockeim* aſſignat. Rudolphus I. Imp. in Hohenburgenſi (*g*) & Carolus IV. in Truttenhuſano diplomate An. MCCCLX. Burgheim *ſuperius* & Burgheim *inferius* recenſent; unde vicum duplicem ejusdem nominis fuiſſe intelligimus. Stat pro urbe traditio. Religio per omnem Dynaſtiam mixta. Catholici chorum, Proteſtantes navem eccleſiarum occupant.

§. CCCLXXX.

Dynaſtiæ fata.

Nuperum Hiſtoriæ Hohenburgenſis ſcriptorem (*h*) ſi audias, Barram cum reliquis Dynaſtiæ vicis B. Odilia Monaſterio huic, ab ea inſtituto, donavit. Nomina in ejus teſtamento leguntur, ubi tamen, medii ævi ſtylo, non tam loca ipſa, quam bona vel prædia ibi ſita, intelliguntur. Barrenſis Dynaſtia Imperiale domanium fuit ſub Carolo IV. Hic enim Truttenhuſano Cœnobio per omnem ejus diſtrictum jus paſcuorum An. MCCCLX. conceſſit. Ochſenſteiniis antea cum oppignerata fuiſſet, Wenceslaus ſalvo Imperii jure Dynaſtiam reluendi poteſtatem Friderico Epiſc. Argent. An. MCCCLXXXVII. indulſit. (*i*) Ab Epiſcopo pignus ad Palatinos tranſivit, anno tamen incerto. Sub Ruperto, Wenceslai ſucceſſore, qui Palatinus ipſe erat, quantum Imperii terrarum hæc domus acquiſiverit, nemo ignorat. Ludovicus Elector, Ruperti Imp. filius, Abbatiam Andlav. à telonio ſuo in Barr, & curiam ejus Barrenſem à cenſibus publicis, immunem edixit An. MCCCCXXV. At bellum infelix Palatino-Bavaricum An. MDIV. Barrenſem Toparchiam Palatinis abſtulit, penes Maximilianum Imp. manſuram, donec ſub ipſius vitæ finem ad Ziegleros tranſiviſſet. Maximilianus I. enim An. MDXVIII. eam omnem, nec non officium & jura Sculteti Imperialis in Ehenheim, telonium in Keſtenholz, & quartam partem caſtri Landſperg, ſupra Barram ſiti, Nicolao Zieglero à Ziegelberg, Helvetio, qui Cæſari ab epiſtolis ſecretis erat, Electorum conſenſu, (*l*) pignori primum, dein in feudum dedit. Nicolaus Zieglerus, ſub Carolo V. Vicecancellarius Imperii factus, (*m*) ab eodem inveſtituram, ac brevi poſt proprietatem Dynaſtiæ An. MDXXI. accepit; Electoribus iterum conſentientibus, ita quidem, ut ad exemplum Alſatiæ ſuperioris Nobilium Auſtriacis ſervitia promitteret. (*n*) Hoc autem cum Dynaſtiæ libertati contrariari videretur, Cæſar Dynaſtas ab omni Auſtriæ vinculo immunes, ſolique Imperio declaravit obnoxios; quod ſolenni inſtrumento factum, (*o*) & à Maximiliano II. Imp. repetitum eſt. (*p*)

§. CCCLXXXI.

Sub Argentina.

Maximilianus & Fridericus, filii Nicolai, qui æquis partibus ſucceſſerunt, ære alieno gravati, Dynaſtiam civitati Argentinenſi vendiderunt. Maximilianus hoc fecit An. MDLXVI. Fridericus biennio poſt fratris jam mortui exemplum ſecutus eſt; uxoris ſuæ, Kranziæ de Geiſpolzheim, & cognatorum nixus aſſenſu. Quadraginta

&

(*d*) *Chron.* pag. 296, 309. & 364.

(*e*) DIONYS. ALBRECHT *Hiſtor. von Hohenburg*, Probat. pag. 2. & 4.

(*f*) HERRGOTT *Geneal. Habsb.* Tom. II. pag. 197.

(*g*) DIONYS. ALBRECHT loco cit.

(*h*) Idem libro alleg.

(*i*) Autogr. in tabular. civit. Argent.

(*l*) Literæ Moguntini Elect. in tabulario Arg.

(*m*) WENCKER. *Collect. Archiv. jur.* pag. 437. & 639.

(*n*) Diploma Caroli V. Gandavi datum d. 20. Jan. MDXXI.

(*o*) Toleti d. 20. Sept. An. MDXXV.

(*p*) Auguſtæ Vindel. d. 22. Maji MDLXVI. in tabular. Argent.

& duo millia florenorum uterque fratrum ab Argentinenſibus accepit, qui, præter Dynaſtiam, & alia bona ipſorum allodialia conſecuti ſunt. (*q*) Fridericus tamen, quamdiu vixit, in caſtro habitavit, mortuus An. MDLXXXIII. Filius, quem cum filiabus reliquit, à Krantzio, cognato ſuo, An. MDXCVII. confoſſus eſt gladio. In bello Epiſcopali Petrus de Turre (*r*) Dynaſtiam, quam occupaverat, à Carolo Cardinali Epiſc. dono accepit; juſque ſuum Dynaſtiæ incolis pro mille thaleris d. 25. Aug. MDXCII. vendidit. (*s*)

DYNASTIA WASSELNHEIM.

§. CCCLXXXII.

Barrenſem Dynaſtiam Waſſelnhemiana ſitus ordine excipit, Argentorato, uti præcedens, ſubjecta. Libera hæc quoque Imperii Dynaſtia evaſit, poſtquam de ea inter Cæſares & Epiſcopos Argent. diu certatum. Sigebertus Landgrav. cum aliis arbitris tres villas Rinaugiam, Mulhuſium & *VVazelnheim* Eccleſiæ Argent. An. MCCXXI. addixit. Triennio poſt, compoſitione per legatum Pontificis Rom. tentata, decretum: " quod Epiſcopus Imperatori feodum ſuum meliorando curtim in Wazelnheim cum „ omnibus ſuis pertinentiis, exceptis jure patronatus in eadem villa Wazelnheim, „ & vaſallorum feodis, in feodum concedat. „ (*t*) Fridericus II. haud dubie ut Alſatiæ Dux, non ut Imperator, Epiſcopi vaſallus tum fieri debuerat. (*u*) Ducibus Alſatiæ cum Conradino, Friderici II. nepote, deletis, terræ Ducales ad Imperium redierunt. Adolfus Imp. ergo, lite nondum deciſa, cum Conrado Epiſcopo An. MCCXCIII. ita tranſegit, ut " medietatem ville nuncupate Wazelnheim, que ſita eſt „ prope caſtrum Cronenburg, „ toto vitæ ſuæ tempore retineret. Henricus VII. denique, Mollishemium, Muzigam, aliaque loca & Imperii jura, Epiſcopo tradens, Mulhoſium & alteram medietatem villæ Waſſelnheim ab eo recepit. Ita Waſſelnhemium omne ad Imperium pervenit, ad varias deinceps Nobilium gentes fiduciario jure, & ab his ad Argentinenſes tranſiturum. An. MCCCCXLII. Fridericus IV. Imp. Walthero de Thann & fratri ejus Waſſelnhemii inveſtituram dedit Briſaci. Feuda literis expreſſa ſunt, ſculteti officium in *VVaſſel heim*, dimidium judicium, curia dominica inferior, dicta Kunigshof, cenſusque varii ibidem; dimidium judicium in *Fridesheim* & Uttelnheim. Incolas alio diſceſſuros jam retineri juſſerat Sigismundus, ne periret feudum, vel debilitaretur. SCHILTERUS (*x*) ergo, Thannenſes Waſſelnhemium à Vinſtingenſibus Dynaſtis in feudum tenuiſſe ſcribens, erravit. Error inde prognatus, quod Waltherus & Gotfridus de Thann Wilhelmi, Dom. de Vinſtingen, Capitulum majus & civitatem Argent. vexantis, ſocii fuerunt. Gotfridus, Walthero fratre defuncto, caſtrum ſuum Waſſelnheim ob id ipſum Argentinenſibus tradere coactus, jurata perpetua pace An. MCCCCXLVIII. eosdem placavit. (*y*) Caſtrum, quinque turribus munitum, male tum habitum eſt. (*z*) A Thannenſibus mox ad Adelshemios nobiles Waſſelnhemium devenit.

§. CCCLXXXIII.

Argentinenſis.

An. MCCCCXCVI. Zeiſſolf, Georgius & Stephanus de Adeltzheim fratres, Gœtzonis filii, civitati Argent. caſtrum & vicum *Waſſelnheim*, cum omni apparatu bellico, nec non *Brechlingen*, & dimidiam partem vicorum *Fridesheim* ac *Uttelheim*, pro ſeptem millibus flor. vendiderunt, poſtquam Maximilianus I. anno ſuperiore in id jam conſenſiſſet, adjecta duplici conditione, nimirum, ut indole locorum feudali manente, civitas Argent. inveſtituram eorum per nobilem virum à quovis Imperatore futuro peteret; utque Adelshemii alia in venditorum bonorum locum bona, bis mille florenis comparanda, Imperio in feudum offerrent. Civitas Frid. Bockium equitem conſtituit, qui nomine ejus inveſtiretur à Cæſare; Cæſar Heinrico Comiti Hennenberg. Eccleſiæ Argent. ſcholaſtico, commiſit, ut fidelitatis juramentum ejus nomine reciperet. Habuerant Lutzelburgii Nobiles in caſtro ſedem, (*a*) quæ cum bonis aliis & civitati Argent.

(*q*) Duo inſtrumenta venditionis autographa in tabular. Argent.

(*r*) *Pierre de Fay la Tour Capitaine pour Monſ. le Card. de Lorraine.*

(*s*) Inſtrum. Gall. in *Stats Strasb. gegenerklarung, Beilagen* num. 36.

(*t*) Tabular. Capituli maj. Argent.

(*u*) Confer. ſupra pag. 166.

(*x*) *Obſervat* ad KOENIGSHOV. *Chron.* pag. 1020.

(*y*) Literæ ejus in tabular. Argent.

(*z*) Expeditionis hujus Argentinenſium imaginem tabula picta repræſentat, quæ in tribu pictorum ſervatur.

(*a*) *Burgſeſs mit der behauſunge und ſtallunge in dem Sloſs, u. dem Zwingolff zu Waſſelnheim &c.*

Libera & Imperialis Dynaſtia.

An. MDVI. vendita eſt. An. MDXCII. arx bello Epiſcopali à Lotharingicis copiis deditione capta. (*b*) Seculi ſuperioris anno ſeptuageſimo quarto idem à Gallis noſtris factum, qui præſidio 140. militum Waſſelnhemii collocato, mox à Brandenburgicis, qui binas caſtri turres dejecerant, d. 23. Oct. hinc abire compulſi ſunt. (*c*)

Nobiles, à Waſſelnhemio nomen gerentes, quos Annales Colm. ad An. MCCLXXXV. *Dominos de Waſſelnheim* vocant, cum locum hunc nunquam poſſederint, advocatiam ejus Imperialem adminiſtraſſe videntur. Heſſo & Anshelmus milites, Advocati de Waſſelnheim, villam totam Biſchofesheim ſec. XIV. ab Epiſcopo Argent. jure feudi habuerunt. (*d*) Dignitatis nomen ſucceſſu temporis gentilitium evaſit. Decimæ illo tempore in ſeptem partes dividebantur, quarum duas feudi Imperialis lege Greiffenſteinii, Landſpergii duas, totidem Abbatia Hornbacenſis, unamque parochus loci perceperunt. (*e*) Edmundus Grindalius, Angliæ Primas, patria ob motus religionis relicta, Waſſelnhemium ſeceſſit, ubi idioma Germanicum ita didicit, ut eodem publice concionaretur. (*f*)

§. CCCLXXXIV.

Præter Waſſelnhemium itaque Dynaſtiam hanc componunt:

Vici. *Brechlingen*, proximus Waſſelnhemio viculus, officina chartaria conſpicuus.

Frideſheim ac *Ütelnheim*, veteris Comitiæ loca, (*g*) inter Epiſcopum & Civitatem Argent quæ partem Imperialem nacta eſt, æqualiter diviſa ſunt. (*h*) Utelnhemio tamen neuter Dominorum jam gaudet. Hoc enim ſuperioris ſeculi bellis fere deleto, Epiſcopus partem ſuam Jo. Jac. Schillingero An. MDCXCIII. brevique poſt & Civitas ſuam Lucæ Weinemero, Conſuli Argent. centum quidem in annos, emphyteutica lege contulerunt.

Cum Waſſelnheimenſi Præfectura inſuper duo vici *Zehenacker* & *Flexberg* ſeu *Flexburg* conjuncti ſunt, quos civitas Argent. poſt Dynaſtiam Waſſelnheimenſem acquiſivit. Hartmannus miles de Cehenackern allodium quoddam, pro X. talentis ſibi oppigneratum, votiva ac ſpontanea donatione, maxime tamen ob filiarum ac filii ſui converſionem, pro quinquaginta talentis Maurimonaſterio An. MCXXXV. tradidiſſe, in Anſelmi Abbatis membrana legitur. Vicum Zehenacker Bernh. Mœnchenheimer, Bipontinus, cui à Vinſtingenſibus Dynaſtis in feudum obtigerat, conſenſu Domini directi pro quadringentis & triginta duobus flor. An. MDIII. Argentinenſibus vendidit. Flexbergæ vero partem Landſpergii nobiles ab Eccleſia Argent. in feudum tenent. (*i*) Altera ad Argentinenſes per Nicolaum Joergerum, civem ſuum, cui mille florenos An. MDIV. mutuos dederant, pervenit. Joergerus Flexbergæ & Orſchvillæ ſemiſſem creditoribus hypothecam dederat, quam, rebus ejus in pejus ruentibus, Rothvillenſis Judicii & Cameræ Spirenſis decretis, Argentinenſes An. MDXI. occuparunt, nemine præter Domum Auſtriacam contradicente, cui Orſchvilla denique pro mille florenis An. MDXXV. relicta eſt. (*k*)

DYNASTIA MARLEJENSIS.

§. CCCLXXXV.

Marleja. Marilegium & Marlegia antiquæ dignitatis locus, (*l*) Germanis *Marley* & *Marle*, non *Marlenheim*, quæ Juniorum ſcribendi forma, ſcribebatur; uti ex *Eley* & *El* Elegium Elegiamque formarunt latine ſcribentes. (*m*) Marleja cum adhærentibus vicis ſub Germanica Periodo, uti ſub Francica, regiæ vel imperialis villæ innotuit indole; regio ſub Francis Palatio, caſtro ſub Germanis ornata.

Caſtrum hic Stephanus, Palatino-Bipontinus Dux, qui Marlejam redimendi jus à Sigiſmundo Imp. acceperat, conſtruxit, ejusque beſſem Geroldseckiis & Ochſenſteinio Dynaſtis An. MCCCCXLII. in feudum contulit, cenſu vini, quem habuerant communem, in ejusdem ſuſtentationem deſtinato. (*n*) Biennio poſt Angli, cum Gallis

(*b*) *Gegenerklarung der Statt Strasbourg.*
(*c*) HAN *Beſchr. Elſaſs* pag. 322. ſq.
(*d*) Cod. MS. feudor. in tabular. Tabern.
(*e*) Cod. MS. Greiffenſteiniorum in tabul. Tabern.
(*f*) CONRAD HUBERTUS in præf. ad Mart. Buceri ſcripta Anglicana, quæ An. MDLXXVII. Baſileæ typis exprimi curavit fol.
(*g*) Conf. ſupra pag. 193. §. CCCXLVII.
(*h*) De iis ſupra pag. 141. ſq.
(*i*) Supra pag. 170. §. CCXCVI.
(*k*) De Orſchvilla vid. pag. 205.
(*l*) Vid Tomus I. pag. 703.
(*m*) Conf. ſupra pag. 153. §. CCLXIV.
(*n*) Inſtrument. tabularii Civit. Argent.

Gallis in has reverſi regiones, caſtrum Marlejenſe cum occupaſſent, (o) gravi hoc Argentinenſium obſidione receptum, hoſtibusque ejectis, igne vaſtatum eſt. (p) Priore Anglorum invaſione, An. MCCCLXXV. Marlejenſes, cum viciois ruſticis, facto in eos impetu, trecentos & quinquaginta ſuorum, præter captivos, deſiderarunt. (q) Breviſſima ergo hujus caſtelli ætas fuit, neque id poſtea reſtauratum invenio. Reliquias, quæ juris Palatini erant, Ludovicus Dux, Stephani filius, Rudolfo de Endingen præmii loco An. MCCCCLXXXV. donavit.

Emto per Argeotinenſes Marlejæ dominio, curia quoque Abbatiæ Andlavienſis, dicta *Stadelhof*, quæ nunc publica, cum bonis ac juribus ejus univerſis, inter quæ Sculteti electio, per eosdem ære comparata An. MDX. & jus retractus, quod Abbatia ſervaverat, An. MDCLXXII. abolitum. Agri Marlejenſis decimis, Dagoberti II. Regis fundatoris beneficio, Haſelacenſis Collegiata à primordiis ſuis gaudet. Ad Marlejam & Maurimonaſterium curtem dominicam, unde monachis & eccleſiæ vinum dabatur, ſub Meinhardo Abbate, qni An. MCXLVI. defunctus eſt, habuit.

§. CCCLXXXVI.

Kirchheim regium quoque ſub Meroviogis & Carolingis Palatium, de qno alibi. (r) Vici reliqui.

In agro ejus viculus, olim villa, *Odrazheim*, quem poſt Begeros & Landſpergios Holzapfelii de Herxheim proprio jure poſſederunt. Jurisdictio vero ſuperior, ob Andlavieoſem olim curiam *Stadelhof*, penes urbem Argent. eſt. (ſ) Nobiles ab Odrazheim, Eccleſiæ Argent. vaſalli, circa An. MDLXXIII. interierunt. Adelbertus Hartungus de *Odoratsheim* in charta Maurimonaſt. An. MCXXXV. legitur.

Northeim. Waltherus Epiſc. peculiari inſtrumento An. MCCLXII. promiſit: " qood durante guuerra inter nos & cives noſtros Argeut. domum Northeim, que " eſt C. de Wartinberc, Canonici Eccleſie ooſtre, ulterius non firmabimus, nec " munitionem ibidem aliquam faciemus. " Partem vici, quam pro delendo nomine ſuo Jo. de Ochſenſtein, Capituli Arg. Præpoſitus, & frater ejus Ottemannus, Jo. Nortwint, cauponi Argent. dederant, Walpurgi de Luzelſtein, Dom. de Gerolzeck nuptæ, An. MCCCXC. hic veodidit. Decimas Frid. Sturmius Nob. ab Electore Palat. An. MCCCCLIX. in feudum obtinuit. Jo. Sturmius, Academiæ Argent. Rector, à Rectoratu dejectus, reliquum vitæ tempus Northemii transegit.

Vicis vicinum caſtrum *Cronenburg* addo, quod inter Marlejam & Waſſelnhemium monti inſedit, vallique ſubjacenti, portæ imo & ſuburbio Argent. nomen ſuum communicavit. (s) Auctor ejus Wolfellus, Alſatiæ ſub Friderico II. Imp. Advocatus provincialis, uti Richerius Senon. (t) perſcribit. Sed vix conditum, Henricus de Stahleck, Ep. Argent. An. MCCXLVI. id aggreſſus deſtruxit, (u) adeoque ſub eodem Imperatore Friderico II. Cronenburgum exortum eſt atque interiit. Manſerunt tamen nomen & rudera; unde Waſſelnhemium in Henrici VII. An. MCCCVIII. aliorumque chartis, poſt interitum ſcriptis, prope Cronenburg ſitum eſſe legitur. Sed & quidquid ſupererat ruderum, An. MCCCLXIX. ſolo æquatum eſt. Vix ullum ejus veſtigium noſtro ævo comparet. Cronenburg caſtrum.

§. CCCLXXXVII.

An. MCCLXXXVII. Kal. Maji Rudolfus I. Imp. villas *Marley*, *Kircheim*, & *Northeim*, Henrico Comiti de Veldentze pro quingeotis marcis argenti obligatas, nec non villas *Rumolzwilre*, *Danne* & *Cotzwilre*, Simoni ac Walramo de Gerolzecke pro ducentis marcis oppigneratas, redimendi licentiam Ottoni de Ochſenſtein, cognato ſuo, Moguntiæ impertivit; quod ab Adolfo Naſſovio Turegi An. MCCXCIII. & Alberto I. Ulmæ Dynaſtiæ fata.

(o) Schilter ad *Kænigshov.* pag. 919.
(p) Ibid. pag. 930. & 1010.
(q) Koenigshov. Cap. V. §. CL.
(r) Tom. I. pag. 704.
(ſ) Lites hinc enatas, Jo. Heinricus Holzapfel de Herxheim, cujus uxor, Friderici de Landſperg filia, Odrazhemii hæres erat, An. MDCXIII. atque Helena Chriſtina Holzapfelia, nata de Schœnau, An. MDCLXXIII. cum Senatu Argent. compoſuerunt.
(s) Vid. Tom. I. pag. 705. §. CLXX.
(t) *Chron. Senon.* Lib. IV. Cap. VI. ubi: *caſtrum Cronebereh juxta villam Morbei.* Morbei pro Marlei ſcripſit.
(u) *Fragment. Urſtiſ.* pag. 92. Koenigshov. Cap. II. §. XCVII. & Cap. V. §. CXXII.

Ulmæ An. MCCCV. confirmatum. De priorum trium vicorum reditibus octoginta libras denar. Argent. Heinrico de Mulnheim Ochſenſteinius An. MCCCXIV. vendidit, nobilemque virum Gebehardum de Gerolzecke, Burchardum de Oberkirche, Wilhelmum Burggravium de Oſthoven, milites, nec non Rudolfum de Bercheim & Eberlinum de Griſenſteio, armigeros, fidei juſſores dedit. Ludovicus Bav. ut Ochſenſteinios ſibi magis obſtringeret, redemtionis horum pignorum pretio bis mille floren. An. MCCCXXXIII. adjecit. Veniam redemtionis à Sigismundo Imp. Stephanus, Comes Palatinus, impetravit, at nonniſi minimam pignorum partem redemit. Ludovicus, Stephani filius, annuente Friderico IV. Imp. in Rudolfum de Endingeo, & hic ſexennio poſt in civitatem Argent. hanc reluendi, quam acceperant, veniam transtulerunt. Interim pignora iſta plures io portiones diſcerpta fueruot, aliis atque aliis io Ocbſenſteiniorum jura ſuccedentibus. Nam reluitione Marlejæ ceterorumque vicorum nonæ partis à Johanne, Leiningeoſi Comite, facta, Stephanus Dux Geroldseckiis & Ochſenſteinenſi Dynaſtis peculiari transactione Ao. MCCCCXLII. ſuas portiooes retinere permiſerat, donec à ſe vel ab heredibus ſuis quatuor millia florenorum acciperent. Geroldseckianam partem Rupertus Palatinus, Epiſc. Argent. Hofwartho de Kircbheim, præſtitæ operæ præmium, An. MCCCCLV. contulit. Hofwarthus eam Ulrico, Comiti Wirtenbergenſi, An. MCCCCLXVIII. (v) Eberbardus, Ulrici filius, Marco Kerlingio, Conſulari Argeot. An. MCCCCLXXX. Kerlingius civitati Argent. An. MCCCCXCI. vendiderunt.

Initio emtionis per Argentinenſes facto, Ochſenſteinenſem quoque portionem, quæ dimidia totius erat, acquirendi nata occaſio. Henricus, Bipontino-Bitenſis Comes, qui Ochſenſteiniis Dynaſtis io his partibus ſucceſſerat, quadrantem vicorum Marley, Kirchheim, Northeim, Rumolsweiler, Cosweiler, Thao & Munchhoſen, cum ſemiſſe vallis Coronæ, Lichtenbergenſibus Dynaſtis antea oppigneratum, Argentinenſibus pro MCCCL. florenis vendidit, at ſervato retractus jure; quod tamen cum altero quadrante Georgius, Henrici filius, pro æquali ſere ſumma pecuniæ An. MDVIII. deſeruit. Tabularii Argent. chartæ nos hucusque duxerunt. Epiſcopus Argent. dimidia ſere Marlejenſis Præfecturæ parte deinceps potitus, eam transactione Hagenoenſi An. MDCIV. civitati Argent. alia inter pignora, octingentis millibus flor. redimenda, permiſit. (w) Duos contra vicos, *Rumolsweiler* & *Cosweiler*, retro Waſſelnhemium ſitos, de quibus infra, urbs Arg. Haindeliis de Breitenbruck An. MDCLIX. vendidit.

MARCA MAURI-MONASTERIENSIS.

§. CCCLXXXVIII.

Nomina & extenſio varia.

Diſtrictus, qui antiquum Mauriani, vel Aquilejeoſis, Monaſterii patrimonium compoſuit, priſcum *Marcæ* nomen conſtanter ſervavit. (x) *Aquileia Maurimonaſterium* & *Aquileja monaſterium* in chartis ſub Meinhardo Abbate, qui An. MCXLVI. deceſſit, promiſcue ſumuntur. Inſtrumentum illius ævi his incipit verbis: "Hec carta antiquitus „ eſt in Aquileja Maurimonaſterio facta. Iſte ſunt ville, que vocantur *Morenmarcha.* „ Idem Maurienſis diſtrictus quandoque *Terminus*, *Provincia*, dicebatur. In Membrana Meinhardi Abbatis caſtrum Lucelenburch *infra Terminum noſtrum*; in alia mons Sindenus (*Sindelsberg*) cum ſuis appendiciis *infra Marcam ſeu Provinciam* conſtitutus legitur. Vetus ejus circuitus latior fuit hodierno. Vetus borealem limitem Sornam habuit, adeoque Lucelburgum, Barram (y) & Ochſenſteinium caſtra cum vicis, ab eis pendentibus, comprehendit, quæ in alienis ounc manibus ſunt. De Lucelburgo inſignis in membrana Anſelmi Abbatis locus: " Comes Petrus, qui infra Terminum ooſtrum in caſtro, „cui nomen Lucelenburch, pro quo oos olim cellam b. Quirini in cambio accepiſſe, „contentioſe teſtatur, conſederat.„ Ante Anſelmum Abbatem igitur, id eſt, ante ſeculi XII. medium, arx hæc Abbatiæ Maurienſi ablata jam fuerat. (z) De Ochſenſteinio, quod in ipſo Marcæ meditullio ſitum, ejusque vicis, peculiaris mox infra ſermo erit. Marca hodierna, quam rivuli Moſſelbach & Behrenbach perluunt, Abbatiam Maurimonaſterii, oppidumque cognomine, Geroldseckia caſtra, majus & minus, vicosque octo *Lochweiler*, *Reutenburg*, *Singriſt*, *Sahlenthal*, *Dimbſthal*, *Hegenheim*, *Thal* & *Gothenhauſen*, complectitur.

§. CCCLXXXIX.

(v) Debuit Hofwarthus Comiti 1900. florenos, pro quibus multas poſt lites jura ſua in *Marle*, *Otterweiler*, *Altheim*, *Wiler im Loch* & *Geſſi* ei tradidit.

(w) Schilter. ad *Kænigshov. obſervat.* XII. pag. 741.

(x) Conf. Tom. I. pag. 651.

(y) De hoc caſtro & vico Otterweiler ſupra §. CCXXXVII. & CCXXXIX.

(z) Conf. ſupra pag. 199. §. CCCLXII.

Digitized by Google

§. CCCLXXXIX.

Monaſterium oppido, quod ei adhæret, originem dedit & nomen. Vicus antequam oppidum fieret, à primo cœnobii auctore *Leobardi villa*, *villa Domni Leobardi*, & à Monaſterii reſtauratore *Maurivilla*, imo & *Aquileja Maurivilla* ſcribebatur, id quod Meinhardinæ quoque docent membranæ. At in notitia bonorum cœnobii vicini *Sindelsberg*, ſub Anſelmo, Meinardi ſucceſſore, ſcripta, *oppidum Maurimonaſterium* enuntiatur; unde medio ſec. XII. muris cinctum colligimus. Alexander III. Papa tamen locum, in quo Abbatia ſita eſt, *villam* An. MCLXXIX. in bulla vocat, qua præter alia ei confirmat " locum ipſum, in quo Eccleſia (ſeu Abbatia) ſita eſt, cum toto „ ambitu ſuo . . . eccleſiam parochialem in eadem *villa* cum eccleſiis ei adtitulatis, & „ decimam de omnibus illis vicis, qui ad Monaſterium ſpectare noſcuntur. „ Villa fortaſſis heic *oppidum*, quod ævo illo frequens eſt, denotat. Jurisdictio oppidi, uti Marca univerſa, feudum fuit Eccleſiæ Metenſis; de qua Abbates cum Dynaſtis, poſſeſſoribus Marcæ, inveſtiti fuerunt, cujus rei An. MCCCXLVI. MCCCCLX. & ſequentibus proſtant exempla. (*a*) An. MCCCCLXXI. d. 23. Oct. Fridericus Elect. Palatinus, junctis cum Lotharingiæ Duce viribus, Maurimonaſterium oppidum & caſtellum Geroldseck, in quibus prædones, Lotharingo præſertim infeſti, latitabant, expugnavit, murosque & foſſas vaſtavit; latronibus fuga nocturna elapſis. (*b*) Prope Abbatiam & oppidum Aquilejenſis Marcæ poſſeſſores in communes uſus caſtellum ædificarunt, dictum *Weyerburg*, quod paucos ante annos Abbas delevit. Hoc in literis inveſtituræ aliisque chartis caſtellum Maurimonaſterii nominari ſolebat, & à Lucelſteinenſi Comite oppigneratum eſt Friderico, Epiſcopo Argent. An. MCCCXCI. inde per hunc Sigfrido de Oberkirch, ad Epiſcopum denique An. MCCCCLVI. rediturum. Mauri-monaſt. oppidum.

§. CCCXC.

Geroldseckiana caſtra duo, majus & minus, (*c*) inter Tabernas & Maurimonaſterium prope arcem *Hoh-Barr* ſita, à Geroldseckiis Dynaſtis in montium ſummitate exſtructa ſunt, ut ex illis Abbatiam, cujus Advocati erant, defenderent; temporis progreſſu bonorum Abbatiæ invaſores futuri. Quamquam vero caſtra hæc in Marca ſita eſſent, in literis tamen Epiſcoporum Metenſium diſtinguuntur ab ea, quod reliquis Marcæ locis poſteriora, atque adeo Eccleſiæ Metenſi ſerius in feudum oblata fuerunt. Annum eorum natalem ſilent monumenta; at ſi ex Geroldseckiani nominis apud Alſatas antiquitate conjicere licet, medio ſeculi XII. alterutrum jam perſtitit. Geroldseckium majus germanico ſtylo *am VVaſichin*, id eſt, ad Voſagum, appellari ſolebat, ut à Geroldseckio Ortenaviæ trans Rhenum, quod peculiaris Dynaſtiæ adhucdum caput eſt, cujus inſtrumentum pacis Weſtphalicæ mentionem facit, diſcerneretur. Ortenavienſe *Hohen-Geroldseck*, Alſaticum vero *Gros-Geroldseck* vocabantur. Hoc noſtrum à Friderico I. & Philippo, Electoribus Palatinis, bis oppugnatum & captum eſt, annis nempe MCCCCLXXI. & MCCCCLXXXVI. quod ex illo latrocinia fierent. (*d*) Geroldseckium minus Rupertus Epiſc. Argent. Electori Palat. An. MCCCCLXVII. Elector Ruperto caſtrum Scharfenburg tradiderant. Pacem caſtrenſem, ſæpius renovatam, arcium harum coluerunt poſſeſſores, cui ipſe Cunradus, Epiſcopus Metenſis, An. MCCCCXXVII. acceſſit. Geroldſeck. caſtra.

§. CCCXCI.

Vici igitur ex veteri Marca reſidui ſunt:

Lochweiler, qui in chartis antiquis ſimpliciter *VVilare*, nec non *Wiler im Loch*, ſcribitur. Vici ac villæ.

Reutenburg. Burchardus, Ortolfi militis de Rithanburch filius, An. MCXXXV. memoratur.

Singrift, lat. *Signum Chriſti*. Meinhardi Abbatis membrana: " Ad Ritenburc & ad „ Signum Chriſti dantur V. talenta &c.

(*a*) Inventar. chartarum Cancellariæ Vicenſis An. MDCXXXIV. ubi ita: " *Outre les dits ſeigneurs les* „ *Abbes du lieu reprennent de la juriſdiction tempo-* „ *relle, c'eſt-a-dire, du droit d'inſtituer un juge ſecu-* „ *lier dans la Ville de Mauermunſter, & la paroiſſe* „ *d'icelle.*

(*b*) TRITHEMIUS *de geſtis Friderici victor.* pag. 54.

(*c*) *Gros und Klein Geroldseck.*

(*d*) Conf. TRITHEM. *Chron. Hirſaug.* & GUILLIMANN. *de Epiſc. Argent.* pag. 433.

Sablenthal, in alia membrana *Salabendal.*

Dinsthal ex *Dunphelsthal*, veteri nomine, conflatum eſt.

Hegenheim, vulgo *Hagen.*

Thal, *Dal*, in documentis ſec. XII. *Dommus Petrus*, *Dompeter* nominatur, vicus minor.

Gothenhauſen, *Godenhuſa.*

Præterea villæ *Schwabweiler* prope Thal, *VValdshofen*, quæ nunc à *S. Gallo* vocatur, *Hengvveiler*, *Buren*, *Sindelshofen* prope monaſterium deſtructum Sindelsberg, aliæque deperditæ, ut *Hemmingesburen*, *Scaphuſa*, *Buel*, in chartis noſtris leguntur. Incolæ Marcæ, qui vel ingenui, vel ſerviles, vel proprii erant, (*e*) *Marckleuthe*, *Marckburger*, *Martinsleuthe*, *Martinsburger*, dicuntur, quod Abbatia S. Martino dicata eſt. Omnes per Marcam eccleſiæ filiæ ſunt S. Martini.

§. CCCXCII.

Fata Marcæ.

Maurienſis hæc Marca, ex fiſcalibus Regis Childeberti terris conſtans, Leobardo Abbati, ejusque monaſterio, in dotem conceſſa, varias rerum mutationes experta eſt. Poſtquam Ludovicus Pius Drogoni, Epiſcopo Metenſi, fratri ſuo naturali, Abbatiam hanc regiam, igne conſumptam, reſtaurandam commiſit, Eccleſiæ Metenſi obnoxia eſſe cœpit, atque ab eo tempore perpetuum ejusdem ſeudum permanſit. Advocati Abbatiæ, Geroldseckii Dynaſtæ, quum Marcam obtinuiſſent, poſſederunt eam quoque ut feudum Metenſe; Maurimonaſterienſis Marcæ nomine in *Dynaſtia Geroldseckiana* nomen converſo. Joannes de Geroldseck, Gebhardi filius, cum An. MCCCLIX. obiiſſet, Epiſcopus Metenſis Geroldseckiis, qui ſupererant, præteritis, quartam partem Marcæ Ulrico de Vinſtingen, aliamque Johannis, Hugonis filii, partem Theobaldo de Blanckenberg, tribusque fratribus Rappoltſteinii Dynaſtis, An. MCCCLXIV. contulit; (*f*) quæ omnia tamen ad Volmarum Geroldseckium deinceps redierunt. Volmarus hic, Geroldseckiorum poſtremus, An. MCCCXC. extinctus improlis, cum Kunigundam & Adelheidem habuiſſet ſorores, quarum illa Rudolpho de Ochſenſtein, hæc Erhardo de Wangen nupſerat, An. MCCCLXXXI. vivus cum Theodorico, Epiſcopo Metenſi, convenit, ut dimidia pars ejus ad Metenſem rediret Eccleſiam, altera matri & ſororibus ſuis relinqueretur. Marcam feudum maſculinum fuiſſe tum habitum, hinc recte concludas. Epiſcopus, quem receperat, ſemiſſem Heinrico, Lucelſteinio Comiti, in feudum tradidit, uno ex alterius ſemiſſis quadrante ad Ochſenſteinios, altero ad Wangios translato. Marca ſic inter plures diviſa, uſque ad ſec. XVII. tamen indiviſim adminiſtrata fuit & recta, ita ut reditus pro ſua quisque parte acciperet. Vici & incolæ demum An. MDCXIV. diviſi ſunt. Vix ollus in Alſatia tractus frequentius oppigneratus, venditus, redemtus & inter tot poſſeſſores toties fuit diviſus.

§. CCCXCIII.

Lucelſteinenſis pars.

Lucelſteinenſes ſuum vix acceperant ſemiſſem, quum Heinricus Comes partem ejus Friderico, Epiſc. Arg. aliamque Eberhardo, Comiti de Ramberg, pignori dedit. Epiſcopalis An. MCCCXCIV. ad Leiningæ Comites, qui per Metenſes Præſules de illa inveſtiti ſunt, & per hos ad Lotharingiæ Ducem An. MD. pervenit. Intermedio tamen tempore & Epiſcopum rurſus & Civitatem Argent. creditores experta eſt Marca. (*g*) Rambergicum quadrantem Burcardus quidem, Lucelſteinii Comes, An. MCCCCXVII. recuperavit, ſed Jacobus & Wilhelmus, filii ejus, dimidiam quadrantis hujus, hoc eſt, octavam totius Marcæ, partem Ruperto Epiſc. An. MCCCCLI. rurſus oppignerarunt. Lucelſteiniorum jura Claudius Warambonius, Rupenſis Comes, illorum ex ſorore nepos ac hæres, Wilhelmo de Rappoltſtein, tutori ſuo, An. MCCCCLXXXV. vendidit; unde Epiſcopi Metenſis permiſſu Rappoltſteinenſes avitis ſuis inſignibus Geroldseckiana junxerunt. Wilhelmus hic ſexennio poſt, octava Eccleſiæ Arg. parte coemta, quadrantis devenit poſſeſſor, de quo ipſe & ſucceſſores per Epiſcopos Metenſes inveſtiti fuerunt. Sed & hic denique factus venalis, per Eberhardum Dynaſtam, Jo. Friderico de Landſperg An. MDCXXVIII. & quinquennio poſt Carolo, Lotharingiæ Duci, obtigit. Hic itaque Lucelſteinenſem omnem ſemiſſem Hermanno Egoni, Principi Furſtenberg. quem & ceteris Marcæ partibus potitum eſſe oſtendam, An. MDCLXXI tradidit.

§. CCCXCIV.

(*e*) De hac diſtinctione vid. infra ſect. de Morib.

(*f*) Luckii *Annal. Rappolſtein.* Mſ. ad An. MCCCLXIV.

(*g*) Lotharingus illam An. MDXL. Wilhelmo Com. de Furſtenberg & An. MDCXXXIII. Theobaldo Keſtlero pignori dedit.

§. CCCXCIV.

Ochſenſteinenſis quadrans, de quo nunc ſpeciatim loquar, in quinque partes ob totidem Rudolphi primi acquirentis liberos diviſus eſt. Ex his una per Johannem, Capituli Argent. Præpoſitum, Abbati Maurimonaſt. An. *MCCCCXXXVI.* oppignerata, (*b*) alia Margarethæ Ochſenſtein. conjugio in Fleckenſteinios translata eſt. Reliquas tres partes, Ochſenſteiniorum gente deleta, Henricus Bipontino-Bitenſis Comes, cui ultimi Dynaſtæ ſoror nupta erat, An. *MCCCCXC.* nova atque ſpontanea Epiſcopi Metenſis inveſtitura obtinuit; unde ejusdem Epiſcopi conſenſu ad Philippum, Hanoviæ Comitem, medio ſeculi ſeq. pervenerunt. Hic & particulam Abbatiæ Maurienſis, quanquam Henricus, Bipontinus Comes, jus reluitionis deſeruiſſet, poſt multas diſceptationes An. MDLXXVIII. recepit. Sed Jo. Reinhardus, Philippi nepos, An. MDCIX. eandem Friderico Abbati in decennium, hocque elapſo, Jo. Friderico de Landſperg denuo oppigneravit. Landſpergios Fridericus Dion. de Schellenberg circa An: MDCXLV. & hunc Furſtenbergenſes An. MDCLXXI. exceperunt, qui & Fleckenſteinenſi particula, tanquam allodio, (*i*) per Landſpergios nobiles potiti ſunt. Ochſenſteinenſis pars.

§. CCCXCV.

Sed & Wangenſis quadrans in alienis ſæpe per oppignerationes manibus fuit. Hartungus de Wangen dimidiam ejus partem Wilhelmo Epiſc. Argent. An. MCCCCXIX. aliamque particulam Fridericus An. MCCCCLXXXVI. atque Stephanus An. MCCCCXCIX. Alberto Epiſc. nec non Joh. Wilhelmo III. Epiſc. An. MDXVIII. ſub retractus conditione vendiderunt, qua Georgius de Wangen, Johannis filius, An. MDXXXVII. uſus eſt. Wolfius, Bernardus & Chriſtophorus patrueles, novas inveſtituræ literas d. 2. Sept. MDCIX. à Præſule Metenſe impetrarunt, quibus omnia Marcæ loca, præter Ochſenſteinenſia, recenſentur. Hermannus Egon, Comes Furſtenbergenſis, Wangenſem hanc portionem An. MDCLXVII. ante Lotharingicam emit. Wangenſis pars.

Furſtenbergenſes itaque, cum & Lucelſteinenſis & Wangenſis, partimque Ochſenſteinenſis portionis eſſent compotes, paulo poſt Cameræ *Reunionum* Metenſis decreto (*l*) compulſi ſunt, ut Epiſcopo Metenſi homagium, ipſique hujus urbis Parlamento, tanquam ſuperiori judici ſuo, præſtarent obſequium. Sed Abbatia antiquam dotem ſuam, quantum ex ea Furſtenbergenſes tenebant, amica transactione, quæ litem, à judice non deciſam, ſecuta eſt, anno hujus ſeculi quarto ab iis recepit. Marcæ ad Abbatiam reditus.

Appendicis loco addimus, Abbatiam Maurienſem poſſidere quoque vicos *Altheim ad Columbam,* (*zur Tauben*) & *Schnersheim*, feudum Metenſe. Illum vero Geroldseckii Dynaſtæ cum aliis locis, de quibus ſupra, (*m*) tanquam Argentinenſis Eccleſiæ feudum, poſſederant.

DYNASTIA OCHSENSTEINENSIS.

§. CCCXCVI.

In recenſendis Ochſenſteinenſium Dynaſtarum (*n*) terris, naturam illarum, non ſitum, ſecuti, allodia à feudis & pignoribus diſtinguimus, feudaque in ſuas iterum claſſes, ſecundum dominium eorum directum, referimus. Ochſenſteinenſes enim ab Imperio, ab Argentinenſi & Metenſi Eccleſiis, à Clingenſi Abbatia feuda, per omnem Alſatiam inferiorem diſperſa, poſſederant. A Metenſibus, quoniam primaria hujus gentis in iis ſedes fuit, initium ducimus; ad Imperialia & reliqua dein feuda tranſituri. Ordo deſcriptionis.

Primarium nempe nobiliſſimæ hujus gentis caſtrum erat *Ochſenſtein*, (antiquiores *Oſenſtein*, *Ohſenſtein*, *Oſſenſtein* ſcripſerunt) totius Dynaſtiæ caput, quod immenſum olim, & in ruinis adhuc formidabile eſt. Triplex fuiſſe, veſtigia nos docent; ſpatiis interjectis diſtinctum; quanquam duo tantum innotuerint, majus & minus. Situs ejus in Vogeſi dorſo, in veteri Maurienſium Marca, inter Geroldseckium & Dagsburgicum caſtra. Caſtrum Ochſenſtein.

(*b*) Quam dein Abbas partim Philippo Electori Palatino, partim Alberto Ep. Arg. MCCCCXC. tradidit.

(*i*) Fleckenſteinenſes eam Dom. de Bœdigheim An. MDXLIV. vendiderant; unde ad Landſpergios devenit.

(*l*) Quod editum eſt d. 15. Jul. MDCLXXX. vid. *Recueil des Arrêts de la Chambre roy. à Metz pour la Reunion* &c. pag. 147.

(*m*) Pag. 166. §. CCLXXXIX.

(*n*) Ochſenſteinenſe ſtemma, quod in An. MCCCCLXXXV. deſinit, in Genealogicis dabimus.

caſtra. Tractus ille *Haberacker* nunc dicitur. Dynaſtæ Geroldseckii cum dominarentur in Marca, Ochſenſteinium caſtrum à nobili gente, Geroldseckiis vel cognata vel amica, conditum eſt, quæ nomen hinc ſuum, ut ipſi Geroldseckii, à caſtro ſumſerunt, quod vel ſub finem ſeculi XII. vel ſequentis initio factum eſt, quo prima Ochſenſteinii memoria comparet. Caſtrum hoc An. MCCLXXXIV. deſtructum ANNALES COLMAR. teſtantur: " Advocatus Alſatiæ (Dom. de Hohenſtein) cum Epiſcopi Argentinenſis adju„ torio Ochſenſtein caſtrum potenter expugnabat & funditus evertebat. „ Seculo ſequenti caſtri majoris & minoris mentio fit. Utrumque ab Argentinenſibus dirutum eſt. Majus An. MCCCLXX. ut ſumptibus, in præſidiarios milites, parceretur; (o) minus autem An. MCCCLXXXII. (p) Rudolphus, Ochſenſteinii Dynaſta, Dynaſtiæ ſuæ partem Ruperto II. Electori Palat. An. MCCCXCI. vendidit, quam in diviſione Rupertina An. MCCCCX. Ludovicus Barbatus, Ruperti Imp. filius natu major, ſortitus eſt. (q) Otto VI. Rudolfi frater, caſtra ſua omnia Epiſcopo ac civitati Argent. pro mille florenis An. MCCCXCVIII. oppigneravit, addita cautela, ne adverſus dominos ipſius directos aut vaſallos atque cognatos iis uterentur. Jacobus, ultimus Bipontino-Bitenſis Comes, Ochſenſteinium poſt ſeculi XVI. medium ſuis vix refecerat ſumptibus, cum ignis, caſu ortus, id poſtremo conſumſit. (r)

§. CCCXCVII.

Vici ac villæ.

Vici ac villæ,* ab Ochſenſteinenſi caſtro pendentes, cumque eo ab Eccleſia Metenſi in feudum recepti, in priſcis inveſtituræ literis hi recenſentur: *Lindow*, *Eichelberg*, *Buer*, *Loingebern*; quorum nullum hodie veſtigium ſupereſſe comperimus; *Tillersmunſter*, proximus caſtro vicus, qui à reſtauratore ſuo Comite Reinhardo, Hanovieolium poſtremo, *Reinhardsmunſter*, itemque *Neudorff* appellatur. *Cymiterium Tilleresmunſter* in charta Abbatiæ Maurienſis ſec. XII. legitur. Porro *Hengebin* villa, quæ *Hemmingesburen* in priſcis documentis nominatur, & *VVolsheim* vicus, qui cum Tillersmunſter Weſthofienſi Liechtenbergenſium Præfecturæ nunc accenſetur. *Forchhauſen*, feudum Liechtenbergenſe Volziorum ab Altenau. *Idersweiler*, ad Epiſcopos Argentinenſes translatus. (s) *Schweinheim* & *Odrazheim*, ab Ochſenſteinenſibus ad alios atque alios, tanquam vici allodiales, delapſi. De Odrazhemio ſupra (t) locuti ſumus; de Schweinhemio, quod Dagobertus Waldnerus Comes paucis abhinc annis acquiſivit, inferius plura dicturi. Horum omnium locorum inveſtituram Johannes & Otto Dynaſtæ An. MCCCXXXV. Ottemannus & Rudolfus An. MCCCLXXVIII. Georgius An. MCCCCLXI. ab Eccleſiæ Metenſis Præſulibus impetrarunt. Ochſenſteinenſibus extinctis Heinricus Comes Bitenſis An. MCCCCLXXXV. ſucceſſit, ſexennio poſt nova Domini directi inveſtitura muniendus. Per Bitenſes autem ad Hanoico-Liechtenbergenſes, ut infra dicetur, Dynaſtia Ochſenſteinenſis tranſivit.

Ceterum ex iis, quæ de Marca retulimus, conſtat, Ochſenſteinenſes quartæ ejusdem partis poſt Geroldseckiorum interitum compotes factos, & per Epiſcopos Metenſes quoque de illa inveſtitos eſſe, quæ pars Dynaſtiam quidem ipſorum adauxit, ſed ab ea deinceps fuit avulſa. Quicquid in Marca juris habuerant, Henrico Bayero An. MCCCCXVII. oppigneratum & pro redimendo Georgio, Dynaſta captivo, An. MCCCCLII. Lucelſteinii Comitibus traditum eſt. (u)

§. CCCXCVIII.

Feuda & pignora Imperii.

Feuda Imperii fuerunt *Niederbronn*, de quo per Landgravios Alſatiæ infer. primum, (x) dein per Imperatores (y) ipſos inveſtiti fuerunt, Oberbronnenſi Dynaſtiæ qui nunc adſcriptus eſt vicus; nec non *Pfaffenhofen* & *Nieder-Motern*, quos Ochſenſteinenſes cum Liechtenbergicis Dynaſtis habuerunt communes. At longe potiora fuerunt Ochſenſteinenſium bona, quæ ut pignora poſſederunt Imperii. In claſſem hanc referendæ ſunt Barrenſis & Marlejenſis Dynaſtiæ; item Rumolsweiler, Cosweiler, Hochfelden, quos Rudolfo I. Imp. affini ſuo, potiſſimum debuerunt Ochſenſteinenſes. De plerisque jam ſupra (z) actum. Hochfeldæ caſtri, quod ibi erat, ſemiſſem Ottemannus ab Ochſenſtein Ruperto, Electori Palat. An. MCCCLXXXVIII. tradidit. (a) Nonam ejus partem Stephanus

(o) KOENIGSHOV. Cap. V. pag. 336.
(p) Ibid. Cap. VI. pag. 402.
(q) TOLNER. *Hiſt. Palat.* Cod. Diplom. pag. 153.
(r) HERZOG. Lib. V. pag. 60.
(s) Conf. ſupra pag. 142. §. CCXLV.
(t) Pag. 211. §. CCCLXXXVI.
(u) HERZOG. Lib. V. pag. 59.
(x) Conf. ſupra pag. 130. §. CCXIX.

(y) Inveſtituram ab Imp. Sigiſmundo Volmarus de Ochſenſtein An. MCCCCXVIII. accepit. vid. *Factum pour la Baroneſſe de Sinclair contre Jean René Comte de Hanau.*

(z) De Barrenſi pag. 208. §. CCCLXXX. de Marlejenſi pag. 211.

(a) KOENIGSHOV. Cap. V. pag. 359.

Stephanus Palat. à Johanne Comite Leining. An. MCCCCXLII. redemit, pacemque caſtrenſem cum Georgio Ochſenſtein. renovavit. Reliqua Hochfeldæ fata alibi refero.

§. CCCXCIX

Feuda Eccleſiæ Argent.

De Eccleſiæ Argent. feudis, in Ochſenſteinios collatis, Codex (*b*) ſec. XIV. hæc habet: " Domini de Ochſenſtein habent in feodo apud villam *Gugenheim* jus, „ quod vulgariter dicitur *der gezog*, & caſtrum & opidum *Richenshoven* cum attinentiis. „ Sic continet regiſtrum quondam Dom. Johannis Epiſcopi, excepto quod idem regi- „ ſtrum de caſtro & opido Richenshoven nullam facit mentionem. Sed Dom. Berthol- „ dus Ep. juſſit hoc inſcribi.

Reichshofen caſtrum & oppidum.

Reichshovium villam Matthæus, Lotharingiæ Dux, An. MCCXXXII. Eccleſiæ Argent. pro animæ ſuæ remedio in feudum obtulit. (*c*) Paulo poſt villa non tantum in oppidum converſa, ſed & caſtro aucta eſt, pro quo cuſtodiendo Fleckenſteinenſes aliique nobiles à Lotharingo beneficia acceperunt. Henricus de Fleckenſtein, Dominus de Sulze, An. MCCLXXV. Friderico Duci promiſit " cuſtodiam & reſidentiam „ facere apud Reichenshoven ſingulis annis dimidium annum pro centum & quinqua- „ ginta libris Metenſibus &c. „ Idem quadriennio poſt Fridericus miles de Weinſtein pro feudo caſtrenſi pollicitus eſt, quod Dom. de Deinſperg ante ſe à Lotharingis habuerat. An. MCCLXXXVI. pax inter Conradum Ep. Argent. & Ottonem de Ochſenſtein, Advocatum provincialem Alſatiæ, ex una atque Fridericum Ducem Loth. ex altera parte condita eſt, qua Dux " omni juri ſuo, quod habuit in *caſtro Richens- „ hoven*, exceptis caſtellanis & infeodatis, qui dicuntur *Seſſinaum* &c. renuntiavit. „ (*d*) Belli, quod hanc præceſſit pacem, ANNALES COLMAR. (*e*) faciunt mentionem: " Epiſcopus Argentin. terram Ducis Lotharingiæ pluries intravit, & eum enormiter „ ſpoliavit. „ Ochſenſteinenſem juviſſe in eo Epiſcopum, ex pacis, quæ ſecuta eſt, formula diſcimus. Hoc autem Reichshovium caſtrum Lotharingis ademtum eſt; oppidum cum antea jam iis ablatum videatur, quippe quod Rudolſum Imp. Ottoni de Ochſenſtein poſt Ettendorfios An. MCCLXXXVI. contuliſſe, HERZOOGIUS (*f*) ſcribit. Et caſtrum & oppidum Ochſenſteinenſibus traditum, ſub directum Eccleſiæ Argent. dominium rediit. In utroque Otto V. Dynaſta uxori ſuæ, Herzlandæ Phirretenſi, dotalitium 1200. marcarum An. MCCCXI. conſtituit. (*g*) Mena de Ochſenſt. tertiam caſtri & oppidi partem Schaffrido Comiti Leining. pro mille florenis An. MCCCLXIV. vendidit. (*h*) Ottemannus ſeu Otto VI. Dynaſta Reichshovium à Ruperto I. Palat. An. MCCCLXXXVIII. occupari permiſit, ut Lichtenbergenſes Dynaſtas, Argentinenſem & Hagenoenſem civitates, exinde debellaret. (*i*) Rudolfus, Ottonis hujus frater, partem ſuam Ruperto II. Elect. prioris ex fratre nepoti, triennio poſt vendidit, (*l*) quæ cum Ochſenſteinio & Hochfelda in diviſione Rupertina An. MCCCCX. Ludovico Barbato Elect. obtigit. (*m*) Sub Ruperto Imp. pax caſtrenſis inter ipſum, Epiſcopum Arg. & Eberhardum de Ramberg, cui Clara de Ochſenſtein nupſerat, An. MCCCCIV. renovata fuit. (*n*) Palatina hæc pars Maurimonaſterio, & per hoc Epiſcopo Argentinenſi vendita eſt, Henrico, Comiti Bipontino-Bitenſi, qui & Ochſenſteinenſium per uxorem heres erat, An. MCCCCXCII. conferenda, poſtquam ille perpetuam Reichshovii aperturam, pacemque caſtrenſem juraſſet Epiſcopo. Hæc ſub Ochſenſteiniis; reliqua infra in Lotharingicis.

§. CCCC.

Alia feuda.

Dynaſtiam Landeck, amplitudine ſua inſignem, à Clingenſi Abbatia Ochſenſteinii tenuerunt, de qua jam alibi actum. (*o*) Imo & S. Stephani Abbatiæ Argent. beneficio Wangenſis oppiduli poſſeſſione aliquandiu iidem Ochſenſteinenſes gaviſi ſunt. (*p*)

(*b*) In tabular. Epiſcopali Tabernis.
(*c*) Charta apud CALMET. *Hiſt. de Lorraine* Tom. II. Probat. pag. 446.
(*d*) Cod. membr. Eccleſ. Argent. num. 218.
(*e*) Ad An. MCCLXXXV. pag. 21.
(*f*) *Chron.* Lib. III. pag. 53.
(*g*) Ibid. Lib. V. pag 56.
(*h*) *Das dri teil an der burge u. ſtatt zu Richenshoven mit allem dem das darzu gehœret.* Charta autogr. in tabular. Oberbronn.

(*i*) KOENIGSHOV. Cap. V. pag. 350. LAGUILLE *Hiſtoire d'Alſace* Tom. I. pag. 313.
(*l*) *Electa Juris publ. Palat.* Part. II. pag. 149.
(*m*) Apud SCHILTER. *Jur. publ.* Tom. II. pag. 325.
(*n*) HERZOG. Lib. V. pag. 58.
(*o*) Supra pag. 184.
(*p*) Ut infra in *Dominiis variis* docebitur. Conf. HERZOG. loco cit. pag. 59.

Digitized by Google

Inter allodia gentis magna Dynaſtiæ Oberbronnenſis pars comparet, cum aliis. Vicorum *Oberbrom*, *Pfaffenhoven* & *Nider-Motern* dimidiam partem, nec non vicos *Eckvversheim* prope Brumat, qui Burcardo de Müllenheim oppigneratus fuit, atque *Scharrachbergheim* Georgius, ultimus Dynaſta, Lichtenbergenſibus, à quibus captus erat, pro redimenda libertate ſua An. MCCCCLIV. tradidit. (q) Scharrachbergbemium Otto de Ochſenſtein jam An. MCCXXVIII. poſſedit, teſte charta, qua Bernardus miles de Scharrech molendinum, " quod à Domino ſuo nobili viro Ottone de Ochſen„ſtein ſub nomine feodi longo tempore habuerat, ſitum *ſecus villam ſuam Bercheim*, monaſterio Erſteinenſi donavit. (r) *Weſthauſen* prope Maurimonaſterium Ochſenſteinenſibus extinctis per Bitenſes Comites, ipſorum heredes, ad Eccleſiam Argent. devenit. (s) Otto III. Dynaſta uxori ſuæ, Cunigundæ de Lichtenberg, mille marcas Argent. pro dotalitio ex eo promiſit An. MCCLXXXVI. (t) De feudis Dynaſtarum Ochſenſtein. activis in Lichtenbergicis mox loquimur.

Ochſenſteinenſes Dynaſtæ, liberis Imperii Statibus annumerati, locum in ejus matriculis habuerunt ac cenſu. Cenſus ipſorum pro Turcis debellandis An. MCCCCLXVII. & MCCCCLXXI. unus eques & duo pedites; An. MCCCCLXXX. vero, cum gentis jam inſtaret interitus, duo equites ac tres pedites erant. (u)

DYNASTIA HUNENBURG.

§. CCCCI.

Hunenburg caſtrum.

Retro Herrenſteiniam arcem leuca dimidia, in Vogeſi montibus, caſtri *Hunenburg* (x) turris præalta ſupereſt, perantiquum celebris olim gentis monumentum. Hunenburgiorum nomen à ſeculi XII. initio quidem in chartis occurrit; at caſtri nonniſi ſub ejusdem ſeculi finem prima fit mentio. Otto Suevicus, pro novo Imp. Philippo, fratre ſuo, adverſus ſeditioſos Alſatiæ pugnans, ad caſtrum *Hunenburc* fratrem Conradi Epiſcopi Argent. qui ex gente Hunenburgica erat, interfecit. (y) An. MCCCLXII. Catharina, Johannis de Hunenburg filia, genero ſuo Henrico de Fleckenſtein dimidiam hujus arcis partem vendidit, quod eodem anno Carolus IV. Imp. data Fleckenſteinenſi inveſtitura firmavit, adjecta tamen conditione, ut Catharinæ ſexcentas haller. libras pro dotalitio quotannis ſolveret. (z) Anno ſequenti Henricus ille coram ſculteto Hagenoenſi, Volmaro de Wickersheim, aliisque Cæſareis judicibus adverſus Johannem de Waſſelnheim, dictum de Helfenſtein, actionem inſtituit, quod caſtrum Hunenburg cum vicis & ſilvis, (a) ad illud pertinentibus, ſibi tradere recuſavit. Vicorum iſtorum nomina non reperio in chartis; nec feuda Imperii, quæ poſt Catharinæ Hunenburgicæ obitum in Fleckenſteinios An. MCCCLXIV. collata ſunt. In diviſione Dynaſtiæ Lichtenbergenſis An. MCCCCLXXX. Hunenburgum cum ſilvis tantum, absque vicis, recenſetur. A Fleckenſteinenſibus enim ad Lichtenbergenſes pervenit.

Waſenſtein caſtrum.

Caſtrum *VVaſenſtein* vel *VVaſichenſtein*, retro Fleckenſteinium in Voſago ſitum, ab Hunenburgicis ad Fleckenſteinios quoque An. MCCCLXVII. tranſiiſſe, charta quædam nos docet. Sed & alios tum temporis nobiles, Ochſenſteinenſes, Rambergios & Landſchadios, caſtri hujus participes fuiſſe, Herzogius (b) indicat, quando Rambergicam partem ad Ochſenſteinenſes An. MCCCXCI. tranſlatam perſcribit. Verum & milites olim, dicti à Waſichenſtein, in Alſatia floruerunt. Semannus & Fridericus de Waſichenſtein, Engelhardi militis de Hagenowe filii, An. MCCLXXII. vallis B. Mariæ cœnobio vivarium donarunt. Caſtrum hoc & vicum Nieder-Steinbach Fleckenſteinenſes Hanoviæ Comiti hoc demum ſeculo vendiderunt.

Mediocris

(q) Herzog. *Chron.* Lib. V. pag. 59.

(r) Chartular. Neoburg.

(s) Conf. ſupra pag. 142. §. CCXLV.

(t) Herzog. loco cit. pag. 56.

(u) Cortreii *Corp. Jur. publ.* Tom. I. Part. V. pag. 12. 15. & 18.

(x) Ejusdem nominis caſtrum Helvetico in Zugiorum Pago eſt, de quo Etterlyn *Hiſt. Helvet.* pag. 115.

(y) *Hiſtor. Novient.* apud Martene *Theſ. Anecdot.* Tom. III. col. 1151.

(z) Chartular. Fleckenſtein. ſec. XIV.

(a) En verba chartæ: *das er ime inbehebe Hunenburg die veſten u. was dazu gehört, dörffer u. wald . . . das er ime das nit las volgen.*

(b) *Chron.* Lib. V. pag. 57.

Mediocris ergo Dynaſtia hæc fuit, quam non extenſio diſtrictus, ſed Dynaſtarum (*c*) celebritas reddidit illuſtrem.

DYNASTIA HERRENSTEIN.

§. CCCCII.

Caſtrum. Herrenſtein

Caſtrum Herrenſtein, Neovillæ oppido imminens, inter Barram Tabernenſem & Lucelſteinium caſtra, in promontanis Vogeſi ſitum, Rhenum & Argentoratum aſpicit; ſeculo ſuper. à Gallis noſtris deſtructum. Formam ejus oblongam rudera demonſtrant, in eminente ac præcipiti conſpicua rupe. Chartæ veteres *Herenſtein* ſcribunt; literam *r* duplicant juniores. *Graculorum rupem* ſcriptio prior, poſterior *Dynaſtæ rupem* (*d*) deſignat. Caſtrum hoc Dagsburgi Comites olim ab Eccleſia Metenſi tenuerunt in feudum; quibus An. *MCCXXV.* extinctis, cum aliis locis ad Eccleſiam hanc rediit. (*e*) An. *MCCLVII.* Jacobus Ep. & Monaſterii Neovill. Abbas, de molendino quodam inter ſe convenientes, ſtatuerunt, quod illud " in uſum totius familiæ Domini „ Epiſcopi, commorantis in caſtro de Herenſtein & villa Neovillarenſi, „ æque ac Monaſterii, debeat ſervire.

Oppigneratum cum vicis.

Epiſcopi Metenſes ergo Herrenſteinium poſſederant, cum à Theodorico Ep. Bipontinis Comitibus & Lichtenbergicis Dynaſtis An. *MCCCLXXX.* oppigneraretur, ita ut illi tres quadrantes pro 5400. flor. (*f*) hi dimidiam modo quartæ ſeu octavam partem cum Neovillano oppido acciperent; (*g*) reliqua octava parte penes Epiſcopum manente. Inter hos Herrenſteinii poſſeſſores An. MCCCLXXXV. pax caſtrenſis condita eſt, cui omnes, cum quibus Bipontinum pignus deinceps communicatum fuit, acceſſerunt. (*h*)

§. CCCCIII.

Argentinenſibus traditur.

Sed Bipontinis mox civitas Argentinenſis ſucceſſit. Frequentes enim in vicinos excurſiones ex Herrenſteinia arce cum fierent, Epiſcopus & civitas Argent. cum Præfecto & civitate Hagenoenſi ſub ſeculi XIV. finem id armis occuparunt. Finito bello Argentinenſes, caſtrum retinere cupientes, Bipontino-Bitenſi mille trecentos & nonaginta florenos pro dodrante numerarunt; triplum & amplius ab Epiſcopo Metenſi, ſi quando eum redimeret, accepturi. (*i*) Octavam Lichtenbergenſium partem, quam urbs quoque occupaverat, Johanni & Ludovico fratribus An. MCCCCXIII. reſtituit, addita conditione, ne ea ad ipſorum heredes transiret. Nec ſane tranſivit. Lichtenbergenſis familia quidem cum minaretur interitum, Georgius, Ep. Metenſis, Philippum, Hanoviæ Comitem, atque Simonem Wecker, Bipontino-Bitenſem Com. cum aliis feudis de Neovillæ oppido & caſtro Herrenſtein An. MCCCCLXXIII. coinveſtivit; reluitionis jure ſibi & ſucceſſoribus ſuis iterum ſervato. Verum nec Epiſcopo, nec Lichtenbergicis Dynaſtis ex Herrenſteinio tum aliquid remanſerat. Et ille & hi partes ſuas in alios tranſtulerant, per quos ad Argentinenſes devenerunt. Hi enim octavam partem allodialem ab Eliſabetha, Cunonis de Landſchaden filia & Schweighardi de

 Sickingen

(*c*) Hunenburgenſes fuerunt Epiſcopatus Argent. mareſchalli; de quibus infra in Genealogicis agitur.

(*d*) *Rupem dominicam* nonnulli latine reddiderunt.

(*e*) Richerius Senon. Lib. IV. Cap. XXI. ita: „ Quædam caſtra, ſcil. Herneſtem & Turqueſtem „ (Herrenſtein & Turqueſtein) & quædam oppida „ peroptima . . . ad jus & proprietatem Metenſis „ Epiſcopii reſumſit & ſaiſit.

(*f*) Inſtrumentum oppignerationis: *Drei theil der veſten Herenſtein, mit ſeinen rechten, luthen dorfern . . . mit nahmen Dettweiler, Kleine Wiſentow, Doſſenheim, Hackbenath, und Kugelnbergk u. der andern leuthe, die in andern dorfern geſeſſen ſint u. an der egenanten veſten Herenſtein horent . . . Auch ſollen wir Dietrich . . ein viertheil ane der egenanten veſten Herenſtein haben u. an allem dem, das daran gehort* &c.

(*g*) Johannes de Liechtenberg An. MCCCLXXX. Ita: *Als der . . Herr Dietrich Biſchoff zu Metz mir u. minen erben u. nachkommen ingeben u. geſetzt hat ein halb theil ſines vierten theils der veſten Herenſtein u. der dorfer Dettweiler, Doſſenheim u. Klein Wiſſentowe mit herrſchafften . . . u. daran die Statt Neuweiler* &c.

(*h*) Hannemannus Comes Bipont. & Sigelmannus de Windeberg quadrantem An. MCCCLXXXV. aliam partem Dietr. Camerarius de Wormatia & Conradus Landſchaden, aliam Johannes Dux Lotharingiæ An. MCCCLXXXIX. Dietmarus de Blumenau MCCCXCVI. pignori acceperunt. Camerarii heredes erant Jo. de Sickingen, Rudolfus de Hohenſtein, Frid. de Fleckenſtein, Jo. & Dietr. Camerarii.

(*i*) Tranſactio hæc Ruperti Electoris Palat. & Bernhardi Marchionis Bad. ope An. MCCCXCVIII. ſq. facta.

Sickingen uxore, pro quadringentis aureis An. *MCCCCXXII.* & aliam quæ reſtabat, octavam, in ſex partes diviſam, ejusdem ſeculi decurſu, (*l*) coemerunt; ita ut pro univerſo caſtro & vicis ejus ter mille ſeptingentos nonaginta florenos Rhen. & quinquaginta libras denar. exſolverint.

§. CCCCIV.

Situs caſtri ad acquiſitionem ejus Argentinenſes impuliſſe videtur. Imminet enim Epiſcopi Argent. & Lichtenbergenſium Dynaſtarum ditionibus, cum quibus civitati erant lites frequentes. Denique & diſtrictum montis, cui arx impoſita, *Glasbalde* dictum, quem Capitulum Neovillar. poſſederat, An. MDXXVII. iidem comparaverunt Argentinenſes. (*m*)

Centum annis opus erat, ut Dynaſtia hæc in unum corpus coiret. In hoc temporis decurſu Epiſcopus Metenſis ſuo reluitionis jure, cui prima oppigneratione Bipontinos & Lichtenbergenſes adſtrinxerat, quodque ipſi ab initio agnoverant Argentinenſes, non ſemel uſurus videbatur. (*n*) Ferdinandus II. Imp. An. MDCXXX. Herrenſteinium ſibi tradi poſtulans, una cum Epiſcopo Argent. tulit repulſam. Quamdiu caſtrum hoc in poteſtate Argentinenſium fuit, militaris ad illud via, cujus reliquiæ extant, Argentorato duxit. Anno denique MDCLI. d. 10. Octob. Dynaſtiam hanc Reinhardo de Roſen, exercituum regiorum legato, pro xxxv. mille imperialibus civitas vendidit, addita conditione, ut incolis liberum Auguſtanæ conf. exercitium ſervaretur. Caſtrum in bello, pacem Neomagenſem ſecuto, à Gallis noſtris deſtructum eſt. Grandiores lapides ad Lichtenbergicam arcem fortius muniendam tranſlati funt.

§. CCCCV.

Dynaſtiæ Vici.

Ex quinque vicis, Herrenſteinio olim addictis, duo præ ceteris conſpicui, *Dettweiler* & *Doſenheim.* (*o*) Ille ad Sornam, hic ad Zinzelam rivos ſitus eſt. In illo Lichtenbergenſes Dynaſtæ jure patronatus gaudent. In hoc veteris muri ac foſſæ veſtigia comparent, ubi caſtellum *Warthenberg* ſtetiſſe videtur, cujus Abbas Neovillar. An. MCLIX. de pratis ei adjacentibus & ad reditus curtis ſuæ Doſenheim ſpectantibus ſcribens, facit mentionem. Nomen hoc cum caſtro interiit. Traditio vulgi eſt, Præceptoratum Templariorum olim ibidem extitiſſe. Tria caſtra Wartenberg in agro Baſil. Eccleſiæ Argent. feuda fuerunt. (*p*) Villicationem de *Dozbenheim* cum omni integritate juſtitiæ Alexander III. Papa inter Abbatiæ Neovillanæ bona An. MCLXXVIII. recenſet.

Vicis iſtis ſeculo ſup. novus acceſſit, ex Helveticis colonis compoſitus, à Dynaſta, fundatore ſuo, *Roſenweiler* vocatus, cui nomine ſimilis alibi. (*q*) Viculus *Klein VViesſentau*, pridem deletus, ibi ſederat olim.

Vicus *Kugelberg*, in colle inter Dettvillam & Neovillam ſitus, quem veteres chartæ cum Wieſentavia recenſent, ad quatuor nunc habitationes redactus eſt.

Hattmatt, Dynaſtiæ Herrenſteinenſi demptus & Lichtenbergenſi adſcriptus eſt pridem.

Sub Roſenia gente majora indies incrementa Dynaſtia hæc accipit. An. MDCCLII. Rex Marchioni Roſenio Panchartam (*r*) conceſſit, qua præcipua ex regalibus jura Toparchæ firmavit.

DYNASTIA

(*l*) Eliſabetha, Dietrici Camerarii filia & Ulrici de Bickenbach uxor, An. MCCCCXXIX. Conradus de Ramſtein An. MCCCCLXIV. Johannes de Sickingen An. MCCCCLXXVIII. Fridericus de Landſperg eod. Fridericus de Fleckenſtein MCCCCLXXX. & Conradus Bock eod. civitati Argent. particulam quisque ſuam vendiderunt.

(*m*) Senatus Argent. diſtrictum hunc ſitum eſſe dicit, *um den berg, darauf das ſchloſſ Herrenſtein, ſo um eigenthumbs weiſſ zuſtehet, gelegen iſt.* Alia pars ſilvæ *Breitſchloſſ*, alia *Falberg* dicitur.

(*n*) Præſertim An. MDLXXXI. Carolus, ex Lotharingiæ Ducibus Metenſis Epiſcopus; qui pretium pignoris, ab Argentinenſibus recuſatum, cum in Camera Spirenſi depoſuiſſet, hæc Epiſcopo injunxit, ut Argentinenſes prius in jus vocaret; quod Epiſcopus facere cum nollet, pretium ei pignoris redditum eſt. Ab hoc tempore Herrenſteinium magis fuit munitum.

(*o*) Alius vicus eſt *Doſſenheim*, Kochersbergenſis præfecturæ, de quo ſupra pag. 141.

(*p*) Conf. pag. 167. §. CCLXXXIX.

(*q*) In Dachſteinenſi præfectura ſupra pag. 145. §. CCLI.

(*r*) *Lettres Patentes.*

DYNASTIA LICHTENBERG.

§. CCCCVI.

Dynaſtiarum Alſatiæ maxima Lichtenbergenſis eſt, caſtris, burgis, oppidisque dives, centum fere vicos complectens, & in novem Præfecturas (*s*) diviſa; quibus tres aliæ, extra Alſatiam ſitæ, una cis Rhenum, duæ trans Rhenum, accedunt. (*t*) Poſſeſſores ejus ex prima proſapia omnes, poſtremo excepto, (*u*) Dynaſtæ titulo contenti, *Dynaſtiæ* nomen terris ſuis impreſſerunt. Succeſſores ejus Dynaſtiæ & Comitatus (*x*) axiomate promiſcue, priore tamen frequentius, uſi ſunt. A Bruſca ad Selzam extenditur; ita tamen, ut variæ, Epiſcopales præſertim, terræ hinc inde interjiciantur. Solum ejus inæquale plerumque, collibus molliter ſurgentibus conſitum, qui ramulorum inſtar ex Vogeſo prodeunt, & ubi vergunt ad Rhenum, ſolvuntur in campos. Regio omnis, nemoribus ornata & ſilvis, varii generis fruges, pabula profert & vina. Vici plerique in vallibus ſedent. Incolæ in ſepties mille ſocos diviſi, quorum maxima pars Aug. Confeſſioni addicta. Philippus enim, Hanoviæ Comes, Lichtenbergenſis Dynaſtiæ poſſeſſor, Buceri & Hedionis conſilio An. MDXLV. ſacra mutavit. Conſpectus Dynaſtiæ.

Lichtenberg caſtrum, quod *Lucis montem* vocarent Latini, primaria Dynaſtarum fuit ac propria ſedes; quæ florentiſſimæ Genti ipſique Dynaſtiæ nomen impreſſit. Homonymas arces Weſtria Bipontina, (*y*) Comitatus Cattimelibocenſis, (*z*) Franconia, (*a*) Bavaria, (*b*) Brunſwicenſis Ducatus, (*c*) Carniola inferior, (*d*) oſtendunt. *Claromontii* nomen, quod idem ſignificat, in Gallia frequens. Lichtenbergici noſtri medio ævo à nonnullis quoque latine ſcribentibus, de *Claromonte* ſunt dicti. Alſaticum hoc Lichtenbergæ caſtrum, Eccleſiæ Argent feudale, excelſæ, præcipiti, & fere rotundæ Vogeſiani montis inſidet rupi, quæ caput ſuper vicinas extollit. Ex montanis Alſatiæ arcibus, quarum ingens eſt numerus, paucis cum aliis hæc integra ſupereſt; egregie munita; à Crequio, Franciæ Mareſchallo, An. MDCLXXVIII. expugnata; quam ab illo fere tempore milites veterani, uti Lucelſteinium atque Landscronam, cuſtodiunt. Philippus, Metenſis Epiſcopus, Lichtenbergam ſec. XIII. obſeſſam captamque evertit; ut mala, quæ tum Eccleſiæ ſuæ inde provenerant, in poſterum averteret. (*e*) In mutuæ ſucceſſionis Dynaſtarum Lichtenberg. pactis An. *MCCCLXII.* & in diviſionis Dynaſtiæ charta An. *MCCCCLXXX. Lichtenberg, caſtrum* occurrit & *oppidum*; quod illo tempore adhæſerat caſtro, uti Rothenburgenſe, Bollvillanum quoque fuit caſtrum & oppidum. (*f*) Ad montis radices Lichtenberga vicus, reliquiæ forſan oppiduli, ſedet. Caſtrum Lichtenberg

§. CCCCVII.

Præfectura Buxovillana Metenſibus, Imperiali & Palatino, feudis, at præſertim allodiis conſtat. I. Præfectura Buxovillana

Buchsweiler, Buxovilla, oppidum Dynaſtiæ caput, quadringentos & quinquaginta circiter focos continens, Romanorum ævo jam aluit incolas, ut Laconicum, ibi repertum, teſtatur; (*g*) nomen, quo tum innotuerat, nobis ignotum. Locus ſub Ludovico Bavaro, uti Ingovilla, in oppidum converſus videtur. (*h*) Neovillana enim charta An. MCCCXLIII. *Bubsvvibre oppidum* prima memoravit. Rudegerus de *Bubsvvibre* An. MCLVII. donationis teſtis, & Eccleſia de *Bubsvvibre* cum decima & curia An. MCLXXVIII. inter Neovillana bona occurrit. Collegiata hæc duos bodieque decimarum trientes, reliquum eccleſia Buxovillana Proteſtantium poſſidet. Oppidum, Buchsweiler oppid.

(*s*) *Baillages*, *Amteyen.*
(*t*) Babenhuſianam Wetteraviæ Præfecturam, de qua inter Caſſellanum & Darmſtadienſem Landgravius ab An. MDCCXXXVI. certatum, cujusque partem Darmſtadienſis cum Dynaſtia Lichtenberg. accepit, ſilentio prætereo.
(*u*) Jacobus, gentis ſuæ poſtremus, ex Dynaſta creatus eſt Comes, ut pars genealogica docebit.
(*x*) Ita *Grafſchafft und Herrſchafft* Lichtenberg in ejus diviſionis inter Hanoviæ & Bitis Comites inſtrumento An. MCCCCLXXX. enuntiatur.
(*y*) Ubi Præfectura Lichtenbergenſis Bipontini Ducatus.
(*z*) In vicinia ſilvæ Odenwald. Vid. Winckelmanni *Chron. Haſſiæ* pag. 97.
(*a*) In Marchionatu Barutino, ubi Lichtenberg, caſtrum & oppidum; nec non in Comitatu Hennebergenſi, ad Ducem Saxo-Weimar. ſpectans Vid. Hoernis *Lexicon topograph. Circuli Franconiæ* pag. 270. & 410.
(*b*) Inter Auguſtam Vindelicorum & Landsbergam, Lico fluvio imminens.
(*c*) In finibus Hildeſienſis Epiſcopatus.
(*d*) Quod ad Walvaſores Barones pertinet.
(*e*) Meurisse *Hiſt. des Evêques de Metz*, p. 469.
(*f*) Vide ſupra pag. 54. §. LXXXI. & pag. 102. §. CLXXI.
(*g*) Conf. Tom. I. pag. 519.
(*h*) Herzog. in *Chron. Alſat.* Lib. III. pag. 41. originem ejus ignorat.

in umbilico ſere Dynaſtiæ & in profundo ſitum, aëris & aquarum ſalubritas, (*i*) ſolique fertilitas commendant. Ab arce Lichtenberga ſex mille paſſibus diſtat. Dynaſtæ rerum ſuarum ſecuri cum eſſe cœpiſſent, Buxovillæ habitarunt frequenter, eamque muris, foſſa, turribusque muniverunt. Caſtrum oppido junctum eſt; cujus mentionem in Jacobi Lichtenberg. inveſtitura An. MCCCCXXXV. reperio. Ultimus Landgraviorum Alſatiæ inf. qui An. MCCCLXXVI. obiit, Johannes Werdenſis Comes in aulica capella Buxovillæ ſepultus eſt. (*l*) Locum præſtantibus hortis & ambulacris poſtremus Comitum Hanovienſium Joh. Reinhartus inſtruxit. Totius Dynaſtiæ Regimen, Camera computorum, Conſiſtorium, à longo tempore ibi ſtabilitæ ſunt. An. MDCXXXIII. Gallicum Buxovilla admiſit præſidium, feudum Metenſe quod eſſet. (*m*) Conſilium oppidi XII. civibus & ſculteto componitur, qui nonniſi politiam & œconomiam procurant, quod & in reliquis Dynaſtiæ hujus oppidis, ut in omnibus Alſatiæ mediatis, obſervatur. An. MDCXII. Joh. Reinhardus I. Comes Gymnaſium inſtituit, quod An. *MDCCL.* renovatum. Judaicæ 40. familiæ jure incolatus & ſynagogæ gaudent. Cæterum ab omni militari præſidio immune eſt oppidum, quod Regiæ literæ, Comiti An. *MDCCI.* datæ declarant. Religio, ut per omnem Dynaſtiam, mixta; Lutheranis prævalentibus numero.

§ CCCCVIII.

Vici feudales. Cum caſtro & oppido Buchsweiler ſub Eccleſiæ Metenſis clientela vici exiſtunt:

1.) *Hoh-Franckenheim.* Inter Abbatiæ Neovillanæ bona Eccleſia de *Franckenheim* (*n*) An. MCLXXVIII. enumeratur. Waltenheimenſis parochus ſacra heic Proteſtantium procurat.

2.) *Hoh-Azenheim.* Eccleſiam de *Azzenheim* cum decima & curia Abbatiæ ejusdem bonis Alexander III. Papa accenſet. Caſtellum nobilium à Waltenheim per Argentinenſes An. *MCCCLXV.* hic dirutum. (*o*) In colle, cui aſſidet, capella ſacris peregrinationibus celebris eſt, poſtquam incolæ An. MDCLXXXVIII. ad Catholica ſacra redierunt.

3.) *Menchenhofen* & 4.) *Nieder-Sulzbach,* Johanna Blamontana (de Blanckenberg) Johanni Lichtenbergico vendidit. (*p*) Capellam & curiam de *Meuechenhoven* Alexander III. inter Neovillarenſia quoque bona refert.

5.) *Utweiler* ab Hedwiga Sturmia, Ottoni Kuſero nupta, Dynaſtas ad Lichtenbergenſes tranſiit.

6.) Viculus *Gichtweiler,* inter feuda Metenſia cum prioribus relatus, ante aliqunt ſecula periit. (*q*) Ager ejus Ingovillano acceſſit.

Ringendorf à Landgraviis Alſatiæ (*r*) & Joh. de Thelingen, (*s*) Landgraviorum fortaſſis vaſallo, acquiſitus, Cæſari deinceps in feudum oblatus eſt. *Gottesheim* vicus Breunsheimenſi parochiæ adhæret. Cognominis in Briſgovia vicus eſt, quem Alſtætteri à Caltenburg cum Landſpergiis nobilibus ſeculo ſup. poſſederunt. Noſter An. *MCCCCLIII.* ab Electore Palat. in feudum receptus, à quo etiam Rathſamhauſii ad lapidem, poſt Wenſeros, jus patronatus cum decimis ac curia dominica ibidem tenebant. De nobili Gotteshemia gente plura HERZOGIUS. (*t*)

§. CCCCIX.

Vici allodiales. Allodiales hujus Præfecturæ vici ſunt 1.) *Riedheim,* 2.) *Boſelshauſen,* 3.) *Breunsheim,* olim *Bruningesheim,* quem Johannes Dynaſta à Blanckenbergiis vel Blamontanis Dynaſtis comparavit. (*u*) 4.) *Dunzenheim,* unde genti nobili Argent. quæ An. MCCCCLXXIII. periit, nomen. Inter Abbatiæ Schwarzacenſis bona curiam in Dunzenheim, quæ amiſſa eſt, Spirenſis & Argent. Epiſcopi An. MCLIV. retulerunt. Curiam ibidem Ochſenſteinenſes, poſteaque Bipontini Comites ab Eccleſia Metenſi tenuerunt in feudum.

5.)

(*i*) Fons unus in oppido medicatus eſt leniter.
(*l*) Vide infra Landgravios.
(*m*) PUFFENDORF. *Rer. Suec.* Lib. V. §. XCVIII.
(*n*) Vicus ejusdem nominis in Alſatia ſuper. vid. ſupra pag. 38.
(*o*) KOENIGSHOV. Cap. V. pag. 289. §. LXVIII.
(*p*) HERZOG. loco cit. pag. 45.
(*q*) In ſcripto Landgravii Haſſo-Caſſellani: *wohlgegründete gegen-deduction*, Marburgi 1637. docum. pag. 106. *Gichweiler ein alt Capell;* in literis inveſtituræ regiæ An. MDCCXVII. *Gichweiler* ſcribitur.
(*r*) Vide ſupra pag. 132. §. CCXXVI.
(*s*) HERZOG. Lib. III. pag. 42.
(*t*) Lib. IX. pag. 167.
(*u*) HERZOG. Lib. III. pag. 42.

5.) *Dürningen* de quo ſupra in Epiſcopatu Argentinenſi. (*x*) 6.) *Ernolsheim*, olim *Eroldesheim*, cujus eccleſia & decima Neovillanæ Abbatiæ An. MCLXXVIII. adſcribitur, centum & quatuor focos continens. Caſtellum ibi, foſſis turribusque munitum. 7.) *Geiſweiler* Hamannus de Lichtenberg à quatuor fratribus Falckenſteiniæ gentis cum Melshemio ſec. XIV. coemit. (*y*) 8.) *Gimbrett* cum Reitvillenſi parochia jungitur. 9.) *Griesbach*, ubi curia cum integritate juſtitiæ ad Neovillanam Abbatiam ſpectaverat, An. MCLXXVIII. cum parochia Neovillana coaluit. 10.) *Hattmatt*, vicus à caſtro & Dynaſtia Herrenſteinenſi pridem abruptus. (*z*) Sigfridus miles de Hattematt ex caſtri Lichtenbergenſis cuſtodibus fuit. 11.) *Imsheim*, olim *Hummenesheim* & *Imensheim*, Eccleſiam de Hummenesheim cum decima & curia inter Abbatiæ Neovill. bona quoque Alexander III. recenſet. 12.) *Iſſenhauſen*, viculus. 13.) *Kirweiler*, cujus parochiæ locus præcedens inſertus eſt. 14.) *Melsheim*, à Falckenſteiniis cum Geisweiler ſec. XIV. coemtus. Incolæ Ingenhemianæ eccleſiæ juncti ſunt. 15.) *Reitweiler*, olim *Rutebur*, *Roitebo*, *Rutebé*. Eccleſiam de *Routdebé* cum decima & curia, omnisque juſtitiæ integritate, Alexander III. Abbatiæ Neovill. An. MCLXXVIII. confirmavit. 16.) *VVickersheim*, in collegiatæ Neovillar. inſtrumento An. MCCCXVIII. memoratus, & 17.) *VVilshauſen*, olim *VVilgolshauſen*, parocho Ringendorfiano crediti ſunt. 18.) *VVallenheim* & 19.) *Zebersdorff*, in alia Neovill. charta An. MCCCXLIV. nominatus, paucorum incolarum ſunt vici.

§. CCCCX.

Præfectura Ingovillana Metenſibus aliquot feudis, unoque Argentinenſi, ut & allodiis, conſtat. II. Præfectura Ingovillana

Ingweiler, oppidum centum & ſexaginta focorum; in quibus viginti duo judaici ſunt. Caſtro non munitum, Ludovicus Bav. Imp. An. MCCCXLV. muris cingi permiſit. (*a*) Carolus IV. triennio poſt vectigal de vino, per oppidum & juxta tranſituro, poſcendi licentiam indulſit, feuda imperialia Lichtenbergenſium ut redderet meliora (*b*) Jus patronatus ad Dynaſtam ſpectat. Alexander III. Papa eccleſiam de Ingewilre, uti Reitvillanam, cum decima & curia Neovillanæ Abbatiæ bonis inſeruit. An. MDCXXXIII. præſidiarios quoque, uti Buxovilla, Gallos admiſit. An. MDCLXXIV. Turennius hic prætorium fixit. Ingweiler oppidum.

Oberſultzbach. Johanna de Blanckenberg cum aliis præfecturæ Buxovillanæ locis hunc quoque Lichtenbergenſibus vendidit. (*c*) Quadraginta focorum vicus, peculiari olim parocho uſus, nunc Ingovillano commiſſus eſt. Prope illum villa *Pfaffenholz* pridem interiit.

§. CCCCXI.

Neuweiler oppidum, Collegiatæ ejusdem nominis Eccleſiæ adſtructum, *Neovillare*; *Novumvillare*, *Novillare*, *Neovilla* latinis, ad Vogeſi pedes, ubi Herrenſteinia arx eminet, vitibus, pratis, ſilvisque præditum. Ex pecuaria præſertim incolæ vivunt. Neovilla, quæ in compoſitione Abbatis cum Hugone Comite Dagisburg. An. MCLVIII. & in chartis An. MCCXXVIII. (*d*) ac MCCLVII. (*e*) *villa Novillarenſis* ſeu *villa Nuwiller* dicitur, brevi poſt à Jacobo, Metenſi Epiſcopo, muro circumdata. Hic enim cum An. MCCLX. obiiſſet, ſede Metenſi, in magno illo Germanorum diſſidio, vacante, Sigismundus à Lichtenberg Neovillam cepit, caſtrum & muros oppidi diruit. (*f*) Præpoſiti Argent. literis An. MCCXCIX. ſigillum civium oppidi Neovillarenſis appenſum. (*g*) Munimenta hæc, ab initio levia, pontibus, turribus ac braca V. pedum altitudinis, (*h*) paulatim adaucta ſunt. Scultetus, tribunus ac reliqui oppidi judices cum Abbatia Neovillar. An. MCCCXXI. convenerunt, „ cum cives oppidum „ ſuum duxerint ſeu curaverint ſolidare, & muniminis quid impendere, tunc ipſi bur„ genſes petant ligna tantum ad pontes, portas, & ſerras ac trabes turrium lapidearum „ ab Neuweiler oppidum.

(*x*) Pag. 140. §. CCXLII.
(*y*) Herzog. loc. alleg.
(*z*) Vid. ſupra pag. 220.
(*a*) Herzog. Lib. III. pag. 44. & Lib. V. p. 7.
(*b*) Prodiit charta in *Vorſtellung der beſchaffenheit der Hanau-Lichtenberg. Reichs-lehen* pag. 26.
(*c*) Herzog. Lib. III. pag. 45.
(*d*) Charta, qua Epiſcopus eccleſiam parochialem Collegiatæ S. Adelphi junxit.
(*e*) Jacobi Epiſcopi Met. & Abbatis Neovill. charta.
(*f*) Specklini *Collectan. Mſſ.*
(*g*) Charta in archivo Collegiatæ Neovillar.
(*h*) Vid. infra Diſſ. noſtram de re militari Alſat. medii ævi.

„ ab Abbate, qui poſtulationem lignorum nullatenus reſutabit. „ (*i*) Duplici muro decem munitæ turre, appoſitæ maximam nunc partem disjectæ. Quatuor portarum una jam clauſa. Suburbium accrevit, quod charta An. *MCCCLXXXVIII.* memorat. Lichtenbergenſium cura quoque ſactum, ut Ludovicus Bav. Imp. Neovillenſibus eadem, quibus Hagenoa tum fruebatur, jura ac privilegia An. MCCCXXXVII. conceſſerit. Sed anno ſequenti Bertboldus Ep. Argent. Neovillam, Ludovico Imp. fidam, gravi obſidione fatigavit, quam Albertus Auſtriæ Dux, ſuerat ante minatus. (*l*)

Ceterum Lichtenbergenſes Dynaſtæ Neovillæ multum impendiſſe videntur, ut reluitionem ejus Epiſcopis Metenſibus difficiliorem redderent. Plures in ea Nobiles, Durbachii, Rechbergii, Hundii, Küppenbemii, Firdenhemii, Bettendorfii, Fegershemii, Mittelhauſii, Colmarii, & qui ab ipſa Neovilla nomen traxerant, cum Joh. Rulmanno de Neuvveiler An. MCCCCLXXXII. deleti, ſecuritatis cauſa, vel quod Abbatiæ Neovillanæ officiis fuiſſent adſtricti, confederant. Hugo dictus de Wide, miles *reſidens* in oppido, Neovillar. Monaſterio bona quædam An. MCCCXLV. vendidit. Omnes hæ familiæ nunc exſtinctæ; quibus decrementis evenit, ut ſeculo XVI Neovillam Lichtenberga-Hanoici Comites vicum (*flecken*) vocarent. Retinet tamen noſtris temporibus oppiduli nomen, ac ſupra centum & quinquaginta cives, cum Catholicos, tum Lutheranos, æquali vere numero, continet; quibus pauci accedunt Judæi. An. MDLXIII. S. Adelphi Eccleſiæ navis civibus Aug. confeſſ. transactione relicta eſt; choro, quem murus à navi ſeparat, penes Canonicos remanente. Recollectorum Hoſpitium An. MDCCXXXVI. ibidem conſtructum. Conſilium oppidanum conſtat ſculteto, ſcabinis undecim, aliisque decem aſſeſſoribus, qui *Geſslingeri*, origine vocis incerta, vocantur. Scabinorum poſt ſcultetum primus appellatur *Stettmeiſter*, ex ſcabinis à Magiſtratu eligeodus quotannis. Scultetum Dynaſta eligit.

§. CCCCXII.

Poſſeſſores varii.

Neovilla Abbatiæ diu fuit ſubjecta. Alexander III. ſæpe jam allegatus, locum ipſum, in quo Monaſterium ſitum eſt, cum villa & integritate juſtitiæ, cum banno &c. Abbatiæ bonis accenſet. Quin & ex aliis Monaſterii chartis apparet, Abbatem fundi & agri dominum fuiſſe, ſcultetum majorem conſtituiſſe, ex mulctis trientem accepiſſe, à reliquis oppidi judicibus jusjurandum cum advocato ſuo majore recepiſſe, vectigalia & tributa exegiſſe, menſuras ordinaſſe & pondera &c. quæ Monaſterii jura An. *MCCCCLXX.* reperio. Scultetus major plerumque nobilis erat, minor ex civium numero à majore creatus eſt. Prioris tribunal in Abbatia ſuit, poſterioris in oppido. Succeſſu temporis juriſdictio Capituli intra Collegiatæ ſuæ ſubſtitit muros, ita tamen, ut & quatuordecim cives domeſticos, ab oneribus Dynaſtæ immunes, in oppido habeat. Curiam quoque dominicalem Capitulum ibidem poſſidet. Quin & dominium hujus loci Eccleſiæ Metenſi aliquando competiiſſe reperio. Raynaldus Epiſc. Metenſis pro ter mille libris Turon. Johanni ſeniori, Lichtenbergæ Dynaſtæ, An. *MCCCVII.* id oppigneravit, quod Ademarus Ep. An. *MCCCXXIX.* & *MCCCL.* ratum habuit, ea conditione, ut Epiſcopus pro lubitu pignus reluere, neque tamen alii oppignerare poſſet. An. MCCCLXXX. Theodorus Epiſc. Neovillam cum Herrenſteinia arce redemturus, in xv. annos rem rejicere cogebatur. Succeſſores ejus, Henricus de Lotharingia præſertim An. MCCCCLXXXVII. reluitionem cum fruſtra tentaſſent, Johannes de Lotharingia Card. & Epiſcopus, per fratrem Antonium, Lotharingiæ Ducem, qui exercitum adverſus ruſticos rebelles in Alſatiam duxerat, An. MDXXV. Neovillam cum tribus vicis propinquis, Ernolzheim, Hattmatt & Griesbach, occupari curavit. Res ad Cameram & Comitia Imperii delata, quarto poſt anno per Ludovicum Electorem Palat. compoſita eſt, ita quidem, ut Hanovio-Lichtenbergenſi Comiti Philippo loca iſta redderentur, donec judex vel arbiter litem decideret. Obſtabat redemtioni, quod præter ſolutam Epiſcopis pecuniam ea quoque repetebatur, quam oppidi munitioni variisque bonis acquirendis Lichtenbergici impenderant. Ab hoc tempore Neovilla Lichtenbergenſi Dynaſtiæ tranquilla adhæſit.

§. CCCCXIII.

(*i*) Verba ſunt chartæ archivi Hagenoenſis.

(*l*) Albertus Argent. in vita *Bertholdi* p. 175. Koenigshov. Cap. IV. pag. 259. & 321.

§. CCCCXIII.

Ingenheim, feudum Eccleſiæ Argent. ab Eberlino de Greiffenſtein An. MCCCLII. Vici.
comparatum. (*m*) Caſtrum cum vico in diviſionis inſtrumento An. MCCCCLXXX. memoratur. Inter ſexaginta focos, qui ibi ſunt, judæorum ſex numerati ſunt nuper.

Feudalibus allodiales ſuccedunt vici. *Lichtenberg*, prope caſtrum hujus nominis, ut ſupra jam dixi. *VVimmenau. Reippertsvveiler*, ubi Jacobus Comes, Lichtenbergenſium poſtremus, ſepultus jacet. (*n*) Villa *Selhof* vicina, cujus advocatiam ab Ettendorfiis Lichtenbergenſes emerunt. (*o*) *Fullengarten* villa, ubi equarum olim armenta alebantur, unde nominis origo. *Schillersdorff* & *Mietesheim* in feudorum Imperialium, à Ruperto Imp. An. MCCCCV. Lichtenbergenſibus collatorum, numero comparent, cum jure patronatus eccleſiæ. Sed uterque locus in ſequentium Imperatorum literis cum omiſſus fuiſſet, Leiningenſes Comites eos cum Dynaſtia Oberbronnenſi, tanquam allodiales, ſibi vindicarunt, per Hanoico-Lichtenbergenſes longa in foro diſceptatione anno hujus ſeculi undecimo repetendos. (*p*) Hohenſteinios nobiles Schillersdorfium ab Ochſenſteinenſibus Dynaſtis An. MCCCLXXIV. in feudum tuliſſe, Herzogius (*q*) obſervat.

§. CCCCXIV.

Præfectura Pfaffenhoviana feudis præſertim Regiis, quæ Imperalia olim fuerant, conſtat; quibus unum Argentinenſe & Murbacenſe, ut & allodium, accedunt. Imperalia ſeu regia ſunt : III. Præfectura Pfaffenhofen.

1.) *Pfaffenhofen* oppidulum, ſeculo XVI. demum muris cinctum. (*r*) In Friderici IV. Imp. charta An. MCCCCLXXXIV. qua Georgium Ochſenſteinium Dynaſtam de ejus ſemiſſe inveſtivit, vicus nominatur. (*s*) Ochſenſteinenſes enim cum Lichtenbergicis eum, æque ac vicum Nidermotern, ab Imperio tenebant in feudum. Lotharingi, Auſtriæ fœderati, oppidum hoc An. MDCXXXIII. aggreſſi, cruento à Suecis prœlio cal. Aug. in fugam conjecti, (*t*) deinque abſentibus mox Suecis Hagenoa atque Tabernis, quo confugerant, reduces Pfaffenhovium injecto igne populati ſunt. (*u*) Inter centum & quinquaginta focos quatuordecim numerantur judaici. Erlewinus de Pfaffenhofen, à Wolfelino, ſculteto Imperiali Hagenoæ, cum aliis in lite teſtis adhibitus, in Henrici Regis pro monaſterio Regispontano charta An. MCCXXVII. laudatur. Pfaffenhofen oppid.

§. CCCCXV.

2.) *Altorf* & *Eckendorf*, ab inferioris Alſatiæ Landgraviis An. MCCCXXXII. Vici.
per Simonem Dynaſtam acquiſiti. (*x*) In utroque loco Sigismundus Imp. Abbatiæ Sturzelbron. curiam An. MCCCCXVII. adſcribit. Zugmantelii, qui vico Altorf aliquando fuerunt gaviſi, (*y*) majorem decimarum partem in Eckendorf lege feudali percipiunt; ubi communis utriusque loci parochus degit. Nobiles ab Eckendorf, quibus illi ſucceſſerunt, circa An. MCCCCXXXII. periiſſe videntur. Altorfium Epiſcopale retulimus alibi. (*z*)

3.) *Obermotern* & *Nidermotern*, ſuperior & inferior Moteræ vicus. Illum Carolus IV. Imp. Ludovico Dynaſtæ vendidit; (*a*) hunc, ut modo vidimus, cum Pfaffenhovio Lichtenbergenſes, per Sigismundum Imp. An. MCCCCXIV. inveſtiti, junctis ſibi Ochſenſteinenſibus, poſſederant. Prior peculiarem, poſterior communem cum Pfaffenhovio parochum habet. De caſtello *Nider-Motherburg* infra in feudis Lichtenberg. agimus.

4.) *Schalckendorf*, à Landgraviis etiam acquiſitus, (*b*) & à Cæſare in feudum receptus, Obermoterenſi eccleſiæ adhæret.

(*m*) Herzog. *Chron.* Lib. VI. pag. 170. conf. ſupra pag. 136.
(*n*) Ibidem Lib. V. pag. 35.
(*o*) Ibidem Lib. III. pag. 45.
(*p*) Prodiit Argentorati ſcriptum An. MDCLXXIII. hoc rubro: *Acta judicialia in ſachen contra Leiningen-VVeſterburg, die dorfer Schillersdorff und Mietesheim betreffend.*
(*q*) Lib. VI. pag. 175.
(*r*) Herzog. *Chron.* Lib. III. pag. 41.
(*s*) Ubi: *Pfaffenhoven das halb dorff; Nieder Mottern den halben theil* &c.
(*t*) Chemnitz *Schwed. Krieg in Teutſchl.* Tom. II. pag. 203.
(*u*) Ibidem pag. 207.
(*x*) Supra pag. 132. §. CCXXVI.
(*y*) Herzog. Lib. III. pag. 43.
(*z*) Supra pag. 146. ab initio.
(*a*) Herzog. Lib. cit. pag. 41.
(*b*) Supra loco. cit.

5.) *Schvvindrazheim*, locus piſtoribus olim ſuis, ob panis præſtantiam, clarus, quos Fridericus I. Imp. An. MCLXIV. Hagenoenſibus exemplo propoſuit. Gauniſſam (*c*) Alſatiæ diceres. An. MCLII. Comes Saræpontanus Simon curtem in *Suinderatbesheim*, quam Abbatiæ Schwarzacenſi abſtulerat, ſacrorum commercio interdictus, & Friderici Imp. ſententia compulſus, reſtituit. (*d*) Biennio poſt Spirenſis & Argent. Epiſcopi Abbatiæ huic curiam dominicam in Schvvindratesheim cum baſilica, ſeu jure patronatus, addixerunt. Centum & quindecim ſocis, quos vicus comprehendit, ſeptem judaici accedunt. Alium in agro ejus vicum *Franckelsheim* quondam ſtetiſſe traditur.

§. CCCCXVI.

Feudum Eccleſiæ Argent.

Offweiler, centum ac XII. focorum vicus, Lotharingicum primo, dein Argentinenſe feudum, quod Lichtenbergenſibus cum Ettendorfiis fuit commune. Utrique per Lotharingiæ Ducem inveſtiti ſunt An. MCCCXCII. qni ſeptennio poſt dominium ſuum directum Epiſcopo Argent. vendidit. Jus patronatus, Lotharingiæ quoque Ducis conſenſu, à S. Crucis Monaſterio in Boſonis villa Archidiaconatui Argent. An. MCCXXXVII. jam traditum eſt. Vicinus huic vico Præceptoratus *Dhan*, ordinis Teutonici, quem Eberhardus de Ettendorf An. MCCCLXVIII. inſtituit.

Feudum Murbac. Abbatiæ.

Engweiler cum jure patronatus Murbacenſis Abbatiæ feudum eſt, ab Ettendorfiis (*e*) ad Lichtenbergenſes translatum, quibus extinctis, Rappoltſteinenſes Dynaſtæ id impetrarunt; unde lis cum Bipontino-Bitenſi Comite, Lichtenbergenſium ex parte herede, interceſſit, donec illis bis mille floreni pro jure ſuo An. MCCCCLXXXII. ſolverentur. Jo. Reinhartus, Hanoviorum Lichtenberg. poſtremus, nepotes ſuos ex filia, mares ac feminas, nec non ſorores ſuas, liberosque ſororum, per Abbatem Murbac. An. MDCCXXXIII. feudi hujus capaces pronunciari curavit. Poſt obitum ejus Haſſo-Darmſtattinus Princeps loci poſſeſſionem adiit, ſed lite in ſupremo Alſatiæ Senatu Colmariæ mota, hic vivam defuncti ſororem nepoti ex filia prætulit. Princeps, eadem An. MDCCLIII. mortua, denuo litem intendit, quæ nondum finita.

Allodium.

Biſcholz ex *Biſchofesholz* contractum, vicus allodialis. Eccleſiam de Biſchovesholz & decimas Alexander III. Papa An. MCLXXV. inter Abbatiæ Neovillar. bona ponit. Parochus Offvillanus heic ſacra procurat.

§. CCCCXVII.

IV. Præfectura Brocomag.

Brocomagenſis Præfectura Moguntinis, Imperialibus, Metenſibus & Argentinenſibus feudis, quibus & allodialis vicus accedit, compoſita eſt.

Brumat.

Inter Moguntina vetus Brocomagus, nunc *Brumat;* vulgo *Brumt*, ad Suram flumen, Præfecturæ caput, in quo ducenti & quindecim foci numerantur. Qua ratione hic locus ad Laurisham. Rhenenſis pagi monaſterium pervenerit, docuimus alibi. (*f*) Cum hoc ad Archiepiſcopos Mogunt. ſub Friderico II. Imp. tranſivit. (*g*) An. DCCCCLXXIX. Otto II. Imp. Monaſterio Tegernſee diploma *Brumada* dedit. Wernerus Abbas Laurisham. monetæ privilegium in *Brumogad*, *in Pago Heliſaze*, ab Ottone III. Imp. accepit. (*h*) Sub Henrico IV. Imp. Wintherus Abbas " non paſtor, ſed lupus, Sigehardi Comitis „ frater & opinati illius Adelberti, Mogontinæ ſedis Archiepiſcopi, patruus, nobilitatis „ ſuæ faſtu inſolenter abuti cœpit, & initio dolorum villam, imo regalis munificentiæ „ curiam *Bruomat*, medullam ſcil. Laureshamenſis eccleſiæ, & terram agri pleni, „ quem benedixit Dominus, prædicto fratri ſuo inbeneficiavit. „ (*i*) Wintheri ſucceſſor Anshelmus *Bruomat* cum aliis fiſcis regalibus, quos ille laicorum ditioni ſubjecerat, favente Imperatore, eccleſiæ ſuæ reſtituit. (*l*) At ſub Henrico V. Imp. Benno Abbas " præter cæteras enormitates *Brunad* ab eccleſia ſub nomine beneficii alienavit, „ (*m*) in poſterum ad illam nunquam rediturum. Locus Landgraviis Alſatiæ tum obtigiſſe videtur, à quibus ſaltem Dynaſtis Lichtenbergicis An. MCCCXXXII. venditus eſt. (*n*) Hac dominii mutatione Brocomago mox ornamentum acceſſit, impetrata à Ludovico Imp.

(*c*) Pervetus agri Pariſienſis vicus *Goneſſe* optimum panem præbet Lutetiæ.

(*d*) Vid. Gudeni *Sylloge Diplomat.* pag. 460. n. 7.

(*e*) In Ettendorfiorum recognitionis literis An. MCCCXLVII. legitur: *ein dorf by Pfaffenhoven ; heiſet Enwilr.*

(*f*) Tom. I. pag. 710. §. CLXXXIII. Adde pag. 231. ſq.

(*g*) Vid. Serarius *Rer. Mogunt.*

(*h*) *Chron. Laurisham.* ad An. DCCCCXCVII. apud Freher., *Scriptor. Rer. Germ.* Tom. I. p. 121.

(*i*) *Chron.* alleg. pag. 133.

(*l*) Ibid. pag. 134.

(*m*) Ibid. pag. 142.

(*n*) Vid. ſupra pag. 131. §. CCXXII.

Imp. An. MCCCXXXVI. poteſtate, ut vicus extolleretur in oppidum; (o) quod in Oetingenſium Comitum literis, quibus feudum hoc Archiepiſcopo Mogunt. An. MCCCLIX. adeoque diu poſt ejus venditionem, refutarunt, (p) nominatum reperio.

§. CCCCXVIII.

Fata ejus ſub Lichtenberg.

An. MCCCLXXXIV. Lichtenbergenſes Dynaſtæ curarunt, ut dimidia pars oppidi, quam ipſi poſſederant, Ulrico de Vinſtingen per Moguntinum Archiep. conferretur in feudum. (q) Eam tamen quinquennio poſt in Leiningæ Comitum manibus deprehendo. Alteram partem cives quidam Argentinenſes, pignoris nomine, ut puto, tenuerunt. Leiningæ Comes Emico Brocomagum, duplici caſtro munitam, Ruperto Palatino ſeniori pro quater mille florenis, contra datam incolis fidem, An. MCCCLXXXIX. oppigneravit, brevique poſt diripuit; Argentinenſes vero ſollicitati perdiderunt incendio. (r) An. MCCCCXX. Conradus Archiep. Emiconem Comitem oppidi & caſtri Brocomagenſis ſemiſſe, vicisque ad illum pertinentibus, inveſtivit. (s) Elapſis triginta annis, inter Lichtenbergenſes & Leiningenſes, quorum quisque ſocios habuit, bellum exoritur, unius anni ſpatio terminandum. In hoc Schaffridus, Leining. Comes, cum Georgio de Ochſenſtein An. MCCCCLI. juſto proelio captus, pro redimenda pace Brocomagum, Waltenheim, Gries & Weiler, feuda quæ erant Moguntina, aliaque Lichtenbergenſibus reddidit. (t) Caſtrum Brocomagenſe tum per VI. dies obſeſſum fuit atque everſum. Anno ſeculi ſuper. ſeptuageſimo quarto Brocomagus à milite diſcurrente combuſta, ſuum inter oppida clauſa locum amiſit. Sub Romanis urbs florens; ſub Francis vicus; ſub Germanis oppidum; ſub Gallis formam vici majoris recepit. Novum caſtrum An. MDCCXX. ædificari coeptum, octo poſt annos finitum eſt. In agro ejus rubia tinctorum (u) provenit; ob quam peculiari Cæſarum privilegio, uti Hagenoenſes, muniti ſunt incolæ. Eccleſia parochialis, ut Abbatia Laurishamenſis, cui ſubdita erat, S. Nazario dicata eſt. Eccleſiæ patronatum exercet Dynaſta, Præceptoratus Stephansfeldenſis autem decimas percipit.

§. CCCCXIX.

Vici.

Krautweiler, in chartis ſubinde *Weiler*, viculus eſt, rubiæ colendæ privilegio cum Brumatenſibus gaudens.

Gries, in CHRON. LAURISHAM. An. DCCCCXXI. *Grioz.* (x) Gerardus de Gries in cauſa quadam Cæſaris teſtis An. MCCXXVII laudatur. (y) HERZOGIUS (z) locum hunc, quem & Kirchheim dictum fuiſſe tradit, feudis imperialibus, à Carolo IV. receptis, male annumerat.

VValtenheim, ubi gypſum præſtans effoditur, avehendum ad exteros, ſuum nobilibus, medio ſec. XVI. extinctis, nomen communicavit. Vinculum feudale à Moguntinenſi Eccleſia ultimus Hanovicæ gentis Comes An. MDCCXVI. quum ære redemerit, præcedentia loca allodialibus annumerari jam debent. (a)

Feudum imperiale.

Kurzenhauſen & *VVeitbruch*, à Landgraviis Alſatiæ inferioris per Lichtenbergicos empti, (b) & à Carolo IV. Imp. in feudum recepti ſunt. In Philippi Imp. diplomate Hagenoenſi An. MCCVII. aliisque ſec. XIII. chartis legitur *VVipruch.* Uterque vicus parochiæ Grieſenſi ſubeſt.

§. CCCCXX.

Metenſis clientelæ vici.

Metenſis Eccleſiæ feuda eſſe cenſentur *Mittelhauſen, Geudertheim* & *Eckovertheim.* Albertus miles de *Mittelhus* inter Eccleſiæ Argent. vaſallos ſec. XIV. proditur. Gentis hujus poſtremus cum An. MDCXLIII. obiiſſet, caſtellum, quod Mittelhuſii habuerat, ad Weitershemios & ad alios progreſſu temporis emptione pervenit.

(o) HERZOG. Lib. III. pag. 138. & Lib. V. p. 6.
(p) SERARIUS *Rer. Mogunt.* Vol. I. pag. 676.
(q) Ibidem pag. 696.
(r) KOENIGSHOVIUS pag. 353. §. CXC.
(s) Charta autographa in tabulario Leiningo-Hardenburgenſi, ubi: *Bromot burg und ſtatt halb mit dorfern u. allem dem, das dazu gehoret.*
(t) HERZOG. Lib. V. pag. 23. & 31.
(u) De qua Tom. I. pag. 9. §. XIII.
(x) FREHERI *Scriptor.* Tom. I. pag. 118.
(y) Diploma Regispont. Henrici Regis.
(z) *Chron.* Lib. III. pag. 43.
(a) Vid. Tom. I. pag. 232. §. CXCIII.
(b) Conf. ſupra pag. 132.

Geudertheim centum prope focorum vicus cum caſtro. Dominium directum inter Imperium & Eccleſiam Metenſem fuit diviſum. Caſtrum cum ſemiſſe vici Dynaſtiæ Ochſenſtein. quos ab Eccleſia Metenſi An. MCCCLXXVIII. & MCCCCLVIII. inveſtitos reperio, Walthero de Mulnheim; Mulnhemius Schaffrido, Comiti Leiningæ, pro centum libris denar. Argent. An. MCCCCXLIV. vendiderunt; à quo paulo poſt ad Lichtenbergenſes devenit. Alter vici ſemiſſis Mulnhemiis primum, dein per Rupertum Imp. Bertoldo de Wichersheim, ſculteto Hagenoenſi, An. MCCCCIX. inde per Fridericum IV. Wurmiis ab Erſtenberg oppigneratus, hisque extinctis An. MDLXXXVI. Matthiæ de Gottesheim pro mille imperialibus in feudum collatus eſt. (*c*) Sub Wurmiis pignus in feudum jam tacite mutatum; unde poſt gentis hujus interitum quæſtio agitata in foro, num pars hæc vere feudum ſit, an manſerit pignus. Poſterius Wurmiorum urſerunt heredes, ut pecuniam pro pignore ſolutam reciperent. (*d*) Lichtenbergenſis & Gottesheimenſis judices alternis vicibus quotannis jus dicunt. Dietricus & Cuno milites de *Godertheim* ſec. XIV. vaſalli Eccleſiæ Arg. fuerunt.

Eckwersheim in Theodorici de Boppart, Epiſc. Metenſis, literis feudalibus An. MCCCLXXVIII. inter Dynaſtiæ Ochſenſtein. loca recenſetur. (*e*) Georgius ab Ochſenſtein, Lichtenbergenſium captivus, his, ut libertatem recuperaret, pretium An. MCCCCLIV. vicum hunc tradidit, ſed è Mulnhemiorum, quibus oppigneratus erat, manibus redimendum. Epiſcopus autem, quo inconſulto traditio facta, Ochſenſteinenſes porro, hisque deletis, Henricum, Comitem Bipontinum, An. MCCCCXC. de illo inveſtivit, Lichtenbergenſium heredes ex eo paulo poſt ejecturus. At Georgius, Henrici filius, patruelibus ſuis, qui cum Hanoicis Comitibus Lichtenbergenſis Dynaſtiæ poſſeſſores erant, patrimonium hoc Ochſenſteinenſe per Epiſcopum Metenſem An. MDXXXI. conferri curavit. Eckwershemium inde cum Oberbronna & reliquis Bipontino-Bitenſium allodiis, in Alſatia ſitis, errore quodam ad Leiningenſes Comites pervenit, cum vi transactionis Heidelbergenſis An. MDXLI. ad Hanoicos debuiſſet devolvi; qui Metenſe hoc feudum noſtra ætate ſupremi Alſatiæ Senatus ſententia recuperarunt (*f*)

Argentinenſis.

Hoerdt & *Bietlenheim* Argentinenſis Eccleſiæ feuda ſunt, à Geroldseckiis Dynaſtis ad Lichtenbergenſes translata. (*g*) Herzogius (*h*) ad Landgravios ea pertinuiſſe ſcribit; at quo teſte, ignoro. Prior vicus ultra centum & quinquaginta, poſterior vix triginta focos continet.

§. CCCCXXI.

V. Præfectura Wolfsheim

Wolfishemiana Præfectura duobus tantum vicis componitur; quorum prior feudum Metenſe, poſterior allodialis eſt.

Wolfisheim, centum & amplius focorum unius ab Argentina leucæ diſtantia vicus, cum veteris caſtri ruderibus, quod exſtinctos An. MDLXXXI. Muſelerios auctores habuiſſe, ex inſignibus ad portam conſpicuis, patuit. (*i*) In Epiſcopali Argentinenſium bello ſeculi XIII. vicus flammis ſubjectus. (*l*) In eo bona quædam Silveſter Comes Conradus An. MCCLV. poſſedit. (*m*) Capitulum majus Argent. decimis, Dynaſta jure patronatus gaudet. Incolarum potior pars Auguſtanam Conf. profitetur; ſed Catholica & Reformata quoque Wolfishemii ſacra publice celebrantur. Fridericus Caſimirus, Hanoviæ Comes, cujus uxor Georgii I. Anhaltino-Deſſavii Principis filia, Reformatis favit, atque An. MDCLIV. publicam illis cultum Wolfishemii conceſſit. Locus, ubi curia fuerat, converſus in templum, quo Reformati, Argentinæ habitantes, ad hunc uſque diem utuntur. Res eadem pacto ejusdem Comitis cum Reformatis ſibi ſubditis An. MDCLXX. firmata. Sacra Germanica ab initio & Gallica lingua ſunt inſtituta; ſed ab An. MDCLXXXV. regio juſſu tantum Germanica.

Hangenbietenheim ſexaginta complectitur focos. Totidem ruſticos, Hohenſteiniis nobilibus ſubjectos, An. MCCCLXIII. à Blanckenburgio Comite in *Hagendebiitenheim* occiſos, Koenigshovius (*n*) tradit.

§. CCCCXXII.

(*c*) Conf. Herzog. Lib. VI. pag. 288.

(*d*) Vid. *Conſilior. Argent.* Vol. I. Conf. XXXIV.

(*e*) At in literis An. MCCCXXXV. quas nos in enumerandis ſupra pag. 216. feudis Metenſibus Ochſenſteinenſium ſecuti ſumus, vicus hic cum Geudertheimio omiſſus fuit.

(*f*) Qua in cauſa libelli, jura utriusque partis ex vetuſtis tabulariorum monumentis perſpicue declarantes, lingua Gall. prodierunt.

(*g*) Conf. ſupra pag. 166. §. 289.

(*h*) *Chron.* Lib. III. pag. 39.

(*i*) Herzog. Lib. VI. pag. 189.

(*l*) Koenigshov. Cap. IV. §. LVII.

(*m*) Vid. *Parerga Gotting.* Tom. I. Lib. II. p. 122.

(*n*) *Chron.* pag. 331. §. 148.

§. CCCCXXII.

Weſthoſiana Præfectura, meridionalior reliquis, regia, olim imperialia, atque Metenſia feuda, complectitur. Illa antiqua, hæc ex Dynaſtia Ochſenſteinenſi acceſſerunt. VI. Præfectura Weſthoſen.

Weſthoſen (*o*) oppidum, ultra trecentos focos continens, muris ſuis & arce olim fuit munitum. Eccleſiam cum decima & curia apud Weſthoſen Alexander III. Papa An. MCLXXIX. poſſeſſionibus Maurimonaſterii annumerat. An. MCCCII. Albertus I. Imp. villas Weſthoſen & Baldeburnen Johanni de Lichtenberg, advocato ſuo provinciali Alſatiæ, pro mille marcis argenti, quas ei ſolvendas promiſerat, in pignus conceſſit. Carolus IV. Imp. An. MCCCXLVII. pignus commutavit in feudum. An. MCCCLXVIII. Burcardus de Vinſtingen & Ludemannus de Lichtenberg, propter usburgeros Argentinenſes, in duobus his locis degentes, cum Argentina tranſegerunt. (*p*) Wilhelmus miles de Weſthoſen in ipſo hoc loco fundos feudales Eccleſiæ Argent. ſec. XIV. medio poſſedit. Vetus, quod oppido adjacet, caſtellum *Roſenburg*, à Berckhemiis ad Mullenhemios aliquot ante ſecula tranſlatum. Retro ſilvam Weſthoſanam vicus *Elberforſt* periit. Weſthoſen oppidum.

Antequam *Balbronn* & Weſthoſen feudum Imp. Lichtenbergenſium devenit, Fridericus Comes Leining. Baldenbronnam à Rudolfo I. Imp. pignori 480. marcarum An. MCCLXXXV. acceperat. (*q*) Eccleſiam in Baldenbrunne Henricus VI. Imp. prioratui Præmonſtrat. Hagenoenſi An. MCXCIII donavit. Prioratus iſtius bona ad civitatem Hagenoam An. MDXLIII. emptione cum perveniſſent, civitas Balbronnenſia jura ſua Hanoviæ Comiti paulo poſt vendidit. An. MCCIV. Philippus Imp. Henrico I. Brabantiæ Duci, triginta carradas vini apud *Baldeburn* in Alſatia conceſſit; eadem charta, Confluentiæ data, Brabantiam S. R. Imperii feudum declarans. (*r*) Vicus ſupra centum & viginti focos continet. In diviſionis Lichtenberg. charta An. MCCCCLXXX. Balbronnæ jungitur caſtrum. Hartmannus & Wernherus de Baldeburne Eccleſiæ Argent. vaſalli, & Wernherus quidem homo ejus caſtrenſis in Girbaden, ſec. XIV. fuerunt. *Linzingen*, vicus cum caſtro, prope Balbronnam interiit. Curiam ac prædia hic inter feuda ſua Hanoico-Lichtenbergenſia numerarunt Boecklinii, quibus Leopoldus Samſon de Rathſamhauſen nuper ſucceſſit. Balbronn.

§. CCCCXXIII.

Trenheim vicus quadraginta focorum, inter Dynaſtas Lichtenberg. & Flachslandios nobiles diviſus. Illi ſemiſſem ſuum à Sigismundo Imp. ſed difficulter obtinuerunt. Poſſeſſore nimirum ejus Goſſio Schaub defuncto, cum vi promiſſi Imperatoris locum occupaſſent, inveſtituram autem ab eo petere neglexiſſent, hic audaciam eorum indignatus, Gasparem Schlick & Wenceslaum de Windeck inveſtivit. At Cæſari irato An. MCCCCXXXI. à Lichtenbergicis ſatisfactum. Flachslandiorum pars allodialis eſt, ab Ulmiis ad eos delata. Incolis ſingulari privilegio alterutrum ſibi dominum eligere, liberum eſt. Trenheim.

Vici ex Dynaſtia Ochſenſteinenſi, de qua ſupra, (*s*) reſidui, adeoque Metenſis Eccleſiæ feudales *VVolsheim*, *Ahlenweiler*, *Reinhardsmunſter* & *Hengvveiler*, dicuntur, quibus villa *Haberacker* accedit. Primus Ingenheimenſi, ſecundus peculiari parocho commendatus; reliqui duo Catholicis ſacris adſcripti ſunt. Loca hæc cum Ochſenſteinio, à quo pendebant, caſtro, poſt Ochſenſteinenſium Dynaſtarum interitum An. MCCCCXC. ad Henricum, Bipontino-Bitenſem Comitem, & per hujus filium, Georgium Comitem, ad patrueles ſuos, quod de Eckwershemio docuimus, (*t*) tranſlata, conſentiente & inveſtiente ſemper Metenſi Epiſcopo, cum Lichtenbergenſi Dynaſtia denique conjuncta ſunt An. MDLXX. quum Philippus, Hanoviæ Comes, Jacobi, ultimi Bipontini, filiam unicam, Ludovicam Margaretham, duxiſſet uxorem. Vici alii.

§. CCCCXXIV.

Woerdenſis Præfectura, excepto Gersdorfio, allodialis eſt tota. VII. Præfectura Woerdenſis

VVoerda,

(*o*) Nomen locum verſus occidentem ſitum indicat, orientali (*Oſthoſen*) Zugmanteliorum vico, de quo pag. 171. ſq. oppoſitum.

(*p*) Vid. Wencker *de Uſsburg*. pag. 92. ſq.

(*q*) Autographum in tabular. Hardenburgo-Leining.

(*r*) Mira *Opera Diplom.* ſupplem. Tom. III. pag. 75.

(*s*) Pag. 215. ſq.

(*t*) Pag. præced. §. CCCCXX.

Digitized by Google

Woerd. *Woerda*, primarium olim Vaſgoviæ oppidum, (*u*) nomen habet à ſitu, quod aqua circumfluum. (*x*) Quin & agris, pratis, vineis ſilviſqne incingitur. Perluunt illud Sulzbacus & Sura. Ille ubi muros intrat facit divortium, atque per interiora oppidi ſerpit ad latera. Woerdam ſub Romana jam periodo habitatam fuiſſe, vetus indicat ara, quam ſupra (*y*) protulimus. Huic An. MDLXXVII. ibidem effoſſæ, ſubjecta eſt ab incolis baſis, quæ traditione fabuloſa conditorem & annum conditæ civitatis indicat. (*z*) Ante ſec. XIII. nihil de ea certi nobis proferunt chartæ. Hujus enim initio Sturzelbronnenſe monaſterium parochialia Woerdæ jura accepiſſe memoratur. Dominium ejus nobilis quidam de Boland Friderico, Comiti Silveſtri, An. MCCCII. vendidit, anno ſeq. Johanni, Lichtenbergico Dynaſtæ, rurſus vendendum. (*a*) Ludovicus IV. Imp. eadem, quibus Hagenoa fruebatur, privilegia, & inter hæc mercatum, An. MCCCXXX. Woerdenſibus indulſit. (*b*) Carolus IV. ad decem Alſatiæ inferioris civitates ſcribens, ut ab omni Abbatiæ Weiſſenburg. læſione abſtinerent, *Werde & Gerlingstorf* nominat poſtremas. Oppidum varias bellorum injurias expertum eſſe, mœnia ejus deſtructa teſtantur. Caſtrum ei junctum charta diviſionis An. MCCCCLXXX. memorat. E privilegiis ſuis mercatum, ſingulis annis quater habendum, ſervavit. Centum & viginti heic foci numerantur. Nonnulli, qui de Landgraviatu inferioris Alſatiæ agunt, hanc Vasgoviæ Woerdam cum Werda prope Benfeldam confundunt. (*c*)

§. CCCCXXV.

Gersdorf. *Gersdorf*, contractum ex *Gerlinsdorf*, villam Gerlaci appellant. Locus muro quondam cinctus, qui Hagenoviæ & Rosbemii privilegia à Carolo IV. Imp. An. MCCCXLVIII. accepit. (*d*) In alia hujus anni charta, quam modo allegavi, inter Alſatiæ inf. oppida cum Woerda relatus eſt. Eccleſia parochialis An. MCCCXXXIX. condita fuit. In Dynaſtiæ Lichtenbergicæ charta diviſionis An. MCCCCLXXX. oppidum vocatur; vicus hodie nonaginta ſocorum, & Argent. Eccleſiæ feudum. Partem ejus Lambertus de Born Johanni, Dynaſtæ Lichtenberg. An. MCCCXIV. vendidit. (*e*) In monte, qui Gersdorfio adjacet, Reinhartus, Bipontii Comes, (*f*) Eccleſiam *B. Virgini ad Quercum* (*g*) dicatam, An. MDXVIII. exſtruxit. Vicinorum ad hunc montem concurſus fecit, ut Franciſcani coenobium adſtruerent.

Vici. *Mitſchdorf*, olim *Mizdorph*, (*h*) & *Lampersloch*, vel *Lamperthesloch*, locus petroleo, quod è terra hic paſſim exæſtuat, clarus, (*i*) Preuſchdorfianæ parochiæ juncti ſunt. *Preuſchdorf*, centum ac decem focorum vicus. *Dieffenbach*; *Oberndorf*, cujus nominis nobiles ſec. XIII. vixerunt; (*k*) *Spachbach*, ubi duo ſarcophagi Romani An. MDLXXXIII. eruti ſunt; (*l*) & *Moersbronn*, ad parochiam Woerdenſem pertinent. *Eberbach* ſex & triginta focos continet. *Griesbach* vicus, à Buxovillanæ Præfecturæ vico cognomine diſtinguendus, cujus tertia modo pars ad Lichtenbergenſem, reliqua ad Oberbronnenſem Dynaſtiam pertinet. *Nider-Steinbach*, ad Steinbacum rivulum, Waſenſteinii inter ſe partiti ſunt nobiles An. MCCCIV. unde ad Abbatiam Neoburgenſem translatus, cum villa *Pfaffenbronn* Fleckenſteinenſibus An. MDXX. & per hos Hanovio-Lichtenbergenſi Comiti An. MDCCXI. cum Waſenſteinio caſtro venditus eſt. Juris caduci vel mortuarii Bipontino-Bitenſes Comites & Abbatia Regiſpontana olim quoque participes fuerunt.

§. CCCCXXVI.

VIII. Præfect. Hatten. Præfectura Hattenſis, olim *Hatgoviæ Pagus*, imo & Comitatus dicta, (*m*) imperialibus regiisve componitur feudis, quæ ſub Hatgoviæ nomine comprehenſa ſunt omnia.

Hatten

(*u*) Conſ. ſupra pag. 126. §. CCXIV.

(*x*) *Werd*, unde *Keiſerswerd*, inſula Cæſaris; *Donawerd*, inſula Danubii. Subinde *Wærd*, *VVærth*; Germani Inferiores *VVerder* vocant. Ut à *VVerda* Benfeldenſi diſtingueretur, *VVœrdam*, *VVærdtam*, *VVœrtham*, ſcripſerunt.

(*y*) Tom. I. pag. 437. & 475.

(*z*) Inſcriptio hæc eſt: *Anno DCCC. XXVII. bawet Conrad Her zu Lichtenberg VVærd*, 1580. Herzogium, Woerdenſium tunc temporis præfectum, qui rem veram credidit, *Chron.* Lib. III. pag. 54. & Lib. V. pag. 5. inſcriptionis hujus auctorem ſuſpicor.

(*a*) Schilter *Gloſſar.* pag. 855.

(*b*) Herzog. Lib. V. pag. 7.

(*c*) Guillimannus *Habsburg.* Lib. VI. Cap. II. pag. 338. Anonymus ſcriptor de Landgraviis Alſatiæ & Werdæ in Schilteri *Theſauro Teuton.* Tom. III. pag. 855.

(*d*) Herzog. Lib. III. pag. 59.

(*e*) Ibid. & Lib. VI. pag. 156.

(*f*) Reinhartus hic filius fuit Simonis Bipontino-Bitenſis Comitis, qui cum uxore ſua Eliſabetha dimidiam Lichtenbergenſis Dynaſtiæ partem, Jacobo Lichtenbergenſium poſtremo An. MCCCCLXXX. mortuo, accepit.

(*g*) *Unſer lieben Frauen zur Eich.*

(*h*) *Tradit. Fuldens.* pag. 167.

(*i*) Conſ. Tom. I. pag. 13.

(*k*) De quibus Herzog. Lib. VI. pag. 195.

(*l*) Teſte eodem Lib. III. pag. 55.

(*m*) Vid. ſupra pag. 126. §. CCXIV.

Hatten vicus ingens & dives, nundinis celebratus, veteris Comitatus Pagenſis caput, ultra ccxx. focos noſtra ætate complectitur. Caſtrum ejus, quod Palatino-Electorale feudum eſt, in charta An. MCCCLXII. memoratur. Jus patronatus Capitulo ſuo An. MCCL. tradidit Honaugienſis præpoſitus.

Ober-Betſchdorf, olim *Bettensdorf*, cujus parochus eccleſiæ Woerdenſis aliarumque antiſtes *Specialis* appellatur. Volquinius Sumer de Bettensdorf in diplomate Regispontano Henrici Regis An. MCCXXVII. teſtis laudatur.

Nieder-Betſchdorf, *Schwabweiler* & *Reimersvveiler*, olim *Reimbrechtsvveiler*, præcedentis vici parochiæ adſcripti ſunt.

Rittershofen, olim *Rutershofen* & *Rottershoven*. Otto de Rottershoven & frater ejus Fridericus de Suffelheim in diplomate Henriciano, de quo ſupra, teſtes leguntur.

Kühlendorf. An. MCLXXXIII. Johannes, Surburgenſis Canonicus, prædium in *Kilendorf* eccleſiæ ſuæ donavit.

Leutersvveiler in charta An. MCCCLVI. ſcribitur *Lutersvviler*.

Bühel Fleckenſteinenſibus Dynaſtis per Eberſteinenſes Comites, ad quos Wilhelmi de Winſtein ejusque uxoris morte, redierat, An. MCCCLX. venditus eſt allodialis, atque dein Bipontinis Comitibus ante An. MCCCLXIX. (*n*) in feudum oblatus; à quibus dominium directum An. MDLXX. nec non utile poſtremi Fleckenſteinenſis Dynaſtæ, qui hic ſepultus eſt, obitu ad Hanoico-Lichtenbergenſes Comites pervenit. De judicio, mercatu & vectigalibus ibidem Fridericus Imp. Windeckios nobiles An. MCCCCLXXXI. inveſtivit.

De locis his omnibus unico, qui nondum Lichtenbergicus erat, Bühlio excepto, nec non de Weſthofen, Sigismundus de Lichtenberg cum Henrico Fleckenſteinio de Bickenbach, An. MCCCLVI. ita convenit, ut ipſe judicia capitalia atque hoſpitii jus ſolus, reliqua cum Fleckenſteiniis communia haberet; (*o*) quod Rupertus Elector Palat. An. MCCCLXX. novis additionibus illuſtravit ratumque habuit. Quæ à Roederenſi Fleckenſteiniorum caſtro, feudo Palatino, pendebant, Philippo I. Hanoviæ Comiti, vendita, aliaque bona, in quibus curia dominica vici Schwabweiler erat, Philippo, Electori Palatino, An. MCCCCXCIV. viciſſim oblata ſunt. Partem jurisdictionis criminalis tamen, quam in Hatgovia iidem habuerant, Lichtenbergicæ Dynaſtiæ feudum fuiſſe, charta inveſtituræ An. MCCCCXXIII. indicat. Hatgoviam Fleckenſteinenſes quoque terras maxima ex parte comprehendiſſe, in illarum Dynaſtia docetur.

§. CCCCXXVII.

Offendorfiana quinque vicorum Præfectura (*p*) aſſidet Rheno; Lichtenavienſi trans Rhenum olim conjuncta, nunc oppoſita, omnisque fere allodialis eſt. IX. Præfectura Offendorf.

Offendorf centum & quadraginta focorum vicus, in Friderici I. Imp. literis, quibus coenobio Regispontano curiam ibidem adſcribit An. MCLXXXVII. *Offerendorf* enunciatur. (*q*) An. MDCLXXXIX. Aug. conf. ſacra hic abolita ſunt.

Herlisheim, cujus nominis oppidulum quoque in Alſatia ſuperiore, (*r*) Herloſesheim ſec. XIV. ſcribebatur. Vicus ampliſſimus, in quo ſupra trecentos & viginti nuper computati ſunt foci. Eadem hic, quæ Offendorfii, religionis mutatio contigit.

Rohrweiler, minor reliquis, quem cum duobus præcedentibus vicis Landgravii An. MCCCXLII. Lichtenbergicis Dynaſtis vendiderunt. (*s*)

Druſenheim,

(*n*) Hoc enim anno Sigismundus & Hanemannus fratres, Comites Bipontino-Bitenſes, Henrico ſeniori de Fleckenſtein permiſerunt, ut uxori ſuæ mille & quinquaginta florenor. dotalitium heic loci conſtitueret.

(*o*) Verba chartæ: *das wir Symunt beſunder vorus haben die hohen gerichte u. herberge in den vorgen. dærfern, bennen u. gerichten, u. donach ſollent wir u. Heinrich von Fleckenſtein gemeine haben u. nieſſen alle andere gerichte, benne u. lute in den vorgen. dærfern u. gerichten, banwine, graveſchafft, habern u. hunre* &c.

(*p*) Vulgo *Staab Offendorf.*

(*q*) Conf. Tom. I. pag. 728. §. CCXXXV.

(*r*) De quo ſupra pag. 87. §. CXL.

(*s*) Vid. ſupra pag. 133. §. CCXXVI.

Druſenheim, locus haud ignobilis, caſtro, quod *Burghof* dicebatur, & foſſa olim munitus, centum & quinquaginta focos continet. Ex Imperiali ſendo allodium factus An. MCCCCXX. per cognomines nobiles duodecimo poſt anno Lichtenbergicis traditus eſt. (*t*) Inter Abbatiæ Schwarzacenſis bona curia in *Droſenheim* cum baſilica, ſeu jure patronatus, quo etiamnum gaudet, An. MCLIV. legitur. Ad eandem ſpectant fundi, caſtro olim adjuncti. An. MDCLXXXIX. Catholica huc quoque reducta ſunt ſacra.

Oberhofen, in Philippi Imp. diplomate Hagenov. An. MCCVII. *Obernhofen*, partim Eccleſiæ Spirenſis feudum, partim allodialis eſt. Jus patronatus eccleſiæ Fridericus de Lichtenberg, Præpoſitus Capituli majoris Argent. Abbatiæ Neoburg. conſenſu patruelium ſuorum An. MCCXCVIII. donavit. Vicus hic, ſupra nonaginta continens focos, ex omni Præfectura ſolus Aug. conf. ſacris adhuc addictus.

§. CCCCXXVIII.

Arces variæ. Oppidis ac vicis diruta quædam Lichtenbergicæ ditionis caſtra ſubjungo.

Hunenburg, de quo ſpecialius ſupra, (*u*) feudum eſt ex quadrante Palatinum.

Winſtein. *VVinſtein*, duplex caſtellum, vetus ac novum, *Altvvinſtein* & *Neuvvinſtein* dictum, ſupra Richshovium ſitum eſt. Ex veteri tertia pars tantum ad Lichtenbergenſem Dynaſtiam pertinet, feudum olim Imperiale cum bonis quibusdam in Hagenau, quod inveſtitura Sigismundi Imp. An. MCCCCXIV. aliæque ſequentes nos docent. Sed plura de eo, æque ac novo, in Dynaſtia Schoeneck afferemus infra.

Arnſperg. *Arnſperg* itidem duæ ſunt arces, major & minor, longius à ſe invicem diſſitæ. Majorem Lichtenbergenſes cum vicis ac bonis, ei adhærentibus, ab Alſatiæ Landgraviis An. MCCCXXXII. emerunt. (*v*) In Ruperti Imp. literis, quibus Ludovicum Dynaſtam Lichtenberg. An. MCCCCV. de feudis imperialibus inveſtivit, *dimidium caſtrum Arnſperg* inter ea nominatur. At Sigismundus, & qui eum ſecuti ſunt, Cæſares, Arnſpergam arcem ſimpliciter referunt. Refert quoque inſtrumentum diviſionis Dynaſtiæ An. MCCCCLXXX. ſed in Regis literis An. MDCCXVII. quas ultimus Hanovio-Lichtenbergicus Comes pro filia ſua impetravit, ſemiſſis iterum caſtri exprimitur. Feſsleri ab Arnſperg, quorum inſigne lilium rubrum erat, in Ludovico, qui An. MDLXIV. deceſſit, perierunt.

Arnſperga minor (*w*) prope Waſenſteinium, ad nobilem Waſenſteiniam gentem ſpectavit. An. MCCCXXXV. Cuno de Waſichenſtein eques à pacis publicæ ad Rhenum cuſtodibus, ob fractam pacem, puniendus, caſtrum ſuum Arnſperg, vi expugnatum, amiſit. Hinc ad Bipontino-Bitenſes, uti videtur, delatum, cum ipſorum Comitatu ad Lotharingiæ Ducem tranſiit; Hanoico-Lichtenbergenſium Comiti cum Lembergenſi Dynaſtia & caſtro *Luzelhard* An. MDCVI. amica transactione reddendum. Hac enim Carolus Dux " duabus vetuſtis ac jacentibus ædibus, parvæ Arnſperg " & Luzelhard, renuntiavit. " *Luzelhard*, Arnſpergæ vicinum, quatuor Waſſelnhemii nobiles Heinrico de Fleckenſtein An. MCCCLXIII. vendiderant. (*x*)

Philippsburg. *Philippsburg*, prope Arnſpergam majorem, auctorem ſuum Philippum IV. Hanovio-Lichtenberg. Comitem, vel nomine prodit; venationis præſertim cauſa extructum. Eadem, quam allegavi, transactione An. MDCVI. Lotharingus prædiis & bonis, verſus caſtellum Philippsburg ſitis, valedixit.

Falckenſtein. *Falckenſtein*, perantiquæ gentis & arcis nomen, Jacobus, ultimus Bipontino-Bitenſis, & Philippus IV. Hanoico-Lichtenberg. Comites à Falckenſteiniis nobilibus, quorum poſtremus, Balthaſar, An. MDLXXXIII. obiit, ſec. XVI. emerunt. (*y*) Petrus Comes de Falckenſtein, qui alibi Comes de Lucelburg dicitur, in charta Neoburg. An. MCXXVIII. occurrit. Waltherus de Valckenſtein cum fratribus ſuis feudum imperiale in Dauchendorf Abbatiæ Neoburg. An. MCCXXXVII. vendidit. Ne damnum aliquod ex caſtro Valckenſtein civitati Argent. inferretur, nec pars ejus venditionis vel oppignerationis pacto ad alios transferretur, Gotfridus, Cunradus, Heinricus & Jacobus, armigeri de Valckenſtein, An. MCCCXVI. caventes promiſerunt. (*z*)

VVaſenſtein,

(*t*) Herzog. Lib. VI. pag. 208.
(*u*) Pag. 218.
(*v*) Conf. ſupra pag. 132. §. CCXXVI.
(*w*) Conf. ſupra pag. 176. §. CCCXI.
(*x*) Herzog. loco cit. pag. 212.
(*y*) Idem Lib. III. pag. 50. & Lib. V. pag. 8.
(*z*) Charta ipſorum apud Wencker. in *Apparatu Archivor.* pag. 195.

Waſenſtein, *VVaſicheuſtein*, id eſt, Voſagi Rupes, ſec. XIII. & ineunte XIV. ad nobiles, nomen inde trahentes, ſpectavit, inter quos erat diviſum. Inde ad Huneburgicos Dynaſtas & per hos ad Fleckenſteinenſes, ſaltem ex parte, connubiis delatum, (*a*) in caſtrum plurium familiarum ganerbiale paulatim evaſit. An. MCCCLXXVII. Cunemannus & Engelhardus fratres de Hohenſtein jus ſuum Erpſenio de Altorf, Johanni Oſtertagio de Winſtein, & Joh. de Clopſesberg, armigeris, vendiderunt. Pax caſtrenſis An. MCCCCXIV. inter tres Henricos de Fleckenſtein & Moenchheimeros Bipontinos; nec non alia An. MCCCCLXIII. inter Johannem, Jacobum & Fridericum de Fleckenſtein, Georgium Schauenburgerum, Jacobum de Oberkirch, Henricum, Simonem & Matthiam Moenchheimeros, Fridericum Bitſch ejusque filium in ſuperiore parte caſtri hujus inita. An. MCCCCLXVIII. Jacobus & Fridericus de Fleckenſtein, quidquid juris in *Ober-VVaſenſtein* habuerant, ſuæ ex ſorore nepti Catharinæ de Schwabenburg ejuſque marito Alberto Wolfio de Hofwihr, nec non Chriſtophoro de Hatſtatt, tradiderunt. An. MDV. Jacobus de Fleckenſt. ordinavit, ut Waſenſteinium, feudorum inſtar, penes familiam ſuam maneret, filiasque nunquam admitteret heredes. Waſenſtein

§. CCCCXXIX.

Præfecturæ trans Rhenum duæ, quæ Lichtenbergenſi Dynaſtiæ ab antiquo adhærent, Imperio Germaniæ, uti Lembergenſis, ſubjectæ, à Lichtenavia & Willſtadio ſua nomina tenent. Præfecturæ trans Rhenum.

Lichtenau, vix centum focorum oppidum, à Conrado de Lichtenberg, Epiſcopo Argent. fine ſeculi XIII. conſtructum, vel certe muro circumdatum eſt. (*b*) Vectigal atque conductus, præſertim in Rheno, feudum eſt imperiale, à Sigismundo Imp. An. MCCCCXXXI. conceſſum. I. Lichtenavienſis.

Præter oppidulum hoc quindecim vicos Præfectura hæc comprehendit: *Scherzheim*; *Graulsbaum*; *Hebulingen*; *Muckenſchopf*; *Memprechtshofen*; *Holzhauſen*; *Hauſſgereuth*; *Diersheim*; *Leutesheim*; &, qui feuda ſunt Eccleſiæ Argentinenſis: *Freyſtatt* maximus vicorum, cui nuperis annis augmentum, jure civitatis uſurum, acceſſit. Porro *Biſchofsheim*, qui, ut ab aliis hujus nominis locis diſtingueretur, ad Scalam (*zum Steg*) vocari ſolet; (*c*) *Linx*; *Hohbuhn*; *Bodersweyer*; *Zierelshofen*; quibus villam, *Reucherlocherhof* nuncupatam, ſubjungo.

§. CCCCXXX.

Willſtadienſis Præfectura, propinquior Argentorato, hæc complectitur loca: II. Willſtadienſis.

VVilſtatt, vicus major cum veteri caſtro, in charta Boroni, qua ſuam Honaugienſis inſulæ partem monaſterio, in ea recenter conſtructo, donavit, *Gvvilſtet* enuntiatus, (*d*) Argentinenſis Eccleſiæ feudum; at vectigal, uti Lichtenaviæ, Imperiale feudum eſt.

Korck, vicus quoque inſignis, ubi jam ſedes Præfecti, in Adelbertina S. Stephani Arg. fundatione *allode Comitis Hugonis Chorecka* nuncupatur.

Odelshofen; *Neumühl*; *Querbach*; *Eckartsvveyer*; *Heſſelhurſt*; *Holzhurſt*, qui itidem Epiſcopatus Argent. feudum; *Legelshurſt*; *Bolzhurſt*; *Sand*; *Auenheim*.

In vetuſtis Præſulum Argent. literis, quibus Lichtenbergenſes Dynaſtæ inveſtiti fuerunt, *VVeiſſvveiler*; caſtrum ad Rhenum; nec non *Gundervveiler*, *Neuland*, *Guerge* & *Reucheubach*, villæ deſtructæ, recenſentur. Caſtrum & vicum *VVisvviler* Fridericus de Uſenberg (*e*) medio ſec. XIV. poſſedit. Seculi ejusdem fine lis inter Marchionem Hochbergenſem & Johannem Lichtenbergenſem de caſtro fuit, qua in Epiſcopi Argent. camera feudali An. MCCCCIV. deciſa, Johannes illo potitus eſt. Semiſſem ejus Egenolpho & Johanni de Rathſamhauſen Ludovicus, Johannis patruelis, An. MCCCCVII. in triennium oppigneravit, alterum ſemiſſem cum Marchio recuperaſſet Hochbergicus; qui & extinctæ Lichtenbergicæ genti ſucceſſit, unde Wisvilera tota Marchioni Bada-Durlacenſi obvenit.

(*a*) Vide ſupra pag. 218.

(*b*) Albertus Argent. pag. 109. Fr. Irenicus *Exeg. Germaniæ* Lib. XII. pag. 398. Vid. ſupra pag. 169.

(*c*) Conf. ſupra pag. 145. & 196. not. *g*.

(*d*) Mabillon. *Annal. Bened.* Tom. II. append. pag. 695.

(*e*) Uſenbergenſis Dynaſtia inter Kenzingam atque Briſacum olim ſita.

§. CCCCXXXI.

Præfectura Lemberg.

Quos hactenus enarravimus, diſtrictus & terræ, veterem, qualem Lichtenbergenes poſſederant, Dynaſtiam compoſuerunt. Hanovio-Lichtenbergicis nova ex Bipontino-Bitenſi Comitatu Præfectura acceſſit, inter Alſatiam, Lotharingiam & Bipontinas ditiones ſita, *Lembergenſis* ſcilicet; quam brevibus quoque ſecundum loca ſua recenſeo. *Lemberg*, caſtrum antiquum, cum viculo & inſigni ſilvarum tractu. Hoc in diviſione Bitenſium terrarum inter quatuor fratres An. MCCCCLXXVI. Fridericus, natu ſecundus, obtinuit. *Pirmenſens*, vicus hodie Præfecturæ princeps, centum & triginta circiter focorum, ubi caſtrum venatorium Hanovio-Lichtenbergici ſtruxerunt, in quo frequens jam Principi ſedes. A S. Pirminio nomen datum eſt loco, qui illa Vogeſi deſerta aliquandiu inhabitavit, unde *Pirminſitz*, *Byrmeſeſſe*, (*f*) Pirminii ſedes, appellatus. In illis partibus Pirminii ſilva, Pirminii fons, adhuc nominibus ſuperſunt. *VVinzlen*; *Gerſpach*; *Fohrbach*; *Fræſchen*; *Eiſchvveiler*, pro dimidia parte; *Hoh-Einœd*; *Biergalben*; *Domſieders*; *Münchvveiler*; *Rupertsvveiler*; *Vinningen*; *Inſpach*; *Trulben*; *Hulſt*; *Eppenbronn*; *Kreppen*; *Riedelberg*; *Simpten*; *Erlenbronn*; *Schvveichs*; *Oberſteinbach*; *Fiſchbach*, (*g*) cujus potior pars ad Epiſcopum Spir. pertinet; *Reiſſel*; *Bærenthal*; *Philippsburg*; *Muhlenthal*; *Leitzelthal*; *Lieſpach* cum villis quindecim: *Hungerspfühler-hoff*; *Haſen-Eckerhof*; *Grandjihſcher-hof*; *Ketterich-hof*; *Rübebancker-hof*; *Salzvvog*; *Glaſſkempten*; *Stephansbronnen*; *Felſenbronner-hof*; *Stiedersbach*; *Kahliſſey*; *Erlenkopf*; *Petersbronner-hof*; *Fiſcher-hof*; *Reinhards-hof*. In omnibus his Præfecturæ locis haud nongenti foci numerantur. Nonnulla eorum licet in Alſatia ſita ſint, ad Lembergenſem tamen Præfecturam referuntur.

Lotharingiæ Duces cum relictas à Bitenſibus, quorum ſtirps An. MDLXX. in Jacobo defecit, extra Alſatiam terras occupaſſent, Hanoico-Lichtenbergici Comites, ob contractum cum Jacobi hujus filia matrimonium hereditatem ejus petentes, ad Cameram Imperialem querelas detulerunt; quas transactio, lite pendente facta, An. MDCVI. ita ſuſtulit, ut univerſis juribus " tam in caſtro Lemberg, ejusque diſtrictu, quam in » pagis Eppenbronn, Schweigs, Trulben, Hulſt, Greppen & Steinbach; tum in » duabus vetuſtis ac jacentibus ædibus, parvæ Arnſperg & Lutzelhard, & in pago » Fiſchbach, ſicuti in omnibus ſylvis, nemoribus, prædiis & bonis, ſitis caſtella » Lichtemberg, Philippsburg & Lemberg verſus, cum omnibus eorum pertinentiis & » quæ illis accedere poſſunt » Lotharingus cederet; Hanoico ſpondente Comite, " neminem eorum, qui habitant pagos Eppenborn, Hulſt, Schweigs, Trulben, » Greppen, & Steinbach, ab Eccleſia Catholica Romana contra conſcientiæ libertatem » ſe averſurum. » Lembergenſis caſtri diſtrictum, & diſcreta ab eo loca, ex hac charta colligimus. Præfectura omnis jure allodii gaudet.

§. CCCCXXXII.

Periodi tres Dynaſtiæ.

Lichtenbergenſis Dynaſtia per quinque ſeculorum decurſum, ſi Dominos, qui ei præfuerunt, ſpectes, tres temporum epochas inſignes experta eſt. Prima ipſorum Dominorum Lichtenbergenſium fuit, An. MCCCCLXXX. cum Jacobo, gentis ſuæ poſtremo, finita. Secunda Hanoviæ Comitum, à Philippo I. Reinharti III. fratre, qui cum Anna Lichtenbergica, Jacobi ex fratre Ludovico nepte, dimidiam Dynaſtiæ partem (*h*) obtinuit, initium cepit; per Philippum V. abnepotem ejus continuata, qui cum Margaretha Ludovica, Bipontino-Bitenſi herede, uxore ſua, maximam reliqui ſemiſſis partem, ſpeciatim feuda Lichtenbergenſia reliqua, (*i*) An. MDLXX. acquiſivit. Epocham hanc An. MDCCXXXVI. Jo. Reinhartus, Hanovienſium poſtremus, clauſit. Tertia Haſſo-Darmſtadienſium Landgraviorum gentis eſt, cum Ludovicus VIII. hereditarius tunc princeps, Carolam Chriſtinam, Jo. Reinharti filiam, An. MDCCXVII. in matrimonium duxerit; cujus filius heres poſt avi materni mortem, à Ludovico XV. inveſtitus, hereditatem hanc adiit.

Lites graviores de illa.

Lichtenbergicæ Dynaſtiæ corpus quum ex allodiis & plurimis variorum Statuum feudis componatur, quæ vel Imperialia, nunc Regia, vel Palatina; vel Metenſia, Argentinenſia, Spirenſia, Murbacenſia, ſunt, quibus & Moguntina, ſeculo hoc in allodium

(*f*) Ita in charta Abbatiæ Hornbacenſis An. MCCCXXVII. Abbatiæ hujus, ubi S Pirminius obiit, terræ *Rammt S. Pirmanii*, *S. Pirmins Lande*, in vetuſtis monumentis dicuntur. Villam *Pirminsbuſina* Warmannus, vitæ Pirminianæ ſcriptor, refert apud Marillon *Act. Sanct. Bened.* Tom. IV. pag. 134.

(*g*) Ubi limes Alſatiæ.

(*h*) Fuit enim inter Hanovios & Bipontino-Bitenſes Comites virtute tranſactionis An. MCCCCLXXX. ita diviſa, ut Hanoicus Philippus I. Buxovillanam Pfaffenhovianam, Weſthofianam atque Hattenſem; Bitenſis, Simon Weckerus, Ingovillanam cum Oberbronnenſi, nunc ſeparato, diſtrictu, atque Werdenſem, acciperent; reliqua ambo heredes poſſiderent communiter, in quibus & caſtra Lichtenberg, Hunenburg, Winſteio & Arnſperg, fuerunt.

(*i*) De allodiis, quæ Dynaſtiam Oberbronn. conſtituunt, peculiaris nobis dein ſermo.

allodium converſa, annumeres, non mirandum, ſi Hanoicis extinctis, ortæ ſunt lites. De Imperialibus An. MDCCL. inter Poloniæ regem Auguſtum III. ut Electorem Saxoniæ, & Ludovicum, Haſſo-Darmſtadienſium Principem heredem, certatum. Rex ad Ferdinandi II. Imp. diploma, An. MDCXXV. datum, provocavit, quo Jo. Georgio I. Electori Saxoniæ, & heredibus ſpes facta, ut perituris Hanoviæ Comitibus aliquando ſuccederent. At in ſupremo Alſatiæ Senatu Rex cecidit cauſa. (*k*) Ejusdem Ludovici Principis litem ſuper Metenſia, quæ Epiſcopus maſculina (*l*) vult, Lichtenbergica feuda, num inveſtitura eorum Regi ſoli ejusque Parlamento competat, Aula nondum decidit; (*m*) ut nec alteram cum heredibus collateralibus, an ultimi Hanoico-Lichtenbergici Comitis ſorores filia ejus excludere potuerit. Lichtenbergica enim feuda pars utraque fœminina agnoſcit. (*n*)

Onera Imperii.

Lichtenbergenſis Dynaſtia, ſub Imperio Romano-Germanico conſtituta, An. MCCCCXXXI. contra Huſſitas decem haſtatos, (*o*) An. MCCCCLXVII. contra Turcas octo equites & XVI. pedites, ex decreto Comitiorum, transmiſit. Imperii matricula An. MDXXI. ejusque correctio An. MDLVII. equites ſex & XXII. pedites Hanoviæ Comiti pro dimidia, quam tum poſſidebat, Dynaſtia imperavit. (*p*) Bipontino-Bitenſes Comites, altero ſemiſſe cum Dynaſtia Ochſenſteinenſi gaudentes, cum An. MDLXX. periiſſent, Quæſtor Imperii Hanoicos, ipſorum in hac parte heredes, ad augmenta quoque onerum Imperii compelli voluit. (*q*)

§. CCCCXXXIII.

Curia feudalis Lichtenberg.

Deſcriptioni Dynaſtiæ Lichtenbergicæ curiam feudalem ſubjungimus; quæ caſtra & vicos, ſub ejus, nec non Ochſenſteinenſi olim clientela exiſtentes, comprehendit.

Rathſamhauſiorum feuda.

Ehenweyer, duplex caſtrum, cum quatuor vicis *Rathſamhauſen*, *Mietersholz*, *Eſchau* & *Wibolsheim*, Rathſamhauſiorum ab Ehenweyer proſapia, ex Lichtenbergenſium Dynaſtarum privilegio ab An. MCCCLXVII. ita poſſidet, ut heredes vicos inter ſe poſſint dividere.

In Ehenweyer pax caſtrenſis inter Rathſamhauſios An. MCCCCLXVI. condita eſt. Caſtro jam diruto, viculus triginta circiter focorum, maxime piſcatorum, prognatus.

In Rathſamhauſen caſtrum olim primarium fuit gentis, quæ ſuum inde nomen traxit; hodie inferior vicus dicitur, à ſuperiore diſtinctus, qui Horburgenſis Comitatus feudum ad Rathſamhauſios ad Lapidem ſpectabat. (*r*) Memorant locum ANNALES COLMAR. ad An. MCCLX. nec non CHRONICON (*s*) & chartæ Ebersheimenſes.

Mietersholz à Francico Alſatiæ ævo nobis innoteſcit, (*t*) vicus haud mediocris, ubi Auguſtanæ Confeſſionis ritus exercetur.

De Eſchavia quædam annotavimus ſupra. (*u*)

(*k*) Prodierunt hac occaſione: *Deduction des droits, qui competent à Sa Maj. Frideric Auguſte Roy de Pologne, Electeur de Saxe, Comte de Hanau, ſur la Seigneurie de Lichtenberg*, & quod huic ſcriptum oppoſitum eſt: *Memoire pour M. le Prince Héréditaire de Heſſe. defendeur, contre Sa Maj. le Roy de Pologne* &c. fol.

(*l*) Poſt Lichtenbergenſium interitum An. MCCCCLXXX. atque deinceps An. MDLXX. extinctis Bipontino-Bitenſibus, Lichtenbergicorum dimidia ex parte heredibus, Epiſcopi Metenſes feuda ſua vindicare ſtuduerant, ea maſculina cenſentes. Speciatim An. MDXCIV. Ludovico, Amaliæ Bipontino-Bitenſis, allodiallum Lichtenberga-Bitenſium bonorum heredis, filio ex Philippo Leininga-Weſterburgico, litem intentavit Epiſcopus; ex cujus ſucceſſoribus Georgius Aubuſſonius eadem feuda fratri ſuo, Franciſco Duci de la Feuillade An. MDCLXXVI. contulit. At irritus huc uſque fuit Epiſcoporum conatus. Vid. *Factum pour Meſſire Chriſtian Prince Palatin, comme tuteur* &c. *contre Louis Eberard Comte de Linange-Weſterbourg & l'Evêque de Metz* &c. fol.

(*m*) Darmſtadienſium Princeps An. MDCCXXXVI. regis juſſu à Parlamento Metenſi inveſtitus eſt, intentata jam lite. Scripta hanc ſuper rem varia prodierunt.

(*n*) Et hac de re multis ſcriptis utrinque editis certatum: inter quæ eminet illud An. MDCCLV. cujus rubrum: *Mémoire pour le Prince Héréditaire Landgrave de Heſſe-Darmſtatt, contre les repreſentans de la Comteſſe de Naſſau, par Mr. de Gennes*, Paris 4to.

(*o*) *Gleven, Gleſener*, à Gallico *Claive*, quod haſtam ſignificavit. Talem equitem primarium duo vel tres alii comitati ſunt, arcubus & telis inſtructi. Unde X. haſtati plerumque XL. equites compoſuerunt. Ita tum apud Gallos Lancea (*Lance*) quatuor equitibus conſtitit, quod in viribus exercituum illius ævi computandis notandum.

(*p*) CORTREJI *Corp. Juris publ.* Tom. I. Part. V. pag. 8. 12. 34. 41. &c.

(*q*) Ibid. pag. 82.

(*r*) Vid. ſupra pag. 71. in fine.

(*s*) Apud MARTENE *Theſ. Anecdot.* Tom. III. col. 1132.

(*t*) Conf. Tom. I. pag. 728. §. CCXXXIII.

(*u*) Pag. 164.

Wibolsheim in Lotharii Imp. pro Abbatia S. Stephani diplomate An. DCCCXLV. *VVeibilesheim* ſcribitur. Boeckliniorum, quod ibi eſt, caſtrum *Knobelsburg* dicitur, pro ſeniore familiæ ſec. XVI. conſtructum.

Fegersheim, *Obnenheim* & *VVeyler* iidem Rathſamhauſii ab Ochſenſteinenſibus primo Dynaſtis, dein Bipontinis Comitibus, inde Hanoico-Lichtenbergicis receperunt in feudum. An. MCCCLXVIII. Otto de Ochſenſtein Hartmanno atque Theobaldo fratribus, inter quos loca hæc dividi permiſerat, absque maſcula prole deceſſuris, Lutelmannum atque Johannem agnatos ſubſtituit; quod aliis Ochſenſteinenſium literis paulo poſt ad univerſam Rathſamhauſiorum gentem fuit extenſum. An. MCCCCLXXXVI. Henricus Bipontinus, Ochſenſteinenſium, & An. MDLXX. Philippus Hanoicus, Bipontinorum heredes, inveſtituram dederunt.

In Fegersheim caſtellum, (v) Landſpergiorum allodium, ad Albertinos de Ichtersheim, & per hos ad Mackavios de Hürtigheim pervenit. Rudolphum de Vegersheim, armigerum Argent. ALBERTUS ARGENT. ad An. MCCCLIV. prodidit. (w) Caſparus, ultimus hujus gentis, An. MDCXXVII. interiit. Incolæ vici ab Auguſt. conf. ad ſacra Catholica ineunte ſeculo ſup. redierunt.

Obnenheim in Caroli Craſſi diplomate Honaug. An. DCCCLXXXIV. *Hohanheim* & in poſterioribus chartis *Obenheim* ſcribitur.

VVeyler & ager ejus cum Fegershemio pridem coaluit.

Irmſtett denique, viculus inter Marlejam & Sulzam in valle Coronæ, (*Cronthal*) cum Ochſenſteinio caſtro minore, (x) poſt Ramſteinios atque Boeckliniæ gentis ramum, qui An. MDCCLII. interiit, Leopoldo Samſoni de Rathſambauſen, ejusque poſteris maribus, hoc collatus eſt jure, ut uxoribus uſum fructum ejus libere poſſint adſcribere.

§. CCCCXXXIV.

Feuda aliorum.

Furchhauſen, vicus prope Tabernas, Metenſis Eccleſiæ feudum, Dynaſtiæ Ochſenſteinenſi junctum, (y) Volziis ab Altenau An. MCCCCXCII., in ſubfeudum, quo hodieque gaudent, conceſſus eſt. *Mulhauſen*. Triens vici cum caſtro ad eosdem ab aliquot annis Volzios pertinet, uti ſupra oſtenſum. (z) *VVaſenburg*, caſtrum antiquum ſupra Reichshovium & Niderbronnam, inſcriptione Romana memorabile, (a) Lichtenbergenſes ab Eccleſia Argent. à Lichtenbergenſibus Geylingii ab Altheim jam tenent in feudum. Johannes de Lichtenberg id à Wilhelmo de Born An. MCCCC. emit, ejusque genero, Hofwartho de Kirchheim tradidit, ut feudum. (b) In diviſione Dynaſtiæ Lichtenberg. An. MCCCCLXXX. caſtri hujus dominium directum Bipontino-Bitenſi Comiti obtigit. Geylingii vero Niedheimeris, à Waſenburg dictis, An. MDCCL. ſucceſſerunt. *Nidermotherburg*, caſtellum prope vicum Nidermotheren, (c) Conradus de Sulz An. MCCCCXCIV. à Philippo, Hanoviæ Comite, accepit, à Sulzenſibus per matrimonium ad Geylingios quoque An. MDCL. tranſiturum ex parte, quum & fœminæ An. MDXL. ejus capaces declaratæ fuiſſent. Aliam partem, ad Boecklinios delatam, Geylingii parata ſibi pecunia An. MDCXCVIII. compararunt. In *Bolſenheim* caſtrum poſt Bapſtios nobiles, quos An. MCCCCXCII. primum inveſtitos reperimus, Ocahanii, vico quoque Præſulis Argent. beneficio antea potiti, (d) An. MDCCXLIII. obtinuerunt. *VVinzenheim* prope Kocherſpergam, cujus nobiles circa An. MCCCCXLI. perierunt, Zugmantelii de Brumat ab An. MCCCCXXXV. nec non vetus caſtellum in *Eckendorf* ab An. MCCCLXXI. poſſident. *Hurtigheim* dimidia vici pars ab An. MDLXV. feudum eſt Zorniorum. (e)

Schoeneck & *Hohenfels* caſtra, *Dambach*, *Neunhofen* & *Langenſulzbach* vici, qui Durckhemiorum nobilium ſunt, in Dynaſtia Schœneckiana; *Lœvvenſtein*, caſtrum Fleckenſteinenſi vicinum, *VVindheim*, *Keſenach*, *Hofen*, *Büren* & *Bernbach* vici, de quibus Barones à Sickingen inveſtiuntur, in Hohenburgenſi Dynaſtia; *Hochvveiler* in Fleckenſteinenſi, deſcri-

(v) HERZOGIUS *Chron.* Lib. III. pag. 12.
(w) *Chron.* pag. 159.
(x) In chartis ſcribitur: *der Mittelberg zu Ochſenſtein, genannt klein Ochſenſtein.*
(y) Conf. ſupra pag. 216. §. CCCXCVII.
(z) Pag. 171. §. CCXXVIII. ubi triens pro quadrante legendus.
(a) Vid. Tom. I. pag. 240. & 445.
(b) HERZOG. Lib. VI. pag. 156.
(c) De quo ſupra pag. 147.
(d) Vid. ſupra pag. 169. §. CCXCIV.
(e) Conf. ſupra pag. 147. §. CCLIV.

deſcribuntur infra. Extra Alſatiam, inter Sarburgum & Vinſtingam, (*Feneſtrange*) caſtri & Dynaſtiæ *Sareck* dimidia pars Lucelburgiis nobilibus An. MCCCCXCI. collata eſt; quam & hodiernos ejus poſſeſſores Guermangios ab Hanovio-Lichtenbergicis Comitibus recipere in feudum, regius apud Metenſes Senatus ſupremus An. MDCXCV. juſſit arreſto.

DYNASTIA OBERBRONNENSIS.

§. CCCCXXXV.

Dynaſtiæ origo & diviſio.

Ex Lichtenbergicæ Dynaſtiæ, in duas partes diviſæ, (*f*) ſemiſſe Bipontino-Bitenſi virtute pactionis, Heidelbergæ An. MDXLI. initæ, peculiaris Dynaſtia allodialis prodiit; quæ ab *Oberbronna*, Dynaſtarum ſede, fortita eſt nomen. Caſtra duo, quatuordecim vici & aliquot villæ eam componunt. Dynaſtia omnis in Oberbronnenſem, ſeu Rauſchenburgicam, & Niderbronnenſem, Præfecturas dividitur. In utraque, ut in Lichtenbergenſi, Aug. Confeſſionis ſacra à plurima incolarum parte coluntur.

Rauſchenburg caſtrum.

Rauſchenburg, vetus ad Matram ſupra Ingovillam caſtrum, quod à Rauſchiis, haud ignobili gente, ſuum nomen accepit, à qua per Sturmios ad Bitenſes Comites, non ad Lichtenbergenſes Dynaſtas, (*g*) An. MCCCCXCVI. pervenit. Nam Adolphi Rauſchii uxor & heres, Salome Lenzleria, alteras cum Philippo Sturmio nuptias contraxit, à quibus venditio facta. Franc. Irenico (*h*) vocatur *Ruſſenburg*, ubi typographiam in caſtro hoc inventam memorat; ſcriptores, quorum auctoritatem ſecutus eſt, reticens. Bernhardus à Mallinkrot, (*i*) poſtquam Wimphelingii ſententiam de Argentina, typographiæ inventrice, protuliſſet, addit: " Alter locus eſt Ruſſenburg, Alſatiæ „ oppidum, ubi non tantum ex quorundam opinatione omnium primo impreſſoriam „ exercitam fuiſſe, ſed etiam illud oppidum ex officinarum ſtrepitu id nominis traxiſſe, „ Irenicus tradit. „ Mallincrotius Rauſchenburg male *oppidum* vocat. Irenicus appellavit *prædium*, quod forte ad unum ex primis Argentinenſibus typographis tunc temporis ſpectavit. Leiningæ-Weſterburgici Comites, Dynaſtiæ poſſeſſores, arcem hanc, uti Oberbronnenſem, nonnunquam inhabitarunt, quæ nunc jacet deſerta. Ludovicus, Philippi I. & Amaliæ Bitenſis filius, ducendæ ſuæ, ſi quando vidua fieret, uxori hic An. MDLXXVIII. domicilium aſſignavit.

§. CCCCXXXVI.

Oberbronn.

Oberbronn, vicus major cum caſtro, acclivitati montis adhærens; ab ea, qua planitiem aſpicit, parte quondam munitus. Dimidiam ejus partem Mena de Ochſenſtein medio ſec. XIV. alteram Fritſchmannus de Born Lichtenbergenſibus vendiderunt. (*l*) Caſtrum exſtructum eſt, poſtquam Dynaſtia hæc à Bitenſi Comitatu fuit ſejuncta, & per Amaliam Bitenſem Weſterburgicæ Comitum illata familiæ.

Vici reliqui.

Zinnweiler ad Zinſelam, unde loco datum eſt nomen, quæque in charta Neovillana An. MCLVIII. *Senzele* ſcribitur. Cognominis vicus trans Rhenum, in Schutterenſi Henrici II. Imp. diplomate An. MXVI. relatus. (*m*)

Urweiler, ubi eccleſia & parochus. Eccleſiæ Metenſis feudum, adeoque ſibi reddendum eſſe, Hanovio-Lichtenbergici Comites ſæpius ſtatuerunt, quod in literis ipſorum feudalibus vicus *Ulweiler* prope Lichtenberg, conſpicuus nullibi, recenſetur. Prope Urweiler alius circa ſec. XVI. initium interiit, (*n*) à Baltramo de Sulzbach Lichtenbergicis venditus, (*o*) qui *Niſſern* dicebatur; obvium in Alſatia inferiore nomen. Supereſt ex eo hodieque molendinum. In charta Sigmundi de Lichtenberg An. MCCCXLVII. *Nivarnen* ſcribitur.

Merzweiler à Blanckenbergiis (Blamontanis) emtionis contractu ad Lichtenbergenſes pervenit. (*p*)

(*f*) Uti ſupra oſtenſum, pag. 234. §. CCCCXXXII. Nonnulla tamen loca Dynaſtiæ acceſſerunt, quæ proprie Bitenſia erant.

(*g*) Quod vult Herzogius Lib. VI. pag. 278. quamvis non ignoraret, Lichtenbergenſes hoc, quem ipſe prodit, anno jam fuiſſe extinctos.

(*h*) *Exeget. Germ.* Lib. II. Cap. 47. ubi " alii „ in prædio Alſatiæ, nomine Ruſſenburg, inceptam „ primitus hanc artem fuiſſe ſcribunt, quod à ſono „ imprimendorum librorum dixerunt „ Indigitat vocem germ. *rauſchen*, quæ ſtrepere ſignificat.

(*i*) *De ortu artis typograph.* Cap. IX.

(*l*) Herzog. Lib. III. pag. 53.

(*m*) Coccii *Dagobert.* pag. 77.

(*n*) Nominatur ut vicus in diviſionis Lichtenbergicæ charta An. MCCCCLXXX. ſed in transactione Heidelbergenſi An. MDXLI. agri tantum (*Ubrwyler ſampt dem Nyſſern bann*) fit mentio.

(*o*) Herzog. Lib. III. pag. 45.

(*p*) Idem loco cit. pag. 50.

Digitized by Google

Gumprechtshofen per Matthæum, Lotharingiæ Ducem, Eccleſiæ Argent. An. MCCXXXII. cum Richshofio in feudum oblatus, (*q*) deinque ſucceſſu temporis in allodium Lichtenbergenſe converſus eſt. Sigismundus de Lichtenberg homines nonnullos hujus vici inter feuda ſua Lotharingica An. MCCCXLVII. enumerat. Vicus inter Oberbronn. & Niderbronnenſem Præfecturas nunc diviſus.

Rothbach prope Lichtenbergam cum cognomine, cui adjacet, rivulo, in Dynaſtiæ Lichtenberg. diviſionis inſtrumento An. MCCCCLXXX. enuntiatur. Lichtenbergicis autem Eberhardus ab Ettendorf An. MCCLXXX. eum vendidit. In valle interiore villa *Wildenguth*.

VVeinburg ſive *VVeinberg* ex dimidia tantum parte huc pertinet, altera enim, quæ rivulo ſeparatur, Comitatus Lucelſteinenſis eſt. (*r*)

Sparsbach retro Weinbergam inter duos ejusdem vallis lacus.

Erckartswiler, prope Lucelſteinium caſtrum, Sigismundus de Lichtenberg à Carlmanno de Born An. MCCCXLV. acquiſivit. (*s*) Per Georgium, Bipontino-Bitenſem Comitem, Eccleſiæ Metenſi An. MDXXXI. in feudum oblatus eſt, ut Dynaſtiam Ochſenſteinenſem in patrueles ſuos transferret; ſed oblatio invalida manſit.

Zittersheim prope fontem Matræ, cum villis *Moterbrunn* & *Breitenwaſenhof*.

§. CCCCXXXVII.

Niderbronn. Præfectura. Niderbronnenſis Præfectura, tres integros, duosque ex parte vicos complectens, alio nomine vallis Richshofiana dicebatur, quod Richshofio oppido aliquando conjuncta.

Niderbronna. *Niderbronn*, vicus major cum caſtro, monumentis Romanis (*t*) & balneis (*u*) clarus. Alſatiæ inferioris Landgraviis Ochſenſteinenſes in eo ſucceſſerunt Dynaſtæ, quibus per Ulricum Landgravium An. MCCCXXX. venditus primo, ſub conditione retractus, annoque ſequente collatus in feudum, (*x*) quod poſt Landgraviorum interitum ab Imperatoribus acciperent. Succeſſit mox alia Niderbronnæ venditio, per eundem Ulricum, Philippum fratrem atque Johannem filium, Lichtenbergicis Dynaſtis facta; (*y*) qua non obſtante vicus in Ochſenſteinenſium poteſtate permanſit. Lichtenbergenſes quoque, cognito forte errore, jus omne ſuum An. MCCCXXXVI. deſeruerunt, quo Niderbronna inter Menam Ochſenſteiniam, Rudolfum, Johannem & OtmannumOchſenſteinios fuit diviſa. Volmarus per Sigismundum Imp. An.MCCCCXVIII. Georgius per eundem An. MCCCCXXXVII. nec non per Fridericum IV. An. MCCCCXLII. & LXXXIV. de Niderbronna inveſtiti ſunt; (*z*) cujus nulla deinceps inter feuda Imperialis mentio recurrit. Omiſſa primum in Henrici, Bipontini Comitis, inveſtitura, qui Georgio defuncto improli An. MCCCCLXXXV. ſucceſſit, quod ſororem ejus Cunigundam duxerat uxorem; unde locus pro allodio habitus. Georgius Comes, Henrici filius, Reinharto, patrueli ſuo, Niderbronnenſem Præfecturam An. MDXXVI. cum Richshofio vendidit. Reinharti ex Simone Weckero filio neptis, Amalia, cum Alſaticis Bipontinæ gentis allodiis pactione Heidelbergenſi An. MDXLI. eam obtinuit, (*a*) ad Jacobum, Amaliæ patruum, poſtquam Amaliæ tutoribus 8500. florenos perſolviſſet, biennio poſt redituram; qui ſuis ex filis nepotibus, Hanoviæ Comitibus, An. MDLXX. eam reliquit. Sed Philippus, Leininga-Weſterburgicus Comes, qui ſibi Amaliam matrimonio junxerat, nimiam læſionem cauſatus, pro reſcindendo hoc venditionis pacto MDLXXXVI. actionem inſtituit, à ſequeſtris, cauſæ ſuæ non faventibus, ad Cameram Imperialem provocans. Hæc ſententia denique d. 5. Julii An. MDCLXVII. pronuntiata Leiningenſibus, ex Amalia ducentibus ſanguinem, & Præfecturam integram, & fructus ejus perceptos, ab Hanoicis reſtitui juſſit; quanquam hi, à Leopoldo Imp. ante novennium inveſtiti, Niderbronnam feudis

(*q*) Conf. ſupra pag. 217.

(*r*) Vid. ſupra pag. 198. §. CCCLIX.

(*s*) Herzog. Lib. III. pag. 44. & Lib. VI. p. 156.

(*t*) Conf. Tom. I. pag. 473. Nuper demum Pallas minoris formæ cum aliis reperta lapidibus; nec non vaſum terræ ſigillatæ, cui figuli nomen his literis inſcriptum: BELESVS F.

(*u*) De *fonte medicato Niderbronnenſi* diſſert. chemico-medica Jo. Lud. Leuchsenringii prodiit Argentorati 1753.

(*x*) Conf. ſupra pag. 130. initio.

(*y*) Chartæ ſubſtantiam dedimus ſupra pag. 132. §. CCXXVI.

(*z*) Conf. ſupra pag. 216. §. CCCXCVIII.

(*a*) Vid. §. ſeq.

feudis Imperialibus accenſeri curaſſent. Quæſtionem feudalem, quæ de Niderbronna ſola, non de reliquis Præfecturæ locis movebatur, judices ad Aulicum Cæſaris remiſerunt tribunal. At ſententiæ hujus executio, ob belli aliaque impedimenta, locum non habuit, donec ſupremus Alſatiæ Senatus eam confirmaſſet An. MDCCIX. (*b*) Caſtrum, quod Hanoviæ Comites Niderbronnæ conſtruxerant, illis quidem reſervatum, ſed ab eo tempore jacet neglectum. Curiam Niderbronnæ dominicam Fleckenſteinii, *villicaturam* Ettendorfii Dynaſtæ, illi ab Hohenburgenſi S. Odiliæ Abbatiſſa, hi à Lnthаringiæ Duce, ſec. XIV. in feudum habuerunt. Litem de curia iſta, Henrico Fleckenſteinio cum Petrn de Andelo natam, Goſſe Sturmius, Burggravius Argent. An. MCCCLV. ita ſequeſter diremit, ut reditus ejus litigantes dividerent. De villicatura in villa *Niderпborne* Reinboldus ab Ettendorf An. MCCCLXIX. inveſtitus eſt.

Guntershofen, nec non dimidia pars, uti diximus, vici *Gumprechtshofen*. *Utenhofen*. Vici reliqui.
Griesbach, cujus trientem Præfecturæ Lichtenbergicæ Woerd adſcriptum eſſe, ſupra annotavimus. (*c*) Accedunt duæ villæ *Scheurlenhof* & *Reiſſackerhof* in Jægeria valle.

§. CCCCXXXVIII.

His Dynaſtiæ Oberbronnenſis locis quatuor alii vici *Eckwersheim*, *Schillersdorf*, Loca di-
Mietisheim & *Schweighauſen*, olim annumerati fuerunt. Tres prinres, nt feudales, ſtracta.
adeoque pactione Heidelbergenſi An. MDXLI. male feminis, Simonis Weckeri II. filiabus, traditos, Hanovio-Lichtenbergenſes Comites recuperaſſe, in hujus Dynaſtiæ deſcriptione (*d*) oſtendi. Schweighauſen anno ſeculi ſup. ſexageſimo quarto Palatino-Birckenſeldenſi Principi prn ſeptem millibus aureorum venditus eſt.

Heidelbergenſis itaque pactio, Electnris Palatini auſpiciis inter Jacobum, Bipontino-Bit. Dynaſtiæ
Comitem, & ejus ex fratre natu majnre, Simone Weckero, qui deceſſerat, neptes fata.
An. MDXLI. inita, Dynaſtiæ huic Oberbrnnnenſi originem dedit. Jacobus Comitatum Bitenſem & feuda omnia; neptes ejus, Eſtera & Amalia, allodia, extra Comitatum Bitenſem ſita, adeoque Bito-Lichtenbergenſia maxime, obtinuerunt. Hæc, Niderbronnenſis Præfecturæ venditione, uti oſtenſum, imminuta, Eſtera ſorore defuncta cœlibe, ad Amaliam devoluta ſunt ſolam, quæ Philippo, Leininga-Weſterburgenſi Comiti, marito ſuo, ea & Forbacenſem Dynaſtiam An. MDLI. attulit dotem. At eadem hereditas, quæ ſemina ad Leiningenſes pervenit, feminis quoque ſuperioris ſeculi fine ab iisdem receſſit. Nam inter Pbilippi & Amaliæ ex Jnh. Ludovico Comite [illegible]ptes, Snphiam Sibyllam & Eſteram Julianam, poſt deciſam graviſſimam cnm [illegible]ppo, Weſterburgi Comite, propatruo & tutore ſuo, litem in ſupremn Alſatiæ Senatu, (*e*) An. MDCXCI. æqualiter fuit diviſa. Snphia Sibylla Leininga-Dagisburgenſi in Guntersblum Comiti primum, dein Haſſo-Homburgenſi Landgravio, cum nupſiſſet, portio ejus inter filios atque nepotes in tres ſubdiviſa eſt partes; quarum unam Princeps Hohenloico-Bartenſteinius uxorio, idemque aliam, quæ ad Sophiam Charlottam, Sophiæ Sibyllæ ex filio natu majore neptem, quæ Baroni de Kuhla nupſit, prius ſpectantem, emtionis jure, tertiam Leininga-Dagisburgenſes in Guntersblum Cnmites, ex ſecundo Sophiæ Sibyllæ filio nati, nunc poſſident. Eſtera Juliana, Sophiæ Sibyllæ ſoror, maritò ſuo, Ludovico Sinclario Baroni, qui origine Suecus erat, partem ſuam omnem Præfecturæ Niderbronnenſis cum Oberbronnenſis partis ſemiſſe, vel Præfecturæ hnjus quadrante, teſtamento adſcripſit, alterum quadrantem cum ſua Forbacenſis Comitatus parte ſorori, ejusque heredibus, quos nominavi, relinquens. Sinclarius Barn, ad alteras cum Auguſta Sophia, Lœwenhauptia Comite, nuptias progreſſus, filiam (*f*) procreavit heredem, Illuſtriſſ. Comiti Adamo de Lœwenhaupt, Delphin. Cohortis Colonello, nuptam.

§. CCCCXXXIX.

(*b*) Hæc omnia fuſius exponuntur in *Factum pour Mad. Sophie Sibille* . . . *& Dame Eſter Julianne* .. *contre Meſſire Jean René, Comte de Hanau-Lichtenberg, demandeur* &c. quo de Niderbronnæ feodalitate lis reſuſcitata Colmariæ.

(*c*) Pag. 230. §. CCCCXXV.

(*d*) Pag. 228.

(*e*) Lis An. MDCLXV. incepta, de qua vid. Eſteræ Julianæ ſcriptum germ. *Leiningiſche hiſtorie oder wahrhaftiger bericht* &c. 4to. Item *Schreiben an den Landgrafen zu Heſſen-Homburg* 1703.

(*f*) Filium quoque ſibi ſuperſtitem reliquit, qui matrem prematura morte patrimonii ſui fecit heredem.

Digitized by Google

§. CCCCXXXIX.

Forbacenſis Comitatus. Forbacenſis Comitatus, cujus mentionem injeci, prope Saræpontem in Lotharingia ſitus, à veteri & munitiſſimo quondam caſtro, quod Ludovicus XIV. evertit, oppidoque adjacente *Forbach*, *Vorpach*, *Fourbach*, nuncupatus, ex Dynaſtia per Leopoldum, Lotharingiæ Ducem, Dominum ejus directum, An. MDCCXVII. in Comitatum evectus, (*g*) per varios caſus ad Leininga-Weſterburgicos & Eberſteinenſes Comites, perque hos ad hodiernos ſuos poſſeſſores devenit. (*h*) Conſtat oppido, quod nominavimus, tredecimque vicis ac quatuor villis, (*i*) poſtquam quinque vel deleti vel alienati ſunt vici. (*l*)

DYNASTIA FLECKENSTEINENSIS.

§. CCCCXL.

Dynaſtiæ diviſio. Lichtenbergenſi Dynaſtiæ & geographico & dignitatis ordine Fleckenſteinia ſuccedit, Dynaſtis (*m*) auctoribus ſuis hoc ſeculo orbata. Toparchia hæc An. MCCCLIV. in duas partes jam fuit diviſa, quarum capita Fleckenſteinium caſtrum atque Beinhemium oppidum fuerunt. Ab illo montani atque Hatgoviæ vici, (*n*) ab hoc Riedenſes pendebant. Priores inter Luteram & Suram, poſteriores inter Suram & Matram amnes, prope Rhenum, ſiti ſunt; quibus & alia quædam loca, extra hos limites conſtituta, accedunt. Dynaſtia omnis, politicam ejus diviſionem & adminiſtrationem ſi ſpectes, in novem diſtrictus partita eſt, quorum plerique feudales, ceteri vel allodiales vel mixti fuerunt. Diſtrictuum horum nomina variant, & Parœciæ, Quæſturæ, vel etiam Scultaſiæ (*o*) dicuntur. Flecken-

---

(*g*) Fuerunt tamen antiquiores, qui Forbacenſis Comitis nomen geſſerunt. *Thierry Comte de Forpach* An. MCCXLI. & *Jean Comte de Forpach* An. MCCCXL. in chartis occurrunt; quibus vero alii intermedii poſſeſſores Dynaſtæ vel Domini Forbacenſis axiomate contenti fuerunt. Lotharingiæ Dux cum nuper Comitatum patentibus literis instituerer, Comitis quoque titulum quibuslibet ejus poſſeſſoribus tribuit.

(*h*) Inter Forbacenſes Dynaſtas medium fere tenet Arnoldus de Sierck, Monclarii & Munsbergæ Dominus, qui poſt plures alios, vel feudi vel pignoris nomine, terra iſta potitos, eandem à Reinharto & Iſabellæ, Lotharingiæ Ducibus, in præmium laborum, tanquam feudum hereditarium, An. MCCCCXXXVI. accepit. Natura vero Lotharingiæ feudorum citra Saram ea eſt, ut vendi libere poſſint, nec ad homagii præſtationem vaſallos, niſi à Domino directo vocatos, obligent. Vid. *Coutumes generales du Baillage d'Alienagne*, juſſu Caroli Ducis An. MDXCIV. editas, tit. V. art. 12. Arnoldus unicam filiam Adelheidem Dynaſtiæ heredem, duarumque filiarum, Eliſabethæ atque Walpurgis, ex Hamanno, Leininga-Dagisburgenſi Comite, ſuſceptarum, matrem procreavit. Eliſabetha Emiconi, Comiti Dunnenſi nupta, ſorori ſuæ ejusque marito Johanni de Hohenfels, Dom. in Reipoltzkirchen, paterna maternaque hereditate diviſa, Forbacenſem omnem reliquit. Hohenfelſiorum ſtirps cum An. MDCII. defeciſſet, Forbacum, non obſtante procuratoris Ducalis oppoſitione, Ludovico I. Leinings-Weſterburgico, & Joh. Jacobo II. Eberſteinenſi Comiti, Eliſabethæ, Walpurgis ſororis, per Barbaram Daunenſem, abnepotibus, in legitimo ſuro tributum eſt. Barbara enim hæc, Eliſabethæ neptis, duplex matrimonium iniit, prius cum Simone Weckaro, Bipontino Comite, ex quo Amaliam, Oberbronnenſis Dynaſtiæ heredem, ſuſcepit; poſterius cum Jo. Jacobo I. Comite Eberſteinenſi. Leiningenſes itaque & Eberſteinenſes Forbacenſem Dynaſtiam primo communiter, dein ab An. MDCXVIII. diviſim poſſederunt, donec Jo. Jacobi II. Eberſteinenſis filius Caſimirus, cujus Leiningenſis Jo. Ludovicus tutor erat, An. MDCLX. diem ſupremum obiiſſet, uxorem gravidam relinquens. Vacuum eſſe Eberſteinenſem ſemiſſem Jo. Ludovicus Lotharingiæ Duci perſuadens, ejusdem quoque inveſtituram obtinuit, quem ut poſt natam Caſimiri prolem ſervaret, ſe magnam pecuniæ ſummam creditoribus ejus, Braconnierii Met. heredibus, ſolviſſe cauſatus eſt. Poſthuma vero Albertina erat, quæ Friderico Aug. Wirtenberga-Neoſtadienſi Duci, An. MDCLXXIX. nupſit, Leiningenſes diuturna aggreſſura lite, qua filiæ ejus duæ Eberſteinenſem illum ſemiſſem recuperarunt An. MDCCXXXVI. unde emtionis jure ad Sponium Baronem, hodiernum ejus poſſeſſorem, cui notitiam hanc, ex chartis deſumtam, debemus, An. MDCCL. pervenit. Quod Leiningenſem ſemiſſem attinet, ad Eſteram Julianam atque Sophiam Sibyllam, Jo. Ludovici Comitis filias, uti Oberbronnenſis Dynaſtia, devolutus, cum altero ſemiſſe, quocum adhuc junctus tum erat, Strahlenhemio Comiti, ſervato retractus jure, An. MDCCXVII. venditus eſt. Jure hoc retractus An. MDCCLI. uſi ſunt Sophiæ Sibyllæ nepotes, Leininga-Guntershlumenſes Comites atque Friderica Haſſiaca, Carolo Philippo, Hohenloico Principi, nupta, quibus & Eſteræ Julianæ portio voluntaria Sinclarii Baronis, mariti ejus, abdicatione accrevit.

(*i*) Vicorum nomina ſunt: *Spichern*, *Zinſingen*, *Altſtingen*, *Heslingen*, ex quo eccleſia tantum & parochi domus ſupereſt, *Kerbach*, *Ezlingen*, *Cadenborn*, *Behren*, *Gaubivingen*, *Oettingen*, *Klein-Roſlen*, *Neu-Glashutt*, *Schœnecken* & octava pars vici *Buſchbach*. Villæ autem ſunt *Schafbach*, *Alt-Glashutt*, *Stolzenbronn* & *Stiringen*.

(*l*) Ante Weſtphalicam pacem quatuor vici *Ruchling*, *Betting*, *Ditling* & *Bildſtein* bellicis tempeſtatibus interierunt. *Vitringen* poſt obitum Caſimiri, Eberſteinenſis Comitis, ad quem ſpectaverat, pro ſolvendo ejus ære alieno, ſub haſtam miſſus eſt.

(*m*) Baronatus nomen Rudolphinæ vel Dagſtulenſis lineæ proprium fuit. Hac vero An. MDCXLIV. extincta, ad Fridericianam quoque lineam & terras ejus axioma Baroniæ tranſivit.

(*n*) Henrici duo de Fleckenſtein in transactione An. MCCCLXIII. ita: *Unſere veſten, mit nahmen Fleckenſtein die burg, u. alle die gutere, dærfer u. gerichte ... ſie ſint gelegen in dem geburge oder in dem Hettenkowe, oder anderswa; und darnach Beinheim die Statt und burg, u. alle die güter, dærfer u. gerichte .. ſie ſint gelegen in dem Riet oder anderswa.* Hatgovia itaque, ſenſu latiore hic ſumta, non Lichtenbergenſem tantum Præfecturam *Hatten*, de qua ſupra pag. 230. ſq. ſed & Præfecturas Fleckenſteinenſes, Sulzenſem & Rœderenſem, complectitur.

(*o*) *Kirchſpiel*, *Kellereyen*, *Schultzenthum*.

I. Fleckenſtein caſtrum.

Fleckenſtein caſtrum, in Vaſgovia ſitum, Hagenoam inter & Weiſſenburgum, in monumentis Alſaticis ſeculo XII. jam celebre fuit. Inſidet illud rupi excelſæ, quæ columnæ inſtar in altum aſſurgit, mirabile viſu, olim inexpugnabile hoſti. Ars juvit naturam. Rupes, (*p*) in formam turris exciſa & excavata, impoſitis coronata ædificiis eſt. (*q*) Fleckenſteinia gens cum in duas familias, Fridericianam & Rudolphinam, quæ & Dagſtulenſis, divideretur, Fridericiana in duos ſubdiviſa eſt ramos, Sulzenſem atque Rœderenſem. Anteriorem caſtri partem Sulzenſis, poſticam Rœderenſis occupavit; à qnibus pacis caſtrenſis formula. An. *MCCCCVIII.* compoſita eſt. Vinculum feudale, quo arx hæc Imperio fuit adſtricta, à Rudolfo I. Imp. videtur repetendum. ANNALES COLM. ad An. *MCCLXXVI.* tradunt, Dominum de Fleckenſtein, à Rege Rudolpho obſeſſum, ſe ſuaque regis tradidiſſe poteſtati. Nulla tamen ante An. *MCCCCXXII.* inveſtitura reperitur. Miſſam in capella hic celebrari Wilhelmus, Epiſcopus Argent. An. *MCCCCXXV.* permiſit. Caſtrum hoc, nunquam antea captum, Vaubrunius, Gallici exercitus dux, An. *MDCLXXIV.* in poteſtatem ſuam accepit, (*r*) idque ſexennio poſt plane deſtructum eſt.

Frundſperg caſtrum.

Vicinum ei caſtrum *Frundſperg*, aliis *Franſperg*, inter Ludovicum de Frundesberg, Reinhardum de Sickingen, illius ſocerum, & Sigfridum de Lœwenſtein, Eliſabethæ Fundſpergiæ maritum, An. *MCCCXLIX.* ita diviſum erat, ut Ludovicus dimidia, reliqui ſinguli quarta parte gauderent. Tum vero à novem pacis publicæ in Alſatia inſer. cuſtodibus exuſtum, & ſoluto mille ac nongentorum flor. pretio iiſdem traditum, penes Fleckenſteinenſes, à quibus reſtauratum eſt, tanquam feudum Palatinum remanſit; hisque extinctis, uti Rœderenſe caſtrum, de quo infra, Hatzeliis ab Electore Palat. collatum eſt.

§. CCCCXLI

Sulza.

Sulz, vicus major, caſtro oppidique forma ſec. XIV. conſpicuus, tertius, quem in noſtra Alſatiæ geographia recenſemus, bujus nominis locus eſt, (*s*) ab aquæ ſalſæ ſcaturigine ſuam appellationem derivans. (*t*) Caſtrum, ganerbiale olim, triplici foſſa muroque duplici munitum, ad ſeculum ſup. uſque perſtitit integrum. Dimidiam ejus partem Henricus de Fleckenſtein, cognominatus à Bickenbach, Rudolfo de Hohenriet atque heredibus ejus An. *MCCCLI.* conceſſit. Henricum bunc Wilhelmus Archiep. Colon. cum Johanne de Than, caſtri & oppidi Sulzenſis ſimultaneo poſſeſſore, An. *MCCCLIV.* reconciliavit, utrique pacis caſtrenſis curam cuſtodiamque injungens. Vicum ante An. *MCCCXL.* in oppidum converti cœpiſſe, Walrami Archiep. Colonienſis literæ nos docent, quibus Henricum de Fleckenſtein iſto anno inveſtivit " de caſtro, dicto Sulz, & oppido eidem adjacente, nec non hominibus, „ dictum oppidum nnnc inhabitantibus, qui olim in villa, ante prædictum caſtrum „ ſituata, conſueverant habitare. „ (*u*) Res tamen ut fieret, ſexennio poſt demum Ludovicus Imp. permiſit, novoque oppido, intra caſtri foſſam collocato, Hagenoenſis civitatis jura, nec non poteſtatem conceſſit, cogendi homines, in vico remanentes, ut ædes ſuas in oppidum transferrent; (*x*) cui Carolus IV. privilegium quatuor judæos recipiendi An. *MCCCXLVIII.* adjecit. Non eodem igitur, quo vicus ſteterat, loco, ſed in foſſæ caſtrenſis ambitu, oppidum Sulzenſe primitus ſurrexit; at novorum incolarum acceſſione amplificatum proprios quoque muros, quorum rudera ſuperſunt, accepit. In diviſionis Fleckenſteinenſis inſtrumento An. *MCCCCVIII.* Sulza civitas ante caſtrum ſita (*y*) nominatur. Oppidi condendi licentiam Fridericus IV. Imp. An. *MCCCCL.* renovavit; (*z*) unde ad vici formam illud aliquandiu rediiſſe colligimus, ſub qua ab aliquot ſeculis in chartis comparet. Feuda caſtrenſia Sulzæ

(*p*) Rupes Germ. *Stein*, unde Rapolti Petra *Rappoltſtein*, Parva Petra *Lützelſtein*. Noſtrum *Fleckenſtein* Petram maculatam diceres.

(*q*) Icon Fleckenſteiniæ hujus arcis apud MERIAN *Topograph. Alſat.* Repræſentat eam tabella conſpectui Alſatiæ Tom. I. præfixa.

(*r*) D. 19. febr. Quæſtor Dynaſtæ, cum 24. ruſticis præſidium tenens, vitæque ſuæ timens, illud tradidit.

(*s*) Vid. ſupra pag. 84. §. CXXXIV. & pag. 146.

(*t*) *Sulz*, vetus teutonica vox, ſalſamentum vel ſalſuginem ſignificat; unde *Sulzberg*, oppidum Briſgoviæ, *Mons ſalſuginis* in chartis dicitur. Voci huic frequenter & aliæ *bach*, *berg*, *burg*, *feld*, *matt*, ſubjunguntur; quarum vocum compoſitarum nonnullæ in Alſatia occurrunt. Loca horum nominum balnea, vel acidulas, vel ſalia, gignunt, vel olim certe produxerunt.

(*u*) Charta Archivi Fleckenſtein.

(*x*) Diploma in chartular. Fleckenſtein. ſec. XIV. ubi hæc verba: *Haben den burgern zu Sulz . . . erlaubet . . das ſie ein ſtatt buwen u. machen ſullen u. mogen, inwendig den graben, die umbe die burg gant zu Sulz u. die veſten mit muren, graben u. mit andern beveſtenungen.*

(*y*) *Sulza die ſtatt vor der burg.*

(*z*) Exſtat inter *Diplomata Friderici IV.* à BOECLERO edita, pag. 262.

Rotenburgici, Stolhofii & Rothvillenſes nobiles, nec non ignobiles plures, ſec. XVI. tenuerunt. Jus patronatus cum maxima decimarum parte, Dynaſtiæ Lichtenbergenſis feudum, Fleckenſteinenſium interitu ad eandem rediit.

Fons ſalſus, de quo ſupra, intra muros caſtri profunde ſcaturiens, ſolus in Alſatia & præſtans eſt, ab antiquo jam notus. Injuria bellorum neglectum Fridericus Wolfg. & Henricus Jacobus, Fleckenſteinii Dynaſtæ, Jo. Reinharto Krug de Nidda & Lud. Jacobo Gambſio An. MDCLXIII. in emphyteuſin dederunt; quod ab Electore & Capitulo Colon. ut dominis directis, firmatum. Straminis loco, quo aqua ſalſa, antequam committeretur igni, percolabatur, An. MDCCXXIV. ramentis ac vepribus uti cœperunt; quæ methodus, hic primum tentata, ad alias mox Galliæ Germaniæque ſalinas tranſivit.

§. CCCCXLII.

Vici. *Hermersweiler*, vel *Hermansweiler*.

Retſchweiler, olim *Reterſweiler*. Joh. de Utenheim armiger curiam plurimaque bona Johanni & Heinr. de Than fratribus An. MCCCXCI. hic vendidit.

Memmelshofen, olim *Meimolshoven*. De ſexta decimarum hujus loci parte Fleckenſteinenſes per Archiepiſcopos Colonienſes peculiari inſtrumento inveſtiti fuerunt.

Meiſenthal. Hic & in præcedenti viculo Duci Bipontino, Dynaſtiæ Cleburgenſis poſſeſſori, angariæ præſtantur.

Luſan, ſive *Lobſan*, olim *Lubeſabe*, *Luſau*, inter Sulzenſem & Kuzenhauſiam præfecturas diviſus eſt.

Jagershofen. Sulzenſis Paroeciæ locis in chartis annumeratur, villa pridem deſtructa.

§. CCCCXLIII.

Fata Paroeciæ hujus. Paroeciam hanc omnem, tanquam avitum Eccleſiæ Colonienſis feudum, Fleckenſteinenſes atque Pülleri ab Hohenburg, qui unum eundemque ſtirpis auctorem habuiſſe putantur, An. MCCLXXV. poſſederunt communiter. In ea Hugo de Fleckenſtein uxori ſuæ, indulgentibus Pülleris, ducentas marcas argenti pro dotalitio An. MCCCV. adſcripſit. Johanne Püllero, qui inveſtituram neglexerat, An. MCCCXLVII. defuncto, Walramus Archiepiſcopus vicos *Memmelshofen* & *Meiſenthal* Henrico Fleckenſteinio contulit ſoli, unde lis inter ipſum atque Pülleros exorta; cui dirimendæ quinque ſequeſtri (a) electi, quatuor tantum, qui reliqui erant, vicorum ſemiſſem Pülleris An. MCCCLII. addixerunt. At iniquior Fleckenſteiniis Wilhelmus Archiepiſcopus, ad ſimultaneam omnis ſex vicorum parochiæ poſſeſſionem Pülleros juſſit admitti An. MCCCLVIII. ſuæque juſſionis cuſtodem Rudolfum, Auſtriæ Ducem, Advocatum Alſatiæ provincialem conſtituit. Henricus, lineæ Sulzenſis Fleckenſteinenſium prioris poſtremus, cum An. MCCCLI. obiiſſet, idem Wilhelmus Archiepiſcopus Johanni de Than feudum ejus apertum contulit; agnatis tamen Fleckenſteinenſibus, poſtquam Carolo IV. Imp. caſtri & oppidi Sulzenſis aperturam promiſerant, An. MCCCLV. ad ſimultaneam inveſtituram admiſſis, quibus Thanenſes ſua denique jura pro ducentis ſupra mille flor. An. MCCCCLXXXIX. vendiderunt. (b)

An. MCCCXCI. Henricus junior de Fleckenſtein quartam caſtri & paroeciæ partem Marchioni Badenſi oppigneravit. Fridericus IV. Imp. exigendæ in locis paroeciæ hujus gabellæ vinariæ privilegium Fleckenſteinenſibus conceſſit; à Carolo V. Imp. ad vicinum quoque vicum Hochweiler, de quo inter allodia, An. MDXXI. extenſum. (c)

§. CCCCXLIV.

(a) Scil. Hugo de Bamberg, Johannes de Than, Jo. de Waſigenſtein, Eberhardus Püller, & Jo. Trepeler, Equeſtris ordinis omnes.

(b) Reſtitutionem in integrum Chriſtophorus, Henricus & Bernardus de Than, Ulrici, qui hæc vendiderat, ex Philippo fratre nepotes, deinceps petierunt, quibus An. MDVII. pecuniæ ſupplemento ſatisfactum.

(c) Extat inter *diplomata* à Boeclero annexa Æneæ Sylvio, pag. 41.

§. CCCCXLIV.

Quæſtura Rœderenſis (*d*) à caſtro *Nieder-Rœdern*, (olim *Rüdern*) quod peculiaris Fleckenſteinenſium rami ſedes fuit, vicoque adjacente nomen accepit. Duo caſtri hujus trientes Electoris Palatini feudum jam erant, cum reliquus triens allodialis Sponheimenſi Comiti Walravo per Henricum Fleckenſteinium de Bickenbach An. MCCCXVI. Heidelbergæ offerretur, in quo poſt filios filiæ quoque offerentis ſuccederent. Dominium ejus directum Palatino Electori atque Marchioni Badenſi, Comitatus Sponheim. heredibus, poſtea fuit commune; ita ut vaſalli à ſeniore, ſeu Palatinus ſeu Badenſis eſſet, inveſtirentur. Paroeciæ Sulzenſis atque Hohvillerenſes ruſtici tumultantes pro damnis, caſtro huic illatis, An. MDXXVI. Dynaſtæ 50. florenos perſolverunt. Allodia, ad caſtrum ſpectantia, Hatzeliis An. MDCCX. vendita, iisdemque, decennio poſt, feuda Palatina quoque in Fleckenſteinenſium locum collata fuerunt. Vicum & dominii directi & diœceſeos diverſitas à caſtro diſcernit. Intermedius enim Selſæ rivus caſtrum Argentinenſi, vicum Spirenſi Epiſcopo aſſignat. Chorus Eccleſiæ, cujus patronatus penes Abbatiam Selſenſem fuit, à Catholicis die S. Michaelis An. MDCLXXXVI. occupatus eſt. Vicus Ober-Rœdern, qui paulo ſuperior, ſeculari pariter atque eccleſiaſticæ Spirenſis Epiſcopatus ditioni ſubeſt. (*e*) III. Quæſtura Rœderenſis

Eberbach. An. MCLXIII. Abbatiæ Selſenſis allodium apud villam Eberbach, Dagoberti militis feudum, Monaſterio Regiſpontano traditum legitur. Vici.

Wintzenbach à Rœderenſi parochia pendet.

Ober-Lauterbach, ad Catholicos ritus ab An. MDCLXXXV. redux, ex ſemiſſe allodialis, qui per Vizethumios ab Egersberg, Fleckenſteinios heredes, ad Gautierium, Conſulem Weiſſenburg. devenit. Lauterbacum inferius Epiſcopo Spirenſi paret. (*f*)

Kretvveiler vulgo *Grepern*. In diviſione Dynaſtiæ Fleckenſteinenſis An. MCCCCVIII. occurrit quoque vicus *VViegenbach*, qui periit.

Advocatia & jurisdictio criminalis, (*g*) in vicos Quæſturæ hujus, feudum Imperii fuerunt. Primam, quam novimus, inveſtituram Wenceslaus Imp. An. MCCC LXXXIV. Fleckenſteiniis dedit. Vicos ad proprium Adelheidis quondam relatos fuiſſe, ſupra (*h*) docuimus. Fleckenſteinenſes de nonnullis in illis juribus cum Abbate Selſenſi An. MCCCCLXXVI. transegerunt.

§. CCCCXLV.

Riedenſis pagus, vulgo *Uffried*, ad orientem Rheno, ad ſeptentrionem Suræ, ad occaſum Foreſtæ Sanctæ, verſus meridiem Motræ contiguus, in duas, ſuperiorem atque inferiorem, Riedas, quæ ſingulæ ſcultetum habent, rivulo interfluente diſtinguitur. Utrinsque caput fuit Beinhemium, initio ſec. XV. ad Badenſes Marchiones, uti mox docebitur, translatum. IV. Riedenſis Pagus.

Inferioris Riedæ vici ſunt: *Roſchvvog*, peculiaris judicii provincialis, ſub Landgraviis, ſedes, (*i*) ubi villicationem Præpoſitus Honaug. Capitulo ſuo donavit An. MCCL. Hic & in Giſenheim ſoli Catholicorum ſunt ritus. Rieda infer.

Roppenheim, cujus nomen in Philippi Imp. diplomate Hagenov. An. MCCVII. legitur, eccleſiam parochialem, ut Kauchenheim & Seſſenheim, An. MCCCLXXII. jam habuit. Jus patronatus ad Ducem Bipont. ſpectat.

Forſtfelden. Bona Waltheri de Borre apud Forſtvelden Abbatiæ Regiſpontanæ An. MCCXXII. obligata. Præpoſitus Honaug. de medietate decimæ in Kauchenheim & Forſtvelt cum Anſelmo de Grünenberg An. MCCLXXIX. transegit.

Kauchenheim, vicus cum eccleſia parochiali, in nonnullis ſec. XII. chartis *Vechenheim* ſcribitur. Dux Welfo prædium ſuum in loco, qui dicitur Vechehaim, monaſterio Regiſpontano An. MCLIII. Hagenoæ donavit. Curiam Vechenheim Fridericus I.

 Imp.

(*d*) Germ. *Kellerey Nider-Rœdern.*

(*e*) Conf. ſupra pag. 174. §. CCCIV.

(*f*) Vide ſupra loco cit.

(*g*) Germ. *die oberſte Vogtey und hochgerichte zu nider-Rudern* &c.

(*h*) Pag. 180. §. CCCXIX.

(*i*) Conf. ſupra pag. 129. §. CCXVIII.

Imp. inter ejusdem monaſterii bona An. MCLXXXVII. enumerat, cujus prima Abbatiſſa Adelheidis de Vechenheim erat. Eccleſiæ in *Koechenheim* poſſeſſionem Capitulum S. Petri ſenioris, quod tum Rinoviæ erat, An. MCCCVII. adiit. Hoc de ſalario parochi cum Fleckenſteinenſibus Dynaſtis, intercedente Magiſtratu Argent. An. MDXLIII. transegit.

Giſenheim, vicus Eccleſiæ præcedenti adſcriptus. Cognominis in Rhenigovia Moguntinæ ditionis locus ab Alberto Argent. ad An. MCCCL. memoratur.

§. CCCCXLVI.

Rieda ſuperior. In Rieda ſuperiore ſex numerantur vici: *Seſenheim*, ubi totius hujus tractus Eccleſia parochialis, à Carolo IV. An. MCCCLXXII. memorata.

Runzenheim, ævo ſup. *Runesheim*, qui Catholicis ſacris totus addictus eſt.

Auenheim, aliis *Augenheim*, ubi religio mixta.

Stattmatten, qui & *Stackmatten* promiſcue ſcribitur.

Dalhunden, vicus in Rheni inſula jam ſitus, quem Anſelmus de Bazendorf ante Fleckenſteinenſes, ut feudum Landgraviale, poſſedit. Henricus Fleckenſteinius de Sulza, ab Ulrico Landgravio deſignatus An. MCCCXXXIII. Anſelmi ſucceſſor, (*l*) vivo hoc vicum in ſubfeudum accepit An. MCCCL. mortuo Anſelmo per Landgravios ipſos de Dalhunda cum reliquis Riedenſibus vicis An. MCCCLIX. inveſtiendus.

Denckelsheim, *Dengelsheim*, *Dangolsheim*, *Dinckelsheim*, diverſa unius ejusdemque loci nomina ſunt, obvia in chartis.

In inſula Rheni, quæ Riedæ ſuperioris pars fuit, viſitur munitiſſimum illud quatuor propugnaculorum (*m*) Fortalitium Ludovicianum (*n*) quod vocant, ex Cæſareæ olim arcis Hagenoenſis lapidibus, Matra & Rheno advectis, An. MDCLXXXIX. exſtructum. Pons ibi antea, in utraque Rheni ripa cornuto opere ſecurus, quem Galliæ Delphinus, Philippiburgum obſeſſurus, anno præcedente trajecerat. Quod trans Rhenum erat opus, una cum ponte Riſwicenſis pacis articulo XXIV. abolitum eſt. In fortalitio ducenti circiter civium, quibus Magiſtratus ſuus, foci numerantur.

§. CCCCXLVII.

Beinheim oppidum. *Beinheim*, oppidum cum caſtro, quod in Sigeberti Landgravii charta, qua Fleckenſteiniis Beinhemii in feudum concedendi ſpem fecit An. MCCLV. *villa* nominatur. (*o*) An. MCCCXIV. ab Argentinenſibus & Hagenoenſibus poſt Sulzam igne dirutum eſt. (*p*) Quando Fleckenſteinenſibus Landgravii illud conceſſerint, non conſtat. An. MCCCXXX. Ulricus atque Johannes Landgravii Henrico juniori dotalitium in caſtri Beinheimenſis ſemiſſe conſtituendi; (*q*) & An. MCCCXLVIII. Ludovicus atque Fridericus, Oetingæ Comites, Henrico ſeniori Beinhemium cum ceteris Landgravialibus feudis nepoti ſuo tradendi, facultatem dederunt. Avum & nepotem Ludovicus Oetingenſis de Beinhemio, oppido & caſtro, An. MCCCLIX. inveſtivit, (*r*) quod triennio poſt à Carolo IV. Imp. firmatum. An. MCCCLXXXI. Henricus de Fleckenſtein, impetrata biennio ante Oetingenſium Comitum ad hoc venia, Beinhemium cum aliquot vicis Epiſcopo Argent. deinde Johanni & Henrico de Than, fratribus, atque Joh. Lyningo de Lœwenburg quartam caſtri & oppidi partem An. MCCCXCVII. oppigneravit.

An. MCCCCII. die martis ante nat. Deiparæ Henricus & Fridericus de Fleckenſt. pater & filius, Beinhemii, oppidi & caſtri, ſemiſſem cum vico adjacente *Littenheim* Bernhardo, Marchioni Badenſi, pro 6000. florenis vendunt, vel Argentinenſi Epiſcopo, vel Oetingæ Comitibus, qui dominium ejus directum ſibi vindicabant, nec non Abbati Selſenſi, pro vendito ſimul molendino feudali, congruam ſingulis ſatisfactionem polliciti. Alter, Fleckenſteiniis reſiduus, Beinhemii ſemiſſis eidem Marchioni biennio poſt venditus eſt. An. MCCCCLXII. Carolus Marchio captivus Friderico I. Elect. Palatino, cui

(*l*) Laguille probat. pag. 36.

(*m*) *Baſtions*.

(*n*) *Fort-Louis*.

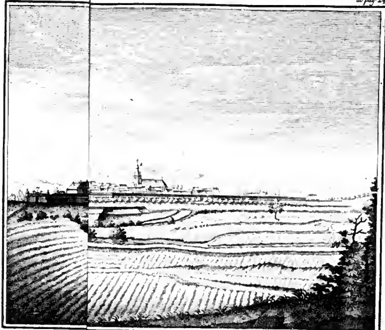
(*o*) Non villam, ſed feudum in ea promiſit Landgravius, quod ſupra ad pag. 129. §. CCXIX. notandum.

(*p*) Koenigshov. Cap. V. §. CXXV.

(*q*) Charta in tabular. civitatis Argent.

(*r*) Supra pag. 129. §. CCXIX.

ad pag. 244.



Rheni . 6. Rhenus . 7. Porta Alſatica .



oſpitium peditum. 6. Lutera amnis .

Digitized by Google

cui pro redemtione libertatis centum millia florenorum promiſerat, Beinhemium cum caſtello & telonio, nec non aliis locis, pignori tradidit. (r) Quinquennio poſt Elector caſtrum cum vico Littenheim Bertholdo de Windeck oppigneravit. (s) Præter hunc vicum & alius recentinr *Neuhauſel*, juxta Rhenum ſitus, ſpectat ad oppidum. Capella ei vicina An. MCCCLII. jam veteris Beinhemii (*Alt-Beinheim*) deſignatur nomine.

§. CCCCXLVIII.

Quo tempore Riedenſis hic pagus, ſub Roſchwogienſi judicio provinciali comprehenſus, (u) ad Fleckenſteinenſes devenerit, non liquet. Prima, quam reperio, Landgraviorum inferioris Alſatiæ, quorum feudum erat, inveſtitura, integrum pagum concernens, An. MCCCLIX. data eſt. At pagum omnem jam antea in Fleckenſteinenſium manibus fuiſſe, charta An. MCCCLIV. qua Riedam bi inter ſe diviſerunt, nos docet. Obvénit enim illi Fleckenſteinenſium ramo, cujus auctor Rudolfus, quique Dominii Dagſtulenſis atque Baronis axiomate illuſtris An. MDCXLIV. exaruit. Hunc, quamdiu floruit, Oetingenſes Comites, poſt Landgraviatum jam venditum, inveſtire continuarunt; quamvis Epiſcopus Arg. emptor & poſſeſſor Landgraviatus directum quoque Roſchwngienſis judicii ſibi vindicaret dominium. Aſt Cæſares etiam Fleckenſteinios de iisdem feudis An. MCCCCLXXI. inveſtire cœperunt; quod vel artificio vel errori adſcribimus. Carolus IV. nempe reſiduos in Riedenſibus trium parochiarum Seſenheim, Roppenheim & Kauchenheim, vicis Imperiales homines Hagenoenſi Fleckenſteiniorum feudn caſtrenſi An. MCCCLXXII. adjecit; quos Fridericus IV. Imp. intelligens, pro hominibus vicos, quos inhabitaverant, in charta An. MCCCCLXXI. nominavit. (x)

Fata Pagi Riedenſis.

An. MCCCLX. Rupertus, Elector Palatinus, longam Fleckenſteiniorum cum Advocato provinciali Alſatiæ controverſiam ſequeſter decidens, buic jurisdictionem criminalem & jus hoſpitii, Imperatoris nomine exercendam, illis reliqua in pago Riedenſi jura addixit. (y) In his ne turbarentur Fleckenſteinenſes, Sigismundus Imp. Ludnvico Electori Palat. & Bernhardo Comiti Eberſteinenſi, Advocatis Alſatiæ, An. MCCCCXX. literas ſcripſit. Quæ Advocatiæ provincialis (z) fuerant, Lichtenbergenſibus Dynaſtis deinceps in feudum conceſſa ſunt, adeo ut quemadmodum Fleckenſteinenſes in Hatgovia Lichtenbergenſium, (a) ita Lichtenbergenſes in hoc Riedenſi Fleckenſteinenſium pago Advocatiæ Imperialis participes fuerint. Subortas de illa frequentes lites Advocati prnvinciales An. MCCCCLXX. & MDXVI. compoſuerunt. Philippus, Hanoico-Lichtenbergenſis, & Jacobus, Bipontino-Bitenſis, Comites ſua denique jura Henrico, Johanni & Georgio de Fleckenſtein, Baronibus in Dagſtul, pro mille florenis, manente tamen feudi femiuini nexu, An. MDXXXVII. ſq. vendiderunt.

Incolis utriusque ſexus ſolita ſervitutis nota, quæ mortuarium (b) dicitur, inhæret. Ultimi Dynaſtæ beredes filiæ, præter dimidiam mulctarum partem aliosque Riedenſis pagi reditus, hoc quoque mortuarii emolumentum ſervarunt.

§. CCCCXLIX.

VVeitersweiler & Zutzendorf in Dynaſtiæ Lichtenbergenſis ambitu, ille vicus feudalis, retro Buxovillam, hic allndialis prope Pfaffenhofium, Fleckenſteiniæ quoque Dynaſtiæ partes, unum ſcultetum babuerunt. Weitersvillæ caſtrum plurium Dynaſtarum, qui hic ſepulti ſunt, ſedes erat, quod noſtra ætate neglectum concidit; ex Alſatia per Lucelſteinenſes Vogeſi fauces in Weſtraſiam tranſituris viam aperiens. Vicus bic cum Hunenburgicis, à cujus nominis arce parum diſtat, Imperii feudis quibusdam ad Fleckenſteinenſes perveniſſe videtur. Vectigal ibi conceſſione Wenceslai Imp. An. MCCCLXXX. inſtitutum eſt. In literis inveſtituræ ante An. MCCCCXXI. ſolum vectigal; in ſequentibus vectigal, caſtrum & vicus, nominantur. Antiquiorem tamen feudalem vici cum Imperio nexum Ruperti Imp. diploma An. MCCCCIV. indicat, quo Friderico de Fleckenſtein ſemiſſem ejus redimendi licentia data, poſtquam Epiſcopo Argent. cum Beinhemio An. MCCCLXXX. fuiſſet oppigneratus. Tabularium civitatis Argent. non-

V. Scultetatus Weitersweiler.

(r) Trithemius *de rebus geſtis Friderici Palat.* pag. 27.
(s) *Electa juris publ. Palat.* pag. 166.
(u) Inveſtiturarum literæ vocant, *das Landgericht zu Roſchwog u. die dœrfer darein gehœrent.*
(x) Literas has edidit Boeclerus inter *Diplomata*, Æneæ Silvii *Hiſtoriæ Fridericianæ* ſubjuncta, pag. 56.
(y) Charta in tabular. Hagenoenſi.
(z) *Landvogtey Hagenau.*
(a) Vide ſupra pag. 235.
(b) Germ. *fall*, *vall*.

nonnullas Friderici IV. Imp. literas ſervat, quibus caſtrum & vicum Weitersweiler Henrico, Bipontino-Bitenſi Comiti, ereptum, & à Rudolſo Volzio, neſcio quo jure, petitum, cognita à Senatu Argent. juſſu Imperatoris cauſa, Conrado Dieterico de Rathſamhauſen An. *MCCCCLXXIX.* collatum eſſe apparet; quod tamen non locum habuiſſe videtur. Weitersvilla ſane in Fleckenſteinenſium Dagſtulenſis lineæ manibus fuit An. *MDLII.* quo Johannes Dynaſta ibi ſepultus eſt. Jus patronatus, à Capitulo Neovillano An. *MDXLVII.* emtum, penes Fleckenſteinios beredes manſit, cum vicus ad Rohanæum Principem transiret. Prope caſtrum fons ſcabioſis ſalubris eſt.

Zuzendorf. *Zuzendorf* ad Waſenſteinios nobiles tanquam ſeudum Landgraviale ſpectavit. Johannes de Waſigenſtein, cujus filia Henrieo de Fleckenſtein, dicto de Bickenbacb, nupta erat, ducentis marcis argenti conjugi ſuæ, Catharinæ de Hunenburg, pro doario Landgraviorum conſenſu An. *MCCCXLV.* hic aſſignatis, vicum ſeptennio poſt genero ſuo per eosdem Landgravios conferri curavit. Huic vinculum vaſallaticum eo, quo Landgraviatus ipſe diſtractus eſt, anno *MCCCLIX.* remiſſum. Dimidia pars loci Ulrico de Vinſtingen pro ducentis libris denar. An. *MCCCLXXIII.* oppignerata. Vectigal vini Rudolfus II. Imp. An. *MDCII.* exigere Dynaſtis permiſit; poſt quorum interitum Geylingiis, & per bos Steincalenfelſiis, hereditario jure vicus obvenit. Eccleſia Zuzendorſiana cum decimis Neovillanæ Abbatiæ bonis annumeratur An. *MCLXXVIII.* Johannes & Cunradus de Zuzendorf fratres de quibusdam ſuis heic prædiis An. *MCCCXXX.* transegerunt.

§. CCCCL.

VI. Hochweiler & Drachenbrunn. *Hochweiler* in Hatgovia, & *Drachenbrunn* (*c*) verſus Cleburgum, feudales ſunt vici, qui ſexum ſequiorem admittunt. Poſteriorem, qui Johannis de Schœnberg feudum Fleckenſteinenſe An. *MCCC.* fuerat, Fridericus de Fleckenſtein Wolſgango, Duci Bipontino, ſolutis ſibi octingentis florenis An. *MDXLVII.* idemque anno ſequenti Hocbweiler, vicum cum caſtro, à ſe nuper conſtructo, Pbilippo, Hanoico-Licbtenbergenſi Comiti, obtulit. Dracbenbrunnum libero Ducis Bipontini munere Gœlnizii, Hochvileram cum Gœlniziis reliqui Fleckenſteiniæ gentis heredes acceperunt.

VII. Lembach. *Lembach*, olim *Lanenbach.* In duas partes Sura dividit locum; è quibus altera, ubi templum, cum jure patronatus Eccleſiæ Argent. feudum, altera allodialis eſt. (*d*) Hanc Henricus de Fleckenſtein à Reinboldo de Ettendorf An. *MCCCLVI.* eo pacto accepit, ut ſine maſcula prole deceſſurus filiabus, & bis deficientibus, cuilibet agnatorum ſuorum, absque ſexus diſcrimine, feudum poſſit legare. Feudalem partem Fleckenſteiniæ gentis heredes communiter; allodialem nobiles de Vitzethum poſſident ſoli.

VIII. Trimbach. *Trimbach*, olim *Drigenbach*, ſeudum à Friderico V. ejusque ex Jacobo fratre nepotibus, lineæ Rœderenſis Dynaſtis, Arcbiepiſcopo Trevirenſi An. *MCCCCLXXXIV.* pro ſeptingentis florenis oblatum; quod ultimus Fleckenſteinenſis Baro genero ſuo, Ignatio Ludovico Vizethum ab Egersberg, annuente & inveſtiente Domino directo, An. *MDCCX.* tradidit.

IX. Nieder Seebach. *Nieder-Seebach*, vico præcedenti in ſacris junctus, à Jacobo, Bipontino-Bitenſi Comite, Friderico de Fleckenſtein pro nongentis florenis An. *MDXLIII.* venditus; dein Breuningiis ab An. *MDLXXXIII.* uſque ad An. *MDCLXXI.* oppigneratus, per Vizethumios, Fleckenſteiniorum heredes, ut allodialem Lembaci partem emerent, Reiſenbachio nuper denuo venditus eſt.

§. CCCCLI.

Dynaſtiæ periodi. Dynaſtia Fleckenſteinenſis ſub antiqua Dynaſtarum ſuorum gente tres periodos vidit, ſub quibus totum ejus corpus vel conjunctum fuit, vel in partes diſtractum. Prima ab originibus gentis uſque ad An. *MCCCLIV.* procedit; quo Dynaſtia omnis duos inter ramos diviſa eſt; unde ſecunda Dynaſtiæ periodus. Rudolfinus ramus, qui junior fuit, Dagſtulenſis quoque dein vocatus, Beinhemium omnemque XI. vicorum pagum Riedenſem cum Weitersvilla accepit. Fridericianus, ut ſenior, Fleckenſteinium caſtrum cum reliquis locis retinuit, in duos etiam paulo poſt ramulos abiturus; inter quos An. *MCCCLXXXV.* nova inſtituta partitio, qua Sulzenſem alter, alter Rœderenſem arcem

(*c*) Draconis ſons.

(*d*) Pars feudalis *flecken*, allodialis *dorf*, vocari ſolet.

arcem cum vicis ſuis obtinuit, Hochvilera, Drachenbrunno & Kuzenhuſio, priori, Zuzendorfio, Lembaco & Trimbaco, poſteriori adjectis. Rœderenſis An. MDCXXXVII. primus, ſeptimoque poſt anno Dagſtulenſis ramus exaruit; unde tertia Dynaſtiæ periodus, qua Sulzenſis ramus ſuperſtes Dynaſtiam ſolus ad extinctionem uſque ſuam poſſedit. (*e*)

Henricus Jacobus, Fleckenſteiniæ gentis poſtremus, cum An. MDCCXX. expiraſſet, Hercules Meriadecus, Rohanæo-Soubiſius Princeps, Armandi Gaſtonis, Card. & Epiſcopi Argent. frater, vi ſpei An. MDCCVI. ſibi factæ, & inveſtituræ ſimultaneæ An. MDCCXII. aſſentiente Henrico Jacobo Fleckenſteinio, à Rege impetratæ, non Regiorum modo, olim Imperialium, ſed Colonienſium quoque feudorum poſſeſſionem adiit; quamvis priora fœminina eſſe, adeoque ad neptem filiasque ſuas jure devolvi, Henricus ipſe ſuperſtes, mutato animo, adverſus deſtinatum ſibi ſucceſſorem Regemque contenderat. (*f*) Lis poſt fata ejus ab heredibus continuata, (*g*) novoque adverſario, Principe Oetingenſi, qui utrumque Riedenſis pagi dominium, directum atque utile, denuo requiſivit, aucta, (*h*) à ſupremo Alſatiæ Senatu ad Aulam avocata eſt; ubi Rohanæa, quæ ipſius Regis erat, (*i*) cauſa triumphavit: ita ut pauca modo, quæ indicavimus, loca, quod vel allodia, vel feuda fœminina, vel à Dominis directis ultro collata eſſent, penes feminas manſerint heredes, quas Pars Genealogica exponit.

Auguſtanæ Confeſſ. doctrina Dynaſtiæ Fleckenſteinenſi circa An. MDXLIII. illata eſt. Hodie, ut in omni Alſatia, Catholici ubique intermixti ſunt Proteſtantibus. Vicos, qui ad illorum ſacra toti redierunt, ſuo loco annotavi. Nec deſunt ex Palatinatu vicino advenæ Reformati. Judæi vero Dynaſtia hac nunquam excluſi fuerunt. Religio.

Ceterum illa Dynaſtiæ pars, quam linea Rudolfina poſſedit, Dagſtulenſi Baroniæ juncta, poſſeſſori locum & ſuffragium in publicis Imperii Comitiis, ut Rhenani ſuperioris Circuli membro, aſſignavit. Cenſus ejus militaris ex Matriculæ Wormat. An. MDXXI. (*l*) hujusque moderationnm (*m*) præſcripto, tres equites atque ſex pedites fuerunt. Linea Dagſtulenſi vero deleta, hacque Baronia amiſſa, cenſus Fleckenſteinenſis An. MDCXLVIII. & MDCXCVIII. ad unum equitem, unumque peditem fuit redactus. (*n*) Dignitas & onera.

§. CCCCLII.

Sed præter loca enumerata, non pauca alia Fleckenſteiniæ Dynaſtiæ juncta fuerunt, variis modis atque temporibus inde diſtracta. Loca amiſſa

Indicavimus jam Eccleſiæ Weiſſenburgenſis vicos, quorum advocatia feudum Imperiale Fleckenſteinenſium fuit. Adolfus Naſſovius Imp. " centum & viginti marcas „ argenti ſuper advocatiam quinque villarum, videlicet *Schweigen*, *Montem ad quatuor* „ *turres*, *Wibre* & *S. Germani* apud Weiſſenburg, (*o*) ac *Mulnhofen* apud Bullinckeim... „ in dotalitium, ſeu in donationem propter nuptias „ Rudolfi de Fleckenſtein uxori aſſignari An. MCCXCII. permiſit, id quod ab Henrico VII. An. MCCCIX. & Ludovico Bavaro An. MCCCXXX. confirmatum. Advocatiam in *Steinfeld*, *Kapwweyer* (*p*) & *Otterbach* (*q*) Philippus de Hohenhuſe, Fleckenſteinenſium vaſallus, ipſorum conſenſu Weiſſenburgenſi Abbatiæ vendidit. Indicavimus quoque Maurimonaſterienſis Marcæ partem In Alſatia.

(*e*) Reſtiterunt quidem Oetingæ Comites, Riedenſem pagum Dagſtulenſis rami interitu ad ſe rediiſſe putantes, neque Cæſarem cauſæ ſuæ adverſum habuerunt. At Sulzenſis bellorum atque mutatæ dominationis favore ſuam facile tuitus eſt poſſeſſionem.

(*f*) Paulo ante obitum ejus impreſſum eſt ſcriptum Tit. *Factum pour Meſſire Henry Jacques, Baron de Fleckenſtein*, & *Supplement de factum contre M. le Procureur General du Roy defendeur*. fol.

(*g*) Prodiit Lutetiæ *Memoire, pour Dame Marie-Dorothée de Fleckenſtein, veuve de Wolfgang-Henry de Gelnitz, & conſorts, contre le Prince de Rohan & contre le Prince d'Oetingen*. fol. Item *Memoire ſommaire pour les Dames heritieres de la maiſon de Fleckenſtein &c.*

(*h*) Hic edidit *Factum pour M. Albert Erneſt Prince du S. Empire & d'Oettingue* &c. fol. Item *Supplement ſervant de reponſes* &c. nec non *Memoire ſommaire* &c.

(*i*) Præter *Memoire pour Hercules Meriadeck, Prince de Rohan & de Soubiſe*, prelum quoque ſubiit *Memoire pour l'Inſpecteur General du Domaine*, cui & Fleckenſteiniæ heredes & Princeps Oetingenſis vanis conatibus reſponderunt.

(*l*) Cortrej. *Corp. Juris publ.* Tom. I. Part. V. pag. 36. ubi *Fleckenſtein* legendum pro *Falckenſtein*.

(*m*) Ibidem pag. 136.

(*n*) Ibid. pag. 154. & 178. ubi Dynaſtæ Fleckenſteinio-Dagſtulenſes, pridem extincti, pro Fleckenſteinio-Sulzenſibus nominantur.

(*o*) De quibus vid. ſupra pag. 175. §. CCCVII.

(*p*) Conf. pag. 176. §. CCCIX.

(*q*) Duos vicos *Otterbach*, ſuperiorem & inferiorem, in Præfectura Gutenberg. pag. 190. retulimus.

partem, (*r*) Waſenſteinium caſtrum, (*s*) vicosque *Niderſteinbach* (*t*) & *Biebel*, (*u*) qui nunc Dynaſtiæ Lichtenbergenſi adſcripti. De *Surburg* & *Gunſtett*, quorum advocatia Imperialis quoque penes Fleckenſteinios erat, in Hagenoenſi Præfectura; de *Hofen* & *Bieren* vicis, qui An. MCCCCLXXVI. Scbweighardo de Sickingen traditi ſunt, in Hohenburgenſi Dominio agetur. *Keſenach*, de quo ſupra, (*x*) Carolus IV. Imp. An. MCCCXLVIII. Fleckenſteiniis contulit, quibus eodem anno cum Ochſenſteinenſibus de vici hujus jurisdictione lis fuit.

Extra Alſatiam.

Dagſtulenſem Dynaſtiam, Archiepiſcopi Trevir. feudum, (*y*) inter Moſellam Saramque ſupra Birckenſeldam in Weſtria ſitam, Rudolfinus Fleckenſteinenſium ramus, ſeculo XIV. ad finem vergente, matrimonio acquiſivit, eamque ejusdem rami poſtremus Domino directo vendidit. Dimidiam caſtri *Sareck* partem Elſa de Fleckenſtein, Rodolfi de Berckheim uxor, à ſorore ſua, Burcardo de Landſperg nupta, heres accepit, ſuoque ex fratre nepoti Henrico An. MCCCXXXIX. hoc pacto tradidit, ut ſi Henricus, quod accidit, improlis moreretur, ad Elſam ejusque maritum cum alia, quæ antea Henrici fuerat, parte rediret. An. MCCCCLII. & LXXXII. Epiſcopus Baſil. Henricum ſeniorem de Fleckenſtein de veteri caſtro *Obereſch*, nec non vicorum *Obereſch* & *Duchingen* ſemiſſe inveſtivit. *Rupersberg* caſtrum, cum duorum vicorum *Gomersheim* & *Freyſpach* ſemiſſe, qui feudum Imperii erat, Jacobo III. & Ludovico de Fleckenſtein, ductis duabus ſororibus, Barbara & Urſula de Ingelheim, commune, in diviſionis pacto, cum Jacobi III. filiis An. MDXXXIII. inito, Ludovicus ſolus retinuit; à quo per Annam filiam ad Camerarios de Worms, dictos Dalbergios, Fleckenſteinenſium conſenſu An. MDXLI. pervenit. *Alt-VVindeck*, arx trans-Rhenana prope Schwarzacum, defuncto Jacobo à Windeck, à Wilhelmo, Marchione Badenſi, absque ullo Landſaſſiorum onere, Fleckenſteinenſibus An. MDCXXVIII. in feudum collata fuit.

§. CCCCLIII.

Præfectura Kutzenhauſen.

Sed proprior nobis, quam ſubjungimus, Kozenhuſiana ſeptem vicorum Præfectura, inter Sulzam atque Gersdorfium ſita, quæ, uti Sulzenſis, *Paroecia* (*z*) vocatur, quod vici omnes, poſtremo tantum excepto, uni parocho ſubſunt. Incolæ, ſervilis conditionis olim, mortuarium etiamnum præſtant.

Nider-Kutzenhauſen, ubi caſtrum & parochialis ſex locorum eccleſia, Fleckenſteinenſes ab Ettendorfiis ſec. XIV. in feudum tenuerunt. An. MCCCXII. Wolfranus de Fleckenſtein, quidquid juris in *Nider-Kuzenhuſen*, judicio, patronatu & adhærentibus ei vicis *Heldenslug* & *Merckewilre* ab Ettendorfiis Dynaſtis tenuit, ſororis ſuæ filio, Anſelmo de Hohenſtein equiti, vendidit. Heinricus junior de Fleckenſteio eundem locum, conſenſu Reinboldi de Ettendorf, Dietrico de Hus, ſocero ſuo, An. MCCCLXII. & Præſuli Argent. cum Beinhemio An. MCCCLXXXI. oppigneravit.

Ober-Kutzenhauſen. Advocatia ejus & jurisdictio criminalis inter Imperialia Fleckenſteinenſium feuda recenſetur. Fridericus ſenior lineæ Rœderenſis, non conſulta Sulzenſi propiore, Fleckenſteinio-Dagſtulenſi ramo An. MDXXVII. eam vendidit.

Feldbach. Hælsloch, olim *Heldenslug*, & *Heilensloch*. *Merckwweiler*, verſus quem minera aſphaltica Lamperslochio procedit. *Luſan* ex dimidia tantum parte. (*a*)

Mattſtall, à Lembacenſi parochiali eccleſia pendens, cum Hirzſtall aliisque locis, S. Walpurgis monaſterio per Godofredum de Fleckenſtein Comitem An. MCXXIX. donatus ſcribitur. (*b*) Sec. XV. *Nider-Mattſtall* dicebatur; ubi Henricus Munchenheimer Bipontinus, & uxor ejus Eva de Utweiler, quartam judicii partem Johanni & Jacobo de Fleckenſtein An. MCCCCLXXIV. cum aliis bonis tradideruot. Propinqua ei officina vitriaria, quæ vici deſtructi *Ober-Mattſtall* nomen retinet. In hoc Henricus Dagſtulenſis Friderico, filio ſuo, & uxori ejus, judicinm cum aliis bonis An. MCCCCXI. contulit. Eundem vicum Fridericus Petro de Kirſpach ſub retractus conditione An. MCCCCLII. vendidit.

§. CCCCLIV.

(*r*) Pag. 215. §. CCCXCIV. Fridericus de Fleckenſtein ſuam quidem partem Georgio Dietr. de Bordigheim An. MDLXVII. teſtamento legavit.
(*s*) Pag. 233. §. CCCCXXVIII.
(*t*) Pag. 230. §. CCCCXXV.
(*u*) Pag. 231. §. CCCCXXVI.
(*x*) Pag. 187. §. CCCXXXVI.
(*y*) Vid. Hontheim *Hiſtoria Trevir.* Tom. II. pag. 41.
(*z*) *Kirchſpiel.*
(*a*) Vide ſupra pag. 242.
(*b*) Debus apud Schilter. *Gloſſar.* pag. 15.

§. CCCCLIV.

Fata ejus.

Præfectura itaque hæc eosdem, quos Riedenſis pagus, Domioos habuit, Barones Fleckenſteinio-Dagſtulenſes; quibus Jacobus, Bipontino-Bitenſis Comes, Lichtenbergica ſua jura in *Ober- & Nider-Kotzenhuſen*, in Veltpach, *Halsloch*, *Merckwiler & Luſaw* transactione reliquit. His autem An. MDCXLIV. extinctis, ultimi Baronis ſoror, Anna Sibylla, terræ hujus allodialis heres, eam Carolo Guſtavo, Cleburgo-Palatino, cujus terræ vicinæ erant, ſexennio poſt vendidit. Hic Sueciæ ſolio impoſitus, Præfecturam hanc Carolo Chriſtoph. Comiti de Schlippenbach, prætorianorum ſuorum Tribuno, paulo ante collatam, ſorori denique ſuæ Chriſtinæ Magdalenæ, Marchioni Bada-Durlacenſi Friderico IV. nuptæ, filioque ejus natu ſecundo, Carolo Guſtavo, An. MDCLVI. donavit. Caroli filia unica, Chriſtiana Juliana, Jo. Wilhelmo Eiſenaco-Saxoniæ Duci matrimonio juncta, eandem Dorotheæ Fridericæ, Jo. Reioharti Hanovio-Lichtenbergenſis Comitis conjugi, ex Marchionum Brandenburgo-Onolsbacenſium ſanguine oriundæ, An. MDCCV. veodidit; unde per hujus filiam ad Principes nepotes atque neptem Haſſo-Darmſtadienſes, penes quos nunc eſt, devenit.

DYNASTIA SCHOENECK.

§. CCCCLV.

Dynaſtiæ ambitus.

Bitenſes inter & Fleckeoſteinias terras, ut & Niederbronnenſem inter ac Woerdenſem Præfecturas, montuoſus octo leucarum diſtrictus eſt, ſeptem caſtrorum novemque vicorum capax. Duo caſtra, *Schœneck* & *Hohenfels*, totidem Dynaſtiarum illuſtrium, quarum priorem Vinſtiogenſes, (c) poſteriorem Ettendorfii poſſederant, ſec. XIV. capita fuerunt. Hohenfelſianæ Dynaſtiæ nomen cum ipſa gente ceſſavit. Schœneckianæ appellatio, aliquandiu etiam intermiſſa, novo denique ſignificatu revixit, ex quo ad Durckhemios, poſſeſſores hodiernos, pervenit, inſignem Hohenfelſianæ partem aliaque, ſeparata olim, loca complectens.

§. CCCCLVI.

Schœneck caſtrum.

Schœneck (d) caſtrum, quod poſt Lichtenbergenſium Dynaſtarum interitum Simoni Weckero, Bipontino-Bitenſi Comiti, An. MCCCCLXXX. obveoit, Reinhartus, Simonis filius, Eckbrechtis de Durckheim Ao. MDXVII. in ſubfeudum contulit; feudum quod ipſe ab Epiſcopo Argent. tenebat; qui jus aperturæ ſibi, æque ac Comiti, ſervans, ſubinveſtituram probavit; addita conditione, Durckhemii caſtrum ut collapſum reficerent. Fridericum Epiſcopum, Capituli ſui atque Johannis de Lichtenberg conſenſu, illud ædificaſſe, produnt ſcriptores. (e) Reſtauratio ſeculo ſup. à Durckhemiis tentata, variasque ob cauſas iterum fuit omiſſa.

Vici.

Cum caſtro hoc vici *Dambach* & *Neunhofen*, prior antem ex quadrante modo, Durckhemiis collati ſunt, qui & alium Dambaci quadrantem à Philippo, Hanovio-Lichtenbergenſi Comite, An. MDXLII. impetrarunt. Reliquum vero Dambaci ſemiſſem Abbatia Sturzelbronn. à Boimundo de Ettendorf An. MCCCLXXXVII. dono accepit; ducentis marcis argenti à poſteris ſuis, ſi vellent, redimendum. Sed & Ettendorfianæ ditionis Neunhofium fuit, priusquam jure emtionis Lichtenbergicæ accederet. (f) Ettendorfii à Bipontinis Comitibus An. MCCCLX. de illo inveſtiti ſunt. (g) Vicus cum jure patronatus Durckhemiis traditus.

Schœneckianum hoc feudum ex primæ inveſtituræ formula ad præſtandas operas militares vaſallum obligavit, ita quidem, ut ipſe cum duobus equitibus armatus, quandocunque Domino directo placuerit, compareret, vel ſi ipſe non poſſet, duos ſaltem equites mitteret.

(c) Dominorum de Vinſtingen & Schœneck nomen in chartis noſtris ſec. XIV. obvium. Anonymum *Dominum de Schœnecke* ALBERTUS ARGENT. *Chron.* pag. 158. ad An. MCCCLI. memorat. Nobiles de Schonek, circa An. MCCCCLXVIII. extinctos, vide apud HERZOG. Lib. VI. pag. 205.

(d) Lat. Angulum pulcrum ſignificat. Plura in Alſatia caſtra, quorum nomina in *eck* deſinunt, Haneck, Laubeck, Schirmeck, Freudeneck, Windeck, Landeck, &c.

(e) HERZOG in *Chron.* Lib. III. pag. 54.

(f) HERZOG. Lib. cit. pag. 53.

(g) Idem Lib. V. pag. 136. ubi locum hunc *Newhofen* male vocat. In vetuſtioribus chartis *Nunhofen* ſcribi ſolet.

Windeck & *Witſchloſs*, caſtella retro Schœneckium ſunt; illud feudum Lichtenbergenſe, hoc allodiale; noſtris Geographis atque ſcriptoribus ignota, qui Windeckium caſtrum trans Rhenum, (*h*) Badenſe Fleckenſteinenſium feudum, noverunt. (*i*) A Windeckio noſtro duæ villæ, *VVindecker-thal* & *Fiſcheracker*, quæ cum ipſo feudales, pendent.

§. CCCCLVII.

Hohenfels caſtrum.

Hohenfels. Fridericus de Ettendorf chartam ſuam pro Rudolfo de Fleckenſtein An. MCCXCIII. datam ait: *in caſtro meo Hohenfels.* Seculi XIV. initio illud cum curte in Dambach & Berſtein, nec non hominibus ultra Bruſcam in Alſatia ſuperiore habitantibus, inter Ettendorfiana Eccleſiæ Argent. feuda numeratur; (*l*) cui prævia quatuordecim annorum oppigneratione An. MCCCXCVIII. venditum legitur. (*m*) At venditionis hujus nullum vel breve ſaltem robur fuiſſe, plura nobis perſuadent. Aliam ſane, Lichtenbergenſibus Dynaſtis factam, Herzogius (*n*) prodit. A Lichtenbergenſi vero Dynaſtia cum Dambaci quadrante Hobenfelſii diruti ſemiſſis An. MDXLII. ad Durckheimenſes devenit, altero ſemiſſe quum jam fuiſſent potiti. Subjungimus ei vicos aliquot, Hohenfelſianæ Dynaſtiæ ſub Ettendorfiis olim adſcriptos, diſparique nexu ad Durckhemios nunc cum illo ſpectantes.

§. CCCCLVIII.

Froſchweiler aliique vici.

Fræſchvveiler prope Werdam, ubi junioris ex Durckhemiis ſedes. Vicum hunc Anſelmus de Blumenſtein Sigismundo Krieg equiti An. MCCCXXXVI. in feudum dedit, lite ſuorum biennio ante cum Jo. & Ottomanno de Ochſenſtein ibidem terminata. (*o*) Per Ettendorfios Præſuli Argent. cum caſtro Hohenfels An. MCCCXCVIII. venditus, ſed & Eckbrechtis octennio poſt per eosdem collatus eſſe memoratur. (*p*) Sequenti vero tempore Argent. Epiſcopus Eckbrechtos de illo, nec non de Nehweiler & Eſelshauſen vicis, conſtanter inveſtivit. In Frœſchweiler autem patronatus ac decimarum jus allodiale Durckhemii à Collegiata Selſenſi An. MDXL. emerunt. *Nehvveiler* in literis ſeudalibus, ante Frœſchweiler, *Neuvvyler* & *Nehvviler* ſubinde nominatur. Hic curia dominica monaſterii S. Walpurgis fuit, quæ cum Cœnobii Biblisheimenſis jure, à Sturzelbronn. Abbatia de ſingulis Abbatibus ſuis vita defunctis mortuarium repetendi, Durckhemiis nobilibus An. MCCCCLXIV. vendita. *Eſelshauſen* villa erat An. MCCCCXXII. cum Jo. Schotte, civis Hagenoenſis, Epiſcopi Argentinenſis, ut Domini directi, permiſſu Durckhemios in poſſeſſionis ſocietatem aſſumſit. (*q*) At vicennio poſt inter vicos comparet. Proximus ei viculus novus, ad Durckhemios quoque pertinens, *Lienenhauſen* appellatur.

§. CCCCLIX.

Langen-Sulzbach.

Langen-Sulzbach à rivulo, qui perlabitur, & à forma oblonga nomen trahit. Conradi, Silveſtri Comitis cum Woerda (*r*) peculium, Henrico de Fleckenſtein pignori datum fuiſſe, ex Henrici, Epiſcopi Argent. charta An. MCCLV. elucet. (*s*) Reymboldus de Ettendorf " *Langenſolzbach* cum ſuis pertinenciis, que illi de Wynſtein „ tenebant de me in feodum, bannum & juſtitiam majorem & minorem, cum nemore „ ibidem, quod appellatur *die hart* „ inter feuda ſua Lotharingica An. MCCCLXIX. enumeravit. Pars vici hujus Durckhemiis per Winſteinios: (*t*) judicium inferius Lichtenbergicis Dynaſtis per Lamparthemios nobiles, An. MCCCCLVII. venditum. (*u*) Semiſſis alter Bipontinum ab An. MDXXXV. alter, prouti caſtrum Schœneck, Argentinenſe Lichtenbergenſium feudum, atque ab An. MDCII. Durckhemiorum ſubfeudum eſt.

§. CCCCLX.

(*h*) De hoc loquitur Koenigshovius Cap. V. pag. 330.

(*i*) Conf. ſupra pag. 248.

(*l*) Vid. ſupra pag. 167. init.

(*m*) In ſcrinio Epiſcopali Tabernis.

(*n*) Lib. III. pag. 52. fin.

(*o*) Tabular. Fleckenſtein. Argentorati.

(*p*) Bœmundus de Etendorf, Dom. in Hohenfels, Henrico Eckbrechto de Durinck. equiti An. MCCCCVI. in feudum largitus eſt *unſer dorf Fræſchwilre gelegen by Werde, in beſſerunge ſiure leben . . . unde die loſunge eins vierden teils, alſo es Walther von Thanne ſteit.* Ita autographum tabularii Durckheimenſis. Herzogius Lib. V. pag. 136. bis *Foſſweiler* pro Froſchweiler ſcribens, hoc ad An. MCCCCV. ponit, atque biennio poſt vici hujus ſemiſſem, quem juris Lichtenbergici fuiſſe Lib. III. pag. 54. tradit, Fleckenſteiniis collatum, neſcio quo teſte, refert.

(*q*) In autographo dicitur *leben gelegen zu Fræſchwilre mit namen der hof genant Eſelshuſen.*

(*r*) De quo ſupra pag. 230.

(*s*) *Parerga Gœtting.* Tom. I. Lib. II. pag. 312.

(*t*) Herzog. Lib. III. pag. 54.

(*u*) Ibid. Lib. VI. pag. 185.

Digitized by Google

§. CCCCLX.

Alt-Winſtein & *Neu-Winſtein*, (*x*) illud majore ex parte, hoc totum, Spirenſis Eccleſiæ feudum, ad Durckhemios ſpectant. De veteri ALBERTUS ARGENT. (*y*) ad An. MCCCXXXIV. ſcribit: " De Schmalſtein miles, ſuper optimo caſtro *Winſtein* „ ſuſtinens Conradum de Winterbach, Epiſcopum (Argent.) ad multas coegit expenſas: „ propter quod ipſe Epiſcopus & Hageñowenſes, quos etiam idem miles læſerat, idem „ caſtrum X. hebdomadibus potenter obſidentes, quatuor machinis, duobus cattis & „ LXXX. foſſoribus ipſum funditus deſtruxerunt. „ Schmalſteinius ille miles ex gente fuit Winſteinia, quæ ab ipſo hoc caſtro nomen mutuavit. Carolus IV. duobus Ludovicis, Oetingæ Comitibus, vetus Winſteinium An. MCCCLXVI. addixit, idque Civitati Argentinenſi, ut Comites hos juvaret, literis Noriberga ſignificavit. Hoc enim caſtrum feudum fuit Imperiale, inter plures poſtea, Leiningenſem, Lichtenbergenſem, Eckbrechtorum de Durckheim, Nageliorum, Winſteinenſium aliasque diviſum familias; quæ omnes ſolenni pacis caſtrenſis formulæ, An. MCCCLXXXIX. primum conſcriptæ & ab Electore Palatino confirmatæ, An. MCCCCXXXVIII. acceſſerunt. Durckhemios Fridericus IV. Imp. de ſexta ejus parte (*z*) An. MCCCCLXXI. inveſtivit. Aliam æqualem poſt Nagelios atque Landſpergenſes partem ab Electore Palat. An. MDCLXIV. iidem acceperunt. Trientem vero jure proprio poſſident. (*a*) Winſtein. caſtra.

Novum Winſteinium, cum Leyſrido de Kœnigsbach, dicto Nagel, & Jo. de Altorff ſubeſſet, à Leiningæ Comitibus An. MCCCXLV. fuit everſum. (*b*) Caſtrum Wynſteyn in Vaſagio Carolus IV. Imp. inter Epiſcopi Spirenſis bona An. MCCCLXVI. recenſet. (*c*) Epiſcopus pro feudali, porcos in ſilva Apiana (*d*) faginandi, jure recepto An. MDCXLVIII. Durckhemiis viciſſim id contulit.

In valle ſubjecta, quæ & Venatoria & Winſteinenſis (*e*) dicitur, viculus *Winſtein* & villa *Gunſtel*, allodialis uterque, nec non minera & officina ferri, (*f*) ad Winſteinia hæc caſtra referuntur.

§. CCCCLXI.

Drachenfels, Rupes ſive caſtrum Draconum, trans Luteram ſitum, partim allodiale, partim Electoris Palatini, ut Clingenſis Abbatiæ poſſeſſoris, feudum; quod Argentinenſes An. MCCCXXXV. cum caſtro Ramſtein diruerunt. (*g*) Anſelmus de Drachenſels, fratris ſui Eberhardi nactus conſenſum, quidquid juris in caſtro hoc & adhærentibus ei vicis habuerat, An. MCCCXLIV. Bipontino Comiti Walramo vendidit. Walramus ſemiſſem caſtri Gerhardo de Weiskirchen An. MCCCLIII. quamdiu viveret, & ſeptennio poſt, propter oblatam ſibi dimidiam arcem Weiskirchen, quæ media fere via inter Bitim atque Hornbacum eſt, ut feudum hereditarium, tradidit. Alterum ſemiſſem Eberhardus, Comes Bipont. Bitenſis, Heinrico & Thomæ fratribus de Otterbach An. MCCCLXXXIV. oppigneravit. Hanemannus Comes partem ejusdem, Henrici Eckbrechti obitu ad ſe redeuntem, Henrico de Otterbach retractus conditione An. MCCCCIX. vendidit. Mortuo Conrado de Otterbach An. MCCCCXXVIII. Simon Weckerus Comes dimidiam portionis, quam habuerat, partem Alhemio Eckbrechto dedit, eique octo poſt annis, ut ſemiſſem arcis, quam Henricus de Otterbach tenebat, ſuo nomine redimeret, permiſit, anno ſequenti Alhemio atque Hertwigo fratribus cum Weiskirchæ ſemiſſe (*h*) lege feudali conferendum. Majorem itaque Drachenfelſæ partem, ut feudum Bipontino-Bitenſe, Durckhemii ſec. XV. conſecuti ſunt, poſt extinctos Comites Bitenſes à Collegiata, olim Abbatia, Clingenſi, cui dominium ejus directum pridem competierat, uſque ad An. MDCXVIII. hocque à tempore à Palatinis Electoribus, quibus equitem unum vel tres pedites ideo præſtabant, inveſtiendi. Reliquam partem cum Ganerbiis pluribus habuerunt communem, & Ganerbiatu tandem expirante ſoli allodialem retinuerunt. Drachenfels caſtrum.

Ii 2 Drachen-

(*x*) Vocantur etiam *Hinder-Winſtein*, quod vetus, & *Vorder-Winſtein*, quod novum.

(*y*) *De rebus Bertoldi Ep. Argent.* pag. 178. conf KOENIGSHOV. pag. 322.

(*z*) *Ein dritter theil an dem halben ſchloſſ Winſtein.*

(*a*) De quo lis inter Hanoviæ Comitem & Durckhemios An. MDCCVI. amice compoſita; ubi reliquus triens, ut feudum regium, penes Dynaſtiam Lichtenberg. remanſit. Vid. ſupra pag. 232.

(*b*) HERZOG. Lib. III. pag. 50

(*c*) In *deduct.* Spirenſis Ep. pro *Monaſterio S. Lamperti* pag. 6.

(*d*) Vulgo *Bienwald.* Vid. ſupra pag. 174. §. CCCIV.

(*e*) *Jegerthal*, *Winſteinerthal.*

(*f*) Quæ Dietrichianæ familiæ Argent. An. MDCLXXXV. in emphiteuſin data.

(*g*) KOENIGSHOV. Cap. V. pag. 322.

(*h*) Durckhemii Weiſskircham Schwebelio Bipontino, Juris utriuſque Lic. circa An. MDCVII. vendiderunt.

Digitized by Google

Drachenfelſa nimirum ineunte jam ſec. XV. caſtrum ganerbiale fuit. An. MCCCCVII. Hannemannus, Comes Bipontinus, ubi aperturæ, quod ſervaverat, jure uſurus foret, pacem caſtrenſem Ganerbiorum ſe probaturum promiſit. An. MCCCCLXXI. Johannes Richter de Kütttelsheim, Burggravius ibidem, ejusque filius Wolfius, cum ædilibus atque Ganerbiis, (*i*) qui eum ceperant, intercedente Wycharto de Hohenberg, in gratiam redierunt, pro ſua in caſtro hoc ſede ducentos florenos accipientes. Pacis caſtrenſis charta An. MDX. viginti quatuor Ganerbios enumerat, in quibus Franciſcus de Sickingen ſeptimus occurrit, tredecim poſt annis ſibi, caſtro & Ganerbiatui huic illaturus excidium. Tum enim Trevirenſis & Palatini Electorum, Haſſiæque Landgravii, quos ille infeſtaverat, armis Drachenſelſa oppugnata, apparatu militari licet probe inſtructa, in oppugnatorum poteſtatem tranſivit. (*l*)

§. CCCCLXII.

Vici. Caſtro & feudo huic Palatino vicus *Buſenberg* & villa *Bærenbronn*, quæ ſec. XV. vicus erat, juncti ſunt. Buſenberga, parochiæ Schwanheimenſi prius adſcripta, peculiarem ſibi parochum An. MCCCCXC. accepit.

Sed & vicus *Erlebach* Drachenſelſio adhæſit, quem Domini directi ſcitu Durckhemii An. MCCCCXC. Johanni de Tratt equiti vendiderunt, quemque Waldenburgii Barones jam poſſident. Feudalibus tamen Durckhemiorum literis usque ad initium hujus ſeculi inſertus eſt.

Loca amiſſa. Durckhemii bona inter ſua feudalia quoque vicum *Mellich*, retro caſtrum Lichtenberg, à quo pendebat, ſitum, & caſtellum in *Rohrbach* (*m*) ſec. XV. numerarunt. De priore per Jacobum, Lichtenbergenſem Dynaſtam, una cum Jo. Kranzio An. MCCCCLX. inveſtiti ſunt, poſtquam Rudolfus de Bietenheim Bechtoidum Kranzium, generum ſuum, An. MCCCXCVIII. in feudi hujus poſſeſſione ſibi junxiſſet. At Hertwigus de Durckheim, aliis bonis viciſſim acceptis, Domino directo hoc An. MCCCCXCV. reſtituit.

Rohrbacenſe caſtellum ex dimidia parte Cuno de Durckheim poſt ſocerum ſuum, Johannem de Weitenmuhlen, ab Epiſcopo Spirenſi An. MCCCCLII. obtinuit. Præter has inveſtituræ literas nullæ deinceps occurrunt.

§. CCCCLXIII.

Dynaſtia Hohenfels. Dynaſtia Hohenfelſiana, quam Ettendorfii poſſidebant, præter caſtrum *Hohenfels* & *Freſchweiler*, *Dambach*, *Neuhofen*, *Langen-Sulzbach* vicos, Dynaſtiæ Schœneckianæ jam adſcriptos, ſequentia quoque loca comprehendit.

Forſtheim, Præfecturæ Hagenoenſis jam vicus. *Frenchweiler*, vicus ignotus. (*n*) *Offweiler* ex dimidia parte. (*o*)

Groſſteinhauſen & *Kleinſteinhauſen*, feuda cum tribus præcedentibus Lotharingica, Alberto de Zweibrucken An. MCCCLXXXV. oppignerata, atque Henrico Eckbrechto de Durckheim An. MCCCXCVIII. in ſubſeudum tradita, (*p*) in Weſtria prope Hornbacum ſita ſunt.

Mulhauſen, de quo inter ſeuda Eccleſiæ Argentinenſis. (*q*) *Ettendorf*, unde genti olim nomen, Præfecturæ Hagenoenſi jam vicus, uti Forſtheim, adſcriptus. *Steinbach*, Bipontinum antea feudum. (*r*) *Engweiler*, Dynaſtiæ Lichtenbergenſis vicus. (*s*) *Lembach* (*t*) & *Nider-Kutzenhauſen*, (*u*) ab Ettendorfiis ad Fleckenſteinenſes Dynaſtas tranſlati.

Lutweiler

(*i*) *Bauneiſtere und gemeinere.*

(*l*) Casp. Sturm. & ex eo Schlegel in *vita Caſp. Aquilæ* pag. 112. ſq. Bartholomæus Latomus hanc Drachenfelſæ deſtructionem cecinit:

„ Audiit & timuit rupes inviſa Draconum,
„ Prædonum hoſpitium infeſtum, viresque negavit
„ Objicere ipſa ſuas, quamvis circumdata muro,
„ Præruptiſque locorum aditis ſublime levaret
„ In media aſtra caput, celſasque attolleret arces.
„ Quin ſeſe excidio triſti ſubjecit & armis
„ Sponte ſua poſitis. Veniam haud dignata mereri
„ Occubuit rapidis ceciditque à culmine flammis.

Vid. Schardii *Scriptores rer. germ.* Tom. II. pag. 130.

(*m*) Intelligendus videtur vicus Waldrorbach, de quo pag. 174. §. CCCV.

(*n*) Nominatur cum reliquis feudis Lotharingicis in allegata Reinboldi de Ettendorf charta recognitionis An. MCCCLXIX. ubi fortaſſis *Fraſchweiler* intelligitur.

(*o*) Conf. ſupra pag. 226.

(*p*) Herzog. Lib. V. pag. 136.

(*q*) Supra pag. 171. §. CCXCVIII.

(*r*) Herzog. loc. alleg.

(*s*) Supra pag. 226.

(*t*) Supra pag. 246.

(*u*) Ibid. pag. 248. §. CCCCLIII.

Lutvveiler, *Boſſvveiler* & *Zeisvveiler*, Weſtriæ quoque vicos, Arnoldus de Sierck à Bemundo de Ettendorf An. MCCCCIII. in feudum accepit. (*x*) In *Herbolsheim* ad Saram Fridericus de Ettendorf Heinrico de Fleckenſtein, ut quinquaginta marcarum dotalitium uxori ſuæ conſtitueret, An. MCCXCIII. permiſit. *Biſchvveiler* & *Hanhofen* Ettendorfii poſſederunt, ut pignus. (*y*)

DOMINIUM HOHENBURG.

§. CCCCLXIV.

Hohenburgenſe Dominium, ex duobus caſtris, nunc dirutis, totidemque vicis conſtans, inter duo olim notiſſima caſtra, Weglenburg & Fleckenſtein, ſeſe extendit.

Hohenburg caſtrum.

Hohenburg caſtrum, unde Dominio nomen, Pülleros veterem ac divitem Alſatiæ inferioris gentem, ſec. XIII. uti videtur, habuit auctores, quibus inde natum cognomen. Caſtrum hoc allodii naturam conſtanter ſervavit. Ultimus gentis, Reinhardus, An. MCCCCLXXXII. obiit. Eliſabetha ſoror, Eberhardo Hofwartho de Kirchheim nupta, quartam Hohenburgi & duorum ab illo pendentium vicorum partem Ludovico Palatino, Advocato provinciali Alſatiæ, vivo fratre ſuo An. MCCCCLXXIII. permiſit. (*z*) Reinhardus ejusdem caſtri trientem Hofwartho, affini ſuo, ejusque filiis circa An. MCCCCLXXVIII. conceſſit. (*a*) Sed & Margaretha de Hohenburg fuit, Richardi vel ſoror vel filia, quam Schweighardus de Sickingen, Franciſci illius pater, duxit uxorem; unde Hohenburgenſe dominium ad Sickingenſes pervenit. Drachenfelſio combuſto Hohenburgum etiam, à Trevirenſi & Palatino Electoribus deditione captum, die 12. Maij An. MDXXIII. flammis interiit. (*b*)

Lœwenſtein caſtr.

Alterum Hohenburgenſis hujus Dominii caſtrum, Hohenburgo proximum, *Lœvvenſtein*, ab aliis *Lauenſtein* dicitur. Wolframus de Lœwenſtein id Rudolfo Imperatori, Rudolfus Ottoni de Ochſenſtein An. MCCLXXXIII. tradidit. (*c*) Pax caſtrenſis ibidem inter Ottomannum de Ochſenſtein & Henelium Streiff de Landenburg An. MCCCLXXX. confecta. (*d*) Poſtea Pulleri de Hohenburg per Ochſenſteinenſes de illo inveſtiti fuerunt. Dominium directum ad Bipontinos, & per hos ad Hanoico-Lichtenbergenſes Comites; utile cum Hohenburgo ad Sickingenſes devenit.

§. CCCCLXV.

Vici.

Vici duo, qui ab his arcibus pendent, *VVindheim*, vulgo *VVingen*, & *Klimbach* vocantur. Prior cum Lœwenſteinio feudalis, poſterior allodialis eſt. An. MCCCXXXIV. Reinboldus & Conradus de Windeck curiam & jura ſua Johanni de Waſicbenſtein; hic triennio poſt trecentas marcas uxori ſuæ pro dotalitio conceſſerunt Windhemii. (*e*) Uterque vicus Auguſtanæ Confeſſioni adhæret. In Windhemio utriusque eccleſia parochialis.

Sed cum Lœwenſteinio atque Windhemio feudales vicos alios, *Keſſenach* nempe, *Bernbach*, *Hofen* & *Büren*, Sickingenſes poſſederunt, Bipontino Ducatui pridem adſcriptos. (*f*) Poſteriores duos Fridericus Blochholz, S. Petri Jun. Argent. Præpoſitus, Wirico de Hohenburg & Johanni de Fleckenſtein, annuum ſibi canonem præſtituris, An. MCCCCL. tradidit. Johanni Fleckenſteinio, Reinhardi de Hohenburg fidejuſſori, Schweighardus de Sickingen An. MCCCCLXXVI. illos eripuit. (*g*)

VICI IMPERIALES ADVOCATIÆ ALSATIÆ.

§. CCCCLXVI.

Cujus naturæ ſint.

Imperialium quadraginta vicorum corpus nobis exponendum jam ſupereſt, quos *Præfectoriales* quoque vicos appellant, quod ſub Præfectura Alſatiæ, Imperiales X. urbes defendente, vici hi conſtituti fuerunt. Dynaſtiam non componit hoc corpus, quod Præfectus ejus non fuit Dynaſta, ſed Adminiſtrator, Imperii & Imperatoris vicarius,

 quem

(*x*) Herzog. Lib. V. pag. 136.
(*y*) Vid. ſupra pag. 191. ſq.
(*z*) Tabular. Palatino-Electorale.
(*a*) Tabular. Fleckenſtein.
(*b*) Herzog. Lib. III. pag. 58. Casp. Sturm in relat. germ. de *bello Sickingenſi*, teſtis præſens.
(*c*) Herzog. loco cit.
(*d*) Archiv. Fleckenſtein.
(*e*) Ibidem.
(*f*) Vid. ſupra pag. 187.
(*g*) Archiv. Fleckenſtein.

quem Advocatum appellant ; qui delegatam, non propriam, in illos poteſtatem exercuit. (*b*) Modici ex vicis his reditus, ſalarii inſtar, Advocato conceſſi ; cujus generis vicos quoque complures vicina trans Rhenum Ortenaviæ Præfectura vel Advocatia Imperialis complectitur. Vicorum noſtræ Advocatiæ numerus per ſecula variavit. Tempus erat, quu quadraginta numerabantur & unus; inde decrevit, ſuperiore ſeculo ad xxxv. redactus. En nomina ipſorum.

Vici ipſi. *Batzendorf*, vicus inſignis, à quo initium ducimus, quod in eo novem vicorum ſedet ſcultetus. Fleckenſteinenſes poſt Landſpergios nobiles decimas Batzendorfianas à Dynaſtia Lichtenbergenſi acceperant in feudum.

VVintershauſen. Curiam Wintershuſen inter Abbatiæ Regispontanæ prædia Fridericus I. Imp. An. MCLXXXVII. jam numerat. Jus patronatus cum Berſtheimenſi conjunctum.

Huchſtett eccleſiam Berſthemianam cum duobus præcedentibus vicis matrem veneratur.

§. CCCCLXVII.

Berſtheim. Jus patronatus ac decimæ Lichtenbergenſis Dynaſtiæ feudum; ad cujus inveſtituram Henricus de Fleckenſtein, Rudolfi filius, An. MCCIII. nec non Henrici hujus filii novennio poſt, cum Hugone de Batzendorf, qui ſolus id poſſederat, fuerunt admiſſi. A Fleckenſteinenſibus dein ſubinveſtitus Conradus de Hohenriet ſubfeudum hoc ſuum An. MCCCLXXIV. iisdem refutavit.

Nider-Schæffelsheim peculiarem ſibi parochum habet.

Bernsheim in CHRONICO LAURISHAM. (*i*) ad An. DCCCCXXI. vocatur *Bernesheim.* Lampartheimenſes nobiles cum An. MDXXI. periiſſent, vicus hic, quem à Cæſare in feudum tenuerant, ad Præfecturam Hagenoenſem rediit. (*l*) Eccleſia quoque mater quatuor vicorum adeſt.

VVahlenheim in eodem Chronico Laurisham. ſcribitur *VValahon*; in charta Neovillar. An. MCXLVII. *VValeheſheim*; in Philippi Imp. diplomate An. MCCVII. *VValhen.* Alexander III. Papa decimam in *VValesheim* Abbatiæ Neovillanæ An. MCLXXVIII. confirmavit.

Kriegesheim & *Rottelsheim* Bernsheimenſi parochiæ cum Wahlenhemio juncti ſunt.

§. CCCCLXVIII.

Mummenheim, vulgo *Momlen*, in allegato Chronici Laurisham. loco An. DCCCCXXI. commemoratur. Comitia ſtatuum inferioris Alſatiæ ſec. XII. ibi habita ſunt.

Mutzenhauſen. Quarta decimarum pars feudum Imperiale Gotteshemiorum fuit.

Rumersheim in Philippi Imp. charta, veteri Hoſpitali Hagenoæ An. MCCVII. data, legitur. A Romanorum ſtatione (*Romersheim*) hoc quidam nomen derivant. (*m*) Vetus caſtellum Prechterianum ibidem. Nobiles de Rumersheim circa An. MCCCCXC. defecerunt.

Bilsheim, cui æque ac Rumershemio (*n*) cognominis in Alſatia ſuperiore vicus, olim pariter Imperialis, &

Mittel-Schæffelsheim, Rumersheimenſis eccleſiæ parocho commiſſi ſunt.

Dangolsheim, olim *Dancratesheim*, prope Sulzam & Bergbietenhemium, Præfecturæ Dachſteinenſis ad Epiſcopum Argent. ſpectantis loca, vicus major eſt, ubi Abbatia Schwarzacenſis trans Rhenum decimis ac jure patronatus gaudet. Curiam & baſilicam in

(*b*) In aliquot Fleckenſteinenſium chartis ſec. XIV. Imperiales hi vici vocantur *das Reich.*

(*i*) FREHERI *Script. rer. Germ.* Tom. I. pag. 118.

(*l*) HERZOG. Lib. III. pag. 43.

(*m*) HERZOG. Lib. cit. pag. 34.

(*n*) Supra pag. 59. §. LXXXIX. Ad Rumershemium hoc Alſatiæ ſup. Auſtriaco - Imperiales An. MDCCIX. à Gallis fuſi ſunt noſtris.

in Dancrateſheim (*o*) Guntherus, Epiſcopus Spirenſis, An. MCLIV. inter ejus bona refert. Sed & Cœnobio Regiſpontano curiam in Danchrateſheim Fridericus I. Imp. An. MCLXXXVII. confirmavit.

§. CCCCLXIX.

Kittelsheim prope Kocherſpergam. Curiam dominicam in *Kuzelnesheim* idem Güntherus Epiſcopus eidem Abbatiæ Schwarzac. adſcribit. Prope hunc vicum ſtagnum perennis aquæ, nunquam congeleſcens, fonsque ſapore ac nomine (*p*) ſulphureus cernitur.

VVingersheim, in Philippi Imp. diplomate An. MCCVII. *VVinegersheim*, cum nobili familia, quæ An. MDIX. periit, ſuum communicaverat nomen.

Boſſendorff, *olim VValtorff.* Alexander III. Papa curiam de Waltorff, quæ An. MCCCXXII. in Boſſendorff ponitur, Abbatiæ Neovillanæ An. MCLXXVIII. confirmavit. Quartam decimarum partem Jo. de Kuhnheim An. MCCLXXXIX. dein Jo. Camerarius de Wildenholz, inde Jac. Zundius, & An. MCCCCLXXXII. Rudolfus Volzius, cujus poſteri ea hodieque gaudent, ab Imperatoribus in feudum acceperunt.

Lixhauſen, cujus eccleſia Boſſendorfianæ, ut filia matri, ſubdita eſt.

Scherlenheim parocho Hochfeldenſi ſubeſt.

§. CCCCLXX.

Ettendorf. Villa & Reinhardus miles de *Etendorf* in charta curiæ Argent. An. MCCCXXVIII. leguntur. Ettendorfii nobiles, quorum terras ſupra (*q*) relatas dedimus, vicum hunc ab Imperio in feudum tenuiſſe videntur, quare poſt illorum occaſum cum Præfectura Hagenoenſi hac junctus eſt.

Morſchvveiler, ubi BEATUS RHENANUS (*r*) novem idola, muris ſacelli cujusdam inſerta, ſuo tempore vidit; unde loco & nomini Romana tribuitur origo. (*s*) Jus patronatus hujus & ſequentis proxime vici penes Abbatiam Neoburgenſem eſt.

Ringeldorf. Reinboldus de Ettendorf decimas in *Rinckelndorf*, Ulrico equiti de Hagenau oppigneratas, An. MCCCLVI. Heinrico de Fleckenſtein in feudum dedit.

Graſſendorf eccleſiam & parochum ſibi peculiarem habet.

Uberach à Bitſchhofiana matre eccleſia cum tribus ſequentibus vicis pendet, ſolus ſculteto munitus.

Kindvveiler in ſacris parocho Bitſchhofiano, in civilibus ſculteto Walckiano cum Bitſchhofen ſubeſt.

§. CCCCLXXI.

Bitſchhofen, cujus agro vicus inſidet

VValck, Motera tantum flumine à Pfaffenhofio, Dynaſtiæ Lichtenberg. oppidulo, ſeparatus. Agro peculiari cum deſtitutus ſit locus, incolæ ex opificiis vivunt.

Hüttendorf. Villa *Hitindorf* in charta Neoburgenſi, ſine ſeculi XII. ſcripta, legitur.

Eſchbach, obvium in Alſatia & trans Rhenum nomen.

Hegeney ad Parochiam Eſchbacenſem pertinet.

Forſtheim.

(*o*) Tom. I. pag. 719.

(*p*) Germ. *Schwefelbrunn.*

(*q*) Pag. 250.

(*r*) *Rer. Germ.* Lib. III. pag. 324.

(*s*) HERZOG. Lib. III. pag. 43. locum vel *martis* vel *mortis villam*, à pugna cruenta ibi pugnata, latine dictum fuiſſe, falſo exiſtimat.

Forſtheim. Ettendorſii Dynaſtæ " villam Forſtheim & totum, quod pertinet ibidem, „ bannum, juſtitiam majorem & minorem, nemora, aquas & paſcua; „ ut & Lichtenbergenſes Dynaſtæ homines aliquot in eodem vico, ſec. XIV. à Lotharingiæ Ducibus in feudum habuerunt. Carolus, Lotharingiæ Dux, dominium ſuum directum Eccleſiæ Argent. An. MCCCXCIX. vendidit.

Gunſtett. Advocatiam Imperialem hic atque Surburgi Fleckenſteinenſes in feudum tenuerunt.

Surburg. Vicus ad Suram amnem, unde ipſi nomen, Canonicorum Collegio, ex Abbatia Benedictina orto, quod An. MDCCXXXVIII. Hagenoam translatum eſt, quondam inſignis. De advocatia & curia in Surburg Heinricus de Scharffeneck (*t*) Rudolſum & Fridericum de Fleckenſtein XIV. Cal. Jan. MCCLV. Weiſſenburgi inveſtivit. Curiam & homines proprios Fleckenſteinenſes An. MCCLXXX. inter ſe diviſerunt ibidem. Adolſus Imp. officium ſculteti partemque curiæ Imperialis Henrico de Fleckenſtein An. MCCXCVII. ut feudum caſtri Hagenoenſis, contulit, centum marcis auri redimendum. Carolus IV. ſupremam Surburgi advocatiam & juriſdictionem criminalem (*u*) Fleckenſteinenſibus An. MCCCLXIV. confirmavit, pro qua Fridericus IV. Imp. An. MCCCCLXXI. vicum ipſum nominavit. (*x*) Nobiles Schillingi de Surburg ſec. XIV. occurrunt.

Suffelheim, major pleriſque vicus, peculiari parocho & ſculteto inſtructus. Fridericus de Suffelheim ab Henrico Rege teſtis in diplomate Regiſpontano An. MCCXXVII. laudatur.

§. CCCCLXXII.

Feuda. Poſt Weſtphalicam pacem Ludovicus XIV. quinque ſequentes Advocatiæ Provinciali vicos detraxit:

Mürversheim, olim *Mulvirsheim*, quem nobili Wangiorum familiæ in feudum conceſſit.

VVeitersheim & Gebolzheim Jo. Adolphus Krebs de Bach à Mazarinio Duce, tum Advocato provinciali, d. 22. Dec. MDCLXI. eodem modo obtinuit, Baronis titulo condecoratus à Rege. (*y*) Weitershemii nomen in charta fundationis D. Petris Junioris An. MXL. legitur. Gebolzhemium villæ quam vico ſimilior.

Ohlungen & Keffendorff. Vicum utrumque Worſtattius, Conſul Hagenoenſis, poſteris ſuis acquiſivit. In priore utriusque parochialis eccleſia eſt.

§. CCCCLXXIII.

Hochfelden Sed & *Hochfelden*, vicum majorem, olim caſtro munitum, qui à ſuo in campis apertis ſitu altiore nomen accepit, Advocatiæ provinciali ſuo tempore junctum fuiſſe, teſtatur HERZOGIUS. (*z*) Ochſenſteinenſis locum hunc juris dein Palatinis Comitibus, uti Reichshovium, Ochſenſteinium, aliaque Ochſenſteinenſium Dynaſtarum caſtra, ex parte traditum fuiſſe, ſupra oſtendimus. (*a*) Advocatiam Hagenoenſem cum poſſiderent Palatini, poſſeſſores Hochfeldæ, vicum hunc præfectorialibus facile junxerunt; de utraque cum aliis Imperii pignoribus retinenda ſecuri. Partem, quam habuerant, vivis Ochſenſteinenſibus, Stephanus fratri ſuo, Ludovico Electori, cui Advocatia provincialis paulo ante oppignerata fuerat, An. MCCCCXVII. reliquit. (*b*) Cum Advocatia hæc Palatinis à Maximiliano I. erepta, & à Carolo V. reſtituta fuiſſet, Prechteri nobiles Hochfeldam tenuerunt, ut pignus. Fridericus Prechter, pignoris poſſeſſor, An. MDXXVIII. Hagenoæ obiit. (*c*) Hochfelda denique cum Advocatia ad Auſtriacos per-

(*t*) Scharffeneckium caſtrum, peculiaris Dynaſtiæ, quam Lœwenſteinenſes Principes poſſident, hodieque caput, trans Queicham haud procul Landavia ſitum. Henricus ille de Scharffeneck eques à Monaſterio in Herbozheim Diœc. Met. homines ad Queicham ſedentes An. MCCLI. acceperat in feudum, pro quo centum libras olei quotannis in caſtro ſuo Scharffeneck monaſterio huic reddere promiſit. Chartular. Fleckenſt. ſec. XIV.

(*u*) Germ. *Oberſte vogtey und hochgericht.*

(*x*) Diplomata Friderici IV. à BOECLERO *Hiſtoria Æneæ Silvii* addita pag. 56.

(*y*) *Sommaire pour M. le Duc de Chaſtillon contre Hatzel* &c. pag. 4.

(*z*) Lib. III. pag. 42.

(*a*) Pag. 206. ſq. Lapides terminales Hochfeldenſis agri Ochſenſteiniorum inſignibus hodieque notati ſunt.

(*b*) TOLNERUS *Cod. Diplom. Palat.*

(*c*) In Eccleſia S. Georgii ejus epitaphium, in quo *Pfandherr zu Hochfelden* Fridericus ille dicitur.

perveniſſe videtur, ſed ita, ut Leopoldus Archidux, vinculum ruperit; vicum hunc Aſcanio Albertino de Ichtersheim An. MDCXXXII. conferens in feudum; quum decennio ante pro quadragies mille florenis oppigneratus fuiſſet eidem. Feudum autem non ad Imperium, ſed ad ſuam Auſtriacam gentem, ubi Albertini maſcula poſteritas defecerit, Leopoldus redire juſſit.

Hochfeldenſem eccleſiam matrem Henricus III. Imp. Abbatiæ Florinis (*Fleury*) in Francia donavit; cui nimis remota cum eſſet, Abbatiæ Neovillanæ pro ducentis libris argenti & quinque libris auri An. MLXX. vendita eſt. Neovillanæ Henricus IV. Imp. tres ejusdem eccleſiæ partes An. MLXXXV. dono tradidit. (*d*) Hochfeldenſes ac Schwindrazhemios piſtores Fridericus I. Imp. Hagenoenſibus An. MCLXIV. propoſuit exemplo.

DOMINIA VARIA.

§. CCCCLXXIV.

Expoſui huc uſque caſtra, oppida & vicos, qui Landgraviatus, Principatus, Comitatus & Dynaſtias componunt. Supereſt, ut & ſingularia quædam loca utriusque Alſatiæ, potiſſimum inferioris, exponam, quæ non Dynaſtiæ, ſed Dominii ſub nomine eo, quem ſupra (*e*) indicavimus, ſenſu veniunt; quæque vel feuda vel allodia ſunt. In recenſendis autem illis non ſitum, ſed indolem locorum ſecutus ſum, allodiis feuda præmittens; in feudis dominii directi, in allodiis poſſeſſorum habita ratione. Imperialia, quæ nunc Regia ſunt, feuda & pignora primum occupant locum; inde Lotharingica, Palatina, Wirtenbergica, Rappoltſteinenſia, ſuccedunt. Secularibus Eccleſiaſtica quædam Baſilienſis & Metenſis Epiſcopatuum, ut & Andlavienſis Abbatiæ ſubſtitui. De Argentinenſis, Murbacenſis & Weiſſenburgenſis Eccleſiarum, æque ac Auſtriacis olim, nunc regiis, & Dynaſtiæ Lichtenbergenſis, feudis ſub loco jam actum. Allodia vel ad Nobiles, vel ad Eccleſias, Capitula, Præceptorias atque Monaſteria, vel ad Civitates cum ſpectent, tres eorum quoque claſſes, Nobilium nempe, Eccleſiarum & Civitatum, conſtitui. Conſpectus.

FEUDA IMPERIALIA.

§. CCCCLXXV.

Imperialis in Alſatia ſuperiore vicus, *Bildesheim* ſeu *Bilsheim* ad Ellum, inter Enſisheimium & S. Crucem, per Rudolfum I. Imp. Joanni de Loubgazzen Colmariæ An. MCCLXXXVII. pro centum, dein Wezeliis pro centum & ſexaginta marcis pignori datus fuit; quod & Carolus IV. eisdem An. MCCCLV. confirmavit. Reluitio demum ſub Ludovico XIV. Cæſaris atque Imperii jure utente, An. MDCXCIII. facta. Tum vero vicus hic Jacobo *de la Grange*, Alſatiæ Prætori, à Rege donatus; poſteaque Klinglinis, cum aliis iſtius oræ locis, (*f*) ab heredibus ejus venditus eſt. Bilsheim.

Oſthauſen, vicus cum caſtro, ad Ellum quoque infra Benfeldam ſitus, antiquum Zorniorum de Bulach feudum eſt. Jus patronatus cum curia dominica Hittenhemii nobiles præceptoriæ S. Johannis in Rhinovia quum An. MCCCXXXVIII. vendidiſſent; Zornii, feudi ſui partem id conſtituere putantes, inveſtituram ejus à Sigismundo Imp. An. MCCCCXXXIV. obtinuerunt. Cognitus tamen ab ipſis mox error, quod jus patronatus jam venditum fuerat, quum Zornii feudum iſtud acquirerent. Proteſtantium ſacra Leopoldus Epiſcopus An. MDCXVI. abrogavit; Catholicum parochum in Lutherani locum, commendatoris Rhinovienſis nomine, ſubſtituens. Oſthauſen.

Weſthauſen, vicus occidentalis Oſthuſio, uti Northuſium (*g*) eidem borealis. Poſt Rathſamhauſios de Lapide ad Chamlajum, indeque ad Bernholdios, qui ſpem ejus à Ludovico XIV. adepti erant, hoc ſeculo devenit. In Maurimonaſterii vicinia ejusdem nominis vicus eſt, Ochſenſteinenſibus olim Dynaſtis, nunc Epiſcopo Argent. ſubjectus. (*h*) Weſthauſen.

(*d*) Chartæ tabularii Neovillar.
(*e*) Pag. 201. §. CCCLXIV.
(*f*) De quibus ſupra pag. 71.
(*g*) De quo ſupra pag. 256.
(*h*) Vid. pag. 242. §. CCXLV.

§. CCCCLXXVI.

Plobsheim. *Plobsheim*, olim *Plabodesheim*, (*i*) *Blopoltzheim*, (*l*) vicus immediatus cum duplici caſtro, veteri ac novo; unde Blabolshemiis olim nobilibus gentilitium nomen. Hunc Imperatores Germanici identidem oppignerarunt. Jus reluitionis Albertus I. An. MCCCVIII. & Carolus IV. An. MCCCLVI. Argentinenſibus dederunt Epiſcopis. (*m*) Decennio ante Ludovicus Bavarus illum Paulo Moſungo, civi Argent. centum nonaginta & quatuor marcarum pignus, tradiderat, quod Johannes Moſungus, oblato pretii augmento, ſub Carolo IV. retinuit. A Moſungis ad Treubelios atque Heidenins translatum, Sigismundus Imp. Johanni Zornio ab Eckerich, ducentos ipſi florenos atque trecentas poſſeſſoribus marcas ſolventi, An. MCCCCXIV. adſcripſit. Zorniorum poſſeſſionem Rudolphus II. Imp. An. MDLXXXIX. data Eberhardo Wamboldo, Aulico ſuo Conſiliario, redemtionis copia interrupit. Wamboldus tamen biennio poſt in gratiam Zorniorum jure relnendi ceſſit, accepta pecunia, quam Wilhelmus de Botzheim, Zorniorum affinis, ſuppeditavit; unde communem cum illis per quinquaginta annos, quibus eos Cæſar reſcripto d. 10. Septembris An. MDXCIV. ſecuros eſſe juſſit, Plobshemii uſumfructum impetravit. Poſt hoc tempus Ferdinandus III. Imp. Chriſtoph. Melchiorem de Lœben, qui ſextam vici partem, ducta Botzbemia uxore, conſecutus eſt, nec non Andream Scheidium An. MDCLV. Zorniis ſurrogavit, qui vero tentatam iterum averterunt reluitionem. At Ludovicus XIV. in Imperatoris atque Imperii jura ſuccedens, Chriſtopb. Gunzero ejusque affini, Nicolao Kempſero, quorum ille civitatis Argent. hic Nobilitatis Alſatiæ inferioris Syndicus ſuerat, Plobshemium, reddito pignoris pretio, allodii jure poſſidendum, An. MDCLXXXIV. menſe Aprili in remunerationem conceſſit. An. MDXC. ipſo S. Trinitatis die Andlavii nobiles, Zorniis infenſi, in hunc vicum irruerunt, ac incolas quosdam abduxerunt captivos; Joh. Caſimiri, Comitis Palatini, auxilio d. 19. Jul. in ordinem redacti. Prope Plobshemium Turennius An. MDCLXXV. pontem impoſuit Rheno, brevi poſt ad Saspacum periturus. Jus patronatus, Dynaſtiæ Lichtenbergenſis feudum, Rathſamhauſii exercent. Religio nunc, ut alibi, mixta. De veteri ad Quercum Capella jam alibi (*n*) actum.

§. CCCCLXXVII.

Lucelburg castrum. *Luzelburg*, caſtrum duplex, anterius atque poſterius, (*o*) illud Regium, hoc Palatinum Rathſamhauſiorum feudum, Monaſterio Odiliano vicinum, à Lutzelburgo alio, quod ſupra (*p*) deſcripſimus, planè diſtinctum. Prius Andlavienſes ſub Wenceslao Imp. poſſederant; qui ſuo in Alſatia Advocato provinciali An. MCCCXCII. mandavit, ut ipſos in hac anterioris Luzelburgi, jam tum collapſi, poſſeſſione tueretur. (*q*) At anno ſequenti Wenceslaus Hartmannum, Egenolphum & Johannem, de Rathſamhauſen de caſtro hoc & vico *Otterot*, nec non quinta parte vici *Musoldsheim*, inveſtivit. Rathſamhauſiis nonnulli acceſſerunt Ganerbii, à quibus pax caſtrenſis intercedente præſule Argent. ſignata. (*r*)

Otterott &c. *Otterott*, quem cum Luzelburgo Rathſamhauſii acceperunt, *inferior* (*s*) dicitur. Superior ad Eccleſiam Argent. ſpectat. Vicus hic inter duos Rathſamhauſiæ gentis ramos, à Lapide & ab Ehenweyer cognominatos, fuit diviſus. Priori Chamlajus, huicque extincto ſucceſſerunt Bernboldii. Sub Carolo IV. Imp. Johannes de Schaftelzheim vicum *Oderoczheim* cum aliis duobus An. MCCCLXI. à Cæſare in feudum tenuit. (*t*)

Zeinheim ex ſemiſſe Sigismundus Imp. An. MCCCCXIV. Rathſamhauſiis contulit, alter ſemiſſis cum eſſet Epiſcopalis. (*u*)

Caſtrum ad *tres rupes*, (*x*) retro Barram atque Andlavium ſitum; nec non *Walſperg*, caſtri nobis ignoti, atque vici *Hohenburgweiler* dimidiam partem Fridericus IV. Imperialibus Rathſamhauſiorum feudis An. MCCCCXLII. adjecit. Silvam, ad Hohenburgweiler pertinentem, hi civitati Ehnheimenſi conſenſu Maximiliani II. Imp. An. MDLXX. vendiderunt, jus tamen Luzelburgum ſuum ex ea reficiendi ſervantes. Vicus ipſe in monte Odiliano, ubi nunc civitatis Ehnheimenſis villa eſt, periit.

§. MCCCCLXXVIII.

(*i*) Conf. Tom. I. pag. 730.
(*l*) In literis Caroli IV. mox allegandis.
(*m*) Chartular. Civitatis Argent. n. 239. ſq.
(*n*) Tom. I. pag. 87.
(*o*) *Vorderburg*, *Hinderſchloſs*; de poſteriore mox inter feuda Palatina.
(*p*) Pag. 199. §. CCCLXII.
(*q*) *Bey ihrem leben das burgſtall, die vorder Lutzelburg zu handhaben.* Archiv. Civitatis Argent.
(*r*) Vide infra in Ganerbiatibus.
(*s*) *Nider-Otterott, das nidere dorf.*
(*t*) Glafey *Anecdotor.* num. 440.
(*u*) Vid. ſupra pag. 141.
(*x*) *Schloſs zu den drey Steinen.*

§. CCCCLXXVIII.

Reichsfelden &c.

Reichsfelden & *Bernhardsweiler*, (quod epitheto *im Loch* ab alio vico, qui in civitatis Oberehnheimenſis dominio eſt, diſtinguitur) nec non ſemiſſem vici *Itersweiler*, (y) hominesque in *Mittelbergheim*, (z) *Stotzenheim*, *Bliensweiler*, *Zel* & *Nothalten*, (a) Andlavienſes nobiles à multis retro ſeculis poſſident. Gabellæ vini privilegium in Itersweiler à Friderico IV. Imp. An. MCCCCLXXII. obtinuerunt.

Kraut-Ergershe.m &c.

Kraut-Ergersheim & *Innenheim* Johannes de Schaftelzheim ſub Carolo IV. Imp. poſſedit, cui ſine prole defuncto Nicolaus de Rumelheim, Johannes de Wickersheim & Egenolfus de Stuzheim, quibus eorum ſpes An. MCCCLXI. Noribergæ à Cæſare facta, (b) debuerunt ſuccedere. Feudum deinceps commutatum in pignus hereditarium; quod Pfaffenlappiis, Sebachiis atque Utenhemiis datum, pluribus cum familiis progrediente tempore communicatum, ad Berckhemios & Zuckmantelios tandem hoc ſeculo pervenit. Innenhemium anno ſeculi ſuperioris ſeptuageſimo quarto à Gallis Germanisque, in hac regione prædam facientibus, plane fuit everſum. (c)

Blesheim.

Blesheim, olim *Bledensheim* & *Bledesheim*, (d) caſtrum & vicum, Sigismundus Imp. Nicolao Bockio & fratri ejus An. MCCCCXXIX. in feudum contulit. Jus patronatus penes Collegiatam D. Leonhardi, cujus menſæ capitulari reditus eccleſiæ parochialis in Bledensheim Præpoſitus Capituli majoris Argent. An. MCCCCXVI. reſtituit. Locus hic aſſidet colli, cujus cacumini ſacellum cum turre, undiquaque ſpectabili, impoſitum eſt; unde *Glockelsberg* dicitur. Ensheimenſe prœlium An. MDCLXXIV. ad huncus que collem ſeſe extendit.

Lingolsheim.

Lingolsheim, in charta Maurimonaſterii ſec. XII. *Lingolvesheim*, vicus prope Argentoratum, cum caſtro, quod à Walthero de Geroldseck, Epiſcopo Arg. An. MCCLXI. captum, (e) brevique poſt à civibus urbis combuſtum, (f) interiit. Vicum cum curia dominica Henricus Hacker de Landſperg à Dietſchio de Epfich, equite, An. MCCCXLIV. emit. Jus patronatus ad Capitulum majus Argent. ſpectat.

§. CCCCLXXIX.

Stützheim.

Stützheim, ſec. XII. *Stuzesheim*, Badenſes; advocatiam (*Vogtey*) vero ejus Onolsbacenſes Marchiones, ut Burggravii Noribergenſes, ab Imperio tenuerunt in feudum. Badenſes Fridericus IV. Imp. An. MCCCCLXXV. inveſtivit. (g) Decennio ante Fridericus hic Magiſtratui Argent. mandaverat literis, ut Stutzhemii cenſus, vaſallo nuper defuncto, ad Imperium redeuntes, ſibi reddi curaret. (h) Onolsbacenſes advocatiam ſuam Fleckenſteinenſi familiæ in ſubſeudum dederunt. Seculo XVI. Vœlſchii cum Haſiis, An. MDCIII. Ulmii Barones cum Neuhuſiis, noſtrique ſeculi An. XXVI. Flachslandii nobiles, data Ulmiis pecunia, vicum hunc obtinuerunt. Durante ſub ſeculi initium Galliæ cum Germania bello, Ludovicus XIV. Jo. Jacobum Wurmſerum Ulmiis, in hoſtico degentibus, ſuffecerat. Eodem modo Ulmiis in Trenhemii ſemiſſe, (i) feudo quoque Regio, Flachslandii ſucceſſerunt.

Mundo'sheim.

Mundolsheim, ſeu *Munoldsheim*, & *Mittelhausbergen*, una leuca diſtantes Argentorato, poſt Begeros de Blyberg, qui An. MDXXXII. extincti ſunt, ad Johamios, cognomen à Mundolshemio ſumturos, tranſierunt. De quinta Munoldshemii parte Wenceslaum Imp. inveſtiviſſe Rathſamhauſios, indicavimus ſupra. (k) Validam eccleſiæ turrim, ne hoſtem ſuum reciperet Epiſcopum, Argentinenſes, Hugsbergenſe progreſſuri ad prœlium, An. MCCLXII. deſtruxerunt. (l)

Schirhofen.

Schirhofen, novus trans Motram in ſilva Hagenoenſi vicus, qui ante quinquaginta circiter hos annos villa tantum erat, à Niedheimeris ad Worſtattios, quibus totus ager proprius eſt, beneficio Regis tranſivit; Schireiniæ parochiæ in ſacris adſcriptus.

(y) Conf. ſupra pag. 257.
(z) De quo pag. 207. §. CCCLXXIX.
(a) Supra pag. 156. §. CCLXX.
(b) GLAFEY *Anecdot.* num. 440.
(c) *Particula territorii Argent.* Append. pag. 2.
(d) SCHILTER ad *Koenigshov.* pag. 932.
(e) KOENIGSHOV. Cap. IV. §. XXXIX.
(f) Ibid. §. LIV.
(g) Diploma ÆNEÆ SILVII *Hiſtoriæ Friderici IV.* additum fol. 207.
(h) Archiv. Civitatis Arg.
(i) Vid. ſupra pag. 229. ubi ſemiſſem hunc male allodialem ſcripſimus.
(k) Pag. præced. §. CCCCLXXVII.
(l) KOENIGSHOV. Cap. IV. §. XLIX.

FEUDA LOTHARINGICA.

§. CCCCLXXX.

Zellenweiler.

Præter Sulzbacum, Alſatiæ ſuperioris oppidulum, (*m*) unicus in inferiore vicus inter Lotharingica feuda hic recenſendus eſt *Zellenweiler*, inter Benfeldam & Oberehnheim, qui ex Imperiali Lotharingicum Landſpergiorum feudum evaſit. Ludovicus Bavarus Imp. An. MCCCXXXIV. Johanni de Landſperg; Werlino equiti Johannes, Lotharingiæ Dux, An. MCCCLXII. inveſtituram ejus dederunt, (*n*) quæ à Lotharingiæ Ducibus ad hoc usque tempus continuata. Bona in *banno Zallenwilre* Conradus de Landſperg poſt Guntherum, patruelem ſuum, à Rudolfo Duce An. MCCCXXXVII. in feudum acceperat. (*o*)

FEUDA PALATINA.

§. CCCCLXXXI.

Lucelburg poſterius.

Ex Palatinis, quæ paſſim indicavimus, (*p*) feudis indicandum ſupereſt *Lutzelburgum* poſterius, (*q*) Rathſamhauſiis oppigneratum, antequam feudum ipſorum fieret. A Lutelmanno de Rathſamhauſen Heinricus de Hohenſtein, Ludovici, Electoris Palatini, nactus conſenſum, ducentis ſupra mille florenis An. MCCCCXXIV. illud redemit. In Mullenhemios deinceps translatum Rathſamhauſii ſolutis quadringentis florenis An. MDLVII. recuperarunt; Electoris Palatini hoc ob feudum vaſalli.

FEUDA VVIRTENBERGICA.

§. CCCCLXXXII.

Sundhauſen &c.

Sundhauſen Jo. de Landſperg armiger Eberhardo & Ulrico, Wirtenbergicis Comitibus, An. MCCC. in feudum obtulit, quod à Johanne & Gunthero fratribus de Landſperg An. MCCCXLIV. repetitum. Sundhuſium ergo cum Horburgenſi Comitatu, quem Wirtenbergici Comites An. MCCCXXIV. demum nacti ſunt, (*r*) nihil habuit commune. Caſtrum & vicum hunc Wirtenbergenſis Dux menſe Aug. MDCI. ob commiſſam feloniam armata manu occupavit; utrumque An. MDCXII. Jacobo Wurmſero, Hornbergenſi præfecto ſuo, cujus poſteri hodieque id poſſident, traditurus in feudum. Landſpergii, poſt multas diſceptationes, nonniſi An. MDCXC. juri ſuo transactione renunciarunt.

Kunheim & Baſenbiesheim, ille ſuperioris, (*s*) hic inferioris Alſatiæ vicus, nobilium Alſatiæ inferioris matriculæ uterque inſcriptus, ab Eberhardo Wirtenbergæ Comite, ut Horburgenſis Comitatus poſſeſſore, ex ſemiſſe An. MCCCXCIV. dein à Georgio Duce Rathſamhauſiis ab Ehenweyer ex aſſe, collati ſunt.

FEUDA RAPPOLTSTEINENSIA.

§. CCCCLXXXIII.

Caſtra varia

Dynaſtiæ Rappoltſteinenſis feuda, quæ hic referimus, pleraque in Alſatia ſita ſunt inferiore. In ſuperiore occurrunt quatuor caſtra *Illzach*, *Angratt*, *Hageneck* ac *VValbach*; (*t*) quorum duo priora ex parte, reliqua vero tota directo Rappoltſteinenſi dominio pridem ſubjecta fuerunt. Illzaci ſemiſſem Rappoltſteinenſes uti ab Auſtriacis acceperant, ita variis paulatim familiis, quas ſupra (*u*) enumeravimus, in ſubfeudum tradiderunt. Angrætti (*x*) & Hageneckii triens Johanni de Wettolsheim An. MCCCCLXXVIII. hujusque poſt obitum Egidio de Angrætt An. MDVIII. obtigit in feudum.

(*m*) De quo ſupra pag. 89.
(*n*) Literæ in tabulario Landſperg.
(*o*) Archiv. Lotharing. Nanceji.
(*p*) In Dynaſtia Lichtenberg. pag. 222. §. CCCCVIII. &c. in Fleckenſteinenſi pag. 243. §. CCCCXLIV. in Schœneckiana pag. 251. §. CCCCLXI.
(*q*) De anteriore vid. pag. 258. §. CCCCLXXVII.
(*r*) Vid. ſupra pag. 74. ſqq.
(*s*) Vid. ſupra pag. 75.
(*t*) Illzach prope Mulhuſium, Angrætt prope Gebvillam, Hageneck & Walbach in Gregor. valle.
(*u*) Pag. 40. §. LVIII. Huſii, Geſlii, Hohenfurſtii; Landenbergenſes itaque utramque Illzaci caſtri partem, Auſtriacam & Rappoltſteinenſem, impetrarunt. Vicus ad Mulhuſios rediit.
(*x*) Vid. ſupra pag. 100. init.

feudum. "Dominus de *Haginecke* caſtrum *Haginecke*, quod anteceſſores ſui conſtruxe„ runt, vendidit, & dignitatem ſuam in extraneos transferebat. „ (*y*) Triennio poſt Huſii atque Hadſtadii, Lobegaſſios debellantes, "caſtrum Haginecke noctu cum ſcalis „ obtinuerunt & totaliter ſuccenderunt „ (*z*) An. MDXLIII. Abbas Monaſterii S. Gregorii Fridericum de Hadſtatt eodem de caſtro & monte inveſtivit. Feudum hoc, uti Sulzbacum, per Hadſtadios ad Schauenburgicos, Abbate quamvis renitente, devenit. Caſtellum ſimilis nominis ſupra Wettelshemium ad equites S. Johaonis Colmar. pertinet. De Walbacenſi vallis Gregoriaoæ caſtello in bujus nominis vico jam actum. (*a*)

§. CCCCLXXXIV.

Schœnau &c.

Schœnau & *Saſſenheim*, duos Marckolshemium inter atque Rhinaviam inferioris Alſatiæ vicos, Schœnavienſes nobiles, una cum Ramſteiniis, medio ſec. XV. poſſederaut; at à ſec. XVI. initio poſſident ſoli. An. MCCCLVII. Seleſtadienſes Jacobo & Rudolfo de *Schœnowe*, equitibus, pro combuſto vico *Schœnowe* ſexcentos florenos dederunt. (*b*)

Dübolsheim

Dubolsheim, vicinus Saſſenhemio vicus, Ebersheimenſibus ſec. XII. chartis & Annalibus Colmar. An. MCCLXXXI. quo monialis "incluſa de *Tubilzheim* ſe transtulit in Cazintal, „ memoratus, Andlavienſes nobiles ab An. MCCCCXXII. quod novimus, agnoſcit dominos, quibus Fridericus IV. Imp. privilegium gabellæ vini hic inſtituendæ An. MCCCCLXXII. conceſſit. Jus patronatus, à Dynaſtia Lahrenſi trans Rhenum pendens, defuncto Jo. Georgio de Lichtenfels, gentis ſuæ poſtremo, Ludovicus, Naſſoviæ Comes, Wilhelmo Streiffio An. MDCXIV. contulit.

In *Kogenheim* & in *Stotzenheim*, Præfecturæ Benſeldenſis vicis, (*c*) caſtra ſunt duo, quorum illud cum gabella vini, mulctarum ſemiſſe, nemore, aliisque bonis Jacobus de Anſolsheim An. MCCCCLXV. inde Dambachii, Uttenhemii, Heuſiique poſſederunt nobiles; ab Heuſiis ad Glaubizios, ut feudum femininum, circa An. MDCCXX. tranſiturum. Stotzenheimenſis, quod *Grünſtein* vocatur, Meylaco de Dettlingen An. MCCCCLXXIV. collati, fata expoſuimus ſupra. (*d*)

Scharrachbergheim.

Scharrachbergheim, vicus cum caſtro, prope Marlejam, trium Alſatiæ Berghemiorum infimum, (*e*) Dettlingenſium feudum eſt ab An. MCCCCXLII. Ochſenſteinenſium Dynaſtarum antea cum fuiſſet allodium. (*f*) Jus patronatus & decimas, quarum trieote parochus, nunc Lutheranus, jam tum fruebatur, Greiffenſteinii nobiles; hominesque de curia hic infeodatos Geroldseckii Dynaſtæ, (*g*) ſec. XIV. ab Eccleſia Argent. habuerunt ut feudum. Caſtrum *Scharrach* dicebatur, cujus nominis familia equeſtris An. MCCCCLX. interiit.

Hausbergen.

Ober-Hausbergen, ſive Hugsberga (*h*) ſuperior, vicinus Argentorato vicus ad regiam, quæ Tabernas Alſaticas ducit, viam, cum decima in Gottesheim & Geisweiler, Dynaſtiæ Lichtenbergenſis locis, Zorniis de Bulacb per Rappoltſteinenſes Dynaſtas Ao. MCCCCXXVI. in feudum traditus jam fuit. *Superior Hugesbergen* & *inferior Hugesbergen* in veteri membrana Collegiatæ D. Thomæ, cui Richwinus Ep. Argent. ſuperiorem An. DCCCCXX. donavit, leguntur. Fridericus I. Imp. curiam in ſuperiori & inferiori *Huspergen* cum banno & manſis Collegiatæ huic An. MCLXIII. confirmavit. In Altorfini Monaſterii necrologio ſec. XIII. *Hugesbergen* tres omnes, *ſummus*, *medius* & *infimus*, occurrunt. Carolus IV. Imp. An. MCCCLX. duas ad Ottonem de Ochſenſtein literas ſcripſit, (*i*) ut vicos *Nyderhugsberg*, *Obernhugsberg* & *Ruprechtsaw*, quos ad Imperium ſpectare audiverat Cæſar, occuparet, & donec jura vel Imperii vel alterius liquida fierent, in ſua poteſtate ſervaret. De Hugsberga ſuperiore inter Zornios atque Collegium Thomanum diſputatum eſt ſæpius. Hoc proprietatem ſibi vindicabat; Zorniis delegatam tantum juris dicendi facultatem relinquens.

(*y*) Ita Annales Colmar. ad An. MCCC.
(*z*) Ibid. ad An. MCCCIII.
(*a*) Supra pag. 119. §. CCI.
(*b*) Scrinium Civitatis Seleſtad.
(*c*) Supra pag. 156. ſq.
(*d*) Loc. alleg. §. CCLXX.
(*e*) Berghemium ſuperius, quod oppidum, Dynaſtiæ Rappoltſteinenſi quoque ſubeſt. Vid. pag. 123. ſq. De medio, ſive Mittelbergheim, in Dynaſtia Barrenſi pag. 207.
(*f*) Vid. ſupra pag. 218. §. CCCC.
(*g*) Supra pag. 166. §. CCLXXXIX.
(*h*) Vid. Tom. I. pag. 725.
(*i*) Extant hæ literæ apud Glafey *Anecdot.* num. 385. & 391.

FEUDA EPISCOPATUS BASILIENSIS.

§. CCCCLXXXV.

De Epiſcopatus Baſilienſis in Alſatia ſuperiore feudis paſſim egimus; (*l*) in inferiore vicus occurrit

Botzheim. *Botzheim*, paulo infra Marckolshemium ſitus, qui utili Rathſamhauſiorum dominio ab Ao. MCCCCXXVII. ſubeſt. Eccleſiam de *Bozinsheim* Burcardus, Ep. Baſil. monaſterio S. Albani An. MLXXXIII. donavit. Eccleſiam S. Mauritii martyris in *villa Botesheim* charta Ebersheimenſis Monaſterii An. MXLI. memorat.

FEUDA EPISCOPATUS METENSIS.

§. CCCCLXXXVI.

Schnersheim. Præter Dominium Lucelburgicum, (*m*) Marcam Maurimonaſterienſem (*n*) & inſignem Dynaſtiæ Lichtenbergenſis partem, (*o*) inter Metenſis Eccleſiæ feuda comparet *Schnersheim*, vicus cum caſtello cis Kocherſpergam, quo Greiffenſteinii ſec. XIV. Marxii ab Eckwersheim ſec. XV. gaviſi ſunt. (*p*) Carolus Card. Metenſis & Argent. Epiſcopus, Johannem Porceletum, Dom. de Maillane, An. MDXCVI. de illo inveſtivit. Dein ad Weockenſternium, hocque cedente ad Hennequinum Baronem tranſiit, qui feudum hoc Abbatiæ Maurimonaſterienſi, cujus nunc eſt, Ao. MDCLXII. vendidit. Eccleſiam de *Suersheim* cum decima, domo lapidea & horreo, Alexander III. Papa inter Abbatiæ Neovillanæ peculia retulit An. MCLXXVIII.

FEUDA ABBATIÆ ANDLAVIENSIS.

§. CCCCLXXXVII.

Andlau oppidum. *Andlau* oppidulum Andlavienſes nobiles ab Abbatia, cui adjacet, & cui ſuam illud debet originem, tenent. Richardis Imperatrix Abbatiam fundavit. (*q*) Henricus II. Imp. Brigittæ Abbatiſſæ " mercatum ſive emporium qualibet quarta feria conſtituendi „ in pago Alſatia, in Comitatu Eberhardi, in ipſa villa monaſterii, quod dicitur „ *Antilaha*, cum theloneo & vectigali, & univerſa publica functione, excepta moneta, „ An. MIV. Moguntiæ permiſit. Mercatum, die Mercurii haberi ſolitum, Fridericus III. Imp. An. MCCCCXLII. Martis diei affixit, idemque hoc anno gabellam vini atque vectigal pro muniendo Andlaviæ oppido nobilibus Andlavienſibus confirmavit. Secundum Abbatiæ ſtatuta, ante ſec. XII. condita, nec Abbatiſſæ, nec Advocato licebat, duas villas *Andaloyam* & *Chencingam*, (*r*) à Carolo Imp. traditas, " ulli homini in „ beneficium vel ulla occaſione amovere. „ Advocatiam judicii Andlavienſis cum hominibus ac juribus quibusdam, ut feudum Cæſareum, nobiles à Dicka poſſederant; quibus Carolus IV. An. MCCCLXI. Andlavienſes ſubſtituit. (*s*) Eccleſia Hoſpitalis extra oppidum quum An. MDLXX. ſacra Proteſtantium admiſiſſet, Abbatiſſa An. MDC. eadem aboluit.

§. CCCCLXXXVIII.

Wangenburg aliaque caſtra. *Wangenburg* caſtrum, caſtro Ochſenſteinenſi vicinum, in Abbatiæ Andlavienſis fundo & Marcæ Maurimonaſt. collimitio ſec. XIV. conditum à Wangenſi familia, quadrantem illius Marcæ poſſidente, (*t*) ad quam etiamnum ſpectat. Caſtrum hoc cum Geroldseckiis arcibus ganerbiale fuit. Prima & mentio & pax caſtrenſis ejus An. MCCCXCIII. occurrit, quo Burcardus, Lucelſteinenſis Comes, Wangenburgi partem Henrico, Sarwerdenſi Comiti, pro ſexaginta florenis oppigneravit. Hartungus de Wangen, ab Epiſcopo Argent. quem offenderat, ſibi timens, Ludovico Palatino, Advocato tum provinciali Alſatiæ, An. MCCCCXVI. illud ſubjecit. Caſtri hujus nomen & viculo propinquo inditum, qui Abbatiæ Andlavienſis pariter feudum eſt.

Freudeneck

(*l*) Vid. pag. 61. §. XCIII. pag. 36. §. LIII. pag. 44. §. LXV. pag. 86. §. CXXXVII. pag. 100. §. CLXVIII.
(*m*) Vid. ſupra pag. 199. §. CCCLXII.
(*n*) De qua pag. 212.
(*o*) Vid. ſupra pag. 221. §. CCCCVII. ſq.
(*p*) Nic. Marx ab Eckwersheim die martis poſt Pentecoſten An. MCCCCLXVI. inveſtitus eſt.

(*q*) Vid. Tom. I. pag. 737. §. CCLVIII.

(*r*) Kenzinga oppidum Briſgoviæ Auſtriaci juris eſt.

(*s*) GLAFEY *Anecdot.* num. 492.

(*t*) Vid. ſupra pag. 214. ſq.

Freudeneck caſtrum, Wangenburgo propinquum, Georgius Hafner & Joh. de Wildſperg An. MCCCCVIII. commune habuerunt. Partem ſuam Wolfgangus Hafner Euchario Bock de Erlenburg An. MDXL. vendidit. (u) Freudeneck

Birckwald, caſtrum cum vico, à ſuo in betularum nemore, Maurimonaſterium inter & Wangenburgum, ſitu nomen ducens, Nicolaus Jac. de Ingenheim, gentis ſuæ poſtremus, An. MDXC. circiter mortuus, ædificavit, penes Abbatiam Andlavienſem deinde manſurum; donec Jo. Gabriel Rebſtockius, Abbatiſſæ cognatus, An. MDCVI. in feudum illud acciperet. Succeſſit Gabriel *Le Terrier*, ex Normannia nobilis, qui novum Birckwaldii nomen gentilitio ſuo adjecit, idque cum feudo hoc, ſequiorem quod ſexum admittit, ad poſteros ſuos tranſmiſit. Birckvvald.

ALLODIA NOBILIUM.

§. CCCCLXXXIX.

Landſperg, gentilitium perantiquæ familiæ caſtrum, ante An. MCC. in Monaſterii inferioris Hohenburgici ditione conditum. Hoc enim anno Edelindis de Landſperg, Monaſterii illius Abbatiſſa, teſtata eſt literis, (x) Conradum militem caſtrum Landſperg ſuo ædificaſſe conſenſu, ac feudum, in quo id ſitum eſt, jure concambii à ſe accepiſſe. Landſpergenſes præceſſiſſe videtur Wolfelinus, Imperialis Alſatiæ Præfectus, qui caſtrum *Landesboarte apud Andelay*, (Landeswart apud Anlaviam) ſub Friderico II. Imp. conſtruxit. (y) Hæc cum Gervilero (z) ad Landſpergam noſtram non temere referimus. Landſpergenſes ſemiſſem ejus, quod & alteri mox accidit, An. MCCCCXIII. Ludovico, Electori Palatino, ſub retractus conditione, vendiderunt, (a) pretioque poſtea reddito in ſuam rurſus poteſtatem redegerunt. Landſperg caſtrum.

Rumolsweiler & Corweiler, vicos quondam Imperiales, (b) civitas Argent. Hændeliis de Breitenbruck An. MDCLIX. vendidit, triens illorum quamvis Epiſcopi Argent. eſſet pignus. Rumoldivillæ adjacet caſtrum *Erlenburg*, quod Conradus de Steinbach, Maurimonaſterii Abbas, An. MCCCCXXXII. Johanni Meige de Weſthofen, armigero, Meigii Bernhardo Bockio An. MCCCCLXXIV. vendiderunt. Hoc Hændeliis quoque traditum eſt cum vico. Decimæ vini partem in *Rumbolswihr* Greiffenſteinii nobiles ſec. XIV. ab Erſteinenſi Monaſterio in feudum habuerunt. Per Monaſterium hoc jus decimarum ad Capitulum majus Argent. pervenit. Rumolsweiler &c.

§. CCCCXC.

Schweinheim, in charta Theodoriciana Maurimonaſterii *Sunheim*, inter Metenſia Dynaſtiæ Ochſenſteinenſis feuda, (c) poſtea in aliorum manibus vicus allodialis comparet. An. MCCCCXVIII. nobilis familia, nomen hinc ſumens, locum poſſedit. An. MCCCCXCIII. nobiles Megdenſes, (d) An. MDXLVI. Monachos de Wildſperg, An. MDCLX. Holzapfelios, poſſeſſores ejus, chartæ declarant. (e) Poſtrema ex Holzapfeliis filia, Anna Ludovica, Zachariæ Herm. de Wangen nupta, cum eſſet improlis, Schweinhemium Falckenhaynio, cognato ſuo, teſtamento legavit. A Falckenhayniis ad Waldnerum Comitem An. MDCCL. emtionis jure tranſivit. Schwein-heim.

Landersheim Felix à Mittelhuſen An. MDXCV. ex ſemiſſe poſſedit. Seculo ſuperiore vicus, inter Mittelhuſiorum heredes, Landſpergios ac Holzapfelios, diviſus, maximam partem à Luca Weinemero, Conſule Argent. coemtus eſt, ita ut Holzapfelii retinerent quadrantem, qui heredibus ipſorum Wangiis obtigit. Incolæ, parochiæ in Zehnacker adſcripti, à Proteſtantium ſacris haud ita pridem ad Catholica redierunt. Landers-heim.

Wilwisheim, vulgo *Wilſen*, Sornæ Hochfeldam verſus adjacens vicus, Neuenſteiniis, Lucelburgicis, Wangiisque ſeculo ſup. communis, Wangiis ſolis jam paret. Præſtans ab his caſtellum, peculiaris rami hodieque ſedes, ibidem ædificatum. Wilwis-heim.

Schaffhauſen,

(u) Herzog. Lib. VI. pag. 248.
(x) In Tabular. Landſpergenſi.
(y) Richerius Senon. Lib. IV. Cap. VI.
(z) In præf. ad lib. de *ſacrilegis actione*.
(a) Herzog. Lib. VI. pag. 256.
(b) Vid. ſupra pag. 211. §. CCCLXXXVII.
(c) Supra pag. 216. §. CCCXCVII.
(d) *Zur Megde*.
(e) Chartæ Tabularii Waldneriani.

Schaffhauſen. *Schaffhauſen*, propior Hochfeldæ vicus, Flachslandiorum peculium. Advocatiam ejus Diemarus Bogner Hagenoenſis à Carolo IV. Imp. An. MCCCXLVII. in feudum obtinuit; redituum Advocatiæ partem Ludovicus Bavarus cum ipſius jam adſcripſiſſet parenti. Vicum ipſum Bogneri Ludovici de Lichtenberg clientelæ commendarunt; (*f*) cujus jura dein Hanovio-Lichtenbergici Ichtershemianæ donarunt familiæ. Tranſiit ille ad Kœnigsbachios, qui Nagelii quoque dicti; & jure quidem allodii; in Advocatia Bogneris Breittenackeri cum ſucceſſiſſent. Nagelia vidua ſub Bernholdio curatore An. MDCXXVII. Schaffhuſium poſſedit.

Schweighauſen. *Schweighauſen*, vicus ad Motram ſupra Hagenoam, à Dynaſtia Oberbronnenſi alienatus, (*g*) per Palatino-Birckenfeldenſem Principem ad Wurmſeros, ab his ſextantes ejus quinque ad Kornmannos, cives Argent. An. MDCCXXIX. jure emptionis pervenerunt. Sextantem Wurmſeria Glaubiziis attulit dotem. Presbyter de Schweicbuſen in Abbatis Selſenſis charta An. MCLI. jam legitur. Hagenoenſem eccleſiam à Schweighuſiana pependiſſe, traditio eſt. Alius in Alſatia ſuperiore hujus nominis vicus. (*h*)

§. CCCCXCI.

Wivershein. *Wivershein*, tribus ab Argentorato leucis ad viam regiam, quæ Tabernas ducit, Wangenſes per tria fere ſecula, ut Eberſteinenſis Comitatus feudum, tenuerunt; ab An. MDCXXIV. quo vaſallagium ipſis remiſſum, ut allodium poſſident. Capellam prope vicum hunc Leopoldus Archidux, Epiſcopus Argent. An. MDCXVIII. Academiæ Molsheimenſi donavit. (*i*) De curia dominica S. Georgii, feudo Palatino-Electorali, Wurmſeri An. MCCCCLXVIII. inveſtiti fuerunt.

Niffern. *Niffern*, viculus olim, nunc duarum habitationum villa, banno ſuo peculiari adbucdum gaudens, cujus nominis villam in Dynaſtia Oberbronnenſi (*l*) jam vidimus, Berſtettianæ familiæ dominio ſubeſt. *Berſtett* & *Olwisheim* vicos, qui ex ſemiſſe quoque allodiales ſunt, inter Eccleſiæ Argent. feuda ſupra (*m*) retulimus.

Pfulgriesheim. *Pfulgriesheim*, olim Fulkriegesheim, Imperialis Comitiæ vicus, (*n*) Epiſcopo Argentinenſi per Imperatorem ſec. XIV. totus, at ex ſemiſſe pignori traditus fuit. Nobilium familiarum peculium deinceps factus, inter Truchſeſſios de Reinfelden atque Birckwaldios ſeculo ſuperiore diviſus, noſtro ad Wangenſes ſolos tranſivit.

Quatzenheim. *Quatzenheim*, à Mulnhemiis ad Landſpergenſes, dein ad Rathſamhauſios hereditatis, ab his denique venditionis jure ad Oberkirchenſes nobiles An. MDCCXIV. pervenit. Caſtrum, à Walthero de Mulnheim, S. Petri junioris Canonico, An. MCCCXL. ædificatum, poſt commiſſum prœlium Enshemianum An. MDCLXXIV. incendio hoſtili diſparuit. Dietricus de Landſperg & uxor ejus, Gertrudis de Wilſperg, caſtrum & vicum hunc filiis ſuis, excluſis filiabus, An. MDLI. per codicillum legarunt. Mutatio ſacrorum & à matre Doſſenhemiana eccleſia ſeparatio curante Landſpergio domino An. MDXXXIX. facta eſt.

§. CCCCXCII.

Firdenheim. *Firdenheim* ſive *Virdenheim*, ejusdem nominis nobiles, quorum ultimus An. MDCXXIV. deceſſit, poſſeſſores ab initio habuit; à quibus ad Bipontino-Bitenſes Comites, Thannenſesque nobiles medio ſec. XIV. devenerat. Thannenſium ſemiſſis An. MCCCCXLIV. Wirico de Hohenburg oppigneratus, à Richardo, Wirici filio, Heinrico de Falckenſtein, Electoris Palat. juſſu, An. MCCCCLXXI. traditus eſt. Triennio poſt Falckenſteinii hujus vidua filiusque Johannes, nec non An. *MCCCCLXXXVII.* Bipontinus Comes Heinricus, ſua quisque jura Emerico Rittero, Præfecturæ Hagenoenſis Quæſtori, qui & reluitionis Thannenſium jus aboluit, vendiderunt. Per Emerici proneptem, Catharinam Ritteriam, Phil. Mœſſingero, XIII. viro Argent. nuptam, Firdenhemium inter duas, quas enixa erat, filias in totidem partes diviſum, atque ad Koppios Reiſſeiſeniosque connubiis fuit translatum. Sed Phil. Jacobus Reiſſeiſen, Conſul Argent. Koppianum quoque ſemiſſem cum materno ſuo An. *MDCXXXIX.* conjunxit. Poſt fata ejus vicus iterum in duas partes diviſus eſt. Jacobeam enim filiam Tobias Bernegger duxit uxorem; unde dimidia vici pars juris Berneggeriani facta, à Jacobeæ heredibus viduæ Phil. Ludovici de Buch An. *MDCXCIX.* vendita eſt. Ad Buchios itaque ſemiſſis jam ſpectat, alterum Reiſſeiſenii poſſident.

Breuſch-

(*f*) Herzog. Lib. III. pag. 42. & Lib. IX. pag. 164.
(*g*) Vide ſupra pag. 239.
(*h*) Pag. 44. §. LXV.
(*i*) *Wangiſche Ehrenrettung* 4to. MDCLXII. p. 8.
(*l*) Pag. 237. §. CCCCXXXVI. *Niefern* in Alſatia ſuperiore vid. pag. 60. fin.
(*m*) Pag. 169. §. CCXCIV.
(*n*) Vid. ſupra pag. 193. §. CCCXLVII.

Digitized by Google

Breuſch-Wickersheim.

Breuſch-VVickersheim, Wickershemium ad Bruſcam, vicus cum arce, rivulo in Bruſcam deſluenti aſſidens, poſt Winthertburios, Zugmantelios, (*o*) Sturmiosque de Sturmeck, quorum ſanguis An. *MDCXL.* interiit, ad Meilacum de Dettlingen, Sturmii poſtremi vitricum, transivit. At filiæ ejus, Benignæ Salome de Dettlingen, Chriſtophori de Manteufel viduæ ſententia judicum locus hic An. MDCXLV. ablatus, & Phil. Bechtoldo de Weitersheim, cujus mater ex Sturmia gente erat, adjudicatus eſt; qui Geylingiis, poſſeſſoribus hodiernis, illum biennio poſt vendidit. An. *MCCLXI.* Argentinenſes, cum Rudolfo Habsburgico aliisque Comitibus urbe ſua egreſſi, caſtellum Wickershemii militis, hoſtis ſui, cum expugnare non potuiſſent, vicum *Brüſchewikersheim* incenderunt. (*p*) An. *MCCCCXLIV.* caſtellum illud ab Armaniacis direptum eſt. (*q*)

Kolbsheim.

Kolbsheim, olim *Kolbozheim*, vicus cum duplici caſtello, ſuperiore & inferiore, quod *Altenau* dicitur, ab Argentinenſibus An. *MCCLXI.* combuſtus eſt. (*r*) Catharina, Johannis de Landſperg vidua, Cunoni de Kolbotzheim, equiti, quosdam frugum reditus An. *MCCCLVII.* hic vendidit. Nobilis hæc Kolbsheimiana familia circa ſeculi XV. finem interiit. Caſtellum Nicolai Lapp, in alia cum Epiſcopo ſuo diſcordia, Argentinenſes An. *MCCCCXVI.* diruerunt. (*s*) Trientem loci Jo. Jacobus Volzius, ab Altenavia arce cum ſuis majoribus trahens cognomen, à Conradi Bœcklinii liberis, ſuis ex filia nepotibus, An. *MDXCIX.* acquiſivit. Semiſſem, æque allodialem, cum ſuperiore caſtello Mulnhemii poſſederant, quibus per filias ablatus, Wurmſeros inter, Zedlizios aliosque diviſus, (*t*) cum Volziana parte Falckenbayniis haud ita pridem venditus eſt. *Odrazheim* viculum, de quo jam ſupra, (*u*) iidem Falckenhaynii ab Holzapfeliis cum Schweinhemio acceperunt heredes.

§. CCCCXCIII.

Boffsheim &c.

Boffsheim, & *VVidernheim*, duo Ellum inter Rhenumque prope Rhinoviam vici, à nobili Muegiorum familia diu poſſeſſi. Codex Mſ. ſec. XIV. (*x*) babet: " De „ villa Boffesheim, cujus ville medietas tantum pertinet Epiſcopo, datur annuatim pro „ collecta februarii ona libra denar. „ Quadrantem bujus vici Ludovicus Mueg à Petro Wirico Tabernenſi An. MDL. reliqua Sebaſtianus Mueg à S. Stephani Argent. Abbatia An. *MDLXVII.* & ab Hanoico-Lichtenbergæ Comite, qui ex Ochſenſteinenſi Dynaſtia alium quadrantem, in Theobaldum Murnhartum An. *MCCCLXXIV.* collatum, (*y*) acceperat, An. *MDLXXIII.* coemit; quadriennio poſt nobilitatis immediatæ inſignibus à Rudolfo II. Imp. condecorandus. Muegiis frequentes de Stephaniano Boffshemii ſemiſſe cum Præſule Argent. lites ſeculo ſuperiore fuerunt. Hic jurisdictionem ad ſe pertinere contendit. Provocatum ad aulicum Cæſaris tribunal. Pro Muegiis Nobilitas Alſatiæ inferioris fortiter ſtetit. Muegianæ hic gentis ramus cum An. *MDCLXXXIV.* periiſſet, Suſanna Eliſabetha, Wilh. Sebaſtiani Muegii filia, Phil. Jacobo Volzio ab Altenau nupta, utriusque vici heres à judice pronuntiata eſt. Per hujus liberos pars ad Bœcklinios, Berſtettios aliosque deinceps devenit; pars apud Volzios remanſit.

Widernhemium Jacobus Mueg, Sebaſtiani avus, qui An. MCCCCXCVIII. obiit, à Conrado Dietrico de Rathſamhauſen cum uxore ſua acquiſivit. Sebaſtianus eundem, in plures particulas diviſum, in poteſtatem ſuam totum redegit, qui dein paria cum Boffshemio fata habuit.

Taubenſand vel *Neudorf*, novus in inſula Rheni quadraginta circiter annorum vicus, cum Nonnenvilla trans Rhenum, in cujus agro eſt, ad Rathſamhauſios, ut allodium, ſpectat.

Gerſtheim inter Bockios, Zornios atque Dettlingenſes, qui Marxiis ab Eckwersheim fine ſeculi XVI. ſucceſſerunt, hodie diviſus. Nitidæ hic Dettlingenſium ædes cum hortis.

(*o*) An. MCCCCLXXV. Balthaſar de Zugmantel cum Eckbrechto de Winterthur de aliqua hujus vici parte tranſegit.

(*p*) Koenigshov. pag. 247. §. XLIV.

(*q*) Schilter *ad Koenigsh.* pag. 1010.

(*r*) Koenigshov. Cap. IV. §. LVII.

(*s*) Herzog. *Chron. Alſatiæ* Lib. III. pag. 28. & Lib. VI. pag. 186.

(*t*) Tob. Berneggeri *Particula Territorii Argent.* pag. 31. & Append. pag. 2.

(*u*) Pag. 211. §. CCCLXXXVI.

(*x*) Tabularii epiſcopalis Tabernis.

(*y*) Herzog. Lib. VI. pag. 190.

Hipsheim ad Ellum maxima uunc parte allodialis, olim Abbatiæ Murbacenſis feudum. An. MCCCXXXIX. Fridericus Wildgravius de Kircbberg: Johannes Wildgravius An. MCCCCXI. de vico *Hipphensheim* per Abbatiam inveſtiti fuerunt. An. MCCCCLX. trientem ejus alienavit Johannes. (z) Hodie Kageneckii nobiles minimam à Wildgraviis portionem iu ſubfeudum retinent. Triens vici ad Berſtettios, ſemiſſis ad Braunios atque Franckios, negotiatores Argentinenſes, ut allodia, pertinent.

ALLODIA ECCLESIARUM.

§. CCCCXCIV.

Schwarzenburg caſtrum.

Schwarzenburg, validum olim prope Abbatiam S. Gregorii caſtrum; quod Gerolseckius Dynaſta (a) An. MCCLXI. cacumini montis *Schwarzenberg*, Abbate Gregoriano, cujus mous erat, fruſtra obſiſtente, inædificavit. (b) Abbatia Epiſcopo cum Baſilienſi ſubeſſet, ſuaque in Gregoriana valle jura Richardus Rex Rom. An. MCCLXII. in eundem Epiſcopum transtuliſſet, (c) caſtrum hoc ejus qnoque dominium ſubiit. Chronicon. Colmar. (d) de Walthero Roſſelmanno, Sculteto Colmarienſi, perduellionis reo ad Regem Adolfum An. MCCXCIII. perducendo, ſcribens, hæc addidit: “ Sed milites Epiſcopi Baſil. violenter ſcultetum eripiunt, & in „ caſtrum *Schwarzenburg* transferunt . . . ab Epiſcopo Baſil. Scultetum Rex poſtulat: „ Epiſcopus dare recuſat &c. An. MCCCI. Epiſcopus Johannem de Wartenfels advocatum Scbwarzenburgo caſtro præfecit, eumque pacis publicæ in Alſatia deſignavit cuſtodem. (e) An. MCCCXCVI. Weuceslaus Imp. caſtrum *Schwarzenberg* in valle Monaſterienſi, (f) cum aliis bonis prope Mulbuſium, & vectigali vici Kembs, uec non parte tributi Judæorum in Baſilea, poſt Burcardi Mouachi de Landscron obitum, Bertramo de Vilwill, Wilhelmo de Erlbach, Bernhardo de Webelnbeim & Jo. Bedero de Spira contulit, ſed absque ullo, uti videtur, effectu. Remanſit enim caſtrum hoc penes Eccleſiam Baſilienſem, cujus Epiſcopus Humbertus id Begeris de Geiſpolsheim An. MCCCCII. in feudum tradidit; à quibus novennio poſt Ludovici Palatini, Advocati provincialis, clientelæ ſubjectum. Ludovicus An. MCCCCXIV. eidem quendam ſuorum præfecit. (g) Jacobus Begerus, Johannis filius, dives opum, Au. MCCCCXCVI. impenſis decem millibus aureorum illud ſplendide reſtituit, plurimumque temporis in eo transegit. (h) Begeriæ gentis inſignia in ruderibus caſtri adhuc comparent. An. MDXII. diſſidia inter Jacohum Begerum equitem, Abbatem & civitatem Monaſterienſem, definitis Schwarzenburgicæ ditionis limitibus, per arbitros compoſita fuut. Mortuis Begeris ad plebejas familias hoc feudum deſcendit, iu quo Gualterius, ſupremi Alſatiæ ſenatus Procurator Regius, Petro Schœrio An. MDCLXX. ſucceſſit. Hujus filius denique caſtrum cum monte, quem Abbates, ut vetus eccleſiæ ſuæ patrimonium, toties petierant, Abbatiæ Monaſterienſi anno ſeculi hujus vigeſimo quinto vendidit. Turris major, qua clericos, criminis reos, olim incluſos fuiſſe, Berlerus (i) memorat, paucis abhinc annis concidit. Aliud caſtrum *Schwarzenberg* trans Rhenum prope Hochbergam, quod feudum ejusdem uominis familiæ fuit Auſtriacum.

§. CCCCXCV.

Daugendorf &c.

Abbatia Neoburgenſis quatuor poſſidet vicos. *Daugendorf*, qui in ipſius Abbatiæ agro ſitus. Prædium hujus loci, cui jus patronatus deinde acceſſit, Hugo, Dagisburgenſis Comes, Neoburgenſihus donavit. *Grangiam Tochendorf* Alexauder III. & Inuocentius III. Papæ inter illorum hona recenſent. Waltherus de Valckeuſteiu & fratres ejus “ feodum ſuum integraliter, quod in villa & in banno *Douchindorf* ab Imperio „ tenuerunt, „ Abbatiæ pro 80. marcis circa An. *MCCXXXVII.* indulgente Cæſare vendiderunt. Abbatia judicium heic hahuit, à Sigismundo Imp. An. *MCCCCXVII.* confirmatum.

Dunnenheim,

(z) Vid. ſupra pag. 271. in *Ichtersheim.*

(a) E familia iſta Ortenaviæ, non Alſatica, Waltheri de Geroldseck, Epiſcopi tum Argent. agnatum fuiſſe, ex inſignibus, in caſtro adhuc conſpicuis, colligimus.

(b) Charta Gerhardi Abbatis novo huic operi oppoſita, in biblioth. Abbatiæ Monaſt.

(c) Vide ſupra pag. 118. fin.

(d) Urstis. *Scriptor.* Tom. II. pag. 52.

(e) Inſtrumentum apud Obrecht *Academ.* pag. 335.

(f) *Die veſten Schwartzenberg im Munſtertal gelegen mit ſeinen zugehorungen.* Charta autogr. in tabulario Colmar.

(g) Ex tabular. Electoris Palat.

(h) Berler. *Chron. Mſ.* fol. 374. Vidit hic Jacobi epitaphium, rei teſtem, in capella caſtri, divæ Annæ dicata.

(i) *Chron Mſ.* loco cit. unde turris dicta *Pfaffenthurn.*

Dunnenheim Heinricus VI. Imp. ex Landgravialibus bonis Abbatiæ donavit. (*l*) *Grangiam Tunnenheim* tamen Alexander III. jam An. *MCLXXVII.* ei adſcribit; quam Carolus IV. *curtem* & Sigismundus *hove* in ſuis literis appellant.

Uhrveiler & *Nider-Altorf* Henricus de Halwingen, Scultetus Imperialis Hagenoæ, qui utriusque vici advocatiam ab Imperio tenebat, cum omne jure ſuo An. *MCCCXXXVII.* Neoburgenſibus tradidit, Ludovici Bavari ad boc nactus conſenſum. Carolus IV. eandem advocatiæ villarum *Ulvvibre* & *Altdorf* donationem An. *MCCCLVI.* confirmavit.

S. Johann & *Eckardsvveiler* duo ſunt prope Tabernas Alſaticas vici, ad Abbatiam Johanneam, à qua prior vicus nomen & originem accepit, ſpectantes. Poſteriorem Abbatia An. *MDCCXXVIII.* ab Epiſcopo Argent. pro Sombova accepit. (*m*) Epiſcopi locum, inter Wangios, Hobenfelſios, Reipolskirchios, diviſum, An. *MCCCCXCV.* & ſequentibus coemerunt per partes. S. Johann &c.

§. CCCCXCVI.

Veſſenheim cis Kocherſpergam vici Barones à Schellenberg, illuſtris Sneviæ familia, poſt Truchſeſſios à Rbeinfelden ſeculo ſuperiore potiti ſunt. Maria Anna, gentis ſuæ poſtrema, Ferdinando Ludovico, Waldpurgo-Wolfeggiano Comiti, An. MDCC. nupſit, allodium hoc Kloeckleris de Muncbenſtein venditura; unde alia venditione ad Capitulum majus Argent. An. MDCCXIX. pervenit. An. MDCXVI. vicus hic parochum Auguſt. Conſ. habuerat, ad Catholica dein ſacra rediturus. Ejusdem nominis vicus in Alſatia ſuperiore prope Nambshemium, qui Ordinis Teutonici dominio ſubeſt. (*n*) Veſſenheim.

Eckbolzheim, vicus non mediocris ad Bruſcam, prope Carthuſiam Argent. cujus proprietas & jurisdictio ad Capitulum Argent. Tbomanum ab antiquo ſpectat. Dagobertus II. Florentio Epiſcopo, Florentius fratribus Scotis, popularibus ſuis, apud D. Tbomam Argentinæ collectis, dediſſe memoratur. (*o*) Sec. X. Ruthardus Epiſcopus jus decimarum & ſervitiorum cum curte una in *Ekkiboldesbeim marca* Eccleſiæ Thomanæ donavit. An. MCLXIII. Fridericus I. Imp. " curiam & alias curtes cum banno, " manſis, molendino & piſcatione, pratis & nemoribus in Eggeboldesheim " eidem confirmavit Eccleſiæ. Quanquam autem bannum, adeoque jurisdictionem ſec. XII. jam habuerit Capitulum, nobiles tamen de Girbaden advocatiam villæ *Eckebolzbeim* ab Epiſcopo ſeculo XV. tenuerunt in ſeudum. (*p*) Girbadenſibus Uttenhemii atque Mulnbemii ſucceſſerunt; quibus Capitulum cum ſeſe opponeret, ad Epiſcopum & Capitulum majus, tanquam ad arbitros, utraque pars provocavit. Hi laudo ſuo non plenam modo vici proprietatem adjudicarunt Thomanis; ſed & ab omni, quam Henricus de Mulnheim tum ſibi vindicaverat, advocatia, imo & ab omni Epiſcopi & ejus ſucceſſorum petito, vicum pronuntiarunt immunem. (*q*) Eckbolzheimenſes quum An. MCCCCLXXXII. civitatis Argentinenſis ſe ſubmiſiſſent tuitioni, Senatus, ſatisfacturus Capitulo, paulo poſt eidem renuntiavit, aperte declarans, vicanos ſine conſenſu Capituli protectorem nullibi quærere debere. Eckbolzheim.

§. CCCCXCVII.

Wangen, oppidulum cum caſtro inter Marlejam Weſthofiumque ſitum, S. Stephani Abbatiæ Argent. paret. (*r*) Caſtrum & oppidi mœnia An. MCCCLXXV. jam conſtructa fuerunt. Angli loco ſtratagemate capto, incolas male tractarunt, caſtro tamen non ſunt potiti. (*s*) Utrumque Galli, quos Armaniacos vocant, primo impetu repulſi, deditione incolarum An. MCCCCXLIV. occupaverunt; (*t*) quos brevi poſt Argentinenſes in oppido aggreſſi ſunt. Tum vero oppiduli magna pars fuit combuſta; Armaniaci enim incluſerunt ſe caſtro. (*u*) Locum hunc, quo fato ignoro, S. Stephani Abbatia plane amiſerat, ita ut Burckardo de Hobenburg & Werlino Stabel ſec. XIV. jure uxorio fuerit ſubjectus. Werlinus ſemiſſem ſuum Eccleſiæ Argent. à qua Wangenſes Wangen

(*l*) Vid. ſupra pag. 128. §. CCXVII.
(*m*) Conf. ſupra pag. 138. §. CCXXXVII.
(*n*) De quo vid. Tom. I. pag. 721. §. CCXIII.
(*o*) *Liber ſalicus* antiquus *Eccleſiæ Thomanæ* lit. A. fol. 376. *Rotulus Curia domin. Eckbolsh.* ſec. XIV.
(*p*) Vid. ſupra pag. 167. §. CCXC.
(*q*) Laudum hoc datum eſt Dachſteinii die lunæ poſt dominicam exaudi An. MCCCCLI.
(*r*) Conf. Tom. I. pag. 710.
(*s*) Koenigshov. Cap. V. §. CLII.
(*t*) Schilter ad *Kœnigsh.* pag. 921. & 1005.
(*u*) Ibidem pag. 929.

Digitized by Google

nobiles caſtrum pridem tenebant, (*x*) circa An. MCCCLXXII. in feudum obtulit, poſt ejus deceſſum, quod erat improlis, inveſtiente Epiſcopo ad Ochſenſteinenſes tranſiturum. Hohenburgicam partem Hartungus de Wangen heres accepit, eamque directo Abbatiæ San-Stephaniæ dominio ſubjecit. Hac Ochſenſteinenſes quoque An. MCCCCXIX. potiti, (*y*) totum oppidum deinceps An. MCCCCLXIII. ab eadem Abbatia in feudum receperunt, (*z*) ad quam ſubſecuto vaſallorum interitu mox rediit. (*a*) Sculteti majoris officium Nicolao Bockio in feudum obtigit An. MCCCCLXXXIV. Caſtrum, quod Wangenſes ſervaverant, ſub Eraſmo Epiſcopo eidem Abbatiæ An. MDLXVI. venditum. Eccleſia parochialis, An. MCCXIV. extructa, (*b*) Lutheraniſmum admiſit, cum San-Stephaniana Argentinæ Abbatia eundem admiſiſſet. Prope Wangam viculus *Schanlitt*, cujus ager ſupereſt, proprium familiæ Argentinenſis olim nomen, (*c*) pridem interiit.

Belheim. *Beblenheim*, ad Wangios, Holzapfeliorum heredes, ſeculo ſuperiore quoque translatus, per eosdem Eccleſiæ S. Stephani Argent. An. MDCCXXVII. venditus eſt. *Belheim* inter Comitiæ Imperialis vicos ſec. XIV. occurrit. (*d*)

Rietſels. Præter Veſſenhemium, Alſatiæ ſup. vicum, quem indicavimus, (*e*) Ordini quoque Teutonico competit vicus *Rietſels*, haud procul Weiſſenburgo cis Luteram ſitus; cujus urbis Præceptoriæ per Emiconem, Leiningæ Comitem, An. MDLXXI. una cum caſtro venditus eſt. (*f*) Anſelmus de Batzendorf, dictus de Blumenſtein, eundem locum cum advocatia atque judiciis Henrico Sulzenſi de Fleckenſtein An. MCCCL. vendiderat. (*g*) Per Fleckenſteinios ad Leiningenſes devenit.

CIVITATUM LIBERARUM DOMINIA.

§. CCCCXCVIII.

Non omnes, pleræque tamen, Alſatiæ civitates liberæ, quæ Imperiales dicebantur, vel oppida, vel caſtra, vel vicos villasque; imo Argentoratus atque Colmaria Dynaſtias integras, quas in Dynaſtiarum ſerie deſcripſimus, (*h*) poſſident. Sunt, quæ, ut Monaſterienſis, vicos quidem, at civitati non ſubditos, habent.

Argentinenſia. Argentinenſi civitati, præter Barrenſem, Waſſelnhemianam & Marlejenſem Dynaſtias, proximiores aliquot vici parent; qui Præfecturam componunt peculiarem, ante permutationem, cum Klinglinis factam, ab Illkircha, nunc à Dorolshemio, nuncupatam.

Illkirch. *Illkirch* (*i*) vetus Eccleſiæ Thomanæ membrana, unde Eberhardum Comitem ſeculo X. ei præfuiſſe patet, *Illachirecha* latine reddit. (*l*) Vicus Imperialis fuit, pignoris nomine civitati Argent. ſubditus. Rudolfus I. Imp. Illkircham & Illwickershemium vicos An. *MCCLXXXVIII.* Nicolao Sculteto oppigneravit, quos cum Grafenſtadio redimendos Michael Rulenderlin à Ludovico Bavaro An. *MCCCXXV.* & Jo. Erbius eques à Carolo IV. An. *MCCCLXIX.* obtinuerunt. Zornii cum inter poſſeſſores eorum tum eſſent, Erbio cedere nolentes, inſigne pecuniæ augmentum dederunt Cæſari. Jura omnium Sigismundus Imp. in unum Nic. Zornium de Bulach An. *MCCCCXV.* congeſſit; ſed nec Erbii jam Zorniis, cum quibus tria hæc loca habebant communia, cedere voluerunt. Sigismundus ea triennio poſt in civitatem Argent. pro novies mille florenis, quibus bis mille & ſexcenti dein additi, tranſtulit, non ſine magnis impenſis atque difficultatibus, auctoritate Imperiali tandem ſublatis, à Zorniis Erbiisque reluenda.

Illkirchæ

(*x*) In Cod. membr. feudor. Eccleſiæ Argent. ſec. XIV. legitur: „ Heinricus miles de Wangen „ habet tertiam partem in caſtro Wangen, item „ communem libertatem, quæ vulgo dicitur *genog*, „ de hominibus domine noſtre verſus Wangen. „ Peregrinus de Wangen habet duas partes caſtri de „ *Wangen*, & omnia bona ſua apud Mutzicke.

(*y*) Hrazoo. Lib. V. pag. 58.

(*z*) Teſtibus literis inveſtituræ An. MCCCCLXIII.

(*a*) Hrazoo. Lib. III. pag. 26.

(*b*) Teſte inſcriptione, ſupra portam turris conſpicua.

(*c*) Nicolaus Schanlitt An. MCCCCXXIII. conſul fuit Argentinenſis.

(*d*) Vid. ſupra pag. 293. §. CCCXLVII.

(*e*) Pag. præced.

(*f*) *Recueil d'Ordonnances d'Alſace* Tom. I. pag. 111.

(*g*) Chartular. Fleckenſtein. ſec. XIV.

(*h*) Argentinenſis civitatis Dynaſtias tres vid. pag. 207. ſqq. Landſpurgenſem Colmariæ Dynaſtiam pag. 103. & oppidum S. Crucis pag. 89.

(*i*) Vox denotat *Eccleſiam ad Ellum*, quæ vico condendo dedit occaſionem. Conf. Tom. I. pag. 725. §. CCXXVI.

(*l*) Conf. ſupra pag. 192. §. CCCXLVII.

Illkirchæ duo caſtella fuerunt, quæ *Illhauſen* & *Niderburg* dicebantur. Prius ad Ellum hodieque ſubſiſtit, cum An. *MCCCCXXVIII.* quo ab Argentinenſibus everſum eſt, ad Kageneckios, ſec. XVI. ad Wurmſeros, (*m*) inde ad Botzhemios, Dietrichios ſpectaſſet, denique ad Klinglinos, antequam hi vicum acciperent, tranſivit. Molendinum ſupra caſtellum, quod feudum Badenſe, Illburg vocatur. Alterum caſtellum, quod verſus Argentoratum ad vici introitum erat, An. *MDCXIII.* Johannes Zimmerer, poſteaque Eduardus S. Aubin, Metis verſatus uterque, poſſederant.

Grafenſtaden, vicus minor, parochiæ prioris junctus, pontone (*n*) olim, nunc ponte, quo Ellus trajicitur, inſtructus. Pontonis jura cum vico per Imperatores oppignerata fuerunt. Civitas Argent. An. *MDCCXXXV.* Illkircham & Grafenſtadium commutans cum vico Hoenheim, (*o*) vectigalia ſibi ſervavit. Commutationis auctor Joſephus Klinglinus, Regius tum Prætor, Hoenhemii poſſeſſor. Vicus hic autem feudum Argentinenſis Eccleſiæ cum fuerit, vinculum feudale ad illos duos translatum eſt. Grafenſtaden.

§. CCCCXCIX.

Illwickersheim, primitus *Wickersheim*, deinceps à S. Oſwaldi fonte, ad quem peregrinationes ſacræ fiebant, *S. Oſwald* appellatus, in altera Elli ripa ſedet, quæ Illkirchæ oppoſita. Illwickersheim. An. *MCCXXVI.* Henricus Rex, Friderici II. Imp. filius, Bertholdo I. Epiſcopo Argent. "*Caſtrum Wickersheim* cum ſuis omnibus pertinentiis titulo pignoris „ obligavit, ſub ea forma, quod idem Epiſcopus præfatum caſtrum fratribus de „ Hohenſtein, Henrico & Alberto, medio tempore cuſtodiendum commendare tenetur. (*p*) An. *MCCXLVI.* Henricus, Epiſcopus Argent. adverſus Conradum IV. Regem Rom. inſurgens, "firmiſſima & nobiliſſima duo caſtra (*Wickersheim*) & *Kronenburg*, funditus „ deſtruxit. „ (*q*) Idem ut faceret, Henricus Anti-Cæſar, Thuringiæ Landgravius, civitati Argent. mandaverat, cui gravia ex Wickershemio damna inferri audierat. Res, poſſeſſiones & jura, ad caſtrum *Wickersheim* pertinentia, Henricus hic Sygelino Bilde & Goſſelino, militibus Argent. pro ducentis, quas eis præmii loco promiſerat, marcis argenti An. *MCCXLVI.* oppigneravit. (*r*) Ab eo itaque tempore caſtrum Imperiale nullum hic fuit. Curiam in Wickersheim Rudolfus I. & Albertus I. Impp. ſtrenuo viro, Voltzoni de Hochfelden; piſcinam Adolfus Naſſovius An. *MCCXCIII.* Johanni Vogtio, civi Argent. pignori dederunt. Everſo Imperiali caſtro duo minora ſequentibus ſeculis Wickershemii fuerunt extructa. Alterum civitas Argent. Jo. Paulo Muegio An. *MDCX.* vendidit; unde per Muegios An. *MDCLXXXIV.* ad Bockios nobiles devenit. Alterum civium quorundam Argentinenſium peculium fuit. An. *MDCLXXXVIII.* mares in hoc vico ad Catholica ſacra redierunt; refragantibus feminis.

Tres, quos memoravimus, vicos Illkircham, Grafenſtadium & Illwickershemium, Ferdinandus II. Imp. An. MDCXXX. vicies mille flor. redemturus, rei perficiendæ curam Jo. Georgio Biegeiſen, Epiſcopatus Argent. Cancellario, commiſit. Arguerat Argentinenſes Cæſar, Cæſaream ut reluitionem ſub Rudolfo II. averterent, ipſos Electori Palatino, qui Imperii pignora redimendi jus habuerat, obtuliſſe hos vicos. Reſponderunt Argentinenſes d. 28. Jan. MDCXXXI. nullum ſibi cum Rudolpho II. multo minus cum Palatino, hac de re negotium interceſſiſſe; unde Imperatorem amplius inſtitiſſe non reperio.

§. D.

Dorolsheim, *Dorlisheim*, (*s*) vicus prope Molshemium inſignis, cui murus circumductus fuit & foſſa, à Metenſi, uti videtur, ad Argent. Epiſcopatum, inde jure allodii ad varias gentes, nobiles atque plebejas, denique ad civitatem Argent. pervenit. Dorolsheim. Hoſpitale juxta villam *Thoroholtſe* Richerius (*ſ*) memorat. Metenſis Epiſcopatus pignus Dorolshemium erat An. MCCXXXIX. quadringentis libris Metenſibus redimendum. (*t*) An. MCCLXII. Argentinenſes cum aliis Epiſcopi ſui locis Dorolshe-

(*m*) Herzog. Lib. III. pag. 13.
(*n*) *Das Fahr*, trajectus.
(*o*) De quo pag. 171. §. CCXCVII.
(*p*) Liber ſal. Capituli maj. Argent.
(*q*) Anonymi *fragment. hiſtor.* apud Urstis. pag. 92. Koenigshov. pag. 116. & 316.

(*r*) Chartæ ap. Wencker. *Apparat. Archivor.* pag. 164. n. V. VI.
(*s*) Conf. Tom. I. pag. 720. §. CCVIII.
(*ſ*) *Chron. Senon.* Lib. V. Cap. XV.
(*t*) Inventar. chartarum Cancellariæ Vicenſis juſſu regio An. MDCXXXIV. factum.

mium vaſtarunt, (*u*) ignari tum, vicum hunc poſt aliquot ſecula ad ſe iri translatum. Tranſlationis initium An MCCCCXCV. factum eſt; finis An. MDCCXXVII. in tot enim partes ille diviſus erat, ut duorum ſeculorum & amplius decurſu vix totus potuerit acqniri. (*v*) Patronatus ac decimarum jus ab Altæ ſilvæ (*w*) monaſterio An. MDLXXVI. civitati Argent. quoque venditum. Trientem decimarum Henricus Burggravius de Dorolzheim ab Eccleſia Metenſi An. MCCCLXIII. in feudum tenuerat, de quo Hohenſteinii, (*x*) Ramſteinii, Landſpergenſes atque Wurmſeri, deinceps inveſtiti fuerunt. An. MDXCII. Lotharingicæ Caroli Card. & Epiſcopi Argent. auxiliares copiæ Dorolshemium combuſſerunt. Maxima incolarum pars Roshemium tum fugerat. (*y*)

§. DI.

Schiltigheim.

Schiltigheim, (*z*) proximus Argentorato vicus, oblongus & præſtans; cum quo alii duo, *Boteburg* & *Adelshofen*, coaluerunt. De priore, quem Lotharii Jmp. diploma, S. Stephani Abbatiæ datum, An. DCCCXLV. jam memorat, Wernerus Epiſcopus Argent. An. MV. ſcribit: " villa nuncupata *Boteburg*, (*a*) & in nova transpoſitione „ *Schiltencheim*; „ unde apparet, illum paulo ante Schiltighemio fuiſſe inſertum. Adelshofium in Eccleſiæ Thomanæ, cui curia dominica, Adelochi Epiſcopi donum, hic competit, chartis antiquis *Adelnobeshoven*, *Adelharteshoven*, *Adulhartshoven*, *Adrazhoven*, ſcribitur; cum quibus & tabularii Epiſcopalis documenta conſpirant. *Villam Adrotzhoven* Reinboldus de Schœnecke & fratres ejus; (*b*) advocatiam curiæ dominicæ in *Adelhartzhoven* Johannes dictus Schwarber, miles Argent. ab Eccleſia Argent. ſeculo XIV. in feudum tennerunt. (*c*) In Friderici Epiſcopi cum civitate Argent. bello An. MCCCXCII. viculus hic una cum Kœnigshova deſtructus fuit; revixit tamen & initio ſeculi XVI. demum cum Schiltighemio coaluit. Schiltighemium, caſtrum & vicum, Petrus Voelſchius civitati Argentinenſi An. MDI. ut allodium vendidit. Quinqnennio poſt ſculteti ſuperioris officium eidem civitati venditum eſt. Caſtrum *Hegle* & vicum *Adelshofen*, Schiltighemium inter & Biſchofshemium ſitos, qni ab Uttenhemiis per varias mutationes ad Zornios alioſque devenerant, partim An. MDII. partim ſexennio poſt, quadringentis & decem aureis coemit civitas, præſtandis quibusdam oneribus ſimul devincta. Caſtellum in Schiltigheim, ad Flachios pertinens, An. MDCLXXVI. ab Argentinenſibus, ne bello ſibi noceret, everſum eſt. *Hegle*, ad cives quoſdam privatos, Heuſios, Langios, Geigeros redux, An. MDCXC. pariter ſolo æquatum.

Ittenheim &c.

Ittenheim & *Handſchuheim* vicos Jacobus Beger de Bleyburg nomine pupillæ ſuæ, Melchioris Begeri de Geiſpolzheim filiæ, conſenſu agnatorum, Reipublicæ Argent. An. MDVII. vendidit. Parochum qnisqne ſuum, ſcultetum ambo communem ſæpiſſime habuerunt. *Nider-Hausbergen*, vicus à ſeculo X. jam notus, (*d*) Imperialis olim & multis privilegiis ornatus, à Quæſtura civitatis immediate regitur, cujus tutelam ſponte ſua An. MCCCCLXXXIX. ſubiit.

§. DII.

Hagenoenſia.

Urbis Hagenoenſis, qnæ poſt Argentoratum primaria, dominium duos complectitur vicos: *Kaltenhauſen*, qui in ipſo urbis agro ad Motram ortus, parochum haud ita pridem accepit peculiarem. *Schirrieth*, vulgo *Schirein*, recens quoque, uti Schirhofium vicinum, vicus, antea villa, ſuo à triginta circiter annis paſtore gaudet. *Harthauſen* viculus ad Hagenoenſium hoſpitale ſpectat. Prædium Harthuſen cum capella curiali & decimis Hartmannus quidam ſacerdos, ex familia Comitis Petri de Lucelburg, Eccleſiæ Argent. donavit, ſed inconſultis ſuis heredibus, qui defuncto Hartmanno poſſeſſionem ejus adituri & ipſi inter ſe colliſi ſunt; unde prædium hoc, deſertum & incultum, conſentiente Præſule Argent. Neoburgenſi Abbatiæ An. MCCIX. traditum eſt. (*e*)

§. DIII.

(*u*) Koenigshov. pag. 253. §. LVII.

(*v*) An. MCCCCXCV. Urſula Wilhlmmia; ſeptennio poſt Johannes de Mittelhauſen; An. MDIV. Jacobus Zur Megde, duodecimam quisque; An. MDLVI. Nicolaus Werlinus quartam; Capitulum S. Petri Junioris; Cœnobium S. Arbogaſti; Johannes Nagel de Kœnigſpach; Burcardus de Eichelberg, minores ſinguli particulas vici hujus civitati Argent. vendiderunt. Reſtabat duodecima pars una, è Widiis in Weilandios translata; quam Franciſca Salome Weilandia, Phil. Guſtavi Fabri vidua, An. MDCCXXVII. denique civitati eidem tradidit.

(*w*) Germ. *Hohenforſt*, Gall. *Haute Seille*, in Lotharingia.

(*x*) Hi parte quoque decimæ vini in *Altenburg*, monte vitifero Dorolshemiano, Eccleſiæ Argent. beneficio ſec. XIV. gaudebant.

(*y*) *Statt Strasburg gegen Erklærung* 46.

(*z*) Conf. Tom. I. pag. 732. ubi *Skitingshoubel* appellatur.

(*a*) Ita nos; Schilter. *ad Kœnigshov.* pag. 535. habet *Boteburn*.

(*b*) Vide ſupra pag. 168. §. CCXCI.

(*c*) Codex membr. redituum & feudor. Epiſcopi Argent. ſec. XIV.

(*d*) Vid. ſupra pag. 261.

(*e*) Charta tabularii Neoburg.

§. DIII.

Kinsheim, veteres *Künigsheim*, lat. *Regis villa*, qualis etiam fuit, dixere. Villam Seleſtadienſia.
Kunigesheim in pago Heliſacenſi Lotharius Imp. Hercangario Comiti An. DCCCXLIV. donavit. (*f*) Rudolfus I. Imp. " villam *Kuningisheim* cum hominibus & pertinentiis „ univerſis, illis duntaxat exceptis, quæ in eadem villa aliis obligata, Hartmanno „ & Egilolfo fratribus de Ratzenhuſen pro centum quinquaginta marcis argenti, in „ noſtris ac Imperii uſus expoſitis „ An. MCCLXXXVI. XIV. Cal. Junii, ante Luterburgum cum eſſet, oppigneravit. Ludovicus Bav. non redimendi tantum loci hujus poteſtatem, ſed ipſam ejus proprietatem civitati Seleſtadienſi An. MCCCXXXVIII. donavit. Tum vero præter Rathſamhauſios, Murnharti, Windeckii aliique, quibus ſatisfactum omnibus, hujus participes fuerunt pignoris. Ludovici donationem Carolus IV. An. MCCCXLVII. confirmavit. Sculteti conſtituendi jus, quod penes Abbatiam Andlavienſem fuerat, Seleſtadienſes mille & quingentis florenis An. MDXXXIV. compararunt. Abbatiæ iſti Carolus Craſſus " curtem nomine *Cunigesheim* cum omnibus „ adjacentiis „ tradidit. (*g*) Sed & Senonienſis Abbatia curiam in *Kunigesheim* habuit; quæ Hybelungo, Philippi de Razenhuſen procuratori, An. MCCLXXIV. Seleſtadii in feudum data. Advocatus de *Cunigesheim*, Waltherus de Stete, plura in agro hujus vici bona, legitimi Domini ſui Egelolfi de Razenhuſen conſenſu, Senonienſibus An. MCCXCIX. vendidit. (*h*) Kinshemio caſtrum cognomine imminet, quod Johannes de Hadſtatt & uxor ejus cum vineis, ſilvis, hortis & pratis, Seleſtadienſi quoque civitati An. MCCCCXCII. venum dederunt. Hujus dominium utile cum multis in vico juribus Wilhelmus à Gollen, de civitate ſua præclare meritus, An. MDCXLIX. die 3. Nov. pro tribus millibus aureorum accepit; ea conditione, ut arcem, quæ bello tricennali ruinam paſſa, reficeret, ipſiusque poſteri mares, legitime nati, quibus de perpetua beneficii hujus uſu cautum, ubi defecerint, centum & uno tantum annis penes filias earumque heredes illud maneret. Poſtremus marium An. MDCCIV. d. 8. Sept. obiit, tumque ad primi acquirentis proneptem, Marchioni de Broc nuptam, Kinshemium tranſiit; poſt completos, à maſculæ ſtirpis interitu, centum & unum annos, ex ſupremi Alſatiæ ſenatus ſententia, An. MDCCL. lata, ad Seleſtadienſes rediturum. Ad eandem civitatem vicus deſtructus *Burner*, Henrici VII. Imp. donum, de quo infra, ſpectaverat.

§. DIV.

Kagenfels, vetus in valle Clingenſi retro Ehnheimenſem, ad quam pertinet, civi- Ehnheimenſia.
tatem caſtrum, à Kagenia gente nomen accepiſſe videtur. In Rudolfi I. Imp. charta An. MCCLXXXV. *Kagenburgum*, caſtrum & ſilvam, à civitate iſta Alberto Kagen pro annuo cenſu traditum fuiſſe legimus. An. MCCCX. Hohenſteinii milites Kagenfelſam poſſidebant, ab Eccleſia Argent. eam recepturi deinceps in feudum. His Ganerbiorum forſan more Fridericus Stahel à Weſthofen acceſſit; quem Ehnheimenſes An. MCCCXC. ceperunt cum arce, ſuaque in poteſtate diu ſervarunt. Hohenſteiniis vicinæ ſilvæ uſum, ab Ehnheimenſibus negatum, ad reficiendum caſtrum Stephanus, Palatinus Comes, An. MCCCCXXX. addixit. (*i*) Succeſſores eorum Uttenhemii ad Ramſtein fuere, à quibus Kagenfelſa Lucæ Viſchbeckio, dicto *Zeckli*, Dynaſtiæ Villerenſi præfecto, vendita. Viſchbeckius jus ſuum in civitatem Ehnheimenſem pro ducentis ſupra quinque mille florenis An. MDLXIII. tranſtulit, priſtino tamen Eccleſiæ Argent. feudali nexu adhuc manente.

Bernhardsweiler, vulgo *Bertſchweiler*, à quo alius ejuſdem nominis vicus duabus leucis diſtat, (*l*) Rudolfus I. Imp. Walthero de Girbaden pro centum marcis An. MCCLXXVI. Ludovicus Bav. Ehnheimenſi civitati An. MCCCXXX. Carolus IV. Hartungo de Wangen An. MCCCXLVIII. oppignerarunt. Anno vero ſequenti Carolus vicum hunc pro centum & quinquaginta marcarum pretio Ehnheimenſibus reddi voluit, eisque ut vici incolæ præſtarent obſequium, Johannes de Vinſtingen, provincialis Alſatiæ advocatus, curavit. Oppigneratio hæc & transactione cum Hartungo de Wangen An. MCCCLIV. & Wenceslai, Sigismundi, Friderici IV. Impp. chartis firmata eſt.

§. DV.

(*f*) Chartular. vetus Andlav. fol. 28. Conf. Tom. I. pag. 708.

(*g*) Statuta Abbatiæ Andlavienſis ante ſec. XII. condita.

(*h*) Chartæ Senonienſes.

(*i*) Tabular. Rathſamhauſ.

(*l*) Vid. ſupra pag. 259. initio.

§. DV.

Weiſſenburg.

Weiſſenburgenſis civitas duos hodie vicos, olim quinque, ſupra jam indicatos, (*m*) inter poſſeſſiones ſuas numerat: *Schvveigen* & *VVeiler*, qui parochiæ S. Michaelis in civitate adſcripti. Prior tamen templum habet peculiare.

§. DVI.

Landavienſia.

Landavienſi civitati tres ſubjecti ſunt vici. *Nuſsdorff*, uno ab urbe trans Queicham lapide; ubi nobilis quædam Bertradis cum fratre, filiis ſuis atque cognatis Eccleſiæ Argent. miniſterialis An. MCCVIII. declarata eſt, Bertoldus & Heinricus de Scharpfenberg fratres cum eam miniſterialem ſuam eſſe voluiſſent. (*n*) Incolas vici Johannes de Heydeck, Madenburgenſis Dynaſtiæ poſſeſſor, ab angariis, in caſtro Madenburg præſtandis, quod nimis ab eo remoti eſſent, pro quinquaginta florenis An. MCCCCXCVIII. liberos pronuntiavit. Conradus de Heydeck vicum hunc omnem civitati Landavienſi, quod jam ſupra annotavi, (*o*) pro ter mille florenis An. MDVIII. vendidit. Emico, Leiningenſis Comes, Spirenſis Eccleſiæ feudum ſuique Comitatus partem illum fuiſſe aſſerens, ducentos quoque florenos à Landavienſibus, vexationem metuentibus, accepit. Homines proprios in eo plures Elector Palatinus & Epiſcopus Spirenſis habuere. *Queichheim* civitas Landavienſis An. MCCCCLXV. in viginti annos Epiſcopo Spirenſi oppigneravit. Reluitio tamen nonniſi An. MDLVIII. facta. Friderici, Electoris Palat. clientelam ille ſubiit An. MCCCCLXIV. *Danheim* Adolfi Imp. donatione An. MCCXCII. quo curia tantum fuerat, Landaviæ acceſſit. In ſingulis his vicis Auguſtanæ Confeſſ. parochus. Advocatus eorum Conſul civitatis regens, olim ſenator atque ſcabinus.

Briſacenſe.

Biesheim Alſatiæ ſuperioris è regione veteris Briſaci, ad quod ſpectat, vicus præſtans, ubi prioratus vel præpoſitura S. Johannis erat, à S. Albani prioratu Baſilienſi Ord. Cluniacenſis pendens; in cujus bonis recenſendis eccleſiam de *Buſsesheim* Fridericus I. Imp. An. MCLII. & Henricus, præſul Baſil. An. MCLXXX. primam poſuerunt. Reinerus prior de Buſesheim, in Ortliebi, Epiſcopi Baſil. charta An. MCLIV. teſtis occurrit. Baſilienſes, Cœnobio S. Albani potiti, prioratum hunc Biesheimenſem Briſacenſi civitati pro trecentis & octoginta flor. An. MDLIII. vendiderunt. Epiſcopum Baſil. caſtrum in Buſesheim An. MCCLXXIII. ædificaſſe, ANNALES COLMAR. nos docent.

LOTHARINGICÆ IN ALSATIA TERRÆ.

§. DVII.

Lotharingiæ Duces, ex Alſatia ducentes originem, patrimoniales in ea terras ab antiquo poſſederunt. Has, in Vogeſo adque ejus radices Alſaticas ſitas, Lotharingia contermina ſibi ita vindicavit, ut fere nullus earum cum Alſatia nexus remaneret. Illa itaque ditionis ſuæ verſus ortum augmenta Etichonidis noſtris Alſatis, ad Lotharienſem Ducatum ſeculo XI. promotis, unice debet. Vallis Leberia ac Dynaſtia Bitenſis, quæ in Alſatiam excurrit, ut & alia quædam loca, Alſatiæ nobilibus in feudum collata, hæc augmenta componunt; de quibus ſingulis nonnulla ſubjungo.

Leberia vallis.

Non omnis Leberia vallis Lotharingici juris eſt; pars ejus ad Dynaſtiam Rappoltſteinenſem refertur. (*p*) Ab hac rivulus *Liverſel*, è S. Deodati montibus deſcendens, partem Lotharingicam ſeparat. Limes dein per S. Mariæ Fanum juxta Lebraham, (*q*) usque ad S. Blaſii vicum, procedens, aliumque hinc rivulum, (*r*) qui paulo inferius cum Lebraha miſcetur, trans Lebraham ſecutus, omnem cis & trans amnem hunc vallem, una cum S. Hippoliti oppido, Lotharingis vindicat.

Ad Lotharingiam ergo pertinet *S. Mariæ Fanum* ex parte, (*s*) in qua caſtellum, quod Jo. Jacobo Saur An. MDCCXXII. in triginta annos locatum, nuperque à Stanislao Rege civitati traditum eſt.

S. Croix,

(*m*) Pag. 176. §. CCCX.
(*n*) Tabular. Epiſcopi Argent.
(*o*) Pag. 174. §. CCCV.
(*p*) De qua vid. pag. 123. §. CCVIII. ſqq.
(*q*) Lebraha, unde valli nomen, ab accolis *Landbach*, rivus provincialis, dicitur. Foſſa provincialis, *Landgraben*, ubi Alſatia inferior incipit, ei paulo ſuperior eſt.
(*r*) Accolis *Iſenbächel*, rivulus ferri, qui in monte *Iſenrein* oritur.
(*s*) Conf. ſupra pag. 124. §. CCIX.

S. Croix, (*t*) ubi arx deſtructa; *Gros-Rumbach* ; *Klein-Rumbach*, prope quem vicum *Eckerich* caſtrum; cujus pars occidentalis Lotharingica, orientalis Rapoltſteinenſis. (*u*) *Steinbach*, *Vrai Coſte* & *Montplaiſir*, villæ; *Musloch* vicus.

Leberau, Gall. *Lievre*, olim *Fulradovillare*; (*x*) cujus Prioratus cum primatiali Nanceji eccleſia nunc junctus eſt, Armaniacos Gallos An. MCCCCXLIV. admiſit hoſpites; unde locus à ſupervenientibus Alſatis paulo poſt incenſus, (*y*) oppidi, quam habuerat, formam amiſit. *Deutſch-Rumbach* vicus, *Hingrie* & *Bois-l'Abbaiſe* villæ, huc quoque pertinent.

§. DVIII.

S. Hipolite, germ. *Sant-Bilt*, olim *Audaldovillare*, (*z*) oppidum Lotharingicum extra vallem Leberiam, ad radices Vogeſi, infra Kunigsburgum caſtrum, ubi in veteris arcis ruinis Leopoldus Dux novam excitavit. Fata hujus oppidi antiquiora alibi (*a*) retulimus; quibus hæc addo: quod Henricus II. Imp. diploma in *S. Hypolito* dederit An. MIII. (*b*) quodque Armaniaci, à civibus bis repulſi, deditione tandem eo potiti ſint An. MCCCCXLIV. (*c*) Domicellum de Commercy cum militibus ſuis relinquentes præſidio. (*d*) Hic oppido incenſo prima anni ſequentis die doloſe diſcedens, Bergheimenſes aliosque vicinos allexit, ut opprimerentur incauti. Armaniacos tamen iidem, qui fugerant, cum Rappoltivillanis reduces, hoc brevi poſt loco ejecerunt. (*e*) Carolus IV. Lotharingiæ Dux, quum pro Imperatore Leopoldo adverſus Galliam ſtaret An. MDCLXXIV. ſuum hic prætorium fixit. (*f*) S. Hippolit. oppidum.

In ipſo autem hoc tractu, præter Lotharingiæ Duces, Prioratus quoque S. Alexandri & S. Hippoliti, quorum advocatiam Lotharius II. Imp. illis confirmavit, (*g*) nec non Eckerichii nobiles, plura quoque bona habuerunt; quibus Lotharingos injuſte potitos eſſe, Abbas S. Dionyſii prope Lutetiam, à quo Prioratus hi pendebant, apud Galliæ Regem ſæpe couqueſtus eſt. Duce Regis literis & per legatos hac de re monito, judicium quidem Nanceji An. MCCCCIV. inſtitutum, ſed Abbatis querelis nequaquam ſatisfactum. (*h*) Aliorum jura.

Viciſſitudines rerum, adverſas & proſperas, quas Lotharingiæ Ducatus & Duces ſuperiore & noſtro ævo experti ſunt, in has quoque Lotharingicas Alſatiæ partes influxiſſe, nemo non, me tacente, intelligit. (*i*) Fata.

§. DIX.

Dynaſtia Bitenſis, (*l*) à caſtro Bitis, *Bitſch*, quod Vogeſo inſidet, nuncupata; verum Gerhardi Etichonidæ, Lotharingiæ Ducum ſatoris, patrimonium, ab omni, quantum novimus, ævo, limites in Alſatiam extendit. Hos Ruthardus, Matthæi Lotharingiæ Ducis, adminiſter, circa ſeculi XII. medium ita deſignavit: « à termino, » qui Salzbrugga Brumsberch, & per deſcenſum rivuli, qui Viſchbach vocatur, uſque » ad Peterlingun; de Peterlingun per aſcenſum ſemitæ uſque ad Wendelesloch, & » per aliud latus in deſcenſu uſque in inferiorem Steinbach, (*m*) & per aſcenſum » rivuli, qui Stainbach vocatur, uſque ad ortum ejusdem rivuli. De fonte vero, » qui Stainbruno vocatur, uſque Nunhoven; (*n*) de Nunhoven autem uſque Hunde- Bitenſis Dynaſtia.

(*t*) Germani *Sant-Crutz* vocant, adeoque ab oppido Alſatiæ ſup. *Heilig Creutz* nomine diſtinguunt. Diſtinctio hæc in veteri jam ſcripto ſec. XV. apud Koenigshov. pag. 943. occurrit.

(*u*) Vid. pag. 123. §. CCVIII.

(*x*) Tom. I. pag. 722. & 737.

(*y*) Monstrelet *Chroniques* Vol. III. ad An. MCCCCXLIV.

(*z*) Tom I. p. 715. §. CXCIV.

(*a*) Pag. 130. ſq.

(*b*) Apud Herrgott *Geneal. Habsb.* Tom. II. num. 156.

(*c*) Schilter ad *Kœnigshov.* pag. 917. & 1003.

(*d*) Ibidem pag. 923.

(*e*) Ibid. pag. 932. & 1012.

(*f*) Calmet *Hiſt. de Lorr.* Tom. III. p. 719.

(*g*) Benoit *Origine de la Maiſon de Lorraine* pag. 216.

(*h*) Felibien *Hiſt. de S. Denys* pag. 321.

(*i*) In conventione memorabili An. MDCCXVIII. d. 21. Jan. inter Galliam & Lotharingiam inita, art. 23. ſcribitur: *Le Roi donnera ordre pour faire remettre inceſſament au Duc la ville de S. Hipolite avec ſes appartenances & dépendances* &c. & art. 27. dicitur: *Sa Maj. ſe deporte des prétenſions mues depuis peu ſur S. Marie aux mines, & le val de Lievre en la partie appellée de Lorraine, ſur la Seigneurie de Tanviller & dépendances*: &c. Rousset *Interêts des Puiſſances de l'Europe* Tom. II. pag. 165.

(*l*) Vulgo *Comitatus* vocatur, quod plura per ſecula poſſeſſores habuit Bipontinos Comites, An. MDLXX. in Jacobo extinctos, qui *Dynaſtæ* Bitenſis axiomate ſemper uſi fuere.

(*m*) De hoc vico Alſatiæ ſupra pag 230. §. CCCCXXV.

(*n*) De quo in Dynaſtia Schœneck. pag. 249. §. CCCCLVI.

„ neſſe ; de Hundeneſſe uſque Liegesbach ; de Liegesbach uſque Hamelesloch ; de „ Hamelesloch uſque Smaleudal per aſcenſum rivuli, qui Mathra vocatur, uſque ad „ domum Giſelberti, per aſcenſum rivuli, qui Ligenbach vocatur. De Ligenbach „ uſque Breidenſtain ; de Breidenſtain uſque Crigesbach &c. In hoc limite plura poſtea temporis caſtra, *Blumenſtein*, Waſenſtein, Arnſperga minor, Windeck, Hohenfels, *Rothenburg*, Luzelhard, Falckenſtein, *VValeck* &c. conſtructa fuerunt ; quorum pleraque in Lichtenbergica, Fleckenſteinenſi & Schœneckiana Dynaſtiis ſupra deſcripſimus. Rothenburgi, ab Argentinenſibus An. MCCCLXIX. diruti, (*o*) dimidiam partem Walramus, Bipontino-Bitenſis Comes, Gerhardo Harnaſch de Weiskirchen ad vitæ dies An. MCCCLIII. tradiderat. (*p*) Ex Waleckio (*q*) duæ turres altiſſimæ ſuperſunt. Ad pedes montis, cui caſtrum inſidet, vicus cognominis ſitus eſt, ad Comitatum quoque Bitenſem cum illo ſpectans. Blumenſteinium inter Bipontinum Ducatum, Dynaſtiam Lichtenbergenſem & Eccleſiam Weiſſenburg. diviſum. Lichtenbergenſis pars ad Dynaſtas Fleckenſteinenſes olim ſpectavit. Nobiles ab eo denominatos Herzogius (*r*) commemorat. In eodem, quem indicavimus, ambitu Fridericus, Lotharingiæ Dux, Abbatiæ Neoburgenſi prædium *Bretinbach*, à patre ipſi donatum, deinque à filio ereptum, An. MCCVII. reſtituit, ibique grangiam ex foreſta ſua conſtrui permiſit.

Dynaſtiam Bitenſem Gerhardus, Alſatiæ Comes, filio ſuo Theodorico, Lotharingiæ Duci ; hic Theodorico filio, Flandriæ Comiti, reliquit, qui Sigmundo fratri, Lotharingiæ Duci, jus ſuum commiſit. (*s*) Fridericus Dux eandem denique Eberhardo, Bipontino Comiti, An. MCCXCVII. conceſſit in feudum ; (*t*) quod pereunte hac geote An. MDLXX. vel ad Hanovio-Lichtenbergicos, vel ad Leiningenſes Comites, ob affinitatem ſæpius relatam, tranſiturum videbatur. Sed Lotharingiæ Dux feudum ſuum ipſe ſervavit, Præfecturam Lembergenſem tamen, de qua ſupra, (*u*) Hanovio Comiti ex eo relinquens. (*x*)

§. DX.

Reichshoſen oppidum.

Cum Dynaſtia Bitenſi Reichshovium quoque oppidum, eidem vicinum, ad Lotharingiæ Duces ſpectavit ; à quibus ex allodio in feudum Eccleſiæ Argent. converſum. (*y*) Extinctis Bitenſibus, quibus poſt Ochſenſteinenſes collatum fuerat, Argentinenſis Præſul oppidum & caſtrum hoc, reluctante Hanovio-Lichtenbergenſi Comite, ultimi Bitenſis genero, An. MDLXX. occupavit. (*z*) Utile igitur Reichshovii dominium, cum directo conjunctum, penes Eccleſiam Argent. remanſit, (*a*) donec Epiſcopus, Franciſcus Egon de Furſtenberg, utrumque Carolo IV. Lotharingiæ Duci, circa An. MDCLXIV. vendidit ; adeoque Reichshovii proprietas, poſt quatuor ſeculorum decurſum, ad priſtinos ſuos rediit Lotharingiæ Duces. Carolus IV. Carolo Henrico, Vaudemontii Principi, filio ſuo naturali, terras Bitenſes atque Reichshovium paulo poſt tradidit ; à quo oppidum hoc Suartio Abbati, palatii ſui præfecto, pro LXIV. mille libris circa An. MDCCVIII. venditum eſt. Suartio Abbati defuncto neptes ejus duæ anno hujus ſeculi vigeſimo ſucceſſere, Reichshovium quadriennio poſt Leopoldo, Lotharingiæ Duci, pro eadem, qua comparatum fuerat, pecuniæ ſumma redditturæ. Craonius Princeps, à Leopoldo beneficium hoc adeptus, filio & ſucceſſori ejus, hodierno Imperatori Franciſco, An. MDCCXXIX. illud reſtituit ; qui Lotharingia ad Galliæ regnum tranſlata, proprietate tamen Reichshovii non interrupte perfruitur. Oppidum hoc, ducentos cives & viginti focos Judaicos continens, in ſuperius & inferius, quibus ſuburbium accedit, intermedia turre diſtinguitur. Turres omnes quadrangulares eo, quo caſtrum, oppido adſtructum, adſpiciunt, latere nunquam clauſæ fuerunt. Senatus Sculteto, Conſule, qui annuus, & ſeptem Scabinis perpetuis conſtat, quibus Baillivus Principis accedit. Viculus, olim villa, curtis Lauterbacenſis (*b*) dicta, huc quoque pertinet.

§. DXI.

(*o*) Koenigshov. *Chron.* Cap. V. pag. 328.

(*p*) Charta in tabulario Durckheim. Ejusdem nominis caſtrum & Dynaſtia in Sundgovia. Vid. ſupra pag. 54.

(*q*) Specklini charta geograph. Alſatiæ *Waldeck* habet.

(*r*) *Chron. Alſat.* Lib. III. pag. 58.

(*s*) Charta vetus apud Calmet *Hiſt. de Lorraine*, Tom. II. Probat. Col. CCCXXXV.

(*t*) Occaſione hac Lotharingus *villam Miltiche*, *juxta Marſalhun ſitam*, quam Eberhardus Comes habuerat, ab Epiſcopo Argent. in feudum accepit. Chartular. membr. Argent. num. 212.

(*u*) Pag. 234. §. CCCCXXXI.

(*x*) Calmet loco cit. pag. 1372. ſqq.

(*y*) Plura jam ſupra vid. pag. 217.

(*z*) Herzog. *Chron.* Lib. III. pag. 53. ubi tamen veris plura falſa immiſcuit.

(*a*) Tricennali Germaniæ bello Chriſtianus Palatinus, Suecorum dux, die 17. Jun. MDCXXXIII. Reichshovium, caſtrum & oppidum, deditione accepit, cum Tabernis, Epiſcopi Argent. ſede, anno ſequenti Gallis, Suecorum fœderatis, relinquendum. Chemniz *Schwed. Krieg in Teutſchl.* Part. II. pag. 162. *Theatr. Europ.* Tom. III. pag. 166.

(*b*) *Lauterbacher Hof.*

§. DXI.

Feuda Lotharing.

Præter hæc domania in chartis quoque noſtris Alſatica Lotharingiæ feuda comparent

Sulzbach, oppidulum in valle S. Gregorii. (*c*)

Bilſtein caſtrum & *Hunaweyer* vicus, Dynaſtiæ Richovillanæ adſcripti. (*d*) *Bilſtein caſtrum in Alſatia* Theobaldus, Lotharingiæ Ducis Friderici filius, per uxorem ſuam, Dagisburgenſem Comitem, initio ſec. XIII. accepit. (*e*)

Reichenberg caſtellum, & advocatia vici *Rorſchweyer* prope Berghemium oppidum. (*f*)

Kunigsburg caſtrum & vicus *Enſheim*. (*g*)

Danweiler, caſtrum & vicus, in Vileria valle, quæ Lebrahenſi proxima, ad San-Victorinos nobiles cum omni jure nunc ſpectat. *Zellenweiler*, (*h*) *Offweiler*, (*i*) *Forſtheim*, (*l*) *Langen-Sulzbach*, (*m*) vici. Inter antiqua hæc feuda tamen nonniſi Sulzbacum, Danvilla & Zellenvilla, nunc temporis moventur.

CIVITATES IMPERIALES.

§. DXII.

Tranſitus.

Principatus, Landgraviatus, Comitatus, Dynaſtias, atque Dominia Alſatiæ cum feudis ſuis huc uſque deſcripſi. Politicus rerum ordo jam ad civitates nos ducit; de quarum origine, diverſitate, fœderibus, privilegiis ac juribus, Advocatia Hagenoenſi & Cæſareomontana, nunc generatim agendum, antequam ſingulas civitates deſcribamus diſtinctim. Oppidorum, caſtellorum & arcium à longo jam tempore dives Alſatia fuit. Modico illa ambitu ſuo XIV. civitates Imperii liberas, ultra LX. oppida & mille vicos complexa eſt, antequam acceſſiſſet ad Galliam. Arcium numerus ad 200. & ultra aſcendit, quarum præcipuæ montanæ, in ruinis quoque ſuis formidabiles ſunt.

Civitatum origo.

Francica ſub periodo rara fuit civitatum conſtructio; ſub Germanica frequentior; ab initio tarda & lenta, ſub Gallica non urbibus modo & oppidis, ſed & munimentis, ac propugnaculis Alſatia ſuperbit. Franci, qui non, ut plerique Germani, campeſtres fuerunt aut vagi, (*n*) ex oppidis, quæ Alemanni, murorum impatientes, ſeculo V. in his oris deſtruxerant, Argentinam omnium primam, ſeculo VI. reſtituerunt, (*o*) eamque Tabernæ Alſaticæ ſub Carolingis ſecutæ ſunt. (*p*) Imperatores Saxonici, qui primi Germaniæ oppida muris cingere cœperunt, (*q*) veterem Saletionem reſtaurarunt in Selſa. (*r*) Frequentia ſub Suevicis Cæſaribus civilia bella, quæ Imperii ſacerdotiique diſcordia apud Germanos cis & trans Rhenum peperit, Alſatas impulit, muris frequentius ſe ut cingerent ac foſſis; cum in montibus præſertim nobiles munirent ſe caſtris. Turbæ frequentibus interregnis adanctæ ſunt. Supervenit denique Alſatici Ducatus interitus, (*s*) illo ipſo tempore, quo Germania, ſi non caruit Cæſare, eum tamen nec vidit, nec timuit; quo arces in receptacula degenerarunt latronum. Surrexit paulo ante interregnum Volfellus ille, provinciæ præfectus, Alſatiæ Theſeus, qui auctoritati Cæſarum in Alſatia firmandæ, Colmariam, Keiſersbergam, Seleſtadium, vicos Imperii, (*t*) muris circumdedit; (*u*) quum eodem fere tempore Fridericus II. Anvillam quoque, vicum ad Queicham, in oppidum converteret. (*x*) Sed & Principes, Epiſcopi, Abbates, Comites atque Dynaſtæ, Cæſarum imitati

 exemplum,

(*c*) Supra pag. 89. §. CXLII.
(*d*) Supra pag. 77. §. CXIX. ſq.
(*e*) Teſte BAYONO ap. BELHOMME *Hiſt. Mediani Monaſt.* pag. 290.
(*f*) Supra pag. 115. §. CXCIV.
(*g*) Pag. 130. §. CCXX.
(*h*) Pag. 260. §. CCCCLXXX.
(*i*) Pag. 226. §. CCCCXVI.
(*l*) Ibidem ab initio.
(*m*) Pag. 250. §. CCCCLIX.
(*n*) AGATHIAS *de Imperio Juſtiniani* Lib. I. ait: Φεύγουσι τὸ νομάδες, ὥσπερ ἀμέλει ἔνιοι τῶν βαρβάρων, ἀλλὰ καὶ πολιτείᾳ ὡς τὰ πολλὰ χρῶνται ῥωμαϊκῇ.
(*o*) Vid. Tom. I. pag. 681. §. CXXII.
(*p*) Ibid. pag. 688.
(*q*) Caroli M. ævo oppida jam apud Germanos fuerunt, ſed muris non cincta. *Capitulare* An. DCCCV. Tom. I. BALUZ. pag. 431.
(*r*) Supra pag. 181. §. CCCXX.
(*s*) Suevicæ urbes Imperiales pleræque huic quoque epochæ libertatem ſuam debent.
(*t*) In quibus palatia regia paſſim fuerant. Vid. Tom. I. pag. 695. & 699.
(*u*) RICHERIUS in *Chron. Senon.* Lib. IV. Cap. VI.
(*x*) Vid. ſupra pag. 189. §. CCCXL.

Digitized by Google

exemplum, caſtrorum & monaſteriorum ſuorum accolas mœnibus cinxerunt, multisque adeo oppidis dederunt origines; ſine Imperiali conſenſu, (y) quod ſeculo XIII. frequens. Inter perpetuas enim diffidationes, cædes, incendia, mercator & opifex, vel bonus quisque ruricola, non aliam, quam intra muros, ſecuritatem invenit. Acceſſerunt ſeculo XIV. & XV. exteri hoſtes, Angli & Galli Armaniaci, qui incolis extrema minati numero oppidorum in Alſatia augendo occaſionem dederunt.

§. DXIII.

Extructionis ordo.

Enimvero poſt Argentinam, Tabernas & Selſam ſub Friderico I. demum (z) Hagenoa & Maurimonaſterium comparent. Sub Friderico II. Altkircha An. MCCXV. Maſonis monaſterium MCCXVII. Anvilla MCCXIX. Dela MCCXXXII. Colmaria, Seleſtadium, Keiſersberga, Mulhuſium, Weiſſenburgum, Monaſterium vallis Gregor. Ruſacum, Phirretum, Rhinovia, Lauterburgum; ſub interregno Molshemium MCCLX. Gebvilla & Watvilla MCCLXX. Sulza Mundati ſuperioris, Sennhemium, S. Crucis oppidum, Muziga, Neovilla; ſub Rudolfo I. Sulzbacum MCCLXXV. Hagenbacum MCCLXXXI. Tabernæ montanæ MCCLXXXVI. Richovilla MCCXCI. Enſishemium, S. Amarini oppidum, Wilera, Ehnhemium ſuperius atque inferius, (a) Reichshovium, Landavia; ſub Adolfo Naſſovio Bollvilla, Egishemium, Rappoltivilla, Erſteinium; ſub Alberto I. Thannæ, Belfortum, Landſerium, Benfelda; ſub Henrico VII. Turinghemium & Berghemium MCCCXII. Florimontium; ſub Ludovico Bavaro Brumatum MCCCXXXVI. Dambacum MCCCXL. Zellenberga, Marckolshemium. Buxovilla, Wœrda, Sulza Fleckenſteinia; ſub Carolo IV. Herlishemium, Ammersvilla, Gemaria, Dachſteinium, Berſa, Schirmeckium, Lichtenberga, Gersdorfium, Jockgrimum, Tabernæ Rhenenſes; ſub Friderico IV. Habshemium, Kienshemium, Jungholzium, Andlavia, Bergbietenhemium. Sunt & loca, quæ aliquandiu muris cincta, hoſtium temporumve injuria ad priſtinum vicorum ſtatum redierunt, quod de Sermersbemio, Habshemio, Landſerio, Bollvilla, Rothenburgo, Jungholzio, Ebersheim-Monaſterio, Ehnhemio inferiore, Bergbietenhemio, Schirmeckio, Lichtenberga, Brumato, Gersdorfio, Sulza Fleckenſteinenſi obſervavimus.

§. DXIV.

Incrementa civitatum.

Prima oppidorum incrementa ſatis ſubita fuerunt. Nobiles arcium montanarum per aliquod anni tempus pertæſi; opifices ſecuritate & lucri cupidine allecti, certatim ex agris migrarunt in oppida. Privilegia civitatibus cum concederet Cæſar, antiquioris cujusdem urbis jura dedit eis pro norma. Selſam Ottonis M. conjux Adelheidis ſecundum leges Romanas inſtituit. Anvilla Spirenſis civitatis, Neovilla & Gerſtorfium Hagenoenſia, Turinghemium Colmarienſia jura, cum conderentur, acceperunt. Servilis incolarum conditio in liberam ab Imperatoribus ſubinde mutata eſt, ut Anvillanorum nos docet diploma, quod illos à jure caduci declaravit immunes. (b)

Diverſitas earum.

Civitates, pro varia earum indole, in imperiales & provinciales; hæ rurſus in pactitias, exemptitias & privilegiatas dividuntur. Inter provinciales enim, ut inter imperiales, varii libertatis gradus fuerunt. Enſishemium, Rubeacum, Thannæ &c. pluribus, quam aliæ infimæ claſſis civitates, juribus, à Cæſare vel à domino ſuo conceſſis, gaviſæ ſunt. (c) Provinciales civitates, ratione dominorum, in Epiſcopales, (d) Abbatiales, Ducales, Landgraviales, quoque poſſunt diſtingui. Quin & ex oppidis multa Comitum, Dynaſtarum, Nobilium, imo & Civitatum Imperialium ſubfuerunt ditioni.

§. DXV.

(y) Conſenſus hic quamvis neceſſarius eſſet, uti Berghemii exemplum probat ſupra pag. 114. §. CXCII.

(z) Ubi annus oppidi, conſtructi vel muniti, incertus, ibi primæ, quæ occurrit, mentionis habui rationem.

(a) *Niderehnheim* oppidum Epiſcopo Argent. An. MCCLXXXIV. oblatum, quod addendum ſupra pag. 270. §. CCXCVI.

(b) Joannis in *Spicileg.* pag. 454. Ab onere hoc tamen, quo fruebatur Epiſcopus, Spiram Henricus V. demum An. MCXI. Wormatiam Fridericus I. An. MCLXXX. liberarunt. Lehman. Lib. IV. Cap. XXII. Schannat. *Hiſtor. Wormat.* in Probat. num. 91.

(c) Ipſe princeps uni præ altera plus juris indulſit. Nata hinc quorundam diſtinctio, qui inter Imperiales & provinciales poſuerunt mixtas; cujus ſententiæ Matthias Stephani *de Jurisdict.* n. 20. & 36. at rejicit eam Pausmeister *de Jurisdict.* Lib. II. Cap. ult. & Ludolph Hugo *de Statu regionum Germ.* Cap. IV. §. XXV.

(d) Epiſcopales, non quæ diœceſis Epiſcopalis caput, ſed quæ in dominio Epiſcopi ſunt.

Digitized by Google

§. DXV.

Civitates Imperiales.

Primus inter urbes Alſatiæ locus Imperialibus debetur, quæ etiam *immediatæ* (*e*) dicuntur, quod Imperatori ſine medio ſuberant. Quatuordecim hujus generis civitates in Alſatia fuerunt; quem nnmerum in tam mediocri tractu non mirabitur, qui meminerit, eam longa ſeculorum ſerie liberam fuiſſe Imperii terram. Colmaria, Mulhuſium, Keiſersberga, Monaſterium, Turinghemium ſuperioris; Argentoratus, Hagenoa, Seleſtadium, Weiſſenburgum, Landavia, Ehnhemium, Roshemium, Selſa & Hagenbacum inferioris Alſatiæ fuerunt. Duces & Comites nudi magiſtratus cum eſſent, omnia Germaniæ oppida immediata fuerunt. Non audiendus enim Petrus Ludewigius, (*f*) qui falſo ſuo de ſeptem Germaniæ populis & Archiprincipibus fundamento innixus, cunctas Germaniæ urbes primum mediatas extitiſſe contendit. Priſco Germaniæ ſtatui, aliunde nobis noto, hæc omnino repugnant.

§. DXVI.

Advocatia imperialis urbium.

Quamvis autem civitates noſtræ priſco ævo immediatæ, non tamen autonomæ vel vere liberæ fuerunt; quoniam Comes (*g*) primum, dein Advocatus aut Scultetus Cæſareus, in illis præſidebat, qui præter jurisdictionem capitalem vectigalia, cenſus, aliaque Imperatoris jura procuravit, quin & civilibus identidem præſedit judiciis. Advocatorum poteſtas, pro diverſitate urbium, major fuit vel minor. Poteſtate autem ſua Comites cum ſæpe abuterentur, Epiſcopis, (*h*) in urbe ſua cathedrali ſedentibus, occaſio data, ut comitivam ab Imperatoribus impetrarent, atque adeo eccleſiaſticæ jurisdictioni ex civili aliquid adderent. (*i*) Pleræque civitates noſtræ poſt abrogatos Comites urbicos cum fuerint prognatæ, Advocati & Scultaſii eorum locum tennerunt; quæ officia nobilibus plerumque viris commiſſa, vel in feudum conceſſa, vel oppignerata, vel vendita fuerunt. Advocatis tertia mulctarum pars in ſalarium dabatur, quod jus advocaticum (*l*) in Advocatiis non Cæſareis quoque fuit receptum. Politiæ & œconomiæ cura fuit penes ſenatum. Uti vero nec Comitum, nec Advocatorum, nec Sculteторum imperialium inſtitutio urbes immedietate ſua privavit: ita nec decretum illud, quo Fridericus II. in Ravennatenſibus Comitiis An. MCCXXXI. jus Magiſtratum in urbibus Imperialibus ordinandi commiſit Epiſcopis. (*m*) At temporum progreſſu, creſcentibus procerum Alſatiæ opibus & cupidine alieni, Cæſares oppida contra Advocatos, Dynaſtas, Comites, imo & contra Epiſcopos muniverunt. (*n*) Civitates nonnullæ Advocati vel Sculteti munus ab Imperatore redemerunt; (*o*) apud alias variis illud modis ſublatum, & ubi ſubſtitit nomen, veteris poteſtatis modo perſtitit umbra. Advocatos Cæſareos in urbibus Imperii reſtituere ſuperiore ſeculo ſtuduerat Ferdinandus II. (*p*)

§. DXVII.

Libertatis civitatum gradus.

Civitates poſtquam privilegiis Cæſarum, emptione, conventione, uſu, præſcriptione, ex regalibus juribus pleraque ſibi paraſſent, diverſi libertatis & potentiæ gradus inter eas exorti ſunt. Jus politiæ & œconomiæ conſtituendæ, jus militiæ, fœderum, legationis, vectigalium, judiciorum, jus ſuffragii Comitialis, (*q*) plerisque devenerunt communia. Nonnullæ ſpeciale quoque jus monetandi, ſenatum ſuum atque ſcultetum conſtituendi, jus aſyli, jus ſacrorum, jus vitæ & necis &c. exercuerunt.

(*e*) Immedietas eſt perfecta, qualis Argentinæ erat, vel imperfecta, qualis fuerat Alſatiæ civitatum ſub Ducibus; quod ad pag. 6. & 11. §. XV. notandum, ubi ex mediatis illas Ducatu extincto immediatas evaſiſſe ſcripſi. Quanquam enim Duces non propriam exercuerant poteſtatem, libertati tamen urbium per eos multum deceſſit.

(*f*) *De impari nexu Civitat.* Cap. VI. §. V. ubi Saxones, Franci, Suevi, Bajoarii, Thuringi, Vandali, Bohemi enumerantur.

(*g*) Qui in mallis urbicis aſſeſſores vel ſcabinos elegit nobiles; unde abrogatis Comitibus Ariſtocraticum in urbibus plerisque enatum eſt regimen.

(*h*) Conſilio pernicioſo, ut judicat Bilib. Pirckhaimerus *in epiſt. ad Bapt. Egnatium*, *de Cenſura Reip. Germ.* inter opera ejus pag. 201.

(*i*) Vide infra in Argentina.

(*l*) *Vogtrecht.*

(*m*) *Receſſ. Imperii* Tom. I. pag. 15. Madere *Antiquit. Brunsvic.* pag. 255. In Comitiis anni ſeq. Utini habitis, idem Fridericus civitates has *noſtras*; id eſt, Imperiales apellat. Turbas Wormatiæ hinc ortas vid. apud Schannat. *Hiſt. Wormat.* Prob. pag. 114.

(*n*) Idem in Gallia factum eſt, cum procerum prævaluiſſet tyrannis. Reges potentiæ ſuæ ut reſtaurarent vigorem, civitatibus communias (*droit de communauté*) concedere cœperunt. Plures hujus generis chartas Ludovicus VI. Philippus Aug. & Ludovicus VIII. dederunt. Inter jura hæc ſcabinatus, majoratus, collegium, ſigillum, campana, berfredus, jurisdictio &c. Abinde opibus urbes creverunt. Conf. Perardus *Docum. Burgund.* pag. 333.

(*o*) Colmarienſes, Seleſtadienſes.

(*p*) Lucius Verus in *Apocalypſi* pro *innocentia Cæſarum* pag. 254. ſed periculum pax Weſtphalica avertit. Heiderus *von den Reichsvogteyen* & Knipschild *de urb. Imper.*

(*q*) Roncalienſibus Friderici I. Imp. Comitiis An. MCLVIII. Civitatum Germaniæ Conſules interfuerunt. Goldasti *Conſtitut.* Tom. III. pag. 335. Pleræque noſtræ Civitates cum poſtea demum conditæ ſint, eas nonniſi ſec. XIV. in Comitiis comparere, non mirum.

Digitized by Google

Ex inæqualitate libertatis in antiquiore Juris publici doctrina civitatum immediatarum in *Imperiales & Liberas* orta fuit diviſio, quam ante Conſtantienſe civitatum An. MCCCLXXXV. (r) Alſatiæ & Briſgoviæ ſtatuum fœdus, adverſus Anglos An. MCCCLXII. Colmariæ initum, (s) agnovit. KOENIGSHOVIUS (t) noſter liberas civitates ab imperialibus & provincialibus aperte diſtinguit. In comitiorum Eslingæ regeſtis An. MCCCCLXXXVI. Argentina, Baſilea, Wormatia, Spira, Francofurtum, Hagenovia, Colmaria inter liberas; Auguſta, Noriberga, Ulma &c. inter Imperiales ponuntur. In Wormatienſibus comitiis An. MCCCCXCV. in liberarum civitatum ſcamno Colonia, Argentina, Baſilea; in Imperialium Ratisbona, Auguſta, Noriberga &c. occurrunt. In ordinatione regimenti, ibidem concepta, ſtatuitur, nonum aſſeſſorem ex liberis, decimum ex imperialibus urbibus eligendum.

Nec video profecto, cur BOECLERUS, (u) KNIPSCHILDIUS, (x) DATTIUS, (y) SCHWEDERUS, (z) BESOLDUS, WEHNERUS &c. hoc diſcrimen explodant. LUDOLFUS HUGO, (a) COCCEJUS, (b) SCHILTERUS, (c) LUDEWIGIUS, (d) diverſa fere quisque ratione, illud admittunt. At temporis ſucceſſu, invidiæ inter urbes evitandæ cauſa, hæc ceſſavit diſtinctio. Unde in comitiis Imperii civitatum collegium ſimpliciter in duo ſcamna, Rhenanum Suevicumque, dividitur. Rhenano civitates Alſaticæ cum Saxonicis Weſtphalicisque (e) adſcriptæ. Juniore ævo omnes Imperii immediatæ urbes *Liberæ Imperiales* (f) dicuntur, quod & pacis Oſnabrugenſis formula probavit. (g)

Superioritas territorii regionum Germaniæ dominis, adeoque & civitatibus (h) propria, in facultate libere & ſuo nomine terras ſuas ordinandi conſiſtit; unde non inter regalia jura refertur, ſed ex multorum regalium coalitione longo temporis tractu ſurrexit.

§. DXVIII.

Fœdera defenſionis.

Quanquam autem Alſatica Imperii oppida immediata & libera eſſent, plerorumque tamen modicæ opes erant & vires. Cæſar ergo impediturus, ne proceribus vicinis cederent in prædam, inſtigavit ea, ut in fœdera coirent, communemque illis nomine ſuo defenſorem præfecit; qui appellatione, medio ævo recepta, Advocatus Alſatiæ dicebatur. An. MCCCXXVIII. civitates noſtræ, excepto Weiſſenburgo, decennali Alſatiæ atque Brisgoviæ ſtatuum fœderi acceſſerunt. An. MCCCXLII. triennale inter *Ehenheim*, *Schletzſtat*. *Colmar*, *Keyſersberg*, *Munſter*, *Thurincheim*, & *Mulnhuſen*, mutuæ defenſionis pactum Seleſtadii coaluit; An. MCCCXLVI. ad aliud triennium ibidem prolatum, ita quidem, ut urgentibus rebus ſingulæ legatos, de ſumma rerum deliberaturos, Colmariam mitterent.

§. DXIX.

Fœderis Decapolitani initium.

At Decapolitanum corpus nonniſi ſub Carolo IV. formam inducere cœpit. Hic enim cum An. MCCCLIII. inter Imperiales Sueviæ civitates fœdus, & publicam in Alſatia pacem conſtituiſſet, (i) annoque ſequenti ſubortas inter Colmarienſes, Seleſtadienſes, Turinghemios & Monaſterienſes lites ipſe Keiſersbergæ præſens cum Argentinenſibus legatis (l) ſuſtuliſſet, brevi poſt decem Alſatiæ civitates, *Hagenawe*, *Wiſſenburg*, *Colmar*, *Sletzſtatt*, *Ehenhein*, *Rosheim*, *Mulnhuſen*, *Keyſersperg*, *Turenkein* & *Munſter* arctius inter ſe foedus inire juſſit adverſus quemcunque; Imperatore tantum, Imperio, Advocato

(r) DATT *de pace publ.* pag. 608. ubi BOECLERUM *Notit. Imp.* Lib. XI. Cap. II. in Eslingenſi Civitatum Diæta diſtinctionem hanc primum occurrere aſſerentem, merito cenſet.

(s) SCHILTER ad *Kænigshov.* pag. 887. ſq. ubi *Straſsburg*, *Baſel & Friburg frye Stette*, reliquæ Alſatiæ Civitates *Richesſtette* vocantur.

(t) *Chron.* Cap. V. §. LXXVIII. ubi Judæos combuſtos refert, *in allen Stetten uf dem Rine, es were frihe Stette, oder des Riches oder andere Herren.*

(u) *Notit. Imp.* Lib. XI. Cap. II.

(x) *De Civitat. Imper.* Lib. I. Cap. II. §. XXV. ſqq.

(y) *De pace publica* Lib. III. Cap. XII. §. LIII. ſqq.

(z) *De pari nexu civitatum Imper.* Cap. III. qui in *Jure publ.* Cap. III. §. II. ſub liberis Civitatibus ſcamnum Rhenanum, ſub Imperialibus Suevicum ſcamnum intelligit.

(a) *De Statu regionum Germ.* Cap. IV. §. XXV.

(b) *Juris publ. prudent.* Cap. XVII. §. VIII.

(c) *Jur. publ.* Lib. I. tit. 23. pag. 235.

(d) *De impari nexu civitatum Imp.*

(e) LUNIG *Reichs-Archiv.* Tom. I. fin. pag. 47.

(f) *Freye Reichs-Stette.*

(g) Art. V. §. XXIX. Art. VIII. §. IV.

(h) ANDR. KNICHEN in *Velitat. Apologet.* civitatibus Imperii ſuperioritatem hanc territorii denegare ſtuduit, ſed vano labore. HERTIUS de *Superior. territor.* §. IX. & in Diſſert. de *Special. Rebuspubl.* §. VI.

(i) ALBERTUS ARGENT. *Chron.* pag. 159. ſq.

(l) Quos literis, die Martis poſt paſcha Mulhuſii datis, poſt XIV. dies ad ſe Keiſersbergam venire rogavit.

Advocato provinciali ceteriſque Imperii Magiſtratibus exceptis. Fœdus duraturum erat uno poſt obitum Caroli anno; (*m*) qui & formulam fœderis ipſe præſcripſit, qua unius alteriusve civitatis aggreſſor ab Advocato ac reliquis civitatibus, communi erat dehortandus conſilio; ſi reſipiſcere noluerit, armata manu redigendus in ordinem. Inter ipſas autem civitates ſi lis oriretur, ſtatutum, ut Seleſtadii, (*n*) Advocatus & reliquarum convenirent legati, litemque dirimerent. Quod ſi quis ab una urbium fuerit proſcriptus, ille re à ceteris & Advocato examinata, ab iisdem proſcribatur; ſi inſons, reſtituatur in integrum.

Quum itaque Epiſcopus & Civitas Argentinenſis paulo poſt cum Hagenoenſibus bello colliderentur, reliquas Advocatiæ civitates quoque inimicas experti ſunt. Pax An. MCCCLX. Erſthemii facta. (*o*) An. MCCCLXII. *Hagno*, *Colnar*, *Wiſſenburg*, *Sletzſtat*, *Ehenheim*, *Rosheim*, *Mulhuſen*, *Keyſerſperg*, *Türinkeim*, *Münſter*, & *Selſſ* ſtatuum Alſatiæ Brisgoviæ & Ortenaviæ fœderi, adverſus prædones Anglos Colmariæ inito, acceſſerunt. (*p*) Decennio poſt in bello Herlisheimenſi contra Erbium eædem hæ ſociæ per Alſatiam urbes comparent. (*q*)

§. DXX.

Fœdere poſt Caroli IV. deceſſum extincto, quinquennale aliud ab octo civitatibus *Hagenauwe*, *Colnar*, *Sletzſtat*, *VVyſſenburg*, *Mulhuſen*, *Ehenheim*, *Roſsheim* & *Selſſe*, omiſſis tribus Advocatiæ Keiſersbergenſis oppidis, Keiſersberga, Monaſterio & Turinghemio, An. MCCCLXXIX. initum eſt. (*r*) Inter varias conditiones hæc fuit, ut novemviri ex octo civitatibus, duo nempe Hagenoenſes, totidem Colmarienſes, ex Roshemio & Selſa unus, nec non è reliquis ſingulis unus, eligantur; qui de gravaminibus judicent & quid à ſociis præſtandum ſit opis, decernant. Præſidium (*s*) trimeſtre inter novemviros ambulet. Idem collegium de recipiendis aliis, ſi qui ſe offerant, ſociis ſtatuat. Fœdus renovatum.

An. MCCCLXXXI. illæſo hoc Alſatico fœdere, (*t*) Hagenovia & Weiſſenburgum aliud quoque cum Spira, Wormatia & Francoſurto iniverunt; quod & An. MCCCLXXXIX. Hagenoviam, Selſam, Weiſſenburgum, Seleſtadium & Ehenhemium, feciſſe comperior. (*u*) An. MCCCCVIII. Rupertus Imp. ut Elector Palatinus, & filius ejus Ludovicus, Advocatus provincialis Alſatiæ, Argentina civitas & XI. urbes Alſatiæ, mutua ſibi per quindecim annos, ſi Rupertus viveret, ejusve in Imperio ſucceſſor id non impediret, ſpoponderunt auxilia. (*x*) Sigismundus, fœdus hoc Confluentiæ An. MCCCCXIV. confirmavit, (*y*) alioque diplomate vetuit, ne fœdus hoc ullo tempore ſolveretur. Solutum tamen videbatur ſeculo ſequenti, cum Mulhuſini ab eo receſſiſſent, & reliquas civitates religionis invaſiſſet diſcordia. At in conventu, Argentinæ An. MDLXXVII. d. 11. Martii habito, decretum, ut fœdus continuaretur, quod & Roshemii An. MDLXXXIX. repetitum.

Ceterum negotia in comitiis & conventibus civitatum Hagenoenſis & Colmarienſis legati nomine omnium procurare ſolebant. Hagenoa cum aliquando legatum ſola miſiſſet, Colmaria querelas movente, antiquum duorum legatorum morem conventus decapolitanus An. MDXLVI. Argentinæ firmavit. (*z*) Directorium, quod in ceteras ſibi civitates Hagenoa arrogavit, hæ reſpuerunt conſtanter. Literas tamen, ad Decapolim ſcriptas, reſignavit, cumque reliquis communicavit Hagenoa.

§. DXXI.

(*m*) De his Caroli IV. Literis pauca ap. Lunig. *R. A.* Part. ſpec. Contin. IV. Tom. I. pag. 17. nos autographum tabularii Colmar. ſecuti ſumus.

(*n*) Seleſtadium privilegia & chartas, decem urbibus communes, in ſcriniis ſuis ſervavit.

(*o*) Apud Lunig *Reichs-Archiv.* Part. ſpec. Contin. I. *andere Fortſetzung* pag. 19.

(*p*) Schilter ad *Kœnigshov.* pag. 887. ſq. & Lunig loco cit. pag. 20.

(*q*) Apud Wencker. de *Uſsburgeris* pag. 127.

(*r*) *An unſer lieben frauwen abent aſſumptio.* Tria hujus fœderis inſtrumenta, pro tribus, Hagenovis, Colmaris & Ehnhemio civitatibus, confecta ſunt.

(*s*) *Obmann* preſes dicebatur.

(*t*) *Den bunds, den wir haben mit den Reichs Stetten in Elſaſs.* ap. Lunig R. A. Part. ſpec. Contin. IV. Tom. I. pag. 33.

(*u*) Wencker de *Uſsburg.* pag. 151.

(*x*) Inſtrumentum apud Wencker. de *Uſsburg.* Continuat. pag. 4. ſqq.

(*y*) Ibidem pag. 28.

(*z*) Jus hoc, Colmarienſi civitati tributum, vernacule dicitur *das Mitreitungs-recht.*

§. DXXI.

Jura Decapoleos communia.

Poſtquam civitates Imperii, Landavia & Selſa, oppigneratæ fuiſſent, Carolus IV. Alſaticis, ſub advocatia tum conſtitutis, An. MCCCXLVII. privilegium de non oppignerando conceſſit, (*a*) idque Sigismundus ad ipſum Advocatiæ quoque munus & ad Imperii ſteuram An. MCCCCXIV. extendit. (*b*) Civitates æternam viciſſim Cæſari & Imperio fidem An. MCCCCXVIII. voverunt. Decapoleos privilegiis ſi quæ contraria aliis Cæſar dediſſet, hæc illis poſtponenda eſſe Carolus IV. An. MCCCXLVIII. Noribergæ edixit. (*c*)

Jus ſacrorum.

Jus circa ſacra Evangelicis Advocatiæ civitatibus Advocati aliquando negarunt ac Cæſares. Mutatis ſane poſt pacem religioſam An. MDLV. Hagenoæ, Colmariæ, Monaſterii &c. ſacris, per leges Imperii hoc non licuiſſe, utrique clamarunt; unde veteris religionis, ubi exulabat, tentata reſtitutio; curante potiſſimum Leopoldo Archiduce, qui Advocatus tum erat, ejusque Sub-Advocato, Nicolao Barone Bollvillano, qui Proteſtantes, Hagenoenſes præſertim, non ſemel turbavit. Habito conventu An. MDLXXIV. duo ad Cæſarem legati, Hagenoenſis & Colmarienſis, dimiſſi, qui pacem religioſam civitatum non minus quam aliorum Imperii ſtatuum ſuffragiis ſtabilitam, illasque adeo pacis hujus beneficio privandas non eſſe, declararent. Maximilianus II. ſingulas civitates juribus ſuis uti poſſe d. 8. Dec. legatis reſpondit. At quæ hic æqua judicaverat, Rudolfus II. ægre tulit, aboluit fere Ferdinandus II. Quæ Hagenoæ atque Colmariæ hic ſuſceperit, ſuis locis exponetur. Ebnbeimenſis civitas, Rudolphi II. literis territa, ſua ſponte hoc ſacrorum jure ſe abdicavit, cives Proteſtantes pro obtinenda religionis libertate An. MDXC. remittens ad Cæſarem. Jus controverſum pax tandem Weſtphalica extra dubium poſuit.

Proëdria ante Nobiles.

De proëdria civitatum nonnulla adjicio. Casparus Lerchius (*d*) de Hagenoæ Ehnhemii & Roshemii civitatum arrogata ſibi præ Nobilitate immediata in Comitiis provincialibus proëdria conqueritur, literasque idcirco à nobilibus ad Cæſarem An. MDCXXV. & Electorem Moguntinum anno ſeq. datas obſervat. Lis hæc de prærogativa inter civitates & nobiles ſeculo XVI. demum cœpit, cum indubius antea urbium in conventibus & inſtrumentis publicis (*e*) præ nobilitate locus fuiſſet. Pro Hagenoa, adeoque & reliquis urbibus ſociis, Camera Imperialis An. MDCXV. ſententiam pronuntiavit; à qua nobilium corpus ad aulicum Cæſaris tribunal An. MDCXXVIII. proceſſit, ubi lis non deciſa.

§. DXXII.

Onera Decapoleos.

Communibus civitatum privilegiis onera illarum, quæ vel imperialia erant vel provincialia, ſubjungo. In his vero noſtras inter civitates ea ratio fuit, ut Hagenoa & Colmaria ſolæ tantum, ac ceteræ ſimul omnes, conferrent.

Steura Imperialis.

Summa Imperialis ſteuræ, à Decapoli die S. Martini quotannis præſtanda, ſub Sigismundo Imp. ad quater mille florenos aureos aſcendit. (*f*) Fridericus IV. Imp. quum ſteuram Imperii Friderico Palatino, advocato provinciali, An. MCCCCLIV. oppigneraſſet, apocham ſolutionis tamen ſcribere ipſe continuavit, ſine qua urbes eam Palatino ſolvere noluerunt. An. MCCCCLXIV. denique cautelis adhibitis, Palatinam apocham accipere cœperunt, (*g*) in ipſam licet oppignerationem, juribus ſuis adverſam, difficulter conſenſerint. Sub Auſtriaca periodo advocatis quidem cenſus Imperialis ſolvebatur, ſed apocham ſemper dedit Imperator.

Matricula.

Matricula Imperii, pro ſuppetiis adverſus Turcas ferendis An. MCCCCLXVII. & MCCCCLXXI. condita, Colmariæ, Seleſtadio, Mulhuſio & Weiſſenburgo æqualem militum numerum dictavit. In priore VI. equites & XII. pedites, in poſteriore III.

(*a*) *Summariſche Auſſfuhrung* &c. pag. 30.
(*b*) Ibidem, & apud Lunig *Reichs-Archiv*, Part. ſpec. Contin. IV. Tom. I. pag. 46.
(*c*) Lunig loco cit. pag. 16.
(*d*) De *Nobilitate immediata* Part. II. pag. 137. ſq.
(*e*) Exempla plura de Ann. MDXXXI. ſqq. apud Schilter. ad *Koenigshov.* pag. 614. ſqq.
(*f*) Singulæ civitates quid ſub Ruperto Imp. præſtiterint, vid. apud Schilter. *Jur. publ.* Tom. II. append. pag. 102.
(*g*) Vid. *Summariſche Auſſfuhrung der Landvogtey Hagenau*, pag. 18. & 44.

III. equites & VI. pedites imperati. (*b*) Ab hoc tempore major ſemper Hagenoæ, minor reliquarum civitatum in matriculs cenſus occurrit. Ad Cameræ Imperialis ſuſtentationem vero, Hagenoa, Colmaria & Seleſtadium, ſingulæ LXXX. florenos contulerunt quotannis. (*i*)

Onera extraord.

Fridericus IV. Imp. cum An. MCCCCLIII. in Alſatiam veniſſet, Hagenoa & Colmaria mille; Seleſtadium & Weiſſenburgum quingentos; Mulhuſium, Keiſersberga, Monaſterium & Ehnhemium, trecentos ſingulæ florenos ei dono obtulerunt. Carolus V. reportata à Proteſtantibus victoria An. MDXLVII. bis mille ab Hagenoa, Weiſſenburgo & Landavia; centum & triginta tres ſupra mille à Colmaria; mille à Seleſtadio; ſexcentos à Keyſersberga; quingentos ab Ehnhemio; ducentos à Roshemio, centum à Turinghemio aureos exegit. An. MDCXXVIII. ter mille & quadringenti floreni, pro alendis quatuor alis equitum Imperialium hebdomatim ſolvendi, inter civitates noſtras ita diſtributi fuere, ut Colmariæ 850. Seleſtadio 750. Weiſſenburgo 600. Keiſersbergæ 300. Monaſterio 250. totidem Hagenoæ & Landaviæ ſimul, Roshemio & Turinghemio centum aſſignarentur. In extraordinariis oneribus non opum ſemper, ſed aliarum rerum, & inter eas religionis quandoque, habita eſt ratio.

Circularia.

Ceterum ad provinciales, circulares, alioſque ſumtus communes Hagenoa & Colmaria dimidiam; Seleſtadium & Weiſſenburgum quartam; Landavia & Ehnhemium octavam; Keyſersberga, Monaſterium, Turinghemium & Roshemium ſimul quoque octavam contulerunt partem. Canonem hunc conventus civitatum, Argentinæ habitus, An. MDCVIII. conſtituit.

Hæc de communibus civitatum noſtrarum fœderibus, juribus & oneribus; nunc de Advocatia & Advocato quoque communi diſpiciendum.

§. DXXIII.

Advocatiæ provincialis origo.

Plena Advocatorum fuit Suevia. (*l*) Advocatum ſuum habuit vicina Ortenavia; (*m*) habuit Spirigovia, Alſatiæ contigua. Advocatia ſeu præfectura (*n*) Alſatiæ à præfectorialium civitatum prima & antiquiſſima, ejuſque caſtro, Advocati ſede, *Hagenoenſis* appellatur. Origo ejus non in Suevici & Alſatici Ducatus, uti Ulrico Obrechto (*o*) videtur, interitu, ſed in ipſo hujus Ducatus flore quærenda. Ante Hohenſtauffios Duces tamen nullus in Alſatis Advocatus provincialis occurrit. (*p*) Sub Friderico, quem *Luſcum* vocant, Friderici I. Imp. patre, *Hezel Advocatus Alſatiæ* An. MCXXIII. quo Hagenoa circiter condita eſt, primus comparet. Advocati provincialis & Hagenoenſis civitatis prima eodem fere tempore mentio fit. Enimvero provinciæ politia ita fuit inſtituta, ut rei militari, paci publicæ & tranquillitati provinciæ proſpicere incumberet Duci; populis jura duo Landgravii dicerent; domania & regalia Cæſarum jura Advocatus provincialis procuraret; ut urbici Advocati Cæſarea jura procurarunt in urbibus. Diſerte id nos docet Abbatiæ Neo-Caſtrenſis memorabilis charta An. MCCXXXVII. ubi frater Berthuldus de Tannerode *Procurator rerum imperialium in Alſatia* enuntiatur diſerte. Primo Friderici II. Imp. anno regiminis *per Alſatiam Advocati provinciales* duo, Ulricus, Phirretarum Comes, & Otto de Ochſenſtein, in eadem charta (*q*) comparent; quorum alter Alſatiæ ſuperiori, inferiori alter haud dubie præfuit. Hos eodem ſub Imperatore plebejo quidem genere natus, at rebus geſtis clariſſimus, excepit Wolfellus. Scultetus enim vel Advocatus Hagenoenſis cum eſſet, Advocati provincialis quoque eidem à Friderico II. demandatum eſt munus. Hic tres Alſatiæ civitates mœnibus cinxit, totidemque in montibus caſtra, uti Richerius loquitur, *regno* exſtruxit. (*r*)

Tom. II. Nn §. DXXIV.

(*b*) Corthsius *Corp. Jur. publ.* Tom. I. Part. V. pag. 1. 13. & 16.

(*i*) Ibidem pag. 36.

(*l*) De Suevicis Advocatiis provincialibus nuperus ſcriptor egit Wegelinus, in *Hiſtoriſcher Berichs von der Kayſerl. u. Reichs Landvogtey in Schwaben* &c. Sect. III. pag. 55.

(*m*) Ubi trium civitatum imperialium Landvogteia.

(*n*) Præfecturæ vocabulum à junioribus, in tabula pacis Monaſter. An. MDCXLVIII. & in Capitulat. Leopoldi Imp. Art. VIII. adhibetur. Germanis *des H. Reichs Landvogtey Hagenau im Elſaß*; nonnunquam *Pfleg und Landvogtey Hagenau*, Leo X. Papa *Balivatum ſive Præſidentiam Imperialem oppidi Hagenau* latine reddidit, in bulla ad præpoſitum & dec. S. Thomæ Argent. An. MDXV. Scriptores domeſtici antiquiores & chartæ *Advocatiam terræ*, *Advocatiam provincialem* nominarunt.

(*o*) *Prodrom. rer. Alſat.* Cap. XIII. pag. 313. ſqq. Quos itaque ante Ducatum extinctum Advocatos reperit Obrechtus, illos non ad provincias, ſed ad eccleſias refert & urbes.

(*p*) Vid. infra in ſerie Advocatorum provincial. Alſatiæ, quam in ſectione politico-genealog. dabimus.

(*q*) Cujus autographum in tabular. civitatis Argent.

(*r*) Vid. ſupra pag. 275. §. DXII.

Digitized by Google

§. DXXIV.

Indoles mutata.

Hohenſtauffii, ad ſolium imperiale evecti, ducalia ſua jura cum imperatoriis ita miſcuere, ut Advocatus provincialis Alſatiæ nonnunquam utraque adminiſtraret; unde ablata iis Cæſarea dignitate, non modo fiſcalia, ſed & patrimonialia Ducum bona ad Imperium redierunt. (s) Tum itaque Advocatorum Alſatiæ crevit auctoritas, quum juri fiſcali militare Ducum junxiſſeut muous, præter quod & eorum poteſtas domaniis Imperatoris aucta fuit. Sub Richardo Imp. duos iterum Advocatos provinciales, Epiſcopum nempe Argent. & Scultetum Hagenoenſem, illum in ſuperiore, ubi ob terras Rubeaceoſes potens erat; hunc in inferiore, reperimus Alſatia. Richardus Sculteto ſuo in Hageoau, cui terræ Imperialis in Alſatia cuſtodiam, atque adeo Advocatiam commiſerat, An. MCCLXII. mandavit, ut "ſub debito præſtiti juramenti „ civibus Argent. ſit aſtrictus ad juvandum eos cum noſtris fidelibus, ſibi noſtro nomine „ ſubjugatis, quantuoı de jure poterit, contra omnem hominem, dictos cives iojurioſe „ & hoſtiliter impugnantem, & iidem cives Argent. verſa vice ſimiliter ſub præſtito „ juramento dictum Scultetum noſtrum & fideles noſtros, cuſtodiæ dicti Sculteri com- „ miſſos, juvare, quantum de jure poterunt, tenebuntur, contra omnem hominem &c. „ Verba hæc veram nobis Advocatiæ noſtræ, qualis poſthac fuit, indolem, verumque ejus cum civitatibus immediatis nexum oſtendunt. Fiſcalis Advocatorum poteſtas, in turbis illius temporis & rerum confuſione, quibus Imperatorum, poſt interregnum regnantium, acceſſit debilitas, Imperii bonis vi, fraude, donatione, oppigneratione, aliove modo certatim diſtractis, mox concidit; ita ut Alſatica Advocatia, ex fiſcali in armatam, quam Duces habuerant, mutata, ad civitatum & vicorum Imperialium denique reſtringeretur defenſionem.

§. DXXV.

Advocati provinciales.

Advocatia mere adminiſtratoria, atque ab initio nonniſi temporaria fuit. Adminiſtravit eam aliquandiu Epiſcopus Argent. vel alius Princeps, Dynaſta vel Comes, ad Imperatoris amovendus arbitrium; donec invaleſcente Imperii bona dilapidandi abuſu, Advocatia hæc potentioribus commiſſa Principibus, ſub Carolo IV. ad Luxemburgenſes; ſub Sigismundo Imp. ad Palatinos; ſub Ferdinando I. ad Auſtrios, ut pignus Imperii, hæreditario jnre tranſivit; quæ periodi in ipſa Advocatorum ſerie exponentur uberius. Sub-Advocatos Advocatorum abſentia & longuinquitas neceſſarios reddidit; unde ſub Luxemburgicis, Palatinis atque Auſtriacis Principibus, extra Alſatiam degentibus, crebriores occurrunt. Sed & opus erat Caſtellanis, qui Imperialibus Keiſersbergæ & Plixburgi caſtris præeſſent; unde Advocatia Keiſersbergenſis prognata, de qua poſt proviocialem inſtituitur ſermo.

§. DXXVI.

Advocatiæ Alſaticæ extenſio.

Civitatum, ad Advocatiam pertinentium, numerus ad tredecim uſque ſec XIV. excreverat; indeque rurſus decrevit ad decem. Argentoratus, quæ ſuis ſe viribus defendere ſolebat, Advocato Cæſareo commendata quandoque, ut rebus urgentibus ei quoque adeſſet. Richardianis, quarum ſuperius verba dedimus, literis grave illud bellum præbuit occaſionem, quod cum Epiſcopo ſuo Argentina tum geſſerat, quæ cum Hagenoenſi alias Præfectura nibil habuit commuoe; niſi quod cum Palatinis quoque, dum Advocati provinciales Alſatiæ eſſent, fœdus defenſionis, aliorum ſtatuum liberorum exemplo, aliquando iniverit. Palatini, quibus An. MCCCCXIII. Advocatia oppignerata fuit, auctoritatem ejus multum dilatarunt; plurimis per Alſatiam Capitulorum, (t) Monaſteriorum, (u) Dynaſtarum, (x) Nobilium, (y) Civitatum (z) atque Caſtrorum, (a) in clientelam ſuſceptis; quas inter etiam extra Alſatiam ſuerunt Wormatia & Spira, à quibus Palatini atque Archiduces, Advocati Alſatiæ, protectorium quotannis acceperunt.

(s) Qua de re infra in Ducibus.

(t) Ut Capit. majus Argent. cum vicariis cathedralis eccleſiæ, S. Petri Jun. & Senior. ibidem; Weiſſenburg. Andlav. Stephansfeld. &c.

(u) Uti Ebersheim, Hohenburg, Alſpach, Sturzelbronn. Foreſtæ ſanctæ vel Hagenoenſis cœnobia cum foreſta ipſa ſub Advocatiæ tutela ſemper fuerunt.

(x) Lichtenbergici, deinque ipſorum heredes Hanoviæ Comites, Fleckenſteinenſes, Ochſenſteinenſes & Rappolſteinenſes.

(y) Rathſamhauſii, Landſpergenſes, Waltenhemii &c.

(z) Argentina An. MCCCCLXIX. imo hæc An. MCCCCXXIII. jam à Ludovico Electore, quo non conſentiente fœdus iniverat, veniam precari coacta eſt.

(a) Schvvarzenburg, Girſperg, Wangenburg &c.

acceperunt. (*b*) Quadruplex autem defenſionis jus, majeſtaticum nempe, territoriale, adminiſtratorium atque conventionale apud Germanos obtinet. Primum ſoli Imperatori, ſecundum ſingulis terræ ſuæ Dominis competit; adminiſtratorio Advocati provinciales in Decapoli Alſatica gaudebant. Conventionalis illa fuit defenſio, quam Palatini locis extra Decapolim præſtiterunt.

Omnes fere, qui ſub Advocati provincialis defenſione fuerunt, modicum ei quotannis protectorium ſolvebant; quod Alſaticæ quædam Eccleſiæ etiamnum perſolvunt. Redituum hæc Advocatiæ pars; cui diverſi vicorum Præfectorialium, (*c*) Judæorum, emphyteutici, molendinorum, vini, frugum, caponum, gallinarum, ſtraminis, &c. cenſus, decimæ, mineræ, angariæ, accedunt; accedit quoque dimidia vini gabella Colmariæ. Ortenavica trans Rhenum advocatia, quamquam in tres modo Imperii civitates, Offenburgum, Gengenbacum Zellamque Hammersbacenſem ſe extendat, Alſaticam tamen reditibus ſuperat. (*d*) Reditus.

§. DXXVII.

Sed jam ad Decapolim noſtram, (*e*) cui Advocatus præfectus erat, propius accedo; quæ ſub Henrico VII. (*f*) ad numerum denarium, ſub Caroln IV. ad duodenarium aſcendens, Selſa tamen mox & Hagenbaco avulſis, (*g*) à Sigismundi Imp. temporibus Decapolis conſtanter permanſit. Landavia enim ſociis civitatibus vix acceſſerat, cum Mulhuſium, fœdere Decapolitano relicto, ad Helveticum tranſiit. Advocatus communis, uti jam dictum, à Cæſare, Sub-advocatus ab Advocato provinciali conſtitutus eſt. Uterque ſingulis X. civitatibus, quas adiit, (*h*) ſpecialem defenſionem ſcripto (*i*) promiſit; promiſſa ſancte ſe ſervaturum adjurans. Utrique jusjurandum obedientiæ & fidei, (*l*) nnn ſubjectionis, (*m*) à civitatibus præſtatur viciſſim. Excipitur tamen Weiſſenburgum, qnod data tantum manu promittit, atque Landavia, quæ Sub-advocato non jurat. Imperatores Auſtriaci, advocatia poſt Palatinns potiti, Maximilianus I. & Ferdinandus I. more Advocatorum, dederunt antigrapha, at ea non firmarunt jurejurando. (*n*) Nullum à civitatibus bellum, nullaque pro Imperatore expeditio ſine Advocato ſuſcepta. Ludovicus dives, Bavariæ Dux, cum civitatem Imperii Donaverdam An. MCCCCLVIII. occupaſſet, Fridericus IV. Imp. à civitatibus Alſatiæ petiit, ut urbi laboranti auxilium præſtarent. Civitates antiquo id mori contrariari profeſſæ ſunt, (*o*) qui Advocato duce jubeat militare. Fridericus Palatinus, tum Advocatus Alſatiæ, contra agnatum ſuum noluit arma moveri. Advocatus, vel ejus vicarius, ad annuum renovandi ſenatus actum invitatus, ſi non compareat, ſtatuto tamen die ad electionem priſco more proceditur. Præſenti non competit ſuffragium. Weiſſenburgum atque Landavia neutrum invitant. Ehnheimenſes invitarunt, non ad renovationem ſenatus, ſed ut Imperio ſe jurare præſens intelligat. Si quæ cum una alterave civitate lis advocato ſuborta, auſtregarum more à reliquis civitatibus; ſi cum univerſis, à Cæſare res fuit dijudicanda. (*p*) Weiſſenburgum, Landavia, Turinghemium protectionis cenſum Advocato non ſolvunt. Advocati in Decapoli jura.

(*b*) Reſtituta Palatinis advocatia Alſatica An. MDXXX. protectorium hoc, quod Ferdinandus Rex ſervaverat, ſibi quoque reddi petierunt. Ferdinandus id facere promiſit, ubi Rex Rom. electus fuerit, quod anno ſeq. evenit. Literæ hac de re datæ Auguſtæ Vindel. d. 8. Nov. An. MDXXX.

(*c*) De quibus ſupra pag. 254. ſqq. Vici hi ne ab Advocatis protectoribus vexarentur, civitas Hagenau ex Sigismundi Imp. mandato An. MCCCCXXII. curare debuit.

(*d*) Alſaticæ noſtræ reditus jam ad XL. millia librarum Gall. aſcendunt.

(*e*) Vernacule *die X. Erbverein-ſtatt*: *die X. vereinigte Reichsſtatte im Elſas*. Decapolim appello, quod X. plerumque urbibus conſtitit. Decapoles Italiæ, Aſiæ minoris & Palæſtinæ, notæ ſunt.

(*f*) An. MCCCXII. quo vicus Turingheim in oppidum imperiale evectus eſt.

(*g*) Vid. ſupra pag. 179. & 182.

(*h*) Leopoldus Archidux, ultimus Advocatus Imperialis, cum hoc ipſe facere non poſſet, literis reverſalibus veteri mori proſpexit Oeniponti d. 6. Apr. MDCXX. ſuoque nomine alium jurare juſſit.

(*i*) Litteræ vocantur *reverſales*. Plures earum in lucem editæ in *Adumbrat.* alleg. pag. 4. ſeqq. & in *Summariſcher Ausfuhrung des H. Röm. Reichs Landvogtey Hagenau*, pag. 23. ſqq.

(*l*) Formula vetus: *aller billicher dingen dem Lantvogt an unſers Herren des Kunigs (Keyſers) ſtatt gehorſam und gewertig zu ſinde.*

(*m*) Contra hos, qui Decapolim Alſatiæ Advocatis provincialibus ſubjectam fuiſſe ſtatuunt, multis argumentis diſputat Knipschild *de Civitat. Imp.* Lib. I. Cap. XII. §. CXCII. ſqq.

(*n*) Verbo ſeſe regio obligarunt. Vid. *Adumbrat.* alleg. pag. 6. ſq.

(*o*) Reſponderunt Imperatori his verbis: *Wann uns von des H. Richs wegen gebührt uſzuziehen, das wir dann zu unſerem Landvogt, der uns von des H. Richs wegen geben iſt, ziehen, und uns mit demſelben zu des H. Richs banner fugen, und uns von im nit ſundern* &c.

(*p*) Sigismundus Imp. An. MCCCCXXV. id ordinavit, ſequentes confirmarunt Imperatores.

§. DXXVIII.

Advocatiæ Periodus Gallica.

Pace Monaſterienſi An. MDCXLVIII. Advocatiam ſeu, ut in Pacis Inſtrumento dicitur, " Præfecturam provincialem decem civitatum imperialium, in Alſatia ſitarum „ . . . . omnesque pagos & alia quæcunque jura, quæ à dicta Præfectura „ dependent, „ Imperator, Imperium & Domus Auſtriaca, cum omni jure ſupremoque imperio in Galliam tranſtulerunt. Civitates, libertatis ſuæ diſpendium metuentes, veram Advocatiæ hujus transferendæ indolem duplici ſcripto; Latino (*q*) & Germanico, (*r*) durante pacificationis negotio, expoſuerunt. Pace concluſa eædem Receſſui comitiorum Imperii An. MDCLIV. Ratisbonæ ſubſcripſerunt; Vautortio, Galliæ Regis ad comitia legato, nonnulla monente. Cum Henrico Harcurtio, Lothating. Principe, qui Gubernatoris Alſatiæ & Advocati provincialis munus An. MDCLI. à Ludovico XIV. accepit, (*s*) de jurisjurandi utrimque præſtandi formula, deque literis reciprocis An. MDCLIII. diu diſputatum. (*t*) Alia difficultas An. MDCLVIII. ſe prodidit, quo ſenatus Alſatiæ ſupremus, Briſaco Enſishemium translatus, regio edicto novam formam accepit. Civitates præfectoriales, quas ſenatui huic ſubjecit edictum, proteſtatæ ſunt contra. Harcurtio An. MDCLIX. Mazarinius Cardinalis, (*u*) huic Mazarinius Dux An. MDCLXI. in Advocatia ſucceſſit, qui cum in Alſatiam veniſſet, civitates jurisjurandi cauſa Hagenoam convocavit, ubi rurſus diu certatum. Soli enim Advocato, non Regi, quod Mazarinius poſtulavit, hæ jurare voluerunt. Ultra 26. dies agebatur de formula, qua civitates Regi, & advocatus civitatibus deberent jurare. Res denique d. 10. Jan. MDCLXII. ita transacta. Civitates primo Regi & advocato (*x*) jurarunt; dein antigraphi, ab advocato civitatibus tradendi, formula prælecta eſt, quam advocatus jurejurando firmavit. (*y*)

§. DXXIX.

Civitates, cum An. MDCLXIV. varias ad comitia Imperii detuliſſent querelas, Status, Ratisbonæ congregati, die 19. Aug. anni ſequentis petierunt à Rege, ut in arbitros conſentiret. Conſentit Rex literis, d. 18. Sept. datis, atque Regem Sueciæ, ut Principem Imperii; Moguntinum & Coloniæ Electores, cum Haſſiæ Landgravio, ipſe propoſuit, quibus ab Imperio Elector Saxoniæ, Eichſtatenſis & Conſtantienſis Epiſcopi, cum civitate Ratisbona additi. Arbitri hi, utrimque agniti, Ratisbonæ, præſente Roberto de Gravel, Ludovici XIV. ad Comitia legato, negotium hoc tractarunt, non compoſuerunt. Acta rei geſtæ Ratisbonæ excuſa, (*z*) Batavici belli flammæ, An. MDCLXXII exortæ, cum implicaretur Germania, civitates imperiales Alſatiæ præſidiis munitæ ſunt Gallicis. (*a*) Inter pacis Neomagenſis negotia, Cæſarei legati tabulis inſerere voluerant, civitatum aliorumque Alſatiæ ſtatuum gravamina, poſt initam pacem ad arbitros deſerri debere: at Gallicis conſtanter refragantibus legatis ſepoſita fuit omnis hæc cauſa; Cæſareis ſibi ſcripto caventibus, quod " Articulus octavus, in ſuo „ projecto poſitus, in ipſo inſtrumento pacis Gallicæ omiſſus foret; „ ut Puffendorfius (*b*) loquitur. Reliqua Advocatiæ Hagenoenſis vide in ſyllabo Advocatorum, qui parti genealogicæ annexus eſt.

§. DXXX.

Advocatia Caſæo-montana.

Decapolitanæ Advocatiæ Tripolitana, (*c*) illi obnoxia, ſuccedit, tria Decapoleos oppida, Keiſersbergam, Monaſterium & Turinghemium complexa. Singulas Imperii civitates advocatum vel ſcultetum Imperialem, capitalium rerum præſidem, habuiſſe, ſupra

---

(*q*) *Adumbratio jurium Præfecturæ provincialis Hagenoenſes in decem civitates imperiales* &c. 4°.

(*r*) *Summariſche Ausführung des Heyl. Röm. Reichs Landvogtey Hagenau* &c. 4°. MDCXLVII.

(*s*) Londorp. *Acta Publ.* Tom. VI. pag 636.

(*t*) Idem Tom. VII. pag. 106. ſqq. Literas X. civitatum ad comitia Imp. & formulas jurisjurandi exhibet.

(*u*) Hic in Præfecturæ jura diligenter juſſit inquiri. Scriptum, hac ſuper re miſſum in Aulam d. 26. Febr. MDCLX. dedit Laguille *Hiſt. d'Alſ.* pag. 208.

(*x*) Moris antea fuerat, ut advocatus primus ante civitates juraret. Mori tum inverſo Mazarinius peculiaribus literis proſpexit.

(*y*) Formulas has vide in Libro tit. *Relation über dem Præſentations-Actu zwiſchen Hertzog Mazarini* &c. pag. 34. ſqq. Item in *Relatione ſummaria*, An. MDCLXX. edita 4°. pag. 9.

(*z*) Sub rubro: *Acta memorialia & Declarationes in puncto juramenti fidelitatis . . . ex capite ſupremi domini. S. Chriſt. regiæ Galliarum Majeſtati in Præfecturam provinc. decem civitatum* &c. An. MDCLXXI. Addatur *Nullitas Reunionis Alſatica* pag 18. ſqq.

(*a*) *Memoriale der vereinigten Reichsſtætten an des Röm. Reichs Stænde*, 4°. MDCLXXIII.

(*b*) *Rerum Brandenburg.* Lib. XVII. §. XXIII. ubi articulus extat. Adde *Actes de la Paix de Nimegue* Tom. III. pag. 252. Disdier *Hiſtoire des Negotiations de Nimegue* pag. 232.

(*c*) Vulgo *Reichsvogtey Keiſersberg*, nonnunquam *Pfleg Keiſersberg*.

ſupra (*d*) notatum. Ludovicus Bav. tribus Helvetiæ pagis, Uriis, Switiis ac Subſilvanis communem advocatum An. MCCCXXIII. Johannem Arbergæ Comitem præfecit. (*e*) Eodem modo tria, quæ nominavimus, Alſatiæ ſuperioris oppida, communem ab Imperatoribus advocatum acceperunt; militari & civili quadam poteſtate munitom; advocato provinciali obnoxium.

Origo muneris hujus ducenda à caſtro. (*f*) Keiſersbergenſe & Plixburgenſe, Imperialia duo caſtra ad Vogeſi fauces, in Orbeaoæ & Gregorianæ vallium aditu ſita, Alſatiæ & Imperii propugnacula, ſuperioribus ſeculis advocatus cuſtodivit. Prius, quod Keiſersbergæ imminet, unde Keiſersbergenſe dicitur, à Wolſello, Alſatiæ advocato, ſec. XIII. rupi, in qua ſedit, impoſitum eſt, ut Orbeanam vallem, ad Lotharingos ducentem, aperiret ac clauderet. Plixburgi conditor nobis ignotus. Memoria ejus ſub Rudolpho Habsb. prima occurrit. (*g*) Vicinum ei aliud imperiale caſtrum *Landsburg*, quod in Alſatiæ plana prodituris aperit portam. Hoc advocato Coloarienſi Cæſareo, qui Scultetus dicebatur, Sigſrido de Gundolsheim, creditum, procurante, uti videtur, Rudolfo I. Imp. ad Habsburgo-Auſtriacos devenit. (*h*) Plixburgi & Landsburgi cum advocatia Cæſareomontana nexum manifeſte produnt loca & jura, caſtrorum horum trium poſſeſſoribus hodieque commuoia. Ammersvillæ, Morsvillæ, Winzenhemii dominia inter advocatiam Keiſersberg. cui Plixburgenſis adhæret, & dynaſtiam Landſpurgenſem diviſa ſunt. Plixburgi mons & ſilva præcipuam emolumentorum advocatiæ partem componit; caſtrum vero ipſum dynaſtiæ Rappoltſteinenſi conjuoctum. Singulæ hæ arces advocatum habuerunt. Keiſersbergenſis in civitate hujus nominis; Landſpurgenſis Colmariæ, Plixburgicus Monaſterii atque Turinghemii, (*i*) urbanam advocatiam Imperialem exercuerunt. Landſpurgo oppignerato, advocatia, ſub ſcultaſiæ nomine, ad ipſos Colmarienſes pervenit. Plixburgo alienato, Keiſersbergenſis advocatus, qui Plixburgo quoque prius præfuerat, Imperialem Monaſterii & Turinghemii advocatiam ſervavit; unde duarum civitatum advocatia, cum Keiſersbergenſi coojuncta, tripolitana evaſit.

§. DXXXI.

Advocatus Keiſersbergenſis in ſingulis, quibus præfuit, civitatibus vicarium habuit, ipſe provincialis Advocati cum eſſet vicarius. Advocatus provinciæ enim ſub-advocatum ſuum generalem, hic advocatum Keiſersbergenſem, æque ac ſcultetum Hagenoenſem, Keiſersbergenſis caſtellanom (*k*) & ſcultetum Keiſersbergæ, nec non ſub-advocatum Monaſterii & ſcultetum Turinghemii conſtituerunt. (*l*) Officia hæc omnia Cæſare, vel Advocato provinciali, deficiente deſierunt; à novo demum Imperatore Advocatoque confirmanda; ſeu oppignerata fuerint, ſeu non oppignerata. Keiſersbergenſem advocatiam provinciali, ut ſpecialem generali, ſubordinatam fuiſſe, non mirum. Nec mirum eſt, provincialem Advocatum habuiſſe Locumtenentem, qui caſtro Keiſersbergenſi ſub nomine advocati præeſſet, uti ſub-advocatus ejusdem caſtro Hagenoenſi præfuerat. Advocati dignitas.

Advocatus Keiſersbergenſis itaque caſtrum, qood iohabitabat, (*m*) hominesque ad advocatiam pertinentes, defendit. Ordinario, quod in arce fuit, præſidio cives Imperii, qui Ammersvillæ, Morsvillæ & Winzenhemii habitant, periculo imminente, acceſſerunt. Advocato & caſtellano abſentibus ſcultetus Keiſersbergenſis caſtro proſpexit. (*n*) Sed defenſio quoque, præter tres memoratas civitates & vicos imperiales, ad vicina quædam monaſteria (*o*) ſe extendit. Res graviores ad provincialem, vel ad ſub-advocatum ejus remiſſæ. Munus ſagatum.

(*d*) Pag. 277. §. DXVI.

(*e*) Lauffer *Hiſtor. Helvet.* Tom. III. pag. 277. Poteſtas advocati coarctata magis An. MCCCXXIX. denique pagis ipſis permiſſum, ut ſibi advocatum eligerent, bannum ſanguinis qoi exerceret. Conf. Simler *de Rep. Helvet.* Lib. I. Cap. VI. & VIII.

(*f*) Ferdinandus Archidux, advocatiæ incolas ad caſtri Keiſersberg. refectionem invitans An. MDLXXIV. caſtri hujus cuſtodiam advocatiæ inſtituendæ cauſam primariam deſignat.

(*g*) Vid. ſupra pag. 120. §. CCII.

(*h*) Conf. pag. 103. §. CLXXIV.

(*i*) Adolphus Imp. Plixburgum & vallem S. Gregorii, i. e. jura Imperialia Monaſterii &c. An. MCCXCVIII. oppigneravit. Chron. Colmar. pag. 58.

(*k*) Qui cuſtos caſtri vicarius *Untervogt*, *Burgvogt*, dicebatur.

(*l*) Exempla hujus rei in Advocatorum provincialium ſerie infra proferimus.

(*m*) Carolus V. Imp. An. MDXXI. denuo juſſit, ut advocatus perpetuam hic ſedem haberet, idque inter civitatis Keiſersb. privilegia retulit. Advocati igitur, caſtri cuſtodes, cuſtodem quoque civitatem habuere, à qua commonefacti ſæpius ac reprehenſi fuere. Wilhelmum Schwendium ab inhabitando caſtro civitas An. MDLXXIV. abſolvit, modo caſtellanum, virum gravem, ei præficeret.

(*n*) De diſciplina militum & alia plura Lazarus Schwendius caſtellano ſuo An. MDLXXXIII. præſcripſit.

(*o*) Erant hæc Abbatia S. Gregorii, Eccleſia S. Petri & Præceptoria S. Johannis Colmariæ, Cœnobium Weinbacenſe, curiæ dominicales quædam Collegiatæ S. Deodati.

§. DXXXII.

Munus togatum.

In criminalibus ſingularum trium civitatum judiciis advocati Keiſersbergenſis poteſtas togata ſe præſertim exſeruit. In plerisque enim Imperii civitatibus jus gladii ſibi reſervaverat Cæſar; quod per advocatos ille ſuos adminiſtrari curavit. Jus hoc advocatus Keiſersbergenſis cum Magiſtratibus ita exercuit, ut hi de crimine primum ſoli cognoſcerent. Capitale ſi eſſet, judicii diem advocato ſignificarunt; qui vel ipſe vel per vicarium ſuum præſidere judicio, (p) & procuratoris fiſci locum occupare tum cœpit. Judicium Keiſersbergæ ſub dio, Monaſterii in porticu (q) olim habitum. Perorata cauſa, ſenatus in curiam proceſſit; in judicii loco advocato manente. Redux ſenatus pronuntiavit ſententiam. Tum vero ea, quæ ad ſupplicium ſpectabant, advocatus curavit, ſcipionem, poteſtatis inſigne, frangens & verſus reum projiciens. Idem novum cum erigeretur patibulum, primus ei clavum infixit. Magiſtratus ſi pœnæ negligens eſſet, Advocatus provincialis, à Keiſersbergenſi monitus, providit.

Scultetus Keiſersbergæ, non advocatus, tractavit civilia, qui dijudicandis majoribus cauſis per hebdomadem ter in tribunali conſedit. Exteri ab eo incarcerari potuerunt; cives denuntiavit ſenatui. Idem ſcultetus ab advocato quidem inſtitutus, ſed ex civibus ſumendus, ſoli in jure dicundo Imperatori obnoxius erat. (r) Senatui cum intereſſe vult, primum à Conſule occupat locum.

Turinghemii ſcultetus Magiſtratui præſedit, nullumque peculiare judicium habuit, ut nec Monaſterienſis ſub-advocatus; (s) è civibus quoque olim petendus.

In Ammersvillano oppido, ubi duo alii non imperiales ſculteti, (t) ut & Morsvillæ ac Winzenbemii, ſcultetus Imperialis capitalibus cauſis præfuit ſolus. A locorum horum judiciis ad advocatum Keiſersbergenſem & Dynaſtam Landſpurgenſem alternis vicibus; ab imperialium vero civitatum ſententiis ad ſumma Imperii tribunalia provocatum.

§. DXXXIII.

Jusjurandum.

Keiſersbergenſi advocato à civitatibus juratum, poſtquam ipſe de ſervandis earum juribus, & querelis adverſus cives ad Magiſtratum deferendis juraſſet. Apud Monaſterienſes Abbatiæ quoque juribus cavit jurejurando. Keiſersbergæ à Magiſtratu & civibus; Monaſterii & Turinghemii à Magiſtratu tantum jusjurandum præſtatur. Monaſterienſes ab eo liberi fuiſſe dicuntur, donec Ferdinandus Arcbidux, provinciali & Keiſersbergenſi advocatiæ præfectus, An. MDLXIX. id primus exegiſſet; Maximiliano tamen Imperatore cavente, civitatis libertati id non damno fore. Keiſersbergæ ſolemnior fuit advocati receptio, cum urbem primum intraret. Portarum claves ei offeruntur, quod urbis cuſtodiæ ex caſtro ſuo invigilaret.

Reditus.

Reditus advocatiæ Keiſersbergenſis (u) majores ex Ammersvillæ, Morsvillæ, Winzenhemii partibus, quæ advocatiæ huic parent, proveniunt. Ex imperialibus oppidis cenſus aliquos, bona fiſco addicta, certamque mulctarum partem, advocatus percipit. Ad eundem aureus de ſingulis Judæorum focis, ut & bona, à defunctis ſine herede relicta, per omnem advocatiæ diſtrictum pertinent. Poſterius in clericos quoque num extendi debeat, cum vicarius parochi Turinghemiani An. MDXLIII. absque herede deceſſiſſet, inter Epiſcopum Baſil. & Egenolphum de Rappoltſtein, cui advocatia oppignerata tum erat, diſputatum. (x) Quin & exigui quidam cenſus ab Eccleſiis & Monaſteriis quibusdam advocato ſolvuntur, qui ex omnibus his reditibus caſtrum ſartum tectum ſervare, & cuſtodes alere tenebatur. Faſſus hoc eſt ipſe Joannes Wilh. Schwendius An. MDCIII. cum civitas Keiſersbergenſis de hoc Imperii munimento neglecto moviſſet querelas.

§. DXXXIV.

(p) Quod ſtylo publico vocatur *den Stab fubren.*

(q) Vernacule *Laube.*

(r) Magiſtratus Keiſersbergenſis cum ſcultetum aliquando mandaſſet cuſtodiæ, Advocatus provincialis An. MDLXII. id injuſtum declaravit, manumque ſculteto à quoquam inferri ſevere prohibuit.

(s) *Untervogt*, *Unter-Reichsvogt.*

(t) Supra pag. 105. §. CLXXVII.

(u) Ferdinandus Archidux An. MDLXVI. urbarium, uti loquuntur, redituum advocatiæ hujus confici juſſit. Hodie reditus hi vix IV. mille librarum Gall. ſummam componunt.

(x) Elector Palatinus, Advocatus tum provincialis, rem hanc ita deciſit, ut ex defuncti peculio octoginta floreni cum ſubvectione vini Epiſcopo ſolverentur.

§. DXXXIV.

Advocatiæ poſſeſſores veteres.

Ceterum advocatiam hanc Joanni Luxemburgico, Bohemiæ Regi, Ludovicus IV. Imp. pignori dedit, unde enatæ ſunt turbæ. Johannes Rex centum & viginti libras precariæ Keyſersbergenſis, quotannis Imperatori præſtari ſolitæ, Johanni, Dynaſtæ Rappoltſteinenſi, An. MCCCXXXV. aſſignavit, donec mille & ducentæ libræ Hallenſes ei vel heredibus ejus perſolutæ fuerint; quibus hi bona, Keyſersbergæ vicina, & à Luxemburgi Comitibus in feudum tenenda, acquirerent. (y) Anno ſequenti idem Johannes Rex tribus civitatibus, literis Straubingæ datis, præcepit, ut Gotfrido, Leiningenſi Comiti, qui ſub Henrico VII. Imp. Johannis patre, Advocatus provincialis Alſatiæ fuerat, tanquam vicario ſuo, obedirent. Hoc ſcilicet anno Ludovicus Imp. advocatiam in ſuam poteſtatem recepturus, reſiſtente Johanne ejusque Advocato, Keiſersbergam, quæ etiam refragabatur, cum Monaſterienſes ac Turingheimenſes faverent Cæſari, obſidere juſſit. ALBERTUS ARGENT. (z) rem ita exponit: " obſiden-
„ tibus oppidis imperialibus ad mandatum Ludovici oppidum Keiſersberg, Regi Bohe-
„ miæ obligatum, conventum eſt, quod niſi Rex Bohemiæ infra certum tempus ipſos
„ liberare poſſet, Ludovico ex tunc obedirent. Rege vero Buhemiæ eos non liberante,
„ Ludovicus ad jus Imperii Keiſersberg, Turckheim, Munſter, caſtrum Blicksberg,
„ prius per ſe obligata Bohemo, retraxit. „ Hagenoa, Roshemium, Ehnheminm, Seleſtadium, Colmaria & Mulhuſium, Keiſersbergam obſederant. (a) Steinungus miles, qui Keiſersbergenſi & Plixbergenſi caſtris nomine Johannis Regis tum præfuit, caſtra hæc Hugoni, Comiti de Hohenberg, Advocato provinciali, quatuordecim diebus ante proximas D. Martini nundinas recepit ſe traditurum, niſi vel ipſe cum exercitu adveniret, vel cum Ludovico Cæſare in gratiam rediret Bohemus. Steinungo interea temporis caſtra retinere, non autem oppida Turingheim & Munſter, quæ male habuerat, intrare permiſſum. Feudum quoque caſtrenſe in Plixberg cum univerſis bonis idem ſervavit. Juhannem Regem non veniſſe auxilio, prolatis ſupra Alberti Arg. verbis docemur.

Wenceslaus tamen Luxemburgicus, Joannis filius, jus ſuum nova oppigneratione in alios transtulit; contra quos Wenceslaus & Sigismundus Imperatores, Wenceslai iſtius ex fratre Carolo IV. nepotes, Keiſersbergenſes ab Advocato provinciali & civitatibus Imperialibus adjuvari voluerunt. Carolus IV. Imp. horum pater, à Mulbuſinis An. MCCCLII. petierat, ut imperialem hujus anni cenſum, advocatiæ redimendæ cauſa, ſibi perſolverent. A quonam redimenda tum fuerit, non liquet. Quinquennio poſt liberam Rudolfus, Auſtriæ Dux, cum advocatia provinciali adminiſtrandam accepit.

§. DXXXV.

Palatini.

Palatina advocatiæ provincialis periodus, quæ Au. MCCCCXIII. initium cepit, Keiſersbergicam advocatiam ita involvit, ut variis Alſatiæ nobilibus, Begeris, Landſpergiis, Rathſamhuſiis, Hatſtadiis, vel officii vel pignoris nomine, regenda traderetur. Quum autem Palatinis advocatiam hanc, ut & provincialem, Maximilianus I. Imp. An. MDIV. eripuiſſet, ſuffecti ſunt advocati vere imperiales, ab ipſo Cæſare conſtituti, donec Caroli V. & Ferdinandi I. beneficio Palatini in utriusque poſſeſſionem rediiſſent. Keiſersbergenſis hinc Georgio, Erbacenſi Comiti, pro octies mille ac viginti florenis in viginti annos pignori tradita An MDXXXV. quod Georgio rogante ſexennio poſt in Wilhelmum, Dynaſtam Rappoltſteinenſem, translatum.

Auſtriaci.

Translata autem ad Auſtriacos advocatia provinciali, Keiſersbergenſem quoque à Rappoltſteinenſibus iidem receperunt; (b) Lazaro Schwendio, Dynaſtæ Landſpurgenſi, An. MDLXXIII. denuo oppignerandam; unde factum, ut Landſpurgum, feudum Auſtriacum, (c) poſt trecentos fere annos, quibus ſeparatum fuerat, cum Keiſersberga, Auſtriaco pignore, rurſus conjungeretur. Cauſas advocatiæ, de quibus Hagenoæ provincialis Advocatus ante cognoverat, Auſtriacum regimen Enſishemii deinceps dijudicavit.

Elapſo

(y) Charta in tabular. Rappoltſtein.
(z) *Chron.* pag. 127.
(a) Compoſitionis, die S. Laurentii factæ, autographum in tabulario Colmar. extat.
(b) Annum reluitionis nondum inveni. Egenolphus vero de Rappoltſtein cum An. MDLXII. advocatus Keiſersbergenſis compareat, & Ferdinandus Archidux urbarium advocatiæ, An. MDLXVI. confici curaverit, ut ſupra notavi, medius inter hos quærendus eſt annus.
(c) Vid. ſupra pag. 107. §. CLXXX.

Regii. Elapſo centum annorum, quem Ferdinandus Archidux Schwendiis indixerat, reluitionis termino, Ludovicus XIV. advocatiam Keiſersbergenſem, à provinciali diſcretam, Dom. Demadry An. MDCLXXIV. contulit, eamque An. MDCXCVII. in feudum hereditarium, quod alienari poſſit, convertit. Franciſco Demadry Joſephus de Peſchery An. MDCCX. ſucceſſit. Peſcherios Franciſcus Antonius, Baro ab Andlau, menſe Sept. An. MDCCXXXIX. excepit, cui Franciſcus Leonorius frater ejusque poſteri mares An. MDCCLV. à Rege ſubſtituti ſunt ſucceſſores.

§. DXXXVI.

Advocatia Auſtriaca. Hæc de Imperialibus advocatiis Alſatiæ, quas Decapolitanam & Tripolitanam vocavi, quæ, ut jam dictum, ad Auſtriacam denique domum pervenerunt. Præter eas in ſuperiore Alſatia quoque fuit advocatia Auſtriaca, adeoque mediata; cujus advocatus, regiminis Enſishemiani conſtitutus præſes, cum ſenatu ei adjuncto, non modo patrimonialia & feudalia bona, ab Habsburgi Comitibus, Alſatiæ ſuperioris Landgraviis, poſſeſſa, ſed & Phirretenſis Comitatus, omnesque adeo Auſtriacorum in Alſatia terras, quoad politica & cameralia, Enſishemii curavit. (*d*) Auſtriacus hic advocatus ſimpliciter quoque advocatus Alſatiæ à ſcriptoribus & in chartis appellatur haud raro, atque adeo ab incautis ſubinde cum Hagenoenſi confunditur. Ab eo tempore, quo Archiduces advocatiis Imperialibus in Alſatia potiti ſunt, earum quoque rerum inſpectio regimini Auſtriaco Enſisheimenſi commiſſa eſt. Enſisheimenſium advocatorum ſyllabum Hagenoenſibus ſuo loco ſubjungimus.

His jam præmiſſis ad ſingulas civitates, quæ Imperiales dicebantur, recenſendas progredior, ab Argentina, omnium principe, ducturus initium; quam Decapolitanæ eo, quo pax Weſtphalica illas recenſet, ordine ſequentur.

ARGENTINA.

§. DXXXVII.

Situs. Argentina in ubere, plano & peramœno inferioris Alſatiæ tractu ſita ad Rhenum, junctis Elli & Bruſcæ (*e*) aquis irrigua, magnitudine ſua, munitionibus, turreque ſublimi regiæ & reginæ civitatis ſpeciem intuentibus offert. Elevatio poli eſt 48. grad. 35. minut. Longitudinis gradus 26. ab inſula Ferro.

Nomen. Argentorato, ſeculi V. exordio ab Alemannis everſæ, (*f*) ſeculi VI. medio *Strateburgum* ſucceſſit; Francicæ originis, adeoque & Francici, hoc eſt, Germanici idiomatis civitas, quam latini mediæ ætatis ſcriptores, pro Argentorato, *Argentinam* (*g*) dixerunt; quam formam in hac periodo nos plerumque ſequemur.

Amplitudo primæva. Monarchia Francorum in duas partes diviſa, cum ad Germanici regni corpus Argentina accederet, foſſa ejus à Bruſca & Stephaniano cœnobio ad forum equinum, ubi adhuc extat, indeque per Prædicatorum Monaſterium ad mercatoriam porticum, (*h*) foſſam ſartorum, juxta veteris hoſpitalis plateam decurrens, dirigebatur ad Bruſcam. Muri, foſſam olim comitantis, reliquiæ in ædificiorum fundamentis noſtra ætate repertæ ſunt plures; quæ docent, Strateburgi conditores Romanas architecturæ leges (*i*) fuiſſe ſecutos, quod nullos mœnibus angulos dederunt; quam rem publici granarii & ædificiorum in area templi Prædicatorum fundamenta, quæ ex mœnibus antiquis ſuperſunt, teſtantur.

§. DXXXVIII.

(*d*) Briſgoviæ Landgraviatus ab eodem advocato adminiſtratos fuiſſe, ſupra jam docui, pag 23.

(*e*) Bruſca, retro Molshemium in foſſam collecta, per 4. leucas navigabilis eſt. Johannes, Burgundiæ Dux, An. MCCCLXXXII. tractum Rheni Alſaticum *Sirenias partes* luſu verborum, in literis Meloduni ad Frid. Epiſc. Argent. Imperii in Alſatia vicarium, datis, appellans, Argentinenſem tractum præſertim intellexit. WENCKER. *Apparat.* pag. 154.

(*f*) Tom. I. pag. 217. §. CLXVIII.

(*g*) Ita Moguntiacum in Moguntiam deflexerunt ſcriptores. RHENAN. *Rer. Germ.* Lib. III. pag. 320. Strateburgi origines vide Tom. I. pag. 683.

(*h*) *Erbslaub* vulgo.

(*i*) VITRUV. *Archit.* Lib. I. Cap. V.

Digitized by Google

A Urbs primæva
B. Incrementum 1um
C. Incrementum 2 um
D. Incrementum 3um
E Incrementum 4um
F. Incrementum 5um

ECCLESIÆ et MONAST

1 Eccleſia Cathedrali
2. S. Petri Iun: } Colleg
3. S. Petri Sen: }
4 S. Iohannis Præceptor
5. S. Stephani.
6. Carmelitar. hod. S. L
7. Prædicatorum
8. S. Thomæ Colleg.
9. S. Nicolai.
10. S. Aureliæ.
11. S. Wilhelmi.
12. Omn. Sanctor. Colle
13. Aula Fratrum, hod. Colle
14. S. Andreæ, hod. Recolle
15. S. Barbaræ hod. Capuc
16. D. Margarethæ } Parth
17. D. Magdalenæ }
18. S. Augustin hod. Convent. B
19. Conventua. les minor
20. S. Arbogasti } Mon
21. S. Nicolai in undis } di
22. S. Iohañis in undis }

ÆDIFICIA PUBLI

23. Hoſpitale civium
24 Orphanotrophium, ol. S. C
25. Aula Epiſcopalis
26. Curia ſenatus
27. Turris numaria, (Pfen
28 Armamentarium, ol. S. Cl
29. Granarium
30. Ergaſtulum cenſor. ol
Iohannit inj
31. Emporium, (Doua
32. Macellum
33. Stabulum publicum
34. Theatrum Anatom



35. Specula Aſtronom.
36. Hortus Medicus

FORA

37 Militare, (Place d'Armes)
38 Equinum, (Broglie.)
39. Granarium vetus
40. Piscatorium

SUBURBIA

41. Albæ Turris
42. Cronenburgense
43. Stratæ lapidaris
44. Krutenau
45. Finckweiler
46. Bruch

PORTÆ

47. Laniorum
48. Hospitalis
49. Albæ Turris
50. Cronenburg. (Porte de Saverne)
51. Lapidaris
52. Iudæorum
53. Piscatorum
54. Elisabethæ } disjectæ.
55. Nova }

AQUÆ

56. Brusca
57. Emiſſarius Rheni (Rhein-gieſsen)
58. Foſsa Cerdonum

PONTES

59. Tectus, Pont couvert
60. Martinianus
61. Thomanus
62. Nicolaitanus
63. Carnificis (Pont du Corbeau)
64 Novus, (Pont de l'Evéché)
65. Stephanianus
66 Piscatorius.

1. Castellum Rege
(Citadelle.)
2. Porta Regia
3. Porta auxilij, (
du secours)
4. Castellum Albæ Tu
(Fort blanc)
5. Castellum stratæ la
(Fort de pierre
6. Capucini
7. Esplanade
8. Hospitale milita
9. Hospitia militu
(Cazernes)
10. Academia Equest



11. Theatrum
12. Pons Rheni
13. Munimentum Kehl
14. Aggeres aquis objecti
(Digues.)
15. Ruperti augia.



Ioh. Striedbeck sculps. Argent.

Digitized by Google



Johannes Striedbeck del. et sculps. Argent.

Tho etri Senior. 8. St Johan. 9. St Barbaræ, 10. St Margarethæ,

olleg ſu, 18. Eccleſia Arcis Regiæ.

, 22. hium.

27. Al

Helei

Digitized by Google

§. DXXXVIII.

Per ſeptingentos, & quod excurrit, annos ſtatus hic urbis, limitibus arctis incluſæ, duravit, dein amplificationibus quinque pedetentim adaucta eſt. Amplificationes.

Suburbani accolæ (*k*) ab occidua præſertim parte acceſſerant, qua ſtrata ſuperior in Galliam & ad Kœnigshovianum ducebat palatium; ubi Reges & Cæſares, regnum obeuntes, habitaverant, & in quo longa ſeculorum ſerie Cæſareus commoratus eſt Comes. Prima ergo urbis incrementa ab illa parte cœperunt circa An. MCCL. quo fatale illud Germanos agitavit diſſidium. Tum vero murus cum foſſa à ponte lapideo uſque ad D. Petrum ſeniorem & Bruſcam productus eſt; (*l*) ita tamen, ut forum excluderetur vinarium. Orta hinc urbis in veterem novamque diviſio. (*m*) Munitionis hujus, quæ muro ſuburbium cinxit, utilitatem intellexit mox civitas, cum An. MCCLXII. gravibus cum Gualtero Epiſcopo bellis involveretur. Prima.

Verſus ſeculi hujus finem divergium illud aquarum, aggeribus disjunctum, ad pontem tectum, conſtrui cœptum eſſe, inde conjicio, quod Annales Colmarienſes notant, inventorem operis, quod Bruſcæ aquarum partem in foſſam cerdonum divertit, An. MCCXCII. aquis periiſſe. Veriſimile enim eſt, aggeres eos omnes, qui hoc divergium componunt, ſimul tum fuiſſe confectos, quod eodem tempore ſecunda quoque urbis amplificatio acceſſit. Hac certe factum eſt, ut in novam civitatis amplificatæ foſſam, quæ multo latior ceteris fuit, novum quoque deduceretur aquarum divergium. Circa annum ſane MCCC. foſſa cum muro à Petro ſeniore ad juniorem & ad turrim uſque Judæorum perducta eſt, ut Albertus Argent. & Koenigshovius (*n*) tradunt. Tum vero pars illa muri, prima extenſione urbis extructi, quæ à Minoritarum Monaſterio ad D. Petrum Seniorem progrediebatur, ſolo æquata eſt, & foſſa completa. Secunda.

Amplificationi huic Albertus & Kœnigshovius aliam jungunt, quæ eodem tempore in oppoſita urbis parte ad meridiem facta eſt, adeoque trans Bruſcam. Hæc à ponte tecto ad portam Eliſabethæ, ad turrem lanionum, ad Monaſterium D. Catharinæ & ad emiſſarium Rheni uſque, quod ingreditur urbem, murum cum foſſa perduxit. Munitionem hanc Argentinenſes cum non ſufficere credidiſſent, exterior quoque lanionum turris cum foſſa & muro ſuperaddita eſt, ita, ut opus An. MCCCXXIV. uſque ad plateam Utonis, reliqua pars uſque ad turrim prope St. Catharinam An. MCCCXLIII. perficeretur. (*o*) Secundo urbis incremento Albertus & Kœnigshovius hæc omnia adſcribunt; quod eodem fere tempore ad boream & ad meridiem ſuſcepta munitio. Malim ego ſitus magis, quam temporis rationem habere; unde amplificationem hanc verſus auſtrum *tertiam* appello. Illud autem abſonum eſt, quod Herzogius (*p*) foſſæ ſecundæ opus ad portam lanionum tertiam amplificationem appellat, quæ munitionis fuit, non urbis, augmentum. Tertia.

§. DXXXIX.

Quarta amplificatione, quæ Alberto & Kœnigshovio tertia, tres turres, Alba nimirum & Cronenburgica, ut & illa, quæ ſtratam lapidariam terminat, ſpeculatoriæ antea turres, in totidem portas converſæ ſunt, muris inter ſe junctæ & foſſis. Dilatatio hæc An. MCCCLXXIV. cœpta, An. MCCCXC. terminata eſt. Quarta.

Quintum denique incrementum Krutenaviæ ſuburbium à porta lanionum ad portam piſcatorum muris cinxit. Augmentum hoc & Alberti & Kœnigshovii ignorant Annales, qui ſeculum XV. non attingunt. De tempore ſcriptores diſcordant. (*q*) Quinta.

(*k*) Qui *Pfalburger* dicti ſunt.

(*l*) Albert. Argent. ad An. MCCCLXXIV. de incrementis urbis agens, hoc ad An. MCCL. ponit. Koenigshovius Cap. V. §. XXII. contra omnem veriſimilitudinem ad An. DCC. id figit, quo ipſa Lutetia urbicula fuit, quæ nonniſi circa An. MCC. ſua quoque incrementa accepit. De la Mare *traité de la Police* Tom I. pag. 79.

(*m*) Breviculus Jurium Civitatis Argent. in not. ad Koenigshov. Cap. L. pag. 725. ubi: unum preconem in interiori, ſcil. veteri urbe, duos in exteriori. Primum hoc incrementum ſiſtit Merianus in *Topogr. Alſat.* ad pag. 53.

(*n*) Secundum hoc incrementum Koenigshovius ad An. MCC. jam ponit; circa ipſum autem incrementum cum Alberto concordat.

(*o*) Ita Albertus Arg. & Koenigshovius.

(*p*) *Chron. Alſat.* Lib. VIII. pag. 42.

(*q*) Kleinlauel An. MCCCLXXIV. ponit, alii MCCCLXXXVII.

Veriſimilior eorum opinio, qui An. MCCCCIV. opus inceptum, An. MCCCCXLI. terminatum prodiderunt. (*r*) Poſt incrementa hæc omnia longitudo urbis mille trecentas & octoginta quinque perticas à porta turris albæ ad portam novam, ubi Capucini ſunt; latitudo à porta hoſpitalis ad ſtratæ lapidariæ portam quadraginta ſex ſupra mille perticas explet. Argentinam ab initio tres portæ (*s*) clauſerunt. Urbe dilatationibus aucta, adauctus eſt quoque numerus portarum, ita tamen, ut novæ cum ſurgerent, nonnullæ ex veteribus quandoque perirent, vel urbi includerentur. (*t*) Hodie ſeptem numero ſuperſtites ſunt portæ, (*u*) rudioris pleræque operis, omnes cataractis (*x*) inſtructæ. Nonnullis prætenſa eſt porta anterior. (*y*)

§. DXL.

Munitio vetus.

Vetus urbium munitio, præter foſſas profundas & latas, quæ hodiernæ quoque munitioni in uſu, mœnibus & turribus altis conſtabat. Romanorum (*z*) Francorumque turres erant rotundæ, quod arieti fortius, quam quadratæ reſiſterent. Strateburgum octodecim turribus fuit à Francis munitum. Pleraſque earum rotundas, tum lapideas, tum lateritias fuiſſe, ex duabus reſiduis, noſtro ævo deſtructis, (*a*) collegi, quarum tanta durities, ut nonniſi pulvere pyrio potuerint diffringi. Inſequenti tempore turres rotundæ in angulis mœniorum poſitæ ſunt, reliquæ fuerunt quadratæ. GEBVILERUS, (*b*) An. MDXXI. ſcribens, XC. fere turres & propugnacula computavit.

Murus coctilis, pinnatus & loricatus fuit, cum ambulacro adſtructo, quod *Peribolum* vocarunt; quodque An. MCCCLXXIV. muris Argentinenſibus prope portam lanionum additum, ut Albertus nos docet. Periboli hujus fragmentum prope Utonis

(*r*) HERZOG. *Chron. Alſat.* KOENIGSHOVIUS qui An. MCCCLXXXVI. ſuum Chronicon finiit, Krutenaviam An. MCCCLXXV. ſuburbium dicit, ſed non mœnibus cinctum.

(*s*) Lapidaris, (*Steinthor*) ſellaria (*Sattlerpforte*) & anonyma.

(*t*) Primo urbis augmento porta telonaria (*Zollthor*) & porta cerdonum, (*Rintburgerthor*) cui foſſa (*Rintsbuter graben*) vicina erat, exortæ ſunt. Poſteriori numaria deinceps ſuperſtructa eſt turris. (*Pfenningthurn*) Secundo augmento Judaica, Bergenſis (*Burgthor*) prope D. Petrum Jun. & Epiſcopalis, (*Biſchofsburgthor*) quæ etiam Spirenſis dicitur, extructæ ſunt portæ. Judaicam exteriorem An. MDLII. munivit civitas, teſte inſcriptione ejus: "Heinrico „ Gallorum Rege militem in Carolum V. Imp. Aug. „ per hanc Germaniæ partem ducente S. P. Q. Argent. „ portam hanc aggere & foſſa muniri fecit An. Dom. „ MDLII. menſe Majo. „ Supra Epiſcopalem Conradi Epiſc. qui An. MCCII. obiit, imago poſita, circa quam legitur: *Conradus de Hunenburg, fidelis Argent. Epiſcopus.* WIMPHELING. *de Epiſc.* pag. 56. Tertio augmento Eliſabethana, quæ circa An. MDCLXVIII. clauſa fuit, cum aggeres novi à porta hac ad Bruſcam uſque ducerentur; Carmelitarum, (*Frauen-bruder thor*) quæ dein porta hoſpitalis, ut & porta lanionum ſuam originem debent. Quarta amplificatione porta ſtratæ lapidaris, Cronenburgica, portaque turris albæ accesſerunt, adeoque telonaria, Spirenſis & Burgenſis portæ ad internas urbis partes rejectæ ſunt. Portæ ſtratæ lapidaris turris olim quoque alba, dein viridis appellata. Hodierna An. MCCCCLXXXI. condita, omnium turrium altiſſima fuit, donec pars ejus ſuprema An. MDXLIX. dejecta eſt. Porta turris albæ exterior cum ſex, dein octo rotarum molendino, An. MCCCCXXXIX. conſtructa. De monitione inſcriptio: "Carolo V. Aug. copias Germaniæ in Turcam, Pannonias invadentem, ducente Reſp. Argent. „ portam hanc aggere & foſſa muniri fecit An. „ MDXXXII. „

Quinto denique incremento porta piſcatorum, Nicolaitana prope monaſterium S. Nicolai in undis, Johannæa prope monaſterium S. Johannis in undis, & porta Catharinæa conſtructæ ſunt. Nicolaitana & Johannæa An. MDXXX. perierunt, cum in earum locum porta nova ſuccederet, quæ ipſa quoque An. MDCLXXXIII. remota. Porta S. Catharinæ prope Orphanotrophium periit, cum An. MDXLV. agger & foſſa ad extimam lanionum portam duceretur. Agger ille nuper deſtructus eſt, cum hoſpitium novum militum, nobile ac ſplendidum, extrueretur, foſſa contigua in hortum converſa.

(*u*) Poſt quintum augmentum portæ exteriores numeratæ ſunt decem. Nicolaitana & Johannæa in unam, uti dictum, converſis, ſuperrerant novem. Ab An. MDXLV. quo Catharinæa ſuppreſſa, perſtiterunt octo. Arx regia cum An. MDCLXXXII. erigeretur, Porta nova deſtructa eſt. Superſunt itaque portæ lanionum, noſodochii, turris albæ, Cronenburgica, lapidaris ſtratæ, Judæorum, piſcatorum. Non computo heic portam minorem, quæ dicebatur *das thor auf der Runden*, ad quam terminabatur viculus *Bondengaſslein*, hod. *Bockgaſslein.* Porta hæc, An. MCCCXCII. muro clauſa, adhuc in veteri turri hoſpitalis viſitur. Clauſa fuit in bello cum Friderico Epiſcopo. KOENIGSHOV. pag. 307.

(*x*) Germ. *ſchutz*, quandoque *ſchuſſgattern*, Gall. *herſe.* Clathri hi penſiles Romanis non ignoti. VEGETIUS Lib. IV. Cap. IV. Argentorati cataractas portis An. MCCCXXXII. primum additas fuiſſe, KOENIGSHOVIUS Cap. V. num. 98. ſcribit.

(*y*) An. MDLXVI. porta Judæorum & ad ejus exemplum ceteræ omnes penſilibus inſtructæ ſunt pontibus. Conſilio occaſionem dedit Grumbachius, qui triennio ante porta effracta occupaverat Herbipolim. Portæ tempore pacis diu noctuque ante An. MCCCXXX. quo claudi cœperunt nocte, apertæ fuerunt. KOENIGSHOV. *Chron.* Cap. V. num. 130.

(*z*) VEGETIUS Lib. IV. Cap. IV.

(*a*) In platea *Brandgaſſ*, cum Belombrea Cayotorum domus An. MDCCLIV. ædificaretur.

(*b*) *Panegyr. Carolin.* pag. 24.

Digitized by Google

Utonis vicum hodieque conſpicitur. At ſec. XVI. denique omnia urbis mœnia ex lapide ſtructa, terreo exteriore vallo circumdari cœperunt, ita, ut exterior ejus facies, foſſam extimam reſpiciens, muro tamen tegeretur. (*c*)

§. DXLI.

Sub Periodo Gallica ab omni parte munitionibus incrementa acceſſerunt, inter quæ præcipuum caſtellum regium, *Citadelle*, quod An. MDCLXXXII. inter urbem & Rhenum pentagona forma conſtructum, cujus munitiooes, ante aggeres cuſpidatos diſpoſitæ, fere Rhenum attingunt. (*d*) Sed & in occidua ac boreali urbis parte duo regia caſtella minora, unum ad turrim albam, alterum ad lapidaris ſtratæ extremitatem, (*e*) eodem tempore cooſtructa ſunt. Rhenus quoque ut fortius defenderetur, una cum ponte ſuo ab omni parte munitus eſt. Pons, ob inſulam interjacentem, in minorem majoremque dividitur. (*f*) Aditum minoris propugnaculum turriforme (*g*) cuſtodit. Inſulam inſigne cuſtodivit caſtellum, (*h*) poſt pacem Badenſem ſolo æquatum. Extremitatem pontis majoris in litore Rheni dextro pentagoоum Kehlenſe munimentum defendit, quod cum regio Argentinenſi caſtello à Gallis conſtructum, dein Germaniæ conceſſum eſt pace Badenſi, An. MDCCXXXIII. receptum, & An. MDCCXXXVII. eidem reſtitutum. Munitio nova.

Nec ſpeculæ ſuburbanæ (*i*) ſilentio transeundæ ſunt, quarum tres in agro ſuo Argentinenſes excitarunt, (*k*) alias diligenter caventes, ne in vicinia urbis ſuæ ulla ab extero conſtrueretur munitio. (*l*) Cis & trans Bruſcanos urbis incolas pontes octo conjungunt. (*m*) Navibus ex Rheno ad urbem aditus ut redderetur facilior, majores noſtri emiſſarium ſupra pontem Rheni foderunt. (*n*) Speculæ pontes &c.

(*c*) Initium rei factum An. MDXXIV. prope Monaſt. D. Margarethæ. An. MDXXIX. vallum prope D. Nicolai in undis conſtrui coeptum. Sec. XVII. nova per aggeres majores cuſpidatos, ex vallo proſilientes, (*Baſtions*) munitio acceſſit. Mersheuſerus, militarium in Alſatico Suecorum exercitu operum architectus, conſilia ſua, hac ſuper re, Senatui aperuit. Primus hujus generis agger inter Albam & Cronenburgicam portam An. MDCXXXII. ab Hadriano Centurione erectus eſt. Vocabatur *Heidenbollwerck*. Vid. *Bericht von Beveſtigung Strasburg.* An. MDCLXXXIII. pag. 9. An. MDCXXXIII. coronarium illud prope Cronenburgicam portam opus: anno ſequenti alterum inter Roſeneckium & portam Judæorum, conſtrui cœpere. An. MDCXXXVII. angulus ille exterior urbis recedens, ubi olim pratum *Finckmatt*, qui etiam *Roſengarten* appellari ſolebat, munitus eſt. An. MDCLVII. Eliſabethanus, ut & alter Ello vicinus agger, ab architecto *Walljacob* incepti, An. MDCLXVIII. terminati ſunt. An. LXIII. agger prope portam hoſpitalis, inſequentibus LXIX. LXXI. LXXIII. LXXIV. aggeres ad portam albæ turris & piſcatorum erecti. Aggerum cuſpidatorum numerus denique ad ſeptendecim aſcendit, qui omnes, ut & vallum interjectum, inferiore præcincti ſunt vallo, quod medium ævum *bracam* vocavit, Galli noſtri *fauſſe-braye* vocant. Operum horum architecti Schvvenderus, Arbardus, Kermannus, Herrius fuerunt.

(*d*) Opus finitum An. MDCLXXXIII. Nummus, Argentinam cum munitionibus repræſentans, Lutetiæ tum cuſus cum inſcriptione: *Clauſa Germanis Gallia.* In infima nummi parte: *Argentorati arces ad Rhenum.*

(*e*) Ibidem jam An. MDXLV. propugnaculum aliquod Senatus erexerat, quod ſplendidius deinceps, ut hodie videmus, ſurrexit.

(*f*) Minor, qui urbi proximus, quatuordecim, major quinquaginta & una ſublicis conſtat. Duo pontes ſimul mille & trecentorum paſſuum longitudinem habent.

(*g*) *Redoute.*

(*h*) *Fort de Pile*, cui caſtellum aliud in inſula vicina additum minus, *Fort du Rhin* dictum, quod cum majore dirutum eſt.

(*i*) Vulgo *Warten.*

(*k*) Inter urbem & Illkircham An. MCCCCXXIX. conſtructa eſt ſpecula, cui *alta* cognomen, (*Hohvvart*; aliquando *Neuvvart.*) Acceſſit huic An. MDXXXVIII. ſpecula viridis, (*Grünevvart*) inter civitatem & Lingolshemium erecta. Similem cuſtodiam prope S. Helenæ eccleſiam, verſus Schiltighemium, extitiſſe reperio, quæ *VVickhauſel* dicebatur. *VVick* bellum ſignificat. Idem nomen locus prope Lazaretum, extra portam lanionum, ubi jam telonium urbis eſt, retinet.

(*l*) An. MCCLXII. in Argentinenſium compoſitione cum Walthero Epiſcopo cautum eſt, ne intra milliare germ. ab urbe munimentum ullum (*debeine werhafften bau*) erigeretur. An. MCCCXII. proviſum, ne in Fegershemio vico ædificaretur munitio. Archiv. Argent.

(*m*) Supremus pons, qui tectus eſt, An. MDLVII. ſtructus, prope quem Bruſca, Ello ſuperius juncta, illabitur urbem, in tres alveos diviſa. Propugnacula ponti huic jam olim adjecta fuere. Sed An. MDCLXXXVI. Ludovicus XIV. ingentem cataractam aquarum ex lapide quadrato ibidem extruxit, quod omne trajiciens flumen ab illa parte urbem firmiſſime claudit. Pons Martinianus, Thomanus, Nicolaitanus, pons carnificis, ex quo ſuffocandi olim dejecti fuerunt, cujusque mentio fit in charta An. MCCCVIII. Pons prope palatium Epiſcopale, qui jam An. MCCCCXXXIII. vocatus eſt *novus.* Koenigshov. pag. 145. Pons Stephanianus & omnium denique poſtremus, pons ad piſcatoriam portam. Coercenda autem in urbe alveo Bruſcæ, ripa ejus An. MCCCCXXIII. ad pontem uſque Stephanianum, indeque An. MDLXIII. uſque ad piſcatoriam portam munita eſt.

(*n*) Emiſſarium aquas prope monaſterium S. Johannis in undis, portamque tum ei vicinam, direxit in urbem; unde *Johannes gieſſen* & ſimpliciter *Rheingieſſen* vocatur. At alveus ejus deinceps ad D. Catharinæ & auream curtim, prope D. Guilielmi pontem, directus aquas ſuas cum Bruſca jungit. Alveus Bruſcæ à loco junctionis deſcendens, in chartis vocatur *der Trich.* At Bruſca, ubi mille paſſus ab urbe deſcendit, hoc nomen amittit, iterumque Ellus nuncupatur. Emiſſarium iſtud cataracta prope regium hoſpitale clauditur noctu. Inter duas, quas memoravimus, turres duplex cataracta lapidea, Gall. *Sas*, cujus ope Rheni & Bruſcæ aquæ, cujuscunque altitudinis ſint, poſſunt conjungi.

Digitized by Google

§. DXLII.

Ædificia ſacra. Sed jam ad ipſa urbis ædificia progredimur; inter quæ eminent ſacra. Sacra ſunt vel Catholicorum vel Proteſtantium. Catholicorum ſunt vel Parochiæ vel Monaſteria. Parochiæ ſunt ſex; quas inter ſummum eminet Templum.

Summum Templum. Summum Argentinenſium templum præcipuis Europæ annumeratur Baſilicis. (*o*) Primum, ſub Merovingis & Carolingis exſtructum, An. MVII. igne cœleſti conſumtum eſt, Choro ſervato. (*p*) Præſtantis, quam cernimus, molis fundamina An. MXV. poſuit Wernherus Epiſcopus, qui Habsburgenſis quoque in Ergovia caſtri conditor, adeoque nominis *Habsburgi* auctor perhibetur. Baſilica poſt varios caſus An. MCCLXXV. perfecta, biennio poſt inchoata eſt turris, ab Ervino à Steinbach, architecto. (*q*) Mirabile hoc opus poſt CLXII. annos finitum. (*r*) Ædificium Templi frequentibus cum Epiſcopo turbis identidem interrumpi cum vidiſſent Canonici, fabricæ curam An. MCCLXIII. ſibi vindicarunt, eamque An. MCCXC. Magiſtratui ſolenni pacto tradiderunt. (*s*) Horologium ad ſiniſtrum chori latus inter rariora cenſetur, quod An. MDLXXIV. confectum. (*ſ*)

§. DXLIII.

Capitulum Cathedrale Canonicis XXIV. conſtat, quorum dimidia pars Capitulares, reliqui Domicellares, qui quartam modo capitulariam portionem percipiunt. Eliguntur Canonici ex Principum Comitumve proſapia, qui per XXXII. gradus, in lineis ab utroque parente aſcendentibus, prognati ſunt. Inter Capitula ad Rhenum appellatur *nobiliſſimum.* Sub periodo Gallica pars tertia Canonicorum ex ſuprema Galliæ nobilitate eligenda. (*t*) Canonicos Præbendarii ſummi Templi excipiunt, quorum olim LXXII. nunc XX. qui *Magni Chori* nomine veniunt, & à Canonicis eliguntur. Senior cum quatuor Deputatis, qui quotannis mutantur, res Collegii adminiſtrat. Intereſt illis *Rex Chori*, (*u*) cujus præbendam Henricus Sanctus inſtituit. Beneficii hujus collatio penes Præpoſitum Cathedralis Capituli eſt.

§. DXLIV.

(*o*) Deſcriptionem ejus ex ſcriniis Fabricæ dedit OSEAS SCHADÆUS, 4to. MDCXVII. aliique ex junioribus plures.

(*p*) Chorus, quem Pipinus inchoaſſe, Carolus M. perfeciſſe creditur, quia lapideus eſt, non potuit conſumi. SCHADÆUS pag. 9.

(*q*) Cui An. MCCCXVIII. mortuo filius Johannes ſucceſſit, An. MCCCXXXIX. mortuus. Hic turrim uſque ad aream; Hilzius Colonienſis, ſucceſſor, ad galeam uſque perduxit, circa An. MCCCLXV. defunctus. Crux & globus An. MCCCCXXXIX. demum impoſiti ſunt turri.

(*r*) Altitudinem turris EISENSCHMIDIUS *de Pond. & Menſ.* Sect. III. Cap. III. pag. 112. æſtimavit 500. pedum Argent. ſeu 445. ped. Paris. Turris Vindobonenſis Auſtriæ, quam Archiduces, Landgravii Alſatiæ, æmulam Argentinenſis, ædificaverunt, habet 425. ped. Paris. Vide KUCHELBECKERI *Deſcriptio urbis Vindob.* Part. II. Cap. III. §. XV. Turris fornicata Baſilicæ D. Petri Romæ eſt 430. ped. Paris. teſte ANGELO ROCCA, apud BONANNI *Hiſt. Templi Vaticani* pag. 98. Maxima Ægypti pyramis turrim Argent. nonniſi 25. pedibus ſuperat.

(*s*) Codex vetus in ſcriniis Fabricæ, fol. 195. SPECKLINUS in *Collectan. Mſ.* pag. 832. SCHADÆUS in *Chron. Mſ.* KOENIGSHOVIUS Cap. IV. §. LX. fabricam Magiſtratui An. MCCLXIII. jam traditam fuiſſe ſcribit, ſed male. Quæſtoria Fabricæ domus, *Frauenhauſs*, An. MDLXXIX. condita eſt.

(*ſ*) Horologium vetus, quod interiit, in tres partes dividebatur; quarum infima, Calendarium feſtorum ſiſtens, orbem ſuum quotannis convertit. In media Aſtrolabium motus ſolis & lunæ, horas & ſemihoria indicavit. Summa pars Marianam repræſentavit imaginem, ante quam tres reges ſe inclinabant, cum machina moveretur ſuperior. Sed & hymni pulſati cymbalis, gallusque cantavit. Vetus illud Horologium poſitum fuit è regione hodierni. Anno enim MDLXXI. decrevit Senatus, ut novum conficeretur. Conradus Daſypodius, Mathematum Profeſſor, Ichnographicam & orthographicam totius machinæ delineationem ædilibus obtulit, quæ menſe Junio coepta, triennio poſt abſoluta. Wolckenſteinius, Auguſta vocatus, Daſypodio datus adjutor. Iſaacus & Joſias Habrechti, Scaphuſio orti, fabrile opus fecerunt; Tobias Stimmer imagines pinxit. Aſtronomicum ſeculum, planetarum periodos, ut & annos ſolis & lunæ, menſtruas converſiones; ſeptimanarum, dierum, horarum, ac minutorum diſtinctiones machina hæc exprimit. Trium fere pedum Aſtronomicus globus, in imo poſitus, 24. hori. perficit curſum. In ſumma quatuor ætates, ſervatoris & mortis imagines, ſonitu campanarum indicant horas, quibus tintinnabulum pſalmodiæ, & Galli cantus accedunt. Machinam hanc DASYPODIUS ſub rubro; *Heron mechanicus*, latine germanicеque deſcripſit Argentorati An. MDLXXX. 4to. Horologii laudes FRISCHLINUS & CELLIUS, Profeſſores Tubing. & XYLANDER, Auguſtanus, Carminibus cantarunt, An. MDLXXV. Argentorati impreſſis, 4to.

De Baſilicæ hujus Organo muſico ex chartis fabricæ hæc annotamus. Primum An. MCCLX. ſecundum An. MCCCXXVI. tertium An. MCCCCLXXXIX. Hodiernum An. MDCCXVI. ab Andr. Silbermanno, Saxone, conſtructum.

(*t*) Ex ſtatuto An. MDCLXXXVII. candidatus Gallus à patre, avo, proavo & abavo, Principis aut Ducis titulo inſignitis, ſit ortus. Matris majores ex nobilitate illuſtri militari ducantur. Seculo XIII. jam in Capitulo hoc immemorialis obtinuerat uſus, ut nonniſi Nobilem *ab utroque parente illuſtrem* in gremium acciperet. Improbavit rem Gregorius IX. Lib. III. *Decretal.* Tit. V. *Venerabilis*; at uſus continuatus prævaluit.

(*u*) *Chor-Kœnig.* Præbenda dicitur *Kœnigs-pfrund.* KOENIGSHOV. *Chron.* Cap. II. §. CLXIII.

Digitized by Google

§. DXLIV.

Parochia D. Laurentii.

Parochia Cathedralis Eccleſiæ, Capellæ D. Laurentii affixa, inter ſex Catholicas Civitatis prima & primaria eſt.

D. Petri Junior.

Secunda Parochia eſt Collegiata Petrina *Junior*, ab origine ſua parochialis, D. Columbæ dicata, (w) à Guilielmo Epiſc. An. MXXXI. amplificata, qui octo Præbendas inſtituit; quibus circa An. MXLVII. Hezelo ſucceſſor ſex alias adjecit. Leo IX. An. MLII. eam D. Petro (x) dedicavit, cappamque ibi ſuam reliquit, quæ periit. Ædificium præſens An. MCCXC. conſtructum eſt. Canonici XV. quorum unus eſt Parochus, octoque Vicariatus & XVI. Capellaniæ, Collegium componunt. Chorus, Canonicis (y) proprius, An. MDCLXXXII. à navi, quam Proteſtantes occupant, ſeparatus eſt muro.

Orator. omnium Sanctor.

Capitulo huic *Oratorium omnium Sanctorum* ſubjungimus, quod in Parochia atque vicinia eſt ſitum. Henricus à Mullenheim, Nobilis Argent. illud An. MCCCXXVIII. in loco, ubi prius erant Saccitæ, (z) inſtituit. In eo ſunt XII. Præbendæ & Capellania: Mullenhemii jus Patronatus exercent, ad Præpoſitum D. Petri, qui Præbendarios inveſtit, devolvendum, ſi gens illa intereat. Oratorium hoc poſtquam aliquandiu VI. Præbendarios ex Proteſtantibus admiſiſſet, (a) ſub Gallica periodo totum ad Catholicos rediit.

D. Petri Senioris.

Tertia Parochia eſt *ſenior* Petrina, à Materno, D. Petri, ut perhibetur, ædificata diſcipulo. (b) Rhinovienſes S. Michaelis Canonici, Rheno pulſi, An. MCCCXCVIII. in eam tranſlati, (c) adeoque juniores in urbe ſunt, quam alterum illud Collegium Petrinum. Eccleſia hæc XVII. Canonicis, inter quos parochus eſt, XII. Vicariis & V. Præbendariis conſtat. Navis, An. MDCLXXXII. muro ſeparata à Choro, quem Canonici occupant, parochialem Aug. Conf. eccleſiam conſtituit.

§. DXLV.

S. Johannis.

D. Joannis Hieroſol. (d) Præceptoratui Eccleſia parochialis quarta annexa eſt. Moniales D. Marci, Dominicanæ regulæ, locum hunc olim occuparunt, qui An. MDCLXXXVI. Johannitarum Melitenſium ſacerdotibus XII. traditus eſt; ex quibus unus Parochiam exercet. Vivunt ſub Præceptore Domus, qui ab An. MDXCVI. mitratus & infulatus eſt, (e) & à ſummo Ordinis Magiſtro ac Linguæ Germ. Priore confirmatur. An. MCCCXCIX. Præceptoratui huic Seleſtadienſis acceſſit.

S. Stephani.

Parochia Stephaniana, ordine quinta, ex Canonicis Regularibus D. Antonii commiſſa eſt. Oratorium eorum, quod An. MCCCCXLVI. ſurrexit, Stephanianæ Eccleſiæ vicinum, Parochiæ illis committendæ dedit occaſionem. De Parthenio D. Stephani infra.

S. Ludovici.

Ædes S. Ludovico ſacra, ex Hoſpitali Phyniæ (f) in Eccleſiam & Cœnobium Carmelitarum An. MCCCCLXXV. converſa, inde relicta, An. MDCLXXXVII. ſex Canonicis D. Auguſtini, è Congregatione Salvatoris, à Ludovico XIV. conceſſa eſt, ut ſextam Parochiam Catholicam conſtitueret. Rex pro reſtauratione Eccleſiæ & veſtibus ſacris ſumtus ſuppeditat. A Parochiis Catholicis ad Societates & Cœnobia tranſimus.

§. DXLVI.

Collegium Soc. Jeſu.

An. MDCLXXXIII. Epiſcopus Argentinenſis, Guilielmus Egon, Princeps Furſtenbergius, Seminarium eccleſiaſticum Argentinæ fundavit, Patribusque Societatis Jeſu, Provinciæ Campanæ, commiſit. Ludovicus XIV. biennio poſt in Majoris Capituli (g) curia iisdem Patribus Collegium conſtituit. Pro Seminarii & Collegii augmento, Abbatia

(w) *Eine kleine Leutkirch vor der Rintburger pforte*, vocatur in chartis Capituli.

(x) Wimpheling. *de Epiſcop. Arg.* pag. 43.

(y) Canonici ab An. MDLX. ad An. MDCLXXXI. Choro abſtinuerant, quod Proteſtantes occupaverant navem.

(z) Fratres de Saccis, quorum ordo Concilio Lugdun. An. MCCLXXV. extinctus.

(a) Tranſactio An. MDCLXXV. inter Blaſium de Mullenheim, Auguſt. Conf. addictum, & Præbendarios de Præbendis VI. in Proteſtantes conferendis inita, quam Epiſcopus & civitas Argent. confirmarunt.

(b) Vid. Tom. I. pag. 331.

(c) Chori ſtructura An. MCCCCXXXII. finita eſt.

(d) *In dem Grünen Bruch.*

(e) Clementis VIII. Bulla.

(f) Vid. infra in Hoſpitali.

(g) Capitulo in compenſationem dati ſunt reditus Prioratus D. Petri Colmar. vid. pag. 107. ſq. §. CLXXXI.

Abbatia Sanctæ Walburgæ, olim Benedictina, in ſylva Hagenoenſi, An. MDCLXXXVII. & beneficium Seltzenſe An. MDCXCII. regio dono acceſſere. Univerſitatis jura, quæ Molsheimenſe Collegium Moguntinæ Provinciæ An. MDCXVIII. acquiſiverat, ad Collegium Argentinenſe, poſtulante Epiſcopo, regia auctoritate An. MDCCII. tranſlata ſunt. Humaniorum literarum, Philoſophiæ, Canonici juris, Theologiæ dogmaticæ & moralis ſcholæ in Collegio hoc, quod præſtantiſſima Bibliotheca & numismatum theſaurus exornat, ab eo tempore vigent. Supremi in Theologia & Philoſophia diſtribuntur honores. Patres quatuor à Confeſſionibus Hiſpaniæ Regum ac Reginarum, Guilielmus *D'Aubenton*, Petrus *Robinet*, Ignatius de *Laubruſſel* & Jacobus Antonius *Fevre* ex hoc Collegio prodierunt.

Capucini. Capucinis Monaſterium An. MDCLXXXIV. conſtrui cœptum eſt prope regium Hoſpitale. Ab An. MDCCXXXVIII. Monaſterium id *maius* appellatur. Tum enim ædificia Monaſterii, quæ ſanctimoniales Congregationis B. Virginis, in ſuburbium albæ turris An. MDCCXXIX. translatæ, reliquerant, Directores Hoſpitalis civium Capucinis ea conditione conceſſerunt, ut & in capella D. Barbaræ, quæ adjacet, & in ipſo Hoſpitali civium ſacra adminiſtrarent gratuito. Cœnobium hoc *minus* appellant. Renovata D. Barbaræ capella & An. MDCCXLVIII. conſecrata eſt.

Recollecti. In arce regia civitatis Hoſpitium Recollectorum An. MDCLXXXII. inſtitutum eſt à Rege, ut ſacra procurarent. Hi ex provincia Pariſienſi primum deſumti, An. MDCCXVI. ex Provincia Argentinenſi peti cœperunt. At Recollectorum Cœnobium majus, quod cetera Alſatiæ ſuperat, in veteris Andreanæ parochialis Eccleſiæ fundo An. MDCCXLVI. exſtructum eſt. Hæc de Monaſteriis virorum. Ad Parthenia tranſimus.

§. DXLVII.

S. Margarethæ. Primæ Margarethanæ ſorores fuerunt Beguinæ, in vico Eckbolsheim à Nobili quodam de Girbaden poſitæ, quæ S. Auguſtini, inde Dominici inſtitutum ſecutæ, An. MCCLXX. migrarunt ad urbem. Monaſterium earum, in ſuburbio albæ turris An. MCCCXXII. exſtructum, deinceps urbi incluſum. Acceſſerunt illis D. Agnetis ejusdem regulæ Moniales An. MCCCCLXXV. ex ſuburbio translatæ. Ab hoc tempore Margarethæ & Agnetis Monaſterium dicitur; ad quod An. MDXCII. nonnullæ ex Nicolaitano in undis Monaſterio Moniales quoque tranſierunt. Cultus ibi divinus continuatus; Senatu Directores conſtituente Cœnobii, quod obtinet hodieque.

D. Magdalenæ. Henricus de Hohenburg, nobili familia natus, pro mulieribus vagis, (*h*) ad meliorem vitam redituris, An. MCCCXV. aliquot domos, extra portam Hoſpitalis, emerat, quas deinde cum reditibus pro novo Hoſpitali, extra urbem extruendo, Civitati donavit. An. MCCCXXXVI. Monaſterium ſimile extra portam Judæorum (*i*) extructum eſt, quod An. MCCCCLXXV. in vicum Utonis (*l*) translatum; ubi cum Monialibus ſuis ſub nomine *D. Magdalenæ Pœnitentialium*, (*Reuerinen*) absque clauſura, ad noſtrum uſque tempus ſub urbis tutela, quæ illi quoque Directores dat, ſub regula S. Auguſtini, perſtitit, hodie in Alſatia unicum.

§. DXLVIII.

S. Stephani. Antiquiſſimi Stephaniani Cœnobii origines in Francica Perlodo (*m*) expoſui. Collegiata denique Virginum evaſit nobilium. (*n*) An. MDXXXIX. Adelheidis de Andlau Abbatiſſa cœlibatum reliquit. Margaretha de Landſperg Proteſtantium ſacra in Collegio ſtabilivit. Fürdenhemia, Abbatiſſarum poſtrema, obiit An. MDCXCIV. Henrietha de Vitzdum, Adminiſtratricis titulo ſuccedens, Proteſtantium poſtrema reſignavit An. MDCXCVIII. Rex pro Abbatia hac Magiſtratui alia bona in compenſationem concedens, Monaſterium Sanctimonialibus, quæ à viſitatione B. Virginis nomen habent, An. MDCCII. ad puellas educandas tradidit. (*o*) De parochia S. Stephani ſuperius actum.

Aliæ

(*h*) *Fahrende Weiber.*
(*i*) *Im Waſeneck, auf dem Schiesrein.*
(*l*) Corrupte *Rutengaſs.*
(*m*) Tom. I. pag. 766.
(*n*) Gebvilerı *Paneg. Carol.* pag. 33.

(*o*) Vocatæ ſunt in urbem, petente Regina Maria Thereſia, An. MDCLXXXIII. Habitarunt primo in aula Badenſi. An. MDCLXXXVIII. in Manteufeliorum aulam prope publicum civitatis granarium, indeque An. MDCCII. in Monaſterium S. Stephani translatæ ſunt.

Congregat. B. Mariæ Virg. — Aliæ virgines ejuſdem inſtituti cauſa An. MDCLXXXVIII. Longwico Molshemium, indeque An. MDCXCII. Regis juſſu Argentinam venere. An. MDCC. Hoſpitale & Capellam S. Barbaræ acceperunt. An. MDCCVIII. data illis clauſura. An. MDCCXXV. Maria Leszinskia per aliquot dies in Monaſterio hoc ſeceſſit, antequam Ludovico XV. matrimonio jungeretur. An. MDCCXXIX. in turris albæ ſuburbium translatæ ſunt, ubi olim Auguſtiniani, (p) & ab An. MDXXX. peregrinantes hoſpitati ſunt pauperes. Locum hunc cum D. Barbaræ Monaſterio Directores Hoſpitalis civium commutarunt. Monaſterium à fundamentis exſtruxerunt veſtales, majore ut numero recipi poſſent educandæ puellæ.

§. DXLIX.

Eccleſiæ Proteſt. — Catholicorum eccleſiis Proteſtantes ſeptem Auguſtanæ Confeſſionis ſubjungo. Harum prima in veteris Dominicanorum ædis nave colligitur. Dominicani in ſuburbano primum loco, verſus portam Eliſabethæ, (q) An. MCCXXIV. condiderunt cœnobium; quod ejuſdem ordinis moniales ſub invocatione D. Eliſabethæ deinceps occuparunt, poſtquam Rebſtockii, aliique nobiles & cives pro iisdem Dominicanis An. MCCLIV. monaſterium & ædem conſtruxerunt in urbe. (r) In hac Proteſtantes An. MDL. concionari cœperunt, poſtquam Eccleſia Cathedralis transactione An. MDXLIX. ad Epiſcopum rediiſſet. Hanc autem cum An. MDLX. Proteſtantes denuo occupaſſent, clauſa eſt Prædicatorum navis; An. MDCLXXXI. quo ſacra Catholica Ludovicus XIV. in ſummum Templum reduxit, rurſus aperienda.

D. Thomæ — Secunda Proteſtantium D. Thomæ eccleſia eſt. Florentius Argent. Epiſcopus circa An. DCLXX. cellam & oratorium prope Bruſcam pro fratribus Scotis ſuis conſtruxit; Adelochus Epiſcopus ſub Ludovico Pio ampliavit. An. MVII. fulmine tactam Guilielmus An. MXXXI. reſtituit. (s) Fratres ſub Præpoſito diu in communione vixerunt, (t) donec An. MCCCLXXIV. corpus redituum in præbendas diviſere. (u) Canonici ſunt XIV. cum Præpoſito & Decano; reliquæ dignitates, mutatis ſacris, abrogatæ. Antonius Firn, Hagenoenſis, primus ibi An. MDXXIII. contra ſacra tum recepta concionari cœpit. An MDXLIX. Eraſmus Epiſcopus Capitulum cum templo ſcholæ & publico Proteſtantium cultui reliquit. (w) Summiſſarium eccleſiæ Catholicum Epiſcopus nominat. (x) Thomanæ huic junctæ ſunt duæ ſequentes, veluti filiæ:

D. Nicolai. — Tertia parochialis D. Nicolai ad Bruſcam eccleſia An. MCLXXXII. in Collegii Thomani fundo, permiſſu ejuſdem, ab equite Walthero Spender condita eſt. Locus creditur olim fuiſſe caſtellum; inde capella Mariæ Magdalenæ Mauritio & Nicolao dicata, (y) denique eccleſia evaſit, cui titulus D. Nicolai ſervatus, & quidem ad Bruſcam, ut à Nicolai Parthenone diſtingueretur. An. MCCCXIV. X. Kal. Sept. Eccleſia cum Parocho & Capellanis (z) à Johanne Epiſcopo juncta eſt Eccleſiæ Thomanæ, cujus fata religionis ſec. XVI. ſubivit, Ant. Firnio heic quoque concionante.

§. DL.

D. Aureliæ. — Aureliana parochialium Proteſtantium quarta eſt. Aureliam, ex XI. mille virginibus Argentinæ mortuam, eccleſiæ huic originem dediſſe, Koenigshovius (a) tradit. An. MCCXIX. Henricus II. Epiſc. Capitulo Thomano eam conceſſit; Honorio III. con-

(p) Fratrum Ord. S. Auguſtini Eremit. Monaſterium An. MCCLXV. conditum, An. MDXXX. in pauperum peregrinantium converſum eſt hoſpitium. (*Elende Herberg.*)

(q) Tractus ille *Finckweiler* dicebatur; cujus pars, urbi incluſa, ſuum retinet nomen.

(r) Chorus An. MCCCVIII. inceptus, An. MCCCLXII. perfectus eſt. Koenigshov. pag. 297. 283. An. MDXXXI. monachi ſub alimentaria conditione cœnobium ſuum tradiderunt ſenatui, qui reditus ejus tradidit Hoſpitali. Reliqua infra, ubi de Univerſitate ſtudiorum eſt ſermo.

(s) An. MCXLIV. Eccleſia cum tabulario igne conſumta. Rudolphus Præpoſitus à Friderico I. Imp. An. MCLXIII. Panchartam obtinuit; ubi bona ejus, tum ampla, enumerantur. An. MCCLXX. navis templi, An. MCCC. turris anterior condi cœptæ, An. MCCCXXX. finitæ. An. MCCCXLVIII. turris ſupra chorum conſtructa, additusque circuitus. An. MCCCLXVI. turris anterior altius elata eſt. Ex templo hoc monumenta An. MDLII. ad portam Judæorum conſtruendam ablata ſunt.

(t) Refectorii locus *Rebenthal* plebejo ſermone dictus hodieque cum nomine ſubſiſtit. Dominicani Gebvillenſes refectoria ſua etiamnum ſic vocant.

(u) Buceri *Scripta Angl.* pag. 233. ubi reformatio Collegii Thom. quæ An. MDXXXIX. propoſita: Collegium Thomanum ab antiquo *doctum* vocabatur.

(w) Sleidanus Lib. XXI. Guillimann *de Epiſc. Argent.* Obrecht *Gedenck rede* pag. 10. Profeſſoribus Canonicis Nicolaitanus & Aurelianenſis parochi interſunt.

(x) Neuhebueri *Delineatio ſtatus Eccleſiæ Arg.* An. MDCLXI. pag 8.

(y) Johannes Epiſc. in charta unionis An. MCCCXIV. vocat; "Eccleſiam ſive Capellam S. „Marie Magdalene Argent. curam animarum haben„tem, quam vulgaris vox Capellam S. Nicolai no„minat, ultra Bruſcam &c.

(z) In veteri Protocollo Quæſturæ D. Marci fol. 275. legitur: *neben den Herren von S. Niclaus an der Bruſche.*

(a) *Chron.* pag. 279.

D. Marci Monaſterium à monialibus regulæ Dominicanæ olim fuit habitatum; quæ primitus in vicinia Canonicorum ſedebant, S. Arbogaſti inſtitutæ An. MCCLXI. (*i*) dein in viciniam monialium D. Agnetis, prope portam lanionum, migrarunt; An. MCCCCLXXV. cum Agnetenſibus & aliis extra muros monialibus tranſituræ in orbem, ubi novum illis Monaſterium exſtructum, (*l*) cujus reditus An. MDXXIX. in eleemoſynam converſi. D. Marci.

Blumenavii Nobiles domum ſuam, haud procul à Johannitis ſitam, Teutonico ordini An. MCCLXXXVI. dederunt; quæ novarum munitionum cauſa An. MDCXXXIII. ſolo æquata. Teutonici Ordinis Præcept.

Monaſterium ord. minorum conventualium S. Franciſci An. MCCXXX. conditum prope forum, quod inde nomen ſervavit. (*m*) Guardianus & conventuales ſenatui ſigillum Monaſterii An. MDXXIII. tradiderunt; quod quinquennio poſt cum Eccleſia deſtructum, lapidibus ad urbis munimenta adhibitis. S. Franciſci Monaſt.

§. DLIII.

Arbogaſto ut gratificaretur Dagobertus II. Francorum Rex, ædificavit & ſacellum in agro ſoburbano ad Bruſcam. (*n*) An. MXXXI. fratres quidam Thomani ibi conſederunt. An. MLXIX. Monaſterium Canonicorum Regularium S. Auguſtini à Decano quodam Argentinenſi anonymo conditum eſt; nomine D. Arbogaſti ſervato. An. MDXXX. Canonici Reg. S. Arbogaſti per traditionem culmi Monaſterium cum reditibus, ad uſus Hoſpitalis, obtulerunt civitati. Poſt mortem ultimi Præpoſiti, Georgii Ebel, Senatus Monaſterium evertit. (*o*) Artis typographicæ inventor, Johannes à Gutenberg, prope Monaſterium hoc habitaverat, quum An. MCCCCXXXVIII. rudimenta ejus tractaſſet; ibique adeo vera nobiliſſimæ artis incunabula fuerunt. S. Arbogaſti

Fratres B. Mariæ Virg. in monte Carmelo An. MCCCXXVI. in viculo, qui hodiernum Hoſpitale civium tangit, (*p*) primum habitarunt. An. MCCCL. Monaſterium extra urbem condiderunt, prope vetus Hoſpitale. An. MCCCCLXXV. intra muros ad Hoſpitale Phyniæ tranſlati. Carmelitæ.

Haud procul inde, & à veteri Kœnigshovio deſtructo, mille paſſibus ab urbe, in loco, qui B. *Virginis collis* (*q*) dicebatur, Carthuſia à tribus civibus An. MCCCXXXIX. Epiſcopi Bertholdi conſenſu extructa eſt. Hæc doctis olim viris ornata, ad An. MDXCI. uſque habitata à monachis; Henrico IV. Rege, apud Principem ordinis pro Argentinenſibus agente, (*r*) deſtructa, atque deinceps Molshemium tranſlata eſt. Carthuſia.

§. DLIV.

Ex Veſtalium cœnobiis duo tantum, Margarethanum nempe & Magdalenæum, in ſuo ſemper ſtatu manſerunt. Agnetanum (*s*) & Catharinæum, (*t*) ut & quatuor alia, Eliſabethanum (*u*) nempe, Nicolaitanum, Johanneum in undis, (*x*) & Marcianom, (*y*) Parthenia deſtructa.

 quæ

(*i*) Koenigshovius pag. 283. annum hunc ponit. At pag. 400. occurrit An. MCCLI.

(*l*) *In dem Grunen Bruch.*

(*m*) *Barfuſſer platz*; Gall. *Place d'armes.*

(*n*) Albertus Arg. *Chron.* An. MCCCLXXIV. Dagobertum Cœnobium ibi ſtruxiſſe ait.

(*o*) Seb. Buhler *Chron. Mſ.* Tom. I. fol. 74. *b.*

(*p*) *Bocksgaſslein*, à vicina Bockiorum domo.

(*q*) *Unſerer frauen Buhl*

(*r*) Bongarſios, Henrici IV. legatus, hac ſuper re An. MDXCI. tranſactionem, à Rege firmatam, inivit, vi cujus abolitæ ſunt magnæ auri ſummæ, quasque ante triennium ſenatus Regi mutuo dederat, quas ad 180. mille flor. aſcendiſſe, Laguillius Lib. VII. pag. 65. ait. Civitas neſcio quid hoſtile à copiis Cæſareanis & Carthuſia tum timuit.

(*s*) Monaſterium S. Agnetis ord. Prædicatorum extra muros, prope portam lanionum, MCCXLVIII. conditum, An. MCCCCLXXV. metu Caroli Audacis deſtructum. Moniales Margarethanis conjunctæ, uti modo annotavi.

(*t*) Monaſterium S. Catharinæ ord. Prædicatorum, in eo, ubi jam eſt, loco conditum An. MCCXLVIII. in orphanotrophium An. MDXXXIV. converſum eſt.

(*u*) Monaſterium S. Eliſabethæ in agro ſuburbano ab ord. Dominic. ſodalibus An. MCCXXXVIII. conditum eſt. Pro his autem cum An. MCCLI. Monaſterium conderetur in urbe, moniales ejusdem regulæ illud occuparunt; quæ & ipſæ An. MCCCXCII. ad D. Nicolai parthenonem acceſſerunt.

(*x*) Duo monaſteria in undis quæ vocabantur, alterum Nicolaitanum, alterum Johanneum vicinum, illud in Krautenaugia, hoc prope Korbaugiam, An. MCCLII. pro ſanctimonialibus B. Dominici & Franciſci, ex nobilium & plebejorum honeſtiorum ordine à quatuor viduabus divitibus erecta ſunt. Johanneum An. MCCCCLXXV. Burgundici belli metus deſtruxit, monialibus ad D. Nicol. & D. Marcum tranſlatis. Nicolaitanæ An. MDXCII. Margarethanis ſunt additæ, numero VIII. An. MDCXCI. monaſterium, commeatibus inſtructum, incendiarii manu conflagravit. In libro Sal. Capituli Thom. fol. 129. *a* legitur: *Neben den frowen zu S. Claus zu den unden, an der ſite nebent den frowen zu S. Johanns zu den unden.* Add. Koenigshov. pag. 281. In loco, ubi monaſt. D. Nicolai conditum, prius erat capella *zu unſerer Frau zu den Grunen Matten.* Ante hæc tempora incluſorium D. Nicolao dicatum, ad Rheni ripam ſubſiterat, quod fluctibus ejus abſumtum. Cognomen *in undis* utrique monaſterio datum, quod tractus ille inundaretur frequentius. Gebwiller in *Panegyr. Carol.* pag. 35. de Nicolaitano monaſterio ſcribit: " Sunt etiam nonnullæ domus . . . in quas virgines & honeſtæ matronæ, cœlibatus ſtudioſæ prebendariæ aſſumuntur; qualis domus S. Nicolai, Barbaræ ac aliæ." Gebwilerus, ſi de cœnobio hoc loquitur, ita intelligendus eſt, ut in eo certæ fuerint præbendæ, virginibus non monialibus collatæ, quæ tamen cum monialibus degebant.

(*y*) De Marciano monaſterio, extra urbem deſtructo, ſuperius actum.

quæ omnia, Magdalenæo excepto, Dominicanæ regulæ fuerunt, ut & duæ Clariſſarum (z) domus, vel interierunt omnino, vel ſtatum mutarunt. Beguinaria (a) fuerant domus in quibus nobiles & non nobiles, laici laicæve converſi, privatis caſtimoniæ & paupertatis votis, ſub nulla regula, à pontificibus probata, in communione vixerunt, Begardi & Beguinæ (b) appellati. Nonnullæ, ex Dominici & Franciſci regulis aliquid ſervantes, Prædicatores & Fratres Minores religionis ſuæ directores habuerunt. (c) Viginti Beguinaria apud Baſilienſes An. MCCCC. fuerunt. (d) Multo major numerus Argentinæ. Portæ domuum cruce erant ſignatæ. Begardi non diu ſubſtiterunt. Beguinas Joannes I. Epiſcopus Argent. damnavit; (e) quod & Johannes XXII. Papa fecit Avennione An. MCCCXXXII. (f) & tamen ad Reformationis tempora uſque perſtiterunt. (g) In ſpecu Thomana, (h) ubi & Beguinæ fuerant, Begardos Fratres extitiſſe, ſchedæ An. MCCCCLXI. me docent. Domus ad D. Jacobum in Foro vinario veteri quoque Begartos continuit. (i) Beguinarum domos, ob multitudinem earum, in notis expono. (k) De Beguinariis his annoto. I. Non omnia uno eodemque tempore ſubſtitiſſe. II. Duplici triplicive innotuiſſe nomine, quod à platea, ab inſignibus domus, à donatore, vel venditore, ſubinde deſumtum.

§. DLV.

(z) Monialium S. Claræ duo fuerunt cœnobia, unum in foro equario, quod armamentario urbis acceſſit; alterum in inſula vicina (*VVerdt*) è regione Franciſcanorum. Utriusque conventuales cum Prioriſſa An. MDXXV. monaſterii ſui claves tradiderunt Senatui.

(a) Germ. dicta *Einigungen*, *Samlungen*, id eſt *uniones*, *congregationes*, quæ in majores & minores dividebantur.

(b) Vernacule *Begharten*, *Lollbruder*, *Beguinen* vel *Leyen-Schweſtern*, *Regel-Schweſtern*. Origo ex ſec. XIII. Hodiequa Gandavi, Machliniæ, Bruxellis &c. multa millia Beguinarum vivunt.

(c) In Capitulo Prædicatorum Baſileæ 80. hujusmodi mendicantes Begardi An. MCCCII. numerati ſunt. In Capitulo Fratrum Minor. Colmariæ An. MCCCIII. triginta Begardi. ANNAL. COLMAR. pag. 34. ſq.

(d) URSTIS. *Chron. Baſil.* Lib. IV. Cap. IX.

(e) WIMPHELING. de *Epiſc. Argent.* pag. 78.

(f) KOENIGSHOV. Cap. III. pag. 200. Præcipuus declamator contra eas fuit Jo. Mulberg, Dominicanus Baſil. An. MCCCC. URSTIS. *Chron. Baſil.* pag. 201.

(g) Mentionem enim Argentinenſium Beguinarum facit GEBVILERUS in *Paneg. Carolina*, An. MDXXI. ſcripta, pag. 35. ubi Prechas vocat. Formula mendicantium fuit: *Brod durch Gott.* Caput earum velum album, ad pedes uſque deſcendens, tegebat. Sororibus præerat *Magiſtra vel Mater*.

(h) *Thomasloch.*

(i) HERZOG. *Chron.* Lib. VIII. pag. 118.

(k) An. MCCCCLXI. mentio fit Congregationis magnæ, *der groſſen Einigung*.

Congregatio ad S. Barbaram, (*kleine Einigung*) in qua regula S. Franciſci obſervata. HERZOG. *Chron. Alſat.* Lib. VIII. pag. 118. GEBVILERUS *Paneg. Carolina* pag. 35. Virginibus præbendatis, nulli regulæ adſcriptis, eas accenſet, quæ nobilior Beguinarum ſpecies. Beguinæ Offenburgenſes ibi habitarunt.

Congregatio ad turrim An. MCCCCXV. In platea Aurifabrum.
Innenhemiana, An. MCCCCLXXI.
Spitziana, An. MDVI. In platea hujus nominis, ſub inſpectione Canonicorum D. Thomæ.
Schaffolshemiana, in platea D. Eliſabethæ.
Ketteneriana, prope D. Thomam An. MCXIII.
Kremeriana, An. MCCCCXIII.
Landenfeltiana, An. MCCLXXXV. dicta Domus in *Criges Gaſſe*.
Herzogiana, An. MCCCCXVII.
Ad Horreum, MCCCCLXXVIII.
Ad Speculum in platea *Schluchgaſs*. An. MCCCCLXXII.
Merſchvinia, An. MDIX.
Domus in deſerto, (*in der Wuſten*,) An. MCCCCXIX.
Rebltochiana, (*in der Leimen gaſs*,) An. MCCCXC.
Wetzeliana ad Forum vinariom An. MDIII.
Kugeliana, (*zu der Kugeln*,) An. MCCCCXII.
Bienckinia, An. MCCCCXXII.
Rietenſis, (*zum Riet*,) An. MCCCCXII.
Ad Aquilam, An. MCCCCXIX.
Schaubiana.
Muegiana.
Hufeliana.
Gurtleriana, ad foſſam cerdonum An. MCCCXLV.
Rufachiana ibidem. An. MCCCCI.
Spœrliana, An. MCCCCLXVIII.
Biſchofiana, An. MDVII.
Moſungeriana.
Judenbretteriana, An. MCCCCXXV.
Anonyma viculi *Reuwgeſslin*.
Anonyma vici *Horgaſs*.
Seſelshemiana, An. MDX.
Schabiana, An. MCCCCXXXII.
Schœnbiana, An. MCCCCXXXI.
Spiritus S. prope Auguſtinianos, An. MDXII.
Meincheriana.
Krautenaviæ, An. MCCCLXIII.
Eroeſtiana, An. MCCCXLIX.
Ad Nucem, An. MCCCCLXIV.
Ad Uvam.
Roshemiana, in platea *Stadelgaſs*.
Thomanæ ſpecus, ad *Hortum Roſarum*, An. MCCCLXXII.
Reimboldelina prope pelliones.
Vœgtiana.
Kageneckia, An. MCCCCXXI. prope S. Walpurgis
Stamphiana.
Wittichiana.
Rappiana.
Ad Scalam altam. *zum hohen Steg*, An. MCCCCXXIV.
Bildiana, *zum Bild*.
In Colle S. Michaelis, An. MCCCCXXIV.
Ad Miſeram Crucem, prope Capellam hujus nominis.

§. DLV.

Nec tranſeunda ſunt ſilentio Sacella & Oratoria, per urbem diſperſa, *Capellas* quas vocant. Multæ in Parochialibus & Collegiatis Eccleſiis; nonnullæ in Præpoſiti, Decani & Canonicorum Summi templi curiis, in aula Fratrum, aut in nobilium ædibus, extiterunt. Summa ad CLXXX. aſcendiſſe creditur. (*l*) Capellæ in urbe.

§. DLVI.

Ædificiis ſacris Hoſpitalia ſubjungo. Hoſpitale civitatis (*m*) inſtituit civitas. Cuno Epiſcopus aream, palatio ſuo tum vicinam, conceſſit. (*n*) Burcardus Epiſcopus An. MCXLIII. rem charta firmavit, ac nonnulla adjecit, (*o*) Gebhardum Epiſcopum quoque, ſucceſſorem Cunonis, inter benefactores recenſens. (*p*) Peſtis An. MCCCXVI. exorta tranſlationi ejus ex urbe in augiam lanionum, ubi hortus ejus ſupereſt, (*q*) dedit occaſionem. At bellicis turbis An. MCCCXCII. in urbem, ubi jam ſedet, translatum eſt. Hoſpitale.

Inter præcipua Hoſpitalis, quod præſtantiſſimis exteri (*r*) accenſent, patrimonia referendæ ſunt decimæ Dambacenſis Eccleſiæ; ex vicinarum Oberkirchenſis & Altenwilerenſis (*s*) Eccleſiarum interitu prognatæ: Inter hæc referenda quoque curia S. Dionyſii in Ensheim; cui inditum hoc nomen, quod Lebrahenſis Prioratus, ad quem curia hæc ſpectabat, à San-Dionyſiana Abbatia prope Lutetiam olim pendebat.

(*l*) Capellæ S. Erhardi, in mercatorum platea, ubi olim Hoſpitale, An. MDLXIV. deſtructa eſt. Hoſpitali extra urbem, dein rurſus in eam tranſlato, D. Erhardi Capella ſemper adhæſit. Poſtrema ab incendio Hoſpitalis An. MDCCXVI. ſervata, in anatomicum Univerſitatis Theatrum converſa.

Capella S. Walpurgis à Leone IX. Pontifice conſecrata. Ad hanc Capella D. Barbaræ & Hoſpitale Phyniæ tranſlatæ ſunt, cum hoc Carmelitis, in urbem migrantibus, concederetur; vicus D. Barbaræ inde vocatus. Sorores, hujus Hoſpitalis miniſtræ, in Beguinarum quoque cenſum relatæ ſunt.

Capella S. Jacobi, in platea fabrum calcarium *Sporengaſs* olim, bodie *Spieſgaſs*, An. MCXC. à Jac. Zornio condita.

Capella S. Valentini, ubi olim Synagoga Judæorum, in platea, quæ à Judæis retinuit nomen.

Capella S. Joannis Baptiſtæ, priori vicina, ante curiam Decani Capituli Majoris.

Capella D. Lucæ, unde aulæ *Luxhof* nomen. Ex hac ſolennis olim proceſſus Senatus & civium ab An. MCCCLVI. in memoriam terræ motus, quo orbs fere everſa. Solennitas hæc An. MDXXIV. abolita.

Capella S. Petronellæ in Ochſenſteiniorum aula, ubi nunc Hanoico-Haſſiacum Palatium, in platea *Brandgaſs*.

Capella S. Ulrici in Epiſcopali Palatio.

Capella S. Nicolai, è regione Tribus lanionum.

Capella S. Mauritii in Eccleſiam Parochialem D. Nicolai converſa.

Capella S. Michaelis in colle, ob Arbogaſtum ibi ſepolium condita, quam Leo IX. Papa conſecravit. ALBERTI ARG. temporibus ſepulcrum Arbogaſti adhuc ibi cernebatur. *Chron.* An. MCCCLXXIV.

Capella S. Sepulchri in horto Auguſtinianorum, à Johanne Schafftolsheimenſi, monacho Auguſt. An. MCCCLXXIV. condita.

Capella Miſeræ Crucis (*zum Elenden Creutz*) apud portam *Cronenburg*, in quam ſupplicio afficiendi ducebantur in tranſitu. An. MDXXIX. telonii domus in ejus locum extructa.

In agro ſuburbano Capella S. Ulrici prope Arbogaſtinum olim Monaſterium An. MDXXXIV. deſtructa.

Ad S. Gallum erant incluſæ. (*Kloſnerinnen*) Kœnigshoviana S. Galli Capella An. MDXXII. in cœmeterium mutata.

Capella Sanguinis ſacri (*zum heiligen Blut*) ſita fuit prope Carmelitas, antequam urbem intrarent.

Capella Domini, (*unſers Herren Capell*) in eodem tractu.

Capella S. Sophiæ in Leproſorio.

(*m*) Dedicatum Deo, Mariæ Virg. & B. Erhardo, qui baptizavit Odiliam. Dictum aliquando *majus* hoſpitale, *Mehre Spital*, ut à minore, quod Phynia inſtituit, diſtingueretur.

(*n*) « Spatium à coquina intra murum & foſſatum uſque ad proximam portam, contra Monaſterium. » Verba ſunt chartæ Burcardi. Cunonis charta non extat. Sedit hic ab MCIII. uſque MCXXIII.

(*o*) Burcardus capellam, ad Hoſpitale pertinentem, dedicavit, & ei curiæ ſuæ partem donavit, qua atrium ejus verſus Bruſcam, ampliaretur, verba ſunt chartæ. WIMPHELINGUS in *vita Burcardi*. Eodem tempore Abbatiſſa Haſcoviæ hoſpitalem quoque domum in Abbatiæ ſuæ vicinia, eodem Burcardo probante, extruxit. *Gall. Chriſt.* Tom. V. prob. pag. 482.

(*p*) Henricus de Veringa, Epiſcopus, deceſſorum ſuorum decreta Ao. MCCXX. probavit. An. MCXLIV. Conradus III. Imp. peculiari Diplomate ſub regiæ tuitionis manum illud recepit; quod & Fridericus II. Hagenoæ An. MCCXIX. Rudolphus primus An. MCCLXXXI. Sigismundus An. MCCCC. & Rudolphus II. An. MDXCIV. fecerunt. Accedunt Bonifacii IX. Martini V. Eugenii IV. Bullæ; privilegia item Baſilienſis Concilii An. MCCCCXXXV. MCCCCXXXVII. & MCCCCXLIII. quibus Hoſpitali immunitas à *Gabellis Talliisque* conceditur. An. MCCLXIII. Waltherus Epiſcopus Hoſpitale penitus civitati reliquit. SCHILTER. ad *Kœnigsh.* pag. 730. Johannes Epiſcopus Hoſpitale in ſolius civitatis poteſtate eſſe, diſerte fatetur in peculiari charta An. MCCCXIX. qua tranſlationem Hoſpitalis ex Parochia D. Martini ad Parochiam Mariæ Magdalenæ & S. Nicolai juribus Magiſtratus in ejus perſonas & bona innoxiam fore declarat.

(*q*) Locus Carmelitarum Monaſterio vicinus. KOENIGSHOV. pag. 283. & 405. Frater Henricus de Hohenburg, ex nobili ſtirpe ortus, locum hunc pro mulieribus ad meliorem vitam converſis (*Bekehrte warende Frauen*) An. MCCCIX. ſeq. emerat. At An. MCCCXV. omnia hæc Magiſtratui conceſſit, qui An. MCCCXVI. novum Hoſpitale ibi extruxit, cujus Quæſtor factus eſt idem Henricus.

(*r*) ZEILERUS *Topographia Alſ.* pag. 53. ſq.

(*s*) Priorem cum reditibus ſuis Rupertus Epiſcopus An. MCCCCL. Hoſpitali conceſſit, Nicolaus V. confirmavit. Altenvilerenſes vero reditus ab Hohenburgenſi Cœnobio An. MCCCCXC. hoſpitale coemit. Bertholdus Epiſc. Eccleſiam hanc Hohenburgenſibus An. MCCCXXXII. conceſſerat. Conf. ſupr. pag. 153.

pendebat. (*t*) Sed & reditus Fratrum Prædicatorum, ut & Clariſſarum in foro Equario, dimidia item pars redituum Canonicorum S. Arbogaſti ſpontanea traditione ad Hoſpitale tranſlati ſunt. (*u*) Quin & reditus denique Leproſorii, (*w*) Hoſpitalis D. Barbaræ, ut & hoſpitii peregrinantium pauperum, quos Ludovicus XIV. An. MDCLXXII. ordini S. Lazari in Gallia conceſſit, (*x*) An. MDCXCIII. rurſus eripuit, An. MDCCI. regio decreto ad Hoſpitale majus pervenerunt, quod ſolum jam reliqua omnia complectitur. Hoc An. MDCCXVI. totum incendio conſumptum. Novum, quod jam cernitur, ex cineribus An. MDCCXX. ſurrexit. Nutriuntur in eo quandoque octingenti homines ſexus utriusque. In cella ſervantur vina An. MCCCCLXXII. MDXIX. MDXXV. producta.

§. DLVII.

Hoſpitale minus

Hoſpitale minus Phynia, domicella nobilis, (*y*) & frater ejus An. MCCCXII. in fundo ſuo ſtruxerunt, D. Barbaræ dicatum, ubi deinceps Carmelitæ, noſtroque jam ævo Ludoviciana Eccleſia. (*z*) Inſtitutum eſt pro decem pauperibus infirmis & ſacerdote, qui ſacra adminiſtraret. (*a*) An. MCCCCLXXVII. in plateam tranſlatum, quæ (*b*) *Barbaræ* nomen inde accepit. Reditus ejus denique Hoſpitali, ut ſuo loco jam dictum, acceſſerunt majori. Acceſſerat his olim Hoſpitale, quod Cunzelinus *zu der Megde* An. MCCCLXX. prope Johannitas, in inſula viridi, pro XII. mulieribus inſtituit, (*c*) quod ædificium hodieque in ergaſtularia domo nova ſubſiſtit.

Pauperum peregrinant. hoſpitium.

Præter Hoſpitalia pro civibus conſtituta, pauperum quoque peregrinantium hoſpitium (*d*) ab Oettelino, Eccleſiæ Cathedralis Præbendario, An. MCCCLX. ex eleemoſynis collectis, in D. Eliſabethæ platea conſtructum eſt; quod anno ſeq. in forum vinarium vetus, (*e*) indeque An. MDXXX. ad Auguſtinianos tranſlatum, denique cum Hoſpitali, ut modo dixi, conjunctum. De Veſtalibus, quæ nunc ibi habitant, ſuperius jam actum.

Subnecto his Hoſpitale venereum atque Boſſiam domum. (*f*) Illud conſtructum An. MCCCCXCV. cum venerea lues primum ſe manifeſtaſſet in urbe. (*g*) Noſodochium hoc primitus haud procul à porta Eliſabethana fuerat; dein in inſulam prope tectum pontem tranſlatum, eique Carmelitarum & Clariſſarum Werdenſium reditus An. MDXXXVIII. adſcripti.

Boſſia Domus recepit eos, qui ſcabie incurabili vel porrigine laborant; (*h*) ſita eſt in platea Bieggeria. (*i*)

§. DLVIII.

Lazarethum.

Publicis his pauperum & ægrotorum domibus acceſſit denique Noſodochium illud, extra portam Hoſpitalis, ſtadio diſtans ab urbe, *Lazarethum* quod vocant. Hoc civitas An. MDCLXXIV. paravit, cum recipiendæ militum ægrotantium multitudini non ſufficeret Noſodochium civium; (*k*) nec ad illud, niſi ingruente epidemia, recurritur.

Hoſpitale militare.

Militibus ægrotis curandis Ludovicus XIV. An. MDCXCII. Hoſpitale ingens inter urbem regiumque caſtellum (*l*) ædificavit.

His omnibus Orphanotrophium, Brephotrophium & Eleemoſynaria domus ſuccedunt. Orpha-

(*t*) Conf. Tom. I. pag. 737. Prioratum hunc Alexander VI. Capitulo Eccleſiæ S Georgii de Nanceio An. MDII. conjunxit, Capitulum autem Nanceianæ primatiali Eccleſiæ An. MDCCXLII. conjunctum eſt. Hæc jus redimendi dictam curiam, tempore venditionis An. MDCXLVIII. Lebrahenſi prioratui reſervatum, exercere cum vellet; in ſupremo Alſatiæ Senatu An. MDCCL. cecidit cauſa.

(*u*) Uti in Monaſteriis deſtructis ſupra docui.

(*w*) Leproſorium extra civitatem in Parochia S. Helenæ fuit, prope veterem Eccleſiam, quæ rubra dicebatur. Uſu denique factum, ut Leproſorium ipſum *Eccleſia rubra* vocaretur. Ad hanc pertinet ejuſdem nominis in ſtrata longa domus, hodieque ſubſiſtens.

(*x*) Reditus nempe extra urbem, quæ novennio poſt demum in poteſtatem Regis devenit.

(*y*) Phyna, Fina, Finia, ſoror Johannis dicti in *Kalbegaſſ*, militis Argent. A Kalbiorum familia nomen ſuum *Kalbsgaſſ* accepit.

(*z*) Viculus ille dictus *Horneck-gaſslin*.

(*a*) Koenigsh. Cap. V. pag. 287.

(*b*) Sunt Chronicæ juniores, quæ Hoſpitale hoc in honorem B. Mariæ Virg. & S. Andreæ conditum, eisque S. Barbaram dein acceſſiſſe ſcribunt.

(*c*) Koenigshov. pag. 405. Specklin. Collect. pag. 267. An. MCCCLXXX. ponit.

(*d*) *Die Elende Herberg.*

(*e*) Koenigshov. pag. 284. ubi dein officina fulonia.

(*f*) *Blaterhauſs, und Boor, Boſs, Boſſenhauſs.*

(*g*) Balth. Kogmann in *Chron. Arg.* Ml.

(*h*) Mentio ejus in *Policey-Ordnung* pag. 57. 63.

(*i*) *Bieggergaſs*, id eſt, excoriatorum platea.

(*k*) *Deſcriptio particula Territorii Argent* pag. 72.

(*l*) Deliberatum fuit, an non exſtruendum in loco *Finckmatt*.

Orphanotrophium.

Orphanotrophium Partheno fuit D. Catharinæ An. MCCXLII. dicatus, (m) An. MDXXXIV. orphanis alendis deſtinatus.

Brephotrophium.

Brephotrophium, ubi incertæ matris nutriuntur infantes, inſtitutum eſt in veteri Guilielmitarum Monaſterio An. MDCCXLVIII. quod ante hunc annum ergaſtulum publicum fuerat.

D. Marci.

Eleemoſynaria D. Marci domus hodierna nomen iſtud accepit An. MDCLXXXVII. quo eleemoſynarum corpus, quod majores An. MDXXIX. ex reditibus monaſterii Marciani in ipſo Monaſterio formaverant, in locum hunc tranſiit, ubi venereum ante fuerat Hoſpitale. Eleemoſyna hæc Marciana parte dimidia redituum Monaſterii S. Arbogaſti adaucta eſt. An. MDCXLVIII. Daniel Steinbock, Senator, fortem 3000. flor. pro viduis Paſtorum Eccleſiæ, item 4000. flor. pro pueris puellisque pauperibus, denique 2000. flor. pro honeſtioribus, in paupertate viventibus, legavit.

An. MDL. Eliſabetha Schaſneria, Balth. Kœnigii conjux, teſtamento ſuo conſtituit, ut XII. domunculæ, pro habitationibus pauperum ædificarentur, quæ hodieque ſubſiſtunt, & Prechterianæ vulgo dicuntur, quod Prechteri teſtamenti habuiſſent executionem. Fuit & alia femina dives Prechteria, eleemoſynarum fundatrix.

§. DLIX.

Ædificia profana.

Reges & Cæſares in urbe non habuere Palatium, (n) niſi palatio ſuburbano deſtructo; Sigismundus in aula Lucana, (o) Maximilianus I. apud Johannitas, (p) Carolus V. & Ferdinandus I. in Conradi Meyeri domo plateæ ſummi templi, quæ ad Bœckliniam dein gentem pervenit, hoſpitati ſunt.

Aula Epiſc.

Antiquiſſima urbis aula fuit Epiſcopi domus. Prima (q) alutariorum (r) vico fuit contigua. Altera, quæ ſucceſſit, paulo inferius ad Bruſcam exſtructa. In cujus loco Armandus Gaſto Rohanius, Card. & Epiſcopus, An. MDCCXLI. magnificum exſtruxit Palatium, ſuo nomine dignum; in quo ornando omnes inter ſe artifices opificesque certarunt.

§. DLX.

Curia ſenatus.

Non Eccleſiaſtica tantum tribunalia olim continebat Epiſcopi aula, ſed & in ea datus fuit locus civitatis Senatui, qui propriam denique curiam, à Palatio Epiſcopali diſtinctam, cum condidiſſet, vulgus tamen Palatii nomen novæ quoque Curiæ dedit. (s) Prima ad latus Epiſcopalis palatii condita. (t) Zorniorum & Mulnhemiorum, qui tum apud Argentinenſes rerum potiti, diſſidia fecerunt, ut An. MCCCXXI. Curia denique illa conderetur, quam nunc *veterem* appellamus, (u) ubi ſedet ſenatus. An. MDLXXXIII. *Curia nova*, Danielis Specklini, architecti, opus, acceſſit. (x)

Cancellaria.

Cancellaria An. MCCCCLXIII. conſtructa, (y) An. MDLXVI. duobus ambulacris cum veteri & nova Curia juncta eſt. An. MDCLXXXVI. maxima pars ejus incendio periit.

(m) Koenigshov. pag. 282.

(n) Adi Tom. I. pag. 701.

(o) *Luxhof*, quæ aula à capella D. *Lucæ*, ibidem ſtante, nomen accepit.

(p) In inſula viridi. Memoria rei apud Joannitas ſervata in tabula picta, quæ cum illis ad D. Marcum, ubi jam ſunt, tranſivit.

(q) *Die alte Pfalz.* Koenigshov. *Chron. Arg.* Cap. V. §. LIII. LXXVII. CIII. ubi mentio *des Biſchofs Hofgarten an ſeiner Pfalzen oder Sale.*

(r) *Kurdewangaſs*, corrupte *Kurben gaſs.*

(s) Ex Palatio vulgus *Palanz*, *Palaz*, denique *Pfalz* produxit.

(t) An. MCC. jam curia major & minor occurrunt. In charta tabularii Argent. lego: " Acta ſunt „ hæc An. MCC. . . . ſupra Palatium parvum. „ In alia An. MCCCCXXVIII. " actum in civitate „ Argent. in Prætorio ſeu Conſiſtorio majori judiciali, „ vulgariter Palatium nuncupato.

(u) In ſtubas tum diſtributæ fuerunt nobilium urbanorum familiæ, quas inter Zornia & Mulnhemia eminebant. Illa *Scala Alta*, hæc *Lapidis Molaris* inſigne habebat. Zornia gens 32. gentiles, Mulnhemia 24. numeravit. In duas has factiones diviſa tum fuit omnis nobilitas. Convenerunt ergo, ut inter duas earum ſtubas nova curia conderetur in medio, ad quam Zornii per ſcalam, ſtubæ ſuæ propiorem, quæ prope Cancellariam, Mulnhemii per alteram, verſus piſcatorium forum, ſibi propinquiorem, aſcenderent; quæ duplex ſcala hodieque ſubſiſtit.

(x) *Der neue Bau.*

(y) Ad ſcalam ejus ſculptura cernitur, lapidi eleganter inciſa, quæ Jacobum, Lichtenbergenſium Dynaſtarum poſtremum, cum Barbara ejus pellice Herzoo. *Chron.* Lib. V. pag. 32.

§. DLXI.

Officina monetaria. E regione veteris curiæ officina monetaria fuit. (z) Breviculus Statutorum Argentinenſium (a) ait: " Locus percutiendæ monetæ eſt maximum forum prope, " circa ſtationem carnificum. " Per carnifices intelliguntur laniones, quorum ſtatio fuit in foro piſcatorum, quod *maximum forum* dicebatur, antequam curia vetus & officina monetaria prope curiam hanc ædificarentur. Officina hæc An. MDCCXXXVIII. deſtructa eſt, ut area ante curiam ſpatioſior fieret. Regia officina monetæ ex adverſo Friburgenſium tribus eſt.

Turris pecuniaria. Pecuniaria turris (b) An. MCCCXXXI. exſtructa eſt pro ærario publico, in loco, ubi olim porta cerdonum. (c) In hac Diplomata quoque Cæſarea, vexilla Civitatis, ſtalones, menſurarum publicarum prototypi, aliaque ſervabantur; quæ, turre An. MDCCXLV. octnginta & ſeptem pedibus, quod minaretur ruinam, decurtata, in curiam & tabularium civitatis tranſlata ſunt.

§. DLXII.

Armamentarium. Armamentarium civitatis præcipuum (d) ab antiquo jam fuit in foro equario prope Clariſſas, quarum Cœnobium An. MDXLV. armamentario additum, ſpatium ejus ita adauxit, ut arma & tormenta bellica, per varias urbis partes diſperſa, (e) in eo omnia reponerentur. Armamentarium hoc celebre olim apud exteros fuerat. (f)

Granarium. Granarium publicum è regione armamentarii An. MCCCCXLI. conditum, (g) cum Norimbergenſi inter præſtantiſſima totius Germaniæ habitum, (h) tabulatis quinque ſibi ſuperimpoſitis conſtat, quæ ſingula 370. pedes longitudinis habent. Primorum Strateburgi moenium fundamentis inædificatus eſt exterior granarii murus, unde extremitas ejus verſus foſſam curvata. (i) Quadragies mille quartalia frumenti ibi locum inveniunt. Granaria minora, quæ ad corpora pia, ad Nobiles, vel ad Clerum pertinent, ſilentio tranſimus.

§. DLXIII.

Emporium. Ad Bruſcam ſtat Emporium, (l) An. MCCCLVIII. exſtructum, cum geranio, foro vinario & portu, ubi aula olim ſalinaria (m) extitit.

Macellum. Haud procul inde Macellum eſt majus, ad Bruſcam quoque in veteris fori lignarii parte An. MDLXXXVII. extructum. Superiore ejus parte nundinalibus menſibus mercatores exteri linteas & ſericeas merces exponunt.

Stabulum. Stabulum Magiſtratus publicum, (n) quod primitus aula civitatis (o) dicebatur, nomen ſuum accepit ab equis publicis, qui ibidem alebantur; (p) quorum uſus in bello & in Cæſarum expeditione Romana. Poſtquam cenſualis domus (q) prope tribum pellionum, in quam cives ſua deferebant tributa, An. MD. igne periiſſet, tributa ad ſtabuli publici cameram delata ſunt, quod hodieque in uſu. Ordinatio cenſus anuui, (r) qualis hodie eſt, An. MDXXXII. initium cepit.

Ergaſtulum

(z) An. MDVI. deſtructa, triennio poſt renovata.
(a) Apud Schilter. ad *Kœnigsh.* pag. 721.
(b) *Pfenningthurn.*
(c) Koenigshov. pag. 284. Vide ſupra de portis.
(d) *Der Zeug- oder Buchſen hof.*
(e) Pars tormentorum bellicorum erat *in dem grunen Bruch.*
(f) Deſcriptionem ejus, quale ſuperiore ſeculo fuit, vide in Anonymi *Bericht von Beveſtigung der Statt Strasburg.* Francof. 1683. 4to.
(g) Teſte inſcript. lapidi inſculpta.
(h) Henelius de *Ærario* pag. 68. Zeilerus in *Itinerario Germaniæ* pag. 217. ſeq.
(i) In infima parte XLVIII. molendina manuaria, in ſecundo tabulato grana ex ſuperioribus ſeculis memoriæ cauſa ſervantur, inter quæ grana An. MCCCCXXXIX. producta. Verſus adſcripti illum notant annum, quo Armaniacorum exercitus vaſtavit Alſatiam, quod An. MCCCCXLIV. evenit. Chronologia non quadrat. Aſſervantur etiam grana, quæ ex granario Clariſſarum Werdenſium vicino huc translata ſunt. Alia item An. MDXCI. quæ ob bellicos tumultus nonniſi biennio poſt colligi potuerunt. Conf. Zeiler. *Itin. Germ.* pag. 217.
(l) *Kaufhaus.*
(m) *Salzhof.*
(n) *Der Herren Stall.*
(o) *Der Statt-Hof.*
(p) Abbas Neovillarenſis ſec. XV. in recognitione juris civitatis 20. Libras denar. ſolvit quotannis pro equo publico. Civitas enim An. MCCCCLVIII. nobilitatis ſumtibus trecentos equos publicos aluit.
(q) *Schatzhaus.*
(r) *Stallgelt*

Ergaſtulum cenſorium, aliudque lanis tractandis, pro pauperibus otioſis, illud in Guilielmitano Monaſterio, hoc in pauperum Xenodochio An. MDCLXXXII. Senatus inſtituit, atque poſtea temporis conjunxit in unum. At An. MDCCXLVII. maximæ molis ædificium in veteri Præceptoratus Johannitarum area exſtructum eſt.

§. DLXIV.

Wirtenbergici Duces, (s) Hanovio-Lichtenbergenſes Comites, (t) Marchiones Badenſes, (u) Bipontini & Veldentini Principes, (x) ut & Rappoltſteinenſes Dynaſtæ (y) ſuam ſinguli curiam Argentinæ habuerunt. Aulæ.

Urbe ad Galliam transeunte tria acceſſere Prætoria; I. Gubernatoris Provincialis ſagati, II. Miſſi Regii Provincialis togati, (z) III. Prætorium ordinis Equeſtris. (a) Nec transeundæ ſilentio Curiæ Eccleſiaſticæ Præpoſiti & Decani ſummi Templi; Aula Neovillanæ Collegiatæ, ut & Abbatiæ Mauri Monaſterii; Aula Gayotorum. Quin & in extremitatibus urbis hoſpitia plura militum præſidiariorum molis ingentis extructa ſunt publice. Promptuaria pulveris pyrii; cella ingens farinæ ad Elli in urbem introitum; Theatra duo, publicis ſpectaculis inſervientia, agmen hic claudunt. Prætoria tria aliaque.

§. DLXV.

Ædificiis fora ſubjungo: militare; (b) vinarium vetus; granarium vetus; forum piſcatorium, herbarium, vetus & novum; forum equinum, in quo ab aliquot annis forum quoque granarium conſtitutum eſt novum, poſtquam area ibidem An. MDCCXLI. arboribus conſita eſſet, ut publicæ deambulationis fieret locus, cui nomen *Brolii* (c) impoſitum. Areæ denique Cathedralis Eccleſiæ, D. Thomæ, D. Stephani, & utraque Petrina ac Prædicatorum. Fora.

Ceterum à majoribus quoque noſtris proſpectum; ut cives publica intra muros urbis haberent molendina, ne periculoſis temporibus farina carerent. Horum ſunt quinque; inter quæ molendinum octo rotarum conſpicuum; aliud aromata pinſit, aliudque Epiſcopi eſt, quod Zornii tenent in feudum. (d) M…

Plateæ, vici, viculique 200. per urbem; privatorum domus ultra qu… numerantur. Incolarum numerus ad 50. millia accedit, non computati… militibus. (e)

(s) Prope plateam Phaſianam.

(t) Aula Ochſenſteinia poſt gentem extinctam ad Lichtenbergicos Dynaſtas, horumque heredes H novię Comites tranſivit. Hanoviorum poſtremus ſplendidum in ejus loco palatium extruxit, quod Haſſo-Darmſtadienſes Principes An. MDCCXXXVII. perduxerunt ad finem.

(u) Duæ aulæ Badenſes erant in urbe. Nobiliorem, prope Ludovicianam eccleſiam, ſeculo ſuperiore pro gubernatore urbis coemit ſenatus. (*Gouvernement*)

(x) Horum aulæ in privatorum manibus ſunt.

(y) Quorum aulam Bipontini jam poſſident Principes.

(z) *L'Intendance.* Quod prius fuerat prope pontem Martini, An. MDCCLIII. in viciniam Franciſcanorum translatum, ubi olim Judæorum cœmeterium.

(a) *L'Hotel du Directoire*, Germ. *Ritterhauſſ*, prope Abbatiam S. Stephani, quod hodie feudum regium eſt.

(b) *Place d'Armes*, *Barfüſſerplatz.*

(c) Brolium, Briolium, Broilum, Brogilum medio ævo dicebatur nemus ſepibus cinctum, in quo ferarum venatio; communiter *Parcos* appellant. Luitprando. *Rer. in Europa geſt.* Lib. III. Cap. IV. Peraadus in *Burgundicis Chartis* pag. 29. Veneti Porticum, ubi nobiles ſoli deambulant, apud aream D. Marci, *Broglio* quoque vocant.

(d) Molendinum, à Donzio, veteri poſſeſſore, nomen habens, Civitas An. MDLXXXVI. emit.

(e) Numerum civium, ejusque augmenta ex annuis natorum & mortuorum ſyllabis optime colligas.

An. MDLXXI…
An. MDLXX…
An. MDLX…
An. MDCX…
An. MDCC…
An. MDC…
An. MDC…
An. MD…
An. MD…
An. MD…
An. M…
An. M…
An. M…
An. …
An. …
An. …

§. DLXVI.

Ætates & fata urbis infantia.

Externa hæc Argentinæ, ſub Germanica Gallicaque periodis, nongentos per annos creſcentis, fuit imago & ſpecies; per varias ſuas provecta ætates, quam materiale urbis appellant. Nunc ad rerum momenta progredimur; oſtenſuri, quibus ea modis & politicis gradibus ab infantia ad virilem illam ætatem pervenerit, atque adeo ab urbicula ad urbis magnæ aſcenderit famam. Infantism nonniſi ſeculo undecimo egreſſa eſt; ſub Salicis & Suevicis Imperatoribus adolevit. Violenti illius interregni temporibus ad juventam aſcendit, ſub Auſtriacis Imp. ad virilem denique evecta ætatem, inter omnes Imperii civitates longe extulit caput. In ſua jam infantia Strateburgum non Regiæ tantum, ſed & Palatinæ urbis elogio floruit; à Ducum & Comitum Provincialium juriſdictione immunis; peculiarem Comitem regium, dein cæſareum, habens. Libertas ejus in ipſo Germanicæ hujus periodi ſe manifeſtat introitu. In Lotharingici enim Regni, inter Ludovicum Carolumque diviſi, tabulis, unde Periodus incipit, à duobus Comitatibus Provincialibus diſtinguitur *Stratsburch.* (*f*)

In urbe hac Imperatores ſæpe morati ſunt. (*g*) At Otto Magnus à ſcriptoribus junioris ævi Argentinæ perhibetur deſtructor. Auctor opinionis eſt Hermannus Gygas, (*h*) qui Caroli IV. ætate, *Flores temporum* edidit, in quibus urbem pro Galliæ Rege ſtetiſſe ait in bello, atque hinc ab Ottone I. deſtructam & perviam factam fuiſſe ait, ita ut abolito veteri nomine *Silberthal*, eam *Strasburg* vocaverit. Strateburgi nomen autem, ab ipſis originibus ejus impoſitum à Francis, ſeculi IV. ſcriptor, Gregorius Turonensis, jam memorat. (*i*) Turbæ in partibus Rheni tum ortæ, non urbem, ſed Epiſcopum Argentinenſem ſpectabant: Briſacum enim receptaculum rebellium cum An. DCCCCXXXIX. Otto M. obſediſſet, Ruthardus, Argentinenſis Epiſcopus, ab initio præſens, à Friderico Archiep. Mogunt. inductus, inſcio Imp. diſceſſit. Briſaco capto, (*l*) Ruthardus Corbejam relegatus eſt. Inter omnes hos motus nulla de Argentinenſibus Imperatoris querela; nec querelæ materia. Hæc Continuator Reginonis, (*m*) Luitprandus, Witichindus, ſynchroni; quibus Hermannus Contractus, Marianus Scotus, Sigebertus, Gotofredus Viterbiensis, Otto Frisingensis aliique ſuffragantur. Guillimanni ergo, Crusii (*n*) [...]que Herzogii, (*o*) de Argentina tum deſtructa, narratio deſtituitur fide.

§. DLXVII.

[...] Sancto, Cæſarum Saxonicorum poſtremo, in ſolium ſublato, Hermannus, [...]ue Dux, Cæſaris æmulus, Argentinæ fere exitium attulit. Altvicum [...]nſem Epiſcopum, Henrico adhærere cum intelligeret Hermannus, irrupit [...] ex ædificiis ſacris & profanis tum læſa ſunt. (*p*) Urbs ex malis vix reſurgere

---

[...]oniam, Treveros, [...] *in Elſatia Co-* [...] [...]an-Stephaniano [...]CCCLXXI. & [...]lingorum po- [...] in ea dedit [...]*sburg.* pag. [...]CCCCXXX. [...]miti, dona- [...]llam prope [...] pag. 18. [...] comitivam [...]enburgenſe [...] Kal. Jun. [...]ſilica con- [...]ui regem [...] Henricus [...] Parthe- [...] ſchedæ [...]M X V I. [...]æ Invi- [...] [...]g. 407. [...]io jura [...]te pa- [...]traject. [...] 440. [...] [...] [...]unde [...]

[...]mannus *de Epiſc. Arg.* pag. 145. ſecutus. Januenſem derivarunt à Janua; alii à Genua urbe, & tamen ex Franconia fuit oriundus. Sed & alius Minorita Martinus *Flores temporum* edidit, atque Hermannum noſtrum exſcripſit. Alii Hermannum ſua ex Martino compilaſſe volunt, continuaſſeque Martinum. Hunc edidit Eccardus in *Corp. Scriptor. medii Ævi* Tom. I. pag. 1551. Hermannum Gigantem vero in lucem dedit Jo. Gerh. Meuschenius Lugd. Bat. 1750. 4to. Flores hos ad An. MCCCCXLIV. uſque continuavit Remboldus Schlecht, Canonicus & Cantor D. Petri junioris in Argentina; quæ continuatio, nondum edita, extitit in Bibliotheca Uffenbachiana, teſte ejus catalogo Tom. III. pag. 600. Meuſcheniana editio Mich. Eysenhardi, presbyteri, *continuationem* dedit, quæ finit An. MDXIII.

(*i*) Tom. I. pag. 208. 222. & 680.

(*l*) Ludovicus Ultramarinus, Rex Franciæ, quidem in Alſatiam venit, ſua in Lotharingiæ regnum jura vindicaturus; ſed Ottonis M. exercitu adveniente mox in regnum receſſit, nec unquam occupavit Briſacum. Urbem hanc à Ludovico captam, ab Ottone receptam fuiſſe, credidit Guillimannus *Epiſc. Arg.* pag. 140.

(*m*) An. DCCCCXXXIX.

(*n*) Vid. ſupra Tom. I. pag. 222.

(*o*) *Chron. Alſ.* Lib. II. Cap. XIV.

(*p*) Factum hoc An. MII. Ditmar. *Chron.* Lib. V. pag. 367. Hermannus denique Henrico ſe Bruſcelæ ſubmiſit. Idem pag. 370. Monachus Kirchgart. *Chron. Wormat.* pag. 54. apud Ludwig. *Reliq. Mſſ.* Tom. II.

Digitized by Google

reſurgere cœpit, cum eadem Baſilica templumque Thomanum eodem die An. MVII. igne conſumerentur cœleſti. Imperator ut occurreret malo, San-Stephanianos reditus, quos priora damna reparaturus jam An. MV. Wernero Epiſcopo conceſſerat, eidem ad novam Baſilicam ſtruendam confirmavit de novo. Fundamenta An. MXV. jecit Wernerus, *Ædificatoris* elogium, ſi quis unquam, promeritus; (*q*) qui tantæ molis ædificio, io modicæ tum extenſionis urbe extructo, magnitudinem ejus futuram auguratus eſt. Hæc Argentinæ infantia.

§. DLXVIII.

Sub Salicis Imperatoribus Adoleſcentia cœpit, qui Argentoam quoque adierunt frequenter. (*r*) A Lothario Saxone Imp. Argentinenſes An. MCXXIX. nobile libertatis ſuæ pignus acceperunt, privilegio de non evocando ornati; quod omnium, in ſcrinio civitatis ſuperſtitum ex authenticis, primum eſt. Conſentientibus enim Imperii proceribus decrevit: ut *nullus civium cujuslibet conditionis placitum aliquod, quod vulgo Thinch* (*s*) *vocatur, extra civitatem ſuam conſtitutum, adeat, vel prorſus ab aliquo cogatur adire.* (*t*) Lotharius in introitu ait: " fidelibus noſtris civibus Argentinenſibus pro „ fidelitatis ſuæ conſtantia ... prædeceſſoribus noſtris & nobis ad honorem regni „ bene ſervata & exhibita &c. „ Imperialis civitatis, Imperatori ſoli parentis, hoc ſolemne teſtimonium eſt, præmiumque fidei, quod Lotharii partes contra æmulum, Alemanniæ Ducem, urbs defenderat ſtrenue; uti olim quoque Henrico II. faverat contra Hermannum. Adoleſcentia.

§. DLXIX.

Hohenſtaufii, Salicorum ſucceſſores, & ſimul Alſatiæ Duces, civitatis adoleſcentis incrementa, plus, quam omnes anteceſſores, promoverunt. (*u*) Philippus Imp. An. MCCV. memorabili privilegio Argentinenſes Hagenoæ donavit, quo cuncta eorum per univerſam Alſatiam bona ab omnibus oneribus libera pronuntiat; (*x*) civitatem cum rebus

(*q*) Vid. ſupra in ædificiis ſacris.

(*r*) Conradus II. cum filio Henrico, natalibus Chriſti Argentinæ An. MXXXIII. celebratis, anno ſequenti ab hac urbe cum exercitu in Burgundiam trans Juram profectus eſt, Arelatenſi ut coronaretur corona. Paterniaci proceres regni obvios habuit. Regreſſus cum multis obſidibus Argentinam feſtinavit, ubi Imperatrix expectaverat rediturum maritum. Wippo in *vita Conradi Salici* pag. 478. apud Pistorium. Filius ejus Henricus III. An. MXL. X. Cal. Julii Argentinæ verſatus eſt, cum Abbatiam Fabarienſem in Mundiburdium ſuum reciperet. *Cod. membr. Archivi Fabar.*

Henricus V. anno quarto regni menſe Sept. Spira Argentinam venit, ut ſuperioris Germaniæ & Lotharingiæ principum ibi ageret conventum, in quo de Monachorum & Canonicorum bonis promulgavit edictum. Guillimann. *Epiſc. Arg.* pag. 219. Idem An. MCXIX. Argentinæ cum fuiſſet, cives Argent. ab onere, quo duodecimam vini venalis partem fiſco Epiſcopi inferebant, liberavit; conſuetudinem hanc appellans tyrannidem. Privilegium hoc de vino banneli, (*Bannwein*) quod ad advocatiam pertinuit, Argentina An. MCCLII. ab Henrico Stahleckio Epiſcopo 400. marcis argenti redemit. Caupones per VI. hebdomadas poſt Paſcha de ſingulis vini carradis (*fuder*) amphoram (*ohm*) advocato præſtare tenebantur. Idem Henricus Argentinæ Calixti II. legatos, pro pace Eccleſiæ conſtituenda advenientes, tum excepit, Epiſcoporum inveſtituris ſe renuntiaturum promittens. *Concilior* Tom. X. pag. 872. edit. Labb. Quin etiam fine An. MCXXV. in hac urbe San-Blaſianis chartas conceſſit. Ursperg. An. MCXXV. pag. 206. Herrg. Tom. II. num. 198. ſeq. Succeſſor ejus Lotharius Saxo An. MCXXVI. Comitia Argentinæ habuit, in quibus Reginaldus, Matiſconenſis Comes, judicatus eſt, quod mortuo Guilielmo Puero Burgundiam minorem Helvetiamque contra decreta Cæſaris invaſerat; qui cum in Moncionis arce cepit & Argentinam deduxit; ubi in principum, egregiam adoleſcentis virtutem mirantium, conventu abſolutus judicio. Guillimann. *Habsburg.* Lib. V. Cap. III. pag. 268. Idem Lotharius An. MCXXXI. pentecoſtem Argentinæ celebravit, teſte *Annaliſta Saxone* apud Eccardum Tom. I. *Scriptor.* pag. 658.

(*s*) Per *Thinch* intelligitur maxime Landgraviale judicium, apud Thuringos *des Landgraven Dingſtul.*

(*t*) Privilegium hoc bis repetiit Fridericus II. An. MCCXXI. Auguſt. Vindel. & An. MCCXXXVI. Colmariæ. Obrecht. *Prodr* pag. 297. Schilter. *ad Kœnigshov.* pag. 731. Wencker. *de Uſsburg.* pag. 7. & ex his Lunig. *Reichs-Archiv.* ſed nullibi integrum. Alſatia Diplomatica illud dabit. Jus hoc Otto IV. Carolus IV. Rupertus & Fridericus IV. Argentinenſibus renovarunt. Coram judicio Provinciali Stulingenſi An. MCCCCV. Argentinenſes, in judicium vocati, id protulerunt.

(*u*) Conradus III. An. MCXXXIX. in Argentinenſibus Comitiis Lucellenſis Abbatiæ fundationem firmavit, d. 15. Junii. Vid Bernhardini *faſtor Lucell.* pag. 26. & 102. Sed & An. MCXLI. MCXLIII. & MCXLIV. eum Argentinæ fuiſſe tria diplomata probant, quorum primum in San-Blaſiana cauſa; (Herrg. Tom. II. pag. 167.) ſecundum Abbatiæ Selzenſi, quod in cod. diplom dabitur; tertium Einſidlenſibus datum. Vid. Hartmanni *Annales Heremi* pag. 206. Quibus & aliud addimus, quod Conradus An. MCXLIV. Hoſpitali Argent. conceſſit. Succeſſor Fridericus I. An. MCLXXX. Wormatienſibus libertatis chartam Argentinæ perſcripſit III. Non. Jan. Schannat *Hiſt. Wormat.* probat. pag. 86. Ibidem Henricus VI. An. MCXCV. literas Cœleſtini pontificis, à Cardinale Gregorio oblatas, accepit, ſacramque expeditionem ſe ſuſcepturum promiſit. Rudolphus I. vix electus in Regem, 20. Dec. Rhenum deſcendens, appulit, atque An. MCCLXXIV. cum omni ſua familia in orbem hanc rediit, profecturus Baſileam. An. MCCLXXXII. idem provincialia Alſatiæ Comitia Argentinæ habuit. Hartmannus, Cæſaris filius, Baſilea Rheno vectus, ut patrem inviſeret, prope Rhinoviam die D. Thomæ ſuffocatus eſt aquis, anno XVIII. ætatis: perierunt cum eo XIV. juvenes nobiles.

(*x*) XVII. Kal. Aug. Wencker *de Uſsburgeris* pag. 2. Philippinum hoc privilegium Fridericus II. An. MCCXXXVI. Carolus IV. An. MCCCLV. Sulzbaci, Sigiamundus An. MCCCCXXXIII. Baſileæ, Maximilianus II. An. MDLXVI. Auguſtæ & Rudolphus II. An. MDLXXXII. firmarunt.

Digitized by Google

ejus ad ſpeciale Imperii obſequium reſervans; quæ inſignem Imperii urbem haud dubie produnt, in quam exteri certatim recipi ſtuduerunt. Argentina hinc incolis, imo & accolis, *Pfalburgeros* quos vocarunt, multum adaucta eſt. Nobilium, Dynaſtarum & Comitum plurimi jus civitatis Argentinenſium ambierunt, in vicis, caſtris, oppidisve ſuis licet habitarent. Hos lingua vulgaris *Uſsburger* (*y*) vocavit; io quorum oumerum ſeculo ſequenti tot illuſtres recepti ſunt, ut Lichtenbergenſium Dynaſtarum, Comitum de Tubingen, de Wirteoberg, Johannis Landgravii Alſatiæ, Abbatiæ Selzenſis, Abbatiæ Andlavienſis aliorumque exempla teſtantur. Fridericus II. Imp. graves cum Gregorio IX. An. MCCXXVIII. quum lites habuiſſet, Argentina cum Epiſcopo Bertholdo Pootificis quidem partes ſecuta, biennio poſt tameo compoſita pax, & Imperator cum urbe reconciliatus eſt; qui An. MCCXXXVI. menſe martio Columbariæ diploma dedit, quo ad ſpeciale obſequium Imperii Argentinam reſervans, & deceſſorum privilegia renovans, à dura eos lege, quæ oaufraga in Rheno aliisque fluminibus bona domini litoris vindicat fiſco, exemit; (*z*) unde commerciis urbem jam floruiſſe colligimus. An. MCCXLIII. Bertholdus Epiſc. cives Argent. sb omnibus oneribus & tributis liberavit, ratione bonorum, quæ in XV. vicis, sd Comitiam pertioentibus, poſſidebant. (*a*)

§. DLXX.

Proſperos hos rerum ſucceſſus turbida, quæ Fridericum II. inſecuta ſuot, tempora interruperunt. Richardus quidem Imp. An. MCCLXII. die 18. Nov. Argentinenſibus omnia privilegia Hagenoæ firmavit, alioque diplomate ibidem poſt triduum dato, Argentinam in ſuam Imperiique tutelam recepit; Imperiali apud Hagenoenſes ſculteto injungens, ut Argentinenſibus, quoties id petierint, nomine Cæſaris adeſſet. (*b*) At Gualterus à Geroldseck, Argeotioenſis Antiſtes, temporalium quoruodam jurium, quæ Cæſares deceſſoribus ejus in urbe conceſſerant, & Advocatiæ Provincialis, quam gerebat, prærogativa innixus, ſuprematum in Argentinam ſibi competere exiſtimavit, ad ignota Ludovici cujusdam Regis privilegia provocans. Proximam armis occaſionem dedit Lotharingicum, quod Gualterus ſibi attraxerat, bellum. Hic enim vacante Epiſcopatu Metenſi plura hujus apud Weſtraſios loca cum occupaſſet, à novo Antiſtite, & Lotharingiæ Duce, ſua repetituris, hinc debellatus, ſuppetias poſtulavit sb urbe, quæ in temporalibus nihil Epiſcopo ſe debere profeſſa eſt; unde inſequuta mox interdictio ſacrorum. Cives irati vetus Epiſcopale caſtrum *Haldenburg*, leucæ ſpatio diſtans ab urbe, ſolo æquarunt. Archiepiſcopus Trevirenſis, San-Gallenſis & Murbacenſis Abbates, ut & Rudolphus Habsburgicus, Alſatiæ ſup. Landgravius, cum Lauſenbergæ, Kiburgi, Friburgi, Neoburgi Comitibus, in Epiſcopi feſtinarunt auxilium. Otto ab Ochſenſtein, Gualterus à Girbaden & Rheingravii pugnarunt pro orbe. Ioitium à velitationibus factum; Argentina obſeſſa; breves inde induciæ; quibus Rudolphus Hsbsb. malam cauſam Epiſcopi ſentieos, eidemque indignatus, quod in conferenda Kiburgenſium Comitatus (*c*) ſpe in Abbatem San-Galleoſem propeoſior eſſet, cum reliquis Comitibus An. MCCLXI. ab Epiſcopo recedeos, ſtetit pro urbe.

Res omois denique prœlio ad Hugsbergam deciſa eſt anno ſequenti. Epiſcopus, exercitum ipſe ducens, victus: frater ejus, qui Præfecturam utriusque Alſatiæ Imperialem gerebat, occiſus: multi ex oobilibus vincti in urbem adducti, in aula Fratrum cuſtoditi ſunt. In omoi hoc bello civium Argentinenſium virtus ſub quatuor belli ducibus, Zornio, Liebenzellero, Kuchenmeiſtero, Eichioque eminuit, quibus perpetua virtutis monumenta civitas grata erexit. (*d*)

§. DLXXI.

(*y*) Cives extranei, *Ausburger*, de quibus Wenckeri diſquiſitio ſæpe jam allegata.

(*z*) *Grund-ruhr-recht*, de quo infra. Vox hæc de naufragio in fluminibus; *Strand-recht* de naufragio in mari. Henricus IV. Imp. Ehenhemii in Alſatia conſtitutionem edidit, qua in mercaturæ favorem jus hoc, vel abuſum potius, ſuſtulit. Nomen *Grundruhr* inde natum, quod merces fundum fluminis tangant. Privilegium hoc Henricus VII. Hagenoæ An. MCCCX. Sigismundus Baſileæ An. MCCCCXXXIII. aliique Cæſares repetierunt. Quin & Innocentius IV. Pontifex illud confirmavit Lugduni An. V. Pontif. Wencker *Apparatus Archivor.* pag. 160. & *de Uſiburg.* pag. 8. Limnæus *jur. publ.* VII. 3.

(*a*) Wencker *de Uſiburg.* Diſq. II. pag. 6. Comitiam hanc expoſui ſupra pag. 198.

(*b*) Chartas exhibet Gerauseus in *vita Richardi* pag. 985. 988.

(*c*) Kiburgenſis Comitatus An. MCCXLIV. in feudum oblatus eſt Argentinenſi Eccleſiæ ab Hartmanno ſeniore. Herrg. *Cod. diplom. Habsb.* ad hunc annum.

(*d*) Statuæ dicebantur Regales, *Steinerne Konig*, quarum una in platea Schiltzgaſs, portæ ædium impoſita, in Curia mea canonicali jam extat, Rudolphum Habsb. repræſentans; altera in platea leporina, cui nomen inde *Steinerne Mannsgaſs*. Utraque hodie, dum ſupereſt. Tertia quæ prope Ædem D. Nicolai; ut & quarta, quæ in Kalbiana platea fuerunt, interiere.

Digitized by Google

§. DLXXI.

Victoria hac opus erat, ut ad *Juventam* ſuam Argentina tranſiret; cujus initia in ipſum Alſatici Ducatus incideraot finem, quæ Alſatiæ liberæ & Argentinæ liberioris epocha eſt. Ex altera vero parte Landgravius ſuperioris Alſatiæ An. MCCLXXIII. ad ſolium Imperiale promotus eſt, Rudolphus Habsburgicus, Argentinenſium civitatis nuper ſtrategus. (*e*) Literæ Rudolpbi I. ad Miniſteriales ejus per Alſatiam An. MCCLXXVII. datæ, ſuperſunt, quibus cavet, oe ullæ ab Argentinenſibus precariæ (*f*) ullo in loco exigerentur; (*g*) quin & Laodgravium inferioris Alſatiæ reprehendit Rudolpbus, quod ad judicium ſuum Argentinenſes vocaſſet. (*b*)

§. DLXXII.

Incipit heic Argentinæ juventa, quæ armis concitatiſſima fuit, quaque cives vel iojuriis vel cupiditate libertatis incenſi, nunc pro finibus, nunc pro ſociis & juribus, nunc pro aris & focis, arma corripuerunt; à prudeoti Magiſtratu directi. Incolis tum abundaſſe civitatem, inde facile colligis, quod An. MCCLXVII. prope 500. peregrioatores ex ea io terram ſanctam, & An. MCCC. ad Jubilæum 850. profecti ſunt Romam. Aucta tum quoque ſunt, uti vidimus, civitatis pomœria trans Bruſcam. Rudolphus Rex An. MCCLXXXVII. Argentinæ fuit menſe Majo & Hagenoenſibus jura circa Eccleſiam S. Georgii conceſſit. Senatus tum quoque civibus injunxit, ut bis mille equos ad bellum quovis momento paratos haberent. An. MCCLXXXVIII. civitas cum Cæſare, cum Epiſcopo ſuo, aliisque Alſatis publicam pacem juravit. Idem Rex An. MCCLXXXIX. Argentinam venit, eodem biennio poſt rediturus, ut familiæ ſuæ, quæ ibi confluxerat, valediceret. (*i*) Spiram inde proficiſcens Germershemii in caſtro Imperiali deceſſit. Argentina filio ejus Alberto (*l*) contra Adolphum adhæſit.

Juventa.

§. DLXXIII.

Inter proſperos hos civitatis ſucceſſus vires ſuas ſentire cœpit ordo plebejus, jugum denique indignatus nobilium. Pleraſque civitates Germaoiæ liberas vel à nobilibus vel patritiis illo ævo rectas fuiſſe, rerum Germanicarum nos doceot Annales. (*m*) Comites urbici olim ab Imp. conſtituti, ex nobilitate Scabinos, Conſilii ſui aſſeſſores, elegerant; opificum & inſtitorum plebe excluſa; id quod, Comitiva ad Epiſcopos translata, vel eligendi quoque poteſtate urbibus conceſſa, ſervatum. Com enim Conſules ex Senatoribus, Senatores ex nobilibus eligerentur, omne urbis imperium in poteſtatem nobilium, vel patritiorum (*n*) devenit. Ariſtocraticum autem Argentinæ hoc regimen in oligarchiam degeneravit, poteſtate ad Mulnhemios præſertim & Zornios translata; qui cum & ipſi inter ſe inimicitias alerent, altera in alterius partis conſpirante exitium, nata denique plebejis occaſio, ut utroſque poteſtate privarent. Civiles hæ turbæ jam An. MCCCVIII. eruperunt in flammam, cum menſis Julii fine cives, in tribubus epulantes, nobiles, in curiarum quoque ſuarum una (*o*) commeſſantes, ex improviſo adorti, manus conſeruiſſent. In pugna hac oobiles, Nicolao Zornio, qui ſcultetus erat, duce, reportarunt victoriam; ſedecim cives occiſi, 30. vulnerati, 80. capti atque in perpetuum ejecti ſunt urbe. Poſt ſucceſſus hos nobilitas in cives durius agere perrexit, donec ſua ſe diſcordia perdidit, quam inteſtina Lodovici Bavari & Friderici Auſtriaci bella promoverunt, cum pro Auſtrio Zoroii, Mulnhemii autem ſtarent pro Bavaro. Hic An. MCCCXX. turbas compoſiturus Argentinam acceſſit. Mulnbemii fidem ei in ſummo Templo, Zorniis fruſtra renitentibus, jurarunt. Cum Bavaro apud Germanos victore Mulnhemii apud Argentinenſes auctoritate creverunt; ſed & crevit invidia, qua denique factum, ut cæde inter nobiles, qui in duas has factiooes abierant, in urbe An. MCCCXXXII. exorta, (*p*) plebeji, libertatis ſuæ tempus adveniſſe jam rati, vexillum, claves, ſigillum, adeoque cuſtodiam urbis, donec turbæ ſedareotur, ſibi credi petierunt. Nobiles rerum ſuarum vel nimis ſecuri, vel impetum plebis metuentes, aſſenſerunt petito.

Sob Ludov. Bavaro.

(*e*) Koenigshov. *Chron.* Cap. II. pag. 118. Rudolfo Habsburgico dein civitas ſtatuam equeſtrem in ſummi templi turre poſuit, quæ adhuc extat. Dedimus illam in Tab. I. Monumentor. Landgraviat. ſuperioris Alſatiæ, No. 2.

(*f*) *Recte*, præſtatio primitus data ad preces.

(*g*) Wencker *de Uſsburger.* pag. 5.

(*b*) Literæ An. MCCLXXXV. datæ. Wencker *de jure Archivi* pag. 60.

(*i*) Trithem. *Chron. Hirſ.* Ao. MCCXCI.

(*l*) Albertus Rex electus Argentinam venit An. MCCXCVIII. d. 25. Aug. Konigshov. *Chron.* Cap. II. pag. 122.

(*m*) Conring. *de Urbibus Germ.* §. CXXIX.

(*n*) Octav. Gentil. *de Patriciis* Lib. IV. Cap. VI.

(*o*) Ad Scalam altam, *Hohe Steg.* Pugna facta ad pontem foſſæ vicinæ. Annales noſtri conflictum hunc vocant, *das alte Geſchell*, *die groſſe Acht.*

(*p*) In platea vulgo *Brandgaſs*, in aula Sturmiorum. Annus & dies turbarum extat in monumento ſepulcrali Canonici Thomani, qui obiit An. MCCCXXXII. d. 13. Kal. Jun. ubi additur: " in " eadem die facta eſt cedes inter partes civitatis Arg. " ſcilicet Zorne & Mulnheim. " Lapis in periſtylio eſt.

Digitized by Google

Plebs, ſummæ poteſtatis inſignium compos, novam regimini formam induxit; nonniſi tertiam ejus partem Nobilitati relinquens, quæ prius omnem tenuerat. Summa rerum ad Tribus, ſummaque in Tribus auctoritas in novum plebis caput translata, cui novatum quoque nomen *Amman-Meiſter*, contracte *Ammeiſter*, inditum eſt. Argentoratenſium exemplum triennio poſt Turicenſes ſecuti ſunt, eorumque factum Ludovicus IV. Imp. probavit. (*q*) Num Argentinenſium quoque geſta probaverit, non equidem reperi: civitati certe jus nundinarum An. MCCCXXXVI. conceſſit. (*r*)

§. DLXXIV.

Sub Carolo IV. Imp.

Carolus IV. ab Argentinenſibus tarde agnitus Rex eſt, An. MCCCLV. tamen eis Privilegium dedit, quo ab omnibus teloniis, ſine auctoritate Cæſarea datis, eos liberos declarat. Literæ, quibus Carolus IV. Carolique ſucceſſores ad novam Argentinenſium Reipublicæ formam ſuas literas accommodarunt, politici ſtatus converſionem ab illis tacite probatam oſtendunt. (*s*) Burcardus Twingerus, Tribui piſtorum præfectus, ex nobili licet proſapia natus, civibus tamen auctor fuit, regimen ut nobilitati auferrent. Præmium ergo retulit, ut in regimine populari novo primus conſtitueretur Conſul. Poteſtas ejus annua primum, at anno finito perpetua evaſit. Poſt tredecim annos (*t*) valetudinis cauſa abdicavit Conſulatum, ſucceſſorem nactus Petrum Schwarber, nobilitati quoque adſcriptum; qui An. MCCCXLIX. una cum Prætoribus (*Stettmeiſtern*) dignitate privatus eſt, quod plebis, Judæos non cognita cauſſa poſtulantis ad rogos, furori reſtiterat. Schwarberi ſucceſſor fuit Johannes Betſcholt, ex tribu lanionum, Conſul ſerie tertius, at ex plebejorum ordine primus. Magiſtratum hunc poſthac à plebejis poſſidendum ſolis, communitas decrevit.

§. DLXXV.

An. MCCCXLVIII. Carolus IV. Argentinæ prope portam majoris Templi, quæ ex adverſo Epiſcopalis Palatii eſt, ſub dio, magna cum pompa Bertholdo Epiſcopo regalia contulit. Apoſtolicus Legatus, Bamberg Epiſcopus, Clericos primum, inde civitatem, quod Ludovico Bav. Imp. adhæſerant, liberavit à diris. Bulla Pontificis prælecta, accenſiſque luminibus peracta cerimonia eſt. (*u*) Brevi tamen poſt Argentinenſibus gravaminum materiam Cæſar ſuppeditavit. Hic enim Electoribus, Rheni accolis, gratificaturus, veteribus hujus fluvii teloniis cum nova addidiſſet, Argentinenſes, qui eo tempore inter omnes Regni mercatores principatum tenebant, ut Trithemius (*x*) loquitur, per triennium catenis & trabibus Rhenum clauſerunt; ita ut Electores tandem interruptionis commerciorum pertæſi, privilegiis nuper obtentis renuntiaverint. Ita vetus libertas eſt reddita Rheno. Biennio poſt Carolus iterum Argentinam inviſit.

An. MCCCLXV. colluvies prædonum, ex Anglico contra Gallos bello poſt pacem reliqua, Alſatiam latrocinandi cauſſa invaſit, (*y*) & Argentinam aliquot diebus obſedit. Carolo IV. Imp. paulo poſt cum exercitu appropinquanti quum ſe junxiſſent Argentinenſes, prædones retrogredi coacti ſunt. An. MCCCLXVII. Argentinenſes cum Bipontinis Comitibus, Hannemanno & Sigismundo, item cum Burcardo, Vinſtingæ Dynaſta; (*z*) An. MCCCLXXI. cum Johanne Argent. Epiſcopo & Eberhardo, Comite Wirtenbergenſi, fœdus inierunt. (*a*)

Herlis-

(*q*) Suicerus *Chronolog. Helvet.* pag. 66. Lauffer *Hiſt. Helvet.* Tom. III. pag. 302.

(*r*) De quo infra uberius.

(*s*) Carolus IV. An. MCCCLVIII. ſcribit: *Dem Amman, Rate und Burgeren.* An. MCCCLXVI. *Dem Amman-Meiſter, dem Rate, und den Burgern.* Eodem: *Dem Amman-Meiſter, dem Meiſter, und dem Rate.* Wenceslaus Imp. literis An. MCCCLXXX. & MCCCLXXXIII. hoc titulo notat: *Dem Amman-Meiſter, dem Burge-Meiſter, Reten, und den Burgern.* An. MCCCLXXXI. & MCCCXCII. *Den Meiſteren, Am-Meiſteren, und dem Rate zu Straſburg.* An. MCCCXC. *Dem Amman-Meiſter, Rate und Burger.* Sigismundus in literis Conſtantiæ ſcriptis, An. MCCCCXVII. *Den Erſamen Amman, Rat und Burgeren.*

(*t*) An. MCCCXLV.

(*u*) Bertholdus Epiſcop. finita ceremonia Schwarbero dixit: " Tu me olim ad jusjurandum Ludo„ vico Imp. præſtandum impuliſti; & nunc eum de„ claras hæreticum. Conſul regeſſit, non faſſus ſum „ hæreticum, ſed quærenti tibi, an à diris velimus „ abſolvi? nos velle reſpondi. „

(*x*) *Chron. Hirſaug.* An. MCCCLI. Tom. II. pag. 218.

(*y*) Trithemius ibid. pag. 247. An. MCCCLXII. Koenigshovius in *Chron.* ad An. MCCCLXV. rectius ponit. Quarto die Julii ex Lotharingia in Alſatiam per Tabernas penetrarunt.

(*z*) Wencker. pag. 90. & 96. *Das Ateliche Herren oder Edeleute, die ir Usburger werent* &c.

(*a*) Wencker. pag. 98. Fœderi huic occaſionem dedit bellum Wurtenbergicum, quod vocatur *der Schlegeler Krieg*, à clavis, quibus in bello hoc uſi ſunt ruſtici. Clava munita erat clavis dentatis, unde etiam *Morgenſtern* dicta. Societas hæc contra Comites inita dicebatur *die Geſellſchafft der Schlegeler*, cui multi Nobilium implicati. Incepit jam An. MCCCLXVII. ſine ſeculi nondum extinctum.

Herliſheimenſe bellum An. MCCCLXXIX. verbo tantum attingo, quod ob Erbium, civem nobilem, ab Argentinenſibus proſcriptum, totam fere armavit Alſatiam, ut Erbii & Hattadienſium ſociorum colluvies, quæ Herlishemii ſe fixerat, extermi-naretur. (*b*)

§. DLXXVI.

Wenceslaus Rex An. MCCCXC. Argentinenſes proſcripſerat, (*c*) quod Bruno, Rappolſteinius Dynaſta, exterus civis eorum, Johannem Harleſton, Equitem Anglum, cum ſociis in Gemariæ caſtro per aliquot annos captivum tenuerat. Poſtulaverat enim Cæſar, ſollicitatus ab Anglo, ut Argentinenſes Brunonem ad Equitem dimittendum ſuis cogerent armis. (*d*) Multi Principes, Dynaſtæ & Comites, in exitium urbis cum Epiſcopo, Friderico à Blanckenheim, conſpiraverant. (*e*) Multi hinc inde armorum apparatus; nihil tamen damni redundavit in urbem. Rupertus Palatinus, An. MCCCC. Imperator electus, brevi poſt electionem, cum omni domo ſua Argentinæ, quo venerat, magnifice ſuſceptus, eodem anno Heidelbergæ ius legum condendarum, quo antiquitus Argentinenſes jam uſi ſunt, (*f*) firmavit; idque Sigismundus Curiæ An. MCCCCXIII. Maximilianus Bolzani MDVIII. Carolus V. MDXXIX. ejusque ſucceſſores omnes (*g*) repetierunt. Idem An. MCCCCVIII. ad XV. annos fœdus cum Argentinenſibus inivit, cui Ludovicus, filius ejus, & reliquæ civitates Alſatiæ includebantur. (*h*) Sub Wen-ceslao & Ruperto.

§. DLXXVII.

Sigismundus, Ruperti ſucceſſor, Argentinam ter venit. Primum An. MCCCCXIV. Julio menſe. Civitas ei 1500. florenos tum obtulit dono. Singularem Cæſaris comitatem mire prædicant Scriptores. At commentum illud de chorea Sigismundi per urbem Koenigshovius, (*i*) tum vivens, ignorat; quod Herzogius (*l*) tamen, ad Koenigshovium provocans, ut & Lehmannus, (*m*) memorarunt. Idem Sigis-mundus literis, An. MCCCCXXXIII. Baſileæ datis, Argentinæ jus feuda bonaque oppignerata poſſidendi conceſſit, ita ut ad ſingulos quoque cives jus illud extende-retur. Idem jus telonii, in urbe & extra urbem in Rheno, & circum circa perci-piendi, ad dimidium uſque milliare Germanicum, Fridericus IV. ad totum extendit, quod novis ſequentium Impp. chartis uſuque firmatum. Jus recipiendi eos, qui à tribunalibus Imperii, imo & à Cæſare eſſent proſcripti, Sigismundus civitati donavit. (*n*) Fridericus An. MCCCCLXXI. adjecit, ut proſcriptis in Imperio liberum ſit, tempore nundinarum, ut & quatuordecim dies ante & poſt nundinas, Argentinæ verſari. Omnia denique Imperatorum diplomata, ſuperioribus ſeculis conceſſa, Sigismundus confirmavit Pancharta, cui auream Bullam appendit. Sub Sigis-mundo.

Illud autem inter Sigismundiana præſertim memorabile eſt, quod *Auſtregas* con-cernit, An. MCCCCXXXV. perſcriptum; ubi primæ inſtantiæ forum definitur, in quo actoribus reſpondeat civitas. (*o*) Auſtregale hoc forum Baſilea, Wormatia, Ulma compoſuerunt, in quo ad Ordinationum Imp. normam lites diſcuterentur.

Sub eodem Sigismundo (*p*) Capitulum majus Wilhelmum à Dieſt, Epiſcopum, Molshemii cepit, atque d. 7. Dec. civitati Argentinenſi tradidit, ut in turre, num-morum cuſtode, cuſtodiretur. Magiſtratus Capitulo eum reſtituit; à quo in Capella D. Johannis

(*b*) Alb. Argent. *Chron.* in fine, Koenigshov. Cap. V. § CXLIV. Lauffer. *Helvet. Geſchichte* Part. IV. Lib. VII. pag. 171.

(*c*) Wencker pag. 168. & Schilter *ad Koe-nigshov.* pag. 755.

(*d*) In turbis his ſingulare, quod Bruno, ob quem Argentinenſes proſcripti ſunt, ipſe quoque cum aliis Argentinæ An. MCCCXCII. bellum indixit. Chartam dedit Wencker pag. 178.

(*e*) Pontem Rheni per incendiarias naves exu-rere, tentavit Epiſcopus. *Paralipom. ad Urſperg.* pag. 282.

(*f*) Henricus Epiſc. Arg. hoc ipſe fatetur in transactione, quam An. MCCLXIII. cum civitate inivit; Art. VIII. apud Schilt. ad *Koenigshovium* pag. 730.

(*g*) Limnaeus Lib. VII. Cap. III. § XXXII. Knipschild de *Civ. Imp.* Lib. III. Cap. LI. n. 81.

(*h*) Wencker de *Uſiburg.* contin. pag. 3.

(*i*) *Chron.* Cap. II. pag. 144. ubi annus MCCCCXXXIII. male ponitur.

(*l*) *Chron.* Lib. II. pag. 96. ubi narratur, feminas Argent. mane ad Cæſaris veniſſe hoſpitium, qui nudipes cum illis ſaltarit per urbem. Annulos aureos nobilibus feminis poſt diſceſſum transmiſit.

(*m*) *Chron. Spir.* Lib. VII. Cap. XIV.

(*n*) Quod Fridericus IV. An. MCCCCLII. Romæ firmavit, Maximilianus I. Campidonæ An. MCCCCXCIV. Carolus V. Wormatiæ An. MDXXI. ſuo conſenſu roborarunt.

(*o*) Idem privilegium à Carolo V. Ferdinando I. aliisque deinceps renovatum. Auſtregæ hæ dicuntur privilegiatæ, à legalibus & conventionalibus diſtin-ctæ. Ordinatione earum diffidationes ſublatæ ſunt.

(*p*) An. MCCCCXIV.

Digitized by Google

Johannis Bapt. Cathedralis Eccleſiæ deinceps incluſus eſt. Res An. MCCCCXVI. d. 27. Aprilis ad Concilium Conſtantinenſe delata eſt, (q) quod capitulo & civitati ſacris interdixit; (r) at anno inſequenti compoſita, quo civitas Imperatori & Concilio 50. millia aureorum, præmium reconciliationis, perſolvit. (s)

§. DLXXVIII.

Sub Friderico IV.

An. MCCCCXLIV. Delphinus Franciæ, Caroli VII. filius, cum 36. millium exercitu in Alſatiam veniens, inter varias expeditionis ſuæ cauſſas, veterum quoque Franciæ Regum in terram Rhenenſem jura allegavit, Argentinam ſe obſeſſurum, aperte profeſſus. (t) Nihil tamen à Delphino contra urbem tentatum. Contra milites Gallos autem, qui cum maxima Alſatiæ parte agrum quoque Argentinenſem prædati ſunt, crebris velitationibus cives vindicarunt injurias.

Sed & contra receptam tum apud Germanos judiciorum Weſtphalicorum, quæ Carolus M. inſtituiſſe credebatur, tyrannidem, qua ex omnibus provinciis cives ad illa rapi ſolebant, Fridericus IV. An. MCCCCLI. peculiari diplomate Argentinenſes munivit. (u) Idem Fridericus An. MCCCCLXXI. cum filio Maximiliano urbem inviſens, ei jus aſyli conceſſit pro illis, quos Rotvilenſe, Weſtphalicum aliaque judicia proſcribunt. Biennio poſt idem in hanc rediit civitatem, eique permiſit, ut in numerum civium, quos velit, recipiat; dimittendos tamen, ſi intra anni ſpatium vindicentur à domino; retinendos, ſi poſt elapſum anni ſpatium repetantur. Idem Fridericus An. MCCCCLXXI. Græcii decrevit, ut Senatus Argentinenſis, ſi à judice ſuperiore jusjurandum præſtare juberetur, id per duos vel tres ex ſenatorio ordine præſtare poſſit pro toto ſenatu. Memorabilis præſertim ejusdem charta, An. MCCCCXC. Lintzii data, qua cives nulli eccleſiaſtico judicio parere vult, niſi in rebus, quæ ſacra concernunt, illisque injungit, ut à civilibus judiciis ſe non abſtrahi patiantur. (x)

Burgundicis Caroli audacis, quæ inſecuta ſunt, bellis Argentina quoque fuit implicita, Helvetiorum ſœderata. Hæc enim An. MCCCCLXXIV. ad Noveſii, à Carolo obſeſſi, liberationem Friderico IV. copias miſit, maximamque pecuniæ partem Sigismundo ſuppeditavit Archiduci, ut 80. millia aureorum, pro quibus ille Carolo Alſatiam Brisgoviamque Auſtriacam oppigneraverat, eidem reſtituerentur. Hic, indigne rem ferens, Argentinenſibus per Petrum Hagenbachium, ſuum in Alſatia præfectum, atrociter minatus eſt. Hi ſuos quoque judices delegarunt Briſacum; qui cum judicibus Helvetiis Hagenbachii caput enſi ſubjecerunt. Civitas ad defenſionem ſe parans, quinque Monaſteria ſuburbana, ne in hoſtium propugnacula converterentur, deſtruxit. Arma vero ſua Helvetiis quum Carolus intuliſſet, Argentina Bernatibus & Friburgenſibus contra eum, Granſonium obſidentem, equites, pedites & tormenta bellica miſit. (y) Poſt Granſonii prælium Argentina quoque Lotharingiæ Duci, octingentos pedites, quadringentos equites & XI. tormenta ſuppeditavit ad pugnam Nanceii, qua periit Burgundus. Arctius inter Argentinam & Helvetios hinc amicitiæ vinculum, quod An. MCCCCLXXXVIII. fœdere ad xv. annos condito, roboratum; unde & paci An. MCCCCXCIX. inter Maximilianum I. ac Helvetios factæ, urbs noſtra incluſa eſt.

§. DLXXIX.

Sub Maximiliano I.

Friderici IV. ſucceſſor Maximilianus I. civitatem Argent. frequenter adivit. (z) Idem An. MCCCCXCIV. Argentinenſibus privilegium impertitus eſt, ut documentorum Argentinenſium apographa, quæ vocantur *Tranſumpta*, Epiſcopi, Abbatis, aliorumve virorum, fide dignorum, munita ſigillo, eandem in tribunalibus fidem, ac auto-

(q) *Acta Concilii Conſtant.* Von der Hardt, Tom. IV. Parte VIII. pag. 690.

(r) *Acta Concilii* loco cit. pag. 784.

(s) *Paralipom.* loc. alleg. dimidiam pecuniæ ſummam urbi ſe redditurum promiſit Capitulum.

(t) Æneas Sylvius *Epiſt.* 78. & qui eum exſcripſit, Auctor *Paralipomenon* ad Conr. Ursperg. pag. 307. qui anonymus alias caute legendus. Idem confirmat Wimpheling. in *Germania cis Rhenum* p. 1.

(u) In Friderici IV. Imp. expeditione Romana An. MCCCCLII. ſplendidum illud Argentinenſe carrocium, ad Imperialis aquilæ volitans latus, præ aliis eminuit, ut infra docebimus.

(x) Hoc & præcedens decretum Maximilianus I. An. MDI. Carolus V. An. MDXXI. Ferdinandus I. An. MDLIX. & Maximilianus II. An. MDLXVI. Rudolphus II. Auguſtæ Vindelic. & Ferdinandus II. Vindobonæ An. MDCXXI. confirmarunt.

(y) Lauffer *Helvetiſche Geſchicht*, Part. VI. Lib. II. Magna tum celebritas Guil. Harteri, equitis Argent. cui in Moratenſi & Nancejano præliis una ex aciebus commiſſa fuit.

(z) Maximilianum vicies Argentinæ fuiſſe ſcribitur in *ſummariſcher Bericht von der Stadt Strasb. freiheiten* An. MDCLXII. edito pag. 10. ubi error in numero eſſe videtur.

autographa, habeant. (*a*) Conſervatorium omnium privilegiorum ad judices Rotwilenſes datum; privilegium item de non appellando, (*b*) eidem Cæſari debent Argentinenſes; quod Lotharii Saxonis privilegio *de non evocando* ſuperadditum eſt. Lothariani diplomatis, à ſucceſſoribus repetiti, virtute nec ad Rotvilenſe, nec ad Weſtphalicum, nec ad Aulicum Imperiale, judicia Argentinenſes trahi potuerant, niſi in ipſa civitate jus imploranti injuſte denegatum, vel temere protractum. Maximilianus hoc inſuper adjecit, ne appellatio locum haberet, niſi præſtito prius jure jurando, non temere provocari. Diploma Aquisgrani datum An. MCCCCXCV.

Maximilianus cum An. MCCCCXCVI. XCVIII. & MDV. Argentinæ fuiſſet, poſtremi hujus anni d. 4. Maji ſtatuit, ut bona civis Argentinenſis à nullo Eccleſiaſtico vel civili judice premi arreſto, vel vendi poſſint ſub haſta, ſine conſulis ſcitu. (*c*) Redüt ille Argentoratum An. MDVII. annoque ſequenti cudendæ aureæ monetæ jus dedit civitati, qua de re uberius infra. Idem Wormatiæ d. 18. Martii An. MCCCCXCVI. conſtituit, ut Senatus Argent. ad ſummam uſque viginti quatuor aureorum Rhenenſium ſine provocatione judicaret. Summam hanc Wormatiæ An. MCCCCXCVII. ad quinquaginta, Saræponti An. MDV. ad centum & quinquaginta idem Maximilianus I. Carolus V. autem Ratisbonæ An. MDXLI. ad quadringentos, Ferdinandus I. Auguſtæ An. MDLIX. ad quingentos, & Maximilianus II. Auguſtæ MDLXVI. ad ſexcentos aureos Rhen. extenderunt. In ultima Rudolphus II. Auguſtæ An. MDLXXXII. acquievit; quo in ſtatu res ſub Periodo Germ. perſtitit. Maximilianus II. An. MDLXVI. jus telonii in Rheno ad flumina Ellum, Bruſcam & Kinzigam extendit. Idem anno eodem jus erigendæ Academiæ civitati indulſit, quam Ferdinandus II. in univerſitatem ſtudiorum An. MDCXXI. erexit; quod privilegiorum Imperalium reperio poſtremum. (*d*)

§. DLXXX.

Inter turbas religionis ſec. XVI. exortas & continuatas An. MDXXVI. cum Electore Sax. & Landgravio Haſſiæ, (*e*) An. MDXXX. cum Helvetiis Evangelicis, imo & cum Smalcaldiæ fœderatis Argentina ſe junxit. (*f*) An. MDXXXI. cum Saxone, Brandenburgico, Luneburgicis, Haſſo, ad Galliæ Angliæque reges literas dedit, quibus rerum ſuſceptarum expoſitæ ſunt rationes. (*g*) An. MDXXXII. primæ pacis religioſæ, Suinfurti initæ, particeps quoque facta Argentoratus. (*h*) An. MDXLVI. fœderatis Smalcaldiis ſuas copias junxit, quibus à Carolo V. devictis, Argentinenſes 30. mille aureis atque 12. tormentis bellicis mulctati, cumque Cæſare reconciliati ſunt Nordlingæ. (*i*) An. MDLII. Sleidanus à Senatu Argentinenſi miſſus Tridentum, poſt aliquot menſes, Cæſareis conſentientibus legatis, diſceſſit; (*l*) ſuccedente ei Marbachio, Theol. Doctore; qui & ipſe brevi poſt Argentinam rediit; quum Mauritius Saxo, novus Elector, Auguſta Vindelicorum occupata, cum exercitu ſuo contra Cæſarem, Oeniponti hærentem, procederet. Sub Carolo V. Imp.

Eodem tempore Henricus II. Galliæ Rex, Mauritii fœderatus, cum copiis verſus Rhenum profectus, Tullum, Virodunum capit & Metim. Argentinenſes legati ad Sarburgum ei obviam iverunt. (*m*) Henricus d. 7. Maji Tabernis Hagenoam & Weiſſenburgum verſus à Rheno deflexit; brevi poſt per Bipontum & Lotharingiam rediturus in Galliam. Quinque millia præſidiariorum ſuis ſumptibus Argentina tum aluit.

§. DLXXXI.

Brevi poſt Carolus V. per Wirtenbergenſes & Palatinas terras in Alſatiam progreſſus, d. 19. Sept. Argentinam intravit eques. Tres legati, ei obviam euntes, (*n*) deprecati ſunt, ne per fines urbis exercitum traduceret, paucisque cum copiis urbem ingre-

(*a*) Imperatores, quos modo nominavi, hoc quoque privilegium firmarunt. Maximilianus II. ad ſumma Imperii tribunalia illud ſpeciatim extendit An. MDLXVI.

(*b*) Seb. Gambs *diſſert. de Triga privilegiorum Reip. Argent. conceſſorum*, pag. 29.

(*c*) Id quod Maximilianus II. Auguſtæ An. MDCLXVI. & Rudolphus II. An. MDLXXXII. ſuis roborarunt decretis.

(*d*) Epitome horum privilegiorum extat in literis, quæ quotannis in novo Senatu prælegantur. Adi Limnæum Lib. VII. Cap. III. Senckenberg *ſelecta juris & Hiſtor.* Tom. VI. pag. 233. ubi privilegiorum illuſtrium breviculum. Joh. Casp. Berneggerus, Matthiæ filius, cancellariæ regiſtrator, An. MDCLXXXVI. ex autographis apographa temporis ordine in regeſtum redegit. Authentica privilegiorum Ludovici Bav. Caroli IV. Sigismundi, Friderici IV. aureis bullis munita, ſpeciatim in turre nummaria aſſervata fuerunt, poſt turrem deſtructam publico civitatis tabulario illata ſunt. Clavigeri Reip. ab antiquo ſunt Prætor Conſulque regentes, duæque nautarum & laniorum tribus. De conſervatoribus privilegiorum ſupra.

(*e*) Sleidan. Lib. VI.

(*f*) Idem Lib. VII.

(*g*) Idem Lib. VIII.

(*h*) Idem loco alleg.

(*i*) *Acta Colloquii* à Bucero edita pag. 66.

(*l*) Sleidanus Lib. XXIII. pag. 689.

(*m*) Legati erant Petrus Sturmius, Jacobi frater, Frid. Gotteshemius & Joh. Sleidanus.

(*n*) Jac. Sturmius, Frid. Gotteshemius & Lud. Grempius, ſex ab urbe milliaribus.

iogrederetur. Magiſtratus Cæſarem apud Rheni pontem excepit. Poſt prandium (o) tempore plovioſo rurſus eqoes profectus, Biſchofsbemii, mille paſſibus ab urbe, per aliquot dies ſubſtitit, ut exercitui, qui agrum Argentinenſem, Albano Duce, occupaverat, intereſſet. Progreſſus iode Landaviam, totos 16. ibi perſtitit dies; ad obſidionem Metenſem ſe parans. (p) Eodem anno Joh. Marbachium ad Trident. Concilium ſecunda vice miſit Senatus, ut Imperatori placeret.

An. MDLIII. Argentina Jac. Sturmium, virum generis & virtutis nobilitate illuſtrem, XCI. legationibus functum, Carolo V. & Magnatibus carum, amiſit. Triennio poſt Sleidanus, clarus ille Hiſtoriarum ſui temporis ſcriptor, deceſſit.

Joh. Manderſcheidius Comes An. MDLXIX. in conclavi capitulari Argentinæ electus Epiſcopus, in Baſilicæ choro altari impoſitus, jusjurandum illud detrectavit præſtare, quod deceſſores civitati de juribus ejus ſervandis præſtare ſolebant. At An. MDLXXVIII. præſtitit, cum ſenatus nonniſi civilia illud reſpicere declaraſſet.

An. MDLXXIV. legatos ad Cæſarem Argentinenſes miſerunt. (q) Sub Maximiliano II. Argentinæ, quam bis inviſit, omnia fuere tranquilla.

§. DLXXXII.

Sub Rudolpholl. Imp.

At ſub Rudolpho II. filio ejus & ſucceſſore, graviſſimis Argentina agitata eſt motibus, quorum origo à Cathedrali repetenda Capitulo, in quo Canonici quidam Proteſtantes An. MDXLVI. jam numerari cœperuot. Hos inter tres erant Capitulares Colonienſes, ſpeciatim Gebhardus Truchſeſſius, Elector; qui cum in Archidiœceſi ſua priſtinum cultum abrogaret, ab aula Rom. An. MDLXXXIII. devotus eſt diris. Ejectus cum aſſeclis ſuis Gebhardus, Catbolicis Argeotineoſis Capituli dedit occaſionem, ut diſſentientes anno ſequenti quoque reditibus ac præbendis privarent. Proteſtaotes, Reformatæ plerique religioni addicti, aulam fratrum occuparuot; at theſaurum eccleſiæ cum quærerent, ab adverſariis ablatum intellexerunt. (r) Utraque pars coram ſenatu urbis, ut antea ſæpe, conqoeſta. Senatus eos ad concordiam hortatus, ob jus aſyli ac tranſitum publicum, milites ad aulæ portas diſpoſuit. (s) Rudolpbus II. Imp. ad ſenatum pro Catholicis ſcripſit, miſſosque ſuos Argentinam direxit An. MDLXXXV. qui coocordiam reducere nullo modo potuerunt. (t)

Inter hæc Joh. Manderſcheidius, Epiſcopus Argent An. MDXCII. obiit. Acatholici in conclavi Capitulari Argentinæ d. 30. Maji, poſt habitam per Joh. Pappum concionem, Joh. Georgium, Joachimi Electoris Brandenburgici filium, qui ſtudiorum cauſa in urbe degebat, adminiſtratorem Epiſcopatus; Catholici Tabernis Carolum, Caroli Lotharingiæ Ducis filium, Cardinalem & Epiſcopum Metenſem, Præſulem Argentinenſem nono Junii poſtularunt. Civitas pro Brandenburgico, pro civitate reformati Helvetii, Erneſtus Fridericus, Marchio Badenſis, aliique ſteterunt. Anhaltinus Princeps, qoi nuper pro Henrico IV. pugnaverat, in Germaniam rediens, à ſenatu dux copiarum ſuarum electus eſt; unde crebræ velitationes, civitati fatales. (u) Epiſcopatus anno ſequenti inter æmulos diviſus bellum ſopivit; quod decimo poſt recruduit, Hagenoenſi denique tranſactione An. MDCIV. per Fridericum, Wirtenbergiæ Ducem,

(o) Domum, ubi pranſus eſt, ſupra notavi. Ceterum Carolus V. ſemel tantum fuit Argentorati, nec ibi pernoctavit. KLEINLAWEL *Chron. Argent.* pag. 148.

(p) Quæ d. 22. Octobris ſuſcépta.

(q) De quibus Hubertus Larguetus, Vindobonæ tum hærens, penultimo Decembris die, ita ad Joh. Sturmium ſcribit: "Oratores, quos huc miſit veſtra „ Reſpublica, ſua virtute & induſtria effecerunt, ut „ multi de vobis longe magnificentius, quam antea, „ jam ſentiant. Mirantur enim tam ſplendidam „ legationem ab una civitate tam procul mitti. Sed „ longe magis mirum ipſis videtur, quod vobis ſuppetant viri, qui res ſibi demandatas, tanta cum „ dignitate agere poſſint. Scio ex viris, fide dignis, „ Imperatorem, poſtquam Doctorem Hochfeldium „ orantem audivit, dixiſſe, ſe nullum antea audiviſſe, qui rei, de qua ageret, momenta & cir„ cumſtantias tanta arte exponeret, & tamen nihil „ admiſceret, aut inſereret ſuæ orationi, quod ab ea „ abeſſe, aut auditori faſtidium parare poſſit . . . „ Ipſi ſuis moribus tot hominum benevolentiam ſibi „ hic conciliaverunt, ut mea officia nulli uſui illis „ eſſe potuerint. &c. „ Paulus Hochfelder, Archigrammateus civitatis & affinis Joh. Sturmii, Rectoris Acad. fuit. Epiſtolam hanc edidit MOSCHEROSCH in libello: *Imago Reip. Argent.* An. MDCXLVIII.

(r) CHYTRÆUS *Chron. Sax.* pag. 796.

(s) Motus hi variis ſcriptis occaſionem dederunt, inter quæ eminent: *Georg von Seyn, Decanats Statthalter hoher Stift. Strasb. Ausſchreiben* &c. Ejusd. *Appellation an Keyſerl. Maj. Churfurſten, Furſten* &c. *Gebbarden Erzbiſchoffen zu Cöllen, Proteſtation-Schrift* MDLXXXV.

(t) *Acta der Kaiſerl. naher Strasb. verordneten Commiſſarien*, MDLXXXVI.

(u) THUANUS Lib. CIV. LONDORP. in *Contin. Sleidani* Lib. XXXII. pag. 868. SCHADÆUS *Sleid. Cont.* Part. III. Lib. XVII.

Ducem, (*x*) in has conditiones finitum: I. Joh. Georgius Epiſcopatu ſe abdicet; civitas Carolum agnoſcat Epiſcopum. II. Capitulares VIII. Proteſtantes per XV. annos maneant in poſſeſſione aulæ fratrum, & percipiant reditus, quos capitulum in civitatis Argent. ditionibus percipit. III. Senior & Deputati cum Præbendariis, Gurtlerianam aulam inhabitantibus, in ſua maneant libertate. IV. Pro octingenties mille florenis, quos civitati Argentinenſi Joh. Georgius debet, cella telonaria & Præfecturæ Marlejanæ pars, quæ ad Epiſcopatum pertinet, civitati oppigneratæ permaneant. V. Scultaſiæ judicium, quod Epiſcopus in urbe hucusque exercuerat, Argentinenſibus quoque concedatur in pignus. VI. Omnia civitatis jura, conſuetudines, in eo ſtatu firmentur, in quo ſub præcedente Epiſcopo erant. Transactionem hanc Leopoldus Archidux, Caroli ſucceſſor, An. MDCVIII. jurejurando & codicillis firmavit. Transactio ad XV. annos inita, An. MDCXX. d. 2. Febr. ad ſeptem renovata eſt Hagenoæ.

§. DLXXXIII.

Turbæ hæ tricennalis apud Germanos belli extitere præludia. Proteſtantium *Bellum tricennale.* enim animos ita commoverunt, ut aliis accedentibus cauſis, hi denique An. MDCX. fœdus inter ſe Halæ Suevorum iniverint; inſtigante quoque Galliæ Rege Henrico. Fœderis hujus, *Unionem* quod vocant, caput erat Palatinus Elector, Calviniſmo addictus. Argentina inter civitates ei prima ſubſcripſit. In præcipiti hoc rerum ſtatu pro Leopoldo Archiduce, Argentinenſi & Paſſavienſi Epiſcopo, in Alſatia copias comparavit Crichingius Baro. Evangelici (*y*) fœderati ſub Ottone, Comite Salmenſi, Argentinenſibus miſerunt auxilia. Ex Paſſavienſi, ut appellabatur, exercitu ad urbis portas uſque manipuli excurrerant. (*z*) Civitas à Cæſare apud Imperii Cameram accuſata. Senatus chartam citationis affixam refixit. Semeſtre bellum Joh. Reinharti, Comitis Hanoviæ, cura menſe Aug. ejusdem anni MDCX. Wilſtadii terminatum. (*a*)

An. MDCXXVII. Hagenoenſis transactionis terminus ſeptennalis exſpiravit. Ferdinandus II. ergo menſe Aprilis literis ad Argentinenſes datis juſſit, ut Capitulo majori reſtituenda reſtituerent. Senatus aulam fratrum & ei adjuncta reſtituit. (*b*) Menſe Dec. Cæſareum aliud inſecutum decretum, quo eccleſias poſt pacem religioſam occupatas ſenatus quoque reddere jubetur. (*c*) Hic literis rerum olim geſtarum feriem Cæſari exponens, ad futurum ordinum Imperii conventum, ubi ſimiles lites componendæ, provocavit. Res variis modis protracta, donec An. MDCXXIX. memorabile illud Reſtitutionis bonorum eccleſiaſticorum, poſt pacem religioſam occupatorum, Edictum promulgatum à Cæſare; quo Argentoratenſis cauſa omnibus Germaniæ Proteſtantibus eſt facta communis, Suecico bello ſuſpenſa, & pacis Weſtphalicæ decretis deciſa.

An. MDCXXXI. Argentinenſium legati Conventui Proteſtantium Lipſienſi pro communis cauſæ defenſione interfuerunt. Ex decreto Conventus civitas equeſtrem & pedeſtrem paravit militiam.

§. DLXXXIV.

Guſtavi Adolphi, Sueciæ Regis, qui cum exercitus ſui parte Francofurti tum *Sueci in* ſteterat, legatus d. 12. Octob. Argentinam venit, de fœdere cum ſenatu acturus. *Alſatia.* Quin & Ludovicus XIII. qui cum triginta millibus militum apud Metas fuerat, d. 16. Dec. legatum miſit ad urbem. An. MDCXXXII. Majo menſe alius Sueciæ Regis miſſus Argentinam appulit, ut fœdus urgeret. Senatus auxilia Regi ſpopondit. Exercitus Gallicus Julio menſe appropinquavit ad urbem. Sueci vero ſine Auguſti ponte

(*x*) Henricus IV. Rex Franciæ, jam An. MDCIII. arbitri partes in ſe ſuſcipiens, partem bonorum, urbi vicinorum, Brandeburgico, aſſignandam exiſtimavit. Thuanus Lib. CXVIII. & CXXIX. Jansonii *Mercurius Gallo-Belg.* Lib. V.

(*y*) Ita fœdus Proteſtantium vocabatur. Sed & *Correſpondentes* ſunt dicti. Pfanner *Hiſt. Pacis Weſtph.* pag. 30. His oppoſita fuit Liga Catholicorum. Londorpii *Acta Publ.* Tom. I. Lib. I. Cap. XV. ſq. Khevenhuller Tom. VII. pag. 284. Puffendorf *Rer. Suec.* Lib. I. §. XVIII.

(*z*) Rerum illo tempore prope urbem geſtarum commentarios ſcripſit Henr. Kugler, civis Arg. qui in Bibliotheca mea manuſcriptorum Alſatiæ extant. Conf. Khevenhuller *Annal. Ferdin.* Tom. VII. pag. 290. Carafa *Germ. Reſtaur.* pag. 43. *Paſſaviensis* exercitus dicebatur, quod à Leopoldo, Paſſavienſi & Argent. Epiſcopo, comparatus.

(*a*) Khevenhuller loco cit. pag. 392. Schadaeus *Sleidan. Contin.* Part. III. pag. 1537. ſeqq.

(*b*) Carafa *Germania ſacra Reſtaur.* pag. 302. & Probat. pag. 12. Lotichii *Rer. Germ.* Lib. XVIII. Cap. V.

(*c*) *Theatr. Europ.* Tom. I. pag. 1044. Lotich. loc. alleg. Carafa pag. 41. Utrumque Cæſaris reſcriptum vide apud Londorp. Tom. III. pag. 971. ſqq. Adde Bracelium.

Rheni trajecto in augia lanionum conſederunt ; unde ad Ehnhemium obſidendum progreſſi, ab urbe noſtra acceperunt tormenta, quæ, Ehnhemio Suecis reſiſtere non auſo, Benfeldæ obſidioni adhibita.

An. MDCXXXIII. Sueci aulam fratrum cum reditibus, ut & jura Epiſcopi & Capituli, quæ habuerunt in urbe, una cum Wanzenoviæ & Kochersbergæ præfecturis, civitati Argentinenſi donarunt ; quæ omnia deinceps reſtituta ſunt pace.

Pacis Pragenſis An. MDCXXXV. formulam non acceperunt Argentinenſes, medium inter belligerantes ſtatum ſecuti, quod à multis probatum. (*d*) Unde & CXX. menſium ſummam pro continuatione belli contra Suecos ſolvere recuſarunt, quam exegerat Cæſar, mercatorias eorum naves Philippoburgi detinens. (*e*) Pax Oſnabrugenſis quinque ſcutatorum milliones Suecis ſolvendos decrevit. Argentinenſes An. MDCXLIX nonaginta florenorum millia pro rata ſolverunt.

An. MDCLXIX. Joh. Caſimirus, Poloniæ Rex, regno abdicato, Argentinam venit, profecturus Lutetiam.

An. MDCLXXI Carola Eliſabetha, Palatina, patre Electore fratreque comitantibus, Argentinæ excepta eſt à Galliæ legatis ; qui matrimonialia pacta cum Philippo, Aurelianenſium Duce, Ludovici XIV. fratre, ibidem ſignarunt, ſponſamque deduxerunt Lutetiam.

§. DLXXXV.

Urbs Galliæ tradita.

Bello Batavico An. MDCLXXII. cui Imperium mox implicitum eſt, Rheni pons gravibus periculis expoſuit urbem. Galli navibus deſcendentes Briſaco An. MDCLXXIII. combuſſerant illum, ne Cæſareani illa parte in Alſatiam, Lotharingiam, aut Burgundiæ Comitatum tranſirent. (*f*) Civitas neutri ſe tum parti addixit, eodemque anno nuntios (*g*) gratulaturos Regi miſit Nancejum, qui aureis torquibus redierunt ornati. Pedetentim tamen reſtauratus eſt pons, & propugnaculo utrinque munitus. Crequius ab ejus tranſitu prohibiturus Germanos, propugnacula An. MDCLXXVIII. expugnavit, cum paulo ante Hermannus, Marchio Badenſis, & Mercius cum Imperialibus copiis urbem intraſſent; eam à Gallis obſidione cinctum iri exiſtimantes. At inſecuta mox Neomagenſis pax triſtia hæc fata feliciter diſcuſſit. Argentina legatos publice in Galliam miſit, gratulaturos de pace. Rex, apud Fontem Bliaudi hærens, per ceremoniarios ſuos in regio curru juſſit eos in palatium duci d. 12. Sept. ubi benigne exceptos donisque ornatos dimiſit, Gunzero, tredecimviralis collegii ſcriba, ad Regem verba faciente. (*h*) Neomagenſis Pax, Monaſterienſem ſtabiliens, in Galliæ poteſtate cum reliquiſſet Alſatiam, Camera reunionum, An. MDCLXXX. Briſaci conſtituta à Rege, Argentinam Gallici juris eſſe declaravit. Urbs, deſtituta auxilio, nec auſa reſiſtere, ultimo Septembris Regi ſe tradidit, capitulatione præmiſſa, (*i*) quæ omnia ejus privilegia, jura & inſtituta in civilibus & ſacris confirmat. (*l*) Baſilica Cathedralis Epiſcopo tum reddita. (*m*) Franciçæ hæc periodi apud Argentinates initia ſunt. Paulo poſt (*n*) ipſe Rex urbem intravit ; Magiſtratu ad portam lanionum, Epiſcopo (*o*) ad Cathedralis Eccleſiæ portas eum cum pompa excipientibus. Biennio poſt Argentinam redivit ; (*p*) Delphino & regiæ domus ſuæ comitatus principibus. Vicennales induciæ, An. MDCLXXXIV. apud Ratisbonam cum Imperio initæ, (*q*) urbem hanc in poteſtate Galliæ reliquerunt, donec aliter ſtatueretur.

§. DLXXXVI.

(*d*) LONDORP. *Acta Publ.* Tom. V. pag. 343.
(*e*) Ibidem pag. 541.
(*f*) Friſchmanni, legati Regii, ſermones ad ſenatum menſibus Martio & Aprili habiti, apud LONDORPIUM. Tom. X. Cap. XIX. ſqq.
(*g*) Qui erant Albertus à Bernhold, Prætor, Andr. Brackenhofer, Conſul ; Jac. Fridius, Syndicus.
(*h*) SCHRAG *Libert. Argent.* pag. 61.
(*i*) Ipſam capitulationem dabit Alſatia diplomatica. Nummus memorialis cuſus eſt Lutetiæ eo anno cum inſcriptione : Argentoratum & Caſale recepta.
(*l*) Confirmatio An. MDCXCII. à Ludovico XIV. & An. MDCCXVI. à Ludovico XV. repetita. *Ordonnances d'Alſace* pag. 142.
(*m*) *Theatr. Europ.* Tom. XII. pag. 276. ſqq.
(*n*) D. 23. Octob. Introitus in urbem ſolennis vid. apud LUNIG. *in Theatr. Ceremon.* Tom. I. pag. 83.
(*o*) Franciſcus Egon Furſtenbergæ Comes.
(*p*) D. 3. Jun. MDCLXXXIII.
(*q*) D. 15. Aug. LEONARD *Traités* Tom. V. ANDLER *Corpus Conſtitut. Imp.* Tom. I. append. pag. 104. Art. IV. ita loquitur : " Durante XX. „ annorum armiſtitio ſacra Chriſtianiſſima Majeſtas „ permaneat in libera quietaque poſſeſſione civitatis „ Argentinenſis cum fortalitio Kehl, aliisque muni„ mentis, inter urbem dictumque fortalitium ſitis „ & conſtitutis, Rhenoque adjacentibus, ut & om„ nium quarumcunque ditionum & locorum, quæ „ uſque ad primum Auguſti An. MDCLXXXI. „ vigore ſententiarum tribunalium Metenſis, Briſa„ cenſis, ut & Veſontini, in Imperio occupata ſunt.

Digitized by Google

§. DLXXXVI.

Pax Riſvicenſis denique An. MDCXCVII. ab Imperii Germanici corpore Argentinam omnino avulſit, Galliæque adſcripſit; Rege permutationis loco Friburgum atque Briſacum Cæſari reſtituente. (r) Emigratio civibus per anni ſpatium permiſſa. (s) Durante bello Rex non cenſum modo & reditus, ſed & ipſam redituum ſortem, quam exteri, bello jam cum Gallia impliciti, ſuper fiſcum civitatis ante bellum conſtituerant, Regio fiſco addixit, ſorteſque adeo omnes, accepta ob id à civitate pecuniæ ſumma, extinxit; unde non à cenſibus modo, ſed & ab ipſis ſortibus Argentina tum liberata eſt; (t) reſque pace firmata. Raſtadienſis, ut & Badenſis pacis conventa, (u) quibus Riſvicenſis ſtabilitur, limitem inter Imperium Galliamque denuo firmarunt. (x)

§. DLXXXVII.

Regum præſentia honorata.

An. MDCCXXIII. Jo. Sobieskii, Regis Poloniæ, neptis, Maria Carola, cum Turennio Principe (y) d. 20. Sept. Argentinæ deſponſata eſt.

An. MDCCXXV. Ludovici XV. nuptiæ cum Maria Leſcinzkia, patre Stanislao, Poloniæ Rege, Regina matre & Jablonouskia avia præſentibus, pronubo Aurelianenſium Duce, in urbe celebratæ ſunt Auguſtalibus feſtis.

An. MDCCXLIV. Ludovicus XV. ab Auſtriacis, qui Rhenum transiverant, liberaturus Alſatiam, per Tabernas Alſaticas d. 5. Oct. Argentinam advenit; omnium ordinum gratulatione exceptus. Cives in turmas & cohortes diviſi, in Regis feſtinarunt occurſum. Epiſcopale Palatium tum Lupara fuit. Panathenæa Argentinæ nullo non ſpectaculorum genere per plateas, per theatra, per aquas, per aerem, edita ſunt. (z) Hoſpitem ardua turris, noctu corruſcans, populis nuntiavit. Die 10. Oct. Rex diſceſſit ab urbe ad obſidionem Friburgi; pernoctavit Seleſtadii, Rhenumque transivit Briſaci.

An. MDCCXLVII. Maria Joſepha, Auguſti III. Regis Poloniæ & Electoris Saxoniæ, filia, deſponſata Delphino, d. 27. Jan. urbem intravit, à civibus, ut ipſe Rex nuper, magno cum apparatu excepta. Biduo poſt iter continuavit Lutetiam.

An. MDCCLI. d. 7. Febr. funus Mauritii Comitis à Saxonia, Franciæ Mareſchalli generalis, qui Camboriti d. 30. Nov. An. MDCCL. deceſſit, Argentinam, dieque ſequenti ex Gubernatoris provinciæ domo ad templum Prædicatorum deductum eſt, ubi habitæ exequiæ. Poſt Mauſoleum, Regiis ſumptibus parandum, corpus ejus choro inſeretur Thomano.

(r) Art. XVI. formulæ pacis, d. 30. Octobr. ſignatæ, ita: “ cum pacis melius ſtabiliendæ ergo placuerit, loca quædam hinc inde permutari, S. Cæſ. Majeſtas & Imperium cedunt S. Regiæ Majeſtati Chriſtianiſſimæ ejusque in regno ſucceſſoribus urbem Argentinenſem, & quidquid ad illam in ſiniſtra Rheni parte pertinet, cum omni jure, proprietate & ſupremo dominio, quod ſibi & Romano Imperio hactenus in ea competiit, & competere potuerat, eaque omnia & ſingula in Regem Chriſtianiſſimum, ejusque ſucceſſores, transferunt; ita ut dicta urbs cum omnibus jurispertinentiis & dependentiis, in ſiniſtra parte Rheni ſitis, absque alla reſervatione; cum omnimoda jurisdictione & ſuperioritate, ſupremoque Dominio à modo in perpetuum ad Regem Chriſtianiſſimum ejusque ſucceſſores pertineat, & coronæ Galliæ incorporata intelligatur absque Cæſaris, Imperii vel cujuscunque alterius contradictione. Ad cujus ceſſionis alienationisve majorem validitatem, Imperator & Imperium, vigore præſentis transactionis, expreſſe derogant omnibus & ſingulis prædeceſſorum Imperatorum ſacrique Romani Imperii decretis, conſtitutionibus, ſtatutis & conſuetudinibus, etiam juramento firmatis aut impoſterum firmandis, nominatimque capitulationi Cæſareæ, quatenus alienatio omnimoda bonorum & jurium Imperii prohibetur, quibus omnibus expreſſe renuntiant, dictamque urbem una cum Magiſtratibus, officialibus, civibus & ſubditis omnibus, à vinculis & ſacramentis, quibus hucusque Imperatoribus & Imperio obſtricta fuerat, exſolvunt, eamque ad ſubjectionem, obedientiam & fidelitatem Regi Chriſtianiſſimo, ejusque ſucceſſoribus præſtandam remittunt; atque ita Regem Chriſtianiſſimum in plena juſtaque, proprietate, poſſeſſione & ſuperioritate conſtituunt, omnibusque in ea juribus ac prætenſionibus ex nunc in perpetuum renuntiant, inque hunc finem dictam urbem Argent. ab Imperii matricula expungi placet. „ Frid. Schragii, Cameræ Imp. Aſſeſſoris Libellus An. MDCCVII. editus, ſub rubro: *Libertas Argentoratenſium ſtylo Riſwicenſi non expuncta*, urbem Galliæ relictam non negat, ſed libertate urbis ſalva id factum eſſe ſtatuit.

(s) Art. XVII.

(t) Art. XLVI. ubi: “ Reſtituentur jura, bona, mobilia, & immobilia, cenſus quoque ceu reditus, etiam qui redimi poſſunt, & qui vita terminantur, (dummodo ſors extincta non ſit) tempore & occaſione belli occupata ſeu detenta &c. „ Limitatio in gratiam Argentinenſium inſerta.

(u) An. MDCCXIV.

(x) Art. III. & ſeqq. Quæ An. MDCCIX. & MDCCX. Hagæ-Comitum & alibi ſuper Argentinam in Præliminaribus pacis acta ſunt, vide apud Lamberty *Mem.* Tom. V. pag. 288. & Tom. VI. pag. 3. *Actes de la Paix d'Utrecht* Tom. I. pag. 38. & 83.

(y) Boullionii Ducis filio. Obiit decimo poſt nuptias die, in ſummo templo ſepultus.

(z) Spectacula hæc omnia & Ludi ſplendide inciſi ſunt æri Lutetiæ Tab. X. regiæ formæ.

§. DLXXXVIII.

Jura ſpecialia.

Immunitatum & ſatorum Argentinæ breviculo, quod non interrupta ſerie contexui, ſpecialem jurium quorundam, quæ ex ceteris ſelegi, expoſitionem ſubjungo; à nundinis initium ducens.

Nundinæ.

Nundinæ Martinianæ, quas Ludovicus Bavarus (*a*) urbi conceſſit, peculiari Sigismundi diplomate An. MCCCCXIV. ad Joh. Baptiſtæ ferias translatæ ſunt, quatuordecim ante, totidemque poſt feſtum illud, diebus celebrandæ. Cum autem per quinquennium ob bellicas turbas, haberi non potuiſſent, Sigismundus literis, An. MCCCCXXXI. Bambergæ datis, cavit, ne interruptio hæc Argentinæ noceret. Anno itaque ſequenti ad Gallorum præſertim, Lotharingorum, Helvetiorumque inſtantiam renovatæ ſunt nundinæ, ipſisque mercatoribus Argentinenſibus, non minus ac exteris conceſſa immunitas. An. MCCCCXXXVI. idem Sigismundus, à civitate rogatus, tempus nundinale ad octo dies ante, totidemque poſt Joh Bapt. feſtum reſtrinxit. (*b*) Denique initium nundinarum ad ipſum D. Johannis diem translatum eſt. (*c*) Nundinis his, quæ ſolennes ſunt, (*d*) Johannææ acceſſerunt hibernæ, immunitate carentes.

§. DLXXXIX.

Immunitas Nundinarum.

Æſtivis mercatores Noribergenſes gladium ancipitem, cum cultellis ligneis duobus, chirotecas duas ſiniſtras, quarum utraque trium modo digitorum, ut & bacillum album, (*e*) immunitatis ſuæ ſymbola, Magiſtratui offerunt. Deceptus Limnæus (*f*) eſt, ubi refert, Francofurtenſes ſcyphum ex albo ligno, in quo piper & muſcatæ nux, afferre ſolere. Ex tributo hoc annuo nonnulli (*g*) collegerunt, Noribergenſes jurisdictionem criminalem exercendi jus ab Epiſcopo Argentinenſi, ut Alſatiæ Landgravio, his ſymbolis accipere; ignari, dona hæc non Epiſcopo, ſed civitati Argent. offerri, quæ ſolam Nundinarum immunitatem reſpiciunt. Iidem Noribergenſes, ut & Wormatienſes ac Bambergenſes, Francofurtenſibus Nundinarum autumnalium tempore ſimile quid præſtant. (*h*) Quin & Wormatienſibus in feſto Joh. Baptiſtæ iidem Noribergenſes duas chirothecas dederunt. (*i*) Ceterum Rudolphi I. extat Diploma, An. MCCLXXX. datum, (*l*) quo dicitur: " Cum ex antiqua conſuetudinis obſervantia " uſque ad hæc tempora ſit perductum, quod cives in Franckfurt, in Argentina, & " è converſo cives Argentinenſes in Franckfurt, nullum dare teloneum conſueverunt. " &c. Reciproca hinc Argentinæ & Francofurti olim à teloniis immunitas fuit. Nundinarum Argent. jura ſenatus peculiari Conſtitutione An. MCCCCXV. expreſſit, quæ præcipue in immunitate à plerisque vectigalibus, & in ſummaria ac non dilata jurisdictione conſiſtunt. Nundinales hinc conſtituti ſunt judices; ad ternarium numerum An. MDCLVII. redacti. (*m*)

Mercatus minores.

Johannæis duobus Argentinenſium mercatibus duos alios, equorum nempe & pecudum, eodem tempore habendos, Ludovicus XIV. An. MDCLXXXIX. adjecit. (*n*) Minus ſolennes Nundinæ encæniorum ſummi templi & D. Petri junioris, illæ S. Adolphi feſto, (*o*) hæ ſeptimana paſchali, (*p*) celebratæ fuerunt.

§. DXC.

(*a*) Gregorius IX. jam An. MCCXXVIII. jus mercatus Argentinæ dedit, quod partes ejus contra Fridericum II. ſequeretur, at urbs jure hoc uſa non videtur. Koenigshovius Cap. V. §. LIV. privilegium nundinarum An. MCCCLXXXIII. adſcripſit, ipſas quod non inſpexerat chartas.

(*b*) Idem Fridericus IV. An. MCCCCXLI. ſeq. & MCCCCLII. Romæ firmavit.

(*c*) Jacobus Wenckerus, Jacobi filius & Jacobi nepos, *Diſſert. de ſolemnibus in Germania nundinis* pag. 21.

(*d*) Unde ſolennis illo die pulſus campanæ ab hora duodecima ad primam initio & fine nundinarum, qui mos An. MDXXI. introductus eſt. Campana hæc olim dicta *Mord-Glock*, campana vocans ad cædem.

(*e*) *Einen bastenen bis an den Handgriff geſchelten ſtab.* Bacillus, ſummæ poteſtatis teſtis, publico civitatis Noriberg. nomine munus hoc fieri declarat. Gladiorum olim frequens Noribergenſium commercium fuit, quod ex Stiria chalybs ad eos facile pervenit; unde Brabantinis emporiis quoque gladios in recognitionem obtulerunt. Chirotheca Cæſarei conſenſus indicium eſt. Hujusmodi conceſſiones annuæ oretenus, non ſcripto, datæ, ſymbolo repetendæ fuerunt. Speculum Saxon. Lib. II. Art. XXVI. §. VI. Nicolai *de chirothecarum uſu & abuſu*, pag. 26. ſeqq.

(*f*) *Jur. publ.* Tom. IV. ad Lib. VIII. Cap. III. pag. 155.

(*g*) Cyr. Spangenberg. *Adel Spiegel* Lib. X. Cap. XVIII. pag. 309.

(*h*) Urbis nempe Prætori poculum ligneum candidum, nec non baculum album offerunt. Lersner *Franckfurter Chron.* Lib. I. Cap. XXVII. Quæ Goldastus de perantiqua Nundinarum Francof. origine habet Tom. III. *Conſtitut. Imp.* in not. ad conſtitut. I. pag. 1. plane dubia ſunt. Fries *abhandlung vom Pfeiffer-Gericht.* pag. 147.

(*i*) Conſtitutio Friderici II. An. MCCXIX. pro Noriberg. apud Goldast. *Conſt.* Tom. I. pag. 291.

(*l*) Fries Libr. alleg. pag. 211.

(*m*) *Die Meſs-Herren*, Prætor, Conſularis, & Quindecimvir.

(*n*) *Ordonnances du Conſeil d'Alſace* pag. 218.

(*o*) Abuſus à plebe undique ex diœceſi concurrente, in Eccleſia Cathedr. ortos, abolivit Albertus Epiſcopus, à Geilero Keiſersbergio inductus. Wimpheling. *Epiſc. Arg.* pag. 117.

(*p*) Dies *Krom-Mitwoch* vocatur, voce ex *Kram-Mitwoch* corrupta. *Kram* merces, *Kramer* mercatores. Mercatus hic ex area D. Petri Jun. in templi majoris aream translatus.

Digitized by Google

§. DXC.

Immunitas à cenſu, (q) & ab homagio, Cæſari præſtandis; prærogativa vexilli in expeditione Romana, (r) & in bellis publicis ad Aquilæ Imperialis latus geſtandi; libera ſuper Rhenum navigatio, (s) peculiaribus quidem urbi non conceſſæ ſunt chartis; at longo tamen oſu vim privilegiorum obtinuerunt, & in generali jurium confirmatione comprebenduntur. Libertatem à Cæſareo cenſu, annuove Imperii tributo, Argentinenſes Friderico IV. Ao. MCCCCLVIII. ita probarunt, (ſ) ut à petito deſiſteret. Immunitatem ab homagio, plura quoque per ſecula Argentinenſes ſervarunt, eamque allegarunt, qoum idem Fridericus An. MCCCCLXXIII. cum filio ſuo Maximiliano Argentinæ verſatus, ad illud præſtandum cives invitaſſet; unde res priſtino tum in ſtatu permanſit. At An. MDXLVII. poſt reportatam contra Smalcaldiæ fœderatos, quibus Argentinenſium quoque copiæ intererant, victoriam, non homagium, ſed jusjurandum fidelitatis, proteſtatione coram ootario teſtibusque præmiſſa, (t) Chriſtophoro Schaumbergio, Caroli V. miſſo, præſtitit ſenatus, poſtquam Granvellanus actum hunc urbi fraudi ooo fore, diſerte promiſiſſet. Quinquennio poſt Carolus ipſe cum urbem intraſſet, homagii præſtaodi mentinoem Seldius (u) quidem injecit, at re intellecta deſtitit à petito. Negotium hoc Argentioenſes, Epiſtola ad Leopoldum Imp. An. MDCLX. (v) ſcripta, explicuerunt, quum à civitatibus Germaniæ ſolitum is exegiſſet homagiom. (w) Scabinorum collegium, ſenatus decreto adhærens, Cæſari dedit repulſam. Philippo Suevo tamen Argeotinenſes homagium præſtitiſſe, taceotibus aliis, perſcripſit Conraous à Lichtenau (x)

Cenſus & homagium Imp.

§. DXCI.

Sed & jus monetandi, quod frequentibus inter Epiſcopum urbemque litibus dedit occaſionem, exponendum diſtinctius. Officinæ monetariæ non in Regio tantum Palatio, ſed & in civitatibus Palatinis conſtitutæ frequenter. (y) Carolidum nummi ſunt, in quorum poſtica *Argentina civitas, Stratburgus*, evidentiſſimum monetæ, apud Argentinates ſed Regis nomine ſignatæ, teſtimonium occurrit. (z) Otto II. Imp. in diplomate, quo regale monetandi jus An. DCCCCLXXIV. Erchenbaldo, Argentinenſi Epiſcopo, concedit, ſic loquitur: " Ad Epiſcopatum Argentinenſis civitatis . . . quaſdam res „ juris noſtri, hoc eſt, mooetam, quod hactenus ad ipſius præfatæ civitatis compertinere & ſervire videbatur, cum omni integritate, nichil extra dimittente, per hanc „ noſtræ auctoritatis paginam . . . in perhenne proprium donavimos. &c. „ Argentinæ ergo Regia jam viguit fabrica monetæ, cum jus monetandi Ludovicus Germ. An. DCCCLXXIII. conceſſit Rataldo; (a) quod omne Otto II. in Epiſcopum transtulit Hic exercitium fabricæ ſocietati ex oobilibus & ex civico ditiorum ordine, quin & ipſi ſæpe civitati, ad certum tempus locavit, vel nobilibus quandoque conceſſit in feudum. Præcipua ergo monetæ officina ſemper fuit in orbe, quæ commercii ſui cauſa omni monetariæ rei invigilare ſolebat; monetarios, qui leges migraveraot, mulctans. (b) Cudeoda quum fuerat nova ſpecies oummi, exemplaria ejus quinque

Jus monetandi.

 oblata

(q) *Reichſſteur* & *Cammergeld*, cenſus, qui ad Cameram Cæſaris ſolvebatur. Schragii *Libertas Argent.* pag. 58. ſeq.

(r) De vexillo hoc infra in re militari agetur.

(s) De qua infra in *Moribus*.

(ſ) Apud Schilter. *ad Kœnigshov.* pag. 612. Adi Ludewig *de impari nexu civit.* Cap. VI. §. XI. Schrag *Libert. Argent.* pag. 40. ſq. ubi Jacobi Comitis de Lichtenberg, Henrici, Comitis Bipontini, & agnati ejus Hannemanni, Capituli Majoris Argent. hac ſuper re chartæ; quæ omnes An. MCCCCLII. conſcriptæ ſunt.

(t) Mandatum Schaumbergio datum à Cæſare; formulam jurisjurandi fidelitatis præſtiti, ut & proteſtationem ſenatus, actui præmiſſam, dedit Schragius in *Libert. Argent.* pag. 56. ſqq.

(u) Vice-Cancellarius Caroli V. Tranſactionis Paſſavienſis promotor.

(v) Epiſtola hæc d. 17. Sept. ſcripta extat apud Ahasv. Fritsch. in *Electis Jur. Publ.* pag. 81. Add. Schrag. loco cit. pag. 60

(w) Literis d. 18. Jun. An. MDCLX. Vindobonæ datis.

(x) Urſpergæ Abbas, *in Chron.* ubi de bellis Philippi, pag. 235. Lehmannus *Chron. Spir.* Lib. V. Cap. LXXI. hanc in rem quoque provocat ad Ottonem de S. Blaſio & ad Chron. Hirſaug. Trithemii, in quibus tamen, uti nec in Anonymo veteri apud Guillim. *de Ep. Arg.* pag. 257. hac de re nihil legitur. Joh. Bruninghin *Diſſert. de Homagio*, inter Baſilienſes Vol. V. immunitatem hanc Argentinenſium impugnavit.

(y) Le Blanc *Monnoyes de France.* pag. 49. 98. 143. unde Denarii Palatini; moneta Palatina.

(z) Tom. I. pag. 818.

(a) Diplomatis authenticum in tabulario Epiſcopali Tabernis inſpexi. Falſus eſt ergo Canon Anonymi critici apud Mabillon *Rei Dipl.* Lib. III. Cap I. §. VI. falſa eſſe diplomata, quæ jus monetandi ante Henricum Aucupem in Germania & Carolum Simpl. in Gallia concedunt Eccleſiis. In Gallia Cœnomanenſis Antiſtes jam temporibus Pipini, imo Theoderici, hoc privilegium obtinuit. Rariſſimæ chartæ, quibus Ducibus principibusve jus illud conceſſum, quod ipſi ducatus formulæ adhæſiſſe videtur. Conradus, Wormat. Dux, illud Spirenſi Epiſc. Ottonis I. conſenſu communicavit. Lehman. *Chron. Spir.* Lib. I. Cap. IV. Eisengrein *Chron.* Lib. X.

(b) Leges has exhibet Schilter *ad Kœnigshov.* p. 707. & 721. Inter gravamina nobilium An. MCCCCXX. occurrit quoque percuſſio monetæ. Reſpondit ſenatus, eam ſe ſibi tribuiſſe ob frandes, à nobilibus in expenſione & redemtione monetæ commiſſas. Schilter *ad Kœnigshov.* pag. 842. & 856.

oblata Burggravio, ad quorum normam cetera cuderentur. Civitatibus jus monetandi Cæſares ſero dederunt. Multæ ante privilegium ſolenne, vel pacto, vel uſu & præſcriptione, vel Epiſcoporum indultu, nummos ſignarunt. (c)

§. DXCII.

Cum urbe per Epiſcopum communicatum.

Monetandi jus Argentinenſibus à Conrado Epiſc. An. MCCXCVIII. jam in decennium permiſſum. (d) Octennio poſt Joannes Epiſc. dimidiam monetæ ſuæ partem civitati, alteram quatuor civibus nobilibus, in ſexennium dedit pro 150. marcis argenti. An. MCCCXXI. & MCCCLXXVI. Senatus cum monetario & ſociis de valore argenti in monetam vertendi; de non ſundenda pecunia cuſa; de quinta mulctarum parte ſibi ſolvenda, convenit. An. MCCCXXXIV. Bertholdus Epiſc. jus monetæ ad quadriennium pro 200. marcis argenti vendidit. (e) Burcardus Epiſc. Arg. advocatus provincialis Alſatiæ, Hagenoa, Seleſtadium, Ehnhemium, Roshemiumque oppida, cum civitate Argent. pactum decennale inierunt, ut hæc denarios argenteos, angelo liliove ſignatos, cuderet. Majorem in re monetaria poteſtatem ſec. XV. exercere cœpit ſenatus. Tum enim groſſi illi, inter ſenatores præſentes diſtribuendi, excuſi ſunt. (f) Anno ſeculi iſtius ſexto ſenatus & ſcabini ſanctionem ſuper moneta ediderunt; qua monetariæ turris triumviri de rebus contra leges admiſſis, referre juſſi, ac reditus ex moneta ſenatui attributi ſunt. An. XXII. ſeqq. ſenatus novas leges condidit, in quas monetarius, cuſtos & operarii jurarunt. Decreta tum fabrica groſſorum & quadrantum; rei monetariæ inſpectio propior triumviris vectigalium data.

§. DXCIII.

Lis cum Bockiis.

Monetam ſuam cudere ut pergeret civitas, Guilielmus Epiſcopus An. XXII. in tranſact. Spirenſi convenit. (g) Idem An. XXXIII. Wolfhelmo & Adamo Bockiis, quorum hic Prætor civitatis erat, eorumque ſociis novas literas monetales conceſſit. Graviter hoc cum ferret ſenatus, tredecimvirali collegio injunxit, novas contra abuſus monetæ ut leges proponeret; quibus à ſenatu & collegio Scabinorum firmatis oppoſuerunt ſe Bockii; jure à majoribus accepto ſe privari, monetamque à ſenatu cuſam veteri deteriorem eſſe, conqueſti. Bockios ſenatus reprehendit, quod occulte cum Epiſcopo agentes, plura juribus civitatis & tranſactioni Spirenſi contraria, pacti ſint. (h) Adamus centum libris mulctatus, in extremam civitatis partem (i) relegatus, literas inveſtituræ, quas ab Epiſcopo capituloque acceperat, ſenatui reſtituit; unde graves Epiſcopi querelæ apud ſenatum, qui jus cives ſuos judicandi ſibi competere reſpondit. Lis denique omnis finita eſt; cum An. MDVIII. aureæ, adeoque omnis monetæ cudendæ, plenum jus civitas obtinuiſſet à Cæſare.

§. DXCIV.

Inſignia monetæ.

Primos Argentina Penningos vel angelo, crucem tenente, ſignavit, vel lilio. Angelo non diu uſa eſt, at lilio ſemper; de cujus originibus infra. Lilium inſigne civitatis proprium non eſt, ſed ſoli monetæ dicatum. Nec ſilentio transeundum, aquilæ Imperialis typum nummis ſuis non impreſſiſſe Argentinenſes, ſed ſuis ſemper inſignibus uſos; quod inter liberarum Imperii civitatum primæ claſſis prærogativas nonnulli reponunt. (k)

Officina monetaria primum fuit prope macellum majus, (l) atque Palatium Epiſcopi, qui officinam ſuam communicavit cum urbe. At ſeculo XV. ſenatus è regione curiæ monetariam officinam conſtruxit; (m) quæ Gallica ſub Periodo ceteris regni fabricis acceſſit poſtrema. (n) Epiſcopalis officina interiit, ſuam cum exſtruxiſſet ſenatus.

(c) Henricus Spir. Epiſc. An. MCCLXII. cum civitate de moneta tranſegit. LEHMAN. *Chron. Spir.* Lib. V. Cap. XCVI.

(d) Vetus codex tabularii Argent. de re monetaria.

(e) Joh. Epiſc. Baſil. An. MCCCLXXIII. monetandi jus civitati Baſil. pro 4000. flor. aur. oppignoravit. Liber-Sal. Archivi Baſil.

(f) *Rathgroſchen*, de quibus infra §. DXCVIII.

(g) Art. XXV.

(h) Primo, omnes monetariæ rei participes bonis & corpore eſſe immunes; quum officina monetaria huc uſque contra creditores tantum præbuiſſet aſylum. Secundo, monetarium cum ſociis de falſa moneta in civitate pariter ac in Epiſcopatu judicare debere, quod contrarium juriſdictioni ſenatus. &c.

(i) *Krutenau.*

(k) Apud LEHMAN. *Chron. Spir.* Lib. IV. Cap. IV.

(l) Leges ſtatutariæ ſec. XIII. Cap. XXIII. aiunt: " Locus percutiendi monetam eſt maximum forum, " prope circa ſtationem carnificum. " Maximum forum fuit prope palatium Epiſcopi.

(m) Quam inter ædificia publica expoſui.

(n) Singulis Regni officinis ſingulæ alphabeti aſſignatæ ſunt literæ. Lutetia omnium prima notam *A.* gerit. Civitas Metenſis *AA.* Argentinenſis *BB.*

ſenatus. Epiſcopus præter Argentinenſem, Caſtineti (o) quoque & Altorfii (p) officinam habuit; ut Johannis Epiſcopi charta An. MCCCVI. me docet. Quin & Seleſtadii antiquitus fuit fabrica Epiſcopalis. Cum autem Fridericus II. Imp. ægre tuliſſet, quod in civitate Imperii jus hoc exerceret Epiſcopus, nullo privilegio munitus, in Compoſitione An. MCCXXIII. & MCCXXXVI. inter Cæſarem & Epiſcopum facta, cautum eſt, ne apud Schletſtatt moneta cuderetur. Fabrica hinc translata Caſtinetum.

§. DXCV.

Moneta minor malleo, major prelo vel mola cudebatur. (q) Primi, ut vocantur, Thaleri Argentinæ An. MDLIX. cuſi ſunt malleo. Inter peritiſſimos civitatis monetarios fuit Johannes Mock, (r) qui filium Gaſparem ſucceſſorem reliquit. An MDCXIV. Joh. Jac. Eichelſtein faciliorem monetæ cudendæ rationem Magiſtratui propoſuit. Conceſſus eſt ei ſupra cellam vinariam locus. Hic prelo, (s) quod rota regebatur, nummos ſignavit. Mockus fabricam ad Bruſcam flumen extruxit, quod rotam verſaret. An. MDCXIX. abrogata eſt fabrica mallei. Noviſſimo demum ævo machina libramenti inventa eſt. (ſ) Veteres monetarii, ſpurios ex argento Penningos ut à genuinis diſtinguerent, cribro ſunt uſi. (t) *Modus cudendi monetam.*

§. DXCVI.

Monetarius (u) ex quatuor Epiſcopi in civitate officialibus fuit, ex ordine delectus equeſtri, qui in ſodales & reliquos officinæ miniſtros, cuſtodem, (v) à ſe creatum, duosque vicarios, (w) jurisdictionem exercuit. Officiales hos quatuorviros monetales diceres. Progreſſu temporis Epiſcopus nobilibus atque patritiis monetam vel locavit, ut dixi, vel dedit in feudum. Socii monetales, curiæ communis participes, (x) novos ſibi collegas non ex aliis, quam ex ſociorum elegerunt familiis. Cudendæ monetæ merces, (y) inter illos dividenda, pars decima denarii fuit. Verum hoc monetariorum collegium non modo nummos percuſſit, ſed & argentariam, collybum cambiumque exercuit. (z) Plures ex eo ad Magiſtratus promoti. (a) *Officiales monetarii.*

Rerum monetalium tribunal monetarius Præſes & XII. aſſeſſores ex ſociis, (b) in officina monetaria Epiſcopi nomine in judicio ſedentes, conſtituerunt. Jurisdictio ejus antiquitus per civitatem omnesque Epiſcopi ditiones ſe extendit. Capitale judicium ſculteto Epiſcopali ſervatum. Seculo XV. monetales cauſas ad ſe traxit ſenatus. Hæc de jure monetæ. *Judicium monetæ Epiſcopi.*

§. DXCVII.

(o) *Chatenois*, *Keſtenbolz*, de quo pag. 163

(p) Altorff vicus, Abbatiæ hujus nominis contiguus.

(q) In actis monetalibus Germanicis modus mola monetandi dicitur *Molen*. Galli monetam diſtinxerunt inter *Monnoye du Moulin*, & *Monnoye au Marteau*; monetam prelі & monetam mallei. Declaratio monetarie Ludovici XIII. An. MDCXL. apud BLANCUM pag. 300.

(r) Qui ab An. MDXLIX. uſque ad An. MDLXX. hoc munere functus eſt.

(s) *Truck-werck.*

(ſ) Inventor ejus Nic. Briot, Gallus, quem tamen Galli noſtri primo ſequi noluerunt. Tranſivit in Angliam, inde revocatus auctore Sequierio, Cancellario regni. Methodus hæc ita placuit, ut An. MDCXLV. mallei uſus aboleretur. LE BLANC *Monnoyes*, pag. 302. ſqq.

(t) Conſtitutio monetaria An. MCCCXCIII. cribrum hoc *Ritter* vocat pag. 20. *Rutter* vel *Raeder* inſtrumentum, quo intrinſecus auri argentique valor examinabatur; dictum eſt Argentinæ *Eſſe*, haud dubie à Gallico *Eſſai*. *Quinſtn* medio ævo pro *Quintlin*, valor legalis Argent. dicebatur, *Straßburger Prob und Brand.*

(u) Magiſter monetæ, *Muntzmeiſter*. Brevic. jur. Epiſc. Cap. XXI. apud SCHILTERE ad *Kænigshov*.

(v) *Huter*; hod. *Wardein*, *Muntzwardein*, à Gall. *Garde*, qui internum monetæ valorem cuſtodit.

(w) *Ortermeiſter*. Officii nomen à loco monetariæ domus, ubi cambium exercentes ſedebant. In eadem enim officina nummorum fabrica & cambium fuit. Ordinatio vetus: *Es ſol keiner zwo ſtett noch zwey orter haben, und wann auch einre ein ort koufft* &c.

(x) Unde *Hauſſgenoſſen*, quandoque etiam *Muntzgenoſſen*, *Muntzherren*, dicti ſunt. In vet. Regeſto rei nummar. Archivi Argent. dicitur: "An. MCCLXVI. „hec ſunt nomina Dominorum, qui jus habent in „moneta, qui dicuntur *Huſſgenoſſen* in Argentina." Tales ſocios monetales præter Argentinam Baſilea, Spira, Wormatia, Francofurtum, Hagenoa, Weiſſenburgum, habuerunt. BUCELINUS *Genealog.* Tom. I. fin. Baſileæ tribus civium eſt, quæ nomen *Hauſſgenoſſen* hodieque retinet. URSTIS. *Epitom hiſtor. Baſil.* pag. 244. *Edel* & *Hauſſgenoſſ* plerumque ſynonyma ſunt, plebejo ordini oppoſita, quod ſocii monetales vel nobiles vel patritii eſſent. Domus eorum communis, multis immunitatibus prædita, opponebatur tribubus. LEHMANNUS *Chron. Spir.* Lib IV. Cap. XIV. annotat, Ludovicum Imp. An. MCCCXXX. monetariis Spiræ conceſſiſſe, ut non tantum monetaria domus, ſed & ſingulorum ædes jure aſyli gauderent. Sociorum numerus Argentinæ An. MCCLXVI. ad quadraginta & octo ſupra trecentos; An. MCCLXXXVII. ad triginta & ſeptem ſupra quadringentos, An. MCCCCXXXVII. nonniſi ad quadraginta aſcendit. Sont, qui origines nominis *Hauſſgenoſs* jam à Merovingorum temporibus derivant, quibus Magiſter monetæ inter domeſticos & commenſales Regis (*commenſaux*) habebantur. BOUTEROUE *recherches ſur les monnoyes de France* pag. 377.

(y) *Schlag-ſchatz.*

(z) Ambitio & dominandi eorum libido fecit, ut An. MCCLXVII. Colonia Agrippinenſi & An. MCCCXLIX. Spira ejicerentur.

(a) Illi enim, qui ex plebejis familiis orti, aliquem ob divitias nobilitatis gradum hoc adepti ſunt munere.

(b) Vocati hi ſunt *Geſchworne Hauſſgenoſſen*. Sex novi aſſeſſores conſtituti quotannis.

§. DXCVII.

Nummi explicati.

Coronidis loco ſubjungimus nummos, qui Argentinæ à Cæſaribus primo, dein ab Epiſcopis, denique ab ipſa civitate proprio nomine, ſub Germanica noſtra periodo (*c*) cuſi ſunt; quos trium claſſium nummos tabulæ noſtræ numiſmaticæ (*d*) exhibent. Antiquiſſimus eſt Ottonis I. Regis Germaniæ. (*e*) Antica nummi pars ſiſtit caput Ottonis, nondum Imperatoris, cum inſcriptione: *Otto Rex pacificus.* In poſtica templum cum impoſita cruce & epigraphe: *Argentina Civitas.* Nummus hic Argentinæ cuſus eſt inter An. DCCCCXXXVI. quo Henricus Ottonis I. pater, mortuus, & An. DCCCCLXII. quo idem Otto coronatus eſt Imperator. Ad Ottonem II. nequit referri, quia hic vivo patre coronatus eſt Imperator.

No. 8. Bracteatus bilateralis vel ſolidus Ottonem II. Imp. & in averſa templum cui impoſita crux, repræſentat, cum inſcriptione: *Erckenbalde.* Huic Epiſcopo Otto II. An. DCCCCLXXIV. adeoque primo Imperii anno, privilegium monetæ confirmavit.

Nummi No. 1. & 2. bracteati unilaterales ſunt moduli majoris. Priore *Henricus Rex*, hujus nominis ſecundus, cum Kunigunda regina ad ſiniſtram exhibetur. Cuſus ante An. MXIV quo Imperii coronam accepit. Poſterior eſt Cuonradi II. Imp. qui Henrico II. ſucceſſit, & An. MXXXIX. deceſſit.

No. 6. Henricus Imp. Aug. cum Corona Imperiali ſiſtitur. In averſa Palatium cum duplici turri, quas inter crucis forma legitur *Argentina.* Nummus ad Henricum III. vel IV. imo & ad quintum poteſt referri.

No. 3. Epiſcopalis eſt nummus bracteatus *Werneri*, cujus nominis literæ extremæ NERE adhuc comparent. In poſtica ædificium quatuor columnarum cum literis reſiduis ENTINA, quæ *Argentina* cuſum demonſtrant.

§. DXCVIII.

Nummus No. 4. Epiſcopalis anonymus bractealis eſt. No. 9. Epiſcopus quoque anonymus Argentinenſis, qui nummos ſuos aliquandiu angelo ſignarunt. Omnes hi, quos memoravimus, nummi argentei ſunt, & in nummophylacio meo exiſtunt, ut & ſequentes, quos tabula III. repræſentat. Hos proprio civitas Argentinenſis nomine fabricavit. Aureus primus ad inſtar florenorum Florentinorum & Rhenenſium, brevi poſt privilegium aureæ monetæ cudendæ à Maximil. I. datum, cuſus cum epigraphe: *Urbem virgo tuam ſerva.* Secundus poſt ſacra mutata cuſus cum epigraphe in poſtica: *Urbem Chriſte tuam ſerva.* Tertius ad inſtar ducatorum Venetorum factus, cum inſignibus urbis in poſtica & epigraphe: *Gloria in excelſis Deo.* Ex argenteis maximus No. 8. memorialis eſt nummus, inſignia xx. tribuum ſiſtens. No. 5. itidem memorialis ludorum, qui An. MDLXXVI. publice habiti. No. 11. & 12. florenus & ſemi florenus argenteus.

No. 6. *Groſſus* Argentinenſis ex antiquioribus eſt, ſeu dimidius aſſis, qui nummis bracteatis ſucceſſit, horumque reſpectu dictus eſt *Groſſus.* Cruci in poſtica circumſcribitur: *Gloria in excelſis Deo & in terra pax hominibus.* Nummus hic, quia ſenatoribus præſentibus (*f*) diſtribuebatur, dictus eſt *Rathsgroſchen*; Germanicum enim nomen à latino derivatum eſt. Nummi No. 4. & 7. ſunt aſſes ſimplices, No. 9. duplex aſſis cum nota numerali Romana (XII.) quæ valorem duodecim crucigerorum, qui duos aſſes conficiunt, deſignat. No. 10. ſemiſſis eſt. No. 13. quadrans. No. 15. ſextans. Duo minutuli No. 16. & 17. ſunt Halenſes, *Heller*, quod litera *H.* ſubtus ſignata indicat. No. 18. ſemi Halenſis vel obolus eſt. (*g*)

Præter hos Argentina alios quoque plures maximi moduli ex auro & argento nummos, uſuales & memoriales, per varia temporum intervalla, magnorum eventuum occaſione, cudere ſolita eſt.

§. DXCIX.

Pons Rheni.

Jure pontis Rhenani Argentina diu caruit, ad An. MCCCLXXI. uſque contenta pontone. (*h*) In bello cum Windeckiis nobilibus trans Rhenum tum geſto, temporarium pontem, tormenta bellica ut commodius transveheret, conſtruxit, (*i*) qui privilegio

(*c*) Francicæ Periodi nummos Argentinenſes vid. Tom. I. pag. 818

(*d*) Tab. I. & III.

(*e*) Tab. I. Numm. Epiſc. Argentin. num. 7.

(*f*) *Præſenz-gelt.*

(*g*) De ſpeciebus & valore numiſmatum generatim infra tractabitur.

(*h*) Trajectus talis in Ruperti inſula fuit, alterque ad Keylam.

(*i*) Pons hic à fontibus Rheni undecimus eſt, ſi Huningenſem & Briſacenſem, qui nonniſi temporarii fuerunt, excipias. Pons Rheni Baſileæ jam An. MCCXXVI. ſtructus eſt. Urstisius *Chron.* Lib. I. Cap. XX. In aliis Alſatiæ locis nonniſi trajectus fuerunt.

privilegio Wenceslai An. MCCCXCIII. (*k*) devenit perpetuus; vectigali monitus, quod Sigismundus An. MCCCCXIII. firmavit, Maximilianus II. An. MDLXX. & poſt Rudolphi II. obitum Palatinus Electnr, ut Imperii vicarius, An. MDCLXXII. auxerunt.

Nec transeundum ſilentio jus circa Judæos. Cameræ hi Cæſareæ ſervi licet ab antiquo haberentur, Argentinenſes tamen pro lubitu eos ejecerunt, receperunt, & ab illis exegerunt vectigal. (*l*) Leges, An. MDXXXII. & MDXLVIII. latæ, prnhibuerunt, ne Judæi cum civibus Argent. contraherent, ant negotiarentur. Maximilianus II. pœnam adjecit privationis rerum, de quibus contractum; tempore Nundinarum ſolennium & rebus, quæ neceſſariæ ad victum, exceptis. A ſeculi XIV. fine Judæi non amplius tolerantur in urbe; intraturi ad breve temporis ſpatium admittuntur, vectigali ſoluto. Servus publicus illis olim additus comes.

§. DC.

Inter ſpecislia denique urbis noſtræ jura referimus Imperialia, nunc Regia, feuda, quibus ea inveſtiri ſolebat, imo etiamnum inveſtitur ex parte. Pertinet huc Dynaſtia Waſſelnbeimenſis, de qua ſuo loco; itemque jus gladii in oppidn Imperiali Oberehnheim, & in vicis, ad ſcultaſiam (*m*) illam pertinentibus; quin & in Dynaſtia Barrenſi, quæ Argentinenſis ditionis eſt. Vaſallagium hnc unus ex Prætoribus ſuſtinuit, Præpoſitus feudorum (*n*) sppellatus; qui novo Imperatore electo, vel ipſe, vel per alium, à Conſilio Imperiali Aulico inveſtituram accepit. (*o*) Oberehnheimenſes jus gladii An. MDCLXIX. ab Argentinenlibus pro ſex mille florenis redemerunt; at inveſtitura, quæ Barram atque Dynaſtiam Waſſelnheim concernit, in ſupremo Alſatiæ ſenatu hodieque peragitur. Feuda Regia.

In Comitiis Imperii Argentina ſedit in ſcamno Rhenano inter primarias urbes, quæ cæteras cnnvocant. (*p*) Comitiorum Wormat. Matricula An. MDXXI. ad expeditionem Romanam 40. equites & 225. pedites ei imperavit; qui An. MDXLV. & MDLI. ad 25. equites & 150. pedites reducti ſunt. (*q*) His alendis dundecim florenos pro equite, pro pedite quatuor, adeoque nongentos florenos ſingulis menſibus præſtitit. An. MDCLIII. Deputatorum ordinariorum Imperii adſcripta Collegio. (*r*) In Conventibus circuli Rheni ſuperioris tenuit inter urbes præſidium. In Conventibus Alſatiæ non tantum, ut reliquæ civitates Imperiales Alſatiæ, prælata ſuit nobilitati, ſed & in confœderationibus bellicis claſſem peculiarem conſtituit. (*s*)

§. DCI.

De Inſignium jure denique nonnulla obſervo. In uſu horum Argentina medii ævi variavit; aliis in vexillo aureaque moneta, aliis in argentea, aliis denique in publico ſigillo, in monumentis, & in ædificiis uſa. Jam An. MCCXLIII. ſigillum majus ceræ rubræ, à ſericeo filn viridi pendens, occurrit, in quo Mariæ virginis, filium in ſinu geſtantis, imago, cum epigraphe: *ſignuu burgenſium Argentinenſium civitatis.* Eadem imago in ſigillo alio An. MCCCVI. ut & in vexillis duobus, (*t*) aureisque nummis (*u*) Argentinenſium comparet. Wimphelingus (*v*) majori epiſtolarum ſigillo inſcriptum fuiſſe tradit hunc verſum: *Virgo roga prolem, quod plebem ſervet & urbem.* Templum majus cum ſex turribus ei deinceps impreſſum, quod & apud Spirenſes obtinet. (*w*) In ſigilln Argentinenſium minore vel ſecreto angelica b. virginis ſalutatio exprimitur, quod templum in honorem ejus conſtructum. Majoris ſigilli uſus ad negotia publica; minoris ad negotia ſecreta; quæ tamen diſtinctio non obſervata conſtanter. Duorum ſigillnrum uſum Sigismundus Imp. civitatibus injunxit. (*x*) Apud Argentinenſes hoc demum tempnre duplicis ſigilli uſum cœpiſſe non dicerem. Fuerunt quandoque peculiaria ſigilla ad cauſas alia burgenſium, alia ſenatus. Inſignia.

(*k*) Hoc anno cum Argentinenſibus in gratiam Wenceslaus redierat. Wencker *de Uſiburg.* pag. 191.

(*l*) Schilteri *Obſerv.* 18. *ad Kœnigsh.*

(*m*) Supra pag. 209. *Oberſchultheiſſen Amt.*

(*n*) *Leben-Probſt.*

(*o*) Nic. Jac. à Wormſer An. MDCXVII. ſob Imp. Matthia; Joach. à Berſtett An. MDCXXI. ſub Ferdin. II. inveſtiti ſunt, ut urbis legati.

(*p*) Argentinæ, Noribergæ, Francofurto & Ulmæ jus indicendi Conventus Civit. Impp. competit. Vid. Receſſ. Civitatum An. MDXXIII. Noribergæ.

(*q*) In Comitiis Noribergenſibus An. MCCCCLXVII. ad bellum Turcicum 40. equites & 80. pedites; in Raisbonenſibus An. MCCCCLXXI. itidem contra Turcas 20. equites & 40. pedites; in Comitiis iterum Noriberg. An. MCCCCLXXX. in eodem bello 30. equites & 60. pedites; in aliis Comitiis Noriberg. anni ſequentis 67. equites & 66. pedites; in Comitiis Francofurt. An. MCCCCLXXXIX. 33. equites & 104. pedites, Argentinæ imperati fuerunt.

(*r*) *Receſſus Imp. noviſſ.* An. MDCLIV. §. CXCIV.

(*s*) Vid. Charta Confœderationis contra Armaniacos An. MCCCCXLVI. apud Schilter. ad *Kœnigshov.* pag. 953.

(*t*) Vid. infra in re militari.

(*u*) Vid. Tabula III. nummism. num. 1. & 2.

(*v*) *Germania cis Rhenum* pag. 45.

(*w*) Henricus V. in privilegio Spirenſibus dato juſſit, ut in vexillo & inſignibus ſummi templi imagine, cum ſex turribus ejus, uterentur.

(*x*) In Reformat. Imperii Cap. XVI. apud Goldastum *Reichs-Sat.* Part. II. pag. 135.

Ordinaria civitatis noſtræ inſignia in monumentis atque ædificiis rubra ſtrata vel baltheus ruber & dexter, quem alii viam purpuream vocant, (*y*) in clypeo albo ſemper conſtituit. A devaſtatione urbis per Attilam multi ſtratam male derivant. (*z*) Wimphelingius (*a*) eam magnam ſanguinis, ſive pro fide, ſive pro Romano Imperio effuſi, & inſtar rivi aut fluvii per urbis vicos promanantis, inundantiam ſignificare credidit.

§. DCII.

Flos lilii à ſec. XIII. Argentinenſium (*b*) in moneta argentea fuit inſigne. Israel Murschelius (*c*) Dagobertum I. juris hujus, Argentinæ conceſſi, facit auctorem. (*d*) Sed & alii pridem à Francico lilio Argentoratenſe derivarunt, contra quos mire ſtomachatus eſt Wimphelingius. (*e*) " Rex Gallorum, inquit, tria „ habet lilia, urbs noſtra unum. Rex Gallorum lilia in ſignis & armis circumfert, „ urbs noſtra in nummis. „ Addere quoque potuiſſet lilia Galliæ flava eſſe, cum Argentinenſe ſit album. At lilii Argentinenſis origo veriſimilior hæc eſt. Jus monetandi plura per ſecula, ut aliis in urbibus, ita & Argentorati, penes Epiſcopum, quod vidimus, fuit. Hic nummis ſuis duo peda averſa, mediumque inter ea baculum Epiſcopalem eminentem impreſſit. Communicato monetæ jure cum civitate, conſuetis hæc monetalibus ſignis uſa figuram, lilio haud plane diſſimilem, temporis tractu convertit in lilium: prouti Baſilienſes, obtenta ab Epiſcopo ſuo monetandi facultate, eodem Epiſcopali pedo iisdemque ſignis, quibus antea Epiſcopus, conſtanter ſunt uſi, niſi quod pedum rubrum commutaverunt in nigrum. Wimphelingius hæc ſi noviſſet, breviore ſane via lilium Argentinenſe Francici in urbem imperii teſtem non eſſe probaſſet. Et tamen ante Wimphelingium in ſua contra Gualterum Epiſcopum lite An. MCCLXII. lilia veterum Franciæ Regum benignitatis in urbem documentum Argentinates profeſſi ſunt. (*f*)

Galea inſignium Argentinenſium haud dubie olim fuit aperta. Urbs, à ſolis primum recta nobilibus, cur galeam apertam non habuiſſet, qua ſinguli nobiles utuntur. Clauſam tamen quandoque reperio, quod ſculptorum pictorumque ignorantiæ tribuendum. Lacinia galeæ variavit, in qua lilia etiam ſubinde occurrunt.

§. DCIII.

Summa jurium Argent.

Illuſtribus Regum & Imperatorum privilegiis alia magno numero pedetentim acceſſerunt jura, quæ Argentinenſes pactis, transactione, præſcriptione, aliisve titulis acquiſiverunt; unde inſignis ille jurium regalium (*g*) denique prodit complexus, qui ſuprematum aut ſuperioritatem territorii componit, quam Cæſarum capitulationes, receſſus Imperii, & inſtrumenta pacis Statibus Germaniæ firmarunt.

Virilis ætas.

In virili ergo & maſcula ſua ætate Argentina hæc exercuit jura: Jus armorum & armandiæ, jus belli, induciarum & pacis; jus fœderum cum Germanis & exteris; cum Civitatibus, Dynaſtis, Comitibus, Landgraviis, Ducibus, Electoribus, Epiſcopis & quibuscunque Eccleſiarum Prælatis; imo cum Imperatoribus ipſis; (*h*) jus mittendi recipiendique legatos; jus carrocii & vexilli in Expeditione Romana, & in Imperii bellis ad Aquilæ Imperialis latus, & inter liberas civitates primo loco gerendi; jus pro lubitu extendendi pomœria, & propugnacula urbis; jus arces & caſtra in territorio ædificandi, firmandique præſidio; jus aperturæ in oppidis & caſtris ſociorum, ſpeciatim Argent. Epiſcopi, quod An. MDII. Albertus redemit; jus conductus, viarum publicarum,

(*y*) Gelenius *Colonia Agripp.* & Spenerus *Op. Herald.* Part. Generl. I. membr. 5. num. 46. pag. 152.

(*z*) Irenicus *Exegeſ. Germ.* Lib. I. Cap. XVIII. Hertzog. *Chron.* Lib. VIII. pag. 41.

(*a*) *Germania cis Rhen.* pag. 10. ſeq.

(*b*) Confluentia, Sulzbacum, Neiſſa Sileſiæ &c. pro inſignibus lilia quoque utuntur.

(*c*) In libello Germ. *Flos Reipublicæ Argent.* pag. 6.

(*d*) Lilia francica in vexillis, inſignibus & nummis ante Philippum Aug. non reperiuntur. Ludovicus VII. pater ejus illa primus inveniſſe creditur, *Florus* forte hinc dictus. Chifletius in *Lilio Franc.*

(*e*) *Germ. cis Rhen.* pag. 10.

(*f*) Schadæus *Chron. Mſ.* ad An. MCCLXIII. in Arch. Argent.

(*g*) Regalia proprie ſunt Jura Regum, quæ conceſſione eorum, paulatim ad Proceres Eccleſiaſticos, Laicos, & Civitates pervenerunt. Fiſcalia quoque dicebantur, at Sec. XII. vox *Regalia* prævaluit. Radavicus Lib. III. Cap. LI. Alio ſenſu Regalia fuerunt bona, quæ Eccleſiis conceſſerunt Reges, Epiſcopi vel Abbatis morte aperta, unde nominationes ad Epiſcopatus & Abbatias Reges ſæpe diſtulerunt vel electiones impediverunt; quæ una ex præcipuis diſcordiæ inter Imperium & Sacerdotium cauſis.

(*h*) Fœdua cum Ruperto Imp. vid. apud Wencker. *Uſſburg. Cont.* pag. 5.

Digitized by Google

carum, ſequelæ, ſeu milites legendi, aliisque adducendi; jus politici ſui ſtatus formam, politiam & Magiſtratum conſtituendi, homagium à civibus recipiendi & ſubditis; jus ferendarum & antiquandarum legum; jus cenſus, emigrationis, ærarii, monetæ; jus cancellariæ, archivi, rubræ ceræ in ſigillis, (*i*) inſignium; jus de non evocando, de non appellando; jus cameralis judicii delegati; jus adgratiandi, conductus, vectigalium, gabellarum, detractus; jus cujuscunque Domini vel ſtatus ſubditos ſuſcipiendi in cives; (*l*) jus aſyli, proſcriptos fugitivosque recipiendi; (*m*) jus foreſtale, fluminum, auri in Rheno legendi; jus gladii, merumque omne & mixtum, imo & eminens imperium; jus liberæ navigationis in Rheno, Rhenum inducendi in urbem; jus geranii, emporii, nundinarum; jus advocatiæ in collegiatas & monaſteria; jus principes, comites, barones, & nobiles, abbatias, collegiatas, civilegio donandi; jus indicendi ludos equeſtres; jus vaſallagii, dynaſtias & feuda acquirendi, regendi; jus in provincialibus & in Imperii comitiis ferendi ſuffragium, in collegio civitatum præſidendi; jus Imperatoribus non præſtandi homagium; jus auſtregarum; jus nobiles creandi, & nobilitatos ſibi proprios reddendi; (*n*) jus admittendi & non admittendi Judæos; jus fabricæ ſummi templi; jus circa noſodochia; jus patronatus ac beneficia eccleſiaſtica conferendi, & à pacis religioſæ temporibus jus circa ſacra, Academiam & Scholas.

Immediata ergo urbs fuit Argentina ſub Merovingis & Carolidis; immediata ſub Auſtriacis, at quanta immedietatis diverſitas!

§. DCIV.

A publico Argentinenſium jure ad privatum tranſimus. De veteris Argentorati legibus ſuo loco diſſerui; (*o*) nunc de legibus Strateburgi, Argentorato quæ ſucceſſit, dicendum. Strateburgus Francica licet fuerit civitas, à regibus Francorum exſtructa, civibus tamen ejus, ut reliquæ Alſatiæ, Alemannica lege (*p*) vivere permiſſum, origine Alemanni quod eſſent. (*q*) Urbs autem opibus & fortunis cum creſcere cœpiſſet, ſuis quoque legibus & moribus vivere voluit, quæ juris Alemannici uſum non abrogarunt, verum ſubordinarunt; (*r*) quod & de jure Romano, in ſupplementum patriarum legum aſſumto, intelligendum. Leges hæ primum An. MCCLXX. in Breviculum redactæ ſunt. (*s*) Hoc autem rude nimis cum eſſet, plenior legum Argentinenſium codex An. MCCCXXII. à duodecimviris, ex nobilitate deſumtis, quorum Reinboldus Huffel & Gœzius de Groſtein præſides erant, confectus eſt juſſu Senatus. Legislatoribus in domo Johannitarum, inſulæ viridis, aſſignatus eſt locus, unde prius, quam conficeretur negotium, egredi illis non licuit. Menſtruum opus à ſenatu populoque probatum. (*t*) Duodecim Tabulas Argentinenſium diceres. Codex cum ipſa curia, quæ *vetus* nunc dicitur, conditus eſt. Ita jus legum ferendarum antiqua poſſeſſione & privilegiis Imperatorum, quæ vidimus, ipſo fatente Epiſcopo, (*u*) exercuerunt Argentinenſes; quod & ipſi in codice hoc diſerte enuntiant. (*w*) Neque tamen negaverim Speculi Suevici, ante Ludovicum Bav. conditi, ſubſidiarium aliquem uſum Argentinæ invaluiſſe. Plures ſane codices ejus Mſſ. urbs noſtra cuſtodit, & in ea Speculum hoc typis exſcriptum eſt primum. (*x*) Quin & Comitiorum Germanicorum decreta, quæ dicuntur *Receſſus*, ut legem civilem quandoque rece-

Jus privatum Argent.

S s 2

(*i*) Jam An. MCCLXXXIV. extat Argentinenſium Charta, cum rubro ſigillo.

(*l*) *Der freye Zugk.*

(*m*) Rudolphus II. agnovit hoc jus Argent. in Literis An. MDCIII. d. 23. April. & d. 7. Aug. ad Senatum Argent. occaſione Philippi Jac. Guſtenhoferi, ſcriptis. Alchimiſta hic Praga, ubi Imperator eum cuſtodiri juſſerat, elapſus, Argentinam confugit. Senatus, literis acceptis, eum quidem cuſtodiæ mandavit; at Imperatori reddere recuſavit, urbis ſuæ immunitatem allegans. Nec ſilendum, ipſam urbem aliquid utilitatis ab hominis ſcientia arcani duci poſſe, ſperaſſe. Idem Henricus IV. Gall. Rex, literis ad Senatum datis, ſperaverat. Poſt annuam cuſtodiam Guſtenhoferus traditus eſt Commiſſario Cæſareo, Rudolpho de Landenberg, Ortenaviæ Præfecto, qui nomine Cæſaris promiſit literis, rem juribus urbis non fore præjudicio.

(*n*) In additamento ad *Chron.* Koenigsh. Cap. V. apud Schilter. *Jur. Publ.* Lib. I. Tit. 7. pag. 90. legitur: *Do man zalt von Gots-geburt MCCCCLXXII. jor, do machte man Edellut zu Strosburg uf der Pfaltzen* &c. *und verbundent ſich X. jor eygen zu ſin umb iren Adel.*

(*o*) Tom. I. pag. 213.

(*p*) Alemanica Lex tum fuerat Lex Provincialis, *Landrecht*; in cujus ſubſidium uſu dein acceſſit Romana, Jus dicta commune, *gemeine Recht.*

(*q*) Ibid. pag. 259. & 427.

(*r*) Schilter. *ad Kœnigshov.* obſerv. XII. §. V.

(*s*) Membran. Codex authenticus in ſcrinio civitatis extat; ex quo eum Schilterus *ad Kœnigsh.* pag. 700. latina cum verſione Germanica edidit.

(*t*) Koenigsh. *Chron. Lat.* Mſ. fol. 199. ubi denique ſubjungit: " Hic eſt liber, qui communiter " in Palatio (*Pfalz*, Curia) allegatur, & qui Con- " ſulibus annuatim legitur, inſinuatur, & per Ar- " gentinenſes obſervari juratur. " Codex hic, prelo nunquam ſubmiſſus, vocatur *Stattbuch.*

(*u*) Henricus Epiſcopus id fatetur in Tranſactione cum civitate An. MCCIII. art. 8. Schilter. *ad Kœnigsh.* pag. 730.

(*w*) *Der Rat der envihtet nibt nach deme Lantrechte, wenne nuwen nach der Warhette und der Stette rehte die hie geſchriben ſtan*: Schilter. loco alleg. pag. 605.

(*x*) An. MDVII. fol.

receperunt Argentinenſes; (*y*) qui, ut Tacitus (*z*) de Romanis ait, ſimplices primo & rudes paucitate, denique copia legum laborarunt. Progreſſu temporis enim tantus conſtitutionum ſingularium numerus acceſſit, ut omnes in unum corpus collectæ duodecim volumina ſuperent. Ex his juris ſtatutarii Argent. ſyſtema concinnavit Schilterus. (*a*) Nonnulla ejus capita, à jure quæ recedunt Romano, propono lectoribus.

§. DCV.

Capita quædam ejus.

Laudemium, quod in alienatione bonorum emphyteuticorum jure Romano debetur, jure Argentoratenſi non præſtatur, niſi in ipſa emphyteuſeos conſtitutione ſit diſerte promiſſum. (*b*) Donationes conjugum, quas jus Romanum inter vivos declarat invalidas, jus Argentinenſe ſimpliciter prohibet, adeo, ut ne quidem teſtamento vel quocunque demum modo, abſque Magiſtratus permiſſu, qui, ubi liberi adſunt, vix unquam impetrabitur, conjux conjugi illius rei proprietatem tribuere, at uſum fructum vel inter vivos, vel mortis cauſa, concedere poſſit. (*c*) Societas conjugalis, quæ ex plerorumque Juriſconſultorum ſententia, à benedictione ſacerdotali incipit, Argentinenſium moribus à conſcenſo demum thalamo conjugali initium capit. Bona à conjugibus durante matrimonio acquiſita, vel alterata, Argentinæ ita dividuntur, ut ejusdem duæ tertiæ partes ad maritum, ejusve heredes perveniant; nulla redintegratione, niſi in pactis dotalibus reſervata, locum habente. (*d*) Gaudent mulieres privilegio peculiari, vi cujus cum in communione bonorum cum maritis vivunt, ſuorumque bonorum redintegrationem pactis dotalibus ſibi reſervarunt, ſi dein communioni iſti ſolenniter coram judice renuntiarunt, ſoluto matrimonio, aut periclitantibus mariti facultatibus, bona, quæ non mutata ſunt, retinent, mutata vel amiſſa ut ex bonis mariti reſtituantur, poſtulant; imo ſi hauriri ex iis poſſunt, recipiunt, & à debitis durante matrimonio contractis abſolvuntur; niſi ex cauſis, per ſtatuta expreſſis, indignæ privilegio hoc fuerint judicatæ, quod beneficium ceſſionis appellant. (*e*) Incertum inſtituere hæredem, vel in alterius arbitrium inſtitutionem conferre, quod jure Romano nefas erat, uſu olim Argentinæ invaluerat; Rex ſpeciali edicto An. MDCCXLIV. prohibuit.

§. DCVI.

De oppigneratione rerum immobilium actis Cancellariæ inferenda, ſenatus decreta, (*f*) nec non conſtitutio de iis, quæ in concurſu creditorum obtinere debent, An. MDCL. promulgata, per regiam ordinationem An. MDCLXXXVIII. ita immutata ſunt, ut quæ coram Notario vel regio vel à Magiſtratu conſtituto aguntur, eodem plane gaudeant jure. Minor, vigeſimum ætatis annum egreſſus, curatore non eget; immobilia vero alienare, niſi accedente curatoris auctoritate & Magiſtratus decreto, ante adimpletum vigeſimum quintum ætatis annum prohibetur. In ſucceſſione aſcendentium ab inteſtato cum patre matreve fratres ſororesve defuncti, jure Romano quod obtinet, non concurrunt, ſed hereditatem æquis partibus aſcendentes primi gradus dividunt. Alterutro prædefuncto, ſuperſtes hereditatem filii abſque bonorum diſcrimine capit ex aſſe. (*g*) Cum aſcendentibus vero ulterioris gradus, nepos vel neptis, fratres ſororesque, bilaterales & unilaterales concurrunt, ac æquis partibus hæreditatem cum iisdem in capita dividunt. (*h*) In ſucceſſione collaterali quoque fratres ſororesque germani non excludunt fratres ſororesque conſanguineos & uterinos, quod Juſtinianei juris; ſed unilaterales æquo cum bilateralibus jure hæreditatem fratris ſororisve, abſque liberis decedentis, ab inteſtato dividunt. (*i*)

§. DCVII.

(*y*) Receſſum Imp. Spirenſem An. MDXXIX. de ſucceſſione nepotum ex fratribus & ſororibus in capita, ſi ſoli ſunt, ſuccedentibus, ſanctione ſpeciali confirmant Argentinenſes: *weil wir befinden daſs ſolche conſtitution aller erbar- und billichkeit gemaeſs, auch nicht wider gemeine geſchribene Rechte; ſo ordnen, ſtatuiren und gebieten wir hiemit unſern Burgern, daſs forthin in ſolchen Erbfallen et ſolle gehalten werden vermæg angedeuteten Reichsabſchied An* 1529. *zu Speyr gehalten.* Tabor. *Parat.* Part. III. ſect. II. 122.

(*z*) *Annal.* Lib. III. Cap. XXVI. ſqq.

(*a*) Quod in Scrinio Civitatis extat, non editum typis.

(*b*) Gothofr. Gambsii *Diſſert.* ſub Schilteri præſidio, *de Bonis Laudemial.*

(*c*) Jac. Rehmii *Diſſert. de Donation. inter virum & uxorem ad Conſtitut. Argent.* ſcripta An. MDCXCII. *Kleine Raths-Ordnung*, fol. 41.

(*d*) Frid. Würzii *Diſſert. de Bonis Conjugum illatis & durante matrimonio acquiſitis*, edita An. MDCLXXX. Christoph. Artopoei *Diſſ. de redintegratione bonorum uxoris* An. MDCCXXII. Meister *Notariats-Spiegel* Lib. III. Cap. V.

(*e*) *Das Weibliche Recht.* Conf. Conſtit. *Von angeerbten Ausgaben*, & Petri a Carben *Diſſert. de Beneficio Ceſſionis*, An. MDCCXXVII. edita.

(*f*) An. MDLXXXVII. MDCVII. XXV. XLI. XLVI. edita & faſciculo ordinationum de contractibus inſerta.

(*g*) *Conſil. Argent.* Schilter. Reſp. CLIV. & CCV. Tabor. *Paratitl. Jurisprudentiæ* Part. III. ſect. II. §. XV.

(*h*) Decretum d. 16. Maji An. MDXV.

(*i*) *Kleine Rathsordnung* Cap. VI. Tabor. loc. alleg. §. XVII. Alias differentias Juris Argent. à jure Rom. annotarunt Joach. Rehmius An. MDCLXI. Jac. Scherzius An. MDCCXI. Godofr. Stoesserus An. MDCCXXXII. Poſtremus ſpeciatim in Materia concurſus Creditorum.

Digitized by Google

§. DCVII.

Jurisprudentiæ Argent. fama

Jurisprudentiæ Argent. fama ad exteros paulatim, caſus dubios, cauſasque criminales haud raro ad hanc urbem deferentes, tranſivit. Epiſcopatus incolæ, cum à judicibus ſuis ſe læſos crederent, ad Magiſtratum civitatis noſtræ provocarunt frequenter. (k) A Bliensvillenſi Alſatiæ Imperiali judicio ad Senatum quoque Argentin. provocatum non ſemel. Ob criminalem ſuam jurisdictionem ſenatus, Jureconſultis illuſtribus ſemper inſtructus, ab initio conſulebatur; ex frequentia conſiliorum pedetentim provocatio orta eſt; præcipue cum conſiliorum tandem tæderet ſenatum, qui ob id Appiacenſibus aliquando reſpondit, nolle ſe amplius pro conſiliario haberi, niſi conſuetudo id ferat. (l)

§. DCVIII.

Politica inſtitutio.

Quin & civitatis Argent. inſtitutio politica à longo tempore magnam celebritatem accepit. Perplures hujus generis leges, quæ in ſingulas politiæ partes ſeſe extendunt, per ſeculorum decurſum prodierunt in lucem. Præter ordinationem politiæ generalem, (m) quæ aliis norma eſſe poteſt, Lex de *Incendiis*, de *Fontibus*, de *Moneta*, *Annona*, de *Emporio & Mercibus*, de *Medicis Clinicis & Pharmacopoliis*, de *Eleemoſynis*, de *Educatione Liberorum*, de *Opificum officio*, de *Servis*, de *Cauponis*, de *Noſodochiis*, de *Ergaſtulis*, Lex item *ſumptuaria*, aliæque magno numero, corpus aliquod politicæ diſciplinæ componunt, quod aliis civitatibus poſſet eſſe exemplo. In diſciplina hac apud Argentinenſes eminuit GEORGIUS OBRECHTUS, (n) cujus plurima manu exarata in Alſaticis meis ſcriniis ſervo.

§. DCIX.

Argentina nunquam mediata.

Tot illuſtres, quas expoſuimus, libertates & jura primariam Imperii Germanici urbem, immunem & liberam cum aperte demonſtrent, reperti ſunt tamen ſcriptores, qui eam aliquandiu mediatam fuiſſe, tradiderunt; ipſi autem inter ſe tam parum concordes, ut nec de domino, nec de tempore conveniant.

Non Ducalis.

KOENIGSHOVIUS Duci & Landgravio (o) ad An. MC. uſque Argentinam obediviſſe exiſtimat. GUILLIMANNUS (p) momentaneum Ducis in Argentinam effingit imperium, Adelbertum urbis & Stephaniani monaſterii conditorem conſtituens; ita tamen, ut monaſterio civitatem ſubjiceret, Henrici ſancti donatione An. M V. ad Wernerum Epiſcopum cum monaſterio tranſituram. Sed Guillimannum Lotharii Imp. diploma (q) decepit, ubi Adelbertus Abbatiam *in parte ſuæ hereditatis inter ruinas veteris Argentorati fundaſſe* perhibetur. Strateburgum, à Franciæ Regibus ſtructum, non omnem Argentorati everſæ compleverat ambitum. Pars hujus, in ruinis quæ manſit, inter allodia Adelberti Ducis cum eſſet, eodem hic in loco monaſterium exſtruxit; quod cum Regia civitate Strateburgo nihil habuit commune. Nec inſequentibus ſeculis Argentina urbs fuit ducalis, licet jura quædam, ad publicam ſpectantia pacem, Regis & Imperatoris nomine, in ea adminiſtraverint Duces. Alſatia per ſesquiſeculum caruit Ducibus; à Cameræ nuntiis recta. Sueviæ & Alſatiæ Duce An. DCCCCXVII. rurſus conſtituto, ſucceſſores ejus, ut præcedentium ſeculorum Alemanniæ Duces, nonniſi adminiſtratorium Magiſtratus provincialis officium in Alſatia exercuerunt; cum Bavariæ & Saxoniæ Ducibus non comparandi, quorum major in Ducatibus ſuis fuerat poteſtas. Licet ergo DITMARUS, (r) Hermanniani belli occaſione, Argentinam *Alemannici Ducatus caput* appellet, nihil tamen immedietati hoc derogat urbis. Taceo, quod Ditmari loquendi modus valde improprius eſt. Argentina Alemannici Ducatus caput vere non fuit, ſed præcipua in Alemannia civitas, à Rege, non à Duce pendens. FRID. HAHNIUS, (s) Ditmari auctoritate ſeductus, Ducalibus urbibus Argentinam accenſet.

(k) Quæ provocatio dicebatur *Zugrecht*, *Gezog*, *Zug*. Transactio An. MCCLXIII. inter Henricum Epiſc. Argent. & Clerum cum Civ. Argent. *Sune-Brief*, §. IX. apud SCHILTER. *ad Kænigsh.* pag. 729. ſqq.

(l) Conſultiſſ. SILBERRADIUS, in notis ad HERTII *Hiſtor. Juris* Tom. II. pag. 993.

(m) Cui Tit. *Policey-Ordnung*, quæ An. MDCXXVIII. edita.

(n) Diverſus à Georgio Obrechto, Ulrici patre, qui I. V. D. & Procurator cauſarum capite plexus eſt, de quo infra.

(o) Landgraviis, præter Kœnigshovium, nemo aliquid juris in Argentinam tribuere auſus eſt.

(p) *De Epiſc. Argent.* Cap. IV. SCHADEUS in *deſcript. ſummi templi* Cap. II. Guillimannianum hoc commentum pridem confutavit HEIDERUS *von den Reichsvogteyen* pag. 39.

(q) Tom. I. pag. 682.

(r) *Chron.* Lib. V.

(s) Diſſert. *de Regno Arelat.* Cap. II. pag. 18.

§. DCX.

Ludewigii error.

Petrus Ludewigius (t) è contra Argentinam univerſæ ditionis Rhenenſis caput à Romanis jam conſtitutam, à Suevis in priſtino immunitatis ſtatu relictam, Henrico I. regnante Germaniæ regno ſe junxiſſe exiſtimat; Argentinenſium quorundam auctoritate ſeductus. (u) Verum enimvero figmentis non opus, ut antiqua libertatis gloria Argentinæ vindicetur. Quidquid vetus Roma Argentorato largita eſt, id cum Romano Imperio & cum Argentorato interiit. Strateburgum, nova Franciæ civitas, non aliis potuit juribus frui, quam quæ Meroveadum & Carolidum Franciæ Regum, deinque Imperatorum Germaniæ, liberalitate accepit.

Froſſarti error.

Monſtro ſimilis eſt Frossarti, (w) gravis alias ex Caroli IV. Imp. ævo Hiſtorici, narratio, qui dominium in Argentinam ab hoc Imperatore in Wenceslaum fratrem An. MCCCLXVIII. collatum eſſe, perſcribit; neſcius eundem Carolum novis privilegiis urbem ornaſſe. Sed Advocatia provincialis Alſatiæ in Wenceslaum translata Froſſartum decepit, cujus animo inſedit opinio, Advocatiam non modo in omnes ſe extendiſſe Alſatiæ urbes, ſed & in eas exercuiſſe imperium.

§. DCXI.

Urbs non Epiſcopalis.

Specioſius eſt illorum aſſertum, qui Epiſcopatus municipium olim Argentinam extitiſſe crediderunt, quod inſignia aliquot jura in ea poſſideret Epiſcopus. Enimvero poſtquam Ludovicus Rex jus monetandi, & Otto II. Imp. comitivam urbis commiſiſſet Epiſcopo, hic officiales monetæ, rerumque civilium & criminalium judices, Argentinæ conſtituit; quibus Burggravius, Epiſcopalis palatii cuſtos, atque telonarius acceſſerunt. Jura hæc, quæ in urbe exercuit Epiſcopus, induxerunt permultos, eandem Epiſcopo ut crederent ſubjectam. (x) Jus hoc Amando jam, Argentinenſi Epiſcopo, à Dagoberto M. datum Gebvilerus (y) effingit. Cassanus (z) Argentinam Ludovici Pii munus B. Virgini traditum contendit. De falſo Guillimanni aſſerto, qui urbem cum S. Stephani monaſterio ad Epiſcopum perveniſſe putavit, jam ſupra.

Liberi ſub Imperio ſtatus Argentinenſium duodecimo ſeculo teſtis eſt Henricus VI. Imp. qui Canonicorum majoris Eccleſiæ homines, quos ad publica ſervitia Argentinenſis adegerat Senatus, ſententia An. MCXCVI. Ehenhemii lata à *publico Civitatis jure* & ab omni *jure fiſcali* exemit; id eſt, Argentinenſes nec propriu nec fiſci Imperialis nomine ab iisdem aliquid exigere debere, pronuntiavit. Filius ejus, Fridericus II. in diplomate, civibus ſuis in Mollesheim An. MCCXIX. dato, ait: "Apud Argentinam, & in aliis civitatibus & locis *noſtris*, prædicti cives nullum amplius exſolvere cogantur telonium." Eandem Argentinenſium à temporali Epiſcoporum imperio immunitatem ipſum Cathedralis Eccleſiæ An. MCCCCLII. profitetur Capitulum; (a) profitetur ipſa fatorum & incrementorum urbis, quam generatim expoſui, ſeries. Libertas hæc tamen ſuos habuit gradus, ſuaque temporis tractu augmenta accepit, quæ poſtremis denique ſeculis ad ſupremum illum autonomiæ gradum aſcendit.

§. DCXII.

(t) *De diſpari nexu Civitatum Imp.* Cap. V. §. XXXII.

(u) Jo. Ulr. Fridius, Archigrammateus urbis, id adſtruere conatus eſt in lib. mſc. de *Libertatibus civitatis Argent.* pag. 56. qui in ſcriniis civitatis ſervatur. Quin & ipſa civitas in literis d. 21. Mart. MDCXX. ad Electores & Principes Mulhuſini Thuringiæ conventus datis ſcripſit: *wir ſind eine freye ſtatt. unſere vorfahren ſind frey zum reich kommen. wir haben unſere freiheit zum Reich gebracht. Das ſtatt regiment, ſo wir fuhren, iſt uns von Gott verleyhen.* Latomi *relatio hiſtor. ſemeſtr.* An. MDCXX. fol. 35.

(w) *Hiſtoire & Chronique memorable* Vol. III. Cap. XCVII. pag. 244. ubi: *il lui donna la ſouveraineté de la belle, bonne & riche, cité de Strasburg.* Wenceslaum hunc Froſſartus Bohemiæ Ducem vocat, quia Bohemiæ Regis filius erat. Rectius eum appellaſſet Luxemborgi Ducem. Hunc enim fratrem ſuum Carolus IV. ex Comite Ducem An. MCCCLIV. creavit; unde Luxemborgici Ducatus origo.

(x) Qui hodieque Epiſcopus & Princeps Argent. S. R. Imp. Princeps vocatur; quod & Spirenſis, Wormatienſis &c. Epiſcopi faciunt. Senatus Argent. ante plura jam ſecula ſcripſit: *Unſer gnediger Herr von Strasburg: unſer Herr von Strasburg.*

(y) *Panegyr. Carol.* pag. 24. Emunitatis Rubeacenſis Donatio facta Arbogaſto, qui Dagoberti ſynchronus fuit, non Amando. Amandum qui Epiſcopum Argentinenſem admittunt, eum ſeculo IV. adſcribunt. Adde ejusdem Gebvileri *Epitomen ortus Archiducum Auſtriæ* Lib. VI. Cap. III. In Dagobertina donatione de Argentina ne verbum quidem.

(z) *Recherches des Droits du Roi* Lib. II. Cap. V. pag. 175. Referenda huc quoque inſulſa illa Seb. Franckii in *Chron. Germ.* pag. 285. de anonymo quodam fratre Ludovici, relatio.

(a) "Nos Præpoſitus, Decanus & Capitulum dicimus & atteſtamur, ſub noſtris reverentiis & honoribus, nobis conſtare & eſſe notum, quod civitas Argent. à tanto tempore, cujus initii non eſt memoria hominum, fuit eſſeque conſuevit, prout hodie exiſtit, *Civitas libera.* Quocirca duntaxat ſervire conſuevit Imperatori Romanorum ultra montana, ad ſuam Cæſaream coronationem, & non ultra; quodque eadem Civitas Argent. in temporalibus Epiſcopo Argent. non eſt ſubjecta, nec pro eo aut Eccleſia ſua, nec ipſe Dominus Epiſcopus imperium habet ſuper eadem. Inſuper ipſa civitas ſuos conſules & conſulatus, majores & minores, & eorum officiatos, regimen & gubernationem inſtituit & deſtituit, præcipit, mandat, interdicit, præceptaque & mandata publicari facit, & id continuavit ſine Epiſcopi Argent. licentia, impedimento, reſiſtentia & contradictione.

§. DCXII.

Temporalium in urbe jurium origo ex Comitiva in Epiſcopum translata provenit. Otto II. in diplomate (*b*) ſic loquitur: "Jubemus, ne poſthac, ſicuti noſtri præde„ ceſſores ſtatuerunt, aliquis Dux vel Comes, aut Vicarius, vel aliqua judiciaria „ poteſtas, infra præfatam Argentinenſem Civitatem, quæ ruſtice Strazburg vocatur „ alio nomine, vel in ſuburbio ipſius Civitatis aliquibus placitum vel diſtrictum habere „ præſumat, niſi ille, quem ipſe ejusdem Civitatis Epiſcopus ſibi advocatum elegerit. &c. „ In contraria tamen omnia abit Ulricus Obrechtus, (*c*) immunitatis Argentinenſium à Cæſareis judicibus ſolidiſſimum argumentum in ipſo hoc Diplomate ſe reperiſſe exiſtimans. (*d*) Ante omnia obſervo, Ottonum invaluiſſe ævo, ut Epiſcopis (*e*) urbium Comitiva committeretur. Otto II. in diplomate, (*f*) quod profero, non de re nova, Epiſcopo conceſſa, ſed de confirmatione loquitur; unde comitivæ ad Epiſcopum translatæ auctorem Ottonem I. reputares; quæ translatio ob Comitum tyrannidem urbibus grata fuit, quod ab Epiſcopo, cujus jurisdictioni eccleſiaſticæ jam erant aſſuetæ, (*g*) expectarent æquiora. Adamus ſane Bremensis, (*h*) ſeculo XI. vivens, Bremam ſcribit ab Ottone I. libertate donatam, cum jurisdictionem in urbe commiſiſſet antiſtiti. Translatione comitivæ ergo immediatus ille urbium ſtatus nihil detrimenti accepit. Cæſarea Comitiva, in Italicis quoque urbibus frequens, ad Epiſcopos plures eodem fere tempore ab Impp. translata eſt; ut Fridericus I. Imp. in Pace Conſtantiæ An. MCLXXXIII. facta nos docet: "In civitate illa, inquiens, in qua „ Epiſcopus per privilegium Imperatoris vel Regis Comitatum habet, ſi conſules per „ ipſum Epiſcopum Conſulatum recipere ſolent, ab ipſo recipiant, ſicut conſueve„ runt recipere, alioqui unaquæque Civitas à vobis Conſulatum recipiat. „

Comitiva Cæſarea Epiſcopi.

§. DCXIII.

Primarium Comitis Imperialis officium cum fuerit jurisdictio criminalis, Epiſcopus eam Advocato ſpeciarim commiſit, nti Cæſar in civitatibus, ubi comitivam non poſſedit Epiſcopus, eandem Advocato vel ſculteto ſuo credidit. Advocatus Argentinenſis, à Canonicis vel etiam à civibus ſubinde electus, ab Epiſcopo confirmatus, ab Imperatore bannum ſanguinis, uti vocant, accepit; unde Advocatus ſanguinis, (*i*) & Carnifex *vicarius Advocati* dicebatur. (*k*) Prima Advocati Argent. mentio in Lotharii II. Imp. Charta, An. MCXXIX. Argentinæ civitati data, occurrit, ubi inter teſtes in ordine Comitum *Henricus Advocatus Civitatis & patruus ejus Sifridus* leguntur. Idem Henricus chartæ, quam Burcardus Epiſcopus Capitulo Thomano conceſſit, An. MCXLV. interfuit teſtis. *Breviculum Jurium* (*l*) Advocati jura exponit. Advocatiam civitatis nulli Imperatori, Regi, Duci aut proli eorundem, quin & nulli illuſtri, vel ſuperilluſtri perſonæ, unquam ſe collaturum, Epiſcopus & Capitulum An. MCCXX. & MCCXLVII. ſolennibus ſcriptis promiſerunt; idemque literis An. MCCXLVIII. datis Innocentius IV. comprobavit. Cum ergo Lichtenbergenſes Dynaſtæ Advocatiam hanc ab Epiſcopo accepiſſent in feudum, Ludovicus una cum Henrico & Ludovico filiis, Henrico Epiſcopo An. MCCXLIX. promiſerunt, quod " Advocatiam Argent. debito modo tenebunt, & eandem in nullam perſonam „ illuſtrem, vel ſublimem, cujuscunque dignitatis vel conditionis, transferent, „ inpheodando, permutando, &c. „ Et tamen An. MCCLXXXIII. Rudolphus Imp. Advocatiam hanc à Lichtenbergenſibus emit; (*m*) ſed res caruit effectu. Succeſſu temporis factum, ut ſenatus urbis, Advocato tantum, Sculteto vel vicariis eorum præſen-

Advocatus.

(*b*) Laguille in Prob. pag. 33. Autographum interiit, at vetus ſeniorum Epiſcopalium regeſtum ſec. XIV. apographum, quod examinavi, conſervat.

(*c*) *Prodr. Rerum Alſat.* pag. 295.

(*d*) Non equidem video, quo fato ſit factum, ut hæc verba: *Niſi ille quem ipſe ejusdem Civitatis Epiſcopus ſibi advocatum elegerit*, non legantur in Prodromo. Deceptus quoque idem Obrechtus, quod Chartam hanc interceſſione Epiſcopi pro Argentinenſibus impetratam fuiſſe prodit, quam pro ſe ipſo petiit atque obtinuit Erchenbaldus.

(*e*) Merſeburgum, Minda, Colonia, Wormatia, Spira, Comitivam quoque ſuam ſub Ottonibus ad Epiſcopos translatam viderunt, ut Ditmarus, Chronicon Mindenſe, Colonienſe, Schannatus atque Lehmannus teſtantur.

(*f*) Diploma An. DCCCCLXXXII. ſcriptum indicatur Saleroi, quod librarius errans vel corruptor in *Saberne* mutavit, Tabernis Alſaticis, ubi Epiſcopi ſedes eſt, datum fuiſſe credens, quod & Obrechtus, re non ſatis examinata, admiſit. Otto II. enim ab An. DCCCCLXXXI. ad An. DCCCCLXXXIII. quo obiit, non exceſſit Italia, Romæ quoque ſepultus. Spurium ergo declarandum eſſet Diploma, ſi authenticum extaret, atque *Zabernia* prognatum ſe diceret.

(*g*) Conring. *de Repub. Imp.* pag 67.

(*h*) Cap. LI.

(*i*) *Blutvogt.*

(*k*) *Breviculum Jur. Epiſcop.* Cap. IV. Advocatorum tempore facinoroſi in patibulo mobili ſuſpenſi ſunt Illwickershemii.

(*l*) Cap. II. num. 4. ſqq.

(*m*) Annal. Colmar. An. MCCLXXXIII. Quam falſa ergo Koenigshovii *Chron.* pag. 1071. ſententia eſt, qui nonniſi poſt Landgraviorum interitum Argentinam Advocatum accepiſſe arbitratur.

præſentibus, judicaret de crimine. (*n*) Jacobus, Lichtenbergenſium poſtremus, cum An. MCCCCLXXX. moreretur, Philippus, Hanoviæ Comes, fratris ejus filiæ maritus, in maxima terrarum parte ſuccedens, Advocatiæ quoque inveſtituram ab Epiſcopo accepit, atque deinceps judicium colli civitati reliquit, *Bannum ſanguinis* (*o*) ſibi reſervans, quem una cum Burggraviatu Bockiis in ſubſeudum conceſſit. Senatum tamen jam An. MDVIII. & MDIX. Ordinationes ſuper ſupplicia furcæ, gladii, ignis, rotæ, feciſſe reperio. Omnia denique Advocatiæ jura cum turribus illis civitatis, quæ carceri ſervierant, pro 2000. florenis aureis Hanovio-Lichtenbergici vendiderunt. (*p*) Joh. Reinhardus Hanoico-Lichtenbergenſis An. MDCIX. Advocatum hereditarium Argent. cum in literis ſe appellaſſet, Argeotinenſes proteſtati ſunt contra. Fridericus Caſimirus denique in literis, ad Magiſtratum Argent. An. MDCLXVI. ſcriptis, declaravit, axioma hoc juribus civitatis non fore fraudi.

§. DCXIV.

Scultetus. Scultetus, qui etiam Canſidicus, ſub-ſcultetum (*q*) & alios duos judices inferiores (*r*) elegit; unde tria Sculteto ſubordinata judicia, quibus ſingulis ſui erant ex opificibus aſſeſſores. Sculteti autem ipſius judicio qoinque aſſederunt Scabini. Tres præcones vel Heimburgenſes præſto erant Sculteto, (*s*) ut & cippi ſeu carceris cuſtos. (*ſ*) Scultetus, ut reliqui in urbe officiales Epiſcopi, ex civibus deſumtus. (*t*) Judicia Sculteti habita primum ſub dio prope ædem D. Martini, ubi hodie curia nova, (*u*) eaque deſtructa, ad D. Barbaræ Capellam; quandoque in ipſa carceris domo. (*w*) Scultetus ruſticos litigantes in urbe & Judæos judicavit, vel judicem illis dedit Judæum. Recipere potuit cives, infra X. libras Argent. poſſidentes; (*x*) qui majora booa adepti, ad jus civitatis plenum admiſſi ſont. Sculteti munus, nobilibus olim viris commiſſum, Zorniis denique datum in feudum. Bertholdi Epiſcopi literæ An. MCCCXLIII. declarant, Scultetatus officium civibus Argent. pro 700. marcis argenti oppigneratum fuiſſe. An. MCCCCXXVI. Nic. à Groſtein illud, dum viveret, pro annua penſione 25. librarum tradidit civitati. Auctoritas judicii hujus ab An. MCCLXIII. jam immiooi cœpit. Extat Johannis Epiſcopi Capitulique decretum An. MCCCLIV. quo Scultetatus reſtaurandus decernitur. (*y*) Circa An. MDXXVIII. Melchior Dolphe ſub-ſcultetus de judiciorum ſuorum contemptu ad Epiſcopum multa perſcripſit. An. MDCIV. Hagenoenſi transactione (*z*) reliquiæ judicii hujus ad civitatem pervenerunt; quæ urbico illud primum judicio, dein Seoatui Minori utrumque conjunxit.

§. DCXV.

Burggravius. Epiſcopi Palatium cuſtodivit *Burggravius*, cui in urbis artifices & opifices, quibus magiſtros (*a*) præfecit, inſpectio quoque competiit. Liquidarum & oon liquidarum rerum menſores (*b*) conſtituit, ſuos habens accenſos. (*c*) Salarii loco ex eſculentis & potulentis vectigal percepit. Burggraviatus nunc annuus fuit, (*d*) nobilibusque commiſſus, (*e*) nunc datus in feudum; unde in proprium deoique oomen familiæ *Burg-*

(*n*) Quod exemplum An. MCCCXXII & Wilhelmi Epiſc. charta An. MCCCCIX. me docent.

(*o*) Judicium colli, *Halsgericht*, ubi de fama, Judicium ſanguinis, *Blutgericht*, ubi de vita. Prius frequentius damnat ad numellas, *Halseiſſen*, unde *Halsgericht*. BESOLDUS in *Theſauro Practico* in voce *Blutbann*, exiſtimat, judicium colli eſſe cognitionem criminis, *Blutgericht* ſupplicium ipſum.

(*p*) Hic finis Advocatiæ Argent. cum fuerit, graviter à SCHOEPFLINISCHIO erratum, quod in *Diſſert. Principium Moſellæ Auſonii* pag. 526. ſcribit: " Advocatia Argent. poſtea ceſſavit, quum auctore " Ruperto Palatino Civitates Imperiales hoc onere " liberatæ Vogtos ſive Advocatos habere deſierunt. " Baſilienſes An. MCCCXLVIII. Advocatiam, An. MCCCLXXX. Scultetatum ab Epiſcopo ſuo redemerunt. URSTIS. *Epit. Hiſt. Baſil.* pag. 237. 239.

(*q*) *Ober und unter Schultheiſſ.*

(*r*) Judicia hæc vocabuntur *die Hindere Gericht*, *die 3. Untergericht*; item *die Drey gericht des Stockgerichtes*, quæ judicia Senatus ex Scabinis inſtruxit. Judicia ſacra dividebantur quoque in citeriora & ulteriora, *vordere und hindere geiſtliche Gericht.*

(*s*) *Waibel, Buttel.*

(*ſ*) Cipparius, *Stockwart*. Cippus medio ævo inſtrumentum, quo reorum pedes conſtricti, ut JANUENSIS in *Catholico*. Item pro carcere. BALDRICUS *in Chron.* Scultetus ſuos quoque habuit Lictores, *Stockbotten*. Eidem ſubjecti *die Brigger*, excoriatores, unde *Brigger-gaſſ*, ubi excoriatores.

(*t*) Vi Tranſactionis cum Guilielmo Epiſc. An. MCCCXCV. ſ ctæ.

(*u*) *Breviculum Jur. Epiſc.* Cap. III.

(*w*) *In dem Stockhuſe, do der Stock und das gerichte jetze ynne iſt.* Charta An. MCCCCXII. Unde etiam dictum *das Stockgericht*, quod à *Stattgericht* diſtinguitur, cui Sub-ſcultetus præſedit.

(*x*) Dicti ſunt *Schultheiſſburger*, *Klein-Burger*.

(*y*) Chartular. membr. Archivi Epiſcop. Ab An. MCCCCLXII. Sculteto non amplius licitum fuit, civem in domo aut in platea prehendere.

(*z*) Præceſſit jam An. MDXCVII. majoris Capituli conceſſio & An. MDCII. Molsheimenſis tranſactio prævia.

(*a*) *Zunftmeiſter.*

(*b*) *Seygere.*

(*c*) *Gerichtsbotten.*

(*d*) An. MCCLVIII. hoc Epiſcopus cum Capitulo decrevit.

(*e*) Bockii, ad quos ſub-Advocatia per Lichtenbergenſes pervenit, Burggraviatum quoque poſſederunt. SCHADÆUS *Chron. MſC.* pag. 67.

Burggraviorum tranſivit. (*f*) Burggravialis judicii ſedes erat in Palatio Epiſcopi, (*g*) ubi nobiles Scabini aſſidebant Burggravio; at ſec. XVI. judicium hoc habitum in tribu piſtorum. An. MDLVI. abolitionem ejus Epiſcopus petiit, civitasque conſenſit ea conditione, ut judicio Sculteti duo adderentur Scabini. (*h*) De monetario, Epiſcopi officiali, ſuperius (*i*) actum.

Inter urbicos officiales Epiſcopi Telonarius vel portitor Burggravium ſecutus eſt; teloni cellæ præfectus; (*k*) minora telonia per ſub-officiales exercens. Ad cellam hanc deferebatur mercium in urbem & ex urbe portandarum, imo & transeuntium, vectigal. Immunitatem & aſyli jus ei Senatus Argent. An. MCCCXXV. conceſſit. (*l*) Telonario ſeptem pontium in urbe incubuit cura. Munus hoc etiam plerumque in nobilium manibus fuit. Primus inter telonarios Argent. quem novimus, Gelfradus in charta Lotharii II. An. MCXXIX. & deinceps Henricus de Mullenheim An. MCCCXIV. occurrit. Epiſcopus penſiones & reditus annuos Equeſtribus familiis ex cella hac percipiendos aſſignavit in feudum. (*m*) Bertholdus Epiſc. An. MCCCXLIII. cellam telonii civitati Argent. pro 1400. marcis oppigneravit. Idem An. MDXCVII. factum eſſe teſtatur SCHILTERUS. (*n*) Cellam hanc, ut & Burggraviale Scultetique judicium eidem civitati Epiſcopus An. MDXL. emendam obtulerat; oblationis nulla habita ratio. (*o*) Hagenoenſi denique Transactione An. MDCIV. cella hæc ad Civitatem cum penſionum adhærentium onere tranſivit.

Telonarius.

§. DCXVI.

Ex variis his, quæ Epiſcopus in urbe exercuit juribus, non potuerunt non variæ inter eum & urbem lites, imo & bella, prognaſci, quæ ſec. XIII. & XIV. præſertim viguerunt; unde variæ transactiones & conventiones prodierunt. Transactio, cum Henrico Geroldseckio An. MCCLXIII. ſynodo provinciali firmata, ſubſequentium fuit norma & baſis; qua ſua civitati libertas, ſenatum conſtituendi jus, jus item circa almendas, circa Hoſpitale, relinquuntur; miniſterialium Epiſcopi in urbe reſtricta poteſtas. Alia cum Johanne & omni Clero An. MCCCXIV. ratione immunitatis Eccleſiarum, ut & ædium Cleri, Clerique ipſius: item cum Friderico Blanckenhemio An. MCCCLXXXV. ſuper Pfalburgeros, vel exteros cives, in Epiſcopatu habitantes, quorum jura coarctata ſunt, incolis Epiſcopatus in urbem, civibus ex urbe in Epiſcopales terras, migrare permiſſum. Statutum præterea, ut bona civium, in terris Epiſcopi ſita, nihil ſolvant Epiſcopo; omnibus tamen Epiſcopalium officialium, quoad paſcua, ſylvas, aquas &c. juribus utantur: novum telonium in Epiſcopatu non erigatur. Gravaminibus ſuis in civitatem renuntiavit Epiſcopus. An. MCCCXCIII. cum Burcardo Antiſtite ratione monetæ cudendæ civitas convenit. Inter plurimas cum Guilielmo à Dieſt transactiones eminent, quæ An. MCCCXCV. MCCCCVI. XXII. XXIII. & XXVIII. compoſitæ ſunt. Conradus Elector Moguntinus & Bernhardus Marchio Badenſis conciliatores fuerunt ſecundæ. Tertiam Ludovicus Elector Palatinus promovit. Omnium ſumma huc redit: civitatis jura, privilegia, conſuetudines, tribunalia, mores & inſtituta ſubſiſtant; Fabrica ſummi Templi, Hoſpitale publicum, almendæ, jus monetandi, porta Epiſcopi, & quæ à longo jam tempore in civitatis poteſtate erant, in eadem permaneant. Nova telonia abolita, jus conductus ſervatum Epiſcopo. Uſsburgeratus recuſandus ſubditis Epiſcopi. Epiſcopus civitati, Civitas Epiſcopo, mutuam fidem amicitiamque adjurent; litibusque inter partes ortis, res auſtregia componantur ſeu arbitris. Transactione An. MCCCCVI. reditus omnes Epiſcopatus à triumviris adminiſtrati fuerant. Rudolphum ab Andlo Epiſcopus, Hugelmannum Vinſtingium Canonicum Capitulum, Ulricum Bockium Senatus Argent. ad decennium conſtituerunt. An. MCCCCXCI. inter Albertum Epiſcopum & civitatem conventum, ut Eccleſiaſtici judices cauſas rerum civilium, quæ cives reſpiciunt, ad Senatum remitterent, idque vice verſa fieret à Senatu. Sed & cum Capitulo ſolo multoties transegit Senatus; qui in turbis cum Epiſcopo plerumque expertus eſt Capitulum favens; quod officia, Epiſcopatui præſtita, non ſemel laudavit. (*p*) Fabricam Eccleſiæ majoris An. MCCCXCV. & MCCCCXXII. Guilielmus Epiſcopus & Capitulum

Transact. cum Epiſcopo.

(*f*) HERZOG. *Chron. Alſat.* Lib. VI. pag. 158.
(*g*) *Breviculum Jur. Epiſc.* Cap. XV.
(*h*) CLUSSRATH. MſC. voce *Burggraven-Gericht.*
(*i*) Pag. 321. §. DXCVI.
(*k*) *Zollkeller*, *Zollkeuler.*
(*l*) Cod. membr. ſec. XV. de Cellæ telonariæ juribus. Archiv. Argent.
(*m*) Enumerat eas Codex allegatus.
(*n*) Ad *Chron. Kœnigshov.* pag. 706.
(*o*) CLUSSRATH. *Miſcell.* MſC. in voce *Zollkeller.*
(*p*) In fœdere An. MCCCCXVI. Capitulum appellat Magiſtrum & Senatum Argent. *ſeine beſundere gute freund; die dem Biſtum und dem Stift je und je allezeit hulfflich und troſtlich geweſen.*

reliquerunt Senatui. (*q*) An. MDLXI. d. 9. Jun. Tranſactio Weilenſis inita, quâ civitati majorum modo reparationum relictum eſt onus. At An. MDCCXV. ſolenni porro tranſactione; quam Aula probavit, conventum, ût quotannis mille ſcutatos fabrica perſolvat Capitulo, quod ex ſumma hac cæteras, ſpeciatim & interiores, faciat impenſas.

§. DCXVII.

Antigrapha Epiſcoporum

Epiſcopi, uſque ad Franciſcum Egonem omnes, ſub Antiſtitii initio, literis, jurejurando firmatis, poſtquam caviſſent Capitulo, eadem quoque ratione caverunt civitati. Civitas non juravit viciſſim, quia annuæ ſolennitati interfuit Epiſcopus, qua novus Senatus *Eccleſiæ honorem, civitatis utilitatem & honorem*, ſe promoturum (*r*) juravit. (*s*) Epiſcopus initio regiminis civitati juravit & antigraphum (*t*) dedit. Quo tempore primum id fecerit Epiſcopus, non equidem reperio. (*u*) An. MCCCCXL. Rupertus ſuum antigraphum ſcripſit, in quo moris id eſſe, (*w*) adeoque à deceſſoribus jam factum, fatetur. An. MDXLIV. jusjurandum præſtitit Eraſmus. An. MDLXXVIII. Jo. à Manderſcheid Epiſc. in Palatio ſuo Tabernis Argentinenſium legatis ipſe juravit, & jusjurandum viciſſim à legatis accepit. Idem fecit Carolus Cardinalis Lotharingus, *manu cordi impoſita;* (*x*) quam formulam literis, d. 10. Jan. An. MDCV. Nanceji datis, omiſit, debilis manus quod eſſet.

§. DCXVIII.

Judicia Eccleſiaſtica.

De Eccleſiaſticis Epiſcopi in urbe judiciis nobis ſermo non eſt, quæ ab omni ſeculorum memoria Argentinæ perſtiterunt, quæque Joannes Epiſcopus An. MCCCLXVI. Guilielmus An. MCCCXCV. Eraſmus & Jo. Manderſcheidius, alio nunquam ſe tranſlaturos promiſerunt. (*y*) At ſchiſmate poſt Jo. Manderſcheidii mortem inter Canonicos orto, Carolus Lotharingus tribunal Eccleſiaſticum cum Canonicis, Vicariis, Capellanis, ex urbe Molshemium tranſtulit; unde, Argentina ad Galliæ imperium An. MDCLXXXI. tranſlata, cum omni Clero in urbem reductum.

§. DCXIX.

Regimen urbis.

Regimen Argentinæ aut forma ejus interior ſub Francis & ſub Germanis ad Ottones uſque eadem fuit. Miſſus regius vel cæſareus jura fiſci, ut in aliis urbibus, exercuit; qui antiquiore ævo Comes, Vice-Comes, dein Advocatus, Scultetus, Burggravius, (*z*) quandoque Major, appellatus: monetam, telonia, judicia quædam, merum mixtumque imperium, Cæſaris nomine procuravit. Comitis Argentinenſis veſtigia alibi jam à nobis expoſita ſunt. (*a*) Urbicos hujus generis Comites Geneva, (*b*) Veſontio, (*c*) Spira, (*d*) Wormatia, (*e*) Treviri, (*f*) Metæ, Tullum, Virodunum, (*g*) aliæque urbes viderunt; quorum nonnulli deinceps Comites Epiſcopales ſunt facti.

Comiti

(*q*) Inſtrum. in Arch. Argent. Conf. ſupra pag. 192. §. DXLII.

(*r*) *Der Stift ehr, der Statt nutz und ehr.*

(*s*) Idem Baſileæ, Spiræ, Wormatiæ, aliisque Imperii urbibus, Epiſcopatuum capitibus, obſervatur.

(*t*) Reverſales.

(*u*) Fridericus Spir. Ep. jam An. MCCLXXXVIII. Spirenſi civitati hujusmodi literas dedit. LEHMANN. *Chron. Spir.* Lib. V. Cap. CXIV. BUDER *de Capitulationibus Epiſcopor. Germ.*

(*w*) *Wie ſich dann ein Biſchoff gegen der Statt Straſburg verſchreiben, ſchweren und Brief geben ſoll.*

(*x*) *Mit aufgelegter Hand auf unſer Hertz.*

(*y*) *Daſs die geiſtlichen Gerichte ewiglich bey der Statt bleiben.*

(*z*) Coloniæ Agrippinæ, Norbergæ, Magdeburgi, hoc nomen invaluit. HAMM in *Burggraviatu Ubio-Agripp.* pag. 173.

(*a*) Tom. I. pag. 702. Kœnigshovii vicus Comitis, *Grafengaſt*, diu nomen ſervavit. In libro Almendæ archivi Argent. legitur: *Graven gaſſe bey Carthenſer Landſtraſſ anfangend zur lincken hand u. gegen S. Gallen gaſſ gehend.* In ſuburbano itaque hoc imperiali palatio, poſt traditam Epiſcopo comitivam urbis, Comes quoque imperialis ſedit, qui comitatum fiſci ruralem, de quo pag. 192. ſq. adminiſtraſſe videtur, antequam & hic committeretur Epiſcopo. Imo nec tum palatium iſtud vel Comite vel villico carere potuit, quod imperiale ſemper permanſit, ac dimidia redituum Comitatus pars, uti olim ſum, ad Imperatorem deinceps quoque ſpectavit.

(*b*) SPON. *Hiſt. de Genève.*

(*c*) Henricus VI. Imp. in Charta MCXC. ait: „ Vice-Comes & Major Civitatis Viſuntinæ, qui ibidem „ juriſdictionem temporalem authoritate noſtra dicunt „ ſe habere. „ DUNOD. *Hiſt. de l'Egliſe de Beſançon* Tom. I. *Preuves* pag. 54.

(*d*) LEHMANN *Chron. Spir.* Lib. IV. Cap. VII.

(*e*) SCHANNAT. *Hiſt. Wormat.* pag. 198.

(*f*) Adelardus An. DCCCLIII. Odoacrus An. DCCCXCV. Comites Trevir. occurrunt. Poſt Wigerium An. DCCCCII. Comitiva ad Archiepiſcopum Ludovici Infantis juſſu devenit. HONTHEMII *Hiſt. Trevir.* Tom. I. ad hunc annum.

(*g*) Comitatus Virodun. ab Henrico V. Imp. datus Comiti de Grandipreto. ALBERICUS An. MCXXIII. *Chron. Monaſt. S. Vitoni Virod.* Ao. MCXXII. LABB. *Biblioth. Mſſ.* Tom. I. pag. 401.

Comiti fuit ſubſtitutus ſenatus, in quo, ex veteris ævi more, prævaluit nobilitas. Ariſtocraticum hoc regimen ad An. MCCCXXXII. duravit, quo Argentina in Democratiam, ariſtocratice temperatam, converſa. Senatus in utroque conſiderandus eſt ſtatu; qui ut rectius intelligatur, nonnulla de curiis præmittenda & tribubus. (*b*)

§. DCXX.

Nobilium Curiæ.

In Curias diſtributi ſunt nobiles, quarum octo (*i*) reperio; quibus præfuit Magiſter, qui & Magiſter civitatis (*Stettmeiſter*) dicebatur; ex nobilitate ſemper electus. (*k*) Iisdem curiis honoratiores ex plebe, quin & nautæ, frumentarii, reſtiarii, carpentarii, pelliones, vinarii, falſamentarii, attributi fuerunt. (*l*) At An. MCCCLXII. omnibus plebejis injunctum, ut curiis relictis ad tribus tranſirent, quarum numerum curiæ nonnullæ, tum in tribus converſæ, auxerunt.

Tribus civium.

Tribus viginti & octo ſeculum XIV. numeravit. An. MCCCCXLII. Tribus pictorum, panni tonſorum, navicularium, vinariorumque ob paupertatem abolitæ, aurifabris, pannificibus, nautis & falſamentariis junctæ. Idem An. MCCCCLXXXII. aliis quatuor tribubus evenit. Tribuum numerus pedetentim ad viginti, quæ nunc ſuperſunt, reductus. (*m*) Patritiæ tamen quædam familiæ (*n*) adſcriptæ ſunt Tribubus.

§. DCXXI.

Senatus antiquus.

Sub Ariſtocratica forma Senatus mire variavit; ſenatorum numero nunc imminuto; nunc aucto. An. MCCXXV, duodecim ſenatores literas ſignarunt, additis verbis: *Interfuerunt & alii plures.* (*o*) Quinquennio poſt viginti quatuor compoſuerunt Senatum, inter quos Scabinorum Magiſter, pluresque Scabini. An. MCCXXXVII. duo Magiſtri Burgenſium, non Scabinorum, in Senatu occurrunt. Duodecim minimum ut eum componant, anno ſequenti decretum. (*p*) An. MCCXL viginti

(*b*) Vulgi ſermone *Conſtofler und Handwercker*. Curia Germ. *Staffel*, *Conſtaffel*; Nobiles curiis adſcripti *Conſtaffler* dicti ſunt; quod, curiis quoque abolitis, ad noſtra uſque tempora perdurat nomen. Crederes derivandum id eſſe à tabula, uti apud Francos *Chevalier de la Table ronde*, *la Table de marbre*. Illi errant omnino, qui à latino *Cohomeſtabiles* derivant. Verior conjectura à gradibus, per quos aſcendebatur ad curias, uti judicium *Staffel gericht* apud Weiſſenburgenſes nomen traxit a gradibus, prope quos haberi ſolebat. Quin & convivales ſtubæ armigerorum, *Conſtaffler Stuben*, *Conſtaffler Trinckſtuben*, appellabantur hæ curiæ, quod in illis nobiles compotare ſolerent.

(*i*) Prima ad Scalam altam, (*Zum Hohen Steg*) quæ ſita fuit è regione cauponæ cognominis hodiernæ, & quidem cis foſſam. Secunda ad Lapidem molarem (*zum Muhlſtein*) prope Bruſcam, ad introitum vici Kalbiani. Tertia ad Navem, (*zum Schiff*) quæ poſtea in tribum nautarum converſa. Quarta ad Epiſtolam, (*zum Brieff*) prope pontem D. Nicolai, à dextra viculi, cui à navibus nomen, *Schiffgaſslein*; treſque aliæ anonymæ. Duæ priores ſunt reliquis notiores, quod in prima Zornii, in ſecunda Mulnhemii curiales, quodque poſt ceteras fuerunt abolitæ. In quartæ abolitæ locum ſucceſſerant duæ, una prope viculum Bockiorum, trans Bruſcam, *Bockgaſslein*, qui ab ædibus Bockiorum, ubi dein Wormſeri, nomen accepit; altera cis Bruſcam, quæ deinceps in tribum vietorum converſa eſt. His, à Koenigshovio Cap. V. §. CI. memoratis, addenda eſt ſeptima cis pontem Thomanum. *Secht Conſtoffler Stuben* ſine adjectis nominibus memorantur in veteri regiſtro: *Alt Articul-Buch* F. fol. 28. In Ordinatione bellica An. MCCCXCIV. octo occurrunt: 1. *Conſtofel zu S. Peter*, 2. *vor dem Munſter*; 3. *in Kalbigaſſe* 4. *S. Niclauſe* 5. *in Spettergaſſe*. 6. *zu S. Thoman*; ubi hodie *die Schæferey*, 7. *an der Oberſtraſſen* 8. *am Holwege*. Equitum clavas geſtantium (*Gleſen*) diſtributio ſecundum Conſtofelas has facta eſt. Wencker *von Gleven-Burgeren* pag. 65. Turicenſes nobilium curiam hodieque *Conſtaffel*, Senatores nobiles *Conſtaffel - Herren*, appellant. Bluntschli *Memorabilia Tigurina* pag. 565. Leu *Helvetiſches Lexic.* Tom. V. pag. 411. Curiæ apud Bernates *Geſellſchaften* dicuntur. *Deliciæ urbis Bernæ* Cap. LI.

(*k*) In legibus Argent. de Uſsburgeris An. MCCCLXII. legitur *Conſtofeler-Meiſter*. Wencker. *de Uſsburg*. pag. 116.

(*l*) Koenigshovis *Chron.* Cap. V. §. C.

(*m*) Ordo tribuum hic eſt. 1. Nautarum, quæ An. MDXVI. ab anchora cœpit appellari, ab An. MCCCCLXXI. primum obtinet locum, quum antea mercatores ordine primi fuiſſent, nautæ ſecundi. 2. Mercatorum, cujus inſigne ſpeculum ſphæricum eſt. 3 Lanionum, quæ An. MDXXII. florem ſibi ſymbolum ſumſit. 4. Cauponum, quæ An. MDXVII. liberorum civium (*Freyburger*) nomen accepit. 5. Textorum ſive fullonum. 6. Molitorum, frumentariorum & tonſorum, quæ ab An. MDXXII. à lucerna, imo ab antiquiore tempore Magiſtratus cœnaculum, (*Herrenſtub*) dicitur. Conſul & Senatores ibi, ſubinde & in aliis tribubus, epulati ſunt publice. 7. Salſamentariorum & Reſtionum, quæ ab An. MDXXI. Æthiopis (*Mœrin*) inſignita eſt nomine. Eidem qui arborum fructus vendebant, (*die Obſer*) adſcripti erant. 8. Aurifabrorum, pictorum, typographorum, bibliopolarum & bibliopegarum, quæ à grallis (*Steltz*) appellatur. 9. Piſtorum. 10. Pellionum. 11. Vietorum. 12. Coriariorum. 13. Vinariorum, *Weinſticher*. 14. Sartorum. 15. Fabrorum ferrariorum. 16. Sutorum, *Schuchſutere*, unde contracte *Schuſter*. 17. Piſcatorum. 18. Fabrorum lignariorum, quæ in platea *Zimmerleuthgaſſ* fuerat, inſigne habens *zum Pimpernuſſ*. 19. Hortulanorum & olitorum, quæ duas aliis tribus filias habet. 20. Cœmentariorum. Viginti harum tribuum inſignia vid. in maximi moduli nummo argenteo Tab. Numiſm. III. num. 8.

(*n*) Quas Guilielmus Epiſcopus *Geſchlechter* appellat in charta An. MCCCCXXXVII. ubi: *Die Huſsgenoſſen und die Geſchlechte, die das Recht von unſern Vorfarn, unſerm Stifft und von uns, an der Muntzen zu Straßburg hant.* Nobilitatis prærogativa fuit olim, nomen gentile habere. Plebeji ergo hoc jure potiti, gradum aliquem nobilitatis adepti ſunt, unde *Geſchlechter. Repertorium Juris Publ & Feud.* pag. 504.

(*o*) *Alt Articul-Buch* cum literis A B C D &c.

(*p*) *Das XII. oder mehr, thues et not, des Rhats ſein ſollen.*

Digitized by Google

& uni Senatoribus, ac Magiſtris burgenſium duobus, Scabinorum & officialium (*q*) conſenſus acceſſit. An. MCCLV. inter quindecim Senatores unus *Magiſter civitatis* comparet, cujus nominis prima hæc mentio. (*r*) An. MCCLXXI. quatuor Magiſtros, totidem Equites novemque Senatores, qui ſubinde & Conſules dicuntur, reperio. Inde mox octo, mox ſeptem, mox quatuor, opifices cum nobilibus in Senatu ſederunt. (*s*) Sub poſtrema Ariſtocraticæ formæ periodo, quæ ultra xx. annos duravit, viginti quatuor Aſſeſſores, nobiles omnes, vel certe plerique, compoſuere Senatum; ita mutatum quotannis, ut ex veteri Senatu quatuor Magiſtri eligerentur in novum, qui fine Auguſti, quandoque Septembris, in Epiſcopi horto civibus fidem adſtrinxit.

Democraticam formam An. MCCCXXXII. cum induiſſet Senatus; in ea quoque conſtituenda per centum & quinquaginta annos Civitas variavit, vel ratione numeri ſenatorum utriusque claſſis, vel ratione temporis, quo Senatores ſuum gererent munus. Ex ſingulis enim tribubus cum deſumeretur ſenator; ſenatorum numerus cum tribuum quoque numero mutatus. Sed & in numero Senatorum variarunt nobilium, ita tamen, ut plebeji prævaluerint ſemper. (*t*) An. MCCCCXXXIII. ſtatutum, ut electio novi Senatus fiat die Jovis poſt ſeptimum nativitatis Chriſti, & ut quindecim Scabini ſingularum tribuum ſuum eligant Senatorem; cum vetus antea Senatus elegerit novum. Statutum inſuper, ut Magiſtri quatuor civitatis ex nobilium ac civium ordinibus ſumantur. (*u*) An. MCCCCLXXII. denique decretum, ut nobiles tertiam tantum Senatus partem componerent; quo factum, ut ex illis decem, ex plebejis XX. cum Conſule ſuo An. MCCCCLXXXII. in ſenatu eſſent: quæ forma, ab eo tempore ſubſiſtens, jam exponenda ulterius.

§. DCXXII.

Senatus hodiernus.

Senatores triginta, qui componunt Senatum, non annui, ut antea, ſed biennales ſunt, adeoque quindecim modo Senatores novi quotannis creantur. Decem illæ Tribus, quarum Senator, biennio finito, Senatu diſcedit, per Scabinos ſuos, poſt auſpicia anni, novum eligunt Senatorem. Decem Senatores novi cum veteribus decem tribus repræſentant omnes, atque conjunctim in curia ſuum eligunt conſulem. (*w*) Eodem modo dimidia Conſtaflerorum pars quotannis mutatur. An. MCCCCXXXI. Senatores ſecundum ordinem tribuum ſedere cœperunt, antea enim ſedebant promiſcue. Quatuor per hebdomadem Senatorii ſunt dies. Senatus merum in civitate imperium exercet, ac omnia forenſia. Judicii eadem, quæ in Camera Imperii, forma eſt.

Tres

(*q*) *Scheffen u. Amman*, de quibus infra.

(*r*) Deiit omnino Magiſtri civium vel *Burgermeiſteri* nomen An. MCCCLXX. eique appellatio Magiſtri civitatis vel *Stettmeiſteri* ſucceſſit. Variarunt mirum in modum Imperatores, ad civitatem Argent. ſcribentes. Fridericus II. in literis ſuis An. MCCXII. habet: *Sculteto, Magiſtro Civium, Conſulibus, & Civibus Argent.* Item: *Strenuis & Prudentibus Viris, Magiſtro, Sculteto, Conſulibus & Univerſitati* &c. Item *Gotzlino de Kagenegge Magiſtro & Conſulibus Civitatis Argent.* quæ cum hodierna formula: *Meiſter und Rath*, cui Magiſtri vel Prætoris nomen præmittitur, egregie conſpirat. Conſules enim Senatores vel Conſiliarios hic denotant. Henricus Rex Rom. Landgr. Thuringiæ, An. MCCXLVI. ſcribit: *Dilectis ſibi Magiſtris, Conſiliariis & Univerſitati Civium Argent.* WENCKERI *Apparat. Archivor.* pag. 164. Formula Germanica, hodie recepta, *Meiſter und Rath*, An. MCCLXXXI. primum, & in Ludovici Bavari literis An. MCCCXL. occurrit. Carolus IV. An. MCCCXLVI. *Magiſtris Conſulum, Conſulibus ac Univerſitati* &c. Item Germ. *Burgermeiſter, Rate und Burger* &c. Ita quoque annis ſequentibus plerumque. An. MCCCLVI. latine: *Magiſtro Civium, Conſulibus ac Univerſitati Civitatis Argent.* eodemque *Meiſter, Rate und Burger gemeinlich der friben Statt zu Strazburg.* Eodem *Magiſtris Civium, Conſulibus & Univerſitati Civium Civitatis Argent.* Item An. MCCCLX. *Magiſtro Conſulum, Conſilio, Judici & univerſitati Civitatis Argent.* An. MCCCLXI. ſimpliciter *dem Meiſter und dem Rate.* Eod. *dem Rat, dem Burgermeiſter u. den Burgern.* An. MCCCLXXIII. *Meiſtern, Reten u. Burgern.* Rupertus Rex Rom. in literis ſuis ad Senatum Argent. hac formula ſemper uſus eſt: *Ehrſame Meiſter u. Rath zu Strasburg.*

(*s*) An. MCCLXXXIV. viginti novem ſubſcripſerunt, è quibus XXI. axioma *Herr* præfixum, quod in reliquis octo, qui ex tribubus fuerant, omiſſum. An. MCCCVI. viginti Equites & quatuor Opifices; anno ſeq. ſedecim nobiles ſeptemque ex ordine civium in Senatu erant &c.

(*t*) Prima mutatio An. MCCCXXXII. contigit. In ſecundo anno MCCCXXXIV. octo nobiles cum duobus Magiſtris, quatuordecim ex ordine civico & viginti quinque ex opificibus cum ſuo quoque Scabinorum Magiſtro; An. MCCCXLIX. undecim nobiles cum quatuor Magiſtris, ſeptendecim ex civibus & viginti octo opifices cum Magiſtro ſuo, qui & Conſul dicebatur; An. MCCCLXXI. quatuor Magiſtri & Conſul ad decennium; An. MCCCLXXXI. iterum annui electi fuerunt. An. MCCCCXVI. Conſul decedens nonniſi quinquennio poſt eligibilis. An. MCCCCXX. Conſul apud Minores Conventuales, non in curia, creatus. An. MCCCCLVI. dimidius tantum Senatus renovandus quotannis. An. MCCCCLXX. duodecim Conſtaffleri, viginti quatuor opifices & conſul reperiuntur.

(*u*) *Auſſ Rittern, Knechten und Burgern.*

(*w*) In conſulis electione ſuffragia ſi æqualia ſunt, ſex ſcatulæ adhibentur, in quibus argentei oboli, (*Helbling*) quos inter unus aureus eſt; Scatulæ ſuper duas chartas, quibus duorum Candidatorum inſcripta ſunt nomina, diſtribuuntur. Aureus Conſulem definit. Seculo ſuperiore ter accidit caſus. De primo adhuc legitur inſcriptio in quindecimvirali conclavi.

Digitized by Google

Tres civitatis Conſiliarii aſſident. (*x*) Lunæ & Saturni diebus Tredecimviri, Quindecimviri, XXI. viri (*y*) accedunt Senatui, & publica cum eo negotia tractant, rationes ærarii audiunt, electiones, ab aliis Collegiis factas, confirmant, Leges condunt, Privilegia concedunt. &c. Senatui ſub Democratia, ut in Ariſtocratico ſtatu, præſident Magiſter civitatis, vel Prætor, & Conſul. Sex viri Prætorii ſunt, quos inter trimeſtris hæc dignitas ambulat. Prætor regens exquirit ſententias. Acta publica ejuſdem expediuntur nomine.

§. DCXXIII.

Prætorem regentem Conſul excipit regens, qui convocat Senatum, primusque Conſul. à Prætore rogatus ſuffragium fert. Hic minores res quotidie domi & bis per ſeptimanam in Curia judicat; res graviores ad fora majora remittit; Deputatos Reip. nominat; Senatum & Collegia, cum res exigit, extra ordinem convocat; Tredecimvirali Collegio intereſt. Penes eum claves erant & ſigilla civitatis. Conſulatus annuus inter Conſulares ſex ambire ſolet, ita tamen, ut XX. Senatores liberam electionem inſtituant. In demortui locum eo demum tempore eligitur novus, quo defunctus iterum creari potuiſſet Conſul. Hic peculiari apud Argentinenſes nomine appellatur *Ammeiſter*; de cujus nominis origine multi multa ſcripſerunt. (*z*)

Aucta civitate Senatus, rerum tractandarum multitudine diſtrictus, alia paulatim Tredecimviri. Collegia, quæ ſuccurrerent, inſtituit. An. MCCCCXXXIII. per XXVIII. ſelectos ex tribubus *Duodecimviri* (*a*) conſtituti ſunt, IV. ex nobilitate, (*b*) IV. ex Conſularibus, IV. ex opificibus (*c*) vel tribubus. Duodecimviris his Conſul annuus regens ſemper accedit, unde Tredecimviralis Collegii origo & nomen. Præſidet ei Prætor & Conſul regens; hic vero convocat Collegium. (*d*) In eo de arcanis & majoris momenti negotiis tractatur vel prædeliberatur. Eidem rerum militarium olim cura incubuit. Cameralis judicii formam induit, cum à majoris minoriſve Senatus provocatur ſententia.

(*x*) Advocati Civitatis dicti, olim *Rathgeb.*

(*y*) Collegia hæc Senatui juncta *Rath und XXI.* publico ſtylo audiunt.

(*z*) Vox *Ammeiſter* Ammannorum Magiſtrum vel Præſidem denotat. Ammann hodieque apud Helvetios frequens; Germani ſuperiores *Amptmann* pronuntiant, atque voce hac indicant officialem. Officia Burggraviatus, Sculteratus, quæ Epiſcopus in urbe conſtituit, & quæ ab illis pendebant, dicebantur *die Aempter*; Officiales *die Ammann*, *Amtleuth*; ut patet ex Transactione cum Wilh. Epiſcopo An. MCCCCXXIX. An. MCCLVIII. Senatus Conſulto ſubſcripſerunt: *Von den Ammannen oder Amtleuthen Walter der Kreſſenmeiſter &c.* In Bertoldi Epiſcopi transactione An. MCCCL. legitur: *Von erhaltung der Ambachtlute.* Sed & Ammanni nomen tribus cujusqua Magiſtro (*Zunfftmeiſter*) dabatur. Ammannos hos tribuum Burggravius Epiſcopi conſtituere ſolebat. *Amman-Meiſter* ergo magiſtrorum tribuum Magiſtrum denotavit. Nomen novum Magiſtratui plebis novo impoſitum, quod Magiſter ille, poſt introductam Democratiam, non modo ſcabinorum ſed & magiſtrorum in tribubus Magiſter creatus eſt; plebejorum omnium civium caput. Veteribus Tribuum Magiſtris tum ſubſtituti ſunt novi; non à Burggravio poſthac, ſed à tribubus annuatim eligendi, uti hodieque eliguntur. Tum ergo Burggravii circa tribus imminuta & in novum Conſulem translata poteſtas. Primus Magiſtratum novum hunc geſſit Burcardus Tuuingerus, in ſcriptis & in epitaphio latino apud Schadæum *Magiſter Scabinorum*, vernacule *Schæffen-Meiſter* vocatus; quod poſterius nomen ſub Ariſtocratia jam, ſed diverſo plane ſenſu, innotuit. Caput ille fuerat Scabinorum Collegii, qui jam tum plebem, per tribus diſperſam, repræſentarunt. Magiſter Scabinorum, ut & officiales tribuum, qui nunc *Ammann*, nunc *Zunfftmeiſter* dicebantur, in gravibus cauſis in Senatum vocati ſunt; quod Senatus decretum An. MCCXL. probat, ubi legitur: « De conſenſu Scabinorum & officialium. » In tranſitu annoto, quod Magiſter Scabinorum à Magiſtro Burgenſium plane fuerit diſtinctus. Plebejus ille ſcabinis in tribubus, hic nobilis Senatui, ex nobilibus tum compoſito, præfuit; qui hodie *Stettmeiſter*. Qui ergo, Ariſtocratia vigente, Magiſter Scabinorum appellatus eſt, eum Democratia An. MCCCXXXII. exorta Magiſtrum officialium, *Ammann-Meiſter*, novo ſtilo vocarunt; quod non modo in Scabinos tribuum, ut Scabinorum Magiſter, ſed & in tribuum officiales, qui Magiſtri Tribuum dicebantur, magiſterium exerciturus eſſet. Veteris hæc rerum ſtatus momenta docuerunt me Schedæ Berneggerianæ Mſ. *Von veranderung des Regiments*, quæ in Tabulario Argent. J. D. G. Lad. 69. num. 8. extant. Apud Schilterum in Præf. ad *Kœnigshovium* legitur: *Hugo Gulden Schæffenmeiſter.* Magiſter Scabinorum ergo, qui Senatui olim nonniſi vocatus interfuit, ſub Democratia, Magiſtri officialium (*Ammann-Meiſter*) titulo, non ſummus modo tribuum præfectus, ſed & præcipuum civitatis caput Conſulque intereſſe jam cœpit. Ab hoc quoque tempore officialium Epiſcopi nullus in Senatu comparuit; publicique adeo ſtatus apud Argentinenſes mutatione poteſtas Epiſcopi & nobilium imminuta; ſumma rerum translata ad plebem. Ita antiquatum in tribubus nomen *Ammanni*; quod officialium Epiſcopi auctoritas antiquata in tribubus. Formula tamen vetus, *Meiſter und Rath*, *Schæffen und Ammann*, adhibita in Fœdere An. MDXCI. d. 8 Dec. ſed non ſenſu antiquo. Genuina hæc vocis *Ammeiſter*, ex *Amman-Meiſter* contractæ, origo; quæ Kœnigshovii etymologiam, ex *Handwerckmeiſter* contractam, evertit. Germanica hæc denominatio *Conſulis* Argentinenſibus propria eſt; unde ex ipſis regiminis ejus repetenda vitceribus. Baſilienſes per aliquod temporis ſpatium eadem voce ſunt uſi.

(*a*) *Zweiffer.*

(*b*) *Conſtaffler*, ita tamen, ut non duo ejusdem clypei eligantur. Clussrath *Miſcell. Mſſ.* in voce *Dreyzehen.*

(*c*) *Von den Handwerckern.*

(*d*) *Die XIII. geheime Rath.*

§. DCXXIV.

Quindecimviri. Tredecimviralis Collegii ſuaſu (*e*) eodem quoque anno Quindecimvirale conſtitutum eſt, dignitate ſecundum; quod quinque nobilibus, decem non nobilibus conſtat, quos inter nec Conſularis, nec Conſul. Quindecimviri cuſtodes legum & conſtitutionum, œconomiæ curatores & cenſores publici ſunt, quorum cenſuræ omnium Collegiorum membra ſubjiciuntur. Iisdem inſpectio ærarii, monetæ, granarii, molarum, cellæ vinariæ, lignilis, vectigalium, puteorum, aromatum, emporii, ſalis, ſevi, ſimiliumque rerum, quæ œconomiam concernunt, ut & juriſdictio in Tribuum cauſis, commiſſa. Ex eodem ordine quatuor conſtituuntur Ædiles, quorum duo ſunt nobiles, ut & pharmacopœorum, typographorum inſpectores, præfectique incendiis. Collegium quotannis eligit duos, qui ſinguli per ſemeſtre præſident, (*f*) collegas, cum opus eſt, convocant, & qua de re agendum ſit, proponunt, rogantque ſententias. Duo ex eadem Tribu, ut & qui trigeſimum tertium ætatis nondum attigit annum, non eligibiles ſunt. Electio à Senatu & XXI. viris ſuſcipitur, & quidem intra octiduum. Ante An. MDXCIV. à Quindecimvirali ipſo fiebat Collegio.

Viginti-unumviri. Tertius Ordo Viginti-unumviralis eſt. Mentio ejus jam An. MCCCCXVIII. occurrit. De origine ita conjicio. Majores annuum Senatus regimen, XX. Senatoribus civicis & Conſule conſtans, cum vidiſſent inſtabile, aliud quoque civicum eodem numero XXI. crearunt, quod ſtabile foret. Civicis ergo Tredecimviris octo & civicis Quindecimviris decem, alios porro tres ex civium claſſe addiderunt, qui XXI. viralem perpetuum componerent Ordinem, quem in gravibus negotiis ut conſiliarium, at cum ſuffragio, ſibi jungeret Senatus. (*g*) Viginti-unumviris civicis unus ex Nobilitate additus eſt, ne ab ordine hoc nobiles, ceterorum participes, viderentur excluſi. Succeſſu temporis Conſtaflerii X. reliqui, priſtino tamen XXI. virorum nomine manente, acceſſerunt.

Triplex hic ordo regimen *ſtabile* dicitur. Tres omnes collecti, Cameræ tres ſecretæ vocantur. (*h*) Quodſi quis ex ordine inferiore ad ſuperiorem promoveatur, aut morte decedat, in locum ejus, vel ex inferiore Collegio, vel ex Senatoribus aut Scabinis, intra triduum eligitur ſucceſſor.

§. DCXXV.

Senatus minor. Minor Senatus ſex Conſtafleris & XVI. Senatoribus civicis conſtat, quibus Conſul decedens accedit Præſes. In eo teſtamentariæ, hæreditatum, poſſeſſionum, contractuum, debitorum, fidejuſſionum &c. cauſæ tractantur. Summa pecuniæ, de qua judicat, per temporum intervalla variavit. (*i*) Subjuncta huic olim fuerant minora quædam tribunalia: Oppidanum, (*k*) delectis ſeptem compoſitum Scabinis, in quo debita uſque ad trecentos florenos diſcuſſa atque bonorum ſubhaſtationes factæ. Judicia hæc abolita, cauſæ ejus attributæ Senatui minori. Septemvirale judicium, (*l*) cujus aſſeſſores ex Scabinis quoque deſumti, de rixis, injuriis verbalibus, cognovit; munditiemque urbis curavit. Quæ nunc judicium curat cenſorium. Sculteti judicium, ubi cauſæ pecuniariæ infra 20. florenos agebantur, Transactione Hagenoenſi abolitum eſt An. MDCIV. Erat præterea judicium reductionis, (*m*) An. MDCXXIX. inſtitutum, in quo de viliore moneta, belli tricennalis tempore cuſa, (*n*) diſcuſſæ ſunt lites.

Contractus civium medio ævo curiæ Epiſcopalis judex conſcripſit. (*o*) Succeſſerunt An. MDLXXXVII. Notarii jurati contractuum; Directoribus Cancellariæ ſubjecti. Peculiare deinceps Collegium, (*p*) quod in Cancellaria ſedebat, & An. MDCXXV. in aula Cancellariæ contractuum Senatus & XXI. virorum decreto conſtituta eſt Camera, ubi omnes inirentur contractus. An. MDCXLI. ſigillum proprium huic cameræ conceſſum. Ex

(*e*) Ordinatio XV. viris præſcripta Tredecim viros quoque habet auctores, à Scabinis & Ammanno confirmata An. MCCCCXXXIII. Vice verſa & XV. viri conſtitutionem XIII. viralis collegii ordinarunt. CLUSSRATH *Miſcell. Mſſ.*

(*f*) *Funfzehen-Meiſter*; unus ex nobilium, alter ex non nobilium ordine. Ille primo præſidet ſemeſtri.

(*g*) Unde *Rath und ein und Zwantziger*, quos Conſul novus in tribuum allocutione *Seniores*, *die alte Herren*, appellat.

(*h*) *Beſtändig Regiment. Die drei geheime Stuben.* Singularis eſt Formula: *Meiſter und Rath ſamt unſern Freunden, den XXI.*

(*i*) An. MDCLXV. ad mille & ducentos flor. aſcenderat; An. MDCLXXXVIII. ad quingentos redacta.

(*k*) *Stattgericht*, aliquando & *Reiſſengericht*, denominatione ignota.

(*l*) *Die Sieben Zuchtiger. Das Siebner Gericht.*

(*m*) *Das Nachtragsgericht.*

(*n*) Moneta corruptiſſima, *Kipper und Wipper Muntz*, quæ ab An. MDCXX. per aliquot annos duravit.

(*o*) Legere ſcribereque tum vix poterant Laici. Formula ſolita *Coram nobis Judice Curiæ Epiſc. &c.*

(*p*) *Contract Herren.*

Digitized by Google

Ex Collegiis, Senatui junctis, alia prodeunt minora. 1. Collegium Deputatorum, (*q*) cui Syndicus, Advocati & Conſiliarii aſſident, concluſa ſua Senatui & Collegiis junctis aperientes. 2. Collegium agri communis vel Almendæ habens rationes. (*r*) 3. Collegium, cui Archivi & Cancellariæ; (*s*) 4. Collegium, cui Privilegiorum conſervatio curæ; 5. Collegium præfectorum excubiarum. (*t*) Aliud munitionum vallationumque urbis (*u*) collegium ſublatum. Sequuntur judicia varia. 1. Cenſorium, (*x*) ſeptem olim, dein octo, qui ex Conſtafleris & Scabinis eligebantur, ab An. MDCCVIII. vero decem viris, Prætorio, Conſulari, XIII. viro, XV. viro, XXI. viro, Conſtaflero, Senatore & quatuor ſcabinis conſtans. Hoc morum in omnes incolas, monopolii, fraudis, nequitiæ cenſuram, atque generatim politiam urbis exercet; leviores injurias atque crimina punit. 2. Matrimoniale, (*y*) uno conſtans Prætore, Conſulari, Tredecimviro, duobus Quindecimviris & duobus Senatoribus ex majore Senatu. 3. Clientelare, (*z*) cui cura eorum, qui in clientelam urbis recipiuntur. 4. Tutelare, (*a*) quod pupillorum habet rationem, An. MD. inſtitutum. Tres ex eodem Senatorio ordine in eo judices ſedent.

§. DCXXVI.

In ſingulis Tribubus ſunt XV. Scabini, principes tribus; ex quibus unus perpetuus eſt tribus Director, (*b*) ſtabili adſcriptus urbis regimini. Sequitur hunc tribus Senator, qui per biennium ſedet in Senatu majore. Ex his XX. tribuum Scabinis oriuntur Trecentumviri, qui Conſilium Scabinorum (*c*) dicebantur; quod ſub Ariſtocratia jam ſubſtitit, ſub Democratia auctoritate polluit majore, ita ut diviſis Senatorum ſententiis pronuntiaverit, imo & ſententiam, à Senatu latam, infirmarit quandoque. (*d*) In gravioribus cauſis ergo Scabinorum ſententiam exquiſivit Senatus, ſine cujus triumque collegiorum decreto convocari non poſſunt. Quum An. MDXLVII. Carolus V. minaretur civitati, Scabini in curiam vocati ſunt. (*e*) An. MCCLXX. Scabini ab omnibus civibus, dein à Senatu electi; hodie ab ipſis ſingularum tribuum eliguntur Scabinis. Eligendus viginti quinque ætatis, decemque civilegii annos debet habere. Scabini quotannis ex tribu illa, quæ in Senatu minore Senatorem non habet, collegam offerunt Senatui majori; qui ex oblatis, quos vocant *Adjunctos*, (*f*) unum in Collegium Triumvirorum ærarii, ex Scabinis conſiſtens, (*g*) unum in Collegium Triumvirorum ſtabuli, (*h*) qui colligunt cenſum; ceteros in Senatum minorem atque Dicaſteria inferiora, diſtribuit. Scabini.

§. DCXXVII.

Præter Directorem, Senatorem atque Scabinos, Magiſter tribus eſt, qui quotannis eligitur. Singulæ tribus tribunitios quoque judices (*i*) habent, qui de rebus tribulium, ad opificia ſua ſpectantibus, cognoſcunt, & à quibus ad XV. virale collegium provocationes fiunt. Judices non eodem in ſingulis tribubus numero ſunt, nec eodem omnes modo eliguntur. Sunt tribus, ubi XII. judices ſunt, ubi plures conſtituuntur. Sunt tribus, ubi tota tribulium concio; ſunt, ubi Scabini tantum; ſunt, ubi Scabini & Aſſeſſores tribunitii conjunctim, jus habent eligendi. In quibusdam Tribubus judicis honor perpetuus, in aliis annuus & ambulatorius eſt. Ita XX. Judicia tribunitia ſunt; quibus Lapidariorum Judicium peculiare ſubjungitur, de quo infra uberius. Præter hæc ex Tribulibus Tribuum à majore Senatu quotannis panum, carnium, molarum, à XV. viris vero ſalſamentorum, cannabis, coriorum, navium, vaſorum item ex auro & argento fabrefactorum, &c. inſpectores conſtituuntur. Judicia tribuum.

Poſtquam

(*q*) *Die verordnete Herren.*
(*r*) *Almend-Herren.*
(*s*) *Ober Cantzley-Herren.*
(*t*) *Oberwacht-Herren.*
(*u*) *Fortifications Herren.*
(*x*) *Policey-gericht*, olim *Zucht-gericht.* Ordinatio ejus An. MDCXXVIII. prodiit, cui pro circumſtantiis rerum novæ adduntur.
(*y*) *Ehe-gericht.*
(*z*) *Schirm-gericht.*
(*a*) *Vogtey-gericht.*
(*b*) *Oberherr.*
(*c*) In Literis Senatus ad Leopold. Imp. An. MDCLX. dicitur: *Der groſſere von 300. mannen beſtehende Schœffenrath.*
(*d*) An. MCCCCXXIII. Regiſtrum publ. mſ. hujus anni.
(*e*) Ex Scabinorum collegio 134. cenſuerunt, rem ad omnem populum referri debere. At ſeſſione ſequenti 206. ſuffragiis decretum, ut ſoli res relinqueretur Senatui. Conclave peculiare in Curia eſt pro Scabinis. (*Schœffenſtub*) Decreti, Scabinis concurrentibus facti, formula hæc fuit: *Unſere Herren, Meiſter und Rath, Schœffel und Ammann.*
(*f*) *Zumanner.*
(*g*) Conſtafleri ad annum uſque MCCCCXL. Adjunctum quoque obtulerunt Senatui. *Neu Articul Buch* fol. 12. imo ad Triumviratum ærarii Conſtaflerus ad An. MDLVII. oblatus. CLUSSRATH *Miſcell. Mſ.* Triumviri hi *Dreyer des Pfenningthurns* dicuntur.
(*h*) *Dreyer auf dem Stall.* De ſtabulo ſupra pag. 304. Cenſus civicus annuus dicitur *Stallgeldt.* Tres de mille ſolvuntur floreni. Cenſus in aulam defertur, ubi equi publici ſunt.
(*i*) *Zunfftgericht*, à quo diſtinguitur *Handwercksgericht.* Illi Tribus Director, huic duo Inſpectores opificum, (*Ober Handwercksherren*) præſidens.

Digitized by Google

Juſjurandum annuum.

Poſtquam in tribubus & curia electiones omnes annuæ rite factæ ſunt, (*l*) novus Magiſtratus in pegmate, ante Cathedralem eccleſiam erecto, (*m*) convenit, ubi publice prælecta Charta magna Argentinenſi, (*n*) quæ præcipuas regiminis publici continet leges, Conſuli primum Prætor, Prætori deinde Conſul & Senatus cum Reipublicæ conſiliariis & ſcribis; eidem denique Prætori univerſus populus, qui paulo ante ex tribubus ſuis ordinatim in aream ſubjectam acceſſit, nudo capite, erectis in cœlum digitis, juſjurandum præſtant. Conſtaffleri, ex quo curiæ eorum abrogatæ, in communi ordinis Equeſtris Alſatiæ inferioris Prætorio conveniunt, atque inde ordine procedunt ad pegma, idem cum ceteris juſjurandum præſtituri. (*o*)

§. DCXXVIII.

Lapidariorum judicium.

Antequam regimen & judicia civitatis dimittam, de ſingulari Lapidariorum Argentinenſium judicio facienda eſt mentio; quod non poſtremum olim in civitate locum obtinuit, imo hodieque inter lapidarios Germaniæ omnes occupat ſupremum. Admiranda ſummi templi & ſpeciatim turris ejus ſtructura lapidariorum hujus urbis famam dilatavit, & apud Germanos æmulationem incendit. Vindobonenſis & Colonienſis turres; ad inſtar Argentinenſis extructæ, fecerunt, ut earundem urbium collegia & fabricæ, præ aliis celebrarentur; quibus & Turicenſis acceſſit; cum qua Colonienſis haud ita pridem conjuncta. A principibus his fabricis, quas *Tabernacula* (*p*) vocant, reliquæ omnes civitatum Germaniæ ab antiquo pendebant. De communi omnium Germaniæ lapidariorum ſocietate conſtituenda ſuperioribus ſeculis Argentinæ, Spiræ, aliisque in urbibus, deliberatum eſt diu. Ratisbonæ denique An. MCCCCLIX. D. Marci die magna illa Germaniæ ſocietas, *Fraternitatis* (*q*) ſub nomine, inita eſt, qua fabricæ ſummi Argentinenſium Templi magiſter perpetuus fraternitatis univerſæ conſtitutus eſt præſes. (*r*) Inſtitutum hoc, per aliquod tempus neglectum, Imp. Maximilianus I. An. MCCCCXCVIII. Argentinæ ſolenni confirmavit diplomate, quod à Carolo V. Ferdinando I. aliisque renovatum. In judicio (*s*) ſedent magiſtri eorumque ſodales; qui omnes cum præſide ſententias ferunt, cauſaſque ſecundum ſtatuta (*t*) ſine provocatione dijudicant. Auctoritatem judicii Saxoniæ, (*u*) Thuringiæ, Weſtphaliæ, Haſſiæ, Franconiæ, Bavariæ, Sueviæ, omniſque Moſellanici tractus lapicidæ agnoſcunt. Quin & Vindobonenſe collegium, cui Stiria & Hungaria; Turicenſe, cui Helvetia ſubſunt, in dubiis & majoribus cauſis ad Argentinenſe, ceu ad matrem, confugiunt. Participes ſodalitii omnes teſſera quadam communi, (*x*) ut ſecreta, ſeſe invicem norunt. Vulgata per Europam ſodalitas (*y*) à lapidariorum ſocietate hac originem & formam ſuam cepiſſe novimus. Eadem ordinis in collegia, (*loges*) collegiorum in magiſtros, ſodales & tirones diviſio; leges teſſeræque ſecretæ. Omnibus præſidet magiſter ſupremus. Lapicidæ ordinarium tribus cæmentariorum, cui adſcripti ſunt, judicium abhorrent, quod lapidariam ſuam artem cæmentario opificio longe præſtantiorem haud immerito judicant. Ad judicium hoc rerum ædilitiarum arbitrium certatim olim detulerant cives; qua re Senatus An. MCCCCLXI. inductus eidem ædilitias lites decidendas commiſit, certas ſimul leges (*z*) normamque judicandi præſcribens. Additus ſcriba legum peritus. (*a*) Cum autem judicium iſtud temporis tractu auctoritate ſua abuteretur, judicandi poteſtas An. MDCXX. ei adempta & Senatui commiſſa minori. (*b*)

§. DCXXIX.

(*l*) Primo die Jovis poſt novi anni ſuſpicia. Tempus illud dicitur *Churnacht*, *Churmorgen*.

(*m*) Olim ceremonia hæc in horto Epiſcopali, menſe Auguſto, vel Septembri facta, uti Schedæ An. MCCCXXI. MCCCXXII. MCCCXXVI. me docent.

(*n*) *Schwœrbrief.*

(*o*) Vid. CASPARI BERNEGGERI, Matthiæ filii, *Forma Reip. Argent.* & DACHTLERUM apud KNIPSCHILD de *Civit. Imp.* Lib III. & apud LIMNÆUM *Jur. Publ.* Lib VII. Cap. III. num. 9. SPEIDELIUS in *ſpeculo Europæ* pag. 929. ſq.

(*p*) *Hutten.* Argentinenſis primaria omnium *Haupt-hutte* vocatur.

(*q*) *Bruderſchaft.*

(*r*) *Daß der Werckmeiſter unſer lieben Frauen Munſter der mehereren Stifft zu Strasburg, und alle ſin nachkommen deſſelben wercks, unſerer Ordnunge des Steinwercks oberſter Richter ſin ſoll.* Vetus Regiſtrum ſcrinii, quod collegium artis lapidariæ Argentinenſe aſſervat. Idem magiſter quoque vocatur *Werckmeiſter des Hohen Stiffts Strasburg*, qui diverſus eſt à magiſtro Civitatis, *der Statt-Werckmeiſter*.

(*s*) Judicium hoc *Huttengericht*, quod ſub tabernaculo haberetur, imo plerumque ſimpliciter *Hutten*, *Steinwerck*, *Bruderſchaft*, dicitur.

(*t*) Statuta hæc renovata An. MDLXIII. Argentinæ prodierunt, ſub rubro: *Der Steinmetzen Bruderſchaft Ordnungen.* Vocantur etiam *Das Steinwercksrecht.*

(*u*) Dresdenſi & Noribergenſi collegiis mulctam pecuniariam haud ita pridem Fabrica Argentinenſis dictavit; perſoluta eſt mulcta.

(*x*) *Das Wortzeichen*, *der Gruß.*

(*y*) *Frey-Maurer*, *Francs-maçons.*

(*z*) Leges hæ An. MCCCCLXI. conditæ, An. MCCCCXC. renovatæ ſunt.

(*a*) Sententiæ, à collegio hoc latæ ſcriptoque comprehenſæ, (*Huttenbrief*) magno numero in ſcriniis hinc inde ſuperſunt.

(*b*) Vid. RUD. MOLLINGERI *Diſſert. de Pariete communi*, An. MDCCXXXIV. Argentinæ habita, pag. 56.

Digitized by Google

§. DCXXIX.

Quod ſi hæc omnia brevi contempleris in tabula, haud difficulter reſpondeas quæſtiuni, quænam Argentinenſium fuerit Reipublicæ forma. Formam hanc annus MCCCXXXII. in duas dividit Epochas, quarum prior mere ariſtocratica, poſterior democratica fuit; ariſtocratice temperata. Besoldus (c) tamen atque Limnæus (d) poſteriorem hanc mere democraticam dixerunt. At Bernegoerus (e) & Christ. Matthiæ (f) noſtræ ſententiæ ſunt. Boginus (g) Argentinam ochlocratice rectam fuiſſe putavit; Argentinenſes legem tuliſſe ſcribens, ne quis, niſi à cerdonibus, aut coriariis, aut id genus opificiis ortus, ad Magiſtratum perveniret. (h) Origo erroris, quod apud Argentinenſes à parte potiori tribus olim dictæ ſunt *Handwercker*, (i) quodque literati, mercatores, omnesque primarii cives tribubus quoque ſoleant adſcribi. His autem ad munia publica ſemper aditus patuit, ita quidem, ut & opificibus in electione præferrentur plerumque. Alii exteri, Argentinenſis quoque ignari regiminis, falluntur, quando Nobiles noſtros, Magiſtratui adſcriptos, Patriciis illis, qui Norbergæ, Auguſtæ Vindelicorum, Ulmæ, &c. ſummam rerum tenent, æquiparant. Sub ariſtocratico enim democraticoque regimine Nobiles, qui Argentinæ Magiſtratus poſſederunt, ex immediatæ nobilitatis cataſtro, adeoque ex corpore equeſtri, olim Imperiali, nunc Regio, ſemper electi fuerunt. Andlavii, Landſpergii, Bockii, Mulnhemii, Zornii, Wormſeri, Berckhemii, Berſtettii, Kageneckii, aliæque in Magiſtratuum Argentinenſium comparentes laterculis, priſcæ nobilitatis ſemper reputatæ ſunt gentes; Ludorum & Capitulorum equeſtrium participes; Imperialibus, Epiſcopalibus, aliisve feudis, allodiisque immediatis ac regalibus ſimul juribus gaudentes; à civicis Patriciorum familiis ſemper diſtinctæ.

Forma Reip. Argent.

§. DCXXX.

Hanc Reipublicæ formam Ludovicus XIV. invenit, cum d. 30. Sept. MDCLXXXI. Argentinam præmiſſa Capitulatione, (k) qua omnia ejus in civilibus & ſacris confirmata jura, occupaſſet, nec mutata eſt poſtea, niſi quod Rex An. MDCLXXXV. Martio menſe Prætorem omnibus urbis Collegiis nomine ſuo præfecit; unde Regius Prætor. (l) Primus huc munus geſſit Ulricus Obrechtus, ex Univerſitate tranſlatus in curiam, ubi Conſiliarii munus exercens, ad Regiam denique Præturam promotus, An. MDCCII. mortuus, filium in dignitate ſucceſſorem reliquit, cui Baptiſta & Joſephus Klinglini, pater nempe & filius; hisque An. MDCCLII. Baptiſta de Regemorte, ſupremi Alſatiæ Senatus antea aſſeſſor, ſucceſſerunt. Ipſius autem Curiæ dignitates & munera, ut & omnia, quæ inde pendent, civitatis officia, inter Catholicos & Proteſtantes, æqualiter dividi An. MDCLXXXVII. Regia Ordinatio juſſit. Suprema rerum capitalium, ut & civilium, francicas mille libras non excedentium, cognitio, magiſtratui Capitulatione permiſſa, peculiaribus deinceps Regis literis firmata eſt; qui & plenum politiæ exercendæ jus An. MDCXCI. eidem addixit. (m) Tum inſuper à jure albinagii, (n) annoque ſequenti ab edicto, quo nova per univerſam Alſatiam, Conſiliariorum, Procuratorum, Quæſtorum, Notariorum &c. officia Rex creaverat, libera pronunciata eſt Civitas. (o)

Periodus Gallica.

§. DCXXXI.

Sed Argentina, ſub Periodo Gallica totius Alſatiæ caput, bellicis præſidiis aucta, novorum quoque tribunalium facta eſt ſedes. Extructis in extremitatibus urbis tribus caſtellis peculiarem judicem (p) Ludovicus XIV. dedit. Novi Epiſcopalis palatii juribus & immunitati proſpiciens Cardinalis Rohanius, peculiarem judicem (q) conſenſu Regis in eo conſtituit. Ab hoc, ut & ab arcium regiarum judice, ad ſupremum Alſatiæ provocatur Tribunal. Militiæ urbanæ jus dicit Regius Præfectus, (r)

Judicia nova.

(c) *Politicor.* Lib. I. Cap. VII. & *de Democratia* Cap. III. num. 2.
(d) *Jur. Publ.* Tom. IV. Lib. VII. Cap. III. pag. 149.
(e) Cent. 1. *Quæſt. ad Taciti German.* Quæſt. 98.
(f) *Syſtem. Polit.* Lib. II. pag. 247.
(g) *De Rep.* Lib. VI. Cap. IV. Lib. IV. Cap. I. Arnisæus de *Republ.* Lib. II. Cap. V. Sect. I. num. 41.
(h) Bernegger *Quæſt. Miſcell. ad Taciti German.* Quæſt. 55.
(i) Opifices.
(k) Quam Alſatia diplomatica dabit. Nummus memorialis cuſus Lutetiæ hac inſcriptione: *Argentoratum & Caſale recepta.*
(l) *Preteur Royal.*
(m) *Ordonnances d'Alſace* pag. 245.
(n) Ibidem pag. ſq.
(o) Ibidem pag. 254.
(p) *Juge Royale de la Citadelle & des fortifications.*
(q) *Juge du Palais Epiſcopal.*
(r) *Lieutenant de Roi.*

qui res militares, civiles, criminales minores, inter milites, vel etiam inter milites & cives, ubi civis actor eſt, dijudicat. Qui univerſæ per Alſatiam militiæ præeſt, Regiorum exercituum Legatus, (s) vel quandoque Franciæ Mareſchallus; Togatus item Provinciæ præſes, (t) in prætorio uterque ſuo Argentinæ res ordinant.

Monetarium Tribunal initium An. MDCXCIII. plenariam formam An. MDCCII. accepit, ubi omnia, quæ monetam concernunt, diſcutiuntur; provocationes ad curiam monetalem, quæ Lutetiæ eſt, fiunt. Sed & in urbe eſt Capitalis Præſectorum caſtrenſium Tribunus, (u) cui viarum publicarum commiſſa ſecuritas; qui in deſertores militiæ, latrones, latrunculos, quæſtiones exercet.

Inferioris denique Alſatiæ ordo Equeſtris in curia quoque ſua *Directorium* habet, ad quod cauſæ nobilium certis per ſingulos menſes diebus ſolent deferri, unde ad ſupremum Alſatiæ provocatur ſenatum.

§. DCXXXII.

Religio. Sed jam tempus eſt, ut à Civilibus Argentinenſium rebus procedamus ad Sacras. Chriſtiana apud eos Eccleſia, ſub Romanis occulta, ſub Francis vireſcens, ſub Germanica periodo præſtantiſſimos Antiſtites, ſec. X. Erckenbaldum, ſequentibus Wernherum, Henricum Stahleckium, Bertholdum Bucheckium, Johannem Lichtenbergenſem, Guilielmum Hohenſteinium, Eraſmum de Limpurg & Furſtenbergios habuit, quos Gallica ſub periodo Rohanæi ſecuti ſunt. (x) Moguntiæ, metropolitanæ ſuæ, ſubordinata Argentinenſis, Moguntinenſium ſynodorum ſecuta eſt canones, quarum à ſeculo IX. ad ſeculi XIII. medium uſque celebratæ ſeptendecim. Ex his quinque priores ad periodum Francicam pertinent, reliquæ ad Germanicam, quam tracto. Prima hujus ſynodus An. DCCCLXXXVIII. diſciplinam eccleſiaſticam reformavit. (y) Quæ ſeculo XI. habitæ ſunt ſynodi, diſcordiam Imperii & Sacerdotii, clericorum conjugia & ſimoniam ſpectabant. In diſcordia Sacerdotii & Imperii Argentina civitas Cæſarum ſubinde partes ſecuta eſt, (z) hac quoque parte cum Epiſcopo ſuo diſcors haud raro. Sed & ſuas Epiſcopus ſynodos Argentinæ quotannis in craſtino Animarum habuit; quibus Canonici & Sacerdotes multi, nec non milites interfuerunt, virique alii. (a)

Waldenſium numerus cum Argentinæ creviſſet, octoginta eorum, quos inter & nobiles, An. MCCXII. ad rogum damnati ſunt. (b) Damnatorum bona fiſco addicta, eorumque dimidia pars relicta inquiſitori. Prohibuit denique ſenatus, ne Dominicani inquirerent, niſi ad inquirendum provocarentur. (c) An. MCCCCLVIII. Fridericus Reiſer, Huſſiticæ ſectæ, cum aſſeclis multis utriusque ſexus in foro equino combuſtus eſt, clero, Magiſtratu & hæreticæ pravitatis inquiſitore, Dominicano, præſentibus. (d) Urbs tum in novem deſcripta parochias quatuor monachorum mendicantium, Prædicatorum nempe, Auguſtinianorum, Franciſcanorum & Carmelitarum, cœnobia continebat. Inter parochos autem & monachos hos propter ſepulturæ & confeſſionis jura graves interceſſerant motus, quibus omnis mox implicita civitas. Romæ contra parochos pronunciatum. Auctor turbarum Jo. Cruzerus, Gebvillanus, ad ſummum templum parochus, qui cum ab Epiſcopo, Archiepiſcopo Moguntino & Pontifice Rom. fuiſſet damnatus, urbe quoque Senatus & tribuum conſenſu proſcriptus eſt. (e) Sacramenti euchariſtici uſus ad mortem damnatis Argentinæ, ut

(s) *Lieutenant general des armées du Roi, Commendant en Alſace.*

(t) *Intendant de Juſtice, police & finances.*

(u) *Le grand Prevot.*

(x) Laterculum Epiſcoporum dabit *Alſatia ſacra.*

(y) Extant capitula *Concilior.* Tom. IX. & ap. Martene *Collect. vet. monum.* Tom. I. pag. 661.

(z) Præcipue pro Ludovico Bavaro contra Epiſcopum ſtetit.

(a) Richer. *Chron. Senon.* Lib. V. Cap. II.

(b) Koenigshov. pag. 398. Loco inditum nomen *Ketzergrub*, foſſa hæreticorum, haud procul à cœmeterio S. Galli. Kleinlauuel in *Chron. Argent.* pag. 28.

(c) An. MCCXXXII. monachus Dominicanus Draſo, inquiſitor hæreticorum, ab Henrico de Mulnheim Argentinæ occiſus eſt, quod hæreticorum numero eum accenſere vellet.

(d) Fridericum Danubianum, (*Donauer*) hæreſiarcham, de Conſtantini donatione male ſentientem, igni, ſuorumque non paucos utriusque ſexus complices partim ultimo ſupplicio, partim exilio An. MCCCCLVIII. damnatos, tradit Wimpheling. *Germ. cis Rhenum* pag. 34.

(e) Jo. Casp. Bernegger *Bericht von dem Ultimum vale* ap. Schilter. *ad Kœnigshov.* pag. 1128. Per ultimum vale intelligitur mortuarium, quod mortuo cive ab ejus heredibus ſibi præſtari voluerunt parochi. Cruzerum defendit Wimpheling. *de Epiſc. Argent.* pag. 110.

ut alibi paſſim, denegatus eſt olim. Hoſtia conſecrata illis è longinquo oſtenſa. At Jo. Geilero Keiſerbergio apud ſenatum, qui exteros Theologos & ſtudiorum Univerſitates An. MCCCCLXXXIII. conſuluit, (*f*) inſtante, decretum, ut morte plectendis euchariſtia adminiſtraretur. Sub Gallica periodo ſolum confeſſionis ſacramentum, ex Eccleſiæ Gallicanæ inſtituto, (*g*) conceditur.

§. DCXXXIII.

Eruditos medii ævi inferius enarro. Eminuit inter eos poſt Jo. Taulerum Sacra
laudatus modo Geilerus, doctrina & eloquio præſtans, in ſeculi mores magno zelo mutata.
invectus, quum Eccleſiaſtæ munere in ſummo templo fungeretur. Deceſſit hic An. MDX. Petrum Wickramum & An. MDXXIII. Symphorianum Pollionem ſucceſſores habens, quorum libertas in concionibus Capitulo diſplicuit. Indulgentiarum enim litem in Wittebergenſi Academia An. MDXVII. vix moverat Lutherus, quum theſes ibidem propoſitæ cleri Argentinenſis foribus affigerentur. (*h*) An. MDXX. Petrus Philippi, Rumſpergenſis, ad D. Petri Senioris Eccleſiaſtes, à Capitulo dimiſſus eſt, quod Wittebergenſium doctrinæ favere videretur. (*i*) Veſtigia hujus An. MDXXI. ſecutus eſt templi majoris Plebanus, Matthæus Zellius, Keyſersbergenſis, (*l*) plebis ſuæ favore ſuffultus; quem biennio poſt Wolfg. Fabricius Capito, Hagenoenſis, Caſp. Hedio, Etlingenſis, Moguntia advenæ, & Martinus Bucerus, Seleſtadienſis, Weiſſenburgo Argentinam appellens, conſilio & concionibus juverunt. His enim civitate donatis, decreto Kal. Dec. edito, (*m*) "Evangelium ad ſacrarum literarum normam prædicandi" poteſtas à Senatu conceſſa. Annus ergo MDXXIII. mutationis ſacrorum æram Argentinæ conſtituit. Sine ullo tamen res peracta tumultu. (*n*) An. MDXXIX. S. P. Q. Argentinenſis Miſſam, quæ in quatuor Baſilicis adhuc ſubſtiterat, ſuſpendit; (*o*) & Proteſtantibus Imperii ſe junxit Ordinibus. (*p*)

§. DCXXXIV.

Inter hæc ſuam de Euchariſtia ſententiam, à Lutherana diverſam, Zwinglius Tetrapoli-
Turici, Oecolampadius Baſileæ ſtabiliverant; (*q*) quorum in partem Argentinenſes tana Con-
propenſi, diſſidium tamen non tanti putarunt, ut cum Saxonicis rumperetur concordia. feſſio.
In arctius autem horum fœdus An. MDXXIX. quum cuperent admitti, eosque minus faciles (*r*) experirentur, cum Helvetiis An. MDXXX. fœdus iniverunt, atque in Auguſtanis Comitiis peculiarem Confeſſionem, (*s*) quæ ob Conſtantienſis, Lindavienſis & Memmingenſis civitatum acceſſionem, *Tetrapolitana* vocatur, Carolo V. per Hedionem obtulerunt. Cæſar eam quidem accepit, at prælegi noluit; in fine tamen comitiorum confutatio ejus prælecta. (*t*) Argentinenſes ergo, amicitiam Saxonum denuo conciliaturi, dogma de S. Cœna An. MDXXXII. Suinfurti ita interpretati ſunt, ut Principum quoque Confeſſionem reciperent; (*u*) Tetrapolitanæ tamen ſuæ non valedicentes, quam An. MDXXXIV. publico Senatus decreto Eccleſiæ ſuæ miniſtris

præ-

(*f*) Petri Schotti Reſponſum hac de re vide in Wenckeri *Collect. Archivi* pag. 433. & 631. adde ejusd. Schotti *Opuſc.* pag. 116. ſqq. Wimphelino, *de Epiſcop. Argent.* pag. 118.

(*g*) Carolus VI. Gall. R. An. MCCCXCVI. juſſit hoc ſolenni edicto. *Ordonnances des Rois de France* Tom. VIII. pag. 122. Antea enim moribus Galliæ confeſſio quoque ad ſupplicium damnatis fuit denegata.

(*h*) Frid. Schmidii, Conſiliarii Argent. qui An. MDCXXXVII. deceſſit. *Hiſtoria Reformationis*, circa An. MDCXXX. ex Archivi publici & Thomani Actis Germanice conſcripta, inter Codd. Mſſ. Bibliothecæ meæ Alſaticæ. Primam inter orbes Imperii Argentinam fuiſſe, quæ ſacrorum mutationem admitteret, uti inter principes Saxo & Haſſus quoque primi fuerunt, Sturmius in *Anti-Pappo* IV. pag. 2. obſervat.

(*i*) Idem Schmidius Cod. alleg.

(*l*) Zellius præf. ad *Catecheſin* An. MDXXXIV. communi miniſtrorum nomine editam, 8o.

(*m*) Extat illud in Collectione Mandatorum, à Magiſtratu circa religionis negotium ad An. uſque MDXXXV. evulgatorum 4to.

(*n*) Rempublicam hanc laudat Erasmus in Epiſtola, Friburgi Ao. MDXXX. ſcripta, quod non alibi res geſta moderatius, vel minore tumultu. *Epiſtolar.* Lib. XXXI. num. 59.

(*o*) D. 20. Febr. Sleidan. Lib. VI. conf. Miniſtrorum Argent. præf. ad libellum, *de non ferendis imaginibus*, Argent. MDXXX. evulgatum.

(*p*) Sleid. Lib. VI. Proteſtantium nomen oriri tum cœpit.

(*q*) Lavaterus & Hospinianus in *Hiſtoria Sacramentaria.*

(*r*) Muller *von der Evangel. Stande proteſtation* Lib. II. Cap. XXXII. pag 330. ſqq.

(*s*) Sleid. Lib. VII. Hæc latine & germanice una cum Apologia Argent. MDXXXI. prodiit 4to.

(*t*) Vide Præfationem Confeſſionis An. MDXXXI. editæ. Idem Baſilienſibus evenit, quorum Confeſſionem, ab Oecolampadio An. MDXXX. confectam, Carolus V. rejecit. Impreſſa hæc eſt denique An. MDXXXIV. poſt mortem Oecolampadii. Extat in *Corpore Confeſſionum*, & ab Helvetica priore An. MDXXXVI. & poſteriore MDLXVI. probe diſtinguenda, uti id ſolide docet Ven. Beckius, Prof. Theol. in *Diſſert. de Confeſſione fidei Baſil. Eccleſiæ*, pag. 10.

(*u*) Verba Tetrapolitanæ vel Argentinenſis Confeſſ. Art. 18. hæc ſunt: *Chriſtus verum ſuum corpus, verumque ſuum ſanguinem vere edendum & bibendum in cibum potumque animarum, quo illa in æternam vitam alantur, dare per ſacramenta dignatur.* Confeſſio Auguſtana, An. MDXXX. quoque Carolo V. exhibita, Art. X. ait: *De Cœna Domini docent, quod corpus & ſanguis Chriſti vere adſint, & diſtribuantur veſcentibus in Cœna Domini.* Melanchthon in nova Edit. An MDXL. Wittebergæ data, Articulum hunc ita poſuit: *quod cum pane & vino vere exhibeantur corpus & ſanguis Chriſti veſcentibus in Cœna Domini.* Hinc invariatæ & variatæ confeſſionis Auguſtanæ diſtinctio. Variatæ Reformati accedunt. Localem enim præſentiam negant, ſacramentalem admittunt.

præſcripſerunt de novo. (x) Nec priſtinam idcirco cum Helvetiis familiaritatem abrupit Bucerus; Chriſtum in S. Cœna præſentem, ſed elementis non alligatum exiſtimans. Priore effato Lutheranis, poſteriore Zwinglianis ſtuduit placere. Notiſſima illa denique pacis formula An. MDXXXVI. Wittebergæ cum Luthero confecta eſt. (y) Tetrapolitanæ tamen confeſſioni ſuæ Argentinam valedixiſſe ne credas, quæ Calvino, Geneva ejecto, Profeſſionem Theologiæ & Eccleſiæ Gallicæ ſuggeſtum An. MDXXXVIII. commiſit. (z)

§. DCXXXV.

Deſeritur. Poſtquam autem Bucerus ob Interimiſticos motus An. MDXLIX. Argentina diſceſſiſſet in Angliam, (a) Hedioque eidem in Conventus Eccleſiaſtici præſidio ſuccedens An. MDLII. obiiſſet, (b) Joh. Marbachius, Lindavienſis, Hedionis ſucceſſor, & præſertim Joh. Pappus, ſucceſſor & popularis Marbachii, Conventus Eccleſiaſtici præſides, non euchariſticam modo Tetrapolitanæ doctrinam, ſed & Prædeſtinatianiſmum, quem Calvinus & Zanchius præſertim heic propagaverant, pedetentim abolueruut. Condita quidem An. MDLXIII. formula pacis, ſub nomine *Conſenſus*, (c) quæ Theologos diſcordes in concordiam reduceret. Eodem tamen anno clauſa eſt Reformatorum ad D. Andream Eccleſia; (d) eorumque cauſa profligata eſt penitus, quum Concordiæ formula, An. MDLXXX. apud Saxones publicata, Argentinæ reciperetur. Sturmios, receptioni reſiſtens, An. MDLXXXI. à Rectoris perpetui Academiæ munere Senatusconſulto remotus eſt. (e) Qui ex Reformatis ſupererant, animi ſenſa occulentes, Crypto-Calviniani dicebantur, quorum numero nonnulli Schenckbecherum, XIII. virum, Sturmii amicum, accenſent. Agenda Eccleſiaſtica, in hunc ſenſum An. MDXCVIII. compoſita, à Senatu probata & An. MDCLXVIII. roborata, corpus doctrinæ & rituum Eccleſiæ Proteſtantium Argentinæ conſtituunt. (f) Secularem ſacrorum mutatorum memoriam nummo ſingulari An. MDCXVII. celebrarunt Argentinenſes. (g)

Inter

(x) Acta MSſ. ſynodi An. MDXXXIII. Argentinæ celebratæ. Huc pertinent quoque *Agenda Eccleſ.* An. MDXXXIV. primum Senatus auctoritate typis impreſſa. Prælectum civibus d. 7. Febr. MDXXXV. Senatus mandatum per tribus. Confeſſionem Auguſtanam mandato illo civibus commendatam fuiſſe, evincere ſtuduit PAPPUS in *Conſut. Beutheri* pag. 34. & 177. ſed vano labore.

(y) Extat illa in *Agendis Eccleſiæ Argent.* pag. 82. Adde BUCERI *Tomum Angl.* pag. 665. *ſqq.*

(z) Bucerus An. MDXXXVI. ad Memmingenſes ſcripſit, confeſſioni Tetrapolitanæ ſuperſtructum iri concordiæ opus. SCHOELHORN. *Amœn. Litter.* Tom. VI. pag. 364. Blaurerum dein d. 6. Julii monet, ne Articulis, Tetrapolitanæ adverſantibus, ſi qui offerantur, ſubſcribat. Vid. BUCERI *Tom. Angl.* pag. 669. Ipſi Argentinenſes Miniſtri in literis ad Lutherum, poſt initam concordiam, ſcriptis *Tomo Angl.* pag. 684. aſſerunt, eandem doctrinam, quam concordia ſtabilit, in Tetrapolitana contineri. Add. confeſſio, quam miniſtri Eccleſiæ Argentinenſis An. MDXLVIII. hoc titulo evulgarunt: *Summariſcher vergriff der Xſtl. lehre und religion, ſo man zu Straſburg nun in die 28. jahr gelehret hat.* Demonſtrat hoc ſcriptum, Argentinenſis tum Eccleſiæ doctrinam ab illa, quam à primis annis ſuſceperat, & coram Cæſare An. MDXXX. erat profeſſa, adeoque à Tetrapolitana, nequaquam differre. Cæterum An. MDXXXVI. Bucerus & Capito cum Theologorum Helveticorum Conventui intereſſent Baſileæ, perſuaſerunt illis quidem, ut Saxonicæ Concordiæ ſubſcriberent, quod *Antiſtitii Baſil. Acta* MSſ. Tom I. teſtantur; at Conventus Tigurinus An. MDXXXVIII. progreſſum rei impedivit. Vide Buceri Epiſtolam eodem anno ſcriptam, ad Comandrum Rhætum, Paſtorem Curienſem; item aliam ad Frechtum Ulmenſem.

(a) Bucerus Cæſari pridem ex Colonienſi negotio, quum Hermannus Proteſtantium ſacra in Archiepiſcopatu introducere ſtuduiſſet, fuit exoſus. Vid. JOH. STURMII Ep. ad Walſingamum An. MDLXXVII. *Tomo Angl.* præfixa.

(b) An. MDXLI. Capito; ſeptennio poſt Zellius è vita exceſſerant.

(c) Extat in *Agendis Eccleſ. Argent.* pag. 65. add. SCHADÆI *Contin. Sleid.* Lib. VIII. pag. 319.

(d) Zanchius tum Argentinæ valedixit. P. Martyr jam An. MDLVI. diſceſſerat Turicum.

(e) Extant hanc in rem Sturmii Rectoris *Antipappi* quatuor. PETRUS VILLERIUS in *Apologia Eccleſiarum Belgii*, contra auctores Libri Bergenſis An. MDLXXIX. ſcripta, ita infit: " Fatemur ſane nos
" ab Argentinenſibus habuiſſe primam miniſtros verbi,
" qui in aliquot celebribus noſtris urbibus Evangelium prædicarunt; idcircone juravimus in verba
" Marbachii, aut adoleſcentis Pappi, qui hac ætate
" impotentia plusquam Pappica, ſub ſpecie charitatis chriſtianæ reliquas omnes eccleſias dilaniare vel
" tyrannis dilaniandas offerre ſtudet? eorum enim
" doctrinam aperte cum ea, quam viri præſtantiſſimi,
" Hedio, Capito, Bucerus, Argentorati docuerunt,
" quum nondum Pappus pappare ſciret, pugnare
" fatentur omnes docti & pii viri, concordiæque
" veræ ſtudioſi. " GERDESII *Scrin. Antiq.* Tom. I. pag. 174.

(f) Quod Argentinæ Marbachius incepit & Pappus perfecit, id Baſileæ Sim. Sulcerus, Eccleſiæ Baſil. per 33. annos antiſtes, efficere ſtuduit; ſed fruſtra. Baſilienſes Formulam Concordiæ, à Theologis Luther. contra Reformatos confectam, probare noluerunt. An. MDLXXXI. d. 16. April. vetuit Senatus, ne Formulam hanc miniſtri acciperent. *Acta Mſſ. Antiſtitis Baſil.* Tom. I. pag. 540. & *Decretorum Academ.* Tom. I. Defuncto An. MDLXXXV. Sulcero, qui ſucceſſit, Jac. Grynæus, Oecolampadianam de re euchariſtica Eccleſiæ Baſil. ſententiam ſtabilivit. BECKIUS Diſſ. *de Confeſſ. fid. Baſil.* pag. 16.

(g) Nummus extat Tab. III. numiſmat. num. 14.

Inter varia hæc ſacrorum Argentinæ fata monaſteria D. Margarethæ & D. Magdalenæ, Præceptoriales Johannitarum & ord. Teutonici domus, ſacra ſua utcunque retinuerunt. (*b*) Calendarii Juliani formæ, ad annum uſque MDCLXXXII. Argentorati ſervatæ, Gregoriana ſucceſſit. (*i*)

§. DCXXXVI.

Sed & præter ſacra Chriſtiana ab antiquiore jam Franciæ (*l*) & Germaniæ ævo, Regum Cæſarumque indulgentia, Judaiſmus locum habuit in urbe. Judæi, Cameræ Cæſareæ ſervi, (*m*) commerciis diteſcentes & numero aucti, peculiarem urbis regionem, (*n*) ſynagogam amplam & cœmeterium tenuerunt. Cum autem An. MCCCXLIX. per univerſum orbem regnaſſet mortalitas, & Argentorati per æſtatem ſedecim millia hominum morerentur, invidia in Judæos, de fontibus veneno infectis accuſatos, conjecta eſt. Fama rei mox ubique percrebuit. Perſecutionis initium factum eſt Bernæ. (*o*) Friburgenſes, Baſilienſes & Argentinenſes noſtri, hac de re facti certiores, ad Bernenſium exemplum incarcerarunt Judæos, à furibunda plebe coacti. In comitiis provincialibus, Benfeldæ habitis, decretus eſt eorundem interitus. Argentinenſium legati repugnavere decreto. At redux in urbem cum duobus Prætoribus, (*p*) idem ſentientibus, Schwarberus Conſul exilio damnatus eſt, quod Judæos de veneficio non fuiſſe convictos libere profiteretur; injuſtum quoque eſſe publicam rumpere fidem, quam, magna pecuniæ ſumma nuper accepta, illis promiſerant cives; præcipuum Judæorum crimen divitias eſſe cauſatus, quodque maxima pars civium illis eſſet in ære. Combuſta ſunt d. 14. Febr. MCCCXLIX. Judæorum prope duo millia ſexus utriusque, quingenti infantes initiati baptiſmo. (*q*) Bona combuſturum inter cives diviſa. Decretum eſt inſuper, ne Judæi unquam admitterentur in urbem. An. MCCCLXVIII. tamen rurſus pro viginti annis admiſſi ſunt, ſumma viginti mille florenorum civitati ſoluta. Vicennio elapſo in perpetuum ejecti, quod nonnulli eorum Joannem, Burgundiæ Ducem, contra urbem excitaſſe dicebantur.

Judaiſmus.

§. DCXXXVII.

Converſionem ſacrorum reſtauratio literarum apud Argentinenſes præceſſit. Superioribus ſeculis quidem non defuerant ingenia, quæ Philoſophicis, Theologicis, quin & hiſtoricis ſcriptis in hac urbe inclaruerunt. Ex ſecul. XIII. teſtes ſunt Petrus de Argentina, Carmelita, belli Argent. ſub Walthero Epiſcopo ſcriptor; Burcardus, ord. Præd. Hugo & Udalricus de Argentina, ejuſd. ord. Theologi. Ex ſec. XIV. Albertus, Thomas, Johannes, de Argentina quoque cognominati; Albertus M. Joh. Taulerus, habitis ad populum ſermonibus clarus; Jo. de Tambaco, Ord. Prædic. Friedericus Closnerus, Rerum Argentin. ſcriptor. Seculo XV. Jac. a Koenigshoven, Joh. Burcardus, Alexandri VI. Papæ Ceremoniarum Magiſter; Jo. Andreas de Argentina; Sixtus Rusinger, Remboldus Schlechtius, Canon. S. Petri Jun. Paulus Munthart, legum doctor, Joh. Simler, Jureconſultus, quos omnes *Alſatia Literata* plenius exponet. Sed omnia horum ſcripta ferream ſane ſapiunt ætatem, quæ per Europam tot ſeculis dominata, quamque Seleſtadienſium ſchola, & ſodalitas doctorum Virorum, ſeculo XV. finiente Argentinæ inſtituta, pedetentim correxit.

Literæ.

Uu 3 Præcipuos

(*b*) Teutonica & Johannitica domus, vallo vicinæ, novarum munitionum occaſione An. MDCXXXIII. vel deſtructæ omnino, vel mutilatæ ſunt, ut ſupra oſtendi. Querelæ hac ſuper re, bello fini o, apud Cæſarem & in Comitiis motæ, ap. Londorpium *Acta publ.* Tom. VII. pag. 150. ſq. leguntur. Cultus quoque in monaſterio monialium S. Nicolai in undis uſque ad An. MDXCVIII. quo hæ in Parthenium D. Margarethæ translatæ ſunt, perſtitit. Vid ſupra pag. 299. not. (*x*)

(*i*) Regio mandato d. 12. Februarii.

(*l*) Gregorius Turon. Lib. VI. Cap. XVII. Fredegarius Cap. LXV.

(*m*) *Kayſerliche Cammer-Knechte.*

(*n*) Quæ hodieque vocatur *Judengaſſ.* Porta Judæorum quoque retinet nomen.

(*o*) Albertus Argent. *Chron.* pag. 147. & *de rebus geſtis Bertholdi Epiſc.* pag. 177.

(*p*) Sturmio & Winterthurio. Tum enim per breve tempus nonniſi duo Prætores fuerunt. Conf. ſupra pag. 310. §. DLXXIV.

(*q*) Albertus Argent. loco cit. pag. 148. & 178. Koenigshov. Cap. II. §. CCXII. & Cap. V. §. LXXVIII. Wimpheling. *de Epiſc. Argent.* pag. 86. ſedecim millia Judæorum Argentinæ extincta tum fuiſſe memorat.

Præcipuos ſodales ex Wimphelingii ad Eraſmum Epiſtola, ſodalitatis nomine An. MDXIV. ſcripta, (*r*) addiſco. Eraſmus Wimphelingio ita reſpondit; (*s*) " Germaniæ „ noſtræ gratulor, quæ tam multos, tam eximios gignat & alat viros, non ſolum „ omnis doctrinæ genere præcellentes, verum etiam pari morum integritate parique „ modeſtia præditos. „ Societas hæc quotannis novis adaucta eſt membris. (*t*)

§. DCXXXVIII.

Gymnaſium.

Viguit apud Argentinenſes hoc literatorum muſeum, antequam publicum juventutis conſtitueretur Gymnaſium. Jam An. MDI. Senatum Argentinenſem Wimphelingius (*u*) inducere ſtuduit, ut publicam erigeret ſcholam, ne filios ſuos foris mittere cives cogerentur. An. MDXIV. Hier. Gebvilerus ſummi templi ſcholæ fuit moderator. An. MDXXVI. cura Buceri in Prædicatorum, ut & in Thomano Collegio, amplior literarum apertus eſt ludus. Sapidus, Gebvileri diſcipulus, pueros ibi ad humanas præparabat artes; (*x*) heic Latina Daſypodius, Græca Bedrottus, Hebraica Caſelius, Mathematica Herlinus, Sacra Capito, Bucerus, Hedio docebant. (*y*) An. MDXXVIII. Otto Brunfelſius in Carmelitarum Collegio juventutem inſtituit. Eodem Senatus doctos undecunque arceſſivit & tres ſcholarchas conſtituit. (*z*) An. MDXXXVI. ſcholæ D. Petri ſenioris Jo. Schwebelius præfuit. Joannes denique Sturmius, Sleida Eifliæ ortus, Lutetia, ubi docuit, Argentinam vocatus, publicum commune Gymnaſium An. MDXXXVIII. Rector aperuit; Jacobo Sturmio, Prætore urbis, quem Capito, Hedio, & præſertim Bucerus impulerant, rem omnem promovente. In nova hac ſchola decem primum inſtitutæ ſunt claſſes; (*a*) tanto cum ſucceſſu, ut alteras Athenas, alteramque Maſſiliam Sturmius Argentinam reddiderit; ad quam Galli, Angli, Dani, Sueci, Poloni, Itali, Hungari confluxere, & præſertim Germani. (*b*) Collegiatæ Thomanæ Canonicatus Profeſſoribus in ſchola docentibus pro ſalario conceſſi. An. MDXLI. ſchola hæc ob peſtem in Carthuſiam extra urbem, indeque Gengenbacum trans Rhenum, denique Weiſſenburgum, ubi hieme ſequente perſtitit, tranſlata. (*c*)

§. DCXXXIX.

Academia & Univerſitas.

In ſtatu hoc ſchola vocabatur Gymnaſium; quod Maximilianus II. in Auguſtanis Comitiis An. MDLXVI. in Academiam, quæ Magiſtros artium & Baccalaureos creandi facultate gauderet, erexit. (*d*) Ex Profeſſoribus & Præceptoribus claſſicis tum Academia conſtitit. (*e*) At Academiam in Univerſitatem ſtudiorum An. MDCXXI. Ferdinandus II. convertit; quæ plenis juribus, quibus ulla unquam Germaniæ Univerſitas gaviſa eſt, frueretur. (*f*) Tum vero ab Univerſitatis corpore ſeparatum Gymnaſium;

(*r*) Legitur in fine libelli Erasmi *de copia verborum ac rerum*, qui aditus Argentorati 1514. in 4to. Nominantur in ea Sebastianus Brantus, Jacobus Sturmus, Thomas Rappius, Thomas Aucuparius, Matthias Schurreius, Johannes Rudalfingius, Stephanus Tielreus, Johannes Guida, Otomarus.

(*s*) Epiſtolam reſponſoriam Jo. Mich. Moscherosch̄ius recudi fecit ſub tit. *D. E. R epiſtola; Imago Reip Argent.* 4to An. MDCXLVIII. Societatem hanc paulo ante Eraſmus inviſerat, à Magiſtratu Argent. nullo non officii genere ornatus, quod Eraſmus ipſe grato animo prædicat.

(*t*) Beatus Rhenanus, ad Luſcinium, græcas literas Argentinæ profitentem, Baſilea ſcribens, ejusdem ſodalitatis facit mentionem, eique Nic. Gerbelium addit. Epiſtola hæc duobus brevibus Leonis X. pro Eraſmo, quæ Frobenius impreſſit, præfixa eſt. Gerbelius, Pforzhemii natus, Vindobona ad hiſtoriam docendam Argentinam vocatur, in Epiſtola ad Schwebelium XXVI. pag. 75. eadem de re ſcribens An. MDXXIV. Hedionem memorat ſodalem, cui accenſendus eſt Jacob. Oslarius, de quo Irenicus *Exeg. Germ.* pag. 369. Tum vero Petr. Schottus, Thomæ Wolphii duo, Jo. Geilerus, Muſarum, Argentinæ renaſcentium, lumina jam erant extincta.

(*u*) In *Germania Cis-Rhen.* pag. 25. ubi ignorantiam filiorum Argentinenſibus exprobans, ait: " Gymnaſium in urbe veſt a, ſine omni impenſa Reip. „ ſola domo excepta, erigi poſſet.

(*x*) Sebizius in *Append. Chronol. ad orationes ſeculares* An. MDCXXXVIII. pag. 297. ſeq. & 310.

(*y*) Capito in Præf. ad *Comment. Habakuk* An. MDXXVI. Sturmius in *Anti-Pappo* IV. pag. 8. & 17. Boecler. *in Orat. ſecul.*

(*z*) Teſtis ipſe Brunfels. in Præf. ad *Catech. pueror.* An. MDXXIX. Boeclerus in *orat. ſeculari* pag. 140. *Actor. Jubilæi*, male ponit Brunfelſium An. MDXIX. qui aliquot annis poſt Moguntia Argentinam venit.

(*a*) Sturmius inſtituti ſui rationem reddidit in libello de *Ludis Liter. recte aperiendis.*

(*b*) Sturmius in *Anti-Pappo* IV. fol. 157. *ſq.* Sleidanus Lib. XII.

(*c*) *Antipapp.* II. fol. eee. Pro aperiendis, emendandis, augendis Argentinenſium ſcholis aureos plures libellos edidit Sturmius, qui junctim impreſſi ſunt Torunii Boruſſorum, tribus voluminibus 4to. An. MDLXXXVI. *ſqq.*

(*d*) Sturmius in *Epiſt.* ad Georg. Cœleſtinum An. MDLXXVIII. ſcribit, Argentinenſes quatuor Facultatum jus ab Imperatore obtenturos fuiſſe, ſi petiiſſent. At modeſtia eos retinuit. Inauguratio Academiæ facta An. MDLXVII. Conf. *Acta Introductionis;* Georg. Obrecht *Gedenck-Rede* pag. 17.

(*e*) Epiſtolas Claſſicas ſuas tum Sturmius ſcripſit.

(*f*) Acta promulgationis Privilegii Univerſitatis An. MDCXXI. publicata.

Digitized by Google

ſium; filia Univerſitatis futurum, quæ antea conſors. Præceptores à Conventu Profeſſorio excluſi, Gymnaſiarchæ ſubjecti; (*g*) Rector Univerſitatis, quatuorque Facultatum Decani ſemeſtres creati, quorum viſitationi ac examinibus Gymnaſium ſubjacet. Sceptra ſigillaque duo, duo Bidelli & carcer conſtituti. (*h*) Sub tertia hac ſcholæ Argent. epocha An. MDCXXXIV. decem Gymnaſii claſſes ad ſeptem reductæ ſunt. (*i*)

§. DCXL.

Præter Facultatum Profeſſorum collegia numeroſius aliud Theologicum, quod Conventus Eccleſiaſticus dicitur, nec non Medicum ſeculo XVI. Senatus ordinavit. Prius quidem An. MDXXXI. Præſide Martino Bucero (*l*) inſtitutum, Doctores ac Profeſſores Theologiæ, Paſtores ac Diaconos urbis univerſos, uti Medicum Medicinæ Doctores ac Practicos quoque omnes, civium ordini adſcriptos, complectitur. In hoc Decanus perpetuus (*m*) & Prodecanus, annuatim eligendus, præſidium tenent. Inſpectio in Pharmacopolia & rerum ad artem ſpectantium ei attributa juriſdictio eſt; gravioribus rebus directores Pharmacopoliorum ex Magiſtratu interſunt. Sententiæ Collegii ſi reus refragatur, operam ſuam præſtat Senatus. Idem conſultantibus inquilinis & exteris ſuper artem reſpondet. (*n*) Collegia.

Theatrum Anatomicum Argentinenſe, à longo jam tempore clarum, hoſpitali civitatis adhæret, ut eo promptius cadavera in illud poſſint transferri. Præſtans ibi Cimeliotheca Anatomica & hiſtoriæ naturalis eſt.

Societas pro convertendis Judæis Argentinæ ab Elia Schadæo, Minorum Prophetarum primum, dein linguæ Hebrææ Profeſſore, qui An. MDXCIII. obiit, inſtituta eſt. Inſigni Judæos convertendi fervore Vir præditus fini huic aliquot libros imprimi curavit. (*o*)

§. DCXLI.

Ut autem Univerſitas, Gymnaſium & Eccleſia præſtantia quoque pauperum ingenia aleret, in vacua Cœnobii Guilielmitani conclavia pueri, qui bonis literis incumberent, à Præfectis Cœnobii, An. MDXXXIX. recepti fuerunt. Priore, qui Cœnobium relinquere noluerat, An. M D X L I I I. mortuo, Jac. Sturmius Prætor, Jac. Mayerus XIII. vir & Caſparus Hedio contubernium alumnorum XXII. ſub Pædagogo inſtituerunt. Magiſtratus ex Collegiis ſuis duos dedit Præfectos; & Inſpectorem Hedionem, quem Ludovicus Rabus, dein Marbachius, excepit. An. MDLXVI. ex Profeſſorio, Eccleſiaſtico, & Gymnaſtico ordinibus, tres Viſitatores ſunt additi. (*p*) Alumnorum leges An. MDLIV. conditæ & An. MDCXXIV. renovatæ ſunt. Alendis illis ſumptus ex D. Nicolai in undis, aliorumque Monaſteriorum reditibus deſumti; quibus privata civium liberalitas, & ab An. MDXCII. annaria ſtipes, in Eccleſiis Proteſtantium collecta, quotannis ſuccurrit. Circa An. M D C L X. alumni hi in Collegium Prædicatorum tranſierunt, diſtributi in cellas; (*q*) nomen tamen Guilielmitarum retinentes. Collegium Guilielm.

Quin

(*g*) Præceptorum Gymnaſii ſalarium ex Minorum olim Conventualium reditibus petitur. Profeſſoribus autem Canonicatus D. Thomæ pro ſalario aſſignantur. SLEIDANUS. Lib. XXI.

(*h*) Scripta, quæ inaugurationem, ſolennis & jubilæum ſcholæ Argent. ſub diverſo ejus ſtatu reſpiciunt, edidit CHRIST. AUG. HEUMANNUS in *Bibliotheca*, quam *Conringii Academicis Antiq.* adjecit.

(*i*) Libellus publici juris tum factus hæc fuſius exponit. Gymnaſium in ſuperius inferiusque diviſum. Illi quatuor curiæ adſcriptæ, in quibus Præceptores ambulatorii, in inferioribus autem tribus perpetui. An. MDCXXXVIII. & MDCLXVI. Gymnaſii & Academiæ jubilæa celebrata ſunt. Acta jubilæi Gymnaſii prodiere collectim An. MDCXLI. in 4to. Jubilæum Academiæ carminibus & programmate, quod Schallerus conſcripſit, celebratum. An. MDCCXXXVIII. mutatio quædam in ſuperiore Gymnaſio ſuſcepta, claſſe ſelecta conſtituta, qua de re programma illius anni. An. M D C C L I. idiomatis Gallici inſtitutio addita. Magiſtratus decretum typis impreſſum.

(*l*) Poſt hunc in Angliam profectum Caſparus Hedio An. MDXLIX. Joh. Marbachius An. LII. Jo. Pappus An. LXXXII. Joh. Bechtold An. MDCX. Thomas Wegelin An. XXIII. Jo. Schmid An. XXIX. Jo. Conradus Danhauer An. LVIII. Sebaſtianus Schmid An. LXVII. Jo. Fauſt An. XCVI. Jo. Jooch. Zentgraff. An. MDCCII. Bernhardus Wagner An. MDCCVII. Elias Silberad An. XXVIII. Jo. Leonhardus Frœreiſen An. XXXI. electi ſunt Præſides.

(*m*) Primus fuit Melchior Sebizius; ſenior; inde Jo. Rod. Salzmann, Melch. Sebizius, junior, Jo. Alb. Sebizius, M. Mappus, Jo. Val. Scheid, omnes Profeſſores. An. MDCCXXXI. poſt Scheidii mortem à Tredecimviris conſtitutus eſt Jo. Saintlo, Med. Doctor, Quindecimvir, cui An. LV. Jo. Chriſt. Ehrmann, Med. Doctor & Practicus, vivo datus eſt ſucceſſor.

(*n*) Conſtitutio, collegii hujus res ordinans, à Senatu An. MDCLXXV. typis edita proſtat.

(*o*) Pentateuchum N. T. Evangelia Lucæ & Joh. Acta Apoſtolorum, Pauli Epiſt. ad Rom. & Hebræos; Germanica lingua, ſed literis Judaicis; ut & Myſterium Pauli Rom. 11. de converſione Judæorum, Argent. MDXCII. ubi in præfatione alia hujus generis ſcripta promiſit.

(*p*) HUBERUS *de Renovat. Templ. Wilhelm.* pag. 62.

(*q*) Jam ante alumni quidam in Collegio Prædicatorum fuerunt, cum quibus Guilielmitani conjuncti ſunt. Vid. *Carmen ſeculare Collegii Guilielm.* SAM. BRUNNADII An. MDCXLIV. Argent. 4to.

Digitized by Google

Stipendia.

Quin & in civitate, literarum amica, omnium ordinum cives, literati & illiterati, reperti ſunt, qui magnam bonorum ſuorum partem Muſis conſecrarunt; ut ex eorum reditibus bonæ indolis juvenes ſtipendia & ad exteros evolandi facultatem accipiant. (*r*)

Academia Equeſtris.

Univerſitati accedit Academia, ubi equitatio, pugillatio, ſaltatio, ſub idoneis exercentur Magiſtris. Scholares *Academiſtæ* Rectoris Univerſitatis juriſdictionem agnoſcunt. Academia hæc An. MDCCLIII. magnis impenſis conſtructa de novo.

Bibliothecam publicam in conclavi, ubi Juriſconſultorum jam auditorium, primitus conſtituerunt majores. An. MDXC. in Exedram, Acroaterio, exercitiis Academicis deſtinato, ſuperſtructam, fuit translata.

Ceterum ante literas renatas jam Argentinæ Poëtaſtrorum Teutonicorum, quos Phonaſcos appellant, Collegium extitit, hodieque ſuperſtes, quod in aliis Alſatiæ urbibus interiit. (*s*)

§. DCXLII.

Typographia Argent. inventa.

Bibliotheca Typographiæ, apud Argentinenſes inventæ, nos admonet, quæ muſarum hujus urbis gloriam tam ſubito promovit. Gutenbergius, (*t*) ex nobili Gensfleiſchiorum familia Moguntiæ ortus, vir ſagacis ingenii, relicta patria, fortunæ ſuæ ſedem fixit Argentorati; ubi Alſaticam ducens uxorem (*u*) per decennium jure incolatus gaviſus eſt. (*x*) Habitavit in agro ſuburbano prope portam albam, (*y*) ibique de ligneis mobilibus literis ſculpendis cogitare cœpit, quæ pro lubitu jungi poſſent atque disjungi, (*z*) variisque adeo libris imprimendis ſervire, quæ præcipua Typographiæ utilitas eſt, eamque à tabulis ſculptis pridem notis diſtinguit. Andreas Drizenius, Andreas Heilmannus & Jo. Riffius, cives Argentinenſes, fortunæ mediocris, cum Gutenbergio, operis ſuſcepti cauſa, jam circa An. MCCCCXXXVI. ſocietatem inierant. Quum autem An. MCCCCXXXIX. moreretur Drizenius, inter fratrem ejus Georgium & Gutenbergium, ratione ſocietatis cum Andrea defuncto, lis coram Senatu

(*r*) Beneficia præcipua hoc inſtituta ſunt ordine. *Schenckbecherianum* à Johan. Schenckbechero XIII. viro An. MDLXXVII. *Mauritianum*, à Mauritio Uberheuw, D. Petri Jun. Canonico pro ſcholaribus VIII. An. MDXCV. *Hellerianum* à Jo. Hellero Conſulari An. MDCXIV. *Prechterianum* ab Urſula Prechteria, nata Duntzenheimia An. MDLXIX. *Schifmannianum* à Jo. Ad. Schifmanno. J. U. Cand. An. MDCLXVII. *Ottonianum* à Marco Ottone, Conſiliario civitatis, An. MDCLXXIII. *Fridianum* à Jo. Jac. Fridio, Advocato & Syndico Reip. Argent. An. MDCLXXIV. *Meyerianum* à Matthæo Mayer, Med. Doctore & Practico, An. MDCLXXX. *Golianum* à Jo. Car. Gol, J. V. Licent. An. MDCCVII. *Leiterspergerianum*, à Joh. Leitersperger Quindecimviro, An. MDCCLIV. Enumeratis his ſtipendiis præfecti ſunt ex Magiſtratu, Profeſſoribus & civibus diribitores. *Dannhauerianum*, à Jo. Conrado Dannhauero, Profeſſ. Theologiæ; *Schallerianum* à Joh. Schallero, Prof. Philoſ. An. MDCLXXV. *Gottwaldianum*; *Marcianum*. Ex Eleemoſyna publica juvenes XIX. pauperes, literarum ſtudioſi, panem & ſtipem accipiunt. His & ſtipendia varia pro artificibus accedunt.

(*s*) De Phonaſcis alibi uberius, ubi de Alſatiæ moribus.

(*t*) In effatis teſtium legitur ad marginem: *Juncher Hans Guttenberg.*

(*u*) Poſtremam gentis nobilis, Enneliam *zu der Iſernen Thur.*

(*x*) Gutenbergius jam An MCCCCXXXIV. queſtus eſt Argentinæ, quod Moguntini certos ei reditus annuos per plures jam annos non perſolverent. Archigrammateum ergo Moguntinenſem cum alicubi inveniſſet, cepit eum & nonniſi accepta ſolutione dimiſit. Dimiſſionis inſtrum. factum Argentinæ die Domin. poſt S. Gregorium An. MCCCCXXXIV. in Argent. Tabulario extat. Ex Charta compoſitionis, quam Conradus III. Elector Moguntinus, An. MCCCCXXX. inter Senatum & cives fecit, apparet, Joh. Gutenbergium eo anno jam abfuiſſe Moguntia; atque ita per XV. annos incola Argent. fuiſſet. Charta hæc extat Tom. III. *ſcriptor. Mogunt.* pag. 460. & apud Koelerum *Ehrenrettung Guttenbergs*, pag. 67.

(*y*) Effata teſtium in lite contra Gutenberg: *do werent Andreas Heilman u. der zu Gutenberg kommen zu S. Arbogaſt.* Conventus S. Arbogaſti fuit extra portam album.

(*z*) Caracteres hi, filo ut poſſent conjungi, perforati fuerunt, uti eos vidit Specklinus teſte *Chron.* MS. Archivi Argent. unde excerpta apud Schilter. ad *Kœnigshov.* pag. 442. Specklinus addit, ſe vidiſſe quoque integra verba ligno inſculpta, ipſumque prelum; omnia hæc autem ſe vivo neglecta periiſſe.

Senatu exorta eſt ; ex cujus actis (a) addiſcimus, ſocios hos, ſub Gutenbergii ductu mobiles jam tractaſſe literas, easque in tabulæ planæ formam compreſſas ſubjeciſſe prelo. Poſt hanc litem, cujus exitum ignoro, quinquennium totum Argentinæ Gutenbergium porro transegiſſe, rotulus Gabellarum vini (b) me docet, in quo nomen ejus An. MCCCCXLIV. conſignatum inveni. In hoc temporis intervallo artis ille ſuæ rudimenta continuavit, variosque exiguæ molis libellos characteribus non fuſis, ſed ex ligno plumbove ſculptis, (c) impreſſit, adeoque per ſeptem minimum annos Argentinæ typographiam exercuit ; nonniſi poſt incolatum decem annorum rediturus Moguntiam.

§. DCXLIII.

Moguntiæ perfecta.

Quocunque ille tempore in patriam hanc ſuam urbem redierit, in perficienda tamen typographica arte ante An. MCCCCL. nihil prorſus ſuſcepit. Petrus enim Schœfferus, perfectæ apud Moguntinenſes typographiæ auctor, An. MCCCCXLIX. Lutetiæ librarium egit. Mihi ſane hæc ſcribenti ante oculos eſt chartaceus Bibliothecæ noſtræ Academicæ codex, quem anno hoc Petrus Gernsheim Lutetiæ deſcripſit. (d) Hic ergo nonniſi An. MCCCCL. de perficienda typographia cum Gutenbergio & Fauſto potuit Moguntiæ conferre, atque ligneis vel plumbeis characteribus ſculptis, à Gutenbergio Argentinæ inventis, fuſiles ſubſtituere ſtanneos, formis expreſſos; unde typographia nitidior atque concinnior prodiit. Lites, Gutenbergium inter & Fauſtum mox ortæ, impulerunt hunc, ut ab omni illum typographiæ excluderet conſortio. Unde in epigraphis, primorum librorum, Moguntiæ impreſſorum, calci ſubjectis, omnem inventæ typographiæ gloriam ſibi & Schœffero ſuo Fauſtus adſcripſit, Gutenbergii, inventoris veri, ubique reticens nomen. Gutenbergio ab artis inventione excluſo, excluſa quoque fuit Argentoratus, ubi ah eo ars fuit inventa. Vicit tamen invidiam veritas. Plerarumque enim Europæ gentium Annales Typographiæ incunabula Gutenbergio vindicant.

§. DCXLIV.

Quid Argentinæ nocuerit.

Argentinenſium cauſæ nocuit : I. Quod Gutenbergius, Moguntinus origine, Argentina relicta in patriam rediit, ibique mortuus eſt. Moguntinum, Moguntiæ mortuum, typographiam ibidem inveniſſe, veriſimile eſt. Decennalis apud Argentinenſes incolatus Gutenbergii ipſis Argentinenſibus ſec. XVI. & ſequenti fuerat ignotus. II. Quod prima impreſſoriæ artis rudimenta Argentinenſia nonniſi imperfecta & paucorum eſſent foliorum, absque anno impreſſionis & loco; ars enim in occulto tum habita. III. Quod Argentinenſium cauſa ab ipſis Argentinenſium ſcriptoribus, ad hunc uſque diem, male fuit defenſa. Documentorum enim, quæ in publicis eorum ſcriniis latebant, non conſcii, ad avia deducti ſunt, nec inter ſe ipſi concordes. Jac. Wimphelingius, qui Seleſtadienſis ortu, nobiliorem tamen vitæ ſuæ partem Argentinæ transegit, dnodecennis jam fuerat, cum primitias typographicas Gutenbergius Argen-

(a) Partem actorum, quæ ſenteotias Senatus An. MCCCCXXXIX. continet, ex Contractuum Protocollo mecum An. MDCCXL. jam communicavit Jac. Wenckerus, Conſularis, publico tum tabulario præfectus. At An. MDCCXLV. Jo. Henr. Barthius, cuſtos Archivi, effata teſtium, qui in cauſa hac auditi ſunt, reperit, cum Nummariæ turris deſtruendæ occaſione veteres chartæ & codices in publica Curiæ ſcrinia transferrentur. Effata hæc præcipuas Typographiæ partes nobis ante oculos ponunt. Enne'ia teſtis enunciavit, Laurentium Beldeckium mortuo Andrea Drizenio ad Nicolaum fratrem ejus veniſſe, nomineque Gutenbergii petiiſſe, ut quatuor tabulas ſub prelo jacentes, inde eximat, easque dejiciat, ne quis videre poſſit, quid res ſit, quam ille clam habeat. *Andr. Drizehen ſelig hat 4. Stuck in einer preſſen ligen. Do het Gutenberg gebeten, das ir die uſſ der preſſen nement und die von einander legent, uff das man nit gewiſſen kenne, was es ſy, dan er hat nit gerne das das jemand ſihet* Idem Hanns Sidenmeyer teſtatur. Conradus Sahspach effatus eſt, Heilmannum, qui unus ex ſociis erat, mortuo Andrea, ad ſe veniſſe, dixiſſeque, tu prela confeciſti, abi, & tolle tabulas ex prelo, & disjice eas, ne quid inde aliquis diſcat. *Nym die Stucke uſſ der preſſen und zerlege ſie von einander, ſo weis niemand, was es iſt.* Laur. Beldeckius enunciavit : ſe à Joh. Gutenbergio poſt mortem Andreæ Drizenii ad Nicolaum fratrem ejus miſſum, ut diceret ei, ne cuiquam prela monſtraret, cochleas circumageret duas, ut fruſtula conciderent : *Das er die preſſe die er hinder im het, niemand zeigte &c. und gan über die preſſen und die mit den 2. wirbelin uffdun, ſo vielent die Stücke von einander, dieſelben Stucke ſolt er dann in die preſſen oder uf die preſſe legen, ſo kunde darnach niemand geſehen noch gemercken.* Artem hanc ſocii vocarunt ſua lingua *Kunſtwerck*, per riſum ſubinde *Gauckelwerck*.

(b) Vectigal vini, dictum *Helbeling Zoll*, Gutenbergius An. MCCCCXLIV. perſolvit.

(c) Aſſervo plures hujus generis in Bibliotheca mea ; nonnullos eorum in *Diſſert. de Inventione Typographia*, An. MDCCXL. ſcripta, quæ in *Commentariis Acad. Reg. Inſcript.* Tom. XVII. extat, pag. 770. recenſui.

(d) Petrus de Gernsheim ipſe Petrus Schœfferus eſt. In calce codicis literis grandioribus hæc ſcripta leguntur. "Hic eſt finis omnium librorum tam „ veteris quam nove loice completi per me Petrum „ de Gernſzheym alias de Moguncia anno „ MCCCCXLIX. in glorioſiſſima univerſitate Pariſienſi. „ Codex formæ majoris eſt. Porphyrii & Ariſtotelis libri varii, ab eodem Petro Schœffero exarati, in eodem volumine occurrunt.

tinæ tractaret. Ille ergo, quum Gutenbergium artem excuſoriam Argentinæ inveniſſe, Moguntiæ perfeciſſe, An. MDII. ex vero ſcripſiſſet; (*e*) ſexennio poſt in alia omnia diſcedens, ab Argentinenſi quodam Anonymo artem inventam & ab eo Moguntiæ ſub ductu Johannis Gensfleiſch, ex ſenio cœci, in domo Boni Montis (*Gutenberg*) completam fuiſſe, contra omnem rei geſtæ fidem perſcribit. (*f*) HIER. GEBVILERUS, qui Wimphelingium ſenem juvenis vidit, Jo. Mentelium ſtanneis calamis excudendi artem An. MCCCCXLVII. Argentorati inveniſſe narrans, inventæ typographiæ laudem ei adſcribit. (*g*) Wimpbelingii & Gebvileri errores DANIEL SPECKLINUS, circa An. MDL. vivens, commiſcuit; Mentelio Argentinenſi inventionem artis tribuens, famulum ejus Gensfleiſchium, arte perſpecta Moguntiam profugum, Gutenbergio artis myſteria revelaſſe memorat. (*h*) Error hic bonam licet Argentinenſium cauſam evertat, ad omnes tamen eorum ſcriptores, BOECLERUM, (*i*) SCHRAGIUM, (*k*) SCHMIDIUM, (*l*) SCHILTERUM, (*m*) & ipſius Mentelii atnepotem JAC. MENTELIUM, (*n*) transivit; Anonymi cujusdam ex Sec. XV. Chronico Mſ. archivi Argent. ſeductos; cui quanta fides habenda ſit, nemo re probe examinata non perſpicit. Gutenbergium ſane eundem cum Gensfleiſchio fuiſſe, ipſa Collegiatæ noſtræ Thomanæ ſcrinia docent. (*o*) Gutenbergius Argentina diſcedens omnem ſui memoriam ſecum abſtuliſſe videtur.

§. DCXLV.

Rudimentorum artis, apud ſe inventæ, memoriam neſcio qua ratione ipſi Argentinenſes amittere potuerint. Ipſas Moguntinenſium formulas (*p*) in fine Pſalterii An. MCCCCLVII. Rationalis Durandi An. LIX. & Catholici Jannenſis An. LX. ſi inſpicias, gloriam inventionis Fauſtus ſibi & Schœffero non adſcribit; ſed Argentinenſia rudimenta ſilentio præteriens, artem induſtrie conſummaſſe ſe jactat, & recte ſe jactat. Fuſilium enim characterum inventio Moguntiæ, ſculptorum Argentinæ debetur. At ſculptos apud Argentinenſes ſi Gutenbergius non inveniſſet, nec fuſiles apud Moguntinos inveniſſet Schœfferus, à Gutenbergio artis rudimenta edoctus.

Quodſi quis denique typographiæ inventæ laudem Argentinæ non tribuendam exiſtimet, quod Gutenbergius non Argentinenſis, ſed Moguntinus origine fuerit; ille intelligat, nec Fauſtum, nec Schœfferum, quos Moguntia jactat, Moguntinos fuiſſe. (*q*) De loco, ubi ars inventa, non de patria inventoris, quæritur.

Jactantiæ ergo non accuſandi ſunt Argentinenſes, quod typographicas origines ſuæ vindicant urbi. BENZELIUS, (*r*) STRUVIUS, (*s*) KOELERUS, (*t*) authentica illa acta, quæ ante oculos habeo, (*u*) ſi & ipſi vidiſſent, Argentinenſium cauſæ defenſores ſe conſtituiſſent, non hoſtes.

Nec

(*e*) In Rer. *Germ. epitome*, Thomæ Wolphio An. MDII. dicata, apud SCHARD. *Rer. Germ.* Tom. I.

(*f*) *De Epiſc. Argent.* ſub Ruperto.

(*g*) In *Panegyri Carolina* An. MDXXI. ſcripta pag. 37.

(*h*) In *Chron. Argent.* Mſ. quod ſcrinia civitatis aſſervant. Ex eo verba deſcripſit SCHILTER. ad *Kœnigshov.* pag. 442.

(*i*) *Orat. ſecular. de Typographia* An. MDCXL. habita.

(*k*) Advocatus Reip. Argent. *von Erfindung der Buchtruckerey.*

(*l*) Jo. SCHMIDIUS in concione de hoc Argum. An. MDCXL.

(*m*) *Ad Kœnigshov.* loco alleg.

(*n*) Caſtro-Theodoricenſis de *vera Typographiæ origine* 4to. Pariſiis 1650.

(*o*) Extat hoc documentum in libro Salico B. fol. 293. Joh. Georg. Scherzius, Juris Prof. excerpta communicavit SCHELHORNIO, qui *Amœnitatib. Liter.* ea inſeruit Tom. IV. pag. 304.

(*p*) Exponit eas MAITTAIRE *Annal. typograph.* Tom. I. pag. 35. ubi tamen Pſalterii formula ita legenda ex vero: "Preſens Spalmorum Codex venuſtate
» capitalium decoratus rubricationibusque ſufficienter
» diſtinctus, adinventione artificioſa imprimendi ac
» characterizandi absque calami ulla exaratione hic
» effigiatus, & ad euſebiam dei induſtrie eſt conſum-
» matus per Johannem Fuſt civem Moguntinum &
» Petrum Schoffer de Gernſzheim anno Domini
» milleſimo CCCCLVII. In vigilia aſſumptionis.

(*q*) Fauſtus Aſchaffenburgo, Schœfferus Gernshemio oriundus erat.

(*r*) *Diſſert von Erfindung der Buchdruckerey.*

(*s*) *Introduct. ad Rem Liter.* Cap. XI.

(*t*) *Gutenbergs Ehrenrettung* pag. 2.

(*u*) Quæque cum brevi commentario propediem editurus ſum.

Nec Mentelius, quem artis inventorem huc uſque Argentinenſes conſtituerant, ſua privandus eſt laude. Quod enim Gutenbergius cum Schœffero Moguntiæ, id ſolus Argentinæ Mentelius (x) præſtitit. Hujus ſucceſſores fuere Eckenſteinius, Ruſchius, (y) Flaccus, Gruningerus, Prüſſius, Schurerus, qui prelis ſuis Argentinam illuſtrarunt. Præcipua typographia fuit in ædibus, cujus inſigne *vivarium*, prope Palatium Epiſcopi. Typographia reſtaurationem literarum, utraque mutationem ſacrorum, apud Argentinenſes promovit.

§. DCXLVI.

Hæc rerum Argentinenſium delineatio urbem, ſub Periodo Germanica, nulli Imperialium ſecundam demonſtrat; pace præſtantem & bello. Enimvero magna rei militaris laude Civitas hæc libera ab omni ævo floruit. Bella perpetua per Alſatiam, Helvetiam, Burgundiam, Lotharingiam, Sueviam, cum Epiſcopis ſuis, cum Principibus, Comitibus, Dynaſtis atque Nobilibus geſta, quibus firmata libertas, ſociique defenſi, effecerunt, ut cives ſemper eſſent armati, equitatu, peditatu, armamentario, (z) bellique ducibus; ſemper inſtructi. Sec. XIII. militiæ tanta fuit celebritas, ut ipſi Alſatiæ ſuperioris ex Habsburgica gente Landgravii, Rudolphus placidus, (a) Albertus ſapiens atque Rudolphus, dein Germaniæ Rex, avus nempe, pater & filius, copiis Argentinenſibus præeſſent ductores. An. MDLXXXIII. Georgius Johannes, Palatinus Rheni Comes, Argentinenſibus præfectum militiæ ſe obtulit literis, idemque quadriennio poſt repetiit præſens. In bello Epiſcopali cum Cardinali Lotharingo Anhaltinus Princeps Argentinenſium copiarum ſe præſtitit ducem. Belli denique tricennalis temporibus urbs, Suecis juncta, Auſtriacis intacta, ſemper ſtetit in armis, adeoque & Gallis, Suecorum fœderatis, amica. Ceterum non ſeneſcere ſolebant Argentinenſium bella. Octiduum ſæpe turbas ingentes abſolvit & peperit. Subitæ acies ſubitas lites non ſemel diremerunt, ea tamen ſeculi inhumanitate, ut non in homines tantum, ſed & in tecta ſæviretur. Quot oppida, caſtra, caſtella, burgi & vici, vel diruti vel incendio deleti! (b)

Res militaris.

§. DCXLVII.

Ex bellis his multiplicia quoque exorta ſunt fœdera, quæ cum Civitatibus, Dynaſtis, Comitibus, Landgraviis, Principibus, Ducibus, Electoribus, Abbatibus, Epiſcopis, Archiepiſcopis, per quadringentorum annorum curſum Argentinenſes pepigerunt. An. MCCLV. fœderi Civitatum Statuumque Rheni Argentina acceſſit. (c) An. MCCCXXXII. cum Balduino Trevirenſi Archiepiſcopo, Moguntini Archiepiſcopatus & Epiſcopatus Spirenſis adminiſtratore; An. MCCCXXXVIII. cum Auſtriæ Duce, Epiſcopo Argentin. & Abbate Murbacenſi, Rappolſteiniis Dynaſtis, Comitibus in Hohen-

Fœdera.

(x) Vincentii Bellovacenſis Specula X. Voll. à Mentelio Argentinæ maxima forma An. MCCCCLXXIII. in publicum emiſſa, artis perfectæ illuſtres ſunt teſtes.

(y) Adolphus Ruſchius, Mentelii ſucceſſor, ex familia illa natus fuit, à qua Rauſchenburg caſtrum nomen accepit; in quo Irenicus typographiam natam fuiſſe credidit. Vid. ſupra pag. 237. §. CCCCXXXV. Ruſchii hujus mentio apud WIMPHELING. in *Epit. Hiſt.* Cap. LXV.

(z) Armamentarii Argentinenſis fama in proverbium abiit, *Strasburger Geſchütz.*

(a) KOENIGSHOV. *Chron.* Cap. II. pag. 118. & Cap. V. pag. 314. GERHARDUS DE ROO *Hiſtor. Auſtr.* Lib. I.

(b) In bello Epiſcopali Geroldseckiano intra biennium munitiſſima caſtra Haldenburgum prope Hugsbergam, Wickershemium ad Bruſcam, Lingolshemium, Northuſa, turriſque in Mundolzheim, Argentinenſium armis deſtructa. Paulo poſt Reichenſteinia arx prope Richovillam & arx Weglenburg idem ſubierunt fatum. Seculo XIV. undecim caſtra per Argentinenſes capta vel omnino everſa ſunt: Erſteinium, Schwanau, Frundsberg, Ochſenſtein & Windeck; quorum illud in Alſatia, hoc trans Rhenum; Herlisheim ſuperioris Alſatiæ, Caſtilionenſe Comitatus Burgundici, Hornberg trans Rhenum, & Homburg trans Vogeſum, Lœwenſtein, Herrenſtein. Seculo XV. ineunte caſtra Waldſperg & Freudeneck capta, bellumque in Epiſc. Guilielmum decretum. Inde Armaniacæ per Alſatiam ſucceſſerunt velitationes, ubi magna Argentinenſium apparuit virtus. An. MCCCCLXXI. caſtrum in valle Rupenſi ab iisdem eſt captum. An. MCCCCLXXIV. caſtrum Ortenberg, quod Hagenbachius, Caroli audacis Præfectus, injuſte occupaverat, Argentinenſes pro civibus nonnullis recuperarunt. Eodem anno ceperunt Schutteram in Ortenavia, ubi Geroldſeckii prædas ſuas, mercatoribus Baſilienſibus Rhenum deſcendentibus prope Rhinoviam ablatas, depoſuerant. Inſequentium temporum bella ſuis annis memoravi.

(c) LEIBNIT. *Cod. Jur. Gent.* in Mantiſſa pag. 93. LEHMANN *Chron. Spir.* Lib. V. Cap. XCII. Pro ſtabiliendo hoc fœdere colloquium Argentinam indictum; at nuntii Comitum advenientes ab Emicone, Leiningæ Comite, capti ſunt in villa Herde & in caſtrum Landeck deducti, in vigil. S. Michaelis 1255.

Hohenburg, ſocietatem inivit; cui An. MCCCXLV. Landgravii Alſatiæ acceſſerunt. An. MCCCLXII. fœderi inter Epiſcopos Baſil. & Argent. Abbatem Murbacenſem, Auſtriæ Ducem, Fürſtenbergicum Comitem, Ochſenſteinios & Geroldseckios Dynaſtas, Argentina ſe junxit. An. MCCCLXXI. cum Eberhardo, Wirtenbergæ Comite; An. MCCCLXXX. cum Comitibus Palatinis, Wenceslao, Luxemburgi & Brabantiæ Duce; An. MCCCXCIX. cum Joanne, Electore Moguntino, Bernhardo, Marchione Badenſi, Eberhardo, Wirtembergenſi Comite, Argentinenſes pacti ſunt fœdus. An. MCCCCVIII. Ruperto Germaniæ Regi, filioqoe ejus Ludovico, qui in Palatino Electoratu patri ſucceſſit, civitas ſe junxit, addita conditione, ut ex Senatu Argentin. arbiter ſumeretur, ſi lites orirentur. Innumera alia cum Epiſcopis Argent. Civitatibus, Dynaſtis, fœdera prætereo. Illa, quæ religionis cauſa inita fuerant, ſuperius expoſui. (*d*)

§. DCXLVIII.

Argentinenſium character.

Quanquam autem ſua ſtrenue Argentinenſes defenderent, aliorum tranquillitatem tamen non facile ſollicitarunt, non appetentes alieni, nec ſui profuſi, mediocritate contenti; Maſſilienſibus ſimiles, quos comitas græca & provincialis parſimonia commendavit Romanis. Unde Argentinam templum humanitatis ab omni tempore dixeris, ad quod exteri facile admiſſi; in quibus cives noſtri non patriam, ſed animum reſpexerunt & artem, peregrina ſimplicius æſtimantes quam ſua, honorum & divitiarum mediocriter cupidi, mercaturæ, quantum neceſſe eſt, ſtudioſi. Veterem Argentinenſium propenſionem in Gallos ægre tulit Jac. Wimphelingius, (*e*) Gallis iniquus. “ Ex noſtris, inquit, plerique plus Gallico, quam Romano, aut Germanico regno „ favent. Mittuntur enim nonnunquam ad Gallicos Reges à noſtratibus oratores „ ſemigalli, qui cum à Gallis benigne excipiuntur, aſſentari ſolent eis & favere, „ ſperantes ſi has noſtras terras Reges Gallorum vincerent, ſeſe ſub eorum dominatu „ nonnihil honoris atque dignitatis conſecuturos; quod alioquin, quoad hic Romanæ „ aquilæ dominabuntur, non poſſe eis provenire formidant. „ Jacobo Sturmio, Argentinenſium legato, propenſum civitatis in Gallos animum in Spirenſibus Comitiis An. MDXLIV. Henricus junior, Dux Brunsvicenſis, quum identidem objiceret, de benevola Galliæ Regis in urbem mente certum ſe quoque eſſe Sturmius regeſſit. (*f*) Appropinquante Henrico II. Rege Argentinam verſus An. MDLII. ut oppreſſis à Carolo V. Germanis auxiliom ferret, civitas, ne offenderet Cæſarem, diſſimulavit. Diſſimulatio minor, cum Suecis, Nordlingenſi clade & inſecuta pace Pragenſi ad extrema redactis, Gallia An. MDCXXXV. ſuccurreret.

De Argentorati dotibus multa Wimphelinoius, (*g*) Erasmus, (*h*) Gebvilerus, (*i*) qui eam viderunt. Elogia metrice enuntiata apud Raph. Volaterranum, (*l*) Franc. Irenicum, (*m*) Reusnerum, (*n*) Nicod. Frischlinum (*o*) aliosque paſſim, reperimus. (*p*) Præter nimiam libertatem, legum frugalitatis ſumptuariæque defectum, ac valentium mendicantium copiam, nihil culpatu dignum Argentinæ ævo ſuo Gebvilerus invenit. Inter urbis incommoda B. Rhenanus, (*q*) & ex eo Seb. Munsterus, (*r*) retulerunt, quod egeſtoriis careat. (*s*)

§. DCXLIX.

(*d*) Pag. 313. §. DLXXX. & pag. 341.

(*e*) In dedicat. libelli: *Germania cis Rhenum*, An. MDI.

(*f*) *Henrici jun. Ducis Brunſvic. Antwort wider den Churf. von Sachſen und Landgraf zu Heſſen auf dem Speir. Reichstag* An. MDXLIV. lit. E.

(*g*) *Germania cis Rhenum.*

(*h*) *Epiſt. ad Wimpheling.* apud Mich. Moschenosch, qui ſec. ſuperiore *Imaginem Reip. Argent.* edidit.

(*i*) *Panegyr. Carolina* pag. 29.

(*l*) Lib. VII.

(*m*) *Exegeſ. Germ.* Lib. XI. pag. 369. auctore Dracuntio.

(*n*) *De Civit. Impp.* pag. 28.

(*o*) Apud Schad. *deſcript. ſummi templi* pag. 310.

(*p*) Salomon Frencelius ſec. XVII. Poeta Sileſius, ita de Argentina:

“ Ubi integra eſt fides, ubi leges bonæ.
“ Ubi tam decens, tam pulcher ordo, tam vetus.
“ Schola tam frequens, celebris, docta, ſedula.
“ Urbsne aurea eſt, vel appellanda argentea?

(*q*) *Rer. Germ.* Lib. III. pag. 259.

(*r*) *Coſmograph.* Lib. III. Cap. XCI.

(*s*) Egeſtoriis his Baſilea abundat, per quæ civitatis conſervatur mundities, ubi teſtudines ſub terra ſordes recipiunt, & in flumen propellunt.

§. DCXLIX.

Ceterum præter bella cum exteris, quæ raro erant diuturna, præter tumultus, (*t*) Memorabilia.
qui & tranſitorii tantum minusque frequentes, publica quoque urbium flagella, inundationes aquarum, (*u*) incendia, (*x*) peſtes, epidemiæ, (*y*) terræ motus, (*z*) fames, (*a*) Argentinam identidem afflixerant.

§. DCL.

Sed jam tempus eſt, ut in agrum circumjacentem exſpatiemur ex urbe. Totius Ager urbis.
hic Alſatiæ fertiliſſimus eſt, magnis proventibus felix & dives, ſemina quæcunque concipiens & cum fœnore reddens, (*b*) omnium arborum patiens; paſcuis, viridariis, hortis, ambulacris refertus, oculos amœnitate demulcens; omnis generis fruticum, olerum & herbarum ferax, Nicotianæ (*c*) præſertim. Extra portam Turris albæ detectus eſt acidularum fons An. MDCLXIX. cujus aquæ vitriolo & cupro imprægnatæ ab exteris frequentari cœperunt, ſed non diu fama duravit.

(*t*) Inter Nobiles ipſos magis, quam inter reliquos cives, rixæ & cædes: & notabiliores quidem Ao. MCCCXXXII. XIII. Cal. Junii inter Zornios ac Mulnhemios, & An. MCCCLXXIV. die S. Georgii inter Rebſtockios atque Roshemios, exortæ. Vid. KOENIGSHOV. Cap. V. pag. 304. & 312. An. MDCLXXII. magna animorum agitatio in urbe fuit. Georgius Obrechtus, I. V. D. Procurator cauſarum, libellis pluribus famoſis contra Dominum Dietrichium, Conſulem, virum prudentem & gravem, per aliquot menſes in urbe diſſeminatis, d. 22. Jan. incarceratus, quinto poſt die crimen ſponte confeſſus, d. 7. Febr. ad gladium damnatus eſt, inops undecim liberorum pater, inter quos erat Ulricus, regius dein Prætor. Ancilla, Obrechto domum redeunti prælucens, ignara rei, libellum in platea vitulina ſuſtulerat, innocua index futura facinoris. Jo. WALTERI *Chron. Argent.* Mſſ. pag. 261. ſqq.

(*u*) An. MCXCVIII. inundatio gravis. IRENICUS *Exeg. Germ.* Lib. XI. pag. 369. Ao. MCCLXVIII. *Rhenus omnes pontes deſtruxit*, & An. MCCXC. *quater ante nativitatem Domini inundavit.* ANNALES COLMAR. pag. 8. & 25. An. MCCCII. *Argentinæ Rhenus intravit cellaria multorum, & unus ex civibus lucium magnum in ſuo cellario comprehendit.* Ibidem pag. 34. An. MCCCXLIII. circa feſtum Jacobi idem fluvius, pontibus ac molendinis ablatis, mœnibus urbis alluvione ſua non parum nocuit. KOENIGSHOV. pag. 365. An. MCCCLXXIV. *venerunt tres inundationes aquarum ſuccedentes ſe infra feſtum Epiphaniæ & feſtum S. Valentini.* ALBERTUS ARG. *Chron.* pag. 165. An. MCCCLXXXV. minor quidem, at diuturnior, Rheni inundatio fuit KOENIGSHOV. pag. 366. An. MCCCCIII. pons Rhenanus & An. MCCCCXXII. murorum pars ac plura molendina vi aquarum ablata ſunt. An. MCCCCLXXX. circa diem Mariæ Magdalenæ; An. MCCCCXCVI. in feriis nativitatis Chriſti, An. MDXXXV. An. MDLXX. circa d. S. Nicolai, An. MDCXLIX. & LI. ineunte vel Rhenus vel Ellus, vel uterque ſimul, extra alveum ſuum transfuſi, agri Argentinenſis, imo & urbis quandoque, partem vaſtarunt. An. MDCLXX. d. 9. Jan. octodecim pontis Rhenani pilæ impetu glaciei everſæ ſunt. Jo. WALTERI *Chron. Argent.* mſſ. pag. 254.

(*x*) Ao. MCCLXXX. & MCCCLIII. die S. Alexii, ædes ad forum lignarium; An. MCCXCII. vicus pellionariorum, ANNALES COLM. pag. 27. An. MCCXCVIII. in vigilia aſſumptionis Mariæ trecentæ & quinquaginta quinque domus, tectum, organum muſicum & campanæ ſummi templi, An MCCCXIX. & LII. platea calcariorum (*Sporergaſs, hod. Spieſgaſs*) igne abſumptæ fuere. ANNALES COLMAR. pag. 32. KOENIGSHOV. Cap. V. §. LXV. ſq. An. MCCCXXVII. & MCCCLXXXIV. ad foſſam dictam *Rintsbutergraben*, & poſteriore quidem anno uſque ad plateam, quæ a fine incendii *Branden-end* dicitur, centum & ſexaginta ſex domus; An. MCCCLXXIII. prope octoginta ædificia in armentaria (*vielgaſs*) & vicinis ei plateis; eodemque ſuburbium albæ turris bis; quinquennio poſt domus ibi recens exſtructæ conflagrarunt. An. MCCCXCIV. ſexcentæ in Krutenavia, triennio poſt quadringentæ & An. MCCCC. feſto nativitatis Chriſti circa horam meridianam quindecim ædes combuſtæ. KOENIGSH. loco cit. §. LXVII. ſqq. pag. 289. & 389. SPECKLIN. *Collect.* mſ. pag. 266. KLEINLAWEL pag. 80. & ſequentibus paſſim.

(*y*) An. MCCCXVI. penuriam frumenti dira mortalitas ſecuta eſt, quæ transferendo extra urbem hoſpitali occaſionem præbuit. KOENIGSH. Cap. V. §. XLVII. Ejusdem ſeculi annis LVIII. LXIII. LXXXI. LXXXVII. idem flagellum Argentinam fœdaſſe ac dirаſſe eccleſias, auctor eſt KOENIGSH. loco cit. §. XCI. ſq. An. MCCCCXVIII. morbus ibidem invaluit, quem vulgus *Veits tantz*, choream S. Viti, appellavit; quod multi ex plebe homines pruritu ſaltandi ſe agitatos dicebant. Remedium itinere ſacro ad D. Viti capellam prope Tabernas quærebant. SCHILTER ad *Koenigsh.* pag. 1088. An. MDXLI. ſex mille, An. MDLXIV. quater mille & trecenti, An. MDLXXXII. bis mille ſeptingenti & quatuordecim homines, CRUSIUS *Annal. Suev.* Tom. II. Lib. XII. Part. III. pag. 785. Argentorati mortui ſunt.

(*z*) An. MCCLXXXIX. ſummum templum & omnis urbs commota. KOENIGSHOV. Cap. V. §. CXCVIII. An. MCCCLVI. die S. Lucæ Argentina violento terræ motu concuſſa, at Baſilea everſa. Annuæ ſupplicationi D. Lucæ dies ab eo tempore dicatus, quo ſenatus veſtibus pœnitentium griſeis ſolenni ceremonia ſuperos quotannis placavit. An. MCCCLVII. die S. Sophiæ, LXIII. circa ſolſtitium æſtivum, An. LXIV. die S. Egidii, An. LXXII. die 2. Junii novi, ſed minus graves, ſecuti ſunt motus. KOENIGSH. loco cit. pag. 362. ſq. URSTISII *Epitome Hiſt. Baſil.* pag. 76. An. MCCCCXLIV. LXIX. An. MDLIX. d. 15. Jan. An. MDCI. d. 8. Sept. An. MDCXLII. d. 16. Nov. An. MDCLV. d. 21. Martii An. MDCLXIX ultimo Sept. An. MDCCXXVIII. die 3. Aug. & An. MDCCLV. d. 9. Dec. circa horam 3. pomeridianam pari ſoli tremore Argentinenſes territi ſunt.

(*a*) An. MDXXIX. triennalis fere Germaniam Galliamque fames cum preſſiſſet, Reſp. Argent. exteris ſupra centena millia quartarium frumenti vendidit, bis mille centum & quinquaginta pauperes Gallos & Germanos in Minorum monaſterio nutrivit. Duodecim menſium ſpatio quingenti & quadraginta octo peregrini, ſupra 20. millia excepti fuerunt. Superarent hæc fidem, niſi ſcriptor illius temporis, Argentinæ qui vixit, CASPARUS HEDIO, rem traderet in *Paralipom. ad Urſperg.* pag. 361. An. MDCXXXVI. quartalis frumenti pretium ad 15. imo 20. florenos aſcendit, milites circa urbem cum omnia eſſent populati. Equi & canes devorati.

(*b*) Cepæ, coriandri, & aniſi ſemina præ aliis æſtimantur. Vide Conſpectum Alſatiæ Tom. I. pag. 9. §. XIII. ubi & de Braſſicæ capitatæ pondere & magnitudine enormi.

(*c*) Nicotiana in agro Argent. plantari cœpit An. MDCXX. à Roberto Kœnigsmann, mercatore, patre Roberti Kœnigsmanni, Prof. Eloquentiæ, in fundo tractos, qui *Vach-Ward* dicebatur, una leuca ab urbe. Ab eo tempore curtis Anglica (*Engellandiſch hof*) dicitur, quod ex Anglia Nicotianæ grana attulit Kœnigsmannus, ibique plantavit.

Kœnigshoven.

Vicinum huic portæ Kœnigshovium fuit, de quo plura jam alibi. (*d*) *Regisvillam* & *Kungishove vicum* RICHERIUS SENON. (*e*) vocat. Regius nempe vicus cum Palatio fuit, cujus marca ad veteris urbis uſque ſe extendit pomœria; Sec. XIV. deſtructus, incolis ejus in urbem translatis. An. MCCXLVI. Offenna de Kunigeshoven, uxor Hugonis militis de Mittelhus, curiam unam apud lobium in Kunigeshoven Cathedrali Eccleſiæ Argent. donavit. Kœnigshovium denique à Carolo IV. civitati conceſſum eſt. An. MCCLXXXII. Gœſelinus Kurnagel, miles Argent. monaſterium virorum in honorem S. Galli, ubi nunc cœmeterium, condidit, curamque ejus Canonicis D. Thomæ commiſit. Nic. Spender, Præpoſitus Thomanus, monaſterium monialium ibidem inſtituit. (*f*) „ Aream ſuper Bruſca inter Kunigeshoven & Eckebolzheim „ conſtruendi monaſterium conceſſam „ Bertholdus Ep. in literis, An. MCCCXXXIX. Carthuſiæ datis, refert. Retro cœmeterium hoc caſtellum turriforme ad Bruſcam conſpicitur, *Bruſcheck* quod nominant, mille paſſus diſtans ab urbe. Soluto, quo Marchioni Badenſi obnoxium erat, vinculo feudali, à Maximiliano Felice, Wolckenſteinio-Eberſteinenſi Comite, ad Jo. Franciſcum, Comitem à Branckhorſt & Cronsfeld, nec non Godefridum Stœſſerum, urbis Argent. Advocatum, dimidia ad utramque parte, jure emtionis An. MDCLXXXI. pervenit. Cronsfeldæ Comiti ac Stœſſeris Gunzeri mox ſucceſſere, à quibus per Wurmſeriam, Gunzero antea nuptam, An. MDCCXVIII. ad Treitlingeros deſcendit.

Otenckel.

Sed & alius præter Kœnigshovium vicus, urbi ab iſta parte vicinus, ad Bruſcam interiit, qui in charta concambii An. MCLXII. *Otenckel* vocatur. Alexander IV. bulla Anagniæ data An. MCCLIX. S. Arbogaſti Canonicis adſcribit: „ villam, quæ dicitur „ Otenkelin, cum decimis & omnibus pertinentiis ſuis: navigium ad opus transeuntium, „ quod habetis ibidem. „ (*g*) An. MCCCCXLVII. Canonici Thomani, ut Aorelianæ poſſeſſores Eccleſiæ, cum Arbogaſtinis convenere, ut ligneo hi baptiſterio uterentur, nec alios, quam qui in curia ipſorum vel in vico *Otenkelen* naſcerentur, infantes baptizarent. Vici hujus incolæ, ut & Kœnigshoviani, paulatim migrarunt in urbem.

§. DCLI.

Ruprechtsau.

Ruperti Augia, extra portam piſcatorum, inter Ellum & Rhenum, inſula eſt magna; incolis diſperſim habitantibus plena, qui civium jure Argentinæ fruuntur. Augiam nomen ſuum à Ruperto Bockio, ejusdem circa annum MCC. incola, accepiſſe ferunt. (*h*) Eccleſiæ Argent. feudum cum eſſet, (*i*) Carolus IV. vicum cum duobus aliis, ut jam annotavi, (*l*) vindicare Imperio juſſit. Epiſcopus forte occaſione Comitivæ Cæſareæ, (*m*) cum reliquo civitatis agro publico, Ruperti augia potitus erat. In ceſſione Advocatiæ urbis, quæ feudum Epiſcopale Lichtenbergenſium fuerat, comprehenſus eſt Rheni in eadem Augia trajectus, cum ſilvis & inſulis, ad Lichtenbergicos antea ſpectantibus; qui trans-Rhenanas ſuas cum Alſaticis terras hoc trajectu, antequam pons Rheni ab Argentinenſibus exſtrueretur, conjunxerant. Capella hujus vici, quæ jam parochialis, procurante Nicolao Swarbero An. MCCCXXXIX. ædificata, An. MDXLV. renovata eſt. (*n*) Suburbanis extra portam plateæ lapidaris Schiltighemium accenſeas vicum, de quo alibi plura. (*o*)

Almenda.

Ceterum ſuburbanus ager antiquitus *Almende* dicebatur, & inter Imperatoris domania fuit, à quo ad Epiſcopum & ex parte denique ad civitatem tranſivit. An. MCCXIV. Fridericus II. Imp. pro Epiſcopo ſententiam tulit; (*p*) „ pro terris illis „ in civitate ſive extra, quæ vulgo nuncupantur *Almende*, quod nullus hominum illas „ terras habere debeat, vel ſibi ex iisdem aliquid vindicare, niſi de manu Epiſcopi, „ qui ipſas terras ab Imperio & de manu noſtra ſe tenere recognoſcit. „ Ex Bertholdi Epiſc.

(*d*) Tom. I. pag. 701.

(*e*) *Chron. Senon.* Lib. IV. Cap. XXII. & Lib. V. Cap. XIII. Hagenoæ civitatis pars nomen *Kunigshove* olim quoque geſſit.

(*f*) SCHILTER *ad Kœnigsh.* pag. 1123. Charta D. Thomæ An. MCCCLXXXVIII. *die Kloſterfrauen zu S. Gallen, in dem dorf Kunigshoven, daruber die herren zu S. Thoman zu gebieten haben.*

(*g*) *Die fuhr bey S. Arbogaſt.* Trajectus Elli fuit ponte nondum exſtructo.

(*h*) HERZOG *Chron.* Lib. VI. pag. 224.

(*i*) Vid. pag. 167. §. CCXCI.

(*l*) Pag. 261. §. CCCCLXXXIV.

(*m*) De qua plura pag. 192.

(*n*) Teſte inſcriptione ſupra portam ejus conſpicua.

(*o*) Pag. 270. §. DI.

(*p*) In charta Rochvillæ data.

Digitized by Google





1. Eccleſia paroch. S. Georgij. 2. Præmonſtrat. 3. Monaſter[illegible]rta ſup. vel Argent.

Digitized by Google

Epiſc. charta An. MCCXXX. qua monaſterii S. Marci translatio permiſſa, apparet, Senatum Argentinenſem locum publicum, *Almenda*, conſenſu & auctoritate Epiſcopali liberaliter dediſſe. Anno ſequenti civitas, ut Regi Rom. Henrico, Friderici II. Imp. filio, ſatisfaceret, *Almendæ* ſuæ partem vendiderat, ſummam 200. marcarum in reconciliationis cum Imperatore inſtrumento pollicita, ut Conradus de Fabaria (q) teſtatur. Camerales cenſus ex domibus in Almenda conſtructis Epiſcopus Nobilibus variis dedit in feudum. (r)

Ceterum quum An. MDXXVI. Magiſtratus vetuerit, ne mortui ſepelirentur in urbe, Cœmeteria extra muros & extra portas diverſas, ad S. Helenam nempe, ad S. Gallum, (s) & ad S. Urbanum, conſtituta ſunt tria. De munitionibus & turribus ſuburbanis, (t) ut & de Præfecturis civitatis Argentinenſis, ſupra diſſerui. Herrenſteinium caſtrum, ſec. XIV. acquiſitum, ſec. ſuperiore venditum eſt. (u) Illkircha, Grafenſtadium & Illwickersheim, (x) Marlejenſis Dynaſtia ex parte, (y) Waſſelnhemiana, (z) item Dorolshemium, (a) ſec. XV. Schiltighemium vero; (b) Ittenheim, Handſchuheim (c) & Barrenſis Dynaſtia, (d) ſec. XVI. ad Argentinenſes pervenerunt.

H A G E N O A.

§. DCLII.

Argentinam in urbium Alſaticarum ordine excipit Hagenoa, S. Rom. Imperii Camera, Advocatiæ Decapolitanæ ſedes & caput; (e) Cæſareo quondam inſtructa palatio. Hæc inter Vogeſum & Rhenum, Argentinam & Weiſſenburgum media, in tractu Hagenaugiæ, (f) unde nomen accepit, ſita, Hohenſtaufiis, Alſatiæ Ducibus, ad Imperii ſolium deinceps promotis, ſuos debet natales. *Villam Hagenowe* à Friderico Coclite, ſecundo ex gente hac Alſatiæ Duce, ſub Henrico V. Imp. *fundatam*, & *jure ſuo fulcitam*, filius ejus Fridericus I. Imp. in diplomate, Hagenoenſibus An. MCLXIV. dato, perſcribit. Origo.

Hagenoæ origines ergo inter An. MCV. quo Fridericus Cocles Dux factus, & An. MCXXV. quo Henricus V. Imp. mortuus, ſine dubio ponendæ. Hieronymus Gebvilerus (g) arcem & villam Hagenoenſem circa An. MCXV. conditas, villamque à Friderico I. An. MCLXIV. muris cinctam arbitratur. Caſtrum, quod venationis cauſa Alſatiæ Duces in foreſta ſancta habuerant, oppido condendo dedit occaſionem. Fridericus Cocles, an filius ejus Fridericus I. Imp. illud condiderit, certo non liquet. Villa enim in chartis haud raro denotat oppidum. (h) Fridericus I. Imp. An. MCLXXXIX. Hoſpitale quatuor clericis ordinis Præmonſtrat. tradidit " de voluntate, ut loquitur, dilecti filii noſtri Friderici, Suevorum Ducis, qui in „ prædicto prædio nobis ſuccedit. „ Friderici II. Imp. filius Henricus Præmonſtratenſibus quoque An. MCCXXXV. " parochiam in nova civitate noſtra Kunegeſouue, „ quæ in *fundo noſtro proprio* conſtructa dinoſcitur „ adſcripſit. Vicina Neoburgenſis Abbatia in fundo allodiali Friderici Ducis extructa eſt, quam Barbaroſſa " *hereditario* „ *jure patri ſuccedens*, in Imperatorum ſive Regum, aut Ducum, vel Comitum, „ de noſtra progenie in futurum nobis ſuccedentium „ tutelam An. MCLVI. ſuſcepit. Ipſam

(q) *De caſibus monaſterii S. Galli* Cap. XVII. apud Goldast. *Alemann. rer.* Tom. I. pag. 85.
(r) Beſtettii, Reichii, Kageneckii, &c. cenſus hujus generis (*bodenzins*) poſſident hodieque.
(s) An. MDXXII. jam area, S. Galli capellæ adjacens, in cœmeterium converſa eſt. Schilter *ad Kœnigsh.* pag. 1123.
(t) Vid. pag. 291.
(u) Vid. pag. 219. §. CCCCIII.
(x) Pag. 268. §. CCCCXCVIII.
(y) Pag. 212. §. CCCLXXXVII.
(z) Pag. 209. §. CCCLXXXIII.
(a) Pag. 269. §. D.
(b) Pag. 270. §. DI.
(c) Ibidem.
(d) Pag. 208. §. CCCLXXXI.
(e) Conf. ſupra pag. 197. & 281. Advocatus in palatio, Sub-Advocatus extra palatium habitavit.
(f) Vid. Tom. I. pag. 643. olim *Hagenoutes*; lat. *Hagenovia*, *Hagenogia*, *Hagenoja*, ſcribebatur. *Hag* ſepem vel ſilvam; *auue* vel *au* regionem aquis irriguam, ſignificat. Conf. Tom. I. pag. 9. Matra, Zinſela & Sura, ſilvam Hagenoenſem permeant. Zinſela bis mille paſſibus ſupra Hagenoam conjungitur Matræ. Hanovia, Wetteraviæ urbs, primis quoque temporibus *Hagenowe*, ejuſque poſſeſſores, dein Comites facti, *Domini de Hagenowe* dicebantur. Vid. Lunig *Theſaur. juris Comitum* pag. 773. & *Unterſuchung Hanau contra Carben* pag. 37. Fictam nominis hujus originem ab Agenore, Cadmi patre, à quo *Agenoris ora*, corrupte *Agenoja*, *Hagenoia* dicta ſit, Richard. Bartholinus *Auſtriados* Lib. IX. verſ. 533. ſq. protulit, ap. Reuber. *Scriptor. Germ.* pag. 1137. & Reusnerus *de Urb. Imper.* pag. 62.
(g) In Epiſtola ad Senatum Hagenav. libello, de *graviſſima ſacrilegii ultione*, Hagenoviæ An. MDXXVIII. excuſo, præmiſſa. Gebvilerum ſequuntur omnes, Seb. Munsterus *Coſmograph.* Lib. III. Cap. CXLV. Herzogius *Chron. Alſat.* Lib. IX. Crusius *Annal. Suev.* Lib. XI. Part. II. pag. 443.
(h) Vid. ſupra pag. 45. & 213.

Ipſam foreſtam ſanctam, in qua Hagenoa & Abbatia Neoburgica ſitæ, Staufenſium Ducum fuiſſe peculium, infra oſtendo. Hagenoa ergo, Ducalis ab initio civitas, tum demum Imperialis eſt facta, cum Fridericus I. Coclitis filius, ſolio imponeretur Cæſareo, vel quum medio ſeculi XIII. Staufenſium proſapia cum Conradino An. MCCLXVIII. periret. Wilhelmus, Conradi IV. ultimi ex hac gente Imperatoris, ſucceſſor, vivo adhuc Conradi filio, Conradino, ad quem cum Ducatu Alſatiæ Hagenoa pervenire debuerat, civitatem hanc An. MCCLV. inter Imperiales jam refert; ad patrimonium Conradini quum pertinuiſſet de jure. (*i*) Naſcentis Hagenoæ mœnia à Minoritarum monaſterio, ubi porta (*l*) civitatis erat, ad turrim, quam à ſagittariis appellant, (*m*) indeque per D. Georgii cœmeterium ad Matram dirigebantur, pauloque inferius à lapideo Matræ ponte ad Monaſterium illud redierunt. Prima amplificatione circa An. MCCXXXV. omne ſuburbium ad Torturæ turrim uſque (*n*) cum tractibus vicinis incluſum eſt muro; quod veteris oppidi augmentum Henricus Rex, ut modo vidimus, *novam civitatem Kunegeſowe*, Augiam Regis, appellat. Secunda amplificatio Præmonſtratenſes, tertia reliquas partes urbi inſeruit. E mœnibus, foſſa lata circumdatis, LIV. quadratæ, vel octangulæ turres prominuerunt; maximam nunc partem deſtructæ. Ex quinque portis nonniſi tres ſuperſunt. (*o*)

§. DCLIII.

Ædificia ſacra.

Inter ædificia ſacra primo loco commemoranda eſt parochialis D. Georgii eccleſia, cujus matrem nonnulli in Schweighuſiana (*p*) requirunt; à qua, conſentiente patrono, Selſenſi Abbate, ſub Conrado III. Imp. ſeparata, & in Rectoriam converſa eſt. (*q*) Jus patronatus Imperatores ipſi exercuerunt. Rudolfus I. An. MCCLXXXVII. Eccleſiæ illi Præpoſitum & Canonicos dedit; collatione Præpoſituræ ſibi ſervata. (*r*) An. MCCCLIV. Joannitis & circa An. MDXXXVI. Rectori denuo parochia commiſſa eſt. Anno hujus ſeculi trigeſimo octavo Collegiata Surburgenſis in ædem D. Georgii tranſlata, Rectorque eccleſiæ inter Canonicos receptus.

Alteram Hagenoæ parochialem eccleſiam Prior & quatuor Clerici Ord. Præmonſtrat. cum aliquot converſis occupant in loco, cui Hoſpitalis veteris nomen. (*s*) Fridericus I. Imp. Xenodochium, DD. Paulo & Nicolao ſacrum, An. MCLXIV. pro egenis & peregrinantibus extra urbem conſtruxerat, (*t*) illiusque curam Præmonſtratenſibus An. MCLXXXIX. uti dictum, commiſit. Philippus Suevus, Friderici filius, omnium cis Matram ſeptentrionem verſus habitantium parochiam An. MCCVII. eisdem conceſſit. Præmonſtratenſes, injuria temporum preſſi, cum An. MDXXXV. monaſterium ſuum deſeruiſſent, ſecularem ibi parochum Magiſtratus conſtituit, donec An. MDCXLIII. urgente Raſſilio, ſub Ludovico XIII. Alſatiæ rectore, priſtini ſacerdotes reducti ſunt. Prioratus hic, à Vadegotiæ Abbatia in Comitatu Saræpontano pendens, (*u*) non reformati, ſed veteris inſtituti eſt.

§. DCLIV.

Monaſteria virorum.

Monaſterium ord. S. Auguſtini An. MCCLXXXI. cœpit inhabitari, monachis è ſilva in civitatem tranſlatis. (*x*) Triennio poſt Rudolfus I. Imp. ædificationem ejus, charta Briſaci data, probavit. (*y*) Dominicani paulo ante An. MCCXCIII. Hagenoæ recepti ſunt. Minorum Conventualium Cœnobium Nobiles Fleckenſteinii fratres & Bechtelius patricius, ordinem ingreſſi, An. MCCXXXVIII. inſtituerant.

Magiſtratus

(*i*) Inter Hagenoæ & Noribergæ origines multiplex ſimilitudo. Hohenſtaufii utriusque urbis conditores. Utrique conſtruendæ caſtrum Ducale, venationis cauſa extructum, dedit occaſionem. Utrique dein Præfectus Cæſareus, illi *Advocati*, huic *Burggravii* nomine, præfuit. Fundus & ager utriusque civitatis arenoſus. Conf. Jo. AB INDAGINE (*Falckenſtein*) *Deſcriptio Noribergæ* Lib. II. Cap. I.

(*l*) Dicta *Brudertbor*, præter quam duæ aliæ tum portæ erant, *Kieſelſteigertbor* & *Schottentbor*.

(*m*) *Armbruſtertbor*.

(*n*) *Foltertburn*.

(*o*) Vocantur *Rotbtbor*, *Obertbor*, *Spitaltbor*; Duæ reliquæ *Kieſertbor* & *Marſchaltbor* nunc clauſæ ſunt.

(*p*) De vico Schweighauſen, Hagenoæ vicino, vid. pag. 264.

(*q*) Campana maxima templi fuſa eſt An. MCCLXVIII. à M. Henrico de Hagenoa, ut ejus inſcriptio docet. In cœmeterio præſtantiſſimum opus eſt oliveti mons, ex lapide rubro An. MDVII. ſculptus.

(*r*) Diploma Argentinæ datum.

(*s*) In chartis Prioratus hic *Conventus fratrum domus hoſpitalis in Hagenowe ord. Præmonſtrat.* vocatur.

(*t*) In allegato iſtius anni diplomate hoſpitalis jam mentio fit.

(*u*) *Wadegaſſen*. CAR. HUGONIS *Annales Præmonſtrat.* Tom. II. col. 1007.

(*x*) Codex mſ. monaſterii Auguſtin. Friburgi Helvetiæ.

(*y*) Locus, ubi monaſterium extructum, antea *Roſthof* dicebatur.

Magiſtratus recepta à Monachis (z) eccleſia An. MDXLVI. Proteſtantium ſacris eam deinceps dicavit, veteres poſſeſſores An. MDCXXIV. denuo admiſſurus, ut infra docebitur. Capucini vetus Guilielmitarum cœnobium hodie occupant. Jeſuitæ, quibus Senatus illud An. MDCXIV. tradiderat, An. MDCXXVII. Capucinis locum fecerunt. Marientbalenſe Guilielmitanum extra urbem cœnobium (a) filiam hanc An. MCCCXX. pepererat in urbe. Ambo ab uno regebantur Priore, donec bonorum diviſio An. MCCCCXXXII. inſtituta. An. MDCCXLVIII. Eccleſia nova novumque monaſterium in loco veteris excitata ſunt.

Collegium Soc. Jeſu.

Jeſuitici apud Hagenoenſes Collegii origines Molshemio repetendæ. Ab An. MDCIV. Molsbeimenſes quidam ſodales S. Georgii parochiam per aliquod tempus adminiſtrarunt. Septennio poſt cura ſcholarum, triennioque deinceps (b) parochialis S. Georgii curia cum ædificiis, areis, borto & S. Michaelis capella, iiſdem ſodalibus tradita, donec propriam ſibi conſtructuri eſſent eccleſiam. Sed & An. MDCXIV. Jeſuitæ monaſterium Guilielmitarum in urbe, ac triennio poſt alterum extra urbem à Magiſtratu, in cujus poteſtatem An. MDXLIII. utrumque devenerat, acceperunt Splendidum denique Collegium in area veteris palatii Imperialis, cujus partem à civitate & Niedbeimeris nobilibus obtinuerant, An. MDCCXXVIII. exſtructum. E regione Gymnaſium civitatis publicum Magiſtratus excitavit.

§. DCLV.

Tertiariæ.

Moniales ord. S. Franciſci Tertiariæ, à veſtitus colore *ſorores griſeæ* dictæ, Begulnarum more primitus, ſub regula S. Franciſci, prope D. Georgii ædem, vivebant. An. MDCXVI. novam à Senatu habitationem, Præmonſtratenſibus vicinam, ut & annuum pecuniæ ac frumenti ſtipendium, ne ſtipem amplius conquirerent, acceperunt.

Cœleſtinæ.

Pœnitentes D. Magdalenæ, regulæ S. Auguſtini, ab Argentinenſi ejuſdem inſtituti monaſterio pendentes, An. MCCCCLXXII. nactæ ſunt Hagenoæ ſedem, quam medio ſeculi ſequentis ob paupertatem reliquerunt. Vacuum itaque cœnobium Monialibus B. Mariæ virginis annunciatæ, (c) quas etiam *Cœleſtinas* vocant, ex Burgundia in Alſatiam vocatis, à Leopoldo Archiduce, Epiſcopo Argent. Pœnitentium Argent. conſenſu, An. MDCXXI. traditum; quæ tamen brevi poſt, Suecico bello, id ultro deſeruerunt. Claves & documenta Magiſtratus urbis ad Pœnitentes Argentinam miſit. At ſub belli hujus finem An. MDCXLVII. eædem moniales ad Monaſterium hoc redierunt; Pœnitentibus Argent. aureum florenum in recognitionem beneficii quotannis ſolvendum pollicitæ. Solum iſtius regulæ in Alſatia hoc monaſterium eſt.

Hoſpitale.

Hoſpitale, quod *vetus* appellatur, à Friderico I. Imp. conditum & in Prioratum ord. Præmonſtrat. ut dixi, converſum eſt. Hoſpitale S. Martini, vulgo *novum*, à civitate An. MCCCCXXVIII. exſtructum, (d) à Bonifacio IX. aliiſque Pontificibus ornatum privilegiis, opibus auctum, incendio urbis An. MDCLXXVII. combuſtum. Oratorium ejus, An. MDLXX. collapſum, An. MDCXIV. renovatum fuerat. Hoſpitale peregrinantium S. Jacobi quoque in urbe ad Matram negligitur, quod ex collatis hoſpitalium iſtorum reditibus novum Xenodochium ædificandum paratur. Extra muros Leproſorium eſt.

Curia.

Curia civitatis & Granarium publicum, An. MCCCCLXXXIX. exſtructum, nihil habent peculiare; niſi quod in hoc aries ligneus vetus, (e) ferro munitus, ſervetur.

§. DCLVI.

Palatium Imperiale.

Ducale Palatium, in inſula Matræ à Friderico Duce ædificari cœptum, filius Fridericus, Imperator conſtitutus, Imperiale reddidit. Amplum & turribus angularibus quatuor fuit inſtructum. In medio alia turris aquilam Imperii oſtentavit in apice. (f) Forma in antiquis Hagenoæ ſigillis exprimitur. Supra portam ſacellum erat,

(z) Ex omnibus duo tantum manſerunt monachi, Marcellus Bernsheimer & Jo. Sulzbach, qui annua ſibi ad vitam ſtipendia pacti ſunt.

(a) Leucæ unius ſpatio diſtans ab urbe, ſacris peregrinationibus clarum.

(b) D. 3. Jun. An. MDCXIV.

(c) Sub ordinis S. Franciſci inſpectione vivunt. Vid. Helyot *Hiſt. des ordres monaſtiques* Tom. VII. pag. 339.

(d) Herzog Lib. IX. pag. 158.

(e) De quo in re militari Alſatiæ.

(f) Alii columbam interpretabantur.

in tres capellas diſtinctum, quod Capellam Imperii (*g*) Carolus IV. Imp. An. MCCCLX. nominavit, quodque Gebvilerus, (*h*) teſtis oculatus, ita deſcribit:
“ Quo decore Fridericus Ænobarba Hagnovienſem quoque arcem, tunc foris oppidum,
„ nunc vero in medio ejus ſitam, affecerit, paucis abſolvemus. Hunc enim Romani
„ regni faſcibus adornatum, mox ad regii ſacelli præfatæ arcis extructionem properaſſe
„ invenimus; quod vivo marmore à fundamento erectum, & tribus capellis, ſibi
„ invicem uno tecto ſubjectis, ac coctili lapide cameratis, diſtinctum, intra paucos
„ annos magnifico ſumptu prius civitate perfici curavit. In ſuperiori ejuſdem regiæ
„ ædis ſacellulo, clauſuris & ſtructura contra fures & conflagrationes tutiſſimo,
„ regalia inſignia, coronam ſcil. gladium &c. depoſuit, haud parum nominis, vene-
„ rationis & utilitatis arci, templo ac demum Hagnovienſi civitati ea re pariens,
„ frequenti hominum cœtu hoc auguſtius ſacellum devotionis gratia cum oblationibus
„ adeunte &c. „ Inſignia Imperii, ſub Friderico I. Henrico VI. & Philippo Suevo Impp. per quinquaginta circiter annos in boc Palatio ſervata, poſt Philippi obitum Epiſcopus Spirenſis in caſtrum Triſels (*i*) transtulit, ubi Interregni tempore manſerunt. Præfectus caſtri hujus ab initio Burggravius dicebatur. (*k*)

Cuſtodia caſtri nonnullis Alſatiæ Nobilibus demaudata fuit, quibus eum in finem caſtrenſia collata ſunt feuda, qnæ enumeravimus paſſim. *Burgenſes* (*l*) hos Fridericus I. Imp. An. MCLXIV. jam memorat. In horum numero ſequentibus annis Lichtenbergici & Fleckenſteinenſes Dynaſtæ, Durckhemii, (*m*) Berſtettii, Wickershemii, Volzii, Niedheimeri, Gotteshemii, Wangenſes, ex ordine equeſtri, comparent in Chartis; quorum nonnulli in ipſa palatii inſula domos habuerunt. Carolus IV. de lite, inter Reinboldum minorem de Saraponte & Hartungum de Wangen “ ſuper quibusdam
„ bonis caſtrenſibus *pheodalibus*, ab Imperio dependentibus, & ad caſtrum *Hagenouwen*
„ ſpectantibus „ exorta, ad Senatum Argent. An. MCCCLI. literas perſcripſit. Stislavius de Weitenmuhlen An. LXIV. permiſit, ut bona ſua feudalia, à caſtro hoc pendentia, caſtri & civitatis Hagen. nec non Selſenſis, ope adverſus quemcunque defenderent; eosque, ut homines caſtrenſes, ſoli Imperatori obnoxios, à civitatis Hagen. oneribus & vectigalibus voluit eſſe immunes. (*n*) Poſt varios caſus cura palatii Civitati commiſſa; dominio ejus Regi ſervato. Incendio urbis maxima parte combuſtum; unde lapides ejus ad S. Ludovici Fortalitium per Matram delati, (*o*) nuperque Collegium Soc. Jeſu in ejus loco ædificatum.

§. DCLVII.

Incolæ. Hagenoenſis populus in novendecim olim, hodie in viginti & unam, tribus diviſus; quarum duæ *Conſiaſteriorum*, diverſo ab Argentinenſibus ſenſu, vocantur. Altera nempe divitum, qui non opiſices ſunt; altera pauperum vel capite cenſorum eſt. Tribuum præſides per triennia à Senatu conſtituuntur. Hagenoa plena fuit Nobilium, quos vel Palatii Imperialis cuſtodia, vel honores Senatus, vel ſecuritas, ex agris in urbem attraxerant. Jusjurandum fidei, quo cives Magiſtratui obſtringebantur, nobiles quoque præſtare juſſit Sigismundus An. MCCCCXVIII. (*p*) Ex quu Scabinatus cum plebejis communicatus, familiæ patritiæ, in electione Magiſtratuum præferendæ, paulatim enatæ ſunt. Ex nobilibus & patritiis gentibus, quas Herzogius (*q*) recenſet, illuſtriores fuerunt Berſteinii, Bogneri, Breuningii, Gottesbemii, ob religionem expulſi, Greiſſii, Heckeri, Hochſtettii, Kleincuntzii, Kœnigii, Lampertheimii, Niedheimeri, Reinboldii, Ritteri, Roſenbaumii, Scheidii, Schottii, Seſſolshemii, Waldeckii, Wangeri, Wilvishemii. Soli Wangii adhuc ſuperſunt & Wimpfii. (*r*)

Judæi. Judæos nunquam non Hagenoa admiſit. Richerius (*s*) plures hujus gentis ſub Friderico II. Imp. in *Hagenowia* habitaſſe refert, nimiam Imperatoris in eos indulgentiam improbans. Richardus Imp. An. MCCLXII. de illis ita urdinavit: “ Mandamus,
„ ut Judæi de *Hagenowe*, camere noſtre ſervi, noſtre camere tantum & per noſtras
„ patentes

(*g*) *Des Reichs Capellen* ap. Glafey *Anecdot.* num. 173.

(*h*) In epiſtola ad Senatum Hagenov.

(*i*) De quo vid. pag. 188.

(*k*) An. MCCLXXVI. *Ludovicus miles de Arneſperg, Burggravius Sereniſſ. Rudolphi Rom. Regis*, Sculterus & univerſitas Hagenoenſis, litem inter Regispontanum monaſterium & vicum Forſtfelden deciderunt.

(*l*) Germ. *Burgmanner*, qui Feuda caſtrenſia, *Burgleben*, poſſidebant.

(*m*) Hi feudum ſupplicii, *Henckerlehen*, quod eos ad ſumptus ſuppliciorum præſtandos obligabat, Hagenoæ poſſident. Simile feudum, uti ſuo loco videbimus, Oberehnhemii erat.

(*n*) Charta in tabulario nobil. Durckheim. famil.

(*o*) Vid. pag. 244. §. CCCCXLVI.

(*p*) Chartular. Hagenov. fol. 41. *b*.

(*q*) *Chron. Alſat.* Lib. IX. Cap. X.

(*r*) Horum auctor Hermannus à Wimpfen, ob virtutem bellicam, An. MCCCLXXIII. nobilitate donatus, poſteros multos reliquit; quos inter pronepos Johannes, An. MCCCCVIII. natus, Hagenoæ ſedem fixit, ubi Magiſtratum geſſit, ſuumque genus propagavit.

(*s*) *Chron. Senon.* Lib. IV. Cap. XXXIII. apud Dacherium *Spicileg.* Tom. II. pag. 640.

„ patentes litteras ſerviant, nec ab aliquo, quicunqne fuerit, ad indebita & inconſueta ſervicia compellantur. „ Carolus IV. Magiſtratui licentiam dedit, quotquot voluerint, Judæos recipiendi. Auctus hinc ſummopere numerus eorum, qui civitati gravis cum fieret, Sigismundus Imp. An. MCCCCXXXVI. vetuit, ne porro ædes Judæo locatione vel venditione traderentur à cive. (ſ)

§. DCLVIII.

Privilegia Hagenoæ hoc data ſunt ordine. Fridericus I. cives ab exactionum, hoſpitii, caduci, telonii, judicii exteri, aliisque oneribus immunes eſſe juſſit; iisdem regulas juris circa homicidia, vulnera, hereditates, debita, venditiones &c. præſcribens. Conradum IV. feuda & officia Hagenoenſibus, militibus ac civibus, dediſſe, Wilhelmi Cæſaris diploma declarat. Hic inter alia, quæ vel rata habuit, vel conceſſit de novo, centum & quinquaginta modo libras Argentinenſis precariæ nomine ſibi & ſucceſſoribus ſuis ſolvendas An. MCCLV. ſtatuit; quod à Richardo Imp. deinceps firmatum. Idem *Ungeltum* in communes civitatis uſus adhiberi permiſit. Richardus Hagenoam quocunque titulo alienare An. LVII. prohibuit, & ab onere circa bona, quod *Buteil* vocarunt, ejus cives exemit; triennio poſt tamen d. 12. Sept. caſtrum & civitatem Hagenoenſem Walthero, electo Argent. Epiſcopo, qnatuor mille marcarum, quas ei dare promiſerat, pignus Wormatiæ aſſignaturus; qno Waltherus, mortuo Richardo, frueretur, donec de iſta pecuniæ ſumma ſatisfactum. (t) At Epiſcopum Cæſaris vita longe ſuperavit. An. LXII. die 16. Oct. idem Richardus “ cives de Hagenonne, qui per „ ſpatia quædam mali & intranquilli temporis; & præcipue propter diutinam ſuam „ abſentiam, ingratitudinis vitium quodammodo viſi fuerunt exercere, „ ab hoc defectionis reatu Hagenoæ abſolvit, iisdemque eodem die vetera jura confirmavit, novaque indulſit; honeſtos quoscunque cives, nti miniſteriales ac milites, ad judicum & officialium Cæſareorum munera admittendos eſſe pronuntians. (u) Rudolfus Habsbnrg. pro tribunali ſedens Hagenoæ, XI. Kal. Jan. An. MCCLXXV. civitati huic jura omnia, quibus Friderici Imp. tempore in Comitatu & extra (v) fruebatur, integra manere voluit. Albertus I. An. MCCXCIX. novos Hagenoæ cives, qui per annum & diem urbem inhabitaverint, pari cum veteribus jure juſſit gaudere.

Privilegia ſec. XII. & XIII.

§. DCLIX.

Henricus VII. duas nundinas annuas XIV. dierum An. MCCCX. urbi conceſſit. Hodie quater, at per paucos modo dies, nundinæ habentur. Sturam imperialem civium ac Judæorum, Ludovicus Bav. & Fridericus, uterque Rex Rom. electus, ſe nemini daturos in feudum, An. MCCCXV. receperunt. Usburgeros Hagenoenſes ad alium judicem, quam ad Scultetum urbis hujus Cæſareum, trahi Ludovicus An. MCCCXXII. vetuit. Regimen democraticum XXIV. virorum decennio poſt confirmavit, & judicium ſanguinis, ad ſolum hactenus Scultetum pertinens, An. MCCCXLVII. cum civitate communicavit. Idem privilegia Hagenoenſium, ſi quæ Lichtenbergenſibus vel Ochſenſteiniis Dynaſtis, urbibus aut locis quibuscunque, in contrarium data fuerint, ſalva manere juſſit. Lanionum jura Advocato provinciali & Sculteto Imperiali Carolus IV. Noribergæ An. MCCCLX. commendavit; (w) qui & quatuordecim poſt annos liberam cum reliquis Alſatiæ civitatibus fœdera contrahendi facultatem largitus eſt urbi. Idem An. MCCCLXXII. Imperiales Advocatiæ provincialis vicos, ab Imperio atque urbe nunquam alienandos, huic in ſuis atqne Imperii negotiis bellicis opem præſtare juſſit. Vicis iſtis, ab Advocatis provincialibns quandoque vexatis, Hagenoam An. MCCCCXXII. Sigismundus protectricem conſtituit. Privilegiorum vero Hagenoenſium vindex Judicium Rothvillanum à Friderico IV. An. MCCCCLX. ordinatum. Idem Magiſtratui jus recipiendi Judæos Ratisbonæ An. MCCCCLXXI. impertivit; civium ab omni jurisdictione extera, non Imperiali, nec non vectigalibus, paulo poſt libertatem renovans. Voluit nempe Cæſar, ut privatæ civium lites in Judicio Cæſareo, Hagenoæ ſtabilito, vel à Senatu civitatis; publicæ vero totius urbis ab Advocato provinciali, hocque deficiente ab ipſo Imperatore, judicarentur. Hanc à judiciis peregrinis immunitatem auctoritate Pontificia Raimundus Card. & Legatus à latere An. MDII. roboravit.

Sec. XIV. & XV.

(ſ) Chartular. Hagen. fol. 54. *b*.
(t) Charta autogr. in ſcrinio Capituli mai. Argent.
(u) Diplomm. autogr. in tabulario Hagenoenſi.
(v) De Comitatu hoc actum eſt ſupra pag. 192. §. CCCXLVII.
(w) Glafey *Anecdot.* num. 378.

Moneta.

Jus monetandi quod attinet, Leopoldus, Auſtriæ Dux, literis Badæ An. MCCCLXXIV. datis, Advocato provinciali Alſatiæ, ſculteto & ſenatui Hagenoenſi, nomine Imperatoris mandavit, ut omnis generis monetas, exceptis aureis & argenteis, cuderent. At An. MDXVI. Maximilianus I. Imp. jus aureæ & argenteæ monetæ, ad inſtar Electorum Rhenenſium cudendæ, Hagenoenſibus contulit, formulas & imagines, quibus ſingulæ nummorum ſpecies ſignandæ eſſent, præſcribens. Carolus V. boc avi ſui privilegium ad novas monetæ argenteæ ſpecies, quæ in Maximiliani literis non expreſſæ, ad thaleros nempe, integros atque dimidios &c. An. MDXLIV. extendit. Ab eo tempore Hagenoa ex omni metallo & modulo nummos promiſcue ſignavit; aquila duplici in altera parte, altera roſa ſignatos; quorum ſpecimina quædam Tabula II. numiſmatica exhibet.

Inſignia.

Primum urbis inſigne fuit palatii Imperialis imago, duas turres ejus anteriores cum media inter quatuor exhibens. Alrerum, quod præſertim reſpicit nummos, roſa alba quinque foliorum eſt, cum umbilico rubro, in area coerulea; quod aureis & argenteis Hagenoenſium monetis Maximilianus I. Imp. An. MDXVI. imprimendum conceſſit.

§. DCLX.

Urbs Camera Imperii.

Hagenoa in Comitiis Imperii, in ſcamno civitatum Rhenano, poſt Francofurtum; in Conventibus provincialibus poſt Argentinam prima ſedebat; *Cameræ Imperii* elogio, paucis Imperii urbibus communi, (*x*) ornata. Camera domum vel palatium, ſpecialius conclave judicii, theſauri vel fiſci, deſignat. His ſenſibus Nuntii, Servi, Judices & Aſſeſſores Cameræ Germanis ſunt noti. (*y*) *Cameram* ſuam *Hagenowa* Fridericus II. Imp. in diplomate Neoburgenſi An. MCCXVI. jam vocat; quod nomen à Friderici IV. temporibus potiſſimum invaluit. Triplici vero reſpectu id Hagenoa potuit adipiſci, vel quod in ea ſub Suevicis Imperatoribus clinodia Imperii ſervata, (*z*) vel quod tribunal Imperiale, (*a*) aut ærarium Alſatiæ publicum imperiale, heic fuit. Hieronymus Gebvilerus (*b*) Hagenoenſes id honoris obtinere ſcribit: "ut quatuor „ imperialibus villis oppidum connumeratum, Cæſarea deinceps camera in Alſatiis „ haberetur, cui præter innumeros pagos cætera quoque oppida, Romano Imperio „ tributaria, annuum vectigal penderent, conſtituto etiam illic imperiali præſide ac „ quæſtore cenſuario, id tributi exigente. „ Auctor Quaternionum (*c*) Hagenoam inter quatuor Pagos Imperii numeravit.

Ex matriculæ Imperii præſcripto adverſus Turcas An. MCCCCLXVII. in Comitiis Noriberg. VIII. equites, XVI. pedites; (*d*) An. MCCCCLXXI. in Comitiis Ratisbon. IV. equites, VIII. pedites; (*e*) An. MCCCCLXXX. in Comitiis Noriberg. VI. eq. XII. ped. (*f*) Anno ſeq. ibidem XX. eq. totidemque pedites; (*g*) An. MCCCCLXXXVI. in Comitiis Francof. mille florenos; (*h*) Anno ſeq. in Comitiis Noriberg. adverſus Hungaros 800. florenos; (*i*) An. MCCCCLXXXIX. in Comitiis Francof. adverſus Galliæ & Hungariæ Reges V. eq. XX. ped. (*k*) An. MDXXI. in Comitiis Wormat. VIII. eq. XXXVI. ped. (*l*) An. MDXLV. & ſeqq. VI. eq. XXX. ped. vel per ſingulos menſes CXCII. florenos, (*m*) ad Cameram Imperii vero LXXX. flor. Hagenoenſis civitas præſtitit.

§. DCLXI.

Cæſares in ea morati.

Hagenoam & palatium ejus Imperiale ad ſeculum uſque XVI. longo ordine Cæſares frequentarunt. Fridericum I. quinquies, (*n*) Henricum VI. (*o*) & Philippum, (*p*) filios

(*x*) Veſontionem Carolus IV. in charta An. MCCCLXIV. apud Chifletium *Veſontion.* Part. I. pag. 241. Genuam Carolus V. in privilegio An. MDXXV. Barcinone dato, in *Genua Liguſt.* pag. 294. & 304. *Cameram* vocarunt. Cameracenſis civitas quoque Camera Imperii in vita Benedicti XII. Papæ vocatur; quod Baluzius in ſuis ad hunc locum notis per proprium patrimonium, propriam poſſeſſionem Imperatoris, quæ neque alienari, neque ſeparari poſſit à dominio ejus, interpretatur. Vid. *Vita Papar. Avenion.* Tom. I. pag. 201. & in not. pag. 803.

(*y*) Nuntii Cameræ dicebantur quoque Miſſi Regii, Miſſi Dominici. Servi Cameræ ſunt Judæi, qui circa palatia habitabant, utenſilia adminiſtrabant palatiis, & ab his ſoſis eorumque judicibus pendebant.

(*z*) Vid. ſupra pag. 356.

(*a*) Judicium nempe provinciale, *Landgericht*, de quo pag. 360. §. DCLXIV. Judicium Cameræ, *Cammergericht*, Principis Abbatis Weiſſenburgi, adeoque in Hagenoæ vicinia, quondam floruit.

(*b*) *De ſacrilegii ultione*, in epiſt. prælim. Gebvilero adſtipulantur Herzogius, Limnæus, Knipschildius.

(*c*) Goldast. *Conſtitut. Imp.* pag. 37. Conf. ſupra pag. 19. not. (*e*)

(*d*) Cortrej. *Corp. Jur. publ.* Tom. I. Part. V. pag. 13. & Schilter *Inſtitut. Jur. publ.* Tom. II. append. de Huſſitis pag. 224.

(*e*) Cortrej. loco cit. pag. 16.

(*f*) Ibidem pag. 19.

(*g*) Ibidem pag. 23.

(*h*) Ibidem pag. 24.

(*i*) Ibid. pag. 26.

(*k*) Ibidem pag. 29.

(*l*) *Receſſ. Imperii* edit. noviſſ. Tom. II. pag. 221.

(*m*) Cortrej. loco cit. pag. 141.

(*n*) Hic Neuburgenſi Abbatiæ III. Cal. Martii An. MCLVIII. Andlavienſi VIII. idus Aprilis & V. idus Octobris An. LXXVIII. Sturzelbronnenſi octavo idus April. anni ſequentis; Weiſſenburgenſi IV. idus Julii An. MCLXXXVII. Hagenoæ inſtrumenta dedit.

(*o*) Henricus VI. conventum Principum An. MCXCII. Hagenoæ inſtituit; anno ſequenti XIII. Cal. Martii literas ad proceres Angliæ apud *Hagenoa* dedit. Lunig *Spicil. Eccl.* Continuat. II. pag. 140. Richardus, Angliæ Rex, ad Alienoram reginam matrem ſuam, & Juſtitiarios Angliæ, XIII. Cal. Maii ibidem epiſtolam ſcripſit. Rymer *Acta Angl.* Tom. I. pag. 80.

(*p*) Defuncto Henrico fratre Philippus "ad partes „ Rheni ſe contulit in continenti, & natalem Do„ mini in caſtro *Hagenou* celebravit; ubi venerunt „ ad eum & officiales & Miniſteriales & quidam de „ Principibus & Baronibus terræ, cum quibus habuit „ myſterium conſilii ſui. „ Ita Conradus Ursperg. ad An. MCXCVII. pag. 233. Idem Philippus XVII. Calend. Auguſti An. MCCV. Argentinenſibus privilegium conceſſit Hagenoæ. Wencker *de Usburg.* pag. 2.

Digitized by Google

filios ejus, bis; Ottonem IV. (q) Fridericum II. ſæpius, (r) hujusque filios Henricum Regem quater, (s) & Conradum IV. bis, (ſ) poſtque Suevicos Impp. Richardum; (t) Rudolfum I. minimum ſepties, (u) Adolphum, (v) Albertum I. (w) Henricum VII. (x) Fridericum III. (y) Carolum IV. (z) Fridericum IV. (a) Maximilianum I. (b) & Ferdinandum I. identidem hic commoratos reperio. Ferdinandus Rex, Colonienſis, Trevirenſis & Palatinus Electores, Bavariæ & Brunsvici Duces, Auguſtanus, Spirenſis, Argentinenſis & Tridentinus Epiſcopi, Principum Proteſtantium legati ac Theologi magno numero, de formula pacis, inter Catholicos & Aug. Conf. ſocios conciliandæ, An. MDXL. ultra menſem (c) Hagenoæ egerunt. Cum vero Saxoniæ Elector Haſſiæque Landgravius, qui adeſſe ipſi debuerant, non comparuiſſent, alium locum, Wormatiam nempe, ubi utriusque partis legati virique docti pari numero convenirent, ad 28. diem Oct. Ferdinandus indixit.

§. DCLXII.

Hagenoæ regimen, ut in urbibus plerisque, primitus penes nobiles fuit; ex quibus Scultetus Imperialis, judiciorum præſes, & Scabini perpetui duodecim electi. Regiminis forma.

Sculteti Hagenoenſis mentio fit in Fridericiano diplomate An. MCLXIV. Chartæ, quam idem Imperator Præmonſtratenſibus An. MCLXXXIX. dedit, Billungus Scultetus de Hagenowa ſubſcripſit. In Abbatiæ Neoburg. charta An. MCCXV. Wolfelinus Scultetus & Syfridus Scultetus minor, in Seleſtadienſi An. MCCXL. Wilhelmus, Hage- Scultetus Imper.

(q) "Otto IV. generale colloquium in quadra- „geſima habens apud Hagenowe, expeditionem in „Italiam Principibus edixit." Otto de S. Blasio ad An. MCCIX. pag. 226.

(r) Fridericus II. in Palatio hoc ſuo Wormatienſem eccleſiam III. Nonas Octobr. An. MCCXIII. apud Schannat. *Hiſt. Wormat.* Probat. num. 106. Monaſterium Montis Angelorum, apud Guillim. *Habsburg.* Lib. VI. Hirſaugienſem VIII. id. Julii anno decimo quinto, vid. *Monum. Wirtenberg.* pag. 554. eodemque Lutrenſem VIII. id. Septembris apud Schannat. loco cit. num. 108. Sanctorum omnium Abbatiam, menſe Januario anno decimo octavo; ſequenti VIII. & III. Id. Sept. hoſpitale majus Argent. nec non XVIII. & XIV. Cal. Octobris Anvillenſes, ap. Joannis *Spicileg. tab.* pag. 455. ſedemque Romanam; ap. Lunig. *Spicileg. eccleſ.* Cont. I. pag. 168. ubi & jusjurandum, Pontifici Romano tum Hagenoæ præſtitum; menſe Decembris anni trigeſimi quinti Abbatiam S. Gregorii, privilegiis munivit. Poſteriore hoc anno menſe Auguſto generalem Curiam in Palatio ſuo *Hagenouwe* celebraverat, Hanselmann *de Domo Hohenloica* pag. 398.

(s) Henricus Rex An. MCCXXVIII. quarto Cal. Aprilis Abbatiæ Odenheim, An. trigeſimo primo incolis vallis Uraniæ adverſus Habsburgi Comitem; anno trigeſimo quarto d. 3. Octobris Eccleſiæ Baſilienſi, annoque ſequenti Prioratui Præmonſtrat. Hagen. impertitus eſt chartas.

(ſ) Conradus IV. anno trigeſimo octavo d. 1. Martii Abbatiæ Neoburgenſi, anno ſq. menſe Febr. Abbatiæ Pariſienſi, ap. Hugon. *monum. S. Antiq.* Tom. II. pag. 294. nec non Engelhardo militi de Hagenowe. An. MCCLI. menſe Aprili monaſterio Neoburg. cenſum quendam agrorum in Suvelnheim, ſibi ac patri præſtari ſolitum, remiſit Hagenoæ.

(t) Richardus An. MCCLXII. die 16. Octob. duplicem chartam Hagenoenſibus, & d. 21. Nov. Argentinenſibus aliam dedit. Biduo poſt Turincenſium à Sueviæ Ducatu libertatem firmavit, ap. Tschudi *Chron. Helvet.* pag. 163. de pace inter Epiſcopum & Civitatem Argent. reconcilianda ibidem ſollicitus.

(u) Rudolfus I. An. MCCLXXIV. tertio Cal. Junii Leiningæ Comiti pro oppido ſuo Landau privilegium mercatus Hagenoæ ſcripſit. Anno ſeq. pridie idus Aprilis Weiſſenburgenſis Abbatiæ & Civitatis lites in *Hagenowe* decidit, & XI. Cal. Junii Fridericianum Hagenoenſium privilegium præſens roboravit; verſatus ibidem Cal. Novemb. ap. Glafey *Anecdot.* pag. 342. Idibusque Decemb. ejusdem anni, ubi protectionis ſpeciales literas Schwarzac. monaſterio dedit; nec non XV. Cal. Maji An. MCCLXXVII. ap. Glafey loco cit. Quinto Cal. Junii anni ſq. ubi Henrico, Comiti Lucelburg. mandavit, ut monaſterium Sti. Maximini defendat; ac X. Cal. Decembris anni octogeſimi primi, quo charta Seleſtadienſibus data. Anno octogeſimo ſecundo Rudolphus in judicio apud *Hagenoyam*, præſentibus Imperii principibus, ſententiam contra Flandriæ Comitem pronuntiavit. Martene *Theſ. Anecdot.* Tom. I. col. 1181. Quarto Non. Decemb. ejusd. anni privilegia civitatum eccleſiis innoxia eſſe debere, ibidem declaravit. Lunig. *Spicil. Eccleſ.* Part. I. pag. 811. & alii; qui vero errant in tempore, An. MCCLXXXIII. qui minime cum anno X. regni Rudolphi appoſito quadrat, ponentes. Rudolphus enim An. MCCLXXIII. d. 30. Sept. electus fuit, adeoque d. 3. Dec. MCCLXXXIII. jam undecimum regni annum agebat. Ao. MCCLXXXIII. idem Cæſar d. 6. Maji Selſam civitatis imperialis juribus ornavit Hagenoæ, & die 17. ejusdem menſis ibidem judicio in cauſa Schwarzacenſi præſedit. Gudeni *Syllog. diplom.* pag. 469. num. 10. Anno nonageſimo primo XII. Cal. Julii, in Baronum & Procerum Imperii corona, Valenchenenſium adverſus dominum ſuum, Hannoniæ Comitem, ſeditionem ibi damnavit. Martene loco cit. col. 1241. Triduo ante Abbatiæ Weiſſenburgenſis jus foro eccleſiaſtico in cauſis ſuis utendi bis quoque firmaverat. Conf. Lunig *Spicil. Eccleſ.* Tom. III. pag. 699.

(v) An. MCCXCII. ſeptimo idus Decembris, teſte diplomate civitati Seleſtadienſi Hagenoæ dato. Torneamentum eod. anno Hagenoæ celebratum, in quo miles à Scalario interfectus ſit, Annales Colmar. pag. 27. memorant.

(w) An. MCCXCIX. quarto idus Maji & idibus Junii An. MCCCIV. ubi de antiquis Hagenoæ juribus & foreſta ſancta præcepta dedit.

(x) Decimo quarto & XV. Cal. ut & II. idus Sept. An. MCCCX. vid. Glafey *Anecdot.* num. 487. pag. 611. Wencker *Apparat.* pag. 161. Benoit *Hiſt. de Toul*, Probat. pag. 36.

(y) An. MCCCXV. decimo tertio Cal. Aprilis Seleſtadienſibus, An. MCCCXXVI. ſecundo Cal. Maji Prioratui Præmonſtrat. Hagenoenſi præſens diplomata dedit.

(z) II. id. Dec. & pridie S. Luciæ MCCCXLVII. Seleſtadienſis ac Keiſersbergenſis civitatum jura Hagenoæ firmavit. Vid. Laguille Probat. pag. 50. Circa autumnum anni MCCCLIII. liga pacis ad triennium à Carolo hic facta. Albertus Argent. *Chron.* pag. 141. & 144. Anno ſexageſimo quinto denique illum Hagenoam rediiſſe lego.

(a) Friderico IV. præſenti Hagenoenſes die S. Bartholom. An. MCCCCXLII. jusjurandum fidei præſtiterunt.

(b) Maximilianus I. die 6. April. An. MDV. Amboſium Cardinalem de Ducatu Mediolanenſi pro Rege Ludovico XII. Hagenoæ inveſtivit; Leonard *Traités de la France* Tom. II. pag. 40. Die 16. Dec. An. MDXVI. redux civitatem hanc privilegio monetandi ornavit.

(c) A 25. die Junii usque ad 28. Julii. Iam Ferdinandus jam ante menſem advenerat. Sleidanus *Commentar.* Lib. XIII.

Hagenoenſis Scultetus, teſtes occurrunt. Seriem Scultetorum Hagenoenſium à ſec. XIV. dedit Herzoogius. (*d*) Wilhelmus, Rex Rom. An. MCCLV. juſſit, ut ſcultetus ſecundum ſcabinorum ſententiam ſe judicaturum, urbisque jura ſervaturum juraret. (*e*) Ex Scabinis Cæſares Scultetum elegerant. Æmulatio denique fecit, ut Scultetum nec Argentinæ, nec Hagenoæ natum, imo nec ex officialibus ſuis, ſe daturum Ludovicus Bav. promitteret. Tractu temporis denno petierunt, ut ex ſcabinis ſcultetum conſtitueret Cæſar. Sub Wenceslao Sub-advocatus provincialis hoc functus eſt munere. Fridericus IV. An. MCCCCLXXII. permiſit, ut deficiente ſculteto vices ejus gereret ſcabinus, donec novus crearetur à Cæſare. (*f*) Munus hoc quidem Hagenoæ ſemper viguit, at creſcente per privilegia Cæſarum Senatus auctoritate, Scultetus denique nonniſi in cauſis criminalibus vocatus in Senatu comparuit; non ut judicaret, ſed ut præſideret judicio, ſententiamqne Senatus exquireret, quam deinceps executioni mandavit. Bona fiſco addicta; tertia mulctarum parte Scultetus gaviſus eſt. Sub Gallica Hagenoæ periodo ſculteti Imp. loco Regius conſtitutus eſt Prætor.

§. DCLXIII.

Scabini. Scabinos Wilhelmus Imp. in charta An. MCCLV. miniſteriales juratos nuncupat. Nobiles genere duodecim, ut dixi, numero fuere. Defuncto filius vel alius ex eadem ſtirpe ſucceſſit, regimenque adeo ariſtocraticum fereque bereditarium pedetentim evaſit. Deficiente vero ſcabinali familia vel idoneo in ea membro, Scabinum ex opificibus ſurrogare juſſit An. MCCCLXXIX. Wenceslaus Imp. unde duodecimo poſt anno tres ad Scabinatum promoti opifices. Denique nulla omnino generis habita ratio, numerusque Scabinorum ad quatuor redactus, quos jam Magiſtros civitatis (*g*) appellant. Domus eorum cum aſyli privilegio gauderent, Maximilianus I. id An. MCCCCXCVII. ita reſtrinxit, ut læſæ majeſtatis atque civitatis reos exciperet. (*h*)

Senatores. Scabinis viginti quatuor viri ex opificum tribubus aſſeſſores annui An. MCCCXXX. fuerunt adjuncti; non tam jurisdictionem, quam œconomiam ac politiam civitatis cum illis adminiſtraturi. Hanc regiminis formam Ludovicus Bav. biennio poſt Noribergæ roboravit; (*i*) quo ipſo anno Argentinenſe quoque regimen ariſtocratico-democraticum evaſit. (*k*) Senatus hic plebejus quotannis renovatus, eiqne à tota civitate plebeja jusjurandum fidei præſtitum eſt. Numerus Senatorum ac Scabinorum poſtea temporis adeo imminutus, ut ſex tantum, iique perpetui, etiamnum remaneant.

Forma hodierna. Magiſtratus Hagenoenſis ergo Prætore Regio, quatuor Scabinis vel Magiſtris civitatis, ſex Senatoribus nunc conſtat. Ex Scabinis Magiſter civitatis regens, ex Senatoribus Mareſchallus, (*l*) quisque trimeſtris, eliguntur. Gebvilerus (*m*) illum Conſulem, hunc Tribunum plebis vocat; Conſulem monarchiam, Scabinos ariſtocratiam, Mareſchallum & reliquos ſenatores, ex vulgo electos, democratiam referre exiſtimans. A Senatu ad ſupremum Alſatiæ tribunal in cauſis, centum librarum Franc. ſummam aut valorem non excedentibus, provocare An. MDCCXLII. menſe Febr. literis patentibus Ludovicus XV. vetuit.

§. DCLXIV.

Judicium provinciale. Præter Senatum civitatis Imperiale judicium olim viguit Hagenoæ; Sculteto Imperiali & indefinito Scabinorum numero (*n*) compoſitum. Hi in propylæo Palatii, (*o*) ante Capellam, (ubi Cæſar cum Imperii Proceribus ſubinde judex ſedebat,) dein in publica prope forum civitatis porticu, ejusque camera bis per bebdomadem de criminibus, tutelis, debitis, cognoverunt, non tantum inter cives, ſed & inter eos, qui imperiales Advocatiæ provincialis vicos, imo & nonnulla Lichtenbergenſium, Flecken-

(*d*) *Chron. Alſat.* Lib. IX. Cap. IV. pag. 154.
(*e*) Reverſales hujus generis plures ſcrinium Hagenoenſe aſſervat.
(*f*) Chartular. Hagenoenſe fol. 65.
(*g*) *Stettmeiſter*, olim etiam *Burgermeiſter*.
(*h*) Chartular. Hagen. fol. 67.
(*i*) Idem à Carolo IV. An. MCCCLX. apud Glasey *Anecdot.* num. 81. & à Wenceslao Imp. iisdem fere verbis An. MCCCLXXIX. factum.
(*k*) Vid. ſupra pag. 309. & 334.
(*l*) Sifridus Marſcalcus de Hagenouue in Henrici VI. Imp. diplomate, Weiſſenburgi An. MCXCIII. ſcripto, teſtis legitur. Idem & omnes Scabini cum Sculteris duobus, majore & minore, in allegata ſuperius Neoburgenſi charta An. MCCXV. memorantur. Primi itaque mareſchalli ante mutatam regiminis formam nobiles fuere.
(*m*) In præfat. libri *de ſacrilegii ultione*.
(*n*) Qui ex XII. Scabinis Senatus erant. Hi enim in utroque Collegio jus aſſidendi habuerunt.
(*o*) *In der Burg, auf der Grete, vor der Capell.* Ita formula ſententiarum ſculteti. *Grete* propylæi aperti locus, qualis ante Cathedralem Eccl. Argent. è regione Epiſcopalis Palatii. Tribunalis hujus in Palatio locum patres noſtri viderunt.

Fleckenſteinenſium, aliaque loca inhabitarunt vicina. Hoc reſpectu Tribunal iſtud appellari quoque ſolebat *Provinciale Judicium* (*Landgericht ;*) frequentius tamen Judicium Sculteti, Judicium Scabinorum, Judicium Porticus, (*p*) appellatum. Richardus Imp. Hagenoæ An. MCCLXII. permiſit, ut præter miniſteriales & milites, quales Scabini Civitatis tum erant, honeſtos etiam famæque integræ cives in hoc judicio ad ſententias ferendas admitteret. Ambiguitas nominis *Landgericht* nonnullos (*q*) in errorem induxit, ut Mallum hunc pro Landgravico Provinciali haberent. PFEFFINGERUS (*r*) graviori errore Judicium hoc Porticus in Imperiales decem Alſatiæ Civitates exteodiſſe ſe credidit ; cum eæ nec Landgravialem, nec Præfecti Hagenoenſis ullam jurisdictionem agnoverint. Nec Judicio Porticus Præfectus Hagenoenſis, ſed Scultetus præſedit, qui Cæſari ſoli ſuberat, Præfecto non ſuberat. Exemtionis Privilegium ergo à Provinciali Judicio, quod Carolus IV. An. MCCCLXX. Colmariæ indulſit, non Hagenoenſe Judicium, ut Pfeffingerus exiſtimat, ſed Landgraviale Superioris Alſatiæ reſpicit. Judicium boc Porticus privilegium de non appellando à Friderico IV. Imp. An. MCCCCXLVIII. accepit, quod ei competere Wehnerus, Knipſchildius, Scharſchmidius, Buckiſch, Schwederus, agnoſcunt. At exempla quoque apud GYLMANNUM & KNIPSCHILDIUM (*ſ*) proſtant, ex quibus apparet, ab Judicio hoc ad Imperii Cameram quandoque provocatum.

§. DCLXV.

Ceterum nec Literati viri defuerunt Hagenoæ. CONRADUS DE HAGENOIA, Haſelacenſis & Surburgenſis Canonicus, Caroli IV. Imp. Capellanus domeſticus fuit An. MCCCLX. (*s*) HENRICUS DE HAGENOIA, Theologus & Capellanus Heidelbergæ, de vita & moribus Epiſcoporum, Prælatorum & Principum, eodem ſeculo ſcripſit. (*t*) WOLFG. FABRICIUM CAPITONEM, Theologiæ, Juris ac Medicinæ Doctorem, (*u*) ut & CASP. BITSCHIUM, illuſtrem Jureconſultum, Argentina debuit Hageooæ. HELISEUS ROESLIN, civitatis hujus Phyſicus, inter Scriptores Alſaticos aliquod conſecutus eſt nomen. (*x*) VITUS HAN, alias MICYLLUS, artium Magiſter & verbi divini Miniſter, ſcriptis aliquot clarus, Hagenoenſis quoque fuit. (*y*) Scholæ Hagenoenſi cum HIER. GEBVILERUS præeſſet, Jo. SECERIUS atque THOMAS ANSELMUS, Badenſis, typographi docti, prela ſua in hac urbe exercuerunt, humaniorum literarum reſtaurationem promoventes egregie. (*z*) A partibus Lutheri ſtetit uterque. (*a*) Literæ.

§. DCLXVI.

Wolfgangus Capito & Antonius Firn, ille præpoſitus, hic parochus Argent Lutheraniſmus. Thomanus, (*b*) Hagenoenſes fuere. Prior jam An. MDXXV. novæ doctrinæ propagandæ ſtudio in patriam delatus, ad populum ſermones habuit ; ſed non eo, quo optabat, modo cum res procederet, Argentinam, unde venerat, rediit. (*c*) An. MDXL. quum conventus hic de religione haberetur ſolennis, Proteſtantium Theologi domi quisque ſuæ conciones, invito Rege Ferdinando, habuerunt. (*d*) An. MDLXV. Jacobus Andreæ, Tubingenſis Academiæ Cancellarius, ad inſtituendam Proteſtantium Hagenoæ eccleſiam publice vocatus, de præcipuis religionis capitibus (*e*) in derelicto Fratrum Conventualium templo (*f*) XIX. ſermones habuit, primumque Lutheranum paſtorem Philippum

(*p*) Quinque nominibus exprimi ſolebat : *Reichslauben-Gericht ; Laubengericht ; Schultheiſſengericht ; Schæffengericht ; Landgericht.*

(*q*) SCHILTER. *Jus feud. Alem.* Cap. XVIII. §. V. & STRUV. *Corp. Jur. Publ.* Cap. XXV. §. LIII.

(*r*) *Vitriar. Illuſtr.* Tom. IV. pag. 670. & 672.

(*ſ*) *De Civitat. Imper.* Lib. III. Cap. XXI. GYLMANNI *Symphorem.* Tom. III. pag. 275.

(*s*) Literæ Cæſaris apud GLAFEY *Anecdot.* num 256.

(*t*) Prodiit cura Wimphelingii Argent. MDXII. in 4to.

(*u*) De quo vid. GESNERI *Bibliotheca* pag. 523.

(*x*) Auctor eſt *des Elſaſſ u. Wasgauwiſchen gebirgt gelegenheit*, 8vo. Strasburg MDXCIII.

(*y*) Teſte nepote ejus PAULO CONR. BALTHAS. HAN in *ſeelzagendes Elſas* pag. 130.

(*z*) In Secerii typographia, qua libri græci atque latini An. MDXXI. imprimi cœperunt, Melanchthon, in Anshelmiana vero Franciſcus Irenicus aliquandiu degerunt, cujus Exegeſis Germaniæ *typis ac formulis Thomæ Anshelmi, Hagenoæ, præſente caſtigatoreque auctore ipſo, ſumptibus autem viri ornatiſſimi Joannis Kobergi, Norinbergenſis incolæ, anno ſalutis noſtræ MDXVIII. menſe Auguſto*, primum prodiit. Secerius Librorum ſuorum rubro impreſſit Janum bifrontem, quem & ædium ejus frontiſpicium, lapidi quadrato inſculptum, exhibuit. Vidi illud An. MDCCXLVI. Typographos dabit *Alſatia Literata.* Ludovicus XV. inter Alſatiæ urbes, quibus typographiam habere An. MDCCXXXIX. permiſit, Hagenoam quoque anno ſequenti comprehendit.

(*a*) Anſelmi typis libellus Germ. LUTHERI *von den guten wercken* An. MDXX Hagenoæ editus.

(*b*) Vid. ſupra pag. 295. §. DXLIX. & pag. 341.

(*c*) SCULTETUS *Annal. Evangel.* Decad. I. pag. 294.

(*d*) SLEIDANUS *Commentar.* Lib. XIII. pag. m. 367.

(*e*) Impreſſæ ſunt Tubingæ An MDLXVI. 4to.

(*f*) De quo vid. pag. 355. initio.

Digitized by Google

Philippum Heerbrandum, Theologiæ Doctorem, reliquit. (*g*) Huic, poſt decennium defuncto, Georgius Volmarus, Vachingæ in Carinthia natus, ſucceſſit, à Jacobo Andreæ quoque, uti deceſſor, & commendatus, & in officio An. MDLXXV. Hagenoæ inſtitutus. Huic juncti ſunt duo Diaconi, qui & Præceptores Latinæ Germanicæque ſcholarum; ſub quibus Lutheraniſmus ita invaluit, ut jam An. MDLXXIV. ad Leopoldi Archiducis, Advocati provincialis, petitum, diſſidiis inter Catholicos & Lutheranos componendis, Cæſar Hagenoam mitteret legatos.

Receptis tum in urbem nonnullis ex Collegio Molsheim. Jeſuitis, Diaconorum Proteſtantium alter à Miniſterio remotus, omnisque ſchola patribus Societatis à Senatu commendata, ut Volmarus in epiſtola An. MDCVII. ſcripta conqueritur. (*h*) Mansfeldius Comes, urbe An. MDCXXI. occupata, res Proteſtantium reſtituiſſe viſus eſt, (*i*) cum graviſſima tempeſtas eis immineret à Cæſare. Ferdinandus II. enim & loco in Senatu & templo ſuo die 26. Oct. MDCXXIV. Proteſtantes privavit. Privatus religionis cultus per quatuor annos in curia Fleckenſteinenſi iiſdem permiſſus; denique aut ſacris omnino, aut urbi valedicere juſſi; quorum exules nonnullos Galli, An. MDCXXXVII. urbe potiti, revocarunt. (*k*) Facta pace Weſtphalica, Proteſtantes ex capite gravaminum in eccleſiaſticis atque politicis reſtitui petierunt. Senatus pro Minoritarum eccleſia, ad quam monachi redierant, Granarium hoſpitalis in uſum templi, proque ſchola ædificanda mille florenos obtulit; at Auſtriaci in Comitiis impediverunt, ne Hagenoenſes Proteſtantes Indici reſtituendorum infererentur; ea potiſſimum ratione innixi, quod Præfecturam Hagenoenſem tacita conditione Gallis tradiderit Cæſar, ut religio in eo, quo tum erat, ſtatu perſiſteret. (*l*) Ab hoc tempore Hagenoa nonniſi Catholicos cives agnoſcit.

§. DCLXVII.

Commercium. Situs urbis inter arenas & ſabula negat ei divitias; perluens Matra tamen aliquid commercii offert. (*m*) Merces aquis deferebantur in Rhenum, prope Druſenhemium, trihorio diſtans. Maximilianus I. Hagenoenſium commerciis & navigationi favens, An. MCCCCXCIV. prohibuit, ne ad alveum Matræ, ab Hagenoa ad Rhenum uſque, exſtrueretur moleudinum. At ſuperiore ævo alveus fluminis inter bellicos motus cum ſæpius diverteretur, flumen denique ad Biſchvileram uſque navium evaſit impatiens. Mediocre hodie ex Rubia, (*n*) quæ in agro Hagenoenſi feliciter prodit, & Herba Nicotiana, commercium ſupereſt. Reperitur quoque prope Hagenoam terra ſigillata, vaſis pulcherrimis conficiendis idonea; (*o*) quorum fabrica Hagenoæ & Argentorati floret. Avehendarum ac advehendarum per Matram mercium peculiaris in urbis extremitate conſtituta fuit publica domus; quam, cum peculiari litium mercatoriarum judicio in ea conſtituto, Matthias à Gotteſheim An. MDLXXXII. ab Imperatore accepit in feudum. (*p*) Portus atque Geranium fuit prope Prædicatorum Cœnobium.

§. DCLXVIII.

Fata urbis. Hagenoa ab origine ſua plurimis adverſitatibus concuſſa, debellata, obſeſſa & expugnata eſt ſæpius, (*q*) ſua quoque arma in vicinos nonnunquam convertens. At

(*g*) Vid. FISCHLINI *Memoria Theologor. Wirtenberg.* Part. I. pag. 135. ſq.

(*h*) Ibidem pag. 241.

(*i*) Catholicis è curia proſcriptis. Vid. CASAPA *Germania ſacra* pag. 115. KHEVENHILLER *Annal. Ferdinand.* Tom. IX. pag. 1435.

(*k*) An. MDCLV. quatuordecim cives Auguſt. Conf. cum. 291. Catholicis Hagenoæ numerati ſunt.

(*l*) LONDORP. *Act. publ.* Tom. VII. pag. 604.

(*m*) Reditus urbis ad 40. mille libras Franc. hodie aſcendunt.

(*n*) *Garence.*

(*o*) *Fayence.*

(*p*) *Den Ladhof, bey Hagenau gelegen, mit dem Gericht, das vor alters darinn gehalten iſt.* Ita literæ inveſtituræ apud LUDEWIGIUM in *notis ad Auream Bullam* Tom. II. pag. 1075.

(*q*) Ab Ottone IV. Imp. initio ſec. XIII. Ducibus ſuis erepta, nobilisque cujusdam de Lœmberg cuſtodiæ mandata eſt. Sed adventante ex Italia Friderico II. ut cum Germaniæ ſolio & Alſatiæ Ducatum ſibi vindicaret, Lotharingiæ Dux urbem hanc, deditione captam, An. MCCXII. eidem reſtituit. RICHERIUS *Senon. Chron.* Lib. III. Cap. XX. ap. DACHERY *Spicileg.* Tom. II. pag. 629. An. MCCXLVII. Hagenoa fœderi civitatum Rhenenſium, turbidiſſimis Imperii temporibus, mutuæ defenſionis cauſa cum Colmaria, Seleſtadio & Weiſſenburgo, acceſſit. *Chron. Auguſtenſe* ap. FREHER. *Scriptor. Rer. Germ.* Tom. I. pag. 527. An. MCCLXXXV. circa feſtum Pentecoſtes " cives de Haginogia Advocatum " terræ, filium ſororis Regis Rudolfi, de caſtro, " quod eſt in civitate, turpiter expulerunt, & " poſtea Regi ſervire minime voluerunt. " At Rudolfus Hagenoam rebellem vi occupavit. *Paralipom. ad Urſperg.* pag. 250. An. MCCXCVIII. menſe Febr. Argentinenſes cum Hagenoam " paucis diebus " obſediſſent & duo per ignem ſuburbia deleviſſent, " & aliquot homines occidiſſent, tunc quidam de " Hagenoia multitudinem civium Argentinenſium intraverunt & quosdam vulneraverunt, aliquos occiderunt & ad propria redierunt. " CHRON. COLMAR. pag. 56. Imo pene omnes Argentinenſium villæ ab Hagenoenſibus deletæ ſcribuntur. ANNAL. COLMAR. ad An. MCCXCVIII. An. MCCCXXXIV. iidem, Epiſcopo Argent. juncti, caſtrum Winſtein, per decem obſeſſum hebdomades, capiunt atque evertunt. KOENIGSH. pag. 322. An. MCCCLIX. Epiſcopus & civitas Argent. Hagenoam per ſeptem dies oppugnant, fontem, cujus aquæ in urbem profluebant, & ſuburbana alia perdunt. Ibidem pag. 327. Mala Hagenoenſibus, Pfalburgeros ſuos repetentibus, obſidione & incendiis ab Argentinenſibus illata, Carolum IV. Imp. irritaſſe, Epiſcopus Spirenſis ad Senatum Argent. ſcripſit Pragæ An. MCCCLXVII. apud SCHILTER. *ad Kœnigsh.* pag. 895. ſq. Repetita An. MCCCLXXXIV. per Joh. de Lichtenberg & Argentinenſes Hagenoæ obſidio, quarto die temporaria pace ſoluta. Ibid. pag. 328. Quinquennio poſt duæ hæ civitates Brumatum, oppidum & caſtra, in eo ſita, ferro & igne vaſtant. Ibid. pag. 354.

At ſeculum ſuperius præſertim urbi fuit fatale. Mansfeldius Comes An. MDCXXI. repetitis vicibus eam contra datam fidem emunxit pecunia, (r) noviſque paulo poſt munitionibus circumdare cœpit, (s) à Leopoldo Archiduce anno ſequenti ejiciendus. Alſatiam ſibi vindicare, & Hagenoam Principatus ſui caput conſtituere, Mansfeldius decreverat. Decennio poſt advenere Sueci, (t) poſt Suecos exactos (u) Galli, cum Auſtriacis de Hagenoa (x) perpetuo certantes. (y) An. MDCLIV. nonniſi ducenti & quinquaginta numerati ſunt cives, cum ante bellum trecenti ſupra mille computarentur. An. MDCLXXIII. à Gallis noſtris Hagenoa nudata eſt mœnibus; anno ſeq. denuo munita; triennio poſt iterum muris turribusque orbata, Broſſioque executore d. 10. Febr. An. LXXVII. flammis exuſta; quibus caſtrum, curia, aliaque ædificia publica, cum privatis centum & quinquaginta ædibus, perierunt. A pacis Neomagenſis tempore ex cineribus ſuis pedetentim reſurrexit. Ludovicus XIV. in ſolvendo ære alieno, apud exteros contracto, decem, apud regnicolas vero quinque annorum, moram An. MDCLXXXI. Hagenoenſibus conceſſit. Seculi hujus initio Hagenoa ſeptem menſium intervallo bis obſeſſa & capta eſt. An. MDCCV. (z) Thungium, Cæſareum belli ducem, poſt octidui obſeſſionem, Perrius, Gallici Tribunus exercitus, ita decepit, ut præſidiarios milites (a) noctu ex urbe eduxerit omnes, boſti præpotenti diutius quum reſiſti non poſſet. Die 3. Maji anni ſequentis idem Perrius redux non minore, quam reliquerat, gloria locum recepit; bis mille hoſtibus, ſeptem dierum obſidione, ad deditionem coactis. (b) An. MDCCXLIV. ab 28. Julii uſque ad 22. Aug. Hagenoa in Auſtriacorum manibus fuit.

§. DCLXIX.

Patrimoniales Hagenoæ vicos ſupra (c) indicavi. Viculus *Harthauſen*, ſacellum & duodecim circiter focos continens, ut & villa *Falckenhof*, urbi vicinior, ad hoſpitale civitatis ſpectant. Ditiones.

Silva Hagenoenſis, olim Foreſta ſancta, (d) formæ falcatæ inter Vogeſum atque Rhenum, (e) ſub Francis Regii juris, (f) ſub Germanis Cæſarei fuit. Henricus III. Imp. Eberhardo, Sponheimenſi Comiti, " duas villas *Hochfeld* & *Schweighuſen* dictas, „ cum foreſto *Heiligenforſt* nominato, in Comitatu Gerhardi Comitis, in Pago Nort- „ cowe ſitas, excepta publica eccleſia in prenominata villa Hochfeld „ An. MLXV. in proprium donavit. (g) Donationibus Imperatorum itaque ſilva hæc ad alios tranſiit; quos inter Hohenſtaufii, Alſatiæ Duces, & Lucelburgi Comites ſec. XII. occurrunt. Neoburgenſis Abbatia, ut & Hagenoa, in ſilvæ tum circuitu ſitæ, in proprio Alſatiæ Ducum fundo conditæ fuerunt, ut modo oſtendi. Iidem S. Walpurgis in eadem ſilva monaſterio multa ex ſuo contulere prædia. (h) Reinboldus, Lucelburgi Comes, tertiam foreſtæ Hagenovienſis arborem Neoburgenſi Abbatiæ teſtamento legavit. Paulo poſt Fridericus I. Imp. in cujus familia Ducatus Alſatiæ tum erat, " cum eſſet prudens, atque diverſa prædia propter inclitam ejus prolem in unum „ aggregaret, tantillum predium Selhoven, pro immenſo hoc (in ſilva) jure, „ Neoburgenſibus tradidit. (i) Fridericus I. novæ ſuæ civitatis Hagenoæ commodis proſpiciens, An. MCLXIV. civibus permiſit, ut " ligna, uſui ſuo neceſſaria, in hedifi- „ cando vel eciam comburendo, quiſque componat; fenum, quantum ſibi neceſſarium Silva Hagenoenſis.

 „ fuerit,

(r) Khevenhiller *Annal. Ferdinand.* Tom. IX. pag. 2435. Lotich. *Rer. Germ.* Lib. XI. Cap. III. pag. 296. Beachelius *Hiſt. Univ.* Lib. I. pag. 47.
(s) Puffendorf. *Rer. Suecicar.* Lib. I. §. XXXVIII. Balli *Laurea Auſtr.* Lib. VI. pag. 525.
(t) An. MDCXXXII. poſt Seleſtadium & Colmariam occupatam, Croneckius ab Hornio, Suecorum in Alſatia duce, Hagenoam miſſus, honeſtas ei conditiones obtulit, ob quas d. 21. Dec. ſtyli novi Suecicum præſidium illa recepit. Chemnitz *de bello Suec. in Germ.* Part. I. pag. 448. & Puffendorf. loco cit. Lib. IV. §. LVIII.
(u) An. MDCXXXIII. d. 5. Jan. Cæſareani dolo urbem, conſciis nonnullis civibus, ingreſſi, 330. Suecos occiderunt, Croneckio vulnerato & capto. Chemniz Part. II. Lib. I. pag. 43.
(x) Vi pacti cum Salmio Comite menſe Jan. MDCXXXIV. initi; qui Hagenoam in Gallorum, quam Suecorum, manibus videre maluit. Chemniz loco cit. pag. 347.
(y) An. MDCXXXV. menſe Dec. Hagenoa à Cæſareis fruſtra per octiduum obſeſſa eſt; quo brevi ſpatio ultra mille homioes frigore fameque perierunt. An. MDCXL. præſidiarii nonnulli, Philippiburgo egreſſi, urbem dolo occupare tentarunt.
(z) Die 7. Octobris.
(a) Quatuor erant cohortes, *bataillons.*
(b) Laguille *Hiſt. d'Alſace* Part. II. pag. 324. & 326.
(c) Pag. 270. §. DII.
(d) Vid. Tom. I. pag. 9.
(e) Ad meridiem Hagenoa, ad boream Surburgo, ad occidentem vico Bitſchhofen, ad orientem Suſelnhemio, terminatur.
(f) Quod fundationes Regiæ monaſteriorum, in ea conſtructorum, nos docent. Vid. Tom. I. pag. 9.
(g) Charta autographa in tabular. Sponheim.
(h) Guillimannus *de Epiſc. Argent.* pag. 207.
(i) Chartular. Abbatiæ Neoburg. Noribergenſis foreſta ad eoſdem Staufenſes pertinuit, teſte charta Conradini ap. Jo. ab Indagine de *Noriberga* pag. 316. & poſt extinctam gentem quoque ad Imperium rediit.

„ ſuerit, ibidem colligat; hoc tamen intermittendum, ne quercui vel fago, niſi ad „ uſus edificiorum, manum aliquis imponat. Porcos vel quecunque animalia, preter „ oves, ad paſcendum libere compellat, ſalva mercede paſtoris. „ Uſui ſilvæ, Hagenoenſibus ita conceſſo, cuſtodia ejusdem ſub Ludovico Bav. An. MCCCXXXVII. acceſſit, quæ antea ſolis Advocatis provincialibus demandata fuerat à Cæſare. Ab hoc autem tempore commune cum Advocatis jurisdictionis atque venationis jus civitas in foreſta exercet, mulctarumque partem accipit; quod privilegium à plerisque dein Imperatoribus confirmatum. Silvam, aliis oppigneratam, Rupertus I. Elector Palatinus, annuente Carolo IV. Imp. An. MCCCLIV. decies mille florenis redemit. (*l*) Advocatiæ provinciali & civitati Hagenoenſi ea conſtanter adhæſit, donec peculiares judices & cuſtodes regii, (*m*) à quibus ad tribunal Metenſe provocatur, (*n*) An. MDCXCIV. conſtituti ſunt. Nunc itaque uſus ſilvæ Regi & civitati communis eſt.

COLMARIA.

§. DCLXX.

Situs. Colmaria, ſuperioris Alſatiæ primaria civitas, Decapoleos ſecunda, (*o*) ſupremi Senatus Regii ſedes, Fechtæ & Lauchæ aquis pervia, Ello Thuræque vicina, à Rheno & Briſacis trihorio, à Vogeſo horæ ſpatio diſtans, fertilitate ſoli, amœnitate ſitus, ſalubritate aëris, præſtantiorem haud facile reperit. (*p*) Laucha in urbem à meridie intrat, ab occaſu Fechtæ pars alveo artificiali eandem ingreditur. Alveus hic, prope Turinghemium è naturali derivatus, officinis & fabricis multiplicibus utilis, (*q*) aëris puritatem in urbe ſuo promovet curſu. (*r*) Aquæ ejus bipartitæ ingrediuntur per muros. Pars major in oppido ſex molendina pellit, minor plateas perrepit ac purgat. Utraque intra muros junctim conjungitur Lauchæ. Horburgum verſus præſtans ſuper Thuram pons, An. MDLXVII. conſtructus, noſtro tempore multum productus eſt. Ellus leucæ ſpatio ab urbe navium patiens fit, Fechtæ, Lauchæ, Thuræque aquis adauctus. (*s*)

§. DCLXXI.

Munitio. Villæ Regiæ indolem, quam Francica ſub periodo (*t*) Columbaria habuit, ſub Germanica ad ſeculum XIII. uſque retinuit. Conradus II. Imp. *Columbram* in Comitatu Giſelberti ponit. (*u*) *Columbariam villam* An. MCVI. incendio abſumptam, Chronici Monaster. cognoſcimus fide. (*x*) Sub Friderico II. Wolfellus, Imperialis per Alſatiam Advocatus, cui & mœnia ſua Seleſtadium debet, eam ampliavit & muro incinxit. Richerius (*y*) ait: " Sceleſtat quoque, quæ antea parviſſima villa erat, „ francam fecit, & eam muris latiſſimis & burgenſibus pluribus ampliavit & ditavit. „ Oppidum quoque Keſepech (Keiſersberg) cum caſtello ſuo de novo ædificavit: „ Columbariam etiam in Epiſcopatu Baſilienſi, ſicut Sleſtat ſecerat, conſtruxit. „ Colmariam Fridericus II. Imp. An. MCCXXVI. civitatem appellat; unde circa An. MCCXX. reponimus ea, quæ Richerius refert.

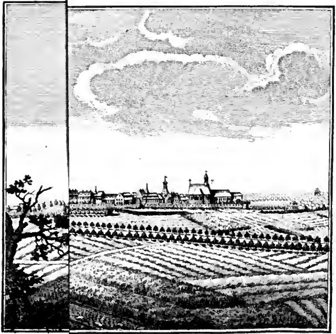
Prima

(*l*) *Electa Jur. publ. Palat.* pag. 159.
(*m*) *Grands maitres des eaux & forêts.*
(*n*) Vulgo *Table de marbre.*
(*o*) Hagenoa, olim prima poſt Argentoratum, ab eo tempore, quo ſummum provinciæ tribunal Colmariæ ſedet, ſecunda eſt.
(*p*) Ager, urbem circumdans, frugibus, vinetis, hortis, paſcuis, fabricis, dives. Mercatum Colmariæ ultra 300. loca, inter quæ 30. oppida & oppidula, frequentant; quibus inter ortum & occaſum ſolis itus & reditus. Christ. Colerus de Colmaria ita:
" Colmaria anne tuis ſat poſſim laudibus eſſe?
" Grandius illud opus, tibi fœcundiſſima tellus,
" Vel Siculis æquanda ſatis tibi ſemper apricis
" Vina recocta jugis, Campano digna Falerno. „
Reusner. *de Urb. Imper.* pag. 66.
(*q*) Conf. *Conſpectus Alſat.* Tom. I. pag. 21. Officinæ circiter 30. quæ ſunt vel molendina intra & extra urbem, vel fabricæ ferrariæ, fullonum, pulveris pyrii, chartæ &c. Unde jus alvei Fechtæ ad fontes ejus uſque ſcrutandi Colmarienſes obtinuerunt, ut infra videbimus. Hi tempore ſicco ex vallis Gregorio-Sulzerheimenſis lacu (*Durenſee*) aquas in Fechtam demittunt. Superficies lacus eſt 10626. perticarum. In altera quoque valle, quæ *major* dicitur, lacus olim erat, ad ſimilem uſum deſtinatus, qui vero non amplius ſuppeditat aquas. Alius Fechtæ alveus à Winzenhemio olim ad D. Petri Prioratum, qui elatior urbis pars eſt, dirigebatur. Veſtigia ejus in agro Winzenhemiano ſub nomine *Dieſenbach* adhuc comparent.
(*r*) Alveus hic An. MCCXCV. jam extitit, ut ex Cœnobii Dominicanorum monumentis liquet.
(*s*) Prope pontem Horburgenſem confluunt Thura & Laucha. Illo in loco, ubi Ellus navigabilis fit, ſtatio navium & mercibus cuſtodiendis domus eſt, quæ dicitur *Ladhoff.* Naves olim uſque ad pontem Thuræ aſcenderunt.
(*t*) Conf. Tom. I. pag. 695. ſqq.
(*u*) In diplomate Paterniacenſi An. MXXVII. cujus autographum in tabulario Colmar.
(*x*) Apud Martene *Theſaur. Anecdot.* Tom. III. col. 1436.
(*y*) *Chron. Senon.* Lib. IV. Cap. VI.

ad pag. 364.



Barbier de. *Choen sc.*



1.Collegiata S. mplum Protestantium . 7.Colleg. Soc. Jesu . 8.Curia.

Google

Digitized by Google

Prima Colmariæ mœnia Prioratu Petrino & interiore porta, quæ *Trenckthor* dicitur, turre cerdonum (z) & Hoſpitalis templo, terminabantur. Linea inde ad Dominicanorum cœnobium, porroque ad vicum Judæorum, ducta clauſit civitatem. Ortiva ergo & meridionalis oppidi partes antiquiores ſunt reliquis. Subtilienſis & San-Catharinæa regio, Deinheimenſe ſuburbium ac Krutenavia, poſterius incluſæ ſunt muro. Prima amplificatio jam ante An. MCCLXXXII. facta eſt prope Dominicanos, ut ex charta Rudolphi I. Imp. eis hoc anno data, elucet. Quo tempore autem conſtitutum ſit Deinheim. ſuburbium, non equidem reperi. Krutenaviæ acceſſio omnium fuit poſtrema, ut Seb. Munsteri icon urbis declarat.

Portæ Colmariæ tres ſunt, Ruſacenſis, (a) Briſacenſis (b) & Baſilienſis. (c) Quarta, à S. Guidone, cujus ſacellum haud procul abſuit, nuncupata, (d) inter Briſacenſem & Baſilienſem, cum urbs munimentis augeretur, clauſa fuit.

Civitatem, ſimplici muro, turribus, foſſaque inſtructam, propugnaculis exterioribus augere, Argentinenſium exemplo, An. MDXXIII. cum conſtituiſſet Senatus, invitati quoque ſunt ordines ſacri, ut ad ſumptus conferrent. (e) Eundem in finem Carolus V. An. MDXLVII. Magiſtratui permiſit, novum ut cenſum imponeret civibus, *Denarium* quem vocabant *communem*. (f) Initium munitionis factum An. MDLII. at lento res pede proceſſit. An. MDLXXIX. enim Specklinum, Argentinenſium Architectum, de munitionibus Colmariæ augendis conſilia ſuppeditaſſe reperio. Poſtquam urbs tredecim propugnaculis (g) & quinque aggeribus editis (h) fuiſſet munita, ſuperioris denique ſeculi medio Colmaria in eam formam excrevit, quam *Topographia Alſatiæ* Meriani repræſentat. (i) De novo ſuburbio ante portam Ruſacenſem conſtituendo noſtris temporibus (l) deliberatum non ſemel; ut præter alias domos, hoſpitia quoque militum ibi ædificarentur. Conſilium hoc ſi locum habuiſſet, orbicularem civitas accepiſſet tum formam.

§. DCLXXII.

Ædificia inter ſacra, B. Martini Baſilica primum obtinet locum. Hanc cleri civiumque liberalitas ædificavit; (m) operis magiſtro Guilielmo de Marburg. (n) Poſt ſeculi XIV. medium in area, quam à civitate capitulum permutatione acquiſivit, civium & capituli ſumptibus ædificatus eſt chorus. Magiſtratui An. MCCCLXX. Fabrica templi commiſſa; cui optima morientium veſtis, ejusve pretium, publico decreto in perpetuum dicata eſt. Hac de re ſcrinii Colmar. codex ita: "Veſtis „ optima S. Martino cedit, ab heredibus reluenda; ſi equus adſit, debetur equus, „ isque optimus, decem florenis redimendus: ſi thorax, thoracem danto heredes, „ aut quatuor florenos. Acta ſunt hæc An. MCCCLXXXII. & confirmata per „ ſententiam Magiſtratus An. MCCCCLXIX. „ Superiorem turris partem templique tectum d. 23. Maji An. MDLXXII. ignis devoravit. Reſtaurando operi anno ſequenti civibus vectigal S. Martini indictum. B. Martini Baſilica.

 Primige-

(z) *Gerberthurn*, vulgo *Hexenthurn*.
(a) Alias *Kercker-thor*, à carceribus.
(b) Quæ & Deinheimenſis, vulgo *Deinen-thor*, à vico Deinheim in ſuburbium tranſlato, vocatur. Hæc An. MDCL. formam hodiernam accepit.
(c) Interior, quæ huic portæ reſpondet, *Steinbruckerthor*, a ponte lapideo, corrupte *Steinburgerthor*, dicitur.
(d) Vulgo *Widenthor*.
(e) Collegiata S. Martini contulit 200. florenos, Præpoſitura S. Petri 50. Præceptoria Johannæa 40. Dominicani 150. Auguſtiniani 50. Franciſcani 200. Subtilienſes 100. S. Catharinæ Monaſter. 60.
(f) *Der Gemeine Pfenning.*
(g) Gall. *Ravelins.*
(h) Gall. *Cavaliers.*
(i) *Topographia* hæc primum edita eſt An. MDCXLIV. vid. pag. 10.
(l) Inter annos MDCCXX. & MDCCXXX.
(m) Indulgentias 40. dierum Theodoricus, Viromenſis Ep. An. MCCLXIII. *fidelibus ad S. Martini fabricæ conſummationem, quæ ſumptuoſo inchoata opere*, eleemoſynas collaturis, promiſit. Henricus Baſil. Epiſc. pridie Cal. Martii An. MCCLXXXIV. *Columbarie* ad omnes diœceſis ſuæ Decanos, Camerarios atque plebanos, *Eccleſiam parochialem S. Martini, quod opus dudum inchoatum*, ſine fidelium auxilio abſolvi non poſſe, perſcripſit, eosque hortatus eſt: curarent, ut ea *magnis ſumptibus inchoata ædificari & perfici valeat.* Vices ejus gerens Albertus ad *ædificium ſumptuoſum Columbarienſis eccleſie plantationis novelle* prope non ſuppetare facultates, univerſis quoque diœceſis Baſil. fidelibus expoſuit. An. MCCLXXXVI. Conſtantienſis, & biennio poſt Epiſcopi Itali decem, eandem indulgentiarum gratiam iis polliciti ſunt, " qui ad fabricam vel ad ſuſtentatio„ nem ornamentorum ſeu luminarium illius eccleſiæ „ manus adjutrices porrexerint, ſeu in extremis „ laborantes quicquam facultatum ſuarum legaverint. „ Similes duæ promulgatæ ſunt chartæ An. MCCC. quas novemdecim præſulum literæ An. MCCCXIII. exceperunt poſtremum. Autographa hæc in tabulario civitatis inſpexi.
(n) Wilhelmus de Margburg VI. id. Febr. MCCCLXIII. Argentiuæ mortuus, & in eccleſia D. Petri jun. ſepultus eſt, teſte Epitaphio, cui effigies viri comati, dextra circulum, ſiniſtra normam tenentis, inſculpta.

Primigenius Baſilicæ hujus & urbis parochus eſt Monaſterio-Gregorianus Abbas; cujus vices peregit monachus, quem appellarunt *Præpoſitum.* Baſilienſis Epiſcopi deinceps conſilio parochia presbytero ſeculari concredita eſt, donec Henricus Epiſc. conſenſu Abbatis, qui jus patronatus habet, Eccleſiam hanc An. MCCXXXVII. in Collegiatam erexit; (*o*) quæ An. MCCCCIV. quindecim Canonicis conſtitit, (*p*) hodie vero Præpoſito, Decano & duobus Canonicis conſtat. Confirmationem Præpoſiti & electionem Decani, qui parochiæ præeſt, Abbas ſibi ſervavit. Sed & alii quatuor Canonici, ex ruralibus Diœceſeos parochis, accenſentur Capitulo. Hoc jurisdictioni ſuæ in civilibus An. MCCCLVII. ſubjicere cum voluiſſet ſenatus, Seleſtadienſes arbitri liberum pronuntiarunt. At An. MDXXV. ſecularis & regularis clerus, ruſticæ ſeditionis metu perculſus, jus civitatis à Magiſtratu petiit; cui poſtea temporis renuntiarunt Canonici. Jus primariarum precum Epiſcopus Baſil. exercet; ſicut Abbas Monaſterienſis de novo electus.

§. DCLXXIII.

D. Petri Prioratus.

Prioratus D. Petri, à Paterniacenſi (*q*) Benedictinæ olim familiæ Abbatia, in Vaudi Pago, pendens, inter antiquiſſimas urbis Eccleſias eſt, in ſuperiore urbis parte ſita, unde *Curia ſuperior.* (*r*) Litem inter eam & Ulricum militem de Herinſtein, de ſeminarum quarumdam proprietate, Fridericus I. Imp. An. MCLXXXV. Columbariæ decidit. Eccleſia hæc, in qua Benedictini quidam Cœnobitæ degebant, An. MCCLI. bonis ſuis ſpoliata & combuſta, eleemoſynis reſtaurata eſt. An. MDXXXVI. Prioratus hic cum omni Vaudi Pago, adeoque & cum Paterniaco oppido, ad Bernenſes tranſivit; qui An. MDLXXV. Colmarienſibus Prioratum cum bonis omnibus, inter quæ directum Waſſerburgi dominium, (*s*) vendiderunt. Publicato Ferdinandi II. de reſtitutione bonorum eccleſ. Edicto An. MDCXXIX. Abbas Ebersheim. Cluniacenſium nomine Præpoſituram hanc occupare voluerat, ſed Magiſtratus, tum Catholicus, hos conatus eluſit. An. MDCLVIII. Eccleſia Petrina Proteſtantium cultui inſervire cœpit. (*t*) At An. MDCLXXIX. iterum clauſa eſt, quod An. MDCXXIV. qui normam conſtituit, quoque fuerat clauſa. (*u*) An. MDCXCVIII. ex Enſisheimenſi Soc. Jeſu Collegio aliquot ſodales inſtruendæ juventuti cum recepiſſet Colmaria, Eccleſia hæc ſacris peragendis eis tradita eſt, in præſtantis ædificii ſpeciem An. MDCCL. renovata. (*x*)

Altera Curia, quæ reſpectu Petrinæ dicebatur *inferior*, ad Conſtantienſem Eccleſiam pertinet. (*y*)

§. DCLXXIV.

S. Johannis Præcept.

Præceptoratus S. Johannis Hieroſolymitani, Præceptoratui Sulzenſi annexus, à Laucha, urbem perrepente, alluitur.

Dominic.

Dominicanorum Monaſterium circa An. MCCLX. in area, ab ipſis emta, ædificari & An. MCCLXXVIII. inhabitari cœpit, (*z*) datis prius literis: "quod licet ædificia „ fratrum propinqua ſint muris civitatis, tamen ſpatium XIV. pedum intra murum „ & ipſorum fratrum edificia nullis edificiis occupabunt. „ (*a*) Canonici Martiniani ab

(*o*) LUNIG *Spicileg. Eccleſ.* Contin. I. inter Diplom. Monaſt. num. 15.

(*p*) *Memoire pour le Chapitre de l'Egliſe Collegiale de Colmar contre le Magiſtrat* pag. 2.

(*q*) Paterniacum, Gall. *Payerne*, Germ. *Peterlingen*, oppidum pagi Vaudenſis eſt, ubi Abbatia ſita fuit; à Bernenſibus ſeculo addicta. Vid. Tom. I. pag. 697. Tom. II. pag. 121.

(*r*) *Der Obere Hof.*

(*s*) Vid. ſupra pag. 121.

(*t*) Vid. JODOCI HAAS *Concionem Inaugur.* typis excuſam.

(*u*) Literæ Regis, d. 27. Dec. apud S. Germanum datæ, leguntur in fine ſcripti: *Factum pour les Magiſtrats de Colmar contre l'Abbé Bellot.*

(*x*) De reditibus hujus Eccleſiæ vid. §.CLXXXI. Jam An. MDCXXVII. Patres quidam Societatis Jeſu Colmariam venerant, illiſque tradita fuit Hoſpitalis Eccleſia, quam An. MDCXXXII. Suecis urbem occupantibus, reliquerunt. LAGUILLE *Hiſt. d'Alſ.* Tom.II. Lib.X. pag 107. Collegium An.MDCCXVIII. ædificari cœptum.

(*y*) Curia hæc, *Nieder-Hof*, olim prope Eccleſiam S. Martini erat, pro qua civitas aliam in platea Ruſticorum An. MDXL. Conſtantienſi Eccleſiæ pacto permutationis tradidit. S. Conradus, Conſtantienſis Epiſcopus, patre Henrico Altorfenſi Comite natus, fratri ſuo Rudolfo patrimonium, quod à patre acceperat, per concambium dedit, & à Rudolfo recepit bona remotiora Eyblingen, (Eslingen) Andilvingen cum appendiciis ſuis, & in Alſatia *Colmir.* &c. Factum hoc circa An. DCCCCXXXVI. CHRON. CONSTANT. ubi vita hujus Conradi, apud PISTOR. *Rer. Germ.* Tom. III. Conradus Conſtantienſi ſedi hæc omnia donavit. ANONYM. *de Guelphis* apud LEIBNITIUM *Scriptor. Rer. Brunſvic.* Tom. I. pag. 783. RHENANUS Lib. II. pag. 147. & Lib. III. pag. 284. hæc à Bertrada, Caroli M. matre, Conſtantienſi ſedi donata fuiſſe male autumat; à MUNSTERO exſcriptus *Coſmogr.* Lib. III. Cap. CXXXV. Curtem inferiorem An. MCCCLXXXVII. Epiſcopus Conſtantienſis conceſſit Geylero, civi Colmarienſi, cum omnibus bonis ad eam ſpectantibus, ut per novem annos illis frueretur ſub lege canonis annui 110. florenorum. Ab. An. MDXXIV. eadem bona Keſſelringia gens feudi Conſtantienſis nomina poſſidet.

(*z*) ANNALES DOMINICANOR. COLMAR. pag. 7. & 14. Chori fundamenta An. MCCLXI. jacta.

(*a*) Literarum autographum in Tabulario Colmar. inſpexi.

Digitized by Google

ab initio ſe oppoſuerant operi; Iis tamen, Præpoſito Baſil. arbitro, compoſita. An. MCCLXXXII. Rudolfi I. Imp. juſſu data fuit Dominicanis facultas, ut interiori civitatis muro ædificium ſuperſtruerent. An. MCCXCV. Adolfus Imp. iisdem permiſit: ut monaſterium ſuum " ultra veteres muros *atque foſſatum* civitatis extenderent. " An. MCCXCV. Dominicani in literis, ſenatui datis, licentiam ſe accepiſſe fatentur, Monaſterium ſuum extendendi ultra mœnia antiqua & foſſam, imo & ſupra rivum, qui urbem ingreditur. (*b*) In Cœnobio hoc, cujus Eccleſia præſtantiſſimis accenſenda ædificiis, monachi, Colmarienſium conditores *Annalium*, vixerunt; quorum ſecunda Pars *Chronicon* appellatur, quod paulo copioſius Annalibus eſt. (*c*) Membranaceus hic codex noſtro ævo diſparuit. Urſtiſio debemus, quod excuſus eſt typis.

Familiæ S. Auguſtini cœnobium conſtruendi Scultetus & Senatus, Friderici III. Anti-Cæſaris precibus & commendatione inductus, An. MCCCLXVI. permiſit; ubi literis monachorum de cuſtodiendis civium privilegiis, præcipue vero de civibus apud exteros judices non deferendis, cautum. (*d*) Jus civitatis Auguſtinianis his An. MDXXVII. collatum. **Auguſtin.**

§. DCLXXV.

Minores Conventuales, qui Franciſcani dicuntur, ſec. XIII. quo prodiit Ordo, cœnobium acceperunt Colmariæ. Cum autem An. MDXLI. dira lues maximam incolarum urbis partem abſtuliſſet, (*e*) Franciſcani quoque omnes extincti ſunt. Monaſterium vacuum cum omnibus bonis ac reditibus pro ſeptingentis ſupra duo millia florenis An. MDXLIII. d. 7. Nov. Hoſpitale civitatis coemit. Emtionem Pontifex & Imperator ratam habuere. Venditionis cauſas charta exponit. (*f*) Monachis hujus Ordinis, iter per Colmariam facturis, hoſpitium in hoſpitali, vel hoſpitii loco bacios duo ſingulis, emptores polliciti ſunt. Eccleſiam monaſterii, Trinitati dicatam, ab An. MDLXXV. Proteſtantes occupant. At An. MDCCXV. d. 11. Martii chorum cultui ſuo adaptarunt Catholici. Seculi ſuperioris fine Capucini recepti ſunt. **Franciſcani.**

Subtilienſe (*g*) Monialium ord. S. Dominici monaſterium An. MCCXXXII. extra urbem, haud procul à porta Ruſacenſi, ad capellam S. Johannis, ab Agnete de Heringheim, aliaque vidua nobili, ſecundum Auguſtinianam regulam inſtitutum, dein aſſumta Dominici regula An. MCCLII. translatum in urbem. (*h*) Aliud ejusdem regulæ Parthenium, ſub invocatione D. Catharinæ, Henrici VII. Imp. & Epiſcopi Baſil. permiſſu, An. MCCCXI. Ammersvilla Colmariam translatum eſt. Ammersvillam autem Ao. MCCLXXXVIII. Kazenthalia migraverant incluſæ, poſtquam S. Dominici regulam accepiſſent, Prædicatorum Colmar. curæ jam tum in Capitulo ordinis Trevirenſi commendatæ. A S. Catharina nomen habet, quod in ejus feſto primam, relicto incluſorio, miſſam Ammersvillæ celebraverant moniales. (*i*) Monaſterium ſuum nunquam ſe amplificaturas An. MCCCCLXIII. promiſerunt civitati, cujus cum Subtilienſibus tutelam An. MDXXV. ad tempus ſubierunt. Recipiendis ac formandis puellis nova jam ædificia parantur. **Parthenia.**

Ceterum Gregorianus, Pariſienſis (*l*) & Stivagienſis, (*m*) abbates ſuas quoque curias Colmariæ habent ac civilegio fruuntur. Pariſienſis curia, à S. Guidone (*n*) nuncupata, privilegio olim gaudebat aſyli.

Zz 3 §. DCLXXVI.

(*b*) Reverſales, in ſcrinio civitatis extantes, ita loquuntur: *Unſer Hoveſtat ze witerende uber die alte ringmuren und uber den graben . . . uber den bach ziehende, der in die Stat gat.*

(*c*) Annales incipiunt An. MCCXI. Chronicon incipit à Rudolpho Habsb. uterque liber An. MCCCIII. finitur.

(*d*) Literæ hæ in tabular. civitatis.

(*e*) Peſte illa ter mille quingenti incolæ perierunt. Memoriam rei inſcriptio hebraica, græca & latina, in muro cœmeterii prope Baſilicam ſervat. An. MDLXIV. gravior fere lues denuo urbem afflixit.

(*f*) Ubi P. Provincialis ita: *Darauf dan leider letzlich ervolgt, das merteils gotzheuſer u. cloſtere an perſonen erœſet, wie dan newlicher zeit unſers ordens Cloſter in der h. Reichs Stat Colmar gelegen nach lang gewertem abnemen gentzlich und grundtlich uſſgeſtorben u. erlert worden &c.*

(*g*) Vernac. *Unterlinden.*

(*h*) ANNALES COLMAR. ad hunc annum pag. 7.

(*i*) Ibidem pag. 23. ſq.

(*l*) Huic Magiſtratus ipſe An. MCCCII. & octennio poſt Henricus VII. Imp. id conceſſere. HUGO *Sacra antiq. monum.* Tom. II. pag. 290.

(*m*) Abbati Stivagienſi ab antiquo jus civitatis competere, Senatus ipſe An. MCCCCLXI. profeſſus eſt.

(*n*) Vulgo *S. Wyden.* Curiam hanc Magiſtratus, oppidi ſui munitiones aucturus, bis mille florenis An. MDLIII. acquiſivit.

§. DCLXXVI.

Hoſpitale.

Hoſpitali urbis eadem, quæ Argentinenſe tum habuit, jura Rudolphus I. An. MCCLXXXVIII. conceſſit. Conſtitutum illud primitus fuit eo in loco, ubi Regii militaris præfecti jam domus eſt. Translatum An. MDXLIII. in Minorum Conventualium cœnobium, ab ipſo Hoſpitali cum reditibus emptum. An. MDCCXXXV. novum ædificium ſurrexit. Leproſorium & Hoſpitium pro ſenibus, extra urbem olim ſita, Suecicæ obſidionis tempore diruta ſunt. Reditus utriusque ad Hoſpitale translati.

Curiæ publicæ.

Inter ædificia ſecularia publica extant Regii Senatus ſupremi Curia, quam *Palatium* (o) appellant: Præfecti militaris domus, An. MDCCL. ædificata: Granarium regium, An. MDCCLIII. exſtructum, ubi antea armamentarium erat: Mercatoria domus, An. MCCCCLXXX. erecta, ubi prima quoque fuiſſe videtur ſenatus curia, ad quam ædificandam Dominicani, monaſterium ſuum amplificantes, An. MCCXCV. viginti marcas argenti contulerunt. Secunda curia, prope cœnobium Auguſtinianum An. MDXXXII. condita, regii Senatus ſedes An. MDCXCVIII. evaſit. Viginti ſeptem poſt annos Senatus urbicus rediit ad primam; in ſartorum tribu hoc intervallo convenire ſolitus. Privatorum domus octingentæ numerantur.

§. DCLXXVII.

Incolæ.

Incolæ urbis in nobiles (p) & non nobiles diviſi fuerunt. Illi in duas curias (q) diſtributi. Nobilium magna primis temporibus in urbe, ut Argentorati, fuit auctoritas; quos denique Gualterus Rœſſelmannus, Scultetus Imperialis, An. MCCXCII. urbe ejecit. (r) Reduces Adolfus Rex An. MCCCIII. à communi civium cenſu liberos pronunciavit, ſi Cæſari ſervirent. An. MCCCXLVIII. ſuarum cum civibus litium arbitrum Johannem, Dynaſtam Rappoltſteinenſem, ſumſerunt; (s) decennio poſt iterum pellendi ex urbe, annoque redituri ſequenti; ſed arctiore jurejurando adſtricti. (t) Cives non nobiles, in XX. Tribus olim diviſos, decretum Senatus, præſente Decapoleos Præfecto, Jacobo de Mœrſperg, An. MDXXI. redegit ad decem. Beati Rhenani (u) ætate numerus incolarum, qui ad ſacram cœnam admiſſi, ad 3500. aſcendit; numerus hodie major eſt triplo, in Catholicos & Proteſtantes diviſus.

§. DCLXXVIII.

Judæi.

Tempus erat, quo Judæos intra mœnia quoque ſua Colmaria aluit. Multi eorum ab Epiſcopo Argent. ſibi metuentes An. MCCXCII. Rufaco in hanc urbem migrarunt. (x) An. MCCCXXXVII. duo nobiles Alſati, (y) plebe in Judæos concitata, obſederunt Colmariam; Judæos, qui ibi habitaverant, ſibi tradi poſtulantes; ſed Argentinenſium auxilio diſſipatus eſt tumultus. Ludovicus Bav. omnes Judæorum opes pro quater mille libris denariorum, quas ipſe à civitate acceperat, An. MCCCXXXVIII. eidem oppigneravit. An. MCCCXLIX. Colmaria exemplum Argentinenſium, aliorumque vicinorum ſecuta ſuſtulit Judæos. Jo. de Vinſtingen, Advocatus provincialis, Caroli IV. Imp. nomine, Colmarienſibus, ut aliis urbibus, accepta cæſorum pecunia, factum condonavit. Wenceslaus Judæorum, quos proſcripſerat, cenſum per decem annos civitati An. MCCCLXXXVIII. addixit. Sigismundus prædia ab illis Colmariæ

(o) *Le Palais*, olim Curia Senatus civitatis.

(p) Frequens olim in urbe Nobilitas. In Friderici I. Imp. diplomate, An. MCLXXXV. Columbariæ ſcripto, Tietricus de Girſperg & fratres ejus, Carolus de Egensheim, Algotus de Turencheim, Rodulfus Norowinus, Immo, Burchardus, milites de Columbaria, teſtes nominantur.

(q) Vulgo *Trinckſtuben*. Altera à corona, (*zur Kron*) altera à cella librali, (*Wagkeller*) nomen accepit. Hanc ære ſuo An. MDXXXIX. acquiſivit Senatus. Curiis quandoque adſcripti fuerunt ex civibus honeſtiores vel ditiores, quamvis nobiles non eſſent.

(r) Annales Colmar. ad h. annum.

(s) Inſtrumentum hæc nomina refert: Syfridus Schultheis, Wernher de Gundolzheim, Walther de Bebelnheim, Cuno de Weſthus, Equites; Peterman de Schœnowe, Peterman de Herenkeim, Phil. de Bebelnheim, dictus Bicker, Ulricus de Bebelnheim, Hanneman & Walther Schultheiſſii, Syfridi filii, Cunzman & Peterman de Bhenswilr, Henr. de Keyſersberg, Werlman de Iſſenburg, Jo. Joech, Cuno Kelbeli, armigeri.

(t) Fridericus, Teccenſis Dux, Imperialis & Auſtriacus Alſatiæ Præfectus, ut & Superioris Alſatiæ civitates, Nobilium reditum promoverunt. Nomina præcipuorum hæc reperi: Henricus, Cuno, Burcardus & Hugo de Wittenheim, equites; Fridericus Schultheiſs, Werlin, Bentz & Nicol. de Wittenheim, Clewlin de Uiſenburg, Mart. de Ruſte, Karl de Solzbach, Walther de Stamheim, armigeri; Rulman & Fritſchman de Sunthofen, fratres, Weltſchin de Woffenheim, Clewlin & Werlin de Lageinheim; quæ familiæ omnes extinctæ. Ruſtia hoc demum ſeculo interiit.

(u) *Rer. Germ.* Lib. III. pag. 284. Obiit Rhenanus An. MDXLVII.

(x) Annal. Colmar. ad h. An. pag. 27.

(y) Quorum alter de Dorolzheim, alter de Andlo dictus. Hi novo nomine *Kœnig Armleder* ſe vocabant. Koenigshov. Cap. V. §. LXXIII.

Digitized by Google

Colmariæ acquiri vetuit. Emigrare tandem An. MDX. juſſi ſunt omnes, Maximiliano I. id Senatui permittente; adjecto mandato, ut urbem ingreſſuri annulo flavo ſignarentur in veſte. (z) Carolus V. interdixit Judæis, ne pecuniam civibus mutuo darent, nec ſine peculiari Magiſtratus venia urbem intrarent. Ferdinandus I. pro annulo togam, ſuperne in flavi annuli modum prætextam, juſſit geſtare.

§. DCLXXIX.

Colmaria inter Status Imperii, Pacis publicæ cauſa fœderatos, ſec. XIII. ſuum jam profeſſa eſt nomen. (a) Wilhelmus Rex An. MCCLV. omnia jura & privilegia, ab Imperatoribus civitati conceſſa, VI. idus Martii Hagenoæ confirmavit. (b) Privilegia.

Libertatem à judiciis Rudolphus I. An. MCCLXXVIII. aliique (c) deinceps Imperatores civibus dederunt; omnem juris actionem adverſus eos coram ſculteto Colmarienſi inſtituendi præcipientes; unde Wenceslaus An. MCCCLXXXII. ſuperioris Alſatiæ Landgravio interdixit, ne Colmarienſes ad judicium ſuum accerſeret. Idem Rudolphus liberam eis de prædio ſuo publico *Ried* diſponendi facultatem An. MCCXCI. impertivit. Eiſdem biennio poſt jus feuda poſſidendi, nec non ſtatuta in uſum ſuum condendi, conceſſit Adolphus; (d) unde An. MCCCIII. "Cives Columbarienſes jura „ ac conſtitutiones plurimas fecerunt, & transgreſſoribus pœnas pro ſingulis „ conſcripſerunt. „ (e) Privilegium de non appellando Maximilianus I. An. MDX. ad cauſas, quæ quinquaginta florenos Rhen. (f) non excedunt, nec non ad convicia vulneraque, extendit. (g) Juriſdictio.

Vectigal de mercibus, urbem intrantibus, exigendi jus Ludovicus Bav. An. MCCCXXXIII. civitati indulſit; quam decennio ante à telonio in Deinheim liberam pronuntiaverat. Carolus IV. ære alieno ut ea liberare ſe poſſet, librale & molinare telonia (h) An. MCCCLV. adjecit ad tempus, quod deinceps continuatum. Dimidia libralis telonii pars ad Aulam ſuperiorem inferioremque ſpectabat, quæ civitati pro annuo centum & viginti aureorum canone An. MCCCLXXI. in emphyteuſin conceſſa. Vini gabellam (i) Fridericus, Rex Romanorum, An. MCCCXV. civitati perpetuam conceſſit; tributa ſimul omnia ad biennium ei remittens, ut ab onere debitorum, ipſius & Imperii cauſſa contractorum, ſeſe liberaret. Sub Carolo IV. tamen civitas pro vini gabella annuum trecentorum denariorum canonem perſolvit. Wenceslaus dimidiam ejus partem An. MCCCC. in decem annos civitati adſcripſit. Denique inter Advocatum provincialem Cæſareum & civitatem Colmarienſem gabella hæc æqualiter diviſa eſt. Nundinæ S. Martini quatriduanæ An. MCCCV. inſtitutæ ſunt primum. Vectigalia.

§. DCLXXX.

Monetandi jus Carolus IV. literis, Noribergæ MCCCLXXVI. datis, Colmarienſibus ita conceſſit, ut denarios argenteos, (l) Baſilienſium inſtar, cum civitatis ſuæ inſignibus cuderent. (m) Monetariæ hinc ſocietati Alſaticæ, de qua infra diſſeritur, etiam Colmaria acceſſit. Ceterum nulla argenteæ majoris, mediæ minoriſve, monetæ ſpecies eſt, quam ſuperioribus ſeculis, Argentinatium exemplo, Colmarienſes non cuderint. Nec aurei deſunt, Colmariæ percuſſi. (n) Moneta.

Carolus

(z) Eodem anno Cæſar cœmeterium duasque curias Judæorum in Colmaria Jacobo Spiegelio, ſecretario ſuo, donavit; Spiegelius civitati vendidit.

(a) Vid. Wencker *Apparat. Archivor.* num. 22. pag. 186.

(b) Autographum in ſcrinio publico Colmar.

(c) Adolphus An. MCCXCIII. Ludovicus Bav. An. MCCCXXXVII. Carolus IV. An. MCCCLXX. &c. vid. Lunigii *Archiv. Imperii*, Part. ſpec. Contin. IV. Colmarienſ. num. 4. ſqq.

(d) Diploma Germanice ſcriptum Rotvillæ die Saturni poſt S. Valent. An. MCCXCIII.

(e) Annales Colmar. pag. 35.

(f) *Statuta Colmar.* pag. 25. Ludovicus XIV. An. MDCLXXXV. centum libras franc. determinavit.

(g) *Lemmbde, Leibſchaden, und flieſſende Wunden betreffend.* Conf. Blum *proceſſ. Cameral.* Tit. XLVII. Tab. VI. pag. 364.

(h) *Pfundzoll & Mahlzoll.*

(i) *Umgelt.*

(l) In Notitia Wettingenſis Abbatiæ, circa ſec. XIV. finem, memorantur jam nummi, dicti *Colmar. Rappen*, quorum duo valebant unum denarium uſualis monetæ. Herrg. *Geneal. Habsb.* Tom. III. pag. 725. Tschudi *Chron. Helv.* Part. I. pag. 457.

(m) Duo hujus privilegii Inſtrumenta, paucis tantum verbis à ſe invicem diverſa, ſcrinium civitatis aſſervat. Alterum conceſſi privilegii cauſam, Baſilienſis nempe monetæ noxam, alterum novæ Colmarienſium monetæ valorem internum, exponit atque præſcribit.

(n) Aureum Colmarienſem exhibet Tabula noſtra numiſm. II. num. 7.

Jura alia.

Carolus IV. naufraga in Rheno Colmarienſium bona An. MCCCLXI. liberavit à fiſco, cumque clerus ad tribunalia ſua cauſas civiles frequenter traheret, idem cum Papa Innocentio IX. Colmariam in cauſis his à foro eccleſiaſtico An. MCCCLXX. declaravit immunem. Octennio poſt Carolus hic vetuit, ne Advocatus provincialis eos, quos Senatus urbe ejecerit, in urbem reduceret. Jus recipiendi proſcriptos Wenceslaus Imp. conceſſit. Sigismundus, ne potentior domum in urbe acquirat, An. MCCCCXXII. ordinavit. Fridericus IV. Colmarienſium bona, alienis in ditionibus ſita, cenſu alieno exemit. Alvei Fecbtæ ad ſcaturigines ejus uſque viſitandi, ſcrutandi, An. MCCCCLXXVIII. Fridericus IV. conceſſit; ita, ut ex pratis aquas in alveum depellere, atque ex lacubus, in Gregorianæ vallis extremitate ſitis, in eundem derivare licitum ſit tempore ſicco. (o) Jus gladii plenum acquiſivit Colmaria, cum officium redemiſſet ſculteti. Privilegiorum iſtorum cuſtodes Rotwilanum Imperiale Judicium & Auſtriacum Enſisheimenſe Regimen An. MDLIX. Ferdinandus I. Imp. conſtituit. Ex his autem aliisque regalibus juribus, quæ pedetentim cumulavit Colmaria, ſuperioritas illa denique territorii, Capitulationibus Imperatorum firmata, ſurrexit.

§. DCLXXXI.

Onera.

Annuum Imperiale tributum Adolfus Cæſar ita determinavit, ut centum & quinquaginta marcas argenti die S. Martini Colmaria perſolveret, poſtquam deceſſori ejus Rudolfo, cum præſens eſſet, quingentas marcas, & pro iis, qui in Cæſaris comitatu erant, octingentas ſupra mille libras An. MCCXCI. dediſſet. (p) Marcam Wenceslaus, Caroli IV. Imp. frater, ut Advocatus provincialis Alſatiæ, duabus libris denar. Argentinenſium ac dimidiæ An. MCCCLXX. æquiparavit. Creſcente vero civitate Wenceslaus Imp. trecentas marcas An. MCCCLXXXIV. petiit; ſed paulo poſt canonem Adolfinum & ipſe juſſit ſervari. Sub ſucceſſore tamen ejus Ruperto octingentos florenos Rhenenſes Colmaria præſtitit, (q) quos Sigismundus Imp. An. MCCCCXVII. ad quingentos reduxit. Confecta ad expeditiones militares Imperii matricula, Colmariæ An. MCCCCLXVII. ſex equites & duodecim pedites; An. MCCCCLXXI. dimidium; An. MCCCCLXXX. quinque equites ac novem pedites; anno ſeq. decem eq. octoque pedites; in Comitiis Francofurtanis An. MCCCCLXXXVI. octingenti floreni; triennio poſt V. eq. XVIII. pedites; in Comitiis Wormatienſibus V. eq. XXXIX. ped. & poſt moderationem An. MDXLV. quatuor eq. ac triginta ped. ſeu per ſingulos menſes 168. floreni imperati ſunt. (r) Ad Cameræ Imperialis ſuſtentationem Caroli V. decreto, An. MDLII. edito, octoginta florenos quotannis contribuit. In conventu civitatum, An. MDCVIII. Argentinæ habito, ſtatutum eſt, ut ad impenſas, communi Decapoleos nomine faciendas, Colmaria quartam partem conferret. (s)

Inſignia.

Inſignia civitatis quod attinet, in ſigillis ejus antiquis aquila ſimplex occurrit. Eadem in nummis, quandoque & in poſtica S. Martini, urbis patroni, comparet imago. Frequentius & obvium denique inſigne fuit *clava*, clavis cuſpidatis inſtructa, quam vulgus interpretatur calcaria. In vetuſtioribus nummis clava evidens eſt. (t)

§. DCLXXXII.

Cæſares hoſpites.

Imperatores haud raro hoſpites excepit Colmaria: Fridericum I. ter, An. MCLIII. ſcilicet, III. Cal. Februarii, (u) An. MCLVI. XVI. Cal. Sept. (w) & An. MCLXXXV. tertio Non. Octobris: ubi litem inter eccleſiam S. Petri & Olricum de Herinſtein præſens decidit: totiesque Fridericum II. quem ex Italia, ut Ottoni IV. Imperium eriperet, comite Lutoldo, Baſil. Epiſcopo, adventantem & conducendum ulterius Epiſcopus Argent. Colmariæ An. MCCXII. excepit; (x) qui Imperio potitus eodem An. MCCXIX. & XXXVI. menſe Martio rediit. (y) Rudolfum I. ſæpe urbem hanc

(o) Vide ſupra in notis §. DCLXX.

(p) Annal. Colmar. ad An. MCCXCI. pag. 25.

(q) Schilter *Inſtitut. Jur. publ.* Tom. II. append. pag. 102.

(r) Cortrejus & *Receſſ. Imperii* ſupra in Hagenoa allegati pag. 358.

(s) Conf. pag. 280. §. DXXII.

(t) Vid. Tab. numiſmat. II. num. 7. & 9. Clavæ hæ medio ævo uſitatæ in bello.

(u) Ubi donationes, Altorfino monaſterio factas, confirmavit.

(w) Ubi Virodunenſi Epiſcopo Comitatum Virodun. Columbariæ firmavit. Mabillon *de Re Diplom.* ſupplem. pag. 100.

(x) Richer. Senon. Lib. III. Cap. XIX. Jo. a Bayono ap. Humb. Belhomme *Hiſt. Mediani Monaſt*, pag. 296.

(y) Hugo S. *Antiquit. monumentor.* Tom. II. pag. 294. Annales Colmar. ad An. MCCXXXV. Wencker *de Uſiburg.* pag. 9.

hanc inviſiſſe novimus. An. MCCLXXXI. quarto Id. Oct. Columbariæ literas ad Luxemburgenſem Comitem ſcripſit. (z) An. MCCLXXXII. per quindecim dies apud Rœſſelmannum Sculteum commoratus eſt. (a) Biennio poſt conjux ejus ad Colmariam quoque acceſſit. (b) Tertio Cal. Martii MCCLXXXVII. villam Bilsheim Johanni de Loubgazzen Columbariæ oppignoravit. De annis ſeqq. LXXXVIII. LXXXIX. & XCI. quo mortuus eſt, luculentos quoque teſtes habemus. (c) Adolfus, Rudolfi ſucceſſor, An. MCCXCIII. ante diem natalem Chriſti Colmariam victor intravit. (d) Albertus I. ſeptimo Cal. Aprilis An. MCCC. hic verſatus, (e) triennio poſt circa feſtum S. Viti rediit, quadringentas marcas à civitate ut peteret, Nobileſque Alſatiæ ad ſe vocaret. (f) Quarto id. April. MCCCVIII. Bernhardo Wurmſero inveſtituram vici Rordorff Columbariæ dedit. Henricus VII. tertio Cal. Nov. MCCCIX. Abbatem Selſenſem, Imperii Principem, de regalibus ibidem inveſtivit. Anno ſeq. XIII. Cal. Oct. monaſterio S. Walpurgis privilegium, & VII. Cal. ejuſdem menſis Abbati Pariſ. jus civitatis Colmarienſis, hic impertitus eſt. (g) Fridericus III. ſecundo Cal. April. Alſpacenſis Parthenii, biduoque poſt Keiſersbergæ ac Turinghemii civitatum jura, Columbariæ roboravit. Ludovicum Bav. liberatorem ſuum, cum Johanne, Bohemiæ Rege, Colmarienſes An. MCCCXXIX. venerati ſunt præſentem; (h) id quod de Carolo IV. An. MCCCLIV. die aſcenſionis Domini quoque proditum. (i) Fridericum IV. die S. Adolphi MCCCCXLII. poſtquam Aquisgrani coronatus fuiſſet, itemque die veneris ante exaltationem crucis MCCCCLXXIII. Maximilianum I. die lunæ poſt dominicam Lætare MCCCCXCIII. quo Dominicanos urbis diplomate ornavit, ibi deprehendimus. Ferdinandus I. die S. Thomæ MDLXII. Colmariam intravit equo, à clero, ſenatu populoque, rite ſalutatus. Poſtridie, cum in Præceptoria Johannæa pernoctaſſet, Briſacum perrexit.

§. DCLXXXIII.

Colmarienſis Regiminis forma, ut aliarum Alſatiæ urbium, nunc ariſtocratica, nunc democratica fuit, nunc mixta. Regimen.

Scultetus Cæſareus, bannum ſanguinis & alia Cæſaris jura procurans, primus Magiſtratuum fuit, ſeu tempus, ſeu ordinem reſpicias. In charta Ulrici & Alberti fratrum, Phirreti Comitum, An. MCCXXXVI. Murbacenſi Abbatiæ data, Marquardus Scultetus de Columbaria legitur. *Schultheiſſiorum* familiæ, quæ inter nobiles Colmariæ gentes, uti vidimus, occurrit, munus illud hæreditarium fuiſſe videtur; ad quod plebeji rarius admiſſi. Hos inter Johannes Rœſſelmann, Waltheri cerdonis Turingheimenſis filius, qui civitatem adverſus Nobiles, in eam irruentes, defendens An. MCCLXI. ad pontis lapidaris portam occiſus eſt. (l) Sigfridum de Gundolsheim, Scultetum, novas turbas cientem, Advocatus provincialis An. MCCLXXXI. depoſuit; (m) cui Conradus de Keyſersberg, (n) huic Waltherus Rœſſelmann, Johannis filius, turbidi vir ingenii, ſucceſſit. Waltherus, à Rudolfo I. Imp. An. MCCLXXXV. exanctoratus, nobilem à Staneheim, qui ſurrogatus ipſi fuerat, oppreſſit, ejuſque locum occupavit; gravem temeritatis ſuæ pœnam ſub Adolfo Imp. daturus; (o) qui nullum Colmarienſibus ſcultetum, niſi qui concivis eorum & cum iis habitet, ſe daturum eſſe An. MCCXCIII. promiſit. Poſtea Birckhemium nobilem, (p) Fridericum de Hunenburch, (q) Fridericum de Wangen, (r) Johannem, (s) Burcardum Munch de Baſilea, (t) Burcardum Munch de Landscron, (u) Petrum Theodatum, equitem; (x) Epponem de Hatſtatt, Scultetos Colmarienſes reperio. Rupertus Imp. Scultetus Imperialis.

(z) Martene *Theſaur. Anecd.* Tom. I. col. 1171.
(a) Annales Colm. ad hunc annum.
(b) Ibidem ad An. MCCLXXXIV.
(c) Diploma hoſpitali Argent. datum, & Annales Colmar. ad poſteriores hos annos.
(d) Annales Colm. pag. 27.
(e) Ibidem pag. 33. & diplomata Abbatiæ Pariſ. ac monialibus Alſpacenſibus data ap. Hugon. *S. Antiq. monum.* Tom. II. pag. 294. & 306.
(f) Annal. Colm. pag. 36.
(g) Hugo *monum.* Tom. II. pag. 290.
(h) Albertus Argent. *de rebus Bertholdi Ep.* pag. 170. Anno ſeq. in vigiliis aſſumptionis b. virg. Ehnheimenſi oppido literas ibidem ſcripſit.
(i) Diploma de ſucceſſione in Electoratu Palat. apud Freher. *de legitima tutela* in præfat. & Tolner. *Hiſt. Palat.* cod. diplom. pag. 92.
(l) Chron. Colmar. pag. 48.
(m) Annal. Colm. ad h. annum. Octennio poſt VI. Cal. Aprilis Sigfridus hic à Suſingo quodam interfectus eſt. Ibid. ad An. MCCLXXXIX. pag. 24.
(n) An. MCCLXXXII. cum Senatu civico Dominicano um Monaſterium ampliari permiſit.
(o) Chron. Colm. loco cit.
(p) Ob quem Epiſcopus Argent. Colmarienſes An. MCCXCVII. diffidavit. Annal. Colm. ad h. an.
(q) An. MCCC. ap. Hugonem *S. Antiq. monum.* Tom. II. pag. 306.
(r) Cui Henricus VII. Imp. Abbatiam Andlavienſem An. MCCCXIII. commendavit.
(s) Johannes, Scultetus Columbar. in Friderici III. privilegio An. MCCCXV. occurrit.
(t) Huic Carolus IV. Imp. An. MCCCXLVII. jurium & privilegiorum civitatis, cui præerat, commendavit cuſtodiam.
(u) Qui civitati apocham 285. marcarum argenti, ſalarii loco ſibi ſolutarum, An. MCCCLVII. dedit.
(x) An. MCCCXCVII. Vid. ſupra pag. 119. §. CC.

An. MCCCCVII. munus hoc pro mille florenis oppigneravit Epponi; Sigismundus ſeptennio poſt oppignerationem firmavit, mortuoque Eppone Sculteratum ab Hatſtadienſibus redimendi, ac in perpetuum retinendi jus An. MCCCCXXV. civitati conceſſit; poſtquam Carolus IV. jam An. MCCCXLVII. idem meditatus fuiſſet. (*y*) Jure hoc Colmarienſes ut gauderent ſecurius, Regiminis Enſisheimenſis ſententia An. MCCCCLXV. rem firmari curarunt. Cæſares tamen, præcipue Fridericus IV. Sculteratum hunc non ſemel recuperare tentarunt. Ab eo tempore non Cæſareum, ſed civicum, Colmaria Sculterum annuum habuit; ita quidem, ut Conſules munere hoc, quod in cauſarum leviorum judicio & in capitalium procuratione conſiſtit, fungerentur per vices. Conſuli, Sculteratum gerenti, ne criſtas attollat, non primus, ut Sculteto Cæſareo olim, ſed poſtremus inter Conſules aſſignatus eſt locus.

§. DCLXXXIV.

Senatus forma antiqua.

Ante medium tredecimi ſeculi nullam ſenatus; ante ſec. XIV. nullam Magiſtri civium, (*z*) inveni memoriam; ſed Sculteti & Senatus. (*a*) In actis illius ævi latinis Senatores quandoque *Conſules* dicuntur, ut alibi jam dixi. Senatorum primus poſtea *Magiſter burgenſium* (*b*) dictus eſt. In Paterniacenſi charta An. MCCCLXXI. *Sculterus, Magiſter burgenſium, Conſules, & univerſitas opidi Columbarienſis* occurrunt. An. MCCCXXXI. Sculterus, Conſules, quorum tum quatuor, Senatores, Cives, omniſque communitas de novemvirali Collegio, cui reſpublica per quinque annos committeretur, inter ſe convenerunt. (*c*) Ludovicus Bavarus biennio poſt præteritorum tumultuum veniam dedit civitati; novemvirali collegio autem præſidium promiſit. Cæſaris bujus, à Pontifice diris devoti, tempora factionibus ubique viam aperuerunt. In Alſatia fuit *rubra* & *nigra*, (*d*) Colmarienſi civitati fatales. His enim addicti excluſi ſunt urbe, reditu illis tantum conceſſo, qui, inſignibus factionum depoſitis, novæ conſtitutioni ſubſcriberent nomen. Novemviri quotannis, duodecimo poſt Chriſti natalia die, novos Conſules IV. totidemque Ædiles & novum Senatum conſtituerunt. Quatuor Conſulum munus nonniſi trimeſtre. An. MCCCXLVII. decennalis civium circa Reginunis ſui formam ordinatio facta eſt, qua tres Conſules & viginti quatuor Senatores, quorum octo nobiles eſſent, cum tribunis, à tribulibus ſuis quotannis eligendis, creati ſunt judices. Conſtitutionem hanc Carolus IV. ratihabuit. Succeſſit ei An. MCCCLX. alia, per Imperatorem quoque firmata, qua Senatus uno Conſule & duobus Senatoribus auctus; Nobilibus atque Tribunis eodem ſemper numero manentibus. Nobiles, qui publicos civium cenſus de bonis ſuis, Colmariæ emtis, præſtare noluerant, Sigismundus & Fridericus IV. Impp. ſenatoria dignitate privarunt.

Senatus forma nova.

An. MDXXI. denique forma, hodiernæ propior, ab Advocato provinciali, Jacobo à Mœrſperg, Cæſareo nomine, Senatui inducta eſt. Placuit nimirum, ut quatuor nobiles vel patritii è ſocietate, cui nomen à corona, & ex ſingulis decem tribubus duo Senatores, adeoque in univerſum eligerentur viginti, (*e*) utque inter Conſules regimen ter mutaretur quotannis, ac Senatus electio (*f*) proxima poſt S. Laurentii dominica (*g*) fieret. Quatuor Senatores nobiles deinceps creari deſierunt, nec quadrimeſtre, ſed annuum, hodie Conſulis regimen eſt.

Conſules & Senatores An. MDLXXV. ex Proteſtantibus, non tamen omnes; An. MDCXXVIII. ex ſolis Catholicis; quadriennio poſt ex Proteſtantibus ſolis electi ſunt; ab An. MDCLXXX. autem ex utraque religione æquales eliguntur. An. MDCLXXXVI. Magiſtratui civico regius additus eſt Prætor.

Singulæ

(*y*) Juſſit ſaltem, ut ſi proximo decennio Sculterus munus ſuum abdicare velit, civitati id venum detur.

(*z*) *Meiſter*, *Burgermeiſter* & *Stettmeiſter*; quæ poſterior vox hodie in uſu.

(*a*) *Schultheis und Rath*, Sculterus & Conſules.

(*b*) Vulgo *Obriſter Meiſter*. Reliqui Conſules olim *Ausrichter Meiſter* nominati ſunt, quod præſidis ſui mandata exequerentur.

(*c*) Inſtrumentum die Lunæ poſt feſtum S. Urbani ſcriptum. Inter novemviros hos fuerunt quatuor nobiles: Ruſti duo fratres, Johannes & Cunzemann, Henricus de Wittenheim & Fritſchinus, cognom. *Zum alten Wege*.

(*d*) Charta noſtra eas vocat *die zwo partent*, *die Roten und die Swarzen*, easque damnat *umb die loiffe u. umb das uztriben, die urrvelich inwendig anderhalbem Jare geſchehen ſint von dem driſſigoſten jare untz in das ein und driſſigoſte jar.*

(*e*) Tribus viginti cum fuiſſent, ex ſingulis unus ſenator electus. Vicenarius ſervatus eſt numerus, licet tribus tum reducerentur ad decem. Tribus piſtorum Senatores ſedent in Senatu poſtremi, ob motus, quos An. MDX. fecerant contra decreta Senatus. Tribus hæc ordine ſexta eſt.

(*f*) Die XII poſt natalia Chriſti, dein ipſo Pentecoſtes die olim fieri ſolita.

(*g*) Vernacule *der Meiſter-Tag*.

Buchinoer, Proteſtantibus quoque adverſatus, Hiſtoriam Eccleſiaſticam à D. Petro uſque ad Paulum IV. Pontificem medio ſec. XVI. contexuit, in qua Johannam Papiſſam inter primos palam negavit. (*l*) Thomas Kessler *Natalicium Chriſti* eleganti carmine heroico decantavit, (*m*) Jo. Balthasar Schneider, civitatis Syndicus & ad pacificationem Oſnabrugenſem legatus, vir doctus & prudens, *Apologia Colmarienſi* (*n*) inter ſcriptores Alſaticos conſecutus eſt locum. Typographum illuſtrem, Michaelem Friburger, Colmariæ noſtræ Lutetia debet; qui cum Ulrico Geringio & Martino Cranzio in Sorbona An. MCCCCLXX. primus hanc artem exercuit, *de Colmaria* dictus. (*o*) Quin & Amandus Farckallius, (*p*) eumque excipiens Bartholomæus Grieningerus, (*q*) magno cum ſucceſſu in urbe hanc artem exercuerunt. Poſtremis temporibus Deckeri, à ſupremo Alſatiæ ſenatu Baſilea vocati, eorumque hæredes typographiam Regiam Colmariæ feliciter exercent; è quorum officina noſtra hæc *Alſatia* prodit. Pictores quoque & aurifices præſtantes hujus urbis ætate ſua jam celebravit Rhenanus. (*r*)

§. DCLXXXVIII.

Præcipuum incolarum commercium ſemper vina fuerunt. Floruerat olim vini aduſti acetique commercium, quod hoc ſeculo interiit. Enimvero ſi L. Veteris, Germaniæ ſuperioris Præfecti, conſilium, quo Rhodanum Ararimque cum Rheno, adeoque mare Mediterraneum cum Oceano, Dubis & Elli Alſatici, fluminum intermediorum, ope, per foſſam juncturus erat, locum habuiſſet, foſſa hæc ex Dubi per Sundgoviam ducenda ad Ellum, Colmariam illuſtre reddidiſſet emporium, ad quod non vicinæ modo Burgundicæ, Lotharingicæ, Helveticæ, ſed & omnes meridionales Galliæ, ut & Hiſpanicæ Italicæque, merces breviſſima in Rhenum via transferri potuiſſent. At conatus hos arduos intervertit invidia. (*s*) Veniet fortaſſe tempus, quo Rheni pars immittenda foſſæ, ad Ellum dirigendæ, ſplendidiorem reddituræ eſt Elli fortunam, quæ ſimul Colmariæ, fluminibus jam perviæ, conſtituet portum. (*t*) Publici Colmariæ reditus, Germanica ſub periodo mediocres, ſub Gallica ad oonaginta mille libras fere aſcendunt. Commercium.

§. DCLXXXIX.

Colmarienſis ager ſeſe late extendit, præcipue à parte ſilveſtri. (*u*) Quin & Territorio non mediocri Civitas gaudet, Dominio nempe S. Crucis, (*x*) & ab aliquo tempore Dynaſtia Landsburgi. (*y*) Primum Colmariæ domanium fuit vicus Deinheim; uno olim ab urbe lapide diſtans, Oſthemium verſus. (*z*) Hatſtadiis ille pro C. marcis argenti ab Auſtriacis fuit oppigneratus. Colmarienſibus pro CC. marcis Leopoldus An. MCCCXIX. redimendi jus ea lege conceſſit, ut pecunia anni ſpatio non reddita, vicum retinerent, ut feudum; in cujus recognitionem Auſtriæ Duci, cum XXX. vel LX. equis in urbem venturo hoſpitium, ſemel aut bis, quotannis præberent. Nato hinc cum Hatſtadiis bello, ducentis marcis hoſti ſolutis, An. MCCCXXXV. finem impoſuit Civitas, quæ temporis tractu incolas in ſuburbium recepit, muroque eos ſuo incluſit, vico deſtructo, cujus patronatus ac decimæ ad Comites Horburgi ſpectaverant. Suecici Regni Cancellarius, Axel Oxenſtierna, fœderis Proteſtantium Germanici director, Herlisheim & Sulzbach oppidula, Holzweyer & Wickersweyer vicos, ad Schauenburgicam gentem ſpectantes, An. MDCXXXIV. Junio menſe Colmarienſibus donavit; (*a*) quæ pace Weſtphalica poſſeſſoribus reſtituta, ſunt priſtinis. Territorium.

(*l*) Gesneri *Bibliotheca* pag. 605.
(*m*) Impreſſum eſt Argent. 1608. in 8vo.
(*n*) An. MDCXLV. Colmariæ impreſſa Germanice in 4to.
(*o*) Chevillier *origine de l'Imprimerie de Paris*, Part. I. Cap. III. pag. 42.
(*p*) Præter Poſtillam Lutheri, An. MDXXIII. forma majore impreſſam, Herodianum ex verſione Politiani eod. anno minuſculis formulis nitide expreſſum dedit in 8vo. rogans in præfat. Lectorem, ut muſteæ ſuæ officinæ, majora tamen indies & concipienti & parturienti, bene ominetur.
(*q*) E Gruningeri Argent. ſchola prodiiſſe videtur. An MDXL. Chryſoſtomi miſſam cum Beati Rhenani præfat. ad Jo. Hofmeiſterum impreſſit 4to.
(*r*) *Rer. Germ.* Lib. III. pag. 284. ubi: "Habuit „ etiam Apellem ſuum, (Colmaria) Martinum illum, „ qui ob ſingularem pingendi gratiam *Belli*, (*Schœn*) „ cognomen meruit, & hujus germano: fratres duos „ Paulum atque Georgium aurifices æque præſtantes.
(*s*) Ælii Gracilis, Belgicæ rectoris. Adi Tom. I. pag. 363.
(*t*) In Krutenaviæ ſuburbio, ubi nautarum & piſcatorum habitacula. De foſſa prope Ohmarshemium ex Rheno ducenda, An. MDCXCVIII. eſt actum, Vaubanio ſuaſore. At Briſaci novi exſtructio intervertit conſilium.
(*u*) Ubi ſilva, quæ dicitur *Niederwald*.
(*x*) Conf. pag. 89. §. CXLIII.
(*y*) Vid. pag. 103.
(*z*) Adi pag. 72.
(*a*) Inſtrumentum donationis in tabulario Colmar. exiat.

Singulæ Tribus, prætec duns Senatores, ſuum quoque olim habuerunt Tribunum, quorum munus ſenatoribus paulatim accrevit; ſuos habent Scabinos, vel XII. vel XVI. vel XX. qui Conſulem eligunt; in gravioribus cauſis quandoque convocati, ut ſententiam dicerent. Jusjurandum obſequii cives, ſnb Periodo Germanica, Magiſtratui ſuo quotannis præſtiterant; (*b*) cujus formulam Rudolfus, Auſtriæ Dux, Epiſcopus Argent. Abbas Murbacenſis, ſociæque Civitates An. MCCCLVIII. condiderunt, Carolus IV. Noribergæ firmavit.

§. DCLXXXV.

Alemannorum & Francorum legibus, in Alſatia receptis, ſpecialia Cæſarum atqne Statuta.
deinceps ipſius Magiſtratus ſtatuta acceſſerunt. His in ſubſidium Jus Romanum acceſſit. Carolus IV. An. MCCCLV. ſuſtulit morem, qui vulnus inflictum æquiparaverat cædi. Idem An. MCCCLXIII. Colmarienſis homicidæ bona vetuit occupari, niſi ceperit fugam. Bona autem fugientis poſt ſolutas impenſas in tres partes dividi juſſit; quarum una delinquentis heredibus, reliquæ obtingerent Judici. An. MDXCIII. ſtatuta ſua Colmarienſes idiomate patrio redegerunt in corpus; quod nuper mandatum eſt typis. (*i*) Statuta, quæ Judicii ordinem, contractus, tutelas, adoptionem, teſtamenta & pœnas concernunt, cum Cameræ Imperialis ordinatione, legibusque Romanis in plerisqne conveniunt. At circa conjugum bona, ordinemque ſuccedendi ab inteſtato, diſcrepant à Jure Romano. Plenam enim & abſolutam omnium cujuscunque generis bonorum communionem inter conjuges obſervat Colmaria. Poſt mortem alterutrius conjugum immobilia bona devolvuntur ad liberos, in poſſeſſione uſusfructus tamen & bonorum mobilium manet ſuperſtes. In ſucceſſione deſcendentes excludnnt eos omnes, qui ex aſcendente ſunt linea. Filio vel filiæ, ſine prole decedentibus, ſoli ſuccedunt parentes. Avus & avia cum defuncti nepotis fratribus ſororibusque ſuccedunt. Proavus à pronepotis mortui fratribus, ſororibus, horumque filiis & filiabus excluditur; at patruos & avunculos eorumque deſcendentes excludit. Alterutro conjugum ſine liberis moriente, in omnibus bonis ſuccedit ſuperſtes; fratribus & ſororibus defuncti excluſis; excluſa quoque omni aſcendentium linea; niſi quod his reddenda legitima. Fratres unilaterales eorumque liberi repræſentatitio jure cum germanis ſuccedunt. In ulteriore gradu fratrum germanorum deſcendentes unilateralium deſcendentes excludunt.

§. DCLXXXVI.

Religioſus Colmarienſium cultus ab eo tempore, quo Chriſtianiſmus apud Religio.
Sequanos invaluit, ad Veſontionis, metropoleos ſuæ, & ad Baſilienſis Eccleſiæ canones inſtitutus eſt. Concilii Baſilienſis decreta ab Epiſcopis illius urbis aliquandiu recepta fuerunt, donec nationis Germanicæ Concordatis facerent locum. Seculi XIII. fine & ſequentis initio (*l*) ſacra Colmariæ interdicta, quod Epiſcopalis curiæ Baſil. Judicibus cives noluiſſent obedire, quodque clericus Baſilienſis apud eos interfectus.

Lutheraniſmus & Zuinglianiſmus ex Argentina atque Baſilea mature pervenerunt Sacrorum mutatio.
Colmariam. (*m*) Carolus V. An. MDXXIV. eam bortatus eſt literis, in veteri ut religione perſiſteret; veritus, ne Conſul ejus Hieronymus Boner, Vir doctus, (*n*) auctoritate pollens, civibus ſuis perſuaderet, ut ad Proteſtantium ſacra & ad Helveticum fœdus transirent. Obedivit Senatus, nec civium querelis locum conceſſit, qui à Magiſtratu petierant, ut ad ſubeunda civitatis onera compelleret clerum, civesque ab Eccleſiaſtico Epiſcopi Baſil. foro liberaret. Cum autem An. MDXXV. ruſticarum ſeditionum turbo Colmarienſibus quoque metum injeciſſet, cœnobia civilegii jus acceperunt. An. MDXXXVIII. nonnullas leges, ad eccleſiaſticam diſciplinam ſpectantes, publicavit Senatus; inter alia vetans, ne cœnobitæ, inſcio Magiſtratu, admitterent novitios. Proteſtantium inde numerus crevit in urbe, qni Horburgi & Richovillæ ſacra, ad Auguſtanæ confeſſionis normam inſtituta, frequentarunt. (*o*) An. MDLXXV. denique, plurium civitatum Imperialium exemplo, Auguſtana Confeſſio

 invariata

(*b*) Dies cerimoniæ dictus *der Schwœrtag*, Argentinatium more celebratus.

(*i*) Sub robro: *Der Stadt Colmar Municipal Statt-Recht*, fol. An. MDCCXXXVII. paginas 108. habet.

(*l*) Annal. Colm. ad annum MCCXCIX. & MCCCII.

(*m*) *Poſtilla* Lutheri à Farckallio typographo in forma majore Colmariæ An. MDXXIII. impreſſa. Nic. Klein *Einweyh. Predigt der neuen Canzel in der Hoſpital Kirch*, pag. 8.

(*n*) Vide pag. ſeq. Magiſtratus An. MDXXX. Bonerum apud Cæſarem defendit.

(*o*) Weſtheimerus Horburgi, Erbius Richovillæ Paſtores tum erant. An. MDXLVII. & MDLIV. Colmarienſe Capitulum querelas hac de re movit apud Senatum, qui gravi civibus eam interdixit ſub pœna. Protocoll. Capituli Colmar. ad hunc annum.

Ulmæ datis, el ignovit. (*q*) Carolus IV. Imp. An. MCCCLIV. Seleſtadii à banno Imperii Colmarienſes abſolvit. Quadriennio poſt ob tumultus contra Magiſtratum urbis & Advocatum provincialem excitatos, Rudolfus, Auſtriæ Dux, nomine Imperii Colmariam cepit, civium quorundam domus ſolo æquavit. (*r*) Sed & An. MCCCLXXVI. proſcriptam, neſcio quam ob rem, Colmariam Carolus IV. Francofurti An. MCCCLXXVI. in gratiam recepit. Idem fecit Wenceslaus Imp. Pragæ An. LXXXVIII. cum propter Judæorum, Colmariæ commorantium, pertinaciam civitas notaretur. Septennio ante hortatus erat Argentinenſes, ut Colmariæ adverſus Leopoldum, Auſtriæ Ducem, hoſtilia molientem, ſuppetias ferrent. (*s*) Inter hæc inferioris quoque ordinis nobiles frequentibus diffidationibus afflixerunt Colmariam. (*t*) An. MCCCCXXV. Carolus Lotharingiæ Dux, ob caſtrum Gemarienſe ſibi ereptum, Colmariæ, Seleſtadio & Keiſersbergæ minatus eſt bellum; cui avertendo fœdus cum Palatino Elect. Baſilea, Friburgo & aliis initum. Res tamen triennio poſt terminata Molshemii. An. MCCCCLXI. Statuum ad Rhenum ſuperiorem fœderi adverſus Judicia Weſtphalica acceſſit Colmaria. Alias confœderationes, quas ſuperioribus ſeculis cum Auſtriæ & Lotharingiæ Ducibus, cum Baſilienſi & Argentin. Epiſcopis, cum Abbate Murbacenſi, cum Dynaſtis urbibusque, Colmaria frequenter inivit, ſilentio prætereo.

§. DCXCIII.

In ſuperioris ævi Annalibus memorabilis eſt tranſitus ejus ad Suecos. Seleſtadio enim obſidione menſtrua decimo Dec. An. MDCXXXII. capto, ad oppugnandam Colmariam progreſſi ſunt Sueci; per quinque hebdomades jam commeatu intercluſam & aquis. Rheingravius, Otto Ludovicus, exercitus Suecici dux poſt Hornium primus, cum copiis Turinghemii ſedit, atque d. 21. Nov. Colmarienſes de tradenda jam monuit urbe. Hornius caſtra ſua fixit Horburgi, die 15. Dec. eosdem denuo ad deditionem hortatus. Sexcentorum fere militum præſidium urbi nuper impoſuerat Cæſar; quorum plerique ex Sundgovia Romanizantis linguæ tirones, ſub Vernerio Tribuno. (*u*) In re tam præcipiti ſententiam civium requiſivit Senatus; qui exemplo Seleſtadienſium territi, fame jam hiemeque inſtante, ſpe auxilii nulla, unanimes deditionem ſuaſerunt. (*x*) Acta hæc ſunt d. 18. Dec. quo Eman. Rœtelinus publice miſſus eſt, de ſuſpenſione armorum tractaturus cum hoſte; qui vineas interea verſus urbem promovit. Die ſequenti dum in curia patres de conditionibus deliberant, Vernerius milites ſuos meridiem verſus convocare decernit. Nonnullis ex vulgo nata ſuſpicio, Senatui & civibus exitium parari. Oritur tumultus, in quo XXII. milites, per urbis regiones diſperſi, à plebe occiſi ſunt, reliqui cuſtoditi in tribubus, Vernerius in cella librali, (*Wagkeller*) curiæ contigua, ſervatus; portæ à civibus occupatæ. Motus hic fuit bihorii, quo durante alba duo vexilla in turre Baſilicæ & in vallo erecta ſunt. Ex Suecicis ſubtribunis duo ad veſperam venerunt in urbem. Durningerus & Haſnerus ex urbe viciſſim ad Hornium miſſi. Vigeſimo menſis quadringenti Suecorum intrarunt Colmariam, & in Baſilicæ area excubuerunt; Hornius ſequenti die intravit; cui duo vexilla, præſidiariis per tumultum ablata, cives obtulerunt. Obtulit ille viciſſim conditiones, quibus omnia in eum, qualis An. MDCXXVI. fuerat, redacta ſunt ſtatum. Charta ab Hornio pridie jam ſignata Horburgi. (*y*) Ex præſidiariis nonnulli à Suecis in militiam recepti; cæteri cum Vernerio (*z*) dimiſſi ſunt. In omni ergo hoc motu nulla Senatus, nulla Vernerii culpa, ſed omne plebis præcipitis tumultuarium opus, quod ſcriptores, pro ſuo quisque partium ſtudio, augent

Bello tricennali.

(*q*) Ludewigius in *Germaniæ principe* pag. 145. ait, Colmariam ſub Ottone jucundo, Auſtriæ Duce, acceſſiſſe Auſtriacis; quo auctore id ſcribat, ignoro.

(*r*) Duo cippi ſimiles, inſcriptione Germanica & ſcuto Landgraviatus ſup. inſignes, in diverſis urbis regionibus extant. De eadem re loquitur Rudolfus Dux in Charta An. MCCCLVIII. Colmariæ ſcripta, ap. Steyerer *Vita Alberti Sap.* Addit. pag. 265.

(*s*) Literæ Wenceslai, Oppenhemii die Veneris poſt Nativit. Mariæ datæ, in ſcrinio Civitatis Argent.

(*t*) Conradus Comes Friburg. An. MCCCXX. Lobegaſſii, Waltherus de Geroldseek, Heinricus de Vinſtingen, milites de Illzich, & Conradus Munch de Baſilea An. MCCCXXXII. Johannes de Froburg An. MCCCLII. & paulo poſt Wittenheimenſes nobiles, Hugo Comes de Hohenberg, Petermannus de Steinbach, Sigismundus de Hadſtatt, ei arma intulerunt.

(*u*) Wilhelmus, Marchio Badenſis, locumtenens Cæſaris, copias has miſerat, contra quas multæ ſtatim civium in literis ad Wilhelmum querelæ. Equitatus, qui in urbe fuit, paulo ante diſceſſerat.

(*x*) Præfectus Cæſaris militiæ Oſſa, paulo ante urbe diſcedens, civibus ſuaſit, ut hoſte urgente mature ſibi conditionibus oblatis proſpicerent. Scheda teſtium.

(*y*) Summam tractatus dedit Lotichius *Rer. Germ.* Lib. LIV. Cap. III.

(*z*) Vernerius, ortus Belforto, Gallicæ dein creatus eſt Præfectus Cohortis; *Colonel*,

augent & minuunt. Noſtra nos ex ipſis deſumpſimus' Actis. (a) Præcipua ex undecim utriuſque religionis teſtium, ea quæ viderant, Magiſtratui, præmiſſa jurisjurandi fide, exponentium, Protocollo excerpſi. (b) Magiſtratus, ipſeque Vernerius, antequam exoriretur tumultus, jam deditionem decreverant; quod ipſa Capitulationis, Hornio proponendæ, exempla, quæ in ſcrinio Civitatis inſpexi, demonſtrant. Conditiones ſuas peculiari ſcripto conſignavit Vernerius, quod Magiſtratus Capitulationi adjectum. Enimvero, quid impediverat, quin libera Imperii Civitas, jure armorum fœderumque tum gaudens, aliorum Imperii Statuum & Civitatum exemplo, cum Suecis, libertati Germanicæ ſuccurrentibus, Galliæque fœderatis, tractaret, ſibique proſpiceret?

§. DCXCIV.

Biennio poſt Sueci apud Nordlingam cæſi, pactione Kal. Nov. MDCXXXIV. Lutetiæ inita, Colmariam & omnem denique Alſatiam Galliæ tradiderunt. Enimvero poſtquam L'Isleus, Galliæ Legatus, cum Richardo Mockelio, Pro-Legato Suecorum, Argentorati d. 9. Oct. jam ſpeciatim de Colmaria tradenda egiſſet, Legatum hæc ſuum Lutetiam miſit, qui Kal. Aug. An. MDCXXXV. cum Rege ita convenit, ut in Heilbronnenſi confœderatione, Francofurti firmata, Civitas perſeveraret, præſidiumque Gallicum 650. militum, regiis ſumtibus alendum, reciperet. Rex jura Civitatis & ſacra & profana in eo, quo tunc erant, ſtatu ſervaturum, ejusque in ſecuturæ pacis negotio rationem ſe habiturum promiſit. (c) Conventio hæc a Rege Ludovico XIV. d. *12. Maj. MDCXLIV. firmata eſt denuo. (d) De litibus cum Præfecto Hagenoenſi An. MDCLXIV. jam actum eſt ſupra. (e) Bellum Belgicum, An. MDCLXXII. cœptum, munimentis Colmarienſibus fuit fatale. Urbs ne à Galliæ hoſtibus occuparetur, Ludovici XIV. qui eam paulo ante inviſerat, (f) juſſu An. MDCLXXIII. munitiones ejus disjectæ ſunt; armamentarium ad Briſacenſes translatum. (g) Novennio poſt illi, qui hodie extant, reparati ſunt muri. (h) Urbs tamen ſemper habuit militarem Præfectum; (i) qui ex Campi Mareſchallis, imo & militaribus exercituum regiorum Legatis, (l) noununquam eliguntur.

§. DCXCV.

(a) Præcipuum inter hæc ſcriptum eſt *Diarium*, quod conſignavit JAC. RAPPIUS, Procurator cauſarum, à die 16. Nov. uſque ad 21. Dec. illius anni perductum, cujus autographum, veritatis notas ubique præferens, Bibliotheca mea Manuſcriptorum Alſatiæ aſſervat. Conf. *Apologia Colmar.* Cap. III. pag. 263. ſqq. CHEMNIZIUS Part. I. pag. 446. & PUFENDORFIUS. *Rer. Suec.* Lib. IV. §. LVIII. eodem prope modo rem brevius exponunt.

(b) Protocollum hoc d. 15. Jan. MDCXXXVII. confectum. Invidioſi ſermones & ſcripta, plena odiorum, Magiſtratum coegerunt, ut memoriam rei geſtæ teſtimoniis firmaret. Cauſa hæc quoque fuit, ut *Apologia Colmarienſis*, quæ BALTH. SCHNEIDBAUM, Syndicum civitatis, habet auctorem, An. MDCXLV. prodiret in lucem.

(c) LEONARD *Recueil des Traitès* Tom. III. pag. 38. & 43. DU MONT *Corps diplomat.* Tom. VI. pag. 144. & LAGUILLE *Preuv.* pag. 144.

(d) DU MONT loco cit. pag. 300. In omnibus his cum Gallia negotiis fides & dexteritas Jo. Henrici Moggii, Syndici, dein Conſulis Colm. eluxit.

(e) Pag. 284. An. MDCLXVI. Civitas tum argenteos nummos majoris formæ percuſſit, cum epigraphe: *Moneta libera Civ. Imperialis Colmar.*

(f) *Memoires de Madame de Montpenſier* Tom. VI. pag. 261. ubi & de propugnaculo ad pontem Horburgenſem ſermo, quod Regis oculos offendit.

(g) *Theatr. Europ.* Tom. XI. pag. 336. Intra decem dies facta disjectio. Circumſtantias rei PELLISSONIUS exponit, in *Lettres Hiſtoriques* Tom. II. pag. 9. ubi Briſaco die 30. Aug. An. MDCLXXIII. ſcribens ait: *La maniere dont on s'eſt pris pour entrer plus doucement dans Colmar, a été de publier, que le Roi y vouloit loger en allant à Briſac, ce qui ne ſe pouvoit refuſer .... Enſuite on fit entrer le regiment de gardes du Roi, puis d'autres troupes, environ 3000. hommes en tout.* Ibid. pag. 11. *Ce matin nous avons été dans Colmar, le Roi ne paſſant qu'au dehors. C'eſt une ville aſſes grande, preſque comme Compiegne. Il y a double enceinte de murailles, des foſſes aſſes bons & revetus; dix neuf baſtions auſſi revetus avec les courtines, jusques à ſept ou huit pieds de hauteur. Mais à dire la verité, les fortifications ont paru très miſerables à tout le monde & très mal entendues; de grandes courtines & des baſtions très petites à peu près comme Schleſtat, mille endroits ou l'on n'étoit vu de rien; & ce qui eſt ridicule, c'eſt que le ſeul coté mieux fortifié eſt celui du marais, qui n'en avoit aucun beſoin .... pas un gabion, peu de munitions de guerre, rien de prêt enfin pour la defenſe; ils n'avoient que quelques deux ou trois cents hommes de troupes reglées. On parloit au Roi de cinq mille Bourgeois ſous les armes, mais j'ai appris ſur les lieux, que toute la ville n'en faiſoit pas deux mille. Elle paſſe pour riche .... On a ce matin commencé à faire ſortir leur artillerie pour la conduire à Briſac, ce qui leur a fait repandre beaucoup de larmes. Il y avoit ſoixante huit pieces & entre celles-là deux coulevrines d'une grandeur & d'une beauté admirable, que nous avons trouvé ſur le chemin. Ses troupes ont auſſi commencé à demolir le haut des remparts de la derniere enceinte exterieure. Ils ne ſont que de terre en haut. L'on pretend que les ruines combleront les deux foſſes de part & d'autre, l'on emportera par des mines les ſept ou huit pieds de hauteur, qu'il a de revetu, on commence à travailler les mines en divers endroits. Caſtellan eſt venu exprès pour cela.*

(h) Briſaco Riswicenſi pace Auſtriacis reddito, cum de nova cis Rhenum munitione conſtruenda ageretur, Vaubanius ſuaſerat, ut muniretur Colmaria. At prævaluit conſilium, ut veteri novum opponeretur Briſacum.

(i) *Commandant.*

(l) *Lieutenants Generaux.*

Digitized by Google

ad pag 374





Herber del.

1 Ecclesia paroch. 2. Praeceptoria S. Ioh. 3. Iesuitae. 4. Moniales Dominic. 5. Ad Ortenberg 1 Castrum Ramstein 6 Castrum Bernstein.

§. DCXCV.

An. MDCXCVIII. ſupremus per Alſatiam Regis Senatus omni cum apparatu Colmariam translatus eſt. (*m*) Tribunal hoc duabus componitur Cameris, quarum unaquæque undecim judicibus & Advocato Generali conſtat. Sunt & duo ex ordine Eccleſiaſtico, tres ex ordine Equeſtri Conſiliarii honorarii; qui omnes in prima Camera ſedent. Adeſt Procurator Generalis cum Subſtitutis duobus. Sunt inſuper duo ſcribæ Senatus, plures Advocati cauſarum, Secretarii interpretes, Procuratores, Acceſſi (*n*) & Notarii regii. Judices, quotannis poſt D. Martini feſtum, ex una Camera in alteram tranſeunt; exceptis Præſidibus, quorum primus cum Decano primæ Cameræ, ſecundus ſecundæ ſemper affixus eſt; in qua ſola cauſæ criminales tractantur; ſi privilegio exemptos excipias. Regius hic Senatus iisdem, quibus Galliæ Parlamenta, juribus & prærogativis fruitur, togarum rubearum uſu ſolemnitatibus reſplendens. Senatus Regius.

S E L E S T A D I U M.

§. DCXCVI.

Præfectorialium Alſatiæ urbium tertia (*o*) Seleſtadium eſt, cujus nomen mire torquent ſcriptores. (*p*) Regia ſub Francis villa cum palatio fuit, (*q*) ſub Germanis in urbem converſa; ab origine ſua domanium Regni, unde incolæ ſub Carolingis fiſcalini, quibus & alii deinceps, Ducibus obnoxii, acceſſerunt; ita ut Hohenſtaufiorum Alſatiæ Ducum ævo Seleſtadii pars quædam allodialis extiterit, quam Hildegardis Duciſſa monaſterio S. Fidis, à ſe condito, An. MXCIV. tradidit.

Situm eſt Seleſtadium ad ipſa fere Inferioris Alſatiæ, cui adſcribitur, (*r*) & ſuperioris confinia, è regione montium Vogeſi, tam longe ibi proſilientis in plana, ut oppidum nonniſi leucæ ſpatio à montibus, quatuor leucis diſtet à Rheno; adeoque arctiſſimus ibidem totius Alſatiæ planæ ſit tractus. Ellus alluit, & pars ejus ope alvei perluit urbem; quod & alius ex Scara (*s*) alveus facit; unde platearum ejus munditiës, aëris ſalubritas, uſusque moletrinarum; in quibus Seleſtadium Colmariæ æmulum. Aquæ omnes piſcoſæ, ſilvæ vicinæ ſunt; immenſa paſcuorum ſpatia; ager frugibus, vitibus, arboribus dives. Regiæ ſex viæ ad hanc urbem collimant. Duæ per Leberiam & per Vileriam valles in Lotharingiam ducunt. Sub Sigismundo novam (*t*) per paludes verſus Rhenum viam, XXXIV. pontibus junctam, Seleſtadienſes, Imperatoris hujus beneficiis plurimum adjuti, ſtraverunt. (*u*) Ex Briſigavia enim & trans-rhenanis tractibus recta hac via in trans-Ellanam Alſatiam, Lotharingiam & Galliam itur. Unde antiquiſſimum telonium, quod viæ pontibusque ſervandis Fridericus IV. An. MCCCCLXXXVII. ampliavit. Situs.

§. DCXCVII.

Exterior urbis forma ad circularem accedit. Mœniorum elegantiam ex latere coctili, cum ambulacris tectis, turribus, tribus quatuorve foſſis, vel ſiccis, vel perennem aquam continentibus, ante ducentos annos celebravit ipſe incola Rhenanus. Wolfellus, Alſatiæ ſub Friderico II. Imp. Advocatus provincialis, „Sceleſtat, quæ „ antea parviſſima villa erat, francam fecit, & eam muris latiſſimis & burgenſibus „ pluribus ampliavit, & ditavit;„ ut loquitur Richerius. (*x*) Adolphus Naſſovius, Fridericus Auſtriacus, Ludovicus Bavarus & Carolus IV. in diplomatibus Latinis Seleſtadium plerumque *Burgum* appellant. Sub Wenceslao magna mœniorum pars corruit; cui reficiendæ ille An. MCCCXCVIII. & Rupertus Imp. quadriennio poſt, nonnulla civitati privilegia dederunt. Appropinquante An. MDLII. Henrico II. Munitio.

(*m*) Vid. ſupra pag. 28. Prima ſeſſio d. 22. Maji habita.

(*n*) *Huiſſiers Audienciers.*

(*o*) Jac. Spiegelius amore patriæ primum ab Argentina locum Seleſtadio aſſignat in *Not. ad Bartholini Auſtriad.* Lib. VIII. v. 541.

(*p*) ipſe Rhenanus *Slezeſtadium*, *Slecelſtadium*, *Sleſtadium*, *Scleceſtadium*, *Selatum*; Eckius *Seleucum*: Wimphelingius *Seleutiam* apud Irenicum *Exegeſ. Germ.* Lib. XII. pag. 413. Hildegardis in charta An. MXCIV. *Slezeſtat*; Rodolfus I. Imp. An. MCCLXXXI. *Seleſtatt*, ſcripſerunt. Qui à Slettone, gigante quodam, nominis derivant origines, nugas vendunt. Rhenanus *Rer. Germ.* Lib. III. pag. 308.

(*q*) Conf. Tomus I. pag. 699. unde anonymus Quaternionum Imperii conditor Seleſtadium inter quatuor Imperii vicos ponit.

(*r*) Superiori Alſatiæ Seleſtadium Jac. Otto *in notis ad B. Rhenanum* pag. 61. & 539. aliique errantes adſcribunt. Leuca diſtat à foſſa provinciali, quæ duas Alſatias ſeparat. Adi Tom. I. pag. 21. §. XXXII.

(*s*) De qua Tom. I. pag. 22.

(*t*) Seleſtadienſes viam hanc hodieque novam (*den neuen Weg*) vocant.

(*u*) B. Rhenan. Lib. III. pag. 293. ubi ait: *In Hollandia putares te eſſe.*

(*x*) *Chron. Senon.* Lib. IV. Cap. VI. apud d'Achery *Spicileg.* Tom. II. Conf. ſupra pag. 275.

Franciæ Rege munimenta ſua Seleſtadienſes, uti Argentinenſes, addito vallo, & ampliatis foſſis, auxeront. (y) At An. MDCLXXIII. vetera hæc mœnia, uti Colmarienſia, regio juſſu disjecta ſunt, biennioque poſt nova, oblongioris & irregularis octogoni, ſubſtituta munitio. (z) Addita ad ortum foſſa, derivata ex Ello, cujus ope omnis illa regio imminentibus hoſtibus poteſt ſubmergi. Alia advehendis ex monte, leucam diſtante, lapidibus ac cæmentis uſque ad Caſtinetum ducta eſt regia foſſa; (a) quæ & ſiſtendis hoſtium, ſuperiorem vel inferiorem Alſatiam petentium, motibus opportuna, quod Alſatia ibi, ut jam dictum, arctiſſima eſt. Tres portæ ab urbibus, Colmaria, Argentorato & Briſaco, quas reſpiciunt, ſua nomina habent. (b)

§. DCXCVIII.

Ædificia ſacra. Templa & Monaſteria tantum fere ſpatii, quantum omnes civium domus, occupare dicuntur.

Baſilica. Parochialis Baſilica cum turre inter præſtantia Alſatiæ ædificia poni meretur; ſeculi XIV. opus. Ex navi per gradus in Chorum aſcenditur. (c) Veneranda Wimphelingii, Rhenani, Spiegelii, Maji, Dringenbergii, Cratonis, Taurellorum, monumenta in hoc templo ſuperſunt. (d) Parochum ut & Vicarios Magiſtratus conſtituit.

S. Fidis. Præpoſitura S. Fidis, (e) à Conchenſi Benedictinorum apud Ruthenos Abbatia (f) pendens, primum Seleſtadii monaſterium fuit, cujus eccleſia circa An. MXCIV. ad S. ſepulchri formam exſtructa, (g) ab Hildegarde Hohenſtaufia; quæ cum Ottone Argent. Epiſcopo, Suevorumque Duce Friderico, filiis ſuis, multa ei bona donavit & jura, (h) ita ut monaſterium juriſdictionem in urbem & urbis vectigal cum Imperatore divideret. Rudolphus I. An. MCCLXXXI. omne vectigal Præpoſito tradidit, ut ipſe Scultetum, urbisque Senatum conſtitueret ſolus. (i) At An. MCCXCIX. civitas trientem telonii, (l) An. MCCCCXVI. totum accepit; quadraginta quatuor libras monaſterio quotannis promittens, quæ & poſtea redemptæ. Albertus Epiſcopus, qui An. MDVI. deceſſit, menſam Præpoſiti ſuæ addidit menſæ. (m) Succeſſor autem Guilielmus III. magnam honorum ac redituum ejus partem civitati Seleſtad. An. MDXXXVI. pro viginti ſex mille florenis vendidit. Ex reliquis bonis Leopoldus Archidux, Epiſcopus Argent. Collegium Soc. Jeſu ad eccleſiam S. Fidis inſtituit; quod An. MDCCLIV. reſtauratum de novo.

§. DCXCIX.

S. Johannis. Præceptoratus D. Johannis, tertiæ Johannitarum claſſis, An. MCCLXV. Seleſtadii inſtitutus eſt, ad quem Templariorum curtis, haud procul Berghemio ſita, pervenit, cum ordo eorum An. MCCCVII. extingueretur. (n) In Capitulo generali Germaniæ, Heimbaci prope Landaviam An. MCCCCXCIX. habito, decretum, ut Seleſtadienſis Præceptoria Præceptoriæ D. Johannis Argent. traderetur, addita conditione, ut hæc debita ejus ſolveret, duoque ibi Capellanos ſui ordinis haberet; id quod magnus ordinis Magiſter, Philibertus de Naillac, An. MCCCCXVII. confirmavit.

Domi-

(y) Herzog *Chron. Alſat.* Lib. VII. pag. 12.

(z) Querelas hac de re in Comitiis Imperii An. MDCLXXX. vide apud Andreas Fritsch *adnotam. ad Pacificat. Noviomag.* pag. 77.

(a) Vulgo *Canal de Chatenoy.*

(b) Olim *Oberthor, Niderthor & Sudthor.* Colmarienſis porta Caſtinatanæ vel Angarianæ, Rhenani jam ætate muratæ, ſucceſſit. Briſacenſi interiori hæc inſcripta leguntur: *An. MDXXXIII. Carolo V. Cæſare Auguſto poſt actos Germaniarum conventus, in Hiſpaniam redeunte.*

(c) In odeo ſervantur *Reliquiæ ornamentorum funeralium, ex D. Ferdinandi I. Rom. Imp. Aug. caſtro doloris Auſtriæ Viennæ per Jac. Taurellum, alias Oexel, prælibati, nec non Maximil. II. ac Rudolphi II. Impp. Augg. Conſiliarium, huc translata An. MDLXXVII. menſe Septembri.* Verba hæc ſunt inſcriptionis ſubjunctæ. Servatur ibi quoque crux Conſtantinopoli allata.

(d) Monumenta hæc dabit Alſatia Literata.

(e) *Zu der Heil. Treu*, vulgo *S. Getruwen.*

(f) „Monaſterium Sanctæ Fidis de Conchis, „(*Conques*) in Rutenico Aquitaniæ Pago, *Rouergue*, „ſuper rivulum Dordunum, (*Dordogne*) quod Mo„naſterium Dado quidam initio ſeculi noni fundavit; „cui temporis ſucceſſu inſignes duæ cellæ, una in „Columbaria, *Colomiers*, oppido Pagi Briegii, altera „in Seleſtadio noſtro ſubjectæ ſunt,„ inquit Mabillon *Annal. Benedict.* Lib. XXVIII. pag. 401. Tempus erat, quo & Concharum cœnobium cella monaſterii Figiaci fuit, & ab hoc, ut à capite ſuo, pependit: uti Petrinus Colmariæ Prioratus cella fuit Paterniacenſis Abbatiæ, in Pago Vaudenſi.

(g) Frequentiſſimæ tum peregrinationes ſacræ ad Chriſti ſepulcrum, & initia bellorum ſacrorum erant.

(h) Inſtrumentum apud Herrgott. *Genealog. Habſpurg.* Lib. II. pag. 129. num. 100.

(i) Rhenanus *Rer. Ger.* pag. 296.

(l) Herzog. *Chr. Alſ.* Lib. VII. pag. 5.

(m) Wimphelingius *de Epiſc. Argent.* pag. 115.

(n) Bzovius ad hunc annum. Gurtler *Hiſt. Templar.* pag. 392.

Dominicani. Dominicani An. MCCLXXXIV. chorum eccleſiæ ſuæ, nuper perfectum, intrarunt, (o) Wickershemiorum nobilium & Heſſonis monetarii largitionibus potiſſimum adjuti. (p)

Minoritæ. Minoritas in civitatem ſuam Seleſtadienſes An. MCCLXXX. vocarunt; donata eis area, in qua cœnobium conſtruerent. Rathſamhauſii multa illis quoque bona contulere. Cum autem ex Minoritis An. MDLIII. pauci remanſiſſent, Monaſterium Magiſtratui ea lege traditum eſt, ut ordini, quandocunque voluerit, reſtitueretur. Magiſtratus ſeculo ſuperiore id Recollectis conceſſit.

Capucini, An. MDCLIV. Senatus & Scabinorum conſilio in urbem recepti, Monaſterium ſtruxerunt.

Moniales. An. MCCXLV. virgines quædam, ſub B. Auguſtini regula, Seleſtadii vivere cœperunt, quas Innocentius IV. anno ſequenti S. Dominici familiæ adſcripſit; quod & Subtilienſi Parthenoni Colmariæ accidit. Paulo poſt junctæ his fuerunt moniales, quæ in monte *Syle* prope Rappoltivillam habitaverant; unde monaſterium Seleſtadienſe iſtud vocari cœpit in Sylo. Eccleſiam Leproſorum, Seleſtadii An. MCCXC. conſtructam, ANNALES COLM. (q) referunt. Eccleſiæ hæ omnes & civitas Epiſcopi Argent. juriſdictioni ſubjectæ ſunt ſacræ.

§. DCC.

Ædificia ſecularia. Secularia ædificia, quæ memorari merentur, ſunt Curia ſenatoria, Mercatoria domus, Armamentarium & ampla militum hoſpitia, ſolide & eleganter haud ita pridem prope mœnia urbis exſtructa.

Incolæ. Incolæ vel Eccleſiaſtici, vel Nobiles, vel Cives, vel etiam Judæi, ſuperiore ævo extiterant. Inter Nobiles Rathſamhauſii, Manſii à Manſenburg, Wickershemii, Brenckenii, Steinii, Ramſteinii, Hatſtadii, Fleckenſteinii, Truchſeſſii à Rheinfelden, Kippenhemii, Mulnhemii, Zornii, Waffelarii, occurrunt; quorum plerique ex aliis Alſatiæ gentibus prodeuntes heic fixerant ſedem. (r) Andlavienſis, Hohenburgenſis & Erſteinenſis Abbatiſſæ civilegio & domicilio ibidem gavisæ ſunt. Cives in decem, uti Colmariæ, deſcripti ſunt tribus. (s) Bis mille ſexcentos eucharisticæ communionis participes ævo ſuo computavit RHENANUS; (t) qui duplo major hodie numerus eſt. Idem popularium ſuorum characterem deſcribens ait: „Populus ſimplex ac tenuis, „ commeſſationibus paullo addictior.

Judæi. Judæos quod attinet, Carolus IV. An. MCCCXLVII. Seleſtadienſibus veniam dedit, quod eos per tumultum vel interfecerant, vel expulerant. Biennio poſt, quæ reliquerant, bona civitati adſcripſit. Seleſtadienſis Senatus ad Francofurtenſem literæ (u) extant, quibus ille de venenatis Judæorum in Chriſtianos conſiliis queritur. Repetita eorum ſub Wenceslao perſecutio, ob quam banno Imperii Seleſtadienſes ſubjecti, at An. MCCCLXXXIX. in gratiam redierunt. Helvêtii, ex prœlio Nancejano, quo Carolus Audax cæſus eſt, Seleſtadii reduces, reliquos ex hac urbe Judæos temere ejecerunt, quod Fridericus IV. Imp. non improbans, Magiſtratui ſoli jus recipiendi ac dimittendi eos An. MCCCCLXXIX. conceſſit. Magiſtratus, nullum ſibi deinceps Judæum obtrudi paſſus, ſponte tamen ſua nonnullos, qui in ferendis oneribus publicis cives juvarent, ex urbe autem vel nutu recederent, d. 5. Jan. An. MDCXXXII. ſuſcepit. An. MDCXCVII. unicus, qui remanſerat, Judæus juſſus eſt urbe exire.

§. DCCI.

Privilegia & Libertas. Seleſtadienſium libertatis ſtatores præcipui Fridericus II. & Rudolphus I. Impp. fuerunt. Ille locum ex vico erexit in oppidum; hic oppidum, cujus dimidia pars juriſdictioni Præpoſiti S. Fidis ſuberat, juriſdictioni Imperatoris totum vindicavit. Auctoribus itaque his libertatis ſuæ grata poſteritas ſub Carolo V. monumentum poſuit. (x)

(o) ANNALES COLM. pag. 20. ad annum MCCLXXXIV.

(p) Monumentum lat. apud HERZOG. *Chron. Alſat.* Lib. VII. pag. 15. quod tamen in nonnullis aberrat à vero.

(q) Pag. 25.

(r) De his aliisque familiis prolixe in Seleſtadii deſcriptione agit HERZOG. Lib. VII. pag. 19. ſqq.

(s) BEATI RHEN. ævo erant duodecim, *Rer. Germ.* Lib. III. pag. 304.

(t) Ibidem.

(u) Feria tertia poſt feſtum Ss. Petri & Pauli Apoſtolor. An. MCCCXLIX. ſcriptæ, ap. SCHILTER ad *Kœnigsh.* pag. 126.

(x) Extat hodieque in urbe; in BEATI RHENANI, qui inſcriptionis auctor, *Rer. Germ.* Lib. III. pag. 298. & HERZOG. *Chron. Alſ.* Lib. VII. pag. 18.

A Richardo Imp. &c.

Inter privilegia autem Cæſarea in Seleſtadienſium ſcrinio primum invenio, quod Richardus An. MCCLVII. dedit, conſtitutiones & libertatem urbis generatim confirmans. Adolfus Imp. cives, æque ac nobiles, An. MCCXCII. feudorum pronuntiavit capaces. Henricus VII. An. MCCCXI. vetuit, ne judices provinciales in civium bona creditores immitterent; (*y*) Sculteto & Conſulibus jus iſtud attribuens. An. MCCCXV. Fridericus III. “ ut cives de Sletſtat in debitorum ſuorum oneribus, contractorum in „ Imperii ſervitiis, aliqualiter releventur, *Ungeltum* civitatis ſue ipſis perpetuo conceſſit „ in ſuos & civitatis ſue uſus utiliter convertendum, & ipſos ab omni ſtura & „ exactione uſque ad biennium continuum dimiſit liberos & ſolutos. „ (*z*) At non ſtabile hoc fuiſſe privilegium, inde colligimus, quod Carolus IV. dimidiam gabellæ vini partem Johanni de Eckerich pro trecentis marcis An. MCCCXLVII. nec non Burcardo Sporero de Eptingen An. MCCCLXI. oppigneravit. (*a*) Ludovicus Bavarus, quem Seleſtadienſes offenderant, hnc Friderici Auſtriaci, æmuli ſui, beneficium deleviſſe videtur; quamvis aliis in rebus in eosdem plane munificus. Naufragorum enim Seleſtadienſium bona ne à quoquam occuparentur, Baſileæ An. MCCCXXXIII. ordinavit; eodem anno, Hagenoæ cum verſaretur, permittens, ut Senatus vectigalia nova inſtitueret ad tempus, quo impenſas in bellum, cum Wirtenbergenſi Comite geſtum, factas recuperaret.

§. DCCII.

A Carolo IV. &c.

Carolus IV. An. MCCCXLVII. ſtatuit, ut “ nullus civis vel *Soldner* burgi „ Sletzſtatt, aut cives extranei ejusdem burgi, ſuper poſſeſſionibus ſuis vel rebus aliis . . . „ in nullo loco, judicio . . . ſive ſint judicia provincialia aut alia . . niſi ſub *lubio* „ Sletzſtat coram judice ſuo debeat conveniri. „ In privilegii hujus renovatione An. MCCCLXXVI. idem Imperator Seleſtadienſes coram Sculteto, nobiles quidem in loco *Salhove*, reliquos ſub lubio, id eſt, porticu, in omni cauſa civili comparere juſſit. Argentinenſes & Seleſtadienſes An. MCCCLVI. mutuum inter ſe pactum inierunt, ut neutrius cives ad alterius evocarentur tribunal. Wenceslaus Imp. literis An. MCCCXCVII. datis incolas Seleſtadii, cujuscunque conditionis, conſuetis civium oneribus ſubjecit. (*b*) Vectigal à navibus viniferis, Ellum prope urbem deſcendentibus, per decem porro annos exigi permiſit; inter Imperatorem & civitatem æquis partibus dividendum. Ludovicus Bavarus vectigal hoc in fruges & alias jam extenderat merces. Anno ſequenti Wenceslaus Seleſtadienſes à teloniis exteris liberos pronuntiavit. Fridericus IV. Imp. An. MCCCCLXXVII. juſſit, ut proſcripti à Rothvilenſi Judicio Seleſtadii eſſent ſecuri. Carolus V. confirmata An. MDXXI. civitatis à Rothvillano, Weſtphalico, aliisque judiciis exteris libertate, Senatui alio inſtrumento omnes oppidi areas, in quibus ædificia vetuſtate, incendio, vel alio caſu collapſa, nec à poſſeſſoribus intra biennium reſtaurata fuerint, addixit.

A Carolo V. &c.

Idem Carolus Seleſtadienſibus An. MDXXX. (*c*) permiſerat, ut cenſitica vel emphyteutica prædia, ubicunque ſita, ab annuo canone poſſent liberare; ita quidem, ut unam libram denariorum viginti quinque libris redimerent. At in Comitiis dein Auguſtanis, Statuum Imperii querelis inductus, omnia hujus generis privilegia rurſus aboluit. Idem Cæſar annuis binis Seleſtadienſium nundinis tertias, d. 19. Nov. habendas, adjecit. His Cæſarum Privilegiis Ludovicus XIV. regium An. MDCLXXXV. addidit, ne à ſententia Senatus in cauſis privatorum, centum libras Francicas non excedentibus, provocare liceat. (*d*)

§. DCCIII.

Moneta.

Monetandi jus Seleſtadienſes habuiſſe, non reperio, nec nummus, Seleſtadii cuſus, mihi unquam occurrit. Domus tamen apud eos monetaria priſtinum ſuum adhuc retinet nomen, quæ monetaria Epiſcopi officina fuiſſe videtur. In transactionibos nonnullis inter Fridericum II. Imp. & Epiſcopum Argent. legitur: “ apud „ Sleceſtat moneta de cetero non cudatur; „ & in alia ejusdem litis deciſione An. MCCXXI. “ Moneta, que ad preſens in Slezeſtatt cuditur, removeatur omnino „ amplius non cudenda. „ Unde Epiſcopum officinam monetariam Seleſtadii habuiſſe colligimus, quæ dein Caſtinetum, Epiſcopatus oppidulum, leuca inde diſtans, translata. (*e*) Agmen

(*y*) In diplom. *Anleite* patrio ſermone. Wiſſenburgi *Foldung* vocatur.

(*z*) Diploma datum in Hagenowe III. Kal. Aprilis.

(*a*) Ap. GLAFEY *Anecdot*. num. 498.

(*b*) Carolus V. Privilegium hoc Auguſtæ Vindel. An. MDXLVIII. confirmavit, poſtquam nobiles à ſturis civium biennio ante declaraſſet immunes.

(*c*) Literæ hæ datæ ſunt Granatæ.

(*d*) *Recueil d'Ordonnances du Roy*, pag. 191.

(*e*) Conf. ſupra pag. 321. §. DXCIV. de Caſtineto vid. pag. 163.

Agmen claudunt Inſignia urbis, aquila, ordinarius civitatum Imperialium character, cum leone, quem etiamnum retinet.

Municipalis Seleſtadienſium juris ſummam peculiari diplomate Adolfus Hagenoæ VII. idus Dec. MCCXCII. conſignavit. (*f*) Si quis evadendi auxilium homicidæ præſtiterit, eadem, qua reus, pœna afficiatur. Qui id feciſſe ſe negat, niſi per duellum convictus fuerit, jurejurando ſe purget. Exterus cum cive invito non pugnet. Duellum ineuntes lorica & duobus gladiis muniti ſint. Victus pro quolibet armorum genere tres Sculteto libras componat. Liberis, quindecim annos natis, teſtimonium ferre, ſuaque bona in parentem ſuperſtitem transferre jus eſto. Uno ex parentibus defuncto bona non mobilia iis ſalva ſint. Conjuges improles ſibi invicem ſuccedant, niſi aliter ipſi ordinaverint, quod à Carolo V. peculiari inſtrumento Wormatiæ An. MDXXI. firmatum. Jus municipale.

§. DCCIV.

Jurisdictio Seleſtadii inter Imperatorem & Præpoſitum S. Fidis ſeculo XIII. ita erat diviſa, ut dimidius ſenatorum numerus utrimque, ſcultetus vero, præſes Senatus, conſtitueretur per vices. Totum denique oppidi judicium Rudolfus An. MCCLXXXI. ſibi atque Imperio vindicavit. (*g*) Regimen.

Sculteto primitus nomen Advocati dederunt. Conradus de Geispoltzheim, Advocatus in Sletzſtat, chartæ compoſitionis, inter civitatem & Præpoſituram S. Fidis An. MCCXL. initæ, ſigillum appendit. Fine ſeculi XIII. & initio ſequentis, Conradus Wernberus de Hatſtatt, dein Henricus Waſſelarius ab Eckerich, à quo munus hoc 400. marcis redimendi veniam Gotfridus, Leiningæ Comes, An. MCCCXII. impetravit; (*h*) nobiles item à Plobsheim, Kogenheim, Botzheim, (*i*) inter Scultetos Seleſtadienſes comparent. Botzhemii An. MCCCLII. non ſine civili ſanguine impetrarunt hoc munus; (*l*) quod nonageſimo nono ejusdem ſeculi anno Rappolſteinenſis quoque geſſit Bruno Dynaſta. Hi omnes ab Imperatore vel gratuito, vel ut pignus, non feudum, quod Herzogius vult, Scultaſiam tenuerunt. Rupertus Imp. An. MCCCCIV. Rudolpho de Hohenſtein, (*m*) brevique poſt ipſi civitati, ter mille florenis, quos Hohenſteinius dederat, quingentos addenti, eam oppigneravit. Sigismundus, acceptis octingentis aureis, oppignerationem hanc An. MCCCCXIII. ratam habuit. At Fridericus IV. Sculterum rurſus ſuum, Conradum Dietr. de Rathſamhauſen, An. MCCCCLXVII. Seleſtadii conſtituit, cui filius Dietricus ſucceſſit, qui jus ſuum & ipſe vendidit civitati pro mille florenis. Tum vero Cæſar, Seleſtadienſibus benignior factus, Rupertinæ ac Sigismundinæ oppignerationi clauſulam, ne Sculteratus, vinique gabella unquam redimerentur, adjecit. (*n*) Ab eo tempore duo Conſulum ſeniores annuum Sculteti Imperialis munus alternis inter ſe vicibus gerunt. Publica hæc chartarum civitatis fide nituntur. Vulgata tamen apud cives fama eſt, Scultetum urbis, Johannem Botzhemium, cum aliquando pro tribunali ſederet, commotum ira Cæſareum projeciſſe ſcipionem; quem cum ſuſtuliſſet Senator, Sigismundum Imp. Senatui deſignandi Sculteti poteſtatem tradidiſſe. Fabula hæc jam decepit Rhenanum. (*o*) Scultetus Imperialis.

§. DCCV.

Magiſtratum civicum quinque Conſules (*p*) & novendecim Senatores, ex decem tribubus electi, perpetui omnes, componunt; quibus An. MDCCXLVII. Prætor regius acceſſit. Conſulare regimen ex Prætoris & novem ſenatorum arbitrio ambulatorium eſt, ac nonniſi trimeſtre. Conſules à Prætore, Magiſtratu univerſo & ſelectis Centum-viris, qui in aliis quoque majoris momenti rebus Senatui quandoque adjuncti ſunt; Magiſtratus.

(*f*) Ad inſtar Adolfi hoc quoque fecere Fridericus III. Seleſtadii An. MCCCXV. Ludovicus Bavarus Baſileæ An. MCCCXXX. & Carolus IV. Hagenoæ An. MCCCXLVII. quæ inſtrumenta omnia Carolus V. Wormatiæ An. MDXXI. Jacobi Spiegelii Seleſtadienſis, Secretarii ſui, manu in unam membranam conjecit.

(*g*) Beatus Rhen. *Rer. Germ.* Lib. III. pag. 296. ſq. Herzog. *Chron. Alſ.* Lib. VII. pag. 5.

(*h*) Herzog loco cit. pag. 8.

(*i*) Quorum plures revenſet Herzog. loco cit. pag. 7. & 8.

(*l*) Rhenanus *lib. alleg.* pag. 298.

(*m*) Herzog. loco cit. pag. 8. ſq.

(*n*) Verba inſtrumenti Cæſarei An. MCCCCLXXIV. *das daſſelb Schultheiſſen amt mit ſambt dem ungelt u. aller Zugehœrungen bey der Statt Schletſtatt furan unveranderr beleyben und zu keiner fremden hande geloſet noch geſtellet werden ſolle.*

(*o*) *Rer. Germ.* Lib. III. pag. 298. ſq.

(*p*) *Stettmeiſter*, quorum octo tempore Rhenani fuerunt atque Hertzogii, quem videſis Lib. VII. pag. 10. ſq.

ſunt; Senatores vero à Prætore, Conſulibus & Senatoribus eliguntur duobus. Electio feſto S. Michaelis, præſente Advocato provinciali vel ejus legato, fieri ſolet. Eam tamen & hoc abſente per Conſulem quendam, Cæſari ac Imperio fidelem, inſtitui poſſe, Fridericus IV. An. MCCCCLXXXIX. decrevit. Conſules ex omnibus Alſatiæ civitatum Magiſtratibus ſoli toga ſenatoria Francica ab An. MDCLXXXVII. quo Ludovicus XIV. jus hoc eis tribuit, utuntur. Senatores cum tribubus præſint, etiam Tribuni vocantur. Nobiles Carolus IV. Imp. à Senatu removit & Magiſtratui civico morem gerere juſſit An. MCCCLVIII.

Onera. Ex Caroli IV. confirmatione privilegiorum apparet, Seleſtadium ſexaginta marcas, vel centum & viginti libras denariorum argenti, B. Martini feſto Imperatori præſtitiſſe quotannis. Imperialem hunc cenſum Ludovicus Bav. Ulrico Landgravio pro præſtitis ſibi in Longobardia, in coronatione Romana & in Germania, officiis, donec promiſſæ mille marcæ ei numerarentur, An. MCCCXXVIII. oppigneraverat. Fridericus IV. & Carolus V. civitatem, matricula Noribergenſi nimis gravatam, veteri ſuo canone gaudere voluerunt, quem Carolus ad dimidiam Hagenoenſis & Colmarienſis cenſus partem An. MDXXVI. reduxit; quadriennio poſt inſuper decernens, nullam matriculæ mutationem Seleſtadienſibus unquam officere debere. Ad expeditiones Romanas Seleſtadio, Colmariæ vetuſtioribus matriculis æquiparato, imo durius ſubinde habito, (q) recentioribus tandem IV. equites & XXIV. pedites, vel CXLIV. aurei per menſem, octogintaque floreni ad Cameræ Imperialis ſuſtentationem, imperati ſunt. Tempus erat, quo Seleſtadium Argentinenſibus Epiſcopis protectorium ſolvit. (r)

Cæſares hoſpites. Ex Imperatoribus urbem inviſere Richardus, qui die 5. Nov. MCCLXII. Eccleſiæ Baſil. de Briſacu & valle S. Gregorii diploma hic dedit: (s) Fridericus III. quinto Cal. April. MCCCXV. ubi privilegia civitatis præſens confirmavit & auxit: Carolus IV. die Lunæ poſt S. Luciam MCCCXLVII. quo de non alienandis Imperialibus Alſatiæ civitatibus inſtrumentum Seleſtadii ſcripſit, ſepteonio poſt reverſurus eodem; ubi Monaſterienſem Gregorianæ vallis, Turingheimenſem & Heilbronnenſem civitates, pridie Dom. Cantate, dieque Saturni poſt S. Crucis, ornavit privilegiis.

§. DCCVI.

Urbis fata. Jam varia urbis fata, reſque domi foriſque geſtas, paucis exponam. Bertholdus, Argent. Epiſcopus, Seleſtadium, quod à Ludovici Bavari partibus ſtaret, An. MCCCXXXVIII. quatuor millibus peditum ac ducentis galeatis obſedit. Civitati Bavari nomine Albertus & Hugo de Hohenberg in auxilio erant; qui liberata urbe damna ſibi illata ulturi, Dambacenſes aliaque vicina Epiſcopi loca multis modis vexarunt. (t) Repetita, ſed fruſtra quoque, An. MCCCLX. ſub Johanne de Lichtenberg, Bertholdi ſucceſſore, ob captum & necatum quendam Epiſcopatus notarium, Seleſtadii obſidio. (u) An. MCCCLXXVIII. Seleſtadienſes Colmarienſi adverſus Lotharingos, trienniaque poſt Suevico fœderi, Moguntiæ, Argentinæ aliarumque civitatum exemplo, acceſſerunt. Wenceslaus Imp. An. MCCCLXXXVI. eos cum Hagenoa & Colmaria proſcripſit, quod Judæos, imperatam pecuniæ ſummam Cæſari perſolvere recuſantes, foviſſent. Proſcriptio hæc triennalis fuit. Herlishemio An. MCCCCXLVIII. capto, (x) præclara virtutis & in hoſtem clementiæ documenta Seleſtadienſes ediderunt. (y) An. MCCCCXCIII. Johannes Ullmann, vir conſularis Seleſtad. Jo. Jacobus de Bliens-wiler & Nic. Ziegler de Stozheim, cum ruſticorum Epiſcopatus Argent. turba, in monte Ungersberg prope Andlaviam collecta, eccleſiaſticorum tribunalium, monaſteriorum & vectigalium hoſtes, Seleſtadio quoque ultima minati ſunt, ſed minati incaſſum. Ullmannus Baſileæ, quo confugerat, Zieglerus Seleſtadii, in partes diſſecti ſunt. (z)

Belli

(q) An. MCCCCLXXXVI. mille florenos, ſequenti octingentos; An. MDXXI. ſeptem equites & LVIII. pedites præſtare juſſi ſunt Seleſtadienſes. Conf. ſupra pag. 280. ſq. & 370.

(r) Guilielmo II. Epiſcopo in decem, Ruperto & Alberto in quindecim annos, pro defenſione quotannis promiſſi ſunt centum floreni. Albertus An. MDI. pro 50. flor. ad omne vitæ ſuæ tempus defenſionem extendit. Guilielmus III. pro 80. flor. in decennium An. MDXVII. prorogavit. At eo defuncto civitas pactum hoc noluit renovare. Lotharingiæ Duci aliquandiu protectorium quoque ſolvit Seleſtadium.

(s) Herrgott *Genealog. Habsburg.* Tom. II. pag. 378.

(t) Albertus Argent. *vita Bertholdi Ep.* pag. 175. Koenigshov. pag. 259. §. LXXI. & pag. 321.

(u) Koenigsh. pag. 328.

(x) Vid. ſupra pag. 88. §. CXL.

(y) Rhenan. *Rer. Germ.* Lib. III. pag. 299. ſq.

(z) Wimphelingo. *de Epiſcopis Argent.* pag. 116. ſq. Berler *Chron.* mſ. fol. 194.

Belli hæc ruſticani, ſeculo ſequenti furentis, extiterunt præludia. Jo. Jacobus Schütz à Traubach An. MDXXIV. Melchioris Ergershemii, Sculteti Seleſtad. ſcripturam ac ſigillum mentitus, literas adulterinas finxit, Magiſtratum civibus ut redderet inviſum; ſed impoſtor, Argentinam profugus, ibidem damnatus eſt & diſſectus in partes. (*a*)

§. DCCVII.

Circa idem tempus Seleſtadii quoque ob religionem exorti ſunt motus; Baſilienſium & Argentinenſium motibus ſimiles. Occaſionem illis dedit Paulus Seidenſticker, Conſtantia ortus, Theologiæ Doctor, parochus civitatis, qui Evangelicorum conatibus haud obſcure favebat. Senatus eum ſubinde reprehendit, & An. MDXXIV. denique edixit, ne ulla in cultu ſacro ſuſciperetur mutatio, neve miſſa vernaculo celebraretur ſermone. Parochi tamen aſſeclarum numerus non deſiit creſcere. Titubabat Senatus, quum delecti ex Tribubus cives de mutanda cultus publici formula deliberarent. Tum vero Antonius, Lotharingiæ Dux, rebellium ruſticorum colluviem prope Schervillam, una à Seleſtadio leuca, internecione delevit; (*b*) à quo prœlio religionis Seleſtadienſium fata pendebant. Senatus, liberius jam ſpirans, parocho veterum ſacrorum reſtitutionem injunxit; qui munus deponere, quam parere cum maluiſſet, Magiſtratus claves ſuggeſtus ſervavit, nonniſi parocho illos traditurus probato. Cumque paulo poſt publico edicto ſepultura illis denegaretur, qui abſque Catholicæ Eccleſiæ ſacramentis deceſſerint, diſſentientes mox alio migrarunt. Advocati Provincialis auctoritas in his omnibus Senatui ſuccurrit, qui An. MDXXXV. clandeſtinas Proteſtantium conciones prohibuit. Poſt hæc Nobilis quidam, Seb. Guil. Linckius, dogmata Lutherana occulte per urbem ſeminans, ex ea ejectus eſt. (*c*) An. MDLXXXVII. Proteſtantibus permiſſum, ut ſacra in vico Nobilium de Rathſamhauſen, urbi vicino, ſecundum Auguſtanæ Confeſſionis ritus pridem celebrari ſolita, frequentarent. *Religionis motus.*

Quin & Anabaptiſtarum atque Fanaticorum ſectæ Seleſtadii aliquando repererunt fautores. An. MDXXXIII. enim civibus, qui Anabaptiſtas recipiant, pœna relegationis indicta. Steinbachiani fanatici, Martini Steinbach, vietoris Seleſtadienſis, ſomnia ſecuti, (*d*) An. MDLXVI. ejecti ſunt urbe; poſtquam Epiſcopus Argent. Eraſmus rem probe examinaſſet. (*e*) Seculo ſequenti novarum religionum nihil, Suecicam biennalem ſi excipias periodum, Seleſtadii comparuit.

§. DCCVIII.

Sueci, expugnata Benfelda, ſub Guſtavi Hornii ductu ad Seleſtadium, quod Breitenbachius cum ſexcentis peditibus & equitum ala defendebat, progreſſi, (*f*) repulſis d. 12. Nov. qui eruperant, obſeſſis, & auxiliari Auſtriacorum agmine, quod Rhenum apud Briſacum trajecerat, per Ottonem Lud. Rheingravium d. 16. disjecto, urbem hanc d. 2. Dec. honeſtis conditionibus ſuam fecerunt. (*g*) Biennio poſt cives nonnulli, Auſtriacis eam proditiri, capitis damnati ſunt. Diſcedentes poſt prœlium Nordlingenſe Sueci Seleſtadium cum Colmaria Gallis tradiderunt; in quorum manibus dein, Pace Weſtphalica, ad hæc uſque tempora perſtitit. *Belli tricenn. motus.*

Lites, Seleſtadio & reliquis urbibus contra Præfectum communes, ſupra expoſui. (*h*) Chartæ & tabulæ, Decapolitanum fœdus reſpicientes, Seleſtadii ſervantur. Scrinii hujus communis claves Hagenoenſibus & Colmarienſibus concreditæ fuerunt.

§. DCCIX.

(*a*) B. Rhenanus rei memoriam lapidi incidi curavit, qui Cancellariæ muro inſertus hodieque ſupereſt. Inſcriptionem vide *Rer. Germ.* Lib. III. pag. 304.

(*b*) An. MDXXV. d. 20. Maji inter ſextam & octavam horas pomeridianas.

(*c*) Laguille *Hiſt. d'Alſace* Part. II. pag. 54.

(*d*) Steinbach ſomnia Davidis Georgii, Baſileæ poſt mortem combuſti, ſecutus eſt. Heliam, à Deo miſſum, ſe gloriabatur.

(*e*) Quatuordecim numero erant, viri fœminæque; Reinhardus Lutz, Parochus Seleſtad. rem hanc deſcribit in libello, juſſu Senatus Seleſtad. An. MDLXVI. Argentinæ cuſo, 4to. Fanaticos hos Matthæus Negelinus, Paſtor Guilielmitanus Argent. confutavit.

(*f*) D. 8. Nov. MDCXXXII.

(*g*) Chemniz de *bello Sueco-Germ.* Part. I. pag. 443. ſqq. Puffendorf. *Rer. Suecicar.* Lib. IV. §. LVIII.

(*h*) Pag. 284.

§. DCCIX.

Literæ. Renaſcentibus per Europam Literis Seleſtadinm præ aliis civitatibus gloria Literatorum effloruit. Debentur ei Johannes Hugonis, (*i*) Jac. Wimphelingius, (*l*) Beatus Rhenanus, (*m*) Jo. Sapidus, (*n*) Mart. Bucerus, (*o*) Beatus Arnoaldus, (*p*) Jac. Spiegelius, (*q*) Jo. Majus, (*r*) Jac. Villinoerus, (*s*) Matthias Schurerius, (*t*) Jac. Taurellus, (*u*) quorum plerique literatæ apud Seleſtadienſes ſocietatis ſodales, (*x*) quinque ab Epiſtolis ſecretis ac conſiliis Cæſareæ aulæ fuerunt. (*y*) Seleſtadienſis ſcholæ, ex qua tot illuſtres & docti viri prodierunt, Rectores erant Ludovicus Dringenbergius, Weſtphalus, Crato Hofmannus, Utenhemius, Hieronymus Gebvilerus, Vitus Rotenburgius, Jo. Sapidus, Seleſtadii natus. Ædes, in quibus docuere, ad latus eccleſiæ parochialis adhuc exiſtunt. Erasmus (*z*) hac ſuper re Seleſtadii encomium compoſuit.

§. DCCX.

Rhenanus. Præ ceteris autem nrbem illuſtravit Rhenanns, literatorum in oris his facile princeps; vir mitis, bonus omnibusque amabilis, ad extremum fere vitæ ſuæ tempus cælebs; publicis muneribus abſtinens; qui Colnniæ Romanæ faciem Seleſtadio induxit. Plurimæ veteris Latii ſtylo inſcriptiones per varias urbis partes, in templi parochialis columnis ac muris, in portis, in cancellaria, mercatoria domo & alibi, ad omnem poſterorum memoriam auctore eo à popularibus poſitæ, doctrinam & amorem ejus teſtantur in patriam, cui bibliothecam ſuam & argenteam pateram legavit. (*a*) Simplicitatis ejus teſtis eſt domus, quam inhabitavit, hodieque ſuperſtes. Tantæ eruditioni tanta jungebatur humilitas, in viris magnis tam rara. Hæc nempe decebant amicum Eraſmi. Seleſtadium ob clariſſima ingenia, vel ob unum Beatum Rhenanum, à Bartholino *ingens* vocari, Spiegelius, (*b*) ipſe quoque Seleſtadienſis, conjecit. Literis ſacris humaniſque promovendis Magiſtratus in parochialis templi exedra bibliothecam inſtituit, in qua multi manuſcripti ſunt codices, ad jus Canonicum, civile, Theologiam & Philoſophiam, ex illius ſeculi genio, ſpectantes; quibus codices quidam impreſſi ex editionum principum claſſe accedunt Bibliotheca Rhenani in Mercatoria domo ſervatur.

Ars figulina quoque Seleſtadio ſua debet augmenta. Seculo enim XIII. figulus hujus urbis vaſa fictilia primus vitro induxit, ut Annales Colmar. teſtantur. (*c*)

§. DCCXI.

(*i*) Maximiliani I. Imp. Capellanus ſcripſit *Quadrivium Eccleſiæ* An. MCCCCXCVIII. qui liber ſexennio poſt Argentorati impreſſus.

(*l*) Theologiæ & Juris Licentiatus, ſanctimonia vitæ pariter ac editis eruditionis monumentis clariſſimus, obiit An. MDXXVIII.

(*m*) Vulgo *Rhenauer*, quod parentes ejus Rhinovia orti, deceſſit Argentinæ MDXLII. Adi vitam Rhenani, à Jo. Sturmio ſcriptam, quæ præfixa eſt *Rerum German.* libris.

(*n*) Germ. *Witz*; quem Eraſmus hortatus eſt, ut ſibi vere ſapiat, hoc eſt, ut ſui ſimilis eſſe pergat; Argentinæ circa An. MDLX. defunctus.

(*o*) De quo in Argentina ſupra pag. 341. ſq.

(*p*) Maximiliani I. & Caroli V. Impp. Secretarius, ob doctrinam & fidem eisdem charus.

(*q*) Wimphelingii ex ſorore nepos, trium Auguſtorum, Maximiliani I. Caroli V. & Ferdinandi I. ab Epiſtolis, Philoſophiæ, Juris ac Theologiæ periſſimus.

(*r*) Spiegelii frater uterinus & in ſacri ſcrinii magiſterio apud Ferdinandum I. ſucceſſor.

(*s*) Nobilis *de Schoenenberg* dictus, Maximiliani I. Conſiliarius ac Theſaurarius.

(*t*) Liberalium artium Doctor & apud Argentinenſes typographus eruditus.

(*u*) Alias *Oechſel*, Ferdinando I. Maximiliano II. & Rudolfo II. à ſecretis.

(*x*) Otho Brunfels, Carthuſiæ Mogunt. adhuc monachus, in literis ad Beatum Rhenanum An. MDXX. id. Jan. ex Carthuſia ſua hæc ſcribit: "O ſi „ intereſſe mihi liceat aliquando jucundiſſimæ huic „ ſodalitati Seleſtadienſi. . . . Fac, ſi potes, ut in „ ſodalitatem illam inſcribar Sletſtatenſem, atque ut „ amicus fiam Eraſmi Roterodami. . . Othomarus „ Luſcinius, Nic. Gerbelius, Wolfg. Fabritius multum mihi favent. Cœpit etiam nuperrime me „ complecti Phil. Melanchthon. Diſpeream, ſi quid „ malim in hac vita, quam in albo eſſe ſtudioſorum. „ Reliqua agnoſces ex Sapido." Epiſt. Mſ. Arch. Seleſt.

(*y*) Villingerus nempe, Arnoaldus, Spiegelius, Majus, Taurellus, quibus ſeculo ſuperiore Gullius acceſſit, de quo vid. ſupra pag. 171. §. DIII.

(*z*) Tot pariter gemmas, tot lumina fundis in urbem:
Quot multis aliis vix genuiſſe datum.
Doctrinæ proceres tot habes, quot proditor illa
Vix belli proceres occuluiſſet equus
Quam non Wimphlingus, quam non Spiegellius urbem,
Quam non Kitherus nobilitare queat?
Unde tibi Sapidus, doctis quoque dignus Athenis?
Unde faces Phrygiu, Storckius unde tibi?
Unde tibi Arnoldus, Muſis excultus, & unde
Mathias, niveo pectore, Schurerius?
Ut ſileam reliquos, non te ſatis ille Beatus
Rhenanus, lingua doctus utraque, beat?

Vid. Elychnii *Relatio ex Parnaſſo* pag. 54. Reusner *Urb. Imper.* pag. 68.

(*a*) Bibliotheca in æde mercatoria; Epiſtolæ, ad Rhenanum ſcriptæ, cum patera in ſcrinio civitatis ſervantur.

(*b*) *In not. ad Bartholini Auſtriad.* Lib VIII. verſ. 541. ap. Reuber. *Scriptor. Rer. Germ.* pag. 1212.

(*c*) An. MCCLXXXIII. quo figulus hic anonymus deceſſit.

Digitized by Google

ad pag. 387





1. Ecclesia Collegiata, ol. Abbatia. 2. Monaſter. Auguſtin. 3. Monaſter. Domin. ſ. Landau. 10. Porta ſuperior ſ. Biterſis.

Digitized by Google

§. DCCXI.

Territorium Seleſtadienſe duobus olim vicis, Burnero atque Kinshemio, conſtabat. Territorium. Henricus VII. Imp. Seleſtadienſibus vicum *Burner* An. MCCCX. Mulhuſii donavit; biennio poſt jus patronatus ibidem Baumgartenſi Cœnobio tradidit. (*d*) Otto de Ochſenſtein, Advocatus Alſatiæ, quæ Burneri habebat, jura An. MCCCXV. dimiſit. Nepos ejus, Ottomannus de Ochſenſtein, locum ipſum, ut feudum Imperiale, ſibi reddi cum poſtulaſſet, Reinhardi de Sickingen, Advocati provincialis, judicio An. MCCCCII. perdidit litem. Vicus, verſus boream, urbi proximus fuit, ſæculoque XVI. periiſſe videtur. (*e*) Nomen ejus pons retinet, An. MDXLVIII. quadratis lapidibus de novo conſtructus. (*f*) *Kinsheim*, caſtrum & vicum, Ludovicus Bavarus, Henrici VII. ſucceſſor, ut jam ſupra (*g*) oſtenſum, Seleſtadio conceſſit.

WEISSENBURGUM.

§. DCCXII.

Weiſſenburg oppidum, ad Vogeſi radices, cujus colles fere totam circumdant, Situs. & ad amnem Luteram, quæ id perluit nuper, nunc alluit, (*h*) in Diœceſi Pagoque Spirenſi, ac boreali Vaſgoviæ extremitate ſitum, præſtantioribus Alſatiæ civitatibus annumerari meretur. Conſiti vinetis colles, prata viridia, agri copia rerum turgentes, caſtaneta, viæ regiæ, (*i*) ad quatuor terræ plagas decuſſatim directæ, innumera civitati commoda afferunt; quæ in Emunitatis inferioris medio polita, potentes Alemanniæ Franciæque Ducatus olim ſeparavit & junxit.

Ab aliis Weiſſenburgis (*l*) ut diſtingueretur Alſaticum, quod *Albiburgum* PEUTINGERUS, (*m*) *Leucopolim* GEBVILERUS (*n*) vocavit, præfixum eſt ei *Coronæ* (*o*) nomen; Nomen. à corona, quæ candelabri vices in Eccleſia Collegiata Weiſſenb. hodieque ſuſtinet, (*p*) deſumtum. Dagoberti II. fundatoris hæc corona creditur donum. Civitas tamen, ne ab Eccleſia pendere videretur, maluit vocari Weiſſenburgum *ad Rhenum*, (*q*) à quo quatuor leucis diſſitum eſt. Weiſſenburgum ad Luteram, ad Vogeſum vel Vasgoviæ, rectius dixiſſent, ut opponeretur Nordgovico Franconiæ.

§. DCCXIII.

Oppidum Collegiatæ ejusdem nominis Eccleſiæ contiguum, ætate poſterius eſt. Origo. Collegiata monaſterium Benedictinæ familiæ fuit, ſeculi VII. opus, adeoque in ſolitudine poſitum. Sanctimonia loci accolas pedetentim attraxit, qui coaluerunt in vicum. Vicus denique in civitatem excrevit, cui ipſius Abbatiæ, matris ſuæ, inditum nomen; (*r*) unde ante ſec. XIII. nulla oppidi Weiſſenburg mentio fit. Albicans veteris Concordiæ (*s*) rudus, ex ævi Romani caſtello ibi ſuperſtes, monaſterio, cum conderetur, appellationem forte conciliavit. Ex Sebuſiburgo *VVeiſſenburg* prodiiſſe, BEATUS RHENANUS (*t*) exiſtimavit. Civitatem Abbatia vetuſtiorem LUD. DECIUS (*u*) & Senatus Weiſſenburgenſis (*x*) ſtatuerant olim. Dagobertina charta monaſterium *in loco, qui dicitur*

 VVeiſſenburg,

(*d*) Charta in tabulario Epiſc. Tabernis.

(*e*) Mentio enim ejus fit in regiſtris Senatus An. MDXXIV.

(*f*) *Burner-bruck*, cui adjacet *Burner-almend*, ubi S. Fidis eccleſia decimas habet. Ponti hæc inſcripta fuet: *Ex fundamento Reſp. Sletaſtad. fieri fecit An. MDXLVIII.*

(*g*) Pag. 271. §. DIII.

(*h*) Lutera ad oppidi extremitatem nuper directa eſt, novæ munitionis cum initium fieret.

(*i*) Arduum opus eſt noviſſima via, An. MDCCLV. per aſpera Vogeſi, XII. leucarum ſpatio, ſtrata; quæ Lotharingiam ab illa parte Alſatis aperit.

(*l*) Præcipua ejusdem nominis oppida ſunt *Weiſſenburg* in Nordgovia, ac in Polonis: Hungarica duo *Stul-Weiſſenburg* & *Griechiſch-Weiſſenburg*.

(*m*) *Sermon. Convivial.* pag. 49.

(*n*) *Panegyr. Carolin.* pag. 18.

(*o*) *Cron-Weiſſenburg*.

(*p*) Candelabra coronæ inſtar in templis majoribus paſſim occurrunt; in aliis arboriformia. Vid. CANGII *Gloſſar.* voc. *arbores*. IRENICUS *Exeg. Germ.* Lib. XI. ſcribit, coronæ Weiſſenburg. metallum eſſe ignotum. Sunt, qui eam ſubſtitutam eſſe putant Dagobertinæ argenteæ inauratæ, cujus circumferentia 24. pedum. Carolus V. inſignibus Eccleſiæ Weiſſenburg. ſpeciali diplomate coronam An. MDXXXIX. inſeruit.

(*q*) *Weiſſenburg am Rhein*. Ita in nummis, in matriculis Imperii An. MCCCCXCV. &c. in actis & ſcriptis publico civitatis nomine editis.

(*r*) Idem Monaſterio, Gregorianæ vallis oppido, item Mauri, Maſonis, Andlaviæ aliisque oppidis, eveniſſe novimus.

(*s*) Hud. *Altſtatt.* Adi Tom. I. pag. 232. S. Stephani Abbatia in veteris Argentorati ruinis exſtructa eſt. Ibid. pag. 682.

(*t*) *Rer. Germ.* Lib. III. pag. 185. De fictitio Sebuſiorum nomine vid. Tom. I. pag. 60. Ex junioribus tamen Rhenanum ſecuti ſunt multi.

(*u*) Origine Weiſſenburgenſis, in libro *de Sigismundi Regis temporibus*, quem MECHOVII *Chronicæ Polonor.* Cracoviæ An. MDXXI. impreſſæ, ſubjunxit; ubi fol. CVI. multa de Weiſſenburgo.

(*x*) Teſte MUNSTERO *Coſmograph.* Lib. III. pag. 574. qui Decium in plerisque exſcripſit.

VVißenburg, (*y*) exſtructum fuiſſe perhibet, nulla oppidi facta mentione. Seculo XIII. *monaſterium in VVeiſſenburg* memoratur in chartis. Parochialem eccleſiam, S. Johanni dicatam, Abbatiæ ab Epiſcopo Spirenſi jam An. MCCXXXIV. conjunctam fuiſſe reperio. Quin & inter civitates Rhenenſes, An. MCCXLVII. fœdere junctas, Weiſſenburgum comparet. (*z*)

Munitio. Fridericus Abbas An. MCCLXII. & ſucceſſor ejus Edelinus, muris foſſisque civitatem muniviſſe ſcribuntur. (*a*) Additæ mœnibus turres, quarum latus, civitatem reſpiciens, non clauſum. Suburbia duo, (*b*) quæ ex propinquis aliquot vicis deſtructis (*c*) urbi accreverunt, mœnibus quoque paulatim incluſa ſunt. Muri quatuor portis olim, nunc tribus inſtructi. (*d*) Weiſſenburgum, naturæ artisque munimentis, nulli Imperii oppido Decius, (*e*) Weiſſenburgenſis, ante ducentos & quinquaginta annos ſcribens, cenſuit eſſe ſecundum. Veteres muri, ut Colmarienſes & Seleſtadienſes, An. MDCLXXIII. Ludovici XIV. juſſu disjecti ſunt. Ab An. MDCCXLVI. novis urbs munitionibus cingitur, unde præſidium militare perpetuum; novas urbi vires & faciem pulcriorem inducens. Regia illa militaris foſſa, vallo munita, quæ Luteram ad Luterburgum uſque per tres leucas communit, (*f*) à Weiſſenburgo initium ſumit.

§. DCCXIV.

Collegiata Eccleſia. Eccleſia Collegiata Divis Petro dedicata & Paulo, una ex quatuor illis Quaternionum Imperii Abbatiis, cujus Abbas dein Principis dignitate ornatus, præcipuum urbi ſemper attulit decus. Clemens VII. ex Abbate & Monachis Præpoſitum, Decanum, Cuſtodem ac XII. Canonicos An. MDXXIV. creavit. Rudigeri, poſtremi Abbatis, primique Præpoſiti, An. MDXLV. mortui, ſucceſſor, Philippus à Flersheim, Epiſcopus Spirenſis, (*g*) à Carolo V. & Paulo III. obtinuit, ut Præpoſitura cum Epiſcopatu Spirenſi in perpetuum jungeretur. Ditionem, quæ ab Eccleſia hac pendet, expoſui ſuperius. (*h*) Monaſterio hoc in Germania olim opulentius non fuiſſe ſcribit Irenicus. (*i*) Ampliora de eo dabimus in *Alſatia ſacra*. Sed ante hanc Abbatiæ mutationem Collegiata quoque S. Stephani eo in loco, ubi nunc cœmeterium Proteſtantium eſt, (*l*) ſubſtitit, quæ à Luithardo Abbate ſec. XI. ſuam originem duxit; tumultu ruſticorum An. MDXXV. omnino everſa; quam anno ſuperiore Abbatiæ, ex qua prodiit, conjunxerat Pontifex.

Præceptoria. Teutonici ordinis Præceptoria, (*m*) quæ jure aſyli gaudebat, nuper de novo exſtructa, non ordinarium Præceptorem habet, ſed ab ipſa Magiſtri ordinis Camera adminiſtratur. Vicum *Rietſels* ad Præceptoratum hunc ſpectare, ſupra (*n*) jam docui. Melitenſes Equites in urbe hac quoque curiam poſſident, quæ ad vicinam Geitershovianam Præceptoriam pertinet. Eccleſia *ad Quercus* (*o*) dicta, extra urbem verſus Altſtadium, ſeculo XVI. jam, teſte Herzogio, periit.

§. DCCXV.

(*y*) Occurrit hoc nomen varia ſcriptione. *Wizzenburg* in *Tradit. Fuld.* Schannati num. 130. pag. 64. ad An. DCCXCVIII. In Otfridi, monachi Weiſſenburg. codice Vindobon. *Wizanburgum*, teſte Lambecio *Biblioth. Vindobon.* Lib. II. Cap. V. pag. 415. *Wizzunburg* ap. *Nithardum*, qui Ludovicum Germ. An. DCCCXLII. Rheno tenus per Spiram, & Carolum Calvum juxta *Waſagum per Wizzunburg Warmaciam*, Argentorato iter direxiſſe commemorat. *Monaſterium, quod dicitur Weiſſenburg*, in Ludovici Regis charta An. DCCCCXL. *Abbatia Wizenburg* in duobus Ottonum diplomatibus An. DCCCCLXV. & LXXXVI. legitur. In Epiſcopi Spir. charta An. MCCXXXIV. Abbas & Conventus in *VVizenburch*.

(*z*) *Chron. Auguſtenſe*, ap. Freherum *Scriptor. Rer. Germ.* Tom. I. pag. 527.

(*a*) Ita Munsterus *Coſmograph.* Lib. III. pag. 574. Bruschius *Chronolog. Monaſt. Germ.* qui à Phil. Fleyrshemio, Epiſcopo Spirenſi & Præpoſito, ſua accepit. Herzogius *Chron. Alſat.* Lib. X. pag. 194. ſq. Lehmannus *Chron. Spir.* Lib. IV. Cap. IX. Obrechtus *Prodr. Alſatia* Cap. XIII. pag. 325. aliique. Oppidum muris cinctum, & peculiari quoque muro cincta ab Edelino Abbatia, ſeparata ab urbe foſſa, muro & porta. Ad ſiniſtrum portæ latus Collegiatæ extat vetus Inſcriptio, quæ Edelini ſtudium muros ædificandi collaudat.

(*b*) Alterum, ubi S. Michaelis templum, *das Bruch*, alterum vero verſus Landaviam *Bannacker*, nominatur. Suburbia hæc in delineatione oppidi apud Munster. *Coſmograph.* Lib. III. pag. 571. comparent

(*c*) Quos jam ſupra indicavi pag. 176. §. CCCX.

(*d*) Prima porta ſuperior vel Bitenſis, ad extremitatem ſuburbii *Bruch*. Secunda inferior, ſeu Landavienſis, ad ſuburbium *Bannacker*. Tertia *Budwegenſis* ab oppidi regione, ſeu Hagenoenſis à directione, nominatur. Quarta reliquis minor, Catenæ portula, *Kettenthorlein*, ad vicum *Schweigen* ducens, nunc clauſa eſt.

(*e*) Loco ſupra allegato.

(*f*) *Lignes de la Lutter.*

(*g*) Splendidum ejus monumentum in Eccleſia Collegiata, Rudigeriano longe præſtantius, ſupereſt.

(*h*) Pag. 175. §. CCCVII. ſqq.

(*i*) *Exeg. Germ.* Lib. XI. pag. 368.

(*l*) Collis eſt extra muros, S. Stephani mons dictus, pro quo Senatus urbis 400. floreno. dependit.

(*m*) Vulgo *Commer Commenthurey*.

(*n*) Pag. 268.

(*o*) *Zu den Aichen*; unde curia Præceptoris in urbe *Eichhof* dicebatur. Herzog. Lib. X. pag. 205.

§. DCCXV.

Auguſtinianorum quoque vetus in urbe cœnobium eſt, de cujus origine Codex MſC. (*p*) hæc docet: "Anno Domini MCCLXXIX. quarto Non. Dec. recepta eſt „ domus noſtra Wiſſenburgenſis, & prima miſſa dicta per Jo. Meſſerer, ſub Rev. Dom. „ Friderico de Hollandia, Spirenſi Epiſcopo, qui An. MCCLXXX. proxima Dominica „ poſt Dionyſii conſecravit tria altaria, & cœmeterium, accedente conſenſu venerabilis „ Dom. Abbatis Edelini, Eccleſiam S. Petri Wiſſenburgenſem tunc glorioſiſſime „ gubernantis. „ Monaſterium à Monachis relictum, Rudigero, pro ducentis aureis d. 16. Febr. MDXXVI. venditum & quinto poſt die civitati, ut Xenodochio jungeretur, donatum eſt. An. MDCLXXXIV. Auguſtiniani, reddito civitati pretio, pro quo venditum erat, juſſu Regis redierunt in urbem. Monaſteria.

Sed & Monaſterium Recollectorum, An. MCCCLXXII. inauguratum, (*q*) Senatus ſeculo XVI. comparavit pecunia. Pro Recollectis Capucini An. MDCLXXXVI. in urbem recepti ſunt.

Prædicatorum Cœnobium, à Franckenſteiniis aliisque Nobilibus An. MCCLXXXVIII. fundatum, (*r*) An. MDLIII. in Xenodochium converſum eſt. (*s*)

Ejusdem regulæ Parthenium deſtructum ibidem, cujus nonnulla in Tabulario civitatis veſtigia ſuperſunt.

Sunt inſuper duo Parochialia templa, alterum *D. Johanni*, alterum Archangelo *Michaeli*, nuncupata. Prius Catholicis atque Proteſtantibus, Gallica ſub periodo, commune eſt; poſterius vero, in ſuburbio (*t*) ſitum, Proteſtantes ab An. MDXXXIV. poſſident ſoli. In utroque jus patronatus Abbatia exercuit, cum qua D. Johannis Eccleſiæ reditus per Epiſcopum Spirenſem An. MCCXXXIV. ea lege juncti fuerunt, ut ſacerdotem idoneum, curam animarum habentem, aleret ibidem. Opiliones utriusque religionis & ſexus, inter Surburgum & Neoſtadium ad Hardtam degentes, ſolenni proceſſu quotannis Eccleſiam S. Michaelis inviſunt, atque deinceps jus inter ſe dicunt; quod ſuperioris Alſatiæ Opiliones faciunt Hirzfeldæ. Parochialia templa.

Curia Senatoria haud ita pridem à fundamentis eleganter exſtructa eſt. Cives Weiſſenburgenſes in patritios & plebejos olim fuerunt diſtincti. Patritii voce tum paſſim recepta *Hauſsgenoſſen* (*u*) dicebantur, quibus reipublicæ, monetæ ac judiciorum adminiſtratio uſque ad Carolum IV. Imp. fuit commiſſa. Singulorum domus immunitate gaviſæ ſunt. Computati inter eos Schwarzerdii, ex quibus prodiit Phil. Melanchthon, Brettæ natus, Artzii, Banckii, Breitenackeri, Bogneri, Hutteri, Gotſchalckii, Harſtii, Helſantii, Scheidii, Metzgeri, Neſſii &c. (*x*) At ſeculo XIV. & auctoritas & numerus Patritiorum ita decreverat, ut plebeji non modo in Senatum reciperentur, ſed & ex illis ordini aggregarentur patritio. Univerſi nunc cives in ſeptem diſtributi ſunt tribus, (*y*) quibus ſingulis duo Senatores præſunt, Catholicus & Lotheranus. In urbe nec divitias, nec paupertatem quæſiveris. (*z*) Cives idioma Germanicum purius, quam ceteri Alſatæ, ut Landavienſes, enuntiant. Cives.

§. DCCXVI.

Primum Weiſſenburgi, ab Abbatiæ ditione liberi, veſtigium, labente Alſatiæ Ducatu, An. MCCXLVII. ſe offert, ubi Rhenenſium civitatum fœderi, ut modo dixi, cum Haganoa, Colmaria & Seleſtadio acceſſit. (*a*) Locus, Monaſterio antea ſubjectus, occaſione Advocatiæ, Alſatiæ Ducibus commiſſæ, liberior factus eſt. Jura eccleſiæ ſuæ per Egbertum, Advocatiam à Friderico Duce tenentem, infracta Stephanus Abbas An. MCII. conqueſtus eſt. (*b*) Weiſſenburgenſes ipſi in defenſione, Libertas.

coram

(*p*) In Monaſterio Auguſtin. Friburgi Helvet.
(*q*) Herzog Lib. X. pag. 201.
(*r*) Ibidem. ANNALES COLM. ad hunc annum habent: "Dedicata fuit in Wiſſenburck area fratrum „ Prædicatorum.
(*s*) Teſte inſcriptione lapidis, muro Xenodochii inſerti: *An. MDLIII. iſt dis haus zu ein Hoſpital angericht, gebawet u. An. MDLVII. vollendet worden.*
(*t*) Quod *Bruch* vocatur.
(*u*) Vid. ſupra in Argentina pag. 381. §. DXCVI. not. (*x*).

(*x*) De his & aliis pluribus vid. HERZOG, Lib. X. Cap. VII. & XI.

(*y*) Prima eſt vinitorum, 2. textorum, 3. fabrorum, 4. cerdonum & ſutorum, 5. mercatorum & ſartorum, 6. lanionum, 7. piſtorum & molitorum.

(*z*) Publici civitatis reditus ad triginta millia librarum Franc. excurrunt.

(*a*) Vid. ſupra pag. 362. not. (*q*).

(*b*) Diploma Henrici IV. Imp. hujus anni, in tabular. Collegiatæ Weiſſenb.

coram Friderico IV. Imp. contra Abbatiam inſtituta, libertatis ſuæ originem ad Fridericum Cæſarem, (*c*) qui & Alſatiæ Dux erat, referunt. Ducibus enim Alſatiæ Hohenſtauficis in ſolium Imperiale promotis, Advocatorum autoritas crevit; Ducatu autem cum Hohenitaufiis extincto, Advocatia penes Imperatorem remanſit. (*d*) Adolfus Imp. à civibus Weiſſenburg. An. MCCXCII. jusjurandum recepit, (*e*) " quod ipſi in omnibus, in quibus Imperio ratinne *Advocatie* de jure tenentur, „ obedient fideliter, ſine doln; juramento tamen fidelitatis, quod proprietatis ſeu „ dominii ratione cuilibet Abbati Weiſſenburgenſi poſt ſuam confirmationem de jure „ præſtare tenentur, ac omnibus . . . ſalvis. „ Conſtitutus à Cæſare Advocatus, & in urbe & in vicis, ad Abbatiam ſpectantibus, Imperialia jura adminiſtravit. Sub tutela ejusdem omnes Emunitatis incolæ, Weiſſenburgenſes potiſſimum cives, liberiores ſunt facti. Rudolfus I. Imp. poſt multiplices inter Abbatiam & Civitatem lites, An. MCCLXXV. gabellam vini, electinnem liberam Conſulum, Abbate tamen ad eam vocato, ſilvarum & paſcuorum, nonnullis tantum exceptis, uſum communem, commune item jus monetandi ac judicii Equeſtris, de quo infra, conſtituendi, civitati huic publico inſtrumento adſcripſit. Jus caduci, tum Abbatiæ ſervatum, jam pridem abolitum. Sigismundus & Fridericus IV. Imp. jusjurandum fidelitatis, Adnlfi & Alberti I. decreto Abbati à civibus præſtitum, lata in ſolenni judicio ſententia aboluerunt. (*f*) Jusjurandum hoc non ſubjectionis, ſed fidei fuerat. Maximilianus I. tandem An. MDXVIII. decrevit, ut ſolutis Abbati quotannis quinque & ſexaginta florenis, Senatum ſuum absque illo conſtitueret civitas, ſolaque ponderum ac menſurarum curam, nec non tributorum jus perpetuum haberet. Venationis, piſcationis & reliqua in Emunitate jura Civitati & Collegiatæ communia ſuut.

§. DCCXVII.

Privilegia Cæſarum.

Albertus I. Weiſſenburgenſes à provinciali Spirigoviæ Judicio, cui obnoxii fuerant, An. MCCCV. liberos declaravit. Judex provincialis, Landaviæ ſedens, à jurisdictione ſua eosdem abſolvit. Plenum denique jus, de non evocandis ad quodcunque tribunal Weiſſenburgenſibus, Henricus VII. An. MCCCX. impertitus eſt Francofurti. (*g*) Ludovicus Bavarus ab Eccleſiaſtico Spirenſis Epiſcopi in cauſis civilibus foro eosdem liberavit.

Carolus IV. An. MCCCXLVII. privilegium de non oppignerando conceſſit, atque An. MCCCLXII. permiſit, ut homicida, urbe & emunitate biennio exul, ſolutis viginti libris Halenſibus, inter Cæſarem ac civitatem dividendis, denuo recipiatur. Sigismundus, jus aquilæ, in inſignibus gerendæ, confirmans, An MCCCCXXXI. emporium inſtituendi facultatem; Fridericus IV. univerſa Hagenoenſium privilegia An. MCCCCLXXI. corroborans, adjecit, ut Weiſſenburgenſes officinam monetæ ad quemcunque locum poſſent transferre. (*h*) Tunc temporis ergo monetandi jure ſunt uſi, quod Abbas olim de *Miniſterialium ac civium conſilio* exercuerat. (*i*) Nummi Weiſſenburgenſis exemplum, in quo caſtri ectypus eſt, Tabula II. numismatica exhibet.

Eodem anno, Fridericus IV. Nundinas quatuordecim dierum, qui in tres poſtea contracti, Weiſſenburgo largitus eſt. Alias, alio tempore habendas, Maximilianus II. An. MDLXX. addidit. Quatuor hodie fora majora quotannis Weiſſenburgi celebrantur.

Jus ſtatuta faciendi, quod ſub Carolo IV. civitas uſurpaverat, à Cæſare reprehenſa, (*l*) deinceps ſine reprehenſioue exercuit. (*m*)

Jus

(*c*) Secundum haud dubie intelligunt.

(*d*) Vide ſupra pag. 354. ubi Hagenoam ex Ducali in civitatem Imperialem evaſiſſe docui.

(*e*) Diploma Tabular. Collegiatæ Weiſſenburg.

(*f*) An. MCCCCXXXI. & MCCCCXLII. Friderici IV. diploma ap. Lunig Tom. XIV. pag. 627. & Knipschild Lib. III. pag. 319.

(*g*) Quod à Ludovico Bav. Ratisbonæ An. MCCCXXII. & Friderico Auſtriaco Weiſſenburgi An. MCCCXXVI. iisdem plane verbis renovatum.

(*h*) *Das Haus der Muntzen verrucken . . . oder ein gebautes kauffen und den Hausgenoſſen geben.* Monetæ officina fuit olim ex adverſo curiæ.

(*i*) Ex Rudolphi I. Imp. allegato ſuperius diplomate An. MCCLXXV. monetam & telonium inter feuda ſua regalia numeravit, de quibus Eberhardus Abbas per Ludovicum Imp. An. MCCCXXXIX. & per Carolum IV. Spiræ An. MCCCXLVIII. inveſtitus eſt.

(*l*) Literis ad Senatum An. MCCCLVIII. datis, ubi: *wir gebieten uch . . . das ihr alle die nuwe ſetze, die ir in uwerer Stadt uffgeſetzt habent, allzemale laſſet abegen, und die on alle widerrede beiſſent widerruffen* &c.

(*m*) Ordinatio Senatus circa politiam & mores civitatis, An. MDLXXVII. condita & An. MDCXIV. renovata, prodiit hoc rubro: *Erneuwerte Policeyordnung der Statt VVeiſſenburg am Rhein im jahr MDCXIV.* Argentorati 4to.

Jus ſuffragiorum.

Jus ſuffragiorum in Comitiis Imperii Weiſſenburgo & Landaviæ ſeculo ſuperiore dubium reddidit Trevirenſis Archiepiſcopus; Epiſcopatus Spirenſis, adeoque & Præpoſituræ Weiſſenburg. poſſeſſor. Sed utraque Civitas reportavit victoriam. (*n*) Durante hæc Weſtphalicæ pacis negotio geſta ſunt. Poſt initam pacem nova iisdem civitatibus cum Goslaria, Saxoniæ inferioris, Mulhuſio & Northuſio, Thuringiæ urbibus, de ordine in Comitiis ſedendi, exorta controverſia eſt; quum hæ, veterem ſedendi morem, qui Decapolim Alſatiæ jungebat, rupturæ, primum à Colmaria locum occupare voluiſſent. (*o*) Ceſſavit lis, poſtquam decem Alſatiæ urbes membra Imperii eſſe deſierunt.

§. DCCXVIII.

Onera.

Cenſum Imperialem 400. florenorum, die S. Martini quotannis à Weiſſenburgenſi civitate præſtandum, Carolus IV. Imp. An. MCCCXLVIII. ordinavit, addito mandato, ne quis ſucceſſorum majus ab ea tributum exigeret. Biennio poſt Simoni, Bipontino-Bitenſi Comiti, donec aliter ſibi placuerit, cenſum hunc juſſit perſolvi. Matricula Imperii An. MCCCCLXVII. & LXXI. Weiſſenburgum Colmariæ & Seleſtadio æquiparavit. An. MCCCCLXXX. in comitiis Noriberg. adverſus Turcas IV. equites, novemque pedites; anno ſeq. VII. equites, VI. pedites; in comitiis Francof. An. MCCCCLXXXVI. & ſeq. octingentos florenos; An. MCCCCLXXXIX. tres equites XIV. pedites; in comitiis Wormat. An. MDXXI. duos equites, XXII. ped. ſeu CXII. quoque menſe florenos, qui canon dehinc nunquam variavit; ad Cameram Imperialem vero LVI. flor. XXX. crucigeros, præſtare juſſi ſunt Weiſſenburgenſes. (*p*) Tempore difficili nonnunquam triens hujus canonis in ſexennium eis fuit remiſſus. Advocato provinciali quadringentæ quotannis libræ Francicæ ſolvuntur.

Cæſares hoſpites.

Oneribus accenſeo Cæſarum in urbe adventum. Hos inter Fridericum I. Conradum IV. (*q*) Wilhelmum, (*r*) Richardum, (*s*) Rudolfum I. Adolfum, Fridericum Auſtriacum, Carolum IV. aliosque ex ſequentibus reperio. Ludovicus junior, Sarwerdæ Comes, prædium ſuum Loyben in præſentia *Friderici Imp. Aug. apud VVizenburhc* Abbatiæ Uterinæ vallis An. MCLXXIX. tradidit. Ludovicus Palatinus feuda ſua Weiſſenburgenſia ab Edelino Abbate coram Rudolfo Imp. & comitatu ejus, in quo Hochbergæ Marchio, Rotenburgi & Leiningæ Comites erant, in clauſtro Wiſſenburg die 29. Nov. An. MCCLXXXI. recepit. (*t*) Anno ſeq. IV. Cal. Dec. litem Abbatiæ & civitatis Weiſſenburgenſis Rudolfus præſens diremit, indeque Hagenoam perrexit. Adolfus, apud Weiſſenburgenſes medio menſe Nov. MCCXCII. verſatus, jurejurando fidei ſibi cives obſtrinxit. (*u*) Fridericus Auſtriacus civitatis à judiciis exteris libertatem *in VVizzenburgh* VI. Non. Maji MCCCXXVI. renovavit. Carolus IV. Weiſſenburgenſium de non evocando privilegium An. MCCCXLVIII. confirmavit, cum Baſilea per oppidum hoc contenderet Spiram. (*x*)

Inſignia.

Inſignia Civitatis caſtrum cum duabus turribus repræſentant, adeoque ad nomen ejus alludunt. Extat ſigillum vetus, ubi aquila biceps alis expanſis contegit caſtrum; (*y*) quo civitas, libertatem adepta, uti ſolebat. Abbas Wiſſenburgenſis An. MCCCCXXXI. ab Imperatore Sigismundo petiit, ut civitatem ad aquilam ex inſignibus ſuis tollendam adigeret. Cæſar autem civitati non aquilam modo confirmavit, ſed & eam ab omni Abbatis imperio, ut diximus, declaravit immunem. An. MDCLXXX. lilia tria ſubſtituta ſunt aquilæ.

(*n*) Prodiit hinc ſcriptum: *Deduction, daſſ VVeiſſenburg am Rhein u. Landau ihren immediat Stand, Seſſion u. Stimmen bey dem Röm. Reich ... von unfürdencklichen jahren herbracht haben*, 4to, MDCXLVII. Præcipua hujus libelli momenta vid. ap. Knipschild *de Civit. Imp.* Lib. III. pag. 166. Weiſſenburgenſes jam Carolo IV. imperante in Comitiis comparuiſſe, literæ ejus An. MCCCLVIII. ad Senatum datæ teſtantur. Suffragium innumeris dein Imperii Receſſibus à Weiſſenburgo additum legitur.

(*o*) *Deduction wegen beyder Stätten VVeyſſenburg am Rhein u. Landau wider Goslar, Mulhauſen u. Northauſen*, 4to. Straſb. MDCLIII.

(*p*) Cortrej. *Corp. Jur. publ.* Tom. I. Part. V. pag. 141.

(*q*) An. MCCXLIII. d. 21. Junii, ap. Hugon. *monum. S. Antiq.* Tom. II. pag. 294.

(*r*) An. MCCLV. Cal. Martii, teſte privilegio Hagenoenſibus dato.

(*s*) An. MCCLVII. d. 20. Sept. quo Richardus Hagenoenſes quoque diplomate munivit.

(*t*) Lunig *Archiv. Imp.* Part. ſpec. Contin. II. pag. 131. Du Mont *Corps Diplom.* Tom. I. Part. I. pag. 248.

(*u*) Teſte diplomate Abbatiæ XV. Cal. Dec. Wiſſenburgi dato. Quatriduo poſt vico Godramſtein Spirenſis civitatis jura ibidem confirmavit. An. MCCXCVI. quinto Cal. Jan. Regiſpontano Cœnobio idem hic impertivit privilegium.

(*x*) Albertus Argent. *Chron.* pag. 143.

(*y*) Inſignia hæc exhibet Herzog *in Chronico Alſat.* Lib. X. Cap. I.

§. DCCXIX.

Regimen.

De Weiſſenburgi regimine Rudolfus I. Imp. in Transactione laudata An. MCCLXXV. ita loquitur: „ Quoties opus fuerit inibi civibus ordinare vel preficere „ Conſules civitati, recurſum habeant ad Abbatem, ipſumque cives predicti requirant, „ ut per ſe, vel interpoſitam perſonam, hujusmodi Conſulum ordinationi, ſi velit, „ interſit. Quodſi facere recuſaverit idem Abbas, prenotati cives ſub fide preſtiti „ juramenti ſtatuendi & eligendi eosdem Conſules liberam habeant facultatem. „ Per Conſules hic, ut ſæpe alibi, (z) Senatores intelliguntur, quorum primarius Magiſter civium dicebatur. Fridericus Cæſar, Rudolfi I. nepos, *Magiſtro civium*, *Conſulibus & civibus* An. MCCCXV. literas, privilegia eorum firmantes, Turico miſit. Octo Patriciis tum conſtitit Senatus; quibus Carolus IV. An. MCCCLVIII. quatuordecim cives ex tribubus adjunxit. Priores vocati ſunt *Senatus antiquus*; ex quo Conſules deſumpti. Conſuli regenti unus ex Senatoribus plebejis additus eſt, quem *Mareſchallum* dixere; quod & Hagenoæ in uſu. Conſules nunc quatuor ſunt; inter quos ambulatorium trimeſtre eſt regimen. Non quatuordecim ſimul, ſed ſeptem tantum Senatores una in Senatum admittuntur., quorum ſinguli per vices fiunt Mareſchalli. Septem autem his Mareſchallatu functis, reliqui ſeptem in Senatu, atque his deinceps Ex-ſenatores (a) ſuccedunt. Sub bodierna periodo Regius Prætor Senatui præſidet, Magiſtratuum munera inter Catholicos ac Proteſtantes æqualiter diviſa.

§. DCCXX.

Advocatia.

Annuæ Senatus renovationi Advocatus provincialis vel Sub-advocatus ejus poteſt intereſſe. Advocatus urbis, qui & Scultetus ab initio dicebatur, ex nobilitate vel patritiis plerumque electus, capitales cauſas, Cæſaris nomine, in Civitate & omni Emunitatis tractu diſcuſſit. Wilhelmus, Germ. Rex, Scultetum Weiſſenburgenſem An. MCCLV. conſtituit, ut una cum Hagenoenſi & Colmarienſi nobilium cauſas dijudicaret. (b) Advocatia bæc Weiſſenburgenſis, æque ac Keiſersbergenſis, provinciali Advocatiæ obnoxia, cumque ea ſæpe conjuncta fuit. Probſtio ab Erlacb, Hungariæ Regis Cancellario, & Quinque Eccleſiarum Epiſcopo, pro mille flor. An. MCCCLX. ea lege à Carolo IV. data in pignus eſt, ut ipſe, vel Vicarius ejus, fidem Advocato provinciali Alſatiæ præſtaret. (c) Advocatiam provincialem Palatini cum poſſiderent Electores, hi Weiſſenburgi conſtituerunt Advocatum. Illa vero per Maximilianum I. Imp. An. MDIV. Palatinis erepta, ex Senatu Advocatum ſibi eligendi jus civitas impetravit, quod & Carolus V. in Comitiis Wormatiæ An. MDXXI. ratihabuit, ita ut Advocati Cæſarei munus Senatori ſeniori potuerit committi. Urbe autem ab Electore Palatino ob motus ruſticanos An. MDXXV. ad deditionem coacta, jus iſtud Advocatiæ provinciali annexum eſt denuo uſque ad An. MDXXX. quo Cæſar avi ſui privilegium Weiſſenburgenſibus renovavit, imo ita extendit, ut non ex Senatu tantum, ſed & aliunde, nobilem vel ignobilem, Advocatum potuerint eligere. At anno ſequenti Carolus, meliora edoctus, bæc omnia revocavit, advocatiamque iſtam Advocatiæ provinciali, quam Electori Palatino reddiderat, ut cum ea more priſtino conjuncta maneret, reſtituit. Palatinus itaque Pbilippum de Hobenſtein An. MDXXXI. & biennio poſt Cbriſtophorum de Dratt, Advocatos Weiſſenburgenſes ordinavit. Redempta vero ex Palatini manibus Advocatia provinciali, Weiſſenburgenſes ſuam quoque Advocatiam in Comitiis Auguſtanis An. MDLIX. à Ferdinando I. receperunt, qui An. MDLXI. præcepit, ut tres vel ex nobilitate, vel ex veteris Senatus aliove civium ordine, viros idoneos civitas præſentaret, è quibus Advocatum ipſe eligeret, ab Advocato provinciali deinceps rite inſtituendum. Muneris autem hujus collatione in urbem tranſlata, *Urbici Advocati* (d) nomen eſt ortum; cujus vices regius jam agit Prætor, conſtitutus à Rege.

§. DCCXXI.

Judicium Graduale.

Præter Senatum aliud Weiſſenborgi Judicium eſt, *Graduale* (e) quod vocant; antiquius Senatu; Advocato urbis, (f) Sculteto, ſeptemque Scabinis conſtans, quod de

(z) Conf. ſupra pag. 372.
(a) *Auſſganger.* vid. HERZOG. Lib. X. pag. 178.
(b) *Receſſ. Imperii* Tom. I. pag. 31.
(c) Diploma ap. GLAFEY *Anecdot.* num. 195.
(d) *Stattvogt.*
(e) *Staffelgericht*, Nomen habet à gradibus lapideis, per quos in Luteram deſcenditur, in foro piſcatorio, prope Eccleſiam Collegiatam, ubi judicium olim habebatur ſub dio. Vocatur etiam Judicium Mundaticum, (*Mundat Gericht*) quoniam totam Emunitatem reſpicit; & judicium Scabinale, (*Schaffen Gericht*) quod ex Scabinis componitur. Novus Scabinus poſt electionem hodieque ad gradus illos deducitur, & jusjurandum præſtat ſub dio, in veteris inſtituti memoriam.

(f) Habuit olim vicarium *Untervogt*, qui vero in Senatum urbis nunquam admiſſus eſt.

de hæreditatibus & obligationibos in urbe, ne Canonicis quidem exceptis, (*g*) & in omni Emunitate Weiſſenburgenſi (*h*) cognoſcit. Scultetum Præpoſitus, (*i*) olim Abbas, ex nobilibus vel patritiis, Scabinos vero Collegium ipſum ex Senatoribus, vel ſi hi recuſent, (*l*) civibus elegit. Primus Scabinorum Judicio præſidet; (*m*) in quo nullus fiſci procurator, quod nec cauſæ pupillorum, nec publicæ aut capitales, in eo tractantur. In Scabinorum electione paritas quoque Religionis ſervatur. (*n*) Majores noſtri etiam *Voldings-Gericht* dixerunt. Cenſus, quem vicorum, judicio huic ſubjectorum, Sculteti Sculteto Gradualis judicii ter (*o*) quotannis, in recognitionem jurisdictionis, perſolvunt, lingua vulgari hodieque *Voldings-pfenning* (*p*) appellatur. Cæterum non deſunt, qui ex Dagobertinæ fuodationis Abbatiæ Weiſſenburg. charta Judicii hujus origines repetunt, ubi ſcribitur: “ Abbas Advocatum invitet, „ reliqua vero ſamilia legitimo loco & tempore ter in anno pro juſtitia facienda ad „ placitum Advocati debent convenire, & in ſervitium Advocati, ſi præſens eſt, ſinguli „ ſingulos denarios ſolvere, exceptis hiis, qui ſunt in Munitate. „ Sed charta hæc interpolationum eſt plena.

§. DCCXXII.

A Graduali judicio ad Camerale, (*q*) quod intra biennlom trienniumve nonniſi ſemel habebatur, provocatio fiebat. Quatuordecimvirale hoc fuit tribunal. Abbas ex nobilibus, miniſterialibus ac vaſallis ſuis, ſeptem judices, totidemque ex patritio magiſtratus ordine conſtituit. (*r*) Nobilium primus fuit Præſes judicii; cui & alii ſubſtituti ſunt Equites duo. Judicum numerus ſi plenus non fuerat, Judicium ſiluit. Unde opus vicariis, (*s*) qui locum occuparent abſentium. Rudulſus I. An. MCCLXXV. inter alia hoc quoque judicium ordinavit, “ quod in judiciis exercendis Abbas ſeptem „ ex ſuis miniſterialibus vel vaſallis mittet, totidemque perſonas ex quatuordecim „ civibus, qui vocantur *Huſſgenotze*, ipſi Abbati à civibus Weiſſenburgenſibus præſen„ tandos eliget, quorum, ſive majoris partis eorum ſententie ſtabitur. . . . Queſtiones „ etiam, quas ab his, qui extra civitatem, in locis tamen ad Emunitatem, qui vulgo „ dicitur *Montat*, ſpectantibus habitant, ante Cameram Abbatis deduci contigerit, „ per predictos . . . decernimus terminandas. „ Cauſas, Abbati ejusve Conventui, miniſterialibus ac vaſallis, cum civibus orituras, in boc judicio Cæſar qoum juſſerit decidi, idem Germershemii An. MCCXCI. decrevit, ut Abbati non minus liberum ſit, cives in foro convenire Eccleſiaſtico. Abbas & Civitas An. MCCCCVII. novam judicii ordinationem à Ruperto Imp. petierunt, quod numerus equitum & patritiorum decreſcens judices judicio ſufficientes negaret. Statuit Cæſar, ut Abbati Miniſteriales quoscunque, modo nobiles & inter eos duo Equites ſint, conſtituere liceat. Patritiis permiſit, ut ex boneſtioribus familiis civicis ſibi quasdam adjungerent; ex quibus patritii judices poſſent deſumi. Paribus ſententiis Abbas ejusve vicarius litem decidit. Provocationes promiſcue ad Camerale hoc judicium fieri, Henricus Abbas

Camerale Judicium.

(*g*) Quod à Judicio Graduali An. MDCX. decretum, à Camerali An. MDCXIV. & à ſupremo Alſatiæ Senatu nuper firmatum.

(*h*) In vicis ſcil. primo illis, quos ſupra pag. 175. enarravimus, ad Præpoſitum Weiſſenburg. pertinentibus, nec non duobus, civitati Weiſſenburgenſi ſubditis, pag. 272. §. DV. Deinde nonnullis eorum, qui vinculo feudali à Præpoſitura pendent; Dux Bipontinus licet ſuos judicio huic ſubeſſe nolit: vicis item Baronis à Waldburg, *Rundenthal* & *Erlenbach*, quos ab Electore Palatino, hic ab Eccleſia Weiſſenburgenſi tenuit; *Rietſels* denique, ad ord. Teuton. qui ſpectat. Hos omnes & alios inſuper plures, qui ſec. XVI. jurisdictionem hujus tribonalis agnoverant, Herzogius refert *Chron.* Lib. X. Cap. I.

(*i*) Idem Scultetos in omnibus Emunitatis locis, excepto vico *Rechtenbach*, conſtituit; à quibus ad judicium Graduale provocatur. Codex vetus Mſ. ſtatutorum gradualis judicii in tabulario Collegiatæ Weiſſenburgenſis.

(*l*) Qui munus ſibi delatum recuſat, urbe per aliquod tempus excedere jubetur, reduxque petit à Magiſtratu, ut in numerum civium denuo recipiatur. Herzog. Lib. X. Cap. I.

(*m*) Germ. *VVeiſſer*, qui convocat judices, ſuffragia colligit ac poſtremus ſententiam dicit.

(*n*) Ita quidem, ut quatuor Scabini Catholicis, tres Proteſtantium ſacris, aut vice verſa, addicti ſint.

(*o*) Solvitur hic cenſus diebus lunæ poſt trium Regum, S. Georgii & poſt Joh. Baptiſtæ.

(*p*) *Voldung* & *Vollung* ſynonyma contracta ſunt ex voce *Erfolgung*, quæ Juris Conſulis medii ævi Germanis immiſſionem in bona debitoris ſignificat. Illuſtrat hæc Noribergenſis Reformat. Executio An. MDLXIV. Tit. 3. leg. 2. ubi reo apud judicem non comparente ſtatuitur: *Und ime* (Actori) *ferner Hilff und Execution, ſo man biſsher* VOLLUNG *genennt, zu ertheilen.* Seleſtadienſium leges immiſſionem hanc *Anleite* appellant.

(*q*) *Cammergericht*, quoniam in camera vel ad cameram Abbatis aut Præpoſiti habebatur: item *Rittergericht*, quia aſſeſſorum pars Equites erant. In diplomate Ruperti Imp. Ao. MCCCCVII. vocatur *das Hoegericht*, Judicium ſuperius, *vor eins Apts Kempnaten zu VViſſenburg.* In libro ſalico Abbatiæ Ebersheim. ap SCHILTER. *Cod. Jur. Alemann.* pag. 366. ſq. legitur: *in mines Herren Keminaten* & *Kemenaten.* Intelligitur camera Abbatis, camino inſtructa.

(*r*) Vocantur *Ritter*, *Mann u. Hauſſgenoſſen.* Catalogum eorum ab Ao. MCCCCLVII. usque ad ſua tempora exhibet Herzog. Lib. X. Cap. I.

(*s*) Dicebantur *VVarter*, quoniam expectabant, num aliquis deeſſet.

Abbas cum ægre tuliſſet, à Friderico IV. Imp. privilegium Coloniæ An. MCCCCLXXXVI. obtinuit, ut cauſæ, quæ viginti non excedunt florenos, recuſarentur, niſi à provocante de præſtandis judicii ſumptibus cautum fuerit centum florenis. Poſtremum Cameræ hujus judicium An. MDCXIV. d. 15. Aug. habitum eſt. Ab eo ad Cameram Imperii provocatum.

Graduale ergo & Camerale judicia, inter Eccleſiam Collegiatam & Civitatem communia, ad omnem ſe Emunitatem extenderant. Senatus à ſola civitate conſtitutus jurisdictionem ſuam non ultra urbem extendit.

§. DCCXXIII.

Statuta. Nobiliſſimam Emunitatis partem cum Weiſſenburgum conſtituerit, Mundaticis ſtatutis quoque recti ſunt cives. Perantiquæ ſtatuta hæc originis ſunt. Permittunt, ut conjuges, ſi liberi deficiant, excluſis aſcendentibus, ſibi invicem ſuccedant. Si liberi adſunt, jus devolutionis, ut apud Colmarienſes & Seleſtadienſes &c. obſervatur. Prioris matrimonii liberi in bona avita, quæ durante illo matrimonio jure ſucceſſionis parens acquiſivit, ſoli ſuccedunt. Poſterioris matrimonii liberi, pari ratione, ceteros ab avita ſucceſſione excludunt, quæ durante hoc matrimonio parentibus obvenit. Lex hæc reſpectu liberorum, ut jus devolutionis reſpectu parentum, dura eſt.

§. DCCXXIV.

Religio. Weiſſenburgum liberæ Civitatis cum attigiſſet faſtigium, quæ ſuis ipſa rebus proſpiceret, in ſacris quoque ordinandis ſibi proſpicere ſtuduit. Henricus Moterer, Eccleſiæ S. Johannis paſtor, & Joh. Merckel de Cleburg, Capellanus, Lutheri placita probantes, An. MDXXII. ad matrimonium tranſierunt. Martinus Bucerus, (t) Landſtulio adveniens, per ſex ibi concionatus eſt menſes, ad publicam diſputationem Franciſcanos identidem provocans. Senatus tamen paulo poſt, Spirenſis Epiſcopi territus minis, Bucerum rogavit, ne civitatem in periculum adduceret; quare cum Moterero paſtore Argentoratum diſceſſit, ibique diſceſſus ſui rationes ſcripto (u) expoſuit. Auguſtinianorum plures tum deſeruerunt Cœnobium. (x) Supervenit An. MDXXV. ruſticorum tumultus, quibus devictis, urbeque per Electorem Palat. expugnata, Lutheranis miniſtris Catholici ſacerdotes ſuffecti ſunt. Novennio poſt Georgius Kres, ad D. Michaelem Paſtor, Auguſtanæ Confeſſioni acceſſit, pronumque ad eam Magiſtratum invenit; qui à Capitulo, patronatus jura exercente, obtinuit, cœtui ſuo ut Kreſius præeſſet, donec convocaretur Concilium. Hunc & Eccleſia Johannæa cum omni Magiſtratu civibusque brevi ſecuta eſt. Lis de alendis verbi miniſtris, inter Capitulum & civitatem diu agitata, An. MDLX. per arbitros in quinquennium deciſa eſt. (y)

Judæis ab An. MCCLX. incolatum Weiſſenburgenſes negarunt. Plures eorum tum ad rotam damnati, vel urbe proſcripti ſunt, quod parricidii, in puero Chriſtiano patrati, accuſarentur; cujus monumentum in Collegiata adhuc perſtat Eccleſia. (z) Carolus IV. Judæos quidem recipi, eorumque tributa inter Cæſarem ac Civitatem dividi voluit, ita tamen, ut hæc partem ſuam in munitiones converteret. Pacta, ab urbe Weiſſenburg. cum Judæis inita, Ferdinandus I. An. MDLXII. irrita declaravit.

Literæ. Nec Viri doctrina celebres Weiſſenburgo defuerunt. Otfrious, omnium Alſatiæ Literatorum, quos novimus, primus, ſec. IX. Theotiſcæ & Rhytmicæ Evangeliorum paraphraſeos auctor, Weiſſenburgenſis cœnobita fuit, qui opus ſuum Lud. Germ. Regi, & Archiepiſcopo Moguntino inſcripſit. Amalricus, Epiſcopus Spirenſis, qui An. DCCCCXIII. obiit, cunctos ſui ævi magiſtros eruditione antecellens, (a) monachus in eodem Monaſterio vixit. Seculo decimo ſexto ineunte Jodocus Ludovicus

(t) Chytraeus in *Chron. Saxoniæ* Lib. X. pag. 299.

(u) Martins Butzers *an ein chriſtlichen Rath und Gemeyn der Statt VVeiſſenburg ſummary ſeiner predig daſelbſt gethon, mit anhangender urſach ſeines abſcheydens*, 4to.

(x) Ordinis Auguſt. Provincialis inter venditi Weiſſenburgenſis monaſterii cauſas An. MDXXVI. refert: *Zu dem ſich Matthæus Zyntring ſamt andern perſonen deſſelben Convents des meren theyls an zyten der Lutheriſchen lere vermeinter wyſe in elichen ſtande gethon* &c.

(y) Lunig *R. A.* Part. Spec. Tom. I. pag. 492.

(z) Annal. Colmar. ad An. MCCLX. pag. 7. « Interfecerunt Judæi in Wiſſenburg puerum. » Herzogius Lib. X. pag. 197. ſqq. rem fuſius, quam neceſſe erat, refert ad An. MCCLXX.

(a) Vid. Anonymus ap. Schannat. *Vindem. Literar.* Part. I. pag. 7.

Digitized by Google

vicus Decius (*b*) patriam ſuam plurimum ornavit. Diligentiſſimus Rerum Alſaticarum ſcriptor, Bernh. Herzogius, Weiſſenburgi quoque natus eſt; uti & duo alii, Eucharius Artzt (*c*) & Balth. Boell, (*d*) in patriæ ſuæ civitatis rebus conſignandis, non ſine laude, verſati. Gymnaſium Argentinenſe, propter graſſantem in ea urbe peſtem, Weiſſenburgum fuit ad tempus translatum. (*e*)

§. DCCXXV.

Inter Memorabilia hujus urbis referendæ ſunt turbæ, quas An. MCCCCLXIX. Memorabilia.
ſuſcepta à Friderico Palatino, Victorioſo, Abbatiæ Weiſſenburgenſis reformatio excitavit, monachis civibusque inviſa; unde reformatóres in vitæ diſcrimen adducti. Sedatus per Senatum tumultus, anno ſequenti majore vi in Palatinum erupit. Novi, quos ille nuper in expulſorum locum ſuffecerat, Abbatia & urbe expulſi, veteresque recepti ſunt monachi. Palatini Præfectus ſpoliatus & captus eſt. "Palatinus ergo „ oppidum Weiſſenburg manu ſuorum valida, ut Trithemius (*f*) loquitur, obſedit, „ & locatis in deſerta Præpoſitura quatuor turrium militibus, per totam fere hyemem „ urbem fortiter impugnavit. Tandem Argentinenſes & quidam alii cives regni „ viciniores inter Comitem Palat. & Weiſſenburgenſes pro pace laboraverunt: „ quorum interventu concordia ſub certis fuit conditionibus reformata, & ſoluta „ obſidio. „ Friderici patrui ſucceſſor, Philippus, Abbatiam & Civitatem per Jo. Dratt, aulæ ſuæ mareſchallum, multis modis vexavit; unde factum, ut "multi egregii juvenes „ in externas nationes migraverint. Alii in Galliam, quæ propior eſt, alii in Italiam, „ plerique in Sicambros tranſiere, multo major pars in Poloniam conceſſit, atque ita „ à centum ferme anuis Polonia, potiſſimumque Craccovia, Wiſſenburgenſium domicilium „ fuit. „ Hæc Decius, (*g*) de quo paulo ante jam actum.

§. DCCXXVI.

An. MDXXV. tumultus ruſticorum in Palatinatu, Epiſcopatu Spirenſi, in Gutenbergenſi, Cleburgenſi & Fleckenſteinenſi, tractibus ortus, Weiſſenburgum quoque commovit; (*h*) eidem, uti Seleſtadio, minatus extrema. Magiſtratus quidem novo Rusticorum turbæ.
fidei jurejurando adſtrinxerat cives; at ruſticorum, circumcirca furentium, ſuperbia, & ſuperveniens in oppido incendium, cujus culpa Abbatiæ in Collegiatam nuper converſæ adſcripta, plebem concitavit; quæ ſpretis magiſtratus decretis Stephanianam Eccleſiam diruit, cenſiticos Collegiatæ libros combuſſit, & duriora minans, d. 13. Junii inter alia propoſuit, ut recipiendi ac dimittendi parochum jus Magiſtratui Collegiata concederet, publica civitatis onera cum ceteris incolis ſuſtineret, neminem civium ad alios, quam domeſticos judices traheret, quatuor Eccleſiæ molendina traderet civitati; nihilque eorum, quæ tumultu direpta, repeteret. Has conditiones & alias accepere Canonici d. 26. Junii, Conſulum ſeniori jusjurandum præſtantes. (*i*) Elector Palatinus, de rebus his per Rudigerum Præpoſitum certior factus, cæſo prope Pfedersheimium, Epiſcopatus Wormat. oppidulum, ſeditioſo agmine, verſus urbem, turbatæ pacis publicæ ream, cum Trevirenſi Electore proceſſit. Minſeldæ quidem, intercedente Moerſper-

(*b*) Sigiſmundi, Poloniæ Regis, Secretarius & Orator, Lateranenſis & Imperialis Palatii Comes. Publicavit & continuavit Machovet *Chron. Polonor.* Cracoviæ MDXXI. fol.

(*c*) Scripſit *Chronicon VVeiſſenburgenſe* An. MCCCCXL. quod extat in Bibliotheca Palatino-Vaticana, num. 116. De ejus gente patricia vid. Herzog. Lib. X. pag. 211.

(*d*) Vir apud Weiſſenburgenſes Conſularis, cujus Hiſtoriam Civitatis Weiſſenb. ſub titulo: *VVeiſſenburger Stattrecht*, inter Mſſ. meos Codices aſſervo.

(*e*) Vid. in Argentina pag. 343. §. DCXXXVIII.

(*f*) *In Rebus geſtis Friderici Palat.* ad An. MCCCCLXX.

(*g*) In libello alleg. *de Sigiſmundi Regis temporibus*, pag 108. Idem Decius pergit ita: "Conſtat „ annis abhinc octuaginta circumactis Reinfredum, „ virum nobilem, ex Wiſſenburgo ortum, propter „ belli metum relicta patria Poloniam ingreſſum, „ apud Craccoviam ſedes locaſſe. Hic Polonica „ aſſumpta conjuge, paulo poſtquam res firmaverat, „ Severinum Bethmanum, genere quoque nobilem, „ in Poloniam deduxit. Reinfredus vero abſumptus „ teſtamento Severino conjugem reliquit, qua „ aſſumpta apud Craccoviam omnes honores Magiſtratusque adſequutus eſt. Paulo poſt Federicus, „ Joannes, Jodocus & Nicolaus Schillingi Wiſſenburgenſes Craccoviam inducti fuere, qui item „ paulo poſt Chriſtophorum Petrum & Federicum „ Herſteinios, ex matre germanos, Joannem Helvigum nepotem, item Wiſſenburgenſes evocarunt. „ Hos ſequutus eſt Joannes Bethmanus, Severini ex „ fratre nepos, & aliquanto poſtea Eraſmus & Vendelinus, hujus fratres, & ipſi Wiſſenburgenſes. „ Hos iterum Jacobus Vetter, poſt hunc Jodocus & „ Jacobus, Ludovici Decii fratres, poſt hos Federicus „ & Balthaſar Smalczii fratres; poſtremo Jo. Lembock „ & multi alii adoleſcentes egregii, hoc Regnum ingreſſi ſunt, atque ita in hanc ætatem Wiſſenburgenſium Polonia patriæ habita eſt. . . . Si modo „ eorum familias, quibus in Polonia auctæ ſunt, „ referre liceret, cognoſceres haud parvam Craccoviæ „ ſobolem Wiſſenburgenſi ſanguine prognatam eſſe.

(*h*) Auctorem tumultus intra Vaſgoviæ montes civem Weiſſenburgenſem, nomine Bacchum, refert Hub. Thomas Leodius in *hiſt. Sedit. ruſticanæ* ap. Freherum *Script. rer. Ger.* Tom. III. pag. 291.

(*i*) Boell *Chron. Weiſſenburg.* Mſ.

Mœrſpergenſi Barone, Sub-Advocato Provinciali, in pacis conditiones utrimque conſenſum; ſed Weiſſenburgenſibus pacta adimplere cunctantibus, obſidionis initium d. 8. Julii factum, (*l*) & quatriduo poſt ad novas conditiones, prioribus longe duriores, ſignandas, coacta eſt civitas; (*m*) quibus omnia in eum, quo ante tumultum fuerant, ſtatum reſtituta ſunt, at principes factionis ad ſupplicium, tormenta bellica cum octo mille florenis, victori tradere, fugitivum nullum inſcio Advocato provinciali in urbem recipere, Advocatiam urbis Cæſari reddere, pœnamque in Comitiis Imperii dictandam ſubire, juſſi ſunt cives. Electores duo cum bis mille equitibus oppidum ingreſſi ſunt. Tribus reis, inter quos Capellanus eccleſiæ S. Johannis, amputatum eſt caput. Civitas tamen anno ſequenti liberior facta, ob vim ſibi illatam, promiſſis ſe teneri negavit. At Fiſcus Imperii actionem perduellionis contra eam in Camera Spirenſi inſtituit. Sententia tandem menſe Majo MDXXX. lata VVeiſſenburgum abſolvit.

§. DCCXXVII.

Vogelſper-ger. An. MDXLVII. Sebaſtianus Vogelsberger, civis Weiſſenburgenſis, militia inſignis, (*n*) ad Henrici II. Galliæ Regis inaugurationem decem peditum ſigna adduxit. Redux criminis læſæ Majeſtatis à Carolo V. poſtulatus, per Lazarum Schwendium Weiſſenburgi comprehenſus, Auguſtæ Vindelicorum menſe Febr. plexus eſt capite. (*o*) Bona ejus fiſco addicta, triennioque poſt civitati Weiſſenburgenſi pro tribus millibus aureorum vendita.

Idem Henricus II. An. MDLII. libertatem Germaniæ vindicaturus, cum exercitu ſuo Hagenos Weiſſenburgum menſe Majo pervenit; ac per Bipontinas ditiones & Weſtriam in Galliam rediit, poſtquam transactionem inter Ferdinandum & Mauritium Paſſavii initam intellexerat. (*p*) Urbs grave damnum tum paſſa. (*q*) Albertus, Brandeburgicus Marchio, conſcriptis contra Cæſarem copiis, Statibus Imperii hinc inde vexatis, Weiſſenburgum quoque ad decem millia florenorum ſolvenda coegit. Carolus V. Imp. menſe Sept. per idem oppidum traduxit exercitum. Decennio poſt Ferdinandus I. Imperator Weiſſenburgum, Hagenoam, Colmariam, inviſit. An. MDLXX. Maximiliani II. Imp. filia, Carolo IX. Galliæ Regi deſponſata, ex Germania in Galliam pergens, in Ordinis Teutonici Præceptoria Weiſſenburgi pernoctavit. Henricus Valeſius, Poloniæ Rex, Caroli IX. frater, quadriennio poſt menſe Jan. hac quoque tranſivit.

§. DCCXXVIII.

Bella ſec. ſuper. Perpetuæ, quæ ſuperiore ſeculo Germaniam agitarunt, turbæ Weiſſenburgo quoque funeſtæ fuerunt. Tricennali bello ſæpiſſime capta, recepta, (*r*) Auſtriacorum, Suecorum, Gallorum, Weimarienſium, dominationem alternis fere vicibus ſubiit. Bello finito miſeræ civitati, ad centum & quadraginta cives redactæ, pro ſatisfactione Suecica nongenti & quinquaginta duo ſupra decies & quater mille floreni imperati ſunt. An. MDCLXXIII. urbs munimentis ſuis, ut, jam dictum, denudata. Gallos, in ea hiemantes, novoque, quod fecerant, vallo leviter munitos, quinquaginta hoſtium manus, Lntra Cæſarea Dalckio duce digreſſa, menſe Martio anni ſequentis ex improviſo adorta eſt, cæſisque triginta circiter præſidiariis inſignem ſecum prædam abduxit. Ultimo Aprilis redux trecentorum Gallorum cohors urbem diripuit. Broſſius fine Januarii MDCLXXVII. expilatis civibus ac templis, faces oppido ſubjecit, quo incendio curia cum ſcrinio publico & ſeptuaginta ædibus conflagravit. (*s*) Anno hujus ſeculi

(*l*) Obſidionem hanc deſcribit PETRUS CRINITUS *de bello ruſticano* ap. FREHERUM *Scriptor. rerum German.* Tom. III. pag. 277.

(*m*) Quas vide ap. HERZOG. Lib. X. pag. 208.

(*n*) Domus Vogelsbergeri hodieque prope Collegiatam ſubſiſtit; ubi ejus imago, qualis An. MDXLI. ætatis 36. fuerat, anaglyphico opere ligno exſculpta conſpicitur.

(*o*) SLEIDANUS Lib. XX. THUANUS Lib. III. Cap. XII. & Lib. V. Cap. VII.

(*p*) Idem Lib. XXIV. *Chron. Lutrenſe* in MIROII *Antiquitat. Palat.* pag. 267.

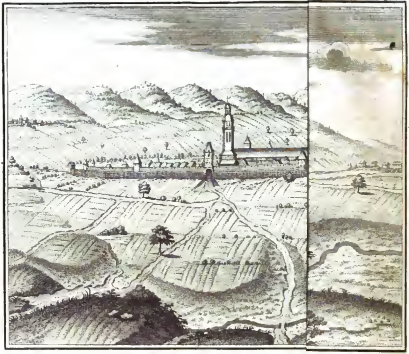
(*q*) MUNSTERI *Coſmographia* Lib. III. pag. 576.

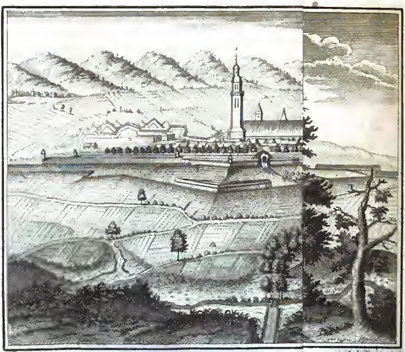
(*r*) Sub finem anni MDCXXI. & initio ſeq. urbs Manſfeldica invaſione multum agitata fuit. Turma equitum, d. 28. Nov. eam ingreſſa, direptis aliquot Canonicorum curiis, grandem pecuniæ ſummam à Capitulo exegit. *Cod. mſſ. Collegiatæ VVeiſſenburg. res VVeiſſenburgi ab An. MDXIII. ad MDCXXII. geſtas, referens.* An. MDCXXXI. Cæſareos Sueci, An. XXXIII. Suecos Cæſarei, hosque iterum d. 25. Apr. Succi expulerunt. CHEMNIZ. *Schwed. Krieg.* Part. II. pag. 107. A Suecis d. 1. Nov. MDCXXXIV. Gallis, à Gallis d. 12. Mart. anni ſeq. Bernhardo Weimar. urbs tradita. Weimarienſis exercitus An. XXXIX. redux Imperiales, mox tamen reverſeros, ejecit.

(*s*) Exponit hæc uberius libellus tum impreſſus: *Frantzöſiſche Plünderung der Statt Cron-VVeiſſenburg.* 4to. MDCLXXVII.

BIBLIOTECA NAZIONALE DI TORINO

Digitized by Google





Barbier del.

1. Ecclesia C

J. A. Chovin sculp.

ſeculi quinto Weiſſenburgum à Cæſareis cum Landavia captum, à Gallis paulo poſt receptum, quod etiam Auſtriacorum irruptione An. MDCCXLIV. contigit; (*t*) à quo tempore munitionibus novis identidem ornatur. Inter feliciſſima autem urbis ſuæ fata ſexennalem (*u*) Staniſlai, Poloniæ Regis, cum regia conjuge filiaque, nunc Galliæ Regina, moram in ea factam cives nunquam non referent.

L A N D A V I A.

§. DCCXXIX.

In Spirigovia veteri (*x*) & inferiore Vaſgovia, quatuor à Rheno leucis, inter Weiſſenburgum & Spiram, Landavia jacet, quam Alſatiæ borealis limes perfluit Queicha; potiore urbis parte ad ſiniſtram ejus ripam ſedente. Obſidionibus ſuis decantata hæc civitas vicinos Vogeſi colles ad occaſum aſpicit, decurrentes in plana, qui lætam fertilitate ſua faciem offerunt. Vitibus, frugibus, graminibus, ſilvis, omnis ille tractus abundat. Quadringenti vici, burgi, oppida, oppidula, urbem undique cingunt. (*y*) **Situs.**

Origines ſuas, ut urbes pleræque, ignorat Landavia. (*z*) Sunt, qui eam ad Romana jam tempora; ſunt, qui ad Francica ponunt, Landfridi, Alemanniæ Ducis, nomine inducti. Vocabulum *Landau* Germanis Provinciæ augiam, (*a*) id eſt, regionem vivis aquis irriguam, deſignat. Memoriam ejus ante Rudolphum I. in monumentis fruſtra quæſivi. An. MCCLXXIV. primum, & quidem non ut vicus, ſed ut oppidum, in Leiningenſis Comitis ditione, in Queichheimenſis vici parochia, ſitum, Landavia occurrit. Brevi poſt idem Imp. eam vindicavit Imperio, ac civitatis Imperialis juribus ornavit; unde majora indies incrementa locus accepit, quem antea Leiningenſes, ut pignus Imperii, poſſediſſe videntur. Caſtellum ſeculi ejusdem fine per Johannem de Rymberg ibidem exſtructum, ac paulo poſt dirutum eſt. Feuda tamen ſubſtiterunt caſtrenſia; quorum poſſeſſores viri caſtrenſes (*Burgmænner*) dicebantur. Jus feuda hæc, quæ erant Imperialia, conferendi, cum reliquis Cæſareis juribus Maximilianus I. civitati An. MDXVII. pignori dedit. Vicorum *Izingen*, *Oberbornheim* (*b*) & *Mulhauſen*, in illis tractibus tum ſitorum, incolæ novo oppido vires & incrementa dederunt, quod vicos illos abſorpſit. **Origo.**

Landaviam mœnibus, propugnaculis, turribus, foſſisque profundis ſuo jam ævo munitam repræſentat Münſterus. An. MDCLXXXVI. Ludovici XIV. impenſis munitiſſimarum Europæ urbium formam Landavia induit. (*c*) Præter regularia ſex propugnacula multæ munitiones, vineæ, cuniculi, cameræ protegunt urbem; cui fortalitium, colli adjacenti impoſitum, imminet. Civitatem nonniſi duæ portæ aperiunt. (*d*) Cum An. MDCLXXXIX. maxima pars urbis periiſſet incendio, elegantiores novæ domus exſtructæ, plateæ directiores ſunt redditæ; ampliſſimum in medio conſtitutum eſt forum. **Munitio.**

§. DCCXXX.

Eccleſia Collegiata & Monaſteria duo Landaviæ occurrunt. Collegiata, B. Virgini ſacra, Decano & tribus Canonicis conſtat, quorum unus eſt Parochus urbis. Chorus Capitulo ſemper proprius fuit. Navis Catholicis & Proteſtantibus communis. Eccleſia hæc Prioratus Fratrum Steygenſium, Ord. S. Auguſtini, fuit; à Steygenſi Epiſcopatus Argent. Prioratu (*e*) pendens, & ab Emichone, Leiningæ Comite, An. MCCLXXVI. fundatus, cui Adolfus Imp. parochialem Queichhemii eccleſiam cum reditibus ejus An. MCCXCIV. donavit. Monachi tum Landavia Queichhemium, indeque deinceps Landaviam iterum tranſlati ſunt. Sixtus IV. An. MCCCCLXXXIII. Monaſterium in Collegiatam convertit. Plebaniam, Capitulo junctam, Leo X. Papa An. MDXVII confirmavit. An. MCCCXLIX. ædificata eſt Eccleſiæ turris. (*f*) **Eccleſia Collegiata.**

(*t*) Auſtriaci, Rheno ſub Caroli Lotharingi ductu trajecto d. 5. Jul. Weiſſenburgum occuparunt mane, veſperi à Gallis ejecti; triduo poſt novis viribus reduces ad 22. Aug. ibidem commorati ſunt.

(*u*) Ab An. MDCCXIX. uſque ad MDCCXXV.

(*x*) De Spiringovia vid. pag. 127.

(*y*) Ante duo jam ſecula in circuitu duorum Germaniæ milliarium 150. villas & vicos Landavienſes numerarunt; teſte MUNSTERO *Coſmogr.* Lib. III. Cap. CLV. Vici in Palatinatu permulti oppida æquant.

(*z*) Teſte MUNSTERO loco cit.

(*a*) *Des Lands aw*, uti in ſuperiore Alſatia *Lands cron*, *Lands ehr*, *Lands burg*.

(*b*) Qui etiam à S. Juſtino nomen habuit. Decimas agri alioque in eo bona Halleri & Langii ſec. XVI. ab Imperio in feudum tenuerunt. MOSER *Reichs Hoffraths-Proceſſ*, Tom. III. pag. 736.

(*c*) Vicus Queichheim Vaubanio ad munitionem aptior ab initio eſt viſus, quod à collibus remotior. At facili labore Queicham ibi poſſe diverti cum intellexiſſet, mutavit conſilium.

(*d*) Quarum altera Alſatiam reſpiciens, *Francica*, altera, ad Palatinatum ducens, vocatur *Germanica*.

(*e*) Qui Tabernas poſtea tranſlatus. Vid. ſupra pag. 136. §. CCXXXIII.

(*f*) Teſte inſcriptione ad hanc turrim.

Monaſteria. Monaſterium Auguſtinianorum ante Steigenſes ibidem extitiſſe, conſtans traditio eſt. Nobilem feminam, Cuſam de Hohenſtatt, illud circa An. MCC. exſtruxiſſe, Acta Cœnobitarum produnt. Auguſtiniani hi durantibus religionis motibus in urbe, uſque ad hunc diem, perſtiterunt.

Capucini An. MDCCXL. recepti. Sanctimonialium incluſarum Cœnobium eo, quo caſtellum ante fuerat; loco ut inſtitueretur, Fridericus Pulcher Rom. Rex An. MCCCXV. conceſſit. (*g*) Quin & Beguinas Landavia aluit, quibus An. MDVIII. Senatus injunxit, ut ægrotis operam præſtarent; (*h*) ſed hæ, ut alibi, abrogatæ ſunt pridem.

Extat ibi quoque civicum & militare Noſodochium; quorum poſterius ſumtibus urbis An. MDCCXXXVII. reſtauratum. Curia Senatus An. MDCXCII. exſtructa eſt.

§. DCCXXXI.

Incolæ. Civitas omnis, in XIII. Tribus deſcripta, ter mille quadringentos & octoginta incolas nuper comprehendit. (*i*) Brackii, Helmſtadii, Horneckii, Mulhofii, Rambergii, Schnidelauchii, Steinii, Walsdorfii, Zeiskemii aliique nobiles, qui ibidem habitaverant, à publicis quidem civium oneribus liberi, Magiſtratui tamen jurejurando obnoxii fuerunt; quod An. MDXI. Maximilianus I. omnes juſſit præſtare. Ex nobilibus his nonnulli feuda caſtrenſia Landaviæ poſſidebant, & in caſtro Drachenfels Ganerbiales erant; unde Ganerbiatus hujus ſocii omnes, de rebus ſuis inter ſe deliberaturi, An. MDXXII. convenerunt Landaviæ. (*l*) Inter familias non nobiles ſec. XVI. Boneriana (*m*) inclaruit.

§. DCCXXXII.

Privilegium Rudolfi I. Imp. Libertatis Landaviæ, uti Weiſſenburgi, auctor fuit Rudolfus I. Imp. qui eam ad Emichonis, Comitis Leiningenſis, cui oppignerata fuiſſe videtur, petitum mercatus hebdomadalis privilegio, & omnibus Hagenoenſium juribus An. MCCLXXIV. Hagenoæ munivit. (*n*) Paulo poſt Landaviam à vinculo, quo Leiningenſibus adſtricta erat, Rudolphum liberaſſe colligimus, quod is An. MCCXCI. Id. Apr. Selſæ cum eſſet, civibus ſuis de Landowe indulſit: „ ut omnibus libertatibus & juribus, quibus cives de „ Hagenowe ab Imperatoribus & regibus dotati, vel quibus hactenus gaviſi ſunt, „ uterentur. (*o*) Idibus Junii idem, Landaviæ præſens, „ in Landowe, noſtro & „ Imperii oppido, utpote in loco ad hoc apto, hebdomadale forum quinta feria „ perpetuo celebrandum „ firmavit. Alio ejusdem diei inſtrumento civibus, „ qui „ tanquam novella plantatio congregati eſſe dinoſcimini, in Landaw oppido, quod „ pro nobis & imperio duximus retinendum „ plenum jus utendi lignis in ſilva *Heingereite* cum circumjacentibus vicis commune adſcripſit. „ Jura feudorum pro „ ſe & heredibus ſuis conquirere, habere ac in perpetuum poſſidere, „ triduo ante iisdem civibus conceſſerat Rudolfus. Manifeſta hæc Imperialis civitatis teſtimonia ſunt, quam prærogativam ab An. MCCXCI. variis ſub fatis Landavia conſtanter defendit.

Adolfi Imp. Succeſſor Adolfus, tranſlationem mercatus ex vico Mulhanſen in oppidum Landau, à Rudolfo I. factam, confirmans, duodecim libras Hallerorum Capitulo Spirenſi, cui tranſlatio hæc nocuit, Landavienſes quotannis præſtare juſſit; iisque viciſſim Curtim Imperialem *Dambeim*, quæ in vicum denique excrevit, cum hominibus, terris, ſilvis & omni juriſdictione, An. MCCXCII. donavit.

§. DCCXXXIII.

(*g*) Chartular. Landavienſe.
(*h*) Acta Senatus Landav. Vol. A.
(*i*) Catholici 1559. Lutherani 1770. Reformati 35. Judæi 117. anno ſeculi hujus quinquageſimo ſecundo numerati ſunt.
(*l*) Plurium ad Rhenum pagorum nobiles ſexennale pactum confraternitatis tum Landaviæ inierunt, cujus fœderis caput & præſes conſtitutus eſt Franc. de Sickingen. Extat ap. GOLDAST. *Reichs.handlungen* pag. 108.
(*m*) Johannes Bonerus, Landavienſis, opibus ex mercatura in Polonia auctus, apud Caſimirum, Joannem Albertum & Alexandrum, Poloniæ Reges, in pretio habitus eſt. Sub Sigismundo temp. ſæpius ſuſtinuit; inſigni apud Regem gratia florens. Bonerus Jacobum, Fridericum & Andream fratres ſuos in Poloniam vocavit; ipſe antea à Weiſſenburgenſibus in Polonia ſtabilitis vocatus. Refert hæc DECIUS, Weiſſenburgenſis ipſe, in libro An. MDXXI. Cracoviæ edito, quem ſupra allegavi.
(*n*) Chartular. civitatis Landav.
(*o*) Diploma ap. LUNIG. *Reichs-Archiv* Contin. IV. Tom. I. pag. 1282.

§. DCCXXXIII.

Alberti I. & ſeqq.

Albertus I. An. MCCCVII. jurium ac privilegiorum urbis Hagenoenſis conceſſionem renovavit, ita tamen, ut in conjugum ſucceſſione Spirenſium conſuetudinem obſervari juberet. (*p*) Fridericus III. præmiſſa generali privilegiorum confirmatione, gabellam vioi ſeu “ *Ungeltum* in oppidi fortificationem vertendum, & ad neceſſariorum reparationem „ ſeu reformationem „ Cal. Aprilis An. MCCCXV. Senatui addixit; eodemque die promiſit, quod Laodaviam nunquam in feudum conferre aut alio quocunque modo vel forma alienare velit. Ludovicus Bavarus Landaviæ, Friderico Auſtriaco, æmulo ſuo, addictæ, cum eſſet infenſus, Spirenſi civitati primo, deio Epiſcopo eam oppigneravit, univerſa tamen, quæ à prioribus Germaniæ Regibus acceperat, jura ac privilegia eidem ſervans. (*q*) Udenbemio, ab Epiſcopo Spir. io oppidum erigendo, An. MCCCXXXVIII. jura & privilegia Landaviæ conceſſit. Carolus IV. de non evocandis & à Sculteti ſui judicio diſtrahendis civibus privilegium An. MCCCXLIX. impertivit, idque Lamberti, Epiſcopi Spir. rogatu An. MCCCLXVII. renovavit. Factum hinc, ut Landavia Principum, Comitum ac Civitatum Alſatiæ fœderi adverſus judicia Weſtphalica An. MCCCCLXII. accederet, ac Judicum iſtorum literas An. MDXXV. cum proteſtatione in Weſtphaliam, unde venerant, remitteret. Maximilianus I. Caſparo Morimontio, Alſatiæ advocato, An. MDIX. præcepit, ut Landaviæ, quamvis oppigneratæ, jura contra quosvis tueretur. (*r*) Ceteris Alſatiæ Civitatibus liberis, Advocatiæ provinciali adſcriptis, urbs aperte tum juncta eſt. Biennio poſt plenaria ejus ex Spirenſis Epiſcopi manibus ſecuta redemtio. Quæcunque vero Cæſari & Imperio, præter ſummum Imperium, Landaviæ jura competebant, ea oppignerationis titulo An. MDXVII. tradita ſunt civibus. (*s*) Summariam denique privilegiorum & cum Advocatia provinciali nexus confirmationem à Carolo V. Imp. Wormatiæ An. MDXXI. impetravit Landavia. (*t*) De civitatis hujus in Comitiis Imperii ſedendi jure & ordioe ſuperius actum. (*u*)

Speciale ſuper monetam diploma, Landavienſibus datum, non equidem reperi. Hagenoenſium tamen jura, per Cæſares generatim coaceſſa, jus quoque comprehenderunt monetæ.

§. DCCXXXIV.

Cæſares hoſpites.

Landavia non ſemel hoſpitata eſt Cæſares. Rodolphus I. An. MCCXCI. Junio menſe aliquot Chartas in ea ſignavit. Anno ſequenti Adolphus d. 15. Nov. munificus hoſpes (*x*) eam inviſit, biennioque poſt in feſto nativitatis ibidem Curiam celebravit. (*y*) Lodovicus Bav. in caſtris prope Landaviam VI. Kal. Sept. An. MCCCXIX. ad civitatem Arg. literas ſcripſit. Maximilianus I. d. 24. Aprilis MDVIII. cum quadriogentis equis, Duce Mediolanenſi, Marchione Brandenburgico, Baſilienſi, Argentinenſi & Wormat. Epiſcopis huc appulit. (*z*) Idem Maximilianus ultimo Februarii MDXIII. literas ad Marchionem Badenſem Landaviæ ſcripſit. (*a*) An. MDLII. Carolus V. Metim obſeſſurus, ſedecim dies Landaviæ hæſit. (*b*) Ioſignia civitatis Landavienſis porta turrita, cuſtodibus munita, cum leone ſuperius, conſtituit. Aquilæ bicipiti, urbis Imperialis ſigno, quæ nonnunquam inſerta portæ conſpicitur, lilium Francicum ſucceſſit.

Onera publica.

Annua Imperii ſteura docentarum librarum Hallenſium fuit; Epiſcopo Spirenſi, vel ipſi civitati identidem oppigoerata.

In noviſſima Imperii matricula cenſus Landaviæ 2. equitum & 18. peditum ad expeditiooes Romanas, ad Cameram vero 45. flor. occurrit. (*c*) Advocato provinciali, ex conveutiooe Ao. MDCLXXIX. cum Montclario facta, quadringentas libras Franc. urbs quotannis perſolvit.

§. DCCXXXV.

Regimen.

Landaviæ regimen Hagenoenſi & Weiſſenburgenſi in pleriſque reſpondit. Scultetus Cæſareus cum XII. Scabinis jus primitus dicebat. In literis Senatus An. MCCXCII. *Caſtrenſes*, *Scabini* & *Conſules* memorantur. In ſynchrona Rodolfi I. Charta *Conſules* tantum; in alia Friderici Auſtr. Ao. MCCCXV. *Caſtrenſes* & *Conſules* occurrunt. Per Conſules heic, ut alibi ſæpius, ſenatores intelliguntur, qui primo illo tempore ex nobilitate

(*p*) Statuta Spirenſis civitatis hac de re vid. ap. LEHMANN *Chron. Spir.* Lib. IV. Cap. XXI. pag. 296.

(*q*) LUNIG. *R. A.* Contin. IV. Tom. I. pag. 1282. num. 2.

(*r*) Ibidem num. 3.

(*t*) Literæ reverſales Magiſtratus ap. LAGUILLE Probat. pag. 109.

(*s*) LUNIG loco cit. num. 7.

(*u*) In Weiſſenburgo pag. 391.

(*x*) Curiam Imperialem *Dambeim* civitati donans. vid. pag. 272.

(*y*) ANNALES COLM. ad An. MCCXCIV. pag. 28.

(*z*) In Erhardi de Helmſtett ædibus pernoctavit. Acta Senatus Landav. vol. A.

(*a*) In JOANNIS *Spicileg. Tabular.* pag. 529.

(*b*) SLEIDANUS *Commentar.* Lib. XXIV.

(*c*) CORTREJ. *Corp. Jur. publ.* Tom. I. Part. V. pag. 178.

quoque deſumti ſunt. Chartæ hæ ſilent Scultetum; at Carolus IV. in Charta An. MCCCXLIX. Landavienſes in Sculteti ſui judicio juſſit comparere. Civitas Spirenſi Epiſcopo oppignerata tum erat, qui pro Imperatore Scultetum conſtituit. (*d*) Urbe autem per Maximilianum redemta, Sculteti officium cum ceteris Imperatoriis juribus Civitas ipſa An. MDXVII. in pignus accepit. Scabini jus dixerunt; pronunciavit Scultetus, judicii præſes.

Viginti quatuor ſenatores annui, ex Tribubus eligendi, ut adjungerentur Scabinis, An. MCCCLXI. cum peteret Civitas, Cæſareo nomine conſenſit Epiſcopus. Senatores hi non ad jus dicendum, ſed ad publicarum & œconomicarum rerum tractationem admiſſi, ad duodecim denique, non annuos, ſed perpetuos; Scabini (*e*) autem duodecim ad quatuor reducti ſunt, qui ſenſu recepto *Conſules* (*f*) bodieque vocantur. Senatorum autem primus, ut Hagenoæ & Weiſſenburgi, appellatur *Mareſchallus*, quod munus inter quatuor olim, nunc inter omnes Senatores ambulatorium eſt. Conſules Conſulem ex Senatorum ordine, etiam ex civibus; Magiſtratus omnis Senatores ex civibus eligunt; quibus electionibus, uti ceteris Magiſtratus conſeſſibus, Prætor Regius (*g*) intereſt.

§. DCCXXXVI.

Judicia. Scabinorum judicium inferius (*h*) & ſuperius fuit. In illo Scultetus cum duobus Scabinis reum, ſi confiteretur, damnavit, & ſi non ſatisfaceret ſententiæ, tribus executoriis terminis ad ſententiæ executionem adegit. Reo autem non confitente, ad ſuperius judicium, in quo omnes ſedebant Scabini, (*i*) delata eſt cauſſa, ordinario diſcutienda proceſſu. Sed & tertium judicium fuit, vernacule *Vollgericht* dictum. Quodſi enim reus, in judicio inferiore confeſſus & damnatus, primæ non ſatisfecit ſententiæ, feriæque inſtarent forenſes, actor in judicio hoc, quod executorium (*l*) diceres, promtam executionem obtinuit, ſecundo & tertio executionis termino in unum contracto. Cauſæ ſubitæ, ut criminales, aliæque dilationis impatientes, ad judicium hoc, tanquam ſubſidiarium, delatæ ſunt. A tribunalibus his ad ſuprema Imperii judicia provocatio fiebat. Cauſſas vero infra decem florenos ſolus decidit Scultetus.

§. DCCXXXVII.

Religio. Mutationis ſacrorum apud Landavienſes initia in An. MDXXIII. incidunt. (*m*) Parocho civitatis, M. Joh. Badero, ad Epiſcopi Spirenſis tribunal ob novæ doctrinæ conciones vocato, (*n*) Magiſtratus aperte patrocinatus eſt, iiſque Germaniæ Statibus, qui Concilium liberum in Comitiis Noriberg. poſtulaverant, acceſſit. (*o*) Regimentum Imperii Baderum damnavit. Tumultus, concione ejus in Eccleſia ortus, (*p*) à Magiſtratu ſedatus eſt, qui Badero injunxit, ut verbum divinum exponeret placide. An. MDXXV. quem tumultus ruſticorum Alſatiæ, ut ſæpe jam dictum, memorabilem reddidit, ſeditioſi quidam cives proſcripti ſunt. (*q*) Anabaptiſtis etiam, An. MDXXVIII. Landaviæ & in ditione ejus deprehenſis, pœna à Senatu indicta. Catechiſmus à Badero editus, Schwenckfeldianiſmum redolet. (*r*) Landavia & Monaſterium, inter Alſatiæ Urbes primæ, Formulam admiſerunt Concordiæ. Liturgia nova, An. MDCLVII. condita, nunquam impreſſa, cum Argentinenſi in pleriſque concordat.

Judæi. Judæos incolis ſuis pridem annumeravit Landavia, qui An. MCCCXLVIII. civibus reliquis fere pares vim vi repulerant; quum de illorum ageretur ſupplicio, Emiconi, Leiningæ Comiti, Carolus IV. in mandatis tum dederat, ut pacem conciliaret, quam

(*d*) An. MCCCLXXIV. Adolfus, Epiſcopus Spir. Conrado Snidelauch, Equiti; An. MDIV Ludovicus Epiſc. Nicolao Schmelzio ſcultetatum Landaviæ ad dies vitæ crediderunt.

(*e*) Scabini vocantur, quando cum Sculteto judicant ſoli. In Senatu autem conſulum munere funguntur.

(*f*) *Burgermeiſter.*

(*g*) Prætor regius primus An. MDCLXXXII. creatus.

(*h*) *Das Untergericht.*

(*i*) *Obergericht*, *Schæffen Rath.*

(*l*) *Vollgericht*, contractum ex *Vollzogungs-gericht*. De judiciis his vide *Statt Landau erneuerte gerichts-ordnung*, Spiræ 1654. 4to.

(*m*) Arn. Sculteti *Annales*.

(*n*) Die Dom. Cantate An. MDXXIV.

(*o*) Acta Senatus Landav. vol. B.

(*p*) Concitator tumultus fuit Nicolaus de Winden, avitæ religionis tenax, quem Baderus concione ſua exacerbaverat.

(*q*) An. MDXXVI. Baderus Epiſtolam apologeticam ad Ludovicum, Comitem Palatinum, edidit Argentorati. Capellanus quoque à Parochi partibus ſtetit.

(*r*) Catechiſmus hic ſine mentione loci impreſſionis An. MDXLIV. in 8vo. prodiit. Baderum, anno ſequente defunctum, inter Schwenckfeldii aſſeclas refert Lexicon Basil. voce *Schwenckfelder*. Succeſſit ei Landaviæ M. Leonh. Brunner, Wormatienſis.

quam ſe ratam habiturum promiſit. (*s*) Poſt longum exilium An. MDXVII. decem Judæorum familiæ in civitatem receptæ ſunt, ea conditione, ut ærario 400. florenos quotannis inferrent. Octennio poſt denuo civibus cum fierent graves, atque Senatus eos pellendos ſtatuiſſet, Electoris Palatini commendatione executio decreti in quadriennium ſuſpenſa. Sed & hunc terminum cum eluſiſſent Judæi, alio tamen migrare coacti ſunt tandem; impetrata identidem redeundi licentia. Plusquam XX. gentis hujus foci jam computantur in urbe.

§. DCCXXXVIII.

Territorium

Landavia tres vicos, *Nuſſdorff*, *Dambeim* & *Queichbeim*, in ſuo dominio habet, quos ſupra recenſui. (*t*) Præter eos Mulhuſium aliquando poſſedit, vicum deperditum, quem An. MCCCCXXXII. à Leiningæ Comite emerat. Biennio poſt tamen emtores locum priſtino, qui hoc petierat, domino reddiderunt. Advocatiam *villæ Mullenhuſen* Emicho, Leiningenſis Comes, ad ſe pertinere, An. MCCLXX. teſtatus eſt. (*u*) Scultetatum, judicium, ceteraque jura ſua in vico *Albertsweiler* Landavienſes Wolfgango, Palatino Comiti, An. MDXXXVIII. vendiderunt. De *Geraidis*, ſeu Silvis, quarum Landavia particeps eſt, ſupra jam actum. (*x*)

§. DCCXXXIX.

Fata urbis.

In Ludovici Bavari & Friderici Anticæſaris bellis à partibus hujus cum Advocato ſuo provinciali (*y*) ſtetit Landavia. (*z*) Iratus Ludovicus eam Spirenſi Civitati, à Landavienſibus multa perpeſſæ, pro quinquies mille & quingentis Halenſium An. MCCCXVII. Francofurti oppigneravit; (*a*) quo beneficio uſuri Spirenſes ab eodem impetrarunt Cæſare, ut Landaviæ munimentorum everſionem decerneret. Territi hoc decreto cives Principis irati clementiam implorant, ſolutaque ipſi modica pecuniæ ſumma, præter eam, quam Spirenſibus dare tenebantur, imminentis obſidionis periculo liberati ſunt. Reliquæ lites Moguntiæ, Wormatiæ & Oppenhemii civitatum arbitrio compoſitæ. Formula pacis An. MCCCXIX. accedente Advocato provinciali ſignata eſt. Friderico tamen urbs favere non deſiit; qui triennio poſt captus Landaviam & Anvillam à ſacramenti vinculo ſuis literis abſolvit. (*b*)

§. DCCXL.

Utriusque tamen libertas ſummum mox in diſcrimen adducta eſt. Landavia, ante ſeptennium oppignerata Spirenſibus, An. MCCCXXIV. Emichoni, Spir. Epiſcopo; Anvilla cum Germershemio & Trifelſa Palatinis Comitibus per Ludovicum Imp. excepto provinciali Spirigoviæ judicio, quod habebatur Landaviæ, in pignus traditæ ſunt. Pignori huic additi Spirenſes Judæi, ſine quibus Landaviam redimi non debere, idem An. MCCCXXXVIII. Cæſar decrevit. Hic quidem redemtionis jus in agnatos ſuos, Palatinos Comites, Anvillæ poſſeſſores, An. MCCCXLIII. tranſtulit; (*c*) ſed Carolus IV. Epiſcopo Spirenſi pignus firmavit. Maximilianus denique Cæſar urbem, de Auſtriaca Domo præclare meritam, veteri libertati An. MDXI. reſtituit, (*d*) ac Civitatum Imperialium Alſatiæ ſocietati adjunxit. Maxima lytri pars ab ipſis Landavienſibus ſuppeditata; quibus idem Cæſar jura reditusque Imperii, poſt vicennium Imperatori, ſi lubeat, redimendos, pro XII. millibus flor. oppigneravit. (*e*) Ita Civitas ſibi ipſi oppignerata plenam libertatem obtinuit. Carolus V. Wormatiæ An. MDXXI. hæc omnia firmavit, urbemque Advocatiæ provinciali Alſatiæ perpetuo junxit. (*f*) An. MDXIII. Senatus Wormatienſis difficili tempore Landaviam migravit, ibique aliquandiu moratus eſt. (*g*) An. MDXXV. ſeditio ruſticorum

(*s*) Literæ autographæ Cæſaris in tabulario Hartenburg.

(*t*) Pag. 272. §. DVI.

(*u*) Autographum chartæ in tabular. Landav.

(*x*) Tom. I. pag. 653. & ſupra pag. 127. §. CCXV.

(*y*) Ottone ſc. de Ochſenſtein, qui Friderici nomine Spirigoviæ tum præerat Advocatus.

(*z*) Charta ap. LEHMANN *Chron. Spir.* Lib. VII. Cap. XXIV.

(*a*) Ibidem pag. 670.

(*b*) Literæ initio menſis Dec. MCCCXXII. in *Tranſſpitat* datæ. Chartular. Landav.

(*c*) *Electa Juris publ. Palat.* Part. II. pag. 158.

(*d*) D. 13. Jan. MDXI. ita ſcribens. *Als wir die Stadt Landaw im under Elſaſſ gelegen, wiederumb an uns, u. das H. Reich als ihr recht Herrſchafft, bracht.* Eodem anno d. 19. April. Landavienſes à fidei jurejurando, quo Epiſcopo Spir. devincti fuerant, Gengenbaci abſolvit, biduoque poſt iis ibidem mandavit, ut Advocato provinciali & Quæſtori Hagenoenſis Præfecturæ gererent morem. LUNIG *Reichs Archiv* Continuat. IV. Tom. I. pag. 1283. num. 4. & 5. Georgius Spir. Epiſcopus, d. 1. April. MDXVII. profeſſus eſt ſcheda, ſe 15. millia flor. Rhen. accepiſſe ac Landaviam ſibi nihil amplius debere. LUNIG. loco cit. num. 6.

(*e*) Diploma Maximiliani d. 1. April. MDXVII. ſcriptum in tabular. Landav.

(*f*) LUNIG loco cit. num. 7.

(*g*) Acta Senatus Landav. die Ven. poſt S. Dionyſii An. MDXIII.

Digitized by Google

ruſticorum, Nusdorfienſium præcipue, qui urbi ſubjecti, cives quosdam ſeduxit; quos Magiſtratus ſtatim expulit urbe. An. MDLII. ab Henrico II. Galliæ rege & Alberto Brandenburgico pertulit mala. (*h*)

§. DCCXLI.

Bello tricennali Landavia minimum capta ſepties; nunc Mansfeldenſi Comiti, nunc Auſtriaco-Hiſpanis, nunc Suecis, Gallis, Weimarienſibus, Cæſareanis victoribus, obediens. (*i*) Sed difficiliora longe bellum hoc ſecuta ſunt tempora, è quibus urbs, velut è naufragio, validior pulcriorque emerſit.

An. MDCLXXVIII. ab Imperialibus, ſub Lotharingiæ Duce militantibus, expugnata atque direpta eſt, novis ac præſtantiſſimis mox munimentis à Galliarum cingenda Rege. (*l*)

Poſtremo hoc ſeculo Landavia bis à Germanis, totiesque à Gallis eſt expugnata. Joſephus, Rom. Rex, d. 9. Sept. MDCCII. poſt quatuor menſium obſidionem eam ſubegit. Germanis d. 15. Nov. anno ſequenti à Gallis erepta. Illi autem prœlio Hochſtadienſi victores, urbem d. 23. Nov. An. MDCCIV. in ſuam rurſus poteſtatem redegerunt. Villarſio denique duce Galli d. 6. Junii MDCCXIII. Landaviam aggreſſi, d. 20. Aug. receperunt, paceque eam ſervarunt Badenſi. (*m*)

OBEREHNHEIM.

§. DCCXLII.

Situs & origo. Ad montis Odiliani radices, ab Argentorato quinque totidemque à Seleſtadio leucis, in florido terræ tractu, Præfectorialium Alſatiæ Civitatum ſexta ſe offert, Ehnhemium, cui Ehnus interfluens impoſuit nomen. (*n*) Aliud cognomine oppidum, paulo inferius ſitum, (*o*) noſtro *ſuperioris* conciliavit prænomen. (*p*) *Oberænum* appellat Sleidanus. (*q*) Oppidum, octingentos circiter focos continens, muro, duplici foſſa, vallo, turribus & quatuor portis inſtructum, quatuorque in regiones (*r*) diſtinctum eſt, cum ſuburbio adjecto. (*s*) Ehnhemium, regia ſub Francis villa, (*t*) ante An. MCCLXII. muris cinctum non fuiſſe Obrechtus, (*u*) Koenigshovii (*x*) teſtimonio haud dubie innixus, perſcribit. At utrumque Charta An. MCCLVIII (*y*) ejusque ſigillum confutat, in quibus Ehnhemium nomine Civitatis ornatur; cum novennio ante villa fuiſſet. (*z*) Enimvero cum Ehnheimenſe caſtrum Cæſareum per Henricum à Stahleck, Præſulem Argent. hoſtem Friderici II. Imp. circa An. MCCXLVI. deſtrueretur, (*a*) incolæ loci novis munimentis ſibi proſpicere coacti ſunt; unde origo erroris à Kœnigshovio commiſſi, qui reſtaurationem murorum prima urbis mœnia reputavit. Specklinus (*b*) à caſtri interitu oppidi Ehnheimenſis ortum recte derivat; quod Irenicus (*c*) ab ipſo Epiſcopo, arcis deſtructore, exſtructum putavit.

Incrementa. Muro interiori An. MCCXCVIII. acceſſit exterior; (*d*) acceſſere mox incolæ vici

(*h*) Munster. *Coſmograph.* Lib. III. Cap. CLV.

(*i*) An. MDCXXI. Mansfeldenſe, An. XXVI. Auſtriaco-Hiſpanicum, An. XXXI. Suecicum, An. XXXIII. Gallicum, An. XXXVIII. Weimarienſe, An. XXXIX. Imperiale, & fine ejusdem anni Gallicum præſidium Landavia recepit, hoc tamen diſcrimine, quod Suecos & Gallos lubenter, Auſtriecos ægre admiſit. Galli poſtremo uſque ad d. 7. Aug. MDCL. eam tenuerunt.

(*l*) Vid. ſupra §. DCCXXIX. pag. 397.

(*m*) Art. XIV.

(*n*) *Ehnheim* Germanis denotat manſionem ad Ehnum. Vid. Tom. I. Conſpectus pag. 22.

(*o*) *Nider Ehnheim* Vid. pag. 170. olim oppidum, nunc burgus.

(*p*) *Ehnhemium ſuperius* legitur jam An. MCCXLIX. in bulla Innocentii IV. & Wilhelmi Cæſaris Charta. Documentum antiquius Tom. I. pag. 709. protulimus, at ſuſpectum.

(*q*) *Commentar.* Lib. XXVI. ad An. MDLVI.

(*r*) *Groſsviertel*, *Kleinviertel*, *Kirchdorfviertel* & *Creuzdorfviertel.* Poſtremi hujus quartalis porta cruce ſignata.

(*s*) Suburbium hoc ſatis amplum, muroque cinctum, *Bubelirrain* & *Merzgaſſ* olim dicebatur.

(*t*) Tom. I. pag. 709. Adverſantur hæc iis, qui Ehnhemium ſuperius Etichonis Ducis munificentia omne ad Abbatiam Hohenburgenſem perveniſſe, eique ſec. XII. injuſte oblatum fuiſſe putant. Conf. ſupra, quæ de Barra obſervavimus pag. 208 §. CCCLXXX.

(*u*) *Prodrom. rer. Alſat.* pag. 305.

(*x*) *Chron.* Cap. IV. §. LVI. ubi *Obernehenheim, das was noch do nit umbemuret, alſo es nu iſt.*

(*y*) In chartæ hujus fine legitur: *Preſens pagina ſigillo civitatis noſtre in teſtimonium communita. Acta ſunt hec in cimiterio Ehenheim anno Dom. MCCLVIII. V. Kal. Martii.* Chartular. Truttenh. in ſcrinio Nobilium à Landſperg.

(*z*) *Villa Ehenheim ſuperioris* legitur in bulla Innocentii IV. An. MCCXLIX. *Annal. Ord. Præmonſtrat.* Tom. II. Probat. col. 258.

(*a*) Koenigshov. Cap. IV. §. XXXV.

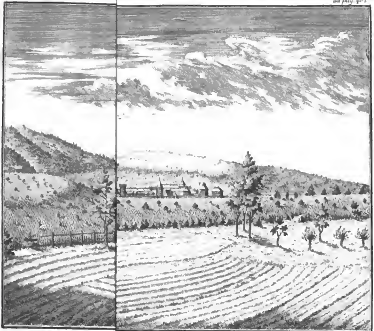
(*b*) *Collectan.* Mſſ. pag. 93.

(*c*) *Exegeſ. Germ.* Lib. XI. pag. 386.

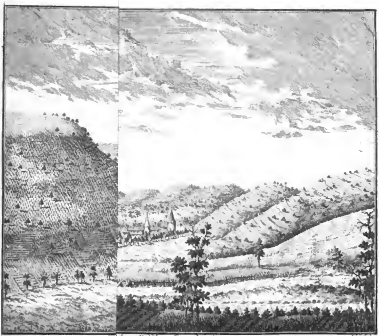
(*d*) In quem 36. libræ denar. Argent. impenſi fuere, quas pro prædio publico, Truttenhuſanis cœnobitis vendito, receperat civitas.

Digitized by Google

ad pag. 402



2 . . il. 11 S. Leonhard 12 Oberkirch 13 Girbaden



. . el. 9. S. Odil 10. Caſtra Lutzelburg.

Weis ſculp.

Digitized by Google

vici Imperialis *Ingmarsheim*, qui dimidiæ leucæ intervallo diſtabat, Biſchofshemium verſus. Acceſſerunt & cives oppiduli *Finhey*, quod inter Ehnhemia duo ſitum, ſuperiori accreviſſe perhibetur, cujus nominis veſtigium in Chartis ego nullum inveni.

Duæ ſunt parochiales Ehnhemii Eccleſiæ, altera prope Curiam, in medio urbis, (*e*) olim mater, nunc filia; altera extra portam, (*f*) in loco editiore, quæ major atque præſtantior eſt. An. MCCXLIX. Wilhelmus Rom. Rex *Jus patronatus eccleſiæ de ſuperiori Ehenheim*, quod deceſſores ejus uſurpaverant, Hohenburgenſi Abbatiæ reſtituit; quod & Innocentius IV. eodem anno ratihabuit. (*g*) Sexennio poſt idem Wilhelmus jus hoc Eccleſiæ Moguntinæ Capitulo donavit; (*h*) unde Moguntinæ & Hohenburgenſi eccleſiis deinceps fuit commune. (*i*) Henricus VII. Imp. confirmata hac donatione, charta alia Hohenburgenſis Abbatiæ juri, quod integrum ſe habere affirmaverat, An. MCCCXI. proſpexit. Capellæ recens conſtructæ mentio fit An. MCCLXXXV. (*l*) Templum majus extra oppidum, munimenti inſtar, ſeculo XV. ædificatum eſt. (*m*) Epiſcopus Argentinenſis, ut Hohenburgenſium honorum poſſeſſor, jus patronatus nunc ſolus exercet. Templa parochi.

Capucinorum monaſterium, ordine temporis in Alſatia quintum, trigeſimo poſt ejus conſtructionem anno, id eſt An. MDCLX. in ſuburbium, ubi nunc ſitum, ex urbe translatum eſt. Prioratui monialium, regulæ S. Auguſtini in *Ehenhem*, jura atque poſſeſſiones ſuas Innocentius IV. Papa Lugduni An. MCCXLV. confirmavit. (*n*) Prioratus hic cum Parthenio D. Margarethæ Argent. deinceps conjunctus eſſe videtur. (*o*) Monaſteria.

Hoſpitale S. Erhardi pro civibus An. MCCCXIV. inſtauratum. Leproſorium cum juncta Beguinarum domo An. MDCLXXXIX. deſtructum & extra muros poſitum eſt. Novum hoc cum & deinceps interiiſſet, reditus ejus An. MDCCIII. regio juſſu Hoſpitali adſcripti ſunt. Hoſpitale.

Curia Senatoria cum porticu anni MDXXIII. opus eſt. Hohenburgenſis & Monaſterii Inferioris (*p*) curiæ, quarum illa ad Epiſcopum, hæc ad Capitulum majus Argent. ſpectant, nec non Rothavienſis curia, quæ à Rupenſi Dynaſtia pendet, quibusdam immunitatis juribus gaudent. Curia.

§. DCCXLIII.

Cæſareum caſtrum, cujus rudera ſuperſunt, (*q*) Henricus Argent. Epiſcopus, ut modo dixi, deſtruxit. Etichonem, Alſatiæ Ducem ſec. VII. ibi habitaſſe, veriſimile eſt. (*r*) Fridericus I. ejuſque filius Fridericus, Alſatiæ Dux, Hohenburgici monaſterii jura *apud Ehenheim* (*s*) firmantes, nec non Henricus VI. pro immunitate ſervorum in Capitulis Argentinenſibus ſervientium, VII. Kal. Julii An. MCXCVI. (*t*) dieque ſequenti pro mercatorum Imperii immunitate, (*u*) diplomata in hoc caſtro ſignarunt; cujus pro cuſtodia Hartungus de Wangen à Rudolfo I. Imp. An. MCCLXXX. caſtrenſe feudum accepit. (*x*) Aream, ubi caſtrum ſteterat, cum Ingmarshemio vico, Schœnavii nobiles tenuerunt, ut feudum; de quo Hungerſteinii per Advocatum provincialem, Wenceslai Imp. juſſu, An. MCCCLXXXIV. coinveſtiti fuere. (*y*) Hoc Dietſchius ab Hungerſtein Ehnheimenſi Civitati An. MCCCCXXV. oppigneravit; quam, Andrea Hungerſteinio juri ſuo renuntiante, Fridericus IV. An. MCCCCLXVI. & ſequentes Imperatores (*z*) de eo inveſtiverunt. Caſtrum, feudis ornatum, ut Caſtrum.

(*e*) Vulgo *Cappel-Kirch*.
(*f*) Ubi Cœmeterium, vulgo *Seelhoff*; cujus jam mentio fit in charta alleg. An. MCCLVIII. Areæ hujus ambitus lapidibus hodieque deſignatus eſt.
(*g*) Extant chartæ in *Annal. Ord. Præmonſtrat.* Tom. II. Probat. col. 157. ſq.
(*h*) Charta ap. GUDENUM *Cod. Diplom. Mogunt.* Tom. II. pag. 117. data Franckfort XVII. Kal. April. Triennio poſt triginta libræ denar. Argent. in eccleſiæ ſuæ uſus à civibus converſæ leguntur.
(*i*) An. MCCCXXX. Conradus de Kirkel Canonicus Mogont. à Capitulo Metropolitano & Abbatia Hohenburg. eccleſiam in Ehenheim obtinuit; à Gerhardo de Friburgo, Præpoſito & Archidiacono Argent. inveſtitus. GUDENUS loco cit. pag. 118.
(*l*) In diplomate Germ. Rudolphi I. Imp. hujus anni.
(*m*) Primus chori lapis, teſte inſcriptione, An. MCCCCLVI. rite poſitus eſt.
(*n*) Bulla hæc in Archivo Collegiatæ Neovillanæ.
(*o*) De origine ejus & fatis Chartæ non extant.
(*p*) *Nider-Munſterhoff*.
(*q*) Ad portam, quæ in ſuburbium ducit, area ampla & validiſſimi muri viſuntur. Ehenheimenſes vocant etiamnum *die Burg*.
(*r*) Vid. Tom. I. pag. 758. §. XXXIX.
(*s*) Ap. PELTRE *vie de S. Odile*, in append.
(*t*) LAGUILLE *Hiſt. d'Alſace* Probat. pag. 30.
(*u*) WENCKER *Apparat. Archivor.* pag. 160.
(*x*) Alia inveſtitura Walthero de Wangen à Carolo IV. An. MCCCXLIX. & Georgio de Wangen à Friderico IV. An. MCCCCLXVIII. data. Feudum caſtrenſe in Oberehnheim Gallii nobiles hodiedum à Rege tenent.
(*y*) In literis inveſtituræ feudum hoc dicitur *Hofeſtatt, die man nennt die Burg, zu Oberehnheim, auch Ingmarsheim mit Zwing und Bann.* Tabular. Ehnheim.
(*z*) Horum literæ habent: *Hofſtatt die Burgſtall genannt.*

Hagenoenſe, Nobiles non paucos attraxit in urbem; quos inter Pincernæ ſeu Schenckii, Rumershemii, Mittelhuſii, Hohenſteinii, Mulnhemii, Kageneckii, Oberkirchii. Poſteriores hi noſtro adhuc ævo gentilitium caſtrum & bona prope urbis pomœria poſſident. Küchelii, cives Argentinenſes, poſt Brembdios, qui Schenckiis ſucceſſerant, de officio Mareſchallatus in Oberehnheim aliisque bonis feudalibus An. MDLXVI. à Maximiliano II. Imp. inveſtiti ſunt. (*a*)

Incolæ.

Truttenhuſanis regulæ S. Auguſtini, quorum monaſterium ſemileuca ab urbe diſſitum, An. MCCCXII. Ehnheimenſes jus civitatis conceſſerunt, ut eo fruerentur, " ſicut milites & potiores ejuſdem oppidi cives . . . ita tamen, quod Præpoſitus & „ Conventus, . . . quotiens univerſitatem eandem ad mandatum Domini ſui tempo- „ ralis univerſalem & communem extra oppidum exercitum facere, eis ad eundem „ exercitum duos armatos, & quotiens ipſum oppidum hoſtiliter obſideri continget, „ quatuor armatos ad ipſius oppidi defenſionem, mittere teneantur & mittant, ac eos- „ dem armatos durante neceſſitate hujusmodi ſuis & Eccleſiæ ſuæ expenſis procurent, „ à reliquis vero civium oneribus eſſent immunes. Civitas in ſeptem Tribus diviſa, quibus ſingulis ſuus præeſt Tribunus.

§. DCCXLIV.

Privilegia.

Inter Privilegia Cæſarea, quod novimus, primum eſt ſuper hebdomadalem mercatum; quod Albertus I. An. MCCCI. Ehnheimenſibus dedit, cui Fridericus IV. An. MCCCCXL. duas nundinas adjecit. (*b*) Ludovicus Bav. An. MCCCXXIII. conſenſit, ut Pfalburgeros admitterent, ſeptennio poſt à judiciis exteris eos reddens immunes. Tum vero nobiles in loco *Seelhova*, (*c*) non nobiles in porticu Curiæ, juſſus eſt judicare Scultetus. Carolus IV. literas exemtionis à Landgraviali ſuperioris Alſatiæ judicio Francofurti An. MCCCLXXVI. ſcripſit. Imperiales collectas nec oppigneraturos nec aucturos ſe unquam Ludovicus Bav. Carolus IV. & Fridericus IV. polliciti ſunt.

Vectigalia & vini gabellam Carolus IV. in X. annos civitati oppigneravit. An. MCCCLXV. eidem dimidiam gabellæ partem reliquit; quæ ſub Wenceslao & Ruperto Imperatoribus, nec non Ludovico, Electore Palatino, ut Advocato provinciali, aucta; à Ferdinando I. An. MDXL. quadriennioque poſt à Carolo V. in perpetuum Ehnhemio cum vectigalibus tradita. Augmentum novum ſub Maximiliano II. An. MDLXX. permiſſum. Proſcriptos ab Imperio recipiendi, partemque bonorum, ſi alio cives commigrent, ut & hereditatis, ad exteros auferendæ, decimam retinendi jus, Fridericus IV. Imp. An. MCCCCLXVI. & MCCCCLXXIX. tribuit. Liberam circa Judæos poteſtatem Senatui Oberehnheimenſi Maximilianus I. Argentorati An. MDVII. dedit, quod à Carolo V. firmatum Wormatiæ.

Jura alia.

Sed & venationis, piſcatus, ſilvarum, paſcuorum, viarum, pontium, menſurarum, aliaque jura regalia, civitas exercet. (*d*) Decimam quintam modo frumenti vinique ſui partem decimatoribus præſtat. Inſignia civitatis, imagines Ss. Petri & Pauli, quibus eccleſia parochialis dicata, conſtituunt; aquila ſuperaddita ſimplex. (*e*)

Onera.

Imperatori ad expeditiones Romanas, ex emendatæ Matriculæ præſcripto, duo Equites & XIV. pedites, vel LXXX. florenos pro menſe, Ehnhemium præſtitit, poſtquam in Comitiis Noriberg. An. MCCCCLXVII. duo equites, IV. pedites, adverſus Turcas; anno MCCCCLXXXI. ſex equites, IV. pedites; An. MCCCCLXXXVI. in Comitiis Francofurtanis quingenti floreni; anno ſeq. in Noribergenſibus centum & quinquaginta; An. MCCCCLXXXIX. in Francofurtanis III. equites, XIV. pedites, adverſus Galliæ & Hungariæ Reges; An. MDXXI. in Comitiis Wormat. III. equites, XXXI. pedites, ei fuiſſent imperati. (*f*) Alendæ Imperii Cameræ ſeptem & quadraginta florenos ſuppeditavit.

§. DCCXLV.

(*a*) Moser *Reichs-Hoffraths Proceſs* Tom. III. pag. 767.

(*b*) Omnis generis pecudes ultra mille ſæpe numerantur, quæ inveniunt emtores.

(*c*) Locus eſt in Cœmeterio, unde *Seelhoff* dictus. Seleſtadii quoque idem in uſu fuit. Vid. ſupra pag. 382. §. DCCII.

(*d*) Reditus annui civitatis 24. mille libras Franc. ſuperant; non numeratis, quæ ex ſilvis & paſcuis proveniunt, emolumentis.

(*e*) Pars pectoris rubra fuit, quo colore & nigro apparitores ſuos Ehnhemium diſtinguit.

(*f*) Cortrej. *Corp. Jur. publ.* Tom. I. Part. V. pag. 141.

Digitized by Google

§. DCCXLV.

Primævum civitatis Ehenheimenſis ſtatum non ariſtocraticum magis quam popularem Regimen. nobis Chartæ oſtendunt. Nobiles atque plebeji in negotiis publicis æquali ſuffragii jure gaudebant. An. MCCLVIII. Waltherus Pincerna, Sigelinus & Hugo de Gruis, milites, Rudigerus Præco, (*g*) & univerſi cives, Sculteto de Heiligenſtein; & An. MCCXCII. duodecim equites, quindecim armigeri, alique magno numero cives, quorum ſeriem clauſit præco, prædia quædam monaſterio Truttenhuſano vendiderunt. Nulla ibi Magiſtratus, nulla Sculteti, Conſulis aut Senatus, mentio. An. MCCCXII. demum *Scultetus* & *Tribunus*, *conſenſu expreſſo ipſius univerſitatis*, Conventui ejuſdem Truttenhuſanæ eccleſiæ jura quædam tranſcripſerunt. Triennio poſt Scultetus & univerſitas oppidi Ehenheim; An. MCCCXXXVI. ſeptem equites, duoque armigeri, Scultetus & Senatus; poſtea duo equites alii, quatuor armigeri, civesque plures; An. MCCCXLV. Scultetus, Heimburgerus, Senatus ac Civitas, in chartis memorantur. Hoc itaque ſeculo regimen ariſtocratico-democraticum adhuc extiterat. An. MCCCCLIX. Sub-Advocato provinciali, Sculteto, Senatu ipſo atque Tribunis conſentientibus, democratica Senatui inducta eſt forma. Tum enim decretum, ut nemo eligeretur Senator, niſi per quinquennium civis in urbe transegerit: ut annua renovatio Senatus circa S Johannis Baptiſtæ feſtum, (quæ jam poſtridie S. Michaelis) ita fieret, ut ex ſingulis tribubus ſelecti, (*h*) rogante Conſule, ſuffragia ferrent; ex ſuburbio quatuor, ex vico *Bernhardsweiler* decem, reliquis urbis Senatoribus accederent; qui omnes ex novis Senatoribus novos Conſules (*i*) crearent. Tribuni, qui Senatum in rebus gravioribus conſilio adjuvarent, in ſingulis tribubus tum quoque conſtituti. Ordinationem hanc Fridericus IV. Imp. An. MCCCCLXVI. ratam habuit, nobiles ſimul omnes è Senatu proſcribens. Conſtat hodie Magiſtratus Oberehnheimenſis quatuor Conſulibus & octo Senatoribus. Conſules, trimeſtre regimen inter ſe commutantes, ex Senatoribus & ſelectis, Senatores ex 83. ſelectis tribuum eliguntur. Selecti vero decem ex Bernhardivilla, reliqui ex ſeptem civitatis tribubus petuntur. Munera hæc perpetua ſunt omnia. Conſtituto circa S. Michaelis feſtum Senatu, eadem fere, quæ Argentinæ, jurisjurandi cerimonia obſervatur. (*k*) An. MDCCXXXI. civitati datus eſt regius Prætor.

§. DCCXLVI.

Criminalibus civilibusque judiciis per aliquot ſecula, ut alibi, præfuit Scultetus Scultetatus Imperialis. Cæſareus. Cauſarum civilium tribunal XIII. aſſeſſoribus (*l*) conſtitit, quos Scultetus cum Tribunis civitatis elegit: (*m*) ſubſcultetus additus Sculteto. Hoc Sculteti munus Carolus IV. Imp. Henrico Metziger, qui illud jam geſſerat, (*n*) An. MCCCXLVIII. pro centum marcis argenti oppigneravit; Sigismundus pro trecentis ſupra mille florenis An. MCCCCXXXIII. oppigneravit civitati. An. MCCCCXII. Nicolaus Immeler ſubſcultetus, Johannes de Oberkirch, Eberlinus de Landesperg, Erhartus, Leonhartus & Anſtettius Schencke ſive Pincernæ, Goſſelinus & Hanemannus fratres, dicti Goſſmari, Kunemannus de Utenheim in Ramſtein, Heinricus de Berſtette, cum aliis inferioris ordinis judicibus, in Selhofio Ehnheimenſi ſententiam pronuntiarunt. Agebatur de XXVIII. florenis, quos à Nicolao Waſſelario de Rosheim, armigero, Lutoldus de Kolbesheim, armiger, ſibi deberi affirmabat. Wepfermanni, nobiles Barrenſes, feudi Imperialis apud Ehnheimenſes, quod *feudum ſupplicii* (*o*) dicebatur, poſſeſſores tum erant; vi cujus tenebantur ad facinoroſorum ſupplicia ſumptus ſuppeditare. Propter hos ſumptus Henrico & Johanni Wepfermannis, fratribus, lis cum civitate Ehnheimenſi ſuborta; quam Sigismundi Imp. juſſu Stephanus, Palatinus Comes, An. MCCCCXXXVI. decidit. A Wepfermannis feudum hoc ſupplicii ad alios nobiles tranſiit; quos inter Landſchadios à Steinach An. MDLXXVII. inveni. (*p*) Scultetatus Ehnbeimenſis An. MDXVIII. ad Ziegleros, & ab his ad urbem Argentinenſem An. MDLXVI. tranſivit. (*q*) Ehnheimenſes de eo litem quum Argentinenſibus moviſſent,

(*g*) *Heimburger* in chartis Germanicis, in Latinis Præco.

(*h*) Qui vocantur *die Ordnung*, *Ordnungsleuth*.

(*i*) *Stettmeiſter*, hod. *Burgermeiſter*.

(*k*) Magiſtratus & poſtridie (*Schwertag*) cives ſolenni jurisjurandi formula fidem adſtringunt; quæ ſolennitas olim in arce veteri, nunc in area cœmeterii celebratur.

(*l*) Vocabantur *des Reichs XIII. Richter*.

(*m*) Waltherus Scultetus de Ehenheim in Friderici I. Imp. diplomate, An. MCLXXXIX. Hagenoenſi Præmonſtratenſium collegio Selſæ dato, occurrit.

(*n*) *Heintze Metziger der Schultheiſſe* jam in charta An. MCCCXXXVI. legitur.

(*o*) *Henckerleben*, *Henckerampt*, quale feudum quoque apud Hagenoenſes.

(*p*) Ap. Moser *Reichs-Hoffraths Proceſſ* Tom. III. pag. 768.

(*q*) Vid. ſupra pag. 208. §. CCCLXXX.

hi acceptis ſexies mille florenis An. MDCLXIX. juri ſuo renunciarunt. (r) An. MDCLXX. Ehnhemium Leopoldi Imp. literas inveſtituræ hac ſuper re accepit. (s) Ceterum ſingularis apud Ehnheimenſes conſuetudo invaluerat, ut innocentium quoque bona parentum fiſco addicerentur, cum filius commiſiſſet homicidium. Ludovicus Bav. abuſum hunc An. MCCCXLVI. abrogavit.

§. DCCXLVII.

Religio. Religio Ehnhemium, quod omne nunc Romano-Catholicum eſt, per totum fere ſeculum XVI. diſtraxit in partes. Argentinenſium exemplum An. MDXXIV. jam quosdam induxerat, doctrinam ut probarent Lutheri. Senatus contra eos promulgavit decreta & carcere transgreſſores punivit. (t) At neſcio, qui factum, ut An. MDLXXVII. Johannæam eccleſiam, oppido proximam, ubi Aug. Confeſſionis parochus erat, adeundi libertas civibus fuerit publice data; quæ tamen non ultra XIII. annos duravit; quamvis civium Proteſtantium numerus ad octoginta creviſſet. Extinctis enim vel remotis, quos in Senatu habuerant, patronis, libertas religionis Proteſtantibus ademta. Rudolphus II. An. MDXC. monuerat Civitatem, ut Ferdinandi I. literarum memor vetera ſacra diligenter cuſtodiret. Cives ergo ſuos ab eccleſiæ Johannææ conventibus abſtinere juſſit Senatus; litem cauſſatus, quæ ei cum Oberkirchæ nobilibus, eccleſiæ iſtius patronis, intercedebat. Lutherani per ſeptennium poſtea remotiores eccleſias, Gocksvillenſem præcipue, adierunt, conditione deteriore uſuri, poſtquam Senatus Oberehnheimenſis An. MDXCVIII. decreviſſet, ut omne religionis diſſidium ceſſaret in urbe.

Judæi. Circa Judæos, quos expellere & recipere Magiſtratui ex Maximiliani I. & Caroli V. privilegiis liberum erat, Jacobus à Moerſperg, Advocatus provincialis, An. MDXXIV. ſtatuit, ut nonniſi tempore mercatus licitum illis ſit urbem intrare; ea quidem conditione, ut ſinguli ſex denarios urbi vectigalis loco perſolvant: nullum cum civibus fœnus exerceant, nec res immobiles accipiant pignori: nullas civium ædes ingrediantur, niſi vocati, annulosque in digitis geſtent.

§. DCCXLVIII.

Bella. Ehnhemii fata quod attinet, illud Armaniacis Gallis, plurium Alſatiæ oppidorum An. MCCCCXLIV. potitis, reſtitit invictum. (u) Ibidem Advocatus provincialis, Argentina, ceteræque Alſatiæ civitates adverſus prædones hos fœdus inierunt. (x) At An. MDCXXII. Mansfeldius Comes tormenta bellica ei admovit, perruptisque mœnibus, cum indigenæ omnia ultima expaveſcerent, locum occupavit. Incredibilem inibi pecuniarum, argenti, auri, ſupellectilium, vini, frumentorum omnisque generis commeatuum vim aſſecutus eſt, ut toti fere exercitui reficiendo copia par eſſet. (y) Decennio poſt Sueci Ehnhemium omnium Alſatiæ locorum aggreſſi ſunt primum. Diſceſſerat paulo ante Metternichiæ cohortis militum quingentorum præſidium; quod advenientibus Suecis ſeſe impar exiſtimavit. Unde d. 27. Aug. MDCXXXII. porta Suecis aperta; incolæ ob exploſa tormenta decies mille imperialibus multati. (z) Quadriennio poſt menſe Junio Bernhardus Vinarienſis Ehnhemio hoc, quod Sueci reliquerant, potitus eſt.

§. DCCXLIX.

Territorium. Caſtrum *Kagenfels* & vicus *Bernhardsweiler* urbis hujus ditionem componunt. (a) Hic ducentos & quinquaginta circiter focos continens, jure civitatis Ehnhemii gaudet.

Oberkirch. Paucis ſupra oppidum paſſibus, eccleſia S. Johannis, vulgo *Oberkirch*, cum caſtro cognomine viſitur, unde equeſtris familia, hodieque florens, appellatur. Eccleſia hæc vocata eſt ſuperior, ut ab illa, quæ in campis, (b) prope Ehnhemium inferius parochiam ejus conſtituit, diſtingueretur. Vicus ei adſtructus erat, qui in oppidum Ehnheim paulatim translatus.

Regim-

(r) Qua ratione Ehnheimenſes Scultetatum, quem jam An. MCCCCXXXIII. in pignus acceperant, rurſus amiſerint, non docent nos Acta.

(s) Conf. in Argentina pag. 323. §. DC.

(t) Patet hoc ex literis Miniſtrorum Argent. d. 27. Jan. MDXXIV. ad Senatum Oberehnheimenſem ſcriptis, ut eum civibus diſſentientibus faventiorem redderet.

(u) Schilter *ad Kœnigshov.* pag. 930.

(x) Ibid. pag. 996.

(y) Lotich. *Rer. Germ.* Lib. XI. Cap. VI. pag. 310. ubi pro *Nehemio* legendum Ehnhemium.

(z) Chemnitz *Schwed. Krieg*, Part. I. pag. 420. ſq.

(a) Vid. ſupra pag. 271. §. DIV.

(b) Eccleſia campeſtris, (*Veldkirch*) ubi novam Trojam urbem fuiſſe Irenicus finxit. Vid. Tom. I. pag. 706. ubi *Villa* pro *Vico* legendum.

Regimbertus, Mediani monaſterii Abbas, initio ſeculi VIII. prædium prope Ehenheim quum dono accepiſſet, campeſtrem hanc Baſilicam cum curia in honorem S. Maximini, Trevirorum præſulis, ibidem exſtruxit. (*c*) Parochiales hujus eccleſiæ reditus Mediano monaſterio fundatori Joannes XXII. An. MCCCXXXII. adſcripſit. (*d*) Fridericus, Lotharingiæ Dux, hujus & aliarum Mediani monaſterii in Alſatia curiarum advocatiam Conrado de Landsperg, Ehnhemii inferioris poſſeſſori, An. MCCLXXXIII. dederat in feudum. Mediano Abbate autem hac de re querelam movente, feudo renuntiavit Landſpergius. Veldkirch.

Regia gladiorum fabrica Ehnhemio tribus paſſuum millibus diſtat, quæ valli, ubi ſita eſt, nomen communicavit. (*e*) Fabrica hæc An. MDCCXXX. Regiis ſub auſpiciis exſtructa eſt, ut enſes, acinaces, pugiones, quos Germania (*f*) hucusque Galliæ vendidit, in ea fabricarentur. (*g*) Clingenthal.

R O S H E M I U M.

§. DCCL.

In aditu valliculæ, quam perluit Magela, (*b*) unius ab Ehnhemio leucæ ſpatio jacet Roshemium, inter Præfectorias Alſatiæ civitates ordine ſeptima, ut pacis Monaſterienſis eam collocat formula. In antiquioribus chartis *Rodasheim*, (*i*) *Rodisheim*, & *Rodesheim* ſcribitur; unde *Rotſem* & *Rosheim*, quod poſterius uſu approbatum eſt, prodiit. Situs & nomen.

Villam *Rotſem*, vallo & portis leviter munitam, ſub Friderici II. Imp. dominio nobis ſiſtit Richerius; (*l*) cum quo veteres ubi contuli Chartas, Roshemium non Imperialem, ſed Ducalem Friderici II. vicum inveni. Fridericus enim & Epiſcopus Argent. ſuos quisque Tabernis & Roshemii habuerat ſubditos. Facta permutatione, Tabernenſes Epiſcopus, Rosheimenſes Fridericus accepit; ſed ita, ut eos, qui Epiſcopo paruerant, ab eodem teneret in feudum. Fridericiani Inſtrumenti An. MCCXXXVI. verba hæc ſunt: „ Item idem Epiſcopus conceſſit nobis & heredibus noſtris in rectum „ feudum . . . omnes homines in Rodesheim, ſibi & Eccleſiæ ſuæ pertinentes. „ (*m*) Alia Eccleſiæ Arg. feuda quæ Fridericus hic Imp. ut Dux Alſatiæ poſſedit, ſupra (*n*) retulimus. Vicus Ducalis.

Ducibus in ſolium Imperiale evectis Roshemium, uti Hagenoa, (*o*) ex Ducali civitas Imperialis evaſit; quo in ſtatu poſt Hohenſtauficæ gentis interitum permanſit. Ex vico in oppidum quando ſurrexerit, non ſatis compertum. Koenigshovius (*p*) oppidulum Rosheim An. MCXXXII. exuſtum jam tradit; ſed ex Richerio corrigendus. An. MCCCIII. *oppidi Rodesheim* mentio fit in Charta, qua Capituli majoris Argent. curia, in eo ſita, ab omni exactione declarata immunis. Inter Imperiales Alſatiæ civitates Roshemium An. MCCCXXIII. prima vice comparet; (*q*) ubi cum iis, relicto Friderico Auſtriaco, ad victoris Ludovici Bavari partes tranſivit. Oppidum Imperiale.

§. DCCLI.

Roshemium in ſuperius, incolis frequentius, medium, quod ceteris antiquius, peculiari foſſa cinctum, atque inferius oppidum diviſum, tribus inſtructum eſt portis. Status interior.

 Eccleſiæ

(*c*) Belhomme *Hiſt. Mediani monaſt.* pag. 148. ſq.

(*d*) Ibid. pag. 349. ſq.

(*e*) *Klingenthal.* Vallem hanc permeat Ehnus. Novum hoc nomen non debet confundi cum Parthenio Clingenthal, de quo Annal. Colmar. An. MCCLIII. LIX. & LXXIV. loquuntur; quod ex Alſatia ſup. in Nigræ ſilvæ vallem, ad Dn. de Cling n ſpectantem, deinBaſileam translatum eſt. Tom. I. pag. 12.

(*f*) Solinga præſertim, Ducatus Bergenſis ·icus. Sclopetorum fabricæ in Gallia ſunt S. Malbodii (*Maubeuge*) in Hannonia, Carolivillæ ad Moſam, & in S. Stephani oppido Provinciæ *Forez.*

(*g*) Sub Romanis Argentorati omnium armorum fabricæ fuerant. Vid. Tom. I. pag. 214.

(*b*) *Die Magel*, de cujus jure Hohenſteinios inter nobiles ac Rosheimenſem civitatem olim diſputatum. Jacobo ab Hohenſtein tertiam, Roshemio reliquas fluminis partes ac jus venationis in ſilvis, Advocatiæ provincialis Quæſtor An. MCCCCLXXIV. addixit.

(*i*) Vid. Tom. I. pag. 730. §. CCXLI. Knipschildius *Civitat. Imp.* Lib III. Cap. XLV. Roshemium cum Conshæmio, (*Kiensheim*) Alſatiæ ſup. oppidulo, confundit.

(*l*) *Chron. Senon.* Lib. III. Cap. XXI. Hunc exſcripſit Johannes a Bayono *Hiſt. Mediani Monaſter.* Cap. CXV.

(*m*) Apographum vetus in Tabulario Epiſcopali Tabernis. Eodem modo jam An. MCCXXIII. & ſeq. inter eosdem conventum fuerat.

(*n*) Pag. 166. §. CCLXXXVII.

(*o*) Pag. 354. §. DCLII.

(*p*) *Chron. Alſat.* pag 291. ubi: *do wart Rosheim das Stettelin gewunnen und verbrant.* Intelligit ſine dubio invaſionem à Lotharingis ſub Friderico II. Imp. circa An. MCCXXXII. factam, de qua Richerius loquitur, ſcriptor rei geſtæ æqualis. Hic autem Roshemium *villam*, ſed vallo cinctam, appellat.

(*q*) Albert. Argent. pag. 122.

Eccleſiæ parochiales ſunt duæ, altera, D. Stephano dicata, in ſuperiore, altera, Petro & Paulo ſacrata, in medio oppido, cui & inferius adſcriptum. Prioris, quæ junior eſſe videtur, patronatus ad Capitulum majus Argentinenſe, poſterioris ad Abbatiam Altæ-ſilvæ (r) in Lotharingia ſpectat. Hoſpitale S. Jacobi à tribus ſororibus germanis, de Rosheim dictis, harumque ſorore uterina XI. Cal. Martii MCCCXCIV. annoque ſequenti ab ipſo ſenatu ſundatum eſt. Curia Abbatiæ Hohenburg. *Gutenhauſen* dicta, quæ ad Epiſcopum Argent. jam pertinet, cum quatuor Officialibus ejuſdem Abbatiæ ab omnibus civitatis oneribus libera erat.

Incolæ. Inter incolas & Judæi numerantur; quibus aliquid pignori dare prohibitum fuit. Cœmeterium eorum eſt retro Roshemium. (s) Nobiles quoque olim Civitatem inhabitaſſe, ex Richerio apparet, qui Ottonem militem, patriæ libertatis vindicem, memorat. Ex his nonnulli milites à Rodesheim dicti. Fuere etiam, quibus Roshemii reditus quidam in feudum ab Imperatoribus conceſſi. (t)

§. DCCLII.

Privilegia. Caroli IV. Charta An. MCCCLXI. prima eſt, quæ in ſcriniis comparet. (u) Hæc cenſum Imperii 32. librarum, nec non partem gabellæ vini, in augmenta munitionis ex Advocati provincialis arbitrio convertendam, in biennium Senatui permiſit. (x) Quinquennio poſt Rosheimenſibus ſtatuta ſua condendi poteſtatem hoc pacto conceſſit: ut emolumenta hinc proditura in munitiones conferrent, nec judicii Imperialis, quod in oppido erat, jura debilitarent. Wenceslaus Imp. Roshemium, gravi incendio afflictum, ab univerſis Imperii cenſibus An. MCCCLXXXIX. declaravit immune, hujusque beneficii uſum quinquennio poſt in alios decem annos prorogavit; pro conſtruendis muris ac turribus gabellam vini quoque augeri permittens. Quod ſi annuæ Senatus renovationi Advocatus provincialis non intereſſet, Fridericus IV. An. MCCCCLXXIX. ordinavit, ut auctoritatem ejus exerceret Scultetus ac Conſul. In cauſis, quæ 50. florenos non excederent, Carolus V. provocationem prohibuit; (y) aliaque charta An. MDXXIV. ordinavit, ut omnibus Seleſtadienſis ac Ehnheimenſis civitatum privilegiis uteretur Roshemium. (z) Immunitas ab exteris judiciis, inter illarum privilegia, quum etiam occurrat, Rosheimenſes Rothvillanum & Advocati provincialis (a) declinarunt tribunal; unde litium occaſio; donec Leopoldus Imp. An. MDCLXVI. libertatem iſtam charta peculiari firmavit. Cives in alienis ditionibus bona poſſidentes, An. MDXXX. Carolus V. liberos pronunciavit à cenſibus. Nundinæ quotannis duæ habentur. Vectigalia & vini gabella inter Senatum, Carthuſiam Molsheimenſem & Harterianam familiam dividuntur. (b) Inſignia civitatis ad ejus nomen alludunt, atque adeo Roſam repræſentant. Vetus Imperialis cenſus, die S. Martini quotannis præſtari ſolitus, 32. libras, uti vidimus, efficiebat. Canon militaris Wormatienſis matriculæ An. MDXXI. quæ 1. equitem & 9. pedites imperaverat, juſta deinceps moderatione ad 1. equitem ac 3. reductus eſt pedites, pro quibus 24. quoque menſe ſolvebantur floreni. (c) Ad Cameram Imperii 25. dabant florenos.

§. DCCLIII.

Regimen. Forma regiminis eadem Roshemii, quæ apud Ehnheimenſes, obtinuit. Idem Conſulum ac Senatorum numerus; communis illis eſt Regius Prætor. (d) Scultetus Imperialis & Scabini jus ibi dixerunt. Sculteti munus Rumeliorum familia, ut feudum Imperii, geſſit; & ſubſcultetum conſtituit. (e) Extincta familia hac Ferdinandus III. An. MDCLIII. ordinavit, ut ſcultaſiam ſenior Conſulum adminiſtraret, quod & Leopoldus Imp. novennio poſt roboravit. Mazarinius Dux, Advocatus provincialis cum eſſet, Sculteti jura ad ſe pertinere contendit, unde munus pedetentim interiit.

§. DCCLIV.

(r) *Haute Seille*, Germ. *Hohen Forſt.*

(s) In vico *Roſenweiler*, de quo ſupra pag. 145. §. CCLI.

(t) Joh. de Schaftolsheim An. MCCCLXI. octo libras denar. Roshemii cum aliquot vicis poſſedit. Glafey *Anecdot.* num. 440. Nobilibus de Endingen Bergheimenſes, hisque Bockii in eodem, vel in ſimili feudo, ſucceſſerunt.

(u) Idque non mirum, quod ſcrinium publicum ſeculi ſuperioris bellis incendio periit.

(x) Literæ hæ ap. Glafey *Anecdot.* num. 502.

(y) Allegatur hoc privilegium in Cod. ſtatutor. civitatis An. MDXXVIII.

(z) Repetitum & confirmatum hoc à Ferdinando I. An. MDLIX.

(a) Rudolphus II. Imp. Senatum Rosheim. An. MDLXXXVII. reprehendit, quod civibus vetuit, ne Advocatum provincialem ut protectorem implorarent ac judicem.

(b) Reditus publici quotannis ad 6500. libras franc. aſſurgunt. Salis & ferri venditio præter Magiſtratum permiſſa eſt nemini.

(c) Corterj. *Corp. Jur. publ.* Tom. I. Part. V. pag. 141. & 178.

(d) Ab An. MDCCLI. quo primus Roshemio datus eſt Prætor.

(e) Quod Magerus de *Advocatia armata* Cap. III. num. 221. ſuo tempore, id eſt circa An. MDCXX. obtinuiſſe ſcribit.

Digitized by Google

ad pag 409



engitude 300 Latitude 70 perticæ



flur Longitude 270 Latitude 70 pert

Digitized by Google

§. DCCLIV.

Roſhemium, villam Ducalem, Fridericus II. Germaniæ ſolium An. MCCXII. occupaturus, Friderico, Lotharingiæ Duci, oppigneravit, donec ei quater mille marcas argenti perſolviſſet, quas ei promiſerat. Duce paulo poſt mortuo, Cæſar pignus recepit. Theobaldus vero, Friderici Ducis filius, per vallem Bruſcanam prorumpens, Roſhemium, vallo leviter cinctum, nemine reſiſtente occupavit. At milites, rerum ſuarum nimium ſecuri, ab incolis, qui in Eccleſiam fugerant, viro quodam nobili Ottone facinoris auctore, trucidati ſunt. Pauci fuga elapſi in Lotharingiam redierunt, ut ſcribit Richerius. (f) Adolphi die anni MCCCLXXXXV. magna pars oppidi cum octoginta hominibus fortuito incendio conſumta. (g) An. MCCCCXLIV. feſto Michaelis Armaniaci, inſciis civibus, ad defenſionem paratis, à quinque ſenatus primoribus intra muros admiſſi ſunt. (h) Mareſchallus Franciæ cum quater mille equitibus ad annum uſque ſequentem (i) ibidem perſtitit; fuſis Electoris Palatini & Argentinenſium copiis, (l) quæ ad oppidum liberandum advenerant. Sed atrociſſimam omnium cladem Roſhemio Mansfeldius An. MDCXXII. intulit Comes, petulantiam civium, qui eum *nothum* vocaverant, tanta ulciſcens immanitate, ut oppido vi expugnato " ad unum omnes, nulla ſexus vel ætatis interveniente ratione, delerentur; ædificia, „ abactis prius prædis, incendio funditus deſtruerentur; „ uti refert Lotichius. (m) Fata oppidi,

MUNSTER.

§. DCCLV.

Ex Imperialium ſub Germanica Periodo Civitatum Decapoleos numero tres ſuperioris Alſatiæ nobis exponendæ ſuperſunt, non communi tantum Advocatiæ provincialis, ſed & peculiari Advocatiæ Keiſersbergenſis, (n) vinculo junctæ: Keiſersberga nempe, Monaſterium, Turinghemium, quas inter tamen primum Monaſterio locum Pacis Weſtphalicæ formula tribuit. Tranſitus.

Monaſterium Benedictinæ familiæ ſeculo VII. à Regibus Merovingis exſtructum, (o) & D. Gregorio dicatum, Civitati originem & nomen, (p) valli autem nomen Gregorii conciliavit, (q) ita quidem, ut proprio nomine careret Civitas; quæ generatim urbs in valle Monaſterienſi, (r) dein ſpeciatim *Monaſterium*, (*Munſter*) & ut ab aliis ejuſdem nominis locis (s) diſtingueretur, *Monaſterium Gregorianæ Vallis* (t) appellata eſt. Nomen.

Civitas major eſt oppido. Novem enim vicorum per omnem vallem diſperſorum incolæ communi cum oppidanis jure & civilegio gaudent, unde civitas Monaſterienſis non confundenda cum oppido. (u) Notandum tamen, quod civitas hæc non indiſtinctim ad omnem Gregorianam vallem, ſed ad ejus interiora modo, ad Lotharingicos uſque fines, ſe extendit. (x) Monaſterienſem hanc vallem montes prope oppidum ſurgentes in Majorem Minoremque diſtinguunt. (y) Utraque vicis viculiſque repleta, quibus res pecuaria potiſſimum curæ, quam Fechta & rivuli ex fontibus vallium vel ex montibus decurrentes, prata irrigua agrique fertiles, mire promovent. Proventibus vites & metalla accenſeas. (z) Civitas.

Oppidum

(f) *Chron. Senon.* Lib. III. Cap. XX. XXI. & XXII. ap. Dachery *Spicileg.* Tom. II. pag. 628. ſeq. & ex Richerio Johannes a Bayono ap. Belhomme *Hiſt. Mediani Monaſterii*, pag. 296. ſeq.

(g) Koenigshov. Cap. V. pag. 291.

(h) Schilter *ad Kænigshov.* pag. 620. ſeq. & 1004. Proverbium hinc in Rosheimenſes.

(i) Die Vener. poſt S. Valtelini 1445. diſceſſere Galli. Ibid. pag. 1017.

(l) Ibidem pag. 923. & 932.

(m) *Rer. Germ.* Lib. XI. Cap. VI. pag. 310.

(n) De qua conf. pag. 284. ſeqq.

(o) Vid. Tom. I. pag. 736. §. CCLIV.

(p) Multa Monaſteriorum occaſione apud Alſatas orta ſont oppida. De Maſonis Monaſterio ſupra pag. 61. Ebersheim. Monaſt. pag. 157. Maurimonaſterio pag. 213. Weiſſenburgo pag. 387. &c.

(q) Inſtrum. Pacis Monaſt. ſtilo publico oppidum hoc *Munſter in Valle S. Gregorii* vocat.

(r) *Die Stat ze Munſtertal* in charta Henrici de Rappoltſtein An. MCCCIII. cujus autographum in tabulario civitatis Monaſt. In Briſgovia & in Epiſcopatu Baſil. valles, in quibus S. Trutperti & Grandiavallenſe Monaſteria ſita, *Munſterthal* quoque vocantur.

(s) Notiſſimæ ſunt hujus nominis Civitates in Weſtphalia, metropolis Epiſcopatus, & in Ergovia. *VVald-Munſter* in Lotharingia Germanica. Vid. Calmet *Notice de la Lorraine* Tom. I. pag. 942.

(t) Ita jam in privilegiis Pariſienſis Abbatiæ ab Alberto I. An. MCCCIV. & Henrico VII. Imp. An. MCCCX. datis, ap. Hugon. *S. antiq. monum.* Tom. II. pag. 189. ſeq.

(u) Stilus publicus *Statt und thal* vocat.

(x) Confinium hoc nives liquefactæ indicant.

(y) *Grosthal*, *Kleinthal*.

(z) An. MCCCCLXXII. nonnulli conſenſu Abbatis metalla ſcrutari cœperunt in vallicula, quæ *Heidenbach* dicitur. Opus hoc aliquot annis interruptum civis Munaſter. denuo aggreſſurus, Advocati provincialis aſſenſum An MDXXVII. quæſivit. [illegible] ſeculo ſup. alios, in eodem verſatos, ſpes lucri fefellit. Nec deeſt ardoſius lapis, prope vicum Sondernach An. MCCCCLXXX. inventus, quo turris Abbatialis eccleſiæ tecta eſt.

Digitized by Google

Oppidum. Oppidum ante An. MCCLXXIV. mœnibus cinctum non fuiſſe, Obrechtus (a) ſine teſte perſcribit. Alius rerum Argentinenſium ſcriptor (b) à Childerico Rege jam conſtructum fuiſſe refert, Abbatiam cum oppido manifeſte confundens. Locus muro, duplici foſſa, portis ad ortum, ad occaſum & ad meridiem, olim probe munitus, Ludovici XIV. juſſu privatus eſt muris. Meridionalis portæ cuſtodia tempore pacis penes Abbatem erat. Hæc per Abbatiam in oppidum duxit, (c) cui tria paulatim accreverunt ſuburbia. (d)

§. DCCLVI.

Abbatia. Abbatiæ templum An. MCCCCLXX. initio à turre facto, cœptum, triginta annorum ſpatio à Rudolfo & Chriſtophoro Abbatibus confectum eſt. Cœnobium vero ultra oppidi mœnia extenſum, adeoque veteri longe majus, An. MDCLXXXVI. exſtructum, nuperque renovatum eſt. Abbatia hæc An. MDCXLIV. Suevicæ Congregationi acceſſit. An. MDCLIX. ad Lotharingicam Ss. Vitonis & Hidulphi ex omnibus Alſaticis ſola transivit, in qua perſtat hodieque. Ex Abbatia hac plures Eccleſiæ Argent. Antiſtites, S. Juſtus, S. Maximinus & Anſoaldus ſec. VII. Eddo, Etichonis II. Alſatiæ Ducis filius, S. Remigius & Rachio ſeculo VIII. prodierunt. E Chronico ſec. XII. in hac Abbatia ſcripto, excerpta evulgavit Martenius. (e) Calmetus, Senon. Abbas, Cœnobita Monaſterienſis cum eſſet, Chronicon hujus Monaſterii Gallice ſcripſit, quod in ſcrinio Abbatiæ mſ. ſervatur. Hodiernus Abbas eſt Reverendiſſ. Sinsartus, ſcriptis Philoſophicis atque Theologicis clarus.

Eccleſia parochialis. Eccleſia parochialis, S. Leodegario dicata, extra inferiorem oppidi portam, incertum quo tempore, conſtructa, jam An. MCCLXV. permiſſu Alexandri IV. Abbatiæ, multa mala perpeſſa, conjuncta, durante bello tricennali à Lotharingis vaſtata; ope Colmarienſium An. MDCLII. & cum iterum ruinam minaretur, anno hujus ſeculi trigeſimo octavo ſplendidior renovata eſt, Catholicis & Proteſtantibus ab An. MDCLXXXVI. communis.

Hoſpitale. Hoſpitale, S. Antonio ſacrum, quod ſecundum transactionem An. MCCCXXXIX. Abbas, ſecundum aliam An. MCCCCLXVI. Abbas & Magiſtratus, curare debent, pleriſque reditibus ſuis nunc orbatum; leproſorium vero plane deſtructum eſt.

Curia. Curia ſenatoria An. MDL. exſtructa. Olim in Abbatia convenit Senatus. Porticus, ſub quo capitalia habebantur judicia, An. MDII. dirutus & in locum veteris hodiernus ædificatus eſt, ea conditione, ut nec Senatus ibi conveniret, nec in eo conſtitueretur hoſpitium; & ut quarta vectigalis, à mercatoribus exigendi, pars præſtaretur Abbati.

§. DCCLVII.

Cives. Cives Monaſterienſes non diſtribuuntur in Tribus. Opifices ſua habent Collegia, ex quibus olim prudentiores, quos Scabinos vocarunt, delecti, ut in gravioribus rebus Senatum juvarent. Abbas Pariſienſis Alberti I. & Henrici VII. Impp. juſſu quoque inter cives relatus eſt. Habitaſſe inter eos nobiles, ex Caroli IV. Imp. privilegio An. MCCCLIV. quo à communi civitatis cenſu immunes eos declaravit, & ex transactione Eberſteinenſi An. MCCCCXVI. apparet. Judæos nunquam hæc civitas admiſit, quod inter ejus jura Maximilianus I. Imp. An. MDVII. refert. Ex decreto Senatus An. MDXLVIII. civis, qui à Judæis pecuniam mutuaretur, interdicendus erat aqua & igni. Incolarum hoc ſeculo numerus maximopere crevit. In oppido quadringenti foci, in omni valle ſupra octies mille incolæ computantur, quorum plerique Auguſtanæ Confeſſioni addicti extra vallem matrimonia vix quærunt. Mediocritate contenti neque divitias neque honores ambiunt.

§. DCCLVIII.

(a) *Prodromus rer. Alſat.* pag. 226.

(b) Kleinlawel in *Chron. Argent.* verſibus Germ. ſcripto, pag. 11.

(c) Ita quoque res ſe habuit Schutteræ, ubi duæ portæ in Dynaſtæ Geroldſeckiani, Abbatiæ Advocati, tertia per Monaſterium ducens in oppidum, in Abbatis poteſtate erant; ut ex transactione, An. MCCCCLXVIII. Epiſcopi Bamberg. auſpiciis facta, patet.

(d) Superius à betulis, quibus conſita erat regio, *der Bircken*; inferius, quod recentius eſt, *die Elin* dicitur.

(e) *Theſaur. Anecdot.* Tom. III.

§. DCCLVIII.

Vici vallis majoris.

Vici & viculi, civilegio Monaſterienſi gaudentes, in valle, quæ dicitur major, hi ſunt:

Sondernah, proximus Lotharingiæ limiti, ubi S. Magdalenæ & S. Vandelini Capella (*f*) Abbatis conſenſu An. MD. ædificata eſt.

Mezeral, ingens, & quantum novimus, antiquior reliquis, (*g*) centum & quadraginta focis nunc conſtat.

Mulbach, ubi totius vallis majoris eccleſia parochialis, D. Bartholomæo dicata, quæ circa An. MLXXXIV. exſtructa, à Berengario, Epiſcopo Baſilienſi, conſecrata eſt. (*h*) Simultaneus religionis cultus in ea nunc exercetur. Mulbaco viculus *Sendenbach* adjacet.

Breitenbach in ſuperiorem & inferiorem diviſus, ad quem & viculus *Dieſenbach* refertur.

Vallis minoris.

In valle minore extant *Sulzerheim*, vulgo *Sulzern*, ad Mezeralii amplitudinem accedens, ubi An. MCCCCLXIII. capella, D. Benedicto ſacra, annuente Abbate ab incolis condita eſt, ab eccleſia parochiali Monaſterienſi quæ pendet.

Stoswihr, ſec. IX. *Scottenwibre*, (*i*) ad quem *Kirchbühl* & *Ampferſbach* viculi pertinent. Retro Ampſersbacum vetus Abbatiæ capella villaque dives, quæ *Schweinsbach* dicitur, ubi monaſteriolum quondam fuiſſe videtur.

Singulis his, quos nominavimus, vicis Scultetus & Quæſtor (*l*) præeſt. At *Lutenbach*, *Hohrod* & *Eſchbach*, oppido proximi, ſcultetum habent communem. Lutenbaco viculi *Frœſchweiler*, *Fronzell*, *Nagelſtall* &c. accenſentur. Prope Frœſchweiler officina chartaria, regia & princeps, An. MDCCXLI. exſtructa eſt. Prope Nagelſtallium alia officina præſtans, in qua vaſa ænea filumque ferreum conficiebantur, ab aliquot derelicta eſt annis.

Nomina, quæ diximus, omnia præter Sondernacum & Mezeralium, in charta transactionis Marquardianæ An. MCCCXXXIX. leguntur.

§. DCCLIX.

Libertatis origo.

Ut originem ſuam Abbatiæ, ſic immedietatem Imperii Friderico II. Imp. debet Gregoriana Monaſterienſium vallis. Hic diplomate Hagenoæ An. MCCXXXV. Abbatiæ dato ita loquitur: "Cum de jure haberemus in valle S. Gregorii unam partem „ Judicii Advocatiæ & collectarum, & Monaſterium ejusdem S. Gregorii de prædictis „ haberet reliquas duas partes, Fridericus vener. Abbas & Conventus Monaſterii „ ipſius . . . . . præfatas duas partes, ad Monaſterium ipſum ſpectantes, . . nobis „ & Imperio donaverunt, ſalvis villicationibus (*m*) aliisque juribus . . . . ſalva etiam „ medietate duarum partium collectæ, ipſi monaſterio debitæ, quam reſervavit ſibi „ monaſterium prædictum, reliquam medietatem nobis & Imperio conferendo. „ Traditione hac omnis jurisdictio pervenit ad Cæſarem; collectarum vero tertiam partem Abbatia retinuit. Hæc enim eſt medietas duarum partium, quas ante traditionem Abbatia habuerat. Seleſtadii dimidia, (*n*) Monaſterii tertia, jurisdictionis pars penes Imperatores, reliqua penes Monachos ab initio fuerat. Richardum Imp. ſua in S. Gregorii valle jura An. MCCLXII. in Eccleſiam transtuliſſe Baſilienſem, ex diplomate ejus obſervavimus alibi. (*o*) Translatio hæc quamvis non caruit effectu, Monaſterienſes tamen ea comprehenſos fuiſſe non reperio. Abbatis in Senatu ſedendi, vel monachum quendam ſuo nomine in eum mittendi, jus Advocatus & Senatus Monaſterienſis datis An. MCCLXXXVII. agnoverunt literis, (*p*) brevique poſt Adolfum Imp. contra Dynaſtam Rappoltſteinenſem ſtrenue, ut infra docetur, juvarunt. Sequentibus ſeculis Monaſterium inter civitates Alſatiæ liberas ſuum quoque conſtanter profeſſum eſt nomen. (*q*)

(*f*) Hod. vulgo *auf der Enm.*
(*g*) Vid. Tom. I. pag. 727.
(*h*) *Chron.* Mſ. Abbatiæ ex ſec. XII.
(*i*) Tom. I. pag. 731.
(*l*) Vulgo *Keraммeiſter*, qui nummos publicos colligit.
(*m*) *Meyerhof*, *metairies.*
(*n*) Vid. ſupra pag. 383. §. DCCIV.
(*o*) Pag. 118. §. CXCIX. & pag. 266.
(*p*) Regiſtrum vetus Abbatiæ fol. 29.
(*q*) Vid. ſupra pag. 278. ſeq. §. DXVIII.

§. DCCLX.

Tranſactiones cum Abbate.

Abbatiam tamen ex antiquis juribus retinuiſſe vel recuperaſſe plura, ex tranſactione Marquardi Abbatis, cum civitate An. MCCCXXXIX. facta, intelligimus; quam renatis ſubinde litibus, Advocati provincialis interventu, ſecutæ ſunt aliæ. An. MCCCLXIII. Berwartus, Advocatus Richovillanus, Abbatis officiales (r) à publicis civium oneribus, pro Imperatore atque Imperio ſuſtinendis, non ab iis, quæ pro communi civitatis uſu atque defenſione ſubeunda, liberos pronuntiavit. An. MCCCCXVI. Bernhardus, Eberſteinenſis Comes, Sub-Advocatus Alſatiæ, multique alii nobiles (s) in eadem re inter Abbatiam ac civitatem pacem conciliarunt. Alia, cujus Johannes, Rheni Comes, Sub-Advocatus quoque provincialis, auctor eſt, An. MCCCCLXVI. conventum: ut in cenſuum publicorum adminiſtratione utrique æquale jus eſſet, ſuos in Senatu aſſeſſores & claves ad unam oppidi portarum Abbas haberet, duoque idem conſtitueret accenſos: conventum etiam, ut civitatis adverſus Abbatem querelæ ad Sub-Advocatum provincialem, vel & Advocatum Keiſersbergenſem, cauſarum inter utramque partem verſantium judices, poſthac deferrentur. Multa quidem temporis lapſu & recentioribus pactis immutata, mulctarum tamen pars, venationis & ex parte piſcationis, ut & telonii minoris, decimarum per omnem vallem, patronatus, menſuræ ac ponderum, (t) tres in Magiſtratu Senatores habendi, jus hodieque penes Abbatiam remanet.

Secundum tranſactionem Marquardianam An. MCCCXXXIX. novus Abbas civitati, civitas Abbati jusjurandum mutuum præſtant.

Dominium fundi in Dynaſtiæ Rappoltſteinenſis vicis, olim Imperialibus, *Ginſpach* & *Griſpach*, (u) Abbati & civitati commune eſt. (x) Litigantes in Sculteti Abbatialis, atque deinceps in Senatus civici judicio comparuere.

§. DCCLXI.

Privilegia Cæſarum.

Præcipuis Cæſarum Privilegiis annumeres chartam, quam An. MCCCXLVII. Johannes, Dynaſta Lichtenbergenſis, capitulique majoris Argent. Decanus, Caroli IV. nomine, de civibus ab Imperio non alienandis, de ipſorum à judicio Landgraviali, nec non ſtura Imperiali per triennium libertate, de pace provinciali ſervanda, de quærenda ſacerdotum ſuorum ab excommunicatione, quam ſua in Ludovicum Imp. fide meruerant, abſolutione Colmariæ dedit. Carolus IV. ipſe, cum An. MCCCLIV. Seleſtadii eſſet, ampliſſimo inſtrumento omnia iſta jura, privata & publica, quæ Adolfus An. MCCXCII. Seleſtadienſi, (y) annoque ſequenti Colmarienſi (z) civitatibus largitus erat, Monaſterienſi (a) conceſſit: inſuper ordinans, ut ſi quam adverſus Magiſtratum ſuum cives cauſam haberent, Colmarienſis Senatus arbiter eam decideret, quod in uſu fuiſſe diu reperio. Cives, à judiciis exteris immunes, cum Abbas ad eccleſiaſticum Epiſcopi Baſil. aliaque tribunalia nonnunquam vocaſſet, hic gravamina tandem ſua ad Sub-Advocatum Keiſersbergenſem, qui Monaſterii erat, deferre coactus eſt. An. MCCCCV. Reinhardus de Sickingen, Advocatus provincialis, Magiſtratui novum vectigal, à civibus per ſeptem annos exigendum, ut ære alieno, quo gravatus erat, ſeſe liberaret, Imperatoris nomine permiſit. Vectigalia conſenſu Abbatis, qui tertiam eorum partem accipiebat, antea nonnunquam, imo & poſtea, prout temporum ferebat neceſſitas, inſtituta, donec Senatus tranſactione Fleckenſteinenſi An. MDXLIX. plenam hujus rei poteſtatem obtinuit. Ita quod temporarium fuerat, perpetuum denique evaſit civitatis telonium. Hoc cum gabella vini ac ſalis præcipuos civitatis reditus, XII. millia librarum Franc. hodie æquantes, conſtituit.

Nundinas tres à deceſſoribus ſuis Monaſterienſi oppido, unasque vico Mulbach conceſſas, Maximilianus I. Conſtantiæ An. MDVII. confirmavit. Carolus V. à S. Nicolai in S. Luciæ & Odiliæ feſtum An. MDXXI. aliquas tranſtulit. Paulo poſt & Mulbacenſes in oppidum translatæ, unde præter hebdomadarium mercatum quatuor ſingulis annis nundinæ majores Monaſterii celebrantur.

§. DCCLXII.

(r) Hi erant Mareſchallus, Scultetus, Quæſtor, Cellerarius, Camerarius, telonarius, coquus, piſtor, foreſtarii, apparitores, villicus, libripens &c.

(s) Lutelmann de Rozenhuſen, Albrecht Beger, de Geiſpolzheim, Egelolf de Rozenhuſen, Præfectus S. Crucis, Ottemann Hacker de Landeſperg, Burcardus de Mulnheim, Equites, Heinricus de Gertringen, Advocatus Keiſerspergenſis, &c.

(t) Officialis Abbatis, qui horum cuſtos, *Hengeiſſen*, in tranſactione Marquardiana An. MCCCXXXIX. *Hengiſſel* vocatur.

(u) De quibus ſupra pag. 120. §. CCIII.

(x) Quare Abbas & civitas vicorum horum dicuntur *Bannherren*.

(y) Vid. ſupra pag. 382. init.

(z) Supra pag. 369.

(a) *Unſern burgern der Stat zu Munſter u. dem thal in Sant Gregorien thal u. das darzu gehort.*

§. DCCLXII.

Cenſus vel ſtura Imperialis, die S. Martini quotannis præſtitus, centum & viginti florenis vel ſeptuaginta octo libris ſeculo XVI. conſtitit. Carolus IV. Imp. ſeptingentas marcas argenti à Burcardo Sporero de Eptingen ad reluenda tria Advocatiæ Keiſersbergenſis oppida An. MCCCLXI. mutuatus, hunc Colmariæ, Keiſersbergæ & Monaſterii cenſum, quadringentas marcas iſto anno efficientem, creditori ſuo adſcripſit. (*b*) A ſociis X. civitatibus cum viginti quinque mille aureos Sigismundus Imp. exegiſſet, Monaſterienſis bis mille ſeptingentos & viginti, adeoque ultra decimam ſummæ partem, perſolvit. (*c*) Matricula Imperii recentior XII. pedites, ſeu quadraginta octo per menſem florenos, qui duplum cenſus Roshemiani, dimidium Landavienſis conſtituunt, (*d*) ad expeditiones Romanas; ad Cameram Imperii vero viginti quinque florenos, quotannis ſolvendos, Monaſterienſi civitati impoſuit. Wormatienſis matricula An. MDXXI. viginti duo imperaverat pedites. (*e*) Onera.

Inſignia civitas cum Abbatia ſemper habuit communia; tres nempe turres, quæ veteris cœnobii, An. MCCCXLVIII. combuſti, imaginem exhibere putantur. In priſcis civitatis ſigillis hæc legitur epigraphe: *Sigillum communitatis vallis S. Gregorii*; quæ in *Sigillum civitatis Monaſterienſis* deinceps mutata. Inſignia.

§. DCCLXIII.

Senatus Monaſterienſis XVI. componitur aſſeſſoribus perpetuis, novem urbanis, ſeptemque vicanis, quibus Germanica Alſatiæ periodo Sub-Advocatus Keiſersbergenſis, ſub Gallica Scultetus Regius acceſſit. Ex urbanis duo priores Conſules, reliqui Senatores vocantur. Vicani Senatores non multis abhinc annis Sculteti vocari cœperunt: Conſules à civibus ſelectis, (*f*) accedente Senatu; Senatores urbani tres ab Abbate, ceteri à Magiſtratu eliguntur. Ad Conſules regimen civitatis & procuratoris fiſci munus alternis vicibus annua Senatus renovatione (*g*) devolvitur. Tres Abbatis Senatores œconomicis ac politicis civitatis rebus intereſſe prohibentur. Regimen.

Numerus, quem diximus, aſſeſſorum non mutatus eſt, ſed mutata quædam nomina, mutata quoque judiciorum ac Senatus conſtituendi forma. Olim (*h*) Sub-Advocatus provincialis, ejusve nomine Advocatus Keiſersbergenſis, Abbas & Scriba civitatis, in Abbatia congreſſi, primo Senatores vicanos, dein urbanos, inter quos tres Abbatiales, & ex urbanis reliquis ſex unum Conſulem conſtituerunt. Senatorum munus perpetuum, Conſulatus annuus & inter Senatores ambulatorius erat. Abbatialium unus peculiari quoque nomine *Stettmeiſter*, diverſo à vulgari hujus vocis ſignificatu, per annum dicebatur. His peractis cives civiumque filii omnes, ſupra 14. annos nati, pulſu campanæ in forum convocati, de nova Senatus conſtitutione per ſcribam certiores facti, jusjurandum ſolenne mutuo (*i*) præſtitum. Vetus Conſtitutio.

Primo Senatus conſeſſu Advocatus iterum, Abbas & Scriba civitatis ex Senatu ordinarunt judicium, (*l*) quod de cauſis minoribus, debitis præſertim, cognoſceret. Primo ſemeſtri quatuor vallis majoris Senatores cum totidem urbanis, inter quos unus Abbatialis; ſecundo, à feſto ſcilicet D. Johannis Bapt. uſque ad natalem Chriſti, ceteri Senatores vicani tres cum quinque urbanis, inter quos duo Abbatiales, hoc compoſuerunt tribunal. Tum etiam claves carcerum cum ſigillo ſecreto Abbati traditæ, Conſuli, Conſulari ac Stettmeiſtero ſtatim reddendæ. Judicium.

§. DCCLXIV.

Admiſſis apud Monaſterienſes Proteſtantium ſacris & inſecutis ſeculo ſuperiore bellorum calamitatibus ex his antiquata ſunt plurima. Ceſſat jam annua Conſulum ex Senatoribus in Abbatia electio; ceſſat Stettmeiſteri & Sub-Advocati vocabulum, Mutationes.

judi-

(*b*) Glafey *Anecdot.* num. 498.

(*c*) Transactio Eberſtein. An. MCCCCXVI. in tabulario Monaſter.

(*d*) Cortrej. *Corp. Jur. publ.* Tom. I. Part. V. pag. 178.

(*e*) Ibid. pag. 96.

(*f*) Mortuo Conſule ſuperſtes ejus collega hunc civium delectum, qui novum eligeret Conſulem, inſtituit.

(*g*) Quæ initio menſis Januarii inter feſtum nativitatis Chriſti ac 20. abinde diem habetur.

(*h*) Hæc ex libro ſtatutorum An. MCCCCXC. fol.

(*i*) Advocatus & Abbas civitati, Senatus civibus, hique jurarunt illis.

(*l*) *Gericht*, quandoque *Gaſtgericht*.

judiciumque à Senatu diverſum. Hic Auguſtanæ Confeſſioni addictus omnis erat, donec An. MDCLXXX. Catholici, uti Colmariæ, pari admiſſi ſunt nnmero, Rege jubente. Scultetum regium, (*m*) qui alibi Prætor Regius dicitur, Monaſterium An. MDCCXXXVI. primum accepit.

Sub-Advocatus Imperialis. Sub-Advocatus, Advocati Keiſersberg. vicarius, qui ex Caroli IV. privilegio An. MCCCLIV. civis eſſe debuit, Sculteti Imperialis functus eſt munere. (*n*) Hic autem in Senatum non admittebatur, priusquam Abbati & civitati, jura & privilegia utriuſque ſe ſervaturum, jurejurando promiſerat. Capitales ille, ad quas etiam adulteria & ſcortationes referebantur, cauſas tractavit; mulctarum cum Abbate & Magiſtratu civico particeps. Idem cum Conſulum altero fiſci procuratorem egit. Ante Carolum IV. viros nobiles & inter hos Hennemannum de Hadeſtatt An. MCCCXXXIX. (*o*) huic præfuiſſe officio, novimus.

§. DCCLXV.

Religio. Monaſterienſium ad Auguſtanam Confeſſionem, quam ſequuntur, acceſſio ſerius & abſque motibus peracta. Abbatia tum fere ſine monachis fuit. Abbas ipſe, Burcardus Nagelius, An. MDXXXVI. Mulhuſii ad Proteſtantes transivit. Thomas Wiel, eccleſiæ parochus, ſacrorum inde mutationem An. MDXLIII. aggreſſus, eam brevi perfecit. Monaſterienſem An. MDLIX. Mulbacenſis imitatus eſt parochus. Wielio ſucceſſit Hier. Bayer, Bayero An. MDLXIV. Paulus Leckdeigius, cui hanc notitiam debemus. (*p*) Henricus quidem ab Ittet, Abbas, die 20. Nov. MDLXIX. templum Monaſterii parochiale occupavit; at cives hoc non ferentes parochum ſuum reduxerunt in templum. Transactione Schwendiana An. MDLXXV. jus patronatus Monaſterii atque Mulbaci ſervatum Abbati. Monaſterium & Landavia cum Comitatus Horburgenſis & Dynaſtiæ Richovillanæ miniſtris, quibus Jebshemenſis, Rappoltivillanus & Markirchenſis ſe quoqne junxerunt, per Alſatiam ſolæ *Formulam Concordiæ* (*q*) ſignarunt. Qui Catholici in valle remanſerant, invaſione Suecorum diſparuerunt, ſub Gallica demum redituri periodo.

§. DCCLXVI.

Fata oppidi. Rudolfus, Habsburgi Comes, An. MCCLXXIII. quo ipſo Germaniæ ſolium conſcendit, Epiſcopo Baſil. infeſtus, Gregorianam, quæ ad hunc ex parte ſpectabat, vallem vaſtavit. (*r*) Vicennio poſt Monaſterienſes, pro Adolfo Cæſare Rappoltſteinenſem Dynaſtam & urbem Colmarienſem oppugnantes, "ad Wilre pergunt, vinum „ colligunt & ad propria deducunt. Columbarienſes, licet obſeſſi, ex vernaculis „ viginti mittunt Wilrenſibus ſubſidio. Cives Gregorianæ vallis ſecundo veniunt ad „ Wilre, quos incautos Wilrenſes & Columbarienſes obruunt, occidunt & capiunt. (*s*) Caſtrum hoc deinceps An. MCCCIII. datis Abbatiæ ac civitati Monaſter. ſecuritatis literis à Rappoltſtein. Dynaſta reſtauratum. An. MCCCXLVI. Abbatia cum turre, campanis & capella S. Nicolai; An. MCCCLIV. urbs cum Abbatia & templo parochiali, (*t*) decennioque poſt dimidia oppidi pars igne conſumta eſt. (*u*) Hinc vectigalia primum inſtituta, quorum triens in Abbatiæ, reliquæ duæ partes in oppidi uſus converſæ. In diſſidio inter Ludovicum IV. Imp. & Johannem, Bohemiæ Regem, cui Advocatia Keiſersbergenſis oppignerata erat, Monaſterienſes & Thuringheimenſes, quamvis eidem Advocatiæ adſcripti, pro Ludovico cum ſtarent, multa ipſis à Steinungo milite, Bohemiæ Regis in Advocatia Keiſersberg. vicario, damna illata; ob quæ huic à civitatibus Imperialibus mox devicto inter pacis conditiones imperatum, ne ad oppida iſta deinceps accederet. (*x*) Poſt hæc Monaſterienſis civitas Argentinenſibus & Colmarienſibus adverſus Lotharingiæ Ducem & S. Deodati Canonicos bello ſe junxit, quod An. MCCCL. compoſitum.

§. DCCLXVI.

(*m*) *Prévôt royal, Kæniglicher Schultheiſſ.*

(*n*) Conf. ſupra pag. 412.

(*o*) In transact. Marquardiana legitur *Hennemann von Hadeſtatt ein wuſſenthaffter Vogt u. Pfleger der ſtat u. des tals ze Munſter ze ſant Gregorien.*

(*p*) Inſeruit eam manu ſua PAULI EBERI *Calendario*, Witembergæ An. MDLIX. impreſſo, qui liber in Antiſtitio Monaſter. ſervatur.

(*q*) An. MDLXXVII. d. 5. Sept. Paulus Leckdeigius una cum Theodorico Eckharto Diacono ſuo, & Georgio Carolo, Mulbacenſi, Formulæ Concordiæ huic nomina, quæ inter ſubſcriptores occurrunt, dederunt.

(*r*) ANNALES COLMAR. ad An. MCCLXXIII.

(*s*) CHRON. COLMAR. pag. 50.

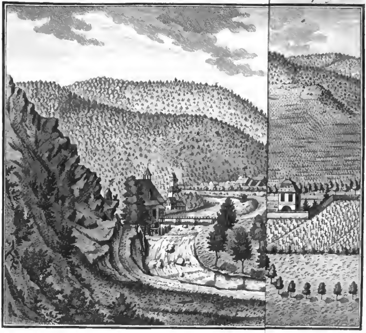
(*t*) *Necrolog. Abbatiæ Monaſterienſis.*

(*u*) *Calendar.* mſ. ibid.

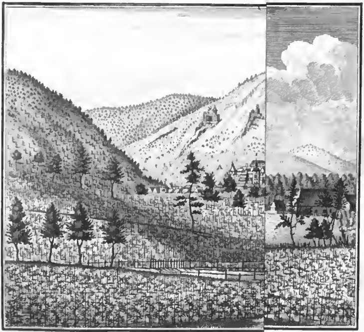
(*x*) Vid. ſupra pag. 287.

Digitized by Google

Ad pag. 415.



1 Templum paroch. 2. Monaſter. Recollector. 3 Caſtrum.



A. Oppidum ſuperius. B. Oppidum medium. C. Oppidum vetus. Dn. 8. Caſtr. Girſperg.

Digitized by Google

§. DCCLXVII.

An. MCCCCLXV. Monaſterienſes Werſicum Bockium de Staufenberg, caſtri Jnngholz poſſeſſorem, Hatſtadios, Huſios, Regesbemios, Stoerios, alios que Alſatiæ ſuperioris Nobiles, ex Lotharingia, quam cum ſexcentis armatis invaſerant, per vallem Gregorianam cum præda redeuntes, aggreſſi, ut ſuo cum Lotharingiæ Duce pacto ſatisfacerent, fuſi vexillum amittunt. Theobaldus Stoerius telo percuſſus occubuit. (*y*) Anno ſeqnenti iidem cives, illatam Thuringhemio à Lupfenſi Comite injuriam vindicaturi, caſtrum ejus Hohen-Hatſtatt (*z*) expugnant, flammisque ſubjiciunt. An. MDCXXXII. Monaſterienſes, Suecis dediti, Abbatiam cum Colmarienſibus adminiſtrandam ab iis acceperunt. Abbas tum Vindobonam conceſſerat. An. MDCLXXIV. Brandenburgici, cum duobus Electoris filiis Monaſterii hoſpitati, cives æque ac monachos duriter habuerunt. Hoſpitibus his, fine anni profectis, initio ſequentis ter mille Lotharingi, illorum ſocii, ſub Almontii ductu, fractis oppidi portis, ſucceſſerunt, qnos incolæ arcere fruſtra tentaverant. Lotharingi, hyemem hic tranſigere cogitantes, quatriduo poſt in planitiem Colmar. procedere juſſi, cum exercitu Germanico per Turennium Alſatia ejecti ſunt. Ab hoc tempore Monaſterium cum omni valle alios dominos non vidit, quam Gallos.

K E I S E R S B E R G.

§. DCCLXVIII.

Qui ex Alſatiæ planis ad vallem Orbeanam accednnt, in ipſo ejus aditu tria oppida, Kienshemium ad dextram, Ammersvillam ad ſiniſtram, in ipſis vero faucibus vallis Keiſersbergam, (*a*) reperiunt. Semileucæ intervallo Alſpacbium, Partheno Clariſſarum, occurrit. Alia poſt ſemileuca Hachimettæ vicus eſt, qui ad ſiniſtram Orbeanam, (*b*) non perviam, (in qua Pariſienſis Ciſtercienſium Abbatia) ad dextram autem Bonhommenſem vallem, (*c*) aperit, per quam regia in Lotharingiam via, nuper ſtrata, dirigitur. Longitudo hujus vallis à Keiſersberga ad Lotharingicos uſqne fines leucarum eſt quatuor. Alba flumen, (*d*) retro Pariſienſe monaſterium ex Albo lacu deſcendens, Keiſersbergam perluit, eique magna ſæpe damna inundationibus affert. Hic Vogeſi tranſitus, frequentatus olim & commerciis apertus, quia minus difficilis erat, occaſionem dedit munitioni Cæſareæ, quæ Alſatiam & Rhenum contra irruptiones defenderet. (*e*) Situs.

Caſtrum in monte ſatis edito, ejuſqne ad pedes oppidnm, ſub Friderico II. Imp. in Lotharingiæ Ducem arma movente, (*f*) Wolfellus, imperialis Alſatiæ Advocatus, exſtruxit, (*g*) eique *Cæſarei caſtri* inditum nomen. (*h*) Solum, cui Keiſersberga inſidet, ad Horburgenſes & Rappoltſteinenſes ſpectavit Dynaſtas. Ab his Henricus, Rom. Rex, Friderici II. filius, " omne jus quod habere dignoſcebantur in caſtro „ Keiſersperg & in ſuburbio circa idem caſtrum, quod quadraginta milites capere „ poteſt, „ ducentis & quinquaginta marcis An. MCCXXVI. comparavit; civitatem liberam ibi non conſtructum iri promittens. Hanc ob cauſam Pfalburgeros Rappoltſteinenſes Keiſersbergæ admitti An. MCCCLIV. vetuit Carolus IV. caſtrum & oppidum Keiſersberg Rappoltſteinenſis ac Horburgenſis primitus juris fuiſſe exiſtimans. (*i*) Conradus IV. alter Friderici II. filius, Abbatiæ Pariſienſis liberalitatem laudavit, quod quadraginta carratas lapidum ad muniendas civitates ſuas dederit quotannis. Sub civitatibus his Keiſersberga, Abbatiæ proxima, haud dubie comprehenditur. Origo.

(*y*) Berler *Chron.* mſ. fol. 148. *b.*

(*z*) De quo ſupra pag. 75. §. CXVI.

(*a*) Rausner *de urb. Imper.* pag. 88. Alſatiam cor & vitam Germaniæ, cordis cor & vitæ vitam Keiſersbergam dixit. Ibidem aliud hujus urbis elogium auctore Abr. Loeſchero:

" Urbs populoſa jacet, firmis circumdata muris:
" Ardua conſpicuis turribus, arte potens;
" Sublimis frugumque ferax, dilecta colonis,
" Inclyta Cæſareo nomine: dives opum.
" Hic ubi maturas Alſatia colligit uvas,
" Excipit & plenis dulcia muſta cadis. &c.

(*b*) Vera hæc & propria Orbeana vallis, in qua vicus princeps *Orbey* & caſtrum *Hohenac*, onde peculiari Dynaſtiæ nomen. Vid. ſupra pag. 121. §. CCV.

(*c*) De vico *Bonhomme* quoque ſupra pag. 123.

(*d*) Germ. *VVeiſſ.* Vid. Tom. I. pag. 21. §. XXXII.

(*e*) Ita jam ſenſit Carolus V. Imp. in charta An. MDXXX. ubi: *Nachdem die Stat Keyſersberg gegen frembden nationen und dem anſtoſſenden gepirg ein Egkſtein und paſſ were, daran dann uns und dem Reich nicht geringe gelegen.* &c.

(*f*) Conf. ſuperius in Roshemio pag. 409.

(*g*) Supra ex Richario pag. 285.

(*h*) Uſu tamen communi *Keiſersberg*, Cæſaris mons, prævaluit, quod & in *Landsberg* aliisque paſſim Alſatiæ caſtris evenit. Sunt præterea duo in Germania oppida, quæ à Cæſare nomen habent, *Keiſerslauter* in Palatinatu Rheni, de qua Freher. *Orig. Palat.* Part. II. Cap. XII. & *Keiſerswerd* in Archiepiſcopatu Colonienſi. An. MCCCLIX. Carolus IV. Ruperto, Electori Palatino, permiſit, ut in tractu *Bruch*, duabus à Lutera Cæſarea leucis, caſtrum ædificaret, quod *Keiſersgrund* diceretur, Imperioque eſſet apertum.

(*i*) Luckii *Annales Rappolſt.* MSſ.

Digitized by Google

§. DCCLXIX.

Caſtrum.

Arx, turre alta inſignis, defenſioni aptiſſima, præcipiti inſidet monti, unde ad Rhenum uſque proſpicitur. (*l*) Ad pedem montis rudera ſuperſunt Palatii, quod Cæſares, Keiſersbergam delati, inhabitare ſolebant. Ipſum enim caſtrum comitatui Cæſaris recipiendo inidoneum fuerat. Advocatus cum caſtrenſibus illud ſolus occupavit. Rudolfus I. Imp. Ulrico de Rappoltſtein ejuſque fratribus An. MCCLXXX. ducentas marcas argenti ad prædia, quæ in *Keyſſersperg nomine caſtrenſis feodi deſervirent*, coemenda promiſit. Biennio poſt *univerſitatibus militum & villanorum* in Keyſersberg, Kinsbeim & Sigolzheim monaſterium Alſpach commendavit. (*m*) Imperatores non raro Keiſersbergam veniſſe, & Rudolfi bujus & Caroli IV. exempla demonſtrant. Rudolfus Balbronnam Leiningenſi Comiti An. MCCLXXXV. in hac urbe oppigneravit. (*n*) Carolus IV. ex Helvetia buc appulit An. MCCCLIV. menſemque majum ibi transegit, Imperialibus Alſatiæ civitatibus, ut de publica cum illis pace ageret, eodem convocatis. (*o*) Tum quoque fratrem ſuum Johannem ex Comite Ducem Lucelburgenſem conſtituit. (*p*) Caſtrum, bello tricennali negligi cœptum, non obſidio, non igne, ſed tempeſtatum injuria paulatim interiit.

§. DCCLXX.

Oppidum.

Oppidum, ſuper declivio montis caſtro adſtructum, nonniſi paulatim in plana deſcendit. Primæ munitionis veſtigia haud procul à templo parochiali, ubi mœnia finiebantur, hodieque ſuperſunt. Alberti I. Imp. charta An. MCCC. *villanorum* de Keiſersperg facit mentionem; (*q*) qua voce haud dubie oppidanos deſignat. An. MCCCLXXI. nova exſtructa ſunt munimenta, quibus liberum ſibi tranſitum per urbem ademtum Dynaſtæ Rappoltſteinenſes penes Advocatum provincialem conqueſti ſunt. (*r*) Promotis deinceps in Kiensheimenſium agrum verſus ortum mœnibus civitatis, multæ longæque cum Comite Lupfenſi, Landsburgenſis Dynaſtiæ, ad quam Kienshemium pertinet, poſſeſſore, exortæ ſunt lites. Arbitrium rei ad Argentinenſes An. MCCCCLXVII. translatum. Sigismundus Imp. An. MCCCCXXIX. juſſit, ut oppidum ſuum, inſidiis ſubinde petitum, Keiſersbergenſes munire pergerent, foſſamque exteriorem inferioris portæ, pridem fieri cœptam, abſolverent. Kiensheimenſibus ſimul interdixit Cæſar, ne viam publicam munitionis opere Keiſersbergiis clauderent. An. MCCCCLXXXVIII. Franciſcani jam intra oppidi mœnia habitarunt, qui hodieque ad ortum degunt extremi. Carolus V. An. MDXXX. quidem Keiſersbergam ampliari permiſit, ubi cum vicinis, in quorum agros excurrendum eſſet, fuerit transactum; ſed nulla ab illis temporibus hæc urbs incrementa accepit; quam duæ tantum portæ, ſuperior atque inferior, aperiunt.

§. DCCLXXI.

Ædificia ſacra.

Inter ædificia Keiſersbergæ tria notanda ſunt ſacra, templum parochiale, quod An. MCCCCXLVIII. conditum, (*s*) Præceptoria ordinis Teutonici, quæ cum Rufacenſi plerumque conjuncta, & monaſterium Recollectorum vel obſervantiæ ſtrictioris, quod uſque ad An. MCCCCLXXXIII. in valle S. Johannis, intervallo ſtadii retro Alſpacbium, ſteterat. Triginta circiter annis de ejus in hanc urbem translatione actum. Profecti hinc An. MDXC. ob injurias temporum monachi nonniſi undecimo poſt anno in ſuum, quod reliquerant, cœnobium redierunt.

§. DCCLXXII.

Cives.

Cives in quatuor diviſi ſunt tribus, (*t*) quarum ordinatio An. MCCCCLXXIX. condita eſt. Focos non ultra trecentos facile computaveris. Majorem olim incolarum numerum

(*l*) Iconem ejus, qualis ante hos centum annos fuit, curia Keiſersberg. aſſervat.

(*m*) Hugo *monum. S. Antiquit.* Tom. II. pag 304.

(*n*) Supra pag. 229.

(*o*) Vid. ſupra pag. 278. §. DXIX.

(*p*) Felix Faber *Hiſt. Helvet.* ad An. MCCCLIV. quo & Johannis, Bohemiæ Regis, patris ſui, diploma, à Ruperto Electore Palat. oblatum, X. Cal. Jun. roboravit. Fabher *de legit. tutela* in præf. Rothvillanæ civitati privilegium d. 20. Maji Keiſersbergæ datum ap. Lunig *R. A.* Part. ſpec. Contin. IV. Part. II. pag. 366. Alia III. Non. Maji & Cal. Jun. à Carolo IV. ibidem ſcripta ap. Hugo *Monum. S. Antiq.* Tom. II. pag. 295. & 309. Literis, die 15. Maji Keiſersbergæ datis, civitatem Argent. ne refractarios Neoburgenſes monachos tueretur, monuit.

(*q*) Hugo *S. Antiquit. monum.* Tom. II. pag. 307.

(*r*) Luckii *Annales Rappolſt.* MſT.

(*s*) Teſte inſcriptione, quæ hæc eſt: *Anno Dom. MCCCCXLVIII. ipſo die S. Margarete virg. inceptum eſt iſtud edificium.*

(*t*) Quæ à vinitoribus, vietoribus, coriariis & piſtoribus nomina habent.

numerum Keiſersberga, & in eo Nobiles haud paucos continuit. Conradus & Waltherus fratres de Keiſersperc An. MCCLXXXIX. per Auſtriæ Ducem Rudolphum caſtrenſi ornati ſunt feudo. (*u*) An. MCCCLXXI. Cuno de Rœſlingen armiger cum Senatui denegaſſet obedientiam, res ad arbitrum Waltherum *von der Dickbe* delata eſt, qui Cunonem ad jusjurandum fidei præſtandum adſtrinxit. Werlinus de Keiſersberg miles in eadem charta memoratur. An. MDIV. Johannes de Hattſtatt miles aliique Keiſersbergenſes religioſam confraternitatem inſtituerant, quam ſedis Romanæ per Germaniam Legatus firmavit. At nobiles hi perinde ac plebeji publicis civitatis oneribus fuerunt obnoxii. Quin etiam jure civitatis Abbas Pariſienſis & Abbatiſſa Alſpacenſis (*x*) cum Monachis ſuis & officialibus gaudent.

§. DCCLXXIII.

Privilegia.

Keiſersberga, Imperialis ab origine civitas, nullis ante Adolfum I. Imp. munita privilegiis erat. Henricus Rex, cum Horburgi & Rappoltſteinii Dynaſtis ſuper eam, ut jam dictum eſt, paciſcens, nullam civitatem libertate donatam ſe ibi facturum promiſerat. Colmaria, Seleſtadium & Anvilla cum mœnibus, quibus cinctæ fuerunt, ſimul & libertatem à Friderico II. Imp. acceperant. Aliter cum Keiſersberga tum actum, quæ ne libera, id eſt, juribus ac privilegiis ornata, eſſet, vicinorum & iſtorum præcipue Dynaſtarum interfuit. Friderico II. Imp. ſub quo caſtrum oppidumque exſtructum eſt, diris devoto, Keiſersberga eodem, quo Colmaria, tempore in Epiſcopi Argent. ditionem conceſſit, atque per Rudolfum, Habsburgi Comitem, occupata primum An. MCCLXI. (*y*) dein & Imperio eſt reſtituta. At eum, ſolio quum inſideret Cæſareo, eidem civitati privilegia dediſſe, uti Colmariæ dedit atque Mulhuſio, non equidem reperio. Promiſſi Henrici Regis, quod memoravi, haud dubie memor erat.

§. DCCLXXIV.

Recenſio eorum.

Adolfus Imp. primum, quod novimus, privilegium, idque præſtantiſſimum, Keiſersbergæ An. MCCXCIII. impertitus eſt, ut nempe omnibus plane, quibus tum Colmaria fruebatur, *juribus*, *libertatibus* & *conſuetudinibus* uteretur. Fridericus Auſtriacus *ab omni exactione* & *ſtura* Keiſersbergam per biennium charta Columbariæ data An. MCCCXV. liberavit. Ludovicus Bav. eam cum aliis Imperii munimentis Johanni, Bohemiæ Regi, An. MCCCXXXI. oppigneravit, (*z*) & quinquennio poſt in ſuam poteſtatem obſidione recepit. (*a*)

Carolus IV. Hagenoæ An. MCCCXLVII. ſtatuit, ut " incolas infra muros civitatis „ vel extra ubicunque locorum reſidentes nullibi præterquam coram Advocato ſuo vel „ Sculteto in cauſis civilibus convenire liceat „; jure immiſſionis in bona (*b*) Landgraviis & judicibus aliis exteris ſimul ademto. Immunitatem hanc Sigismundus Imp. Ammersvillano judicio, quod eam turbaverat, literis Presburgi An. MCCCCXXIX. datis ſignificavit. Sed & alio Carolus IV. diplomate civitatem & arcem Keiſersbergenſem à ceteris Alſatiæ civitatibus nullo ſe modo ſeparaturum pollicitus eſt; eique jus recipiendi Judæos An. MCCCLXXIV. conceſſit.

Sigismundus mercatus, lunæ diebus habendos, & libertatem civium à judiciis exteris An. MCCCCXXIV. firmavit. Decennio poſt Kienſheimenſes ad Imperatorem ex civibus quosdam Baſileam miſerunt, ut ſua mercatus jura tuerentur. Sigismundus enim Keiſersbergenſibus jura nundinarum tam liberaliter dederat, ut dimidii circumcirca milliaris ſpatio iis ſoli fruerentur. Kienshemium vix quadrantis leucæ intervallo Keiſersberga diſtat. Examinata cauſa, Cæſar cum Principibus & Conſiliariis, qui aderant, Kienſheimenſes annuas in feſto S. Matthæi nundinas & hebdomadales die Martis mercatus ſuos continuare juſſit, quod ante datum Keiſersbergenſibus privilegium hoc jam gaviſi jure fuiſſent.

Fridericus IV. annuam Senatus renovationem, abſente quoque Advocato provinciali, ejusve vicario, fieri poſſe, An. MCCCCLXXIX. decrevit.

Carolus

(*u*) Conf. ſupra pag. 103. §. CLXXIV.

(*x*) Alſpacenſibus monialibus id Carolus IV. An. MCCCLVI. Metis addixit. Advocatiam monaſterii hujus civitas olim ſibi aſſeruit. Secundum transactionem An. MDXXXIII. moniales, civilegio omnique civitatis auxilio & protectione perpetuo uſuræ, XI. libras Baſil. moneta quotannis ei præſtare debent.

(*y*) Petrus Argent. *de bello VValtheri Epiſc. Arg.* Mſſ. Koenigshov. Cap. IV. §. XLV.

(*z*) Albertus Argent. *de rebus geſtis Bertholdi, Epiſcopi Argent.* pag. 171.

(*a*) Vid. ſupra pag. 287. §. DXXXIV.

(*b*) Quod vernacule *Anleyte* Cæſar appellat, Conf. in Seleſtad. pag. 382. not. (*y*)

Carolus V. in cauſis, triginta & duo florenos non excedentibus, ad ſumma Imperii tribunalia provocare, nec non Judæos abſque Senatus licentia Keiſersbergam intrare, An. MDXXI. vetuit, novennioque poſt collapſa urbis ædificia, ſi poſſeſſores à Senatu moniti poſt annum & diem ea non reſtauraſſent, in uſus publicos converti permiſit.

Ceterum ſuas cum vicinis lites civitas hæc per Rappoltſteinenſes Dynaſtas, Colmarienſem, Seleſtadienſem & Argentinenſem Senatus, ut arbitros, amavit decidi. (c)

§. DCCLXXV.

Inſignia. Duplex urbis inſigne, crumena nigri coloris in ædificiis publicis, turris ſeu caſtrum in ſigillis, (d) comparet.

Matricula. In matriculis Imperii Keiſersberga omnium Alſatiæ civitatum prima cenſeri ſolebat. In Noribergenſi An. MCCCCLXVII. & LXXX. adverſus Turcas tres equites, ſexque pedites; in Ratisbonenſi An. MCCCCLXXI. adverſus eoſdem duo equites & quatuor pedites; in Francofurtana & Noribergenſi An. MCCCCLXXXVI. ac ſeq. ducenti floreni; An. MCCCCLXXXIX. tres equites octoque pedites; in Wormatienſi An. MDXXI. tres equites cum 18. peditibus, hujusque matriculæ moderamine An. MDXLV. ſqq. duo equites & 15. pedites ſeu LXXXIV. per menſem floreni, qui conſtans dein perſtitit canon, civitati huic imperati fuerunt. (e) Pro Camera Imperii Keiſersbergæ cenſus idem fuit ac Monaſterii.

Regimen. Senatum civitatis quatuor Conſules (f) & ſex Senatores, cum quatuor Tribunis, componunt. Conſulare præſidium ſemper fuit trimeſtre. Senatores olim erant duodecim, quorum, uti Conſulum, dimidia pars ex civica, antequam hæc interiit, nobilitate eligebatur. Cauſæ minores in peculiari judicio, cui Scultetus præeſt, ſummarie tractantur. Scultetum Advocatus Imperialis, (g) reliquos judices conſtituit Senatus, ad quem à judicio hoc provocatio fiebat.

§. DCCLXXVI.

Religio. Religio Romano-Catholica Keiſersbergæ conſtanter ſervata. Ex ea tamen ortus eſt Matthias Zellius, mutationis ſacrorum Argentinæ ſuaſor & auctor. (h) Eum inter populares ſuos habuiſſe ſequaces, non mirum. Parochum civitatis, Samſonem Hülner, An. MDXXIII. hanc ob cauſam in curia clam capite truncatum, ſchedula, à me viſa, indicat. (i) Biennio poſt die Martis ante dominicam Cantate Keiſersberga à tumultuantibus ruſticis, plures in oppido fautores habentibus, capta & in verba ipſorum jurare coacta eſt; à quo jurejurando die 15. Jul. ejusdem anni Advocatus provincialis eam abſolvit. Alſpacenſes moniales à Keiſersbergæ civibus allectas tum fuiſſe in urbem, ut monaſterium vacuum diriperetur facilius, Carolus Hugo, (l) perſcribit, addens, exules à Magiſtrato chartis nummisque ſpoliatas, quin & oblatum eſſe monialibus ſcriptum, ut bona ſua cum monaſterio traderent civitati, civium attribuenda noſodochio. Liberiores quorundam ſermones tum volitaſſe non dubito, at ſiniſtri quid in Alſpacenſes agitaſſe Senatum, non equidem reperi. Quin imo in Senatus Regeſtis plura reperi exempla, quibus ille cives, monialibus infeſtos, graviter ſevereque punivit. Transactio An. MDXXXIII. cum Alſpacenſe Abbatia à civitate inita, quam ſupra (m) memoravi, de offenſionibus nihil prodit omnino. Non opus ergo fuit Caroli V. in Proteſtantes victoria, ut Alſpaco-Keiſersbergicæ lites, quas illuſtris ille & doctus ſcriptor (n) obtorto collo huc trahit, terminarentur.

Ditiones oppidi. Nullos Keiſersberga extra oppidum ſubditos habet. Omnis ejus ditio in montes tantum ſe extendit & valles, quarum ſeptendecim minores, in majorem incidentes, computantur, quæ quinque leucarum tractum conficiunt. Villæ ergo quædam montanæ, vini

(c) Contra hoc tamen inſtitutum egiſſe Keiſersbergenſes, Ammerſvillani penes Wilhelmum, Dynaſtam Rappoltſtein. An. MCCCCXCI. conqueſti ſunt.

(d) Tale ſigillum jam An. MCCCXLVII. adhibitum in ſcrinio civitatis extat.

(e) Cortrej. *Corp. Jur. publ.* Tom. I. Part. V. pag. 140. & 178.

(f) Vernacule *Stettmeiſter*, uti Colmariæ.

(g) Conf. ſupra pag. 285. ſq. §. DXXXI. ſq.

(h) Conf. ſupra pag. 341. §. DCXXXIII.

(i) Scheda hæc membranacea in monaſterio Recollectorum Keiſersberg. ſervatur. Aſt Commentarii Senatus illius ævi, quos diligenter evolvi, ceteraque Keiſersbergæ ſcrinia hac de re nihil. Schedulæ ætas incerta.

(l) *Monum. ſacra Antiq.* Tom. II. pag. 299.

(m) Pag. præced. Not. (x)

(n) Hugo lib. alleg. pag. 302.

Digitized by Google

vini ſaliſque gabella, ut & telonium, præcipuos oppidi reditus componunt; qui ſex mille Francicas libras vix ſuperant. Ditior olim urbs fuit, quum Lotharingicæ & Francicæ merces per Bonhommenſem vallem copioſe advęherentur ad illam, ita ut emporio ſimilis videretur. Merces hæ per alias dein vias allatæ ſuut Alſatis. Inter Keiſersbergam & Alſpacum in plano caſtellum eſt, *Geinburgi* nomine inſignitum, quod in privatorum hominum manibus eſt.

T U R I N G H E I M.

§. DCCLXXVII.

Civitatum hæc Alſatiæ Imperialium poſtrema, uno à Colmaria lapide ad Gregorianæ vallis introitum ſita eſt; quam colles, præſtantiſſimi vini, (*o*) calcis gypſique (*p*) feraces, ad boream, Fechta ex valle profluens ad meridiem attingunt. Gregorianæ vallis portam appellares. Nomen inde loco datum ſibi cives perſuadent. (*q*) Oppidum triangularis formæ, tribus portis (*r*) pervium eſt. Murus duplex An. MDCLXXXI. Regio juſſu disjectus. Nullum heic, præter parochiale, templum; monaſterium nullum. Civitas omnis, Romano-Catholicis dedita ſacris, in duas, vinitorum & opificum, diſtributa eſt tribus, quibus curia publica communis. Originem loco vineæ dederunt, opifices acceſſorii ſunt; præcipuus civium ex vinetis eſt victus. Inter patritias ibi gentes Brobeckii, Reſchii, Willemanni, computantur. Antehac & nobiles, à cenſibus publicis immunes, Turinghemii habitabant; inter quos reperio Kempſios. Hodie Judæorum quædam familiæ heic degunt.

§. DCCLXXVIII.

Privilegia.

Turinghemium ante Henricum VII. Imp. vicus erat Imperialis, à ſeculo IX. jam notus, (*s*) Abbatiæ Gregorianæ aliiſque, ut infra oſtendo, multis in rebus obnoxius. Henricus *villam Durenkem* in oppidum, ſeptimanali foro & Columbarienſis civitatis juribus ſine Abbatiæ detrimento gaviſurum, dato Piſis diplomate, (*t*) An. MCCCXII. converti permiſit. Opus ſine mora ſuſceptum, annoque ſequenti oppidi formam Turinghemio vico inductam reperio. (*u*) Fridericus III. "ungeltum civitatis Durenkem in fortificationem & edificationem ipſius civitatis" adhiberi conceſſit, ſimulque cives ab omni exactione & ſtura per biennium liberos An. MCCCXV. Colmariæ pronuntiavit.

Leopoldus, Friderici frater, Alſatiæ ſuperioris Landgravius, An. MCCCXXIV. Turingheimenſes ad provinciale judicium nunquam evocaturum, ſed eadem, qua Colmarienſes, libertate eos frui, paſſurum ſe eſſe affirmavit. Hanc à judicio provinciali Turingheimenſis civitatis immunitatem Carolus IV. Imp. An. MCCCXLVII. confirmans, cenſus imperiales, ut conſtructionem munimentorum promoveret, in triennium ſimul ei remiſit. (*x*) Idem ſeptennio poſt jus municipale Colmariæ, & libertatem à vectigalibus per omne Imperium Turinghemio impertivit. An. MCCCLIV. Carolus IV. nobiles, Turinghemii incolas, à tributo & ſteura (*y*) liberavit. An. MCCCXCVIII. Wenceslaus Imp. Judicii Landgravialis Alſatiæ ſuperioris conatus damnavit, & homines proſcriptos in eam recipi permiſit. An. MCCCCXCVIII. Maximilianus I. viis ac pontibus reſtaurandis vectigal de ſingulis curribus, & in civitatis uſum de prædiis exterorum, in agro Turinghemiano ſitis, cenſum quendam, (*z*) donec Cæſar vel Imperium utrumque aboleret, ſolvi præcepit. Nundinas annuas, feſto S. Matthiæ haberi ſolitas, die S. Andreæ, ut petierat civitas, celèbrandas ordinavit. An. MDL. Carolus V. civitati Judæos recipiendi & expellendi poteſtatem Auguſtæ Vindel. conceſſit. An. MDLXX. Magiſtratus, ut facultatibus civium ſuorum

(*o*) Albi & rubri coloris vina pari heic bonitate gignuntur. Præſtantiores albi regiones *Brand & Eichberg* dicuntur.

(*p*) Mineram plumbi & argenti, deinque gypſum, à pauperibus inventam, Annales Colmar. ad An. MCCXCV. referunt. Calx in monte *Heimberg*, gypſum in monte *Gypſal* eruitur.

(*q*) Unde janua (*Thor*) in inſignibus medio ævo prognata. Rectius à Thuringo, ingenuo quodam homine, ſedem ſuam ibi habente, nomen derivo.

(*r*) Superior vallem, inferior Colmariam, media, cogn. *Oel-Thor*, Keiſersbergam reſpicit.

(*s*) Adi Tom. I. pag. 733. §. CCXLVIII.

(*t*) Quod ex autographo in Cod. Diplom. dabimus.

(*u*) In charta Senatus Turingheim An. MCCCXIII. pro Abbatia Monaſter. legitur *ſtat zue Turekheim, dweil es auch ein dorff was.*

(*x*) Diploma Hagenoæ datum hæc habet: *umb den koſtlichen buw, als wir vernomen haut, den ir an unſerre u. des Richs ſtat ze Turenkeim angevangen haut mit graben, muren u. andern gewercken, damit ir uns u. dem Rich veſtenent u ſterkent &c.*

(*y*) *Gewerff und Steur;* illud civitati, hoc Imperio ſolvebatur.

(*z*) *Bannſchatz* vulgo.

conſuleret, prædiis plerisque ad exteros paulatim transeuntibus, ea deinceps, antequam vendi poſſint, per parochum ex ſuggeſtu publicari juſſit; id quod anno ſequenti Maximilianus II. Imp. ratum habuit. Ferdinandus III. compoſito bello tricennali, quo & civium numerus ad paucos redactus, & bona ipſorum pleraque exteris vendita fuerant, jus retractus & cenſum prædiorum augendi veniam An. MDCLIII. indulſit, quod à Leopoldo ſexennio poſt renovatum. Generales jurium & privilegiorum ſuorum confirmationes Turinghemium à Friderico III. An. MCCCXV. per ſingulos fere Imperatores uſque ad Leopoldum An. MDCLIX. accepit.

§. DCCLXXIX.

Jura alia. Præter hæc Cæſarum privilegia gaudet quoque civitas jure patronatus eccleſiæ ſuæ ac decimis, inter Pariſienſem & Monaſterienſem Abbatias, Dynaſtiam Landspurgenſem ac Ramſteinenſes Nobiles, olim diviſis. Landspurgenſis quarta pars civitati Colmar. nunc competit. Reliquæ partes tres cum jure patronatus Turingheimenſibus pro annuo vini canone (*a*) An. MDCLIII. & ſequenti venditæ fuerunt. Gaudet etiam gabellarum & foreſtali jure, unde reditus ejus præcipui. Univerſa civitatis jura ſe defenſuros, Advocatus provincialis & Keiſersbergenſis, Dynaſta Landſpurgenſis, Abbas S. Gregorii jurejurando promittunt; quibus viciſſim & civitas jusjurandum, non ſubjectionis, ſed fidei, præſtat.

Onera. Cenſus Imperialis quotam non equidem invenio. In matricula Imperii An. MDLI. unus Turinghemio imperatus eſt eques, (*b*) pro quo dein quinque dati ſunt pedites, ſeu XX. ſingulis menſibus floreni. (*c*) Ad Cameram Imperialem dati ſunt quotannis, ut à Monaſterienſi & Keiſersbergenſi civitatibus, XXV. floreni.

Inſignia civitatis portam, quæ ad nomen ejus alludit, exhibent, quam etymologiam falſam eſſe ſupra oſtendi.

§. DCCLXXX.

Landſpurg. Dynaſtiæ jura. Duplicis generis incolas, Imperiales & Landſpurgenſes ſive Auſtriacos, Turinghemium olim continuit. Partus, ut Ammersvillæ, (*d*) ventrem ſequebatur. Cæſarea privilegia ad ſolos Imperii cives ſpectabant; ex qua civium diverſitate graves ſubinde lites enatæ ſunt. De advenis An. MCCCC. ita conventum, ut qui ex tractu terrarum, inter rivulum Eckenbach, Ottonis-Colles, Blindach & ſummitatem Vogeſi, ex Mundato ſuperiore, Abbatiæ Murbacenſis & Hatſtadienſium Nobilium ditione, ex oppidis vicisque Imperialibus oriundi eſſent, Imperatori atque Imperio; qui aliunde, ex Auſtriacis præſertim terris, acceſſerint, Landspurgenſi Dynaſtæ ſervirent. Renovatis gravaminibus, Senatus Argent. cura pacis 40. annorum formula An. MCCCCLXXXV. prodiit, quæ univerſos Turinghemii incolas, nobiles atque plebejos, à Landspurgenſi dominio liberos, ſolique ſubjectos Imperio, pronuntiavit. Landspurgenſi Dynaſtæ pro ſervitiis ſibi antea præſtitis vecturam vini, quotannis præſtandam; Sculteto ejus æquam cum Imperiali in judiciis non capitalibus, neque in iis, quibus Presbyterorum, nothorum, Nobilium ac Judæorum cauſæ tractantur, præſidendi poteſtatem; Magiſtro civium autem claves, ſigillum atque vexillum civitatis addixit. Memorabilis hæc, ſed temporaria, transactio tribus demum poſt annis plenum eſt ſortita effectum; ubi Abbas S. Gregorii & civitas Colmarienſis, electi à litigantibus arbitri, eandem juſſerunt eſſe perpetuam.

§. DCCLXXXI.

Abbatiæ Monaſter. jura. Abbas S. Gregorii eadem apud Turingheimenſes poteſtate, qua apud Monaſterienſes, iisdemque juribus gaudebat. In curia dominica, quam ibi habet, judicium Abbatis fuit peculiare, Sculteto, villico, libripende & apparitore conſtans, qui ab oneribus publicis civium erant immunes. Sed Abbati in ſenatu civitatis quoque ſuffragium erat. Nullum vectigal aut gabella inſtitui, nulla prædia publica alienari absque ejus conſenſu poterant. Inſtitutis à Senatu vectigalibus Abbas, non civitas, fruebatur; cui & ex venditis prædiis publicis triens, ex mulctis vero atque precariis ſemiſſis pecuniæ ſolvendus erat. Eidem, Turinghemium ſolemniter primum intranti, donum à civibus oblatum.

(*a*) Abbas Parif. triginta quotannis amphoras accipit.

(*b*) Cortrej. *Corp. Jur. publ.* Tom. I. Part. V. pag. 41.

(*c*) Ibidem pag. 178.

(*d*) Conf. ſupra pag. 105. §. CLXXVII.

oblatum. (*e*) E ſilvis communibus civitas ad oppidi ſui munitionem, Abbas ad curiæ dominicæ uſum, ligna peiebat. Hæc & alia Abbatis jura civitas Turiogheimenſis pluribus ſeculo XIV. literis agnovit. An. MCCCC. compoſitio inter Abbatem & Turingbemios à Colmarienſi civiiate, quæ prn Abbate, ut cive ſuo, arma arripuerat, tacta; qua Senatus Seleſtadienſis controverſiarum, inter utramque partem renaſcentium, judex & arbiter conſtitutus eſt. Hodie quadraginta amphnras vini civitas præſtat Abbatiæ, cujus nomine adhuc libripens adeſt. Nnvus quisque Abbas civitatis jura ſe non læſurum jurejurando promittit. Factum hoc olim in foro ſub dio; jam ad oſtia parochialis eccleſiæ, præſente Advocati provincialis legato, id fieri ſolet.

§. DCCLXXXII.

Magiſtratus Turingheimenſis Sculteto, olim Imperiali, qoem Advocatus Keiſersbergenſis conſtituit, (*f*) nunc Regio, (*g*) binis Conſulibus, inter quos, uti Monaſterii, mutatur regimen, Syndico atque ſex Senatoribus, è quibus unus procurator fiſci, conſtat perpetuis. His Scultetus Landſpurgenſis & Abbatis Monaſterienſis Libripens aſſeſſnres accedunt. Cnnſulem ſive Magiſtrum civium creari, Caroli V. Imp. nnmine Jnhannes de Lichtenberg, Argent. Eccleſiæ Decanus, Ao. MCCCXLVII. permiſit; uti Carolus ipſe ſeptennio poſt Scultetum Imperialem ex civibus Turinghemianis eligi præcepit. Cnnſule vel Senatore deficiente, Dynaſta Landſpurgenſis, Abbas Monaſterienſis & Advocatus Keiſersbergenſis, præſidente, ſioe ſuffragio tamen, Advocato provinciali, novum eligunt ex iis, qnos Magiſtratus eligendos obtulit. Quodſi electores diſſideant, Syndicus civitatis ſuo rem ſuffragio decidit. Annua vero Senatus reoovatio die Martis poſt trium Regum ſolet inſtitui. Nullus unquam in Magiſtratu vel Senatu locus Nobilibus fuit. Regimen.

Nullis religionis motibus Turinghemium ſeculo XVI. agitatum fuiſſe, quamvis inter Colmariam atque Monaſterium civitates, Proteſtantium dogmata profeſſas, medium ſit, nemo mirabitur, qui ob Landſpurgeoſem Dynaſtiam & Advocatiam Keiſersbergenſem majore Turinghemii, quam in ceteris Imperialibus Alſatiæ oppidis, auctoritate Archiduces gaviſos fuiſſe intelliget. Neque mirum, ex oppido, vioitoribus pleno, viros literis famaque claros vix unquam prodiiſſe. Non ſilentio tamen premeodus eſt Conradus Wickoram, Aurenienſis Epiſcopus, Argentinenſis & Baſilieoſis Epiſcopatuum ſuffraganeus, qui Turinghemii natus atque ſepultus, (*h*) teſtameoto Argentorati die 5. Sept. MDXXXIV. condito, opum ſuarum partem literis conſecravit; ita quidem ut genti Wickgramiæ juvenis, quem ſenior familiæ cum Decano Capituli Colmarienſis, bisque diſſentientibus, Conſul Turingheimenſis, dignum judicaverit, ad beneficium illud percipiendum inſtitueretur. Conradi hujus frater Petrus Wickoramius in ſummo Argentinenſium templo fuit Eccleſiaſtes. (*i*) Religio & Literæ.

§. DCCLXXXIII.

Dimidia pars vici Zimmerbach Turinghemio ſubjecta eſt, ab Hatſtadiis coempta; (*l*) cum qua ingens ſilvæ tractus ad cives pervenit. Ditio.

Johannes Comes de Lupſen, Landspurgenſis Dynaſtiæ poſſeſſor, Turinghemii, vim nullam aut dolum ſuſpicantis, mœnia ſuperans noctu, cives Imperiales, necatis, vioctis, mulctatis pluribus, duriter habuit. Proviocialis Alſatiæ Advocatus, Fridericus Palatinus, novemque reliquæ civitates, ſub ejus advocatia conſtitutæ, bellum in aggreſſorem An. MCCCCLXV. decernunt, qun Ammersvillanum oppidum, quod illum adjuverat, obſidione cioctum & ad petendam pacem anno ſequenti coactum eſt. (*m*) Pugna, qua Turenoius d. 5. Jan. MDCLXXV. Cæſareos prnpe Turinghemium prnſligavit, fuit civibus fatalis. Ala enim equitum Gallica cum alveum Fechtæ ſupra oppidum tranſiviſſet, ut trecentos Dragonarios inde expelleret, unus horum ex ſuperiore porta Præfectum plumbea pila percuſſit; unde Gallorum in oppidanos furor, qui per plures dies duravit; ab igoe tamen abſtinuerunt & cæde. Fata oppidi.

 MULHU-

(*e*) Hac de re jam An. MCCLXIX. lis ſuborta, quam Argentinenſis & Baſil. Epiſcopi cum Capitulo Colmar. compoſuerunt.

(*f*) Vid. ſupra pag. 385. §. DXXXI. ſq.

(*g*) An. MDCLXXXII. die 7. Martii Jo. Georgius Willemannus, ab Advocato Keiſersberg. ſexennio ante creatus Imperialis Scultetus, primus à Rege conſtitutus eſt Regius.

(*h*) In capella D. Barbaræ parochialis eccleſiæ.

(*i*) Vid. ſupra pag. 341. §. DCXXXIII.

(*l*) Supra pag. 120. init.

(*m*) Literæ Johannis Wildgravii Dhaunenſis, Sub-Advocati Alſatiæ, die Jovis poſt S. Matthæi An. MCCCCLXVI. ſcriptæ, in tabulario Fleckenſtein.

MULHUSIUM.

§. DCCLXXXIV.

Situs & origo.

Mulhuſium, ſociam Helvetiis civitatem, in Sundgoviæ & Alſatiæ ſuperioris confinio, (u) tribus à Rheno leucis, media fere inter Colmariam & Baſileam via ad Ellum fluvium ſitam, liberis noſtris civitatibus, cum quibus ad Imperialem Alſatiæ Advocatiam olim relata fuit, ſubjungo. Locus hic, Romano ævo poſterior, (o) Franciciæ originis eſt, à molendinari domo, (p) quam & inſignia ejus produnt, nomen adeptus. Qui ex Monaſterio Auguſtiniano vicum, ex vico oppidum enatum eſſe volunt, haud dubie falluntur; ſub Ludovico Pio enim Mulhuſium jam fuerat vicus; (q) eodem cum Colmaria & Seleſtadio tempore ſub Friderico II. Imp. in oppidum converſus. (r) *Mulnhuſen* duo Inſtrumenta Ann. MCCXXI. & MCCXXIV. *Civitatem Mulnhuſen* Friderici II. Imp. charta An. MCCXXXVI. memorant. Auguſtiniani vero Cœnobii originem epocha hac poſteriorem eſſe, mox patebit.

§. DCCLXXXV.

Circuitus.

Oppidum triginta octo plateis conſtans, muris ſat altis An. MCCCXLIV. exſtructis, triplicique foſſa, quam Elli aquæ permeant, circumdatum, quatuor apertum eſt portis. (s) Armaniaca invaſione An. MCCCCXLIV. ſuburbia everſa ſunt.

Præceptoriæ.

Melitenſis atque Teutonicus Ordines, à Rudolfi Habsburg. Imp. temporibus Mulhuſii incolæ, ſuas hodieque curias ibi poſſident. An. MDCXXXIV. Sueci eas ad tempus cum bonis, civitate fruſtra renitente, occuparunt. S. Lazari Ordo, à Ludovico XIV. renovatus, ejusdem Regis auctoritate An. MDCLXXXV. Teutonicum ad tempus expulerat.

Monaſteria.

Familiæ S. Auguſtini Monaſterium circa An. MCCLXX. conditum, (t) à Monachis ante ſacrorum mutationem ſponte relictum, An. MDXXVIII. in Hoſpitale, An. MDCXXIV. in granarium, & An. MDCXLIV. in armamentarium converſum eſt.

Abbatia Ord. S. Claræ, cujus circa An. MCCLXX. in literis prima mentio fit, cum ob grave incendium An. MCCCCLXV. ſub Abbatiſſa Gertrude de Mülnheim plurimum æris alieni contraxiſſet, An. MDXXIII. civitati ſub haſta vendita, ſeptennioque poſt in publicum hoſpitium (u) converſa eſt, cum quo Hoſpitale An. MDCXXIV. conjunctum.

Minorum Conventualium Eccleſia, circa An. MCCLXXX. conſtructa, concionibus Gallici ſermonis ab An. MDCLXI. inſervit.

Eccleſia parochialis.

Eccleſia Parochialis S. Stephano dicata eſt. Jus patronatus cum quarta decimarum parte Ordinis Teutonici Præceptoria à Carolo IV. Imp. dono accepit, ac civitati An. MDXXVII. vendidit. An. MCCXCVII. Hermannus de Thierſtein, Canonicus Argentinenſis, hujus rector Eccleſiæ fuerat. (x)

§. DCCLXXXVI.

(u) Adolfus Imp. An. MCCXCIII. privilegium dedit *der Statt ze Mulnhuſen an Suntgöwe.* Ita etiam in charta Ruperti Senioris Electoris Palatini An. MCCCLIV. Sundgovia hic ſenſu minime lato pro Comitatu Pfirretenſi accipitur. Conf. ſupra pag 32. §. XLVI.

(o) Confutavi Tom. I. pag. 187. eos, qui Arialbinnum Romanorum hic quærendum eſſe cenſuerunt.

(p) *Ulhauſen* tamen alii ab initio, deinque præfixa per errorem litera M. *Mullhauſen* locum appellatum fuiſſe, male conjiciunt. Lex. Hist. Basil. voce *Mullhauſen.*

(q) Adi Tom. I. pag. 728. §. CCXXXIII. Diplomatis tamen iſtius Ludovici Pii fidem, qua hæc nititur ſententia, non prorſus indubiam eſſe fateor

(r) Furstenberger *Chron. Mulhuſ.* Mſ. Lib. II. Cap. III. chartas de An. MCLXVIII. allegat, in quibus Mulhuſii, *oppidi Imperialis*, jam mentio fiat. Sed chartas has nec ipſe, nec alius quis protulit, neque ſcrinium publicum civitatis aſſervat hodie, ſique aſſervaret, ſuſpectæ fidei eas fore, equidem non dubito.

(s) Olim quinque portæ fuerunt.

(t) Henricus, Sedunenſis Epiſcopus, 40. dies indulgentiarum hoc anno promiſit iis, qui fratribus Heremitis Ord. S. Auguſtini, qui nuper *incoaverunt locum in Mulenhuſen*, manum porrexerint adjutricem. Literæ in Tabular. Mulhuſ.

(u) *Pfrundhaus.*

(x) Charta tabularii Mulhuſini An. MCCXCVII. qua *coram Conſulibus de oppido Mulnhuſen omne jus omnemque collationem & donationem, quæ ipſi in parochiali eccleſia dicti oppidi Mulnhuſen competebat*, reſignavit.

§. DCCLXXXVI.

Curia Senatus prima muris urbis adhæſit; ſecundæ, An. MCCCCXXXI. in foro exſtructæ incendioque abſumptæ, An. MDLIII. hodierna ſucceſſit. Curia Senatus.

Ex veteri caſtro, trimeſtri obſidione An. MCCLXII. ut infra docetur, expugnato atque deſtructo, duæ etiamnum remanent turres. Caſtrum.

Abbas Lucellenſis, Waldneriana familia, aliique Alſatiæ Nobiles, curias ſuas Mulhuſii habent ac jure civitatis utuntur. Zerheiniorum curia ſeudum regium eſt, olim Auſtriacum. Curiæ aliæ.

Mœrſpergenſes, Dornachii, Phirretenſes, Brinighoſii, Wittenhemii, Illzachii, Hirzbachii, Regeshemii, Wunnenbergii, ac permulti alii nobiles, inter veteres oppidi hujus incolas occurrunt. An. MDCLXXV. Granvillarii, triennioque poſt Roſenii inter eosdem recepti ſunt. Omnis hodie civitas in ſex diviſa eſt tribus, (*y*) quarum cuilibet bini Senatores ac Tribuni cum ſeviris præſunt. Sunt cives, quibus nullus ad munera & dignitates Reip. aditus; ſunt alii, incolatus tantum jure gaudentes, quibus omne commercium interdictum. (*z*) Incolarum in univerſum IV. millia computantur. Cives.

§. DCCLXXXVII.

Cæſarea inter Mulhuſinorum Privilegia illud reperi primum, quod à judiciis exteris immunitatem concedit civibus, eosque feudorum reddit capaces. Auctor ejus eſt Rudolfus I. Imp. An. MCCLXXV. cujus beneficio Mulhuſium ex Epiſcopali Argentinenſi Cæſareum paulo ante oppidum evaſerat. Rudolfus, ut Landgravius Alſatiæ, privilegio hoc ſibi nocuit; unde poſteri Rudolfi, Landgraviatus poſſeſſores, illud nun ſemel evertere tentarunt; at Carolus IV. & Wenceslaus (*a*) eandem à Landgravialibus judiciis immunitatem renovarunt. Privilegia Cæſarea.

Adolfus Naſſovius juſſit, ut in Porticu civitatis in judicio Mulhuſini compareant. Idem menſuræ, ponderum, ſtatutorum condendorum jus, utque per omnes Imperii Civitates à vectigalibus liberi eſſent, conceſſit. Nobilibus autem, Mulhuſii habitantibus, à tributis civitatis immunitatem An. MCCXCIII. addixit. (*b*)

Ad impenſas munitionum urbis gabellam vini An. MCCCXV. quum concederet Fridericus Auſtriacus, eidem libertatem à judiciis exteris Baſileæ confirmavit, ad quam tuendam octennio poſt Mulhuſini cum Baſilienſibus pactum inierunt. Ab Imperio Mulhuſium ſe nunquam alienaturum, Carolus IV. An. MCCCXLVII. promiſit.

§. DCCLXXXVIII.

Privilegium de moneta cudenda non extat. Urbs tamen ab Imperio avulſa & fœderi adjuncta Helvetico, ſui juris & libera, nummos percuſit. Fabrica monetæ, An. MDCXXII. inſtituta, variæ formæ nummos ſignavit, qui vero ab Auſtriacis, quibus Mulhuſium cingitur, non recepti ſunt. Reſpublicæ minores ſuo plerumque damno experiuntur, fabricam monetæ parum ſibi proficuam eſſe. In thaleris aquila biceps cum epigraphe: *moneta nova Mulhuſina MDCXXII. & MDCXXIII.* in averſa autem leo, pomum Imperiale, rotamque molarem, urbis inſigne, altero pede demiſſiore tenens, cum inſcriptione: *Ex uno omnis noſtra ſalus.* Quadrantes in antica dimidiam rotam molendini, dimidiamque aquilam, in poſtica crucem cum eadem, quam thaleri, epigraphe repræſentant. Moneta. Tab. II. Numiſm.

Molaris enim rota, ad nomen urbis alludens, inſignia ejus conſtituit. In Italica expeditione An. MDXII. Mulhuſini de Sede Romana bene meriti à Matthæo Cardinale, ejuſdem in Longobardia Sedis Legato, impetrarunt, " ut in vexillis & banderiis ſuis „ ymaginem S. Stephani Prothomartyris depictam deferre, nec non rubeum colorem „ ſoliti ipſorum inſignis, videlicet rote molaris, in aureum ac militarem colorem „ convertere liceret: „ quod ipſe Pontifex Julius II. anno ſequenti peculiari charta roboravit. Tale vexillum, tunc temporis confectum, hodieque in ſcrinio civitatis ſervatur. Inſignia.

(*y*) Prima à ſartoribus, 2. à vinitoribus, 3. à lanionibus, 4. à piſtoribus, 5. à fabris, 6. ab agricolis nomen habet.

(*z*) Vernacule *Schirmsverwandte.*

(*a*) An. MCCCLXXVI. & MCCCXCV.

(*b*) Inſtrumentum Germ. ſcriptum Baſileæ *an der Mitwochen nach dem zwelſten tage* MCCXCIII. plura juris civilis capita continet.

§. DCCLXXXIX.

Onera. Imperialem quinquaginta librarum vel centum florenorum Argentinenſium cenſum ante fœdus Helveticum, vel Cæſari vel Advocato provinciali præſtare ſolitum, (*c*) Mulhuſini poſtea quoque ſolverunt Auſtriacis, & Præfecto Hagenoenſi præſtant hodieqne. Ferdinando Archiduci, advocatiam adminiſtranti, bis mille florenos cum mutuo dediſſent An. MDLXXVI. in uſuras deinceps computatus eſt cenſus. Quum autem Alſatia Auſtriaca cum Advocatia Alſatica Monaſterienſi pace perveniſſet ad Gallos, Harcurtius Comes, Advocatiæ juribus Regis beneficio uſus, à Mulhuſinis, ab Imperii nexu licet liberatis, ut à ceteris urbibus, An. MDCLIII. cenſum exegit, ſe curaturum recipiens, ut pecunia Archiduci mutuo data, civitati cum debitis uſuris reddatur.

Ad expeditiones militares Imperii Mulhuſium ex Wormatienſis matriculæ præſcripto An. MDXXI. ſex equites & 27. pedites debebat ſuppeditare; cum An. MCCCCLXVII. ſex equites & 12. pedites, An. MCCCCLXXI. tres equites ſexque pedites, An. MCCCCLXXX. quinque equites, novemque pedites, An. MCCCCLXXXVI. trecentos, ſequenti centum florenos, An. MCCCCLXXXIX. duo equites, ſexque pedites ſuppeditaſſet. A Wormatienſis vero matriculæ tempore nihil præſtitum, quod civitas liberæ Helvetiorum Reip. jam conjuncta eſſet; unde nec canon ejus, qui Colmarienſi major, ſequentibus matriculis correctus aut imminutus eſt. (*d*)

§. DCCXC.

Regimen vetus. Regimen urbis primitus penes Imperialem Scultetum, (qui Adolfi Imp. præcepto anni MCCXCIII. è civibus eligi debuit) quatuor Nobiles & octo Senatores plebejos fuit, quibus Conſulem Carolus IV. An. MCCCXLVII. adjecit. (*e*)

Scultetus Imperialis. Sculteti officium ac reditus Rupertus Impp. pro centum aureis ipſi civitati An. MCCCCVII. Sigismundus vero Hermanno de Offenburg, civi Baſilienſi, An. MCCCCXVII. oppigneravit. Ab Hermanno hoc quinquennio poſt Cæſaris & Electorum conſenſu pro bis mille ac centum florenis ad civitatem rediit. Sub Friderico IV. Petrus & Conradus de Mœrſperg, fratres, An. MCCCCLII. poſtque hos Mulhuſini iterum An. MCCCCLVII. reluitionis jus obtinuerunt; unde Scultaſia toties oppignerata atque redemta, penes civitatem ipſam deinceps conſtanter permanſit, quæ Sculteti nomen ſuppreſſit, officiumque ejus Conſuli commendavit, Sub-ſculteti nomine & ex parte officio quoque ſervato.

Senatus. An. MCCCCXLV. Nobilibus è Senatu excluſis, mutata eſt regiminis forma, treſque Conſules, Senatores novem ac duodecim Tribuni, qui in Senatu ſederent, conſtituti; præterea ſingulis tribubus præfecti ſunt ſeviri, (*f*) qui ſummis in Reipublicæ negotiis Senatui accederent, ut omnis in rem conſenſiſſe videretur civitas. Seviratus hic primus capeſſendæ Reipublicæ gradus. Senatus minor dicebatur, cum ſex tantum juniores; major, cum XII. omnes adeſſent Tribuni. Cauſæ capitales in Senatu majore tractabantur ſub dio, præſidente Conſule & Sub-ſculteto reum accuſante. (*g*)

§. DCCXCI.

Regimen hodiernum. Denique univerſa civitate An. MDCCXXXIX. commota, (*h*) aliarum Helvetiæ civitatum inſtar, præter XXIV. veteris Magiſtratus membra & XXXVI. ſeviros tribuum, tres alii è ſingulis tribubus viri, peculiari dignitatis nomine & ſtipendio carentes, adminiſtrandæ Reipublicæ additi ſunt, ut adeo ſeptuaginta & octo capita Senatum majorem hodie componant; qui de fœderibus, legationibus, religione, legibus, Magiſtratuum electionibus, de judiciis, aliiſque gravioribus cauſis, ſtatuit atque cognoſcit. Hic tertii cujuſque menſis initio adeoque quater tantum haberi ſolet in anno. Senatus minor vero, duodecim Senatoribus, inter quos tres Conſules comprehenſi, totidemque Tribunis conſtans, ſingulis Mercurii diebus convenit. Ex eo duo Quæſtores, (*i*) Ædilis, Illzaci, hoſpitalis, orphanotrophii aliique Præfecti creantur. Electiones

(*c*) Vid. ſupra pag. 280. §. DXXII.

(*d*) Corteij. *Corp. Jur. publ.* Tom. I. Part. V. pag. 96. & 140.

(*e*) Unde formula orta: *Wir Schultheiſſ, Burgermeiſter u. Rath;* cum antea ſcriberetur: *Wir Schultheiſſ, Rath u. Gemeind.*

(*f*) *Sechſer.*

(*g*) Urstis. *Chron. Baſil.* Lib. I. Cap. XIX.

(*h*) Duo cives in cauſa, qua ceciderant, civili à Magiſtratu ſuo ad ſocios Helvetiæ Pagos haud legitime provocantes, motus hos in urbe dederunt.

(*i*) *Seckelmeiſter.* Primi An. MDCXXV. inſtituti ſunt, cum antea Conſules ærario publico ſoli præfuiſſent.

Electiones pleræque è numero ternario fiunt. Conſulis regimen ſemeſtre. Syndicus ſuffragium deliberativum habet. Inter dicaſteria ac judicia inferiora *Urbanum*, (*l*) quod vocant, annoto, ubi de debitis ac delictis minoribus cognoſcitur. Præſes ejus, Scultetum Imperialem qui refert, Sub-ſcultetus hodieque dictus, non gaudet ſuffragio. Conſiſtorium, quod de rebus ſacris ac matrimonialibus judicat, quatuor eccleſiæ miniſtris, tribus Conſulibus ac duobus Senatoribus conſtat.

§. DCCXCII.

Religio Reformata, quam univerſi profitentur incolæ, non tarde admiſſa. Primus adverſus priſtinum cultum præco ſurrexit Auguſtinus Kræmer An. MDXXII. quo hortante Senatus anno ſequenti ſacra publica vernaculo ſermone ad ſolius ſcripturæ normam fieri juſſit. An. MDXXV. presbyteris imperatum, ut vel concubinas miſſas facerent, vel ducerent uxores. In Colloquio Badenſi per legatos ſuos civitas doctrinam OEcolampadii probavit. Imagines cum reliquis, à Zwinglio reprobatis, poſt colloquium Bernenſe An. MDXXVIII. abrogatæ, omniaque ad Confeſſionis Helveticæ formulam compoſita ſunt. Ad ſacrum Helvetiorum, quod brevi ſecutum eſt, bellum Mulhuſini centuriam militum Reformatis auxilio miſerunt; quibus & ſequenti ævo, quotiescunque iis cum Pagis Catholicis controverſia erat, nunquam defuerunt. An. MDCXXI. Wolfgangus Meyer, S. Theol. Doctor, Baſilea Mulhuſium, ut ſacris præeſſet, vocatus, placentulis, quæ hoſtiæ dicuntur, in S. Coena panem cibarium ſubſtituit, quod vicennio poſt demum Baſileæ factum. Religio.

§. DCCXCIII.

De Mulhuſio inter Cæſares Suevicos, ut Alſatiæ Duces, & Epiſcopos Argentinenſes, Mundati ſuperioris vel Rufacenſis, à quo non longe diſtat, poſſeſſores, multum diuque diſputatum. Lite ad arbitros delata, hi locum An. MCCXXI. adſcripſerunt Epiſcopo, (*m*) qui triennio poſt alia compoſitione advocatiam ejus Friderico II. Imp. in feudum conceſſit. An. MCCXXXVI. denique Bertholdus I. Ep. eidem ejuſque hæredibus maſculis civitatem Mulhauſen cum omni jure lege quoque feudali permiſit; (*n*) proſcripto à Pontifice Friderico An. MCCXLVI. ad Eccleſiam, cujus feudum erat, redituram. Epiſcopus enim, Henricus à Stahleck, Mulhuſium tum occupavit, atque arce in oppido exſtructa, ſuum in illo dominium firmavit. (*o*) Hoc autem Epiſcopale jugum & civibus grave, & vicinis cum eſſet periculoſum, Rudolfus, Habsburgi Comes, Alſatiæ ſuperioris Landgravius, poſt liberatam Colmariam An. MCCLXI. Mulhuſinos etiam in ſuam poteſtatem atque tutelam recepit. Tradito enim à civibus oppido, caſtrum, quod Epiſcopi Scultetus tenebat, trimeſtri obſidione captum & ſolo æquatum eſt. (*p*) Ita Mulhuſium, Ducalis ab initio civitas, Epiſcopo Argent. ereptum & Habsburgici juris factum eſt, ab Enſishemio, primario Domus Habsburgo-Auſtriacæ in Alſatia loco, diſtans biborium. An. MCCLXXI. Epiſcopus Baſilienſis, Rudolfi Comitis hoſtis, Mulhuſium fruſtra obſedit; quod Rudolpho in ſolium Germaniæ An. MCCLXXIII. elato, urbis Imperialis juribus cœpit ornari. Eccleſia Argentinenſis tamen ſuum in illud jus nondum dimiſerat, cum Henricus VII. Imp. pro eo ſua atque Imperii jura in Mollisheim alibique An. MCCCVIII. concederet permotatione, quam Principes Electores ratam habuerunt. Firmatam libertatem melius ut tueretur Mulhuſium, cum ceteris Alſatiæ civitatibus liberis fœdera contraxit, communisque Advocati provincialis tutelam ſubiit. (*q*) Fata urbis ſec. XIII.

§. DCCXCIV.

(*l*) *Stattgericht.*

(*m*) Conf. ſupra pag. 209. §. CCCLXXXII.

(*n*) Supra pag. 166. §. CCLXXXVII.

(*o*) Richerius Senon. Lib. V. Cap. XIV. Mulhuſium à Rege Germaniæ, Friderici II. Imp. ſucceſſore, commendatum Epiſcopo fuiſſe ſcribit; qua in re Urstisius *Chron. Baſil.* Lib. I. Cap. XIX. pag. 59. Stumpf. Lib. XII. Cap. XXXV. Simler. de *Rep. Helvet* Lib. I. pag. 149. edit. Fueslini, & edit. Germ. pag. 310. aliique eum ſequuntur. Sed Epiſcopum Argent. ſuo magis quam Cæſaris nomine imperaſſe Mulhuſio, noſtris ex monumentis apparet ſatis.

(*p*) Koenigshov. Cap. IV. §. XLVI. *Paralipom.* ad *Urſperg.* pag. 255. Annales Colmar. *caſtrum in Mulhuſen expugnatum* An. MCCLXII. referunt. Richerius in *Chron. Senon.* Lib. V. Cap. XIV. ita: "Comes Rodolphus videns ſibi favere fortunam, „ adunato non modico exercitu obſedit oppidum, „ quod Mulnehuſe dicitur, in Epiſcopatu Baſil. „ ſitum, quod & Rex Alemanniæ Epiſcopo Argent. „ commiſerat cuſtodiendum. Homines vero illius „ oppidi obſidionem illam ægre ferentes, Comiti „ Rodolpho ſe ultro contulerunt, qui eos gratanter „ ſuſcepit. Sed milites Epiſcopi & Baliſtarii, qui „ erant in caſtello, quod oppido præeminet, valde „ oppidanos moleſtabant: ſed Comes Rodolphus „ nolens hoc diutius ſuſtinere, cœpit caſtellum impugnare, „ quod tandem expugnavit, & caſtellanos „ deduxit captivos & ſpolia multa, quæ à circum „ adjacentibus villis in caſtello illo recondita erant, „ fecit aſportari, & deinde ipſum caſtellum funditus „ deſtruxit: & ita Comes Rodolphus Mulnehuſe „ obtinuit. D'Achery *ſpicileg.* Tom. II. pag. 653.

(*q*) Vid. ſupra pag. 278. ſq.

§. DCCXCIV.

Sec. XIV. Seculo XIV. domi magis, quam foris, pugnatum. In nobiles plebeji, in Judæos Chriſtiani non ſemel inſurgere tum viſi ſunt. Petrum de Regesheim, Mulhuſinum civem, pluriumque nobilium, qui urbem hanc obſederant, ducem, cum eadem Albertus, Auſtriæ Dux, qui Phirretenſis Comitatus hereditatem paulo ante adierat, An. MCCCXXVI. reconciliavit. Albertus Comes ab Hohenberg, Alſatiæ Advocatus Imperialis, An. MCCCXL. idem præſtitit, cum multitudo iterum ſenatum atque cives adorta eſſet patritios. Octennio poſt " oppidani in Mulhuſen Alſatiæ, uſurpantes ſibi „ regimen oppidi, nobiles ejecerunt, manente cum eis Happone Monacho, novo „ Sculteto. Venientem autem Jo. de Vinſtingen, præſidem Alſatiæ, niſi cum paucis „ intromittere voluerunt. Ille vero iratus recedens, cum multa gente revertitur. „ Oppidanis vero diſcordantibus & præſidem ſub quibusdam pactis intromittentibus, „ cum paucis, ut credebant, ipſe cum multis de auxilio generis de Domo ingrediens, „ multos populares bannivit, occupans res eorum. „ (r) Reſtitutis ita nobilibus, extincto nondum inter eos atque cives reliquos odio, novus An. MCCCLIV. tumultus exortus eſt, quo utrinque vulnerati aut interfecti ſunt plures.

An. MCCCXXXVIII. cæſis à plebe Judæis, bona eorum Lodovicus Imp pro mille libris civitati vendidit. Iteratam hujus gentis ſtragem, qua, quotquot ex ea Mulhuſii poſt primam cædem remanſerant, vel trucidati vel ejecti ſunt, Carolus IV. Imp. An. MCCCXLIX. pari lenitate civibus ignovit.

Domeſticis his diſſidiis bella ſucceſſere extera, quibus Mulhuſini, armis exercitati, hoſti plerumque inferiores viribus, virtute ſuperiores fuerunt. An. MCCCXCV. ſexennalis eorum cum Wernero de Ratolsdorf velitatio, qua Nambshemium aliique vici combuſti, per arbitros finita, ac triennio poſt cum Leopoldo, Auſtriæ Duce, decennale mutuæ defenſionis fœdus initum.

§. DCCXCV.

Sec. XV. An. MCCCCXLI. caſtrum Freundſtein à Mulhuſinis obſeſſum, & cives, quos Johannes Zerhinius captivus in illo tenebat, domum reducti ſunt. Fridericus IV. Imp. anno ſequenti per triduum hæſit Mulhuſii. (s) Indictum mox ei ab Helfenſteinio Comite bellum, quod civem ac Senatorem, quem hominem olim proprium ſuum fuiſſe dicebat, reddere noluiſſet. Helfenſteinii milites Johannes de Rechberg ducebat, qui proditam ſibi Mulhuſinorum quinquaginta armatorum manum prope Sennhemium cepit, atque Maſonis Monaſterium abduxit; unde elapſo demum quinquennio ad ſua rediit. Sociæ civitates Alſaticæ tum fruſtra in auxilium vocatæ.

An. MCCCCXLIV. ſucceſſit novum ab Armaniacis diſcrimen, ubi ſuburbia à civibus ipſis prudenter deſtructa, portarum una murata, præſidium auctum, Illzaci caſtrum occupatum, hoſtis ter irruens ter repulſus, fugatus, (t) urbs præter ſpem conſervata. Nobilibus deinceps magno numero, quod Gallis faviſſent, Baſilea ejectis, Mulhuſini quoque ex Senatu & oppido eos migrare juſſerunt, qui plebejis tribubus noluiſſent adſcribi. Afflicta toties reſpublica priſtinum robur ſuum acquirere non potuit. (u)

An. MCCCCLIX. magna civitati incommoda duo cives crearunt, ad Weſtphalicum eam vocantes Judicium. Miſſi conſul, ſenator & ſcriba, qui dicerent cauſam, lata ſententia cuſtodiæ mandati ſunt, donec octoginta judici præſtitiſſent florenos. Permovit res Cæſarem, ut omne hoc proſcriberet tribunal, quod viciſſim Rothvillanum Imperiale Judicium proſcripſit. Civis tamen, litis hujus auctor, ut ea finiretur, in patriam quinquennio poſt receptus eſt urbem.

§. DCCXCVI.

(r) Verba hæc ſunt Alberti Argent. in *Chron.* pag. 144.

(s) A die mercurii ante inventionem crucis uſque ad diem veneris.

(t) Urstis. *Chron. Baſil.* Lib. V. Cap. XL.

(u) Cives mille & quingentos ante hoc bellum Mulhuſii numeratos fuiſſe tradunt.

Digitized by Google

§. DCCXCVI.

An. MCCCCLXVI. ſervus molitoris, (x) cui herus ſex obolos (*ein Plappert*) debebat, à quibus bellum boc nomen accepit, (y) jure, quod ſe habere credebat, Petro de Regesheim vendito, maximum incendium excitavit. Regeshemium indicto bello valida nobilium manus adjuvit, dum Mulhuſinis fœderatæ ex Alſatia & Helvetia civitates opem ferrent. Captis nonnullis nobilium arcibus, Regeshemius quidem octingentis & viginti quinque florenis pacem redemit, ſed manente veteri in urbem odio brevi poſt in majorem longe flammam ignis erupit, ſervo Jo. Erhardi de Maſonis Monſterio, (z) quem ſuperiore bello Mulhuſini ceperant, turbis occaſionem præbente. In his rerum anguſtiis Alſatiæ civitatibus, quarum conventus Argentinæ habitus, Mulhuſini declararunt, alio ſe ſibi fœdere proſpecturos, niſi ferrent auxilium. Minis autem his quum parum proficerent, cum Bernatibus ac Soloduranſibus XXV. annorum ſocietatem inierunt, (a) cujus præcipuæ conditiones, ut Mulhuſinis, qui nec bellum nec fœdus ſoli facerent, ſocii ſuis ſumtibus auxilia mitterent, quoties arma illis inferrentur ab hoſtibus. Oppido itaque per Auſtriacos, qui nobilibus, Mulhuſii hoſtibus, ſemper favebant, obleſſo, ejusque duobus vicis Illzach & Modenheim combuſtis, totius fere Helvetiæ vires in Alſatiam attractæ, cuncta ſpoliis, incendiis, ſanguine repleta. Pace, An. MCCCCLXVIII. Waldshuti reſtituta, libertas Mulhuſinorum firmata. Sigismundus Archidux, vaſtationem, Alſaticis ſuis terris illatam, vindicaturus, Carolo Audaci, Burgundiæ Duci, An. MCCCCLXIX. eas oppigneravit; unde novum Mulhuſinæ libertati periculum. Petrus ab Hagenbach, ſuperbus ſuperbi Principis in his oris Præfectus, fraudes, minas, vim, aliaque omnia, ut civitatem hanc Burgundicæ ditioni adjiceret, tentavit. Carolus Audax ipſe, ad deditionem eam coacturus, An. MCCCCLXXIV. tanto acceſſit robore, ut Mulhuſinorum periiſſet libertas, niſi major cœli vis, improviſus Elli tumor, præpotentem hoſtem repreſſiſſet. Ære alieno, quod maximum his bellis contraxerat, ſociorum mox liberalitate liberata eſt civitas. (b)

Bellum obolarium.

§. DCCXCVII.

Maximilianus I. Imp. Mulhuſii pernoctans An. MCCCCXCVIII. cives, ne fœdus cum Helvetiis renovarent, ſed Auſtriæ potius ſe jungerent, hortatus eſt. Mulhuſini monitis his identidem repetitis inducti, clientelæ ſe dederunt Auſtriacæ. Brevi tamen poſt ſibi iterum timentes, novum cum Baſilienſi civitate, quæ paulo ante Helveticis Pagis acceſſerat, de mutuo contra omnem vim injuſtam auxilio pactum An. MDVI. d. 15. Junii jurejurando ſanxerunt, majoris cum omni Helvetico corpore mox pangendi fœderis prænuntium. Etenim in expeditione Italica, quam rogante Julio II. Pontifice An. MDXII. ſuſceperant, Helveticæ virtutis ſpectatores ac teſtes, ſua quoque non deſtituti laude, (c) certius in ſuo cum Helvetia, quam cum Imperio Germanico liberisque Alſatiæ civitatibus nexu, libertatis præſidium fore intellexerunt.

Sec. XVI.

Habito igitur publico XIII. Pagorum conventu Turici An. MDXIV. Mulhuſini initio Decembris inter ipſorum ſocios recepti, ac conſcriptis ibidem literis d. 19. Jan. anni MDXV. in perpetuo boc cum Helvetiis fœdere ritu ſolenni confirmati ſunt. (d) Inde è ſingulis Pagis legati Mulhuſium, hisque è civitate quingenti equites peditesque obviam miſſi. Formula fœderis univerſo populo prælecta & ſacramento firmata. Inter conditiones cautum, ne Mulhuſini absque Helvetiorum conſenſu arma cuiquam inferrent, aut in bellis præſtarent auxilium, aut cum aliquo fœdus contraherent. Quod major Pagorum pars in belli pacisque negotiis cenſuerit, Mulhuſio placeat.

Fœdus cum Helvetiis perpetuum.

(x) Hermannus Klée, Eslingenſis. Stumpfius Lib. XII. Cap. XXXV. victoris ſervum illum fuiſſe ſcribit, remque ad An. MCCCCLXVII. Urstisius vero Lib. VI. Cap. IV. ad An. MCCCCLXVIII. referunt. Stumpfium ſequitur Lauffer Tom. V. Lib. IX. pag. 248.

(y) *Plappert-Krieg.* Aliud bellum Plappertinum, inter Sigismundum, Auſtriæ Ducem, & Helvetios paulo ante geſtum vid. ap. Simler *de Rep. Helv.* edit. Germ. pag. 142. not. k.

(z) Conradus Kieffer, Bendorfii natus. Nomen ejus cum victorem ſignificet, Stumpfium forte in errorem, quem modo indicavi, deduxit.

(a) Simlerus Lib. I. fœdus hoc ad An. MCCCCLXIV. ponit, idque bellum excitaſſe Lauffer loco cit. ſcribit, cum bellum fœderi potius dediſſet occaſionem.

(b) Argentinenſes 600. Bernates & Soloduranſes 700. Baſilienſes 400. totidemque Colmaria, Seleſtadium, Keiſersberga, Ehnhemium, quibus Sculteti munus oppigneratum, aureos dederunt.

(c) Ticinum Mulhuſini potiſſimum Centurionis arte tum captum, quare manus hujus vexillo S. Stephani imago Pontificis juſſu ac beneficio inſerta, uti ſupra dictum pag. 423.

(d) Inſtrumentum hoc evulgatum in *Bündniſſe u. Verträge der Helvetiſchen Nation* pag. 55.

Conventum etiam de forma judicii, quo decidendæ ſint lites, ſi quæ inter Helvetios ac Mulhuſinos orirentur. Tum itaque Mulhuſium, Imperialium Alſatiæ civitatum ad meridiem extrema, ab his ad Helveticæ Reipublicæ corpus tranſivit. (e) Hinc perpetuæ Helvetiorum cum Gallia paci An. MDXVI. hinc eorundem An. MDXXI. cæteriſque deinceps repetitis cum Gallia fœderibus, Mulhuſium ſemper fuit incluſum.

§. DCCXCVIII.

Fœdus à Pagis Cath. ruptum.

An. MDLXXXVI. fratres duo, Matthias & Jacobus Finningeri, ob eluſam patrii Senatus juriſdictionem, urbe proſcripti, mutatis ſacris & pertractis in ſuas partes Pagis Catholicis, cum horum legatis domum redierunt. Inſolentiores hinc facti cum Schreckenſuchſio, Med. Doct. ac urbis Phyſico, conſiliorum auctore, inconſultis legatis, à Senatu in vincula conjecti ſunt. Legati cum diſceſſiſſent pleni irarum, alii à Reformatis Helvetiæ Pagis advenerunt, cauſaque cognita Finningeros liberaverunt, qui vatiniano in patrium Magiſtratum odio incenſi, omnem apud Pagos Catholicos, ad quos rediere, lapidem moverunt, ut habito Lucernæ conventu d. 4. Nov. à fœdere ſuo Mulhuſium, inconſultis reliquis Pagis, excluderent. Res, concitantibus ſemper Finningeris, ita domi exacerbata, ut Senatoribus depoſitis vel cuſtodiæ mandatis, Conſul & Scriba publicus admoverentur tormentis. Reformati Cantones, fœderis cum Mulhuſio memores, plebejum repreſſuri furorem, anno ſequenti armatos, Tigurini quidem & Baſilienſes quingentos ſinguli, Bernates ſexcentos, Scafhuſini trecentos, miſerunt; qui poſt triduanam urbis obſidionem impetu haud incruento ea potiti, (f) ſeditionis principes, è quibus tamen Finningeri elapſi erant, habito capitali judicio, pecunia mulctarunt, & in priſtinum omnia ſtatum reduxerunt. Præſidio Helvetico, quod ad firmandam pacem relictum fuerat, poſt annum diſcedente, civitates fœderatæ controverſiarum publicarum, ſi quæ Mulhuſii deinceps orirentur, arbitri perpetui, ſolenni literarum inſtrumento d. 7. Aug. MDLXXXVIII. ſignato, conſtituti ſunt. Finningeri ex Auſtriacis terris, quo confugerant, poſt biennium reduces, urbem noctu d. 13. Jun. ingreſſi, ex Magiſtratu quosdam ceperunt. Tum vero ſanior civium pars prævaluit, ſumtaque à ſceleratis poena ſcelus ſtrenue vindicavit. Nonnulli tamen eorum in vicinas Alſatiæ Auſtriacæ terras fuga dilapſi, Enſisheimenſe Regimen ſubinde in Mulhuſinos concitarunt.

§. DCCXCIX.

Sec. XVII.

Nec Catholici Pagi à decreto receſſerunt, quo à Comitiis ſuis excluſerant Mulhuſium; Alſaticæ Advocatiæ illud ſubeſſe, nec ad Helveticum corpus referri poſſe cauſſati; id quod in ſolennibus Helvetiorum Comitiis, An. MDXCIX. & MDCIII. Badæ habitis, Auſtriaca quoque Domus conſtanter aſſeruit. Spirenſis Imperii Camera, eodem agitata ſpiritu, Mulhuſinos An. MDCXXIV. ad tribunal ſuum vocavit. Invaleſcente bello tricennali, civitas hæc recepto ex Pagis Reformatis præſidiario milite ſibi proſpexit, rerumque Alſatiæ ſumma ad Suecos delata, eorum amicitiam non ſine fructu, ut alibi dictum, coluit. Quum An. MDCXXXIII. d. 26. Oct. ab Hiſpano-Auſtriacis, in Alſatiam irruentibus, immineret periculum, Senatus populusque Mulhuſinus Reformatis Helvetiæ Pagis ſeſe commiſit. Weſtphalica Pax, Helvetiæ libertatem confirmans, (g) inter civitates Imperiales, Alſaticæ Advocatiæ commiſſas, Mulhuſium omiſit. (h)

§. DCCC.

Ditiones civitatis.

Illzach & *Modenheim* vicos Ludovicus & Ulricus, Wirtenbergiæ Comites, cum decimis, jure patronatus, judiciis &c. Mulhuſinæ civitati An. MCCCCXXXVII. vendiderunt. Ex Modenhemio, flammis deſtructo, molendinum ſupereſt. (i) A Suecis, in Alſatia dominantibus, Brunſtadium & Riedishemium vici jam An. MDCXXXII. Mulhuſio adſcripti, ſeptennio poſt traditi, poſt octennium Enſisheimenſis Tribunalis Gallici ſententia ablati ſunt. (l) Pfaffſtadium, quod ſimul acceperant,

(e) In Tabulis hujus fœderis nulla priſtinorum cum aliis Civitatibus fœderum; levis S. Rom. Imperii tantum facta eſt mentio.

(f) Noctu inter 14. & 15. diem Junii An. MDLXXXVII. Quadringenti utrimque hac aggreſſione cecidere.

(g) *Pace Oſnabrug.* Art. VI.

(h) *Pace Monaſter.* num. 73.

(i) Vid. pag. 40.

(l) Pag. 39. §. LVIII.

acceperant, Ortenburgi Comitum interitu ad dominum directum, Epiſcopum Baſilienſem, paulo poſt rediit. (m) Civitati decimarum jus in omni agro ſuo competit. Vini tamen nonniſi vigeſimam partem pro decimis accipit. Reliqui ejus reditus ex ſalis & vini gabellis proveniunt ac vectigalibus. Ad viginti mille thaleros hi circiter reditus aſcendunt.

MUNDATUM WEISSENBURGENSE.

§. DCCCI.

Urbibus deſcriptionem Emunitatis inferioris ſubjungo, quam Weiſſenburgo, quod centrum ejus eſt, ſubjungere nolui, ne interrumperetur ſeries civitatum. Duo illuſtria munificentiæ regalis ex ſeculo VII. monumenta in Alſatiis ſuperſunt, ſuperior inferiorque Emunitas, quas ſermo vulgaris *Mundat* appellat. Illa Argentinenſi Epiſcopatui, hæc Weiſſenburgenſi Abbatiæ, à Dagoberto II. datæ ſunt dono. Superiorem ſuperius deſcripſi. (n) Præcipua inferioris loca inter Alſaticas Spirenſis & Bipontini Principatuum terras expoſui. Supereſt, ut ea, quæ vidimus diſperſim, brevi jam tabula videamus conjunctim. Fertilis circa Weiſſenburgum & Lutarim amnem terræ tractus eſt, Francicis quinque leucis ab ortu in occaſum, quatuor à meridie in ſeptentrionem extenſus, lapidibus terminalibus cinctus; cujus incolæ ſilvarum, paſcuorum, venationis & piſcationis uſu inter ſe communi fruuntur. Geographica deſcriptio.

Præter Weiſſenburgum vero oppidum & villas complures hi in iſto Emunitatis tractu ſiti ſunt vici:

I. *Altenſtatt*, *Schweighofen*, *Schleithal*, *Ober-Seebach*, *Bobenthal*, *Slettenbach*, *Finſternheim* & *Behrenbach*; qui Altenſtadienſem Præpoſituræ Weiſſenburgenſis Præfecturam componunt. (o) Item *Steinfeld* & *Kapsweyer*, San-Remigianæ Præfecturæ, ad eandem Præpoſituram ſpectantis, vici. (p) *VVarſpach*, vicus olim, nunc villæ conditionem ſuſtinet.

II. *Schweigen*, *VVeiler* & *S. German*, ad civitatem Weiſſenburgenſem ſpectantes. (q)

III. *Cleburg*, *Rott*, *Steinſelz*, *Oberhofen* & *Rechtenbach*, Duci Bipontino ſubjecti. (r) Vicus ultimus peculiari quodam jure, quod à Mundatico diverſum, ſolus in Mundato gaudet.

IV. *Reichsdorff* & *Bellenborn*, Electoratus Palatini ditione comprehenſi. (s)

V. *Rietſelt*, Electori Colonienſi, ut ſupremo ordinis Teutonici Magiſtro, jam paret. (t)

VI. *Bundenthal*, *Erlenbach* & *Lauterſchwan*, Waldenburgii nobiles poſſident.

§. DCCCII.

Loca hæc omnia primitus Abbatiæ Weiſſenburgenſi ſubdita erant, at temporis ſucceſſu plura eorum inveſtituris feudalibus aliiſque modis in alios tranſlata, & ipſum Emunitatis dominium cum civitate Weiſſenburgenſi communicatum eſt; ita ut Præpoſitus & civitas, Mundati Domini, (u) communia duo judicia conſtituant, graduale & foreſtale, quibus univerſi Emunitatis incolæ, quamvis in aliena ditione conſtituti, ſubjecti ſunt. De graduali judicio ſupra. (x) De criminibus tamen, quorum cognitio ad Advocatos Imperiales Weiſſenburg. olim ſpectabat, nec non politia & tutela ſinguli in ſuis, quos poſſident, vicis Domini ſolent cognoſcere. Quin & ipſi in reliquis cauſſis concurrentem cum graduali judicio juriſdictionem exercent; ita ut cuicunque Mundati incolæ liberum ſit, reum vel apud graduale judicium, vel apud judicem Domini, cui ſubjectus eſt, deferre. Hi tamen judices non graduales ſecundum ſtatuta mundatica (y) judicare tenentur. A graduali judicio ad Camerale provocabatur, uti ſupra (z) oſtenſum. Politica deſcriptio.

Hhh 2 Alterum

(m) Ibidem.
(n) Tom. I. pag. 647. ſqq. & Tom. II. pag. 78. ſqq.
(o) Supra pag. 175.
(p) Ibidem pag. 176.
(q) Ibidem. Diploma Caroli IV. Imp. quo vicorum horum venditionem, Weiſſenburgenſi civitati ab Henrico de Fleckenſtein factam, An. MCCCLX. confirmavit, extat ap. GLAFEY *Anecdot.* num. 82.
(r) Pag. 187. de Rechtenbach pag. 190 §. CCCXLII.
(s) Pag. 184. §. CCCXXVIII.
(t) Pag. 268.
(u) *Oberſte Mundats-Herren.*
(x) Pag. 392. ſq.
(y) *Mundat-Recht*; quæ ſtatuta priſtino ævo jam in codicem redacta.
(z) Pag. 393.

Alterum Mundati commune judicium foreſtale eſt, (a) quod etiam Præpoſitus Capituli & civitas conſtituunt ſoli. Aſſeſſores ejus ſunt quatuor, quorum duos Præpoſitus, duos civitas, alterum ex Conſulari, alterum ex Senatorio ordine, (b) nominat. Judicium hoc res foreſtales & crimina, in ſilvis commiſſa, dijudicat. Mulctæ inter Præpoſitum & civitatem dividuntur, qui etiam per officiales ſuos incolis Mundati aſſignant arbores, pro quibus in dominii recognitionem nonnihil perſolvunt. Hæc de præcipuarum Alſatiæ Civitatum medii & junioris ævi ſtatu atque conditione.

CASTRA.

§. DCCCIII.

Tranſitus.

IN Principatibus, Comitatibus, Dynaſtiis atque Dominiis pleraque Caſtra expoſui. Cum autem nonnulla ſuperſint, quæ in claſſibus memoratis non repererant locum, recenſionem omnium, quæ Alſatia peperit, inſtituere decrevi; ut uno intuitu ea lector conſpiceret, numero trecenta, quæ alphabetico enarraturus ſum ordine, poſtquam de indole caſtrorum ſueto nonnulla præfatus.

§. DCCCIV.

Caſtrorum conſtructio.

Turrita Viri nobilis domus *Caſtrum* appellatur; ſi minor, *Caſtellum.* (c) Turris juriſdictionis & poteſtatis indicium eſt. Regum & Principum caſtra vocantur Palatia. Munitio caſtri muris, propugnaculis, turribus conſtat & foſſis. Privata Nobilium bella, *Diffidationes* appellant, quæ Alſatiam & Germaniam omnem, ab Henrici IV. temporibus ad Maximilianum I. uſque, agitaverant, (d) caſtris in vertice Vogeſi montium condendis occaſionem dederunt. (e) Murus eis unus vel duplex, interior, exterior; quandoque & medius. In extimo, ut in oppidorum mœnibus, peribolum fuit. Foſſa una vel plures. Præcipuæ caſtri vires in turre, ex quadratis plerumque lapidibus, in adamantis formam ſectis, conſtructa, & quidem vel rotunda, octangulari, vel quadrata, quæ frequentior, forma. In ſummo plana fuit, pinnisque inſtructa, unde præſidiarius miles ſua in hoſtem tela dejecit. Turris inſuper duas, tres, quatuorve contignationes habuerat; in quibus armamentarium & omnia ad defenſionem offenſionemque parata. Carceres & pyrius pulvis in imo. Numerus turrium pro caſtri magnitudine fuit major vel minor. In plerisque una turris conſpicitur. Illæ, quæ oppidorum mœnibus inſertæ, latus, oppidum aſpiciens, ſæpe apertum habuerunt; quod Colmariæ, Selestadii, Richshovii alibique obſervavi. Ex antiquiſſimis Alſatiæ caſtris Egishemianum eſt, in medio oppidi, quod arci paulatim accrevit, priſcis habitatum Comitibus, qui inde nomen duxerunt. Forma turris ejus octangula, murus turrim præcingens itidem octangularis; quin & mœnia ipſius oppidi octangularia ſunt; adeoque turris, caſtri & mœnium anguli ſibi invicem reſpondent. Tria caſtra vicina, monti impoſita, oppidano juniora, turres quadrangulas, muro rotundo ac foſſa circumdatas, habent. Turres ædibus annexas habere, ſpectatæ olim nobilitatis indicium fuit; quod apud Italos, ſpeciatim Bononienſes, Florentinos, Ticinenſes, Cremonenſes & Senenſes in uſu; unde Turris Aſinellorum, Frangepanum &c. Papia hinc & Cremona dicebantur *turrita.* (f)

§. DCCCV.

Deſtructio.

Montana Alſatiæ caſtra, ſi Landscronenſe, Belfortenſe, Lichtenbergenſe & Luzelſteinianum, quæ in limite provinciæ veteranorum militum præſidio inſtructa ſunt, excipias, fere omnia in ruinis nunc jacent. Pax publica quo magis apud Alſatas

(a) *Wald-Amt.*
(b) Conſularis *Ober-Waldherr*, Senator *Unter-Waldherr* vocatur.
(c) Germanis *Berg*, diminutivum *Burgle*; caſtrum deſtructum *Burgſtall*, *Burghald*, *Burgſaſſ.* Teutonicum nomen neſcio cur nonnulli à Græco πύργος derivant. Civitates ſine Epiſcopatu Merovingorum ævo caſtra dicebantur. In Chartis Germanicis caſtrum etiam ſæpius *Hauſſ* nuncupatur.
(d) Speciatim medio ſec. XIII. quo Hohenſtaufica Sueviæ & Alſatiæ Ducum extincta proſapia, Imperatore & Duce Alſatia caruit.

(e) Juraſſus non minus ac Vogeſus caſtris conſitus fuit, cum ſub poſtremis Burgundiæ Regibus Burgundici nobiles ſibi nihil non ſumerent. In Thuringia 360. prædatorias arces ſec. XIII. fuiſſe, Crusius in *Annal. Suev.* tradit. Cletgovia Sueviæ 46. caſtra habuit. Luca *Grafenſaal* Part. II. pag. 1043.

(f) Turres quandoque ultra 120. cubitus altæ. Ricordano Malaspina ad An. MCLIV. Cap. LXXX. Uſus earum poſt milleſimum Chriſti annum invaluit, quum plures Italicæ Civitates majore libertate frui cœpiſſent.

Digitized by Google

Alſatas crevit, eo magis caſtrorum montanorum numerus decreſcere cœpit; hominum animis, depoſita ferocia, ad mitiores mores paulatim traductis. Reliqua ſuperiore ſeculo vel bellis, vel caſu, vel derelictione perierunt. Ex caſtris in plano reſtaurata ſunt quædam; nonnulla in ordinarias domos converſa; nonnulla ſplendidius, quam ante extiterant, in priſtino loco reſurrexerunt.

Etymologiam nominum, quibus Caſtra inſigniuntur, idiomatis teutonici gnarus facile intelligit. Terminata in *berg*, *ſtein*, (*g*) *fels*, *eck*, in montibus; deſinentia in *au*, *ach*, *weiler*, *heim*, *hof*, *hauſen*, extiterunt in plano. Hæc olim, ut oppida, ſine Regum permiſſu ædificare non licitum. Majus caſtrum plurium minorum quandoque mater evaſit. Comes Kiburgi LXX. caſtella, à nobilibus miniſterialibus ſuis, occupata, circa caſtrum ſuum in Turgovia conſpexit. (*h*) Quin & plura caſtra vicis oppidisve condendis occaſionem dederunt. Diverſas caſtrorum Alſatiæ ſpecies & varia, quæ illis adhæſerant, jura; ut & diverſam ganerbialium, allodialium, feudalium, immediatorum, mediatorum, indolem in Alſatiæ Moribus reperiet lector.

§. DCCCVI.

Altenau ad vicum Kolbsheim, (*i*) caſtellum adhuc habitabile. Nomina.

Altkirch ad Sundgoviæ hujus nominis oppidum. (*k*)

Amerzweiler in vico Sundgoviæ. (*l*) Caſtello veteri, quod Degelini de Wangen poſſederant, noſtris temporibus novum ſucceſſit.

Andlau. Duæ hujus nominis arces, altera in monte, (*m*) altera in ipſo Andlavienſi oppido, (*n*) conſpicuæ fuerunt; prior Argent. Eccleſiæ, poſterior Imperii feudum. *Caſtrum Andela* Rudolfus I. Imp. ſeptimo Cal. Jan. anno regni ſecundo Henrico, Rudolfo & Eberhardo de Andela Noribergæ contulit.

Anoeot, Germ. *Ingelſod*, in Dynaſtia Belfortenſi. (*o*)

Angræth haud procul Gebvilla. (*p*)

Arnspero, majus & minus, in Vaſgovia Alſatica. (*q*) Majus Lichtenbergenſes Dynaſtæ Nobilibus ab Utweiler An. MCCCCLVIII. in feudum dederant. (*r*)

Auxells eas, Germ. *Nider-Aſſel*, in finibus verſus Comitatum Burgundiæ. (*s*)

§. DCCCVII.

Baleronn in Weſthoviana Dynaſtiæ Lichtenberg. Præfectura. (*ſ*)

Barr montanum ſupra Tabernas Alſaticas caſtrum, (*t*) quod Johannes Epiſcopus Barr.
Argentinenſis An. MDLXXXIII. refecit novisque munitionibus inſtruxit. (*u*) Aliud hujus nominis oppiduli caſtellum (*v*) Ludovicus, Elector Palatinus, Barrenſi Dynaſtia ut pignore potitus, An. MCCCCX. redemit.

Baviller, Germ. *Baweiler*, in Dynaſtiæ Belfort. vico cognomini; (*w*) ubi caſtellum cum hominibus & agris à Morimontanis Baronibus in Hagenbacenſes nobiles, conſenſu Ferdinandi Archiducis, una cum vico *Nider-Sept* An. MDLXXX. translatum, Landenbergenſibus petente Jo. Chriſtophoro de Hagenbach ſimul inveſtitis, qui ſtirpi huic Hagenbacenſi extinctæ An. MDCCV. ſucceſſerunt in feudo.

(*g*) *Der Stein zu Pfird*, *zu Landſer*, *zu Belfort*, *zu Dattenried*. Itali medio ævo *Rochas* dicere amarunt. Gallis hoc ſenſu *Rocher*.

(*h*) Stumpf *Chr. Helvet.* Lib. V. Cap. XXIX.

(*i*) Vid. ſupra pag. 265.

(*k*) Pag. 32. ſq. 37.

(*l*) Pag. 43. §. LXIII.

(*m*) Pag. 168.

(*n*) Pag. 262. med.

(*o*) Pag. 47.

(*p*) Pag. 100. §. CLXVII.

(*q*) Pag. 232.

(*r*) Herzog *Chron. Alſat.* Lib. VI. pag. 210.

(*s*) Supra pag. 48.

(*ſ*) Pag. 229.

(*t*) Germ. *Hoh-Barr.* vid. pag. 139.

(*u*) *Gall. Chriſt.* Tom. V. Inſtrum. col. 817.

(*v*) Pag. 207. Matricis eccleſiæ honorem ex villa Alſatiæ Barra, viris honeſtis referta, ob ſacerdotem juvenem in ea interfectum, ad capellam Bercheim An. MCCLVIII. translatum, Richerius *Chron. Senon.* Lib. V. Cap. II. ſcribit.

(*w*) Supra pag. 47. §. LXIX.

Beheimstein, Bohemiæ Rupes, in Epiſcopatu Argent. (x)

Beinheim ad Rhenum & oppidum hujus nominis. (y)

Beiss ſupra Mulhuſium ad Ellum. (z)

Belfort, (a) limitis meridionalis Alſatiæ cuſtos.

Benfelden (b) &

Bergbietenheim, (c) Epiſcopatus Argent. olim munimenta.

Bergholz prope Gebvillam. (d)

Berozabern, (e) Ducalis Bipontinæ viduæ ſedes.

Bernstein ſupra Dambacum. (f) *Caſtrum Berneſtein in Alſatia* Friderici, Lotharingiæ Ducis, filium Theobaldum ex ultimi Dagisburgenſis Comitis, cujus filiam duxerat uxorem, hereditate conſecutum eſſe, Richerius (g) docet. Hereditate vero hac ad Leiningenſes Comites per eandem feminam delata, Epiſcopus Argent. caſtrum hoc cum aliis Comitatus Dagisburg. terris occupavit.

§. DCCCVIII.

Berwart-ſtein. Berwartstein, Berwarti Rupes, corrupte *Barbelſtein*. (h) Nobiles de Berwartſtein à Friderici II. Imp. tempore in chartis occurrunt. Caſtri hujus obſidio ab Argentinenſi & Hagenoenſi civitatibus die Ven. ante S. Georgii An. MCCCXIV. decreta. (i) Eberhardus, Weiſſenburgenſis Abbas, " fortalicium Berwerſtein pro „ dimidia, & Advocatiam & judicia villasque pro dimidia, nominatim videlicet „ Slettenbach, Eberntbale, Bernbach, Steinſelt, Cappeswiler, Hochdorff, cum „ fructibus dimidiis „ à Margaretha, Henrici Bipontini Comitis uxore, cui hæc oppignerata fuerant, ſolutis mille ducentis florenis, An. MCCCLXXVII. recepit. Eodem anno Rupertus, Elector Palatinus, cum primum rogatus fuerit, caſtrum hoc Abbati Weiſſenburgenſi, pro ſexcentis florenis ſe redditurum promiſit. An. MCCCCXXXV. Philippus Abbas Johanni de Gomersheim in ſex, octennioque poſt Simoni de Mulhofen in decem annos cuſtodiendum illud commiſit. An. MCCCCLXII. Erhardus Wyler Berwartſteinium adeptus eſt pignus, per Henricum & Petrum Eckbrechtos de Durckeim, vindicta accenſos, An. MCCCCLXXI. ſibi ereptum, annoque ſequenti Palatino Electori Friderico traditum; à Philippo autem, Friderici ſucceſſore, neglectis Abbatiæ querelis, Johanni Drattio (k) in feudum collatum eſt. Drattius idcirco & à Pontifice Romano & ab Imperatore Maximiliano An. MCCCCXCVI. diris devotus. An. MDIV. denique Epiſcopus Spirenſis litem hanc ita compoſuit, ut Philippus Elector Berwerſteinium absque vicis ac ſilvis, ad illud pertinentibus, in feudum, ad maſculos ipſius tranſiturum heredes, acciperet.

§. DCCCIX.

Biesheim. Biesheim è regione veteris Briſaci, (l) cui ipſe vicus à Maximiliano I. Imp. cum Sculteti in urbe ſua munere pro octingentis florenis An. MDVII. oppigneratus erat. Ferdinandus I. quidem jure reluitionis uſus eſt An. MDLXIV. ſed quadriennio poſt filius & ſucceſſor ejus Maximilianus II. pignus hoc, ſervatis tantum in eo regalibus, Briſaco, 15000. florenos offerenti, reddidit; à quo An. MDCCLVI. Waldnerus à Freundſtein Comes Bieshemium, abſque Sculteti Briſacenſis munere, comparavit.

Bilstein prope Richovillam; (m) aliudque in valle Vileria. (n) An. MCCCCXXXV. Ludovicus de Amoltern, Eques, de curia dicta *Ritterhus* in caſtro Bilſtein, multisque in valle Vileria prædiis per Auſtriacos inveſtitus eſt.

Birck-

(x) Pag. 156. §. CCXVIII. & pag. 167. §. CCXC.
(y) Pag. 244.
(z) Pag. 40. init.
(a) Pag. 44.
(b) Pag. 151. ſq.
(c) Pag. 146.
(d) Pag. 94.
(e) Pag. 186. init.
(f) Pag. 151.
(g) *Chron. Senon.* Lib. III. Cap. II.
(h) Pag. 177.
(i) Wencker. *Apparat. Archiv.* pag. 189. num. 24.
(k) Scribitur etiam Jo. de Trotta, Trota, Trath.
(l) Supra pag. 272. med.
(m) Pag. 78. & 202. not. (o).
(n) Pag. 202.

Birckwald caſtellum adhuc habitabile. (*o*)

Bladolzheim haud procul Baſilea. (*p*)

Blesheim. Caſtrum in chartis feudalibus ante An. MCCCCXXIX. non recenſetur. Vicus à Schœnaviis nobilibus, permittente feminasque hujus feudi capaces pronuntiante Carolo IV. Cæſare, An. MCCCLXVI. ad Groshanſium de Rosheim pervenit. Groshanſii generi, Lutoldus de Kolbozheim & Reinboldus Jungzorn, dimidiam ejus partem Bockiis vendiderunt, qui & altero ſemiſſe per Claram Eliſabetham de Rosheim, Nicolao Jungzornio nuptam, An. MCCCCXXIX. eodem potiti ſunt jure. (*q*) Blesheim.

Blide ſitus incerti caſtrum. (*r*) Burchardus de Blide cum Eccleſiæ Argent. Præpoſito de monaſterii S. Leonhardi advocatia An. MCCXX. certavit.

Blochmont in Epiſcopatus Baſilienſis finibus. (*s*)

Blumenberg, Gall. *Florimont*, juxta hujus nominis oppidum in Sundgovia. (*ſ*)

Blumenstein in Vaſgoviæ circa Fleckenſteinium tractu. (*t*)

Bollweiler, Dynaſtiæ in Marchionatum erectæ caput. (*u*)

Bolsenheim, ad Scheram amnem infra Benfeldam. (*v*)

Boncourt & Borogne in Sundgovia verſus Delam. (*w*)

§. DCCCX.

Breunighofen prope Altkircham. (*x*) Albertus I. Imp. XV. Cal. Nov. An. MCCXCVIII. Regispontanis monialibus privilegium *apud Bruninchoven* dedit, cum pridie in *caſtris in Sundgowia* pro eodem monaſterio aliud ſcripſiſſet. Breunighofen.

Brumat duobus inſtructum caſtellis erat, quibus everſis novum longe ſplendidius ſucceſſit. (*y*)

Brunstatt verſus Mulhuſium. (*z*)

Bruscheck ad Bruſcam extra muros Argentinenſes. (*a*)

Buchneck in oppido Sulza, ſuperioris Mundati. (*b*)

Burghof ad Druſenhemium. (*c*)

Butenheim ſupra Othmarshemium ad Rhenum. (*d*)

Butweiler in Sundgovia prope Hagenbacum. (*e*)

Buchsweiler Dynaſtiæ Lichtenbergenſis primaria jam ſedes. (*f*)

§. DCCCXI.

Catharinenburg & Cleburg citra Weiſſenburgum. (*g*)

Cravanche ad vicum cognominem Dynaſtiæ Belfortenſis. (*h*)

Crax

(*o*) Pag. 263.
(*p*) Pag. 57. ſq.
(*q*) Reliqua ſupra pag. 259.
(*r*) Pag. 156. §. CCLXVIII.
(*s*) Pag. 35. §. LII.
(*ſ*) Pag. 50. §. LXXVI.
(*t*) Pag. 274. §. DIX.
(*u*) Pag. 102. §. CLXXI.
(*v*) Pag. 236. §. CCCCXXXIV.
(*w*) Pag. 50. §. LXXV.
(*x*) Pag. 43. §. LXIII.
(*y*) Pag. 227. §. CCCCXVIII.
(*z*) Pag. 39. §. LXXVIII.
(*a*) Pag. 312.
(*b*) Pag. 85.
(*c*) Pag. 232. init.
(*d*) Pag. 60. fin.
(*e*) Pag. 44. §. LXV.
(*f*) Pag. 222. §. CCCCVII.
(*g*) Pag. 186. ſq.
(*h*) Pag. 47. §. LXIX.

Crax prope Andlaviam. (*i*)

Cronenburg. Cronenburg inter Marlejam & Waſſelnhemium. (*k*) Maheri, Tullenſis Epiſcopi ac fratris Lotharingiæ Ducis Friderici, filia, Aledis dicta, baliſtario cuidam nupta, patre interfecto "Alemanniam petiit, & apud caſtrum quoddam Imperatoris *Cronebarch* „ nomine pauco tempore manens, tandem mortua &c. (*l*)

S. Crux, Germ. *Heilig Creutz*, ad oppidulum cognomine ſupra Colmariam. (*m*) Aliud in Lebrahenſis vallis vico. (*n*)

§. DCCCXII.

Dachſtein. Dachstein prope Molshemium. (*o*) Epiſcopi Argent. Waltheri Geroldseckii *caſtellum Dakveſtein* Richerius (*p*) memorat.

Dagsburg Comitatus in Alſatia inferiore caput. (*q*)

Danweiler in valle Vileria. (*r*)

Dela, Germ. *Dattenried*, inter Belfortum & Brundrutum. (*s*)

Dhan ad Luteræ fontes, caſtra duo, vetus ac novum. (*ſ*)

Dornach prope Mulhuſium. (*t*)

Dornenburg in vico Winzenheim. (*u*)

Drachenfels in Vaſgovia. (*v*)

Drey-Stein ſupra Barram. (*w*) Rupem vel Lapidem Rathſamhuſii ad Lapidem, Tres-Rupes Rathſamhuſii ab Ehenweyer, ab Imperatoribus tenuere in feudum.

Dumenheim ad Rhenum ſupra Plobshemium. (*x*)

Durmenach in cognomini Sundgoviæ vico. (*y*)

§. DCCCXIII.

Eckendorff inter Hochfeldam & Pfaffenhovium. (*z*)

Eckerich. Eckerich in valle Lebrahenſi. (*a*) Perpetuæ pacis caſtrenſis formulam Smaſmannus & Ulricus fratres, Dynaſtæ Rappoltſteinenſes, nec non Fridericus de Hadſtatt junior, Eques, focii hujus arcis poſſeſſores, An. MCCCXCIX. die Martis poſt S. Nicolai Epiſcopi ſignarunt cum fidejuſſoribus. (*b*)

Egisheim in oppidulo cognomini & triplex aliud in monte vicino. (*c*)

Ehenweyer, duplex caſtellum, è Seleſtadii regione. (*d*)

Ehnheim *ſuperius* (*e*) atque *inferius*. (*f*)

Engelburg ſupra Thannas. (*g*)

Ennweiler

(*i*) Pag. 168. fin.
(*k*) Pag. 211. & 269. med.
(*l*) Richer. *Chron. Senon.* Lib. III. Cap. IV.
(*m*) Pag. 89. med.
(*n*) Pag. 273. init.
(*o*) Pag. 143.
(*p*) *Chron. Senon.* Lib. V. Cap. XV.
(*q*) Pag. 194.
(*r*) Pag. 275. §. DXI.
(*s*) Pag. 48. §. LXXII.
(*ſ*) Pag. 174. §. CCCVI.
(*t*) Pag. 39. §. LVIII.
(*u*) Pag. 104. init.
(*v*) Pag. 251. med.
(*w*) Pag. 258. fin.
(*x*) Pag. 117. §. CXCVII.
(*y*) Pag. 36. §. LIII.
(*z*) Pag. 236.
(*a*) Pag. 123. §. CCVIII.
(*b*) Autographum in Tabulario Rappoltſtein.
(*c*) Pag. 72. §. CXI. & pag. 86.
(*d*) Pag. 235. med.
(*e*) Pag. 403.
(*f*) Pag. 170. §. CCXCVI.
(*g*) Pag. 40. §. LX.

Digitized by Google

Ennweiler (*h*) & Enschusingen (*i*) in Sundgovia.

Effich in vico hujus nominis. (*k*)

Erlenburg juxta vicum Rumolsweiler. (*l*)

Ernolsheim in Præfectura Buxovillana. (*m*)

Erstein in oppidulo cognomini ad Ellum. (*n*)

§. DCCCXIV.

Falckenstein in Vaſgovia Alſatiæ. (*o*) Falckenburgum infra Queicham eſt, quod cum Gutenberga Palatinis Electoribus pignori traditum. (*p*) Falcken-ſtein. &c.

Fegersheim in vico homonymo. (*q*)

Fleckenstein Dynaſtiæ Alſatiæ inferioris caput. (*r*)

Franckenburg in vallis Albertinæ aditu. (*s*)

Franckreich (*Klein*) prope Berwartſteinium, prædonum olim latibulum, cujus nomen vicina hodieque regio ſervat. Caſtrum hoc (*ſ*) cum vico Erlenbach Chriſtophorus de Dratt Electori Palatino An. MDXLIII. in feudum obtulit. Franck-reich.

Freningen ad Ellum ſupra Mulhuſium, caſtrum novum veteri ſuperſtructum. (*t*)

Freudeneck prope Wangenburgum. (*u*) An. MCCCLXXIII. Waltherus à Dicka caſtri hujus partem, quam Hartungus de Wangen & filius ejus Erhartus, Equites, ipſi refutaverant, Berchtoldo ſeniori de Wildſperg in feudum contulit.

Freundstein prope Sulzam Alſatiæ ſuperioris. (*x*)

Friburg ad S. Amarini oppidum. (*y*)

Froberg, Gall. *Montjoye*, in Comitatus Burgundiæ confinio. (*z*)

Froschbach ad vicum Banzenheim. (*a*)

§. DCCCXV.

Frundsperg prope Fleckenſteinium. (*b*) Captis quibusdam Imperialis in Suevia oppidi *Wile* civibus, qui in hoc deducti ſunt caſtrum, Johannes de Lichtenberg, Capituli majoris Argent. Decanus, Imperialis in Alſatia & Spirigovia Vicarius à Carolo IV. Imp. conſtitutus, pacis provincialis Alſatiæ novemviros monuit, ut jurejurando ſuo ſatisfacerent, hominesque injuſte captos vinculis liberarent. Expeditione ſuſcepta, qua Johannes ipſe cum vexillo Imperiali primus proceſſit, Frundsberga expugnata & diruta eſt. (*c*) Solutum tamen poſſeſſoribus pretium. Sifridus Lymelz de Lœwenſtein & uxor ejus, Eliſabetha de Frundesberg, Novemviris partem ſuam, conſentiente Walravo, Bipontino Comite, qui Dominus directus caſtri fuit, pro Frundſperg.

(*h*) Pag. 44. §. LXV.
(*i*) Pag. 41. §. LXIII. fin.
(*k*) Pag. 155.
(*l*) Pag. 263.
(*m*) Pag. 223. init.
(*n*) Pag. 128. & 233.
(*o*) Pag. 232. fin.
(*p*) Pag. 189. §. CCCXL.
(*q*) Pag. 236. §. CCCCXXXIII.
(*r*) Pag. 241.
(*s*) Pag. 162. fin.
(*ſ*) In charta oblationis Germ. ſcribitur *der thurn Franckreich.*
(*t*) Supra pag. 39. §. LVII.
(*u*) Pag. 263. init.
(*x*) Pag. 87. med.
(*y*) Pag. 97. §. CLX.
(*z*) Pag. 52.
(*a*) Pag. 59 init.
(*b*) Pag. 241.
(*c*) Literæ Johannis Decani die Martis ante S. Barthol. An. MCCCXLIX. hac de re ſcriptæ, in tabulario Argent. Expeditionis hujus paucis meminit Koenigsh. *Chron.* pag. 328. & Schilter. *Obſervat. ad Kœnigsh.* pag. 1126.

quingentis aureis vendiderunt, ſervato io aliam partem, quam Eberlinus de Frundeſperg, Sifridi ſocer, ejuſque filius, poſſidebant, hereditario jure. Anno ſequenti Wolframus de Nellenburg, Teutonici Ordinis Magiſter, Reinhartum Hofwartum de Sickingen & generum ejus, Ludovicum de Frundesberg, induxit, ut ſuo quoque in tres caſtri hujus trientes jure pro mille & quadringentis florenis cederent. (*d*) An. MCCCLIV. Carolus IV. literis Seleſtadii ad XV. pacis publicæ Judices ſcriptis vetuit, ne Frundsberga reficeretur, omnesque ſimul banno Imperii ſubjecit, qoi pacis adjuverint hoſtes. Ceterum ejuſdem nominis caſtrum in Helvetiæ Pago Turicenſi, (*e*) ut & in Tyrolis Comitatu erat.

§. DCCCXVI.

Gebersweiler in Emunitate Rufacenſi. (*f*)

Geispolzheim. (*g*) An. MDLXXXIX. Capitulum majus Argent. ejectis Johanniis, caſtellum hoc occupavit.

S. German haud procul Weiſſenburgo. (*h*)

Geroldseck, majus & minus, in Marca Maurimonaſterienſi. (*i*) Ejuſdem nominis caſtra in Ortenavia trans Rhenum & in Teutonici idiomatis Lotharingia inter Vinſtingam atque Sarwerdam extant.

Gerstheim, (*l*) ubi vetus caſtellum Bockii inhabitant.

Girbaden. Girbaden, in valle Schirmeckiana. (*m*) In Leonis IX. pro Altorfinô cœnobio bulla An. MXLIX. mons *Burcberck*, in cujus cacumine Hugoois, Dagisburgenſis Comitis, caſtrum perſtiterit, legitur; ubi Girbada hæc videtur eſſe intelligenda. An. MCCXL. Rudolfus miles de Baldeburneo cum filiis ſuis caſtellanus in Girbaden & Epiſcopi Argent. vaſallus erat.

Girspuro in valle Gregoriana (*n*) & infra Rappoltſteinium. (*o*)

Gliers in Dynaſtia Frobergenſi. (*p*)

Græffen-Dhan (*q*) Johannes de Dratt à Philippo, Electore Palatioo, cum arce Berwartſtein An. MCCCCLXXXV. accepit io feudum.

Grandvillar prope Delam, ubi firmæ ac præſtantis ſtructuræ turris ex caſtro hoc remanet. (*r*)

Greifenstein ſupra Tabernas Alſaticas. (*s*)

Grünstein, in vico Stozheim, doplex caſtellum, quod circa An. MDCCXXXV. ad Schwengsfeldios translatum. (*t*)

Guoenheim in Præfectura Kocherſpergenſi. (*u*)

Gundolsheim prope Rufacum. (*x*)

Gutenberg. Gutenberg inter Weiſſenburgum & Tabernas Montanas, quod Leiningenſes Comites acquiſiviſſe videntur, quum Godefridus Comes Advocatiæ provinciali præfuiſſet; cui

(*d*) Charta Spiræ data *an dem zwelften tag zu Wihennachten* An. MCCCL. Wolfiamo de Nellenburg Nicolaus Zorn de Bulach & Johannes de Wickersheim, Equites, à Novemviris; Henricus de Erenberg & Dietricus de Handſchusheim ab Hofwarto de Sickingen, additi Conſiliarii fuerant.

(*e*) Vid. Leu *Lexico Geographico Helvet.* voce *Frundſperg.*

(*f*) Supra pag. 81. med.

(*g*) Pag. 165. §. CCLXXXVI.

(*h*) Pag. 176. §. CCCX.

(*i*) Pag. 212.

(*l*) Pag. 265. fin.

(*m*) Pag. 170.

(*n*) Pag. 119.

(*o*) Pag. 109. §. CLXXXIII.

(*p*) Pag. 52.

(*q*) Pag. 174. §. CCCVI.

(*r*) Pag. 52.

(*s*) Pag. 239.

(*t*) Pag. 156.

(*u*) Pag. 140. §. CCXLII.

(*x*) Pag. 84. §. CXXXII.

Digitized by Google

cui Henricus VII. Imp. licentiam pignora Imperialia redimendi conceſſit. (*y*) Gutenberga & Falckenberga nominantur in charta diviſionis terrarum, à filiis ejus An. MCCCXVII. ſuſcepta. (*z*) Pretium pignoris ſeptem mille libras Hallenſes fuiſſe, ex Emicoois Comitis literis, ad Senatum Argent. An. MCCCLXXXIX. ſcriptis, cognoſcimus. Tum vero quinta utriuſque caſtri pars ad Philippum Raugravium, Emiconis ex ſorore nepotem, ſpectabat. De reliquis ſupra. (*a*)

§. DCCCXVII.

Hagelschloss in monte Odiliano ad murum caſtrenſem Romanorum. (*b*)

Hagenau in urbe hujus nominis, qua caſtrum erat antiquius. (*c*) Caſtri hujus curiam & turrim, obæratorum aſylum, (*d*) una cum Schürhofio Eſchenavii nobiles & Rabanus de Thalheim à Friderico IV. Imp. An. MCCCCLIV. in feudom caſtrenſe acceperunt; quod ab Eſchenaviis ad Knodios & Halleros An. MDLXXVIII. breviqne poſt ad Jo. Jacobum Niedheimerum, Doct. Medicinæ, transierat. Niedheimeris extinctis An. MDCCLI. Theodorus à Worſtatt beneficio Regis ſucceſſit. Hagenoæ caſtrum, Ducale, dein Imperiale, cum Advocatia Hagenoenſi ab Imperatoribus Palatinæ olim, dein Auſtriacæ Domui oppigneratum, Monaſterienſi denique pace cum ſupremo imperio ad Galliæ coronam, ut domanium transivit. In area ejus Collegium Sodalitatis Jeſu, & ſcholæ publicæ civitatis conſtructæ ſunt, Regis permiſſu. (*e*) Hagenau.

Hagenbach haud procul Altkircha. (*f*) Caſtrum & vicum cum omni jurisdictione Hageobacenſes nobiles, nuper extincti, Alberto, Auſtriæ Duci, An. MCCCLI. obtulerunt in feudum. Hagenbach.

Hagenegk prope Waſſerburgum vallis Gregorianæ. (*g*)

Haldenaurg in colle prope Hugsbergam inferiorem Philippus Cæſar, Epiſcopum Argent. bello aggreſſus, An. MCXCVIII. deſtruxit. (*h*) Arcem à Cæſare renovatam Epiſcopus An. MCCXLVI. evertit, (*i*) Quidquid ex priſtina reſtabat munitione, Argentinenſes, ne Præſuli & hoſti ſuo prodeſſet, An. MCCLXI. ſolo æquarunt. (*l*) Haldenburg.

Hartmansweiler in vico cognomini ſupra Bollvillam, (*m*) à Waldneris adhuc inhabitatur caſtellum.

Hadstatt in monte (*n*) & in vico (*o*) inter Colmariam atque Rufacum.

Hatten in Pago Hatgoviæ infra Hagenoam, (*p*) ubi caſtrum adhuc habitabile.

Hausen prope Schweighuſium in Sundgovia. (*q*)

Heole in Argentorati vicinia. (*r*)

Heimersdorf (*s*) & Heimsbrunn (*t*) in vicis cognominibus Alſatiæ ſuperioris.

Herbolsheim haud procul Benfelda. (*u*)

Heringheim, in ſuperiore & inferiore hujus appellationis ad Ellum ſupra Colmariam vicis. (*x*) In ſuperiore veteris caſtelli loco Franc. Joſephus Klinglinus, Prætor Reg. Argent. ſplendidius ædificavit. Idem in inferiore fecit Baro de Schauenburg.

Iii 2 Herlis-

(*y*) Lunig *Spicileg. Secular.* Part. I. pag. 384. num. 9.
(*z*) Ibidem num. 10.
(*a*) Pag. 189 fin.
(*b*) Indicatur in tabula montis Odiliani Tom. I. pag. 533.
(*c*) Supra pag. 343. & 356.
(*d*) *Ein haus u. ein hoff davor u. ein Thurn auff der Burg zu Hagenau, der Dutzlers geſeſſe genannt, mit der freyheit, ſo ſich jemand verſchuldet, der darein entrinnet, der ſoll frey u. ſicher darinn ſeyn.*
(*e*) Vid. pag. 355. literæ donationis Regiæ datæ An. MDCCXXIX.
(*f*) Pag. 38. §. LVII.
(*g*) Pag. 260. ſq.
(*h*) Koenigshov. *Chron.* pag. 115. & 315.
(*i*) Ibidem pag. 244. & 316.
(*l*) Ibid. pag. 245. conf. ſupra pag. 305. §. DLXX.
(*m*) Pag. 86.
(*n*) Pag. 75. §. CXVI.
(*o*) Pag. 71. init.
(*p*) Pag. 231. init.
(*q*) Pag. 44. §. LXV.
(*r*) Pag. 270. med.
(*s*) Pag 38. & 53. init.
(*t*) Pag. 103. init.
(*u*) Pag. 158. med.
(*x*) Pag. 71. med.

Herlisheim ſupra Colmariam. (*y*)

Herrenfluch prope Watvillam. (*z*) Vocula *Flub*, *Fluch*, rupem ſignificat vel petram.

§. DCCCXVIII

Herrenſtein. Herrenstein ſupra Neovillam. (*a*) Huic vicinum erat caſtrum anonymum, quod Dynaſta Lichtenberg. ex Neovillani, quod deſtruxit, oppidi ruderibus An. MCCLX. condidit, brevique poſt ab Epiſcopo Metenſi coactus denuo evertit. (*b*)

Hertenberg in Gebersweiler (*c*) &

Hertenfels in Pfaffenheim, (*d*) Mundati ſuperioris vicis.

Hesingen (*e*) & Heydweiler (*f*) in ejuſdem nominis Sundgoviæ vicis.

Hindisheim verſus Erſteinium. (*g*)

Hirsingen & Hirzbach in Sundgovia. (*h*)

Hirzenstein ſupra Watvillam, (*i*) caſtrum olim ganerbiale.

Hochfelden ad oppidulum hujus nominis. (*l*)

Hochweiler in Dynaſtia Fleckenſtein. (*m*)

Hogeneck ſupra Wettelshemium, Ruſtiis nobilibus extinctis ad Epiſcopum Argent. Mundati ſuperioris Dominum, pervenit. (*n*)

Hoh-Azenheim in Præfectura Buxovillana. (*o*)

Hohenack Orbeanæ vallis ac Præfecturæ caput. (*p*)

Hohen-burg. Hohenburg in Vaſgovia circa Fleckenſteinium. (*q*) An. MCCCCXXXVIII. Albertus II. Imp. Wirico de Hohenburg quævis ejus in caſtro Hohenburg & vicis, ab illo pendentibus, jura & privilegia Imperialia confirmavit; quod & ſucceſſor Alberti fecit Fridericus. Caſtrum, ad Sickingios hereditario jure delatum, Cæſari & Imperio cum dimidia vici Windheim parte in feudum oblatum eſt, quod Caroli V. Imp. literæ, Franciſco Conrado de Sickingen, Franciſci filio, An. MDXLIV. datæ, hereditarium (*Erbleben*) declarant.

Hohenfels in eodem Vaſgoviæ tractu, peculiaris Dynaſtiæ caput. (*r*)

Hohenrupf juxta Murbacenſem Abbatiam. (*s*)

Hohenstein in Schirmeckianæ vallis Præfectura. (*t*)

Horburg prope Colmariam, unde Comitatui nomen. (*u*)

Hugstein in Abbatiæ Murbacenſis vicinia & ditione. (*x*) Gebvilleko (*y*) *Hugonis Lapidis arx* dicitur.

Hunenburg

(*y*) Pag. 87. ſq.
(*z*) Pag. 97. §. CLVIII.
(*a*) Pag. 219.
(*b*) Richer. *Chron. Senon.* Lib. V. Cap. XI. ſq.
(*c*) Supra pag. 83. med.
(*d*) Pag. 82. fin.
(*e*) Pag. 61. med.
(*f*) Pag. 39. init.
(*g*) Pag. 146. fin. ſq.
(*h*) Pag 38. §. LVII.
(*i*) Pag. 100.
(*l*) Pag. 256.
(*m*) Pag. 246. med.
(*n*) Quod notandum ad pag. 261. init.
(*o*) Pag. 222. med.
(*p*) Pag. 121. ſq.
(*q*) Pag. 253.
(*r*) Pag. 250.
(*s*) Pag. 95. §. CLIV.
(*t*) Pag. 150.
(*u*) Pag. 74.
(*x*) Pag. 95.
(*y*) *Panegyr. Carolin.* pag. 21.

HUNENBURG retro Herrenſteinium. (z)

HUSEN vel HUSENBERG juxta Benfeldam, quod ab Argentinenſibus An. MCCCCXXVIII. combuſtum. (a)

HUSENBURG ſupra Gebvillam ad Laucham. (b)

HÜTTENHEIM prope Benfeldam. (c)

§. DCCCXIX.

ICHTERSHEIM ad Ellum, caſtellum adhuc habitabile. (d)

JEBSHEIM. (e) Medio ævo *Ubensheim* & *Ubesheim* ſcribebatur. An. MCCCLVII. Hugo Comes de Reichenberg feudum ſuum Auſtriacum in agro Colmariæ vicique Ubensheim Conrado Krepſero, armigero Argent. & Ortenbergæ caſtri advocato, vendidit. Jebsheim.

JESTETT ad vicum Sulzmatt. (f)

ILLFURTH in ſuperiore; (g) ILLHAUSEN in vico Illkirch, (h) & ILLWICKERSHEIM (i) in inferiore Alſatia ad Ellum. ILLZACH (l) ad eundem fluvium prope Mulhuſium.

IMSTALL inter Neovillam & Lucelſteinium. (m)

INGENHEIM in Præfectura Ingovillana Dynaſtiæ Lichtenbergenſis. (n)

JOCKGRIM infra Lauterburgum. (o)

ISENBURG ad Rufacum, (p) & ISENHEIM paulo ſuperius. (q)

JUDENBURG in Orbeana valle. (r)

JUNGHOLZ prope Sulzam Alſatiæ ſuperioris. (s)

§. DCCCXX.

KAGENFELS retro Odilianum montem. (t) Kagenfels &c.

KARSPACH, duplex caſtellum, ſuperius & inferius, in vico Sundgoviæ cognomini. (u)

KEISERSBERG ad urbem ejuſdem nominis. (v)

KESTENHOLZ ad Vilerenſis, (w) &

KIENSHEIM ad Orbeanæ (x) vallium fauces.

KINSHEIM infra Kœnigsburgum. (y)

KNOBELSBURG ad vicum Wibolsheim. (z)

(z) Pag. 208. med.
(a) HERZOG *Chron. Alſat.* Lib. VI. pag. 189. conf. ſupra pag. 152. fin.
(b) Supra pag. 100.
(c) Pag. 157. med.
(d) Pag. 171. §. CCXCVII.
(e) Pag. 112.
(f) Pag. 83.
(g) Pag. 38. §. LVI.
(h) Pag. 269. init.
(i) Pag. ead.
(l) Pag. 40. §. LVIII.
(m) Pag. 198. §. CCCLVIII.
(n) Pag. 225. init.
(o) Pag. 173.
(p) Pag. 79.
(q) Pag. 69.
(r) Pag. 122. §. CCVI.
(s) Pag. 88.
(t) Pag. 271. §. DIV.
(u) Pag. 39. §. LVIII.
(v) Pag. 285. & 416.
(w) Pag. 163. §. CCLXXXIII.
(x) Pag. 105. §. CLXXVIII.
(y) Pag. 271. §. DIII.
(z) Pag. 236. init.

KOCHERSPERG in Epiſcopatu Argentinenſi. (a)

KOENIGSBURG in oppido Enſisheim, (b) aliudque in monte ſupra Seleſtadium, quod regium, non feudum, ſed pignus eſt. (c) Rathſamhuſii ad Lapidem tertiam partem Odenburgi in Kunigsberg inter Imperialia ſua feuda numerarunt. (d)

KOGENHEIM ſupra Benſeldam ad Ellum. (e)

KOLBSHEIM in vico cognomini, caſtellum ab Altenavia, ibidem ſita, diverſum. (f)

§. DCCCXXI.

Landeck &c.

LANDECK inter Luteram & Queicham. (g)

LANDSCRON (h) & LANDSER (i) in Sundgovia verſus Baſileam.

LANDSPERG Andlaviæ (k) & LANDSPURG Colmariæ (l) vicinum.

LAUFECK non procul Waſſerburgo Gregorianæ vallis. (m)

LAUTERBURG ad Luteram in Rhenum labentem. (n)

LEIMERSHEIM infra Tabernas Rhenanas. (o)

LICHTENBERG princeps Dynaſtiæ cogminis in Alſatia inferiore caſtrum. (p)

LIEBENSTEIN inter Lucellam & Phirretum. (q)

LINGOLSHEIM prope Argentoratum. (r)

LINZINGEN prope Balbronnam. (s)

LOEWENBERG in meridionali Alſatiæ limite, (t) & LOEWENSTEIN in Vaſgovia. (u)

LUCELBURG ſupra Tabernas Alſaticas; (x) itemque retro Ehnhemium ſuperius. (y)

LUCELSTEIN, Gall. *Petite Pierre*, in Lotharingiæ finibus. (z)

Luterau.

LUTERAU. In cod. membr. redituum Epiſcopatus Argent. ſec. XIV. mentio fit caſtri hodie ignoti *Luterowe* bis verbis: "Hic notantur prata ſpectantia in Benvelt. „ Apud caſtrum Luterowe eſt ſitum unum pratum . . . . cum parvo nemore ſito „ ibidem. „ Hoc forte vetus caſtri Benſeldenſis nomen erat.

LUZELHARD in Vaſgovia. (a)

§. DCCCXXII.

MADENBURG inter Luteram & Queicham. (b)

MARLEY in Marilegio vico. (c)

MARTINSBURG

(a) Pag. 140. init.
(b) Pag. 66. §. C.
(c) Pag. 205. ubi ex his linea ult. corrigenda.
(d) Literæ An. MCCCCLXXXIX. *ein drittel an der Odenburg zu Kunigsperg.*
(e) Pag. 157. §. CCLXXI.
(f) Pag. 265.
(g) Pag. 184.
(h) Pag. 62. ſq.
(i) Pag. 56. med.
(k) Pag. 263.
(l) Pag. 103.
(m) Pag. 84. §. CXXXIII.
(n) Pag. 173.
(o) Pag. 179. med.
(p) Pag. 221.
(q) Pag. 36. init.
(r) Pag. 259.
(s) Pag. 229. med.
(t) Pag. 35. fin.
(u) Pag. 253. med.
(x) Pag. 199. Conf. CALMET *Notice de la Lorr.* Tom. I. pag. 690. ſq.
(y) Pag. 258. med. & pag. 260.
(z) Pag. 197.
(a) Pag. 234. med. & 274. §. DIX.
(b) Pag. 174. med.
(c) Pag. 210. fin.

Digitized by Google

MARTINSBURG prope Colmariam. (*d*)

MAURON in Dynaſtia Frobergenſi. (*e*)

MEYENHEIM in vico cognomini, (*f*) nec non in Pfaffenhemio. (*g*) " An. „ MCCLXXXI. Dominus de Meienhen caſtrum ſuum, quod habuit *Meienhen*, dedit „ in Argent. Epiſcopi poteſtatem, & poſtea recepit illud feudum perpetuum, & „ Epiſcopus fecit illum Sculteтum villæ memoratæ. (*h*) Meyenheim

MILANDRE prope Delam. (*i*)

MINFELD infra Weiſſenburgum. (*l*)

MINNEWILER ad Ammersvillam. (*m*) In Rudolfi I. Imp. & Conradi Epiſcopi Arg. charta transactionis, inter Dynaſtas Rappoltſteinenſes & Werdenſes Comites An. MCCXCI. factæ, caſtrum hoc Ulrico Comiti pro centum & quinquaginta marcis argenti relictum. (*n*) Minnewiler.

MITTELHAUSEN in Præfectura Brumatenſi. (*o*)

MOERSPERG, Gall. *Morimont*, ultra Phirretum. (*p*)

MOLCKENBURG ad Gemariam. (*q*)

MORVILLAR inter Belfortum & Delam. (*r*)

MULHAUSEN, in civitate (*ſ*) & in vico (*ſ*) hujus nominis. Poſterius perſtat hodieque.

MÜNCHENDORF in Dynaſtia Phirretenſi. (*u*)

MUNSTEROL, Gall. *Montreux*, verſus Delam. (*x*)

MUNWEILER prope Rufacum. (*y*)

§. DCCCXXIII.

NAMBSHEIM ſupra Novum Briſacum. (*z*) Nambsheim &c.

NEUBURG ad Rhenum infra Lauterburgum. (*a*)

NEUCASTEL inter Luteram & Queicham. (*b*)

NIDECK in Præfectura Schirmeckiæ vallis. (*c*)

NIDERBRONN inter Reichshovium & Oberbronnam. (*d*)

NIDRRBURG in vico Illkirch. (*e*)

NIDRR-

(*d*) Pag. 76. §. CXVII.
(*e*) Pag. 52. §. LXXIX.
(*f*) De quo pag. 70.
(*g*) Pag. 82. §. CXXX.
(*h*) ANNAL. COLMAR. pag. 17.
(*i*) Pag. 48. §. LXXII.
(*l*) Pag. 190. med.
(*m*) Pag. 104. fin.
(*n*) Inſtrumentum ita: *Daz Graven Ulriche beliben ſol daz hus ze Muterewilre, als verre die graben begriffen hant, die zu dem hus herent.*
(*o*) Pag. 227. fin.
(*p*) Pag. 35. §. LI.
(*q*) Pag. 111. ſq.
(*r*) Pag. 52.
(*s*) Pag. 423.
(*t*) Pag. 171. med.
(*u*) Pag. 36.
(*x*) Pag. 51. med.
(*y*) Pag. 71. fin.
(*z*) Pag. 71. §. CX.
(*a*) Pag. 180. §. CCCXVIII.
(*b*) Pag. 186.
(*c*) Pag. 150. med.
(*d*) Pag. 238. med.
(*e*) Pag. 269. init.

Nidermotherburg ad Matram flumen. (*f*) Caſtellum hoc, nunc neglectum, Johannes armiger de Alba, An. MCCCLXVIII. ab Argentinenſibus neci datus, ante Sulzenſes nobiles poſſedit. (*g*)

Nider-Roedern in Dynaſtia Fleckenſteinenſi. (*h*)

§. DCCCXXIV.

Oberkirch &c.

Oberkirch juxta Ehnhemium ſuperius. (*i*)

Ochsenstein in Maurimonaſterii Marca. (*l*)

Oedern in valle S. Amarini. (*m*)

Olwriler prope Sulzam Mundati ſuperioris. (*n*)

Orschweiler inter Rufacum & Gebvillam. (*o*)

Ortenberg in Albertinæ vallis introitu. (*p*)

Ostein in Dynaſtia Iſenheimenſi. (*q*)

Oſthauſen.

Osthausen inter Benſeldam & Erſteinium ad Ellum, (*r*) caſtrum allodiale in vico feudali hodieque ſuperſtes, quod à Georgio Zorn de Bulach ſec. XVI. conſtructum eſt. (*s*) Vicum dimidium Rudolfus Zorn de Bulach, Eques, An. MCCCCXXXIV. à Sigiſmundo Imp. alterumque ſemiſſem Nicolaus Bernhardus Zorn de Bulach cum agnatis ſuis à Friderico IV. Imp. An. MCCCCXLII. feudali adepti ſunt lege. Cum Oſthuſio hoc Weſthuſium quoque inter feuda Imperialia ſupra retulimus; at meliora jam ex ipſis chartis édocti, Auſtriacum illud feudum fuiſſe lectorem monemus. Leopoldus, Auſtriæ Dux, Dietericum de Rathſamhauſen ad Lapidem An. MCCCLXIX. de illo inveſtivit. (*t*)

Osthofen infra Dachſteinium, ubi munimenta vetera adhuc integra ſuperſunt. (*u*)

Othmarsheim in Dynaſtia Landſeriana, verſus Rhenum. (*x*)

§. DCCCXXV.

S. Pauli &c.

S. Pauli prope Weiſſenburgum. (*y*)

Pfaffstatt haud procul Mulhuſio. (*z*)

Pfirt Comitatus Phirretenſis caput, (*a*) cujus ſitum formamque hodiernam Herrgottus (*b*) exhibet.

Philippsburg in Vaſgoviæ tractu. (*c*)

Pieterthal inter Landscronam atque Blochmontium. (*d*)

Pleisweiler juxta Tabernas Montanas. (*e*)

Plixburg

(*f*) Pag. 236. §. CCCCXXXIV.
(*g*) Herzog *Chron. Alſat.* Lib. VI. pag. 152.
(*h*) Pag. 243. init.
(*i*) Pag. 406. §. DCCXLIX.
(*l*) Pag. 215. fin.
(*m*) Pag. 99. init.
(*n*) Pag. 87. med.
(*o*) Pag. 84. §. CXXXII.
(*p*) Pag. 201.
(*q*) Pag. 101.
(*r*) Pag. 257.
(*s*) Herzog Lib. III. Cap. VII. pag. 27.
(*t*) Ubi hæc verba: *Zwing u. pan, gericht, Kirchenſatz u. laygen zehenten des dorffs zu Weſthuſen.*
(*u*) Pag. 171. ſeq.
(*x*) Pag. 58.
(*y*) Pag. 176.
(*z*) Pag. 39. §. LVIII.
(*a*) Pag. 32. §. XLVII.
(*b*) *Geneal. Habsburg.* Tom. I. Tab. XII.
(*c*) Pag. 232.
(*d*) Pag. 30. §. LIII.
(*e*) Pag. 184. init.

Digitized by Google

Plixburg in valle S. Gregorii. (*f*)

Plobsheim ad Rhenum ſupra Argentoratum. (*g*)

Presteneck in vico Pfaffenheim Mundati ſuperioris. (*h*)

Quatzenheim inter Argentinam & Marilegium. (*i*)

§. DCCCXXVI.

Ramstein in Albertina valle; (*l*) aliudque in Vaſgovia prope Reichshovium. (*m*) Ramſtein &c.

Rappoltstein ſupra Rappoltivillam, caſtrum antiquum, Dynaſtiæ caput, (*n*) & in oppido recentius, Dynaſtæ ſedes.

Rathsamhausen ad Ellum è regione Scleſtadii. (*o*)

Rauschenburg in Dynaſtia Oberbronn. (*p*)

Reichenberg retro Berghemium oppidum. (*q*)

Reichenstein prope Richovillam oppidum. (*r*)

Reichweiler, vetus ac munitum ad Tolram verſus Mulhuſium caſtrum, Auſtriacum olim feudum, quod cum majore vicini vici Morſchweiler parte An. MDCCXXX. ad Bergeretos inveſtitura regia devenit. Huſiis, An. MCCCLXI. jam à Rudolfo, Auſtriæ Duce, de illo inveſtitis, ob matrimonium cum Urſula de Domo initum, Caroli V. Imp. beneficio An. MDXXI. Waldneri ſucceſſerant. Reich-weiler &c.

Reineck in meridionali Alſatiæ limite prope Landscronam. (*s*)

S. Remig in Mundato inferiore. (*t*) Ab Hugone Abbate An. MCCCLXXXV. ædificatum, (*u*) & à tumultuantibus ruſticis d. 6. Maji MDXXV. dirutum eſt.

Ringelstein in Maſoniana valle; (*x*) aliudque in Schirmeckianæ vallis præfectura. (*y*)

Rohrbach ad Billighemium. (*z*)

Roppach verſus Belfortum. (*a*) Mortuo Franciſco Leopoldo de Roppach Franciſcus Joſephus de Reinach Comes An. MDCCXXIX. in caſtro & vico hoc beneficio Regis, qui ſexennio ante jam expectationem ei dederat, ſucceſſit.

Rosenburg ad Weſthovium oppidum. (*b*) Addo hic, vicum Præfecturæ Weſthovianæ *Trenheim*, inter Lichtenbergenſem Dynaſtiam & Flachslandios nobiles diviſum, feudalem eſſe totum, partemque Flachslandiorum Hohenſteinios atque Vœlſchios olim poſſediſſe communem. Georgio de Hohenſtein, gentis poſtremo, Caroli V. Imp. beneficio ſucceſſere Haſii, à Lauffen cognominati. (*c*) Hos An. MDCXXVIII. exceperunt Ulmii, à quibus An. MDCCXXVI. jure emtionis, manente vinculo feudali regio, ad Flachslandios pervenit.

Rosenfels, Gall. *Roſemont*, in Dynaſtia Belfortenſi. (*d*)

(*f*) Pag. 120.
(*g*) Pag. 258. init.
(*h*) Pag. 82. §. CXXX.
(*i*) Pag. 264. med.
(*l*) Pag. 202.
(*m*) Pag. 271.
(*n*) Pag. 108.
(*o*) Pag. 285.
(*p*) Pag. 237. & pag. 349. not. (*y*).
(*q*) Pag. 115. §. CXCIV.
(*r*) Pag. 77.
(*s*) Conf. pag. 36. §. LIII.
(*t*) Pag. 175. ſq.
(*u*) Teſte veteri inſcriptione.
(*x*) Pag. 63. med.
(*y*) Pag. 150.
(*z*) Vid. pag. 252. med.
(*a*) Pag. 56. init.
(*b*) Pag. 229. §. CCCCXXII.
(*c*) Moser *Reichs-Hoffraths-Proceſſ* Tom. III. pag. 738. ſqq.
(*d*) Pag. 48. init.

Rothenburo, Gall. *Rougemont*, caſtrum duplex, ſuperius atque inferius, inter Maſonianam vallem ac Belfortum. (*e*) Aliud in Vaſgovia. (*f*)

§. DCCCXXVII.

Schafftolsheim ſupra Argentinam ad Bruſcam. (*g*)

Scharffenberg, Weiſſenburgenſis Eccleſiæ feudum, (*h*) extra Alſatiam, uti *Scharffeneck*, ſitum fuiſſe conjicio.

Scharrach caſtrum prorſus everſum in monte, cui hinc nomen. (*i*) Aliud caſtellum in vico ſubjecto Scharrachbergheim, quod Dettlingenſes inhabitant.

Scherweiler ad vallis Vilerenſis prope Seleſtadium fauces. (*l*)

Schiltigheim in vico cognomini, Argentinæ proximo. (*m*)

Schirmeck in valle, à caſtro hoc nuncupata. (*n*)

Schoeneck in Vaſgovia ſupra Reichshovium oppidum. (*o*)

Schoenenberg in Comitatu Phirretenſi. (*p*)

Schranckenfels prope Sulzbacum Gregorianæ vallis. (*q*)

§. DCCCXXVIII.

Schwanau. Schwanau munitiſſimum olim ad Rhenum ſupra Argentinam, è regione Ottenhemii, Ortenaviæ vici, caſtrum Dynaſtiæ Geroldseckianæ trans Rhenum adſcriptum fuit. In Dynaſtiæ hujus diviſione, inter Henricum, Veldentiæ Comitem, Henricum & Waltherum fratres, Geroldſeckii Dynaſtas, An. MCCLXXVII. inſtituta, dimidiam partem caſtri *Schwanowe* vicique Ottenheim Veldentiæ Comes accepit. An. MCCCXXXIII. die Jovis poſt Paſchatos feſtum Advocatus Alſatiæ Auſtriacus cum plerisque Alſatiæ & Briſgoviæ civitatibus arcis hujus, Rheno præſertim gravis, ruinam decrevit, poſtquam Argentinenſes oppigneratum Geroldſeckiis jam occupaſſent Erſteinium, quod ſociorum inſcitu mœnibus quidem nudare, at non alienare potuerant. Societati huic Turicenſes, Bernenſes, Lucernates aliique mox juncti ſunt; qui omnes " caſtrum Swannowe
„ ſortiſſimum & omni Alemannia, propter nimia mala inde facta, ſamoſum, illico
„ vigoroſiſſime & cum omnibus paramentis, quæ excogitari quaſi poterant, obſede-
„ runt, facientes pontem cum navibus ultra Rhenum. . . Victo etiam caſtro Swan-
„ nowe & radicitus demolito, unus miles & alii XLIX. qui ipſum cuſtodierant,
„ capite ſunt truncati. Magiſtri quoque carpentarii & fabri, qui intus fuerant,
„ ligati tanquam lapides verſus caſtrum machinis ſunt projecti. „ Hæc Albertus Argent. (*r*) Addit Koenigshovius, (*s*) obſidionem per quinque cum dimidia duraſſe hebdomades, ipſisque Calendis Junii caſtrum ab hoſtibus occupatum eſſe. Schwanoviam dirutam Marxii ab Eckversheim, poſteaque Bockii à Geroldſeckiis Dynaſtis in feudum tenuere.

§. DCCCXXIX.

Schwarzenburg. Schwarzenburg in valle Gregoriana. Geroldſeckii Dynaſtæ, quos id conſtruxiſſe diximus, (*t*) Abbatiæ Monaſterienſis Advocati erant. An. MCCLXII. Heinricus Præpoſitus Baſil. cum Dynaſta Geroldſeckiano de tradendo ſibi & Eccleſiæ Baſil. caſtro Schwartzenberg in valle Monaſterienſi convenit. (*u*) In allegata modo Dynaſtiæ Geroldſeckianæ diviſione An. MCCLXXVII. advocatia hæc ad Waltherum devenit.

Schweig-

(*e*) Pag. 54. med.
(*f*) Vid. pag. 274.
(*g*) Pag. 168. med.
(*h*) Pag. 177.
(*i*) Pag. 261.
(*l*) Supra pag. 202. fin.
(*m*) Pag. 270. med.
(*n*) Pag. 147. med.
(*o*) Conf. pag. 249. med.
(*p*) Pag. 70. §. CVII.
(*q*) Pag. 88. med.
(*r*) *In vita Bertholdi Epiſc. Arg.* pag. 171.
(*s*) *Chron.* Cap. V. §. CXXXII. Conf. ſupra pag. 164. med. & Urstisii *Chron. Baſil.* Lib. III. Cap. IX. pag. 162.
(*t*) Supra pag. 266.
(*u*) Wencker *de Uſiburg.* pag. 16.

Schweighausen in vico Sundgoviano cognomini. (*x*)

Spechbach in Præfectura Thannenſi caſtella tria. (*y*) Illud, quod Rathſamhauſii ad Lapidem An. MCCCXIV. ab Ulrico, Phirretenſi Comite, acceperant, extinctisque his ad Chamlajum, & hoc denique ſeculo cum aliis Rathſamhauſiorum feudis regiis ad Bernholdios nobiles tranſiit, Spechbachii milites An. MCCCLXII. in ſubfeudum tenuerunt, maximam partem jam tum deſtructum; unde collis pro caſtro enuntiatur in chartis. Spechbach &c.

Spesburg in valle Andlavienſi. (*z*)

Spiboelburg ante Rufacum oppidum. (*a*)

Staffelfelden haud procul Bollvilla. (*b*)

Stein, Gall. *Roche*, in Valle Rupenſi. (*c*) An. MCCCLXXXIII. ſeptimo idus Martii Wenceslaus Imp. ad Johannem, Lotharingiæ Ducem, literas ſcripſit: ut Theodoricum de Steyn & fratres ejus de Rathſamhuſen cum matre Eliſabetha in caſtri Steyn & villæ Ottenrod, feudorum Imperialium, poſſeſſione tueretur. Stein &c.

Steinbrunn duo prope Landſerium in ejuſdem nominis vicis caſtella. (*d*)

Steinburg paulo infra Tabernas Alſaticas. (*e*)

Stoerenburg in valle S. Amarini, (*f*) nec non in vico Gregorianæ vallis Waſſerburg. (*g*)

Strasburg in monte qui vico Waſſerburg imminet. (*h*)

§. DCCCXXX.

Sulz in Dynaſtia Fleckenſteinenſi. (*i*) Argentinenſes & Hagenoenſes Berwartſteinio capto hoc quoque caſtrum, uti decreverant, (*l*) An. MCCCXIV. aggreſſi ſunt, ex quo diruto 26. præſidiarios Argentinam duxerunt captivos. (*m*) Sulz.

Sulzbach in Gregoriana valle. (*n*) Aliud in Sundgovia, Gall. *Sope*, (*o*) quod Waldneri de Freundſtein An. MCCCXLIX. aliis in feudum dederunt. An. MDLVII. Jo. Theobaldus de Waldner Theobaldum à Sulzbach inveſtivit. Sulzbacenſibus his vaſallis extinctis, caſtellum Jo. Jacobo Holzapfelio, Regiminis Enſisheimenſis Cancellario, à Waldneris datum eſt dono. Sulzbach.

Sulzmatt in Mundato ſuperiore. (*p*) Caſtrum in Sulzmatt Johannes de Lobegaſſen à Dynaſta Rappoltſtein. An. MCCCXXXVII. in feudum accepit. (*q*) Biennio poſt Jo. de Rappoltſtein filium ſuum, annoque ſequenti Ulricum de Domo inveſtivit. Quartam partem caſtelli *zur Brucken* retro Sulzmatt, feudum quoque Rappoltſteinenſe, Bertſchmannus à Bruck miles An. MCCCXLVIII. poſſedit. Sulzmatt.

§. DCCCXXXI.

Tiefenthal in Biſchvilla. (*r*)

Traubach in Thannenſi Sundgoviæ Dynaſtia. (*s*)

Trifels prope Anvillam cis Queicham. (*t*)

(*x*) Pag. 44. §. LXV.
(*y*) Pag. 43. §. LXIII.
(*z*) Pag. 168. fin.
(*a*) Pag. 84.
(*b*) Pag. 70. §. CVII.
(*c*) Pag. 206.
(*d*) Pag. 60. §. XCII.
(*e*) Pag. 138. med.
(*f*) Pag. 101. init.
(*g*) Pag. 120. ſq.
(*h*) Pag. 121. init.
(*i*) Pag. 241. med.
(*l*) Wencker *Apparat. Archiv.* pag. 189. num. 24.
(*m*) Koenigshov. *Chron.* pag. 318.
(*n*) Supra pag. 89. init.
(*o*) Pag. 44. §. LXIV.
(*p*) Pag. 83.
(*q*) Tabular. Rappoltſtein.
(*r*) Pag. 192.
(*s*) Vid. pag. 43. §. LXIV.
(*t*) Pag. 188.

Valff in vico cognomini Andlavienſium. (*u*)

Vier-Thürn, Quatuor-Turres, in Emunitate Weiſſenburgenſi. (*x*)

S. Ulrich in eodem, quo Rappoltſteinium, monte. (*z*)

Ungerstein prope Gebvillam. (*a*)

§. DCCCXXXII.

Wagenburg &c.

Wagenburg in vico Sulzmatt. (*b*)

Walbach in vico Gregorianæ vallis. (*c*)

Waldeck prope Landscronam. (*d*) Conradus III. Imp. donationem utriuſque caſtri Waldecke, antiqui ſcilicet & novi, per Trudewinum & Henricum Eccleſiæ Baſilienſi factam, An. MCXLIX. confirmavit. (*e*)

Waleck in Dynaſtia Bitenſi. (*f*)

Walsperg ſive *Waldesberg*, feudum Imperiale fuit, Rathſamhauſiis atque Johamiis commune. (*g*) In Sigiſmundi Imp. literis, quibus Begeros An. MCCCCXXXIV. de illo inveſtivit, caſtrum jam dirutum ſcribitur.

Waltighofen in Dynaſtia Phirretenſi ad Ellum caſtella duo. (*h*)

Wangenburg in oppidulo Wangen. (*i*) Aliud, quod majus, in monte prope Ochſenſteinium, (*l*) medio ſec. XIV. à Dickeis Nobilibus Wangenſes receperant in feudum.

Warthenberg in Doſenhemio vico. (*m*)

Wasenburg in Vaſgovia prope Niderbronnam. (*n*)

Wasenstein in Vaſgovia prope caſtrum Fleckenſtein. (*o*)

Wasselnheim in burgo cognomini, ubi Præfectus inhabitat caſtrum. (*p*)

Wasserburg retro Sulzbacum Gregorianæ vallis. (*q*)

Wasserstelzen in vico Sulzmatt, feudum Epiſcopo Argent. An. MDLXII. oblatum. (*r*) In Helvetia Tſchudiorum de Waſſerſtelzen familia floret.

Weckenthal ad Thuram infra Sennhemium oppidum. (*s*)

Wegelnburg in Vaſgovia prope Fleckenſteinium. (*t*)

§. DCCCXXXIII.

Weggenberg.

Weggenberg, Abbatiæ Murbacenſis caſtrum; cujus dimidiam partem Hermannus de Watwiler, Henrici Equitis filius, ſeculo XIV. in feudum habuit. (*u*)

Weiters-

(*u*) Vid. pag. 169.
(*x*) Pag. 176. med.
(*y*) Pag. 96. fin.
(*z*) Pag. 109. §. CLXXXIII.
(*a*) Pag. 100. §. CLXVI.
(*b*) Pag. 83.
(*c*) Pag. 119. §. CCI.
(*d*) Pag. 36. §. LIII. ubi pro donatione Conradi II. confirmatio intelligenda.
(*e*) Charta mſ. Cod. Urſtiſ.
(*f*) Pag. 274.
(*g*) Pag. 258. fin.
(*h*) Pag. 34. §. L.
(*i*) Supra pag. 267.
(*l*) Pag. 262. fin.
(*m*) Pag. 220. med.
(*n*) Pag. 216. §. CCCCXXXIV.
(*o*) Pag. 218. fin. & 233. init.
(*p*) Conf. pag. 209.
(*q*) Pag. 120. fin.
(*r*) Pag. 83. §. CXXXI.
(*s*) Pag. 100. fin.
(*t*) Pag. 187. ſq.
(*u*) Codex feud. Abbatiæ Murbac. ubi num. 28. *Weggenberg halber, alſe die graben u. die muren u. die bamgarten hant begriffen.*

Digitized by Google

Weitersweiler inter Buxovillam & Lucelſteinium. (*x*)

Werde ad Ellum infra Benfeldam, caſtrum ſuperius atque inferius. (*y*)

Weyerspurg in Leberiæ vallis introitu, (*z*) quod Zornii, Domini directi conſenſu, Capitulo majoris Eccleſiæ Argent. An. MDCCXXVIII. vendiderunt. Aliud ejuſdem nominis caſtellum prope Manrimonaſterium fuit. (*a*) Weyerspurg &c.

Wildenstein in valle San-Amariniana. (*b*)

Wiler in San-Gregoriana valle. (*c*)

Windeck in Vaſgovia prope Schœneckium. (*d*)

Winecke ſupra Ammersvillam & Katzenthal vicum. (*e*)

Winstein in Vaſgovia ſupra Reichshovium, arx duplex, vetus ac nova. (*f*) De veteri charta An. MCCLXIX. loquitur, qua Emecho, Comes Silveſter, Ludewicus & Symundus nepotes de Frundesberc, nec non Wernherus de Wineſtein, Henrico Epiſcopo ac civitati Argent. caſtri hujus, uſque ad ipſorum cum Friderico de Wineſtein belli finem, aperturam promiſerunt. Herzogius (*g*) à Leiningæ Comitibus An. MCCCCXXV. & à Lotharingiæ Duce An. MDXV. id captum ac combuſtum refert. Winſtein &c.

Witschloss in eodem Vaſgoviæ cum Winſteinio tractu. (*h*)

Wittenheim haud procul Ello infra Mulhuſium. (*i*)

Wolfisheim paulo ſupra Argentinam ad Bruſcam. (*l*)

Zellenberg in oppido cognomini prope Richovillam. (*m*)

Zillhausen juxta vicum Sulzmatt, (*n*) cui per nobilem Wolfium ab Andlau An. MDLXXXIX. caſtellum hoc venditum eſt.

Zillisheim ſupra Mulhuſium ad Ellum. (*o*)

MONASTERIA.

§. DCCCXXXIV.

Civitatibus, burgis, vicis, caſtris & caſtellis, hucuſque deſcriptis, Eccleſias Collegiatas, Abbatias & Monaſteria ſubjungo; quæ ſub Germanica periodo, in montibus, collibus, planitie & vallibus extra oppida & vicos extructæ, nobilem quoque Geographiæ Alſaticæ partem componunt. Laterculum eorum heic Lector reperiet, quo continuatur breviculum, quod Francica ſub periodo de Cœnobiis dedi; (*p*) fata ſingulorum expoſiturus uberius in *Alſatia ſacra*. In hac temporis periodo per ſucceſſionem ſeculorum Canonici Regulares, Cluniacenſes, Antoniani Viennenſes, Carthuſiani, Ciſtercienſes, Præmonſtratenſes, Guilielmitæ, Carmelitæ, Auguſtiniani, Dominicani, Franciſcani, Conventuales, Recollecti, Capucini, aliique ſexus utriuſque prognati ſunt Ordines & Sodalitas Jeſu. Acceſſit Joannis Hieroſolymitani, Templariorum, Teutonici, aliorumque ſacræ militiæ ordinum origo; plurium Benedictinæ familiæ Monaſteriorum in Collegiatas converſio; plurimarum denique Eccleſiarum regularium, non regularium, parochialium, deſtructio. In harum rerum recenſione chronologicum inſtitutionis monaſteriorum ſecuturus ſum ordinem. Tranſitus.

(*x*) Supra pag. 245. fin.
(*y*) Pag. 193. ſq.
(*z*) Pag. 124. §. CCVIII.
(*a*) Pag. 213. §. CCCLXXXIX.
(*b*) Pag. 98. §. CLXII.
(*c*) Pag. 118.
(*d*) Pag. 250. init.
(*e*) Pag. 104. med.
(*f*) Pag. 232. & 251.
(*g*) *Chron. Alſat.* Lib. VI. pag. 213.
(*h*) Pag. 250. init.
(*i*) Pag. 44. §. LXV.
(*l*) Pag. 228. §. CCCCXXI.
(*m*) Pag. 115. §. CXCV.
(*n*) Pag. 83. fin.
(*o*) Pag. 95.
(*p*) Tom. I. pag. 735. ſqq.

§. DCCCXXXV.

Alanesberg. ALANESBERG, aliis *Analesberg*, S. Bened. Ord. Abbatiam, in Argentinenſis atque Metenſis Diœceſium collimitio, Baltrannus cum condidiſſet Abbas, ob Præſulum iſtorum contentionem, quorum quisque Diœceſi eam ſuæ vindicare voluerat, cum monachis ſuis in Lutrenſem Abbatiam An. DCCCCLIX. ſeceſſit. (q) Situs ejus incertus.

Altorff. ALTORFF familiæ Benedict. inter Argentinam & Molshemium Abbatia, (r) *Altum Cœnobium & Monaſterium S. Cyriaci ad Altorff* olim nominata, Hugonem, Dagisburgi Comitem, circa An. DCCCCLX. habuit auctorem. Junctus ei aliquandiu fuit Partheno, conſenſu Epiſcopi Argent. An. MCCL. abolitus. An. MDCVII. Bursfeldenſi congregationi acceſſit. (s)

S. Quirin. S. QUIRINI in Vogeſo, Saragoviæque Pago, S. Benedicti ord. Prioratus à Ludovico, Dagisburgenſi Comite, S. Leonis Papæ avo materno, An. DCCCCLXVI. inſtitutus & S. Mauri, ſub quo adhuc floret, traditus eſt monaſterio.

Selz. SELSÆ Benedictina quoque ad oppidum Selz Abbatia, princeps olim & Romano Pontifici ſine medio ſubjecta, ab Adelheide, Ottonis Magni vidua, An. DCCCCLXXXVII. in loco, quem Rhenus pridem abſorpſit, exſtructa, (t) An. MCCCCLXXXI. à Sixto IV. in Collegiatam, & An. MDLXXV. à Friderico III. Electore Palatino, in Academiam Equeſtrem converſa, à Ludovico XIV. autem ex parte An. MDCXCI. Argentinenſi S. J. Collegio adſcripta eſt. Seculo XIV. Monaſterium monialium MIRMELBERG eidem proximum fuit, quo deſtructo Abbatia, quæ illud fundaverat, bona ejus recepit.

§. DCCCXXXVI.

Hugshoven. HUGSHOVEN, Lat. *Hugonis Curia*, Gall. *Honcourt*, Benedictinam in Vileria ſeu Albertina valle Abbatiam, ſedi Romanæ immediate ſubjectam, Wernherus, Ortenbergæ Comes, An. M. in honorem S. Michaelis Archangeli exſtruxit. (u) An. MDXIII. Bursfeldenſi congregationi conjuncta eſt. (x) Monachis vacuam Auſtriaca Domus, conſentiente An. MDCXVI. Pontifice Romano, Abbatiæ Andlavienſi vendidit.

S. Crux. S. CRUCIS in Woffenheim ſupra Colmariam ejuſdem regulæ Abbatia feminarum à S. Leonis Papæ, qui ſummo Pontifici eam ſoli ſubjecit, parentibus ſec. XI. fundata, An. MCCCCLXII. in Collegiatam virorum eccleſiam, & An. MDXXIV, in Rectoriam mutata eſt. (y)

Alſpach. ALSPACH prope Keiſersbergam (z) ab Egishemii Comitibus pro monachis Benedictinis ædificatum, dein ab Adelberto, Calvenſi Comite, hortante Leone IX. Papa cognato, reſtauratum & Abbatiæ Hirſaugienſi ſubditum, monialibus denique S. Claræ Kiensheimenſibus An. MCCLXXXII. venditum, (a) unicum hujus regulæ, ab Urbano IV. mitigatæ, in Alſatia cœnobium eſt.

Lutenbach. LUTENBACH in honorem S. Michaelis à Wernhero Comite ſec. XI. in Vogeſiana prope Murbacenſem Abbatiam valle (b) conſtructum, Innocentii II. Papæ literæ, monaſterio huic An. MCXXXVII. datæ, nos docent. Cum primi ex Honaugienſi S. Michaelis cœnobio huc vocati monachi eſſent, quamvis in Baſilienſi diœceſi viverent, eccleſiaſticæ tamen ac ſeculari Epiſcopi Argentinenſis jurisdictioni manſerunt obnoxii. Lutenbacenſis hæc Abbatia cum matre ſua Honaugia ſeculo XIII. jam in Canonicorum ſecularium converſa fuit eccleſiam.

§. DCCCXXXVII.

(q) MABILLON *Annal. Benedict.* Tom. III. pag. 544. ſq.

(r) Supra pag. 146. init.

(s) BUCELINI *Germ. ſacr.* Tom. I. Part. II. pag. 19.

(t) Conf. ſupra pag. 180. ſqq. & TOLNER *Cod. Palat.* pag. 19. not. f. ubi tamen anni fundationis DCCCCXCVI. & ſeculariſationis MCCCCXCIV. omnino vitioſi.

(u) Ita Fridericus I. Imp. in diplom. Hugshov. An. MCLXII.

(x) BUCELIN. loco cit.

(y) Vid. ſupra pag. 89. §. CXLIII.

(z) Vid. pag. 418.

(a) HUGO *Monum. S. Antiquit.* Tom. II. pag. 303.

(b) Supra pag. 201. §. CLXX.

§. DCCCXXXVII.

Oelenbergæ, (*Mons Oliveti*) ad Tolram in agro vici Reiningen (*c*) Sundgoviæ, Canonicorum regularium S. Auguſtini collegium Heilwigis, Egisheimenſis Comes, Leonis IX. Pontif. Rom. mater, inſtituit, ſedique Romanæ ſine medio ſubjecit. An. MDXXXI. monaſterium Clero ſeculari in commendam, & An. MDCXXVI. Friburgenſi S. J. Collegio, ex quo nonnulli ſacerdotes etiamnum hic degunt, traditum eſt. Oelenberg.

Phirreti ejuſdem ordinis Prioratum Fridericus Comes, qui Leonem IX. conſanguineum ſuum ex Alſatia comitatus eſt Romam, ex itinere redux inſtituit; primis Canonicis ex Hoſpitali S. Bernhardi ex monte Jovis huc traductis, à quibus hoſpes benigne fuerat exceptus. (*d*) Succeſſu temporis Prioratus hic Eccleſia parochialis Phirretenſium, à Lucellenſium collatione pendens, evaſit. Pfirt.

Othmarsheim monialium ord. S. Benedicti olim, nunc nobilium Canoniſſarum ſub Abbatiſſa viventium, Collegium, B. Virgini ſacrum, Rudolfus Comes, Wernheri I. Epiſcopi Argent. frater, ſeculo XI. fundavit, & per Leonem IX. Papam conſecrari fecit. Loco huic à D. Otbmaro, S. Galli Abbate, apud Helvetios & Suevos ſanctimonia celebri, nomen inditum videtur. (*e*) Othmarsheim.

S. Walpurgis in ſacra ſilva, verſus Hagenoam, Abbatia virorum ord. S. Benedicti à Theodorico I. Montisbeliardi Comite An. MLXXIV. (*f*) & à Wiberto monacho (*g*) conſtructa. An. MCCCCLXXXV. hoc primum Alſatiæ monaſteriorum Burſfeldenſi Congregationi acceſſit. (*h*) De reliquis ejus junioris ævi fatis ſupra. (*i*) S. Walpurg.

Marbach, in Alſatia ſuperiore prope Hatſtadium, Canonicorum Regularium S. Auguſtini monaſterium Congregat. Windesheimenſis, Magiſter Manegoldus de Lutenbach, Burcardo milite Gebersvillano prædium ac opes ſuppeditante, An. MXCIV. inſtituit, (*l*) quod mox Abbates, mox Præpoſitos ac Priores habuit; & ad hoc uſque tempus ſub Abbate perſtitit. Marbach.

§. DCCCXXXVIII.

Biblisheim regulæ S. Bened. in ſilva quoque ſacra monialium Abbatia, hodieque florens, à Montisbeliardi Comite Theodorico, vel primo, vel ſecundo, patre ſeu filio, (*m*) circa initium ſeculi XII. accepit originem. Biblisheim.

S. Morandi (*n*) ordinis & Abbatiæ Cluniacenſis Prioratum prope Altkircham, cui loco ab eccleſia hac, ſecundum nonnullos Alſatiæ antiquiſſima, inditum creditur, (*o*) ineunte ſeculo XII. Fridericus, Phirretarum Comes, fundavit; Leopoldus Archidux Friburgenſi S. J. Collegio An. MDCXXI. addixit; ex quo aliquot Jeſuitæ ibi degunt. Aliud ejuſdem ordinis ac nominis prope Rappoltvillam monaſterium minus, (*p*) quod à majore pependit, cum eodem ad Jeſuitas Friburgenſes tranſiit. (*q*) S. Morand.

Hert Canonicorum regularium inter Tabernas Rhenanas & Germershemium Herimannus quidam, vir illuſtris, in allodio ſuo An. MCIII. conſtruxit. De reliquis ſupra. (*r*) Hert.

§. DCCCXXXIX.

S. Nicolai in silvis (*s*) Prioratus, in valle *Belval* olim dicta, Baſil. diœceſis, ſemileuca à caſtro Rothenburg, An. MCXCIII. à Raynaldo, Barrenſi Comite, & Friderico S. Nicolai.

(*c*) Unde antiquitus *Oelenberg in Reiningen* dicebatur. Vici hujus parochiam Oelenbergenſes adminiſtrant.

(*d*) Ita Bernhardinus in *Faſtis Lucell.* pag. 236.

(*e*) Vid. Tom. I. pag. 74. §. LXXX. & ſupra pag. 58. §. LXXXIX.

(*f*) Wimpheling *de Epiſc. Argent.* pag. 45. & *Gall. Chriſt.* Tom. V. col. 836.

(*g*) Ita Henricus V. Imp. in diplom. An. MCVI.

(*h*) Bucelin. *Germ. Sacr.* Tom. I. Part. II. pag. 19.

(*i*) Pag. 176. §. CCCX.

(*l*) Bertoldus Constant. ap. Urstis. *Scriptor. Rer. Germ.* Part. I. pag. 372. Guillimann. *de Epiſcopis Argent.* pag. 215. Heliot *Hiſt. des Ordres Monaſtiques* Tom. II. pag. 104.

(*m*) Sententias hac in re diviſas alibi examinabimus.

(*n*) Vulgus contracte *Morsmunſter*, Morandi monaſterium vocat. S. Morandus Sundgoviæ Patronus eſt.

(*o*) Vid. ſupra pag. 37.

(*p*) *Klein-Morand.*

(*q*) Supra pag. 110. §. CLXXXVI.

(*r*) Pag. 179. med.

(*s*) Vulgo *S. Nicolas des Bois.*

Digitized by Google

Friderico Phirretenſi, fratre ejus, inſtitntus ac Moliſmenſi ord. S. Bened. Diœceſ. Lingouenſis in Campania, Abbatiæ, cui S. Robertus, ord. Ciſtercienſis An. MCXCVIII. fundator præerat, (*t*) traditus eſt. Eugenius III. Papa donationem hanc An. MCXLV. firmavit. Leopoldus Archidux Prioratum iſtum cum capella *S. Magdalenæ*, (*u*) quæ ſemileuca hinc diſtat, Enſisheimenſi Jeſuitarum Collegio An. MDCXXX. adſcripſit. Ædificia bello tricennali diruta ſunt.

Kalten-brunn. KALTENBRUNN, Lat. *Frigidus Fons*, Gall. *Froide-Fontaine*, ex curte hujus nominis boniſque aliis, Cluniacenſi Abbatiæ ab Ermentrude, Guilielmi Burgundiæ Comitis filia, An. MCV. donatis, Prioratus Cluniacenſis ſurrexit; qui ad Jeſuitas Enſisheimenſes nunc quoque pertinet.

S. Leon-hard. S. LEONHARDI retro Ehnhemium ſuperius eccleſia monachis Benedictinis An. MCIX. primum dicata, poſtque An. MCCXV. in Collegiatam converſa eſt, quam majoris Argent. Capituli Præpoſitus à pluribus jam ſeculis regit.

Sindels-berg. SINOELSBERO, *Mons Sindenus*, nobilis prope Maurimonaſterium Partheno, S. Blaſio dicatus, Richvinum, Neovillanæ primo Abbatiæ Præpoſitum, dein Abbatem Maurienſem, An. MCXV. babuit auctorem. (*x*) An. MCCCCLXXXVIII. ab Innocentio VIII. Papa incorporatio ejus Maurimonaſterio facta.

§. DCCCXL.

Lützel. LUCELLA, Germ. *Lüzel*, ſive Abbatia S. Mariæ de Luciscella, Ciſtercienſis ordinis monaſteriorum in ſuperiore Germania primum & antiquiſſimum, in Alſatico Juraſſi montis ſinu à nobilium Comitatus Burgundiæ virorum triga, circa An. MCXXIV. fundata eſt. (*y*) Tres in Alſatia Præpoſituræ ab ea pendent, Lauterbacenſis, ubi aliquot monachi degunt, (*z*) S. Apollinaris & Bladolzheimenſis. Quarta in Epiſcopatus Baſil. ditione Lœwenbergenſis dicitur.

Minoris Lucellæ ord. S. Aoguſtini monaſterium, vulgo *Klein-Luzel*, tribus à Lucella majore leucis, à Phirretenſi Comite paucos poſt annos inſtitutum, An. MCCLXIV. cum S. Leonhardi ejuſdem inſtituti in urbe Baſilea cœnobio, & circa An. MDV. cum Abbatia Lucellenſi conjunctum eſt. (*a*)

Baum-garten. BAUMOARTEN, Lat. *Pomarium*, Ciſterc. ord. Abbatia prope Andlaviam, à Cunone, Epiſcopo Argent. An. MCXXV. adeoque poſt Lucellenſem prima, condita, (*b*) belli ruſticani iniquitate periit.

S. Johann. S. JOHANNIS Bapt. prope Tabernas Alſaticas ord. Benedict. Partheninm, quod Gallice *S. Jean des Choux* vocant, ab Eccleſia, S. Johanni dicata, nomen accepit. Petrus, Lucelburgi Comes, èam cum inſigni prædio S. Georgii in Martiano ſaltu Abbatiæ An. MCXXVI. donavit. (*c*)

Neuburg. NOVI CASTRI Abbatia, Germ. *Neuborg*, Lucellenſis filia, An. MCXXVIII. à Reinaldo, Lucelburgenſi Comite, inter Hagenoam & Pfaffenhovium ad Matram inſtituta, Albam Dominorum (*d*) & Maulbrunnam, Ducatus Wirtenbergici Cœnobia, vicennio poſt filias peperit. Prioratus ejus fuit *Selbovium*, infra caſtrum Lichtenberg, quod jam Lichtenbergenſi Dynaſtiæ adſcriptum. (*e*)

Stürzel-bronn. STÜRZELBRONN in Dynaſtiæ Bitenſis ambitu, Alſatiæ limite, à Simone, Lotharingiæ Duce, An. MCXXXV. eidem S. Bernardi familiæ ædificatum. (*f*)

SCHOENEN-

(*t*) ROBERTI *Gallia Chriſt.* pag. 621. JONGELINUS *Notitia Abbatiar. Ord. Ciſterc.* Lib. I. pag. 7.

(*u*) Alias quoque *le Val des Anges*, vallis Angelorum. Prioratus monialium Ord. Benedictini hic olim extitiſſe creditur.

(*x*) COCCII *Dagobert.* Cap. VI. pag. 58. ſq.

(*y*) BERNARDINI *Faſti Lucellenſes* Cap. II. pag 12.

(*z*) Sopra pag. 40. med. Domus Lucellenſium, quæ hodie extat, *Freyhoff* dicta, An. MDCCXXII. ædificata eſt.

(*a*) Ibidem Cap. IX. pag. 143.

(*b*) *Gall. Chriſt.* Tom. V. col. 849. & in Probat. col. 476.

(*c*) Ibidem col. 479.

(*d*) *Herren-Alb.* De hoc & Maulbrunnæ Monaſt. vide BESOLDI *Monumenta Wirtenberg.* pag. 132. & 786. BERNARD. *Faſti Lucell.* pag. 118. ſqq.

(*e*) Conf. ſupra pag. 225. §. CCCCXIII.

(*f*) CALMET *Hiſt. de Lorraine* Tom. II. pag. 8.

Schœnen-Steinbach.

Schoenen-Steinbach Parthenonis, unam ab Enſishemio oppido leucam diſtantis, auctor fuit Nokerus de Wittenheim circa An. MCXXXV. Moniales, ab initio regulam Ciſterc. ordinis profeſſæ, An. MCLIX. canonicam S. Auguſtini regulam, An. MCCCXCVII. Dominicanam receperunt.

Crauffthal.

Crauffthal, Lat. *Clauſtriacum*, Abbatiam feminarum Ciſterc. in Comitatu Lucelſteinenſi Folmarus, Metenſis Comes, circa idem tempus inſtituiſſe videtur. Seculo XII. Abbatia bæc primum memoratur. (*g*) Sigebaldum, Metenſem ſec. VIII. Epiſcopum, ſine teſte ac veriſimilitudine auctorem ejus Meurissius (*h*) conſtituit. Reditus monaſterii Collegio S. Marci Heidelbergenſi ſec. XVI. adſcripti. (*i*) Crauffthal & Eſchberg vicos (*k*) Bernhardus & Johannes de Lucelburg fratres An. MCCCCV. ab Eccleſia Metenſi acceperunt in feudum.

Thierbach.

Thierbach prope Sulzam ſuperioris Alſatiæ (*l*) Cluniacenſis ord. monaſterium à Sulzenſibus ipſis, accedente Gebhardo, Epiſcopo Argent. & Wernhero Landgravio, eo, quem modo diximus, anno MCXXXV. conſtructum, noſtri ſeculi decimo renovatum eſt. Fratrum & ſororum Monaſteria ab initio more temporis ſimul ibi extiterunt; at Partheno interiit.

§. DCCCXLII.

Goldbach.

Goldbach in valle S. Amarini pro monachis Auguſtinianis cœnobium Bernherus Presbyter An. MCXXXV. ædificavit; quod ejuſdem ordinis moniales, ſub Abbatis Murbacenſis & Præpoſiti ſui directione victuræ, An. MCCCXXX. ingreſſæ ſunt. Reducti ſec. XV. monachi cum Marbachianis Canonicis regularibus, quibus monaſterium hoc An. MDLXVI. tandem venditum eſt, unum corpus conſtituunt.

Itten-weiler.

Ittenweiler, deſtructum inter Barram & Apiacum Canonicorum regularium S. Aug. monaſterium, Conradus, Argentinenſis Eccleſiæ Canonicus, An. MCXXXVII. erexit. An. MCCCCLIV. Rupertus Epiſcopus cum Arbogaſtino extra muros Argentinenſes, novennioque poſt cum Trutenbuſano ejuſdem regulæ cœnobio, de quo infra, illud conjunxit. (*m*) Denique menſæ Epiſcopali acceſſit.

Pairis.

Pairis in Orbeana valle Abbatiæ, Lucellenſis coloniæ, fundamenta ab Udalrico, Egishemii Comite, An. MCXXXVIII. jacta ſunt. An. MCCCCLIII. in Prioratum, ſub Maulbrunnenſi Abbate conſtitutum, poſtque pacem Weſtphalicam in Abbatiam iterum boc mutatum cœnobium eſt. (*n*)

Veldbach.

Veldbach ord. S. Benedicti prope Phirretum Prioratus, Abbatiæ Cluniacenſi, uti Thierbacum, ſubjectus, à Friderico, Phirretarum Comite, circa An. MCXLIV. conſtitutus, An. MDCLXI. ad Enſisheimenſe S. J. Collegium Regis & Pontificis Rom. auctoritate pervenit. Tredecim Comites & Comitiſſas Phirretenſes hic ſepultos jacere, Seb. Munsterus (*o*) teſtatur.

§. DCCCXLIII.

Kœnigs-bruck.

Koenigsbruck, Lat. *Regispons*, monislium Ciſtercienſium in ſacra vel Hagenoenſi ſilva & diœceſi Argentinenſi, ad Suram fluvium, Abbatiam, Fridericus, Alſatiæ Sueviæque Dux, Friderici I. Imp. pater, ante ſeculi XII. medium condidit. (*p*)

Heilsbruck.

Heilsbruck, *Pons-Salutis*, prope Landaviam hujus filia fuerat; Cœnobium, quod à Canonico quodam Salomone An. MCCXXXII. conſtructum, An. MCCLXII. in vicum *Edighofen* translatum, & circa An. MDLXIV. à Palatino Electore ſeculo addictum eſt. Sed & Lucidæ vallis, Germ. *Lichtenthal*, in Marchionatu Badenſi Parthenium primam Abbatiſſam & moniales An. MCCXLII. ex Regisponte accepit.

Truten-huſen.

Trutenhusen XII. Canonicorum Regularium, ſub Præpoſito viventium, ad Odiliani montis pedem, cœnobium Herradis de Landſperg, Abbatiſſa Hohenburgenſis, & Guntherus de Jugenhege, Abbatiæ hujus miniſterialis, pro ſpiritualibus & ſecularibus ejuſd. Abbatiæ negotiis, circa An. MCLXXXII. ſtruxerunt. Cœnobii everſi bonis nobilis Landſpergenſis familia gaudebat; quæ An. MDCCXLIX. Capitulo majori Argent. illa vendidit.

§. DCCCXLVIII.

Stephans-felden.

Stephansfelden prope Brumat, Domus Hoſpitalis S. Spiritus Canonicorum Regul. S. Auguſtini, plurium in Alſatia & extra Alſatiam mater, ab Hoſpitali ejuſdem ordinis,

(*g*) Calmet *Hiſt. de Lorraine* Tom. I. col. 473.
(*h*) *Hiſt. des Evêques de Metz* pag. 151.
(*i*) Ibidem pag. 390.
(*k*) De quibus ſupra pag. 198. §. CCCLIX.
(*l*) Pag. 85. §. CXXXIV.
(*m*) Wimphelino. *de Epiſcopis Argent.* pag. 51.
(*n*) Hugo *S. Antiq. monum.* Tom. II pag. 268 ſqq.
(*o*) *Coſmograph.* Lib. III. pag. 532.
(*p*) Teſte ipſo Friderico I. Imp. in diplom. Regispontano An. MCLXXXVII.

Digitized by Google

ordinis, quod Romæ eſt, *in Saxia* nuncupato, (*q*) pendens, ante An. MCCXX. alendis pauperibus & ſpeciatim infantibus expoſitis à Werdenſibus, Alſatiæ Landgraviis, brevi poſt Hoſpitale Rom. inſtitutum conſtructa eſt, (*r*) cui Domus feminarum olim quoque adhæſit. (*s*)

Suntheim. SUNTHEIM ord. Teutonici Præceptoratus, à vico deſtructo nomen trahens, & in vicinum Rufacum oppidum translatus, (*t*) An. MCCXXXIX. ex Henrici, Epiſcopi Conſtant. charta primum innoteſcit.

§. DCCCXLV.

Marien-brunn. MARIENBRUNN, vulgo *Marenbrunn*, Prioratus monialium Auguſtinianæ familiæ, ſub Friderico II. Imp. circa An. MCCXXXVII. ab Henrico de Fleckenſtein inſtitutus, An. MDLXXV. à monialibus relictus, An. MDCXCVII. ab ultimo Fleckenſteinenſi Dyoaſta Abbatiæ Neoburgenſi traditus, ad Ciſtercienſes pervenit.

Michel-bach. MICHELSACH Abbatia Monialium ord. S. Benedicti inter Phirretum atque Baſileam, ob diſciplinam & opes peſſumdatas, Lucellenſi Abbatiæ circa An. MCCLVI. tradita & in Præpoſituram, D. Apollinari dicatam, mutata eſt. (*u*)

Hüſern. HUSERENSIS ſupra Egishemium ad D. Leonardi eccleſiam Partheno, qui Canonicam ord. S. Auguſtini regulam ſequebatur, ab Innocentio IV. Papa An. MCCXLV. confirmatus, & ab eodem triennio poſt Priori ordinis Prædicatorum Teutonico commendatus, An. MCCLVI. ad Werram, Martianæ ſilvæ caſtrum, vallemque Clingenſem, indeque in Baſileam minorem An. MCCLXXIV. translatus eſt. (*x*)

Ober-ſteigen. OSERSTEIGEN, in Comitatu Dagisburgenſi, Canonicorum regular. S. Auguſtini monaſterium circa idem tempus, vel ab Andlavienſi Abbatia, (*y*) vel à Leiningenſi Comite, Comitatus iſtius ab aliquot annis poſſeſſore, ſundatum eſt. Seculi tredecimi medio hæc regula invaluit. Ex Collegio boc Steigenti, Tabernas Alſaticas tandem translato, (*z*) Landavienſis, (*a*) Lahrenſis, aliæque prodierunt coloniæ. Monialium ord. Prædicatorum cœnobium, quod ibidem erat, Wilhelmus, Epiſcopus Argent. Canonicis regular. in Itenweiler An. MDVIII. tradidit. Moniales in Abbatiam Vallis gratiæ, *Gnadenthal*, in Marchionatu Badenſi prope Badam tum coceſſiſſe dicuotur.

§. DCCCXLVI.

Michelfeld. MICHELFELD, feminarum Ciſterc. ord. Abbatiam in extremitate Sundgoviæ, prope Baſileam, Bertholdus, Epiſcopus Baſil. cum fratre Ulrico, Phirretarum Comite, circa An. MCCLII. conſt. uxit, quam ſucceſſor Bertholdi Henricus An. MCCLXVII. *Bladolzhemium* transtulit. (*b*) Papa Felix V. monialibus monachos ejuſdem ordinis An. MCCCCXLII. ſubſtituit. Oclennio poſt monaſterium hoc, incendio fœdatum, Lucellenſi Abbatiæ commiſſum ac in Præpoſituram converſum eſt.

Marien-thal. MARIENTHAL, ord. S. Wilhelmi prope Hagenoam cœnobium, quod *Eccleſia vallis b. Mariæ* dicebatur, Albertum de Wangen ejuſque fratres & cognatos An. MCCLVII. habuit auctores. (*c*)

S. Ulrich. S. ULRICI Canonicorum regularium D. Auguſtini monaſterium, cognomine *ad Largam*, à Phirretenſi Comite, Ulrico I. uti videtur, eodem circiter tempore fundatum, Leopoldos Archidux Friburgenſi Jeſuitarum Collegio An. MDCXXI. donavit. Hujus quoque nominis monaſterium Fratrum minorum in Alſatia inferiore juxta Barram interiit. (*d*)

GOTTESTHAL

(*q*) Ital. *Chieſa e Spedale di S. Spirito in Saſſia.* Hoſpitale hoc Montiſpeſſulani, quod primum erat, inſtar ab Inoocentio III. Papa An. MCXCVIII. inſtitutum eſt ad eccleſiam, quam Saxoum occidentalium in Britanoia Rex Ina, ſub Gregorio II. Papa, An. DCCXXVII. pro Brito-Saxonibus ſuis ædificaverat, teſte MATTHÆO WESTMONASTER. pag. 135. unde cognomen *in Saxia* ſive Saxoniæ accepit. Vid. CIACONII *Hiſt. Pontif. Rom.* Tom. II. col. 7. & *Deſcrizione di Roma moderna* pag. 89. ſq.

(*r*) Hoc enim anno MCCXX. Sigebertus, Werdenſis Comes & Landgravius Alſatiæ, cum filiis ſuis ſilvam Brumatenſem ex parte Stephansfeldenſibus donavit.

(*s*) In donationis modo laudatæ charta Magiſter Domus frater Rodolphus & fratres & ſorores ſui; in Heinrici de Lichtenberg literis An. MCCCLIV. Kunegunda & Adelheidis *Cloſterfrowen zu Steffesvelt*, filiæ ejus naturales, memorantur.

(*t*) Vid. ſupra pag. 82. §. CXXVIII.

(*u*) BERNARDINI *Faſti Lucell.* pag. 146. Conf. ſupra pag. 57. med.

(*x*) URSTIS. *Epit. Hiſt. Baſil.* pag. 283. ſq.

(*y*) Traditio eſt, Andlavienſium, à quibus Dagsburg aliaque iſtius tractus caſtra vinculo feudali pendebant, hic coloniam fuiſſe, cujus qui curam habuerant Presbyteri, revocatis Andlaviam feminis ibidem remanſerint.

(*z*) Supra pag. 136. §. CCXXXIII. & pag. 195. §. CCCLIII.

(*a*) Supra pag. 397. §. DCCXXX.

(*b*) Conf. ſupra pag. 57. fin. & BERNARDINI *Faſti Lucell.* pag. 147. ſq.

(*c*) Conf. ſupra pag. 355.

(*d*) WENCKER *ad Mallincrot. de Cancellar.* pag 438.

Digitized by Google

Gotte thal.

Gottesthal, *Vallis Dei*, *Valdieu*, Benedictina inter Altkircham atque Belfortum Abbatia virorum, Theobaldi, Phirretarum Comitis, liberalitate An. MCCXCV. condita, Enſisheimenſi Soc. Jeſu Collegio ab Auſtriaco etiam adſcripta eſt Principe.

§. DCCCXLVII.

S. Nicolai de Syle.

S. Nicolai de Syle Prioratus Auguſtin. dimidia retro Rappoltivillam leuca ſeculi XIV. initio ab Yrevallis Tullenſis diœceſeos monaſterio pependit. (*e*)

Iſenheim.

Isenheim Præceptoria S. Antonii Vienn. aliarum in Alſatia & extra Alſatiam mater, in charta An. MCCXCVIII. primum memoratur.

Kaltenthal.

Kaltenthal, Lat. *Frigida vallis*, Gall. *Froide-val*, in Dynaſtia Belfortenſi Præceptoratus, ab Iſenheimenſi pendens, Sigiſmundi Archiducis liberalitate An. MCCCCLIII. renovatus eſt.

Eberlinsmatt.

Eberlinsmatt ord. Benedict. Præpoſitura haud procul Rappoltivilla interiit. (*f*) Capella in honorem S. Benedicti Abbatis An. MCCCLVII. conſecrata.

Ellenweiler.

Ellenweiler monialium ord. Dominic. cœnobium cum ipſo, in quo perſtiterat, vico deſtructum. (*g*) Moniales duas à Thierſteinio nobili An. MDX. hinc ſublatas reperio.

Dhan.

Dhan Præceptoriam Ord. Teutonici, ab Ettendorfio nobili An. MCCCLXVIII. inſtitutam, (*h*) Hanovio-Lichtenbergenſis Comes, qui Advocatus ejus fuerat, An. MDCIX. ſeculo addixit.

Altenthann.

Recluſorium in Altenthann, prope Thannas, Hildegardi cuidam moniali An. MCCCCXLI. traditum, mox in S. Auguſtini de Obſervantia, inde in Dominici ordinis Parthenonem An. MDXXXIV. converſum eſt.

Luppach.

Luppach Conventus Recollectorum ſive Fratrum Minorum ſtrictioris obſervantiæ prope Phirretum in Sundgovia. Monaſterium circa An. MCCCCLXII. à tertiæ regulæ S. Franciſci monachis exſtructum eſt; (*i*) quibus Archiducum favore Fratres Conventuales ſucceſſerunt. In vicinia Marbacenſis Abbatiæ Franciſcani quoque Tertiarii vivebant, qui Fratres *zu der VVaſſerfall* dicebantur: Cœnobium hoc bello ruſticorum interiit.

§. DCCCXLVIII.

Caſtinetum.

Castineti, *Chatenoy*, Prioratus ord. S. Auguſtini, Belfortum inter & Montembelicardum; à Lantenenſi Comitatus Burgundiæ Prioratu pendens, cum Eccleſia Collegiata Montisbelgard. An. MCCCCXXXV. fuit conjunctus. Collegiata à Principe, ſacra reformante, abrogata.

Winbach.

Winbach, Keiſersbergam inter atque Kienshemium in agro hujus oppidi Capucinorum monaſterium, ordine temporis in Alſatia ſecundum, (*l*) promovente Ludovico, Comite Furſtenbergenſi, Dynaſtiæ Landſpurgicæ tum poſſeſſore, fundumque donante Abbate Stivagienſi, An. MDCXIII. excitatum eſt.

Thann.

Tertium mox huic ſucceſſit Capucinorum cœnobium extra Thannensis oppidi, quod aream præbuit, muros An. MDCXXII. poſtquam à duobus jam annis monachi hi in domo quadam commorati eſſent privata. Ædificium renovatum An. MDCCXV.

Sulz.

Extra Sulzam ſuperioris Alſatiæ verſus Gebvillam aliud An. MDCXXXII. ædificari cœptum, Suecis & Weimarienſibus demum ex Alſatia digreſſis perfectum; (*m*) An. MDCCXXXII. novum exſtructum eſt.

Ad Tres Spicas.

Prioratus ad Tres Spicas, (*n*) veneratione B. Mariæ virginis in ſummitate montis, inter Gregorianam & Orbeanam valles ſiti, paulatim exortus, An. MDCLX. cum Præceptoria Iſenheim Canonicorum regularium D. Auguſtini, congregationis reformatæ D. Antonii Viennenſis, conjunctus eſt.

Landſer.

Landserium quoque An. MDCLIV. vocati Capucini, quinquennio poſt monaſterium, cujus Eccleſiam conſecravit Baſilienſis Epiſcopus, ingreſſi ſunt. (*o*)

Biſcheberg.

Bischeberg prope Rosheim Reſidentia Fratrum minorum S. Franciſci ſtrictioris obſervantiæ Recollectorum An. MDCLXIII. à Franciſco Egone, Epiſcopo Argent. inſtituta eſt.

Johannes

(*e*) Adi ſupra pag. 110. §. CLXXXVI.
(*f*) Ibidem fin.
(*g*) Conf. ibid.
(*h*) Supra pag. 226. §. CCCCXVI.
(*i*) Bernardini *Faſti Lucell.* pag. 237.
(*l*) Primum Enſishemii decennio ante conditum fuerat.
(*m*) Supra pag. 86. init.
(*n*) *Zu den 3. ahren*; *Aux trois epis.*
(*o*) Supra pag. 57. init.

Johannes Epiſcopus An. MDXC. Eccleſiam ædificare jam cœperat. Schauenberg ſupra Gebersvillam; (p) in Hermolsheim (q) prope Muzigam; ad Quercum ſupra Gersdorſium, (r) ejuſdem S. Franciſci ordinis monaſteria ſunt.

Bladolzhemii. Bladolzhemii ad Eccleſiam parochialem à Capucinis, Huningenſi præſertim præſidiario militi profuturis, monaſterium An. MDCCXXXVII. condi & quadriennio poſt cœpit inhabitari. (s) Hæc de locis ſacris, tum ſuperſtitibus, tum deſtructis, quorum multitudo Alſatici ſoli divitias prodit. Miſeris in terris Monaſteria rara.

VICI DESTRUCTI.

§. DCCCXLIX.

Tranſitus. Colophonis loco deſtructorum quoque in Alſatia Vicorum Indicem Geographicæ deſcriptioni ſubjungo, quorum centum & octo ſeſe mihi obtulerunt; qui decimam vicorum Alſatiæ partem Germanica ſub Periodo periiſſe demonſtrant; quod damnum ſub Periodo Gallica ita reparatum, ut vici ſuperſtites tertia plerique incolarum parte adaucti ſint. Incendiis nimirum, peſte (t) vel bellis, evenit, ut vici duo vel plures cum diſtrictibus coaleſcerent in unum. Deperditorum memoriam veteres nobis Chartæ & Annales ſervarunt. Præter hos haud dubie interierunt & alii. Tempus, quod perdidit vicos, plura quoque vetera monumenta, & cum his plurium vicorum memoriam evertit.

§. DCCCL.

Adelshofen prope Schiltighemium. (u)

Adolsheim prope Enſishemium oppidum, ad quod ager ejus pertinet.

Alschweiler prope Sulzam Mundaticam. (x)

Altenheim prope Zellenbergam. (y)

Altenweiler prope Dambacum. (z)

Arckenweiler prope Billighemium. (a)

Bettbur in Præfectura Kocherſperg. (b)

Bieterlingen inter ſuperius atque inferius Heringbeim.

Birlingen prope Sennheim. (c)

Birsen prope Huningam, ubi nunc S. Ludovici viculus. (d)

Bliensweiler prope S. Crucis oppidum. (e)

Bongarten in Sundgovia. (f)

Boteburg prope Schiltighemium. (g).

Breitenheim prope Heidolshemium. (h)

Buel prope Maurimonaſterium. (i)

Buer ibidem. (l)

Büren prope Sulzam Fleckenſteinenſem. (m)

Burner prope Seleſtadium. (n)

Buzensheim prope Hagenoam. Augiam villæ hujus, in urbem procul dubio translatæ, Henricus Rex Rom. Collegio Præmonſtratenſis ord. Hagenoæ An. MCCXXXV. donavit.

§. DCCCLI.

(p) Supra pag. 83.
(q) Pag. 148.
(r) Pag. 230.
(s) Supra pag. 58. §. LXXXVII.
(t) Peſtes Alſatiam frequenter afflixerant. Illa, quæ An. MCCCXLIX. per orbem graſſata eſt, dimidiam humani generis partem delevit. Koenigshov. *Chron.* Cap. V. pag. 292. ſqq.
(u) Supra pag. 270. §. DI.
(x) Pag. 85. §. CXXXV. & pag. 86. §. CXXXVII.
(y) Pag. 78. §. CXX. 110. §. CLXXXV. 115. fin.
(z) Pag. 153. §. CCLXV.
(a) Pag. 183. §. CCCXXV.
(b) Pag. 142. §. CCXLVI.
(c) Pag. 65. §. XCIX.
(d) Ichtersheim *Topograph.* pag. 79.
(e) Supra pag. 75. & 90. §. CXV.
(f) Pag. 38 §. LVI.
(g) Pag. 270. §. DI.
(h) Pag. 112. §. CLXXXIX.
(i) Pag. 214. §. CCCXCI.
(l) Pag. 216. §. CCCXCVII.
(m) Pag. 253. §. CCCCLXV. Nomen ejus in Specklini *tabula Geogr. Alſatiæ occurrit.*
(n) Pag. 272. §. DIII. & 387. init.

§. DCCCLI.

Deckweiler prope Oelenbergam Sundgoviæ. (o)

Deinheim prope Colmariam. (p)

Dingsheim prope S. Crucis oppidum. (q)

Dumenheim prope Plobshemium ad Rhenum. (r)

Durren-Logelnheim prope Colmariam. (s)

Edenburo prope Bieshemium, (t) ubi quædam adhuc ejus veſtigia comparent.

Eicheleero prope Maurimonaſterium. (u)

Eisweiler in Dynaſtia Landſeriana. (x)

Elberforst prope Weſthovium. (y)

Ellehweiler prope Rappoltivillam. (z)

Enhweiler in Sundgovia. (a)

Erbsheim inter Sennhemium & Aſpacum ſuperius, ubi capella villaque ſupereſt. (b)

Forlach prope Tabernas Rhenenſes. (c)

Franckelsheim prope Schwindrazhemium. (d)

S. German prope Weiſſenburgum. (e)

Gerschweiler prope Pfeterhuſen in Comitatu Phirretenſi. (f) Supereſt ex eo ſacellum.

Gichtweiler prope Ingovillam. (g)

§. DCCCLII.

Hattisheim prope Geiſpolzhemium. (h) Supereſt Capella, quæ cum tertia decimarum agri Hattisheimenſis parte à Collegiata S. Petri Jun. Argent. Eccleſia pendet.

Hauseh prope Schweighuſium Sundgoviæ. (i)

Hemmingereuren ſive Henoebur prope Maurimonaſterium. (l)

Himmelozheim in Comitia Argent. (m)

Hohenburoweiler in monte S. Odiliæ. (n) Wiler ſimpliciter ſcribebant veteres. *Homines de VVïler* ad parochiam Ehnheimenſem pertinuiſſe, ex Conradi Epiſcopi Argent. Confirmatione ſtatutorum Abbatiæ Hohenburgenſis apparet. Henricus, Rex Romanorum, Abbatiæ huic prata circa *villam Willre retro montem Hohenburg* confirmavit.

Hohenkirch prope Sirentz. (o)

Hundsweiler in Vileria valle. (p)

Jægerhofen in agro vici Retſchweiler prope Sulzam Fleckenſteinenſem. (q)

Inomarsheim prope Ehnhemium ſuperius. (r)

Itzingen prope Landaviam. (s)

Kaltweiler prope Tres-Tabernas ad montem.

Kazenweiler prope Ammersvillam. (t)

Kazwangen prope Bennvillam. (u)

(o) Pag. 44. §. LXIV.
(p) Pag. 72. §. CX. & 357. §. DCLXXXIX.
(q) Pag. 90. §. CXLIV.
(r) Pag. 117. §. CXCVII.
(s) Pag. 118. §. CXCVIII.
(t) Situm indicat Specklini *Tab. Geogr. Alſatiæ.*
(u) Pag. 216. §. CCCXCVII.
(x) Pag. 58. §. LXXXVII.
(y) Pag. 229. §. CCCCXXII.
(z) Pag. 110. §. CLXXXV.
(a) Pag. 44. §. LXV.
(b) Pag. 41. ſq. §. LXI.
(c) Pag. 180. §. CCCXVIII.
(d) Pag. 226. §. CCCCXV.
(e) Pag. 176. & 247.
(f) Pag. 34. §. L.
(g) Pag. 222. §. CCCCVIII.
(h) Pag. 165. §. CCLXXXVI.
(i) Pag. 44. §. LXV.
(l) Pag. 214. §. CCCXCI.
(m) Pag. 193. §. CCCXLVII.
(n) Pag. 258. fin.
(o) Pag. 60. §. XCI.
(p) Pag. 203. §. CCCLXVIII.
(q) Pag. 242. §. CCCCXLII.
(r) Pag. 403. §. DCCXLIII.
(s) Pag. 397. §. DCCXXIX.
(t) Pag. 104. §. CLXXI.
(u) Pag. 116. §. CXCVII.

Klein-Wiesentau prope Neovillam. (x)

Koenigshofen prope Argentinam. (y)

§. DCCCLIII.

Langiseswillare villulam Richwinus Ep. Argent. ab Hugone, Hohenburg. Comite, acquiſiviſſe & Eccleſiæ Thomanæ Argent. tradidiſſe, in Collegiatæ hujus membrana An. DCCCCXXIV. ſcribitur.

Lengenberg prope Hatſtadium. (z)

Linckenheim inter Saſſenhemium atque Dübolshemium, ad Nobiles Schœnavienſes ſpectans.

Lindow prope Maurimonaſterium. (a)

Linzingen prope Balbronnam. (b) *Villa, qua dicitur Lenzingen*, ad Stillam rivulum, ubi in Bruſcam illabitur, ſitum fuiſſe, ex Diplomate Henrici IV. Imp. quo controverſiam inter Epiſcopum Argent. & Heinricum Comitem An. MLIX. Spiræ decidit, intelligimus.

Marckolsheim cum Enſishemio oppido, quod agrum ejus poſſidet, pridem coaluit.

Mauchenheim prope Baldenhemium.

Mendelach in Præfectura Altkirch prope S. Luckar. (c)

Mershein in Dynaſtia Landſer. (d)

Meyenheimsweiler in notitia fundationis S. Johannis prope Tabernas An. MCXXVI. memoratur. (e)

Meyenhart prope Dietweiler in Sundgovia. (f)

Meyweyer prope Ammersvillam. (g)

Modenheim prope Mulhuſium. (h)

Mulhausen prope Landaviam. (i)

§. DCCCLIV.

Neukirch, prope Herlishemium Alſatiæ Inferioris, in Chartis An. MCCCXCII. & MCCCCII. recenſetur. Vicum hunc & maximam agri ejus partem abſtulit Rhenus.

Niffern prope Urweiler in Dynaſtia Oberbronnenſi, (l) & in Argentinæ vicinia. (m)

Oberbornheim ſive *S. Juſtin* prope Landaviam. (n)

Oberkirch prope Dambacum. (o)

Obermatstall in Dynaſtia Fleckenſteinenſi. (p)

Obersorn ad fontes Sornæ in Comitatu Dagisburgenſi.

Orzenweiler prope Thannas. (q)

Osderwilre inter *Gotdenesheim* & *Wicchersheim* ponitur in Henrici IV. Imp. diplomate, quo Abbatiæ Selſenſi 30. manſos in Alſatia inferiore An. MLXXIV. donavit.

Otenckel prope Argentinam. (r)

Osterndorf in Comitatu anonymo Alſatiæ, forte Riedenſi, (s) ubi grangiam, Regispontano cœnobio ab Henrico VI. Imp. maximam partem traditam, nepos ejus Henricus Rex An. MCCXXVI. memorat.

Oye prope Belfortum. (t)

§. DCCCLV.

(x) Pag. 219. in not. & ſeq.
(y) Pag. 352. init.
(z) Pag. 75. §. CXVI.
(a) Pag. 216. §. CCCXCVII.
(b) Pag. 229. §. CCCCXXII.
(c) Pag. 38. §. LVI.
(d) Pag. 58 §. LXXXVII.
(e) *Gall. Chriſt.* Tom. V. Inſtrum. col. 479.
(f) Supra pag. 57. §. LXXXVII.
(g) Pag. 104. §. CLXXVI.
(h) Pag. 40. §. LVIII.
(i) Pag. 397. §. DCCXXIX.
(l) Pag. 237. §. CCCCXXXVI.
(m) Pag. 264. §. CCCCXCI.
(n) Pag. 397. §. DCCXXIX.
(o) Pag. 153. §. CCLXV.
(p) Pag. 248. fin.
(q) Pag. 41. ſq.
(r) Pag. 352.
(s) Vid. pag. 129. §. CCXVIII.
(t) Pag. 47. §. LXIX.

§. DCCCLV.

Regenhausen, al. *Roggenhauſen*, prope Rappoltivillam. (*u*)

Rimlenheim, inter Oſthovium atque Dachſteinium, ad Bruſcam.

S. Johann prope Ehnhemium ſuperius. (*x*)

S. Leger prope Hirzbacum in Sundgovia. (*y*)

Sappenheim inter Othmarsheim & Banzenheim. (*z*)

Scaphusa prope Maurimonaſterium. (*a*)

Schanlitt prope Wangen. (*b*)

Schoenenbruch & Schotten in valle Schirmeckiana. (*c*)

Schwæbweiler prope Maurimonaſterium. (*d*) In recenſione bonorum monaſterii Sindelsberg ſec. XII. legitur: *Apud Suevorum vilare, quod dicitur Suawilre, curia dominica.*

Sibenbuch in valle Schirmeckiana. (*e*)

§. DCCCLVI.

Sierlenheim cum Mellesheim, Vulvenesheim, Lupenſtein, Osderwilre, &c. in Selſenſi Henrici IV. Imp. diplomate An. MLXXIV. memoratur vicus, ad Sornam vel non procul ab ea quondam ſitus.

Stoerenbach & Sundebruch in valle Schirmeckiana. (*f*)

Sundhausen prope Geiſpolzhemium. (*g*)

Sundheim prope Ruſacum. (*h*)

Symbuch in valle Schirmeckiana. (*i*)

Tiernheim prope Balgoviam. (*k*)

Uberechlingen in valle Schirmeckiana. (*l*)

Uberschen in valle Albertina. (*m*)

Vier-Thürne prope Weiſſenburgum. (*n*)

Villar-le-sec Ferdinandi I. ætate jam cum vico Chatenoy prope Belfortum coaluerat. (*o*)

Ussweiler Reiningæ, Sundgoviæ vico, acceſſit. (*p*)

Utingen inter Mittelkunz, Zeinheim & Hohgeſſt. (*q*)

Wanzel in Albertina valle. (*r*)

Wege prope Muzigam. (*s*)

Widelbrunn prope Weiſſenburgum. (*t*)

Wiegerbach in Dynaſtia Fleckenſteinenſi. (*u*)

Wiler prope Berghemium, (*x*) & Fegershemium. (*y*)

Willingishusen cum *Osderwilre* & *Sierlenheim*, vicis quoque deperditis, in Henrici IV. dipl. An. MLXXIV. occurrit.

Woffenheim prope S. Crucem. (*z*) Vicum hunc Henricus de Stahleck, Argent. Epiſcopus, Theobaldo, Phirretarum Comiti, An. MCCLI. in feudum, Theobaldus Wernero de Hadeſtatt in ſub-feudum dedit. An. MCCCXLIV. Symon de Hadeſtatt

(*u*) Pag. 78. & 110.
(*x*) Pag. 406. fin.
(*y*) Pag. 38. §. LVI.
(*z*) Pag. 59. §. LXXXIX.
(*a*) Pag. 214. §. CCCXCI.
(*b*) Pag. 268. §. CCCCXCVII.
(*c*) Pag. 150. init.
(*d*) Pag. 214. §. CCCXCI.
(*e*) Pag. 150. init.
(*f*) Ibidem.
(*g*) Pag. 165.
(*h*) Pag. 81. & 84.
(*i*) Pag. 150. init.
(*k*) Pag. 59. §. LXXXIX.
(*l*) Pag. 150. init.
(*m*) Pag. 163. §. CCLXXXII.
(*n*) Pag. 179. §. CCCX.
(*o*) Pag. 47. §. LXIX.
(*p*) Pag. 44. §. LXIV.
(*q*) Pag. 193. §. CCCXLVII.
(*r*) Pag. 163. §. CCLXXXII.
(*s*) Pag 148. §. CCLVII.
(*t*) Pag. 176. §. CCCX.
(*u*) Pag. 243. §. CCCCXLIV.
(*x*) Pag. 115. §. CXCIV.
(*y*) Pag. 136. §. CCCCXXXIII.
(*z*) Pag. 90. §. CXLIV.

Hadeſtatt Eques curiam dominicam, judicium, & homines in Dingsheim, Heringheim, Heiterheim &c. Curiæ & judicio Woſtenheimenſi ſubditos, conſenſu Johannæ, Ducis Auſtriæ & Comitatus Phirretenſis heredis, Bertholdo Ep. Argent. vendidit.

Zell ad Zinſelam prope Hunenburgum.

§. DCCCLVII.

Nomina vicorum.

Perditorum & ſuperſtitum Alſatiæ vicorum origo vel ad Alemannos, Francos, vel ad Germanicam referenda Periodum, unde appellatio idiomatis quoque Germanici eſt. (*a*) Nomina binis ut plurimum vocabulis conſtant, quorum prius poſſeſſorem primævum, poſterius vel conditionem, vel ſitum loci deſignat. (*b*) Sunt, qui à ſitu & conditione, ſine nomine auctoris; (*c*) ſunt qui à ſitu ſolo; (*d*) ſunt, qui à conditione ſola (*e*) nomen ceperunt. Terminationes in *Heim* & *Viler* frequentiores ſunt ceteris; (*f*) *bach*, *dorff*, *hoff*, *haus*, *feld*, *thal*, *au*, *kirch*, *brunn* &c. minore ſunt numero. *Viler* ex Latinorum *Villa* prodiiſſe videtur; Romanos enim à Teutonibus vocem mutuaſſe quis credat? In illis ſane cis & trans Rhenum regionibus, ubi Romani olim rerum potiti, nomen *Vil*, *Viler* frequentius eſt. Lotharingia, ubi Germanicum idioma nunquam invaluit, *Vileriis* plena eſt. (*g*) Vocem hanc, in chartis & annalibus medii ævi receptam, vulgus hinc inde contraxit in *Wihr*, quod juniores, Germanicam linguam cultius locuturi, in *Weir*, *Weyer*, uti *Wiler* in *Weiler*, mutarunt. (*h*)

§. DCCCLVIII.

Viæ per Vogeſum.

Inſignem hunc oppidorum vicorumque Alſatiæ tractum Rhenus cuſtodivit & Vogeſus. Ille à Briſigavis, Ortenavienſibus & Badenſibus, hic à Lotharingis diſtinxit. Lotharingia Alſatarum, Briſgoviorum & Snevorum ut pateret commerciis, perruptæ ſunt Vogeſi fauces & clauſtra, ita ut publicis ille XII. Viis jam pervius ſit; quæ ſunt Giromaniana, Maſoniana, Amariniana, Gregoriana, Orbeana, Leberia, Vileriana, Dagsburgenſis, Tabernenſis, Schirmeckiana, Niderbronna-Bitenſis & Weiſſenburgo-Bitenſis. Viæ hæ ob anguſtias vallium & altitudinem montium difficillimæ olim, paucæ curribus patentes, noſtro hoc ævo tanta arte tantisque laboribus ſtratæ ſunt, ut Romanarum æmulas diceres nonnullas. (*i*)

Finis.

Geographicus hic Alſatiæ mediæ & novæ ſub Germanica Gallicaque Periodis, quas in Parte hac conjungere viſum eſt, fuit ſitus & ſtatus. Geographiam Eccleſiaſticam, in Diœceſes, Archidiaconatus & Capitula Ruralia diviſam, ſubminiſtrabit *Alſatia ſacra*. Ad Genealogicam Alſatiæ nunc tranſeundum eſt partem.

(*a*) Vid. Tom. I. pag. 807.

(*b*) *Bernhardsweiler*, Bernhardi villa; *Eckboldsheim*, Eckholdi manſio; *Gunterßhofen*, Guntheri curia; *Gerſtorff*, Gerlaci vicus; *Michelfeld*, Michaelis campus; *Ruprechtsau*, Ruperti augia.

(*c*) *Illkirch*, Eccleſia ad Ellum; *Illhauſern*, domus ad Ellum; *Oſthofen* & *Weſthofen*, curia orientalis & occidentalis; *Ehnheim*, manſio ad Ehnum; *Mittelhauſen*, domus media; *Surburg*, caſtrum ad Suram, &c.

(*d*) *Oſt*, *Weſt*, *Nord*, *Sundhauſen* &c.

(*e*) *Altkirch*, Eccleſia vetus; *Altſtatt*, oppidum vetus.

(*f*) Prioris terminationis ultra ducenta, poſterioris centum fere & quinquaginta loca Alſatia continet.

(*g*) *Badonviler*, *Gerbeviller*, *Herbeviller*, *Joinviller*, *Jovillier*, *Neuviller*, *Ramberviler*, *Viller ſur Menſe* &c.

(*h*) In ſuperiore præſertim Alſatia, in Dynaſtia Richovillana &c. Vid. ſupra pag. 76. ſqq.

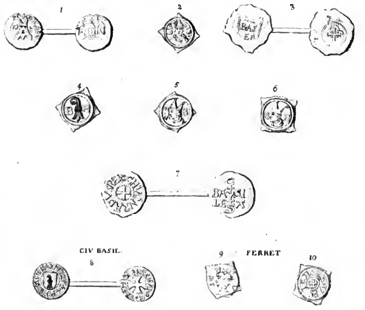
(*i*) Giromaniana, Amariniana, Tabernenſis & Weiſſenburgenſis ſtupendi ſunt operis. Gregoriana & Dagsburgenſis peditibus & equitibus tantum in uſu ſunt; at reliquæ omnes curribus patent.

ALSA-

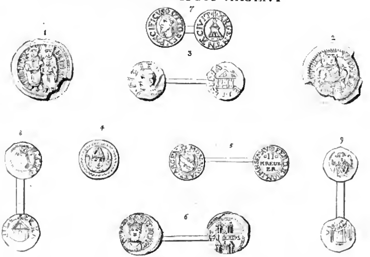
Digitized by Google

NVMMI EPISCOP. BASIL.

TAB. I. NVMISM.



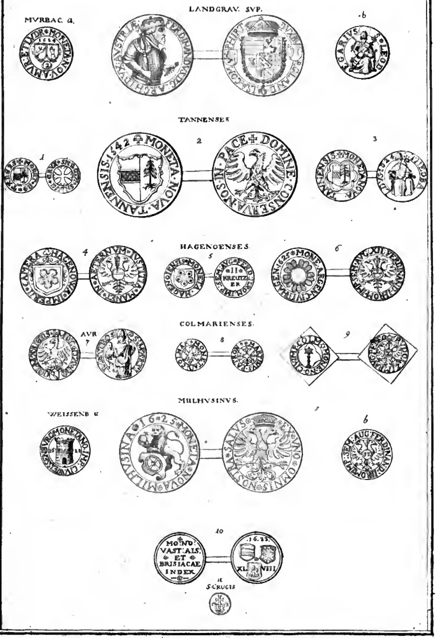
NVMMI EPISCOP. ARGENT.



Digitized by Google

NVMMI ALSATICI

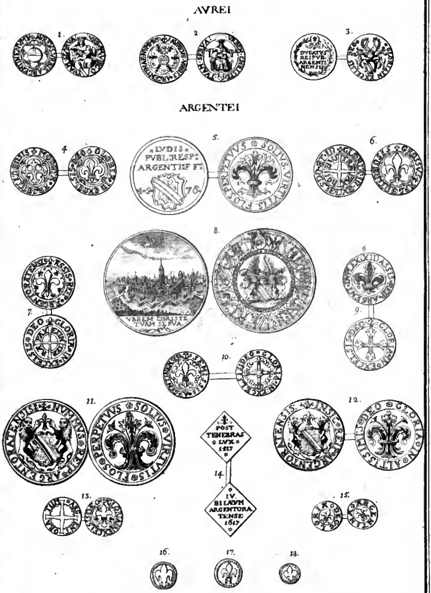
TAB. II
NVMISM.



Digitized by Google

NVMMI CIVITATIS ARGENTORAT.

TAB. III NVMISM.



Digitized by Google

ALSATIÆ GERMANICÆ

SECTIO SECUNDA

GENEALOGICO-HISTORICA.

CAP. I.

ETICHONIÆ GENTIS PER LUITFRIDIGENAS ET EBERHARDIGENAS AD NOSTRUM USQUE TEMPUS CONTINUATIO.

§. I.

GENEALOGICA Alſatiæ Germanicæ pars, Geographiæ ſuccedens, Gentium ac Familiarum illuſtrium origines, progreſſum & fata exponit. (*a*) Alſatica ſtemmata antiquitate, gloria & numero Domuum, quæ ex eis prodierunt, nulli facile Europæarum provinciarum palmam concedunt. Non ſuos enim modo ſibi Duces, Landgravios, Comites, Præfectos provinciales, Dynaſtas, Principes, eccleſiaſticos & ſeculares, Alſatia peperit; ſed & aliis Europæ populis Duces, Archiduces, Reges, Cæſares, Imperatores, quin & Romæ Pontificem Max. ex ſuo ſinu transmiſit. Quingenti mox anni ſunt, quum Germani ex Habsburgicis Alſatiæ Landgraviis ſibi Regem elegerunt, qui ex Etichoneo-Alſatica origine ſanguinem longa avorum ſerie ducens, tanta cum gloria Imperio præfuit, ut poſteri ejus brevi poſt intervallo trecentos per annos, non interrupta ſerie, ſceptrum Imperiale tractarint; Indoles Operis.

 quorum

(*a*) Guillimannus in *Differt. de Conradi Sal. Imp. ſtemmate* Alſaticas familias ſe deſcripturum promiſerat. Idem Georg. Eccardus *Orig. Habsburgo-Auſtr.* Lib. I. Cap. IX. pag. 65. pollicitus eſt. Neuter rem præſtitit. Promiſſa autem hæc ad nonnullas tantum ſe extenderunt familias. Gabr. Bucelinus *Germaniæ* ſuæ quasdam ſine probationibus inſeruit. Meliora dedit Bernhardus Herzog in *Chron. Alſat.* ſed inferioris tantum Alſatiæ gentes exhibet.

quorum maſcula ſtirps nupero demum Caroli VI. Imp. obitu defecit, feminea autem in Maria Thereſia Imperatrice ſuperſtes eſt. Septingenti ſunt anni, quum eadem Alſatia Moſellanicæ Lotharingiæ ex Etichonidis quoque ſuis Comitibus Ducem transmiſit, cujus ex ſeris nepotibus nepos Cæſareum Germaniæ ſolium nunc occupat; tam mirabili deſtinatione fatorum, ut poſtremo Habsburgico Lotharingicus, uno interjecto, ſucceſſerit Cæſar, & poſtrema Habsburgenſium heres ipſi huic primo ex Lotharienſibus Imperatori jungeretur connubio: unde nova Habsburgo-Lotharingica apud Auſtrios Domus; nova Auſtriacæ hiſtoriæ Epocha. Alſatico-Habsburgicum Alſatico-Lotharingicus in ſolio Germanico ſanguis excepit. Mirabiles hos nepotum eventus tot Cæſarum, Regum & Principum millenaria mater Alſatia videt jam ſtupens; Alſaticarum rerum ſcriptor ex obſcuris temporum antiquorum memoriis in lucem, quantum potis eſt, protrahere ſatagit. Communes Habsburgenſium & Lotharingorum origines, quas ante hos centum annos Vignierius Alſatis, earum tum ignaris, obtulerat primus, ſi noſtra demum ætate produxiſſet in lucem, aſſentatoris calumniam vix effugere potuiſſet. Utriusque ergo gentis ſator eſt Alſatiæ Dux Eticho; ex quo, præter Habsburgo-Auſtriacos & Habsburgo-Lotharingos, antiqui illi Zaringiæ Duces (unde Domus Badenſis) & Alſatici illi Flandriæ Comites ſuum genus duxerunt. (b)

§. II.

Syſtemata varia.

Verum enimvero denſis medii ævi tenebris factum eſt, ut Alſatia, gentium tot illuſtrium mater, omnem fere filiarum ſuarum memoriam amitteret. (c) Quin & filiæ temporis tractu oblitæ ſunt matris. In Imperii Germanici ſolio reſidere cum cœpiſſet Habsburgica Domus, adulatores reperti ſunt, qui incunabula ejus Romæ quæſiverunt; glorioſius arbitrati, ex urbe orbis domina, quam aliunde, gentis ſuæ ſatores derivare; quo commento id ſimul obtinuerunt, ut ad Trojanos uſque Reges aſcendere liceret. Italicæ pruritus originis Germanicas diu vexaverat gentes. A Maximiliani I. temporibus autem Habsburgenſium à Franco-Gallis origo plurimos etiam fautores invenit. Poſtquam Habsburgo-Auſtriaca Domus ſub Carolo V. in veteri & novo dominata eſt orbe, innumerus aſſentatorum denique prodiit exercitus, qui varia pro lubitu ſyſtemata certatim finxerunt; quorum viginti Schoenlebenius, ſeptem Didacus Lequile (d) recenſuerunt. Ex his quædam Roma à Scipionibus, à Juliis, à Comitibus Palatinis, à Petro-Leoniis; nonnulla à Merovingico Principe quodam Sigeberto, vel à Carolidis Francorum Regibus, ſed diverſos per meatus & gyros, Habsburgicam gentem duxerunt. Perleonianum & Sigebertinum placuerunt præ ceteris. Illi Rudolfus I. Carolus V. & Leopoldus Imperatores, huic Maximilianus I. & Ferdinandus I. faverunt. Utrumque ad Trojam uſque aſcendit. Merovingos enim à Trojanis quoque derivavit Turonensis, quem ſequentibus ſeculis plerique ſecuti ſunt.

§. III.

Perleonianum ſyſtema.

Perleonii, ab Anicia Romanorum gente deſcendentes, ex quibus Anacletus contra Innocentium II. An. MCXXX. Papa electus, Aventini montis comitatum ſeculo X. tenuiſſe, ortaque tum Romæ inter nobiles & plebem ſeditione, duo ex illis profugi, in memoriam Aventini montis, caſtrum *Avendsburg* prope lacum Lucernenſem condidiſſe perhibentur. Habsburgica nempe duo caſtra apud Helvetios fuerunt; quorum primum in Argovia ad Arolam, prope oppidum Brugg, in Comitatu Rore, à Wernhario, Epiſcopo Argent. circa An. MXXVII. conſtructum in monte. (e) Alterum in dextra lacus Lucernenſis ripa à Comitibus Habsburgicis, Lucernam cum poſſiderent, ſeculo XIII. in colle (f) ædificatum, ſeculo ſequenti à Lucernatibus deſtructum, (g) illudque ipſum eſt, cujus exſtructio Perleoniis, Roma profugis, falſo tribuitur. Veris his caſtris adjicitur fictum, à Sigeberto Auſtraſio in Lotharingiæ Vogeſo, ut perhibetur, exſtructum, nomine *Avendo*, *Habendo*, quod à Germanis in *Habendsburg*, *Habsburg* detortum, Gebvilerus aliique (h) exiſtimant, Helvetica duo vera Lotharingico ficto poſtponentes, nulla plane Annalium fide. Nec minus fictum eſt illud Habsburgum, quod nonnulli in Briſgovia collocant. (i)

(b) Comites Palatinos ex Alſatia quoque derivare voluit Georg. Eccardus, teſte Gundlingio *Reichs-Hiſtorie* pag. 674. Principum Hohenzollerenſium, adeoque & Electoralis Brandenburgicæ Domus, Regumque Boruſſiæ origines in Etichonea Alſatiæ gente nonnulli quærunt, inter quos Husner *Tab. Genealog.* CLXXV. Priſcos Hohenbergæ & Hurmingæ in Suevia Comites, Vilerenſis in Alſatia vallis poſſeſſores, ex eodem prodiiſſe ſanguine, veriſimile eſt.

(c) Fabuloſas, quæ invaluerant, opiniones ipſi quoque Alſatiæ ſcriptores ſecuti ſunt, ſuarum rerum ignari.

(d) Libri tit. *Domus Auſtriaca una cum Borboniorum proſapia eadem in radice Itala* &c. Oeniponti 1660. fol. 2. voll.

(e) *Wulpesberger bubel.*

(f) *Rameſin.*

(g) Jacobus Leu *Lexic. Helvet.* in voce *Habsburg.*

(h) Vid. Tom. I pag. 713. §. CLXXXVIII.

(i) Ibid. §. CLXXXIX.

§. IV.

Perleonianum hoc ſyſtema, quod in nota repræſento, (*k*) tredecimo jam invaluiſſe ſeculo, LEQUILÆUS (*l*) arbitratur. Idem ſec. XIV. nobilis de KLINGENBERG, (*m*) ſec. XV. Jo. NAUCLERUS (*n*) & RAPHAEL VOLATERRANUS, aliique deinceps quam plures foverunt. Novas illud denique ſeculo ſuperiore acquiſiverat vires, poſtquam Zwethalenſis Ciſtercienſium Abbas, SEIFRIDUS, vaſtum illud *Arboris Anicianæ* opus edidiſſet, (*o*) atque SEBAST. TENGNAGEL, Bibliothecarius Cæſaris, à Cæſareo interrogatus Senatu, id aperte probaſſet. (*p*) Hujus exemplum PETRUS LAMBECIUS & DAN. NESSELIUS, ejuſdem Bibliothecæ cuſtodes, ſecuti ſunt. Dioſcoridis codex, Conſtantinopoli Vindobonam à Busbequio allatus, novam ſyſtemati gratiam conciliavit & decus. Perantiquum enim hoc & proprium potentiſſimæ olim gentis Aniciæ monumentum, tanquam hæreditario jure & ſingulari Dei providentia, in Auguſtiſſimæ Domus Habsburgicæ poteſtatem quaſi poſtliminio rediiſſe, plenus admiratione perſcribit NESSELIUS. (*q*) At poſtquam ARNULPHI, Lexovienſis Epiſcopi, (*r*) & TEULFI, Mauriniacenſis Chronographi, (*s*) ſeculi XII. ſcriptorum, teſtimoniis Petroleonios Judaicæ originis extitiſſe probatum, ſyſtematis aſſertores puduit aſſerti. Aſſertores ejus.

§. V.

Altera Genealogorum turba, quæ ex Franciæ Regum ſanguine Habsburgenſes deducit, ſub Maximiliano I. prævaluit. Jac. Menlius, Ladiſlaus Sunthemius, Jo. Stabius, in aula tum Imperatoris viventes, ut & Trithemius Abbas, in decurrendo hoc ſtadio ſtrenue ſudarunt; non uno tamen omnes tramite uſi. (*t*) Trithemianum ſchema HIER. GEBVILERUS (*u*) diſtinctius explicuit, JAC. SPIEGELIUM, JOD. COCCIUM, (*x*) SEB. MUNSTERUM, (*y*) WOLFG. LAZIUM, (*z*) THEOD. PIESPORDIUM, (*a*) aliosque magno numero nactus ſequaces. Schema hoc à Sigeberto quodam exule, Theodorici II. ſecundum alios Theodeberti II. Auſtraſiæ Regis filio, Annalibus ignoto, Childeberti Sigebertinum ſyſtema.

(*k*) Generationes Perleonianæ finguntur ſequentes:

Flavius Anicius Leo.
|
Anicius Petrus Leo.
|
Magnus Flavius Anic. Petrus Leo.
|
Flav. Anic. Frangipanus Petrus Leo.
|
Stephanus Anic. Frangipanus Petrus Leo.
|
Maximus Petrus Leo Frangipanus.
|
Leo Petrus Leo Anicius.
|
Maximus Petrus Leo.
|
Stephanus Petrus Leo.
|
Leo Petrus Leo.
|
Petrus Leonis Petrus Leo.
|
Leo Max. Petrus Leo, qui filios in Germaniam miſit, & obiit An. MCLXII.
|
Albertus Dives, per uxorem Comes Habsburgi.
|
Rudolphus Taciturnus, Comes Habsburgi.
|
Albertus Sapiens.
|
Rudolphus I. Imp.

Hoc ſyſtema BROMBACHIUS ap. BUCELINUM *German. General.* Tom. I. fol. 23. ita immutavit:

Anicius Petrus Leo An. DCCCXXIII. Roma pulſus.
|
Anicius Luitfridus, uxor Hiltrudis, Altenburgi & Vindoniſſæ hæres.
|
Anicius Luitfridus II. reſtaurator S. Trudperti.
|
Huntfridus Comes.
|
Gontramnus Comes.

(*l*) Lib. alleg. pag. 228. SCHOENLEBENIUS autem pag. 35. Henricum Gundelfingenſem, ſec. XIV. Eccleſiæ Friburg. Capellanum, conſtituit auctorem. ULRICUS KREFO, nobilis Turicenſis, Rudolfi Habsb. coætaneus, Habsburgicos Roma generatim deducit. ALBERTUS ARGENT. ſec. XIV. ſcriptor, Perleonios quidem ſilet, at ab initio Annalium idem profitetur ſyſtema.

(*m*) STUMPFIO teſte Lib. VII. Cap. XII.

(*n*) *Chronographia* vol. 2. fol. 236. *Commentar. urb.* Lib. XXIII. in fine.

(*o*) Viennæ An. 1613. fol. Prævit jam ſec. XVI. ARNOLDUS WION *de familia Aniciana*; quem RICH. STREINIUS in ſuis *Anti-Anicianis*, uti Seifridum GASP. SCIOPPIUS in *Diſſert. de Arbore Aniciana*, An. MDCLI. edita, perſtrinxit, à Petro Lambecio perſtringendus & ipſe.

(*p*) LAQUILÆ pag. 026. ſq.

(*q*) *Catalog. Codd. Mſſ. Bibliotheca Cæſar.* Part. III. pag. 4.

(*r*) In tractatu de *ſchiſmate poſt Honorii II. deceſſum* in DACHERII *ſpicil.* Tom. I. pag. 155.

(*s*) Apud CHESNIUM Tom. IV. pag. 176. Arnulfus & Teulfus ajunt, Petrum Leonis, qui ſub Anacleti nomine An. MCXXX. Antipapa electus eſt, avum habuiſſe Petrum. Hic ex Judæo Chriſtianus factus Leonis, qui eum baptizaverat, nomen aſſumſit.

(*t*) Singulorum ſyſtemata breviter exponit LABIUS in *Commentar. Genealog. Auſtr.* Lib. I.

(*u*) In *Epitome regii ac vetuſtiſſimi ortus Ferdinandi I. Imp.* Lib. II. Cap. X. Uberius hæc explanavit in Commentario Mſ. qui in Klingliniana olim Bibliotheca Argentorati extitit. In utroque libro per Reges Francorum ad Reges Trojanos & Noachum uſque aſcendit, à STUMPFIO *Chron.* Lib. VII. Cap. XII. irriſus.

(*x*) *Dagobert.* Cap. VII. pag. 67.

(*y*) *Coſmograph.* Lib. III. Cap. LXI.

(*z*) *Commentar. Genealog. Auſtr.* Lib. I. Cap. V. pag. 95.

(*a*) *Stemma Habsburgo-Auſtr.* Bruxell. 1616. fol. ubi illud à Pharamundo deducit.

berti II. nepote, Habsburgeoſes deducit. (*b*) Sigeberto filius adſcribitur Ottobertus, quem ſeculo VII. in Lotharingico illo Voſagi monte, ubi S. Romaricus ſeculo VIII. monaſterium inſtituit, (*c*) caſtrum *Avendo*, Comitatus novl caput, exſtruxiſſe volunt, adeoque Habsburgici incunabula nominis è Lotharingia, ut modo diximus, repetunt. Debilibus licet fulcris bæc inſiſtat bypotheſis, Gebvilerus tamen tanto eam fervore amplexus eſt, ut anilibus ſtultæ plebis nugis accenſuerit ſenteotiam, quæ ex Habsburgo, Argoviæ caſtro, has origines repetit. Neque tamen hæc impedivere Gebvilerum, quo minus in D. Odiliæ ſanguine etiam Habsburgicum quæreret. (*d*) Sigebertinum ſyſtema Peireskius (*e*) rejicit, ratiooe innixus, quod Merovingis Carolidisque deletis, Sigeberti poſteritas in Franciæ regnum ſucceſſiooem non petiit.

§. VI.

Guillimanni ſyſtema.

Habsburgiaca ſua ante hos CL. anoos Guillimannus cum ſcriberet, Perleonianum ſyſtema & Sigebertinum contemſit; at fabuloſo quoque fuodameoto ſuum ſuperſtruxit, Landgraviorum Alſatiæ & Briſgoviæ ſeriem à ſeculo VIII. enarrans, nullis quam chartis probavit. Diploma, quod An. DCCCCIII. Trodpertino monaſterio dedit Luitfridus, Otbertos, Rampertos, Abbatiæ benefactores, producit; at Guillimannus Tbeodebaldum, qoem Otberti patrem, ex Helveticis Vindoniſſæ Comitibus ortum, conſtituit, Amprinctum, Hettobertum, aliosque ignotos Altenburgi Comites, ex ingenio ſuo addidit, ſuamque adeo apud Criticos in argumento boc fidem decoxit. Ex illis nimirum, quæ Stumpfius (*f*) obiter tetigit, ingens Guillimaonus ædificium erexit; plenum figmentis. Qua enim ratione Viodoniſſam avitum Guntramni Divitis majoribus patrimoniom aſſignat, quæ ſec. IX. ad Landaloum Epiſcopum ſpectavit, qui cognatis ſuis eam, ut bonum proavitum, reliquit, (*g*) quæque adeo patria Habsburgenſium prima eſſe non potuit. Obſervet porro Lector, bona illa, quæ Guntramni poſteri io Helvetia ante Zaringenſem, Kiburgenſem, Lenzburgenſem, Badenſem, aliasque hereditates novas poſſederunt, vix quartam eorum, quæ in Alſatia tenuerant, partem conſtituiſſe. Guntramni proſcripti bona, quæ Ottones Impp. Helveticis dederunt cœnobiis, pleraque in Alſatiis ſita fuerunt. Rudolfus, Guntramni nepos, Otboiarsheimenſe io Alſatia monaſterium ex Alſaticis ſuis bonis inſtituit. Guillimannus nihilominus Guutramuum Divitem, & majores, quos illi affingit, Comites Altenburgi appellat; quum Acta Murenſia ſoli Kanzelino, Guntramni filio, elogium *Comitis de Altenburg* tribuant. Non ignoravit ille profecto, Comitatuum nomina Comitibus nonniſi ſeculo XI. adjungi cœpiſſe, & tamen *Landgravii* nomen ipſis quoque Guntramni majoribus adſcribit.

Eadem conjectandi licentia Altenburgum io veteri Argoviæ Vindoniſſa, haud procul ab eo loco, ubi dein circa An. MXXVII. caſtrum Habsburg exſtructum eſt, Guillimannus quæſivit, quod tamen in Cleggovia ſitum, atque Rhinoviæ monaſterio, cujus jurisdictioni ſubjacet, vicinum. Unde Kanzelini filius Radeboto *Comes in Cleggove* vocatur, (*h*) qui cum Altenburgico Comitatus eſt idem. Solemnem Cleggoviæ mallum in Altenburgi caſtro olim habitum fuiſſe, charta nos docet. (*i*) Adde quod Alten-

(*b*) En ſyſtema hoc integrum:

Clodovæus M. Rex.
|
Chlotharius M. Rex.
|
Sigebertus Rex Auſtraſiæ.
|
Childebertus Rex.
|
Theodebertus Rex.
|
Sigebertus exul & Dux Alemanniæ fictitius.
|
Ottobertus Comes Vindoniſſæ.
|
Amprinctus ſeu Ampertus Comes.
|
Hettobertus Comes.
|
Rampertus Comes.
|
Guntramus Comes.
|
Luitfridus I. Comes.
|
Luitfridus II. Comes.
|
Huntfridus Comes.
|
Guntramus II. Dives, ſator Habsburgenſium.

(*c*) Romarici mons, vulgo *Remiremont*, ubi prima hujus nominis Abbatiæ ſedes, hod. *Saint Mont.* Conf. Tom. I. pag. 712.

(*d*) In *vita S. Odiliæ* pag. 101. edit. 1598. ubi Childericum, Franciæ Regem, Etichoni, Domus Majori, Leudeſii filio, Ducatum Alemanniæ cum Alſatia, eoque toto agro, qui à Voſago & Romarico montibus ad Rhenum protenditur, circa An. DCLXVI. conceſſiſſe ſcribit.

(*e*) Gassendus in *vita Peireskii* Lib. II. pag. 201.

(*f*) *Chron. Helvet.* Lib. VIII. Cap. XII.

(*g*) Ekkehardus *de Caſ. monaſt. S. Galli* Cap. I. pag. 15. quem locum non ignoravit Guillimannus, qui eum in ipſis *Habsburgiacis* ſuis Lib. III. Cap. V. allegat. Adde Lib. II. Cap. III.

(*h*) In Henrici II. Imp. diplomate An. MXXIII. ap. Herrgottum.

(*i*) Beat. Muos *de jure Advocatiæ Rhinovienſis monaſterii* pag. 22.

Altenburgicus Cleggoviæ Comitatus nec Kanzelini, nec Radebotonis allodium, ſed Comitatus fiſci, adeoque mere admioiſtratorius fuit. Altenburgicus ergo Argoviæ Comitatus, cujus nomen in Habsburgicum deinceps commutatum Guillimannus exiſtimat, merum eſt ejus figmentum. Omnis ille Argoviæ tractus *Comitatus Rore* tum temporis dicebatur. (*k*) Nervos ita ſuos fruſtra Guillimannus intendit, ut Habsburgicos Alſatiæ Landgravios ex Helvetia in Alſatiam deſcendiſſe probaret, quos ex Alſatia in Helvetiam aſcendiſſe verioribus conjecturis aſſerimus. Noſtris tamen temporibus ſyſtema hoc, quamvis elumbe, adhuc fautores invenit. (*l*)

§. VII.

Cautior Guillimanno Bernardus Pezius (*m*) fuit, qui neglectis Vindoniſſæ & Altenburgi Helvetiæ Comitibus, apud Luitfridi majores, Otpertum (*n*) & Rampertum, quos Briſgoviæ ſolius Comites facit, Habsburgica incunabula quæſivit; Alſatiam excludens, cum ipſa Luitfridiana, ad quam provocat, charta Alſaticas ei manifeſtaret origines, ob Alſatiæ bona, quæ Trudpertinis aſſignat. Luitfridum hunc à Luitfridigenis Alſatis ex Etichoneo ſanguine deſcendiſſe, plusquam veriſimile eſt. Pezius tamen, inventa jam fruge, maluit glandibus veſci. Alſatia Helvetiæ, Lotharingiæ, Briſgoviæ ex Etichonea ſtirpe ſua ſurculos transmiſit; ſurculi pro primaria ſeſe venditant ſtirpe. Pezii ſyſtema.

§. VIII.

Difficile hoc Habsburgicarum originum examen rectius ut intelligat Lector, hiſtoricum tempus, quod à Guntramno Divite incipit, ab obſcuro, quod præcedit, diligenter diſtinguat. Murenſibus Actis debetur hiſtoricum. Inſigne hoc Murenſis in Argovia monaſterii ex ſeculo XII. monumentum antiquiores nobis ſuppeditat chartas, quæ una cum Actis & Geoealogia præfixa Habsburgenſium majures, Abbatiæ Murenſis dotatores & advocatos, à Guntramno, ſec. X. Alſatiæ Comite, ad Rudolfum Habsburgicum uſque, Germaniæ Regem, per novem generationes exponunt. Ex his fragmenta, ſed non fideliter ſatis, Guillimannus produxit, (*o*) ob id ipſum à Dominico Tschudio (*p*) reprehenſus. Ipſa Acta ex autographo, ſed vitioſe, deſcripta primus omnium Lutetiæ Pariſiorum in lucem edi curavit Claudius Peireskius. (*q*) Exemplo hoc Vignierius, Chifletius, Blondellus, Eccardus, (*r*) Godefredi, aliique ſunt uſi. Herrgottiana huic editio, & omnium denique optima ſucceſſit, quam Fridolino Koppio, Murenſis Abbatiæ Principi, nuper defuncto, debemus, qui *Vindiciis Murenſibus* Acta adjecit. Scilicet cum Acta hæc ſeculi XIII. exeuntis partum pronuntiaſſet Herrgottus, Vindicias eorum An. MDCCL. edidit Koppius, in quibus Actuarium ſeculo XII. adſcribit. Vindiciis his, docte conſcriptis, Rustenus Heer, San-Blaſianæ Bibliothecæ præfectus, librum quoque doctum oppoſuit, quem *Anonymum Murenſem denudatum* appellat; ubi Conradum de S. Blaſio, qui An. MCLXVI. Abbatiæ Murenſi præfuit, Actorum ſcriptorem feliciter detexit, Genealogiam, Actis præmiſſam, ſeculi XIII. fœtum, non ejuſdem cum Actis auctoritatis exiſtimans. Acta ab ipſo monaſterii Abbate, ex ipſis tabularii Murenſis chartis, ſec. XII. diligenter perſcripta, Habsburgicis rebus, tum quoad Geotis, tum quoad caſtri, unde Gens appellatur, origines multum lucis affundunt, & cum aliis documentis egregie conſpirant. Quodſi Trudpertini tam diligentem originum ſuarum ſcriptorem, ac Murenſes, habuiſſent, obſcurum Geoealogiæ Habsburgicæ tempus quoque deveniſſet hiſtoricum. Nomina, quæ innoteſcunt ex chartis, certiore graduum nexu jungerentur, generationum progreſſui majus lumen accederet. Acta Murenſia.

 §. IX.

(*k*) Herrg. *Geneal. Habsb.* Tom. I. pag. 44.

(*l*) Lexicon Histor. Basil. in voce *Habsburg.* Nec alienus ab eo Leu in *Lexic. Helvet.* voce *Altenburg.*

(*m*) *De Etymo nominis Habsburg*, pag. 31. Diſſertatio hæc An. MDCCXXXI. Viennæ edita.

(*n*) Pezius Otpertum ad An. DCV. refert, cum nepos ejus Rampertus ſub Ludovico Germ. adeoque ſeculi IX. medio vixerit, qui cœnobium Trudpertinum denuo inſtauravit & S. Trudperti reliquias transtulit Anno XI. regnante Ludovico, ut Sangallenſis & Baſil. codices, quorum ille perantiquus, teſtantur. Codex Zwifaltenſis, ex quo Acta ſua Trudpertina Pezius expreſſit, hanc temporis epocham ignorat. Conf. Herrg. loco cit. pag. 178.

(*o*) In *Habsburgiacis* Mediolani An. MDCV. impreſſis, ubi *Comitis de Altenburg* epitheton Guntramno Guillimannus tribuit, quod Acta tribuunt Kanzelino. Idem Radebotoni *Comitis de Vindoniſſa* titulum adjecit, quem Acta ignorant. Lib. IV. Cap. II. pag. 166. ait, ex Murenſibus Actis patere, Kanzelinum habuiſſe filium quartum, nomine Landolum, de quo tamen nullum in Actis veſtigium.

(*p*) In eleganti libello: *Origo Comitum de Habsburg*, An. MDCLI edito, ubi pag. 97. ſcribit: "Monaſterii noſtri Murenſis archivum nunquam „luſtraſſe, aut ea, quæ inde hauſerat, majori „ſtudio, cura & fide tractaſſe.

(*q*) An. MDCXVIII. & iterum An. MDCXXVII. Lutetiæ impreſſus liber, quem frontiſpicium *Spirembergii* impreſſum annuntiat.

(*r*) Qui & ipſa Acta hæc Murenſia ex Peireskiano exemplo inter Probat. *Origg. Habsburg.* recudi fecit.

Digitized by Google

§. IX.

Vignierii ſyſtema.

Temporis obſcuri periodus eſt, quam ſuperioribus Genealogis felicius expreſſit Hier. Vignierius, (s) Gallo-Bleſenſis, qui Habsburgicam domum ab Etichone, Alſatiæ Duce, ut ſupra dixi, derivavit; ſalebroſam, at tutiorem viam ingreſſus. Hic itineris, in Lotharingiam ſuſcepti, occaſione cum in varias ibidem chartas & libros, in quibus Lotharingicæ Gentis majores occurrebant, incidiſſet, ad inveſtiganda ejus incunabula inductus, ad Etichonem uſque, & per eum ad Merovingorum Præfectos Palatii magno auſu aſcendit. Lotharingicam Vignieriani ſtemmatis partem Theodorus Godefredus, Dionyſii filius, Hiſtoricus regius, (t) & Cantarellus Faber (u) paulo ante jam indicaverant. At præcipua his cura fuit, ut Lotharingicam Domum nec à Carolo, Lotharii Gallorum Regis, nec à Guilielmo, Godofredi Bullionii, Hieroſolymorum Regis, fratre proveniſſe oſtenderent, atque adeo Symphoriani Champierii, (x) Wasseburgii, (y) & Rosierii, (z) qui ſeculo XVI. magnis voluminibus hæc adſtruere conati ſunt, ſomnia diſſiparent. Godefredus & Faber Gerhardum, Alſatiæ Comitem, Lotharingicæ Gentis auctorem primi quidem produxeraot, ſed majores ejus, ceteraſque Alſaticæ hujus Gentis lineas, præterierunt ſilentio. Idem Godefredus eodem tempore Merovingica Habsburgenſium incunabula evertit, (a) ut Hiſpanorum & Lotharingorum in Galliæ coronam jura, quæ Genealogia hac tum ſibi arrogarant, everteret. Vignierius Lotharingicam (b) & Habsburgo-Auſtriacam gentem à ſtipite communi, Etichone, deduxit, & ſingulos Genealogiæ hujus gradus per idonea documenta veriſimilibus conjecturis adſtruxit. Stemma hoc, magno mox applauſu exceptum; majores pedetentim vires accepit, ex quo Principum & Eccleſiarum tabularia patent. Nonnullis hinc Genealogis occaſio nata, ut ædificium Vignieriano concinnius tractu temporis coonſtruerent, ita tamen, ut Eticho, Alſatiæ Dux, commune Habsburgici & Lotharingici ſtemmatis ſemper caput maneret, quamvis in deſcenſu & aſcenſu per lineas & gradus diverſa hinc inde via uterentur.

§. X.

Syſtematis Vignieriani variationes.

Vignierianum nempe opus vix in lucem prodierat, quum Jac. Chifletius (c) partis illius, quæ Habsburgica reſpicit, illuſtrationem ſuſcepit. Tria operis hujus exempla,

---

(s) An. MDCVI. natus, An. MDCXLIX. majore forma Lutetiæ edidit: *La veritable origine de très-illuſtres Maiſons d'Alſace, de Lorraine, d'Auſtriche, de Bade & de quantité d'autres.* Obiit Lutetiæ An. MDCLXI. Patrum Oratorii ad S. Maglorium Congregationis Superior. Junioribus annis Eccleſiæ Reformatorum Bleſenſis in Gallia fuit Miniſter. Avum habebat Nicolaum Vignierium, cujus eruditum opus *Bibliothèque hiſtoriale* aliquot voluminibus extat.

Ceterum Habsburgo Auſtriacos ab Etichone, Alſatiæ Duce, deſcendere, jam ante Vignierium conjectati ſunt plures. Sententiæ hujus aliquid protulerunt Gebvilerus in *vita Odiliæ*, Lazius *de Migrat. Gent.* Lib. VIII. Guillimannus *Habsburg.* Lib. I. Cap. III. Bucelinus *Germ. Sacro-Prof.* Tom. I. Geneal. fol. 21. & Tom. II. Hiſtor. Agilolf. fol. 356. ſed non hiſtorica methodo gradus generationum monſtrarunt. Quis ferat Bucelinum, cum Habsburgicos à Warino quodam, homine ignoto, quem Alemanniæ Ducem & Eberhardi, Murbacenſis Abbatiæ fundatoris, filium facit, derivare conatur; Eberhardo ipſo improlem ſe fuiſſe teſtante. Vid. Tom. I. pag. 778. Scintillam veritatis Bucelinus, Lazius, eorumque ſymmyſtæ viderunt, ſed eam involverunt commentis. Idem de Jo. Ruyrio dicendum, qui in *Antiquitez de la Voſge* Cap. II. & Cap. XIV. pag. 186. ad Etichonem quoque Ducem, Odiliæ patrem, aſcendit, ac Chronici Novient. & Fragmenti Urſtiſiani fide ab Etichone ad Leudeſium & Erchinoaldum progreſſus ſcribit: *L'Empereur Maximilian vouloit avoir Luitfrid, comme auſſi Attico ſon ayeul en l'arbre de ſa Genealogie, voire tenoit à grand'heur d'eſtre deſcendu de la lignée de S. Odile.*

(t) In *Genealogie des Ducs de Lorraine*, qui liber An. MDCXXIV. Pariſiis impreſſus, An. MDCXXXIII. ab Auctore recognitus & denuo deſcriptus, ex ejus Bibliotheca in meam migravit.

(u) Conſiliarius regius, variis ſcriptis notus, obiit An. MDCLVIII. Libro, de quo hic agimus, præfixus eſt titulus: *Conſiderations hiſtoriques ſur la Genealogie de la Maiſon de Lorraine, par Louis Chantereau le Febvre*, Paris MDCXLII. fol.

(x) Symphorien Champier, Lugdunenſis, Antonii Lotharingiæ Ducis Medicus, in *Chronique des Hiſtoires du Royaume d'Auſtraſie ou France Orientale, dite à preſent Lorraine* 4to *Nancy* MDIX. Hic primus in Godofredi Bullionii familia origines Lotharingicas quæſivit.

(y) Richard Wassebourg, Archidiaconus Virodun. In oppido S. Michaelis Lothar. natus, ſcripſit *Antiquitez de la Gaule Belgique*, Paris MDXLIX. fol. ubi à Julio Cæſ. ac Guilielmo, Godofredi Bullionii fratre, Duces Lotharingos derivat.

(z) Franc. de Rosieres, Barroducæus, Archidiac. Tullenſis, evulgavit *Stemmata Lotharingiæ ac Barri Ducum*, Pariſiis MDLXXX. fol. Liber cum Auctore ab Henrico III. Galliæ Rege damnatus; à Cantarello Fabro ſub Ludovico XIII. confutatus.

(a) *De la vraye origine de la Maiſon d'Auſtriche contre l'opinion de ceux, qui la font deſcendre de la ligne maſculine des Rois de France de la premiere race*, Paris MDCXXIV. 4to. Opus hoc ſine nomine Auctoris prodiit, ſed An. MDCXLVI. ab Auctore reviſus, calamoque exaratus, cum altero, ſuperius allegato, ex Godefrediana in Bibliothecam meam tranſivit.

(b) Ad Lotharingicam Vignieriani ſyſtematis partem annotavit quædam Carolus Hugo, Stivagienſis Abbas, in *Traité hiſtorique ſur l'origine & la genealogie de la Maiſon de Lorraine*; quem ſub ficto nomine Baleicourt edidit in 8vo. Adde ejus *Annales Ord. Præmonſtrat.* Tom. II. pag. 428. & *Monumenta Sacræ Antiquit.* Tom. II. pag. 268

(c) In *Stemmate Auſtriaco* An. MDCL. Antverpiæ edito fol.

IANI

VIC NOSTRUM.

ETICHC ETICHO I. Dux Alſatiæ † circ. 690.

ETICHO ADELBERTUS Dux Alſatiæ. ETICHO II. Dux.

ALBETFRIDUS I. Dux Alſat. circ. 740. ALBERICUS Comes.

TFRIDUS II. Comes † circa 800. EBERHARDUS I. Comes circa An. 800.

GO Comes 837. Ux. Bava. EBERHARDUS II. Comes † 864.

EBERHARTFRIDUS III. Comes † 864. EBERHARDUS III. Comes 868. † 900. Ux. Adelindis.

HUGO CoTFRIDUS IV Comes An. 903. Advocatus Trudpertinus. HUGO I. Comes 940. Ux. Hildegard.

FRID, LUITFRIDUS V. Comes 903.925. HUGO 903. EBERHARDUS IV. Comes 959. HUGO, GUNTRAM.

EBERHARDUNTRAMNUS Dives. 950. unde ADELBERTUS I. 979. unde HUGO III. 966. unde

DUCES LOTHARINGIÆ. *HABSBURGO-AUSTRIACI.* *DUCES LOTHARINGI.* *COMITES EGISHEIMENSES.*

BIBLIOTECA NAZIONALE DI TORINO

Digitized by Google

ad Pag. 465.

L
A

LUITFRIDUS VI
† circa

WERNHARIUS I. Epiſc. Argent. *Habsburgi* conditor, † 1028. Conſtantinopoli.

RADEB
fundat
1027.
Lotha

OTTO I. Comes † 1046.

ADELBERTUS I. Comes.

OTTO II. Comes Alſatiæ Sup. † d. 8. Nov. 1111.

ADELBERTU
poſt fratrem

WERNHARIUS III. Comes de Habsburg † circa 1163.

ADELHEIDIS cu
de Huneburg nu

ADELBERTUS III. cognom. *Dives*, *Landgravius Alſatiæ* 1186. † 1199. Uxor Ita Comitiſſa de Pfullendorf, neptis Henr. Nigri, Ducis Bavariæ.

RUDOLFUS I. cognom. *Placidus*, Landgravius Alſat
† 1232. Uxor Agnes, filia Godefridi de Stauffen.

ALBERTUS IV. cognom, *Sapiens*, Habsburgi Comes & Landgravius Alſatiæ, a. 1139. hereditatem paternam cum fratre ſuo partitur, † circa 1240. Uxor Helwigis, filia Ulrici Comitis Kiburg.

RUDOLFUS I. Imp. a. 1273. electus, † 1291. Ux. 1) Anna vel Gertrudis, filia Burcardi Comitis de Hohenberg. 2) Agnes, filia Roberti II. Burgundiæ Ducis.

Digitized by Google

exempla, in quibus David Blondellus, Theodorus Godefredus, Petrus Hozierius, Genealogus Regius, manu ſua emendarunt & addiderunt permulta, in Bibliotheca mea aſſervo. Poſt hos majore cum apparatu ſyſtema hoc corrigere & illuſtrare aggreſſi ſunt Georg. Eccardus & Marquardus Herrgott. (d) Enimvero duos præ cæteris notabiles Eticho progenuit filios, Adelbertum & Etichonem. Vignierius & Eccardus, præterito Adelberto, in ſolo Etichone II. ſuos oculos fixerunt, ut ab eo Lotharingos prima linea & Habsburgenſes derivarent ſecunda. Herrgottus præterito Etichone II. Adelbertum Habsburgicæ & Lotharingicæ Domuum propagatorem elegit. Adelbertum ego Habsburgicæ, Etichonem II. Lotharingicæ auctores exiſtimo. In neutra earum certam graduum ad Guntramnum uſque Divitem & Gerhardum Alſatam uſque definitionem expectes. Primam utriuſque Domus periodum appello *probabilem*. *Certa* à Guntramno, ut jam dixi, & à Gerbardo Alſata procedit. Carolus Gendræus, (e) qui nuper hæc examinavit Lutetiæ, omnium ſyſtematum, certam quæ præcedunt periodum, hoſtis, unum ſyſtema per alterum deſtruere ſategit, ut ſingulis everſis everteret cuncta. Veſtigiis ejus haudquaquam inſtiturus ſum, ſed ex omnibus ſyſtematibus ea decerpam, quæ probabiliora videbuntur. (f) Alſatici ſcriptoris eſt, dapibus frui, quas exterorum induſtria, per centum jam annos, ſolicite conquiſivit, & Alſatiæ, laudum ſuarum non ſatis curioſæ, (g) liberaliter obtulit. Cur enim præſtantia dona, multo congeſta labore, quæ Galli, Belgæ, Batavi, Lotharingi, Germani, ſponte & generoſe nobis offerunt, rejiceremus ingrati. Noſtrum potius eſt, corrigere, emendare, augere inventa, vel ea, ubi opus eſt, aliter diſponere; rebusque minus claris majorem hinc inde lucem afferre.

Syſtema antem ſuum, tam glorioſum Alſatiæ, per partes modo cum expreſſerit Vignierius, nos illud totum & integrum una Tabula proponimus, (h) altera Eccardi, Herrgotti & noſtrum, uno exhibemus conſpectu, ut facilior comparatio ſit.

§. XI.

Adelbertus III. cognomento *Dives*, Alſatiæ Landgravius, Habsburgi Comes, in monaſterii Trudpertini charta, An. MCLXXXVI. Argentinæ ſcripta, (i) Luitfridum IV. qui An. DCCCCIII. Comes Sundgoviæ & Advocatus Trudpertinus fuit, ac 50. circiter annis Guntramnum Divitem præceſſit, *anteceſſorem* & *progenitorem* ſuum appellat. Habsburgicorum nexus cum Luitfridigenis. Luitfridus IV. antem in privilegio Trudpertino, eidem Adelbertinæ chartæ inſerto, An. DCCCCIII. præcepit, ut advocatia Trudpertina apud filios ſuos eorumque permaneret heredes. At vero Adelbertus III. Advocatus Trudpertini monaſterii fuit, nec dubium, quin & majores ejus eadem gaviſi ſint dignitate; novo indicio, Adelberti III. gentem à Luitfridi IV. filiis eorumque heredibus ſanguinem duxiſſe. Quin & alia Luitfridorum Alſatica bona, ipſo Luitfridi IV. ſeculo, Guntramnus Dives, Habsburgenſium ſator, poſſedit & ad poſteros ſuos transmiſit; unde eum Luitfridorum hereditatem creviſſe colligimus. Nec prætermittendum ſilentio, Sundgoviæ Comitatum, quem Luitfridigenæ jure quaſi paterno, ut infra dicetur, adminiſtravere, poſt horum nominis extinctionem ad Habsburgenſes tranſiviſſe, ita quidem, ut Luitfridorum nomine vix ceſſante in faſtis, Guntramni poſteri in locum eorum, aliusque alii in hoc munere ſuccederent: quæ omnia ad probandum Habsburgici ſanguinis cum Luitfridigenis nexum egregie conſpirant. Guntramnus Dives ergo, ſeculi X. medio vivens, à Luitfrido IV. deſcendit. Diſquirendum jam reſtat, ex quonam trium Luitfridi IV. filiorum, quos ipſe in charta Trudpertina nominat, ex Hundfrido nempe, Luitfrido V. an ex Hugone prodierit Guntramnus.

§. XII.

Ab Hugone, natu minimo fratrum, Guntramnum Divitem nemo derivat. Ab Hundfrido eum derivat Herrgottus, *Divitis* cognomen ei inditum arbitratus, quod majorem Guntramni Divitis pater.

(d) Ille in *Originibus Habsburgo-Auſtriacis* An. MDCCXXI. Hic in *Genealogia Diplomatica Gentis Habsburgicæ*, An. MDCCXXXVII. Vindobonæ majori forma impreſſa. Utrumque opus Carolo VI. Imp. dicatum.

(e) In *Antiquités de la Maiſon de France*, Lutetiæ MDCCXXXIX. in 4to. ubi conf. pag. 369. ſqq.

(f) Obrechtus in *Prodr. Rer. Alſ.* pag. 272. Schilterus *ad Kœnigshov.* pag. 1066. Laguille *Hiſt. d'Alſace*, Vignierio-Chiffletiano ſyſtemati ſimpliciter adhæſerunt.

(g) Ante Vignierianum ſyſtema ſcriptores Alſatici Habsburgicas & Lotharingicas origines quoque extra Alſatiam quæſiverunt.

(h) Calmetus in *Differt. prævia Hiſtoriæ Lothar.* Tom. I. pag. 135. ſyſtema Vignierii una quidem Tabula, ſed nec plene non exacte ſatis, expreſſit.

(i) Ap. Herrg. *Genealog. Habsb.* Cod. Probat. num 247. Conf. Monum. Landgrav. ſuper. Tab. II. Adde aliam chartam An. MCCLXII. ibid. num. 455.

majorem ex hereditate paterna portiooem natu major acceperit. Mihi Luitfridus V. Hundfridi & Hugonis frater, Habsburgicæ gentis propagator eſt viſus, eumque adeo Guntramno Diviti dedi parentem, ſequentibus rationibus inductus: I. Luitfridum V. liberos procreaſſe novimus; de Hundfridi ſobole altum in monumentis ſilentium. II. Luitfridus V. ex paterna hereditate accepit bona Sundgoviæ, teſte charta Trudpertina An. DCCCCIII. Accepit quoque Granvallenſis Abbatiæ Advocatiam, uti ex diplomate Graovallenſi An. DCCCCLXVII. addiſcimus. (*k*) At vero Guntramni poſteri eadem hæc bona in patrimonio quoque ſuo habuerunt. III. Idem Granvallenſe diploma Conradi, Burgundiæ Regis, Luitfridi V. *progeniem creſcendo multiplicatam* fuiſſe, interque eam *patris proprietatem diviſam* affirmat. In ipſum autem hoc tempus iocidit Dives Guntramnus, quem per Luitfridum V. Luitfridigenis, ab Adelberto, Eticbonis I. filio natu majore, deſcendentibus, inſero. Generationes & gradus, qui à Luitfrido V. ad Etichonem uſque aſcendunt, alibi jam exhibui; (*l*) nunc ad ejuſdem Luitfridi V. & filii ejus, Guntramni Divitis, progeniem atqne nepotes exponendos transibo.

§. XIII.

Poſteri ejus.

Guntramous Dives, Habsburgenſium ſator, ab Ottone I. Imp. perdoellionis damnatus atque proſcriptus eſt, fortaſſis quod à partibus filii Ottoois, Ludolfi, qui à patre Sueviæ adeoque & Alſatiæ obtinuerat Ducatum, contra patrem rebellis, ſteterat. Sua tum ille Alſatiæ Briſgoviæque booa amiſit, quæ dono Ottonum Impp. ad Einſidlenſe & Paterniacenſe apud Helvetios monaſteria pervenerunt, uti chartæ donationum nos docent. (*m*) Reliqua Guntramni fata ſilentur. Poſteros tamen ejus terrarum avitarum poſſeſſores quum reperiamus, in integrum eos reſtitutos fuiſſe, nequit dubitari.

Kanzelinus.

Guntramno Diviti Kanzelioum, Comitem de Altenburg, filium Murenſia Acta adſcribunt, quem eundem cum Lantoldo illo cenſemus, qui Ao. DCCCCLXX. cum uxore ſua Luitgarda Einſidlenſibus donationem fecit, An. DCCCCXC. defunctus. (*n*) Birchtilooem ei fratrem GUILLIMANNUS (*o*) aſſignat, quem coojunctim cum Lantoldo monaſterium S. Cyriaci in Sulzberg ſtruxiſſe, ibique cum fratre ſepultum eſſe, ſine fundamento, aſſerit. Pircelo enim Comes in charta fundationis An. MVIII. teſtatur, ſe bereditariam ſuam partem monaſterio *manu fratris ſui Gebehardi* (*p*) dediſſe, nulla plane Lantoldi vel Kanzelini facta mentione. Nec extat moonmentum, quod Lantoldum in monaſterio hoc Birctilonis ſepultum fuiſſe indicet. Finxit hæc Guillimannus, ut Birctilonem, Zaringiæ Ducum adeoque & Marchionum Badenſium ſatorem, ſtemmati Habsburgico eo certius insereret. At inſertio hæc abſque corruptione chartarum, imo faventibus chartis, poteſt locum habere. Quid enim impedit, quo minus Lantoldum illum, quem & Traditiones & Necrologium Einſidlenſium (*q*) Bertholdi Comitis avum conſtituunt, ex communi ſcriptorum juuiorum (*r*) ſententia pro Kanzelino noſtro reputemus; cujus filius forte Birctilo ille, qui Sulzbergenſe cœnobium condidit, Bertholdorum, Zaringiæ Ducum, vel ipſe vel certe per fratrem Gebehardum ſator. Hac de re in Hiſtoria Badenſi, quam paro, uberius diſſeram.

§. XIV.

(*k*) D'ACHERY *Spicileg.* Tom. III. pag. 375. & HERRG. Tom. II. pag. 77. Adde Tom. I. *Alſatia Illuſtr.* pag. 783.

(*l*) Tom. I. in tab. ad pag. 753. Adde pag. 782.

(*m*) Factum hoc eſſe videtur Adelheidis, Ottonis I. conjugis & Ottonis II. matris, conſilio, quæ Rudolfi II. Burgundiæ apud Helvetios Regis filia fuit. An. DCCCCLII. Otto M. Lileham in Briſgovia donat Einſidlenſibus, "qui locus de rebus Guntramni po„pulari judicio in regiam venit veſtituram." An. DCCCCLIX. locus Aſchinza in Turgovia iisdem munere Ottonis hujus ceſſit. Otto II. Columbram & Hiterheim curtes & omnia, quæ Guntramnus in Alſatia proprietatis viſus eſt habere, Paterniacenſibus donavit. Chartas has exhibet HERRG. Tom. II.

(*n*) *Fragmentum Annalium* ap. MABILLON *Act. Sanct.* Tom. VII. pag. 820.

(*o*) *Habsburg.* Lib. IV. Cap. II. pag. 164.

(*p*) Ita ſane habet autographum tabular. Ep. Baſil. quod ipſe inſpexi Brundruti. Male ergo ap. HERRG. num. 163. legitur: *cum manu filii mei Gebhardi.*

(*q*) Traditiones Einſidlenſes ita: "Comes Lan„toldus de Zæringen, avus Berhtoldi Comitis, „patris Berhtoldi Ducis Carinthiæ, dedit cum uxore „ſua Luitgarda duas huobas in Melis." Necrologium Einſidl. menſe Jan. hæc refert: "Ob. Landol„phus Comes de Zeringen, avus Bertholdi Comitis „de Zeringen, qui cum uxore ſua Luitgarda dedit „duas huobas in Melis." Vid. HERRGOTT Tom. III. pag. 833. Oritur inde ſyſtema ſequens:

Guntramnus Dives.
|
Kanzelinus vel Lantoldus, Comes de Zæringen An. DCCCCLXX. † DCCCCXC.
|
Birctilo, Comes Briſgoviæ, (ſecundum Conrad. Urſperg.) fundator monaſterii Sulzberg. An. MVIII.
|
Bertholdus Comes, Dux Carinthiæ An. MLX. † MLXXVIII. *Conrad. Urſperg.* pag. 168.
|
Bertholdus Dux Carinthiæ † An. MXC.

(*r*) SPENER *Sylloge Genealog. Hiſtor.* pag. 605. IMHOF *Notitia Procerum Imp.* Lib. I. Cap. VI. num 3. MERIAN *Genealog. Herfuhrung des Hauſſes Baden* pag. 3. HUBNER in *Tabul. Genealog.*

Digitized by Google

§. XIV.

Kanzelino Radebotonem & Rudolfum filios Actuarius Murenſis clare, Wernharium, Argentinæ Epiſcopum, minus clare aſſignat. (s) Wernharius in teſtamento ſuo Lancelinum quendam, militari cingulo prædítum, fratrem ſuum dicit germanum; (t) unde quartus Kanzelino filius Lancelinus exoritur, quia Wernharii Epiſcopi frater. Einſidlenſe documentum his addit Bertholdum. In Henrici V. Imp. charta An. MCXIV. pro libertate Murenſium (u) Wernharius Epiſcopus Wernharii II. Comitis de Habsburg *parens* appellatur. Innocentii II. bulla An. MCXXXIX. Wernharium III. Comitem Wernharii Epiſcopi *nepotem* pronuntiat. (x) Hic Argentinatium Epiſcopus, Kanzelini filius, hereditatis paternæ partem in Argovia habuit. Frater ejus Radeboto ſuam in eadem Argovia partem Itæ, uxori ſuæ, conceſſit in dotem. Suam quoque partem adjecit Wernharius & cum fratria bac ſua, quam Actuarius Mur. Wernharii Epiſcopi *ſororem* vocat, ex communibus illis bonis monaſterium fundavit Murenſe. Omnia autem auctore Wernhario cum facta ſint, illum Monaſterii nuncupari fundatorem, quid mirum? Bona, quæ Henricus V. Imp. & Innocentius II. Papa enarrant, in Argovia & Turgovia ſita fuerunt. Hæc autem unde provenisſent Wernhario, ſi Lotharingus fuiſſet. Salva ergo ſunt omnia, ſi Actuarii verba: *Itam ſororem Theodrici Ducis ac Wernharii Argentine civitatis Epiſcopi*, ſic interpreteris, ut Itam veram Ducis ſororem, Wernharii fratriam intelligas. (y) Per *ſororem* vero cur non *fratriam* in Actis deſignari concedas, quum idem Wernharius Ep. Wernharii II. patruus, in Henrici V. Imp. charta Murenſi non patruus dicatur, ſed *parens*. Voces *avunculus*, *patruus*, *parens*, *frater*, *ſoror*, *nepos*, ſæpe improprie ſumuntur. Medium ævum circa vocabula hæc fuit incautum. Fratris & ſororis appellatio hodieque inter leviros & affines recepta. De Wernhario Epiſcopo plura docebit *Alſatia ſacra*. Notaſſe heic ſufficit, quod non Monaſterii modo Murenſis, ſed & Caſtri Habsburg in Argovia, ut & Cathedralis Eccleſiæ Argent. exſtructione ſe reddiderit celebrem; *Ædificatoris* elogio dignus. Juſſit is, ut ex gente ſua illi, qui caſtrum Habsburgenſe tenent, maſculi, maſculisque deficientibus feminæ, Murenſis monaſterii Advocati ſemper exiſtant. Wernharius à Conrado II. Imp. legatus Conſtantinopolim miſſus An. MXXVII. obiit ibidem anno ſequenti. (z)

Wernharius I. Ep. Argent.

§. XV.

Sed & Rudolphum Kanzelino filium Acta Murenſia verbis his tribuunt: " Fratre
„ ejus (Radebotonis) Ruodolſo qui cellam Othmarsheim conſtruxit, dicente, ut divi-
„ derent locum &c. „ Radebotonis itaque frater Rudolphus Othmarsheimenſe in Alſatia monaſterium inſtituit. (a) Radebotonem inter Kanzelini filios ultimo loco poſui, quod ipſe propagator fuit Habsburgicæ gentis, in charta An. MXXIII. Comes in Pago *Chlegeuwe* appellatus. (b) De Radebotonis uxore Actuarius Murenſis ita ſcribit: (c) " Radeboto accepit de partibus Lotharingorum uxorem, nomine Itam,
„ ſororem Theodrici Ducis ac Wernharii Argentine civitatis Epiſcopi. . . . Ita inqui-
„ ſivit conſilium à fratre ſuo Wernhario Epiſcopo. . . . Ita & Wernharius Comitem
„ Chonno, fratrem ſuum de matre, patrem autem Ruodolfi Regis elegerunt. &c.

Radeboto & Ita.

(s) Guillimannus *Habsburg.* Lib. IV. pag. 166. quartum filium Kanzelino dat Landolum, ex Actis Murenſibus eum ſibi compertum aſſerens, in quibus altum tamen de Landolo ſilentium.

(t) Ap. Herrg. Tom. II. num. 168. Circa inſtrumenti hujus authentiam dubia quædam obverſantur. Inſolitus plane eſt titulus: *Ego Wernharius Strasburg. Epiſcopus & caſtri Habsburg. fundator.* Deſunt locus, dies, teſtes, magni hujus generis inſtrumentorum defectus; quin imo Actuarius Murenſis haud obſcure teſtamentum hoc falſi arguit, quod Wernharius aſſerat, ſe conſtruxiſſe monaſterium Mure & dicaſſe eccleſiam: " Qui hoc affirmant,
„ (inquit) penitus falluntur, quia nullus inventus
„ eſt, qui dixerit, ſe illum in hoc loco unquam
„ vidiſſe. „ Ex iisdem porro Actis patet, eccleſiam An. MLX. demum fuiſſe dicatam, niſi forte Wernharius verbum *dicaſſe* alio quam ſacro ſenſu dedicationis pro *devoviſſe*, verbumque *conſtruxiſſe* pro *fundaſſe* acceperit. Iſtud negari non poteſt, inſtrumentum hoc ſi vel maxime ſuppoſititium ſit, ſeculi XI. partum eſſe, cum Henricus V. Imp. An. MCXIV. & Innocentius II. Papa An. MCXXXIX. illud confirmaverint, & ipſe Actuarius ad illud provocet:
" Quod vero alia ſcriptura narrat, Wernharium eſſe
„ ſolum fundatorem, id ideo viris prudentibus
„ viſum eſt melius, quia ipſe in his tribus perſonis,
„ Radebotone, Ita & Wernhario, potior inventus
„ eſt.

(u) In Actis Murenſibus.

(x) Koppit *Vindiciæ* pag. 251.

(y) Sic primus verba hæc explicuit Dominicus Tschudius in libello laudato *de origine Comitum de Habsburg*, pag. 31.

(z) Wippo ap. Pistorium Tom. III. Hermannus Contr. ad An. MXXVII. edit. Basnag.

(a) Rudolpus Comes chartæ Birchtiloois, Comitis, ut videtur, Briſgoviæ, qua bona quædam Sulzbergenſi Abbatiæ conferuntur, quamque Herrgottus exhibet Tom. II. num. 163. An. MVIII. nomen ſubſcripſit.

(b) Herrg. num 166.

(c) Pag. 8. ſq.

Digitized by Google

Verba hæc Wernharium Epiſcopum ſtemmati Lotharingiæ Moſellanicæ Ducum inſerere videntur. Lotharingicum Itæ genus extra dubium eſt. At exulat ex eo Wernharius, quod nomen in ſtemmate Habsburgico frequens; ut ex ipſis Actis Murenſibus addiſcimus. Lotharingicam hanc Itam Gerhardi de Alſatia, qui An. MXLVIII. Ducatum Lotharingiæ accepit, filiam VIGNIERIUS (*d*) conſtituit. BLONDELLUS (*e*) Fridericum Ducem (*f*) & Beatricem, Hugonis Capeti, Galliæ Regis, ſororem, Itæ parentes aſſignat, cujus frater quoque Lotharingiæ Dux An. MXXIV. deceſſit. Temporibus & rebus convenientior eſt conjectura Blondelli. Planum hinc etiam fit, qua ratione Chuono, Comes de Rheinfelden, Itæ & Wernharii frater nuncupetur in Actis. Non opus eſt, cum Eccardo ad Beatricem, Itæ matrem, aſcendere, quod hiſtoricæ veritati repugnat. (*g*) Sed Lancelinus I. Luitgardem, matrem Chunonis, jam viduam, ſi duxit uxorem, aut ſi, poſt fata Lancelini, ſecundis nuptiis ea peperit Chunonem, Chuno Wernharii Epiſcopi & Radebotonis fit frater de matre.

§. XVI.

Otto I. Radeboto tres filios reliquit, Ottonem I. Adelbertum I. & Wernharium II. (*h*) Otto I. Comes, inquit Actuarius, " poſt multos dies occiſus eſt ab Erinliero quodam „ milite; ſepultus eſt in Argentina civitate, ante altare S. Laurentii. „ Necrologium Murenſe facinus ad An. MXLVI. ponit. Ottonem hunc in Sundgoviæ Pago Comitem fuiſſe, ex diplomate Conradi II. An. MXXV. conjicit ECCARDUS, quo Cæſar bona quædam in *Pago Suntgowe*, in *Comitatu Ottonis Comitis* ſita, Einſidlenſibus contulit. Hypotheſi huic KOPPIUS (*i*) opponit, quod Otto II. An. MXXV. minor adhuc ætate fuerit, Wernharius frater ejus cum nonniſi An. MXCVI. obierit. At HEERIUS (*l*) ætatem Wernharii aſſerto non obſtare exiſtimat. Sed cum Otto iſte, Sundgoviæ Comes provincialis, jam An. MIII. in chartis noſtris, ut in Landgraviis docebitur, occurrat, Koppianæ ſententiæ major vis accedit, & nos facile accedimus.

Albertus I. Alter filiorum Radebotonis Adelbertus I. frater Ottonis I. " cum moriturus eſſet „ ad Hounigin (*m*) remiſit tertiam partem . . . & ſic defunctus eſt; cujus corpus „ huc delatum, poſitum eſt in ſepulcrum patris ſui Radebotonis. (*n*)

Wernharius II. Tertius filiorum Radebotonis Wernharius, cognomento *pius*, An. MLXIV. dedicari fecit monaſterium Murenſe, illudque An. MLXXXII. omnimoda libertate donavit. Advocatus deinceps à monachis electus conſtituit, ut ſenior filiorum ſuorum advocatiam ab Abbate recipiat. (*o*) Inſtrumentum, quo hæc Romæ per Cardinales, abſente Pontifice, confirmata ſunt, memorabile eſt, quod in illo *Comitis de Habsburg* mentio prima occurrat. Cardinales ita loquuntur: " Egregius *Comes VVernharius de* „ *Habſpurg*, cum uxore & filiis ſuis, monaſterium, quod Mure dicitur . . . de juris „ ſui ditione in jus ſedis Apoſtolicæ emancipavit . . . pro redemptione peccatorum „ ſuorum,

(*d*) *Origine des maiſons* &c. pag. 108.

(*e*) *Præfatio apologet.* LXX. Blondellum ſecutus eſt ECCARDUS loco cit. pag. 75.

(*f*) Qui ab An. DCCCCLIX. uſque ad DCCCCLXXXIV. Ducatum hunc rexit.

(*g*) Neceſſe hinc foret ſtatuere, Beatricem poſt mortem Friderici, Lotharingiæ Ducis, ad ſecundas nuptias tranſiviſſe, id quod hiſtoricis monumentis ignotum. Fridericus An. DCCCCLXXXIV. defunctus eſt. Beatrix ad An. MXI. uſque Lotharingiæ Ducatum adminiſtravit, ut BARONIUS Cap. CXVI. & S. Maximi Barrenſis charta ap. CALMET. *Hiſt. Lothar.* Tom. I. Probat. col. 197. edit. poſter. teſtantur. En tibi ſchema Eccardi.

Beatrix ſoror Hugonis Capeti nupſit
1. Friderico Lotharingiæ Duci.
2. N. de Rheinfelden.

1. Theodoricus Dux.	1. Ita, Radebotonis conjux.	2. Cuno de Rheinfelden.

Schema noſtrum:

Luitgardis nupſit
1. Lancelino Comiti, Habsburgenſium ſatori.
2. N. de Rheinfelden.

1. Radeboto. uxor Ita Lotharingica, Cunonis de matre fratria.	1. Wernharius Epiſcopus Arg. Cunonis Rhinfeldenſis de matre frater.	2. Cuno de Rheinfelden, Itæ & Wernharii de matre frater.

(*h*) Sic Acta Murenſia, ſpeciatim Genealogus & Necrologus Murenſis.

(*i*) *Vindic. Actor. Mur.* pag. 95.

(*l*) *Anonym. Mur. demol.* pag. 158.

(*m*) Videtur eſſe Huninga Sundgoviæ prope Baſileam.

(*n*) Acta Murenſia.

(*o*) Ibidem.

„ ſuorum, & uxoris ſue Regulinde, & filiorum, parentumque omnium. „ (*p*) Caſtrum Habsburg circa An. MXXVII. ut vidimus, fuit exſtructum. Titulus tamen Comitis de Habsburg ante hoc inſtrumentum nullibi memoratur. Memoratur vero brevi poſt in diplomate Henrici V. Imp. eidem Abbatiæ An. MCXIV. dato. (*q*)

§. XVII.

Wernharius II. gentis ſuæ propagator, qui An. MXCVI. obiit, (*r*) ex uxore ſua *Regulinda*, An. MXC. defuncta, (*s*) duo, reliquit filios, Ottonem II. & Adelbertum II. quos ex Actis Murenſibus novimus, filiamque *Itam*, cuidam de Thierſtein nuptam, quem Eccardus Rudolphum, Urſtiſius Wolfhartum nominat. Wernharii II. liberi.

Adelbertus II. natu minor fratrique ſuperſtes Ottoni in advocatia Murenſis cœnobii ſucceſſit, & in Comitatu ſuperioris Alſatiæ ſucceſſiſſe videtur. Recurrit in chartis An. MCXIV. XXV. (*t*) & in charta anecdota monaſterii Backenang, qua Hermannus, Marchio Badenſis, monaſterio huic prædium An. MCXXXV. donavit in *Pago Hunningen*, *in Comitatu Adelberti*. Idem obſidioni caſtri Winſperg An. MCXL. interfuit, & teſtis ſubſcripſit chartæ Einſidlenſi menſe Novembri; paulo poſt diem obiens ſupremum. Narrant Acta Murenſia, An. MCXXVIII. prædium, quod Adelbertus Abbatiæ dederat, fuiſſe vaſtatum, & poſt XII. annos Comitem obiiſſe. Uxor Adelberti *Judenta* fuit, ut eadem nos docent Acta. Sobolem tamen ex ea non ſuſcepiſſe videtur. Adelbertus II.

Wernharium III. Ottonis II. filium, Adelberto ſucceſſiſſe, ex Actis quoque Murenſibus elicimus. Otto II. poſt fata patris advocatus Murenſis pro eo conſtitutus eſt. “ Comes vero Otto cum per aliquot annos advocatiam teneret, in ipſius Uodal„ rici Abbatis ſecundo anno, VI. idus Novembris, ab Heſſone quodam nobili de „ Veſinberg in domo ſua Buotenhein interfectus eſt, corpusque ejus huc delatum „ poſitum eſt in clauſtro noſtro ante januas eccleſie, ubi pater ejus & mater, „ Reglind nomine, ſepulti ſunt. „ (*u*) Annus Udalrici Abbatis ſecundus incidit in An. MCXI. ut liquet ex Actis, quæ Udalricum Ruperto Abbati XII. anno poſt fata Wernharii ſucceſſiſſe referunt. Conſentit Necrologium Murenſe ad An. MCXI. d. 8. Nov. Ad eundem fere diem, ſcil. nonas Nov. Necrologium Eindſidlenſe figit mortem *Ottonis Comitis de Alſatia*, qui Abbatiæ Eremi dedit bona in Bartenheim, vico Sundgoviæ. Ottonem hunc, Einſidlenſium benefactorem, eundem cum noſtro Ottone II. eſſe, veriſimile eſt. Otto II.

§. XVIII.

Filium Ottonis II. Wernharium III. ex inſtrumento circa An. MCXLV. ſcripto & Actis Murenſibus adjecto, conjicit Herrgottus. Legitur ibi *Comes Otto pater VVernheri Comitis de Habspurg*. (*x*) Conſentit GENEALOGUS MURENSIS his verbis: “ Otto „ genuit Wernherum & Adelheidem de Huneburg „ Wernhero & Adelheidi Vignierius Rudolphum addit; addunt alii Ottonem, qui Epiſcopus Conſtantienſis fuerit, rectius ad Zaringenſes referendus. Wernharium III. Ottoni patri & Adelberto patruo ſucceſſiſſe autumo, quod in ACTIS MUR. (*y*) Adelbertus monaſterio prædium quoddam contuliſſe ſcribitur, quod *nepos ejuſdem VVernharius Comes* vi abſtulerit; Wernharius III.

Nnn 2 dubitatque

(*p*) Literæ in *Actis Mur.* extant pag. 27. Non expreſſus eſt annus. Koppius ad An. MXCIV. Heerius ad An. MXCIX. eas refert.

(*q*) Diploma hoc Actis quoque Murenſibus inſertum eſt. Cognomina Nobilium, à Pagis, Caſtris & Dominiis ſumta, apud Germanos & Gallos nonniſi ſec. XI. addi cœpiſſe novimus. Apud Italos id paulo citius invaluit. Vid. MURATOR. *Antiquit. Ital.* Tom. III. col. 771. Antea ſimpliciter in Actis ſcribebatur: *ſub Babone Comite*; *ſub Wartmo Comite*, aut *in Pago Sunigowe*, *in Comitatu Ottonis Comitis* &c. adeoque Comitatuum nomina cum Comitibus tum mutata fuerunt. Poſtquam autem temporaria Comitum Pagenſium & provincialium officia, ad Ducatuum exemplum, ſec. XI. hereditaria fieri incepiſſent, Comites Comitatuum nomina nominibus ſuis adjicere cœperunt. Imo Comitum horum fiſci exemplum & illi imitati ſunt Comites, qui ſine Comitatu fiſcali *Comitis* tamen elogio fuerunt inſigniti. Comites hi fundi ab arcibus & caſtris allodialibus ſibi nomen ſumſerunt; unde ſec. XII. *Comes Arnolfus de Lenzburg*; *Adelbero Comes de Froburg*. Horum in numero quoque fuerunt Comites de Habsburg, qui, cum titulos multiplicandi uſus invaluiſſet, Comitatum hunc ſuum allodialem præſtantiori Comitis provincialis ſeu Landgravii titulo in chartis & in uſu communi prætulerunt; ob id ipſum fortaſſis, mere allodialis propriusque quod fuerat.

(*r*) Acta & Necrolog. Abbatiæ Murenſis.

(*s*) Necrolog. Mur. d. 28. Jun.

(*t*) HERRG. Tom. II. num. 195. 196. 199. 201.

(*u*) Acta Mur. ap. KOPP. pag. 29. ſq.

(*x*) HERRG. Tom. II. num. 225.

(*y*) Pag. 90. ſq.

dubitatque Actuarius, prædium aliud, quod *uxor Adelberti Comitis*, *nomine Judenta*, eccleſiæ Murenſi dederat, num illi auferat, an dimittat. Comparet Wernharius hic in chartis ab An. MCXLII. uſque ad An. MCLXII. (z) Anno ſequenti eum obiiſſe GUILLIMANNUS (a) conjicit, quod poſtea temporis nuſpiam legatur.

Wernhario III. Guillimannus & Blondellus conjugem Gertrudem de Starckenberg, Vignierius Itam quandam de Homberg, HOZIERIUS (b) Itam de Thierſtein, neſcio quo fundamento, aſſignant.

§. XIX.

Genealogi Mur. nodus

Acta Murenſia, ſub Wernhario III. ſcripta, quod dolemus, heic deſinunt. Genealogus progreditur ulterius, ita tamen, ut maſculæ ſtirpis Guntramni Divitis interitum cum Wernhario III. indicare videatur; quam Ita de Habsburg, Thierſteinio Comiti nupta, Habsburgico tamen ſub nomine, continuaverit. *Ita de Habspurg*, ait Genealogus, Radebotonis conjux, *genuit VVernherum* (II.) *Comitem*. . . *VVernherus* (II.) *genuit Ottonem* (II.) *&* *Itam de Tierſtein*. *Otto* (II.) *genuit VVernherum* (III.) . . . . *Ita de Tierſtein ſive Homberg genuit VVernherum & Ruodolfum de Habspurg*. *Idem VVernherus genuit Adelbertum* (III.) &c. Gordius hic genealogiæ Habsburgicæ nodus eſt, quo in ſolvendo diverſas Critici vias ingreſſi ſunt, quos inter medii nos cum Dominico Tſchudio, Murenſi olim Abbate, (c) incedentes, Genealogi verba in hunc modum explicamus: *Ita de Habspurg genuit VVernherum* II. *Comitem*. . . *VVernherus* II. *genuit Ottonem* II. *& Itam de Tierſtein*. *Otto* II. *genuit VVernherum* III. . . . *Ita de Tierſtein* (i. e. de Habsburg, Thierſteinenſi Comiti nupta) *genuit VVernherum & Rudolfum de Habsburg*. (de Thierſtein, & ſi maternum genus ſpectes, de Habsburg) *Idem VVernherus* III. (de quo ſupra dictum eſt,) *genuit Adelbertum* III. &c. Expoſitionem noſtram ex ſchemate, quod heic ſubjungimus, genealogico Lector facilius intelliget:

Wernharius II. † MXCVI.

Otto II. † MCXI. | Ita de Thierſtein.

Otto II.: Wernharius III. † MCLXIII.

Wernharius III.: Adelbertus III. propagator Habsburgi Comitum.

Ita de Thierſtein: Wernherus & Rudolfus, Comites Thierſteinenſes, improprie dicti de Habsburg.

§. XX.

Aliorum explicatio.

Genealogum autem ſtricte ſequitur PEIRESKIUS, Habsburgenſium opes per Itam Habsburgicam, Thierſteinio Comiti nuptam, ad Thierſteinios tranſiviſſe arbitratus; qui tamen Habsburgico nomine, quod illuſtrius eſſet, appellari maluerint. Peireskium PETR. GASSENDUS, (d) THEOD. & JACOBUS GODEFREDI, (e) ANT. DOMINICUS, (f) MARILLONIUS; (g) inter Germanos FRIDER. HAHNIUS (h) ſequuntur. (i)

Alii Genealogum arguunt erroris, quod Thierſteinenſem & Hombergenſem; diverſiſſimas gentes, confuderit, & Itam de Homberg, Wernharii III. uxorem, cum Ita Thierſteinenſi, Wernharii I. filia, eandem putaverit. Sententiam hanc VIGNIERIUS, (l) BLONDELLUS, (m) GUILLIMANNUS, (n) CHIFLETIUS, (o) SCHOENLEBENIUS

(z) Ap. HERRG. Tom. II. num. 220. ſq. GUILLIMANN. *Habsburg*. pag. 286. 295.

(a) *Habsburg*. loco cit.

(b) In notis mſſ. ad *Vignierium*.

(c) *Orig. & Genealog. Habsburg*. pag. 101. ſq. Miror ergo Illuſtri SCHILTERO *Obſervat. XIX. ad Kœnigsh*. pag. 1066. excidere potuiſſe, ut ſcriberet, Dominic. Tſchudium probare conatum eſſe, Auſtriacos per feminas modo ex Habsburgicis derivari.

(d) *Vita Peireskii*.

(e) *Origine de la Maiſon d'Autriche* 8vo. Paris MDCXXIV. *De jure præcedentiæ* Part. I. pag. 73.

(f) *Aſſertor Gallicus* pag. 164.

(g) *Itiner. Germ*, pag. 24. & *Analect*. Lib. IV. pag. 22.

(h) *Hiſtor. Imp. Germ*. Part. II. Cap. VII. pag. 265.

(i) Syſtema Peireskianum hoc eſt:

Wernharius II.

Otto II. | Ita de Thierſtein.

Otto II.: Wernharius III. gentis ultimus.

Ita de Thierſtein: Wernharius IV. & Rudolfus Thierſteinii Comites.

Wernharius IV. & Rudolfus: Adelbertus III. ſator Habsburgo-Auſtriacorum.

(l) Qui in præfat. Genealogiam Murenſem *une Genealogie mal batie* vocat.

(m) *Plenior aſſertio* Tom. II. pag. 363.

(n) In *Habsburgiacis* paſſim.

(o) *Lumin. prærogat*. pag. 329.

NIUS (*p*) tuentur, atque hinc apud Genealogum legunt: *VVernherus* (II.) *genuit Ottonem* (II.) & *Itam de Tierſtein. Otto* (II.) *genuit VVernherum* (III.) . . . *Ita de Tierſtein* (Wernheri III. conjux) *genuit VVernherum* (IV.) & *Rudolſum de Habsburg. Idem VVernherus* (IV.) *genuit Adelbertum* (III.) &c. (*q*)

A Vignieriana hac expoſitione in eo diſcedunt ECCARDUS, (*r*) CAROLUS LE GENDRE, (*s*) HERRGOTTUS, (*t*) quod Wernherum III. & Wernheri IV. ac Rudolfi ex Ita Thierſteinenſi ſeu Hombergenſi, & Alberti III. ex alia conjuge, Gertrude, patrem exiſtiment. (*u*)

§. XXI.

Expoſitionis noſtræ ratio.

Has inter Genealogum Murenſem explicandi rationes Tſchudiana præ ceteris ſua ſe ſimplicitate commendat. Rudolfus ille Habsburgicus ſane, quem Wernherus III. ex Ita Hombergica ſuſceperit, nullis in monumentis comparet, id quod contra Vignierium & Eccardum notamus. Porro obſervo, quod Genealogus nullum generationis gradum per voculam *Idem* inchoare ſoleat; haud levi indicio, Wernharium, Alberti III. patrem, non eundem eſſe cum illo, qui præcedit proxime, Wernhero nempe, Itæ de Thierſtein filio, ſed altius eſſe requirendum. Itæ Thierſteiniæ filii, Wernherus & Rudolfus, male Habsburgici à Genealogo dicuntur, quum Thierſteinii fuerint, ab URSTISIO (*x*) in Thierſteinenſium Comitum genealogia memorati. Murenſis Genealogi, *Habsburg* pro *Thierſtein* ſcribentis, error, auctori an librario tribuendus, definiverit nemo. Hujus generis peccatum à ſcriptore, qui Habsburgenſium tabulam genealogicam nectit, quam facile poteſt committi? Thierſteinii ad An. MDXIX. uſque durarunt, diverſo ab Habsburgenſibus titulo & inſignibus uſi, (*y*) nihilque cum illis habentes commune. Nec in Hombergenſium ſtemmate, quod Urſtiſius nectere ſtudnit, de Habsburgicis quidquam occurrit. Monet Urſtiſius, ſe An. MCLXXIX. Wolfhartum de Thierſtein, Itæ Habsburgicæ maritum, adeoque patrem Rudolfi, An. MCLXXX. viventis, reperiſſe. Idem denique Urſtiſius, Thierſteinenſium bona fuſe enumerans, nihil terrarum prodit, quod ad Habsburgicos pertinuerit unquam, aut quod ab ipſis profectum. Quodſi hæc obſervaſſet Peireskius, duplici Actorum Murenſium editione, Lutetiæ facta, ſuperſedere potuiſſet, quod ſimplici hac verborum Genealogi expoſitione Habsburgica Domus, quam impugnat, in ſalvo eſt, nec in Thierſteinenſem per Itam, ut Peireskius crediderat, transivit. Quin & hoc modo evidens fit, Wernharium III. Habsburgenſem Adelberti III. Habsburgi & Alſatiæ Comitis, fuiſſe genitorem. Matrem Adelberti non definimus; quodſi tamen Itam de Homberg huc referre placuerit, non equidem refragor. Genealogo Murenſi occaſionem hinc natam fuiſſe diceres, ut cum Ita Thierſteinia, Wernheri II. filia, eam confunderet. Sic Peireskius, Auſtriacos læſurus, non læſit.

§. XXII.

Adelbertus III.

Adelbertus III. duas ſorores, ex Genealogo Murenſi cognitas, habuit, *Gertrudem de Mumpelgard*, Theodorici Montisbelgard. Comitis uxorem, *atque Richenzam de Fierrito*, nupta, ut Eccardus putat, Johanni de Phirreto. Cum autem ætas illa nullum Johannem Phirretenſem, quantum novimus, protulerit, Ludovici Phirretenſis, qui ea circa tempora vixit, potuit eſſe uxor. Adelbertus III. in charta Murenſi An. MCLXVIII. occurrit. (*z*)

Monum. Landgrav. Sup. Tab. I.

Hic in Trudpertina An. MCLXXXVI. *Landgravii Alſatiæ* titulo uſus eſt primum; qua Luitfridum, Otpertum & Rampertum, *prædeceſſores* & *progenitores* ſuos vocat.

(*p*) Diſſ. *de Domo Habsburg.*
(*q*) En ſtemma Vignierianum:

Wernharius II.
- Otto II.
  - Wernharius III. ux. Ita de Thierſtein ſive de Homberg.
    - Wernharius IV.
      - Adelbertus III.
    - Rudolfus.
- Ita de Thierſtein.
  - Gens Thierſteinia

(*r*) *Orig. Habsb.* Lib. II. Cap. V.
(*s*) *Antiquités de la Maiſon de France* pag. 369.
(*t*) *Genealog. Habsb.* Tom. I. Conf. HERRIS *Anonym. denud.* pag. 170.
(*u*) Expoſitio Eccardiana ita ſe habet:

Wernharius II.
- Otto II.
  - Wernharius III. ux. 1. Ita de Homberg. 2. Gertrudis.
    - 1. Wernharius IV. & Rudolfus. 2. Adelbertus III.
- Ita de Thierſtein.
  - Gens Thierſteinia

(*x*) *Chron. Baſil.* Lib. I. Cap. V. pag. 16.
(*y*) Ibidem De Hombergenſibus pag. 35. ſq.
(*z*) HERRG. Tom. II. num. 238.

Digitized by Google

Adelbertus Comes de Habſpurg, *Elſatiæ Lantgravius*, *cognomento Dives*, d. 25. Nov. An. MCXCIX. obiit, teſte Necrologio Murenſi. (*a*) Uxorem duxerat Itam de Pfullendorf. Genealogus Mur. ſcribit: " Alberctus per Itam Comitiſſam de Pfullen- „ dorf, filiam ſororis Ducis Welph, genuit Ruodolſum & Comitiſſam de Linigen. „ Filia ergo fuit hæc Ita Rudolphi, Comitis Brigantini & de Pfullendorf, ex Wulfhilde, filia Henrici Nigri, Ducis Bavariæ, qui filium habuit Welphonem IV. fratrem Wulfhildis. (*b*)

§. XXIII.

Epocha lucida. Ab Adelberti hujus temporibus in clariſſima luce verſatur genealogia Habsburgica; lampadem præferente ipſo Romanorum Rege Rudolpho in charta An. MCCLIX. qua ea, quæ *progenitores noſtri*, inquit, *Comites videlicet Albertus*, *mihi Lantgravio pater*. . . . *Rudolfus avus*, *Albertus proavus*, poſſederant, bona monaſterio Wettingenſi vendidit. (*c*)

Rudolfus I. Proavus ergo Rudolfi Habsburgici fuit hic noſter Albertus III. Dives; avus Rudolfus I. quem & Genealogus Mur. Alberti filium prodit. Rudolſus hic ab An. MCXCIX. uſque MCCXXXII. in chartis ſæpiſſime occurrit. (*d*) An. MCCXXVII. *Ruodolfus*, *Dei gratia Lantgravius Alſatiæ & Comes de Habſpurg*, eccleſiæ Beronenſi donationem fecit. (*e*) *Principis* elogium inſtrumentum Montis Angelorum An. MCCX. ei tribuit. (*f*) Obiit An. MCCXXXII. quo Wettingenſibus adhuc quædam donaverat. Sed d. 11. Aprilis ejuſdem anni Albertus & Rudolſus, filii ejus, Beronenſi eccleſiæ duas ſcopoſas *pro remedio animæ patris noſtri R. Comitis de Habſpurg* tradiderunt. (*g*) De uxore & liberis ejus Geneographus Mur. hæc tradit: " Ruodolſus per Agneſam, „ filiam Goetfridi de Stouffen, quod eſt inter Wormaciam & Spiream, genuit „ Albercłum, Ruodolſum, Wernherum, Helwigam, Gerdrudem, uxores Hermanni „ & Ludwici fratrum, Comitum de Froburg. „ Wernherus alibi non legitur.

§. XXIV.

Albertus IV. Rudolſus II. & Albertus IV. cum patre ſuo Rudolfo I. memorantur in charta An. MCCXXVI. Beronenſi eccleſiæ data. (*h*) Rudolſus, cognomen *Taciturni* nactus, ſator fuit Comitum Habsburgo-Laufenburgenſium & Kiburgenſium poſteriorum, quos fuſe recenſet Herrgottus. (*i*) Alſaticis rebus intenti, Alberti IV. proſapiam, in Alſatia ſuperiore dominantem, exponemus. Hunc filium Rudolfi I. fuiſſe, ex Geneographo Murenſi, charta An. MCCX. & MCCXXVII. aliiſque addiſcimus. *Sapientis* ille agnomen meruit. An. MCCXV. *Albertus Dei gratia Provincialis Comes Alſatiæ* monaſterii Trudpertini libertati proſpexit. (*l*) Sæpiſſime deinceps redit in chartis. Cum fratre Rudolfo hereditatem omnem diviſit; ipſe terras in Alſatia allodiales accepit. Landgraviatum autem ambo ſervarunt communem. (*m*) Annum obitus monumenta non produnt. Obiiſſe tamen videtur circa An. MCCXL. quod triennio poſt filii ejus ſoli leguntur. In partibus transmarinis deceſſit. (*n*) Guillimannus (*o*) in Aſcalonis reſtauratione eum credit periiſſe. *Helvigem*, filiam Ulrici Comitis Kiburgenſis, habuit uxorem, Geneographo Mur. & Alberto Argent. teſtantibus. Albertus (*p*) Comitem Kiburgi ultimum, Helvigis fratrem, Rudolfi Habsburgici *avunculum* appellat. Conſentiunt diplomata. An. MCCXLIII. Albertus V. Alberti hujus filius, matrem ſuam vocat Heilwigem Comitiſſam. (*q*) Necrologium Murenſe mortem ejus ad 30. April. MCCLX. memorat: *Helewig Comitiſſa de Kiburg*, *mater Rudolphi I. Regis Romanorum.*

§. XXV.

Liberi ejus. Suſcepit Albertus IV. ex Helwige filias duas, *anonymam*, quam Guillimannus Eliſabetham vocat, Friderico Zollerano, Burggravio Noriberg. deſponſatam; cujus filium Fridericum Albertus Argent. conſobrinum Rudolfi Imp. nuncupat. Filia altera *Cunegunda*

(*a*) Idem Tom. III. pag. 838.
(*b*) Anonymus *de Guelphis* ap. Leibnit. *Rer. Brunsvic.* Tom. I. pag. 805.
(*c*) Herrg. Tom. II. num. 431.
(*d*) Ibid. num. 255.—291.
(*e*) Alſatiæ Landgravius quoque in chartis An. MCCVII. MCCX. MCCXI. MCCXIII. MCCXXVIII. MCCXXXII. appellatur.
(*f*) Herrg. Tom. II. num. 263.
(*g*) Ibid. num. 292. coll. num. 295.
(*h*) Herrg. num. 281.
(*i*) Tom. I. Lib. IV. Cap. I. ſq.
(*l*) Herrg. Tom. II. num. 270.
(*m*) Ibid. num. 311.
(*n*) Charta ibid. de An. MCCLXXIX. num. 587.
(*o*) Add. Fuggeri *Specul. Auſtr.* Lib. I. Cap. VI.
(*p*) *Chron.* pag. 99.
(*q*) Herrg. Tom. II. num. 334.

Cunegunda Comiti de Kuſſenburg nupſit, poſtque obitum ejus Ottoni de Ochſenſtein; quod Albertus Argent. verbis difertis exprimit & conſentiens habet diploma Rudolfi I. An. MCCLXXXVII. in quo memorat Adelhaidem conjugem Rudolfi de Saden, ſororis ſuæ de Ochſenſtein filiam. Immerito ergo Rudolfum ſorores habuiſſe negavit Herrgottus.

Suſcepit præterea Albertus filios tres, *Rudolfum*, *Albertum* V. Canonicum Baſil. & Argentinenſem, atque *Hartmannum*, qui junctim comparent in chartis An. MCCXLII. & XLV. (*r*) Hos inter Rudolfus Alſatiæ Landgraviatum poſſedit, ſtirpemque ſolus propagavit; qui An. MCCLXXIII. in Regem Rom. electus Germaniæ quietem reddidit, & ad An. MCCXCI. uſque regnavit.

§. XXVI.

De numero uxorum Rudolfi I. Imp. veraque filiorum ejus, præcipue Alberti, à quo Domus Auſtriaca prodiit, matre controverſia eſt; aliis tres, (*s*) Gertrudem de Froburg, Annam de Hohenberg & Agnetem Burgundicam; aliis duas, (*t*) Annam & Agnetem, Rudolfo conjuges tribuentibus; illisque Gertrudem, his Annam liberorum ejus genitricem reputantibus. Annam Hohenbergicam ſobolem Rudolfo peperiſſe numeroſam, teſtatur ALBERTUS ARGENT. (*u*) ipſe Hohenbergenſis, & quidem nepos Alberti, fratris Annæ, ut *Alſatia noſtra literata* docebit; adeoque gravis & domeſticus teſtis. CHRONICON COLMAR. (*x*) à coætaneo Ord. Domin. cœnobita conſcriptum, Rudolfum, cum Rex Rom. eligeretur, uxorem habuiſſe *filiam Burchardi de Hohenberc* docet. *Annam* matrem ſuam Albertus, Rudolfi Annæque filius, profitetur in chartis An. MCCLXXXI. (*y*) & MCCXCVI. (*z*) Ipſa denique idem teſtatur Anna mater in charta An. MCCLXXVII. (*a*) Obiit hæc Vindobonæ, & Baſileæ ſepulta eſt. (*b*) Matre moriente Albertus, filius ejus natu major, minimum annos habuit viginti; quod filius natu minor Hartmannus, paulo poſt Rheni aquis abſorptus, annorum octodecim fuerat adoleſcens. Illa ergo documenta, quæ intra An. MCCLX. & MCCLXXXI. ſcripta ſunt, ſi aliud uxoris Rudolfi nomen, quam Annæ annuntiant, vel interpolata ſunt, vel Annam *Gertrudis* nomine uſam quoque fuiſſe dicendum, (*c*) niſi bigamum pronuntiaris Rudolphum. Ad cynoſuram hanc Wettingenſis & Engelbergenſis chartæ, (*d*) quæ dubium in hoc argumento moverunt, dijudicandæ ſunt. Rudolfi I. Imp. uxores.

Secundis nuptiis Rudolfus An. MCCLXXXIV. Agnetem Burgundicam duxit uxorem, quam ex Gallia ortam dicit ANNALISTA COLMAR. (*e*) De parentibus ejus disquiritur. PARADINUS & ex eo ANSHELMUS (*f*) eam *Eliſabetham* vocant, filiamque Hugonis IV. Burgundiæ Ducis, ex Beatrice, Comitiſſa Campaniæ, ſuſceptam volunt, quæ mortuo Rudolfo nupſerit Petro de Neauſſe. At errorem hunc jam pridem notavit

(*r*) Ibid. num. 324. & 340.
(*s*) TSCHUD. *Chron. Helvet.* Part. I. pag. 182. Jo. RUD. FATIO in Diſſert. *de Rudolpho Habsb. nondum Rege* pag. 27. ſq. JAC. CHRISTOPH. BECK in not. ad *Urſtiſii Epit. Hiſt. Baſil.* Germ. pag. 149.
(*t*) FUGGER *Oeſterreich. Ehrenſp.* Lib. I. Cap. VI. pag. 54. & reliqui ſcriptores Auſtriaci omnes.
(*u*) *Chron.* pag. 104. ſq. ubi: " Rex Rudolfus " cum Anna de Hohenberg, ſorore Alberti de Hohen- " berg, habuit tres filios: inter alios Rudolfum, Alber- " tum & Hartmannum . . . item habuit ſex filias &c. Conf. pag. 106. ubi Vallem Alberti ſeu Vilerenſem cum Anna hac in Rudolfum tranſlatam refert.
(*x*) Pag. 40. ad An. MCCLXXIII.
(*y*) HERRG. num. 596. ubi: Albertus & Hartmannus de Habspurch & Kyburch Comites, Lantgravii Alſatiæ, Sereniſſ. Dom. R. Rom. Regis filii . . noverint . . quod cum Sereniſſ. Domina & *genitrix noſtra Anna* &c.
(*z*) Ibid. num. 679. ubi Albertus: " illuſtris " quondam Domina *Anna*, claræ memoriæ Roma- " norum Regina, *genitrix noſtra* chariſſima.
(*a*) Ibid. num. 568. ubi: " *Anna* D. gr. Ro- " manorum Regina, *Albertus* & *Hartb. fratres*, " Comites de Habispurg & de Kiburg, Alſatiæ Lant- " gravii, *ejuſdem filii*.
(*b*) *Chron. Colmar.* pag. 47.
(*c*) Quod placet HERRGO in *Anonym. Mur. denud.* pag. 345. & erudita Diſſert. ſtabilivit Ampliſſ. HERBSTERUS, Conſil. Aul. & Archivar. Bada-Durlac. in *Carlsruher nutzliche Sammlungen* Partic. XI. & XII. An. MDCCLVIII.
(*d*) Ap. HERRG. num. 524. ubi Rudolfus nondum Rex An. MCCLXXIII. monaſterium Wettingenſe *perdilectæ Dom. Gertrudi*, *uxori meæ*, 60. marcas argenti dediſſe fatetur, pro quibus ipſe conſenſu *Alberti & Hartmanni*, *filiorum noſtrorum*, monaſterio huic varia prædia oppigneravit. Eodem anno *G. Comitiſſa de Habspurg & de Kyburc*, *Alſatiaque Lantgravia*, *nutu Dei in Reginam Rom. electa*, ad miniſtros ſuos literas ſcripſit. Ibid. num. 529. ſigillum inſtrumento priori appenſum producit HERRG. Tom. I. tab. 18. num. 5. in quo *Gerd. de Habsb. & Kib. Comt. Alſac. Langravia*.
(*e*) Ad An. MCCLXXXIV. pag. 19.
(*f*) *Hiſt. genealog. de la France* Tom I. Cap. XIX. pag. 546.

notavit Chesnius. (*g*) Omnia ſane monumenta ſecundam Rudolfi conjugem produnt Agnetem, quam Albertus Argent. (*h*) filiam ſororis Regis Franciæ conſtituit. At vero Robertus II. Burgundiæ Dux, Hugonis IV. filius, in matrimonio habuit Agnetem, filiam Ludovici IX. ſororem Philippi Audacis, Franciæ Regum. (*i*) Roberti hujus & Agnetis filia, vivo adhuc avunculo ſuo, Galliæ Rege Philippo, quatuordecim circiter annos nata, Rudolfo I. ſeni nupſit; unde *juvenem* eam Albertus Argent. appellat; quæ marito ſuperſtes, eodem Alberto teſte, in patriam ſatis egena reverſa eſt.

§. XXVII.

Epilogus. Habsburgicæ hæc genealogiæ ratio eſt, quæ ab Etichone per Adelbertum & Luitfridigenas ad Guntramnum uſque Divitem, ab eo ad Rudolfum uſque Cæſarem, adeoque Epochis ſub duabus, procedit; quarum prior minus lucida, altera lucidior; utraque infantiam Gentis repræſentat, qua circa matrem Alſatiam vagata, intra Alſatiæ, Briſgoviæ & Helvetiæ ſe continuit limites. A Rudolfi temporibus viguit adoleſcentia Domus, donec ſub Carolo V. ad heroicam illam aſcendiſſet juventam, qua affectaverat imperium orbis. Poſt Rudolfum I. omnia prono alveo profluunt; unde à *Luitfridigenis* ad ſecundam Etichonidum retrogredior lineam, quæ per Etichonem II. & *Eberhardigenas* Egisheimenſes ad Gerhardum uſque, Lotharingiæ Ducem, & Flandriæ Comites, ex eo natos, deſcendit; ad Habsburgo-Auſtriacos tum demum rediturus, ubi Landgraviorum ſuperioris Alſatiæ mihi prodenda eſt ſeries. Fata Auguſtæ Domus extra Alſatiam magnis voluminibus pridem illuſtres retulerunt Hiſtorici. Illam autem Etichonidum lineam, quam Hugo, tertius Etichonis I. filius, condidit, quæque adeo Hugonidas complectitur, & brevis modo temporis fuit, primo jam Alſatiæ Illuſtr. volumine (*l*) expoſui. In Luitfridigenis vero cum Habsburgici regnent, Helveticæ Chartæ, ab Herrgotto collectæ, magno nobis adjumento fuerunt, quod grata mente agnoſcimus. Luitfridigenæ enim fortunarum ſuarum ſedem ex Alſatia in Burgundicum Helvetiæ tractum tranſtulerunt mature. Alia Eberhardigenum conditio eſt. Stemma hoc præcipue ex Alſaticis eruimus Chartis, quarum antiquiores Eccleſiaſtica Alſatiæ ſcrinia, à nobis excuſſa, ſuppeditarunt.

CAP. II.

EBERHARDIGENÆ EGISHEMIO - DAGISBURGICI.

§. XXVIII.

Proœmium. Eberhardigenæ in duos ſubdiviſi ſunt ramos, quorum unus Egishemio-Dagsburgicos, alter Egishemio-Lotharingos complectitur. Eberhardigenas appello, quod longa in iis Eberhardorum ſeries occurrit, qui non ab Eberhardo, Egishemii conditore, ſed ab ejus patruo, Adelberti Ducis fratre, Etichone II. lineæ hujus ſatore, deſcendunt. Eberhardigenæ hi in caſtro Egisheim ſedem ſuam cum fixerint, Egishei-

(*g*) *Hiſt. de Bourgogne* Tom. I. Lib. III. Cap. XII.

(*h*) *Chron.* pag. 104.

(*i*) Anselme loco cit. pag. 547. Sainte Marthe *Hiſt. Genealog. de France* Tom. II. Lib. XXIV. pag. 600.

(*l*) Pag. 753.

I S

Æ.

s, an. 966. adhuc
ımiliæ Habsburg.
dum Vignierium.

ımachus.

HUGO III. Comes Nordgoviæ Abbatiæ Altorf. fundator 966. † circa 986. *Sator Egisheimenſium.*

S V. oviæ Jxor

HUGO IV. Comes Nordgv. 1035. & 1040. fundator Abbatiæ S. Crucis † circa 1047. Uxor Heilwigis, Ludovici Com. de Dagsburg filia & heres.

MATFRIDUS I. Comes † ante 999.

ꝛIDUS II. ıes † ante

GERHARDUS I. Comes † 1038. Uxor Petronix, filia Frider. Ducis Lothar.

BRUNO nat. 1002. Ep. Tull. 1026. Papa ſub nom. Leo IX. 1049. † 1055.

HUGO VI. Egishem. & Dagsburgi Com. † ante 1049. Uxor Mathildis.

N. nupta Comiti de Calbe.

ıes ꝛo- ꝛo-

SPANEHILDIS nupta Folmaro I. Comiti Met. Comitat. Dagsburg. heres.

HENRICUS I. Egishem. Comes † 1050.

ALBERTUS I. Comes de Dagsburg & Muha † 1097. Uxor Ermenſindis, filia Conradi I. Comitis Luxemb.

SIM

ODEFRIDUS I. omes Nordgoviæ 097. † circa 1120.

HUGO VII. Com. Nordgov. † 1089.

BRUNO. OFFICIA.

HENRIC. II. Comes 1101.

THEODORICUS *Comes provincialis* 1129. † circa 1150.

Lot Duc

DEFRIDUS II. Comes ovincialis Alſatiæ 1159. 1176. † circa 1180.

N. filia, nupta Sigeberto Comiti de Werde, *Landgravio Alſatiæ* 1196. † 1127.

HENRICUS Landgravius Alſatiæ Inf. 1226. † 1238.

ringiæ 1206.
ningen;

Digitized by Google

Egisheimenſium Comitum nomine in Annalibus innotuerunt & chartis. (*a*) Ex his Egisbemii Comitibus Henricus III. Imp. ipſe quoque Egishemianus per aviam, non modo Leonem IX. Romæ Pontificem, ſed & Lotharingiæ Moſellanicæ Ducem transmiſit Gerhardum, (*b*) à quo Franciſcus I. Imp. Rom. qui novam Archiducum Auſtriæ Dynaſtiam (*c*) nunc condit, ſuum genus derivat.

Egishemium caſtrum (*d*) Eberhardus, Adelberti, Alſatiæ Ducis, filius, Etichonis I. nepos, conſtruxit; qui in Murbacenſi Abbatia, ab ipſo fundata, ſepultus improlis An. DCCXLVII. deceſſit. Mortuo Eberhardo nullus Egishemii poſſeſſor per ſeſquiſeculum memoriæ proditur. Plurium tamen Eberhardorum & Hugonum ex Etichonidis, qui Egishemium poſſederant, ſeriem cum ſeculi X. & ſequentium chartæ ac monumenta exhibeant, ſubnata mihi eſt conjectandi occaſio, Egishemium à Luitfridorum linea, quæ ſenior erat, ad juniorem, quæ ab Etichone II. deſcendit, hoc eſt, ad Eberhardigenas transiviſſe; id quod primo jam volumine (*e*) oſtendi. Etichonis II. poſteri maximam licet bonorum ſuorum partem in Alſatia inferiore poſſederint, varias tamen ob cauſas portio hæc in ſuperiore illis accreſcere potuit.

Eberhardigenûm ſeriem ad Eberhardum uſque tertium primo Tomo perduxi; nunc exponendi ſunt poſteri.

§. XXIX.

Eberhardus III. filium *Hugonem*, Comitum Egisheimenſium hujus nominis primum, Hugo I.
reliquit. De Hugone Deicolianus Biologus (*f*) ita: " Eodem vero Comite in tanta „ mentis obſtinatione vita decedente, filius ejus Hugo nomine, qui & ipſe jam „ Comes effectus fuit, omnia quæ patris ſui eſſe videbantur, ſive jure ſive injuria „ poteſtative invaſit. . . Qui cum maſculæ prolis fortitudine in omnibus propemodum „ regnis famoſus haberetur, & in multis negotiis ac ſi miles caſtrenſis invictus „ exſiſteret, aliquandin impune potitus eſt prædio S. Deicoli. „ Sed parum duravit hæc gloria. Sanctus quippe Deicolus, cujus domum venationibus intenti freqnentare ſolebant, injuriam ſibi illatam ita ultus eſt, ut "tres filii ejus, (Hugonis) quorum „ primogenitus *Heberardus* erat, ſecundus *Hugo*, tertius *Guntramnus*, „ nna eademqne nocte, cum evigilaſſent, omnibus membris ſe captos cernerent, linguæ tantum uſu ſervato. Quod videns pater eorum Hugo vindictam S. Deicoli agnovit, eumque ſibi propitiaturus locum ei ſacrum, Lutram, reſtituit; ita quidem, ut jus ſuum in manus Ottonis I. Germaniæ Regis abdicaret; ſalva tamen ſibi ſuisque filiis advocatia & protectione. Hugo ipſe tandem monaſterium hoc ingreſſus & in eo defunctus eſt. Hæc auctor vitæ S. Deicoli, quæ geuealogiæ noſtræ lucem affundunt. Narrationi iſti ſyſtema ſuum ſuperſtruxit Vionierius, ab Eberhardo Lotharingos, ab Hugone Egisheimenſes, à Guntramno Habsburgenſes derivans. De Lotharingis ab Eberhardo IV. prognatis res expedita eſt. Nos autem eum non Lotharingiæ Ducum modo, ſed & Egisheimenſium Comitum per filium Hugonem III. conſtituimus ſatorem. Guntramnum autem, Eberhardi IV. fratrem, diverſum putamus à Guntramno illo Divite ſynchrono, qui in Actis Murenſibus Habsburgicæ gentis conſtituitur auctor.

§. XXX.

Enimvero Habsburgenſium ſatori *Divitis* cognomen Murenſia Acta adſcribunt, Vignierius
quod de noſtro Guntramno dici non poterat, qui trium fratrum fuit poſtremus. confutatur.
Guntramnus Dives, Luitfridigena, Alſaticas poſſeſſiones, ab Ottone I. proſcriptus, jam An. DCCCCLII. amiſerat. (*g*) At Guntramnus Eberhardigena Abbatiæ Altorfinæ,

(*a*) Præter Comites reperiuntur quoque ſec. XII. ſq. Milites de Egisheim, ex militarium ſeu miniſterialium claſſe; uti à Phirreto, præter Phirretarum Comites, nomen duxerunt horum miniſteriales vel Milites. An. MCXCVI. Henricus & Wernherus, Milites de Egisheim, in charta Murbac. leguntur.

(*b*) Unde Guillimannus in *Diſſ. de Conradi II. Salici ſtirpe*, inter familias Alſaticas Egisheimenſis præſertim Domus genealogiam ſe daturum promiſerat, *digniorem, quam ut ejus memoria pereat aut ignoretur*, exiſtimans

(*c*) Tres Principum ſuorum Dynaſtias Auſtria vidit. Prima fuit Babenbergenſis; ſecunda Habsburgenſis, hodieque in Maria Thereſia durans; tertia, quæ formatur, Lotharingica.

(*d*) De quo ſupra pag. 72. & 86. Adde Tom. I. pag. 649. 662. & 714.

(*e*) Pag. 781. Adde Tab. pag. 753.

(*f*) Mabillon *Acta Sanct. Bened.* Tom. II. pag. 101. ſq.

(*g*) Hoc ex charta Ottonis I. anno iſto Einſidlenſibus, & Ottonis II. An. DCCCCLXXIII. Paterniacenſibus data, intelligitur; quibus bona conceſſa, quæ *de Guntramni rebus in regiam venerant veſtituram*.

An. DCCCCLXVI. perfectæ, decimas in Torolfesheim donavit. (*b*) Diverſi ergo hi duo fuerunt Guntramni. Accedit, quod ipſa hæc decimarum donatio ab Eberhardo V. Eberhardi IV. fratris, Guntramni, nepute, revocata fuit; quod ille profecto facere non potuiſſet, ſi Guntramnus, donationis auctor, liberos reliquiſſet. Inter bona, à Luitfridigenis poſſeſſa, advocatia cœnobii S. Trudperti in Nigra ſilva numeratur; circa quam Luitfridus IV. An. DCCCCIII. hæc ordinavit: "Ipſi quoque filii mei Advocati „ ſint rectiſſimi ipſius loci & heredes ipſorum." Hæc ipſa vero advocatia, ab Habsburgenſibus deinde poſſeſſa, manifeſtum indicium præbet, Habsburgenſes fuiſſe heredes Luitfridi IV. Comitis, adeoque ex Adelberti Ducis, non vero Etichonis II. proſapia oriundos. Luitfridos una ſerie vides Alſatiæ ſuperioris Comites. Soccedunt illis Habsburgenſes, ne uno quidem ex Eberhardigenis inſerto, quippe qui Alſatiæ Inferioris Comitivam tenebant. Luitfridigenæ Abbatiæ Grandisvallenſis advocati fuerunt; unde facile erat Guntramno, ex ipſis orto, in Helvetia bona acquirere, quæ deinceps patrimonium ſedesque primaria Habsburgicæ gentis evaſerunt. Hæc contra Vignierium.

§. XXXI.

Herrgottus confutatus. Herrgottus è contra ex Deicoliano Biologo patere exiſtimat, tres filios Hogonis I. qood omnes monaſterium ingreſſi ſint, deceſſiſſe improles. At quot illuſtrium proſtant exempla, qui poſtquam filios genuerant, cucullum ſumſerunt. Leo IX. ſane Eberhardi IV. qui cum Hugone II. & Guntramno fratribus Lutrenſe monaſterium ingreſſus eſt, pronepos fuit, genusque ſuum à majoribus duxit, qui ad monaſticam vitam ex ſeculari transieraot. Teſtis eſt Leonis IX. Biologus, Wibertus, vir gravis, hæc ſcribens: (*i*) Majores Leonis arois & animis ſupra modum fortiter compreſſiſſe ſibi reſiſtentes, & circa fenium, abjecta omni ſuperbia generis, induiſſe humilitatem, ſe ipſos etiam abnegaſſe, atque monaſtico habitui tota cordis contritione ſumniſiſſe; Lutrenſe cœnobium patrimoniis ſuis plurimum ampliaſſe. Wibertum ex S. Deicoli Biologo hæc tranſcripſiſſe diceres. Nec alterum, quod profertur, argumentum, firmiore ſtat talo. In charta donationis Luitfridi IV. An. DCCCCIII. quum inveniſſet Herrgottus, Luitfridi filios Hundfridum io Nordgovia, Luitfridum V. in Sundgovia, *Hugonem in Eginsheim* aliquid donaſſe, Hugonem hinc Egisheimenſium Comitum ſatorem conſtituit. Recte quidem, niſi eædem ratiooes pro Eberhardo pugnarent. Eberhardus fuit potens in Egisheim, iſtiusque regionis Comes; Eberhardus ſtirpem reliquit, Egishemii dominam. Quodſi omnes bonorum quorundam Egisheimenſium poſſeſſores Comitibus Egisheimeoſibus accenſeri deberent, Herimaldus ille, qui in charta Mooaſterienſi occurrit, Comes in Egisheim quoque foret cenſendus.

§. XXXII.

Eberhardus IV. Ipſis, quibus Lutra reſtaurata, temporibus Eberhardus Comes vivebat, qui cum fratre Hugone in Ottonis M. diplomate Lutrenſi Ao. DCCCCLIX. occurrit. (*k*) Hugo & Guntramnus improles deceſſiſſe videntur. Eberhardus vero, Altorfenſis cœnobii exſtructionem meditatus, ut bulla Leonis IX. pro Abbatia Altorfii An. MXLIX. tradit, morte præventus, exeqoi deſtinata non potuit. Hæc autem An. DCCCCLXVI. cum exſtructa & conſecrata jam fuerit, Eberhardum ante obiiſſe dicendum. Uxorem ejus monumenta noo produnt; at filios numero quatuor indicant, Adelbertum, Lotharingiæ Marchiooem, qui An. DCCCCLXXIX. occurrit, Gerardum, Hugonem & filiam Adelhaydem, quæ nupſit Heziloni, Franconiæ Duci; unde natus eſt Cooradus Dux, qui Ao. MXXIV. Henrico II. in Imperio Germ. ſucceſſit. Secundis nuptiis cum Hermanno Comite, filio Conradi, Comitis in Francia orientali, quem alii Ducem appellant, Hohenloicæ Domus extitit mater. (*l*) Adelhaydis duos habuit fratres, eo tempore, quo Conradus II. ſolium Imperii conſcenderat, adhuc viventes,

(*b*) Notitia donationis ineunte ſec. XI. Altorfenſibus factæ, quæ in tergo bullæ Leonis IX. An. MXLIX. deſcripta eſt; in archivo Altorf.

(*i*) Lib. I. Cap. I. ap. Mabillon *Act. Sanctor. Ord. Benedict.* ſec. VI. Part. II. pag. 52.

(*k*) Mabillon *Acta Sanctor.* ſec. V. pag. 278. Eberhardum hunc forte intellexit Franc. Modius *Pandect. Triumphal.* Tom. II. Lib. I. fol. 2. ubi Henrici I. expeditioni in Hungaros Eberhardum, Alſatiæ Ducem, interfuiſſe ſcribit, pro Comite eum Ducem appellans. Sed hic cum Ruxnero, unde pleraque hauſit, nullius fidei ſcriptor eſt.

(*l*) Eberhardus Comes, Hermanni Comitis & Adelhaydis hujus filius, Hohenloicæ Domus auctor eſt. Ex eodem matrimonio prodiit Hildegardis, monaſterii S. Fidis in Seleſtadio fundatrix, Friderici I. Sueviæ & Alſatiæ Ducis mater. Adelheidis vero cum Hermanno, marito ſuo, & filiis, Oehringenſem Collegiatam inſtituit. Obiit Adelheidis An. MXXXVII. ſepulta in Collegiata Oehringæ. Hanſelmann *de Jur. Domus Hohenloh* pag. 360.

Digitized by Google

viventes, ut ex Wippone (m) addiſcimus: " Majoris Chunonis (ſive Conradi) mater „ Adelheyda ex nobiliſſima gente Lotharingorum oriunda fuerat. Quæ ſoror erat „ Comitum Gerhardi & Adelberti, qui ſemper cum Regibus & Ducibus confligentes „ ad extremum cauſa propinqui ſui, Conradi Regis, vix acquieſcebant. „ Hermannus Contr. (n) *Gerardum Comitem* verbis expreſſis vocat Conradi poſtea Imperatoris *avunculum*. Adalbero, Præpoſitus S. Paulini, Conradum II. nepotem ſuum haud aliam ob rationem appellat, (o) quam quod Adelbertus, Lotharingiæ Marchio, Juttam, Adalberonis amitam, in connubio, prouti inferius demonſtrabitur, habuerat.

§. XXXIII.

Reſtat jam, ut probemus, Adelhaydem duos præterea alios fratres habuiſſe *Hugones*. Albericus, (p) Trium Fontium Abbas, ſolers rerum genealogicarum indagator, rem expedit, dicens: " Comes Hugo de Dasburg, pater ſancti Leonis „ Papæ, . . . & Imperator iſte Conradus fuerunt conſobrini; „ in quo conſentientem habet Wibertum. (q) Ipſe Conradus II. Imp. apud eundem Wibertum Brunonem, ſeu Papam Leonem, dulciſſimum ſuum *nepotem* vocat. (r) Sed clarius omnique exceptione majus teſtimonium, domeſticum nempe, dedit ipſe Leo IX. qui in bulla Altorfina An. MXLIX. Eberhardo IV. Comiti dat *Hugonem* filium, qui fundationem Altorfinam abſolverit circa An. DCCCCLXVI. præſentibus Erckemboldo, Præſule Argentinenſi, & Majolo, Cluniaci Abbate. Hic vero Altorfenſis fundator Hugo, pater Hugonis, patris Leonis IX. Papæ, à Wiberto appellatur. Ipſe Leo monaſterium *à progenitoribus noſtris* exſtructum dicit. Conſpirat Necrologium Altorfinum membranaceum, ſec. XIII. ineunte conſcriptum. En tibi Hugonem unum, ſed & alterum oſtendam. Necrologium modo laudatum ait: " Hii ſunt fundatores hujus Eccleſiæ „ S. Cyriaci in Altorph. XV. Kal. Jan. obiit Heberhardus Comes, qui requieſcit in „ choro ſummo ibidem. Secundo Kal. Aug. obiit Hugo Comes & monachus, qui „ requieſcit ante altare Gregorii. Non. Sept. obiit Hugo Comes, frater Hugonis „ Comitis & monachi prætitulati. Hic ſepultus eſt in ſummo monaſterio.

Hugones duo fratres.

§. XXXIV.

Jam quatuor Adelhaydis fratrum exponenda ſunt fata. Hugonem ſeniorem ignoraremus, niſi Necrologium Altorfenſe eum monachum & Hugonis junioris fratrem fuiſſe doceret. Hugo junior, ordine tertius, in comitiva Nordgoviæ patrem excepit. (s) Hic Abbatiæ Altorf. fundationem, à patre tentatam, filius perfecit. Ita enim Leo IX. in bulla ſua An. MXLIX. " Cum Eberhardus Comes . . . ægritudine præveniente & „ morte ſequente impediebatur, filius ejus Hugo, qui erat aliquantulum raucus, „ quoniam ſæpe intellexerat voluntatem patris, cœpit hic ædificare eccleſiolam. . . „ Hanc eccleſiolam conſecravit Epiſcopus Argent. Erckenboldus, peticione ejuſdem „ Hugonis &c. „ Eccleſia dedicata poſt An. DCCCCLXVI. qui primus fuit Erckenboldi in Antiſtitio Argentinenſi. Hugo III. annum DCCCCLXXXVI. non ſuperavit. Filius enim ipſius Eberhardus anno jam iſto Nordgoviæ comitivam tenebat. Ex uxore nobis ignota filios, quos novimus, tres ſuſcepit: *Eberhardum* V. *Hugonem* IV. & *Matfridum* ſeu Mefridum. De Eberhardo conſtat ex diplomate Friderici I. Imp. An. MCLII. Abbatiæ Altorf. dato, ubi dicitur huic Abbatiæ privilegia ab Ottone Imp. obtinuiſſe Eberhardum Comitem, à cujus patre *Hugone* & avo præfata Abbatia fuerat inſtituta. De Hugone IV. res expedita fit ex Wiberto, qui Altorfium funda-

Hugo III.

(m) In *Vita Conradi Sal.* ap. Pistor. *Scriptor. Rer. Germ.* Tom. III. pag. 464.

(n) Ad An. MXVII.

(o) In charta An. MXXXVII. ap. Calmet, *Hiſt. de Lorr.* Tom. I. Probat. col. 415.

(p) Ad An. MXXIV.

(q) In *vita Leonis IX.* Lib. I. Cap. I.

(r) Ibid. Cap. IX. En ſchema:

Eberhardus IV. Comes † DCCCCLX.

- Adelheydis, nupta Henrico Franconiæ Duci.
  - Conradus II. Imp.
- Hugo Comes.
  - Hugo Comes de Dasburg Conradi II. conſobrinus.
    - Bruno ſ. Leo IX. Conradi II. nepos.
- Adelbertus Marchio.
- Gerhardus Comes, Conradi II. avunculus.

(s) Vid. infra in Landgraviis Alſatiæ Infer.

tum ait à patre & avo *Hugonis, qui S. Brunonis fuit pater.* Convenit Leo IX. Hugonis hujus IV. filius, qui Eberhardi IV. filios *Gerardum* & *Matfridum* in charta Hiſſenſi An. ML. appellat *patrueles* ſuos. Neque alio pacto Hugo hic conſobrinus eſſe potuit Conradi II. Imp. quam editus Hugone III, fratre Adelhaydis, quæ mater erat Cæſaris. De Matfrido denique hæc notanda, quod in Notitia pervetuſta donationis, Altorfenſi Abbatiæ ineunte ſec. XI. factæ, (t) *Mafridus* quidam, *patruus* quatuor Eberardi filiorum, prædia quædam ad eccleſiam S. Stephani Metenſem donaſſe memoratur.

§. XXXV.

Eberhardus V.

Eberhardus V. patri ſuo Hugoni in Comitiva Nordgoviæ ſucceſſit; ut in Landgraviis oſtendam. Pietatem majorum imitatus, ab Ottone Imp. ſecundo vel tertio, privilegia mercatus, telonei, monetæ & tabernæ pro cœnobio Altorfenſi impetravit. Diploma non amplius extat, ſed teſtis eſt Leo IX. in bulla Altorf. An. MXLIX. & Fridericus I. Imp. An. MCLIII. jura hæc monaſterio confirmans his verbis: " donationes, quas prædeceſſor noſter pyus Otto Imp. Eberhardo, quondam Comiti, „ conceſſit . . . ſcil. jus . . mercatum, monetam, tabernam & teloneum publicum „ habendi . . in quodam ſuæ proprietatis allodio, quod dicitur Altorph, in quo „ *avus & pater ipſius Hugo* Abbatiam in honore . . conſtruxit Cyriaci, in provincia „ Alſatia, in Pago quoque Northgowe, in Comitatu prædicti quondam Eberbardi, „ nunc autem hæredis ſui Hugonis ſito. „ Ex verbis his eruimus. 1.) Eberhardi V. patrem fuiſſe Hugonem & avum Eberhardum IV. Altorfenſes fundatores, prouti ex ante dictis & bulla Leonis IX. pateſcit. 2.) Eberbardum V. Comitem fuiſſe non fundi ſolum, ſed & fiſci in Nordgoviæ Pago, unde eum recte ad Alſatiæ Inferioris Landgravios referimus. 3.) Eberhardi progeniem ad tempora uſque Friderici I. Imp. non ſuperfuiſſe, quum Hugonem, Comitem Dagsburgenſem, Altorfii Advocatum, non pronepotem ejus, ſed *hæredem* vocet. At inferius docebitur, Hugonem iſtum genus paternum à Comitibus Metenſibus Folmaris, maternum vero ab Hugone, Eberhardi hujus fratre, S. Leonis patre, duxiſſe. Ceterum Eberhardus V. ſeculi X. finem attigiſſe non videtur. In diplomate enim Ottonis III. Abbatiæ Altorf. An. DCCCCXCIX. dato, *Eberardus Comes* cum fratribus Gerhardo, Hugone & Matfrido, Eberhardi, de quo loquimur, filiis occurrit; indicio manifeſto, Eberhardum eorum patrem jam tunc rebus humanis valedixiſſe.

§. XXXVI.

Uxor ejus & liberi.

Uxorem ejus *Bertham* ex Notitia, jam allegata, quæ tergo bullæ S. Leonis, Altorfino monaſterio datæ, inſcripta eſt, colligimus, ubi dicitur *Bertham Comitiſſam, Eberardi conjugem*, abſtuliſſe cœnobio Altorf. bona, à Matfrido quodam & Guntramno, Hugonis filio, ipſi donata, & inſtigante Wernhero, Epiſcopo Argent. ad altare S. Mariæ Strasburg donaſſe.

Suſcepit ex ea filios quatuor, *Eberhardum VI. Hugonem V. Gerhardum II.* & *Matfridum II.* qui, ut dixi, ſimul nominantur in diplomate Ottonis III. An. DCCCCXCIX. Altorfenſi Abbatiæ dato, ubi: " Hanc paginam conſcribi, teſteſque „ ſubſcribi juſſimus *expeticione Eberardi Comitis.* „ Inter teſtes deinceps poſt Pilgrinum Epiſcopum recenſentur *Hugo*, *Gerhardus*, *Matfridus*; *Uto Dux*, *Luitfridus Comes.* Ordo, quo teſtes collocantur, indicat, Hugonem, Gerhardum & Matfridum ad gentem Eberhardi ſpectaſſe, cum Utoni Duci præponantur. At vero fratres eos fuiſſe Eberhardi VI. eadem Notitia Altorfina oſtendit, ubi: " Wernherus Epiſc. Arg. „ (ſeculo XI. ineunte vivens) attitulavit ad altare S. Ciriaci in hujus templi dedica- „ tione ex XVII. manſis decimas, quæ dicuntur *Selegelende*, ſive prædia eſſent *Comitis* „ *Eberhardi* ſive *Comitis Hugonis* vel *iſtorum fratrum Gerhardi & Maffridi.* „ Horum patrem fuiſſe Eberhardum V. Comitem, qui An. DCCCCLXXXVI. occurrit, Hugonis IV. Dagisburgenſis fratrem, qui Leonis IX. pater erat, ex ſequentibus colligo: 1.) ex notitia Altorfenſi, ubi Mafridus, fratrum Hugonis Dagsburg. alter, patruus eorum dicitur: " Pars quarta decimarum ex prædiis, quæ tradidit *Mafridus*, *patruus* præfatorum Dominorum. „ Paulo poſt: " quatuor ſeniores præfatos Eberhar- „ dum, Hugonem, Gerhardum & Mafridum. „ 2.) Ipſe Leo IX. in charta Hiſſenſi An. ML. Gerardum & Matfridum vocat *patrueles* ſuos. Igitur aut tertium Hugoni,

Leonis

(t) Quæ, teſte Judice Curiæ Argent. An. MCCCCLXII. bullam Leonis IX. Altorfenſem de An. MXLIX. deſcribente, *in dorſo & à tergo præfatæ bullæ de antiqua littera ſcripta erat.*

Digitized by Google

Leonis patri, dare fratrem omnino ignotum, aut Eberhardo V. fratrum primo eos natos declarare, neceſſe habemus. Conjectura firmatur, quod Eberhardus VI. natu major fratrum Eberhardo V. in Comitiva Nordgoviæ, ut ex allegato ſuperius Ottonis III. Imp. diplomate diſcimus, ſucceſſit.

Eberhardus V. ergo pater eſto quatuor fratrum, Eberhardi VI. Hugonis, Gerhardi & Matfridi, de quibus nulla, præter ea, quæ jam protulimus, nec in ſcriptoribus, nec in chartis, mentio occurrit. Id unicum adhuc ex bulla Hiſſenſi Leonis IX. Papæ An. ML. intelligimus, Gerhardum conjugem habuiſſe *Cunitzam*; qua cum, ut & cum fratre Matfrido, in monaſterio Hiſſenſi ſepultus eſt. Sic enim ipſe Leo IX. in bulla: " Tegit enim martyr (S. Laurentius, in cujus honorem Abbatia Hiſſenſis fundata) „ *patrueles noſtros* Comites Mathfridum & bonæ memoriæ Gerhardum, ejuſque uxorem „ devotam famulam Deo *Cunitzam*. (*u*)

Num unus quatuor fratrum habuerit liberos, non equidem reperi. Id certum, lineam hanc brevi poſt fuiſſe abruptam, quod advocatia Altorfenſis, quæ hæreditario jure ab Eberhardo V. & VI. adminiſtrata fuerat, ſeculo XII. jam ad lineam Hugonis, qui D. Leonis pater, invenitur translata, prouti ex diplomate Friderici I. Imp. An. MCLIII. apparet.

§. XXXVII.

Hugo IV.

Eberhardinus ergo hic extinctus eſt ramus; unde ad Hugonem IV. Eberhardi V. fratrem, Hugonis III. filium, (*w*) Leonis IX. patrem, redimus. Hugo iſte ſedem habuit in caſtro Egisheimenſi. Imitatus pietatem majorum ſuorum, cœnobium in Woffenheim, propriis ſumtibus in honorem S. Crucis conſtructum, An. MVI. dedicari fecit. (*x*) Promoto ad ſolium Imperiale amitæ ſuæ filio Conrado II. ipſe partes ejus ſecutus ab Erneſto, Sueviæ Duce, variis modis vexatus eſt. Ita enim Wippo: " An. MXXVII. Erneſtus Dux Sueviæ, privignus Imp. Conradi, „ Alſatiam vaſtavit & caſtella Hugonis Comitis, qui erat conſanguineus Imperatoris, „ deſolavit. „ Conjugi ſuæ, An. MXLVI. defunctæ, (*y*) ſuperſtes, paucis tamen poſt annis deceſſit. Leo IX. enim in bulla, Abbatiæ S. Crucis in Woffenheim anno Pontificatus ſui primo, qui eſt Chriſti MXLIX. data, hæc profert: " Eccleſiam „ patris mei Hugonis & matris meæ Heilwigdis, amborumque fratrum meorum, „ Gerardi & Hugonis videlicet *jam defunctorum* &c. „ Uxorem itaque habuerat *Heilwigdem*, ſeu, ut Wibertus eam vocat, *Heileuuidem*. Notitiam ſtirpis ejus debemus Bayono, (*z*) qui hæc refert: " Beatrix, Lotharingiæ Duciſſa, . . . & *Ludovicus* „ *Comes de Daſporch*, avus S. Brunonis, . . . fabricam inibi (apud S. Deodatum) „ pulchri operis erexerunt. „ Conſpirat Herculanus. (*a*) Cum vero avus paternus Leonis IX. prouti jam vidimus, Comes Hugo fuiſſet, conſequens eſt, Ludovicum hunc, Dagisburgenſem Comitem, patrem Heilwigis, adeoque maternum S. Leonis avum fuiſſe.

§. XXXVIII.

Ludovicus Comes Dagisburg.

Unde Ludovicus iſte Dagisburgenſis genus deduxerit, ignoramus. Fundator fuit Abbatiæ Hiſſenſis, in Comitatu ſuo ſitæ, teſte Wiberto, (*b*) qui Altorfium & Hiſſam fundatas ait à patribus & avis Hugonis & Heileuuidis. Fundavit etiam An. DCCCCLXVI. ſub Abbate Maurimonaſt. Franciſco Cellam S. Quirini, eamque Abbatiæ Maurienſi tradidit. (*c*) Ludovicus hic ſtirpis ſuæ ultimus fuiſſe videtur, quod Dagisburgenſis Comitatus per filiam ejus Heilwigem, Hugonis IV. conjugem, ad Comites Egisheimenſes pervenit. Teſtis ipſe Leo IX. in bulla ſua pro monaſterio Hiſſenſi, ubi recenſitis reditibus, quos monaſterium hoc variis ex locis percepit, hæc ſubjungit: " de familia Eccleſiæ pater noſter Hugo juſtus in eisdem bonis advocatus „ & hæres hanc conſtituit concordiam &c. „ Dagsburgenſium ergo terrarum hæres fuit Hugo, ſoceri ſui Ludovici ſucceſſor.

(*u*) Bullam dedit Martene *Theſaur. Anecd.* Tom. I. pag. 173. & Calmet *Hiſt. de Lorr.* Tom. I. Probat. pag. 430.

(*w*) Quod probavi ſupra §. XXXIV.

(*x*) Wibertus Lib. I. Cap. I. Bayonus Lib. II. Cap. XLIV. & bulla Leonis IX. qua eccleſiam hanc à *parentibus* ſuis *fundatam* eſſe tradit.

(*y*) Bayonus loco cit.

(*z*) Ibidem Cap. XII.

(*a*) Lib. III. pag. 146. in Hugonis *Monum.*

(*b*) Lib. I. Cap. I.

(*c*) Uti ex ſerie Abbatum Maurimonaſt. ex vetuſtis monumentis collecta, addiſcimus, ubi ſub Abbate Franciſco, An. DCCCCLX. electo, hæc memorantur: "Sub hoc Abbate Franciſco An. DCCCCLXVI. „ fundata fuit Cella S. Quirini à Ludovico Comite „ de Dagesburg, avo S. Leonis Papæ noni, & Abbatiæ Maurimonaſterienſi tradita.

Sed Ludovicus aliam inſuper filiam aoonymam, Hermanno Comiti de Eiham & Viroduno nuptam, habuit. Hermannus ab ALBERICO TRIUM FONTIUM (*d*) vocatur *Comes de Dasburg*, his verbis: " Godefridi Comitis Ardenenſis fuit uxor „ Mathildis, Comitiſſa Saxoniæ, quæ peperit ei Epiſcopum Virdunenſem Alberonem … „ Comitem Fridericum S. Vitonii monachnm, *Comitem de Dasburg Hermannum*, cujus „ fuit filius Gregorius Leodienſis Archidiaconus, & duos Duces, (Lotharingiæ) „ proſapia inclytos, Godefridum & Gothelonem. „ Conſentit SIGEBERTUS GEMBLAC. (*e*) qui addit, Hermanno huic, quem Hetzelonem nominat, mortuo fratre Godefrido Duce, obtigiſſe caſtrum Eiham cum provincia Brabantenſi. Obiit Hermannus An. MXXVIII. in monaſterio S. Vitoni Viroduni monachus. (*f*) Ex his, quæ Albericus & Sigebertus de ſtirpe Hermanni loquuntur, clarum eſt, eum jure proprio Dagsburgum non poſſediſſe, quod Belgicæ eſſet originis; ſed per feminam Dagsburgenſem meruiſſe, ut Dagsburgenſis & ipſe diceretur Comes.

Hermanni vero hujus uxorem Ludovici Dagsburg. filiam fuiſſe, ſequentia nobis perſuadent. 1.) Conſpirat tempus, cum Hermanni conjux ſeculo XI. ineunte & adulto neceſſario vixerit. At vero Heilwigis, Ludovici filia, hoc ipſo tempore in vivis fuit, An. MII. filium enixa Brunonem & An. MXLVI. teſte Bayono defuncta. 2.) Leo IX. Papa in Genealogia vetuſta Comitum Flandriæ (*g*) vocatur *avunculus Richildis*, Hannoniæ Comitiſſæ, Balduino Montenſi, Flandriæ Comiti, nuptæ. Patrem Richildis ore uno Annaliſtæ produnt Raginerium vel Rainerum, Hannoniæ Comitem, cujus filia & hæres unica Richildis hæc noſtra fuit. (*h*) Auctor coævus & domeſticus fere, BALDERICUS NOVIOMENSIS, Tornacenſis Epiſcopus, (*i*) Rainerum Herimanni Comitis filiam matrimonio ſibi copulaſſe commemorat. Richildis itaque mater, quam *Mathildem* recentiores vocant, filia fuit Hermanni Comitis de *Dasburg*, ut Albericus eum appellavit. Mathildis autem filia fuit Hermanni, Comitis Virdunenſis & Dagsburgenſis, cui deſponſavimus filiam Ludovici, Comitis Dagsburgenſis, Heilwigis ſororem: tum ut conſtaret, quo pacto Hermannus ille Virdunenſis & Ardennenſis titulum Comitis Dagsburgenſis obtinuerit, tum ut rationem redderemus, cur Leo IX. Heilwigis filius, avunculus Richildis vocetur. Cum enim conſobrinus fuerit Mathildis, matris Richildis, pro ſeculi more avunculus quoque audit Richildis. (*k*) Sic Conradus II. Imp. Leonem IX. vocat *nepotem* ſuum, quamvis conſobrinus modo fuerit Hugonis, quem Leonis IX. patrem extitiſſe oſtendimus.

§. XXXIX.

Hugonis IV. liberi.

Ex Hugone IV. & Heilwige nati ſunt filii, *Gerhardus*, *Hugo* & *Bruno*, qui ex Eccleſia Tullenſi in ſolium Papale elatus Leo IX. audiit. Fratres hi, una cum parentibus

(*d*) Ad An. MV.

(*e*) Ad An. MV. En verba: " Dux Godefridus „ dexit Machtildem filiam Hermanni Ducis Saxonum, de qua idem Godefridus genuit tres filios, „ Godefridum Ducem, Godzilonem & Hezcelonem. „ (Hermannum) Hezelo Comes poſt mortem Ducis „ caſtrum Eiham cum provincia Brabantenſi ſuſcepit „ & diu tenuit. Hic etiam genuit filium Hermannum & filiam nomine Berthildem, qui dum adhuc „ juvenes eſſent, defuncti ſunt. Alteram quoque „ filiam tradidit nuptui Reginero Montenſi Comiti, „ ſimul cum tota provincia Brabantenſi.

(*f*) Vid. ROUSSEL *Hiſt. de Verdun.* Part. III. Cap. III. pag. 188. MABILLON *Annal. Bened.* Lib. LV. Tom. IV. Cap. LXI. An. MXXV. ejuſdemque *Analecta* ed. ſec. pag. 386.

(*g*) MARTENE *Theſaur. Anecdot.* Tom. III. pag. 382. Conſpirant Chronica Flandrenſia, & qui ea ſollicite perluſtraverunt MEYERUS in *Annal. Flandr.* BUCELINUS in *Gallo-Flandria*, aliique.

(*h*) Teſtis eſt ÆGIDIUS AUREÆ VALLIS in *Geſtis Epiſcopor. Leod.* II 3. " Richildis Comitiſſa Hannoniæ fuit filia Raineri Comitis, filii Comitis Raineri Longicolli. Hanc, quia unica erat hæres Comitatus, duxit in uxorem Comes Flandriæ Balduinus.

(*i*) In *Chron. Camerac.* Lib. III. Cap. X. ubi: " His ita geſtis, Rainerus ad integrandam amicitiam „ filiam Herimanni Comitis ſibi quæſivit in matri„ monio copulare. „ Rainerum hunc præcedenti Cap. IX. nepotem (*neveu*) Lamberti, filium Rainerii Longicolli; Herimannum autem Comitem Godefredi Ducis fratrem appellaverat.

(*k*) Noſtratibus *Oncle à la mode de Bretagne.* Eo ſtemma:

Godefridus Comes Ardenn.
Ux. Mathildis Saxonica.

- Godefridus Dux Lothar. An. MV.
- Gotzelo Dux Lothar.
- Hermannus de Eiham, Comes Dagsburg.

Ludovicus Comes
Dagisburgenſis.

- N. nupta Hermanno Comiti.
- Heilwigis nupta Hugoni IV. Comiti Egisheim.

Hermannus & N.:
- Mathildis nupta Rainero Montenſi Hannoniæ Comiti.
  - Richildis Comitiſſa.

Heilwigis:
- Bruno f. Leo IX. avunculus Richildis.

tibus, in ipſius Leonis IX. bulla, monaſterio S. Crucis in Woffenheim data, occurrunt. (*l*) Addenda his filia nominis incerti, quam duxit anonymus quidam Comes de Calbe, ut docet Trithemius. (*m*) "Morabatur, inquit, eo tempore Comes in Calba, „ nomine Adelbertus, de Genealogia Comitis Erlafridi quondam primi fundatoris „ monaſterii S. Aurelii Hirſaugienſis linealiter procreatus, qui habebat uxorem nomine „ Wiltrudem. Hic nepos fuit S. Papæ Leonis, cujus mater filia extitit Comitis de „ Egishaim, ſoror videlicet ipſius Pontificis; qui audiens Romanum Pontificem, „ avunculum videlicet ſuum, ad partes venientem Suevorum, in ejus occurſum „ properat. „ Annalista Saxo (*n*) Adelbertum hunc *filium ſororis S. Leonis Papæ* quoque appellat. Sed & aliam Hugoni IV. filiam, Geppam, Mallinkrotius (*o*) tribuit, quæ à fratre ſuo Leone IX. corpus S. Quirini obtinuerit ac in Prioratu hujus nominis depoſuerit. Verum omnia ita ſunt comparata, ut hanc D. Leonis ſororem facile expungamus. Hac de re jam dubitaverat auctor vitæ S. Quirini. (*p*)

§. XL.

Singulos fratres jam ſingulatim proferimus. Bruno natus eſt An. MII. uti Bayonus (*q*) & Fragmentum Urstisianum teſtantur. Artibus & ſcientiis à Bertolfo, Tullenſi Epiſcopo, egregie imbutus, An. MXXVI. Hermanno, ejuſdem Eccleſiæ Epiſcopo, ab Imp. Conrado II. ſucceſſor eſt datus. An. MXLIX. autem beneficio Henrici III. Imp. ad ſedem Romanam evectus Leonis IX. nomen accepit; An. MLV. mortuus adſcriptus eſt Divis. Bruno vel Leo IX.

Hugo VI. fratrum Brunonis natu minimus fuit. Dubium, an patri ſuperſtes Comitatui præfuerit; An. MXLIX. ipſo Leone IX. referente jam defunctus. Uxorem habuerat *Mathildem*, ſtirpis incertæ feminam, ex qua filium ſuſcepit *Henricum* I. Hunc & matrem Leo IX. recenſet in bulla Hiſſenſi An. ML. ubi eccleſiam de *Igolingem* Abbatiæ Hiſſenſi datam ait *per manus Mathildis, dilectæ uxoris fratris noſtri Hugonis, & filii ejus Henrici.* Filium alterum Hugoni V. *Albertum* addit Hugo, Stivagienſis Eccleſiæ Abbas, (*r*) allegans chartam Prioratui S. Quirini An. MXCIII. datam; optime nobiſcum acturus, ſi ipſam exhibuiſſet chartam, nobis ignotam, nec in San-Quiriniano, nec in Maurimonaſterienſi tabulariis extantem. Cum vero Alberto iſti alium aſſignare parentem nequeamus, hypotheſin ejus tantiſper adoptabimus, donec charta An. MXCIII. in manus noſtras perveniat. Potuiſſet eſſe filius Gerhardi III. qui documenti allegati virtute nonniſi patruus Alberti eſſet. Hugo VI.

§. XLI.

Albertus ergo, uti Henricus, filius fuerit Hugonis VI. & Mathildis. Albertus ex Egishelmenſibus primus, Comitatum Muhæ, ad fines Brabantiæ in Epiſcopatu Leodienſi ſitum, (*s*) poſſedit; unde ſæpius quoque adjicialibus verbis *Comitis de Muſan* utitur. (*t*) Ad noſtros vero eum ſpectare Alſatiæ Comites, ex Necrologio S. Vitoni Abbatiæ (*u*) colligimus, ubi ſcribitur: "IX. Kal. Sept. Albertus Comes Dagsbur- „ genſis, qui nobis Cellam montis S. Martini cum omnibus appendiciis ſuis dedit. „ Otto, Epiſcopus Argent. monaſterio Altorſenſi donationem prædii in *Eichhofen*, *per manum Comitis Adelberti, præfatæ villæ Advocati*, factam, An. MXCVII. confirmavit. Paulo poſt mortales eum exuvias depoſuiſſe ſtatuimus, quod conjux ejus An. MCI. ad ſecundas provolaverat nuptias. Fuerat hæc *Ermenſindis*, filia Conradi I. Comitis Luxem- Albertus I.

(*l*) Vid. ſupra §. XXXVII.

(*m*) *Chron. Hirſaug.* Tom. I. pag. 187. ad An. ML.

(*n*) Ad An. MXLVIII. ap. Eccard. *Scriptor. Rer. Germ.* Tom. I. Annaliſtam hunc ſecutus eſt Bernardinus, Lucell. Abbas, in Præf. libri de *Miraculis S. Regulæ in Kienshein.*

(*o*) De *Viris illuſtribus* ap. Benoit *Hiſt. de Toul* pag. 365.

(*p*) In *Actis Sanctor.* Bollandi

(*q*) *Hiſt. Mediani Monaſterii* Lib. II. Cap. XLIV.

(*r*) *Sacræ Antiquit. monum.* Tom. II. pag. 269. ubi, quod in tranſitu notamus, genealogiam Egisheimio-Dagisburgenſem vitioſe & probationibus deſtitutam exhibet.

(*s*) Milliaris unius ab Hojo (*Huy*) diſtantia caſtri Mohæ ſeu Mohæ rudera hodieque viſuntur. Vicus Mohs ob B. Virginis imaginem celebris eſt. Miræus *Opp.* Tom. I. pag. 569. Hoc nomen etiam ſcribitur *Muhal*, *Muſal*, *Muſau*, *Moſa*, *Muſacum*; unde ſilva Moſacenſis, quæ alias Vabrenſis. ap. Mabillon *de Re Diplom.* Lib. IV. 128.

(*t*) An. MXCVI. cum Eccleſiæ S. Vitoni Virodunenſi duas eccleſias, unam in Monte S. Martini, alteram in Villari donaret, Albertus *Comitem de Muſau* ſe dixit, ap. Calmet. *Hiſt. Lothar.* Tom. I. Probat. pag. 500.

(*u*) Ap. Du Chesne *Hiſt. de Luxemb.* Probat. pag. 36.

Digitized by Google

Luxemburgenſis, cujus ſtirpem late pertractavit Duchesnius. (*x*) Allegatum modo Necrologium S. Vitoni ad VIII. Kal. Jul. obitum ejus notavit his verbis: " Ermen-„ ſendis Comitiſſa Namurcenſis, quæ cum viro ſuo Comite Alberto Cellam montis „ Martini . . . nobis contulit & ſua charta confirmavit. „ Comitiſſa Namurcenſis vocatur, quia ſtatim poſt obitum Alberti ſecundis votis ſibi copulavit Godefridum, Comitem Namurcenſem, cui ſobolem peperit numeroſam. (*y*) Plura de Ermenſinde apud Cheſnium invenies.

§. XLII.

Henricus II. Ex hoc Alberti cum Ermenſinde connubio natus eſt filius *Henricus*, qui in matris ſuæ chartis pro Abbatia S. Vitoni inter teſtes legitur: *S. Domini mei Godefridi Comitis & filii mei Henrici Comitis.* Alberto noſtro eum vindicamus, quod veriſimile non ſit, Ermenſindem apponi voluiſſe ſigillum infantuli, vix primum ætatis annum agentis, quem egiſſet omnino Henricus, ſi Godefrido debuiſſet natales, cum Ermenſindis ante An. MXCVIII. Godefridi uxor eſſe non potuerit. Id certum eſt, eam Godefrido peperiſſe filium, Henrici nomine inſignitum, qui teſte Alberico An. MCXCI. adhuc ſuperfuit & circa An. MCLXXXVIII. filiam Ermenſindem genuit. (*z*) Noſtrum Henricum, Alberti filium, paulo poſt patrem & ſine prole defunctum eſſe conjicimus, quoniam poſt An. MCI. nulla ejus memoria occurrit. Datur ei à recentioribus nonnullis ſoror Luitgardis, quæ Godefrido, Brabantiæ Duci, nupta fuerit; quam rem inferius tractabimus.

§. XLIII.

Henricus I. Redeamus ergo ad Henricum I. Hugonis VI. filium & Alberti fratrem. Henricus hic, Egishemii caſtri poſſeſſor, à patruo ſuo Leone IX. Advocatus Abbatiæ S. Crucis in Woffenheim ea lege conſtitutus eſt, ut " poſtquam . . . diem clauſerit „ extremum, ipſi qui major eſt natu inter poſſeſſores caſtri ſupradicti, ſi plures exti-„ terint, advocatia debeatur. „ Data fuit hæc bulla An. MXLIX. ſed brevi poſt obiit Henricus. Ipſe enim Leo IX. in charta Hiſſeoſi circa Ao. ML. ſcripta " juſtis, inquit, „ precibus Domnæ Mathildis, & filii ejus Henrici, noſtri *quondam* nepotis, altare in „ ipſa Eccleſia nos ipſi dedicavimus. „ Reliquit ex conjuge, nomiois ſtirpisqoe incertæ, filios duos, *Hugonem* VII. & *Brunonem*, filiamque *Officiam*. Brunonem ex ſolo Necrologio Altorſenſi novimus, ubi: " IV. Kal. Jul. obiit Henricus Comes, „ pro quo venerabilis ejus filius *Bruno* tradidit huic caſæ Dei ad S. Cyriacum unum „ molendinum. „ Officiam charta Lutulfi, Decani Tullenſis, qua hiſtoriam fundationis Abbatiæ S. Leonis exhibet, An. MXCI. his memorat verbis: " Officia puella, „ ſoror Hugouis Comitis, vineas & duo jugera terræ cootulit. „ (*a*)

§. XLIV.

Hugo VII. De Hugone VII. teſtatur Pibo, Tullenſis Epiſcopus, in charta Abbatiæ Tull. S. Leonis, (*b*) qua legitur: " Strenuus Comes Hugo de Dasborc, venerabilis Hen-„ rici filius nobilis proſapiæ b. Leonis, de qua deſcenderat, villam Martinimontis „ aſſenſu conjugis ſuæ & hæredum ſuorum de manu ſua emiſit. „ Hugoni huic de advocatia S. Crucis in Woffenheim lis fuit cum Gerhardo III. Comite, Gerhardi I. fratris Leonis IX. filio, qui ut ſenior ioter poſſeſſores caſtri Egisheim, ſecundum legem à Leone IX. latam, advocatiæ hujus jura ſibi vindicabat. Hugo vero potiora ſibi jura eſſe putabat, quod filius eſſet Henrici, cui Leo IX. advocatiam commiſerat. Res denique ſententia Gregorii VII. Papæ in gratiam Gerhardi III. fuit deciſa. (*c*) Hugo VII. pietatem in eccleſias variis donationibus probavit. Primæ ipſi tribuuntur partes in fundatione Abbatiæ Leonis IX. extra muros Tullenſes. Sic enim Lutulphus, Tullenſis Eccleſiæ Decanus, in charta An. MXCI. " Spem inter & curas poſitus, „ Hugoni Comiti, filio Comitis Henrici, hanc voluntatem meam expoſui. Ipſe „ Comes

(*x*) Loco cit. pag. 28. 32. & inter Probat. pag. 36. Convenit cum Cheſnio Butkens in præſtanti libro: *Trophées de Brabant* pag. 115.

(*y*) Diſcimus hæc ex charta An. MC. circiter poſt obitum Alberti ſcripta, qua Ermenſindis donationem Abbatiæ S. Vitoni factam confirmat ap. Calmet Tom. I. pag. 507. in cujus calce legitur: *S. Domini mei Godefridi Comitis.* Adde aliam chartam An. MCI. ibid. pag. 514.

(*z*) Du Chesne loco cit. pag. 44.

(*a*) Hugo *Monum. S. Antiquit.* Tom. II. pag. 296.

(*b*) Calmet *Hiſt. Lothar.* Tom. I. Probat. pag. 491.

(*c*) Epiſtola Gregorii VII. ad Guarnerium, Epiſc. Argent. & Burchardum, Epiſc. Baſil. in *Regiſtro* Gregorii VII. Lib. II. Cap. XIV. ap. Labbeum *Collect. Concil.* Tom. X. pag. 81.

„ Comes & ſua Comitiſſa & ego communicato conſilio adivimus Epiſcopum Tullen-„ ſem Pibonem &c. „ Ex hac ipſins pietate ortum eſt odium graviſſimum in Henricum IV. Imp. diris devotum. Acceſſit invidia in Friderieum Hohenſtaufium, Imperatoris generum, Sueviæ & Alſatiæ Ducem. “ Hugo Comes de Egensheim Alſatiam „ jam dudum ab inimicis occupatam invaſit,. & ſibi recuperare tentavit. „ (*d*) Cum vero ſecurus nimis partes Henrici deſpiceret, Otto, Epiſcopus Argent. ex Hohenſtaufia gente ortus, An. MLXXXIX. eum doloſe oppreſſit. “ Hugo Comes de „ Egensheim, *indefeſſus miles S. Petri*, ſed nimium credulus Strazburgenſi Pſeudo-„ Epiſcopo, à ſervientibus ejuſdem Epiſcopi occiditur, in cubiculo ipſius, cum ipſo „ ad dormiendum collocatus, ſecundo Non. Septembris. „ (*e*) Necrologium Altorſenſe MC. ad Non. Sept. ait: “ Hugo Comes & cum illo quatuor Milites, „ Bertolf, Egelolf & duo Lamberti obierunt An. MLXXXIX. „ Erravit ergo Bruschius, (*f*) qui mortem ejus ad An. MXC. retulit; ad quem annum apud Waltramum (*g*) legitur: *Hug potentiſſimus Comes Alſatiæ.* Uxoris, quam charta ſuperius allegata Lutulphi, Decani Tullenſis, ei dat, nomen gentemque ignoramus. Videtur filia fuiſſe Ludovici, Comitis Montionenſis, Barrenſis & Phirretenſis, ex Sophia conjuge, Friderici, Lotharingiæ Ducis, ſorore. Conjecturæ locum dedit Bayonus, (*h*) qui Hugonis noſtri cædem narraturus, ita infit: “ Nonis Septembribus Hugonis „ Comitis, generis Sophiæ, cum Ludovico Comite pridem nuptæ, occiſus nimis acer „ & ſubitus fuit. „ Vocem *generis* editor Bayoni Humb. Belhomme interpretatur *ex genere.* Cum vero nulla huic Hugoni cum Sophia interceſſerit neceſſitudo, rectius legi putamus *generi*; ita ut Hugo fuerit gener Ludovici & Sophiæ, affinisque Bertholdi, Zaringiæ Ducis, qui Beatricem, Ludovici & Sophiæ filiam, in uxorem duxerat; quod affinitatis vinculum novum Hugoni ſtimulum addiderit, ut partes Henrico IV. contrarias ſuſciperet. An ſobolem reliquerit Hugo, incertum.

§. XLV.

Hæc de Hugonis Comitis, qui junior fratrum Papæ Leonis IX. fuit, ſtirpe; qua extincta omnis eorum hereditas delapſa eſt ad ſtirpem Gerhardi I. qui Hugonis & Brunonis frater fuit natu major, ad quem nunc redimus. Gerhardus I. diu ante patrem Hugonem IV. in conflictu quodam occiſus eſt. Bayonus (*i*) ad An. MXXXVIII. ſcribit: “ Gerardus Comes Ekenisheim caſtri, frater . . . Epiſcopi „ Brunonis, dum contra Regnibaldum de Caſtello, quod ab ejus nomine Regnibaldi „ petra dicitur, cum paucis profectus, orto gravi conflictu inſigniter bellans occiſus „ eſt. Acrem luctum tam parentibus & fratri, quam cunctæ provinciæ & ipſi Auguſto „ reliquit. „ Uxorem habuit *Petronicem*, filiam Friderici, Ducis Lotharingiæ Moſellanicæ, ex Mathilde, Conradi Burgundiæ Regis filia, ſuſceptam. Soror itaque fuit Beatricis, quæ Bonifacio Eſtenſi, Tuſciæ Marchioni, nupta peperit celeberrimam Mathildem, Tuſciæ Comitiſſam. Soror etiam fuit Sophiæ, quæ per Ludovicum Comitem Barrenſem & Montionenſem, mater facta Theodorici, à quo Comites Barrenſes, Phirretenſes & Montisbeligardenſes ſtirpem deducunt; nec non filiæ anonymæ, Hugoni Comiti, Gerhardi noſtri ex fratre Hugone pronepoti, nuptæ; prouti ex Bayono vidimus. Petronicem hanc, Beatricis ac Sophiæ ſororem, omnibus hactenus ignoratam, novimus ex Bayono, (*k*) qui ſcribit: “ Hujus (Friderici Ducis „ junioris) ſorores tres, prima Sophia, quam Ludovicus Comes, ſecunda Beatrix, „ quam Bonifacius, Marchio Italiæ, tertia *Petronix, quam quidam Eliſatii Princeps* uxores „ duxerunt, fuerunt. „ Iſtum vero Eliſatii Principem noſtrum eſſe Gerhardum I. ex Wiberto (*l*) patet, ubi dicitur: “ Deus Brunonem liberavit ſuppetiante ejus Gerhardus I.

 „ cognata

(*d*) Bertholdus Constant. ad An. MLXXXVIII.

(*e*) Idem ad An. MLXXXIX. Conf. Bayonus Lib. II. Cap. LXXXIII.

(*f*) *Chronol. Monaſter. German.* pag. 25.

(*g*) Freher. *Scriptor. Rer. Germ.* Tom. I. pag. 309.

(*h*) Lib. II. Cap. LXXXIII.

(*i*) Lib. II. Cap. XLVIII.

(*k*) Loco cit.

(*l*) In *vita Leonis IX.* Lib. I. Cap. X.

„ cognata, nepte Rudolphi Regis Jurenſis, (qui frater fuit Mathildis, Friderico Duci „ nuptæ) conjuge ſui germani nomine Gerhardi. „ Hæc tam clara, ut nihil dubii ſuperſit. (*m*)

§. XLVI.

Gerhardus III. Gerhardus itaque noſter, Petronicis maritus, ſuſcepit ex ea filium *Gerhardum III.* filiasque *Hadwidem* ſeu *Heilwigem* ac *Spanehildem*. Gerhardus III. hic avo ſuo Hugoni, Brunonis patri, in Comitiva Nordgoviæ ſeu Alſatiæ Inferioris, ut ſuo loco probabitur, ſucceſſit. An. MLXXIV. controverſia, quam cum patruelis ſui Henrici I. filio Hugone VII. ob advocatiam S. Crucis in Woſtenheim aluerat, à Gregorio VII. Papa fuit deciſa. (*n*) Defuncto dein ſine ſtirpe hoc ipſo Hugone, omnem Dagsburgenſium hereditatem crevit, ſi excipias ea, quæ Alberto, Hugonis patruo, obtigerant, paulo poſt tamen ad Gerhardi quoque filias tranſitura. Improlis, forte cœlebs, Gerhardus deceſſit, duas ſorores ſuas relinquens heredes.

Prima fuit Heilwigis, aviæ nomen gerens, quæ Gerhardo Comiti de Vaudano monte nupſit. Albericus (*o*) ait: " Gerardus Comes de Vaudano monte duxit „ filiam Comitis de Daburg, neptem S. Leonis Papæ. „ Hunc vero Comitem *de Daburg* fuiſſe Gerhardum I. ex charta donationis, Eccleſiæ Argent. An. MCXVIII. factæ, apparet, qua *Domina Helwigis Comitiſſa, filia Comitis Gerhardi de caſtro Egensheim*, legitur. (*p*) In negotio familiæ fratris herciſcundæ Helwigis hæc Comitatum Egisheimenſem accepit, filioque ſuo natu minori reliquit, qui Comitis Egisheimenſis elogio hinc paſſim ornatur, ut inferius videbimus.

§. XLVII.

Spanehildis. Alteram Gerhardi III. ſororem vocamus *Spanehildem*, nuptam Folmaro, Comiti Metenſi ac Lunævillano. Novimus eam ex Notitia fundationis Abbatiæ S. Remigii Lunævillanæ, (*q*) qua *Comes Folmarus* S. Remigio tres manſos pro anima *uxoris ſuæ Spanehildis*, jacentis ad Marengis, dediſſe, donumque hoc Pibo, Epiſcopus Tullenſis, ſuſcepiſſe dicitur, qui ab An. MLXX. uſque ad MCVII. Eccleſiæ ſuæ præfuit. Reſtat, ut probemus, Spanehildem hanc Gerhardi III. & Hadwidis extitiſſe ſororem.

1.) Coætanea fuit Gerhardo III. & Hadwidi.

2.) Godefredus, Folmari & Spanehildis filius, Egisheimenſi familiæ in Comitatu Alſatiæ Inferioris ſucceſſit & ad poſteros ſuos eum tranſmiſit. Comitatus feodales tum hereditarii jam eſſe cœperunt; nec alio facile modo hæc Comitiva Alſatiæ ad Lunævillanos & Metenſes Comites, quam jure matrimonii, tranſire potuit.

3.) Fol-

(*m*) Ut omnem hanc gentem uno intuitu lector ob oculos habeat, ſequens ſtemma ſubjungo:



(*n*) Uti ſupra §. XLIV. oſtenſum.

(*o*) Trium Fontium Abbas, *Chron.* ad An. MLXX.

(*p*) De charta hac vide ſupra pag. 73. §. CXII.

(*q*) Calmet *Hiſtor. Lotharing.* Tom. I. Probat. pag. 411.

3.) Folmarus Comitatum Dagisburgenſem allodialem cum annexis ei juribus, ut Advocatia Andlavienſi, poſſedit ac poſteris ſuis reliquit; unde Folmarum aut ipſum ex gente Dagsburgica fuiſſe, aut matrem ejus, aut uxorem, colligimus. Ipſe non fuit ex hac gente, quod majores ejus inde à ſec. X. una ſerie repetuntur; ad unum omnes Comites Metenſes; nullo plane modo ad Alſatiam ſpectantes. (r) Nec mater ejus Dagsburgica fuit; quod eo caſu Folmari fratribus, Godefrido & Hermanno, nonnulla ex opulenta hac hereditate obtigiſſent. Folmarus omnium fuit minimus natu. Uxorem ergo Dagsburgicæ originis fuiſſe, non incongrue conjicimus.

Conjecturis ſepoſitis ratio nequit oſtendi, qua Metenſium & Dagsburgenſium Comitum proſapia in unam coaluerit.

§. XLVIII.

Folmarus fratres habuit Hermannum & Godefridum, qui An. MXXXIV. Abbatiæ S. Remigii donationem fecere, ubi ita: " Godefridus & Hermannus, Fran-„ corum Comites. Catholica commonemur cenſura &c. „ (s) Eos autem Folmari fratres fuiſſe, ex allegata fundationis S. Remigii Lunævill. Notitia patet, qua dicitur, *Comites Godefridum & Folmarum* pro anima *patris ſui Folmari* quædam monaſterio huic bona dediſſe. An. MLXXXV. Henricus IV. Imp. Abbatiæ Neovillar. tres partes Eccleſiæ Hochfeldenſis, in *Pago Nortgowe* ſitæ, teſtibus *Comite Volmaro, ejuſdemque loci Advocato, & filiis ejus Gotfrido & Volmaro*, Moguntiæ donavit. Brevi poſt Folmarus rebus humanis fuit ereptus, Spanehilde uxore jamjam ſepulta. Folmarus I.

Filios itaque reliquit *Godefridum I. & Folmarum II.* quorum priorem Comitivam Alſatiæ Inferioris adminiſtraſſe novimus. Hic quandonam obierit, non liquet. Filium, noſtra ſententia, habuit *Theodoricum*. Primo enim Theodoricus Godefrido in Comitiva ſucceſſit, qui jam An. MCXXIX. occurrit. At ævo hoc Comitatus hereditarios fieri cœpiſſe, notiſſima res eſt. Secundo, Theodorici hujus filius itidem vocatur Godofredus, avum nomine ſuo, ut veriſimile eſt, referens. Godefridus I.

§. XLIX.

Theodoricus hic An. MCXXIX. conventui in Mommenheim, ibique factæ donationi Abbatiæ S. Walpurgis interfuit; (ſ) ob id præcipue notandus, quod primus, quantum novimus, uſus fuerit titulo *Comitis provincialis* ſive *Landgravii*. Circa An. MCL. eum periiſſe, probat charta Neoburgenſis Abbatiæ, qua fundatur *anniverſarium pro remedio animæ Provincialis Comitis Theodorici, noſtris temporibus defuncti*. Theodoricus I.

Reliquit Theodoricus *Godefridum*, alioſque filios ac filiam, teſte charta Neoburgenſi An. MCLIX. qua *b. memoriæ Provincialis Comes Theodericus* mortuus, & pro ejus *abſolucione animе filii ſui una cum filia & matre eorum prædium Mulnbach* monaſterio Neovillarenſi contuliſſe ſcribuntur. Neovillarenſes prædium hoc tum in Neoburgenſes tranſtulerunt, ea conditione, ut *filius ejus* (Theodorici) *Provincialis Comes Godefridus ejuſdem predii advocatus ſit & tutor.* Godefredus hic Comes quo anno deceſſerit, non liquet. Memoratur adhuc An. MCLXXV. in charta Neoburgenſi, qua ſedem ſuam in *Hunebурch* habuiſſe dicitur. De fratribus ejus ac ſorore alia prorſus monumenta ſilent. Hanc tamen Sigeberto de Werda, qui Godefrido ab Henrico VI. Imp. datus eſt in Landgraviatu ſucceſſor, collocatam in matrimonium fuiſſe, haud abſonum eſt dicere. Sigeberti hujus filius natu minor avi materni nomen geſſit Theodoricus. Poſteros ejus Genealogica Comitum Werdenſium hiſtoria dabit. Godefridus II.

§. L.

Vidimus hactenus ſtirpem Godefredi I. qui ex Spanehilde filius natu minor fuit Folmari. Videamus jam fata Folmari natu majoris. Legitur is cum patre ſuo in charta Neovillar. An. MLXXXV. ſuperius allegata, (t) nec ſeculi XI. finem ſuperaſſe videtur, quum ab An. MCI. modo filiorum ejus mentio fiat. Pater autem fuit *Folmari III. & Hugonis VIII.* Folmarus II. ejuſque filii.

 Hugonem

(r) Seriem vide apud MEURISSE *Hiſt. des Evêques de Metz* in ſingulis Epiſcopis, & ap. CALMET loco cit. *Diſcours preliminaires* Tom. I. ſecundæ edit.

(s) RUYR *Antiquitez de la Vôge* Lib. V. pag. 426. Apud CALMET. *Hiſt. Lothar.* Tom. I. pag. 412. chartæ hujus initium corrupte legitur: *Godefridus & Hermannus, Francorum Comites Catholici.*

(ſ) Regiſtr. tabularii Fleckenſtein. ubi excerpta ex hac charta.

(t) §. XLVIII.

Hugo VIII. Hugonem novimus ex charta An. MCI. qua Ermenſindis, Comitiſſa Namurcenſis, donationem montis S. Martini, Abbatiæ S. Vitoni Virodun. à marito ſuo priore, Alberto, factam confirmavit. Subſcribit ibi *Hugo filius Folmari Comitis.* Juvenis tamen tum fuit Hugo noſter, imo puer, Henrico, Ermenſindis & Alberti filio, qui itidem ſubſcripſit, ætate par. Hinc Vocco quidam Abbatiæ Altorfinæ manſum dimidium Dutelnhemii An. MCIII. *Hugone Comite adhuc puero, prædicti tamen cenobii advocato,* donavit. Hæc ipſa Hugonis ætas puerilis cauſam dediſſe videtur, ut Abbatiæ Andlavienſis Advocatia, ipſi terrarum Alſaticarum patris heredi debita, à Folmaro III. fratre, Metenſium terrarum avitarum herede, aliquantiſper adminiſtrata fuerit, qui An. MCXIV. adhuc Andlavienſis Advocatus dicitur. Eam tamen fratri ſuo deinceps reſtituit, qui An. MCXXII. advocatia hac inſtructus legitur; (u) anno ſequenti in primo ætatis flore vivis ereptus. Teſtatur id Annalista Saxo: (x) "Hugo de „ Dagesburcb (inquit) moritur, Trojanum illum Alexandrum pulchritudine, virtute „ vero Hectorem repræſentans. „ An. MCXXV. tamen adhuc *Hugo Comes de Tagesburc* in diplomate Henrici V. Imp. Lucellenſi teſtis memoratur; qui vel Hugo VIII. vel hujus ex fratre nepos, de quo mox dicetur, Hugo IX. fuit. Obiit ergo Hugo VIII. improlis; unde Alſaticæ Dagsburgenſes terræ ad fratrem natu majorem Folmarum transierunt.

§. LI.

Folmarus III. Folmarus Comes partes præcipuas habuit in fundatione Abbatiæ Belliprati, diœceſis Tullenſis. Charta Henrici, Tullenſium Epiſcopi, An. MCLV. fundationis hujus hiſtoriam nectens, factam eam ait An. MCXXXV. "viro nobili Folmaro Comite „ incboante. . . . Prædictus vir, illuſtris Comes, & conjux ejus femina felicis memo- „ riæ Comitiſſa Mathildis, ſed & filii eorum Folmarus & Hugo, nec non & filiæ „ Clementia, Agnes & Adeleidis . . . dederunt etiam terram &c. „ (y) Habes hic uxorem Folmari, filios duos, filias tres. Conſpirat Chronicon Metenſe, cujus fragmentum dedit Wassebouro, (z) his verbis: "Folmarus, Comes Metenſis, „ habuit duos filios ex Mathilde uxore, videlicet Folmarum & Hugonem, & tres filias, „ Clementiam, Agnetem & Adeleidem. Folmarus primus regnavit, poſt Hugo, qui „ genuit Albertum, Comitem Metenſem. . . Albertus genuit unam filiam Catharinam, „ quæ fuit uxor Theobaldi, filii Ducis Lotharingiæ Frederici, qui fuit ultimus Comes „ Metenſis. „ Quantivis pretii boc eſt fragmentum, quod ſufficit ad debellandos aliorum errores, qui ingenio indulgentes aliam longe ſtruunt Dagsburgenſium ultimorum familiam, prouti inferius docebo. Annum, quo Folmarus noſter vivere deſierit, monumenta noſtra non produnt. Nec uſpiam Dagsburgenſis Comitis, ſed Comitis Metenſis titulo inſignitum inveni, idque fortaſſis, quia omnes, quæ ſuperſunt, chartæ Metenſia tantum concernunt.

§. LII.

Folmarus IV. Succeſſit ei in Cometia Metenſi filius natu major Folmarus IV. cujus frequens in chartis mentio. (a) Clementia ſoror nupſit Folmaro, Comiti de Caſtris, cui in dotem attulit Comitatum Lunævillæ, (b) quique An. MCXXV. chartæ Lucellenſi nomen ſubſcripſit. (c) Progeniem eorum exhibet Albericus ad An. MCLXVIII. De reliquis duabus ſororibus nihil invenio.

Hugo IX. Reſtat itaque Hugo IX. qui mortuo fratre Folmaro IV. omnem parentum hereditatem ſolus crevit. An. MCXLVI. in diplomate Conradi III. Imp. Cameracenſi teſtis allegatur Hugo Comes de Dagsburg. (d) Anno ſequenti Hugo Comes, Advocatus Andlavienſis, conſenſit, ut Mathildis Abbatiſſa Stivagium Præmonſtratenſibus traderet. (e) Occurrit item An. MCLVI. *Hugo Comes de Dagesburcb* teſtis in diplomate Friderici I. Imp. Neoburgenſi; nec non An. MCLVII. *Hugo Comes de Tagesburg* in

(u) Ruyr *Antiquitez de la Voge* Lib. I. pag. 236.
(x) Eccard. *Rer. Germ.* Tom. I. pag. 652. ad An. MCXXIII.
(y) Calmet *Hiſt. de Lorraine* Tom. II. Probat. col. 253.
(z) *Antiquités de la Gaule Belgicque*, Lib. IV. fol. 298.
(a) Vid. Meurisse *Hiſt. des Evêques de Metz* & Calmet loco cit. inter Probat. An. MCXXVI. XXVII. ſqq.
(b) Ruyr loco cit. Lib. V. pag. 427. Calmetus in *diſcours préliminaires ſur les Comtes de Metz* Caſtellenſes Comites cum Metenſibus fœdo errore confundit. Adde chartas tres ap. Duchesne *Hiſt. de Luxemb.* Probat. pag. 34.
(c) Bernardinus *Faſt. Lucell.* pag. 256.
(d) Miraei *Opera diplom.* Tom. I. pag. 182.
(e) Mabillon *Annal. Benedict.* Tom. VI. pag. 423. §. CXL. Chartam integram dedit Hugo in *Monaſteriologia Præmonſtrat.* Tom. II. Probat. pag. 543.

in ejuſdem Friderici charta ad Heraclium, Archiepiſcopum Lugdunenſem, Arboſii data. (*f*) Eodem & ſequenti anno Neovillarenſes chartæ *Comitem Hugonem de Dagesburc*, *Metenſium* ac *principalem* Abbatiæ hujus *ex Metenſis Epiſcopi beneficio Advocatum* referunt. An. MCLXI. Fridericum Imp. in Italiam comitatus eſt, (*g*) unde in Germaniam redux hoſtis ſui caſtrum Horburg deſtruxit. (*h*) Plures alias, quas Hugo ſignavit, chartas prætcrimus. Obiit circa An. MCLXXX.

§. LIII.

Adelbertus II. ejuſque fratres.

Hugonis hujus filius fuit *Adelbertus* II. qui poſt An. MCLX. cum patre Advocatus Andlavienſis, (*i*) nec non An. MCLXXIII. cum eodem in literis Arnoldi, Trevirorum Archiepiſcopi, quibus concordia Folmari, Comitis Caſtellenſis, cum Monaſterio Belliprati confirmatur, (*k*) occurrit. Habuit præterea filios duos, *Henricum III.* & *Hugonem X.* quorum priorem Adelbertus ipſe frater in charta fundationis Parthenonis Vallis Marianæ (*l*) Ord. Ciſterc. An. MCCX. prodit, his verbis: " Pro remedio „ animæ meæ & parentum meorum, fratriſque mei Henrici & uxoris meæ ac filiæ. „ Hugonem, Alberti Dagsburgenſis Comitis fratrem, apud Vaugias jacere, teſtatur ALBERICUS, (*m*) Trium Fontium Abbas. Ambo hi fratres improles obiiſſe videntur, quod gens nobiliſſima cum Adelberto II. extincta eſt. Adelbertus hic multis nominibus commendatur. Varias de natalibus ejus ac parentibus eruditorum opiniones infra videbimus. An. MCLXXXVI. Advocatus Andlavienſis ſolus comparet. (*n*) Biennio poſt Henrici VI, Rom. Regis, chartæ in Palatin Tullenſi ſubſcripſit. (*o*) An. MCXC. ejuſdem Henrici pro Abbatia Neoburgenſi diplnma Veſontinne; An. MCXCVI. pro Eccleſiis Collegiatis Argentinenſibus Privilegium Ehnhemii, aliaque plura hujus & ſequentium Imperatorum inſtrumenta Comes Albertus de Dagesburg frequens ſignavit. An. MCXCIV. cum aliis Comitibus, hortatu Ducis Brabantiæ, Henrico Namurcenſi Comiti auxilium tulit, teſte Jo. BAPT. GRAMAYE, (*p*) qui eum *Damborchanum & Mubæ Comitem* vocat. An. MCC. Abbatiæ Sturzelbronnenſi portionem aliquam in ſalinis Albæ conceſſit. (*q*)

Ceterum Alberti noſtri non exigua apud Germanos auctoritas fuit. Ille in bello civili, inter Philippum Suevum & Ottonem IV. partes Ottonianas tanto cum ardore ſuſtinuit, ut teſte GODOFREDO, (*r*) cœnobii ad S. Pantaleonem Coloniæ monacho, ſociatis armis cum Epiſcopo Argentinenſi Suevicas devaſtaverit terras. Quin & An. MCXCVIII. à Colonienſi Archiepiſcopo & Conrado, Epiſcopo Argent. cum Leiningenſi Comite in Angliam miſſus eſt, ut Ottonem IV. inde adduceret, quem Philippo Suevo opponere decreverant. (*s*) Extat Alberti ad Innocentium III. epiſtola, qua cauſam Ottonis ei valde commendat. Sed & epiſtola extat, qua ad promovenda Ottonis IV. commoda Innocentius hortatur Albertum. (*t*)

§. LIV.

Errores aliorum.

Ceterum non transeunda ſilentio eſt juniorum aliquot ſcriptorum (*u*) ſententia, qui Alberici, Trium Fontiom Abbatis, auctoritate inducti, Albertum II. non ab Hugone, Comite Dagsburgenſi, ſed à Godefrido II. Godefridi I. Barbati, Lovanienſium Comitis, inde Brabantiæ Ducis primi, filio deducunt. Verba ALBERICI (*x*) hæc ſunt: " An. MCCXI. obiit Albertus Comes Dausburgenſis & Dominus de Moſa, relinquens „ parvulam filiam & elegantem, Gertrudem oomine. . . . Hic Albertus & Hugo „ frater ſuus, qui jacet apud Waugias, filii fuerunt Ducis Lovanii, Godefridi „ ſecundi, ex ſecunda uxore Luitgarda nomine &c. „ Accedit diploma Imp. Philippi,

 qui

(*f*) *Gall. Chriſt.* Tom. IV. Inſtrum. pag. 18.
(*g*) Teſte charta Laudi ſignata ap. GUILLIM. *de Epiſc. Argent.* pag. 244.
(*h*) *Fragmentum Urſtiſianum hiſtor.* ad An. MCLXII.
(*i*) RUYR loco cit. Part. III. Lib. I. pag. 236.
(*k*) DU CHESNE *Hiſt. de Luxemb.* Probat. pag. 34.
(*l*) FISEN. *Hiſtor. Leodienſ.* pag. 447.
(*m*) Ad An. MCCXI.
(*n*) RUYR loco cit.
(*o*) CALMET *Hiſt. de Lorraine*, Tom. II. Probat. col. 403. BENOIT *Hiſt. de Toul*, pag. 31.
(*p*) *Hiſt. Namurc.* Cap. VI. pag. 19.
(*q*) Tabular. Lothar. Donationem hanc filia Alberti Gertrudis An. MCCXXIV. confirmavit.
(*r*) Apud FREHER. *Scriptor. Rer. Germ.* Tom. I. pag. 363.
(*s*) CONRADUS URSPERG. pag. 235. GODOFREDUS MONACHUS ad h. a. pag. 264.
(*t*) *Regiſtrum Epiſtolar. Innocentii III.* Epiſt. VIII. IX. XXXV. & XLV.
(*u*) VIGNIER *Origine de la Maiſon d'Autriche* Tab. XXII. HOZIER in Notis MSſ. ad hanc Tab. BENOIT *Origine de la Maiſon de Lorraine.* CALMETUS in Differt. prævia *Hiſt. Lotharing.* Tom. I. duas inter ſententias dubius hæret.
(*x*) Ap. LEIBNITZ. *Acceſſ. Hiſtor.* Tom. II. pag. 458. ſq.

qui Henrico IV. Brabantiæ Duci, filio Godefridi III. nepoti Godefridi II. Luitgardæ mariti, An. MCCIV. in terras Dagsburgenſes ſpem fecit apud Miræum (*y*) his verbis: " Item conceſſimus ei omne feudum, quod *patruus ſuus* Comes Albertus de Dagisburg „ de manu noſtra ab Imperio obtinet &c. „ Syſtemati hæc noſtro periculoſa forent, niſi ceterorum Annalium & monumentorum teſtimoniis adſtrueretur. Ex his enim percipimus: 1.) Luitgardam, quam Albericus Alberto matrem aſſignat, non *ſecundam* fuiſſe Godefridi II. conjugem, quod tamen tradit Albericus. Anshelmo Gemblacenſi, Chronico Belg. magno, Divæo, aliisque unica Godefridi II. uxor innotuit.

2.) Luitgardam Alberti matrem eſſe non potuiſſe, quod Auctores nominati ejus cum Godefrido II. matrimonium in An. MCXXXIX. rejiciunt. Godefridus autem An. MCXLII. deceſſit, ut omnes Annaliſtæ aſſeverant; filium Godefridum III. paterni honoris ſucceſſorem, tunc primum ætatis annum agentem, relinquens; quem ideo Godefridum *in cunis* ſcriptores appellant. Godefridus hic primogenitus haud dubie fuit, alioquin Ducatum Brabantinum non accepiſſet. Jam vero quomodo intra unius anni, qui à nato Godefrido III. defluxerat, ſpatio tres alios Luitgarda filios, Albertum, Henricum & Hugonem, quos fratres fuiſſe demonſtravimus, parere potuiſſet.

3.) Sed dabimus, Luitgardam filium habuiſſe Albertum, hic tamen nunquam ad Dagsburgenſes referri poterit. Scilicet Albertus noſter Metenſis, Dagsburgenſis & Mohanus extiterat Comes. Poſteriores Comitatus duo allodiales fuerunt; primus feudum Eccleſiæ Metenſis, quod Alberti majores, teſte Richerio, (*z*) tenuerant. Hæc omnia jure Godefridi II. Lovanienſis poſſidere non potuit Albertus, qui neç latum unguem in Alſatia obtinebat. Viderunt hæc Calmetus aliique Alberici ſectatores, cujus ſententiam tamen ſalvam ut redderent, Luitgardem Alberti I. Dagsburgenſis Comitis ex uxore Ermenſinde Luxemburgica filiam conſtituerunt. Albertus hic autem exeunte ſec. XI. vivere deſiit; ut ſuperius (*a*) indicavi. Verum enimvero Luitgardis, Godefridi II. Brabantiæ Ducis, conjux, ſoror fuit Gertrudis, quæ Conrado III. Imp. nupſerat, & Berthæ, quam duxit Emanuel, Imp. Conſtantinopolitanus. Sorores hæ patrem habebant Berengarium de Sulzbach, (*b*) cui in terras Metenſes, Mohanas & Dagsburgenſes nulla jura competebant.

§. LV.

Subterfugia vana.

Viderant hæc Alberici Trium Fontium fautores, unde Ermenſindem, mortuo Alberto Dagsburgenſi, Berengario de Sulzbach nupſiſſe aſſeruerunt, eique Bertham & Gertrudem, Emanuelis Comneni & Conradi III. Impp. conjuges, peperiſſe, quæ hoc modo Luitgardis ſorores uterinæ fuiſſent. Verum & hæc ſubterfugia ſunt. Albertus Comes, Ermenſindis maritus, An. MXCVII. in vivis adhuc eſt, & quadriennio poſt Ermenſindis nupta jam fuit Godefrido, Comiti Namurcenſi, prouti ſuperius docuimus. Dicendum ergo foret, Albertum exeunte An. MXCVII. vivere deſiiſſe, Ermenſindam anno ſequenti Berengario Sulzbacenſi nupſiſſe, An. MXCIX. Bertham & Gertrudem peperiſſe, An. MC. factam viduam & An. MCI. ad ſecundas cum Godefrido Namurcenſi nuptias tranſiiſſe; quæ omnia tam brevi intervallo vix fieri potuerant. Taceo Ermenſindem An. MCI. Eccleſiæ S. Vitoni pro remedio animæ *ſenioris* ſui *Alberti* donationem feciſſe, quum bis jam maritata fuiſſet poſt mortem Alberti. Dices fortaſſis, Ermenſindem poſt obitum Godefridi Namurcenſis Berengario deſponſatam fuiſſe. At vero Godefridus ille An. MCXXXVIII. adhuc ſuperſtes fuit. (*c*) Luitgardis ergo nec fuit, nec eſſe potuit Alberti noſtri Dagsburgici mater; adeoque ex Brabantiæ Ducibus ille ortus non eſt. Albertus ſane Godefridum III. Brabantinum ſi fratrem habuiſſet, cur Richerius & Albericus ipſe proſapiam Leonis IX. gentemque Dagsburgenſem cum Gertrude, Alberti II. filia, extinctam dixiſſent? Cur diſcerpta fuiſſet Alberti hereditas, ſuperſtite Gertrudis patruele Henrico, Godefridi III. filio? Cur item Henricus hic æs alienum modo, quod Albertus apud eum contraxerat, repetiit, nulla hereditatis facta mentione? Affinitatem tamen Brabantos inter atque Dagsburgicos interceſſiſſe, non equidem negaverim. Innuit eam diploma Philippi Imp. Albertum Henrici patruum appellans. Proprius vocis *patrui* ſenſus heic locum non habet. At ſi Luitgardem ſecundis

(*y*) Opp. Tom. III. pag. 75.
(*z*) *Chron. Senon.* Lib. IV. Cap. XXI.
(*a*) §. XLI
(*b*) Teſte *Chron. Belg.* ap. Pistor. Tom. III. pag. 182. & Godefrido Vitere, ſynchrono ſcriptore, ad An. MCXXXIX.
(*c*) Quod chartæ ap. Chesnium teſtantur in *Hiſt. de Luxemb.* Probat. pag. 57. ſq.

ſecundis nuptiis Hugoni Dagsburgenſi, patri Alberti noſtri, deſponſatam fuiſſe dixeris, Albertus Godefridi frater devenit, patruusque Henrici. Hoc modo conſtaret ratio, cur terras Metenſes, Mohanas & Dagsburgenſes Albertus poſſederit, & cur Brabantini, à matre ſolum cognati, in Alberti ſucceſſionem jus nullum habuerint. (*d*)

§. LVI.

Alberti II. uxor fuit *Gertrudis*; quam Calmetus (*e*) aliique ex gente *de Los* natam putant; nos autem Badenſibus Marchionibus meliori adſcribimus jure. In chartis inferius allegandis Gertrudis, Alberti II. ex Gertrude filia, neptis Hermanni, Marchionis Badenſis, ac ſororis ipſius filia ſcribitur diſerte. Alberti II. uxor.

Comitatus ac terras ſuas Guilielmo & Henrico filiis relicturus fuiſſet Albertus, niſi triſtiſſimus caſus ſpem patris turbaſſet. Præparaverat ſe eo tempore ad expeditionem in Orientem Flandrorum Comes Balduinus, Byzantii poſtea conſtitutus Imperator. Andanæ, (*f*) quod Namurcenſis Comitatus municipium eſt, decurſionem equeſtrem inſtituit, cui intererat cum filiis Albertus Mohanus. Filii certaminis gloria animati, exercitium poſt reditum repetituri domi, equis concitatis mutuo ſe vulnere confoderunt. (*g*) Caſu tam funeſto parens filiis orbatus, ſpe procreandæ ſobolis fere omni abjecta, partem fortunarum Leodienſi deſtinavit Eccleſiæ. Egit hac de re cum Hugone Præſule, eique Mohanas & Valevienſes terras allodiales donatione mortis cauſa adſcripſit; addita lege, ut ſi ipſi filius filiave naſceretur, is tamen fiduciario jure ab Eccleſia Leodienſi terras iſtas reciperet, extincta demum Alberti II. poſteritate pleno jure ad Eccleſiam reverſura. Acta eſt hæc res An. MCCIV. Indictione VII. (*h*) Eodem anno Philippus Suevus Imp. Henrico I. Brabantiæ Duci, jus in Imperialibus Alberti feudis ſuccedendi conceſſit. (*i*) Filii.

Quum autem Albertus brevi poſt filiam genuiſſet Gertrudim, pœnitere eum cœpit conſilii. Donationem vero factam cum revocare non poſſet, ære alieno gravatus, donationem in venditionem convertit. Leodienſis Præſul magnam pecuniæ ſummam Comiti ſolvendam promiſit. (*k*) Moritur denique Albertus, ſuperſtite Gertrude, unica paternarum fortunarum herede, quam quinquennio ante mortem Theobaldo, Lotharingiæ Principi, tenellam deſponſaverat pater. (*l*) Filia.

§. LVII.

Albertus II. præter Dagsburgenſem Comitatum & Egisheimenſis partem in Alſatia, Metenſem in Lotharingia & Mohanum ac Valevienſem Comitatus poſſedit. In aula Epiſcoporum Metenſium, ut in aliis permultis Antiſtitum Eccleſiæ terris, unum ex præcipuis muneribus fuit Comitiva, cui villæ aliaque bona juncta fuerunt; (*m*) unde Comites Metenſes in chartis paſſim occurrunt. (*n*) Albertus II. in fundationis Alberti II. hereditas.

Abbatiæ

(*d*) Ex hypotheſi hac ſequens exoritur ſchema:

Berengarius Sulzbacenſis.

Bertha uxor Emanuelis Imp. Orient.	Gertrudis uxor Conradi III. Imp.	Luitgardis, uxor 1.) Godefridi II. Brab. Ducis; 2.) Hugonis Com. Dagsb. & Met.

1. Godefridus III. Dux Brabant.	2. Albertus II. Comes Dagsb. gentis ſuæ ultimus † MCCXI. patruus Henrici, Ducis Brab.
Henricus Dux Brabant.	

(*e*) Ludovici de Los filiam eam facit Benoit *Hiſt.* Mſc. *de Metz* ap. Calmet. Tom. I. *diſc. prélim.* pag. 150. Aſſentit Calmetus ibid. pag. 193.

(*f*) Vulgo Anden, alias Andenna, vicus ad ripam Moſæ, Namurcum inter & Hojum poſitus, ubi Begga, Pippini ſenioris, Præfecti Palatio, filia poſt Anſegiſi, mariti ſui, mortem monaſterium illuſtre exſtruxit.

(*g*) Fisen. *Hiſtor. Leod.* pag. 436.

(*h*) Charta donationis ap. Ægid. Leod. Cap. XCIX. & Auctorem *Triumphi S. Lamberti* Cap I. Facta eſt traditio per ramum & ceſpitem, aræ impoſitos.

(*i*) Miræus Opp. Tom. III. pag. 75.

(*k*) Chapeauvill. in *Adnotat. ad Ægid. Leod.* Cap. XCIX. ſummam L. mille marcarum promiſſam fuiſſe docet.

(*l*) Produxit pactum matrimoniale Calmetus *Hiſt. de Lorr.* Tom. II. Probat. col. 417. quod ſignatum eſt An. MCCVI. menſe Sept.

(*m*) Meurisse *Hiſt. des Evêques de Metz* pag. 142. Similis Comitatus apud Tullenſes, Virodunenſes, Genevenſes, Wormatienſes, Argentinenſes &c. Epiſcopos fuit.

(*n*) Metenſis Comitatus Caroli M. ævo jam extitit. Memoratur ab eo in charta S. Arnulphi An. DCCLXXXIII. ap. Andr. Valladier *Baſilique de l'Abbaye de S. Arnoul* pag. 200.

Abbatiæ Monialium Ciſterc. Vallis Mariæ inſtrumento An. MCCX. *Comitem de Daborch & Metenſem* ſe vocat. (*o*) Terræ Mohanæ atque Valevienſes in inferiore Lotharingia, Brabantiam inter ac Leodienſe territorium, ſitæ fuerunt. Moham certe ſeu Muham arcem munitam quondam fuiſſe ad fines Brabantiæ, milliari Hojo diſſitam, Comitatus Mohani caput; nunc vero dirutam, vicumque Moba ob Marianam imaginem hodieque frequentari, MIRÆUS (*p*) ſcribit. Mohani Comitis titulo ornatus ſæpe in chartis occurrit Albertus, vel ſolo, (*q*) vel cum Dagsburgico junctim. (*r*) BARTHOLOMÆUS FISEN, elegans rerum Leodienſium ſcriptor, Daborchium Comitatum cum Mohano confundit, unam Toparchiam utroque nomine deſignari exiſtimans. In errorem induxit eum vulgaris Leodienſium ſermo, Daborchii Mohæque vocabula uſurpans promiſcue, & in cis-Moſanæ Hojanæ civitatis regione menſuræ Daborchiæ uſus ſuperſtes; qui veteris Dagsburgi Comitum in illis olim partibus dominationis, non vero Comitatus Mohani duobus nominibus inſigniti, teſtis eſt evidens.

§. LVIII.

Gertrudis. Alberti II. qui An. MCCXI. deceſſit, filia Gertrudis feudorum, ab Eccleſia Metenſi pendentium, inveſtituram ab Epiſcopo ægre obtinuit. Adjecta denique hæc conditio, ut ipſa ſine liberis decedente, feuda iſta Metenſem ad Eccleſiam pleno jure redirent. (*s*)

In adeunda Mohana hereditate difficultas non minor. Opportuno terris ſuis Comitatui inſidiatus eſt Henricus, Lotharingiæ inferioris ſive Brabantiæ Dux, qui Alberto defuncto Mohæ arcem munitam præſidio ſuo occupare decreverat, ut pecuniæ ſummam, quam Alberto mutuam dederat, ex Comitatu Mohano reciperet. Sed doloſa Henrici, Comitatum hunc perpetuo vinculo cum Brabantia nectere cupientis, conſilia perſpiciens Leodienſis Antiſtes, Petrapontius Hugo, cujus Eccleſiæ feudum erat Moha, ultima prius experiri, quam arcem Duci permittere maluit. Atrox inde ortum eſt bellum, quo Præſul, nec precibus, nec armis commotus, ſociorum auxilio (*ſ*) Moham caſtellum ſtrenue defendit, ejuſque poſſeſſionem vindicavit Gertrudi, quæ in jura tandem paterna ſucceſſit; Moham Valeviamque, olim allodiales, ab Eccleſia Leodienſi in feudum accipiens. Unde *Comitiſſa de Daborch & Moha* ab ævi illius ſcriptoribus (*t*) appellatur. Memorabilis eſt ſnima, qua Gertrudis fundationem Abbatiæ Vallis Mariæ, An. MCCX. à patre factam, An. MCCXXIII. confirmavit, (*u*) cujus initium: *Gertrudis de Daborch, Comitiſſa Metenſis & de Muhaut.* Eam tamen Buccelinus, Reusnerus, & quod miror, BLONDELLUS, (*x*) *Catharinam;* ROSIERIUS (*y*) dubitanter *Agnetem* ſeu *Catharinam* appellant.

§. LIX.

Gertrudis mariti. Gertrudis nupſit primum Theobaldo I. Lotharingiæ Duci, (*z*) qui matrimonii hujus cauſa An. MCCXVIII. ſcripſit: " Ego Theobaldus, Dux Lotharingiæ, Marchio, " *Comes Metenſis & Dagsburgenſis.* " (*a*) Hic An. MCCXX. veneno, uti creditum, extinctus eſt Argentorato redux, (*b*) cujus frater & ſucceſſor Matthæus Gertrudi Nanciacum & Gundrivillam in dotalitium ea conditione, ut poſt ejus mortem ad Lotharingiæ Duces redirent, conceſſit. MEURISSIUS (*c*) cum Theobaldo Lotharingo, Gertrudis marito, Comitivam Metenſem interiiſſe exiſtimat.

Mortuo

(*o*) FISEN. *Hiſtor. Leod.* pag. 447.
(*p*) *Opp.* Tom. I. pag. 569.
(*q*) In charta donationis Comitatus de Muha, Epiſcopo Leod. An. MCCIV. factæ, ap. CHAPEAUVILL. Tom. II. Cap. XCIX.
(*r*) ALBERICUS ad An. MCCXI. & MCCXXV.
(*s*) *Chron. Epiſc. Metenſ.* ap. DACHERY *Spicileg.* Tom. II. pag. 231.
(*ſ*) Regis Franciæ, Comitis Flandriæ &c. vid. CHAPEAUVILL. ad *Ægid. Leod.* pag. 214.
(*t*) ALBERICUS ad An. MCCXX. MCCXXV. *Ægidius Leod.* ad An. MCCXXV.
(*u*) Ap. MIRÆUM *Operum Diplom.* Tom. II. pag. 849. & Tom. I. pag. 410.
(*x*) Blondellus ſchema Dagsburgicum confuſe ordinat. Vid. *Genealogia Franc. Aſſertio plen.* Tom. II. pag. 29. Tab. XXXVII.
(*y*) *Stemm. Lotharing.* Tom. V. pag. 263. & 265.
(*z*) RICHER. *Chron. Senon.* Lib. III. Cap. II. & XXI. JO. A BAYONO *Hiſt. Mediani Monaſt.* Part. III. Cap. XCVII. pag. 290. & Cap. CXV. pag. 297.
(*a*) BLONDELLI *Barrium Campano-Franc.* pag. 39.
(*b*) MARTENE *Theſaur. Anecdot.* Tom. I. pag. 879. VIGNIER *Origine des Maiſons d'Alſace* pag. 134. & NIC. VIGNIER *Biblioth. Hiſtoriale* Tom. III. pag. 879.
(*c*) *Hiſt. des Evêques de Metz* Lib. III. pag. 446. & 457. Scriptor hic in nomine & *Gertrudis* & patris ejus erroneus eſt; Catharinam pro Gertrude, imo & filiam *Hugonis* uno loco appellans, quam altero rectius dixerat filiam *Alberti.*

Mortuo Theobaldo Lotharingo ad ſecundas Gertrudis cum Theobaldo, Campaniæ ac Briæ Comite, nuptias provolavit, triennio poſt ob ſterilitatem affinitatis obtentu dimiſſa. (*d*) Secundum hoc matrimonium ex ipſis Matthæi, Lotharingiæ Ducis, literis (*e*) addiſcimus, ubi: " Ego Matthæus Dux Lothar. . . notum facio . . quod „ cum cariſſimus Dominus meus Theobaldus Comes Campaniæ nobilem mulierem „ G. Comitiſſam Dauburgenſem & Metenſem, relictam claræ memoriæ Theobaldi, „ quondam Ducis Lotharingiæ, fratris mei, acciperet in uxorem &c. „ Theobaldus hic non modo Campaniæ Comes, ſed & Rex dein fuit Navarræ, avunculo ſuo Sanctio An. MCCXXXIV. in ea ſuccedens. Hic illuſtris ille Poeta eſt, cujus Carmina illius ævi elegantia, idiomate Gallico ſcripta, hodieque ſuperſunt. (*f*)

Tertius Gertrudis maritus erat Leiningæ Comes, cujus prænomen veteres, Richerius & Albericus, tacent ſcriptores; juniores Simonem, Simundum, Aimundum, Emichonem appellant. Neque hoc non ſterile fuit matrimonium; unde terræ Gertrudis poſt mortem ejus multas in partes diſcerptæ, quod Annales illius ævi dolentes teſtantur. Obiit autem An. MCCXXV. (*g*)

§. LX.

Comitatum Dagsburgenſem Simon, Gertrudis maritus, imo & defuncto Simone frater ejus Fridericus, Leiningæ Comes, dehortante Friderico II. Imp. cives Argentinenſes, ne contra hunc Comitem Epiſcopo ſuo auxilium ferrent, (*h*) occupavit, atque transactione, cum Bertholdo Epiſcopo deinceps inita, partem ejus inſignem retinuit. (*i*) Partem inſuper Epiſcopus Metenſis, caſtra nempe Turqueſtein, Herrenſtein & oppidum Sarburg ex eo diſtraxit, Comitatu Metenſi ſimul quoque potitus. (*k*) Mohanæ terræ ad Epiſcopum Leodienſem, vi transactionis ſupra memoratæ, transierunt. (*l*) Gertrudis hereditas diſtracta.

§. LXI.

In Genealogico hoc Egisheimenſium & Dagsburgenſium Comitum ſyſtemate duo ſunt difficiles nodi. Primus eſt ratio, qua Dagsburgenſis Comitatus ad Folmaros, Metenſium perveuerit Comites. Solvitur dubium, ſi matrimonium Spanehildis, Dagsburgi heredis, cum Folmaro I. admittimus. Secundo oſtendenda affinitas, quæ inter Dagsburgenſes Comites atque Godefridos, Brabantiæ Duces, interceſſit; qui tamen Dagsburgenſibus extinctis, nihil ex hereditate obtinuerunt. Heic ad duplex Luitgardis matrimonium confugimus, quæ Godefrido II. Brabantiæ Duci primum, inde Hugoni IX. Dagsburgenſium Comiti, nupſerit. Hypotheſis noſtra nodum haud difficulter diſſolvit. Ex eadem hac Egisheimenſium genealogia perſpiciet Lector, primorum Alſatiæ inferioris, quos novimus, Landgraviorum plures ex Egisheimenſium deſcendiſſe proſapia; cumque Magiſtratuum dignitates à ſec. XI. fere omnes hereditariæ fierent, anonymam ex primis Landgraviis ſororem vel filiam Sigeberto, primo ex Werdenſium Comitum familia Landgravio, nupſiſſe. Diſtinctius hæc Caput de Landgraviis Inferioris Alſatiæ docebit. Nodi Genealog. duo.

Ceterum uti in Luitfridigenum ſtemmate ad vicinorum, Trudpertina nempe Briſgoviæ & Murenſia Helvetiæ, monumenta frequentius provocare coactus fui, ita in formanda Eberhardigenum ſerie domeſticis præſertim Alſatiæ codicibus ſum uſus & chartis, quas Altorfina Benedictinæ Regulæ Abbatia, ab Eberhardigenis fundata, mihi ſubminiſtravit; à nemine huc uſque diligenter inſpectas aut prolatas in lucem.

(*d*) Albericus ad An. MCCXX. & XXII. Richer. Senon. Lib. IV. Cap. XXI. Eccleſiaſtica ſententia ruptum fuit hoc matrimonium. Butkens *Trophees de Brabant* Probat. pag. 234. ſq.

(*e*) Ap. Vignier *Origine des Maiſons d'Alſace*, Probat. pag. 134.

(*f*) Edita ſunt An. MDCCXLII. Lutetiæ, cum Notis & Gloſſario à Dn. Leveque de la Ravaliere, Acad. Reg. Inſcriptionum ſocio; 2. Voll. 12mo.

(*g*) Alberici Chron. ad An. MCCXXV. Chron. Novient. ap. Martene *Theſaur. Anecdot.* Tom. III. pag. 1156.

(*h*) Literis Spiræ datis ap. Wencker. *Apparat.* pag. 162.

(*i*) Vid. ſupra pag. 396.

(*k*) Richer. *Chron. Senon.* Lib. IV. Cap. XXI. ubi: " Si fas eſſet os ponere in cœlum, dicerem, „ quare tam nobilis progenies & tam ſancta per „ ſæpedictam mulierem herede caruit: imo idem „ Comitatus (Dagsburg) nomine tam famoſo caruit. „ Nam Metenſis Epiſcopus Joannes, audiens defectum „ heredum illius Comitatus, quædam caſtra, ſcil. „ Herneſtem & Turqueſtem, & quædam oppida per „ optima, videlicet Alban & Salaborch, & Comitatum „ civitatis Metenſis, & terras & homines, quæ „ omnia Comes de Daſporch à priſcis temporibus „ nomine feudi poſſederat ab eodem Epiſcopo, ad „ jus & proprietatem Metenſis Epiſcopii reſumſit & „ ſaſiit &c.

(*l*) Albericus ad An. MCCXXV. ita: " Comitiſſa Gertrudis cum eſſet heres unica de Daborch, „ & de quodam caſtro Leodienſis dioceſis, quod „ Muha dicitur . . . tandem moritur ſine „ herede. . . . Epiſcopus Leodienſis caſtrum Muſaci cum appendiciis tam emtionis titulo, quam „ jure mortuæ manus potenter & victorioſe obtinuit, „ Duce Lovanii pro poſſe ſuo reſiſtente.

Digitized by Google

CAP. III.

EBERHARDIGENÆ EGISHEMIO-LOTHARINGI.

§. LXII.

ORdo rerum, quem propoſoi, requirit, ut ab Eberhardigenis Egishemio-Dagsburgicis ad Eberhardigenas Egisbemio-Lotharingos transeamus; unde Lotharingicus ille ſanguis, Habsburgo-Auſtriacarum opum apnd Germanos, Belgas, Italosque heres futurus, ut & alter ille Lotharingicus in Gallia ramus, à Claudio Lotharingo deſcendens, in Harcurto-Armagnacenſibus ſuperſtes, deſcendunt. Scilicet Eberbardus ille quartus, qui circa An. DCCCCLXVI. obiit, per filium Hugonem Egisheimenſiom Comitum ſtirpem provexit; per Adelbertum vero filium Lotharingiæ Ducum ſator evaſit. Egisheimenſes Comitatum Nordgoviæ, id eſt, Landgraviatum Inferioris Alſatiæ tenuerunt, atque ex illis Dagsburgici & Werdenſes Comites prodiere per ſeminas; uti ex Luitfridigenis Habsburgici Sundgoviæ Comites, Superioris Alſatiæ Landgravii, prognati ſunt. Initium à Gerhardo ducamus, quem primum appello; ex cujus fratre Adelberto, Lotharingiæ Duce, per Gerhardum II. natus eſt nepos Gerhardus III. at in ordine Ducum Lotharingiæ primus.

§. LXIII.

Gerhardus I.

Gerhardus Egisheimenſium primus circa An. MII. de quodam Comitatu, qui in Hermanni, Alemanniæ Ducis, Ducatu ſitus erat, ab Henrico II. Imp. inveſtitus ſuit. DITMARUS (*a*) ita: “ Gerhardus Comes Alſatiæ accepto à Rege quodam Comitatu
„ præfati Ducis (Alemanniæ) cum domum rediret, juxta unam urbium caſtra metatus eſt. A quo urbani pacem vix unam noctem impetrantes, egreſſi ſunt doloſe . .
„ è quibus unus . . propius acceſſit, ſigniferamque lanceam, qua beneficium Ducis
„ Comes idem acceperat à Rege, coram tentorio ejus affixam, elevando circumſpexit . . . Comes quaſi honore privatus irridetur. Qui . . triſtis abiit, tam
„ vacuus à beneficio, quam à militari ſigno.

Turbidi ingenii homo Godefridum, Lotharingiæ Ducem, denique armis aggreſſus eſt, qui An. MXV. Gerhardum ſugavit, ac unicum ejus filium Sigfridum vulneratum cepit, qui in cuſtodia deinceps deceſſit. (*b*)

HERMANNUS CONTR. & CHRONICON AUSTRALE (*c*) Gerhardum Comitem, avunculum Conradi, poſtea Imperatoris, victum ajunt. Filium aotem Sigefridum occiſum BALDERICUS NOVIOMAGENSIS (*d*) & SIGEBERTUS GEMBLAC. (*e*) tradiderunt. Gerhardus adbuc vixit An. MXX. quo monaſterio Fructuarienſi donavit bona, quæ à Guilielmo, Abbate Divionenſi, facta permutatione acceperat. Donationis & permutationis chartæ apud GUICHENONIUM (*f*) extant. Conjugem haboit *Evam*, Sigefridi, Comitis Lucemburgenſis, filiam, ſororemque adeo D. Cunegundæ Imperatricis. BATONUS (*g*) Gerhardum duxiſſe *ſororem Cæſaris Henrici Evam nomine* memorat. Evam vero non ipſius Cæſaris, ſed conjugis ejus ſororem fuiſſe, ex DITMARO (*h*) patet, qui poſtquam prœlium Gerhardi cum Godefrido Lotharingo narraſſet, ſubnectit: “ Capti ſunt autem tunc ex parte ſenioris ſui Sigefridus, ejuſdem filius, nepos autem
„ Imperatricis noſtræ; „ nempe Cunegundæ, Henrici II Imp. conjugis. Suſcepit ex ea filium *Sigefridum*, qui ævum maternum nomine referens, ante patrem improlis in cuſtodia Lotharingiæ Ducis deceſſit, filiasque duas, *Juttam & Giſelam.* Auctor vitæ S. Cunegundæ (*i*) ait: “ Habuit (Cunegunda) ſecum ſororis ſuæ filiam Juttam nomine,
„ quam à primis annis educatam, omni diſciplina, ſecularium quoque literarum
„ ſcientia, inſtruxerat. Hæc materteram non minus religionis quam dilectionis amore
„ in monaſterio ſecuta & conſecrata fuit. „ Filiarum altera Giſela Gerhardo II. Adelberti I. filio, patrueli ſuo, ut videbimus, nupſit.

§. LXIV.

(*a*) *Chron.* Lib. V. pag. 369.
(*b*) Ibid. Lib. VII. pag. 415.
(*c*) Ad An. MXVII.
(*d*) *Chron. Camerac.* Lib. III. Cap. XI.
(*e*) *Chron.* ad An. MXIV.
(*f*) *Bibliotheca Sebuſ.* Centur. I. num. 75. Cent. II. num. 81. ubi vir illuſtris & magnæ opinionis Comes Gerhardus cum conjuge ſua Eva & filio ſuo jam defuncto Sigefrido laudatur.
(*g*) Lib. II. Cap. XL. & LVI.
(*h*) Lib. VII. pag. 415.
(*i*) DU CHESNE *Hiſt. de Luxemb.* Probat. pag. 13.

Digitized by Google

§. LXIV.

Gerhardi frater natu major, primus filiorum Eberhardi IV. *Adelbertus I.* maxima apud Lotharingos pollebat auctoritate, jamque An. DCCCCLXXIX. in donatione, Abbatiæ S. Maximini prope Treviros facta, *vir nobilis Domnus Adelbertus Dux Lotharingiæ & Marchio, & Juditta uxor ſua*, dicitur. (k) Senex nonniſi poſt An. MXXXVII. vita defunctus: hoc enim anno Adelbertus, Lotharingiæ Dux & Marchio, cum Juditha ſua villam Mamendorf Eccleſiæ S. Matthiæ donavit; (l) ſepultus Boſonis-villæ, uti ex notitia fundationis hujus monaſterii novimus, quod Juditha, dum maritus Hieroſolyma peteret, An. MXXXIII. in honorem S. Crucis conſtruxit. (m) Juditha hæc ſoror Sigefridi I. Comitis Lucemburgenſis, (n) adeoque Cunegundæ Imperatricis & Evæ, Gerhardi I. affinis ſui, uxoris, amita fuit. Duos ex ea filios, Albertum II. & Gerhardum II. Albertus I. ſuſcepit. Adelbert. I. Dux.

§. LXV.

Adelbertus II. multis modis notandus eſt. Filium eum eſſe Adelberti I. probat charta Theodorici, Lotharingiæ Ducis, An. MXC. apud Waſſeburgium: (o) " Hinc eſt quod ego Theodoricus, filius Gerardi Ducis Lotharingiæ, do fratribus „ Eccleſiæ b. Matthiæ . . . eadem forma, ſicut pater noſter Gerardus & *propatruus* „ *noſter Adelbertus* ſeu Albertus, Dux Lotharingiæ, & uxor ejus Juta dederunt. „ Theodoricus hic filius fuit Gerhardi III. Ducis Lotharingiæ, ex ſtirpe Alſatica orti. Avum habuit Gerhardum II. Adelberti II. noſtri fratrem, qui propatruus Theodorici fuit & Dux Lotharingiæ. Hinc eſt forte, quod Bayonus (p) Adelbertum II. Ducem nominat Cæſaris Henrici *nepotem*. (q) Quidquid ſit, Adelbertus hic ab Imp. Henrico III. Ducatui Lotharingiæ Ripuariæ An. MXLIV. præfectus eſt, (r) quem per quadriennium adminiſtravit, à Godofredo, Lotharingiæ Inferioris Duce, prœlio dein victus & interfectus. (s) Uxorem ejus *Juttam* vocat Fragmentum chartæ Theodorici Ducis, ex Waſſeburgio paulo ante allegatum. Sobolem num reliquerit, ignoramus. Adelbert. II. Dux.

§. LXVI.

Adelberti hujus frater, adeoque Adelberti I. filius, fuit Gerhardus II. Comes. Charta fundationis Boſonisvillæ: " Succeſſit eis (Adelberto I. & Judithæ) Gerhardus „ Comes Marchio filius, qui cum uxore ſua Giſila &c. „ (t) Giſilam hanc Henrici II. Imp. ex ſorore neptem Bayonus (u) prodit: " Gravis diſſenſio An. MXII. „ orta inter Henricum Cæſarem . . & Comitem Gerardum, fratrem Alberti Ducis „ Lotarienſium, qui Gerardus neptem ipſius Cæſaris ex ſorore nomine *Giſlam* uxorem „ ſortitus erat. „ Idem alio loco: (x) " An. MXXXVII. Comes Gerardus neptem Gerhardus II. Comes.

„ ex

(k) Calmet *Hiſt. de Lorr.* Tom. I. Prob. col. 385.

(l) Ibidem col. 405.

(m) Ibidem col. 541.

(n) Adalbero, Præpoſitus S. Paulini Trevirenſis, ejuſdem Sigefridi I. Lucemburgenſis filius, ut probat Du Chesne *Hiſt. de Luxemb.* Cap. I. monaſterio S. Matthiæ An. MXXXVII. donationem fecit *regnante ſereniſſimo Imperatore Conrado, nepote noſtro*, ſcriptumque ſuum *Adalberti avunculi noſtri Marchionis & Ducis Lotharingiæ, & Judithæ amitæ noſtræ, uxoris ſuæ, ſigillis muniri* fecit. Calmet *Hiſt. de Lorr.* Tom. I. Probat. col. 416. Hermannus Contr. ad An. MVII. Adelberonem hunc vocat germanum Cunegundæ. Cur vero Conradus II. Imp. *nepos* ejus dicatur, non video. Forte ratio danda erit, quod Adelbero cum frater fuerit *Evæ*, uxoris Gerhardi I. qui Adelbaidis, Conradi II. matris, frater erat, jura affinitatis ad eum uſque extendit.

(o) *Hiſt. de la Gaule Belgique* Lib. IV. fol. 245. Blondellus in *Not.* mſc. ad librum Vignierii, qui hanc eandem chartam inter probat. pag. 100. allegat, eam vel interpolatam eſſe vel plane confictam ſcribit. Miror Calmetum, qui Tom. I. pag. 954. Waſſeburgium ſequitur, in Diſſertat. prævia ibid. pag. 149. ſq. alia prorſus loqui, bonoque Adelbertum conſtituere fratrem Gerhardi III. qui ipſi in Ducatu Lotharingiæ ſucceſſit, cujusque patruus ipſe dicendus eſt, ſi chartæ à Waſſeburgio prolatæ fidem habeamus.

(p) Cap. L.

(q) Si illud de Henrico II. intelligas, per Cunegundam id factum hoc modo:

Sigefridus.
- Sigefridus I. Comes Lucemb.
  - Cunegunda, uxor Henrici II. Imp.
- Juditha, uxor Adelberti I.
  - Adelbertus II.

Si de Henrico III. interpreteris, ſequens orietur ſyſtema:

Eberhardus Comes. An. DCCCCLIX.
- Adelbertus I. Dux & Marchio.
  - Adelbertus II. noſter.
- Adelhaidis, uxor Henrici Franconiæ Ducis
  - Conradus II. Imp.
    - Henricus III. Imp.

Hoc autem pacto Henricum III. potius Adelberti nepotem dicere debuiſſet Bayonus.

(r) Hermannus Contractus, Sigebertus Gemblac. Albericus ad An. MXLIV.

(s) Ibidem ad An. MXLVIII.

(t) Calmet loco cit. Probat. col. 543.

(u) Lib. II. Cap. XLIV.

(x) Ibid. Cap. XLVIII.

Digitized by Google

„ ex ſorore nomine Gyſelam pro re, quam decet ſilentio premi, uxorem ſortitus eſt: „ pro quo equivocus ex ea natus, quia ipſe citata morte obiit, Ducatum Lotarienſem „ poſt aſſecutus eſt. „ Poſteriore hoc loco Gerhardi cum Giſela matrimonium ad An. MXXXVII. male procul dubio refertur, quod filius ejus Gerhardus, An. MXLVIII. Dux Lotharingiæ creatus, nonniſi decennium egreſſus fuiſſet. Priore autem Gerhardum I. cum Gerhardo II. confundit Bayonus, contra cujus verba CALMETUS (y) Giſelam Conradi II. Imp. neptem, ſeu conjugis ejus ſororis filiam, conſtituit. Nullam Conradi II. nullam uxoris ejus Giſelæ ſororem reperio, cujus filia dici poſſit Gerhardi II. conjux Giſela.

Bayonus eam & Henrici II. Imp. & ipſius Gerhardi II. neptem appellat, quod facilius explicari nequit, quam ſi Gerhardum II. patruelem ſuam, ex Gerhardo I. & Eva, Cunegundæ Imperatricis ſorore, natam, uxorem duxiſſe ſtatuamus.

§. LXVII.

Filii ejus. Duodecimo poſt patris obitum anno Gerhardus noſter ſpiritum emiſit; relictis ex conjuge Giſela filiis duobus, Theodorico & Gerhardo. Notitia fundationis Boſonisvillæ jam allegata: “ Duodecimo anno poſt mortem patris defunctus (Gerhardus) „ & in choro S. Crucis ad latus patris eſt ſepultus, uxorque ſua Giſila in choro „ S. Petri eſt ſepulta, ſuccedentibus ſibi filiis, Deodelrico videlicet Comite & Gerhardo Duce. „ Diſſentit hic iterum CALMETUS, (z) Gerhardo noſtro ſobolem XI. liberorum attribuens. Eadem nempe, quam modo laudavimus, fundationis Boſonisvillæ notitia Calmetum in errorem induxit, his verbis: “ Hæc ſunt „ nomina vivorum atque defunctorum fratrum . . . quorum allodio vel eleemoſyna „ iſte S. Crucis locellus bene eſt fundatus: Adalbertus Comes atque Domina Juditha, „ ejus inſignis ſemina; Gerhardus Comes; Giſila & illius proles inclyta, Adalbertus, „ Gerhardus, Cuonraldus, Adalbero, Beatrix, Cuono, Giſila, Iſedda Abbatiſſa, „ Azelinus, Ida, Adeleth. „ Gerhardi & Giſelæ prolem omnes, qui poſt eos hic nominantur, mares ac feminas, Calmetus intelligit. At vero prior, quem protulimus, chartæ Boſonisvillanæ locus aperte repugnat, qui Gerhardum & Giſelam duos tantum filios, Deodelricum Comitem & Gerhardum Ducem, ſucceſſores habuiſſe; nulla reliquorum facta mentione, refert. Adde, quod Deodelricus filius in illo catalogo plane omittitur, quodque Adelbertus, ex ſententia Calmeti primogenitus, patris non fuerit ſucceſſor. Neque ſibi profecto conſtat Calmetus, cum Bayoni, nuptias Gerhardi cum Giſela ad An. MXXXVII. ponentis, teſtimonium admittit, ſexennioque poſt, ſeu An. M X L I I I quo Notitia fundationis Boſonisvillæ ſcripta eſt, eidem Gerhardo XI. liberos adſcribit, quorum Iſedda, locum tenens octavum, jam Abbatiſſa dicitur, quæ niſi per miraculum nata vix eſſe potuerat. Deodelricum ſive Theodoricum ignoraremus, niſi charta Boſonisvillana eum Gerhardo II. vindicaret. Eum enim ſilent Annales. (a) Videtur eſſe Theodoricus ille, quem Genealogus Murenſis ab initio ſtatim Genealogiæ ſuæ Lotharingorum Ducem refert, Gerhardi Ducis patrem, Gerhardi de Egisheim avum, Udalrici & Stephaniæ proavum. Hæc vero genuinis veræ Genealogiæ documentis manifeſte repugnant.

§. LXVIII.

Gerhardus III. Gerhardus III. alter, ut jam oſtendimus, Gerhardi II. filius, idem ille eſt, quem Henricus III. Imp. An. MXLVIII. Lotharingiæ ſuperioris ſeu Moſellanicæ Ducem, hujus nominis primum, creavit, poſtquam Adelbertus II. patruus ejus, fuiſſet occiſus. Gerhardus *de Alſatia* communiter à ſcriptoribus vocatur. ALBERICUS, Trium Fontium Abbas: (b) “ Albertus, qui Ducatum Godefrido negatum ſuſceperat, „ à Godefrido perimitur. Ducatum ejus *Gerardus de Alſatia*, alterum vero Ducatum „ Fride-

(y) *Diſcours préliminaire* loco cit.

(z) *Diſcours prélim.* in *Hiſtor. Lothar.* Tom. I. col. 149.

(a) In charta Adalberonis, Epiſcopi Metenſis, Abbatiæ S. Trudonis An. MLXV. data, *Odelricus frater Ducis Gerardi* inter teſtes occurrit, ubi pro *Odelricus* legendum eſſe arbitror *Deodelricus*. Calmetus Odelricum hunc eundem eſſe putat, qui in charta Boſonisvillæ dicitur *Adeleth*; quo vero nomine mulier procul dubio deſignatur Adelheidis. Eundem porro eſſe credit, qui An. MLXIX. Udonis, Epiſcopi Tullenſis, inſtrumento ſubſcripſit teſtis: *Odelricus de Nancejo*; atque ab eo tantum non Lenoncurtiæ Domus origines repetit, Tom. I. Lib. XX. Cap. II. pag. 1103. In alia ejuſdem Udonis charta An. MLXV. teſtes occurrunt: *Haymo Comes & frater Odelricus.* Haymo hic Comes Odelricum in prioribus Udonis literis præcedit ſine medio. Chartas iſtas exhibet CALMETUS Tom. I. *Hiſtor. Lothar.* inter Probationes.

(b) Ad An. MXLVIII.

„ Fridericus obtinet. „ An. MLXIV. Henricus IV. Imp. Eccleſiæ Ultrajectinæ bona, per Comites Hollandiæ ablata, Friderici, Godefridi & *Gerbardi* Ducum conſilio reſtituit. (*c*) Triennio poſt *Gerardus*, *Lotharienſium Dux*, rogatu *uxoris* ſuæ *Hadvidis*, *filiique Theodorici* monaſterio Epternacenſi donationem fecit, ut “ habeatur ibidem in „ perpetuum memoria mei, & uxoris meæ Hadvidis, filiique noſtri Theodorici, & „ annuatim fiat ſolemniter anniverſarius dies patris mei Gerardi, matriſque meæ „ Giſlæ &c. „ (*d*) An. MLXX. Gerhardus Dux vitam cum morte commutavit. Albericus ita “ Gerardus de Alſatis, Dux Moſellanorum, moritur . . cui ſuccedit „ *Theodoricus*, filius ejus. Prædictus Dux Gerardus de Alſatia cum iſto Duce, filio „ ſuo Theodorico, habuit etiam alterum filium nomine *Gerardum*, qui fuit primus „ Comes Waudani montis „ Gerhardi uxor, Hadwidis, Alberti, Comitis Namurcenſis, ſoror fuit, filia Ermengardis, cujus pater Carolus ille Lotharingus, Lotharii Franciæ Regis frater. (*e*) Ex Hadwide hac itaque Theodoricum, qui in Ducatu Lotharingiæ patri ſucceſſit, & Gerhardum Comitem Vaudani Montis ſuſcepit. (*f*)

§. LXIX.

Theodoricus Dux, cujus res Lotharingici ſcriptores expediunt, ex Gertrude, Roberti Friſonis, Flandriæ Comitis, filia, *Simonem*, à quo Lotharingiæ Ducum ad hunc uſque diem progreditur ſtemma, & *Theodoricum* genuit, qui Flandriæ Comitum Alſaticæ ſtirpis extitit ſator, atque hinc apud Belgas *Theodorici de Alſatia* ſortitus eſt nomen. (*g*) Ex hereditate paterna terras Bitenſes accepit. Theodorico huic An. MCLXVIII. in Flandriæ Comitatu ſucceſſit filius, Philippus de Alſatia, de quo groſſi argentei extant cum epigraphe: *Philippus Elſatiæ Comes Flandriæ.* In averſa parte: *Gratia Domini Dei noſtri factus ſum.* (*h*) Hic in obſidione Ptolemaidis An. MCXCI. deceſſit improlis. Margaretha, ſoror ejus, quæ Alſaticam Flandriæ Comitum Dynaſtiam clauſit, nupſerat Balduino, Hannoniæ Comiti, cujus filius Balduinus Imperator Conſtantinopolitanus evaſit. Theodoricus Dux.

§. LXX.

Gerhardum IV. Theodorici Ducis fratrem minorem, Comitem Egisheimenſem vocat Genealogus Murensis. (*i*) Sed Albericus Comitem Vaudani montis, ut vidimus, eum appellat. Terra hæc Vaudani montis in Gerhardi IV. gratiam ab Henrico IV. Imp. facta eſt Comitatus. Idem Albericus (*l*) uxorem ejus & liberos nobis refert: “ Iſte Comes Gerardus de Alſatia duxit filiam Comitis de Daburg, „ neptem S. Leonis Papæ, de qua genuit Comitem Waudani montis *Hugonem*, & „ ſororem ejus *Giſlam*, quæ fuit Comitiſſa Barri. „ Uxor Gerhardi IV. *Heilwigis* erat, filia Gerhardi I. Egisheimenſis & Dagisburgenſis Comitis, qui frater Leonis IX. fuerat. (*m*) Calmetus (*n*) eam Burgundiæ Ducis filiam haud recte conſtituit. Ipſa *Hugone filio ſuo majore, ceteriſque filiis* laudantibus & conſentientibus Eccleſiæ Argent. donationem fecit, pro qua *cum filiis ambobus laycis*, *Hugone majore & minore Udalrico*, beneficiis de curte Epiſcopali ornata eſt. Heilwigis hæc, mortuo ſine liberis fratre Gerhardo III. terras Egisheimenſes jure hereditario crevit, filiiſque ſuis Hugoni & Udalrico reliquit. Præter hos autem filios *Stephaniam* quoque, Friderici, Phirretarum Comitis, uxorem, (*o*) & *Giſlam*, Raynaldo I. Barrenſium Comiti, nuptam (*p*) Heilwigis peperit. *Comes Gerardus Vadanimontis primus*, Henrici, Leucorum Epiſcopi, *patruus*, *& Comitiſſa Helvidis cum filiis ſuis Hugone & Olderico Comitibus Bellamvallem* Mediano dederunt monaſterio. (*q*) Gerhardus IV.

Qqq 3 §. LXXI.

(*c*) Inſerta eſt charta Gerrandi de Leydis *Hiſtoriæ* Lib. XIII. in Swertii *Rer. Belgicar. Scriptoribus.*

(*d*) Calmet *Hiſt. de Lorr.* Tom. I. Probat. col. 463.

(*e*) *Genealog. S. Arnulphi* ap. Du Chesne Tom. II. pag. 643. ubi: “ Karolus Dux (Regis Lotharii frater) genuit Ermengardam . . . Ermen„ gardis genuit Albertum Comitem (Namurcenſem) „ & filias duas, Hadeuuidem & Emmam de „ Los. . . . Hadeuuidis Theodoricum Ducem & „ Gerardum Comitem, fratres. Horum Theodori„ cus genuit Simonem Ducem &c.

(*f*) Teſtibus jam productis adde chartam Theodorici Ducis, Abbatiæ S. Mathiæ Trevir. An. MXC. datam ap. Wassebourg. Lib. IV. fol. 246.

(*g*) In *Genealog. Comitum Flandriæ* ap. Martene Tom. III. pag. 383. & 38. dicitur *Theodoricus Elſacenſis* & *Theodorici Ducis de Elſaſia* filius. *Chron. S. Bertini* ibid. pag. 624. eum vocat *Theodoricum de Holſate.*

(*h*) Le Blanc *Monnoyes de France* pag. 160.

(*i*) In *Actis Murenſib.* ab initio, ubi: “ Genuit „ autem Theodricus Gerhardum Ducem. Ille vero „ genuit Gerhardum de Egisheim patrem Uodel„ rici & Stephani. „ Confuſa hæc & errorum plena ſunt.

(*l*) Ad An. MLXX.

(*m*) Vide ſupra §. 46.

(*n*) *Differt. prelim. à l'Hiſt. de Lorraine* col. 199.

(*o*) Quæ peperit ex eo filium Ludovicum, quem ab avunculo ſuo Udalrico terras Egisheimenſes accepiſſe credit Benoit *Hiſt. de Toul* pag. 366. in eo errans, quod Udalricum hunc filium faciat Hugonis Dagsburgenſis. Vide infra Comites Phirretenſes.

(*p*) Du Chesne *Hiſt. de Barleduc* pag. 19.

(*q*) Charta Henrici, Leucorum Epiſcopi, An. MCXXXIV. in *Hiſtor. Mediani Monaſterii* pag. 318.

§. LXXI.

Ulricus. *Udalricus Comes de Egisheim* cum *Hugone Comite de Tagesburc* Henrici V. Imp. diplomati Lucellenſi An. MCXXV. teſtis ſubſcripſit, (r) & Conventui Principum, à Lothario II. Imp. An. MCXXIX. Baſileæ habito, interfuit. (s) Idem circa An. MCXXXVIII. Abbatiam Pariſienſem in Comitatu Alſatiæ ſuperioris Egisheimenſi inſtituit. (t) Memoratur adhuc *Odalricus Comes de Egensheim* in nonnullis Conradi III. Imp. diplomatibus An. MCXLI. (u) & MCXLIV. (x) brevi poſt ſine dubio defunctus improlis, nulla quod ejus mentio deinceps occurrat. Poſt Ulricum hunc, Egisheimenſis Comitis titulo qui uſus ſit, reperio neminem. Comitatus hic jam tum diſtractus maximaque parte ad Comites Phirretenſes translatus fuiſſe videtur. Ludovicus, Phirretarum Comes, Stephaniæ, Ulrici ſororis, filius, *avunculo* ſuo Ulrico *hereditarie* ſe ſucceſſiſſe An. MCLXXXVII. teſtatur. (y) Hugo, Ulrici frater, paternam Comitum Vaudani montis proſapiam continuavit.

§. LXXII.

Epilogus. Summarius hic univerſæ Etichonidum ſtirpis, per Luitfridigenas & Eberhardigenas propagatæ, conſpectus eſt. Ex ſtemmate hoc illos jam producemus ſpecialius, qui longo ſeculorum decurſu præcipuos in Alſatia Magiſtratus exercuerunt. Primo quidem loco ponendos exiſtimares Alſatiæ Duces, quod principem hi Magiſtratum provinciæ conſtituerunt. Nec ego primarium eis locum heic denegaſſem, niſi vaſtum illud Etichonidum ſchema, tot Cæſaribus refertum & Regibus, Pro-genealogici ſchematis loco, præmittendum fuiſſet. Sed & huic ſchemati, ſtirpes, ejuſdem ſanguinis participes, neceſſario ſubjungendæ fuerunt. Landgravios ergo Etichonidas primo loco expoſiturus ſum, indeque ad Duces, qui in Periodo Germanica non ex Etichonidis deſumti ſunt, & denique ad ſucceſſores eorum, Advocatos provinciales, progredior. Inde Comites fundi atque Dynaſtæ ſequuntur. Moſellanicorum autem Lotharingiæ Ducum res Lotharingicis Scriptoribus exponendas relinquo, Alſaticas eorum origines indicaſſe contentus.

CAP. IV.

LANDGRAVII SUPERIORIS ALSATIÆ.

§. LXXIII.

Diviſio in Dynaſtias. Syllabus Sundgoviæ Comitum &, qui ex illis orti ſunt, Landgraviorum ſuperioris Alſatiæ, Germanica ſub Periodo, duas eorum Dynaſtias, *vagam* nempe & *fixam*, proponit. Vaga temporarios & promiſcuos Provinciæ Comites, diverſis ex gentibus ſumptos; fixa autem eos complectitur, qui Landgraviatum hereditario jure & vinculo poſſederunt feudali. Sub hac non generico *Comitum*, ſed diſtincto *Landgraviorum* axiomate comparent. Fixa Dynaſtia in *Habsburgicam* & *Habsburgo-Auſtriacam* ſubdividitur.

DYNASTIA VAGA.

§. LXXIV.

Vaga Dynaſtia. Dynaſtia vaga, quam & *obſcuram* Periodum ſupra (z) nominavimus, ad Ottonem II. adeoque ad ſeculi XII. initia uſque duravit; quo omni intervallo non tantum ex Luitfridigenis, ſed & aliis ex gentibus Comites fiſci provinciales deſumti ſunt, qui munus hoc ut Magiſtratus temporarii adminiſtrarunt. In monumentis hiſtoricis mihi obvenerunt ſequentes:

RADEBERTUS

(r) BERNHARDINI *Faſti Lucell.* pag. 256.
(s) URSTIS. *Chron. Baſil.* Lib. II. Cap. XV.
(t) Vid. ſupra pag. 73. §. CXII.
(u) HERRG. *Genealog. Habsburg.* Tom. II. pag. 166.
(x) HARTMANNI *Annal. Einſidl.* pag. 206.
(y) In charta, qua fundationem Pariſienſis monaſterii confirmavit, ap. HUGON: *Monum. S. Antiquit.* Tom. II. pag. 281.
(z) Pag. 18. §. XXV.

Rodebertus Comes An. DCLXXIII. (*a*)

Garinus Comes An. DCCLXIX. (*b*)

Pirahtilo ſive Bertholdus Comes An. DCCLXX. quo Aginesheim vel Egisheim in ejus Comitatu ponitur. (*c*) An. DCCLXXXVI. Anshelmus quidam monaſterio S. Galli prædia donavit in *Paco Piribteloni in locis & in villas morbcubantes Altheim & Hootzaim.* Charta ſcripta *ſub Piribteloni Comite.* (*d*) Per Pagum Comitatus, per *Hootzaim* vicus Oſtheim, cui vicinum erat Altheim, procul dubio intelligendi.

Erchanoarius Comes An. DCCCXXVIII. (*e*)

Geroldus Comes An. DCCCXXIX. (*f*)

Bernhardus Comes An. DCCCXCVI. (*g*)

Luitfridus VI. Comes ex Etichoneo ſanguine An. DCCCCLXXIII. (*h*)

Luitfridus VII. prioris filius, An. DCCCCLXXXVI. & ſequentibus, (*i*) utriuſqnè Alſatiæ Comes.

§. LXXV.

Otto I.

Simili ratione Ottonem, utriuſque Alſatiæ Comitem, ex monumentis Paterniacenſibus eruimus. Diploma Henrici II. Imp. An. MIII. quo verba privilegii Ottonis III. An. DCCCCXCVII. repetuntur, *Columbram & Hitinheim* curtes, quæ tum in Comitatu Luitfridi erant, in *Comitatu Odonis Comitis* reponit. (*l*) Idem fit in Conradi II. Imp. charta An. MXXIV. inedita, Paterniacenſi quoque monaſterio data, quæ *Columbras & Hittinheim* curtes in *Alſatia & in Comitatu Ottonis Comitis* collocat. An. MIV. Henricus II. " in Alſatia ſaltum, occidentem verſus juxta Renum in *Comitatu Uttonis* „ conſitum . . . de Baſilea civitate deorſum verſum, ſecus Renum . . tenus flumen „ Hylla uſque ad Habiesheim &c. „ Eccleſiæ Baſilienſi contulit. (*m*) Saltus hic intelligitur *Hardt*, qui à Baſilea, adeoque à Birſico rivo per Binningam, Bladolzhemium, Habshemium, ad Ellum uſque flumen, prope Mulhuſium, adeoqne per maximam Sundgoviæ partem, tum ſeſe extendit. (*n*) An. MXXV. Conradus II. Imp. manſos duos in *loco Steinebrunno, in Pago Suntgouue, in Comitatu Ottonis*, Abbatiæ Einſidlenſi donavit. (*o*) Otto. I.

§. LXXVI.

Giselbertus.

Giſelbertum, Ottonis ſucceſſorem, Paterniacenſe quoque Conradi II. Imp. diploma An. MXXVII. prodit, quo *Columbra & Hitinheim* in *Alſatia & in Comitatibus Giſilberti & VVezilonis Comitum* ponuntur. (*p*) Wezilonem ergo inter Alſatiæ Inferioris, Giſelbertum inter ſuperioris Landgravios collocamus. Giſelbertus.

§. LXXVII.

Beringerus.

An. MXLVIII. Henricus III. Imp. Eccleſiæ Baſil. jura in *Pago Elizazen, in villa Kembiz, in Comitatu Beringeri Comitis*, Argentinæ confirmavit. (*q*) Comitatum *Suntgowe*, non Comitem, in diplomate Murbacenſi anni ſequentis idem Henricus memorat, Olthemium, Alſatiæ ſuperioris infra Colmariam vicum, in eo reponens. Beringerus.

§. LXXVIII.

(*a*) Tom. I. pag. 786.
(*b*) Ibid. pag. 787.
(*c*) Herrgott *Genealog. Habsb.* Tom. II. num. 12.
(*d*) Ibid num. 20.
(*e*) Tom. I. pag. 788.
(*f*) Ibid. pag. 789.
(*g*) Ibid. pag. 790.
(*h*) Tom. I. pag. 783.
(*i*) Ibid.
(*l*) Herrg. *Geneal. Habsb.* Tom. II.
(*m*) Ibid. num. 156.
(*n*) Vid. Tom. I. pag. 8. §. XI.
(*o*) Hartmanni *Annal. Einſidlenſ.* pag. 119. & Herrg. loco cit. num. 167.
(*p*) Herrg. loco cit. num. 169.
(*q*) Ibidem num. 179.

§. LXXVIII.

Cuno.

Cuno.

Beringerum ſecutus eſt Cuno ſeu Conradus Comes, teſtante eodem Henrico III. Imp. qui prædium juris ſui, in *villa Enſicheheim*, *in Pago Alſatia & in Comitatu Cunonis Comitis ſitum*, Eccleſiæ Baſilienſis ſervo An. MLII. tradidit. (r) Enſisheminm intelligitur oppidum, tum temporis vicus.

§. LXXIX.

Henricus.

Henricus.

Henricus IV. Imp. Eccleſiæ Baſilienſi prædium *Rapolſtein*, *in Pago Alſatia*, *in Comitatu Heinrici Comitis*, An. MLXXXIV. ex patrimonio ſuo donavit. (s)

Poſt Henricum hunc nullus occurrit Alſatiæ ſuperioris Comes provincialis, qui ex Habsburgico ſanguine non fuerit oriundus. Verſus ſeculi XI. finem, decreſcente Cæſarum Majeſtate, poſſeſſores feuda, dignitates, officia hereditario jure ad poſteros ſuos transferre cœperunt. Ita Habsburgi Comites, Alſatiæ ſuperioris Comitivam tum regentes, dignitatem hanc vinculo feudali ſibi vindicarunt perpetuam.

DYNASTIA FIXA.

I. HABSBURGICA.

§. LXXX.

Otto II.

Otto II.

Succeſſor itaque Henrici fuit Otto, cujus Alſatiæ Comitis notitiam pervetuſto Traditionum Einſidlenſium codici debemus, quo Ottonis, *Comitis de Alſatia*, bona quædam in Bartenheim, Sundgoviæ vico, Einſidlenſi monaſterio donantis, celebratur liberalitas. Monaſterii hujus Necrologium mortem Ottonis Comitis de Alſatia in primos Novembris dies; Necrologium Murenſe funus Ottonis, Comitis Habsburgenſis, filii Wernheri II. in idem tempus reponit; unde duos hos Ottones unum eundemque fuiſſe, non immerito credimus; tanto magis, quod vicus Bartenheim, ubi bona ſita fuerunt, Habsburgici patrimonii partem conſtituit.

Otto noſter, uti ex Necrologiis conſtat, An. MCXI. obiit, atque in bonis Habsburgenſium Helveticis filium Wernherum, in Alſatiæ Comitatu fratrem Adelbertum II. ſucceſſores eſt nactus.

§. LXXXI.

Adelbertus.

Adelbertus.

An. MCXXXIV. Hermannus, Marchio Badenſis, conſenſu uxoris ſuæ Berthæ, *prædium ſuum in pago Hutingen ſitum*, *in Comitatu Adelberti*, *quod jure hereditario poſſederat*, monaſterio Backenang donavit. (t) Adelbertus inter Proceres quoque Alſatiæ, qui templi Egisheimenſis conſecrationi interfuère, memoratur. Deceſſit An. MCXL. improlis; unde Comitatus Alſatiæ, cum latifundiis reliquis, delatus eſt ad Adelbertum III. cognomento *Divitem*, Adelberti II. ex fratre Ottone II. quem primum Alſatiæ ſuperioris Comitem hereditarium diximus, pronepotem.

§. LXXXII.

Albertus Dives.

Albertus Dives.

Hic primus omnium titulo *Lantgravii Alſatiæ* utitur in charta An. MCLXXXVI. in clauſtro majoris Eccleſiæ Argent. ſcripta, qua teſtamentum *prædeceſſorum & progenitorum* ſuorum,

---

(r) Ibid. num. 183.

(s) Ibid. num. 189. ubi tamen annus eſt emendandus.

(t) Charta inedita.

ſuorum, Lutfridi Comitis, Otperti & Ramperti, pro Abbatia S. Trudperti An. DCCCCIII. conditam, exhibet atque confirmat. Ab eo tempore Habsburgenſes nomine *Landgravii Alſatiæ* conſtanter ſunt uſi. Chartæ Trudpertinæ accedit monumentum aliud, quod in Theſauro Vindobonenſi Auſtriaco ſervatur: venatorium nempe cornu, ex ebore contectum, quod Albertus hic Murenſi in Argovia cœnobio dono dederat, cum epigraphe: *Notum. ſit. omnibus. cornu. iſtud. aſpicientibus. quod. Comes. Albertus. Alſatienſis. Langgravius. de. Habspurg. natus. ſacris. reliquiis. cornu. iſtud. ditavit. Hec. acta. ſunt. Anno. M. C. XC. VIIII.* Hoc ipſo anno ſigillum Alberti appenſum ſuit inſtrumento Arnoldi, Murbacenſis Abbatis, quo cœnobio Montis Angelorum bona quædam adſcripta fuere. (*u*) Sigillum hoc Albertum galeatum, equo inſidentem, dextra ſtrictum enſem tenentem, ſiſtit, cum epigraphe: *Albert. de H. . . . . . facie;* ubi nemo non facile ſupplet *de Habsburg*, *Landgravius Alſacie.* Sigillum hoc equeſtre, ſeu auctoritatis, ut vocant, annexum eſt inſtrumento, cujus confectioni non ipſe Albertus, tunc temporis jam defunctus, ſed filius ejus Rudolfus, in ipſa charta memoratus, interfuit teſtis. Patris ſigillo filii olim frequenter ſunt uſi. Charta quidem Henrici, Epiſcopi Argent. ex Trudpertino tabulario prolata, (*x*) ſupereſt, cui Alberti de Habspurg, Lantgravii Alſatiæ, ſigillum An. MCCXI. adhuc reperitur appenſum. Cum vero Dietericus, Abbas Gengenbacenſis, eidem chartæ teſtis ſubſcripſerit, An. MCCXLII. Walthero Abbati demum ſuſtectus, inſtrumentum illud non Henrico II. Epiſcopo, quod Herrgottus vult, ſed Henrico III. è Comitibus Stahleckianis, adſcribendum erit, qui ab An. MCCXXXVIII. ad MCCLXVIII. tenuit Epiſcopatum; Dieterici Gengenbacenſis & Alberti Sapientis, ejuſque filii Rudolfi, Landgraviorum Alſatiæ, coætaneus. Albertus Dives ergo An. MCXCIX. diem obiit ſupremum; (*y*) in Abbatiæ Lucellenſis exedra capitulari ſepultus, quod gentis ſuæ primus, Imperatoris nomine, Advocatus ſeu protector Lucellenſis monaſterii ſuerat, (*z*) à quo poſteri ejus plurima feuda acceperunt.

Tab. I. n. 1. Monum. alleg.

§. LXXXIII.

Genealogicus Alberti Divitis cum Luitfridigenis, provincialibus Alſatiæ ſuperioris Comitibus ſive Landgraviis, nexus oſtendit, quam falſa eorum traditio ſit, qui Landgraviatum hunc per Comites Kiburgenſes ad Habsburgicos perveniſſe ſomniarunt. (*a*) Kiburgenſes eum nunquam tenuerunt, adeoque ab illis ad Habsburgicos non potuit tranſire. Eberhardus Comes de Habsburg, Rudolfi Taciturni, Laufenburgicæ lineæ fundatoris, filius natu minor, Rudolfi I. Imp. patruelis, Annam Kiburgi heredem duxit uxorem, atque per eam Kiburgenſium poſteriorum, qui Landgravii Burgundiæ fuerunt, ſator evaſit. At Landgraviatus ille Burgundiæ cum Alſatico, quem Habsburgici diu ante poſſederant, nihil habuit commune.

Confutatio erroris.

§. LXXXIV.

Rudolfus Senior.

Albertum Divitem in Landgraviatu filius excepit Rudolfus, quem *Seniorem* appellant; in chartis ab An. MCXCIX. uſque ad MCCXXXII. frequenter memoratus. Vivo jam patre *Lantgravii* titulum geſſit. Arnoldus enim, Abbas Murbacenſis, "cum voluntate „ Advocati Comitis Adelberti de Habesburch, per conſenſum filii ſui Ruodolfi Lant- „ gravii, „ bona quædam eccleſiæ Murbacenſi An. MCXCVI. adſcripſit. (*b*) Patre defuncto, *Caſtaldi* ſeu *Advocati Morbacenſis & Lucernenſis* Eccleſiarum elogio eum chartæ Murbacenſes, (*c*) & antiquum feudorum iſtius Abbatiæ Cataſtrum, quoque exornant. Circa An. MCC. Murbacenſes monachi *apud Judicem ordinarium & Advocatum*, *Dom. Rudolphum videlicet Alſatiæ Lantgravium*, in cauſa quadam litigioſa, quam vaſallus ipſis movebat Rudegerus de Uffholtz, comparuerunt actores. Nec ſilentio prætereundum, Laufenburgenſem Dynaſtiam Genti Habsburgicæ eum intuliſſe, unde peculiaris ejus ramus nomen accepit. Albertum ille filium, cognomento *Sapientem*, in ſocietatem Landgraviatus mature aſſumſit. An. MCCX. Petrus, Abbas Murbacenſis, prædium tradidiſſe dicitur, *in manus Comitis Rudolphi & filii ſui Alberti*, *Advocatorum* ſuorum.

Rudolfus Senior.

Tom. II. Rrr An.

(*u*) Herrg. *Cod. Probat.* num. 255.
(*x*) Ibid. num. 264.
(*y*) Vid. ſupra §. XXII. pag. 472.
(*z*) Literæ advocatiæ de An. MCLXXXVII. adhuc ſuperſunt. Conf. Bernardini *Faſti Lucell.* pag. 20.

(*a*) Henninges *Theatr. Genealog.* Tom. III. pag. 295. Hubner *Tabul. Genealog.* Tom II. tab. 489.
(*b*) Authenticum chartæ in tabulario Rappoltſtein.
(*c*) Herrg. *Cod. Probat.* num. 269.

An. MCCXIII. Albertus, vivo patre Rudolfo, verbis diſertis *Alſatiæ Lantgravius* appellatur; (*d*) immo biennio poſt ſolus chartam dedit ſuo nomine, quæ ita inſit: *Albertus Dei gratia Provincialis Comes Alſatiæ.* (*e*) Hoc etiam anno Albertus, eadem formula uſus, apud *villam Ruviacum*, præſente Argent. Epiſcopo, Judicium provinciale, quod *Conſiſtorium noſtrum* appellat, in cauſa S. Trudperti habuit, ubi monaſterii hujus jura, *auctoritate nobis à Deo tradita*, adverſus Advocatos firmavit. (*f*) An. MCCXXVII. Rudolfus & Albertus, pater & filius, ſeparatim uterque, Beronenſi eccleſiæ donationem fecerunt: uterque *Dei gratia Alſatiæ Lantgravium* ſe dixit. (*g*) Pater addit *Comes de Habspurg*, quam formulam filius omittit, eadem tamen alibi uſus. Ceterum Rudolfus hic *Placidus* etiam, *Seniorque* reſpectu filii natu minoris, dicitur, qui lineæ Laufenburgenſis auctor evaſit.

§. LXXXV.

Albertus Sapiens & Rudolfus Taciturnus.

Albertus & Rudolfus.

Fratres, Rudolfi ſenioris filii, ad familiæ erciscundæ negotium circa An. MCCXXXIX. procedentes, Alſatiæ Landgraviatum ſervarunt communem. (*h*) Inſtrumento, hac ſuper re confecto, cui nec diei, nec anni, nec loci rei geſtæ nota addita eſt. Luitoldus, Baſilienſis Epiſcopus, Ludovicus Vroburgenſis Comes, ipſique Albertus & Rudolfus, Habsburgi Comites, affixerunt ſigilla. Fratrum hinc uterque titulo Landgravii Alſatiæ uſus eſt. De Alberto, vivo & mortuo patre, ingens chartarum numerus id probat apud Herrgottum. Rudolfus vero *Taciturnus*, lineæ Laufenburgicæ ſator, *Landgravii* titulo paſſim inſignitur ibidem. (*i*) At nullus ex ipſius progenie, nec Godefridus filius natu major, per quem Laufenburgenſes à Rudolfo deſcendunt, nec filius natu minor Eberhardus, Landgravii Alſatiæ dicti ſunt. Alberti poſteritas Landgraviatum dein ſola poſſedit, & antiquiſſimi hujus domanii nomen auguſtis, quos dein nacta eſt, titulis ſubjungere non deſiit. Laufenburgenſes, ne patruelibus ſuis minores dignitate viderentur, Eberhardus Kiburgenſis *Turgoviæ*, filiusque ejus Eberhardus II. *Burgundiæ Landgravios* ſe quoque vocarunt. (*k*) Burgundia iſta minor ſeu Transjurana, adeoque Helvetica fuit; Habsburgenſem, Lenzburgenſem & Badenſem Comitatus complexa. Johannes denique Laufenburgicus, Rudolfi pronepos, Landgravii *Chleggoviæ* nomen aſſumſit. (*l*) Rudolfus Taciturnus An. MCCXLVII. obiit, fratri Alberto per ſeptem annos ſuperſtes. Albertus enim An. MCCXL. vivis ereptus eſt, (*m*) relicto filio Rudolfo, Habsburgici Comitatus & Alſatiæ Landgraviatus herede.

§. LXXXVI.

Rudolfus I. Imp.

Rudolfus I. Imp.

Albertum Sapientem filius excepit Rudolfus; ad ſolium Imperiale promotus. Hic Landgravii Alſatiæ formulam inter titulos raro omiſit, atque *Superioris* epithetum primus adjecit. Henrici IV. Epiſcopi Argent. & ipſius Rudolfi hoc charta teſtatur; qua Rubeacenſis Advocatiæ pluriumque Mundati villarum feuda pro aliis feudis, ab Epiſcopo acceptis, An. MCCLXIX. reſignavit. Charta hac Henricus Rudolfum, Rudolfus ſe ipſum *Alſatiæ ſuperioris* Landgravium appellavit. (*n*) Subinde tamen *Landgravius Alſatiæ* ſimpliciter dictus eſt, more majorum. An. MCCLXI. die Dom. ante S. Matthiæ Heinricus de Neuenburg, Præpoſitus Baſilienſis, Rudolfus Comes de Habsburg, Landgravius Alſatiæ, Conradus Comes de Friburg, & Godefridus Comes de Habsburg fœderi cum civitate Argent. contra Waltherum de Geroldseck, Epiſcopum Argent. patrem ac ſocios ejus, nomina dederunt. (*o*) Rudolfi conjux in Engel-

(*d*) Ibid. num. 268.

(*e*) Ibid. num. 270.

(*f*) Charta inedita.

(*g*) Herrg. loco cit. num. 281. ſq.

(*h*) *Die Lantgrafschaft ze Elſaza, ſit ſi des von erſt mit willen uber ein kumen, daz die Grave Albreht und Grave Rudolf nit enteilten, ſo ſunt ſie die gemeine han, diewile ſi leben, ſi enkomen denne iht anders mit willen uber ein.* Herrg. loco cit. num. 311.

(*i*) In chartis An. MCCXXXIV. XXXVI. & XLIV.

(*k*) Ut ex chartis An. MCCCXXIX. XXXIII. XXXIX. & LV. elucet ap. Herrg. loco cit.

(*l*) Herrg. Tom. III. num. 751.

(*m*) Fugger *Spec. Auſtr.* ad hunc annum pag. 53.

(*n*) Charta Argentinæ ſcripta An. MCCLXIX. ap. Herrgott loco cit. num. 502.

(*o*) Cod. membr. Diplom. Argent. de An. MCCCLXX. fol. 250. Conf. ſupra pag. 308. §. DLXX.

Engelbergenſis Cœnobii Inſtrumento An. MCCLXXIII. *Comitiſſam de Habſpurg & de Kyburc, Alſatiaque Lantgraviam* ſe nuncupavit. (*p*) Rudolfus eodem anno à Germanis in Regem electus, filiis ſuis avitum patrimonium conceſſit, & ſtabilita Imperii pace, Auſtria ſoboli ac poſteris ſuis acquiſita, aucto gentis ſplendore, An. MCCXCI. Argentorato profectus Spiram, Germershemii ad Queicham deceſſit: trium filiorum, qui Alſaticas Habsburgi terras tenuere, Alberti, Hartmanni & Rudolfi, ut & ſex filiarum, quas Albertus Argent. enumerat, pater.

Rudolphinas ſtatuas, quæ Argentinæ & Baſileæ ſervantur, Monumenta noſtra repræſentant. *Monum. Landgr. ſuper. Tab. I. num. 2. 3. 7.*

§. LXXXVII.

Hartmannus.

Primus; cui pater Alſatiæ Landgraviatum deſtinaverat, fuit Hartmannus, in flore ætatis An. MCCLXXXII. extinctus; quod Annales Colmar. ita produnt: " Filius Hartmannus.
„ Rudolfi Regis, (Hartmannus) *Landgravius Alſatiæ*, ſubmerſus fuit in Rheno, prope „ Rinaugiam, & ſepultus in Baſilea &c. „ Rinaugiam Helveticam hic intellige. Historia Australis (*q*) ad XIII. Kal. Jan. MCCLXXXII. caſum hunc refert. Landgraviorum Alſatiæ titulum poſtea Albertus & Rudolfus fratres geſſerunt, ipſeque Rudolfus Rex, pater, in confirmatione privilegiorum Auſtriacorum An. MCCLXXXIII. eos compellat. (*r*) Albertus autem Auſtriam ſolus cum poſſidere cœpiſſet, præter alia Alſatiæ Landgraviatum Rudolfo pater adſcripſit.

§. LXXXVIII.

Rudolfus IV.

Sueviæ Ducatum, ab An. MCCLXVIII. Duce carentem, Rudolfus Rex filio Rudolfus Dux Auſtr.
Rudolfo dediſſe communiter, ſed erronee, creditur. Ex Suevici Ducatus Staufenſium bonis nonnulla ad Rudolfum IV. perveniſſe, veriſimile eſt, inter quæ, Fuggerum ſi audias, fuit Landgraviatus Turgoviæ. Annaliſta Colmar. Rudolfi hujus mortem An. MCCXC. referens, eumque *Ducem Alſatiæ* vocans, Ducalis Alſatiæ domanii, quod Staufenſes reliquerant, partem à Rudolfo Rege in filium hunc translatam fuiſſe, indicare videtur. Quidquid hujus rei ſit, Annaliſta improprie locutus eſt. Rudolfus noſter nonniſi Landgravius fuit, nec ullus ex ſucceſſoribus ejus in Alſatiæ Landgraviatu Ducis titulo uſus eſt. (*s*) An. MCCLXXXIX. Rudolphus, Auſtriæ & Stiriæ Dux, Comes de Habsburc & de Kiburc, *Alſatiæ Lantgravius*, milites quosdam ad caſtri Landſpurgenſis cuſtodiam feudis devinxit. (*t*)

II. DYNASTIA HABSBURGO-AUSTRIACA.

§. LXXXIX.

Albertus I. Imp.

Mortuo Hartmanno Landgravii Alſatiæ axioma commune cum fratre Rudolfo Albertus I. Imp.
geſſerat Albertus. Rudolfo defuncto, Landgraviatus cum ceteris Habsburgenſium bonis ab Alberto ſolo uſque ad An. MCCXCVIII. quo ſolium Germaniæ conſcendit, adminiſtratus eſt; committendus mox filiis. Periclitata tum fuerat Alſatiæ libertas; Albertus enim, ut liberis, quos plurimos habebat, proſpiceret, ditiones ſuas amplificare & in Helvetia præſertim novum Genti ſuæ Principatum formare decrevit, Alſatis quoque, eodem in periculo ob viciniam conſtitutis, ſuſpectus. Sollicitabat enim Epiſcopos, Comites, Abbates, Nobileſque Helvetiæ atque Alſatiæ, ut ſua ſibi jura atque dominia venderent, vel ipſum Advocatum & pro…torem ſuſpicerent. Seccovienſe, Diſentiſianum, Einſidlenſe & Murbacenſe Alſaticum cum Lucernenſi, tum à

Murbaco

(*p*) Herrg. Tom. III. num. 529. Conf. ſupra pag. 473.

(*q*) In Freheri *Script. Rer. Germ.* Tom. I. pag. 475. Conf. *Necrolog. Weting.* ap. Herrg. Tom. III. num. 950.

(*r*) Lunig *Archiv. Imp.* Part. ſpec. Contin. II. pag. 69. Adde chartas An. MCCLXXXVI. ap. Herrg. Tom. III. num. 635.

(*s*) Vide ſupra pag. 11. §. XV.

(*t*) Supra pag. 103. §. CLXXIV.

Murbaco pendente, Monaſteria quæcunque apud Glaronenſes, Sultios, Subſilvanos ac Lucernenſes jura habuerant, in Albertum transtulerunt. Duæ illæ arces, inter tumultus Helveticos deſtructæ, Sarna & Ratzeburg, apud Subſilvanos, ad Lucernenſem Præpoſituram pertinuerant. (*u*)

§. XC.

Judices provinc. Albertus in locum Adolphi Cæſaris An. MCCXCVIII. electus, cæſo & interfecto prope Gœlnhemium æmulo, Provinciale Alſatiæ ſuperioris Judicium Petro de Bollweiler commiſit; qui An. MCCC. mallum in publico ad Thannas loco habuit; cum Adelheidis, Theobaldi Comitis Phirretenſis ſoror, Ulrico de Regenſperg nupta, hereditatem paternam fratri ſuo dimitteret. (*x*) Lutoldus de Regenſperg, Adelheidis hujus filius, ob eandem hereditatem contra Theobaldum Comitem, avunculum ſuum, in provinciali ſuperioris Alſatiæ & in aulico Rotvillenſi Judicio, non diu poſt actionem inſtituit. Tum vero provinciali Judicio Fridericus primo, ipſius Alberti Imp. filius, dein Nicolaus de Wartenfels, præſedit, qui Rinachium & Badenſem Nobiles, Advocatos tum in Alſatia ſuperiore Auſtriacos, ut Lutoldum actorem in dimidii Comitatus Phirretenſis poſſeſſionem immitterent, juſſit. (*y*)

Albertus, ſolio Germaniæ potitus, filium ſuum Fridericum in jura Landgraviatus admiſiſſe videtur, ut colligi poteſt ex documento An. MCCCI. quod confœderationem inter Cæſarem, Baſilienſem & Argentinenſem Epiſcopos ac Civitates, nec non Superioris & Inferioris Alſatiæ Landgravios, continet, ubi Superioris Alſatiæ *Landgravii* nominantur numero plurali. (*z*) Unde veriſimile, Albertum primo ut Regem, deinde ut Landgravium cum filio ſuo Friderico tabulas fœderis ſignaſſe. Albertus Johannis parricidæ, ſui ex fratre Rudolfo nepotis, inſidiis An. MCCCVIII. occiſus, Eliſabetham, Carinthiæ Ducis Comitisque Tirolenſis filiam, viduam reliquit.

§. XCI.

Fridericus III. Imp.

Frid. III. Imp. Fridericum, inter Landgravios noſtros primum, inter Reges Germaniæ tertium, Albertus pater rebus, ut jam dixi, Alſaticis mature præfecit. An. MCCCIV. in charta monaſterii Mengenſis, quod Abbatiæ S. Blaſii deinceps acceſſit, *ſuperioris Alſatiæ Landgravius* appellatur. (*a*) Eodem nomine inſignitur ad annum uſque MCCCXIV. quo ab Electorum nonnullis contra Ludovicum Bavarum in Regem electus, Alſaticas res Leopoldo fratri adminiſtrandas commiſit. Ipſe poſt bella, cum æmulo geſta, infelici ad Muhldorfium prœlio An. MCCCXXII. captus, tractatu Ulmenſi An. MCCCXXV. reſtitutus, (*b*) obiit An. MCCCXXX. in Carthuſia Maurbacenſi Auſtriaca, ab ipſo fundata, ſepultus. Tertium inter Germaniæ Reges Fridericum hunc appellamus, quod revera Regem Rom. eum fuiſſe, diplomata ante & poſt captivitatem Alſatiæ civitatibus data, luculenter nos docent. Eo quidem, quo captus eſt, anno MCCCXXII. Landaviam à fide ſibi jurato promiſſa abſolvit. (*c*) Sed Transactione cum Ludovico Bavaro de regno æquali jure adminiſtrando triennio poſt inita, Oberkirchæ, Argentinenſis Epiſcopatus oppido trans Rhenum, Imperialis Offenburgi Civitatis jura & privilegia pridie Pentec. An. MCCCXXVI. conceſſit. (*d*)

§. XCII.

Leopoldus Glorioſus.

Leopoldus Glorioſus. Leopoldus hic, quem *Glorioſum*, *Audacem* & *Inquietum* dixere, An. MCCCIX. fratre Friderico nondum Rege, ſe jam Alſatiæ vocavit Landgravium. (*e*) Poſtquam vero

(*u*) Stumpf *Chron. Helvet.* Lib. VII. Cap. VI. Tschudi *Hiſt. Helvet.* Part. I. Lib. IV. pag. 201.

(*x*) Herrg. Tom. III. num. 691. ubi: *Vor uns Herren Peter von Bollerwiller Landrichter in Obern-Elſaaen.* Vide infra Phirretenſium Comitum Genealogiam.

(*y*) Ibid. num. 692.

(*z*) *Wir die Obere Lantgraven.* Charta ap. Lunig. Part. ſpec. Contin. I. & ap. Du Mont *Corps Diplom.* Tom. I. pag. 327.

(*a*) Herrg. *Cod. Probat.* num. 698.

(*b*) Rebdorff. *Annal.* ad An. MCCCXIV. ſqq. Raym. Duellii *Fridericus Pulcher Auſtr. inter Impp. Rom. Germ.* 4to. Norib. MDCCXXXIII. Baumann *de conſortio Imperii inter Fridericum Auſtr. & Lud. Bavar.* fol. Lipſ. MDCCXXXV. Olenschlager *Staats-Geſchichte des Röm. Keyſerthums* ſec. XIV. pag. 165.

(*c*) Vid. ſupra pag. 401. §. DCCXXXIX.

(*d*) Wencker *de Uſiburg.* Continuat. pag. 41.

(*e*) Herrg. Tom. III. num. 702.

vero frater in Regem fuiſſet electus, hic Alſatiam communi, ut videtur, nomine tenendam ei reliquit. An. MCCCXV. inſolito *Landgravii generalis Alſatiæ ſuperioris* titulo, quo tamen deinceps abſtinuit, uſus eſt. (*f*) In literis ad Papam & Franciæ Regem ita ſcripſit: "Lupoldus D. G. Auſtriæ, Styriæ, Carinthiæ & Moraviæ Dux, Dominus „ Carniolæ & Portus Naonis, Comes in Habspurg & in Kiburg, ac *Landgravius* „ *ſuperioris Alſatiæ.* „ (*g*) Eodem An. MCCCXV. Conradus de Wittenheim, Eques & civis Colmarienſis, homines exteros, peregrinos ab aliis terris per Hauenſtein, Silvam nigram, Vogeſum & ab altera parte rivi Sels in Alſatiam venientes, & in villa Heiterheim domicilium figentes, à Leopoldo Duce, ut Landgravio Alſatiæ, in feudum ſe accepiſſe fatetur. (*h*) In bello civili inter Bavarum & Fridericum rebus Auſtriacorum ad Rhenum promovendis opportuna fuit Alſatia. Germania ſuperior ad Selzam & Landaviam uſque adhæſit Friderico, cura præcipue Leopoldi, qui Johannem, Epiſcopum Argentinenſem, & Ulricum, Comitem Phirretenſem, induxit, ut Ludovico Bavaro, Alſatiam petenti, ad Dorolshemium ſe opponerent; quam Ulrici Phirretenſis operam gratus agnoſcens Fridericus, ipſi liberalitatem fratris Leopoldi, qui Delam ſeu Dattenriedam, Sundgoviæ oppidum, in feudum, ad feminas quoque extinctis maſculis tranſiturum, ei conceſſerat, confirmavit. (*i*)

Cum Reginaldus, Montisbelicardi Comes, An. MCCCXXII. obiiſſet, Leopoldus litteras dedit Johannæ, Reginaldi filiæ, Ulrico Phirretenſi nuptæ, quibus feuda Reginaldi regia, quæ Leopoldus à fratre Cæſare acceperat, Johannæ tranſcripſit. (*k*) Capto ad Muhldorfium fratre Friderico, Leopoldus pro eo liberando varia tentavit, aſſeclis Ludovici Bavari ſemper gravis. Hos inter Alſatiæ Inferioris cum fuiſſet Landgravius, oppidum S. Hippoliti, quod ad eum ſpectabat, Leopoldus armis aggreſſus eſt atque deſtruxit. (*l*)

An. MCCCXXIV. Leopoldus, ut Alſatiæ Landgravius, in regia extra Thannas via cum aſſeſſoribus judicium Provinciale habuit, in quo Johanna Phirretenſis cum Alberto Auſtriaco, conjuge ſuo, Leopoldi fratre, comparuit, Thierſteinio Comite uſa Advocato, ut maritum in communionem juris ac poſſeſſionis Phirretarum Comitatus ac reliquorum bonorum aſſumeret. (*m*) Poſt hæc Leopoldus Alſatiam armis non ceſſavit turbare, donec Argentorati in curia Ochſenſteinenſi, ubi hodie palatium Lichtenberga-Darmſtadienſe, An. MCCCXXVI. præmatura morte deceſſit. Primis nuptiis Iſabellam, Henrici VII. Imp. filiam, ſecundis Catharinam Sabaudicam, Amedei V. filiam, (*n*) duxerat uxores. Ex poſteriore *Catharinam*, Couciaco Dynaſtæ (*o*) in matrimonium collocatam, genuit, unde An. MCCCLXXXIV. Alſatis & Helvetiis ſeries malorum prognata.

§. XCIII.

Albertus II. Sapiens.

Albertus hic, *Sapientis* & *Contracti* agnomine inter Auſtrios notus; proavitis Habsburgicis in Alſatia terris Comitatum Phirretenſem matrimonio, ut vidimus, junxit. Statim poſt Leopoldi fratris obitum Haymo, Abbas Lucellenſis omnia beneficia, quibus *anteceſſores Landgravii* gaviſi fuerant, Alberto conceſſit, ut Advocati nomine, quotiescunque opus fuerit, monaſterium defenderet; quod & Albertus fideliter ſe præſtiturum Alemannica fide promiſit; ut inveſtituræ literarum verbis enuntiatur. (*p*) Idem Albertus Ottonis de Ochſenſtein in Thannis & Sennhemio oppidis jura, nec non Dynaſtiam Rothenburgenſem, quæ Urſulæ, uxoris ſuæ ſorori, ex hereditate materna obvenerat, in ſuam ditionem pretio redegit. (*q*). Quin & Landgraviatum inferioris Alſatiæ jungere ſuperiori decreverat, quem ab Oetingæ Comitibus, tunc temporis Landgraviis, cum multis arcibus, oppidis ac vicis emerat. Sed rem impedivit Johannes, Argentinenſis Epiſcopus, quod multa ex Landgravialibus bonis ab Eccleſia ſua nexu feudali penderent. (*r*) Albertus Sapiens.

Rrr 3 An.

(*f*) Schilter. *Gloſſar. Teuton.* pag. 32.
(*g*) Albertus Argent. *Chron.* pag. 123.
(*h*) *Die recht, die ſie hant in dem dorff* (*Heyterhein*) *von der Landgravſchafft.*
(*i*) Vid. ſupra pag. 49. §. LXXIV.
(*k*) Charta hanc in rem Colmariæ feria V. poſt aſſumpt. Deiparæ An. MCCCXXII. perſcripta. Steyerer *vita Alberti II.* Cap. II. pag. 13.
(*l*) Rebdorffii *Annal.* ad An. MCCCXXII.
(*m*) De Comitatu Phirret. vide ſupra pag. 32. Documenta huc ſpectantia protulit Steyerer *vita Alberti II.* Cap. II. pag. 13. ſq.
(*n*) *Necrolog. Wetting.* Kal. Sept. MCCCXXXVII. Albertus Argent. *Chron.* pag. 119. Guichenon *Hiſt. de Savoye* Tom. I. pag. 371.
(*o*) *Enguerrant Seigneur de Coucy.* Froissart Vol. I. fol. 269. Trithem. *Chron. Hirſaug.* An. MCCCLXXIV. Du Chesne *Hiſt. Genealogique de la Maiſon de Coucy* Lib. VII. Cap. IV. *Preuves* pag. 420.
(*p*) Bernard. *Faſt. Lucell.* pag. 287.
(*q*) Vid. ſupra pag. 49. §. LXXIV.
(*r*) Steyerer loco cit. Cap. I. pag. 12. Conf. infra in Landgraviis Alſatiæ Inf.

An. MCCCXXX. novas turbas ſuperior vidit Alſatia, cum Colmarienſes Ludovicum Bavarum, cui adhæſerant, invitaſſent, ut res in urbe ſua ordinaret. Otto, Alberti frater, qui tum adhuc vivebat, à civibus factionis ſuæ monitus, cum bis mille Helvetiis Ludovicum prævertit; qui denique, intercedente Johanne, Bohemiæ Rege, cum Alberto & Ottone ita tranſegit, ut acceptis XII. mille marcis argenti Tigurum, Scaphuſium, Rheinfeldam, & S. Galli oppidum Auſtriacis oppigneraret, boc ipſo vindictam in civitates iſtas exercens, quod bomaginm ipſi præſtare pertinaciter recuſaſſent. Tigurinis vero & San-Gallenſibus graviter hac de re querentibus, Cæſar Tiguro Briſacum, oppido S. Galli Neoburgum, Briſgoviæ civitates, ſuffecit. (s)

Obiit XIII. Cal. Auguſti An. MCCCLVIII. Vindobonæ, ac in monaſterio Gemnicenſi, quod ipſe fundaverat, ſepultus eſt, poſito epitaphio, in quo *Landgrafius ſuperioris Alſacie, nec non Dominus Ferretarum* appellatur. (t) In ſigillis ejus majoribus *Lantgravius Alſacie*, *Dominus*, non Comes, *Phiretarum* legitur. (u) Ex conjuge Johanna quatuor filios, Rudolſum IV. Albertum III. Leopoldum Probum & Fridericum, qui omnes in Caroli IV. Imp. charta An. MCCCLX. memorantur, (x) ſuſcepit. De Rudolfo & Leopoldo, Landgraviis Alſatiæ, mox erit dicendi locus. Fridericus in venatione periit. Albertus III. ditionum Auſtriacarum beres, peculiaris rami factus eſt auctor, qui cum Ladislao Poſthumo, ipſius pronepote, Hungariæ & Bohemiæ Rege, An. MCCCCLVII. exaruit; ſanguine Auſtriaco per Leopoldi Probi poſteros propagato.

§. XCIV.

Rudolfus IV.

Rudolſus IV. Alberti Sapientis filiorum natu maximus erat Rudolfus, *Magnanimus*, *Ingenioſus*. Is An. MCCCLVII. qui patris mortem præceſſit, cum Catharina, uxore ſua, Caroli IV. filia, (y) in Alſatiam, cujus Advocatus à ſocero conſtitutus erat, ceteraſque ad Rhenum juris Auſtriaci provincias acceſſit, non paterna tantum, ſed & Imperiali auctoritate eas recturus; quod ipſe Rudolfus literis Colmariæ An. MCCCLVIII. datis teſtatur. Civitatem hanc Imperii nomine cum occupaſſet, tabulas confirmavit, quibus conclave, in quo infantiam & pueritiam egerat, in ſacellum converſum eſt in honorem B. Virginis, angelorum & ſanctorum omnium. (z) Luxurioſo in illa charta uſus eſt titulo, Ducem Auſtriæ, Styriæ & Carinthiæ, S. Rom. Imperii Advocatum provincialem in Alſatia, Comitem Habsburgi, Phirretarum, Kiburgi &c. Landgravium ſuperioris Alſatiæ, Marchionem Burgoviæ &c. Dynaſtam in Friburgo Uchtlandiæ, Lucerna, Villinga . . . . Ortenberga, Dela ſeu Dattenrieda, Roſenſels. Maſmunſter, Landſer &c. ſe nuncupans. Idem paulo poſt, omiſſo Landgravii nomine, *Principem Alſatiæ* in chartis & ſigillis vocare ſe auſus eſt. Charta An. MCCCLIX. ita incipit: " Nos Rudolphus IV. D. g. Palatinus Archidux Auſtriæ, Styriæ & Karinthiæ, „ *Princeps Sueviæ & Alſatiæ*, Dominus Carnioliæ, Marchiæ & Portus Naonis, nec „ non S. R. I. ſupremus Magiſter Venatorum. „ (a) Imo & ſigilla extant Rudolfi cum hac perigraphe: *Ruodolfus Dux Auſtrie, Styrie, Karinthie, Swevie & Alſacie.* (b) Ab immediatis Sueviæ & Alſatiæ Statibus eam ob cauſam An. MCCCLXI. cum moverentur querelæ, Rudolfus ad Imperatoris & Electorum conventum, Noribergæ poſt paſcha habendum, citatus eſt, tituli inique uſurpati redditurus rationem. (c)

Rudolſus *Principis Alſatiæ* titulo in charta, qua ſuo & fratrum nomine cum Johanne, Baſil. Epiſcopo, An. MCCCLXI. pactus eſt, abſtinuit. (d) Patet ex ea fratres Rudolfi, Fridericum, Albertum & Leopoldum, terras omnes indiviſim poſſediſſe, nec alio quam primogeniti jure Rudolſum familiæ rem geſſiſſe communem.

An.

(s) Tschudius *Hiſt. Helvet.* Part. I. Lib. V. pag. 315.

(t) Steyerer loco cit. in monum. num. 18.

(u) Ibidem num. 1. & 2.

(x) Glafey *Anecdot.* num. 62.

(y) Albertus Argent. *Chron.* pag. 146. Rebdorff ad An. MCCCXLVIII. & MCCCLVIII. Carolus IV. Leopoldum Probum, Rudolfi fratrem, vocat *ſienen lieben Sun*, in diplomate anecdoto tabularii Baſil.

(z) Steyerer *Vita Alberti II.* pag. 259. & 264.

(a) Herrg. Cod. Probat. num. 814. & Tom. I. pag. 225.

(b) Steyerer *Vita Alberti II.* in monum. num. 9. & 12.

(c) In literis ap. Glafey *Anecdot.* pag. 559. dicitur: *daz du deine Inſiegel, die wider recht u. gewonheit gegraben waren, dariune du Hertzog in Swaben u. in Elſaszen genennet biſt, . . abetun woldeſt.*

(d) Herrg. Cod. Probat. num. 819. Lunig Archiv. Imper. Tom. VII. *Oſterreich* pag. 14

An. MCCCLXIII. Tirolenſium Comitatus libera donatione Margarethæ Maultaſchiæ, filio unico & herede Meinhardo orbatæ, ad Rudolfum noſtrum ejuſque fratres pervenit; (*e*) unde perpetuus Alſatici Landgraviatus, vicinarumque regionum cum Comitatu Tirolenſi ortus eſt nexus. Biennio poſt Rudolfus Mediolani deceſſit improlis, cum nonniſi XXVI. ætatis annos compleviſſet.

§. XCV.

Leopoldus Probus.

Leopoldus Probus.

Albertus III. ergo & Leopoldus fratres Auſtriacarum ditionum regimen conjunctim adierunt. Mox concordiæ retinendæ cauſa placuit, ut ditiones inter fratres dividerentur, qua diviſione ad Leopoldum terræ Alſaticæ, Briſgoviæ, Sueviæ & Helveticæ pervenerunt; Tirolenſis vero Comitatus manſit indiviſus. (*f*) Leopoldi hujus nomine nobilis quidam Walſeus (*Walſée*) Præfecturam Alſatiæ geſſit, & civitatum Alſaticarum ope latrones, ex Herliſhemio viciniam vaſtantes, debellavit. (*g*) Walſeo Rudolfus Comes, ex Laufenburgo-Habsburgicis ortus, ſucceſſit. (*h*) Leopoldus ſuperioris & inferioris Sueviæ Advocatiam provincialem, Friderico, Bavariæ Duci, ante oppigneratam, pro quadragies mille aureis Florentinis acquiſivit, quod ſolenni diplomate An. MCCCLXXIX. Wenceslaus Imp. firmavit. (*i*) Triſti tandem fato An. MCCCLXXXVI. ad Sempacum ab Helvetiis victus cum ſexcentis Nobilibus aliis cecidit. Ex Alſatis in hoc prœlio perierunt Johannes de Ochſenſtein, Præpoſitus Argent. & Leopoldi per Alſatiam Advocatus, Waltherus à Geroldseck, Petrus de Bollweiler, Fridericus à Munſterol, Waſſerius ab Hatſtatt, Burcardus à Maſmunſter, Petrus ab Andlau, Theodoricus, Henricus & Petrus Rathſamhuſii, Petrus Landſpergius, Ulricus, Fridericus, Guntherus & Ruſtmannus Reinachii, Wernlinus Flachslandius, Hermannus, Ammannus & Craſto Waldenarii, Conradus & Petrus Bolſenhemii, Cuno Mulnhemius, aliique plures. (*l*)

§. XCVI.

Leopoldus Superbus.

Leopoldus Superbus.

Extinctus ad Sempacum Leopoldus Probus ex conjuge Viridi, Barnabonis Mediolani Ducis filia, *Wilhelmum*, *Leopoldum*, *Erneſtum* & *Fridericum* filios reliquit; quorum tutor, patruus Albertus, Auſtriæ Dux, ſuo ipſorumque nomine ſeptennales cum Helvetiis inducias An. MCCCLXXXIX. compoſuit, quæ An. MCCCXCIV. ad vicennium, An. MCCCCXII. ad alios quinquaginta annos renovatæ ſunt. Albertus hic Leopoldi Probi, fratris ſui, terrarum pariter ac filiorum, donec XVI. ætatis annum attigiſſent, regimen ac tutelam geſſit. (*m*)

Leopoldus III. cognomine *Superbus*, Alſaticarum rerum curam mature ſuſcepit. An. MCCCXCII. caſtrum Iſtein, tribus à Baſilea leucis, ad dextram Rheni ripam, à Comitiſſa Neoburgenſi, Conrado, Friburgenſi Comite, & Marchione Roetelano, ter mille centumque florenis redemit, quam pecuniam Auſtriacis mutuam dederat Burcardus Munch à Landscron, idem caſtrum pignori ita accipiens, ut nonniſi jus aperturæ ac reluitionis ſibi ſervarent emtores. (*n*)

Albertus III. Leopoldi patruus, cum An. MCCCXCV. obiiſſet, filius ejus Albertus IV. *Patiens* & *Mirabilia mundi* dictus, patruelibus ſuis litem intendit. Partitionem enim, quam pater cum eis fecerat, improbans ſola Auſtria contentus eſſe noluit. Addita ergo portioni ejus Carniola, quam An. MCCCCIV. filio impuberi, Alberto V. qui An. MCCCCXXXVIII. in Regem Rom. electus eſt, cum Auſtriæ Ducatu

---

(*e*) Inſtrumm. dedit STEYRERUS *Comment. de Albert. II.* ad An. MCCCLXIII. ſq. & Addit. pag. 348.

(*f*) FUGGER *Spec. Auſtr.* Lib. III. Cap. VIII. pag. 347. PONTUS HEUTERUS *Orig. Habsb.* Cap XVIII.

(*g*) LAUFFER *Geſchichte der Schweizer* Part. IV. Lib. VII. pag. 171.

(*h*) Vide infra in Advocatis provincialibus Alſatiæ ſuperioris.

(*i*) Chartam dedit WEGELINUS in *Bericht von der Landvogtey Schwaben* Tom. II. num. 50.

(*l*) Indicem exhibet FUGGER *Ehrenſp.* Lib. III. Cap. II.

(*m*) EBENDORFFER DE HASELBACH *Chron. Auſtriæ* ap. PEZ. *Scriptor. rerum Auſtr.* Tom. II. pag. 822.

(*n*) Chartam anecdotam Codex diplom. exhibet.

Digitized by Google

Ducatu reliquit. Guilielmus vero & Leopoldus Superbus, Leopoldi Probi filii, Stiriam & Carinthiam ille, hic autem Tirolenſem Comitatum, Suevicas, Alſaticas & Helveticas terras, ſuo & fratrum, Erneſti ac Friderici, nomine rexerunt. (*o*) Guilielmus An. MCCCCVI. cum improles obiiſſet, nova diviſio terrarum inſtituta eſt, qua Carniola, Alberto V. ademta, cum Stiria & Carinthia Erneſto *Ferreo* tradita; Friderico Comitatus Tirolis, Leopoldo autem noſtro Alſatia, Briſgovia, Argovia cum Helveticis reliquis Suevicisque ditionibus conceſſæ. Leopoldus ergo Landgravius Alſatiæ ſuperioris fuit, ubi tamen raro comparuit, quod Alberti V. tutorem agens Vindobonæ fere ſemper vixit; ubi An. MCCCCX. fatis conceſſit, non à moribus nomen adeptus *ſuperbi*, ſed quod omnes in Francofurtanis Comitiis Principes faſtu ſuperaſſet, præter aulicum famulitium LII. Comites & Barones in comitatu ſuo habens. (*p*)

Lucellenſi monaſterio An. MCCCXCVII. & ſeq. immunitatem à teloniis & vectigalibus largitus eſt, illudque in peculiarem ſuam protectionem recepit. (*q*)

§. XCVII.

Judices provinc.

An. MCCCCI. Rupertus Imp. Judicium provinciale Alſatiæ, ex viris honeſtis Armigeris, non Equitibus, porro conſtituendum, Leopoldo confirmavit; (*r*) cujus nomine Matthiam de Sigenowe, Dynaſtam, & Burcardum de Bollweiler Judicio iſti præfuiſſe reperio. Coram Matthia de Sigenowe, Judice provinciali ſuperioris Alſatiæ, (*s*) die Ven. poſt Ss. Petri & Pauli An. MCCCXCI. Conradus Lucernenſis, Lutemanni de Utenheim Equitis procurator, in judicio ſolenni ad Schiltbergam comparuit, Heinricum & Rudolfum fratres de Andelo, Equites, quorum Vaſallus caſtrenſis Utenhemius fuerat, accuſans. Quum autem feudalem eſſe cauſſam, quæ ad Judicium provinciale non ſpectet, regeſſiſſent Andlavii, ad Curiam feudalem ea ſtatim remiſſa eſt.

Biennio poſt, tempore autumni, idem Sigenovius judicium provinciale Plennæ habuit, ut Nicolai de Domo, Auſtriaci Sundgoviæ & Alſatiæ advocati provincialis, juſſu in Principis ſui jura circa Plennam inquireret. Collectis regionis ſenioribus, ſilvam hi Plennam inter & Lucellam ad Auſtriacos, non ad Epiſcopum Baſil. pertinere, ſæpiusque judicium provinciale ibidem habitum ſe vidiſſe, jurato confeſſi ſunt. Aſſeſſores judicii erant Hugo ad Rhenum, Wilhelmus Stoer, Heinr. ab Eptingen de Blochmund, Rudolphus Vicethum, Joh. Schaler, Hanem. & Jo. de Ramſtein, Conradus Waldner, Hartmannus de Flachslanden, Ulricus de Durnach, Heinricus de Regesheim, Petrus de Pfaffenheim, Goſſe de Wittenheim &c. Equites.

An. MCCCCX. die Martis poſt S. Barthol. Burcardus de Bollweiler, Judex provincialis ſup. Alſatiæ, cum Equitibus aſſeſſoribus Meyenhemii pro tribunali ſedit, ubi Advocatus Enſisheimenſis, nomine Principum Auſtriæ, civitatem Richovillam accuſavit, quam Judices ad cauſam proximo Judicio dicendam ſub pœna citarunt.

§. XCVIII.

Catharina Burgund. uxor.

Uxor Leopoldi fuit Catharina Burgundica, ex qua filiam tantum, Comiti Goricenſi deinde nuptam, ſuſcepit. Catharinæ viduæ frequens cum Alſatis negotium interceſſit, quod Landgraviales ſuperioris Alſatiæ terræ pro vidualitio pactis matrimonialibus ei fuiſſent aſſignatæ, vel ob dotem illatam oppigneratæ. Leopoldus maritus cum fratribus, Erneſto & Friderico, adminiſtrationem & uſumfructum Landgraviatus, imo & feudorum collationem An. MCCCCVII. ei commiſerat. Catharina ergo An. MCCCCX. Vindobona in Alſatiam ſe contulit, atque inducias, cum Baſilienſibus antea factas, in pacem convertit. (*t*) Anno jam præcedenti Lucellenſibus privilegium dederat, ne quis eos in electione Abbatis impediret. (*u*) In adminiſtrandis Alſatiæ rebus uſa eſt Smaſmanno, Rappoltſteinio Dynaſta, cujus virtute ac meritis inducta matrimonium ei promiſit. THOMAS EBENDORFFERUS DE HASELBACH, (*x*) ſcriptor Auſtriacus ſeculi XV. hac de re ita: " Leopoldi conthoralis Domina Catharina, „ Duciſſa

(*o*) FUGGER Lib. IV. Cap. II. pag. 392.
(*p*) Roo *Annal. Auſtr.* Lib. IV. pag. 146.
(*q*) *Faſti Lucell.* Cap. VI. pag. 115.
(*r*) SCHILTER *ad Kœnigshov.* pag. 1071.
(*s*) *Mathis Herre zu Sigenowe, Landrichter im Obern Elſaſſ.*
(*t*) TSCHUDIUS Part. I. Lib. VIII. pag. 652.
(*u*) *Faſti Lucell.* Cap. VI. pag. 115.
(*x*) Ap. PEZ. *Scriptor. Rer. Auſtr.* Tom. II. pag. 841.

„ Duciſſa Burgundiæ, poſt deceſſum mariti ad Alſatiam, locum ſuæ dotis, ſeceſſit, „ & licet impinguata & multa craſſitudine dilatata & gravata eſſet, ipſa tamen nupſit „ cuidam Nobili libero, nomine Smalman de Rapoltſtain, in Alſatia. „ Nuptiæ vero non fuerunt celebratæ, quod pœnituit Catharinam promiſſi; unde lis ſuborta, quam Epiſcopus Lingonenſis, Carolus Poitierius, communi conſenſu arbiter conſtitutus, An. MCCCCXX. compoſuit, ut tabularii Rappoltſteinenſis documenta nos docent; ex quo Catharinæ hujus ſigillum, Auſtriacis atque Burgundicis inſignibus conſpicuum, producimus. *Monum. Lauder. ſup. Tab. II. num. 2.*

§. XCIX.

Fridericus Tirolensis.

Fridericus Tirol.

Leopoldo in Landgraviatu frater natu minor Fridericus ſucceſſit. Dicitur *Tirolenſis*, quod ex hereditate paterna Comitatus hic ei obtigerat. Concilium Conſtantienſe cuſtodiæ ipſius Johannem XXIII. Pontificem exauctorandum quum commiſiſſet, cum eo aufugit. Sigismundi Imp. & Patrum Concilii decreto dies ei dictus, quo majeſtatis peractus eſt reus; à Tridentino, Brixienſi & Curienſi Epiſcopis diris devotus, ejuſque ditiones datæ in prædam. Hoſtes undique irruunt. Alſatiam cum copiis aggreſſus eſt Cæſar & Ludovicus Palatinus, cujus ſoror Friderico nupta erat. Fecit autem hoc Palatinus, non animo hoſtili, ſed ut terras iſtas affini ſervaret. Helvetii Argoviam & quidquid in illis partibus Auſtriaci reliquum habebant, occupant; Concilium Cæſarque eas Helvetiis in perpetuum addicunt. Fridericus tamen cum Cæſare ac Concilio Comitis Palatini & Friderici, Burggravii Noribergenſis, interceſſione, reconciliatus eſt, poſtquam XXX. mille aureorum mulctam, ut quidam referunt, perſolviſſet. Itaque Sigismundus Auſtriacarum ditionum inveſtituram An. MCCCCXVIII. Friderico dedit. Redierunt ad obſequium terræ Briſgovicæ; rediit Alſatia; at ditiones Helveticæ in perpetuum amiſſæ. Tigurini Kiburgenſia; Bernates cum ſociis Tobinium, Arburgum, Arovium, Habsburgenſem, Badenſem, Lenzburgenſem Comitatus, omnemque Pagi Verbigeni tractum; Lucernenſes Surſeum & loca ad fluvium Urſam, retinuerunt. Helveticas has ditiones Sigismundus in tabulis inveſtituræ, Friderico datæ, excepit. (y) Circa reſtituendas vero terras cautum, ut Fridericus reddito poſſeſſoribus, quod Cæſar ab illis acceperat, pretio eas redimeret. Obiit tandem Fridericus An. MCCCCXXXIX. magnis pecuniæ opibus collectis, tot licet provincias proſcriptione amiſerit. (z)

§. C.

Sigismundus.

Sigismundus.

Sigismundus, Friderici filius impubes, mortuo patre Fridericum IV. Imp. & Albertum Prodigum, Erneſti Ferrei filios, accepit tutores, ita ut Albertus Sueviam, Alſatiam & Helveticas reliquias, pactis cum Cæſare An. MCCCCXLIII. initis, Sigismundi pupilli ac ſuo nomine regendas acciperet. (a) Albertus ergo, ad inſtar majorum, Lucellenſem Abbatiam An. MCCCCXLVII. in ſpecialem protectionem ſuſcepit, (b) biennio poſt quam Enſisheimenſis civitatis privilegia confirmaſſet. An. MCCCCXLVI. bellum cum Baſilienſibus ei exortum, per laudum Colmarienſe à quatuor arbitris, quibus Epiſcopus Baſil. præſidebat, mox terminandum. (c) Inter alia gravamina Albertus querebatur, quod Baſilienſes, neglecto Landgraviali judicio, Landgraviatus Alſatici cives ad civitatis ſuæ, quin etiam ad Eccleſiaſtica judicia vocarent, atque ſuos è contra cives in Landgraviali judicio, ratione bonorum in Landgraviatu ſitorum, comparere non ſinerent; quod vectigalia, ſilvas, (d) conductum majorem & minorem, (e) aliaque Landgravii jura violarent; novas vias per terras ejus ſternerent; (f) quod Pfalburgeros ex Landgraviatu in cives reciperent.

(y) Stumpfii *Hiſt. Concilii Conſtant.* pag. 157.

(z) *Necrolog. Westing.* ap. Herrg. num. 951. pag. 845. Improprie dictus Fridericus cum vacuo marſupio, *mit der leeren taſchen*, ob tot terras amiſſas.

(a) Fugger IV. 15. pag. 502.

(b) *Faſti Lucell.* pag. 115.

(c) Spiſſum actorum hujus compoſitionis volumen mſ. in tabulario publico Baſileæ ſervatur.

(d) *In der Hardt.*

(e) *Gerechtigkeit des groſen u. kleinen geleits durch des Herzogs Land und Landgraſſchaft.* Quod præſertim nundinarum, vernalium & autumnalium, tempore factum.

(f) *Durch des Herzogs eigenthum die Hard ainen newen bruch u. weg gemacht, genant der new weg, u. nemen davon Zoll von unſer Herrſchaft luten u. andern an ihrem thor zu Baſel.*

An. MCCCCLVII. Friburgenſem Briſgoviæ Academiam Albertus inſtituit. Inauguratio ejus triennio poſt demum facta. (*g*) Fridericus Cæſar, Alberti frater, Academiam hanc naſcentem ſuis haud parum beneficiis ornavit. Eodem anno Albertus Prodigus & Sigismuudus Mareſchallatus dignitatem, quam Nobiles de Hallweil huc uſque apud Auſtriacos geſſerant, Thuringo Hallwilio confirmarunt, atque in feudi caſtrenſis locum, quod terrarum, ab Helvetiis occupatarum, occaſione Lenzburgi amiſerant, caſtrum & oppidum Burckheim ad Rhenum, infra Briſacum, cum jure deſcendendi navibus & ſcrutandi Rhenum, (*h*) in feudum dederunt. Albertus An. MCCCCLXIII. obiit improlis.

Sigismuudus ob Epiſcopatum Brixienſem, quem ipſe conferre volebat, à Pio II. Pontifice devotus eſt diris. Extat Pontificis hujus Breve ad Johannem, Epiſcopum Baſilienſem, (*i*) quem An. MCCCCLXI. monet, ut in Sigismundum anathematis exequatur ſententiam. Acceptam ex hereditate Ladislai poſthumi Auſtriæ partem patrueli ſuo, Friderico IV. Imp. dono dedit, anterioribus, quas vocant, terris contentus. An. MCCCCLXVI. Abbatiæ Lucellenſi deceſſorum ſuorum privilegia circa immunitatem à teloniis firmavit. (*l*)

§. CI.

Turbæ Helver. & Burgund.

An. MCCCCLXVIII. bellum cum Helvetiis propter Muhlhuſinos, quos nobiles vicini, Petrus à Regisheim præcipue, frequentibus velitationibus vexaverant, Sigismundo noſtro ſubortum eſt. (*m*) Helvetii, fœderatæ civitati venientes auxilio, Nobiles in campo *Ochſenfeld* ad pugnam provocarunt, ſed fruſtra. Converſis ergo in Sigismundum, cujus vaſalli erant Nobiles, armis, Thannenſem & Landſerianam Præfecturas populantur, domumque redeuntes Waldshutum obſident. Intervenientibus tamen Baſilienſi & Conſtantienſi Epiſcopis, eo ipſo tempore compoſita res eſt, quo Sigismundus magno jam comparato exercitu in auxilium advenerat.

Sigismundus, ardens vindicta, non Alſatiæ ac Briſgoviæ modo, ſed etiam Helveticas ditiones, Friderico Auſtriaco nuper ereptas, quas Helvetii reddere nolebant, Carolo Audaci, Burgundiæ Duci, pro LXXX. mille aureis florenis An. MCCCCLXIX. oppigneravit. (*n*) Rudolfus, Hachbergenſis Marchio, Luxemburgi præfectus, à Carolo miſſus eſt, ut novos ſubditos in fidem reciperet. Petrus Hagenbachius, ex antiqua Sundgoviæ nobilitate ortus, provinciarum conſtitutus eſt Advocatus ſeu Rector, qui ſedem & prætorium ſuum fixit Briſaci; homo durus & Helvetios omni modo laceſſens. Provinciæ itaque oppigneratæ prioris ſui Principis opem implorant. Venit Sigismundus Baſileam, ubi Electoris Palatini, Marchionis Badenſis, Baſilienſis & Argentinenſis Antiſtitum, Alſatiæ Helvetiæque civitatum legati ad eum advolant, redemtionem terrarum oppigneratarum uno ore petentes. Pretium reluitionis Argentinenſes & Baſilienſes ſuppeditant, quod Carolo recuſanti oblatum, Baſileæ depoſitum eſt. Armati in Carolum Helvetii ab Imperatore Friderico, militem adverſus eum ducente, in auxilium vocantur. Fidelem hi navant operam Cæſari, & non modo Noveſium, obſidione cinctum, liberare tentant, verum etiam Elicurtium, Burgundiæ Comitatus oppidum, aggrediuntur. Carolus cum Imperatore pacem fœdusque init, nulla Helvetiorum facta mentione. Sigismundus autem hereditarium cum eis fœdus pangit, Alſatiæ civitatibus & Lotharingiæ Duce in illud aſſumtis. (*o*) Hagenbachius vi comprehenſus Briſaci An. MCCCCLXXIV. capite plectitur, terrasque oppigneratas omnes Sigismundus paulatim recipit, miniſterio Hermanni ab Eptingen uſus, qui provincialis iſtarum terrarum Advocatus evaſit. (*p*) Burgundus, ira furens, Renatum Lotharingum Ducatu expellit. Inde in Helvetios, qui Nantuates, Caroli ſocios, aggreſſi fuerant, movet; at An. MCCCCLXXVI. ad Granſonium & Moratum bis victus, cumque Lotharingiam, à Renato recuperatam, iterum invaderet, à concurrentibus Lotharingis, Helvetiis & Alſatis ad Nancejum An. MCCCCLXXVII. proſtratus occubuit. (*q*)

Ab

(*g*) Literæ inſtitutionis datæ ſunt ab Alberto Archiduce Friburgi, feſto S. Matthæi Apoſt. d. 21. Sept. ut autographum, quod inſpexi, me docet. Matthæus Humell primus Academiæ hujus Rector fuit. Conf. MIDDENDORP. *de Academ.* Lib. V. pag. 209.

(*h*) *Mit ſamt dem Talgang.* Conf. ſupra pag. 18. not. (*t*).

(*i*) LUNIG *Spicileg. Eccleſ.* Part. II. pag. 141.

(*l*) *Faſti Lucell.* pag. 116.

(*m*) Conf. ſupra pag. 427.

(*n*) TSCHUD. Part. II. pag. 708.

(*o*) LEIBNITII *Cod. Diplom.* Tom. II. Part. II. pag. 102.

(*p*) Infra in Advocatis Auſtriacis Alſatiæ ſup.

(*q*) PATAS DE BLARRORIVO *Nanceis* Lib. VI.

Ab hoc tempore Sigiſmundus Alſatiam tranquillus poſſedit. Filia Caroli Audacis Maximiliano Auſtriaco, proximo Sigismundi agnato & heredi, nupſit. Huic Oeniponti An. MCCCCLXXXIX. in ſolenni Statuum provincialium conventu, omnes ſuas Alſaticas, Briſgovicas & Tirolenſes poſſeſſiones, ſervata tantum annua penſione, vivus adſcripſit. (r) Obiit denique Sigiſmundus An. MCCCCXCVI. improlis; unde Auſtriaca potentia omnis ad Maximilianum I. Imp. tranſivit.

§. CII.

Maximilianus I. Imp.

Maximilianus hic Friderici IV. Imp. filius, Erneſti Ferrei nepos erat. Erneſto primum matrimonium cum Pomeraniæ Ducis filia ſterile, (s) ſed alterum cum Maſoviæ Ducis filia fuit felicius. Peperit enim hæc Fridericum IV. qui An. MCCCCXL. in ſolium Imperiale evectus & An. MCCCCXCIII. extinctus, ex Eleonora Luſitanica, Eduardi Regis filia, Maximilianum ſuſcepit Imperatorem, ditionum Auſtriacarum omnium, poſt fata patris & Sigiſmundi Archiducis, ex aſſe heredem. Maximilianus I. Imp.

Maximilianus I. Alſatiæ Landgravius, Advocatiam quoque Alſaticam per Mariam Burgundicam, uxorem ſuam, accepit, ſi Chifletium (t) audias, quem infra confuto. Regnante eo Auſtriacorum in his oris opes fractæ primum bello Helvetico, dein reſtitutæ & auctæ ſunt Palatino. Bellum infauſtum contra Helvetios, terras avitas fœderis Suevici ope recuperaturus, An. MCCCCXCIX. ſuſcepit. Octo velitationibus prœliisque minoribus, ad Dornacum præcipue prope Baſileam, uno eodemque anno victus paci manum dedit, Alſatiæque per has turbas ſimul afflictæ reſtituit quietem. (u) Feliciora longe Maximiliani arma quinquennio poſt fuere, cum Electorem Palatinum, à ſe proſcriptum, bello viciſſet. Tunc enim Advocatia provincialis Alſatiæ (x) à Palatinis ad Auſtriacos tranſiit, inſigne poteſtatis augmentum.

§. CIII.

Maximilianus I. An. MDIII. Conrado Sturzelio à Bucheim, Equiti, Cancellario ſuo aulico & Landgraviatus Alſatiæ hereditariu Pincernæ, permiſit, ut curiam liberam in oppido Thann, feudum ſcil. ad Pincernatum ſpectans, cum pendentibus inde bonis ac juribus, Caſparo, Baroni à Mœrſperg & Belfort, Advocatiæ Auſtriacæ in Alſatia tum adminiſtratori, venderet. Bucheimius viciſſim bona quædam propria, caſtrum nempe & vicum Bucheim trans Rhenum, à Reinharto de Windeck & Jacobo Stadlero acquiſita, Maximiliano in feudum obtulit, cum Pincernatu Landgraviatus à ſe deinceps poſſidendum. (y) Pincernatus itaque hujus bona tum ex Alſatia in Briſgoviam tranſlata ſunt; quæ tranſlatio eo minus difficilis, quod Auſtriaca Domus in Briſgovia atque Alſatia rerum potiretur. Conventum præterea, ut venienti in Alſatiam, Sundgoviam, Briſgoviamve Landgravio, carratam vini Bucheimius ejuſque heredes dono offerrent, (z) poculum, quo vinum iſtud Landgravius deguſtaturus eſſet, accepturi viciſſim. Sturzelii à Bucheim Pincernatum ad bellum uſque tricennale poſſederunt. Pincernatus.

Obiit Maximilianus I. Cæſar An. MDXIX. primis nuptiis cum Maria Burgundica Philippi & Margarethæ, Belgii gubernio claræ, pater. Philippus Germanicis Belgiciſque Auſtriacorum provinciis, matrimonio cum Johanna, Ferdinandi Catholici & Iſabellæ filia, Hiſpaniæ regnum cum ampliſſimis in utroque orbe ditionibus adjecit; duplici maſcula prole, Carolo & Ferdinando, felix, ſed ante patrem An. MDVI. defunctus.

§. CIV.

Carolus V. Imp.

Carolus V. terras Auſtriacorum Germanicas brevi tempore rexit. Ille Literis, apud Bruxellenſes An. MDXXII. datis, Alſatiæ ceterarumque Auſtriacarum ditionum Status immunes Carolus V. Imp.

Sss 2

(r) Fugger *Spec. Auſtr.* Lib. V. Cap. XXXVII.

(s) *Chron. Stambſ.* ap. Pezium *Scriptor. Auſtriacor.* Tom. II.

(t) *Alſatia vindic.* Cap. IX. pag. 55.

(u) Bilibaldus Pirckheimer *de Bello Helvet.* cui ipſe interfuit.

(x) De qua ſupra pag. 281. ſq.

(y) Conf. ſupra pag. 18. not. (r).

(z) *Drey vaſſ mit gutem wein, ſo ain wagen wol ertragen mag.*

immunes eſſe juſſit ab onere, quod Comitiorum Wormatienſium decreto ad Regimenti, in Germania paulo ante ſtabiliti, & Cameræ Imper. ſuſtentationem ferre debuiſſent. Anno enim MDXXI. Ferdinandi, fratris ſui, cum Anna, Ludovici Hungariæ Bohemiæque Regis ſorore ac poſtea herede, nuptias Linzii celebratas, auguſtiſſimo dono illuſtraturus, utramque ei Auſtriam cum omnibus in Germania provinciis inde pendentibus, ac quicquid in Suevia ad lacum Acronium, Silvam Martianam, agros Briſacenſes, ultraque Rhenum circa Ellum amnem, (Alſatiam) Auſtriaca poſſidebat familia, generoſe conceſſit, ut loquitur HEUTERUS. (a) Ab hoc tempore Carolus V. in Alſatiæ faſtis non ut Landgravius, ſed ut Imperator comparet. Pœnituit eum mox, quod Alſatiam non ſibi ſervaſſet, rebus ſuis opportunam, Burgundiæ quod vicina Comitatui. Miſerat nuntios, qui traditionem Alſatiæ ſuſpenderent, ſed Status Ferdinando jam præſtiterant fidem. (b)

§. CV.

FERDINANDUS I. IMP.

Ferdinandus I. Imp.

Ferdinandus, qui An. MDXXXI. Rex Romanorum electus Carolo fratri An. MDLVIII. in Imperio ſucceſſit, novam Regimini Enſisheimenſi formam, edita Ordinatione, An. MDXXIII. induxit. (c) An. MDXLIV. novum atque primarium Landgraviatus ſui Alſatici officium, Magiſterium aulæ, (d) hereditarium ac feudale, in Comitum Lichtenſteinenſium gratiam Ferdinandus inſtituit. Quadriennio poſt in Comitiis Auguſtanis Abbatiæ Murbacenſis onera Imperialia, excepto tantum, quod ad ſuſtentationem Cameræ Imperialis ſolvebatur, ære, in ſe recepit, quod in clientela eſſet Auſtriaca. Nec refragati ſunt Imperii Status, modo libertas Monaſterio ſervaretur. (e) Advocatiam provincialem Alſatiæ, quam Carolus V. Palatinis reſtituerat, Ferdinandus perſolutis 50m mille florenis, pro quibus Palatinis Electoribus oppignerata fuerat, An. MDLVIII. denuo Genti ſuæ acquiſivit; unde qui Landgraviatum Alſatiæ ſuperioris poſſidebant Archiduces, hanc quoque Advocatiam adminiſtrare ſolebant. Obiit Ferdinandus An. MDLXIV. relictis ex Anna filiis tribus, ex quibus Maximilianus II. patri in Germaniæ ſolio, Auſtria, Hungaria & Bohemia ſucceſſit; tertius Carolus Stiriam, medius Ferdinandus cum Comitatu Tirolenſi anteriores Auſtriacorum, quas inter Alſatia, terras accepit.

§. CVI.

FERDINANDUS ARCHIDUX.

Ferdinandus Archidux.

Magiſterium aulæ, Landgraviatus Alſatici feudum, à Ferdinando I. Imp. inſtitutum, Ferdinandus hic Archidux Jo. Jacobo & Conſtantino, Lichtenſteiniis Comitibus, ob inveſtituram neglectam jure ſuo excidis, An. MDLXXXII. de novo contulit, ita quidem, ut penes ſeniorem familiæ eſſet, isque primum ab Advocato provinciali Auſtriaco in Alſatia locum occuparet, ac præmium munere ſuo dignum acciperet, quoties Landgravio Principi à ſubditis præſtaretur homagium. (f) Mortuo Jacobo quinque filii ejus & Conſtantinus denuo inveſtiti ſunt An. MDCIV.

Ferdinandus, neglecto ſtirpis ſplendore, uxorem duxit Philippinam, Franciſci Welſeri, Patritii Auguſtani, filiam, ex qua filios vidit Andream & Carolum, qui non illegitimi quidem, ſed à Principatibus excluſi fuere. Andreas, Cardinalitia dignitate ornatus, Murbacenſem & Lutrenſem Abbatias principales An. MDLXXXVII. in commendam accepit. (g) Secundam uxorem Ferdinandus duxit Catharinam, Wilhelmi, Mantuani Ducis, filiam, quæ *Annam* ei peperit, Matthiæ poſtea Cæſaris conjugem. Ferdinando itaque An. MDXCV. extincto, omnis ejus hereditas ad Rudolfum II. Imp. ejusque fratres, Maximiliani II. filios, Ferdinandi defuncti ex fratre nepotes, translata eſt.

§. CVII.

(a) *Rer. Auſtriacar.* Lib. VIII. Cap. XI. pag. 197.
(b) GOLLUT *Memoires Sequanois* Lib. XI. Cap. XXXVI.
(c) Vide ſupra pag. 24.
(d) *Erb-Hofmeiſter-Amt.* Conf. ſupra pag. 18. not. (s).
(e) *Receſſus Imperii Auguſtanus* An. MDXLVIII. §. LXIX.
(f) Conf. ſupra pag. 18. not. (s)
(g) Inſtrumentum reſignationis à Wolfgango, Abbate deceſſore, factæ Salisburgi d. 28. Jun. in tabulario Murbac. extat.

Digitized by Google

§. CVII.

Maximilianus Archidux.

A Ferdinandi Archiducis exceſſu Anteriores quidem Auſtriacorum provincias Rudolfus II. Imp. retinuit, communi totius familiæ ſuæ, cujus caput erat, nomine regendas, Sed elapſis aliquot annis adminiſtrationem earum Maximiliano fratri commiſit, qui An. MDCV. Lucellenſia privilegia, more deceſſorum, confirmavit, (*b*) ac in Regiminis Enſishemiani Actis appellatur *Corregens.* (*i*) Continuatum hoc, poſt Rudolfi II. fata, ſub fratre & ſucceſſore ejus Matthia Cæſare, ita ut Maximilianus hic Archidux & Landgraviatui ſuperiori & Advocatiæ provinciali præeſſet Alſatiæ. Obiit An. MDCXX. Ordinis Teutonici Magiſter. Maximilianus Archidux.

§. CVIII.

Leopoldus Archidux.

Matthias Imp. An. MDCXIX. defunctus improlis, ditionum ſuarum heredem ſcripſit fratrem Albertum. Hic autem Belgio contentus, quod per uxorem Iſabellam Claram, Philippi II. Hiſpaniæ Regis filiam, poſſidebat, Auſtriacas provincias, adeoque & Alſatiæ Landgraviatum, Ferdinando II. Imp. patrueli ſuo, conceſſit. (*l*) Ferdinandus autem Auſtriacæ Domus ut augeret præſidia, fratrem ſuum Leopoldum, qui ab An. MDCVII. Argentinenſis & Paſſavienſis Epiſcopus fuerat, induxit, ut Epiſcopatus hos An. MDCXXVI. Romæ abdicaret, atque cum Claudia Medicea, magni Hetruriæ Ducis Ferdinandi filia, nuptias celebraret; Tirolenſem ei Comitatum cum Alſaticis, Suevicis, Briſgovicis, aliisque terris vicinis committens. Leopoldus vero hic ab An. MDCXXI. jam rerum Alſaticarum curam ſuſceperat, ut acta Enſisheimenſia me docent. (*m*) Sueci An. MDCXXXI. in Alſatiam penetrantes, Benfelda, Seleſtadio, Colmaria captis, Auſtriacam quoque Alſatiæ partem occuparunt. Inter turbas has obiit Leopoldus An. MDCXXXII. filio impubere ditionum herede relicto. Leopoldus Archidux.

§. CIX.

Ferdinandus Carolus.

Ferdinandus Carolus Archidux, Leopoldi filius, ſub matris tutela primos annos peregit. (*n*) Alſatia in poteſtate tum fuit Suecorum uſque ad An. MDCXXXV. quo partibus Rheni valedicere coacti, ſocio Galliarum Regi, Ludovico XIII. eam tradiderunt. Idem Archidux An. MDCXXXVIII. Briſgovia fere omni exutus eſt, cum Bernhardus, Vinarienſium Dux, Briſacum expugnaſſet, ſuaque inſecuta morte Gallis reliquiſſet; quibus Pace Monaſterienſi An. MDCXLVIII. cum Alſatiæ Landgraviatu adſcriptum in perpetuum. (*o*) In compenſationem amiſſæ Alſatiæ Ferdinandus Carolus tres milliones librarum Turonenſium, inſtrumento pacis jam promiſſos, (*p*) An. MDCLXIII. accepit. Gallia pecuniam prius ſolvere noluerat, quam Philippus IV. Hiſpaniæ Rex, in Alſatiæ conſenſiſſet ceſſionem, quod Pyrenæa denique pace An. MDCLIX. factum. (*q*) Anno ſequenti Ludovicus XIV. cum Archiduce convenit Pariſiis, ut tres milliones quinque portionibus intra triennium ſolverentur. (*r*) Solutio facta. Ferdinandus Carolus quum An. MDCLXII. obierit, poſtremam frater ejus, Sigismundus Franciſcus, accepit; quæ omnia apochæ, in Luparæ tabulario extantes, teſtantur. (*s*) Ferdinandus Carolus.

 §. CX.

(*b*) *Faſti Lucell.* pag. 110. & 116.

(*i*) *Mit interreſſirter regierender Herr u. Landsfurſt der Ober u. Vorder Oeſterreichiſchen Landen.* An. MDCX. ipſe in literis ad Cameram Enſisheimenſem ſcriptis ita: *Der Röm. Kayſerl. Mayeſtat auch unſern u. mit interreſſirten Erzherzogen lieben andächtigen u. getreuen.*

(*l*) Chiflet. *Alſat. Vindic.* Cap. I. pag. 6. Brachelii *Hiſtor.* Lib. II. pag. 88.

(*m*) An. MDCXXVI. Leopoldus ſe vocat *Kayſerl. Maj. gevollmächtigter Gubernator der Vorder Oeſterreichiſchen Landen.*

(*n*) In tabulario Enſisheim. extant literæ, quibus Claudia An. MDCXXXVII. dicitur: *Verwittibte Erzherzogin, Landgräfin in Elſaſſ, geborne Princeſſin von Toſcana, als von der Röm. Kayſerl. Maj. gevollmächtigte Gewaltträgerin u. Mitvormünderin.*

(*o*) Vid. ſupra pag. 25.

(*p*) Cap. XII. §. LXXXVIII. ubi: "Rex
" Chriſtianiſſ. pro recompenſatione partium ipſi ceſ-
" ſarum, dicto Dom. Archiduci Ferdinando Carolo
" ſolvi curabit tres milliones librarum Turon. annis
" proxime ſequentibus, ſcil. MDCXLIX. L. & LI.
" in feſto S. Johannis Bapt. quolibet anno tertiam
" partem in moneta bona & proba Baſileæ ad manus
" Dom. Archiducis ejuſque Deputatorum.

(*q*) Art. LXI.

(*r*) Leonard *Recueil des Traités de Paix* Tom. III.

(*s*) Apochas has exhibet Leonard loco cit. & Du Mont *Corps Diplom.* Tom. VI. Part. II. pag. 465.

Digitized by Google

§. CX.

Epilogus.

Clauſit ergo Landgraviorum ſuperioris Alſatiæ ſeriem Ferdinandus Carolus, ſucceſſorem nactus Ludovicum XIV. qui & Auſtriacum Alſatiæ Landgraviatum, & Advocatiam provincialem Alſatiæ, quam Præfecturam Hagenoenſem vocant, Coronæ Franciæ junxit; uti Landgraviatus inferior ante CCXC. annos Epiſcopatui Argentinenſi annexus eſt; cujus pretium nonniſi quinquagies mille florenorum tum fuit. Superior in Domus Auſtriacæ manibus quantum excrevit. Nec pro ſolo Landgraviatu, proprie ſic dicto, Gallia tres milliones perſolutura fuiſſet. Comitatus Phirretenſis cum Landgraviatu, cum Præfectura Hagenoica, & quicquid Auſtriaci in Alſatia poſſederant, cum ſupremo, quod ad Imperatorem & ad Imperium pertinuit, jure, id omne conceſſum eſt Gallis; Riſwicenſi pace firmatum.

Fixa ergo Landgraviatus ſuperioris, in ſe ſpectati, Periodus tres epochas habuit. Prima Landgraviatum ſolum; ſecunda Landgraviatum Phirretenſi Comitatu An. MCCCXXV. auctum complectitur. Tertia ab An. MDXXI. incipit, quo Ferdinandus I. terris Germano-Auſtriacis à Carolo V. fratre acceptis, Landgraviatum Briſgoviæ & Briſgoviam Auſtriacam Landgraviatui Alſatico ſub Regimine communi, Enſishemii conſtituto, conjunxit; unde illa denique Landgraviatus Alſatici prodiit forma, quæ ad Weſtphalicam uſque pacem, ſub ſpecie quadam Principatus, (*t*) duravit.

§. CXI.

Officia Landgr.

Sub Ferdinandea hac epocha tria officia aulica hereditaria, Landgraviatui annexa, Mareſchallatum, Pincernatum & Magiſterium Palatii ſeu Majoratum Domus, viguiſſe reperio. Primum ſec. XV. Hallwilii Nobiles cum Burckhemio, caſtro & oppido; (*u*) ſecundum ſec. XVI. Sturzelii à Bucheim cum caſtro & vico hujus nominis; (*x*) tertium, quod temporis ordine poſtremum, dignitatis primum, Lichtenſteinii Comites in feudum tenuerunt, ut ſuis ſupra locis jam dictum. (*y*) Inter ceteros Landgravii Officiales præcipuus fuit Accenſus, vel provincialis Apparitor; qui in mallis provincialibus ſuum munus exercuit; lingua vulgari *Landbüttel* vocatus. (*z*) Munus hoc Hattmansdorfiis Nobilibus denique fuit datum in feudum; à quibus cum caſtro & vico Freningen, ejuſdem Auſtriacæ Landgravialis Domus beneficio, ad Reinachios tranſivit. An. MDLXXIII. Jo. Wilhelmus de Reinach, ſenior tum familiæ, per Ferdinandum Archiducem, mortuo Jo. Georgio Reinachio, de feudo hoc inveſtitus eſt. (*a*) Munus cum Germanica Landgraviatus periodo intercidit; feudum ſubſiſtit.

LANDGRAVIORUM SUPERIORIS ALSATIÆ MONUMENTA.

§. CXII.

Cornu eburneum. *Tab. I. num. 1.*

SYllabo Landgraviorum Monumenta eorum ſubjungimus. Hæc inter eminet eburneum Cornu, quod Albertus Habsburgicus, cognomine Dives, Landgravius Alſatiæ, Murenſi Arguviæ cœnobio, cujus Advocatus fuerat, An. MCXCIX. quo mortuus eſt, donavit, ſat affabre elaboratum; ſacris lipſanis auctum. Cœnobitæ in Eccleſiæ ſuæ theſauro illud ſollicite ſervarunt. At initio hujus ſeculi, Abbatis Murenſis liberalitate, in theſaurum Cæſareum Vindobonenſem tranſivit, ubi An. MDCCXXXVIII. inter alia cimelia Cornu hoc inſpexi & deſignandum curavi. Exemplum, ad formam ejus expreſſum, ſervant Murenſes. Venatorium cornu communiter dicitur. Ita illud quoque vocat DOMINICUS, Abbas Murenſis, qui inſcriptionem

(*t*) Vid. ſupra pag. 19. Maximilianus I. Imp. jam in literis, d. 3. Jun. 1502. de cenſu vinario ad provincias ſuas anteriores Auguſtæ Vindel. datis, Alſatiam, Sundgoviam, Briſgoviam & Nigram ſilvam *Principatus* ſuos appellavit. STAPFF *Vindicia ſuperioritatis Auſtr. in Briſgovia* pag. 104.

(*u*) Supra §. C. pag. 508.

(*x*) §. CIII.

(*y*) §. CV.

(*z*) *Der Landgebuttel des Landgerichts ze obern Elſaſſ.* Ita in gravaminibus Alberti Prodigi, Ducis Auſtriæ, contra civitatem Baſilienſem. Codex MC. feudorum Auſtriæ anterioris ab An. MCCCCLVIII. ad MDXX. feudis his annumerat *das Landputtelamt im Landgericht Elſaſſ.* Nomen à voce *bieten, gebieten*, citare ad judicium.

(*a*) His verbis: *die veſten Freningen, mit graben u. aller ihrer Zugehœrung. Item das Landtputtel ampt im Landtgericht Elſaſſ. Item das dorff mit den nidern u. hohen gerichten &c.*

TIÆ SVP. TAB.I.

N.V.





Pes Franc

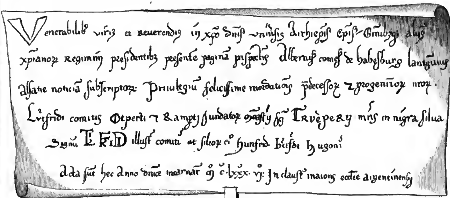
N.VII.



Weis Argent: fec

Digitized by Google

MONVMENTA LANDGRAVIOR. ALSATIÆ. SVP. TAB II.


Venerabilib[us] viris et reverendis in xp̄o dnis vniu[er]sis archiep[iscop]is ep[iscop]is Abbatib[us] aliis
xp̄ianor[um] regiminis presidentib[us] presente pagina p[er]spectis Albertus comes de habesburg lantgravius
alsatie noticiā subscriptor[um]: Privilegiū felicissime recordationis predecessor[um] et progenitor[um] nror[um].
Lutfridi comitis Otperti et Ramperti fundator[um] monasterii s[an]cti Trudperti mris in nigra silua
Signū ✝ FID illustris comitis et filior[um] ei[us] hunfridi lutfridi hugonis
Acta sunt hec Anno dnice incarnat[ionis] m̄ c. lxxx. vii: In claustro maioris ecclie argentinensis

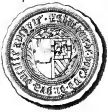
Ex Marq. Herrgott — Genealog. Habsburg.

N.° I.



Sigillum Catharinæ de Burgundia Uxoris Leopoldi Austriaci A. 1411.

N.° II.



Ex Archivo Rappolstein.

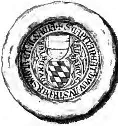
Sigillum Iudicii Landgraviatus Superioris Alsatiæ A. 1522

N.° III.



Ex Tabulario Murbacensi

N.° IV.



Ex Tabular. Basil.

Digitized by Google

Digitized by Google

nem ejus produxit. (*b*) Forma cimelii & figuræ inſculptæ, venator nempe, haſtam tenens, ac animalia, quæ in eo comparent, deſtinationem ejus & uſum indicare videntur. Veriſimilius tamen eſt, Albertum, venationis amantem, ab initio ſtatim ſacros in uſus cornu iſtud fabricari curaſſe, cornucopiarum veterum imitatione, ita tamen, ut fructuum loco lipſana ei ſacra immitteret. Præter venationem & paſtoralem uſum aliis quoque uſibus cornua deſtinaverant veteres. Pro poculis apud Græcos, Romanos, (*c*) Britannos, Danos (*d*) alioſque inſervierunt. Inſervierunt in ludis equeſtribus, (*e*) quin & in bello, (*f*) vel ad galearum ornatum, (*g*) vel ad claſſicum canendum. Urienſes Helvetii cornuum mugitu hodieque utuntur in bello. (*h*) De argenteo cornu deaurato, quod circa An. DCCCCLXXXIX. ab incognita virgine Oldenburgico Comiti oblatum fuiſſe ſcribunt, (*i*) variæ ſunt fabulæ. Aureum cornu ſub Chriſtiano IV. Daniæ Rege, An. MDCXXXIX. inventum, antiquis Danis in bellicos uſus pro buccina olim inſerviiſſe, OLAUS WORMIUS (*l*) cenſet. Simile An. MDCCXXXIV. in Sleſvicenſi Præfectura Tundriæ repertum & Chriſtiano VI. Regi oblatum, ex deſcriptione ejus, à JOACH. RICHARDO PAULO eodem anno Hafniæ data, comperior.

§. CXIII.

Habsburgico cornu ſuccedunt tres ſtatuæ Rudolfi Habsburgici, Regis Rom. Alſatiæque ſuperioris Landgravii, eo vivo confectæ, quarum una eques, altera ſedens, tertia dimidia tantum corporis parte repræſentatur Rudolphus. Statuæ Rudolfinæ. *Num.* 2. 3. 6.

Prima in frontiſpicio templi & turris majoris Argentinenſis poſita, equeſtribus Clodovei I. & Dagoberti I. ſtatuis, uno tractu poſitis, reſpondet. Ille Chriſtianiſmi, hic Epiſcopatus fundator apud Argentinenſes habebantur. Statuæ hæ, ſeculò XIII. finiente, quo ad eam uſque partem turris fuerat exſtructa, cum Rudolphina confectæ ſunt. Scilicet An. MCCXCI. Conradus Epiſcopus cum Senatu Argentinenſi decrevit, ut ſtatuæ Regum, quorum beneficiis Argentoratenſium Eccleſia ornata fuiſſet, ad poſterorum memoriam in templi fronte ponerentur; id quod eo ipſo anno factum, quo Rudolfus Argentinam venit, atque Francofurtum petiturus Germershemii obiit. Rudolfum hunc autem eo minus in benefactorum ſuorum numero obliviſcendum cenſuerunt, quod eum Comitis Habsburgenſis Alſatiæque Landgravii dignitate conſpicuus eſſet, multis ſibi officiis devinxerat urbem; (*m*) quem animum benevolum non dimiſit, poſtquam regium Germaniæ ſolium conſcendit. Equeſtris. *Num.* 2.

Repræſentatur Rudolfus, inſidens equo, corona, ſceptro, enſe, pallio, aliiſque inſignibus regiis ornatus. Supra caput ejus in ferreo circulo, æneis formæ Gothicæ literis inſtructo, legitur: *Rudolfus de Habsburg, Rex Romanorum.* Supra inſcriptionem lapidi inſculpta fuit Aquila Imperii ſimplex, erecta, ſeptentrionem reſpiciens; & ad latus ejus ſiniſtrum Leo Habsburgicus, erectus pariter & ad aquilam ſe vertens. In ſella, equo impoſita, inſignia eadem reperi; ita tamen, ut anteriorem ſellæ partem Leo, poſteriorem Aquila occupet. In ſigillis Rudolphinis inſignia hæc vix ullibi occurrunt. Similem aquilam vidi in Cæſaris Adolphi, ſucceſſoris ejus, monumento, quod prope Gœlbemium oppidum, ubi ab Alberto An. MCCVIII. occiſus eſt, extat. In ſuperiore ejus parte Aquila, in inferiore Leo Naſſovius conſpiciuntur. Ignota tum fuit Aquila duplex. Ludovicus Bavarus ad utrumque ſolii ſui latus ſingulas aquilas collocavit averſas, quod & Carolo IV. uſitatum. Sigismundus duas has aquilas in unum corpus conflavit, adeoque bicipitem reddidit.

Rudol-

(*b*) *Orig. & Genealog. Comitum de Habsburg* pag. 106.

(*c*) ATHENAEUS Lib. II. Cap. VIII.

(*d*) WORMIUS *Faſtorum Danicor.* Lib. I. Cap. XVIII. SAXO GRAMMATICUS Lib. VII. ubi de Hagbartho.

(*e*) Nobiles, ubi ſe Torneamenti capaces coram judicibus probaverant, cornuum ſonitu intrarunt in ſepta: unde à Germanica *Blaſen* francicam vocem *Blaſon*, quæ artem Heraldicam denotat, MENETRIERIUS deducit *Origine des Armoiries* pag. 72.

(*f*) VEGETIUS *de re milit.* Lib. II. Cap. XXII. HORAT. Lib. II. *ode* I. FABIUS Lib. II. Cap. XVIII.

(*g*) Cornua apicis loco adhibere, non rarum apud Germanos; unde in nobilium inſignibus frequens cornuum imago. SPENER *Herald*, Part. gen. pag. 289.

(*h*) Buccinator eorum vocatur *der Stier von Uri.* STUMPF *Chron. Helvet.* Lib. VI. Cap. XXVI. MENETRIER *Origine des Armoiries* pag. 72. In Bello Helvetico An. MDCCXII. Bernenſes inter Spolia computarunt duo Cornua bovina Urienſium, argento ornata, quibus clarigant bellum, convocant exercitum. ALT *Hiſt. des Suiſſes* Tom. X. pag. 667.

(*i*) HAMELMANN in *Chron. Oldenburg.* Part. I. ubi figuram ejus expreſſit.

(*l*) *Differt. de aureo* hoc *cornu* pag. 45. & in *Monumentis Danicis* Lib. V. pag. 401.

(*m*) Vid. ſupra pag. 308.

Rudolphina hæc ſtatua auctorem habet Erwinum de Steinbach, qui An. MCCLXXVII. turriom ſummi templi ſtructuram inchoavit. (*n*) Statua An. MCCXCI. poſita eſt.

Speculi Auſtriaci ſcriptores (*o*) diverſam plane ab hac ſtatuam producunt, cujus inſcriptio, baſi inſculpta, aonum MCCLXVI. deſignat. Monumentum hoc Rudolpho, adhuc Comiti, ob reportatam An. MCCLXII. Argentioenſium de Epiſcopo victoriam poſitum fuiſſe tradunt, quod pro Argeotinenſibus pugnavit. Verum omnis illa icon mere imaginaria eſt. Audacia ſcriptorum eam temere effinxit.

§. CXIV.

Baſilienſis. Num. 3. Secunda, quam produco, Rudolfi I. Imp. ſtatua Baſileæ prope ſuburbium D. Joaṅois (*p*) extat; ab Urstisio (*q*) non accurate expreſſa. Siſtit ea Rudolfum ſedentem, barbatum, cum longiore, quam in reliquis ſtatuis, capillitio capitis. Rudolfum paucos habuiſſe crines, ex monumentis aliis & Chronici Colmar. cognoſcimus fide. (*r*) Mano dextra globum crucigerum, ſiniſtra ſceptrum liligerum tenet; contra uſum receptum, qui ſceptrum dextræ aſſignat. Corona aperta, gemmis ornata, capiti eſt impoſita. Armillæ, quæ brachia cingunt; cingulum, quod tunicam ambit, ſimiliter gemmis ornantur. Tunicæ impoſitum eſt pallium cum epomide, à qua duæ aquilulæ ſuper pectus deſcendunt.

Argentin. Num. 7. Simplicior, nec inelegans tamen, illa Rudolfi ſtatua eſt, quæ umbilico tenus formata, non ita pridem Aulæ meæ antiquariæ illata eſt, opus Argeotinenſe. Corona, non, ut in præcedenti, impoſita eſt capiti, ſed tempora cingit, ut in ſtatua equeſtri. Sceptrum, quod dextra tenebat, interiit. Tunicæ manicatæ ſuperimponitur Pallium, ſeu Pluviale, quod fibula rotunda & ſimplex, in pectore reſplendens, conſtringit. Statua hæc uoa ex illis eſt, quam Epiſcopo devicto, cives Argentinenſes in memoriam cladis illatæ poſuerunt. (*s*) Non ſtatim tamen poſt victoriam poſita fuit, quod Rudolphus nonniſi undecimo poſt anoo in Regem electus eſt.

Sigilla. Tab. I. num. 4. 5. 6. Præter tres ſtatuas, tria ſigilla, duo nempe equeſtria Alberti Divitis, Rudolfi I. Imp. proavi, unumque Agnetis, Comitiſſæ Habsburgicæ, in eadem Tabula Lectoribus propono. Epigraphen duorum Alberti ſigillorum jam ſupra (*t*) explicui, ibique monui, non Albertum ipſum, ſed filium ejus Rudolfum his tum ſigillis uſum fuiſſe. Siſtitur autem Albertus, ad pugnam decurrens, in altero cum galea, in altero cum pileo vel corooa Comitis, gemmis ornata. In priore tunica indutus; in poſteriore lorica; ſcutum, Leooe Habsburgico inſignitum, teneos. Sigilla bæc equeſtria vel auctoritatis, ut vocantur, nonniſi à Ducibus, Comitibus atque Dynaſtis illis temporibus uſurpari ſueverunt. (*u*)

Num. 6. In *Agnetis Comitiſſæ de Habsburg* ſigillo ſcutum bipartitum una parte leonem Habsburgicum, altera baltheum reticulatum, Landgraviatus Alſatiæ inferioris inſignia, continet. Agnes nimirum hæc, Johaoois I. Habsburgo-Laufenburgenſis Comitis, qui circa An. MCCCXXXVII. obiit, uxor, filia fuit Sigismundi, Alſatiæ Inferioris Landgravii, de quo infra. Propter matrimonium itaque cum viro, ex Landgraviis ſuperioris Alſatiæ orto, uſa eſt ſigillo utriuſque gentis inſignia exprimente. (*x*) Appenſum eſt chartæ, quæ civitati Laufenburgenſi ab Agnete ejuſque marito An. MCCCXXVIII. data eſt. (*y*)

§. CXV.

Tab. II. num. 1. Io Tabula II. primo loco chartæ Trudpertinæ, ſæpius laudatæ, typus, Alberti Divitis ſigillo equeſtri munitus, occurrit. Pretioſum hoc Habsburgicæ antiquitatis monumentum spud Trudpertinos inſpexi; (*z*) quod primam vocis *Landgravii Alſatiæ* facit mentionem. (*a*)

Duobus,

(*n*) Supra Portam majorem hæc legitur Inſcriptio: *Anno Dom. MCCLXXVII. in die B. Urbani hoc glorioſum opus inchoavit Magiſter Erwinus de Steinbach.* Schadæi *Summum Argentor. templum* Cap. XII.

(*o*) Fugger & Sigmund von Bircken *Oeſterreich. Ehrenſpiegel* Lib. I. Cap. VII. pag. 63.

(*p*) Io ædibus vernacule *Seidenhof*, ad Rhenum.

(*q*) *Hiſtor. Epiſcopat. Baſil.* Lib. II. pag. 134.

(*r*) Urstisii *Scriptor. Rer. Germ.* Part. II. pag. 37. "Erat longus corpore, habens in longitu„dine ſeptem pedes, gracilis, parvum habens ca„put, pallidam faciem atque longum naſum, pau„cos habebat crines.

(*s*) Vid. ſupra pag. 308.

(*t*) Pag. 499. §. LXXXII.

(*u*) Heineccius *de Sigillis* Part. I. Cap. X.

(*x*) Conf. ſupra pag. 135. §. CCXXXI.

(*y*) Extat ap. Herrg Cod. Probat. num. 755.

(*z*) Exhibet illud quoque Herrg. *Genealog. Habsb.* Tom. I. pag. 157.

(*a*) Supra pag. 23.

Duobus, quæ Tabula I. exhibet, Alberti Divitis ſigillis accedit hic tertium, antiquius illis, ac in eo diverſum, quod caſſis quadrata & ſuperne cuſpidata caput, lorica vero omne contegit corpus.

Secundo loco ſigillum *Catharinæ de Burgundia, Dei gratia Duciſſe Auſtriæ*, Leopoldi Superbi, Auſtriæ Ducis, viduæ, (*b*) comparet, ſcuto bipartito inſtructum; ubi altera pars inſignia Auſtriaca, altera vero Burgundica illius temporis continet. Catharinæ hujus frater, Johannes Intrepidus, Burgundiæ Dux, Liliis Francicis ac faſciis Burgundicis Leonem Flandricum, ob Flandriæ Comitatum per matrem acceptum, primus adjecit. (*c*) *Num. 2.*

§. CXVI.

Judicii Landgraviatus ſuperioris ſigillum, quod ex tabulario Murbacenſi profero, Auſtriaci Ducatus inſignia, faſciam albam nempe in area rubra, galeamque coronatam ac pennis criſtatam pavoninis, oſtentat. Inſignia hæc Fridericus Bellicoſus, Auſtriæ Dux, ex gente Babenbergica ortus, An. MCCXXXI. primus adhibuit; (*d*) aquila, qua majores ejus uſi, neglecta. Habsburgici, Babenbergenſium in Auſtria ſucceſſores, faſciam iſtam cum ornamentis ſuis, uti repererant, non tantum retinuerunt, ſed & à Gubernatoribus in Alſatia, civilem ac militarem poteſtatem exercentibus, adhiberi voluerunt. *Num. 3.*

Exemplar ſigilli *Capitaneatus Ducum Auſtriæ per Sweviam & Alſaciam* Tabularium Baſilienſe aſſervat. Duo id nobis ſcuta, Auſtriacum & Teccenſe, ſiſtit. *Fridericus Dux de Tek*, quod circumſcriptum eſt ſcutis nomen, inſignia ſua gentilitia Auſtriacis junxit, quod Capitanei & Advocati Alſatiæ ſuperioris, ut infra patebit, munere fungeretur. Inſignia hæc cum Ducis Teccenſis titulo in Wurtenbergenſis Ducis axioma peculiari Maximiliani I. Imp. decreto, migrarunt; quo Comitem Wurtenbergenſem, Ludovicum Barbatum, in Comitiis Wormat. An. MCCCCXCV. Ducem creavit. (*e*) *Num. 4.*

CAP. V.

LANDGRAVII INFERIORIS ALSATIÆ.

§. CXVII.

Inferioris Alſatiæ ſive Nordgoviæ Comitiva, quæ ſub Hugone III. ſeculo X. magis innoteſcere cœpit, per Eberhardigenas & intermixtos quoſdam alios Comites, non Etichoneos, ad Hugonem VII. uſque, Henrici I. filium, Hugonis V. qui S. Leonis Papæ frater erat, nepotem, continuata eſt, cum quo Nordgoviæ & ortorum inde Egisheimenſium Comitum maſcula interiit ſoboles. Comitiva hæc provincialis, Eberhardigenis maſculis extinctis, ad Comites Metenſes pervenit, quos inter Godefridum reperio primum. Unde conjicio Spanehildem, Gerhardi I. filiam, & Folmaro conjugi Comitatus ſuos allodiales, & Godefrido filio feudalem Alſatiæ Inferioris attuliſſe Comitivam. (*f*) Hanc ex Metenſium Comitum familia tres cum poſſediſſent Comites, ad Werdenſium ea denique Comitum gentem verſus ſeculi XII. finem tranſivit, ſub quibus *Landgraviatus* in monumentis appellari conſuevit; qui per matrimonium denique à Werdenſibus ad Oetingenſes tranſlatus eſt. Poſt XXIII. annos Oetingenſes hi, conſentiente affine ipſorum, Johanne Parvo, Werdenſium poſtremo, Landgraviatum ſuum Eccleſiæ Argentinenſi vendiderunt. Ita per varios primum ex variis gentibus Comites, Eberhardigenas præſertim, dein *Metenſium*, *Werdenſium*, *Oetingenſium* Comitum gentes, Landgraviatus Inferior, quatuor ſeculorum ſpatio, migravit, antequam Eccleſiæ Argentinenſi jungeretur. Unde quatuor ejus Dynaſtiæ, ſingulatim nobis jam perluſtrandæ, oriuntur. *Dynaſtiæ quatuor.*

(*b*) Vide ſupra pag. 506. §. XCVIII.

(*c*) Anselme *Hiſtoire Genealog. de France* Tom. I. pag. 237. ſq.

(*d*) Herrgott *Monum. Auſtr.* Tom. I. Diſſert. III. §. XI. & Diſſ. VII. Tab. IX.

(*e*) Moser *Specimen Wurtembergiæ diplom.* pag. 208.

(*f*) Vid. ſupra pag. 484. §. XLVII.

I. DYNASTIA VAGA, UBI EBERHARDIGENÆ PLERIQUE.

§. CXVIII.

Vaga Dynaſtia.

Superioris Alſatiæ Landgraviatus origines, à priſcis Sundgoviæ repetendæ Comitibus, ſi involutæ ſunt tenebris, Inferioris tamen Landgraviatus initia & progreſſus difficiliores inveni. Quidquid per poſteriora hæc ſecula de argumento iſto ſcripſerunt juniores, id omne vel ex toto, vel maxima ex parte falſum, dubium & mancum eſt, ut ex Diſſertationis hujus fine patebit. Alſatiam in Sundgoviæ & Nordgoviæ Comitatus diviſam, & noſtros hinc Landgraviatus exortos, non intellexerant ſatis. Nulla hinc, vel confuſa certe, Landgraviatus noſtri in Dynaſtias diviſio; quas inter duæ priores in obſcuro latuerunt, à nubis denique in lucem protractæ, ut ex dicendis intelliget Lector. Alſatiam Inferiorem ad ſeculi XII. medium uſque *Nordgoviæ* nomine inſignitam fuiſſe, ſupra (*g*) jam uberius edocui. Nordgoviæ Comites ergo Landgraviorum Alſatiæ Inferioris deceſſores fuerunt. Laterculum eorum, qui ex documentis erui potuerunt, heic brevem produco.

Adelbertus Comes, poſtea Dux Alſatiæ, Etichonis I. Ducis filius, An. DCLXXX. (*h*)

Ruthardus Comes An. DCCXLVIII. (*i*)

Udalrichus Comes ab An. DCCLXXVIII. — DCCCIV. (*l*)

Wurandus Comes An. DCCCXVII. (*m*)

Erchanoarius Comes An. DCCCXIX. (*n*)

Ruthelinus Comes An. DCCCXXVI. (*o*)

§. CXIX.

Hugo I.

Hugo I.

Hugonem Comitem Collegiatæ D. Thomæ Arg. charta An. DCCCCXXIV. verbis his prodit: "Villulam Langiſeswillare de *Hugone Comite Hohenburc regnante* præfatus Rich„winus Epiſcopus conquiſiverat & fratribus tradiderat." (*p*) Vicus Langiſeswillare hodie ignotus. Sedes tamen, quam Hugo Comes Hohenburgi habuit, Inferioris Alſatiæ Comitem, ex Etichoneo ſanguine oriundum, loquitur. Hohenburgum enim caſtrum ac monaſterium Etichonis I. Alſatiæ Ducis, ejusque filiæ, S. Odiliæ, fuit. (*q*) Eberhardum III. Comitem filium reliquiſſe Hugonem, ſupra (*r*) docuimus. Hunc eundem eſſe cum noſtro, & nomen, & ſedes, & ratio temporis nobis perſuadet. Richwinus An. DCCCCXXI. Eccleſiæ Argent. præeſſe cœpit; unde facile eſt acquiſiti ab Hugone prædii tempus definire. Hugo ad An. DCCCCXL. uſque fuit ſuperſtes. Nordgoviæ quidem Comitatus, ſed non Comitis meminit Charta Rotgeri, Archiepiſcopi Trevirenſis, qua cum Alberto quodam concambium bonorum, quæ in *Pago Helizacenſi, in Comitatu Nortgowa & villa nomine Senebredde* ad Eccleſiam Trevirenſem ſpectaverant, iniit An. DCCCCXXIX. (*s*) Villa hæc nobis quoque ignota.

§. CXX.

Hugo III.

Hugo III.

Hugo hic, Eberhardi IV. filius, Hugonis I. nepos, An. DCCCCLI. ſub Ludolfo Duce, ut in eo docetur, Nordgoviæ Comitivam adminiſtravit. Circa An. DCCCCLXVI. Abba-

(*g*) Tom. I. pag. 635. ſq.
(*h*) Ibid. pag. 766. §. LIV.
(*i*) Ibid. pag. 787.
(*l*) Ibidem.
(*m*) Ibid. pag. 789.
(*n*) Ibid. pag. 788.
(*o*) Ibid. pag. 789.
(*p*) Notitia vetus membranacea bonorum Eccleſiæ Thomanæ traditorum, in tabular. Thom. Argent.
(*q*) Tom. I. pag. 688.
(*r*) Pag. 475. §. XXIX.
(*s*) Hontheim *Hiſt. Trevir.* Tom. I. pag. 273.

Digitized by Google

Abbatiam Altorfenſem fundavit. (t) Biennio poſt Otto M. conjugi ſuæ Adelheidi plures Alſatiæ Inferioris curtes, in *Comitatu Hugonis Comitis* ſitas, donavit. (u) An. DCCCCLXXIII. Paterniacenſi Abbatiæ datum, quicquid Guntramus proprietatis habuerat in Alſatia & *in Comitatu Hugonis Comitis*, excepto *Pruomad.* (x)

§. CXXI.

Eberhardus V.

Hugoni patri Eberhardus V. in Comitatu Nordgoviæ ſucceſſerat An. DCCCCLXXXVI. Eberhardus V. quo Columbra in Comitatu Luitfridi Comitis & *Hiddenheim in Comitatu Eberhardi Comitis* Abbatiæ Paterniacenſi ab Ottone III. Imp. confirmatum. (y) Sexennio poſt idem Abbatiæ Selſenſis privilegia roborans Cæſar, Abbatiam hanc ſitam ait in *Comitatu Eberhardi Comitis*, in quo Saramershemium quoque, Selſenſibus donatum, eodem anno collocat. De Monaſterio Altorff, in *Pago Nortgouue*, *in Comitatu Eberhardi* hujus *Comitis* exſtructo, Friderici I. Imp. verba ſupra (z) retulimus. Interpolata eſt charta Ebersheimenſis, quæ monaſterium hoc An. DCCCCLXXXVII. in *Comitatu Henrici Comitis* ponit.

§. CXXII.

Luitfridus VII.

Mortuo circa An. DCCCCXCVII. Eberhardo V. Luitfridus, Alſatiæ ſuperioris Luitfridus VII. Comes, Inferioris quoque Alſatiæ Comitatum per aliquot annos adminiſtrandum accepit, ut ex Ottonis III. Imp. diplomate Paterniacenſi, tunc temporis ſcripto, colligimus, quo Columbra & Hitinheim curtes, omnesque Abbatiæ hujus in utraque Alſatia poſſeſſiones, in *Comitatu Luitfridi Comitis* ſitæ eſſe dicuntur. (a) Biennio poſt ejuſdem Ottonis Cæſaris diploma Altorfenſe teſtis *Luitfridus Comes* ſignavit.

Otto.

Luitfrido in utroque Sundgoviæ & Nordgoviæ Comitatu ſucceſſit Otto Comes, Otto. in Cæſareis Henrici II. An. MIII. & Conradi II. An. MXXIV. diplomatibus, quæ ſupra (b) allegavimus, memoratus. Non tamen omne hoc temporis intervallum in Nordgoviæ Comitatu explevit, ſed inferendus eſt, qui ſequitur,

Eberhardus.

In Eberhardi Comitatu Plobsheimenſis vicus An. MXVI. in Henrici II. Imp. Eberhardus. diplomate, Schutterenſi trans Rhenum Abbatiæ dato, ponitur. (c)

Wezilo.

Sub Conrado II. Imp. Nordgoviæ noſtræ Comitatum Wezilo adminiſtravit Comes, Wezilo. teſte Paterniacenſi diplomate An. MXXVII. ſuperius (d) allegato.

§. CXXIII.

Hugo IV.

Weziloni ſucceſſit Hugo, in cujus Comitatu Pagus Hagenowa An. MXXXV. Hugo IV. conſtituitur. (e) In charta Wilhelmi, Epiſcopi Argent. novæ D. Petri Junioris Collegiatæ data, hæc leguntur in fine: "Acta ſunt hæc in Pago Alſatia, ante portam „ Argentinæ civitatis, in Monaſterio S. Petri, in *Comitatu* Hugonis, anno ab incarnat. „ Dom. MXL. Indict. VIII. „ Hugo hic, Papæ Leonis IX. pater, ante An. MXLIX. diem ſupremum obiit. (f)

(t) Supra pag. 477. §. XXXIV.
(u) Vid. Tom. I. pag. 790. §. CII.
(x) Herrg. *Cod. Probat.* num. 142.
(y) Tom. I. pag. 790. §. CIII.
(z) Pag. 478. §. XXXV.
(a) Herrg. num. 151.
(b) Pag. 497. §. LXXV.
(c) Tom. I. pag. 790. §. CIII.
(d) Pag. 497. § LXXVI.
(e) Tom. I. pag. 643. & 790. §. CII.
(f) Supra pag. 479. §. XXXVII.

§. CXXIV.

Henricus.

Henricus. Henrici Comitis Comitatum Alſatiæ proviocialem tres probant chartæ. An. MLII. decimo ſexto Kal. Julii Henricus III. Imp. prædium io *villis Rodesheim & Ihamudesheim, in Pago Alſatia & in Comitatu Henrici Comitis ſitum*, monaſterio S. Petri Jun. Argent. donavit. (*g*) Henricus IV. Imp. idibus Octobr. MLIX. litem ſuper foreſtum, *in Pago Alſacie & in Comitatu Henrici Comitis*, circa Bruſcanam vallem ſitum, quæ inter Epiſcopum Argent. & Henricum illum Comitem verſabatur, Spiræ decidit. (*h*) An. MLXI. *Henricus, Alſatiæ Comes*, Abbatiæ Hugshovienſis, in Vileria valle, traditioni, Eccleſiæ Argent. per Folmarum Comitem factæ, interfuit. (*i*) Henricus autem hic num ex Egisheimenſi, aliave Alſatiæ gente prognatus fuerit, noo liquet. Leo IX. Papa habuit ex Hugone fratre oepotem Henricum, quem hic intelligendum eſſe nullus dubitarem, niſi illis, quos poſuimus, annis Leonis nepos jam videretur fuiſſe defunctus. (*l*) Autographum chartæ, quæ hoc nobis indicat, fruſtra quæſivi.

§. CXXV.

Gerhardus III.

Gerhardus III. An. MLXV. Henricus IV. Imp. villas *Hochfeld & Schweichuſim*, cum foreſto *Heiligenforſt, in Comitatu Gerhardi Comitis, in Pago Nortcowe* ſitas, Eberhardo Comiti adſcripſit. (*m*) Novennio poſt idem Henricus Cæſar XXX. manſos in villis *Sierlenheim, Melleshein, Vulvenesheim, Lupenſtein* &c. *in Pago Nortgowe, in Comitatu Gerhardi Comitis*, Abbatiæ Selſenſi dedit. (*n*) Gerhardus hic filius erat Gerhardi I. Hugonis IV. nepos. (*o*)

§. CXXVI.

Hugo VII.

Hugo VII. Gerhardum Hugo, Henrici I. Comitis filius, in Comitatu proviociali excepit, quem *potentiſſimum Comitem Alſatiæ* Waltramus (*p*) appellat. Hic ab Henrico IV. Imp. cum defeciſſet, Pontificum & Anti-Cæſarum ejus partes ſecutus, provincia ſua tandem ejectus eſt, quam An. MLXXXVIII. recuperare tentavit. Anoo vero ſequeoti ab Epiſcopi Argent. ſervis in cubiculo ejuſdem occiſus, Comitum provincialium ex Egisheimenſi ſanguioe ſeriem clauſit. (*q*)

Henricus IV. Comitatum feudalem, id eſt, Landgraviatum abſtulerat, allodialem ei poſterisque ejus relinquens.

II. DYNASTIA METENSIS.

§. CXXVII.

Etichoneo - Eberhardigenis, Nordgoviæ Comitibus, Metenſes, affinitate illis juncti, (*r*) ſuccedunt.

Godefridus I.

Godefridus I. Godefridus, Folmari I. Metenſis Comitis ac Spanehildis filius, Alſatiæ Inferioris Comes An. MXCVII. comparet in charta Ottonis, Epiſcopi Argent. pro monaſterio Altorfioo, ubi legitur: "Eichhohe marchia in Proviocia Alſacia, in *Comitatu Gotefridi* „ *Comitis*, juxta flumen Andelaha. „ Tempus mortis incertum. Id conſtat, Comitivam Nordgoviæ ſub nomine *Landgraviæ* ad Theodoricum, Godefridi forte filium, tranſiviſſe.

§. CXXVIII.

(*g*) Collectanea MſC. Wenckeriana.
(*h*) Fragmentum hujus diplomatis apud Guilleman. *de Epiſc. Argent.* pag. 196.
(*i*) Diploma in tabulario Epiſcopali Tabernis.
(*l*) Vid. in Genealog. Egisheim. pag. 482. §. XLIII.
(*m*) Diploma tabularii Sponheim.
(*n*) Diploma ineditum tabularii Elector. Palat.
(*o*) Conf. ſupra pag. 484. §. XLVI.
(*p*) *De unitate Eccleſiæ conſervanda* Lib. II. Cap. XXXVI. ap. Freher. *Scriptor. Rer. Germ.* Tom. I. pag. 309.
(*q*) Conf. ſupra pag. 482. ſq. §. XLIV.
(*r*) Supra pag. 484. §. XLVII.

§. CXXVIII.

Theodoricus.

Interfuit Theodoricus hic Comitiis Mommenhemii An. MCXXIX. habitis, in quibus Godefridus de Fleckenſtein Abbatiæ S. Walpurgis, in foreſta Hagenoenſi, curtem in Schœnau, præſente Brunone Epiſcopo Argent. tradidit. (*s*) Similem liberalitatem Theodoricus ipſe brevi poſt erga novum Sturzelbronnenſe cœnobium, à Simone, Lotharingiæ Duce, in terris Bitenſibus An. MCXXXV. inſtitutum, exercuit; quod Fridericus, Dominus de Bites, Matthiæ Lotharingiæ Ducis filius, Simonis fundatoris nepos, in charta An. MCXCVI. Sturzelbronnenſibus data, teſtatur, Theodoricum, *Comitem provincialem* prædii, ad ſe jure hereditario ſpectantis, partem iſti monaſterio dediſſe affirmans. In Gebhardi, Epiſcopi Argent. inſtrumento, quo Regenhardi & Friderici de Caſtineto donationem, Capitulo ſuo factam, An. MCXXXVIII. probavit, teſtes laudantur *Theodoricus Comes provincialis*, Fridericus Comes, Egeno Comes, Adelbertus Comes &c. (*t*) Idem ille procul dubio Theodoricus eſt, qui anno ſequenti Alberti, Moguntini Archiepiſcopi, literas Katelenburgenſi monaſterio datas, ſignavit hac formula: *Thiedericus Comes Patriæ de Alſatia.* (*u*) Voces has *Comes Patriæ* denotare Landgravium ſeu Comitem provincialem, alter, Thiederico qui ſubjungitur, teſtis probat, Ludovicus, Landgravius Thuringiæ, qui ſimiliter Comes Patriæ de Thuringia ſcribitur, circa idem tempus à Lothario II. Imp. Landgravius creatus. Theodoricus itaqne primus Alſatiæ Inferioris Comitum *Comes provincialis & Comes patriæ* dictus eſt, circa An. MCL. defunctus. (*x*)

Theodoricus.

§. CXXIX.

Godefridus II.

Theodorici ſucceſſor non filius Godefridus II. ſed Hugo quidam dicendus videtur, ſi Friderici I. Imp. diploma, cœnobio Altorfenſi An. MCLIII. Colmariæ datum, conſulas, quo monaſterium hoc in Provincia Alſatia, in Pago Northgowe, in *Comitatu quondam Eberhardi, nunc autem hæredis ſui Hugonis* ſitum eſſe ſcribitur. (*y*) Eberhardi Comitatus Nordgovia, adeoque provincialis fuit; (*z*) ergo & Comitatus Hugonis. Vixit tum Hugo IX. Dagsburgi Comes, ex Metenſi quoque proſapia ortus, cujus pater Folmarus III. Theodorici, Comitis noſtri provincialis, patruelis fuerat. (*a*) Hunc procul dubio intelligit Cæſar, ſed Comitatum fiſci cum Comitatu fundi confudit. Invaluerat nempe Barbaroſſæ temporibus uſus, ſeculis ſuperioribus ignotus, ut propriæ Comitum terræ *Comitatus* dicerentur, atque adjecto quodam nomine à ſe invicem diſtinguerentur. Ita Hugo, Eberhardi heres, non Comes tantum, ſed Comes de Dagesburg, ipſiusque fundus, in quo Altorfium ſitum erat, (*b*) Comitatus fuit appellatus. Comitatus nempe fiſcalis Nordgoviæ, vel Inferioris Alſatiæ, ut à Comitatibus fundi diſcerneretur, *Landgravia*, *Landgraviatus*, *Comitatus provincialis*, ſeculo XII. cœpit nominari. Hugo autem cum nullibi Provincialis Comes, quod axioma jam in uſu tum fuerat, vocetur, ipſiusque ætate Godefridus vixerit Comes provincialis, non Hugonem, ſed Godefridum II. Alſatiæ Inferioris Comitatum poſt Theodoricum patrem adminiſtraſſe colligimus.

Godefridus II.

§. CXXX.

Godefridus hic An. MCLIX. in charta Neoburgenſi primum memoratur *Provincialis Comes*; (*c*) quo nomine in alia ejuſdem monaſterii charta An. MCLXXV. iterum occurrit. Tum vero *Godefridus Comes provincialis, qui domicilium habebat apud Hunebirch*, novum monachorum Neoburgenſium opus in prædio *Selhoven*, inter oppidum Ingweiler & caſtrum Lichtenberg, turbaſſe dicitur, de quo monachi, apud Imp. Fridericum, in Italia circa obſidionem Alexandriæ hærentem, conqueſti, præconum XV. villarum circumjacentium judicio evaſerunt victores. Ab hoc tempore

Ttt 3 nihil

(*s*) Schilter. *Gloſſar. Teuton.* pag. 35.
(*t*) Lib. Sal. Capituli maj. Argent.
(*u*) Leuckfeld *Antiquit. Walckenried.* pag. 254.
(*x*) Supra pag. 485. §. XLIX.
(*y*) *Gall. Chriſt.* Tom. V. Inſtrum. col. 483. & ſupra §. XXXV.
(*z*) Vid. pag. 517. §. CXXI.
(*a*) Supra pag. 486. §. LII.
(*b*) Dagsburgi Comitatus, quem ſupra deſcripſi pag. 194. ſeq. olim major longe quam hodie, Eberhardi & Hugonis ævo monaſterium Altorf comprehendit, cujus advocatia penes Comites Dagsburgenſes manſit.
(*c*) Vid. ſupra pag. 485. §. XLIX.

nihil de Godefrido hoc, Comite provinciali, ſuggerunt chartæ; unde nec annum mortis ejus, nec ſtirpis mentionem reperio. Id certum eſt, mortuo Godefrido Landgraviatum ab Imperatore retentum fuiſſe aliquandiu, poſteaque Henrici VI. Imp. beneficio ad Werdenſes Comites transiviſſe; cujus rei Henricus, ſecundus Werdenſium Landgravius, ipſe ampliſſimus teſtis eſt, in charta Neoburgenſis Abbatiæ An. MCCXXXVI. aſſerens, Abbatem Novi Caſtri in medium protuliſſe " Privilegium
„ quoddam dive memorie Sereniſſimi Dom. Henrici Imp. VI. in quo continebatur,
„ quod cum prefatus Imperator ipſum *Lantgraviam* in manu ſua tanquam poſſeſſionem
„ propriam adhuc teneret, & nondum de feodo *Lantgravie* patrem meum Comitem
„ Sigebertum infeodaſſet &c.

III. DYNASTIA WERDENSIS.

§. CXXXI.

Werdenſium origo.

Novam ergo Inferioris Alſatiæ Comitum Dynaſtiam exordior, quæ *VVerdenſis*; atque ordine tertia. Werdenſium Comitum genus cum Egisheimenſibus & Metenſibus, primæ ac ſecundæ Dynaſtiæ Comitibus Nordgoviæ, commune quid habuiſſe, documenta nulla manifeſtant. Diverſa Werdenſium nomina, qui Sigeberti & Henrici dicuntur, inſueta Egisheimenſibus, qui Gerhardi & Hugones plerique; inſueta quoque Metenſibus, qui Folmari, Theodorici & Godefridi vocantur, diverſam Werdenſium tum ab Egisheimenſibus, tum ab Metenſibus originem prodere videntur. Succeſſio tamen in Landgraviatu & terrarum, quas poſſidebant, ſitus affinitatem ſaltem nobis perſuadent. (*d*)

Nomen illi ſuum à caſtro Werda ad Ellum, prope Benfeldam, (*e*) duxerunt, eorumque ſtemma non ultra ſeculum XII. in monumentis aſcendit.

§. CXXXII.

Sigebertus Comes.

Primus eorum *Sigebertus Comes* An. MCIX. in Cunonis, Argent. Epiſcopi, charta, S. Leonhardi Eccleſiæ data, teſtis occurrit, qui cum fratre ſuo *Friderico* in Lotharii Imp. diplomate, An. MCXXVI. Argentinæ ſcripto, inter teſtes quoque memoratur. (*f*) De Friderico quidem nulla poſthac mentio, niſi quod *Fridericus Comes* Conradi III. Imp. diploma pro immunitate monaſterii Einſidlenſis An. MCXXXIX. Argentorati ſignaſſe legitur. (*g*) Sigebertum autem, Alſatiæ Comitem, una cum Egisheimenſi Comite Ulrico, aliisque Germaniæ proceribus, in comitatu Lotharii II. Imp. An. MCXXX. Baſileæ verſatum eſſe, URSTISIUS (*h*) refert. Octennio poſt *Comitis Sigeberti* nomen inter alios Imperii proceres bene multos in Conradi III. Imp. diplomate, Cellæ S. Petri in nigra ſilva Argentinæ dato, recenſetur. (*i*) An. MCXLIII. idem *Comes Sigebertus* ejuſdem Conradi Imp. pro Abbatia Selſenſi diploma ſignavit, annoque ſequenti *Othelricus Comes de Egensheim* & *Sigelbertus Comes* Comitiis, ab Imperatore hoc Argentinæ habitis, interfuere. (*l*)

Circa An. MCXLIV. fratribus de Harthuſen jus paſcui ad Sornam fluvium à Broconiagenſibus conceſſum, literæque hoc teſtantes traditæ ſunt per manus *antiquioris Comitis Sygberti.* (*m*) Epithetum *antiquoris* plures iis ipſis temporibus nominis & gentis hujus Comites fuiſſe indicat. Sigebertorum Werdenſium nomen in monumentis dein legitur frequens.

§. CXXXIII.

Sigebertus Comes de Franckenb.

Senioris iſtius Comitis Sigeberti filius fortaſſis fuit Sigebertus de Franckenburg, in diplomatibus eorum temporum relatus non ſemel. Enimvero An. MCLIII. *Sybertus Comes de Frankenburch* teſtis interfuit privilegiis, quæ Fridericus I. Imp. Eccleſiæ Baſil. ſuper

(*d*) Conf. ſupra pag. 485. §. XLIX.

(*e*) De quo pag. 131. 172. & 193.

(*f*) HERRG. *Cod. Probat.* num. 206.

(*g*) Ibidem num. 218.

(*h*) *Chron. Baſil.* Lib. II. Cap. XV. pag. 118. GUILLIMANNUS *Habsburg.* Lib. V. Cap. III. pag. 273. Sigebertum *Elſatiæ Inferioris Comitem* vocat.

(*i*) In *vita S. Udalrici*, Prioratus hujus nominis in Nigra ſilva fundatoris, nuper edita pag. 126.

(*l*) HARTMANNI *Annal. Einſidl.* pag. 206.

(*m*) Charta inedita tabularii Neoburg. Transactioni à Conrado III. Imp. inter Eccleſiam Baſil. & Abbatiam S. Blaſii An. MCXLI. Argentorati factæ interfuit *Mangoldus de Werde*, poſt Principes ac Comites teſtis memoratus, ap. HERRG. Cod. Probat. num. 220.

S,

GRAVII.

ies
ſuo
itur.

nes, dict.
o. cum
nrico

Sioeberta † 1288.
nupta Anshelmo de
Rappoltſtein.

2.
Egenolphus
1295. cum Ulr. &
Phil. memoratur.

2.
Philippus Canonicus Argent.
1197. & 1317. cum fratribus legitur.
† 1332. ſepultus Arg. ad D. Wilh.

Elisa nupta
Anſh. III. de
Rappoltſtein.
1290.

Susanna
nup. Wal-
thero de
Gerolds.

JOHA
ſepultus
Ux. Ag

FRIDERICI
Sigism: 1340. qui una
Seleſtad. lovico X. de
heidis itus, † 1357.

tiæ Inferioris Landgravius;
Araviatum Inferioris Alſatiæ,
Epiſcopo Argent. vendidit.

Digitized by Google

ſuper monetam, ac monaſterio in Altorf Colmariæ dedit. (*n*) In poſteriore Advocatus monaſterii Altorfenſis Hugo, qui ex Dagsburgicis Comitibus fuit, poſt Sibertum nominatur. Eodem anno *Sibertus Comes de Franckenesburgk* Erſteinii præſens fuit, cum Abbatiſſa loci hujus Hermanno, Marchioni Badenſi, Baſinckhemium curtim donaſſet, Friderico I. Imp. donationem firmante. (*o*) An. MCLVI. inter teſtes Fridericiani diplomatis pro Neoburgenſis cœnobii fundatione memoratur. (*p*)

Scilicet illo tempore Nobiles à caſtris ſuis cum nominari cœpiſſent, Sigeberti quoque Comites noſtri à Werda, à Franckenburgo (*q*) & Richſingen, caſtris, ad ſe ſpectantibus, nomina ſumſerunt.

Sigebertus Comes, ſive de Franckenburg, ſive alius Werdenſis, An. MCLXII. in charta concambii Anſelmi de Ringelſtein cum Canonicis S. Arbogaſti legitur, quod *mediante Epiſcopo* & *Comite Sigeberto* factum. (*r*) Sunt monumenta extera, quæ Sigebertum Comitem de Alſatia vocant, & in Lotharingicis partibus prædia quædam poſſediſſe probant. Terram de S. Petri Fonte Matthæus, Lotharingiæ Dux, *Comitis Sigisberti de Alſaſia*, aliorumque, quibus in feudum conceſſa fuerat, aſſenſu Abbatiæ S. Crucis Metenſis tradidit, ut in Hillini, Archiepiſcopi Trevir. charta, & Alexandri III. bulla, Abbatiæ hujus bona recenſentibus, An. MCLXII. & MCLXXXI. ſcribitur. (*s*) Idem Alexander III. Papa in Burgalba allodium, quod fuit *Comitis Sigisberti de Alſatia*, in familia, aquis, ſylvis, & pratis, monaſterio Wadegotenſi An. MCLXXIX. adſcribit. (*t*)

§. CXXXIV.

An. MCLXXXV. *Comes Sygebertus de VVerde* in Henrici VI. Regis Rom. inſtrumento, Baſileæ ſcripto, adfuit teſtis. (*u*) Idem quoque fit in ejuſdem Henrici VI. Imp. diplomate Paſſavienſi, An. MCXCIII. Spiræ exarato, (*x*) nec non triennio poſt in Neoburgenſi, ubi poſt Albertum Comitem de Dagesburch *Comes Sybertus de VVerde* legitur. At in alia anni & Imperatoris hujus charta, Eccleſiis Collegiatis Argent. apud Abenheim data, (*y*) *Comes Sigebertus* tantum, omiſſo Werdæ nomine, comparet. Sigebertus III.

An. MCCIV. compromiſſo inter Philippum, Rom. Regem, & Henricum, Lotharingiæ Ducem; (*z*) imo & confectioni diplomatis, quo Philippus Brabantiam feudum Imperii femininum pronuntiavit, (*a*) interfuit. Anno ſequenti in privilegio Philippi, civitati Argent. Hagenoæ dato, *Comes Sigebertus*; (*b*) An. MCCVII. in præcepto ejuſdem Philippi Imp. pro Ordine Hoſpitalis Hieroſolym. Baſileæ confecto, ante Habsburgi aliosque Comites *Comes Sibertus de VVerda*; (*c*) An. MCCVIII. in tabula pacis inter Lotharingiæ Ducem & Comitem Barri *Comes Sigibertus*; (*d*) An. MCCXIII. in Friderici II. Imp. diplomate pro Eccleſia Argent. Baſileæ exarato, *Comes Sigebertus de VVerda & filius ejus*; An. MCCXIV. Rothvillæ ceteros ante Comites *Comes Sybertus de VVerda*, (*e*) nec non in aliis quam plurimis Friderici II. Imp. inſtrumentis occurrit. (*f*)

§. CXXXV.

(*n*) Herzog. loco cit. num. 229. ſq.
(*o*) Guillimann. *Habsb.* pag. 237. & 286.
(*p*) Herzog *Chron. Alſat.* Lib. III. pag. 46. ſq. Obrechtus *Prodr.* pag. 278 Sigebertum Comitem de Werde & Henricum filium ejus ad An. MCLVI. ponens, deceptus eſt, quum ad An. MCCXXVI. referendi ſint, ut mox docebitur.
(*q*) De quo ſupra pag. 131. §. CCXXIII. & pag. 162.
(*r*) Luckii *Herald.* Mſſ.
(*s*) *Annal. Ord. Præmonſtrat.* Tom. I. Probat. col. 474. & 476.
(*t*) Hontheim *Hiſtor. Trevir.* Tom. I. pag. 607.
(*u*) Herzog. loco cit. num. 245.
(*x*) Hund. *Metropolis Salisburg.* Tom. I. pag. 252.
(*y*) Laguille *Hiſt. d'Alſace*, Probat. pag. 30.
(*z*) Butkens *Trophees de Brabant*, Probat. pag. 55. fin.
(*a*) Miræi *Opera diplom.* à Foppens continuata, Tom. III. Cap. LXXXVI. pag. 75.
(*b*) Wencker *de Uſsburg* pag. 3.
(*c*) Guichenon *Hiſt. de Savoye*, Probat. pag 48.
(*d*) Balbicourt *Traité ſur l'origine & la Genealogie de la Maiſon de Lorraine*, Probat. pag. 84. Du Mont *Corps diplom.* Tom. I. Part. I. Supplem. num. 23.
(*e*) Laguille Probat. pag. 35.
(*f*) E. gr. An. MCCXV. ap. Besold. *Monum. Wurtemb.* pag. 553. & in Petri *Suevia Eccleſ.* pag. 422. Schannat. *Hiſt. Wormat.* Probat. pag. 100. Item An. MCCXVIII. Hagenoæ & Wimpinæ ap. Hund. *metrop. Salisburg.* Tom. I. pag. 255. nec non An. MCCXIX. Hagenoæ ap. Joannis in *Tabular. Literar. vet.* pag. 453. &c.

§. CXXXV.

Sigebertus Landgravius.

Dynaſtiæ Werdenſis initium.

Tam frequens Sigeberti hujus in Cæſareis diplomatibus, in Alſatia & extra Alſatiam datis, mentio in Friderici I. Henrici VI. Philippi & Friderici II. Imperatorum aulis ac comitatu aſſiduum, adeoque Hohenſtauficæ genti deditum fuiſſe oſtendit. Zelo hoc Landgraviatum inferioris Alſatiæ meruiſſe videtur, qui cum poſt extinctos Metenſes vacaret & ad Cæſarem eſſet devolutus, Henricus VI. eum poſt interpoſitam temporis alicujus moram Sigeberto noſtro contulit, quod laudata ſuperius (*g*) Henrici Landgravii charta, ex tabulario Neoburgenſi producta, An. MCCXXXVI. teſtatur. In hoc temporis intervallo Cæſar villam Dunenheim, ad Landgravialia bona pertinentem, Neoburgenſi cœnobio tradidit; unde hoc inter cœnobium & Henricum Landgravium lis deinceps exorta. Henricus VI. autem cum An. MCXCVII. in Sicilia mortuus ſit, Sigebertum non ſerius quam An. MCXCVI. Landgraviam accepiſſe concludimus. Poſtremus enim hic annus eſt, quem in Rhenanis partibus Cæſar transegit, quod diploma ejus Tarentinæ Eccleſiæ Id. Julii An. MCXCVI. Wormatiæ datum, (*h*) comprobat. Illis vero temporibus titulorum luxuries tam parum uſitata, ut Sigebertus novum axioma Landgravii in ſubſcriptionibus negligeret, ſolo *Comitis de VVerda* axiomate plerumque contentus; ut ex chartis ſupra recenſitis abunde patet. A Richerio (*i*) tamen, coætaneo ſcriptore, *Comes Sigibertus Alſatiæ Lantgravius* vocatur. Ipſe etiam titulum hunc uſurpavit An. MCCX. in charta, qua monaſterio Novi Caſtri pro remedio animæ ſuæ, conjugis & filiorum, paludem juxta curiam Harthuſen donavit, ubi: *Sigbertus Landgravius Alſacie.*

§. CXXXVI.

Sigeberti obitus.

Obiiſſe videtur ineunte An. MCCXXVII. poſtquam menſe Dec. anni ſuperioris cauſam ſucceſſionis Dagsburgicæ cum filio ſuo Henrico judicaſſet, (*l*) in nullis deinceps monumentis inter vivos memoratus. Nec contrarius in hac parte Senonienſis Richerius eſt, ubi ſcribit, nobilem quendam Militem, Gregorii IX. Pontificis fratrem, adiviſſe Sigebertum, Alſatiæ Lantgravium, & Conradum Metenſem Epiſcopum, Imperatoris Cancellarium, ut ad Imperatorem, venationi & piſcationi tum Hagenoæ vacantem, ſe conducerent. Factum enim hoc diu eſſe ante An. MCCXXVII. quo Gregorius IX. ad Pontificatum promotus eſt, Conradi, Metenſis Epiſcopi, ætas nobis perſuadet, quippe quem An. MCCXXIII. jam defunctum eſſe, vetus *Epiſcoporum Metenſium Chronicon* (*m*) teſtatur.

Liberi.

Sigebertus quatuor filios, Henricum, Sigebertum, Hugonem, Theodoricum genuit, filiamque Sigebertam, Anshelmo de Rappoltſtein nuptam, quæ An. MCCLXXXVIII deceſſit. An. MCCVIII. Sigebertus pater Regispontanis monialibus bona quædam in Rothbach pro ſuæ & puerorum ſuorum, *Henrici & Sigeberti*, animæ remedio tradidit; parique liberalitate biennio poſt pro *Henrici & Hugonis*, puerorum ſuorum, remedio in Neoburgenſem Abbatiam eſt uſus. Stephansfeldenſibus An. MCCXX. beneficium contulit conſenſu filiorum *Henrici & Theodorici*, qui Theodoricus dein An. MCCXXIX. minor adhuc ætate, nec ſigillum habens, ſilvam quandam Neoburgenſibus una cum fratre ſuo Henrico donavit; quam donationem An. MCCXLI. denuo confirmans *Comes de Ruckeſingen*, (Rixingen) *filius quondam Comitis Sigeberti*, in inſtrumento vocatur, ubi etiam fratris ſui *pie memorie* Comitis Henrici, mentionem facit.

§. CXXXVII.

Henricus.

Henricus.

Inter quatuor Sigeberti filios natu major Henricus An. MCCXXVII. patri ſuo in Landgraviatu ſucceſſit, jam ante in monumentis eorum temporum clarus. An. MCCXXI. nimirum Fridericum II. Imp. edixiſſe, ne quis cives Argentinenſes ad Landgraviale judicium evocaret, literasque eas ad Philippum de Richenbert, Procuratorem Comitis Henrici de Werde, *Provincialis Alſatiæ*, direxiſſe reperimus. (*n*)

An.

(*g*) Pag. 520. §. CXXX.
(*h*) Ughelli *Italia Sacra*, Tom. IX. pag 132.
(*i*) *Chron. Senon.* Lib. IV. Cap. VIII. ap. Dacher. *Spicileg.* Tom. II. pag. 632.
(*l*) Laguille Probat. pag. 34.
(*m*) Ap. Dacherium loco cit. pag. 231.
(*n*) Obrecht *Prodrom.* pag. 290.

Digitized by Google

An. MCCXXVI. in judicio ſedit cum patre juxta villam *Holtzhem*; ubi cauſa hereditatis Dagsburgicæ tractata, quam Curia Imperialis, Wormatiæ habita, ad illum *Comitem, in cujus Comitia eſſet hereditas ipſa ſita*, remiſerat. Dicuntur autem Sigebertus & Henricus in hoc inſtrumento *Comites Alſatiæ*, (*o*) Provincialis Comitis vel Landgravii titulo nondum uſi conſtanter. *Henricus Comes de VVerde*, *Landgravius Alſatiæ*, ſilvam Fronrode prope Oberbronnam Neoburgenſi Abbatiæ An. MCCXXIX. donavit. Anno ſequenti *Comes H. de Alſatia* literas Henrici, Rom. Regis, quibus Egenoni Comiti de Friburc captorum Judæorum culpa condonata, apud Briſacum ſignavit. (*p*) An. MCCXXXII. *Henricus Comes de VVerda*, *Landgravius Alſatiæ*, bona ſua gentilitia & proprietatem in Werda, Utenheim &c. Eccleſiæ Argent. in feudum obtulit. (*q*) An. MCCXXXV. Henricus *Comes de VVerde* Henrici Regis diploma, Præmonſtratenſibus Hagenoenſibus Hagenoæ conceſſum, teſtis munivit; quod & in privilegio Friderici II. Imp. pro Argentinenſibus apud Columbariam menſe Martio anni ſequentis fecit. (*r*) Menſe Junio juri Landgraviali, quod ſe habere contenderat, in villa Dunenheim renuntians, *Lantgravii Alſatiæ* titulo ſimpliciter uſus eſt. Paulo ante mortem ſuam An. MCCXXXVIII. *Henricus Comes de VVerde & Lantgravius Alſatie* Eliſabetham uxorem ſexcentas marcas argenti, quæ dos ejus fuerat, ex patria in Alſatiam attuliſſe ſibi fatetur, pro quibus Hipshemii vici uſumfructum, & ſi abſque filiis ipſe decederet, proprietatem ei concedit. (*s*) Anno eodem Henricus defunctus eſt, antequam ex ſanguine ſuo vidiſſet heredem. In charta, qua bona ſua gentilitia Eccleſiæ Argent. in feudum obtulit, heredem nondum ſe habere ipſe profeſſus eſt; nec in illa, qua conjugis ſuæ doti proſpicit, ulla ſobolis procreatæ fit mentio.

§. CXXXVIII.

Henricus Sigebertus.

Filius poſtumus.

Filium tamen reliquit, Henricum Sigebertum, poſtumum nempe, quem Eliſabetha, marito moriente gravida, emiſit in lucem, qui multorum Landgraviorum, ex ſanguine ejus prodeuntium, factus eſt ſator, adeoque Werdenſis familiæ, quæ nonniſi An. MCCCLXXVI. interiit, propagator inſignis. Verum quotquot ſuperioribus ſeculis de Landgraviatu inferiore egerunt, poſtumum hunc vel ignorarunt omnino, vel haud recte noverunt. Nata hinc in hiſtoria Landgraviatus hujus ab An. MCCXXXVIII. confuſio, quam ſuis quisque conjecturis obſcuriorem reddidit. Nos annalium & chartarum auxilio rem illuſtrare ſtudebimus.

Anonymus fragmenti, quod Chronico Alberti Argent. apud Urstisium (*t*) præfigitur, auctor, quem ipſius quoque Chronici conditorem exiſtimo, in argumento hoc producitur teſtis. “ Anno, inquit, Domini MCCXXXVIII. Henricus „ Comes provincialis Alſatiæ decedens ſine hærede, feoda plurima, quæ tenebat ab „ Imperio & Epiſcopatu, & ab aliis, ad dominium ſuæ proprietatis ſunt revocata, „ quia frater ejus in ipſis feodis nihil juris habebat, & uxori ejus nihil aliud remanſit, „ niſi pauca prædia, quæ ejuſdem erant: quæ pauco tempore poſt enixa eſt filium. „ Ex narratione hac patet, Henrico Landgravio, ſine prole defuncto, Dominos directos feudorum, viduæ graviditatis vel ignaros vel de ea dubios, ad ſe revocaſſe feuda; reddituros ea, ſi poſtumus naſceretur.

§. CXXXIX.

Succeſſionis in Landgrav. indoles.

Frater Henrici, Theodoricus, qui adhuc ſuperſtes erat, in Landgraviatu & Landgravialibus feudis nihil juris habebat, quod Henricus VI. Imp. Landgraviatum Sigeberto atque filio ejus natu majori Henrico, hujusque poſteris maſculis ſolis in feudum contulerat. Idem de ceteris Henrici defuncti feudis dicendum. Jure enim feudali Alemannico, in Alſatia tum recepto, (*u*) in hereditariis feudis nonniſi filius patri ſucceſſit; filiique defectu feudum redüt ad Dominum, fratre excluſo. (*x*)

(*o*) Laguille loco cit.
(*p*) Autographum tabularii Bada-Durlac.
(*q*) Conf. ſupra pag. 131. §. CCXXIII.
(*r*) Winckar *de Uſsburg.* pag. 9.
(*s*) *Parerga Gætting.* Tom. I. Lib. II. pag. 105.
(*t*) *Scriptor. Rer. Germ.* Part. II. pag. 91.
(*u*) *Alſat. Illuſtr.* Tom. I. pag. 261. & 805.
(*x*) *Jus feud. Alemann.* Cap. XLIII. §. II. edit. Schilter. *Es erbet niemand leben wenne der vatter uff den ſun das erbe leben.* “ Nemo ſuccedit in „ feudo, niſi filius patri; atque hoc vocatur feudum „ hereditarium. „ Niſi ergo frater coinveſtitus fuerit, ſuccedere in feudo non potuit. Ibidem Cap. LVIII. §. IV. ex verſione Latina: “ Vaſallus non tenetur „ niſi ab uno Domino inveſtituram accipere, nec „ fratres ejus Dominum cogere poſſunt, ut omnibus „ & ſingulis inveſtituram faciat; nec enim niſi unum „ inveſtit. „ At tamen Cap. LXV. §. I. dicitur: “ Poteſt Dominus pluribus fratribus unum feudum „ conferre, ut inveſtituram ſimultaneam accipiant „ & æqualiter poſſideant.

Vidua autem filium cum fuiſſet enixa, cui Henrici patris & Sigeberti avi oomen ſimul impoſitum, (y) feuda, quæ tenuerat pater, à Dominis ei reſtituta ſunt. Noooulla ante puberem Sigeberti ætatem, ex juris feudalis Alemannici (z) lege, collata ſunt aliis, ſervitia feudalia præſtituris, ea conditione, ut Sigeberto adulto redderentur. Feuda nonniſi in eum data vel promiſſa ſuot caſum, ſi puer Sigebertus moriturus eſſet improlis.

§. CXL.

Feuda Henrico puero ſervata.

Extat inſtrumeotum, (a) An. MCCXXXVIII. adeoque eodem, quo poſtumus natus eſt, datum, quo Lotharingiæ Dux Eliſabethæ & *parvis* ejus, (b) ab Henrico procreatis, feuda, quæ Henricus poſſederat, ſe contuliſſe teſtatur. Reperimus quidem, Cunonem de Bergheim de ipſis illis feudis Lotharingicis, S. Hippolito ſcilicet, Kœnigsburgo & Enshemio, à Matthæo Duce An. MCCL. inveſtitum fuiſſe. Verum in iisdem inveſtituræ literis Heorici Sigeberti jus à Lotharingiæ Duce confirmstum eſt denuo, his verbis: "Si contingeret, quod puer, qui dicitur *Henricus, Comes Alſatiæ*, „ filios haberet & poſſideret Comitatum & Dominatum de Werde, & tantum faceret „ erga Dominum meum Ducem, quod ipſe Dominus Dux de jure redderet ei feudum „ prænominatum . . . . ego Cono &c. (c) Ita Cuno de Bergheim feuda hæc ad tempus modo retinuit, donec nimirum Henricus Sigebertus adoleviſſet, cui Cæſar Landgraviatum & Lotharingus Lothariogica feuda taodem commiſit. De Imperialibus Landgraviatus feudis literas habemus, (d) quibus Wilhelmus, Rom. Rex, An. MCCXLVIII. Emiconi, Silveſtri Comiti, Henrici Sigeberti vitrico, ea contulit in eventum, ſi privignus ipſius absque legitimo præmoreretur herede.

An. MCCXXXIX. Bertholdus I. Epiſcopus Argent. jus patronatus Eccleſiæ D. Petri Sen. Argent. à Burcardo & Rudolfo de Blide, fratribus, quibus id *Henricus Comes, Lantgravius Alſatie*, in ſubfeudum dederat, hoc pacto redemit, ut *filio poſthumo Comitis memorati*, ſi exactum ab eis fuerit, de illo ſatisfacerent. (e) Liquet hinc, Albertum Argent. vel quisquis eſt Fragmenti iſtius auctor, de revocatis An. MCCXXXVIII. poſt Henrici Landgravii mortem feudis Landgravialibus ita eſſe interpretaodum, ut jus in ea poſtumo, qui natus eſt, filio à Dominis directis fuerit ſervatum.

§. CXLI.

Tradita adulto.

Henricus Sigebertus itaque, ad adultam cum ætatem perveniſſet, Landgraviatum & reliqua patris feuda accepit, quod innumeris ejus ævi inſtrumentis probatur. An. MCCXLIX. Sigebertus Comes de Werde & Laodgravius Alſatiæ jam memoratur. (f) Judicio tamen provinciali nondum præfuit ipſe, ſed Imperator id alii commiſit. Wilhelmus, Rom. Rex, An. MCCLV. Epiſcopo Argent. & Comiti de Wsldecke, *Juſticiario provinciali*, de reſtituendis Reinboldo Liebencellero bonis io Trenheim literas ſcripſit. Adolphus Comes de Waldeck *VVilhelmi Regis Judiciarius* in alio ejuſdem anni ac Regis inſtrumento legitur. (g)

§. CXLIII.

Acta cum vaſallis.

Tum vero Henricus Sigebertus, Fleckenſteiniorum in majores ſuos merita penſaturus beneficio, Henrico de Fleckenſteio ejuſque filiis Beinheimenſe feudum promiſit, conferendum iis, poſtquam Fridericus Mareſchallus de Hagenowe ſine maſcula prole deceſſerit. (h) Chartam hanc Landgravius noſter ſigillo *nobilis viri Dn. Alexandri Dicke*, quem *ſocerum* ſuum appellat, communiri fecit.

An.

(y) Poſtumi hujus nomen ſilet Albertus Argent. at documenta non ſilent.

(z) Cap. LV. §. I. ubi: "Si vaſallus moritur „ relictis liberis impuberibus, Dominus uſumfructum „ conferre poteſt alteri &c.

(a) *Parerga Gotting.* Tom. I. Lib. II. pag. 105. ubi tamen in nomine *Matthiæ* bis erratum. Pro Matthia Duce ſcribendus eſt *Matthæus*, qui Lotharingiam tum rexit. Neque charta in craſtino Matthiæ Apoſtoli ſeu Februario menſe dari potuit, quod menſe Julio Henricus Landgravius, Sigeberti poſtumi pater, adhuc fuit in vivis.

(b) Unde Eliſabetham geminos peperiſſe colligimus, ex quibus alter non adolevit. Neque alibi tamen duorum fratrum, Henrici Landgravii filiorum, mentio occurrit.

(c) Literæ ineditæ in chartaphylacio Nanceiano extant.

(d) SCHILTER. *Gloſſar. Teuton.* pag. 851. Errat itaque anonymus ibid. pag. 855. quando cauſam, quæ Emiconem Landgraviatu excluſit, in turbis Interregni & competitorum numero quærit.

(e) Charta authentica in tabulario Capituli maj. Argent.

(f) Charta Germanici idiomatis in LUCKII *Mſſ. Heraldicis*, in familia de Geroldseck.

(g) DATT *de Pace publ.* Lib. I. Cap. IV. §. XIX.

(h) LAGUILLE Probat. pag. 37.

An. MCCLIX. *Comes Sigebertus, Landgravius Alſatiæ*, ab Henrico, Epiſcopo Argent. duos manſos & dimidium Vendenhemii in feudum accepit, quos Bernhardo Cagoni, Bernhardus autem Henrico Marſilio, cum Epiſcopi conſenſu, in ſubfeudum dedit.

Cum Conradino Duce.

An. MCCLX. Ludovicus de Lichtenberg, Advocatus Argentinenſis, à Conradino, Rege Siciliæ Duceque Sueviæ, Landgraviatum Alſatiæ ea lege in feudum ſe accepiſſe fatetur, ut ſuo periculo ſuisque impenſis, absque ullo Conradini damno, ejus potiri ſtudeat. (*i*) Conradinus itaque, Sigeberto Landgravio haud dubie infenſus, quod Werdenſes avo ac patri ſuo contrariati eſſent, Alſatiæ inferioris Landgraviatum à Ducatu ſuo pendere exiſtimans, in Lichtenbergenſes eum transferre voluit Dynaſtas, Hohenſtauficæ genti fidos atque obnoxios. Verum translatio hæc caruit effectu.

§. CXLIV.

Cum Argentinenſibus.

Grave tum bellum inter Waltherum de Geroldseck, Argent. Epiſcopum, & cives Argentinenſes exarſerat, quo pro Principatu ille, hi pro libertate pugnabant; ut in Argentinæ rebus oſtendi. Landgravius ſuperior, Rudolfus Habsburgicus, pro civibus ſtabat; at à partibus Epiſcopi cum tota Werdenſi familia ſtetit Henricus Sigebertus. (*l*) Prœlio ad Hugsbergam ſuperiorem An. MCCLXII. commiſſo, Argentinenſes victores, cæſis multis & Johanne inter eos Werdenſi, (*m*) nobiles ſeptuaginta ſex captivos laqueis, quos illi paraverant civibus, introduxerunt in urbem; quos inter Landgravium Werdenſem Koenigshovius (*n*) memorat. Sigebertus à partibus Epiſcopi tum ad cives transivit; qui transitus, ſacramento firmatus, pro redemtionis pretio imperatus fuiſſe videtur. Etenim die Dom. poſt nundinas S. Margarethæ An. MCCLXII. cum Habsburgi & Friburgi Comitibus, civibusque Argentinenſibus mutuum fœdus contra Waltherum de Geroldseck, Epiſcopum, & patrem ejus iniit, ita ut ſi invitis reliquis ſociis à fœdere hoc recederet, bis mille marcarum mulctam præſtaret. (*o*) Die Saturni poſt S. Jacobi chartæ Rudolphi de Utenheim aliorumque, pro Henrico Durlandero & Walthero Nibelungero fide jubentium, de non aſſiſtendo unquam partibus Waltheri Epiſcopi, Henricus Sigebertus de Werda, Lantgravius Alſatiæ, ſigillum ſuum appendit. (*p*) Ad tempus hoc quoque referendæ ſunt literæ, quibus *S. Comes de VVerde, Alſatiæ Landgravius*, civitati Argent. ſuam contra hoſtes ejus univerſos, præcipue in Geispolzheim, opem ſpopondit. (*q*)

§. CXLV.

Cum matre.

An. MCCLXV. cum matre ſua, Eliſabetha de Montfort, ſecundis nuptiis Emiconi Wildgravio juncta, poſt aliquam de ejus dote ac dotalitio litem, ita transegit, ut matri ac heredibus ejus caſtrum inferius Werdæ, Hipshemium vicum cum jure patronatus, Comitatum Riedenſem, aliaque bona traderet; quam transactionem Gertrudis, Sigeberti uxor, conſenſu ſuo roboravit. (*r*)

Cum Cæſare.

An. MCCLXXV. Sigebertus inter teſtes jurisjurandi, quod Rudolfus I. Imp. Gregorio X. Pontifici Lauſannæ præſtitit; nec non in ejuſdem Rudolfi literis antigraphis, Pontifici datis, ac in confirmatione eorum, quæ Otto, Præpoſitus S. Guidonis Spiræ, regiæque aulæ Cancellarius, in curia Pontificia pro Rudolfo egerat, comparet. In prima charta *Comes de Werde*, in duabus poſterioribus *Landgravius Alſatiæ Inferioris* nuncupatur.

§. CXLVI.

Mors.

Deceſſit Henricus Sigebertus An. MCCLXXVIII. adeoque quadragenarius; quod Annales Colmar. ad hunc annum teſtantur: *Obiit Comes de VVerde.* Addit vetuſtum Eccleſiæ S. Arbogaſti Calendarium Mſ. diem: *Idus Februarii Sigebertus Comes 20. libr.*

 Duas

(*i*) Literæ Ludovici antigraphæ Conradino datæ ſunt in caſtro *Vobburch* An. MCCLX. XI. April. III. Indict.

(*l*) Hinc vaſtatas ab Argentinenſibus Werdenſis Comitis terras dicit Koenigshovius Cap. IV. pag. 247.

(*m*) Sepultus hic eſt Stephansfeldæ in xyſto Eccleſiæ vicino, cum inſcriptione: *Anno Dni MCCLXII. VIII. Idus Martii obiit Johannes Miles de Werde.* Herzogius *Chron. Alſat.* Lib. III. pag. 37. inſcriptionem hanc exhibet male: *Anno MCCLXII. 8. Martii obiit Johannes Gales de Werde.* Extat inſtrumentum An. MCCLXVII. in Wenckeri *Apparatu Archiv.* pag. 176. quo Gervandus Burgravius Werdenſis in gratiam Argentinenſium omni actioni renuntiat *de morte fratris Johannis ab ipſis in conflictu interfecti & de captivitate Bertholdi.*

(*n*) *Chron. Argent.* Cap. IV. pag. 252. *under den gevangen worent der lange Grove von Werde*, ubi haud dubie legendum *der Landgrove*; & ita quoque Herzog. *Chron.* Lib. IV. pag. 88.

(*o*) In inſtrumento ſcribitur: *Ich Grave Heinrich Sigebrecht von Werde unde Landgrave ze Elſaſſe.* Cod. membr. diplom. civitatis Argent. de An. MCCCLXX. fol. 232.

(*p*) In Sigillo hoc legitur: *Sigebertus Lantgravius Alſatiæ.*

(*q*) Wencker. *Apparat. Archiv.* pag. 175.

(*r*) Charta in *Parergis Gotting.* pag. 114.

Uxores. Duas ille habuit uxores, *Gertrudim*, Alexandri de Dicka filiam, (*s*) ex qua Johannem, Sigebertum & Henricum filios ſuſcepit; deinde *Bertham* de Rappoltſtein, Ulrici, Egelolphi atque Philippi matrem. (*t*) Extat inſtrumentum An. MCCLXIX. quo Landgravius noſter Ulricum Rappoltſteinenſem nuncupat ſocerum; feuda quædam Lotharingica in ſubfeudum ei conferens.

An. MCCXCI. Rudolfus I. Imp. & Argentinenſis Epiſcopus Conradus litem, quæ inter Bertham & liberos ejus una ex parte, atque Anſelmum de Rappoltſtein & fratrem ejus ex altera propter hereditatem Berthæ paternam vertebatur, Colmariæ ita compoſuerunt, ut Ulricus, Berthæ filius, caſtrum Munrewilre, (*u*) Bertha vero curias Colmariæ atque Seleſtadii acciperent. (*x*) Anno ſequenti Bertha ejuſque tres filii bona quædam in villa & banno Benfeldenſi Capitulo majori Argent. vendiderunt. (*y*)

Liberi. Præter ſex filios, ex duplici matrimonio ſuſceptos, duas etiam Henricus Sigebertus filias reliquit; quarum prior *Elſa* Anſelmo de Rappoltſtein circa An. MCCLXIX. nupſit, atque in monaſterio Auguſtinianorum Rappoltivillæ ſepulta eſt. (*z*) Eliſæ *Suſannam* adjungimus, quam Lockius (*a*) uxorem fuiſſe tradit Waltheri junioris de Geroldseck, matrem Hermanni, quem Adolfus Imp. An. MCCXCVII. Ortenaviæ præfecit.

§. CXLVII.

Johannes I.

Johannes I. Primogenitus filiorum Henrici Sigeberti fuit Johannes, patris in Landgraviatu ſucceſſor, ita tamen, ut fratres ejus non omnino excluſi fuiſſe videantur. Etenim Nobiles Utenheimenſes non à Johanne tantum, ſed à fratribus quoque, Sigeberto, Henrico & Ulrico, An. MCCLXXX. inveſtitos eſſe, imo & inſequenti tempore, cum adhuc viveret Johannes, Ulricum, Egenolfum & Philippum, Berthæ filios, partes aliquas Landgraviatus poſſediſſe reperio; quanquam non negaverim, potiores ſemper partes fuiſſe primogeniti Johannis. Hic Argentinenſes An. MCCLXXXV. proſcripſit, à Rudolfo I. Imp. culpatus, quod adverſus Argentinenſium privilegia egiſſet. (*b*) Cum An. MCCLXXXIX. Advocatus Alſatiæ & XI. Scabini Stehelino de Kerzenfeld, qui Reinboldum ab Andolsheim occiderat, jus defendendi ſe contra hoſtes concederent, ei auxilio eſſe juſſerunt omnes, qui in pacem publicam juraverant, & nominatim Johannem Landgravium de Werde. An. MCCXCII. Anſelmus de Rappoltſtein, cum Argentinenſibus in gratiam rediens, inter alios fidei ſuæ prædem dedit Johannem Landgravium; qui & ipſe cum civitate Argent. coram Epiſcopo Conrado ſuper damna, per Erſteinenſes ei illata, hoc anno tranſegit. (*c*) Brevi poſt, cum à partibus Conradi, Argentinenſis Epiſcopi, fratriſque ejus, Johannis de Lichtenberg, contra Adolfum Imp. ejusque in Alſatia Advocatum provincialem, Ottonem de Ochſenſtein, ſtaret, Werda & Erſteinium, caſtra Landgravii, à Cæſare expugnata ſunt. (*d*) Reconciliatus mox cum Adolfo, ipſe & Johannes de Lichtenberg cum Ottone Ochſenſteinio de reſtituendis caſtris Habsburgicis, Ortenberga & Bilſteinio, ab Ottone captis, tranſegerunt; firmante tranſactionem Adolfo. (*e*) Sed Alberto Auſtriaco An. MCCXCVIII. ſolium Germaniæ ſibi vindicante, Johannes noſter Landgravius, Albertum ſecutus, in acie ad Gelnhemium contra Adolfum pugnavit. (*f*) An. MCCCI. fœderi Pacis publicæ, de quo ſupra, (*g*) *Landgravius Inferior* acceſſit; eique nomine ſuo judicem præfecit Waltherum de Matzenheim. An. MCCCVI. cum Johanne Lichtenbergico, Advocato Alſatiæ, compoſitionis inter Gierſpergenſes & Rappoltſteinenſes,

(*s*) Dickiorum horum ſedes fuit caſtrum Sperberg in valle Andlavienſi, de quo ſupra pag. 168.

(*t*) Inſtrumentum An. MCCLXXX. Ulricum Berthæ *filium*, reliquos ex Gertrude natos ejuſdem *liberos* appellat: *Bertha von Rappolſtein Landgravin zu Elſaſſ u. ire Kinder, Johannes der Landgrave zu Elſaſſ, Sigebrecht u. Heinrich ſine bruder*; item *Ulrich Frau Berthin Sohn* &c.

(*u*) De quo ſupra pag. 104. & 441.

(*x*) Conf. infra Genealogiam Rappoltſteinenſem.

(*y*) Liber ſal. Capituli m j. Argent. Charta hæc, feria ſexta poſt dominicam Lætare data, Berthæ atque Ulrici, filii natu majoris, ſigillis munita eſt.

(*a*) Lockius in *Annal. Rappolſtein.* MſC. Anſelmus An. MCCXC. decimas Ammerswillanas, à Theobaldo Phirretarum Comite in feudum acceptas, uxori ſuæ Eliſæ in dotalitium adſcripſit, ubi: *miner ehlichen Vrowen Eliſen, Graven Sigebrechtes ſeligen, Tochter von Werde.*

(*a*) In Genealogia mſ. Geroldseckiana.

(*b*) Wencker *Collecta Archivi* pag 60.

(*c*) Initio chartæ ſcribitur: *Wir Johannes der Lantgrave ze Elſaſz.*

(*d*) Annal. Colmar. ad An. MCCXCIII. & Chron. Colmar. pag. 53. ſq.

(*e*) Schilteri *Gloſſar. Teuton.* pag. 34.

(*f*) Koenigshov. Cap II. pag. 120. Trithemius *Chron. Spanheim.* ad An. MCCXCVIII.

(*g*) Pag. 502. §. XC. In hac inſtrumenti dicitur *der niedere Lantgrave.*

Digitized by Google

nenſes, teſtis fuit. (*b*) Obiit An. MCCCVIII. Uxor fuit *Agnes de Lichtenberg*, cui An. MCCLXXVIII. vidualitium 4000. marcarum adſcripſit. (*i*) Ex matrimonio hoc prodiit *Sigismundus*, qui eodem, quo pater, anno mortuus eſt, Seleſtadii apud Franciſcanos communi ſub lapide ad latus patris ſepultus. (*l*) *Monum. Landgr. Inf. Tab. II. num. 2.*

§. CXLVIII.

Vivo hic patre Erſteinium tenuit, *Domicellus de Erſtein* hinc dictus. Ab Argentinenſibus An. MCCC. petiit, ut quosdam exploratum mitterent, num ipſe hoſtes eorum & ſpolia in oppidum ſuum receperit. Ad d. VI. Id. Maii An. MCCCVIII. Symundus Comes, dictus *Jungherr*, (Domicellus) Eccleſiæ S. Arbogaſti decimas in Caſtineto contulit. (*m*) Sigismundus hic in matrimonio habuit *Adelheidem de Blanckenberg*, (*n*) quæ filiam marito dedit *Agnetem*, Johanni, Comiti Habsburgo - Laufenburgenſi, nuptam; (*o*) & apud Clariſſas Argentinenſes dein vidua vixit monialis. Agnes uſque ad An. MCCCXLVII. in chartis occurrit. (*p*) Sigismundus filius.

§. CXLIX.

Ulricus.

Johannis Landgravii frater, Ulricus, Sigismundi patruus, ex ſecundo Henrici Sigeberti matrimonio cum Bertha de Rappoltſtein prognatus, una cum Johanne fratre Landgraviatum tenuit. Udalricus Alſatiæ Landgravius jam An. MCCXC. in Auſtriaco Thomæ Eberdorfferi de Haselbach *Chronico* (*q*) memoratur, male tamen vocatus *de Habsburg*, cum fuerit Werdenſis. An. MCCXCVI. Ulricus Landgravius, Egelolfus & Philippus, fratres, curiam in Gutensheim prope Werdam Rudolfo cuidam militi locaverunt, annoque ſequenti vicum Ensheim, feudum Landgraviatus Lotharingicum, Nicolao Zornio ſeniori in ſubſeudum dederunt. Tum etiam ſilva quædam Eccleſiæ ac Hoſpitali Stephansfeldenſi ab iisdem donata. (*r*) Ulricus & Egelolfus Anſelmi de Hohenſtein literas, quibus uxori ſuæ Giſelæ dotalitium adſcribit, An. MCCCVII. ſigillis ſuis muniverunt, ubi in Ulrici ſigillo legitur: *S. Ulrici Lantgravii Alſatiæ*; in Egelolfi vero: *S. Egelolfi Lantgravii de Werde*; quæ Egelolfi formula in ſigillo quoque Philippi, chartæ anni MCCXCVII. appenſo, exprimitur. De ſigillis infra in Monumentis. Ulricus, Egelolfus, Philippus, fratres.

§. CL.

An. MCCCVIII. Ulricus & Egelolfus, Landgravii Alſatiæ, (*s*) ſeptennali fœdere promiſerunt, ſe cum hominibus ac munitionibus ſuis civitati Argentinenſi, cum opus fuerit, auxilio fore, ita tamen, ut Ulricus Regem Germaniæ, Epiſcopum Argent. & Johannem Lichtenbergicum, ſocerum ſuum, exceperit, Egelolfus neminem. Biennio poſt Henricus VII. Imp. cum Argentinenſi ac Baſilienſi Epiſcopis & civitatibus, nec non utriuſque Alſatiæ Landgraviis (*t*) formulam pacis publicæ, à Rheno & Birſico, ad Vogeſum & Selſam, ad quinquennium ſancivit, cujus judices ſeu cuſtodes Landgraviorum horum judicia quoque tuerentur. An. MCCCXII. Ulricus Landgravius & frater ejus Philippus (*u*) cum civitate Argent. pacti ſunt, ne caſtrum ſeu munitio ulla prope Fegershemium extrueretur. Eodem anno Ulricus Landgravius cum Johanne, Epiſcopo Argent. inter urbem Argent. & inter Heinricum ac Fritſchmannum de Riegel arbitrum egit. (*x*) An. MCCCXVI. feuda Lotharingica, quæ pater, fratres & progenitores ipſius poſſederant, S. Hippolitum, caſtrum Kunigsburg, villam Ensheim &c. à Friderico Duce ſuſcepit; eodemque Argentinenſis factus eſt civis. (*y*) Acta cum Argentinenſibus.

(*b*) Nominantur teſtes hoc ordine: *Herr Johannes Herr von Lichtenberg, der Lantvogt ze Elſaz, Herr Johannes der Lantgrave ze Elſaz, Herr Walther der Herr von Geroltzecke* &c. Advocatus provincialis itaque anteponitur Comiti provinciali, quod major illius tum eſſet in rebus auctoritas.

(*i*) Chartam hujus rei Adolfus Imp. An. MCCXCIII. confirmavit.

(*l*) Huber. *Deſcript. Templi Wilhelmitani* Germ. pag. 111. Beatus Rhenanus *Rer. Germ.* Lib. III. pag. 166. ait: „Franciſcani ſepultura Elſatiæ Landgraviorum, Joannis & Simonis, inſignes, qui templi conditores quibusdam exiſtimantur.

(*m*) Lib. anniverſ. mſſ. Eccleſiæ S. Arbogaſti.

(*n*) Huber loco cit. pag. 112.

(*o*) Herrg. Cod. Probat. *Genealogia Habsb.* num. 755. ubi: *Wir Grave Johans von Hapsperg, u wir Grevin Agnes ſin eliche frowe, Lantgraven Symunts ſeligen von Elsas weilunde eliche tochter.* Scripta hæc ſunt An. MCCCXXVIII. Conf. ſupra Monum. Landgraviatus ſuper. pag. 514.

(*p*) Vid. Herrg. loco cit. num. 776. & 791.

(*q*) Pez. *Scriptor. Rer. Auſtr.* Tom. II. pag. 757.

(*r*) Schilter. *Gloſſar. Teut.* pag. 31.

(*s*) *VVir Ulrich u. Egenolff gebrudere, Lantgraven zu Elſaſſen.*

(*t*) *Mit den Lantgraffen in dem Obern und in dem Nidern Elſaz.*

(*u*) *VVir Lantgraffe Ulrich zu Elſaſſe und Phylippes ſin bruder.*

(*x*) Codex mſ. *Muegianus* pag. 22.

(*y*) Luckii *Herald. Miſcell.* mſſ.

§. CLI.

Cum Imp. Ludovico Bavaro.

In ſchiſmate Imperii Ludovico Bavaro, poſt Muhldorfienſe ſaltem prœlium; adhæſit, Advocatus provincialis Alſatiæ à Cæſare hoc conſtitutus; unde odium & arma Auſtriaca in ſe prnvocavit. (z) An. MCCCXXVIII. Ludnvicum Imp. cnmitatus eſt Romam, ubi diplomata ejus de Marchinnatu Brandenburgico (a) & de Ducatu Lucenſi (b) teſtis ſignavit. Prn ſervitiis in Italia, cnrnnatinne præcipue Romana, præſtitis Imperator tum mille marcas argenti puri Ulrico donavit, tributum Judæorum Seleſtadienſium pecuniæ hujus ſolvendæ pignus conſtituens. (c)

§. CLII.

Cum Lichberg. aliisq; Dynaſtis.

An. MCCCXXXII. Philippi fratris & Johannis filii conſenſu caſtrum Arnſperg & vicos inde pendentes, Brumatum quoque oppidum, Lichtenbergenſibus Dynaſtis pro bis mille & quingentis marcis Ulricus vendidit, (d) gentis & Landgraviatus ſui vires ſubruere incipiens. Annn ſequenti datis literis annuit, ut vicus Dalhunden poſt Anſelmi de Bazendorff, prole maſcula carentis, nbitum ad Henricum de Fleckenſtein, ut feudum Landgraviale, transiret. (e) Jus patrnnatus Gemariæ vici, quem ab Eccleſia Murbacenſi tenebat, Jnhanni, Dynaſtæ Rappoltſteinenſi, Henrico de Rappoltſtein conſentiente, An. MCCCXXXIV. contulit.

Cum Epiſc. Argent.

Biennio poſt Ulricus Bertholdo, Epiſcopo Argent. ſuper loca & bona univerſa, quæ ut Landgravius, nec nnn ut Camerarius & Pincerna Epiſcopi, ab eo tenebat in ſeudum, literas antigraphas dedit; Præſuli, in Curia Imperiali Francoſurti degenti, ad menſam miniſtrare ſe debere prn equn, qun inſideret, quemque ſub-Pincernæ, Rathſambuſii atque Schœnavii deinceps acciperent, ſimul profeſſus. (f)

§. CLIII.

Ulrici ſepultura. *Monum. Landgr. Alſat. Inſ. Tab. 2. n. 1.*

Obiit Ulricus XVI. Kal. Octnbris An. MCCCXLIV. in exedra ædis D. Guilielmi Argentinæ ſepultus, cui fratris ſui Philippi, Landgravii & Eccleſiæ Argent. Cannnici, nſſa jam An. MCCCXXXII. fuerant illata. Commune ibi conditum eſt mnnumentum ambobus, præſtantiſſimi nperis. Ambo hanc ædem ditaverant opibus, Eleyenſis prope Werdam eccleſiæ reditus ei transſcribentes. (g)

Uxor & liberi.

Uxor Ulrici fuit *Suſanna*, Jnhannis Lichtenbergici & Adelheidis Werdenbergicæ filia; (h) ex qua *Johannem*, in Landgraviatu ſucceſſorem, atque *Adelheidem*, Friderico Oetingæ Cnmiti nuptam, (i) reliquit. Quin & filiam habuit *Ellinam*, quæ in inſtrumentn An. MCCCXIX. memoratur, qun Jnhannes Lichtenbergenſis Ulrico Landgravio ejuſque filiæ Ellinæ, ſuæ ex ſnrnre nepti, plura bona in Rodesheim conceſſit. (l) Eadem ſnrtaſſis vitæ religioſæ in monaſterio D. Marci extra muros Argentinenſes ſeſe addixit. (m)

IV. DY-

(z) Koenigshov. Cap. II. pag. 129. ait: *der Lantgroff zu Elſaſſ Ulrich war Keyſer Ludewiges diener.*

(a) Ludewig *Reliquiæ Manuſcr.* Tom II. pag. 274.

(b) Freher *Rer. Germ.* Tom. I. pag. 667. num. 4. Meibom. *Rer. Germ.* Tom. III. pag. 209.

(c) Cæſar in literis ſuis Ulricum vocat *den edlen Mann Ulrich den Landgraffen von Elſaszen.*

(d) Vid. ſupra pag. 132. §. CCXXVI.

(e) Laguille *Hiſt. d'Alſace*, Probat. pag. 36.

(f) In autographo: *VVir Ulrich Lantgrave zu Elſaes . . . eins Biſchoves von Straszburg u. ſinre Stiſt Oeberſter Kammerer u. ir oberſter Drubſehſe.*

(g) Hubner *Deſcript. Templi Guilielm.* pag. 57.

(h) Teſtis charta An. MCCCXV. qua Johannes, Dyneſta Lichtenberg. & uxor ejus Adelheidis de Werdenberg bona quædam vendiderunt *mit willen u. gehelle Herrn Ulriches des Landgraven, unſers Dochtermannes, u. Suſannen unſer Dochter, desſelben Ulriches ehelıche VVirthinne* &c. Tabular. Buxovill.

(i) Ludovicorum Oetingenſium literæ An. MCCCLVIII. ita: "Ad hæc conſtituta coram nobis „ Domina Adelheidis, filia quondam nobilis viri, „ Dom. Ulrici Landgravii Alſatiæ, relicta quondam „ Dom. Friderici Comitis de Oetingen, præſcriptæ „ venditioni ſuam voluntatem adhibuit & conſenſum. Tabular. Civit. Argent.

(l) His verbis: *VVir Johannes der junge Herre von Lichtenberg geben Ulrich dem Landgraven u. Elline ſinre Dochter, die unſere Schweſter Dochter iſt.* Tebular. Epiſc. Argent.

(m) In charta venditionis caſtrorum Franckenburg, Werde &c An. MCCCLVIII. ſcribitur: *davon vallet das dritte ſuder der Lantgravin einer Cloſterfrawen zu S. Marx iren lebentag.*

Digitized by Google

IV. DYNASTIA OETINGENSIS.

§. CLIV.

JOHANNES II. WERDENSIS, FRIDERICUS & LUDOVICUS, OETINGENSES.

Secuti ſunt Ulricum in Landgraviatu Alſatiæ, omnibusque ſimul Werdenſium bonis Johannes, filius ejus, Ludovicus & Fridericus fratres, Oetingæ Comites, circa An. MCCCXXXVI. jam ad communionem Landgraviatus ab Ulrico vocati; qui Gentis ſuæ, licet numeroſæ nuper, imminentem cum vidiſſet interitum, quod ex Johanne filio, propter corporis debilitatem (n) certam ſperare ſobolem non poterat, generum ſibi ex Oetingenſium Domo elegit Fridericum, inſigni apud Ludovicum Bavarum gratia florentem, (o) cujus Ulricus, uti vidimus, ſtrenuus quoque aſſecla fuerat. Ulricus itaque Landgraviatus communionem, cum certa ſucceſſionis ſpe, pro genero facile impetravit à Cæſare, qui Ludovicum etiam, fratrem natu majorem Friderici, (p) ad ſimultaneam cum hoc inveſtituram admiſit. Ludovicus primis Imperii annis Luduvico Bavaro ab Epiſtolis fuit. At matrimonio cum Auſtriaca Principe inito, hoſtis Cæſaris factus eſt, (q) dein reconciliatus cum eo inter legatos, ad Benedictum XII. Avenionem An. MCCCXXXVI. à Ludovico Imp. miſſos, cum fratris ſui filio, Ludovico juniore, præcipuus fuit. (r) Oetingenſium ſucceſſio.

§. CLV.

Ipſa communicati cum Oetingenſibus Landgraviatus charta non ſupereſt. Rem tamen An. MCCCXXXVI. jam inceptam & quadriennio poſt fuiſſe perfectam, multæ nobis chartæ declarant. Iſto enim, quem dixi, anno trigeſimo ſexto feuda ſua Argentinenſia cum refutaſſet Ulricus, Bertholdus Epiſcopus Johannem, Ulrici filium, æque ac Oetingenſes de illis inveſtivit. (s) Quin etiam ſub finem ejuſdem anni Ludovicus & Fridericus Comites, cum Johanne, affine ſuo, convenerunt, ut ipſe reditus hominesque proprios in Keſtenholz, Hittenheim, Matzenheim, Eley, Utenbeim, alibique ſolus ad dies vitæ poſſideret, nec oppignerandos tamen neque vendendos unquam; ne Oetingenſibus, vel eorum beredibus, hinc damnum oriretur. Hæc Oetingenſes de Landgraviatu jam tum participaſſe, non obſcure oſtendunt. An. MCCCXL. Ludovicus & Fridericus, Oetingæ Comites, Landgravii Alſatiæ titulo, una cum Ulrico Werdenſi & filio ejus Johanne, diſerte ſunt uſi. Epocha ejus.

§. CLVI.

Tum enim Fridericus & Johannes Landgravii (t) conſenſerunt literis, ut illi, qui feuda ab Ulrico Landgravio ejuſque deceſſoribus tenuerunt, ſive ad Landgraviatum ipſum ſpectarent, ſive alio modo ad Ulrici gentem perveniſſent, vaſalli à Ludovico, Comite Oetingenſi Alſatiæque Landgravio, (u) ea deinceps acciperent; quod Oetingenſes non ad Landgraviatum modo, ſed ad gentilitia quoque Werdenſium bona, admiſſos fuiſſe demonſtrat. Anno dieque eodem Ludovicus & Fridericus, Landgravii, aliis Johanni Landgravio literis ſpondent, pacto hoc de inveſtiendis per Ludovicum Landgraviatus & Werdenſium vaſallis, priora cum Johanne pacta non læſum iri, atque adeo vacantia Landgraviatus feuda alternis vicibus, primum ad Johannem vel ad quem ille voluerit, dein ad Comites Oetingæ, vel qui ipſis placuerit, debere devolvi. (x) Oetingenſes in vigilia Paſchatis ejuſdem anni vicum Utersbeim viginti marcis argenti redimendi facultatem Johanni tribuerunt. Anno ſequenti quadrageſimo primo tres villas ad Rbenum, conſenſu Johannis Landgravii, Bertholdo Schwarbero, (y) & Oetingenſium acta ſub Ulrico.

(n) In ſcheda quadam tabularii Argent. An. MCCCXLVII. dicitur *Jungherr Henſelin, Landgraff.*

(o) Oetingæ Comites in prœlio ad Muhldorfium An. MCCCXXII. pugnaverant pro Ludovico. ADELZREITER *Annal. Boj.* Part. II. Lib. I. Cap. XXXVIII. pag. 16.

(p) In chartis enim ſemper ante Fridericum nominatur; conſentiuntque Genealogi, BUCELINUS in *Germania Topo-Chrono-Stemmatograph.* Part. II. pag. 33. IMHOF. *Notit. Procer. Imp.* Lib. XI. Cap. III. pag. 169. Stemmata gentis hujus ab Henningeſio & Reuſnero prolata magis à veritate recedunt.

(q) ALBERTUS ARGENT. *Chron.* pag. 120.

(r) Ibid. pag. 126. HERWARTI *Ludovicus Bav. defenſus* pag. 658.

(s) Ab ALBERTO ARG. *de rebus Bertholdi Epiſc.* pag. 176. Ludovicus & Fridericus, Oetingæ Comites, Epiſcopi Argent. fideles appellantur.

(t) *VVir Grave Friderich Herre zu Oetingen u. Lantgrave in Elſabs, u. ich Joh Lantgrave in Elſabs.* Ita authenticum tabularii Epiſc. Argent.

(u) *Von Graven Ludwig Herren zu Oetingen u. Lantgraven in Elſabs.* Ibidem.

(x) LAGUILLE *Hiſt. d'Alſace*, Probat. pag. 36.

(y) SCHILTER *Gloſſar. Teut.* pag. 32.

Digitized by Google

& An. MCCCXLII. vicos Offendorff, Herlisheim & Rohrweiler Ludemanno de Lichtenberg, (z) vendidere. Dein cum Epiſcopo Argent. ac civitatibus Alſatiæ Imperialibus mutuæ defenſionis fœdus pepigerunt.

Acta poſt Ulricum.

Ulrico Landgravio An. MCCCXLIV. mortuo, Advocati provincialis Alſatiæ titulum, quem ille geſſerat, ſuo Landgraviali titulo Ludovicus & Fridericus junxerunt, antepoſueruntque. (a) Quadriennio poſt Henrico Fleckenſteinio Beinhemium, ceteraque feuda, quæ tenebat, Landgravialia in Henricum, nepotem ſuum, transferre permiſerunt. (b) Eosdem An. MCCCL. civitati Argentinenſi, propter jurisdictionem in Judæos ſuos, litem moventes, Præpoſitus Capituli majoris Argentinenſis, Johannes Lichtenbergicus, arbiter conſtitutus, damnavit. (c)

§. CLVII.

Tentata Landgraviatus permutatio.

Tum vero de Landgraviatu Alſatiæ cum terris, Oetingæ ſuæ propioribus, permutando Comites Oetingenſes cogitare cœperunt. Nec abnuit Carolus IV. Imp. qui d. 16. Aug. MCCCLI. ſolenni cum eis pacto convenit, ut Imperialia Sueviæ oppida *Dunckelſpühel* & *Bopfingen*, Oetingenſibus jam oppignerata, lege feudali acciperent, Landgraviatum cum adhærentibus bonis atque feudis Cæſari viciſſim tradituri. Poſtridie ſedecim millia librarum Hallenſium Oetingenſibus, ne permutatione hac læderentur, Carolus inſuper promiſit; cumque parata pecunia careret Imperator, Landgraviatum interea temporis, donec nomen diſſolveretur, pignoris loco retinere permiſit; literis d. 18. Aug. Pirnæ ſcriptis Ruperti, Electoris Palatini, in hanc rem requirens conſenſum. Biduo poſt Oetingenſes permutationem hanc ſuis quoque literis firmarunt. (d) Errorem Caroli IV. circa loca Landgraviatus permutanda inſignem ſupra (e) notavi; quem cum ipſe intellexiſſet, re probe examinata & feudis Imperialibus à Lotharingicis & Argentinenſibus, quæ pro Imperialibus habuerat, ſeparatis, omne hoc permutationis negotium concidit; quanquam Electorum aliorumque Imperii Principum conſenſu res fuerit peracta. Oppida Dunckelſpuhl, & Bopfingen, ut & Lotharingiæ Dux, ceterique jura ſua pacto hoc læſa cernentes, ei ſe oppoſuiſſe videntur. Brevi poſt certe Dunckelſpuhlenſes à Carolo IV. privilegium de non alienando impetrarunt. (f)

§. CLVIII.

Errores Obrechti, aliorumq;.

Rerum Alſaticarum ſcriptores permutatio hæc torſerat, qui nempe reſciſſionis ejus ignari, comprehendere non poterant, qua ratione Landgraviatus Inferioris Alſatiæ, qui An. MCCCLI. ad Imperatorem redierat, octo poſt annis Epiſcopo Argentinenſi vendi potuerit. Nec permutationem hanc recte intellexit Obrechtus, (ff) cum ait: " An. MCCCLI. Carolus IV. Imp. redemit pretio XVI. millium librarum à Ludovico " & Friderico, fratribus, Comitibus Oetingenſibus, Alſatiæque Landgraviis, eam " partem Landgraviatus Inferioris, quam ab Imp. & Imperio feudi jure acceperant " in Franckenburg, Kœnigsberg, S. Hippolythi, Werde, Ehrſtein & Geiſpolzheim, " ſuntque illis in ſecuritatem pretii illius debiti oppigneratæ Dunckelſpuhl & Bopfingen. " Sed Dunckelspühla ſuo ſe ipſam ære poſtea reluit. " Primo enim duo hæc oppida Oetingenſibus antea jam, quod inſtrumentum illud clare teſtatur, oppignerata fuerant; dein permutatione eorum cum Landgraviatu facta, in perpetuum Imperii feudum Oetingenſibus tradi debuerunt. Cum autem reditus ex duabus his civitatibus non æquarent reditus Landgraviatus, qualem tunc ſibi finxerat Carolus, XVI. millia librarum addidit, quæ donec perſolverentur, placuit ut in poſſeſſione Landgraviatus Oetingenſes manerent. Omne igitur permutationis negotium Carolus IV. ipſe cum irritum reddiderit, inanis eſt conjectura eorum, qui libras illas VI. mille Hallenſes, quas Reſcripto ad Stislaum de Weitenmühl, Sub-Advocatum Alſatiæ, dato Comitibus Oetingenſibus An. MCCCLXII. juſſit exſolvi, ad XVI. mille librarum, in ſupplementum permutati Landgraviatus promiſſarum, ſummam referendas exiſtimant. (g)

§. CLIX.

(z) Vid. ſupra pag. 133.

(a) Schilter loco cit. Conf. infra Advocati provinciales Alſatiæ.

(b) *Factum pour le Prince d'Oetingen contre le Prince de Rohan*, Probat. num. 1.

(c) Cod. mſ. Muegianus pag. 30.

(d) Sommersberg *Rer. Sileſ.* Tom. III. pag. 70.

(e) Pag. 128. §. CCXVII.

(f) Lunig *Archiv. Imper.* Part. Spec. Cont. IV.

(ff) *Prodrom. Rer. Alſat.* pag. 304.

(g) Laguille *Hiſt. d'Alſace* Part. I. pag. 302.

§. CLIX.

Venditio Landgraviatus.

An. MCCCLVII. menſe Octobri Fridericus Oetingenſis obiit, ſucceſſitque ei in Landgraviatu Alſatiæ filius, Ludovicus junior, Oetingæ Comes, qui deinde una cum Ludovico ſeniore, Friderici Comitis fratre, & conſentiente Johanne, Ulrici filio, Landgraviatum Alſatiæ diſtraxit, nobilioremque ejus partem Johanni, Argentinenſi Epiſcopo, vendidit.

Diſtractionis hujus negotium, ſi omnia paucis complecti velimus, ita proceſſit, ut ab allodiis, caſtris & vicis Alſatiæ inferioris compluribus, quibus feuda quædam Imperialia & Moguntina intermixta erant, facto per Werdenſes An. MCCCXXXII. initio, (*b*) Comites Oetingenſes, Werdenſium ſucceſſores, An. MCCCLVIII. ad feudorum venditionem procederent; & primo quidem Argentinenſium, Werdæ, Franckenburgi, Caſtineti ceterorumque, quæ ad eam, à qua profecta erant, Eccleſiam redierunt. Anno ſequenti ineunte, die Jovis ante Converſ. Pauli, Imperialia, quæ Lichtenbergenſes Dynaſtæ à Landgraviis in ſubfeudum tenebant, Imperatori; & Moguntina, quæ vel Landgravii ipſi vel per eos alii poſſidebant, feuda, Brocomagus &c. Gerlaco, Moguntino Archiepiſcopo, (*i*) refutata ſunt ea lege, ut Simoni Lichtenbergenſi conferrentur Dynaſtæ.

Ipſo Converſionis Paulinæ feſto quæ reſtabant ex Argentinenſibus, una cum Lotharingicis, quæ Lotharingus jure ſuo deinceps repetiit, (*l*) & Murbacenſibus Johannes Epiſcopus quoque coemit; Landgraviatu & judicio provinciali cum Erſteinio, feudis Imperialibus, ita ſibi ſimul obligatis, ut ad nutum ſuum, ſine ulteriore pretio, vel tradenda ſibi, vel alii conferenda eſſent; vel præſtanda ab Oetingenſibus, ſi fallerent, 20000. florenorum mulcta; quod eadem hac ſumma Epiſcopus ſua feuda redemerat. Hic triduo poſt cum Capitulo convenit, ut ſi Landgraviatu Oetingenſes cederent, ſine Capituli conſenſu is nemini conferatur; Epiſcopus tamen ſolus de reſignando Landgraviatu, cum expedire ſibi viſum fuerit, Oetingenſes admoneat. Venditio denique facta, ſed Epiſcopum paulo poſt emptionis pœnituit; qui Wimphelingio (*m*) teſte imprudentiæ ſuæ veniam à ſummo Pontifice poſtulavit & obtinuit, quod carius, quam par erat, Landgraviatum emiſſet.

§. CLX.

Venditionis robur.

Cæſareus conſenſus triennio poſt demum acceſſit, & quidem ita, ut nonniſi Erſteinium, ut pignus, poſſidendum Epiſcopo permitteret, quod nobis indicio eſt, totam illam Landgraviatus venditionem ab Imperatore diu celatam fuiſſe; unde Johannes Epiſcopus nec titulo nec inſignibus Landgravii uſus eſt.

Manſerunt etiam Landgraviales terræ per aliquod tempus ab Epiſcopalibus diſtinctæ, & à Canonico majoris Eccleſiæ ſeparatim adminiſtratæ ſunt. (*n*) Reliqua in Geographicis ſupra. (*o*) Ita in tres præcipuas partes diſtractus eſt Landgraviatus, quarum una Lichtenbergenſi Dynaſtiæ, altera cum ipſo Landgraviali axiomate Eccleſiæ Argentinenſi acceſſit, tertia penes Fleckenſteinios Nobiles, Pagi Riedenſis & Judicii Roſchwogienſis poſſeſſores, (*p*) manente vinculo feudali, remanſit.

§. CLXI.

Johannis II. Landgravii facta.

Johannes Werdenſis, Landgravii titulum retinens, ſocius Argentinenſium An. MCCCLXII. (*q*) ipſorumque factus eſt civis An. MCCCLXX. in reverſalibus literis *nobilis Domicellus Johannes Landgravius* appellatus. (*r*) Sexennio poſt ſtirpis Werdenſis poſtremus deceſſit, qua de re Albertus Argent. (*s*) ita diſſerit: "An. MCCCLXXVI. „ nono Cal. Aug. obiit Domicellus Joannes Landgravius Alſatiæ, in quo ceſſavit „ progenies Landgraviorum Alſatiæ. Licet idem Joannes ipſum Dominium prius ven- „ diderit

(*b*) Vid. ſupra pag. 132. §. CCXXVI.
(*i*) Gudenus *Cod. diplom. Mogunt.* Tom. III. pag. 429.
(*l*) Supra pag. 131. §. CCXXI.
(*m*) *De Epiſcop. Argent.* pag. 89.
(*n*) Specklin in *Collect.* mſſ. ad An. MCCCLXXVIII. ait: *damals ſtarb Herr Friderich von Liechtenberg, Thumherr, der die Landgraffſchafft Elſaſſ verwaltet.*
(*o*) Pag. 133. ſq.
(*p*) Supra pag. 245. §. CCCCXLVIII.
(*q*) Wencker *de Uſsburg.* pag. 71.
(*r*) Idem de *Pfalburg.* pag. 16. Obrecht *Prodr.* pag. 281.
(*s*) *Chron.* pag. 166.

„ diderit Joanni de Liechtenberg, Epiſcopo Argentinenſi, ſub anno Domini „ M. CCC. LVIII. „ Concordat ejus ſepulcrale monumentum, quod Buxovillæ in veteri Lichtenbergenſium Capella aulica conſpexi. (*t*) Uxor Johannis fuit *Adelheidis* de Lichtenberg, filia Johannis, cui à pàtruo, Ludemanno de Lichtenberg, vidualitium ſeptingentarum marcarum argenti An. MCCCXXXII. promiſſum. (*u*) Refert Herzogius, Johanni huic filiam à quibusdam dari *Urſulam*, quæ Sulzio Comiti nupta ante patrem obierit.

§. CLXII.

Officiales Landgraviorum.

Ceterum Landgravii Inferiores ſuos quoque olim Officiales, ut Superioris Alſatiæ Landgravii, habuerunt. At memoria eorum fere omnis interiit. Mareſchalli ſeu Præfecti ſtabulo, (*x*) qui feudum poſſidebat equeſtre, (*y*) munus An. MCCXCVI. geſſit Wilhelmus de Schaffitolzheim, Eques. Feudum annuis ex agro Schaffitolzhemiano cenſibus conſtabat. (*z*) De aliis Officialibus aulicis mentionem non reperi. Ipſi vero Landgravii Werdenſes cum Epiſcopi Argent. Pincernæ, poſtque Duces Alſatiæ extinctos, Camerarii quoque fuiſſent, ſuos in hoc munere vicarios habuere, Rathſamhuſios atque Schœnavios Milites, uti paulo ante oſtendi. (*a*)

§. CLXIII.

Errores aliorum.

Commentatio hæc de Inferioribus Landgraviis, quam ex chartis eruimus, oculos nobis aperit, ut facile perſpiciamus, quantis & quam variis erroribus argumentum hoc tractarint Scriptores; & illam præſertim epocham, quæ Henricum An. MCCXXXVIII. mortuum concernit. Quotquot de Landgraviatu egerunt, vel in tradenda Henrici hujus ſtirpe, vel in ſucceſſione Landgraviatus poſt mortem ejus declinaverunt à vero.

Genealogici.

Henricum hunc ex Egisheimenſium Comitum proſapia Lazius, (*b*) Roo, (*c*) Guillimannus, (*d*) Henninges, (*e*) Herzogius, (*f*) Luckius, (*g*) Pontus Heuterus, (*h*) Chifletius, (*i*) Blondellus, (*l*) Schurzfleischius, (*m*) Obrechtus, (*n*) deducunt, cum Werdenſem univerſa, quæ protulimus, documenta clament. Iidem patrem Henrico Henricum aſſignant, quem monumenta noſtra vocant Sigebertum. Eundem Henricum nullam habuiſſe prolem Nauclerus, (*o*) Trithemius, (*p*) Chifletius, Blondellus, aliique bene multi unanimes docent, adeoque filium ejus poſtumum, Henricum Sigebertum, ignorant. Lazius autem, Spangenberg, (*q*) Pfeffinger, (*r*) Henricum ſuperioris Alſatiæ Landgraviis perperam adſcribunt.

Intolerabilius eſt, quod eundem Henricum utriuſque Landgraviatus poſſeſſorem fuiſſe, atque poſt mortem ejus Landgraviatum totius Alſatiæ in ſuperiorem & inferiorem diviſum, Roo, Chifletius, Blondellus ſtatuerunt. Mortuo nempe Henrico hoc Albertum Hohenbergicum, Comitem ad Nicrum, Albertum Habsburgicum & Ludovicum Oetingenſem de ſucceſſione ejus diſputaſſe tradiderunt; rem ita compoſitam fuiſſe dicentes, ut matrimonio inter Annam, Alberti Hohenbergici filiam, & Rudolfum, Alberti

(*t*) Schilter. *Gloſſar. Teut.* pag. 32. Inſcriptio hæc eſt: *Hie lit Juncher Johannes Lantgrofe der ſtarp an ſant Jacobs obent do men zalt MCCCLXXVI.*

(*u*) Herzogius *Chron.* Lib. II. Cap. XVII. & cum eo Spenerus *Op. Herald.* Part. ſpec. Lib. I. Cap. LXVII. pag. 275. hanc Johannis II. Landgravii conjugem male vocant Agnetem de Lichtenberg, quæ fuerat Johannis I. Laodgravii uxor.

(*x*) *Marſtaller* ſermone vulgari dicebant.

(*y*) Vulgo *Reitleben.*

(*z*) Schilter *Gloſſar. Teuton.* pag. 544. ubi charta.

(*a*) Pag. 528. §. CLII.

(*b*) *Migrat. Gent* Lib. III. pag. 120.

(*c*) *Annal. Auſtr.* Lib I. pag. 7.

(*d*) *Habsburg.* Lib. VI. Cap II. pag. 246. 337.

(*e*) *Genealog. Germ.* ſecundi & tertii regni Part. I. pag. 42.

(*f*) *Chron. Alſat.* Lib. II. Cap. XVII.

(*g*) *Annal Rappoltſt.* mſ. ad An. MCCXXXVIII.

(*h*) *Habsburg.* Cap. VII. pag. 11.

(*i*) *Lumin. prærog.* pag. 338. & in *Alſat. vind.* Cap. I. ubi diverſa duo ſchemata Genealogica produxit, ſed paradoxum utrumque, quod omnibus in partibus ſincere contrariatur hiſtoriæ.

(*l*) *Aſſert. Genealog.* pag. 375. 79. *Præfat. Apologet.* XXIII. 2. Chifletium toties à Blondello reprehenſum, in hoc argumento poſtulatum non fuiſſe erroris mirarer, niſi & ipſe in eodem peccaſſet; circumſpectior tamen Chifletio, quod Argentinam Inferioris Laodgraviatus non conſtituit caput.

(*m*) *De principio Moſellæ Auſonii* §. XVI.

(*n*) *Prodrom. Rer. Alſat.* pag. 278. Chifletium quoad Superiorem Landgraviatum correxit Obrechtus ibid. pag. 252. alium paulo poſt ipſe committens errorem, cum ſcribit: " Egeshemiorum Landgraviatus, quem Henricus ille, Blondello commemoratus, tenuit, in Oetingenſes & Werdanos poſtea propagatus eſt. „ Obrechtus in errorem induxit auctorem libelli: *Memoire pour le Prince de Rohan contre Fleckenſtein & Oettingen* pag. 3. ſqq.

(*o*) *Genealog. XLII.* ad An. MCCXXXVIII.

(*p*) *Chron. Hirſaug.* ad eund. An.

(*q*) *Adelſpiegel* Tom. I. Lib. X. Cap. XVIII. pag. 308.

(*r*) *Ad Vitriar.* Lib. I. Tit. XVII. pag. 618.

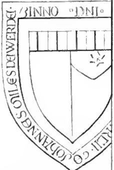
Digitized by Google

Digitized by Google

MONV

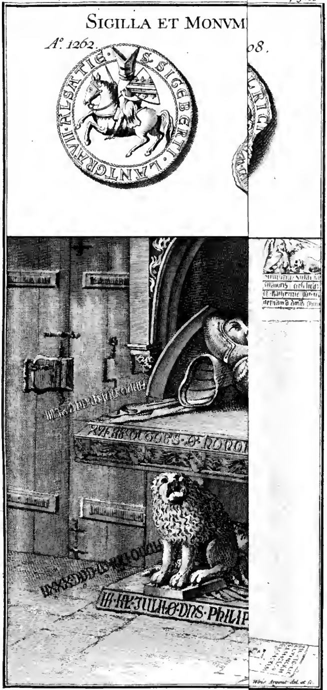
N°I.  I.

Seleſtadii in Templo Fratr. Mi

N°II. 

Stephansfeldæ in Cla

Digitized by Google



Mo

Alberti Habsburgici filium, Regem deinceps Romanorum, initio Landgraviatus ſuperior omnis ad Habsburgicos pervenerit, cum Oetingenſis è contra partem Epiſcopo Argent. ſuam vendiderit. At vero diu ante Henrici hujus tempora ſuperiorem Landgraviatum Habsburgicos tenuiſſe, nec Oetingenſes ante ſec. XIV. Inferioris poſſeſſionem adeptos eſſe, ex dictis elucet.

§. CLXIV.

Landgraviatum & Epiſcopalia feuda, An. MCCXXXVIII. poſt Henrici Landgravii obitum ad Imperatorem & Eccleſiam Argent devoluta, Oetingenſibus dein collata fuiſſe, credit Obrechtus. (s) At Oetingenſes Landgraviatum iſtum cum feudis nonniſi An. MCCCXXXVI. obtinuerunt. Landgravios, qui præter Habsburgenſes poſt Henricum occurrunt, adſcribendos eſſe Oetingenſi familiæ, cui etiam titulus Comitum de Werde competierit, exiſtimat Guillimannus, (t) diverſas Werdenſium Oetingenſiumque familias confundens. Sed & nullum Inferioris Alſatiæ Landgravium ante MCCXXXVIII. quo Henricus deceſſit, Comitis Werdenſis axiomate uſum fuiſſe, Laguillius (u) cenſet. Sigebertos autem, Henrici patrem & avum, Werdenſis Comitis titulum in chartis adhibuiſſe, ex ſuperioribus lector abunde intellexit. Hiſtorici errores.

Neque levior Chifletii pluriumque error eſt, qui Landgraviatus originem à Ducatus occaſu repetunt, atque adeo Landgraviatum ex Ducatu prognatum ſtatuunt. Duces & Comites Provinciales, vel Landgravii, ſimul & eodem tempore extiterunt. Ducatu extincto Landgraviorum formula nullam ſubiit mutationem, ſed Advocatis provincialibus auctoritas major accrevit. (x) Duces Sueviæ fuiſſe quoque Landgravios Alſatiæ, ut rem notiſſimam, Casp. Lerchius (y) perſcribit, contra omnium monumentorum fidem.

Sunt, qui Landgraviatum Alſatiæ ad Epiſcopum Argentinenſem jam olim pertinuiſſe, mortuoque Henrico ad eum tandem rediiſſe, docuerunt. (z) Mihi vero in nulla charta ullum unquam ſe manifeſtavit veſtigium, ex quo Præſules Argent. ante An. MCCCLIX. jus aliquod in Landgraviatum habuiſſe, conjicere liceat.

MONUMENTA LANDGRAVIORUM ALSATIÆ INFERIORIS.

§. CLXV.

Inter Monumenta Landgrav. Infer. eminet tumba lapidea, quam Tabula I. exhibet, Ulrico Landgravio, ex Werdenſibus penultimo, (a) An. MCCCXLIV. in exedra Eccleſiæ Guilielmitarum Monaſterii Argentinæ erecta. Ulricus jacens, tunica ferrea & lorica indutus, repræſentatur cum Inſcriptione: " Anno Domini MCCCXLIIII. „ XVI. Kal. Octobris obiit honorabilis Dominus Ulricus Lantgravius Alſacie. Orate „ pro eo. (b) Ulrici Landgr. Monum. *Tab. II.*

Capiti galeato Ulrici ſuppoſita eſt caſſis. Ad pedes ejus duo cubant leones. Ad dexteram jacet enſis oblongus, & duæ chirothecæ, inſignia Nobilium.

Superiori huic lapidi alius ſubeſt Inferior, tegens oſſa *Philippi*, qui Canonicus fuerat ſummi templi & frater Ulrici. Philippus ibi viſitur jacens, complicatis manibus, indutus toga laxa & fluida, deſcendente ad pedes, quibus adjacet canis. Ad latus inſignia Landgraviatus comparent. Inſcriptio, lateribus Lapidis inſculpta, hæc eſt: " Anno Domini MCCCXXXII. III. Kal. Julii obiit Dominus Philippus Lantgravius „ Alſacie Canonicus majoris Eccleſie Arg. „ (c) Duo leones lapidem ſuperiorem ſuſtentant. Philippi Monum. *Ibidem.*

(s) *Prodrom.* pag. 284.
(t) *Habsburg.* Lib. VI. Cap. II. pag. 246.
(u) *Hiſt. d'Alſace* Part. I. pag. 299.
(x) Conf. ſupra pag. 13. §. XVIII.
(y) *De nobilitate immed.* Part. II. pag. 136.
(z) Ita Naucleius, Trithemius, Guillimannus.

(a) De Ulrico vide pag. 527. ſq.

(b) Epitaphium hoc in *Deſcriptione Guilielmitani Templi* pag. 199. exponit Hubrrur, ſed in anno peccat, & menſem omittit. Rectius Obrechtus in *Prodr.* pag. 280.

(c) De Philippo hoc ſupra loco alleg.

Duplex hoc ſepulcrum, affrabre ſculptum, in exedra Eccleſiæ D. Guilielmi illæſum hodieque ſervatur. Opus Wolfelini, periti artificis, ex Ruſaco prognati. (*d*)

§. CLXVI.

Mos ſepeliendi in templis.

Ante ſeculum XI. alii, quam Eccleſiaſtici viri, in Templis ſepulti ſunt rarius. Epiſcopi nempe, Abbates, Canonici, Monachi, virtutibus clari. (*e*) Laici condebantur in cryptis, vel juxta muros templorum; deinceps in exedris eorum & clauſtris, vel porticu, vel etiam in conclavi Capituli. Denique intra ipſas ſepulti ſunt Eccleſias. Nec rejicienda ſuſpicio, Capellas, quibus nunc majores cinguntur Eccleſiæ, ex ſepulcris muro exteriori inſertis & ara inſtructis, ſuam trahere originem. (*f*)

Sec. XII.

Seculo XII. fundatores Eccleſiarum in illis ſepeliri cœperunt. (*g*) Berchtoldus II. Abbatiæ Benedictinæ S. Petri in ſilva nigra fundator, An. MCXI. mortuus, in Eccleſia ibidem ſepultus eſt, quæ deinceps Berchtoldorum ſepulturæ locus evaſit. (*h*) An. MCXL. Reinoldus Comes de Lutzelnburg, qui Monaſterium Novi Caſtri inſtituit, Eccleſiæ ejus illatus eſt choro. Unde monumentum Eberhardi Comitis, conditoris Murbaci, quod in Eccleſiæ Murbacenſis choro ſubſiſtit, (*i*) nonniſi ad hoc ſeculum quoque poteſt referri; in memoriam fundatoris à Cœnobitis exſtructum, non reſtauratum ex veteri.

§. CLXVII.

Sec. XIV.

Virorum ſecularium corpora Eccleſiis poſtquam cœpiſſent inſerri, ſucceſſu temporis, equeſtris dignitatis inſignia, in funebri conductu prælata, enſis nempe, clypeus, galea, thorax, chirothecæ, calcaria, quin & vexillum ſubinde, lapidi, qui mortuum tegebat, imponi, vel parieti vicino affigi, vel etiam nonnulla ex iis operculo ſarcophagi inſculpi curarunt; quod in Ulriciano hoc factum. Originem hujus moris ad ſeculum XIV. referendam eſſe credidit Arn. Buchelius. (*l*) Cum enim apud Hedam (*m*) legiſſet, Trajectenſes, clypeis ex Arckeliano monumento ſublatis, Fridericum de Blanckenheim, qui ex Epiſcopo Argentinenſi An. MCCCXCIII. Trajectenſis evaſerat, in eodem ſepeliviſſe, Arckelianum hoc monumentum inter prima, quæ inſignibus ornata reperiuntur, cenſendum eſſe reputavit. At uſum antiquiorem ex Juinvilla, variisque vetuſtioribus tymbis, Menetrierius (*n*) demonſtrat.

§. CLXVIII.

Johannis I. & Sigiſm. monum. *Tab. II. num. 1.*

Ulriciano ſepulcro ſubjungimus aliud, Seleſtadii apud Fratres minores, nunc Recollectos, (*o*) quod extat, aliosque duos ex Werdenſibus Landgravios tegit, *Johannem*, Ulrici fratrem natu majorem, filiumque ejus *Sigismundum*, qui poſiti junctim viſuntur. Lapis inſcriptione caret, ſed Acta Monaſterii & Beatus Rhenanus Landgravialis hujus monumenti ſunt teſtes. (*p*) A latere ſiniſtro Johannes, corona, quæ Landgravialium inſignium trifolia refert, ornatus, tunica & toga manicatis indutus, quarum illa ſtrictioribus, hæc laxioribus manicis eſt. Extima veſtis longa, colobii inſtar, omnia tegit, niſi quod ibi aperta eſt, ubi brachia prodeunt. Dextra gladium vaginatum, ſiniſtra chirothecam tenet, poteſtatis inſignia, quibus filius caret. Sigismundi, qui ei dexter eſt, caput non corona, ſed faſcia Landgraviali cingitur. Veſtitus eſt, ut pater, niſi quod omnino clauſa eſt ejus extima veſtis, ita ut exſerens manus eam brachio imponat. Filius precans manibus junctis comparet; ejuſque pedibus ſubjicitur canis. Leo patrem cuſtodit.

§. CLXIX.

(*d*) Vide ſupra pag. 82. In margine Lapidis ſepulcral. legitur: *Meiſter Wolvelin von Ruſach ein burger zu Strasburg der het dis Werg gemaht.*

(*e*) *Capitulare Caroli M.* An. DCCCXIII. Lib. I. Cap. CLIX. & *Concil. Moguntinum* ejuſd. anni laicos diſerte excludunt.

(*f*) Thomassinus in *Diſciplina Eccleſ.* Tom. III.

(*g*) Menetrier *Origine des Ornements des Armoiries* pag. 386.

(*h*) Berchtoldus V. ſepultus eſt Friburgi.

(*i*) Conf. Tom. I. inter Monumenta Francica, num. 4. ad pag. 797. Eberhardi avus, Eticho Alſatiæ Dux, fundator Monaſterii in Hohenburg, quod D. Odiliæ, natæ ſuæ, donavit, extra Eccleſiam ſepultus eſt.

(*l*) In *Notis ad Guil. Hedam de Epiſc. Ultraject.* pag. 257.

(*m*) Pag. 243.

(*n*) Lib. alleg. pag. 187.

(*o*) Vide ſupra pag. 381.

(*p*) De Landgraviis his pag. 527.

§. CLXIX.

Monumento tertio Tabulæ II. incluſus fuit Johannes Landgravius, Werdenſium poſtremus, (q) quod notat epigraphe. Johannes hic filius Ulrici deceſſit Buxovillæ, ubi in Capella prope caſtrum, quod Lichtenbergenſes Dynaſtæ inhabitaverant, ſepultus Lapidem hunc ſepulcralem accepit. Inſculpta ei Mauſolei cujuſdam forma, in quo Landgravialia inſignia cum apparatu ſiſtuntur. Clypeum inclinatum, qui familiæ ruentis quandoque indicium eſt, trabea Landgravialis transverſa, limbis rutaceis cincta, exornat. Dexter clypei cuſpis ſuſtinet galeam circa oculos clathratam, & duabus ſignatam cruciculis, cui acroſtolium vel apex impoſitus, ex cujus ſummitate Herma juvenilis, (r) crinibus retortis ornatus, eminet: cimerii vel apicis non obvia ſpecies. (s) *Johannes II. Monum. Tab. II. num. 3.*

Poſtremus ſuæ gentis cum clypeo & galea, more Germanorum, ſepultus eſt. Hinc utrumque inſigne cum omnibus ornamentis comparet.

Scutum, quod Numero 2. exhibetur, in acumen inferiore à parte deſinens, Lapidi ſepulcrali inſculptum eſt, ſub quo JOHANNES MILES DE WERDE conditur. Miles vel Eques, cingulo militari ornatus & Vaſallus Epiſcopi, ex Werdenſium ſanguine natus, ſed ſpurius, quod ſtella, inſignibus adjecta, indicat. Hic cum Landgravio An. MCCLXII. prœlio Hausbergenſi Argentinenſium contra Waltherum Epiſcopum Arg. interfuit, & pro Epiſcopo pugnans interiit. Sepulturam in Stephansfeldæ clauſtro accepit. (t) *Tab. II. num. 2.*

§. CLXX.

Sex denique Landgraviorum Werdenſium ſigilla, equeſtria nempe tria, totidemque minora ac ſimpliciora, quæ ſolum ſcutum Landgraviale galeatum & non galeatum exhibent, ad exemplarium fidem expreſſa proferimus. *Sigilla. Tab. I.*

Equeſtria, ſibi invicem in plerisqoe ſimilia, tres Landgravios, *Sigebertum* patrem, hujuſque *filios*, *Johannem* & *Ulricum*, ſiſtunt armatos. Ulricianum poſterius eſt, ornatius reliquis. Singularis eſt forma galearum, HEINECCIO (u) inter triginta & quatuor, quas diverſas collegit, non obſervata; biſariam nempe cuſpidata ſeu biſurcata, ad ſpeciem cornutarum accedens, quibus veteres Macedoniæ Reges, Thraces atque Romani quandoque ſunt uſi. (x) Philippo Regi, Perſei patri, impetu equi in arborem illato, cornu alterum galeæ perfractum LIVIUS (y) refert. Rarior hæc medio ævo galearum forma, à Landgraviis noſtris Werdenſibus conſtanter uſurpata, gentilitia eis fuiſſe videtur. *Equeſtria.*

Equeſtribus ſuccedunt minora, quæ ſcutum modo cum inſignibus, absque hominis & equi imagine, continent, quæque ſec. XIII. in Germania primum, dein etiam in aliis extra Germaniam Regnis invaluerunt. (z) Uni eidemque inſtrumento diverſa trium fratrum ſigilla, majus & equeſtre *Ulrici*; minus cum ſcuto & galea, *Egelolfi*; aliud ſine galea, *Philippi*; An. MCCCVIII. appenſa fuerunt, ita ut ætatis ſuæ diſcrimen ſigillis magis minusve ornatis fratres expreſſerint. Johannes, Werdenſium poſtremus, ſigillo quoque ſimpliciore, neque equeſtri neque galeato, uſus eſt; at in monumento ejus ſepulcrali clypeus cum galea cornuta comparet. *Minora.*

(q) De quo ſupra pag. 135. & pag. 531. ſq.

(r) De Hermis his BLONDELLUS *Plen. Aſſert. Genealog. Franc.* Tom. II. pag. 352.

(s) Adi ſupra pag. 135. §. CCXXXI.

(t) Conf. ſupra pag. 525. §. CXLIV.

(u) *De Sigillis* Part. I. Cap. X. §. XXXIV.

(x) LEDERLIN *Diſſ. de Galeis veterum* Cap. IV.

(y) Lib. XXVII. 33.

(z) HEINECCIUS loco cit. pag. 133.

TABULA SYNCHRONISTICA
SUPERIORIS & INFERIORIS ALSATIÆ
LANDGRAVIORUM.

A.Chr.	I. VARII *SUNDGOVIÆ COMITES.*	I. VARII *NORDGOVIÆ COMITES.*
673	Rodebertus Comes.	Adelbertus Comes, poſtea Dux Alſatiæ.
748	. . . .	Ruthardus Comes.
769	Garinus Comes.	
770	Pirahtilo Comes.	
778	. . . .	Udalricus Comes.
817	. . . .	Wurandus Comes.
819	. . . .	Erchanoarius Comes.
826	. . . .	Ruthelinus Comes.
828	Erchanoarius Comes.	
829	Geroldus Comes.	
896	Bernhardus Comes.	
924	. . . .	Hugo I. Comes, Eberhardigena.
951	. . . .	Hugo III. Comes, illius nepos.
973	Luitfridus Comes.	
986	Luitfridus VII. Comes, præcedentis filius.	Eberhardus V. Hugonis III. filius.
997	. . . .	Luitfridus VII. Comes Sundgoviæ.
1003	Otto Comes.	Otto Comes Sundgoviæ.
1016	. . . .	Eberhardus Comes.
1024	. . . .	Otto Comes Sundgoviæ.
1027	Giselbertus Comes.	Wezilo Comes.
1035	. . . .	Hugo IV. Comes, Eberhardi filius.
1048	Beringerus Comes.	
1052	Conradus Comes.	Henricus Comes.
1065	. . . .	Gerhardus Comes, Hugonis IV. nepos.
1083	Henricus Comes.	Hugo VII. Comes, Hugonis IV. pronepos.

	II. HABSBURGICI *COMITES ALSATIÆ SUP.*	II. METENSES.
		. . . . . .
1097	. . . .	Godefridus I. Comes Metenſis.
1111	Otto II. Comes de Alſatia.	. .
		COMITES PROVINCIALES *ALSATIÆ INF.*
1129	. . . .	Theodoricus, Godefridi I. filius.
1134	Adelbertus II. Ottonis II. frater.	
1159	. . . .	Godefridus II. Theodorici filius.
	LANDGRAVII.	III. WERDENSES *LANDGRAVII.*
1186	Adelbertus III. Dives.	
1196	. . . .	Sigebertus Comes de Werda.
1199	Rudolfus Senior, præcedentis filius.	.
1226	. . . .	Henricus, Sigeberti filius.
1232	Adelbertus IV. Sapiens & Rudolfus Taciturnus, fratres.	
1238	. . . .	Henricus Sigebertus, Henrici filius poſtumus.
1240	Rudolfus, Alberti IV. filius, Rex Rom. An. MCCLXXIII.	
1273	Hartmannus, Rudolfi I. Imp. filius.	
1278	. . . .	Johannes una cum fratribus, Henrici Sigeberti filiis.
1282	Rudolfus, Hartmanni frater.	
	HABSBURGO-AUSTRIACI.	
	Albertus I. Dux Auſtriæ, Rex Rom. An. MCCXCVIII.	
1308	Fridericus Pulcher, Alberti I. filius, . Anti-Cæſar An. MCCCXIV.	Ulricus & reliqui Johannis fratres.
1314	Leopoldus Gloriosus, Friderici frater.	
1326	Albertus II. Sapiens, Leopoldi frater.	

		IV. OETINGENSES.
1340	. . . .	JOHANNES II. Ulrici filius. FRIDERICUS, Comes Oeting. Ulrici gener. LUDOVICUS, Friderici frater.
1357	. . . .	LUDOVICUS JUNIOR, Friderici filius, cum avunculo & patruo.
1358	RUDOLFUS IV. Alberti II. filius.	
1359	. . . .	JOHANNES EPISCOPUS ARGENTINENSIS, ejuſque in Epiſcopatu ſucceſſores, jure emtionis.
1365	LEOPOLDUS PROBUS, Rudolfi IV. frater.	
1386	LEOPOLDUS SUPERBUS, Probi filius.	
1410	FRIDERICUS Tirolenſis, Leopoldi Sup. frater.	. . . .
1439	SIGISMUNDUS, Friderici filius.	
1469	CAROLUS AUDAX, BURGUNDIÆ DUX, jure emtionis.	
1474	SIGISMUNDUS Archidux iterum, pulſo Carolo.	.
1489	MAXIMILIANUS I. Friderici IV. Imp. filius, dein Imp.	. . . .
1519	CAROLUS V. Imp. Maximiliani I. nepos.	
1521	FERDINANDUS I. Caroli V. frater.	. . . .
1564	FERDINANDUS Archidux, Ferdinandi I. Imp. filius.	
1595	MAXIMILIANUS Archidux, Ferdinandi ex fratre Maximiliano II. Imp. nepos, cum Rudolfo II. Imp. & reliquis fratribus.	. .
1621	LEOPOLDUS Archidux, Maximiliani patruelis, Ferdinandi II. Imp. frater.	
1632	FERDINANDUS CAROLUS, filius Leopoldi.	
1648	REGES GALLIÆ.	

CAP.

Digitized by Google

SU

* * *
I) BURCARDUS I. Suevus, Dux
916. † 926. Uxor Reginlinda, a

IV) BURCARDUS II. Dux Alema
† 973. Uxores: 1) Luitgardis, S.
Auguſtani ſoror. 2) Hadvigis, Hen
cis Bavariæ, filia

us

* * *
Erenfridus Comes Pal.
Uxor Mathildis,
Ottonis III. Imp. ſoror.

XIII) OTTO II. Dux Suev. & Alſ.
1045. † 1047.

Otto
Epiſc. Argent.
1084. † 1100.

XVII) FRIDERICUS II. co
nat. 1090. Dux Suev. & A
ditha, filia Henrici Nigri,

XVII) FRIDERICUS III. Dux Suev. & Alſ.
1147. Imperator hujus nom. primus 1152.
† 1190. Ux. *Beatrix*, Reinaldi III. Comitis
Burgund. filia & heres † 1185.

Henricus VI. Imp. 1190.
Rex Siciliæ 1189. † 1197.
Ux. Conſtantia, Rogerii II.
Regis Sic. filia.

XX) FRIDE
Dux Suevi
1167. † 119

XXIII) FRIDERICUS VI, Imp. hujus nom. ſecund. nat.
Dux Sueviæ & Alſatiæ 1208. Rex Germ. 1212. † 1250.
ſonſi II. Regis Arrag. filia, vidua Emerici Reg. Hungar.
Johannis de Brienne R. Hieroſol. filia 1225. † 1228.

1.
XXIV) HENRICUS II. nat. 1213. Dux Suev. & Alſ. 1219.
Rex Rom. 1220. depoſitus 1235. † 1242. Ux. Margaretha, Leopoldi Glor. Ducis Auſtr. filia 1225. † 1237.

Fridericus, Dux Auſtriæ ab avo deſignatus 1250. † 1251.

Digitized by Google

CAP. VI.

DUCES ALSATIÆ.

§. CLXXI.

Poſtquam Alſaticas Auguſtarum Europæ Gentium, extinctarum & ſuperſtitum, origines earumque nexum deſcripſi, ordo rerum, ſupra (*a*) mihi conſtitutus, jam poſtulat, ut Cæſareos Alſatiæ Rectores exponam, à Ducibus facturus initium; quos Advocati Provinciales ſequentur. Tractationis ratio.

Alemanniæ Duces enarrati ſunt multis. (*b*) Ab aliis ergo jam dicta ne repetam, ea præcipue notaturus ſum, quæ Alſatiam ſpecialius reſpiciunt, chartæque Alſaticæ, exteris ignotæ, ſuppeditant.

Duas Sueviæ & Alſatiæ Ducum, ſub Germanica Periodo, Dynaſtias, ut ſub Landgraviis, reperio, *vagam* nempe & *fixam*. Prior varios ex variis Germaniæ gentibus quindecim numero; poſterior Hobenſtauſios undecim nobis Duces ſuppeditat. Illa centum & ſexaginta quatuor, hæc centum & octoginta octo annorum Dynaſtia Ducalis fuit. Conradinus, Ducum poſtremus, & cum eo ipſe Ducatus An. MCCLXVIII. interiit. Alſatia ſine Duce, Imperatori ſine medio parens, immediata, ut vocant, tum devenit Provincia, cujus Status libere ſuis juribus gaviſi ſunt; majoribus identidem libertatibus donandi; donec ſub Advocatis provincialibus ad ſummum libertatis gradum perveniſſent; dum interea, apud alios Germaniæ populos, Ducum poteſtas indies creſceret.

I. DYNASTIA VAGA.

§. CLXXII.

Burchardus.

Primus primæ Dynaſtiæ Dux Sueviæ & Alſatiæ fuit Burchardus, Conradi I. Germaniæ Regis, beneficio An. DCCCCXVI. conſtitutus; à Burchardo Cameræ nuntio, qui An. DCCCCXI. occiſus eſt, quemque Hermannus Contractus improprie *Ducem Alemanniæ* vocat, diverſus. Ekkehardus Junior (*c*) inquit: "Rex primo colloquium „ publicum Mogontiæ, poſtea generale edixit Concilium, ubi tribus illis lege abju- „ ratis & proſcriptis, prædiisque eorum in fiſcum redactis, Majeſtatis reis capita „ damnata ſunt . . . . Sueviæ Principum aſſenſu ſtatuitur Alemannis Dux primus „ Burkhardus, gentis illius nobiliſſimus, & virtutum dote probatiſſimus: cui & prædia „ damnatorum confiſcata in beneficium ſunt tradita &c. Ducatus inſtaurati tempus.

Factum hoc eſſe An. DCCCCXVI. id eſt, eodem tempore, quo Erchangerus, Bertholdus & Luitfridus, Nuntii Cameræ, damnati ſunt, ab ipſo Burchardo Duce Regis juſſu capite plectendi, ex eodem Ekkehardo elucet; cum quo Chronici Brevis San-Gallenſis auctor & Hepidannus Monachus conſentiunt; Nuntiorum Cameræ abrogationem ad An. DCCCCXVI. referentes. Nec Hermannus Contractus (*d*) refragatur, qui Nuntios hos XII. Cal. Febr. An. DCCCCXVII. decollatos eſſe ſcribit, poſtquam Synodi Altheimenſis, ubi omnia peracta, ad annum præcedentem mentionem feciſſet. Burchardus ergo creatus eſt Sueviæ Dux, antequam Nuntii bi mortem ſubirent. Unde à recepta juniorum opinione, quæ Ducatus Alemanniæ renovati initium ad An. DCCCCXVII. vel ſerius (*e*) ponit, recedimus facile.

§. CLXXIII.

Alſatiam autem Burchardo qnoque ſubjectam fuiſſe cur dubitaremus, quæ à prima origine & inſequenti quoque tempore Alemanniæ ſemper ſere fuit conjuncta. Burchardi Ducis res geſtæ.

(*a*) Pag. 496. §. LXXII.

(*b*) Mart. Crusius in *Annalibus Suevicis*: Obrechtus in *Prodr.* Cap. X. Pfeffinger *ad Vitriar.* Tom. II. pag. 307. Herttenstein in Differt. *de Ducatu Suevia* Cap. IV.

(*c*) Goldasti *Scriptor. Rer. Alemannic.* Tom. I. Part. I. pag. 18.

(*d*) Pistoris *Scriptor. Rerum Germ.* Tom. I. pag. 256.

(*e*) Koenigshovius *Chron. Alſat.* pag. 429. An. DCCCCXX. ponit.

Brevi poſt dignitatem acceptam rebellibus contra Conradum Regem Germ. ſe junxit Burchardus. (*f*) Henricus Auceps, Conradi ſucceſſor, poſt electionem, Fritzlariæ factam, cum omni comitatu ſuo ad pugnandum contra Burchardum, Alemanniæ Ducem, perrexit. At Burchardus ſemet ipſum cum univerſis urbibus & populo ſuo Regi ſubmiſit. (*g*)

Hepidannus & *Fraternitatum Alamannicæ Eccleſiæ* auctor, (*h*) Burchardi mortem in An. DCCCCXXV. ponunt. Chronicon S. Galli coætaneum, Reginonis Continuator & Hermannus Contr. referunt eam in annum ſequentem. (*i*)

Paulo ante inter Waldkirchenſes ac Ettonianum Monaſterium, in Argentinenſis Eccleſiæ diœceſi & territorio ſitum, litem compoſuit. Waldkirchenſes enim cum vidiſſent, " quod illorum terreſtris Dominus Burchardus valde ſublevatus eſt per „ potentiam hujus mundi, in Ettonis territorium ac S. Mariæ (Argentinenſis) hære- „ ditatem „ irruerunt. Tranſactio denique ſignata An. DCCCCXXVI. conſentiente *Regulinda*, (*l*) Burchardi uxore.

§. CLXXIV.

Hermannus I.

Hermanni origo. Ex Franciæ Orientalis Comitum ſtirpe Hermannum hunc prodiiſſe, Regino (*m*) indicare videtur: " Franci inquit, in confinio Bajariæ & Franciæ cum Hungaris „ congreſſi miſerabiliter aut victi aut fugati ſunt. In quo prœlio Gebehardus Comes „ interiit, relictis duobus filiis ſuis, Udone & Herimanno, adhuc pueris, qui poſtea „ clari & nobiles in Francia extiterunt. „ Hermannus, Alemanniæ Dux, fratrem Udonem, fidum ac ſtrenuum rerum à ſe geſtarum ſocium, habuit, Luitprando (*n*) teſte. Albericus autem ad An. DCCCCXLIV. ait, Hermannum iſtum, fratremque ejus *Udonem Everhardo* (fratri Conradi I. Regis) *affinitatis linea* junctos fuiſſe. Unde Gebhardo, Franciæ Comiti, Conradi Regis patruo, Hermannum adſcribi poſſe filium colligimus. (*o*) Henricus Auceps, Conradi I. commendatione ad ſolium promotus, agnatos ejus, Franciæ Comites, ſummis regni dignitatibus admovit, eamque ob cauſſam Hermanno noſtro, præteritis Burcardi Ducis filiis, Alemanniæ Ducatum contulit. (*p*) Hermannus tamen ſuperſtitem Burcardi viduam matrimonio ſuo copulavit.

§. CLXXV.

Res geſtæ. Ex quatuor Ducibus, qui Ottonis I. Regis inaugurationi Aquisgrani interfuerunt, Archiofficialium muneribus functi, (*q*) ſolus fere Hermannus in fide perſtitit; ita quidem, ut ipſius, & Udonis fratris ope potentiſſimos Principes, Giſelbertum & Eberhardum, ceteroſque ſeditioſos An. DCCCCXXXIX. oppreſſerit Cæſar. (*r*) Briſacum, Alſatiæ tum caſtellum, (*s*) quod Eberhardi milites tenebant, Rex ipſe obſedit, Hermanni, Alſatiæ Ducis, copiis ſine dubio adjutus, dum Moguntinus Præſul

(*f*) Chron. S. Galli ad An. DCCCCXVI. Hermannus Contr. ad An. DCCCCXVIII. ea commemorat. Regino Lib. II. An. DCCCCXIX. rebelles victos exponit.

(*g*) Ita Witichindus *Annal. Sax.* Lib. I. edit. Meibom. pag. 637. Burchardum Wormatiæ, præſente cum aliis Richvino, Argent. Epiſcopo, fidem & obſequium Henrico Saxoni promiſiſſe, inter alia ſcribit Hartmannus *Annal. Einſidl.* pag. 34.

(*h*) Addit hic Indict. XIV. & II. Idus Novembr. At Indictio iſta in An. DCCCCXXVI. cadit. Goldastus *Rer. Alemann.* Tom. II. Part. II. pag. 142. & edit. Senckenberg. pag. 153.

(*i*) Chronicon S. Galli ita: " An. DCCCCXXVI. „ Burchardus in Italia fugiens Longobardos, de „ equo lapſus, brevi momento vitam finivit, quarto „ poſt die, i. e. VI. Nonas. Maii, feria II.

(*l*) Ita Guillimannus *de Epiſcopis Argent.* pag. 138. nomen ejus exprimit. Reginonis Continuator *Widam* appellat. Burchardum Comitibus Mortenaviæ, non Ducibus Alemanniæ, annumeravit Herrgottus Tom. II. num. 122. ubi chartam hujus tranſactionis exhibet, qua Burchardi uxor *Regulicida* nominatur.

(*m*) Ad An. DCCCCX.

(*n*) *Hiſtor.* Lib. IV. Cap. X. & XVI.

(*o*) Kohler *de Familia Aug. Francon.* Tab. I.

(*p*) Regino, Hermannus Contr. ad An. DCCCCXXVI.

(*q*) Witichindus Lib. II. pag. 643. edit. Melbom. ubi: " *Duces adminiſtrabant* . . . . „ *Eberhardus* (Franconiæ Dux) *menſæ præerat*: „ *Herimannus Franco* (Dux Alemanniæ) *Pincernis* &c.

(*r*) Luitprand. Lib. IV. Cap. X. ubi: " Habuerat Rex nonnullas maximas & fortiſſimas „ copias & earum Duces, *Hermannum* ſcilicet „ *Suevorum Ducem*, fratremque ejus Udonem, „ atque Conradum, cognomine Sapientem; qui „ quanquam affinitatis linea Everhardo jungerentur, „ maluerunt tamen potius, ſi neceſſitas incubuiſſet, „ juſto cum Rege occumbere, quam cum conſanguineo injuſte triomphare. „ Regino, Hermannus Contractus, aliique gloriam hanc Udoni & Conrado adſcribunt.

(*s*) Conf. Tom. I. pag. 678.

Præſul & Ruthardus, Argent. Epiſcopus, à partibus perduellium ſtarent. (*t*) Otto Rhætiæ Comitatum Hermanno dediſſe videtur. Poſſederat illum An. DCCCCXLVIII. ipſo Rege teſtante, qui ſuggeſtione filii Liutolfi ac Herimanni Ducis quasdam res juris ſui, *in Comitatu ejuſdem Ducis Hermanni Rhætia*, Meginrades-Cellæ conceſſit in proprium. (*u*)

Reginonis Continuator ad An. DCCCCXLIX. ait: *Herimannus Dux, inter ſuos ſapientiſſimus & prudentiſſimus, obiit IV. Idus Decembris.* Eidem anno reliqui, præter Hermannum Contr. qui An. DCCCCXLVIII. ponit, veteres Annaliſtæ omnes Hermanni Ducis obitum adſcribunt.

§. CLXXVI.

Ludolfus.

Ottonis I. ex Edgida, Angliæ Principe, filius natu major fuit Ludolfus; cui Ludolfi ſucceſſio.
decimum ſeptum ætatis aonum agenti, biennio ante Hermanni Ducis noſtri exceſſum, & in Germaniæ Regno ſucceſſionem, annuente Principum ſenatu, (*x*) & Ducatum Alemanniæ deſtinaverat pater. Ducatus hic ut Ludolfo traderetur, Hermannus ipſe, maſcula deſtitutus prole, Ottonem rogaverat, *Idam*, filiam ſuam, eidem collocaturus in matrimonium. (*y*) Ludolfus ergo in Ducatu, beneficio patris, & in bonis deſuncti Ducis allodialibus, quæ ampliſſima eraot, matrimonii pacto ſucceſſit. Inveſtituram Ducatus An. DCCCCL. accepit Wormatiæ, poſt feſtum purificatioois, quod Francofurti celebraverat Otto. (*z*) Alſatiam cum Alemannia eum rexiſſe, charta donationis Eccleſiæ Argent. in marca Dubincheim An. DCCCCLI factæ, indicat, quippe quæ data in *Civitate Argentina, regnante Ottone Magno, XVI. anno regni ejus, Utone Præſule,* Lutolfo Duce, *Hugone Comite, Hartwigo Advocato.* (*a*)

§. CLXXVII.

Virtutes, quas Ludolfo tribuunt ſcriptores, ſeditioſis ille in patrem conſiliis Ludolfi res geſtæ.
fœdavit. Henricus, Bavariæ Dux, Ottonis M. frater, expeditionis Italicæ, quam Ludolfus juſſu parentis adverſus Berengarium ſuſceperat, eluſit ſucceſſus. (*b*) Henrico itaque patruo infenſus io ipſum denique patrem conſpiravit, nuptiis ejus cum Adelheide, Regina Italiæ, exacerbatus. Partes ejus Archiepiſcopus Moguntinus, tresque filii Arnulphi Mali, Bavariæ olim Ducis, ut & Conradus, Lotharingiæ Dux, Ludolfi affinis, ſecuti ſunt. Alemanniæ & Alſatiæ caſtella contra Regem munita, Moguntinus Briſaci æſtatem tranſegit; (*c*) Moguntiam Conradus, Ducatu ſuo mulctatus, adverſus Regem defendit. Ludolfus anno ſequenti Heoricum patruum ejecit Bavaria, (*d*) quam paulo poſt patri, in gratiam cum eo rediens, una cum Alemanniæ Alſatiæque Ducatibus reſtituit, in his ſucceſſorem habiturus Burchardum.

§. CLXXVIII.

Burchardus II.

Sunt, qui Burchardum II. Burchardi I. Alemanniæ Ducis, & Reginlindæ filium Burch. II. origo & ſucceſſio.
reputaot; quod Otto M. Turgoviæ Comitatum, ad Burchardum I. olim ſpectaotem, Burchardo quoque huic adſcripſit, (*e*) quodque Waldkirchenſe Briſgoviæ Monaſterium in ejusd. patrimonio fuit, Ottoni III. Imp. *cum conteƈtalis ſuæ Hadewigis conſenſu ab eodem ſtrenuiſſimo Duce Alemannorum* (*f*) dein traditum. Burchardum ante Ludolfi

mortem,

(*t*) Idem Luitprandus Cap. XIV. ſqq.

(*u*) Hartmann. *Annal. Heremi* pag. 48. & Stumpf. *Chron. Helvet.* Lib. IV. Error in notas chronologicas Diplomatis apud Hartmannum irrepſit. Pro Ind. XIV. legendum, Ind. XII. Malim indictionem corrigere, quam æram Chriſti, cui duo anni eſſent addendi, quod Hermannus An. DCCCCL. jam obierat. Herrgottus in *Geneal. Habib.* Tom. II. num. 129. annum, non indictionem, mutavit.

(*x*) Witichindus *Annal.* Lib. III. ab initio, Hroswitha *de geſtis Ottonum*, apud Meibom. Tom. I. pag. 719. Ditmarus *Chron.* Lib. II. apud Leibnit. *Rer. Brunſw.* Tom. I. pag. 331.

(*y*) Luitprandus *Hiſtor.* Lib. V. Cap. I.

(*z*) Reginonis Contin. & Chronographus Saxo ad An. DCCCCL.

(*a*) Lib. Sal. Capituli maj. Argent.

(*b*) Reginon. Contin. ad An. DCCCCLI.

(*c*) Ibid. ad An. DCCCCLIII.

(*d*) Frodoardus ad An. DCCCCLIV.

(*e*) In Diplomate An. DCCCCLIX. pro Meginredes Cella, ubi res quasdam juris ſui in *Ducatu Alemannico*, in *Comitatu Burckardi Ducis*, *Turgowe nuncupato*, huic Cœnobio donaſſe ſe ſcribit. Vid. Herrg. *Geneal. Habib.* Tom. II. num. 134.

(*f*) Verba ſunt ipſius Ottonis III. in Diplomate An. DCCCCXCIV. poſt Burchardi obitum dato, ibid. num. 149. pag. 92.

mortem, quæ An. DCCCCLVII. ſecuta eſt, (*g*) Sueviæ Ducatum accepiſſe, WITICHINDUS, ſynchronus ſcriptor, & ANNALISTA SAXO (*h*) nobis perſuadent. Chartæ S. Galli, (*i*) quæ ſine dubio in fine corrupta, ſi aſſentias, Burchardus jam An. DCCCCL. Dux Alemanniæ fuiſſet. An. DCCCCLXV. Adelberto, ejuſque ſociis, regnum Longobardicum invadentibus, magnam intulit ſtragem. (*l*)

§. CLXXIX.

Uxores.

Nupta Burchardo fuerat *Luitgardis*, S. Udalrici, Epiſcopi Auguſtani, ſoror; unde frequens Burchardi Ducis in hujus Udalrici vita fit mentio. (*m*) Poſt Luitgardim *Hadwigem* uxorem duxit, de qua EKKEHARDUS Jun. (*n*) plura refert, quamque dilectam ſuam conſanguineam Otto III. Imp. vocat. (*o*) Erat nempe Henrici I. Bavariæ Ducis, filia, Ottonis M. Imp. ex fratre neptis; unde Burchardus apud Cæſarem gratioſus. Intercedente eo & Hadwige Conjuge, Sueviæ Cœnobia, Sangallenſe præſertim ac Einſidlenſe, Ottones beneficiis ornarunt. Deceſſit Burchardus An. DCCCCLXXIII. (*p*) qui etiam Ottoni M. fatalis. Præcipua in rebus Suevicis auctoritas penes Hadwigem viduam remanſit. (*q*)

§. CLXXX.

OTTO I.

Otto I. Ludolfi filius.

Novemdecim annorum juvenis, Otto, (*r*) Ludolfi, Alemanniæ & Alſatiæ Ducis, filius, adeoque Ottonis II. Imp. ex fratre nepos, ſucceſſit. (*s*) Hunc dilectum fratruelem, (*t*) imo *fratrem* & *nepotem*, (*u*) ac *æquivocum* (*x*) ſuum Otto II. frequentius appellat; cujus chartæ inſuper docent, eidem Ottoni Duci Rhætiæ Comitatum quoque fuiſſe ſubjectum. (*y*) Quin & Bavariæ Ducatum denique Suevico junxit; poſtquam Henrico Rixoſo An. DCCCCLXXVI. fuit ademtus. (*z*) Otto II. Imp. ad petitionem fratruelis ſui, Ottonis, *Alamannorum & Bawariorum Ducis*, proprietatis ſuæ villam Aſchaffa Collegio S. Petri in Aſchaffenburg An. DCCCCLXXX. donavit. (*a*) Bella, ob Bavariæ Ducatum nata Ottoni, BIOGRAPHUS UDALRICI, Epiſcopi Auguſtani, exponit. (*b*) Clades à Saracenis & Græcis apud Calabros ſub Ottone II. Imp. Germanis illata, Ottoni quoque Duci noſtro, ſecundum nonnullos, (*c*) fuit fatalis. Evaſiſſe eum tamen cum Ottone Imp. brevique poſt defunctum, DITMARUS MERSEBURGENSIS aliique (*d*) commemorant.

§. CLXXXI.

(*g*) HERMANNUS CONTR. ad h. a. "Luitolphus Dux commiſſa pugna Adalpertum vicit, cunctisque ſibi una cum regno Italiæ ſubjugatis, ipſe eodem anno apud Plumbiam immaturo obitu vita deceſſit, & magno multorum luctu Mogontiæ ſepultus eſt, Ottone filio adhuc parvulo ſuperſtite relicto. Et Burghardus Alamanniæ Ducatum accepit." Ap. CANIS. *Lect. antiq.* Tom. III. pag. 260.

(*h*) Qui ad An. DCCCCLIV. ita: "Ludolfus vaſallos, quos habuit, & Ducatum patri reddidit: cui Burchardus in Ducatu ſucceſſit.

(*i*) Data A. XIV Regis Ottonis, *Duce Purchardo*, Peringario Comite. HERRGOTT. loco cit. num. 130.

(*l*) REGIN. CONTIN. & HERMANNUS CONTR. ad h. annum.

(*m*) BOLLANDI *Acta Sanctor.* ad d. IV. Jul. pag. 122. edit. Venet.

(*n*) *De Caſibus Monaſterii S. Galli* Cap. X.

(*o*) In Privileg. Wormat. An. DCCCCXC. apud HERRG. loco cit. num. 148.

(*p*) NECROLOG. FULD. ap. LEIBNIT. *Scriptor. Rer. Brunsvic.* Tom. III. pag. 754. & HERMANNUS CONTR. ad An. DCCCCLXXIII. ubi: "Burghardus etiam Dux Alamanniæ defunctus, Augiæque in Capella S. Eraſmi conditus eſt: & Otto filius Luitolfi paternum pro eo Ducatum recepit. CANIS. *Lect. antiq.* Tom. III. pag. 261.

(*q*) BOEHMIUS in Diſſ. *de Hadwige Suevorum Duce, Vicaria Imperii*, 4to. Lipſiæ MDCCLIV.

(*r*) REGINONIS CONTIN. ad An. DCCCCLIV. diem ejus ponit natalem.

(*s*) HERMANNUS CONTR. ad An. DCCCCLXXIII.

(*t*) HUNDII *Metropolis Salisburg.* Tom. I. pag. 240. num. 4.

(*u*) Ibid. Tom. III. pag. 273. in Privilegio Tegenſeenſi, An. DCCCCLXXIX. *Bruomada* dato.

(*x*) Diplomata pro Meginradi Cella An. DCCCCLXXV. & LXXIX. apud HARTMANN. *Annal. Eremi Deiparæ* pag. 85. 86. 89.

(*y*) Ap. HARTMANN. loco cit. pag. 89. ubi: "per ſuggeſtionem & interventum nepotis noſtri & æquivoci Ottonis, Allamannorum Ducis, quasdam res juris noſtri in Comitatu ejus Ducis Othonis Rhetia &c.

(*z*) LAMBERTUS SCHAFNABURG. pag. 315. apud PISTORIUM Tom. I. ANONYMUS HERVELD. ad An. DCCCCLXXVI. apud SCHARDIUM *Rer. Germ.* Tom. I. pag. 375.

(*a*) GUDENI *Cod. Diplom. Moguнt.* Tom. I. num. 7.

(*b*) Cap. XII. §. LXXXVIII. in *Act. Sanctor.* menſis Julii Tom. II. ad d. IV. pag. 123. edit. Venet.

(*c*) LAMBERT. SCHAFNABURG. & MONACH. HERVELD. ad An. DCCCCLXXXII.

(*d*) Auctor *vitæ S. Udalrici* loco cit. Ottonem ad *Luccam* defunctum, & à ſuis cis Alpes ad Aſchaffenburg uſque perductum eſſe, refert.

Digitized by Google

§. CLXXXI.

Conradus I.

Defuncto Ottone, Suevia Conradum nacta eſt Ducem. (*e*) Hic *Alemannorum & Alſaciorum*, ſeu *Alſaciorum & Alemannorum Ducis* titulo primus in documentis diſtinctim ornatur. Otto III. Imp. rogante Conrado, *Alemannorum & Alſaciorum Duce glorioſo*, Murbacenſis Abbatiæ jura & poſſeſſiones An. DCCCCLXXXVIII. firmavit. (*f*) Idem quinquennio poſt rogatu fratris ſui Heinrici Ducis & *Cuonradi*, *Alſaciorum & Alemannorum Ducis atque nepotis*, Selzenſi monaſterio jus monetæ conceſſit. Alſaciorum Dux.

Nepotis vocabulum tribuitur Conrado, quod patruelis erat Idæ, Hermanni I. Alemanniæ Ducis, filiæ, quæ Ludolfo, Ottonis III. patruo, nupſerat. (*g*) Heribertum Comitem, Conradi, *Suevorum Ductoris egregii*, fratrem, Ditmarus (*h*) prodit, at reticet Comitatum. Archicamerarii munus apud Ottonem III. egit Conradus. Hac de re Ditmarus: (*i*) "Celebrata proxima paſchalis ſolennitas in Quidilingeburg „ à Rege, ubi IV. miniſtrabant Duces, Henricus ad menſam, *Conradus ad Cameram*, „ Hecil ad Cellarium, Bernhardus equis præfuit.

An. DCCCCXCVII. deceſſit Conradus una cum fratre; ut Ditmarus quoque teſtis eſt.

§. CLXXXII.

Hermannus II.

Conrado Hermannus ex fratre nepos, Eccardiano ſi ſtemmati fides, ſucceſſit. Alſatiæ Uxor ejus fuit Burgundiæ Regis filia & Adelheidis Imperatricis ex fratre neptis, Dux. *Gerberga.* (*l*) Ex matrimonio hoc prodiit *Giſela*, Conradi Salici Imp. uxor. Poſt Ottonis III. deceſſum, An. MII. maxima pars Procerum Hermannum hunc Regem Germaniæ elegit; (*m*) ſed Henricus denique ſecundus prævaluit. A Ditmaro (*n*) *Alemanniæ & Alſatiæ Dux, timoratus & humilis*; ab Aoelboldo (*o*) *potentiſſimus & in cæteris prudens, duræque mentis ac protervæ cervicis homo* appellatur. Vivo Ottone III. Imp. ea, quæ Selzenſi monaſterio Adelheidis donaverat, hereditario jure ad ſe pertinere & occupare Hermannus pertendit. (*p*)

§. CLXXXIII.

Major Argentorato vis illata, quum Henricus II. Moguntia, ubi coronam Argentinæ Germaniæ ſuſceperat, redux in Alemanniam irruiſſet; ad reverentiam ſui compulſurus vaſtator. Hermannum. Tum enim Sueviæ Dux Argentoratum, cum Epiſcopo ſuo deditam Regi, adortus, fractis civitatis muris, omnia rapuit, templumque Epiſcopale incendit. (*q*) Alſatæ ceteri una cum Suevis & nonnullis Francorum adhæſerant Hermanno; qui tamen re improſpere geſta, de ſalute denique ſua ſollicitus, regiæ ſe ſubmiſit clementiæ;

 non

(*e*) Hermannus Contr. ad An. DCCCCLXXXII. "Otto Dux Suevorum & Noricorum obiit, & poſt „ eum Conradus Dux Alamanniæ factus eſt, Heinri„ cusque Ducatum Bojoariæ recepit. „ Ap. Canis. *Lect. Antiq.* Tom. III. pag. 261.

(*f*) Eccardus *Orig. Habsburg. Auſtr.* pag. 123. num. 10.

(*g*) Stemma Franconiæ Comitum ibid. Lib. II. Cap. I. pag. 74.

(*h*) *Chron.* Lib. IV. pag. 360. edit. Leibnit.

(*i*) Ibid. pag. 349.

(*l*) Odilo in *vita Adelheidis Imp.* Lib. II. apud Leibnitium *Rer. Brunſvic.* Tom. I. pag. 269. Wippo *in vita Conradi Salici*, apud Piſtor. Tom. III.

(*m*) Ditmarus Lib. IV. pag. 359. edit. Leibnit.

(*n*) Initio Libri V. pag. 365. Hermannus Dux Ditmari conſobrinus fuit, vel matris ejus avunculi filius, ut ibidem pag. 370. ſcribitur. Hic autem Siyfridum, Stadenſem Saxoniæ Comitem, & Cunigundam parentes habuit. *Vita Ditmari* loco cit. pag. 427.

(*o*) *Vita Henrici S. Imp.* §. V. VIII. apud eundem Leibnitium, Tom. I. pag. 412.

(*p*) Odilo in *vita Adelheidis Imp.* loc. alleg.

(*q*) Hepidannus *Annal.* An. MVIII. rectius MIII. ita: " Heremannus, *Dux Alamanniæ & Alſatiæ*, regnum forte dividere & parti aſpirare „ temptabat; ſed infecto negocio ultionem conatus „ in eos, qui in *Straazpurch* cum Rege ſenſerant „ adverſus ſe, irrupit civitatem & in direptionem „ dedit, peſſimo quoque exemplo ſacra profanavit, „ mox à Rege ſubjugatus &c.

non levem priſtinæ apud Suevos & Alſatas poteſtatis diminutionem expertus. Gerhardo I. Egisheimenſi Comiti, Comitatus quidam Alemanniæ, quem Hermannus poſſederat, à Rege adſcriptus eſt. (*r*) Quin & damna, Cathedrali Argentinenſium Eccleſiæ illata, Hermannus reparare juſſus; (*s*) An. MIV. extinctus. (*t*)

§. CLXXXIV.

Hermannus III.

Hermanno patri cognominis filius, puer, (*u*) Henrici II. Imp. beneficio, cujus per matrem ſuam conſobrinus erat, in Alemanniæ & Alſatiæ Ducatibus ſucceſſit. Cæſar, Turicum, inde Argentoratum delatus, Suevos & Alſatas, pacem ut inter ſe colerent, præſens hortatus eſt. (*x*) *Mediantibus Principibus, Hermanno Duce*, Erneſto Palatino &c. San-Stephaniani Argentinenſis monaſterii gubernationem ab Imperatore ſe accepiſſe Wernherus, Epiſcopus Argent. An. MV. in charta profitetur. (*y*) Octavo regiminis ſui anno Hermannus deceſſit. Ita Hermannus Contr. (*z*) Necrologium Fuldense & Ditmarus; (*a*) diſſentiente Hepidanno, qui ad An. MXVIII. ejus obitum refert.

§. CLXXXV.

Ernestus. I.

Hermanni III. affinis fuit Erneſtus, Giſelæ, ſororis ejus, maritus, (*b*) Luitpoldi, primi Auſtriæ Marchionis, filius, (*c*) ac Popponis, Trevirenſis Archiepiſcopi, frater. (*d*) Alemanniæ & Alſatiæ Ducatus vix per triennium gubernavit, lethali vulnere, quod imprudentia Adalberti vel Adalberonis cujusdam militis in venatione acceperat, II. Cal. Junii An. MXV. extinctus. (*e*) Giſela, quæ paulo poſt Conrado Salico, futuro Imperatori, nupſit, duos ipſi filios, in Ducatu ſucceſſores, Erneſtum II. ſcilicet atque Hermannum IV. peperit.

§. CLXXXVI.

Ernestus II.

Erneſti II. ſeditio. Erneſti I. filius, minor ætate, Giſelæ primum, matris ſuæ, (*f*) dein patrui Popponis, Archiepiſcopi Trevir. (*g*) tutelæ commendatus fuit. Ex relatu Wipponis Erneſtus II. ante Conradi II. electionem An. MXXIV. Ducatum non ipſe adminiſtravit. At regimen ingreſſus, novi Imperatoris privignus, ſeditioſa quæque moliri & in ipſum vitricum, una cum Franconiæ & Lotharingiæ Ducibus, quorum ille Cæſaris patruelis erat, conſpirare cœpit. Reſtinctum quidem tum, quod imminebat, bellum civile, cura potiſſimum Auguſtæ, matris Erneſti, quæ maritum eo perduxit, ut non culpam modo ignoſceret privigno, ſed beneficiis quoque ornaret eundem. (*h*) Cum autem Conradus An. MXXVII. apud Italos ageret, Erneſtus, inde redux, Cæſaris in Alſatia fidelibus, Hugoni præſertim Comiti, Conradi II. cognato, (*i*) arma intulit, nonnullaque caſtella diruit. Burgundiam inde, hacque per Rudolfum III. Regem ejectus, opulenta quædam Alemanniæ monaſteria invaſit. Sed pace denique per Italiam firmata, cum in Sueviam Cæſar rediiſſet, Nobiles, qui Erneſtum juverant, libertatem ſuam ſervaturi ac opes, deſeruerunt Ducem.

§. CLXXXVII.

(*r*) Vid. ſupra pag. 492. §. LXIII.

(*s*) Ditmarus Lib. V. pag. 369. & 371. Adelboldus loco cit. pag. 434. ubi Hermannum eo pacto in gratiam Regis receptum ſcribit, " ut Argentinenſis Eccleſia ad priſtinum ſtatum ex detrimentis ſuis per illum reformetur. Quod iſte non renuit, ſed juſſu & conſultu Regis, dictæ Eccleſiæ Abbatiam S. Stephani in recompenſationem detrimenti à ſe illati tradidit.

(*t*) Solum Necrologium Fuld. annum MIII. IV. Non. Maji habet Tomo III. *Scriptor. Brunſvic.* Leibnitii pag. 766.

(*u*) Vix ſeptennium Ducatui Suevico Hermannus II. præfuit, hocque intervallo tres filias, filiumque procreavit Hermannum. Teſtis eſt Herm. Contr. ad An. DCCCCXCVII.

(*x*) Adelbolous in *Vita Henrici Sancti* §. XLII. ap. Leibnit. Tom. I. pag. 440.

(*y*) Heero. Tom. II. num. 161.

(*z*) Ad An. MXII. ap. Canis. *Lect. antiq.* Tom. III. pag. 263.

(*a*) *Chron.* Lib. VI. pag. 395. ap. Leibnit. ubi: *Conradus & Hermannus puer, Duces egregii, obierunt.* Conradus Dux Carinthiæ fuerat.

(*b*) Herm. Contr. loco cit. ita: " Herimannus Alamanniæ (Dux) defunctus Ernuſtum, ſororis ſuæ Giſelæ maritum, ſucceſſorem accepit.

(*c*) Ditmarus Lib. VII. pag. 404.

(*d*) Wippo in *vita Conradi Sal.* ap. Pistor. Tom. III. pag. 462. Ditmarus pag. 306.

(*e*) Ditmarus, Herm. Contr. Necrologium Fuld. Annales Hilds.h. ad An. MXV.

(*f*) Ditmar. Lib. VII. pag. 404.

(*g*) Wippo loco cit. Otto Frising. *Chron.* Lib. VI. Cap. XXVIII.

(*h*) Wippo pag 470.

(*i*) De quo ſupra pag. 479.

§. CLXXXVII.

Hic itaque Imperatori, Ulmæ Comitia Suevica ob Erneſtum celebranti, ſine prævia pactione ſe tradens, in arcem Saxoniæ *Gibichenſtein* ductus eſt. (*l*) Neque tamen ſuffectus ei alius Alemanniæ Dux, quod puniri, non perire Erneſtum Cæſar voluerat. Extat quidem Conradi II. diploma An. MXXIX. (*m*) quod ablatum Erneſto Sueviæ Ducatum, ſed compenſatum Bavarico, indicare videtur. Poſtquam enim modum traditionis, qua Weiſſenburgum in Noricis ab Erneſto acceperat, Conradus recenſuiſſet, *hæc eſt traditio* (inquit) *Comitis Erneſti*, (*n*) *pro qua, recompenſato ſibi honore, Ducatum Bajoaricum tradidimus.* At conſilium hoc caruiſſe ſucceſſu, & Ducum Bavariæ ſeries, & Wippo nobis perſuadent. Illa nullum hoc tempore Ducem Erneſtum admittit; hic anno ſequenti Erneſtum, cuſtodia liberatum, Alemanniæ Ducatum recepiſſe tradit: " An. Dom. MXXX. Imp. Chuonradus apud Ingeln„ beym paſcha celebravit. Ibi Erneſtus Dux Alemanniæ, à cuſtodia ſolutus, Ducatum „ recepit, eo tenore, ut Wehelonem militem ſuum, qui multis factionibus regnum „ turbaverat, quaſi hoſtem Reip. cum omnibus ſuis perſequeretur. „. Pergit dein Wippo: " Quod cum Dux facere nollet, hoſtis publicus dijudicatus eſt, & penitus „ Ducatu amiſſo, cum paucis inde receſſit. *Pœna.*

Erneſtus nempe, in Alemannia redux, perduellionis iterum reus, à vitrico mox proſcriptus eſt, ne Giſela quidem Imperatrice deprecante pro filio; pauloque poſt cum Wehelone milite, præcipuo turbarum auctore, ad d. XV. Cal. Sept. à Manegoldo quodam Comite, Cæſari fido, ſingulari occiſus eſt pugna. Erneſti corpus, Conſtantiam translatum, ſublatis prius per Epiſcopum diris, in eccleſia Mariana ſepultum eſt. *Mors.*

§. CLXXXVIII.

Conradus II.

Alſatiæ Ducatum, Erneſti proſcripti temporibus, vel poſt ejus mortem, à Suevico diſtractum ut credamus, Conradi II. Imp. diploma, An. MXXXV. monaſterio Surburgenſi datum, (*o*) nos inducit; in cujus formula chronologica *Ducatus Conradi* memoratur, haud dubie Alſaticus, quod diploma in Alſatia ſcriptum eſt. Ex altera vero parte Erneſto fratri Hermannum in Suevico ſucceſſiſſe Ducatu, Wippo nos docet. Quodſi autem Conradi noſtri quæramus origines, Dux ille fuit Franciæ orientalis, filius Conradi Ducis, patruelis Conradi II. Imp. ex Mathilde, Giſelæ Imperatricis ſorore, genitus. Hermannus II. Alemannniæ Dux, ex Gerberga Burgundica præter filium Hermannum III. in Ducatu ſucceſſorem, duas filias, Giſelam & Mathildem, (*p*) procreavit, quæ defuncti fratris allodiorum in Suevia Alſatiaque heredes fuerunt. Per Giſelam uxorem, uti vidimus, Erneſtus I. Sueviæ Ducatum accepit. Alſatiæ Ducatus, allodiorum Alſaticorum occaſione, Conrado, Duci Franciæ Rhenenſis, Alſatico Ducatui contiguæ, commiſſus eſſe videtur. Conradus hic cum An. MXXXIX. obiiſſet improlis, Alſatia cum Sueviæ Ducatu rurſus conjuncta eſt. Hermannus IV. ergo, qui ſequitur, Suevicum modo rexit Ducatum. *Alſatiæ Ducatus à Suevico ſeparatus.*

§. CLXXXIX.

Hermannus IV.

Erneſto Hermannus frater, Giſelæ quoque Imperatricis filius natu minor, in Sueviæ Ducatu ſuffectus & Warmanni, Conſtant. Epiſcopi, tutelæ commendatus eſt puer. Warmannus & Ducatum interim adminiſtravit, uti ſub Erneſto II. Poppo illum adminiſtraverat Trevirenſis. (*q*) Spem Hermannus de ſe fecerat egregiam; at in Conradi II. Imp. comitatu V. Cal. Aug. MXXXVIII. in Italia periit; ſepultus Tridenti. (*r*)

§. CXC.

(*l*) Wippo loco cit. pag. 474.
(*m*) Falckenstein. *Cod. diplomat. Nordgav.* pag. 22.
(*n*) Comes hic dicitur, qui diplomatis initio *Dux* appellatus erat.
(*o*) Vid. Tom. I. pag. 643.
(*p*) Giſelam & Mathildem fuiſſe ſorores, ex Wippone & Anonymo vitæ Adalberonis, Metenſis Epiſcopi, ſcriptore coætaneo docemur. Ille in *vita Conradi Sal.* ap. Pistor. pag. 428. ita: " Regis „ conjunx Giſela . . Mater ejus Kerbirga, filia „ Conradi Regis de Burgundia. „ Hic ap. Labbeum *Biblioth. Mſſ.* Tom. I. pag. 674. ſcribit: " Ex Con„ radi Burgundiæ Regis filia (Gerberga) nata eſt „ Domina Mathildis.
(*q*) Wippo loco cit. pag. 476. ſq. Hermannus Contr. ad An. MXXX.
(*r*) Idem Wippo pag. 482. & Contractus ad An. MXXXVIII. Qui in die, annove mortis Hermanni IV. ab his diſſentiunt, minoris fidei ſunt teſtes.

§. CXC.

Henricus I.

Ducatus Henrici III. Imp.

Filius Conradi II. Imp. & in ſerie Germaniæ Regum Henricus III. à nonnullis inter Alemanniæ Duces refertur; (*s*) ab aliis omittitur. (*t*) Hermanno IV. hunc ſucceſſiſſe Henricum, ſolus ex priſcis ſcriptoribus Hepidannus (*u*) tradit, in eo certe lapſus memoria, quod ad An. MXLIV. id referat, referendum ad An. MXXXVIII. quo Hermannus deceſſit & Conradus II. Imp. adbuc fuit in vivis. Annum ergo ſi in Hepidanno correxeris, Henricus ille Rex admitti poteſt Dux Sueviæ & Alſatiæ, tanto magis, quod alium Hermanni IV. ſucceſſorem nullibi reperimus, donec ſeptennio poſt ejuſdem Hermanni deceſſum Ducatus ille Ottoni collatus.

§. CXCI.

Otto II.

Ottonis origo.

Erenfrido ſeu Ezone, Palatino Comite, atque Mathilde parentibus Otto hic natus, ejuſdem Comitatus Palatini factus eſt compos, poſtquam alter filiorum Ludolpbi, fratris natu majoris, defunctus eſſet improlis, alter Ducatum obtinuiſſet Bavariæ. Mathildis ſoror Ottonis III. Imp. fuerat; (*x*) Erenfridus autem Arnulphi Mali, Ducis Bavariæ, per Hermannum filium nepos habetur. Palatinatus ille magnæ licet ad Moſellam extenſionis & inſuper hereditarius eſſet, ad Henricum, Ottonis conſobrinum, devolvendus, Suevicum tamen ducatum, ab Henrico III. Imp. ſibi oblatum, præferendum eſſe cenſuit Otto.

Succeſſio in Suevia.

Imperator enim, quem in comprimenda Godefridi, Lotharingiæ Ducis, & Baldewini, Flandriæ Comitis, ſeditione multum adjuverat, " majoris volens dignitatis gloria „ virum extollere, accepta ab eo inſula Switberti atque Duysburg, munificentiæ gratia „ Suevorum ei commiſit Ducatum; (Henrico ejus patrui filio ad Palatii officium „ ſubſtituto) qui traditum, omnium fere mortalium favorabili erga eum babita „ dilectione, glorioſe gubernans, tertio, prob dolor! ejuſdem Ducatus anno VII. Id. „ Sept. immatura morte in Conabs caſtro diem clauſit extremum, vir aſpectu venuſtus, „ ſtatura procerus, affatu jucundus. „ (*y*) Confirmat hæc & illuſtrat Hermannus Contr. qui ad An. MXLV. ſcribit. „ " Otto Palatinus Comes, paſchali bebdomada „ Dux Alamanniæ apud Goslare à Rege conſtituitur. „ Idem quoque Ottonem An. MXLVII. quo tertium Ducatus annum agebat, adminiſtrata pie ſtrenueque provincia, mortuum eſſe commemorat.

§. CXCII.

Otto III.

Paulo poſt Henricus III. Imp. Saxonia Ulmam ſe contulit, ut Ottonem, Suinfurti marchionem, (*z*) Alemannis præficeret Ducem. (*a*) Heinricum & Gerbergam Marchiones Ottoni huic parentes tribuit Anonymus Saxo. (*b*) Odilo, (*c*) Abbas Cluniacenſis, de Ottone III. Duce hæc tradit: " Accidit, ut Dux Alamannorum Otto „ de Swinvorth, licet juſtitiæ aliarumque virtutum quam plurima exempla ſectaretur, „ tamen inſaciatæ cupiditatis facibus accenſus, prædiolum, ſuæ latiſſimæ poſſeſſioni „ contiguum, propriæ ditioni injuſte vendicare eſt aggreſſus. „ Prædium hoc Adelheidis Imperatrix ſervo cuidam ſuo donaverat. Otto noſter decennio Ducatus nondum completo, IV. Kal. Octobr. MLVII. deceſſit, (*d*) ſuoque in patrimonio Suinfurti compoſitus eſt.

§. CXCIII.

(*s*) Pfeffinger in *Vitriario Illuſtr.* Tom. II. pag. 329. Koeler *de Fatis Ducatus Alemann.* pag. 15.

(*t*) Koenigshov. *Chron. Alſat.* pag. 429. Herrgott *de Ducatu Sueviæ* pag. 22.

(*u*) Ap. Goldast. *Scriptor. Rer. Alemann.* Tom. I. Part. I. init.

(*x*) Ditmar. *Chron.* Lib. IV. pag. 360. edit. Leibnit.

(*y*) Verba hæc ſunt Brunvillerensis Monachi de *Comitibus Palat. Rheni* Cap. III. ap. Leibnit. *Scriptor. Brunſvic.* Tom. I. pag. 320. ſq.

(*z*) Chronographus Saxo ad An. MXXXV. *Comitem de Swinvordi* illum vocat.

(*a*) Hermannus Contr. ad An. MXLVIII.

(*b*) Apud Leibnit. *Rer. Brunſvic.* Tom. I. pag. 577. Plura de Heinrico ſeu Hezilone, patre Ottonis III. Ducis, collegit Hahnius in *Hiſtor. Imperii Germ.* Tom. II. pag. 184.

(*c*) *Vita Adelbeidis Imp.* Lib. II. apud eund. Leibnit. pag. 271.

(*d*) Hermannus Contr. ad h. annum.

§. CXCIV.

RUDOLFUS.

Henricus IV. Imp. octennis ſub materna Agnetis tutela Germaniæ imperabat. Imperatrix Gentis ſuæ Imperiique rebus conſulere credebatur, cum Sueviæ Ducatum daret Rudolfo, Cunonis, Rheinfeldenſis Comitis, filio; filiamque Mathildem, Henrici IV. ſororem, tredecim annos tum natam, deſponſaret eidem. (e) Nec abſque matrimonio hoc Rudolfus impetraſſet Ducatum, qui ex CONRADI URSPERG. (f) relatu Berchtoldo Comiti, Carinthiæ poſtea Duci, ab Henrico III. Imp. jam fuerat promiſſus. Mathildis autem primo matrimonii anno deceſſit. (g) Rudolfus magnæ apud populares exiſtimationis fuit; ob id ipſum Imperatori ſuſpectus; tum maxime, quum eum nova moliri quidam arguerent. (h) Suſpicionem hanc à ſe ut averteret Rudolfus, Cæſarem, contra Saxones dimicaturum, cum Suevicis copiis An. MLXXV. ſecutus eſt, & in prima, quæ Suevorum ſemper erat, (i) acie ad Uoſtrutam feliciter pugnavit. (l) Rudolfus Dux.

Orta vero celebri illa Sacerdotium inter & Imperium diſcordia, quæ totius Germaniæ faciem mutavit, Rudolfus quoque animum mutaſſe videtur. Peractis enim Ulmæ Triburiæque conventibus, Forchemii denique An. MLXXVII. à multis Principibus Anti-Cæſar electus eſt, & paulo poſt coronatus Moguntiæ. Henricus per Wernherum, Argent. Epiſcopum, (m) his de rebus in Italia certior factus, properavit ad Suevos, ubi æmuli ſui caſtella deſtruxit. (n) Rudolfus autem, cum Imperatore variis prœliis congreſſus, An. MLXXX. denique haud procul Merſeburgo victus occubuit; (o) in Eccleſia majore Merſeburgi ſepultus, ubi dextra ejus manus in ſacriſtia ſervatur. (p) Anti-Cæſar.

II. DYNASTIA STAUFENSIS.

§. CXCV.

Dynaſtiæ primæ, *vagam* quam diximus, ſecunda ſuccedit; quam *fixam* & *Staufenſem* appello, quod illuſtris Staufenſium proſapia Sueviæ & Alſatiæ Ducatum per omne hoc tempus hereditario quaſi jure poſſedit; Cæſareum apud Germanos ſolium eodem quoque tempore occupans. Ex Staufenſibus (q) primus ab Henrico IV. Imp. hos Ducatus acceperat Fridericus ille, Coclitis pater, quem turbatis Germaniæ rebus ſedandis idoneum crediderat Cæſar, id quod Henricum V. etiam movit, ut Cocliti, filio ejus, eandem dignitatem conferret, imo & fratrem hujus Cooradum Franciæ Orientalis Ducem conſtitueret. Alia quidem mens fuit Lothario, qui Henrico V. ſucceſſit, ſed placuit fato, ut Staufenſes, Sueviæ, Alſatiæ & Franconiæ Ducatuum poſſeſſores, Lothario in Regno ſuccederent, qui Gibellinæ factionis auctores, adeoque Guelforum æmuli, generum Lotharii, Henricum Superbum, filiumque hujus, Henricum Leonem, Bavariæ & Saxoniæ Ducatibus privarunt. Tranſitus.

§. CXCVI.

FRIDERICUS I.

Henricus IV. Imp. cum Rudolphum, Sueviæ Ducem, Anti-Cæſarem, viciſſet; Friderico Hoheoſtaufenſi commiſit Ducatum; quem Berchtoldus II. Zaringenſis, Anti-Cæſaris gener, (r) à ſocero Sueviæ Dux creatus, (s) iovaſerat. Imperator virtutem & fidem Friderici tam conſtantem expertus eſt, ut filiam ſuam Agnetem ei quoque in matrimonium daret. Friderici hujus pater fuit Fridericus *de Bœren*, (t) Fridericus I. origo.

(e) LAMBERTUS SCHAFNAB. ad An. MLVIII. ap. PISTOR. *Scriptor. Rer. Germ.* Tom. I. pag. 124.

(f) *Chron.* ad An. MLVII. pag. 168.

(g) HERMANNI CONTR. Contin. ad An. MLIX. & MLX.

(h) LAMBERTUS SCHAFN. ad An. MLXXII. ſq.

(i) Idem ad An. MLXXV. loco cit. pag. 186. ſq.

(l) BRUNO *Hiſt. Belli Saxon.* ap. FREHER. *Scriptor. Rer. Germ.* Tom. I. pag. 190.

(m) Wernherus ob ſervatam Henrico IV. fidem Comitatum Berchtoldi Zaringenſis in Briſgovia dono accepit. Charta An. MLXXVII. data ap. HERRG. *Genealog. Habsb.* Tom. II. num. 187.

(n) ALBERTUS STAD. ap. SCHILTER. *Scriptor. Germ.* pag. 246.

(o) De vulnere Rudolfi, in pugna accepto, non conveniunt inter ſe ſcriptores. Alii dextram abſciſſam, alii modo vulneratam tradunt. Ab aliis transforatus in acie, ab aliis duobus vulneribus, lethali ac deformi, Rudolfus obiiſſe ſcribitur. Per deforme dextram amputatam intelligimus.

(p) Jo. SAM. STRAUSSII Diſſ. *de Rudolpho Suevico Anti-Cæſare*, Halæ Mag. MDCCXLV. recuſa, ubi monumentum Rudolfi ſepulcrale exhibetur.

(q) Nomen à caſtro Wirtembergico montano *Hohenſtaufen.* Ad pedem montis vicus eſt Staufen, haud procul Gœppinga. Alia hujus nominis loca vid. in ZEILERI *Topogr. Suevia*, Append. pag. 103.

(r) Filia Rudolphi, quam Bertholdus uxorem duxit, uti Henrici IV. Imp. filia, quæ Friderico Staufenſi nupſit, *Agnes* dicebatur.

(s) OTTO FRISING. *de geſtis Friderici Barbaroſſæ* Lib. I. Cap. VII. & VIII.

(t) *Bœren*, *Beuren.* Nec *Blaubeuren*, nec *Kaufbeuren*, ſed *Waſchenbeuren* intelligi, probavit SATTLER in *Geſchichten des Herzogth. Wurtemberg* pag. 599. De nominis *Beuren* etymologia vid. WACHTERI *Gloſſar.* voce *Bauer.*

Friderici filius, à caſtro, quod habitaverat, ita vocatus; uti filius à caſtro *Hohenſtauffen*, quod conſtruxit, *Hohenſtauffenſis* eſt dictus. (*u*) Proſapia hæc ex Sueviæ Comitibus traxit originem. (*x*) Mater Hildegardis (*y*) ex Charta innoteſcit, qua S. Fidis Eccleſiam in Seleſtadin An. MXCIV. condidit. (*z*) Progeniem ſuam omnem his ibidem verbis recenſet: "Ego Hildegardis . . . cum filiis meis, videlicet Othone, Argentoratenſis Eccleſiæ Epiſcopo, Suevorumque Duce Friderico, Ludovico, Walthero, Conrado, & filia mea Adelheida cariſſima &c." Othonem Fridericus Dux, gratia apud Cæſarem pollens, ad Epiſcopatum Argent. promoverat.

§. CXCVII.

Res geſtæ. Diuturnis illi cum æmulo Duce bellis luctandum erat; quem Alemanniæ Proceres An. MXCII. totius Sueviæ Ducem conſtituerunt de novo; (*a*) inſtigante præſertim Gebhardo, Epiſcopo Conſtantienſi, Bertholdi fratre, quem non immerito præcipuum turbarum Suevicarum fulcrum diceres; alterius quum Ducis frater, Otho, Præſul Argent. Henrici Imp. caſtra ſequeretur conſtanter. In Alſatia tamen Manegoldus quidam de Lutenbach, Marbacenſis Abbatiæ auctor, indulgentiarum literas, Roma allatas, contra Henricum IV. promulgavit. (*b*) At Fridericus Staufenſis de hoſtibus tandem ita triumphavit, ut, præter Turicum oppidum, quod Berchtoldo Henricus IV. in beneficium contulit, & alia quædam Alemannica in Helvetiis, adeoque cis Rhenum, loca, eidem conceſſa, Ducatum Sueviæ, una cum Alſatia retinuerit, poſteriſque reliquerit; ſolum *Ducis* nomen in Zaringenſes, poſteros ſuos, transmittente Berchtoldo. (*c*) Chronicon Augustense rem hanc ad An. MXCIV. recenſet. (*d*) Hohenſtaufii maluerunt *Suevorum*, quam Alemanniæ, *Duces* appellari. (*e*) Fridericus, ſummas virtutis ac fidei laudes meritus, Ducatum uſque ad An. MCV. poſſedit; (*f*) binos ex Agnete filios relinquens, (*g*) quorum alter Sueviæ, alter Franconiæ Ducatum, imo ipſum deinceps Imperium obtinuit.

§. CXCVIII.

Fridericus II.

Res ſub Henrico V. Imp. geſtæ. Fridericus hic, cognomento *Luſcus* vel *Cocles*, excelſi animi Principem diuturno ſe regimine præſtitit. "Erat in bellis fortis, in negotiis ingenioſus, vultu & animo ſerenus, in ſermone urbanus; denique tam largus, ut ob hoc multitudo maxima militum ad eum conflueret, ſeque ad ſerviendum illi ultro offerret." (*h*) Patri XV. annos natus in Sueviæ & Alſatiæ Ducatu ſucceſſit; (*i*) ad cujus exemplum integram Henrico V. Imp. avunculo ſuo, Principum fere omnium ſolus, teſtatus eſt fidem; quibus reliqui Germaniæ Proceres ſi inſtitiſſent veſtigiis, Henricus vetera inveſti-

(*u*) Wibaldus, Abbas Corbej. in *Cod. Epiſtolar.* apud Martene *Ampliſſima Collect.* Tom. II. pag. 557. hæc omnia nos docet; unde Guillimannus *de Epiſc. Argent.* pag. 210. aliique patrem Friderici male *Conradum* appellant.

(*x*) Otto Frising. de Frid. I. Lib. I. Cap. VIII. qui omnium optime Staufenſis familiæ origines noverat, Vir ſec. XII. perdoctus, Leopoldi Sancti, Auſtriæ Ducis, & Agnetis, filiæ Henrici IV. Imp. filius; Conradi III. Imp. ex Hohenſtaufica gente frater uterinus. Agnes enim hæc primis nuptiis nupſerat Friderico, primo ex Hohenſtaufiis Duci, unde Fridericus Luſcus & Conradus III. Imp. nati. Falluntur ergo, qui Staufenſes ex militarium ſimplicium ordine derivant.

(*y*) Hildegardis Præfectiſſa, Conradi Præfecti de Nuremberge uxor, Monaſterio Scotorum Norberg. in *Heiboldsheim*, *Ungersheim* & *Kirchheim* ſex manſos donaſſe ſcribitur. Vid. Hanselmann *Urſprung u. Herkunfft des Hohenlohiſchen Hauſſes* pag. 394. Hildegardis forte hæc ſecundis nuptiis mater Friderici Ducis evaſit. Omnia in Henrici IV. Imp. tempora incidunt, ſub quo Conradus Norimbergæ Præfecturam geſſit. Vid. Falckensteinii *Antiquitates Nordgoviæ* Tom. III. Cap. I. pag. 10. ſq. Duplex donatio facit, ut eam originis reputemus Alſaticæ. Nec obſtat, quod Hohenloica ab Obrechto in *Prodrom. Rer. Alſat.* pag. 230. & Hansselmanno loco cit. pag. 121. dicatur, ex Hermanno, Franconiæ Comite & Hohenloicæ Domus ſatore, prognata, quoniam Hermanni uxor Adelheidis erat, Alſaticæ Comitum Egisheimenſium familiæ ſoboles. Hildegardis filia Adelheidis quoque nomen accepit, uti prioris Adelheidis avia, Hugonis Comitis Egisheim. uxor, Hildegardis nuncupata fuit, teſte *vita S. Deicoli* §. XXXV.

(*z*) Vid. ſupra pag. 380. §. DCXCVIII.

(*a*) Bertoldus Constant. ad An. MXCII. apud Ussers. loco cit. pag. 367.

(*b*) Idem ad An. MXCIII. pag. 372. ſq.

(*c*) Otto Frising. *de Geſtis Friderici Barbar.* Lib. I. Cap. VIII. & IX. Fragmentum Hist. Alberto Argent. præfixum ad An. MCXXV.

(*d*) Apud Freher. *Rer. Germ.* Tom. I. pag. 506. ad An. MXCIV. ubi: *Alemannia aliæque provinciæ pacificantur.*

(*e*) Hoc jam obſervavit Hautmannus *Annal. Eremi Deiparæ*, pag. 157.

(*f*) Otto Frising. *Chron.* Lib. VII. Cap. IX. & Conradus Urspergensis Friderici I. obitum in hunc annum; Chronographus Saxo vero in annum ſeq. ponunt.

(*g*) Memorantur ab ipſo patre in Charta Laureacenſis monaſterii An. MCII. apud Besoldum in *Document. rediviv. Monaſter. Wirtenberg.* pag. 713.

(*h*) Otto Frising. in *Vita Friderici I. Imp.* Lib. I. Cap. XII.

(*i*) Ibidem Cap. X.

inveſtituræ Eccleſiaſticæ jura ſervaſſet Imperio. Dux enim noſter Fridericus II. invaleſcente poſt An. MCXIV. Germanorum defectione, " totam provinciam à Baſilea „ uſque Moguntiam, ubi maxima vis regni eſſe noſcitur, paulatim ad ſuam inclinavit „ voluntatem. „ (*l*) Verum ipſa hæc ejus conſtantia & virtus cauſa fuerunt, ne Henrico V. An. MCXXV. defuncto, ſurrogaretur in ſolio.

§. CXCIX.

Sub Lothario Saxone

Oppognaverat ſcilicet Albertum, Metropolitam Moguntiæ, qui Comitiis, novi Regis eligendi cauſa in urbe hac habitis, Lothario Saxoni potius quam Friderico noſtro ſuffragia comparavit, & Lotharium inſtigavit, ut inviſam ſibi Staufenſem familiam, cujus Fridericus caput erat, armis perſequeretur. (*m*) Unde An. MCXXVI. Lotharius Imp. expeditionem contra eum ſuſcepit. Hic autem in loca munita cum ſe recepiſſet, Lotharius infecto negotio receſſit. Friderico frater Conradus, orientalis Franciæ Dux, adſtitit. Inter Hohenſtaufenſium hoſtes Gebhardus, Præſul Argent. erat, cum quo An. MCXXX. apud Gugenbemium, vicum Alſatiæ, pugnatum. (*n*) Conflictus ſexennio poſt renovatus victoriam Epiſcopo peperiſſe ſcribitur. (*o*) Lucius III. Papa ſcribit, (*p*) Fridericum Ducem Eccleſiam Hohenburgenſem per indiſcretam rerum invaſionem diſturbaſſe, & uſque ad tempus filii ſui pene deſtructam reliquiſſe. Falſum eſt, quod Guillimannus (*q*) tradit, ab Ulrico Obrechto (*r*) jam confutatus, Fridericum eo redactum, ut Alſatiæ Ducatum & ejus titulum, circa An. MCXIV. demum uſurpatum, defereret. Annalista Saxo (*s*) Fridericum hunc ubique *Ducem Alſatiæ* vocat. In eas tamen deductus fuit anguſtias, ut Lotharii Imp. gratiam ſupplex quæſiverit.

§. CC.

Sub Conrado III. Imp.

Sed Conrado, Franciæ orientalis Duci, (*t*) Friderici fratri, ea contigit felicitas, ut Lothario defuncto An. MCXXXIX. ad ſolium promoveretur Imperii; quod cum fratri potiſſimum debuiſſet Friderico, ſumma hujus deinceps in publicis rebus auctoritas fuit. Memoriam Friderici, ut Sueviæ & Alſatiæ Ducis, plura Conradi III. Imp. diplomata celebrant. An. MCXL. Fridericus, *Suevorum Dux & Alſatiæ*, (*u*) in Comitiis Wormatiæ; quadriennio poſt idem *Dux Alſaciorum & Suevorum* cum Conrado Rege Argentorati fuit. (*x*) Monaſterio Neoburgenſi Ciſterc. Ord. in Alſatia Inferiore condendo locum à Friderico hoc conceſſum fuiſſe, filius ejus & in Ducatu ſucceſſor, Fridericus Barbaroſſa teſtatur. In Alſatia An. MCXLVII. diem obiit ſupremum, (*y*) in Benedictino Alſatiæ S. Walpurgis, quod locupletaverat, virorum monaſterio ſepultus. (*z*)

§. CCI.

Fridericus III.

Ducatus Friderici I. Imp.

Fridericus, inter Cæſares primus, hereditario jure, ut ipſe loquitur, (*a*) in Ducatu patri ſuccedens, paucos eum per annos retinuit. Vix ejus potitus cum Conrado III. patruo ſuo Terram Sanctam, Saracenos debellaturus, adivit. Ex infelici expeditione redux Judicio Principum, quod Corbejenſis Abbatiæ cauſa Spiræ habebatur, An. MCL. interfuit, latamque ſententiam è ſecularibus primus ſignavit; *Fride-*

(*l*) Fuſe hæc omnia exponit Otto Fris. loco cit. Cap. XII. ſqq.

(*m*) Ibidem Cap. XVI.

(*n*) Supra pag. 140. §. CCXLII.

(*o*) Koenigshov. *Chron. Alſat.* Cap. IV. §. CCXLIII.

(*p*) Bulla Monaſterio S. Odiliæ An. MCLXXXV. data, in *Monaſteriolog. Ord. Præmonſtr.* Probat. col. 261.

(*q*) *De Epiſcopis Argent.* pag. 232. coll. 221.

(*r*) *Prodrom.* Cap. X. pag. 232.

(*s*) Eccardi *Scriptor. Rer. Germ.* Tom. I. pag. 658. ſqq.

(*t*) Errat Chronica S. Pantal. ad An. MCXXXVIII. ubi Conradum, *fratrem Friderici Ducis Alſatiæ*, *Alemanniæ Ducem* vocat.

(*u*) Schaten. *Annal. Paderborn.* Lib. VIII. pag. 754.

(*x*) Diploma Hoſpitali Argent. datum. Ceterum *Fridericus Dux Sueviæ & Alſatiæ* Conradi III. chartam Selſenſem An. MCXLIII. & Corbejenſem An. MCXLVII. teſtis ſignavit. Ludewig *Reliquiæ Manuſcr.* Tom. VII. pag. 512. & Falcke *Cod. Tradit. Corbej.* pag. 908.

(*y*) Otto de S. Blasio Cap. II. in Urstisii *Scriptor.* Tom. I. pag. 197.

(*z*) Otto Frising. In *vita Friderici I. Imp.* Lib. I. Cap. XXXIX.

(*a*) In charta Neoburgenſi An. MCLVI.

ricus Dux Sueviæ & Alſatiæ. (*b*) Anno ſequenti tranſactio inter Selſenſem & Neoburgenſem Abbatias facta, *Duce Friderico.* Conradus III. cum An. MCLII. obiiſſet, *Fridericus* ſucceſſit, *Dux Eliſatii*, (*c*) unanimi Principum totiusque Regni conſenſu Cæſar Francofurti electus. (*d*)

§. CCII.

Fridericus IV.

Fridericus de Rothenburg.

Fridericum hunc, quem à caſtro Franconiæ, quod inhabitavit, *Rothenburgicum* vocant, Conradi III. Imp. filium, Barbaroſſæ patruelem, Obrechtus in ſua Alemanniæ Ducum ſerie omiſit. Annus, quo Ducatum acceperit, noo cooſtat. Hartmannus (*e*) id Aquisgrani, in ipſa coronatione regia, factum, ſed absque veterum teſtimoniis, aſſerit. Prima Friderici IV. Ducis mentio An. MCLV. occurrit; (*f*) qui anno ſequenti cum Conrado Duce, fratre Imperatoris, in alio quoque Cæſareo diplomate teſtis memoratur. (*g*) Eodem anno Barbaroſſa Neoburgenſi Alſatiæ monaſterio Privilegium conceſſit, quod Matthæum, Ducem Lothariogiæ; Heoricum, Ducem Saxooiæ, & Couradum, *Ducem de Suevia*, producit. (*h*) Unde colligimus, Conradum hunc, qui *Comes Palatinus de Reno* alibi (*i*) dicitur, Friderici IV. veri Suevorum Ducis, tum mioorís ætate, ut & Ducatus ejus rectorem fuiſſe, quod ipſa ſubſcriptionis ratio, à reliquorum Ducum ſubſcriptione diverſa, indicare videtur. Anoorum deinceps progreſſu Fridericus IV. in Barbaroſſæ diplomatibus frequens memoratur, *Ducis Suevorum* ſeu *Sueviæ*, oonouoquam *Alemanniæ Ducis*, (*k*) *Ducis de Storpha*, (*l*) *Ducis de Rotenburg* (*m*) cognominibus uſus. An. MCLX. *Fridericus puer, Dux Suevorum, filius b. m. Regis Conradi;* (*n*) An. MCLXI. *Fridericus Dux Sueviæ, filius Dn. Conradi Regis*, in Cæſareis inſtrumentis teſtis occurrit. Crebras ille cum Imperatore expeditiones Italicas ſuſcepit, ubi pro Mediolanenſibus interceſſit uon ſemel. (*o*) In Italia peſte correptus, Romæ defuoctus An. MCLXVII. (*p*) & io Ebracenſi, quod foverat, Franconiæ monaſterio ſepultus eſt, (*q*) deſiderium ſui apud probos relioquens. *Richenzam*, Henrici Leonis, Saxoniæ & Bavariæ Ducis, filiam uoicam, (*r*) habuit uxorem.

§. CCIII.

Fridericus V.

Fridericus Friderici I. Imp. filius.

Rediit ergo Sueviæ & Alſatiæ Ducatus ad Fridericum I. Imp. qui Friderico, filiorum ſuorum natu ſecuodo, eundem commiſir; traditis ei quoque defuncti Welfouis in Italia & Suevia boois. Ottonis Frisinoensis Continuator (*s*) narrationi mortis ultimi Ducis hæc ſtatim ſubjungit. Uode errat Obrechtus, qui ex corrupto & male intellecto Chronici Urspergensis loco (*t*) collegit, Ducatum Sueviæ uonniſi An. MCLXXVI. Friderico V. fuiſſe conceſſum. Sed majorem adhuc veritatis lucem diploma parentis addit, quod Fridericum filium An. MCLXX. jam *Ducem Sueviæ* ſiſtit. (*u*) Ex eodem tamen Ottone de S. Blasio, (*x*) & ipſius Friderici V. Charta (*y*) colligimus, illum, cum Sueviæ Alſatiæque Ducatibus, paterna vel alia ſub tutela ad An. MCLXXXIV. uſque manſiſſe. Hohenburgenſis apud Alſatas monaſterii Advocatus, Herratæ Abbatiſſæ pro Capella S. Gorgonii inſtauranda Chartam

(*b*) Schaten. *Annal. Paderborn.* pag. 785.
(*c*) Ita Chron. S. Vitoni in Labbei *Bibliotheca Manuſcr.* Tom. I. pag. 402.
(*d*) Otto Frising. *Chron.* Lib. VII. Cap. ult. & in *vita Friderici* Lib. II. Cap. I.
(*e*) *Annal. Heremi Deiparæ* pag. 209. ad An. MCLII.
(*f*) In Præcepto Friderici Imp. pro Herdenſi veteris Spirigoviæ ad Rhenum Eccleſia, cis Queicham.
(*g*) Ughelli *Italia Sacra* Tom. IV. pag. 465.
(*h*) Guillim. *de Epiſc. Argent.* pag. 232.
(*i*) In Præcepto Herdenſi allegato An. MCLV.
(*k*) Tolner *Cod. diplom. Palat.* pag. 49.
(*l*) Becmann *Hiſt. Anhalt.* Part. III. Lib. IV. pag. 436.
(*m*) Gewoldus *Addit. ad Hundii Metropolim Salisburg.* Tom. II.
(*n*) Ughell. loco cit. Tom. II. col. 372.
(*o*) Continuator Morenæ *de Reb. Laudenſ.* ap. Leibnit. *Rer. Brunſvic.* Tom. I. pag. 844.
(*p*) Otto de S. Blasio Cap. XI. pag. 201.
(*q*) Monumentum ejus ſepulcrale exhibet Gropp in *Monum. ſepulcr. Eccleſiæ Ebracenſis* pag. 67. obi: *XIIII. Kal. Sept. Romæ obiit hic Dux Suevorum Friderich &c.*
(*r*) Helmoldus *Chron. Slavor.* Lib. II. Cap. X. §. VI. VII.
(*s*) Otto de S. Blasio Cap. XXI. pag. 207.
(*t*) Ad An. MCLXXVI. pag. 227.
(*u*) Herrg. *Genealog. Habsburg.* Tom. II. num. 240. pag. 188.
(*x*) Cap. XXVI. pag. 210. "Fridericus Imp. . .
„ generalem curiam apud Maguntiam edixit, ibique
„ filios ſuos, Henricum ſcil. Regem & Fridericum,
„ Suevorum Ducem, gladio accingi, armisque in-
„ ſigniri diſpoſuit.
(*y*) Data Monaſterio Sueviæ Salemitano An. MCLXXXV. *anno vero Ducatus noſtri I.* apud Herrgott. loco cit. num. 246. Ducatus ergo regimen paulo ante auſpicatus erat.

Chartam Ehenhemii dedit An. MCLXXVIII. qua *Fridericum Dei favente clementia Elizatii Ducem* ipſe ſe nuncupat. (z) Triennio poſt in monaſterii Trutenbuſani charta *Elſacie Dux & Hoenburgenſis Eccleſie Advocatus* ab initio, in fine vero inſtrumenti Dux Suevorum ſimpliciter vocatur. (a) Primum hunc inter Duces privilegia, ſupremæ olim poteſtatis teſtes, Eccleſiis dediſſe intelligo. In Suevia eandem paterno ſuoque nomine auctoritatem Fridericus exercuit, Suevorum ſemper, nunquam Alſatiæ Ducis, titulo ibi uſus. (b) An. MCLXXXIX. pater *de voluntate dilecti filii noſtri Friderici, Suevorum Ducis, qui in prædicto prædio nobis ſuccedet*, hoſpitale Hagenoæ inſtituit. Gladio militari An. MCLXXXIV. in Comitiis Moguntinis cinctus, ſexennio poſt cum parente ſuo in Aſiam profectus eſt; ubi in Ptolemaidis obſidione An. MCXCI. interiit. (c)

§. CCIV.

Conradus III.

Fridericum Conradus frater natu minor, Franconiæ Dux, (d) qui cœlibem pariter vitam agebat, in Sueviæ Ducatu excepit. (e) Plura id Henrici VI. Imp. diplomata probant; in quibus Conradi, Suevorum Ducis, fit mentio. (f) Nonniſi quatuor circiter præfuit annis; in expeditione, quam juſſu fratris Henrici VI. adverſus Berchtoldum, Zaringiæ Ducem, ſuſceperat, Durlaci vel interfectus, vel naturali morte defunctus. Urspergensis (g) de eo ita: " Erat vir totus inſerviens adulte- „ riis . . . ſtrenuus tamen in bellis & ferox, & largus amicis, & tam ſui, quam „ extranei tremebant ſub eo. Tunc Imperator Ducatum Sueviæ contulit Philippo, „ fratri ſuo. „ Otto de S. Blasio (h) mortem Conradi ad An. MCXCVI. refert.

Conradus Frid. I. Imp. filius.

§. CCV.

Philippus.

Hic ab Henrico VI. Imp. fratre ſuo, Siciliam ſubigente, conſtitutus eſt Sueviæ & Alſatiæ Dux, ab humanitate & doctrina commendabilis; (i) quæ virtutes maximam Procerum partem induxerunt, ut Henrico Cæſare defuncto An. MCXCVII. eum ſalutarent Auguſtum; præterito Henrici filio trimulo, Friderico, qui jam An. MCXCV. deſignatus erat patris ſucceſſor. Sed Guelfica factio Ottonem Brunsvicenſem, Henrici Leonis filium, eligere ſtuduit. Philippus Genti ſuæ conſulere volens, tutur nepotis (l) regiam Germ. coronam, quam cum ceteris inſignibus in poteſtate tenuerat, (m) ſibi impoſuit. Primus ob id conventus feſto nativitatis Chriſti Hagenoæ celebratus eſt; in quo Conradus quoque Epiſcopus Argent. comparuit; longe alia promittens, quam deinceps præſtitit. (n) Philippus enim Imperator renuntiatus cum fuiſſet Erfurti, (o) Argentinenſis cum Colonienſi Præſule de Zaringiæ, dein de Brunſvici Duce in Regem eligendo, agitavit conſilia. Argentinenſis ergo Epiſcopi terras invaſit Philippus, oppidaque ejus & caſtra, quin & Argentinam ipſam, cujus ſuburbia & agros prius vaſtaverat, expugnavit. (p) Colonienſis denique Antiſtes, Guelficæ partis princeps, ad Philippi caſtra tranſivit, ipſumque Ottonem Anti-Cæſarem hortatus eſt, regium ut deponeret nomen. Philippus ei Sueviæ Ducatum una cum filia præmii loco promiſit. (q) Antequam id fieret, Ottonis Wittelsbacenſis manu occiſus eſt Bambergæ; (r) bonorum ſuorum Ducalium diſſipator inſignis. (s)

Dux & Cæſar.

(z) Hugo *Monaſteriolog. Præmonſtrat.* Tom. II. Probat. 250.
(a) Obrecht. *Prodrom.* pag. 228.
(b) Exempla vid. in Besoldi *Document. Monaſter. Wirtenberg.* pag. 24. & 353.
(c) Otto de S. Blasio ad An. MCXCI. Cap. XXXV. pag. 215.
(d) Uti colligere licet ex Ottonis de S. Blasio Cap. XXI. pag. 207. & Guntheri *Ligurino*, apud Reuberum in *Scriptor. Germ.* pag. 277.
(e) Idem Otto Cap. XXXVII. pag. 217. conf. *Fragmentum Hiſtor.* Urstisii ad An. MCXCI.
(f) In Besoldi *Documentis Wirtemb.* pag. 727. Hundii *Metrop. Salisburg.* Tom III. pag. 352. & 362. Ughell. *Italia Sacr.* Tom. II. col. 698.
(g) An. MCXCVII.
(h) Cap. XLIV. pag. 222.
(i) Arnoldus Lubec. *Chron. Slavor.* Lib. VII. Cap. XIV.
(l) Otto de S. Blas. Cap. XLV. ſq.
(m) Conradus Ubsperg. pag. 833.
(n) Ibidem.
(o) Godefridus Colon. ad An. MCXCVIII.
(p) Ubsperg. pag. 235.
(q) Otto de S. Blas. Cap. XLVIII.
(r) Albertus Stad. ad An. MCCVIII. aliique. Cauſam cædis exponit Arnoldus Lubec. Lib. VII. Cap. XIV. §. IV.
(s) Vide ſupra pag. 32. §. XIV.

§. CCVI.

Fridericus VI.

Dux & Imperator.

Unicus Staufenſium Alſatiæ Ducum ſurculus tum ſupererat Fridericus, inter Germaniæ Imperatores hujus nominis ſecundus, inter Duces ſextus; qui extincto Philippo patruo Sueviæ & Alſatiæ Ducatum hereditario jure obtinere debebat. Sed Alſatæ in Ottonis IV. qui ſolium Germaniæ obtinuit, verba juraſſe videntur, excluſo Friderico, qui nonniſi An. MCCXII. ex Siciliæ ſuæ regnis ad Rhenum progreſſus, ſolium hoc quoque ſibi vindicare decrevit. Hagenoa, Alſatici Ducatus tum caput, præſidiarios Ottonis IV. milites receperat. (t) Suevi tamen & Alſatæ adventantem ex Italia Fridericum primi ex Germanis Regem ſuſceperunt ac Ducem. (u) Hic Neoburgenſis monaſterii opes, An. MCCXVI. novo beneficio auxit. Triennio poſt villam *Annwiller*, ad Queicham, *ad imitationem proavi* ſui *Friderici, quondam inclyti Suevorum Ducis*, ut ipſe loquitur, convertit in oppidum. (v) Cum Epiſcopo Argent. de pluribus in Alſatia terris ac juribus, ſub Philippo forte amiſſis, multos per annos diſceptavit, tandemque ut Dux Alſatiæ quædam ab Epiſcopo loca accepit in feudum. (x)

Solium ſuum apud Germanos cum Fridericus firmaſſet, Sueviæ Alſatiæque Ducatum filio ex Conſtantia Aragonia Henrico commiſit. Moris enim fuerat apud Germanos, ut Dux ad Regnum promotus filio Ducatum committeret.

§. CCVII.

Henricus II.

Dux & Rex Rom.

Henricum quoque Ducem hunc omiſit Obrechtus; Conradum, Friderici ſecundo genitum, patri ſubjungens. *Illuſtris Princeps Heinricus, Dux Suevie*, parentis ſui diploma, Argentinenſibus Hagenoæ datum, III. Id. Sept. An. MCCXIX. teſtis ſignavit. (y) In alio patris privilegio, Civitati Wormatiæ XII. Kal. Maji Francofurti dato, *Henricus Dux Suevie Rectorque Burgundie* teſtis legitur. (z) Anno ſequenti Henricus ille Rex Romanorum, vivo patre, electus eſt; (a) unde Ducis Sueviæ & Alſatiæ deinceps nomen neglexit. Juniores Hiſtorici in Regum Germaniæ numero eum Henricum VII. vocant. Kiburgenſium Comitum charta pro monaſterio Beronis in Argovia An. MCCXXIII. *Friderico Imp. in Sicilia agente, Henrico filio ejus in Alamannia diſponente* ſcripta eſt. (b) Quamvis *Alemannia* vox pro univerſa Germania, (c) non pro ſolo Alemanniæ heic ſumatur Ducatu, Henrici tamen hujus, ut Alſatiæ Ducis, evidens teſtimonium charta Murbacenſis ſuppeditat, qua villa *Tattenried* ipſi & heredibus ejus An. MCCXXXII. in feudum collata. (d) Non in Regem hæc quadrant, ſed Ducem. Triennio poſt Henricus, voluntati patris reſiſtens, in perpetuum Apuliæ carcerem abductus eſt, (e) ubi paulo poſt obiit, Fridericum & Henricum filios relinquens, quos Manfredus, Friderici II. Imp. nothus, veneno peremit.

§. CCVIII.

Conradus IV.

Dux & Rex Rom.

Conradus hic, in Regum Germaniæ & in Alſatiæ Ducum ordine ſui nominis quartus, An. MCCXXXVII. à Germaniæ Principibus novennis puer Rex Rom. vel *Alemanniæ*,

---

(t) Vid. ſupra pag. 362. not. q.

(u) Conradus de Fabaria *de caſibus S. Galli* Cap. VIII. apud Goldast. *Rer. Alemann.* Tom. I. pag. 77. Conradus Ursperg. ad An. MCCXII. pag. 243.

(v) Vid. ſupra pag. 189. §. CCCXL.

(x) Supra pag. 166. §. CCLXXXVII.

(y) Cod. diplom. membran. Civitatis Argent. de An. MCCCLXX.

(z) Apud Moriz *von den Reichs-Statten* in Append. Documentor. pag. 159.

(a) Nonum circiter ætatis annum tum agens, natus An. MCCXI. Regiam Aquisgrani coronam An. MCCXXII. accepit. Godefridus Colon. & Annales Colmar. ad An. MCCXXII.

(b) Herrg. *Geneal. Habsb.* Tom. II. num. 297.

(c) Alemanniæ nomen hoc ævo toti Germaniæ tributum, non tantum quod Imperatores ex Alemannia prodierant, ſed & quod in Alemanniæ Ducatu, quem illi poſſidebant, magnum Imperii robur conſpiceretur. A potiori ergo & nobiliori hæc appellatio profluxit; quæ ab exteris primo, dein & à Germanis recepta, in Francicum denique ſermonem ita fuit translata, ut Alemannus Francice deſignet Germanum. Vid. *Regiſtrum de negotiis Imperii ſub Innocentio III.* à Baluzio editum Epiſt. XV. Petrus de Vineis Lib. II. Epiſt. III. Matth. Paris ad An. MCCLIX. pag. 982. &c.

(d) Supra pag. 49. §. LXXIII.

(e) Præter Scriptores allegatos conf. Monachus Paduanus *Rer. in Longobardia geſt.* Lib. I. ap. Urstis. pag. 586.

Digitized by Google

Alemanniæ, (*f*) Friderico II. patri volenti adjunctus, (*g*) periculoſum in Henrico Raſpone, Thuringiæ Landgravio, nactus eſt æmulum; pro ſuis ac paternis in Imperium & Ducatus juribus fortiter pugnans. Henricum hunc qui ſectabantur Anticæſarem, Conradum non Regem, ſed *Ducem Sueviæ* (*h*) nominabant.

Belli mole in Ducatum iſtum translata, Suevi à Conrado defecerunt plerique, quod apud Francofurtum prœlio victus proditionis atque ignaviæ eos inſimulaſſet. Conradus itaque, *exul & profugus quaſi*, (*i*) in Bavariam, uxoris ſuæ patriam, ſe recepit. Ulmenſes ſoli fere perſtiterunt fideles, oppiduui ſuum ab iniquis Henrici Raſponis ac ſeditioſorum conatibus ſervantes immune. (*l*) Neque ſeditio illa Suevorum poſt Anticæſaris mortem ſopita. (*m*) Fulmina, in Conradum ac in Fridericum emiſſa, turbas in Suevia pariter ac in Sicilia auxerunt. (*n*) Pontifex Rom. An. MCCLI. literas ad Sueviæ proceres Lugduni dedit his verbis: (*o*) " Univerſitatem veſtram „ volumus eſſe certam, quod quondam Friderici, qui olim pro Imperatore ſe geſſit, „ ſoboles nobis ac vobis merito de paternæ perfidiæ hæreditaria imitatione ſuſpecta, „ & traductæ ab avis & proavis ſæpe tyrannidis æmulatrix, nunquam ad Rom. „ regnum vel Imperium, aut *Sueviæ Principatum* conſurget ex permiſſione ſedis Apo- „ ſtolicæ aut favore. „ Guilielmus, Hollandiæ Comes, Henrici Anticæſaris ſucceſſor, Pontifici ſibique gratificaturus, Conradum IV. Ducatu Sueviæ, omnibusque ſuis in Germania juribus in Curia generali, An. MCCLIV. Francofurti habita, privavit, quod eſſet perſecutor Eccleſiæ, nec inveſtituram Ducatus hujus ab ipſo recepiſſet. Sententiam hanc Innocentius IV. Papa firmavit. (*p*) Conradus itaque, è Germania exul, in Siciliam perrexit, (*q*) ubi periit veneno, quod Murræus Medicus, à fratre ejus naturali Manfredo corruptus, ei propinaſſe creditur.

Defectio Sueviæ.

§. CCIX.

Conradus V.

Filius Conradi IV. quem Itali *Conradinum* appellant, bimulus (*r*) patri in Regna & Ducatus ſuccedere debuiſſet. At regna Manfredus, Friderici II. Imp. filius ſpurius, primo, dein pulſo Manfredo Carolus Andegavenſis invaſit.

Conradinus Ducum poſtremus.

Suevia autem & Alſatia, patri jam ablatæ, à variis varias in partes diſcerptæ ſunt, multis locis tamen ſub Imperio manentibus ſine Duce. Epiſcopus Argent. Henricus, virtute decreti, à Guilielmo Rege contra Conradum editi, feuda, quæ Friderico II. Imp. conceſſerat, ad utile ſuum dominium revocavit. " Villam Berkheim cum juribus „ & attinentiis omni eodem modo, quo eandem villam Dom. Fridericus quondam „ Imp. utendam fruendam poſſedit & tenuit, „ Epiſcopus hic pro ducentis marcis Eberhardo de Andelahe An. MCCLV. oppigneravit. Eodem anno Wilhelmus Rex Rom. Hagenoam, Ducibus antea obnoxiam, protectionis ſuæ diplomate novisque privilegiis ornavit.

Suevia & Alſatia extorris.

Richardus, Wilhelmi in Germaniæ regno ſucceſſor, proavitum quoque Sueviæ & Alſatiæ Ducatum Conradino recuſavit, quod non proprium ſed mere adminiſtratorium diceret; qui ab Imperatore in Conradinum non fuerit collatus. Unde An. MCCLXII. Hagenoæ ita ſcripſit: (*s*) " Conradinus, olim Conradi Regis filius, qui ſe Ducem „ Sueviæ nominat, ea non contentus injuria, quod inaniter ſibi gloriam alienam „ uſurpat, ad ſpeciale hoc nobile membrum Imperii, Ducatum ſcil. Sueviæ jam diu „ incorporatum Imperio, & ad jus & proprietatem ipſius legitime devolutum, nec „ ipſi Conrado ſeu noſtra ſeu aliqua prædeceſſorum noſtrorum claræ memoriæ liber- „ tate collatum, præſumptuoſe manum adminiſtrationis extendit.

§. CCX.

(*f*) Ita rurſus charta Kiburg. Badæ An. MCCXLII. data *regnante Friderico Imp. Conrado filio ejus Rege Alemanniæ*, ap. Herrg. Tom. II. num. 327. Nonnulli primum hunc *Regis Romanorum* titulo uſum eſſe volunt. Imhof. Tab. Geneal. XII.

(*g*) Acta electionis Conradi IV. Baluzius edidit *Miſcellan.* Tom. I. pag. 472.

(*h*) Auctor *Hiſtoriæ Landgraviorum Thuring.* Cap. LII. " Henricus profectus eſt in Sueviam „ contra Ducem Sueviæ Conradum & patrem ſuum „ Fridericum, olim Imperatorem, ipſus humiliando.

(*i*) Anonymi *Fragment. Hiſtor.* ap. Urstis. Tom. II. pag. 92.

(*l*) Ibidem.

(*m*) Periit Henricus Raſpo An. MCCXLVII. prius quam coronari potuerat.

(*n*) Raynaldus *Annal. Eccleſ.* Tom. XIII. ad An. MCCXLVIII. num. 7.

(*o*) Ibid. num. 11.

(*p*) Raynaldus loco cit. num. 18. pag. 619.

(*q*) Monachus Paduanus ap. Urstis. pag. 593.

(*r*) Conradinus An. MCCLII. natus fuit.

(*s*) Charta hæc integra apud Hottinger *Specul. Tigurin.* vel *Antiquitates Germanico-Turicenſes* pag. 84. Goldastus in *Conſtitut. Imper.* Tom. I. pag. 308. & Tschud. *Chron. Helvet.* ad An. MCCLXII. eam mutilam exhibent.

§. CCX.

Speciatim Hagenoa.

Alſatas à Conradino ſollicitatos, & Hagenoam præſertim, Ducalium Alſatiæ civitatum primariam, aures ei præbuiſſe, exinde inferimus, quod An. MCCLXII. Hagenoenſes "per ſpatia quedam mali & intranquilli temporis & præcipue propter diutinam „ noſtram abſentiam ingratitudinis vitium quodammodo exercuiſſe „ Richardus conqueſtus eſt. Cauſa defectionis fortaſſis fuit, quod civitatibus Alſatiæ, quæ nuper ex Ducalibus Imperiales ſunt factæ, novum imminere jugum videbatur. Promiſerat ille quidem An. MCCLVII. Hagenoam ejuſque cives nemini oppignerare, neque alio quocunque modo alienare ſe velle, ſed ſub ſuo & Imperii dominio retinere. At triennio poſt caſtrum & civitatem hanc Epiſcopo Argent. quater mille marcarum pignus conſtituit. Quin etiam Ehnhemii, Colmariæ, aliorumque locorum libertati idem inſidiabatur Epiſcopus, uti Marchio Badenſis, Wirtenbergiæ Comes, aliique Proceres Suevicis inſidiati ſunt oppidis. (*t*)

§. CCXI.

Amiſſa recuperare tentat.

Pauca igitur poteſtatis Ducalis, à Conradino exercitæ, documenta extant. An. MCCLIX. *Chonradus ſecundus*, (*u*) *Dei gratia Jeruſalem & Sycilie Rex*, *Dux Suevie*, Comiti Ulrico de Wurtenberg officium & omne jus Mareſchalli, *quod ad noſtrum Ducatum per omnem Sueviam dinoſcitur pertinere*, Advocatiam in Ulma &c. contulit. (*x*) Idem anno ſequenti Ludovicum de Lichtenberg Alſatiæ Inf. Landgravium conſtituit, ſed actu illegitimo, quod Duci nullum jus in Landgraviatum Imperialem competiit. (*y*)

An. MCCLXIII. Conradinus omnes ſuas terras & opes, ſi abſque prole deceſſerit, Ludovico Severo, Bavariæ Duci, ejusque poſteris legavit. (*z*) Donatio hæc An. MCCLXVI. alio inſtrumento renovata & in Henricum, Severi fratrem, extenſa eſt. (*a*) Biennio poſt ſedecennalis juvenis cum exercitu in Italiam progreſſus eſt Conradinus, ut hereditaria ſua Apuliæ & Siciliæ regna, Manfredo, Friderici II. Imp. ſpurio, per Carolum Andegavenſem An. MCCLXV. erepta, eriperet Carolo. Sed prœlio ad Lacum Fucinum commiſſo victor, victus & captus fuit. (*b*) Socius ei malorum aderat Fridericus Badenſis, Auſtriæ Ducatus per matrem heres. Dies IV. Kal. Nov. MCCLXVIII illuſtriſſimos hos Principes, cumque iis Suevicam & Auſtriacam ſimul gentes extinxit. (*c*)

§. CCXII.

Interitus ejus.

Cum Conradini capite ergo Suevicus, Franconicus & Alſaticus ſimul cecidere Ducatus, nec formula eorum reſtaurata eſt unquam, uti ſupra (*d*) oſtendimus. Jus aliquod, vivo adhuc Conradino, in illos ſibi competere crediderat Alfonſus, Caſtiliæ Rex, à nonnullis Germaniæ Proceribus Imperator electus, quod mater ejus fuerat Beatrix, filia Philippi Suevi; (*e*) quam etiam litem viginti poſt annos ſub Rudolfo I. Imp. renovavit; at ei reſponſum, in Ducatibus Germaniæ nullum jus eſſe feminarum. (*f*)

Quum Sueviæ & Alſatiæ Dux Epiſcopatus Argent. Camerarius fuerit, in quo munere ipſi Landgravius Alſatiæ Inferioris ſucceſſit, (*g*) Carolus IV. peculiari charta Eccleſiæ huic cavit, ut ſi quando renovandus eſſet ille Ducatus, Camerariatus quoque in priſtinum reſtitueretur honorem. (*h*)

REGES

(*t*) Koenigshov. *Chron.* pag. 430.
(*u*) Secundus eſt Conradus in ſerie Regum Hieroſol. & Siciliæ.
(*x*) Kulpisii *Deduction daſz dem Hauſſ Wurtemberg das Reichs-Panner Amt zuſtehe*, Probat. Lit. B.
(*y*) Supra in Landgraviis pag. 525.
(*z*) Vid. *Ausfuhrung derer dem Churhauſſe Bayern zuſtehenden Erbfolgs- und ſonſtigen Rechts-Anſpruchen auf die An. MDCCXL. erledigte Konigreiche Ungarn u. Bœheim* pag. 8. lit. E.
(*a*) Ibidem pag. 10. lit. F.
(*b*) Henricus Stero; Monachus Paduanus ad An. MCCLXVIII. Villani *Hiſtorie Fiorent.* Lib. VII. Cap. XXIX. Item quatuorviri Hiſtoriæ Neapolitanæ, Collenucio, Costanzo, Summonte, Giannone.
(*c*) Diem & annum hunc ſupplicii ponit ætatis illius ſcriptor Italus Ricobaldus Ferrar. in *Hiſt. Imperatorum Germ.* ap. Eccard. *Corp. Hiſt. medii ævi* Tom. I. pag. 1181. Ricobaldus ſcripſit, quæ à Joachimo acceperat Judice, qui in comitatu fuit Guidonis de Sucaria, Juriſconſulti, quem Carolus Andegavenſis de pœna Conradino infligenda conſuluerat, ſed non erat ſecutus. Abſolvendum enim exiſtimaverat Guido. Adde ejuſdem Ricobaldi *Compilationem Chronolog.* ap. Eccard. pag. 1286. Alii mortem Conradini in An. MCCLXIX. rejiciunt & in diem 26. Oct. quam epocham amplectitur Giannone *Iſtor. di Napoli* Lib. XIX. Cap. IV.
(*d*) Pag. 11. ſq. Conf. Pfeler *de Gentis Auſtr. Ducatu in Suevia* §. IX. & XI. Wegelin *Hiſtor. Bericht von der Reichs-Landvogtey in Schwaben* Sect. VIII. pag. 170.
(*e*) Raynald. *Annal. Eccleſ.* Tom. XIV. An. MCCLV.
(*f*) Herbo. *General.* Tom. II. num. 545.
(*g*) Vid. ſupra pag. 528. §. CLII.
(*h*) Charta An. MCCCLVIII. in tabular. Epiſcop. Tabernis.

REGES & IMPERATORES GERMANIÆ.	SUEVIÆ ET ALSATIÆ DUCUM *SERIES CHRONOLOGICA.*
CONRADUS I. Rex.	
916	Burcardus I. Suevus.
HENRICUS I. Rex.	
926	Hermannus I. Franco.
OTTO I. Imp.	
950	Ludolfus, Ottonis M. filius.
955	Burcardus II. Suevus.
OTTO II. Imp.	
973	Otto I. Ludolfi filius.
OTTO III. Imp.	
983	Conradus I. Franco.
997	Hermannus II. Franco.
HENRICUS II. Imp.	
1004	Hermannus III. ſecundi filius.
1012	Ernestus I. Hermanni II. gener.
1015	Ernestus II. primi filius.
CONRADUS II. Imp.	
1030	Conradus II. Dux Franciæ Orient. & Alſatiæ. Hermannus IV. Erneſti II. frater, Dux Sueviæ.
1038	Henricus I. inter Reges Germaniæ Henricus III. Conradi II. Imp. filius.
HENRICUS III. Imp.	
1045	Otto II. Comes Palat. Moſellæ.
1047	Otto III. Suinfurti Marchio.
HENRICUS IV. Imp.	
1057	Rudolfus, Rhinfeldæ Comes.

	1080	Fridericus I. de Hohenſtaufen.
HENRICUS V. Imp.		
	1105	Fridericus II. Cocles, primi filius.
CONRADUS III. Imp.		
	1147	Fridericus III. ſecundi filius, dein Imperator.
FRIDERICUS I. Imp.		
	1152	Fridericus IV. Conradi III. Imp. filius.
	1167	Fridericus V. Friderici I. Imp. filius.
HENRICUS VI. Imp.		
	1191	Conradus III. Friderici V. hujus & Henrici VI. Imp. frater.
	1196	Philippus, eorundem frater, dein Rex Rom.
OTTO IV. Imp.		
	1208	Fridericus VI. inter Imperatores poſtea ſecundus.
FRIDERICUS II. Imp.		
	1219	Henricus II. Rex Rom. Friderici II. Imp. filius.
	1235	Conradus IV. dein etiam Imp. alter Friderici II. Imp. filius.
	1254 – 1268	Conradus V. vulgo Conradinus, Conradi IV. filius.

CAP.

CAP. VII.

ADVOCATI PROVINCIALES ALSATIÆ.

§. CCXIII.

Advocati varii generis.

TAm variæ Advocatorum ſpecies olim in Alſatia fuerunt, ut eam *Advocatorum terram* dixiſſes, quale nomen *Vogtlandiæ*, Marchionatus Miſnici provinciæ, ab Advocatorum, qui ibi fuerant, multitudine veteres impoſuerunt. Originem vocis *Vogt* à latina *Advocatus* nonnulli Germanorum Etymologiſtæ derivant. (*i*) Utraque defenſorem, præfectum, præſidem, judicem, pro ſubſtrata materia, ſignificat. Germani vocabulo ſuo aliud ſubinde præfigunt vel ex muneris vel ex mittentis conditione deſumptum. Unde Epiſcopatuum, Collegiatarum, Abbatiarum Advocati, *Kaſtenvægte;* alii Provinciarum, Regionum, *Landvægte;* alii Urbium Caſtrorumve Advocati, *Stattvægte*, *Burgvægte:* ex conditione mittentis autem erant Advocati vel Imperiales, Imperii nempe & Imperatoris vel Regis, *Keyſerliche Reichs-Landvægte;* vel Ducales, *Oeſterreichiſche Landvægte*, quorum omnium exempla apud Alſatas proſtant. Eccleſiaſticos Advocatos exhibebit *Alſatia ſacra.* Urbicos (*l*) in ſingularum Civitatum enarratione expoſui; nunc de provincialibus, regionalibus & caſtrenſibus Imperii, quin & de Advocatis, Auſtriacas Archiducum terras in Alſatia regentibus, diſtinctius agendum, quos ſingulos, diſtributos in claſſes, ordine temporis exponam. Origines & fata Advocatiæ provincialis in Parte Geographica jam ſuperius (*m*) expoſui.

§. CCXIV.

Difficultas argumenti hujus.

Chronologica Advocatorum provincialium enumeratio difficultatibus laborat. Occurrit hinc inde Chartarum defectus. Subadvocati in Chartis non raro ſimpliciter Advocati dicuntur. Advocatus & Subadvocatus quandoque ad tempus mutati, tertio locum dederunt, qui munere depoſito nomen ſervavit. Auſtriaci ſuperioris Alſatiæ, ut & Imperiales Spirigoviæ, nec non pacis publicæ Advocati ſeu Judices, cum Cæſareis Alſatiæ provincialibus haud raro miſcentur. Auſtriaci ſane, Imperialium inſtar, ſe Advocatos Alſatiæ, non addito *ſuperioris* epitheto, nuncuparunt frequenter, quod & Landgraviis eveniſſe novimus. Quin & Alſatia Auſtriaca, adeoque & Advocatia ejus, cum Sigismundus Imp. Fridericum proſcripſiſſet Auſtriacum, ad tempus Imperialis evaſit. Georgius, Veldentiæ Comes, An. MCCCX. Alſaticam Selſæ chartam, ut Advocatus Provincialis, (*n*) omiſſa Spirigoviæ, cujus Advocatus erat, mentione, ſignavit. Adde, quod pacis publicæ cuſtodia cum Advocatia provinciali ſæpe fuit conjuncta; nonnunquam ab ea ſeparata. Cuſtos hic Advocatus quoque provincialis, ſed pacis publicæ, (*o*) dicebatur. Turbatis denique Anti-Cæſarum tempore Germaniæ rebus incerta quoque Advocatiæ provincialis fata fuerunt, uterque Cæſar cum conſtituiſſet Advocatum; quod ſub Ludovico Bavaro & Friderico Auſtriaco præſertim evenit. Ex difficultatibus his eluctatus ſum tandem ope Chartarum, quas Imperialium olim Civitatum ſcrinia nobis largiter obtulerunt. Has inter Advocatorum apochæ, Civitatibus datæ, quæ tamen ante medium ſeculi XIV. rariores occurrunt, principem obtinent locum.

§. CCXV.

Advocatorum Alſatiæ antiquitas.

Quamvis autem provincialium Alſatiæ Advocatorum ſeries non altius aſſurgat, Sueviæ tamen vicinæ exemplum, quæ ſeculi XI. initiis Advocatos jam habuit, & communi olim cum Alſatis Duce uſa eſt, facit, ut Alſatiam quoque ſub Ducibus Advocatos provinciales jam habuiſſe credamus. Henricus de Weiſſenhorn *Advocatus provinciæ ſuperioris Sueviæ generalis* An. MX. ſub Henrico II. Imp. occurrit. (*p*)

(*i*) Wachter in *Gloſſar.* Frisch *Teutſches Wærterbuch.*

(*l*) Urbium Advocati Carolino ævo dicti *Comites.* Specialiſſimi quoque Vicorum & Curtium dominicalium Advocati fuerunt, de quibus in *Alſatia Moribus.*

(*m*) Pag. 281. ſq.

(*n*) *Landvogt*, quam vocem ſubinde latina *Advocatus terræ* verterunt.

(*o*) *Landvogt des Landfridens.*

(*p*) Inſtrum. fundationis Hoſpitalis S. Spiritus in Memmingen, in Petri *Suevia Eccleſiaſt.* pag. 610.

Sub Friderico I. Imp. Degenhardus de Hellinſteyn *Procurator* ejus *per omnia regalia prædia Suviæ:* (q) ut apud Alſatas ſub Friderico II. Imp. Bertholdus de Tannerode *Procurator rerum Imperialium in Alſatia*, memoratur. Procuratores hos & Advocatos provinciales ſynonyma eſſe, ANNALES COLMARIENSES (r) demonſtrant.

§. CCXVI.

Diviſio in Claſſes.

Provinciales autem Advocati, uti Landgravii ac Duces, in duas dividendi ſunt claſſes, *vagam* nempe & *ſtabilem.* Prima temporarios continet, qui ad nutum Cæſaris revocabiles, ex variis hominum ordinibus ſumpti, adeoque inſtabiles. Duravit hæc claſſis, quamdiu Advocatia in Imperatoris manibus fuit, nec oppignerata Principibus. Quum autem Sigismundus Imp. eam Ludovico Barbato, Electori Palatino, dediſſet in pignus, quod An. MDLVIII. à Palatinis ad Auſtrios delatum, dignitas hæc in Palatina atque Auſtriaca Domibus permanſit, donec Alſatia transiret ad Galliam; ubi nova Advocatorum periodus, nempe *Gallica* oritur. Utraque vero claſſis, vaga & ſtabilis, in duas ſubdiviſa eſt partes. Advocatorum vagorum pars prior paucos illos Advocatos complectitur, quos ſub Ducibus nobis exhibent Chartæ; qui vel Cæſaris tantum fiſco præfuerunt, vel Ducum etiam, in Cæſares promotorum, Vicarii extiterunt armati. Altera pars Advocatos comprehendit illos, qui poſt Duces extinctos ſub Imperatoribus Ducum inſtar Alſatiam rexerunt. Advocatorum ſtabilium Pars prior Palatinos, Pars poſterior Auſtriacos Advocatos recenſet.

I. CLASSIS VAGA,

1.) SUB DUCIBUS.

§. CCXVII.

Hetzel Advocatus.

INter Advocatos ſub Ducibus primus nobis *Hezelius*, ſive Heinricus, vir nobilis, in monaſterii Boſonisvillani charta An. MCXXIII. ſub Henrico V. Imp. occurrit. (s)

Rudeger.

Sub Friderico I. Hohenſtauficæ gentis Imperatore *Rudegerus Advocatus de Hagenowe* in ejuſdem Friderici diplomatibus, civitati Hagenoenſi An. MCLXV. & Collegio Præmonſtratenſium apud Hagenoenſes An. MCLXXXIX. datis, memoratur. Hagenoenſis hic oppidi Advocatus inter provinciales quoque Advocatos meretur referri, quod munera hæc duo identidem fuerunt conjuncta. Idem Rudegerus ſub filio & ſucceſſore, Henrico VI. Advocatiam iſtam adminiſtravit. (t)

§. CCXVIII.

Ulricus Phirret. & Otto de Ochſenſt.

Fridericus II. Henrici VI. filius, Rex Romanorum, Dux Sueviæ & Alſatiæ, uti patruus & avus, ab Argentinenſibus rogatus, ut Advocatos ſuos & civitates Alſatiæ contra Henricum, Marchionem Hachbergenſem, pro liberando ex captivitate Egelolfo de Landſperg, ad auxilium ſibi præſtandum excitaret, ex caſtris ante Eſſelingam craſtino Laurentii vel d. XI. Aug. regni ſui anno primo, Argentinenſibus ita reſpondit: (u) « Noveritis nos nobilibus viris, *Ulrico Comiti Phirretarum* & *Ottoni de Ochſenſtein*, » *Advocatis noſtris provincialibus*, dediſſe firmiter in mandatis, ut vobis in hoc negocio, » una *cum civitatibus Imperii* cooperentur auxilio efficaci.

En duos Alſatiæ Advocatos Imperiales, quorum alterum ſuperiori, alterum inferiori præfuiſſe veriſimile eſt, quod in illa Phirretarum Comes, Ochſenſteinius in hac tum fuerant potentes. Ulricum ad An. MCCXXVIII. in hoc perſtitiſſe munere, ex eo colligimus, quod in prœlio ad Blodelsheimium, anno hoc inter Bertholdum, Epiſcopum Argent. & Comites Phirretenſes commiſſo, (x) Bertholdus homines Imperiales deviciſſe ſcribitur. (y)

§. CCXIX.

(q) CONRADI *Urſperg. Chron.* pag. 233.

(r) Ad An. MCCXCII. pag. 26.

(s) Charta apud CALMET *Hiſt. de Lorraine* Tom. I. Probat. col. 544. ubi: « Ut autem iſtud » ratum maneret & indiſruptum, adhibiti ſunt plures » teſtes, Nobilium Dom. Wigericus de Walcourt. . . » *Hezel Advoactus Alſatiæ.* . . De familia Theodo- » rici Comitis Hermanous dapifer . . Acta ſunt hæc » omnia in eadem Boſonisvilla anno Dominicæ » incarnat. MCXXIII. Indictione I.

(t) Teſte diplomate Henrici VI. eidem apud Hagenoenſes Præmonſtratenſium collegio An. MCXCIII. conceſſo.

(u) WENCKER *Apparat. Archivor.* pag. 353. num. 3.

(x) Supra pag. 59. §. LXXXIX.

(y) In ANNAL. COLMAR. ad An. MCCXXVIII.

§. CCXIX.

Sub eodem Friderico II. Imp. Wolfelinus, (*VValſel*) genere obſcurus, ſed rebus geſtis illuſtris, Alſatiam rexit Advocatus; qui Seleſtadium, Colmariam & Keiſersbergam in Urbes erexit. (z) Richerius (a) Præfectum Alſatiæ eum vocat diſerte; rubrica tamen præfixa: *de Wolfelino ſculpteto Haganoya*. Ruſtico eum ſanguine natum, ſed ſolertia & prudentia præditum, carceri à Cæſare mancipatum, exutum divitiis (b) & ab uxore ſua ſuffocatum Richerius refert. Hic autem quum res non ordine temporum recenſeat, quibus ſingula hæc adſcribenda ſint annis, definire non licet. *Wolfelinus, Scoltetus de Hagenowe*, cum Sygfrido, minore Scolteto, in charta monaſterii Neoburg. An. MCCXV. occurrit. *Scultetum* quoque ſuum *de Hagenowe* Henricus Rex Rom. in diplomate Regispontano An. MCCXXVII. eum appellat. Legitur denique *Wolvelinus Scoltetus de Hagenoa* in alio Neoburgenſi inſtrumento Conradi IV. Regis An. MCCXXXVII. unde Wolfelini adminiſtrationem non brevem fuiſſe intelligimus. Referenda itaque ad eundem ſunt, quæ Conradus de Fabaria (c) tradit, *ubi Scultetum de Hagenowe*, Argentinæ Civitati non parum infeſtum, in aula Regis peſſima percantaſſe gallicinia ſcribit. Intelligitur Rex Rom. Henricus, Friderici II. Imp. filius, qui patre An. MCCXXVIII. in Palæſtina abſente, ſummæ rerum apud Germanos præfuit. Wolfelinus.

§. CCXX.

Bertholdus *de Tannerode Procurator rerum Imperialium in Alſatia* à Conrado IV. Rege Rom. laudatur in diplomate, quo permutationem feudi Imperialis Falckenſteiniorum An. MCCXXXVIII. firmavit. Bertholdus ipſe, cujus conſenſu permutatio anno ſuperiore facta, hac ſuper re ita ſcribit: *Frater Bertholdus de Tannerode, curam gerens rerum Imperialium, univerſis* &c. In fine hujus chartæ poſtremus inter plures nominatur teſtis Wolvelinus *Scoltetus de Hagenoa*; qui ſi idem cum præcedenti Præfecto Alſatiæ eſt, Advocatiam provincialem, ſervato Sculteti Hagenoenſis munere, jam amiſerat. Waltherus, Jacobus & Ortliebus de Falckenſtein, fratres, Imperiale feudum in *Douchindorf* Abbatiæ Neoburgenſi pro octoginta marcis argenti vendiderant, ejus in locum allodiale pratum offerentes; quod à Bertholdo Tannerodio primum, dein à Rege Rom. Conrado, patris ſui Friderici II. Imp. nomine, approbatum. Ceterum *Frater B. de Tannenrode* jam An. MCCXXXII. teſtis legitur diplomatis, quo Henricus Rex, Conradi IV. frater, donationem à Sigeberto Landgravio Hoſpitali S. Spiritus in Steffansfelden factam, Hagenoæ confirmavit. Bertholdus de Tannerode.

§. CCXXI.

Poſtquam autem Hohenſtaufii à Germanis negligi cœpiſſent, & illa anarchia, *Interregnum magnum* quam vocant, fuiſſet exorta, ſumma rerum in Alſatia ad Epiſcopum Argent. pervenit, quam Richardus ei Cæſar conceſſit. Hic enim Rex Rom. An. MCCLVII. Francofurti electus, biennioque poſt in patriam ſuam rediturus ad Anglos, Henricum à Stahleck, Eccleſiæ Argent. tum Præſulem, commotis in Stauſenſes armis de ſe & deceſſoribus ſuis bene meritum, (d) Imperii per Alſatiam vicarium conſtituit, ſeu terram hanc ipſi cuſtodiendam commiſit. Auctor Chronici Wormat. (e) ait: " Poſt hoc rediit Richardus Rex ad Angliam, committens Philippo Comiti de „ Falckenſtein *die Wettrau* (Wetteraviam) & Alſatiam Dom. Epiſcopo Wernhero „ Argent. plus ex favore quam ex juſtitia. „ Trithemius *Chron. Hirſaug.* (f) Richardum vicariatum in Alſatia Wernero dediſſe, Archiepiſcopo Moguntino, refert; at in *Chron. Sponheim.* (g) Wernerum vocat Argentinenſem Epiſcopum. Enimvero Richardi temporibus Argentinenſis Eccleſiæ Præſul fuit Henricus Stahleckius. Quæ de Henricus Ep. Arg.

 Werneri

(z) Vid. ſupra pag. 281. §. DXXIII. & pag. 364. §. DCLXXI.

(a) *Chron. Senon.* Lib. IV. Cap. VI.

(b) Wilhelmus, Rex Rom. in Literis, ad Judicem Prov. Alſatiæ An. MCCLV. ſcriptis, jubet, ut Reinboldo Liebenzellero, militi Argent. ob bona in villa *Trenheim*, quæ Fridericus Imp. olim Wolfhelino, Sculteto Hagen. abſtulit, ſatisfaciat. Literas has Alſatia Diplomatica dabit.

(c) *De Caſib. S. Galli* Cap. XVII. ap. Goldast. *Rer. Alem. Scriptor.* pag. 89. edit. Senckenberg.

(d) Richerius *Chron. Senon.* Lib. IV. Cap. XI. ait: " Epiſcopus Argent. duo caſtra, quæ Regi „ noſtro (Wilhelmo) adverſabantur, Wigreſem „ (Wickersheim) & Croneberch funditus deſtruxit, „ & totam terram Epiſcopatus vice Regis ſibi ſubegit &c.

(e) Ap. Ludewig *Reliq. Manuſcr.* Tom. II. pag. 128.

(f) Ad An. MCCLXI. pag. 606.

(g) Ad An. MCCLVII. pag. 282.

Werneri Moguntini vicariatu narrat Trithemius, ea alias Moguntino Archiepiſcopatui vicinas regiones concernunt. Certum enim eſt, Richardum, ex Germania diſcedentem ad tempus, plures Imperii vicarios diverſis in Germaniæ partibus conſtituiſſe. (*b*) Vicariatus hic Moguntini fecit, ut in Sponheim. Chronico, de Alſatico vicariatu loquens, nomen Werneri pro Henrici nomine Trithemius poneret.

§. CCXXII.

Waltherus Ep. Arg.

Henricum Stahleckium in Epiſcopatu Argent. & in Advocatia Alſatiæ excepit Waltherus à Geroldseck, qui poteſtate ab Imperatore ſibi credita abuſus, odium ſibi multorum attraxit.

RICHERIUS: (*i*) " Videns Comes Rodulphus, quia Epiſcopus Argentinenſis quædam oppida & villas Regis Alemanniæ in Alſatia cuſtodienda occupaverat, molitus eſt ea ſibi vindicare. " Colmaria dein & Mulhuſium oppida quomodo à Rudolfo Comite ſint capta, idem nos ſcriptor docet, additque: (*l*) " Epiſcopus igitur Argent. cum audiſſet, quia Mulnehuſe & Columbariam, & milites ſuos, & terram, quam à Rege Alemanniæ cuſtodiendam acceperat, tam infeliciter perdidiſſet, habito conſilio miſit fratrem ſuum, ut terram Comitis Rodolphi ubicumque poſitam occuparet & penitus devaſtaret. Appellabatur enim idem frater Epiſcopi *Advocatus Alſatiæ.* " Waltherus itaque adminiſtrationem Advocatiæ provincialis fratri ſuo Hermanno, quod nomen Richerio ignotum, commiſerat. KOENIGSHOVIUS (*m*) Hermannum à Geroldſeck, Epiſcopi fratrem, in prœlio ad Hugsbergam An. MCCLXII. occiſum, terrarum juxta Rhenum à Baſilea uſque ad Selſam Advocatum provincialem fuiſſe ſcribit. Ipſe Hermannus vulneratus poſt pugnam, quis eſſet, interrogatus, reſpondit: " Ego ſum frater Epiſcopi Argentinenſis, dictus Advocatus Alſatiæ. (*n*)

Memorabilis eſt charta Richardi Imp. eodem An. MCCLXII. d. 21. Nov. ad Argentinenſes Hagenoæ ſcripta, qua mentio fit Sculteti Imperialis in Hagenawe, " cui terre noſtre cuſtodiam in Alſacia committemus . . cum primum civitates & terre dyoceſis Argent. ratione Regni ad nos pertinentes, noſtre reddite fuerint poteſtati. (*o*) Inferimus hinc, Waltherum Epiſcopum, invito Richardo Cæſare, Advocatiam Alſatiæ, cumque ea civitates liberas, in Diœceſi ſua ſitas, retinuiſſe, Sculteto Hagenoenſi, ut antea, committendas, ſi quando Richardus eas in poteſtatem ſuam receperit. Evenire hæc potuerunt poſt Waltheri deceſſum. (*p*)

Antiquiores hos Rudolfo Habsburgico Alſatiæ Præfectos, qui durante Alſatiæ Ducatu floruerunt, ignoravit Obrechtus, unde concidit ſententia ejus, quæ Advocatiæ provincialis origines nonniſi poſt Ducatus Alſatiæ interitum ponit.

2.) POST DUCES EXTINCTOS.

§. CCXXIII.

Conradus Wernh. de Hadſt. & Cuno de Bergh.

Germania ſub Rudolfi Habsburgici regimine in ſtatum meliorem reducta, duos Alſatia Advocatos, uti ſub Friderico II. Imp. accepit. Conradus Wernherus de Hadeſtatt ſuperiori, & Cuno de Bergheim inferiori, præfecti ſunt. Uterque Advocatus provincialis (*q*) dicitur in charta Rudolfi I. Nicolao & Johanni Zorniis anno regni ſui ſecundo data, (*r*) qua ſponſioni Cæſareæ uterque nomine ſubſcripto ſuperaddidit ſuam. Anno ſequenti idem Cuno de Bercheim diplomati Rudolfino, iisdem Zorniis Argentinæ dato, ſigillum ſuum cum Imperiali appendit. An. MCCLXXVII. quarto Kal. Martii Rudulfus *Conrado Wernero*, *Cunoni de Bergheim*, *ceteriſque officiatis ſuis per Alſatiam*, nullos de bonis civium Argent. per Alſatiam ut cenſus exigerent, imperavit. (*s*) " An. MCCLXXVIII. Epiſcopus Baſil. & *Advocatus Alſatiæ* cum exercitu

(*h*) *Chron. Slavor.* ad An. MCCLX. apud LINDENBROG pag. 261.
(*i*) *Chron. Senon.* Lib. V. Cap. XIII.
(*l*) Ibidem Cap. XIV.
(*m*) *Chron. Alſat.* Cap. IV. pag. 252. §. LIV. *Her Hermann von Geroltzecke des Biſchoves bruder der was Lantvoget von Baſel untze gen Selſe an beiden ſiten des Rines.*
(*n*) Ap. RICHER. *Chron. Senon.* Lib. V. Cap. XV.
(*o*) Ap. GEBAUER *Vita Richardi Imp.* pag. 389.
(*p*) Confer. heic pag. 282. §. DXXIV.
(*q*) *Landvogt.*
(*r*) In tabulario nobilis Zorniorum familiæ. Cunonis de Bercheim, *Lantvogt*, literæ ap. WENCKER. *Collecta Archivi* pag. 60. fine.
(*s*) WENCKER *de Uſsburgeris* pag. 5.

„ citu ad Regem Rudolfum in Auſtriam perrexerunt, in menſe Julio, „ (*t*) ut ipſum contra Ottocarum Bohemiæ Regem adjuvarent. Addit CHRONICON COLMARIENSE: (*u*) "Dominus Conradus Wernherus, Advocatus Alſatiæ, dictus de Hadiſtat, „ exercitum centum militum optime præparatis cum dextrariis phaleratis „ ſcil. congregaverat. Anno ſequenti, re feliciter geſta, " poſt Matthiæ venit *Advocatus Alſatiæ*, „ Conradus Wernherus, à Rege, qui tunc temporis morabatur in Vienna. „ (*x*) De uxore ejus ANNALES COLMAR. ad An. MCCLXXVI. referunt: "Nono Calend. „ Octobris obiit *Advocatiſſa Alſatiæ*, filia Comitis Phirretarum, in caſtro Plixeberg, „ uxor Conradi Wernheri; ſepulta in cœmiterio S. Johannis ſub-tilia in Columbaria. „ Conradum Wernherum de Hadſtatt ordinem Teutonicum An. MCCLXVII. in caſtro Bücheim, præſentibus multis Alſatiæ nobilibus, ingreſſum & An. MCCLXXXIII. defunctum eſſe, iidem teſtantur ANNALES. (*y*)

§. CCXXIV.

Huic nondum defuncto in Advocatiæ munere ſucceſſit Otto de Ochſenſtein, Rudolfi Imp. ex ſorore nepos. ANNALES COLMAR. ad An. MCCLXXXI. ita: " Dominus de Ochſenſtein, filius ſororis Rudolphi Regis, *Advocatus terræ*, depoſuit „ Scultetum Columbarienſem Sigfridum. . . . Feſto S. Nicolai Landisperch caſtrum „ Sculteti de Columbaria per *Advocatum Alſatiæ* & Columbarienſes obſidetur, & res „ ejus diripiuntur. (*z*) Otto de Ochſenſtein.

An. MCCLXXXIV. alius ſe nobis offert Advocatus Alſatiæ, Hohenſteinius nobilis, Ochſenſteinio aliisque infeſtus. Hoc enim anno " Dominus de Hohenſtein, „ *Advocatus Alſatiæ*, ſororibus de S. Joanne octo vini vaſa violenter abſtulit . . . . „ Caſtrum Echirc potenter obſedit, ſpacio brevi temporis expugnavit, & in poteſtatem ſibi propriam deportavit . . . Poſthæc idem Advocatus Alſatiæ, cum „ Epiſcopi Argentinenſis adjutorio, *Ochſenſtein* caſtrum potenter expugnabat & funditus „ evertebat. (*a*) Hohenſtein.

Hohenſteinius hic vel abſente vel una cum Ochſenſteinio Alſatiæ præfuit, ſed diverſis plane agitatus conſiliis. Ochſenſteinius Alſatis inviſum ſe reddidit, ut placeret Rudolfo, avunculo & Principi ſuo. Hohenſteinius Ochſenſteinium videtur impugnaſſe, ut Alſatis placeret. Facto Colmariæ, ob nimias Rudolfi exactiones, ſeditionis initio, Hagenoenſes quoque Advocatum provincialem, Ottonem de Ochſenſtein, caſtro ſuo expulerunt An. MCCLXXXV. (*b*) Anno ſequenti Conradum inter, Epiſcopum Argent. & *nobilem virum Dom. Ottonem de Ochſenſtein, S. Imperii per Alſatiam Advocatum generalem*, nec non Fridericum, Lotharingiæ Ducem, transactio ſuper caſtrum Richenshoven & ejus caſtellanos, aliaque ſuper caſtrum Eckerich vallis Leberiæ facta. An. MCCLXXXIX. Otto hic, Advocatus provincialis, (*c*) cum XI. aſſeſſoribus de cauſa violatæ pacis publicæ cognovit.

§. CCXXV.

Mortuo Rudolfo Imp. ſucceſſor ejus Adolfus " conſilio procuratorum regni pro- „ curatores in officiis retinet. Ottoni de Ochſenſtein, nepoti ex ſorore Regis Rudolfi, „ Alſatiam & quæ ab ea parte Rheni ſunt, committit; Comiti à Katzenelnbogen, „ quæ ab alia parte Rheni. „ (*d*) Quarto idus Dec. ejusdem An. MCCXCII. Adolfus *Advocato* ſuo *provinciali per Alſatiam, nobili viro Ottoni de Ochſenſtein*, moniales S. Marci extra muros Argentinenſes, literis Hagenoæ ſcriptis, commendavit. In regia privilegiorum monaſterii Neoburgenſis confirmatione tum quoque teſtis Hagenoæ allegatur *Otto de Ochſenſtein, Advocatus provincialis Alſatiæ*. Hic rem Adolfi Cæſaris agebat ſtrenue, cujus ptoeſtati Colmariam civitatem, caſtrumque Ortenberg vel pacto vel armis ſubjecit. (*e*) Idem Otto. de Ochſenſt.

Sub-

(*t*) ANNALES COLMAR. pag. 14.
(*u*) Pag. 40.
(*x*) ANNALES COLM. pag. 15.
(*y*) Pag. 8. & 19.
(*z*) Pag. 17. & 18.
(*a*) Ibid. pag. 20.
(*b*) Vid. ſupra pag. 362. not. (*q*) & 376. §.DCXC.
(*c*) *Otte von Ochſenſtein der Lantvogt.*
(*d*) ANNALES COLMAR. ad An. MCCXCII. pag. 26.
(*e*) Ibid. pag. 27. Conf. ſupra pag. 201. ſq.

Subadvocatus Cuno de Bergheim.

Subadvocatum habebat Cunonem de Bergheim, qui *Præſes Principis in Alſatia elatus*, Conradum de Lichtenberg, Epiſcopum, & cives Argentinenſes infeſtaſſe ſcribitur. (*f*) Hunc in bello Adolfi contra Colmariam & Dynaſtas Rappoltſteinenſes An. MCCXCIII. geſto, *Advocatus terræ* Otto, qui vallem Orbeanam deprædatus eſt, cum quingentis armatis in Gregorianam quoque vallem contra Vilerenſes miſit, in quos, Rappoltſteinenſium ſubditos, Monaſterienſes etiam excitaverat cives. (*g*) Obrechtus (*h*) itaque Cunonem hunc Theobaldo, Phirretarum Comiti, qui nonniſi quadriennio poſt Alſatiæ præfectus eſt, Subadvocatum haud recte adjungit; jungendum Ottoni de Ochſenſtein, cujus ſigillum hac notatum perigraphe vidi: *S. Ottonis de Ochſenſtein Advocati ſacri Imperii per Alſatiam.*

§. CCXXVI.

Theobaldus Phirr. Comes.

Ottoni ſucceſſit Theobaldus, Phirretarum Comes, ab Adolfo Cæſare, Rhenum deſcenſuro, ut Angliæ Regi contra Gallos opem ferret, An. MCCXCII. inſtitutus, ut Annales & Chronicon Colmar. (*i*) tradunt. Theobaldum hunc continua pro Principe ſuo cum Comite Friburgenſi, Epiſcopo Argent. aliisque vicinis bella geſſiſſe, eadem monumenta nos docent, quæ eum *Advocatum terræ*, *Advocatum Imperii*, *Advocatum Alſatiæ*, & *Præfectum Imperialem Alſatiæ* promiſcue vocant. An. MCCXCVIII. Theobaldus, *Advocatus per Alſatiam generalis*, centum marcas argenti Henrico de Rappoltſtein promiſit. (*l*)

§. CCXXVII.

Joh. de Lichtenberg.

Interfecto in pugna Gœlnheimenſi Adolfo, Albertus I. pro Comite Phirretenſi Johannem de Lichtenberg Alſatiæ præfecit. (*m*) Annales Colmar. ad An. MCCXCIX. ita: "Octava Epiphaniæ venit Columbariam *Alſatiæ Advocatiſſa* cum pluribus dominabus „ & Dom. Joannes de Liechtenberc, filius fratris ven. Epiſcopi Argent. *Advocatus* „ *Regis Rom. ſuper terram Alſatiæ*, filius ſororis Rudolfi de Habspurc, Rom. Regis, de „ ſtirpe Ducum Zeringiæ, ferens in capite ſuo pileum ornatum auro &c. „ Paulo poſt addunt: " Dom. Joannes de Liechtenberc, filius fratris Argent Epiſcopi, *Advo-* „ *catus terræ Alſatiæ*, Dominam *Advocatiſſam* duci fecit de Alſatia, cum apparatu magno &c.

Dynaſta hic Lichtenbergenſis per omne, quo Albertus I. Imperio præfuit, tempus Alſatiam rexit. An. MCCC. Kal. Aprilis Albertus I. Johanni de Lichtenberg, *Advocato per Alſatiam*, & Friderico de Hunenberg, Sculteto Columbarienſi, Pariſienſem Abbatiam (*Peris*) & III. Id. Aprilis Alſpacenſe monaſterium commendavit. (*n*) Duos ei vicos ab Alberto I. oppigneratos ſupra indicavi. (*o*) An. MCCCV. *Advocatus per Alſatiam provincialis* in charta monaſterii Neoburgenſis dicitur. Biennio poſt Johannes de Lichtemberg, *Advocatus Alſatiæ generalis*, chartæ compoſitionis, ab Hugone milite de Herrenſtein cum Zabernia & Argentina civitatibus VII. id. Julii factæ, ſuum ſigillum appendit.

Sybotho de Lichtenberg.

Johanni fratrem ejus, Sybothonem de Lichtenberg, Epiſcopum Spirenſem, Herzogius (*p*) ſubjungit, eumque die quarto poſt inventionem S. Crucis An. MCCCVIII. civitati Hagenoenſi jusjurandum protectionis præſtitiſſe, & Henricum de Fleckenſtein vicarium vel ſubadvocatum habuiſſe ſcribit.

§. CCXXVIII.

Godofr. Comes Leining.

Biennio poſt Godofridus, Leiningæ Comes, comparet. Nobili viro, Gotfrido de Lyningen, *Advocato per Alſatiam*, Henricus VII. Imp. ſilvam Hagenoenſem XII. Kal. Octobr. An. MCCCX. Columbariæ oppigneravit. (*q*) An. MCCCXIII. quarto

---

(*f*) Albertus Argent. *Chron.* pag. 109.
(*g*) Vid. ſupra pag. 414. §. DCCLXVI.
(*h*) *Prodrom.* pag. 320.
(*i*) Annales pag. 30. med. ad An. MCCXCVII. " Rex Adolfus circa nativitatem b. virginis Mariæ „ D. Theobaldum, Comitem Phirretarum, *Alſatiæ* „ militi:: Advocatum. „ Chronicon pag. 55. ita: „ Rex Romanorum volens adjuvare Regem Anglorum, „ in Alſatiam pervenit, D. Theobaldum Comitem „ Phirretarum *advocatum terræ* conſtituit, & ad „ inferiores partes deſcendere feſtinabat.
(*l*) Charta in tabulario Rappoltſt.
(*m*) Koenigshov. *Chron. Alſat.* Cap. II. §. CLXXXVIII. *Zehant noch dem ſtritte bevvang der Hertzoge Obreht die ſtette uf dem Ryne u. in der Wetterovve, u. anderte die Lantfogete. In Elſas satte er zu Lantfogete Herrn Johans von Liehtenberg.*
(*n*) Literæ poſteriores in Hugonis *Monum. Sacræ Antiq.* Tom. II. pag. 307. ubi *Tiechlenburg* vitioſe pro Liechtenberg.
(*o*) Pag. 229. §. CCCCXXII.
(*p*) *Chron. Alſat.* Lib. IX. pag. 551.
(*q*) Lunig *Spicileg. Secul.* Tom. I. pag. 383. & Wencker *Apparat. Archiv.* pag. 587.

Digitized by Google

quarto Non. Jan. idem Cæſar eundem Comitem, *Advocatum per Alſatiam generalem* & conſanguineum ſuum, bona Imperii, in ſui diſtrictu regiminis oppignerata, juſſit redimere. Die S. Jacobi ejuſdem anni Rudolſus Senior, Marchio Badenſis, cum civitate Argent. & ſociis ejus, Ulrico Landgravio, Godefrido de Leiningen, Advocato Alſatiæ, (*r*) & Ottone de Ochſenſtein, affine ejus, ſe reconciliatum eſſe profeſſus eſt. (*s*) Rittershusius (*t*) male Landgravium Alſatiæ hunc Godefridum appellat. Subadvocatus Godefridi, Fridericus de Wangen, eodem anno cenſus Imperialis apocham civitati Colmarienſi dedit.

§. CCXXIX.

Sub Ludovico Bavaro & Friderico Auſtriaco, de Imperio inter ſe certantibus, Otto de Ochſenſt.
Alſatia inter duos hos æmulos, ut & Advocatia ejus provincialis, fluctuavit. Per octennium tamen, ante pugnam Muhldorfii, Friderici auctoritas prævaluit; qui *nobili viro Ottoni de Ochſenſtein*, *avunculo ſuo*, *Advocato Alſatiæ provinciali*, ejuſque vicariis & ſubditis, monaſterium Alſpacenſe II. Cal. Aprilis An. MCCCXV. Columbariæ commendavit. Idem Ortenaviæ jam ab Adolfi Naſſovii exceſſu Advocatus præfuerat, (*u*) cumque Alſatica Advocatiam Spirigoviæ, in Friderici obſequium quoque redactam, An. MCCCXVIII. conjunxit. (*x*)

Victo autem & capto Friderico An. MCCCXXII. civitates Imperiales Alſatiæ, Humel de Lichtenb.
quæ eum ſecutæ fuerant, "Albertum Humeliunem de Liechtenberg, Militem Suevum, „ in advocatum Ludovici nomine receperunt.„ (*y*) Huic Henricum de Vinſtingen, quem noſtra monumenta ſilent, Herzogius (*z*) jungit.

§. CCXXX.

Sed breve Ludovici Bavari in Alſatia imperium, brevis Humelionis de Lichten- Ulricus Landgr. &c.
berg advocatiæ adminiſtratio erat. Ludovicus à Johanne XXII. Papa diris devotus An. MCCCXXIV. & Alſatia à Leopoldo Duce, capti Cæſaris Friderici fratre, ad obſequium reducta. (*a*) Succeſſerat Humelioni Ulricus, Alſatiæ infer. Landgravius, de Ludovico Bavaro optime meritus. (*b*) At Leopoldus occupatæ à ſe provinciæ fratris ſui nomine ſe advocatum Alſatiæ, Rudolſum Badenſem de Pforzheim vicarium conſtituit. (*c*)

An. MCCCXXVI. Otto de Ochſenſtein iterum Alſatiæ advocatus comparet, Ochſenſteinii.
à Friderico Cæſare, captivitate ſoluto & una cum Ludovico imperante, denuo conſtitutus. Tum enim cum Rudolfo Badenſi, Ortenaviæ jam advocato provinciali, Friderici hujus nomine, Argentinam inter & Offenburgum civitates pacem ſtabilivit. Idem anno ſequenti cum Nicolao Zornio, Sculteto Argent. inter Epiſcopum & urbem Argent. *Alſatiæ & Spirigoviæ Advocatus* præſtitit. Data charta hæc feria S. Ambroſii An. MCCCXXVII. quo etiam Otto, *Advocatus Alſatiæ generalis*, Henrico de Mulnheim debita quædam perſolvit.

Poſt Ottonem Rudolfus de Ochſenſtein, Canonicus Argent. nec non Johannes & Ottomannus, fratres ejus, die quinta poſt purificationem Mariæ MCCCXXVIII. Alſatiæ præfecti ſunt advocati, teſte Herzogio. (*d*)

§. CCXXXI.

Interea temporis Albertus Humelio de Lichtenberg in Ludovici Bavari comitatu Albertus de Lichtenb.
vixerat; Mareſchalli condecoratus officio. Plura Cæſaris hujus diplomata An. MCCCXXVIII. Romæ ſcripta, ſuperſunt, quibus Albertus Humel de Lichtenberg,

 Mare-

(*r*) *Joſrid von Liningen, der Lantvogt in Elſaz.* Cod. membr. dipl. civitatis Argent. de An. MCCCLXX. fol. 149. ſq.
(*s*) Lunig loco cit. pag. 384.
(*t*) *Exeg. hiſtor. geneal.* pag. 163.
(*u*) Koenigshov. *Chron.* Cap. II. pag. 121.
(*x*) Lehmann *Chron. Spir.* Lib. IV. Cap. VII. & Lib. VII. Cap. XXIII.
(*y*) Ita Albertus Argent. *Chron.* pag. 122.
(*z*) *Chron. Alſat.* Lib. IX. pag. 151.
(*a*) Albertus Argent. *Chron.* pag. 123.
(*b*) Charta tabularii Buxovill. die Merc. poſt S. Mich. An. MCCCXXIV. ſcripta his incipit verbis: *Wir Herre Ulrich Lantgrave u. Lantvoget an Elſaſſe.* Ludovicus ei reditus Imperiales in oppido Seleſtad. pro mille marcis An. MCCCXXVIII. oppigneravit, quibus literis merita ejus egregie extollit.
(*c*) Leopoldus die quarta ante S. Mariæ Magd. Rudolfus die Sabbathi poſt S. Jacobi literas reverſales civitati Hagenoenſi dederunt An. MCCCXXV. Herzog. Lib. IX. pag. 151.
(*d*) Lib. IX. pag. 151.

Mareſchallus noſter, teſtis memoratur. (*e*) Pro Lichtenberg nonnulla habent *Lihtelberg* & *Linthelberg* vitioſe. Diploma pro erectione Lucæ cum territorio ſuo in Ducatum *Hermannus de Lihtelberg*, *Cancellarius noſter*, *Albertus de Lihtelberg*, *Mareſchallus noſter*, ſignarunt. In literis de Comitiva palatii Lateranenſis, Caſtrucio Duci Lucano data, *Hermanni de Linthelberg*, *Cancellarii noſtri*, & *Alberti dicti Syntiel de Linthelberg*, *Mareſchalli noſtri*, teſtimonia notantur. (*f*) Nominum variationes ex incuria librariorum prognatæ ſunt. Mallinckrotius (*g*) Hermannum hunc Baronem Alſatum ex Dynaſtis de Lichtenberg natum fuiſſe credidit; nec refragatur Wenckerus. Sed militaris ille modo ordinis Eques & ex Suevia fuit; unde Albertus Argentin. Albertum *militem Suevum* ſimpliciter appellat. Mortuo Friderico Auſtr. Cæſare, Albertus hic Advocatus in Alſatiam rediit. Ludovicus Cæſar ſane *nobili viro Humelioni de Liechtenberg*, *advocato provinciali*, An. MCCCXXX. de Regiſpontano monaſterio literas ſcripſit.

§. CCXXXII.

Ulr. Comes Wurtenb. Eodem tamen anno ſucceſſorem accepit Ulricum, Wirtenbergicum Comitem, qui Alſatiæ Sueviæque advocatus die S. Laurentii creatus ab Herzogio ſcribitur. Anno ſequenti Albertus vel mortuus vel officio advocatiæ exauctoratus erat, ut ex charta Rappoltſteinenſi (*h*) intelligimus.

Otto Dux Auſtriæ. An. MCCCXXXI. Otto, Dux Auſtriæ, Friderici III. Cæſaris, anno ſuperiore defuncti, frater, ut vicarius Imperii & Advocatus provincialis, Imperiales Alſatiæ Civitates de juribus & privilegiis ſuis juſſit eſſe ſecuras. (*i*)

Rudolfus Comes Hohenberg. An. MCCCXXXII. Rudolfus Comes de Hohenberg, Advocatus Alſatiæ, cum Epiſcopo Argent. Dynaſta Lichtenberg. & civitate Hagenoenſi contra caſtrum Winſtein pepigit fœdus. Albertus Argent. (*l*) virum probum, virilem, ſed crapuloſum hunc Comitem appellat.

§. CCXXXIII.

Hugo Comes Hohenb. An. MCCCXXXVI. Hugo Comes de Hohenberg, Rudolfi frater, cum civitatibus Imperialibus pro Ludovico Imp. contra Johannem, Bohemiæ Regem, in Alſatia bellum geſſit, quo Keiſersbergam, Regi huic pignoris titulo parentem, ad deditionem coegit. (*m*) Hugo hic Urſulam, ultimi Phirretarum Comitis, Ulrici II. filiam natu minorem, uxorem duxerat, cum qua omni ſuo in Comitatum Phirretenſem juri coram Ludovico Imp. in gratiam Johannæ, Urſulæ ſororis, ejuſque mariti Alberti II. Auſtriæ Ducis, An. MCCCXXXVII. renuntiavit. (*n*) Hoc Advocato exiſtente provinciali, (*o*) Ludovicus Imp. Rudolfo & Ruperto, Palatinis Comitibus, ſuis ex fratre nepotibus, bis mille marcas argenti, proximo biennio accipiendas, ex Imperiali Alſatiæ cenſu adſcripſit, addita lege, ut ære non ſoluto advocatia provinciali ad ſolutionem uſque gauderent, atque Philippum, Sponheimenſem Comitem, Subadvocatum conſtituerent. Rudolfo Palatino ſilva Hagenoenſis quoque pro ſex mille libris Hall. oppignerata tum fuit.

§. CCXXXIV.

Albertus Comes Hohenb. An. MCCCXXXVIII. Albertus Comes de Hohenberg. Canonicus Argent. & Ludovici Imp. Cancellarius, Rudolfi & Hugonis, Hohenbergenſium, de quibus modo actum eſt, frater natu major, Advocatus provincialis Alſatiæ, chartam pacis publicæ d. 14. Maji Colmariæ ſignavit, (*p*) eodemque anno cum Dynaſtis Rappoltſteinenſibus propter Judæos, Rappoltivillæ graviter vexatos, Cæſareo nomine tranſegit. An. MCCCXL. turbas inteſtinas, Mulhuſii inter cives nobiles & plebejos ortas, quibus occiſi & vulnerati complures, Conventu Colmariæ habito Albertus arbiter compoſuit. (*q*)

Albertus

(*e*) Ap. Ludewig *Reliq. Manuſcriptor.* Tom. II. pag. 277.

(*f*) Leibnit. *Cod. juris gent. Diplom.* Part. I. pag. 129. ſqq.

(*g*) *De Archicancell.* edit. Wencker. pag. 361.

(*h*) Qua dicitur *Albrecht Humel von Lichtenberg, der Landvogt was zu Elſaſſ.*

(*i*) Extant in *Adumbrat. jurium Præfecturæ Hagen.* pag. 4. *Summar. Ausfuhrung der Landvogtey Hagenau* pag. 23. & *Nullit. Reunionis Alſat.* in adjunctis num. 1. Literæ Imperiales de Vicariatu ap. Du Mont *Corps dipl.* Tom. I. Part. II. pag. 126.

(*l*) *Chron.* pag. 107.

(*m*) Vid. ſupra in Keiſersberga pag. 287. §. DXXXIV. & pag. 417. §. DCCLXXIV.

(*n*) Ludovicus hac de re Rotvillæ diploma dedit, quo Hugonem Comitem *unſern lieben Oheimb und Landvogt* appellat, ap. Herrg. *Geneal. Habib.* Tom. III. num. 775.

(*o*) Die Jovis ante Pentecoſt. An. MCCCXXXVI.

(*p*) Obrechti *Academ.* pag. 336. obl: *Graff Albrecht von Hohenberg, Landvogt im Elſaſſe.*

(*q*) Petri & Furstenbergeri *Chronica Mulhuſ.* Mſſ. Lib. II. Cap. VIII.

Albertus hic, Advocatus Alſatiæ, ille ipſe Rerum Alſaticarum illuſtris eſt ſcriptor, ſub *Alberti Argentinenſis* nomine notus, quem Chriſtianus Urſtiſius emiſit in lucem. *Alſatia Literata* conjecturam hanc non debilibus argumentis probabit. Elogium ergo ſuum ipſe perſcripſit Albertus, cum de Alberto, Hohenbergico Comite, multa referens, hæc quoque de eo, adeoque de ſe ipſo annotat: " Poſtea factus eſt Cancellarius Dom. „ Ludovici Imp. & ejus Advocatus provincialis totius Alſatiæ, in cujus ſervitio multa „ peregit. „ (r) Multa profecto peregit. Is enim ipſe Alſatiæ Advocatus cum eſſet, à Ludovico IV. Imp. Avenionem ad Papam, ad Reges Franciæ & Angliæ; ad Ducem Auſtriæ miſſus eſt. Is ipſe denique Imperatorem deferens, ad Papam Avenionem tranſivit & Epiſcopatum Friſingenſem ab eo obtinuit; Auctor quoque Vitæ Bertholdi de Bucheck, Argentinenſis Epiſcopi, penes quem fuit gratioſus. Obiit Epiſcopus Friſingæ An. MCCCLIX. (s) Mallinckrotius, Cancellarios ſub Ludovico Bav. referens, hunc Albertum omiſit.

§. CCXXXV.

Stephanus Dux Bavariæ.

An. MCCCXLI. Advocatiam Alſatiæ Stephanus geſſit, Dux Bavariæ, cui pater, Ludovicus IV. Imp. Abbatiam Murbacenſem hoc anno commendavit. (t) Videtur ei fuiſſe oppignerata, quod Advocatiam iſtam, reddito ſibi pignoris pretio, liberam Imperatori ſe dimiſiſſe, Stephani filius ad civitatem Argent. An. MCCCLXXVII. perſcripſit. (u)

Ludov. & Fridericus Oeting.

Ulricum Werdenſem cum Landgraviatu Landvogtejam Alſatiæ conjunxiſſe, ſupra oſtendi. (x) Idem Ulrici in Landgraviatu ſucceſſores fecere, Ludovicus & Fridericus fratres, Oetingæ Comites, Ludovico Bavaro multis beneficiis devincti. Dicuntur autem Advocati & Comites provinciales. (y) An. MCCCXLIV. & ſeqnenti Comites & Advocati provinciales iidem communi Statuum Alſatiæ fœderi nomina dederunt. (z)

Guſſenberg.

His ſubjungendus eſſe videtur Gerwigus Guſſe de Guſſenberg, Eques, qui An. MCCCXLVIII. Dynaſtas Lichtenbergenſes centum libras denar. ab eo tempore ſibi debere aſſeruit, quo Advocatiam adminiſtraverat Alſatiæ. (a)

§. CCXXXVI.

Johannes de Lichtenberg.

Sub Carolo IV. Alſatia Subadvocatos frequentius, quam antea, cœpit videre, ita ut pedetentim res in conſuetudinem abierit. Initio regiminis ejus Johannes de Lichtenberg, Eccleſiæ Argent. Decanus, Alſatiæ & Spirigoviæ vicarius Imperialis ſolus comparet, (b) ea munitus auctoritate, ut Cæſareo nomine nova Civitatibus jura concederet. (c)

Johannes de Vinſtingen.

Vix autem Carolus IV. ſuum in Germania imperium firmaverat, quum *ſervitoribus ſuis omnes utilitates Alſatiæ obligavit*, ut Albertus Argent. (d) loquitur. Obligatam tum Alſatiæ Advocatiam quoque fuiſſe, ex ipſius Cæſaris ad Rudolſum Palatinum, ſocerum ſuum, literis (e) An. MCCCXLVII. intelligimus, quibus huic permittit, ut Advocatiam iſtam à Johanne de Vinſtingen ſex mille marcis argenti; Sculteṭatum Hagenoenſem & foreſtam ſanctam, cum monaſteriis in ea ſitis, mille & quadringentis marcis à Friderico, Duce Teccenſi; Keiſersbergam vero, Plixbergam, vallem Monaſterienſem & Turinghemium mille marcis à Burcardo Munch de Baſilea redimeret; addita lege, ut Rudolfo ſine maſcula prole decedenti Anna, filia ejus, Carolo IV. Imp. nupta, in iſtis ſuccederet pignoribus, quæ Anna ſi quoque improlis obiret, libera ad Imperium redirent; relictis vero à Rudolfo vel Anna maſculis, à quovis Imperatore ſex mille marcis redimi poſſent. Reſtiterunt huic oppignerationi Hagenoenſes; contra quos Rudolfus literis, Neoſtadii die Ven. poſt Jacobi ſcriptis, Argentinenſium implo-

(r) Alberti Arg. *Chronicon* pag. 106.

(s) Meichelbeck *Hiſt. Friſing.* Tom. II.

(t) Literæ d. 21. Dec. MCCCXLI. Monachii datæ ap. Lunig. *Spicil. Eccleſ.* Contin. I. pag. 981. ubi Cæſar filium ſuum *Lantvogt ze Elſabſen* diſerte vocat.

(u) Datæ ſunt hæ literæ Monaci d. 2. Nov. MCCCLXXVII.

(x) Pag. 563. §. CCXXX.

(y) *Lantvogete u. Lantgraven in Elſas*, ap. Schilter. *Theſaur. Antiq. Teut.* Tom. III. pag. 32.

(z) Wencker *de Uſsburg.* pag. 60. ubi *Lantgraven u. Lantvogte in Elſaſſe* dicuntur.

(a) *Zu der Zit, do ich ze Elſaſſ Lantvogt was.*

(b) *Ein Pfleger u. ein Vicari des Riches in Elſaſſe und in Spirkowe.* Ita in literis An. MCCCXLVII.

(c) Vide ſupra pag. 412. §. DCCLXI.

(d) *Chron.* pag. 143.

(e) Ex Tabulario Bipontino.

tavit opem. Carolus IV. inſuper Aquisgrani die merc. ante Laurentii Præceptum ad Hagenoenſes emiſit, ut Rudolfo Palatino obedirent. Neque tamen redemtiones iſtas locum habuiſſe, reperio. Rudolfus An. MCCCLIII. Anna Imperatrix triennio poſt deceſſerunt improles. Ille vicarium Imperii in Alſatia & ad Rhenum ſe dixerat; (*f*) fratrem Rupertum in Electoratu & in vicariatu hoc ſucceſſorem relinquens.

Vinſtingenſis, *Præſes Alſatiæ*, eodem An. MCCCXLIX. civium Mulhuſinorum in Nobiles, oppidi regimine excluſos, ſeditionem compeſcuit; (*g*) ac Alſatiæ Briſgoviæque Statuum fœderi contra Judæos d. 5. Junii acceſſit. (*h*)

§. CCXXXVII.

Hugo Comes de Hohenb.

Vinſtingium Hugo Comes de Hohenberg excepit; d. 30. Octobr. An. MCCCL. inſtitutus. (*i*) Biennio poſt, termino pacis publicæ in Alſatia finito, "Rodolphus „ Palatinus, nominans ſe vicarium Imperii, & Hugo de Hohenberg, cum civitatibus „ Imperii Alſatiæ, noluerunt prorogare ligam pacis, niſi nonus cognitor, qui ante „ fuit Argentinenſium, detur civitatibus Imperialibus. „ (*l*) An. MCCCLIII. Carolus IV. in Alſatia præſens *Hugonem de Hohenberg*, *Præſidem*, depoſuit. (*m*)

Subadvocatus ejus.

Suberat ei Subadvocatus Stiſlaus de Amplo Molendino, teſte diplomate Caroli IV. pro monaſterio Weiſſenburgenſi An. MCCCLII. (*n*) Hugonem de Dirnſtein die Saturni poſt S. Remigii An. MCCCLIV. inſtitutum fuiſſe, Herzogius (*o*) memorat.

Rup. Elect. Palat.

Eodem anno, die 10. Decembris Rupertus, Elector Palatinus, Hagenoæ, Colmariæ &c. civitatibus, ut Vicarius Imperialis & Advocatus provincialis, literas chirographas dedit. (*p*)

§. CCXXXVIII.

Burcardus Burggrav. Magdeb.

An. MCCCLVI. Burcardus, Burggravius Magdeburgenſis, Advocatus Alſatiæ, Caroli IV. Imp. de Pfalburgeris ſanctionem Argentinenſibus ex Aurea Bulla transmiſit, ut ad eam ſeſe componerent. (*q*)

Subadvocatus ejus.

Subadvocatus, Stiſlaus de Weitenmüle, cum Ochſenſteiniis Dynaſtis, nec non Argentina, Hagenoa & Weiſſenburgo civitatibus, à quibus Selſa & Hagenbacum oppida juſſu Cæſaris capta & incenſa fuerant, mutui auxilii pactum contra univerſos incendii illius vindices, pridie Pentecoſtes An. MCCCLVII. renovarunt. (*r*)

§. CCXXXIX.

Rudolfus Dux Auſtr.

An. MCCLVII. Rudolfus, Dux Auſtriæ, Landgravius Alſatiæ ſuperioris, Advocatiam Alſaticam à Carolo IV. Imp. accepit. Literæ, quibus Imperatori fidelitatem, civitatibus Alſatiæ patrocinium promiſit, Enſishemii d. 28. Octobr. hujus anni perſcriptæ ſunt. Poſitum fuit eo tempore illud Colmariæ monumentum, quo Rudolfus *in omni Alſatia Vicarius* celebratur Imperii. (*s*) Ipſe provincialem S. Rom. Imperii Advocatum per Alſatiam ſe dixit anno ſequenti, (*t*) quo & alibi mentio ejus occurrit. (*u*)

Per

(*f*) An. MCCCLI. ap. Lehmann *Chron. Spir.* Lib. VII. Cap. XLVII.

(*g*) Albert. Argent. loco cit. pag. 144.

(*h*) Lunig Part. Spec. Contin. I. *Fortſetz.* II. pag. 18.

(*i*) Herzog. *Chron. Alſat.* Lib. IX. pag. 151.

(*l*) Albertus Argent. *Chron.* pag. 159.

(*m*) Ibid. pag. 160.

(*n*) Ubi: *Stislow von der Witenmüle Unter-Landfogt im Elſas.*

(*o*) *Chron.* Lib. IX. pag. 158.

(*p*) Vid. *Adumbrat. priorum Præfectura Hagen.* pag. 5. & *Nullit. Reun. Alſat.* Inſtrum. num. 5.

(*q*) Wencker *de Uſiburg.* pag. 67. & 72. ubi: *Wir Purckart Burggrave zu Meydburg, Hofemeiſter des Röm. Keyſers unde Lantvogt in Eylſas.* Dat. in vigilia purificat. Mariæ. Burcardus hic ex Querfurtenſium Dynaſtarum gente, quæ Burggraviatum Magdeburgenſem diu poſſederat, ortus fuit. De gente illa egit Cyriacus Spangenberg. in *Querenfurtiſche Chronica* An. MDXC. edita; de *Burggraviis Magdeburgicis* Casp. Henr. Horn, Witembergæ MDCCIX

(*r*) Charta in Cod. membr. Argent. de An. MCCCLXX. fol. 145. ubi Stiſlaus fidem ſuam adſtrinxit *alle die wile ich Underlantvogt und Pfleger bin zu Elſas.*

(*s*) *Pfleger des Richs in allem Elſaſſ.* Conf. ſupra pag. 377. §. DCXCII.

(*t*) Steyerer *Hiſt. Alberti II. Ducis Auſtr.* pag. 264.

(*u*) In charta Ulmanni de Pfirt, Advocati Auſtriaci in Sundgovia, de reditibus 200. flor. civitati Argent. oppigneratis, die Ven. poſt purificat. Mariæ MCCCLVIII. ubi: *Herzog Rudolf von Oeſterreich .. u. des H. Röm. Rychs Lantvogte in Elſas.* Cod. diplom. membr. Argent. fol. 185.

Per triennium, quo Alſatiam Rudolfus rexit, tres Subadvocatos reperimus, Nobilem quendam de Biber, (x) Ulmannum de Pfirt & Fridericum, Ducem Teccenſem. Ulmannus Phirretenſis in charta fœderis civitatum Alſatiæ An. MCCCLIX. Subadvocatus memoratur. Eodem inter Epiſcopum & Civitatem Argent. nec non Dynaſtam Lichtenberg. ex una, Hagenoam, Weiſſenburgum & Mulhuſium Civitates ex altera parte, inducias, mox in pacem convertendas, conciliavit. Nomen Advocati Alſatiæ An. MCCCLXVI. adhuc, munere quamvis careret, ſumſit. Subadvocati ejus tres.

Ducem Teccenſem, Alſatiæ Auſtriacæ Advocatum, ſimulque Imperialis Subadvocatum, (y) ipſius charta de pace inter Seleſtadienſes & Johannem de Wittenheim, Equitem, ſervanda, Seleſtadii die Martis poſt S. Egidii An. MCCCLIX. ſcripta, commemorat. Anno ſequenti Caroli IV. Imp. neſcio quam ob cauſam, gratia cum excidiſſet, munere hoc ſuo aliisque beneficiis, quibus in Alſatia Sueviaque fruebatur, Cæſareis exutus, ſed & brevi poſt, rogante Rudolfo Auſtriaco, in eorum poſſeſſionem reſtitutus eſt. (z) Teccenſes, uti Zæringenſes, à quibus deſcendere videntur, (a) *Duces* appellati ſunt ſine Ducatu; Auſtriæ, aliorumque Ducum miniſterio ſubinde addicti. Ducatus Teccenſis tamen axioma Ducis Wirtenbergici titulis inhæret, quod Ducum Teccenſium poſſidet terras.

§. CCXL.

An. MCCCLX. Burcardum, Burggravium Magdeburgenſem, & Stislaum de Amplo Molendino iterum Alſatiæ præfectos reperio. Extant Caroli IV. Imp. ad Alſatas literæ, Pragæ die 22. Martii hoc anno ſcriptæ, quibus eos Burcardo huic, vices ipſius gerenti, parere juſſit in omnibus. (b) Eodem anno mentionem ejus facit Formula pacis, inter Epiſcopum, urbemque Argent. ac ceteras Alſatiæ civitates Imperiales die 18. Aprilis Erſthemii factæ; (c) qua Stislaus Sculterus Hagenoenſis nominatur. Burcardum & Stislaum, Advocatum & Subadvocatum, ſimul nominat Charta vetus, An. MCCCLX. menſe Decembri conſcripta. (d) Burcardus Burggrav. Magdeb.

De Stislao Carolus IV. Noribergæ die 19. Julii An. MCCCLX. ad civitatem Argent. ſcripſit, ut eum contra Fleckenſteinium, civem ſuum, hujusque nepotem, Henricum de Hunfingen, qui vicos quosdam Imperiales invaſerat, juvarent. (e) Eodem anni ſequentis die Carolus Stislao & civitatibus Alſatiæ, ut Ludovicis, Oetingæ Comitibus, ſex mille florenos ex cenſu Imperiali perſolverent, Praga mandavit. An. MCCCLXII. d. 25. Maji Stislaus Subadvocatus Alſatiæ Statibus, contra Anglos Colmariæ fœdus pangentibus, junctus comparet. (f) Subadvocatus.

§. CCXLI.

Wenceslaus, Lucelburgi, Limburgi & Brabantiæ Dux, Caroli IV. Imp. frater, Vicarius Imperii per Alſatiam, & pacis publicæ ad Rhenum advocatus conſtitutus, (g) An. MCCCLXVII. per Heinwartum ab Elter, quem HerzoGius (h) Subadvocatum Wenceslao addit, jusjurandum protectionis Alſatiæ civitatibus præſtitit. Idem Wenceslaus eodem anno d. 21. Jun. Johannem Schafftolshemium, Equitem, de vicis Innenheim, Ergersheim & Odertsheim, nomine fratris Cæſaris, Argentorati inveſtivit. (i) Wenceſl. Dux Lucelb.

(x) Quem d. 5. ante nativit. Mariæ An. MCCCLVII. conſtitutum ſcribit Herzog. Lib. IX. pag. 151.

(y) *Underlandvogt des H. Richs Stetten zu Elſaſſ.*

(z) Teſte charta ap. Glafey *Anecdot.* num. 368. qua Cæſar *dem Edel Fridrich Herczog von Teck* privaſſe ſe ſcribit: *ſulcher uncze u. ampt, die er von uns u. dem Rom. Reiche inne het zu Angſpurg, zu Hagenow, zu Nordlingen u. zu Kempten.*

(a) Hac de re uberius in Hiſtoria noſtra Badenſi agetur.

(b) Glafey *Anecdot.* num. 49.

(c) Lunig Part. Spec. Contin. I. *Fortſetz.* 2. pag. 19. & Wencker. *de Uſsburg.* pag. 81.

(d) Wencker. loco cit. pag. 78. ſq.

(e) Ubi *Sdtsla von der Witmul, unſern Underlantfogte zu Elſaſſen*, compellat.

(f) Schilter *ad Kœnigshov.* pag. 889. ubi poſt Epiſcopos, Abbates & Dynaſtas, poſtque Argentinam, Baſileam & Friburgum civitates, *Styslaw von der Witenmul, Ritter, Underlantfoget ze Elſaz*, ante civitates Imperiales Alſatiæ nominatur.

(g) Froissart *Chronique* Vol. III. Cap. XCVII. pag. 266. ita: *En ceſte propre année Meſſire Charles de Boeme (qui pour ce temps regnoit, & eſtoit Roy d'Allemaigne & Empereur de Romme) inſtitua le Duc Wincelant de Boéme, & le fit Souverain regard d'une inſtitution & ordonnance, qu'on dit en Allemaigne la Languefride . . . & lui bailla encores ledit Empereur une grand'partie de la terre & pais d'Auſſay, de-là & de-çà le Rein, pour la defendre & garder dedans, & contre les Linfars.*

(h) Lib. IX. pag. 151. ubi eum Hauwarthum de Ciltern vocat.

(i) Charta in tabular. civit. Argent.

Subadvocati ejus.

Johannes de Veſtemberg, Eques, in Sigismundi, Dynaſtæ Lichtenbergenſis, literis An. MCCCLXVI. Subadvocatus memoratur, (*l*) qui anno ſequenti die 8. April. Johanni Bozhemio prædium, ad Sculteti Seleſtad. officium pertinens, Cæſareo nomine in feudum dedit; & à Carolo IV. in mandatis accepit, ut Electoris Palatini privilegium, quod ſubditos ejus à judicio provinciali Hagenoenſi immunes declarat, cuſtodiret.

An. MCCCLXX. Stislaus de Amplo Molendino Advocatus provincialis, Wenceslai Ducis, ut videtur, Vicarius, induciarum inter Zornios & reliquos vicorum Illkirch, Grafenſtaden & Illwickersheim poſſeſſores extitit auctor; ipſam litem Carolo Cæſari decidendam relinquens. (*m*) Carolus IV. tum ei & Gœzoni de Grosſtein, Præpoſito Eccleſiæ S. Petri Argent. Epiſcopatum Argent. nomine Imperii tuendum commendavit. (*n*) In charta Collegiatæ S. Thomæ Argent. An. MCCCCXXIII. Abbatia Erſtheimenſis auctoritate Friderici, Epiſcopi Argent. & *Stydai de Amplo Molendino*, *Militis*, *Advocatie vicarii generalis in Alſacia*, *Illuſtriſſimi Principis & Dom. Karoli*, *Bohemie Regis ac Romani Imperatoris*, reditus quosdam olim vendidiſſe ſcribitur.

An. MCCCLXXI. die 12. Maji Carolus IV. ad Ulricum de Vinſtingen, Advocatum Alſatiæ, & civitates, ſub Advocatia hac conſtitutas, ſuo & Wenceslai, fratris ſui, nomine, literas Pragæ ſcripſit, ut Eberhardo, Wirtenbergæ Comiti, Sueviæ inferioris Advocato, ut & Epiſcopatus Argent. adminiſtratoribus ac civitati Argent. contra latrones & ſecuritatis publicæ hoſtes ſe jungerent, Stislao de Amplo Molendino vexillum Imperii ferente.

§. CCXLII.

Albertus & Leopoldus Duces Auſtr.

Eodem anno, die 5. Octobr. Albertus & Leopoldus fratres, Auſtriæ Duces, à Carolo IV. Advocatiæ provinciali noſtræ ſimul præfecti ſunt; (*o*) Waltherum de Dicka, Dom. in Spesberg, primum, (*p*) dein Rudolfum à Walſée, Subadvocatos habentes; qui poſterior & Auſtriacus Sueviæ, Turgoviæ, Argoviæ, Sundgoviæ, Alſatiæ & Briſgoviæ, Advocatus erat, quique cum civitatibus ſibi obnoxiis bellum Herlisheimenſe An. MCCCLXXII. decrevit. (*q*)

§. CCXLIII.

Wencesl. Dux Lucelb.

Poſtea temporis Advocatia Alſatiæ ad Wenceslaum, Brabantiæ & Luxemburgi Ducem, nec non Ulricum de Vinſtingen rediit. Hic circa An. MCCCLXXV. juſſu Wenceslai, miſſis primo Johanne de Hohenſtein & Stislao de Witenmüle, dein literis Hagenoæ ſcriptis, à civitate Argent. ut captivos quosdam nobiles Anglos redderet, poſtulavit. (*r*) An. MCCCLXXVIII. d. 5. Maji Wenceslaus Dux & Ulricus, cum Decapoli Alſatiæ, in Caroli IV. Imp. de pace publica Conſtitutione, memorantur. (*s*)

An. MCCCLXXX. inter pacificationis Argent. ſocios iidem occurrunt. Wenceslaus tum duas vini vecturas de ſuis in Keiſersberg reditibus monaſterio Alſpacenſi quotannis ſe daturum promiſit. Biennio poſt Johannes Intrepidus, Burgundiæ Dux, Dom. de Vinſtingen, *Vicario generali Imperii in Alſatia* de bello, cum Johanne de Vergeio nuper geſto, quod KOENIGSHOVIUS (*t*) refert, epiſtolam ſcripſit.

§. CCXLIV.

(*l*) SCHILTER *ad Kœnigshov.* pag. 893. ubi: *der veſte Ritter Her Johan von Veſtemberg*, *Underlantvogt in Eylſaſſ.*

(*m*) Ubi *Stislaw von der Witenmülen*, *Lantſogt in Elſas.* Dat. die Martis ante S. Antonii MCCCLXX.

(*n*) WENCKER *de Uſsburg.* pag. 83.

(*o*) LAGUILLE *Hiſt. d'Alſace*, Part. II. pag. 41.

(*p*) Charta Rappolſtein. die Merc. poſt S. Lucæ An. MCCCLXXI. Subadvocatum eum (*Unterlantvogt*) diſerte nominat.

(*q*) WENCKER *de Uſsburg.* pag. 127. ubi: *Wir Rudolff von Walſe*, *Lantvogt des H. Röm. Richs in Elſaſſ*, *und unſer gned. Herrſchafft von Oeſterich*, *zu Swaben*, *zu Turgowe*, *zu Ergowe*, *zu Suntgowe*, *zu Elſas u. Briſgowe.* Conf. ſupra pag. 88. §. CXL.

(*r*) SCHILTER *ad Kœnigsh.* pag. 899. ubi ſubſcriptio literarum: *Ulrich Herr zu Finſtingen*, *Lantſogt in Elſaſſe.*

(*s*) His verbis: *der edel Ulrich von Vinſtingen*, *unſers bruder Lantvogt in Elſas.*

(*t*) *Chron. Alſat.* Cap. V. §. CLX. ſq. Unde LAGUILLIUS Part. II. pag. 41. ſua hauſerit, ut Leopoldum, Auſtriæ Ducem, An. MCCCLXXXII. Alſatiæ Advocatum conſtituat, ignoro.

Digitized by Google

§. CCXLIV.

Volmarus de Wickersh.

Mortuo Wenceſlao Luxemburgico Wenceſlaus Imp. advocatiam Alſatiæ Volmaro de Wickersheim commiſit, qui feria quinta poſt Udalrici An. MCCCLXXXIV. inſtitutus eſt; (u) biennio poſt in ejuſdem Imperatoris literis, ad civitatem Argent. ſcriptis, memoratus. (x)

Stislaus de Weitenmule.

Sed & An. MCCCLXXXVI. Wenceſlaus Cæſar in charta, ad Argentinenſes de Judæis Colmariæ & alibi à ſe proſcriptis data, Stislai de Weytemule & filii ejus Dieterici, Advocatorum Alſatiæ, facit mentionem.

Rudolfus Abb. Murb

An. MCCCXC. fine menſis Maji Rudolfus, Abbas Murbacenſis, hoc in ſe munus ſuſcepit. (y) Eodem cum Friderico, Epiſcopo Arg. & Imperialibus Alſatiæ civitatibus de non recipiendis denariis Argentinenſibus non probatis convenit. D. 11. Auguſti anni ſequentis confœderationi ſtatuum ſuperioris Alſatiæ contra judicium provinciale, (z) nec non alii contra ſocietatem latronum die 21. ejuſdem menſis Advocatus hic provincialis acceſſit. Extant Jodoci, Marchionis Moraviæ, ad civitatem Argent. literæ, Pragæ in craſtino diviſionis Apoſtolorum, omiſſa anni mentione, ſcriptæ, quibus eam rogat, ut Rudolfum hunc, Advocatum ſuum, (a) in adminiſtranda Advocatia Alſatiæ, contra Fleckenſteinenſes præſertim, qui Imperiales Riedenſis Pagi vicos vexaverant, opera conſilioque juvaret.

§. CCXLV.

Borziboy de Swinar.

Borzibojus de Swinar in hiſtoria belli Argent. inter Epiſcopum, Fridericum de Blanckenheim, & civitatem geſti, ad An. MCCCXCI. Alſatiæ Sueviæque Advocatus vocatur. (b) Herzogius fallitur, qui nonniſi die ſexta-ante S. Joh. Bapt. anni ſequentis eum Advocatiam tenuiſſe exiſtimat. Virum corpore venuſtum, at origine exterum, (erat enim Bohemus) muneribus in rem ſuam abutentem, eadem belli Argent. narratio ſiſtit. (c) Idem in tabula fœderis, pridie S. Matthæi MCCCXCII. contra civitatem Argent. banno Imperiali ſubjectam, initi, Wenceſlai Imp. Capitaneus & Advocatus provincialis Bavariæ, Sueviæ atque Alſatiæ ſcribitur. (d) Iisdem titulis ornatus An. MCCCXCIII. comparet, quo cum Epiſcopo Arg. & Imperialibus Alſatiæ infer. civitatibus de recipiendis per decem annos denariis Argent. convenit. Anno ſeq. die S. Matthiæ literas Pragæ ad Senatum dedit Argent.

Subadvocatus.

Subadvocatum Borzibojus habuit Habartum de Hertenberg, Equitem, qui An. MCCCXCIII. cum quinque Alſatiæ Nobilibus litem, de Hohenburgenſis Abbatiæ immunitate, in Imperialibus Alſatiæ oppidis, Ehnheim & Rosheim, finivit. Anno ſequenti Wenceſlaus Imp. Argentinenſes hortatus eſt, ut Habartum de Hertenberg, Subadvocatum Alſatiæ, (e) ab Hamanno juniore de Bitſche in captivitate detentum, liberarent.

§. CCXLVI.

Jodocus Marchio Moraviæ.

Die Jovis ante natalem B. Virginis An. MCCCXCIV. Wenceſlaus Imp. tribus Advocatiæ Keiſersbergenſis civitatibus & Mulhuſinæ de Jodoco, Marchione Moraviæ, patruele ſuo, ſcripſit, quod ei Advocatiam Alſatiæ una cum poteſtate Subadvocatum conſtituendi, pignori dederit. Jodocus literis, Brinnæ die S. Galli ejuſdem anni datis, Alſatiæ civitates monuit, ne Borzibojo aliive, quam qui apocham ipſius proferret, cenſus Advocatiæ debitos perſolverent. CHIFLETIUS ad An. MCCCXCVII. BLONDELLUS ad An. MCCCXCIX. rem referunt; ille triennio, hic quinquennio deceptus. (f)

Wen-

(u) HERZOG Lib. IX. pag. 151.

(x) Ubi *unſer Lantfogt in Elſaſſen* dicitur. In charta Volmari de Lucelſtein, Decani Capituli Argent. An. MCCCXCII. vocatur *wilendt Landfogt in Elſaſſ.*

(y) HERZOGIUS loco cit. inter Subadvocatos hunc Imperii Principem refert.

(z) Ubi *Lantvogt des H. Rom. Richs in Elſaſſ* nuncupatur.

(a) *Unſern Lantfogte.*

(b) SCHILTER *ad Kœnigshov.* pag. 756. ubi: *Wurſeboy von Swyunar, Lantfogt in Elſas u. in Swoben.*

(c) Ibid. *der Lantfaut det alſo der Behemer art iſt, die diebe u. buſewicht werdent durch gutes willen.*

(d) WENCKER. *de Uſsburg.* pag. 174. & LUNIG Part. Spec. Contin. I. *Fortſetz.* 2. pag. 30. ubi: *Worſiboy von Swinar, . . Houptman u. Landvogt zu Beyern, zu Swaben u. zu Elſaſſen.*

(e) *Underlantvogt zu Elſaſſen.*

(f) Vid. infra in peculiari excurſu contra Chifletium.

Emico Comes Leining.

Wenceslaus Imp. eodem An. MCCCXCIV. pridie S. Andreæ literis, Pragæ ſcriptis, annuam advocatiæ provincialis adminiſtrationem Emiconi, Leiningæ Comiti, ſuo & Borziboji de Swinar nomine contulit; isque anni ſequentis initio ſolitum jusjurandum Hagenoæ præſtitit. (*g*) Emico hic inſuper tum publicæ in Alſatia pacis à Cæſare præſes eſt conſtitutus, (*h*) literasque reciprocas d. 13. Octobr. MCCCXCV. pacis provincialis Rector ſignavit. (*i*)

§. CCXLVII.

Simon Wecker Comes Bipont.

Annua Emiconis præfectura finita Simon Wecker, Bipontino-Bitenſis Comes, eam accepit. Literis Mulhuſio & Turinghemio Civitatibus d. 16. Decembris An. MCCCXCV. exhibitis, à Wenceslao Imp. & Jodoco, Marchione Moraviæ, Advocatum ſe conſtitutum profitetur. Talem ut eum agnoſcerent Alſatæ, Wenceslaus anno ſequenti præcepit.

Borziboy de Swinar.

Rediit paulo poſt ad munus antea geſtum Borzibojus de Swinar, ob quem pacis publicæ, nuper ſancitæ, cuſtodem electum Wenceslaus Imp. civitates Alſatiæ An. MCCCXCVII. laudavit. Sequenti Cæſar Francofurti moratus, d. 22. Jun. Alſatiæ civitates, ut Borzibojum ad ſe Noribergam mitterent, rogavit, easque interea Dieterico de Weitenmüle juſſit parere. Dietericus hic, Stislai filius, (*l*) Subadvocatus tum erat Alſatiæ. Mandaverat ei Wenceslaus Imp. Lucelhurgi poſt S. Mart. MCCCXCVII. ut, non conſulto Advocato ſuo, Borzibojo de Swinar, Equites ordinis S. Johannis Hieroſolymitani in eccleſiam parochialem Hagenoæ induceret. Idem An. MCCCXCVIII. d. 25. April. civitates Alſatiæ hortatus eſt, ut pacis publicæ formulæ ſubſcriberent; Advocati provincialis (*m*) quidem nomine uſus, Sub-Advocatus licet tantum fuiſſet.

§. CCXLVIII.

Fridericus Comes Leining.

An. MCCCXCIX. Fridericus, Leiningæ Comes, ſe Advocatum provinc. Cæſaris atque Imperii nomine à Mulhuſinis receptum fatetur; (*n*) annoque ſequenti transactionem inter Johannem, Dynaſtam Lichtenbergenſem, & urbem Hagenoenſem in dignitate hac conſtitutus conciliavit.

Dietricus de Weitemule.

Denique An. MCCCC. d. 9. Aug. Dietericus de Amplo Molendino Advocatus provincialis creatus eſt. (*o*) Fidem à Mulhuſinis jurato ſibi promiſſam, literis, D. Bartholomæi die datis, teſtatur. Sub Ruperto Palatino Imp. in Bohemiam ſe recepit, Alſaticas hortatus civitates, Wenceslao ut fideles perſiſterent. (*p*)

§. CCXLIX.

Reinhart de Sicking.

Rupertus, Wenceslai ſucceſſor, Dieterico ſucceſſorem dedit Reinhartum de Sickingen, cui fidem præſtare juſſit Mulhuſinos d. 26. Novembr. An. MCCCC. Reinhartus ipſe d. 20. Martii anni ſeq. ut Advocatum Imperialem Alſatiæ (*q*) ad Mulhuſinos ſe venturum perſcripſit. Literæ, quibus libertati Turingheimenſium cavit, pridie Pentecoſtes MCCCCI. datæ. An. MCCCCV. die 21. Jul. Monaſterienſi civitati privilegium Cæſareo largitus eſt nomine. (*r*)

II. CLASSIS STABILIS.

EPOCHA PALATINA.

§. CCL.

Ludovicus Elector Palat.

NOvam heic Advocatiæ noſtræ provincialis periodum ordimur, ſub qua Palatinæ Domui Electorali per centum, & quod excurrit, annos dignitas hæc jure oppignerationis inhæſit. Rupertus Cæſar, gentis ſuæ incrementis proſpiciens, præter alia

(*g*) Herzog. Lib. IX. pag. 152.
(*h*) Inſtrumento hoc Cæſar eum compellat *Grave Emiche von Lyningen, unſer Lantvogt.*
(*i*) Literis his (*Revers*) ſeſe ſcribit *Lantvogt in Elſaſſ.*
(*l*) Vid. pag. præced. ad An. MCCCLXXXVI.
(*m*) *Lantfogt in Elſaſſ.*

(*n*) Literæ reverſ. Dominica ante S. Matthæi Apoſt. Mulhuſinis datæ.
(*o*) Herzog Lib. IX. pag. 152.
(*p*) Conf. Wenckeri *Apparat. Archiv.* pag. 271.
(*q*) *Richs Lantvogt in Elſaſſ.*
(*r*) Vid. ſupra pag. 412.

alia jura filio ſuo natu majori, Ludovico Electori hoc munus attribuit, ut per omne vitæ ſuæ tempus illud adminiſtraret. (s) Ludovicus litteras ſuas antigraphas Turingheimenſibus die 7. Jun. & Mulhuſinis triduo poſt An. MCCCCVIII. Colmariæ dedit; eodemque anno fœdus cum Alſatis pepigit. (t) Anno ſequenti litem inter Leopoldum, Auſtriæ Ducem, ejuſque in Alſatia ſuperiore Advocatum, Smasmannum de Rappoltſtein, arbiter decidit.

Subadvocatus Imperii tum idem, qui Advocatus fuerat, Reinhartus de Sickingen. Huic autem Waltherus à Thann ſucceſſit, d. 28. Jun. An. MCCCCX. inſtitutus; (u) quo & civitati Colmar. literas innoxiæ protectionis conceſſit. An. MCCCCXII. Ludovicus Elector die 23. Jan. civitatibus Alſatiæ, Bernhardum, Eberſteinii Comitem, in Subadvocatum ſe elegiſſe perſcripſit. Literæ ejus reverſales Mulhuſinis die 8. Febr. Turingheimenſibus die 9. Octobr. eodem anno datæ. Subadvocati ejus.

§. CCLI.

Sed An. MCCCCXIII. Advocatiam noſtram provincialem, cum omnibus & quibuscunque ejus emolumentis, nec non annuo Imperiali civitatum Alſatiæ cenſu, Ludovico Barbato, Electori Palatino, pro 25000. florenis Rhenenſibus Sigismundus Imp. oppigneravit; adeoque poſſeſſionem ejus, Ludovico ad vitæ dies à patre conceſſam, jamque denoo roboratam, ad Ludovici heredes, donec eadem pecuniæ ſumma illis redderetur, extendit. Literæ, quibus Cæſar hæc civitatibus Præfectorialibus indicavit, Laudi in Longobardia, die 27. Novembris dicti anni ſunt ſcriptæ. (x) Mulhuſium cenſum Imperialem paulo poſt Ludovico perſolviſſe reperio, (y) quod & à ceteris urbibus factum. An. MCCCCXXIII. redemtionis pretium ad 50000. florenos Imperator Sigismundus auxit. (z) Advocatia Palatinis oppignerata.

§. CCLII.

Bernhardus, Eberſteinenſis Comes, cui Subadvocati munus continuatum, cum Imperialibus Alſatiæ civitatibus caſtrum Locelſtein, à Leiningenſi Comite Heinrico captum, Ludovici Electoris juſſu An. MCCCCXIII. legitimo ejus poſſeſſori reſtituit; annoque ſeqoenti inter Johannem, Comitem Lupfenſem, & civitatem Keiſersberg. per Wilhelmom de Valckenſtein, Præfectum Ortenbergæ, litem compoſuit. Eodem de trajectu in Grafenſtaden, (a) inter Nic. Bernhardum Zorn de Bulach & Waltherum Erbe, vici hujus poſſeſſores, controverſo, judex à Sigismundo Imp. conſtitutus cum XVII. nobilibus Alſatis (b) Hagenoæ cognovit, ubi pluribus deciſum ſuffragiis, rem hanc ipſius Cæſaris relinqnendam judicio, quod de trajectu, feudum Imperii eſſet, nec ne, quæreretur. Sigismundus Conſtantiæ ita decidit, ut utramque litigantium partem de trajectu coinveſtiret. (c) Subadvocatus.

An. MCCCCXV. idem Bernhardus Subadvocatus nomine Principis ſui Ludovici de ſolutis ſibi quadringentis & triginta duobus cenſus Imperialis florenis civitati Colmarienſi apocham ſcripſit; compoſitionis inter Abbatiam & civitatem Monaſterienſem anno ſequenti auctor. Ejuſdem Sigismundus Imp. in privilegio Ebersheimenſis monaſterii An. MCCCCXVII. facit mentionem. (d)

§. CCLIII.

An. MCCCCXX. Ludovicus Elector Stephanum, fratrem ſuum, Advocatiæ Alſaticæ præfecit vicarium; eaque de re charta, Heidelbergæ d. 28. Febr. ſcripta, civitates certiores reddidit. Hagenoæ Stephanus inſtitutus eſt d. 23. Sept. & Colmarienſibus S. Michaelis die, Mulhuſinis triduo poſt, literas defenſionis innoxiæ dedit. Stephanus Palatinus Subadvoc.

(s) Inſtrumentum Heidelbergæ die Jovis poſt Jubilate An. MCCCCVIII. ſcriptum.
(t) Vid. ſupra pag. 279. §. DXX.
(u) Herzog loco cit.
(x) Exemplar in tabular. Mulhuſino.
(y) Apocha Ludovici Germershemii die 11. Decembr. MCCCCXIII. data.
(z) Archiv. Palat. Electorale.
(a) De quo ſupra pag. 269.
(b) Ecce nomina eorum: Schwarz Rudolf de Andelo, Lutelmann & Egelolf de Rathſamhuſen, Ottemann Hacker de Landesberg, Equites; Jeratheus de Rathſamhuſen ad Lapidem, Henricus de Fleckenſtein ſenior, Nic. Hacker de Landesberg, Rudolfus de Hohenſtein, Jo. de Landesberg in Zellenweiler, Cuoemann de Utenheim &c. Armigeri.
(c) Cod. membr. archivi Argent. de An. MCCCLXX. fol. 273. ſq.
(d) Ubi Ludovicum Electorem *Lantſogt im Elſaſs*, & Eberſteinenſem Comitem *ſinen Underlantſogt* appellat.

Alii.

An. MCCCCXXII. d. 29. April. Henricus Bayer de Bopparten, Dom. in Caſtel, Subadvocati jusjurandum præſtitit, literasque reverſales die 11. Maji Mulhuſinis ſcripſit. Conſiliarii ejus erant Burcardus de Mulnheim, Scultetus Hagenoenſis, & Henricus de Ingenheim, Quæſtor. Triennio poſt die 3. Martii controverſiam inter Abbatiam Hohenburgenſem & oppidum Rosheimenſe, de quibusdam curiæ Hohenburgenſis in hoc oppido juribus, decidit.

Interrupit tamen Henrici hujus Bayeri Vicariatum Fridericus de Fleckenſtein, quem feſto exaltationis Chriſti An. MCCCCXXIV. Rosheimenſi civitati reverſales Subadvocati literas dediſſe reperio.

§. CCLIV.

Stephanus iterum.

Sed & Bayerus Stephani Palatini interruperat regimen. An. MCCCCXXV. enim Stephanus nomine fratris ſui, Ludovici Electoris, in Alſatiam rediit, ſingulisque civitatibus menſe Decembri (*e*) novas literas dedit. In charta fœderis, cum Epiſcopo Argent. multisque Alſatiæ Infer. Nobilibus eodem anno initi, fratris ſui Subadvocatum ad tempus, quoad ei placuerit, ſe conſtitutum profitetur. (*f*)

An. MCCCCXXVIII. Fridericus de Fleckenſtein munere hoc iterum functus eſt cauſamque novæ viæ, ab Ello ad Rhenum ductæ, de qua civitas Seleſtadienſis & Joannes de Rathſamhauſen à Kunigsheim inter ſe litigabant, per aliquot Nobiles terminari curavit.

An. MCCCCXXIX. d. 18. Decembris Stephanus Palatinus Hagenoæ ad Smasmannum de Rappoltſtein literas ſcripſit, ut una cum Eberſteinenſi Comite & Henrico de Fleckenſtein diſſidium inter Abbatem Monaſter. & Antonium de Hadſtatt componeret.

An. MCCCCXXXI. idem Subadvocatus fœderi provinciali Alſatiæ ſtatuum cum Ludovico fratre nomen dedit.

An. MCCCCXXXIII. d. 18. Aprilis in Capituli Haſelacenſis & vici Kirchheim, de curiæ Haſelac. in hoc vico juribus litigantium, cauſa judex ſedit.

Ejuſdem Stephani, Advocati Alſatiæ, in Sigismundi Imp. diplomate Lutrenſi An. MCCCCXXXIV. (*g*) mentio fit.

§. CCLV.

Ludovicus IV. Elector Palat.

An. MCCCCXXXVI. Ludovico Barbato filius ejus Ludovicus IV. in Electoratu Palatino & Advocatia Alſatiæ ſucceſſit heres; qui civitates noſtras anno ſequenti, Colmariam die S. Michaelis, (*h*) indeque Keiſersbergam inviſit. (*i*) Quamvis autem Advocatiam hanc poſſideret ut pignus, veteres tamen formulæ ſolennes manſerunt in uſu; unde Albertus II. Sigismundi in Imperio ſucceſſor, An. MCCCCXXXVIII. die 3. Maji Decapoli Alſatiæ de novo eum commendavit. Ludovicus etiam Sigismundo primum, dein Alberto II. defunctis, ob novum Cæſarem novas literas civitatibus dedit. Poſt Alberti vero mortem Ludovicus civitates rogavit, ut ſalvis juribus, legatos ad ſe Heidelbergam mitterent, quod & fecerunt. Fridericus IV. Imp. An MCCCCXLII. poteſtatem feuda Imperialia in Advocatiæ provincialis ambitu per triennium conferendi ei conceſſit.

Subadvocati.

Eodem tempore, quo Ludovicus IV. Advocatus primum Alſatiam inviſit, Subadvocatum ſecum adduxit Emichonem, Leiningæ Comitem, (*l*) cum quo paulo poſt de geſto hoc munere lis ei ſuborta eſt. (*m*)

Excepit

(*e*) Keiſersbergæ die S. Barbaræ, Mulhuſio ante S. Nicolai in ipſis his oppidis.

(*f*) *Als er uns yzundt zu ſinem Under-Lantfaugt in Elſas gemacht u. geſetzt hat, bis uff ſine widerruffen.*

(*g*) Lunig *Spicileg. Eccleſ.* Contin. I. pag. 991. & Laguille Probat. pag. 1.

(*h*) Teſtibus literis ejus in *Summariſche Ausführung der Landvogtey Hagenau* pag. 24. lit. C.

(*i*) Ubi Mulhuſinis die Lunæ, Turi ghe menſibus die Merc. poſt S. Michaelis reverſ-les datæ.

(*l*) Mulhuſi in die Lunæ poſt S. Mich. adeoque eodem, quo Ludovicus Elector, reverſales dedit.

(*m*) An. MCCCCXXXIX. die Merc. poſt exaltat. Crucis Emicho cauſam hanc ultro deſerat.

Excepit itaque Emichonem Reinhartus de Nyperg, Eques, quem Ludovicus Elector civitatibus Alſatiæ Dielspergæ d. 27. Octobr. An. MCCCCXXXVIII. commendavit. Quatriduo poſt Hagenoæ juramentum præſtitit. (n) An. MCCCCXL. Ehnheimenſis civitas de Abbatiæ Hohenburg. apud ſe juribus cum Abbatia hac, intercedente Nypergio, transegit. In Alſatico contra Armaniacos fœdere An. MCCCCXLIV. idem Nypergius Subadvocatus fuit comprehenſus. (o)

An. MCCCCXLV. Johannes, Silveſtris & Rheni Comes à Daun & Kirchberg, Reinharto de Nyperg menſe Nov. ſucceſſor datus, (p) Decembri literas ſuas Alſatiæ civitatibus dedit; (q) in boc munere ſuo poſt mortem quoque Ludovici IV. ſub Friderico Victorioſo continuatus.

§. CCLVI.

Defuncto ſcilicet Ludovico An. MCCCCLI. Fridericus, frater ejus, tutorio primum Philippi Ingenui, ex fratre nepotis nomine, Electoratus & Advocatiæ provincialis adminiſtrationem in ſe ſuſcepit; Friderico IV. Imp. Alſatiæ civitatibus die 27. Maji id ſignificante, poſtquam ſuas jam novus Advocatus literas cautionis dediſſet, civitatumque legatos ad ſe Hagenoam vocaſſet, mandans iisdem, ut Johannis Rhingravii, Subadvocati, Literas cautionales denuo acciperent. Triennio poſt Fridericus hic Philippum, nepotem ac pupillum ſuum, adoptavit ea lege, ut Electoratum pariter ac provincialem Alſatiæ Advocatiam, quæ ad illum hereditario jure pertinebat, ad dies vitæ retineret propriam. (r) Hic eſt ille Fridericus Victorioſus, qui conſilus manuque fortis Domus Palatinæ vires ad ſummum, in quo unquam fuere, faſtigium perduxit, & Advocatiæ Alſaticæ virile quoddam robur conciliavit. Fridericus Victorioſus El. Palat.

§. CCLVII.

Primus itaque Friderici Victorioſi Subadvocatus erat Johannes, Rheni Comes, qui literas ſecuritatis, ſub Ludovico IV. datas, An. MCCCCLI. circa feſtum Michaelis renovavit. An. MCCCCLVI. die 19. Decembris inter Johannem de Wangen & Waltherum de Thann pacem caſtrenſem in Wangenburg ordinavit. Subadvocati.

Huic Petrus à Dalheim anno ſequenti circa Joh. Bapt. ſucceſſit, qui die 28. Februarii An. MCCCCLVIII. Advocati Keiſersberg. cum civitate hac de jure lignandi controverſiam decidit, ſuamque ſententiam à Friderico Electore firmari fecit.

Eodem An. MCCCCLVIII. d. 23. Novembris Gœtzius de Adelsheim Hagenoæ inſtitutus eſt Subadvocatus, cujus literæ cautionis pridie S. Andreæ Mulhuſinis datæ. An. MCCCCLXI. eo abſente Ludovicus, Dynaſta Lichtenbergenſis, ex mandato Electoris Advocatiam rexit Alſatiæ.

§. CCLVIII.

An. MCCCCLXIII. pridie S. Mich. (s) Johannes, Rheni Comes, de quo jam ſuperius, à Friderico Electore denuo Subadvocati condecoratus eſt munere, ut Eccleſias, civitates & homines, Advocatiæ provinciali adſcriptos, tueretur pro viribus; mercatorum & viarum ſecuritati, nulla exacta à quoquam mercede, proſpiceret; Quæſtorem in colligendis Advocatiæ pecuniis ſedulo juvaret; res graviores ad Electorem deferret; alimenta & ducentos florenos quotannis pro ſalario acciperet, munusque ſuum nonniſi Electori Palatino reſignaret. Addita conditio, ut Lucelſteinii, non Hagenoæ habitaret, quo ſumptibus parceretur, & urgentibus modo cauſſis Hagenoam adiret. Advocatiæ ergo Alſaticæ ſub Palatinis conditio, à veteri ſub Imperatoribus in eo diſcrepaverat, quod præter Hagenoam, aliud Palatinum caſtrum quodcunque, in Alſatiæ finibus ſitum, Subadvocatorum ſedem conſtituere ſe poſſe crederent Palatini. Subadvocati Leges.

(n) Herzog. Lib. IX. pag. 152. Mulhuſii die Martis poſt Omn. Sanct. Turinghemii die Jovis ante S. Mart. hoc factum.

(o) Ap. Schilter ad *Kœnigshov.* pag. 949. ubi *Reinhart von Niperg, Ritter, Under-Lantvogt zu Elſas.*

(p) Electionem ejus Ludovicus Elector feria ſecunda ante D. Catharinæ Alſatis indicavit.

(q) Mulhuſinis die Mercurii, Turinghelmenſibus die Ven. poſt S. Andreæ. In charta Rappolſtein. An. MCCCCXLVIII. dicitur: *Johan Wildegrafe zu Dune, zu Kirburg, Rheingrafe zum Stein, Unterlandtvogt im Eylſaſſ.*

(r) Vid. Parei *Hiſt. Bavarico-Palat.* Lib. VI. Sect. I. pag. 222. ſq.

(s) Reverſales ejus pro ſingulis Alſatiæ civitatibus circa feſtum S. Martini ſunt ſcriptæ. In libro mſſ. Abbatiæ S. Gregorii dicitur: *Johann VVildgrave zu Thune, zue Kerburg, Ringrave zu Stein, Unterlandvogt in Elſaſſ* An. MCCCCLXVI.

§. CCLIX.

Ludovicus Dux Bip.

An. MCCCCLXX. Cæſar, Friderico Electori infenſus, quod contra ſe & Pontificem Rom. in bello, propter Archiepiſcopatum Moguntinum geſto, ſtetiſſet, Advocatiam Alſatiæ Ludovico Nigro, Duci Bipontino, commiſit. (*t*) At civitates, Friderici Victorioſi vindictam formidantes, Ludovicum hunc nequaquam voluerunt admittere; unde biennio poſt, intercedente urbe Argentinenſi, Ludovicus Advocatiam Alſatiæ, inſcio & invito Cæſare, deſeruit.

Subadvocatus.

Fridericus, Bipontino-Bitenſis Comes, d. 29. Martii An. MCCCCLXXI. ut Subadvocatus Ludovici Nigri, jusjurandum Hagenoæ præſtiterat. (*u*)

§. CCLX.

Fridericus Victorioſus iterum.

Diſcedente hoc Ludovico, Advocatia noſtra provincialis penes Fridericum Electorem & Subadvocatum ejus, Johannem Rheni Comitem, porro remanſit; licet ille in Comitiis Ratisbonenſibus ab Imperatore fuiſſet proſcriptus. Intercedente Johanne Subadvocato & Matthia, Epiſcopo Spirenſi, de controverſis quibusdam Advocatiæ juribus cum civitate Hagenoenſi An. MCCCCLXXII. Elector transegit.

§. CCLXI.

Philippus Ingenuus El. Palat.

Defuncto tandem An. MCCCCLXXVI. Friderico Victorioſo. Philippus Ingenuus, ex fratre nepos, quem adoptaverat, in Electoratu Palatino & in Alſatiæ Advocatia ſucceſſit. Componenda tamen prius erant diſſidia atque gravamina. Unde nonniſi decennio poſt, Cæſare more veteri civitatibus eum commendante, admiſſus eſt. Tum vero ſuum cum trecentis & quinquaginta equis in Alſatia adventum Philippus indixit; (*x*) qui Hagenoæ dein præſens, quæ debebat, peregit. An. MCCCCXCIII. de adventitiis in Winzenheim & Morſchweiler hominibus cum Dynaſtiæ Landſpurgenſis poſſeſſore convenit. (*y*)

Subadvocati.

Subadvocatus Philippi, Crafto Comes de Hohenlohe & Ziegenheim, Civitati Seleſtadienſi d. 14. Februarii, Mulhuſinæ biduo & Turingheimenſi triduo poſt An. MCCCCLXXXVII. ſyngraphas ſuas porrexit; litis inter Abbatem Weiſſenburg. & Nicolaum de Thann eodem anno arbiter, ubi de quibusdam viduæ Henrici Holzapfelii, Nicolao tum nuptæ, juribus in vicis Warſpach, Seebach & Schœnenberg agebatur.

Hunc ſecutus eſt Jacobus de Fleckenſtein An. MCCCCXCIII. (*z*) qui de puniendis ac eliminandis rei alimentariæ populis cum Epiſcopo & civitate Argent. nec non Bipontinis & Haunicis Comitibus anno ſequenti convenit. In literis Civitatum Alſatiæ, ad Philippum Electorem de bello Bavarico An. MDIV. ſcriptis, ejuſdem Subadvocati adhuc fit mentio.

§. CCLXII.

Maximil. I. Imp.

Funeſta heic Palatinæ Domus exoritur periodus, qua Maximiliani I. Imp. ſolemni judicio & executione militari, præter alias Electoratus ditiones, Advocatia Alſatiæ Philippo Ingenuo Electori erepta; quod filium Rupertum, relictas à Georgio Divite, ſocero ſuo, Bavariæ terras controverſas, ſpreta Cæſaris auctoritate vindicantem, ſuis armis adjuverat. Decretum eſt ab Imperio bellum; cum filio proſcriptus eſt pater. Imminent undique hoſtes. (*a*) Ad Alſatiæ civitates Cæſaris literæ (*b*) atque legati, Sturzelius Doctor & Nicolaus Zieglerus, Conſiliarii Cæſaris, miſſi, qui Philippum proſcriptum eſſe, & univerſis Imperii feudis atque pignoribus exutum indicarent, adeoque civitates iſtas, in Imperatoris fidem ob Advocatiam reciperent. Cunctantur Alſatæ, inter Cæſarem & Electorem metu ſuſpenſi. Rem ad hunc deferunt; reſponſum

---

(*t*) Literæ Cæſaris ea de re ad Civitates Alſatiæ die Lunæ poſt S. Luciæ An. MCCCCLXX. ſcriptæ ſunt. Ludovicus die Martis poſt S. Apollon. anni ſequentis epiſtola Biponti data Hagenoam, ut præſtanda ſibi præſtaret, invitavit.

(*u*) Herzog. *Chron. Alſat.* Lib. IX. pag. 152.

(*x*) Literis die Sat. poſt S. Viti An. MCCCCLXXXVI. datis. Hagenoæ die Lunæ poſt S. Jacobi reverſales dedit.

(*y*) Vid. ſupra pag. 107. §. CLXXX.

(*z*) Reverſales Seleſtadio & Mulhuſio die Jovis poſt S. Barthol. Turinghemio die S. Adolfi hujus anni exhibuit.

(*a*) Bellum hoc Palatino-Bavaricum, per V. menſes durans, Trithemius deſcripſit, & in *Auſtriade* ſua, ſeu de Bello Norico Rich. Bartholinus.

(*b*) Die 27. Maji An. MDIV. Auguſtæ Vindel. ſcriptæ.

reſponſum ad Cæſaris poſtulata differunt. Inſtat uterque, Maximilianus & Philippus, ille ut juſſa ſequantur, hic ut in fide perſiſtant, ſibique injuſtis armis oppreſſo ſuccurrant. (*c*) Sed prævaluit Cæſar, qui novo exemplo ſyngraphas ipſe literas civitatibus dedit, (*d*) poſtquam Gaſparum Morimontii Baronem jam Subadvocatum dediſſet. (*e*) Maximilianus quidem Advocatiam provincialem Alſatiæ ad Imperium ſe reduxiſſe profeſſus eſt, ſed revera Auſtriacæ ſuæ Domui, ut mox patebit, eam jungere ſtuduit, unde & ipſe, tanquam Archidux Auſtriæ, inter Advocatos ponendus.

§. CCLXIII.

Gaſparus de Mœrſperg in cauſa quatuor Hatgoviæ vicorum contra Fleckenſteinenſes à conſiliis ſuis habuit Petrum, Abbatem S. Walpurgis, Ludovicum, Comitem Lœwenſtein. Jo. Hoffwarthum de Kirchheim, Wernherum Wœlflinum J. V. D. & Henricum de Utenheim, Subadvocati.

An. MDXI. ad finem vergente Subadvocati munus Jo. Jacobo Baroni de Mœrſperg & Belfort à Maximiliano Imp. collatum eſt; (*f*) cui & paulo poſt Abbatiæ Sturzelbronnenſis defenſionem ſpeciatim injunxit. Hic auſpice Maximiliano Landaviam, Eccleſiæ Spirenſi pridem oppigneratam, liberis Alſatiæ Imperialis oppidis, ſub Advocatia provinciali conſtitutis, adjunxit; (*g*) unde limitus Alſatici ad Queicham uſque prolatandi nata occaſio. (*h*)

§. CCLXIV.

Confirmavit eum in iſto munere poſt Maximiliani funus ſucceſſor ejus Carolus V. Carolus V. inter Advocatos Alſatiæ & ipſe quoque per biennium referendus, donec Ferdinando Imp. & Ferdinandus. Archiduci, fratri ſuo, cum Auſtriacis in Germania terris Alſatiæ & Ortenaviæ advocatias provinciales, conſenſu Imperii Principum, Kal. Maji An. MDXXI. Wormatiæ tradidit, Jo. Jacobo de Mœrſperg Subadvocato manente. (*i*) Inſtrumentum traditionis octoginta mille florenos, à Maximiliano I. Imp. Palatinis pro duabus iſtis Advocatiis promiſſos & à Carolo V. ſolutos, memorat; ſumptibus belli, quo Maximilianus eas occupaverat, viginti mille florenorum inſuper æſtimatis, adeo ut pretium omne, Auſtriacis pro utraque advocatia Imperiali reſtituendum, centum millia flor. æquaret. Duplici itaque, Imperiali & Auſtriaco, titulo Carolus V. Alſatiæ Advocatiam poſſedit atque in fratrem ſuum tranſtulit Ferdinandum.

§. CCLXV.

An. MDXXX. Ludovicus Pacificus, Philippi Ingenui filius & in Electoratu Ludovicus Palatino ſucceſſor, ablatam patri advocatiam Alſatiæ à Carolo V. Imp. & Ferdinando Pacificus Archiduce, in Regem Rom. eligendo, reſignata 8000. aureorum penſione, quæ ex El. Palat. provinciis Belgicis ei debebatur, & ſolutis inſuper 40000. florenis Rhen. recepit, quod Carolus literis d. 24. Oct. hujus anni Auguſtæ Vind. ſignatis Decapoli Alſatiæ indicavit. Inſtrumentum ceſſionis à Ferdinando Kal. Novembris ibidem confectum, ſecundum quod Advocatia hæc poſt Ludovici & Friderici, fratris ejus, obitum à Ferdinando vel heredibus ejus, tanquam pignus Auſtriacum, refuſis expenſis redimi poſſet. Traditio per Ferdinandi miſſos d. 5. Martii An. MDXXXI. Hagenoæ facta. Civitates die 17. Aprilis legatos Heidelbergam ad Ludovicum miſerunt, tandemque reverſales ejus die 26. ejuſdem menſis Hagenoæ acceperunt, poſtquam juſſorias Cæſaris literas duas, primo & ultimo Martii Bruxellis & Gandavi ſcriptas, accepiſſent. Prioribus literis Carolus V. mentionem fecerat tranſactionis, qua Advocatia provincialis ad Palatinum rediret. Civitates, ſiniſtrum quid & libertati ſuæ perniciosum ſuſpicantes, inſtrumentum tranſactionis quod non viderant, tamdiu reſtiterunt, donec

 nihil

(*c*) Philippi Electoris ad civitates Alſatiæ Imperiales literæ die Lunæ poſt Trinitatis An. MDIV. datæ.

(*d*) Die 20. Aug. An. MDIV. in *Summariſch. Auſſfuhrung der Landvogtey* &c. pag. 32. & *Nullit. Reun. Alſat.* Adjunct. num. 17.

(*e*) Hujus reverſales pro Seleſtadienſibus die Merc. poſt Jucund. & Mulhuſinis die Mart. poſt Aſſumpt. b. Virg. An. MDIV. Hagenoæ, ubi civitatum legati convenerant, ſcriptæ ſunt.

(*f*) Literæ Maximiliani de ejus in Subadvocatum electione d. 2. Dec. MDXI. at reverſales tamen Jo. Jacobi anno demum ſequenti, Seleſtadio quidem die Merc. poſt Jucund. Mulhuſio vero die Mart. poſt S. Ulrici datæ, ubi: *Ich Hanns Jacob Fryherr zu Mœrſperg und Beffort, Unterlantvogt in Elſas.*

(*g*) Vid. ſupra pag. 401. §. DCCXXXIX.

(*h*) Conf. pag. 6.

(*i*) Carolus V. Ferdinando fratri d. 1. Maji Advocatiam contulit, d. 26. ejuſd. menſis de ſubadvocatia Jo. Jacobo ſervata ad civitates Alſatiæ ſcripſit. An. MDXXX. Subadvocatus hic de novo, quod Lupfenſis Comes Kienshemii inſtituerat, teloniu ſententiam tulit.

nihil periculoſi in ea contineri aſſeveraſſet Cæſar. Scripſerat quoque hic d. 12. Januarii ad Reinhartum, Bipontino-Bitenſem Comitem, ut ſeuda ſua, Palatinis olim obnoxia, quæ cum Advocatia Alſatiæ Maximilianus I. eis abſtulerat, ab Electore Palatino deinceps reciperet, quamdiu Advocatiam hic tenuerit; cum qua feudorum illorum dominium ad Auſtriacam Domum, jure reluitionis gaudentem, aliquando rediturum eſſet. Ita Advocatia hæc duplex pignus, Cæſareo-Auſtriacum & Auſtriaco-Palatinum evaſit, Imperio & Auſtriacis jus reluitionis habentibus. Auſtriaci in Palatinos, ob Vindobonam à Turcarum obſidione Friderici Palatini virtute nuper ſervatam, tam faciles fuiſſe videntur.

§. CCLXVI.

Subadvocati.

Primus Ludovici Pacifici Subadvocatus erat Schenck Georgius, Erpacenſis Comes, qui hanc ſuam provinciam menſe Junio An. MDXXXI. adiit, (l) eamque per ſexennium adminiſtravit. Abbatiæ Ebersheimenſi, ſex aureos Rhenenſes quotannis ſolventi, protectionis literas Principis ſui nomine menſe Nov. ejuſdem anni porrexit; quod & Ludovicus ipſe biennio poſt fecit. An. MDXXXVI. inter Seleſtadienſes & S. Hippoliti oppidum controverſiam de vectigali Subadvocatus hic terminavit.

Succeſſit ei Conradus de Rechberg An. MDXXXVII. (m) quem Abbatia Sturzelbronnenſis An. MDXLI. rogavit, ut in Advocatiæ provincialis Alſaticæ clientelam reciperetur; ad aliorum monaſteriorum inſtar protectorium offerens. Placuit hoc Palatino, cui octo floreni quotannis promiſſi.

§. CCLXVII.

Fridericus II. El. Palat.

Ludovicum An. MDXLIV. defunctum frater ejus Fridericus II. & in Electoratu Palatino & in Advocatia provinciali excepit, Henricum de Fleckenſtein, Baronem à Dagſtul, in Subadvocatum ſibi aſſumens. (n) Fleckenſteinius tranſactionis inter Abbatiam & civitatem Monaſterienſem An. MDXLIX. auctor fuit, & cauſam, inter Epiſcopum Argent. ac Seleſtadienſes propter vectigal ſubortam, An. MDLIV. judicavit, ubi damnatus Epiſcopus. Anno ſequenti Fleckenſteinio ſuffectus eſt Eberhardus, Erpacenſis Comes; (o) qui novam inter Joachimum Abbatem & cives Monaſterienſes tranſactionem An. MDLVI. promovit.

EPOCHA AUSTRIACA.

§. CCLXVIII.

Ferdinandus I. Imp.

LUdovico & Friderico fratribus extinctis, ac ſucceſſione in Electoratu Palatino pariter ac Præfectura Hagenoenſi ad Ottonem Henricum, illorum ex Ruperto fratre nepotem, An. MDLVI. devoluta, Ferdinandus I. Rex Rom. de redimenda & vindicanda ſibi Præfectura cogitare cœpit. Ottonem Henricum quidem Carolus V. Bruxellis d. 10. Julii hujus anni Alſatiæ civitatibus Advocatum, adjecta lege, ne quid in ſacris mutaret, commendavit. Sed nonniſi biennalis ejus adminiſtratio fuit. Ferdinandus enim, jure ſuo utens, Palatino pecuniam, Palatinus Ferdinando reddidit pignus, (p) quod penes Auſtriacos Principes deinceps conſtanter permanſit, donec Pace Weſtphalica tranſiret ad Gallos. Ferdinandus, quamvis Imperator, avi ſui more, literas cautionis Decapoli Alſatiæ d. 6. Sept. MDLVIII. Vindobonæ dedit. (q) Neque filio ſuo cognomini, quod Herzogius (r) aſſerit, Advocatiam hanc Ferdinandus commiſit, ſed eam quoad viveret ipſe retinuit, & per Subadvocatos alios admi-

(l) Reverſales ejus Seleſtadio d. 18. Junii, Turinghemio die Jovis ante S. Johannis Baptiſtæ exhibitæ ſunt.

(m) D. 4. Aug. Seleſtadienſi civitati cautionis literas ſcripſit.

(n) Fridericus Hagenoæ die Ven. poſt S. Michaelis An. MDXLIV. Alſatiæ civitatibus; Henricus de Fleckenſtein circa Sim. & Judæ ejuſdem anni antigraphas literas dederunt.

(o) Seleſtadium die 25. Colmaria d. 17. Julii An. MDLV. Eberhardo huic præſtanda præſtitit.

(p) Plena traditio quamvis An. MDLVIII. demum facta ſit, Ferdinandus tamen 25. coronas aureas ſolares (*Sonnen-Gold-Cronen*) ex Præfecturæ Hagenoenſis reditibus An. MDLVII. feſto S. Thomæ Wolfgango Schœpflino, civi Thannenſi, jam aſſignavit.

(q) *Nullit. Reun. Alſat.* in Adjunct. num. 18. *Adumbrat. Jur. Præfect. Hagen.* pag. 7. Laguille *Hiſt. d'Alſace*, Probat. pag. 135.

(r) *Chron. Alſat.* Lib. IX. pag. 153.

adminiſtrari fecit. Auctum vero tum pignoris pretium erat, quod Carolus V, impenſos à Ferdinando in copias auxiliares, quas contra Turcas miſerat, 197480. florenos Rhen, An. MDXLII. trium Advocatiarum provincialium, Suevicæ nempe, Alſaticæ & Ortenavicæ, quæ Ferdinando jam erant oppigneratæ, pretio adjecit, (s)

§. CCLXIX.

Novæ Subadvocati leges.

Leges, quibus Subadvocati Advocatiam Alſatiæ regerent, has Ferdinandus præſcripſit. Primo Subadvocatus, Quæſtor & Conſiliarii ſe invicem amice habeant, vivantque concordes. Abſente Subadvocato Conſiliariorum ſenior ſit ejus vicarius. Jura ſingulorum, Judæos & ſilvam Hagenoenſem, quoad arbores ac feras, diligenter cuſtodiant. Inter Conſiliarios ſint Scultetus Hagenoenſis & Foreſtarii, quibus viri quidam literati additi. In gravioribus cauſis Enſisheimenſe & Oenipontanum Auſtriacæ Domus Tribunalia, ſalva tamen Civitatum libertate, conſulant, nec Cameræ Imperiali aut Judicio Rothvillano, quæ Auſtriacæ Gentis privilegia reſpuant, (t) in ulla re pareant. Præcipue vero Tirolenſi Cameræ obnoxius ſit Quæſtor. Subadvocatus cum Conſiliariis ſuis ad civitates Advocatiæ quotannis accedat, gravamina earum audiat atque, ſi fieri poterit, expungat. Catholica ſacra in Præfecturæ vicis ſarta tectaque conſervent. Monaſteria foreſtæ ſanctæ, nec non S. Gregorii & Alſpacenſem Abbatias, in quibus ſecularis, inprimis capitalis juriſdictio ad Advocatos provinciales ſpectet, commendata ſibi habeant, ne quid juris in illis intereat. Monaſteria hæc ſitu & ab origine fere ſua Præfecturæ Hagenoenſi adſcripta, longeque ab illis diverſa eſſe Ferdinandus ajebat, quæ ſponte ſua in ejus clientelam conceſſerant: in Stephansfeldenſi Præceptoria, nec non in caſtro S. Remigii prope Weiſſenburgum, & in tribus vicis, ab illo pendentibus, protectionis, aperturæ & alimentationis jus Advocatum habere. Negabat ei jura hæc Epiſcopus Spirenſis in Abbatia S. Walpurgis, cum Collegiata Weiſſenburgenſi ab aliquo tempore juncta, uti hujus Collegiatæ Præpoſitura cum Epiſcopatu Spir. fuit conjuncta; unde Ferdinandus An. MDLX. jura hæc contra Epiſcopi conatus probe juſſit tueri.

§. CCLXX.

Subadvocati.

Subadvocatus tum erat Jo. Theobaldus Waldner à Freundſtein, qui ſub anni ſuperioris initium ſingulas Advocatiæ civitates circumiverat, ut ſolitum eis ſacramentum præſtaret. (u) Abbatiæ Ebersheimenſi literas protectionis ad priſtinam formulam Hagenoæ ſcripſit, & cum civitate Hagen. de auditione teſtium d. 5. Aug. An. MDLX. transegit.

Surrogatus ei An. MDLXI. Nicolaus Baro à Bollweiler, (x) quem & Maximilianus II. Imp. & Ferdinandus Archidux poſt patris ſui fata in eodem munere confirmarunt. (y)

§. CCLXXI.

Ferdinandus Archidux.

Defuncto ſcilicet Ferdinando I. Imp. An. MDLXIV. filius ejus natu major Maximilianus II. Imp. fratri ſuo Ferdinando Præfecturam Hagenoenſem cum Landgraviatu Alſatiæ ſuperioris conceſſit, quod Ferdinandus hic ipſe in literis, ad civitatem Colmarienſem d. 7. Jan. An. MDLXVI. Pragæ ſcriptis, teſtatur. (z)

Subadvocati.

Hic poſt Nicolai Bollvillenſis obitum An. MDLXXXIX. Georgium Baronem à Kœnigseck & Aulendorff, Comitatus Rothenſels & Dynaſtiæ Staufenſis Dominum, vicarium & Subadvocatum ſuum conſtituit. (a) Kœnigseckium abdicantem Fridericus,

(s) Inſtrumentum in *Corps Diplom.* Tom. IV. Part. I. pag. 419.

(t) Secundum Diplomata Imperatorum ap. Du Mont *Corps Diplom.* Tom. II. Part. I. num. 43. 132. & 160.

(u) Fecit hoc Seleſtadii d. 23. & Turinghemii d. 25. Jan. MDLIX.

(x) Reverſales Seleſtadio d. 29. Oct. Turinghemio die Ven. poſt S. Lucæ, monaſterio Ebersheim. d. 29. Nov. more veteri dedit.

(y) Conf. ſupra pag. 280. §. DXXI. ubi de Ferdinando Archiduce intelligenda, quæ de Leopoldo per errorem ſunt dicta.

(z) *Nullit. Reun. Alſat.* in adjunctis num. 19. & *Adumbrat. Jur. Præfecturæ Hagen.* pag. 8.

(a) Reverſales Seleſtadio d. 16. Turinghemio d. 30. Maji, Abbatiæ Ebersheimenſi d. 22. Aug. perſcripſit Leckrezoius, pa ochus Monaſterienſis, in not. mſſ. ad *Eberi Calendarium* pag. 196. annotavit: "Die hu æ poſt Pe tecoſtes feſtum MDLXXXIX. „ verit Monaſterium hora XII Georgius à Kinſeck, „ (Kœnigseck) Circa horam II. præſtiterunt cives „ juramentum; circa horam V. iterum abiit.

ricus, Comes Furſtenbergenſis, An. MDXCIV. excepit, (*b*) cujus adminiſtratio quoque poſt Ferdinandi Archiducis obitum ſub Rudolfo II. Imp. continuata eſt.

Rudolfus II. Imp.

Anno ſequenti enim Rudolfus hic, Maximiliani II. Imp. filius & ſucceſſor, patruo ſuo nullum in advocatia Alſatiæ ex gente ſua ſucceſſorem dedit, ſed ad Ferdinandi I. exemplum eam per Subadvocatos ſuos per decennium ipſe adminiſtravit.

Subadvocatus.

Poſt Furſtenbergenſem Comitem ſub eo Jo. Eberhardus de Wanſcheid Conſiliarius Imperialis & adminiſtrator vicarius Præfecturæ Hagenoenſis An. MDCI. occurrit. (*c*)

§. CCLXXII.

Maximilianus Archidux.

An. MDCV. denique Maximilianus Archidux à fratre ſuo Rudolfo II. Imp. Alſatiæ conſtitutus eſt advocatus; (*d*) quam dignitatem ſub Matthia quoque Imp. & fratre (*e*) ad vitam retinuit.

Subadvocati.

A Maximiliano hoc Subadvocatus An. MDCVI. receptus eſt Rudolfus, Sulzenſis Comes & Landgravius Cletgoviæ, (*f*) quem exacta decennali adminiſtratione Jacobus Ludovicus, Furſtenbergenſis Comes, An. MDCXV. excepit. (*g*) Abbas Ebersheimenſis ab eo novas protectionis literas petiit.

§. CCLXXIII.

Leopoldus Archidux.

An. MDCXX. Leopoldus Archidux, Epiſcopus Argentinenſis, Præfecturam Hagenoenſem, Maximiliani Archiducis morte vacantem, à fratre ſuo Ferdinando II. Imp. accepit; (*h*) ultimus Auſtriacorum Principum, qui hoc gaviſus eſt munere.

Subadvocati.

Subadvocatus ejus, dimiſſo Furſtenbergenſi Comite, primo creatus fuit Carolus Lud. Erneſtus, Comes Sulzenſis, (*i*) cujus quidem adminiſtratio Mansfeldenſi irruptione, qua Hagenoa An. MDCXXII. occupata & Lœwenſteinenſis Comes Advocatiæ provinciali præfectus eſt, (*l*) ſed ad breve tempus, interrupta fuit. Abdicavit ſe provincia ſua Sulzenſis Comes An. MDCXXVIII. & Dominicum Vigilium, Comitem à Spaur, ſucceſſorem nactus eſt. (*m*)

Poſtremus advocatiæ Alſatiæ, ad Suecos & Gallos jamjam tranſituræ, adminiſtrator vicarius An. MDCXXXI. apparuit Aſcanius Albertinus ab Ichtersheim, qui & militum Cæſareo-Auſtriacorum in Alſatia Prætor erat. (*n*)

EPOCHA GALLICA.

§. CCLXXIV.

Tranſitus.

TRanſimus jam ad novam ultimamque Advocatiæ provincialis noſtræ periodum, Gallicam nimirum, quæ bello tricennali Monaſterii compoſito, Imperatore & Imperio conſentiente, An. MDCXLVIII. initium cepit, ita ut ab iſto tempore Galliæ Reges & Imperii & Domus Auſtriacæ circa hanc Advocatiam jura conjunctim poſſideant.

Galli

(*b*) Herzog Lib. IX. Cap. III. pag. 153. Reverſales pro civitate Seleſtadienſi d. 30. Julii, pro Turingheimenſi d. 4. Aug. ſignavit. Lecktheiotus loco cit. pag. 265. ſcribit: "Senatus & cives Monaſterienſes fidem dederunt Imperatori & Præſidi „ novo, Comiti à Furſtenberg Friderico MDXCIV. „ cui actioni interfuit Jo. Wilhelmus Schwendius „ à Hohen-Lanſperg. Hic venit equis X. alter equis „ XVI. Conſiliarii Hagenoenſes vehiculo.

(*c*) In literis Jo. Philippi de Sulz d. 7. Oct. MDCI. dicitur *Stattbalter der Landvogtey Hagenau.*

(*d*) Literæ reverſ. Oeniponti d. 18. Nov. MDCV. datæ. Vid. *Nullitas Reun. Alſat.* in Adjunct. num. 20. & *Adumbratio Jurium Præfect. Hagen.* pag. 9.

(*e*) Novæ reverſales d. 26. Jun. An. MDCXV. exaratæ Oeniponti.

(*f*) Seleſtadienſibus d. 20. & Turingheimenſibus d. 25. Aug. An. MDCVI. reverſales datæ.

(*g*) Seleſtadii d. 15. Keiſersbergæ d. 17. Turinghemii d. 19. Aug. MDCXVI. demum formulis confuctis inauguratus eſt.

(*h*) Reverſales ejus, Oeniponti d. 6. April. datæ, in *Nullit. Reun. Alſat.* num. 21. & Londorp. *Act. publ.* Tom. VII. pag. 106. leguntur.

(*i*) Reverſales civitati Turingheim. d. 20. Febr. MDCXXI. exhibuit.

(*l*) Schbreius in *Gigantomachia Mansfeld.* pag. 28.

(*m*) Literæ Leopoldi Archid. ſub finem anni MDCXXVIII. de hac re ad Senatum Hagen. ſcriptæ, at reverſales ejus nonniſi menſe Aug. anni ſequentis traditæ. *Nullit. Reun. Alſat.* num. 25.

(*n*) *Keyſ. Maj. beſtellter Obriſter und Statthalter der Landvogty Hagenau, auch des im Elſaſſiſchen Bezirk liegenden Keyſerl. Kriegsvolk, hinterlaſſener Commendant.*

Galli tum Præfecturam iſtam ſeu Advocatiam *Ballivatum* & Advocatos *Ballivos magnos* (*o*) ſua lingua vocare cœperunt, ſenſu vocis, ſi ſtatum recentiorem ejus ſpectes, ſatis juſto, quod munus Advocati ſagato-togatum mere togatum evaſit.

§. CCLXXV.

Henricus Harcurtius

Ludovicus XIV. pacatis pace Weſtphalica rebus, Alſatiæ regimen una cum Advocati provincialis officio Henrico de Lotharingia, Harcurtii Comiti, d. 20. April. MDCXLIX. contulit. (*p*) Cum autem civitates Imperiales difficulter eum admitterent, Rex more Imperatorum literas Pariſiis menſe Sept. MDCLI. ad eas dedit, Harcurtii receptionem urgens. (*q*) Alio tamen inſuper biennio, res hæc ut terminaretur, opus erat. Harcurtii Reverſales nonniſi An. MDCLIII. menſe Jul. acceptæ. (*r*) Rex d. 12. Jan. anni ſequentis graves ob cauſas Harcurtium ſe exauctoraſſe, ad Alſatas ſcripſit. Verum diſſidiis cum Mazarinio Card. paulo poſt feliciter compoſitis, utramque & rectoris Alſatiæ & Advocati provincialis dignitatem retinuit, donec ad alia promotus eam An. MDCLIX. Regi reſignavit. (*s*) Harcurtii vices non Subadvocatus, ſed regius Enſisheimenſis Senatus regio juſſu geſſit, ut ex ejuſdem Senatus literis apparet. (*t*)

§. CCLXXVI.

Mazarin. Card.

Cedente Harcurtio Mazarinius Card. primarius Regis adminiſter, Præfecturam Hagenoenſem pariter & Comitatum Phirretenſem, illam ut munus temporarium, hunc ut feudum hereditarium, à Rege accepit, Præfecturæ tamen poſſeſſionem rite non adiit, neceſſarium eſſe ducens, ut antequam id fieret, in jura ejus inquireret: quæ dum ageret, morti proximus dignitatem hanc in bonorum ſuorum heredem transferri curavit.

Armandus Car. Dux Mazarin.

Succeſſit itaque An. MDCLXI. Armandus Carolus, Mazarinius Dux, Cardinalis ex ſorore nepos, Gubernator Alſatiæ, qui ſeptem ante avunculi mortem diebus, id eſt, ſecunda Martii, ſpem ejus rei acceperat. (*u*) Regis ad civitates literæ d. 18. Nov. jubent, ut legatos Hagenoam mitterent, qui cum novo Advocato ejuſque comitibus, miſſis regiis, d. 18. Dec. eodem venturis, agerent. Miſſi regii erant Colberti duo, alter Senatus Alſatiæ ſupremi Præſes, alter Procurator generalis, Rappoltſteinenſis & Tracius Comites. Hagenoæ cum ad rem procedendum eſſet, aliæ Mazarinio, aliæ civitatibus, ſub Imperio Germaniæ adhuc ſe conſtitutas eſſe dicentibus, literæ cautionis placuerunt. Cardo controverſiæ in eo vertebatur, quod civitates Regi fidelitatem nollent adjurare. (*x*)

Subadvocati.

Mazarinius præſentibus Hagenoæ Civitatum legatis d. 12. Jan. MDCLXII. Henricum, Ruzeum Marchionem, Subadvocatum conſtituit. Ruzeus menſe Majo ejuſdem anni literas antigraphas more veteri Civitatibus dedit; ſeptennio poſt munere ſuo privandus à Rege. Mazarinius ei duos ex Præfectura Hagenoenſi vicos, Ohlungen & Keſſendorff, ut feudum regium, quoad ipſe Advocatiæ præfuerit, poſſidendos conceſſerat, quos Ludovicus Auguſtus, Ruzeus Marchio, Henrici nepos, Theodoro de Worſtatt, Conſuli Hagenoenſi, An. MDCCVI. conſenſu Regis vendidit. (*y*)

Publica quies pace Neomagenſi cum fuiſſet reſtituta, Ludovicus XIV. Advocatiam Alſatiæ, abſente Mazarinio Duce, An. MDCLXXIX. d. 2. Julii Joſepho *du Pont*, Baroni de *Montclar*, adminiſtrandam commiſit, (*z*) qui & Civitatum juribus d. 1. Octubris chirographo cavit.

Montclario An. MDCXC. defuncto Mazarinius Dux Præfecturam recepit, eamque ad mortem uſque ſervavit.

(*o*) *Baillage* vel *Grand Baillage*, *Bailif* ſeu *Grand Bailif de Haguenau.* Ita jam Ludovicus XIV. An. MDCXLIX.

(*p*) Inſtrumentum regium in *Relat. de actu præſentat. Mazarinii Ducis* pag. 50.

(*q*) Ibidem pag. 49.

(*r*) Ibid. pag. 53. & in *Nullit. Reun. Alſat.* Adjunct. pag. 33. Conf. ſupra pag. 284.

(*s*) Laguille *Hiſt. d'Alſace* Part. II. pag. 200. ſqq.

(*t*) Londorp. *Act. publ.* Tom. VI. pag. 636. ſq.

(*u*) Laguille loco cit. pag 211.

(*x*) Vid. ſupra pag. 284.

(*y*) Conf. ſupra pag. 256. §. CCCCLXXII.

(*z*) Laguille *Hiſt. d'Alſace*, Part. II. pag. 259.

§. CCLXXVII.

Alexius Dux Caſtilionæus.

Paolo ante Mazarinii mortem Subadvocatiam Advocatiæ Hagenoenſis Jo. Gaſpar de Hatſel menſe Febr. MDCCXII. Advocatiam ipſam vero Alexius, tum Comes, dein Dux, Caſtilionæus (*Chaſtillon*) menſe April. anni ſequentis, io feudum maſculinom acceperunt à Rege. Tum primum Advocatia hæc Provincialis Alſatiæ ſeu Præfectura Hagenoenſis io feudom cooverſa.

Hatſelius, Subadvocatorum more, poſt Mazarinii obitum, ſingulis civitatibus Præfecturæ An. MDCCXIV. antigrapha dedit. Acceperat idem jam Anno MDCCIII. regii civilium & capitalium rerum in eadem Præfectura Judicis officium, (*a*) quod cum Subadvocatiæ munere ſimul poſſedit.

Quum autem ſucceſſu temporis inter Advocatum vel Præfectum & Sobadvocatum lites orirentur, multis hinc inde ſcriptis agitatæ, quibus Caſtilionæus, ut veteres ex Palatinis & Auſtriacis Advocati, Subadvocatum conſtituendi jus ſibi arrogabat, Hatſelius autem Subadvocatiam ab ipſo Rege in feudum ſibi quoqoe traditam urgebat, res denique, in ſummis tribunalibus per quatuordecim annos tractata, d. 30. Oct. MDCCLI. ita à Rege fuit deciſa, ut Gaſpari Hatſelii, quinquennio ante defuncti, heredes ac deſcendentes pro ſuo in Subadvocatiam jure ter mille Libras Turooenſes ab Advocato provinciali quotannis acciperent, quamdiu ex illis maſculus ſupereſſet. Pro ceteris vero Judicis Regii civilium & criminalium rerum officiis 15950. librarum ſumma iisdem heredibus perſoluta eſt.

Ludovicus Dux Caſtil.

Alexio Caſtilionæo Duci, An. MDCCLIII. d. 15. Febr. defuncto, filius ſucceſſit Ludovicus, hodiernus Advocatiæ vel Præfecturæ Hagenoenſis poſſeſſor.

(*a*) Extant literæ regiæ de utroque hoc feudo in *Sommaire pour M. le Duc de Chaſtillon, Oberlandtvogt . . . contre les Sieurs Hatzel*, pag. 22. & 25.

(*b*) *Baillif Royal, Lieutenant civil & criminel de la Prefecture de Haguenau.* Officia hæc An. MDCXCIV. inſtituta fuerunt à Rege.

TABULA

TABULA SYNOPTICA.

IMPERATORES.		ADVOCATI.	SUBADVOCATI.
HENRICUS V.		*SUB DUCIBUS.*	
	1123	Hetzel, Advocatus Alſatiæ.	
FRIDERICUS I.			
	1165	Rudegerus, Advocatus de Hagenowe.	
FRIDERICUS II.			
	1212	Ulricus, Comes Phirretarum, & Otto de Ochſenſtein, Advocati provinciales Alſatiæ.	
	1220	Wolfellus, Scultetus Hagenoæ & Præfectus Alſatiæ.	
	1237	Bertholdus de Tannerode, Procurator rerum Imperial. in Alſatia.	
RICHARDUS			
	1257	Henricus à Stahleck, Epiſcopus Argent.	
	1260	Waltherus à Geroldseck, Epiſc. Argent.	Hermannus à Geroldseck, Epiſcopi frater.
RUDOLFUS I.		*POST DUCES EXTINCTOS.*	
	1274	Conradus Wernherus de Hadſtatt & Cuno de Bergheim, Advocati provinciales.	
	1281	Otto de Ochſenſtein.	
	1284	. . . .	N. de Hohenſtein.
ADOLFUS.			
	1293	. . . .	Cuno de Bergheim.
	1297	Theobaldus, Phirretarum Comes.	
ALBERTUS I.			
	1299	Johannes, Dynaſta Lichtenbergenſis.	
	1308	Sybotho de Lichtenberg, Epiſcopus Spir.	Henricus de Fleckenſtein.
HENRICUS VII.			
	1310	Godofredus, Leiningæ Comes.	
	1313	. . . .	Fridericus de Wangen.

IMPERATORES.	ADVOCATI.	SUBADVOCATI.
LUDOVICUS IV. & FRIDERICUS III.		
1315	Otto de Ochſenſtein, nomine Friderici.	
1322	Albertus Humelio de Lichtenberg, nomine Ludovici.	
1324	Ulricus, Landgravius Alſatiæ Inf. nomine Ludovici.	
1325	Leopoldus, Auſtriæ Dux, nomine Friderici.	Rudolfus, Marchio Bad.
1326	Otto de Ochſeoſtein, nomine Friderici.	
1328	Rudolfus de Ochſenſtein, Canonicus Argent. nomine Friderici.	Johannes & Ottomannus, Rudolfi fratres.
LUDOVICUS ſolus.		
1330	Albertus Humelin de Lichtenberg. Ulricus, Comes Wurtenberg.	
1331	Otto, Dux Auſtriæ, Vicarius Imperii.	
1332	Rudolfus, Comes Hohenberg.	
1336	Hugo, Comes Hohenberg.	
1338	Albertus, Comes Hohenberg. Canonicus Argent. & Cancellarius Imperialis.	
1341	Stephanus, Bavariæ Dux, Cæſaris filius.	
1344	Ludovicus & Fridericus, Oetingæ Comites, Alſatiæ Inf. Landgravii.	
1346	Gerwic Guſſe de Guſſenberg, Eques.	
CAROLUS IV.		
1347	Johannes de Lichtenberg, Decanus Eccleſiæ Argent.	
1349	Johannes de Vinſtingen.	
1350	Hugo, Comes Hohenbergenſis.	
1352	. . . .	Stislaus de Weiteomüle.
1354	Hugo de Dirnſtein. Rupertus, Elector Palat. Vicarius Imperii.	
1356	Burcardus, Burggravius Magdeburgenſis.	Idem.

IMPE-

IMPERATORES.		ADVOCATI.	SUBADVOCATI.
	1357	Rudolfus, Dux Auſtriæ.	N. de Biber, Eques.
	1359	. . . .	Ulmannus de Pfirt. Fridericus, Dux Teccenſis, Advocatus Auſtriacus Alſatiæ.
	1360	Burcardus, Burggravius Magdeburg.	Stislaus de Weitenmüle.
	1365	Wenceslaus, Lucelburgi Dux, Cæſaris frater.	Johannes de Veſtenberg, Eques.
	1370	. . . .	Stislaus de Weitenmüle.
	1371	. . . .	Ulricus de Vinſtingen.
	1371	Albertus & Leopoldus fratres, Duces Auſtriæ.	Waltherus de Dicka, Dom. in Spesberg.
	1372	. . . .	Rudolfus de Walſée.
	1375	Wenceslaus, Dux Lucelburg.	Ulricus de Vinſtingen.
WENCESLAUS			
	1384	Volmarus de Wickersheim.	
	1386	Stislaus de Weitenmüle.	Dietericus de Weitenmüle, Stislai filius.
	1390	Rudolfus, Abbas Murbac.	
	1391	Borzibojus de Swinar, Bavariæ, Sueviæ & Alſatiæ Advocatus.	
	1393	. . . .	Habartus de Hertenberg, Eques.
	1394	Jodocus, Marchio Moraviæ. Emico, Leining. Comes.	
	1395	Simon Wecker, Bipontino-Bitenſis Comes.	
	1397	Borzibojus de Swinar.	Dietericus de Weitenmüle.
	1399	Fridericus, Leiningæ Comes.	
	1400	Dietericus de Weitenmüle.	
RUPERTUS			
		Schwarz Reinhart de Sickingen.	
		EPOCHA PALATINA.	
	1408	Ludovicus Barbatus, Elector Palatinus.	Schwarz Reinhart de Sickingen.
SIGISMUNDUS			
	1410	. . . .	Waltherus de Thann.
	1412	. . . .	Bernhardus, Eberſteinenſis Comes.

IMPERATORES.	ADVOCATI.	SUBADVOCATI.
1420	. . . .	STEPHANUS PALATINUS, Ludovici Electoris frater.
1422	. . . .	HENRICUS BAYER de Bopparten, Dom. in Caſtel.
1424	. . . .	FRIDERICUS de Fleckenſtein.
1425	. . . .	STEPHANUS, Electoris Palat. frater.
1436	LUDOVICUS IV. Elector, Barbati filius.	EMICHO, Leiningæ Comes.
ALBERTUS II.		
1438	. . . .	REINHARTUS de Nyperg, Eques.
FRIDERICUS IV.		
1445	. . . .	JOHANNES, Silveſtris & Rheni Comes à Daun & Kirchberg.
1451	FRIDERICUS VICTORIOSUS, Elector, Ludovici IV. frater.	
1457	. . . .	PETRUS à Dalheim.
1458	. . . .	GOETZ de Adelsheim.
1463	. . . .	JOHANNES, Silveſtris & Rheni Comes.
1470	LUDOVICUS NIGER, Dux Bipontinus.	FRIDERICUS, Bipontinus Comes.
1472	FRIDERICUS VICTOR. iterum.	JOHANNES, Silveſtris ac Rheni Comes.
1476	PHILIPPUS INGENUUS, Elector, Ludovici IV. filius.	
1487	. . . .	CRAFTO, Comes de Hohenlohe & Ziegenheim.
MAXIMILIANUS I.		
1493	. . . .	JACOBUS de Fleckenſtein.
1504	MAXIMILIANUS I. Imp. Archidux Auſtriæ.	GASPARUS, Baro de Mœrſperg & Belfort.
1511	. . . .	JO. JACOBUS, Baro de Mœrſperg & Belfort.
CAROLUS V.		
1519	CAROLUS V. Imp. ut Archidux Auſtriæ.	
1521	FERDINANDUS Archidux, Caroli V. frater.	
1530	LUDOVICUS PACIFICUS, Elector Palatinus.	SCHENCK GEORG. Comes Erpacenſis.
1537	. . . .	CONRADUS de Rechberg.

IMPE-

IMPERATORES.		ADVOCATI.	SUBADVOCATI.
	1544	Fridericus II. Elector, Ludovici frater.	Henricus de Fleckenſtein, Baro à Dagſtul.
	1555	. . . .	Eberhardus, Erpac. Comes.
	1556	Otto Henricus, Elector, Friderici II. ex Ruperto fratre nepos.	
FERDINANDUS I.		*EPOCHA AUSTRIACA.*	
	1558	Ferdinandus I. Imp. & Archidux Auſtriæ.	Jo. Theobaldus Waldner de Freundſtein.
	1561	. . . .	Nicolaus, Baro de Bollweiler.
MAXIMILIANUS II.			
	1564	Maximilianus II. Imp. ut Archidux Auſtriæ.	
	1566	Ferdinandus Archidux, Maximiliani II. frater.	
RUDOLFUS II.			
	1589	. . . .	Georgius, Baro à Kœnigseck & Aulendorff.
	1594	. . . .	Fridericus, Furſtenberg. Comes.
	1595	Rudolfus II. Imp. ut Archidux Auſtriæ.	
	1601	. . . .	Jo. Eberhardus de Wanſcheid.
	1605	Maximilianus Archidux, Rudolfi II. frater.	
	1606	. . . .	Rudolfus, Comes Sultzenſis.
MATTHIAS			
	1616	. . . .	Jo. Ludovicus, Furſtenberg. Comes.
FERDINANDUS II.			
	1620	Leopoldus Archidux, Epiſc. Argent. Ferdinandi II. Imp. frater.	
	1621	. . . .	Car. Lud. Ernestus, Sulz. Comes.
	1628	. . . .	Dominicus Vigilius, Comes à Spaur.
	1631	. . . .	Ascanius Albertinus ab Ichtersheim.

GALLIÆ

GALLIÆ REGES.		ADVOCATI. *EPOCHA GALLICA.*	SUBADVOCATI.
LUDOVICUS XIV.			
	1649	Henricus de Lotharingia, Comes de Harcourt.	
	1659	Mazarinius Cardinalis, primarius Regis Adminiſter.	
	1661	Armandus Carolus Mazarinius Dux.	Henricus, Marchio de Ruzé.
	1679	. . . .	Josephus du Pont, Baro de Montclar.
	1712	. . . .	Jo. Gasparus de Hatsel.
	1713	Alexius, Comes de Chaſtillon, poſtea Dux.	
LUDOVICUS XV.			
	1746	. . . .	Antonius de Hatsel, Ord. militaris S. Ludovici Eques, in patris defuncti & Ludovici, fratris ſui natu majoris, reſignantis jura ſuccedens.
	1753	Ludovicus, Dux de Chaſtillon.	

EXCURSUS

Digitized by Google

EXCURSUS CRITICUS CONTRA JAC. CHIFLETIUM.

§. CCLXXVII.

Præfectorum hic Alſatiæ ſyllabus per omnes oſtendit periodos, Præfecturam vel Advocatiam ejus Provincialem Principibus ſubinde fuiſſe datam in pignus, ſemper tamen redimibilem, adeoque ex domaniorum Imperii claſſe nunquam exiviſſe. Jacobus Chifletius tamen, Veſontinus, Hiſpaniæ Regis, Philippi IV. Hiſtoricus, Advocatiam hanc Luxemburgicæ Genti propriam, & ad inſtar allodii patrimonialem fuiſſe, magno cum apparatu demonſtrare conatus eſt in *Alſatia Vindicata.* Splendidum hunc librum An. MDCL. Regi ſuo Chifletius obtulit, ut ille avita in omnem Alſatiam Gentis ſuæ jura ex eo addiſceret, videretque, quam inique cum Auſtrio-Hiſpanis egerint Auſtrio-Germani, lineæ licet eſſent junioris, quod Alſatiam Monaſterienſi pace, Hiſpanis invitis, transtulerint ad Gallos; qui Monaſterienſi pace reconciliati cum Cæſare, bellum tamen ad Pyrenæam uſque pacem cum Hiſpanis continuarunt. Liber hic ergo non tantum Ludovico XIV. ſed & Ferdinando III. Romanorum Imperatori Auſtriaco, oppoſitus eſt. Chifletii *Alſatia Vindicata*

§. CCLXXIX.

Chifletius aliam, quam Legati Auſtriaco-Hiſpani in pacificatione Weſtphalica, ingreſſus eſt viam. Illi enim titulo Landgraviatus innixi, Alſatiæ dominium Philippo IV. aſſeruerunt; Chifletius neglecto Landgraviatu, cujus indolem nec ipſe cognoverat, Advocatiam Alſaticam, telum hucuſque ignotum & intentatum, ut jactat, produxit; proprietate ejus vindicata Hiſpanis, univerſam Alſatiam eidem ſe vindicaſſe perſuaſus; (*d*) quod in omnes Alſatiæ partes Advocatiam ſe extendiſſe crediderat. Verum uti Legati Auſtriaco-Germani Landgraviatuum Alſatiæ indolem haudquaquam intellexerunt, ita nec Chifletius, meliora docturus, Alſaticæ Advocatiæ intellexit compagem. Advocatiam Alſaticam, ut Luxemburgici Ducatus appendicem, à Johanne Luxemburgico, Bohemiæ Rege, ad filium juniorem, Wenceslaum, Caroli IV. Imp. fratrem, eoque ſine prole extincto, ad Wenceslaum, Caroli IV. filium, Germaniæ Regem, tranſiviſſe arbitratur, qui eam Jodoco, Marchioni Moraviæ, patrueli ſuo, tradiderit in pignus. Poſt hæc, Wenceslai Regis & Jodoci conceſſione, Advocatiam An. MCCCCIX. ad Eliſabetham, Wenceslai Imp. ex fratre Johanne, Gorlitii Duce, neptem, perveniſſe ait; quæ eandem Advocatiam cum ipſo Luxemburgi Ducatu pactis, Gandavi An. MCCCCXLIII. initis, ad Philippum Bonum, Burgundiæ Ducem, duplici affinitatis vinculo junctum, transtulerit; per quem ea ad Carolum Audacem, filiamque hujus, Mariam Burgundicam, atque deinceps per Philippum, filium ejus, ad nepotem Carolum V. lineæ Auſtriaco-Hiſpanicæ conditorem, ejuſque pronepotem Philippum IV. recta linea pervenerit. Inter hæc Sigismundus quidem Cæſar, pergit Chifletius, Advocatiam Alſatiæ, ut Luxemburgi Dux, Comiti Palatino Rheni, at injuſte, oppigneravit; quod ad Philippi Boni deſcendentes, adeoque ad Carolum V. quoque tranſire debuerat; qui Advocatiam Alſatiæ, ut Dux Luxemburgenſis, non ut Archidux Auſtriæ, à Palatinis redemit. Syſtema hoc ſequens Tabula ſiſtit. Doctrinæ ſyſtema.

(*d*) *Alſat. Vind.* Cap. IX. pag. 56.

HENRICUS VII. Imp.
Luxemburgi Comes † 1313.

JOHANNES Comes Luxemb. Rex Boh. *Advocatus Alſatiæ* † 1346.

CAROLUS IV. Imp. † 1378.

JOHANNES Marchio Moraviæ.

WENCESLAUS Dux Luxemb. & *Advocatus Alſat.* † 1383.

* * *

PHILIPPUS AUDAX Burgundiæ Dux.

WENCESL. Imp. *Advocatus Alſat.* † 1418.

SIGISM. Imp. † 1437.

JOHANNES Dux Gorlitii March. Moraviæ.

JODOCUS March. Moraviæ & *Advocatus Alſat.* jure pignoris † 1410. ſine liberis.

JOHANNES INTREP. Burgundiæ Dux.

ANTONIUS Brabantiæ Dux Ux. Eliſab. Gorlitia.

Elisabetha Gorlitia, heres Luxemb. Ducatus & *Advocatiæ Alſatiæ*, † 1451 improlis. Maritus Antonius, Brabantiæ Dux.

PHILIPPUS BONUS, Burg. Dux, ex pactis conventis An. 1443. cum Eliſabetha Gorlitia, amita ſua, Ducatus Luxemb. & *Advocatiæ Alſatica* beres, † 1467

CAROLUS AUDAX,
Dux Burg. jus in *Advocatiam Alſat.* à patre accipit, † 1477.

Maria,
uxor Maximiliani I. Imp. heres juris in *Advocatiam Alſat.* † 1482.

PHILIPPUS AUSTRIACUS,
Advocatus Alſatiæ per matrem.

CAROLUS V. Imp.
Advocatus Alſat. † 1558.

PHILIPPUS II.
Rex Hiſp. *Advocatus Alſat.* † 1598.

Isabella Clara Eugenia, *Tutrix Alſatiæ* † improlis 1633.

PHILIPPUS III. Rex Hiſp. † 1621.

PHILIPPUS IV.
Rex Hiſp. jus ſuum in *Alſatiæ Advocat.*
ſcripto vindicare ſatagit.

§. CCLXXX.

Verum enimvero omnis hæc male contexta eſt tela. Ex ambulatorio liberarum Alſatiæ Civitatum defeſoris officio, quod Carolus IV. Imp. fratri ſuo Wenceslao, Duci Luxemburgenſi, commiſit, drama nobis condit Chifletius, quo Alſatiæ Advocatia Luxemburgici Ducatus appellatur appendix. Fons erroris eſt 1.° Quod Advocatiæ munus, Alſatiæ præſertim urbes & vicos Imperiales & quidquid fiſci Cæſarei fuit, reſpiciens, in univerſam provinciam ſe extendiſſe exiſtimavit. (*e*) 2.° Quod Advocatiam, Luxemburgicis Ducibus ad tempus commiſſam, Luxemburgico Ducatui in perpetuum coojunctam fuiſſe credidit, communia cum ipſo Ducatu deinceps fata habituram, ita ut ad poſſeſſores Ducatus ipſa quoque tranſire debuerit; ab Imperii Germanici nexu, Circuli Burgundici inſtar, libera deinceps & quaſi prorſus avulſa. (*f*) Tam monſtroſæ hypotheſes, quibus omnis Alſatiæ Hiſtoria & publicus Germaniæ ſtatus repugnat, Autorem ſuum in præcipitia duxerunt, quem ad tragelaphos hinc centies relegavit Blondellus; nimio tamen, quam decebat, in adverſarium ſuum percitus œſtro; nec rerum Alſaticarum fatis ipſe peritus, quod Viro, alias ſolidiſſime docto, nemo non facile condonat. Syſtematis hujus errores.

§. CCLXXXI.

Enimvero Advocatiæ Alſatiæ adminiſtratio brevi ſane tempore in manibus Luxemburgenſium fuit. Sigismundus Imp. ipſe, Wenceslai Luxemburgici Ducis, Alſatiæ Advocati, nepos ex fratre, Advocatiam hanc An. MCCCCXIII. tranſtulit ad Palatinos; quam deceſſor ejus Rupertus, jam ut inalienabile domanium, ad Imperium reduxerat. Wenceslaus quidem, Germaniæ Rex, poſt Wenceslai Ducis, patrui ſui mortem, hoc eſt, ab An. MCCCLXXXIII. uſque ad MCCCXCIV. (*g*) Advocatiam penes ſe retinuit, eamque hoc anno oppigneravit Jodoco; ſed, ut alia multa, ſine Procerum conſenſu; unde oppigneratio invalida, & ſucceſſor ejus, Rupertus Imp. penes ſe Advocatiam ſervavit. Quodſi autem oppigneratio hæc invalida fuit, invalidior longe cenſendus eſt actus, quo Wenceslaus Rex, jam ante novennium à ſolio Germanico dejectus, una cum Jodoco eandem Advocatiam An. MCCCCIX. tranſtulit in Eliſabetham Gorlitiam, Chartam ipſe dedit Chifletius, (*h*) ut vinculum oſtenderet, quo Advocatia ad Burgundos & per hos ad Auſtriaco-Hiſpanos tranſierit. Eliſabetha hæc, Antonio Burgundo, Brabantiæ Duci, nupta, cum liberis careret, Advocatiam Alſatiæ cum Ducatu ſuo Luxemburgico An. MCCCCXLIII. in Philippum Bonum, Burgundiæ Ducem, mariti ſui ex fratre nepotem, tranſtulit. (*i*) Sed qua ratione hæc Brabantiæ Dux Advocatiam, quam nunquam poſſedit, quam Palatina Domus ab ipſo Sigismundo, Wenceslai Regis fratre & Eliſabethæ patruo oppigneratam, per totos jam 30. annos, poſſederat; cui Palatinus pecuniam perſolvit, quam Jodocus Wenceslao Regi pro pignore ſolverat, qua ratione, inquam, Eliſabetha Gorlitia Philippo Burgundo eam dare potuerat? Errores confutati.

§. CCLXXXII.

Chifletius tamen, Ducatus Luxemburgenſis venditionem, Philippo factam, memorans, Advocatiam Alſaticam, contra Chartarum fidem, Ducatui connectit. (*l*) Quin & hæc addit: “ Carolum Audacem, Advocatiæ Alſatiæ, quæ ad ipſum hereditario „ jure pertinuerit, poſſeſſionem adiviſſe, cum oppigneratam à Sigismundo Auſtriæ „ Duce Alſatiam & Ferretam teneret. „ Enimvero quum Carolus Burgundus Auſtriacam per quinquenoium tenuiſſet Alſatiam, Advocatia per 60. jam annos in Palatinorum manibus fuit. Maximilianus I. Imp. Bello Palatino-Bavarico An. MDIV. (*m*) Advocatiam Alſaticam quum Palatinis eripuiſſet, Domui eam ſuæ quidem adſcripſit, ſed & ſervavit Imperio. Quin imo nepos ejus Carolus V. jurium ſuorum tenax, Palatinis eam An. MDXXXI. reſtituit, non reſtituturus profecto, ſi eam cum Burgundica hereditate per Mariam aviam ad Maximilianum I. tranſiviſſe crediddiſſet. Nec frater Ferdinandus I. Advocatiam Alſaticam à Palatinis ex ſuo reluiturus fuiſſet, ſi Maximiliano, avo ſuo, dotem hanc attuliſſet Maria. Imo vero in omnibus antigraphis, quæ à ſec. XIV. civitatibus Advocati Provinciales dederunt, profeſſi ſunt omnes, Advoca- Confutatio continuata.

 tiam

(*e*) Cap. III. pag. 13. & Cap. IX. pag. 56.
(*f*) Cap. XI. pag. 67.
(*g*) Chifletius Cap. III. pag. 17. male ponit An. MCCCXCVII.
(*h*) Cap. IV. pag. 19.
(*i*) Inſtrumentum hujus rei protulit quoque Chifletius Cap. VI. pag 31.
(*l*) *Alſat. Vind.* Cap. V. pag. 28. ſq.
(*m*) Chifletius male ſcripſit An. MDVI.

tiam hanc ab Imperatore ſe Imperioque tenere. In eo quoque errat Chifletius, quod in introitu operis (n) Landgravios Ducibus ſucceſſiſſe contendit, quum Ducatus & Landgraviatus uno eodemque tempore ſubſtitiſſe ſit certum. (o) Sed & in Dedicatione ad Regem ſcribit, Alſatiam Luxemburgenſi Ducatui, boream verſus, eſſe confinem, qui ab ea quadraginta leucis remotus eſt.

§. CCLXXXIII.

Blondelli Chifletium confutantis ſphalmata.

Quod autem Argentinam inter urbes Advocatiæ ſubjectas quoque ponat Chifletius, (p) condonandum eſt ei, quia Seb. Munſterum in errore ſecutus eſt, quem & bona fide exſcripſit Blondellus. Hic & ipſe, dum Chifletium confutat, in errores dilapſus eſt, quod ſcriptoribus exteris facile evenit, quum ad ſingularia provinciæ alicujus deſcendunt. En ſphalmata Blondelli: 1. Advocatiam Argentinenſium urbis ſpecialem cum Alſatica Provinciali confundit. (q) 2. Chronologicum errorem Chiffletii circa ablatam An. MDIV. Palatinis Advocatiam Alſatiæ ſequitur, eam ad An. MDVI. rejiciens. (r) 3. Advocatiam Jodoco circa An. MCCCXCIX. oppigneratam exiſtimavit, (s) quod An. MCCCXCIV. factum. 4. Advocatia num Palatino Electori in pignus fuerit data dubitat, (t) cum res omni dubio careat. 5. Tempus, quo Advocatia ad Auſtriacos rediit, ſemper circa An. MDL. ponit generatim, (u) quod tamen An. MDLVIII. certo eſt factum. Munſterum heic quoque ſecutus eſt ducem. Denique in Advocatiæ Ortenavienſis indole exponenda graviter peccavit Blondellus, (x) quod eam privati modo juris fuiſſe cenſuit, quæ, uti vicina Alſatica, Rheno tantum ſeparata, Imperialis quoque & immediata extiterat. Sedes ejus fuit *Ortenberg* caſtrum, ut Alſaticæ Hagenoa. Blondellus autem Ortenaviam facit *locum Canonicorum*, in quem ſolum hæc Advocatia ſe extenderit; adeoque ex Advocatia ſeculari armata, privatam modo & Eccleſiaſticam facit. Ortenavienſem Advocatiam in tria Imperii oppida, Offenburgum, Gengenbacum, Zellam, & in Imperii vicos illius tractus ultra 30. hodieque ſe extendere novimus.

CAP. VIII.

ADVOCATI KEISERSBERGENSES.

§. CCLXXXIV.

Advocatis provincialibus Alſatiæ ſingulares Civitatum & caſtrorum Imperialium Advocati ac Sculteti, Colmarienſis nempe, Seleſtadienſis, Weiſſenburgenſis, Ehnheimenſis, Keiſersbergenſis &c. ſubſtituti fuerunt. Keiſersbergenſis prævaluit omnibus, quod poteſtas ejus in tria oppida, duoque caſtra ſeſe extendit; unde & Advocatorum Keiſersbergenſium ſeriem, quamvis imperfectam, ſubjiciendam exiſtimavi. Hæc enim ſola, intermortuis reliquis urbium Advocatiis, ad noſtra uſque tempora cum provinciali perdurat. Supplebunt hæc ea, quæ de origine, indole & fatis Advocatiæ Keiſersberg. jam ſupra (y) protulimus.

§. CCLXXXV.

Matthæus Dux Loth.

Caſtrum Keiſersberg, domanium (z) Imperii, Friderici II. Imp. juſſu exſtructum, munitum, ſub finem regiminis ejuſdem ab Innocentio IV. Pontifice & Wilhelmo Anticæſare, cuſtodem ſeu Advocatum accepit Matthæum, Lotharingiæ Ducem, ex pacto, Argentorati die S. Georgii An. MCCXLVIII. ſignato; (a) quo Matthæus inter alia promiſit: " quod caſtrum de Kaſſesbergh, (Kaiſersberg) quod eſt Imperii, „ bona fide cuſtodiet & tenebit quinque annis, & tanto plus quanto Cardinalis (b) „ dixerit

(n) Cap. I. pag. 2.
(o) Vid. ſupra.
(p) Pag. 55.
(q) *Genealog. Franc. Præf. Apolog.* Num. XXIIII.
(r) Num. XXVII.
(s) Num. XXIV. 3.
(t) Num. XXVI. 3.
(u) Num. XXVII. 6.
(x) Ibidem.
(y) Pag. 287. §. DXXXIV. ſq.
(z) Vid. ſupra pag. 415. §. DCCLXVIII.
(a) Ap. Calmet *Hiſt. de Lorr.* Tom. II. pag. 235. & in Probat. 446.
(b) Pontificis legatus, qui cum Lotharingiæ Duce pro Wilhelmo Anticæſare, contra Fridericum II. Imp. tractabat.

„ dixerit & quod debeat tenere, ſicut ordinatum ſuit inter ipſum & Regem.
„ Completo utroque tempore ipſe reſtituet libere & abſolute dictum caſtrum Domino
„ Regi.

Rudolfo I. Imp. caſtri hujus cuſtodiam curæ quoque fuiſſe, ſupra oſtendimus. (*c*)

Adolfus non Keiſersbergæ quidem, ſed in aliqua hujus advocatiæ parte, in Plixburgi nempe caſtro & valle S. Gregorii, jura Imperii Nobili ab Uſenberg An. MCCXCVIII. pro caſtro Kenzingen tradidit. (*d*)

§. CCLXXXVI.

An. MCCCXXXVI. Steinungus Eques Johannis, Regis Bohemiæ, nomine Advocatiam Keiſersbergenſem, quæ etiam caſtrum Plixburg tum complectebatur, adminiſtravit. (*e*) Steinungus Eques.

Monaſterii triennio poſt peculiaris adhuc Advocatus erat, Hennemannus de Hadeſtatt. (*f*)

Eodem An. MCCCXXXVI. d. 12. Junii Ludovicus Bav. Imp. caſtrum & oppidum Keiſersberg Rudolfo, Electori Palatino, pro ſex mille libris Hall. una cum Advocatia provinciali Alſatiæ pignori promiſit; quo donec potiretur, ſilvam Hagenoenſem interea poſſidendam conceſſit.

§. CCLXXXVII.

An. MCCCXLIX. Burcardus Munch de Baſilea Keiſersbergam, Plixburgum, Vallem Monaſterienſem & Turinghemium, (*g*) pignoris mille marcarum argenti nomine tenebat, cum jus reluitionis eidem Rudolfo Palatino Carolus IV. tribueret. (*h*) Burcardus Munch.

An. MCCCLVII. cum Advocatia provinciali Keiſersbergenſem quoque tenuit Rudolfus, Auſtriæ Dux, ſed quis hanc ipſius adminiſtraverit nomine, non liquet. Nec per reliquum ſeculi XIV. tempus ſub Carolo IV. & Wenceslao Imp. ullius Advocati Keiſersbergenſis extat memoria.

An. MCCCC. Jacobus Lerch de Dirmſtein, Advocatus Keiſersbergenſis, una cum Friderico de Hatſtatt, Advocato provinciali Auſtriaco, litem inter Auſtriæ Duces & civitatem Turingheim, ob adventitios in hoc oppido homines, componi curavit. (*i*) Jacobus Lerch de Dirmſtein.

§. CCLXXXVIII.

Palatina deinceps Periodus in Keiſersbergenſi Advocatia, ut in Provinciali inchoavit; ſub qua Electores Palatini vicarios Magiſtratus conſtituerunt; quos inter primus Keiſersbergæ comparet: Palatina Periodus.

Johannes de Kunigsbach, dictus Nagel, qui judicio Ludovici Electoris, in Leopoldi, Auſtriæ Ducis, & Schmasmanni, Dynaſtæ Rappoltſteinenſis, cauſa An. MCCCCIX. habito, interfuit. Joh. de Kunigsbach.

An. MCCCCXVI. Henricus de Gentringen, unus ex arbitris litis, inter Abbatiam & civitatem Monaſterienſem, occurrit. (*l*) Idem octennio poſt Advocatus adhuc comparet. (*m*) Henr. de Gentring.

An. MCCCCLVIII. Gaſparus Beger, Eques. (*n*) Beger.

 §. CCLXXXIX.

(*c*) Pag. 416. §. DCCLXIX.
(*d*) Supra pag. 120. §. CCII.
(*e*) Supra pag. 287. In inſtrumento compoſitionis ibi allegato dicitur *der notfeſte u. beſcheiden Her Steinunge, Vogete ze Keiſersberg.*
(*f*) Supra pag. 414. not. (o).
(*g*) *Kayſersberg, Blichſperg, Mönſtertbal u. Thuringheim.*
(*h*) Conf. ſupra pag. 565. ubi vero pro An. MCCCXLVII. legend. An. MCCCXLIX.
(*i*) Inſtrumentum autogr. in tabular. Colmar.
(*l*) Supra pag. 412. not. (*r*).
(*m*) In documentis archivi Keiſersbergenſis.
(*n*) Ibidem.

§. CCLXXXIX.

Landſpergii

An. MCCCCLXIII. Georgius de Landſperg, Armiger, munere Advocati Keiſersberg. & vita defunctus eſt; à Wilhelmo de Hatſtatt ante oppidum Egesheim perfoſſus gladio; unde vicus *Woll*, prope vallem S. Amarini, ad Hatſtadios ex parte tum ſpectans, à Landſpergiis incenſus. (*o*)

Georgio Johannes de Landſperg ſucceſſit, Eques. (*p*)

Rathſamhuſii.

An. MCCCCXCIV. Heinricus de Rathſamhauſen, Eques, inſtrumentum transactionis de adventitiis Winzenhemii & Morsvillæ hominibus, anno ſuperiore confectum, Senatus Keiſersberg. muniri curavit auctoritate.

Circa hæc tempora Advocatia Lutelmanno de Rathſamhauſen ab Electore Palat. pro mille & ſeptingentis florenis pignori data eſt.

§. CCXC.

Tranſitus ad Auſtr.

Eadem ratione Johannes de Hatſtatt An. MDIV. ſub finem menſis Sept. eam accepit; (*q*) ſed bello inter Maximilianum I. & Philippum Electorem exorto, eodem mox anno Keiſersbergenſis Advocatia in Cæſaris & Auſtriacæ Domus poteſtatem cum Advocatia Provinciali tranſivit.

Conr. Sturzel de Buchheim.

An. MDVII. Conrado Sturzelio de Buchheim, Cancellario ſuo, Maximilianus I. eam pro MMCXL. florenis tradidit; ita quidem, ut juri Advocatiæ provincialis in eam diſerte proſpiceret. Biennio poſt lis inter Conradum hunc & Keiſersbergenſes orta; quam Regimen Oenipontanum ita decidit, ut caſtrum Keiſersbergenſe inhabitare, ſuamque in eo familiam alere Conradus juberetur.

Bolſinger.

An. MDXVII. Conrado Bolſingero, metalli fodinarum per provincias Auſtriacas anteriores præſidi, jus reluitionis conceſſum.

Brunner.

Carolus V. Imp. triennio poſt literis d. 4. Sept. ſcriptis Bruxellis Hieronymo Brunnero, Caſtellano ſuo Briſiacenſi, idem jus tribuit.

§. CCXCI.

Rediitus ad Palatinos.

Poſtquam Advocatiam Keiſersbergenſem una cum Provinciali Carolus V. & Ferdinandus I. reſtituiſſent Palatinis, prior oppignerata fuit Georgio Gerhardo, cui Georgius, Comes Erbacenſis, An. MDXXXV. ſucceſſit, Advocatiæ poſſeſſione pro 8020. florenis in viginti annos ab Electore Palatino ei adſcripta.

Wilh. de Rappoltſt.

An. MDXLI. pignus hoc, conſentiente Ludovico Electore, in Wilhelmum, Dynaſtam Rappoltſteinenſem, à Comite Erbacenſi ad reliquos ex viginti annis translatum. Biennio poſt Wilhelmo huic de Capellani Turingheimenſis hereditate cum Epiſcopo Baſil. lis enata, de qua ſupra. (*r*) Subadvocatus autem Keiſersbergæ Michael Schirmius fuit.

§. CCXCII.

Egenolfus de Rapp.

An. MDLXII. Egenolfus de Rappoltſtein, Advocatiæ poſſeſſor, civitatem Keiſersbergenſem penes Nicolaum Baronem à Bollweiler, Præfectum Hagenoenſem, & Conſiliarios ejus per Melchiorem Pantaleonem, Scultetum, & Paulum Stoffelium, Subadvocatum ſuum Keiſersbergenſem, plurlbus de rebus Hagenoæ accuſavit; ubi d. 17. Nov. denique fuit conventum, ut ſuo Magiſtratui cives, exteri Advocato ſubeſſent, mulctarumque pars præſtaretur eidem. Egenolfum anno ſequenti Advocatus provincialis laudavit, quod Subadvocatum ſuum Monaſterienſem, hominem turbulentum, exauctoraverit.

An.

(*o*) Beatus Rhenanus? — Brelee *Chron.* mſ. fol. 141.
(*p*) Archiv. nobilis familiæ Landſperg.
(*q*) Inſtrumentum Philippi Electoris, Heidelbergæ ſcriptum, eum vocat *Hanſſen von Hatſtatt, Ritter, unſern Vogt u. Ambtmann zu Kayſersberg.*
(*r*) Vid. pag. 286. §. DXXXIII.

An. MDLXIV. Senatus Keiſersbergenſis eundem rogavit, ut Subadvocatum caſtro urbis ſuæ præficeret. Reſpondit Egenolfus, non opus ſe habere vicario, quod Advocati munere ipſe fungatur; daturum tamen, quem peterent, Subadvocatum, qui illis diligenter invigilet, moresque caſtiget. (r)

§. CCXCIII.

Periodus Auſtriaca.

Redemtione Advocatiæ Keiſersberg. per Auſtriacos undecim mille & viginti aureis facta, Johannes Wellinger An. MDLXXI. & poſt hunc Jo. Baptiſta Gebweiler, Ferdinandi Archiducis nomine, eam adminiſtrarunt.

Lazarus Schwendius.

An. MDLXXIII. menſe Septembri Ferdinandus Archidux Advocatiam hanc cum univerſis ejus emolumentis Lazaro Schwendio, Dynaſtæ Landſpurgenſi, Conſiliario ſuo & Advocato Caſtrenſi Briſaci, in annos XX. oppigneravit, idque civitatibus & vicis, ad eam ſpectantibus, nec non Subadvocato ſuo Keiſersbergenſi, Jo. Baptiſtæ Gebvillano, literis indicavit.

Poſſeſſionem pignoris hujus Wilhelmus, Lazari filius, d. 22. Jan. anni ſequentis, præſentibus ex Præfectura Hagenoenſi Cæſareis & ex Regimine Enſisheimenſi Auſtriacis Conſiliariis, patris nomine adiit. Paulo poſt de reparando Keiſersbergenſi caſtro cogitatum. Subjecti Advocatiæ ad reparationem vocati. An. MDLXXX. d. 8. Sept. oppignerationis tempus à Ferdinando Archiduce in centum annos & quamdiu Advocatia provincialis Alſatiæ penes Auſtriacos foret, prorogatum eſt.

Wilh. de Schwendi.

An. MDCIII. Wilhelmus Schwendius cum civitate Keiſersbergenſi de nonnullis Advocatiæ juribus, in capitalibus & civilibus cauſis, tranſegit.

An. MDCVI. Rudolfus II. Imp. Maximilianum fratrem, Advocatum provincialem Alſatiæ; Maximilianus Rudolfum Comitem à Sulz, Subadvocatum provincialem; Sulzenſis Comes Wilhelmum Schwendium, Keiſersbergæ Advocatum de novo; Schwendius Samſ. Offinger, Scultetum; & Fridericum Zürndorffer, Caſtellanum vel Subadvocatum ſuum Keiſersbergæ, inſtituerunt.

§. CCXCIV.

Jac. Ludov. Comes de Furſtenb.

An. MDCIX. Wilhelmus Schwendius deceſſit, relicta filia herede, Helena Eleonora, quæ Dynaſtiam Landſpurgenſem & Advocatiam Keiſersbergenſem, illam feudi, hanc pignoris Auſtriaci jure, marito ſuo, Jac. Ludovico, Comiti à Furſtenberg, attulit.

An. MDCXVI. d. 24. Oct. Furſtenbergius, Subadvocatus Provincialis Alſatiæ, à Chriſtophoro de Stadion, Regiminis Enſisheim. Præſide, nomine Principis ſui, civitati Keiſersbergenſi datus eſt Advocatus Caſtrenſis.

Nic. Baro à Leyen.

Furſtenbergio defuncto, Nicolaus Baro à Leyen, alter Helenæ Eleonoræ poſt Furſtenbergium maritus, Advocatiam Keiſersberg. in ſuam tranſtulit Leyenſium gentem.

§. CCXCV.

Franciſcus Deſmadrys.

Cum autem centenarius oppignerationis terminus, Schwendiis eorumque heredibus conceſſus, An. MDCLXXIV. expiraſſet, Advocatia hæc ad Franciſcum Deſmadrys, regium Flandriæ maritimæ Præfectum, qui An. MDCLXVIII. in Advocatia Enſisheimenſi patri ſucceſſerat, Ludovici XIV. beneficio pervenit. An. MDCXCVII. d. 18. Junii in officium hereditarium à Rege commutata eſt. (s)

Joſ. de Peſchery.

An. MDCCX. Franciſco Deſmadrys ſine prole defuncto, ſoror ejus, hujuſque maritus, Joſephus de Peſchery, ſucceſſit, d. 16. Febr. confirmatus à Rege.

An.

(r) Tabular. Rappolſtein.

(s) Literæ regiæ hac de re typis excuſæ ſunt in *Reponſe de M. le Comte de Borrey au Memoire de M. le Baron d'Andlau*, in fine.

Comes à Borrey.

An. MDCCXXXIII. menſe Aprili Peſcherius deceſſit, Antonium Alexium, Comitem à Borrey, nactus ſucceſſorem; qui à reliquis coheredibus Advocatiam Keiſersbergenſem ſolus acquiſivit.

§. CCXCVI.

Fr. Anton. Baro ab Andlau.

At An. MDCCXXXIX. menſe Sept. Ludovicus XV. Advocatiam hanc, à Borrejo poſſeſſam, Franciſco Antonio, Baroni ab Andlau, in feudum maſculinum contulit; unde litis occaſio. Borrejus literis regiis, quas Demadriſius An. MDCXCVII. impetraverat, nixus eſt. At oppoſitæ ei ſunt literæ regiæ, quibus officiorum hereditas An. MDCCXIX. ſuppreſſa, eorumque ſtatus ad eum, quo ante An. MDCXCIII. fuerant, reductus eſt. Victor itaque cauſa Andlavius Keiſersbergenſi Advocatia, ut feudo regio, gaudet; qui An. MDCCLV. obtinuit, ut ſucceſſio feudi ad fratrem quoque, Franciſcum Leonorium, exercituum regiorum Legatum, & ad maſculos ejus extenderetur heredes.

CAP. IX.

ADVOCATI PROVINCIALES AUSTRIACI.

§. CCXCVII.

Procuratores ante Advocatos.

Imperialibus Alſatiæ Advocatis immediatis Advocati ſuccedunt Auſtriaci vel mediati, qui Sundgoviæ, reliquisque Habsburgo-Auſtriacis in Alſatia, imo & Briſgovia ſæpe atque ſilva Martiana, terris fuerunt præfecti. Advocati hi Auſtriaci tum demum invaleſcere cœperunt, quum Comitatus Phirretenſis, extinctis Comitibus, ad Auſtriæ Duces An. MCCCXXIV. matrimonio pervenerat. Antea Habsburgi Comites patrimonialia ſua Alſatiæ bona *Procuratori* cuidam commiſerunt, & peculiarem inſuper Landgravialis judicii præſidem conſtituerunt; ab eo præſertim tempore, quo ad regium Germaniæ, nec non Ducale Auſtriæ ſolium fuerant promoti. Ottonem de Ochſenſtein, Alſatam, Alberti I. nondum Regis, Procuratorem An. MCCXCVII. reperio. (*u*) Sexeunio poſt " ſolennis Procurator Regis Rom. qui à Rinvelden uſque in Schleziſtat „ incluſive dominabatur, in turrim in Enſisheim claudebatur, & rationem de ſibi „ creditis reddere cogebatur. „ Hæc Annales Colmar. ad An. MCCCIII. annotant, nomen hominis ſilentes, cui Albertus I. Habsburgicas & Alſaticas ſuas à Rhinſelda uſque ad Seleſtadium ditiones commendaverat. Ad Seleſtadium enim & Dynaſtiam Vilerenſem, quam pater Alberti Rudolfus I. acquiſiverat, ditiones terminabantur Habsburgicæ. Advocati tamen provincialis Auſtriaci in Alſatia nomen, quæ primaria deinceps Auſtriaca in his oris dignitas fuit, ſagata & togata, tum nondum innotuit. *Capitanei* etiam ſunt dicti. Nonnunquam Capitaneus ab Advocato provinciali fuit diſtinctus. Locum bujus ſubinde occupavit Vicarius. (*x*)

§. CCXCVIII.

Johannes de Hallweiler.

Primus Sundgoviæ, vel Comitatus Phirretenſis, Advocatus (*y*) fuit Johannes de Hallweiler, Vir ex ordine Alſatiæ equeſtri; qui cum Briſiaco, Neoburgo & Rhinfelda, oppidis, Alſatico pacis publicæ fœderi An. MCCCXXVIII. acceſſit. An. MCCCXXXIV. Wiricus de Dierſperg ceterique nobiles, in caſtro Schwanau capti, pacis cum civitate Argent. Auſtriæ Ducibus ac Johanne hoc Hallvilerio, Sundgoviæ rectore, colendæ literas dederunt; quod & Erlewinus de Girbaden, Ottemannus & Nybelungus de Matzenbeim, Anshelmus & Johannes Stroſeil, Erſtbemii capti, eodem anno fecere. (*z*) An. MCCCXXXVIII. die Martis ante Aſcenſ. Dom. idem Hallvilerius, Advocatus Sundgoviæ, cum plerisque Alſatiæ Statibus fœdus contra Judæorum impugnatores pepigit. (*a*)

§. CCXCIX.

(*u*) Ap. Herrg. *Cod. Probat.* num. 680. ubi: *Pfleger des Herzogen von Oſterrich, der ihme bevolhen hat land und lüte zi beſchirmene u. zi tun alles, daz er tete, ober zi lande were.*
(*x*) Germ. *Statthalter.*
(*y*) *Pfleger in Suntgowe.*
(*z*) Cod. membr. diplom. Argent. de An. MCCCLXX. fol. 149.
(*a*) Ap. Obrecht *Academ.* pag. 336. ubi iterum *Pfleger in Suntgowe* dicitur.

§. CCXCIX.

Ulmannus de Pfirt, Eques, ab Alberto II. Sapiente & Joanna Phirretenſi, conjuge ejus, Advocatus provincialis Sundgoviæ (*b*) appellatur in literis, Badæ in Argovia An. MCCCXLII. datis, quibus monaſterium Thannenſe ord. S. Franciſci ei commendarunt. Ulmannus de Pfirt.

An. MCCCXLV. Ulricus Theobaldus de Haſenburg, Advocatus & Balivus Duciſſæ Auſtriæ in Sundgovia, (*c*) nec non Petrus de Bollweiler, Judicii provincialis Ducum Auſtriæ in Alſatia ſup. præſes, & Hannemannus de Domo, Advocatus Enſisheimenſis, ligæ Alſaticæ, pro tuenda pace publica Seleſtadii contractæ, nomina dederunt. Ulricus de Haſenburg.

An. MCCCL. Ulmannus de Pfirt non tantum Sundgoviæ, ſed omni Alſatiæ Auſtriacæ, imo & Briſgoviæ vicinæ præfectus, (*d*) cum Argentina, Baſilea & Friburgo civitatibus in 5. annos ſocietatem inivit; idemque 200. flor. reditus in oppido Sennheim & vico Steinbach An. MCCCLI. nec non in Sennheim & Thann oppidis An. MCCCLVIII. civitati Argent. ut Advocatus Sundgoviæ oppigneravit. (*e*) Ulmannus de Pfirt iterum.

§. CCC.

An. MCCCLIV. Johannes, Comes de Froburg, Sueviæ & Alſatiæ Advocatus Auſtriacus, obſidioni Turicenſi interfuit. Hammannus, Comes de Froburg, Advocatus tum Argoviæ fuit. (*f*) Jo. Comes Froburg.

An. MCCCLIX. Fridericus, Dux Teccenſis, Sueviæ & Alſatiæ Advocatus provincialis, in Rudolfi, Auſtriæ Ducis, charta, (*g*) nec non An. MCCCLXI. in transactione Rudolfi hujus & fratrum cum Capitulo Baſilienſi, (*h*) legitur. Ulmannum de Pfirt & Fridericum hunc Teccenſem Subadvocatos Alſatiæ Imperialis ſimul extitiſſe, ſupra (*i*) oſtendimus. Singulare eſt *Capitaneatus Ducum Auſtriæ per Sueviam & Alſatiam* ſigillum, quo Fridericus ille Teccenſis uſus eſt, gentilitia ſua inſignia cum Auſtriacis jungens. (*l*) Fridericus Dux Tecc.

Poſt Teccenſem hunc Ducem iterum comparet Froborgenſis Comes Johannes. An. MCCCLXIII. Rudolfus Dux "viro nobili & magnifico Joanni Comiti de Froburg, „ ſuo dilecto conſanguineo & Capitaneo per Sueviam & Alſatiam, ejuſque in dicto „ Capitaneatu ſucceſſoribus„ civitatem Friburgenſem in Helvetia, ut ejus jura cuſtodiat, commendavit. (*m*) Joh. Comes Froburg.

Capitaneatus hic militare plane munus cum eſſet, civilem Advocatiæ provincialis partem tum temporis per Sueviam & Alſatiam tractavit Johannes, Epiſcopus Gurcenſis, Rudolfi IV. Ducis Cancellarius, Advocatus provincialis nuncupatus. (*n*) Duo vero hæc Capitanei & Advocati munera ſubſequentibus temporibus plerumque fuerunt conjuncta. Johannes Ep. Gurc.

§. CCCI.

An. MCCCLXVIII. Albertus de Buchheim Capitaneus & Advocatus provincialis Ducum Auſtriæ per Sueviam & Alſatiam (*o*) fuit; auctor vectigalis, quod urbi Briſacenſi, per viginti annos ex ponte Rhenano conceſſum, Leopoldus Dux hoc anno confirmavit. Albertus hic Argoviæ & Thurgoviæ Advocatus fuerat An. MCCCLVI. Alb. de Buchheim.

An. MCCCLXX. Burcardum de Vinſtingen in Alſatia & Sundgovia Advocatum ſuum Leopoldus Dux vocat, (*p*) idemque in alia ejuſdem anni charta Capitaneus & Burc. de Vinſtingen.

(*b*) *Landvogt in Suntgow*, ap. STEYERER *vita Alberti II.* col. 241.
(*c*) *Ulrich Diebalt von Haſenburg, Pfleger u. Amptmann der Hochgebornen Frowen u. Furſtin, der Hertzogin von Oeſterreich in Suntgowe*, ap. WENCKER. *de Uſsburg.* pag. 60.
(*d*) Albertus II. cum hoc anno vocat *Ulman von Phirt, unſer Hauptmann u. Phleger zu Elſaſſ, zu Suntgow u. zu Briſgow.*
(*e*) Cod. diplom. Argent. Mſc. de An. MCCCLXX. fol. 185. ubi *Pfleger in dem Suntgowe.*
(*f*) TSCHUDI *Hiſt. Helvet.* An. MCCCLIV. HAFNAR *Chron. Solodur.* Part. II. Cap. XXII. pag. 378.
(*g*) Ap. STEYERER *Vita Alberti II.* col. 290. ubi: *Herzog Friderich von Teck, unſern Landvogt in Swaben u. in Elſaza.*
(*h*) HERRG. *Geneal. Habsb.* Cod. Prob. num. 819.
(*i*) Pag. 567. init.
(*l*) Tab. II. Monum. Landgraviatus ſuper. num. 4.
(*m*) Ap. STEYERER loco cit. col. 371. dat. in Inſprucka feria V. poſt Galli An. 1363.
(*n*) Charta Rudolfi IV. Ducis in tabulario Thannenſi.
(*o*) *Hauptmann u. Landvogt ze Schwaben u. Elſaſſ.* Tabular. Thann.
(*p*) *Unſer Landvogte im Elſaſſ u. in Sungow.* Tabular. Regim. Enſisheim.

Advocatus Alſatiæ atque Sundgoviæ legitur. (q) Advocatiam Briſgoviæ, à Suevica & Alſatica ſeparatam, Rudolfus, Marchio Badenſis, eodem hoc anno à Leopoldo & Alberto, Ducibus Auſtriæ, adminiſtrandam accepit. (r)

Rudolfus à Walſee. An. MCCCLXXII. Rudolfus à Walſée Imperialis (s) & ſimul Auſtriacus Alſatiæ, Sueviæ, Thurgoviæ, Argoviæ, Sundgoviæ & Briſgoviæ Advocatus ad ſeſquiannum ab Alberto Duce conſtitutus; (t)

Subadvocatus ejus. Subadvocatum habuit Jo. Murlinum, Equitem, qui die 14. Sept. An. MCCCLXXIII. novum cum Alſatiæ & Briſgoviæ civitatibus contra Herliſhemium fœdus pepigit. (u) Nomina hæc duo Koenigshovius (x) miſcuiſſe videtur; quando Murlinum de Wallenſée, (y) Advocatum provincialem, anno præcedenti Herliſhemium cum Scleſtadienſibus aggreſſum fuiſſe refert.

Burc. de Landscron. An. MCCCLXXIII. Rudolfo Walſeenſi Burcardus Monachus de Landſcron, junior, in Sueviæ & Alſatiæ Advocatia ſucceſſit. (z)

§. CCCII.

Rudolfus Comes Habsb. An. MCCCLXXIV. Rudolfus, Habsburgo-Lauffenburgenſis Comes, in noſtra Advocatorum ſerie comparet. Advocatus hic Sueviæ & Alſatiæ, puta Auſtriacæ, monaſterio Wettingenſi d. 18. Sept. chartam dedit. (a) Auſtriacum per provincias ſuperiores Advocatum d. 4. Dec. ſeſe nominavit. (b) Anno ſequenti Rudolfo huic, ejuſque in Sueviæ, Alſatiæ & Argoviæ Advocatia ſucceſſoribus, Leopoldus Dux Friburgi Briſg. noſocomium Badenſe commendavit. (c) Herzogius (d) Imperialibus Alſatiæ Præfectis eum male accenſet.

Martinus Malderer. An. MCCCLXXXII. Wenceslaus Imp. literis, Francofurti ad Martinum Malderer, Leopoldi Ducis in Alſatia ſuperiore Advocatum provincialem, datis, vetuit, ne Colmaria ad Judicium Landgraviale ſup. Alſatiæ vocaretur. (e)

Jo. ab Ochſenſt. An. MCCCLXXXVI. Johannes ab Ochſenſtein, Capituli maj. Argent. Præpoſitus & Alſatiæ Auſtriacæ Advocatus, cum Leopoldo Duce, Principe ſuo, ad Sempacum interiit. (f)

§. CCCIII.

Wernlinus de Ratelsd. An. MCCCLXXXVII. Wernlinus de Ratelstorff Alſatiæ & Sundgoviæ, nomine Alberti Ducis, præfuit Advocatus. (g) Wernherus de Radolzdorff biennio poſt Enſishemii Advocatus occurrit. (h)

Walth. zu der alten Klingen. An. MCCCLXXXVIII. Waltherus *Zu der alten Klingen* monaſterium Clingenthal, à majoribus ſuis fundatum, patrocinii ſui charta munivit, annoque ſequenti ut Alſatiæ ſup. & Sundgoviæ Advocatus provincialis judicio Landgraviali, Enſishemii habito, interfuit teſtis. (i)

Nic. de Domo. An. MCCCXCI. Nicolaus de Domo, Miles, in Waltheri hujus locum ſucceſſerat, cum Friderico, Epiſcopo Argent. Rudolfo, Abbate Murbac. Baſilea, Colmaria, Mulhuſio,

(q) In tranſact. inter cives Thann. & vicum Hohenrodern &c. ubi: *Hauptmann u. Lantvogt in Elſaſſ u. in Sunggau.*

(r) Literas hac de re ſcriptas exhibet *Oeſterr. Beantwortung der Chur-Bayr. Ausſfuhrung*, Part. II. pag. 65. ſq.

(s) Vid. ſupra pag. 568. med.

(t) Steyerer in *Vita Alberti II.* addit. pag. 20.

(u) Wencker *de Uſsburg.* pag. 128.

(x) *Chron. Alſat.* Cap. V. pag. 329.

(y) Ita autographum; editio Schilteri habet: *der Lantvoget Her Murmelin von VVaſeſſe.*

(z) Quem, die Sat. ante Cæcilii inſtitutum, Herzogius Lib. IX. pag. 151. male inter Advocatos Imperiales Alſatiæ commemoravit.

(a) Herrgott Cod. Probat. num. 845. ubi: *VVir Graf Rudolf von Habſpurg, Lantvogt in Schwaben u. ze Elſas.*

(b) Ibid. num. 846. *Ich Graf Rudolf von Habſpurg, Herr zu Louffenberg, zu diſen Zitten Lantvogt miner Herrſchafft von Oſterrich in irem obern landen.*

(c) Ibid. num. 848. ubi: *unſern lieben Oheim, Graf Rudolfen von Habſpurg, oder wer unſer Lantvogt in Swaben, in Elſazz u. in Ergew iſt.* Dat. fine menſis April.

(d) Lib. IX. pag. 151.

(e) *Dem edlen Martin Malderer, unſers lieben Oheim, Herzoge Leupols von Oſterreich Landvogt in Obern Elſaſſen*, ap. Lunig *R. A.* Part. ſpec. Contin. IV. Part. II. pag. 714.

(f) Koenigsh. *Chron. Alſat.* Cap. V. pag. 344.

(g) Literæ Alberti Ducis in tabular. Thann.

(h) Herrg. Cod. Probat. num. 879. pag. 761.

(i) Loc. cit. ubi: *der edel Herr, Herr Walter, Herr zu der Alten Klingen, Lantvogt miner gnadigen Herrſchafft von Oſterrich im Ober Elſaſſ, im Suntgowe.*

Mulhuſio, aliisque civitatibus contra ſocietatem latronum ſuas vires conjungens. (*l*) Briſgoviæ Advocatus tum erat Waitherus de Mulnheim, Capituli Rinovienſis Præpoſitus. An. MCCCXCIII. tempore autumnali Matthias de Sigenowe, Judex provincialis, monente hoc Nicolao, Advocatiæ Auſtriacæ in Sundgovia & Alſatia adminiſtratore, (*m*) judicium habuit, ut in Principum ſuorum jura circa Plennam inquireret.

§. CCCIV.

Engelh. de Weinſperg.

Sed & eodem anno MCCCXCIII. Albertus, Wilhelmus & Leopoldus fratres, Duces Auſtriæ, Landvogtejam Sueviæ, Alſatiæ & Briſgoviæ Engelhardo Weinſpergenſi in quatuor annos hoc pacto tradiderunt, ut quotannis 7000. florenos ipſis perſolveret.

Frid. de Hadſtatt.

An. MCCCC. Fridericus de Hadſtatt, Advocatus provincialis Auſtriacus, (*n*) inter Imperiales & Auſtriacos Turinghemii cives interceſſit arbiter. (*o*) Triennio poſt eundem Leopoldus Dux Advocatum ſuum provincialem appellat. (*p*)

Schmaſm. de Rappoltſtein.

An. MCCCCVI. Leopoldus ille Dux & Catharina Burgundica, uxor ejus, Alſatiæ & Sundgoviæ Advocatiam die 27. Maji Schmaſmanno, Dynaſtæ Rappoltſteinenſi, cum annua 700. florenorum Rhen. penſione addixerunt. Litem inter Leopoldum & Schmaſmannum de geſto hoc Advocati munere dein exortam Ludovicus, Elector Palatinus, Imperialis Alſatiæ Advocatus, An. MCCCCIX. per aliquot Nobiles decidi curavit. Alias Schmaſmanni cum Catharina, Leopoldi vidua, de matrimonio lites ſupra (*q*) expoſui.

§. CCCV.

Jo. Comes de Lupfen.

Tum vero Johannes, Comes de Lupfen, Landgravius Stulingenſis, Rappoltſteinio ſuffectus eſt, quem Sigismundus Imp. in literis Conſtantiæ d. 22. Febr. An. MCCCCXVII. ſcriptis *noſtrum & Imperii per Alſatiam Advocatum generalem* nominat; eidem injungens, ut Cæſareo nomine, Abbati Lutrenſi regalium inveſtituram conferret. (*r*) Auſtriaca nimirum Alſatia, Friderico Duci, in ſynodo Conſtantienſi proſcripto & excommunicato, ademta, Comitem Lupfenſem quidem Advocatum retinuit, ſed Imperialem, quem Cæſar confirmavit. (*s*) Briſgoviæ Advocatiam Bernhardus, Marchio Badenſis, Cæſareo quoque nomine tum adminiſtravit, eamque nonniſi An. MCCCCXXVI. Auſtriacis reddidit. (*t*)

Wilh. de Rappolſt.

An. MCCCCXXV. Wilhelmus, Dynaſta Rappoltſtein. Alſatiæ, Sundgoviæ, Briſgnviæ & Silvæ Martianæ Advocatus provincialis, de re monetaria inſtrumentum publicavit. (*u*)

Jo. Comes de Thierſt.

An. MCCCCXXVIII. Johannes Comes de Thierſtein Sundgoviæ & Alſatiæ Advocatus occurrit. (*x*) Fuit deinceps An. MCCCCXXXIII. Judex provincialis ejuſdem ſup. Alſatiæ.

Schmaſm. de Rappoltſtein.

An. MCCCCXXXI. Schmaſmannus de Rappoltſtein fœderi provinciali pro tuendo Concilio Baſil. & ſecuritate itinerum ſervanda, ut Alſatiæ ſuperioris Advocatus, acceſſit. Quadriennio poſt Ludovicum de Amoltern, Principis ſui nomine, de feudo caſtrenſi in Bilſtein inveſtivit, An. MCCCCXXXVI. adhuc memoratus in chartis.

Wilh. Marchio Hachberg.

An. MCCCCXXXIX. Wilhelmus, Marchio Hachbergenſis, ut Advocatus (*y*) occurrit. Johanni Zornio, Militi, & agnatis ejus, feuda ipſorum Auſtriaca An. MCCCCXLII. die lunæ poſt S. Barthol. contulit.

(*l*) *Claus vom Huſe, Ritter, der Herrſchafft von Oeſterrich Lantvogt im Elſaſſ u. in Sundgow.* Societas illa latronum dicebatur *Rot und Schwarz.*

(*m*) *Der fromme notveſte Ritter, unſer oheim Herr Claus vom Hus, Statthalter der Landvogtey im Sundgouw u. im Elſaſſ unſer gnadigen Herrſchafft von Oeſterrich.*

(*n*) *Friderich von Hattſtatt zue dirre Zeit Landvogt miner gned. Herrſchafft von Oſterrich.*

(*o*) Conf. ſupra pag. 420. §. DCCLXXX.

(*p*) Tabular. Thannenſe.

(*q*) In Landgraviis Alſat. ſup. pag. 506. ſq.

(*r*) Ap. LUNIO *Spicileg. Eccleſ.* Contin. I. pag. 987. ſq.

(*s*) Vid. ſupra in Landgraviis pag. 507.

(*t*) Teſtantur literæ in *Oeſterr. Beantwort. der Chur-Bayr. Auſzſuhrung*, Part. II. pag. 68.

(*u*) *Landvogt im Elſaſſ, Sungkow, Briſſgow und am Schwarzwaldt.* Tabular. Thann.

(*x*) Literæ ipſius in eod. tabular. Conf. URSTIS. *Chron. Baſil.* pag. 17.

(*y*) In literis Senatus Baſil. ad Senatum Argent. ap. KOENIGSHOV. *Obſervat. XVII. Schilteri* pag. 980.

Jo. Comes de Thierſtein.

An. MCCCCL. Johannes Comes de Thierſtein, Dom. in Pfeffingen, Capitaneus in Enſisheim, (z) Alberti Ducis juſſu inter Abbatiam Murbac. & oppidum Gebweiler transactionem fruſtra tentaſſe ſcribitur, eodemque duos inter vicos Uffholz & Wittenheim, quorum ille Murbacenſi monaſterio, hic Stauffenſibus & Maſonianis Nobilibus parebat, pacem conſtituit. (a)

Petrus de Mœrſperg.

Petrus de Mœrſperg, Alſatiæ, Sundgoviæ, Briſgoviæ & Silvæ Martianæ ab An. MCCCCLV. præfectus, (b) depoſito jam munere rem Auſtriacam An. MCCCCLXVII. in novo, quod contra Helvetios tum parabatur, bello conſiliis ſuis plurimum juvit. (c)

§. CCCVI.

Thuringus de Hallweil.

Succeſſerat ipſi Thuringus de Hallweil, Eques Alſatus, Landgraviatus Alſatiæ ſuperioris Mareſchallus; (d) in quo omnis belli, An. MCCCCLXVIII. cum Mulhuſinis horumque ſociis geſti, (e) moles verſabatur, donec pax Waldshutana coaleſceret. Hoſti longe inferior armis, hoc diſcedente, Watvillanos inermes, alienos ſubditos, ob fidem ei juratam ſevere punivit. (f)

Carolus Marchio Badenſis.

Rebus itaque pace Waldshutana compoſitis, Sigiſmundus Archidux menſe Sept. ejuſdem anni MCCCCLXVIII. Carolum, Marchionem Badenſem, cui Friderici IV. Imp. ſoror Catharina nupta erat, terris ſuis Alſaticis atque Briſgoicis Neoburgi ad Rhenum, adſtantibus provinciarum barum Nobilibus plerisque, hoc pacto præfecit, ut XII. mille florenos ſtipendii loco & in alendos CC. equos publicos acciperet. (g) Hoc vero Advocato provinciali ipſæ, quas regebat, provinciæ Carolo Audaci, Burgundiæ Duci, à Sigiſmundo, ut alibi docui, (h) pignori ſunt traditæ.

§. CCCVII.

Petrus de Hagenbach.

Carolus Audax regendos atqne cuſtodiendos novos ad utramque Rheni ripam ſubditos Petro Hagenbachio, ex antiqua nobilique Alſatiæ ſuperioris gente, quæ nuper demum extincta, oriundo, (i) commiſit; qui Principis ſui nomine Ludovicum Zornium de ſeudo olim Auſtriaco advocatiæ Ortenbergicæ, ſeu vallis Vilerenſis, d. 23. Nov. MCCCCLXX. inveſtivit. Iniquorum hujus hominis facinorum pleni ſunt Alſatiæ Annales. Nuptias cum Comitiſſa de Thengen An. MCCCCLXXIV. celebraturus Epiſcopos vicinos, Argentinenſem & Baſilienſem, Abbates, Præpoſitos, Comites, Barones, Milites, Civitates & villas undique, ut munera ſecum afferrent, non tam invitavit, quam impreſſo metu adegit. (l) Abbatia Murbacenſis, Hagenbachii vexationibus diu exagitata, formula quadam proteſtationis ſibi ſuisque juribus proſpexit, his verbis: " ſtrenuus Dominus, Petrus de Hagenbacb, miles, ac Illuſtriſſ. „ Principis & Dom. Karoli, Burgundiæ Ducis, in Alſatia ſuperiore moderno tempore „ Balivus, nullo jure niſi potentia fretus &c. „ Conſpirantibus tandem Alſatis, Briſgoviis, Helvetiis, Hagenbachius ille Briſaci die Paſchatos An. MCCCCLXXIV. captus, tormentis admotus, damnatus, militiæ honoribus exutus & capite plexus eſt. (m) Vicarium vel Subadvocatum habuerat Militem Hermannum Waldnerum. (n)

§. CCCVIII.

Herm. de Eptingen.

Sigiſmundus Archidux, Baſileæ cum eſſet, Hagenbachii loco Alſatiæ ſuæ Hermannum ab Eptingen Capitaneum & Advocatum præfecit; " tradens ei ducentos equites „ armatiſſimos ad intimandum ad oppida & villagia atque caſtra, ut juxta formam „ literarum impignorationis, quia pecunia in prompto poſita eſſet, ut ipſi obedirent „ Dn. Duci Sigiſmundo & ſibi ſuo nomine. „ Hæc Knebelius, qui Hermanno hoc præſidente Hagenbachium capitis damnatum eſſe docet. Re per Alſatiam fortiter geſta, eaque à Burgundi inſidiis ſervata, ſucceſſorem anno ſequenti nactus eſt Oſwaldum, Thierſteinii Comitem. (o)

Oſwaldus

(z) *Houptman zu Enſisheim.*

(a) Chartæ in tabular. Murbac.

(b) Literæ Alberti Archiducis in chartulario Thann.

(c) Bueler *Chron. Alſat.* mſ. fol. 141.

(d) Vide ſupra pag. 508. §. C.

(e) Supra pag. 427. & 508.

(f) Pag. 96. init.

(g) Bueler loco cit. fol. 166.

(h) Pag. 508. §. CI.

(i) Fallitur Trithemius *Chron. Hirſaug.* ad An. MCCCCLXXVI. pag. 491. Petrum Hagenbachium ex ruſtico nobilem, ex nobili Equitem auratum factum eſſe ſcribens.

(l) Knebel. *Chron.* mſ. Tom. I. fol. 13. teſtis coætaneus, de quo ſupra pag. 24. not. (m).

(m) Urstis. *Chron. Baſil.* pag. 438. Knebelius loco cit. Comines *Memoires* Lib. IV. Cap. II. & Lib. I. Cap. I. errat, ubi Hagenbachium, quem *Pierre d'Archambault, Gouverneur du pais de Ferrete pour le Duc de Bourgogne* vocat, Baſileæ neci datum refert.

(n) Dicebatur *Stattbalter im Obern Elſaſſ.* Knebelius eum *Locumtenentem Balivi* nec non *Vicebalivum* nominat.

(o) Urstis. loco cit. pag. 445.

Digitized by Google

Oſwaldus hic An. MCCCCLXXVI. cum Reinbardo, Lotharingiæ Duce, contra Carolum Burgundum in Helvetiam proceſſit ad pugnam. Hæc antequam committeretur, “ Dom. Oſwaldus gladio ſuo 150. creavit & ſacravit milites, inter quos primus „ erat Dom. Reinhardus, Dux Lothoringie, & omnes Nobiles illius patrie Alſatie, „ Suntgaudie, Briſgaudie, Swevie, Attaſis & ſup. confederationis Swetzie, & requiſiti „ per Dn. Oſwaldum de Tierſtein, ut viriliter agerent. „ (*p*) Hoſte victo de vindicanda Lotharingia fine menſis Sept. Baſileæ deliberatum; ſed huic Oſwaldus non interfuit expeditioni. “ Die S. Annæ ſupervenit Dn. Hermannus de Eptingen miles „ de Inſprug & retulit, quomodo Dn. Sigiſmundus licentiaverit Dn. Comitem „ Oſwaldum de Tierſtein Balivum ex eo, quod multos hic in patria commiſerit „ errores, inducendo novitates tam in Friburgo, Nuwenburg, quam Enſisheym . . . „ & ipſe Comes Oſwaldus magnam pecuniam receperit. (*q*)

Oſwaldus Comes de Thierſt.

§. CCCIX.

Wilhelmus, Dynaſta Rappoltſteinenſis, Oſwaldi ſucceſſor, ejuſque Conſiliarii nobiles An. MCCCCLXXVIII. juriſdictioni, quam Baſil. Epiſcopus in ſecularia quoque nimium extenderat, captis nonnullis, qui mandata ejus perferebant, tabellionibus, obicem poſuerunt. (*r*) Anno ſequenti, bello inter Galliæ Regem Ludovicum XI. & Maximilianum Archiducem, ob Burgundicam ſucceſſionem, imminente, “ Wilhel- „ mus, Dom. in Rapoltzſtein, Balivus Dn. noſtri Sigiſmundi Ducis Auſtrie, in illis „ partibus Suntgaudie, Briſgaudie & illis adjacentibus partibus nigre ſilve, aviſavit „ omnes in Suntgaudio, ut quicquid habeant in domibus eorum, deferant ad tuta „ loca; quia Rex Francie minatur omnibus in illis partibus per totam provinciam, „ velit concremare & præſertim Mulhuſenſibus ruinam. „ (*s*) Knebelius, qui hæc refert, Wilhelmum hunc ſævitiæ ac tyrannidis, in clericos & laicos exercitæ, paſſim accuſat. Nobilis quidam à Stauffenberg illum allocutus eſt ita: “ Neſcitis quam „ tyrannidem Petrus de Hagenbach, quondam Balivus Dn. Karoli Ducis . . . dum „ terre noſtre preeſſet, exercuit; quomodo . . . tandem decapitatus fuerit . . . . „ Miror ea non velitis animo recipere. At Balivus ipſe non animadvertens monicio- „ nem &c. (*t*)

Wilh. de Rappolſt.

§. CCCX.

An. MCCCCLXXXVII. Gaſparum de Mœrſperg Capitaneum & Advocatum provincialem Alſatiæ, Sundgoviæ, Briſgoviæ & Silvæ Martianæ, documenta noſtra produnt. (*u*) Urstisius (*x*) tamen eum nonniſi An. MCCCCXC. à Maximiliano I. inſtitutum refert. Subadvocatus fuit Ludovicus de Maſmunſter, qui literis Chriſtophori Waldneri, Equitis Rhodienſis, quibus patrimonio ſuo valedicebat, An. MDI. teſtis ſubſcripſit.

Gaſp. de Mœrſp.

An. MDII. Wolfgangus, Comes Furſtenbergenſis, non tantum Alſatiæ, Sundgoviæ, Briſgoviæ & Silvæ Nigræ, ſed etiam quatuor civitatum ad Rhenum, ut & Villingæ & Ortenaviæ Capitaneum ſeſe dixit & Advocatum provincialem, (*y*) quod An. MDVIII. in alia charta repetitum invenio.

Wolfg. Comes de Furſtenb.

§. CCCXI.

An. MDX. die 3. Mart. Maximilianus I. Imp. literis Oeniponti ſcriptis Wilhelmum, Dynaſtam Rappoltſteinenſem, terrarum ſuarum anteriorum, id eſt, Alſatiæ, Sundgoviæ, Briſgoviæ, quatuor civitatum ad Rhenum, Silvæ Martianæ & Villingæ Capitaneum primarium & Advocatum his legibus inſtituit, ut Principis & ſubditorum jura tueatur; quæſtoribus ceteriſque officialibus auxilium præſtet; ſecuritati publicæ & conductibus proſpiciat; in rebus gravioribus Regimen Oenipontanum conſulat; rebus feudalibus, niſi juſſus à Cæſare, prorſus abſtineat; viginti quatuor equos alat, & ſtipendii loco 16000. florenos Rhen. quotannis cum cenſu Judaico accipiat. (*z*)

Wilh. de Rappolſt.

(*p*) Knebelius loco cit. Tom. II. pag. 20. ſq.
(*q*) Ibidem pag. 71. & 132.
(*r*) Knebel loco cit. pag. 442.
(*s*) Ibidem pag. 540. & 585.
(*t*) Ibid. pag. 560.
(*u*) In tabular. Thannenſi.
(*x*) *Chron. Baſil.* Lib. I. pag. 58.
(*y*) *Oberſter Haubtmann u. Landvogt im Elſaſſ, Sundgow, Briſgow, Schwarzwald, der vier Stette am Rhin, Villingen u. der Ortenau.*
(*z*) Conf. Pantaleon *Chron. de Viris illuſtr. German.* Lib. III. fol. 128.

Subadvo. cati.

Wilhelmi hujus vices in Alſatia ſuperiore Leo, Baro Stauffenſis, An. MDXIII. & Johannes de Gilgenberg, Eques, An. MDXVI. ac ſequentibus geſſerunt. (*a*) Ille cum ceteris Regiminis Enſisheimenſis Conſiliariis controverſiam inter Georgium de Rathſamhauſen & oppidum Bergheim, propter jura quædam in vico Rodern, feudo Auſtriaco, ſubortam decidit. Wilhelmi autem Advocati provincialis memoria ſub Maximiliano & Carolo V. Impp. uſque ad An. MDXXIV. identidem occurrit.

§. CCCXII.

Gangolphus de Gerolds.

An. MDXXXIII. & ſeqq. Gangolphus, Dom. in Hohen-Geroldseck & Sulz, Alſatiam ſuperiorem eadem, qua Wilhelmus, poteſtate regebat. (*b*) An. MDXXXVIII. comitia provincialia Enſishemii habuit, juſſu Ferdinandi Regis.

Georgius Comes de Helfenſt.

An. MDLV. Georgius, Comes de Helfenſtein, Baro in Gundelfingen, utrumque Capitanei & Advocati Alſatiæ Auſtriacæ nomen geſſit.

Phil Comes Eberſtein.

An. MDLX. Philippus, Comes Eberſteinenſis, iisdem honorum titulis ornatus comparet. (*c*)

Ulr. Comes de Montf.

An. MDLXVI. Ulricus, Comes de Montfort & Rotenfels, Eberſteinenſi Comiti ſucceſſerat; (*d*) Maximiliani II. Imp nomine, cum frater ejus, Ferdinandus Archidux, Advocatus Imperialis Alſatiæ inſtitueretur, Hagenoæ præſens. (*e*)

Comes Zoller.

An. MDLXXII. K. Comes Zolleranus, Alſatiæ ſuperioris Advocatus in chartis legitur. (*f*)

Andr. Card. Auſtriæ.

An. MDXCIV. Andreas, Cardinalis Auſtriæ, Conſtantienſis & Brixienſis Epiſcopus, Ferdinandi Archiducis ex Philippina Welſeria filius, (*g*) anteriores ditiones Auſtriacas regendas obtinuit.

Rudolfus à Bollw.

An. MDCI. Rudolfus Baro à Bollweiler, Nicolai filius, gentis ſuæ poſtremus, à ſanctioribus Conſiliis Archiducum & Advocatus provinc. Alſatiæ, Sundgoviæ atque Briſgoviæ conſtitutus eſt, An. MDCXVI. munere vitaque ſua defunctus.

Chriſtoph. de Stadion.

An. MDCXVI. Chriſtophorus de Stadion, Regiminis Enſisheimenſis præſes, Comitem à Furſtenberg. Keiſersbergæ Advocatum Imperialem inſtituit.

Wilh. Marchio Badenſis.

Ultimus denique Advocatus Auſtriacus Alſatiæ fuit Wilhelmus, Marchio Badenſis: qui Suecis appropinquantibus cum univerſis Regiminis Enſisheimenſis aſſeſſoribus An. MDCXXXII. menſe Nov. aufugit. Enſishemium d. 2. Dec. occupatum à Suecis. (*h*)

§. CCCXIII.

Terræ Auſtriacæ anteriores.

Succincta hæc Advocatorum provincialium Auſtriacæ Domus ſeries evidenter oſtendit, quod Advocatia hæc ultra Alſatiæ ſup. Landgraviatum ſeſe longe extenderit, atque univerſas Auſtriacæ Domus ad utramque Rheni ripam in Alſatia, Briſgovia & Nigra Silva, terras plerumque comprehenderit. In his vero terris aliæ ex veteri Habsburgi Comitum patrimonio, aliæ matrimoniis, emtionibus, oppignerationibus, paulatim acquiſitæ fuerunt. Vallis Vilerenſis, in Alſatiæ inferioris & ſuperioris collimitio ſita, Rudolfi I. Imp. cum Anna Hohenbergica, circa medium ſec. XIII. (*i*) Comitatus Phirretenſis vel Sundgovia Alberti II. Auſtriaci cum Johanna Pbirr. connubio An. MCCCXXIV. (*l*) ad Auſtriacos pervenit. Sexennio poſt Briſacum, Neoburgum, Rhinfelda, Civitates Imperii, à Ludovico Bav. Imp. iisdem oppigneratæ. (*m*) Friburgum ſponte ſua An. MCCCLXVIII. Auſtriacis ſe ſubmiſit, à quibus & Landgraviatus Briſgoviæ deinceps occupatus. Enſisbemium cum ſua & Landſeriana Præfecturis, in Alſatia ſitis, Waldshutum, Lauffenburgum, Seckinga, Silva Martiana, priſcis Habsburgenſium poſſeſſionibus accenſendæ ſunt. Terræ

(*a*) Vocati *Stattbalter im Obern Elſaſſ.* Stauſæ caſtrum cum oppido in Briſgovia intelligitur, haud procul Sulzberga.

(*b*) In Eccleſiæ Enſisheim. feneſtra, anno non adjecto, hæc leguntur: *Gangolph Herr zu Hoben Geroltzeck u. Sultz. Kayſ. Maj. obriſter Hauptmann u. Landvogt im Obern Elſaſſ.*

(*c*) In tabular. Waldner.

(*d*) Ferdinandus Archidux d. 20. Maii h. a. Pragæ ad eum ſcripſit: *unſerm obriſten Haubtmann u. Landvogt im Elſaſſ.*

(*e*) Herzog *Chron. Alſat.* Lib. IX. pag. 153.

(*f*) Tabular. Enſisheim.

(*g*) Vid. ſupra in Landgraviis pag. 510. fin.

(*h*) *Chron. Mulbuſ.* Mſſ. Lib. VIII. Cap. IX.

(*i*) Supra pag. 203. ſq.

(*l*) De quo ſupra pag. 32. ſqq.

(*m*) Roo *Annales Auſtr.* Lib. III. pag. 98.

Digitized by Google

Terræ hæ omnes ſimul ſumtæ, Provinciæ Auſtriacæ dicebantur *Anteriores* (*n*) & *Superiores*, (*o*) quarum pars nobilior ac potior erat Alſatia ſuperior, quamvis non omnis eſſet Auſtriaca. Trans-rhenanæ Suevico Circulo, Alſatia Rhenano ſuperiori adſcriptæ erant; unde qui his ſec. XIV. præerant, Sueviæ & Alſatiæ Advocati ſæpius ſunt appellati, ut ex noſtra Advocatorum ſerie apparet. Alſatia duplum & amplius Briſgoici cenſus præſtare ſolebat, uti provinciæ anteriores univerſæ dimidio minus ac Comitatus Tirolenſis (*p*) præſtabant; in cujus metropoli princeps ſummumque Principis Judicium ſedebat, ad quod à Regimine Enſisheimenſi provocatio fiebat; poſtquam nempe provinciæ hæ peculiarem ex Domo Auſtriaca accepiſſent Principem atque Tribunal. Tum vero Landgraviale Judicium perierat, à quo ad Cæſarem provocari ſolebat.

Tres autem ſubditorum Status, Eccleſiaſticus, Equeſtris & Civicus, ſinguli ſyndicum peculiarem atque archivum habentes, in Alſatia, ut in aliis provinciis Auſtriacis, olim floruerunt. Hi conventus ſuos vel ſinguli vel collecti Enſishemii ſæpiſſime inſtituerunt; de rebus ad ſe ſpectantibus & de colligendis potiſſimum, quæ Princeps poſtulaverat, deliberaturi tributis. Iidem hodieque mores in Briſgovia obtinent. (*q*) Poſt avulſam Alſatiam Enſishemio ſucceſſit Friburgum, ubi Status provinciales ab eo tempore conveniunt.

CAP. X.

DUCES FRANCIÆ ORIENTALIS.

§. CCCXIV.

INter Rheni ſuperioris Pagos majores Sundgovia & Nordgovia compoſuerunt Alſatiæ Ducatum. (*r*) Spirigovia autem, Nordgoviæ contigua, quæ ad Selzam uſque flumen primo, dein ad Lutarim, poſtremo nonniſi ad Queicham uſque aſcendit, una cum Wormsgovia & Moingovia, quæ ſibi ordine ſuccedunt, cis-Rhenanam Franciæ orientalis partem conſtituit. Quum autem ſuperiorem Spirigoviæ tractum, inter Selzam & Queicham, Alſatia nova pedetentim abſorpſerit, ordo rerum heic poſtulat, ut Magiſtratibus Alſatiæ Duces Franciæ orientalis, Comitesque Spirigoviæ jungamus; ne Lector regionis, quæ Alſatiæ acceſſit, Rectores ignoret. Franconiam, quæ Franciæ orientalis trans-Rhenana pars fuit, Germaniæ ſcriptoribus tractandam relinquimus: nobis cis-Rhenenſia ſunt curæ. Inſtituti ratio.

§. CCCXV.

CONRADUS I.

Suevici Ducatus, ſub Conrado I. Rege, reſtauratio certa, at reſtauratio Francici ante Conradum hunc dubia eſt. Hunc ſanguinis Germanici primum poſt Carolingos Germaniæ Regem, primum quoque Franciæ orientalis Ducem, antequam Rex fieret, magno juniores (*s*) conſenſu declarant; WITICHINDI, (*t*) DITMARI, (*u*) CHRONOGRAPHI

(*n*) *Die Vorder-Oeſterreichiſche Lande.* Diſtinguebantur provinciæ hæ anteriores à Comitatu Tirolenſi, edito Sueviæ monte, quem *Arlberg* vocant, ad vallem Brigantinam ſito, ubi quatuor Epiſcopatuum, Auguſtani nempe, Brixiani, Curienſis & Conſtantienſis, collimitium. GULERI *Rhætia* Lib. XIV. fol. 220.

(*o*) Vide ſupra in ſerie Advocatorum ad An. MCCCLXXIV.

(*p*) STAPFF *Vindiciæ Superioritatis Auſtr. in Briſgovia* pag. 115.

(*q*) STAPFF loco cit. pag. 104.

(*r*) Sub Carolingis Ducatus Alſatiæ Baſelgaudiam, Sißgoviam, Elsgaudiam &c. quoque complexus eſt, quæ poſt Carolingos ab eo diſtractæ. Vid. Tom. I. pag. 631.

(*s*) STRUVIUS *Corp. Hiſt. Germ.* Period. IV. Sect. X. §. I. LUDEWIG *Opuſc. Miſcell.* Tom. II. pag. 226. ECKHARTUS *de reb. Franciæ Orient.* Tom. II. pag. 814. qui Conradi Ducatum in Francia Rhenenſi & Haſſia tantum, non in Franconia, ponit, ubi Ducis auctoritatem jam penes Epiſcopum Wirceburg fuiſſe contendit. BUNAU *Reichs Hiſt.* Tom IV. pag. 159. 192. MASCOV. *Commentar. de reb. Imperii* Lib. I. pag. 2.

(*t*) Ap MEIBOM. *Scriptor. Rer. Germ.* Tom. I. pag. 634.

(*u*) LEIBNITZ. *Scriptor. Rer. Brunſvic.* pag 325.

Digitized by Google

ORAPHI SAXONIS, (*x*) aliorumque auctoritate inducti, qui Conradum, *Francorum quondam Ducem*, in Regem electum fuiſſe ſcribunt. Quin & Germaniæ Rex, Ludovicus Infans, adducitur teſtis; qui diplomate, Francofurti An. DCCCCX. ſcripto, (*y*) *Chunrathi egregii Ducis* & fidelis nepotis ſui facit mentionem. At Ducalem Conradi dignitatem Luitprandus, Regino & Continuator ejus ignorant; qui de Conradi noſtri rebus in militia geſtis & in Germaniæ regno ſucceſſione, at non de Franciæ Ducatu, loquuntur. LUITPRANDUS (*z*) eum Francorum ex genere oriundum, Virum ſtrenuum, *bellorumque exercitio doctum* appellat. Ludovicus Infans in alio diplomate An. DCCCCXI. Conradum & fratrem ejus Eberhardum, *venerabiles Comites* atque nepotes ſuos, commemorat. (*a*) *Chunradus* etiam *Comes* anno præcedenti jam in Hattonis, Archiep. Moguntini, charta Fuldenſi, in palatio Triburienſi, coram Rege Ludovico data, occurrit. (*b*) Verum enimvero Conradum nunc Ducis, nunc Comitis titulo ornari, non miror. Militaria & tranſitoria illius ævi munera Ducis fuerunt. Conradus, fundorum allodialium in Francia orientali ditiſſimus, forte & fiſci Comes, temporarius quoque Provinciæ ſuæ dux militum conſtitutus, nunc *Dux*, nunc *Comes* in monumentis vocatur. (*c*) KOELERUS, (*d*) Ducali Conradi noſtri honore præterito, ex Comite Regem An. DCCCCXII. creatum eſſe arbitratur. Nec equidem refragor: Dux fuit & Comes.

§. CCCXVI.

EBERHARDUS.

Eberhardus Conradi, ſine prole mortui, frater & ſucceſſor, *Dux Francorum*, (*e*) *Marchio Orientalis*, (*f*) *Comes potentiſſimus in Francia*, (*g*) *Comes Palatii*, (*h*) promiſcue appellatur. Auctor *vitæ Johannis*, Abbatis Gorzienſis, (*i*) poſt ſeculi X. medium ſcriptæ, ſub Ottonis I. initia, ait, "Giſlebertus Ducatum regni Lotharii; Everhardus „ Franciæ, Auſtraſiæ & quorumdam trans Rhenum tenebat locorum. „ Scriptor hic Lotharingus Franciam & Auſtraſiam, id eſt Franciam auſtralem, cis Rhenum ponit, adeoque à Franconia prorſus diſtinguit. Eberhardus, defuncto Henrico Aucupe, viribus ſuis & opibus ſub illius filio & ſucceſſore Ottone I. in cujus inauguratione Archidapiferatus officium geſſit, abuſus, perduellionis reus, poſt bellum, per aliquot annos varia fortuna geſtum, Ottone in Alſatia verſante, tandem occiſus eſt An. DCCCCXXXVII. (*l*) Ducatum ei vivo ob perduellionis crimen ablatum indicat DITMARUS, (*m*) his verbis: "*Everhardus Dux*, Regi diu infidelis, degradatus eſt . . . „ In ſequenti anno frater Regis Henricus, ab *Eberhardo Comite* captus, in vinculis „ tentus eſt.

§. CCCXVII.

CONRADUS II.

Eberhardi ſucceſſor incertus. Giſelbertus, Lotharingiæ Dux, ſeditionis Eberhardinæ ſocius, in Rheno ſubmerſus periit. Filius ejus una cum Lotharingiæ Ducatu Ottoni, Ricwini filio, ab Ottone I. Rege commendatus eſt. Quadriennio poſt tutor & pupillus obierant; unde Lotharingia An. DCCCCXLIV. Conrado, Wernheri filio, conceſſa. (*n*) Conradum hunc Franciæ orientalis Ducatum cum Lotharingico junxiſſe, communis ſententia eſt; cui nos quoque, ſequentibus rationibus inducti, ſubſcribimus. Primo Conradus ille verbis diſertis *Francorum Dux* à WITICHINDO (*o*) dicitur, qui ejuſdem ad Ducatum Lotharingiæ promotionem brevi poſt memorat. Secundo

(*x*) Ad An. DCCCCXII.
(*y*) MARTENE *Collect. ampliſſ.* Tom. I. pag. 264.
(*z*) *Hiſt.* Lib. II. Cap. VII.
(*a*) ECKHARTUS *Commentar. de Rebus Franciæ Orient.* Tom. II. pag. 823.
(*b*) In *Ant. Fuldenſ.* pag. 256.
(*c*) Non opus eſt, ut cum GUNDLINGIO *Diſſert. de ſtatu Germ. ſub Conrado I.* §. VII. ſtatuamus, Conradum, bello finito, in Comitum claſſem rediiſſe.
(*d*) Diſſ. *de familia Aug. Franconica* Tab. I.
(*e*) REGINONIS Contin. ad An. DCCCCXXXVII. CHRONOGRAPHUS SAXO ad An. DCCCCXXXVIII. CHRON. QUEDLINBURG. ad An. DCCCCXXXIX. ap. LEIBNIT. *Scriptor. Rer. Brunſvic.* Tom. II. pag. 279.
(*f*) CHRON. LAURISHAM. ap. FREHER. *Scriptor. Rer. Germ.* Tom. I.
(*g*) CONRADUS URSPERG pag. 144. *Vita S. Gerardi Bronienſis* ap. SURIUM 3. Octobr. pag. 24. ALBERICUS ad An. DCCCCXIV. pag. 253.
(*h*) SIGEBERTUS GEMBLAC. ad An. DCCCCXXXVIII.
(*i*) MABILLON *Act. Sanctor. Benedict.* Sec. V. pag. 399. ubi Mabillonius Eberhardum Arnulfi Bajoariæ Ducis filium fuiſſe, perperam annotat.
(*l*) LUITPRANDUS Lib. IV. Cap. XVI.
(*m*) Lib. II. pag. 23.
(*n*) CONTINUAT. REGINONIS ad An. DCCCCXLIII. WITICHINDUS Lib. II. pag. 649. ALBERICUS ad An. DCCCCXLIV. pag. 289.
(*o*) Lib. I. Cap. XXXVII. pag. 640.

Secundo Albericus (p) eum *Conradum VVormacenſem & Ducem VVormatiæ* vocat; quod in urbe hac ſedem ſuam habebat. (q) Tertio Conradus, in Ottonem Regem, ſocerum ſuum, cum filio ejus Ludolfo An. DCCCCLIII. rebellis, in urbe Moguntia per duos fere menſes obſeſſus eſt. (r) Moguntia autem Franciæ orientali quoque fuit adſcripta. (s) Quarto Conradus poſtquam cum Ottone Rege in gratiam rediiſſet, Ducatu dimiſſo, poſtea in bello adverſus Hungaros legionem Francorum, quæ quartam exercitus partem compoſuit, ducens in prœlio ad Lycum An. DCCCCLV. occubuit. (t)

§. CCCXVIII.

Otto.

Conradi hujus filium Ottonem, Wippo (u) *Ducem Francorum*, Ditmarus (x) *Carentorum Ducem & Veronenſium Comitem*, Conradus II. Imp. ipſius nepos, *Ottonem VVormacienſem*, (y) reliqui ſcriptores & chartæ veteres *Ducem* ſimpliciter appellant; quo anno Ducatum acceperit, reticentes. Lotharingiam, Conrado exauctorato, Brunonem, Archiepiſcopum Colonienſem, ab Ottone I. Rege, fratre ſuo, adminiſtrandam obtinuiſſe, multi tradiderunt. An. DCCCCLXXVII. *Otto Dux* una cum Juditha, uxore ſua, tribusque filiis, Heinrico, Brunone, Cunone, monaſterium S. Lamperti in Diœceſi Spirenſi inſtituit. (z) Poſtea Comitatum Spirigoviæ, ut infra docebo, cum Ducali ſuo munere junxit. An. DCCCCLXXXV. Otto III. Imp. Epiſcopo Wormat. prædium ſuum Eppingen, in *Comitatu Ducis & Comitis Ottonis*, in *Pagis Deſengowe & Creihgowe*, ob petitionem *Cuonradi Ducis*, Sneviæ ſcilicet, donavit. (a) Eodem & ſequentibus annis idem Otto Imp. Eccleſiæ Wormstienſi varia, ſuadente *Ottone Duce*, privilegia dedit. (b) An. MII. Henricus II. Imp. Burcardo, Epiſcopo Wormat. " totum prædium omniumque proprietatem, quam nos, inquit Henricus, per dilecti " conſanguinei noſtri *Ottonis* quoque *Ducis* firmam traditionem in proprium jus acce- " pimus, ſicut ipſe viſus eſt habere infra eandem civitatem, hoc eſt Uuormatiam, " Bruchſalæ dono tradidit. (c) *Ottonis Ducis* ædes Wormatiæ magna ex parte ſe redemiſſe, & in Eccleſiam S. Pauli commutaſſe, Burcardus Epiſcopus in charta An. MXVI. ſcribit. (d) Wormatiam libertatem tum accepiſſe & ſedem Ducis Bruchſalam fuiſſe translatam, arbitratur Tolnerus. (e)

§. CCCXIX.

Heinricus I.

Filius natu major Ottonis erat Henricus, vulgo *Hetzel*, *Hecil* dictus, qui vivo patre Franciæ orientalis Ducatum rexit. In ſolennitate Paſchali An. DCCCCLXXXV. Quedlinburgi Ottoni III. Imp. quatuor Duces miniſtrabant, inter quos *Hecil*, Dux Francorum, *ad Cellarium*. (f) Obiit quadriennio poſt ante patrem; (g) filium relinquens Conradum, qui poſt Saxones Imperator electus eſt An. MXXIV. Alſaticam ille uxorem, Adelheidam, Gerhardi, Egishemii & Dagsburgi Comitis, filiam, (h) in matrimonium duxerat.

(p) Loco cit. & ad An. MXXIV.

(q) Peculiaris Wormatienſis Ducatus, à Franciæ Orientalis Ducatu diſtinctus, nullus unquam fuit, ſed Duces Franciæ, à ſua, quam Wormatiæ habebant, habitatione Wormatienſes ſunt dicti. Koeler in præfat. ad Diſſ. *de Familia Aug. Franconica.*

(r) Frodoardus *Annal.* ad An. DCCCCLIII. pag. 185. ſq.

(s) Reginonis Continuator pag. 79. Moguntiam *metropolim Franciæ*, regiamque civitatem appellat.

(t) Witichindus Lib. III. pag. 656.

(u) *Vita Conradi Salici* pag. 425.

(x) Lib. V. pag. 370.

(y) In diplom. præfixo Burchardi Epiſc. Wormat. *Libris XX. Decretor.* pag. 3.

(z) Charta fundat. in *Ausführung der Hoch-ſtifft-Speyeriſchen Landesfürſtlichen gerechtſamen über Grevenhauſen u. S. Lamprecht*, in Probat. num. 1. Initium & finem ejus jam dederat Guillimannus *de ſtemmate Conradi Salici*, in Senckenbergii *Selectis Juris & Hiſtor.* Tom. III. pag. 232.

(a) Schannat *Hiſtor. Epiſc. Wormat.* Cod. Probat. num. 29.

(b) Ibid. num. 30. & 31.

(c) Ibid. num. 41.

(d) Ibid. num. 48. Ditmarus in fine Libri V. pag. 375. ita canit:

" Urbs Wormacenſis gaudet temporibus iſtis
" Libertate ſua, cujus manebat in umbra
" Hactenus, atque Ducum fuerat ſub lege
ſuorum &c.

(e) *Hiſtor. Palat.* Cap. VII. pag. 181.

(f) Ditmarus Lib. IV. pag. 349.

(g) Qui ſeculo ſequenti adhuc ſuperſtes erat. Annus mortis Heinrici verbis Necrologii Fuld. ... nititur, quo *Heinricum Ducem* An. DCCCCLXXXIX. obiiſſe annotatum.

(h) Vid. ſupra pag. 495. fin.

§. CCCXX.

Conradus III.

Conradus II. Imp. cognomine Salicus, ex Ducali Franciæ orientalis ſtirpe ortus, num Ducatum hunc, antequam Imperator fieret, poſt patris avique obitum adminiſtraverit, non liquet. Habuit patruum cognominem, qui Franciæ orientalis & Carinthiæ Ducatus ſimul quoque poſſediſſe videtur. Hermannus Contr. mortem ejus ad An. MXII. referens, *Ducem Carentani* eum vocat. Alibi autem *Dux Auſtraſiorum* dicitur. (*i*) Sub Auſtraſiis Franci orientales procul dubio intelligendi.

§. CCCXXI.

Conradus IV.

Conradi hujus filius erat Conradus ille junior, qui cum patrueli ſuo, Conrado majore, ad regnum adſpiravit Germaniæ, cui poſthabitus multas in regno turbas excitavit. A Wippone (*l*) *Cono VVormatienſis*, *Dux Francorum*, ipſo electionis tempore; nec non *Dux Franciæ*, (*m*) *Dux VVormatienſis*, (*n*) nuncupatur; quod ſedes ejus quoque fuit Wormatia. An. MXXVII. Conradus II. Imp. ex Italia redux, " deſcendens per Rhenum in Franciam (orientalem) venit, ibique Dux Chuno, „ patruelis ejus, prius rebellis, ſe reddidit. „ (*o*) Præter Franciam orientalem vero Alſatiæ Ducatum, à Suevico per aliquod tempus diſtractum, Conradus hic rexit, (*p*) quin etiam Ducatum Carinthiæ, quem pater ipſius ante Adalberonem poſſederat, munificentia patruelis ſui Cæſaris An. MXXXIV. accepit. (*q*) An. MXXXI. Limpurgenſe Benedictinorum monaſterium in Palatinatu, prope caſtrum Hartenburg Leiningenſium Comitum, inſtituit, præ aliis dives & nobile. (*r*) Obiit An. MXXXIX. in Italia. (*s*) Eodem anno MXXXIX. Conradus II. Imp. deceſſit. Filius ejus & ſucceſſor Henricus III. Ducatum Franciæ, morte Conradi junioris vacantem, ſibi retinuit, idemque fecit Henricus IV. unde illius ævi ſcriptor, Ekkehardus Junior, (*t*) Franciam fiſco regio peculiariter tum paruiſſe teſtatur: " Nondum adhuc illo tempore „ (Conradi I. Regis) Suevia in Ducatum erat redacta, ſed fiſco regio peculiariter „ parebat, ſicut *hodie & Francia.* Procurabant ambas Cameræ, quos ſic vocabant, „ nuntii.

§. CCCXXII.

Conradus V.

Henricus V. Imp. Ducatum Franciæ orientalis ſuo ex Agnete ſorore nepoti, Conrado, Friderici Staufenſis, Sueviæ Ducis, filio, circa An. MCXVI. contulit. *Francorum*, & *Francorum orientalium Ducem* Chronicon Halberstad. (*u*) Conradum hunc vocat, qui ſolium Germaniæ deinceps conſcendit, hujus nominis tertius. Conradus Urspergensis. (*x*) ita: " Imperator Ducatum orientalis Franciæ, qui Wirzi„ burgenſi Epiſcopo antiqua Regum ſucceſſione competebat, Chunrado, ſororis ſuæ „ filio, commiſit. „ Urſpergenſis, veram hujus Ducatus indolem ignorans, ſpecialem Epiſcopatus Wurzburgenſis Ducatum cum ipſo Franciæ orientalis Ducatu, confudit. (*y*) Tum itaque Franciæ Ducatus in Hohenſtauficam gentem, Ducatum Sueviæ jam ab An. MCLXXX. poſſidentem, translatus eſt, cum Conradino, ultimo hujus gentis Principe, An. MCCLXVIII. tandem extinctus. Conradus Dux cum An. MCXXXVIII. Imperator electus eſſet, Ducatum Franciæ & ipſe, uti Imperatores Salici fecerant, fiſco ſuo regio adjecit. Alium ſane Ducem Franciæ ſub eo nullum invenies. Deceſſit An. MCLII. filium parvulum relinquens Fridericum, qui Ducatum iſtum ſub Friderico

(*i*) In *vita b. Adalberonis*, Epiſc. Metenſis, in Labbei *Biblioth. Mſt.* Tom. I. Sect. V.

(*l*) In *Conradi Sal. Imp. vita* ap. Pistor. *Scriptor. Rer. Germ.* Tom. III. pag. 462. & 483.

(*m*) Ibidem pag. 471.

(*n*) Ibidem pag. 473.

(*o*) Ibid. pag. 474. fin.

(*p*) Supra inter Duces Sueviæ & Alſat. pag. 545.

(*q*) Wippo loco cit. pag. 475. init.

(*r*) Bucelini *German. Sacr.* Part. II. pag. 54.

(*s*) Hermannus Contr. ad An. MXXXIX.

(*t*) De *caſib. Monaſterii S. Galli* Cap. I. ap. Goldast. *Scriptor. Rer. Alemann.* Tom. I. Part. I. pag. 15.

(*u*) Ap. Leibnitz. *Scriptor. Rer. Brunſvic.* Tom. II. pag. 134.

(*x*) Ad An. MCXVI. pag. 197.

(*y*) Fridericus I. Imp. An. MCLXVIII. Epiſcopo Wurzburg. hac ſuper re dedit diploma, quod Leuckfeldius *Antiquit. Hiſtor.* Tom. I. pag. 255. exhibet.

Friderico I. Imp. patruo ſuo, rexiſſe putatur; hoc fundamento, quod *Rothenburgici* cognomen geſſerit, uti præcedentes Duces dicti fuerant *VVormatienſes* plerique. Sed de Franciæ Ducatu altum ubique ſilentium. Sueviæ Ducatum, eidem Friderico collatum, multi, ut ſupra oſtendimus, (z) celebrant. Poſt fata ejus Fridericus Barbaroſſa Sueviam Friderico, filio ſuo, reliqua vero defuncti beneficia & prædia Conrado, alteri filio, An. MCLXVII. contulit, (a) qui poſterior in Suevia quoque fratri ſucceſſit An. MCXCI. quinquennio poſt locum facturus fratri natu minori, Philippo, qui denique omnia ſuo ex fratre nepoti, Friderico II. Imp. hic filio Conrado IV. & nepoti Conradino, gentis poſtremo, reliquit. Libertas ergo in Franciæ orientalis Ducatus terris major, quam in aliis Ducatibus perſtitit, non tantum, quod Duces ejus, ut alii, primitus temporariam modo rerum bellicarum adminiſtrationem habuerunt, ſed eam quoque præſertim ob cauſam, quod Carolingis Regibus apud Germanos extinctis, ipſi Franciæ orientalis Duces impoſiti ſunt ſolio; quod poſt Saxones Imperatores longo tempore occupavere, Hohenſtaufios ſucceſſores habituri, qui Franciæ orientalis Ducatum cum Suevico Alſaticoque junxerunt; donec horum interitu formula utriusque Ducatus etiam prorſus interiit. Tum vero Status, adeoque & Duces Germaniæ, ad autonomiam & ſuprematum nondum aſcenderant; nec formula, quæ magiſtratuum eos loco conſtituit, penitus jam fuerat abolita.

CAP. XI.

SPIRIGOVIÆ COMITES
ET
ADVOCATI PROVINCIALES.

§. CCCXXIII.

CAUSA, quæ nos ſuperius induxerat, ut Alſatiæ Ducibus Franciæ orientalis Duces ſubjungeremus, exigit nunc quoque, ut Spirigoviæ, quæ Francici Ducatus pars fuit, borealem Alſatiæ novæ partem comprehendens, Comites & Advocatos provinciales, ex chartis & ſcriptoribus, quantum fieri potuit, erutos heic loci exhibeamus, qui tanto in gurgite rari comparent, monumentorum defectu. Alſati Landgravios duos & Advocatum provincialem, tresque adeo diverſos Magiſtratus Imperii, ſimul & conſtanter habuerunt. In Spirigovia unus idemque totius Pagi Judex vel Comes aut Landgravius fuit & ſimul Advocatus.

§. CCCXXIV.

WERENHARIUS.

Primus Spirigoviæ Comes An. DCCCCVI. nobis occurrit in Ludovici Infantis Germaniæ Regis, diplomate, quo quasdam juris ſui res in *Pago Spirahgowe*, in *Comitatu VVerenharii*, in loco *Tisinesheim* ſitas, Monaſterio Neuhuſano donavit. (b) Comites ſec. X.

GERUNGUS.

Sub Ottone I. Imp. & in ejuſdem pro conjuge ſua Adelheide charta An. DCCCCLXVIII. *Comitatus Gerungi Comitis* in Spirigovia, cis Queicham extenſus, memoratur. (c)

Gggg 2 Hugo.

(z) Vid. ſupra pag. 550.

(a) OTTO DE S. BLASIO Cap. XXI.

(b) SCHANNAT *Hiſt. Epiſcopat. Wormat.* Cod. Probat. num. 16.

(c) Supra pag. 193. §. CCCXLVIII.

Hugo.

Sub Ottone II. Imp. Otto, Franciæ orient. Dux, in publico mallo Lutramnusforſt, in præſentia *Hugonis Comitis*, An. DCCCCLXXVII. S. Lamperti coenobium inſtituit. (*d*)

Otto.

Hugoni huic idem Dux Otto in Comitiva ſucceſſit ad tempus. An. DCCCCLXXXII. ſane Otto II. Imp. Eccleſiæ Spirenſi bona ad *Steinwalri*, ad *Mundrveld* & ad *Vrekkenfeld* vicos, inter Queicham & Luteram adhuc ſuperſtites, *in Pago Spirihgewui & in Comitatu Vormacenſis Ottonis* confirmavit Salernæ. (*e*)

Wolframus.

Vicus Steinweiler, qui ſub Ottone I. in Gerungi Comitis, ſub Ottone II. in Ottonis Wormatienſis Comitatu erat, An. DCCCCXCII. in *VVolframi Comitis Comitatu*, & in Spirigovia ponitur. (*f*)

§. CCCXXV.

Hugo.

Comites ſec. XI. ſq. An. MLI. Henricus III. Imp. Minfeldam, Alſatiæ infra Luteram vicum, in *Pago Spirichgowue, in Comitatu Hugonis Comitis* collocat. (*g*)

Heinricus.

An. MLXV. Henricus IV. Imp. monaſterium S. Lamperti, in *Pago Spirichgauwe*, in *Comitatu Heinrici Comitis* ſitum, Epiſcopo Spireuſi donavit. (*h*)

Egbertus.

Sub Henrico V. circa An. MCIX. Egbertus, Spirigoviæ Comes, in Imperiali Spirenſis civitatis palatio reſedit. (*i*) Oritur hic centum & quinquaginta fere annorum hiatus, quo intervallo Hohenſtaufii, Ducatum Franciæ orientalis adepti, Comitatum Spirigoviæ quoque adminiſtraſſe videntur. Duces enim & Pagi cujuſdam Comites nonnunquam fuiſſe, ex noſtra Sueviæ & Franciæ Ducum ſerie paſſim elucet. (*l*)

Emico.

Emico Comes Leining. Emiconi, Leiningenſi Comiti, Comitivam Spirigoviæ à Wilhelmo, Rom. Rege, An. MCCLV. commiſſam, & ſub Richardo, Wilhelmi ſucceſſore, continuatam, Lehmannus (*m*) docet.

Heinricus.

Heinr. de Banacker. Heinricus de Banacker, Miles, Rudolfi Imp. nomine Judex provincialis Spirigoviæ fuit An. MCCLXXXV. (*n*) Jo. Conradus de Winsberg, Provincialis circa Rhenum, quem Lehmannus (*o*) ei ſubjungit, non tam Spirigoviæ, quam pacis publicæ ad Rhenum præſes fuiſſe videtur.

ADVO-

(*d*) Charta fundationis ſupra pag. 603. §. CCCXVIII. allegata.
(*e*) Conf. reliqua ibid.
(*f*) Supra pag. 193.
(*g*) Supra pag. alleg.
(*h*) In ſcripto Spir. Epiſcopi alleg. num. 2.
(*i*) Lehmann *Chron. Spir.* Lib. IV. Cap. VII.
(*l*) Conf. ſupra pag. 541. ſq. 603.
(*m*) *Chron. Spir.* Lib. IV. Cap. VII. & XXI.
(*n*) Ibidem Cap. VII.
(*o*) Ibidem.

ADVOCATI PROVINCIALES.

§. CCCXXVI.

An. MCCCVI. Georgius, Comes Hirſutus, Advocatus provincialis Spirigoviæ nomine Alberti I. Imp. erat. Georgii hujus nomine Judicio provinciali prope Landaviam Simon Sleder præfuit Eques, qui Weiſſenburgenſis civitatis, forum ipſius propter privilegium de non evocando declinantes, immunitatem, inſpectis literis Imperialibus, hoc anno agnovit. (*p*) Georgius Comes Hirſutus.

An. MCCCVIII. *Georius*, *Comes Irſutus*, damno, à civitate Spirenſi caſtri & oppidi Germersheimenſis obſidione ſibi illato, renuntiavit. (*q*)

§. CCCXXVII.

Anno ſequenti Georgius, Comes Veldentiæ, *Provincialis in Spirgovia*, & Simon dictus *Sider*, Miles, transactionis inter Comites Bipontinos & cives Spirenſes feria ſecunda ante nativ. Mariæ, facti ſunt fidejuſſores. (*r*) Georgius Comes Veldentiæ.

Comes Georgius de *Feldens*, Advocatus provincialis, non addita Spirigoviæ mentione, chartæ Scabinorum Selſenſium de Abbatiæ & civitatis Selſ. juribus An. MCCCX. ſigillum ſuum appendit; unde Selſam ſub Spirigoviæ, non Alſatiæ, Advocatia conſtitutam tum fuiſſe colligimus. Eodem anno Alſatiæ & Spirigoviæ Advocati, Leiningenſis & Veldentinus Comites, cum Ottone Ochſenſteinio ſuam inter Simonem Bipontinum & civitatem Argent. fidem ad ſervandam mutuo pacem interpoſuerunt.

An. MCCCXIII. Georgius, Comes Veldentiæ, *Provincials Spirkowie*, Advocatus nempe & Comes, nomine Henrici VII. Imp. ordinationem de Judæis Spirenſibus cum civitate hac fecit. (*s*)

An. MCCCXV. idem à Ludovico Bavaro confirmatus Spirenſi civitati ſecuritatis ac protectionis literas præſente Ludovico Cæſare dedit, (*t*) à quo Judicium provinciale Spirigoviæ Germershemio tum affixum eſſe, Lehmannus (*u*) tradit.

§. CCCXXVIII.

Prævalente mox in his oris Friderici Auſtriaci potentia, Otto de Ochſenſtein, Advocatus Alſatiæ, Spirigoviam quoque nomine ejus regendam accepit: (*x*) pacificationis inter Spiram & Landaviam civitates An. MCCCXVIII. & ſeq. (*y*) nec non inter Leopoldum, Auſtriæ Ducem, & urbem Spirenſem, quam ille obſederat, An. MCCCXX. promotor & teſtis. (*z*) Spira nempe pro Ludovico, Landavia, Spirigoviæ oppidum, pro Friderico ſtabat; unde Advocati provincialis & Judiciorum Spirigoviæ ſedes Landavia fuerat, quum Abbas & civitas Weiſſenburg. An. MCCCXXI. de jure piſcationis in Lutera transegiſſent. (*a*) Otto de Ochſenſt.

§. CCCXXIX.

An. MCCCXXXII. Wernerus Knebel Advocatus Spirigoviæ & Vicedominus Palatinus Neoſtadii erat: teſte charta, qua urbem Spirenſem à damno, ſibi ac Principibus ſuis, Palatinis Comitibus, armis nuper illato, abſolvit. (*b*) Advocatiam Spirigoviæ Palatinis tum à Cæſare traditam fuiſſe, hæc & alia anni ſeqnentis charta indicat, qua Johannes Trepler, Eques, Rudolphi & Ruperti, Ducum Bav. & Comitum Palatinorum, nomine Judicium provinciale Ludovici Imp. Neoſtadii ſe habuiſſe, perſcripſit. (*c*) Wernerus Knebel.

(*p*) Charta die Martis ante S. Thomæ An. MCCCVI. data, quæ incipit: *Ich Simond Sleder, Ritter, der da beſitzt das Landgericht by Landowe von der Ritwengraven Georigen wegen, der da ein Landſaut iſt in Spirgowe von des Rom. Konig Albrechts wegen.*

(*q*) Lehmann Lib. VII. Cap. IX.

(*r*) Ibidem.

(*s*) Ibid. Lib. VII. Cap. XLII.

(*t*) Ibid. Cap. XXII. & Lib. IV. Cap. VII. ubi: *Wir Georie der Grafe von Veldenz, des Edelſten Herrn Ludwigs des Rom. Kœnigs Landvogt im Spirkowe.*

(*u*) Lib. VII. Cap. XXII.

(*x*) Vid. ſupra in Advocatis Alſat. pag. 563.

(*y*) Lehmann Lib. VII. Cap. XXIV.

(*z*) Ibid. Cap. XXIII.

(*a*) Ubi: *Herr Otten von Ochſenſtein Landvout des Heylgen Richs in Elſaſſ u. in Spirikowve.*

(*b*) Lehmann Lib. VII. Cap. XXIX. ubi: *Ich Werner Knebel, Landfugt in Spirgau u. Vitztum zu der Nuwenſtatt.* Dat. Sabbato ante feſtum Simonis & Judæ An. MCCCXXXII.

(*c*) Idem Lib. IV. Cap. VIII. ubi: *Ich Johann der Trepler ein Ritter . . . ſaſſ von miner gnedigen Herrn Herzog Rudolffs u. Herzog Ruprechts . . . wegen in des Durchl. Keyſer Ludewigs von Rome Land-Gericht zur Nuwenſtatt.*

§. CCCXXX.

Joh. de Lichtenb. Alſatiæ & Spirigoviæ Advocatum, Johannem de Lichtenberg, Decanum Eccleſiæ Argent. ad An. MCCCXLVII. nos ſupra (*d*) protulimus.

Eodem anno Carolus IV. Imp. promiſit, nullum Spirigoviæ Advocatum à ſe poſtbac conſtitutum iri, niſi qui civitatis Spirenſis jura & privilegia ſe ſervaturum adjuret. (*e*)

An. MCCCXLIX. idem Cæſar, Moguntiæ verſatus, Epiſcopatus Wormat. jura Ruperto Palatino, Wirtenbergæ Comitibus, & Advocato provinciali Spirigoviæ, præſenti atque futuro, (*f*) cuſtodienda commendavit.

Nondum itaque tum abrogata erat Spirigoviæ advocatia, quamvis hoc & ſequenti tempore Advocati nomen non amplius, quantum equidem novi, occurrat. Lehmannus (*g*) jam ab An. MCCCXLVII. Advocati Spirigoviæ nullum ſe reperiſſe veſtigium ſcribit; nos biennio ſerius Advocatiæ Spirigoviæ interitum ponimus.

§. CCCXXXI.

Advocatiæ interitus. Interitus ratio in Imperialium domaniorum ac jurium, quæ Advocatus adminiſtraverat, alienatione quærenda. Quidquid enim terrarum in iſto Spirigoviæ Pago ad fiſcum Imperialem ſpectaverat, nimia Ludovici Bavari & Caroli IV. in Palatinos propenſione alienatum eſt. Omnem fere inter Queicham & Luteram tractum, qui inſignis veteris Spirigoviæ pars fuerat, Gutenbergenſem, (*h*) Neocaſtellanum, (*i*) Wegelnburgenſem, (*l*) Trifelſinam, (*m*) Billigheimenſem (*n*) Præfecturas complectens, una cum Germershemio (*o*) & Falckenburgo, trans Queicham ſitis, Rudolfus & Rupertus fratres, Electores Palatini, à duobus iſtis Imperatoribus acceperunt in pignus; poſtquam Landavia civitati Spirenſi jam oppignerata fuiſſet, oppigneranda mox Spirenſium Epiſcopo. (*p*)

Oppignerationes hæ terrarum & jurium in iis Imperialium, Proceribus Imperii factæ, Advocati Imperialis munus magis magisque debilitarunt, tandemque extinxerunt omnino. Nec enim oppida, nec caſtra, nec vici, in quibus hoc munus exercebatur, remanſerant. Poſt multas Imperatorum alienationes bonorum Imperii, decem tamen in Alſatia Civitates & inſignis vicorum numerus in Imperii permanſerunt domanio. Spira, libera civitas, Pagi Spirenſis caput, ut Argentoratus in Alſatia, ab Advocati provincialis poteſtate ſemper fuit exemta. (*q*) Exemta quoque erant loca, ad Epiſcopum Spirenſem, ad Comites Leiningenſes, ad alios (*r*) ſpectantia, vel ſi quid juris Advocatus Imperialis in illis exercuit, negligentia Imperatorum, Statuumque induſtria paulatim interiit.

CAP. XII.

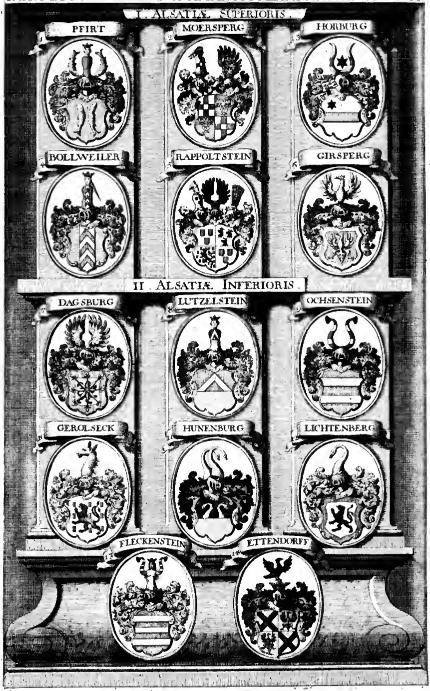
COMITES ATQUE DYNASTÆ.

§. CCCXXXII.

Inſtituti ratio. Rectoribus Alſatiæ, togatis atque ſagatis, Landgraviis, Ducibus, Advocatis provincialibus &c. illuſtriores Alſatiæ Gentes, in compendium contractæ, eo, quo terras illarum deſcripſimus, ordine ſuccedunt, ex quibus varii Magiſtratus, mediati

(*d*) In Advocatis Alſatiæ pag. 565.
(*e*) Lehmann loco cit. Lib. IV. Cap. VII. fin.
(*f*) Schannat *Hiſt. Epiſc. Wormat.* Cod. Probat. num. 200. pag. 173. ubi: *Dem Edlen . . . unſerm Lantvogt in Spirkovv, der itzund iſt, oder ze ziten wirt.*
(*g*) *Chron. Spir.* loco cit.
(*h*) Supra pag. 190.
(*i*) Pag. 186.
(*l*) Pag. 187. ſq.
(*m*) Pag. 188. ſq.
(*n*) Pag. 183.
(*o*) Pag. 179.
(*p*) Supra pag. 401.
(*q*) Protectorium, quod Spira Palatinis & Auſtriacis Principibus, Advocatiæ provincialis Alſatiæ poſſeſſoribus, præſtitit (Vid. ſupra pag. 282. §. DXXVI.) voluntarium & temporarium erat, nec ex Advocatiæ jure, ſed ex peculiaribus pactis, ſubinde renovatis, debebatur.
(*r*) Laterculum eorum dedit Lehmann *Chron. Spir.* Lib. IV. Cap. IX.

INSIGNIA COMITUM ET DYNASTARUM ALSATIÆ EXTINCTORUM.



Digitized by Google

Digitized by Google

COM

BRUNO † ante 1065.

LUDOVICUS 1105.

LUDOVICUS Com. Monc. 1096.

WILHELMUS 1105.

H
1

LUD

LUDOVIC

LUDOVICUS d. *Grimmel* parricida † poſt 1270.

ULRICU
ras ſuas

HENRICUS 1256.

FRIDERICUS 1268.

LUDOVI
1259. †
1265

THEOBALDUS 1279. † poſt 1306.

JOHANNES 1279.

THEOBALDU
Comes.

HENRICUS Comes 1319.

JOHANNA ux. Alberti II. Ducis Auſtr. 1324. † 1351. unde *Auſtriaci Comitatus Phirret. heredes.*

Johannæ ex Ulrico Phir
URSU
2) G
here

GEN

JO. GASP
Al

JO. JACOBUS I. *Baro*, Advoc
ſatiæ 1512. Ux. Margaretha Co

JO. JACOBUS II. *Baro*, Civis Solodur. 1574. Ux. Anna de Friedingen ad Hohen-Kraiſen.

HEN

AUGUSTINUS, Præceptoriæ Dorolsheim. Ord. S. Joh. Commendat. 1598.

HIERONYMUS *Baro*, Dynaſtiam
† 1641. Ux. Maria de Heidecl

LUDOVICUS † 1604.

GEORGIUS *Baro*, uxor Dorothea Suſanna Com. à Gleichen 1619. quæ † 1638.

EGENOLFUS, Eques Melitenſis.

, Conſiliar.
erPal. Styriæ
rg 1615.

LUDOVICUS FRIDERICUS, *Comes à Mærſperg*, *Baro in Belfort*, Dynaſta in Blanckenhain & Cranichfeld 1648.

SOPHIA EUSEB. ux.
the Dietrichſtein.

mediati ac immediati, nonounquam deſumti, quæque propriis viribus ſubnixæ inſigni apud populares ſuos auctoritate pollebant. Gentes hæ, nunc omnes extinctæ, diverſis Comitum atque Dynaſtarum inclaruerunt nominibus, in ceteris inter ſe fuerunt æquales; niſi quod aliæ præ aliis ditiores eſſent, adeoque potentiores. Comitum axioma illis inhæſit, quibus aliquando Comitatus fiſci à ſummo imperante commiſſus fuerat ad tempus, uti Zaringenſes ob Carinthiæ Ducatum, olim poſſeſſum, Duces; Badenſes & Hachbergenſes Marchiones ob Marchiam Veronenſem olim adminiſtratam, Marchiones dici continuarunt, quamvis Ducatu & Marchionatu carentes. Comites itaque ſine Comitatu fiſci revera erant Dynaſtæ, neque terras ſuas Comitatus nuncuparunt, ſed Dynaſtias. (*s*) Hojus generis, præter Egisheimenſes & Dagisburgenſes, ex Etichonis, antiquiſſimi Alſatiæ Ducis, ſanguine nrtos, quos ſupra tractavi, (*t*) Alſatia ſuperioe Phirretenſes & Horburgenſes; inferior Lucelburgenſes & Lucelſteinenſes Comites habuerunt.

Comites hos atque Dynaſtas excipient inferioris ordinis Nobiles, qoi à ſervitiis bellicis *Milites*, *Armigeri*, à geſtis in Procerum aulis muneribus *Miniſteriales*, vocari ſolebant. Magnum eorum numerum io Alſatia viguiſſe, ex catalogo infra adornando patebit.

I. IN ALSATIA SUPERIORE

COMITES PHIRRETENSES.

§. CCCXXXIII.

Auctor hujus gentis erat *Fridericus*, Theodorici I. Montionis, Barri & Montisbeliardæ Comitis filius, Theodorici II. à quo Montisbeliardenſes, & Raynaldi Strabi, à quo Barrenſes Comites deſcendunt, nec nnn Stephani, Epiſcopi Meteoſis, frater; (*u*) qui, quod ſingulare eſt, una eademque die ſub duplici Comitis de *Monte-Biligardis* & Comitis de *Ferretis* nomine, in duobus Henrici V. Imp. diplomatibus, VI. Id. Januarii MCXXV. Argentorati datis, comparet. Poſtea vero ſemper Phirretenſem ſe Comitem nuncupavit. Ficta & fabuloſa ſunt, quæcunque de Phirretarum Comitibus ante hanc anni MCXXV. epocham narrantur à junioribus. (*x*) Origo gentis.

Fridericus Comes de Ferretho cum uxore ſua *Stephania & filio* ſuo *Ludovico* monaſterium Veldbacenſe An. MCXLIV. inſtituit. (*y*) Per Stephaniam hanc, Udalrici, Comitis Egisheimenſis ſnrorem, (*z*) defuncto fratre, Comitatus Egisheimenſis pars ad Phirretenſes pervenit. (*a*)

§. CCCXXXIV.

Friderici filius atque ſucceſſor *Ludovicus*, in chartis illius ſeculi obvius, monaſterii Pariſienſis ſundationem, ab Udalrico Egisheimenſi, avunculo ſuo, factam, An. MCLXXXVII. coofirmavit. (*b*) Hunc excepit filius *Fridericus* II. ob captum prope Altkirch Henricum, Epiſcopom Baſil. pœnam magnatum *Harneſcar* meritus & à gnato ſuo *Ludovico Grimmel* An. MCCXXXII. occiſus. (*c*) Præter hnnc filios reliquit *Ulricum*, Comitatus heredem, & *Bertholdum*, Epiſcopum dein Baſilienſem. Ulricus jam vivo patre Advocatus provincialis erat Alſatiæ. (*d*) An. MCCLI. cum Eccleſia Argent. de hereditate Dagisburgenſi transegit; (*e*) Abbatiæ Michelfeldenſis una cum Bertholdo ſratre Epiſcopo tum auctor. (*f*) Idem Ulricus Comitatum ſuum Eccleſiæ Baſilienſi vendidit, illumque in ſeudum recepit, Theobaldo filio non diſſentiente. Continuatio.

Theobaldus

(*s*) Ita Comitatus Phirretenſis ſub ipſis Comitibus ſemper dicebatur *Herrſchafft*, Dominium ſeu Dynaſtia. Vid. pag. 32. §. XLVII.

(*t*) Pag. 474 ſqq.

(*u*) Teſtis eſt ALBERICUS, Trium Fontium Abbas, *Chron.* ad An. MCLVIII. ubi: " Epiſcopus Stephanus . . . tres habuit fratres Comites, Theodoricum de Montebeliardi, Fridericum de Ferretes, patrem Ludovici Comitis, & Rainaldum Strabum Comitem de Barro Ducis.

(*x*) Præter Ruxnerum, Modium, Bucelinum & Lazium, Urſtiſius, Stumpfius, Guillimannus & Bernardinus quoque in Comitum horum originibus exponendis nugati ſunt.

(*y*) Supra pag. 451. §. DCCCXLII. coll. pag 32. §. XLVII.

(*z*) Supra pag. 495. § LXX. ſq.

(*a*) Uti oſtenſum pag. 73. §. CXIII.

(*b*) De hac Abbatia pag. 451. & 496.

(*c*) *Chron Novient.* ap. MARTENE *Theſaur. Anecd.* Tom. III. col. 1156..

(*d*) Supra pag. 558

(*e*) Pag. 73. §. CXIII.

(*f*) Pag. 452. §. DCCCXLVI.

Theobaldus hic patri An. MCCLXXV. (*g*) ſucceſſit, Rudolfo I. & Adolfo Cæſaribus carus; quorum poſterior Advocatum provincialem Alſatiæ eum conſtituit. (*h*) Vixit Theobaldus uſque ad An. MCCCX. parens *Ulrici II.* cui Herzlanda ſoror, Ottoni Ochſenſteinio nupta, jus ſuum in Comitatum Phirretarum anno ſequenti reſignavit. (*i*)

§. CCCXXXV.

Interitus.

Ulricus hic maſcula cum prole careret, An. MCCCXVIII. ab Epiſcopo Baſil. impetravit, ut filiæ, *Johanna* & *Urſula*, in terris ipſi ſuccederent. (*l*) Has vero Dynaſtia Belfortenſi per conjugem, (*m*) atque Delenſi Auſtriacorum, quos juverat, munere, (*n*) auxerat, Baſileæ An. MCCCXXIV. menſe Martio defunctus. (*o*) Johanna, filiarum natu major, Alberto II. Duci Auſtriæ, Alberti I. Imp. filio, brevi poſt nupta, terras bas, ex paterna maternaque hereditate, nec non ab Urſula ſorore, Hohenbergenſis Comitis Hugonis conjuge, pactis acceptas, Auſtriacæ Genti, Landgraviatum Alſatiæ ſuperioris pridem poſſidenti, intulit omnes. Maternam vero hereditatem cum ipſa & Urſula creverunt *Margaretha* & *Adelheidis*, Friderico atque Rudolfo, Marchionibus Badenſibus, agnatis ſuis, utraque nuptæ; quas Johanna mater ſecundo poſt Ulricum marito, Rudolfo Heſſoni, Marchioni quoque Badenſi, peperit. (*p*) Tertius ejus maritus fuit Guilielmus, Cattimelibocenſis Comes, inde rebus humanis valedixit An. MCCCXLVII. quo inter quatuor filias ipſius diviſa fuit hereditas. (*q*)

Egregia Comitum Phirret. jura inſtrumentum Friderici II. Comitis An. MCCXXV. declarat, ex quo illos metallifodinæ, monetæ, inſignium largiendorum, vectigalium & tributorum exigendorum, tabellionum creandorum, ex impuro ſanguine natos legitimandi, aliiſque juribus jam tum gaviſos fuiſſe apparet. (*r*) Nummorum, ab Ulrico II. cuſorum, ſpecimen inter Numiſmata exhibui.

Tab. I. Numiſm. num. 9. 10.

Tab. Inſign. num. 1.

Barri, Montisbeliardæ ac Phirretarum Comitibus, uti communis origo, ſic communia quoque Inſignia fuerunt, gemini nempe *Barbiones* aurei, ſibi averſi, (*s*) qui ad Barri nomen alludere videntur.

DYNASTÆ MOERSPERGENSES.

§. CCCXXXVI.

Origo gentis.

Phirreti Comitibus Mœrſpergenſes ſubjungimus, quod eorum Dynaſtia Comitatus Phirretenſis olim pars fuit; (*t*) quodque temporis progreſſu Baronum & Comitum denique dignitate inclaruerunt.

Ex illuſtri Rupenſium Burgundiæ Comitatus, Alſatiæ vicini, Comitum proſapia Mœrſpergenſes prodiiſſe, ipſi gloriati ſunt. (*u*) Bucelinus (*x*) *Balthaſarum*, Rittershusius (*y*) atque Spenerus (*z*) *Antonium* & *Waltherum*, An. MLXXXV. florentes, gentis hujus auctores producunt. In monumentis noſtris primus comparet *Henricus de Morsberch* An. MCCLXXI. quum Comitatus Phirret. & in hoc caſtrum *Morsberc* Eccleſiæ Baſil. offerretur in feudum; unde Henricum iſtum Phirreti Comitum vel vaſallum fuiſſe vel miniſterialem, ad caſtri hujus, à quo nomen ducebat, cuſtodiam devinctum, colligimus.

§. CCCXXXVII.

Continuatio.

An. MCCCLXI. florentiſſima fuit Mœrſpergenſium propago. Tum enim *Henricus* & *Matthias*, agnati; *Cuno*, *Henricus Nuſſe*; *Hugo* & *Werlinus*, Eberhardi filii; *Petermannus* & *Jacobus* fratres; *Theobaldus* denique, Mœrſpergenſes omnes, inter vaſallos

Auſtriacos

(*g*) Annales Colmar. ad h. an.
(*h*) Supra pag. 562.
(*i*) Herrg. *Geneal. Habsb.* Cod. Probat. num. 713.
(*l*) Steyrer in *Vita Alberti II. Ducis Auſtr.* col. 217.
(*m*) Johannam, Reginaldi Comitis Montisbeliard. filiam. Conf. ſupra pag. 33.
(*n*) Pag. 49. §. LXXIV.
(*o*) Steyrer loco cit. col. 221.
(*p*) Steyrer loco cit. col. 244. ſq.
(*q*) In diviſione hac Adelheidis Dynaſtiæ Belfort. partem, Margaretha Præfecturam Hericurtenſem ſorte obtinuit. Diviſionis inſtrumenta ap. Herrgott num. 798. & Steyrer. col. 242.
(*r*) Steyrer loco cit. pag. 206.
(*s*) *Deux Bars adoſſés.* Conf. Spener. *Op. Herald.* Part. II. Lib. I. Cap. LVII.
(*t*) Supra pag. 35. §. LI.
(*u*) Urstis. *Chron. Baſil.* Lib. I. Cap. XVIII.
(*x*) *Germania Stemmatograph.* pag. 236. Opp. Parte III.
(*y*) Genealog. Tab. XLI.
(*z*) *Op. Herald.* Part. ſpec. pag. 641.

Digitized by Google

Auſtriacos & caſtri Mœrſpergenſis poſſeſſores memorantur. In prœlio Sempacenſi An. MCCCLXXXVI. quatuor, *Theobaldus*, *VVernherus*, *VVezelo* & *VValtherus* perierunt; (*a*) è quibus poſteriores duo Huningæ minoris partem minori civitati Baſil. vendiderant. (*b*) *Henricus* de Mœrſperg præſidiariis Friburgi tum erat præfectus. *Johannes* Miles caſtrum Plützhuſen An. MCCCCXXVIII. ab Epiſcopo Baſil. in feudum obtinuit. *Petrus*, Johannis filius, legationibus Cæſareis ad Turicenſes, Ducem Burgundiæ, Regemque Franciæ illuſtris, (*c*) Phirretenſem atque Delenſem Præfecturas primo, dein Belfortenſem Advocatiam, aliasque Auſtriacorum in Alſatia ſup. terras, pignori accepit; imo omni denique Alſatiæ Auſtriacæ præfectus fuit Advocatus provincialis. (*d*) Ejuſdem cura duo vici Muſig & Heidolsheim (*e*) Mœrſpergenſium patrimonio acceſſerunt.

Petri filius, *Jo. Gaſparus*, ad *Baronis* dignitatem An. MCCCCLXXXVIII. evectus, (*f*) quadriennio poſt Belfortenſem Dynaſtiam & alia, quæ ab Auſtriacis ut pignora tenebat, impetravit in feudum; unde Mœrſpergenſes deinceps Mœrſpergæ & Belfortii Baronum titulo uſi ſunt. Gaſparus præterea ſummis in Alſatia, Advocati nempe provincialis, tum Auſtriaci, tum Imperialis, (*g*) honoribus conſpicuus erat.

§. CCCXXXVIII.

Præter *Joh. VVernherum*, Eccleſiæ Baſil. Præpoſitum, duos filios, totidem linearum auctores, *Jo. Jacobum* & *Johannem*, reliquit. Jo. Jacobus in Advocatia provinciali Alſatiæ Imperialis An. MDXII. patri ſucceſſit, (*h*) pater *Jo. Jacobi* II. atque *Henrici*, qui religionem commutaſſe videtur; Adminiſtrator Comitatus Montisbel. atque Schorndorfienſis in Ducatu Wirtenbergico Præfectus. Sub Jo. Jacobo II. Dynaſtia Belfortenſis ad Archiduces rediit. (*i*) Filius ejus *Hieronymus*, cum Henrico patruo Proteſtantium caſtra ſecutus, Dynaſtiam quoque Mœrſpergenſem An. MDLXXXII. vendidit; (*l*) atque in aula Ducis Wirtenbergenſis Mareſchallus vixit. (*m*) Natus ex eo *Georgius* Baro, ducta uxore Dorothea Suſanna, Volrathi Comitis de Gleichen filia, fortunarum ſuarum ſedem in Thuringiam transtulit, pater *Ludovici Friderici*, hujus lineæ ultimi, qui *Comitis de Mœrſperg*, *Baronis in Belfort*, *Domini in Blanckenhein & Cranichfeld*, titulo inclaruit, ultra An. MDCLXI. ſuperſtes. Sororem ejus, *Sophiam Dorotheam*, Chriſtianus Guntherus, Comes in Schwarzburg, duxerat uxorem. (*n*) Duæ lineæ.

§. CCCXXXIX.

Johannes, Jo. Jacobi I. frater, peculiaris quoque ſtirpis conditor, ex Johanna, Johannis Silveſtris & Rheni Comitis filia, *Franciſcum* gennit, *Petri* atque *Jo. Friderici* parentem; quorum hic Conſilii militaris Auſtriaci ſub Rudolfo II. Imp. Præſes, (*o*) Gracii, Styriæ metropoli, An. MDCXIV. deceſſit; filios ibidem relinquens *Fridericum* II. & *Julium Neidhartum*, in Imperiali & Archiducum aulis clariſſimos. Poſterior ex Barone *Comes*, Proprætor Styriæ & ſummus ejuſdem Ducatus Palatii Magiſter An. MDCXXVII. lege feudali creatus, multisque in Auſtria terris, olim fiſco addictis, locupletatus fuit. (*p*) Debebat fortunam hanc ſocero ſuo, Eggenbergio Principi, qui maxima apud Ferdinandum II. Imp. gratia florebat. Julio Neidharto, An. MDCXLII. extincto, in iisdem honoribus ſucceſſit filius *Jo. Ulricus*, avi materni nomen gerens, qui ſtirpis ſuæ poſtremus poſt An. MDCLXXXVI. mortuus eſt. (*q*) Linea junior.

HORBURGENSES COMITES ATQUE DYNASTÆ.

§. CCCXL.

Horburgi poſſeſſores Dynaſtiæ ſuæ allodiali Comitatum quendam fiſcalem, à *Witkiſauia* nuncupatum, (*r*) cum adjeciſſent, Comites & Dynaſtæ dicebantur promiſcue; plerumque tamen ſolo Dynaſtarum titulo contenti. Comitatus iſte fiſcalis Comites unde?

(*a*) Urstis. *Chron. Baſil.* Lib. IV. Cap. VI.
(*b*) Leu *Lex. Helvet.* voce *Mœrſperg.*
(*c*) Tschudi *Chron. Helvet.* Part. I. Lib. XII. pag. 403.
(*d*) Supra pag. 598.
(*e*) De quibus pag. 212.
(*f*) Conf. pag. 135. §. LI.
(*g*) Supra pag. 575. & 599.
(*h*) Ibidem.
(*i*) Pag. 54. §. LXXX.
(*l*) Pag. 35. §. LI.
(*m*) Rittershus. *Genealog.* Tab. XLI.
(*n*) Sagittar. *Hiſtor. der Graffſchafft Gleichen* Lib. II. in fin.
(*o*) Khevenhiller *Annal. Ferdinand.* Append. Tom. II. pag. 198.
(*p*) Ibidem pag. 208. ubi & imago ejus exhibetur æri inciſa.
(*q*) Gauhens *Adels-Lex.* Tom. I. pag. 1391.
(*r*) Vid. Tom. I. pag. 662. ſq.

in Horburgi vicinia quærendus ad Ellum, ubi plurimos vicos immediatos, Comiti ſive Judici Imperiali vel à Landgravio Alſatiæ ſuperioria, vel ab ipſo Cæſare commiſſos, extitiſſe novimus. Ita Horburgenſes Dynaſtæ, provinciale vallis Leimenſis judicium, fiſcale quoque munus, exercentes, (*s*) inferiorem Landgraviatus Alſatiæ ſuperioris partem rexerunt Comites; uti in Inferioria Alſatiæ Landgraviatu Pagus Riedenſis ſub Comitatus nomine, non ab ipſis Landgraviis, ſed ab aliis Nobilibus, Landgraviorum vaſallia & vicariis, adminiſtratus fuit. (*t*) Johannem, Horburg. Dynaſtarum ultimum, An. MCCCLXXIV. Rappoltivillæ ſub dio, ad viam publicam, in cauſa teſtamentaria pro tribunali ſediſſe reperio.

§. CCCXLI.

Genealogia gentis.

An. MCXXIII. primus Horburgenſium comparet *Chuonradus de Horeburc*, (*u*) qui biennio poſt *Comes de Horburc* nominatur. (*x*) Erneſtus & Wickerus Comites de Horeburc, in Archiepiſcoporum Mogunt. chartis circa hæc tempora memorati, non ad Alſataa noſtroa, ſed ad caſtrum Horburg in Thuringia debent referri. Ex noſtris *Henricus* de Horburg circa An. MCLXXX. Baſilienſem Eccleſiam Epiſcopua rexiſſe ſcribitur. (*y*) Conradus vel *Cuno* II. cum Egelolſo de Urſelingen, primo Rappoltſteinenſi Dynaſta, An. MCLXXVIII. armis certavit. (*z*) Hujus filii fuiſſe videntur, *VValtherus* II. & *Conradus* III. qui Henrico, Regi Rom. quidquid juris in caſtro & in ſuburbio Keiſersberg. habuerant, An. MCCXXII. vendiderunt. (*a*) Uterque ſui nominis prolem reliquit; prior *VValtherum* III. poſterior *Conradum* IV. & *Bertholdum*, Lutenbacenſis primo, dein & Argentinenſis, Baſilienſis atque Colmar. Eccleſiarum Canonicum. A *nobilibus viris Dom. Cunrado & Dom. VValthero de Horburc* nonnulli Milites vallia S. Amarini advocatiam An. MCCLVI. in ſubſeudum acceperunt. Triennio poſt Conradus patruelem ſuum Waltberum occidit; feudis hinc, quæ poſſederat, Lotharingicis exutus, (*b*) & profugus cum filiis, qui nonniſi An. MCCLXXVIII. cum agnatis ſuis reconciliati in Alſatiam redierunt. (*c*)

Waltherus ille occiſus, munitionis in Zellenberg auctor, (*d*) in charta Murbacenſi An. MCCLIX. *quondam Comes de Horburg* vocatur. Ex Simonis Geroldseckii ſorore filios ſuſcepit *VValtherum Simonem* atque *Burcardum*; quorum ille jus advocatiæ vallis S. Amarini An. MCCLX. in Rudolfi & Godefridi, Habsburgi Comitum, manus reſignavit; hic Richovillam An. MCCXCI. muro foſſaque munivit; (*e*) *Waltheri* IV. & *Burcardi* II. ex Eginonis, Friburgenſis Comitis, filia parens. Fratres hi, neſcio qua neceſſitate compulſi, uoiverſas terras ſuas, Horburgenſes & Richovillenſes, Ulrico, Wirtembergenſi Comiti, An. MCCCXXIV. vendiderunt; (*f*) reclamante Argentinenſi Præſule, qui ſua ſaltem feuda ſibi reddi poſtulabat. (*g*) Paulo poſt hanc venditionem Burcardo II. filius natus eſt *Johannes*, Tardus hinc, *der Spate*, cognominatus, qui bonis orbatus avitis Rappoltſteinenſem aulam frequentavit, ibique An. MCCCLXXIV. uti ſupra notatum, judicem publicum egit. Cœlebs atque improlis antiquiſſimæ Gentis Dynaſtarum ſeriem clauſit.

DYNASTÆ BOLLVILLANI.

§. CCCXLII.

Origo gentis.

Vetus Bollvillanorum traditio originem eorum à S. Apollæ patre, quem ſeculo IV. Regem Alſatiæ cooſtituit, derivat. In hiſtorica autem Gentis periodo *Gerhartus de Bollonwibre* cum nonnullia *Liberis* in charta fundatioois monaſterii Goldbach An. MCXXXV. primus omnium occurrit. *Petrus* Miles & *Burcardus* fratres *de Bollewibre* Bollvillam ſuam An. MCCXCV. Eccleſiæ Argent. obtulerunt in feudum. (*h*) Petrus hic in Comitum & Dynaſtarum claſſe, ante inferioris ordinis Nobiles, paulo poſt in ejuſdem Eccleſiæ vaſallorum catalogo recenſetur; Judex proviocialis Alſatiæ ſuperioris cum eſſet. (*i*) A Murbacenſi Abbatia vicos Berweiler & Berolzweiler in feudum

(*s*) Supra pag. 25. §. XXXVI.

(*t*) Supra pag. 129. §. CCXVIII.

(*u*) In charta Henrici V. Imp. apud Besold. *Monum. Wirtenberg.* pag. 250.

(*x*) In ejuſdem Imp. diplomate ap. Bernardin. *Faſt. Lucell.* pag. 257.

(*y*) Ibidem pag. 32. ſed res dubia, alii quum codices Henricum hunc ex familia *Hornberg*, non Horburg, ortum eſſe tradunt.

(*z*) Urstis. *Scriptor. Rer. Germ.* Part. II. pag. 81.

(*a*) Supra pag. 415.

(*b*) Annales Colmar. ad An. MCCLIX.

(*c*) Ibid. ad An. MCCLXXVIII.

(*d*) Supra pag. 215. §. CXCV.

(*e*) Vid pag. 76. §. CXVIII.

(*f*) Tom. I. pag. 662. §. LXXXI.

(*g*) Albertus Argent. *de rebus geſtis Bertholdi Epiſc.* pag. 169.

(*h*) Vid. ſupra pag. 102.

(*i*) Pag. 502. §. XC.

Ad Pag. 612.

ꓛ A

HORBURG.

us
tia
ultus.

ɔ.

dictus 1244.
ɔrivatus &
i Comitis

Bertoldus Eccleſiæ
Lutenbac. Præpoſitus,
Baſil. Argent. & Colm.
Canonicus † 1296.

burc Domicellus
ı redux 1278.

L E R.

NES Caroli V. Imp. Dapifer,
. II. Regis Hiſp. Pincerna, Ca-
np. Præſes † d. 31. Mart. 1585.

Ferdinandi Archid.
Auſtr. Advocatus
16. Ux. Dorothea

m Bollvillenſium heres,
Comitis à Fugger.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

DYNAST

EGELOLFU
Rappoltſt. †

ULRICUS III
† poſt

ULRICUS V. 1277. † 1283. Ux. Adelheidis de Geroldseck. | HERMANNUS 1277. † 1291. | A

HENRICUS III. de Hohenack 1294. † 1353. Uxores 1. Eliſabetha de Ilenburg. 2. Adelheyd. de Geroldseck. | ULRICUS VI. ex urbe infer. † poſt 1344.

JOHANNES III. in urbe infer. † ante 1341. | ANSEL. be infe | 1377. nda de . Marring.

JOHANNES VI. in aquis periit. Ux. Eliſabetha de Geroldseck † XIII. Kal. Martii 1441. | ULRIC. VIII. † 1431. | Johanna nupta 1. Egoni de Kyburg. 2. Volmaro de Gerolds. | SC f. M Ux † 14 | upta quo erd.

CASPAR † 1457. Ux. Imagina de Leining. | Stephania & Beatrix Moniales Unterlindenſes. | W U

BRUNO II. † 1513. Concubina Beatrix de… | Georgius † infans. | Helena nupta Henrico Co pteníi. | alia.

Johannes. Jacobus. Nicolaus. | WILHELMUS III. n. 1501. † 1519. | ne- da.

Elisabetha n. 1523. † 1576. nupta Joh. de Heideck. | JOHANNES VII. n. 1524. † 1541.

Maria n. 1551. † 1572. nupta 1569. Henrico Comiti de Iſenburg. | Felicitas † 1566. | Elisabetha n. 1559. † 1560. | tha & †

Otto Wilhelm n. 1592. & den. 1605. | Anna Odilia n. 1593. obiit cœlebs 1661. | GEORGIUS FRIDER Ux. 1. Agatha Maria 2. Eliſabetha Ca

Agatha Friderica n. & † 1627. | Agatha Maria n. 1641. † 1647. | Ludovicus Eberhardus n. & † 1647. | ANNA ELISABET n. 1644. nupta 1 Chriſtiano Ludov. Waldeck. † 1676

Digitized by Google

tenebat; ſuos ipſe quoque habens vaſallos; Ottonem de Hoffſtetten, Militem, Johannem & Conradum de Berenfels, Armigeros, quos An. MCCCXXI. de quodam feudo ſimul inveſtivit.

§. CCCXLIII.

Inde obſcuriores paulo fiunt Bollvillenſium res, donec ineunte ſec. XV. avitæ dignitatis inſtaurator ſurrexit *Burcardus*, Judex quoque provincialis ſuperioris Alſatiæ. (*l*) *Johannes*, Henrici filius, *Baronis* titulum, à majoribus ſuis neglectum, An. MDXLVII. ſolenni Cæſaris Ferdinandi I. diplomate ſibi ac poſteris ſuis denuo comparavit; ſeptennioque poſt non Bollvillæ tantum, ſed & *vallis Vilerenſis*, Bollvillenſibus per Auſtriacos oppigneratæ, ut ſe dicerent *Barones*, filii ejus impetrarunt; quorum natu major *Johannes*, Dapiſer Caroli V. Imp. Pincerna Regis Hiſp. Cameræ Imperialis Præſes, aliisque muneribus conſpicuus, An. MDLXXXV. deceſſit. *Nicolaus* frater primo Oenipontis, dein Conſtantiæ, nuper ſubactæ, Rector, rebus feliciter ubique geſtis, gloriam & opes Domus ſuæ maximopere auxit. Inter augmenta hæc Florimontanum & Maſonianum Alſatiæ ſuperioris Dominia Auſtriaca, (*m*) Heimsbrunn & Flacbsland vici, (*n*) caſtrum Altorff cum vico Medolzheim, (*o*) ipſaque Advocatia Imperialis Alſatiæ, (*p*) fuerunt; vel ære, vel Archiducum liberalitate comparata; vel ut feuda, vel ut pignora. Continuatio.

§. CCCXLIV.

Nicolao An. MDLXXXVIII. defuncto (*q*) ſucceſſerunt *Conſtantinus* atque *Rudolfus* filii, ex Lichtenſteinenſi Comitiſſa ſuſcepti, cum quibus omnis mox Bollvillana Domus interiit. Utrique ſterile, quoad mares, matrimonium. Conſtantinus, ordinis Nobilium Præſes, circa An. MDXCVII. obiit. Rudolfus, Ferdinandi Archiducis Mareſchallus primo, dein Alſatiæ Auſtriacæ Advocatus, (*r*) ditionibus ſuis Kunigsburgenſe Dominium An. MDCVI. adjecit. (*s*) Faventibus Dominis directis univerſa feuda & pignora ſua in *Margaretham* filiam, Jo. Erneſto Fuggero Comiti nuptam, An. MDCXVI. qui Rudolfo & omni Bollvillenſi proſapiæ ſupremus, transmiſit. (*t*) Interitus.

Inſignia Gentis, ſcutum cæruleum, baltheo aureo interſectum, cui tres cantherii rubri (*Chevrons*) incumbunt, Tabula noſtra Insignium æri inciſa exhibet. *Num.* 4.

DYNASTÆ RAPPOLTSTEINENSES.

§. CCCXLV.

Vetus & conſtans in Rappoltſteinenſi Domo traditio fuit, ſeculo XI. Rochum quendam, ex Urſinorum Spoleti Ducum ſanguine oriundum, in Alſatia exulem, caſtrum *Rochi-Spoletum* conſtruxiſſe, quod nomen vulgus in *Rappolſtein* corrupiſſe putatur. (*u*) A Rochi hujus fratre Urslingenſes in Suevia Duces deducunt. Opinioni huic aliquid veri ineſſe videtur. Primus ſcilicet Rappoltſteinenſis Dynaſta circa An. MCLXXVIII. inter Abbatiæ Pariſienſis benefactores occurrit *Egelolfus*, Ulrici pater. Egelolfum hunc Urslingenſem origine fuiſſe, non temere conjicimus. *Dom. Egelolfus de Urſelinge & Olricus filius ejus* in Friderici I. Imp. diplomate, An. MCLXXXV. Colmariæ ſcripto, teſtes, inter Comites & Milites medii (fuerunt enim Dynaſtæ) leguntur. Idem Egelolfus de Urſelingen An. MCLXXVIII. cum Cunone de Horburg prœlio certavit. (*x*) Horburgenſes & Rappoltſteinenſes contiguæ in Alſatia ſunt terræ; Urslinga vero in Sueviæ meditullio ſita Horburgo longiſſime diſtat; unde Egelolfum Urslingenſem, Epiſcopi Baſil. beneficio, (*y*) Rappoltſteinium eo tempore accepiſſe colli- Origo generis.

(*l*) Supra pag. 206. §. XCVII.
(*m*) Pag. 50. §. LXXVI. & pag. 64. §. XCVIII.
(*n*) Pag. 103. init.
(*o*) Feuda ultimi Bipontini Comitis morte vacantia An. MDLXXVI.
(*p*) Vid. ſupra pag. 577.
(*q*) Monumentum ejus ſepulcrale cum fratris aliisque gentis epitaphiis extat in Maſonis monaſterii eccleſia.
(*r*) Supra pag. 600. med.
(*s*) De quo pag. 205.
(*t*) Conf. pag. 103. §. CLXXIII.
(*u*) Spener *Op. Herald.* Part. II. Lib. II. Cap. LXXII. Paulus Crusius in encomio Rappolſt. *Sylloge Numiſmat.* Luckii præfixo. Rochus temporibus Conradi II. Imp. circa An. MXXX. ex Italia in Germaniam veniſſe dicitur, gentemque procreaſſe. At Ruxnerus jam An. DCCCCXLII. in torneamento Rothenburg. Ortolphum de Rappoltſtein adducit, quem creduli ſequentes genealogi Rocho filium aſſignavere. Ita filius toto fere ſeculo patre extitiſſet antiquior.
(*x*) Vide in Horburgenſibus pag. præced. §. CCCXLI.
(*y*) Eccleſiæ huic Henricus IV. Imp. Rappoltſteinium An. MLXXXIV. donavit, Fridericus I. Imp. An. MCLV. reſtituit. Conf. ſupra pag. 108.

colligimus. Italicas ſuas Fridericus I. Imp. cum expeditiones ſuſciperet, ex Urslingenſibus ſorte aliquis Cæſareus fuit Rector Spoleti, unde de Spoletanis Rappoltſteinenſium & Urslingenſium originibus facile orta traditio; uti Badenſes Verona ortos fuiſſe majores noſtri crediderant, Marchiæ Veronenſis Rector Cæſareus aliquandiu quod fuerat Hermannus Badenſis.

§. CCCXLVI.

Continuatio. Egelolfo, præter *Ulricum*, filii fuerunt *Anſelmus* & *Egelolfus II.* qui *fratres de Rappolteſtein*, *Milites*, An. MCCXIX. in chartis noſtris comparent. Anſelmus *Dominus de Rappolſtein*, in charta Murbac. An. MCCXX. occurrit. Idem & *Ulricus filius fratris ejuſdem de Rappolſtein* jus ſuum in Keiſersberg Henricu, Rom. Regi, An. MCCXXVI. vendiderunt. (z) Ulricus II. hic, Ulrici I. uti videtur, filius, *Dominus de Rappolſtein*, uxorem ex Comitum Caſtrenſium familia, Lotharingiæ Ducibus cognata, duxit, feudis hinc Lotharingicis ornatus non paucis. Erat ei frater *Henricus*, cujus neptem reputamus *Bertham* illam, quæ Henrico Sigeberto, Alſatiæ Inferioris Landgravio, (a) nupſit. Ulrici II. nepotes fuerunt *Ulricus V. Hermannus* & *Anſelmus II.* quos fratres Rudolfus Imp. An. MCCLXXX. homines ſuos caſtrenſes Keiſersbergæ conſtituit. Accedit his *Henricus II.* monaſterii Auguſtiniani Rappoltivillæ (b) & vici Bergheim, in oppidum converſi, (c) auctor, à quo poſtremi Dynaſtæ deſcendunt. Hermannus caſtrum in Gemar exſtruxit. (d) Anſelmus II. cognomine *Audax*, miſcere omnia, ipſumque fratrem Henricum Rappoltivilla ejicere auſus, duorum Imperatorum in ſe arma provocavit. (e) Ex Eliſabetha, Henr. Sigeberti Werdenſis, Landgravii Alſatiæ, filia, (f) tres quidem filios genuit, ſed ſtirps ejus non ultra nepotes fuit extenſa; quare omnis Dynaſtia ad Henrici II. prolem pervenit, *Johannem*, *Ulrici VII.* & *Brunonis* patrem.

§. CCCXLVII.

Ulricus VII. & Bruno. Ulricus VII. Herzlandam Furſtenbergicam primo, dein Margaretham, Duciſſam Lotharingiæ, duxit uxores, parens *Herzlandæ*; cujus tres mariti, Johannes Habsburgi, Henricus Sarwerdæ, & Johannes Lupſenſis Comites, de hereditate Rappoltſteinenſi multum Brunoni faceſſerunt negotii. Bruno hic, in Alſatiæ Annalibus memorabilis, ab Eccleſia Metenſi Dynaſtiæ Geroldseckianæ partem, (g) à Wenceslao Imp. advocatiam Seleſtadii, jus cudendi monetam argenteam, aliaque privilegia impetravit; ab eodem Wenceslao An. MCCCXC. cum Argentinenſibus, ob captum in bellis Gallicis Harleſtonium, Equitem Anglum, proſcriptus. (h) Ferale deinceps inter ipſum & Argentinenſes bellum exarſit. (i)

§. CCCXLVIII.

Maximinus. *Maximinus* ſeu *Schmaſmannus*, Brunonis filius, An. MCCCXCIX. à Philippo, Burgundiæ Duce, aulæ Pincerna conſtitutus; ab Auſtriæ Ducibus An. MCCCCVI. provinciis anterioribus, ſub quibus comprehenſa Alſatia, Advocatus præfectus eſt. (l) An. MCCCCXXXIV. terras ſuas Plixburgo aliisque Imperii feudis in valle S. Gregorii adauxit. (m) Maximinus in eo erat, ut Catharinam Burgundicam, Leopoldi Superbi, Auſtriæ Ducis, viduam ipſe quoque viduus conjugem acciperet. (n) Denique Concilii Baſil. à Sigiſmundo Imp. & ipſo Concilio Protector electus fuit; magni nominis Vir An. MCCCCL. Rappoltivillæ ſepultus.

§. CCCXLIX.

Wilhelmus I. Ex filiis ejus *Wilhelmus I. magni* promeritus cognomen, proſapiam continuavit; *Schmaſmannus* II. Hieroſolyma & Ægyptum An. MCCCCLXXXIII. inviſit; Caroli Audacis, Burgundiæ Ducis, antea Camerarius. Wilhelmus autem, ditionibus Auſtriacis

(z) Supra pag. 415.
(a) Vid. pag. 526. §. CXLVI.
(b) Supra pag. 110. §. CLXXXVI.
(c) Pag. 114. §. CXCII.
(d) Pag. 111. §. CLXXXVII.
(e) Chron. Colmar. ad An. MCCXCIII. pag. 53.
(f) Supra pag. 526.
(g) Vide infra in Geroldseckianis Dynaſtis.
(h) Koenigshov. *Chron. Argent.* pag. 755.
(i) Herzog *Chron. Alſat.* Lib. IV. pag. 103. ſqq.
(l) Supra pag. 597.
(m) Pag. 120. §. CCII.
(n) Pag. 506. §. XCVIII.

Auſtriacis ad Rhenum An. MCCCCLXXVI. præfectus, (*o*) jus tranſitoriæ per omnem Alſatiam venationis à Friderico Imp. An. MCCCCLXXXI. accepit, mox & Lucelſteinenſem Dynaſtiæ Geroldseckianæ partem acquiſivit; (*p*) uſque ad An. MDVII. ornandæ ſuæ familiæ ſuperſtes.

At illuſtrior ipſo fuit filius *VVilhelmus* II. tribus Imperatoribus, Maximiliano I. Carolo V. & Ferdinando I. inter paucos carus; quorum res in Comitiis Imperii alibique geſſit non ſemel. Maximilianus eum vocavit *cognatum*, conſtituit Aulæ Magiſtrum, ſupremum citerioris Auſtriæ Præſidem; (*q*) Carolus V. aureo eum vellere An. MDXVI. condecoravit. (*r*) Bellicam virtutem in oppugnatione Patavii An. MDIX. & in comprimenda ruſticorum ſeditione An. MDXXV. ſatis ſuperque probavit. Pactum familiæ de feminis ad ſucceſſionem terrarum poſt maſculos admittendis An. MDXI. per Cæſarem curavit firmari. Succeſſit ipſi An. MDXLVII. *Egelolfus III.* nepos, cujus pater Ulricus IX. jam An. MDXXXI. obierat. Egelolfus hic Auguſtanæ Confeſſioni Dynaſtarum Rappoltſteinenſium primus aperte adhæſit, pacis artibus & literarum patrocinio clarus. Wilhelmus II.

§. CCCL.

Excepit eum An. MDLXXXV. *Eberhardus* filius, magnificentia, juſtitia & literis inclytus, qui Matthiæ & Ferdinandi II. Impp. juſſu frequentes legationes, diem autem ſupremum An. MDCXXXVII. obiit. In hujus denique filiis, *Georgio Friderico* & *Jo. Jacobo*, illuſtriſſima gens periit. Prior virtutibus, quæ vitam aulicam ornant, cum paucis comparandus, ductis duabus uxoribus, Hanovienſi & Solmenſi Comitiſſis, unicam filiam, *Annam Eliſabetham*, An. MDCLI. moriens reliquit. Poſterior, à Rege Ludovico XIV. magni habitus, triſte fratris fatum quoque expertus, plures quidem utriuſque ſexus liberos ex Rheingravia ſuſcepit; ſed ante ſe, præter *Catharinam Agatham*, & *Annam Dorotheam*, omnes in infantia extinctos. Cum itaque Johannes Jacobus, axiomate *Comitis*, quod majores ejus, Dynaſtarum nomine contenti, parum curaſſe videntur, primus & ultimus gentis ſuæ uſus, An. MDCLXXIII. deceſſiſſet, de ejus hereditate ſubortæ ſunt lites. Gentis interitus.

§. CCCLI.

Poſſederat 1.º Feuda olim Imperialia, nunc Regia, caſtrum Plixburg, vicos Ginſpach & Grieſpach; jus venationis & Magiſterii ſuper muſicos per Alſatiam; homines proprios in Sigolsheim &c. Feuda relicta.

2.º Feuda olim Auſtriaca, nunc etiam Regia, caſtra Hohenack & Judenburg cum omni valle Orbeana; caſtra Weil, Wellingen & Schaffgieſſen in Briſgovia; homines in Morſchweiler, Katzenthal &c.

3.º Feuda quædam Lotharingica.

4.º Feuda Baſilienſia, caſtra Rappoltſtein cum Rappoltivillæ oppidis; caſtrum & oppidum Wiler in valle S. Gregorii cum jure patronatus; jus patronatus & decimas in Sigolsheim &c.

5.º Argentinenſia, caſtrum & oppidum Zellenberg cum vico Bennweyer, &c.

6.º Murbacenſia, vicos Heiterheim, Weckolsheim; Walbach, Zimmerbach; caſtrum & vicum Eckerich in Leberia valle &c.

7.º Bambergenſia, decimas vini Richovillani oppidi.

8.º Paterniacenſia vel eccleſiæ S. Petri Colmar. Waſſerburgum &c.

§. CCCLII.

At plurium Principum Rappoltſteinenſes vaſalli, ſuos quoque non brevi numero vaſallos habuerunt Nobiles, ex quibus poſt Fleckenſteinios, Bapſtios de Bolſenheim, Vaſalli.

(*o*) Supra pag. 599. med.

(*p*) Pag. 214. CCCXCIII.

(*q*) Pag. 599. fin.

(*r*) CHIFLETII *Inſignia Equitum aurei vell.* num. 144.

Feſsleros de Arnſperg, Fürdenhemios, Hagenbachios, Hohenfürſtios, Ingenhemios, Krantzios de Geiſpolzheim, Marxios de Eckversheim, Mittelhuſios, Pforrios, Ramſteinios, Schūzios à Traubach, Stœrios, Sturmios, Treubelios, Volzios, Uttenhemios, Weſthuſios, extinctos omnes; hodieque ſuperſunt Andlavienſes, Berghemii, Bernholdii, Berſtettii, Blixbergenſes, Bockii, Dettlingenſes, Glaubizii, Gœlnizii, Hafſneri de Waſſelnheim, Hüffeli de Windeck, Kempfii de Angrætt, Landenbergii, Oberkirchenſes, Oſteinii, Phirretii, Rathſamhuſii, Reinachii, Schœnavii, Sonderslebii, Waldneri, Weitershemii, Wezelii, Zornii, Zyllenhardii.

§. CCCLIII.

Heredes. Quærebatur primo, feuda Rappoltſteinenſia an feminas admitterent; dein, quænam feminarum, an Georgii Friderici, an Jo. Jacobi filiæ, an æquo jure omnes, an ſola Jo. Jacobi natu major, ſuccederent? Anna Eliſabetha Chriſtiano Ludovico Comiti de Waldeck; Catharina Agatha Chriſtiano II. Principi Palatino-Birckenfeldenſi, nupſerant. Anna Dorothea cœlebs manſit, An. MDCCXXIII. demum defuncta. Imperialia & Auſtriaca feuda Ludovicus XIV. An. MDCLXVIII. Palatino in eventum mortis ſoceri jam contulit. Eidem, excluſis Waldecciis, poſt ſoceri mortem, reliqua etiam feuda cum allodiis univerſa addixit; unde Chriſtiani II. nepotes, Ducatus Bipontini poſſeſſores, terras Rappoltſteinenſes hodieque poſſident.

Dynaſtas Rappoltſteinenſes Imperio Germaniæ ſine medio fuiſſe ſubjectos, multa profecto monumenta teſtantur. Comparuerunt in Comitiis & in Matriculis Imperii, donec Auſtriacorum potentia apud Alſatas creſcente, multis per eos dignitatibus ornati ab oneribus publicis ſeculo XVI. liberati ſunt vel exempti; Procuratore fiſci Imperialis non ſemel reclamante; unde immedietas eorum manſerat in ſalvo.

Tab. Inſign. num. 5. In Inſignibus eorum Parmulæ tres Dynaſtiam Rappoltſtein; Corvorum capita Dominium Hohenack; Leo Geroldseckianam Dynaſtiam ad Voſagum denotant.

DOMINI DE GIRSPERG.

§. CCCLIV.

Girſpergenſes terræ in Dynaſtia Rappoltſteinenſi nunc comprehenſæ ſunt. (s) Girſpergenſes Nobiles Herzogius (t) aliique in eandem cum Rappoltſteinenſibus Dynaſtarum claſſem reponunt. Inſtituendus itaque de illis hic ſermo. *Tietricus de Girſperc & fratres ejus* poſt Comites atque Dynaſtas Friderici I. Imp. judicio Colmariæ An. MCLXXXV. habito, *Johannes de Girſperc* Privilegio Friderici II. Imp. Molsheimenſibus An. MCCXIX. dato, interfuerunt teſtes. *Andreas Dom. à Girſperg* (u) An. MCCXLV. bona quædam in agro Sulzenſi pro 40. marcis, quas acceperat, Abbatiæ Murbacenſi in feudum hereditarium obtulit. An. MCCLXXIV. *Johannes, Otto & Heinricus* fratres de *Girsberc* cum Ottone de Butenheim ejuſque fratribus de nonnullis juribus in Sulzbach convenerunt. Quinquennio poſt "Domini de Girſperch „ in vigilia S. Matthæi Turinchen ceperunt & oppidum Wilre per ignem penitus „ deſtruxerunt. „ (x) In ſua ipſi viſcera æque ac in vicinos cum furerent, Rudolfi I. Imp. vindictam provocarunt, (y) ac omnibus paulatim exuti ſunt bonis.

§. CCCLV.

An. MCCCVI. Johannes & Otto fratres caſtrum & oppidum *VVihre* in Gregoriana valle, ex adverſo caſtri Girſpurg ſitum, quantum ad ipſos ac Butenhemios ſpectabat, Advocato provinciali, Johanne de Lichtenberg, & Jo. Landgravio Alſatiæ inferioris præſentibus, Henrico Rappoltſteinenſi tradiderunt. Johanne Girſpergenſi defuncto, heres ejus Otto cum filio ſuo *VValthero* de *Gyrſperg* gentilitiam quoque hanc ſedem cum uno ex caſtris Rappoltſteinenſibus permutavit. (z) Waltheri iſtius filii, *Johannes, Dietricus* & *Otto*, Germ. *Ottemann*, An. MCCCLVI. invícem caſtrum hoc, dictum *Stein*, neque oppigneraturos, neque vendituros ſeſe promiſerunt;

(s) Vid. ſupra pag. 119. §. CC.
(t) *Chron. Alſat.* Lib. V. pag. 129.
(u) *Andres Herr zue Girsberg.* Charta tabularii Murbac.
(x) Annales Colmar. ad An. MCCLXXIX.
(y) Conf. ſupra pag. 119.
(z) De permutatione hac ſupra pag. 109. §. CLXXXIII.

ſerunt; iidemque An. MCCCLXI. de agnatis ſuis *Ottonibus*, patre ac filio, nec non *Hennemanno de Gierſperg*, Equite, querelam in curia ſeudali Rappoltſteinenſi ſuper decimas Appenvillanas inſtituerunt.

An. MCCCCX. *Jo. VVilhelmus de Girſperg*, Armiger, quidquid bonorum habebat, caſtrum *Stein*, quod tum Girſperg dicebatur, vicos Walbach & Zimmerbach, Dürre-Logelnheim, curias dominicas in Wiler & Egisheim, reditus in agro Colmarienſi, Turingheimenſi &c. Schmaſmanno, Dynaſtæ Rappoltſteineoſi, pro mille aureis oppigneravit. Jus redemtionis ſibi ſoli ſervavit, ooo extendit ad poſteros; neque illud ad alios ſe translaturum eſſe promiſit. Sed & ipſe Gentis ſuæ poſtremus fuiſſe videtur, ab eodem Schmaſmanoo Dyoaſta & Johanne, Comite Lupfenſi, qui cum aliis Nobilibus bellum ei indixeraot, in caſtro ſuo An. MCCCCXXII. occiſus.

Inſignia Girſpergenſia in clypeo miniato aquila alba conſtituit. *Tab. Inſign. num. 6.*

II. IN ALSATIA INFERIORE.

COMITES LUCELBURGENSES.

§. CCCLVI.

Caſtrum Alſaticum *Lucelburg* (*a*) ſuos olim Comites, ut Belgicum, (*b*) habuit; at brevis eorum fuit duratio. Primus in chartis occurrit *Petrus*, filius Friderici, nepos Ludovici, Moncionis Comitum; Theodorici II. primi Montisbeliardæ, atque Friderici, primi Phirretenſis Comitum patruelis. En ſchema Genealogicum: *Origo.*

LUDOVICUS Comes Moncionis
An. MXXXIII. † poſt An. MLXV.
Ux. Sophia, Friderici II. Ducis Lothar.
filia, Comitatus Barr. heres † MXCIII.

THEODORICUS I. Comes Moncionis
& Barri, fundator monaſterii
S. Walpurgis MLXXIV. † poſt MCII.
Ux. Hermentrudis, filia Wilhelmi II.
Burgundiæ Comitis † poſt MCV.

FRIDERICUS,
Comes Phirretenſis
MCXXV. vid. ſupra
pag. 609.

THEODORICUS II.
Comes Mootisbel.
fundator monaſterii
Biblisheim † poſt
MCLVI.

FRIDERICUS Comes
Moncionis † MXCI.
Ux. Agnes filia
Petri Comitis de
Sabaudia.

PETRUS Comes Lucelburg. fundator monaſterii S. Johannis
MCXXVI.

REINALDUS Comes
Lucelburg. fundator
Abbatiæ Neoburg.
MCXXVIII. † MCXLIII.

Stemma hoc ex collatiooe chartarum cum illius ævi ſcriptoribus, ALBERICO præſertim, Trium-footium Abbate, (*c*) & GENEALOGIA S. ARNULPHI, (*d*) quæ Fridericum, fratrem Theodorici de Monzuns, *Petrum de Lucelenburc* genuiſſe tradit, certitudinem acquirit. De Petri patre *Friderico Comite*, ſtrenuo Gregorii VII. Papæ aſſecla, qui filiam Petri de Sabaudia & Secuſia, Adelheidis, notiſſimæ illius Taurinenſium Comitiſſæ, neptem, (*e*) uxorem duxerat, plura refert BERTHOLDUS CONSTANTIENSIS. (*f*)

§. CCCLVII.

(*a*) De quo ſupra pag. 199. §. CCCLXII.
(*b*) De Belgicis his Lucelburgi Comitibus, ex quibus Imp. Henricus VII. fuit, agunt CHESNIUS *Hiſt. de Luxembourg*, & VIGNIERIUS *Hiſt. de Luxembourg Linry.*
(*c*) *Chron.* ad An. MXXXIII.
(*d*) Genealogia Regum ac Principum uſque ad tempora Ludovici VII. Galliæ Regis, ap. DU CHESNE *Scriptor. Rer. Franc.* Tom. II. pag. 641.
(*e*) GUICHENON *Hiſt. de Savoye* Tom. I. pag. 202.
(*f*) Ad An. MXCI. pag. 367.

§. CCCLVII.

Petrus. Petrus circa An. MCXXV. conſentiente conjuge ſua *Itta* & unico filio *Regenbaldo*, S. Gregorio Martyri in Nigra ſilva prædium donavit in Vogeſo, unde Partheno S. Joh. Bapt. exſtrueretur. (*g*) Ex familia *Comitis Petri de Luzelenburg* Hartmannus ſacerdos prædium Harthuſen Eccleſiæ Argent. donavit; quod inſcio ſe factum Petrus improbavit; *Comitis de Falckenſtein* quoque nomine inſignitus. (*h*)

Reinaldus. *Regenbaldus* ſive *Reinaldus*, Petri filius, An. MCXXVIII. in fundo ſuo monaſterium Neoburgenſe ord. Ciſterc. fundavit, in cujus eccleſiæ choro monumentum ejus ſepulcrale extabat; in quo *Dom. Reinoldus Comes nobiliſſimus de Luzelnburg fundator hujus monaſterii* An. MCXL. obiiſſe legebatur. Sed in anno mortis erratum eſſe, Maurimonaſterii membrana, monumento illo vetuſtior, docet; qua *Comes Regenoldus Comitis Petri de Lutzelburg filius*, à Theodewino Epiſcopo, ſummi Pontificis Legato, An. MCXLII. anathematis vinculo conſtrictus, annoque ſequenti mortuus proditur, poſtquam Maurimonaſterio prædium Loubach in ſacro nemore donaſſet. Reinaldo ſine prole defuncto, Stephanus, Metenſis Epiſcopus, patris ejus patruelis, caſtro Lucelburg potitus, id Eccleſiæ ſuæ bonis adjecit. (*i*) Superſunt adhuc Lucelburgenſes Nobiles, ab eodem caſtro nomen ducentes, è quibus *Hermannus de Lucelnburch*, Miles; An. MCLXXXIX. in Conradi, Epiſcopi Argent. charta Neoburgenſi teſtis memoratur.

COMITES LUCELSTEINENSES.

§. CCCLVIII.

Origo Gentis. Primus hujus Gentis in periodo hiſtorica (incertos enim rumores (*l*) omittimus) nobis occurrit *Hugo Comes de Lucelenſtein*, diplomatis Neoburgenſis An. MCCXVI. teſtis; qui quadriennio poſt Eccleſiæ Argent. præſente fratre ſuo, nobili viro, Dom. *Cuonrado de Ryſte*, caſtrum *Lutzelnſtein* in feudum obtulit. (*m*) Illuſtris Dynaſtarum Riſtenſium proſapia, à Lucelſteinenſi deſcendens, in Lotharingiæ partibus diu poſt floruit. (*n*) Hugo noſter *Comes Parve Petre* in literis An. MCCXXXIX. enuntiatur. (*o*)

Succeſſit ei *Hugo* II. filius, qui An. MCCLXVII. Conradi Militis de Lutzelſtein, *ſeſſionarii* vel caſtrenſis ſui; donationem monaſterio Wernerivillar. prope Bipontium factam, confirmavit; pater *Hugonis* III. qui cum *Nicolao* & *Philippo* filiis An. MCCXCIX. comparet. Nicolaus cum Walthero Geroldseckio & Wilhelmo de Waſſelnheim, imo etiam cum civitate Argentinénſi bellum geſſit, laudo Johannis Epiſcopi An. MCCCXVI. compoſitum, quo ipſe Dynaſta, non Comes, Lucelſteinenſis appellatur. (*p*)

§. CCCLIX.

Continuatio. Nicolaum excepit *Volmarus*, quem *Domicellum Volmarum de Lutzelnſtein Comitem*, ut Lucelſteinium caſtrum ex veteri pacto feudali ſibi traderet, Epiſcopus Argent. gravi bello implicitus, An. MCCCXXXIX. interpellavit. Volmari proles, *Henricus* atque *Burcardus*, magnum in gentis ſuæ annalibus locum occupant. Henricum Roberti, Ducis Barrenſis, in bello cum Metenſibus geſto, An. MCCCLXX. primarium deprehendimus ſocium. (*q*)

Ab Epiſcopo Metenſi plures vicos Weſtraſiæ An. MCCCLXXXIII. in feudum recepit; (*r*) poſtquam allodialem Dynaſtiæ ſuæ partem Imperio Germaniæ reddidiſſet feudalem; novo telonio & jure conductus per montana Vogeſi à Wenceslao Imp. hinc

(*g*) Vide ſupra pag. 450.
(*h*) In notitia ejuſdem donationis, quæ in chartulario Neoburg. ſervatur.
(*i*) Teſtis eſt antiqua Epiſcoporum Metenſ. hiſtoria apud CALMET *Hiſt. de Lorraine* Tom. I. Probat. col. 63.
(*l*) Intelligo Ruxnerum & ejus ſequaces. GASSARUS in *Annal. Augſburg.* ap. MENCKEN. *Scriptor. Rer. Germ.* Tom. II. col. 1421. Comitum Comitem à Lucelſtein, Alſatam, An. MCL. Eccleſiæ Auguſtanæ præfuiſſe tradit.
(*m*) Conf. ſupra pag. 196.
(*n*) Agit de illa CALMETUS *Hiſt. de Lorraine* edit. novæ Tom. VII. *Diſſert.* col. 140.
(*o*) SENCKENBERG *Parerga Gotting.* Tom. I. Lib. II. pag. 109.
(*p*) *Der edel manne Niclauſe Herre von Lutzelnſtein.*
(*q*) CALMET *Hiſt. de Lorr.* Tom. II. Probat. col. 654. ubi Robertus Dux eum vocat *notre amé couſin Monſeigneur Henry Comte de Petite pierre.*
(*r*) MEURISSE *Hiſt. des Evêques de Metz* pag. 528.

A

NSIUM.

de

ı Epiſcopum electus 8. Ux. 1) Agatha de Viler 1415. †1418.	Volmarus Com. Decanus Ecclsſiæ Argent. 1395.	Margaretha Abbatiſſa Erſtein.

ɔs Com. ſecutus ·o. ɔoſtrem.	Johanna ux. Franciſci *de la Palu*, Com. Rupenſis & Dom. de Varambon 1432. † ante 1456.

Philippus *de la Palu* &c. jure materno ſuccedit in Dynaſtia quam filius ejus Claudius Rappoltſteinenſibus vendit 1485.

ƆSAGO.

icus
7.

ri III.
burg.

Wa 294.
12

Elisabetha ux. Henrici de Lichtenb. 1337.

na.

Digitized by Google

hinc auctus. Itinerum ſecuritati proſpecturus caſtrum prædatorium Weſtraſiæ deſtruxit. (*s*) An. MCCCXCI. cum dimidia Dynaſtiæ Geroldſeckianæ parte, Metenſis Epiſcopi beneficio, Dynaſtiæ hujus axioma Comitibus Lucelſteinenſibus acceſſit. (*t*) Henricus Comes ex Margaretha, Rudolfi Marchionis Badenſis filia, *Fridericum* quidem filium reliquit, ſed paulo poſt patrem circa An. MCCCCIII. extinctum; unde omnis Lucelſteinenſis hereditas ad Burcardum, Henrici fratrem, pervenit.

§. CCCLX.

Interitus.

Burcardus hic, Eccleſiæ Argent. Præpoſitus, oblatum ſibi Epiſcopatum ea lege abdicaverat, ut ex terris Epiſcopalibus Mundatum Rubeacenſe ſervaret. (*u*) In Comitatu Lucelſteinenſi ſuccedens, ne gentis ſuæ poſtremus eſſet, Pontificis Rom. conſenſu bis nuptias celebravit; factus hinc pater *Jacobi*, *VVilhelmi* & *Johannæ*, quos An. MCCCCXVIII. decedens ſub Electoris Palatini tutela impuberes reliquit. Hi quum adoleviſſent, armis in vicinos converſis, omnium in ſe odium concitarunt; graves temeritatis ſuæ pœnas daturi. An. MCCCCXLVII. ab Eberſteinenſi Comite adjuti Fridericum, Bitenſem Comitem, caſtro ſuo & terris ejecerunt. Oppreſſis in auxilium veniunt Lotharingus, Palatinus, Naſſovii, Leiningenſes, à quibus Bitis & Lucelſteinium expugnantur. Petunt & accipiunt victi pacem, (*x*) at brevi poſt Lucelſteinenſes, Ludovici IV. Electoris Palatini morte audaciores facti, ſucceſſorem ejus Fridericum Victorioſum novis injuriis imprudenter fatigant. Hæc cauſa fuit obſidionis Lucelſteinii An. MCCCCLII. à Palatino ſuſceptæ, qua pulſi Comites in avitam hanc gentis ſuæ ſedem nunquam redierunt. (*y*) Manſit illis Geroldſeckianæ Dynaſtiæ pars cum reliquis Eccleſiæ Metenſis feudis, de quibus Wilhelmus, mortuo Jacobo fratre, An. MCCCCLVI. inveſtitus eſt. Sed & Wilhelmus quadriennio poſt interiit; Lucelſteinenſium Comitum poſtremus. Philibertus Philippus Paludanus, Rupenſis Comes & Varambonii Dominus, (*z*) Wilhelmi ex Johanna ſorore nepos, omnem tum hereditatem avunculi, feuda Metenſia & quæ Palatinus abſtulerat, poſtulavit. Sed vix Metenſia nactus eſt, cetera filiis ſuis omni modo repetenda commendavit. (*a*) Metenſia à Varamboniis An. MCCCCLXXXV. conſenſu Domini directi Wilhelmo, Rappoltſteinenſi Dynaſtæ, vendita ſunt. (*b*) Inſignia Lucelſteinenſia bipartito clypeo conſtant, cujus pars ſuperior cantherium continet. *Tab. Inſign. num. 8.*

OCHSENSTEINENSES DYNASTÆ.

§. CCCLXI.

Origo.

Genealogiam gentis hujus, Regibus Germaniæ Ducibusque affinis, multi concinnarunt, ſed fabuloſam omnes. (*c*) Nobis ante *Burchardum de Ochſenſtein*, qui cum Ottonibus de Huneburg & Geroldſeck Regiſpontanum Friderici I. Imp. diploma An. MCLXXXVII. teſtis ſignavit, ex ea nullus innoteſcit. Hunc excipit *Otto I.* Advocatus provincialis Alſatiæ An. MCCXII. (*d*) cujus frater *Bertholdus* Præpoſitus primo Honaugienſis, dein Eccleſiæ Argent. Decanus fuit. *Nobilis vir Otto ceterique fratres Domini de Ochſenſtein*, Ottonis I. filii, An. MCCLV. inter S. Stephani monaſterium & Milites de Wangen litem compoſuerunt. *Otto II.* ille cum fratre *Bertholdo*, Eccleſiæ Argent. quoque Decano, in Argentinenſi inter Epiſcopum & civitatem bello civitatis partes An. MCCLXI. ſtrenue defendit; (*e*) affinis ſui, Rudolfi Habsburgici, poſtea Imperatoris, exemplo forte inductus. Ex Rudolfi hujus ſorore, Comitis de Kuſſenberg vidua, (*f*) *Ottonem III.* ſuſcepit, nec non *Johannem*, cui Epiſcopatus Argent. ſpes facta An. MCCCVI. (*g*) & *Adelheidem*, quæ Rudolfo II. Badenſi nupſit. (*h*)

(*s*) Koenigshov. *Chron. Argent.* Cap. V. pag. 339.

(*t*) Conf. ſupra pag. 214.

(*u*) Pag. 92. §. CXLVII.

(*x*) Herzog *Chron. Alſat.* Lib. V. pag. 43. ſqq. ubi tamen pro MCCCCLVII. legendum MCCCCXLVII.

(*y*) Trithemii *Chron. Hirſaug.* Tom. II. pag. 424. ſq.

(*z*) *Philibert Philippe de la Palu, Comte de la Roche, Seigneur de Varembon.* De familia hac Spenerus *Op. Herald.* Part. II. Lib. I. Cap. LXXXII.

(*a*) Chartas Varamboniorum huc facientes exhibet Perard *Recueil de pièces ſervant à l'Hiſtoire de Bourgogne* pag. 595. ſqq.

(*b*) Vid. ſupra pag. 185. §. CCXI. & pag. 214. §. CCCXCIII.

(*c*) Torneamentorum libros cum ſinceris documentis quoque miſcuit Herzogius *Chron. Alſat.* Lib. V. pag. 53. ſqq.

(*d*) Conf. ſupra pag. 558. §. CCXVIII.

(*e*) Koenigshov. *Chron. Argent.* pag. 245. 247. & 252.

(*f*) Albertus Argent. *Chron.* pag. 98. Herrgottus *Genealog. Habsb.* Tom. I. pag. 129. ex Guillimanno *Bertham*, alii *Helwigem* eam vocant, plerique *Cunegundam*.

(*g*) A Capitulo & Alberto I. Imp. conſobino ſuo, renitente Papa. Albertus Arg. pag. 113. & Koenigshov. pag. 256. ſq.

(*h*) Errat Albertus Argent. pag. 112. Albertum Regem hanc conſobrinam ſuam Marchioni Badenſi uxorem dediſſe perſcribens. Rudolfus I. Imp. Alberti pater, An. MCCLXXXVII. jam hujus matrimonii conſummati meminit.

§. CCCLXII.

Continuatio.

Otto III. ab avunculo ſuo Rudolfo I. Imp. An. MCCLXXX. Alſatiæ Advocatus provincialis conſtitutus, (*i*) multisque Imperii pignoribus ſeptennio poſt locupletatus, (*k*) *Nobilis vir Otto de Ochſenſtein, filius ſororis noſtræ*, in ejuſdem Rudolfi diplomate An. MCCXC. enuntiatur. Periit in prœlio Gœlnheimenſi An. MCCXCVIII. (*l*) Filium ejus, *Ottonem IV.* Albertus I. Imp. Ortenaviæ trans Rhenum, (*m*) Fridericus Cæſar, Alberti filius, Alſatiæ ac Spirigoviæ præfecit Advocatum; (*n*) qui *Johannis* Eccleſiæ Arg. Decani, & *Ottonis V.* Dynaſtæ, ex Herzlanda, Theobaldi Phirretarum Comitis filia, ſuſceptorum, pater.

Otto V. Germanis *Ottemann*, cum fratre Johanne Ao. MCCCXXXI. de vico Niderbronn, (*o*) & quadriennio. poſt de feudis Metenſibus inveſtitus eſt; (*p*) Carolo IV. Imp. poſtea carus. Huic ex Eliſabetha Haſſiaca nati ſunt filii *Johannes*, *Otto VI.* atque *Rudolfus III.* quorum primus, factus Eccleſiæ Argent. Præpoſitus, cum Leopoldo Probo, Auſtriæ Duce, An. MCCCLXXXVI. ad Sempacum occubuit; (*q*) ſecundus munimentis ſuis Epiſcopo urbique Argent. An. MCCCXCVIII. oppigneratis, ſine maſcula prole, deceſſit. Matrimoniis felicior frater ejus Rudolfus tres filios ſub Henrici, Comitis Lucelſteinenſis, tutela An. MCCCC. reliquit.

§. CCCLXIII.

Interitus.

Horum natu major *Fridericus* ducta uxore, Eliſabetha Bipontino-Bitenſi, An. MCCCCXI. expiravit improlis; unde frater ejus *Volmarus*, Canonicus jam Argent. ne ſtirps interiret, ad nuptias provolavit, *Johanne* in eadem Eccleſia manente Præpoſito. Volmaro quidem natus eſt filius *Georgius*, ſed omni vita & hoc maxime infelix, quod gentis ſuæ extiterit poſtremus. Impatiens captivitatis, quam in caſtro Lichtenberg per triennium ſuſtinuit, Lichtenbergenſibus Dynaſtis An. MCCCCLIV. multa Dynaſtiæ ſuæ bona, allodialia atque feudalia, conceſſit. (*r*) An. MCCCCLXXI. iterum captus & in caſtro Fleckenſtein mandatus eſt vinculis. (*s*) Obiit denique Heidelbergæ An. MCCCCLXXXV. hereditatem ſuam Henrico, Bipontino-Bitenſi Comiti, ſuo ex Cunigunda ſorore nepoti, relinquens.

Tab. Inſign. num. 9.

Inſignia Ochſenſteinenſia duæ faſciæ albæ in area rubra conſtituunt.

GEROLDSECKII DYNASTÆ.

§. CCCLXIV.

Origo.

Alſaticæ hujus gentis primus *Otto de Gerolzeg* cum tribus filiis *Diederico*, *Burchardo* & *Ottone*, in charta fundationis S. Johannis prope Tabernas An. MCXXVII. ſeſe mihi obtulit. A Geroldseckiis Alſaticis, quibus à Vaſago, (*t*) ad quem habitabant, agnomen fuit inditum, diſtinguendi ſunt Geroldseckii Ortenavici trans Rhenum; ejuſdem quidem nominis Dynaſtæ, quibus Herzogius, (*u*) communes cum Alſaticis origines dat; ſed aſſertum non probat. Diverſa ſaltem fuerunt heraldica ipſorum Inſignia.

Tab. Inſign. num. 10.

Ortenavici faſcia rubra in ſcuto aureo; Alſatici Leone rubro in ſcuto argenteo, cæruleis & oblongis gemmis interſtincto, ſunt uſi.

Ottonis I. filii, *Otto & Burchardus de Geroldisecko*, Conradi III. Imp. diploma An. MCXLI. Argentinæ teſtes ſignarunt. (*x*) Otto II. ille, vir magnæ auctoritatis, S. Stephani Argentorati, (*y*) & Maurimonaſterienſis Abbatiæ, nec non Collegiatæ Haſelacenſis Advocatus An. MCLX. celebratur in chartis. Ob has eccleſiarum advocatias Geroldseckii noſtri ſæpius *Advocati de Geroldseck* nuncupantur.

§. CCCLXV.

(*i*) Vid. ſupra pag. 561. §. CCXXIV.
(*k*) Pag. 211. fin.
(*l*) Koenigshovius pag. 121. Add. Albertus Argent. *Chron.* pag. 110.
(*m*) Koenigshov. loco cit.
(*n*) Supra pag. 563.
(*o*) Anonymi *Bericht vom Adel in Teutſchland* pag. 251.
(*p*) Supra pag. 216. §. CCCXCVII.
(*q*) Koenigshov. *Chron Argent.* pag. 344. Herzog *Chron. Alſat.* Lib. V. pag. 57.
(*r*) Herzog loco cit. pag. 23. & 53. Conf. ſupra pag. 225.
(*s*) Idem Herzogius loco cit.
(*t*) Vulgo *am Waſichen*, *Waſichin*. De caſtro Geroldseck, in Marca Maurimonaſterienſi ſito, vide ſupra pag. 213.
(*u*) *Chron. Alſat.* Lib. V. pag. 110.
(*x*) Herrgott *Genealog. Habsburg.* Tom. II. num. 220. ubi tamen male *Gerolchſtte* pro Geroldisecko legitur.
(*y*) Schannat. *Hiſt. Wormat.* Probat. num. 86.

§. CCCLXV.

Ottonis II. filios reputamus *Ottonem de Geroldesecke & Burckhardum fratrem ejus*, qui in Friderici I. Imp. Privilegio Weiſſenburgenſi An. MCLXXXVII. occurrunt. In Friderici II. Imp. diplomate, civitati Argent. An. MCCXXXVI. Colmariæ dato, *Burchardus de Geroltesecke*, *Burchardus & Symon filii ejuſdem*, leguntur. (z) Biennio poſt *Dom. Symon*, *filius Dom. Burchardi Advocati de Geroltesheche* cum Godefrido de Hohenlohe in *Nobilium* ſeu Dynaſtarum claſſe refertur. (a) Uterque frater, Burcardus III. & Symon, ſtirpem continuavit, ſed prior non ultra nepotes. Agnatus illorum *Henricus* An. MCCLXIII. Walthero de Geroldseck trans-Rhenano ſeu Ortenavienſi in Epiſcopatu Argent. ſucceſſit. (b) Advocatorum ex Geroldseckiis Alſaticis multitudo Monaſteriis, quorum advocati erant, cum fuiſſet moleſta, Conradus, Argent. Epiſcopus, An. MCCXCIV. eos monuit, ut ex ſe unum Maurimonaſterii advocatum ordinarent. Contigit deinceps, ut ex eadem familia monaſterii hujus Abbas eſſet *Walramus*. Ceterum & Burcardus IV. & Symon II. pignoribus Imperii, quæ poſſidebant, denudati ſont. Ille Berghemio & Onenhemio vicis, quos genero ſuo, Henrico de Rappoltſtein tradidit; (c) hic Rumolsweiler, Dann & Cosweiler, quos Rudolfus I. Imp. à Geroldseckiis ad Ochſenſteinenſes tranſtulit. (d) Uterque fratrem habuit *VValramum*, & per fratrem nepotes. At Symonis II. ſtirps reliquis diutius perſtitit. Uuus ex nepotibus ejus *Johannes*, à caſtro *Seinſel* ad Saram traheos agnomeo, cum An. MCCCLXIV. ſioe berede defunctus eſſet, caſtrum hoc cum bonis illi adhærentibus, nec non pars Dynaſtiæ Geroldseckianæ ad Blamontaoos & Rappoltſteinenſes Dynaſtas, Epiſcopi Met. beneficio, tranſivit. (e) Quinquennio ante alius ejuſdem Dynaſtiæ quadrans, à *Johanne* II. Walrami II. nepote relictus, Ulrico, Vinſtingeoſi Dynaſtæ, obtigerat. (f) Ita paulatim factum, ut gente ſuperſtite, bona ejus non levi ex parte dilaberentur ad alios.

Conti-nuatio.

§. CCCLXVI.

Supererat vero tunc *Hugo de Geroltzeck filius b. m. quondam Egenonis*, *Domini de Geroltzeck in Vogaſo*, Symonis II. nepos, cum *Symone III.* Eccleſiæ Argent. Canonico, & *Friderico*, fratribus, cum quibus An. MCCCLXIV. miſſam io Maurimonaſterio fundavit. Biennio poſt Fridericus paci publicæ ſtatuum Alſatiæ nomen dedit, (g) ex Walpurgi Lucelſteinia *Volmarum*, *Adelheidem* & *Cunegundam* ſuſcipiens. Volmarus, de procreanda ſobole deſperans, cum Præſule Metenſi An. MCCCLXXXI. coovenit, ut quæ ab Eccleſia hac tenebat, feuda maſculina, pro dimidia parte, ad ipſius matrem atque ſorores pervenirent, alter vero ſemiſſis ad Dominum directum rediret. Volmaro igitur circa An. MCCCXC. ſine liberis extincto, ſorores ejus, Adelheidis, Erhardo de Wangen nupta, & Cunegunda, Rudolfi Ochſenſteinii uxor, hereditatis, uti conventum erat, partem creverunt, atque conjugum ſuorum intulerunt familiis. (h) Wangeoſibus propterea jus inſignia Geroldseckiana, quæ ſupra expoſui, in ſcuto ſuo ferendi Sigiſmundus Imp. An. MCCCCXIII. conceſſit.

Interitus.

HUNEBURGENSES DYNASTÆ.

§. CCCLXVII.

Huneburgenſes Dynaſtæ in Alſatia Inferiore, Hunebergenſes in Helvetia Nobiles floruerunt. (i) Unum in Alſatia caſtrum (l) duas eodem tempore gentes diverſas ſuo nomine inſignivit, quas à ſe iovicem probe diſcernas. *Comitem Theodericum de Huneburc* membrana Maurimonaſterii, circa An. MCXX. ſcripta; *Folmarum Comitem de Huneburc* ab An. MCXXIII. uſque ad MCXXXIII. plures celebrant chartæ. (m) Hi ad Metenſes haud dubie referendi ſunt Comites, terrarum Dagsburgenſium in Alſatia &

Comites hujus nominis.

(z) WENCKER *de Uſsburg*. pag. 9.
(a) In diplomate Conradi IV. Regis Rom. Hagenoæ ſcripto, quod in Cod. diplomat. Alſatiæ prodibit.
(b) Teſte KOENIGSHOVIO *Chron. Argent.* Cap. IV. §. LXI. ubi *Heinrich geborn von Geroltzecke an dem Waſichen* dicitur.
(c) Supra pag. 213. ſq.
(d) Pag. 211.
(e) Vide ſuperius in Rappoltſtein. pag. 614.
(f) Conf. pag. 214.
(g) *Friderich Herr zu Geroltzegg am Waſichen.*
(h) De ſucceſſione hac ſupra pag. 214. §. CCCXCII.
(i) De Helveticis vid. LEU *Schweitzer. Lexic.* Tom. X. pag. 350.
(l) De quo ſupra pag. 218.
(m) Diplomata duo Henrici V. Imp. ap. BESOLD. *Docum. Wirtenberg.* pag. 150. & HERRG. *Geneal. Habsb.* Tom. II. num. 199. Alia inſtrumenta *Galliæ Chriſt.* Tom. V. col. 478. ſq.

Digitized by Google

& ipſius Landgraviatus inferioris Alſatiæ poſſeſſores. (n) Conjecturam firmat charta Neoburgenſis, qua Godefridus, Comes provincialis Alſatiæ, Theodorici filius, *domicilium apud Huneburch* habuiſſe ſcribitur. (o) Huneburgenſis Folmarus Comes Herrenſtsiniam arcem, Huneburgo vicinam, occupavit, indeque Petro, Lucelburgi Comiti, de quo ſupra, (p) frequenter intulit bellum. Docet hæc fundationis Parthenii S. Johannis prope Tabernas inſtrumentum An. MCXXVII. (q) quo *Eberhardus* & *Gottfridus de Huneburg*, ſed non Comites, inter teſtes leguntur; à quibus deſcendere videntur Huneburgenſes noſtri, in Nobiliom infra Comites ordine quidem conſtituti, at Comitum in eodem caſtro ſucceſſores; munerum, quæ geſſerunt, amplitudine illuſtres,

§. CCCLXVIII.

Advocati & Mareſchalli. *Eberhardus Advocatus de Huneburc* in Erphonis, Abbatis Neovillar. charta An. MCLXIII. inter ſeculares primus ponitur teſtis. Huneburgenſes & hujus Abbatiæ & Honaugienſis Advocatiam geſſerunt.

An. MCLXXXVII. *Otto de Huneburch* Friderici I. Imp. diploma Regispontanum ante Geroldseckios & Ochſenſteinenſes teſtis ſignavit. Paulo poſt *Conradus*, ex eadem gente prognatus, Eccleſiæ Argent. per XII. annos Epiſcopus præfuit; (r) cujus beneficio Huneburgenſes noſtri Mareſchallatum ejuſdem Eccleſiæ, quo deinceps ornati comparent, debuiſſe videntur. Vivo jam illo Conrado *Heinricus Advocatus de Huneburc & frater ejus Ludovicus*, ut & *VVernherus Marſcalcus* in Henrici VI. Imp. Privilegio, An. MCXCVI. Ehnhemii dato, occurrunt. (s) Neque Wernherum iſtum Marſcalcum alium fuiſſe cenſeo, quam Huneburgenſem, Honaugienſis monaſterii Advocatum, (t) qui An. MCCXXXIII. obiit, eccleſiæ S. Trinitatis prope Argentinam fundator. (u)

An. MCCXXXVI. *Ludovicus filius Eberhardi Marſcalci Argent. de Huneburg* uxori ſuæ reditus in Gugenheim oppigneravit.

VValtherus (Wernherus potius) Mareſchallus & Scultetus Argent. à Schiltero (x) inter urbis, non inter Epiſcopi, officiales male relatus, idem fortaſſis fuit, quem in prœlio Hugsbergenſi An. MCCLXII. ab Argentinenſibus captum Koenigshovius (y) tradit, Mareſchallum de Huneburg eum ſimpliciter vocans. Triennio poſt *Eberhardus Marſcalcus* cum *VValthero & Heinrico* fratribus reditus quinque librarum denar. quos ab Eccleſia Argent. in feudum acceperat, Nicolao Zornio, Sculteto Argent. conſenſu Epiſcopi vendidit. *Fridericum* Huneburgenſem An. MCCC. Scultetum Imperialem Colmariæ reperio. (z)

Bonorum ac redituum Eccleſiæ Argent. Codex, ſub Bertholdo II. Epiſcopo circa An. MCCCXXX. confectus, *Dietericum* primo, *de Huneburg Marſcalcum*, dein alio in loco *Johannem de Huneburg Marſchalcum* & *Dietericum de Huneburg Equitem* recenſet. Johannes hic gentis ſuæ fuit poſtremus. Unde per neptim ejus dimidia pars caſtri Huneburg An. MCCCLXII. caſtrumque Waſenſtein quinquennio poſt ad Fleckenſteinios tranſiit. (a)

Inſign. Tab. num. 11. Inſignia Huneburgica ſcutum bipartitum conſtituit, cujus area inferior flava, ſuperior nigra eſt, bina oloris colla candida exhibens.

LICHTEN-

(n) Vid. ſupra pag. 485. ſq.
(o) Supra pag. 519. §. CXXX.
(p) Pag. 618. init.
(q) *Gallia Chriſt.* loco cit. col. 479.
(r) Guillimann. *de Epiſcopis Argent.* pag. 258.
(s) Extat ap. Laguille *Hiſt. d'Alſace* Probat. pag. 10. ſed vitioſe.
(t) Schilter *ad Kœnigshov.* pag. 1149. ubi: ad An. MCCXXI. *Her VVernher von Hunenborg Marſchalg, der do voat der Stifft Honowue vogt.*
(u) Supra pag. 296. fin. fundatio hæc ex allegata inſcriptione ad An. MCL. poſita eſt; ſed non vereor inſcriptionem iſtam erroris arguere, quod Annales Colmar. Koenigshovius, aliique ſcriptores, monaſterium S. Trinitatis An. MCCXXVI. vel ſequenti demum inſtitutum docent.
(x) *Obſervat. XX. ad Kœnigshov.* pag. 1078. fin.
(y) *Chron. Argent.* pag. 252.
(z) Hugo *Monum. S. Antiquitatis* Tom. II. pag 294.
(a) Supra pag. 246. §. CCCCLIX.

Digitized by Google

Ad Pag. 622.

NSES.

uxor Bernardi
. † ante 1241..

: Strafsberg;
. 1287.

Imagina vulgo
Mena † ante 1378.

r Rudolfi Co-
ıbingen 1378.

.RUS Canon. Arg.
·itus Adelheidis de
Geroldseck † 1426.

Clara uxor
Ulrici de
Rathſamh. 1425.

Agnes ux. 1) Eberhardi de Ramberg;
2) Henr. de Boparten.

ıminus Pal.
ınſis 1459.

CUNEGUNDA, uxor Henrici
Comitis Bipontino-Bit. † 1443.

N S E S.

FRIDERICUS
Epiſcopus Arg.
† 1306.

Helicka
ux. N. de
Thierſp.

Lui
cu
13

LUDOVICUS V.
† ante 1382. Uxor
Hildegardis de Vinſtingen.

ri-
HENRI.
ſenior.
Ux. Int.
Gero.

Adelheid. & Elisab.
Moniales in
Liechtenthal.

HEINRICUS V. jun.
Dom. in Lichtenau †
poſt 1404. Ux. Adelh.
Heinr. Com. Veldent.
filia 1360. † 1411.

Johannes V.
1393.

CON
† 139
hanna
ckenl

LUDOVICUS VII.
† 1434. Uxor Anna
Bernhardi March.
Bad. filia 1414.

Johannes VII.
Canon. Colon.
& Argent. 1383.
1424.

Hildegardis
uxor Simonis
Wecker, Com.
Bipont. 1398.

Elisa 1416. † 1480.
Walis de Sarwerd.
de Ĝaraab Otten-
tran 1462.

LUDOVICUS VIII.
n. 1417. † 1471. Ux.
Eliſab. de Hohenlohe
1441. † 1488.

Diana filia natur.
Johanni Meygen de Lamsheim nupta.

442. uxor Philippi
le Hanau 1458.

ELISABETHA nat. 1444. uxor
Weckeri Com. Bipontino-Bit.

Digitized by Google

LICHTENBERGENSES DYNASTÆ.

§. CCCLXIX.

Lichtenbergica gens, præ aliis Alſatiæ inſer. Dynaſtis cis & trans Rhenum potens, (*b*) cum Suevis Bavariſque hujus nominis Nobilibus, quod nonnunquam factum, non confundenda, (*c*) num ab Etichone, Alſatiæ Duce, (*d*) vel à Dagsburgicis ejuſdem ſanguinis Comitibus (*e*) deſcendat, atque Ludovico Pio Imp. affinitate, ut nonnulli volunt, conjuncta fuerit, (*f*) incertum eſt. Sepultæ ſunt Lichtenbergenſes, uti aliarum gentium, origines in tenebris, neque ante ſeculi XIII. initium in ſinceris documentis eorum ullus occurrit. An. MCCVI. *Rudolfus de Litenberch* Archidiaconus fuit Argentinenſis, poſteaque Collegiatæ S. Thomæ Præpoſitus. An. MCCXIX. *Henricus & Ludovicus nobiles viri de Liechtenberg* Epiſcopi Argent. chartam transactionis ſignarunt, ut teſtes. Iidem fratres deinceps frequenter, ſed nuſquam illorum pater, comparent. In Conradi IV. Regis Rom. diplomate Neoburg. An. MCCXXXVII. *Dom. Ludewicus Advocatus de Liehtenberch* enuntiatur. Advocatia Argentinenſis intelligitur; quam *Ludewicus de Liechtenberc, Advocatus Argent.* una cum filiis ſuis, *Heinrico & Ludewico*, in neminem alium inſcio vel invito Epiſcopo Capituloque Argent. ſe translaturum promiſit. (*g*) Præter Henricum II. & Ludovicum II. Ludovicus I. Lichtenbergenſis filios reliquit *Conradum* atque *Fridericum*, qui Eccleſiæ caſtra ſecuti Argentinenſem ambo sexerunt Epiſcopi, ſuæque genti non parum profuerunt. (*h*) An. MCCLVI. *Heinricus & Ludowicus*, ipſorum fratres, *Domini de Liehtenberg, Advocati Argent.* cum eadem hac Civitate pacis ac mutuæ defenſionis formulam ſignarunt; (*i*) An. MCCLX. Epiſcopi Metenſis poſt prævium bellum leges ſubierunt; (*l*) dein Argentinenſem Præſulem contra cives hujus urbis juvarunt; (*m*) peculiaris uterque lineæ conditores; ex quibus Henricianam ſeniorem primum, dein Ludovicianam, eo quo perierant ordine, recenſiturus ſum. Origo Gentis.

§. CCCLXX.

Henricianam quod attinet, *Ludowicus & Conradus fratres, nati b. m. Henrici quondam Domini de Liehtenberc*, patris ſui nuper defuncti teſtamentum An. MCCLXIX. ratum habuerunt. Conradus à Rudolfo I. Imp. An. MCCLXXXIX. privilegium accepit, ut in Imperialibus, quæ tenebat, feudis defectu maſculorum filiæ poſſent ſuccedere. Succeſſit ei *Johannes* filius, ex Agnete, Ducis Teccenſis, filia, ſuſceptus, vernacule *Hannemann*, dictus, uti fratrem ejus Heinricum appellarunt *Hemchelmann*. Johannes hic à Landgraviis Alſatiæ inferioris Brocomagum An. MCCCXXII. coemit, (*n*) triennioque poſt terras Lichtenbergenſes cum agnatis ſuis diviſit; pellice memorabilis, ob quam à filio legitimo, *Henrico IV.* ex Emiconis, Leiningæ Comitis, ſorore procreato, in caſtro Lichtenberg captus atque cuſtodiæ mandatus eſt. (*o*) Senio confectus obiit An. MCCCLXVI. (*p*) Decennio ante cum filio ſuo Henrico fœderi Argentinenſi, pro tuendis Uſsburgeris & Pfalburgeris contra Caroli IV. Imp. in Aurea Bulla ſanctiones, acceſſerat. (*q*) Mortuo parte Henricus IV. cum filio ſuo *Conrado* caſtrum Neuburg dimidiamque Brocomagi ac Buxovillæ partem Argentinenſibus An. MCCCLXIX. oppigneravit. (*r*) Conradus eandem Brocomagi partem An. MCCCLXXXIV. Eccleſiæ Moguntinæ refutavit, (*s*) ſtirpi Henricianæ ſexennio poſt finem imponens. (*t*) Stirps Henriciana.

(*b*) Vid. ſupra pag. 221. ſqq.

(*c*) Hermannum de Lichtenberg, ſub Ludovico Bavaro Cancellarium Imperialem, MALLINCROTIUS *de Cancellariis* pag. 362. male ad Alſatas noſtros refert.

(*d*) Quod ſtatuit BERNARDINUS, Lucellenſis Abbas, in præfat. libri *de miraculis B. Virg. in Kienzheim.*

(*e*) Ita SPENERUS *Op. Herald.* Part. II. Lib. II. Cap. XLI. pag. 462.

(*f*) Placuit hoc HERZOGIO *Chron. Alſat.* Lib. II. pag. 7. & Lib. V. pag. 4.

(*g*) LAGUILLE *Hiſt. d'Alſace* Probat. pag. 34. Conf. ſupra pag. 329.

(*h*) KOENIGSHOVIUS *Chron. Argent.* pag. 256. de Conrado ſcribit: *und erhabete ſin Geſlechte vaſte.*

(*i*) Ap. WENCKER. *Apparat. Archivor.* pag. 167.

(*l*) Deſcribit hæc RICHERIUS SENON. *Chron.* Lib. V. Cap. XI.

(*m*) WENCKER. *Apparat. Archiv.* pag. 171.

(*n*) Supra pag. 226. fin.

(*o*) ALBERTUS ARGENT. *Chron.* pag. 157. & KOENIGSHOV. pag. 329.

(*p*) Sepultus Neoburgi, ubi lapis ſepulcralis adhuc extat.

(*q*) Ap. WENCKER. *de Uſsburg.* Diſquiſ. II. pag. 71.

(*r*) Cod. diplom. Civitatis Argent. fol. 164. ubi: *Heinrich Herre zu Liehtemberg der elter u. Cunrat von Liehtemberg ſin ſun.*

(*s*) Supra pag. 227.

(*t*) Epitaphium Neoburgi.

§. CCCLXXI.

Stirps Ludoviciana.

Ludovicus II. ad quem retrogredimur, Henrici II. frater, An. MCCLX. Landgraviatum inferioris Alſatiæ, ſuo periculo Werdenſi familiæ eripiendum, à Conrado Hobenſtaufenſi (Conradino) Rege Siciliæ, Sueviæque Duce, ut feudum ſe accepiſſe profeſſus eſt. Res injuſta caruit ſucceſſu. (*u*) Ludovico huic uxor fuit Eliſabetha, Rudolfi, Marchionis Badenſis, filia, (*x*) quæ *Rudolfum* ei peperit atque *Johannem*. Johannes, Alſatiæ Advocatus provincialis, (*y*) vicos Imperiales Weſthofen & Balbronn An. MCCCII. ab Alberto I. Imp. in pignus accepit; (*z*) Buxovillæ An. MCCCXV. ſepultus. Ex filiabus ejus *Suſanna* Ulrico, Alſatiæ inf. Landgravio, nupſit. (*a*) Filii *Johannes II.* & *Ludovicus V.* in terris patri ſuccedentes, peculiarem quisque ramum condiderunt; quorum neuter ultra pronepotes proceſſit. Johannes II. tres filios, totidemque filias ex Saræpontana Comitiſſa reliquit. Filiarum alia Lucidæ-vallis Abbatiſſa evaſit, (*b*) alia Johanni, Landgravio Alſatiæ, (*c*) alia denique Salmenſi Comiti Nicolao nupſit. Ex filiis ſolus *Sigiſmundus* in matrimonio vixit.

§. CCCLXXII.

Johannes Epiſcopus Argent.

Johannes autem filius, poſtquam Præpoſituram, Decanatum, Cantoriam & Pincernatum Eccleſiæ Argent. ſimul adminiſtraſſet, (*d*) nec non Imperialis in Alſatia & Spirigovia Vicarius à Carolo IV. conſtitutus fuiſſet, (*e*) epiſcopalem Argentorati cathedram An. MCCCLIII. conſcendit, integritate morum atque prudentia clarus. (*f*) Debet ei Lichtenbergica Domus Mareſchalli Epiſcopatus Argent. munus, quod Huneburgici tum extincti poſſederant. (*g*) Debent ejuſdem curæ acquiſitionem partis alicujus ex Landgraviatu inferiore, quam Cæſaris conſenſu Landgravii An. MCCCLIX. vendiderunt. Eidem Johanni Epiſcopo Eccleſia Argent. Landgraviatus ipſius acquiſitionem debet. (*h*)

Sigiſmundus.

Sigiſmundus vel Symon, Johannis hujus Epiſcopi frater, à Ludovico Bavaro An. MCCCXLV. privilegium obtinuit, ut ipſi ſine prole morituro Salmenſis Comes, ex ſorore nepos, in feudis Imperialibus ſuccederet. (*i*) An. MCCCXLVII. de Hatgovia & Weſthovio, (*l*) biennio poſt de vectigali Ingovillano, (*m*) & An. MCCCLX. de judiciaria Landgravii in terris ſuis poteſtate (*n*) per Carolum IV. Imp. inveſtitus eſt, uſque ad An. MCCCLXXX. ſuperſtes. (*o*)

Johannes VI.

Succeſſit ei filius *Johannes VI.* qui duos fratres habebat, Canonicos Argentinenſes; nec non ſorores quatuor, ex quibus *Agnes* facta eſt Abbatiſſa Lucidæ-vallis, (*p*) *Adelheidis* Rudolfi, Marchionis Hachbergenſis, fuit uxor. (*q*) Johannes VI. jus civitatis Argent. An. MCCCLXXXIII. in decennium adeptus, (*r*) Ruperti Palat. pacis publicæ Egranæ, à Wenceslao Imp. An. MCCCLXXXIX. conſtitutæ, Præſidis, rem contra leges Imperii factam eſſe ſtatuentis, juſſu eidem civitatis juri valedicere coactus eſt. (*s*) Maſcula prole orbus An. MCCCV. deceſſit, & cum ipſo omnis ille ramus, à Johanne II. deſcendens, exaruit. (*t*)

§. CCCLXXIII.

Linea Lichtenavienſis.

Johannis II. frater, uti vidimus, erat *Ludovicus* V. vernacule *Ludemann*, qui in terrarum Lichtenbergenſium diviſione An. MCCCLXII. Lichtenavienſes trans Rhenum accepit; unde filio ejus *Henrico V. Lichtenavici* agnomen. Henricus hic cum fratre *Johanne* V. multisque Alſatiæ proceribus Civitati Argent. à Wenceslao Imp. proſcriptæ, An.

(*u*) Conf. ſupra pag. 525.

(*x*) Falluntur ANNALES COLM. ad An. MCCXCIX. ubi Eliſabetham hanc *Rudolfi de Habspurc*, *Rom. Regis*, *ſororem* vocant.

(*y*) Supra pag. 562.

(*z*) Pag. 229.

(*a*) Charta An. MCCCXV. ap. SCHILTER *Gloſſ. Teut.* pag. 31.

(*b*) Necrolog. Lucidæ-Vallis ap. SCHANNAT *Vindem. Literar.* Collect. I. pag. 166.

(*c*) SCHILTER *Gloſſar.* loco cit.

(*d*) ALBERTUS ARGENT. *Chron.* pag. 153.

(*e*) Supra pag. 565. §. CCXXXVI.

(*f*) KOENIGSHOV. *Chron.* pag. 260.

(*g*) SCHILTER *ad Kœnigshov.* pag. 1144. Conf. ſupra pag. 622.

(*h*) Supra pag. 133.

(*i*) SENCKENBERG *de ſucceſſ. filiar. in Regnis &c. Beylagen* num. 9. pag. 34.

(*l*) Ibidem pag. 35.

(*m*) Supra pag. 223.

(*n*) GLAFEY *Anecdot.* num. 223.

(*o*) Epitaph. in Collegiata Neovillar.

(*p*) SCHANNAT *Vindem. Liter.* Collect. I. pag. 167.

(*q*) HERZOG *Chron. Alſat.* Lib. V. pag. 11.

(*r*) WENCKER *de Pfulburg.* pag. 125.

(*s*) Literas huc facientes id. ſcriptor vulgavit in *Uſſburg.* pag. 215. ſqq.

(*t*) Sepultus eſt in eccleſia Ingovillenſi.

DYN

[library stamp]

WOLFRA
† ante 129
lineæ *Fle*

WOLFRAMUS II. 1312. Uxor Gertrudis ab Ettendorff † 1302. | HENR 1280. 13

JOHANNES Canon. Spir. 1314. | HENRICUS III. accipit Sulz 1351. † 1360. Ux. Eliſabetha Waſſelnheim 1327.

AGNES ux. Johannis de Than 1381. | HENRICUS IV. † 1344 Jutta de Bickenbach 1

ANNA ux. Hugonis de Ramberg 1348. | HENRICUS V. dict. de *B* ſuccedit 1360. Hunebur 1385. Ux. Cathar. de Wa

HENRICUS VI. de Fleck. in *Sultz* † 1422. Ux. Anna de Muhlheim 1393. | ANNA ux. Johannis de Waſſelnheim 1367.

HENRICUS VIII. Advocatus Selſæ † 1449. Ux. Eliſab. de Schöneck † 1439. | JOHANNES † 1483. Ux. Margar. de Rathſamh. † 1470. | FRIDERICUS Surburg. Canonicus 1428. | HE 140 Petr

JACOBUS Subadvocatus Alſ. 1500. † 1514. Ux. Veron. de Andlau 1473. | ELISABETHA uxor Blickh. de Rothenb. 1476. | CLEMENTIA ux. Henrici de Durckh. 1477. | FR Sc W

JACOBUS II. Advocatus Germersh. † 1526. Ux. Barbara de Ingelheim 1510. | JUDITHA Abbatiſſa Regispont. † 1545. | LUDOVICUS Aulæ Palat. Magiſter 1530. † 1541. Ux. Urſula de Ingelh. | HENRIC in *Hochb* 1517. U gar. Beyer burg | VERODILIA, A, AN- nales.

PHILIPPUS † 1551. Ux. Mar. Jacobea de Durckheim. | JACOBUS III. † 1552. Ux. Gertrud. Camer. de Worm. in Dalb. 1539. † 1563. | ANNA heres caſtri *Rupersberg*, ux. Frid. Camer. de Worms. in Dalberg 1536. | FRIDER cus † 1568. U Anna Dalberg | A n. Ux. nis ein. rg.

REGINA ux. Seyfridi de Dienheim 1563. | HENRICUS X. n. 1545. † 1605. Ux. Margar. de Roſenberg 1567. † 1616. | CATHARINA ux. Georg. de Seebach 1558. | MA TH der ec

FRIDERICUS n. 1568. Marchionis Bada-Durlac. Adminiſt. † 1621. Ux. Urſula de Windeck 1594. † 1658. | LUDOVIC. † 1636. Ux. Anna de Bœdigheim 1613. | HENRICUS n. 1590. † 1610.

VERONICA n. 1597. Ux. Joh. Wolfii de Durckh. † 1620. | MARIA ELIS. Ux. Philippi Wilhelmi de Schmidberg 1626. | GEORG. HENRICUS Tribun. Equeſtris. Ux. Anna Eliſabetha de Schauenb. 1652. | JACOB. IV. † 1647. Ux. Maria Cleophe Bock 1633.

HENRICUS JACOBUS n. 1636. gentis univerſæ poſtre

MARIA DOROTHEA ux. Wolfg. Henrici de Gœlniz 1680. | MARIA MAGDALENA ux. P ſtoph. de Geyling 1685. †

Digitized by Google

An. MCCCXCII. bellum indixit; (u) pater *Ludovici* VII. ex Adelheide, Henrici, Comitis Veldentini, filia ſuſcepti, viri in armis exercitatiſſimi; qui Bopartium atque Fleckenſteinium An. MCCCCXIX. (x) Abbatiam Schwarzacenſem, Lichtenaviæ vicinam, (y) Lucelburgios aliosque Weſtraſios An. MCCCCXXIII. (z) Civitatem Argent. An. MCCCCXXVIII. armis aggreſſus eſt. (a) Uxorem duxit Annam, Bernhardi, Marchionis Badenſis, filiam, ex qua ei nati ſunt *Jacobus* & *Ludovicus*, patri An. MCCCCXXXIV. in Dynaſtia ſuccedentes.

§. CCCLXXIV.

Jacobus, Cæſaris Friderici IV. pluriumque Principum Conſiliarius, una cum fratre inveſtituram Metenſem An. MCCCCXXXV. Imperialem An. MCCCCXLII. cum novis privilegiis accepit. (b) An. MCCCCLVIII. Cæſar eum Comitis *Lichtenbergenſis* ornavit diplomate; unde pro cera viridi Jacobus deinde uſus eſt rubra. Manſit tamen Lichtenbergicis terris Dynaſtiæ axioma. Matrimonium ipſi cum Walpurgi Sarwerdenſi ſterile fuit; qua defuncta pellicem elegit Barbaram ab Ottenheim, impotentis animi feminam, quæ omnium in ſe iras excitavit; Buxovillæ præſertim, ubi cum Jacobo agebat; Ludovico, Jacobi fratre, in Lichtenbergenſi caſtro habitante. Hic ad oppreſſorum evocatus auxilium furiam iſtam An. MCCCCLXII. Buxovilla expulit; non niſi poſt Ludovici mortem An. MCCCCLXXI. ad Jacobum redituram, poſt Jacobi obitum Hagenoæ combuſtam. (c) Jacobus autem ad An. MCCCCLXXX. d. 12. Jan. uſque vitam produxit, à barba promiſſa, quam aluerat, dictus *Barbatus*. (d) Gentis interitus.

Tum itaque Lichtenbergenſis Dynaſtia ad fratris ejus Ludovici, in priſca Dynaſtæ dignitate defuncti, filias, ex Eliſabetha Hohenloica relictas, ut pridem conventum fuerat, tranſierunt; *Annam* ſcilicet & *Eliſabetham*, quarum illa Philippo, Hanoviæ Comiti, An. MCCCCLVIII. hæc Simoni Weckero, Comiti Bipontino ac Dynaſtæ Bitenſi, vivis parentibus, nupſerat. (e) Hos Ludovici generos Epiſcopus Metenſis de feudis Eccleſiæ ſuæ, quæ ſocer eorum poſſederat, An. MCCCCLXXIII. jam inveſtivit. Jacobus tamen omnia ſolus uſque ad mortem ſuam retinuit. Huic extincto Hanoviæ & Bipontii Comites æquis partibus ſucceſſerunt. (f)

Inſignia Lichtenbergica nigro Leone conſtant in area argentea, cujus margo tingitur minio. Conveniunt cum his Dagsburgenſia, niſi quod inſuper bacillos liliatos octo habeant, quos carbunculum liliatum nonnulli appellant. (g) *Tab. Inſign. num. 12. Num. 7.*

BARONES A FLECKENSTEIN.

§. CCCLXXV.

Gens Fleckenſteinenſis, in Alſatia inferiore, ſi divitias ſpectes, poſt Lichtenbergenſem facile princeps, antiquitate nulli ſecunda, diutiſſime omnium ex Comitibus atque Dynaſtis familiarum floruit. Documenta ſeculi XII. *Godefridum* & *Conradum fratres de Fleckenſtein* produnt. (h) Hos excipit *Henricus* An. MCCLVII. Scultetus Hagenoenſis, *Wolframi*, *Rudolphi* & *Friderici* pater, triumque per filios hos auctor linearum; ex quibus Fridericiana, quæ à *Sultza* nomen quoque *Sulzenſis* accepit, ſeculi XIV. medio in Friderici hujus pronepote *Henrico* omnium prima defecit. Origo Gentis.

§. CCCLXXVI.

Rudolphina, quæ Beinhemium & Pagum Riedenſem cum aliis quibusdam locis poſſidebat, per tres Henricos continuata, inſigne opum ſuarum incrementum circa An. Stirps Dagſtul.

(u) Inſtrumenta ap. Wencker. *de Uſsburg.* pag. 174. ubi *Herr Heinrich u. Jungherr Johans Herren zu Liechtenberg.*
(x) Herzog *Chron. Alſat.* Lib. V. pag. XII.
(y) *Actenmaſſige Geſchichts erzehlung des Cloſters Schwarzach contra Baden* An. MDCCXXVIII.
(z) Herzog loco cit. pag. 13.
(a) Ibid. pag. 14. & Mencken. *Scriptor. Rer. Germ.* Tom. I. pag. 1206.
(b) Schilteri *Scriptor. Rer. Germ.* in Docum. pag. 211.
(c) Hæc fuſius refert Herzog. loco cit. pag. 32. ſqq. Conf. Wencker *Apparat. Archiv.* pag. 18. Imagines Jacobi & Barbaræ hodieque viſuntur lapidi inſculptæ ſupra portam Cancellariæ Argent. tum extructæ.
(d) Reipertivillæ in eccleſia, quam ipſe ædificaverat, ſepultus, ubi *Comes in Liechtenbergk, Marſchalkus & Advocatus ſuperior in Argentina* ſcribitur.
(e) Herzog loco cit. pag. 48. & 82.
(f) Diviſionem tum factam vide ſupra pag. 534. not. (h).
(g) Spener. *Op. Herald.* Part. II. Lib. II. Cap. XLI. pag. 462.
(h) Diplomata Friderici I. Imp. An. MCCLXXIX. & MCLXXXIX. Fabuloſi itaque ſunt, quos ex ſeculo X. & XI. Genealogi proferunt.

An. MCCCLXXVI. accepit, quum Henricus dictus de *Hunſingen*, Rudolphi pronepos, avunculis ſuis, *Dominus de Dagſtul*, in hoc Dominio ſuccederet; (*i*) unde ramus hic *Dagſtulenſis* nuncupatus. Henrici hujus, primi acquirentis, filius erat *Johannes*, Abbas primo Selſenſis & S. R. Imperii Princeps, dein Epiſcopus Baſil. An. MCCCCXXXVI. defunctus. (*l*) Nepos ejuſdem Henrici *Fridericus* à Ludovico, Electore Palat. Subadvocatus provincialis Alſatiæ An. MCCCCXXIV. conſtitutus; (*m*) pronepos *Fridericus III.* Baronis S. Imperii in Dagſtul axiomate novisque inſignibus, à Friderico IV. Imp. An. MCCCCLXVII. ornatus eſt. (*n*) Friderici nepotes erant *Henricus VII.* & *Georgius I.* quorum ille Subadvocati provincialis Alſatiæ munere ſub Carolo V. innotuit; (*o*) hic procreata ex Johanna, Silvarum & Rheni Comite, numeroſa ſobole per *Ludovicum* filium ſtirpem continuavit. Ludovicus per Sibyllam, Philippi, Hanoviæ Comitis filiam, *Philippi VVolfgangi*, An. MDCXVIII. defuncti, hic per Alexandriam Rappoltſteinenſem *Georgii II.* pater fuit. Georgius autem, ultimus ſuæ ſtirpis, An. MDCXLIV. ætatis 56. cœlebs deceſſit. Dynaſtia Dagſtulenſis ad Eccleſiam Trevirenſem, cujus feudum erat; Pagus Riedenſis & reliquæ hujus ſtirpis in Alſatia terræ ad ſuperſtitem tunc lineam Sulzenſem pervenerunt.

§. CCCLXXVII.

Stirps Wolframi.

Fleckenſteinio-Sulzenſis lineæ, per plures Henricos propagatæ, conditor erat Wolframus, Henrici I. filiorum natu maximus; cujus nepos *Henricus III.* Fridericianæ ſtirpi An. MCCCCLI. in Sulza; abnepos *Henricus V.* dictus de *Bickenbach*, in Bickenbacenſibus per matrem, & in Huneburgicis terris per uxorem An. MCCCLX. ſucceſſit. Hic autem præter *Johannem*, electum An. MCCCCX. Epiſcopum Wormatienſem, duos filios, *Henricum VI.* & *Henricum VII.* genuit; utrumque peculiaris familiæ auctores. Diviſis inter ſe terris An. MCCCCVIII. Henricus VI. Sulzenſem parochiam cum vicis Hochweiler, Surburg, Hofen, Mulhofen, Otterbach, Hatgoviam &c. Heorici VII. filii Rœderenſem Præfecturam cum vicis Lembach, Oberkuzenhauſen, Gunſtett, Bühel &c. ſortiti ſunt; caſtris Fleckenſtein, Waſenſtein & Hunenburg in communione manentibus. Orta hinc ſunt *Sulzenſis* & *Rœderenſis* familiarum nomina. Poſterior per ſex generationes continuata defecit in ſeptima, *VVolfio Philippo*, bis marito, An. MDCXXXVII. decedente improli.

§. CCCLXXVIII.

Linea Sulzenſis.

Henrici VI. qui rami Sulzenſis auctor, nepos erat *Jacobus*, Alſatiæ Subadvocatus provincialis An. MD. (*p*) ex cujus tribus filiis, *Jacobo III. Ludovico* & *Henrico IX.* duo priores Barbaram & Urſulam ſorores, ex Ingelhemia gente ortas, cum duxiſſent uxores, novas patrimonio ſuo adjecerunt opes, in quibus caſtrum Rupersberg cum aliquot vicis ad Ludovicum, Palatinæ Electoralis aulæ Magiſtrum, & per hujus filiam unicam ad Dalbergios pervenit. Henrici IX. proles arcem ſedemque ſibi conſtruxit in Hochweiler. (*q*) Sola Jacobi, Præfecti Germersheimenſis, propago ad noſtrum uſque ſeculum duravit. Pronepos ejus, *Fridericus*, ſummis in aula Bada-Durlacenſi honoribus claruit, opportuno ante funeſtum Durlacenſibus prœlium (*r*) tempore An. MDCXXI. extinctus. Patris virtutem æmulati ſunt filii, *Georgius Henricus*, in Bavaricis copiis, *Fridericus VVolfius* in Gallicis duces creati. Stirpem vero continuavit *Jacobus IV.* frater, An. MDCXLVII. defunctus, adeoque & Rœderenſi, & Dagſtulenſi ramis diu ſuperſtes. Hujus denique filius, *Henricus Jacobus*, ex Maria Cleophe Bockia ſuſceptus, omnem Fleckenſteinenſem proſapiam ſecum ſepeliri præſenſit. Genuerat quidem ex Suſanna Maria de Landſperg, præter tres filias, *Fridericum Jacobum*, ſpem patris atque clientum; qui vero An. MDCCX. ætatis 46. vivo parente ſublatus, unicam filiam, *Eleonoram Sabinam*, Philippo Ferdinando Johamio de Mundolsheim poſtea nuptam, reliquit. Sorores ejus erant *Maria Dorothea*, Wolfgangi Henrici de Gœlniz uxor; *Maria Magdalena*, Philippi Chriſtophori Geylingii de Altheim, &

(*i*) Henrici pater Eliſabetham, Boemundi Domini de Dagſtul filiam, Boemundi, Johannis & Nicolai ſororem, duxerat uxorem. Eliſabethæ patrem An. MCCCX. & fratres An. MCCCXLIII. chartæ nobis produnt ap. HONTHEIM *Hiſt. Trevir.* Tom. II. pag. 41. & 154.

(*l*) Hac ipſa ætate Johannes quidam de Fleckenſtein cum filiis duobus fortunarum ſuarum ſedem Lucernæ fixit, ubi poſteri ejus hodieque florent. Vid. LEU *Lex. Helvet.* voce *Fleckenſtein.*

(*m*) Supra pag. 572. §. CCLIII.

(*n*) Verba diplomatis: *auf ihrer Herſchaft Dagſtul zu unſern u. des heil. Reichs rechten Freyherrn gewürdiget.*

(*o*) Supra pag. 576. med.

(*p*) Conf. ſupra pag. 574. med.

(*q*) Supra pag. 246.

(*r*) Intelligo prœlium ad Wimpinam An. MDCXXII. quo fuſi Badenſes à Cæſareis.

& *Julia Sidonia*, Ignatii Ludovici Vicedomini de Egersberg conjuges. Henricus Jacobus denique An. MDCCXX. gentis ſuæ poſtremus deceſſit, Principi Rohanæo, qui ſpem ſuccedendi in feudis jam à Ludovico XIV. acceperat, Dynaſtiam fere omnem relinquens. Allodia inter ſe diviſerunt heredes.

§. CCCLXXIX.

Præter Imperialia autem, Oetingenſia, nunc Regia, & Colonienſia feuda, quæ ad Rohanæos tranſierunt, Fleckenſteinenſes quoque alia multa, ſed minora, poſſederant, Palatino-Electoralia, caſtra nempe Rœdern & Frundſperg, quæ Hatzelii nunc poſſident; Palatino-Bipontina, uti vicum Drachenbrunn, qui penes Gœlnizios hodie; Hanoico-Lichtenbergenſia, vicos Hochweiler & Buhel cum jure patronatus in Sulz & in Berſtheim; Onolzbacenſe, advocatiam in Stützheim; Lœwenſteinenſe, decimas nimirum in Waldilvesheim prope Alzejum, quas Wolfgangus Comes à Lœwenſtein ac Dynaſta in Scharpfeneck Fleckenſteinenſibus An. MDLIV. primum contulit. Poſſeſſiones variæ.

Ab Eccleſia inſuper Trevirenſi tenuerunt vicum Trimbach; ab Argent. partem vici Lembach, curiamque dominicam in Dunzenheim; à Spirenſi vel potius Weillenburg. decimas in Lensweiler alibique; à Selſenſi bona in agro Minfeldenſi. His omnibus acceſſerunt denique vici allodiales Zuzendorff, Nider-Seebach, Lembacum ex parte &c.

Sed & ſuos à ſeculo XIV. vaſallos habuerunt Fleckenſteinenſes Dynaſtæ, Holzapfelios Nobiles, Blumenavios, Zuckmantelios, Falckenſteinenſes, Lamparthemios, Muhlhofios, Gotteshemios, Morsvillenſes, Kanclios, Treppelerios, Nagelios de Kunigsbach, Surburgenſes alias Schillingos, &c. qui omnes vel decimas in Altorff, Eckendorff, Keffendorff, Ruligesheim vulgo Rilzen; vel prædia in Herxheim, Kittelsheim, Freckenfeld, Minfeld, Minversheim, Surburg, Mutensheim in feudum tenuerunt. Vaſalli.

Clypeus Fleckenſteinenſis abſque Dagſtulenſi argenteus tres faſcias virides, vel ut aliis placet, ternas argenteas ac virides oſtentat. His linea Dagſtulenſis decuſſim nigram adjecit. (*s*) Tab. Inſign. num. 13.

ETTENDORFII DYNASTÆ.

§. CCCLXXX.

Ettendorfiis Nobilibus inter Dynaſtas jure meritoque locus debetur. *Domini ab Ettendorff & Domini ab Hohenfels* in chartis promiſcue appellantur, aliorum quidem vaſalli, ſed & ſuam ipſi curiam feudalem habentes. De vico Ettendorff (*t*) & caſtro Hohenfels, (*u*) ſuo loco jam actum. An. MCLXIII. *Fridericus de Etendorf* teſtis fuit traditionis, Abbatiæ Neovillar. à Theodorico quodam factæ. Seculo integro ab hoc diſtat alius *Fridericus* Ettendorffius, cui Vendenheim & Criegesheim vici per Epiſcopum Argent. oppignerati ſunt. (*x*) Hugo Comes Lucelſteinenſis & Henricus Dom. de Lichtenberg An. MCCLXIV. inducias bimeſtres inter *Eberhardum de Etendorf* & Civitatem Argent. conciliarunt. Triennio poſt Conradus Lichtenbergenſis, Eccleſiæ Argent. tum Cantor, poſtea Epiſcopus, inter eandem Civitatem atque *viros nobiles*, *Fridericum & Eberhardum*, *Dominos de Etendorf*, idem in aliquot præſtitit menſes. Friderici hujus filii, *Henricus & Reinhartus*, An. MCCCII. Nicolao Zornio, Sculteto Argent. partem decimarum & curiam dominicam in Gebolzheim contulerunt in feudum. Præter Zornium hunc Ettendorfii hi fratres Petrum de Winſtein quoque inter vaſallos ſuos numerabant; (*y*) imo quod majus eſt, Fleckenſteinenſes An. MCCCLXII. in eodem numero comparent, Kutzenhuſium à *Reinboldo* Ettendorfio in feudum tenentes. (*z*)

(*s*) SPENER. *Op. Herald.* Part. ſpec. Lib. I. Cap. XXIII.
(*t*) Pag. 255. §. CCCCLXX.
(*u*) Pag. 250. §. CCCCLVII.
(*x*) De vicis his ſupra pag. 172.
(*y*) HERZOG *Chron. Alſat.* Lib. V. pag. 135.
(*z*) Henricus de Fleckenſtein, ſecum nunc ſocero ſuo tum oppignerans, Reinboldum vocat: *minen gnedigen Juncherren, Juncherren Reinbold von Ettendorf, Herren zu Hohenfels.*

§. CCCLXXXI.

Reinboldus. An. MCCCLXIX. *Reymboldus de Aytendorff*, *Dominus de Hohenvels*, jure majorum à Lotharingiæ Ducibus ſe tenere profeſſus eſt, " primo quicquid Dominus de Flecken„ ſtein ſenior tenet de me in feodum. Item quicquid Dom. Eberlin de Frundesberg „ tenet de me in ſeodum. . . . . Item quicquid Dom. Henr. de Falckenſtein tenet „ de me in ſeodum. Item Langen-Soltzbach cum ſuis pertinenciis, que illi de Wyn„ ſtein tenebant de me iu ſeodum, bannum & juſticiam, majorem & minorem. . . „ Item Frenchwilre villam . . juſticiam majorem & minorem. . . . Item Forſtheim „ villam. . . . Item villicaturam quam habeo in villa de Niderenborne. Item medie„ tatem ville Oſtwilre. . . . Item Gros-Steinhouſen villam cum ſuis pertinenciis &c.

Boimundus. An. MCCCLXXXV. Boimundus de Ettendorf, Dominus de Hohenvels, vicos Gros-Steinhuſen & Klein-Steinhuſen, Alberto de Biponte pro ducentis florenis conſenſu Johannis, Lotharingiæ Ducis, oppigneratos, intra biennium ſe redemturum promiſit.

Triennio poſt Goſſelinus de Kageneck & Wiricus de Berſtetten, Hugonis filius, jus patrônatus vici Gebolzheim beneficio Boimundi Ettendorfii (*a*) ſe poſſidere confeſſi ſunt.

An. MCCCXCVIII. Heinricus Eckbrechtus de Durckheim, Eques, de vicis Steinhauſen, majori & minori; An. MCCCCIII. Arnoldus Dominus de Sirck de Lutweiler, Boſſweiler & Zeisweiler vicis ex ſemiſſe, ab eodem Boimundo inveſtiti ſunt. (*b*) An. MCCCCVII. Cuno Baſtardus de Ettendorff ſubfeudum, in quo Anſelmo de Kagenecke ſucceſſerat, Boimundi, ut Domini directi ſecundarii, conſenſu Zorniis reſignavit; quos cum Epiſcopus Argentinenſes, Dominus primarius, An. MCCCCXLIV. ipſe inveſtiverit, Ettendorfios tum extinctos fuiſſe colligimus.

Tab. Inſign. num. 14. Clypeus hujus gentis flavus & quadripartitus eſt. Prima & quarta areola crucem nigram, ſecunda & tertia aquilam rubram exhibent.

PEREGRINI ALSATIÆ DYNASTÆ.

§. CCCLXXXII.

Sub Germ. & Gallis. Antiquis, quas expoſui, Comitum atque Dynaſtarum Alſatiæ familiis, vere vel quaſi indigenis, aliæ non minus illuſtriores paulatim acceſſerunt ab exteris, vel in Alſaticarum potius locum ſucceſſerunt heredes. Leiningenſes Comites ſeculo XIII. Dagsburgicos; (*c*) Wirtenbergici ſec. XIV. Horburgenſes; (*d*) Palatini ſeculo XV. Lucelſteinenſes; (*e*) brevique poſt Hanovienſes & Bipontino-Bitenſes Lichtenbergicos Dynaſtas, (*f*) uti ſuo de ſingulis loco oſtenſum, inter Proceres Alſatiæ exceperunt ac cives. Hæc ſub periodo Germanica, quæ Germanos admiſit. Sub Gallica Mazarinii, Rohanæo-Subiſii, Caſtilionæi Duces, Roſii, Guberneti, Rufeccii March. aliique inſuper admiſſi. Sed hos omnes prætermimus ſilentio, quod aliunde jam noti, nec Alſaticis familiis accenſeri, nec qui in Germania ac Gallia adhuc florent, in extinctarum, quas tractamus, gentium claſſe reponi poſſunt.

De Lupſenſibus Comitibus tamen & Dynaſtis à Dicka, jam pridem intermortuis, pauca adjiciam.

§. CCCLXXXIII.

Comites Lupſenſes. LUPPENSES Comites, Landgravii Stulingenſes, in Hegovia, Sueviæ Pago, inter Rhenum atque Danubium ſito, variis terris, quæ nunc ad Principes Furſtenbergenſes pertinent, æque ac generis nobilitate conſpicui, (*g*) Alſaticam civitatem ſub finem ſeculi XIV. primum adepti ſunt. Tum enim *Johannes* Comes Herzlandam, Ulrici, Dynaſtæ Rappoltſteinenſis, maſcula prole carentis, filiam duxit uxorem, quæ acceptam à patre hereditatem, præteritis Schmaſmanno & Ulrico, patruelibus ſuis, conjugi teſtamento

(*a*) *Von dem edlen unſerm gnadigen Herrn, Herrn Boymund von Ettendorff, Herr zu Hohenfels.*
(*b*) HERZOG loco cit. pag. 136.
(*c*) Supra pag. 196. § CCCLV. & pag. 491. §. LX.
(*d*) Pag. 78. §. CXXI. & pag. 612. med.
(*e*) Pag. 197. 200. & 619.
(*f*) Pag. 234. Hanovienſes Comites præ aliis diligenter recenſuit HERZOG *Chron. Alſat.* Lib. V. pag. 61. ſqq.
(*g*) LUCÆ *Grafen-Saal* pag. 1034.

teſtamento reliquit. Ortum hinc inter Lupfenſes & Rappoltſteinenſes non leve certamen, quod An. MCCCC. Leopoldi, Auſtriæ Ducis, auctoritate Enſishemii ita compoſitum eſt, ut Dynaſtia Hohenaccenſis penes Johannem &, ſi quis ei poſtea naſciturus eſſet, filium natu majorem, Landſpurgenſis autem in omne ævum penes Lupfenſes, mares & feminas, maneret, niſi ab Auſtriacis, à quibus ad Rappoltſteinenſes pignoris lege pervenerat, redimeretur. Lupfenſes igitur, ab hoc tempore cives Alſatiæ, vicinis ſuis non ſemel graves, (*b*) Landſpurgi poſſeſſionem, neglecta ab Auſtriacis reluitione, ſervarunt, donec in Schwendios ſponte illam transferrent. (*i*) Nec multo poſt omnis eorum proſapia cum Henrico, Joachimi filio, A. MDLXXXII. nempe, defecit. (*k*)

Schwendii, Lupfenſium ſucceſſores, origine quoque Suevi, & Landſpurgenſi hac Dynaſtia &, quam ſimul poſſederant, Advocatia Keiſersbergenſi, à Ludovico XIV. ſeculo ſuperiore exuti, (*l*) ante paucos annos in Suevia pariter exſtincti ſunt.

§. CCCLXXXIV.

Domini de Dicka à Rheno inferiore ad ſuperiorem progreſſi ſub Friderico II. Imp. Alſatiam inhabitare cœperunt. Auctor hujus migrationis erat Henricus, ab A. MCCXXXVIII. uſque ad An. MCCLX. Epiſcopus Argentinenſis, (*m*) cujus frater *Alexander de Dicka*, An. MCCXLVII. in chartis Alſaticis primum comparet. (*n*) Cognomen à *Stahleck* huic tribuitur Præſuli, ex Diccenſibus orto, forte quia in aula Comitis Palat. Rhen. Stahleccii vixerat. Caſtrum enim hoc prope Bacheracum ad Comites Palatinos, ut Colonienſis Eccleſiæ feudum, pridem ſpectabat. (*o*) In literis inveſtituræ An. MCLXXXIX. Conrado Comiti Palat. ejuſque filiæ Agneti conceſſis, *Heinricus de Dicke ejusque filius Alexander* inter teſtes leguntur. (*p*) Dynaſtæ à Dicka.

Alexander, *Dominus de Dicka*, peculiarem gentis ſuæ lineam in Alſatia condidit, Henrici Sigeberti, Alſatiæ inf. Landgravii, ſocer, (*q*) pater *Henrici*, qui Anſelmum Rappoltſtein. ex cuſtodia Argentinenſi fidejuſſione ſua An. MCCXCII. liberavit. Vel idem Henricus vel alius Dominus de Dicka eidem Civitati Argent. An. MCCCXXV. Johannis de Berſe, Equitis, ſponſorem ſe obtulit. (*r*) *Waltherum* & *Hermannum*, Epiſcopi & Capituli Argent. in conventu provinciali, Seleſtadii habito, oratores Sigiſmundi Lichtenberg. literæ An. MCCCLXVI. produnt. (*s*) Waltherus, ſtirpis ſuæ poſtremus, in prœlio Sembacenſi An. MCCCLXXXVI. occubuit.

Hæc de Comitibus & Dynaſtis, quibus ſuccedit Nobilitas inferior.

CAP. XIII.

NOBILITAS INFERIOR.

§. CCCLXXXV.

Ingenuus, Liber homo, Miniſterialis & Miles ſcriptoribus medii ævi dicebatur, quem *Nobilem* (*t*) noſtra ætas appellat. Diviſio hominum in Nobiles, Liberos & Servos in Germania, Gallia, alibique obtinuit. Nobilis vocabulum nonniſi Ducibus, Comitibus & Dynaſtis (*u*) tunc temporis tributum. Nobilis.

(*b*) Vid. ſupra pag. 416. & 421.

(*i*) De hac translatione, A. 1563. facta, vid. ſupra pag. 107.

(*k*) Bucelini *Germania ſtemmatographica* pag. 52.

(*l*) Supra pag. 593.

(*m*) Koenigshov. *Chron. Argent.* Cap. IV. pag. 244.

(*n*) In charta Henrici Epiſc. ſuper advocatiam urbis Argent. teſtis occurrit *Dom. Alexander de Dicke frater Dom. Epiſcopi.* Biennio poſt inſtrumentum Ludovici Lichtenberg. de eadem Advocatia ſcriptum eſt in præſentia *Domini Alexandri fratris Domini Epiſcopi.*

(*o*) Tolneri *Hiſt. Palat.* Cap. XIV. & in *Cod. Diplom. Palat.* pag. 58. not. b.

(*p*) Freheri *Origines Palat.* pag. 92. aliæ ſubſcriptiones Henrici de Dicke, Alexandri patris, in Conradi & Henrici, Comitum Palat. literis, Stahleccii A. 1190. & 1197. datis, ibidem occurrunt.

(*q*) Inſtrumentum ap. Laguille *Hiſt. d'Alſace* probat. pag. 37. Conf. ſupra pag. 526. init.

(*r*) Cod. diplom. MS. Civitatis Argent. fol. 118. ubi *Heinrich Herre von der Dicke.*

(*s*) Schilter ad *Kœnigshov.* pag. 893.

(*t*) Germ. *Edelmann*, Gallis *Gentilhomme*, Anglis *Gentleman*, Hiſpanis *Hidalgo*

(*u*) Gallis olim *Sires*, Hiſpanis *Ricos hombres*, Juri feudali Alemannico *ſemper freye.* Conf. Tom. I. pag. 666. Ex liberis his Dominis liberrimi fuerunt, qui dignitates Ducum & Comitum, officia aulica & omnis generis feuda detrectarunt, ut Ethico ap. Leibnit. *ſcriptor. Brunſvic.* Tom. I. p. 801.

Milites Regis.

Ex Liberis vel Ingenuis delecti ſunt milites, (*x*) quibus militia Regni conſtabat; in qua Nobilitatis hodiernæ, quam Inferiorem vocamus, quærenda origo.

Omnis ergo miles fuit liber (*y*) & ingenuus, ſed non omnis ingenuus & liber fuit miles. Liberti & ſervi militia excluſi ſunt.

Militibus his Reges ex regalibus manſis prædia quædam in beneficium, ſtipendii loco, dederunt, ut alerent equos, nunquam non ad bellum parati; cujus generis militiam apud Polonos & Turcas hodieque reperimus. (*z*) Militares autem agri *terra ſalica*; poſſeſſores eorum *caſati*, (*a*) *manſuales*, *inbeneficiati*, *infeodati* Milites vel Miniſteriales (*b*) dicebantur. Quin & omnis liber manſos tres pluresve proprios habens, contra hoſtem proficiſci tenebatur. (*c*)

Ex agrariis Militibus Henricus I. Germaniæ Rex, conditis in Germania urbibus, nonum quemque in urbes transpoſuit; (*d*) unde Milites urbici ab agrariis diſtincti. Urbicis regimen Civitatum à Cæſaribus commiſſum; unde ariſtocraticæ in Alſaticis quoque Civitatibus formæ origo. Status hic ob impotentiam Nobilium, à Ludovici Bavari temporibus, vel in democraticum, vel in mixtum, cœpit converti. Urbici Milites in immediatorum claſſe, uti agrarii, perſtiterunt. Omnes enim Civitates Germaniæ primitus Imperiales fuere, Cæſari ſoli ſubjectæ. Errant ergo, qui Nobiles urbicos agrariis poſtponere auſi ſunt.

§. CCCLXXXVI.

Milites Procerum.

Seculares & Eccleſiaſtici Proceres, Regum liberalitate potentes, vel Dynaſtæ allodiis divites, ut ſuas terras defenderent, milites ſibi quoque per feuda data pararunt; quos nonnunquam ad exercitum Regis vel ipſi duxerunt, vel per alios miſerunt. (*e*) De ſecularibus illuſtre exemplum in vicina nobis Briſgovia reperimus, ubi Clementia, Conradi Zaringiæ Ducis filia, cum caſtro Baden centum miniſteriales & quingentos manſos marito ſuo, Henrico Leoni, Saxoniæ Duci, attulerat in dotem; quam Henricus Leo An. MCLVII. Friderico I. Imp. commutatione bonorum tradidit. (*f*) In Eccleſiaſticorum Alſatiæ Procerum hiſtoria eminet Epiſcopus Argent. cui Alſatus quidam Nobilis vel Dynaſta Folmarus, cum Abbatiam Hugshoven An. MLXI. tradidiſſet, legem adjecit, ut nulli Epiſcoporum Abbatiam iſtam in *Milites* alienandi licentia eſſet. Sola hæc Argentinenſis Eccleſia ultra 120. familias liberas, ad ſervitia præſertim militaria devinctas, præter multos Comites & Dynaſtas, ineunte ſec. XIV. numeravit. (*g*) Neque ſegniores in alendis militibus Murbacenſis, Weiſſenburgenſis, Andlavienſis Abbatiæ; Comites Phirretenſes, Rappoltſteinenſes & Lichtenbergenſes Dynaſtæ, aliique fuerunt. Vetus Maurimonaſterii membrana, circa An. MCXXXXIV. ſcripta, tres Abbatiæ hujus manſorum ſpecies, ingenuos ſerviles & proprios recenſens, de ingenuis ita: „ Ingenui ſeu liberi dicuntur Baronibus inbeneficiati, neque cenſum ſolventes, „ neque

(*x*) Vocati ſunt lingua Latino-barbara *Drudes*, *Drudi*; Franco-Gallice *Francs-hommes*. Aug. Galland *du Franc-Allen* pag. 5.

(*y*) Liberos a Dynaſtis fortunarum & opum ratione diſtinguimus. Libertas fuit utriſque communis Dynaſtæ etiam Liberi Domini, quin & ſimpliciter *Liberi*, *frey*, *fry*, vocantur in chartis, & Miniſterialibus diſerte præponuntur. In charta fundationis monaſterii Goldbach vallis S. Amarini per Abbatem Murbac. facta A. 1135. poſt Clericos *Liberi*. Theodericus de Rotenleim, Walthere de Rothenburc . . Gerhart de Bollunwilre, Burchart de Waltenheim, Eppo de Nuwenuar; poſtque hos Liberos *Miniſteriales* Abbatiæ Murb. teſtes recenſentur. Frequens in chartis Germ. formula: *multique alii tam liberi quam miniſteriales*.

(*z*) Polonia ſuos habet *Towarcys*, Turcia ſuos *Timariots* & *Zaims*, qui milites ſunt provinciales, equis merentes.

(*a*) Caſa, manſio, domus, Germ. *heim*, cui poſſeſſor nomen ſuum impreſſit; unde tot vicorum in *heim* deſinentium nomina apud Germanos & inprimis Alſatas occurrunt.

(*b*) Vocabulum Miniſterialis variorum eſt ſenſuum capax, quos evolvit Jo. Georg. Estor, Vir juris Germ. doctrina illuſtris. Senſus pro circumſtantiis variat. Archiofficiales Imperii Miniſteriales ſunt Cæſaris, Electorum & Principum aliarum Miniſteriales ſunt Comites, Dynaſtæ, Equites. Quin & ſpecies Miniſterialium vel Militum fuit, qui ſervis ſimiles. Wigul. Hund *Bayriſch. Stammbaum* Part. II pag. 404. De Miniſterialibus Eccleſiarum ſervia infra. Henricus VI. Imp. de hominibus propriis *Nobilium & Miniſterialium*, id eſt, ſuperioris ac inferioris ordinis Nobilium, in liberas Imperii Civitates tranſeuntibus, A. 1190. litem decidit. Wencker *de Uſsburg*. pag. 12.

(*c*) Teſte Capitulari de A. 807. apud Baluz. Tom II. pag. 458.

(*d*) Witichindus. *Annal.* Libri I. ap. Meibom. *Scriptor Rer. Germ.* Tom. I. pag. 639.

(*e*) Monaſteria triplicis generis, inter quæ claſſis obligatorum ad militiam fuit, in Alſatia & reliqua Francia ævo Carolino extitiſſe, Tomo I. pag. 502. docui. Conradus Sal. Imp præcepit, „ ut nullus „ miles Epiſcoporum, Abbatum, Abbatiſſarum, Marchionum, Comitum, vel omnium, qui beneficium de noſtris publicis bonis, aut de eccleſiarum prædiis nunc tenent aut tenuerint . . . ſine „ certa & convicta culpa ſuum beneficium perdat. „ *Lex Longobard.* Lib. III. Tit. 8 § 4.

(*f*) Chartam concambii exhibent Scheidii *Origines Guelf.* Tom. 3. pag. 466. ſqq.

(*g*) Teſte Regiſtro Redituum ac feudorum Epiſcopatus Argent. ſub Bertholdo à Bucheck Epiſcopo.

Digitized by Google

„ neque triduana ſervitia facientes. Cum Caballis ſerviunt vel ipſi cum Abbate, ſi „ voluerit, vel ſibi, ſi forte petierit, preſtando.

Tanta autem illis temporibus fuit Nobilium & Ingenuorum in Eccefias religio, ut Abbatiis & Epiſcopatibus ſe ſuaque bona non pauci devoverent; Deo & Sanctis ſe conſecrare ſibi gloriæ ducentes. An. MCLXIII. „ Miles quidam Theodoricus & „ ſoror ejus Peteria, ex nobiliori familia S. Petri Apoſt. Noville, quia libera dona- „ tione, utpote *Miniſteriales* homines, uti non poterant, „ conſentiente Abbate Neovillar. prædium aliquod Lixheimenſi monaſterio tradiderunt. Servitus bæc, quanquam hinc inde adſtrictior, Procerum, Miniſterialiumque dignitati non nocuit. (*b*)

Ex Ingenuis ergo milites Regis vel Cæſaris, Epiſcoporum, Abbatum, Ducum, Comitum atque Dynaſtarum deſumpti.

§. CCCLXXXVII.

Dynaſtæ ex illis orti.

Quin & ex Ingenuis tractu temporis hinc inde Dynaſtæ exorti ſunt. De Cunonis, Argentinenſis Epiſcopi, patre Henrici IV. Imp. charta (*i*) hæc refert: „ Quidam Inge- „ nuus homo, nomine Werinhardus, poſſedit caſtrum Mulinenbach in Pago Uſgouue „ prope Rotenfels. Filii hujus Werinhardi nominantur Cuno, deſignatus Argent. „ Epiſcopus, cum fratribus Eberhardo & Werinhardo. „

Hanc in claſſem Moerſpergenſes, Ochſenſteinenſes, Bollvillenſes, Fleckenſteinenſes aliique Alſatiæ Dynaſtæ extincti, haud dubie referendi ſunt, qui tamen ſucceſſu temporis allodiis ſuis varia feuda junxerunt, quæ à Cæſaribus, Principibus Eccleſiaſticis & ſecularibus acceperant; ex Liberis Dominis, qui aliis conceſſerant feuda, ipſi quoque facti vaſalli, vel militares vel aulici, adeoque reſpectu militiæ, indolem quoque eorum ex parte induerant, qui Ordinem militarem ſpeciatim compoſuerunt.

§. CCCLXXXVIII.

Equites aurati.

Dignitas Militum novum honoris gradum accepit, poſtquam ſacræ illæ in Orientem expeditiones magno cum fervore ab Europæis proceribus ſeculo XII. præſertim ſuſciperentur. Militares familiæ, ad exemplum Dynaſtarum, Comitum, Ducum, eadem temporis periodo gentilitia ſibi cognomina ſumere cœperant. Equeſtres illi Ordines ſacri in Palæſtina exorti, quibus fortiſſimus quiſque miles adſcribi voluerat, occaſionem dederunt, ut vocabulum *Miles* novum plane ſenſum acciperet. (*k*) Novæ hujus indolis Milites ſolenni cæremonia, baltheo nimirum vel cingulo militari & gladio inaugurati ſunt, ut & aureis ornati calcaribus; unde Equites aurati. Quin & balneo præmiſſis ſacris immiſſi. Germania vetus quidem, ex Taciti relatu, adoleſcentes ſuos armorum traditione ad bellum idoneos declarare ſolebat. Sed initiatio, de qua loquimur, non adoleſcentes, non Milites generatim, verum ſelectos ex Militibus viros, virtute bellica claros, reſpexit.

Expeditiones cruciatæ, in Orientem ſuſceptæ, ſacris Hoſpitalariorum, Templariorum, Teutonicorum Ordinibus in Palæſtina inſtituendis, hique deinceps pluribus aliis in Europa formandis paulo ante occaſionem dederant.

Tum vero vocabulum *Miles* non amplius bellatorem ſimpliciter, ut apud Romanos; non bellatorem, terra ſalica inſtructum, ut apud Francos; non hominem ex militari proſapia ortum, ſed virum virtute militari conſpicuum & militaribus inſignibus ornatum deſignat, quique adeo decus hoc non natalibus, ſed meritis debet. Tanta Militum horum exiſtimatio fuit, ut ipſi quoque Reges & Cæſares hunc honorem ambirent.

Henricus, Friderici I. Imp. filius & ſucceſſor, An. MCLXXXIV. (*l*) nec non Wilhelmus, Germaniæ Rex, An. MCCXXXXVII. ante regiam coronationem, (*m*) ritu ſolemni creati ſunt Milites.

(*b*) Plosnnius *de Miniſterial.* Theſ. 12. exempla generis hujus devotorum cumulavit, ut ex illis inferret. Milites vel Miniſteriales antiquos omnes in claſſe ſervorum, ſed, ut appellat, honeſtiorum, habitos fuiſſe; ſed non recte concludit.

(*i*) Charta hæc inedita extat in tabulario Epiſcopali Spirenſi Bruchſaliæ.

(*k*) In Charta Burcardi Epiſcopi Baſil. Monaſterio S. Albani data A. MCII. primum novi ſenſus vocabuli Militis noſtris in partibus mihi occurrit; ubi *Burcardus Miles* ante Miniſteriales aulæ, Pincernam nempe atque Dapiferum, teſtis legitur; quod ſingularis dignitatis virum profecto indicat, non militem ordinarium.

(*l*) Albertus Stad. ad h. ann.

(*m*) Magnum Chron. Belg. ad hunc ann.

Armigeri.

Qui autem ad militiam hanc novi generis adſpirabant, Militi prius famulari tenebantur. Nec famulitium hoc recuſarunt Imperatorum Græcorum filii, quod exemplo Alexii patet, qui Iſaaci Imp. filius à Vilharduino, coætaneo ſcriptore, *famulus* (*n*) vocatur. Non raro evenit, ut pater, qui erat Miles, filios haberet Armigeros. Factum quoque, ut ambo, pater & filius, in Militum ordine ſimul conſtituti eſſent, imo nonnunquam filius patre felicior ad hanc dignitatem evectus eſt, illo manente Armigero. (*o*) Tum itaque militares in Milites & Armigeros (*p*) dividi cœperunt.

Milites autem, quum nonniſi equo meruerint, (*q*) vocabula *Miles* & *Eques*, *militaris* & *equeſter* Ordo ſynonyma fuerunt. Cangius, (*r*) aliique de Nobilitate ſcriptores, diverſas has ſignificationes vocum *Miles* & *Eques*, quarum poſterior ſeculo XII. orta, non ſatis diſtinguunt.

§. CCCLXXXIX.

Nobilitas inferior.

A ſeculo XV. omnes, qui primitus Ingenui, Miniſteriales vel Milites appellati ſunt, axioma quoque *Nobilis* obtinuerunt, quod Ducibus, Comitibus, Dynaſtis olim ſolis competiit. Orta hinc Nobilitatis in ſuperiorem & inferiorem (*s*) nova diſtinctio, eo quidem ſucceſſu, ut inferioris ordinis ſociis vox *Nobilis* denique ſolis inhæſerit. Novitatem rei omnium optime obſervavit ſeculi XVI. ineuntis ſcriptor, Albertus Crantzius, in Metropoli ſua, (*t*) ubi ait: „ Qui olim Miniſteriales dicti ſunt, nunc „ ambiunt dici Nobiles. „ Alibi (*u*) ita: „ Decimæ à Principibus transfierunt in Mi- „ niſteriales, qui nunc *Militares* appellantur. Etiam ſublimius nomen ex Miniſteria- „ libus aucupantur; Nobiles ſcilicet dici volunt, cum tamen infimus Nobilium gradus „ ſit in Baronibus, „ Per Barones Cranzius Dynaſtas intelligit. A tribus ergo ſeculis apud Germanos vocabula *Ordo militaris*, *Ordo equeſter*, *Ordo Nobilium* vel ſimpliciter *Nobilitas* promiſcue ſumuntur. (*x*)

Immediata.

Nobilis nullum dominum ſuperiorem, niſi Cæſarem & Imperium habens, immediatus vocatur; licet ratione aliorum feudorum, quæ poſſidet, plures poſſit habere Dominos directos, quibus nempe fidelis, non ſubjectus eſt. Domino directo, nonniſi jurisdictio feudalis in vaſallos competit. Quodſi autem Vaſallus palatinum vel aulicum quoque officium apud Dynaſtam, Comitem, Principemve ſuſcipiat, ratione immediatorum feudorum immediatus quidem eſt, at ratione aulici muneris ſubjectus eſt Principi, cui miniſterium præſtat.

§. CCCXC.

Milites urbici.

Sed ut ad Milites urbicos redeam, docendus eſt Lector, non paucos ex ordine civico per privilegia Cæſarum jus gentilitiorum inſignium, jus ludorum equeſtrium, jus poſſidendi feuda, aliaque ordinis Militum accepiſſe jura, ut ariſtocratici in Civitate regiminis fieri poſſent participes, cujus rei exempla Argentoratus & aliæ Civitates olim Imperiales Alſatiæ produnt. An. MCCLXXXI. Argentinæ multi *ignobiles facti ſunt Milites*, inquit anonymus Annalium Colmar. ſcriptor; (*y*) id eſt, ex civium honeſtorum, ſed non militarium, ordine creati ſunt Equites, qui nonniſi ex militari juvenum claſſe regulariter ſumebantur. Plura hujus generis nomina, quæ plebejam magis quam militarem proſapiam redolent, extinctarum nobilium familiarum Index, quem exhibebimus, producit.

Creatæ ſunt ex ordine Civium novæ hæ Argentorati militares familiæ, ut bellicam plebejorum quorundam fortitudinem remunerarentur, ſimul etiam, ut illos equitibus bis mille præficerent, quos Senatus, temporum neceſſitati inſerviens, ſexennio poſt in Civitate inſtruxit. (*z*) Equites autem hi ex civibus quidem electi ſunt, ſed ordinis militaris participes illis erant præficiendi ut Duces.

Cives

(*n*) *Valet de Conſtantinople.* Vid Geoffroy de Vill-Hardouin *de la conqueſte de Conſtantinople* Cap. 16.

(*o*) Exemplum hujus rei habemus in Zorniorum familia, in qua Nicolaus Zorn de Bulach, Armiger, & filius ejus Caſparus, Eques ſeu Miles, A. MCCCCXCII. Eccleſiæ S. Thomæ Argent. X. flor. reditus vendiderunt, his verbis: *Wir Claus Zorn von Bulach Edelknecht, Merge Zornin ſin eliche Husfrowe u. Caſpar Zorn von Bulach, Ritter, ir beyder ſun.*

(*p*) Germanis *Edelknecht*, Gallis *Ecuyer*; unde Germanica formula *Ritter und Knecht*. Armigeri vocari quoque potuiſſent *Miniſteriales*, ſed vox in deſuetudinem abiit.

(*q*) Pedites nonniſi milites mercenarii erant. *Fusknecht*, *Landknecht*, à Gallis *Avanturiers* dicti.

(*r*) Diſſert. IX. ad *Joinvillam.*

(*s*) *Der hohe und niedere Adel.*

(*t*) Lib. III. Cap. XI.

(*u*) Lib. I. Cap. II.

(*x*) *Der Adel, die Ritterſchafft, der Ritterſtand.*

(*y*) In Urstisii *Scriptoribus Germ.* Part. 2. pag. 18. Lehmannus *Chron. Spir.* Lib. V. C. 112. hæc Annalium verba ita interpretatur, quaſi tum plebeii fuerint primum adhibiti ad bellum, ſed errat. Pedites in exercitu ex plebejo ordine pridem conſtabant. Conf. Hertius *Opuſcul.* tom. 2. p. 116.

(*z*) Annal. Colmar. A. MCCLXXXVII.

Digitized by Google

Digitized by Google

BERCHTOLDVS DE WALDNER EQVES AVRATVS.



P I Lutherburg Arg. fe 1753. *In Eccl. Sulz. Mundati Sup.*

Digitized by Google

Cives autem hos in ordinem Militum ut Senatus extolleret, à Cæſare Rudolpho Habsburgico, Civitatis amico, haud dubie illi fuit data poteſtas.

Occaſione hac moneo, illam Nobilium togatorum ſpeciem, qui vocantur *Patritii*, ex quibus Noribergæ, Auguſtæ Vindelicorum, Ulmæ, Magiſtratus eliguntur, ignoraſſe Alſatiam. Magiſtratus Argentinenſis Nobiles non ordinis patritii aut Nobilitatis togatæ ſunt, ſed ex Equeſtri immediatorum Nobilium ordine, qui vel ab antiquis illis Militibus deſcendunt, vel illis ſucceſſerunt, eliguntur. Patritii.

Senatoriæ in Alſaticis Civitatibus familiæ plures ſemper floruerunt, quas vero nec ordini militari, nec patritio accenſeas.

§. CCCXCI.

Militarium virorum apud Francos & Germanos origo, quam breviter expoſui, ſatis oſtendit, apud utroſque peculiarem ſemper Militum Ordinem fuiſſe, qui Nobiles inter & Cives medius, ſuperioribus denique ſeculis Nobilitatis inferioris nomen accepit, atque adeo à Nobilitate ſuperiore ſemper fuit diſtinctus. Peccat ergo HADR. VALESIUS, (*a*) qui nonniſi duos in veteri Francorum hiſtoria ordines agnoſcit, medium inter ſuperiorem & inferiorem, id eſt, militarem expellens. Sed & ex altera parte peccatur ab illis, qui Milites noſtros Dynaſtis æquiparant, & ea, quæ mediæ ætatis ſcriptores de Nobilibus prædicant, iiſdem adſcribunt. (*b*) Errores aliorum.

§. CCCXCII.

Ceterum quum in Militibus his robur & ſecuritas regni conſtiterit, liberalitas Regum non terris eorum modo varia jura, ſed & perſonis ſingularia quædam inſignia decoraque conceſſit, in quibus militiæ ſemper habita ratio. Inſignia hæc fuerunt galea, clypeus, thorax, lorica, cingulum, annulus, chirothecæ, enſis, pugio, haſta, torques, calcaria aurata, (*c*) quæ omnia cotidianum Militis compoſuere veſtitum, in quo vivus mortuusque comparuit, ut Bertoldi Waldneri, præſtantiſſimi ex ſeculo XIV. Militis, monumentum, quod in Sulzenſi ſuperioris Alſatiæ Eccleſia ſupereſt, quodque æri inciſum exhibemus, eleganter demonſtrat. Bella ſi deficerent, haſtiludiis exercitati ſunt; unde ornamenta galearum, apex aut criſtæ ceterique Inſignium ornatus. Clarior enim ut eſſet inter Milites diſtinctio, clypeis diverſi ſunt impreſſi colores, diverſæque ſunt inſculptæ figuræ, quin & variegata eſt galea. Gentilitia hæc familiarum Inſignia cum ultimo ſtirpis Milite in ſepulcro recondi ſolebant. (*d*) Inſignia Militum. Bertoldi Waldneri icon.

Ex armis ergo gentilitiæ illæ teſſeræ, quæ Gallis *Armoiries*, prognatæ ſunt, quæ etiam in Militum tranſierunt ſigilla, quibus illi antiquitus caruerunt; in ſubſcriptionibus chartarum ſigno crucis, ad nomen appicto, conſenſum declarare contenti. (*e*) De jure coëundi in corpora & de privilegiis horum corporum infra diſſerimus.

§. CCCXCIII.

Laterculo Militum, qui ſub periodo Germanica in Alſatia floruerunt, præmittenda hæc duximus, ut mutationes earum per intervalla temporum cognoſceret Lector. In omni illa gentium militarium ſerie nulla nobis occurrit, cujus origo per documenta hiſtorica ultra ſeculum XII. aſcendat; quoniam gentilitia cognomina à vicis, caſtris, oppidisve non prius deſumi cœperunt. Genealogicis his deficientibus ſignis ſchemata conduntur in vanum. Ex nominibus ſimplicibus, quibus nulla nota adjecta, quid tandem exſculpas? (*f*) Tot extinctas autem tam paucis ſeculis militares familias mecum, Lector, fortaſſe miraberis. WIMPHELINGIUS rem eandem miratur, tantæ ſtragis cauſam in perverſo ſe conſervandi ſtudio, quo gentes illæ uſæ ſunt, quærendam exiſtimavit; (*g*) quod nempe patresfamilias, ne bonis in multas partes diviſis Familiæ cur tot extinctæ.

ſplendor

(*a*) *Notitia Galliar.* pag. 48c.

(*b*) Quod Burgermeiſterus, Glaffejus, aliique fecerunt operoſe, ordini Equeſtri nimium tribuentes, quem Plœnnies nimium depreſſit.

(*c*) A calcaribus auratis, quæ Equites præſertim diſtinxerunt, dignitas Equitis aurati exorta, quæ apud pleroſque Europæ populos invaluit.

(*d*) De Johanne, Landgraviorum Alſatiæ Inferioris poſtremo, vid. pag. 535.

(*e*) VADIANUS *de Collegiis & Monaſt. Germ.* in GOLDASTI *Scriptor. Alem.* tom. III. p. 32.

(*f*) Nomina Canonicorum nobilium Eccleſiæ majoris Argent. ſec. XII. in veteri Codice MS. Bibliothecæ Bern. hæc leguntur: Heinrich, Herolt, Werinhere, Bertholt, Beringer, Burchart, Otto . . Wolverant . . . Eberhart &c. Ita quoque in ceteris illius ævi chartis ſola nomina, baptiſmo impoſita, ſine cognomine gentilitio, comparent.

(*g*) *De Epiſcopis Argent.* pag. 103.

ſplendor Domus periret, pleroſque filiorum ſuorum ſtatui eccleſiaſtico deſtinarint. (*h*) Addimus barbariem illius ævi, quo turbarum, cædium, privatorum bellorum omnia plena fuere. Externis & inteſtinis motibus perpetuis conquaſſatus Ordo ſi fere interiit, res non extraordinaria eſt. Laterculum familiarum in Alſatia extinctarum, quod ſubjungo, ex ſcriptoribus idoneis, diplomatibus, chartis, libris ſalicis, regiſtris & publicis lapidaribus monumentis ſollicite collegi. Recenſeo eas alphabetico ordine, & quidem ſummatim, ne in nimiam molem opus excreſcat.

§. CCCXCIV.

Gentium exunct. feries.

ACHENHEIM. Reinboldus dictus de Achenheim, Miles Argent. An. MCCCXV. bona in Oſthoſen coemit. Henricus Armiger, hujus gentis poſtremus, An. MDVI. Argentorati deceſſit.

ADELSHEIM, ex Palatinatu oriundi, ſubadvocatia Alſatiæ adminiſtrata, (*i*) Waſſelnhemium Civitati Argent. vendiderunt. (*k*)

ALB. Ultimus ſtirpis, Johannes Armiger de *Alba*, An. MCCCLXVIII. in caſtello ſuo Mothern ab Argentinenſibus capite truncatus eſt. (*l*)

ALSWEILER. Rudolfus de *Alswilre*, Miles, nonnullos in Uffholtz homines Comiti Phirretenſi An. MCXXXXV. vendidit. Idem chartæ Murbacenſis teſtis Anno MCCLIX. legitur.

ALTENCASTEL. Bertholdus, ſtrenui viri, Ulrici d. de Altencaſtel, Militis, filius, An. MCCCXV. in Rappoltſteinenſibus literis laudatur. Wilhelmum Armigerum Sinasmannus de Rappolſtein An. MCCCXCIX. Haditadiis fidejuſſorem obtulit.

ALTORFF. Vel à Caſtello Altorff, de quo ſupra, (*m*) vel à vico prope Spiram, feudo Ochſenſteinenſi, (*n*) gentilitium nomen traxit gens inter Alſatiæ Nobiles à ſec. XIV. conſpicua, cujus duæ lineæ fuerunt *Wollſchlageria* & *Krobſpergia*; quarum poſterior cum Chriſtophoro circa An. MDLXXXIII. periit.

S. AMARIN. Heymo ſcultetus & Bernherus, Milites de S. Amarino, chartæ Murbac. An. MCCXLIV. teſtes. Cum Hartmanno Milite Abbas Murbac. qui illum ope Comitis Phirret. obſederat, An. MCCLXVIII. pacem iniit. Hermannus de S. Amarino & Burcardus d. *Nortwinde*, fratres, An. MCCCLXI. inter vaſallos Auſtriacos comparent.

§. CCCXCV.

AMOLTERN. Ludovicus & Johannes de *Amoltron* Auſtriacorum in valle Albertina vaſalli caſtrenſes, ille Ortenbergæ, hic Bilſteinii vixerunt An. MCCCIII. (*o*) Ludovici de *Amolter*, Militis de *Scherwilre*, vidua, cum filio ſuo Ludovico, reditus annuos in Scherweiler Capitulo S. Thomæ Argent. vendidit An. MCCCXXIII.

ANGRÆT vid. GRÆT.

ANSOLZHEIM. Sifridus de Anſolzheim in Ludovici, Comitis Phirret. inſtrumento, Abbatiæ Pariſ. An. MCLXXXVII. dato, memoratur teſtis. An. MCCCXIV. Conradus & Fridericus, Milites, Heitershemii vici, feudi Rappoltſteinenſis, participes fuerunt. (*p*) An. MCCCLXI. Reinhartus, Dynaſtiæ Lichtenbergenſis vaſallus, Brocomagi degit.

ARGENTINA. Waltherus de Argentina An. MCCXIX. vel, uti anno ſequenti ſcribitur, Waltherus de *Strazburc*, inter Eccleſ. Argent. Miniſteriales recenſetur. Albertus de Argentina, Epiſcopo Argent. familiaris, equeſtri ordine decoratus circa An.

(*h*) Plena ſane erat Eccleſia Nobilium & Ingenuorum hominum, non Abbatias, Collegiatas, Monaſteria tantum, ſed & Plebanatus vel Parochias rurales occupantium. Dominum de Girſperg in Lageinheim, & Dom. de Nortgaſſen in Oſtein, Alſatiæ ſup. viculis, plebanos A. MCCLXXX. ANNALES COLMAR. memorant.

(*i*) Vid. ſupra pag. 573. § CCLVII.
(*k*) Supra pag. 209. §. CCCLXXXIII.
(*l*) HERZOG. *Chron. Alſat.* Lib. VI. pag. 152.
(*m*) Pag. 233 init.
(*n*) HERZOG. l. c. pag. 217.
(*o*) Supra pag. 202.
(*p*) Supra pag. 117.

An. MCCXXXVI advocatiam Imp. Baſileæ accepit, ubi Wernherus Miles, dictus de Argentina, An. MCCLXXI. interfectus à ruſticis. (*q*) Ludovicus de Argent. ſummi templi Argent. Canonicus fuit An. MCCCXVIII.

Armarusteri partim in Militum, partim in civium ordine conſtituti, longa ſerie curiam Argent. occuparunt. Stemmatis equeſtris poſtremus, Felix Armbruſter de Erſtein, Ulrici Armigeri filius, An. MDLIX. Argentinæ leproſus deceſſit.

Arnsdorfii Alſatiæ cum Carolo de Arnsdorff An. MDXLVI. extincti ſunt.

Arnspero. Ludovicus de *Arnesberc*, Miles, donationi, quæ Neoburgenſi cœnobio An. MCCXXIX. à Landgravio Alſatiæ facta, interfuit. An. MCCLXXVI. Ludovicus Miles de *Arneſperg* Imperialis Hagenoæ Burggravius erat. (*r*) Ludovicus *Fæsler* de Arnſperg, nominis ac gentis hujus ultimus, An. MDLXIV. Argentorati obiit.

Auenheim. Wilhelmus Miles de Auenheim ſec. XIV. Gugenhemii feudum Eccleſiæ Argent. poſſedit.

§. CCCXCVI.

Bach. Gerhardus Armiger, reſidens in Rodesheim, filius quondam Gerhardi *Zum Bach*, Militis, An. MCCCXLIII. cum Johanne fratre occurrit. Quadriennio poſt Ulrici dicti *Zum Bach*, Armigeri, vidua & filius Johannes Capitulo S. Thumæ reditus in Dorolzheim vendiderunt. Ultimus ſtemmatis, Georgius de Bach, Anno MDVII. defunctus eſt.

Baden. Gentis hujus ſtirps Alſatica An. MDCIV. periit, Joh. Friderico & Joh. Michaële fratribus Klöckelſpergæ ad Blæshemium ſepultis.

Balgau. Conradus de *Balgowe*, Armiger, An. MCCCCXXIII. Keiſersbergæ vixit. Chriſtophorus de *Balgaw* An. MCCCCLXXXVIII. Schenckiis de Oberehnheim in feudo quodam Rappolſteinenſi ſucceſſit.

Ballbrunn. Theodoricus de *Baldenbrunne* inter monaſterii S. Odiliæ Miniſteriales An. MCLXXVIII. comparet. Rudolfus Miles de *Baldeburnen*, ejusque filii, Wernherus & Dietericus, Milites, agros in Meiſtersheim An. MCCXL. Eccleſiæ Argent. in feudum obtulerunt. Wernheri duo, patruus ac nepos, datis ſponſoribus, inter quos Rudolfus de Baldeburnen, cum civitate Argent. An. MCCLXIV. reconciliati ſunt.

Ballersdorf. Jordanus de *Balerſtorf*, Miles, in charta Friderici, Comitis Phirretarum, An. MCCXV. enuntiatur.

Balsweiler. Lupfridus de *Balswilre*, Miles, An. MCCLIV. compoſitionem inter Abbatiam Murbac. & Collegiatam S. Amarini teſtis ſignavit.

Bapst. Jacobus *Bobſt de Uchtratzheim*, Armiger, cum uxore ſua, Urſula de Rheno, horumque filia Clementia, Matthiæ Pfaffenlappio, Armigero Argent. nupta, An. MCCCCXCIX. Capitulo S. Thomæ bona vendiderunt. Bapſtios de *Bolſenheim* hoc demum ſeculo periiſſe, ſupra indicavi. (*s*)

Barr. Jacobus de Barr An. MCCCVII. rector erat Hoſpitalis majoris Argent. Idem Miles inter Senatores hujus urbis comparet An. MCCCXIII.

Baseler. Albertus Baſeler, Eques, in Mundato Rubeacenſi feudum ab Eccleſia Argent. medio ſec. XIV. tenuit.

Baselwind. Johannes Armiger, natus Heinrici d. *Baſelwint*, Militis, bona quoque feudalia Eccleſiæ Argent. ſeculo XIV. Gebvilleræ poſſedit. Dietericus, Armiger, reſidens in Gebwiler, An. MCCCLXXIII. vixit. Erant iidem Abbatiæ Murbacenſis vaſalli.

(*q*) Conf. Urstisii *Præfat. ad Albertum Argent.* (*r*) Supra pag. 356. not. *k.* (*s*) Pag. 169. & 236.

§. CCCXCVII.

Batzendorf. Rudolfus de Batzendorf, Scultetus Hagenoënſis, & Knechtelin de Berwartſtein An. M.CLXIII. bello Argent. contra Geroldseckios acceſſerunt. Hugo jus patronatus in Berttheim & Wintershuſen, feudum Lichtenbergenſe, An. MCCCIII. Anſelmus vicum Dalhunden, feudum Landgraviale, An. MCCCXXXIII. nec non vaſallos ſuos An. MCCCL. Fleckenſteinenſibus ſubdidit.

Bauhart. Kunigundis de Kagenecke, Johannis dicti *Buhart*, Armigeri Argent. An. MCCCLXXVI. defuncti, vidua, & Nicolaus de Kagenecke, Armiger, filius Nicolai, Militis Arg. Capitulo S. Thomæ booa quædam vendiderunt An. MCCCLXXX. Capituli hujus Præpoſitus, Fridericus *Boharti*, Reinaldi Boharti, Militis, filius, Johannis Armigeri frater, An. MCCCCXIII. deceſſit.

Baumann. Burckelinus dictus *Buman*, Armiger, Johannis filius, Capitulo S. Thomæ prædium in Kunigeshofen pro 35. ſolidis denar. vendidit An. MCCCXLVIII. Simile quid fecit Waltherus d. Buman, Armiger Argent. An. MCCCCXIX. Alius hujus nominis Armiger An. MDXXXVI. in Benfelden vixit. Poſtremus geotis, Georgius Fridericus, An. MDCXXXIV. Offenburgi expiravit.

Baumgarter, Argentinenſes quoque, An. MDXXVII. cum Blaſio Baumgarter, Armigero, intermortui ſunt.

Bebelnheim. Nicolaus de Bebelnheim, Eques, An. MCCCXXV. cum civitate Argent. in gratiam rediit.

Bechtoln, Argentinenſes, ſub initium ſeculi XVI. cum Nicolao Armigero, cujus uxor erat Margaretha de Brandeck, defecerunt.

§. CCCXCVIII.

Beger. Albertus *Begere* An. MCC. inter Eccleſiæ Argent. Miniſteriales fuit; idemque vicennio poſt cum Wernhero fratre, Burcardo & Alberto filiis, in charta Henrici, Epiſcopi Arg. legitur. Latine *Bugarii* & *Begerones* hinc inde vocantur, in duos ramos diviſi, quorum alter à *Bilberg*, alter à *Geiſpolzheim*, cognomen traxit; ſeculo XVI. uterque exaruit. Ultimus Geiſpolzheimenſis, Matthias, An. MDXXXII. à Friderico Bockio de Blæsheim Geiſpolzhemii occiſus eſt.

Beheimstein, Eccleſiæ Argent. ſeculo XIV. vaſalli. (t)

Belheim. Henricus & Albertus de Belheim, Henrici de Hugsbergen, cum civitate Argent. paciſcentis, fidejuſſores An. MCCLXIII. fuerunt. Heioricus Armiger de Belheim, conſenſu Heintzemanni & Hanemanni, filiorum ſuorum, Capitulo S. Thomæ reditus 30. ſolidorum An. MCCCXLIV. vendidit.

Benfelden. Gotefridus de *Benevelt* An. MCCVIII. Sigeberti, Alſatiæ inferioris Landgravii, Miniſterialis; Heinricus Armiger de *Benvelt* ſec. XIV. Eccleſiæ Argent. vaſallus compareot. Johannes, gentis poſtremus, An. MCCCCLXXVII. mortuus eſt.

Berer. Georgius & Johannes fratres, dicti Berer, Armigeri Argent. Nicolai Berer filii, An. MCCCCXXXII. Capitulo S. Thomæ reditus 3. librarum vendiderunt. Nicolaus Berer, Armiger, An. MDXXII. hujusque filius Georgius, Armiger, ultimus ſtemmatis, circa An. MDXXXVI. rebus humanis valedixerunt.

Berholz. Cuno de *Bercholtz*, cum Diethelmo fratre & Conrado filio, Murbacenſis Abbatiæ Miniſterialis, in charta fundationis Goldbacenſis An. MCXXXV. Rudegerus Sultetus de *Bercolz*, Miles, An. MCCLIV. legitur.

Berlin. Johannes Berlin, Armiger Argent. An. MCCCCXCVII. ac decennio fere poſt Georgius, ultimus gentis, interiit.

§. CCCXCIX.

(t) Supra pag. 167.

Digitized by Google

§. CCCXCIX.

Berse. Joh. de Berſe, Eques, An. MCCCXXV. cum civitate Argent. quæ ipſum ceperat, datis ſponſoribus reconciliatus eſt. Ejusdem nominis civis Argentorati An. MDLIV. electus eſt Conſul.

Bertsch. Henricus dictus Bertſch, Armiger, Advocatus Kocherſperg. fuit An. MCCCCXXX.

Berwarti Richovillæ, Illzaci & Argentorati ſeculo XIV. & ſequenti floruerunt. Joh. Wilhelm Berwart de Illzich, Armiger, vixit An. MCCCCXXXIII.

Berwartstein. Waltherus Miles de Berwartſtein chartam Neoburgenſis Abbatiæ An. MCCXXXVII. teſtis ſignavit. Oswaldus, Præpoſitus Trutenhuſanus, proſapiam hanc terminavit An. MCCCLXVI.

Besserhofen. Stirps hæc cum Melchiore de Beſſerhofen An. MDLXXX. Rappoltivillæ periit.

Betscheler. Dieboldus dictus Betſcheler, Armiger, in oppido Keiſersberg reſidens, An. MCCCLXVII. memoratur.

Biedertan. Burchardus de Biedertan prædium in Oltingen, Abbatiæ Murbac. feudum, ſec. XIV. poſſedit.

Bietenheim. Hugo Miles de Bietenheim cum uxore & filiis ſuis Wilhelmo, Cunone, Hugolino, agros ſuos in banno villæ Bütenh. Collegiatæ S. Thomæ Arg. An. MCCLXXII. vendidit. Heſſo Miles de Bütenheim, frater quondam Hugonis dicti Genſeſuſs Militis, in ejuſdem Collegiatæ charta An. MCCCXXIX. legitur. Johannes de Bietenh. Armiger, An. MCCCLXXIII. Maurimonaſterii vaſallus erat. Alii Argentorati honorum ſenatus participes floruerunt, donec circa An. MDCLXX. periret hoc genus.

Bilgerin. Sigelinus dictus Bilgerin, Miles Argent. An. MCCCXXVI. ex uxoris ſuæ, Cunonis dicti Suner, Militis Argent. filiæ, teſtamento præbendam ſacerdotalem in eccleſia S. Thomæ inſtituit.

Bilstein. Burchardus de *Bileſtein* inter Eccleſiæ Argent. vaſallos recenſetur ſec. XIV.

Bilvisheim. Erbo Miles de *Bilolvisheim*, Bechtoldus & Johannes, fratres, Armigeri, An. MCCCIII. monaſterio S. Eliſabethæ Argentorati bona vendiderunt. Johannes dictus Erhe de Bilolvisheim An. MCCCCLVIII. Erhonem, Johannem & Jacobum filios ſub aliorum tutela reliquit.

§. CCCC.

Bischofsheim. Burchardus & Cono de *Biſopsheym* An. MCLXXXVII. Diethericus de *Biſcovisheim*, Miles, An. MCCXXVI. Bertoldus Miles de *Biſchovisheim* An. MCCLVIII. in chartis noſtris leguntur teſtes. Waltherum Fleſche *Stehelinus de Biſchofesheim*, Burcardus *Fleſche de Biſchofesheim*, Ulricus *Munch de Biſchofesheim*, aliique ex captivitate Argent. An. MCCLXV. liberarunt. Burchardus *Fleſche*, Miles de Biſchofesheim, in eodem hoc loco feudum Eccleſiæ Argent. initio ſec. XIV. poſſedit. Ultimus gentis Ludovicus ineunte ſec. XV. obiit.

Bladolzheim. Meinwartus & Burchardus fratres de *Blatheshein*, Miniſteriales Abbatiæ Murbacenſis, fundationi Goldbacenſi An. MCXXXV. interfuerunt.

Blencklin. Johannes dictus *Blenkelin*, Miles Argent. ſeculo XIV. medio feudum Epiſcopale tenuit. Hujus filius, Johannes, Armiger Argent. An. MCCCLXXXI. in Eccleſia D. Steph. ſepultus eſt. Alius ejusdem nominis Armiger An. MCCCCLXXIX. obiit, in monaſterio D. Magdalenæ quieſcens.

Blick de Lichtenberg, ex Bipontino Principatu oriundi, ſeculo XVI. Alſaticam civitatem matrimoniis adepti ſunt. Wolfgangi, ultimi gentis, filia Jacobo Bockio nupſit An. MDCI.

Blide. Burcardus & Rudolfus fratres de Blide eccleſiæ S. Petri ſenioris Argent. jus patronatus ab Henrico, Alſatiæ inf. Landgravio, in ſubfeudum tenuerunt An. MCCXXXIX.

Blienswiler. Dietericus, Cuno & Bertholdus de *Blienswilre* curiæ feudali Epiſcopatus Argent. ſec. XIV. adſcripti fuerunt.

§. CCCCI.

Blümel. Petrus dictus Blümel, Armiger, filius quondam Petri d. Blümel, Armigeri Argent. An. MCCCCXLII. comparet.

Blumenau. Johanni de *Blumenowe*, Ludovici filio, Armigero Argent. decem marcas argenti ſe debere profeſſus eſt Ulricus, Alſatiæ inf. Landgravius, An. MCCCXXIV. Idem Johannes, Miles Argent. cum Hugone, Ottelino &c. fratribus de Blumenowe, brevi poſt inter Eccleſiæ Argent. vaſallos recenſetur. Georgius, poſtremus familiæ, Weiſſenburgi habitans, in thermis Niderbronn. An. MDXCIII. deceſſit.

Blumeneck. Johannes de Blumeneck, Armiger, Catharinam filiam quondam Heintzelini de Mulnheim, Armigeri Argent. & Heinricus de Blumeneck, Miles, Phyam Zorniam initio ſec. XV. uxores duxerant. Blumeneckii hi partem decimarum in Hauſen ab Auſtriacis tenebant, An. MDXCII. morte Michaelis extincti.

Blumenstein. Anſelmum de Blumenſtein vici Frœſchweiler dominum directum An. MCCCXXXVI. ſupra produximus. (*u*)

Bogner. Petrus dictus Bogner, Armiger Argent. An. MCCCCXXIX. in Eccleſia S. Stephani ſepultus eſt.

Bolsenheim. Franciſcus de Bolſenh. Armiger, An. MCCCXXV. cum civitate Argent. in gratiam rediit. Buhardus de Bolſenh. & Ludovicus de Rosheim, Armigeri Argent. reditus trium librar. Capitulo Thom. adſcripſerunt An. MCCCCLII. Ultimus gentis circa An. MDXXIX. Maurimonaſterii ſepultus eſt.

§. CCCCII.

Borre. A Walthero viro nobili de Borre Parthenium Regiſpont. An. MCCXXII. prædium apud Forſtfelden acquiſivit. Gerhardus de Borre, Miles, cum conjuge & filio ſuo Wilhelmo bona ſua in Utenheim civi Argent. pro 97. libris denar. vendidit An. MCCCX.

Botzheim. Seleſtadii olim primatum tenuerunt Botzhemii. (*x*) Poſtea doctrina geſtiſque muneribus in Ortenavia, Palatinatu, Hagenoæ & Argentorati floruerunt. Michael de Botzh. Advocatiæ provinciali Ortenaviæ à Maximiliano I. præfectus, filios reliquit, Johannem, Decretorum D. & literarum promotorem inſignem, ad quem plures Eraſmi epiſtolæ extant: Conradum, de Rep. Argent. toga & ſago præclare meritum: Wilhelmum, patrem Bernhardi, qui ejusdem Reip. Advocatus obiit An. MDXCI. Hujus filius Joh. Fridericus ad Præturam ibidem promotus eſt An. MDCXVII. Omnis denique ſtirps cum Jac. Chriſtophoro defecit An. MDCXCIX.

Brandeck. Reinboldus Brandecke An. MCCCII. quatuor civitatis Argent. Magiſtrorum collegio adſcriptus fuit. Reinboldi d. Brandecke, Militis Argent. vidua reditus in Kœnigshoven Collegiatæ S. Thomæ An. MCCCLXIX. vendidit.

Brandscheidt. Hujus gentis Argent. poſtremus, Georgius Johannes, Wolfgangi Theodorici filius, in lecto ſuo quieſcens, ineunte ſeculo ſup. per errorem gladio confoſſus eſt.

Brechter

(*u*) Supra pag. 250. (*x*) Supra pag. 383.

Brechter al. *Prechter*, Argentinæ & Hagenoæ cives erant, quum Wilhelmus ſiliorum primus An. MDLXXXIV. in Ordinem Equeſtrem receptus fuit. Jo. Carolus, Heinrici filius, urbis Argent. Prætor ac Univerſitatis Cancellarius obüt A. MDCXXXV. Ultimus gentis, Bernhardus Frid. periit An. MDCLII.

§. CCCCIII.

Breuniohofen, *Brunighofen*, *Brinighofen*. An. MCCCLIV. Ulricus à Brunighofen, Franciſcanus, apud Thannenſes ſepultus; Amandus de Brinighofen An. MD. de feudo Auſtriaco in Alſatia inveſtitus eſt. (y)

Brooer. Cunzo dictus Broger, Armiger, filius quondam Wezelonis d. Broger, Militis Argent. An. MCCCLII. floruit. Wetzelo Broger, Armiger, An. MCCCXCVII. Subſcultetus Argent. & vicarius erat Nicolai de Groſtein, Militis.

Brumat. Erbo de Brumat Henrici VI. Imp. diploma, Neoburgenſi Abbatiæ An. MCXCVI. apud Brumat datum, teſtis ſignavit. Waltherus, Miles de Brumat, filius Nibelungi, An. MCCXXIX. cauſam habuit cum Capitulo S. Thomæ Argent. qua cecidit. Quum duo heic loci caſtella eſſent, (z) pluribus paulatim familiis vel in feudum commiſſa vel in cuſtodiam, multis quoque communicatum eſt Brumati nomen. Symundus dictus *Furſt*, Miles de Brumat; Waltherus dictus de *Enesheim*, Miles de Brumat; Johannes Armiger, natus quondam Hugonis *Blatter*, Militis de Brumat, medio ſec. XIV. vixerunt.

Brumbach. Ex gente hac Ortenavica, cum Jac. Wilhelmo verſus finem ſeculi ſup. extincta, prodiit Jo. Simon à Brumbach, Prætor urbis & Cancellarius Academiæ Argent. vir doctus, qui An. MDCXVIII. defunctus eſt æt. 46. (a)

Brusca. Gens erat Argent. *ultra Bruſcam* dicta, ex qua Erbo ultra Bruſcam, filius quondam Johannis Militis, in charta S. Thomæ An. MCCLXXXVIII. laudatur.

Bube. Henricus & Albertus dicti Bube, Milites, inter Epiſcopatus Argent. vaſallos & caſtrenſes in Girbaden ſec. XIV. referuntur.

Büchsner. Obvii ſunt à ſec. XIV. in faſtis Argent. Büchſneri, Armigeri, quorum poſtremus, Heinricus, Prætor civitatis An. MDCXI. exauctoratus eſt.

Buchsweiler. Helewicus Miles de *Buswilre* in chartis Lichtenbergenſibus medii ſec. XIII. frequenter occurrit.

§. CCCCIV.

Buhel. Burchart, Hazzo de *Buhele*, miniſteriales Abbatiæ Murbacenſis, inter teſtes fundationis Goldbacenſis An. MCXXXV. leguntur.

Burograf. Hoc dignitatis vocabulum in gentilitium nomen, variis in urbe & agro familiis commune, degeneravit. An. MCCCLXXIX. obüt Cunradus d. *Burggrave*, Armiger, in Eccl. Prædicatorum Argent. ſepultus. Dietricus dict. *Burggrofe*, Armiger Argent. cum Goſſone Milite, Burcardo Canonico S. Thomæ, & Reinboldo Armigero, filiis ſuis, An. MCCCCIV. eidem Capitulo S. Thomæ reditus vendidit, in quo Burcardus *Burggrafe* factus Præpoſitus An. MCCCCXXXVII. obüt. Fuerunt alii Dorlisbemii, Ergershemii, Nideccæ, Sulzmati, Werdæ &c. Burggravii, de quibus ſuo loco.

Buroheim. Dietericum de Burgheim Anſelmus, Dynaſta Rappoltſtein. Anno MCCXCII. urbi Argent. fidejuſſorem obtulit. An. MCCCXXXVII. Cuno de *Burckheim*, Miles, natus quondam Dieterici Militis, & Carolus de Burckh. Miles, filius quondam Ludovici dicti *Muller* de Burckh. Armigeri, in charta Rappoltſtein. commemorantur.

Burne, aliis *Born*. Gentem hanc, circa medium ſec. XV. deletam, maxime illuſtravit Lampertus, ex monacho Neovillano Abbas Gengenbacenſis, ex Abbate Brixienſis,

(y) Conf. ſupra pag. 43. §. LXIII. (z) Vide ſupra pag. 227. (a) Schærz *Appendix Chronolog.*

Spirenſis, Argentinenſis ac Bambergenſis denique, ſummi Pontificis auctoritate, creatus Epiſcopus, nec non Caroli IV. Imp. Cancellarius, vir doctus & prudens. (*b*)

Butenheim. An. MCCXLVI. inter Jo. Henricum & Henricum fratres, filios quondam Henrici Militis, dicti de *Buotenheim*, civesque Baſil. & Mulhuſinos transactum ſuper caſtrum Landſere; quod iidem fratres Eccleſiæ Baſil. An. MCCLXIX. obtulerunt in feudum. Sexennio ante Cuno de Butenheim cum filiis Cunone, Petro & Hugone civitati Argent. ſancitæ pacis fidejuſſores præter alios dederat Pilgerinum, Dietericum & Hugonem de Butenheim. Johannes dictus *Dirlin*, Miles de Butenheim, & Conradus Dirlin, Armiger, ſec. XIV. inter Eccleſiæ Argent. vaſallos comparent.

§. CCCCV.

Cappeler. Heinricus Cappeler, Miles, An. MCCCLXI. ab Auſtriacis feudum caſtrenſe Thannis poſſedit. Fridericus *Kappeler*, Armiger, An. MCCCCLXXI. Enſishemio præfectus erat.

Castel. Johannes de Caſtel, ſenior, An. MCCCCXXVI. obiit Argentorati, paulo ante gentis in Alſatia interitum. In Palatinatu floruerunt diutius.

Christian. Conzelinus *Criſtian*, *Armiger reſidens in Muzicbe*, A. MCCCCXVII. reditus quosdam Goſſoni d. Schilt vendidit.

Closner & *Cloſeman*. Agnes dicta Wisbrötelin, vidua Johannis dicti *Kloſeman*, Armigeri Argent. An. MCCCLIX. reditus annuos in urbe hac emit. Alexius Cloſner, Armiger, filius quondam Nicolai Armigeri, ex ſorore Jo. Stœſſer, Militis, ſuſceptus An. MCCCCI.

Colmar. Jacobus de *Kolmer*, Armiger, Capitulo S. Thomæ reditus quadraginta flor. An. MCCCCLVII. vendidit. Idem Jacobus An. MCCCCLXXII. & quinquennio poſt filius ejus, Adolfus, in ſocietatem Ordinis Equeſtris Argentinæ recepti ſunt. Poſtremus generis, Hieronymus Chriſtophorus, An. MDLXXX. Neovillæ ſepultus eſt.

Cunin. Cunzelinus Cunin, Armiger Argent. An. MCCCCXIII.

§. CCCCVI.

Dachstein. Johannes Armiger, Ebelinus & Henſelinus, dicti de Dabichenſtein, fratres, reſidentes in Mollisheim, An. MCCCLXXXIX.

Dalheim. Ulricus de Dalheim, reſidens in Buchsweiler, An. MCCCCXLIX. & Rufo de Dalheim, Armiger, An. MCCCCXXXVII.

Dambach. Hugo, Miles quondam de Dambach, An. MCCXCIII. & Hugo *zu dem Steinenhauſs*, Miles, reſidens in Dambach, An. MCCCXIII. ſcribitur. Ludovicus de *Tambach*, Armiger, filius quondam Heſſonis, Armigeri Argent. An. MCCCCVII. reditus in Breuſchwickersheim Capitulo S. Thomæ Argent. vendidit. Feuda extinctæ gentis Rappoltſteinenſia ad Utenhemios tranſierunt An. MCCCCLVIII.

Dan vid. Than.

Danris. Reinboldus dictus Danris, Armiger Argent. filius Johannis Armigeri, nepos Hugonis Militis Argent. An. MCCCXLIX. reditus in Kœnigshofen Capitulo S. Thomæ legavit. Idem quinquennio poſt Præturam geſſit civitatis Argent.

Dantz. Wilhelmus dictus Dantz, Armiger, filius quondam Wilhelmi d. Dantz, Militis Argent. An. MCCCLXII. & ſexennio poſt Henſelinus dictus Dantz, Armiger de Hagenau, in chartis laudantur.

Dattenried. Jacobus de *Tattenriet*, Miles, literas Ulrici, Comitis Phirret. An. MCCLXII. ſignavit teſtis.

§. CCCCVII.

(*b*) Koenigshov. *Chron. Argent.* Cap. IV. pag. 262. Lehmann. *Chron. Spir.* Lib. VII. Cap. 58.

§. CCCCVII.

DEINHEIM. Ludovicus de *Theinchem*, Miles, & Ulricus de Theinchem Anno MCCXXVI. compoſitioni civitatis Colmar. cum Abbatia Paterniac. interfuerunt.

DESSENHEIM. Wolffelinus de Deſſenheim, Miles, & Baldemarus de S. Petro, etiam Miles, An. MCCCLXXXIV.

DEUTSCHMANN. Nicolaus Dutſchman, Miles, tutor Agnetis de Weſthus An. MCCCVII. Henſelinus dictus Dutſchman, Magiſter civitatis Argent. fuit A. MCCCCIX. Jacobus d. *Richter nuncupatus Dutſcheman*, Armiger, An. MCCCCXXIV. Capitulo S. Thomæ reditus quoſdam adſcripſit.

DIEMARINGEN. Anshelmus Miles de Diemaringen med. ſec. XIV. Eccleſiæ Arg. vaſallus. Periit hæc proſapia An. MCCCCLXXXI.

DINGSHEIM. Burchardus de *Dungensheim*, Armiger, medio ſec. XIV. Anfolshemii feudum Eccleſiæ Argent. poſſedit.

DOLD. An. MCCCCXCVII. obiit Blaſius Dold, Armiger Argent.

DOROLSHEIM. Bertholdus & Wernerus de Dorolzheim An. MCXCIV. comparent. Sophia relicta quondam Johannis *Burggravii de Doroltzheim*, Militis, conſenſu Heinrici Burggravii, Militis, Dieterici, Wilhelmi, Burchardi &c. liberorum ſuorum, curiam & agros in Hugesbergen ſuperiore Capitulo S. Thomæ Arg. An. MCCXCVII. vendidit. Simile quid fecerunt Johannes dictus *Bechelin*, Armiger de Doroltzheim, & Adelheidis vidua Johannis d. *Doſt*, Militis de Doroltzh. cum filiis ſuis Hugone, Volzone & Nicolao, Armigeris, An. MCCCXLVII. Hæ aliæque Dorlisheimenſes familiæ ante ſeculum XV. extinctæ ſunt omnes.

DOSSENHEIM. Nicolaus dictus de Doſſenheim, Armiger Argent. A. MCCCLXXIII. mortuus ſcribitur.

§. CCCCVIII.

DRACHENFELSII medio ſec. XIV. Gugenhemii ab Eccleſia Argent. feudum tenuerunt. (c) Bertholdus Miles de Trachenfels An. MCCCLIV. Andreas Trachenfels, Armiger, An. MD. in faſtis Senatus Argent. recenſentur.

DRAXDORF. Patria hujus gentis Miſnia erat, unde Jo. Chriſtophorus cum Georgio Brandenburg. electo poſtea Epiſcopatus Argent. Adminiſtratore, ſub finem ſeculi XVI. in Alſatiam venit, Wanzenaugiæ ab eodem Georgio An. MDXCIII. & Oberkirchenſi Toparchiæ An. MDCXI. à Wirtenbergico Duce præfectus. Obiit An. MDCXVIII. filium cognominem ex Urſula Johanna de Mundolshaim relinquens, qui Evam Suſannam, Jo. Henrici Volzii de Altenau, Prætoris Argent. filiam, duxit uxorem, Prætor civitatis factus & Cancellarius Univerſitatis Argent. An. MDCXXXV. (d) mortuus An. MDCLXII. æt. 68.

DREYZEHEN. Ex familia hac Argentinenſi, in originibus typographicis memorabili, (e) Georgius Dreyzehen, Armiger, An. MDXL. floruit.

DRUSENHEIM. Bona in Geudertheim, quæ fuerant Friderici Militis de *Truſenheim*, Capitulo S. Thomæ An. MCCLXXIX. vendita ſunt.

DUMANHUGER. Johannes Armiger dictus Dumanhuger de Argentina eidem Capitulo S. Thomæ bona in Mumenheim An. MCCCVIII. vendidit.

DUMENHEIM. Johannes & Göſelinus fratres, filii Waltheri dicti de Dumenheim, Militis Argent. An. MCCCXIV. idemque Johannes, Miles Argent. cum filio ſuo, *Domicello* Walthero, An. MCCCXXXIX. in Eccleſiæ Argent. vaſallorum laterculo, alibique celebrantur.

§. CCCCIX.

(c) Conf. ſupra pag. 251.
(d) Vid. MELCH. SEBIZII *Appendix Chronolog.*
(e) *Vindiciæ Typograph.* Cap. II. pag. 118.

Digitized by Google

§. CCCCIX.

Dunebolder. Lemfridus de Borre, Miles, & Bertholdus dictus Dunebolder de Geiſpolzheim, An. MCCCIII. jus patronatus in Hettensheim tenuerunt. Idem Bertholdus Miles An. MCCCXXVI. Fegershemii reſediſſe proditur. Circa idem tempus vixit Dietericus d. *Tunebolder*, Armiger.

Dunzenheim. Gens hæc, ex faſtis curiæ Argent. inter equeſtris pariter ac plebejí ordinis cives inclyta, cum Friderico de Dunzenheim, quoad ſtirpem nobilem, An. MCCCCLXXIII. defecit. An. MCCCXXII. Fritſchemannus, dictus de Duntzenheim, Miles Argent. unus ex quatuor Prætoribus vel Magiſtris hujus civitatibus fuit. An. MCCCXXXIII. Clara, filia Heinrici dicti Wetzel, Militis Argent. uxor Petermanni dicti de Duntzenheim Militis Argent. Capitulo S. Thomæ reditus in hac urbe vendidit.

Durlender, vid. *Erſtein.*

Dürningen. Burcardus de Durningen cum filiis Johanne & Erbio bona quædam in Epfich ab Eccleſia Argent. An. MCCCXXXVI. in ſeudum tenuit. Petrus de Durningen, Armiger Argent. An. MCCCLXXXIX. vixit.

Durnich. Joh. de Durnich, dictus *Juchterlin*, vicum Morſchweiler aliaque in Alſatia ſup. feuda Auſtriaca poſſedit An. MCCCLXI. Iidem vicum Durnich (*Dornach*) ab Eccleſia Murbacenſi tenuerunt.

§. CCCCX.

Ebel, familia Argent. pignoris Hochfeldenſis cum Brechteris medio ſec. XVI. particeps, (*f*) ineunte ſeculo ſuperiore cum Daniele Ebelio defecit.

Ebersheim. Snelleman de Ebersheim, Miles, ſeculo XIV. floruit.

Eckbolzheim. Hartmannus Miles de *Eckeboldesheim* An. MCCXL. Capitulo S. Thomæ aream in urbe Argent. donavit. Joh. in ſenatu Argent. ſedit An. MCCCCXXII.

Eckerich. G. de *Eckerich* Henrici, Landgravii Alſatiæ, inſtrumentum An. MCCXXXII. teſtis ſignavit. (*g*) Nobiles viri, Hanericus, Gerardus, Cuno, Concermannus, *Domini* de *Eckerich*, An. MCCLXXIX. in charta Mediani-monaſterii leguntur. (*h*) Johanne Armigero de Eckerich ab agnatis ſuis occiſo, (*i*) caſtrum ejus, ſeudum Lotharing. inter heredes controverſum, Epiſcopus Argent. & Advocatus provincialis Alſatiæ, donec lis terminaretur, An. MCCLXXXVI. occuparunt. Heinricus *Waffeler* de Eckerich, Miles, A. MCCCXXV. cum civitate Argent. & Johannes Miles de Eckerich, Eccleſiæ Argent. vaſallus, (*k*) An. MCCCL. cum Lotharingis pacem inierunt. Johannis hujus filius cognominis, gentis poſtremus, An. MCCCLXXXI. deceſſit.

Eckwersheim. Hecelo de *Eckevirdesheim* A. MCCXLIX. Senator urbis, Lucas de Eckwersheim, Miles, An. MCCLXXXVIII. præfectus fuit hoſpitalis Argent. De Marxiis ab Eckwersheim vid. *Marx.*

§. CCCCXI.

Egisheim. Carolus de *Egenſeim*, Miles, Friderici I. Imp. judicio Colmariæ An. MCLXXXV. interfuit. Henricus Miles de Egesheim ab Abbatia Murbac. decimas in feudum tenuerat An. MCXCVI.

Ehnheim. Heſſo & Rudolfus An. MCLXXVIII. inter Abbatiæ S. Odiliæ, Burchardus de *Ehenheim* An. MCCXIX. inter Epiſcopatus Argent. Miniſteriales recenſentur. Luzman *Gosman* de *Ober-Ehnheim*, Armiger, ejuſdem Epiſcopatus vaſallus feudum in Epfich ſec. XIV. poſſedit. Argentorati hujus nominis ſtirps interiit An. MCCCCXC.

Eich.

(*f*) Supra pag. 256.
(*g*) Laguille *Hiſt. d'Alſ.* Probat. pag. 36.
(*h*) Belhomme *Hiſt. Med. Monaſt.* pag. 336.
(*i*) Annal. Colmar. ad a. 1284.
(*k*) Supra pag. 267.

Eich. An. MCCCXXXVII. Gerhardi dicti *von den Eichen*, Militis, vidua; & Anshelmus, filius ejus, cenſus annuos in Mittelhuſen Capitulo S. Thomæ vendiderunt. Paulo poſt idem Anshelmus *von der Eich*, Armiger, inter Eccleſiæ Argent. vaſallos commemoratur.

Eichelbero. Burcardus de Eichelberg, Armiger Argent. An. MCCCCXXXVI.

Eilbenstein. Otto de *Elbenſtein* An. MCCLXIV. Ottemannus de Eilbenſtein, Armiger de Weſthoſen, An. MCCCLXXX.

§. CCCCXII.

Ellenweiler. Hi Dynaſtiæ Rappoltſt. vaſalli circa An. MCCCCXL. cum Walthero exciſi ſunt.

Elnhart. Johannes Elnhart, pater & filius, Armigeri, An. MCCCCLX. in eccleſia S. Thomæ Argent. ſepulti ſunt. Paulo poſt Jo. Adolfus, Miles, & Petrus *Ellnhart*, Armiger, Thomæ Ellnhart, Armigeri Argent. filius, vixerunt. Petrus civitatis hujus Prætor fuit An. MDXXXI.

Elsass. Conradus, Conradi Equitis, dicti de Elſaſs, filius, cum fratribus ſuis Fritſchmanno, Johanne, Conrado, Gunthero de boois maternis, in Alſatia ſitis, An. MCCXCVII. transegit.

Endingen. Waltherus d. de Endingen, Armiger Argent. An. MCCCLII. in monaſterio S. Margarethæ Argent. ſepultus eſt. Thomas de Endingen, Armiger, Thomæ, Militis Argent. filius, bona in Utenheim, Capitulo S. Thomæ ad cenſum annuum obooxia, poſſedit An. MCCCCI. Jo. Rudolfus, Miles Argent. Torneamento Heidelberg. An. MCCCCLXXXI. ioterfuit. Poſtremus gentis, ex qua nonnulli ad Præturam urbis Argent. evecti ſunt, Fridericus Reichartus de Endingen An. MDCLII. in Livonia deceſſit.

Engass. Defeciſſe videntur cum Arnoldo, qui cum Schaffrido, Comite Leiningeoſi, à Lichtenbergicis Dynaſtis captus eſt An. MCCCCLI. (*l*)

Engelbrecht. Goſſelinus Engelbrecht, Miles, è quatuor civitatis Argent Prætoribus fuit An. MCCCXXVII. Goſſo dictus Engelbrecht, Miles Argent. in eccleſia S. Stephani juxta uxorem & filium Goſſonem An. MCCCXCVIII. ſepultus eſt. Agnes Büchsneria, Henrici Engelbrecht, Armigeri, vidua † MCCCCXCV.

Ensheim. Waltherus de Ensheim, Miles, An. MCCCLVIII.

§. CCCCXIII.

Epfich. Dom. de *Apiaco* A. MCCXXVIII. interfectum tradunt Annales Colmar. Joh. de Epſiche, Miles, Joh. filius Dieterici, Armiger, & Ludovicus Aroiger de Epſiche circa An. MCCCXX. inter vaſallos Eccleſiæ Argent. Hartmannus d. *Muiſchim*, Miles de *Epſfiche*, An. MCCCLIII. comparent.

Erben, *Erbones*, ſec. XIII. inter Eccleſiæ Argent. Miniſteriales & in ſenatu Arg. conſpicui fuerunt. Johanni Erbio, Equiti, poteſtatem vicos Grafenſtaden, Illkirch & Illwickersheim reluendi Carolus IV. Imp. An. MCCCLXIX. dedit. Numen hoc periit An. MCCCCLXXV. at ſanguis per Hüſſelios continuatur. Conſ. *Bilvisheim.*

Ergersheim. Wolfhelmus & Otto dicti *Lupi* de Ergersheim, Milites, An. MCCXXXVIII. Thomas dictus *Wolff*, Armiger de Ergersheim, ultimus ſtemmatis, An. MCCCCXII. vixerunt. Inſuper Burggravii fuerunt Ergersheimenſes, è quibus Guntherus *der Burggrafe von Ergersheim* An. MCCLXII. urbi Argent. pro Walthero Epiſc. ſpopondit.

Erlin. Bertholdus Erlin, Canonicus S. Thomæ Argent. An. MCCCLXV. obiit. Joh. Erlin, Armiger Argent. cum Margaretha Sturmia, conjuge ſua, in eccleſia S. Joh. Argentinæ ſepultus eſt. Nicolaus Erlin *de Rorburg* Prætor urbis Argent. fuit

(*l*) Herzog. *Chron. Alſat.* Lib. V. pag. 23.

An. MCCCCXXXI. Poſtremus gentis Wolfgangus Erlin de Rorburg An. MDCI. Offenburgi deceſſit. Rorburg caſtellum erat trans Rhenum prope Altenheim.

Erstein. Ulricus Miles de *Heriſteim* judicio Friderici I. Imp. An. MCLXXXV. Colmariæ habito, damnatus eſt. Agnes, Johannis Militis *Durlendere de Erſtbein* uxor, in monaſterio S. Margarethæ Argent. An. MCCXCVII. ſepulta eſt. Rudolfus dictus *Durlender*, Miles de Erſtein, filius Henrici, An. MCCCXVII. vixit. Johannes de Erſtein, alias *Armbruſter*, Armiger, An. MCCCCLXXXVIII. memoratur. Vid. *Armbruſter*.

Eschenau. Wendelinus de Eſchenau, Armiger, Scultetus fuit Hagenoæ Anno MCCCCXLIV.

§. CCCCXIV.

Fæsler, vid. *Arnſperg*.

Falckenstein, de quibus ſupra, (*m*) cum aliis ejuſdem nominis in Wetteravia & Luxemburgi Ducatu familiis, inter veteres Archiepiſcopatus Trevir. vaſallos numerabantur. (*n*) Henricus & Wolfius de Falckenſtein ſocietati S. Spiritus Nobilium Vasgoviæ nomina dederunt A. MCCCCLXIII. Balthaſar, quocum A. MDLXXXIII. familia hæc interiit, Scultetus Imp. fuit Hagenoæ.

Feoersheim, *Vegersheim*, ſeculo ſuperiore extincti, (*o*) ab Eccleſia Argent. nec non Abbatia Erſtein. feuda tenuerunt. Rudolfus de *Vegersheim*, Miles, inter proceres Argent. comparet An. MCCLII. Syfridus ejuſdem civitatis Magiſter erat An. MCCLXXI. (*p*)

Firdenheim, *Virdenheim*. Cunò de Virdenheim in charta Maurimonaſterii circa An. MCXX. & Wernherus inter Epiſcopi Argent. Miniſteriales An. MCXLVII. legitur. Heinricus dictus de Virdenheim, Miles de *Rodesheim*, bona ſua feudalia in Druchtersheim, quæ à Dominis de Bergheim tenuerat, horum conſenſu Capitulo Thomano vendidit An. MCCCXIX. Joh. & Waltherus, Armigeri, filii quondam Joh. dicti *Ullin* de Firdenheim, An. MCCCLXV. vixerunt. Poſtremus gentis, Joh. Petrus, in vico Scherzach prope Lichtenaviam d. XXIX. Dec. MDCXXIV. compoſitus eſt.

Flesche, vid. *Biſchofsheim*.

§. CCCCXV.

Forlach. Henricus de *Furlach*, Miles, Henrici, Landgravii Alſatiæ inf. literas, An. MCCXXXVI. Abbatiæ Neoburg. datas, teſtis ſignavit.

Friderici. Nicolaus Friderici, Miles Argent. in hac urbe feudo gaviſus eſt Epiſcopali An. MCCCXX. Septennio ante Agnes, vidua Ottonis dicti *Friderich*, Civis Argent. conſenſu nati ſui Nicolai, dicti *Ottefriderich*, Militis Arg. bona ſua in Hugsberga ſuperiori Capitulo S. Thomæ pro 41. libris denar. vendiderat.

Frundspero. Simundus & Conradus fratres, Armigeri, Simundi, Militis de *Frundesberg*, filii, ac Eberhardus Armiger, Eberhardi de Frundesberg, Armigeri, filius, Nicolao Zornio curiam & jus patronatus in Seſenheim vendiderunt An. MCCCXIV. Ejuſdem nominis Milites Pagum Turicenſem ac Comitatum Tirolenſem inhabitarunt. (*q*)

Fulle. Johannes Fulle, Armiger Argent. An. MCCCCXLII. curator fuit Joh. Henrici, filii Henrici de Achenheim, Armigeri. Conf. *Geiſpolzh.*

Gebolzheim. Götzo dictus de Geboltzheim, Armiger, cum Anna uxore, filia Simundi dicti Furſte, Militis de Brumat; Wolframus, Nicolaus & Elſa, liberi quondam Johannis dicti *Wuſte*, Armigeri de Geboltzheim, An. MCCCLX. floruerunt.

Gebweiler.

(*m*) Pag. 232. fin.
(*n*) Hontheim *Trevir. Hiſt.* tom. 2. pag. 656.
(*o*) Supra pag. 236.
(*p*) Schilteri præf. ad *Kœnigshovii Chron. Alſat.*
(*q*) Leu *Schweizer-Lexic.* voce *Frundſberg.*

GEBWEILER. Rudeger & Hugo fratres, Bertholſ &c. de *Gebunwilre* inter Abbatiæ Murbac. Miniſteriales leguntur An. MCXXXV. Crafto, Hartungus & Rudolfus de *Gebewilre*, Milites, An. MCCLVI. participes fuerunt Advocatiæ vallis S. Amarini. Burcardus dictus *Griſſe*, Miles de *Gebwilre*, feudum in Sulz ab Eccleſia Arg. medio ſec. XIV. tenuit. (*r*)

GEISPOLZHEIM. Conradus de Geiſpolzheim An. MCCXL. Advocatus fuit Seleſtadienſis; Heſſo & Otto fratres Cunonem de Geiſpolzheim cuſtodia Argentinenſium fidejuſſione ſua liberarunt An. MCCLXIV. Wernherus d. *Riche*, Miles de *Geiſtpoltzheim*, Capitulo S. Thomæ ſponſionem præſtitit An. MCCLXIX. Cuno inter Dynaſtas Rappoltſtein. & Bertham Werdenſem An. MCCXCI. nec non inter civitatem Argent. & Dietericum de Girbaden An. MCCCII. electus eſt arbiter. Paulo poſt Hugo dictus *Fulle*, Miles de Geiſpolzh. Johannes & Bilgerinus de Geiſp. fratres; Johannes dictus *Storck*, Miles de Geiſp. inter Eccleſiæ Argent. vaſallos numerantur. Ex Fulliis, An. MDXCVI. extinctis, Prætor urbis Argent. fuit Henricus An. MDLXVIII. ſqq. *Krantzii* de Geiſpolzheim, ex quibus Wilhelmus, Wolfii ex Margaretha de Fleckenſtein in Dagſtul filius, Scultetus Imper. Hagenoæ fuit An. MDLI. morte Jacobi Samſonis, Wormat. Canonici, perierunt An. MDCXXXVI.

§. CCCCXVI.

GEUDERTHEIM. Otto, Miles in *Gœdertheim*, cum uxore ac filiis ſuis, Walthero Clerico, Wolmaro, Guntramno, Hugone XVI. agros, in banno Gœdertheim ſitos, A. MCCLXXVIII. Capitulo S. Thomæ vendidit. Diethericus, filius quondam Volmari Militis, nepos Ottonis Militis, & Cuno Miles de *Gödertheim* An. MCCCXXX. feuda Eccleſiæ Argent. in Weſthofen alibique tenuerunt. Petrus, Johannis Armigeri filius, An. MCCCLXXXVI. & Bannemannus, filius Petri, An. MCCCCX. in Eccleſia S. Steph. Argentinæ ſepulti ſunt.

GIMBRETT. Otto & Burcardus fratres de *Gynebreten*, intercedente Henrico de Fleckenſtein, cum civitate Argent. compoſitionem fecerunt An. MCCXXXXIII.

GIRBADEN. Waltherus de Girbaden, Miles, An. MCCLXII. ſponſor fuit Ulrici de Girbaden, captivi Argentinenſium. Dictericus dictus de Girbaden, Miles, medio ſec. XIV. vicum Eckbolzheim ab Epiſcopo Argent. tenuit. Seculo ſequenti familia hæc periit.

GÖFFT. Elſa, filia Gödermanni de Göffede, Armigeri, filii quondam Hiltronii de Göffede, Armigeri, poſtrema gentis ſuæ An. MCCCLVII. occurrit.

§. CCCCXVII.

GOSSE, *Goſſmar*. Landolfus Goſmar & Jacobus, frater ejus, Milites, inter proceres Oberehnheimenſes An. MCCCXXXVI. commemorantur. Habitarunt alii Hagenoæ, alii Argentorati. Poſteriores morte Bernhardi Goſſii vel Goſſmari de *Dirckelſtein*, XV. viri civitatis, An. MDLXXX. extincti ſunt. *Goſſelinus ad S. Thoman*, Miles Argent. miſſam in Capella S. Galli in Kœnigshofen inſtituit A. MCCLXXXII.

GRÆT. Johannes Græt & Bertholdus, frater ejus, Milites, An. MCCCXVI. cum aliis ſponſoribus Lobegaſſios ex cuſtodia Johannis, Epiſcopi Argent. liberarunt. Uterque Abbatiæ Murbac. vaſallus, & Bertholdus ejuſdem Mareſchallus fuit; *Græt* & *Angræt* promiſcue dicti.

GRAF. Henſelinus dictus *Grave*, Armiger *de Hald apud Heiligenſtein* Anno MCCCLXVII.

GRANVILLAR. Henricus de *Grantvillers*, Eques, monumenta nova oppiduli ſui Granvillar. An. MCCCXXXII. in feudum obtulit. Decennio poſt oppidulum hoc, foſſis ac mœnibus cinctum, idem Henricus Auſtriacorum dominio directo ſubjecit. (*s*) Legitima hujus gentis progenies verſus ſeculi XVI. finem interiit.

GRASSENDORF. Burcardus de Graſſendorf, Miles, in Biſchofsheim & Ergersheim bona feudalia Epiſcopatus Argent. medio ſec. XIV. poſſedit.

(*r*) Conf. ſupra pag. 94. §. CLII. (*s*) Conf. ſupra pag. 52.

§. CCCCXVIII.

Greiffensteinii præter duo caſtra Greiffenſtein, (t) vicum Munonsweiler, decimas in Zabern & Scharrachbergh. ab Eccleſia Argent. à Metenſi vicum Schnersheim; ab Imperatore decimas in Waſſelnheim; ab Auſtriacis reditus in valle Albertina; ab Erſteinenſi monaſterio decimas in Rumolsweiler; à Geroldseckianis Dynaſtis cenſua alios in feudum; vicum Rorbach in Weſtria jure proprio tenuerunt. Jus patronatus S. Andreæ Argent. Mulnbemiis per Greiffenſteinios in ſubſeudum obtigerat. Veriſimile gentem hanc cum Eberlino intermortuam eſſe circa medium ſeculi XV.

Gries. Eberhardus de Gries, Armiger, & Hugo, ejus filius, An. MCCCLX.

Grostein. Nicolaus Miles de Groſtein An. MCCCXXII. Senator fuit Argent. Gœzo autem Monetarius. Gœzo de Groſtein, Præpoſitus S. Petri Argent. Catharina de conſenſu mariti ſui, Jo. Zuckmantel de Brumat, Militis, & Nicolaus Miles, liberi quondam Nicolai de Groſtein, Militis Argent. An. MCCCLXV. patrimonii ſui partem vendiderunt. Thomas & Nicolaus, Equites & Sculteti Arg. ille A. MCCCXCI. in Longobardiam, hic An. MCCCCI. in Angliam, quod Epiſcopo magis quam civitati faviſſent, auctoritate publica relegati ſunt.

Grosweiler. Reimboldus Armiger de *Croswilre* An. MCCCVI. cauſa cecidit, quam habuerat cum Capitulo S. Thomæ Argent.

Grünenrero. An. MCCCCLXXXVII. obiit validus Petrus de Grunenberg, Armiger Argent. Ejuſdem nominis familia Helvetiam incoluit; (u) ex qua Petermannus de Grünenberg Abbatiæ Murbac. An. MCCCLIII. ob bona in Fiſchbach ſeſe obnoxium profeſſus eſt.

Guoenheim. Jacobus de Gugenh. Armiger, reſidens in Geiſpolzheim, MCCCLIX. Fuerunt etiam *Fuchſii* de Gugenheim nuncupati, ſeculo XV. extincti.

Gundolsheim. Sigfridus dictus de Gundolzheim, Scultetus Colmar. è Girſpergenſibus An. MCCLXXXIX. interfectus, in Annalibus Colmar. paſſim celebratur. Johannes & Heinricus fratres de Gundolzh. inter vaſallos Auſtriacos in Alſatia comparent An. MCCCLX.

Gürtler. Conradus filius Cunzelini dicti *Gürteler*, nuncupati *Blümelin*, Militis Argent. An. MCCCLXXIII. vixit. An. MCCCCLXXVII. obiit validus Sebaſtianus Gürtler, Armiger Argent. Poſtremus gentis, Wilhelmus Gürtler, A. MDXC. deceſſit.

Gutenberg. Landolfus vir ingenuus de *Gudenburg* in charta Epiſcopi Spirenſis legitur An. MCL. (x) Ex alia hujus nominis gente Moguntina inventor ille Typographiæ, civis Argent. prodiit, de quo ſupra. (y)

§. CCCCXIX.

Hackii de Schweighauſen. Vid. *Schweighauſen.*

Hadstatt, illuſtris Alſatiæ ſuperioris familia, cum Dynaſtis, ſi divitias & decora ejus ſpectes, facile comparanda, in qua prænomen *Gutmann*, virum nobilem deſignans, obvium, An. MDLXXXV. interiit. Poſt obitum Conradi de Hadeſtatt, filii ejus An. MCLXXXVIII. quandam cum vico Morsweiler litem habuerunt. An. MCC. Epiſcopus Argent. Wernherum & fratres ejus de bonis, quæ Kiburgenſis Comes tenuerat, inveſtivit. Conradum Wernherum, Advocatum provincialem Alſatiæ, ſupra retuli. (z) Simoni Equiti & Georgio, fratribus, Johanna Phirretenſis, ut Woffenhemium Eccl. Argent. venderent, An. MCCCXLIV. permiſit. Heinricus, Werlinus, Fridericus & Cuno fratres, filii Wernheri, An. MCCCL. cum Lotharingiæ Duce in gratiam redierunt. Epponi & Werlino Rudolfus, Dux Auſtriæ, vicum Lutenbach An. MCCCLXI. in proprietatem conceſſit; unde ſexennio poſt vallis Lutenbacenſis Collegiatæ eccleſiæ, in ea ſitæ, ab iiſdem vendita eſt. Tum vero Burghemium Epponi, Berghemium Henrico

(t) De quibus pag. 159.
(u) Leu *Lexic. Helvet.* Tom. IX. pag. 268.
(x) Vid. ſupra pag. 190. init.
(y) Pag. 346.
(z) Pag. 560. ſq.

Henrico ejusque fratribus per Auſtriacos oppigneratum erat. Poſtremus gentis, Nicolaus, tres filios totidemque filias ex ancilla pellice genuit, à Ferdinando I. Imp. An. MDLXI. legitimatos omnes, quorum natu majorem ſeudorum ſuorum heredem ſcripſit teſtamento, cujus executio civitati Baſil. in qua An. MDLXXXV. deceſſit, demandata. Sed aliter Dominis directis eſt viſum; à quibus univerſa ſere iſta hereditas in Schauenburgicos, hodiernos ejus poſſeſſores, tranſlata. (a)

§. CCCCXX.

HAGE. Franciſcus Hage, à Friderico IV. Imp. nobilitatus, Philippum & Franciſcum filios reliquit, quos Maximilianus I. Imp. civitati Argent. ut in Nobilium ſuorum ſocietatem eos admitteret, An. MDXII. fruſtra commendavit. Admiſſi demum ſunt imperante Carolo V. An. MDXXI. eodemque Cæſare circa An. MDXLV. extincti.

HAGENAU. Mareſchalli de Hagenau, Beinhemium à Landgraviis Alſatiæ inferior. in ſeudum tenentes, ſeculo XIII. jam expirarunt. Engelhardus Miles de *Hagenœwe* frater fuit Alberti, qui cœnobium vallis S. Mariæ fundavit An. MCCLVII. Hermannus & Heinricus fratres, filii Heinrici Militis d. *Tozeler de Hagenœwe* poſſeſſiones ſuas in Ehenheim inferiore Capitulo S. Thomæ Argent. vendiderunt An. MCCLXIX.

HAGENBACH. Gens hæc à ſeculi XV. initio in duos ramos diviſa erat, quorum prior, Proteſtantium ſacris addictus, cum Jo. Leopoldo An. MDCCV. poſterior, avitæ religionis tenax, nuper demum exciſus. Hic auctorem habuit Henricum, Stephani patrem, qui ſtemma continuavit, patrem quoque Petri illius Hagenbachii, qui ſtirpi ſuæ maximam celebritatem conciliavit. (b) Jo. Chriſtophorus An. MDLXXXIV. advocatus provincialis erat Archiducum in Caſtelberg, Schwartzenberg & Kürnberg.

HAGENECK. Burcardus de *Hagenecke* ab Argentinenſibus An. MCCLXIII. pro Wilhelmo Vicethumio acceptus eſt obſes. Dominum de *Hagenecbe* An. MCCXCVIII. fraudulenter captum, Annales Colmar. produnt.

HAGENTHAL. Burchardus de *Hagindal*, Miles, An. MCCXLVI. vixit.

§. CCCCXXI.

HALLE. Heinricus Eberhardi, Armiger de *Halla*, An. MCCCCXXVI. in eccleſia S. Joh. Argent. ſepultus eſt.

HAMMERSTEIN. Simon de Hammerſtein, Armiger, ſub finem ſec. XV. advocatus fuit in Lichtenberg.

HANAU. Gaſparus de Hanau, filius naturalis Ludovici Comitis Hanovio-Lichtenbergenſis, An. MDXLII. teſtamento patris Wolfishemii vici ſcriptus eſt heres. Ultimus hujus ſtirpis, Philippus Ludovicus de Hanau, An. MDCII. Buxovillæ defunctus eſt.

HANENBEIN. Wolfgangus Hanenbein, Armiger, cum Anna de Rathſamhauſen, conjuge ſua, An. MDXL. Argentinæ vixit.

HANGENBIETENHEIM. Hugo Miles de *Bütenheim pendenti*, reſidens in Schafftolsheim, Johannes Armiger, Wilhelmus Armiger, in remotis agens, & Georgius, Hugonis filii, ex Agnete Schafftolshemia ſuſcepti, An. MCCCXVII. ac biennio poſt Dietericus Miles de *Bütenheim pendenti* leguntur in chartis. Leonhardus d. *Dorolzheim* de Bütenheim pendenti cum uxore ſua, Hermanni d. Wirich, Armigeri, filia, An. MCCCCXL. Capitulo S. Thomæ Arg. reditus vendidit.

HASLACH. An. MCCCCLXXIII. Matthias de *Haſelo*, Armiger, Advocatus olim in Benfeld; An. MDIV. Catharina de Rothweil, uxor Henrici de *Haſelach*, Militis; An. MDXVI. Henricus Miles, gentis ſuæ poſtremus, obierunt.

HATTEMATT. An. MCLXIII. Eberwinus de *Hattenmatha*, An. MCCCXXXVI. Folmarus dictus de *Hattematte* & Waltherus dictus de Geroltzeck, Canonici S. Adelphi, chartas Neovillarienſes ſignarunt, ut teſtes.

Mmmm 3 §. CCCCXXII.

(a) Uti ſupra oſtenſum pag. 71. init. (b) Conf. ſupra pag. 598.

Digitized by Google

Herrenstein. Strenuus Miles Hugo, dictus de Herrenſtein, cum Argentina & Tabernis civitatibus, quas infeſtaverat, An. MCCCVII. reconciliatus eſt.

Hesse, Hessemann; à ſeculo XIV. uſque ad An. MDLXXXVII. quo poſtremus gentis, Michaël Heſſemann Heſſe deceſſit, in faſtis Nobilium Argent. memorantur. Johannes Heſſe, Armiger, Reimboldum, Heinricum & Rudolfum filios A. MCCCCXXVII. reliquerat. Rudolfi Heſſe, Armigeri, filius Johannes An. MCCCCLXXIV. in monaſterium Prædicatorum Argent. receptus eſt. Habitarunt nonnulli Roshemii.

§. CCCCXXV.

Hetzel. Heinricus *Hetzelo*, Miles, An. MCCCXVI. eodemque tempore Sigismundus Hetzel, Miles Argent. ac Johannes dictus Hetzel, Miles, Magiſter Hoſpitalis pauperum; An. MCCCLXIX. Simundus, Johannes &c. Hetzelonis dicti *Kleinbenſel*, Militis Argent. ac Ennelinæ, filiæ Joh. dicti Maler, Mil. Arg. liberi, ſub tutela Joh. dicti de Pfettensheim conſtituti fuerunt.

Heustetten. Ulmannus de *Hewſtetten* ab Auſtriæ Ducibus annuos in Sennheim reditus An. MCCCLXI. in feudum accepit.

Hindisheim. Conradus dictus *Buſemann*, Miles de *Hündensheim* An. MCCCLXIV. obierat.

Hipschmann de Biberach. Marcus Hipſchmann, ex patre ejuſdem nominis & Beatrice de Walbach An. MDXXIV. Rappoltſteinii natus, ducta Pfaffenlappia uxore, caſtro Hohen-Kunigsburg An. MDLIV. Kocherſpergenſi Epiſcopatus Argent. Dicaſterio An. MDLXII. præfectus eſt, filios relinquens Andream & Wolfium, cui Eliſabetha Johannia de Mundolsheim nupſit.

Hirzbach. Johannes de Hirzbach, dictus *Schwitzer*, An. MCCCLXI. vicum Cappel ab Auſtriacis in feudum tenuit. Alius ejuſdem nominis, poſtremus gentis, Regiminis Enſisheim. aſſeſſor fuit An. MCCCCLXXVII.

Hittenheim, vid. *Hüttenheim*.

§. CCCCXXVI.

Hochfelden. Rudolfus, Hugo & Erbo de *Hogfelden* in diplomate Henrici VI. Imp. Neoburgenſi An. MCXCVI. Burcardus Miles de *Hochvelden* in charta S. Thomæ MCCXXXXVI. teſtes laudantur. Lantoldus Miles de Hochvelden in eodem hoc loco feudum Eccleſiæ Argent. poſſedit An. MCCCXXX.

Hochstatt. Conradus de Hochſtatt jura quædam in valle Maſonis, quam inhabitabat, ab Auſtriacis An. MCCCLXI. tenuit.

Hohenack. Heinricus de Hohenack, Armiger, An. MCCCLII. in ſocietatem feudi Rappoltſteinenſis, quo Bertholdus Geyer, Armiger, tum fruebatur, admiſſus eſt.

Hohenburg. Videntur duæ fuiſſe Hohenburgenſes familiæ, quarum altera Argentorati floruit, altera in Vaſgovia. Hæc peculiari nomine *Pulleri* de Hohenbûrg, multisque caſtris ac vicis erat inſignis. Communi ejus cum Fleckenſteinenſibus origini communis parœciæ Sulzenſis poſſeſſio, nec non Fleckenſteinii atque Hohenburgi caſtrorum proximitas favent. De Richardo, quocum ſtemma hoc periit, Illuſtris Rerum Helveticarum ſcriptor (*e*) refert, quod ſodomitici criminis reus An. MCCCCLXXXII. ex Alſatia Turicum feceſſerit, ibique jus civitatis adeptus tanto favore uſus ſit, ut Argentinenſibus, ſatisfacere ei cunctantibus, Turicenſes bellum indixerint. Sed brevi poſt Richardus, abominandæ libidinis denuo convictus, ante portam Turicenſem combuſtus eſt vivus.

§. CCCCXXVII.

Hohenrieth. Conradus de Hohenrieth jus patronatus eccleſiæ Berſtheim pro mille flor. Henrico ſeniori de Fleckenſtein An. MCCCLXXIV. refutavit.

Hohenstein.

(*e*) Leu *Lex. Helvet.* voce *Hohenb.*

Hohenstein. Henricus & Albertus fratres de Hohenſtein poſt Simonem de Geroldseck in charta Neoburg. MCCXXXVII. teſtes leguntur. Ex gente hac Advocatus provincialis Alſatiæ fuit An. MCCLXXXIV. (*f*) Rudolfus Epiſcopum Argent. Bertholdum Haſelaci ſtructis inſidiis cepit An. MCCCXXXVII. (*g*) Ab Henrico Milite & Johanne Armigero, fratribus de Hohenſtein, Bechtoldus Zorn, Miles, molendinum IV. rotarum Argentinæ in ſubfeudum tenuit An. MCCCCXXIX. Henrici filius erat Jacobus, Jacobi Georgius, quocum Hohenſteinenſium omnis proſapia defecit Anno MDXL.

Holzapfel de *Herxheim.* Johannes Holzapfel ex Suſanna Schauenburgica An. MCCCCXCIX. Henricum ſeniorem, junioris patrem, reliquit. Junior Johannem genuit, cujus filius Jacobus An. MDCXV. obiit, pater Johannis Henrici, cui Anna Maria de Landſperg nupta caſtrum Hohen-Waſſerſtelz, feudum femin. Epiſcopatus Conſtant. An. MDCXXVIII. attulit. Ex matrimonio hoc nati ſunt Philippus Jacobus, qui ſtirpem continuavit, & Wolf. Jacobus, Commendator Ord. Teut. Weiſſenburgi. Phil. Jacobi, An. MDCLXIII. defuncti, filius erat Frid. Phil. Hugo, cui Barbara de Wangen peperit Franc. Frid. Leontium, qui anno æt. ſuæ XII. gentis poſtremus d. 12. Maji MDCCII. expiravit; allodialia bona Wangenſibus relinquens.

§. CCCCXXVIII.

Holtzheim. Hugo de Holtzheim in Dynaſtarum à Geroldsek ad Vogeſum literis An. MCCLXIX. laudatur teſtis. Joh. Armiger & Helfericus, fratres de Holtzheim, An. MCCCXXVII. vixerunt.

Honau. Cornelius de Honaw, Armiger, circa An. MDXXX. generis ſui propaginem terminavit.

Hönheim. Adelbertum de *Henebeym* in charta confirmationis bonorum monaſterii Baumgart. An. MCLXXXVII. per Epiſcopum Argent. factæ, inter teſtes reperio.

Hoyer. Conradus Hoyer, Miles, in Collegiatæ S. Thomæ inſtrumento Anno MCCLIX. teſtis, octennio poſt inter ſenatores urbis Argent. comparet.

§. CCCCXXXIX.

Hugsbergen. Henricum de *Husbergen* civitas Argent. An. MCCLXIII. è captivitate, quam pro Walthero Ep. nuper pugnando ſubierat, dimiſit. Conradus Advocatus de *Hugesbergen* An. MCCLXXII. curiam in eodem hoc vico; Gœtzemanni Armigeri de Hugesbergen filiæ bona ſua ibidem An. MCCCXIII. Capitulo S. Thomæ vendiderunt.

Humbrecht. Johannes dictus Humbrecht, Armiger, Prætor Argent. Anno MCCCCXXXVIII. defunctus, filium reliquit Joh. Adolphum, Armigerum, qui novennio poſt ſtemmatis ultimus obiit.

Hungerstein. Wilhelmus de Hungerſt. Miles transactioni Comitum Phirret. cum Abbatia Murbac. An. MCCXXXV. interfuit. An. MCCLVI. ejuſdem nominis Miles inter poſſeſſores advocatiæ vallis S. Amarini, ſubfeudi Horburgenſis, occurrit. Hartungus de Huogerſtein, Miles, An. MCCCLXXVII. Abbatis Murbac. ſententia litem amiſit. Hujus filius, Dietericus Armiger, hereditatem matris, filiæ Burcardi d. Erbe, Militis, An. MCCCXCVIII. vendidit. Ultimus ſtirpis, Wilhelmus Eques, d. 25. Maji MCCCCLXXXVII. à conjuge ſua, Cunigunda de Gielſperg, occiſus eſt.

Hunnaweiler. Jacobus & Johannes, Armigeri, filii Conradi de *Hunnewiler*, Militis, vaſalli Rappoltſteinenſes, A. MCCCCXX. Rappoltivillæ habitabant. Ex eadem gente Fridericus Abbas Ebersheim. erat An. MCCCCXXIX.

§. CCCCXXX.

(*f*) Vid. ſupra pag. 561. med.

(*g*) Albertus *Argent. de rebus geſtis Bertoldi Epiſc.* ap. Urstis pag. 173.

§. CCCCXXX.

Hunsfeld. Rudolfus Advocatus de *Hunesfeld* in diplomate Henrici VI. Imper. pro Eccleſia Argent. An. MCXCVI. teſtis legitur. Anshelmus Advocatus Arg. cognatos ſuos Henricum & Marquardum, pueros de *Hunisvelt*, in officio ſuo feudali ut ſucceſſores haberet, Henricus Epiſc. An. MCCXIX. conſenſit. Nicolaus dictus de *Hunsfelt*, Armiger Argent. reditus ſuos in Ichenheim, Altheim &c. Johanni dicto Fus, Militi de Wickersheim, An. MCCCXXXV. vendidit. Cuno dictus de *Hunesvelt*, Armiger Argent. præbendam in Collegiata S. Thomæ teſtamento fundavit An. MCCCLXIX.

Hürtigheim. Regenoldus de *Hirtencheim* in charta Maurimonaſt. A. MCXLVII. inter Eccleſiæ Argent. Miniſteriales legitur.

Hüttendorff. Burckhardus Miles de Hüttendorff cum liberis ſuis, Rudolfo Rectore eccleſiæ in Eckendorff, Burcardo Armigero, Sophia & Anna, Cunoni de Waltenheim & Dieterico Dunebolder, Armigero, nuptis, An. MCCCXIII. comparet. Alii Hagenoæ, alii Argentinæ habitarunt.

Hüttenheim. Burcardus Miles *Burcravius de Hittenheim* An. MCCXXXIX. in monaſterio S. Margar. Argentinæ ſepultus eſt. Burckhardus Armiger, filius Burc. dicti *Kindt*, Militis de Hüttenh. An. MCCCXLIV. feudum aliquod Nicolao Zornio, Equiti, contulit. Joh. de *Hittenh.* Armiger, filius quondam Petri Armigeri, A. MCCCLXXVI. in charta Eccleſiæ S. Thomæ, triennioque poſt Arnoldus, Johannes & Burcardus, filii Arnoldi de Hüttenheim, Militis, occurrunt.

§. CCCCXXXI.

Iberg. Albertus Miles dictus *Zeiſe de Yberg* obiit circa An. MCCLII. Conradus de Iberg, ultimus nominis, Ichenhemii ſub finem ſeculi XIV. habitavit.

Ichtrazheim. Anshelmus & Otto Milites, filii Ludovici de *Utrazheim*, Dominorum de Geroldseck ad Vogeſum viri caſtrenſes erant An. MCCLXIX. De alia hujus nominis gente, quæ adhuc floret, agetur inferius.

Illzach. Otto & Hugo de *Hiltzeche*, Milites, in Alberti, Alſatiæ ſup. Landgravii, literis An. MCCXXVII. leguntur. (*h*) Milites de *Iltzich* poſt Rudolfi I. Imp. obitum Colmaria expulſos refert Chron. Colmar. (*i*) An. MCCCXIV. Oſwaldus de *Ilziche*, Miles, partem vici Heiterheim à Dynaſtia Rappolſt. Hartmannus Miles de Ilziche bona in Rufach & Suntheim ab Eccleſia Argent. tenuerunt.

Ingebrecht. Johannes de *Sancto Ingebrechto*, filius quondam Johannis de S. Ingebr. Armiger, An. MCCCCXXXIII. ſub tutela Nic. Friderici Büchsner, Armigeri Arg. conſtitutus erat. Exciſa hæc ſtirps cum Joh. Wernero ſeculo ſup.

Ingenheim. Poſtremus gentis, Nicolaus Jacobus, Maurimonaſterii Præfectus, obiit MDXC.

§. CCCCXXXII.

Isenburg. Wilhelmus *Kint* de Iſenburg medio ſec. XIV. feudum Eccleſiæ Arg. in Wettolsheim poſſedit.

Isenheim. Billung de *Yſenheim* Abbatiæ Murbac. Miniſterialis fuit A. MCXXXV. Amelricus de Iſenheim, Miles, in Waltheri de Horburg ſuper advocatiam S. Amarini literis An. MCCLIII. occurrit.

Ittenheim. Johannes de Ittenh. Armiger An. MCCCXCIII. & Cuno de Ittenh. Armiger An. MCCCCXXIII. in chartis Argent. memorantur.

(*h*) Herrg. *Geneal. Habsb*, Cod. diplom. n. 282. (*i*) Pag. 48.

JUDENBRETTER. Agnes de Mülnheim, vidua Alberti dicti Judenbretter, Armigeri ac Prætoris Argent. An. MCCCLXXXIII. monialis erat S. Nicolai in Undis. Johannes Armiger An. MCCCCXXXVIII. in Wangen habitabat.

JUNO. Joh. dictus Junge, Miles, prior maritus Gertrudis, Joh. Hauwart, Militis, filiæ, Egenolfo de Landſperg tum nuptæ, cum filiis ab ipſo relictis Johanne & Nicolao, Armigeris, in Gertrudis teſtamento MCCCXIX. Johannes & Nicolaus dicti Junge, Armigeri Arg. filii quondam Nicolai, Armigeri, An. MCCCLXXIV. leguntur.

JUNGHOLZ. Cuonradus de *Juncholtz* in literis Ulrici I. Comitis Phirret. Anno MCCXLIX. Cuno Miles de Jungholz in pacis caſtrenſis Waldner. tabulis A. MCCXCVII. comparent. Ineunte ſec. XIV. Hartmannus, Wernherus, Wilhelmus, Cuno & Egelolfus, Milites, caſtri Jungholz poſſeſſores, ex eadem gente vixerunt.

§. CCCCXXXIII.

KAGE. Ludovicus & Albertus *Cagen* inter Eccleſiæ Argent. Miniſteriales Anno MCCXX. ponuntur. Bernhardo *Cagoni* Sigebertus, Alſatiæ inf. Landgravius, Vendenhemii bona quædam in ſubfeudum An. MCCLIX. Alberto *dem Kagen* Rudolfus I. Imp. aream circa caſtrum Kagenburg An. MCCLXXXV. Johanni dicto *Kage de Schafftolzheim*, Armigero, Ludovicus Bav. vicum Kraut-Ergersheim jure feudali An. MCCCXVI. conceſſerunt. Brevi poſt Wernherus dictus Kage, Miles, & Rudolfus Kage, Miles de *Vendenheim*, inter Eccleſiæ Argent. vaſallos recenſentur.

KÆLBELIN, Lat. *Vituli*. Johannes *Kelbel* An. MCCXXX. Marquardus Vitulus An. MCCXXXI. curiæ Argent. adſcripti fuerunt ſenatores.

KALBSGASS. Johannes dictus in *Kalbesgaſſen*, Miles Argent. & Phyna, ſoror ejus, An. MCCCXI. Hoſpitale novum in hac urbe inſtituerunt.

KALTESCH. Hugonis Kalteſche, Armigeri, filius, Waltherus d. Kalteſche, Catharinam de Utweiler An. MCCCCXXXIX. viduam reliquerat.

KANEL. Johannis de Kanel, Armigeri, reſidentis in Epſiche, vidua erat Wigelina de Mulnheim An. MCCCCXXXV.

KARLE. Johannes dictus Karle, Armiger Argent. reſidens in Maursmunſter, An. MCCCCXLI. Capitulo S. Thomæ reditus V. librarum vendidit.

§. CCCCXXXIV.

KEISERSBERG. Waltherus, filius Hugelini de Keiſersberg, Armiger, inter vaſallos Auſtriacos Alſatiæ ſup. enumeratur An. MCCCLXI. Waltheri hujus Militis filius, Bertſchmannus Armiger, Richovillæ reſidens, An. MCCCLXXXV. occurrit.

KEMPF. Hugo Armiger, natus Johannis dicti Kempfe, Militis de Buchsweiler, & Volmarus, frater ejus, An. MCCCXIII. Cuno dict. Kempfe, natus Volmari dicti Kempfe, de Novillari Militis, An. MCCCLXXIV. celebrantur in literis.

KERTZFELD. Rambaldus Miles de *Kercevelt* ob incredulitatem miſerum vitæ finem ſec. XIII. habuiſſe legitur. (*k*) Stehelinus de Kerzevelt, Miles, An. MCCCXXV. pro Joh. de Berſe civitati Argent. ſpopondit.

KESTENHOLTZ. Anſelmus & Dietericus de Keſtenholtz, Armigeri, cum civitate Seleſtad. reconciliati ſunt An. MCCCLIX.

KETTENHEIM. Ex gente hac Palatinatus infer. Joh. Philippus, Philippi de Kettenheim ac Margarethæ Mulnhemiæ filius, Prætor Argent. & Cancellarius Academiæ fuit. Bis maritus ſine prole defunctus eſt An. MDCII. æt. 57. (*l*)

§. CCCCXXXV.

(*k*) RICHERII SENON. *Chron.* Lib. IV. Cap. 34. (*l*) STRIZII *Appendix Chronolog.*

§. CCCCXXXV.

KIENSHEIM. Heſſo de *Kensheim* An. MCCXCVI. & Cuno Armiger de *Kensh.* An. MCCC. in Abbatia Pariſ. ſepulti ſunt. (*m*) Rudigerus de *Consheim*, Præpoſitus Colmar. divitiis & ſcientia clarus, An. MCCLXXIX. obierat. (*n*)

KINDWEILER. Henricus de *Kintwiler* An. MCCLXIII. inter fidejuſſores erat Henrici de Hugsbergen, ex Argentinenſium cuſtodia liberati. Rudolfus filius Hugonis, Armigeri de Kintw. An. MCCC. Albertus & Hugo An. MCCCCII. memoriæ produntur.

KIPPENHEIM. Ex hac Ortenavienſi familia in Alſatiam invectus eſt ramus, qui ſuas Argentorati, Neovillæ, Hangenbietenhemii ædes ac bona poſſidens, haud ita pridem exaruit. Henricus Balthaſ. Prætor urbis & Cancellarius Univerſitatis Argent. obiit An. MDCLXIX. ætatis 71.

KIRCKEL. Johannes de Kirckel, Armiger, in eccleſia S. Andreæ Argent. Anno MCCXCVI. ſepultus eſt.

§. CCCCXXXVI.

KIRWEILER. Ex ſtirpe hac Alſatica Andreas, Armiger, An. MCCCLXXXIX. Lichtenaviæ trans Rhenum vixit.

KITTELSHEIM. Bernardus Miles de *Kittzelsheim* Gugenhemii feudo Eccleſiæ Arg. gaviſus eſt An. MCCCXX. Nicolaus, Præpoſitus S. Petri Jun. Arg. An. MCCCCXX. obiit.

KLETTE. Fritſcho d. Klette, Armiger de *Benvelt*; Fridericus d. Klette de *Utenheim*, Miles, in templo S. Petri Jun. Argent. An. MCCCLXXI. ſepultus, Eccleſiæ Argent. & Auſtriacorum vaſalli erant. Utenheimenſium poſtremus, Joh. Jacobus, An. MDXLVIII. Erſteinii deceſſit.

KNIPPING. Wernerus d. Knipping, Miles de *Geiſpoltzheim*, An. MCCCXXIV. Reinhardus dictus *Gnypping*, Armiger, reſidens in *Northuſs*, cum uxore ſua Margaretha, Friderici de Entzberg, Armigeri, filia, An. MCCCCXLVI. Capitulo S. Thomæ reditus X. ſolidorum vendidit.

KNITTELSHEIM. Joh. *Richter* de Knittelsheim, Armiger, Wolfgangi filius, & Joh. Richter de Knittelsh. junior, An. MCCCCIII. commemorantur.

§. CCCCXXXVII.

KNOBLOCH. Wilhelmus d. *Knobeloch*, Miles Argent. An. MCCCLIX. quatuor fratris ſui Johannis, Militis, filiarum tutelam geſſit. Alius Johannes d. Knobeloch, Miles Argent. in eccleſia S. Stephani An. MCCCLXXXI. ſepultus eſt, relicto ejuſd. nominis filio. Reimboldus dict. *Klobeloch* ſenior, Armiger, filius Reimboldi Militis, Johannes d. Klobeloch, filius quondam Johannis nuncupati *Juncherre*, Armigeri Arg. fratris Reimboldi Armigeri, An. MCCCCIV. reditus Capitulo S. Thomæ vendiderunt. Idem fecerunt Symuodus & Johannes fratres, Armigeri, filii Reimboldi Klobeloch, nuncupati *Kleine*, Militis Arg. An. MCCCCXIV. Nicolaus, hujus generis poſtremus, Argentinæ deceſſit An. MDLX.

KNOERINGEN. Henricus de Knœringen, Miles & liberi capitis homo, Lucellenſi monaſterio prædium ſuum apud Michelbach An. MCCVII. tradidit.

KOENIGSHOFEN. Johannes de *Kunegeshoven* inter Eccleſiæ Argent. Miniſteriales, urbisque ſenatores An. MCCXX. comparet. Ex eadem proſapia haud dubie prodiit Jacobus ille, Canonicus S. Thomæ, cujus ſtudiis Chronicon Rer. Alſat. & Arg. Germanico & Latino idiomate ſcriptum, debemus. (*o*)

(*m*) HUGO *Monum. S. Antiquit.* tom. 2. p. 279.
(*n*) ANNAL. COLM. ad h. a.
(*o*) Conf. SCHILTER in præfat. ad Chron. hoc Germ. ab ipſo editum.

Kolbsheim. Heinricus Armiger de *Kolbotzheim*, Heinrici filius, ab Eccleſia Arg. feuda in Molsheim & Dachſtein An. MCCCXX. tenuit. Cuno de *Kolbetzheim*, Armiger, An. MCCCCXIX. in Eccleſia S. Petri Jun. Argent. ſepultus eſt. Theobaldus Armiger, filius Cunonis, ſub finem ejuſdem ſeculi obüt, gentis poſtremus.

§. CCCCXXXVIII.

Krantz, vid. *Geiſpolzheim.*

Krebser. Odilia, vidua Cunonis d. *Krebeſſer*, Armigeri Argent. & Ludovicus, filius quondam Heſſonis de Dambach, Armigeri, conſenſu Erlewini dicti Krebeſſer de *Dambach*, filii Cunonis atque Odiliæ, bona quædam Anno MCCCCVII. vendidiſſe leguntur.

Kress *de Kogenheim.* Heinricus dictus *Kreſſe*, Armiger de Kogenheim, Anno MCCCLXVI. Advocatus erat in Epfiche. Jacobus Kreſs de Kogenh. Armiger, Hagenoæ reſidens, An. MDIX. uxorem duxerat Suſannam, Jacobi Merſwin, Jur. Doct. & Militis Argent. filiam; idemque familiæ ſuæ poſtremus obiit An. MDXLIX.

Kunheim. Volmarus de Kunheim, ſenior, Armiger de *Biſchofsheim* prope Roshemium, An. MCCCCXXXV. plures filios, & inter hos Johannem reliquerat, qui de feudo Rappoltſteinenſi inveſtitus eſt anno ſequenti.

§. CCCCXXXIX.

Kunigsheim. Theodoricus de *Kunigesheim*, Abbatiæ Andlav. Miniſterialis, An. MCCXXVII. chartam teſtis ſignavit. Dietericus dictus de Kunigesheim, Armiger Arg. An. MCCCLXVII. reditus annuos in urbe hac Capitulo S. Thomæ vendidit.

Kurnagel. Goſſo dict. Kurnagel, Armiger Arg. An. MCCCXLIII. Johanni d. Bumann reditus annuos; Goſſonis hujus filii, Goſſo, Johannes & Ludovicus, Anno MCCCLI. villam Kœnigshofen, pignus Imperii, civitati Argent. pro 360. libris vendiderunt. (*p*) Johannes d. Kurnagel, Armiger, reſidens in Kunigshofen, A. MCCCLXIII. ibidem ex ſuo quædam alienavit.

Kurtz. Waltherns d. Kurtz, Armiger, An. MCCCLXXXIV. Rappoltivillam incoluit. Johannem Kurtz, Armigerum, Sinaſmannus, Dynaſta Rappoltſteinenſis, An. MCCCXCIX. Hadſtadiis fidejuſſorem dedit.

Kuss. Otto dictus *Kuſe*, Armiger Argent. & Heilcka, uxor ejus, bona quædam civitati Argent. donarunt An. MCCCXXXI. ut de eis præbenda ſacerdotalis in Ruperti Augia ad Capellam novam inſtituatur.

§. CCCCXL.

Lagelnheim. Wezelo de Lagelnheim ſec. XIV. inter Eccleſiæ Argent. vaſallos cum feudo in Egisheim recenſetur.

Lambsheim, vid. *Meige.*

Lampertheim. Johannes de Lampertheim, Miles, An. MCCXXIX. donationis, Abbatiæ Neoburg. ab Henrico Landgravio factæ, teſtis fuit. Wolfhelmus Miles d. de Lamp. privignus Reinmari Militis d. Schöp, Capitulo S. Thomæ bona ſua in Oſthofen & Talheim An. MCCLXXII. vendidit. Ex eadem gente Vicarius generalis Epiſcopatus Argent. An. MCCCLIII. conſtitutus eſt Johannes. (*pp*) Eliſabetha, Johannis, d. *Scholle* de Lamperth. Armigeri filia, An. MCCCCXV. Nicolao d. Staheler, civi Argent. nupta erat. Dieboldus de Lamp. alias de *Bolſenheim*, Armiger, Anno MCCCCXCIX. in charta S. Thomæ Arg. laudatur.

Landeck. Johanni de Landeck, Armigero, Johannis de Landſperg, Armigeri, filia, An. MCCCCXXXII. nupſerat. Urbanum de Landeck Ferdinandus Rex caſtro Hoh-Kunigsburg & Advocatiæ Bergheim. An. MDXXVII. præfecit.

§. CCCCXLI.

(*p*) Conf, ſupra pag. 352. init. 2.

(*pp*) Albertus Argent. pag. 179.

§. CCCCXLI.

Laro. Heinricus de *Largis* chartam donationis, Eccleſiæ Baſil. à Comitiſſa Phirretenſi factæ, teſtis ſignavit. (*q*)

Lauenstein ſeu *Lœwenſtein* periiſſe dicitur cum Wolframo, qui Rudolfo I. Imp. caſtrum ſuum MCCLXXXIII. tradidit. (*r*) Inter Drachenfelſii ganerbios tamen An. MDX. occurrit Emericus de Lœwenſtein.

Leiterbero. Werlinus de Leiterberg, Armiger Argent. An. MCCCCXLI. ſine maſcula prole deceſſerat.

Lentzel. Henſelinus, Hugelini dicti *Lentzlin*, Armigeri Argent. filius, Anno MCCCLXXXVII. ſub Reimboldi Swarberi tutela conſtitutus erat. Thomas *Lentzel*, Miles, An. MDIV. in eccleſia S. Thomæ Argent. ſepultus eſt. Poſtremus nominis, Chriſtophorus, An. MDXCI. Offenburgi defunctus eſt cœlebs.

§. CCCCXLII.

Liebenstein. Burcardus de Liebenſtein compoſitioni Epiſcopi Baſil. cum Phirreti Comitibus An. MCCXXXIV. interfuit. (*s*) Bertholdus de *Liebiſtein* An. MCCXCIX. Murbacenſis electus eſt Abbas. (*t*)

Liebenzeller. Reinboldo *Liebencellere*, Militi Argent. Wilhelmus Rex Rom. de villa Trenheim An. MCCLV. ſatisfieri juſſit. Eundem ſenatus Argent. principem Waltherus Epiſc. in ſuis contra civitatem hanc gravaminibus An. MCCLXI. compellat. Seculo ſeq. alius Reinboldus Liebenzeller, Armiger Arg. ab Epiſcopo nonnulla bona in feudum tenebat.

Liechtenfels. Ex gente hac Joh. Wilhelmus aſſeſſor Regiminis Enſisheim. An. MDXLIII. Melchior, Epiſcopus Baſil. An. MDXCV. deceſſit. Ultimus erat Johannes Georgius, cujus filia unica, Suſanna, Wilhelmo de Kageneck nupta, A. MDCXXVI. obiit.

Liechtenstein. Albertus d. Sweiniger, Summiſſarius eccleſiæ S. Petri Jun. nomine patris ſui d. *Sweiniger de Liechtenſtein*, Armigeri, ædes in urbe Argent. locavit An. MCCCCV.

§. CCCCXLIII.

Lingolsheim. Reimboldus d. de *Lingolvisheim*, Miles Argent. & Reimboldus, Böldelini de Lingolvisheim, Militis Arg. filius, An. MCCCXV. unà comparent.

Liningen. Fridericus de Liningen, Armiger Argent. An. MCCCCLX. obiit.

Lobgassen. Wernherus de *Lobegaſſen*, Miles, transactioni Ulrici I. Comitis Phirret. cum Eccleſia Argent. interfuit An. MCCLI. Richardo de Lobegaſſen, ſtrenuo Militi, Abbas Murbac. reditus quosdam in Bergholz An. MCCLXXXI. oppigneravit. *Militibus de Lobigaſſe* Huſii atque Hadſtadii nobiles An. MCCCIII. multa damna intulerunt. (*u*) Epiſcopus Argent. An. MCCCXVI. tres Lobegaſſios ceperat, Rudolfum dictum *Auſtriacum*, Rudolfum d. de *Wulversheim*, & Heſſonem, pro quibus liberandis inter plures alios fidejuſſores Nybelungus junior de Lobegaſſen, Eques, & Joh. de Lobeg. Clericus, de ſexcentis marcis argenti Epiſcopo caverunt. Heinricus Armiger, filius Eberlini Militis de Lobg. in Rufach, Artzenheim &c. feuda Eccleſiæ Arg. medio ſec. XIV. poſſidebant.

(*q*) Herrg. Cod. dipl. num. 296.

(*r*) Supra pag. 253. med.

(*s*) Herrg. l. c. num. 301.

(*t*) Annal. Colmar. ad h. a.

(*u*) ibid.

§. CCCCXLIV.

Löſelin. Petrus d. Löſelin, Armiger Arg. in charta S. Thomæ A. MCCCXXIX. laudatus, Johannis Militis filius, ex Suſanna Rebſtockia Henſelinum & Reinboldum, Armigeros, An. MCCCLXVI. procreaverat. Deſecit hæc familia, quæ cum Brogeris unam gentem conſtituiſſe putatur, moriente Erbio Löſelin jun. An. MCCCCLXXI.

Loewenberg. Henricus de *Lœwenberc* transactionis Comitum Phirret. cum Abbatia Murbac. teſtis An. MCCXXXV. nec non fidejuſſor Militum de Butenheim An. MCCXLVI.

Lombard. Henricus d. *Lombardus* & nepos ejus *Sulinc*, Milites, An. MCCLVI. inter poſſeſſores advocatiæ vallis S. Amarini, ſubfeudi Horburgenſis, nominantur.

Luckesheim. Albertus Miles de Luckesheim, medio ſec. XIV. prædium in Küttelsheim ab Epiſcopo Arg. tenuit.

§. CCCCXLV.

Lumbhart. Stephanus d. *Lumbart*, Armiger Argent. An. MCCCCLV. mortuus, filios reliquit Erhardum, Johannem & Udalricum, d. *Lumbhart*, Armigeros Argent. quorum natu prior An. MDX. juxta patrem in Eccleſia S. Stephani ſepultus eſt. Ultimus generis, Jo. Fridericus, An. MDCVI. Senatui Arg. adſcriptus erat.

Lupfstein. Hugo & Gozo de *Lupffenſtein* chartam Ludovici Dynaſtæ Lichtenb. de advocatia Argent. An. MCCXLIX. teſtes ſignarunt. Cuno, Hezelonis Militis de *Lupfenſtein* filius, An. MCCCLVI. Rector ſuit eccleſiæ Gottesheimenſis. Poſtremus ſtemmatis, Martinus, Advocatus in Gugenheim, An. MCCCCLXV. vita exceſſit.

Lutenheim. Hugo de *Lütenheim*, Leonis filius, Sacerdos & Præbendarius Eccl. S. Thomæ Arg. eidem huic Eccleſiæ bona ſua, à Johanne dicto de Rumersheim, Milite, in villis Lütenheim & Lupfenſtein olim coëmta, cum multis aliis teſtamento legavit An. MCCCXXXIV. Conſenſit frater ejus Erbo.

Lutzelstein. Conradus Miles de Lutzelſt. cognomento *Beheym* A. MCCLXVII. (x) Heinricus de Lutzelſt. alias *Greſe*, Armiger, conſenſu filiorum ſuorum, Jacobi & Wilhelmi, bona quædam vendidit An. MCCCCLVIII.

§. CCCCXLVI.

Mœgde. Henſelinus Armiger *von der Megde*, Camerarius & vaſallus Epiſcopi Argent. medio ſec. XIV. bona feudalia in Rheinau, Ergersheim, alibique poſſedit. Thomas dictus *zu der Megede*, Armiger Argent. cum uxore ſua, Agnete de Groſtein, An. MCCCC. Capitulo S. Thomæ reditus vendidit. Jacobus *zur Magd*, poſtremus gentis, Geiderthemii obiit An. MDXXII.

Maler. Johannes Maler, Miles Arg. An. MCCCLX. inter mortuos refertur. Nicolaus Maler, Armiger, ſtirpis hujus poſtremus, medio ſeculo ſeq. vita exceſſit.

Manse. Albertus d. *Manſſe*, Armiger Argent. cum Ulrico d. Goſſe monaſterio S. Catharinæ præfectus erat An. MCCCXCV. Johannes d. *Schönmans* ſenior, Armiger Argent. filius Bertholdi dict. *Mans*, civis Argent. cum duobus filiis Johanne & Bertholdo Schönmanſiis, quos ex Henſelini dict. Schwarber Armigeri filia ſuſceperat, initio ſec. XV. floruit. An. MCCCCVIII. Nicolaus Manſe, Armiger Arg. ac triennio poſt Joh. Manſe, Miles Argent. in Eccleſia S. Johannis Arg. ſepulti ſunt. Jacobus Manſe, Miles, An. MCCCCXVI. Prætoris Argent. officio functus eſt. Johannes Mans de *Huſſenburg*, Miles, An. MCCCCXLI. Johannes Mans de *Manſenburg*, Miles, An. MCCCCXCIV. occurrunt. Ultimus gentis, Wilhelmus Schönmanſius, in Keſtenboltz An. MDLII. deceſſit.

§. CCCCXLVII.

(x) Supra pag. 618. med.

§. CCCCXLVII.

MARLEY. Otto de Marlei, Vicedominus Argent. & Wiricus de Marlei in Dynaſtarum Geroldseck. literis An. MCCLXIX. teſtes leguntur. Burckardus Miles de Marlei & uxor ejus Relindis, filia Johannis Militis dicti de Wildesberg, An. MCCLXXVI. agros in Himelolſesheim Capitulo S. Thomæ vendiderunt. Fratres Burcardi, Sifridus & Wernherus, Milites, in eodem inſtrumento nominantur. Ludemannus *Schmid* de Marley, Armiger, inter vaſallos Maurimonaſter. An. MCCCLXXIII. aliique hujus nominis plures uſque ad MCCCCXVII. commemorantur.

MARX. Marcus ab *Eckwersheim*, primus hoſtem lancea petiit in pugna ad Hugsbergam ſuperiorem, contra Waltherum de Geroldseck pugnata An. MCCLXII. Decennio poſt unus ex Marcorum proſapia Argentinæ Prætoris munere functus eſt. Joh. Marx, Miles, Nicolaus & Johannes Adolphus, Armigeri fratres, filii Hecelonis dicti Marx, Militis Argent. An. MCCCCVIII. Eccleſiæ S. Thomæ reditus XII. librarum vendiderunt. Agnes de Mülnheim, vidua Nicolai Marci Militis de Eckwersheim, cum Johanne Milite & Hetzelone filiis, hoſpitali Argent. bona quædam donavit An. MCCCCLXXXIII. Meinlach Marx, Johannis Jacobi filius, ex Italia redux, cum Magdalena de Seebach ad nuptias proceſſurus, An. MDXCVI. peſte fuit ſublatus.

§. CCCCXLVIII.

MASMUNSTER. Fridericus & Burchardus de *Valle Maſonis* inter Eccleſiam Baſil. & Abbatiam Murbac. An. MCXCIV. Burcardus de Masmunſter, Miles, inter Abbatiam hanc & Comites Phirret. An. MCCXCV. transactionum teſtes. Rudolfus de Masmunſter, Magiſter Ordinis Teutonici, vixit An. MCCCXXXI. Nobiles hi jure feudali gaviſi ſunt, ut hoſtilitatis tempore claves oppidi Enſisheim, tanquam Cameræ Archiducalis cuſtodes, retinerent, portas clauderent & aperirent. (y) Extincti ſunt A. MDLXXVIII.

MATZENHEIM. Nicolaus d. de Matzenheim, Armiger, reſidens in *Erſtein* Anno MCCCXV. Ottomannus de Matzenheim, Miles, An. MCCCXXIX. Bernhardus de Matzenheim, Prætor Argent. An. MCCCCIII. Ultimus, Johannes, copiis Argent. præfectus, An. MDXXX. deceſſit.

MEERSCHWEIN. Ex gente hac, cum Wolfgango circa An. MDXX. extincta, Nicolaus An. MCCCC. & Johannes An. MCCCCL. Prætores urbis Argent. fuerunt. Cuno Merswin, Armiger Arg. An. MCCCCXCIX. una cum Jacobo Begero de Blyberg, Equite, Capitulo S. Thomæ reditus 76. florenorum vendidit.

§. CCCCXLIX.

MEIGE. Alii à *Weſthofen*, alii à *Lambsheim* agnomen traxerunt. Catharina de Lichtenberg, Johannis *Mey*, Armigeri de Lambsb. vidua, cum filio ſuo Johanne caſtrum Erlenburg An. MCCCCLXXIV. Bockiis vendidit. (z) Idem Johannes Mey de Lambsheim, Armiger Argent. cum filio ſuo Jacobo Mey, bona quædam Collegiatæ S. Thomæ vendidit An. MCCCCXCVII.

MEISTERSHEIM. Eberlinus dictus *Iſenhart*, Armiger de *Meiſtertzheim* Anno MCCCLXXXVII. Argentinæ commorabatur.

MENGEN. Hugo de Mengen, Armiger, Eberhardo Comiti Wirtemberg. dimidiam decimarum in Roggenhauſen partem, feudum Dynaſtiæ Horburgenſis, per Ludovicum de Ratolsdorff Militem reſutavit An. MCCCLV.

MEYENHEIM. Dominus de *Meienhen* caſtrum ſuum Epiſcopo Argentinenſi obtulit An. MCCLXXXII. (a) Wernerus de Meyenheim, Miles, Johannis Rappoltſteinii, qui Johannem Reich de Reichenſtein interfecerat, litem An. MCCCXXX. terminavit. Rudolfus & Matthias, Miles de Meienh. ab Eccleſia Argent. Pfaffenhemii; Werlinus ab Auſtriacis medio hoc ſeculo ſeuda tenuerunt.

§. CCCCL.

(y) ZASIUS apud SCHILTER *ad Jus Feud. Alem.* p. 311.
(z) Supra pag. 263. med.

(a) Non vicos Meyenheim, uti ſupra pag. 70. & 82. fin. legitur, ſed caſtrum vici oblatum eſt.

§. CCCCL.

Meyer. Familia in duos ramos diviſa, quorum alter ab Huninga, alter à villa Weiler cognomen accepit. Hermannus & Waltherus Meyer de *Weiler*, Milites, in prœlio Sempacenſi occubuerunt Anno MCCCLXXXVI. Johannes Meyer ſenior & Eglinus Meyer de *Hüningen*, fratres, ab Ulrico Rathſamhauſio inveſtituram ſuſceperunt feudi, quod patri ipſorum Ludovico & Joh. Henrico de Spesbach fuerat collatum. Ramus hic Huningenſis circa An. MDXXV. diu poſt Wilerenſem, exaruit.

Mewart. Caſpar *Meyewart*, Armiger Argentinenſis, An. MCCCCLXIII. Bartholomæus *Mewarth de Detickoffen*, ultimus gentis, initio ſeculi XVI. obiit.

Mietesheim. Waltherus de *Mütensheim*, Miles, donationi Neoburg. Abbatiæ ab Henrico Landgravio factæ An. MCCXXIX. teſtis interfuit. Anshelmus Miles de *Mutensheim* An. MCCCXV. mortuus erat.

Missbach. Fridet. *Schenck*, alias *Miſſebach*, Armiger Arg. A. MCCCCLXXXVII. Collegiatæ S. Thomæ reditus XV. flor. vendidit. Jacobus Miſſebach, Armiger, An. MDIV. in Illkirch habitavit, poſtremus, uti videtur, gentis.

§. CCCCLI.

Mittelhausen. Volcmarus de *Mithilhuſen* monaſterio Neovillar. à Comite Dagisburg. datus eſt obſes An. MCLVIII. Berlewinus Miles d. de *Mittelhus* poſſeſſiones ſuas in Schettelingesheim Plebano S. Martini Argent. vendidit An. MCCLIX. Albertus de Mittelh. Miles An. MCCXCII. inter proceres Oberehnheim. & Anno MCCCXXXVI. inter vaſallos Eccleſiæ Argent. comparet. Præpoſitus Capituli Cathedralis Argent. Adolphum, Hieronymum & Lazarum de Mittelhauſen fratres A. MDIX. de feudo quodam inveſtivit. Adolfus An. MDLVII. & Felix An. MDLXXIX. Prætores facti ſunt urbis Argent. Philippus Reinhardus, Philippi filius, feuda, quibus pater exciderat, à Marggravio Bad. recepit, poſtremus gentis Anno MDCXXXIV. Neovillæ ſepultus.

Mittelwihr. Waltherus Dom. de Horburg Abbatiæ Murbac. fidejuſſorem obtulit Waltherum de *Mittewilre*, Militem, An. MCCLIII.

Molsheim. Garſilius de *Mollesheim*, Miles, An. MCCLXXVII. Dietericus *Kember*, Miles, & Wernherus d. Kember de Mollesheim, medio ſec. XIV. vaſalli fuerunt Eccleſiæ Argent. Johannes de Mollesheim, Armiger, cum Johanne dict. Kurnagel & Gœzone d. Wilhelm, hoſpitali maj. Arg. Præfectus erat An. MCCCLXXIV. Heinricus d. *Peterlin* de Molsheim, Armiger Arg. An. MCCCCII. obiit; Bechtoldus dict. Molsheim, alias *Schwarber*, Armiger Arg. An. MCCCCIX. expiravit.

§. CCCCLII.

Morschweiler. Ruſtungi de *Morswilre* filius inter viros caſtrenſes Landſpurgi proditur An. MCCCIII. Ulricus Miles & Ruſt. de Morſchweiler, Armiger, fratres MCCCLXX. Petermannus *Stambler* de Morſchweiler, Armiger, ſub init. ſec. XV. floruere.

Mosung. Petrus dictus Moſung, Armiger, Capitulo S. Thomæ Argent. Anno MCCCCXIX. bona vendidit. Gaſparus Armiger in Schafftolsheim An. MDXL. degit. Phil. Conradus, poſtremus generis, in obſidione Molsheim. An. MDCX. occubuit.

Mueg, *Müg*, *Miez*, de quibus plura ſuperius, (*b*) in duas ſtirpes abierunt, à Petro Müegio deſcendentes, quem Fridericus IV. Imp. An. MCCCCLXXII. ornavit inſignibus. Hujus filii erant Jacobus & Matthæus, quorum ille ſeniorem, hic juniorem familiam condidit. Jacobi nepos Sebaſtianus An. MDLXXVII. hujusque ex fratre Carolo nepotes, Sebaſtianus & Carolus, An. MDLXXXII. à Rudolfo II. Imp. creati ſunt Nobiles, qui à vico *Boffsheim* agnomen traxerunt. Sebaſtianus ſenior, urbis Argent. Prætor, cum eſſet improlis, An. MDXCVIII. ſuis ex Sebaſtiano juniore pronepotibus, Sebaſtiano & Paulo, bona ſua teſtamento reliquit. Prior, Vir doctus, cujus manu ſcripta ſuperſunt plura, Wilh. Sebaſtianum genuit, qui ad Præturam Argent. quo-

(*b*) Pag. 265. med.

quoque An. MDCLVI. promotus eſt. Pauli filius erat Paulus Jacobus, qui Anno MDCLXXXIV. defunctus Muegiorum nobilium ſeriem clauſit; unde omne illorum patrimonium ad Wilh. Sebaſtiani filiam, & per hanc ad Voltzios migravit.

Mulhausen. Hugelinus d. *Walch* de Mulhauſen, Miles, An. MCCCLXX. vixit. Henricus de Mulhauſen, Armiger, An. MCCCCXIV. mortuus, ſtemma hoc terminavit.

§. CCCCLIII.

Mülnecke. Elſa Nicolai de Mülnecke, Militis Argent. vidua, ejusque liberi Nicolaus, Henricus, Johannes & Margaretha de Mülnecke, reditus quosdam monaſterio S. Eliſabethæ deſtinarunt An. MCCXCIII. Johannes dictus Mülnecke, Armiger, filius Johannis, Militis Argent. cum Anna de Heringheim, uxore ſua, & Petermanno filio, Armigero, reditus ex ædibus ſuis, extra muros urbis Argent. ſitis, Anno MCCCLXXV. vendidit. Ineunte ſeculo XV. Johannes de Mülnecke, nominis hujus poſtremus, vixit.

Mulversheim. Theodoricus Miles de Mulversheim Ottoni de Hochvelden, ſocero ſuo, bona quædam in Waltenheim, teſtibus G. de Hochfelden & E. de Hüttendorff Militibus, contulit An. MCCLIX.

Mummenheim. Johannes Miles de Mummenheim Neoburgi in monaſterio ſepultus An. MCCCXXIV. Ejuſdem nominis Armiger, ultimus gentis, An. MCCCCXV. diem obiit.

§. CCCCLIV.

Murnhart, proſapia Argentinenſis, inter Epiſcopi Miniſteriales & urbis ſenatores à ſeculo XIII. ſpectata, ſeculo XVI. periit. Burcardus Miles d. Murnhart, Vicedominus Epiſcopi Argent. An. MCCLXII. interfuit prœlio Hugsbergenſi, in quo ipſe cum Epiſcopo ſuga ſalutem quæſivit. Andreas Miles & Theobaldus Armiger, dicti Murnhart, vicum Hœnheim medio ſec. XIV. poſſederunt. Burcardus d. Murnhart, Miles, reſidens in *Northus*, & Theobaldus Armiger, filius ejus, bona in Geiſpolzheim Eccleſiæ S. Thomæ vendiderunt An. MCCCLXI.

Mürsel. Buhart Mürſel Armiger in eccleſia S. Andreæ ſepultus An. MCCCC. Bernhardus & Johannes Mürſel, pater & filius, Friderico de Leiningen feuda ſua refutarunt An. MCCCCLX. Sub initium ſeculi ſequentis ſtemma hoc cum Johanne defecit.

Musler. Petrus & Melchior fratres d. *Muſcler*, filii quondam Petri *Musler*, Armigeri, An. MCCCCLXXIV. occurrunt. Poſtremus ſtirpis, Jo. Matthias, quum ab adoleſcentia militiam ſecutus, & poſt longum annorum ſpatium in patriam redux, Lahrenſi & Mahlbergenſi Dynaſtiis à Naſſoviæ Comite præfectus fuiſſet, A. MDLXXXI. octogenario major vita exceſſit.

Mutzio. Cuntzo de Mutzig, Armiger, An. MCCCXLVI. Heintzmannus de Mutzig, Armiger, An. MCCCCXXXI.

§. CCCCLV.

Nagel. Johannes Nagel, Armiger, reſidens in Hagenau, Anno MCCCCXXIX. defunctus erat. Luitfridus, alias *Königſpach*, Armiger, An. MCCCCLXXXIV. Apullinaris Königſpach d. Nagel, An. MDXC. in molendino prope Hochfeldam occiſus eſt.

Nape. Petri Militis d. Nape, civis Arg. vidua per manum Petri Militis d. Ripelin An. MCCLXXXI. bona ſua Innenhemii vendidit. Cunemannus Armiger, Cunonis dicti *Nopè*, Armigeri Argent. filius, reditus annuos ex lacu prope S. Arbogaſtum, cujus pars ad Zornios de Bulach & Marxios Milites ſpectabat, Capitulo S. Thomæ An. MCCCCXXI. donavit. Cuno & Wilhelmus, filius ejus, Armig. A. MCCCCLXIV. & ſeq. obierunt, in æde S. Thomæ ſepulti.

Neuenburg. Petrus de *Nuwenburg*, Armiger Argent. Anno MCCCCLXXXIV. conſenſu uxoris ſuæ Capitulo Thom. pro anniverſario ſuo XII. ſol. redituum adſcripſit.

Digitized by Google

Neuenfels. Erhardus de *Nywenfels*, Armiger, reſidens in *Nuwenburg*, filius quondam Johannis Bechtolt de Nuwenfels, Armigeri, An. MCCCCXVIII. eidem Cap. S. Thomæ Argent. bona vendidit.

§. CCCCLVI.

Nibelung. Henſelinus Nibelung, Armiger, cum civitate Seleſtad. conciliatur An. MCCCLIX. Hetzelo d. Nibelung, Armiger, civis oppidi Enſisheim. fuit Anno MCCCLXXVII.

Nicol. Reimboldus Nicol, Miles Argent. filius Nicolai, cum matre ſua Agnete poſſeſſiones in Geudertheim Capitulo S. Thomæ An. MCCCVI. vendidit. Idem An. MCCCXXX. anniverſarium in remedium animæ fratris ſui Johannis d. *Grimecke*, Armigeri, inſtituit.

Nideck. Burcardus *Burggravius de Nidecke* ſigillum ſuum chartæ Burcardi de Dorolsheim, cum Argentinenſibus in gratiam redeuntis, An. MCCLXIV. appendit. Rudolfus de *Nydecke* An. MCCCXXII. inter ſenatores Argent. recenſetur. Brunecke Miles de Nidecke An. MCCCXLIV. curiam quandam in Weſthoffen monaſterio S. Eliſabethæ vendidit.

§. CCCCLVII.

Niedheimeri de Waſenburg, nuper extincti, generis ſui ſplendorem Rudolfo II. Imp. acceptum referebant, à quo Jo. Jacobus Niedheimer, J. U. D. curiam Hagenoæ, obæratorum aſylum, cum turri ad pontem, ſedem in caſtro Cæſ. ibidem, villam Schürhofen, decimas in Oberbetſchdorf & jus patronatus in Niderbetſchdorf A. MDXCIII. in feudum accepit. (*c*) His Hanoico-Lichtenbergenſe feudum acceſſit, caſtrum Waſenburg, de quo ſupra. (*d*)

Nope, vid. *Nape*.

Nordgassen. Conradus Miles de *Nortgaſſen* An. MCCLXXXI. à Colmarienſibus occiſus, omnisque hæc gens An. MCCXCIII. Colmaria expulſa eſt. Johannes Miles d. de *Nortgaſſe* cum Rotliebo de Nortg. An. MCCCII. Auſtriacorum caſtrenſis erat Landſpurgi. Hugo de Nortg. Miles brevi poſt inter vaſallos Eccleſiæ Argent. proditur. Familia hæc verſus finem ſeculi XIV. interiit.

Northaus. Johannes de Northaus, Armiger, An. MCCCCLXXVI. Rudolfus de Northaus, Capituli Thomani Canonicus, An. MCCCCXCIII. deceſſit.

§. CCCCLVIII.

Northeim. Variæ Northemiorum ſtirpes poſt initium ſeculi XV. extinctæ ſunt omnes. Erbo Miles de Northeim cum Henrico fratre, Johannes junior ſeniorque, Carolus, Nicolaus de Northeim medio ſeculo XIV. memorantur.

Nortwinut. Rodulfus *Nordewinus*, Miles, A. MCLXXXV. judicio Friderici I. Imp. Colmariæ habito interfuit. Johannes Nortwint, Miles, Theobaldi Comitis Phirret. chartam, An. MCCLXXX. Waldneris datam, teſtis ſignavit.

Nüffern. Eppo de *Nuwenuar* chartam fundationis Goldbac. An. MCCXXXV. inter *Liberos* ſignavit. Rotliebus de *Nuvar* cum patrueli ſuo vicum hujus nominis cum aliis bonis ab Auſtriacis tenuit An. MCCCLXI. Werlinus & Rutliebus de *Nufart*, Armigeri, decennio poſt commemorantur.

Nugarten. Wernherus de *Nugurte*, ab Argentinenſibus in bello Geroldseckiano captus, datis fidejuſſoribus An. MCCLXV. libertati ſuæ redditus eſt. Hecelo de Nugurte, Armiger, filius quondam Eberlini d. Scholl de Nugurte, civis Argent. An. MCCCLXXI. vixit. Johannes Armiger cum Hecelone fratre de hereditate paterna tranſegit An. MCCCLXXXVI.

§. CCCCLIX.

(*c*) Moser *Reichs-Hoffraths Proceſs.* Tom. 3. pag. 731. (*d*) Pag. 236. med.

§. CCCCLIX.

Oberoassen. Sifridus in Obergaſs, Armiger de Molsheim, An. MCCCLXXX. & MCCCCXII.

Ochsenstein. Ex Ochſenſteinenſi militari familia, ex Dynaſtis hujus nominis illegitime forte prognata, Fridericus de Ochſenſtein, Armiger, cum Friderico, Canonico S. Leonhardi, & Johanne filiis memoratur Anno MCCCCXVIII. Johannes de *Landecke*, nothus de *Ochſenſtein*, tum quoque temporis vixit.

Odrazheim. Waltherus Armiger, natus quondam Burchardi de Odratzheim, Militis, bona quædam Capitulo S. Thomæ An. MCCCIX. vendidit. Patruus ejus Gerungus & frater Anshelmus ab Eccleſia Argent. bona quædam in Waſſelnheim tenuerunt. Jeremias de Odratzheim, poſtremus gentis, circa An. MDLXXIII. interiit.

Offenheim. Fridericus de Offenheim An. MCCLXIII. cum Argentinenſibus, qui eum bello Epiſcopali ceperant, in gratiam rediit.

§. CCCCLX.

Olvisheim. Bernhardus & Adelbero, Milites de *Onolvesheim*, in charta Maurimonaſterii An. MCXLV. teſtes.

Orschweiler. Ulricus Miles & Ruſt de Orſchweiler, Armiger, fratres, Anno MCCCLXX.

Ortenberg. Johannes de Ortenberg, Armiger, inter Rathſamhuſios arbiter fuit An. MCCCLXXXVII. Erckenbaldus, ultimus gentis, An. MCCCCXXXIX. vita exceſſit.

Osthofen. Johannes *Burggravius* de Oſthofen An. MCCLXXXV. Alberti Cagonis chartæ ſigillum ſuum appendit. Alius hujus nominis inter Auſtriacos & Eccleſiæ Argent. vaſallos medio ſeculo XIV. memoratur.

§. CCCCLXI.

Oswiler. Albertus Miles de *Oswilre* medio ſeculo XIV. feuda in Molsh. & Avelsh. ab Arg. Eccleſia tenuit.

Othmarsheim. Petrus Miles de Otmarsheim mallo Landgraviali ſuperioris Alſat. apud Meyenhemium interfuit An. MCCVII. Albertus Landgravius, cujus Miniſterialis fuerat, bona ejus, cum eſſet defunctus, univerſa Beronenſi Eccleſiæ dovavit Anno MCCXXVII. (*e*) Duo fratres ejusdem gentis inter vaſallos Auſtr. Alſatiæ referuntur An. MCCCLXI.

Ottfriderich. Familia hæc à ſeculi jam XIII. temporibus inter primores urbis Argentinenſis conſpicua, cum Bernhardo, Prætore Argentinenſi, medio circiter ſeculo XVI. periit. Hujus pater, Bernh. *Otfriderich*, Armiger, An. MCCCCXCIX. in eccleſia S. Joh. inſulæ viridis Argentinæ ſepultus eſt. Nicolaus, Miles Argent. Ellekindæ uxori, Ebelini de Waltenheim, Armigeri, filiæ, bona quædam donavit An. MCCCXXXIX. idem forte, qui civitati Argent. Magiſter præfuit An. MCCCXXVII.

§. CCCCLXII.

Pamphilin. Johannes *Pamphile* Prætor fuit Argentinenſis An. MCCLXXXIV. Hugo Zorn, Miles, An. MCCCI. executorem egit teſtamenti, quo Petrus Pamphilin, Armiger Argent. fratri ſuo Johanni *Pamphelin*, Conventuali Domus Prædicatorum, bona quædam deſtinaverat.

Papst, vid. *Bapſt*.

(*e*) Herrgott *Genealog. Habsburg.* Tom. II. Diplom. num. 282.

Parma. Conradus de Parma An. MCCCLIX. in remedium animæ filii ſui Joh. Eccleſiæ Thomanæ Argent bona quædam donavit. Obrechtus de Parma, ejusdem Eccleſiæ Canonicus, circa An. MCCCCXXXVIII. deceſſit.

S. Peter. Wolfelinus de Deſſenheim, Miles, & Baldemarus de *S. Petro*, Miles, An. MCCCLXXXIV. ſimul occurrunt.

Peterlin. Johannes Peterlin, Armiger Argent. initio ſeculi XV. inter primores ſenatus comparet.

§. CCCCLXIII.

Pfaff. Pfaffii, Rappoltivillæ habitantes, plura per vallem Orbeanam feuda Rappoltſteinenſia habuerunt. Henricus Pfaff, Miles, An. MCCLXX. vixit. Rudolfus Pfaff de *Rappolzwilre*, Armiger, cum civitate Arg. pacem ſecit An. MCCCXXV.

Pfaffenheim. Petrus de Pfaffenheim, Miles, paci caſtrenſi Waldnerorum, Gebvillæ An. MCCXCVII. conditæ, interfuit. Johannes de Pfaffenheim, Eques, cum civitate Arg. in gratiam rediit An. MCCCXXV. Idem ab Eccleſia Arg. caſtrum Hertenvels in feudum tenuit.

Pfaffenlapp. Cunones vel Conradi Pfaffenlappii A. MCCCXXXII. & MCCCCVI. in ſenatu civitatis Argent. ſederunt. Thomas Pfaffenlapp, Armiger in *Stille*, Jacobum filium ex Barbara de Riet ſuſceperat An. MCCCCLXXVII. Matthias Pfaffenlapp, Armiger, reſidens in *Illkirch*, ex Clementia, Jacobi Bapſt de Uhtratzheim, Armigeri, filia numeroſam ſobolem procreaſſe legitur An. MCCCCLXXXVII. Philippum Pfaffenlapp, Armigerum, *Rhinoviæ* ſedentem deprehendimus An. MCCCCXCIV. & MDII. Jacobus & Michaël fratres An. MDLXX. à Johanne Epiſcopo feudum acceperunt. Ultimus Pfaffenlappiorum Johannes initio ſeculi XVII. interiit.

§. CCCCLXIV.

Pfeiler. Burckardus dictus *Pfiler*, Miles, civis Argent. reditus annuos in Bledensheim Capitulo S. Thomæ mortis cauſa donavit An. MCCCXXIX.

Pfetzheim. Johannes de *Pfettensheim*, Armiger, An. MCCCXCI. Johannes de *Pfettesheim*, Miles, inter primores ſenatus Argentinenſis An. MCCCCX. cujus filii, Johannes & Ludovicus, à nobili Wangiorum familia curiam in Duntzenheim acceperunt in feudum.

Plantzschier. Recenſetur nobilis de Plantzſchier, Thannis habitans, inter vaſallos Auſtriacos An. MCCCLXI.

Prechter, vid. *Brechter*.

Quatzenheim. Imbertus de Quatz. in charta fundat. Parthenii S. Johannis prope Tabernas An. MCXXVII. teſtis; Cuno dictus Bolſo de Quatzenheim Anno MCCLXXX. memoratur.

Quintner *de Sarburg*. Jacobus *Quintner* de Sarburg, Armiger, reſidens in Biſchoffsheim prope Roshemium An. MDXXIII.

§. CCCCLXV.

Ramberg. Wernerus de Ramberg, Armiger, conciliandis Fleckenſteinenſibus An. MCCCLVI. operam adhibuit. Erhardus de Ramberg, cum Comite Leiningenſi Schaffrido An. MCCCCLI. à Lichtenbergenſibus captus, ſocietati S. Spiritus Nobilium Vaſgoviæ acceſſit An. MCCCCLXIII.

Ramstein, a caſtro Vaſgoviæ nomen habentes, diverſi plane ab illis, qui in agro Baſilienſi floruerunt Dynaſtæ ac Milites. (*f*) Johannes Armiger de Rameſtein, Biſchoffshemii habitans, ut & Petermannus Armiger & Heinricus Miles med. ſec. XIV. vaſalli

(*f*) De his vid. Leu *Lexic. Helvet.* voce *Ramſtein*,

vaſalli fuerunt Eccleſiæ Argentinenſis. Antonius, Lutoldi de Ramſtein, Militis, filius, una cum Jacobo de Landſperg An. MCCCCXCIV. Eccleſiæ Thom. Argent. bona in Griesheim vendidit. Poſtremus fuit Jo. Georgius, An. MDLXIX. defunctus.

Rande. Dietericus de Rande, Armiger, filius Dietmari Militis An. MCCCXXII. Ulricus dictus Rulman de Rande, Armiger, Duntzenhemii habitans A. MCCCXXXIII.

§. CCCCLXVI.

Rattersdorfii An. MCCCIII. viri caſtrenſes erant Enſishemii. Abbatia Alſpac. reditus ſuos ex curia dominica in Sachſenheim, ad Joh. de *Rotersdorf*, Equitem, ſpectante, vendidit An. MCCCLVII. Eidem Joh. de *Ratelsdorff* Rudolphus Dux Auſtriæ permiſit, ut vicum *Sachſen* oppigneraret ac venderet aliis, ita tamen, ut feudum maneret Auſtriæ An. MCCCLXV. Henricus Miles caſtro Rothenburg à Sulzenſi Comite An. MCCCCXXXI. præfectus erat.

Rebstock. Domicellus Wolfhelmus *Rebeſtock* An. MCCCLXXI. cum aliis gentis ſuæ in Eccleſia Prædicatorum Argent. ſepultus eſt. An. MCCCLXXIV. inter Rosheimenſes & Rebſtoccios nobiles, Argentorati compotantes, rixa exorta, qua tres Rosheimenſium occiſi. Cædis rei civitate ejecti, Molshemium ſeſe contulerunt, ubi ab adverſariis ſuis brevi poſt Petrus Rebſtoccius, Miles, Nicolaus, Reinboldus & Hugo fratres, aliique fuerunt oppreſſi. Reliqui Rebſtoccii, in ſenatu Argent. homicidii cum accuſaſſent Rosheimenſes, cauſa ceciderunt. (*g*) Goſſe *Rebeſtog* Magiſter civitatis Arg. fuit An. MCCCCIX. Ultimus gentis, Joh. Gabriel Rebſtock, An. MDCVI. nuptias celebravit Andlaviæ, & terram Birckwald à cognata ſibi Abbatiſſa in feudum accepit.

§. CCCCLXVII.

Rechsurger ſeu *de Rechburg*. Ex gente hac Helvetica, quæ vicum Coblenz, *Confluentes*, in Comitatu Badenſi, ad Turicenſis ac Rauracenſis Pagorum confinia, An. MCCCLII. poſſidebat, prodiit Doctor Itelhans Rechburger, Cancellarius Wilhelmi III. Argentinenſis Epiſcopi, pater Arbogaſti, Prætoris urbis & Cancellarii Academiæ Arg. (*h*) qui An. MDLXXX. mortuus Johannem Henricum & Arbogaſtum filios reliquit: quorum hic An. MDCIV. ad Oſtendam, ille in aula Comitis Palat. Veldentino-Lucelſteinenſis Ephorus, ſine maſcula prole uterque, deceſſit.

Regisheim. Heſſo de *Regensheim* in Abbatiæ Murbacenſis inſtrumento Anno MCXCVI. teſtis. Capto ab Argentinenſibus Rutſchino de Regensh. Equite, Henricus, Jacobus ſenior ac junior de Regensheim, Equites, Heinricus & Petrus de Regensheim, Armigeri, cum multis aliis Alſatiæ ſup. nobilibus civitati huic bellum intulerunt, quod An. MCCCXXV. pace fuit compoſitum. Anno MCCCLXI. Jacobus de Regesheim Eques dimidium caſtrum in Gundolsheim ab Auſtriacis in feudum tenebat. Henricus de Regisheim Armiger adverſus Mulhuſium arma tulit An. MCCCCLXVIII.

Reichenau. Reimboldus d. *Richenawe*, Armiger Argent. An. MCCCLXII. cum Agnete, filia Cunonis d. Rymelenheim, Militis Argent. matrimonium inierat.

§. CCCCLXVIII.

Reichenberg. Philippus de *Richenberg* fœderi Argentinenſium contra Waltherum de Geroldseck Epiſc. & patrem ejus acceſſit An. MCCLXII. Fridericus, Canon. Eccleſ. Arg. conſenſu Volmari de Reichenberg, fratris ſui, & Waltheri, ex Philippo fratre nepotis, Berolzheim & Stuzheim pro 95. marcis argenti civi Argent. vendidit An. MCCLXXXIII.

Reichshoffen. Johannes Armiger de *Richensboffen* in charta S. Petri Jun. Arg. An. MCCCXXVII. legitur. Jacobus de Reichshoffen, Præpoſitus S. Thomæ Argent. An. MDXX. deceſſit.

(*g*) Koenigshov. *Chron. Argent.* Cap. V. pag. 321. (*h*) Urstis. *Chron. Baſil.* pag. 634.

Reinboldlin. Reimboldus Reimboldlini, Militis, filius, Advocatus Argent. ſub Eberlini de Mülnheim tutela conſtitutus fuit An. MCCCXXIII. Idem Reimboldus Reinböldelin, Miles & Advocatus Arg. cum Nicolao Zorn, Sculteto, de cauſa Capituli S. Thomæ judex cognovit An. MCCCXXX.

Reinstett. Nicol. Miles de *Rinſtette*, gentis ſuæ poſtremus, A. MCCCCLXXXVI. Argentorati deceſſit.

Renner. Nicolaus Renner, Armiger Argent. An. MCCCCLXXXVII. Florentinus Renner, ultimus ſtirpis, An. MDXIV. extincti ſunt.

§. CCCCLXIX.

Rentingen. Hugo de Rentingen, Miles, An. MCCXC. Nicolaus & Johannes fratres, Armigeri, filii Jofridi de Rentingen, Armig. de *Weſthoffen*, A. MCCCLXVI. Georgius Armiger An. MCCCCLXXI. Melchior An. MDLX. celebrantur in litteris.

Revelingen. Hermannus d. Revelingen, Miles, in Mittelhauſen A. MCCCLXVII. Revelingorum alii, Milites & Armigeri, ſeculo hoc Keiſersbergæ ſederunt.

Reutenburg. Lantfridus de *Ritanburch* inter Maurimonaſterii Miniſteriales An. MCXLVII. (*i*)

Rheinau. Bertoldus Armiger de *Rinowe* in oppido hujus nominis alibique medio ſec. XIV. bona tenuit ab Eccleſia Argent. Johannes Inter proceres urbis Argent. legitur An. MCCCLXXI.

§. CCCCLXX.

Richter. Hugo d. Richter, Miles, civitati Arg. Magiſter præfuit A. MCCCII. Conradus Johanni filio, ceterisque liberis ſuis curiam in Kalbsgaſſen Argentinæ ſitam, juxta domum fratris ſui defuncti, Hugonis Militis, An. MCCCXXXVIII. donavit. Nicolaus d. Richter, alias *Dutſchmann*, Armiger, ejuſdem urbis Argent. Prætor erat An. MCCCLXXXVIII. (*k*)

Riet. Ex familia hac plures urbis Argent. proceres à ſeculo XIII. prodierunt. Liberi Johannis dicti *zum Riet*, Militis Argent. An. MCCCL. Rudolfo Lenzelin bona in Munolzheim; Jo. Wilhelmus d. *zu dem Ryet*, Armiger Arg. An. MCCCCXXIII. Capitulo S. Thomæ reditus in Seſſelsheim vendiderunt.

Riff. Hieronymus *Ryff*, Armiger Argent. An. MDIV. viduæ Georgii Riffii, Armigeri, curam gerebat.

Rimburg. Wernerus de Baldeburnen An. MCCLXIV. pacis à ſe cum Argentinenſibus factæ Hartungum de Wangen, Wiricum de Rimburg &c. ſponſores conſtituit.

Rimuntheim. G. Miles de *Rymundiheim* chartam Henrici Epiſc. Argent. Anno MCCXL. Capitulo S. Thomæ datam, teſtis ſignavit. Burcardus de *Rümmentheim* Prætor urbis Argent An. MCCLXXXII. erat. Nicolaus Miles Arg. de Rimuntheim An. MCCCXX. prædia in Muzig, Epfich &c. ab Arg. Epiſcopo tenuit.

§. CCCCLXXI.

Ringelstein. Anſelmus de Ringelſt. in Friderici I. Imp. diplomate Neoburg. An. MCLVI. teſtis. Litem de curia Otenkel cum eodem Anſelmo, homine ingenuo, Burcardus Epiſcopus Argent. An. MCLXII. terminavit.

Rippelin. Gens ſenatoria Argent. ex qua Hugo *Ripelin* Magiſter civium Anno MCCXXX. alius Hugo, Miles, An. MCCLXXXVIII. Præfectus Hoſpitalis fuerunt. Conradus dictus *Rypelin*, Miles Argent. executor teſtamenti ſcriptus eſt Joh. Kuſolt, Canonici S. Thomæ An. MCCCXXVIII. Hugo *Ryppelin* Armiger & Scultetus Arg. An. MCCCCVI. floruit.

Ritter.

(*i*) Conf. ſupra pag. 213. ſin.

(*k*) Schilter *ad Kænigsh.* pag. 1058.

Ritter. Bernhardus Ritter de *Urendorff*, Armiger, fundator altaris in Eccleſia S. Wilhelmi Arg. obiit ac ibidem ſepultus eſt An. MCCCCXLIX. Johannes Epiſcopus Argent. An. MDLXX. Hermannum & Wolffium Dietricum de Urendorff, fratres, inveſtivit de feudis, quæ cum Henrico de Utenheim Milite & fratre ejus Stephano communiter poſſederunt. Franc. Hermannus, Ritterorum ultimus, An. MDCXXXVI. Molshemii deceſſit.

§. CCCCLXXII.

Roppach. Wilermus dictus de *Roppa* cum Burcardo & Richardo filiis curiam Murbac. in Dela & S. Deſiderio ſibi oppigneratam eſſe, teſtatus eſt An. MCCXLV. Jo. Guil. de *Rotpach* nomine patris ſui, Ulrici, de caſtro & vico Roppach inveſtitus eſt An. MD. Idem contigit Johanni, Ulrico & Eligio fratribus An. MDLIV. Edmundus de Roppach Aſſeſſor fuit Regiminis Enſisheim. Anno MDCXL. Poſtremus gentis, Franc. Conradus ante 30. hos annos periit. (*l*)

Rorenderlin. Albertus Rorenderlin, Miles, inter ſenatores urbis Arg. refertur An. MCCCXXVII.

Rosen. Petrus *zem Roſen*, Joh. filius ejus & Conradus, ex fratre nepos, Anno MCCCLXI. caſtellum in Oltingen ab Auſtriacis in feudum tenebant.

Rosheim. Plenum olim fuit Militum & Armigerorum Imperiale hoc oppidum, quorum tamen omnium propago ſub initium ſeculi XVI. diſparuit. Otto & Fridericus de *Rodesheim* inter Abbatiæ S. Odiliæ Miniſteriales An. MCLXXVIII. Henricus & Joh. Dietricus, Milites de Rodesheim, inter Eccleſiæ Arg. vaſallos medio ſec. XIV. recenſentur. Fritelinus de Rodesb. Miles cum uxore & liberis ſuis adhuc minoribus, Fritelino, Goſſelino, Johanne &c. pro quibus fratres ejus, Bertholdus Miles & Johannes Armig. comparuerunt fidejuſſores, bona ſua in Meiſtersheim Collegatiæ Thomanæ vendidit An. MCCCXXI. Eodem ſeculo *Dieteri*, *Dürrii*, *Sifridi*, *Stamleri*, *Stangii*, *Wolfelini*, vel Milites vel Armigeri de Rodesheim, in chartis paſſim occurrunt. Tum quoque Johannes, Betſchelinus & Bechtoldus de Rosheim civitatis Argent. Magiſtri vixerunt.

§. CCCCLXXIII.

Rösslin. Dieboldus d. Röſslin, Armig. Arg. filius Nicolai, A. MCCCCXXXVI. floruit.

Rossmarck. Siffridus de *Roſſemerket* inter Miniſteriales Epiſcopi ac ſenatores urbis Argent. legitur An. MCCXX.

Rotenburg. Waltheri duo de *Rotenburc* inter *Liberos* in charta fundat. monaſterii Goldbacenſis An. MCXXXV. teſtes leguntur. Hi ad Sundgoviam pertinent. In Alſatia inf. *Blickeri* de Rotenburg floruerunt, è quibus Johannes d. *Rotemburg*, Armiger, Capitulo S. Thomæ reditus 30. ſolidor. Argent. An. MCCCCXXVIII. vendidit. Henricus de Rotenburg, dictus *Blicker*, Henrici filius, una cum Johanne & Henrico juniore, agnatis ſuis, de feudis Bitenſibus inveſtitus eſt An. MD. De nupero gentis hujus interitu ſupra. (*m*)

Roth. Seculo XIII. Fridericus, Albertus & Wilhelmus *Rott* in ſenatorum civitatis Argent. ordine; ſeculo XIV. Rothii in oppido Rosheim Armigeri comparent. Fuerunt quoque Rothii de *Roſenberg*, qui cum Chriſtophoro extincti ſunt A. MDXXII. Alia ejuſdem nominis familia Baſileæ floruit.

Rotweil. Johannes Wilhelmus & Johannes Ludovicus de Rotweil, Armigeri Argent. An. MDVIII. Johannes Erhard, Armiger, An. MDXL.

§. CCCCLXXIV.

(*l*) Conf. ſupra pag. 56. (*m*) Pag. 171. §. CCXCVIII.

§. CCCCLXXIV.

Ruber. Anſhelmus Ruber Armiger in Rappolsweiler cum Johanne & Anſhelmo filiis An. MCCCXXI.

Rufach. Cunradus dictus Crapſo, Miles de Rufach, in ipſo hoc oppido feudum ab Eccleſ. Arg. tenuit medio ſeculo XIV.

Ruoesheim. Rudolphus de *Ruchesheim*, Miles, Advocatus in Enſisheim Anno MCCCXII.

Rulenderlin. Nicolaus, filius quondam Alberti Rulenderlini, Militis Argent. Theſaurarius Eccleſiæ S. Thomæ, An. MCCCXLIII. teſtamentum condidit. Ejuſdem nominis Armiger, Rulini Militis filius, An. MCCCLXI. liberorum Hugonis de Waltenheim, Armigeri, tutor fuit.

Rulisheim. Rudolfus de Rullsheim, Eques, inter Lobegaſſiorum obſides occurrit An. MCCCXVI.

§. CCCCLXXV.

Rumelnheim. Nicolaus de Rumelnheim medio ſec. XIV. vaſallus Eccleſiæ Arg. Molshemii fuit. Cunonis Militis & Nicolai Armigeri, fratrum dictorum in *Rymelnheim*, mentio fit in charta S. Thomæ An. MCCCXXVI. Cuno de *Rumlenheim* Armiger, Nicolai Militis Arg. filius memoriæ proditur An. MCCCLXXXIII. Ultimus gentis medio ſeculo XVI. obiit Cuno.

Rumersheim. Henricus de Rumersheim in charta Henrici de Husbergen Anno MCCLXIII. Otto de Rumersheim, Miles, inter proceres Oberehnheim. A. MCCXCII. Rulinus de Rumersheim & Wilhelmus, filius ejus, Armigeri, An. MCCCLXXXIII. in charta Thom. leguntur.

Rust, *Ruoſt*, *Rueſt*. Cunzelina, filia quondam Cunzemanni dicti *zum Ruſt* de Columbaria, Armigeri, cum Cunzemanno & Agnete liberis, ſob Werneri dict. Kage de Vendenheim, Armigeri, tutela conſtitutis, An. MCCCXXIII. bona quædam alienavit. Marquardus de Rueſt An. MCCCCXXXIV. à Renato Lotharing. Duce ſpem feudi accepit, quod Girſpergenſes, ruinæ ſuæ proximi, tum poſſidebant. Anno MCCCCLXXIII. obiit ſtrenuus Miles Dom. Fridericus *zum Ruſt*. Conradus *zum Ruſt* Militum Argent. ad Lapidem molarem ſocietati An. MCCCCXCII. adſcriptus erat. Marquardus An. MD. Johannes An. MDXX. de vico Rietweiler, (*n*) aliisque feudis Auſtriacis inveſtiti ſunt. Theobaldus Advocatus provincialis Alſatiæ Auſtr. An. MDXLVII. Wilhelmus Dynaſtiæ Thann & Sennheim præfectus fuit An. MDLIV. Poſtremus gentis An. MDCCIX. tres filias allodiorum heredes relinquens, obiit.

§. CCCCLXXVI.

Schaller. Johannes Schaller Miles Argent. in prœlio Sempacenſi periit Anno MCCCLXXXVI.

Schedel. Schedleri inter caſtrenſes Enſishemü numerantur An. MCCCIII. Joh. *Scheller* de Rufach, Eques, An. MCCCLXI. & Albertus *Schädel*, Armiger, ſub caſtro Ortenberg reſidens, An. MDVII. inter vaſallos Auſtriacos Alſatiæ ;, Paulus Schædel, Nicolai filius, poſt medium ſec. XVI. ſtemmatis ſui poſtremus.

Schaftolsheim. Vidua Syfridi Militis de *Schafftoltzheim* cum filiis Walthero Canonico S. Thomæ & Egenolfo, Anno MCCLXXIV. Fritzemannus Miles Anno MCCLXXXVIII. cum Johanne & Wilh. filiis, trienníoque poſt Johannes Miles de Schaftoltzheim agros ſuos in hoc vico & in Achenheim ſitos eidem Capit. Thomano vendiderunt. Wilhelmus Miles de Schafftolsheim à Johanne Landgravio Alſatiæ An. MCCXCVI. Johannes Miles ab Eccleſia Argent. in Grendelbruch & Adolphus Miles à Boymundo, Ettendorffii Dynaſta, medio ſec. XIV. feuda tenuerunt. Sed & Joh. de Schafftolsheim, Eques, nomine Caroli IV. Imp. de vicis Innenheim, Ergersheim & Oderts. inveſtitus eſt, (*o*) Ultimus gentis Theobaldus erat, Eccleſiæ omnium SS. Argent. Præbendarius, circa An. MCCCCXLIV. defunctus.

§. CCCCLXXVII.

(*n*) De quo ſupra pag. 72. init. (*o*) Conf. ſupra pag. 259.

§. CCCCLXXVII.

Schalckendorff. Gözonis & Johannis fratrum Armigerorum de Schalckendorph An. MCCCCL fit mentio.

Scharrach. Bernardus de *Scharoch*, Miles, Ottonis Ochſenſteinii vaſallus & gener fuit An. MCCLXXVIII., Henricus de *Scharrochbergheim* medio ſeculo XIV. feudum Eccleſiæ Argent. poſſedit in Dachſtein. Rudolphus de Scharrach, Armiger, reſidens in Scharrachberckheim, filius quondam Johannis de Scharrach, Militis, & Heilkæ Rebſtockiæ An. MCCCLXXX. vixit. Rudolphi hujus filia Agnes, uxor Nicolai de Mulnheim, nuncupati de Girbaden, Armigeri Arg. An. MCCCC. bona in Utenheim poſſedit, Capitulo Thomano ad cenſum obnoxia. Johannes de Scharrach, Armiger, proſapiam hanc terminavit An. MCCCCLX.

Schenck *de Ehenheim.* Otto ſenior, Otto junior, Bezelinus frater ejus, Equites, Bertoldus & Bezelinus Armigeri, Pincernæ (*die Schencken*) An. MCCXCII. inter proceres recenſentur Ober-Ehnheimenſes. Ex eadem gente Theobaldus, Lucas & Joh. ejuſdem civitatis rebus præfuerunt An. MCCCXXXVI. Waltherus Armiger dictus Schencke, filius Betzelini dicti Schencke, Militis de Ehenheim ſuper. & uxor ejus Anna, filia Johannis dicti de Oberkirche, Militis, agros ſuos in Vellenheim Capitulo S. Thomæ vendiderunt An. MCCCXIII. Ultimus familiæ obiit Valentinus Schenck de Ehenheim An. MCCCCXC.

§. CCCCLXXVIII.

Schilt. Goſſo d. Schilt, filius Goſſonis Schilt, Armiger Argent. Johanni dicto *Schiltelin*, Armigero Argent. & uxori ejus Elſæ reditus IV. librarum denar. ex curia in Mutzig An. MCCCLXIII. reſignavit. Joh. d. Schilt ſenior, Armiger Arg. conſenſu Johannis Armigeri, filii ſui, Capitulo S. Thomæ bona donavit An. MCCCLXXXVIII. Agnes de Mülnheim, vidua Johannis dict. Schilt junioris, Armigeri Argent. Anno MCCCCIX. eidem Capitulo reditus ex iis adſcripſit, quos Goſſo d. Schilt, Johanni & Elſæ, parentibus ſuis, permiſerat. Goſo Schilt, Decanus S. Thomæ, ultimus gentis, An. MCCCCXXVIII. diem obiit.

Schiltigheim. Hugo de Schiltingheim ſenator urbis Argent. An. MCCXLV. Hartmutus Miles, filius quondam Hartmuti, Militis Argent. d. de Schiltigheim Anno MCCCVIII. comparent.

Schlatte. Johannes dictus Schlatte, Armiger oppidanus in Enſisheim Anno MCCCLXXVII.

§. CCCCLXXIX.

Schlierbach. Crafto de Gebewilre & *nepos ſuus Henricus de Slierbach*, Milites, inter Advocatiæ vallis S. Amar. ſubfeudi Horburg. poſſeſſores nominantur A. MCCLVI. Rudolphus & Henricus de Slierbach, Milites, paci caſtrenſi Waldnerorum Anno MCCXCVII. Gebvillæ conditæ, teſtes interfuerunt.

Schöneck. Hugo de *Schœnnecke* An. MCCCVIII. & Eberlinus An. MCCCLXIX. inter quatuor civitatis Argent. Magiſtros nominantur. Alius Eberlinus de Schöneck, Armiger Argent. monaſterium S. Nicolai in undis gubernavit An. MCCCCXV.

Schönenbergii inter homines caſtrenſes Enſishemii memorantur An. MCCCIII. & MCCCLXI. Marquardus de Schönenberg, Sulzenſi in Mundato ſuperiore advocatiæ præfuit An. MCCCCXCI. Conradus, Armiger, An. MCCCCXCIV. cum Sibylla Utenhemia nuptias celebravit.

§. CCCCLXXX.

Schoepfelin. Wernherus Schöppfelin, Sifridi filius, cum matre ſua Adelheide præbendam ſacerdotalem in Collegiata S. Thomæ Argent. fundarunt An. MCCCLXIX. Bertholdus dictus Schöppfelin, civis Argent. & Catharina de Bergheim, conjuges, filiæ ſuæ Margarethæ, Johanni dicto de Kagenecke, Militi Argent. nuptæ, caſtellum ſuum Wihersburg prope Keſtenholz cum molendino, agris, bonis ibidem, in Bergheim, Colmariæ, alibique ſitis, A. MCCCLXXVII. donarunt. Werlinus d. Schöppfelin majori

majori Hoſpitali Argent. præfectus erat An. MCCCLXXXII. Catharina, ex eadem gente oriunda, An. MCCCCLV. Abbatiſſa S. Claræ Argentinæ deceſſit.

Schorp *de Freudenberg*. Ex familia hac Helvetica in Alſatiam nonnulli deſcenderunt, ex quibus Jo. Jacobus ſenator urbis Argent. A. MDXLVI. Jo. Georgius Magiſter ſtubæ nobilis ad ſcalam altam fuit An. MDLXIX. Melchior Mittelhuſii obiit An. MDLXXIII. ſtirpis ſuæ poſtremus.

Schott. Johannes d. Schotte, Miles Argent. filius Conradi Militis, fratrem ſuum Conradum, Canonicum S. Thomæ, reditus quoſdam huic Eccleſiæ donaſſe teſtatur An. MCCCXL. Fritſchmannus Miles eidem Capitulo bona ſua in Keſtenholz vendidit An. MCCCLVII. Petrus Schott, Magiſter Scabinorum Argent. ac præfectus fabricæ majoris Eccleſiæ defunctus eſt An. MDIV.

§. CCCCLXXXI.

Schoup, *Schöp*. Reinmarus Schoup, Miles, cum Rudolfo fratre vixit A. MCCLII. Hugo dictus Schöp, Miles Argent. ab Ulrico & Philippo, Landgraviis Alſatiæ infer. cenſum annuum X. librarum emit An. MCCCXV. Goſſelinus & Burcardus Schöp, Milites, ille Prætor, hic ſenator erant urbis Argent. An. MCCCXXVII. Gerhardus Armiger, Gerhardi d. Schoup, Militis Argent. filius, vaſallus Eccleſiæ Argent. bona quædam Sigelino de Ringendorf vendidit A. MCCCLXXXIV. Johannes Armiger Rappoltivillæ vixit An. MCCCCLXX.

Schranckenfels. Johannes de *Scrankenvels*, Miles, in literis S. Gregorii Anno MCCLXI. Werlinus, Johannis de Schranckenfels, Militis, filius An. MCCCLIV. commemorantur.

Schultheiss, Lat. *Sculteti*, Argentinæ erant, Gebvillæ atque Colmariæ. Nicolaus *Schultheiſze*, Miles, in numero ſenatorum Argent. An. MCCCXIII. Johannes Schultheiſs de Colmaria ſenior, & Sifridus filius ejus, Equites, An. MCCCXXV. cum civit. Argent. pacem inierunt. Scultetus de *Gewilre* inter viros caſtrenſes Enſishemii ponitur An. MCCCIII. Sifridus Schultheiſs, Eques, An. MCCCLXI. Steinbaci quoſdam ab Auſtriacis reditus in feudum tenebat. In eodem vaſallorum Auſtriacorum catalogo *Schultheſs zu Kolmar* comparet.

§. CCCCLXXXII.

Schwab. Goſo dictus *Swap*, Miles Argent. An. MCCCLXIII. Heintzmannus & Walterus fratres, dicti Swabe, Armigeri, An. MCCCCXXXVI. vita exceſſerant.

Schwan. Nicolaus Schwan de Maurimonaſterio, Armiger, Abbatiæ hujus vaſallus An. MCCCLXXIII.

Schwarber. Henricus *Swarber*, Miles, An. MCCLXXXIX. vixit. Petrus Schwarber, Magiſter Scabinorum, ſuſcepto in ſe Judæorum, qui paſſim cremabantur, patrocinio claruit An. MCCCXLIX. Joh. Miles Argent. dictus Swarber tum bona feudalia in Adelshofen ab Eccleſia Argent. tenuit. Rulemannus, Miles Argent. Anno MCCCXCVII. Capitulo S. Thomæ reditus quoſdam; Bertholdus dictus *Molsheim*, alias nuncupatus Swarber, Armiger Arg. An. MCCCCIX. eidem controverſa quædam jura reliquit.

Schweighausen. Præter illos, quos ſupra (*p*) produxi, Hackios de Schweighauſen, An. MDLXXII. extinctos, notandus eſt Fridericus Miles, de feudo Rappolſteinenſi inveſtitus An. MCCCCLXXIII.

§. CCCCLXXXIII.

Schweinheim. Johannes Eberhardi de Schweinheim Militis filius, fororibus ſuis monialibus reditus quoſdam in Wilgotheim aſſignavit An. MCCXCVI. Johannes dictus

(*p*) Pag. 44. med.

dictus *Trenſer* de Schweinheim, Armiger reſidens in Hochfelden, An. MCCCXLIX. Eglin *Schurer* de Schweinheim, Armiger, A. MCCCLXV. Johannes de Schweinheim Armiger, ſcabinus judicii in Hochfelden An. MCCCLXV. Cuno de Schweinheim, Armiger, An. MCCCLXXIII. inter vaſallos Maurimonaſterii occurrit.

Schweinung. Johannes Schweinung Armiger, reſidens in Sletſtatt, Anno MCCCXCVII. Ruffo Schweinung, reſidens in Offenburg, An. MCCCXCVIII. Joh. dictus Schweinung de Lichtenſtein Armiger An. MCCCCIV. Rudolphus Schweinung de Hohenſtein, Armiger, An. MCCCC.

Schwerz. Henricus de *Sverze* & gener ipſius Gerungus, in charta fundationis Prioratus Frigidi fontis An. MCV. teſtis legitur.

Schwinorazheim. Domum Ottonis de *Swindratzheim*, Militis, in urbe Argent. ſitam, Henrici Epiſc. charta refert An. MCCXL.

Schynach. Wilhelmus & Albertus, Wilhelmi Militis dicti Schynach filii, à Geroldseckiis Dynaſtis ad Voſagum An. MCCLXIX. feudum caſtrenſe tenebant.

§. CCCCLXXXIV.

Scidelarii, *Cedelarii*, *Zedeler*. Diethericus Miles dictus Scidelarius Diœceſ. Argent. jus advocatiæ in manſus vici Doſenheim, à Schwarzacenſi monaſterio Collegiatæ S. Thomæ venditos, An. MCCXLVI. dimiſit è manibus. Miles d. *Zedelere* a Lobegaſſiis A. MCCXCIII. in Rubiaca interfectus eſt.

Sebach. Crafft de Sebach, Armiger, reſidens in Hagenau, An. MCCCCXVII.

Seckingen. Fridericus de Seckingen & Michaël, filius ejus, An. MCCCLIII. Nicolao Bockio de Blesheim quartam Weſthuſii partem vendiderunt. Johannes, XIIIvir Argent. in pugna ad Nancejum, qua Carulus Audax periit, adeo præclare rem geſſit, ut ſtatim Eques crearetur, reduxque in patriam Conſtaflerius A. MCCCCLXXIX. fieret, quamvis præſcriptis capeſſendo huic muneri legibus nondum ſatisfeciſſet. Idem An. MCCCCLXXXVIII. Prætor effectus, An. MDXIX. improlis defunctus eſt.

Sessolsheim. Heintzmannus de Seſoltzheim Armiger fuit Arg. A. MCCCLIII.

§. CCCCLXXXV.

Sicke. Eberlinus de Sicke, Armiger Argent. An. MCCCIII. Johannes *Sigge*, ſenior, Miles Argent. An. MCCCXXVII. ſenatui Argent. fuerunt adſcripti. Waltherus, poſtremus gentis, An. MCCCCXXIII. defunctus eſt.

Siogelsheim. Johannes Wolff de *Siegelsheim* inter Miniſteriales Rappoltſteinenſes An. MCCCCXLII.

Sonoersoorff. Nicolaus de *Sunderstorff*, Burcardi filius, inter vaſallos Auſtr. Alſatiæ An. MCCCLXI.

Spæth. Burchardus Späth, Miles, An. MCCCLXXII. Johannes dictus Späth, Armiger & Prætor Argent. An. MCCCLXXXI.

Spechtbach. Petrus de Spechtbach An. MCCCLXI. vaſallus Auſtriacus bona feudalia in Spechtbach & Steinbach poſſedit.

§. CCCCLXXXVI.

Spender. Lat. *Diſpenſatores*, ab officio, quo in aula Epiſc. Arg. fungebantur, dicti. Fridericus *Diſpenſator* in Henrici Epiſcopi charta de feudis Advocati Arg. An. MCCXIX. Burckardus *Spendere* inter primarios hujus civitatis magiſtratus A. MCCLXI. Vidua Burchardi Militis dicti Spendere An. MCCXCV. reditus ſuos in Breuſchwickersheim Capitulo S. Thomæ vendidit. Waltherus Spender, Miles Argent. in hac urbe feudum Eccleſiæ Argent. medio ſeculo XIV. tenuit. Johannes An. MD. ejuſd. civitatis Prætor floruit. Reinboldus ab Emicone Leiningenſi Comite An. MDVI. ſuo ac fratrum, nec non Jacobi ac Walteri conſanguineorum nomine, inveſtituram ſuſcepit. Omnis hæc Diſpenſatorum progenies cum Reimboldo Milite An. MDXXXIV. periit.

Spiegel. Johannes Armiger filius quondam Walteri dicti Spiegel, Armigeri Arg. An. MCCCLXXV. Walterus Spiegel junior, Prætor civitatis, An. MCCCCXXIII.

Sponeck. Johannes, filius quondam Hiltebrandi de Sponecke, Militis, medio ſeculo XIV. in Rufach feudum Eccleſiæ Arg. poſſedit.

§. CCCCLXXXVII.

Stauffen. Fridericus de Stauffen, Miles, à Friderico Odertzheim captus & Nideckii cuſtoditus, auctoritate Burckhardi de Mülnheim An. MCCCCLXXIV. cuſtodia liberatus eſt.

Steckebor. Jäcklin, Heintz & Henſelin Steckebor, fratres Armigeri, Anno MCCCLIX. Seleſtadio exire juſſi ſunt, nunquam eo redituri.

Stehelin. O. Stehellinus A. MCCXIX. & Diethericus Stehellinus A. MCCXX. inter Eccleſiæ Argent. Miniſteriales. Lucas, Johannis Stehelini Militis filius, feudum, quod habuit, Henrico Marſilio Militi tradidit An. MCCCXIII.

Stein. Conradus *de Lapide* teſtis traditionis à Landſpergenſibus factæ An. MCC. Jeckelin *zum Stein*, Armiger, in charta Rubeacenſi An. MCCCXXIX. Validus Conradus *zum Stein*, Armiger, Michaëli de Seckingen, Armigero, reditus 20. floren. Rhen. vendidiſſe ſcribitur in charta S. Thomæ Arg. An. MD.

§. CCCCLXXXVIII.

Steinbrunn. Henricus de *Staineborne* donationis à Stephana Comitiſſa Phirret. Eccleſiæ Baſil. factæ, teſtis. Idem II. de *Steinebrunnum*, Miles, & Waltherus, frater ejus, in charta Murbac. An. MCCXLIV. Ex eadem gente Abbas Murbacenſis Anno MCCLXXXV. obiit.

Steinburgthor. Burchardus de *Lapidea porta* inter Miniſteriales Eccleſiæ Arg. ac ſenatores urbis nominatur An. MCCIX. Joh. Armiger, Wernheri dicti de *Steininburgetor*, Armigeri, filius, An. MCCCXIV. agrum in Dorolzheim; Johannis de Steininburgetor, Militis de *Dorolzheim*, vidua, cum Henſelino & Hugelino filiis, bona ſua in Geiſpolzheim An. MCCCXLIV. Capitulo S. Thomæ vendidit.

Still. Johannes de Still Miles, & Wolffhelmus de Stille, Miles de *Weſthoffen*; Diemarus de Stille, filius quondam Werneri dicti de *Ruffach*, Militis, ſeculo XIII. comparent. Johannes de Stille civitatis Arg. Magiſter erat A. MCCCLXXXIII. (q) Wolfhelmus ſenior & Wilhelmus Miles de *Weſthoven*, dicti de *Stille*, vaſalli fuerunt Eccleſiæ Arg. Ultimus medio fere ſeculo XV. deceſſit Wilhelmus.

§. CCCCLXXXIX.

Stoer. Bertholdus *Störe* transactioni inter Abbat. Murbac. & Comites Phirretenſes An. MCCXXXV. & Henricus dictus Störe, Miles, compoſitioni inter Abbat. Murbac. cum Colleg. S. Amar. An. MCCLIV. interfuerunt. Idem biennio poſt Henricus Störe de *Bubele* dicitur. Jacobus Stœr feuda Auſtriaca per Alſatiam accepit Enſishemii An. MD. Stœriorum ultimus Jo. Burcardus An. MDLXXXV. deceſſit, ex Salome Rœderia de Rodeck duas filias relinquens.

Stöser. Johannes dictus Stöſſer, Miles Argent. An. MCCCCL. hujusque filius Hugo brevi poſt in documentis Argent. leguntur.

Stotzheim. Otto Miles de Stotzheim, dictus *Schollo*, poſſeſſiones ſuas in Weſthuſen conſenſu Henrici, Landgravii Alſ. inferior. Capitulo S. Thomæ vendidit Anno MCCXXXV. Literas conſenſus Wernherus de Stotzheim, Miles, ut teſtis ſignavit. Ex eadem gente Commendator Ordinis Teutonici in Alſatia atque Burgundia fuit A. MCCLXVIII.

Strasburg, vid. *Argentina*.

Stroseil.

(q) Schilter ad *Kœnigshov.* pag. 1056.

Strosein. Wernerus dictus Stroſeil, Miles de *Hippensheim*, An. MCCCXXX. cum Eliſabetha, conjuge ſua, in charta Collegiatæ Thom. Argent. commemoratur.

§. CCCCXC.

Stubenweg. Reinboldus Miles, dictus Stubenweg, An. MCCXC. Magiſter, Burcardus Miles An. MCCCXXVII. ſenator fuerunt Argent. Johannes, filius Hugonis Militis de Stubenweg, ſeudum brevi poſt in Argentina tenuit ab Epiſcopo.

Sturm. Auctor gentis Wernherus, ſenator Argent. quem Rudolfus I. Imp. Offenburgi nobilitaſſe traditur. Obiit Wernerus Sturm, ſenior, Armiger, An. MCCC. juxta uxorem ſuam, Annam de Ramſtein, in Eccleſia S. Stephani ſepultus. Goſo d. Sturm junior, Armiger, reſidens in *Butenheim pendenti*, filius Goſſonis dict. Sturme, Armigeri Arg. & uxor ejus, filia Wolvelini de Uberechlingen, Militis, Capitulo S. Thomæ reditus 30. ſolidorum in Bütenheim pend. vendiderunt An. MCCCLXXXV. Johannes, Præbendarius chori Eccleſiæ Argent. Johannis dicti *Sturm zu Sturmecke*, Armigeri Argent. filius, An. MCCCCXXXVI. eidem Capitulo bona quædam adſcripſit. *Validus Fridericus Sturm, Armiger*, An. MCCCCLXXV. ubiit Argentorati in Eccleſia Prædicatorum ſepultus. Præcipuum autem gentis hujus imo urbis Arg. ornamentum fuit Jacobus, vir maximus, qui ſub Carolo V. Imp. floruit, 91. legationibus ad Comitia Imperii, Cæſarem, Principes alios functus, cœlebs. Periit nobiliſſima ſtirps cum Jac. Friderico Sturmio à Sturmeck d. 19. Maji An. MDCXL.

§. CCCCXCI.

Stützheim. Albertus dictus de Stützheim, Miles, cum Egenolpho filio Anno MCCCXXVII. Dieboldus dictus de Stützheim, Armiger, filius Egenolphi, Armigeri, A. MCCCXCVI. Johannes de Stützheim, Armiger, Richovillæ vixit A. MCCCCXLIV.

Sulger f. *Surg.* Ludovicus Sulger, nobili loco natus, ab Eraſmo, Argent. Epiſcopo, ad Egenolfum Dynaſtam Rappoltſtein. mittitur A. MDLXVII. Joh. Ludovicus Surg de Mutzig à Philippo Wolffio de Fleckenſtein in Dagſtul inveſtituram accepit An. MDXCII. Joh. Jacobus Sulger de Mutzig ducta in matrimonium Veronica de Landſperg tres ex ea filios ſuſcepit, quorum duo cœlibes in Gallia mortui, tertius Joh. Ludovicus ſuperſtes cum ex legitima conjuge, Anna Dorothea de Andlau, nullos habuiſſet liberos, ancilla pro pellice uſus, numeroſam ſobolem procreavit, quæ vero ad feuda patris non admiſſa.

§. CCCCXCII.

Sultz. Bertramus de *Sulza* fundationis S. Johannis prope Tabernas A. MCXXVII. teſtis. Ex alia Alſatiæ ſup. familia Wilhelmus de *Sulze*, Miles, An. MCCLVI. Advocatiæ vallis S. Amar. ut ſubfeudi Horburg. fuit particeps. In Alſatia infer. Nicolaus Jacobus An. MDCXLVIII. obiit gentis poſtremus.

Sulzbach. Otto de *Sulzpach*, Miles, donationem Abbatiæ Altorf. ab Ulrico, Comite Phirret. An. MCCXXXV. factam, teſtis ſignavit. Otto, Heinricus, Hugo & Sifridus de Sulzbach, fratres, An. MCCCLXI. bona hinc inde ab Auſtriacis in feudum tenuerunt. De caſtro Sulzbach Rutſchmannus An. MCCCXLIX. Theobaldus Anno MDLVII. à Waldneris inveſtiti ſunt. Defecit hæc familia An. MDLXXXV.

Sulzmatt. Henricus *Burggravius de Sulzmaten* An. MCCLXIII. Wilhelmi Vicethumii, Argentinenſium captivi, fidejuſſoribus accenſeri voluit. Wernherus Miles Burggravius de Sulzmatte, Eccleſiæ Arg. Bertholdus, Johannes & Matthias An. MCCCLXI. inter vaſallos Auſtriacos & homines caſtrenſes Thannæ recenſentur.

§. CCCCXCIII.

Suner. Cuno Miles Argent. dictus Suner, An. MCCLXX. Capitulo S. Thomæ aream vendidit. Fritſchmannus dictus Suner, Miles Argent. An. MCCCXLIX. inter mortuos.

Surburg. Conradus de Surburg in charta Regiſpontana Sculteti Hagenoënſis An. MCCXXII. Conradus Miles de Surburg medio ſeculo XIV. Eccleſiæ Arg. vaſallus in Bettensdorf.

Digitized by Google

Surlin. Burckhardus dict. Surlin, Armiger, Burggravius in Geroltzeck Anno MCCCV.

Süsse. Reinboldus & Reinboldelinus, fratres, dicti Süſſe, Milites Argent. in charta S. Thomæ An. MCCCXIX. Caſpar Süſſe, Vicarius majoris Eccleſiæ Argent. An. MCCCCXLIX. obiit.

§. CCCCXCIV.

Tanris, vid. *Danris.*

Telingen. Henſelinus de Telingen Dynaſtæ Lichtenbergenſi Ringendorffium vendidiſſe ſcribitur. (r) Conradus de Sweinheim, nuncupatus de Steinbach, Armiger, An. MCCCCXIII. Catharinam de Telingen viduam reliquerat.

Thann. Wolfframus, Fridericus, Henricus & Ulricus Milites de Than, debitores Henrici Domini de Fleckenſtein An. MCCLIX. nominantur. Johannes de Than Miles An. MCCXCVIII. Adelheidi de Dirnberg uxori dotalitium 220. marcarum argenti conſtituit. Waltherus cum Gotefrido fratre An. MCCCCLVI. à Ruperto Epiſc. feudum Eberlini de Greiffenſtein accepit. Nicolaus & Johannes fratres de Than, ut & Waltherus ille, ſocietati S. Spiritus Nobilium Vaſgoviæ acceſſerunt A. MCCCCLXIII. Ultimus familiæ, Ludovicus de Than, An. MDCIII. improlis deceſſit. Hi Alſatiæ inferioris Milites. At in ſuperiore quoque fuerunt Henricus & Richardus, vaſalli Auſtriaci, ab oppido Thann, in quo more caſtrenſium ſedebant, nomen habentes. Recenſentur cum feudis ſuis An. MCCCLXI.

Thor. Hugo *zem Tor* An. MCCCLXI. juribus in valle Maſonis lege feudi Auſtriaci gaudebat.

§. CCCCXCV.

Trachenfels, vid. *Drachenfels.*

Treubel. Reinboldus *zum Treubel* inter primores ſenatus Argent. Anno MCCCXXXIII. Johannes inter Prætores fuit An. MCCCXLIX. ut & Cono Miles A. MCCCCXXIV. *Domicellus Reymboldus zum Trubel*, Armiger, A. MCCCCLXXXI. ac novennio poſt *Validus Wendelinus zum Tribel, Armiger*, in monaſterio Prædicatorum Argent. ſepulti ſunt. Eckardus *zum Treubel* initio ſecul XVI. plures genuit filios, ex quibus duo Eckardus & Gabriel An. MDLXX. à Johanne Epiſcopo Arg. feuda ſuſceperunt, quæ Wilhelmus ante Burggravius in Oſthofen tenuerat. Gabriel hic, ad Præturam Argent. evectus, An. MDXCI. improlis obiit.

Trotter. Dietericus dictus Trotter, Miles Arg. An. MCCCIV.

Tunebolder, vid. *Dunebolder.*

Turant. Reimboldi dicti Turant, Militis Argent. vidua ac liberi, ſub Reimboldi d. Süſſe, Militis Argent. tutela conſtituti, An. MCCCXIV. Capitulo S. Thomæ fundum quendam in urbe Argent. vendiderunt.

Turingheim. Algotus de *Turencheim*, Miles, An. MCLXXXV. interfuit judicio, quod Fridericus I. Imp. Colmariæ habuit. Circa An. MCXCV. Ulr. de Thuringheim cum aliis nobilibus Henrico VI. Imp. chartam de damnis Abbatiæ Murbac. à Phirreti Comitibus nuper illatis, obtulit. Ludemannus de *Durenkeim* inter viros caſtrenſes Landſpurgi ponitur An. MCCCIII. Hiltebrandus, dictus *Doppeler* de Turingh. Arm. An. MCCCC.

§. CCCCXCVI.

(r) Herzog. *Chron. Alſat.* Lib. III. pag. 42.

§. CCCCXCVI.

Vegersheim, vid. *Fegersheim.*

Veldkirch. Waltherus de *Feltkirch*, Eques, An. MCCCXVI. pro Lobegaſſiis Johanni Epiſcopo Argent. ſeſe obſidem dedit. Ottemannus de *Veldkirch*, Armiger, An. MCCCCXVII. inter mortuos.

Vendenheim. Hugo Miles de Vendenheim manſos quoſdam apud Mumenheim monaſterio Sindelsberg. dediſſe ſcribitur in charta Maurimonaſterii ſec. XII. Johannes de Vendenheim, fine ſeculi XV. Quindecimvir Argent. fuit.

Vener. Bernhardus Armiger, filius quondam Bernhardi Vener, Armigeri Argent. An. MCCCCLXXVI.

Veringer. Hannemannus, Cunzemannus & Rudolfus Veringer, Armigeri, An. MCCCLXX. Keiſersbergæ floruerunt. Alius Rudolfus Armiger An. MCCCCXXXIX. ibidem occurrit.

§. CCCCXCVII.

Vesenheim. Cuno de *Vezenheim* in Maurimonaſterii charta An. MCXLVII. inter Eccleſiæ Arg. Miniſteriales & teſtes.

Uffholtz. Luitfridus, Rudolphus, Cuno fratres de Uffholtz inter Miniſteriales Abbatiæ Murbac. in charta fundationis Goldbac. An. MCXXXV. Rudigerus de Uffholtz An. MCC. ceſſionis ab Abbatiſſa Hohenburg. Landſpergenſibus factæ, teſtis. Johannes de Uffholtz, Armiger, An. MCCCXII.

Uffweiler. Fridericus de *Ufwilre* ſenator urbis Arg. An. MCCXXX. & chartæ Ludovici Lichtenberg. de Advocatia Arg. An. MCCXLIX. teſtis. Alberti de Uffweiler, Militis, in Biſchofsheim prope Roshemium ſedentis, filia conſenſu Johannis d. Mulnecke, Militis Arg. moniali S. Eliſabethæ An. MCCCXLII. bona quædam vendidit.

Virdenheim. Cuno de Virdenheim in charta Maurimonaſterii, circa A. MCXX. Wernherus de Virdenheim inter Eccleſiæ Arg. Miniſteriales An. MCXLVII. Henricus d. de Virdenheim, Miles de *Rodesheim*, An. MCCCXIX. Capitulo S. Thomæ bona feudalia in Truchtersheim vendidit.

§. CCCCXCVIII.

Virnekorn, Lat. *Vetus frumentum*, gens inter Miniſteriales Epiſcopi & ſenatores urbis Arg. ſec. XIII. conſpicua. Conradus Virnecorn & Conradus Vetus frumentum in duplici Henrici Epiſcopi inſtrumento An. MCCXX. inter teſtes. Gerlindis, Henrici d. Virnekorn ſoror, An. MCCLXXXIV. Henrico Militi de Wangen nupta erat. Deſiit hæc proſapia cum Nicolao Virnekorn, Clerico, An. MCCCXC.

Vitztum, Lat. *Vicedomini*, gens Alſatiæ ſuperioris, in duas, quas novimus, ſtirpes diviſa, quarum alia cognomen à *Waldeck*, alia à *Butenheim* acceperat. Joh. Vitztum, dictus de Butenheim, An. MCCCLXI. caſtellum Waldeck, curiam dominicam in Leimen & Zesweiler, jus patronatus in Ramſpach aliaque ab Auſtriacis in feudum tenebat. Socium in prioribus feudis tum habuit Bertholdum Vitztum de Waldegg.

Viviantz. Johannes Viviantz, Miles, inter nobiles urbis Argent. ſenatores comparet An. MCCCXIII.

Ulenburg. Rüdinger *Stern* de Ulenburg, Armiger, An. MCCCVII. Fridericus *Geyr* de Ulenburg, Armiger in Molsheim, An. MCCCLXXXIII. brevique poſt filius ejus Johannes comparent.

Ungershheim.

Digitized by Google

Unoersheim. Petrus, Wernherus & Bertoldus fratres de *Ongersheim*, nec non Petrus de Ongersheim junior, Milites, de modo poſſidendi Advocatiam vallis S. Amarini, quam à Dynaſtis Horburg. in ſubfeudum tenebant, cum Abbate Murbac. convenerunt Av. MCCLVI. Hezel de Ongersheim, Miles, An. MCCXCVII. paci caſtrenſi Waldnerorum teſtis interfuit. Richardus, Miles, An. MCCCXVI. obſes fuit Epiſcopi Argent. pro Lobegaſſiis.

§. CCCCXCIX.

Unter den Kauffleuten, Lat. *Inter mercatores*, familia Argentinenſis, ex qua Fridericus *inter Mercatores* An. MCCXXXI. idemque *Fridrich unter den Kauffleuten* An. MCCXLV. (s) Hugo *unter den Kremern* An. MCCLXV. magiſtratum geſſerunt. Johannes de Achenheim, Armiger, natus quondam Niculai dicti *unter den Kauffleuten*, civis Argent. An. MCCCXVII. occurrit.

Volgelsheim. Rudigerus & Bernherus de *Volcolzheim* in Ludovici Comitis Phirret. charta pro Abbatia Pariſ. An. MCLXXXVII. Heſſo Miles de *Volcholsheim* An. MCXCVI.

Völsch. Völſchii nobiles à ſeculi XIV. temporibus ſummis in ſenatu Argentin. honoribus functi ſunt. Petrus d. *Völtſche*, Armiger Arg. Capitulo S. Thomæ reditus annuos vendidit An. MCCCXCIV. *Validus Domicellus Eucharius Völſch*, *Armiger*, An. MDX. in eccleſia Prædicatorum Argent. ſepultus eſt. Uxor ejus fuit Agnes Muegia. Ludovicus Völſch An. MDLXX. à Johanne Epiſcopo Argent. inveſtitus eſt de feudo, quod Kageneccii, poſtque hos Petrus & Ludovicus Völſchii tenuerant. Johannes Ludov. Völſch de *Stutzheim* protribunus Auſtriacus, Leopoldi Archiducis Camerarius ac venatorum præfectus, An. MDCXXII. in obſidione Hagenoæ tormenti ictu periit, gentis ſuæ poſtremus.

§. D.

Voltz. Voltze de *Hochfelden* inter civitatis Argent. ſenatores nobiles poſt tres Magiſtrus primus recenſetur An. MCCCVIII. Rudolfus Voltz, *Armiger*, *reſidens in Kunzler*, & uxor ejus Urſula, ſtrenui olim viri, Johannis Wirich, Militis, filia, An. MCCCCXCI. Capitulo S. Thomæ Argent. reditus 36. floren. ex bonis prope Tabernas ſitis vendiderunt. Rudolfus hic, præfectus caſtri Herrenſtein, Volziorum primus *ab Altenau* dici voluit, quod caſtelli ad Kolbsheim nomen. (t) Idem ab Imperio quartam decimarum partem in Boſſendorff An. MCCCCLXXXII. ab Eccleſia Arg. plura hinc inde bona & reditus, à Dynaſtia Lichtenberg. vicum Furchhauſen, ut feuda, accepit. Ex poſteris ejus Joh. Heinricus, An. MDCXXXIII. mortuus, hujusque filius, Joh. Reinhartus, qui An. MDCLIX. deceſſit, Prætura civitatis Arg. conſpicui fuerunt. An. MDCCLVI. denique familia hæc, amiſſo Franc. Chriſtiano Ludovico juvene, defecit.

Urendorff, vid. *Ritter*.

§. DI.

Utenheim. Heinricus, Regenoldus, Hugo, Lantfridus de *Outenheim*, Eccleſiæ Arg. Miniſteriales An. MCXLVII. Burchardus Miles de Utenheim in charta Henrici Epiſc. Arg. An. MCCXX. teſtis. Walterus Miles per Dynaſtas Rappoltſtein. Anno MCCCIII. de villa quadam; Johannes de Utenheim in *Ramſtein* cum Adolfo & Johanne *zum Trubel*, nec non Begeris An. MCCCCXLIII. de vicis Ergersheim & Innenheim per Cæſarem inveſtiti ſunt. Eraſmus, Argent. Epiſcopus, Stephano, Bernhardo, Jacobo & Nicolao fratribus, Wolffii Sigismundi de Utenheim in Ramſtein filiis, An. MDLVIII. inveſtituram dedit feudorum, quæ à Cunemanno de Rumelnheim ad Utenhemios tranſierant. Ramus hic Utenhemiorum Ramſteinenſis Anno MDCLXXVI. cum Bernhardo Friderico exaruit. Ludemannus Armiger, filius quondam Johannis de Utenh. in *Erſtheim*, Armigeri, ac Jo. Adolfus Elnhart; Armiger Arg. Ludemanni affinis, An. MCCCCLXIV. reditus annuos Suſannæ *zum Ruſt*, viduæ Jo. Bocke ſenioris, Armigeri, vendiderunt.

Utweiler.

(s) Schilter Præfat. *ad Kanigshov.* (t) Vid. ſupra pag. 265.

Utweiler. Götzelmannus Miles de Utweiler An. MCCCXXII. obiit. Fritſcho de Utweiler, Armiger, reſidebat in Buchsweiler An. MCCCLII. Götz, Fridericus, Nicolaus, Otto & Heyckelmannus de Uteweiler Arnſpergenſium nobilium in feudis, quæ ab Imperio tenebant, à Carolo IV. Imp. An. MCCCLVIII. deſignati ſunt ſucceſſores.

§. DII.

Walbach. Johannes de Walbach A. MCCCLX. Gaſparus A. MCCCCLXXXVIII. Georgius An. MDXII. Gaſparus & Guilielmus An. MDXIX. in chartis Rappoltſteinenſibus celebrantur, à caſtello Walbach in valle S. Gregorii nomen trabentes. (*u*)

Walch. Wernherum dictum Walch Militem cum Conrado Nordgaſſio à Colmarienſibus An. MCCLXXXI. interfectum referunt Annales Colmar.

Waldolvisheim. Hugo Miles de Waldolvisheim pro Burcardo Milite de Geroldseck An. MCCXCVII. prædem ſe obtulit.

Waltenheim, duplex ſuperioris & infer. Alſatiæ familia. Ex priore Burchardus de Waltenheim inter *Liberos* chartam fundationis Goldbac. An. MCXXXV. & Otto de Waltenheim, Miles, Friderici Comitis Phirret. literas An. MCCXV. ſignarunt. Ex poſteriore Eberhardus & Hugo fratres de Waltenheim in Lichtenbergenſi documento An. MCCLXIX. teſtes memorantur. * Wernherus Miles de Waltenheim præbendam in Capella S. Nicolai Neovillæ inſtituiſſe ſcribitur An. MCCCXIX. Dietericus & Conradus Milites de Waltenheim, vaſalli Eccleſiæ Arg. in Mulhauſen; Hugo dict. de Waltenheim, Armiger Argent. & Wernerus frater ejus, filii Eberlini, Armigeri Argent. medio ſec. XIV. Argentinæ degerunt. Medio fere ſeculo XVI. Philippus de Waltenheim ſtemma hoc terminavit.

§. DIII.

Wasenstein. Duæ hujus nominis familiæ fuerunt, quarum altera *leonem*, altera *manus* in ſuis inſignibus geſſit. Semannus & Fridericus de *Waſichenſtein*, filii Engelhardi Militis de Hagenowe, vallis b. Mariæ cœnobio vivarium donarunt Anno MCCLXXII. Engelhardus, Eques de Waſichenſtein, uxori ſuæ, Eliſabethæ, Eberhardi de Ettendorff filiæ, An. MCCCXII. dotalitium in bonis prope Ringendorf & Nuſern conſtituit. Cuno, Fridericus & Theodoricus fratres cum pacis publicæ ad Rhenum cuſtodibus An. MCCCXXXV. in gratiam redierunt.

Wasselnheim. Advocati de *Wazzelheim*, Militis, An. MCCXXVI. fit mentio. Dominos de Waſſelnheim Annales Colm. ad An. MCCLXXXV. memorant. Eodem anno Fridericus Dux Lotharingiæ ob Dietericum, Heſſonem, Anshelmum & Gozonem, Advocatos de Waſſelnheim, fideles ſuos, cum civitate Arg. transegit. Heſſo Miles, Advocatus de *Waſcilnhem*, cum uxore ſua Ettendorfia, in monaſterio S. Margarethæ Argent. An. MCCCVIII. ſepultus eſt. Wigelinus dictus Waſſelnheim, Armiger Arg. An. MCCCXLVI. Capitulo S. Thomæ reditus quoſdam vendidit. Fridericus Advocatus de Waſſelnh. Miles partem caſtri Lützelhart Henrico de Fleckenſtein, cognato ſuo, vendidit An. MCCCLXXIII. Johannes de Waſſelnheim, Miles, cum Friderico de Than, genere ſuo, caſtrum Sareck à Ludovico Lichtenbergenſi in feudum accepit An. MCCCCXXI.

§. DIV.

Wattweiler. *Baldemar, Gothefrith, Arnolth & Eberharth frater ejus de *Waldenwilre* inter Miniſteriales Abbatiæ Murbac. in charta fundat. Goldbac. A. MCXXXV. Andreas de *Wattewilre* An. MCCCIII. inter viros caſtrenſes Enſishemii; Jacobus, Richardi filius, An. MCCCLXI. inter caſtrenſes arcis Thann cum feudis ſuis recenſentur. Morandus de Wattweiler An. MDXX. & filius ejus, Guil. Rudolfus, An. MDXXXII. Advocati fuerunt Enſisbemii. Rudolfus, Morandi nepos, de feudo quodam Auſtriaco inveſtitus eſt An. MDLXII.

(*u*) Supra pag. 119. fin.

Weickersheim. Familia hæc, noſtro demum ævo extincta, nomen duxit à caſtro Wickersheim ad Bruſcam, quod An. MCCLXII. à civitate Arg. accepit. Eberlinus de Wickersheim, Armiger Argent. An. MCCCXXXI. vixit. Tum Burchardus Miles de Wickersheim feudum in Epfich ab Eccleſia Argent. tenuit. Ludovicus Armiger, filius Johannis de Wickersh. Militis ac Prætoris Argent. Anno MCCCCVIII. reditus decem librarum Capitulo S. Thomæ vendidit. Idem quinquennio ante Conradus de Wickersh. Armiger Arg. Ludovici frater, cum uxore ſua, Gözonis de Groſtein, Militis Argent. filia, fecerat. Volmarus de *Weickersheim* à Ferdinando I. molendina quædam extra civitatem Hagenoënſem ſita, una cum telonio in Selſa & Rœdern An. MDLIX. in feudum ſuſcepit. (*x*)

§. DV.

Weissbroolin. Götze *Weisbrötlin* cum Hugone, Johanne & Wolffelino filiis in ſocietate monetariorum An. MCCCX. comparuit. Lutgardis filia Gözonis, dicti *Wisbrötelin*, Armigeri Arg. An. MCCCXLIX. & Ennelina, filia Johannis, dicti Wisbrötelin, Militis, vidua Joh. dicti Panphelin, Armigeri Argent. An. MCCCXCVII. in Capituli S. Thomæ chartis occurrunt.

Weissenburo. Henricus de *Wizenburc* inter Miniſteriales Eccleſiæ, ac ſenatores urbis Arg. An. MCCXX. occurrit.

Wepfermann. Wepfermanni Bartenſes iiſdem cum Schenckiis ab Ehnheim inſignibus uſi ſunt. Conradus & Henricus Wepfermanni de Barr cum Waltero & Bertholdo Pincernis de Ehnheim medio ſeculo XIII. in chartis recenſentur. Caſtrum Domini *Wephimanni* Militis in Bara dæmonem deſtruxiſſe narrant Annales Colmar. ad An. MCCXCV. Waltherus Wepfermann ſenior, Miles, cum filio ſuo Waltramo civitati Arg. pro Johanne de Berſe An. MCCCXXV. ſpopondit. Henricus Armiger medio ſeculo XV. Landſpergenſes cum Oberkirchenſibus conciliavit.

§. DVI.

Werde, Milites, Comitum Werdenſium ſpurii, de quibus ſupra. (*y*) Albertus de Werde, Armiger, An. MCCCLXXIII. inter vaſallos Maurimonaſt. comparet.

Westhausen. Conradus de *Weſthus*, Miles, conſenſu Johannis & Hugonis filiorum, Conrado de Winterthur Argentinæ ædes ſuas vendidit A. MCCXCI. Fritſchmannus Miles de Weſthus in Pfulgriesheim, Kerzenfeld &c. feuda Eccleſiæ Argent. medio ſec. XIV. poſſedit. Johannes, Advocatus in Ruffach, paci caſtrenſi Wangenſium An. MCCCXCVIII. incluſus; Nicolaus Prætor urbis Argent. An. MCCCCX. creatus eſt. Gens hæc A. MDCXIX. cum Nicolao Friderico de Weſthauſen, Tabernis Alſaticis extincto, periit.

Westhoffen. Hugo Miles de Weſthoffen An. MCCLXXVII. Waltherus Craft & Albertus fratres, filii Craftonis Militis quondam de Weſthofen, manſum in banno villæ Teſſenheim monaſterio Neovill. vendiderunt. An. MCCXCV. Johannes dictus *Advocatus* de Weſthoffen, Miles & Anſelmus filius ejus, Capitulo S. Thomæ jura controverſa in Veſſenheim ſponte ſua reliquerunt. Wilhelmus Miles Eccleſiæ Arg. vaſallus medio ſeculo XIV. fuit. Johannes *Stahl*, Armiger de Weſthoffen, cum monaſterio S. Claræ ſuper bona in Weſthofen An. MCCCCVIII. tranſegit.

§. DVII.

Wettelsheim. Johannes de Wettelzheim An. MCCCLXI. inter vaſallos Auſtriacos Alſatiæ comparet. Ejuſdem nominis Miles An. MCCCLXXXVI. in prœlio Sempacenſi cum Leopoldo Duce occubuit. Alius Johannes de Wettelsheim, Armig. An. MCCCCXXXIX. & Johannes Echart de Wettelsheim An. MDXXV. vixerunt.

Weyersheim.

(*x*) Moser *Reichs-Hofraths-Proceſs* Tom. 3. pag. 880. (*y*) Pag. 535. §. CLXIX.

Digitized by Google

WEYERSHEIM. Ulricus de *Wibersheim*, filius Hartmanni Militis, A. MCCLXXVI. fundum in agro ejuſdem vici Capitulo S. Thomæ; Ulricus Presbyter Arg. filius Ulrici Armigeri de Wihersh. *apud Turrim* An. MCCCXL. Sifrido Schöppfelin, civi Argent. agros in Utenheim vendidit.

WIDE. Wernherus de Baldeburnen An. MCCLXIV. pacis cum Argentinenſibus factæ, Hartungum de Widen inter alios ſponſorem obtulit. Hartmut dictus de Wide, Miles de Marley, An. MCCCVI. proditur. Johannem de *Wyde*, Armigerum, habitantem in Balbrunn, Hartungus de Wangen An. MCCCCXII. inveſtivit.

WIDENECK. Wenceslaus de Widenecke, Armiger Argent. medio ſec. XV.

§. DVIII.

WILDSPERG. Fridericus Miles & Joh. frater ejus, Armiger de *Wildesberg*, circa ſeculi XIV. medium vaſalli erant Eccleſiæ Argent. Bertholdus Munch de Wildſperg, Eques, inter vaſallos ac Miniſteriales Abbatiæ Maurienſis An. MCCCLXXIII. comparet. Bertholdus d. *Munich de Wildesberg*, Armiger, Capitulo S. Thomæ An. MCCCCXXX. reditus vendidit. Jacobus Munch de Wildſperg An. MDXLI. Tabernis vixit; ubi Wilhelmus, Wildſpergiorum ultimus, An. MDLXXXVII. in cœlibatu deceſſit.

WINNECK. Præſtans hæc Ortenaviæ ſtirps, Advocatia monaſterii Schwarzach, oppido & caſtro Stollhofen, multisque aliis bonis gaviſa, ſurculos nonnullos Alſatiæ transmiſit. Brunonem de Windeck Rudolfus Imp. controverſiæ inter Rappoltſteinenſes & Comitiſſam Werdenſem agitatæ arbitrum conſtituit An. MCCXCI. Johannes de Windeck, Miles Argent. & Bruno de Windeck, Armiger Arg. medio ſeculo XIV. vixerunt. Barbara, ſtrenui viri Reinhardi de Windecke, Militis, filia, A. MCCCCXXXVI. Bertholdo d. Clobeloch, Armigero Arg. nupta erat. Jacobus, omnium Windecciorum poſtremus, Venetiis An. MDXCII. extinctus, indeque Otterswileram trans Rhenum, antiquum familiæ ſepulcrum, devectus eſt.

§. DIX.

WINGERSHEIM. Heinricus de *Winegersheim* in charta Maurimonaſterii circa An. MCXX. teſtis. Iſenhart Miles de Wingersheim An. MCCCXXIII. Fritſchmannus brevi poſt in ſenatu Arg. comparent. Johannes de Wingersheim An. MDIX. ſeriem omnium clauſit.

WINSTEIN. Heinricus de Winſtein teſtis in diplomate Friderici II. Imp. Abbatiæ Neoburg. An. MCCXVI. dato. Fridericus Miles de Winſtein à Lotharingiæ Duce An. MCCLXXIX. conſtitutus eſt caſtellanus in Richshoven. Petrus Miles, Henrici de Winſtein filius, conſentientibus Henrico & Reinhardo de Ettendorff, Dominis directis, Beatrici conjugi, Reinhardi de Caſtel filiæ, dotalitium 150. marcarum argenti adſcripſit. Johannes de Winſtein cum Reinhardo de Sickingen & Friderico de Schmalenſtein, Militibus, qui Petri duxerant ſorores, in caſtro Winſteinenſi ſucceſſit Anno MCCCXXV. Wilhelmo & uxore ejus Eliſabetha de Kirckel An. MCCCLVII. mortuis, vicus Bühel ad Eberſteinenſes Comites, dominos ejus directos, rediit. Dietericus de Winſtein, Armiger, bona quædam in Frœſchweiler, quæ ab Eccleſia Arg. tenebat, Cunoni Eckbrechto de Durckh. An. MCCCCXXXVI. oppigneravit; ac biennio poſt, cum Eberhardo & Paulo fratribus, pacis caſtrenſis, inter ganerbiales caſtri Winſtein. poſſeſſores conſtitutæ, formulam ſignavit.

§. DX.

WINTERBACH. Eliſabetha, vidua Friderici de Winterbach, Militis, cum Johanne & Conrado, filiis ſuis, An. MCCCXIX. reditus annuos Mittelhuſii Capitulo S. Thomæ vendidit.

WINTERTHUR. Fuerunt hujus nominis Argentinæ Prætores, Johannes Anno MCCLXX. Conradus Anno MCCCXLVII. Nicolaus Anno MCCCLII. Lawelinus Anno MCCCLVIII. Sigmundus, Hugonis dicti de *Winterthur*, nuncupati *zu dem Engel*, Armigeri Argent. filius, An. MCCCLVI. vixit. Johannes, reſidens in Breuſchwickersheim, patrocinio Electoris Palatini An. MCCCCLXXXII. ſeſe commiſit; idemque Scultetus civitatis Argentinenſis An. MDV. deceſſit, filium relinquens Jo. Erhardum, cum quo proſapia hæc omnis interiit.

WINTZENHEIM. Wecelo de Winzenheim, Miles, Ulrico Comiti Phirret. homines in Uſſholz vendidiſſe ſcribitur in charta Murbac. An. MCCXLV. Anshelmus & Götzo fratres, nati Dieterici Militis de Wintzenheim, An. MCCCXI. memorantur. Hannemannus de Wintzenheim, Armiger, An. MCCCLXXVI. Keiſersbergæ vixit.

§. DXI.

WIRICH. Ex familia hac ſuperioribus ſeculis plures Reipublicæ Arg. gubernandæ adhibiti ſunt. Andreas Wirich An. MCCXCIII. Prætoris munere functus eſt. Joh. Wirich, Miles, inter ſenatores urbis comparet An. MCCCXIII. Hermannus dictus Wirich, Armiger Arg. in charta S. Thomæ An. MCCCXXIII. laudatur. Andreas, Miles, Johannis Wirich Militis filius, An. MCCCCLXXVII. literas ſocietatis nobilium ad ſcalam altam juravit. De cætero Wirichii hi in varias videntur ſtirpes abiiſſe, aliis à *Rosheim*, aliis ab *Epfich*, aliis denique à *Kolbsheim* nomen trahentibus. Univerſa eorum progenies cum Bernhardo Wirich de Kolbsheim ſeculo XVI. medio defecit.

WITTENHEIM. De Conrado, Equite Colm. An. MCCCXV. florente, ſupra. (z) Johannes de Wittenheim, Miles, & Waltherus frater ejus, ob rebellionem Seleſtadio pulſi, cum civitate hac An. MCCCLIX. reconciliati ſunt. Werlinus Battenhemium ab Auſtriacis tenebat An. MCCCLXI. (a) Ultimus gentis, Conradus Eques, ineunte ſec. XVI. obiit.

WOLCKSHEIM. Johannes Miles de *Wolckensheim* An. MCCXCVIII. Johannes de Wolckensheim Prætor An. MCCCXV. Henricus de Wolckensheim, Miles Argent. verſus finem ejuſdem ſeculi vixerunt.

§. DXII.

WOLFF. Johannes dictus Wolff de villa *Ergersheim* à Wernero, Conrado & Friderico de Weſthus bona quædam in feodum tenuiſſe dicitur An. MCCCXV. Jacobus Armiger, dictus Wolf, Joh. *der Wolf von Ergersheim*, item *der Wolf von Alburnen* inter vaſallos Eccleſiæ Argent. medio ſeculo XIV. comparent. Johannes d. *Jacobs Hans*, alias Wolff de *Duchſtein*, & Reimboldus Wolff, filius ejus, Anno MCCCCXLIV. reditus octo librar. à Domo S. Joh. in Dorolsheim. emerunt. Cuntzo Wolff de *Sigelsheim*, Armiger, An. MCCCLXXXV. memoratur. Fridericus Wolff de Renchen, vir mente debilis, initio ſeculi XVII. in cœlibatu deceſſit.

WOLFFGANGSHEIM. Nobiles hi inter proceres Argentinenſes ſeculo XIII. frequenter occurrunt. Henricus A. MCCLVIII. & Johannes de Wolffgangsheim, Miles, An. MCCCXV. Prætoris officio functi ſunt. Alius Henricus de Wolffgangsheim in Mutzig feudum ab Eccleſia Argent. medio ſec. XIV. tenuit. Joſephus à Gerhardo Comite Silveſtri, ut & ab Epiſcopo Argent. inveſtituram accepit An. MCCCXCIX. Brevi poſt ſtirps iſta cum Johanne, Armigero, omnis exciſa.

WOLFSHEIM. Guntherum de Wolfesheim An. MCCLXIII. Henricus de Hugsbergen cum aliis Militibus civitati Argent. fidejuſſorem dedit.

§. DXIII.

WUNNENBERG. Hugo de Wunnenberg, Miles, in charta Waldneriana Theobaldi, Comitis Phirret. An. MCCLXXX. teſtis. Bartholomæus Armiger, filius Hugonis, caſtrenſis in Enſisheim An. MCCCLXXVII. aliusque ejuſd. nominis Armiger An. MCCCCLI. laudantur.

WURM. Wurmii, extinctis nobilibus de Geidertheim, dimidiam vici hujus partem pignoris jure ab Imperio acceperunt, inſignibus etiam Geiderthemenſium uſi. Matthias Wurm de Geidertheim, civis Argent. Friderici III. & Maximiliani I. Impp. ab Epiſtolis fuit. Maximilianus An. MCCCCXCII. eum Secretarium ſuum provincialem in Alſatia conſtituit. (b) Petermannus Wurm, Matthiæ hujus nepos, Petrum Iſaacum reliquit, Wurmiorum ultimum, qui circa A. MDLVIII. improlis deceſſit. Vici, quam tenuerat, partem Matthias de Gottesheim eodem, quo Wurmii, jure ſibi aſſeruit.

§. DXIV.

(z) Pag. 117. med.
(a) Pag. 58. §. LXXXVIII.

(b) WENCKERUS *ad Maſinkrot. de Archi-Cancellar.* p. 426. & 413.

§. DXIV.

Zabern. Rudolfus & Simundus de *Zavernia* inter ſenatores civitatis Argent. in charta compoſitionis, cum Sarburgenſibus An. MCCXXVIII. per arbitros factæ.

Zehnacker. Hartmannus Miles de *Cebenackeren* An. MCXXXV. (*c*)

Zellenberg. Bechtoldus Miles de Zellenberg An. MCCCXVII. Nibelung de Zellenberg, Miles, An. MCCCCIX.

Zessingen. Richardus de Zeſſingen, Eques, Walthero de Steinbrunn in feudis Auſtriacis, in quibus curia dominica Steinbrunnenſis erat, An. MCCCLXI. ſucceſſerat. Fratrem habuit Johannem, cum quo bona alia feudalia in Altkirch poſſidebat. Ultimi familiæ, Richardi, filia, Magdalena, An. MCCCCXCV. Ludovico Horneck de Hornberg nupſit.

Zobel. Otto & Joh. Zobel, fratres, An. MCCCLXI. vicum Steinbrunn aliaque bona ab Auſtriacis in feudum tenuerunt.

Zoller, Lat. *Telonarii*, communem cum Kalbiis, Richteris, Deutſchmannis originem habuiſſe putantur. Johannes Zoller, Miles, An. MCCCCXLI. inter ſenatores urbis Argent. occurrit.

Zwinger, *Twinger*, iidem cum Kœnigshoviis, de quibus ſupra, fuiſſe putantur, ex quibus alii equeſtri, alii plebejo apud Argentinenſes ordini fuerunt adſcripti. Ex prioribus Johannes Twinger An. MCCCLXIX. urbis hujus Magiſter; (*d*) Burcardus Twinger An. MCCCXXXII. primus ejus creatus eſt Conſul. (*e*)

§. DXV.

Recenſum hic habes, Lector, familiarum Equeſtrium, quæ à ſeculi XII. temporibus apud Alſatos pedetentim extinctæ ſunt. Index non ex obviis dubiæ fidei codicibus, ſed veterum chartarum auctoritate confectus eſt. Plures in lucem reduxi familias, quas Herzogius, (*f*) Luckius (*g*) & Laterculum Nobilitatis Alſaticæ ſeculo ſuperiore prolatum, (*h*) tranſierunt ſilentio. Sed & omiſi viciſſim non paucas, quas illi recenſent, vel quod male eas inter Nobiles Alſatiæ relatas intelligerem, vel quod defectu probationum mihi eſſent ſuſpectæ. Cum Equeſtribus enim familiis civicas, cum indigenis exteras noſtri hi ſcriptores haud raro miſcuerunt. Militarium familiarum tam plena olim fuit Alſatia, ut magnæ earum partis memoria omnino perierit. Quæ ante hos ſexcentos annos floruerunt, ob nominum gentilitiorum defectum, æterna caligine premuntur. Epilogus.

ORDO EQUESTER.

§. DXVI.

Extinctis Alſaticæ Nobilitatis (*i*) Familiis ſuccedunt ſuperſtites. In duas hæ, ſuperioris nempe & inferioris Alſatiæ, diviſæ ſunt claſſes. Utraque ante trecentos hos annos Imperatori & Imperio fuerat ſine medio ſubjecta. Unde celebris ille Wormatienſium Comitiorum Anni MCCCCXCV. Receſſus, Liberam Nobilitatem Germaniæ per provincias recenſens, Maximiliano I. Romanorum Regi ac Epiſcopo Argentinenſi commendavit, ut cum Briſgoviæ, Sundgoviæ & Alſatiæ Nobilibus de Denario communi ſolvendo agerent, (*k*) quod immediati horum Nobilium ſtatus, à Landſaſſiatu diſtincti, documentum eſt evidens. Alſatiæ Nobilitas libera.

(*c*) Vid. pag. 210 med.
(*d*) Schilter *ad Kœnigshov.* p. 1055.
(*e*) Ibid. pag. 305. Conf. ſupra pag. 310. §. DLXXIV.
(*f*) *Chron. Alſat.* Lib. VI. ubi inſignia familiis, quas deſcribit, pleriſque addita.
(*g*) In Collect. Genealog. quæ manu ejus ſcripta in archivo Civit. Argent. ſervantur.
(*h*) In Libello de ſtatutis & privilegiis Corporis Equ. Alſatiæ infer. A. 1653. edito.
(*i*) Nobiles Familiæ intelliguntur Equeſtres, ſenſu ævi junioris, de quo pag 6.9.
(*k*) Recess. Imperii Part. 2 pag 24. § 23. edit. 1747. Muller *Reichs-Tags Theatr.* ſub Maximil. I. Part. 1, pag. 500.

Enimvero tempus olim fuerat, quo non omnis modo Nobilitas utriusque Alſatiæ, ſed & totius Germaniæ Militaris Ordo ſub Regibus Francorum & deinceps quoque ſub ſuis Cæſaribus, nullum Germaniæ Magnatem pro ſuperiore agnovit; Imperatori & Imperio ſoli ſubjectus.

§. DXVII.

Nobiles paſſim ſubacti.

Sed creſcente Procerum apud Germanos potentia, auctoritas eorum, prouti magis vel minus in Provinciis crevit, immediatis Militibus magis vel minus quoque cœpit eſſe moleſta.

Saxoniæ, Bavariæ & Auſtriæ Duces, Brandeburgi & Miſniæ Marchiones, præ aliis Germaniæ Principibus in territorio quisque ſuo magna poteſtate dominati, vel Interregnorum occaſione, vel indulgentia Cæſarum, Nobiles inferiores ſuo libero ſtatu pedetentim privarunt.

Sueviæ & Franciæ Germanicæ Duces ad potentatum illum in Ducatibus ſuis nondum pervenerant, quum Ducalis earum Familia ſec. XIII. interiiſſet; quo interitu Sueviæ & Franconiæ Nobilitas in libero ſuo & immediato Imperii ſtatu eo magis perſtitit, (*l*) quod in utraque Provincia ipſe quoque titulus vel Formula Ducatus interiit; unde utriusque Provinciæ ſtatuum, ſacrorum & civilium, plena libertas; ſimilis illi, qua uſa quoque eſt Terra Rhenenſis, quæ alios, præter Cæſarem, ſuperiores nunquam agnovit. Defectus hic Ducum vera Nobilitatis immediatæ, apud Francos, Suevos atque Rhenenſes ſervatæ, non exortæ primum, eſt cauſa.

§. DXVIII.

Alſatiæ ſup. Nobilitas ſubacta.

Alſatia noſtra Sueviæ plerumque connexa, communi cum ea quoque Duci ſubjecta, ad eandem cum Suevia libertatem emerſit, quum An. MCCLXVIII. Conradinus Neapoli fuiſſet capite plexus. Abolitis Ducibus Landgraviorum auctoritas magis increvit. Dignitas Landgraviatus Habsburgicæ pridem adhæſerat genti. Hæc Auſtriæ Ducatus terras An. MCCLXXXIII. & Phirretenſem Cumitatum An. MCCCXXIV. Landgraviatui ſuperioris Alſatiæ, aliisque avitis & patrimonialibus in ea terris cum addidiſſet, illisque paulo poſt diademata Regia Imperiique coronam perpetuo quaſi fœdere junxiſſet, factum eſt, ut Alſatiæ ſuperioris Nobilitas, gentis Habsburgo-Auſtriacæ admirata ſplendorem, variis dignitatibus aulicis, ut & provincialibus Alſatiæ officiis atque muneribus, in Regimine & Camera, quin & deinceps in Præfectura decem Civitatum Imperialium Alſatiæ, aliisve modis inducta ab immediata Nobilitate Imperii ad mediatam Nobilitatem Auſtriacæ Domus, adeoque à libero ſuo ſtatu ad Landſaſſiatum pedetentim tranſiverit. Priſtinæ tamen libertatis ſpecies quædam in eo remanſerat, quod ſuperioris hæc Alſatiæ Briſgoviæque Nobilitas, in Equeſtre corpus collecta, Curiam ſuam Enſishemii & Senatus formam ſervavit; ab Imperii tribunalibus licet avulſa, Auſtriaci Regiminis jurisdictionem agnoverit. Ordini Equeſtri hoc accidiſſe non mirum, quum Eccleſiaſtico atque Dynaſtis id ipſum contigerit. Unde Ferdinandus Archidux, cum univerſorum Alſatiæ ſtatuum fœderi, Argentinæ inito, An. MDLXXX. menſe Febr. acceſſiſſet, ipſe pro ſe, pro clero ſuo, pro Nobilitate ſua, certum quendam militum numerum promiſit; (*m*) quum è contra Alſatiæ inferioris Nobilitas ſuo proprio motu ad idem fœdus acceſſerit; ſuoque arbitrio res, fœdere promiſſas, in ſuis terris ordinaverit.

§. DXIX.

Nobilitatis Alſatiæ Inf. libertas ſervata.

Alia ergo Corporis Equeſtris in ſuperiore, alia in inferiore Alſatia ratio tum eſſe cœpit & indoles. Prius Auſtriacæ Domui, & per eam Imperio, poſterius Imperio ſoli, ſine medio, obnoxium, pluribus privilegiis juribusque gaviſum eſt, quibus mediatum carebat. Conſervandæ libertati Nobilium inferioris Alſatiæ plurimum opis attulerant Societates frequentes, quas ex illo ordine multi cum Alſaticis & vicinis Germaniæ Dynaſtis, Comitibus, identidem iniverant. Promiſcuis hujus generis fœderibus à ſeculi XIII. temporibus in Germanorum hiſtoria nihil frequentius eſt; ex quibus plurima expoſuit DATTIUS. (*n*) Sed Procerum potentia in immediatis Nobilibus fieri quum cœpiſſet ſuſpecta, hi fœderibus inter ſe initis, contra Magnates varia ratione ſe munire cœperunt.

§. DXXV.

(*l*) Errat VITRIARIUS *Jur. Publ.* Lib. I. Tit. 20. §. 9. cum Franconicæ, Suevicæ & Rhenanæ Nobilitatis immediatæ originem à Ducum interitu repetit.

(*m*) Chartophyl. Civitatis Argent.

(*n*) *De Pace publica* Lib. I.

Digitized by Google

§. DXX.

Ganerbiatus.

Opportunam confœderationum hujus generis ſpeciem in Ganerbiatibus reperimus; ubi ex immediatis Nobilibus plures, mutuæ defenſionis cauſa, ſocietatem perpetuam inierunt, Caſtrumque conſtituerunt commune, ex quo contra potentiorum inſultus armis viribusque conjunctis ſeſe fortiter defenderent; ne univerſi vincerentur, ſi ſinguli pugnarent.

Ganerbiatus Alſatia noſtra plurimos vidit; in illa præſertim parte, quæ Vasgovia dicitur. Geroldseckianus, Waſenſteinenſis, Schœneckianus, Winſteinenſis, (*o*) Drachenfelſianus præ aliis innotuere. Poſtremo huic An. MDX. viginti quatuor Nobiles fuerunt adſcripti. (*p*) Quin & in Civitatibus, ut Argentorati, Seleſtadii, Colmariæ, ſocietates Nobilium quandoque initas fuiſſe, documenta nos docent.

§. DXXI.

Societates aliæ Nob.

Ita Procerum ſocietatem deſerere, ſuasque res tandem inter ſe agere noſtra ſuevit Nobilitas, donec in certa Corpora ſe tandem ſociaret. Sigismundus Imp. literis An. MCCCCXXII. Noribergæ datis univerſos Germaniæ Nobiles eandem ob cauſam ad commune fœdus, inter ſe ineundum, hortatus eſt. (*q*)

Equeſtria tamen illius formæ, quæ hodie obtinet, Corpora nonniſi verſus ſeculi XV. finem reperimus.

§. DXXII.

Corpora Equeſtria Germaniæ.

Receſſus Imperii An. MCCCCXCV. ſupra memoratus, ſeptem Nobilitatis immediatæ claſſes, Franconiam, Sueviam, tractum Rhenenſem, Metenſem cum Weſtria, Brisgoviam cum Sundgovia & Alſatia, Bavariam & Ortenaviam (*r*) refert. Sed Comitiorum Auguſtanorum Receſſus An. MD. (*s*) Franconicum, Suevicum atque Rhenenſem, ſpeciatim enarrat; quibus ſingulis Carolus V. & Ferdinandus I. Impp. veterem libertatem, adjectis ſubinde novis juribus, confirmarunt. (*t*) Ab hoc demum tempore Equeſtria illa tria Germaniæ Corpora vel Circuli invaluerunt, quorum ſinguli ob multitudinem Equitum in plures Cantones ſubdiviſi vel Pagos. (*u*)

Corporis Suevici leges, (*x*) An. MDLX. conditas, Maximilianus II. Cæſar anno ſequenti firmavit. Electores Principesque Imperii, id ægre ferentes, An. MDLXIV. Maulbrunnæ, de novo hoc ſyſtemate tollendo conſilia, ſed irrito cum ſucceſſu, agitarunt. Idem enim Maximilianus II. biennio poſt memorabilem illam Conſtitutionem emiſit, qua terræ Nobilium, Matriculæ Corporum Equeſtrium inſcriptæ, cenſibus ejus in perpetuum manerent obnoxiæ; ad quoscunque poſſeſſores tranſituræ eſſent in poſterum.

§. DXXIII.

Alſaticum.

Alſaticus Eqneſter Ordo non numeroſus ſatis extiterat, ut peculiarem ex eo Circulum componeret Cæſar. At ſatis numeroſus, ut coiret in Corpus, cui Carolu V. eadem, quæ Corporibus majoribus, privilegia concederet. Fecit hoc An. MDL. (*y*) ubi Ordini Equeſtri Alſatico immunitatem à vectigalibus, tributis, precariis, collectis provincialibus, ut & liberam bonorum & domuum in urbibus emptionem, locationem, addito jure venationis conceſſit. Ordinem hunc vocat Cæſar *ſuos & Imperii liberos Nobiles*; elogium, quo etiam illa Nubilium Corpora ornantur, quæ Suevia, Franconia & Rhenus ſuperior alit.

Matthias

(*o*) De Caſtris his in Parte Geographica actum ſuperius.

(*p*) Vide ſupra pag. 252.

(*q*) Burgermeister *Cod. Diplom. Equeſtr.* Tom. I. pag. 30.

(*r*) Nobilitatis Ortenavicæ ſocietas, ex tribus Ganerbiatibus conſtata, Caroli Marchionis Badenſis auſpiciis A. MCCCCLXXIV. primum ad XV. annos inita, dein aliquoties renovata eſt, donec A. MDXLV. ſtabilis fieret atque perpetua.

(*s*) Tit. XLVII.

(*t*) Singulorum horum Corporum Conſtitutiones, jura & privilegia, Franconici A. MDCLIX. Suevici Eslingæ A. MDCLXXI. Rhenenſis eodem anno Giſſæ in lucem prodierunt. Hiſtoricam originis illorum notitiam protulit nuper Auctor Anonymus in ſcripto Germ. *de libertate & immediatate Nobilitatis Germanicæ contra Wirtenberg* Part. I. pag. 485. ſqq.

(*u*) *Schwabiſche Ritterordnung.* Extat apud Burgermeister. l. c. pag. 161.

(*x*) Franconicus Circulus in ſex Cantones, (*Orth*) Suevicus in quinque, Rhenenſis in tres ſubdiviſus eſt.

(*y*) Diploma datum Auguſtæ Vindel. d. 8. Octob.

Matthias Imp. An. MDCXIII. d. 21. Oct. Ratisbonæ ad Ordines Germaniæ Equeſtres ſcripſit, in quibus Alſaticum, non minus ac ceteros, hortatus eſt, ut nemini, niſi Cæſari, fidem adſtringerent, atque ad defenſionem ejus pecunia & armis eſſent parati. (*z*)

Idem Matthias diplomate, Lincii An. MDCXIV. d. 10. Febr. ſcripto, jus retractus bonorum Nobilium, jus Auſtregarum, ſtatibus immediatis proprie competens, jus de non arreſtando, libertatem ab omnibus ſtatuum Imperii judiciis Alſatico noſtro Ordini impertiit; ejuſdem immediatum ſe caput eſſe profeſſus. (*a*)

Privilegia hæc à Ferdinandis II. & III. ut & à Leopoldo Imperatoribus confirmata, aucta & ampliata in publica orbis luce verſantur. (*b*)

Alſaticum Equeſtre ſyſtema cum belli tricennalis temporibus vacillare videretur, Ferdinandus III. literis, An. MDCXLVII. Vindobonæ datis, injunxit, ne quis Eques ab eo recederet.

§. DXXIV.

Cum ceteris Corporibus junctum.

An. MDCLI. Corpus hoc Nobilium inferioris Alſatiæ in trium Nobilitatis Imperii Circulorum ſocietatem pacto ſolenni, Mergenthaliæ (*c*) d. 28. Junii inito, receptum eſt; ita ut in Actis eorum hic titulus deinceps legeretur:

„ Libera Imperii Nobilitas in Suevia, Franconia, ad Rhenum & in Diſtrictu inferioris Alſatiæ. „ (*d*)

Decretum porro, ut Alſatiæ inferioris Nobiles iiſdem juribus & privilegiis, quibus tres reliqui Circuli fruerentur; ad Directorium generale (*e*) tum demum admittendi, quum Alſatiæ ſuperioris ac Weſtriæ Nobiles ſuo Corpori adjunxerint. Ad Conventus ergo trium Circulorum communes & ad ſuffragia admiſſi ſunt; ita tamen, ut Circulis quatuor in duas partes diviſis vinceretur illa pars, à qua Alſati ſtarent. Memorabile hoc Mergenthalenſe pactum Ferdinandus III. Imp. An. MDCLII. probavit. (*f*) Virtute hujus unionis Alſatiæ inferioris Equeſter Ordo peculiarem quaſi Circulum conſtituit. An. MDCLIII. Moguntinus & Trevirenſis Electores cum pluribus Epiſcopis, Abbatibus & Nobilitate trium Circulorum inieverant fœdus, cui Diſtrictus inferioris Alſatiæ Nobilium acceſſit. (*g*)

Brevi poſt idem hoc Alſaticum Corpus proprias ſibi leges, quibus deinceps regi vellet, præſcripſit. Leges hæ, petitæ ex Suevicis, eodem An. MDCLI. die 6. Nov. Argentorati in XXX. articulos redactæ ſunt. (*h*) Ferdinandus III. Anno ſequenti eas auctoritate ſua munivit. Nec minorem ſervando huic Corpori curam Leopoldus Imp. An. MDCLXXVII. impendit.

§. DXXV.

Regno Gallico jungitur.

Poſt Pacem Neomagenſem, An. MDCLXXIX. concluſam, quum decem Præfectoriales Alſatiæ Civitates Gallica ſub ditione manſiſſent, immediata Nobilitas, rebus probe perpenſis, (*i*) An. MDCLXXX. Ludovici XIV. ſe ſubmiſit imperio. Directorium Nobilitatis tum ſederat Argentorati. At Rex in Diplomate, quod ejuſdem anni menſe Decembri datum, omnia Corporis hujus Privilegia quum confirmaſſet, injunxit, ut Directorium Argentorato, quæ nondum juris Gallici fuerat, in Ehnhemium inferius, qui inſignis Landſpergenſium vicus quinque leucis Argentina diſtat, transferretur.

(*z*) Knipschild *de jurib. Nobilitatis* Lib. I. cap. 2.

(*a*) *Römiſcher Kayſer der Ritterſchafft unmittelbar und unzweiffelbar Oberhaupt.*

(*b*) Proſtant in unum Corpus collecta ſub rubro: *Statuts & privileges de la Nobleſſe de la Baſſe Alſace*, fol. Straſb. 1713. Editionem hanc præceſſerat alia A. 1653. 4to cui tit. *Des Heil. Röm. Reichs frey-ohnmittelbahrer Ritterſchafft im Untern Elſaſs Adeliche Ritterordnung, Privilegia u. Kayſerl. Reſcripta.*

(*c*) *Auf dem Allgemeinen Ritterlichen Correſpondenz-Tag.*

(*d*) *Freye Reichs-Ritterſchafft in Schwaben, Francken, und am Rheinſtrom und dem Bezirck im Untern Elſaſs.*

(*e*) Circuli Directorium ſuum ſinguli habent ſpeciale; ſed & præterea Directorium generale, omnibus commune; ad quod Directores ex Alſatis ſumi non poterant, niſi præſcripta illia impleretur conditio.

(*f*) Extat in Lunig. *Reichs-Archiv* Part. Spec. Contin. 3. *Abtheilung* 7. pag. 11. adde Coccejus *Jur. Publ.* cap. 25.

(*g*) Lunig. loc. alleg. IV. *Abſatz* pag. 40.

(*h*) Statuta hæc ex Statutis Suevicæ Nobilitatis maximam partem deſumta ſunt, quæ XLIV. articulis conſtant.

(*i*) Gravamina Ordinis Equeſtris Alſatiæ tum temporis vide apud Londorp. *Actor. Publ.* Tom. XI. Lib. 12. Cap. 17.

transferretur. Ad hanc tamen mox rediit urbem, quum & ea anno ſequenti tranſiviſſet ad Galliam. (*k*)

§. DXXVI.

Ex brevi hac Equeſtris Alſatici Ordinis immediati delineatione fatorum evidenter apparet, illum ſub Germanica periodo caſtra ſua immediata & libera, vicos & oppida, aliaque bona & in iiſdem regalia ac ſuperioritatis jura poſſediſſe, eorumque reſpectu neminem, niſi Cæſarem & Imperium agnoviſſe ſuperiorem. Ab illis eorumque judiciis nonniſi ad ſuprema Imperii tribunalia provocatio fuit. Superioritas ejus.

Donum gratuitum, quod Ordines Equeſtres Cæſari nonnunquam offerunt, Alſaticus quoque Ordo, Circuli quarti inſtar, pro ſua parte, non ſemel perſolvit. Cum An. MDCLIII. omnis immediata Nobilitas quinquagies mille florenos Ferdinando III. largiretur, Alſatica ad ſummam hanc quinquies mille florenos pro rata contribuit. (*l*)

§. DXXVII.

Rebus ita olim conſtitutis, ut ex monumentis docuimus, non pauci mecum mirabuntur, in dubium ab aliquibus (*m*) potuiſſe vocari, immediatus num fuerit Alſatiæ inferioris nobilium Ordo. In Landſaſſiorum ſane ſtatum ne unquam redigerentur, Matthias Imp. An. MDCXIV. diſerte proſpexit. (*n*) Vindicata ab aliis.

Conventibus provincialibus Landſaſſiorum nobilium ſuperioris Alſatiæ, immediatus etiam Nobilis ſubinde intereſſe potuerat, ratione feudorum vel bonorum mediatorum, quæ Nobiles immediati, libero ſuo ſtatu illæſo, frequentiſſime poſſident.

Nec Magiſtratuum dignitates & munera, quas in præcipuis Alſatiæ civitatibus ab antiquo Nobiles noſtri geſſerunt, immediato eorum ſtatui nocuerunt, uti ſupra (*o*) oſtenſum.

Sed & alibi (*p*) jam à nobis actum de lite, quæ inter Nobiles & Civitates olim noſtras de proedria vertebatur.

Quæſtio hæc Alſaticum non magis quam ceteros Ordines Equeſtres Germaniæ reſpicit. Idem de territorii ſuperioritate dicendum, de qua acriter quoque diſputatum, an compotes ejus in terris ſuis ſint Nobiles immediati; numque inter Imperii Status reputandi. (*q*)

§. DXXVIII.

Ita Equeſtre hoc Alſatiæ inferioris Corpus per varias rerum temporumque viciſſitudines immedietatis ſuæ jura, Pace Monaſterienſi firmata, uſque ad tranſitum ſuum ad Galliam exercuit; quæ ea in tantum firmavit, in quantum ſupremo Regis imperio non contrariantur. Manſit ergo ſub periodo Gallica vetus illa Nobilium immediatos ſuperioris & immediatos inferioris Alſatiæ diſtinctio; Regi licet ſine medio jam ſubſint utrique. Primo quidem intuitu ſuperioris Alſatiæ Nobiles magis immediati, quam ceteri, eſſe videntur, quod cauſæ eorum ad ſupremum Regis in Alſatia ſenatum ſine medio deferuntur, cum è contra Nobilium immediatorum lites primum in Directorio judicentur; à quo demum ad ſupremum Regis in Alſatia devolvuntur tribunal; ſi nimirum appellabilis ſumma. (*r*) Verum enimvero ipſa hæc Nobilis immediati prærogativa præſtantior eſt, quod à ſuo Ordine judicatur. Superioris Alſatiæ Nobilium cauſſæ Judicem olim Regimen habuerant Auſtriacum, quod commune Alſatiæ Briſgoviæque tribunal Enſishemii ſederat, à quo ad Oenipontanum Auſtriacæ quoque Domus provinciale Judicium, nunquam ad Judicia Imperii, appellatio fiebat. Sed inferioris Alſatiæ Alſatiæ Nobilitatis ſub Gallia ſtatus.

(*k*) Literæ Regiæ, cum Diplomatibus Cæſareis, ſimul editæ fuerunt Argentorati, in Collectione, quam paulo ante allegavi. De Prætorio Nobilitatis in urbe Argentinenſi vide ſupra pag. 305.

(*l*) *Der Elſaſſiſche Beitrag.* vid. Kerydenmann *von der freyen Reichs-Ritterſchafft in Schwaben* pag. 53.

(*m*) Josias Noldenius *de Statu Nobilium* Cap. 17. num. 21. hac de re dubitavit.

(*n*) *Daß Sie nicht nach und nach zur Landſaſſerey gezogen werden.*

(*o*) Pag 630. & 633. init. *De jure Torneamentorum Nobilitatis Argent.* Diſſertatio Wenckeri apud Senckenberg. in *Meditat.* pag. 700. legitur.

(*p*) Lib. I. pag. 280. med.

(*q*) Immediatæ Nobilitatis cauſam ſtrenue agit Henr. Feltzius in Acad. Argentinenſi Anteceſſor Juris, Vir eminentis judicii, in Variis Diatribis, quas cum aliis hujus generis exhibet Burgermeisteri *Bibliotheca Equeſtris.*

(*r*) Summa quæ ultra 250. Libras Francicas aſcendit.

Digitized by Google

Alſatiæ Nobilitas ab eo tempore, quo in Corpus coaluit, cauſas ſuas in proprio ſuo Directorio tractavit, à quo ſuprema nonniſi ad Imperii tribunalia provocatum.

§. DXXIX.

Directorii forma.

Directorii Alſatici indolem, qualis illa noſtro ævo eſt, nunc paucis exponam. Septem Senatores, (s) quos inter ſemeſtre præſidium ambulat, & tres Aſſeſſores (t) cum Syndico hoc tribunal componunt. In gravioribus cauſis, ubi totius Corporis res agitur, Octoviri accedunt perpetui; (u) ex ſociis Equitibus per Directores ſelecti. Quodſi eligendus Senator, Senatus, Aſſeſſores & Octoviri candidatos tres ſeligunt conjunctim, ex quibus unum Rex eligit, electumque diplomate munit.

Matricula.

Matriculæ non modo Nobilium nomina, ſed & eorum terræ inſcribuntur. Continet ea, præter plurima caſtra, vel habitata, vel diruta, XC. vicos; quos inter nonnulla oppida fuerunt, & ex parte adhuc ſubſiſtunt. Loca iſta ſecundum viarum directiones in Diſtrictus X. Gall. *Routes*, ordine ſequenti deſcripta ſunt.

§. DXXX.

Loca Matriculæ inſcripta.

I. Biſchoſsheim, Mundolsheim, Vendenheim, Berſtett, Olvisheim, Schurhoffen.

II. Oberhausbergen, Mittelhausbergen, Pfulgriesheim, Behlenheim, Wiversheim, Schnersheim, Schaffhauſen, Wilvisheim, Buesweiler, Mülhauſen.

III. Stützheim, Hürtigheim, Quatzenheim, Veſſenheim, Wintzenheim, Landersheim, Furchhauſen.

IV. Schæfolsheim, Achenheim, Breuſchwickersheim, Kolbsheim, Oſthoffen, Scharrachberckheim, Irmſtett, Odratzheim, Trenheim, Coſſweiler, Rumolsweiler, Birckwald.

V. Lingolsheim, Ensheim, Duppichheim, Duttlenheim, Niderotterott.

VI. Blæsheim, Innenheim, Kraut-Ergersheim, Meiſtratzheim, Nider-Ehenheim, Valff, Zellweiler, Stotzheim.

VII. Mittelberckheim, Andlau, Itersweiler, Nothhalten, Zell & Bliensweiler ex parte, Reichsfelden, Bernhardsweiler, St. Blaiſe & Blienſbach.

VIII. Fegersheim & Ohnenheim, Ichtratzheim, Hipsheim, Oſthauſen, Bolſenheim, Utenheim, Werd.

IX. Eſchau & Wibolsheim, Plobsheim, Gerſtheim, Obenheim, Boſſsheim, Widernheim, Sundhauſen, Mietersholtz, Ehenweyer & Rathſamhauſen, Bœſenbieſen.

X. Dūpoltzheim, Saſſenheim, Schœnau, Botzheim, Mackenheim, Jebsheim, Kunheim, Hartmansweiler & Rimbach-Zell. Quatuor poſtremi vici Alſatiæ ſuperiori accenſentur.

Loca hæc Matriculæ ita inhærent, ut ſi quando ad alium cujuscunque ordinis & dignitatis dominum quocunque modo pervenerint, eidem tamen maneant inſcripta; niſi aliis cum locis, locum eorum occupaturis, commutentur. Maximiliani II. privilegio, à Galliæ Regibus confirmato, inſigne hoc jus debet Nobilitas, ut ſupra oſtenſum.

§. DXXXI.

Limes Nobilium Alſat. infer.

Limes Nobilium inferioris Alſatiæ, ſub periodo Germanica, ab Eckenbaco fluviolo, ubi Alſatia inferior incipit, (x) ad borealem uſque Hagenoenſis ſilvæ limitem ſeſe

(s) *Conſeillers ordinaires*, Germ. *Directorial Rath.*
(t) *Conſeillers Aſſeſſeurs*, Germ. *Auſsſchuſſ.*
(u) *Adjoints; Zugeordnete.*
(x) Vid. Tom. I. pag. 21.

ſeſe extenderat. Declarat hoc Charta Rudolphi II. (*y*) An. MDCV. Ordini Equeſtri Rhenano data, quæ pro auſtrali hujus Ordinis limite ſilvam Hagenoënſem conſtituit. Alii ſilvæ hujus flumen, Suram, Surburgum quæ alluit, inter Hagenau & Weiſſenburg terminum borealem inferioris Alſatiæ Nobilium poſuerunt. Hodiernus eorum limes, & auſtralis & borealis, ſeſe latius extendit. Ille per X. leucas ultra Eckenbacum in Alſatiam ſuperiorem & in ipſa quidem Rufacenſis Emunitatis viſcera aſcendit. Borealis à Sura ad Luteram uſque progreſſus eſt; ex quo caſtrum Rœderenſe & nobilis Geisbergæ prope Weiſſenburgum villa in Ordinis hujus Equeſtris cataſtrum fuerunt receptæ.

§. DXXXII.

Cum autem vetus Rhenani Ordinis limes ad Suram uſque aſcenderit, quod flumen Alſaticum Ordinem à Rhenano diviſit, inferimus hinc, hodiernos Alſatici noſtri Ordinis fines ſuum limitem ad boream prolataſſe, atque adeo in veteres Ordinis Rhenani terminos immigraſſe, quum in ipſam uſque Vaſgoviam, in qua Weiſſenburgi Civitas ſita eſt, progreſſi ſint. Vaſgoviæ acceſſio.

Enimvero Weiſſenburgenſis ille ad Luteram & Voſagum tractus, is ipſe eſt, qui in Nobilitatis Rhenanæ Pagis, Vaſgovia, vel Vaſagi pagus (*Waſgau*) vocatur. In tripartita enim Circuli Nobilium Rhenenſium diviſione, pars prima vocatur *im Gau und Waſgau.* Vaſgoviam novimus. (*z*) At quinam Diſtrictus ſimplici nomine *Gau* denotetur, non definiunt ſcriptores, qui de Germanica Nobilitate loquuntur. Weſtriam, (*Weſtrich*) Vaſgoviæ vicinam & Voſago diſtinctam ab Alſatis, hoc nomine denotari, eo veriſimilius eſt, quod multos ea olim complexa eſt Nobiles, qui Anno MCCCCLIX. & MCCCCLXIII. jam ſocietatem iniverant, in qua ex Vaſgovicis noſtris cumprehenſi quamplures. (*a*) Nobilitas hæc Weſtriæ cum Metenſi conjuncta, inter ſeptem Nobilitatis Circulos jam Anno MCCCCXCV. comparuit, ut ſuperius oſtendi.

Privilegia, Equitibus inferioris Alſatiæ ab Imperatoribus Regibusque conceſſa, Ex Alſatia ſup. acceſſio. plures ſuperioris Alſatiæ Nobiles invitarunt & adhuc invitant, ut matriculæ eorum quoque inſeri ſtudeant; unde limitum ejuſdem Ordinis ad Auſtrum quoque naſcitur extenſio.

§. DXXXIII.

Ceterum non prætereundum ſilentio eſt, in eruenda Familiarum antiquitate illas Tranſitur ad Familias. probationes à nobis eſſe neglectas, quæ ex Ruxneriano Ludorum Equeſtrium Libro communiter petuntur. Ruxnerum impoſtorem (*b*) noſtra ætas contemnit, quæ nonniſi genuinas probationes ex idoneis ſcriptoribus, Chartis, Sigillis, Lapidibus, aliisque hujus generis monumentis, quæ tam facile pravari nequeunt, petitas, admittit. Genuinis ergo Ludorum Equeſtrium laterculis, quæ in Chartophylaciis & Bibliothecis hinc inde ſervantur, debitam fidem attribuo. Pleræque illuſtriores Familiæ in originibus ſuis fabuloſum, vel etiam mirabile quid oſtentant, quod ſola traditione aut falſis illis Torneamentorum indicibus nititur.

Poſtremo denique loco memorandum, civicas hinc inde in Alſatia reperiri familias, quæ Inſignium & Ludorum Equeſtrium jura per Reſcripta & Diplomata Cæſarum obtinuerunt. Plenariam autem Nobilitatem cum aſſecutæ non fuerint, tranſeuntur heic loci ſilentio.

Familiarum quæ ſuperſunt, recenſionem facturus, ab illis initium duco, quæ Alſatiam ſuperiorem inhabitant, atque adeo in unum hodie non collectæ ſunt Corpus. Illas, quæ ſub Periodo Germanica jam incoluerunt Alſatiam, adeoque vere Alſaticæ ſunt, vel ob diuturnitatem temporis, qua Alſatiam inhabitant, indigenatum obtinuerunt, primæ claſſi adſcripſi. Quæ vero aliunde ſub Gallica acceſſerunt periodo, adſcripſi ſecundæ. In utraque placuit alphabeticus ordo.

(*y*) Extat in *Raths-Satzung und Ordnungen freyer Ritterſchaft am Rheinſtrom* pag. 85. adde Casp. a Lerch *von Reichs-Adels Herkommen* Part. 2. pag. 135. num. 53. ubi: *von der Eckenbach biß unsern Hagenauer Forſt.*

(*z*) Vide ſuperius pag. 126. ſq.

(*a*) Herzog *Chron. Alſat.* Lib. 2. pag. 73. & 76.

(*b*) Struvii Diſſert. *de Doctis Impoſtoribus* §. XLIX.

ALSATIÆ SUPERIORIS NOBILES EX GERMANICA PERIODO.

BÆRENFELS.

§. DXXXIV.

Antiqua hæc & in Baſilienſium faſtis celebrata Equeſtris familia, cui à veteri caſtro ad Birſam in Rauracis nomen, à pluribus retro annis ſtabilem in Sundgovia ſedem fixit Hægenhemii, haud procul Baſilea. Cum vicis Hægenheim & Burgfelden, (*c*) Baſil. Eccleſiæ feudis, ejuſdem Epiſcopatus Pincernatum inter decora ſua domeſtica numerat, gaudetque jure civitatis Baſilienſis, quam à ſec. XIV. Bærenſelſii, in primis dignitatum gradibus ibidem conſtituti, auctoritate olim atque conſiliis rexerunt. (*d*) Pro Conrado de *Berenvels*, Milite, Johannes de Watwiler, Scultetus Baſil. in cauſa Epiſcopi judicium habuit An. MCCCLV. (*e*) Vicennio poſt Wernerus & Lutoldus Milites, Arnoldus & Adelberg, Armigeri de *Berenfels*, fratres, inter nobiles ejuſdem urbis cives, cum plebejis tranſigentes, occurrunt. (*f*)

Vectigal in Damerkirch & jus patronatus Capellæ S. Galli (*Gallenberg*) prope Altkircham, cum teloneo, gabella vini, judiciis, feuda olim Auſtriaca, nunc Regia, ab An. MCCCCLVIII. poſſident; quo Werlinus, Johannes & Leopoldus de Bærenfels de illis, una cum caſtro Steineck prope Were ad Silvam Nigram, inveſtiti ſunt. Succeſſit eis Adelbergius An. MDXX. hujusque nepos Hannibal An. MDLXII. Hannibali ſucceſſere Melchlor, Leopoldus & Joh. Chriſtophorus filii An. MDCI. quorum primus lineam in *Grenzach*, tertius in *Hægenheim* condidit. Illa per Jac. Dietericum, Dynaſtiæ Badenvillanæ præfectum, qui An. MDCLXXXVII. obiit, continuata, in ejus nepotibus, Friderico Carolo, Equitum turmæ apud Gallos olim ductore, & Chriſtiano Friderico, patruelibus, ſuperſtes, prolis defectu ad occaſum vergit. Grenzacum, quantum ejus ad Bærenfellios ſpectabat, Marchioni Bada-Durlacenſi An. MDCCXXXV. venditum eſt. Stirps vero Hægenheimenſis in Frid. Chriſtophoro, ejuſque progenie maſcula, Baſileæ ſubſiſtit.

EPTINGEN.

§. DXXXV.

Vicus Eptingen, unde genti nomen, in ea Siſgoviæ parte ſitus eſt, quæ civitatis Baſil. Præfecturam Farnſpurg hodie componit. Gens hæc, in multas ſtirpes, ſuis agnominibus (*g*) & galearum ornamentis diſtinctas, in Rauracis pariter ac in Sundgovia noſtra à ſeculi XIII. temporibus claruit. Conradus de Eptingen, Ulrici, Comitis Phirret. An. MCCXXXIII. Miniſterialis, (*h*) biennio poſt chartæ ejus Monaſterio Altorff datæ, teſtis ſubſcripſit. Eundem Conradum & Reinboldum de Eptingen Nobilium de Butenheim, cum Baſilea & Mulhuſio civitatibus paciſcentium, fidejuſſores A. MCCXLVI. reperio. Godofredus Advocatus Imp. A. MCCLXII. Matthias Conſul A. MCCLXXIV. occurrunt. Matthias hic pater & filius ejusdem nominis, ut & Gotfridus de Eptingen, Milites, An. MCCLXXXIX. chartam, Baſileæ ſcriptam, teſtes ſignarunt. (*i*) Anno MCCCXXXI. Cuno Baſil. Eccleſiæ Canonicus, ejusque frater Wernherus, Ordinis S. Johannis Eques, leguntur. (*k*) Strenuus Miles, Johannes de Eptingen, dictus Spengelin de Blochmunt, (*l*) à Bertoldo Epiſc. Argent. curiam feudalem Rubeaci tenuit An. MCCCXLI. (*m*) Ex eadem familia tum Abbatiſſa Olsbergæ fuit, ubi Eptingenſes magno numero jacent ſepulti. Jo. Puliantus, de vico Bartenheim An. MCCCLXIII. inveſtitus, (*n*) filiam reliquit Adelheidem, quæ patris heres Conrado & Turingo de Eptingen multos homines proprios tradidit, Auſtriacis An. MCCCCXXI. in feudum oblatos. Conradus ille Miles biennio ante pro Johanne de Thierſtein Com. Epiſcopatus Baſil. judicio feudali præfuit; quo Valckenſteinii damnati ſunt Nobiles.

Eptingenſes,

(*c*) De his ſupra pag. 61. §. XCIII.
(*d*) Urstis. *Chron. Baſil.* pag. 142. ſq.
(*e*) Tabular. Epiſcop. Baſil.
(*f*) *Merckwurdigk. der Landſch. Baſel* Part. VIII. pag. 837.
(*g*) Inter agnomina hæc occurrunt Wartenberg, Wildenſtein, Brattelen, Siſſach, Lieſtal, Zyſen, Madlen, Puliant, Glurer, Blochmund, Sporer,
(*h*) Teſte charta ap. Herrgott *Geneal. Habsburg.* Cod. Dipl. num. 297.
(*i*) Ibid. num. 654.
(*k*) Urstis. *Chron. Baſil.* Lib I. pag. 24.
(*l*) De hoc caſtro, Eptingenſium olim feudo, vid. ſupra pag. 35.
(*m*) Vid. pag. 81. §. CXXVI.
(*n*) Supra pag. 60. init.

Digitized by Google

Eptingenſes, diſtracti ſæpe bonis ſuis in partes, civitati Baſil. mox amici, mox infenſi, ſuas denique terras Rauricas omnes, caſtrum Alt-Humburg in Frickthal An. MCCCCLXIV. vicum Siſſach anno ſequenti, (o) vicos Eptingen & Ober-Dieckten An. MCCCCLXXXVII. (p) Brattelen An. MDXIX. (q) cum patronatus ceteriſque univerſis juribus eidem urbi vendiderunt. Pro Siſſaco, quod feudum Auſtriacum fuerat, Sundgoviæ vici Hagenthal, ſuperior & inferior, quos adhuc poſſident; (r) pro vico Brattelen caſtellum Waltighoſen, aliaque bona propria Archiduci Sigiſmundo oblata ſunt.

§. DXXXVI.

An. MCCCCXLV. à Gallorum partibus contra Helvetios cum Eptingenſes ſtetiſſent, Blochmuntium & Blatzheim, ipſorum caſtra, à Baſilienſibus obſeſſa atque disjecta ſunt. Tum temporis Suſanna ex gente hac in Abbatiſſam Andlavienſem electa eſt, ad An. MCCCCLXXIX. uſque ſuperſtes. Eadem dignitate per decennium conſpicua fuit Maria Beatrix, An. MDCLXVI. defuncta. Liberandæ à Burgundis, ſub Carolo Audace, Alſatiæ atque Brisgoviæ Hermannus de Eptingen plurimum operæ impendit; Advocati Provincialis in iiſdem provinciis munus, Petro Hagenbachio ablatum, meritus. (s) Petermannus, Johannes Puliantus & Matthæus fratres, Ferdinando I. Regi Blochmontium caſtrum An. MDXXIX. vendiderunt, quod Jacobo Reich de Reichenſtein brevi poſt uppigneratum. Ordinis Teutonici in Rulach & Keiſersberg Commendator, Sigmundus de Eptingen, medio eod. ſeculo vixit. Sub finem ejus Petermannus dictus Schnabel & Wolfg. Wilhelmus à Rudolfo II. Imp. de Auſtriacis inveſtiti ſunt feudis. Inter feuda hæc, quæ hodie Regia, præter duos vicos Hagenthal, Eptingenſes caſtellum in Biſel, homines in Blutzheim, partem vectigalis in Othmarsheim &c. numerant. Accedunt quædam Eccleſiæ Baſil. beneficia, inter quæ Camerarii hereditarii munus; nec non duo vici allodiales, quos ſupra (t) recenſui. Præterea civitatis Baſil. cives honorarii, in eadem hac urbe curiam poſſident.

Gens in duos diviſa eſt ramos, vicorum *Neuwiller & Hagenthal*, in quibus ſedent, nominibus diſtinctos. Priorem quatuor fratres hodie exurnant, in quibus duo Ordinis Teutonici Equites, Carolus & Jo. Baptiſta, novæ Rauraco-Gallicæ Legionis Tribunus; (*Colonel*) quo Tribuni titulo Antonius, natu maximus, quoque gaudet. Franciſcus illuſtre ſtemma propagat.

FROBERG.

§. DXXXVII.

Frobergica Gens, accenſenda Dynaſtis, à duobus Dynaſtiæ ſuæ caſtris, (u) *Gliers* & *Froberg*, Gall. *Montjoye*, diverſis temporibus duo ſibi nomina impoſuit; nunc Comitatus poſſeſſione & titulo floret. (x) Richardum de Gliers, primum hujus gentis, ex charta ſuperius protuli. An. MCCXCVIII. Theobaldus Comes Phirret. Wilhelmo de Gliers, Militi ſibi cognato, (y) pro ſexaginta marcis argenti, quas in præmium operæ ſibi præſtitæ ei promiſerat, reditus 60. quartalium ſiliginis ex vico Rieſpach oppigneravit. Vir nobilis & potens Wilhelmus, Dominus de Muntegaudio, (z) Maillanum quendam de *Chaſtel* An. MCCCXXXI. inveſtivit de feudo. Gliers de Froberg.

An. MCCCL. Ludovicus Comes de Novo Caſtro Helvetiæ tutorem & avunculum ſe profitetur Rolini ac Ludovici, filiorum Wilhelmi, Domini Frobergenſis, & Catharinæ, ſororis ſuæ. E filiis his Wilhelmi Ludovicus multum in aulis Principum claruit. An. MCCCLXXIV. ſeptem Comites, octo Milites & ſex Armigeri caverunt ei de Petro Scalario, quem in caſtro ſuo Froberg captum tenebat. Petri Scalarii frater Wernherus, Epiſcopus Baſil. in gratiam cum eo rediens An. MCCCLXXXIII. *nobilem & ſtrenuum Militem, Dom. Ludovicum de Gliers, alias de Montegaudio, Clementis VII.* Papæ Avenionenſis, *& Romanæ Curiæ Mareſcallum* eum vocat. Triennio poſt, charta Avenione ſcripta, *nobilis & potens Vir Dom. Ludovicus, Dominus de Montegaudio*

Biſunt.

(o) *Merckwürdigk. der Landſch. Baſel* p. 2008. ſq.
(p) Ibid. pag. 2250.
(q) Ibid. pag. 225.
(r) Supra pag. 36. med.
(s) Supra pag. 598. fin.
(t) Pag. 36. med.
(u) De quibus ſupra pag. 52. ſq.
(x) Ab An. MDCCXXXVI. menſe April.

(y) *Her Wilhelm von Gliers einem Ritere unſerm Mage.* Ita in literis autographis tabularii Froberg. Biennio ante idem Theobaldus Comes, Romanico ſtylo uſus, Wilhelmum hunc nuncupavit *noſtres bien amez, Coſins Willaums de Glieres Chevaliers Sires de Montjoye.* In charta An. MCCCXIV. ſcribitur *noble homme Meſſires Vuillaumes de Gleires Sires de Montjoye.*
(z) *Noble homme & puiſſant Willeme Seigneur de Montjoye.*

Biſunt. diœceſis, *Dom. Papæ & Rom. Curiæ Mareſcallus*, filio ſuo Johanni caſtrum de Montegaudio prælegavit. Eidem Ludovico Philippus, Dux Burgundiæ A. MCCCXCI. (*a*) & Ludovicus Andegav. Rex Siciliæ, An. MCCCCV. (*b*) *Conſiliarii* & *Camerarii* ſui titulum tribuunt. Heſſo, Marchio Hachbergenſis, & Thuringus de Ramſtein, An. MCCCCIV. cum Ludovico de Gliers, Domino in Froberg, depoſitis armis, quæ propter vicum Heimersdorf ceperant, reconciliati ſunt. (*c*) Denique Ludovicus hic Mareſchallus & Prorex Siciliæ factus, An. MCCCCXXIV. obiit. (*d*) Filius ejus Johannes de Gliers, Dom. in Froberg, Wilhelmo de Hungerſtein, vaſallo ſuo, An. MCCCCXIV. permiſit, ut ex decimis in Hochſtatt vidualitium conſtitueret.

§. DXXXVIII.

Tullier de Froberg.

Definit hic in chartis gentilitium familiæ nomen de *Gliers*, eique ſuccedit nomen *de Tullier*. Johannem enim *de Gliers* excepit Joh. Ludovicus *de Tullier*, Dominus *de Hardemont*, (*e*) uti Catharina, Duciſſa Auſtr. in literis An. MCCCCXXIV. eum nuncupat. Inter Ludovicum Chalonium, Principem Arauſionenſem, & Jo. Ludovicum Tullierium, Militem, Dominum *de Montjoye & de Hardemont*, A. MCCCCXXXVIII. compoſitio facta eſt. Eodem anno Dux Sabaudiæ reditus annuos 100. florenorum Jo. Ludovico de *Tuilliers*, Dom. de *Montjoye*, contulit in feudum. Biennio poſt diuturna ejus cum Domo Auſtr. de Frobergenſibus feudis diſceptatio terminata per arbitros, quorum ſententia Ludovicus univerſas poſſeſſiones & jura, quibus deceſſor ejus Johannes in Dynaſtiis Froberg, Monron & Heimersdorf, gaviſus erat, ea lege recepit, ut ſervitia feudalia Auſtriacis præſtaret, duceretque 20. homines armatos ad bellum, quotieſcunque monitus hac de re fuerit. An. MCCCCXLVII. itidem compromiſſum eſt in ſequeſtros per Fridericum Epiſc. Baſil. & Jo. Ludovicum de *Tulliers*, Dom. in Froberg, de multis rebus ab aliquo tempore inter ſe litigantes.

Jo. Ludovico ſucceſſit filius Dietericus, qui Mariam, Johannis Comitis de Arberg, Dom. in Valengin, filiam An. MCCCCLI. duxit uxorem. (*f*) Hunc Albertus Archidux de Frobergenſi Dynaſtia eodem, quo pater eam poſſederat, pacto inveſtivit An. MCCCCLIV. Dietericus Nicolaum & Stephanum filios reliquit, per quos familia hæc in duas ſtirpes abiit, *Heimersdorfii* (*g*) & *Frobergæ* caſtrorum nominibus diſtinctas. Prior, à Nicolao deſcendens, ſeptima generatione ſub finem ſeculi ſuperioris defecit, quum Franciſcus Joſephus, Franciſci filius, poſt An. MDCLXXX. natus, præmatura morte fuiſſet ſublatus.

§. DXXXIX.

Rami diverſi.

Stephani, qui lineæ Froberg. auctor, nepos Johannes An. MDLXIX. Peronnam, Michaelis Comitis de *Viry* & Paulinæ Comitis de *Vergy* filiam, duxit uxorem, per quam deinceps Comitatus Rupenſis ad Frobergenſes noſtros pervenit. Johannis hujus nepos, Jo. Georgius, Leopoldi Archiducis Camerarius, ſub quo caſtrum Froberg An. MDCXXXV. à Gallis obſeſſum ac dirutum eſt, in numeroſa ſobole Beatum Albertum & Franc. Ignatium filios genuit, quorum prior lineæ de *Vaufrey*, poſterior lineæ *Hirſingenſis* conditor eſt. Beatus Albertus ex Guilielmi de Vergy Comitis, Paulinæ ſupra laudatæ patris, teſtamento, An. MCCCCXCIX. condito, in terris Vergianis ſucceſſit heres, quarum in locum An. MDCCIII. Comitatum Rupenſem Burgundiæ minoris (*h*) à Duciſſa Arembergenſi accepit. Rex Galliarum ei jus mercaturæ conceſſit in Vaufrey An. MDCXCI. Ex Apollonia de Reinach, Jo. Conradi Epiſcopi Baſil. ſorore, Dietericum ſuſcepit, qui An. MDCCXXXV. defunctus, novem liberos procreavit, in quibus Jo. Georgius, Capituli majoris Baſil. Canonicus, & Beatus Baptiſta, cui Rinckia de Baldenſtein, hodierni Principis & Epiſc. Baſil. ſoror, Anno MDCCXXXVI. nupſit, ſuæ lineæ propagator.

Rami

(*a*) *Meſſire Jehan de Montjoye, Chevalier, fils de notre ame feal Chevalier & Chambellan Meſſire Loys de Montjoye, Marechal de notre S. Pere le Pape.*

(*b*) *Chevallier, Conſeiller & Chambellan de Mgr. le Roy Loys, Roy de Jeruſalem & de Sicile &c.*

(*c*) Vocant eum *unſern lieben Oehem Ludewig von Gliers Herre zu Froberg.*

(*d*) Teſte epitaphio, quod ei Avenione poſitum eſt: *Cy giſt Meſſire Louis Sr. de Montjoye du Dioceze de Beſançon, qui fut Marechal de N. S. P. le Pape Clement VII. & Conſeiller Chambellan du Roy de France & par l'ordonnance de notre dit S. Pere ſans changer ſon office, Marechal & Vice-Roy au Royaume de Sicile & de Naples pour les Roys Louis I. & II. qui trepaſſa de ce ſiecle le 23. Juin 1425.*

(*e*) Hardemontium terra Lotharingiæ eſt in Præfectura Romaricimontis. Ejusdem nominis prædium prope *Valfroicourt*.

(*f*) Ab hoc Dieterico incipit ſtemma Tullierianum, quod BUCELINUS dedit in *Germania Stemmato-graph.* Part. 2. pag. 314.

(*g*) Gall. *Emericourt*.

(*h*) Vid. ſupra pag. 53. not.

Rami Hirſing. auctor, Franc. Ignatius, exercituum regiorum ductor, A. MDCCXVI. mortuus, pater fuit Phil. Antonii, haud pridem extincti, qui Ordinis Teut. in Burgundia & Alſatia Commendator, copiarum Electoris Colon. Legatus, Bavariæ equitum Magiſter & Caroli VII. Imp. ad Helvetios Orator, ab eodem Cæſare dignitatem Comitis S. R. Imp. ſibi, fratribus ſuis ac illorum poſteris An. MDCCXLIII. acquiſivit. Frater Magnus Carolus, nuper defunctus, hanc lineam continuavit. Jure monetandi Frobergenſes olim uſos fuiſſe, ex Caroli V. Imp. literis patet, quibus nummos Frobergæ cuſos in Comitatu ſuo Burgundiæ recipi vetuit An. MDLIV.

JESTETTEN.

§. DXL.

In Suevicis atque Helveticis monumentis à ſeculo XIII. frequens horum fit mentio. *B. de Jeſtettin* inter fidejuſſores nominatur, quos Epiſcopus Conſtant. An. MCCLXIX. Walthero de Clingen dedit. (*i*) Ex eadem gente Turico atque Schafhuſio civitatibus olim plures fuerunt adſcripti. (*k*) Arx hujus nominis ad Rhenum, paucis infra Schafhuſium leucis; qua Rudolfo, Sulzenſi Comiti, Cleggoviæque Landgravio, pro Dynaſtiæ Rothenburg. in Sundgovia parte ſec. XVI. tradita, (*l*) in Mundatum Rubeacenſe ſup. Alſatiæ Jeſtettiorum tranſlata eſt ſedes. (*m*) Ex iis primus in Alſatia comparet Henricus, Murbacenſis Capituli An. MDXLII. Decanus. (*n*) Dein Henricus junior, Martini filius, cum patruo ſuo, Caſparo de Jeſtetten, Ordinis Teut. in Beucken Commendatore, An. MDLXV. occurrit. (*o*) Familia non dives ad interitum vergit.

KEMPF.

Kempfiorum ab *Angrætt* ſive *Angreth* tabulam progonologicam Bucelinus (*p*) edidit, corrigendus in eo, quod Danielis, arcis Angrætt primi ex hac gente poſſeſſoris, (*q*) patri & avo id jam tribuit cognomen. Illorum cum Andlaviis, Ruoſtiis, Schalleris, Wetzeliis & Pfirdtiis affinitatem eadem tabula indicat. Cæſaris Caroli, qui exeunte ſeculo ſuperiore caſtrum Ungerſtein acquiſivit, (*r*) per Wilh. Antonium, adhuc vivum, nepos, Cœleſtinus, in Ordinem Teutonicum receptus, Præceptoria Rohr & Waldſtetten in Suevia fruitur. Familia ſedet Gebvillæ.

LANDENBERG.

§. DXLI.

In Kiburgi Comitatu Turicenſium ditionis tria caſtra Landenberg (*s*) tribus, Landenbergicæ gentis familiis nomina dederunt, ex quibus ſola Breiten-Landenbergenſis Turici & in Alſatia adhuc ſupereſt. Gens hæc multis illuſtrata decoribus in Hiſtoria floret. Peregrinum vel Beringerum de Landenberg Annales Helvetici norunt; qui poſtremus Imperii apud Subſilvanos Præfectus ab iisdem ejectus eſt, quod eos, Alberti I. Regis Germaniæ juſſu, ex liberis Imperii civibus Auſtriacos reddere ſtuduerat. (*t*) Ultimo Comiti de Habsburg, Laufenburgicæ lineæ, An. MCCCXCIII. nupſerat Agnes de Landenberg. (*u*) Hermannus & Hugo de Hohen-Landenberg An. MCCCCLXVI. & MCCCCXCVI. Epiſcopi Conſtantienſes electi ſunt. (*x*) Poſterior obiit A. MDXXXII. Circa idem tempus Breiten-Landenbergenſium primus religionis cauſa Turico in Alſatiam migravit Johannes; cujus ex Maria de Hagenbach filius, Matthias Jacobus, ab Auſtriacis caſtellum in Banvillario, una cum ſpe Hagenbachiis olim in vicis Nider-
Sept

(*i*) Herrg. *Geneal Habsb*, Tom. III. num. 503.

(*k*) Lau *Lexic. Helvet.* Tom. X. pag. 530. ubi auctor Familiæ hujus in Alſatiam tranſitum ignoraſſe videtur.

(*l*) Vide ſupra pag. 55. Addo hic ad ea, quæ de Rothenburgenſi Dynaſtia expoſui, quod illam feudum Imperii, Burgundiæ Comitibus collatum, fuiſſe, ex Archivi Oenipontani tabulis, mecum modo communicatis, intellexi. Rudolfus I. Imp. Rothenburgi traditionem, ab Ottone, Burgundiæ Com. fratri ejus Hugoni factam, An. MCCXCI. irritam pronuntiavit, aliisque literis permiſit, ut Otto feudum hoc conjugi ſuæ Mechtildi donaret. A Mechtilde ad Ulricum II. Phirreti Comitem, inde ad Auſtriacos illud mox tranſiit, ſub quibus vinculum feudale paulatim diſparuit.

(*m*) De qua pag. 83. fin. ubi ex his corrigenda ſunt quædam.

(*n*) De hoc pag. 95. §. CLIV.

(*o*) Luck. Collect. Geneal. MſS.

(*p*) Opp. Tom. II. pag. 181.

(*q*) De quo pag. 100.

(*r*) Ibidem.

(*s*) *Alten-Landenberg*, *Hohen-Landenberg* & *Breiten-Landenberg*, de quibus caſtris vid. Lau *Schweizer-Lexic.* Tom. XI. pag. 310.

(*t*) Simler *de Rep. Helvet.* Lib. I. ceterique ſcriptores Helvetici omnes.

(*u*) Herrg. *Genealog. Habsburg.* Tom. I. p. 251.

(*x*) Manlii *Chron. Conſtant.* ap. Pistor. *Script. Rer. Germ.* Tom. 3. pag 769. & 773.

Sept (y) & Bartenheim ex parte ſuccedendi, An. MDLXXX. accepit. Spes hæc impleta eſt An. MDCCIV. Matthiæ Jac. ex Anaſtaſia de Phirreto filii erant Jo. Chriſtophorus, Vicedominus Murbac. & Wilhelmus Petrus de Landenberg, quorum ille lineam *Sulzmatenſem*, hic *Ilzachiam* condidit.

Prior linea continuata eſt per Melchiorem Antonium, Jo. Chriſtophori filium natu majorem, cujus frater, Ulr. Wilhelmus, caſtro & oppido Bellortenſi præfectus, inſignia bona familiæ ſuæ à Comite Ortenbergico An. MDXCIII. comparavit. Melchioris Antonii filius fuit Frid. Adolfus, pater Joſephi Euſebii & Mariæ Sal. per XXX. annos Albæ Dominarum Abbatiſſæ. Ex Joſ. Euſebio nati ſunt Jo. Conradus, Canonicus & Archidiaconus Baſil. An. MDCCXL. defunctus; Beatus Sebaſtianus, ſupremi Alſatiæ Senatus ex Ordioe Equitum ab An. MDCCXII. Aſſeſſor, cui Truchſeſſia de Rheinfelden nupta; Wilhelmus Jacobus, Ordinis Teuton. Commendator Friburgi, qui Anno MDCCLV. ſepultus; Jo. Baptiſta, cujus uxor Andlavio-Birſeckia. His accedit ſoror, Maria Beatrix, Princeps Abbatiſſa Andlaviæ, quæ adhuc in vivis.

Alteram lineam, quæ ab Illzacho nomen habet, Wilhelmus Petrus, ut dictum eſt, condidit, Leopoldo Archiduci à conſiliis, poſtquam à fratre ejus Maximiliano dimidium caſtrum Illzach & vicum hujus nominis An. MDCXVI. accepiſſet in feudum, quod Hohenfürſtii poſſederant, (z) ex quibus Annam ille duxerat uxorem. Succeſſit ei filius Jo. Chriſtophorus, An. MDCLVIII. mortuus; nepos ex Anna Maria de Reinach ſuſceptus, Joh. Henricus, qui An. MDCXCVIII. obiit; pronepos Ludovicus Cæſar, quem An. MDCCLI. denique excepit filius ejus Ludov. Franc. Antonius Sebaſtianus, ſupremi quoque Alſatiæ Senatus ab An. MDCCLVIII. ex Ordine Equeſtri Aſſeſſor.

PFIRDT.

§. DXLII.

Pfirt, *Pfirretum*, *Ferrette*, celebre Sundgoviæ caſtrum, (a) & Comitibus pridem extinctis, (b) & Miniſteriali horum familiæ, quæ adhuc viget, nomen ſuum impreſſit. Henricum de *Phirreto* Ulricus I. Phirreti Comes An. MCCXXXIII. inter Miniſteriales ſuos diſerte refert. (c) Ulricus II. Comes cum Theobaldo & Ulrico de Pfirt, Militibus, An. MCCCXXII. transegit; jura ſua in caſtro Liebenſtein, in vicis Oltingen & Lauter, quartam partem decimarum in Pfirt, aliaque ipſis beneficio feudali relinquens. Idem Ulricus Comes biennio poſt conditi à ſe teſtamenti executores nuncupavit Conr. Wernherum de Hadſtatt, dictum *Gutemann*, & Ulricum de Pfirt, Milites. Teſtis ei ſubſcripſit Johannes de Pfirt, Miles. (d) Die ſequenti obiit Ulricus Comes, gentis ſuæ poſtremus. Ulmanoum de Pfirt, Ulrici filium, inter primos Sundgoviæ, ad Auſtriacos translatæ, Brisgoviæque Advocatos provinciales medio ſec. XIV. fuiſſe, ſupra docuimus. (e) Huic Auſtriæ Duces vicum Carolsbach An. MCCCLXV. contulerunt in feudum. (f) Ulmanni nepos Pantaleon Theobaldum & Jo. Ulricum genoit, à quibus duæ lineæ deſcendunt, quarum prior, *Theobaldina*, morte Franc. Theobaldi Anno MDCCXXIX. defecit; poſterior, *Ulriciana*, per Franc. Conradum & Jac. Chriſtophorum, Phil. Henrici, Pragæ MDLXXVI. defuncti filios, Ulrici pronepotes, in duas ſubdiviſa eſt, *Carolsbacenſem* & *Florimontanam*, quæ durant hodieque. Ex Carolsbacenſi prodiit Jo. Reinhardus, qui de Ferdinando III. Imp. præclare meritus, *Baronis* titulo condecoratus eſt. Ex filiis ejus Frid. Ignatius Eccleſiæ Aichſtettenſis Canonicus; Conr. Carolus Anton. Ordinis Teutonici Eques fuerunt; Jo. Baptiſta genus propagavit, relictu herede Fr. Antonio, Barone de Pfirdt, qui Franciſcam ex Oberſteinbrunnenſi Reinachiorum ſtirpe oriundam, An. MDCCXLI. duxit uxorem. Florimontanam lineam, à Jac. Chriſtophoro conditam, Rudolfus, Beatus Andreas & Jo. Jacobus continuarunt.

Præterea ramus *Zillisheimenſis*, ab Ottone de Pfirt, qui ſub finem ſec. XV. vixit, deſcendens, haud ita pridem exaruit. Ex hoc Jo. Adamus, Archiducum Conſiliarius & Sundgoviæ Præfectus, durante bello tricennali, Alſatia exul, An. MDCLI. obiit. Filiorum alter, Canonicus Herbipolitanus & Baſil. ante patrem expiravit; alter ex Maria Anna de Schœnau Fr. Joſephum, Jo. Conradum & Jo. Gaſparum ſuſcepit; quorum ultimus Ordinis Teut. in Rufaco Commendator; medius Eccleſiæ Baſil. Præpoſitus An. MDCCIX. deceſſit. Primus autem ex Weſſenbergia conjuge Bernhardum, Abbatiæ Murbac. & Ludr. Præpoſitum, ac Phil. Jacobum, Canon. Baſ. An. MCCXXI. moriens reliquit.

REICH

(y) De quo pag. 50. §. 75.
(z) Vid. ſupra pag. 40.
(a) De quo pag. 32.
(b) Vid. ſupra pag. 609.
(c) Inſtrumentum ap. HERRG. *Cod. Diplom.* n. 297.
(d) STEYERER *Vita Alberti II. Auſtr. Ducis* p. 83.
(e) Pag. 595. init.
(f) Vid. pag. 39. med.

REICH DE REICHENSTEIN.

§. DXLII.

Reichenſteinium Caſtrum, inter Münchenſteiniam & Birſeckiam arces, in Raurico atque in ditione Epiſcopi Baſil. ſitum, jam pridem deſtructum, Reichiis de Reichenſtein gentilitium vel hereditarium nomen impreſſit. Reichii, relictis dudum Rauracis, partim Inzlingæ & Brombaci Rœtelanæ Dynaſtiæ trans Rhenum, partim in Sundgovia noſtra ſedes fixerunt. Ab initio, cum Reichenſteinium vel nondum accepiſſent, vel nondum fuiſſet exſtructum, omiſſo ejus nomine ſimpliciter *Rich*, *Rych*, *Reich*, Latine *Dives* dicebantur. Rudolphus Dives ſententiam Rudolphi Habsb. Alſatiæ ſuper. Landgravii circa An. MCC. pro Abbatia Murbac. latam; Heinricus Dives Comitis de Froburg inſtrumenta An. MCCXLV. & MCCLXV. teſtes ſignarunt. (*g*) Rodolphus Dives, *Camerarius*, idem fecit in Comitum Thierſtein. literis An. MCCLXXV. (*h*) unde Camerarii Epiſcopatus Baſil. dignitatem, quam Reichii adhuc poſſident, genti huic jam tum illatam fuiſſe colligimus. Ex Reichiis his Petrus brevi poſt ad Epiſcopatum Baſilienſem à Pontifice Rom. promotus eſt, Heinrico Epiſcopo ad Archiepiſcopatum Mogunt. quem pars Capituli Petro deſtinaverat, evecto. (*i*) Petrus ille *Mathie Diviti*, *fratri & Camerario* ſuo, *ac Petro*, *nato quondam Wilhelmi fratris* ſui, turrim Eccleſiæ Baſil. in monte *Richenſtein*, verſus Birſeckam, in *feodum*, *quod vulgariter Burgleben* appellatur, An. MCCXCII. contulit. (*k*) Idem *Mathias Dives*, Miles, Camerarius Eccleſiæ Baſil. caſtrum & vicum Brombach Eccleſiæ huic biennio poſt in feudum obtulit. Ex eadem familia Conſulatum plures geſſerunt Baſileæ, (*l*) ubi jura civitatis hodieque retinent. Nonnulli à Baſilea acceperunt cognomen. Arnoldus Eccleſiæ Cathedr. Canonicus & Univerſitatis Baſil. Rector An. MCCCCLXXVIII. vixit.

Petro *Rychen de Rychenſtein*, affini ſuo, Andlavienſes Nobiles vicum Saſenheim (*m*) pro trecentis flurenis oppignerarunt An. MCCCCLVI. Idem plurium Dynaſtiæ Phirretenſis locorum hereditatem paulo ante adierat; (*n*) caſtrumque Landscron An. MCCCCLXII. ſuo comparaverat ære. (*o*) His omnibus omnem illam Phirreti Dynaſtiam Marcus Reich pignus adjecit. (*p*) Marci hujus progeniem ad abnepotes usque Bucelinus (*q*) in lucem protulit, ſed imperfecte. Maria Urſula, anno decimo ſeculi ſuperioris in Abbatiſſam Andlaviæ electa, tempore belli tricennalis Soloduri exul vixit. Noſtra memoria Paulus Nicolaus conſiliis ſecretioribus Caroli VI. Imp. adhibitus, *Comitis* axiomate ornatus & Oratoris Cæſarei apud Helvetios munere functus eſt. (*r*) Placidus, Præjectus & Amarinus An. MDCCXXXVIII. in Abbatia Murbacenſi Capitulares vixerunt.

Diverſi ab his Reichenſteinenſes (*s*) in Alſatia ſup. ſub finem ſec. XVI. extincti ſunt, ab alio caſtro Reichenſtein, quod ſupra Richovillam extitit, nomen habentes; ex quibus Fr. Ulricus Armiger An. MCCCCXLIII. & Michaël An. MCCCCLXXV. Sculteti Imperiales Keiſersbergæ vixerunt. Johannes de Richenſtein, ſenior, Armiger, An. MCCCCXLIX. Kienshemii ſedit, ubi poſtremus gentis, Fr. Theobaldus, juxta Clementiam de Pfirt, uxorem ſuam, in fano S. Crucis An. MDXCVII. ſepultus eſt. Reichios de Platz, Tirolenſes origine, inter Alſatiæ inferioris Nobiles infra recenſeo.

REINACH.

§. DXLIII.

Duplex caſtrum Reinach & vicus ejuſdem nominis, (*t*) in Lenzburgenſi Bernenſium præfectura, prope vicum Lucernenſem *Pfæffikon*, Reinachianæ gentis primaria ſedes fuit; ex qua per Helvetios, prœlio Sempacenſi victores, An. MCCCLXXXVI. Origo Helvet.

(*g*) Herrgott *Geneal. Habsb.* Tom. II. num. 344. & 475.
(*h*) Ibid. Tom. III. num. 550.
(*i*) Urstis. *Chron. Baſil.* Lib. III. pag. 141. ſq.
(*k*) Tabular. Epiſc. Baſil.
(*l*) Urstis. l. c. pag. 25. & pag. 142. ſq.
(*m*) De quo ſupra pag. 72. init.
(*n*) Supra pag. 36. §. LIII.
(*o*) Pag. 61. §. XCVI.
(*p*) Vid. pag. 37. §. LIV.
(*q*) *Germania Topo-Chrono-ſtemmatographica* Part. IV. pag. 223.

(*r*) Leu *Lexic. Helvet.* Tom. XV. pag. 140.
(*s*) Qui ſimpliciter de Reichenſtein, non Reich de Reichenſtein, dicti ſunt; diverſis quoque inſignibus uſi.
(*t*) *Rynach*, *Rynacha* curtis in chartis MXXXVI. & MXLV. inter poſſeſſiones Advocati monaſterii Beronis legitur ap. Herrg. *Geneal. Habsburg.* Tom II. num. 175. & 176. In vico hoc Reinachiorum ſedes erat caſtellum, aliudque in monte vicino, quod *Hohen-Rynach* appellatum. vid. Leu *Lexic. Helvet.* voce *Rynach*.

ejecta in Sundgoviam, Auſtriacis, quibus adhæſerat, obnoxiam, tranſivit. Extat in BUCELINO (u) Reinachiorum ſtemma, quod Wernherum de Gauenſtein ſatorem illorum An. MXL. conſtituit. Arnoldus & frater ejus Heſſo de *Rinacho* in charta concambii inter Eccleſiam Montis Angelorum & Rudolſum, Comitem de Habsburg, An. MCCX. inter teſtes leguntur. (x) Ita quoque Jacobus de *Rinnach*, Miles, in literis An. MCCLXVII. (y) Inter Ulricum & Cononem de Rinacho, fratres Milites, lis de nonnullis apud Bachtala ſervis interceſſit, quæ An. MCCLXXIII. amice compoſita. (z) In prœlio, quod diximus, Sempacenſi, præter unum Hannemannum Reinachii omnes, quotquot tum vixerant, pro Domo Auſtriaca pugnaſſe & occubuiſſe dicuntur. (a) Hannemannus ille Miles, ampliſſimo ſuo patrimonio ſpoliatus, Johannis Comitis de Habsburg, Lauffenburgicæ lineæ, favore uſus An. MCCCXCIII. ejuſdem nomine Lauffenburgi judicem egit. (b) Poſtea vel ipſe, vel Ulricus de Reinach, filius ejus, in Alſatiam Auſtriacam deſcendit, ubi duo Ulrici filii, Joh. Erhardus & Henricus, peculiarem uterque ſtirpem condiderunt.

§. DXLIV.

Alſatia ſedes.

Jo. Erhardi propago per tres ejus filios Bernhardum, Jacobum & Ludovicum, in totidem ramos abiit, quorum primus à *Fouſſemagne*, ſecundus ab *Oberſteinbrunn*, tertius à *Munſterolio* ſive *Montreux* cognomen accepit. Munſterolius cum Carolo Philippo de Reinach An. MDCCIV. periit. (c) Ex Oberſteinbrunnenſi Jacobus Sigiſmundus, Sigiſmundi filius, Jacobi, qui conditor hujus rami, atnepos, Epiſcopus Baſil. obiit An. MDCCXLIII. Ex fratribus ejus Jac. Antonius Ordinis Teutonici in Alſchhauſen Commendator fuit, Fr. Antonius autem genus propagavit.

Melchior, Bernhardi, qui rami ſenioris auctor, filius Maximiliano & Carolo V. Impp. carus, Comitatum Burgundiæ ipſorum nomine rexit; avus Jo. Theobaldi, per quem ramus hic in tres ſubdiviſus eſt lineas, quarum prima nomen *Fouſſemagne* retinet; reliquæ duæ à *Muntzingen* & *Hirtzbach* cognominantur. Munzingenſis Anno MDCCXXX. cum Beato Melchiore, Teut. Ordinis in Alſchhauſen Commendatore, deleta eſt. Hirzbacenſem, à Melchiore, Jo. Theobaldi filio juniore, cœptam, nepotes ejus, Johannes Conradus & Johannes Baptiſta, illuſtrarunt. Ille ab An. MDCCV. ad MDCCXXXVII. Eccleſiam Baſil. rexit; hic fratris ſui Coadjutor An. MDCCXXIV. fuit electus, quem tamen An. MDCCXXXI. morte prævenit. Alter Epiſcopi frater, in ſeculo relictus, filium reliquit Fr. Caſimirum Hamannum, qui ab A. MDCCXXXI. ſupremo Alſatiæ Tribunali, quod Colmariæ ſedet, ex Ordine Equeſtri ſenator adſcriptus eſt.

Redimus ad lineam natu majorem, à *Fouſſemagne* dictam, cujus auctor eſt Jo. Henricus, illuſtriſſimus Germaniæ heros, Briſaco ad Rhenum per novem menſes contra Suecos & Gallos An. MDCXXXVIII. fortiſſime defenſo celebris; (d) unde ſibi, fratribus ac poſteris ſuis cum novo *Baronis* axiomate nova quoque inſignia (e) à Ferdinando III. Imp. acquiſivit. Ratisbonæ deinde præfectus obiit An. MDCXLV. Nepos ejus, Franc. Joſephus Ignatius, vicos *Fontaine*, *Desgranges* & *Colonge* A. MDCCXVII. coëmit; Franciſco Leop. de Roppach, gentis ſuæ poſtremo, Roppaci beneficio Regis An. MDCCXXIX. ſucceſſit, ac dignationem *Comitis*, An. MDCCXVIII. Regio diplomate acceptam, poſteris ſuis reliquit. Hujus frater Franc. Wilhelmus Baro, dictus de *Werd*, (f) filium ejuſdem ſui nominis genuit, qui ſupremo Alſatiæ Tribunali Senator Equeſtris ab An. MDCCXXXVIII. aſſidet.

Hi ſunt rami ac lineæ Reinach. à Jo. Erhardo deſcendentes, cujus fratrem Henricum peculiarem quoque ſtirpem conſtituiſſe diximus, *Heydvillerenſem* nempe, quæ ſexta ab Henrico iſto generatione in Phil. Ignatio hodieque floret.

ROTBERG.

(u) Opp. Part. III. pag. 271.
(x) HERRG. l. c. num. 262.
(y) Ibid. num. 486.
(z) Ibid. Vol. III. num. 532.
(a) Vid. ſupra pag. 505. §. XCV.
(b) Sententia judicialis ab eo lata ap. HERRG. l. c. num. 892.
(c) Vid. ſupra pag. 51.

(d) De hac obſidione pleni ſunt belli tricennalis ſcriptores, à quibus omnibus Reinachii celebrantur laudes. THEATR. EUROP. Tom. III.
(e) Reinachii, uti Habsburgici, Leonem habent in clypeo, cui enſis, ſceptrum, trabes rubræ cum aliis jam ornamentis acceſſerunt.
(f) De quo caſtro vid. pag. 172. §. CCXCIX.

ROTBERG.

§. DXLV.

Nominis *Rotberg*, *Ratberg* origo ex arce, quæ in civitatis Solodurenſis Præfectura *Dornach* prope monaſterium S. Mariæ ad Lapidem (*g*) ſita, cum pluribus vicis atque villis, ab illa pendentibus, ad Rotbergios Nobiles olim ſpectavit. Hos ab Anno MCCXXVII. Alſatia ſibi vindicat, quo Ulricus, Johannes & Wernherus de Rotberg, Milites, vicum Ratelsdorf cum jure patronatus à Theobaldo, Comite Phirretenſi, acceperunt in feudum. (*h*) Cum Eptingenſibus, Bærenfelſiis, Reichiis, Zurheiniis jure civitatis Baſileæ gaviſi, non tantum primarios ibi Conſulatus honores, (*i*) ſed & ſummas in Eccleſia Baſil. dignitates adepti ſunt. Arnoldus ſane de Rotberg, D. Jur. Can. An. MCCCCLI. ex Decano Capituli creatus eſt hujus Eccleſiæ Epiſcopus, cui per ſeptennium præfuit. (*k*) Tunc temporis officium Archimagiri & vicus Kembs (*l*) beneficio hujus Eccleſiæ ad Rotbergios pervenit. Felix V. Papa ex bonis Abbatiæ Paterniac. vicum Höllſtein eiſdem An. MCCCCXLV. donavit, qui per filias Arnoldi ad Reichios & Andlavios cum aliis bonis tranſivit. (*m*) Bernhardus Miles, Conſul Baſil. Fridericum IV. Imp. nomine civitatis ſuæ An. MCCCCLII. Romam ſecutus eſt; ac decennio poſt Eccleſiæ Baſil. jura ſua in Arnoldi Epiſcopi, fratris ſui defuncti, hereditatem dimiſit. Bernhardi filius, Adelbergius, in eadem Eccleſia majoris Capituli Decanus vixit.

Rotbergii ſuas in Rauracis opes, Rotbergam, Fürſtenſtein, Munchenberg arces, cum vicis Mezerlen, Hoffſtætten, Weitersweil, Rottersdorf, Lœwenhauſen &c. Anno MDXV. Solodurenſibus pro 4400. aureis vendiderunt, cujus pecuniæ partem poſtremam Jacobus Rotbergius An. MDLV. accepit. Ab hoc tempore Bamlaci ac Rhenovillæ in Briſgovia ſedes gentis fuit, ex qua Wolf. Sigismundus quatuor civitatibus ſilveſtribus ad Rhenum An. MDLXXVII. præfectus erat; Leopoldus Melchior, majorum gloriam nuper æmulatus, Bada-Durlacenſi & Haſſo-Caſſellanæ Aulis ita placuit, ut illa ad Bavarum & Palatinum Electores, hæc ad Poloniæ Regem & Helvetios legationes ei commiſerit. (*n*) Filius ejus in Aula Gothana floret.

SCHAUENBURG.

§. DXLVI.

Frequens hoc in Germania caſtrorum atque natum inde generoſis Familiis nomen. (*o*) Unde, ne diverſa miſceantur, cavendum. In finitimis Alſatiæ regionibus duæ ejuſdem nominis, una in Rauracis ſupra Baſileam, (*p*) altera in Ortenavia probe Oberkircham, vetuſtæ arces occurrunt; unde duplex quoque Schauenburgicum genus, Rauracenſe & Ortenavienſe, prodiit; quorum illud deletum, hoc in plures ſtirpes diviſum in Alſatia, Moravia, Brisgovia & in Luxemburgi Ducatu floret. Origo ex Ortenavia.

Utha, Godfridi, Calvenſis Comitis, & Luitgardis Zaring. filia, uxor Welfonis, qui frater fuit Henrici Superbi, Bavariæ & Saxoniæ Ducis, (*q*) Schauenburgum Ortenaviæ medio ſeculo XII. poſſedit; unde in monaſterii Omnium Sanctorum in Nigra Silva, quod ipſa cum marito ſuo fundavit, tabulis antiquis *Duciſſa de Scowenpurc* appellatur. (*r*) Uthæ proximi, ut ex iiſdem tabulis liquet, heredes erant Eberſteinenſes Comites, penes quos dominium caſtri directum deinceps conſtanter permanſit. Vaſallum & Miniſterialem illa tum habuit Fridericum de *Scowenpurc*, per quem fundationis iſtius, ab Henrico VI. Imp. probatæ, literas in majoris Eccleſiæ Argent. altari deponi curavit. Hertwigum Militem de *Schowinburc* charta Epiſcopi Argent. A. MCCXLIX. in cauſa quadam Reinhardi Militis de Winegge cum monachis Omnium Sanctorum arbitrum prodit. (*s*)

Ss ss 2 Fridericus

(*g*) *Marienſtein.*
(*h*) De feudo hoc ſupra pag. 36. med.
(*i*) Urstis. *Chron. Baſil.* Lib. I. pag. 19. & Lib. III. pag. 242.
(*k*) Ibid. Lib. VI. pag. 419.
(*l*) De quo pag. 61. §. XCIII.
(*m*) *Merckwürdigk. der Landſchafft Baſel* Part. II. pag. 137. & Part. XIII. pag. 1590.
(*n*) Leu *Lexic. Helvet.* Tom. XV. voce *Rotberg.*
(*o*) Gauhens *Adels-Lexicon* Tom. II. pag. 2040.
(*p*) Urstis. *Chron. Baſil.* pag. 31.
(*q*) Scheidii *Origines Guelf.* Tom. II. pag. 389.
(*r*) Crusius *Annal. Suev.* Part. II. Lib. VIII. p. 268. ſq. Ita Clementia Zaring. marito ſuo, Henrico Leoni, Superbi filio, Welphonis Ducis ex fratre nepoti, caſtrum Baden cum centum Miniſterialibus attulit.
(*s*) Schannat *Vindem. Liter.* Collect. I. p. 144.

Digitized by Google

Fridericus & Conradus de Schauenburg, Milites, A. MCCCXXX. & MCCCXXXVI. in bonis ſuis in Ebersweiler & Noppenau, permiſſu Domini directi, Conradi Friburg. Comitis, vidualitia conſtituerunt. Conradus Armiger, Friderici filius, Heinricum & Burcardum Kalb de Schauenburg heredes ſuos An. MCCCLI. inſtituit. Kalbii hi caſtrenſes in Schauenburg quoque cum eſſent, commune hinc ſumſerunt agnomen, æque ac Winterbachii. Volmaro de Schauenb. vetus caſtrum Neuenſtein & ſexta Schauenburgi pars, Badenſe illud, hæc Eberſteinenſe feudum, Ludovici Winterbachii de Schauenburg & Johannis de Stauffenberg morte vacans, An. MCCCCV. fuit collatum. Orta hinc linea Schauenburgica, à *Winterbach* cognominata, quæ cum Jo. Reinhardo An. MDXCIV. defecit.

§. DXLVII.

In Alſatiam tranſitus.

Eodem ſeculo XV. plures hujus gentis in Alſatiam tranſierunt. Georgius à Marchione Badenſi homines inter Ellum & Scheram alibique in Alſatia adventitios Anno MCCCCLV. feudali nactus eſt lege; cum Reinhardo & Friderico fratribus quinquennio poſt Principis ſui, Caroli Marchionis, fratres, in caſtro Iſenheim ſervaturus captivos. (*t*) Reinhardus ille Agatha, Werſici Bock de Stauffenberg & Claræ de Mœrſperg filia, ducta uxore, caſtrum Jungholz An. MCCCCLXXI. ab Eccleſia Argent. cœpit tenere. (*u*) Sed & Beatus à Schauenburg Alſatica feuda, quibus Fridericus de Thann in Waſſelnheim, Miles, Dynaſtiæ Geroldseckianæ ad Voſagum beneficio fruitus erat, An. MCCCCLXXXIII. acquiſivit Ita brevi tempore utraque Alſatia, ſuperior & inferior, Schauenburgenſes ex Ortenavia cives recepit; inter quos propago Reinhardi felicior reliquis fuit. Is & Eccleſiæ Argent. & Auſtriacorum jura in Jungholz atque Rimbach conjunxit, pater Nicolai, qui Tribunus Militum factus nonagenario major An. MDXL. deceſſit. Nicolai hujus nepos, Ulricus Theobaldus, collecta pulcberrima Hatſtadienſium hereditate, (*x*) novus quaſi ſtirpis ſuæ in Alſatia conditor extitit. Ex numeroſa, quam reliquit, quamque Maximilianus Archidux A. MDCXIII. de feudis Auſtriacis inveſtivit, progenie Hannibal, Ordinis S. Johannis Eques, Auſtriacis virtutem ſuam bello tricennali adeo probavit, ut ducis exercitus, Comitisque titulo ornatus, ac Dynaſtia Stauffenſi in Briſgovia pignoris nomine locupletatus fuerit. Hujus fratres, Jo. Reinhardus, Advocatus provincialis Ortenaviæ, *Herlisheimenſem* per Rudolfum & *Moravicam* per Ern. Volmarum; Chriſtophorus *Jungholzianam* per Jo. Gaſparum & *Friburgenſem* per Rud. Henricum, filios ſuos, lineas formarunt, quæ cum adhuc durent, ut ab alio Schauenburgenſium non Alſatico ramo (*y*) diſtinguantur, *Ulrico-Theobaldinæ* uno nomine dicuntur.

Herlisheimenſem lineam Rudolfi, conditoris ejus, nepotes hodie illuſtrant, Beatus Antonius, Ord. Teut. Commendator in Beucken, & Jo. Baptiſta, Ord. S Johannis ab An. MDCCLV. per Germaniam Magiſter, S. R. I. Princeps in Heitersheim; quorum frater, Fr. Joſephus, fœcundo matrimonio gentem propagat; Jo. Conradus, Sulzbaci reſidens, ſtipendiis militaribus ornat.

TRUCHSESS DE RHEINFELDEN.

§. DXLVIII.

Quadraginta familiæ nobiles olim in Germania floruerunt, quibus ab officio Dapiferatus, quo in Principum, ſecularium & eccleſiaſticorum, aulis fungebantur, Dapiferorum, Germ. *Truchſeſs*, hereditarium nomen inhæſit. (*z*) Alſatia ſuperior duas aluit, ante plura jam ſecula ab exteris in eam delatas, quibus à *Wolhauſen*, caſtro Helvetiæ, (*a*) & à *Rheinfelden* cognomen. Sed prior, vico Nider-Steinbrunn gaviſa, ſub finem ſeculi ſuperioris defecit. (*b*) Ex altera Henricus *Dapifer de Rinvelden*, Miles, An. MCCLXIII. primus comparet. (*c*) Alius ejuſdem nominis Judicio provinciali Alſatiæ ſuperioris An. MCCC. aſſeſſor interfuit. (*d*) Wernherus feudum caſtrenſe

(*t*) Conf. ſupra pag. 69.

(*u*) Vid. pag. 88. fin.

(*x*) De oppidulis, caſtris ac vicis ad Schauenburgicos tum delatis vid. pag. 71. 88. ſq.

(*y*) Qui *Harthardtianus & Luxemburgenſis* vocatur. Harthartus, à quo nomen habet, Tribunus Militum Hiſpanus & Theodonisvillæ præfectus Anno MDLXX. poſteros ſuos in Luxemburgi Ducatu reliquit, qui caſtrum Schauenburg aliaque Ortenaviæ bona gentilitia cum Alſatica ſtirpe communiter poſſident.

(*z*) Plures earum recenſet Gauhens *Adels-Lexic.* Tom. II. pag. 2606. ſqq.

(*a*) An. MCCCLXXXVI. ab Helvetiis confœderatis dirutum eſt. Tschudi *Hiſt. Helvet.* Part I. p. 510.

(*b*) Vid. ſupra pag. 60. §. XCII. Ex familia hac Chriſtophorus & Johannes fratres vicum Beticken civitati Baſil. vendiderunt An. MDXIII. Vid. *Merckw. der Landſchaft Baſel* Part. VIII. pag. 822.

(*c*) In charta Comitis Ludovici de Froburg apud Herrg. *Geneal. Habsb.* Tom. II. num. 462.

(*d*) Ibid. Tom. III. num. 691.

caſtrenſe Auſtr. in Thannis, Alſatiæ oppido, poſſedit An. MCCCLXI. quo Hermannus quoque Truchſeſs de Rheinfelden, Armiger vixit. (e) Bucelinus, *Dapiferorum de Reinfelden* ſtemma genealogicum proferens, (f) circa idem tempus auctorem gentis conſtituit Georgium, quem monumenta, quæ perluſtramus, ignorant. Superficiaria Bucelini in Genealogicis ratio fidem ejus jam pridem reddidit doctis ſuſpectam. Ulricus, Hannemanni filius, in Eccleſia Baſil. Canonici & Cantoris dignitate conſpicuus erat An. MCCCCXXXI. (g) Caſtrenſi, quod diximus, feudo Auſtriaca alia extra Alſatiam, ut pars decimarum in Rappersvilla Helvetica, cum dimidia parte caſtri Mœrſperg in Sundgovia, juncta erant, cum An. MCCCCLXVI. Wernherus de iis per Sigiſmundum Archiducem inveſtiretur. Huic ſucceſſit filius Hannemannus Anno MCCCCLXXIX. pater Sebaſtiani & Adelberti, quos An. MCCCCXCIX. heredes reliquerat. Adelberti progenies in nepotibus exſpiravit. Sebaſtiano quinque filii erant, è quibus Hannemannus, Dynaſtiæ Richovillanæ à Duce Wirtenberg. præfectus, An. MDLXII. obiit, poſtquam frater natu major, Jacobus, A. MDXLIX. jam deceſſiſſet. Uterque ſanguinem propagavit.

Ex Hannemanni ſex filiis Jacobus, natu maximus, Dynaſtæ Rappoltſtein. nomine præfecturam Gemar adminiſtravit, à quo tempore Truchſeſſii hi in Rappoltivilla noſtra frequentes vixerunt. Eidem Jacobo, Philippo & Blaſio, fratribus, feuda Imperii, quæ Hattſtadienſium interitu vacare videbantur, caſtrum inferius Hadſtatt, vicus Ginſpach, Zimmerbach ex dimidia parte, curia libera in Amersweiler, molendinum in Turingheim, vectigal in Iſenheim, à Rudolfo II. Imp. An. MDLXXXVI. collata ſunt. (h) Sed illorum magna pars in aliorum tum poteſtate jam fuerat. Jacobi filia Jacobea Abbatiæ S. Stephani Argent. ab A. MDCI. ad MDCXLVII. præfuit. (i) Philippus, Jacobi frater, inter alios filios Jo. Chriſtophorum genuit, avum Henrici Humperti, Ord. Teutonici Equitis, & Jo. Melchioris, cui An. MDCXCIV. defuncto Jo. Conradus, Bennvillæ habitans, Lud. Wilhelmus & Fr. Ignatius, fratres, una cum Franciſco & Joſepho Antonio, patruelibus, inveſtiti à Rege in feudis olim Auſtriacis ſucceſſerunt. His Nieder-Ensheim & Munchendorf, Eccleſiæ Baſil. feuda, accedunt, de quibus ſupra. (k) Regenfridus Truchſeſs à Rheinfelden, Abbatiæ Murbacenſis Capitularis, An. MDCCXLIII. obiit.

WALDNER DE FREUNDSTEIN.

§. DXLIX.

Martia ſoboles, ſemper armata, feudis & allodiis dives, in plures identidem ſubdiviſa familias; quæ vel à caſtris ſuis, vel à vicinis, ubi habitaverant, oppidis, Thann, Sultz & Gebweiler, agnomina cepere, donec ante aliquot ſecula omnes promiſcue *Waldneri à Freundſtein* dicerentur; gentilitiis trium avicularum rubrarum, totidem rupibus inſidentium, inſignibus uſi conſtanter.

Genealogia eorum ab initio ſeculi XIII. per XVI. generationes ad noſtrum uſque tempus clara luce procedit; effictos enim Haſtiludiorum indices præterimus ſilentio. *Crafto de Gebwihre*, Miles, pater Conradi *Waldenarii*, Militis, An. MCCXXXV. transactioni Abbatiæ Murbac. cum Phirreti Comite interfuit. Craftoni Waldenario, Equiti, 50. marcas argenti pro equo ſe debere An. MCCCXV. profeſſus eſt Fridericus Auſtriacus, Rex Romanorum. Henricus dictus Kraft, Bertoldus, Hermannus & Wilhelmus, Milites, Waldenarii omnes, rogante Argentinenſi Epiſcopo, Abbatiæ Murbac. An. MCCCXLI. breves belli inducias conceſſerunt. Novennio poſt iidem Waldneri Turicenſibus, (l) Hermannus Waldenarius, Eques, Francofurtenſibus An. MCCCCLIX. vel intulerunt vel minati ſunt bellum. Hermannus hic ſingulari deinde apud Carolum Burg. Ducem, gratia floruit, à quo Conſiliarius An. MCCCCLXIX. & Alſatiæ Auſtriacæ Præfectus vicarius An. MCCCCLXXIII. creatus eſt. (m) Filii ejus, Anſtadius & Jacobus, Arg. Epiſcopi hoſtes, duobus fere millibus equitum peditumque ſtipati, Rufacum & caſtrum Iſenburg armis occupare tentarunt; ſed conſilium incolis proditum caruit ſucceſſu. Poſt multiplicia damna utrimque accepta & illata pax denique coaluit An. MCCCCXC. Ex Anſtadii prole eminuit Chriſtophorus, S. Joh. Hieroſol. Equitum ordini adſcriptus, qui in Rhodienſi obſidione An. MDXXIII. multis heroicæ virtutis ſpeciminibus contra Turcas editis occubuit.

 §. DL.

(e) Hic legitur in literis Epiſcopi Baſil. Anno MCCCLXIII. ibid. num 823.

(f) Opp. Part. IV. pag. 81.

(g) Urstis. *Chron. Baſil.* pag. 251.

(h) Moser *Reichs-Hoffraths-Proceſs* Tom. III. p. 856.

(i) Huber *Bericht von S. Wilhelm und S. Stephan* pag. 160.

(k) Pag. 36. §. LIII. fin. & pag. 71. §. CX.

(l) Albertus Argent. *Chron.* p. 155. ubi *Waldenarii de Sultz Alſatiæ* dicuntur.

(m) Conf. ſupra pag. 598. §. CCCVII.

§. DL.

Neque vero ſago tantum Waldneros claruiſſe credendum, claruerunt & toga. Jo. Theobaldum Ferdinandus I. Imp. Advocatiæ provinciali Alſatiæ; (*n*) Georgium Wilh. An. MDCXL. extinctum, ejusque filium, Phil. Jacobum, Marchiones Bada-Durlacenſes Rœtelanæ & Sauſenbergicæ Dynaſtiis rectores præfecerunt ac judices. Noſtro denique ſeculo togatis virtutibus floruit Phil. Jacobi nepos, Frider. Ludovicus, conditor lineæ ſenioris, quæ *Schweighuſii* ſedet; An. MDCCXXXV. ſepultus Mulhuſii, ubi jure civitatis gaudet Familia. Chriſtianus Carolus frater lineam juniorem *Sierenziæ* condidit. Fridericus Ludovicus quinque filios reliquit, quorum natu maximus, Franc. Ludovicus, Bullioneæ Legionis Ex-Tribunus, pater eſt Craftonis A. MDCCLII. nati; ſecundus, Chriſtianus Fridericus Dagobertus, Campimareſchallus, Helveticæ Legionis Tribunus, Ordinisque Equeſtris pro *Virtute bellica*, à Ludovico XV. nuper inſtituti, Helveticæ nationis Commendator primarius, An. MDCCXLVIII. à Rege *Comitis* dignitate, lineæ ſenioris primogenito inhæſura, condecoratus eſt. Sed & opes domus ſuæ Waldnerus hic Comes præclare adauxit, emptis Schweinhemio (*o*) & Bieshemio (*p*) vicis. Illum, probe Tabernas ſitum, cum Hartmansweiler & Rimbach-zell, Mundati Rubeacenſis vicis, caſtro Olweiler vicinis, An. MDCCLX. commutavit. Trans Rhenum in Ortenavia tertiam partem vici Almansweiler à Wurmſeris de Vendenheim An. MDCCXLIX. acquiſivit, à quibus caſtrum & vicus Schmieheim in eadem Ortenavia ad patrem ejus matrimonio pervenerat. Fratrum ſeniorum virtutes æmulantur juniores, Chriſtianus Jacobus & Lud. Hermannus, ille in Helvetica Legione Pro-Tribuni, hic Equitis Teut. ac Bullioneæ Legionis Tribuni honores adepti.

WESSENBERG.

§. DLI.

Ortus hujus Familiæ ex veteri Frickgoviæ caſtro, quod ad vicum Mandach, Arulam inter & Rhenum, in edito monte ſitum; (*q*) non ex vico Sundgoviæ Weſenberg, (*r*) repetendus eſt. Caſtri illius partem Rudolfus de Weſſenberg conſenſu Domus Auſtriacæ, à qua nexu feudali pendebat, Bilgero de Heydorff A. MCCCCLIV. oppigneravit. (*s*)

Arnoldus de *Weſſenberc* inter liberæ conditionis homines, ante Miniſteriales, in charta Abbatiæ Seconienſis An. MCCVII. recenſetur. (*t*) Hugo de *Weſſenberch* in Comitum & Dynaſtarum claſſe ponitur An. MCCLIX. (*u*) biennioque poſt Johannes & Hugo de *Weſſinberg*, fratres, epitheto *Nobilis*, quod tum Dynaſtis competiit, ſimul ornantur. (*x*) Hugonem de Weſſenberg, Eccleſiæ Baſil. Cuſtodem, Hermannus de Homberg Comes An. MCCXCVI. Epiſcopo Baſil. fidejuſſorem dedit. (*y*) Hæc de prima gentis origine & ſede. Tranſitus ejus in Alſatiam num ante ſec. XV. ponendus, non liquet. Antonium & Johannem de Weſſenberg, fratres, de vico Liebensweiler, (*z*) ut & de caſtro Roppach (*a*) An. MCCCCLXXVIII. inveſtitos reperimus; quibus feudis brevi poſt vicus Cappel acceſſit. (*b*) Humbertus de Weſſenberg Anno MDXX. hujusque filii Jo. Jacobus & Jo. Caſparus An. MDLV. Jo. Chriſtophorus, ex Jo. Jacobo genitus, An. MDLXXIII. & MDXCVI. eorundem feudorum inveſtituram acceperunt. Gallica ſub periodo Humbertum patrem An. MDCLX. excepit Florianus; Florianum Rupertus filius An. MDCLXXXII. qui cum apud exteros ſtipendia mereret, anno ſequenti regia ſententia exutus eſt feudis; Alberto Allemanno, (*Lallemand*) Legionis Gallicæ Tribuno, in ejus locum ſuccedente. Res autem, interceſſione Magdalenæ de Kageneck, Ruperti de Weſſenberg viduæ, ex qua Rupertum Reinhardum reliquerat, jubente Regio judice, An. MDCXCVII. priſtinum in ſtatum reducta eſt. Ab An. MDCLXXXIV. Weſſenbergii Baronum de Ampringen titulo utuntur, quod Jo. Caſparus Baro de Ampringen, Ordinis Teut. Magiſter Princeps, Ducatus Sileſiæ Legatus Cæſareus, eos opum ac nominis ſui ſcripſerat heredes.

Rupertus

(*n*) Supra pag. 577. med. Honeſtiſſimam miſſionem ſub initium anni MDLXII. cum annua 200. florenorum penſione à Ferdinando accepit.

(*o*) De quo pag. 263.

(*p*) Vicus hic, de quo pag. 272. cum villis Vogelgrien & Geiſſwaſſer An. MDCCLVI. ab urbe Briſacenſi Waldnero Comiti venditus eſt.

(*q*) Urstis. *Chron. Baſil.* pag. 54.

(*r*) De quo ſupra pag. 43. §. LXXI.

(*s*) Codex feud. MS. Regiminis Enſisheim.

(*t*) Herrg. *Geneal. Habsb.* Tom. II. num. 260.

(*u*) Ibid. num. 431.

(*x*) Ibid. num. 447. Johannes de *Weſenberc*, Nobilis, in literis Waltheri de Klingen, monialibus in Huſern datis, An. MCCLVI. ante Milites quoque legitur teſtis.

(*y*) *Merckwürdigk. der Landſch. Baſel* p. 1442.

(*z*) De quo pag. 36. med.

(*a*) Pag. 56. §. LXXXIII.

(*b*) Ibidem.

Rupertus Florianus Aulæ Elect. Saxonicæ à Conſiliis intimis & Ordinis Aquilæ Polonicæ Eques; Alex. Franciſcus in Capitulis Spirenſi & Wormat. Canonicus; hodieque florent.

ZU RHEIN.

§. DLII.

Latine *de Rheno*, Germanice *ze Rine*, ad Rhenum, ſcripſerunt veteres. Origo gentis ex Baſilea derivatur. Hugo de Reno & Wernerus, filius ejus, in Henrici VI. Rom. Regis diplomate, An. MCLXXXXV. Baſileæ dato; (c) Johannes de Reno, Miles, in Epiſcopi Baſil. & Ulrici, Comitis Phirretarum, literis An. MCCXXX. & XXXV. leguntur teſtes. Cum Johanne Conradus & Rudolfus fratres de Reno in alio ejusdem Ulrici Comitis inſtrumento An. MCCLXXI. comparent. (d) Hugonem *ze Rine* Præſul Baſil. Theobaldo, Phirretenſi Comiti, An. MCCLXXXI. ſponſorem obtulit. (e) Johannes Miles An. MCCXC. Burcardus Miles MCCCCXX. & Jacobus MCCCCLII. Baſilienſem, (f) Hertricus & Hugo, Milites, pater & filius, Anno MCCCLXIV. & LXXXV. Mulhuſinam (g) civitates ut Sculteti rexerunt & Conſules. Fridericus & Gaſparus Epiſcopalem Eccleſiæ Baſil. cathedram ſeculo XV. multos per annos ornarunt. (h) Hermannus Equitum S. Johannis per Germaniam Magiſter An. MCCCCXI. Baſileæ ſepultus eſt. (i)

Civitatis hujus honoribus ſub tempora mutatæ religionis excluſi Zu-Rheinii, de Domo Auſtriaca & Eccleſia Baſil. bene mereri continuarunt; quarum beneficio, uti ſupra oſtenſum, (k) plura Sundgoviæ loca poſſident. Curiam ſuam in Mulhauſen Jo. Sebaſtianus An. MDLIX. Auſtriacis obtulit.

Succeſſerunt ei Jacobus & Chriſtophorus filii An. MDLXXXVIII. per quos Zu-Rheiniorum ſtemma in duos ramos hodiernos, *Morſchwillerenſem* & *Pfaffſtadienſem*, abiit. Ex illa Jacobi nepos, Wilhelmus, ex hac Chriſtophori filius, Sebaſtianus, poſt pacem Weſtphalicam An. MDCLIII. à regio Alſatiæ ſenatu de feudis antea Auſtriacis Briſaci inveſtiti ſunt. (l)

Wilhelmi nepos, Franciſcus Joſephus, nunc caput familiæ, præter Franc. Antonium, Wormatienſis Eccleſiæ Canonicum, & Franc. Petrum, Ord. S. Johannis Equitem, procreavit filium natu maximum ſibi cognominem, ex quo natos vidit nepotes, Wilh. Jacobum, Canonicum Wurzburg. & Bruchſal. ac Franc. Joſephum. Sebaſtianus Jo. Franciſcum & Reinholdum genuit, ex quibus ille Pfaffſtadienſem continuavit, hic novam conditurus videbatur lineam, *Dornacenſem*, ex qua vero ſolus adhuc ſupereſt filius ejus, Wilh. Jacobus, Wormatienſis, Würzburg. & Bruchſal. Canonicus; quum ex Jo. Franciſco duo nepotes ſuperſint, Philippus Jacobus, Legionis Waldnerianæ Pro-Tribunus, & Sebaſtianus, Aulæ Epiſcopalis Brundruti Mareſchallus. Ille tres filios habet, è quibus Philippus Legionis Epting. Centurio.

A Zu-Rheiniis hiſce diſtinguendi ſunt Nobiles, qui *am Rhyn* nominabantur, quosque Argentina circa An. MDXXX. Lucernam migraſſe, BUCELINUS (m) refert. Henricus de Rheno, Collegiatæ S. Thomæ Argent. Theſaurarius, An. MCCCLV. & Arbogaſtus, Nicolai *Zum Rin*, Advocati olim in Gugenheim, filius, An. MD. Johannes de Rein, alias *Grunwald*, filius Adolfi, An. MDXLIX. Argentinæ vixerunt.

CORPORIS

(c) HERRG. *Genealog. Habsb.* Tom. II. num. 245.
(d) Ibidem num. 514.
(e) Ibid. num. 598.
(f) URSTIS. *Chron. Baſil.* pag. 242.
(g) HEINR. PETRI *Zu-Rheiniſche Chronica* MSS. MDCXL.
(h) Fridericus ab An. MCCCCXXXVII. ad An. MCCCCLI. Gaſparus ab An. MCCCCLXXIX. ad MDII. Cf. SUDANI Baſilea ſacra pag. 306. ſqq.
(i) TONJOLÆ *Monum. Baſil.* pag. 294.
(k) Pag. 39. fin.
(l) Literæ inveſtituræ ſtylo Germ. ſcriptæ ac ſigillo *Regiminis Superioris & Inferioris Alſatiæ* munitæ ſunt.
(m) Opp. Part. IV. pag. 227. Zurheinios cum his confundit GAUHEN *Adels-Lexic.* Part. II. pag. 1879.

CORPORIS EQUESTRIS ALSATIÆ INFER. NOBILES EX GERMANICA PERIODO.

ANDLAU.

§. DLIII.

Gens Alſatica, antiquitate, dignitate, opibus nulli Equeſtris Ordinis ſecunda; cujus ſenior ex veteri Cæſarum privilegio, quod Carolus V. Imp. An. MDL. renovavit, *Equitis hereditarii S. R. Imperii* titulo gaudet. Primus, quem hiſtorica monumenta produnt, fuit *Otto de Andelaha Comes*, diplomatis monaſterio S. Blaſii à Conrado III. Imp. dati, An. MCL. teſtis. (*n*) Comitatum quendam fiſci Otto hic nomine Cæſaris haud dubie adminiſtravit. Rudolfus de *Andela* chartam fundationis monaſterii Trutenhuſani ſignavit An. MCLXXXI. Eberhardus *Dominus de Andelahe*, (*o*) civitati Arg. contra Waltherum Epiſcopum cum Landſpergiis opem ſuam An. MCCLXII. addixit. Eberhardi hujus filii, Rudolfus, Henricus & Eberhardus, *Milites de Andelach*, per Rudolfum I. Imp. de caſtro *Andela* An. MCCLXXIV. inveſtiti, (*p*) cum Duce Lothar. Friderico de lite quadam ſua per arbitros terminanda An. MCCLXXXVIII. convenerunt, in cujus rei inſtrumento autographo Andlavienſes, æque ac Dux Lothar. *nobiles viri* appellantur. Nimis longum eſſet recenſere viros, quos magno numero Domus hæc protulit, toga & ſago illuſtres, Eccleſiæ Principes, Abbates, (*q*) Abbatiſſas, (*r*) Præpoſitos, Teutonici & S. Johannis Ordinum Equites, (*s*) literarum patronos atque fautores inſignes. (*t*)

§. DLIV.

Heinricus dictus *Stolzmann*, filius Rudolfi, Vicedomini Argent. qui caſtrum ſuum Andlau Eccleſiæ huic An. MCCCXLIV. in feudum obtulit, (*u*) per Waltherum & Petermannum filios duas lineas condidit, quarum prior, Huſiorum in feudis Auſtriacis per Hartungi de Domo filiam, Waltheri uxorem, ſuccedens, (*x*) Alſatiæ ſuperiori illata eſt; poſterior, in Alſatia inferiore continuata, morte Alexandri A. MDCLXXIV. defecit.

A Walthero itaque & Lazaro, filio ejus, Auſtriaco Enſishemii Advocato, omnes, quotquot nunc florent, Andlavii, in ſex ramos diviſi, deſcendunt. Lazarus ille, à Petro Hagenbachio, Caroli Audacis in Alſatia Advocato provinciali, A. MCCCCLXXIII. de feudis Auſtriacis inveſtitus, (*y*) Ludovicum & Johannem genuit, ante A. MDXXI. defunctos. Ex Ludovico linea ſenior, quæ à *Kingershemio* appellatur, exorta eſt, à Johanne reliquæ. Hic enim procreavit 1) Johannem II. cujus pronepos, Georgius Fridericus, An. MDCLXXV. mortuus, trium linearum, *Birſeck.* per Erneſtum Fridericum, *Andlavienſis* ſtrictius dictæ per Franc. Jacobum, *Wittenheimenſis* per Wolfg. Ludovicum, auctor extitit. 2) Lazarum II. patrem Ludovici III. qui *Homburgenſis*, & Theodorici, qui *Landavienſis* ſtirpium ſatores. Ex poſtrema hac Antonius, Corporis Equeſtris Alſatiæ infer. Senator, An. MDCCXXX. extinctus, Franc. Antonium, in Prætoriana Regis militia Exemptum, qui Advocatiam Keiſersbergenſem acquiſivit; (*z*) Armandum Gaſtonem, Regis Eleemoſynarium & Eccleſiæ Tull. Decanum; Leonorium Franc. exercituum regiorum Legatum, filios reliquit. Phil. Alexius, Capituli majoris Baſil. Præpoſitus nuper deceſſit. Ex Birſeckiana & Homburgenſi lineis in eodem Capitulo hodieque Canonici vivunt.

Inter

(*n*) Ap. Herrgott *Genealog. Habsburg.* Tom. 2. num. 227.

(*o*) *Eberhart der Herre von Andelahe.*

(*p*) Supra pag. 431. med.

(*q*) Murbaci Abbates creati ſunt Bartholomæus A. MCCCCXLVII. & Columbanus ab Andlau MDCLXII.

(*r*) Andlaviæ Abbatia princeps tres ex hac familia Abbatiſſas, Catharinam An. MCCCXLII. Sophiam MCCCCXLIV. Mariam Sophiam MDCCVIII. ſqq. habuit. S. Stephani, S. Odiliæ, aliasque feminarum Abbatias ſilentio hic tranſeo.

(*s*) Georgius Ordinis Teut. Commendator in Buchheim A. MDXXXIX. Arbogaſtus & Hermannus, fratres, Ord. S. Johannis Commendatores in Feldkirch & Baſileæ fuerunt ſub initium ſec. XVII. imo Arbogaſtus Magiſter Ordinis ſui per Germaniam, adeoque Princeps Imperii, factus eſt.

(*t*) Georgius, Eccleſ. Baſil. & Lutenbacenſis Præpoſitus, primus Univerſitatis Baſil. Rector, Anno MCCCCLXVI. obiit. Tonjolæ *Monum. Baſil.* p. 9. Petrus de Andlo, Canonicus Colmar. ejuſdem Univerſitatis Vice-Cancellarius ſub idem tempus fuit, auctor libri de *Imperio Rom.*

(*u*) Supra pag. 168.

(*x*) Vid. pag. 60. fin. & ſeq.

(*y*) In literis autograph. recenſentur caſtrum Wittenheim, vicus Kungersheim, à Werſico Bock de Stauffenberg emtus, curia in Enſisheim, vici Eſcholzwiler & Zumersheim, caſtrum in Battenheim, vicus Bellickin, curia in Giltwiler, vicus Nuſar &c.

(*z*) Vid. pag. 594. §. CCXCVI.

Inter feuda, quæ poſſident, caſtra ſunt octo, unum oppidum, ac vici prope viginti. Singula hæc loca ſuo ordine indicavi. Pleraque erant vel Imperialia, (*a*) vel Auſtriaca, (*b*) quæ à Rege nunc utraque pendent. His Argentinenſis (*c*) & Baſilienſis (*d*) Epiſcopatuum; Andlavienſis (*e*) & Medianimonaſter. (*f*) Abbatiarum; ut & Lotharingica, Wirtenbergica, (*g*) Rappoltſteinenſia, (*h*) quædam accedunt.

Univerſa hæc feuda, indiviſa hactenus, feminis excluſis, ſoli poſſident mares. Andlavienſes olim, Principum & Eccleſiarum vaſalli, ſuam ipſi quoque curiam feudalem habuerunt. (*i*)

BERCKHEIM.

§. DLV.

Communem generis originem Berckhemios cum Andlaviis habere, antè trecentos fere jam annos ipſi Andlavienſes teſtati ſunt literis. (*k*). Inſignia, ut & plura bona olim communia inter eos extiterunt. Vicus, unde genti exortum eſt nomen, Andlaviæ proximus, hodie *Mittel-Bergheim.* (*l*) Lites varias inter Cunonem de *Berckeim*, ſeniorem, qui Rudolfi I. Imp. Advocatus Alſatiæ fuerat, (*m*) & inter Andlavienſes fratres de multis in Andlaviæ valle alibique juribus, Otto de Ochſenſtein, Advocatus provinc. Alſatiæ, An. MCCLXXXII. ut arbiter decidit. Ad Berckhemios jus Advocatiæ, ad Andlavienſes Scultetatum vallis Andlaviæ ſpectaſſe, ex illius ævi inſtrumentis apparet. Gloria gentis, cujus ſtemma à ſec. XIII. Bucelinus (*n*) edidit, pacis bellique artibus feliciter continuata.

Omnia denique firmamenta ejus in Egenolfo, Jacobi filio, Smaſmanni nepote, poſita fuere, qui Mauritio ab Utenheim, avunculo ſuo, in vicis Innenheim & Kraut-Ergersheim An. MDCXVIII. ſucceſſit, trium filiorum parens, quorum ſinguli poſteros reliquerunt. Wilhelmus, Horburgenſi Comitatui præfectus, lineam *Jebsheimenſem*; Jo. Rudolfus *Kraut-Ergershemianam*; Egenolfus *Rappoltivillanam* condiderunt; ex qua Phil. Fridericus, poſtremo Hanoviæ Comiti à Conſiliis ſecretioribus, Regiminis ejus & Cameræ Alſaticæ præſes fuit, idemque vicorum Almansweiler & Wittenweiler trans Rhenum partem ære ſuo comparavit. Hujus filius, Ludovicus Carolus, in Aula Bada-Durlacenſi nunc floret.

Ex Kraut-Ergershemiana linea Franciſcus Samuel, inter Præfectos Legionis Regio-Germanicæ, (*Royal Allemand*) nuperque inter ſex Prætores Argent. receptus. Jebsheimenſis lineæ opes Georgius Fridericus auxit per conjugem, Jo. Jacobi de Breiten-Landenberg filiam, quæ Schoppenvillam, nobile Alſatiæ ſuperioris prædium, (*o*) ei attulit; mater Jo. Eberhardi, qui Jebshemii agit improlis, ſucceſſorem habiturus ex fratre neputem, Phil. Fridericum, in Legione Alſatica ſtipendia meritum.

(*a*) De quibus pag. 259. init. Sub Rudolfo I. Imp. caſtrum Andelo, pag. 431. med. ſub Wenceſlao A. MCCCLXXXVI. vicus Mittelbergheim; ſub Sigismundo A. MCCCCXIV. homines in valle Andlau & vico Blieneweiler; ſub Friderico IV. A. MCCCCLXXIII. vici Bernhardsweiler, Reichsfelden, Zell & Nothalten, literis feudalibus primum inſerti leguntur.

(*b*) Præter Alſatica, de quibus pag. 44. med. & pag. 60. ſq. vicum Briſgoviæ Belligheim Andlavienſes tenent. Saſenhemium, de quo pag. 71. init. feudum quoque Auſtriacum, aliis pignori traditum, per quoe ad Magnaci Comitem pervenerat, ſuo reluitionis jure denique uſi receperunt.

(*c*) De his pag. 168. ſq. Addendum eſt jus patronatus Benfeldæ cum decimis.

(*d*) Vicus Wittenheim, de cujus caſtro pag. 44. med.

(*e*) Pag. 262. med.

(*f*) A. MCCCCLXVI. Abbas Mediani monaſterii „ validis viris, Eberhardo, Petermanno ſeniori & Petermanno juniori, Armigeris de Andelo, omnes „ homines utriuſque ſexus, recedentes a contractibus „ & terminis (monaſterii ſui,) manentes vel ſe transferentes inter duo flumina Venchene (forte Fecht) „ & Bruſcam in partibus Alſaciæ, „ ſalvis aliorum juribus, in feudum dedit. Accedit his curia in Breitenbach.

(*g*) Decimæ & jus patronatus in Baldenheim.

(*h*) Vicus Dubelsheim, de quo pag. 261.

(*i*) Ad curiam hanc Judicium provinciale ſuperioris Alſatiæ Lotemannum de Utenheim A. MCCCXCI. miſit, quum is feudum caſtrenſe, Ludovico de Utenheim, Militi, in Bergheim habitanti, cuſtodiendis arcibus Andelo & Valff a Petro & Rudolfo de Andelo, fratribus, olim datum, requireret.

(*k*) Literæ hæ in Wenckeri Diſſ. *de jure Torneament. Nobilium Argent.* ap. Senckenberg *Meditat.* Faſc. IV. p. 708.

(*l*) De quo pag. 207. ſq. Pars hujus vici, Werlini de Berckheim obitu vacans, Rudolfo de Andlau A. MCCCLXXXVI. per Wenceslaum Imp. in feudum tradita eſt.

(*m*) Vid. ſupra pag. 560. fin. ſub Adolfo Imp. idem vel alius Cuno de Bergheim Alſatiæ Præſes fuit, uti oſtenſum pag. 562. init.

(*n*) Opp. Part. III ſect. 2. pag 87.

(*o*) Prædium hoc idem Landenbergius pater, Principis Palatino-Birckenfeldenſis Conſiliarius, per Geldrichiam de Sigmarshofen, uxorem ſuam, acceperat. Vid. Leu *Lexic. Helvet.* T. XI. pag. 320.

BERNHOLD.

§. DLVI.

Bernholdii olim dicti ſunt Silveſtres, (*die Wilden*) & Silveſtres Speſshardi. Gentis origo ex Comitatu Erpacenſi Franconiæ, ubi caſtrum *Eſchau* cum aliis bonis poſſederunt, Electoris Moguntini, Erpaci & Reineckii Comitum vaſalli. Sigfridus, Friderici filius, Silveſtris agnomen primus dimittens, Bernholdus ab Eſchau dici maluit; pater Philippi & Georgii, quorum ille ſtirpem Franconicam continuavit, hic novam apud Alſatos condidit. (*p*) Hanoviæ Comites enim An. MDXXIX. in Alſatiam ſecutus, Hattenſi primo, dein Lichtenbergenſi caſtris præfectus, villam Kalenberg prope Luceſſteinium cum plena juriſdictione Anno MDLXXIX. ab iſtis Comitibus emit. Hunc in Præfectura Hattenſi filius excepit cognominis, pater Georgii Alberti, qui Aulæ Hanoicæ Magiſter & Conſiliarius An. MDCXLII. Buxovillæ ſepultus eſt, atque Phil. Jacobi, in Ludovici XIII. exercitu Tribuni (*Colonel*) honores adepti, cui natus eſt Phil. Albertus, Civitatis Argent. Prætor. Ex hoc Sigfridus prodiit, in Regiis Galliæ exercitibus Campi-Mareſchallus, qui Godofredi, Rathſamhuſiorum ad Lapidem poſtremi, filiam duxit uxorem; unde feuda regia ſoceri, quæ poſt ejus deceſſum An. MDCXC. Julius Ludovicus de Chamlay (*q*) acceperat, hoc mortuo impetravit. Feuda hæc vici Weſthauſen, (*r*) Rodern (*s*) & Nider-Otterott (*t*) ex ſemiſſe, cum curia in Rorsweiler, & dimidia parte caſtelli in Spechbach, (*u*) maximam partem olim Auſtriaca, componunt. In iis Sigfrido filius ſucceſſit Antonius Sigfridus, qui in Legione Sueco-Gallica militavit Tribunus. Huic maſcula ſi defutura eſt proles, affinis ejus, Dagobertus à Wurmſer, (*x*) ac Wurmſero idem ſi fatum contingeret, Jacobus *Pineau de Lucé*, Regius juſtitiæ, politiæ ac ærarii per Alſatiam Præfectus, in feudis illis ſpem ſuccedendi obtinuerunt à Rege.

BERSTETT.

§. DLVII.

Antiquiſſimam nominis hujus gentilitii mentionem ſuppeditat membrana Maurimonaſterii, quam Wido de *Berſtedden* circa An. MCXX. teſtis ſignavit. Garſilius de Berſtett An. MCXC. cum Abbatia Honaugienſi de quibusdam decimis transegit. Rudolfus de *Berſtette*, aliique Milites, Petro Berſtettio, factis cum eo induciis, ex urbe Argent. diſcedendi, vel in ea commorandi, libertatem permiſerunt. Petri hujus filius, Miles, An. MCCCI. Dynaſtæ Ochſenſteinenſis vaſallum ſeſe profitetur. Hugo & Wiricus, Armigeri, An. MCCCLXXXIX. & MCCCC. in eccleſia vici Berſtett ſepulti ſunt. Rulinus urbis Argent. Præturam An. MCCCCXVIII. geſſit; ut & Joachimus, An. MDCXL. defunctus, pater Hug. Wirici, Aulæ Wirtenbergicæ Conſiliarii & Magiſtri; Erneſti, turmæ equeſtris præfecti, in prœlio ad Rheinfeldam A. MDCXXXVIII. occiſi, ut & Jo. Jacobi, cujus filium, Phil. Jacobum, noſtra ætas Prætorem urbis Argent. ac Univerſitatis Cancellarium vidit, parentem Wilh. Jacobi, qui Prætoris Argent. locum quoque nunc occupat, & Phil. Reinhardi, qui Legionis Piccardianæ nuper Centurio gentem propagat. Præter vicos Berſtett & Olvisheim, (*y*) partemque allodialem Hipshemii, feuda quædam à Rappolſteinenſi, Lichtenbergenſi & Fleckenſteinenſi Dynaſtiis pendentia, tenent.

BOCK.

§. DLVIII.

Plures ſunt in Germania hujus nominis gentes. (*z*) Alſaticæ auctorem conſtituunt Rupertum, à quo Ruperti Augiam ad Argentoratum circa An. MCC. nomen traxiſſe, fama eſt vetus. (*a*) Additur, nepotem ejus, Bechtoldum, dum Waltheri Epiſcopi Argent. caſtra ſequeretur, An. MCCLXI. ad Colmariam occiſum; hujusque filium,

(*p*) De hac quoque agit Herzog. *Chron. Alſat.* Lib. VI pag 238. ſq.

(*q*) *Marechal General de Logis des Armées du Roy.*

(*r*) De quo pag. 257. fin.

(*s*) Pag. 115. med.

(*t*) Pag. 258.

(*u*) Pag. 41. med.

(*x*) De quo infra inter Wurmſeros.

(*y*) De quibus vid. pag. 169 med.

(*z*) Gauhen *Adels-Lexic.* Tom. I. pag. 169. ſqq.

(*a*) Bucelinus *Germania* Tom. II. ubi integram gentis hujus, uti vocat, Rhenanæ ſeu potius Alſaticæ, genealogiam, majore quam ſolet cura compoſitam, exhibet.

Powered by Google

filium, Conradum, ab Argentinenſibus miſſum, ut pro Alberto I. Auſtriaco contra Adolfum Cæſarem pugnaret, reque feliciter geſta Moguntiæ An. MCCXCVIII. à victore creatum fuiſſe Militem. (*b*) Conrado Bock, Militi Argent. Mundatum Rubeacenſe An. MCCCLXXXIV. fuit oppigneratum. (*c*) Fœcundiſſimam hanc ſtirpem plurimos in ramos excreviſſe, varia, quæ hinc inde occurrunt, Bockiorum agnomina docent: *Blæsheim*, *Bockſtein*, quod arcis in Gerſtheim (*d*) nomen; *Brumat*, *Dachſtein*, *Erlenburg*, *Erſtein*, *Gerſtheim*, *Hagenau*, *Stauffenberg*. Inſuper Bœcklinos ex Bockiis prognatos infra oſtendam. Stauffenberga caſtrum fuit ganerbiale trans Rhenum, prope Offenburgum. Ex ramo hoc Jo. Erhardus Alſatiæ Auſtriacæ Advocatus legitur Anno MCCCCXXVII. (*e*) Werlicus caſtrum Jungholz An. MCCCCLXV. munivit, (*f*) indeque cum 600. armatis Lotharingiam invaſit, per vallem S. Gregorii cum inſigni præda redux. Fridericus Bock, Miles, & Petrus Schott, Conſularis, A. MCCCCLXXV. præfecti ſunt copiis, quas Argentina Helvetiis contra Burgundiæ Ducem auxilio miſit. (*g*) Blæsheimenſem penes lineam Subadvocatia urbis Argent. erat, feudum Lichtenbergenſe; de quo Johannem & Nicolaum, Ulrici Bockii filios, An. MCCCCXII. inveſtitos reperio. Nicolai, Armigeri de Bledesheim, filii Armigeri, Stephanus & Ludovicus, Scultetus ille, hic Advocatus Argent. leguntur An. MCCCCLXIII.

§. DLIX.

A Stephano iſto reliqui Bockii, præter Erlenburgicos, deſcendunt omnes. Filius ejus natu minimus, Johannes, ducta in matrimonium Urſula, Jacobi de Fleckenſtein & Veronicæ de Andlau filia, lineæ Gerſtheimenſis, quæ adhuc durat, auctor evaſit. Natu maximus, Jacobus, Blæsheimenſem per Fridericum, An. MDXLVIII. Blæshemii ſepultum, continuavit, & Erſteinenſem inſtituit per Stephanum II. qui An. MDXIX. deceſſit. Erſteinenſis hic ramus in Jo. Ludovico, Ducis Bipontini venationi præfecto, & Jacobo fratribus, Stephani pronepotibus, qui ambo mortui ſunt cælibes, ante medium ſec. ſuper. exaruit. Idem accidit Blæsheimenſi, quum Friderici pronepos, Wolfg. Ludovicus, bis maritus, An. MDCXL. deceſſit improlis. Sed & Erlenburgicus cum Henrico, Georgii Jacobi, tricennalis Argentinenſium olim Prætoris, filio, poſt ſterile cum Agnete de Ruoſt matrimonium, biennio ante defecerat. Ab eo igitur tempore Gerſtheimenſis ſupereſt ſola; ex qua Johannes Bock, Prætor Argent. An. MDXLII. extinctus, Equitum veteri ritu creatorum in Alſatia poſtremus fuiſſe traditur. Hujus ex Ludovico fratre nepos cognominis, Ducis Saxo-Weimarienſis præfectus ſtabulo, An. MDLXXXV. obiit. Alter Ludovici filius, Fridericus, Knoblochiam & Fegershemiam, utramque generis ſui poſtremam, duxit uxores, ex quibus nata numeroſa ſoboles, in Germania Italiaque, medio bello tricennali, pro Cæſare militans. Nicolaus Eberhardus Chriſtianum Fridericum ſuſcepit, cujus filii Antonius Eberhardus, Sigfridus & Frid. Ferdinandus, mortuo patre, de feudis olim Imperialibus, Auſtriacis & Lotharingicis An. MDCLXXXVI. per Regem ſunt inveſtiti. (*h*) Anton. Eberhardus, tricennali Prætura Civitatis ac Univerſitatis Argent. Cancellariatu ſumma laude defunctus, Franciſcum Carolum & Fridericum Henricum filios reliquit, quorum ille eandem patris ſpartam nunc ornat, hic vegeta progenie illuſtrem ſuam continuat ſtirpem.

BOECKLIN.

§. DLX.

Bœcklinis noſtris cognomen à *Bœcklinsau*, inſula Rheni prope Kaylam, (*Kehl*) quæ pridem diſparuit, à Maximiliano I. Imp. An. MDXIII. tributum. A Bockiis Bœcklinos, diminutivum alterius nomen, deſcendere, veriſimillimum eſt. (*i*) Inſigne utriusque familiæ caper albus. Extant literæ feudales, quibus Bockios primum, dein Bœcklinos de iisdem bonis inveſtitos reperimus. Bernhardus Bock à Marchione Badenſi vicum

Nexus cum Bockiis.

(*b*) Herzog *Chron.* Lib. VI. p. 225.

(*c*) Beeler *Chron.* MS fol. 242.

(*d*) Johannes Bock ſenior, Miles Argent. Sigmundi Bockelin filius, dimidium vicum Gerſtheim cum A. MCCCXC. Zornis venderet, quem 12. ante annos ab Eberhardo Com. de Werdenberg & uxore ejus, Sophia de Hohen-Geroldseck & Lahr, emerat, arcem Bockſtein in vico illo ſitam ſibi ſervavit.

(*e*) *Merckwurdigkeiten der Landſch. Baſel* pag. 1843.

(*f*) Vid. ſupra pag. 88. fin.

(*g*) Schilter *ad Kœnigshov.* pag. 1123.

(*h*) In feudis Imperialibus caſtrum & vicus Blæsheim, de quo ſupra pag. 259. & reditus ex oppido Rosheim; in Auſtriacis pars decimarum in Epfich & prædium in Northauſen; in Lotharingicis certi ex ſalinis Duodeciaci, (*Dieuze*) S. Hippoliti oppido & vico Elſenheim, vel nummorum vel frugum, reditus computantur.

(*i*) Syſtemati tamen huic contrariatur Bœcklinorum ipſorum aſſertum, qui prætermiſſis Alſatiæ Bockiis, ad Bœcklinos Sueviæ, a valle Utingenſi (*vom Utinger Thal*) cognominatos, originem ſuam retulerunt Inſtrumenta hujus rei A. MCCCCLXXXII. & MCCCCLXXXIV. ſcripta vid. in Wencker *Diſſ. de Jure Torneamentor. Nobilium Argent.* ap. Senckenb. *Meditat.* pag. 697. & 700.

vicum Kayl An. MCCCC. ac duodecennio poſt caſtrum Mœrburg ab Henrico, Geroldseckii & Lahræ Domino, in feudum accepit. Hæc trans Rhenum ſita. Atqui Bœcklini ſtirpis ſuæ conditorem producunt Bernhardum, & utrumque illud feudum hodieque poſſident. Bernhardus iſte tum in Bockiorum, (*k*) tum in Bœcklinorum ſtemmate patrem, filiumque habuit Nicolaum; uxorem vero Eliſabetham, ex Manſiis à Manſenburg ortam. Ceterum alii quoque ante Bernhardum Bœcklini occurrunt; imo nomina *Bock* & *Bœcklin* promiſcue in literis illius ævi uſurpata obſervo. Bernhardus itaque, proximus Bœcklinorum ſator, cui pleraſque ſuas poſſeſſiones (*l*) familia hæc debet, Johannem & Nicolaum filios, duarum ſtirpium auctores, reliquit.

§. DLXI.

Lin. junior extincta.

Nicolai ſtirps paucis abhinc annis exciſa. Nati ex eo ſunt Wilhelmus Miles, urbis Argent. Prætor, Bernhardus & Gaſparus, qui in equeſtribus ludis, Stutgardiæ, Ingolſtadii, Onolzbaci An. MCCCCLXXXIV. ſeq. habitis, armati comparuerunt. (*m*) Ex Gaſparo, Buxovillæ Præfecto, An. MDV. mortuo, prodierunt Wolfgangus, D. Petri Jun. Præpoſitus, Claudius, Prætor Argent. & Nicolaus, Præfectus in Willſtett. Claudio Wendelini *Zum Weyer*, gentis ſuæ poſtremi, ſoror nupſerat, unde filii ejus feudum Auſtr. in Endingen An. MDXLV. impetrarunt. Inter hos autem Claudii filios Wilhelmus erat, Eccleſiæ Magdeburg. Præpoſitus, Palatii Cæſarei Comes à Carolo V. Imp. creatus, cui inſignia ſua gentilitia cum jure feudorum & torneamentorum plures per Alſatiam familiæ debent.

Claudii ex Nicolao fratre nepos, Ulmannus, civitatis Argent. Prætor, *Wibolsheimenſem* & *Marburgenſem* lineas per Ludovicum & Jo. Conradum filios condidit. Poſteriorem Conradus Ulmannus, Jo. Conradi pronepos, Gieſſæ præfectus, ſub initium hujus ſeculi terminavit. Ludovicus autem Philippum & Nicolaum Fridericum cum procreaſſet, ille Wibolsheimenſem continuavit, hic novam inſtituit lineam, quæ *Kaylenſis* dicta. Ex Philippo Jo. Chriſtophorus, Dachſteinii Præfectus, & Phil. Ulmannus, Equeſtris Alſatiæ Infer. Directorii An. MDCLIII. Senator, prodierunt.

Nicolaus Fridericus, Tribunus militum, An. MDCLVIII. deceſſit, proavus Franc. Aug. Ferdinandi, cum quo forte occiſo maſcula Nicolai Bœcklini ſtirps omnis An. MDCCLII. fuit ſepulta.

§. DLXII.

Lin. ſenior ſuperſtes.

Retrogredimur igitur ad Johannem, alterum Bernhardi filium, ſtirpis adhuc florentis auctorem, cujus filius Wiricus ac Ludovicus nepus initio ſeculi XVI. urbis Argent. Prætores fuerunt. Stirpem autem continuavit Balthaſar, Wirici frater, avus Sebaſtiani, Ordinis S. Johannis Equitis, Jacobi, Præfecti in Marckolsheim, ac Ludovici. Jacobus, à Marchione Bad. Philiberto de vicis Wittenweiler & Almansweiler An. MDLXV. inveſtitus, Jo. Philippum genuit, in Prætura Argent. An. MDCXIV. vita defunctum, avum Phil. Joachimi, qui familiæ ſuæ nomine inveſtituram regiam An. MDCLXXXIII. ſuſcepit. Ex Ludovico, Jacobi fratre, Phil. Dietericus & Balthaſar II. nati ſunt. Illius filia Parthenii S. Stephani Argent. An. MDCXLVII. Abbatiſſa electa eſt. Filius, Phil. Ludovicus, per uxorem ſuam Sulzenſis hereditatis, quam Gailingii hodie poſſident, factus eſt particeps. Hæc Phil. Dieterici linea, à *Biſchofsheimio* cognomen ducens, cum Franc. Wolfgango An. MDCCXLIV. Pragæ extincta eſt.

Balthaſari II. filius, Jac. Chriſtophorus, Prætor Arg. An. MDCLXXXII. defunctus, per Phil. Chriſtophorum *Ruſtenſem*, & Phil. Chriſtianum, qui Johannis, Silveſtris ac Rheni Comitis, Mareſchallus caſtellum Ensweiler prope Morange Anno MDCLXXV. in feudum obtinuit, *Obenheimenſem* lineas formavit. Prior Anno MDCCLV. defecit; poſterior vero ſola in Phil. Chriſtiani nepote, Jac. Chriſtophori, Prætoris quoque Argent. filio, Franc. Jac. Chriſtiano, ejusque filio unico, Franciſco Friderico, ſpe gentis ſuæ ac feudorum omnium herede, nunc ſupereſt.

BUCH.

(*k*) Bucelin. *Germania* Tom. II. ſect. II. pag 62.

(*l*) Præter Kayl & Mœrburg, quæ Bernhardum hunc in feudum recepiſſe dixi, vicos quoque Biſchofsheim prope Argentinam, Obenheim & Rueſt, qui trans Rhenum ſitus, ab Eccleſia Argent. adeptus eſt.

(*m*) Wencker l. c. pag. 693. ſq.

BUCH.

§. DLXIII.

Caſtrum quidem hujus nominis in Helvetia, (*n*) Alſatiæ vicina, ſed familiæ, quam tractamus, origo ex Marchionatu Brandeburgico repetenda eſt. (*o*) Matriculæ Equeſtri Alſatiæ Philippus Ludovicus à Buch, Hanoico-Lichtenbergenſis in Wœrdt Præfectus, An. MDCLXXXI. defunctus, primus nomen inſcripſit. Ex Wurmſeria de Vendenheim, quæ Firdenheimi vici dimidiam partem deinceps emit, (*p*) filium cognominem reliquerat, patrem Jo. Renati Dieterici de Buch, qui Legionis Gallo-Suecanæ nuper Centurio fuit.

DETTLINGEN.

§. DLXIV.

Incunabula hujus gentis extra Alſatiam in vicino nobis Comitatu Eberſteinenſi trans Rhenum quærenda eſſe videntur. Cunradus, Meinlochus, Ethico & Otto fratres de *Tetelingen* An. MCCLXXII. pro ſalute defunctorum parentum & B. fratris ſui quosdam ex prædiu Kartung, Ottonis de Eberſtein Comitis feudo, reditus Abbatiæ Omnium Sanctorum in nigra Silva donarunt. (*q*) Meinlochi, quod hic occurrit, nomen, in *Meinlach*, *Mylach*, *Meylach* poſtea converſum, familiæ Dettlingenſi uſitatiſſimum eſt & quaſi proprium inhæret.

Meinlacus de Dettlingen, hujus nominis in Alſatia primus, Agnetem, Johannis de Scharrach filiam, ducturus uxorem, An. MCCCCLXII. caſtrum Scharrach cum curia dominica ibidem, (*r*) à Philiberto Philippo Warambunio, Comite Rupenſi, Lucelſteinenſium in Dynaſtia Geroldseck ſucceſſore, (*s*) pro ſe & liberis ſuis utriusque ſexus in feudum accepit. Hujus filios, Meinlacum & Jacobum, Wilhelmus Dynaſta Rappoltſtein. ut Comitum Rupenſium tutor, A. MCCCCLXXIV. ſuoque poſtea nomine, quum Dynaſtiam Geroldseck ipſe conſecutus eſſet, An. MCCCCLXXXVIII. de caſtro & vico Scharrachbergheim pleniſſime inveſtivit. An. MDXII. Jacobum filius excepit cognominis, ſub Bernhardi de Erſtein & Jacobi de Oberkirch tutela conſtitutus, quo defuncto Fridericus Bock de Blæsheim pro filiis ejus, Jo. Jacobo, Meinlaco & Jo. Caſparo, inveſtituram Rappoltſteinenſem An. MDXLVII. ſuſcepit. Jo. Caſparus, emta decimarum parte in Trenheim, (*t*) ex Euphroſyna de Schœnau Anno MDCVII. quo obiit, (*u*) numeroſam progeniem reliquit; in qua Meilacus ille fuit, qui Wickershemium ad Brutcam familiæ ſuæ intuliſſe videbatur. (*x*)

Jo. Philippus, Meilaci frater, Stozhemii reſidens, Gerſtheim, Berſtett & Olvisheim vicorum, duplicis matrimonii jure, factus eſt particeps. Huic Meilacus ſucceſſit filius An. MDCLXXIX. pater Philippi Leopoldi, qui Regiurum Exercituum Pro-Legatus, (*Brigadier*) & Ordinis Regii pro virtute bellica nuper inſtituti Eques hodieque viget. Is fratrem habuit natu majorem, Chriſtianum Reinhartum, An. MDCCXLII. defunctum, qui Meilacum Chriſtianum & Phil. Leopoldum, militari quoque virtute conſpicuos, ex Dorothea de Oberkirch procreavit. Hi quartam Quazenhemii vici & tertiam caſtri in Biſcholsheim prope Roshemium partem jure materno nunc poſſident.

ECKBRECHT A DURCKHEIM.

§. DLXV.

Eckbrechti à Dürckheim, antiqua ſtirps, An. MCCXLVII. Wormatiæ jam Epiſcopum dederunt; (*y*) frequentibus dein Palatinæ Domus ſago & toga muneribus decorati

(*n*) Leu *Lexic. Helvet.* Tom. IV. pag. 392.

(*o*) De Buchus vel Buckiis Mecklenburgi & Pomeraniæ Ducatuum vid. Gauhens *Adels-Lex.* T. I. p. 277.

(*p*) Supra pag. 264. fin.

(*q*) Charta ap. Schannat. *Vindem. Liter.* Collect. I. pag 146.

(*r*) Curiam & bona in Scharrachbergheim Hartungus de Scharrach A. MCCCXIV. partem caſtri Scharrach cum multis bonis Sigmundus de Scharrach, Milles, A. MCCCCXXXV. à Geroldseckiis Dynaſtis ſe tenere profeſſi ſunt. Tabular. familiæ Detling.

(*s*) Vid. ſupra pag 619. med.

(*t*) A Volmaro de Bernshofen & uxore ejus, Richarda de Landſperg, A. MDXCVI.

(*u*) Sepultus in choro eccleſiæ Scharrachbergheim, una cum patre A. MDXLIV. & Meinlaco fratre A. MDLXXXIX. extinctis, ut epitaphia docent.

(*x*) Vid. ſupra pag. 265. init.

(*y*) Schannat *Hiſt. Wormat* pag 376.

Digitized by Google

decorati ac divites terris. (z) Orthographia *Dürckheim* & *Türckheim* promiſcua eſt. Duplex gentilitium nomen; *Eckbrecht*, quod ab auctoribus ſuis, *Durckheim*, quod à Leiningenſi ad Hardtam oppido (a) traxiſſe videntur. Stemma illorum inter gentes Rhenanas, quibus ante pacem Ryſvicenſem accenſebantur, Humbracitus (b) edidit. Herzogius (c) plures, qui Ludis Equeſtribus interfuerunt, recenſet. Ante ſec. XVI. in plures ramos abierant, è quibus unicus ſupereſt, à Cunone deſcendens, qui per Johannis de Weitenmuhlen filiam, uxorem ſuam, An. MCCCCXLIV. feudi Imperialis Hagenoæ factus eſt compos. (d) Filio ejus, Heinrico *Eckebrecht de Duringheim*, Abbatia S. Walpurgis curiam domin. in Nehweiler An. MCCCCLXVII. vendidit. (e) Alter filius, Johannes, Eccleſiæ Baſil. Canonicus fuit. Heinrici filio, Wolffg. Eckbrechto de *Dorrickheim*, Bipontino-Bitenſis Comes, caſtrum Schœneck & vicos ab illo pendentes An. MDXVII. in feudum contulit. (f) Sequuntur eodem ſec. Cunones duo, pater ac filius, Burggravius ille in Alzey, hic rei venaticæ Electuris Palat. Præfectus. Poſterior Johannem Wolffg. Caſimiri, Comitis Palat. patris Caroli Guſtavi, Regis Sueciæ, Ephorum genuit, An. MDCXXXVI. in caſtro Schœneck defunctum, qui ex Veronica de Fleckenſt. ſuſcepit Wolffg. Fridericum & Jo. Henricum, quorum ille in Electoris Palat. hic in Landgravii Haſſo-Darmſtad. militia Tribuni honores meriti ſunt. Prior patrimonio ſuo à Gallis ejectus An. MDCLXXVII. caſtrum Altorff ab Electore, donec pace Neomagenſi in ſua reſtitueretur, obtinuit, avus Chriſtiani Friderici An. MDCC. & Phil. Ludovici, An. MDCCVIII. natorum, qui multiplici prole, literis & armis exercitata, novas jam ſtirpes plantant.

Receptio Dürckhemiorum in Matriculam Nobilitatis Alſatiæ inferioris, ab Anno MDCLXIV. quæſita, nonniſi An. MDCXCIX. locum habuit. At Lichtenbergenſia eorum feuda Matriculæ huic inſcribi noluit Hanoviæ Comes. Pincernatum Abbatiæ Weiſſenburg. Dürckheimenſes ad tempus An. MCCCCLIII. poſtque elapſos undecim annos hereditarium à Philippo Abbate acceperunt.

FLACHSLAND.

§. DLXVI.

In Sundgovia. Gens vere Alſatica, à vico Sundguviæ (g) nomen trahens. Wezelo de *Flachslandin*, Ulrici I. Phirretarum Comitis Miniſterialis, An. MCCXXXIII. ac præcedenti anno Manegoldus de *Flaſelant* in Comitiſſæ Phirret. literis commemorantur. (h) An. MCCCXXXVII. Conradi de Flachslanden, Militis, qui caſtrum Freningen jure feudali poſſedit, (i) filii, Johannes & Niculaus, Armigeri, agnato ſuo Johanni, Johannis filio, vicum Durmenach vendiderunt, ſeptennio poſt Auſtriacis, Phirretenſium heredibus, oblatum in feudum. (k) Seculo ſequenti Flachslandios Eccleſiæ & urbi Baſilienſi adſcriptos reperio. Johannes, Epiſcopalis Aulæ Magiſter, decimas in Kingersheim & Berenzweiler An. MCCCCXXVI. ab Eccleſia iſta in feudum accepit; cujus nepos cognominis, Conſul civitatis Baſil. de feudis Auſtriacis per Hagenbachium, Caroli Audacis in Alſatia Præfectum, una cum fratre ſuo Bernhardo A. MCCCCLXXIII. inveſtitus eſt. Inter hos medius vixit Johannes Wernherus, Eccleſiæ Moguntinæ Præpoſitus, Baſil. Decanus, Conſtantienſis Cuſtos.

Bernhardus ille Pantaleonem & Jo. Wernherum, progeniem habituros, genuit. Prioris linea in pronepotibus ejus, Martino & Rudolfo, quorum hic Abbatiæ Murbac. Capitularis erat, An. MDCXXV. diſparuit. Jo. Wernherus, templi Durmenacenſis inſtaurator, vir armis probe exercitatus, An. MDLIX. obiit, poſtquam ſeptem ex Jo. Jacobo natos vidiſſet nepotes, è quibus Jo. Wernherus, natu maximus, Briſaci vixit Conſul; Johannes Otmarus, An. MDCXI. Durmenaci ſepultus, & Johannes Henricus, numeroſa quoque ſobole ſtirpem continuarunt. Ex illo Caſparus & Paulus, Ordinis Teut. Equites, prodierunt; ex hoc Jo. Conradus, Regiminis Enſisheimenſis Aſſeſſor, cui Leopoldus Archidux Huningam An. MDCXXIII. oppigneravit.

§. DLXVII.

(z) De his vid. pag. 449. ſqq.
(a) *Dürckheim an der Hardt*, cum quo communibus inſignibus utuntur. Poſſident hodieque feuda Leining.
(b) *Stamm-Taffeln der Rheiniſch. Ritterſch.* Tab. 136.
(c) Chron. Alsat. Lib. VI. pag. 239.
(d) Feudum hoc erat caſtrenſe, Johanni & Nicolao von der Weitenmuhlen, fratribus, poſt obitum Cunonis de Waſichenſt. a Carolo IV. Imp. A. MCCCLIX. collatum. Pervenit integrum ad Durckhemios A. MDXXI.
(e) Supra pag. 250. med.
(f) Supra pag. 349. med.
(g) De quo pag. 203. init.
(h) Ap. Herrgott *Geneal. Habsb.* Tom. II. num. 296. ſq.
(i) Supra pag. 39.
(k) Supra pag. 36.

Digitized by Google

§. DLXVII.

Auſtriacis per Suecos & Gallos Alſatia ſuperiore ejectis, Conradus in Epiſcopatum Argent. deſcendit; unde Flacbslandiorum in *Tabernenſem* & *Durmenacenſem* lineas orta diviſio. Ex poſteriore, quæ jam defecit, Henricus Franc. ſub finem ſeculi ſuperioris Eccleſiæ Baſil. Præpoſitus fuit. Conradus ille, lineæ Tabernenſis, quæ hodie ſola ſubſiſtit, auctor, Mackenhemium ex parte, (*l*) & Schaffhuſium, (*m*) vicos allodiales, in Alſatia inferiore ære ſuo comparavit, parens Mariæ Cleophæ, quæ Anno MDCCVIII. octennis Abbatiſſa & Princeps Andlavienſis deceſſit, atque Franc. Antoni, qui cum patruelibus ſuis lineæ Durmenacenſis, Chriſtophoro Hannibale & Jo. Jacobo, de feudis Regiis An. MDCLXXV. inveſtitus eſt, ac patrimonio ſuo Duppichhemium An. MDCCXV. (*n*) uti filius ejus, Jo. Henricus Joſephus, Epiſcopatus Argent. Vicedominus ac Regiminis Præſes, Stutzhemium & ex ſemiſſe Trenhemium, (*o*) vicos olim Imperiales, An. MDCCXXVI. adjecit. Filiorum ejus primus, Joſephus Conradus, Cravattenſibus Turmis Præfectus, An. MDCCLVI. deceſſit. Henricus, Turmæ Gallico-Naſſavienſis Centurio, & Jo. Baptiſta Antonius, Ordini Equeſtri Melitenſium adſcriptus, majorum ſuorum virtutes æmulantur. In Alſatia inferiore.

GAILING DE ALTHEIM.

§. DLXVIII.

Gens ad Mœnum olim florentiſſima, in Franconiam & Hanovienſem familias diviſa. Hanovienſis in duos ramos, Johanneum & Rudolphinum, abierat. Rudolphinus, in Comitatu Hanoviæ potens, An. MDCXII. cum Henrico defecit, uti Franconica ſtirps circa medium ſec. XVI. cum Alberto defecerat. (*p*) Supereſt itaque Johanneus ramus, per Hanoviæ Comites ſeculo ſuperiore in Alſatiam tranſlatus, cui cognomen ab *Altheim*; qui Præfecturæ Babenhuſanæ, ad Comitatum Hanovienſem ſpectantis, vicus eſt.

Henricus Chriſtophorus Gailing de Altheim, Magiſter Equitum, bello tricennali de Auſtriaca & Bavarica Domibus præclare meritus, Francofurti An. MDCL. extinctus, Alſatica ex conjuge, Jo. Philippi de Sulz filia, Phil. Henricum ſuſcepit, ab Hanoico-Lichtenbergenſi Comite Pfaffenhovio, Ingovillæ & Neovillæ deinceps præfectum. Is jure materno caſtellum Nider-Motherburg (*q*) & vicum Buesweiler (*r*) crevit: pater 1°. Heinrici Dieterici, qui Alſaticæ Legionis Tribunus An. MDCCXXI. obiit; 2°. Philippi Chriſtophori, ſummis in Hanoviæ Comitum aula condecorati honoribus, qui per Fleckenſteiniam conjugem filiis ſuis novas opes paravit. (*s*) 3°. Leopoldi Ludovici, qui Ducis Wirtenbergici à Conſiliis Sanctioribus & peculiaris lineæ, Babenhuſii ſtabilitæ, auctor fuit, octogenario major An. MDCCLI. defunctus.

Phil. Chriſtophorus liberis ſuis annumeravit Phil. Reinhardum, omnium Aulæ Buxovillanæ Collegiorum Præſidem, qui An. MDCCXLI. expiravit; Henricum Auguſtum, ejuſdem Aulæ Mareſchallum, An. MDCCL. extinctum, & Frider. Jacobum, quatuor filiorum parentem, qui per viginti annos Regi militavit; ſolus gentis ſuæ in Alſatia propagator.

HAFFNER DE WASSELNHEIM.

§. DLXIX.

Advocatos de Waſſelnheim inter familias emortuas ſupra (*t*) retulimus. Nunc de alia gente, à Waſſelnhemio cognominata, Haffneria, quæ adhuc durat, nobis agendum. Johannes *Havener*, Armiger de Waſſelnheim, ſub initium ſeculi XIV. inter Eccleſiæ Argent. vaſallos; ſtrenuus Miles Wilhelmus dictus *Haffener* de Waſſelnheim An. MCCCLVIII. comparet. Alius Wilhelmus ab An. MCCCXCIII. ad MCCCCXXVIII.

(*l*) Supra pag. 170. init.
(*m*) Pag. 264.
(*n*) De quo pag. 170. init.
(*o*) Vid. pag. 259.
(*p*) De hac vid. Maurers *Nachricht von der längſt erloſchenen Linie in Franken des noch florirenden Hoch-Adelich-Gailingiſchen Geſchlechts.* Extat in Oetteri *Hiſtoriſcher Bibliotheck* pag. 51. ſqq. Antiquitatem gentis Bulla Urbani IV. Pontificis Rom. A. MCCLXII. probat, qua de componenda inter Hanoviæ Dominum, Wigandum de Dudelsheim & Gelingum, Milites, lite, ſuper Jus patronatus in Babenhauſen exorta, agitur.
(*q*) De quo pag. 236.
(*r*) Pag. 169. fin.
(*s*) Conf. pag. 246. & 626. fin.
(*t*) Pag. 675.

MCCCCXXVIII. Abbas ac Princeps Murbac. fuit. Bechtoldus Haffner, Miles, Rupertum Imp. A. MCCCCI. in Italiam comitatus eſt, ad Piſas occiſus. Johannes *Haffener de Wahſſelnheim*, Armiger, Capitulo S. Thomæ Argent. A. MCCCCXCI. quoſdam reditus vendidit. Validus Georgius Haffner A. MDXII. Argentinæ deceſſit, eique factus eſt pulſus campanarum provincialis. (*u*) Wolfgangus portionem ſuam caſtri Freudeneck A. MDXL. Bockiis vendidit; (*x*) avus Nicolai Jacobi, Præfecti Hanoico-Lichtenberg. in Weſthofen, A. MDCLXXIX. defuncti, cujus filius cognominis, Sophiam de Andlau A. MDCLXXXI. duxit uxorem; ex qua natus eſt Franc. Reinhartus, parens Franc. Joſephi, cui Ordinis militaris S. Ludovici nunc Equiti filius unicus eſt Caſimirus, in Legione Anhaltino-Gallica cum patre ſtipendia merens.

HAINDEL.

§. DLXX.

Gentis Auſtriacæ, in plures ſtirpes diviſæ, (*y*) ramus ille, qui à *Breitenbruck*, Auſtriæ ſuperioris vico, cognomen traxit, religionis cauſa exul medio ſeculo ſuperiore in Alſatia conſedit. Chriſtophorus Ludovicus, Michaelis filius, Hieronymi nepos, A. MDCLXIX. mortuus, decennio ante vicos Rumolsweiler & Cosweiler, ex quo unica domus tum ſupererat, una cum caſtro Erlenburg, unde Haindeliis his nuvum agnomen, cœmit. (*z*) Per Croneggiam uxorem Jo. Matthiam, hic ſeptem filios procreavit, quorum nonnulli primariis aulæ Hanovio-Buxovillanæ hooonbus adhibiti ſunt; at ſolus nunc supereſt natu minimus, gentis propagator, Phil. Auguſtus, in Legione Gallo-Bavarica olim Centurio.

HÜFFEL.

§. DLXXI.

Burcardi dicti Erbe, Militis Argent. filius, Burcardus Armiger, A. MCCCXXIII. Reinboldi dicti *Hüffelin*, Militis Arg. patrui ac tutoris ſui, conſenſu bona quædam alienavit; unde Hüffelios ab Erbiis, quod HERZOGIUS (*a*) quoque ſtatuit, deſcendere intelligimus. Anno, qui præceſſit, Reinboldus ille inter Duodecim-viros legibus Argentinenſium ſcribendis anteſignanus occurrit. (*b*) Hannemannus dictus Hüffelin, Miles Argent. cum uxore ſua, Beatrice de Berckheim, An. MCCCXLV. Capitulo S. Thomæ reditus quoſdam vendidit. Idem fecit Werlinus Armiger An. MCCCCIV. qui cum Reinboldo Hüffelio, Milite, Senatui Argent. adſcriptus fuit. Reinboldum hunc Sigismundus Imp. An. MCCCCXIV. Philippus Warambonius, Comes Rupenſis, Lucelſteinenſium in Dynaſtia Geroldseck. ſucceſſor, Johannem, Hermannum aliosque Hüffelios An. MCCCCLXII. Goſſonem & Paulum fratres Georgius de Ochſenſtein An. MCCCCLXXXI. de bonis quibuſdam feudalibus inveſtierunt. Henricus, Hermannus & Jo. Heinr. An. MDX. Jacobus & Heinricus An. MDXXIII. ſocietatis Nobilium Argent. ad Scalam altam leges jurarunt. Heinricus Benſeldenſem Præfecturam adminiſtravit, pater Jacobi, Præfecti in Marckolsheim; avus Jo. Heinrici, Præfecti in Waſſelnheim, An. MDCXXXV. defuncti, qui per uxorem ſuam, Eliſabetham de Windeck, novas opes novumque *Windeckii* (*c*) agnomen filiis ſuis conciliavit. Inter filios hos Jacobus Onolsbacenſis; Phil. Jacobus Lichtenavienſis Præfectus & Comitis Hanoviæ Conſiliarius intimus, ille MDCLXIX. hic triennio poſt obierunt. Ex poſteriore prodiit Fridericus Johaones, ad primarios militiæ honores apud Batavos evectus, æque ac filius ejus, Johannes; unde Hüffelii, poſtbabita patria ſua, in Belgio fœderato ſedem poſuerunt; fortunam virtutibus ſuis faventem experti.

ICHTERSHEIM.

§. DLXXII.

Aſcanius Albertini, Jo. Franciſci filius, ex oppido Senegallia Ducatus Urbini originem trahens, ſub Rudolfo II. Imp. in Germaniam appulit, & in Hungarici primo, dein

(*u*) *Ein Landläuten mit allen Klocken.*
(*x*) Supra pag 263. init.
(*y*) GAUHENS *Adels-Lexic.* Tom. I. voce *Handel.*
(*z*) Supra pag. 263. med.

(*a*) CHRON. ALSAT. Lib. VI. pag. 167.
(*b*) KOENIGSHOV. *Chron. Argent.* pag. 366.
(*c*) *Auf neuen Windeck.*

dein in tricennalis belli theatro ſtrenuus bellator comparuit; Leopoldo Archiduci, Ferdinandi II. Imp. fratri, qui Epiſcopus Argent. atque Imperialis Alſatiæ Advocatus fuerat, præcipue carus, à quo Benfeldenſis Præfecturæ vicum Ichtersheim (*d*) in feudum, biennioque poſt caſtrum & vicum Hochfelden (*e*) pignori accepit. Benfeldam munimentis formidabilem, juſſu Epiſcopi, reddidit, ſuumque Ichtershemii caſtrum, trihorio inde diſſitum, hac occaſione reſtituit. Auctor hic Albertinæ in Alſatia gentis, quæ ab eo tempore Ichtershemia dicitur, An. MDCXXXIX. Germershemii decedens, ex Walbronnia uxore Franc. Joſephum reliquit, San-Amariniæ vallis & Marckolshemii, nec non Dimacharum alæ præfectum, An. MDCLXXX. in Eccleſia S. Amarini ſepultum; qui præter Franc. Rupertum, Franc. Bernhardi, Murbacenſis Capituli Decani, An. MDCCXXX. defuncti, & Mariæ Barbaræ, in Abbatiſſam Albæ Dominarum An. MDCCXV. electæ, parentem, filios procreavit 1) Jo. Franciſcum, ex quo nati ſunt Franc. Reinhartus An. MDCXCII. & Franc. Carolus, Ord. S. Ludovici Eques. Ille ſtirpem ſuam continuavit per Franc. Carolum & Franc. Reinhartum, Legionis Alſaticæ Centuriones. 2) Franc. Joſephum, ſtipendiis Gallicis quoque clarum, qui Franc. Antonii, Equitum alæ præfecti, pater, Franc. Zenobii avus.

JOHAM DE MUNDOLSHEIM.

§. DLXXIII.

Familia hæc Argent. florem ſuum debet Conrado Johamio, Anſelmi filio, qui Begerianæ in feudis Imperialibus ſucceſſit. Mortuo nimirum Matthia Begero, (*f*) Matthias Held, Jur. Doct. & Procancellarius Imperii, vicos Mundolsheim & Mittelhausbergen (*g*) cum aliis bonis à Carolo V. Imp. An. MDXXXII. obtinuit, eosque Conrado iſti Johamio, annuente Cæſare, pro 4000. florenis quinquennio poſt vendidit. Vœlſchii, ſpem horum feudorum olim nacti, Johamiis excitarunt litem, quæ An. MDXLVIII. amice compoſita. Caſtrum Waldſperg & viculus Hohenburgweiler, in literis inveſtituræ comprehenſi, ad Johamios nunquam pervenerunt. Eidem Conrado Eraſmus, Epiſcopus Argent. Begerorum caſtellum in Geiſpolzheim (*h*) An. MDXLII. contulit. Conradi hujus filius, Philippus, ex Suſanna Mulnhemia natus, ex Dynaſtarum Barrenſium genere Barbaram duxit uxorem, parens Conradi, avus Jo. Conradi, proavus Phil. Conradi, qui An. MDXCV. genitus Phil. Conradum II. & Jo. Philippum, Civitatis Argent. Prætorem, filios reliquit, duarum familiarum conditores. 1) Prioris filius, Phil. Conradus III. Prætor Arg. cum Maria Sal. de Schauenburg An. MDCLXXVIII. nuptias celebravit, ex quibus prodiit Phil. Hannibal, in Prætura Arg. quoque A. MDCCXLVII. mortuus, & Phil. Henricus, qui per conjugem ſuam, Volziam de Altenau, Boffshemii ſedem accepit, pater Phil. Conradi, ex quo tres filii juvenes ſuperſunt. 2) Jo. Philippi filius, Phil. Ferdinandus, per conjugem ſuam, illuſtris Fleckenſteiniorum ſanguinis poſtremam, (*i*) Lembaci aliorumque ex illorum hereditate vicorum factus eſt particeps, Friderici Ferdinandi, Legionis Gallo-Marcanæ Centurionis, parens. Sed & alium gentis hujus ramum, qui pridem exaruit, Johannes, primi Conradi frater, An. MDXXXI. defunctus, formaverat. Nati ex eo fuere Henricus & Georgius, urbis Argent. Prætores; quorum ille Henricum, eodem munere vitaque An. MDLXXXVI. defunctum, (*k*) & Wilhelmum, Richovillæ Advocatum, reliquit.

KAGENECK.

§. DLXXIV.

Inter vetuſtas urbis Argent. familias Equeſtres ſuum quoque Kageneccii locum tuentur; à Kagiis ſive Cagonibus, quos ſupra extinctos retulimus, (*l*) omnino diverſi. In Curia Argent. Magiſtratus à quinque ſeculis primarii, in Eccleſiis Collegiatis Præpoſiti, in Principum & Dynaſtarum aulis vaſalli longa ſerie comparent.

(*d*) De quo pag. 171.
(*e*) Vid. pag. 257. init.
(*f*) Supra pag. 636. med.
(*g*) De quibus pag. 259. fin. Formula inveſtituræ, Conradi filiis An. MDLXXVII. conceſſæ, legitur in Moser *Reichs-Hoffraths Proceſs* Tom. 3. pag. 757. ſq.
(*h*) Pag. 165. med.
(*i*) Conf. pag. 626. fin.
(*k*) Programma funebre & elogium ejus tum ſcripſit Melch. Junius, Academiæ Argent. Rector.
(*l*) Pag. 652.

Nicolaus de Kageneck, Miles, cum Heſſone & Anſelmo, fratribus ſuis, à Dieterico, Waſſelnhemii Advocato, An. MCCVIII. feudum ſuſcepit; a cujus filio cognomine Kageneccioruim ſtemma Bucelinus (*m*) incipit, multis generationibus mancum & vitioſum. Gozlinus de *Kagenegge*, Civitatis Argent. Magiſter, in Friderici II. Imp. literis An. MCCXII. legitur. (*n*) Ita quoque Johannes, Nicolai I. nepos, An. MCCLXXI. inter quatuor Civitatis Argent. Magiſtros floruit, pater Cunonis, eodem munere An. MCCCVIII. conſpicui, & Nicolai junioris, Militis Argent. qui biennio ante juris monetandi particulam ab Epiſcopo Argeot. conduxerat. Ex boc natus Erhardus inter urbis Magiſtros ſive Prætores An. MCCCL. quoque receptus, & Reinboldus, cujus poſteritas ad An. MDXII. uſque duravit. Erhardus autem Johannem, de quo ſupra, (*o*) & Erhardum II. ex Mulnhemia conjuge ſuſcepit. Prioris linea per Johanneoı juniorem & Arbogaſtum, Prætorem Argent. An. MCCCCLXI. defunctum, continuata, ſub initium ſeculi XVI. defecit. Erhardi II. filius, Goſo, partem vici Hipsheim (*p*) a Wildgraviis An. MCCCXCIX. in feudum obtinuit; nepotes, Reimboldus II. & Thomas, Senatus Argent. decreto urbe hac An. MCCCCXX. ejecti fuerunt, ut illorum frater, Goſo, Eccleſiæ Thomanæ Præpoſitus, queritur literis. Thomas tamen ejuſdem Civitatis Prætor deinceps creatus eſt. Reimboldum vero Rupertus, Epiſcopus Arg. feudi, Friderici de Welthus morte vacantis, An. MCCCCLVIII. una cum Kempfiis de Neuweiler participem reddidit. Is pater fuit Mauritii, An. MCCCCLXXV. paulo ante prœlium Morat. inter Equites recepti, ut & Arbogaſti, qui in pugna Dornacenſi vexillum Argent. geſtas A. MCCCCXCIX. ut ipſæ Helvetiorum literæ fidem faciunt, fortiter occubuit.

Mauritius ille, An. MCCCCXCI. ſepultus, per Reimboldum III. & Philippum filios auctor eſt duarum linearum, Alſaticæ & Briſgoicæ, in quas Kageneccii hodie diviſi ſunt. Philippus & Bernhardi duo, id eſt, pater, filius ac nepos, Prætorio apud Argentinenſes honore conſpicui fuerunt. Bernhardi II. nepos fuit Georgius Franc. Ludanus, ad eundem Præturæ Magiſtratum evectus, pater Franc. Aot. Ludani, qui poſtremo Oratorii Omn. Sanctor. ex Proteſtantibus Præbendario, nobili de Rothenburg, An. MDCC. ſucceſſit; ut & Caroli Sigfridi atque Franc. Wolfg. Jacobi, quorum ille Franc. Ignatium Ludanum, Hagenuæ babitantem, hic Jac. Brunooem, inter prætorianos Regis milites agentem, procreavit. Altera ſtirps, ex Reimboldo prognata, noſtris temporibus novas in Briſgovia vires collegit. Jo. Heinricus Hermannus, L. B. de Kageneck, Jo. Friderici filius, Jo. Wilhelmi nepos, Auguſtæ Domus Auſtr. Conſiliarius intimus, ad Ordinis Teut. Præceptoratus, aliaque munera promotus, opes ſuas An. MDCCXLIII. fratris ſui, Georgii Reinbardi, filio, Jo. Friderico Fridolino reliquit, cujus ſplendidam Munzingæ ſedem Ludovicus XV. Friburgi obſidioni intentus, occupavit. Is pater eſt trium filiorum, frater Franc. Heinrici, Auguſtanæ & Aichſtett. Eccleſiarum Canonici.

KIRCHHEIM.

§. DLXXV.

Auctor gentis hujus, David à Kirchheim, Conſiliarius intimus Haooico-Lichtenberg, & Buxovillæ Præfectus, à Ferdinando III. Imp. nobilitatus, ab Hanoico Comite feudis, quæ Sulzenſis ſtirpis excidio vacabant, maſculinis locupletatus, inde in Ordinem Equeſtrem Alſatiæ Inf. receptus, An. MDCLXXXIII. rebus humanis valedixit. Paternæ dignitatis beres, Phil. David, ex Reiſcbachia uxore Chriſtianum Philippum An. MDCLXXXI. ſuſcepit; patrem Franc. Chriſtiani Eleonori, Ord. S. Lud. Equitis ac Tribuni; nec non Joſephi Ferdinandi, turmæ Præfecti.

LANDSPERG.

§. DLXXVI.

Inter illuſtriores Alſatiæ Inf. gentes collocari meretur Landſpergica, quam, uti Andlavienſem, Dynaſtis olim æquiparatam reperio. Elogium ejus ineunte ſeculo ſup. ſcripſit Jo. Walchius. (*q*) Stemma ex chartis diligenter compoſitum Bucelinus (*r*) edidit.

Egelol-

(*m*) Opp. Tom. IV. pag. 128.
(*n*) Wencker *Collect. Archiv.* pag. 353. num. 8.
(*o*) Pag. 124.
(*p*) Vid. ſupra pag. 266. init.
(*q*) *Decas Fabular.* An. MDCIX. Argentinæ impreſſa, in dedicat.
(*r*) Opp. Tom. II. ſect. 2. pag. 155. ſq.

Digitized by Google

Egelolpho & Conrado de *Landesberg* bona in Rosheim a Friderico, Sueviæ Duce, poſtea Cæſare, collata fuiſſe, Bertholdi Præpoſiti S. Thomæ Argent. literæ An. MCXLIV. teſtantur. Abbatiſſa S. Odiliæ, Herradis, decus gentis ſuæ, monaſterium Trutenhus. An. MCLXXXII. fundavit; (*s*) cui novennio poſt ſtrenuus Dom. Conradus, Miles de Landſperg, 40. marcas argenti donavit. Conrado huic fundum caſtri Landſperg Edelindis Abbatiſſa, quæ ſoror ejus putatur, An. MCC. proprium conceſſit. (*t*)

Egelolfum de *Lantſperg*, civem Argent. ab Henrico, Marchione Hachbergæ, captum, Fridericus II. Imp. An. MCCXII. liberum dimitti juſſit. (*u*) Guntherus & Eberhardus fratres de *Landesberc*, Eccleſiæ Argent. miniſteriales, inſtrumentum transactionis, cum eodem Imp. An. MCCXXXVI. factæ, teſtes ſignarunt. An. MCCLXII. Conradus, Guntherus, Wernherus & Waltherus, *Domini de Landesberg*, (*x*) cum civitate Argent. contra Waltherum Epiſcopum fœdus inierunt. Conradus, *Dominus de Landſperg*, cum filiis ſuis, Wernhero Milite, Anſelmo, Johanne, Cunzelino, Eberhardo & Egenolfo, curiarum in Veldkirch & Hundisheim advocatiam, Ducis Lotharingiæ feudum, An. MCCLXXXIII. Mediano Monaſterio reſignavit; fratre ejus, Egelolfo, Præpoſito Spirenſi S. Trinitatis, literas has ſigillo ſuo muniente. (*y*) Oppidum ſuum Nider-Ehnheim Præpoſitus hic Egelolfus, Cunradus, Wernherus & Guntherus fratres; ut & Eberhardus ac Cunradus dictus *Barrer*, fratres, anno ſequenti Epiſcopo Argent. obtulerunt in feudum. (*z*) Guntherum Epiſcopatus Argent. Vicedominum chartæ An. MCCXCIII. produnt. Johannes Armiger, Waltheri Militis filius, Sundhuſium Wirtenbergicis Comitibus An. MCCC. obtulit, ſociumque feudi hujus aſſumſit Henricum de Landesberg, dictum *Hacker*; a quo univerſi Landſpergenſes ævi ſequentis deſcendunt. *Domini temporales in Barr* Heinricus & Conradus de Landſperg An. MCCCXXVIII. occurrunt. Sexennio poſt Johannem, Vicedomini filium, a matre ſua dictum de *Than*, Ludovicus Imp. de vico Zellenweiler inveſtivit. (*a*) Lingolsheimium An. MCCCXLIV. familiæ huic illatum ſupra (*b*) oſtendi. Eberhardus Ordinis S. Joh. in Dorlisheim Magiſter decennio poſt legitur. In charta diviſionis bonorum Landſpergenſium An. MCCCLX. ex gente hac memorantur Cuno dictus *Witzigore* & Wernlinus fratres, Eberhardus d. *Krietſch* & Eberhardus, frater ejus; Heinricus dictus *Spender* & Cuno fratres; Conradus d. *Ranffer*, Heinricus d. *Hacker*, Cuno *Jöler*. Sed & alia Landſpergenſium agnomina paſſim occurrunt, donec ex variis eorum lineis ſola ſupereſſet illa, quæ Hackeriana dicebatur, ab Henrico, quem nominavi, Hackero deſcendens. Hic Nicolaum & Ottemannum filios reliquit, duarum, quæ ad noſtram memoriam ſimul perſtiterunt, familiarum conditores. De Ottmanni, quod jam defecerunt, primum, dein de Nicolai poſteris agam.

§. DLXXVII.

Ottmanni nepos, Henricus, Vicedominus Argentinenſis, Anno MCCCCLXXI. defunctus, præter Johannem, in munere hoc ſucceſſorem, Fridericum Rhinoviæ & Georgium Keiſersbergæ (*c*) Advocatos procreavit, per quos ſtirps hæc in ramos abiit. Ex Friderico natus eſt Jacobus J. U. D. Cameræ Imperialis primo Aſſeſſor, dein Comitatus Lucelſtein. Præfectus; cujus ex fratre nepos, Sebaſtianus, Epiſcopatus Argent. abſente in Synodo Trident. Eraſmo Præſule, Rector ac Vicedominus, An. MDLXVII, neptis autem, Maria, S. Stephani Abbatiſſa, (*d*) An MDLX. obiit. Sebaſtiani frater, Theodoricus, pater fuit Friderici, quem Dux Wirtenberg. Sundhuſio ejecit; (*e*) unde ramus iſte Fridericianus ſeculo ſup. exaruit.

Georgius, alter Henrici Vicedomini filius, An. MCCCCLXIII. ante patrem extinctus, Jacobum genuit, Advocatum in Orteoberg, cujus poſteri, à *Mutziga*, ubi habitabant, agnomen ſortiti, quinquaginta abhinc annis intermortui ſunt; unde Düppichhemium ad Flachslandios pervenit. (*f*) Poſtremus, Georg. Ludovicus, Legionis Quadianæ Protribunus, Godofredo de Rathſamh. in feudo Regio An. MDCXC. ſucceſſerat.

Nicolaus, Ottmanni frater, ſtirpis majoris auctor, An. MCCCLXXII. cum ſorore ſua, Ludovico de Frundſperg nupta, de hereditate paterna per Fridericum de

Andlau

(*s*) Supra pag. 451. fin.

(*t*) Vid. pag. 263.

(*u*) WENCKER *Collect. Archiv* pag. 353. num. 34.

(*x*) *Die Herren von Landesberg.*

(*y*) BELHOMME *Hiſt. Mediani Monaſt.* pag. 341.

(*z*) Cf. ſupra pag. 170.

(*a*) Vid. pag. 260. init.

(*b*) Pag. 259. med.

(*c*) Vid. pag. 592. init.

(*d*) Præter hanc Mariam Brigitta An. MCCCX. Margaretha MCCCLXV. Brigitta MCCCXCVIII. Margaretha MDL. ex Landſpergica gente Abbatiſſæ S. Steph. fuerunt.

(*e*) Supra 260 med.

(*f*) Vid. ſupra pag. 170. init.

Andlau tranſegit. Filii ejus cum agnatis ſuis pacem caſtrenſem in Landſperg An. MCCCXC. inierunt. Hannemannus Miles eorum ſolus lineam hanc per Eberhardum, An. MCCCCXXXIX. defunctum, continuavit; cujus pronepos, Wolfgangus, Epiſcopatus Argent. Vicedominus, Vir diſertus & politicarum rerum inſigniter peritus, An. MDXLVI. deceſſit; pater Guntheri, Equeſtris Alſatiæ Ordinis rebus præfecti; ex quo prodiit Hugo Theodoricus, Jo. Samuelis & Jo. Davidis parens, quorum ille in Ehnheim inferiore, hic in Zellenweiler ſedebat,. uterque ante An. MDCLXX. extinctus. Ex priore natus eſt Wolfg. Sigismundus, qui An. MDCCXII. obiit, pater Jo. Sigismundi, avus Samſonis Ferdinandi, in Ehnheim inferiore habitantis, cui tres filii ſunt, Sigfridus Jo. Samſon, militiæ Centurio & Directorii Equeſtris Aſſeſſor; Carolus Frid. Henricus, Teutonici, & Franciſcus Maria, S. Johannis Ordinum Equites.

MÜLLENHEIM.

§. DLXXVIII.

Antiquiores ſcripſerunt *Mülnheim;* male juniores *Mülheim* & *Mühlheim.* Nominis origo incerta. Stirpis tanta fuit fœcunditas, ut rami ex ea profecti variis clypeorum ornamentis & XII. agnominibus, quæ novimus, (*g*) a ſe invicem diſtincti fuerint. Per Alſatiæ civitates, Hagenoam; Seleſtadium, Rosbemium, Molshemium, Muzigam, per caſtra & vicos diſperſi agebant; ſed præcipua illorum ſedes fuit Argentoratus, ubi de principatu urbis cum Zorniis aliquando contenderant. Rudolfus I. Imp. cum An. MCCLXXXIV. ad hanc urbem acceſſiſſet, Burchardi de Mülnheim hoſpitio uſus, nonnulla Imperii bona in Illwickersheim, Illkirch & Grafenſtaden ei oppigneravit. Henrico de Mülnheim vallis Albertina à Rudolfi hujus nepotibus, Ducibus Auſtriæ, An. MCCCXIV. oppignerata. (*h*) Idem forte Henricus Oratorium Omn. Sanctor. Argentinæ fundavit, (*i*) & à Ludovico Cæſare Geuderthemium, Reinboldo dicto Hiltebrand de Mülnheim antea oppigneratum, An. MCCCXXXVIII. in feudum accepit. (*k*) Ludovico enim Mülnhemii; æmulo ejus, Friderico, Zornii cum amicis ſuis adhæſerant. (*l*) Nobilitas Argent. in duas has partes diviſa magnam ſui ſtragem An. MCCCXXXII. mutuis cædibus perpeſſa eſt. (*m*) Eberlinus de Mülnh. jus patronatus Biſchofshemii ab Ulrico, Alſatiæ Landgravio, An. MCCCXXXVI. tenuit in feudum. Henſelinus, Miles Argent. An. MCCCL. ex captivitate Lotbaringica liberatus eſt. Henrico Gemariam, pignus Rappoltſteinenſe, Bruno Dynaſta, civitatis Argent. hoſtis, An. MCCCLXXXVIII. abſtulit. (*n*) Waltherus, Præpoſitus Rinov. & Ricbovillæ Advocatus, An. MCCCXCI. adverſus Landgraviatus Alſatiæ ſuperioris judicia fœdus iniit. Seculo iſto XIV. Johannes, Ottemannus, Eberlinus, Reinboldus dictus Hiltenbrand, Henſelinus, Eberlinus junior, Waltherus junior, Johannes junior, Henricus, Johannes & Burcardus dicti de Rechberg, Milites, civitatis Argent. Magiſtri ſeu Prætores ex Mülnbemia gente memorantur. Alii vel Advocati, vel Burggravii, vel Collegiatarum Præpoſiti & Canonici tum ibidem vixerunt.

§. DLXXIX.

Nec minori numero in Senatus Argent. Prætura ſeculo XV. Mülnhemii comparent, Wilhelmus, Johannes dictus de Ungern, Heinricus dictus de Landſperg, Waltherus, Nicolaus, Heinricus, Otto, Burcardus ſenior, Johannes, Ludovicus, Eberlinus, Tbeobaldus, Milites. Inter Nobiles, qui fractis partium ſuarum viribus, An. MCCCCXIX. Argentina Hagenoam ſeceſſerant, octo Mülnhemii fuerunt, Henrici quatuor, Johannes, Burcardus, Bartholomæus & Waltherus, cum liberis ſuis. Cauſam abſentium in ſenatu Argent. egit Burcardus de Mülnheim, Miles, Scultetus Hagenoenſis. (*o*) Barbara & Clara Mulnhemiæ Haſcovienſi Monaſterio Abbatiſſæ præfuerunt. Mulnhemios, vici *Widenſol* (*p*) poſſeſſores, Petrus Hagenbachius, Caroli Audacis in Alſatia Præfectus, An. MCCCCLXXIV. multum vexavit. Contra Ducem illum ſexcentos milites Argent. Philippus à Mülnb. An. MCCCCLXXV. Cæſari Noveſium adduxit. Poſt Nancejenſe prœlium, quo Carolus Dux periit, Miles creatus eſt Sigelinus de Mulnheim. Inde rariores fieri, pluresque Mülnhemiorum rami deficere

(*g*) Clypeos ornamentis variegatos vid. ap. Herzog. *Chron. Alſat.* Lib. VI. pag. 258. ſq. Agnomina autem hæc in chartis occurrunt: *Rechenberg*, *Landſperg*, *Roſenberg*, *Girbaden*, *Geidertheim*, *Word*, *Rumſtein*, *Hiltenbrand*, *Ungern*, *Lutold*, *Surer*, *Biſchoff.*

(*h*) Supra pag. 204.

(*i*) Pag. 293.

(*k*) Conf. pag. 528. init.

(*l*) Koenigshov. *Chron.* pag. 156.

(*m*) Monum. ap. S. Thomæ lapideum Schilterus *ad Kœnigsb.* pag. 1122.

(*n*) Ibid. pag. 758.

(*o*) Schilter *ad Kœnigsh.* pag. 810. ſqq.

(*p*) De quo pag. 76. med.

deficere cœperunt, ut mortuis ex Roſenbergenſi Ern. Friderico, Prætore Argent. & Philippo Andrea, patruelibus, An. MDCLXXXVI. ſolus denique remaneret Rechbergicus, ex quo Blaſius, Kolbshemii ſemiſſem poſſidens, armis & prudentia civili clarus, An. MDCLXVII. & patruelis ejus, Jo. Reinhartus, Prætor quoque Argent. An. MDCLXXXVI. deceſſerunt. Hic Lud. Henricum genuit, per quem Oratorium OO. SS. An. MDCC. ad Catholicos ſolos rediit; cujuſque filius, Joh. Jacobus, tricennalis urbis Argent. Prætor, An. MDCCLX. filium reliquit, qui militat Regi.

NEUENSTEIN.

§. DLXXX.

Caſtrum Neuenſtein in Epiſcopi Baſil. Præfectura *Zwingen* prope Thierſtein ſitum, (*q*) cujus poſſeſſores, gentilitium nomen inde ducentes, Mulhuſii & Soloduri ſeculo XIV. habitarunt, (*r*) Domus Auſtr. in Sundgovia Briſgoviaque vaſalli. Mulhuſii ædes illorum juſſu publico dirutæ ſunt An. MCCCLV. Rudolfus de Neuenſtein, civitatis Baſil. hoſtis, caſtri ſui ruinam An. MCCCCXII. promovit. (*s*) Ejusdem nominis Advocatus Rappoltivillæ An. MCCCCXXXII. occurrit. Valentinus, qui cum Johanne & Rudolfo fratribus An. MCCCCLXXVII. de feudis Auſtriacis inveſtitus eſt, biennio ante cohortem Baſil. ad obſidionem Noveſii Cæſari per Rhenum adduxerat. (*t*)

A Neuenſteiniis his deſcendere creduntur illi, qui in Suevia & Alſatia Inf. hodieque ſuperſunt; in Ortenavia præſertim à ſec. XIV. obvii. Horum ſator celebratur Henricus Rohrhartus ſive Rohartus à Neuenſtein, Oberkirchæ ſcultetus, An. MCCCXLIII. defunctus, qui præter Heinzmannum, cujus propago An. MCCCCLXX. intermortua eſt, Ruſelinum & Matthæum filios reliquit, duarum linearum auctores, quarum prior *Schultheiſſia*, poſterior *Rohartina* dicta. Gerhardus *Rohard de Newenſtein*, Armiger, Eccleſiæ Argent. fabricæ An. MCCCCLVI. equum legavit. Linea hæc cum Joh. Reichardo, Præfecto Lahræ, & Georgio fratribus, de feudis Epiſcopatus Argent. An. MDC. inveſtitis, interiit.

Ruſelinus dictus *Schulteiſſe de Newenſtein*, Armiger, An. MCCCXC. deceſſerat. Jo. Adamus, abnepos ejus, ſtirpem ſuam duobus ramis continuavit. Uterque enim filiorum, Jo. Jacobus & Jo. Conradus, Gebvillæ Præfectus, maſcula progenie fuit auctus. 1) Prioris ex Jo. Adamo nepotes fuere Hermanus Theodoricus, Oberkirchæ Præfectus, & Jo. Georgius, militia clarus, qui An. MDCLXIII. ad Muzigam cælebs expiravit. Alius Jo. Jacobi ex Jo. Ludovico nepos, Georg. Wilhelmus, præter Jo. Rudolfum, Ord. Teut. Equitem, & Jac. Franciſcum, Canonicum Baſil. filium habuit Jo. Reinhartum, ad quem Franc. Fridericus de Neuenſtein, Molshemii degens, genus ſuum refert. 2) Jo. Conrado natus eſt Rudolfus, Ortenaviæ Advocatus provincialis, pater Wolfg. Ludovici, avus Franc. Erneſti, cujus nepotes in Ortenavia & in Aula Fürſtenbergica florent.

OBERKIRCH.

§. DLXXXI.

Bercwardus de *ſuperiori Eccleſia*, Sigefridus & Reinherus Milites, An. MCXXXV. traditionem Maurimonaſterio factam teſtimonio ſuo roborarunt. B. Miles dictus de *Oberenkirchen* in charta Medianimonaſterii An. MCCLVIII. legitur. Oberkirchenſes jus patronatus in Criegesheim & decimas in Biſchovisheim a ſe in ſubfeudum tenere, Ulricus Alſatiæ Inf. Landgravius An. MCCCXXXVI. teſtatur. Johannem & Burcardum fratres Abbatiſſa S. Odiliæ vaſallos ſuos, nec alibi quam ad Oberehnheimenſe ſculteti Imp. judicium, nobilibus deſtinatum, (*u*) deferendos eſſe, An. MCCCXCVII. teſtata eſt literis. Burcardum illum, mortuo Johanne fratre, Epiſcopus Argent. de caſtro Bilſtein ac decimis An. MCCCCXIV. filium ejus Sigfridum de Keiſersbergenſi An. MCCCCLIII. inveſtivit. Heinricus de Oberkirch inter Canonicos Eccleſiæ majoris Baſil. An. MCCCCLXXIX. occurrit. (*x*) Carolus V. Imp. caſtrenſe

(*q*) Urstis. *Chron. Baſil.* pag. 18.
(*r*) Leu *Lex. Helvet.* Tom. XIV, pag. 110.
(*s*) Ibid. pag. 222. & *Merckwürdigk. der Landſch. Baſel* Part. XVI. pag. 1839. ſqq.
(*t*) Urstis. l. c. pag. 443.
(*u*) Vid. pag. 404. med.
(*x*) Urstis. *Chron. Baſil.* fol. 461.

ſtrenſe ſeudum in Oberehnheim Jacobo, Sigfridi nepoti, An. MDXXI. contulit. Jacobus hic Epiſcopalem Kocherſpergæ Præfecturam & aulæ Magiſterium adminiſtravit. Ultima Hohenburgenſis Abbatiſſa, Agnes de Oberkirch, An. MDXLII. fuit electa. Jacobi pronepos, Jo. Nicolaus, Corporis Equeſtris ſenator, à Leopoldo Imp. An. MDCLIX. inveſtitus, in numeroſa ſobole Jo. Wolfgangum procreavit, patrem Jo. Chriſtophori & Frid. Leopoldi, per quos duo rami exorti. Jo. Chriſtophorus Quatzenhemium; (*y*) filius ejus, Phil. Chriſtophorus, XV. vir Argent. per conjugem ſuam, Phil. Ludovici de Buch filiam, Firdenhemii partem (*z*) nuper acquiſivit. Huic duo nunc filii ſunt, ex quibus primogenitus, Carolus Sigfridus, Legionis Bipontinæ Centurio & urbis Argent. Conſtaflerius. Frid. Leopoldi quoque bini nepotes ſuperſunt, quorum natu major Legionis Bavaricæ Centurio & in Senatu Argent. Conſtaflerius.

RATHSAMHAUSEN.

§. DLXXXII.

Nomen Gentis à vico *Rozenhuſen*, ut vulgus pronuntiat, haud procul Seleſtadio. Vicus hic cum caſtro, qui primariam gentis ſedem conſtituerat olim, in ſuperiorem & inferiorem dividitur. Gens in duas ab antiquo familias abiit; quarum una à *Lapide*, (*a*) altera ab *Ebenreyer* (*b*) cognomen traxit; majorum virtutibus inter paucas excellens & feudis utraque dives. Tam remota autem gentis hujus primordia ſunt, ut communis ſtirpium iſtarum conditor antiquitatis involutus ſit tenebris. R. de Razenhuſen Friderici II. Imp. privilegium, An. MCCXIX. Molsheimenſibus Hagenoæ datum; Philippus Miles chartam transactionis Ulrici I. Phirretarum Comitis cum Ecclesia Argent. An. MCCLI. teſtes ſignarunt. Friderici duo, pater & filius, Philippus cum filio ſuo Hartmanno, Hartmannus cum filiis Ulrico & Hartmanno, de *Racenhuſen* omnes, An. MCCLXVII. de non alienando caſtro *Kunegesberc* (*c*) inter ſe convenerunt. A Waltheri Epiſcopi partibus cum ſtarent, terras illorum cives Argent. paulo ante vaſtaverant. (*d*) Sed Hugo de Racenhuſen, Miles, Henrico Epiſcopo, Waltheri ſucceſſori, bellum intulit, ſuſpenſum induciis, pro quibus prorogandis Senatus Argent. literas ad Epiſcopum ſcripſit.

Seculo XIV. Rathſamhuſios in quinque lineas diviſos, hasque agnominibus *Stein*, *Kunigsheim*, *Triberg*, *Dicke*, *Ebenweiler* diſtinctas reperio. Poſtremum rarius tum occurrit; Rathſamhuſii iſtius lineæ gentilitio ſuo nomine quod fuiſſent contenti.

§. DLXXXIII.

Ramus à Lapide. Dietericus Rathſamhuſius, Miles, dictus *Zu dem Steine*, Johannes de Rathſ. dictus *von Tryberg*, & Hartmannus de Rathſ. junior, dictus *von der Dicke*, An. MCCCLXV. una comparent agnati. Dietericus ille Diugshemii & Bollvillæ jus patronatus ab Ecclesia Argent. (*e*) Weſthuſium ab Auſtriacis, (*f*) Vallem Rupenſem ab Imperatore, (*g*) in feudum jam tenuit. Huic in prœlio Sempacenſi cum duobus aliis Rathſamhuſiis occiſo, ſucceſſit Jeratheus filius, cum Hartungo de Rathſ. in *Kunigesheim* & Cunone, fratre ejus, An. MCCCLXXXVII. memoratus, qui Bartenhemium An. MCCCCII. acquiſivit; (*h*) pater Bernhardi, Præpoſiti Haſelac. Dieterici, Advocati in Bergheim, & Ulrici, cui Volmari, Dynaſtæ Ochſenſtein. filia nupſit. Uterque autem, Dietericus & Ulricus, poſteros reliquit. Jeratheus, Ulrici filius, An. MCCCCLXXVII. Girbadenſe Dominium ad ſe pertraxit. (*i*) Inter hunc & fratrem ejus, Dietericum Militem, nec non ipſorum ex Conrado fratre nepotes, Georgius, Epiſcopus Met. An. MCCCCLXXXIII. litem compoſuit. Conradi filius, Georgius, de bonis quibuſdam Ecclesiæ Argent. An. MDVIII. inveſtitus eſt. (*k*) Extinctæ huic Ulrici lineæ ſucceſſit mox Dietericiana, ex qua ortus Jo. Fridericus An. MDLXXXII. obiit, pater Samſonis, ultimi Dynaſtiæ Rupenſis poſſeſſoris, de quo ſupra. (*l*) Excepit eum An. MDCXXII. Georgius Fridericus, ex cujus numeroſa ſobole

(*y*) Supra pag. 264.

(*z*) Ibidem.

(*a*) Vernac. *Zum Stein*, quod nomen caſtri vallis Rupenſis, de quo pag. 206.

(*b*) Vid. pag. 235. Veteres rectius ſcripſerunt *Ebenweiler*.

(*c*) Intelligitur caſtellum vici *Kunigsheim*, hod. Kinsheim, qui Rathſamhuſiis brevi poſt a Rudolfo Cæſ. fuit oppigneratus. Vide ſupra pag. 271. init.

(*d*) Koenigshov. *Chron.* pag. 247.

(*e*) Vid. pag. 168.

(*f*) Pag. 442. med.

(*g*) Pag. 445. med.

(*h*) Pag. 60 init. ubi error typographicus latet in An. MCCCII.

(*i*) Supra pag. 171. init.

(*k*) Vid. pag. 110. §. CCXIX.

(*l*) Pag. 207. init.

ſobole Chirotheus Conſtantinus An. MDCLXXV. improlis, Georgius Godofredus An. MDCLXXXIX. deceſſit, relictis filiabus, quarum major natu Sigfrido de Bernhold nupſit. (*m*) Remanſerant quidem adhuc duo fratres, Phil. Sickartus & Chriſtophorus Wilhelmus, ſed mente capti, quare Rathſamhuſiorum ad Lapidem feuda An. MDCXC. jam in Chamlajum beneficio Regis tranſlata fuerunt.

§. DLXXXIV.

Ramus ab Ehenweyer

Conditor rami, cui ab Ehenweyer cognomen, An. MCCC. vixit Hartmannus, cui tres filii erant, Fridericus, Egenolfus atque Philippus. Friderici lineam pronepotes ejus, Hartmannus & Theobaldus, An. MCCCLXVIII. terminarunt, unde feuda Ochſenſteinenſia illorum ad collaterales tranſierunt. (*n*) Philippi poſteritas quoque poſt An. MCCCCXX. extincta. Egenolfi heredes Ulricus, Alſatiæ Inf. Landgravius, ſuos in Pincernatu Epiſcopi Argent. vicarios, An. MCCCXXXVI. commemorat. Nepos ejus, Johannes, tres vicos clientelæ Auſtr. poſſidens, (*o*) feudum ahenariorum (*p*) An. MCCCLXI. genti ſuæ primus acquiſivit. Hujus filii, Hartmannus; Egenolfus & Johannes, de caſtro Luzelburg, quod in Odiliano Monte ſitum, & vico Otterode a Wenceſlao Imp. An. MCCCXCII. inveſtiti ſunt. (*q*) Iiſdem Egenolfo & Johanni fratribus vicus Weisweiler trans Rhenum An. MCCCCVII. oppigneratus eſt. (*r*) Johannis hujus nepos ac pronepos, uterque Conradus Dietericus dictus, ſculteti Imp. Seleſtadii (*s*) fuerunt. Poſterior vicum Widernheim An. MCCCCXCVIII. Muegis vendidit. (*t*) Filium ejus Henricum & Lutelmannum nepotem inter Advocatiæ Keiſersbergenſis poſſeſſores hoc tempore deprehendimus. (*u*)

Lutelmanni ſoror, Dorothea, Parthenii S. Stephani Abbatiſſa An. MDX. Argentinæ deceſſit. (*x*) Ipſe vero Jo. Henricum procreavit, proximum Rathſamhuſiorum, quotquot hodie ſuperſunt, per Jo. Georgium & Conrad. Dietericum filios, auctorem. Duo enim hinc enati ſunt rami majores, quorum prior *Ehenvillanus*, poſterior *Wibolsheimenſis* vocatur. Fratres illi ſolenni pacta An. MDLXI. inter ſe convenerunt, ut familia ſenior, excluſis reliquis, inveſtituras feudorum requirat, patronatus & in ahenarios jura exerceat.

§. DLXXXV.

Lin. ſenior.

Jo. Georgii filius, Jacobus, cum patrueli ſuo, Jo. Caſparo, An. MDLXXVI. in caſtra Proteſtantium tranſiit. Jacobi nepos, Wolfg. Georgius, ordinis Equeſtris Alſatiæ Inf. Senator, An. MDCXCV. defunctus, in prole ſua præter Jo. Wolfgangum, Aulæ Haſſo-Darmſtadienſis Collegiorum omnium Præſidem, & Henr. Jacobum, Legionis Alſaticæ Centurionem, in prole ſua numeravit Jac. Samſonem & Franc. Ludovicum; quorum ille, literis (*y*) & armis probe exercitatus, per uxorem ſuam, Sophiam Doroth. *von der Grün*, novas trans Rhenum opes (*z*) collegit, Nobilitatis Ortenavicæ factus hinc Præſes; (*a*) ut & filius ejus, Wolfg. Chriſtophorus, pater Chriſtiani Samſonis & Phil. Chriſtophori, qui in Alſatica & Bipontina Legionibus Centuriones.

Franc. Ludovicus inter filios ſuos, militiæ honoribus maximam partem conſpicuos, Franc. Jacobum reliquit ac Leopoldum Samſonem; quorum priori Leop. Eberhard. natus eſt, & Jo. Bapt. Leopoldus nepos. Leopoldo Samſoni, à ductoris militiæ ad aulicos Bipontini & Haſſo-Darmſtadienſis Principum honores promoto, noviſque feudis locupletato, (*b*) duo filii ſunt, Carolus & Ludovicus, ille militiæ Gall. hic Aulæ Buxovillanæ adſcriptus.

Linea jun. Wibolsheimenſis.

Ramo hoc non minus fœcundus eſt Wibolsheimenſis, à Conr. Dieterico, ejusque filio Jo. Caſparo deſcendens. Caſpari filius, Wolfg. Dietericus, Ordinis Equeſtris Alſatiæ Senator, An. MDCLIX. obiit; pater Jo. Godofredi, Dachſteinenſis Præfecti,

avus

(*m*) Vid. pag. 700.
(*n*) Supra pag. 216.
(*o*) Pag. 112 med.
(*p*) *Keſſler-Lehen*, quod juriſdictionem in ahenarios per Alſatiam, Briſgoviam &c. comprehendit.
(*q*) Supra pag. 258. med.
(*r*) Pag. 233. fin.
(*s*) Pag. 383. med.
(*t*) Pag. 265.
(*u*) Pag. 592.
(*x*) Hanc aliæ ex Rathſamhuſia gente S. Stephani, Haſcoviæ, alibique Abbatiſſæ præceſſerant. Burcardus à Rathſ. An. MCCCCXXXVII. à parte Capituli Baſil. in Epiſcopum electus fuit. URSTIS. *Chronic. Baſil.* pag. 321.
(*y*) Magnis ſumptibus collegit Cimeliothecam, ex omni Hiſtoriæ naturalis & antiquitatis genere compoſitam, quæ in Rathſamhauſianis ædibus adhuc extat Argentorati.
(*z*) Inter quas vici Nonnenweyer & Neudorf.
(*a*) *Lexic. Baſil.* Supplem. Tom. II. pag. 758.
(*b*) Conf. ſupra pag. 236. med.

avus Frid. Caſimiri, militum Saxoniæ Tribuni. Sed & filium ille habuit Georg. Melchiorem, nepotemque Wolfgangum Dietericum, ex quo inter alios prodierunt Fridericus Caſimirus, qui ab An. MDCCLVI. Murbacenſis & Luderenſis Abbatiarum Abbas & Princeps; Phil. Henricus & Wolfgangus Franciſcus, multiplici ſobole prædití. Prioris filii ſunt, 1) Jo. Conradus, Turmæ Naſſoicæ Præfectus, pater Franc. Wilh. Caſimiri, Ord. Melitenſis Equitis. 2) Jo. Philippus, qui Cohortis Electoris Bavar. Protribunus & Ord. S. Georgii Eques, ex Thœringia Comitiſſa duos filios in Bavaria reliquit. 3) Franc. Antonius, Protribuni quoque gradum in Legione Naſſoica adeptus. Wolfg. Franciſcus autem genuit Jo. Ludovicum & Phil. Aug. Wolfgangum, Legionis Regio-Bavaricæ Centurionem.

Rathſamhuſios caſtris, vicis, villis, juribus, ab Imperio, (*c*) Domo Auſtriaca, (*d*) Electore Palatino, (*e*) Duce Wirtenbergico, (*f*) Baſil. (*g*) & Argentinenſi (*h*) Eccleſiis, Lichtenbergæ (*i*) & Rappoltſteinii (*k*) Dynaſtis ante longam annorum ſeriem in feudum acceptis, communitos eſſe, ex narratis colligimus. Illi ad Lapidem Kageneccios, hi ab Ehenweyer Hüffelios Nobiles inter vaſallos ſuos numerarunt.

REICHII DE PLATZ.

§. DLXXXVI.

Reichii de Platz, ex Comitatu Tirolenſi oriundi, inter majores ſuos numerant Clementem, Saltzburgicæ Legionis Tribunum; patrem Chriſtophori Leopoldi, triremium præfecti, avum Jo. Georgii, Legionis Bada-Imperialis Protribuni; cujus filius Jo. Wernherus, Leopoldo Wilh. Archiduci & Epiſcopo Argent. carus, Benfeldenſem in Alſatia Præfecturam obtinuit, poſteaque Matriculæ Nobilitatis Alſaticæ An. MDCLXI. inſcriptus & inter Corporis hujus Præſides cooptatus fuit. In his ei dignitatibus ſucceſſit filius, Franc. Erneſtus, rei venaticæ Epiſcopatus Argent. inſuper Præfectus, An. MDCCXLIX. defunctus; pater Jo. Philippi, & Franc. Conradi; quorum ille in Epiſcopatus, hic in Corporis Equeſtris muneribus patrem excepit.

Jo. Wernherus prædium nobile in Stilla emit; Franc. Erneſtus partem vici Düttelnheim cum aliis Muckenſturmiorum bonis ab Epiſcopo Argent. in feudum accepit.

ROEDER A DIERSPURG.

§. DLXXXVII.

Frequentes ſunt per Germaniam Rœderorum gentes, a ſe invicem diverſæ. (*l*) Noſtros Ortenavia peperit, interque ſuos Alſatia aliquando recepit. Partem ſtemmatis eorum genealogici Bucelinus (*m*) vulgavit. Burcardus Miles dictus *Reder* chartam Epiſcopi Spir. pro monaſterio omnium Sanctor. Stollhovæ, quæ ad Rœderos pertinebat, An. MCCXLVI. teſtis ſignavit. Albertus dictus Röder, Miles, caſtrum *Hohenroden* ab Eccleſia Argent. tenuit An. MCCCXXXVI. Idem Albertus Röderus *Miles de Neuweiler* (hod. *Neuweyer* trans Rhenum) in chartis appellatur. Tum quoque Johannes & Arbogaſtus dicti Röder, fratres Armigeri, reſidentes in caſtro *Rodeck*, (*n*) occurrunt. Sunt alii de *Reinichen* dicti. Agnomen *Dierſpurg* ſive *Tierſperg* Rœderis ſerius acceſſit. Fuerant olim Nobiles Dierſpurgenſes à Rœderis diſtincti. Andreas Rœder, Præfectus Lahræ, caſtrum hoc Carolo, Marchioni Badenſi, poſt medium ſec. XV. in feudum obtulit. Ortenaviæ Advocatus provincialis An. MCCCCLXXXII. Egenolfus Rœderus, ejuſdemque nominis Prætor ab An. MDXVIII. ad MDL. Argentorati floruit. Magdalena monaſterii S. Stephani Abbatiſſa

(*c*) De his pag. 258 §. CCCCLXXVII.
(*d*) Pertinet huc vicus Gruſenheim, de quo pag. 72. §. CX. ut & bona in Morsweiler & Katzenthal, de quibus pag 104.
(*e*) Caſtrum Lucelburg pag. 258. Jus in Ahenaſios &c.
(*f*) Vid. pag. 260.
(*g*) De hoc pag. 262. init.
(*h*) Feudum caſtrenſe in Keſtenholz ab Anno MCCCCXI. aliaque.
(*i*) Caſtrum & novem vici, de quibus p. 235. ſq.
(*k*) Curia libera cum bonis in Heſſenheim ab An. MCCCXVIII.
(*l*) Gauhens *Adels-Lexic.* Tom. II. p. 1915. ſqq.
(*m*) Opp. Tom. II. ſect. 2. pag. 215.
(*n*) Caſtrum hoc, feudum Badenſe, extincta Rœderorum linea, quæ inde cognomen ducebat, medio ſec. XVI. ad Neuenſteinios, de quibus ſupra pag. 711. pervenit.

tiſſa ibidem An. MDXIX. electa eſt. Franciſcus Sebaſtianus, Georgii filius, An. MDCLVI. in Prætura quoque Argent. deceſſit; cujus poſteri & agnati, relicta Alſatia, in patriam ſuam Ortenaviam redierunt; ubi hodieque in tres lineas diviſi perſiſtunt, Matriculæ tamen Equeſtri Alſatiæ adbuc inſcripti.

SCHOENAU.

§. DLXXXVIII.

Schoenau, caſtrum & vicus, in media Alſatia ſiti ad Rhenum. (*o*) Gens inde appellata poſſeſſiones ultra Rhenum, in Ortenavia & Briſgovia acquiſivit. Henricus de *Schœnowe* Wilbelmi Vicedomini ſponſor; Jacobus, Henrici filius, obſes civitati Argent. An. MCCLXIII. oblatus eſt. Jacobus & Hartmannua de Schœnowe, Milites, Lobegaſſiis ab Epiſcopo Argent. captis An. MCCCXVI. idem præſtiterunt officium. Decennio poſt Hartmannus Miles dictus *Hurus*, Johannes dict. *Cunemann*, & Johannes dict. *Menſelin*, in Schœnaviis occurrunt. In Codice MSt. Eccleſiæ Argent. tum temporis exarato hæc legimus: „Heinricus de Schönnowe habet in feodo ab „Eccleſia Argent. officium Dapiferatus cum ſuia attinentiis, ad quod ſpectant VII. agri „viniferi, ſiti in Mollesheim, & XXII. ſolidi denar. de cenſibus. Item habet has „perſonas jure homagii, ratione dicti officii, ſibi adſtrictas, videlicet Götzonem de „Rymuntheim & ejus fratres, Wernherum & Berth. Milites de Hüſern, in Pfaffen„heim reſidentes; Gerhardum & Burcbardum Milites dictos Schöbe; Liebencellarium, „qui habet officium piſcatorum; ... Bertholdum Ruſes, qui habet jus fluminis Bruſæ „de ponte S. Thome uſque ad pontem S. Stephani in Argentina, & jus quod dici„tur *Berbrot* ... Item advocatiam in villa Burrenheim ... item advocatiam curie S. „Stephani in Sabſenheim.„

An. MCCCLXIV. Albertus de Schœnau agnato ſuo, Jacobo, Advocato Rubeacenſi, (*p*) ſuam Saſenhemii & Linckhemii partem vendidit. In prœlio Sempacenſi An. MCCCLXXXVI. quatuor Schœnavii, Hugo & Petrus, filius ejus, Rudolfus & Waltherus fratres, occubuere. Cum Erhardo & Georgio de Schœnau Lutoldus Miles, Jac. & Thomas de Ramſtein in feudorum Rappoltſtein. ſocietatem A. MCCCCXXXVII. admiſſi ſunt. Seculo XVI. Ludovicus Ortenaviæ Advocatus provincialis floruit. Nati ex fratre ejus, Melchiore, Jo. Otmarus & Jo. Rudolfus An. MDXCI. ut & Jo. Otmari filius, Jo. Baptiſta, An. MDCXXX. à Dynaſtis Rappoltſtein. inveſtiti ſunt. Baptiſta hoc quadriennio poſt ſine maſcula prole extincto, vicus Behlenheim, allodialis quod eſſet, per filiam ejus ad Holzapſelios, (*q*) feuda autem ad aliam Schœnaviorum lineam tranſierunt.

Stirps illa in quatuor tum ramos abierat, à *Zell*, *Schwerſtatt*, *Wehr* & *Oeſchgen*, locis trans Rhenum ſitis, cognomen ducentes. Ex Zellenſi prodiit Jo. Franciſcus, Marci Jacobi filius, Epiſcopus Baſil. An. MDCLVI. defunctus, cujua patrueles, Jo. Ludovicus & Franc. Rudolfus, in eadem Eccleſia vixerunt Canonici. Alii non pauci hujus ſtirpis vel Teutonico vel Melitenſi Ordinibus fuerunt adſcripti. In Melitenſi hodie militant Franciſcus Philippus, Commendator Uberlingæ, & Franciſcus Xaverius, Franciſci Ignatii, qui allodialem nuper Hagenbachiorum hereditatem adiit, fratres.

WANGEN.

§. DLXXXIX.

Origo nominis à caſtro & oppidulo Wangen, de quo ſupra. (*r*) Tabulam genealogicam Bucelinus (*s*) edidit. In chartis noſtris primus gentis occurrit Hecel de Wangen, Maurimonaſterii Miniſterialis A. MCCXLVII. idemque Abbatiæ Neovillar. pro Hugone, Dagsburgi Comite, An. MCCLVIII. obſes. Peregrino *Advocato* de Wangen Henricus Epiſc. Argent. pro defenſia Eccleſiæ juribus An. MCCXLVII. ſex vicorum reditus, 70. marcis argenti redimendos, oppigneravit. Octennio poſt de juribus Advocatiæ in Schiltigheim inter Abbatiam S. Stephani & Wangios Milites transactum. Anſelmus de Wangen An. MCCLVII. cum uxore ſua, Engelhardi Militia de Hagenowe ſorore, bona ad rivulum Robach ſita novo monaſterio Vallis S. Mariæ

 conſecravit,

(*o*) Vid. pag. 261.
(*p*) De quo ſupra pag. 91. not.
(*q*) Conf. pag. 268.
(*r*) Pag. 267. ſq.
(*s*) Opp. Tom. II. ſect. 2.

conſecravit. Hartungus, cui Sophia de Rappoltſtein nupſerat, feudum caſtrenſe in Oberehnheim An. MCCLXXX. à Rudolfo Imp. accepit. (t) Fridericus, Imperialis Colmariæ Scultetus, (u) vicum Zeinheim, pignus Cæſareum, An. MCCCXVIII. Epiſcopo Argent. tradidit. (x) Henricus Miles & Peregrinus de Wangen inter Eccleſiæ hujus vaſallos tum temporis comparent. (y) Brigitta S. Stephani Abbatiſſa Anno MCCCXXVIII. obiit. (z) Hartungus Miles Bernhardivillam civitati Ehnheim. An. MCCCLIV. reddere coactus eſt. (a) Hartungi hujus filius, Erhardus, matrimonio cum Geroldseckia felix, (b) gentem ſuam non parum extulit; quæ à pronepotibus ejus, Georgio & Hartungo, duas in lineas diviſa. Poſterioris nepos, Hartmannus, An. MDLXXXVIII. Scultetus Imp. Hagenoæ deceſſit, eodemque munere functus eſt filius ejus, Fridericus, in cujus nepotibus linea hæc periit.

§. DXC.

Georgii nepos, Georgius II. Epiſcopi Argent. aulæ Magiſter, Marcæ Maurimonaſterienſis partem, à majoribus ſuis alienatam, An. MDXXXVII. redemit; (c) pater Chriſtophori, ex quo nati ſunt 1) Georgius Theodoricus, Ortenaviæ Advocatus provincialis & Leopoldi Archiducis, Epiſcopi Argent. Camerarius, à quo Principe ſuo Minvershemium (d) dono accepit; 2) Jacobus Chriſtophorus, Ordinis Equeſtris Alſ. Inf. Director, An. MDCLVII. mortuus; 3) Georgius Eraſmus, ſtipendiis militaribus inſignis. Jac. Chriſtophori proles, Franc. Chriſtophorus, Epiſcopatus Argent. Vicedominus, *Argentinenſem*, Jo. Fridericus *Hagenoenſem*, quæ adhuc ſuperſunt, lineas condiderunt. Facta inter fratres hos bonorum diviſione, Minvershemium juniori Ludovicus XIV. An. MDCLXXII. confirmavit, eidemque Oſteiniorum, in hoſtico degentium, feuda Alſatica An. MDCLXXXI. adſcripſit. Jus patronatus Minvershemii, feudum Palatinum, decennio poſt regia inveſtitura Wangiis quoque collatum eſt. Jo. Friderici per Jo. Joſephum nepos, Jo. Jacobus Dominicus, An. MDCCLIV. decedens, filium ſui nominis reliquit.

Lineæ Argent. nunc caput eſt Jo. Ludovicus Albertus, Equeſtris Ordinis Directorum ſenior, Franc. Dominici filius, Franc. Chriſtophori nepos, cui tres filii ſunt, Conradus Beat. Ludovicus, regiorum exercituum Campi-Mareſchallus, Legionis Alſaticæ Tribunus; Franc. Ludovicus Fridericus, Canonicus & Archidiaconus Baſilienſis; Franc. Carolus, Melitenſis Ordinis Eques. (e)

WEITERSHEIM.

§. DXCI.

Gentis nomen à vico Imperiali Alſatiæ, (f) ex quo in vicina Hagenoæ & Brocomagi caſtra Weitershemii recepti ſunt Milites. Conradus de *Wittersheim*, Miles, cum filio ſuo Bertholdo Henrici, Alſatiæ Landgravii, literas, Neoburgenſi Abbatiæ datas, An. MCCXXXVI. teſtis ſignavit. Bertholdus & Johannes ſenior de *Wittersheim*, Milites de *Brumat*, An. MCCCXXII. occurrunt. Bertholdus & Conradus, Armigeri, filii quondam Bertholdi, dicti de Wittersheim, Militis, reſidentes in Brumat, à Carolo IV. Imp. An. MCCCLV. feudum impetrarunt Hagenoæ, quod Johanni Weitershemio An. MCCCCV. ampliatum & in caſtrenſe feudum fuit converſum. Alius hujus nominis, Eccleſiæ Selſenſis Præpoſitus, An. MDXXIII. obiit. (g) Wilhelmus, Geudertheimii habitare ſolitus, An. MDLV. Oberkirchenſem Epiſcopi Argent. Præfecturam rexit. Filii ejus, Jac. Chriſtophorus, Sebaſtianus & Philippus cum patrueli ſuo, Balthaſare, Ballbronnæ præfecto, de feudo caſtrenſi Hagenoæ à Rudolfo II. Imp. inveſtiti ſunt. (h) At ſolus illorum Philippus ſtirpem continuavit, quæ per nepotem ejus, Bertholdum, An. MDCLXXXIV. extinctum, in duos ramos diviſa. Nam præter Georg. Balthaſarem, Ord. Teutonici Commendatorem in Alſchhauſen, Phil. Bertholdum & Bertholdum filios reliquit, ex quibus orti

(t) Supra pag. 403.
(u) Pag. 371. fin.
(x) Vid. pag. 141.
(y) Supra pag. 368. not
(z) HERZOG *Bericht von S. Stephan* pag. 139.
(a) Vid pag. 271. fin.
(b) Supra pag. 214. med. & 621.
(c) Pag. 215.
(d) Pag. 256. med.
(e) A Wangiis his diverſi fuerunt Degelini de Wangen, ex Suevia in Alſatiam ſup. progreſſi, ex quibus Jo. Georgius, Præfectus in Landſer, Verena & Eliſabetha ſorores, Othmarshemii Abbatiſſæ ſec. XVI. floruerunt. Ad hos ſpectare videntur Ulricus & Jacobus fratres de Wangen, qui jus ſuum in Heriſperg Abbatiæ Olſpergenſi An. MCCLXX. reſignaſſe leguntur, apud HERRG. *Geneal. Habsb.* Cod. diplom. num. 506.
(f) De quo ſupra pag. 256. med.
(g) BUCELINUS *German.* Part. 2. pag. 271.
(h) MOSER *Reichs-Hofraths Proceſs* tom. 3. pag. 882.

orti ſunt ei nepotes: ex poſteriore Carolus Eugenius militiæ Danicæ Tribunus, ex priore Leopoldus Henricus, Ordinis S. Ludovici Eques, propagator gentis.

WETZEL DE MARSILIA.

§. DXCII.

Inter veteres Ordinis Equeſtris Argentorati familias Wetzelii quoque comparent, quibus à *Marſilia* cognomen. Genealogicum eorum ſchema Bucelinus (*i*) protulit. *Wetzelo* & Henricus, *Marſilii* filius, urbis regimini An. MCCXXXVII. admoti; (*k*) Henrico, *filio Marſilii*, ejusque liberis, Epiſcopus Argent. decennio poſt, Henrici Raſp. Anti-Cæſaris nomine, bona in Vendenheim nexu feudali contulit. Auctorum gentis, Wezelonis & Marſilii, prænomina in gentilitia nomina commutata paulatim fuiſſe, ex dictis apparet. Henricus & Wetzelo Armigeri, Henrici *Wetzelonis Marſilii*, Militis Argent. filii, fratris ſui, Johannis Militis, liberorum tutelam A. MCCCXXVII. geſſerunt. Heinzmanno Reinboldus de Windeck feudum Odenheimenſe, quod Cuno de Huneſeld refutaverat, An. MCCCLIX. conceſſit. Civitatis Argent. Magiſter Reimboldus fuit, Heinzmanni hujus filius, pater Henrici, qui genuit Johannem, Collegiatæ S. Petri ſenioris Decanum; Jacobum, Sculteum Argent. An. MDXXIV. defunctum, atque Philippum, reſidentem Andlaviæ. Jacobi linea ſeculo ſuperiore periit; Philippus per Martinum & Alexandrum nepotes duas condidit lineas, quarum prior An. MDCCXXII. quoque fuit deleta; poſterior in Chriſtiani Eberhardi, Alexandri pronepotis, qui cohortis prætorianæ Ducis Wirtenberg. præfectus An. MDCCXLIV. obiit, filiis, Jo. Ludovico & Phil. Reinhardo, Ducis Mecklenburgo-Streliz. Pincerna, adhuc perdurat.

WURMSER.

§. DXCIII.

Wurmſeros, qui & *Wormſeri* dicuntur, non Alſatas eſſe origine, ſed ex Rhætorum Bormio, Germanice *Worms*, per Helvetiam Argentoratum deſcendiſſe, traditio eſt, quam Alberti I. Imp. charta An. MCCCVIII. firmare videtur, qua *ſtrenuo viro, Bernhardo dicto Wurmbſer, Militi*, feudum in Rordorff, Comitatus Helvetio-Badenſis vico, (*l*) rogante Johanne, filio Hermanni dicti Kuchenmeiſter, Conſiliario ſuo, contulit. A Bernhardo hoc procul dubio deſcendit Bernhardus ille Wurmſerus, (*m*) qui cum fratribus ſuis, Jacobo & Volzone, ut & Caſparo de Urendorff, Milite, Vendenhemium (*n*) a Capitulo majore Argent. An. MCCCCLVI. pignori accepit. Is Friderici IV. Imp. a Conſiliis & in coronatione Romana Aulæ præfectus, An. MCCCCLXXX. deceſſit, pater Nicolai, creati à Carolo Audace Equitis, qui cum maſcula ſubole careret, genus ſuæ flori conſulens effecit, ut quæ poſſidebat feuda, pignora & allodia, ad patrueles ſuos potius, quam ad filias & alienos, tranſirent. Inter patrueles hos erant Valentinus Jacobi, & Jacobus Volzonis filii, quorum prior *Schafftolsheim*. poſterior *Vendenheim*. lineas condiderunt.

Schafftolshemium Valentinus familiæ ſuæ primus intulit, (*o*) ad An. MDXII. usque ſuperſtes. Ex Adelheide Andlavia numeroſam ſobolem & in hac Bernhardum ſuſcepit, doctrina, itineribus, rebusque geſtis illuſtrem. Extat autographum inſtrumenti, quo Catharina, Cypri Regina, *nobilem & inſignem Militem D. Bernhardum Wurmſſer*, per Cyprum Hieroſolymam ſacrum iter ſuſcipientem, ſacri Ordinis ſui inſignibus ſe muniviſſe teſtatur. Hic Friderici, Electoris Palat. Conſiliarius cum Principe ſuo An. MDXIX. in Hiſpaniam miſſus eſt, ut Carolo V. Imperialem nuntiaret electionem. Novis hinc inſignium ornamentis ornatus ad ſplendidiorem longe vitæ ſortem properabat, cum prædmatura mors Heidelbergæ An. MDXXI. ipſum opprimeret. (*p*) Ex fratre ejus, Jacobo, Marckolsheimi Præfecto, Georgius prodiit, avus Georgii, qui lineæ ſuæ poſtremus An. MDCXLIII. expiravit.

(*i*) *German.* Part. II. ſect. 2. pag.
(*k*) Schilter in Præfat. ad *Kœnigshov.*
(*l*) Leu *Lexic. Helvet.* Tom. XV. pag. 411.
(*m*) Conf. Bucelinus *Germania* Part. II. ſect. 2. pag. 294.
(*n*) De quo pag. 172.
(*o*) Vid. pag. 168. med.
(*p*) Bernhardi Wurmseri a Schafftalsheim & Hartmanni ab Eppingen *Practicæ Obſervationes forenſes*, Coloniæ 1607. & Francof. 1658. editæ ſunt, Bernhardum hunc impenſe laudat Irenicus præfat. ad *Exegeſ. Germ.* An. 1518. ſcripta.

§. DXCIV.

Jacobus, Volzonis filius, lineæ Vendenheim. auctor, præter Nicolaum, Collegiatæ S. Thomæ Præpoſitum, tres, qui prolem ſuſceperunt, filios reliquit, Bernhardum, Wolfgangum & Jacobum; quibus Maximilianus Imp. bannum ſanguinis An. MDXVII. Carolus V. vectigal in Vendenheim An. MDXXI. permiſit. (q) Bernhardus ille, Eques auratus, ac vicennalis Argentinenſium Prætor, An. MDXXIII. cum tribus aliis urbium legatis ad Cæſarem in Hiſpaniam profectus eſt, Civitatum, quibus Electores ac Principes nonnulli ſuffragium denegaverant, cauſam acturus. (r) Contra Turcas, Vindobonam obſidentes, An. MDXXIX. turmæ 400. equitum præfectus, nec non ductor auxiliarium Argent. deinceps in Hungaria pugnavit. Poſteritas ejus in abnepote, Carolo Ludovico, An. MDCCXII. periit.

Qui hodie ſuperſunt Wurmſeri, à Bernhardi fratribus, Wolfgango & Jacobo, deſcendunt, in duas lineas, *Suntbuſianam* & *Vendenheim.* diviſi. Wolfgangus ille, Wilhelmi Furſtenbergici Legatus, in expeditione Italica An. MDXXIX. fortiter occubuit, pater Wolfg. Sigiſmundi, qui Jacobo Sturmio, viro ſummo, in Prætura Arg. An. MDLIV. datus ſucceſſor, multis ad Cæſares, Comitia & Principes Imperii legationibus functus, novisque feudis locupletatus An. MDLXXIV. deceſſit. (s) Filius ejus, Jo. Jacobus, Electoris Brandenburg. Conſiliarius & Eccleſiæ Argent. Judex Aulicus, Jo. Jacobum & Jo. Reichardum, in Ducis Wirtenberg. Aula claros, reliquit; quorum prior Sundhuſium An. MDCXII. in feudum accepit; (t) parens Dagoberti, Corporis Equeſtris Alſatiæ Inf. qui fuit Director. Eodem in Ortenaviæ Nobilitate gradu conſpicuus fuit Franc. Jacobus, Dagoberti nepos, ex quo nati ſunt Chriſt. Franciſcus Jacobus, Ord. Teut. Eques, & Dagobertus Sigmundus, regiorum Exercituum Pro-Legatus. Horum patruus, Frid. Dagobertus, turmæ equitum olim, nunc rei venaticæ Ducis Wirtenberg. in Alſatia præfectus eſt.

§. DXCV.

Vendenheimenſis ramus, à Jacobo incipiens, per Wolfgangum, Prætorem Arg. & Jacobum juniorem, ex itinere Hieroſolymitano S. Sepulcri Equitem, iterum fuit diviſus. Poſterioris filii, Georgius Jacobus & Nicolaus Ludovicus, ut & Philippus Jacobus nepos, inter urbis Argent. Prætores ſeculo ſuperiore cooptati fuerunt. Ex Philippo Jacobus Fridericus ortus eſt, Regiminis Buxovillani Præſes, quocum Jacobi junioris propago interiit.

Wolfgangus, alter Jacobi ſenioris filius, præter Nicolaum Jacobum, in Prætura Argent. An. MDCXX. vita defunctum, Jo. Ludovicum genuit, patrem Nicolai Erhardi, Tribuni militum in prœlio Nordling. Anno MDCXXXIV. occiſi, nec non Jo. Jacobi, qui ex Ottone Reinharto nepotem cognominem vidit, ad Prætoris & Cancellarii Univerſitatis Argent. honores evectum, in quibus ei filius ſucceſſit Jo. Ludovicus, frater Jacobi Reinharti, ex cujus filiis duo Alſaticæ Legioni Centuriones adſcripti. Sed & Jo. Ludovicus filium reliquit, Chriſtianum Ludovicum, qui regiorum exercituum Campi-Mareſchallus, copiarum Germanicarum Regi militantium Inſpector, Ordinisque virtutis bellicæ Commendator, gentem ſuam hodie illuſtrat.

Z O R N.

§. DXCVI.

Spectatiſſima inter Prætorias Argentorati familias Zorniorum proſapia eſt; pleni laudis eorum civitatis annales. Nicolao Zornio, copiarum ad prœlium Hugsbergenſe An. MCCLXII. duci, libertatem ſuam; (u) nepotibus ejus, cum Mulnhemiis de principatu certantibus, (x) mutatam Reipublicæ formam (y) urbs debuit. Tanta vero hujus gentis fuit fœcunditas, ut prope viginti cognomina, quibus à ſe invicem lineæ diſcernerentur, inventa fuerint. (z) Superſunt adhuc rami duo, à *Plobsheim* & à *Bulach*

(q) Moser *Reichs-Hofraths Proceſs* Tom. 3. pag. 890.

(r) Oratio Valliſoleti ad Cæſarem habita, ap. Datt *de Pace publ.* pag. 807.

(s) Elogium ejus vid. in dedicat. Johannis Walchii *Decadis Fabular.* 1609. editæ.

(t) Supra pag. 260. med.

(u) Koenigshov. *Chron.* pag. 250, Conf. ſupra pag. 308. fin.

(x) Supra pag. 303.

(y) Vid. pag. 309.

(z) Nominabo potiores ordine, quo defecerunt, lineas: 1) *Rinecke*, ex qua Henſelinus, Henſelini dicti *Zornlin uff Rinecke*, Militis filius, ſub initium ſec.

Bulach dicti, qui etſi à ſeculo XIII. diſcreti, ſeudorum tamen communione gaudent. Illi canis effigie, uti Lappii, hi manubriu enſis clypeum ſuum exornant. Antequam à Plobshemio ductum agnomen, Zorniorum ille ramus à munere, quo apud Argentinenſes functus eſt, *Schultheiſs* nuncupari ſuevit.

Nicolao dicto Zorn, *Sculteto* Argent. Eberhardus Marſcalcus quinque libras denar. in moneta Argent. conſenſu Henrici Epiſcopi, ut domini directi, An. MCCLXV. vendidit. Nicolao & Johanni dictis Zorn, Militibus Argent. Rudolfus I. Imp. viginti libras ex tributo Cæſareo oppidi Oberehnheim. An. MCCLXXV. in feudum dedit, quod adhuc obtinet. Nicolao ſeniori vicus Ensheim (*a*) ab Ulrico, Alſatiæ Infer. Landgravio, ejusque fratribus, (*b*) An. MCCXCVII. jure feudali quoque collatus eſt. Filius ejus cognominis, Scultetus Arg. decimas & agros in Gebolzheim ab Ettendorffiis Dynaſtis An. MCCCII. eodem nactus eſt jure. (*c*) Sed & feudum caſtrenſe Ortenbergicum Nicolaus ille Scultetus à Friderico & Leopoldo fratribus, Auſtriæ Ducibus, A. MCCCIX. impetravit. Quinquennio poſt curiam & jus patronatus vici Seſenheim, feudum Imperiale, à Frundsbergiis Militibus centum & decem marcis argenti coemit. Lichtenbergenſes denique Dynaſtæ, Hannemannus & Ludovicus, An. MCCCXXV. eidem Niculao reditus frugum in Schalckendorff conceſſerunt in feudum. Patet hinc, quanta virtutis Zorniorum apud Alſatas fuerit exiſtimatio, quum tot feudis à tot Proceribus tam brevi temporis ſpatio fuerint cumulati. Filius Nicolai, Bechtoldus Miles, ob cognatos quoſdam ſuos neci datos, Friburgenſi Briſgoviæ civitati iratus, collectam armatorum manum Egoni Comiti, Friburgum oppugnanti, An. MCCCLXVI. adduxit, inſignisque victoriæ factus eſt particeps. (*d*)

§. DXCVII.

Auctas Zorniorum poſſeſſiones, proprias & ſeudales, ſeculo ſequenti reperio. Acceptis à Bernhardo, Marchione Badenſi, ducentis denariorum libris, bona ſua in Offenheim An. MCCCCIV. ei obtulerunt, facti hinc vaſalli Badenſes. Decennio poſt acceſſit Plobshemium, pignus Imperii. (*e*) Martino dicto Zorn, Johannis Militis filio, & uxori ejus, Johannis de Mittelhus & Gertrudis de Endingen filiæ, ad quam tertia pars vici Hurtigheim ſpectabat, reliquam vici hujus partem Thomas de Endingen, Armiger, An. MCCCCI. donavit. (*f*) Martinus ille, Prætor & dux Argentinenſium, ab Armaniacis ad Marlejam mox vulneratus periit. (*g*) Hugsbergam ſuperiorem Smaſmannus, Dynaſta Rappoltſtein. poſt Jo. Zornii de Eckerich obitum, in Zornios Scultetos A. MCCCCXLVI. tranſtulit. (*h*) Bertholdus Zorn, dictus *Schultheiſs*, juramentum advocatiæ vici hujus Capitulo S. Thomæ An. MCCCCLI. præſtitit; qui cum patrueli ſuo Johanni dicto Schultheiſs, nec non Ludovico, Adamo & Martino Zorniis, Martini filiis, de molendino quatuor rotarum in urbe Argent. inveſtitus eſt.

Adamus ille, Ducis Lotharingici militiæ præfectus, poſt prœlium Moratenſe An. MCCCCLXXVI. Miles creatus, An. MDXIX. Prætor Argent. deceſſit; avus Jo. Adami & Wolfg. Dieterici, qui dimidiam partem vici Hürtigheim Philippo, Hanoico-Lichtenberg. Comiti, An. MDLXV. obtulerunt in feudum. (*i*) Decennio ante Carolus V. Imp. Zorniis à Plobsheim jus gabellæ vini in vicis ſuis permiſerat. Jo. Adamus quidem reliquit filios, è quibus Adamus Prætor & Cancellarius Argent. A. MDCXXIII. obiit. At ſola Wolfg. Dieterici propago ad nos deſcendit. Sebaſtianus, filius ejus, Wolfg. Dietericus & Car. Ludovicus, nepotes, nec non Georg. Dietericus & Wolfg. Fridericus, pronepotes, Præturæ Argent. admoti ſunt omnes. Ex poſtremo nati ſunt 1) Frid. Auguſtus, Regis Pol. & Electoris Saxoniæ Camerarius, cujus filius cognominis Gedani vivit. 2) Sigmundus Diet. Tribunus Wirtenberg. pater quinque filiorum adhuc ſuperſtitum, quorum natu maximus, Frid. Ludovicus, Legionis Gallo-Suec. Centurio, nunc Magiſtratui Argent. adſcriptus; Maximil. Auguſtus, Ord. Mariæ Thereſiæ Eques & Legionis tormentariæ Auſtriacorum Tribunus; Sigm. Dietericus, iiſdem in Ducatu Wirtenberg. honoribus fulgens.

ſec. XV. obiit. 2) *Rurenderiin* MCCCCXVI. 3) *Weiſs-Zorn*, quæ cum Stephano & Bechtoldo, SS. Petri Sen. & Thomæ Canonicis, Johannis Militis filiis, poſt An. MCCCCXXXVI. periit. 4) *Heiland* MCCCCXLII. 5) *Ripelin* MCCCCLXIX. 6) *Pamphile* circa MCCCCLXXX 7) *Jungzorn* Mauritius Miles & Ludovicus Armiger poſtremi MDXVIII. 8) *Weyerſperg* poſt An. MDXXI. 9) *Lappe*, a cane, inſignibus impoſito, ſic dicti, MDXXXI. 10) *Eckerich* & *Epfich* medio ſec. XVI. 11) Duntzenheim MDLXIV. 12) *Zum Riet*. Nicolaus, Jacobi Armigeri & Prætoris Argent. filius, Friburgi Briſgoviæ deceſſit MDLXXXI. Herzogius *Chron. Alſat.* Lib. VI. pag. 295. ſqq. varias inſignium ſpecies exhibet, quibus uſæ ſunt diverſæ Zorniorum lineæ.

(*a*) De quo pag. 170. med.

(*b*) Qui erant Egelolfus & Philippus, renuntiantes exceptioni, *daz es geſchehen ware, dieweile wir Pfaffen waren*.

(*c*) Vicum hunc, de quo ſupra pag 147. Thomas de Endingen, Thomæ pater, ab Engelhardo de Hohenſtein, Armigero, An. MCCCLXXIV. quingentis aureis emerat.

(*d*) Epiſcopus Argent. a quo duo feuda poſteriora nunc pendent, An. MDLVII. Bulachios quoque ad illa admiſit.

(*e*) Koenigshov. *Chron.* pag. 317.

(*f*) Vid. pag. 258.

(*g*) Schilter *ad Koenigshov.* pag. 930.

(*h*) De quo vico pag. 262.

(*i*) Supra pag. 236. fin.

§. DXCVIII.

Bolach. Alter Zorniorum ramus, à *Bulach* cognominatus, per Nicolai Militis & Prætoris Argent. An. MCCCXLIX. electi, (*k*) filios, Johannem & Nicolaum, Milites, in duas, quæ adhuc durant, diviſus eſt lineas.

Johannis filius, Rudolfus, inſtrumentum transactionis, qua Nobilitas à civibus expulſa in urbem recepta eſt, An. MCCCCXXII. ſignavit, (*l*) poſtquam ipſi caſtrum Ramſtein tumultu iſto fuiſſet ereptum. (*m*) Oſthuſium à Sigiſmundo Imperatore An. MCCCCXXXVI. in feudum recepit; (*n*) pater Nicolai Prætoris, An. MCCCCXCI. defuncti, avus Gaſpari Militis, qui cum Smalmanno, Dynaſta Rappoltſtein. iter ſacrum in Palæſtinam ſuſcepit. Gaſparus Ludovicum, hic Joachimum genuit; cujus nepos, Jo. Ludovicus, Benfeldæ Præfectus, An. MDCLXIV. deceſſit; avus Joſephi Antonii, qui Gerſthemii habitans duobus filiis, toga & ſago merentibus, lineam ſuam continuat.

Retrogredior ad Nicolaum, alterius Bulachiorum lineæ auctorem; ex qua Hugelinus Comitem Blamontonum An. MCCCLXIII. ex terris ſuis captivum abduxit. (*o*) Nic. Bernhardus ab Epiſcopo Argent. varios pecuniæ & frugum reditus Argentinæ & Geiſpolzhemii An. MCCCCXLIV. obtinuit. Georgius Ortenaviæ Advocatus provincialis, An. MDLXVII. deceſſit. Hujus ex fratre nepos, Sebaſtianus, quatuor filios ſuſcepit: Hugonem Fridericum, Ducis Bipont. Conſiliarium intimum; Georgium, Equeſtris Alſatiæ Infer. Corporis Directorem; Franciſcum Ludovicum & Nicolaum Conradum, in Wirtenbergica & Onolsbacenſi Aulis ſeculo ſup. florentes. Lineam ſolus propagavit Fr. Ludovicus, pater 1) Georgii Lud. qui ſtrenua Benfeldæ contra Suecos defenſione inclaruit; (*p*) 2) Ferdinandi, cujus nepos fuit Carolus Ferdinandus, Prætor Argent. An. MDCCLIX. extinctus, ut & Georgius Reinhartus, Ordinis virtutis bellicæ Eques, Dorolshemii ſedens, duorum filiorum genitor, qui in Legione Alſatica militant Regi.

ZUCKMANTEL.

§. DXCIX.

Oppidum hujus nominis in Sileſia eſt, in Alſatia progenies, quæ Brumati ſedem cum Weitershemus habuit, eademque inſignia ſervat, (*q*) Dynaſtis Lichtenbergenſibus ab antiquo adſcripta. Johannes dictus Zuckmantel, ſenior, Miles de Brumat, Wilhelmi Militis filius, Ludovico de Eckendorff & Ottoni de Hochfelden, Ottemanni filio, in caſtello Eckendorff & jure decimarum ſuccedendi ſpem à Dynaſtis Lichtenberg. An. MCCCLXV. impetravit. Is Nicolai de Groſtein, Militis, filiam cum duxiſſet uxorem, vicum Wintzenheim, feudum quoque Lichtenbergenſe, per eam accepit; (*r*) pater Johannis junioris, cui vivus magnam bonorum ſuorum partem An. MCCCLXXIV. tradidit. Johannes hic, dictus Zuckmantel, Miles, nonnulla in Wintzenheim ex materna hereditate monaſterio S. Claræ Argent. Anno MCCCCVII. vendidit, Hartungum & Walramum, Armigeros, relinquens. Poſterioris filius cognominis, Præfectus in Brumat, à Jacobo, Comite Lichtenbergenſi, Anno MCCCCLXXV. ad feudum decimarum in Bernsheim, quo Georgius de Lampertheim fruebatur, admiſſus eſt. Succeſſit ei Gaſparus filius, pater Agnetis, Abbatiſſæ Hohenburg. An. MDXXV. & Jacubi Chriſtophori, cujus nepos, Johannes Walramus, urbis Argent. Prætor, An. MDCXIII. obiit. Natus ex eo Johannes Philippus cum Johannis Georgii Baronis à Seebach, militiæ Hiſpan. ducis, (*s*) ſorore matrimonium inivit, unde caſtrum & vicus Oſthofen, caſtellum in Ergersheim, aliæque Seebachiorum poſſeſſiones ad filium ejus pervenerunt, Johannem Georgium, qui ſororem ſuam, Johanni Ludovico de Landſperg nuptam, hereditatis hujus participem reddidit. Sed excluſis Landſpergiis & quibuscunque aliis, Franciſcus Antonius, Johannis Georgii filius, Regiminis Epiſcopi Argent. ſententia, à Regio Senatu confirmata, ſolus Seebachiorum legitimus heres pronuntiatus eſt. (*t*) Genuit ille ſui nominis filium, regiorum nunc exercituum Pro-Legatum, ex Regia ad Electorem Palat. legatione & Ziegenhaynio, Haſſiæ munimento, contra hoſtes nuper ſtrenue defenſo, illuſtrem.

ALSATIÆ

(*k*) Koenigshov. *Chron.* pag. 295.
(*l*) Schilter ibid. pag. 881.
(*m*) Supra pag. 202.
(*n*) Vid. pag. 442. med. Feudum hoc toti Zorniorum genti per ſecutas Imperatorum inveſtituras competit.
(*o*) Koenigshov. pag. 331.
(*p*) Conf. pag. 152.

(*q*) Vid. Herzog. *Chron. Alſat.* Lib. VI. p. 294.
(*r*) Tabular. Zuckmantel. Conf. ſupra pag. 236.
(*s*) Hic An. MDCLIII. obiit, lineæ ſuæ ex Thuringia ſec. XVI. in Alſatiam progreſſæ, ultimus, Gauhen *Adels-Lexic.* Tom. II. pag. 2305.
(*t*) Conf. ſupra pag. 272. init. Franc. Antonii hujus majores, paternos atque maternos, exhibet Bucelinus Opp. Tom. IV. pag. 477.

Digitized by Google

ALSATIÆ
ILLUSTRATÆ
PERIODUS GALLICA.

§. I.

CElticam, Romanam, Francicamque Periodos in priore *Alſatiæ Illuſtratæ* Volumine non modo indicavi, ſed & peculiaribus libris ſollicite diſtinxi. Romanorum non minus ac Francorum dominatio terris illis, ex quibus Alſatia ſub Merovingis coaluit, novam plane rerum induxerat faciem. Non eadem Germanicæ Gallicæque Periodorum ratio eſt. Tam arcto hæ vinculo, tam continuo & indiſſolubili inter ſe nexu cohærent, ut alteram ſi ab altera divellas, omnium Dynaſtiarum, Dominiorum & Civitatum, quin & Familiarum in medio rerum curſu abrumpatur hiſtoria. Ordinis ratio.

Itaque de Lectorum meorum ſecurus judicio, ſingulas Geographicæ atque Genealogicæ partium materias à ſeculo IX. ad noſtra uſque tempora, ordine non interrupto, deſcripſi.

Annus MDCXLVIII. eſt, quo Cæſar, Imperium & Auſtriaca Domus jura ſua in Alſatiam ad Gallici Regni tranſtulerunt Coronam. Gallica heic Periodus incipit. Tria enim illa luſtra, quæ hunc pacis Monaſterienſis annum præceſſerant, dubiam incerti Alſatiæ ſtatus epocham conſtituerunt. Sueci ab An. MDCXXXII. Alſatiæ magna parte potiti, Gallis eam, excepta Benfelda, poſt biennium tradiderant. Gallia Bernhardo Vinarienſi, Regiis ſuſtentato ſtipendiis, Alſatiam tradidit, (*a*) quæ interveniente hujus Principis morte, An. MDCXXXIX. per Gallicos occupata eſt duces, donec ſolenni pacis Monaſterio-Weſtphalicæ formula Galliæ omnino relinqueretur. Periodi initium.

§. II.

(*a*) *Memoires pour l'Hiſt. du Card. de Richelieu* Tom. II. pag. 427. Conventio Ludovici XIII. Anno MDCXXXV. d. 27. Oct. cum Bernhardo Duce, vid. apud LABOUREUR *Hiſt. du Maréchal de Guebriant*, Probat. pag. 4. LEONARD *Traités* Tom. III. p. 49.

Digitized by Google

§. II.

Status publicus.

Ab hoc demum tempore firmus certusque perſtitit Alſatiæ ſtatus, quæ à Regibus Galliæ ſagatos togatosque, per temporum intervalla, Rectores accepit. Illi *Gubernatores*, hi *Intendentes* vocati. Illis præcipue rerum militarium cura, his juſtitiæ, politiæ & ærarii (*b*) adminiſtratio incumbit. Hoc modo Alſatia, ſub Romanis per Præſides & Quæſtores, ſub Francis per Duces olim & Comites gubernata & recta, poſtquam, extincto Ducatu, per quadringentos circiter annos libera Imperii fuiſſet Provincia, ſub Periodo Gallica veteris Ducum & Comitum provincialium formulæ ſpeciem apud ſe vidit renaſci; niſi Miſſis Dominicis aut Cameræ Nuntiis ex Carolingico ævo Intendentes Galliæ novæ verius, quam provincialibus Comitibus, compares.

Autonomia Germaniæ, adeoque & Alſatiæ Procerum per ſecula creſcente, Landgravialium judiciorum tam imminuta auctoritas eſt, ut Alſatia tranſeunte ad Gallos, nec in Superiore, nec in Inferiore ullum ejus ſupereſſet veſtigium. De ſuperioris Alſatiæ provinciali judicio An. MCCCCXXXI. Sigiſmundus Imp. ordinaverat, ut ad illud non modo ex Comitum & Baronum ordine, ſed & ex Equeſtri aſſeſſores admitterentur, utque ternis vicibus judicium haberetur per annum. Fridericus IV. Imp. alio diplomate An. MCCCCLIV. juſſit, ut tempore pacis Landgravialis mallus in Augia *Frauenau* prope oppidum Enſisheim, belli vero & tempeſtatis cauſa celebraretur in oppido. Idem Imperator An. MCCCCLXV. mandavit, ut judicium hoc ex novem Aſſeſſoribus, quorum quinque ex ordine Equeſtri, quatuor ex civico, componeretur, qui ſingulis annis judicarent per triduum. (*c*) Verum & hic mallus Cæſareus temporis tractu in Auſtriacum converſus eſt, non modo quod Alſatiæ ſtatus à Landgravialibus mallis pedetentim exempti, ſed & quod Auſtriaca Domus, occupato Phirretenſi Comitatu in Sundgovia dominans, vicinos Imperii Status, Eccleſiaſticos & Civiles, ſibi quoque obnoxios reddidit; unde Enſisheimenſis Regiminis crevit auctoritas. Hoc Gallica ſub periodo, poſt diſtractam Briſgoviam, primo Briſacum, inde in oppidum S. Ludovici, denique Colmariam tranſlatum, atque in ſupremum Alſatiæ Tribunal converſum eſt. (*d*)

Gubernatores, *Intendentes*, ut & *Præſides* ſupremi Conſilii, uno laterculo expreſſi. Excipiunt hos Familiæ nobiles, quæ ſub periodo Gallica fortunarum ſuarum ſedem in Alſatia fixerunt, vel matriculæ Nobilium inſcripti ſunt. Ultimo loco diviſionem Alſatiæ in Subdelegationes & Balivatus, atque in Balivatibus numerum patrumfamilias ſubjunxi.

(*b*) *Intendant de Juſtice, Police & Finances.*
(*c*) Hæc ex autographis Chartophyl. Oenipont.
(*d*) Viciſſitudines hujus Senatus pag. 28. expoſui. Hodiernam ejus indolem vid. pag. 379.

PRÆFECTI

PRÆFECTI REGII ALSATIÆ
SAGATI ET TOGATI.

	GUBERNATORES.	INTENDENTES.	PRÆSIDES.
1648.	HENRICUS DE LOTHARINGIA, Comes de HARCOURT. (*a*)	DE BAUSSAN, Libellorum ſupplic. Magiſter.	HENRICUS DE LOTHAR. idem, qui Gubernator.
1556.	. . . .	CAROLUS COLBERT DE CROISSY, dein Secretarius Status.	Idem COLBERT, ab An. 1658.
1659.	JULIUS MAZARINIUS, Cardinalis.		
1661.	ARMANDUS CAR. Dux MAZARINIUS. (*b*)		
1662.	. . . .	CAROLUS COLBERT.	Idem, dein Parlamenti Metenſis Præſes.
1670.	. . . .	PONCET DE LA RIVIERE, Libellor. ſuppl. Mag.	Idem.
1674.	. . . .	JACOBUS DE LA GRANGE. (*c*)	JO. FAVIER.
1682.	. . . .	. . . .	CLAUDIUS LE LABOUREUR.
1698.	. . . .	CLAUDIUS DE LA FOND, Libellor. ſuppl. Magiſter.	
1700.	. . . .	LE PELLETIER DE LA HOUSSAYE, dein Redituum Reg. adminiſtrator.	NICOLAUS DE CORBERON, dein Conſil. Status.
1713.	NICOLAUS DU BLÉ, Marchio D'HUXELLES, dein Mareſchallus Franciæ. (*d*)		
1716.	. . . .	NICOLAUS PROSPER BAUYN D'ANGERVILLIERS, dein Secretarius Status. (*e*)	
1723.	. . . .	. . . .	NICOL. DE CORBERON, Nicol. filius, dein Conſil. Status.
1724.	. . . .	LUD. AUG. ACHILLES DE HARLEY, Conſil. Stat.	
1728.	. . . .	PAULUS SPIRITUS FEYDEAU DE BROU, Conſiliarius Status.	
1730.	ELEONORUS DU MAINE Comes DU BOURG, Mareſchallus Franciæ.		
1739.	FRANCISCUS DE FRANQUETOT Dux DE COIGNY, Mareſch. Franciæ.		
1743.	. . . .	BIDÉ DE LA GRANVILLE, poſt Conſiliarius Status.	
1744.	. . . .	BARTHOL. DE VANOLLES, poſt Conſil. Status.	
1747.	. . . .	. . . .	CHRISTOPHORUS DE KLINGLIN.
1750.	. . . .	MAIGRET DE SERILLY.	
1753.	. . . .	JAC. PINEAU DE LUCE', Libell. ſupplic. Magiſter.	
1759.	JOH. BAPTISTA FRANC. DES MARESTS, Marchio DE MAILLEBOIS, Mareſchallus Franciæ.		

(*a*) De quo vid. pag. 579.
(*b*) Ibidem. Conf. pag 54.
(*c*) Fundos ab eo in Alſatia comparatos vid. p. 71.
(*d*) De Rothenburgenſi Dynaſtia, quam accepit à Rege, vid. pag. 55.
(*e*) Dynaſtia Rupisvallenſi locupletatus pag. 207.

§. III.

Nobiles Alſatiæ Gallicæ expoſiturus gentes, initium narrationis à Roſiis facio, quippe qui Marchionis axiomate ornati. Reliquæ alphabetico ordine ſequuntur, & quidem primo Alſatiæ ſuperioris, dein inferioris Familiæ.

ROSEN.

Gens Roſiorum Livonica, magnis belli ducibus ferax, fortiſſimos Alſatiæ Galliæque viros transmiſit, in poſteris adhuc ſuperſtites. Perantiquam & illuſtrem eorum originem Caroli XII. Regis Sueciæ, Petri I. Imp. Ruſſiæ, ipſiusque Equeſtris Livoniæ Corporis literæ, quæ adſunt, teſtatam faciunt.

Tres fratres, Ottonis de Roſen, Dom. in *Gros-Ropp*, filii, Waldemarus, Reinholdus & Johannes, bello tricennali per Suecos in Alſatiam delati ſunt. Waldemarus, dictus *Audax*, (*f*) An. MDCXXXVIII. ad Thannas occubuit. Ultor mortis ejus, Reinholdus frater, cruento prœlio hoſtes proſtravit. Johannem Bernhardus Dux Vinar. iiſdem mox Thannis præfecit. (*g*) Superavit hos felicitate Reinholdus, ductor equitum, in Suecorum primo, dein in Vinarienſi, denique in Gallico exercitibus ſtipendia meritus. An. MDCXLIX. Ludovicus XIV. cum Dynaſtia Bollvillana (*h*) copiarum ſuarum Legati honores ei contulit, Alſatiæque triennio poſt, abſente Gubernatore Harcurtio, cuſtodem præfecit; ubi Dynaſtiam Herrenſtein poſſeſſionibus ſuis Reinholdus adjecerat. (*i*)

Ex Margaretha Eppia, An. MDCXXXVII. Argentorati ducta uxore, duas is filias reliquit, Mariam Sophiam & Johannam Renatam, quæ Roſiis agnatis, prior quidem Conrado de Roſen, Dom. in *Klein-Ropp*, An. MDCLX. poſterior Georgio Chriſtophoro de Roſen, dicto ab *Hoch-Roſen*, An. MDCLXII. in matrimonium collocatæ.

Conradus ille, Fabiani filius, Reinholdi heres, ab inferioribus militiæ gradibus ad ſummos Mareſchalli Franciæ honores evectus, (*k*) An. MDCCXV. octoginta & ſeptem annos natus Bollvillæ deceſſit; pater Reinholdi Caroli, Regiorum exercituum Legati, qui ex Beatrice Octavia, Grammontii Comitiſſa, ſuſcepit Armandum, *Marchionis* & paterna Legati dignitate, cum An. MDCCXLIX. Pariſiis extingueretur, conſpicuum; cujus matrimonio Dynaſtia Rothenburgenſis, pluresque in Burgundiæ Comitatu terræ (*l*) ad Roſios pervenerunt. Ex matrimonio iſto prodiit Eugenius Octavius Aug. Marchio, turmæ Gallo-Wirtenbergicæ præfectus.

§. IV.

ANTHES.

Anthes de *Oberbruck* Bladolzhemii & Nambsbemii vicorum (*m*) ſunt poſſeſſores. Iisdem Fuggeri Comites allodia ſua A. MDCCXXXI. vendiderunt. Franc. Henr. ab A. MDCCLIV. ſupremi Alſatiæ Senatus aſſeſſor eſt; quam dignitatem accepit à patre.

BARBAUD.

Barbaud de *Florimont*, quod Sundgoviæ Dominium poſſident, (*n*) ex Comitatu Montisbeliard. oriundi.

BERGERET.

Joſephus Balthaſar de Bergeret Reichweiler (*o*) & Morſchweiler caſtra cum aliis bonis ac juribus An. MDCCXXX. à Rege in feudum accepit, quæ Huxelli, Franciæ Mareſchalli, vacabat morte.

BESENWALD.

(*f*) Vulgo *der tolle Roſen.*
(*g*) Supra pag. 43. §. LXII. Appellatur ab Alſatis *der krumme Roſen.*
(*h*) Vid. pag. 103. §. CLXXIII.
(*i*) Conf. pag. 220.
(*k*) Vita ejus legitur in ANSELME *Hiſt. Genealogique de France* Tom. VII. pag. 656.
(*l*) Conf. pag. 95. med. & 103. med.
(*m*) De quibus pag. 58. & 71.
(*n*) Supra pag. 51. init.
(*o*) De quo pag. 443. med. In feudo hoc Huxellus Marchio Huberto Nicolao de Reinach, Campi-Mareſchallo, An. MDCXCVI. ſucceſſerat.

BESENWALD.

Beſenwaldii, militari gloria illuſtres, (*p*) Soloduro in Alſatiam delati, Brunſtatt; ubi reſident, Riedisheim & Didenheim vicos (*q*) à ſeculo ſuperiore poſſident.

BETZ.

Betzii de *Filleren*, à viculo prope Altkircham nomen habentes, ex Fuſſen, Epiſcopatus Auguſtani ad Licum oppido, in Alſatiam perveniſſe ſe tradunt. Caput familiæ Legionis Alſaticæ Centuriæ præfectus eſt.

CLEBSATTEL.

Hi Dynaſtiæ Thannenſi ab An. MDCLXXXIV. præfecti ſunt. Franciſcus Anton. Chriſtoph. ære ſuo advocatiam Traubac. (*r*) ac per uxorem Sennhemii partem (*ſ*) acquiſivit.

§. V.

CLERI.

Helvetio - Friburgenſes (*t*) origine, Bockiis atque Truchſeſſiis de Rheinfelden affines.

COINTET.

Cointet de Filain, advocatiæ urbis Enſisheimenſis jure feudali compotes. (*u*) An. MDCXXXIII. Franc. Leopoldus & Car. Ferdinandus de Cointet, ſub matris ſuæ, Eliſabethæ Kempfiæ de Angrætt, tutela conſtituti, Arbogaſti de Andlau feuda accepere.

FERIET.

Cæſar de Feriet An. MDCXCIV. ex Lotharingia in Alſatiam tranſivit, ſupremi Regis ſenatus ibidem factus aſſeſſor. Eodem munere filius ejus, Carolus Cæſar, ab An. MDCCXLVII. fungitur. Joſephus Baro de Feriet, Dominus *du Dordal*, ſupremi Lotharingiæ Tribunalis ſenator, An. MDCCXXXVI. feudum Lotharing. ad Ruſtios olim ſpectans, Hunavillæ impetravit. (*x*)

GOHR.

In Marchionatu Brandenburg. incunabula ſua ponunt. Leopoldus Elias, Pro-Tribunus, ducta Reinachia uxore, Dominii Sennhemiani factus eſt particeps. (*y*) Nuper Equeſtri Alſatiæ Inf. matriculæ Car. Joſ. Antonius inſcriptus eſt.

HOEN DE DILLENBURG.

Antonius, Legionis Alſaticæ Centurio, Mulnhemiam uxorem An. MDCLVII. Rappoltivillæ duxit, cujus nepos, Phil. Fridericus, nobili Bebelnhemii prædio poſt Welthuſios atque Dormenzios gaudet.

MALTZEN.

Illuſtre in Pomeraniæ, Mecklenburgi & Sileſiæ Ducatibus nomen. (*z*) Johannes Lambertus, Adolphi filius, Ord. S. Ludovici Eques, An. MDCCL. Colmariæ defunctus, ex Walcurtia conjuge quatuor filios reliquit.

(*p*) Leu *Lexic. Helvet.* voce *Beſenval.*
(*q*) Vid. pag. 39. & ſq.
(*r*) Pag. 44. init.
(*ſ*) Pag. 65. §. XCIX.
(*t*) De Cleriis, apud Friburgenſes ſec. XVI. florentibus, vid. Leu *Lexic. Helvet.* Tom. V. pag. 344.
(*u*) Supra pag. 67. med.
(*x*) *Eſſay de Recueil d'Arrets notables* pag. 145.
(*y*) Pag. 65. med.
(*z*) Gauhen *Adels-Lexic.* in voc. *Moltzan*, *Maltzan.*

§. VI.

MARSILLI.

Franciſcus *Michaut du Trouſſet* de Marſilli, ex Nivernenſi Galliæ provincia ortus, in Gallica militia Sub-Tribunus Briſaci, An. MDCLII. Julianam, Philippi Truchſeſſii de Rheinfelden, Præfecti Thannenſis ſub Archiducibus, filiam, duxit uxorem; unde Franciſcus filius, Lalandianæ turmæ Centurio, prodiit. Hujus itidem filius Franciſcus Bernhardus, Wirtenbergicæ equitum phalangis Pro-Tribunus, poſt 42. ſtipendia Thannis in caſtello Cattenbach cœlibem vitam agit.

NARDIN.

Nardini, ex Scotia in Belgium, & hinc in Comitatum Burgundiæ olim tranſlati, extinctis Wirtenberga-Montisbeliardæ Ducibus, in quorum Aula floruerant, in Alſatiam deſcenderunt.

PESCHERT.

Peſcherii, advocatiæ Keiſersbergenſis & Enſisheimenſis antehac poſſeſſores, (*a*) Staffelfelda nunc gaudent, (*b*) Regiis in exercitibus cum laude militantes.

§. VII.

POLTIER.

Franciſcus de Poltier, ex agro Leodicenſi ortus, cum Bernhardo Vinarienſi bello tricennali in Alſatiam venit, turmæ Witgenſteinenſis, dein Roſianæ, Præfectus. An. MDCXLIII. matrimonium inivit cum Barbara Linckia de Thurnburg, generoſæ hujus gentis poſtrema, atque dominii in vico Heuſeren, unde agnomen ſumtum, herede. Deſcendit hinc Henricus Ferdinandus, Gallo-Bavaricæ Legionis Centurio, qui Anno MDCCXXIX. Mariam Sabinam Truchſeſſiam de Rheinfelden duxit uxorem, ex qua tres filii nati, militantes Regi.

REUTNER.

Reutner de *Weil*, Helveticæ originis familia, in Durmenach, Sundgoviæ vico, nunc habens ſedem, varia bona à Rege in feudum tenet, de quibus poſt Georgium Wilh. fratrem Jo. Carolus ſuo ac fratris defuncti filiorum nomine An. MDCXCIX. inveſtitus eſt. Beatus Conradus inter primarios ordinis Teut. Equites hodie comparet; Joſephus, frater ejus, militiæ ditionis Brundrutanæ præeſt; (*c*) numeroſæ ſobolis parens.

RIBOULET.

Phil. Antonius *Riboulet de Laubelle* juriſdictionem inferiorem & decimas frugum in *Auxelle haut*, (*d*) cum bonis alibi ſitis, poſt Heydemburgios & horum ſucceſſores, Dominos de Frotey, An. MDCCIII. à Rege in feudum accepit.

STADEL.

Stadel de *Fontenelle*, poſſeſſores vici hujus nominis, qui à Veſontinis jure hereditario ad ipſos devenit. (*e*)

§. VIII.

DE LA TOUCHE.

Jacobus ex familia hac Dimacharum præfectus, variis in bonis feudalibus, per Sundgoviam diſperſis & à caſtro Altkirch ex parte pendentibus, A. MDCLXXXI. Zottiis, in hoſtico degentibus, beneficio Regis ſucceſſit, Henrico filio An. MDCXCVI. ea relinquens. Annam Eliſabetham Ludovicus XIV. Othmarshemii Abbatiſſam conſtituit An. MDCXCII. Proſapiam ſuam nunc ornat Carolus Joſephus, Regis exercituum Legatus, ipſiusque ad Boruſſiæ Regem nuper Orator.

VIGNACOURT.

(*a*) Pag. 67. med. & pag. 594. fin.
(*b*) Vid. pag. 70. med.
(*c*) Vulgo *Landhauptmann*.
(*d*) De vico hoc pag. 48. §. LXXI.
(*e*) Conf. pag. 47. fin.

VIGNACOURT.

Robertus de Vignacourt, Eques, Suſanæ Legionis Tribunus vicarius, Brundruti & S. Urſani oppidis à Rege præfectus, A. MDCXLI. Mœrſpergæ Dynaſtiam dono accepit, An. MDCLIV. converſam in feudum. *(f)* Hunc An. MDCLXXXIII. defunctum agnatus ejus excepit, Antonius. De illuſtri hac proſapia, ex qua duo Equitum Melitenſium prodiere Magiſtri, legendi ſunt annales Campaniæ Francicæ, ubi ea prognata.

WALCOURT.

Ex Comitatu Namurcenſi, ubi hujus nominis oppidum, natales ſuos Walcurtii derivant. Simon, turmæ Gallicæ præfectus, ducta ex Munſterolio ſanguine uxore An. MDCXXXIV. in Alſatia conſedit; hujusque pronepos, Jo. Henr. Ferdinandus, An. MDCCXL. in ſupremum Alſatiæ Senatum aſſeſſor receptus eſt.

FAMILIÆ NOBILES EQUESTRI ALSATIÆ INF. MATRICULÆ GALLICA SUB PERIODO INSCRIPTÆ.

BIRCKWALD.

§. IX.

Gabriel *du Terrier*, Normannus, Tabernis Alſatiæ à Ludovico XIII. bello tricennali præfectus, ex familia Andlavienſi duxit uxorem, Abbatiæ Andlav. feudo *Birckwald*, *(g)* unde cognomen aſſumſit, & vico *Pfulgriesheim (h)* locupletatus. Terras has filia ejus, Sabina Richardis, marito ſuo, Carolo *Dupré de Dortal*, attulit, cujus pater Conſiliarius ac Theſaurarius Ducis Lotharingiæ fuerat. Carolus hic Birckwaldiorum condidit gentem. Ordinis Equeſtris Alſatiæ Inf. laterculo An. MDCLXXXIV. inſcriptus, ac novennio poſt in XVvirale Magiſtratus Argent. Collegium; uti filius ejus, Wolfgangus Ludovicus, inter ſupremi Alſatiæ Tribunalis, Colmariæ ſtabiliti, Aſſeſſores nobiles, nec non Equeſtris Alſatiæ Inf. Ordinis Directores An. MDCC. cooptatus eſt. Filius Johannes Baptiſta An. MDCCLXI. inter ſex Prætores Argent. receptus.

CALLAGHAN.

Originis Hibernicæ familia, cum Jacobo II. Rege in Galliam translata, ex qua Ludovicus Dionyſius, Marchionis Bad. à Conſiliis ſanctioribus & rei venaticæ præfectus, in Nobilitatis Alſatiæ Inf. Ordinem An. MDCCLVII. receptus eſt.

DIETRICH.

Johannes Dietrich, Conſul Argentinenſis, Jo. Nicolai Senatoris filius, Johannis Tredecimviri nepos, Dominici Conſulis pronepos, à Ludovico XV. diplomate nobilitatis An. MDCCLXI. ob merita avorum & propria ornatus eſt; paulo poſt Ordini Equeſtri Alſatiæ Inf. adſcriptus. Eodem ille anno oppidum *Reichshofen* ab Imperatore Francisco I. coemit, & Oberbronnenſis Dynaſtiæ partem ſibi comparavit; pater Johannis & Philippi Friderici filiorum, quos ex Amalia Anna Dorothea Hermannia ſuſcepit.

FALCKENHAYN.

§. X.

Illuſtris Falckenhayniorum apud Sileſios proſapia *(i)* ſeculo hoc Alſatiæ illata eſt. Georgius de Falckenhayn, Ducis Lignicenſis à Conſiliis, Fridericum, Ducis Brunſvic. ad Cæſarem Legatum, qui Comitis dignitate ornatus eſt, ac Sigiſmundum, Anno MDCLIX. mortuum, filios reliquit. Sigiſmundi filius cognominis ſtirpem in Sileſia continuavit, Franciſcus & Rudolfus vero, noſtras in oras delati, duas ſorores, Magdalenam & Helenam, Phil. Jacobi Holzapfelii de Herxheim filias, duxerunt uxores. Ille exercitus Imp. Commiſſarius primarius, patrui inſtar Comes creatus, relictis in Auſtria filiis ac nepotibus, An. MDCXCI. deceſſit: hic per Franc. Antonium, Anno MDCCXIX. ex Sileſia, ut Holzapfelianam hereditatem adiret, in Alſatiam vocatum, biennioque

(f) Vid. ſupra pag. 55. §. LI.
(g) De quo pag. 263. init.
(h) Pag. 264. med.
(i) Gauhen *Adels-Lexic.* Tom. I. pag. 519.

biennioque poſt Equeſtri Nobilitatis noſtræ matriculæ inſcriptum, lineæ Alſaticæ factus eſt auctor; quam Rud. Fridericus & Carolus Guſtavus, Tribuni militum & Ordinis virtutis bellicæ Equites, Franc. Antonii A. MDCCLIX. extincti ſoboles, hodie exornant.

FORSTNER.

§. XI.

Chriſtophorus, Ducis Wirtenberg. Cancellarius, Lud. Chriſtophorum, in Aula Montisbeliard. variis honoribus conſpicuum; hic An. MDCXC. decedens ex Johannia de Mundolsheim quatuor filios reliquit, quibus à vico *Dambenoy* cognomen. Forſtneri matriculæ Equeſtri Alſaticæ An. MDCCXXXVI. inſcripti ſunt.

GAIL.

Henricus Andreas de Gail, Ferdinandi II. Imp. Conſiliarius, Andreæ Gailii, ex Weſtphalia orti, Maximiliani & Rudolfi II. Imperatorum Conſil. Aul. pluribus legationibus clari, filius, accepto in Oberehnheim feudo Imperiali, quod Mœrſpergenſes Barones poſſederant, (*k*) fortunarum ſuarum ſedem in Alſatia fixit; pater 1) Egonis, Conſiliarii Imperialis, qui Equeſtri Alſatiæ Inf. matriculæ An. MDCLXII. inſcriptus eſt; 2) Jo. Andreæ, Prætoris Regii in Oberehnheim. Prioris lineam hodie continuat Jacobus Andreas, Ortenavicæ Nobilitatis Director. A poſteriore deſcendit nepos, Joſephus Andreas, qui civitatis Argent. nunc Prætor. Vicos Mulhauſen (*l*) & Altorff (*m*) Eccleſiæ Argent. acceptos Gailii referunt. Feudis accedunt allodia, in quibus vicorum Gerſtheim, Berſtett & Olvisheim condominium.

GAYOT.

§. XII.

Italicæ originis familia, ex qua Johannes Gayot, Bononienſis, relicta patria in agrum Lugdunenſem circa An. MCCCC. progreſſus, ob rei ſericæ tractandæ peritiam à Rege Galliæ ornatus eſt literis; parens Antonii, Catharini, Stephani & Johannis, qui ſinguli ſuas lineas condiderunt. A Johanne Gayoti Alſatiæ deſcendunt. Inter poſteros ejus Ludovicus, Eduardi filius, Petri nepos, rei bellicæ Commiſſarius, Nicææ primum, dein in Alſatia, ibidemque Regii Intendentis Vicarius perpetuus fuit; ex quo natus eſt 1°. Franciſcus Maria de Gayot, qui patri in muneribus ſucceſſit, nunc Conſiliarius Status & à quadriennio Regiorum in Germania exercituum Intendens generalis. 2°. Felix Anna Gayot de Belombre, ſuperiore bello Bohemico commeatibus exercituum præfectus. Uterque literas Nobilitatis An. MDCCLV. à Rege accepit, earumque virtute Equeſtri Alſatiæ Inf. matriculæ inſcriptus eſt. Franciſci Mariæ filius, Felix Ludovicus, rei militaris Commiſſarius Regius eſt.

GLAUBITZ.

§. XIII.

Nobilis apud Sileſios Glaubiziorum proſapia in lineas diverſas abiit, (*n*) ex quibus illa, cui ab *Altengabel* agnomen, ſtipendiis Gallicis allecta, apud Alſatas conſedit. Leopoldus Oſwaldus, Oſwaldi, Protribuni & Hanoviæ Præfecti, A. MDCLXXI. defuncti, filius, ex Bœcklina de Bœcklinsau ſuſceptus, quinquaginta hos ante annos Argentinenſium Prætor fluruit; hujusque ex fratre nepos, Auguſtus Sigmundus, Tribuni militum honores adeptus, caſtrum Kogenheim prope Benfeldam Anno MDCCXXV. ære ſuo comparavit; pater Chriſtiani Sigmundi, Regiorum exercituum Campi-Mareſchalli, qui Equeſtri Alſatiæ Inf. Corpori An. MDCCLIX. membrum acceſſit.

GÜNTZER.

§. XIV.

Ferdinandus II. Imp. An. MDCXXVIII. nobilitatis literas, à Rege Galliæ deinceps renovatas, Güntzeris dedit; Leopoldus Imp. reditus feudales iis conceſſit. Johannes Chriſtophorus, civitatis Argent. Syndicus, à Ludovico XIV. cum Kempferis Plobsbemium

(*k*) Feudum hoc conſtat decimis vini in Oberehnheim & agro, qui vulgo *Kœnigsfeld* dicitur. Literæ inveſtituræ extant ab An. MDCXX.

(*l*) De quo pag. 171. med.

(*m*) Vid. 172. §. CCC.

(*n*) Gauhen *Adels-Lexic.* Tom. I. pag. 656.

Plobshemium dono accepit; (o) An. MDCXCV. defunctus: pater 1) Jo. Chriſtophori, cujus filii, Jo. Chriſtophorus & Jo. Claudius, Ordinis S. Ludovici Equites, Anno MDCCLVI. Equeſtri matriculæ inſcripti ſunt. 2) Johannis, eidem matriculæ Anno MDCCXXXVI. illati, qui Marchionis Bada-Durlac. Conſiliarius intimus, inde Regius ad Electorem Bavariæ & Circulum Sueviæ legatus An. MDCCLII. Argenturati obiit. Filius ejus, Carolus Guil. Maximil. turmæ equitum præfectus, propaginem ſuam continuat.

HATSEL.

Jo. Gaſparus Hatſelius meritis ſuis gentilitiam nobilitatem An. MDCCXI. & Subadvocati provincialis Alſatiæ munus anno ſequenti literis regiis; caſtra Frundsberg & Nider-Rœdern ab Electore Palatino in feudum accepit. Equeſtri Alſat. Inf. matriculæ An. MDCCXXXV. inſcriptus tres filios reliquit, ex quibus Antonius ſubadvocatia iſta An. MDCCLII. pro annua penſione ceſſit. (p)

KLINGLIN.

§. XV.

Johannes de Klinglin, Johannis filius, Archiducum in Provinciis anterioribus Theſaurarius ac ærarii Præſes, (q) filium reliquit Franciſcum, qui Regios inter Alſatiæ Senatores, Enſishemii ſedentes, An. MDCLXII. receptus eſt, pater Jo. Baptiſtæ ac Franc. Romani, quorum hic ejuſdem Senatus ſupremi, Colmariam tranſlati, ſecundarius Præſes; ille Equeſtri Alſatiæ Inferioris Nobilium matriculæ An. MDCCII. inſcriptus, & Regius civitatis Arg. Prætor An. MDCCVI. creatus fuit. An. MDCCXIII. regio conſenſu Hattſtadienſium olim feuda, ut caſtrum medium Egisheim, vicos Oberheringheim, Ober-Ensheim, Holzweiler & Wickersweiler; (r) nec non vicos Bilsheim & Zillisheim, (s) ex pignoribus regia in feuda tum primum converſos, idem Jo. Baptiſta coëmit; quem, An. MDCCXXV. defunctum, in Prætura regia Argentinæ filius excepit Franc. Joſephus, uti patruum in ſupremo Alſatiæ Senatu A. MDCCXIX. exceperat Chriſtophorus. Ille Illkircham & Graſenſtadium, urbis Argent. vicos, An. MDCCXXXV. pro Hœnheim, Eccleſiæ Argent. feudo; (ſſ) annoque ſequenti vicum Rietweiler, (t) una cum fratre obtinuit; in dicto Alſatiæ Senatu Equeſtris Aſſeſſor, & ab A. MDCCXLIV. Conſiliarii Status honoribus ornatus, A. MDCCLIII. deceſſit; Franc. Chriſtophorum, patrem Joſephi, in Alſatica Legione Centurionis; & Jacobum, dictum de Hadſtatt, militiæ honoribus in Bullionea Legione conſpicuum, relinquens. Chriſtophorus, Franc. Joſephi frater, Præſidis primarii gradum An. MDCCXLVII. adeptus, Mariam Annam Comitiſſam de Froberg duxit uxorem. Soror autem Equiti Andlavienſi primum, dein Franciæ Mareſchallo *Du Bourg*, Alſat. Gubernatori, nupſit.

MACKAU.

§. XVI.

Proſapia hæc Leodienſis originis eſt. Franc. Wilhelmus Baro de Mackau fortunarum ſuarum ſedem Argentinæ fixit, Academiæ Equeſtri ibidem præfectus, inde in Collegium VI. Prætorum civitatis receptus, An. MDCCIII. Nobilitatis Infer. inſcriptus cataſtro. Catharinam ille Barbaram ab Ichtersheim An. MDCLXXVI. duxit uxorem; ex qua Franciſcus Joſephus Mackau de Hürtigheim, patris in muneribus publicis ſucceſſor, militaribus quoque officiis clarus, An. MDCCLI. defunctus. Filius ejus, Ludovicus Eleonorus, Regius ad Imperii Germanici Comitia ab aliquot annis Legatus eſt. Bona Mackaviorum, caſtellum in Fegersheim, partemque vici Hürtigheim, (u) ſupra indicavimus.

OCAHAN.

Hibernica ſtirps, quæ Jacobi II. Regis partes ſecuta ſeculo ſup. in Galliam tranſivit. Johannes Ocahanius, Ordinis S. Lazari Eques, Corporis Equeſtris Alſatiæ Inf. inter ſocios An. MDCCV. cooptatus, decennioque poſt vico Bolſenheim, Eccleſiæ Argent. beneficio, locupletatus, (x) in multiplici prole Fridericum Carolum reliquit, qui Corporis illius Equeſtris Præſidum unus.

SANDERSLEBEN.

(o) Vid. pag. 258.
(p) Supra pag. 580.
(q) Laguille *Hiſt. d'Alſace* Tom. II. pag. 207.
(r) De his locis vid. pag. 71. §. CIX. ſq.
(s) Vid. pag. 40. §. LVIII. & pag. 257.
(ſſ) Supra pag. 269.
(t) Spes ſucceſſionis eis data jam erat à Rege An. MDCCXXVII. Conf. pag. 72. §. CX.
(u) Pag. 236.
(x) Vid. ſupra pag. 169.

SANDERSLEBEN.

§. XVII.

Origo gentis ex Ducatu Magdeburgico, ubi hujus nominis vicus, major & minor, cum aliis locis ad eam jure feudali ſpectavit. Jo. Heinricus de Sandersleben A. MDCL. venditis bonis patrimonialibus in Comitatum Glacii ſe contulit, pater Jo. Henrici, cujus filius in Auſtria Inf. ſupereſt rei militari præfectus, & Jo. Ludovici, qui Legioni Cæſareo-Wirtenbergicæ adſcriptus Centurio, Tribuni ſui, Leopoldi Eberhardi, Principis Montisbeliard. gratiam adeo ſibi conciliavit, ut Conſiliarii ejus intimi dein ornaretur elogio. Montisbeliardæ An. MDCCXIX. extinctus duos filios reliquit, Carolum Leopoldum & Ferdinandum Eberhardum, à Ludovico XV. *Comitum de Coligny* axiomate inſignitos. Comitatum iſtum, in Burgundiæ Comitatu ſitum, prior poſſidet fratrum. Poſterior Baldenhemium aliasque Alſatiæ terras, (*y*) Chamlaji obitu An. MDCCXIX. vacantes. Hic Corpori Equeſtri Alſatiæ Inf. An. MDCCXXXII. acceſſit. Ex Waldneria de Freundſtein An. MDCCXLVII. natus ei filius, Mauritius Theodatus.

SCHENCK DE SCHMIDBURG.

Nicolaus de Schmidburg, Miles, inter Pares Curiæ ſeudalis Trevir. A. MCCCXLII. occurrit. (*z*) Archiepiſcopatus hujus Pincernatum adepti, *Schenck* (Pincernæ) de Schmidb. nuncupati ſunt. Tabulam eorum Genealogicam Humbrachtus (*a*) inter Familias Rhenanas edidit. Primus in Alſatia conſedit Jo. Ludovicus, rei ſilvaticæ Palatino-Veldentinæ præfectus, An. MDCLXVII. defunctus, pater Frid. Ludovici, venatorum Hannico-Lichtenberg. præſidis, qui per conjugem ſuam, Magdalenam de Waltmanshauſen, nobili prædio in Ingweiler locupletatus, dein An. MDCLXXVII. in Ordinem Equeſtrem Alſatiæ Inf. brevique poſt in XV. virale Magiſtratus Argent. Collegium receptus. Prodiit ex eo Jo. Reinhardus, cujus nunc filius Ingovillæ ſtirpem continuat.

SPON.

§. XVIII.

Jo. Franciſcus à Spon, ex nobili ſtirpe Moguntina, in Alſatiam ſec. ſup. translata, ortus, (*b*) à Carolo VII. Imp. cui ab Epiſtolis ſecretis erat, An. MDCCXLII. liberi Baronis gradu, ad poſteros ejus tranſituro, ornatus eſt. Dignitatem hanc Ludovicus XV. anno ſequenti pro Gallia firmavit. Miſſus à Cæſare ad Aulam Berolin. legatus, inde redux Comitatus Forbac. partem acquiſivit, (*c*) quam Sereniſſ. Bipontii Duci nuper reliquit. An. MDCCLIX. civitatis Argent. Syndicus atque Cancellariæ Director à Rege conſtitutus, brevique poſt Equeſtri Alſatiæ Inf. matriculæ inſcriptus eſt; pater Franc. Nicolai, qui in ſupremo Alſatiæ Tribunali Orator cauſarum.

STREITT AB IMMENDINGEN.

Vicus Immendingen ad Danubium prope Duttlingam circa An. MCCCCXC. emptus, familiæ huic agnomen dedit, quæ à *Panheim* antea cognominata fuerat. Johannem Streit de Panheim inter Armigeros, cum Schaffrido Comite Leining. à Dynaſta Lichtenberg. An. MCCCCLI. captos, Herzogius (*d*) recenſet. Georgius Streit, Antonii filius, An. MDXC. mortuus, Utwilerenſi proſapiæ in feudo caſtrenſi Hagenoæ ſucceſſit. (*e*) Georgius Rudolfus A. MDCLXXVI. in Equeſtrem Alſatiæ Inf. Ordinem, dein An. MDCLXXXVIII. inter Prætores urbis Argent. Catholicorum primus, paulo ante mortem, cooptatus eſt. Filius ejus, Franc. Ignatius, Corporis Equeſtris Director, An. MDCC. deceſſit; pater Franc. Antonii, eadem nunc dignitate conſpicui; ut & Joſephi Ignatii, qui Electoris Colon. nuper à Cubiculo & Epiſcopatus Monaſter. Mareſchallus quatuor filios ſuſcepit.

WEBER.

Philippus Michael Weber, Regiminis Elector. Palat. Conſiliarius, emptis bonis Hatſeliorum feudalibus & allodialibus, inter quæ caſtellum Rœderenſe (*f*) & Geisberga prope Weiſſenburgum, impetratisque Nobilitatis literis, Ordinis Equeſtris Alſatiæ cataſtro An. MDCCXLVII. inſcriptus eſt.

NOBILES

(*y*) Conf. ſupra pag. 75.
(*z*) Hontheim *Hiſt. Trevir.* Tom. II. pag. 148.
(*a*) *Stamm-Taffeln der Rhein. Ritterſchafft* Tab. 257. ſq.
(*b*) Literæ nobilitatis à Matthia Imp. datæ memorantur in Car. VII. Imp. diplomate A. MDCCXLII.
(*c*) Vide ſupra pag. 240.
(*d*) *Chron. Alſat.* Lib V. pag. 24.
(*e*) Ibid. Lib IX. p. 150.
(*f*) De quo pag. 243.

NOBILES ALSATIÆ NON INSCRIPTI MATRICULÆ.

LOEWENHAUPT.

§. XIX.

Adamus Comes de Lœwenhaupt, Caroli Æmilii, Suecorum belli ducis, filius, Gallicurum exercituum Prolegatus, Legionis Regio-Bavaricæ cum Delphinia junctæ Tribunus, Ordinisque militaris Enſiferorum Sueciæ Commendator, ut & Francici Ordinis *pro virtute bellica* Eques, An. MDCCLI. in Alſatia ſedem fixit, ubi Oberbronnenſis Dynaſtiæ particeps factus matrimonio, (*g*) Regiaque Hagenbachiorum feuda, familiæ hujus interitu vacantia, nuper impetravit; præſtantiſſimæ indolis filii, Auguſti Comitis, parens.

LUZELBURG.

Seculo XII. Comites Militesque de Lucelburg extitiſſe, qui à Vogeſi Alſatici caſtro ſuum duxerint nomen, ſupra indicavi. (*h*) Militum Lucelburgicorum progenies, multis decoribus ornata, in Alſatia, Lotharingia, Saxonia, Bavaria, Suevia, hodieque floret. Bernhardum, qui ſub initium ſeculi XIV. vixit, ſatorem omnium, tres Egenolfi excipiunt, quorum ſecundus ab Epiſcopo Argent. Tabernis, tertius à Duce Lotharingiæ Sarburgo præfecti fuerunt. Poſterior cum fratre ſuo Johanne, multisque ſociis, Ludovico, Dynaſtæ Lichtenberg. An. MCCCCXIV. bellum indixit. (*i*) In Sarburgi Præfectura Egenolfo III. Henricus ſucceſſit filius, & Fridericus nepos, qui Epiſcopi Argent. Aulæ Magiſterium An. MDXXXIII. quoque exercuit; parens Antonii & Bernhardi, quorum prior *Sarburgicam*, poſteriur *Sareckianam* ſtirpes condiderunt.

§. XX.

Antonius, in militia Gallica Tribuni gradum adeptus, Principatus Saxoniæ Vinarienſis dein conſtitutus eſt Rector. Inter plurimos ejus filios, poſt Philippum Egelolfum, Ligæ Catholicæ Tribunum, A. MDCXVII. interfectum, tres, qui ſequuntur, poſteritatem reliquerunt. 1) Fridericus Wilhelmus, qui alæ equitum in Gallia Præfectus An. MDLXXXVIII. occubuit, ſexennio ante ad conventum Nobilitatis Alſaticæ Argentinam vocatus; poſthumi pater, Antonii Richardi, An. MDCXVII. Tabernis ſepulti; avus Friderici Wilhelmi, Tribuni Cæſarei, qui An. MDCLXV. in Caſtro Paſſavienſi *Oberhauß* mortuus. 2) Erneſtus Chriſtophorus, ad Willſtadium An. MDCXXXII. occiſus, pater Antonii, qui Duci Wirtenbergico addictus Oberkirchæ Præfecturam, quæ in manibus Wirtenbergenſium tum fuerat, adminiſtravit, atque ex tertia conjuge, Eliſabetha de Berſtett, An. MDCXLII. ducta, Erneſtum Chriſtoph. ſuſcepit, qui lineæ hujus in Ducatu Wirtenbergico continuator circa A. MDCCXVIII. deceſſit. (*k*) 3) Wiegandus ab *Imlingen* dictus, An. MDCLII. obiit; cujus ex filiis Carolus, Gallici exercitus Prolegatus, An. MDCLXXVI. in Flandria periit. Anton. Michael vero Jacobum Antonium, Auguſti III. Regis Poloniæ & Electoris Sax. Ephorum, Oratorem ad Cæſarem & exercituum ejus Legatum, An. MDCCXXXIX. defunctum; nec non Franc. Joſephum, Ord. S. Ludovici Equitem, produxit. Ex hoc natus eſt Antonius Joſephus, Comes de Luzelburg, Gallica in militia Tribunus. Hæc de Sarburgica ſtirpe.

Altera linea, quæ Sareckiana vocatur, à Bernhardo condita, per filios ejus, Wernherum & Waltherum, in duos quoque abiit ramos. Wernherus enim, rei venaticæ Electoris Saxoniæ præfectus, An. MDCXVII. defunctus, filios ſuos ac nepotes in Saxonia reliquit. (*l*) Waltherus autem, Gubernator Sarburgi, præter Frid. Wilhelmum, Ord. Teutonici Equitem, procreavit Petrum Erneſtum, qui in Archiducis, Epiſcopi Argent. Aula inclaruit; ex quo prodierunt Henricus Wilhelmus, auctor lineæ Bavaricæ, & Wilh. Erneſtus, cujus filius Waltherus, Legionis Alemanno-Gallicæ Pro-Tribunus fuit; nepos autem Carolus Gallicorum exercituum noſtro ævo Legatus eſt.

(*g*) Vid. ſupra pag. 239. fin.

(*h*) Pag. 618. §. 357. Bernhardus & Johannes de Luzelburg An. MCCCCV ab Epiſcopo Met. de feudo caſtri hujus Luzelburg inveſtiti ſunt. Conf. ſupra pag. 199.

(*i*) Herzog. *Chron. Alſat.* Lib. V. pag. 13.

(*k*) Gauhens *Adels-Lexic.* Tom. I. pag. 1287.

(*l*) De his vid. Gauhen loc. cit. pag 1288.

§. XXI.

Krebſii de Bach, à Jo. Adolpho, Marchionia Bad. Cancellario, deſcendentes, cui in compenſationem operæ, in Weſtphalicæ Pacis negotio præſtitæ, duo dati ſunt vici. (*m*) Ex filio ejus, Adolpho, An. MDCXCVIII. mortuo, Georgius Ignatius prodiit, urbis Hagenoenſis Magiſter.

Schwenosfeldii, caſtelli Grünſtein, quod inhabitant, Dynaſtiæ Rappoltſtein. beneficio poſſeſſores; (*n*) unus ex illis inter Præfectos eſt Legionis Alſaticæ.

Vicethumii ab Eoersbero, ex Miſnia oriundi, (*o*) Fleckenſteinenſis hereditatis creverunt partem. (*p*)

Wimpfii, de quibus in Hagenoa. (*q*) Quinque fratres militaribus ornati gradibus in exercitibus Gallicis merent.

Worstattii, duorum Advocatiæ Alſaticæ vicorum ab An. MDCCVIII. compotes, (*r*) Niedheimerianæ genti An. MCCL. in Schirhofio ſucceſſerunt. (*s*)

NOBILES EX ALSATIA DIGRESSI.

OSTEIN.

§. XXII.

Hennemannua ab Oſtein Abbatiæ Murbac. vaſallus ſec. XIV. comparet. Petrus eidem Abbatiæ An. MCCCCXXX. præfuit Princeps. Inde cum Megeris de Huningen, Flachslandiia, Hagenbachiis, Ramſteiniis &c. affinitate conjuncti, Eccleſiæ Baſil. difficillimia Germaniæ temporibua Præſulem dederunt Jo. Henricum, (*t*) cujus fratres fuere Jo. Georgius, Auſtriacus Enſisbemii Præfectus & Conſiliarius, Delſpergæ Anno MDCXXXV. extinctus; Jo. Dietericus, Jo. Theobaldi, Advocati in Birſeck, per Eſteram de Schauenburg genitor, quem cum liberis ac nepotibus ejua Humbrachtus (*u*) in Oſteiniis omiſit.

Jo. Georgii filiua, Jo. Jacobus, Aulæ Epiſcopi Baſil. Magiſter, ex Dalbergia uxore Jo. Franc. Sebaſtianum procreavit, cui in Aula Moguntina hærenti univerſa, quibus in Alſatia fruebatur, feuda, Baſilienſia, Murbacenſia, Rappoltſteinenſia, A. MDCLXXXI. juſſu Regis ablata, poſtque XVII. annos, ad pacis Riſvicenſis formulam, ſupremo Alſatiæ ſenatu pronuntiante, reſtituta ſunt. (*x*) In feudis his, in quibus caſtellum Oſteinenſe erat, (*y*) brevi poſt venditis, Alſatiæ perpetuo valedixit, feliciſſimua multiplicis ſobolia pater; ex qua Eminentiſſimus Jo. Frid. Carolus An. MDCCXLIII. ad ſolium Archiepiſcopale & Electorale Mogunt. promotus eſt.

BETTENDORFF.

§. XXIII.

Bettendorffii, Circuli Rhenani Milites, (*z*) in Alſatiam Inf. antehac progreſſi & Equeſtri matriculæ inſcripti, indeque in patriam ſuam reverſi ſunt. Jo. Fridericus, Jo. Chriſtophori ex Haffneria de Waſſelnheim, Alſatica conjuge, filius, Comitis Hanoico-Lichtenberg. Conſiliarius & Præfectus in Wolfisheim, An. MDCLII. obiit; pater Georgii Wilhelmi & Franc. Reinhardi, qui in Badenſi & Moguntina claruerunt Aulis, Alſatiæ, ubi pars caſtelli Ernolsheim ad eos ſpectabat, valedicentes cum poſteris.

GREMP

(*m*) Conf. pag. 256. med.
(*n*) Supra pag. 436.
(*o*) Gauhen *Adels-Lexic.* Tom. II. pag. 2680.
(*p*) Vid. pag. 246. med.
(*q*) Pag 356. not.
(*r*) Pag. 256.
(*s*) Pag. 259. fin.
(*t*) Ab An. MDCXXVIII. ad MDCXLVI. Epitomen *rerum in Epiſcopatu Baſil. Præſule Jo. Henrico ab Oſtein geſtarum* MSt. Bibliotheca mea aſſervat.
(*u*) *Stamm-Taffeln der Rheiniſchen Ritterſchafft* Tab. 259.
(*x*) *Notes d'Arrets du Conſeil Souverain d'Alſace* pag. 185.
(*y*) Supra pag. 69. fin.
(*z*) Humbracht Tab. 152. ſq.

GREMP DE FREUDENSTEIN.

Ludovicus Gremp, Stutgardienſis, celebris JCtus & Reip. Argent. Conſiliarius, An. MDLXXXIII. Brumati ſepultus eſt. (*a*) Ex agnatis ejus Chriſtophorus, Buxovillæ Præfectus, An. MDCXXXVII. obiit; avus Phil. Chriſtophori, An. MD.XCVII. extincti, cujus filius, Phil. Fridericus, Landgravii Haſſo-Darmſtad. Conſiliarius intimus.

U L M.

§. XXIV.

Gens antiqua Sueviæ, ab urbe Imperiali Ulma nomen ducens, (*b*) cum ſub initium ſeculi ſuperioris Vice-Cancellarium Imperio Jo. Ludovicum, & Abbatiæ Campidonenſi Principem dediſſet Henricum, *Baronis* illuſtrata eſt titulo; ſimulque novas in Alſatia poſſeſſiones, Stutzhemium atque Trenhemium ex parte, (*c*) à Rudolfo II. Imp. An. MDCIII. in feudum accepit. Jo. Ludovico ſucceſſit Gallus, filius ejus, quo defuncto Jo. Lud. Menradus, Galli ex fratre nepos, An. MDCLXXXVIII. à Rege Galliæ ea lege, ut in Alſatia habitaret, inveſtitus eſt; pater Antonii, qui ſimilem inveſtituram An. MDCCII. obtinuit; Equeſtri Alſatiæ Inf. ob feuda hæc An. MDCCXVI. inſcriptus matriculæ. At decennio poſt, uti ſupra docui, feuda iſta Flachslandiis vendita ſunt; Ulmii Barones redierunt ad Suevos.

Alia Ulmiorum linea in Nider-Hagenthal, Sundgoviæ vico, conſederat. Hæc deſcendebat à Johanne de Ulm, qui Marchionis Bada-Durlac. Conſiliarius Anno MDCXVIII. Baſileæ deceſſit. Jac. Chriſtophorus caſtellum Steineck cum aliis bonis à Friderico V. Marchione An. MDCXXV. in feudum obtinuit; filius, Franc. Chriſtophorus, An. MDCLXXVII. Hagenthali mortuus, avus fuit Franc. Caroli Antonii, cum quo linea hæc nuper ſepulta eſt.

ZINTHII DE KENZINGEN.

Hi quoque Alſatiæ ſuperioris cives & incolæ per duo ſecula fuerunt; Hungerſteiniorum Nobilium in feudis Murbacenſibus An. MDV. ſucceſſores; quorum alii Gebvillæ, alii Pfaffenhemii, alii in caſtro Hungerſtein habitarunt. Leodegarius, Julii filius, An. MDCC. Abbatiæ Murbac. Decanus electus eſt. Hujus agnati inveſtituras ab An. MDCLV. cum neglexiſſent, atque ex Alſatia in Bavariam conceſſiſſent, Regii ſenatus ſententia An. MDCCXXXIV. ſuis exuti ſunt feudis. (*d*)

GEOGRAPHICA ALSATIÆ GALLICÆ DELINEATIO

PER SUBDELEGATIONES ET BALLIVATUS.

§. XXV.

Ad Galliæ regnum Alſatia quum tranſiviſſet Auſtriaca, Colberti Croiſſii, ſecundi Intendentis Provinciæ, juſſu, de Eccleſiaſtico & Politico ejus ſtatu Commentariolos, An. MDCLVI. & MDCLVII. Gallico idiomate conſcripſit Roſſelangius, natione Lotharingus; qui poſtea in Nancejana Computorum Camera factus eſt Procurator Generalis. Commentarii hi in lucem nunquam prodierunt. Imperfectum eſt opus, ab extero, Germanicæ linguæ & hiſtoriæ ignaro, obiter confectum.

Roſſelangianis ſucceſſerunt Commentarii pleniores, quos circa Pacis Riſwicenſis tempora, vigeſimo quarto Adminiſtrationis ſuæ anno, perfecit Grangius, Alſatiæ Intendens, Ulrici Obrechti aliorumque auxilio ſuffultus; unde multæ obſervationes politicæ, lectu dignæ, in illis occurrunt. Commentarii hi, Gallico ſermone, ut Roſſelangiani, conſcripti, in Bibliothecis Alſaticis hinc inde occurrunt. Tertium locum temporis ratione tenent Commentarii Houſſæani; quos communi omnium Galliæ Intendentium exemplo, Ludovici XIV. juſſu, in uſum Burgundiæ Ducis, An. MDCXCVIII. con-

Zzzz 2 cinnavit

(*a*) Adami *Vita Jureconſultor.* p. 118.
(*b*) Bucelinus Tom. II. ſect. 2. pag. 275.
(*c*) Supra pag. 259.
(*d*) *Notes d'Arrets* pag. 366.

cinnavit Houſſæus (*e*) Intendens; prolixos ſatis & amplos. Servantur illi quidem in Chartophylacio Regio Lutetiæ. Sed ante hos quadraginta annos Boulainvillierius Comes omnes iſtos Provinciarum Commentarios MSſ. in epitomen redegit, quæ tamen in tria formæ majoris volumina excrevit, Londini primum, inde minori forma in Gallia non ſemel recuſa. (*f*) Comparet ibi quoque deſcriptio Alſatiæ; ſed tot erroribus hiſtoricis & geographicis referta, tanta nominum locorum & perſonarum corruptione, ut Lector, rerum peritus, in Alſatia illa Alſatiam quæſiturus ſit. Sed ab eo tempore, quo tres Commentarii, quos enumeravi, confecti ſunt, magna rerum Alſaticarum immutatio facta eſt. Numerus incolarum duplo major evaſit. Villæ multæ in vicos converſæ; vici minores æquiparati majoribus; burgi oppidorum ſpeciem induerunt. Ipſis oppidis hinc inde aliquid augmenti vel ſplendoris acceſſit. Omnia hæc autem ut appareant clarius, hodiernum & priſtinum Alſatiæ ſtatum & vires ejus ſummatim propoſiturus ſum.

CIVITATES REGIÆ.

Foci (*Feux*).

		MDCCXX.	MDCCL.
ARGENTINA cum Ruperti Augia		9118.	9634.
Hos inter Magiſtratus juriſdictioni ſubſunt			
1. Cives Tribubus adſcripti	6362.		
2. Inquilini non cives	2595.		
3. Capite cenſi	412.		
Exemti à juriſdictione Magiſtratus			
1. Ex Ordine Militari foci	30.		
2. Ex Ordine Eccleſiaſtico ſeculari	115.		
3. Ex Ordine Equeſtri	40.		
4. Ex illis, qui cenſus, vectigalia, commeatus Regios procurant; Fabricæ, Equili & Hoſpitali Regiis adſcripti	80.		
	9634. foci.		
Hominibus quinque in focum computatis oritur numerus incolarum	48170.		
His accedunt in Collegio, Seminario, Præceptoria, in Monaſteriis utriuſque ſexus viventes	500.		
In Noſodochio, Orphanotrophio, Ergaſtulis Civitatis	1200.		
	49870. homines.		
NB. Omitto heic Cives Academicos & præſidiarios milites. Harum tempore pacis minimum 5000. computantur.			
HAGENOA		479.	678.
Schirrieth, Kaltenhauſen		76.	85.
COLMARIA		1480.	1716.
SELESTADIUM cum vico Kiensheim		1292.	1484.
WEISSENBURGUM		496.	485.
Schweigen, Weiler		89.	143.
LANDAVIA		706.	893.
Damheim, Nuſſdorff, Queichheim		123.	227.
OBEREHNHEIM cum vico Bernhardsweiler		828.	963.
ROSHEIM		320.	436.
MUNSTER		176.	296.
Muhlbach, Mezeral		134.	215.
Breitenbach, Sondernah		139.	191.
Sultzern, Stoswihr		149.	228.
Hohenroth, Lautenbach, Eſchbach		73.	94.
KEISERSBERGA		265.	351.
TURINGHEIM		156.	160.
MUNIMENTA REGIA.			
HUNINGA		90.	132.
NOVUM BRISACUM		308	305.
FORTALITIUM LUDOVICI (*Fort-Louis*)		352.	321.

I. SUBDE-

(*e*) *De la Houſſaye* In ſynoptica tabula Gubernatorum, Intendentium, quam pag. 723. exhibet, operarum errore factum, ut annus Æræ MDCC. paulo altius, quam debuiſſet, poneretur.

(*f*) *Etat de la France par le Comte de* Boulainvilliers, 8vo. MDCCXXXVII. VI. Voll.

I. SUBDELEGATIO BELFORTENSIS.

I°. BALLIVATUS BELFORT.

MAZARINIÆ DOMUS.

	Foci. MDCCXX.	Foci. MDCCL.
BELFORT oppidum cum agro	363.	520.
Perouſe, Offemont	64.	92.
Chatenoy, Vourvenans, Bermont, Botans, Dampierre &c.	68.	148.
Cravanche, Baviller	27.	42.
Bethonviller, La Grange, Buc	29.	47.
Angeot, La Riviere, Vautiermont, S. Côme, Novillar, Rechotte, Autrâge, Eſchene	200.	219.
Danjuſtin, Andelnans, Sevenans, Leuppe, Moval, Tretudans, Dorans	124.	164.
Chevremont, Petite Croix, Beſoncourt	170.	179.
Chaux, Valdhoy, Sermamagny, Evette, La Chapelle ſous Chaux, Eloy, Auxelle haut	160.	409.
Giromagny, Le Puix, Weſemont, Rougegoutte, Gromagny	144.	367.
Argeſans, Banvillar, Urſerey	38.	89.
Meroux, Vezelois	96.	150.
Eſtuffont le haut, Eſtuffont le bas, Anjoutey, Petit Magny	56.	160.
Bourg, La Magdelaine		29.
Brebotte	17.	36.

POSSESSIONES MIXTÆ.

Pfaffans, La Colonge, Menoncourt, Eguenigue, Roppe, Deſnney, Vetreigne	117.	273.
Fontenelle	15.	15.
Auxelle bas	21.	58.
Eſſert	30.	54.
La Chapelle ſous Rougemont	29.	60.
Fouſſemagne, Frais, Cuneliere	35.	45.

II°. BALLIVATUS DELENSIS

MAZARINIÆ DOMUS.

DATTENRIED (*Delt*) oppidum	64.	124.
S. Dizier, Croix, Feſche-l'Egliſe, Villar-le-ſec, Lebetain, Montbouton, Beaucourt	86.	198.
Recheſy, Seppois le haut, Boncourt	51.	126.
Faveroy, Borogne, Joncherey	94.	145.
Gronne, Recouvrance, Boron, Velleſcot	55.	126.
Dannemarie, Gommersdorf, Wolfersdorf, Ratzweiler, Oelbach	122.	207.
Ober-Traubach, Nider-Traubach, Gevenatt	126.	140.
Falckweiler, Hecken, Sternenberg	45.	75.
Bretten, Bellemagny, Brechaumont, Eſteimbe	91.	116.

POSSESSIONES ALIORUM.

Florimont (*Blumenberg*) oppidulum	23.	40.
Courcelle, Courtelevant, Le Puis, Chavenatte, Schwertz	108.	178.
Montreux (*Munſterol*) caſtrum, Montreux le vieux, Montreux le jeune, vici	51.	71.
Bretagne, Chavanne le petit, Chavanne le grand, Lutran, Romagny, Magny	136.	217.
Grandvillar, Thiancourt	80.	98.
Morvillar, Meſirey	19.	43.
Montjoye, Vaufrey, Indeviller, Bremoncourt, Montancy, Le Faulx, Montorſin, Le Bail, Fueſſe, Richebourg &c.	112.	200.
Levoncourt, Courtavon, Largue	89.	133.
Froide-Fontaine, Charmois, Valdieu	40.	115.

IIIº. BALLIVATUS MASONIS MONAST. ET ROTHENBURGICUS.

	Foci. MDCCXX.	Foci. MDCCL.
MASMUNSTER (*Maſevaux*) oppidum	160.	170.
Seben, Dolleren, Rimbach, Oberbruck, Wegſcheid, Kirchberg	95.	250.
Stecken, Niderbruck, Sicker, Hubach, Oberburbach	45.	109.
Auw, Sendheim, Niderburbach, Gebenbach	92.	224.
Rothenburg (*Rougemont*), Le Val, La petite Fontaine, Felon, S. Germain, Roumagny	75.	191.

IVº. BALLIVATUS PHIRRETENSIS

MAZARINIÆ DOMUS.

PFIRT (*Ferrette*) oppidum	51.	55.
Wolffsweiler, Lauter, Rœdersdorf, Kiffis, Sondersdorf, Lüxdorf	218.	266.
Mernach, Alt-Pfirt, Keſtlach, Dürlisdorf, Winckel, Liebsdorf, Mos	258.	381.
Pferterhauſen, Biſel	91.	120.
Ober-Muſpach, Nider-Muſpach, Mittel-Muſpach, Knœringen, Volckenſperg	131.	239.
Grentzingen, Steinſulz, Rappolzweiler, Rieſpach, Waltighofen	190.	233.
Buxweiler, Werenzhauſen, Fislis, Lünſtorf, Betlach	154.	250.
Oltingen, Blozheim	141.	156.
Veltpach, Niderlärg	37.	48.

POSSESSIONES ALIORUM.

Leimen, Pietersthal, Buſchweiler	120.	170.
Ober-Hagenthal, Nider-Hagenthal, Neuwiller, Oberdorf	113.	130.
Liebensweiler, Wenzweiler	49.	58.
Bendorf, Hægenheim, Dürmenach	105.	202.
Heſingen	67.	131.
Hægenheim, Burgfelden	62.	134.

Vº. BALLIVATUS ALTKIRCHENSIS

MAZARINIÆ DOMUS.

ALTKIRCH oppidum	91.	166.
Largitzen, Uberſtraſs, Frieſen, Hündlingen, Strutt, Mertzen	133.	244.
Willer, S. Ulrich, Altenach, Fillern, Manſpach	109.	200.
Huntzbach, Berensweiler, Franckenheim, Hausgauen	117.	196.
Swobach, Zæfingen, Waldbach, Heuwiller	102.	161.
Tagsdorf, Emlingen, Weitersdorf, Wahlen	91.	208.
Tagolsheim, Ober-Morſchweiler, Aſpach	98.	122.
Bettendorf, Hirtzbach, Henflingen	91.	158.
Ballersdorf, Illfurth, Hochſtett	197.	341.

POSSESSIONES ALIORUM.

Hagenbach, Karſpach	95.	123.

VIº. BALLIVATUS BRUNSTADIENSIS

VARIORUM.

BRUNSTATT, Riedisheim, Didenheim	171.	331.
Pfaffſtatt, Dornach, Nider-Morſchweiler	122.	210.
Heydweiler, Freningen, Luemſchweiler	98.	180.
Ober-Steinbrunn, Nider-Steinbrunn	107.	209.
Lauterbach, Zillisheim	95.	172.
HUNINGA ſupra.		

II. SUBDE-

II. SUBDELEGATIO COLMARIENSIS.

COLMARIA, MÜNSTER, KEISERSBERGA, TURINGHEIM, BRISACUM, Civitates Regiæ, de quibus ſupra.

I°. BALLIVATUS THANNENSIS

MAZARINIÆ DOMUS.

	Foci. MDCCXX.	MDCCL.
THANN oppidum	350.	545.
Hohenrodern, Leimbach, Ramersmatt	104.	210.
Ober-Aſpach, Nider-Aſpach, Alt-Thann	93.	205.
Ober-Burnhaupten, Nider-Burnhaupten, Giltweiler	155.	260.
Ammerzweiler, Bernweiler, Galfingen, Ober-Spechbach, Nider-Spechbach, Enſchingen, Breunighofen	223.	286.
Balſchweiler, Uberkümm, Butweiler, Eglingen	99.	165.
Ober-Sultzbach, Nider-Sultzbach, Dieſmatt, Morzweiler	87.	205.
Reiningen, Riſpach	104.	171.
Iſenheim, Retersheim, Merxheim	156.	235.

POSSESSIONES ALIORUM.

SENNHEIM (*Cernay*) oppidum, & vicus Steinbach	205.	342.
Schweighauſen, Berweiler	79.	168.
Michelbach, Munweiler, Rimbach	45.	95.
Staffelfelden, Witolsheim	78.	142.

II°. BALLIVATUS ENSISHEIM. ET S. CRUCIS.

ENSISHEIM oppidum	249.	251.
Rulesheim vicus	54.	102.
Hatſtatt, Vögtlinshofen	120.	166.
Herlisheim, Sulzbach, Huſern	186.	230.
Ober-Heringheim, Nider-Heringheim, Ober-Ensheim, Nider-Ensheim	154.	226.
Holzweiler, Wickersweiler, Bilsheim	70.	85.
Biesheim, Veſſenheim, Nambsheim	188.	223.
Meyenheim, Gruſenheim, Rietweiler, Widenſol	140.	185.
S. CROIX oppidulum	84.	130.
Ammersweyer oppidum	271.	348.
Kiensheim oppidum	125.	142.
Ingersheim, Katzenthal	141.	266.
Winzenheim, Morſchweiler	198.	281.
Sigolsheim, Lagelnheim	97.	172.

III°. BALLIVATUS LANDSERIANUS

MARCHIONIS DE GOUVERNET.

LANDSER	66.	94.
Randolzweiler, Kötzingen, Geiſpitzen, Waltenheim, Ober-Magſtatt, Nider-Magſtatt	170.	355.
Kappellen, Ufheim, Bartenheim, Stetten, Helfranzkirch	215.	377.
Ober-Michelbach, Nider-Michelbach, Ober-Ranſpach, Nider-Ranſpach, Attmansweiler	159.	279.
Dietweiler, Schlierbach	103.	169.
Kembs, Brubach	72.	166.
Bladolzheim	85.	131.
Habsheim	133.	145.
Rixheim	133.	205.
Sawisheim, Battenheim, Baltersheim	122.	167.
Othmarsheim	55.	108.
Bantzenheim, Rumersheim, Hirzfelden, Teſſenheim, Munchhauſen	192.	343.
Neudorff, Roggenhauſen	69.	191.

POSSES-

POSSESSIONES ALIORUM.

	Foci. MDCCXX.	MDCCL.
La Chauſſée (Germ. *der Neue Weg*) Abbatiæ Othmarſheimenſis	15.	29.
Brinckheim	21.	47.
Sirentz	65.	112.

IV°. BALLIVATUS ESCHOLZWEILER
FAMILIÆ ANDLAVIENSIS.

Eſcholzweiler	76.	139.
Zimmersheim, Nüfern, Landau, Homburg	90.	246.
Wittenheim, Kingersheim, Saſenheim	104.	145.

V°. BALLIVATUS BOLLVILLENSIS
MARCHIONIS DE ROSEN.

Bollweiler & Bulversheim	36.	89.
Feldkirch, Ungersheim	96.	152.
Regisheim	81.	147.
Heimbsbrunn, Flachsland	90.	181.

VI°. BALLIVATUS GEBVILLENSIS
ABBATIÆ MURBAC.

GEBWEILER oppidum	295.	410.
Bühel, Lautenbach-Zell, Sengern, Bergholtz, Bergholtz-Zell	196.	233.
Watweiler oppidum	110.	103.
Uffholtz	141.	120.
S. Amarini oppidulum & vallis inferior, 16. viculos complectens	292.	542.
Greuth, Odern, Velleringen	138.	225.
Lautenbach & Linthal, Collegiatæ Lautenbacenſis vici	76.	181.

VII°. BALLIVATUS RUFACENSIS
EPISCOPI ARGENT.

RUFACH civitas cum dimidia parte vici Weſthalten	392.	712.
Pfaffenheim cum 2. viculis	155.	272.
Gebersweiler	176.	255.
Sultzmatt cum dimidia parte vici Weſthalten	219.	398.
Orſchweiler, Gundolzheim	141.	264.
SULTZ oppidum	280.	471.
Hartmansweiler	60.	103.
Rimbach-Zell	20.	35.
EGISHEIM oppidum	135.	245.
Wettelsheim, Ober-Morſchweiler	112.	186.

VIII°. BALLIVATUS HORBURG. ET RICHOVILL.
DUCIS WIRTENBERGICI.

REICHENWEYER oppidum	195.	342.
Horburg, Andolsheim	73.	143.
Sundhofen, Appenweyer	87.	138.
Wolfgangsheim, Algolsheim, Volgelsheim	81.	148.
Dürren-Entzen, Muntzenheim	47.	107.
Forſtweyer, Biſchweyer	34.	62.
Hunnaweyer	72.	116.
Bebelnheim, Mittelweyer	116.	245.
Oſtheim, Altweyer	67.	158.

IX°. BALLIVATUS

Digitized by Google

IX°. BALLIVATUS RAPPOLTSTEIN.

DOMUS PALATINO-BIPONTINÆ.

	Foci. MDCCXX.	MDCCL.
RAPPOLTSWEILER (*Ribeauviller*) oppidum	522.	574.
Thannenkirch	28.	40.
Gemar, Illheuſern	126.	127.
Heidolsheim, Muſig, Onenheim	90.	67.
BERGHEIM oppidum	267.	301.
Rorſchweyer, Kodern	106.	137.
Zellenberg, Bennweyer	88.	147.
Hauſen, Weiler	58.	99.
Heiterheim, Ruſſenhardt	86.	137.
Balgau, Weckolsheim	51.	87.
Wihr, Walbach, Zimmerbach	104.	112.
Ginſpach, Griſpach, Waſſerburg	88.	110.
Orbey (*Urbis*) parochia	162.	329.
Freland (*Urbach*) parochia	40.	80.
La Poutroye (*Schnuerlach*) parochia	62	120.
Le Bonhomme (*Diedolshauſen*) parochia	34.	40.
La Baroche (*Zell*) parochia	29.	54.
S. Marie aux mines (*Markirch*) Præfectura	72.	304.

III. SUBDELEGATIO SELESTADIENSIS.

SELESTADIUM, Civitas Regia, de qua ſupra.

I°. BALLIVATUS VILLERENSIS

MARCHIONUM A MOSA.

Scherweiler, Dieffenthal	223.	316.
Petersholtz, Hohwart	29	49.
Weiler, (*Viller*) Trimbach	96.	174.
Erlenbach, Baſſenberg	102.	143.
Lalay, Charpe, Urbeys	50.	77.
S. Martin, Meiſengott, Steige	148.	232.
Breitenbach	84.	142.
Colroy, Roſchbach &c.	98.	117.
Saales, Neubourg, Bruche	86.	137.
Orſchweiler *Baronum à Sickingen*		69.

II°. BALLIVATUS MARCKOLSHEIM.

EPISCOPI ARGENT.

Marckolsheim	96.	102.
Urſenheim, Baltzenheim, Artzenheim	64.	58.
Elſenheim, Hellenheim	58.	47.
Richtolsheim, Schwabsheim	25.	24.

IV. SUBDELEGATIO ARGENTINENSIS

I°. BALLIVATUS DACHSTEIN.

EPISCOPATUS ARGENT.

MOLSHEIM, oppidum cum vicis Avelsheim, Sultz, Bibelnheim	211.	407.
Gresweiler, Roſenweiler	69.	106.
Biſchofsheim	100.	159.
Griesheim, Altorff, Arnoldsheim	133.	192.
Ergersheim, Wolcksheim	119.	193.
Thalheim, Bergbietenheim	130.	195.

	Foci MDCCXX.	MDCCL.
Hindisheim	110.	122.
Lipsheim, Holtzheim, Hürtigheim	83.	98.
Dachſtein	58.	60.

II°. BALLIVATUS MUTZIG ET SCHIRMECK.

MUTZIG	230.	309.
Schirmeck & Wackenbach	57.	74.
Dingsheim, Still, Heiligenberg	124.	190.
Ober-Haſlach, Nieder-Haſlach, Urmat	81.	138.
Lutzelhauſen, Netzenbach, Wich, Herſpach, Grendelbruch	72.	145.
Ober-Otterott, Raus, Berenbach, Naſsweiler	70.	126.

III°. BALLIVATUS BENFELDENSIS.

BENFELDA oppidum	117.	127.
DAMBACH oppidum	330.	429.
Epfich	142.	196.
Eichhofen, S. Peter, Kerzfelden	124.	147.
Stotzheim	91.	133.
Itersweiler, Mittelberckheim	17.	25.
Hüttenheim, Sermersheim	121.	166.
Kogenheim	77.	109.
RHEINAU oppidum, Sand, Matzenheim, Schæfersheim, Leimersheim, Northauſen, Herbolzheim &c.	636.	801.

IV°. BALLIVATUS WANTZENAUGIENSIS.

Wantzenau	251.	260.
Gambsheim & Bettenhofen	99.	183.
Reichſtett, Killſtett, Suvelweyersheim	239.	219.
Weyersheim ad Turrim	221.	152.

V°. BALLIVATUS CAPITULI MAJORIS ARGENT.

KESTENTOLTZ (*Chatenoy*)	193.	304.
Ebersheim	102.	131.
Breitenau, Fouchy, Neufbois, Hirzelbach, Diefenbach, Neukirch, S. Moritz	122.	194.
ERSTEIN, Krafft, Eſchau	226.	358.
BERSCH oppidulum, S. Nabor	140.	247.
Geiſpoltzheim, Lampertheim	273.	380.

VI°. BALLIVATUS BARRENSIS

CIVITATIS ARGENTINENSIS.

BARR	411.	529.
Mittelbergheim	95.	89.
Gertweiler, Heiligenſtein	187.	183.
Gocksweiler & Burgheim	85.	105.

VII°. BALLIVATUS WASSELNHEIMENSIS ET MARLEJENSIS.

Waſſelnheim	270.	368.
Marlen	132.	217.
Flexberg, Friedesheim, Zehnacker	66.	99.

VIII°. BALLIVATUS DORLISHEIMENSIS.

Dorlisheim	171.	237.
Illwickersheim	44.	90.

Schiltigheim

	Foci.	
	MDCCXX.	MDCCL.
Schiltigheim	135.	226.
Ittenheim, Handſchuchheim, Nider-Hausbergen	109.	115.
Hœnheim	50.	63.
Illkirch & Grafenſtaden	153.	180.
Eckbolzheim *Capituli Thom.*	81.	89.
Virdenheim	38.	39.

IX°. BALLIVATUS BUXOVILLANUS

DYNASTIÆ LICHTENBERGENSIS.

BUCHSWEILER oppidum cum agro	316.	352.
Boſſelshauſen, Itenhauſen, Kirweiler, Riedheim	97.	108.
Breunsheim, Gottesheim, Geisweiler	78.	88.
Menchenhofen, Griesbach, Utweiler, Nieder-Sultzbach	81.	114.
Hattmatt, Imsheim, Melsheim	121.	165.
Duntzenheim, Reitweiler, Gimbrett	95.	110.
Ernolsheim	84.	100.
Ringendorf, Wichersheim, Wilshauſen	66.	69.
Hoh-Azenheim, Hoh-Franckenheim, Zebersdorf	57.	63.
Dürningen, Wiellenheim	27.	57.

X°. BALLIVATUS PFAFFENHOVIENSIS.

PFAFFENHOFEN oppidum	92.	97.
Altorff, Eckendorf	55.	51.
Engvveiler, Biſchholz	50.	59.
Ober-Motern, Nieder-Motern, Offweiler	148.	188.
Schwindrazheim, Schalckendorf	115.	125.

XI°. BALLIVATUS INGOVILLANUS.

INGWEILER oppidum	104.	176.
Mietesheim, Ober-Sulzbach, Wimmenau	85.	115.
Schillersdorf, Ingenheim, Reippertweiler	98.	114.
Lichtenberg caſtrum & vicus	58.	80.
Neuweiler	138.	172.

XII°. BALLIVATUS BROCOMAGENSIS.

BRUMATH	165.	172.
Gries, Krautweiler, Bietlenheim	88.	104.
Hœrdt, Kurtzenhauſen	146.	192.
Weitbruch, Geidertheim	127.	160.
Eckwersheim, Waltenheim, Mittelhauſen	146.	164.

XIII°. BALLIVATUS WESTHOVIENSIS.

WESTHOFEN	225.	330.
Balbronn	29.	110.
Trenheim, Wolsheim, Ahlenweiler	87.	92.
Hengweiler, Reinhards-Münſter	23.	35.
Wolfisheim, Hangenbietenheim	120.	109.

XIV°. BALLIVATUS OFFENDORFIANUS.

Offendorf	84.	141.
Herrlisheim	180.	211.
Druſenheim	64.	112.
Oberhofen, Rohrweiler	65.	101.
Morsbronn, Eberbach, Nieder-Steinbach	95.	92.

XV°. BALLIVATUS RUPISVALLENSIS

RUFECCII DUCIS.

	Foci. MDCCXX.	MDCCL.
Rothau, Neuvillers, Hautegoutte, Vildersbach	31.	78.
Solbach, Fouday, Trouchy, Valdersbach, Belleſoſſe, Belmont	54.	101.

XVI°. BALLIVATUS GIRBADENSIS

ROHANÆO-SUBISIÆ DOMUS.

Artolsheim, Mulbach	70.	71.
Mahlkirch, Laubenheim	44.	48.

XVII°. BALLIVATUS ORDINIS EQUESTRIS.

Achenheim & Schæfolsheim	132.	138.
ANDLAU oppidum	198.	228.
Baldenheim, Behlenheim	50.	74.
Bernhardsweiler, Bliensweiler, Nothalten, Zell, S. Blaiſe, Bliensbach	81.	114.
Berſtett & Olvisheim	64.	105.
Birckwald, Odratzheim, Furchhauſen	86	84.
Biſchofsheim, Irmſtett	137.	163.
Blæsheim & Gerſtheim	179.	190.
Boffsheim & Widernheim	76.	80.
Bolſenheim, Utenheim, Werd	44.	54.
Botzheim, Bœſenbieſen, Kunheim	52.	66.
Buesvveiler, Mühlhauſen	39.	60.
Breuſchvvickersheim, Kolbsheim	98.	94.
Düpolzheim, Düttlenheim	101.	131.
Düppichheim, Mackenheim	93.	123.
Ensheim, Oberhausbergen, Oſthauſen	142	174.
Eſchau & Wibolsheim	77	95.
Fegersheim & Ohnenheim	68.	77.
Hipsheim, Ichtrazheim	52	61.
Hürtigheim, Quatzenheim, Veſſenheim	76.	97.
Jebsheim, Innenheim, Kraut-Ergersheim	219.	260.
Ittersvveiler, Mittel-Berckheim, Reichsfelden	112.	120.
Lingolsheim, Meiſtratzheim, Zellvveiler	243.	322.
Mietersholtz, Ehenvveyer, Rathſamhauſen	62.	100.
Mundolsheim, Mittelhausbergen	85.	97.
Nider-Ehnheim	94.	155.
Niderotterott, Neudörffel	48.	82.
Oſthofen, Winzenheim	88.	106.
Pfulgriesheim, Landersheim, Schürhoffen	61.	71.
Plobsheim, Obenheim	89.	110.
Rumolsvveiler, Coſſvveiler	76.	97.
Saſſenheim, Schœnau	47	82.
Schaffhauſen, Stützheim, Trenheim	85.	113.
Scharrachbergheim, Schnersheim, Schvveinheim	112.	153.
Sundhauſen, Vendenheim	150.	214.
Valff, Stotzheim, Weſthauſen	136.	190.
Wilvisheim, Wiversheim	40.	52.

V. SUBDELEGATIO TABERNENSIS.

I°. BALLIVATUS TABERNENSIS

EPISCOPATUS ARGENTINENSIS.

TABERNÆ (*Saverne*) civitas	263.	258.
Sornhofen, Steinburg, Waldolvisheim	95.	161.

Klein-Gœfft.

	Foci. MDCCXX.	Foci. MDCCL.
Klein-Gœſſt, Otterſweiler, Monſweiler	58.	92.
Altenheim, Ottersthal	54.	78.

II°. BALLIVATUS KOCHERSPERG

EJUSDEM EPISCOPATUS.

Gugenheim, Rohr, Kuenheim	87.	113.
Durningen	17.	49.
Ginsheim, Pfetisheim	44.	57.
Truchtersheim, Criechesheim, Dingsheim, Offenheim	110.	131.
Doſſenheim, Klein-Franckenheim, Avenheim, Neugartheim	64	94.
Utelnheim, Wilgotheim, Zeinheim, Rangenheim, Mittelkurtz	83.	123.
Knœrsheim, Weithauſen, Jedersweiler, Kraſtatt	102.	128.
Meinolsheim, Lupſtein, Leutenheim	82.	103.
Fridolsheim, Seſſolsheim	53.	64.

III°. BALLIVATUS ABBATIÆ S. JOH.

S. Johann, Eckardsweiler	88.	150.

IV°. BALLIVATUS MAURIMONASTERIENSIS.

MAURI-MONASTERIUM oppidum	151.	217.
Lochweiler, Reutenburg, Singriſt	132.	183.
Sahlenthal, Dimthal, Hegenheim, Thal, Gothenhauſen	95.	197.

V°. BALLIVATUS ABBATIÆ NEOBURGENSIS.

Daugendorf, Dunnenheim	50.	86.
Ulweiler, Nider-Altorf	58.	75.

VI°. BALLIVATUS OBERBRONNENSIS.

OBERBRONN	80.	95.
Zinsweiler, Urweiler, Merzweiler	100.	217.
Gumprechtshofen, Rothbach, Weinburg	48.	126.
Sparsbach, Erckartsweiler, Zittersheim	20.	49.
Niederbronn	60.	125.
Guntershofen, Utenhofen, Griesbach &c.	71.	105.

VII°. BALLIVATUS REICHSHOVIENSIS

JO. DIETERICHII, COS. ARGENT. emptione 1761.

REICHSHÖFEN oppidum	130.	185.

VIII°. BALLIVATUS BISCHWEILER.

BISCHWEILER	232.	294.
Hanhofen	39.	55.
Schweickhauſen	40.	100.

IX°. BALLIVATUS DAGESBURGENSIS

DOMUS LEINING.

Dagsburg &c.	40.	96.
Walſchied, Elberswiler, Voyer, Hohgœſſt &c.	111.	355.

X°. BALLIVATUS DETTWEILER
MARCHIONIS DE ROSEN.

	Foci. MDCCXX.	MDCCL.
Dettweiler	86.	122.
Doſenheim & Roſenweiler	104.	121.

XI°. BALLIVATUS LUZELSTEINENSIS
PALATINÆ DOMUS.

LUCELSTEIN oppidulum	38.	90.
Weinburg	45.	60.
Lohr, Petersbach, Frohnmühl, Diefenbach, Hinsberg, Puberg, Wingen	61.	146.
Hambach, Volsburg, Busweiler, Roſtey	70.	173.
Bettweiler, Durttel, Adamsweiler, Gungweiler	45.	94.
Behrlingen, Pfaltzweyer, Weſchem, Craufſthal, Schœnberg, Eſchberg	59.	144.
Hanckvveiler, Wintersherg, Zillingen, Strude, Hansmanshoff	70.	116.

XII°. BALLIVATUS HAGENOENSIS

Batzendorf, Wintershauſen, Hœchſtett	60.	98.
Berſtheim, Nider-Schæffelsheim, Bernsheim, Wahlenheim, Kriegesheim & Rottelsheim	110.	173.
Mummenheim, Mutzenhauſen, Rumersheim, Bilsheim, Mittel-Schæffelsheim, Dangolsheim	224.	266.
Kittelsheim, Wingersheim, Boſſendorff, Lixhauſen, Scherlenheim	202.	287.
Ettendorf, Morſchweiler, Ringeldorf, Graſſendorf, Uberach, Kindweiler	190.	251.
Bitſchhofen, Walck, Hüttendorf, Eſchbach, Hegeney	119.	147.
Forſtheim, Gunſtett, Surburg, Suffelnheim	240.	437.
Munversheim, Weitersheim, Geholzheim, Ohlungen & Keffendorf	103.	141.
Hochfelden	115.	175.
Dirrenbach, Walpurg	91.	143.

VI. SUBDELEGATIO WEISSENBURGENSIS.

WEISSENBURG Civitas cum duobus vicis ſupra.

I°. BALLIVATUS ALTENSTAD. ET SAN-REMIGIANUS
EPISCOPI SPIRENSIS.

Altenſtatt & Schweighofen	80.	125.
Schleithal	140.	231.
Ober-Seebach	110.	138.
Schlettenbach &c.	47.	55.
Steinfeld, Kapsweyer	130.	265.

II°. BALLIVATUS SCHOENECK.
FAMILIÆ DURCKHEIM.

Dambach, Neunhofen	31.	48.
Frœtchweiler, Eſelshauſen, Lienenhauſen	59.	77.
Langenſultzbach, Winſtein, Neudorff, Buſenberg	74.	121.

III°. BALLIVATUS BARBELSTEIN.
FAMILIÆ WALDENBURG.

Bobenthal, Erlenbach &c.	62.	70.

VII. SUBDE-

VII. SUBDELEGATIO LANDAVIENSIS.

LANDAU Civitas cum tribus vicis ſupra.
FORT-LOUIS ibid.

I°. BALLIVATUS WOERDENSIS

DYNASTIÆ LICHTENBERG.

	Foci. MDCCXX.	Foci. MDCCL.
WOERDT oppidulum	101.	115.
Gœrſtdorf, Mutſchdorf, Lampertsloch	119.	166.
Preuſchdorf, Dieffenbach	92.	116.
Oberndorf, Spachbach, Griesbach	37.	40.

II°. BALLIVATUS HATTENSIS

EJUSDEM DYNASTIÆ.

	Foci. MDCCXX.	Foci. MDCCL.
Hatten	114.	188.
Rittershofen	68.	113.
Oberbetſchdorf, Niederbetſchdorf	90.	172.
Schwabweiler, Reimersweiler, Kühlendorf	82.	102.
Leutersweiler, Buhl	44.	80.

III°. BALLIVATUS KUTZENHAUSEN

PRINCIPUM DARMSTADIENSIUM.

	Foci. MDCCXX.	Foci. MDCCL.
Ober-Kutzenhauſen, Nieder-Kutzenhauſen	68.	105.
Hœlsloch, Merckweiler, Mattſtall	46.	65.

IV°. BALLIVATUS FLECKENSTEINENSIS

ROHANÆO-SUBISIÆ DOMUS.

	Foci. MDCCXX.	Foci. MDCCL.
Sulz	43.	80.
Hermersweiler, Retſchweiler, Memmelshofen, Luſan	91.	155.
Nieder-Rœdern	48.	75.
Eberbach, Wintzenbach, Ober-Lauterbach, Kretweiler	147.	198.
Roſchwog & Gieſenheim, Roppenheim	103.	155.
Forſtfelden, Kauchenheim	32.	53.
Kunzenheim, Avenheim, Stattmatten	75.	140.
Dalhunden, Denckelsheim, Seſſenheim	71.	133.

POSSESSIONES ALIORUM.

	Foci. MDCCXX.	Foci. MDCCL.
Weitersweiler & Zuzendorf	107.	151.
Hochweiler & Drachenbrunn	41.	56.
Lembach	40.	78.
Trimbach, Nieder-Seebach	56.	63.
Riedſelz, Ingenheim	82.	138.

V°. BALLIVATUS BEINHEIMENSIS

BADENSIS DOMUS.

	Foci. MDCCXX.	Foci. MDCCL.
BEINHEIM oppidum	58.	138.
Littenheim, Neuhæuſel	44.	78.

VI°. BALLIVATUS LAUTERBURGENSIS
EPISCOPATUS SPIRENSIS.

	Foci. MDCCXX.	MDCCL.
LAUTERBURG oppidum	100.	259.
Jockrim oppidum	32.	107.
Rhein-Zabern	60.	165.
Mothern, Neweiler	70.	167.
Scheibenhart, Nieder-Lauterbach	90.	178.
Salmbach, Siegen, Keidenburg	92.	204.
Aſchbach, Stundweiler, Ober-Rœdern	79.	156.
Büchelberg, Scheid, Hatzenbühl	112.	292.
Heyna, Rülzheim, Herxheim, Herxheimweyer	265.	595.

VII°. BALLIVATUS MADENBURGENSIS
EJUSDEM EPISCOPATUS.

Artzheim	70.	98.
Eſchbach, Ranſchbach, Waldhambach, Waldrorbach	65.	149.

VIII°. BALLIVATUS DHANENSIS
EJUSDEM EPISC.

Dhan, Havenſtein, Fiſchbach	59.	143.
Bruchweiler, Erſweiler, Schindhart, Hinder-Weidenthal	30.	83.

IX°. BALLIVATUS GUTENBERG.
DUCIS BIPONTINI.

Minfeld, Freckenfeld	179.	270.
Kandel, Minderſchlag, Hefel	213.	374.
Nider-Otterbach, Ober-Otterbach, Volmersweiler	133.	257.
Rechtenbach, Dœrrenbach, Manchweiler	135.	263.

X°. BALLIVATUS HOHENBURG.
FAMILIÆ SICKINGENSIS.

Wingen & Klimbach	30.	47.
In focorum cenſum referendi nunc quoque ſunt Canonici ſeculares extra Argentinam, (Argentinenſes enim jam ſupra enumeravimus) Belforti, Thannis, Lautenbaci, Colmariæ, S. Leonhardi, Haſelaci, Tabernis, Neovillæ, Hagenoæ, Weiſſenburgi, Landaviæ	106.	106.
Addendi his ſunt Teutonici & Melit. Ordinum Commendatores Rufaci, Sulzæ, Rixhemii, Andlaviæ, Weiſſenburgi	5.	5.
Summa focorum Chriſtianorum per Alſatiam	60841.	86113.

Apparet hinc triginta annorum ſpatio 25308. adeoque ſingulis decennis 8436. focis auctam eſſe Alſatiam.

JUDÆI.

JUDÆI.

Chriſtianorum Alſatiæ focos excipiunt Judaici, 460. à decem annis adaucti, quos per Civitates Regias & Ballivatus ordine ſupra ſervato recenſeo.

Hagenoæ, Weiſſenburgi, Landaviæ	80.	Foci.
Oberehnhemii, Roshemii, Turinghemii	59.	
In Fortalitio Ludoviciano	13.	
In Ballivatu Beltortenſi & Delenſi	28.	
Phirretenſi	219.	
Altkirch. & Brunſtadienſi	120.	
Thaunenſi	63.	
Enſisheim. & S. Crucis	207.	
Landſer. & Eſcholzvillenſi	115.	
Bollvill. & Gebvillenſi	74.	
Rufacenſi	83.	
Horburg. & Rappolſteinenſi	92.	
Villerenſi & Marckolsheimenſi	26.	
Dachſteinenſi & Mutzig.	46.	
Benfeldenſi	51.	2585.
Dorlisheimenſi	5.	
Buxovill. & Pfaffenhovienſi	102.	
Brocomag. Weſthovienſi & Offendorff.	100.	
Equeſtris Ordinis	582.	
Tabernenſi & Maurimonaſter.	42.	
Neoburgenſi	15.	
Oberbronnenſi	72.	
Reichshoviano	21.	
Dettvillerenſi	20.	
Luceſteinenſi	6.	
Hagenoenſi	152.	
Schœneckiano	13.	
Fleckenſteinenſi	153.	
Lauterburgenſi	26.	
Summa focorum omnium An. 1750.		88698.

Computatis in ſingulos focos quinque capitibus vel perſonis, exſurgit hinc incolarum Alſatiæ numerus . . . . 443490.

His denique addendæ ſunt utriusque ſexus perſonæ Eccleſiaſticæ, quæ in Abbatiis & Monaſteriis unà vivunt, non per focos, ſed ſingulatim computandæ.

Canoniſſæ Abbatiarum Maſonis-Monaſterii, Othmarshemii, Andlaviæ	40.
S. Joh. Hieroſol. Commendator & Sacerdotes Argentinæ	14.
Hoſpitalis S. Spiritus Commendator & Sacerdotes Stephansfeldæ	6.
Benedictini Abbatiar. Murbaci, S. Gregorii, Ebershemii, Altorffii, Maurimonaſterii, ut & Prioratuum Thierbaci, S. Marci, Feldkirchæ	120.
Moniales ejuſd. Ord. Abbatiarum S. Joh. & Biblishemii	31.
Bernhardini vel Ciſtercienſes Abbatiarum Lucellæ, Pairis, Neoburgi	74.
Moniales ejuſd. Ord. Abbatiæ Regispunt.	18.
Canonici Regulares S. Auguſtini in Abbatia Marbach & Argentinæ	23.
Canonici S. Antonii in Iſenheim, ad Tres Spicas, Argentinæ	28.
Moniales Viſitationis Argentinæ	38.
Auguſtiniani Monachi Colmariæ, Rappoltivillæ, Hagenoæ, Weiſſenburgi, Landaviæ	65.
Moniales ejuſd. Ord. Argentinæ, Tabernis	72.
Præmonſtratenſes Weinbaci, S. Odiliæ, Hagenoæ	19.
Carthuſiani Molshemii	20.
Soc. Jeſu. Sacerdotes Enſishemii, Colmariæ, Seleſtadii, Argentinæ, Molshemii, Hagenoæ; nec non in Reſidentiis S. Morandi, Oelbergæ, Rubeaci	174.
Dominicani Gebvillæ, Colmariæ, Seleſtadii, Hagenoæ	68.
Moniales ejuſd. Ord. in Alt-Thann, Schœnenſteinbach, Gebvillæ, Colmariæ, Seleſtadii, Argentinæ	190.

Digitized by Google

SERIES TABULARUM
ÆRI INCISARUM.

Altkirch, Phirretum, Thannæ - - - - - - Pag. 34.
Belfortum, Huninga - - - - - - - - pag. 45.
Enſishemium, Gebvilla - - - - - - - pag. 65.
Rufacum, Novum Briſacum - - - - - - pag. 79.
Tabernæ, Buxovilla - - - - - - - - pag. 136.
Molshemium, Benfelda - - - - - - - pag. 143.
Fort-Louis, Lauterburg - - - - - - - pag. 244.
Argentina Tabb. II. - - - - - - - - pag. 288.
Hagenoa, vetus & nova, - - - - - - pag. 352.
Colmaria, vetus & nova, - - - - - - pag. 364.
Seleſtadium, vetus & novum, - - - - - pag. 379.
Weiſſenburgum, vetus & novum, - - - - pag. 387.
Landavia, vetus & nova, - - - - - - pag. 397.
Oberehnheim, Rosheim - - - - - - pag. 402.
Munſter, Turingheim - - - - - - - pag. 409.
Keiſersberga, Rappoltivilla - - - - - - pag. 415.
Nummi Alſatici Tabb. III. - - - - - - pag. 458.
Monumenta Landgraviorum Alſatiæ Sup. Tabb. II. pag. 512.
Monumenta Landgraviorum Alſatiæ Infer. Tabb. II. pag. 533.
Inſignia Comitum & Dynaſtarum Alſatiæ - - pag. 609.
Berchtoldus de Waldner, Eques Auratus - - pag. 633.

SERIES TABULARUM GENEALOGICARUM.

Vignieriani, Eccard. & Herrgott. ſyſtematum comparatio p. 464.
Etichoneæ Gentis Familia prior, Luitfridigenæ . . p. 465.
Etichoneæ Gentis Familia poſterior, Eberhardigenæ . p. 474.
Comites Werdenſes . . . . p. 520.
Sueviæ & Alſatiæ Duces . . . . p. 539.
Comites Phirretenſes, Barones de Mœrſperg . . p. 609.
Comites & Dyn. de Horburg, Barones de Bollweiler p. 612.
Dynaſtæ Rappoltſteinenſes . . . . p. 613.
Comites Lucelſteinenſes, Dynaſtæ à Geroldseck . . p. 618.
Dynaſtæ Ochſenſteinenſes, Dynaſtæ de Lichtenberg . p. 622.
Dynaſtæ de Fleckenſtein . . . . p. 625.

CONSPECTUS

Digitized by Google

CONSPECTUS TOMI II.

ALSATIA GERMANICA,

I) *SECTIO GEOGRAPHICO-POLITICA*, ubi
(1) Generatim pag. 1.
(2) Speciatim
A. *Ducatus Alſatiæ* pag. 9.
B. *Landgraviatus Superior*
A) Ipſe Landgraviatus pag. 12.
B) Terræ in eo comprehenſæ
(A) Auſtriacæ
a) Comitatus Phirretenſis p. 32.
a. Vetus p. 33.
b. Novus p. 44.
b) Dynaſtiæ variæ
a. Landſeriana p. 56.
b. Maſoniana p. 63.
c. Sennheim, Enſisheim p. 64.
d. Ifenheimenſis p. 68.
(B) Non Auſtriacæ, ubi
I°. Comitatus
a) Egisheimenſis p. 72.
b) Horburgenſis cum Dynaſtia Richovill. p. 74.
II°. Mundatum Rubeacenſe, ubi
a) Tres Præfecturæ ejus p. 78.
b) Curia feudalis p. 87.
III°. Murbacenſis Abbatiæ Territorium,
a) Tres Præfecturæ p. 92.
b) Curia feudalis p. 100.
IV°. Dynaſtiæ
a) Bollvillana p. 102.
b) Landſpurgenſis p. 103.
c) Rappoltſteinenſis, in VII. Præfecturas diviſa, p. 108.
C. *Landgraviatus Inferior*
A) Ipſe cum Pagis p. 126.
B) Terræ in eo comprehenſæ
(A) Eccleſiæ Argentinenſis
1. Epiſcopales, in VII. Præfecturas diviſæ, p. 131.
2. Capitulares p. 162.
3. Curia feudalis p. 165.
(B) Eccleſiæ Spirenſis
1) Veteres p. 172.
2) Novæ p. 175.
(C) Palatinæ
a) Electorales p. 178.
b) Bipontinæ p. 185.
(D) Comitatus p. 192.
1. Werdenſis p. 193.
2. Dagesburgenſis p. 194.
3. Lucelſteinenſis p. 196.
(E) Dynaſtiæ
1. Vileriana p. 201.
2. Rupisvallenſis p. 206.
3. Barrenſis p. 207.
4. Waſſelnheimenſis p. 209.
5. Marlejenſis p. 210.
6. Maurimonaſterienſis p. 212.
7. Ochſenſteinenſis p. 215.
8. Hunenburgica p. 218.
9. Herrenſteinenſis p. 219.
10. Lichtenbergenſis, cujus

a) Præfecturæ p. 221.
b) Curia feudalis p. 235.
11. Oberbronnenſis p. 237.
12. Fleckenſteinenſis p. 240.
13. Schœneckiana p. 249.
(F) Advocatiæ provincialis vici p. 253.
(G) Dominia varia
a) Feudalia p. 257.
b) Allodialia
a. Nobilium p. 263.
b. Eccleſiarum p. 266.
c) Mixta Civitatum liberarum p. 268.
D. *Civitates Imperiales utriusque Landgraviatus.*
1. Generatim p. 275.
2. Speciatim
α) Argentina p. 288.
β) Hagenoa p. 353.
γ) Colmaria p. 364.
δ) Seleſtadium p. 379.
ε) Weiſſenburgum p. 387.
ζ) Landavia p. 397.
η) Oberehnheim p. 402.
ϑ) Roshemium p. 407.
ι) Monaſterium p. 409.
κ) Keiſersberga p. 415.
λ) Turinghemium p. 419.
μ) Mulhuſium p. 422.
E. *Spicilegium Geographicum*
a) De Mundato Weiſſenburg. p. 429.
b) De Caſtris p. 430.
c) De Monaſteriis p. 447.
d) De Vicis deſtructis p. 454.
II) *SECTIO GENEALOGICO - HISTORICA*, p. 459.
A. Etichonidæ continuati, de quibus
α) Syſtemata varia p. 460.
β) Luitfridigenæ p. 465.
γ) Eberhardigenæ
a. Egishemio-Dagsburgici p. 474.
b. Egishemio-Lotharingi p. 492.
B. Magiſtratus Alſatiæ,
(A) Veteris
1. Togati
a) Landgravii Alſatiæ Sup. p. 498.
b) Landgravii Alſatiæ Inf. p. 515.
2. Sagati
(a) Duces p. 539.
(b) Advocati
a) Imperiales, ubi
a. Provinciales p. 557.
b. Keiſersbergenſes p. 590.
b) Auſtriaci p. 594.
(B) Novæ, ubi
1. Duces Franciæ Orientalis p. 601.
2. Spirigoviæ Comites & Advocati provinciales p. 605.
C. Comites atque Dynaſtæ p. 608.
1. Alſatiæ Superioris, ubi
a) Phirretenſes p. 609.
b) Mœrſpergenſes p. 610.
c) Horburgenſes p. 611.
d) Bollvillani p. 612.
e) Rappoltſteinenſes p. 613.
f) Girſpergenſes p. 616.
2. Alſatiæ Inferioris, ubi
a) Lucelburgenſes p. 617.
b) Lucelſteinenſes p. 618.
c) Ochſenſteinenſes p. 619.
d) Geroldseckii p. 620.

e) Hunebur-

e) Huneburgenſes p. 621.
f) Lichtenbergenſes p. 623.
g) Fleckenſteinenſes p. 625.
h) Ettendorfii p. 627.
i) Peregrini p. 628.
D. Nobilitas Inferior
1. Generatim p. 629.
2. Nobiles ipſi,
α) Extincti p. 634.
β) Superſtites, de quibus
a. Generatim, ubi de Ordine Equeſtri p. 629.
b. Speciatim
a) Superioris Alſatiæ p. 686.
b) Inferioris Alſatiæ p. 698.

ALSATIA GALLICA,

I) Præfecti Regii p. 723.
II) Nobilitas p. 724.
III) Diviſio in Subdelegationes &c.

INDEX AUCTORUM.

Signum (*), numero paginæ hujus operis præmiſſum, Auctorem ibidem explicatum vel illuſtratum; ſignum (†) vero Auctoris emendationem vel confutationem, denotat.

A.

Acta in Cauſa Fiſcalis contra Pfaltz & Seltz 182.
- - Judicialia contra Leiningen 225.
- - Murenſia 31. * 495.
- - Memorialia in puncto juramenti &c. 284.
- - MSS. Antiſtitii Baſil. 342.
Actes de la paix de Nimegue 284.
- - - - *d'Utrecht* 317.
Adami Relatio de Pacificat. Weſtphal. 26.
Adamus Bremensis 329.
Adelboldi vita Henrici S. 306. 544.
Adlzreiter annales Bojor. 529.
Adumbratio jurium Præfecturæ Hagenoenſis 263. f. 564.
Ægidius Aureæ Vallis geſta Epiſcoporum Leod. 480.
Æneæ Sylvii Epiſtolæ 312.
Agathias de Imperio Juſtiniani 275.
Alberici Chronicon 332. * 480. * 484. † 488.
Albertus Argent. 17. † 33. 37. &c. * 565. † 619. 620. 623. 624. 650. 654. * 695.
- - Stadiensis 11. * 63. † 189. 631.
Albini Chronicon Miſn. 23.
Albrecht *Hiſtorie von Hohenburg* † 208.
Alt, (*Baron*) *Hiſtoire des Suiſſes* 513.
Altingii Hiſt. Eccleſ. Palat. 182.
Anuelo (Petr. de) de Imper. Rom. Germ. † 19. * 698.
Andler Corpus conſtitut. 316.
Annales Bertiniani 9.
- - Colmarienſes † 12. † 33. 37. &c. * 56. * 95. * 109. * 184. † 202. * 329. * 367. * 407. 622. † 624. 632. 634. 642. 653. 655.
- - Hildesheimenſes 188.
Anselme *Hiſt. Genealog. de France* 54. &c. † 473.
Argentin. Eccleſiæ agenda 342.
Aristotelis Opera 68.
Arnisæus de Republ. † 339.
Arnoldus Lubec. Chron. Slav. 551.
Arnulphus de ſchiſmate poſt Honorii II. deceſſum 461.
Arrêts notables du Conſeil d'Alſace 51. 60. &c.
Artopoei de redintegratione bonorum uxoris 326.
Athenæus 513.
Aventini Annales Bojor. 2.

B.

Baldericus Noviomensis Chron. Cameracenſe 480.
Balthasar (Jo. Frid.) de Judiciis S. R. Imp. 24.
Baluzii Capitularia 275. 630.
Bartholini Auſtrias ſive de Bello Norico 353. &c.
Baumann de conſortio Imperii &c. 502.
Bayoni Hiſtor. Mediani monaſt. 8. * 113. † 483. † 492. * 493.
Beck not. ad *Urſtiſii* Epit. Hiſt. Baſil. * 473.

 Beck

Beck de Confeſſ. fidei Baſil. Eccleſiæ 341.
Becka (Jo. de) Chronic. * 189.
Becmann Hiſt. Anhalt. 550.
Belhomme (Humb.) Hiſtor. Med. monaſterii 113. &c. * 163. * 171. 642.
Belli Laurea Auſtr. 174. 363.
Benoit *Origine de la Maiſon de Lorraine* 373.
- - *Hiſtoire de Metz* † 489.
- - *Hiſtoire de Toul* 306. 359. &c. † 495.
Bericht vom Adel in Teutſchland 130. 620.
- - *von der Beveſtigung Strasburg* 291. 304.
Berleri Chronicon Mſc. * 41. 73. &c. 701.
Bernardini Faſti Lucellenſes 14. 35. 65. 507.
- - de miraculis S. Regulæ in Kiensheim 73. 105. 623.
Bernegger (Matthias) Quæſtiones miſcell. ex Tacito 339.
- - (Ju. Caſp.) Forma Reip. Arg. 338.
- - - - - - Ultimum vale 340.
- - - - - - Particula Territorii Arg. 265.
Bertuldus Constant. 449. 483.
Besoldi Politica † 339.
- - Democratia † 339.
- - Docum. Wirtenberg. 621.
Beyrlini Antiquitates Palatinæ † 128. † 184. † 188.
Bibrau (Sigiſm. de) Diſſert. de jure Baronum 21.
Bipontinæ Domus in terras Veldentini jus 186.
le Blanc *Traité des Monnoyes de France* 419.
Blarrorivo (Petri de) Nanceis 508.
Blondelli (David.) Genealogiæ Franc. plenior aſſertio † 3. † 5. † 13. † 28. † 470. † 490. † 532. † 592.
Blum Proceſſus Cameralis 369.
Bluntschli Memorabilia Tigurina * 333.
Bodinus de Republ. † 339.
Boecleri Diplomata Friderici IV. 241.
- - Oratio ſecularis de Typograph. † 344. † 348.
- - Notitia Imperii † 278.
- - de Civil. Imperii † 278.
Boehmii Diſſ. de Hadwige Suevorum duce 542.
Boell Chron. Mſſ. Weiſſenburg. 395.
Bonanni Hiſtor. Templi Vaticani 292.
Bougeant *Hiſt. du Traité de Weſtphalie* 27.
Bouteroue *Recherches ſur les Monnoyes de France* 321.
Brachelii Hiſt. Univerſ. 315. 363. &c.
Breviculum jurium Epiſcop. Argent. * 329.
Brodhagii carmen ſeculare Collegii Guilielmit. 345.
Brunfels Catecheſis puerorum 344.
Bruno Hiſt. belli Saxon. 547.
Bruschii Chronologia Monaſter. German. 388. † 483.
Bucelini Germania Topo-Chrono-ſtemmatograph. † 459. † 464. 529. † 610. 629. 688. † 691. &c.
- - Gallo-Flandria 480.
Buceri Scripta Anglicana 210. 342.
Buchelii notæ ad *Hedam* † 534.
Buchinger vid. Bernardini.
Buckisch Obſervat. ad Inſtrum. pacis Oſnabrug. 24.
Buderus de XII. viralibus judiciis 127.
- - de Capitulatiunibus Epiſcoporum Germ. 332.
Bühler (Seb.) Chron. Mſc. Argent. 299.
Bünau (Comes de) *Reichs-Hiſtorie* * 601.
Bündniſſe und Verträge der Helvetiſchen Nation 427.
Burcardus de Fricka Cataſtrum Mſc. bonorum Auſtriacorum 17. 62. * 66.
Burchardi Libri Decretorum 613.
Burgermeister Cod. Diplom. Equeſtr. 681.
- - Bibliotheca Equeſtr. 683.
Butkens *Trophées de Brabant* 482. 491. &c.

C.

Calmet *Hiſtoire de Lorraine* 32. 45. &c. † 465. * 477. † 485. † 489. † 493.
- - *Diſcours ſur les Comtes de Metz* † 486.
Cangius Diſſert. ad Joinvillam 632.
Capito Comment. ad *Habacuc* 344.
Capitulare Caroli M. * 534.
Carafa German. ſacra reſtaur. 315. 362.
Careen (Petri à) Diſſ. de beneficio ceſſionis 326.
Carlsruher Sammlungen 437.
Cassan *Recherche des droits du Roi* † 328.
Cellarii Geographia nova 7. * 126.
Cellii Laudes Horologii Argent. 292.
Champier (Symphor.) *Chronique du Royaume d'Auſtraſie* † 464.
Chapeauville adnot. ad Ægid. Leod. 482.
Chemnitz *Schwediſcher Krieg* 34. 45. &c. * 378.
Chesnii Bibliotheca Cluniacenſis 8.
- - *Hiſtoire de Bourgogne* 474.
- - - - *de Bar le Duc* 495.
- - - - *de Luxembourg* 481. * 493.
Chevillier *Origine de l'Imprimerie de Paris* 375.
Chifletii Alſatia vindicata † 13. † 15. 27. † 28. † 509. † 587.
- - Lumina prærogat. ad Vindic. Hiſp. † 3. * 470. † 532.
- - Commentar. Lothar. 5.
- - Stemma Auſtriacum * 464.
- - Lilium Franc. 324.
- - Velentio 358.
Chronica Auſtralis † 12. * 492.
Chronicon Belgii magnum 10. 631.
- - S. Bertini * 495.
- - Cameracenſe * 492.
- - Colmarienſe * 57. 89. &c. * 164.
- - S. Galli † 540.
- - Gottwicenſe 79.
- - S. Gregorii 74. 411.
- - Laurishamenſe 226.
- - Lutrenſe 396.
- - Magdeburgenſe 188.
- - Novientenſe * 41. * 75. * 79.
- - S. Pantal. † 549.

Digitized by Google

Chronicon Thannenſe Mſc. 63. 77.
- - S. Vitoni Virdun. 332.
CIACONII Hiſt. Pontif. Rom. 452.
CLUSSRATH 331.
COCCEJI (Henr.) Diſſ. de fund. in territorio juriſdictione † 10.
- - Prudentia Juris publ. † 25. 278. 682.
COCCII Dagobertus 91. 237. † 461.
Codex feudorum Regim. Enſisheim. Mſc. 55. ſ. &c. * 61.
Colmar (Statt) Municipal-Recht * 373.
COLOMBIERE (*Vulſon de la*) *Science Heroique* 30.
COLUMELLA 68.
COMINES *Memoires* † 598.
Commentarii Academ. Regiæ Inſcript. 347.
CONRADI URSPERGENSIS Chron. 11. 41. &c. † 140. † 604.
- - DE FABARIA de caſibus Monaſt. S. Galli 353.
CONRING de Civit. Imperii 19.
- - de Urbibus Germaniæ 309.
- - de Republ. Imperii 329.
- - Academicæ Antiquitates 345.
Conſilia Argentin. 228.
CORTREJI Corpus Juris publ. 179. &c. † 247.
Coutumes générales du Baillage d'Allemagne 240.
CRAMERI *Deduction des Leining-Dagsburg. Erbfolgungs-Recht* 16.
CRANTZII (Albert.) Metropolis 602.
CROLLIUS de Weſtralia * 126. † 196.
CRUSII Annales Suev. * 353. * 693.
CUSPINIANI Auſtria 23.

D.

D'ACHERY Spicilegium 195. 205.
DASYPODII Heron Mechanicus 292.
DATT de pace publica 12. &c. * 68. † 278. 680.
DECIUS (Lud.) de Sigiſmundi Regis temporibus † 387.
Deductio Spir. Eccleſiæ pro S. Lamberto 126.
Deduction des droits du Roi de Pologne ſur la Seigneurie de Lichtenberg 235.
- - *wegen beyden Statten Weiſſenburg und Landau* 391.
Deliciæ Urbis Bernæ * 333.
Deſcrizione di Roma moderna 452.
DIETHERRI Continuatio Theſ. Beſoldi 42.
DIOGENES LAERTIUS 68.
DISDIER *Hiſtoire des negociations de Nimegue* 284.
DITMARI MERSEBURG. Chronicon * 6. * 10. 11. &c. * 327. * 601.
DOMINICI (Ant.) Aſſertor Gallicus † 470.
- - Orig. & Genealog. Comitum de Habsburg 513.
DUELLII (Raym.) Fridericus Auſtr. 502.
DUNOD *Memoires du Comté de Bourgogne* 53. ſ.
- - *Hiſtoire de l'Egliſe de Beſançon* 332.

E.

EBERDORFFER DE HASELBACH Chron. Auſtriæ 505. † 527.
ECCARDI Comment. Franc. Orient. † 175. * 601.
- - Orig. Habsburg. 80. 306. * 459. † 465.
- - Corp. Hiſtor. * 376.
EISENGREIN Chron. Epiſc. Spir. 319.
EISENSCHMIDT de pond. & menſ. 292.
Electa Juris publ. Palat. * 179. 217.
ELYCHNII Relatio ex Parnaſſo 386.
ENGELSÜSS *Weimariſcher Feldzug* 43.
Enſisheimenſis Regiminis Codex feudalis, vid. Codex.
ERASMI ROTEROD. Epiſtolæ 341.
- - de copia verborum & rerum 344.
ESTORIS Electa Juris publ. Haſſiaci 22.
ETTERLIN Hiſt. Helvet. 18. 218.
EYBEN (ab) de Stylo curiæ 19.

F.

FABIUS 513.
FABRI *Staats-Cantzley* 200.
- - (Felix) Hiſtor. Helvet. 416.
FABRICIUS 23.
Factum unionis Præpoſituræ Weiſſenburg. 173.
- - *pour la Princeſſe de Heſſe Hombourg* 130.
- - *pour la Baroneſſe de Sinclair* 216.
- - *pour le Prince d'Oetingen* 15. 129.
- - *pour le Magiſtrat de Colmar contre l'Abbé Bellot* 366.
FALCKENSTEIN Antiquit. Nordgaviæ 2.
- - Cod. Diplom. Nordgav. 545.
FATIO Diſſ. de Rudolpho Habsburg. 473.
FEBURE (*Chantereau le*) *Conſiderations ſur la Genealogie de Lorraine* † 464.
FELIBIEN Hiſtoire de l'Abbaye de S. Denys * 123. 273.
FISCHLINI memoria Theolog. Wirtenberg. 362.
FISEN Hiſtor. Leodienſ. 487. 489.
Fragmentum Hiſt. Anonymi Urſtiſianum 74.
FRANCKII (Seb.) Chronicon † 328.
Francopolita *von dem Kænigreich Auſtraſien* 126.
Frantzöſiſche Plünderung der Statt Weiſſenburg 396.
FREDEGARIUS 343.
FREHERI Origines Palat. 7. 179. 415. * 629.
- - Scriptores Rerum Germanicarum 226. * 227. 395. &c.
- - de legitima tutela 416.
FRENCELIUS (Salom.) 350.
FRIDIUS (J. Ulr.) de libertatibus civitatis Argent. † 328.
FRIES *Abhandlung vom Pfeiffergericht* 318.
FRISCHLINI Laudes horologii Argent. 292.
FRITSCH (Ahaſv.) Electa Juris publ. 319.
- - Adnot. ad pacificat. Noviomag. 380.
FRODOARDUS 2.

Digitized by Google

FROISSART *Hiſt. & Chronique memorable* 4. * 9. * 567. † 328.
FUGGERI *Oeſterreichiſcher Ehrenſpiegel* † 12. 22. &c. * 473. 507.
FURSTENBERGER Chron. Mulhuſ. Mſc. † 422.
FURSTENERIUS de Suprematu † 10.

G.

GÆRTNER (Car. Wilh.) *Weſtphaliſche Friedens-Cantzley* 26.
GALLAND (Aug.) *du Franc Alleu* 630.
Gallia Chriſtiana * 43. * 77. * 104. * 138. 163. &c. * 165. 621. * 622.
GAMBS de Triga privilegiorum Reip. Argent. 313.
- - de bonis laudem. 326.
GASSARI Annales Augsburg. 618.
GASSENDI vita Peireſcii † 470.
GASTELIUS de Statu publ. Europæ † 20.
GAUHEN *Adels-Lexicon* 611. 693. † 697. 700. 703. 706. &c.
GEBAUER *Leben Keiſer Richards* 308. 560.
GEBVILER de Sacrilegii ultione † 263. * 353.
- - Panegyr. Carolin. * 41. 142. † 328. † 348. * 387.
- - Epitome ortus Archiducum Auſtriæ † 328. † 461.
- - Vita S. Odiliæ † 462. † 464.
GELENII (Ægid.) de Colonia Agripp. 135. * 324.
GENORE *Antiquités de la Maiſon de France* † 465.
GENTILIS de Patriciis 309.
Genua Liguſt. 358.
GERBRANDI DE LEYDIS Hiſtoria 495.
GERDESII Serm. Antiq. 342.
GERVASII TILEERIENSIS Otia Imp. 10.
GESNER de Lapidibus figuratis † 68.
- - Bibliotheca 361.
GEWOLDI addit. ad Hundii Metrop. Saliſb. 550.
GLAFEY anecdota Caroli IV. Imp. diplomata 104. * 105. * 165. * 182. 356. &c. 624.
GODEFREDI (Theodor.) *Genealogie des Ducs de Lorraine* † 464.
- - *Origine de la Maiſon d'Autriche* * 464. † 470.
- - (Jac.) de jure præcedentiæ † 470.
GODEFRIDI COLON. Chron. 189.
GOLDASTI Conſtitutiones Imper. † 318. 352.
- - Scriptores Rerum Alemannicarum 8. 16. 539. † 540.
GOLLUT *Memoires de la Rep. Sequanoiſe* * 22. 24. &c.
GRAMAYE (Jo. Bapt) Hiſt. Namurc. * 487.
GREGORIUS TURON. 343.
GRIENERI (Mich. Henr.) Opuſc. Jur. publ. † 21.
GROPP (Ignat.) Monum. Sepulcr. Eccleſiæ Ebracenſis 550.
GRUPEN (Chriſtian. Ulr.) Diſceptat. forenſes 21.
GUDENI (Val. Ferd.) Cod. Diplomaticus Mogunt. 184. 531.
GUDENI Sylloge Diplomat. 226. 359.
GUICHENON *Hiſtoire de Breſſe* † 53.
- - *Hiſtoire de Savoye* 21.
- -, Bibliotheca Sebuſianæ 492.
GUILIELMI DE NANGIACO geſta Phil. III. * 9.
GUILLIMANNI Habsburgica * 12. † 15. 20. &c. * 21. † 31. † 65. † 95. † 201. † 230. † 462. ſqq. † 466. ſq. † 520. † 432. ſq.
- - de Epiſc. Argent. 19. &c. † 306. † 327. † 548. ſq. * 622.
- - de Rebus Helvetiorum 108.
- - de Conradi Salici ſtemmate * 459. * ff.
GULERI (Jo.) Rhætia 108. &c.
GUNDLING (Nic. Hier.) de feudis vexilli 21.
- - *Reichshiſtorie* * 460.
- - de Statu German. ſub Conr. I. * 602.
GÜNTHERI Ligurinus 551.
GÜRTLERI Hiſtor. Templar. 380.

H.

HAAS (Jodoci) Concio inauguralis 366.
HACHENBERGII (Pauli) Hiſt. Friderici I. Elect. Palat. † 196.
HAFFNER (Franc.) *Solothurner Hiſt. Schauplatz* 595.
HAHN (Sim. Frid.) *Teutſche Reichs-Hiſtorie* † 470. 546.
- - Diſſ. de Regno Arelat. 5. 327.
HAMELMANN *Oldenburg. Chronick* 513.
HAMM Burggraviatus Ubio-Agripp. 332.
HAN *Seelzagendes Elſaß* 137. 210.
HANSSELMANN *Diplom. Beweiß der Landeshoheit des Hohenlohiſchen Hauſses* 359. 476. * 548.
HARDT (Herm. von der) Acta Concilii Conſtant. 312.
HARTMANNI Annales Heremi Deiparæ 31. 59. &c. † 541. † 550.
HEDA de Epiſc. Ultraject. * 534.
HEER (Ruſt.) Anonymus Murenſis denudatus 463.
HEIDERI (Dan.) *Ausführung der Reichsſtatt Lindau* 12.
- - *von den Reichsvogteyen* 277.
HEINECCIUS de Sigillis 21. * 188. * 535.
HELMOLDI Chron. Slavorum 550.
HELYOT *Hiſt. des Ordres Monaſt.* 296. 355.
HENELIUS de Ærario 304.
HENNINGES Theatrum geneal. † 499. † 532.
HEPIDANNUS † 540.
HERLIBERGER *Topographie der Eydgenoßſchafft* 119.
HERMANNUS CONTRACTUS * 492. † 540.
- - JANUENSIS Contin. Chron. Martini Minoritæ * 376.
- - - - Flores temporum † 306.
HERRGOTT Genealog. Habsburg. † 5. † 13. * 17. * 21. † 34. † 49. * 55. * 59. * 65. ſ. * 79. † 108. † 201. † 465. † 467. † 476. † 498. † 540. ſq. † 620. &c.
- - Monumenta Auſtr. 30.
HERTIUS de jure Landgrav. Haſſiæ in Ducatum Brabant 22.
- - de Superior. territorii 278.

HERTIUS

HERTIUS de ſpecial. Rebuspubl. 278.
HERTTENSTEIN Diſſ. de Ducatu Suev. 539.
HERWARTI Ludovic. Bavarus defenſus 529.
HERZOG Chron. Alſat. 21. &c. * 77. † 111. †134. † 148. † 185. † 189. † 193. † 196. †207. † 221. † 227. ff. † 230. † 237. †249. ſ. † 255. † 274. † 289. † 306. † 311. † 324. * 353. † 381. † 525. † 532. † 569. † 576. † 596. &c.
HEUMANNI (Chr. Aug.) Bibliotheca 345.
HEUTERI (Ponti) Opera Hiſt. Burgundica, Auſtriaca &c. * 22. † 532.
HOENNS Lexicon Topographicum Circuli Franconiæ 221.
HOEPINO (Theodor.) de jure Inſignium †30.
HONTHEIM Hiſt. Trevirenſis 248. 332. &c. * 626. 644.
HORATIUS 513.
HORN (Caſp. Henr.) de Burggraviis Magdeburgicis 566.
HOSPINIANI Hiſtor. ſacramentar. 341.
HOTTINGERI Specul. Tigur. 553.
HOZIERIUS ad Vignierium 470.
HROSWITHA de geſtis Ottonum 541.
HUBER (Jo.) *Bericht von S. Wilhelm, S. Stephan* &c. 296. 345. † 533. 695. &c.
HÜBNERI Tabul. Genealog. * 460. † 499.
HUGO (Car.) Sacræ Antiq. monumenta 31. &c. * 75. † 77. † 106. † 115. † 418. 622. 653.
- - Annales Præmonſtrat. 354.
- - *Origine de la Maiſon de Lorraine* 130. * 464.
- - (Ludolf.) de Statu Regionum Germaniæ 276. 278.
HUMBRACHT *Stammtafeln der Rheinſchen Ritterſchafft* 704. &c.
HUND (Wigul.) *Bayriſch. Stammbaum* 630.

I.

JANSONII Mercurius Gallo-Belg. 315.
ICHTERSHEIM Topographia Alſatiæ 167.
IMHOF Notit. Procerum Imperii 529.
INGAOINE (Jo. ab) *Beſchreibung der Statt Nürnberg* 354.
JOANNIS Orat. de Trifels 186.
- - Orat. de Hornbaco 126.
- - Orat. de Biponto *ibid.*
- - Rer. Mogunt. Scriptores 188.
- - Spicileg. Tabul. vet. 6. 185. &c.
- - Miſcell. Hiſt. Palat. 7. 185. &c.
JONGELINI Notitia Abbatiarum Ord. Ciſterc. 450.
IRENICI Exegeſis German. 7. † 63. 110. &c. * 237. † 324. † 402. 717.
ISELII Lexicon Hiſtoricum † 61. † 64.
ITTERUS de feudis Imperii * 21.
JUNCKERI Geographia medii ævi † 9.
JUNII (Melch.) Programma 707.

K.

KAYSER (Jo. Petr.) *Schauplatz der Statt Heydelberg* 182.
KEMMERICH Introd. ad Jus publ. Imp. 828.
KHEVENHILLER Annales Ferdinandei 362.
KIEFFER de Domo Habsburgo-Auſtr. 16.
KLEIN (Nicol.) *Einweyungs-Predigt* 373.
KLEINLAUEL Chron. Arg. Mſc. 289. 314.
KNEBEL Chron. Mſc. 24. 598. &c.
KNICHEN Velit. apologet. de jure territor. † 278.
KNIPSCHILD de Jurib. Civitat. Imper. 42. &c. † 278. † 407.
- - de Juribus Nobilitatis 682.
KOELERI (Jo. Dav.) Diſſ. de fatis Ducatus Allemann. 12. 546. &c.
- - *Ehrenrettung Guttenbergs* 349. † 348.
- - de Familia Aug. Francon. 540. &c. * 602.
KOENDIO Elenchus Privilegiorum Ciſterc. 48. 57.
KOENIGSHOVEN Chron. Alſat. * 22. * 31. 32. &c. † 111. † 136. † 289. † 292. † 299. † 311. † 318. † 329. † 402. † 407. † 525. † 539. † 596. * 621. 622. * 623. &c.
KOOMANN Chron. Mſc. 302.
KOPPII Vindiciæ Actor. Murenſ. † 468.
KREYGENMANN *von der Reichs-Ritterſchafft in Schwaben* 683.
KUCHENBECKER (Jo. Phil.) Analecta Haſſiaca 22.
KUGLER (Henr.) Chron. Mſc. 315.
KULPIS ad Monzamban. 27.

L.

LABBEI Collect. Concil. 307. 482.
- - Bibliotheca Manuſcript. 332. * 604.
LABOUREUR *Hiſtoire du Marechal de Guebriant* 721.
LAGUILLE *Hiſt. d'Alſace* 6. 41. &c. † 113. * 175. † 196. † 465. † 533. † 568. † 622. &c.
LAMBECII Commentar. Bibliothecæ Vindobonenſis 12.
LAMBERTI SCHAFNABURG. Chron. †4. 11.
Landau (der Statt) Gerichtsordnung 400.
LANGII (Paul.) Chron. Citizenſe 23. * 68.
LANGUETI (Hub.) Epiſtolæ 137.
LATOMI Relat. Hiſtor. 328.
LAVATERI Hiſtoria ſacramentaria 341.
LAUFFERI Hiſt. Helvet. 36. 285. &c. † 427.
LAZII Commentar. Genealog. Auſtr. † 30. † 32. † 461.
- - de Republ. Rom. 12.
- - de Migrationibus Gentium † 464. † 532.
LECKDEIGII Not. Mſc. ad Eberi Calendarium 577.
LEGERLINI Diſſ. de Galeis veterum 535.
LEHMANNI Chron. Spir. 6. † 7. 123. &c. † 311. † 319. * 608. † 632. 640.
LEIBNIZII Cod. Diplom. Jur. gent. * 23. 189. 349. &c. † 564.
- - Scriptor. Brunſvicenſ. 181. 366. &c. * 629.
LEODIUS (Hub. Th.) Hiſt. ſedit. ruſtic. 395.
LEONARD *Recueil des Traités de paix* 200. 315. 379. 721.

LEQUILE Domus Auſtriaca * 460. ſ.
LERCH Nobilitatis S. R. I. antiquitas &c. 127. 280. † 533. 658.
LERSNER *Franckfurter Chronic* 318.
LEU *Helvetiſches Lexicon* * 333. 460. † 463. * 626. † 689. * 699. 703. &c.
LEUBER *Magdeburg. Stapel* 7.
LEUCKFELD Antiquitates Walckenried. * 21. * 519.
- - - - - - - Ilfeld. * 21.
- - - - - - - Blanckenburg. * *ibid.*
LEUSCHENRING Diſſert. de Fonte medicato Niderbronnenſi 238.
Lexicon Hiſtoricum Baſil. † 422. † 463.
LIMNÆI Jus publ. 18. † 20. † 318. † 339.
LIVIUS 535.
LONDORP Acta publ. 284. 343. &c. 682.
- - contin. Sleidani 314.
LONGUERUE *Deſcription de la France* † 199.
LOTICHII Res German. 315. 363. † 406.
LUCÆ *Graffenſaal* 430. 628.
LUCKII Annales Rappoltſtein. Mſc. 119. 122. &c. † 532.
- - Heraldica Mſc. 134. 202.
- - Collect. Geneal. Mſc. 689.
LUDEWIG Diſſ. de Conrado I. † 10.
- - de impari nexu Civitatum 277. ſ. † 328.
- - Reliquiæ Mſſc. 181. 306.
- - Opuſc. miſcell. * 601.
- - Notæ ad Auream Bullam 362.
- - Germania Princeps * 377.
LUITPRANDI Hiſtor. * 10. 305.
LUNIG *Reichs-Archiv* 6. 78. &c. † 279. † 307. 682.
- - Spicileg. Eccleſ. 358. ſ.
- - Theſaur. juris Comitum 353.
LYCOSTHENIS Elenchus Script. 353.

M.

MABILLON Annales Benedict. * 233.
- - Acta S. Benedicti 8. 72. * 475. † 602.
- - de Re Diplomatica † 319. 370.
- - Itin. Germ. † 470.
MADERI Antiquit. Brunſvic. 277.
MAGERUS de Advocatia armata 408.
MAITTAIRE Annales Typograph. 348.
MALLEOLI (Fel.) Dialogus de Suitenſibus † 92.
MALLINCROT de Archicancellariis S. R. I. † 564. ſ. † 623.
- - de Ortu Artis Typograph. † 237.
- - de Viris illuſtr. † 481.
MANLII Chron. Conſtant. apud *Piſtorium* 366. 689.
MARE (Nic. *de la*) *Traité de la Police* 289.
MARTENE Theſ. Anecdot. 3. 41. &c.
- - Collect. vet. Monum. ampliſſima 340. * 602.
MARTINI Flores temporum 306.
MASCOVII Corpus Jur. publici † 20.
- - Commentarius de Rebus Imperii * 601.
MATTHÆUS WESTMONASTER. 452.
MATTHIÆ (Chriſt.) Syſtema polit. 339.
MAURERS *Nachricht vom Gailingiſchen Geſchlecht* * 705.
MAURITIUS de Judicio Aulico 24.
MECHOVIA (Matth. de) Chronicon Polon. 387.
Medailles de Louis le Grand 45.
MEIBOMII Script. Rerum Germ. 19. 188.
- - Chron. Riddagshuſ. 12.
MEICHELBECK Hiſt. Friſing. 565.
MEISTER *Notariats-Spiegel* 326.
Memoire pour le Prince de Heſſe contre le Roi de Pologne 235.
- - *pour le Chapitre de l'Egliſe de Colmar* 366.
- - *de Madame de Montpenſier* 378.
Memoires pour l'Hiſt. du Cardinal de Richelieu 721.
Memoriale der vereinigten Reichsſtatten 284.
MENETRIER *Origine des ornemens des Armoiries* 30. 513. &c.
MENCKENII Scriptor. Rerum Germ. 625.
MENTEL (Jac.) de vera Typographiæ origine † 348.
Merckwurdigkeiten der Landſchafft Baſel 110. 686. 687. 693. * 694. 696. 701.
MERIANI Topographia Alſat. 115. 241. &c.
- - *Genealog. des Hauſes Baden* 466.
MEURISSE *Hiſtoire des Evêques de Metz* * 108. 199. 221. &c. † 451. † 490.
MEYERI Annales Flandr. 480.
MEYERN (Godofr. à) Acta pacis Weſtphal. 26. ſ.
MIDDENDORP de Academiis 508.
MIEGII Monumenta 128. 184. 396.
MIRÆI Opera 3. 196.
MOOII Pandect. Triumphal. † 476.
MOLLINGERI Diſſ. de pariete communi 338.
MONSTRELET *Chroniques* 273.
DU MONT *Corps Diplomatique* 11. 78. &c.
MORERI *Dictionnaire Hiſtorique* † 155.
MORIZ *Abhandl. vom Urſprung der Reichsſtatten* 552.
MOSCHEROSCH Imago Reip. Argent. 314. 344. &c.
MOSER *Reichshoffraths-Proceß* 397. 404. 660. 695. &c.
- - Specimen Würtemberg. Diplom. 515.
MUEGII (Seb.) Chron. Argent. Mſc. 14. 132.
MULLER *von der Evangel. Stätten Proteſtation* 341.
- - *Reichs-Tags Theatr.* 679.
MUNSTERI Coſmographia 7. † 23. 63. &c. * 68. † 75. * 353. † 366. † 387. † 461.
MUOS de jure Advocatiæ Rhinovienſis Monaſterii 462.
MURATORI *Annali d'Italia* 3.
- - Antiquitat. Ital. 469.
MURSCHEL Flos Reip. Argent. † 324.
MUTII Chron. Germ. 12. 20.

N.

NAUCLERI Chronographia † 461. † 532.
Necrologium Fuldenſe * 603.
Negociations ſecretes de Munſter 26.

NESSELII

Neſſelii Catalogus Codd. Mſc. Biblioth. Cæſar. †461.

Neuheuſeri Delineatio Status Eccleſiæ Argent. 295.

Nicolai de Chirothecarum uſu 318.

Nobilitatis Germanicæ libertas contra Wirtenb. 681.

- - Rhenanæ Ordinationes * 685.

Noldenius (Joſ.) de ſtatu Nob. †20. *683.

Nullitas reunionis Alſaticæ 284. &c.

O.

Obrechti (Ulr.) Academica 266.

- - Diſſ. de Imp. Rom. 14.

- - Prodrom. Rer. Alſat. † 11. 15. &c. † 20. ſ. † 281. † 307. † 327. †402. †465. † 521. † 530. † 532. ſ. * 548. † 562.

- - (Georg.) *Gedenck-Rede* 295. 344.

Odilonis vita S. Adelheidis 8. 181.

Oeſterreichiſche Beantwortung der Chur-Bayeriſchen Ausfuhrung &c. 596.

Ohlenſchlaeger *Staatsgeſchichte des Röm. Keyſerthums* ſec. XIV. 502.

Ordonnances des Rois de France 341.

Otto de S. Blasio 36. 188. &c.

- - Friſingenſis de Rebus geſtis Friderici I. Imp. * 8.

- - (Jac.) notæ ad Beat. Rhenanum †379.

P.

Pacis Monaſterienſis formula * 25. 26. *28. 32. &c.

- - Oſnabrugenſis 27.

- - Pyrenææ 27. 32.

- - Riſwicenſis 75.

- - Vindobonenſis 29.

Pantaleon Chron. de Viris illuſtr. Germ. 599.

Papebrochii Vitæ Sanctorum 41.

Pappi Confutatio Beutheri † 342.

Parei Hiſt. Bavarico-Palat. 573.

Parerga Gœttingenſia 132. 194. † 524.

Paris (Matth.) Hiſt. Angl. † 188.

Particula territorii Argent. 259.

Paulinus de Advocat. Monaſt. * 21.

Paurmeister de Juriſdictione 276.

Peireskii Acta Murenſia † 463.

Pelisson *Lettres Hiſtoriques* 378.

Peltre *vie de S. Odile* 403.

Peraro *Recueil de pieces ſervant à l'Hiſtoire de Bourgogne* 277. 305. 619.

Pesler de Gentis Auſtr. Ducatu in Suevia 555.

Petri Suevia Eccleſiaſtica 557.

Petri & Furstenberoii Chron. Mulhuſ. Mſc. 39. ſ. &c.

- - *zu-Rheiniſche Chron.* Mſc. 697.

Petrus Argent. 417.

- - Crinitus de Bello Ruſticano 396.

Peutingeri Sermones convivales * 387.

Pezii (Hier.) Scriptor. Auſtriac. 509.

- - (Bern.) de Etymo nom. Habsb. † 463.

Pfanner (Tob.) Hiſt. Comitiorum 24.

Pfanner Hiſt. pacis Weſtphalicæ 28. 315.

Pfeffinger ad Vitriarium 22. † 361. † 532.

Picart *Hiſtoire de Toul* 76. 113.

Piesporoii Stemma Habsburgo-Auſtriac. † 461.

Pirckhaimeri Opera 277. 509.

Pistorii Scriptores Rer. Germ. 5. 22. 629.

Plinii Hiſt. Naturalis 68.

Ploennies de Miniſterial. † 631.

Plutarchus de Placitis Philoſophor. 68.

Pontani Hiſtoria Geldriæ 21.

Pufendorf Res Brandenburg. 284.

- - Res Suecicæ 26. ſq. * 378.

R.

Radevicus 324.

Radius (C. H.) Diſſ. de Comitum Rappolſtein. origine &c. 18. 119.

Rappii (Jac.) Diarium Mſc. 378.

Raynaldi Annales Eccleſ. 553.

Rebdorff Annales 502.

Receſſus Imperii 20. 42. &c. 679.

Recueil des Arrêts de réunion 185. 215.

- - *d'Ordonnances d'Alſace* 28. 33. &c. * 67.

Reginonis Chron. 5. * 10. † 540.

- - Continuator † 2. † 603.

Rehm Diſſ. de Curiis Dominicalibus 128.

- - de donation. inter virum & uxorem 326.

Reinking de Regimine ſeculari † 20.

Relation über dem Præſentations-Actu Herzogs Mazarini 284.

Repertorium Juris publ. & feudal. * 333.

Reuber Scriptores Rerum German. 353.

Reusner de Urb. Imper. 353. 364. &c.

Rhenani (Beati) Res Germaniæ † 366. * 367. † 383. † 387.

Richerii Senoniensis Chronicon * 78. 124. &c. * 203. † 211. * 219. * 263. * 268. * 376. * 407. † 423. 623. 652.

Ricobaldus Ferrar. Hiſtor. Imp. Germ. 555.

Rittershusii Exeg. Hiſt. Geneal. † 563. † 610.

Roeslin *Elſaſs und Wasgauiſch Gebürg* * 361.

Roo (Gerh. à) Annales Auſtriaci 12. 89. 179. † 532.

Rosieres (Franc. de) Stemmata Lotharingiæ † 4. † 464. † 490.

Roussel *Hiſtoire de Verdun* 480.

Rousset *Interêts des Puiſſances de l'Europe* 273.

Rulandus de Commiſſ. † 20.

Ruyr *Antiquités de la Voſge* † 72. 76. &c. † 201. † 204. † 464.

Rymer Acta publ. Angl. 188. 358.

S.

Sagittarius de antiq. Statu Thuringiæ 22.

- - *Hiſt. der Grafſchafft Gleichen* 611.

Sainte-Marthe *Hiſtoire genealogique de la France* 474.

SATTLER *Geſchichte des Herzogthums Wirtemberg* 547.
SCHADÆI Deſcript. ſummi Argent. Templi † 73. 292. &c. † 327.
- - Chron. Mſc. 292.
- - Continuatio Sleidani 342.
SCHANNAT Hiſtoria Wormat. 7. 139. &c. 620. 703.
- - Vindem. Literar. 624. 693. 703.
SCHARDII Scriptores Rerum German. 252.
SCHEIDII (Ju. Frid.) Diſſ. de jure Rappolt-ſtein. in Muſicos 14.
- - (Chr. Lud.) Orig. Guelf. 630. 693.
SCHELHORN Amœn. Litterar. 342. 348.
SCHERII Gigantomachia Mansfeld. 578.
SCHILTERI Cod. juris feudalis Alemann. 21. &c. 128. † 361. 655.
- - ad Kœnigshovium † 20. * 31. 89. &c. † 209. † 270. † 307. † 348. † 465. † 470. † 622. &c.
- - Jus publicum 217. 278. &c.
- - Gloſſarium Teuton. † 7. 13. &c. † 127. † 193. † 230. † 524. 624.
- - Scriptor. Rer. German. 63. 625.
- - Conſilia Argent. 326.
SCHLEGEL vita Caſp. Aquilæ 252.
SCHLERIER Delin. Argentuariæ arcis 74.
SCHMIN (Jo.) *Predigt von der Buchdruckerey* † 348.
SCHMID (Frider.) Hiſtoria Reformationis Argent. Mſc. 341.
SCHNEIDERI (Balthaſ.) Apologia Colmar. 378.
SCHOENLEBENIUS Diſſ. de Domo Habsburg. * 471.
SCHOTTI (Petri) Opuſcula 341.
SCHRAGII (Frid.) nullitas reunionis Alſaticæ † 25. 28.
- - Libertas Argentorat. ſtylo Riſwicenſi non expuncta 28. 316.
- - (Ad.) *von Erfind. der Buchtr.* † 348.
SCHURZFLEISCHII Principium Moſellæ Auſonii 1. † 13. † 20. † 32. † 330. † 532. &c.
- - de rebus Badenſ. * 19.
Schüz de ſtatu rei Roman. † 20.
Schwarzach contra *Baden* 625.
SCHWEDER de pari nexu civitatum Imper. † 278.
SCIOPPII Diſſ. de Arbore Aniciana 461.
Scriptores Rer. Baſil. minores 51.
SCULTETI Annales Evang. 361. 400.
SEBIZII Appendix Chronolog. ad Orationes ſeculares 344. 639. 641. 652.
SEIFRIDI Arbor Aniciana † 461.
SENCKENBERG Selecta Juris & Hiſt. 313. 603.
- - de ſucceſſ. filiar. in regnis &c. 624.
SERARII Rer. Mogunt. Scriptores 226. f.
SIGEBERTUS GEMBLACENSIS 165. &c. * 492.
SILBERRADII notæ ad Heineccii Hiſtoriam Juris 327.
SIMLER de Republ. Helvet. 285. 423. &c. 689.
SIMONIS Hiſtoria Epiſc. Spirenſ. 127. 173.
SLEIDANUS 341. 359. &c. * 402.
Sommaire pour M. le Duc de Chatillon 580.
SOMMERSBERG (Frid. Wilh. de) Scriptores Rer. Sileſiacar. 530.
SOTVELLI Bibliotheca Societ. Jeſu 145.
SPANGENBERG *Adelſpiegel* 16. † 318. † 532.
- - *Hennenbergiſche Chronica* 19.
- - *Quernfurtiſche Chronica* 566.
- - *Chron. der Grafen zu Holſtein-Schaumb.* * 21.
SPECKLINI Tabula Geograph. Alſat. † 274.
- - - Collectanea Mſc. † 162. 223. 292. &c. † 348.
Speculum Saxonicum 318.
- - Suevicum 325.
SPEIDELII Speculum Obſervat. 24. 127. &c.
SPELMANNI Gloſſarium 12.
SPENER (Jac. Car.) Hiſt. Germ. pragmatica 8. 28.
- - Jus publ. Germ. † 20.
- - (Ph. Jac.) Opus Heraldicum † 30. † 134. 196. &c. * 324. † 531. † 610. &c.
Speyeriſchen Hochſtiffts gerechtſamen Außführung 603.
Spicilegium antiq. Palat. cis Rhenum 127. † 181.
SPIEGELII (Jac.) notæ ad Bartholini Auſtriad. † 379.
SPUN *Hiſtoire de Geneve* 332.
STAPFF Vindiciæ ſuperioritatis Auſtriæ in Briſgovia 512. &c.
Statuts & Privileges de la Nobleſſe de la Baſſe-Alſace 682.
STEPHANUS (Joach.) de Juriſdict. * 276.
STETTLER Annales *vom Nuchtland* † 22.
STEYERER Hiſt. Alberti Sapientis, Ducis Auſtr. 12. 20. &c. * 62. * 377. 690.
Strasburg. Gegenerklärung 209. f. &c.
- - *Policey-Ordnung* 327.
- - *Raths-Ordnung* 326.
STRAUSSII Diſſ. de Rudolpho Suevico Anticæſare 547.
STRUVE de Allodiis Imperii 184.
- - Corpus Juris publici 8. 28. † 361.
- - Formula ſucceſſionis Palat. 200.
- - *Pfältziſche Kirchenhiſtorie* 182.
- - Corpus Hiſtoriæ German. * 601.
- - Introductio in notitiam Rei litter. † 348.
- - de doctis Impoſtoribus † 685.
STUMPF *Schweitzer-Chronic* 16. 22. &c. † 423. † 427. † 462.
- - *Beſchreibung des Conciliums zu Coſtnitz* 507.
STURM (Caſp.) *Bericht von dem Sicking. Krieg* 174. 253.
- - (Jo.) Anti-Pappus 341. 344.
- - Vita Beati Rhenani 154.
- - de Ludis literariis recte aperiendis 344.
SUDANI Baſilea Sacra 697.
SUIZERI Chronolog. Helvet. 310.
Summariſche Außführung der Landvogtey Hagenau 280. 282. &c.
SURII Vitæ Sanctorum 602.
SWERTII Scriptores Rer. Belg. 495.

T.

TABORIS Paratitla 326.
TACITUS *ibid.*

TENTZEL

TENTZEL *von Erfindung der Buchdrucker-Kunſt* † 348.
TEULFI Chronicon 461.
Theatrum Europæum 58. &c. † 62. 692.
THEOBALDI, Regis Navarræ, carmina 491.
THOMASSINI Diſciplina Eccleſ. 534.
THUANI Hiſtor. † 3. † 162. 314.
THUCELII Electa Juris publici 21.
TONJOLÆ Monumenta Baſil. 697. 698.
TOLNERI Hiſtoria Palat. † 8. † 179. † 183. † 188. ſ. * 603. 629.
- - Codex Diplom. Palat. 7. 256. &c. † 448. 629.
Traditiones Fuldenſes * 230.
TRIER de Arte Heraldica 30.
TRITHEMII Chronicon Hirſaugienſe * 68. 120. &c. † 301. † 532. * 559. † 598. 619.
- - Chronicon Sponheim. † 199. † 559.
- - de Rebus geſtis Friderici Palatini 176. 245. &c.
TSCHUDII (Ægid.) Delineat. Helvet. vet. 8. † 14. 38.
- - Chron. Helvet. 359. 694.
- - (Dom.) Origo Comitum de Habsb. 463.

V.

VADIANUS de Colleg. & Monaſt. Germ. 633.
VALESII Notitia Galliar. 633.
VALLAOIER *Baſilique de l'Abbaye de S. Arnoul* 489.
VARENNES *Roi d'Armes* 30.
VEGETIUS de re milit. 290. 513.
VERUS (Lucius) Apocalypſis pro innocentia Cæſarum 227.
UFFENBACH de Conſilio Imp. Aulico 24.
UGHELLI Italia Sacra † 41. 532.
VIGNIER (Nic.) *Hiſtoire des Comtes & Ducs de Luxembourg* † 30.
- - *Bibliotheque Hiſtoriale* 490.
- - (Hier.) *Origine des Maiſons d'Alſace* * 464. * 468. † 475.
VILLANI (Giov.) *Hiſtorie Fiorentine* 555.
VILLE-HARDOUIN (*Geofr. de*) *de la Conquete de Conſtantinople* * 632.
VILLERII (Petr.) Apologia Eccleſiarum Belg. 342.
VINCENTII BELLOVACENSIS Specula 349.
Vitæ Paparum Avenion. 358.
VITRIARII Jus publ. † 680.
VITRUVII Architect. 288.
VOLATERRANUS (Raphael) 350.
VOLZYR (Nic.) *Hiſtoire de la Victoire contre les Lutheriens* * 9.
Vorſtellung der Hanau-Lichtenberg. Reichslehen 223.
VREDII (Oliv.) Sigilla Com. Flandriæ 21.
URSTISII Epitome Hiſt. Baſil. † 61.
URSTISII Chron. Baſil. 4. 22. &c. † 61. * 68. † 108. † 423. † 427. † 514. † 599. 663. &c.
- - Scriptores Rerum Germanicarum 41. 80. &c. * 115. 635.

W.

WALCHII (Jo.) Decas Fabularum 708. 718.
WALTERI Chron. Argent. Mſc. 351.
WALTRAMUS de Unitate Eccleſiæ 518.
Wangiſche Ehrenrettung 264.
WASSEBURGII Antiquit. Belg. 76. † 464.
WEGELIN *Bericht von der Land-Vogtey Schwaben* 505. 555.
WEHNERI Obſervat. Pract. 194.
Weingartenſe Chronicon 21.
Weiſſenburger Policeyordnung 390.
WENCKER (Jac.) ad Mallinkrot. de Archi-Cancell. 182. 678.
- - de Pfalburgeris 110. 114. &c. 624.
- - Apparat. Archiv. 181. 623. 625.
- - de Uſsburgeris 14. 92. &c. † 307. 621. 623. 624. 625.
- - *von Glevenburgern* 333.
- - Diſſ. de Jure Torneamentor. Nobilitatis Argent. 683. 699. 701. 702.
- - (Jac. nepos) Diſſert. de ſolennibus in Germania Nundinis 318.
WIBALDI Codex Epiſtolarum 548.
WIBERTI Vita Leonis IX. 5. 72. &c. * 476.
WIMPHELINGII Epitome Rer. German. 72.
- - de Epiſcopis Argent. † 73. † 113. 143. &c. † 348. 633.
- - Germania cis Rhenum † 324.
WINCKELMANNI Chron. Haſſiæ 221.
WION de Familia Aniciana † 461.
WITICHINDI Annales 11. * 601. 630.
WIPPONIS Vita Conr. Salici 5. * 10. 72. &c.
WORMII Faſti Danici 513.
WURMSERI A SCHAPFTALSH. Practicæ Obſervationes 717.
WURTZII Diſſ. de bonis conjugum illatis 326.

X.

XYLANDRI laudes Horologii Argent. 292.

Z.

ZEILERI Itinerarium Germaniæ 304.
- - Topograph. Palat. Rhen. † 126. † 188.
- - Topograph. Alſat. 143. 174.
- - de X. Circulis Imperii Germ.
ZELLII (Matth.) Catecheſis 341.

INDEX RERUM.

A.

Aab, *Aba*, *Acb* 79.
Aas' Reg. Scultetus Enſisheim. 67.
Aberabeim vicus 160.
Abreswiller vicus 195.
Academiæ Alſatiæ 145. 182. 344. 346.
Aceti commercium 375.
Achen vicus 199.
Achenheim vicus 167. ſq. 684. Familia nobilis 634. Henricus 644.
Acidulæ Alſatiæ 89. 96. 158.
Adamsweiler vicus 198.
Adelbertsheim vicus 160.
Adelhartesboven 270.
Adelheidis Proprium 180.
S. Adelphi Eccleſia 224.
Adelsheim, familia nobilis 634. Georgius 209. Gœtzo 209. 571. Stephanus 209. Zeiſolf 209. poſſeſſiones 176. 209.
Adelshofen vicus deſtructus 270. 454.
Adern vicus 98.
Adgratiandi jus 325.
Adminiſtratorium jus 288.
Adolphi Imp. res geſtæ in Alſatia 109. 159. 371. 399. privilegia 369.
Adslsheim vicus deſtructus 454.
Adrazhofen villa 168. 270.
Advocati provinciales Alſatiæ 557. ſqq. 581. poſſeſſiones 253. 282. 424. Austriaci 594. Spirigoviæ 607.
Advocatia Andlavienſis 486. Argentinæ civitatis 329. Bernſteinenſis 135. Enſisheimenſis 67. Keyſersbergenſis 284. 590. Maſonis Monaſterii 64. Murbacenſis 92. Rubeacenſis 17. 90. Sennheimenſis 65. Vallis S. Amarini 27. 25. 97. Watvillenſis 96. Weiſſenburgenſis 398.
Advocatia Imperialis 277. origo 281. Vici 253.
Advocatorum poteſtas 277.
Ærarii jus 325.
S. Agnetis monaſterium 394. 399.
Ahenariorum feudum 713.
Ahrenweiler vicus 229.
Alanesberg monaſterium 448.
Alba Dominorum, monaſterium 450.
Alba flumen 415. Familia nobilis 448. 604.
S. Albani monaſterii bona 74. 262. 278.
Albe vicus 203.
Albertina vallis 162. 201. 710.
Alberti I. Imp. res geſtæ in Alſatia 359. 371. 502.
Albertus Argentinensis 343.
Albertus Magnus ibid.
Albertsweiler vicus 186. 408.
Albiburgum 187.
Albinagii jus 339.
Albrechtsthal 201.
Alburii 78.
Albus Lacus 123.
Alege 153.
Alemannia 552. Duces 539.
Alemannica Lex 325.
S. Alexandri Prioratus 370.
Algolsheim viculus 75.
Aliswilæ 86. 98.
Allmendæ 352.
Allmendherren 317.
Almansweiler vicus 699. 702.
Alreheimenſis Comes 185.
Alrichisweire 86. 91.
Alſacenſis pagus 38.
Alsatia Germanica 1. num terra Rhenenſis 8. extenſio varia 7.
Alsatiæ Ducatus 10. à Suevico ſeparatus 545. Duces 555.
Alſchweiler vicus deſtructus 85. ſq. 454. Familia nobilis 96. 634.
Alsgaudia Alſatiæ ademta 5.
Alſpach monaſterium 73. 485. 448. ſub advocatia Alſatiæ 282. poſſeſſiones 804. 106.
Alſtatter à Caldenburg 222.
Alſtingen vicus 240.
Altæ Silvæ monaſterium 408. advocatia 199. poſſeſſiones 270.
Altavilla (Jacobus) 355.
Altbeinheim capella 245.
Altdhan caſtrum 174.
Alteburg rupes 197.
Altenach vicus 18. Familia 43.
Altenau caſtellum 265. 438. 674.
Altenbach viculus 98.
Altenberg mons 270.
Altenburg caſtrum 462.
Altencaſtel caſtrum 108. Familia nobilis 634.
Altenheim v. Altheim.
Altenſtatt vicus 175. 387. 429.
Altenweiler villa deſtructa 853. 454. decimæ 301.
Altheimenſe Concilium 2. 539.
Altheim vicus deſtructus 78. 110. 885. 212. 215. 454.
Altglaſhütt villa 240.
Altkirch caſtrum 32. ſq. 37. 431. oppidum 37. 276. Dynaſtia 31. 37. ſqq.
Altmunſterol vicus 58.
Altorf caſtellum 177. villa 267. vicus 125. 132. 846. 172. 198. 825. officina monetaria 381. judicium 16. monaſterium 448. 476. ſq 517. poſſeſſiones 149. Familia nobilis 180. 634. Johannes 155. 851. Cuno 877. Erpfenius 233.
Altpfirt 34.
Altſtatt vid. Altenſtatt.
Altſtingen vicus 240.
Altthann vicus 41. 43. monaſterium 458.
Altweyer vicus 77. ſq.
Altwindeck caſtrum 248.
Altwinſtein caſtrum 232. 251.
Amalricus, Epiſcopus Spirenſis, 394.
S. Amandi capella 146.
S. Amarini oppidum 97. 276. vallis 97. Familia nobilis 634.
Amertsweiler caſtellum 438. vicus 33. 43. 366.
Amman 335.
Ammeiſter 310. 335.
Ammersweyer oppidum 104. 817. 121. 276. 285.
Amoltern vicus 125. Familia nobilis 634. Johannes 202. Ludovicus 202. 432. 597.
Ampfersbach viculus 413.
Ampringen vid. Weſſenberg.
Anabaptiſtæ 77. 124. 385.
Analesberg monaſterium 448.
Anatomicum Theatrum Argent. 308. 345.
Andelscha 79.
Andelaus caſtellum 168.
Andelnans vicus 47.
Andlau Abbatia 282. poſſeſſiones ejus 849. 169. 194. 196 203. 211. 262. ſq. 271. 308. 448. oppidulum 262. 276. 684. Familia nobilis 698. Adelheidis 294. 717. Anna Dorothea 671. Arbogaſtus 725. Columbanus 61. Eberhardus 138. 207. 431. 553. Eberlious 838. Henricus 431. 506. Joh. Jacobus 86. Lazarus 21. Ludovicus 194. Petrus 219. 374. 505. Rudolphus 145. 169. 431. 506. 571. Sophia 706. Walcherus 44. 51. 61. Wolfius 447. Bona familiæ 36. 40. 60. 78. 838. 838. ſq. 848. 158. 168. ſqq. 172. 207. ſ. 258. 268. ſ. 288. 693.
Andolsheim vid. Anſoldsheim.

Andreæ

Andreæ (Jacobus) 361.
S. Andreæ Eccleſia 296.
Angelorum vallis, monaſterium, 450.
Angelus, ſignum monetæ, 320.
Angeot caſtellum 431. vicus 47.
D'Angervilliers (Nicol. Proſper) Intendens 723. poſſeſſiones 58. 207.
Anglorum invaſio in Alſatiam 211.
Angrats caſtrum 94. 100. 260. 418. Familia nobilis vid. Grætt & Kempf.
Anguſta vallis 195.
Anhaltinus Princeps dux exercitus Argentinenſis 349.
Anjoutey vicus 48.
Anili plantatio 351.
Anlette 382. 393.
Annutingen villa 166.
Anselmus (Thomas) Typographus 361.
Ansoaldus Abbas S. Gregorii 74.
Anſoldsheim vicus 74. Familia nob. 614. 121. Adamus 117. Conradus & Fridericus ibid. Jacobus 261. Reinboldus 526. Sigfridus 74.
Anthes familia nobilis 724. poſſeſſiones 58. 60. 71. 204.
Antigrapha Epiſcoporum 338.
S. Antonii capella 96. hoſpitale 410. præceptoria Iſenheim. 69. 451. poſſeſſiones 70. Canonici 293.
Anweiler oppidum 7. 178. 189. 276. 401. 558. præfectura 185. 189.
Aperturæ jus 324.
Apiacum vid. *Epfich.*
Apiaria ſilva vid. *Bienwald.*
S. Apollinaris monaſterium 57. 450.
Appellandi jus 385.
Appenhofen vicus 184.
Appenweyer vicus 74.
Aquila, ſignum Imperii 533. monetæ 320. urbium Imperialium 381. 391.
Aquileja monaſterium 288. ſq.
S. Arbogaſti monaſterium 299. poſſeſſiones 169. 270.
Arentheim vicus 159.
Arces prædatoriæ in Alſatia 11. 430. Arcium Alſatiæ numerus 275. conf. *Caſtra.*
D'Archiac 58.
Archiofficiales Imperii 540.
Architectura Romana 288.
Archivi jus 325.
Arckelianum monumentum 534.
Arckenweiler vicus deſtructus 181. 454.
Ardeuenſes Comites 480.
Ardoſii lapides 203. 409.
Argentina, Alſatiæ metropolis, 288. ſqq. Libera ſemper & immediata 377. 387. Non Ducalis 10. Non Landgravialis 15. Non Epiſcopalis 328. Non ſub Advocatia provinc. 288. Amplificata ſæpius 289. Galliæ tradita 316. 339. Typographiæ inventrix 346.
Argentinæ infantia 306. adoleſcentia 307. juventus 309. Cives & incolæ 305. 150. 734. Jura & privilegia 318. 324. Nummi 322. Inſignia *ibid.* Statuta 324. Regimen & Senatus 332. ſqq. Religio 340. ſqq. Literæ 343. ſqq. Res militaris 349. Memorabilia 351. Ager *ibid.* Dominia & feuda 268. ſqq. 323. 405.
Argentinenſis Comes 332.
Argentinensis Ecclesiæ ditiones in Alſatia ſuper. 78. ſqq. inferiore 135. ſqq. trans Rhenum 161. Curia feodalis 165. ſqq. Jura in urbe Argent. 328. ſqq. Landgraviatus 234. Epiſcopatus limes 243. Aula 303. Officiales 166. 588. 715. Capitulum 262. 298. Seminarium 176. 183. 293.
Argeſans vicus 48.
Arhasous architectus 298.
Arialbinnum 422.
Arica ligneus 355.
Armamentarium Argent. 304. 349.
Armbruſter, fam. nob. 635. porta 354.
Armeniaci in Alſatia 91. 278. &c.
Armigeri 632.
Arnoalous (Beatus) 386.
Arnoldsheim vicus 146.
Arnoldus, Abbas Murbacenſis 30. Bajoariæ Dux 10.
Arnsberg caſtrum 132. 176. 232. 234. 274. 431. 588. Familia nobilis vid. *Fasler.*
Arnsdorf, familia nobilis 635.
Artolsheim vicus 871.
Artzenheim vicus 159.
Artzt familia 389. Eucharius 395.
Aſchbach vicus 18. 41. 43. 874.
Aſſatium Alſatiæ nomen 9.
Aſſenheim vicus 177.
Aſſiſiæ majoratus 46. ſq.
Attmannsweiler vicus 57.
Au quid? 127. 177. vicus 64.
S. Auain poſſeſſiones 269.
Aubure 78.
Aucuparius (Thomas) 144.
Audaldovillare 273.
Avelana vicus 149.
Avelsheim vicus 146. 167.
Avendsberg caſtrum 460.
Auenheim vicus 129. 141. 193. 233. 244. Familia nobilis 635. Wilhelmus 141.
Augis Regis 354.
Auguſtana Confeſſio 348.
S. Auguſtini Ordin. monaſteria 98. 110. 136. 143. 179. 294. 299. 354. ſq. 367. 381. 389. 397. ſq. 403. ſq. 422. 449. ſqq. 458. ſq.
Auguſtovia Alſatiæ ablata 5.
S. Aureliæ parochia 291.
Aurifices celebres 375.
Aurichtermeiſter 378.
Auſſay Alſatiæ nomen 9.
Auſtregæ 311.
Austriæ Duces 537. Advocati Alſatiæ 576. Landgravii Alſatiæ 500. ſqq. eorum titulus 504. Advocatiæ 288. Feuda 70. 105. 107. 112. 187. 438. 442. ſq. Ditiones 69. ſq. 74. 89. 106. 114. 121. ſq. 166. 208. ſ. 210. 287. 437. 475. 600. harum diviſio 505. ſqq.
Autrage vicus 47.
Auw vicus 64.
Auwelin (Alb.) 122.
Auxelle haut vicus 48. *Auxelle bas* 431.
Auzenheim vicus 222.

B.

Baarenſis Landgraviatus 16.
Babenhuſiana præfectura 221.
Bacchus ruſtici tumultus auctor 395.
Bach vid. Krebs.
Bacharach 79.
Bacillus ſummæ poteſtatis ſymbolum 318.
Baden Helvet. 166. Familia nobilis 60. 635.
Badenſes Marchiones 460. poſſeſſiones in Alſatia 63. 71. 132. 134. 177. 179. 181. 196. 233. 242. ſqq. 248. ſq. 259. 259. 305. 352. 733.
Baoer (Johannes) 400.
Bar familia 83.
Barenbach caſtrum 161. 432. vicus 149. ſq. 175. 212. 236. 429. Borcardus 261. Johannes *ibid.*
Barenbronn villa 258.
Baarnfels familia nob. 16. 61. 686. Conradus & Johannes 613. Lutoldus 100.
Barenthal vicus 178. 234.
Le Bail viculus 58.
Bajoaricus Ducatus 10.
Balbronn caſtellum 431. vicus 229. Familia nobilis 635. Hartmannus 229. Rudolfus 436. Werlinus 270. Wezoherus 289. 664.
Baldeck familia nob. 117.
Baldenheim vicus 75.
Baldolsheim vicus 159.
Balgau vicus 117. Familia nobilis 635.
Ballivatus 579. Hagenoenſis 281. Belfortenſis 735.
Ballersdorf vicus 38. Familia nobilis 635.
Balnea 346.
Balon mons 45.
Balſchweiler vicus 44. Familia nobilis 635.
Baltersdorf vicus 38.
Baltersheim vicus 58.
Baltzenheim vicus 159.
Bambergenſis Eccleſiæ feuda Alſatica 109.
Bambergenſium mercatorum immunitas 318.

Bamlier vicus 48.
Ban de la Roche 206.
Banck familia Weiſſenb. 389.
Baner (Melch.) 67.
Bannacker (Henricus 127. 388. 606.
Bannus ſanguinis 330.
Bannwein 307.
Bantzenheim vicus 59. 62.
Banvillar vicus 48.
Bapſt de Bolſenheim familia nobilis 169. 635. 654. Conradus 505. Johannes Rudolfus 70. Leonhardus 156. 171. Nicolaus 23. Petrus 505. Theobaldus 171. *de Utrasheim* familia nobilis 635. 661. Clementia 662. Fridericus 670. Jacobus 662.
S. Barbaræ Capella 303.
Barbaud familia nobilis 724. poſſeſſiones 52. ſq.
Barbelroth præfectura 185. ſq. vicus 186.
Barbelſtein caſtrum 377. 418.
Barbenſtein caſtrum 75.
Barby mons *ibid.*
Bardeflette 192.
Baroche vicus 121. 123.
Baronatus 12.
Barr caſtrum 139. 431. oppidulum 207. Dynaſtia 9. 163. 178. 207. 216. 323. 353. Familia nob. 635.
Barrenſium Comitum origo 483.
Bartenheim vicus 57. 59. 712.
Barth (Joh. Henr.) 147.
S. Bartholomæi Capella 418.
Baſeler familia nobilis 635.
Baſelgova Alſatiæ demta 5.
Baſelwind familia nobilis 635.
Baſilea urbs Burgundica 4. obſeſſa 16.
Baſilienſis Eccleſiæ bona Alſat. 50. 110. 183. 444. 446. Feuda 36. 56. 61. 104. 108. 118. 122. 248. 262. 266. 429.
Baſinier familia 53.
Baſſenberg vicus 206. ſq.
Battenheim vicus 58. 678. caſtrum 698.
Batzendorf vicus 254. Familia nobilis 636. Anſelmus 129. 244. 268. 528. Hugo 254.
Baucourt vicus 50.
Baubart familia nobilis 636.
Bauiller caſtrum 431. vicus 47. 56.
Baumann familia nobilis 636.
Baumgarten monaſterium 450. poſſeſſiones 163. ſq. 203. 367.
Baumgarter familia nobilis 636.
de Baussan Intendens Alſat. 783.
Bayer de Boppartem 161. 216. Henricus 572.
Bayer (Hieronymus) 414.
Beatus Rhenanus 386.
Beblenheim vicus 77. 116. Familia nobilis 636. Philippus, Ulricus & Waltherus 368.
Bechbold familia nobilis 636. Johannes 345.
Beder de Spira, Johannes 266. Nicolaus 177.
Bedsottus 344.
Beete quid? 309.
Begardi 500.
Beger de Blyberg 636. Jacobus 270. 657. *de Geiſpoltzheim* 636. 645. Albrecht 418. Caſparus 591. Conradus 383. Henricus 112. 114. Jacobus 266. Johannes 143. 256. Matthias 191. 707. Melchior 270 Familiæ poſſeſſiones 140. 156. 218. 165. 211. 259. 287. 446.
Beggelingen villa deſtructa 181.
Beginæ 241. 300. 398. 401.
Beheimſtein caſtrum 156. 167. 432. Familia nobilis 155. 167. 636.
Beblenheim vid. Belheim.
Behren vicus 240.
Behrlingen vicus 198.
Beinheim caſtrum 432. oppidum 129. 243. ſq. 647.
Beiſt caſtrum 432. vicus 40.
Beleſus figulus 338.
Beleus mons 45. 92.
Belfort caſtrum 44. 432. oppidum 6. 16. 45. 276. Dynaſtia 44. ſqq.
Belfuſt vicus 206.
Belheim vicus 379. 184. 193. 268. 684. 725. Nobiles 636.
Bella 525. 564. Argent. 308. 311. 349. Colmar. 376. Hagenoæ 362. tricennale 315. 385. 396. 402. 406. 409. Obolariorum 427. Seleſtadii 384. Ruſticanum 385. 395. Monaſterienſis 414. ſq. Burgund. 508. ſq. Mulhuſina 426.
Belleſoſſe vicus 206.
Bellenborn vicus 429.
Bellickheim vicus 183. caſtrum 698.
Bellinkon vicus 648.
Belliprati Abbatiæ fundatio 486.
Bellus (Martinus) pictor 375.
Belmont vicus 47. 206.
Bendorf vicus 36.
S. Benedicti Ord. monaſteria 110. 164. 176. 256. 366. 387. 409. 448 ad 453.
Benfelden oppidum 151. 876. caſtrum 432. Præfectura 151. Familia nobilis 636.
Bennweyer vicus 78. 89. 126.
Berchtoldus Cameræ nuncius 9.
Berckheim vid. Bergheim.
Berenswiler vicus 38.
Berer familia nobilis 636.
Bergbietenheim vicus 318. 246. 276. caſtrum 432.
Bergen 377. 380.
Bergbret familia nobilis 724. 443.
Berghauptii 172.
Bergheim oppidum 73. 113. 396. vicus 207. 218. 623. Familia nob. 699. Beatrix 706. Catharina 667. Cuno 130. 156. ſq. 168. 524. Rudolfus 212. 248. Wernherus 39. bona familiæ 112. 164. 208. 229. 259. 408.
Bergholtz caſtrum 432. vicus 94. Familia nob. 636.
Bergholtz-zell vicus 95.
Bergweies vicus 185.
Bergzabern oppidum 7. 185. caſtrum 432. Præfectura 185.
Berler (Maternus) 88.
Berlin familia nobilis 636.
Bermont vicus 47.
Bernbach vid Bærenbach.
Bernegger (Tob.) 364.
Bernenſium in Alſatia poſſeſſiones 121. 366.
Bernhardsweiler vicus 43. 259. 271. 406. 684. 716.
Bernhardus Vicarienſis 721.
Bernhold familia nobilis 700. Albertus 316. poſſeſſiones 43. 198. 257. ſq. 445.
Bernnheim vicus 254. 720.
Bernſtein caſtrum 351. 195. 432.
Bernweiler vicus 43.
Berolsheim 663.
Berolzweiler vicus 100.
Berſch oppidulum 164. 276. Familia nobilis 637. Johannes 629. 676.
Berſtein 167. 250. Familia nobilis 356.
Berstett vicus 169. 192. ſq. 264. 684. 703. Familia nobilis 700. Henricus 171. 405. Hugo 161. 628. Joachimus 323. Wiricus 150. 628.
Berſtheim vicus 854.
Bertha Burgundiæ Regina 73. 127.
Bertholdi Comitatus 162.
Bertholdus, Abbas Lucellenſis 37. Epiſcopus Argentinenſis 41. 165. Tullenſis 153.
Bertſch familia nobilis 637.
Bertſchweiler vicus 871.
Berwart familia nobilis 637.
Berwarſtein caſtrum 177. 432. Familia nobilis 637.
Berweiler 100.
Bessnwald familia nob. 40. 725. Martinus 19.
Beſuncourt 47. 51. 55.
Beſſenhofen familia nobilis 637.
Bethonviller 47. 55.
Betiken vicus 694.
Betlach vicus 34.
Betoncourt 104.
Betſcheler familia nobilis 637.
Betscholo (Johannes) Conſul Argentinenſis 310.
Bettbur vicus deſtructus 143. 454.
Bettendorf familia nob. 178. 224. 718. vicus 38.
Bettenhofen vicus 160.
Bettensdorf 111. 881.
Betting vicus 240.
Bettweiler 169. 198.
Betz de Filleren 40. 728.
Beurnewiller 52.
Beyer vid. Bayer.

Biberach

Biberach familia nobilis 70. 114. Reding 115.
Biblenheim viculus 146.
Bibliotheca Argentinenſis 146.
Biblisheimenſe monaſterium 250. 449.
Bickenbach vid. Fleckenſtein.
Bregger 130.
Bienwald 174. 251.
Bieren vicus 248.
Bietheim caſtrum 432. vicus 272. 696.
Bietenheim vicus 146. Familia nobilis 617. Johannes 143. Rudolfus 252.
Bieterlingen vicus deſtructus 454.
Bietertbaus 86. Familia nobilis 637.
Bietlenheim vicus 288.
Biiſſerheim 272.
Bild familia nobilis 169.
Bildſtein vicus 140.
Bigerin familia nobilis 637.
Billigheim oppidum 178. 183.
Billungus, Sculcetus Hagenoenſis 159.
Bilsheim vicus 254 257.
Bilſtein caſtrum 78. 202. 275. 432. 711. Familia nobilis 637.
Bilvisheim familia nobilis 617.
Bindern vicus 158.
Bioernclovius, Legatus Sueciæ 27.
Bipontinæ terræ vid. Palatinæ.
Bipontini Comites, Amalia 215. 237. Eberhardus 185. 251. Fridericus 234. 574. Georgius 212. 218. fq. 238 Hanemannus 182. 219. 211. 252. fq. 210. 219. Henricus 222. 215. fqq. 228. fq. 226. 246. 319. Jacobus 226. 221. 232. 234. 239. 245. fq. 249. 273. Ludovica Marg. 229. 234. Reinhartus 230. 249. 576 Sigismundus 231. 230. Simon Wecker 219. 230. 234. 239. 249. 252. 570. Walramus 166 185. 251. 274.
Bipontini Duces, Adolphus Jo. 187. 190. Alexander 184. 187. Chriſtianus 192. 616. Fridericus 191. Guſt. Sam. 187. 190. Joh. Caſimirus & Johannes 187. Ludovicus Niger 177. 174. Stephanus 7. 188. Wolfgangus 187. 191.
Bipontinus Comitatus 184.
Birckenbert vicus 184.
Birckwald caſtrum 263. 433. 684. Familia nob. 727.
Birlenbach vicus 187.
Birlingen vicus deſtructus 454.
Birſa fluvius 14.
Birſen vicus deſtructus 454.
Birſingen vicus 121. 198.
Biſcheberg 145. monaſterium 453.
Biſchingen vicus 47.
Biſchofsheim vicus 118. 145. 169. 233. 684. 702. Familia nobilis 637. 654. Walfridus 264.
Biſcholtz vicus 226.
Biſchweiler 290. 253.
Biſchweyer vicolus 75.
Biſel vicus 84.
Biſſ caſtrum 40.
Bitenſis Dynaſtia 273. Comites 628. vid. Bipontini.
Bitsch (Caſpar) 361. Fridericus 233.
Bitſchhofen vicus 177. 255.
Bitſchweiler viculus 98.
Bladolzheim vicus 57. 59. 724. caſtrum 433. Præpoſitura 450. 454. Familia nobilis 637.
Blamontani Comites vel Blanckenberg. 89. 217. Adelheidis 527. Henricus 184. Johanna 222. fq. Theobaldus 214.
Blanckenborn vicus 184.
S. Blaſii vici 224. 169. 684. monaſterium 450.
Blatzheim vicus 57. 62.
Blencklin familia nobilis 617.
Bleſheim caſtrum 433. vicus 259. 684. 701.
Bliberg vid. Beger & Bock.
Blick familia nobilis 638.
Blicker vid. Rotenburg.
Blide caſtrum 156. 433. Familia nobilis 638. Burchardus 433. 514. Rudolfus 524.
Blidenfeld monaſterium 182. 273.
Bliensbach viculos 169. 684.
Bliensweiler 256. 259. 684. 699. vicus deſtructus 75. 90. 454. Familia nobilis 86. 628. Contzmann 368. Dietericus 75. Jo. Jacobus 184. Petermann 368.
Bliensvillenſe Judicium 127.
Blindach rivulus 108.
Blindſtatt 136.
Bliſchhowe pagus 126.
Blittersdorf 280.
Blixberg vid. Plixberg.
Blochmont caſtrum 12. 35. 433.
Blochholtzii 253.
Blodelsheim vicus 59.
Bloßheim vicus 57.
Bluensheim 91.
Blumel Nobiles 638. 646.
Blumenau Nobiles 299. 638. Dietmarus 219. Johannes 140. 167.
Blumenberg caſtrum 33. 50. 276. 433. Dynaſtia 9. 64. 103.
Blumeneck familia nobilis 738. Rudolfus 24.
Blumenſtein caſtrum 274. 433. Familia nobilis 638. Anſelmus 250.
Blutgericht 330.
Bobenthal vicus 275. 277. 288. 429.
Bobingen vicus 170.
Bock de Bleſheim & Gerſtheim familia nobilis 700. 278. 265. 330. 433. 444. Adamus 320. Bernhardus 164. 283. Conradus 148. 162. 220. Fridericus 209. 636. Jacobus 638. Johannes 163. 271. 193. 674. Jo. Conradus 194. Nicolaus 259. 268. Rupertus 252. Stephanus 146. Ulricus 255. 338. Wolfhelmus 320.
de Erlenburg, Eucharius 263.
de Stauffenberg 88. Agatha 694. Conradus 100. Johannes 694. Werſicus 425. 694. 698.
Bockſtein caſtrum 701.
Bodersweyer 211.
Boecklin familia nobilis 701. 169. 171. fq. 229. 216. Bernhardus 156. Conradus 265. Wilhelmus 156.
Bœdigheim familia nob. 215. Georgius Dietericus 248.
Bœhmſtein vid. Beheimſtein.
Bœlchen mons 45. 85. 92.
Bœll (Balthaſar) 195. vicus 50.
Bœſe band 105.
Bœſenbiesheim vicus 260 684.
Boffsheim vicus 265. 674. Familia nobilis 658.
Bogner familia nobilis 628. 356. 389 Diemarus 264.
Bohart vid Bauhart
Bois du Plain vicus 58. l'Abbaïſe villa 273.
Boland familia nobilis 230. Wernherus 181.
Bollenbach vicus 172.
Bollenberg 102.
Bollweiler Dynaſtia 102. 724. caſtrum 102. 433. vicus 168. 276. Dynaſtæ 612. Bernhardus 83. Burcardus 102. 506. Gerhardus 630. Johannes 63. Margaretha 103. 204. Nicolaus 50. 64. 103. 280. 579. Petrus 58. 98. 502. 505. 595. Rudolphus 67. 600.
Bolſenheim caſtrum 236. 433. vicus 211. 269. 684. Familia nobilis 225. 638.
Boncourt caſtrum 433. vicus 50.
Bonse (Hieron) 371. fq Johannes 398.
Bongarden viculus deſtructus 58. 454.
Bonhomme vicus 122. fq. vallis 415.
Bonifacii villare 118.
Bonne Fontaine 203.
Born fam. nob. 639. Fritſchmannus 237. Lambertus 230. Wilhelmus 236.
Bornheim vicus 184.
Borogne caſtrum 433. vicus 50.
Boron vicus 50.
Borrr caſtrum 339. Familia nobilis 638. Walcherus 243.
Boſenhauſen vicus 222.
Boſonisvillæ monaſterium 286. 419 fq.
Boſſelbach villa 161.
Boſſendorf 192 255.
Boſſis domus 302.
Boſſweiler 253.
Botans vicus 47.
Boteburg vicus deſtructus 270. 454.
Botzheim vicus 262. 684. Familia nobilis 638. 269. Johannes 383. 568. Michael 161. 171. Wilhelmus 258.
Boulainvilliers 734.

Bourg vicus 48.
du Bourg (Eleonorus Comes) Gubernator Alſat. 723.
Brabantia feudum Imperii 229. Ducum pretenſiones 196. 229.
Brackii 198.
Branckhorſt (Jo. Franc.) Comes 352.
Brandeck familia nobilis 638.
Brandſcheid familia nobilis *ibid.*
Brandſteinii 172.
Brant (Sebaſtianus) 344.
Braunii 266.
la Braſſe eccleſia 46.
Brechlingen vicus 209. ſq.
Brechter vid. Prechter.
Breitenacker familia nobilis 264. 389.
Breitenau vicus 168.
Breitenbach vicus 203. 274. 432.
Breitenberg caſtrum 169.
Breitenheim vicus deſtructus 212. 454.
Breiten-Landenberg vid. Landenberg.
Breitenſtein 274.
Breitenwaſenhof villa 238.
Breitſchad 60
Breitſchloß ſilva 229.
Breitwois vicus 185.
Brembdii 404.
Bremelbach vicus 187.
Bremoncourt vicus 52.
Brephotrophium Argentinenſe 303.
Bretagne, *Brett* vicus 52.
Bretten vicus 43.
Breuning familia 246. 256.
Breunsheim vicus 222.
Breuſchwickersheim vicus 265. 684.
Briot (Nicolaus) monetarius 381.
Briſacum novum 76. 722.
Briſacum vetus in Alſatia ſitum 4. Cameræ Regiæ ſedes 28. Imperio Germ. reſtitutum 317. poſſeſſiones 272. 432.
Briſgoviæ Landgraviatus 16.
Britzthal vallis 150.
Brodbeck familia 419.
Broc Marchio 271.
Brocomagus vid. Brumat.
Broger familia nobilis 619. 616.
Brogward vicus 47.
Brolium Argentinenſe 305.
La Broque vicus 147.
Brou (Paul. Spir. de) Intendens 723.
Brubach vicus 53. 60.
Bruche vicus 203.
Bruchweiler viculus 174.
zur Brucken caſtrum 445. Bertſchmann *ibid.*
Bruderhof 108.
Brudertbor 354.
Bruges (Franc.) 75.
Brumat Præfectura 226. caſtrum 131. 433. oppidulum 276. 362. 528. Familia nob. 639. v. Bock.
Brumbach vicus 698. Familia nobilis 639.
Brumberch 273.
Brunckheim viculus 60.
Brunegesdorf 133.
Brunfelsius (Otto) 344.
Brunighofen caſtrum 433. vicus 43. Familia nobilis 50. 431. 639.
Bruningesheim vicus 222.
Brunn vicus 53. conf. Born.
Brunnhaupten vicus 33.
Brunner (Leonhard.) 400.
Brunnſtatt caſtrum 19. 70. 433. vicus 39. 428. 725.
Bruſca fluvius 201. 288. villa 203. Familia nob. 639.
Bruſcana vallis 247.
Bruſcheck caſtrum 252. 433.
Bube familia nobilis 639. Albertus 267.
Bubendorf 50.
Buc vicus 47.
Bucerus (Martinus) 341. ſq. 344. ſq. 386. 394.
Buch familia nobilis 264. 703.
Buchbeck caſtrum 85. 433. Familia nobilis 76.
Buchelberg vicus 274.
Buchinger (Michael) 375. init.
Buchsgavienſis Landgraviatus 16.
Buchſiner famil. nob. 639. Agnes 643. Nicol. Frid. 651.
Buchsweiler oppidum 282. 276. caſtrum 33. 433. vicus 34. Familia nobilis 639.
Buel villa deſtructa 214. 454.
Burr vicus deſtructus 216. 454.
Buerweiler vicus 169. 684. 705.
Bubel vici 94. 126. 231. 246. 248. 677. Familia nobilis 639.
Bulach familia nobilis vid. Zorn.
Bulversheim vicus 302.
Bumann familia nobilis 636.
Bundenthal vicus 177. 429.
Burcardus, Dux Alſatiæ 9. ſq.
Burcardus (Johannes) 343.
Burckberg mons 436.
Burckhardsweiler vicus 43.
Burckweiler vicus 185.
Büren vici deſtructi 214. 216. 253. 454.
Burg 429.
Burgalben vicus 274.
Burgenſes Hagenoviæ 356.
Burgfelden villa 61.
Burggravii 256. Argentinenſes 330. Nuremberg. 166. 259. Nobilis fam. 94. 639. 643. 651. 660. ſq. 671. *de Dorolsheim* Anſelmus 150. Burcardus 680. Gerungus 150. Henricus 270. Johannes 150. 170. *de Hittenheim* Borcardus 157. 167. Johannes 157. *de Oſthofen* 146. 156. Egelinus 171. Egenolfus *ibid.* Johannes 172. Wilhelmus 159. 172. 214. 672. *de Sultzmatt* Wernherus 83. 91. *de Werth* Gervandus 525. Johannes 525. 535.
Burgheim vicus 73. 207. ſq. Familia nobilis 639.
Burghof caſtrum 232. 433.
Burgleben 356.
Burgmanner *ibid.*
Burgundiæ Comitatus 3. 5. Landgraviatus 16. 499.
Burgundica Alſatiæ Auſtr. epocha 28.
Burgvogt 285. 557.
Burne vid Born.
Burner vicus deſtructus 271. 387. 454.
Burnhaupten 43.
Burrenheim villa 168.
Buſchbach vicus 240.
Buſchweiler vicus 56.
Buſenberg vicus 258.
Buſenweiler vicus 167.
Buſnang (Conradus de) 139. 151. 152.
Buſſingen vicus 55.
Buſweiler vicus 198.
Buteil 357.
Buttenheim caſtrum 60. 433. 648. Familia nob. 118. 637. 639. Henricus 56. Johannes 56. Otto 56. 616.
Büttel 330.
Buttelsheim villa 166.
Butweiler caſtrum & vicus 44. 413.
Buxovillana Præfectura 228. conf. Buchsweiler.
Buxweiler vicus 34.
Butzenheim vicus deſtructus 454.

C.

Cabilonenſium poſſeſſiones 172.
Cadenborn vicus 240.
Cæpæ femina 251.
Cagen vid. Kage.
Calbenſes Comites 481.
Calendarii variatio 343.
Callaghan familia nobilis 727.
Calviniſmi hiſtoria 425.
Calvinus (Johannes) Profeſſor Argentinæ 342.
Camera Imperii 358. computorum Enſisheim. 88.
Cameracum 358.
Camerale judicium 303.
Camerarii, Dietricus 219. Eliſabetha 220. Johannes 219. 225. *de Dalberg* 219. 248. *de Wildenbeis* 225.
Camerarius Eccleſiæ Argentinenſis 91. 132.
Cammergeld 319.
Campanæ memorabiles 318. 354.
Cancellaria Argent. 303. 316.
Candelabra templorum 387.
Canton 327.

Capell

Capell vici 158. 161. ſq. 166. 649. 696.
Capella Imperii 556.
Capellæ Argentinenſes 101.
Capellen vicus 186.
Capeltſcha vicus 48.
Capitanei 594. Alſatiæ Auſtr. 24.
Capito (Wolfgangus) 141. 144. 361.
Capitulum Argentinenſe 298.
Cappeler familia nobilis 640.
Cappel-Kirch 402.
Capucinorum monaſteria 46. 57. ſq. 86. 294. 355. 367. 381. 389. 398. 401. 453.
Carlesbutte officina vitriaria 195.
Carmelitarum monaſteria 299.
Caroli IV. Imp. res geſtæ in Alſatia 278. 310. 359. 371. 377. 382. 384. 391. 525. ſqq.
Caroli V. Imp. titulus 20. res geſtæ in Alſatia 383. 371. 384. 392. 509. 575.
Caroli Ducis Burgundiæ res in Alſatia 22. ſq. 382.
Carolus Simplex non Alſatiæ Dominus 2.
Carthuſianorum monaſteria 143. 299.
Caſelius 344.
Caſtel familia nobilis 840.
Caſtellani Imperatorum 282.
Caſtilioneoſe caſtrum 149.
Caſtinetum caſtrum 131. 181. 419. Monaſterium 453. Vicus 2. 47. 131. 163. 167. 514. Officina monetaria 320.
Castra Alſatiæ 430.
Cataractæ Argent. 290.
S. Catharinæ Capella 32. 41. Monaſterium 299. 303. 367.
Catharinenburg caſtrum 186. ſqq. 431.
Caumontius *de la Force* (Jac.) Mareſch. Franciæ 98.
Cellarius (Johannes) 374.
Cenſorium Judicium 317.
Ceraunius lapis 83.
Cernay vid. Sennheim.
Ceſſionis beneficium 316.
de Chamlay (Jul. Lud.) 75. 339. 371. 857. ſq. 700.
Champ du feu 206.
La Chapelle vicus 48. 56.
Charmois vicus 47.
Charpe vicus 203.
Chartariæ officinæ 210. 411.
Chastillon (Duces de) Advocati Alſatiæ 580. 628.
Chatenoy 131. 163.
Chavanne vicus 51.
Chavenatte vicus 51.
Chaux vicus 48.
les Chefaux vicus 52.
Chevremont vicus 47.
Chirotheca ſymbolum 318.
Chriſtian familia nobilis 640.
S. Chriſtophori Eccleſia 45.
Churnacht 338.
Cipparius & cippus 330.
Citadelle Argent. 291.
Civitates Imperiales 275. 277. ſqq. Earum Dominia 268. onera 384.
S. Claræ monaſteria 73. 300. 415. 422. 448.
Clermont, de Claromonte 221.
Clava Colmarienſis 370.
Clauſtriacum monaſterium 451.
Clebsattel familia nobilis 725. 104.
Clebvrg caſtrum 277. ſq. 186. 433. præfectura 284. vicus 429.
Cleggovienſis Comitatus 482. Landgraviatus 16. 500.
Clebi familia nobilis 725.
Clericorum ſucceſſio 286.
Climont mons 201.
Clingen vicus 183. Fam. nobilis Waltherus 896.
Clingenſe monaſterium 127. 181. poſſeſſiones 373. ſq. 178. 251. feuda 287.
Clopſberg (Johannes de) 833.
Cloſemann familia nobilis 640
Cloſner familia nobilis *ibid.* Fridericus 343.
Clypeus militaris 19. 535.
Codex legum Argentinenſium 885.
Cœleſtinæ 355.
Cœmeteria 353.
Cognomina nobilium 469.
Coiony (Franciſcus Dux) Gubernat. Alſ. 721.
Tom. II.
Cointet familia nobilis 725. 87. 70.
Colbert (Carolus) Intendens Alſ. 728. Carolus de Croiſſy *ibid.* & 731
Colerus (Chriſtophorus) 374.
Coligny Comites 75. 719.
Collegium Medicum Argent. 345.
Collerwoire 367.
Colli judicium 330.
Collrenthal 196.
Colmar familia nobilis 640. 324.
Colmaria civitas Imperialis 364. ſqq. origo ejus 276. ſedes Conſilii Regii 38. 722. poſſeſſiones 72. 90. 108. 121. ſq.
Culmarienſes Annales 367.
Colmar-Rappen 369.
la Colonge vicus 201.
Coloniæ civitatis comitiva 329.
Colonienſia feuda 248.
Conroy vicus 203.
Columbra curtis 121. 127. 519.
S. Come vicus 47.
Comes Argentinenſis 332. patriæ 519. provincialis vid. Landgrav.
Comitatus Alſatiæ 11. 186. 192.
Comites Alſatiæ 608. Spirigoviæ 605.
Comitia 185. 192.
Comitis Imperialis officium 129. poteſtas 877.
Comitiva Cæſarea Epiſcoporum 329. 489.
Comitum Banous 162. 194. Comitum diverſitas 12.
Commercium in Alſatia 362. 175.
Conchenſis Abbatiæ poſſeſſiones 180.
Concordia caſtellum 187. mons 140.
Concordiæ formula 142.
Conflandey Baronia 103.
Confluentiæ civitatis inſignia 325.
Confœderationes 508.
Conjugalis ſocietatis initium 326.
Conjugum bona 371. donationes 316. ſucceſſio 381.
Conradinus, Dux Alſatiæ, 553. ſq
Conradi II Imp. res in Alſatia geſtæ 307. 544. ſq. nummus 322.
Conradi III. Imp. res in Alſatia geſtæ 38.
Conradi IV. Imp. res in Alſatia geſtæ 89. 359. 552. ſq. privilegia 357. 369
Conradi, Sueviæ & Alſatiæ Duces, 543. 545. 551. Franciæ Orient. 601. ſqq.
Contecom vicus 201.
Conſenſus Theologorum Argent. 342.
Conshem 105. Familia nobilis 853.
Conſilium Regium Alſatiæ 28.
Conſtaffler 333. 356
Conſtantienſis Eccleſiæ poſſeſſiones 168.
Conſul Argentinenſis 335.
Contraſſberren 338.
Conventionalis jus 283.
Conventus Eccleſiaſticos Argentinenſis 345.
de Cobesson (Nicolai) Præſides Conſ. Reg. 721. 44.
Coriandri ſemina 351.
Cornu Alberti Habsburg. 499. eburneum Landgraviorum 512.
Cornuum uſus 513.
Corona Dagoberti 387.
Coronæ vallis 212.
Correſpondentes 315.
S. Coſman vicus 47.
Coſweiler vicus 212. 216. 263. 621. 684. 706.
Courcelle villa 51.
Courtevant villa *ibid.*
Coutravon 35.
Craffſtette vicus 142. 193.
Craonii Principis poſſeſſiones 274.
Cravanche vicus 47. caſtrum 433.
Cranſthal monaſterium 451. vicus 198. 451.
Crax caſtrum 168. 438.
Creditorum concurſus 318.
Creperen vicus 180.
Criechesheim, Criegesheim, vicus 141. 172.
Criegesbach 274.
Criminalia judicia 286.
Crœningenſes Nobiles 40.
Crœvericum regnum 127.
Croix vicus 50. 273.

e

Crotten-

Crouenburg caſtrum 211. 432.
Cronsfaldenſes Comites 352.
Croſweiler familia nobilis 646.
Croyæ Ducum poſſeſſiones 198.
S. Crucis caſtrum 438. capella 119. eccleſia 296. monaſterium 73. 448. oppidum 71. 69. 118. 178. 193. 276. 375. Ballivatus 737.
Cruzerus (Johannes) 140.
Crypto-Calviniani Argent. 342.
Cuueliere vicus 50.
Cunenheim vicus 75.
Cungersheim 98.
Cunigesheim 271.
Cunin familia nobilis 640.
Cunonis comitatus 65.
Cunonis villa 105.
Cunſin vicus 105.
Cuppenheim oppidum 177.
Curia feudalis Epiſcopi Argentinenſis 165. Lichtenberg. 235.
Curia Senatus Argentinenſis 303. Nobilium 333.

D.

Dabo 194.
Dachstein caſtrum 143. 434. oppidum 143. 276. Præfectura 135. 142. Ballivatus 739. Familia nobilis 640. 678.
Dadarinſis ager 49.
Dadenried vid. Dela.
Dagsburg Comitatus 192. 194. caſtrum 170. 194. 435. Comites 72. 491. 587. Gertrudis 195. Heilwigis 479. Hermannus 480. Hugo 74. 89. 149. 221. 266. 436. 448. Ludovicus 448 479. Spanehildis 491. Poſſeſſiones 870. 889. 432.
Dagobertorum fabula 168.
Dagſtulenſis Dynaſtia 248.
Dale Advocatia 49.
Dal v. *Thal.*
Dalberg v. Camerarii.
Dalheim vicus 146. 166. Familia nobilis 640. Petrus 573. Rabanus 437.
Dalhunden vicus 129. 244. 588. 636.
Dambach oppidum 153. 167. 276. vicus 236. 249. ſq. 252. decimæ 301. Familia nobilis 640. 654. 261. Johannes 143.
Damerkerch vicus 43.
Damheim vicus 272. 398. 401.
Dampierre vicus 47.
Dan, *Danne* vid. *Thann.*
Dancratesheim vicus 254. ſq.
Dangolsheim vicus 244. 254.
Danhauer (Joh. Conradus) 145.
Danhauerianum ſtipendium 346.
Danjuſtin vicus 47.
Danris familia nobilis 640.
Danſtatt vicus 177.
Danta familia nobilis 640.
Danweiler caſtrum & vicus 201. 875. 414.
Dapiferatus Epiſcop. Argentinenſis 132. 168. 715.
Darenſee lacus 364.
Darmſtadienſium Principum poſſeſſiones 234. 249.
Daſypodius (Conradus) Mathematicus 892. 344.
Dattenried v. Dela. Familia nobilis 640.
Daugendorf vicus 266.
Debita Cameræ Enſisheimenſis 58.
Decani Collegii Med. Argent. 345.
Decapolis Alſatiæ 278. ſqq.
Decius (Ludovicus) 395.
Deckeri Typographi 875.
Deckweiler vicus deſtructus 44. 455.
Degelini vid. Wangen.
S. Deicolus 475.
Deinheim vicus deſtructus 72. 375. 455. Familia nobilis 641.
Deinſpergenſes 217.
Dela caſtrum 33. 48. 434. oppidum 49. 101. 276. Ballivatus 48. 715.
Demadrys familiæ poſſeſſiones 288.
Denckelsheim vicus 129. 244.
S. Deodati Eccleſiæ poſſeſſiones 74. 77.
Deputatorum Collegium Argent. 337.
Dersch (Johannes à) 188.
S. Deſiderii majoratus 49. ſq.
Deſmarais familiæ poſſeſſiones 43.
Deſney vicus 55.
Deſſenheim vicus vid. Teſſenh. Familia nobilis 641.
Dettenheim vicus 179.
Dettlingen familia nobilis 703. Benigna Saloma 265. Menacus 152. 261.
Dettweiler vicus 219. ſq. Ballivatus 743.
Deutſchmann familia nobilis 641. 151.
Deutſch-Riembach vicus 873.
Dhan caſtrum 174. 434. viculus 174. Ballivatus 746. Præceptoratus Ord. Teutonici 226. 451.
Dicks Dynaſtæ 168. 262. 526. 629. Alexandes 524. Johannes 48. Walterus 435. 568. Werlinus 437.
Didenheim vicus 140. 725. Familia nobilis 172.
Diebolsheim vicus 261. 684. 699.
Dieboldshauſen vicus 123.
Diefenbach vici 133. 163. 198. 230. 411.
Dietenthal vicus 202.
Dieſmatt vicus 44.
Diemaringen familia nobilis 641.
Dierbach vicus 186.
Diertberg (Wiricus à) 594.
Diersheim vicus 233.
Dieten vid. Rosheim.
Dieterich familia Argent. 251. 269. Johannes 743.
Dietweiler vicus 57.
Dinsthal vicus 212. 214.
Dinckelsheim vicus 244.
Dingsheim vicus deſtructus 90. Epiſc. Arg. vici 141. 148. 893. Familia nobilis 641. Burcardus 141.
S. Dionyſii Abbatiæ poſſeſſiones 273. 301.
Dirckelſtein familia nobilis 645.
Directorium ord. Equeſtris Alſatiæ inf. 140. 684.
Divlan familia nobilis 640.
Dirnſtein familia nobilis 566. Prioratus 196.
Diſpenſatores v. *Spender.*
Distling vicos 240.
Dives v. *Reich.*
S. *Dizier* vicus 50.
Dirrenbach vicus 190.
Dold familia nobilis 641.
Dolleren vicus 63.
Dominia Alſatiæ 857.
Dominicanorum monaſteria 850. 894. ſq. 299. 354. ſq. 381. 451. 453. 747.
de Domo vid. *Hus.*
Dompeter vicus 214.
Donauer (Fridericus) hæreſiarcha 340.
Donnersberg mons 186.
Donnerſtein 68.
Donnſieders vicus 234.
Dorans vicus 47.
Dorlisheim v. Dorolsheim.
Dormenta familia nobilis 83. 725.
Dornach caſtrum & vicus 39. 434. 642. Familia nobilis 642. 483. Ulricus 506.
Dornenburg caſtellum 104. 434.
Dornheuſeri 158.
Dorolsheim vicus 869. 353. Ballivatus 740. Familia nobilis vid. Burggravii.
Doſenheim vicus 210.
Doſſenheim vicus 141. 893. Familia nobilis 641.
Dowalers geſeſſe 437.
Drachenbrunn vicus 246.
Drachenfels caſtrum 851. 434. Ganerbiatus 398. Familia nobilis 641. 140. Anſelmus & Eberhardus 258.
Draſo inquiſitor hæreticorum 340.
Drass (Chriſtoph. de) 392. 435. Joh. 177. 252. 418.
Drandorf familia nobilis 64.
Drey-Egisheim caſtrum 858. 434.
Dreyzehen familia nobilis 641. Andreas 146.
Dringenberg (Ludovicus) 386.
Drivels vid. Trifels.
Droit de communauté 277.
Druhtersheim 193. vid. Truchtersheim.
Druſchweiler vicus 186. 189.
Druſenheim vicus 838. Familia nobilis 641.
Dubuncheim vid. Duppichheim.
Duboltsheim vid. Diebolsheim.
Ducatus Alſatiæ 9. ſqq. a Suevico ſeparatus 545.

Duces

Duces Alſatiæ 501. 539. 555. Franciæ orientalis 602.
Duchingen vicus 818.
Duelli judicium 383.
Dumanburger familia nobilis 642.
Dumenau 187.
Dumenheim vicus deſtructus 187. 455. caſtrum 434. Familia nobilis 641.
Dunebolder familia nobilis 642. Dietericus 651.
Dunenheim vicus 128. 267. 528.
Dungenheim vid. Dingsheim.
Duntzenheim vicus 122. Familia nobilis 642.
Duppichheim vicus 170. 684. 705. 709.
Durbachii nobiles 224.
Durckheim v. Eckbrecht.
Duringen vicus 55.
Durleuaer familia nobilis 642. 644. Henricus 185.
Durſtdorf vicus 14.
Durmenach caſtrum 36. 434. vicus 704.
Durningen vicus 140. 193. 223. Familia nobilis 642. Burcardus, &c. 140.
Durren-Entzen viculus 71.
Durren-Logelnheim vicus deſtructus 118. 455.
Durrii vid. Rosheim.
Durſtel vicus 198.
Dutſchmann v. Richter.
Duttelnheim vicus 167. 169. ſq. 684. 714.
Dynastæ Alſatiæ 608. eorum origo 631. peregrini 628.
Dynastia Alſatiæ Inferioris 201.

E.

Ebel familia nobilis 642.
Ebersbach vicus 180. 810. 243.
Eberhardus Comes 49. 192.
Eberdinsmatt monaſterium 110. 451.
Eberntbal 432.
Ebersheim vicus 164. 166. Advocatia 162. Familia nobilis 642
Ebersheim-Munſter Abbatia 84. 106 146. 156. ſqq. 163. 169. 179. 186. 232. Vicus 157.
Eberſteinii Comites, Bernhardus 161. 245. 412. 572. Henricus 167. Johannes 53. Joh. Jacobus 240. Otto 701. Wilhelmus 177.
Eccleſia rubra 302.
Eccleſiarum allodia 266.
Eccleſiaſtica judicia 328.
Eck terminatio vocum 249
Eckardsweiler vicus 118 833.
Eckbrecht de Durckheim familia nobilis 703. 856. Algotus 268 Alhemius 251. Cuno 252. 677. Hammannus 148. Henricus 850. 252. 432. 628. Hertwigus 252. ſq. Petrus 432.
Eckbolsheim vicus 867. 645. Familia nobilis 642.
Eckenbach Alſatiæ ſuperioris limes 15. 106. 115.
Eckendorf caſtellum 226. 434. 780. vicus 138. 885.
Eckenſtein Typographus 349.
Eckerich caſtrum 123. 273. 434. vicus 124. Familia nobilis 642 vid. Waſſeler.
Eckwersheim vicus 218. 887. ſq. 239. Familia nobilis 642. vid. Marx.
Edelknecht, Armigeri 612.
Edenburg vicus deſtructus 455.
Edigkofen vicus 451.
Egisheim caſtra 71. 86. 434. 475. oppidum 86. 90. 276. An Landgraviatus ſuper. caput 15. Advocatia 79. Comitatus 72. Comites 474. 496. 122. Carolus 168. Gerhardus 113. Herlwigis 58. 71. 449 Henricus 475. Hugo 89. Stephania 609. Udalricus 609. Wernherus 475. Familia nobilis 475. 642.
Eglingen vicus 44.
Eguenigue vicus 55.
Ebenweyer caſtrum 235. 434. 684.
Ebnheim inferius vid. *Niederehnheim*; ſuperius vid. *Oberehnheim*.
Ehrmann (Jo. Chriſt.) 345.
Eich familia nobilis 643. dux Argent. 308.
Eichelberg vicus deſtructus 216. 455. Familis nobilis 643. Burcardus 270.
auf der Eichen vicus 47.
Eichelſtein (Jo. Jacobus) Monetarius 328.
Eichhofen vicus 156.
Eichenſtein familia nobilis 643.
Eimerbach rivus 147.
Einartshauſen caſtrum 199. vid. *Pfaltzburg*.
Einſidlenſe monaſterium 60.
Eiſweiler vicus deſtructus 58. 234. 455.
El vicus 153.
Elberforſt vicus deſtructus 229. 455.
Elbersweiler vicus 195. 694.
Elchesheim 177.
Elegia 153.
Elcon 162.
Eley vicus 131. 153. 194.
S. Eliſabethæ monaſteria 294. 299.
Ellenweiler vicus deſtructus 110. 455. Monaſterium 453. Familia nobilis 643.
Ellus fluvius 74.
Elnhart familia nobilis 643.
Eloy vicus 48.
Elſaß familia nobilis 643. vid. Alſatia.
Elſenheim vicus 859. Nobiles 168.
Elsgaudia 14.
Elvert (Jo.) 198.
Emlingen vicus 38.
Emm (auf der) capella 411.
Emmenboltz familia nobilis, Rollius 115.
Emunitas 17. inferior 429. Rubeacenſis 78.
Endingen familia nobilis 643. 408. Rudolfus 211. ſq. Thomas 150. 719.
Engaß familia nobilis 643.
Engelbrecht familia nobilis 643.
Engelburg caſtrum 40. 434.
Engelländiſch Hof 351.
Engelſpach villa 203.
Engenthal 195.
Engweiler vicus 101. 125. 226. 852.
Ennweiler caſtrum & vicus deſtructi 44.
Enſchingen vicus & caſtrum dirutum 43.
Ensheim vicus 125. 130. 170. 194. 275. 527. 684. Familia nobilis 619. 643.
Ensisheim oppidum 65. 876. 737. Mundati ſuperioris pars 90 ſedes Conſilii regii 88.
Enſisheimenſe Regimen 20. ſqq. 728. Ballivatus 737.
Epfich, Epiacum vicus 155. 167. caſtrum 435. Familia nobilis 643. 678. Dietſchius 259. Dietericus 156. Johannes 156. Ludovicus *ibid.*
Epiſcopales civitates 276.
Epiſcopi Alſatiæ 15.
Epiſcoporum juriſdictio 877. 329. jus monetandi 319.
Epochæ Alſatiæ Germanicæ 3.
Eppenbronn vicus 234.
Eppenſtein Nobiles, Gottfridus 186. Sifridus *ibid.*
Eptingen familia nobilis 685. Henricus 15. 106. Hermannus 23. 35. 508. 598. Johannes 82. Puliantus 60.
Equeſtria corpora 681.
Equites aurati 611.
Erbacenſes Comites, Georgius 287. 576. Eberhardus 576.
Erbe familia nobilis 643 706 Burcardus 650. Johannes 88 268. Waltherus 571.
Erbius (Matthias) 810.
Erbsheim vicus deſtructus 41. 455.
Erchangerus Cameræ nuncius 9.
Erchartsweiler vicus 238.
Erckenbaldi Epiſcopi Argent. nummus 328.
Erenberg Nobiles, Henricus 436. Johannes 187.
Erenweiler viculus 174.
Ergaſtulum Argent. 305.
Ergersheim vicus 146. 666. 674. 720. Familia nobilis 643. 678.
S. Erhardi capella 308. Hoſpitale 403.
Erlacenſis præpoſitus (Wilh.) 182.
Erlenbach vici 183. 202. ſq. 252. 429. 435. Wilhelmus 266.
Erlenbronn vicus 214.
Erlenburg caſtrum 263. 435. 657. 706.
Erlenkopf villa 814.
Erlin familia nobilis 643. Johannes 106. Nicolaus *ibid.*
Erlingen vicus 199.

Ernfericus Morolius 228.
Ernolzheim caſtellum 435. 732. vicus 146. 223.
Erſtein vicus 164. 276. 531. caſtrum 128. 133. 149. 435. 444. Familia nobilis 635. 644. Bernhardus 703.
Erſteineoſis Abbatiæ poſſeſſiones 112. 159. 218. 263.
Erſtenberger (Andreas) 206.
Ertburg caſtrum 158.
Erthalii Nobiles 169.
Ervinus a Steinbach 292.
Eſchau inſula 164. vicus 235. 684. Familia nobilis 700. Monaſterium vid. Halcovia.
Eſchbach viculi 174. 185. ſq. 255. 481.
Eſchberg vicus 198. 451.
Eſchelmer viculus 123.
Eſchenau familia nob. 437. 644. Fabianus & Ludovicus 191.
Eſchene vicus 47.
Eſchery vid. Eckirch.
Escholtzweiler vicus 60. 698. Ballivatus 718.
Eſelshauſen vicus 250.
Eſſe quid? 321.
Eſſert vicus 56.
Eſteimbe vicus 43.
Eſtevenans 46.
Etiuphin caſtrum 130. 205.
Etiuffont vicos 48.
Etichonidarum poſſeſſiones 64. ſtirpes 464. ſqq.
Ettendorf vicus 258. 255. Dynaſtæ 627 719. Boimundus 249. ſq. 252. 666. Eberhardus 216. 238. 675. Eliſabetha 675 Fridericus 250. 252. Henricus 677. Reinboldus 239. 246. 248. 250. 252. 255. Reinhardus 255. 677.
Ettenheim oppidulum 162. Michael 224.
Ettenheimmunſter 167.
Ettenheimweiler vicus 162.
Euchariſtia 340.
Evette vicus 48.
Euſerstbal vicus 185.
Eytuffen vicus 48.
Eslingen vicus 240.

F.

Fabarienſe monaſterium 108. 307.
Fabrica Eccleſiæ Argent. 331. 338.
Fabrica gladiorum & ſclopetorum 407.
Fabricius (Eraſm.) 78.
Fachina annis 118. 364.
Fasler ab Arnſperg familia nobilis 212. 635.
Fagius (Paulus) Theologus 296.
Falberg ſilva 220.
Falckenburg caſtrum 2. 189. 435.
Falckenhayn familia nobilis 727. 263.
Falckenſtein caſtrum 232. 274. 435. Familia nobilis 644. Balthaſar, Conradus, Gottfridus 232. Henricus 231. 264. 628. Jacobus 232. 559. Johannes 264. Ortliebus 559. Petrus 232. Philippus 189. 559. Waltherus 232. 266. 559. Wilhelmus 571.
Falckweiler vicus 41.
Falcooenſis familia 53.
Fames 351.
Fanatici 385.
Farckallius (Amandus) Typogsaphus 375.
Favier (Jo.) Præſes Conſ. Reg. 723.
la Faulx vicus 58.
Fauſt (Johannes) Præſes Argent. 345. Typographus 347.
Fayance, Fabrica 362.
Fecht vid. Fachina.
Fegersheim vicus 236. 684. caſtrum 415. Familia nobilis 644. 224. Caſparus 236. Rudolphus 132. 236.
Feldbach vid. Veldbach.
Feldkirch vid. Veldkirch.
Felon vicus 54.
Felſenbronnerhof villa 234.
Ferberia (Clara) 156.
Ferdinandi I. Imp. res geſtæ in Alſatia 24. 359. 371. caſtrum doloris 380.
Ferist familia nobilis 725.
Ferreta v. *Pfirdt*.
Ferrifodinæ 46. 83. 98. 206. 251.
de la Ferté, Mareſchalius, Belfortum axpugnat 48.
Fertru viculus 124.
Feſche l'egliſe vicus 59.
Feuda hæreditaria 523.
S. Fidis monaſteriom 205. 380.
Fieſſenen vicus 51.
Figulinæ artis incrementa 386.
Finckmatt 291.
Finbey vicus deſtructus 403.
Finſternheim vicus 175. 188. 429.
Firdenheim vicos 264. 703. 718. Familia nobilis 644.
Firn (Antonius) concionator 295. 361.
Fiſcalia bona Landgraviatus ſup. 17. inferioris 128. jura 324.
Fiſchbach vicus 126. 174. 234.
Fiſcheracker villa 250.
Fiſcherhof villa 234.
Fisbs vicus 34.
Flaccus Typographus 349.
Flach à Schwartzenburg Nobiles 191. 270.
Flachsland vicus 103. Familia nobilis 704. 170. 259 Conradus 39. Hartmannus 506. Hennemannus 36. Johannes 63. Werlinus 505.
Flandriæ comites 274. 460.
Fleckenstein Dynaſtia 240. Ballivatus 745. Barones & Dynaſtæ 625. Anna 248. Anna Sibylla 249. Elſa 248. Friderici 140 142. 219. ſq. 233. 244. ſqq. 242. 256. 572. Fridericus Wolfgangus 242. Georgius 245. Gottofridus 248. 519. Henrici 126. 129. 176. 217. 231. 239. 244. 250. 256. 268. 419. 576. Henricus Jacobus 242. 247. Hugo 242. Jacobi 233. 248. 574. Johannes 233. 245. ſq. 248. 253. Ludovicus 248. Margaretha 645. Philippus 207. Rudolfus 245 247. 250. 254. 256. Veronica 704. Ulricus 220. Wolframus 248.
Fleſch de *Biſchofsheim* familia nobilis 637. Burcardus 145. Goetzo 170.
Flexburg vicus 132. 170. 220.
S. Florentii capella 147. 149.
Florids vallis 92.
Florimont v. Blumenberg.
Florinet Abbatia 257.
Fœdera civitatum 278. 527. 530.
Fohrbach vicus 234.
Foldung quid? 382.
Fond (Claud. de la) Intendens 723.
Fontaine vicus 51.
Fontaine de la Saxe 47.
Fontenelle vicus 47.
Fora Argentinenſia 305.
Forbach caſtrum 177. Comitatus & Comites 240.
Forel familia nobilis 84.
Foreſta ſancta 282. 363.
Forlach vicus deſtructus 177. 180. 455. Familia nobilis 644.
Formula concordiæ 414.
Forſtfeld vicus 126. 129. 243.
Forſtheim vicus 252. 255. ſq.
Forstner familia nobilis 758.
Forſtweyer viculus 75.
Fort de Pile 291.
Fort du Rhin 291.
Fort-Louis 248. 734.
Fort-Mortier 76.
Fortelbach vicus 184.
Forte viculus 183.
Foſſweiler 250.
Fouchy vicus 163.
Founday vicus 206.
Fouquerolle v. *Maniher*.
Fouſſemagne vicus 51.
Frait vicus 51.
Franciæ orientalis Ducatus 10. Duces 601.
Franciſcanorum monaſteria 41. 67. 82. ſq. 145. 148. 153. 230. 299. 355. 367. 389. 416. 453. 748.
Franckelsheim vicus deſtructus 226. 455.
Franckenburg caſtrom 128. 131. ſqq. 162. 194. 202. 435. Comites 120. Reinhartus 124. Sybertus 120.
Franckenheim vici 38. 90. 193. 223.
Franck familia Arg. 266.

Franck-

Digitized by Google

Franckreich caſtrum 435.
Franckweiler vicus 186.
Francofurtenſes nundinæ 318.
Francs-maçons 318
Frauenau 712.
Frauenhauß 298.
Freckenfeld vicus 590. 593.
Freland vicus 123.
Frenchweiler vicus ignotus 258.
Freningen caſtrum 18. ſq. 435.
Freudenberg v. Schorp.
Freudeneck caſtrum 263. 349. 435. 706.
Freudenſtein caſtrum 577.
Freveler (Johannes) 60.
Freundſtein caſtrom 87. 100. 435.
Freyhof 39. 42. 450.
Freyſpach vicus 218.
Freyſtatt vicus 253
Friburgenſis Academiæ origo 509.
Friburger (Michael) Typographus 375.
Friegovia Alſatiæ ademta 5.
Frio (Jo. Jac.) 346.
Fridberg caſtrum 97. 435.
Friderici familia nobilis 644.
Fridericı I. Imp. res geſtæ in Alſatia 108. 353. ſqq. 359. 370. 403. 549. ſq.
Friderici II. Imp. res geſtæ in Alſatia 359. 370. 418. 552. 553.
Friderici III. Reg. R. res geſtæ in Alſatia 359. 378. 384. 502.
Friderici IV. Imp. res geſtæ in Alſatia 312. 359. 371.
Friderici, Sueviæ & Alſatiæ Duces 547. ſqq.
Fridolsheim vicus 142. 193. 209. ſq.
Fridrichsbubel 179.
Fridung (Conr.) 70.
Fries (Jo.) 139.
Frieſen vicus 18.
Frieſenheim vicus 158.
Frigidæ vallis monaſteriom 98. 453.
Frigidi fontis prioratus 50. 450.
Frossard Baronis 52. Barones & Comites 687. ſq. Carolus 18. Hamaonus 595. Johannes 377. 595. Theodoricus 23.
Frœnſperg vid. Frundſperg.
Frusbaissen (Joh. Leonhardus) 345.
Fræſchen vicus 234.
Fræſchweiler vicus 250. 252. 488. 638.
Frohnmuhl vicus 198.
Froide-Fontaine vicus 50.
Froideval 92.
Fronzell viculus 418.
Froſchbach caſtrum 59. 435.
Frundſperg caſtrum 248. 349. 435. Familia nobilis 644. Eberlinus 436. 628. Eliſabetha 240. 435. Ludovicus 248. 436. 447. 709. Symundus 447.
Fueſſe vicus 52.
Fuggeri Comites 64. 714. Chriſtophorus Rudolfus 51. 204. Franc Erneſtus 503. Joh. Erneſtus 50. 103. 204. Joh. Jacobus 32. 69. Raimundus 40.
Fulkriegetheim vid Pfulgriesheim.
Fulle familia nobilis 644. ſq.
Fullengarten villa 281.
Fulradovillare 273.
Furchhauſen vicus 216. 236. 674. 684.
Furlach v. Forlach
Furſtenbergici Comites 161. 172. Ego 76. Jac. Ludovicus 107. Wilhelmus 214.
Furſteneck caſtrum 168.

G.

Gachnang (Jo. de) 59.
Gail familia nobilis 788. 403.
Gailing familia nobilis 705. 236. 246.
Galea inſignium 324.
Galfingen vicus 43.
S. Galli monaſterium 58. Capella 301. villa 214.
Gallica Alſatiæ periodus. 723.
Gallus (Jodocus) 82.

Gambs (Lud. Jac.) 242.
Gansheim vicus 160.
Ganerbiatus 681.
Garence 362.
Gau 137. 685.
Gaubiœngen vicus 240.
Gautisa Coſ. Weiſſenb 243.
Gayur familia nobilis 728. 305.
Gebenheim vicus 63.
Gebersweiler vicus 81. 82. caſtrum 168. 416.
Geboltzheim vicus 256. 719. Familia nobilis 644.
Gebweiler oppidum 92. 276. Ballivatus 738. Familia nobilis 645. Crafto 96. 667.
Gebvilerus (Hieronymus) 94. 344. 361. 368.
Geffi vicus 212.
Geidertheim vicus 678. 710.
Geigeri 2-0
Geil de Geilſperg 40.
Geilerus (Johannes) 343. 344.
Geiweiler villa 185.
Geisburg caſtellum 489.
Geiſenberg vicus 47.
Geishauſen viculus 98.
Geiſpolzheim vici 57. 132. 165. 720. caſtrum 165. 436. 707. Familia nobilis 645.
Geisweiler vicus 233 261.
Gemar uppidulum 111. 132. 276. 730.
Genevenſis diœceſis 5. Comes 312.
Gensfleich 348.
Genßpurg villa 149.
Genua cameta Imperii 358.
S. Georgii Eccleſia Hagenoæ 354. Nanceii 302. Curia dominica 264.
Geraydæ 525.
Gerbelius (Nicolaus) 344.
Gerbweiler 92.
Gerhardus Comes 131. 392.
Gerlsci villa 230.
S. Germani vici 56. ſq. 429. villa deſtructa 455. caſtrum 176 247. 436.
Germanica Alſatiæ Periodus 8.
Germersheim oppidum 127. 178. 401. Præfectura 178.
de Gemsheim (Petrus) 347. ſq.
Geroldseck caſtra 212. ſq. 436. Dynaſtæ 620. Adelheidis 214. Burckhardus 112. ſq 675. Eliſabetha 112. Gangolfus 600. Gebhardus 212. 314. Henricus 444. Hermannus 560. Hugo 138. 141. Johannes 141. 214. Kunigunda 214. Simon 211. Velmarus 314. Walramus 211. Waltherus 144. 146. 164. 167. 444. 505. 526. ſq. 660.
Gerſchweiler vicus deſtructus 14. 455.
Gersdorf vicus 230 276.
Gerſpach vicus 234.
Gerſtheim vicus 265. 684. 701. 703. caſtrum 436.
Gertzingen (Henricus de) 412. 591.
Gertweiler vicus 207. ſq.
Gerungi Comitatus 391.
Gerut vicus 98. 163.
Geſelim 77.
Geislingeri 224.
Geudertheim vicus 227. ſq. Familia nobilis 645.
Gevenatt vicus 43.
Gewenheim vicus 62.
Geyling vid. Gailing.
Geyeri Nobiles 71.
Gezog jus 217. 327.
Gichtweiler viculus deſtructus 222. 455.
Gibevillare (Phil. de) 113.
S. Gilg capella 121.
Gilgenberg vid *Iuner*.
Gildweiler vicus 43.
Gimbrett vicus 228. Familia nobilis 645.
Ginsheim villa 140.
Ginſpach vicus 120. 418. 648. 695.
Girbaden caſtrum 150. 170. 595. ſq. 436 Familia nobilis 645. Dietericus 367. 645. Erlewinus 594. Waltherus 271. 308.
Giromagny vicus 48.
Girſperg, *Girſpurg* caſtrum 109. 119. 282. 436. Familia nobilis 616. Dietericus 119. 368. Otto 221.
Giſelberti Comitatus 127.
Giſenheim vicus 129. 243. ſq.

Glasbalde mons 219.
Glaskempten villa 214.
GLAUBITZ familia nobilis 728. 261.
Glaiborbach vicus 184.
Gleiſſenzell vicus 184.
Gleiſſweiler vicus 185.
Gleven, *Gleſener*, haſtati 235.
Gliers caſtrum 52. 436. vid. Froberg.
Glockelsberg 259.
Glutzii Solodur. 58.
Gnadenthal monaſterium 452.
Gnypping vid. Knipping.
Gocklinga caſtrum 128.
Gockrweiler vicus 207.
Godramſtein præfectura 183. Gerayda 127. Familia nobilis 185.
Gœcklingen vicus 184.
Gœdertheim familia nobilis 645.
Gœſſt vicus 118. 195. ſq. Familia nobilis 645.
Gœlnitz familia nobilis 246.
Gouu familia nobilis 725. 43. 65.
Goldbach monaſterium 451. viculus 98.
Gol (Jo. Car.) 146. Johannes 174.
Gollen (Wilh. à) 271.
Gomersheim vicus 248. Familia nobilis 432.
Gommersdorf vicus 42.
Gondrechanges vicus 198.
Goneſſe vicus 216.
S. Gorgonii capella 165.
Goſſe de Guſſenberg familia nobilis 645. Gerwicus 565.
Goſſelini 269. 405. 645.
Goſſelingen vicus 125. 198.
Goſſmar familia nobilis 645.
Gotelingen villa 166.
Gothenhauſen vicus 212. 214.
Gotſchalckii 389.
Gottesheim vicus 192. 228. 261. Fridericus 313. Matthias 228. 362. 678.
Gottesthal monaſterium 453.
Gotterweiler 208.
GOUVERNET (Marchiones de) 62. 628.
Graduale judicium 192. 429.
Graffendhau caſtrum 174. 426.
Gratt ab Angratt familia nobilis 634. 645. Bartholus 100. Egidius 260. Hanemannus 202. Johannes 100.
Graf familia nobilis 645.
Grafenhauſen vicus 162.
Grafenbaltzlin 162.
Grafenhof 162. 194.
Grafenſtaden vicus 269. 643.
Grammont (Beatrix Octavia de) 724. Comitatus 103.
Granarium Argentinenſe 304.
Grandfiſcherhof villa 234.
Grandvallenſe monaſterium 4. 476.
Grandvillars oppidulum & caſtrum 50. 52. 436. 645. Familia nobilis 645. 38. 56. Henricus & Johannes Jacobus 58. Theobaldus 47.
Grange vicus 47.
GRANGE (Jac. de la) Intendens 51. 71. 257. 721. 714.
Granvella (Nic. de) 52.
GRANVILLE (Bidé de la) Intendens 721.
Graſſendorf vicus 255. Familia nobilis 645.
Graſſon mons 61.
Gratia Dei formula 21.
Grauls̄baum vicus 233.
Greenſtein (Nic. de) 151.
Gregoriana vallis 118. 409. Abbatia 118. 285. 361. 366. ſq. 419. ſq.
Greiff familia 356.
Greiffenaugia 160.
Greiffenſtein caſtrum 139. 167. 436. 646. Familia nobilis 646. 136. Eberhardus 167. Eberlinus 139. 167. 212. 225. 671. Georgius 139. Heſſo *ibid.* Meribodus *ibid.* Petermanus *ibid.* Wilhelmus 167.
Grenp de Freudenſtein 733.
Grendelbruch vicus, 149. ſq.
Grentzingen vicus 31.
Greperts vid. Kretweiler.
Gresweiler vicus 345.
Grete quid? 360.
Gretzingen caſtrum 377.
Grevenhauſen vicus 185.
Greuth vicus 98.
Grieninger (Bartholomæus) Typographus 345.
Gries vicus 227. Familia nobilis 646.
Griesbach vicus 261. 281. 230. 239.
Griesheim vicus 141. 145.
S. *Grimmen* 116.
Grindalius Angliæ primas 210.
Grins vicus 227.
Griſſbach vicus 180. 411. 648.
Gromagny vicus 48.
Gromme vicus 50.
Grosſtein familia nobilis 646. Agnes 656. Gœtzius 325. 568. Nicolaus 330. 639.
Groſſi Argentinenſes 320. 322.
Grorweiler familia nobilis 646.
Grube vicus 163.
Grüs (Hugo de) 405.
Grün vicus 51.
Grundruhr quid? 308.
Grunenberg familia nobilis 646. Anſelmus 243.
Grunenſis vallis 83.
Grunerwart 291.
Gruninger Typographus 349.
Grünſtadt oppidum 377.
Grunſtein caſtellum 156. 261. 436.
Gruſenheim vicus 72. 714.
Gryneus (Jacobus) 142.
Gryſeæ ſorores 355.
GUBERNATORES Alſatiæ 722. ſq.
Guermangii 137.
Gugenheim vicus 140. 167. 217. caſtrum 436. Familia nobilis 646.
Guida (Johannes) 344.
S. Guidonis ſacellum 365.
S. Gulielmi parochia 296. Collegium 345. monaſterium 303.
Guilliſtatt vicus 213.
Guirlagotte villa 303.
Gumprechtshofen vicus 133. 238. ſq.
S. Gundeberti habitatio 203.
Gunderichingen vicus 198.
Gundetheim villa 140. 168.
Gundolſsheim, *Gundelsheim* vicus 84. 91. 636. caſtrum 436. Familia nobilis 646. Sigfridus 119. 122. 285. 371. Wernherus 368.
Gungweiler vicus 198.
Gunſtel villa 251.
Gunſtett vicus 248. 256.
Guntershofen vicus 239.
GUNTZER familia nobilis 728. 352. Chriſtophorus 258. 316.
Gurtler familia nobilis 646.
Guſtenhofer Alchimiſta 325.
Gutbrunn 203.
GUTENBERG (Johannes) inventor Typographiæ 146. caſtrum 173. 889. 436. Ballivatus 746. Familia nobilis 646.
Guttenburg caſtrum 122.
Gutenhauſen curia 408.
Gutesheim 11.
Gymnaſia 122. 344. 355.
Gypſal mons 419.
Gypſi fodinæ 337. 419.

H.

Haas (Jodocus) 374.
Haberacker villa 216. 229.
Habrecht (Iſaac. & Joſ.) artifices 292.
HABSBURG caſtrum 18. 460. Comites 18. 459. Adelbertus 19. 208. 469. 471. Albertus 17. 36. ſq. 349. 472. Eberhardus 499. Eppo 201. Gottfridus 17. 36. 57. Hartmannus 56. Johannes 31. 54. ſq. 59. 335. 537. Otto 469. Rathodus 12. Rudolfus 12. ſqq. 77. ſq. 56. ſq. 59. 472. 499. Wernherus 18. 101. 468. ſq. poſſeſſiones 98. 96. 99. 142. 141. 159. 163. ſq. 166.

Habsheim vicus 58. 276.
Haubimette viculus 132. 415.
Hacke de Schweighuſen familia nobilis 38. 646. 668. Cunemanous 44. Fridericus 23. Jo. Ludovicus 44.
Hacker vid. Landſperg.
HAGENAU caſtrum 91. 437. 695. vicus 70. 90. Familia nobilis 70. ſq. 94. 646. Antonius 572. Chriſtophorus 51. 233. Conrad Gutmann 648. Conrad Wernherus 70. 120. 383. 560. ſq. Cuno 88. Cunzemannus 202. Epo 88. 101. 171. Federicus 88. 184. 202. 261. 434. 591. 597. Hanemannus 88. 414. 591. Henricus 67. 88. 202. Johannes 271. 417. 592. Lucardis 648. Nicolaus 88. Sigiſmundus 177. Symon 457. Vigilius 120. Waſſerius 505. Wernherus 88. 101. 119. 457. Wilhelmus 592.
Hageubeim vici 36. 61. 814.
Hæreditatis diviſio 326. jura 373.
Haſingen vicus 61.
HAFNER DE WASSELNHEIM familia nobilis 705. Georgius 263. Wolfgangus *ibid.*
Hage familia nobilis 647.
Hagelsbofen 192.
Hagelſchloß caſtrum 417.
HAGENAU Civitas Imp. 353. ſqq. 734. oppignerata 554. Dominia ejus 270. Fœdera 278. ſq. Sculteti 559. ſq. Silva 363.
Hagenbach caſtrum & vicus 38. 417. 731. oppidum 179. 277. Familia nobilis 647. Jo. Chriſtophorus 431. Petrus 22. 201. 202. 508. 598. Stephanus 23.
Hageneck caſtrum 260. 417. Familia nobilis 647.
Hagenoenſis præfectura 178. 281. vid. Advocatia provinc. Ballivatus 744.
Hagenthal 36. Familia nobilis 647.
Hahn (Jo. Jac.) 185.
HAINDEL DE BREITENBRUCK familia nobilis 706. 212. 263.
Haldenburg caſtrum 308. 349. 417.
Halle familia nobilis 647.
Halleri 397. 437.
Hallweil familia nobilis 18. Burcardus 60. Johannes 594. Thuringus 18. 57. 62. 91. 508. 598.
Halsgericht 330.
Halwingen (Henricus de) 267.
Hambach vicus 198.
Hamelerſloch 274.
Hammerſtein familia nobilis 647.
Han (Jodocus) 82. Vitus 361.
HANAU Comites 628. Frid. Caſimirus 228. Ludovicus 646. Jo. Reinh. 215. 222. 226. 234. 249. 330. Philippus 215. 229. 234. Familia Equeſtris 646.
Hanckweiler vicus 198.
Handſchuhsheim vicus 370. 353. Dietericus 436.
Hanebach rivulus 63.
Hanenbein familia nobilis 647.
Hanf officina vitriaria 203.
Hangenbietenheim vicus 228. Familia nobilis 647.
Hanhofen vicus 190. 192. 233.
Hanmannshof villa 198.
Harburg v. *Horburg.*
HARCOURT (Henricus Comes de) Gubernator Alſatiæ 184. 579. 713.
Harderi 71. Guilielmus 312.
Hardt ſilva 17. 31. 62. 66. 69. 150. 497.
HARLEY (Lud. Aug. Achill. de) Intendens 723.
Harleſton eques Anglus 317.
Harnaſch de *Weiskirchen* (Gerhardus) 258. 274.
Harſt familia 251. 389.
Hartberg vicus 195.
Hartenfels caſtrum 662.
Harthauſen viculus 270. 363. Familia 520.
Hartmannsweiler vicus 86. 684. 696. caſtrum 417.
Haſcovia monaſterium 82. 84. 156. 161. ſq. 168.
Haſelach vicus 79. 149. 172. 249. vallis 147. Familia nobilis 647. Collegiata 146. 148. 150. 211. 746.
Haſelau vicus 199.
Haſelbach rivus 147.
Haſelburg vicus 199.
Haſen a *Laufen* familia 239. 441.
Haſenburg (Ulricus Theobaldus de) 598.
Haſenecherhof villa 234.
Haſſiacus Landgraviatus 21.
Haſtatus miles 235.
HATSEL familia nobilis 729. Gaſparus 580.
Hatſtatt vid. *Hadſtatt.*
HATTEN vicus 126. 133. 231. caſtrum 437. Ballivatus 745.
Hattgovia pagus 126. 230. 240.
Hattisheim vicus deſtructus 165. 455.
Hattmannsdorf familia nobilis 39. 512. Wernherus 23. 67.
Hattmatt vicus 220. 223. Familia nobilis 647. Sigfridus 223.
Hatzenbuhl 174.
Haube viculus 195.
Hauenſtein viculus 174.
Haumeſſer familia nobilis 648.
Hauſen vicus 116. 120. caſtrum 437. villa deſtructa 44. 455.
Hauß vid. *Hus.*
Hausgauen vicus 38.
Hausgenoſſen 321. 393.
Hausgereuth vicus 233.
Hautegoutte villa 206.
Hauteſelle vid. Alta ſilva.
Hautesbutter 123.
Hauwart familia nobilis 648.
Hayngerayde 127. 398.
Hebiſdorf vicus 51.
Hechinga Sueviæ oppidum 238.
Hecken vicus 42.
Heckeri familia Hagenoæ 356.
HEDIO (Caſparus) 341. 344. ſq.
Heerbrandus (Philippus) paſtor Hagenoenſis 362.
Heſel vicus 190.
Hegeney vicus 255.
Hegenheim vicus 212. 214.
Heggovienſis Landgraviatus 16.
Hegie caſtrum 270. 437.
Heideck (Conradus de) 174. 272. Johannes 272.
Heidelberga caſtrum 7.
Heidelin familia nobilis 648.
Heiden familia 258.
Heidenhoſtwerck 291.
Heidolsheim vicus 112.
Heidweiler caſtrum 38. ſq. 438. Familia nobilis 39. 648.
Heilensloch vicus 248.
Heilig-Creutz oppidum 89.
Heiligenberg vicus 148. 150.
Heiligenforſt 363. 518.
Heiligenſtein vicus 207. ſq. Familia nobilis 648. Gœtzius 160.
Heilmannus (Andreas) 346.
Heilsbruck monaſterium 451.
Heimburger 405.
Heimersdorf caſtrum 38. 437. vicus 53.
Heimsbrunn caſtrum 437. vicus 202. Familia nobilis 648.
Heinich vicus 174.
Heiterheim vicus 817. 503. 651.
Heldensing vicus 248.
S. Helenæ eccleſia 296.
Helfaut familia Weiſſenburg. 389.
Helfenſtein familia nobilis 648. Johannes 839.
Hellrantskirch vicus 57.
Heller, moneta 222.
Heller (Jo.) Col. Argent. 346.
Hellinſtein (Degenhardus de) 558.
Helmannsgereuth vicus 169.
Helmlingen vicus 233.
Helmſtadii familia Landav. 398.
Helvetica confeſſio 341.
Helvetici fœderis occaſio 18. 427.
Helvetus Romanorum 153.
Hemmingesburen villa deſtructa 214. 216. 455.
Henckersleben feudum Imp. 356. 405.
Henheim vid. *Hanheim.*
Henſtingen vicus 38.
Hengweiler vicus 214. 229.
Henneberg Comitatus 19.
Hennequin Baro. 262.
HENRICUS I. Rex Germ. 306. 540.
HENRICI II. Imp. res in Alſatia 142. 306. ſq. 497.

Henrici III. Imp res in Alſatia 307. 497.
Henrici IV. Imp. res in Alſatia geſtæ 108. 498. 547. nummus 322.
Henrici V. Imp. res in Alſatia geſtæ 307. 609.
Henrici VI. Imp. res in Alſatia geſtæ 10. 307. 358. 403.
Henrici VII. Imp. res in Alſatia 144. 359. 371. 425.
Henrici II. Galliæ Regis res in Alſatia geſtæ 313. 359. 396.
Herboltzheim vicus 133. 158. 253. caſtrum 437. monaſterium 256.
Herckheim vicus 69.
Herde villa 130. 166. 179. 228.
Herdeoſe monaſterium 127. 178. ſq. 186. 449.
Herfluch rupes 97.
Hergerſweiler viculus 186.
Hergeheim 177.
Heringheim caſtrum 437. Familia nobilis 648. 71. Anna 659. Petermannus 368.
Herlinus Mathemat. 344.
Herlisheim caſtrum 349. 438. oppidulum 87. 375. vicus 231. 276.
Hermannus Dux Sueviæ 11. 306. 540. ſqq.
Hermanſweiler vicus 242.
Hernolsheim vicus 148. 150. 166. monaſterium 454. Familia nobilis 648.
Herolſingen 168.
Herolzhardt vicus 125. 198.
Herpſen vicus 158.
Herrenalb monaſterium 450.
Herrenfluch caſtrum 95. 97. 438.
Herrenſtein Dynaſtia 210. 724. caſtrum 195. 347. 353. 438. Familia nobilis 649. Hugo 562. Ulricus 366. 370.
Herricus architectus 291.
Herſpach vicus 149.
Hert vid Herde.
Hertenberg caſtrum 83. 438.
Hertenfels caſtrom 82. 168. 438.
Herwart familia nobilis 62. Bartholomæus 59. Joh. Henricus 56. poſſeſſiones 44. 59. ſq. 62.
Herxheim vicus 174.
Herxheimweyer vicus 174.
Herzog (Bernhardus) 395.
Heſingen caſtrum & vicus 61. 101. 438.
Heſhugen vicus 240.
Heſſe familia nobilis 649.
Heſſelhurſt vicus 233.
Heſſenheim vicus 159.
Hettenſchlag vicus 117.
Hetzel familia nobilis 649.
Heus familia 261. 270.
Heuſtetten familia nobilis 649.
Heuweiler vicus 38.
Heyna vicus 174.
Hilſpach villa 185.
Hittenhauſen vicus 199.
Hiltesheim, *Hiltzen* vicus 158.
Hiltzius Architectus 292.
Himmelotzheim vicus deſtructus 193. 455.
Hindisheim vicus 133. 146. caſtrum 438. Familia nobilis 649.
Hunberg vicus 198.
Hingrie villa 273.
Hinterſchiuſt caſtrum 258.
Hinterweidenthal viculus 174. 189.
S. Hippolyti oppidum 114. 125. 128. 130. 133. 237. 272. 503. prioratus 271. rupes 53.
Hipſchmann familia nobilis 649.
Hipsheim, Hipſensheim 266. 101. 132. 171. 194. 684. 708.
Hirſaugienſe monaſterium 73.
Hirſingen caſtrum & vicus 38. 52. 438.
Hirtigheim 171
Hirtzbach caſtrum 38. 438. vicus 38. Familia nobilis 649. 423 Johannes 23. 56.
Hirtzelbach vicus 163.
Hirtzenſtein caſtrum 95. 100. 438.
Hirtzfeld vicus 59. 91.
Hirtzthal vicus 188. 248.
Hiſpaniæ Regis jura in Alſatia 587.
Hilſenſe monaſterium 195. 479.
Hittenheim vid. *Huttenheim.*
Hochbergenſes Marchiones 63. 233.
Hochdorf villa 166. 432.
Hochfeld campus 206.
Hochfelden caſtrum 216. 438. vicus 256. 363. 518. 705. Familia nobilis 648. ſq. 699. Otto 659. Volzo 269.
Hochhauſen caſtrum & vicus 177.
Hochſpira rivus 127.
Hochſtatt familia nobilis 649.
Hochſtett vicus 38.
Hochſtetter familia 65. 356.
Hochweiler caſtrum & vicus 236. 242. 246.
Hockgard (Johannes) 191.
Hœchſtett vicus 254.
Hœffen vicus 101.
Hœisloch vicus 248. ſq.
Hoen à Tillanſuag familia nobilis 725. 77.
Hœnberg caſtrum 110.
Hœnheim vicus 167. 169. 171. 269. 659. Familia nobilis 650 Adelbertus 171.
Hœrdt vid. Herde.
Hoffen vicus 177. 186. 236. 248. 253.
Hotmannus (Crato) 386.
Hofmeiſter (Juhannes) 174.
Hofwart de *Kirchheim* 212. 236. Johannes 139. 165. 575. Eberhardus 253.
Hofweibr (Alb. Wolfius de) 233.
Hogeneck caſtrum 438.
Hoh-Andlau caſtrum 168.
Hohazenheim caſtrum & vicus 222.
Hoh Barr caſtrom 139. 438.
Hohbuhn vicus 233.
Hohemad vicus 234.
Hohenack caſtrum 121. 33. 41. 73. 104. 415. 438. Familia nobilis 649. Gertrudis 122. Theodoricus ibid
Hohenberg Comites 204. 460. Agnes 76. Albertus 384. 426. 471. 564. Anna 473. Burcardus 473. Hugo 287. 377. 384. 564. Rudolfus 166. 564. Wyckardus 252.
Hohenburg Dominium 253. Caſtrum 438. 516. Familia nobilis vid. *Puller.* Monaſterium 152. 158. 164. 170. 239. 301. 403. 408. 551.
Hohenburgweiler vicus 707.
Hoheneck (Philippus Franciſcus de) 177.
Hohenfeld 124.
Hohenfels caſtrum 167. 236. 249. ſq. 274. 438. Dynaſtia 252. Familia nobilis 249. 267. Johannes 240.
Hohenforſt vid. Alta ſilva.
Hohenfurſt familia nobilis 260. Adamus 47. Caſparus 40. 47.
Hohenhus (Philippus de) 247.
Hohenkirch Eccleſia 60. vicus deſtructus 58. 60. 455.
Hohenloica Domus 239. 476.
Hohenriedt familia nobilis 649. 664. Barbara 662. Conradus 255. Rudolfus 241.
Hohenroden caſtrum 167. 714.
Hohenrodern vicus 41. 43.
Hohenrupf caſtrum 95. 438.
Hohenſtatt familia nobilis 398.
Hohenſtaufen caſtrum 547.
Hohenſtauhorum poſſeſſiones 353. 363. 379.
Hohenſtein caſtrum 150. 167. 438. Familia nobilis 650. 123. 125. 270. ſq. 404. 561. Albertus 269. Anſelmus 248. 527. Antonius 146. Burcardus 150. 167. 170. Cunemannus 233. Dietericus 138. 140. Engelhardus 233. Georgius 146. 150. 443. Henricus 86. 145. 151. 170. 260. 269. Jacobus 112. 141. 146. 151. 407. Johannes 170. 568. Philippus 392. Rudolfus 140. 142. 150. ſq. 165. 170. 219. 383. 571. Wilhelmus 142.
Hohenzollern Principum origo 460.
Hohfranckenheim vicus 222.
Hohgæſt vicus 138. 195.
Hohnhurſt vicus 233.
Hohrod vicus 411.
Hohwart vicus 203. 291.
Hollar villa 186.
Holtzapfel de *Herxheim* 650. 187. 265. 268. 715. Anna Ludovica 263. Henricus 574. Johannes Henricus 211. Johannes Jacobus 445.
Holtzburg villa 186.

Holtzhau-

Holtzhauſen vicus 233.
Holtzheim vicus 147. 167. Familia nobilis 650.
Holtzweyer vicus 71. 375.
Hombergæ Comites 110. Ita 470. Ludovicus 167. Rudolfus 167. Wernherus *ibid.*
Homburg vicus 60. caſtrum 349.
homicidarum pœna 373.
Honau familia nobilis 650. vicus 195. ſq. Capitulum 154. 231. 243.
Honcourt vid. Hugshoven.
Horburg Comitatus 74. 127. Ballivatus 718. Dynaſtæ & Comites 611. 82. Burcardus 25. 115. 159. 104. Conradus vel Cuno 75. 96. 106. Waltherus 25. 76. 86. 96. 99. 115. 159. Waltherus Symon 99.
Hornbacenſis Abbatia 210.
Hornberg caſtrum 349.
Horneck familia 177. 398.
Horologium Argentinenſe 292.
Hoſpitalia 45. 301. 355. 368.
Houssaya (de la) Intendens 723. 734.
Hoyer familia nobilis 650.
Hubach vicus 63.
Huffel familia nobilis 705. Reinboldus 160. 325.
Hugo Comes 192. 475. ſqq.
Hugonis (Johannes) 386.
Hugsbergen vicus 261. inferior 270. medius 259. ſuperior 719. Familia nobilis 650. Henricus 636.
Hugshofen Abbatis 448. 202. ſq. 630.
Hugstein caſtrum 94. 448.
Hulnee (Samlun) 415.
Hulſt vicus 234.
Humbrecht familia nobilis 650.
Hunawyer vicus 77. 117. 275. Familia nobilis 650. 119.
Hund familia nobilis 224.
Hundsheim caſtrum 167. vicus 132. 146. 194.
Hunderwihre villa deſtructa 103. 455.
Hundlingen vicus 38.
Hunsburg Dynaſtia 218. caſtrum 232. 439. Dynaſtæ 621. Adelheidis 469. Catharina 218. 246. Fridericus 371. 562. Johannes 218. Wernherus 296.
Hungerspfuhlerhof villa 234.
Hungerſtein caſtrum 94. 100. 446. Familia nobilis 650. Andreas 403. Bertholdus 100. Conradus 94. Dietſchius 403. Petrus 100. Wilhelmus 96. 117. 688.
Huningen munimentum Alſatiæ 59. 704. 734. Familia nobilis vid. *Meyer.*
Hunsbach vicus 38. 186.
Hunsfeld familia nobilis 651.
Hunſingen (Henricus de) 567.
Hurmingenſes Comites 204. 460.
Hurtigheim vicus 147. 171. 236. 684. 719. Familia nobilis 651.
Hus, Haus, de Domo, familia nobilis 648. 58. 69. 94. Dietericus 40. 100. 248. Fridericus 87. Hamannus 120. 595. Hartungus 44. 698. Henricus 155. Johannes 40. 69. Joh. Ulricus 44. 69. 121. Nicolaus 506. 596. Ulricus 60. 445. Urſula 443.
Huſen caſtrum 152. 439.
Huſenburg caſtrum 100. 439. Familia nobilis 656. Johannes 161.
Huſern viculus 90. 98. Milites 715. monaſterium 452.
Huttendorf vicus 255. Familia nobilis 651.
Huttengericht 338.
Huttenheim vicus 157. caſtrum 167. 439. Familia nobilis vid. Burggravii.
les Huttes villa 206.
Huxelles (Nicolaus) Gubernator Alſatiæ 713. 55.

I.

S. Jacobi Capella 301. Hoſpitale 355. 408.
Jagerhofen villa deſtructa 241. 455.
Jagerthal 251.
Iberg familia nobilis 651.
Ichtersheim caſtrum 439. vicus 171. 684. 702. Familia nobilis 651. 706. Aſcanius Albertinus 257.
Jebsheim caſtrum & vicus 112. 439. 684.
Jedersweiler vicus 142. 216.
Istatten caſtum 55. 83. 439. Familia nobilis 689. Caſpar 55. Henricus 95.
Jeſuitarum Collegia 67. 82. 144. ſq. 293. 355. 366. 880. 437. 747.
Jettingen vicus 38.
Ilbersheim vicus 185.
Illburg 269.
Illfurth vicus 38. caſtrum 439.
Illhauſen caſtrum 269. 422.
Illheuſern vicus 112.
Illingen vicus 174.
Illkirch vicus 171. 268. 353. 643. Johannes 110.
Illwickersheim caſtrum 439. vicus 208. ſq. 353. 643.
Illzach caſtrum 40. 260. 439. vicus 40. 427. ſq. Familia nobilis 637. 651. Oſwaldus 117.
Ilumudesheim 518.
Imer de Gilgenberg (Johannes) 24. 600.
Imperatores Germaniæ 555. 209.
Imperii Civitates 277. feuda 216. 225. 257. 323. 431. 692.
Impflingen vicus 182.
Imsheim vicus 223.
Imſpach vicus 234.
Imlial caſtellum 198. 439.
Incendia 351. 363. 409.
Incrementa Civitatum 176.
Indevillars vicus 52.
Ingebrecht familia nobilis 651.
Ingelheim (Barbara de) 248. Urſula *ibid.*
Ingelſud caſtrum 431. Advocatis 46. ſq.
Ingemarsheim vicus deſtructus 10. 403. 455.
Ingenheim caſtrum 415. vicus 136. 139. 225. Familia nobilis 651. Henricus 572. Jacobus 147. Nicolaus Jacobus 263.
Ingenui 620.
Ingersheim vicus 104.
Ingolsheim vicus 187.
Ingweiler oppidum 123. Ballivatus 741.
Innenheim vicus deſtructus 259. 666. 674. 684. 699.
Insheim vicus 184.
Inſignia Imperii 188. 356. Landgraviatus ſuperioris 35. inferioris 134. Civitatum 391. Argentinenſis 323. Colmarienſis 391. Militum 633.
Intendentes Alſatiæ 722. ſq.
Inter Mercatores, familia nobilis 674.
Joehgrim oppidum 173. 276. caſtrum 439.
Jœrger (Nic.) 210.
Johan a Mundolsheim familia nobilis 707. Eliſabetha 649. Urſula 641.
S. Johann. vicus deſtructus 267. 457.
S. Johannis capella 301. monaſterium 450. 138 267. 299. parochiæ 293. 388. ſq. 406. præceptoria 86. 261. 285. 293. 366. 380. 388. 422.
Joncherey vicus 50.
Jovis mons 126.
Iringesberg villa 166.
Irmſtett viculus 236. 684.
Iſenburg caſtrum 68. 79. 439. Familia nobilis 651. Ludovicus 186. Rudolfus 116. Weimannus 368. Wilhelmus 116.
Iſenbachel rivulus 272.
Iſenhauſen viculus 222.
Issenheim Dynaſtia 68. 101. caſtrum & vicus 69. Familia nobilis 648. 651. Johannes 100. præceptoria 453. 95. 101.
Iſenrein mons 272.
Iſtein caſtrum 505.
Ittenheim vicus 270. 353. Familia nobilis 651.
Ittenweiler monaſterium 458
Itterſweiler vicus 157. 259. 654.
Itzingen vicus deſtructus 397. 455.
Judæorum fata 77. 81. 323. 343. 356. 368. 381. 394. 400. 406. 408. 426. ſepulturæ 88. 408. numerus 747.
Judenbretter familia nobilis 652.
Judenburg caſtrum 122. 439.
Judices provinciales 502. 506.
Judicia Eccleſiaſtica 332. Provincialia 25. 127. 500. 503.
Judicium foreſtale 410. Graduale 392. Lapidariorum 338. Monetarium 321.

Jugenbege (Guntherus de) 451.
Jung familia nobilis 652.
Jungholtz caſtrum 88. 439. 652. 694. 701. vicus 276. Familia nobilis 652. Conradus vel Cuno 88. 102. 117. Egenolfus 88. Johanna *ibid.* Wernherus 88.
Jungzorn (Nicolaus) 433. Reinboldus *ibid.*
Juraſſus mons 14.
Juriſprudentia Argent. 325. 327. Colmar. 373. Weiſſenburg. 394.
Jus circa ſacra 282.
Jusjurandum Advocatorum 286. civium Argentinenſium 338.
S. Juſtin vicus deſtructus 197. 456.

K.

Kalbelin familia nobilis 652.
Kage familia nobilis 652. 673. Albertus 143. 271. Bernhardus 525. Conradus 648. Johannes 116. Wernherus 666.
Kagenburg caſtrum 271.
Kageneck familia nobilis 707. 404. Anſelmus 628. Gotzlinus 324. Goſſelinus 628. Johannes 124. 667. Kunigundis 636. Magdalena 696. Nicolaus 636. Wilhelmus 655. poſſeſſiones eorum 266. 269. 353.
Kagenfels caſtrum 271. 406. 439.
Kagenheim vicus 157.
Kahliſſey villa 234.
Kalb vid. *Schauenburg.*
Kalbsgaſſe familia nobilis 652.
Kalenberg villa 700.
Kaltenbrunn vicus 50. monaſterium 450.
Kaltenhauſen vicus 270.
Kaltenthal monaſterium 453.
Kalteſich familia nobilis 652.
Kanweiler vicus deſtructus 455.
Kandel vicus 190.
Kanel familia nobilis 652.
Kapsweyer vicus 176. 247. 429.
Karle familia nobilis 652.
Karſpach caſtellum 39. 439.
Kaſtenvogt 557.
Kattenbach ſubrubium 42.
Katzenbach vicus 104.
Katzenthal vicus 104. 121.
Katzenweiler vicus deſtructus 104. ſq. 455.
Katzwangen vicus deſtructus 116. 455. Familia nobilis 116.
Kauchenheim vicus 128. 243 ſq.
Kayl, *Kehl* fortalitium 291. vicus 702.
Keſenach vicus 187. 236. 248. 253.
Keffendorf vicus 256.
Keidenburg vicus 174.
KEISERSBERG caſtrum 78. 285. 439. Civitas Imperialis 275. ſqq. 415. 734. Advocatia 284. 104. Advocati 590. Familia nobilis 652. Conradus 103. Henricus 368. 417. Waltherus 103. 417. Weſelinus 417.
Kellerey 184.
Kember familia nobilis 658. Dietericus 145. 167. Waltherus 145. Wernherus *ibid.*
Kembs vicus 61. 266. 693.
KEMPF familia nobilis 358. 652. *ab Angratt* 689. Cæſar Carolus 100. Daniel *ibid.*
Kentzingen oppidum 262.
Kerbach vicus 240.
Kerling (Marc.) 212.
Kermannus Architectus 291.
Kertzenmeiſter quid? 411.
Kertzfelden villa 156. Familia nobilis 652. Stehelinus 526.
Keſſelbach vicus 180. 183.
Keſeldorf vicus 183.
Keſſelring familia 104. 366.
Keslee (Thomas) 375.
Keſslerleben 713.
Keſtenholtz vid. Caſtinetum. Familia nobilis 652. Fridericus 519. Regenhardus *ibid.*
Keſtlach vicus 34.
Keſtler (Theob.) 214.
Kettenheim familia nobilis 652.
Ketterich villa 234.
Ketzersgrub 340.
Ketzmertbruck 116.
Kiburg Comitatus 308. Comites 431. 499. Hartmannus 166.
Kiderlin vinum 92.
Kiensburg caſtrum 130.
Kiensheim oppidum 73. 105. 276. caſtrum 439. Familia nobilis 653. Cuno 105. Heſſo *ibid.* Hennemannus 116.
Kiffis vicus 34.
Kilendorf vicus 231.
Kilſtatt vicus 160.
Kindweiler vicus 255. Familia nobilis 653.
Kintheim vicus 271. caſtrum 387. 439.
Kippenheim familia nobilis 224. 653. Albertus 145.
Kipper und Wipper muntz 136.
Kirchberg vicus 63. 125. 198.
Kirchbühel viculus 411.
Kirchheim vicus 177. 211. 227. Familia nobilis 708. vid. *Hofwart*
Kirchel familia nobilis 653. Conradus 140. Eliſabetha 677.
Kirprich vicus 125. 198.
Kirweiler vicus 177. 223. Familia nobilis 653.
Kittelsheim vicus 255. Familia vid. *Richter.*
Klebſattel 44. 65. vid. Cleblattel.
Kleinbrunnen vicus 54.
Kleincrentz vicus 47.
Kleincuntz familia nobilis 356. 191.
Klein-Einſiedlen 63.
Klein-Fiſchingen vicus 179.
Klein-Franckenheim vicus 141.
Klein-Franckreich caſtrum 435.
Klein-Gœfft vicus 136. 138.
Klein-Leberau vicus 124.
Klein-Lutzel monaſterium 450.
Klein-Ochſenſtein caſtrum 236.
Klein-Pfaffenheim viculus 83.
Klein-Rappoltſtein viculus 123.
Klein-Roslen vicus 240.
Klein-Rumpach vicus 273.
Klein-Steinfeld vicus 176.
Kleinſteinhauſen vicus 252.
Klein-Wieſentau vicus deletus 219. ſq. 456.
Klette familia nobilis 653.
Kleimbach vicus 253.
Klingen vid. Clingen.
Klingenthal 407.
KLINGLIN familia nobilis 729. Baptiſta 339. Chriſtophorus 723. Franc. Joſephus 339. 437. Poſſeſſiones 56. 71. ſq. 171. 257. 269. 437.
Klæckler de Munchenſtein 267.
Kloſemann familia nobilis 640.
Klug (Thomas) 118.
Knapp (Joh.) 169.
Knipping familia nobilis 653.
Knittelsheim vicus 179. Familia nobilis 653.
Knobelsberg caſtrum 236. 439.
Knobloch familia nobilis 653.
Knod familia 437.
Knæringen vicus 184. Familia nobilis 653.
Knœrsheim vicus 242. 193.
KOCHERSBERG caſtrum 140. 440. præfectura 139. 316. Ballivatus 743.
Kœnig Armleder 368.
Kœnigsberg caſtrum 66. 120. 128. 130. 133. 712.
Kœnigsbruck monaſterium 451. vicus 126.
Kœnigsburg caſtrum 275. 440. Dominium 205.
Kœnigshofen vicus deſtructus 270. 352. 456. 654. Familia nobilis 651. Jacobus 345. offenna 352.
Kœnigsleut 188.
Kœnigsmann (Robertus) 351.
Kœnigſtuhl rupes 126.
Kogenheim vicus 157. 261. caſtrum 440. Familia nobilis 654.
Kolbsheim caſtrum 440. vicus 265. 684. Familia nobilis 654. 678. Cuno 265. Henricus 143. Lutoldus 405. 433.
Kolweiler vicus 156.
Koppii 264.

Korck vicus 232.
Kornmanni Argent. 264.
Kræmer concionator 425.
Krafft villa 164.
Krantz de Geiſpolczheim 645. Bechtoldus 252. Johannes *ibid.* Wolfgangus 207.
Kraſtatt vicus 142.
Kratzen mons 63.
Krautergersheim vicus 259. 652. 684. 699.
Krautweiler 227.
Krax caſtrum 108. ſq.
Krebs de Bach Nobiles 635. 731. Joh. Adolphus 256. 439.
Krebſer familia nobilis 654. Conradus 419.
Kreitweiler vicus 180. 243.
Kreuckingen caſtrum 55.
Kreſt familia nobilis 654. Georgius 394.
Krieg (Sigismundus) 250.
Kriegtheim vicus 192. 254.
Krolſperg familia nobilis 634.
Kroppen vicus 334.
Krom-Mittwoch 318.
Kronenburg caſtrum 369. vid. Cronenburg.
Krug (Jo. Reinh.) 242.
Kuart viculus 179.
Kuchelii Argent. 404.
Kuchenmeiſter dux exercitus Argent. 308.
Kugelberg vicus 219. ſq.
Kuhls Baro 239.
Kuhlendorf vicus 126. 131.
Kungersheim vicus 44. 698.
Kunheim vicus 75. 140. 260. 684. Familia nobilis 654. Johannes 255.
Kunigsheim vicus 162. 271. Familia nobilis 654.
Kunigshof 209.
Kunzaha 79.
Kurnagel familia nobilis 654. Gœſelinus 352. Johannes 658.
Kurſner (Conradus) 82.
Kurtz familia nobilis 654.
Kurtzenhauſen vicus 327.
Kurtzenrode vicus 199.
Kuß familia nobilis 654.
Kuttina (Jo. de) 51.
Kutzenhausen præfectura 248. Ballivatus 745.

L.

Labousseur (Claudius le) 856. 723.
Lach vicus 203.
Ladhof 364.
Lageinheim vicus 90. 106. Familia nobilis 654. Clewlin 368. Werlin *ibid.*
Laicorum ſepultura 534.
Laley vicus 203.
Lambsheim vicus 177. Familia nobilis 654. 657.
Lampertsloch vicus 230.
Lampertheim vicus 165. Familia 654. 171. 350. 254. 356. Georgius 720. Theobaldus 158.
S. Lamperti monaſterium 127. 603.
Lancea militum 335.
Landau vicus 50. 60.
Landavia Civitas Imperialis 397. ſqq. 6. 276. 283. 401. 575. 734. Urbis poſſeſſiones 174. 272.
Landbach rivus 124. 272.
Landbuttel 512.
Landeck caſtrum 128. 178. 184. 440. Dynaſtia 184. 217. Familia nobilis 654. 174. David 24. Philippus 118.
Landsberg familia nobilis 689. 50. 83. 100. ſq. 209. 431. Jo. Jacobus 699. Petrus 40. Rudolfus 325.
Landersheim vicus 263. 684.
Landgerichte 16. 25. 127. 245. 358. 368.
Landgraben 272.
Landgraviatus 12. 21. 126.
Landgraviatus Alſatiæ Superior 12. 19. 23. 25. Inferior 126. 128. 133. ſq.
Landgravii Alſatiæ 536. Superioris 496. 471. Judicia eorum 24. 728. Inſignia 39. 66. Monumenta 512. Inferioris Alſatiæ 515. ſq. 205. 222. 225. ſq. 231. ſq. 238. 244. 246. Monumenta eorum 533.
Landrecht 325.
Landſchaden a Steinach 405. Conradus 219. Eliſabetha *ibid.*
Landscron caſtrum 36. 62. 440. 698.
Landser caſtrum & Dynaſtia 56. Ballivatus 737. monaſterium 453. oppidum 276.
Landsperg caſtrum 103. 263. Familia nobilis 708. 125. 132. 145. ſq. 158. 170. 198. 210. 222. 236. 251. 270. Anna Maria 649. Burcardus 98. 248. Conradus 77. 260. 263. 401. Dietericus 304. Eberlinus 405. Edelindis 263. Egenolfus 652. Fridericus 211. 220. Georgius 592. Guntherus 160. 269. 296. Hartmutus 98. Henricus 151. 153. 194. 259. Herradis 451. Jacobus 145. 663. Johannes 171. 260. 265. 571. 592. Joh. Fridericus 214. ſq. Margaretha 294. Nicolaus 571. Petrus 105. Richarda 701. Samſon 145. Veronica 671. Wolfius 147. Joh. Ludovicus 720.
Landstuhl caſtrum 303. 285. Dynaſtia 103. 375. 420.
Landvœgte 557. vid. Advocati provinciales.
Landvogtey Hagenau 281. vid. Advocatia provinc.
Langen-Kandel vicus 190.
Langen-Schleithal vicus 175.
Langen Sultzbach vicus 236. 250. 252. 275.
Langenwaſen viculus 123.
Langii 270. 397.
Langatwillare vicus deſtructus 456. 516.
Langmeyer 50.
Lantoldus comes 466.
Lapidariorum judicium 338.
Lapis caſtrum 206. 712.
Lapis ceraunius 68.
Lapp (Nicolaus) 265. Zorniorum ſtirps 719.
Larg familia nobilis 655.
Larga Romanorum 38.
Largitzen vicus 38.
Largue vicus 35.
Laubach caſtrum 84.
Laubeck caſtrum 94. 440.
Laubengerichte 361.
Laubenheim vicus 170.
Laubermalt villa 185.
Laubgaſſen vid. Lobegaſſen.
Lauenſtein caſtrum 233. Familia nobilis 655.
Laufenburgenſes Comites 500.
S. Laurentii parochia 223.
Laurishamenſe monaſterium 226.
Lauſanenſis diœceſis 5.
Lautenbach vicus 101.
Lautenbach-Zell 94.
Lautenbacher-Hof viculus 274.
Lauter vicus 54.
Lauterbach Prioratus 40. 450.
Lauterburg caſtrum & oppidum 173. Ballivatus 746.
Lauterſchwan vicus 429.
S. Lazari Ordo 422. Noſodochium 302.
Leberau vicus 132. 273.
Leberthal 121. 123. 271.
Lebetaus vicus 50.
Lebraha amnis 79. 272.
Leckdeig (Paulus) 414.
Legati Argentinenſes 314.
Legelshurſt vicus 235.
S. Leger vicus deſtructus 38. 457.
Legſtatt 42.
Leims amnis 123.
Leimbach vicus 41. 43.
Leimen vicus 36. vallis judicium 25.
Leimersheim vicus 156. 179. caſtrum 440.
Leimsweiler vicus 186.
Leiningenſes Comites 174. 177. 184. 190. 214. 251. 628. Emicho 181. 183. ſq. 217. 268. 272. 397. 401. 570. 572. 606. Fridericus 16. 140. ſq. 161. 170. 196. 229. 232. 491. 570. Gottfridus 287. 383. Hamannus 240. Henricus 571. Heſſo 16. Johannes 161. ſq. 212. 217. Johannes Ludovicus 239. Ludovicus 240. Philippus 235. 229.

Schaffri-

Schaffridus 148. 217. 237. ſq. 290. Simon 196. 491.
Letterberg familia nobilis 655.
Leiterſperger (Jo.) 145.
Lettzelthal vicus 234.
Lembach vicus 246. 252. 707.
Lemarro caſtrum & Præfectura 234.
Lengenberg vicus deſtructus 75. 456.
Lenoncourt 35.
Lentzel familia nobilis 655.
Leobardi villa 213.
S. Leodegarii Eccleſia 92. 410.
S. Leonhardi capella 83. Collegiata 450. 259.
Leo IX. Papa 480. ſq.
Leonsberg 194.
Leporea vallis 122.
Leproſoria 355. 368.
Leuchtenberg Landgraviatus 22.
Leucopolis 387.
Leuppe vicus 47.
Leutenheim vicus 142.
Leuterſweiler vicus 126. 231.
Leutesheim vicus 233.
Leyen familia nobilis 107. Nicolaus 593.
Libertas Civitatum 277. ſq.
Liberi homines 630.
Lichtenau oppidum & Præfectura 233.
Lichtenberg caſtrum & Dynaſtia 221. ſq. vicus 225. 276. Dynaſtæ 623. 140. 161. 172. 190. 212. 256. 308. 352. eorum inſignia 196. Curia ſeud. 235. ſq. 254. 258. 431. Adelheidis 532. Agnes 527. 532. Catharina 657. Conradus 201. 526. 627. Cunigunda 218. Hanemannus 131. ſq. 223. Henricus 329. 627. Hermannus 564. Jacobus 225. 230. 252. 303. 319. 330. Johannes 130. 201. 219. 222. ſqq. 229. ſq. 233. 236. 249. 435. 526. ſqq. 530. 532. 562. 565. 570. Ludovicus, Ludemannus 131. ſq. 148. 151. 219. 232. ſq. 264. 329. 525. 530. 554. 573. 629. Sigiſmundus 223. 238. 238. Simon 120. Suſanna 528. Sybotho 562.
Lichtenfels familia nobilis 655. 44. Joh. Georgius 261.
Lichtenſtein familia nobilis 655. 18. 512.
Lichtenthal monaſterium 451.
Liebenberg 166.
Liebenſtein caſtrum 33. 36. 440. Familia nobilis 655. Burcardus 36.
Liebenweiler 26. 696.
Liebenzeller familia nobilis 308. 655. Reinboldus 524. 559.
Lieberg 166.
Liebsdorf vicus 34.
Lienenhauſen viculus 250.
Lieſpach vicus 234.
Lieſtal oppidum 110.
Lievre rivus 273.
Ligenbach rivulus 274.
Lilia Francica 324. monetæ Argent. 320. 324.
Limburg familia nobilis 186.
Limites Alſatiæ 2. ſqq.
Limpurgenſe monaſterium 604.
Linck familia nobilis 76. Sebaſtianus Guil. 385.
Linckenheim vicus deſtructus 456.
Linden vicus 43.
Lindoov vicus deſtructus 216. 456.
Lingeville (Chriſtoph.) 63.
Lingolsheim vicus 259. 684. 709. caſtrum 259. 349. Familia nobilis 655.
Liningen familia nobilis 655.
Linthal vicus 101.
Lintzingen caſtrum & vicus deſtructus 229. 456.
Linx vicus 233.
Lipsheim vicus 147.
Literæ in Alſatia cultæ 341. 361. 374. 386.
Littenheim vicus 244.
Liverſel rivulus 272. villa 125.
Lixhauſen vicus 255.
Lobecke caſtrum 84.
Lobedenburg (Hartm. Comes de) 185.
Lobegaſſen familia nobilis 655. 83. 94. Hanemannus 102. Johannes 257. 378. 415. Richardus 94.
Lobſau vicus 242.
Lochbaum 127.
Lochweiler vicus 212. ſq.
Lœben (Chriſtoph. Melch. de) 258.
Læſelin familia nobilis 656.
Lœwenberg caſtrum 35. 440. Familia nobilis 656. 244. præpoſitura 450.
Lœwenhaupt (Adamus Comes) 239. 731.
Lœwenſtein caſtrum 236. 252. 349. Familia nobilis 655. Ludovicus 575. Sigfridus 241. 435. Wolframus 253.
Lohr vicus 198.
Loingebern vicus deſtructus 216.
Lollbruder 300.
Lombard familia nobilis 656.
Longtrait vicus 123.
Lorch monaſterium 131.
Lotharius Sax. Imp. 307. 549.
Lotharingiæ Ducum origo 460. 475. 492. Adelbertus 492. ſq. Carolus 112. 137. 152. ſq. 200. 214. 232. 256 273. Franciſcus 475. Fridericus 130. 217. 409. 432. 483. Gerhardus 131. 273. 475. 494. ſq. Godefridus 480. Johannes 131. 219. Leopoldus 273. Matthæus 45. 130. 203. 217. 228. 273. 491. 590. Rodolphus 77. Simon 519. Theobaldus 409. 432. 489. ſq. Theodoricus 495. Terræ Alſaticæ 272. 123. 125. 234. Feuda 260. 74. 77. ſq. 89. 128. 226. 238. ſqq. 250. 252. 407. 524.
S. Louis oppidum 76.
Lubendorf vicus 35.
Lucé (Jac. Pineau de) 723. *Praf.*
Lucelburg caſtra 212. 179. 258. 260. 713. Comites 617. Petrus 232. 270. Reinoldus 363. 450. 534. Familia equeſtr. 731. 125. 169. 198. 237. 203. Bernhardus 451. Egenolfus 139. Fridericus *ibid.* Hermannus 618. Johannes 451.
Lucella monaſterium 450. 506. Poſſeſſiones ejus 35. 40. 57. 82. 106. 423. 452.
Lucelstein caſtrum, oppidum & Comitatus 196. ſeq. Comites 618. Burcardus 79. 88. 162. ſq. 197. ſq. 214. 262. Henricus 197. 214. Hugo 113. 197. 627. Jacobus 163. 214. Volmarus 197. 569. Walpurgis 211. Wilhelmus 163. 197. Familia equeſtris 656.
Lucerna Helvetiæ 69. 101.
Lucidæ vallis monaſter. 451. 624.
S. Luckar vicus 38.
Luckesheim familia nob. 656.
S. Ludovici oppidulum 28. 76. parochia 292. 302.
Ludovici Fortalitium 244. 734.
Ludovicus Germanicus 306.
Ludovicus Infans 179. 306. 605. Ultramarinus 306.
Ludovicus Bavarus Imp. 179. 310. 371. 399. 502. 563. ſqq. 591. 607.
Ludovicus XIV. Rex. 27. 59. 62. ſqq. 107. 197. 204. 258. ſq. 284. 288. 293. 302. 316. 378. 388. 397. 579. 615. ſq. 682.
Ludovicus XV. Rex 103. 317. 360. 594. 696.
Luemſchweiler caſtrum 38. ſq.
Lufendorf vid. Lubendorf.
Lumbhard familia nobilis 656.
Lumersheim vid. Leimersheim.
Lunſtorf vicus 34.
Lupfen (Comites de) 75. 628. Georgius 107. Joachimus *ibid.* Johannes 105. 107. 122. 428. 571. 597. Sigismondus 40. 42. 106. ſq.
Lupſtein vicus 142. 192. ſq. 518. Familia nobilis 656. Hugo 145. Martinus 141.
S. Lupi familia nobilis 56. Stephanus 51.
Luppach monaſterium 453.
Luſan vicus 242. 248.
Lutenbach vicus 91. 411. monaſterium 448. capitulum 91. Mangoldus 548.
Lutenheim vicus vid. Leutenheim. Familia nobilis 656.
Luterau caſtrum 440.
Lotersdorf (Petrus de) 120.
Luterſweiler vid. Leutersweiler.
Lutheraniſmus in Alſatia 361. 373. 385. 394. 400. 406. 414. 418. 748.
Lutishofen (Henr. de) 99.
Lutra monaſterium 475. ſq.
Lutrau, *Lutter* vicus 51.
Lutweiler vicus 253.
Lutzelburg vid. Lucelburg.
Lutzelhard caſtrum 232. 323. 274. 440. 675. vic. 234.

Lutzel-

Lutzelhauſen vicus 149. ſq.
Lutzelſtein vid. Luceſſtein.
Luxdorf vicus 34.
Luxemburgi Duces 328. Advocati Alſatiæ 282. 287. 568. 587.
Lycoſthenes (Conradus) 82.

M.

Mackau de Hartigheim 729. 236.
Mackenheim vicus 170. 684. 705.
Madenburg caſtrum & Præfectura 174. Ballivatus 746.
Magle familia nob. 656. 263. Cunzelinus 302. Jacobus 210. Thomas 150.
Mægerer (Theobaldus) 47.
S. Magdalenæ capella 411. 450. monaſteria 294. 299. 355.
La Magdelaine vicus 48.
Magdenburg vid. Madenburg.
Magela amnis 147. 407.
Magnac Comitum poſſeſſiones 72.
Magny vicus 51.
Mahlkirch vicus 170.
Majeſtaticum jus 283.
Maillebois (Jo. Bapt. Franc. de) 723.
Majus (Johannes) 386.
Maier familia nobilis 656. Ennelin 649. Johannes *ibid.*
Malli Landgraviales 31. 722.
Malmerſbach viculus 98.
Malſch vicus 177.
Malzen familia nobilis 725.
Mandrevillar vicus 47.
Manicampus præfectus belli 122.
Manſe familia nobilis 656. Eliſabetha 702. Sigismundus 154.
Manſeldii Comitis res in Alſatia geſtæ 137. 363. 409.
Manſpach vicus 38.
Marbach monaſterium 449. 76. 82. ſq.
Marbachius (Johannes) 342. 345.
Marca argenti 37.
Marca Gemarienſis 112. Maurimonaſterienſis 212. 716.
S. Marci Eleemoſynaria 303. monaſterium 83. 167. 299. 353. præpoſitura 91.
Marcianum ſtipendium 346.
Marckolsheim oppidulum 159. 276. Ballivatus 739. vicus deſtructus 456.
Mareſchalli Epiſcopatus Argent. 622. Landgraviatus ſup. 18. 508. Hagenoæ 360. 524. Weiſſenburgi 392. Landaviæ 400. Curiæ Rom. 687. ſq.
S. Margarethæ eccleſia 138. monaſterium 167. 294. 299.
S. Mariæ in fodinis 124. ad Quercum eccleſia 230.
S. Mariæ virginis imago 323. eccleſia 272. monaſterium 447. ſq. ſacellum in Tuſenbach 110.
S. Mariæ Magdalenæ capella 94.
Marienbrunn monaſterium 452.
Marienthal monaſterium 355. 452.
Marivile 104.
Markiach Præfectura 123. 739. burgus 124.
Marley caſtrum, vicus & dynaſtia 210. 353. Familiis nobilis 657.
Marquis 13.
Marſelli familia nob. 726.
S. *Martin* vicus 203.
S. Martini Eccleſia 97. 296. 365. Hoſpitale 355.
Martinsburg 76. 445.
Martinsburger 214.
Marx ab Eckwersheim familia nobilis 642. 652. 657. Nicolaus 262. poſſeſſiones 156. 187. 365. 444.
Marmunster oppidum 63. 276. Dynaſtis 33. 63. 103. Ballivatus 736. Familia nobilis 657. 48. 67. 97. Borcardus 505. Chriſtophorus 63. ſq. 70. 103. Johannes 103. Joh. Erhardus 437. Ludovicus 599.
Maſu Dux fictus 63.
Mathra rivulus 274.
Matricula Imperii 280. 358. 384. nobilitatis Alſatiæ inf. 684.
Mattſtall vicus 238.
Matzenheim vicus 133. 158. familia nobilis 657. Nibelungus 594. Ottemannus 594. Waltherus 526.
Mauchenheim vicus deſtructus 456.
Maulbrunnenſe monaſterium 450.
Maurimonasterii Abbatia 138. ſqq. 210. ſqq. 215. 217. 229. 262. ſq. 305. Marca 212. oppidum 213. 276. Ballivatus 743.
S. Mauritii capella 301. eccleſia 262. villa 167.
Mauran caſtrum 52. 441.
Maximiliani I. Imp. res in Alſatia geſtæ 509. 312. 359. 369. 371. 399. 574. ſq.
Mazarini (Jul.) Card. 54. 284. 579. 723. Armandus Carolus *ibid.*
Mazalier de Fouquerolle 598.
Mechtersheim vicus 184.
Mediani-Monaſterii poſſeſſiones 113. 146. 170. 407.
Meerſchwein familia nobilis 657. Jacobus 654. Nicolaus 160. Suſanna 654.
Megioradi cella 60.
Meige de *Weſthofen* familia nobilis 657. Hugo 648. Johannes 203. Wilhelmus 229.
Meinoldsheim vicus 142. 193.
Meiſegott vicus 203.
Meiſenheim vicus 172.
Meiſenthal vicus 242.
Meiſterſænger 346.
Meiſtersheim vicus 170. 684. Familia nobilis 651.
Meiſtertag 372.
Melitenſis Præcept. 86. vid. S. Johannis.
Mellich vicus 252.
Melsheim vicus 192. 223. 518.
Memmelshofen vicus 248.
Memprechtshafen vicus 233.
Menchenhofen vicus deſtructus 222.
Menchweiler 189.
Mendeſlach vicus deſtructus 38. 51. 456.
Mengen familia nobilis 657.
Mengiat vicus 51.
Menoncourt vicus 55.
Mentelius (Johannes) Typographus 348.
Mercatus 37. 131. 247. 318. 398. 417.
Merckel (Johannes) 394.
Merckelsheim 69.
Merckweiler vicus 248. ſq.
Mergensheim (Eliſabetha de) 83.
Mertenheim vicus 166. 185.
Mernach vicus 34.
Meroux vicus 48.
Mersheim vicus deſtructus 58. 456.
Mersheuſer Architectus 298.
Mertbach villa 166.
Mertzen vicus 38.
Mertzweiler vicus 237.
Merxheim vicus 69. ſq.
Meſiray vicus 52.
Metallifodinæ Alſaticæ 48. 99. 125. 409.
Metenſes Comites vid. *Dagsburg*.
Metenſis Epiſcopi jura in Alſatia 195. 198. ſq. 224. 229. 235. 273. ſq. 269. Feuda 262. 118. 138. 213. ſq. 286. 219. 222. ſq. 228. ſq. 236. ſqq. 270.
Metzeral vicus 418.
Metzger familia 389.
Meuſchen (Jo. Gerh.) 306.
Meuse (March. de) 204.
Mewart familia nobilis 658.
Meye familia nobilis 657. Henricus 112.
Meyenhart vicus deſtructus 57. 456.
Meyenheim caſtrum 82. 441. vicus 66. 70. 90. ſq. Familia nobilis 657. Matthias 167.
Meyenheimerweiler vicus deſtructus 456.
Meyer de Huningen familia nobilis 658. Johannes 38.
Meyer (Matthæus) 346.
Meyerboferi 138. 247.
Meyersheim 38.
Meygenhart vicus deſtructus 58.
Meyweyer vicus deſtructus 104. 456.
S. Michaelis capella 301. 355. eccleſia 389. monaſterium 448.
Michelbach monaſterium 452. vicus 44. 57.
Micheifeld monaſterium 57. 452.
Micyllus (Vitus) 361.
Mietersholtz vicus 235. 684.
Mietersheim vicus 225. 239. Familia nobilis 658.

Digitized by Google

Milandre caſtrum 48. 441.
Miles 630. ſqq.
Miltbach vicus 150.
Miltey Advocatia 166.
Miltiche villa 274.
Minderſchlag vicus 190.
Minfeld caſtrum 441. vicus 7. 190. 193.
Miniſteriales 630.
Minnewiler caſtrum 104. 122. 441.
Minoritarum monaſteria 354. 381. 423.
Minrewilre 71. 99.
Minversheim vicus 256. 716.
Mirmelberg monaſterium 448.
Mirlerach 52.
Miſſbach familia nobilis 658. 147.
Miſſi regii 358. 722.
Mitſchdorf vicus 199.
Mittelbergheim vicus 157. 207. 259. 684. 699.
Mittelbrunn vicus 199.
Mittelburg caſtrum 71. 83.
Mittelhausbergen vicus 259. 684. 707.
Mittelhauſen caſtrum 441. vicus 227. Familia nobilis 658. 224. 404. Albertus 227. Felix 141. 263. Hogo 352. Johannes 270.
Mittelkurtz vicus 141.
Mittel-Schaeffelsheim vicus 254.
Mittelſcheer vicus 203.
Mittelweyer vicus 77. Familia nobilis 658.
Mitzach viculus 98.
Mock (Johannes) Monetarius 321.
Modenbach vicus 183.
Modenheim vicus deſtructus 40. 427. ſq. 456.
Mœnchheimer familia nobilis 210. 248. Henricus, Matthias, Simon 233.
Mœrburg caſtrum 702.
Mœrenbrunn monaſterium 452.
Mœrlingen vicus 48.
Mœrtbrunn vicus 230.
Mœrſch 177.
Mœrsperg caſtrum & Dynaſtia 35. 727. Dynaſtæ 610. Caſparus 6. 15. 18. 39. 51. 102. 112. 399. 509. 575. 599. Clara 694. Conradus 36. 54. 424. Jacobus 368. 406. Johannes 69. 88. Johannes Jacobus 54. 575. Petrus 22. 54. 424. 598.
Mœſſinger (Phil.) 264.
Moguntinæ Eccleſiæ feuda 131. 226. 403. Synodi 340.
Molau viculus 98.
Molckenburg caſtrum 112. 448.
Molendina Argentinenſia 305.
Molsheim oppidum 143. 166. 276. 739. Advocatia 167. Familia nobilis 658.
Monachi, *Munch*, familiæ nobiles 637. 677. Bertoldus 139. 435. Burcardus 60. 63. 116. 266. 371. 505. 591. 596. Conradus 377. Fridericus 140. 168. Gertrudis 264. Happa. 426. Henricus 63. Johannes 60. 263. 657. Joh. Thuringus 35. Relindis 657.
Monasteria Alſatiæ 447.
Monaſterienſis pacis acta 26. Abbatia & vallis vid. Gregoriana.
Monaſterium oppidum vid. Munſter.
Monetandi jus 42. 115. 319. 358. 369. 382. 432. 543. modus 321.
Monetariorum privilegia 320. tribunal 340.
Monron caſtrum 52.
Montancy vicus 52.
Montauſier Dux 115.
Montbouton vicus 50.
Montclar (Joſeph. Baro de) 579. 105. 107.
Montjoye vid. Froberg.
Montisbeliardi Comitatus 5. 21. Comitum origo 483. 609. Henricus 52. Johanna 33. 44. ſqq. 54. 167. 610. Rainaldus, Reginaldus 33. 45. ſq. 52. Richardus 49. Theodoricus 45. 80. 449. 609.
Montnotron vicus 52.
Montorſin vicus 52.
Montplaiſir villa 273.
Montreuil vid. Munſterol.
Monumenta Landgraviatus inferioris 528. 533. ſuperioris 512.
S. Morandi monaſterium 449. præpoſitiva 110.
Morbey villa 211.
Mordfeld 92.
Mordglock 318.
Morimont vid. Mœrſperg.
S. *Morus* vicus 163.
Moritzheim vicus 38.
Morle villa 186.
Mornsbrunnen villa 189.
Morsberg 166.
Morsweiler vici 39. 52. 73. 87. 104. 107. 121. 255. 285. 443. 642. 724. caſtrum 724. Familia nobilis 658.
Mortenaviæ Comites 540.
Mortzweiler vicus 44.
Morvillar caſtrum & vicus 52.
Mos vicus 34.
Moſch viculus 98.
Moſchbach viculus 98.
Moſſelbach rivulus 212.
Moſung familia nobilis 658. Johannes 258. Paulus *ibid.*
Moterbrunn villa 238.
Moteret (Henricus) 394.
Motheren caſtellum 634. vicus 174.
Moval vicus 47.
Muckenbach villa 149. ſq.
Muckenſchopf vicus 232.
Mueg familia nobilis 658. Jacobus 265. Johannes Paulus 269. Ludovicus 265. Suſanna Eliſabetha 265. Wilh. Sebaſtianus *ibid.*
Muffenheim vicus 180. 183.
Muha caſtrum 481. Comitatus 490.
Muhlbach vici 149. 170. 418.
Muhlenthal vicus 234.
Muhlhausen civitas 422. ſqq. 148. 166. 276. ſq. poſſeſſiones 39. ſq. Vicus 173. 174. 236. 252. 684. vicus deſtructus 327. 401. 456. caſtrum 441. Familia nobilis 659.
Muhlhauſen vicus 186. 247. Familia nobilis 398. Simon 432.
Mullenheim familia nobilis 210. Agnes 652. 657. 667. Blaſius 207. 223. Burcardus 218. 412. 572. 670. Catharina 638. Cuno 505. Daniel 146. Georgius Fridericus 137. Gertrudis 422. Henricus 111. 114. 204. 212. 267. 293. 331. 340. 563. Heintzelin 638. Margaretha 652. Nicolaus 667. Suſanna 707. Waltherus 191. 228. 264. 527. Wigelina 652. poſſeſſiones 143. 145. 147. 151. 202. 260. 265.
Mulnecke Nobiles 659.
Mulvirtheim vicus 256. Nobiles 659.
Mummenheim vicus 192. 254. Nubiles 659.
Munch vid. Monachi.
Munchendorf caſtrum 36. 441. 695.
Munchenſtein caſtrum 35.
Munchhauſen vicus 59. 62. 180. 183.
Munchheimer vid. Mœnchheimer.
Munchhof villa 36. 148. vicus 112.
Munchsheim 75.
Munchweiler vicus 234.
Monoatum Rubeacenſe 79. Weiſenburgenſe 173. 429.
Muntat-Gericht 392.
Mundat-Recht 429.
Mundolsheim vicus 259. 349. 684. 707.
Munitio urbium 290.
Munolsweiler vicus 136. 139. 171. 646.
Munster civitas Imp. 404. 724. Fœdera ejus 278. ſq.
Munſterol caſtrum 51. 441. Deſiderius 51. Fridericus 47. 51. 505. Guido 51. Johannes 22. 38. 51.
Munthart (Paulus) 347.
Muntzeoberg (Philippus de) 186.
Muntzenheim vicus 75.
Muntzgenoſſen 321.
Muntzherren 321.
Murrweiler caſtrum & vicus 71.
Mursacensis Abbatiæ Terræ 92. ſqq. 49. 59. 61. 69. 76. 158. 446. Feuda 39. 58. 62. 71. 93. ſq. 111. 117. ſqq. 124. 132. 226.
Murbach fluviolus 94.
Murnhart familia nobilis 659. 171. Andreas 167. Bernhardus 130. Burcardus 167. Theobaldus 165. 167. 265.
Murrhu (Caſparus & Sebaſtianus) 347.

Murſel

Digitized by Google

Murſel familia nobilis 659.
Muſeler familia nobilis 659. 328.
Muſici Alſatiæ 192.
Mutig vicus 112.
Mutlach vicus 273.
Muſpach vicus 34.
Muterus 167.
Mutteuheim vicus 132.
Mutzenhauſen vicus 192. 254.
Mutzig oppidum 147. 150. 166. 276. Familia nobilis 659.

N.

S. *Nabor* vicus 165.
Nagel familia nobilis 659. 264. Johannes 270. 591. Luitfridus 180. 251.
Nageiſtall viculus 411.
Nambsheim caſtrum & vicus 71. 118. 724.
Namurcenſes Comites 482.
Nape familia nobilis 659.
NARDIN familia nobilis 726.
Narta vicus 156.
Naſoviæ Comites 115. 261.
Naſſweiler vicus 149.
Naufragii jus 308.
S. Nazarii monaſterium 131. 217.
Neſtis 339.
Nehweiler vicus 174. 250.
Nellenburg (Wolframus de) 436.
Neoburgenſe monaſterium vid. Neuburg.
Neoſtadium Spirigoviæ 127.
Neovilla vid. Neuweiler.
Neſer (Petrus) 59.
Netzenbach vicus 149.
Neu-Beinheim vicus 180.
NEUBURG monaſterium 450. Ballivatus 743. poſſeſſiones 148. 230. 232. 255. 266. 270. 274. 363. 452. 522. ſq. caſtrum 180. vicus 243.
Neuburgweiler vicus 180.
Neucaſtel caſtrum 7. 186.
Neudhan caſtrum 274.
Neuderſtein viculus 78.
Neudorf vicus 180. 216. 265. 713.
Neuenburg caſtrum 166. ſq. Familia nobilis 58. 659. Henricus 56. Petrus 167.
Neuenfels familia nobilis 660.
NEUENSTEIN caſtrum 694. Familia nobilis 718. 161. 263. Valentinus 117.
Neufbaus vicus 163.
Neufmeix vicus 47.
Neugartheim vicus 141.
Neuglaßhutt vicus 240.
Neuhauſen vicus 98. Familia nobilis 259.
Neuheuſel vicus 245.
Neukirch vicus deſtructus 163. 456.
Neuland villa deſtructa 233.
Neumuhl vicus 233.
Neunhofen vicus 236. 249. 258. 273.
Neuweiler oppidum 219. 233. 276. Eccleſiæ Collegiatæ poſſeſſiones 198. 220. 222. ſqq. 226. 246. 257. 262. 305. Familia nob. 224. Vici 36. 206. 223. 250.
Neu-Winſtein caſtrum 232. 251.
Newhaſen 249.
Nibelung familia nobilis 660. Walterus 525.
Nicol familia nobilis 660.
S. Nicolai capella 301. monaſterium 150. 299. 449. 453. parochia 295. prioratus 54.
Nicotiana herba 351. 362.
Nideck caſtrum 132. 150. 441. Familia nobilis 660.
Nider-Altorf vicus 267.
Nider-Aſpach vicus 43.
Nider-Aſſel caſtrum 431. vicus 48.
Niderbetſchdorf vicus 126. 231.
Niderbruck vicus 63.
Niderbrunn caſtrum 441. vicus 130. 132. 216. 228. ſq. præfectura 238.
Niderburbach vicus 64.
Niderburg caſtellum 269. 441.
Nider-Burnhaupten vicus 43.
Niderdorf vicus 111.
Nider-Ehnheim vicus 170. 276. 402. 684.
Nider-Enſisheim vicus 75. 695.
Nider-Hagenthal 36.
Nider-Haslach 150.
Nider-Hausbergen vicus 261. 270.
Nider-Heringheim vicus 71.
Niderhof 360.
Nider-Kutzenhauſen vicus 248. ſq. 252.
Niderlarg vicus 34.
Nider-Lauterbach vicus 174.
Nidermagſtatt 57.
Nidermatſtall vicus 248. 252.
Nidermichelbach 57.
Nidermorſchweiler 39. 104.
Nidermotern vicus 216. 218. 225.
Nidermoterburg caſtrum 225. 236. 442. 705.
Niderweiler caſtrum 168.
Nider-Otterbach vicus 190.
Nider-Otterott vicus 258. 684. 700.
Nider-Ranſpach 57.
Nider-Rædern caſtrum 243. 442. vicus 180.
Nider-Schæffelsheim vicus 254.
Nider-Schæffheim vicus 172.
Nider-Seebach vicus 240.
Niderſept vicus 50. 431.
Nider-Spechbach vicus 43.
Nider-Steinbach vicus 218. 230. 248.
Nider-Steinbrunn vicus 60. 694.
Nider-Sutzbach vicus 44. 222.
Nider-Traubach vicus 43.
Nider-Wackenbach 150.
Nider-Werde caſtrum 132.
Niedheimer à Wattenburg fam. nobilis 660. 236. 259. Joh. Jacobus 437.
Nifern viculus deſtructus 237. 264. 456.
Niger lacus 123.
Nigra factio 372.
Nigri (Theobaldus) 296.
Nivea vallis 194.
Nobiles à caſtris nominati 32. 527.
NOBILITAS Alſatiæ 629. ſqq. allodiales ejus poſſeſſiones 263.
Nobilitatis Germaniæ gradus 19.
Nomina vicorum 458.
Nomnay vicus 47.
Nonnenweiler vicus 158. 168. 265. 713.
Nope vid. Nape.
Noppenau vicus 161. 694.
Nordgaſſe familia nobilis 660. Conradus 675. Hogd 83. 108. Sitermannus 71.
Nordgovia pagus Alſatiæ 126. 192. 516.
Nordwind familia nobilis 634. 660. Burcardus 97. Hennelinus *ibid.* Johannes 97. ſq. 211. Rudolfus 368. Wilhelmus 97.
Noribergæ origines 354. jura 323. foreſts 363. mercatorum immunitas 315. Burggravii 166. 259.
Northauſen caſtrum 349. vicus 156. Fam. nob. 660.
Northeim vicus 211. Familia nobilis 600.
Nothalten vicus 157. 259. 684. 699.
Notweiler vicus 188.
Novellar vicus 47. 223.
Nufern vici 60. 132. 273. 264. 698. Familia nobilis 660. Rothebus 61.
Nugarten familia nobilis 660.
Numeney Milites 131.
NUMMI Argentinenſes 322. Colmar. 369. Hagenoenſes 358. Mulhuſini 423. Phirret. 610. Weiſſenburg. 390.
Nuncii Cameræ 358. aboliti 539.
Nundinæ 43. 46. 318. 357. 369. 390. 404. 412. Conf. Mercatus.
Nuſſdorf vicus 174. 272. 401.
Nyperg (Engelhardus de) 191. Johannes *ibid.*

O.

Obenheim vicus 130. 171. 684. 702.
Ober-Aſpach vicus 43.
Ober-Bergheim 113.
Ober-Betſchdorf vicus 126. 231.
OBERBRONN vicus 218. 237. Dynaſtia 216. 237. 743.

Oberbruck vicus 63.
Oberburbach vicus *ibid.*
Oberburg 54.
Ober-Burnhaupten vicus 43.
Oberburnheim vicus deſtructus 356. 397.
Oberckeim vicus 177.
Oberdorf vicus 36. 109. 125. 177.
Ober-Ehnheim civitas 402. ſqq. poſſeſſiones ejus 271. fœdera 278. ſq. caſtrum 403.
Ober-Ensheim vicus 71.
Obereſch vicus & caſtrum 248.
Ober-Eſlingen vicus 177.
Obergalſe de Molsheim fam. nob. 661. Sigfridus 146.
Obergericht 174.
Ober-Hagenthal 36.
Ober-Hausbergen 261.
Oberhauſen vicus 186.
Oberhayngerayde 127.
Ober-Heringheim vicus 78.
Ober-Herſpach vicus 150.
Ober-Hochſtatt vicus 184.
Oberhofen vicus 177. 184. 232. 429. Curia domin. 60.
Oberhutten vicus 123.
Oberlach oppidum 161. Caſtrum 406. Villa deſtructa 153. 301. 405. 456. Familia nobilis 711. 170. 404. Anna 667. Burcardus 212. Dorothea 703. Jacobus 233. 703. Johannes 405. 667. Rudolfus 60. Sigfridus 213.
Ober-Kutzenhauſen vicus 248. ſq.
Ober-Lauterbach vicus 180. 243.
Obermagſtatt vicus 57.
Obermattſtall vicus deſtructus 248. 456.
Obermichelbach 57.
Obermoſchweiler vicus 38. 87.
Obermeusheim caſtrum 177.
Obermotern vicus 177. 225.
Oberndorf vicus 133. 230.
Ober-Otterbach vicus 190.
Ober-Ranſpach 57.
Ober-Ratſamhauſen 75.
Ober-Rædern 1. 4. 243.
Ober-Rotban vicus 200.
Ober-Seebach vicus 175. 429.
Oberſept vicus 50.
Ober-Sorn vicus deſtructus 456.
Ober-Spechbach vicus 43.
Oberſtauſſen vicus 48.
Oberſteigen monaſterium 195. 452.
Ober-Steinbach vicus 234.
Ober-Steinbrunn vicus 60.
Ober-Sultz 84.
Ober-Sultzbach vicus 44. 223.
Ober-Traubach vicus 43.
Ober-Waſenſtein caſtrum 233.
Obmann 279.
Obsacht (Georgius) 327. 351. Ulricus 339. 734.
Obrechtsthal 201.
Ocahan familia nobilis 729. 169. 236.
Ochsenstein caſtrum 215. 236. 349. Dynaſtia 215. Dynaſtæ 619. 167. 184. 268. Clara 217. Georgius 216. ſqq. 225. 227. 238. Johannes 130. 147. 151. 176. 211. 216. 238. 250. 505. 563. 596. Margaretha 215. Mena 217. 237. ſq. Otto vel Ottemannus 6. 130. 201. ſq. 211. 216. ſqq. 232. 236. 250. 253. 261. 281. 308. 387. 473. 503. 526. 558. 563. 594. 607. 610. Philippus 238. Rudolfus 207. 214. 216. ſq. 238. 563. Ulricus 238. Volmarus 216. 238. Familia Equeſtris 661.
Odelshofen vicus 233.
Odern caſtrum & viculus 98.
Odrazheim vicus 211. 216. 365. 666. 684.
Oechſel (Johannes) 386.
Oehringenſis collegiata 470.
Oelbach vicus 43.
Oelenberg monaſterium 449.
Oenipontanum tribunal 24.
Oetingenses Comites, Landgravii Alſatiæ Inferioris 128. ſq. 529. ſq. Fridericus 244. Ludovici 244. 251.
Oettingen vicus 240.
Offenbach vicus 184.
Offenburg 166.
Offenburger (Hammannus) 60. Hermannus 424.
Offenheim 719.
Offendorf præfectura 231. Ballivatus 741. vicus 130. 133.
Officia Landgraviatus Inf. 532. Superioris 512.
Officialis Epiſcopi Baſilienſis 37.
Officinæ chartariæ 210. 418. fili ferrei 411. monetariæ 304. 382. vitriariæ 97. ſq. 195. 248.
Offweiler vicus 226. 252. 275.
Ohlungen vicus 256.
Ohnenheim vicus 230. 684.
Olruna amnis 99.
Olrweiler 84.
Oltingen caſtrum 665. vicus 34.
Olwisheim vicus 169. 192. 264. 684. 700. 703. Familia nobilis 661.
Olweiler caſtrum 87.
Omnium Sanctorum monaſterium 161. 693. Oratorium 239. 711. ſq.
Onenheim vicus 112. ſq. 621.
Onera civitatum Imper. 280. 370.
Onolsbacenſes Marchiones 259.
Opiliones Alſatiæ 389.
Oppida Alſatiæ 275.
Orbey vici 73. 98. 123. vallis 121. 415.
Organum Argent. Eccleſiæ 291.
Orphanotrophium Argent. 303.
Orſan (Sigiſmundus de) 48.
Orſchweiler vici 84. 172. 205. 280. Fam. nob. 661.
Ortenaviæ Advocatia 283.
Ortenberg caſtrum 201. 349. 719. Familia nob. 35. 661. Gabriel 56. 62. Wilhelmus 201. 204. 448.
Ortermeiſter officium 321.
Ortzenweiler vicus deſtructus 41.
Oſterwilre vicus deſtructus 192. 456.
Oſenbach viculus 83.
Oſenbir viculus *ibid.*
Oſlarius (Jacobus) 344.
Ostein caſtellum 101. viculus 69. Familia nobilis 732. 69. 716.
Oſthauſen caſtrum 442. vicus 257. 684.
Oſtheim vicus 77.
Oſthofen caſtrum & vicus 171. 229. 442. 684. 720. Familia nobilis vid. Burggravii.
Oſthus vicus 132. 134. 194. 720.
S. Oſwald 269.
Oſweiler familia nobilis 661.
Otenckel vicus deſtructus 352.
Otfridus monachus 394.
Othmarsheim vicus 58. 179. monaſterium 449. Familia nobilis 661.
Otomarus 344.
Ottendorf vicus 35.
Otterbach vicus 247. Familia nobilis 252.
Otterott vici 258. 445. 713.
Ottersbubel 106.
Ottersdorf vicus 180.
Ottersheim vicus 179.
Ottersthal vicus 136. 139.
Otterſweiler vicus 138. 212.
Ottfriderich familia nobilis 661.
Otto M. Imp. 180. 306. 466. 540. ſq. nummus 332.
Otto II. Imp. 190. 306. 542. nummus 332.
Otto III. Imp. 193. 543.
Otto IV. Imp. 359. 551. ſigillum 188.
Otto (Marcus) 346.
Ottonis Comitatus 31.
Oye vicus deſtructus 47.

P.

Pagi Alſatiæ 31. 126.
Pairis Abbatia 73. 458. Abbatiæ bona 76. 82. 116. 123. 367. 420.
Palanz 303.
Palatina in Alſatia terræ 178. 127. 177. 197. ſq. Electorales 178. ſqq. 89. 127. 175. 208. 216. ſq. 256. 429. 432. Feuda 260. 169. 174. 177. 211. ſq. 222. 231. 241. 243. 251. 262. 435. ſq. Bipontinæ vel Birckenfeld. 185. ſqq. 127. 200. 239. 242. 429. 616. Feuda 246. 250.
Palatinatus novus 7.

Palatini Electores, Advocati Alſatiæ 282. 570. ſqq.
Palatinorum Comitum origo 400.
Palatium Colm. 308. Hagenoæ 355.
Palmarius (Georgius) 119.
Paludans familia 53. 619.
Pamphilin familia nobilis 661.
S. Pantaleonis caſtrum 176.
Pappus (Johannes) 342. 345.
Papſt vid. Bapſt.
Pardebach villa 186.
Pariſienſe monaſterium 73. 458. poſſeſſiones ejus 76. 82. 116. 123. 367. 420.
Parma familia nobilis 662.
Paſſavienſis exercitus 315.
Paternacenſe monaſterium 121. 157. 366. 517.
Patricii 339. 633.
S. Pauli caſtrum 176.
Pax publica 231. 527. 566. ſq.
Peleus mons 85.
Pellicanus (Conradus) 82.
Penningi Argentinenſes 320.
Peribolum 290.
Perleonianum ſyſtema 460.
Perouſe vicus 34. 47. 53. 55.
Peschery familia nobilis 726. 67. 70. 288.
Peſtalotius (Paulus) 137.
Peſtes 351. 367. 454.
S. Peter vicus 156. Familia nobilis 662.
Peterlin familia nobilis 662.
Peterangen vid. Paterniac.
Petersbach vicus 198.
Petersbrunner-Hof villa 234.
Petersholtz vicus 203.
Petersthal villa 161.
Petit Lievre 124.
Petite-Croix vicus 47.
Petite Fontaine vicus 54.
Petite Pierre vid. Lucelſtein.
Petit Magny vicus 48.
S. Petri Eccleſia Colmar. 285.
S. Petri Junioris Eccleſia 192. 293. 296. 517. Senioris 154. 191. 241. 293. 296. Prioratus 105. 121. 285. 366.
S. Petronellæ capella 301.
Petrolei fons 230.
Peyger (Henricus) 164. vid. Bayer.
Pezii ſyſtema Genealogicum 463.
Pfaff familia nobilis 662.
Pfaffans vicus 55.
Pfaffenbrunn villa 230.
Pfaffenheim vicus 81. ſq. 167. Familia nobilis 662. Hanemannus 168. Petrus 506.
Pfaffenhofen oppidulum 177. 216. 218. 225. Ballivatus 741. Familia nobilis 225.
Pfaffenholtz villa deſtructa 223.
Pfaffenlapp familia nobilis 662. 148. 259. Cuno 160. Matthias 635.
Pfaffenſis parochia 47. ſq. 54. ſq.
Pfaffenthurn 266.
Pfaffſtatt vicus 39. 428.
Pfalburger 289. 308.
Pfaltz 303.
Pfaltzburg oppidum 3. 109.
Pfaltzweyer vicus 198.
Pfeffingen villa 55. 167. Dynaſtia 61.
Pfeiler familia nobilis 662.
Pfenningthurn 304.
Pfeterhauſen vicus 34. majoratus 55.
Pfettisheim vicus 140. 193. Familia nobilis 662. Conradus 140. Johannes 146. 649.
Pfirt Comitatus 5. 9. 18. 32. ſqq 127. 503. 691. Dynaſtia 33. Ballivatus 736. caſtrum 32. 442. oppidum 34. Comites 609. 483. Adelheidis 502. Bertholdus 57. Clementia 691. Fridericus 32. 34. 41. 49. 449. 451. 484. 687. Hertzlanda 287. 620. Johanna 17. 32. 41. 503. 564. 595. Ludovicus 41. 471. Stephana 670. Theobaldus 34. 39. 41. 43. 47. 50. 55. 74. 83. 102. 122. 502. 562. Ulricus 14. 33. ſq. 38. ſq. 43. ſqq. 49. 56. 104. 122. 281. 445. 558. 564. Urſula 52. 564. Familia equeſtris 690. Jo. Adamus 40. Ulmannus 39. 566. 595. monaſterium 449.
Pflug (Cæſar) 69.
Pforr (Jo. Wernherus) 23. 72.
Pforta vicus 171. 180.
Pfulgriesheim vicus 204. 684.
Pfyl (Joh.) 153.
Philippi (Petrus) 296. 341.
Philippus Imp. 358. 551.
Philippi IV. Regis Hiſp. in Alſatiam jura 27. 587.
Philippus Elector Palatinus 178. 574.
Philippsburg caſtellum 232. vicus 234.
Phirretum vid. Pfirt
Phonaſci Argentinenſes 346.
Phyniæ hoſpitale 301.
S. Pierre aux bois 203.
Pieterthal, *Pieterthau* 36.
Pincernæ vid. Schenck.
Pincernatus Landgraviatus ſuperioris 18. 509. Epiſcopatus Argent. 528.
Pirmenſens vicus 234.
Piſtores Alſatiæ 220. Hochfeldenſes 257.
Placita 31. 149. 155.
Planta familia nobilis 34.
Plantaſchier familia nobilis 662.
Plappert Krieg 427.
Plateæ Argentinenſes 305.
Pleiſſweiler vicus 183.
Plixburg caſtrum 120. 285. 648. Familia nobilis 116. 119.
Plobsheim caſtrum & vicus 258. 684. 719.
Poculum ſymbolicum 318.
Pœnitentium monaſterium 294. 355.
Polheim (Carolus de) 51.
Poucey-Geriebt 337.
Pollio (Symphorianus) 296. 341.
Pollweiler vid. Bollweiler.
Polrisa familia nobilis 726.
Pomarium monaſterium 450.
Pons ſalutis monaſterium 458.
Portiana legio 37.
la Poutroye vicus 123.
Prædeſtinatianiſmus 342.
Prædicatorum monaſteria 93. ſq. 389. vid. Dominicani.
Præfectura Hagenoenſis vid. Advocatus provinc.
Præmonſtratenſium Prioratus 229. 354.
Præsides Conſilii Regii Alſat. 723.
Præſides Conventus Eccleſiaſtici Argent. 345.
Prætores Regii 359. 360.
Prechter familia nobilis 639. Fridericus 256.
Prechterianæ fundationes 303. 346.
Preſteneck caſtrum 82.
Preuſchdorf vicus 230.
Principatus Alſatiæ 504. Murbacenſis 101. Salſenſis 180.
Principes Taciti 127.
Procuratores rerum Imperialium 558.
Proedria civitatum Imp. Alſatiæ 230.
Proprium Adelheidis 180.
Provincia 212.
Pruſſius Typographus 349.
Puberg vicus 198.
le Puis vicus 51. 48.
de Puiſſieux (Roger. Marchio) 60.
Pulianus (Philippus) 137.
Puller de Hohenburg familia nobilis 649. Anna 17. Burcardus 267. Eberhardus 242. Eliſabeth 253. Henricus 294. 301. Hugo 456. Johannes 187. 242. Margaretha 253. Reinhardus 253. Richardus 146. 187. 264. Rudolfus 106. Wiricus 145. ſq. 148. 151. 154. 160. ſq. 165. 187. 253. 264. 438.

Q.

Quatelbach foſſa 65.
Quaterniones Imperii 19.
Quatuor turres caſtellum 176. 247.
Quazenheim vicus 204. 684. 712. Fam. nobilis 662.
Quaich fluvius 6.
Queich-Hambach viculus 186.
Queichheim vicus 372. 401.
Querbach vicus 273.
ad Quercus Eccleſia 388. monaſterium 454.
Quindecimviri Argentinenſes 336.

Digitized by Google

Quinſin quid 321.
Quintner de Sarburg familia nobilis 662.
S. Quirini Advocatia 199. cella 479. præpoſitura 195. 448.

R.

Raginerius Dux Lotharingiæ 4.
Ramberg familia nobilis 662. 398. Eberhardus 217. ſq.
Rammersmatt vicus 41. 43.
Ramſpach vicus 57.
Ramſtein caſtra 178. 201. ſq. 251. 720. Familia nobilis 38. 662. Anna 671. Conradus 220. Henricus 22. Jacobus 715. Johannes 506. Philippus 171. Rudolfus 63. Thomas 715. Thuringos 688. Wernherus 155. poſſeſſiones 34. 40. 236. 261. 270. 420.
Ranckvillanum judicium 16.
Rand vicus 141. Familia nobilis 663.
Randoltzweiler vicus 57.
Rangenberg collis 41. 43.
Rangenheim vicus 141.
Ranrumper vicus 203.
Ranſpach viculus 98. 174.
Rapertivilla 108.
Rappius (Thomas) 344.
Rappoltivilla oppidum 109.
Rappoltstein caſtrum 108. 443. Dynaſtia 108. Ballivatus 739. Dynaſtæ 613. Anſelmus 90. 105. 109. 111. 118. ſq. 167. 376. 520. 629. Bertha 526. Bruno 106. 109. ſqq. 185. ſq. 118. ſq. 122. 562. Eberhardus 112. 138. 187. 214. Egenolfus 112. 286. 592. Henricus 105. 109. ſq. 112. ſqq. 116. 188. ſq. 122. 502. Hermannus 111. 122. Hertzlanda 628. Johannes 109. 111. 114. 132. 287. 445. 528. Joh. Jacobus 29. 32. Maximinus 106. 111. 320. Schmaſmannus 112. 117. 434. 507. 571. ſq. 597. Ulricus 86. 109. ſq. 115. 121. 412. 434. 526. 628. Wilhelmus 24. 114. 117. 214. 287. 592. 597. ſq. Feuda activa 260. 102. 156. paſſiva 615. Vaſalli *ibid.*
Rappolzweiler vicus 34.
Raſilius Rector Alſatiæ 354.
Ratelsdorf vicus 36. 693. Familia nobilis 663. Johannes 89. Ludovicus 657. Ulricus 36. Wernherus 66. 89. 426. 596.
Ratnsamhausen vicus 235. 684. Familia nobilis 712. ſq. Ramus à *Lapide* 50. 65. 139. 222. 440. Chiſotheus Conſtantinus 130. Dietericus vel Theodoricus 112. 141. 168. 442. 445. 505. Georgius 130. 600. Jeratheus 60. 171. 571. Joh. Fridericus 207. Mauritius 112. Samſo 207. Ramus ab *Eberweyer* 782. 235. 258. 434. Conr. Dietericus 205. 383. Egenolfus 3. 233. 258. 271. 412. 571. Fridericus 145. Hartmannus 236. 258. 271. Henricus 505. 592. Jacobus 112. 148. Johannes 105. 182. 233. 236. 258. 572. Leopoldus Samſo 229. 236. Lutelmannus 236. 260. 412. 578. 592. Petrus 505. Philippus 278. Theobaldus 236. Ulricus 658.
Ratzenheim vicus 132.
Ratperg vid. Rotberg
Ratzeburg caſtrum 502.
Ratzweiler vicus 43.
Raugravius (Phil.) 437.
Rawiller vicus 115.
Raus vicus 149. ſq.
Rauſch (Adolfus) 237.
Rauſchenburg caſtrum *ibid.*
Rebe (Marchio de) 202.
Rebenthal 295.
Rebſtock fam. nob. 663. Heilka 667. Jo. Gabriel 263.
Rechberg familia nobilis 663. 224. Chriſtophorus 37. Conradus 576. Johannes 426.
Rechefy vicus 50.
Receſſus Imperii 325.
Rechotte vicus 47.
Rechtenbach vicus 190. 429.
Recollecti vid. Franciſcani.
Recouvrance vicus 50.
Regalia 324. Landgraviatus 18.
Regemorte (Baptiſta de) Prætor Argentinenſis 339.
Regenhauſen vicus deſtructus 78. 119. 457.
Regenſperg (Lutoldus de) 502.
Regetheim vicus 67. Familia nobilis 663. Henricus 506. Jacobus 60. 84. Petrus 426. ſq.
Regiſpontana Abbatia 451. poſſeſſiones 230. ſq. 243. 254. ſq.
Regisvilla 271. 352.
S. Regulæ eccleſia 73. 105.
Reich de Platz fam. nob. 714. 169. ſq. 172. 353.
Reich de Reichenstein familia nobilis 691. Jacobus 687. Johannes 657. Marcus 36. ſq. Petrus 23. 63.
Reichenau familia nobilis 663.
Reichenberg caſtrum 115. 202. 275. Fam. nob. 663. Hugo 202. 439. Waltherus 76.
Reichenſtein caſtrum 77. 349. 691.
Reichenweyer vid. Richevilla.
Reichsdorf vicus 184. 429.
Reichsfelden vicus 259. 684. 699.
Reichshofen oppidum 167. 192. 217. 238. 274. 743. Familia nobilis 663.
Reichsſtett vicus 160.
Reichsvogtey Keyſersberg 284.
Reichweiler caſtrum 443. 724. Familia nobilis 648. Johannes Ulricus 100.
Reiffengerichs 336.
Reimbrechtsweiler, *Reimerswoiler* vicus 126. 231.
Reinach familia nobilis 691. 42. 50. 60. 94. 172. Erhardus 39. 42. Franc. Joſephus 38. 443. Fridericus 505. Guntherus *ibid.* Hamannus 102. Hubertus Nicolaus 55. Joh. Chriſtophorus 3. Joh. Georgius 512. Joh. Henricus 51. Joh. Wilhelmus 582. Ludovicus 51. Philippus Carolus *ibid.* Ruſtmannus 505. Sigiſmundus 67. Ulricus 505.
Reinboldlin familia nobilis 356. 664.
Reineck caſtrum deſtructum 30. 63. 443.
Reinhardshof villa 234.
Reinhardsmünſter vicus 216. 229.
Reiningen vicus 44.
Reinſtett vicus 160. Familia nobilis 664.
Reipertsweiler vicus 225.
Reipolskirchii 267.
Reiſenbachius 246.
Reiſer (Fridericus) 340.
Reiſſackerhof villa 239.
Reiſſel vicus 234.
Reiſſeiſen (Phil. Jac.) 264.
Reitershofen vicus 133.
Reitweiler vicus 223.
Religio Civitatis Argent. 340. Colmariæ 373. Hagenoæ 361. Keiſersbergæ 418. Landaviæ 400. Monaſterii 414. Oberehnhemii 406. Seleſtadii 385. Weiſſenburgi 394.
S. Remigii caſtrum 175. 443.
Rench flumen & oppidulum 161.
Renchenbach villa deſtructa 233.
Renchenlocherhof villa *ibid.*
Renchingen caſtrum 177.
Renner familia nobilis 664.
Renrupt vicus 203.
Rentingen vicus 125. 198. Familia nobilis 664.
Reppe vicus 44.
Reſchii 419.
Retersheim vicus 69. ſq.
Reterswiller vicus 242.
Retſchweiler vicus *ibid.*
Reunionnes Cameræ Briſacenſis 28.
Reutenberg vicus 212. ſq. Familia nobilis 664. Burcardus 213. Ortolfus *ibid.*
Reutner de Weil familia nobilis 726.
Rex Chori 292.
Rexen vid. *Regesheim.*
Rheinau oppidum 154. 162. 166. 276. Familia nobilis 664. Bertholdus 143. Capitulum 244. 293. præceptoria 257.
Rheingieſſen 298.
Rheinzabern oppidum 173.
Rhenanus (Beatus) 155. 386.
Rhenenſis terra 8.
Rheni alluviones 154. Emiſſarius 291. pons 244. 258. 298. 322.
de Rheno familia nob. vid. *Zu Rhein.*
Rhenus limes Alſatiæ 4.

Rhinſel

Rhinfelden oppidum 62.
Ribeaugoutte viculus 123.
Ribeaupierre vid. Rappolſtein.
Ribeauviller 109.
Ribouler familia vobilis 726.
Richardus Imp. 308. 357. 359. 384. 553.
Richardus Rex Angliæ 188.
Richelbourg vicus 52.
Richeiſen vicus 159.
Richenbach monaſterium 167.
S. Richildis 76.
Richovilla oppidum & Dynaſtia *ibid.*
Richsheim vicus 58.
Richter familia nobilis 664. Hermannus 151. Hugo 158. Jacobus *ibid.* Johannes 252. Nicolaus 147. 150. ſq. Wolfius 252.
Richtolsheim vicus 159.
Richwinus Epiſcopus Argentinenſis 2.
Ridingen vicus 125.
Ried prædium 369.
Riedelberg vicus 234.
Riedenſis comitatus 129. 192. pagus 243. 531.
Riedheim vicus 222.
Riedisheim vicus 39. 428. 725.
Riegel (Fritſchmanous) 527. Henricus *ibid.*
Riesbach vicus 34.
Riet familia nobilis vid. *Hohenriet.*
Rietſelts vicus 268. 388. 429.
Rietweiler vicus 72. 666.
Riff familia nob. 664. Adamus 152. Johannes 346.
Riffenberg (Conradus de) 179.
Rimbach vicus 63.
Rimbachzell viculus 86. 684.
Rimburg familia nobilis 664. 696.
Rimlenheim vicus deſtructos 457.
Rimmentheim familia nobilis 664. 715.
Rindsheim vicus 129.
Ringeldorf vicus 255.
Ringelſtein caſtra 62. 195. ſq. Familia nobilis 664.
Ringendorf vicus 138. 177. 222. 072.
Ringsheim vicus 162.
Ripoltsweiler vicus 133.
Rippelin familia nobilis 664.
Ripuarius Ducatus 9.
Riſche ſilva 157.
Riſpach vicus 44.
Ritter 321. de Urendorf familia nobilis 356. 665. 674. Emericus 264. Hermannus 161.
Rittergericht 393.
Ritterhaus 432.
Rittershofen vicus 126. 231.
Rivière (Poncet de la) Intendens Alſ. 723. vicus 47.
Rixheim vicus 58.
Rixingenſes Comites 522.
Rocha 431. Comitatus 53.
Rode vicus 177. 187.
Rodenbach villa 185.
Rodern vicus 113. 115. 126. 700.
Rodesheim vicus 166. 168. 407 518. Familia nobilis 408. 644. Henricus 170.
Roeder a Thierſperg familia nobilis 724. de Rodeck 161. 670.
Rœderdorf vicus 34.
Rœdern caſtrum 231. quæſtura 243.
Rœſchlitz vicus 50.
Rœslin (Heliſæus) 361.
Rœslingen familia nobilis 664. Cuno 417.
Rœſſelmann (Johannes) 371. 376.
Rœtelenſes Dynaſtæ 62. Theodoricus 630.
Rœtelin (Emanuel) 377.
Roggenhauſen vicus deſtructus 110. 457.
Rohanæo-Subiſii Duces 247. 628.
Rohr viculus 140.
Rohrbach caſtellum 252. vicus 183. 252. 646.
Rohrweiler vicus 133. 231.
Romagny vicus 51. 54.
Romanicum idioma 54. 78. 123. 149. 195. 206.
Romanum jus 325.
Romersheim 254.
Romont caſtrum 125.
Roppach, *Roppe* caſtrum 56. 443. 696. vicus 55. 665. Familia nobilis 665. 48. Franciſcus 56. Franc. Conradus 56. Franc. Leop. 443. Maria Ludovica 56.
Roppenheim vicus 129. 243.
Rorabe 167.
Rorburg caſtrum 644. Familia nobilis 643.
Rorenderlin familia nobilis 655.
Rorſchweyer vicus 113. 115. 275.
Roſa inſigne 358. 408.
Roſarii capella 117.
Roſchbach vicus 203.
Roſchweg vicus 129. 243. Judicium 134. 245. 531.
Roſemont vid. Roſenberg.
Rosen Marchiones 724. Conradus 64. 103. Johannes 43. 51. 69. Reinhardus 220. Reinholdus 100. 103. 220.
Roſenbaumii 356.
Roſenberg, *Roſenfels* caſtrum 48.
Roſenburg caſtrum 229. 443.
Roſengarten 291.
Roſenkrantz capella 117.
Roſenthal vallis 48.
Roſenweiler vicus 145. 220.
Rosfelden vicus 158.
Rosheim Civitas Imperialis 277. 407. Fam. nobilis 665. 678. Clara Eliſabetha 433. Groshans *ibid.* Ludovicus 638.
Rosheimweiler vicus 145. 170.
Roslinje pagus 124.
Roſſelangius 733.
Roſthof 354.
Roſtlin familia nobilis 665.
Roſmarck familia nobilis *ibid.*
Roſswage vicus 177.
Roſtey vicus 198.
Rotach amnis 79.
Rotbach vicus 238.
Rotberg familia nobilis 693.
Rotenburgius (Vitus) 386.
Roth de Roſenberg familia oobilis 665. Johannes 69.
Rothaine rivulus 206.
Rothau vicus 150. 206.
Rothenburg caſtra 54. 274. Dynaſtia 54. 689. 724. Familia nobilis 665. Conradus Alexander 55. Nicolaus Fridericus 64. Reinhardus 171. Waltherus 630.
Rothweiler familia nobilis 665. 242.
Rotpach vid. Roppach.
Rots vicus 187. 429.
Rottelsheim vicus 254.
Rottersdorf vicus 36. Henricus 88.
Rottershofen vicus 231.
Rouvre Duces 207. 628.
Rougegoutte vicus 48.
Rougemont vid. Rothenburg.
Rouſſe vicus 149.
Rubiæ tinctorum cultura 337. 362.
Rubra factio 372.
Ruebling vicus 240.
Rudolfingius (Johannes) 344.
Ruderbach 38.
Rudingen 198.
Rudolfi I. Imp. res in Alſatia geſtæ 11. 17. 57. 108. 179. 307. 349. 359. 370. 399. 473. 500. Statua 209. 309 501. 513.
Rudolfi Habsburgi Comites 472. 499. ſqq.
Rudolfus Galliæ Rex 2.
Rudolfus III. Burgundiæ Rex 5. 306.
Rudolfus Dux Sueviæ & Alſatiæ 547.
Rudolfus Dux Auſtriæ 20. 34. 41. 504. 566.
Ruebling vicus 240.
Rueſt vicus 172. 702. Familia nob. 666. Agnes 72. 701. Cunzemannus 372. Fridericus 161. Johannes 372. Martinus 368. Suſanna 674. poſſeſſiones 40. 44. 76. 125. 438.
Rufach oppidum 79. Ballivatus 738. Fam. nob. 666.
Rugesheim familia nobilis 666.
Ruhebanckerhof villa 234.
Ruelenderlin familia nobilis 666. Michael 268.
Ruinheim familia nobilis 666.
Rultzheim vicus 174.
Rumbach vici 188. 273.
Rumel familia 408.
Rumelsheim familia nobilis 666. Agnes 663. Cunemannus 674. Cuno 663. Nicolaus 259.
Rumersheim vicus 59. 254. Fam. nobilis 666. 404.

Digitized by Google

Rumolsweiler vicus 211. ſq. 216. 263. 621. 706.
Rupenſis Comitatus 53. Dynaſtia 206. Comites 214. 689.
Rupertsberg caſtrum 248.
Ruperti augia 167. 361. 352. 700.
Rupertsweiler vicus 234.
Rupertus Imperator 311. 570. ſq.
Rupes caſtrum 53. 206.
Rupisvallensis Dynaſtia 206. 712. Ballivatus 742.
Roſchius (Adolfus) typographus 349.
Ruſinger (Siatus) 343.
Ruſtenhart vicus 117.
Ruſticorum tumultus 136. 384. ſq. 395.
Rutebé vicus 223.
Ruzæus Marchio Subadvocatus Alſatiæ 579.
Ryenſis familia 53.
Rymberg (Johannes de) 397.

S.

Saalet vicus 203.
Saccitæ fratres 293.
Sachſenheim vicus 663.
Sacra vid. Religio.
Særingios mons 92.
Sahlenthal vicus 142.
Saintlo (Johannes) 345.
Salamancka vid. *Ortenberg.*
Salbertina foreſta 46.
Saletio Romanorum 181.
Salici Imperatores 307.
Salmbach vicus 174.
Salmis caſtrum 206. Comites 166. Johannes 150.
Salſey vicus 203.
Saltzbrugga 273.
Saltzheim vicus 203.
Saltzmann (Joh. Rudolfus) 345.
Saltzwag villa 234.
S. Salvatoris monaſterium 199.
Salvius Legatus Sueciæ 27.
Sand vicus 134. 158. 233.
Sanoesleben familia nobilis 730. 75.
Sanguinis judicium 330.
Sanguinis ſacri capella 301.
Sant Bild vid. S. Hippoliti.
San-Victorini Nobiles 275.
Sapidos (Johannes) 344. 386.
Saporoſa amnis 45.
Sappenheim vicus deſtructus 59. 457.
Saræpontanus Comes (Simon) 226.
Sarburg oppidum 195. Familia nob. vid. Quintner.
Sareck caſtrum 198. 237. 248. 675.
Sarensthal vicus 189.
Sarna caſtrum 502.
Sarwerdenſes Comites 139. Conradus 122. Henricus 262.
Sarbach vicus 161.
Sarbachwalden vicus *ibid.*
Saſenheim vicus 72. 691.
Saſſenheim vicus 261. 684. 699.
Savoureuſe amnis 45.
Saur (Joh. Jac.) 272.
Sauſenbergenſis Landgraviatus 16.
Sauſenheim vicus 177.
Savonheim vicus 58.
Saxoniæ Ducatus 10. Elector Frid. Auguſtus 235. Comes Mauritius 317.
Scabini 337. 360. 400.
Scara flumen 201.
Schadæus (Elias) 345.
Schafelsheim vid. Schaftolsheim.
Schaferhof viculus 195.
Schafersheim vicus 101. 132. 158.
Schafbach villa 240.
Schafgieſen caſtrum 125.
Schafhauſen vicus 180. 264. 684. 705. villa deſtructa 214. 457.
Schaftolsheim caſtrum & vicus 168. 684. 717. Familia nobilis 652. 666. Johannes 150. 258. ſq. 408. 567. Wilhelmus 532.
Schalckendorf vicus 131. 225. 719. Fam. nob. 667.
Schaller familia nobilis 666. Johannes 506.
Schallerianum ſtipendium 346.
Schanhitt viculus deſtructus 268. 457.
Scharfenberg caſtrum 139. 177. 213. 444. Bertholdus 272. Henricus *ibid.*
Scharfeneck caſtrum 256. 444. præfectura 186. Henricus 256.
Scharrach caſtrum 261. 444. 703. Familia nob. 667. 703.
Scharrachbergheim vicus 166. 218. 361. 684. 703.
Schaub (Goſius) 229.
Schaubertus 204.
Schauenberg monaſterium 83. 454.
Schauenburg familia nobilis 94. 693. Georgius 233. Maria Salome 707. Suſanna 649. Theobaldus 88. poſſeſſiones 69. ſqq. 87. ſqq. 100. 261. 375.
Schedel familia nobilis 666.
Scheibenhart vicus 174. Meingott *ibid.*
Scheid vicus 174. Familia 350. 389. Andreas 258. Jo. Valentinus 345.
Schellenberg (Dionyſius de) 215. Maria Anna 267.
Schenck familia nobilis 661. 667. Anſtettius 405. Bertholdus 676. Leonhardus 405. Waltherus 405. 670.
Schenck de Schmidtburg familia nobilis 730.
Schenckbechet (Johannes) 342. 346.
Scherzenheim vicus 255.
Schertzheim vicus 233.
Scherweiler vicus 202. Familia nobilis 634.
Scheurlenhof villa 239.
Schiffmann (Jo. Adam) 346.
Schillersdorf vicus 225. 239.
Schilling de Surburg familia 256.
Schillinger (Jo. Jac.) 210.
Schiltacha 79.
Schiltecke caſtrum 166.
Schiltigheim vicus 270. 352. ſq. Advocatia 715. Familia nobilis 667.
Schindhart viculus 174.
Schirein vicus 270.
Schirhofen vicus 259. 660. 684. 732.
Schirmeck caſtrum & præfectura 147. Ballivatus 740.
Schirmen villa 106.
Schirmgericht 337.
Schirrieth vicus 270.
Schlatte familia nobilis 667.
Schlecht (Rembold) 306. 343.
Schlegeler Krieg 310.
Schleithal vicus 175. 429.
Schirrtenbach vicus 175. 177. 188.
Schleuſs vicus 172.
Schlick (Caſpar) 120. 229.
Schlierbach vicus 57. 66. Familia nobilis 667.
Schmalſteinius miles 258.
Schmidt (Johannes) 345. Sebaſtianus *ibid.*
Schneethal 195.
Schneider (Jo. Balthaſar) 375.
Schnersheim vicus 215. 262. 646. 684.
Schnetzer de Krenckingen (Henricus) 55.
Schnewelin de Krantznow (Conradus) 23.
Schnidlauch familia nobilis 398. Conradus 400.
Schnierlach vicus 123.
Schœffengerichs 361. 392. *Schœffenmeiſter* 335.
Schœfferus (Petrus) Typographus 347.
Schœn (Martinus) pictor 375.
Schoenau vicus 188. 261. 684. Familia nobilis 715. 83. Euphroſyna 703. Helena Chriſtina 174. Henricus 158. 168. Jacobus 91. 261. Petermannus 368. Reinboldus 141. Rudolfus 261.
Schœnbeck (Wolfg.) 44. 65.
Schœnberg vicus 198. 206. caſtrum 33. 70. Familia nobilis 667. Chriſtophorus 23. Dietricus 191. Johannes 246.
Schœnburg 187.
Schoenecк caſtrum 236. 249. 704. Dynaſtia 249. Ballivatus 744. Familia nobilis 667. Reinboldus 168. 270.
Schœnecken vicus 240.
Schœnenbruch vicus deſtructus 150. 457.
Schœnenſteinbach monaſterium 451.
Schœp familia nobilis 668. 715. Burcardus 159.
Schœpflin familia nobilis 667.

Schœn

Digitized by Google

Schœr (Petrus) 266.
Schopfheim caſtrum 268.
Schornſtett (Nicolaus de) 161.
Schorp familia nobilis 668.
Schott familia nobilis 356. 668. Johannes 250. Petrus 344.
Schotten vicus deſtructus 150. 457.
Schoup vid. Schœp.
Schrauckenfels caſtrum 88. Fam. nob. 668. Johannes 88.
Schuler (Johannes) 374.
Schultheiß familia nobilis 635. 668. Nicolaus 268.
Schureius (Matthias) Typographus 344. 349. 386.
Schurhofen vid Schirhofen.
Schutterenſis Abbatia 88.
Schwab familia nobilis 668.
Schwabenburg (Catharina de) 233.
Schwabsheim vicus 159.
Schwabweiler vicus 126. 231.
Schwabweiler villa deſtructa 214. 457.
Schwachenheim vicus 184. Richwinus *ibid.*
Schwan familia nobilis 668.
Schwanau caſtrum 164. 349. 444.
Schwarber familia nobilia 668. Bertholdus 529. Johannes 370. 656. Petrus 310. 341. Reinboldus 655.
Schwartzacenſis Abbatia 222. 226. 232. 254. ſq.
Schwartzbach viculus 149.
Schwartze Partey 372.
Schwartzenbergæ Dynaſtæ 70. Johannes 140.
Schwartzenburg caſtrum 266. 282. 444.
Schwartzerdii 289.
Schwebelius 251. Johannes 344.
Schwefelbrunn 255.
Schweichs vicus 234.
Schweigen vicus 174. ſq. 247. 272. 419.
Schweighauſen caſtrum 33. 44. eccleſiæ 254. vici 101. 239. 264. 363. 518. Fam. nob. vid. Hacke.
Schweighofen vicus 175.
Schwenheim vicus 216. 265. 696. Fam. nob. 668. Conradus 672.
Schweinsbach capella 411.
Schweinung familia nobilis 669.
Schwenderus Architectus 201.
Schwendi familia 629 Lazarus 107. 120. 287. 593. Waltherus 44. Wilhelmus 105. 107. 593.
Schwensfeld Nobiles 733. poſſeſſiones 153. 436.
Schwengfeldianiſmus 400.
Schweertz vicus 51. Familia nobilis 669.
Schwindratzheim vicus 226. Familia nobilis 669.
Schwobach vicos 38.
Schwarbrief 228. *Schwartag* 372. 405.
Schynach familia nobilis 669.
Sclopetorum fabrica 407.
Sculteti 330. 371. Imperiales 277. 286. 359. 383. 424. Familia nobilis vid. Schultheiß.
Seben vicus 63.
Sebenthal vallis *ibid.*
Sebitzius (Johannes) 345. Melchior *ibid.*
Sebuſiburgum 387.
Secerius (Johannes) Typographus 361.
Seckingen familia nobilis 669.
Sedunenſis diœceſis 5.
Seebach familia nobilis 669. Johannes Georgius 173. 720. Magdalena 657.
Seel vicus 203.
Seelhofen villa deſtructa 183. 225. 403. ſq. prioratus 450.
Seidenſticker (Paulus) 385.
Seinſel caſtrum 621. vicus 237.
Selden monaſterium 166.
Seldenvove 181.
Seldingen 177.
Selestadium Civitas Imp. 379. ſqq. 734. officina monetaria 321. fœdera ejus 278. poſſeſſiones 371. ſchola 343
Selsa monaſterium 180. 448. poſſeſſiones ejus 157. 178. 190. ſqq. 243. ſq. 250. 354. 517. ſq. Civitas 181. ſqq. 7. ſq. 178. 376. ſq.
Seltzbach fluvius 15. 126.
Senatus Regius Alſatiæ 379. Argent. 333. ſq. Colmar. 372. Hagenoenſis 360. Keiſersberg. 418. Landav. 400. Munſter. 413. Mulhuſ 424. Oberehnheim. 405. Rosheimenſis 408. Seleſtad. 383. Turingheim 421. Weiſſenburg. 392.
Sendenbach viculus 411.
Sendheim vicus 64.
Senebredde villa 516.
Sengern vicus 94.
Senne de Munſingen (Hartmannus) 168.
Sennheim oppidum 64. 166. 376. Advocatia 33.
Senonienſis Abbatia 371.
Seppois vicus 50.
S. Sepulchri capella 31.
Sepultura in templis 534.
Seigley (Maigret de) Intendens 733.
Serinus (Chriſtianus) 374.
Sermamagny vicus 48.
Sermersheim vicus 157.
Sernhofen viculos 138.
Servientus Legatus Galliæ 26.
Servitutis nota 202.
Seſſenheim vicus 129. 244. 739.
Seßleben 70.
Seſſolsheim vicus 142. Familia nobilis 356. 669.
Sevenans vicus 47.
S. Severini ſacellum 116.
Sibeldingen vicus 184. ſq.
Sibenbuch vicus deſtructus 150. 457.
Sicke familia nobilis 669.
Sicker vicus 63.
Sickingen familia nobilis 236. Franciſcus 174. 197. 199. 205. 252. ſq. 398. 438. Franciſcus Conradus 438. Johannes 219. ſq. Michael 670. Reinhartus 241. 387. 412. 570. ſq. Reinhartus Hofwartus 436. Schweighardus 147. 219. 248. 253. Schweighardus Johannes 205.
Siegen vicus 174.
Sierck (Arnuldus de) 253. 628.
Sierlenheim vicus deſtructus 192. 457. 518.
Sigebertus Landgravius Alſatiæ Inf. 126.
Sigebertinum ſyſtema 461.
Sigenovv (Matthias de) 506. 597.
Sigilla 135. 323. 507. 514. 535. uſus eorum 499.
S. Sigiſmundi monaſterium 75. 83.
Sigismundi Imp. res in Alſatia geſtæ 311. 357. 507. 571. 597.
Sigolsheim vicus 106. 117. Fam. nobilis 669. 678.
Silberad (Elias) 345.
Silbermann organorum conſtructor 292.
Silveſtres Comites, Conradus 228. 250. Emico 132. 447. 524. Fridericus 230.
Similer (Johannes) 343.
Simpten vicus 234.
Sinclarius Baro (Lud.) 239.
Sindelsberg monaſterium 212. ſq. 450.
Sindelshofen villa 214.
Singriſt vicus 213.
La Sirene 75.
Sireniæ partes 288.
Sirenta vicus 60.
Siſgovia ab Alſatia avulſa 5. Landgraviatus 16.
Sleidanus (Johannes) 314.
Slettenbach vicus 429. 432.
Sletto gigas 279.
Smalcaldicum fœdus 313.
Smalendal 274.
Smalti minera 125.
Snersheim 262.
Sucinus (Ambroſius) 374. Nicolaus *ibid.*
Societates Nobilium 681.
Soda vicus 48.
Sodalitas literaria 343. 386.
Sogren caſtrum 33. 53.
Solaria fauda 12.
Solbach viculus 206.
Soldan (Nic.) 158.
A Sole (Matthæus & Hugo) 59.
Sondernab vicus 411.
Sondernheim vicus 179.
Sondersdorf vicus 34. Familia nobilis 669.
Sood vicus 51.
Sope caſtrum 445. vicus 44.
S. Sophiæ capella 301.
Sorna rivus 15.
Sornhofen vicus 136. 138.
Soror piu fratris 467.
Spachbach vicus 230.
Spath familia nobilis 669.

Sparsbach vicus 338.
Spechbach caſtrum 445. Familia nobilis 669.
Speculæ Argent. 291.
Speculum Suevicum 325.
Speiibern vicus 240.
Spender familia nobilis 669. Johannes 648. Nicolaus 352. Reioboldus 150. Waltherus 295.
Spesberg caſtrum 168.
Spiegel familia nobilis 670. Waltherus 160. Jacobus 386.
Spiegelberg caſtrum 84.
Spira civitas 282. ejus comitiva 329. inſignia 323. poſſeſſiones 401. rivus 127.
Spirensis Epiſcopatus Terræ 172. ſqq. 127. 179. 186. ſq. 190. 234. 243. 251. ſq. 272. 398. ſq. 401. Feuda 232. 234. 251. ſq.
Spirgovia comitatus 193. advocati 607. comites 605. pagus 127.
Spitsenberg caſtrum 203.
Spon familia nobilis 730. 240.
Sponeck familia nobilis 670.
Sponheimenſes Comites, Eberhardus 363. Walravus 243.
Sporer de Eptingen (Burcardus) 382.
Spuriorum inſignia 535.
Stabulum Argentinenſe 304.
Stackmatten vicus 244.
Stadel familia nobilis 726.
Stadelhof curia 311.
Stadler (Jacobus) 509.
Staffelfelden caſtrum & vicus 70.
Staffelgericht 333. 392.
Stahl familia nobilis 50. de Weſthofen, Fridericus 150. 271. Werinus 267.
Stahleck (Henricus de) 559.
Stallgeld 337.
Stambach rivulus 273.
Stambrunn fons 273.
Stamheim (Waltherus de) 368.
Stamler de Keiſersberg (Hefmann) 105.
Stampemont vicus 203.
Stangii vid. *Rosheim*.
Stanislaus Poloniæ Rex 387. 397.
Stattmatten vicus 129. 244.
Status Alſatiæ 601. eorum debita 28.
Statuta civitatum 273.
Staufen familia nobilis 547. 670. Leo 600. poſſeſſiones 44. 60. 182.
Staufenberg caſtrum 708. collis 43.
Steckebor familia nobilis 670.
Stecke vicus 63.
Stebelin familia nobilis 670.
Stege vicus 203.
Steigenſe monaſterium 136. 195. ſq.
Stein caſtrum 802. 445. Familia nobilis 670.
Steinbach vici 65. 149. 166. 172. 234. 252. 272. Conradus 263. Petermannus 377.
Steinbach (Martinus) fanaticus 385.
Steinberg 166.
Steinbrunn caſtrum 445. vicus 60. Familia nobilis 60. 672.
Steinburg caſtrum & vicus 138.
Steinburgthor familia nobilis 670.
Steincallenfels familia nobilis 176. 198. 246.
Steinfeld vicus 176. 247. 432.
Steinfeltz vicus 177. 187. 429.
Steinfultz vicus 34.
Steinthal 206.
Steinungus miles 414.
Steinweiler vicus 183. 193. Albertus 183. Theodoricus *ibid.*
Stella inſignium 535.
Stemberg vicus 203.
Stenfel vicus 125. 198.
S. Stephani eccleſia 293. ſq. 388. 408. 422. feuda ejus 217. poſſeſſiones 142. 169. 265. 267. ſq.
Stephansbrunn villa 234.
Stephansburg Advocatia 168.
Stephansfelden præceptoria 227. 282. 451.
Sternenberg vicus 34.
Stetten vicus 57. Walcherus 271.
Stettmeiſter 332. ſq. 360. 372. 413. 418. 383.
Steura Imperialia civitatum 280.
Stierlersbach villa 234.
Still vicus 148. 150. Familia nobilis 670.
Stillbach amnis 147.
Stimmer (Tobias) pictor 292.
Stipendia Argentinenſium 346.
Stiringen villa 240.
Stivagienſis Abbatia 367.
Stockbotten, *Stockgericht*, *Stockwart* 330.
Stockweier villa 185.
Stoer de *Stoerenburg* familia nobilis 671. 56. 94. Humbertus 101. Johannes Burcardus 121. Martinus 24. 67. Rudolfus 100. Theobaldus 415. Ulricus 96. Wilhelmus 506.
Stoerenbach vicus deſtructus 150. 457.
Stoerenburg caſtra 98. 101. 121.
S. *Stoerigen* vicus 50.
Stoeſer familia nobilis 670. Godefridus 352.
Stollhofen oppidum 677. 714. Familia nobilis 242.
Stoltzenbrunn villa 240.
Storbach vicus deſtructus 150.
Storckenſon viculus 98.
Stoswihr vicus 411.
Stotzenheim vicus 156. 259. 261. 684.
Strahlenheim (Comes de) 240.
Straminеum oppidum 76.
Strasberg (Adelheidis de) 76.
Strassburg Civitas vid. Argentina; caſtrum 121. Familia nobilis 634. 343.
Strauſs (Leonhardus) 125.
Streiff (Henel) 253. Wilhelmus 261.
Streitt vicus 38.
Streitt ab Immendingen, familia nob. 730. Chriſtoph. 40.
Strohſtatt 76.
Strohſeil familia nobilis 671. Anſelmus 594. Johannes *ibid.*
Strude vicus 198.
Stubenweg familia nobilis 671.
Stulingen Landgraviatus 16. Familia nobilis 117.
Stundweiler vicus 174.
Sturm familia nobilis 671. 170. 265. Fridericus 281. Goſſe 239. Hedwig 222. Jacobus 313. ſq. 344. Margaretha 643. Petrus 311. Philippus 237.
Sturm (Johannes) 311. 342. 344.
Sturtzelii de Buchheim 117. 512. Albertus 595. Conradus 18. 51. 71. 509. 592. Jacobus 24. poſſeſſiones 117. 512.
Sturtzelbronn monaſterium 282. 450. 519. poſſeſſiones 225. 230. 249. ſq.
Stützheim vicus 259. 663. 684. 705. Familia nobilis 671. 117. Egenolfus 259. Niculaus 384.
Suartius Abbas 274.
Subadvocati Alſatiæ 282. 581. officium eorum 573. 577.
Subtilienſe monaſterium 367.
Suecorum res geſtæ in Alſatia 32. 43. 152. 148. 363. 315. 377. 385. 511.
Suevia Ducatus 10. ſq. 545. Duces 539. 595.
Suffelnheim vicus 256. Fridericus *ibid.*
Suffragium in Comitiis 391. Civitatum 277. Landgraviatus ſup. 19.
Sulcerus (Simon) 342.
Sulger familia nobilis 148. 671.
Sulphureus fons 255.
Sultz oppidum 73. 84. 276. 738. caſtrum 445. Vici 126. 146. 241. monaſterium 453. Familiæ nobiles 85. 671. 441. Conradus 236. Jacobus 169. Wilhelmus 96. Wolfius 169. Comitas 55. 689.
Sultzbach amnis 147. caſtrum 445. 671. oppidulum 89. 245. 276. 375. vici 44. Familia nobilis 671. 47. Baldramus 237. Carolus 368. Theubaldus 445.
Sulzerheim vicus 411.
Sultzmatt caſtrum 445. vicus 83. 167. Familia nobilis 671.
Sundebruch vicus deſtructus 150. 457.
Sundguviæ Pagus 9. 31. Comites 536.
Sundhauſen vicus 260. 684. 709. 718. vicus deſtructus 165. 457.
Sundhofen vicus 74. Fritſchmannus 368. Rulmannus *ibid.*
Sunebrief 327.
Suner familia nobilis 671.
Suntheim villa 181.

Digitized by Google

Suntheim villa deſtructa 81. 84. 457. præceptoratus 452.
Superioritas territorialis 10. 278.
Supplicii feudum 356.
Sura amnis 126.
Surburg vicus 126. 256. 248. Collegiata 354. Familia nobilis 671.
Sure vicus 130.
Surgandii 83.
Surger vid. Sulger.
Surlatre, *Surlatter* viculus 124.
Surlin familia nobilis 672.
Surmont vicus 52.
Suſſe familia nobilis 672.
Suvelmeyersheim vicus 160.
Suze (Gaſp. Comes de la) 45.
Symbach vicus deſtructus 250.

T.

Tabernacula Lapicidarum 338.
Tabernæ Alſaticæ oppidum 136. 273. 276. Montanæ 185. Rhenanæ 273.
Tabernenſis præfectura 235. ſq. Ballivatus 742.
Tagesburg vid. *Dagsburg*.
Tagolsheim vicus 38.
Tagsdorf vicus 38.
Talheim vid. *Dalheim*.
Tambach vid. *Dambach*.
Tannerode (Bertholdus de) 282. 558. ſq.
Tanneck caſtrum 174.
Taſſilo Bavariæ Dux 131.
Taubenſand vicus 265.
Taulerus (Johannes) 242. 343.
Taupadel (Axel) 37. 58.
Taurellus (Jacobus) 386.
Taxfelden (Theobaldus de) 38.
Teccenſes Duces 567. 595.
Telonarius Argentinenſis 328. Familia vid. Zoller.
Templariorum curtis 380.
Templi imago in inſignibus 323.
Templum Argentinenſe 292.
Tenchel mons 111.
Tesminus pro Marca 212.
Terræ motus 351.
Terrier (Gabriel du) 263. 727.
Territoriale jus 283.
Tertiariæ moniales 355.
Teſſenheim vicus 59.
Tetrapolitana Confeſſio 341.
Teubler (Andreas) 47.
Teutonici Ordinis præceptoriæ 82. 94. 299. poſſeſſiones 201. 226. 367. ſq. 388. 416. 422. 429. 452. ſq.
Thal vicus 212. 214.
Thalheim vid. *Dalheim*.
Thann oppidum 41. ſqq. 166. Dynaſtia 40. Ballivatus 737. Collegiata 97. Monaſterium 453. Fam. nobilis 264. 640. 672. Bernhardus 242. Chriſtophorus *ibid.* Conradus 41. Fridericus 675. 694. Guttfridus 209. Henricus 174. 242. 244. Johannes 175. 241. ſq. 244. Nicolaus 574. Philippus 242. Ulricus *ibid.* Waltherus 209. 571. 573.
Thannenkirch vicus 111.
Thannet viculus 123.
Thelingen familia nobilis 672. Johannes 222.
S. Theobaldus Epiſcopus 48.
Theobaldus Rex Navarræ 498.
Theodori (Jacobi) patria 186.
Theodoricus Comes provincialis 23. 485. 529.
Thiancourt vicus 52.
Thierbacenſis eccleſia 80. 85. 458.
Thierſteinii Comites 35. ſq. Henricus 62. 205. Hermannus 422. Johannes 51. 597. ſq. Ita 470. Oſwaldus 22. 114. 205. 598. Rudolfus 469. Wilhelmus 205. Wolfhartus 460. 478.
S. Thomæ Eccleſia Colleg. 395. poſſeſſiones 246. 261. 267. 270. 635. ſqq.
Thor familia nobilis 672.
Thorsberg 126.
Thumhauſen vicus 180. 283.
Thura fluvius 40. 97. 364.
Thurnburg caſtellum 104.
Tieffenthal caſtrum 392.
Tielerus (Stephanus) 344.
Tierburſt capella 59.
Tiernheim vicus deſtructus 59. 455.
Tillersmunſter vicus 216.
Tirolenſis Comitatus 505.
Titulorum luxuries 522.
Toggenburg (Fridericus Comes de) 110.
Torneamenta 359.
Toucha (de la) familia nobilis 726.
Trajectus Rheni 255.
Tratt vid. Dratt.
Traubach caſtellum 43.
Trecentumviri Argentinenſes 337.
Tredecemviri 335.
Treitlingeri 352.
Trenheim vicus 150. 229. 259. 443. 655. 684. 705.
Trepeler (Johannes) 242. 607.
Tres rupes caſtrum 258.
Tres ſpicæ prioratus 223. 453.
Tretudans vicus 47.
Treubel familia nobilis 672. Adolfus 674. Johannes *ibid.* poſſeſſiones 145. 263. 258.
Trevirenſis Eccleſiæ poſſeſſiones 246. 248. Comitiva 332.
Tribunal ſupremum Alſatiæ 28. 722.
Tribuni caſtellum Romanorum 273.
Tribus Argentinæ civitatis 333. Colmariæ 368. Hagenoæ 356. Seleſtadii 381.
Tribuum judicia 337.
Trifels caſtrum 7. 128. 178. 188. 401.
Trimbach vicus 203. 246.
Trinckſtuben 368.
S. Trinitatis eccleſia 367.
Trotter familia nobilis 672.
Trouchi villa 206.
Trubenbach vicus 203.
Truchſess familia nobilis 694. Franciſcus 60. Johannes 62. poſſeſſiones 71. 74. ſqq. 84. 264. 267.
Truchtersheim vicus 140.
Trulben vicus 234.
Truſenheim vid. *Druſenheim*.
S. Trutperti Advocatia 476.
Truttenhauſen monaſterium 208. 404. 458.
Tſcha vicus 48.
Tubingenſes Comites 308. Rudolfus 166. Sophia 245.
Tullenſis Eccleſiæ poſſeſſiones 283.
Tullier vid. Froberg.
Tunebolder vid. Dunebolder.
Tunnenheim 267.
Turant familia nobilis 672.
Turckheim oppidum vid. Turingheim; Familia nobilis vid. Eckbrecht
Turennius Mareſchallus Franciæ 161. 270. 415. 428.
Turgoviæ Landgraviatus 500.
Turicenſe oppidum 11. monaſterium 205.
Turingheim Civitas Imp. 419. ſqq. 104. 120. 278. ſq. 285. ſq. Familia nobilis 672.
Turonenſis nummus 182.
Turqueſtein caſtrum 195. 289.
Turres munitionum 290.
Turris templi Argentinenſis 292.
Tuſenbacenſe Sacellum 110.
Tutelare judicium 337.
Twinger familia nobilis 679. Burcardus 380.
Typographi illuſtres 349. 361. 375.
Typographiæ inventio 237. 299. 346.

V.

Vachtersberg vicus 206.
Vadegotiæ Abbatiæ poſſeſſiones 345. 528.
le Val vicus 54.
Valdboy vicus 48.
Val d'Orbey 73.
Valdersbach vicus 206.
S. Valentini monaſterium 79. capella 301.
Valff caſtrum 160. vicus 132. 169. 684.
Valles Alſatiæ 458. Amariniana 97. Andlavienſis 168.

Digitized by Google

Bruſcana 147. Clingenſis 407. Florida 92. Gregoriana 118. 409. Leberia 123. Maſoniana 63. Orbeana 121. 485. Roſemoniana 45. 48. Rupenſis 206. Vileriana 201. Uerina 185..
Vallis Angelorum monaſterium 450. Vallis Dei monaſt. 453. Vallis Gratiæ monaſt. 452.
Vanolles (Barthol. de) Intendens 733.
Varembonia familis 53. 398.
Vaſgonienſis equeſtris ordo 126.
Vaufrey vicus 52.
Vautiermont vicus 47.
Uberach vicus 355.
Uberechlingen vicus deſtructus 150. 457.
Ubesheow (Maurit.) 346.
Uberkumm vicus 44.
Uberſcher vicus deſtructus 162. 457.
Uberſtraß vicus 38.
Uchtersheim vicus 171.
Uchterweiler vicus 157.
Uchtrazheim familia nobilis 635. 651.
Udenhemii oppidi privilegia 399.
Vechenheim vicus 343.
Vegersheim vid. Fegersheim.
S. *Veits Tanta* 351.
Veldbach vicus 34. 248. ſq. monaſterium 105. 451.
Veldentiæ Comites, Eliſabetha 185. Fridericus 7. Georgius 6. 557. Georgius Guſtavus 207. Georgius Johannes 198. ſqq. 207. Henricus 146. 211. 444. Leopoldus Ludovicus 200. 207. Rupertus 177. 200.
Veldkirch eccleſiæ 76. 406. vicus 102. Familia nobilis 673. Waltherus 102.
Velldingen vicus 98.
Velleringen vicus 98.
Velleſcot vicus 50.
Vendelini Augia 159.
Vendenheim vicus 172. 684. 787.
Venner familia nobilis 673.
Venereum hoſpitale 302.
Vernerius tribunus militum 377.
Vernois vicus 52.
Veſontio camera Imperii 358.
Veſontina diœceſis in Alſatia 15. 748.
Veſſenheim vicus 267. 684. Familia nobilis 673.
Veſtenberg (Johannes de) 568.
Vetreigne vicus 55.
Vetos frumentum familia nob. vid. Virnekorn.
Vexilli gerendi jus 48. 324.
Uffheim vicus 57.
Uffholtz vicus 95. ſq. Familia nobilis 673. Rudolfus 499.
Uffrieth Comitatus 129. Pagus 243.
Uffweiler familia nobilis 673.
Uhrweiler vicus 337.
Viæ per Vogeſum 138. 458.
Vici destructi 454.
Vicomté d'Auxois 13.
Vicus Julios Romanorum 179.
Viertel 127.
Vierthurn caſtellum 176. vicus deſtructus 457.
Vigintionomviri 236.
Vignacourt familia nobilis 727. 35. 39.
Vignerii ſyſtema Genealogicum 464.
Vildersbach vicus 206.
Viler oppidum 201. 203.
Vilerensis Dynaſtia 201. vallis 103. 114. 162. 201.
Villa quid ſignificat 45. 213. 458.
Villar le ſec vicos deſtructus 47. 50. 457.
Ville de paille 76.
Villinger de Schœnenberg familia nobilis 90. Carolus 106. Chriſtophorus 23. Jacobus 106. 386.
Vilwill (Bertramus de) 266.
Vina Alſatiæ 6. 41. 77. 92. 120. 202. 302 375. 419.
Vindoniſſæ Comites 462.
Vinningen vicus 234.
Vinſtingen Dynaſta 138. 199. 210. 249. Burcardus 131. ſq. 205. 229. 310. 595. Dietericus 139. Henricus 166. 377. 563. Hugelmannus 133. 331. Johannes 371. 368 426. 565. Ulricus 133. 146. 214. 224. 227. 246. 568. Wilhelmus 209.
Virdenheim vid. Firdenheim.
Virginis collis 399.
Virnekorn familia nobilis 673.
Viſodunenſes Comites 480.
Viſchbeck (Lucas) 271.
Viſitationis B. Virginis monaſterium 394.
S. Viti chorea 351.
Vitriariæ officinæ 195. 248.
Vitringen vicus 240.
Vituli vid. Kælbelin.
Vitzatum, Vicedomini, familiæ nobiles 673. ab Egersberg 732. 176. 243. Henrica 294. Ignatius Lud. 246 Rudolfus 506. Wilhelmus 671.
Vivarius peregrinorum 94.
Viviauta familia nobilis 673.
Ullenburg caſtrum 161. Familia nobilis 673.
Ulm vicus 161. Familia nobilis 733. Poſſeſſiones 229. 259. 443. Civitas Sueviæ 311. 323.
S. *Ulrich* prioratus 38. 452. capella 301. caſtrum 109.
S. Ulricus Epiſcopus Auguſtanus 542.
Ultimum vale 340.
Ulweiler vicus 337. 267.
Ungersheim vicus 67. 101. Familia nobilis 94. 674. Henricus 93. Wilhelmus *ibid.*
Ungerſtein vid. Hungerſtein.
Univerſitas Argentinenſis 344.
Unter den Kaufleuten familia nobilis 674.
Unterhutten vicus 123.
Unterlinden monaſterium 367.
Unterwich vicus 150.
Vœgtlinshofen vicus 70. 90. ſq.
Vœlſch familia nobilis 674. 259. 270. 442.
Vogelbach vicus 97.
Vogelsberger (Sebaſtianus) 396.
Vogeſus mons 3. Pagus 126.
Vogt familia nobilis 117. 369.
Volckenſperg vicus 34.
Voldungsgerichs 393. 400.
Volgelsheim viculus 75. Familia nobilis 674. Heſſo 75. Regenhardus *ibid.*
Vollgericht 400.
Volung 393.
Volmarus (Georgius) 362.
Volmerrweiler vicus 190.
Volsburg vicus 198.
Voltz ab *Altenau* familia nobilis 674. 141. 171. 236. Eva 641. Jacobus 265. Joh. Henricus 641. Phil. Jacobus 265. Rudolfus 246. 255. Wolfgangus 139.
Voſagus vid. Vogeſus.
Vourvenans vicus 47.
Voyer vicus 195.
Vrai coſte villa 273.
Urbach vicus 123. 206.
S Urbani vallis 73. 122.
Urbis vicus 98. 123.
Urbes vid. Civitates.
Urendorf vid. Ritter.
Urmat vicus 149. ſq.
Urſenheim vicus 159.
Urſerey vicus 48.
Uralingenſes Duces 613. Reinholdus 112.
Uruocæ Romanorum 40. 65.
Urweiler vicus 337.
Uſenberg Dynaſtia 233. Dynaſtæ 120. Clevlin 368. Fridericus 233. Johannes 138.
Uſsburger 308.
Uſweiler vicus deſtructus 44.
Uteinheim vicus 141. 210.
Utenheim vicos 121. 172. 684. Familia nobilis 674. 259. 270. ſq. Henricus 665. Johannes 156. 163. 242. Konemannus 405. 571. Ludovicus 169. Lutemannus 506. Mauritius 699. Rodolfus 525. Sibylla 667. Stephanus 158.
Utenhofen vicus 239.
Uterina vallis 178. 185.
Utingen vicus deſtructus 193. 475.
Uttonis Comitatus 31.
Urweiler vicus 222. Familis nobilis 675. 431. Catharina 156. 652. Eva 248. Friſchmannus 174.

W.

Wachenborn vicus 125. 398.
Wackenbach vicus 149.
Wadegaſſen vid. Vadegotia.
Waſſerling palatiolum 98.

Waſſiler

Digitized by Google

Waſſeler ab *Eckerich* familia nobilis 124. 642. Henricus 202. 383. Nicolaus 405.
Waſſenheim vicus deſtructus 73. 90. 167. 457. monaſterium 82. 448. 479.
Wagenburg caſtrum 83.
Wagner (Bernhardus) 345.
Wahlen vicus 38.
Wahlenburg turris 72. ſq.
Wahlenheim vicus 254.
Walbach vicus 119. caſtrum 260. Familia nobilis 675. 112. Beatrix 649.
Walch familia nobilis 675.
Walcourt familia nobilis 726. 76.
Walde vicus 255.
Waldbach vicus 38.
Waldeck caſtrum 36. 446. 673. Familia 356. Adolfus Comes 524.
Waldenberg caſtrum 166. 446.
Waldenburg (Baronum da) poſſeſſiones 174. 177. 252. 207. 429.
Waldenſes combuſti 340.
Waldhambach viculus 174.
Waldner à Freundſtein 695. 94. 423. Anaſtaſius 100. Bertoldus 633. Chriſtophorus 599. Conradus 39. 506. Crafto 505. Dagobertus 216. Hermannus 13. 23. 100. 505. Joh. Jacobus 24. 60. 79. Joh. Theobaldus 445. 577. Wilhelmus 34. 43. 89. 98. 102.
Waldolzheim vicus 90. 136. 138. 141. 193. Fam. nobilis 675.
Waldrohrbach viculus 174. 252.
Waldshofen villa 214.
Waleck caſtrum 274.
Walesheim vicus 254.
Waller (Hieron.) 61.
Walljacob Architectus 291.
Walpurg vicus 176.
S. Walpurgis capella 301. monaſterium 8. 176. 250. 449.
Walſchied vicus 195.
Walsdorni 398.
Walſperg caſtrum 258. 349. 446. 707.
Waltenheim vicus 57. 257. Familia nobilis 282. 675. Burcardus 630. Cuno 651. Ebelinus 061. Elkinda *ibid.* Henricus 171. 666. Reinoldus 171.
Walterſbach vicus 150.
Walterſperg vicus 47.
Waltighofen vicus 34. 446.
Waltorf vicus 255.
Wambold (Eberhardus) 258.
Wangen oppidum 217. 267. Familia nobilis 715. 168. Albertus 452. Barbara 642. Bernhardus 215. Burcardus 140. 150. Chriſtophorus 215. Erhardus 214. 435. Fridericus 141. 215. 371. 563. Georgius 215. 403. Hartungus 117. 215. 262. 268. 271. 366. 403. 435. 640. Henricus 268. 672. Johannes 151. 215. 573. Peregrinus 142. 268. Stephanus 215. Waltherus 403. Wolfius 215. Zacharias Harmannus 263.
Wangenburg caſtra 262. 267. 446.
Wantzel vicus deſtructus 163. 166.
Wantzinauuia præfectura 159. 316. Ballivatus 740.
Warſpach villa 429.
Warte 168.
Wartenberg caſtrum 167. 220.
Wartenfels (Johannes de) 266. Nicolaus 502.
Waſenburg caſtrum 236. 660.
Waſenſtein caſtrum 218. 230. 233. 248. 253. Familia nobilis 675. Cuno 232. Engelhardus 218. Fridericus 218. Johannes 242. 246. 253. Semannus 218.
Waſgovia pagus 9. 126. 685.
Waſſelnheim caſtrum & vicus 145. 209. 634. Dynaſtæ 209. 323. 353. Familia nobilis 210. 648. 675. Anſelmus 169. 210. Culmanous 146. Heſſo 169. 210. Johannes 218. Wilhelmus 618.
Waſſerburg caſtrum & vicus 120.
Waſſerfall monaſterium 453.
Waſſerſtelzen caſtrum 83. 446.
VVattweiler oppidum 17. 95. 276. Familia nobilis 675. 97. Henricus 446. Hermannus 446. Johannes 686.
Waudani montis Comites 495.

Webelnheim (Bernhardus de) 266.
Weber familia nobilis 730.
VVeckenthal caſtrum 109.
VVeckmund turris 72.
VVeckolsheim vicus 117.
VVege vicus deſtructus 148. 167.
Wegelin (Thomas) 345.
VVegeinburg caſtrum 7. 178. 182. 349. præfectura 185. 187.
VVeggenberg caſtrum 446.
VVegſcheid vicus 63.
VVeibolsheim vicus 236.
VVeibliches Recht 326.
VVeickersheim familia nobilis 676. Bertoldus 161. 238. Johannes 259. 436. 651. Ludovicus 143. 150. Volmarus 218. 569.
VVeil vicus 125.
Weilaodii 270.
VVeiler vici 38. 98. 117. 130. 176. 203. 227. 272. 429. Familia nobilis 658. Erhardus 432.
VVeilerthal 162. 201.
VVeinbach monaſterium 285. 453.
VVeinberg vicus 198. 238.
VVeinegg vid. Wineck.
Weinemer (Lucas) 210. 263.
VVeingarten vicus 179. Otto 177.
Weingartenſe judicium 16.
VVeinſtein vid. Winſtein.
VVeinbrodlin familia nobilis 676.
VVeisheim vicus 177.
VVeiskirchen caſtrum 251. Familia nobilis vid. Harnaſch.
VVeislingen vicus 198.
VVeiß flumen 415.
Weissenburg Civitas Imp. 387. ſqq. 6. ſq. 277. ſqq. 734. Abbatia 172. 282. 388.
Weiſſenburg. Mundatum 429. 175. ſq. vallum 173.
Weiſſenborn (Henricus) 557.
VVeiſſer officium 393.
VVeiſſweiler caſtrum & vicus 233. 783.
VVeitbruch vicus 227.
VVeitenmuhl (Dietericus de) 570. Johannes 252. 704. Nicolaus 704. Stislaus 356. 530. 566. ſqq.
VVeitersdorf vicus 38.
Weitersheim vicus 258. Familia nobilis 786. 227. Phil. Bechtholdus 265.
VVeiterſweiler caſtrum & vicus 245.
VVelingen vicus 125.
Wellinger (Johannes) 38.
VVelſch-Bollenbach vicus 172.
VVelſchengrun vicus 50. 53.
VVelſchenlarg vicus 35.
VVelſch-Meyerthum 43.
VVelſch-Morſchweiler 52.
VVelſch-Steinbach 43.
Wenceslai Imp. res in Alſatia geſtæ 43. 311. 569. ſq. 582. ſqq.
Wenceslaus Dux Luxemb. Advocatus Alſat. 567. ſq.
Wenckenſtern 262.
VVendhauſen 159.
Wenferi 222.
VVentzweiler vicus 36.
VVepfermann de Barr familia nobilis 207. 676. Henricus 405. Johannes *ibid*
Werd caſtrum 128. 131. ſqq. 173. 193. 684. Conf. Werth & Wœrd. Comitatus 9. 21. 192 ſq. 522. Comites 128. 531. 537. Adelheidis 528. Agnes 527. Egenolfos 526 Ellina 528. Elſa 526. Henricus 21. 521. ſq. 526. Henricus Sigebertus 523. Hugo 522. Johannes 222. 515. 526. ſqq. 534. ſq. Philippus 526. 533. Sigeberta 532. Sigebertus 21. 452. 520. ſqq. 526. Sigiamundos 527. 534. Suſanna 526. Theodoricus 522. Ulricus 164. 526. 533. Familia Equeſtria 676. Conf Burggravii.
Werdenberg (Fridericus Comes de) 151.
VVerentzhauſen vicus 34.
Werlin (Nicolaus) 270.
Wernherus Epiſcopus Argent. 18. 32. 322. 467.
Wernigerodæ Comites 21.
VVerſcholtz vicus 98.
VVerth vicus 180. 684.
Wertheim (Michael Comes de) 109.

VVeſchem vicus 198.
VVeſemont vicus 48.
WESSENBERG familia nobilis 696. 56. Conradus 118. Heſſo 469.
VVeſthalten vicus 84.
VVeſthauſen vici 17. 142. 218. 257. 442. 669. 700. 712. Familia nobilis 676. Agnes 641. Cuno 368. Fridericus 708.
VVeſtheim vicus 133.
WESTHOFEN oppidulum 166. 229. Ballivatus 741. Familia nobilis 643. 676.
Weſtphalica judicia 312. 399. Pax 25. ſqq. 284.
Weſtraſia, Weſtria 126. 196. Nobilitas ejus 681. ſq.
VVettelsheim vicus 73. 67. 87. Familia nobilis 676. Jacobus 71. Johannes 260.
WETZEL da Marſilia 717. 74. 145. 257. Clara 642. Henricus 525. 642. 670. Reinboldus 112.
Wetzilonis Comitatus 127.
Wey (Carolus) 48. Johannes 145.
VVeyer oppidulum 118.
VVeyersburg caſtra 124. 214. 447. 667.
VVeyersheim vicus 160. 166. 169. 195. Familia nobilis 677.
VVeyher vicus 195.
VVeyler vicus deſtructus 236.
VVibolzheim vicus 235. ſq. 684.
VVich amnis 147. vicus 149. ſq.
VVickersheim caſtrum 269. 349. vicus 223. 265. Familia nobilis vid. Weickersheim.
VVickersweiler vicus 71. 99. 375.
VVickhauſel 291.
Wickram (Conradus) 421. Petrus 341. 421.
VVide familia nobilis 677. 270.
VVidelbrunn vicus deſtructus 176.
VVideneck familia nobilis 677.
VVidenſol vicus 76. 710.
VVidernheim vicus 265. 684. 713.
VViegenbach vicus deletus 243.
Wiel (Thomas) 414.
VVihr oppidulum 118. 247.
VVilde familia nobilis 700.
VVildenguth villa 238.
VVildenſtein caſtrum 98. 102. Fam. nobilis 168.
Wildgravii de Kirchberg, Emico 129. Fridericus 260. Johannes 171. 266. 573.
Wildſperg (Fridericus de) 168. Geitrudis 264.
VViler oppidulum 118. 276. caſtrum 166. ſq. vici deleti 115. 247. 455.
VViler im loch 212. ſq.
VVilgolshauſen vicus 223.
VVilgotheim vicus 141.
S. Wilhelmi vicus 124. monaſterium 153. ſq. 296. 355.
WILHELMUS Imp. 357. 369. 524. 553.
Wilhelmus de Marburg Architectus 365.
Wilkumm familia 270.
Willemanni 419. (Petrus) 44.
VViller vicos 38. conf. Wiler, Weiler.
VVilmgsheim vicus deſtructus 192. 457.
VVilſen vicus 263.
VVilshauſen vicus 223.
VVilſperg vicus 199.
VVilſtatt vicus 233.
VVilsen vicus 141.
VVilwisheim vicus 263. 684. Familia nobilis 356.
VVimmenau vicus 225.
WIMPF Nobiles 356. 732.
WIMPHELINGIUS (Jacobus) 386.
VVimbach vid. Weinbach.
Winada familia nobilis 100.
VVinckel vicus 34.
VVinckenfels 189.
Winckler (Hennemann) 69.
VVindeberg (Sigelmannus de) 219.
VVindeck caſtra 166. 250. 274. 349. Familia nobilis 677. Bertholdus 158. 168. 245. Conradus 253. Eliſabetha 706. Jacobus 248. Reinboldus 253. 717. Reinhardus 509. Wenceslaus 229.
VVinden villa 179. 186. 199.
VVindheim vicus 236. 253.
VVineck caſtrum 33. 41. 73. 104. 122. 447. Reinhardus 693.
VVingen vicus 198. 253.
VVingersheim vicos 255. Familia nobilis 677.
VVinsfelden viculus 83.
VVinſtein caſtrum 232. 251. 362. 447. viculus 251. Familia nobilis 677. 250. Fridericus 217. 447. Johannes Oſtertag 233. Petrus 627. Weinherus 447. Wilhelmus 231.
VVinterbach familia nobilis 677.
VVintersberg vicus 198.
VVintersdorf vicus 180.
VVintershauſen vicus 254.
VVinterthur 166. Familia nobilis 677. Conradus 676. Eckbrechtus 265.
VVintzenbach vicus 180. 243.
VVintzenheim vici 104. 107. 120. 236. 285. 684. 720. Familia nobilis 678. Conradus 104. Wetzelo 96.
VVintzlen vicus 234.
VVirich familia nobilis 679. Johannes 674. Petrus 265.
Wirtenbergæ Comites & Duces 308. 628. Eberhardus 310. Fridericus Aug. 240. Ulricus 174. 212. 428. poſſeſſiones eorum 40. 78. 98. ſq. 102. 131. 161. 177. Bellum 310. Feuda 260.
VViſevald vicus 48.
VVitkiſan Comitatus 32. 74. 611.
VVitolsheim vicus 44.
VVitpruch vicus 132. 227.
VVitſchloſs caſtrum 250.
VVittenheim caſtrum & vicus 44. 91. 698. ſq. Familia nobilis 423. 648. 678. Bentz 368. Burcardus ibid. Conradus 14. 117. 503. Cuno 368. Cuntzemannus 116. Goſſe 506. Hanemannus 116. Henricus 368. 372. Hugo 368. Johannes 567. Nicolaus 368. Nokerus 451. Vincentius 117. Werlinus 368.
VVittenweiler vicos 699.
VVivertheim vicus 264. 684.
VVallenheim vicus 223.
WOERD oppidum 230. 276. Ballivatus 745. Conf. Werd
VVoſſenheim vid Waſſenheim.
Wolckenſtein (Max. Felix Comes de) 352.
VVolcksheim vicus 146. Familia nobilis 678.
Wolfelinus Sculetus Hagenoenſis 359. Alſatiæ Advocatus 211. 275. 281. 364. Sculptor 82.
VVolff familia nobilis 643. 678. Johannes 186. Thomas 344.
VVolfgangsheim vicus 74. Familia nobilis 678.
Wolfhard (Conradus) 82.
VVolfisheim caſtrum & vicus 228. Familia nob. 678.
VVolfkirchen vicus 199.
VVolfingerthal 195.
VVoll vicus 592.
Wolframi Comitatus 193. 606.
VVolmersheim vicus 184.
VVolſchweiler vicus 34.
VVolsheim vicus 216. 229.
Wormatia civitas 311. 282. Comitiva 329. Pagus 2. 9. mercatorum immunitas 318.
WORSTATT Nobiles 732. Theodorus 437. poſſeſſiones 256. 259. 437.
Wreden (Baro de) 183.
VVuffersheim vicus 102. Familia nobilis 655.
VVunnenberg familia nobilis 678. 423.
VVunnenheim viculus 86.
VVurm ab Erſtanberg familia nobilis 678. 228.
WURMSER familia nobilis 717. 148. 264. 269. ſq. Bernhardus 161. 571. Jacobus 260. Johannes Jacobus 259. Nicolaus 161. Nicolaus Jacobus 323.
Wurtenberg vid. Wirtenberg.
S. *VVyden* 367.
VVyhe vid. Wey.

Y.

Yberg familia nobilis 651.
Ygurt vid. Illfurth.
Yſenburg 79.
Yſenheim Dynaſtia vid. Iſenheim. Familia nobilis 651.

Z.

ZABERN oppidum 173. vid. Tabernæ Alſat. Familia nobilis 679.
Zaſingen vicus 83.
Zaarweiler vicus 53.
Zaringiæ Duces 11. 460. 466. Bertoldus 483. 547. ſq.
Zeideler familia nobilis 669.
Zeilitz familia nobilis 255.
Zehnder (Henr.) 156.
Zehenacker vicus 210. Familia nobilis 679. Hartmannus 210.
Zeinheim vicus 141. 193. 258. 716.
Zeisheim vicus 179. 253.
Zeiskam vicus 179. Familia 398.
Zeisweiler vicus 253.
Zell vici 121. 123. 259. 684. 699. vicus deſtructus 458.
Zellenberg oppidulum 78. 85. 89. 115. Familia nobilis 679.
Zellenweiler vicus 260. 275. 684. 709.
Zellius (Matthias) 341.
Zembs rivulus 159.
Zenn 127.
Zentgraf (Joh. Joachimus) 345.
Ze Rhein vid. Zu Rhein.
Zeringen vid. Zaringen.
Zeſſingen familia nobilis 679. 60.
Ziegler à Ziegelberg 505. Fridericus 208. Maximilianus 208. Nicolaus 134. 163. 191. 208.
Ziereisbofen vicus 233.
Zilgenberg (Bernhardus de) 23.
Zillhauſen caſtrum 83. 447.
Zillingen vicus 196. 198.
Zillisheim caſtrum 95. vicus 40.
Zimmerbach vicus 119. ſq. 421. 695.
Zimmerer (Joh.) 269.
Zimmersheim vicus 60. 698.
Zinſingen vicus 240.
Zinsweiler vicus 237. 133.
ZINTH a Kentzingen 733. Franc. Joachimus & Georgius 100. Jacobus 255.
Zittersheim vicus 238.
Zobel familia nobilis 679. 60.
Zœbersdorf vicus 223.
Zoller familia nobilis 679.
Zolleranus Comes Fridericus 151. 168.
ZORN familia nobilis 718. Adamus 162. Bertholdus 151. 650. Caſparus 632. Claudius 162. Georgius 442. Hugo 157. 661. Jacobus 301. Johannes 124. 560. 597. Ludovicus 598. Nicolaus 268. 309. 436. 527. 560. 563. 627. 622. Nicolaus Bernhardus 442. 571. Phya 638. Rudolfus 442. poſſeſſiones 142. 194. 265. 270. 701. de *Bulach* 202. 261. ab *Eberich* 153. 162. 167. 258. 273. 382.
Zſchaſſoy (Pancrat. de) 47.
ZUCKMANTEL de Brumat 720. Balthaſar 265. Johannes 646.
Zugrecht 327.
Zumanner 337.
ZU RHEIN familia nobilis 697. 60. ſq. Hugo 506. Johannes 61. 426. Reinh. Wilhelmus 39. Sebaſtianus *ibid.*
Zur Lauben (Beatus Jacobus) 204.
Zuzendorf vicus 142. 245. ſq. Conradus 246. Johannes *ibid.*
Zweybrucken familia nobilis 252. Conf. Bipont.
Zwinger familia nobilis 679.
Zwinglius 341. 373. 425.
Zwölfer 335.

BIBLIOTECA NAZIONALE

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google